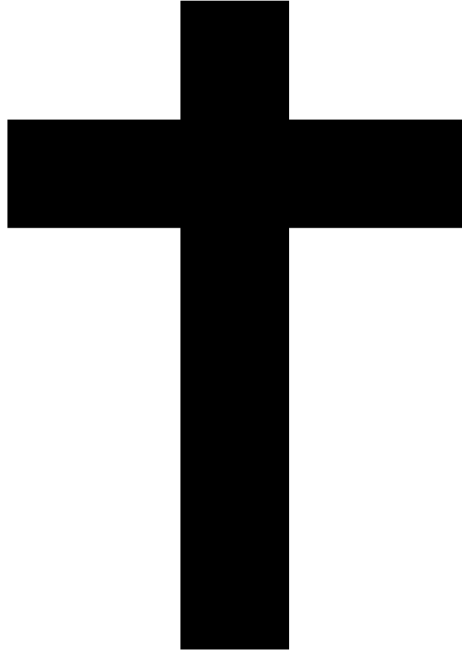

Re ãhãimana u'ãsi
mono zadawa wasu'u

New Testament in Xavãnte (BR:xav:Xavãnte)

'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u
New Testament in Xavãnte (BR:xav:Xavãnte)

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Xavãnte

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Xavãnte [xav], Brazil

Copyright Information

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 1882536746

The New Testament

in Xavãnte

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

744f0b3a-210f-53c7-b3a1-39b62617ba0c

Contents

MATEUSI	1
MARCUSI	87
RUCASI	133
ZUWÃ	211
ATUSI	269
ROMANU	340
1 CORÏTU	382
2 TORÏTU	425
Darasiza	450
ÉPÉZU	463
PIRIPU	474
TOROSU	484
1 TESARONITA	494
2 TESARONITA	502
1 TIMOTIU	506
2 TIMOTIU	516
TITU	523
PIREMO	527
EBREUSI	529
TI'ADU	560
1 PEDRU	569
2 PEDRU	579
1 ZUWÃ	584
2 ZUWÃ	594
3 ZUWÃ	596
ZUDASI	598
Apocaripsi	602

Mateusi Zezu Cristuhu wasu'uwê na Mateusi te te âma ĩrob'ui'ééré Ībaihâ wasu'uzé

Zezihi siré 're ĩnomro mono norĩ siré hã aibã hã te 're hãimana, Mateusi na ĩsisi hã, Réwi na ĩsisi hãiba amo hã. Ta hã ma tô ã ĩbaihã na hã dama rob'ui'ééré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te tãma ĩwaihu'uzéb zarina. Zezihi siré 're morĩ õ ré hã, rob'ui'prazé hã ma tô te te dawĩ 're a'ubumro, danhib'apito ma. Zezihi âma ma tô rob'ui'ééré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩpisutu na Danho'reptui'wa da. ãne na rob'ui'ééré 'rata 'wa norĩ hã te te âma 're ĩrob'ui'ééré za'ra mono zéb zarina, sena na da te 're waihu'u za'ra mono da, ma tô âma rob'ui'ééré, Mateusi hã. Ma tô duré sima wê, te te dama waihu'u pese da, Zezusi hã tô sena zudezu norĩ nhib'apito na hã, duré tô õhõ zô si 're ĩsimipari za'ra mono na hã.

Zezu Cristuhu hi'rata norĩ za'ratazé Rucasi 3.23-38

¹ ã hã rob'ui'ééré hã Zezu Cristuhu hi'rata norĩ za'ratazé. Ta hã Dawihi nhihudu, duré Abra'ãhã nhihudu. ² Abra'ã hã Izatihi mama. Izati hã Zacocho mama. Zaco hã Zuda norĩ mama, tisisãnawã norĩ me. ³ Zuda hã Perezihĩ mama, duré Zeraha mama. ĩna zahuré hã Tama na ĩsisi hã. Duré Perezihĩ hã Esirõhõ mama. Duré Esirõ hã Arãhã mama, ta hã. ⁴ Arã hã Aminadabehe mama. Duré Aminadabe hã Nasõhõ mama. Duré Nasõ hã Samohõ mama. ⁵ Samo hã Bu'azihĩ mama. Bu'azihĩ na hã Ra'abi na ĩsisi hã. Duré Bu'azi hã Obedihĩ mama. Obedihĩ na nhisi hã, Ruti na ĩsisi hã. Duré Obedi hã Zéséhé mama. ⁶ Zésé hã Dawihi mama, dama ĩpire mama. Dawi hã Saromahã mama. Uri'asi ĩdã'ã mro wa, ma podo, Saroma hã. ⁷ Saroma hã Robu'ãhã mama. Duré Robu'ã hã Abizaha mama. Duré Abiza hã Azaha mama. ⁸ Aza hã Zosapaha mama. Duré Zosapa hã Zorãhã mama. Zorã hã Uzi'asihĩ hi'rada. ⁹ Uzi'asi hã Zotãhã mama. Duré Zotã hã Acasihĩ mama. Duré Acasi hã Ezetizaha mama, ta hã. ¹⁰ Ezetiza hã Manaséhé mama. Duré Manasé hã Amosihĩ mama. Amosi hã Zozi'asihĩ mama, ta hã. ¹¹ Zozi'asi hã Zeconiza norĩ mama, tisisãnawã norĩ me. Babironiza u Izarazéhé nhihudu norĩ, da te séme da, da te simroi mono ré, ma tô ta norĩ hã tipoto za'ra.

¹² Tawamhã Izarazéhé nhihudu norĩ, Babironiza u da te simroi mono za'u si, ma tô Zeconiza hã poto, Sarati'é hã. Sarati'é hã Zorobabéhé mama, ta hã. ¹³ Zorobabé hã Abi'udihĩ mama. Duré Abi'udi hã Eri'atĩhĩ mama. Duré Eri'atĩ hã Azoho mama. ¹⁴ Azo hã Sadotihĩ mama. Duré Sadoti hã Atĩhĩ mama. Duré Atĩ hã Eri'udihĩ mama. ¹⁵ Eri'udi hã Eri'azaha mama. Duré Eri'aza hã Matãhã mama. Duré Matã hã Zacocho mama, ta hã. ¹⁶ Zaco hã Zuzéhé mama. Zuzé hã Marizaha mro. Mariza hã, Zezihi na, ta hã. Zezusi hã, ta hã Cristu, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩpisudu, Danho'reptui'wa da, da te 're ĩsisi za'ra mono.

¹⁷ ãne hã 14 na dahi'rata norĩ hãiba za'ra hã, Abra'ãhã hawimhã, Dawihi u hã. Duré 14 na dahi'rata norĩ hãiba za'ra hã Dawihi hawimhã, Izarazéhé nhihudu norĩ, da te ĩsimroi mono zéb u hã, Babironiza u. Duré 14 na dahi'rata norĩ hãiba za'ra hã Izarazéhé nhihudu norĩ, da te ĩsimroi mono zém hawimhã, Cristu ĩpotozéb u hã.

Zezu Cristuhu waptã'ázé wasu'u Rucasi 2.1-7

¹⁸ Tawamhã ãne Zezu Cristuhu potozé hã: Mariza hã Zezusi, âma ĩna da hã ma tô sima ropisutu zahuré Zuzéhé me, sina mro zahuré da. Tane nherë, sina mro zahuré õ ré, ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'ězani na tiwasã Mariza hã, te te sa'rese õ nherë. ¹⁹ Tawamhã aibã hã Marizaha âma ĩmro da hã 're morĩ wê di, Zuzé na ĩsisi hã. Ta hã marĩ ĩwê si te te 're 'manharĩ u'âsi. Taha wa, ma tô sima rosa'rata, âma ĩmro da ropisudu hã pi'uriwi za te te siwi ĩpari na hã, duré danho'a ĩwasété na te te âma hiri wa, da te dasiwi waihu'u za'ra

tõ da. ²⁰ ãne na te te sima rosa'rata wamhã, hãiwa hawi Wanhib'apito ma romhuri'wa hã ma tô tãma sihãiré, sõtõ 'rowi. ãne te tãma tinha:

— Zuzé, Dawihi nhihudu, asina aihâtã'ã tõ, Marizaha ãma aimro tõ da hã. Ta hã ma tô tiwasã, 'Re ìhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani na. ²¹ Ì'ra hã 'watébrémi na te za tãma podo. Tawamhã Zezusi na te za ìsisi. Danho'reptui'wa te wasu'u, ìsisi hã. Taha si te za tinhib'a'uwẽ hã te te 're anho'reptu, ìwasété hawi, duré 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ìdahã za'ra mono zém hawi.

²²⁻²³ ãne da hã ma tô pisutu, Zezusihi ma, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã duréihã tizadawa wasu'u 'rata 'wai ma, Iza'izaha ma, te te ìwaihu'uzém na te te ãma uwaimrami da. ãne ma tô tãma waihu'u, duréihã:

“Pi'õi ubuni hã te za tiwasã. Duré ì'ra hã te za tãma waptãrã, aibã na.

Taha nhisi hã za, Emanuwé na ìsisi hã.”

('Re ìhâimana u'âsi mono, wasiré 're ìmorĩ u'ã, te wasu'u, ìsisi hã.) ãne 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ãma ìrowaihu'uzé hã, duréihã.

²⁴ Tawamhã Zuzé hã utu wamhã, hãiwa hawi Wanhib'apito ma romhuri'wa te te tãma ìwaihu'uzéb zarina, ma tô ãma timro oto, Marizaha ãma, awa'awi. ²⁵ Tane nherẽ, Zuzé hã te te sima ãma rosa'rata õ di a'ã Marizaha ãma, ì'ra tãma waptã'ã õ ré. Taré te ìré 'madã. Tawamhã ì'ra tãma waptã'ã wamhã, Zuzé hã ma tô sisi, Zezusi na.

2

Bâtã pusizém hawi, aibã norĩ ìsi'aba'rézé wasu'u, Zezusihi u

¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô podo, Berẽ na 'ri nho'õmo nhisi ãma, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma. Apito Erodi hã, Izarazéhé nhihudu norĩ te te 're 'madã'ã za'ra mono ré, ma waptãrã. Waptã'ã parip si, ma tô wasi na romnhoré'wa norĩ hã aihutu Zeruzarẽ u, bâtã pusizém hawi, rowaihu'u pese 'wa norĩ hã. ² Tawamhã te sô anharĩ za'ra, Zezusihi zô:

— E mahãta 'watébrémi, zudezu norĩ nhib'apito da, ìpodo hã. Wa norĩ hã wa tô 'madã'ã za'ra ni, wasi hã, bâtã pusizém niwĩmhã, zudezu norĩ nhib'apito da, ìpotozé te te ìwasu'u hã. Taha wa, wa we ai'aba'ré ni, ãma wawata za'ra da. — ãne ma tô sô anharĩ za'ra.

³ Tawamhã apito Erodi te te wapari wamhã, hãtã'ã uptabi di, uburé Zeruzarẽ ãma 're ìdasi'ubumroi mono norĩ zama. ⁴ Tawamhã apito Erodi hã ma tô 'rã'õtõ, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ìpire norĩ hã, duré ìsimiroti na rob'ui'ére 'rata na dama rowahutu'wa norĩ hã te te sadanharĩ za'ra da:

— E mame te za waptãrã, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìpisudu hã, Danho'reptui'wa da.

— ãne te sadanharĩ za'ra. ⁵ Tawamhã ma ãma sada'ãbã za'ra:

— Berẽ na 'ri nho'õmo nhisi ãma te za waptãrã, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma. Duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã ma tô ãne na ãma rob'ui'ére siro, 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme na:

⁶ “A norĩ wa'wa hã Berẽ ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã Zudaha nhihudu norĩ nhipti'ai ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã dama aiwapu na 're aihâimana za'ra wa'aba mono newa, te za oto dama asisi za'ëtẽ na dama 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo. E marĩ wa. Tame danhib'apito da hã za poto wa, ìnhib'a'uwẽ norĩ hã te te 're ab'madã'ã pese mono da, Izarazéhé nhihudu norĩ hã.”

ãne duréihã ma tô ãma rob'ui'ére siro, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã.

⁷ Tawamhã Erodi hã ma tô sô tihãrã za'ra, bâtã pusizém hawi ìsihutu norĩ zô, pi'uriwi te te sadanharĩ za'ra da, ta norĩ hã:

— E mahãna ma tô wasi hã watobro. — ãne te sadanharĩ za'ra. ⁸ Te te sadanharĩ za'ra pari, ma tô tãma rob'ru za'ra, Berẽ u si'aba'ré da. ãne te duré tãma rob'ru za'ra:

— Mo oto ai'aba'réi wa'aba, 'watébrémi zô asinharĩ pese za'ra wa'aba da. Sõpõtẽ za'ra wa'aba wamhã, ma'ãpé apã we asiwi ìpo're pu'u aba za, te waihu'u da, ìtẽme ìmorĩ da duré wa hã, ãma ìwata da, ìzama. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, apito Erodi hã.

⁹ Tawamhã apito mreme te te wapari za'ra parimhã, robzabui'wa norĩ hã te oto ai'aba'r , Ber  u. Tawamhã b d di na si'aba'r i r , ma t  wasi hã 'mad  a za'ra, t    hã tirob  ma r  te te  'mad  a za'ra hã. Te  s wa timor  za'ra. Tawamhã ma t  oto mazaz . 'Wat br mi  s mraz m nho' moi baba, te oto za, wasi hã. ¹⁰ Tawamhã aib  nor  hã wasi te te 'mad  a za'ra wamh , toi uptabi za'ra di. Taha wa, te 're to za'ra. ¹¹ Tawamh  'ri para u ma t  asisi. Sisisi wamh , ma t  sabu za'ra 'wat br mi h ,  na  r  s mra r , Mariza h . Tawamh  hi'r tit  ma t  asimro,  ma wata za'ra da. Taha pari, ma t  'ridawa za'ra, tinhimiro'wap z b za'ra h . Ma t   ma sawi za'ra, tinhoprub za'ra z m na;  t 'ubuzi pr  oru h , dur  wedewati  sadaze h , dur  wedewati  sadaze si'u' ne h . Taha na ma t  t ma tinhoprub za'ra.

¹² Tawamh  rosaw r  na ma t  'Re  h imana u' si mono h  t ma waihu'u za'ra, b t  pusiz m hawi  sihutu nor  ma, ap  si'aba'r  t  da, Erodihi u. Taha wa, te b d di amo na ap  ai'aba'r , tirob u.

Zuz  nor  h  Ezitu u  nebz  wasu'u

¹³ Tawamh  aib  nor  si'aba'r  za'u si, ma t  h iwa hawi Wanhib'apito ma romhuri'wa h  Zuz h  ma sih i'r , s t  'rowi.  ne te t ma rowasu'u:

— Apito Erodi h  ma t  dama rob'ru, ai'ut  z  danhopr  mono da,  sadawa para da te w r  da. Taha wa, te za oto ai'u. Ai'ut  h  sa'ra na. Dur   na zama  r  sapr ni Ezitu u, tame a'   r  aimasisi aba da, dawu. Tawamh  ap  we  'ane wa'aba z b da h , wa h  te aima  waihu'uz b z  si, te za asina asimipa. —  ne ma t ma waihu'u, h iwa  ma romhuri'wa h .

¹⁴ Tawamh  Zuz  h  ma t  udu. Utu wamh , awa'awi ma t  ai'ut re h  sa'ra.  na h  ma t   r  sapr  barana, Ezitu u. ¹⁵ Tawamh  tame te oto  r  aimasisi zahur , apito Erodi h   d   z b u.  ne ma t  tiromh iba, dur ih  'Re  h imana u' si mono, tizadawa wasu'u 'rata 'wai ma, te te  waihu'uz m na te te sina uwaimrami da.  ne ma t  t ma waihu'u siro: “Wa h   'ra, wa sat , Ezitu hawi mor  da.”  ne dur ih  'Re  h imana u' si mono mreme h , ti'ra  ma h .

Ai'ut , da te 're  simroi mono z  wasu'u

¹⁶ Tawamh  apito Erodi h  aib  nor , b t  pusiz m hawi we  si'aba'r  nor  h  pi'uriwi tiwi  si'aba'r  na te te  ma rowaihu'u za'ra wa, ma t  ab'rui pese. Sib'rui wa, t ma da'wap i'wa nor  h  ma t  sat r  za'ra Ber  u, 'wat br mi z  si'aba'r  da, ubur  te te dawu uprosi mono da, maparane  ma  wahu mono   h , Ber   ma 're  dah imana za'ra mono nor  'ra h , dur  Ber  'rata 're  dah imana za'ra mono nor  'ra zama. Aib  nor  h  wasi te te  'mad  a za'ra z m na te te t ma  waihu'u za'ra z b zarina, ma t  apito Erodi h   ne 'manha. ¹⁷  ne ma t  tiromh iba, dur ih  'Re  h imana u' si mono zadawa wasu'u 'rata 'wa te te  rowasu'uz b zarina, Zeremiasi h . Ma t   ne  ma rob'ui' r  siro, 'Re  h imana u' si mono mreme na:

¹⁸ “Rama na romnhisi  ma h  dawawa h  ma t  wapari za'ra ni, dazadari 'r ih  h . Rat  h  te aiwa' , ti'ra nor   ma. P ' z  uptabi wa, te te sima w    di, da te  p ' t t  da h ,  'ra nor  h  ubur  tiwi si'ut r  wa.”
 ne ma t  Zeremiasi h  rowasu'u.

Ezitu hawi, Zuz  nor  h  ap  te te sina  siri zahur  z  wasu'u

¹⁹ Tawamh  apito Erodi d  a parimh , ma t  h iwa  ma Wanhib'apito ma romhuri'wa h  Zuz h  ma sih i'r , s t  'rowi, Ezitu  ma s mra r . ²⁰  ne te t ma tinha:

— Oto ai'utu. 'Wat br mi h  oto subzari aba.  na  r  sapr ni, Izaraz h  nhihudu nor  nhipti'ai u. Aib  nor  h  'wat br mi te te ar  siwi w r  da, s   si'aba'r  nor  h  ma t  tid  a za'ra. —  ne te t ma rowasu'u.

²¹ Tawamh  Zuz  h  utu wamh , ma t  ap  sapr ni zahur  'wat br mi h ,  na me, Izaraz h  nhihudu nor  nhipti'ai u. ²² Tane nher , ma t  wapa Aterazu, apito Erodihi 'ra wasu'u h , timama nhowa're're  s br  na h  Zudeza  ma te te 're  da'ab'mad  a mono da

hã. Taha wa, pahi di, tame ãré 're ãhãimana zahuré mono da hã. Tawamhã sôtô 'rowi ma tô tâma waihu'u na sahu, hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa hã, Zuzéhé ma, Zudeza u neb zahuré tô da, Darireza na danhipti'a nho'ômo nhisi u si neb da. Taha wa, ma tô tamomop si tineb zahuré, Zuzé norĩ hã. ²³ Tame te oto 're simasisi zahuré, Nazaré na 'ri wa'ôtô nhisi ãma. ãne ãromhãimanazé hã, duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimi'ui'ééré hã te te ãma uwaimrami da. ãne duréihã ãwasu'u na rob'ui'ééré 'rada hã: “Ta hã Nazaré ãma 're ãsãmra mono na te za oto da te 're sisi za'ra.” ãne ma tô waihu'u sirômo za'ra, za da te dasima 're ãwasu'u za'ra mono zéb da na hã.

3

*Zuwã Batita te te dama 're ãrowahutu mono zé wasu'u
Marcusi 1.1-8; Rucasi 3.1-9, 15-17; Zuwã 1.19-28*

¹ Tawamhã wahub ahã na ãma wahu pari, ma tô Zuwã Batita hã mo a'ubuni u, Zudeza na danhipti'a nho'ômo nhisi ãma, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u na te te dama ãma sãna'rata da. ² ãne te dama rowasu'u:

— Ma'ãpé, aiwasété wi aipizari za'ra wa'aba. 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zéb u hã romhuture di oto. — ãne te dama rowahutu, Zuwã Batita hã.

³ Duréihã Iza'iza hã ma tô Zuwã Batitaha ãma rob'ui'ééré siro, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã. ãne ãsimi'ui'ééré hã: “Nĩ'wa hã te za te te dama 're rob'mahãrã, a'ubuni wi: Bãdãdi hã asiwi ropese aba, Wanhĩb'apito zô.

ãmana 'rãmi bãdãdi hã sô sa'ra wa'aba, awa'awi da.”

ãne ma tô Iza'iza hã ãma rob'ui'ééré, romhã ré.

⁴ Zuwã hã awaru ba'ômore zéré 'manharĩ na te 're si'uza. Duré romhã 'manharĩ hãiwaré na te 're si'usisi. 'Riti na si te 're sa. Duré rom na ropĩni na zama te 're sa.

⁵ Tawamhã Zeruzarẽ ãma 're ãdasi'ubumroi mono norĩ hã, duré Zudeza na danhipti'a nho'ômo nhisi ãma daza'rui mono bã 're ãdahãimana za'ra mono hã, duré Zodã pa nhisi 'rata 're ãdahãimana za'ra mono norĩ zama, ma tô ãtẽme 're dasito, daro mono bã. ãsimirowasu'u hã da te 're wapari za'ra mono da, ma tô ãtẽme 're dasito. ⁶ Taha wa, dawasété na ma tô 're dasiwẽ'ô za'ra 'rãwi, sô'awi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma. Dawasété na 're dasiwẽ'ô za'ra mono sidãpãsi, ma tô Zuwã Batita hã ã dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ, Zodã pa ãma.

⁷ Tawamhã Zuwã hã ma tô 'madãã za'ra, parisezu norĩ hã ahã uptabi na, duré sadusezu norĩ hã. Te ãtẽme ai'aba'ré, ã dawabzuri te te dame 'manharĩ za'ra da. Tawamhã Zuwã hã te te 'madãã za'ra wamhã, te tâma nharĩ za'ra, parisezu norĩ ma:

— A norĩ wa'wa hã wahi ne te 're anomro aba mo. E 'wa simiroti zarina, te we ãtẽme ai'aba'réi wa'wa bété, ã dawabzuri si ã'manharĩ za'ra wa'aba zém na, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimihãzé wi, asisô'reptu za'ra wa'aba da bã, aiwasédé hã rẽme za'ra wa'aba ô nherẽ. ⁸ Sena na aiwasédé hã ãrẽme za'ra wa'aba zém na, da te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono da, te za oto 're anomro wẽ wa'aba mo. ⁹ Duré Abra'ãhã nhihudu wẽ te, asina 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ô di za, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're ã'aihã za'ra wa'aba mono ô na hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, waihu'u pese di, ã ãtẽ norĩ ma, te te nharĩ da, tâma si'a'uwẽ za'ra da, Abra'ãhã nhihudu oto 're hãimana za'ra mono da, ãne hã. ¹⁰ Hãtãra hã te za oto ni'wa hã sarôtô, wedepa nhihãrizéb da hã. Uburé wede hã 're ã'rãi pese za'ra mono ô hã te za te te ãma 're anihãri. Tawamhã unhamã u te za te te 're anhamra. — ãne te dama ãma simiré'é Zuwã hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimihãzém na hã.

¹¹ Te duré dama tinha:

— Wa hã wa tô ã uptabi na si te 're aihãiba ubu za'ra wa'wa, ã dawabzuri hã te aima 're ab'manharĩ aba mono wamhã, aiwasété wi 're aipizari za'ra wa'aba mono zém na, da te oto ãma 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono da. Tane nherẽ, ãza'u si te za ãma ãpire uptabi hã wei wi. Taha si te za oto 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ãzani na te te duré 're aihãiba ubu za'ra wa'wa, unhamã ne na zama, ã na te aima 're ã'ab'manharĩ aba mono ne hã. Ta hã

ĩma pire uptabi wa, ĩpara'uza hã te tãma mrami waihu'u õ di za, tãma ĩwapure wa. ¹² Wei morĩ wapsi, te za da'ãma aipo'o. Buru nho, da te 're upõrĩ za'ra mono parimhã, te za da te 're sa'wari za'ra, ĩsa'warizéb 're. Tawamhã ĩtomhã na te za da te ãma 're ro'o za'ra. ĩro hã sa'ëtē nherē, da te wĩrĩ waihu'u õ di za. Tane ĩma ĩpire hã wei morĩ wapsi, te za da'ãma aipo'o, tridu upõrĩ za'wari ne, ĩtomhã za'wari ne. — ãne ma tô dama rowasu'u, Zuwã Batita hã.

ZeZusi, â dawabzuri hã te te ĩmanharĩzé wasu'u
Marcusi 1.9-11; Rucasi 3.21-22

¹³ Tawamhã ZeZusi hã ma tô mo, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi, Zoda pa u, tame Zuwã Batita, â dawabzuri hã te te tãma 'manharĩ da. ¹⁴ Tane nherē, ma tô pibu Zuwã Batita hã, ĩsimirosa'rada hã te te tiwi ãma saprĩ da, â dawabzuri te te tãma 'manharĩ tã da. ãne te tãma tinha:

— E marĩ da, te ĩma aipire uptabi nherē, ĩma asi'ru, â dawabzuri hã te aima 'manharĩ da. A hã te aré ĩma ĩmanha.

¹⁵ Tawamhã ZeZusi hã asa te tãma tinha:

— Tane tô. ĩbã ma te asina ĩma ĩwaihu. Tane nherē, te za ĩma ĩmanha, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te wama ĩpisutuzéb zarina, wa te wasina uwaimrami da. — ãne ma tô tãma waihu'u ZeZusi hã, Zuwã Batitaha ma. Taha wa, Zuwã hã ma tô ãma saze. Ma tô â dawabzuri hã tãma 'manha, ZeZusihi ma.

¹⁶ Tawamhã â dawabzuri te te tãma 'manharĩ pari, ma tô â hawi watobro, ZeZusi hã. Watobro wi, ma tô hãiwa hã tãma si'ridawa. Tawamhã ZeZusi hã ma tô tisã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono pē'ēzani hã we ĩtēme ĩmorĩ hã hãiwa hawi, utu'u ne hã. Tawamhã ma tô ãma za. ¹⁷ Tawamhã hãiwa hawi te we ãma tinha:

— Ā hã ĩ'ra. ĩma sawi uptabi di. Tãma ĩto za'ëtē uptabi di. — ãne te we tinha, ĩmama hã.

4

ZeZusi hã, Wa'uburé te te ĩpibuzé wasu'u
Marcusi 1.12-13; Rucasi 4.1-13

¹ Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono pē'ēzani hã ma tô ZeZusi hã saprõ a'ubuni u, tame Wa'uburé hã te te nasi pibu da. ² Tawamhã a'ubuni wi sãmra ré, ma tô bâdã hã 40 na ãma ai'utõ, sai ãna sãmra ré hã. 40 na ma duré ãma timara. Tãma mrab uptabi di. ³ Tawamhã Wa'uburé ma tô ĩtēme wi. ĩtēme wisi wamhã, te tãma tinha:

— Sena a hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'ra wamhã, ma'ãpé ëtē ma nharĩ, ĩ'u'ëtē wapu na aima si'manharĩ za'ra da.

⁴ Tawamhã ZeZusi asa te tãma tinha, ãne:

— 'Re ĩhãimana u'âsi mono mreme na rob'ui'éré hã ãne: “Dasa na si 're danhiptete za'ra mono õ di za. 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te dama 're ĩ'awaihu'u mono zém na zama, te za 're danhiptete za'ra.” — ãne te tãma tinha, ZeZusi hã.

⁵ Taha pari, Wa'uburé hã ma tô ZeZusi hã saprõ Zeruzarē u, 'ri nho'u ĩwē uptabi u, te te duré pibu da. 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb u, te saprõ, 'ri nhisi u, sab da hãimo, 'ri 'rãihã uptabi nhisi. ⁶ Tawamhã ãne te tãma tinha, Wa'uburé hã:

— Sena a hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'ra wamhã, ma'ãpé atobro, ti'ai u. 'Re ĩhãimana u'âsi mono, te za, u, hãiwa hawi we atēme satõrĩ za'ra, tãma ĩromhuri'wa norĩ hã, te te ai'madã'ã za'ra da. Tinhib'rata na te za, u, siwi asapa, ëne hã te te ai'u'a õ'umnhasite, aipara wi. ãne 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa nhimi'ui'éré hã, duréhã, ĩbãihã na hã.

⁷ Tawamhã ZeZusi hã te asa tãma tinha:

— Mare di. “Asib'apito za'ra wa'wa hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã marĩ hã te te aima 're pisutu za'ra wa'aba mono õ nherē, 're pibu za'ra wa'aba mono õ di za, ta hã te te 're

aipawaptob za'ra wa'aba mono zô.” ãne duré ãmreme na rob'ui'ééré, ãbaihá na há. — ãne te Zezusi há tãma tinha.

⁸Taha pari, te duré Wa'uburé Zezusi há saprô, êtê 'rãihâ u, danhib'apito norĩ nhipiti'ai mono bâ te te rob'madâ'â mono da, uburé ro ãwê uptabi há te te ab'madâ'â mono da.

⁹Tawamhá Wa'uburé te ãne tãma ropisutu, Zezusihi ma:

— Asib'apito na ããma aiwata da, te za aihirãtitô ãma aime. Tawamhá ã há uburé wa za aima tisô, ate da.

¹⁰Tawamhá Zezusi te asa tãma tinha:

— Satanasi, mo oto aimorĩ, ãnhiti. 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa, ma tô ãne rob'ui'ééré: “Uburé Danhib'apito uptabi ãma si, te za 're aiwata za'ra wa'aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma si. Taha ma si te za 're ãromhuri za'ra wa'aba mo, Asib'apito za'ra wa'aba ma si.” ãne ãmreme na rob'ui'ééré, ãbaihá na há. — ãne te rob'ui'ééré 'rada há tãma 'rãzarôtô Zezusi há, Satanasihi ma. ¹¹Tawamhá Wa'uburé ma tô ãhawi mo. Morĩ wamhá, háiwa ãma romhuri'wa norĩ há ma tô we ãtême aihutu, te te siwi pawaptob da, Zezusi há.

Zezusi há, romhuri na te te ãsãna'ratazé wasu'u

Marcusi 1.14-15; Rucasi 4.14-15

¹²Tawamhá Zezusi há Zuwã da te ãsêrêzé wasu'u te te wapari wa, ma tô mo, Darireza na danhipiti'a nho'ômo nhisi u. ¹³Tawamhá Nazaré ãma 're ãsãmra mono da há, te te sima rowê ô di oto. Taha wa, Capana'u na 'ri nho'ômo nhisi u si ma tô mo, tame oto 're sãmra mono da, Darireza ãma ãsô'u zapoto 'rata, Zeburôhõ nhihudu norĩ nhipiti'a niwĩ, duré Naptarihi nhihudu norĩ nhipiti'a niwĩ. ¹⁴ãne ma tô Zezusi há 'manha, duréihã Iza'iza há te te ãma ãrob'ui'éérézêb zarina te te sina uwaimrami da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa há. ãne ãsimi'ui'ééré há 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme na:

¹⁵⁻¹⁶“Zeburôhõ nhihudu norĩ nhipiti'ai ãma 're ãdahãimana za'ra mono, duré Naptarihi nhihudu norĩ nhipiti'ai ãma zama, ãsô'u tême bâdãdi wa, 're ãdahãimana za'ra mono há, Zodã na pa nhisi zara niwĩ 're ãdahãimana za'ra mono há, Darireza ãma zudezu'ô norĩ há dawazari 're ãhãimana za'ra mono norĩ há te uburé robra na 're dahãimana za'ra. Tane nherê, te za oto rowa'a za'ene há da te 're 'madâ'â za'ra, tame. Te za oto dama rowa'a, dapê'ê 're robra na 're ãdanomro mono norĩ ma.”

ãne Iza'izaha nhimi'ui'ééré wasu'u há, Zeburôhõ nhihudu norĩ 're ãhãimana za'ra mono norĩ ãma há, Naptarihi nhihudu norĩ ãma zama.

¹⁷Tawamhá ta hawim haré ma oto romhuri na sãna'rata Zezusi há, Timama zadawa wasu'u na. ãne ma tinhimirowasu'u na dama ãma sãna'rata:

— Aiwasété wi te za oto 're aipizari za'ra wa'aba mo. ãhãna bâdã há ma tô oto ãwa waptãrã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono há da'ãma 're ãsib'a'uwê mono zêb da há.

Zezusi há, tepe na romhuri'wa norĩ zô ãhãrã za'ra zé wasu'u

Marcusi 1.16-20; Rucasi 5.1-11

¹⁸Tawamhá Zezusi há Darireza na ãsô'u nhisi zaihãi baba 're morĩ wamhá, ma tô aibã norĩ há sãmri zahuré, tepe mrami na romhuri'wa norĩ há, tisisãnawãi me: Sima na ãsisi há, Pedru na ãsisi amo há. Duré ãno há ãdéré na ãsisi há. ãsô'ui wa, te nasi abazipara há wabzuri zahuré, tepe zô. ¹⁹Tawamhá Zezusi há te sô tihãrã zahuré:

— We ane wa'aba, ãsiré 're ane wa'aba da oto, romhuri na aima ãsisanho wa'aba da, ãma 're ãda'awaibui wa'aba mono zêb da há. — ãne te sô tihãrã zahuré, Zezusi há.

²⁰Taha wa, ma te awa'awi tãma marême zahuré abazipara ma, Zezusihi siré 're neb zahuré da oto.

²¹Tawamhá syry na sina pahã wi, ma duré 'madâ'â zahuré, Ti'adu norĩ há Zuwãhá me. Ta norĩ há Zebedehe 'ra zahuré. Timama siré te abazipara sisinarĩ há te te ãma a'rã'ôtô zahuré apã, uba're wa. Tawamhá te duré sô tihãrã zahuré. ²²Sô hãrã zahuré wamhá, awa'awi ma tô tinhimirohuri ma marême zahuré. Timama zama ma rême zahuré, Zezusihi siré 're neb zahuré da.

*ZeZusi hã da'ahã na te te ãda'apesezé wasu'u**Rucasi 6.17-19*

²³ Tawamhã daza'rui mono bâ te 're mo ZeZusi hã, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma hã. Zudezu norĩ te, rowahutuzé mono bâ, ma tô te te dama 're rowahutu. 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zé wasu'u na te duré te te dama 're rowasu'u, ãwasu'uwẽ na. Dahãzé mono bâ ma duré da'apese. Hãzé u'ãsi wa, sib'uwẽ na 're ãnomro mono norĩ zama ma apese, ZeZusi hã. ²⁴ Tawamhã ZeZusi te te ãda'apesezém na, ma tô rowasu'u hã te te ropé, Siriza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma. Taha wa, ma tô ãtẽme da te 're 'wasari dahãzé mono bâ, uburé aimawi hã dahãzé da te 're ãsépata za'ra mono norĩ hã, wa'uburé te te 're ãwamnarĩ za'ra mono norĩ hã, duré da'rã siwamnarĩ wa, 're ãdahãiba popo'o za'ra mono norĩ hã, duré ãmorĩ'õ norĩ hã. Uburé ma tô da'apese, ZeZusi hã. ²⁵ Taha wa, ma tô da'ahã uptabi na ãsarina dasi'ré, Darireza hawi, duré Decapori hawimhã, duré Zeruzarẽ hawimhã, duré Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã. Duré Zoda pa zara niwĩ 're ãdasi'ubumroi mono norĩ zama ma tô ãtẽme dasito.

5*ZeZusi hã, êtẽ 'rãihã ãma te te dama ãrowahutuzé wasu'u**Rucasi 6.20-23*

¹ Tawamhã ZeZusi hã da'ahã uptabi na te te da'madã'ã wamhã, êtẽ 'rãihã na ma tô sai'u, tame a'ã sãmra da. Tawamhã ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã ma tô 'rãwi ãtẽme ubumro. ² Tawamhã tame ma tô ZeZusi hã tinhimirowahutu na tãma sãna'rata za'ra, ãne:

³ — Ni'wam norĩ hã umnhasi sina 'rãwi 're ãsipawapto waihu'u za'ra mono õ na 're siwaihu'u za'ra mono wamhã, duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono si za ta norĩ hã ã'upana te te 're ãpawapto wẽ za'ra mono na te te sina 're waihu'u za'ra mono wamhã, ta norĩ si te za rowẽ na 're hãimana za'ra, ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono wa.

⁴ — Duré, ni'wam norĩ hã ti'ab ré dawasété u'ãsi 're danomro mono wa, da'ãma 're ãpẽ'ézé za'ra mono norĩ hã ta norĩ ma si tãma 're rowẽ za'ëtẽ za'ra mono di za. Ta norĩ ma si te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te tãma 're pisutu za'ra, toi u'ãsi 're ãhãimana za'ra mono zéb da hã.

⁵ — Duré, ni'wam norĩ hã tiwaihu'u pese na 'rãwi 're ãsi'madã'ã ze za'ra mono õ norĩ hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono si te te sima 're ã'madã'ã za'ra mono norĩ hã, ta norĩ ma si, tãma 're rowẽ za'ëtẽ za'ra mono di za. Ta norĩ ma si te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãwẽ hã te te 're tãma anhomri, te te tãma 're ãropisutu za'ra mono zéb zarina.

⁶ — Duré, ni'wam norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te sima 're ãwẽ za'ra mono zéb uwaibaba, uburé marĩ ãwẽ hã te te tãma 're ãmanharĩ za'ra mono da si, te te sima 're wẽ za'ra mono wamhã, ta norĩ ma si, tãma 're rowẽ za'ëtẽ za'ra mono di za. Ta norĩ ma si, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te tãma ãma 're a'uwaimrami, rowẽ te te tãma 're ã'apisutu mono zém na hã.

⁷ — Duré, ni'wam norĩ hã da'ãma 're ãpẽ'ézé za'ra mono zéb zarina, da'ãma 're ãsina mono norĩ hã, ta norĩ ma si, tãma 're rowẽ za'ëtẽ za'ra mono di za. Ta norĩ ãma si te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãma tipẽ'ézé za'ra, za da'ãma ãsipo'ozéb ãma hã.

⁸ — Duré, ni'wam norĩ hã marĩ wasété zõ 're sipizari za'ra mono ãna 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma si, tãma 're ãsihãiba nhomri u'ãsi za'ra mono norĩ hã ta norĩ ma si, tãma 're rowẽ za'ëtẽ za'ra mono di za. Ta norĩ si te za titõmo na 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te 're 'madã'ã za'ra, 'rãwi.

⁹ — Duré, rowẽ na dasiré 're dahãimana za'ra mono da, ni'wam norĩ hã tinhimiroti wẽ na te te 're dapawapto u'ãsi za'ra mono wamhã, ta norĩ ma si, tãma 're rowẽ za'ëtẽ za'ra mono di za. Ta norĩ si te za ti'ra na te te 're sisi za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã.

¹⁰ — Duré, ni'wam norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te sima 're ãwẽ za'ra mono zéb zarina, uburé marĩ ãwẽ hã te te 're 'manharĩ za'ra mono da si, te te sima 're wẽ za'ra mono wa, da te tãma 're ãrob'manharĩ wasété za'ra mono norĩ ma si, tãma 're rowẽ uptabi za'ra mono di za. E marĩ wa. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ta norĩ ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono wa. — ãne ma tô ZeZusi hã tãma rowasu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

¹¹ Tawamhã ãne te duré tãma rowahutu za'ra:

— Īzazei'wa oto 're anomro aba mono wa, da te ai'ãma 're wasété za'ra wa'aba mono nherê, duré da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono nherê, duré dazadawa nhipse na taré da te dama 're aiwasu'u wasété za'ra wa'aba mono nherê, ĩwi 're aipizarĩ za'ra wa'aba mono õ wamhã, aima 're rowê uptabi za'ra wa'aba mono di za. ¹² Taha wa, ma'ãpé atoi u'ãsi, ãma 're anomro aba mono za. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã te za marĩ ĩwê hã sa'ëtê na te te aima 're sômri za'ra wa'wa, hãiwa ãma asô 're ĩsimi'wara aba mono hã. Duréhã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ ma, ma tô da te tãma 're rob'manharĩ u'ãsi za'ra, da te aima 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono ne. — ãne na ma tô Zezusi hã tãma waihu'u sirõmo za'ra romhã ré, te te waihu'u zara da.

*Dasai warĩrĩzé wasu'u, rob'uiwêzé wasu'u me
Marcusi 9.50; Rucasi 14.34-35*

¹³ Tawamhã ãne te duré tãma rowasu'u za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma:

— ãne wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. A norĩ wa'wa hã sa ne, te za dama 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Sa na hã dasa hã ãma se ti, dasai warĩrĩzé wa. Tane nherê, oto 're se si'utõrĩ za'ra mono wamhã, niha da te 'manharĩ waihu'u õ di, apã se da, dasa da te ãma 're ĩwarĩrĩ za'ra mono da hã. Marĩ dai õ di oto, dama hã. Taré te za da te 're sa'wari za'ra rob u, marĩ dai õ wa oto. Taha wa, te za oto taré ĩsisiwi 're danomro, dapara na. Tane duré, a norĩ wa'wa hã ĩzadawa wasu'u na dama 're romhuri wê za'ra wa'aba mono nherê, oto romhuri hã 're sahãri za'ra wa'aba mono wamhã, marĩ dai õ di oto, 're aihãimana za'ra wa'aba mono zé hã za, ĩma hã.

¹⁴ — ãne wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. A norĩ wa'wa hã rob'uiwêzém ne, te za dama 're aihãimana za'ra wa'aba mo. 'Re dasimani za'ra mono tõ da, da te dasima 're ĩrob'uiwê za'ra mono ne, te za 're ĩdanhimroi wê wa'aba mo, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono u. 'Rinho'u hã sa'a nhisiwi, da te 're ĩ'ri za'ra mono hã dawĩ 're simani waihu'u za'ra mono õ di. 'Madã'ã pese di, dama hã. Tane duré, a norĩ wa'wa hã dawĩ 're aimani waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za. Sõ'awi te za dama 're ĩwasu'u wê u'ãsi za'ra wa'aba mo. ¹⁵ Duré, rob'uiwêzé hã da te ro'o wamhã, e piza'a na te za upsibi ni. Mare di. ĩsima'warazém na si te za sõ'awi da te 're sõré, 'ri paramhã te te dama 're rob'uiwê za'ra mono da, 'ri 're, 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ ma. ¹⁶ Tane duré, a norĩ wa'wa hã te za sõ'awi dama 're aihãimana za'ra wa'aba mo, rob'uiwêzé hã sõ'awi te te dama 're ĩrob'uiwê za'ra mono ne. Uburé marĩ hã te za dama 're ĩ'manharĩ wê u'ãsi za'ra wa'aba mo, dama 're ĩ'manharĩ wê za'ra wa'aba mono zé hã da te 're ĩ'madã'ã za'ra mono zéb zarina, Aimama za'ra wa'aba ãma 're dawata za'ra mono da, hãiwa ãma 're ĩsãmra mono ãma.

'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na, Mozési te te ãma ĩrob'ui'érezé wasu'u

¹⁷ — Duré, rosa'rata na ĩ'ãma upa za'ra wa'aba õ di za, duréhã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ãma ĩrob'ui'érezé hã, duré ĩsadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimiroti zama, te dawĩ sawi da, we ĩmorĩ na hã ti'ai u. Ta norĩ nhimirowasu'u 'rada hã te dawĩ ĩsawi da hã, we ĩmorĩ õ di. Mare di. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã te ĩsina ĩ'uwaimrami da si, wa wei mo. ¹⁸ Tô sena, wa za ãne aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. Hãiwa norĩ hã ti'ai me nimahã na si'utõrĩ zahuré da nherê, duréhã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã pire na te za tõ dama 're hãimana u'ãsi. Nima hã dawĩ 'masi'utõrĩ waihu'u õ di za, ĩ'ui'ére misi hã, duré ĩ'ui'ére 'rãzazazé hã, ĩwaptêrê mono bã. Za niha dama 're ĩromhãimana mono zéb da hã, ĩbaihã na duréhã ĩsadawa wasu'u'wa norĩ te te ãma ĩrob'ui'ére sirõmo za'ra zéb zarina, rob'rãsutuzéb u za niha dama 're romhãimana uptabi za'ra mono õ ré, si'utõrĩ za'ra õ di za, ĩsimiroti na rob'ui'ére 'rata norĩ hã. ¹⁹ Duré, ni'wam norĩ hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã nima hã roti hã taré dama 're 'mai'ãimana mono newa, te te 're 'madã'ã za'ra mono õ wamhã, duré ĩsine da te 're 'madã'ã tõ za'ra mono da, te te dama ãma 're roti za'ra mono wamhã, ta norĩ si te za dama wapu na 're hãimana za'ra, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwê mono zéb ãma hã. Tane nherê, ni'wam norĩ si ĩsimiroti

na rob'ui'éré 'rada hã te te 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhã, duré ãsine da te 're 'madâ'â pese za'ra mono da, te te dama ãma 're roti za'ra mono wamhã, ta norĩ si te za dama pire na 're hãimana za'ra, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zéb ãma hã. ²⁰ ãne wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Parisezu norĩ hãimanazém nhipai u, duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na rob'ui'éré na dama rowahutu'wa norĩ hãimanazém nhipai u, Wamama te te sima 're ã'aiwẽ za'ra wa'aba mono zéb zarina si, 're aihãimana wẽ za'ra wa'aba mono wamhã, tawapsi, te za dame 're asisisi aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zéb u hã.

Dasiwada 're ãdanhiti'rui wairébé mono zé wasu'u

²¹ — ãne hã ma tô duré 're ãwapari za'ra wa'aba mo, duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te dama ãrotizé hã: “Re ãdanhimroi wa'aba mono õ di za. Ni'wam norĩ hã te te 're ãdanhimroi mono wamhã, te za ãdawasété na ãdawaihu'u'wa norĩ u da te 're simro, ta norĩ hã ãwasété na te te siwi 're waihu'u za'ra mono wa, te te dama 're 'ru za'ra mono da, da te ãdasiwi 're simroi mono da.” ãne duréihã aihã'rata norĩ wa'aba ma, ma tô roti. ²² ãne na roti hã tô sena nherẽ, wa za oto wa hã aimawi aima waihu'u za'ra wa'wa, ãne na roti na hã. Ni'wam norĩ hã tisiré 're ãhãimana za'ra mono norĩ da, 're siti'ru za'ra mono wamhã, ta norĩ hã te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te siwi 're awẽ'õ, ãwasété na te te 're ãawaihu'u mono zéb zarina. Duré ãté ni'wa hã te za tisiré ma tinha, ãne: “A hã, marĩ da, 're aihãimana mono õ.” ãne ni'wam norĩ hã te te dama 're nharĩ za'ra mono wamhã, te za da te 're simro, zudezu norĩ ma roti'wa norĩ u, ãdawasété na ãdawaihu'u'wa norĩ tẽme, ta norĩ hã te te siwi 're wẽ'õ za'ra mono da, ãwasété na te te siwi 're waihu'u za'ra mono wa. Duré ni'wa hã ãté ãne te za tisiré ma tinha: “E niha asimiza'rese'õ a hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono wasu'u na hã.” ãne ni'wam norĩ hã tisiré ma, te te 're nharĩ za'ra mono wamhã, ãté ta norĩ hã te za ropipa u 're sisisi, unhama ro'o u'ãsi u. ²³⁻²⁴ ãté a norĩ wa'wa hã te za 're anomro aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhorõwa u, marĩ hã tãma asõprubzéb da hã, wedeza ne nhisiwi 're sa'ra za'ra wa'aba mono da, tãma ãdanhõprubzé nomrizé nhisiwi. Tawapsi ãté te za asina 're aipo're pu'u za'ra wa'aba mo, marĩ hã asiré ma, 're 'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono wa, asisada 're aihãimana za'ra wa'aba mono zém na hã. ãne wa, te za a'ã asisõ 're ãsa'ra wa'aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, asõprubzéb hã wedeza ne nho're, asiré u a'ã asitẽme 're anomro aba mono da, asima 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono wa, apã duré asina 're asiwadi za'ra wa'aba mono da. Taha parip si te za apã 're anomro aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhorõwa u, tãma asõprubzéb hã oto tãma 're sõmri za'ra wa'aba mono da.

²⁵ — ãté ni'wa hã te za sima ai'ãma rosa'rata 'wa, dama rowairébé'wai u te te ai'mazaprõni aba da, marĩ tiwi ã'mai'manharĩ wasété aba zém na te te tãma ai'maiwasu'u wa'aba da. ãne wamhã, te te ai'mazaprõni aba õ ré, te za tãma ai'masiwasu'u wa'wa, te te ãma ai'mazazei wa'aba wa, dama rowairébé'wa norĩ u, te te ai'mazaprõni aba tõ da, ãdamrami'wai ma, te te ai'mai'rui wa'aba tõ da, ãdazazéb 're, da te ai'manherẽ aba tõ da. ²⁶ ãdazazéb 're, da te ai'manherẽ aba wamhã, marĩ hã ãdawi ã'mai'manharĩ wasété aba wa'rãmi, dama asi'maiwa'ãbã 'rãsutu pese aba õ nherẽ, ta hawi ai'maiwatobro waihu'u aba õ di za. Tô sena, wa ãne na hã aima rowasu'u za'ra wa'wa.

Damro na ãdasiwi ãdanhipsaihuri wasu'u

²⁷ — ãne hã ma tô duré 're ãwapari za'ra wa'aba mo, duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te dama ãrotizém na hã: “Aimro na asiwi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za.”

²⁸ ãne na roti hã tô sena nherẽ, wa za oto wa hã aimawi aima roti za'ra wa'wa, tô õhõ na roti na hã. Ni'wam norĩ hã pi'õ, titõmo na te te 're 'madâ'â ze za'ra mono wa, te te 're waibui mono da, te te sima ãma 're rosa'rata za'ra mono wamhã, taha na zama te za tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra, ãtinhimirosa'rata na si nherẽ. ²⁹ Duré marĩ hã atõmo nhimire niwĩm na 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono wa, aiwasédé hã 're waibui wa'aba mono wamhã, tawamhã atõmo nhimire niwĩ asiwi 're sani za'ra wa'aba mono wa, romhã na asisiti 're ãsãmra aba mono ne, te za oto 're anomro wẽ wa'aba mo. Ato hã

sahuré aima 're hâimana za'ra wa'aba mono õ nherê, aima 're rowê uptabi za'ra wa'aba mono di za. Aihâiba wahuré ré, duré atõmo zahuré ré, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ropipa u, te te 're asãmra aba mono wamhã, aima 're rowê za'ra wa'aba mono õ di za. ³⁰ Duré, asib'rata nhimire niwĩm na aiwasédé hã 're waibui wa'aba mono wamhã, asiwi 're sihãri za'ra wa'aba mono wa, romhã na asisiti 're ãsãmra aba mono ne, te za oto 're anomro wê wa'aba mo. Asib'rada hã sahuré aima 're hâimana za'ra wa'aba mono õ nherê, aima 're rowê uptabi za'ra wa'aba mono di za. Aihâiba wahuré ré, duré asib'rata zahuré ré, ropipa u 're asisiti aba mono wamhã, aima 're rowê za'ra wa'aba mono õ di za.

Damro, da te 're ãrême za'ra mono zé wasu'u
Mateusi 19.1-9; Marcusi 10.1-12; Rucasi 16.18

³¹ — Duréihã 'Re ãhâimana u'âsi mono te te duré dama ãrotizé hã, ãne: “Aibã norĩ hã timro te te 're rême za'ra mono õ ré, te za rob'ui'ééré hã te te tãma 're sãmri za'ra, za te te ãrêmezém na. Taha parip si, te za oto timro hã te te 're rême za'ra, pibu pese na.” ãne duréihã Mozési te te ãma ãrob'ui'ééré hã, ãne na hã. ³² ãne na roti hã tô sena nherê, wa za oto wa hã aimawi aima waihu'u za'ra wa'wa, tô õhõ na roti na hã. Pi'õ norĩ hã aibã aimawi na 're sipsaihuri za'ra mono õ nherê, ãmro te te 're rême za'ra mono wamhã, tiwasédé hã te za te te 're 'manharĩ za'ra, aibã norĩ hã. E marĩ wa. Pi'õ norĩ hã ãmro te te 're rême za'ra mono nherê, aibã aimawi na duré apã 're mro zahu za'ra mono wamhã, tawapsi te za tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra, pi'õ norĩ hã. Taha wa, aibã norĩ hã tiwasédé te te tãma 're ã'manharĩ za'ra mono zém hawi wa, te za duré õ norĩ zama aibã aimawi na 're mro za'ra mono wa, tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra. Duré aibã norĩ hã, pi'õ, da te 're ãrême za'ra mono na 're mro za'ra mono wamhã, tawapsi, te za duré ta norĩ zama tiwasédé hã te te ãma 're 'manharĩ za'ra, aibã norĩ hã.

Marĩ na da te dasima 're ãropisutu za'ra mono zé wasu'u

³³ — ãne hã ma tô duré 're ãwapari za'ra wa'aba mo, duréihã 'Re ãhâimana u'âsi mono te te dama ãrotizém na Mozési te te ãma ãrob'ui'ééré hã: “'Re ãhâimana u'âsi mono nho'a, marĩ na dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono wamhã, te za tô dama ãma 're ã'uwaimrami za'ra wa'aba mo.” ãne duréihã 'Re ãhâimana u'âsi mono te te dama ãrotizém na rob'ui'ééré hã. ³⁴⁻³⁵ ãne na roti hã tô sena nherê, wa za oto wa hã aimawi aima waihu'u za'ra wa'wa, tô õhõ na roti na hã. Marĩ pire na taré dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono õ di za oto, 'Re ãhâimana u'âsi mono nho'a. Mare di. Duré ãne na dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono õ di za: “Hãwa hã tô sena wahuré 're ãsa'wari mono ne, wa duré wa hã tô sena aima ropisutu.” ãne wasu'u zarina taré dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono õ di za. E marĩ wa. Hãwa hã taré hã 're ãhâimana mono õ wa, tame 'Re ãhâimana u'âsi mono hã 're sãmra u'âsi mono wa, ta hawi te te we duré 're da'ab'madã'ã mono wa. Duré ãne na dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono õ di za: “Ti'a hã tô sena wahuré 're ãsa'wari mono ne, wa duré wa hã tô sena aima ropisutu.” ãne wasu'u zarina taré dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono õ di za. E marĩ wa. Ti'a zama pire wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono te si wa. Duré ãne na dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono õ di za: “Zeruzarê na 'ri nho'õmo nhisi hã tô sena 're ãsa'wari mono ne, wa duré wa hã tô sena aima ropisutu.” ãne wasu'u zarina taré dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono õ di za. E marĩ wa. Ta hã 'Re ãhâimana u'âsi mono te si wa duré, uburé Danhib'apito uptabi te si wa. ³⁶ Duré ãne na dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono õ di za: “'ãrã hã tô sena ãma 're ãhâimana mono ne, wa duré wa hã tô sena aima ropisutu.” ãne wasu'u zarina taré dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono õ di za. E marĩ wa. Ai'rã za'ra wa'wa hã ate za'ra wa'aba õ wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono te si wa. Asi'uihã na aséré hã asima 're 'rãdã'ã waihu'u za'ra wa'aba mono õ di. Duré asi'uihã na 're asisé'é'a waihu'u za'ra wa'aba mono õ di. ³⁷ Marĩ hã dama 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da, asina dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono wamhã, ãne si te za dama 're ãnharĩ za'ra wa'aba mo: “'ãhe. Wa za tô 'manha.” Duré marĩ hã dama 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da, asima 're wê za'ra wa'aba mono õ wamhã, ãne si te za duré dama 're ãnharĩ za'ra

wa'aba mo: “Mare di. Wa hã te 'manharĩ õ di za.” ãne si te za dama 're ãnharĩ za'ra wa'aba mo. ãne si dama 're nharĩ za'ra wa'aba mono õ wamhã, Wa'uburé nhimiwada'uri zarina te za aiwasédé hã 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mo.

Marĩ na da te dasima 're ãwa'rãmi za'ra mono zé wasu'u
Rucasi 6.29-30

³⁸ — ãne hã ma tô duré 're ãwapari za'ra wa'aba mo, duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te dama ãrotizém na hã: “Ni'wam norĩ hã te te 're datõmo wamnarĩ za'ra mono wamhã, te za asa da te 're tõmo wamnarĩ za'ra ãwa'rãmi, aiwab da. Duré ni'wam norĩ hã da'wa te te dawi 're prub za'ra mono wamhã, te za duré asa ãwa'rãmi da te 're 'waprub za'ra, aiwab da.” ãne na duréihã roti hã. ³⁹ Tane nherê, wa za duré wa hã aimawi aima waihu'u za'ra wa'wa, tô õhõ na rotizém na hã. Da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono nherê, asa dama ãma 're wa'rãmi za'ra wa'aba mono õ di za. Atob'rata nhimire niwĩ da te 're aihã za'ra wa'aba mono wamhã, dama ãma 're wa'rãmi za'ra wa'aba mono õ di za. Taré te za 're aipizari za'ra wa'aba mo, atob'rata amo niwĩ, da te duré 're aihã za'ra wa'aba mono da. ⁴⁰ ãté ni'wa hã te za ai'ãma wa'aba sima rosa'rata, dawasété na dawaihu'u'wa norĩ u te te ai'mazaprõni aba da, marĩ tiwi ã'mai'manharĩ wasété aba zém na te te tãma ai'maiwasu'u wa'aba da. Tawamhã ãté te za tãma ai'maiwasu'u wa'wa, ta norĩ hã te te aima 'maipisutu aba da, asõ'utu'u ãwa'ãbã syryre hã ãwa'rãmi tãma 'manhomri aba da, tiwi ã'mai'manharĩ wasété aba wa'rãmimhã. ãne wamhã, te te aiwi 'mai'ãri aba wamhã, asi'ubuzéb zama te za tãma ã'manhomri 'wa, wa'ãbã za'ëtê nherê, te te aiwi 'maiwaptêrê õ nherê. ⁴¹ Duré, ni'wam norĩ hã bãdãdi na marĩ hã misi ti'ai pibuzém na tãma 're 'wasari aba mono da, te te aima 're 'ru za'ra wa'aba mono wamhã, asi'uihã na te za asima 're ãwê za'ra wa'aba mo, taha nhipai u, maparane ti'ai pibuzém na tãma 're 'wasari aba mono da a'ã. ⁴² Duré marĩ hã da te aiwi 're waptêrê za'ra wa'aba mono wamhã, te za dama 're ãsõmri za'ra wa'aba mo. Duré marĩ hã asibro hã taré a'ã da te aiwi 're waptêrê za'ra wa'aba mono wamhã, dawi 're sawi za'ra wa'aba mono õ di za, asimari 'wa hã. Te za tô taré dama 're ãsõmri za'ra wa'aba mo, a'ã.

Da'ruiwapari'wa norĩ, da te 're ãsawi pese za'ra mono zé wasu'u
Rucasi 6.27-28, 32-36

⁴³ — ãne hã ma tô duré 're ãwapari za'ra wa'aba mo: “Asiré 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ si te za 're ãsawi pese za'ra wa'aba mo. Ai'ruiwapari'wa norĩ si te za asa asiwi 're ãwê'õ pese za'ra wa'aba mo.” ⁴⁴ Tane nherê, wa za duré wa hã aimawi aima waihu'u za'ra wa'wa, tô õhõ na rotizém na hã. Ai'ruiwapari'wa norĩ hã te za 're ãsawi pese za'ra wa'aba mo. Duré te te aima 're ãrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono norĩ ãma, te za 're aimreme zusi aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, ãwê si te te tãma 're apisutu mono da, ta norĩ ma. ⁴⁵ ãne te za dama 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mo, Aimama aba 'ra na sena na da te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono da, hãiwa ãma 're ãsãmra mono 'ra na. E marĩ wa, te za ai'ruiwapari'wa norĩ hã 're ãsawi pese za'ra wa'aba mo. Ni'wai ma, ãsawi hã te te ba'a õ wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Uburé te te 're da'azawi pese, te te 're ãsawi pese za'ra mono norĩ hã, duré te te 're ãsawi õ za'ra mono norĩ zama. Aiwapsi te bãdã hã te te dama 're rob'uiwê za'ra, 're ãnomro wê mono norĩ ma, duré 're ãnomro wasété mono norĩ ma zama, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimipisutuzéb zarina. Aiwapsi te duré tã hã dama 're ta'a za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti te te 're ã'madã'ã pese za'ra mono norĩ ma, duré te te 're ãwapari za'ra mono õ norĩ ma zama, ãsimipisutuzéb zarina. ⁴⁶ Rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ hã bété. Ta norĩ hã dawi 're sipsaihuri u'ãsi za'ra mono wa, te 're nomro wasété. Ta norĩ hã te tizawi pese 'wa norĩ si te te 're sawi za'ra. Tawamhã asawi pese 'wa norĩ si, 're sawi pese za'ra wa'aba mono wamhã, e te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãwê hã te te aima 're sõmri za'ra wa'wa. Mare di. ãwê hã te te aima 're sõmri za'ra wa'aba mono õ di za. ⁴⁷ Duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono waihu'u'õ'wa norĩ hã te te 're saze za'ra mono õ nherê, te tisiwadi norĩ ma, marĩ ãwê hã te te tãma 're 'manharĩ za'ra, siré 're ãhãimana za'ra mono norĩ ma hã. A norĩ wa'wa hã bété, asiré 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ ma si,

marĩ ĩwẽ hã tãma 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, aiwapsi te aiwasété na dame 're aihãimana za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhãimana u'âsi mono waihu'u'õ'wa norĩ siré. ⁴⁸ Taha wa, te za a norĩ wa'wa hã uburé 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te da'ãma 're a'upai mono ãna, uburé te te 're ĩda'azawi pese mono ne.

6

Dasisõ'a, marĩ hã da te dasima 're ĩ'manharĩ za'ra mono zé wasu'u

¹ — 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma, 're aiwata za'ra wa'aba mono da, marĩ hã dama 're ĩ'manharĩ wẽ za'ra wa'aba mono zém na hã ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono õ di za, danho'a hã, ãne na hã taré da te 're ai'madâ'â wẽ za'ra wa'aba mono zô. Asimiza'rese te za 're anomro aba mo, ãne hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tõ da. ãne hã danho'a 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, Aimama 'wa hã hãiwa ãma 're ĩhãimana mono hã tinhoprubzé ĩwẽ uptabi hã te te aima 're sômri za'ra wa'aba mono õ di za, marĩ ĩwẽ hã 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono zé wa'rãmimhã.

² — Taha wa, ĩsibrob'õ norĩ ma, marĩ hã tãma 're ĩsômri za'ra wa'aba mono zém na, da te 're aiwêsãmri za'ra wa'aba mono da, dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono õ di za, ãne na hã. ãne hã te ni'wam norĩ hã te te dama 're 'manharĩ za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb 're, 'ri 're, duré 'ri nhi'riti na 're ĩdahãimana za'ra mono norĩ ma zama. 'Re hãimana wẽ za'ra mono newa, te ta norĩ hã ãma 're dawata za'ra mono zô, ãne hã te te dama 're 'manharĩ za'ra. Tawamhã, ãma 're dawata za'ra mono wamhã, taha na si te za tõ ãma 're hãimana za'ra. 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhoprubzé hã nimahã bātã na hã tãma 're hãimana za'ra mono õ di za. Tõ sena, wa ãne hã aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. ³⁻⁴ Taha wa, ni'wai wi, marĩ zô 're rowaptã'â mono wa, 're pawaptob za'ra wa'aba mono wamhã, sõ'awi 're pawaptob za'ra wa'aba mono õ di za, da te ãma 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono tõ da, marĩ na 're ĩpawaptob za'ra wa'aba mono zém na hã. Dama 're ĩrob'manharĩ wẽ za'ra wa'aba mono zém na hã, da te 're ai'madâ'â za'ra wa'aba mono õ nherẽ, te Aimama aba si te te ai'ãma 're 'madã'â za'ra wa'wa. Taha wa, te za taha si ĩwẽ hã te te aima 're sômri za'ra wa'wa, ĩwa'rãmi.

'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, 're ĩdamreme zusi mono zé wasu'u

Rucasi 11.2-4

⁵ — Duré ni'wam norĩ hã te te sima 're ĩwẽ za'ra mono zéb zarina, te danho'a 're mreme zusi, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma. Hãiwi 're simasa mono sina, te 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb ãma, 're mreme zusi, 're hãimana wẽ za'ra mono newa, da te 're 'madã'â wẽ za'ra mono da. 'Ri nhi'riti wa, bådãdi sitob ãma, te duré ãne 're mreme zusi, da'ahã norĩ nho'a. Tawamhã, da te 're 'madã'â wẽ za'ra mono wa, ãma 're dawata za'ra mono wamhã, taha na si te za tõ ãma 're hãimana za'ra. Nimahã na hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhoprubzé hã tãma 're ĩhãimana za'ra mono da hã, mare uptabi di za, ta norĩ ma hã. Tõ sena wa ãne na aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. ⁶ Duré, a norĩ wa'wa hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, 're aimreme zusi aba mono da, te za 'ri para u 're asisisi aba mo, asõrõwa 'ri 're wa'wa u. Tawamhã te za asiré 're ĩ'ridawa nhitob za'ra wa'aba mo, Aimama aba ma, 're aimreme zusi aba mono da, romnhiwasi nimahã bātã na da te 're ĩ'madã'â waihu'u za'ra mono õ ma hã. ãne wamhã, aihãiba pisutu 're aimreme zusi aba mono ré, Aimama aba si te te ai'ãma 're 'madã'â za'ra wa'aba mono wa, te za taha si ĩwẽ hã te te aima 're sômri za'ra wa'wa, ĩwa'rãmi.

⁷ — Duré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, 're aimreme zusi aba mono wamhã, taré aimreme na 're sahu ahã za'ra wa'aba mono õ di za apãre, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te 're aiwapari za'ra wa'aba mono õ newa. 'Re ĩhãimana u'âsi mono waihu'u'õ'wa norĩ si te timreme na te te tãma 're sahu u'âsi za'ra taré, taha zarina si te te 're pawaptob za'ra mono da newa. ⁸ Taha wa, ta norĩ ne 're aimreme zusi aba mono õ di za. E marĩ wa. Aimama aba wi, marĩ hã tiwi 're waptẽrẽ za'ra wa'aba mono õ ré, marĩ zô aiwi 're ĩrowaptã'â za'ra wa'aba mono zé hã, te te 're awaihu'u sirõmo mono wa. ⁹ ãhã zarina si te za 're aimreme zusi aba mo, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma:

“Wamama, hâiwa âma 're asâmra mono hã, asisi wẽ na uburé da te 're aiwaihu'u za'ra mono da, wa aima da'âma 're ãmreme.

¹⁰ Uburé da'âma 're asib'a'uwẽ mono da, wa duré da'âma 're ãmreme. Hâiwa âma aima romhuri'wa norĩ hã, asima 're ãwẽ mono zéb zarina si, te te 're ãiwapari pese za'ra mono ne, ti'ai âma uburé da te duré 're aiwapari pese za'ra mono da, wa da'âma 're ãmreme.

¹¹ ã båtã na, wei wama 're anhomri mono, wasa hã âma 're ãwasaihuri mono zéb da hã.

¹² Dawasédé hã da te wa'âma 're 'manharĩ za'ra mono wa, wa te wasina 're ã'madã'ã za'ra mono õ ne, a hã duré wa'âma 're ab'madã'ã mono õ di za, wawasédé hã.

¹³ Duré, 're wa'ab'madã'ã nhimini mono õ di za, Wa'uburé hã te te 're wa'a'upi mono wa, wawasété u 're warere'e tã mono da. Ma'ãpé, 're wa'anho'reptui u'ãsi mono, ãwasété uptabi wi.”

Ãne si te za Aimama aba wi, 're ãrowaptẽrẽ za'ra wa'aba mo. — Ãne ma tã Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

¹⁴⁻¹⁵ Tawamhã ãne te duré tãma roti za'ra:

— Dawasédé hã da te ai'âma 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mono zé hã asina 're 'madã'ã u'ãsi za'ra wa'aba mono wamhã, Aimama 'wa hã te za duré uburé aiwasédé hã 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mono zé hã te te ai'âma 're 'madã'ã u'ãsi za'ra wa'wa. Dawasédé hã da te ai'âma 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono nheré, asina 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono õ wamhã, tawapsi, aiwasédé hã te te ai'âma 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono õ di za Aimama 'wa hã, hâiwa âma 're ãsâmra mono hã.

Dasai ãna a'ã 're ãdahãimana za'ra mono zé wasu'u

¹⁶ — 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, 're aimreme zusi aba mono da, asai ãna a'ã 're aihãimana za'ra wa'aba mono wamhã, ai'ubu pire na 're aihãimana za'ra wa'aba mono õ di za. Ni'wam norĩ si te za ubu pire na sai ãna 're mreme zusi, 're nomro wẽ mono newa, da te 're 'madã'ã wẽ za'ra mono da. Tawamhã, da te 're 'madã'ã wẽ za'ra mono wa, âma 're dawata za'ra mono wamhã, taha si te za tã tãma 're hãimana za'ra. Nimahã na 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhoprubzé hã tãma 're hãimana za'ra mono õ di za, ta norĩ ma hã. Tã sena wa ãne na hã aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. ¹⁷⁻¹⁸ Taha wa, a norĩ wa'wa hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, 're aimreme zusi aba mono da, asai ãna a'ã 're aihãimana za'ra wa'aba mono wamhã, te za taré ã na 're asi'ubu upsõ za'ra wa'aba mo, tã 're aihãimana za'ra wa'aba mono zém na 're aihãimana za'ra wa'aba mono da. Te za duré taré 're asiwarĩrĩ za'ra wa'aba mo, a'ã asai ãna 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, 're aihãimana za'ra wa'aba mono zém na, da te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono tã da, Aimama aba si te te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono da, datõmo na da te 're ã'madã'ã waihu'u za'ra mono õ si. ãne wamhã, aihãiba pisutu, asai ãna a'ã tãma 're aimreme zusi aba mono ré, Aimama aba si te te ai'âma 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono wa, te za ãwẽ hã te te aima 're sõmri za'ra wa'wa, ãwa'rãmi.

Hâiwa âma, marĩ hã wẽ uptabi na 're ãhãimana za'ra mono wasu'u

Rucasi 12.33-34

¹⁹ — Marĩ ãwa'ãbã za'ẽne hã asima si 're ubumroi pese za'ra wa'aba mono õ di za, ti'a 're anomro aba mono ré hã. Ti'ai âma marĩ na 're ãdanhimarĩ za'ra mono hã si'utõrĩ pese di, dawi 're u're su'u za'ra mono wa, duré zazahã hãzapu'u'wa hã te te dawi 're hãiwasété za'ra mono wa. ãsipsaihuri norĩ hã te za duré dawi sã 're sisisi, dawi 're sipsaihuri za'ra mono da, danhimarĩ na. ²⁰ Hâiwa âma asimarĩ za'ra wa'wa hã ãsi'utõrĩ'õ zõ si te za asima 're ãrob'ruiwapari za'ra wa'aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ãwẽ uptabi hã te te asõ 're ã'madã'ã pese za'ra wa'aba mono zõ si. Tame marĩ hã dawi 're u're waihu'u za'ra mono õ di. Zazahã hãzapu'u'wa hã te te duré dawi 're hãiwasété waihu'u za'ra mono õ di. Duré ãsipsaihuri norĩ hã dawi 're sipsaihuri waihu'u za'ra mono õ di, tamemhã. ²¹ Ti'ai âma asimarĩ ahã zõ si 're rob'ruiwapari za'ra wa'aba mono wamhã, taha na si te za aipẽ'ẽ 're, asima 're ãrosa'rata u'ãsi za'ra wa'aba mo, hâiwa âma ãwẽ hã ãsi'utõrĩ'õ upana. Duré hâiwa âma ãwẽ uptabi zõ si, asima 're rob'ruiwapari za'ra wa'aba mono wamhã, taha na

si te za asima 're ãrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo, 'Re ãhâimana u'âsi mono, ãwẽ te te asô 're ã'apisutu aba mono zô si.

Rob'u iwẽzẽ wasu'u

Rucasi 11.34-36

²²⁻²³ — Rob'u iwẽzẽ hã te za da te dasima 're ro'o za'ra, dama rob'madâ'â pibu pese da. Tane duré, dato hã aiwa rob'u iwẽzẽm ne. Datômo wẽ wamhã, dama rob'madâ'â pese di. Datob'a wamhã, dama rob'madâ'â waihu'u ô di. Tane duré, a norĩ wa'wa hã asimirosa'rata wẽ za'ra wa'aba wamhã, te za rowa'a na ne 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo. Duré, asimirosa'rata wasété za'ra wa'aba wamhã, robra na ne te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo.

Rob'ui prazéb zô si da te dasima 're ãrob'rui wapari za'ra mono zé wasu'u

Rucasi 16.13; 12.22-31

²⁴ — Dama romhuri'wa hã ãsib'apito maparane wamhã, aiwa te te tãma 're romhuri wẽ zahuré mono ô di za. ãsib'apito maparane wamhã, sahuré te te 're sawi pese zahuré mono ô di za. Misi te za te te 're sawi pese. ãhãiba amo si te za te te siwi 're wẽ'ô. Duré sahuré te te 're wapari pese zahuré mono ô di za, romhuri'wa hã. Misi te za te te 're wapari pese. ãhãiba amo si te za te te 're 'rui wapari. Tane, a norĩ wa'wa hã rob'ui prazéb zô si, asima 're romhuri za'ra wa'aba mono wamhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, 're romhuri wẽ waihu'u za'ra wa'aba mono ô di za. Mare di.

Marĩ na 're dahâtâ'â za'ra mono ãna 're ãdanomro mono zé wasu'u

²⁵ — Taha wa, wa za duré ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. Marĩ na 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono ô di za, asazé wa'aba na, duré 're ã'âhuri aba mono ô na zama. Duré ai'uzazém na zama, asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono ô di za. E taré wasa zô si wa za 're wahâimana za'ra. Mare di. Wasazé nhipai u pire uptabi di, wahâimanazé hã. E taré 're ãwasi'uza za'ra mono zép si, te wahãiba hã wama 're hãimana za'ra. Mare di. Marĩ ãwẽ uptabi da, te wahãiba hã wama 're hãimana za'ra. ²⁶ Duré, sire norĩ hã bété. Ta norĩ hã te te sima 're robzuri mono ô di. Duré te te sima 're rob'rãihãri za'ra mono ô di. Robza'razéb ãma te te sisa 're robza'wari za'ra mono ô di duré, ãma 're ãsaihuri mono zéb da hã. Tane nherẽ, te Aimama 'wa hã hãiwa ãma 're ãsãmra mono hã ãsa hã te te tãma 're anhomri u'âsi. E tawamhã sire si te te 're azawi pese, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. Mare di. Sire zawĩ nhipai u, tãma asawi uptabi za'ra wa'aba di. Taha wa, sire te te 're ã'ab'madâ'â mono zém nhipai u, te za te te 're ai'madâ'â pese za'ra wa'wa, Aimama 'wa hã, asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono tã da. ²⁷ Duré, 're atâ'â za'ra wa'aba mono zém na asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono wamhã, e asibâtâ na 're atâ'â za'ra wa'aba mono ô di za. E asibâtâ nhipai u, te za 're aihâimana siroptub za'ra wa'aba mo. Mare di. Asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono zéb zarina, asibâtâ nhipai u 're aihâimana siroptub za'ra wa'aba mono ô di za.

²⁸ — E marĩ wa, te bété ai'uzazéb ô na asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mo. E asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za rowẽ na 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Mare di. Ma'ãpé, romnhirãrã 're ãhâimana za'ra mono zém na rosa'rata za'ra wa'aba a'â, rom na 're ãsimasa mono na hã. Ta norĩ hã ti'uzazéb da hã, te te sisada 're 'manharĩ za'ra mono da, te te 're romhuri za'ra mono ô di. ²⁹ Tane nherẽ, dama 'madâ'â zeĩ uptabi di, romnhirãrã hã. Apito Saroma hã sibro pese wa, uza wẽ uptabi na 're si'uza mono nherẽ, taha nhipai u, dama 'madâ'â zeĩ uptabi di, romnhirãrã hã. ³⁰ Romnhirãrã hã hãiwi 're simnhatã mono ré, te za du hã ãré da te 're wazãri za'ra, unhama da, da te 're ub'rã za'ra mono da. Taha wa, 're simasam hã mono dai ô nherẽ, ma tô wẽ uptabi na te te 're ab'manharĩ, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. E tawamhã, ai'uzazé hã te te aima 're sãmri za'ra wa'aba mono ô di za bété. Te za tô te te aima 're sãmri za'ra wa'wa, du hãimanazéb zawĩ nhipai u te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono wa, a norĩ wa'wa hã. E niha Aimama 'wa hã asina 're umnhasi za'ra wa'aba mono ô di, taha si ai'uzazé hã te te aima 're sãmri za'ra wa'aba mono wa. ³¹⁻³² Aimama 'wa hã hãiwa ãma 're ãsãmra mono ma hã, tãma aiwaihu'u pese za'ra wa'aba di, marĩ zô aiwi 're ãrowaptã'â za'ra wa'aba mono zém na hã. Taha wa,

marĩ na asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. Áté asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono wa, te za âne asima 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mono zéb zarina, âne asima 're ĩnharĩ za'ra wa'aba mo: “E ma hawi te za mra hã wama 're wairébé, duré wa te 're ĩ'âhuri mono zéb da hã, duré wa'uzazéb da hã.” Áne na asima 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. 'Re ĩhâimana u'âsi mono waihu'u'õ'wa norĩ hã, taha zô si te sima 're sôpré, sina 're hâtâ'â za'ra mono wa. ³³ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã âma 're ĩsib'a'uwẽ za'ra mono norĩ ma, ĩwẽ uptabi hã te te tãma 're ĩsômri za'ra mono zéb zô si, te za asima 're asôpré u'âsi aba mo. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima 're aiwẽ za'ra wa'aba mono zéb zarina si, 're anomro wẽ wa'aba mono da, te za asima 're ĩwẽ u'âsi za'ra wa'aba mo. Tawamhã, âhã zô si 're asôpré wa'aba mono wamhã, marĩ zô aiwi 're ĩrowaptâ'â za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba, te za tô te te aima 're anhomri 'wa, Aimagã 'wa hã. ³⁴ Awẽ sidâpâsi te marĩ hã asada 're hâimana za'ra wa'wa. Tane nherẽ, oto ai'ãma 're awẽ za'ra wa'aba mono wamhã, te za asina 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono zém na hã, marĩ hã asada 're hâimana za'ra wa'aba mono nherẽ. Taha wa, za duré ai'ãma 're ĩ'awẽ za'ra wa'aba mono zé bâtâ na hã 're aihâimana za'ra wa'aba mono zém na hã, asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. 'Re ĩhâimana u'âsi mono si te za awẽ sidâpâsi bâdâ hã te te ai'ãma 're ab'madâ'â 'wa.

7

Dawasédé hã da te dasi'ãma 're ĩsa'ra mono zé wasu'u Rucasi 6.37-38, 41-42

¹ — Dawasédé hã da'ãma 're ĩsa'ra za'ra wa'aba mono zéb zarina, asiwi 're dawẽ'õ za'ra wa'aba mono õ di za, taha zarina 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te siwi 're aiwẽ'õ za'ra wa'aba mono tõ da. ² Asi'uihã na asiwi 're dawẽ'õ pese za'ra wa'aba mono wamhã, taha zarina te za tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te siwi 're aiwẽ'õ pese za'ra wa'wa, ĩwa'rãmi. Asiwi 're dawẽ'õ za'ra wa'aba mono õ wamhã, tawapsi, te te siwi 're aiwẽ'õ za'ra wa'aba mono õ di za, âne na hã aiwa. ³⁻⁵ Áne, wa za duré âma aima romnhimiré'é za'ra wa'wa. Áté wede wa'õno hã atob 're te nomro, sabui õ nherẽ. E niha te za bété sô ĩtõmo 'madâ, wede nhiprubre wazere da, asisãnawã tõmo hawimhã. E âne hã ĩ'uwaibaba. Mare di. Wede wa'õno hã atob 're ĩnomro hã sabui õ nherẽ, e niha te za tãma ĩnha: “Ropru hã a'â te aima wazere, atõmo hawimhã.” Mare di. Wede wa'õno hã te za a'â atõmo hawimhã ĩwaze. Tawamhã te za sô airĩtĩ wẽ, wazere da, asisãnawã tõmo hawimhã, wede nhiprubre hã.

⁶ — Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ruiwapari'wa norĩ ma, ĩwasu'uwẽ na tãma 're rowasu'u za'ra wa'aba mono õ di za, te te âma 're ĩwasété za'ra mono norĩ ma hã. E marĩ wa. Ta norĩ hã wapsã ma, marĩ ĩse hã da te tãma 're a za'ra mono nherẽ, dazô 're sipizari za'ra mono wa, te te 're ĩdahãzu mono ne, te za ta norĩ hã asada 're hâimana wasété za'ra wa'wa. Uhãbã norĩ hã marĩ wẽ zô, sima 're sôpré waihu'u mono õ di. Marĩ ĩwẽ hã wa'ãbã za'etẽ nherẽ, uhãbã ma, da te 're sãmra mono wa, taré te te 're ĩwati'i za'ra mono ne, te za ta norĩ hã taré te te 're wapari za'ra, ĩwasu'uwẽ hã. Taha wa, ta norĩ ma, 're rowasu'u za'ra wa'aba mono õ di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ruiwapari'wa norĩ ma hã.

'Re ĩhâimana u'âsi mono wi, da te 're ĩrowaptẽrẽ za'ra mono zé wasu'u Rucasi 11.9-13

⁷⁻⁸ — 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi, te za ĩwẽ hã 're ĩwaptẽrẽ za'ra wa'aba mo. Tawamhã te za tô te te aima 're anhomri 'wa. ĩwẽ zô si te za duré asima 're asôpré u'âsi aba mo. Tawamhã taha zarina te za tô te te aima âma 're a'uwaimrami 'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, 'rãwi aima 're hâimana za'ra wa'aba mono da. Duré ni'wa hã 'ri tede'wa zô te te 're ĩ'ridawa ta'a mono ne, te za ĩwẽ hã tiwi 're ĩwaptẽrẽ za'ra wa'aba mo. Tawamhã 'ri tede'wa te te tãma ĩ'ridawa ne, te za tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te aima 're anhomri 'wa, ĩwẽ hã, si'uihã na. ⁹ Áne, wa za duré aima âma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Ai'ra hã ĩ'u'etẽ wapu te te aiwi 'maiwaptẽrẽ aba wamhã, e ãne te aré tãma ĩ'manhomri 'wa, te te

ĩwaptērē upana. Mare di. Ĩ'u'ētē wapu si te aré tãma ĩ'manhomri 'wa, te te 'rēne da, ai'ra wa'wa hã. ¹⁰ Duré, tebe te te aiwi 'maiwaptērē aba wamhã, e wahi te aré tãma ĩ'manhomri 'wa, te te ĩwaptērē upana. Mare di. Tepe si te aré tãma ĩ'manhomri 'wa, te te 'rēne da. ¹¹ Tane duré, a norĩ wa'wa hã 're anomro wē uptabi aba mono õ nherē, te marĩ ĩwē si tã ai'ra norĩ ma, 're ĩsõmri za'ra wa'aba mo. E tawamhã Aimama 'wa hã hãiwa ãma 're ĩsãmra mono hã wē uptabi na 're hãimana mono nherē, e ai'ra norĩ ma 're asõprub za'ra wa'aba mono zém nhipai u, te te aima 're sõmri za'ra wa'aba mono õ di za bété, tinhoprubzé ĩwē hã. Te za tã ĩsipai u te te aima 're sõmri za'ra wa'wa ĩwē hã, tiwi 're ĩwaptērē za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba.

¹² — Marĩ ĩwē si da te aima 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da, asima 're ĩdawē za'ra wa'aba mono ne, te za marĩ ĩwē si dama 're ĩ'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba mo, ĩwa'rãmi. Āne duréihã 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te ãma ĩrob'ui'ééré hã te wama wasu'u za'ra, duréihã ĩsadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimi'ui'ééré zama.

Bãdãdi nhitobzé wasu'u

Rucasi 13.24

¹³⁻¹⁴ — Duré, ropipa u 're ĩdanhisisi mono zé hã bãdãdi hã sa'ētē uptabi di. Duré ĩsitobzé hã, sa'ētē uptabi di. Taha wa, dama wapure di, ãma 're ĩdanomro mono zéb da hã, bãdãdi hã sa'ētē uptabi wa. Taha wa, te da'ahã uptabi na ãma 're danomro, ropipa u, tamomo 're danhisisi mono wa, da te 're robzépata u'âsi za'ra mono da. Tane nherē, 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'rata 're ĩdahãimana u'âsi za'ra mono zéb u, 're ĩdanhisisi mono zéb da hã, bãdãdi nhitobzé hã syryre di. Tamomo bãdãdi hã syry uptabire di duré, ãma 're ĩdanomro mono zéb da hã. Dama pire di, ãma 're ĩdanomro mono zéb da hã. Taha wa, te da'umro na si da te dasina 're uwaimrami za'ra. Taha wa, ma'ãpé, sada 're asiptete za'ra wa'aba mono, bãdãdi nhitobzé ĩsyryre na si 're asisisi aba mono da, rowē uptabi u.

Rob'rãi wasu'u, 'wabzéré wasu'u me

Rucasi 6.43-44

¹⁵ — Duré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u uptabi õ 'wa norĩ wi, te za 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mo. Ta norĩ hã tã sena dasiré 're hãimana wē za'ra mono newa, te za te te dama 're roti za'ra taré. Ta norĩ hã te abaze zahi ne 're hãimana u'âsi za'ra, ĩsazei'wa norĩ zada. ¹⁶ Ta norĩ hã uburé marĩ hã te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zém na te za ãma 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u uptabi 'wai õ na hã. E 'wabzéré hã te za rob'rã na 're 'rã za'ra, uwa 'ru 'rã na. Mare di. Uwa 'ru 'rã na 're 'rã waihu'u za'ra mono õ di, 'wabzéré hã. Duré, e apto hã rob'rã ĩse na te za 're 'rã za'ra. Mare di. ãma 're 'rã waihu'u za'ra mono õ di, apto hã. ¹⁷⁻¹⁸ Duré rowede hã wē wamhã, 're 'rã wasété za'ra mono õ di za. Te za 're 'rã wē u'âsi za'ra. Wasété wapsi, te za 're 'rã wasété u'âsi za'ra. Ta norĩ hã 're 'rã wē waihu'u za'ra mono õ di za. ¹⁹ Rowede hã 're 'rã za'ra mono õ wa, te za da te 're sãna'rata nhihãri za'ra, unhamu da te 're sãmra mono da. ²⁰ Tane, aibã norĩ hã roti tã senai'õ na te te dama 're ĩroti za'ra mono norĩ hã uburé marĩ hã te te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zém na, te za ãma 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u uptabi 'wai õ na hã.

'Re ĩhãimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwē mono zéb u, 're ĩdanhisisi mono zé wasu'u

Rucasi 13.25-27

²¹ — Āté ni'wam norĩ hã te za dama 're siwasu'u za'ra, ãne: “Zezusi hã ta hã ĩnhib'apito. Wa hã tãma romhuri'wa, wa tã 're ĩhãimana u'âsi.” Āne ni'wam norĩ hã dama 're siwasu'u za'ra mono nherē, uburé 're sisisi mono õ di za, 'Re ĩhãimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwē mono zéb u hã. Ni'wam norĩ si te za 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhib'a'uwē, 're hãimana za'ra, ĩmama hã hãiwa ãma 're ĩsãmra mono hã te te sima 're ĩ'awē mono zéb zarina, marĩ ĩwē si te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono norĩ si. ²² Nimahã bãtã na ropsi'utõrĩzéb ãma, ĩmama za oto da'ãma ĩsipo'ozéb ãma hã te za da'ahã na ĩma nharĩ za'ra ni, ãne: “Wanhib'apito, Wanhib'apito, wa norĩ hã asadawa para, wa tã wa te dama 're sadawa wasu'u za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Asadawa para, wa tã duré wa'uburé hã wa

te dama 're sãmra za'ra. Marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã wa tô duré wa te dama 're 'manharĩ za'ra, asadawa para.” Áne na hã da'ahã na te za ãma tasiwasu'u za'ra ni, ãnhĩb'a'uwẽ uptabi hã 're danomro mono newa. ²³ Tane nherẽ, wa za wa hã ãsi'uihã na tãma nharĩ za'ra, ãne: “Te aiwaihu'u za'ra wa'aba õ di, ãzazei'wa na. Marĩ ãwasété si ma tô 're ã'manharĩ u'ãsi za'ra wa'aba mo. Mo oto ai'aba'rúi wa'aba, ãnhiti.” Áne wa za ta norĩ ma nharĩ za'ra, misi haré.

'Ri'wa norĩ wasu'u
Rucasi 6.46-49

²⁴⁻²⁵ — Áne, wa za duré ãma aima simiré'é za'ra wa'wa, 'ri'wai wasu'u na. 'Ri'wa hã tãma rosa'rata waihu'u pese wa, ma tô êtẽ nhisiwi 'ri hã 'manha, siptete na 're sa mono da. Tawamhã tã hã pĩni za'êtẽ na 're ta'a mono wa, ma tô 're âpré. 'Re âpré mono wamhã, 'ri u ma tô 're praba, â hã. Rowa'u'u za'êne hã ma tô duré 're pusi, 'ri uwaibaba, te te me da aré. Tane nherẽ, 'ri hã simei õ di, êtẽ nhisiwi te te sima 'ri wa, aibã hã. Tane duré, ã hã te ãrotizé hã ni'wam norĩ hã te te 're wapari za'ra mono wa, te te oto 're 'madã'ã pese za'ra mono wamhã, ta norĩ si te za rowẽ na 're hãimana u'ãsi za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'rata.

²⁶⁻²⁷ — 'Ri'wa hãiba amo na, wa za duré ãma aima simiré'é za'ra wa'wa, tãma ãrosa'rata waihu'u õ hã. Ta hã supara nhisiwip si ma tô sima 'ri, siptete na tãma 're sab u'ãsi mono da newa. Tawamhã tã hã pĩni za'êtẽ na 're ta'a mono wa, ma tô 're âpré. 'Re âpré mono wamhã, 'ri u ma tô 're praba, â hã. Rowa'u'u za'êne hã ma tô duré 're pusi, 'ri uwaibaba. Tawamhã 'ri hã ma tô 'marõwĩ, awa'awi. Tane duré, ã hã te ãrotizé hã ni'wam norĩ hã tipo're na te te 're wapari za'ra mono nherẽ, te te 're 'madã'ã za'ra mono õ wamhã, ta norĩ si te za si'uihã na 're sisimini za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'rata za 're ãdahãimana u'ãsi za'ra mono zé hã.

²⁸ Tawamhã Zezusi hã ãne na te te dama rowasu'u parimhã, ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni, te te dama ãrowahutuzém na hã. ²⁹ 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ, simirowasu'u wapure na te te dama 're ãrowahutu za'ra mono ne, te te dama 're rowahutu mono õ di, Zezusi hã. Simirowahutu pire uptabi na ma tô te te dama 're rowasu'u. Taha wa, ma ãma tatob'uzu za'ra ni, dama ãwaihu'u'õ hã te te dama wasu'u wa.

8

Aibã ã'wa're ré hã Zezusi te te ãpesezé wasu'u
Marcusi 1.40-45; Rucasi 5.12-16

¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô êtẽ 'rãihã hawi si'ra. Te te si'rai wamhã, da'ahã uptabi na ma tô ãsarina ai'aba'rúi ni. ² Tawamhã aibã ã'wa're ré hã ma tô ãtẽme wi. ãtẽme wisi wamhã, ma tô hi'rãtitõ nhamra, ãpapara. Te tãma tĩna:

— Apito, ãma aiwaihu'u pese di, asimipese waihu'u pese na. Taha wa, asima ãwẽ wamhã, te za ãpe.

³ Tawamhã Zezusi ma tô tĩnhĩb'rada hã wahutu, te te ãma upi da. Te te upi wamhã, te tãma tĩna:

— Tane tô. Wa tô ãsima aiwẽ, te aipese da. Tãibã oto aihãzé hã.

Tawamhã awa'awi ma ã'wa're hã tãma apa.

⁴ Tawamhã Zezusi hã te tãma tĩna, ãne:

— ãwapari pese, asina. Ni'wai ma, asina ãwasu'u õ di za, te aipesezém na hã. Sasedoti u si te za aimo, aihãiba wẽ zõ te te aihãiba 'madã'ã da. Taha parip si, te za tãma asõpru 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, Mozésihi nhimiroti zarina, aipesezém na da te ãma aiwaihu'u za'ra da, sena na. — Áne te Zezusi hã tãma roti, aibã te te ãpese ma.

Da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wai ma romhuri'wa, Zezusi te te ãpesezé wasu'u
Rucasi 7.1-10

⁵ Tawamhã Zezusi hã Capana'u na 'ri nho'õmo nhisi u ma tô wi. Wisi wamhã, ma tô aibã sôpêtê, romanu hã. Ta hã da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa. Tawamhã, te te sôpêtê wamhã, ma tô aibã hã tãma ti'ru Zezusihi ma, tãma ãromhuri'wa hã te te tãma pese da.

⁶ ãne te tãma tinha:

— Apito, ãma romhuri'wa hã ãnhorõwa ãma te nomro. Hãzé uptabi di. Hãzé uptabi wa, sirési waihu'u õ di, hãzé za'êtê wa.

⁷ Tawamhã Zezusi hã te asa tãma tinha:

— Wa za ãma mo tô, te pese da.

⁸ Tawamhã romanu hã te duré tãma tinha, da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa hã:

— Tô'ã, apito. Wa hã aima ãwapure di, ãnhorõwa u asébré da hã. Ma'ãpé, taré ã hawi pese aimreme na, séptâ'ã da. Tawamhã te za tãma tirowê, ãma romhuri'wai ma. ⁹ Wa hã da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa zapari romhuri'wa. ãzapari te duré 're hãimana za'ra, da'wapéi'wa norĩ hã. Nimomo te 'mazatõrĩ wamhã, te za 'maimo. Duré sô ã'maihãrã wamhã, te za we 'maimo, ãtême. Duré ãma romhuri'wai ma, marĩ hã te 'rui wamhã, te za 'manha awa'awi, ãzadawa para. — ãne te siwasu'u, Zezusihi ma.

¹⁰ Tawamhã Zezusi hã ãne hã te te wapari wamhã, ma tô ãma titob'uzu, ãsiwasu'uzém na. Taha wa, ãsarina ãdasi'aba'ré norĩ ma, ma tô nharĩ za'ra:

— Tô sena wa aima waihu'u za'ra wa'wa. ã hã te te sina ã'umnhasizém na hã niwa te ã'madã'ã õ, ãzarazéhé nhihudu norĩ nhipti'ai ãma hã. Ta norĩ hã te te ãma siwi wabzu õ di, te te sina ã'umnhasizém na hã. ¹¹ ãne, wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Da'ahã uptabi na te za 're dasihutu, bãtã pusizém hawi, duré bãtã zasizém hawi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono u, ãsiré 're dasihuri mono da, da'ãma 're ãsib'a'uwê mono zéb ãma. Abra'ãhã siré te za 're dasi'ubumro, duré Izatihi siré, duré Zacoho siré. ¹² Tane nherê, ni'wam norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ãma 're sib'a'uwê za'ra mono da nherê, ãsiré 're si'ubumroi mono da nherê, te za sãmra sisiti, robra si 're ãsa'wari mono u. Tame te za sina 're 'ry'ry. Te za duré 're 'wasitete za'ra, te te 're robzépata za'êtê za'ra mono wa. — ãne ma tô Zezusi hã dama rowasu'u.

¹³ Tawamhã te duré da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wai ma tinha:

— Mo oto aimorĩ apã, asõrõwa u. Asina ã'umnhasizéb zarina, wa za aipawapto.

Tawamhã ãne te te tãma nharĩ wi, ma tô tipese, romanuhu ma, romhuri'wa hã.

Da'ahã uptabi na, Zezusi te te ãda'apesezé wasu'u

Marcusi 1.29-34; Rucasi 4.38-41

¹⁴ Tawamhã Zezusi hã Pedruhu nhorõwa u ma tô mo. Morĩ wamhã, ãmaprewa ma tô sabu. Hãzé ré, te nomro waptã wa, wa'ro na. ¹⁵ Tawamhã ma tô sib'rata upi, Zezusi hã. Te te sib'rata upi wamhã, ma tô tiwahã. Tawamhã ma tô wahudu, pi'õ hã. Wahutu wamhã, ma tô ãsa hã tãma tisõ Zezusihi ma, sa da.

¹⁶ Tawamhã bãdã sébrézéb u, ma tô wa'uburé ré 're ãdanomro mono hã da te simro, Zezusihi u, ahã uptabi na. Tawamhã misi si te nasi dama azatõ wa'uburé hã, misi haré timreme na si. Uburé ãhãzé ré norĩ zama te apese duré. ¹⁷ ãne ma tô Zezusi hã te te 're da'apawapto, Iza'iza hã duréihã te te ãma ãrob'ui'érézéb zarina te te sina uwaimrami da.

ãne Iza'izaha nhimi'ui'éré hã:

“Wahãzé mono bã, ma tô te te wawi 're awaibu.”

ãne duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa nhimi'ui'éré hã, Zezusihi ãma hã.

Aibã norĩ hã Zezusihi siré ãneb zahuré zé wasu'u

Rucasi 9.57-62

¹⁸ Tawamhã Zezusi hã da'ahã uptabi na da te dasiwi ã'uirĩ za'ra norĩ hã ma tô 'madã'ã za'ra. Te te da'ab'madã'ã wamhã, ma tô tisiré 're ãnomro mono norĩ ma rob'ru za'ra, ãsõ'u na te te saprĩ za'ra da, zara u. ¹⁹ Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na rowahutu'wa hã ma tô ãtême wi, Zezusihi u. ãne te tãma tinha:

— Rowahutu'wa, âhâna wa ĩsima aiwê, asiré 're ĩmorĩ da oto, daro mono bâ.

²⁰ Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— Wapsã wawêre hã ab're 're, ĩsõrõwa hã. Duré si norĩ hã tizasi te te sima 're 'manharĩ za'ra, tinhorõwa da hã. Tazahã, wa hã ti'ai âma dasiré ĩpodo hã ĩnhorõwa õ di, âma 're ĩwa'utu mono zéb da hã. Hãwi si wa datême 're morĩ u'â.

²¹ Tawamhã Zezusi ma tô duré aibã hãiba amo 'mahã, ĩsarina 're ĩmorĩ hã, ĩsiré 're morĩ u'âsi da oto. Tawamhã aibã hã te asa tãma tinha:

— Apito, a'â apã ĩmorĩ, ĩmama hã ĩwi dâ'â wa, ĩsisa'u te âma ti'a da. — Âne te sina 'mahã.

²² Tane nherê, te Zezusi hã tãma tinha, asa:

— Ône haré te za ĩsiré 're aimo oto. Ĩdâ'â norĩ hã te za tisiré ĩdâ'â norĩ âma te te 're ti'a za'ra.

*Zezusi hã rowa'u'u za'êtê ma, te te ĩnharĩzé wasu'u
Marcusi 4.35-41; Rucasi 8.22-25*

²³ Tawamhã Zezusi hã ma tô âzé, uba're 're. ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ zama ma ĩsiré asisi, ĩsiré si'aba'rê da. ²⁴ Tawamhã uba're na si'aba'rêi ré, ma tô rowa'u'u za'êne hã tiwi tiwatobro za'ra. Â sisasi hã te te ĩré wabzuri za'ra, uba're hã. Tane nherê, Zezusi te nhono. ²⁵ Tawamhã ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã ma tô ĩtême sina roptob za'ra, te te siwi utu da. Tawamhã âne te 'mahãrã za'ra:

— Wanhib'apito, ma'âpé wanho'reptu za'ra na. Wa za ai'utõrĩ ni.

²⁶ Tawamhã Zezusi hã te tãma nharĩ za'ra:

— E marĩ da, ma aipahi za'ra wa'wa. E ĩ'umnhasi za'ra wa'aba âna.

Tawamhã ma tô wahudu, Zezusi hã. Wahutu wamhã, ma tô rowa'u'u ma tinha, te te sazãri da, â sisasisi ma zama. Tawamhã ma tô sazã, rowa'u hã. Ma tô duré ti'átu.

²⁷ Tawamhã ma tô âma titob'uzu za'ra, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã. Âne te sima nharĩ za'ra:

— Pra, e niha ĩwaihu'u pe, õ hã. ĩsadawa hawi ma rowa'u hã sazã, â sisasisi zama. — Âne te sima rowasu'u za'ra, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã.

*Zezusi hã aibã norĩ, wa'uburé ré 're ĩneb zahuré te te ĩpese zahuré zé wasu'u
Marcusi 5.1-20; Rucasi 8.26-39*

²⁸ Tawamhã Zezusi hã ma tô mo, Dadara na danhipti'a nho'õmo nhisi u, Darireza na ĩsõ'u nhisi zara u. Tame ma tô aibã norĩ hã sõpêtê zahuré, wa'uburé ré 're ĩneb zahuré hã. Adã'â 'ru hawi, ma we sina uzusi zahuré, êtê zahãpã ab're sirõmo 're, 're ĩsimasisi u'âsi zahuré mono zém hawi. Ta norĩ hã ĩsipãrĩ su'u zahuré, duré simimnhasi zahuré di. Taha wa, 're ĩhãimana zahuré mono zé wa'wai baba 're danomro waihu'u mono õ di.

²⁹ Tawamhã rosa'rese õ ré, ma tô sa'êtê 'mahãrã zahuré Zezusi hã, âne:

— 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'ra, e marĩ wa'âma 'manharĩ da, te we aimo, wawa'wai baba. E ropsi'utõrĩzé wana wa'ahãri da, te we aimo, wa te robzépata da.

³⁰ Tawamhã romhã prã na te uhãbã hã tisa hã te te 're huri, ahã na. ³¹ Tawamhã wa'uburé norĩ hã aibã norĩ pê'ê 're, 're ĩhãimana za'ra mono hã te sa'êtê sina 'mahãrã za'ra:

— Nimomo wazatõrĩ za'ra da wamhã, ma'âpé uhãbã norĩ u wazatõrĩ za'ra na, ĩhãiba 're, 're wahãimana za'ra mono da.

³² Tawamhã Zezusi hã ma tô õne haré tãma rob'ru za'ra:

— Mo oto ai'aba'rêi wa'aba.

Tawamhã uhãbã hãiba 're ma tô sisisi, wa'uburé norĩ hã. Taha wa, te sa'êtê sisa're, uhãbã norĩ hã, ĩ'rãsipra u. Âi ba ma tô rere. Taha wa, ma ai'utõ, â na uburé.

³³ Tawamhã uhãbã 'madã'ã'wa norĩ hã ma tô ĩsiti sisa're. 'Ri nho'õmo u ma tô sisa're. Tame ma tô uburé dama rowasu'u za'ra, aibã norĩ ma, niha ĩromhãimana zahuré zém na hã, wa'uburé ré 're ĩneb zahuré ma. ³⁴ Tawamhã 'ri nho'õmo âma 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ hã ma tô aihĩni tawairébé ni, Zezusi hã da te dasina uzusi za'ra da. Tawamhã ma tô sãmri za'ra ni. Da te dasiwi sãmri wamhã, ma tô tãma rob'ru za'ra ni:

— Ma'ápé, warom nhiti aimorĩ, nimomo. — Āne te dasiwi satõrĩ ni, Zezusi hã.

9

Īmorĩ'õ, Zezusi te te ĩwahutuzé wasu'u
Marcusi 2.1-12; Rucasi 5.17-26

¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô uba're 're āzé, zara u te te saprĩ da. Te te saprĩ wamhã, ma tô 'ri nho'õmo u wi, tirob u. ² Tamomo ma tô ni'wam norĩ hã we siwi ti'â, ĩmorĩ'õ hã ĩsimiwaptâ ré. ĩmorĩ'õ hã za te te ĩpese na ma tô ãma umnhasi za'ra, Zezusi hã. Tawamhã Zezusi hã taha na ma tô sina simirosa'rata waihu'u za'ra, aibã norĩ hã. Taha wa, te ĩmorĩ'õ ma tinha:

— ĩsiwadi, aiwi robzei'õ tõ. Aiwasédé hã 're ĩ'ab'manharĩ wasété mono zé hã te ai'ãma 're ab'madâ'â mono õ di za oto. — Āne te tãma tinha.

³ Tawamhã ni'wam norĩ hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ hã ma tô 'rãwi sima rowasu'u za'ra, āne:

— Ō hã te 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma wasété.

⁴ Tane nherẽ, Zezusi hã ma tô sina waihu'u, ĩsimirosa'rata za'ra hã. Taha wa, te tãma nharĩ za'ra:

— E marĩ da, ma tô āne ĩ'ãma ĩrosa'rata wasété za'ra wa'wa. ⁵ Wa hã dawasédé hã te dama 're ĩ'apari waihu'u pese mono zém na hã, sena na ĩwaihu'u za'ra wa'aba da hã, e niha te za ĩwaihu'u za'ra wa'wa. Aibã ma, wa tô tinha: “Aiwasédé hã 're ĩ'ab'manharĩ mono zé hã te ai'ãma 're ab'madâ'â mono õ di za oto.” Āne na si ĩmreme wamhã, aima pibu prã za'ra wa'aba di. Ā hã ĩmorĩ'õ hã wahutu da, duré oto morĩ da, te tãma nharĩ wapsi, te za ĩwaihu'u za'ra wa'wa, ĩwaihu'u pese na sena na ĩwaihu'u pese za'ra wa'aba da oto. Taha wapsi, aima pibu pese za'ra wa'aba di za. ⁶ Ti'ai ãma dasiré ĩpodo hã ĩma waihu'u pese di, dawasédé te dama 're ĩ'apari mono da hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa para. Āne na asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba da, wa za ĩhi'ré ma tinha, wahutu da.

Tawamhã ĩmorĩ'õ ma, te tinha Zezusi hã:

— Ma'ápé, aiwahutu. Asa'warizé hã âri, asõrõwa u aimorĩ da oto.

⁷ Tawamhã awa'awi ma tô wahudu aibã hã, tinhorõwa u morĩ da. ⁸ Tawamhã āne hã da te 'madâ'â za'ra wamhã, ma tô tãma tapê'ẽwara za'ra ni, dama sa'rese õ wa. Ma tô duré 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma tawata za'ra ni, tiwaihu'u pe hã te te dama 're anhomri mono wa.

Mateusihi zô Zezusi, sisarina ĩhãrãzé wasu'u
Marcusi 2.13-17; Rucasi 5.27-32

⁹ Tawamhã Zezusi hã ma tô mo, dahawi. Morĩ ré, ma tô ĩsã, danhib'apito ma, rob'ui'prazé ubumroi'wa hã, Mateusi na ĩnhisi hã. ĩnhimromhurizéb ãma wa nhamra, rob'ui'prazé te dawĩ 're ĩ'a'ubumroi mono zéb ãma. Tawamhã Zezusi hã te ĩ'mahã:

— We aimorĩ, ĩsiré 're aimorĩ da oto.

Tawamhã awa'awi wa tô wahudu, ĩsiré 're ĩmorĩ da oto. ¹⁰ Tawamhã barana wa oto wasiré wasaihuri ni Zezusi norĩ hã, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ me. ĩnhorõwa ãma wa wasaihuri ni. Wasaihuri ré, ma tô rob'ui'prazé ubumroi'wa norĩ hã ĩtẽme asisi 'ri para u, ahã na, ĩsiré saihuri da. Ni'wam norĩ hã zudezu nherẽ, parisezu norĩ nhimiroti zarina 're ĩhãimana za'ra mono õ norĩ zama ma tô duré ĩtẽme aihutu, Zezusihi u. ¹¹ Tawamhã parisezu norĩ hã āne hã te te 'madâ'â za'ra wamhã, ma tô Zezusihi siré 're ĩwanomro mono norĩ hã wazadanharĩ za'ra, āne:

— E niha bã, te asib'apito za'ra wa'wa hã rob'ui'prazé ubumroi'wa norĩ siré tisa, dawasété na 're ĩdahãimana za'ra mono norĩ siré zama.

¹² Tawamhã Zezusi hã te te sina wapari za'ra wa, ma tô tãma nharĩ za'ra, āne:

— Hãzé ãna 're ĩnomro mono norĩ zô, dawede'wa hã 're siwasutu za'ra mono õ di, te te 're wede za'ra mono da. ĩhãzé ré norĩ zô si te za 're siwasutu za'ra, te te 're pese za'ra mono da. ¹³ Duréhã ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã āne na

rob'ui'ééré, 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme na: “Asimizama hã ìma 're ìzata za'ra wa'aba mono zô hã, sô 're ìnhimipari mono ô di oto. Asimizawi pese zarina, da'ãma 're aiwamri za'ra wa'aba mono da si, wa ìsima te 're aiwê za'ra wa'wa oto.” Æne duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ééré hã sô sabu za'ra wa'aba ìbaihã hã, waihu'u pese za'ra wa'aba da. Dawê na 're ìdanomro mono nori zô ìsitême 're ìhârâ mono da, we ìmorî ô di. Dawasété na 're ìdanomro mono nori zô si 're ìhârâ mono da, wa wei mo.

*Dasai ãna bâtâ na a'â 're ìdahâimana za'ra mono zé wasu'u
Marcusi 2.18-22; Rucasi 5.33-39*

¹⁴ Tawamhã Zuwã Batitaha siré 're ìnomro mono nori hã ma tô Zezusihi u ai'aba'ré. Tawamhã ãne te siwi sadanha:

— Wa nori hã, duré parisezu nori hã 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, 're wamreme zusi mono da hã, wasai ãna wa a'â 're wahâimana za'ra, bâtâ na. E marî wa, sai ãna a'â 're hâimana za'ra mono ô di bété, asiré 're ìnomro mono nori hã.

¹⁵ Taha wa, te Zezusi hã asa tâma nharî za'ra:

— Aibã hã ìmrozéb u, sô ìhârâ za'ra nori hã sihotu wamhã, e aibã ìmro da hã ìsiré sãmra za'ra ré, te za robzei'ô na tihâimana za'ra, ta nori hã. Mare di. Ænei ô di. Niwapsi te za bâdã hã ìwa waptãrã, aibã ìmro da hã ìsiwadi nori wa'wa hawi, da te tiwi ì'âri za'ra zéb da hã. Tawapsi te za tô sai ãna 're si'ubumro, robzei'ô na.

¹⁶ — Duré da'uza hã hã'ratare wamhã, te za hãihata. E tawamhã ìhâté hãnhihãri na te za hãiwa'aba ni. Mare di. ìhâté hãnhihãri na da te hãiwa'aba wamhã, da te ìré hã'upsôï wamhã, te za tihãzahutu, ìhãiwa'abazé hã. Tawamhã te za oto hãsisinarî pese, da'uza 'rada hã. ¹⁷ Duré e romhã 'manharî 'rata 're, te za uwa 'rãï wa'u ìsé hã da te 're sé, wa'ui ware ô ré. Mare di. Wa'ui ware ô ré, da te 're séme mono wamhã, oto wa'ui ware wamhã, te za romhã 'manharî 'ratare hã sina wazu. Tawamhã uwa 'rãï wa'u ìsé hã te za asa'wa. Romhã 'manharî hã te za duré hãihaiwamna. Ìtép si'uiwa na si, te za da te 're sé, dawi 're sisa'wari za'ra mono tô da, rob'rãï wa'u zé té hã. Tawapsi, romhã 'manharî hã dawi 're hãsiwamna'ri za'ra mono ô di za duré. — Æne ma tô Zezusi hã ãma romnhimiré'é, uwa 'ru 'rãï wa'u ìsé, da te 're ìséme mono zém na hã.

*Zezusi hã pi'ô nori te te ìpese zahuré zé wasu'u, azarutu me
Marcusi 5.21-43; Rucasi 8.40-56*

¹⁸ Tawamhã Zezusi hã te te dama rowasu'u ré, ma tô aibã hã ìtême wi, dama roti'wa hã. Ìtême wisi wamhã, ma tô hi'rãtitô ìpapara nhamra. Tawamhã te tâma tinha, ãne:

— Ì'ra hã azarudu hã ma tô ìwi dârã, ãhãna si. Tane nherê, ma'ãpé ãma ìme aimorî, asib'rada ãma hiri da, hãiwa'utu da, ìma 're morî da apã.

¹⁹ Tawamhã Zezusi hã ma tô wahudu. Wahutu wamhã, ma tô ìsiré mo. Ìsiré 're ìwanomro mono nori zama, wa ìsiré ai'aba'ré ni.

²⁰ Tawamhã morî ré, te pi'ô hã we ìsarina mo, ìbabarãï hawi. Pi'ô hã ìhãzé te te ìsazãri'ô, 12 na ma tô ãma tiwahu, ìhãzé te te 're 'manharî mono ré hã. We ìsarina morî wamhã, ma tô ì'uza hãnhisudu hã upi. ²¹ Ta hã ma tô ãne sima rosa'rata: “Ì'uza si te tiwi upi nherê, wa za séptãrã.” Æne te sima rosa'rata, pi'ô hã.

²² Tawamhã pi'ô, ì'uza te te upi wamhã, ma tô Zezusi hã sô aipi'ra. Sipi'rai wamhã, ma tô pi'ô hã tisã. Æne te tâma tinha:

— Ìsiwadi, aiwi robzei'ô tô. Za te aipesezém na, ì'umnhasi zarina ma tô aihãzé hã aima apa.

Tawamhã awa'awi ma tô pi'ô hã séptãrã.

²³ Taha pari, te mo Zezusi hã, dama roti'wa nhorôwa u. Morî wamhã, rowamreme'wa nori hã ma tô sôpêté za'ra, adã'ã ãma simnhihãsi ré. Da'ahã na ma tô da'anhopêté, ãma ìda'ry'ry nori hã. ²⁴ Tawamhã ãne te dama tinha:

— Mo oto aiwairébé aba. Azarudu hã dã'ã ô di. Taré te nhono.

Tawamhã ma tô ãma tawa'ẽ za'ra ni, dâ'â uptabi nherẽ, taré ãsõtõ na te te waihu'u wa, Zezusi hã. ²⁵ Tawamhã rob u ma tô tawairébé ni. Dawairébé wi, ma tô Zezusi hã ãzé 'ri 're wa'wa u, azarudu ãnomrozéb u. Tawamhã awa'awi ma tô pa'â. Te te pa'âri wamhã, ma tô awa'awi wahudu, azarudu hã. ²⁶ Tawamhã ãwasu'u hã ma tô te te ropé daro mono bâ, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi 'remhã.

Ïtob'a norĩ, Zezusi te te ãpese zahuré zé wasu'u

²⁷ Tawamhã 'ri para hawi watobro wamhã, morĩ ré, ma tô aibã norĩ hã ãsarina tineb zahuré, ãtob'a zahuré hã. Tawamhã te 'mahãrã zahuré, ãne:

— Dawihi nhihudu, ma'ãpé wa'ãma aipẽ'ẽzé na.

²⁸ Tawamhã 'ri para u ma tô ãzé, Zezusi hã. Sébré wi, ma tô ãtob'a norĩ hã ãtẽme aimasisi zahuré. Tawamhã Zezusi hã te sadanharĩ zahuré:

— E te asina ã'umnhasi 'wa, te ato pese aba da hã.

Tawamhã asa te tãma nharĩ zahuré:

— Ìhe, wa tô wasina ai'umnhasi ni, apito.

²⁹ Tawamhã Zezusi hã ma tô tõmo upi zahuré. Te duré tãma nharĩ zahuré:

— Asina ã'umnhasi aba zéb zarina, wa za tô ato pese 'wa.

³⁰ Tawamhã ma tô oto tito pese zahuré, aibã norĩ hã. Ma tô duré sadawa uwati zahuré, ãne:

— Te aima ã'manharĩ wẽ wa'aba zém na, dama ãwasu'u wa'aba õ di za. Tô'ã. — ãne te sina sadawa uwati zahuré.

³¹ Tane nherẽ, oto neb zahuré wamhã, ma tô tisiwasu'u na te te ropé zahuré ropã, Zezusi te te ãpese zahuré zém na.

Ïmreme'õ, Zezusi te te ãpesezé wasu'u

³² Tawamhã Zezusi te te ãto pese zahuré neb za'u si, ma tô aibã hã we ãtẽme dasiwi saprõni ni Zezusihi u, wa'uburé ré wa, mreme'õ u'ãsi 're ãhãimana mono hã. ³³ Tawamhã Zezusi hã ma tô wa'uburé ma rob'ru, ãhawi watobro da, ãsiti. Te te tãma rob'rui wi, ma tô aibã hã mreme watobro. Taha wa, ma ãma tatob'uzu za'ra ni. Te duré dasima nharĩ za'ra ni, ãne:

— Niwa, wa te ã'madã'ã za'ra õ, ãne hã, Izarazéhé nhihudu norĩ nhipti'ai 'remhã.

³⁴ Tane nherẽ, ma tô parisezu norĩ hã taré ãwasédé hã ãma hiri za'ra, ãne:

— Wa'uburé norĩ nhib'apito zadawa para, te õ hã wa'uburé hã te te dama 're anhamra, Satanasihi zadawa para. — ãne ma tô parisezu norĩ hã siwi wẽ'õ, Zezusi hã.

Zezusi hã da'ãma ãsiwamrizé wasu'u

³⁵ Tawamhã Zezusi hã ma tô datẽme 're mo, 'ri wa'õtõ mono bâ, te te dama 're rowahutu mono da, zudezu norĩ te, rowahutuzé mono bâ. 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zé wasu'u na te te dama 're rowasu'u, ãwasu'uwẽ na. Dahãzé mono bâ ma tô duré da'apese. Hãzé u'ãsi wa, sib'uwẽ na 're ãnomro mono norĩ zama te apese, Zezusi hã. ³⁶ Tawamhã da'ahã uptabi na te te da'ab'madã'ã wamhã, ma tô Zezusi hã da'ãma aiwamri tipẽ'ẽ na, pone'ẽrebã 'madã'ã ãna 're ãnomro mono ne, robzei ãna 're dahãimana za'ra mono wa, 're dasipawapto waihu'u za'ra mono õ wa. ³⁷ Tawamhã ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma, te tinha, ãne:

— Amnho hã sa'ëtẽ uptabi di, da te 're ã'ubumroi mono da hã. Tane nherẽ, sada hã da'umrore di, ã'ubumroi'wa da hã. ³⁸ Taha wa, ma'ãpé tiwi 're rowaptẽrẽ u'ãsi za'ra wa'aba mono, rob're tede'wai wi, romhuri'wa da hã we te te da'azatõrĩ da da'ahã na, rob're hã te te 're ubumro za'ra mono da. — ãne ma tô Zezusi hã da'ãma romnhimiré'é.

10

*Zezusi hã tisiré 're ãnomro mono norĩ te te ãsatõrĩ za'ra zé wasu'u, daro mono bâ
Marcusi 3.13-19; Rucasi 6.12-16*

¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô sitême wazô hã, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ zô, 12 na wahãiba norĩ zô. Wazô hãrã za'ra wamhã, ma tô wama pisutu za'ra, ãwaihu'u pese zarina ãsawã para, wa'uburé norĩ te te 're ãdawamnarĩ za'ra mono hã wa te dama 're sãmra za'ra mono da. Duré ãhãzé ré norĩ hã dahãzé mono bâ ãsawã para, wa te 're dapese za'ra mono da, ma tô duré wama pisutu za'ra, duré hãzé u'ãsi 're hãimana za'ra mono wa, 're ãsib'uwa pese za'ra mono norĩ zama. ² Zezusi hã daro mono bâ te za oto wazatõrĩ za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ hã, ãsawã para wa te dama 're sadawã wasu'u za'ra mono da. Tizadawã wasu'u'wa na, ma tô wanhisi za'ra oto, Zezusi hã. Wanhisi za'ra hã, ãne: Sima na ãsisi hã. Taha nhisi amo hã Pedru. Duré ãno nhisi hã ãdéré na ãsisi hã. Duré Ti'adu, duré Ti'aduhu no, Zuwã. Ta norĩ hã Zebedehe 'ra norĩ. ³⁻⁴ Duré Piripi, duré Batoromezu, duré Tome, duré wa hã Mateusi. Wa hã rob'uiprazé ubumroi'wa aré. Duré Ti'adu, Apezuhu 'ra hã. Duré Tadezu, duré Sima aimawi hã. Ta hã ma tô aré dame 're hãimana, romanu norĩ zãda, tirom hawi apã te te 're satõrĩ za'ra mono da. Duré Zudasi Icarizoti, Zezusi hã te te dama ãhãiba nhomri da hã.

⁵ Tawamhã Zezusi hã te te wazatõrĩ za'ra da, ma tô ãne wama roti za'ra, 12 na wahãiba norĩ ma hã:

— Zudezu'õ norĩ nhipti'ai u 're anomro aba mono õ di za. Duré samaritanu norĩ nhipti'ai u 'ri nho'õmo mono bâ, 're asisisi aba mono õ di za. ⁶ Izarazéhé nhihudu norĩ u si te za 're anomro aba mo, pone'ërebã 'madãã ãna, siwa'ru 're ãnomro mono ne, 're ãdahãimana za'ra mono norĩ u si. ⁷ ãne te za dama 're ãrowahutu za'ra wa'aba mo: “Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwe mono zéb u hã romhuture di oto.” ⁸ ãhãzé ré norĩ hã te za duré 're ãpese za'ra wa'aba mo. 'Re dadãã za'ra mono nheré, te za duré 're ãdahãiwa'utu za'ra wa'aba mo. ã'wa're ré norĩ zama te za 're ãpese za'ra wa'aba mo. Wa'uburé hã te za dama 're ãsãmra za'ra wa'aba mo. Wa'ãbã ãna wa tô ãwaihu'u pe hã aima sãmri za'ra wa'wa. Taha wa, wa'ãbã ãna te za ãne uburé dama ãma 're ãuwaimrami wê za'ra wa'aba mo. ⁹ Rob'uiprazé ãsapore hã asiré 're 'wasari aba mono õ di za, êtê'ubuzi pré oru hã duré êtê'ubuzi'a prata zama. ¹⁰ Dama romhuri'wai ma, te za dasa hã da te tãma 're sãmri za'ra, tiwi sô robaba wa. Taha wa, nimomo 're anomro aba mono wamhã, romramizé hã asiré 're 'wasari aba mono õ di za. Duré ai'uzã misire ré si te za 're anomro aba mo. Aipara'uzã misire ré si te za duré 're anomro aba mo. Wedehu hã asiwazusizé hã misire te za duré asiré 're ãwasari aba mo.

¹¹ — Nimomo daza'rui u 're anomro aba mono wamhã, asô 're ãtob'uzu za'ra wa'aba mono norĩ u si te za 're asisisi aba mo. Tawamhã tame te za ãsiré 're ãihãimana za'ra wa'aba mo, 'ri tede'wa siré, nimomo 're anomro aba mono zéb u hã. ¹² Danhorõwa u 're asisisi aba mono wamhã, ãne te za 're ãdazawi za'ra wa'aba mo: “Rowê na 're ãihãimana za'ra wa'aba mono.” ãne te za 're ãdazawi za'ra wa'aba mo. ¹³ Tawamhã danhorõwa u 're ãihutu aba mono wi, da te 're ãi'mazasi wê za'ra wa'aba mono wamhã, 're ãsawi za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za rowê na 're hãimana za'ra, 'ri tede'wa norĩ hã. Duré da te 're ãi'mazasi wê za'ra wa'aba mono õ wamhã, rowê na 're hãimana za'ra mono õ di za, 'ri tede'wa norĩ hã. ¹⁴ Duré nimomo darob u 're ãihutu aba mono wamhã, asô 're datob'uzu za'ra wa'aba mono õ wamhã, da te 're ãiwapari ze za'ra wa'aba mono õ wamhã, ta hawi te za 're ãiwairébé aba mo. 'Re anomro aba mono zéb u, te za asisa'u aipara zapru hã 're ãtata'a za'ra wa'aba mo, ti'ai u 're rere'e mono da, dapo're õ na 're danomro mono wa, 'rãwi 're dasisãmri za'ra mono da. ¹⁵ Tô senã, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Niwapsi 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma ãsipo'ozéb ãma hã Sodoma ãma duré Domora ãma 're ãdahãimana wasété uptabi za'ra mono norĩ ma, te te ãrob'manharĩ pipa zém nhipai u, te za asô 're ãtob'uzu za'ra wa'aba mono õ norĩ hã te te tãma 're arob'manharĩ za'ëtê. — ãne ma tô Zezusi hã wama waihu'u za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma.

Zezusi te te ãsatõrĩ za'ra ma, za da te tãma 're ãrob'manharĩ wasété za'ra mono zé wasu'u Marcusi 13.9-13; Rucasi 21.12-19

¹⁶ Tawamhã Zezusi te duré wama rowasu'u za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma:

— Ma'ăpé ĩwapari pese za'ra wa'aba. Pone'ěrebâire, robzahi wa'wa u 're ĩsisisi mono ne, wa za datême asatōrĩ za'ra wa'wa. Taha wa, te za asimiza'rese 're anomro aba mo, wahi ne. Duré utu'u, marĩ ĩwasédé hã te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono õ ne, te za 're anomro wē wa'aba mo. ¹⁷Taha wa, te za 're asipibui pese za'ra wa'aba mo, dawĩ. Áté ni'wam norĩ hã te za te te sima 're aiwē za'ra wa'wa, te te 're aiwaibui wa'aba mono da, zudezu norĩ ma roti'wa norĩ u, te te 're asimroi wa'aba mono da. Tawamhã ta norĩ hã te te siwi 're aiwē'õ za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za duré ĩsimirowahutuzéb āma da te 're ai'maipré'é 'wa, romhã nhorõ 'manharĩ na. ¹⁸Duré ĩ'āma si 're anomro aba mono wa, te za dama ĩpire norĩ u da te 're asimroi wa'wa, zudezu'õ norĩ nhib'apito norĩ u, te te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, te te siwi 're aiwē'õ za'ra wa'aba mono da. Taha ré, ĩsõ're 're aimasa aba mono ré, te za ĩwasu'u wē na tãma 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mo, ĩsib'a'u wē norĩ ma zama. ¹⁹Tawamhã dama ĩpire norĩ u, da te 're asimroi wa'aba mono wamhã, asimirosa'rata na asisõwa asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono õ di za, niha tãma 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono zém na da hã. Da te aima 're ĩropipa za'ra wa'aba mono zéb u, da te 're asimroi wa'aba mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te za te te aima 're sômri za'ra wa'wa, niha tãma 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã. ²⁰Tãma 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, asi'u ihã na asimirosa'rata na tãma 're aimreme zusi aba mono õ di za. 'Re ĩhâimana u'âsi mono, Tipē'ězani na te te aima 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina si, te za tãma 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo, danhib'apito norĩ ma.

²¹ — Da te 're ĩzaze za'ra mono 'ru te, te za dasisânawãi uptabi nherē, da te dasima 're dahâiba nhomri za'ra, da te 're danhimroi mono da. Damama norĩ hã te za ti'ra ma, āne te te tãma 're rob'manharĩ wasété za'ra, 'râwim nherē. Duré da'ra norĩ hã timama uptabi da nherē, te za sada 're hâimana za'ra, te te dama 're hâiba nhomri za'ra mono da, da te 're simroi mono da, ĩna me. ²²Uburé te za da te 're ai'ruiwapari za'ra wa'wa, ĩzazei'wa 're anomro aba mono wa. Tane nherē, asiptete sina õne haré ĩ'āma 're anomro u'âsi aba mono wamhã, te za asina 're ĩ'u waimrami za'ra wa'aba mo, asõ'reptu za'ra wa'aba zé hã. ²³Tawamhã nimame 'ri nho'õmo āma da te 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono wa, da te aima 're 'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono wamhã, ta hawi te za 're aimani za'ra wa'aba mo, 'ri nho'õmo amoi u 're anomro aba mono da. Tô sena wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Izarazéhé nhihudu norĩ nhipti'ai 're, 'ri wa'õtõ mono bâ ĩwasu'u wē na romhuri 'rãsutu za'ra wa'aba õ ré, wa za we dama ĩsihâi're apâ, dasiré ĩpodo hã.

²⁴⁻²⁵ — Romnhoré'wa norĩ hã te te 're romnhoré za'ra mono ré hã, pire na 're hâimana waihu'u za'ra mono õ di, tãma ĩromnhoré'wa norĩ ma hã. Tane nherē, romnhoré hã te te 're 'ruiwapari u'âsi za'ra mono wamhã, zahadu wapsi te za tãma ĩromnhoré'wa norĩ ne oto 're hâimana za'ra, aiwa. Duré te te dama 're ĩromhuri za'ra mono norĩ hã te te dama 're romhuri za'ra mono ré hã, hâimana pire na 're hâimana waihu'u za'ra mono õ di, tinhib'apito norĩ nhipai u hã. Tane nherē, tipire zô te te 're rob'ruiwapari u'âsi za'ra mono wamhã, zahadu wapsi te za tinhib'apito ne pire na 're hâimana za'ra oto. ĩ'ruiwapari'wa norĩ hã te Bezebu na te te 're ĩnhisi za'ra, wa'uburé norĩ nhib'apito nhisi na. Āne te ta norĩ hã te te ĩ'āma 're wasété za'ra. Taha wa, taha nhipai u te za duré te te ai'āma 're wasété uptabi za'ra wa'wa, ĩsiré 're anomro aba mono wa.

'Re ĩhâimana u'âsi mono si, da te dasima 're ĩpipa za'ra mono zé wasu'u

Rucasi 12.2-7

²⁶Tawamhã Zezusi te duré wama rowasu'u za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma:

— Taha wa, dama 're aipahi za'ra wa'aba mono õ di za. Uburé marĩ hã upsibi na 're ĩhâimana za'ra mono hã zahadu wapsi te za suwa nhamra ni. Duré uburé marĩ hã pi'uriwi 're ĩhâimana za'ra mono hã te za niwapsi waihu'u za'ra ni. ²⁷Uburé pi'uriwi te aima 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono hã te za oto sõ'awi dama āma 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mo. ²⁸Dahâiba te te dawĩ 're ĩsimroi mono norĩ ma hã, tãma 're aipahi za'ra wa'aba mono õ di za, dapē'ězani hã te te dawĩ 're simroi waihu'u mono õ nherē. 'Re ĩhâimana u'âsi mono si te za asima 're ĩpipa za'ra wa'aba mo. Taha ma si waihu'u pese di, dahâiba

hã duré dapê'êzani zama, te te dawî 're ï'a'uprosi mono zéb da hã. ²⁹ Sire wa'â hã wa'âbâ syryre nherê, uburé Damama zadawa para õ nherê, 're si'utõrî mono da hã, mare di, sire norî hã. ³⁰ Tane duré, aséré za'rata aba zama, tâma waihu'u pese di, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma hã. Simi'madâ'â pese uptabi di. ³¹ Sire hã tâma sawi pese za'ra nherê, sire zawi nhipai u, tâma asawi uptabi za'ra wa'aba di, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma hã. Taha wa, asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. — ãne ma tô wama rowasu'u za'ra Zezusi hã, ïsiré 're ïwanomro mono norî ma hã.

Zezusihî zazei'wa na 're ïdasiwasu'u za'ra mono zé wasu'u, ïsazei'õ'wa na zama Rucasi 12.8-9

³² Tawamhã Zezusi hã te duré wama rowasu'u za'ra, ïsiré 're ïwanomro mono norî ma: — Ni'wam norî hã ïzazei'wa na dama 're siwasu'u za'ra mono wamhã, wa hã wa za duré ïmama nho'a te 're awasu'u, ïzazei'wa na, hâiwa ãma 're ïsãmra mono nho'a. ³³ Tazahã, ni'wam norî hã ïzazei'õ'wa na dama 're siwasu'u za'ra mono wamhã, wa hã wa za duré ïmama nho'a te 're awasu'u, ïzazei'õ'wa na, hâiwa ãma 're ïsãmra mono nho'a. — ãne te wama rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

Zezusihî ãma dasina 're ïdasipo'o za'ra mono zé wasu'u Rucasi 12.51-53; 14.26-27

³⁴ Tawamhã te duré ïsiré 're ïwanomro mono norî ma rowasu'u za'ra, Zezusi hã: — E ti'ai u we ïmorî wa, te za ti'ab ré rowê na si dasiré 're dahâimana za'ra, simisutu. Mare di. ãne hã ï'ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. Ti'ai u we ïmorî wa, rowê na si 're dahâimana za'ra mono õ di za. Te za ï'ãma dasima 're dasiwanhizari. Te za duré ï'ãma 're dasi'wapé za'ra. ³⁵ Ti'ai u we ïmorî wa, te za da'ra si'aibâ norî hã timama ãma 're sitob'ru za'ra. Da'ra sipi'õ norî hã te za duré tina ãma 're sitob'ru za'ra. Duré dasani'aba norî hã te za timaprebaba sipi'õ ãma 're sitob'ru za'ra. ³⁶ ãne te za dasisânawâi uptabi nherê, dasina 're danhitob'ru uptabi za'ra, 'râwi dasiré 're dahâimana za'ra mono nherê. ³⁷ — Ni'wam norî hã te te 're ïzawi za'ra mono zém nhipai u, timama norî hã te te 're sawi pese za'ra mono wamhã, ï'ãma 're nomro waihu'u mono õ di za. Duré ni'wam norî hã ïzawi nhipai u ti'ra norî te te 're sawi pese za'ra mono wamhã, ï'ãma 're nomro waihu'u mono õ di za duré. ³⁸ Wedepo'o nhonhi'râmi hã, daza'ozéb da, da te dasisada 're ï'wasari mono ne, ni'wam norî hã da te 're simroi mono da nherê, sisawi ãna ïzarina 're nomro mono wapsi, te za ï'ãma 're hâimana u'âsi za'ra. ãnei õ wamhã, ï'ãma 're nomro waihu'u mono õ di za. ³⁹ Ni'wam norî hã si'uihâ na tihâimanazép si te te sima 're sawi za'ra mono wamhã, rowê ïsi'utõrî'õ hã te te sina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. Ni'wam norî hã ïzarina 're nomro mono da, 're sihâiba zawi za'ra mono õ wapsi, te za te te sina 're uwaimrami za'ra, rowê hã. — ãne ma tô wama rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

'Re ïhâimana u'âsi mono, za te te dama 're ï'awa'âbâ mono zé wasu'u Marcusi 9.41

⁴⁰ Tawamhã te duré ãne na wama rowasu'u za'ra, ïsiré 're ïwanomro mono norî ma: — Ni'wam norî hã te te 're aiwaibui wê wa'aba mono wamhã, ta norî hã ai'u'âbâ wa'aba te za te te siwi 're ïmrami wê. Ta norî hã te te siwi 're ïmrami wê mono wa, we ïzatõrî'wa zama te za duré ïsiré te te siwi 're mrami wê. ⁴¹ Áté ni'wa hã te za 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã âri wê, ïsadawa wasu'u'wa na te te waihu'u wa. ãne ni'wam norî hã te te 're 'manharî wê za'ra mono wamhã, tizadawa wasu'u'wa norî ma, za te te 're ï'awa'âbâ mono ne, te za 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te tâma 're awa'âbâ aiwa, damrami wê 'wa norî ma hã. Áté ni'wa hã te za duré 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina 're ïmorî wê uptabi hã âri wê, 're ïmorî wê uptabi na te te waihu'u wa. ãne ni'wam norî hã te te 're 'manharî wê za'ra mono wamhã, tinhimiroti 'madâ'â pese 'wa norî ma, za te te 're ï'awa'âbâ mono ne, te za duré 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te tâma 're awa'âbâ aiwa.

42 — Áté ni'wa hã te za ãzazei'wai ma, â wahâ hã tâma õ, te te hã'rêne da, ãsiré ãzazei'wa norĩ ma ãwapu ma, 're ãmorĩ na te te waihu'u wa. Áne hã ãzazei'wa norĩ hã marĩ 'rare na nherê, ni'wam norĩ hã te te 're pawaptob za'ra mono wamhã, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono, za te te tâma 're ã'awa'ãbã mono zé hã te za te te sina 're uwaimrami za'ra. Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. — Áne ma tô Zezusi hã wama rowasu'u za'ra, daro mono bâ te te ãwazatõrĩ za'ra zéb u hã.

11

Zuwã Batita hã Zezusihi u, tizadawa wasu'u'wa norĩ te te ãsatõrĩ za'ra zé wasu'u Rucasi 7.18-35

¹ Tawamhã 12 na ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma, ãne na te te wama roti za'ra pari wamhã, ma tô mo Zezusi hã, dama ãsãmrazém hawi, tamomo 'ri nho'õmo mono bâ te te dama rowahutu mono da.

² Tawamhã Zuwã Batita, dazazéb 're sãmra ré, ma tô Cristuhu wasu'u hã wapa, marĩ te te dama 're ã'ab'manharĩ wẽ mono zé hã. Te te wapari wamhã, ma tô ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã 'mazatõrĩ za'ra, Zezusi hã te te siwi 'mazadhanharĩ da. ³ Áne ma tô siwi sadanha: — E a hã Zuwã Batita te te dama 're aiwasu'u mono, te we aimo. E zahadu aimawi zô, wa za 're wanhimipari za'ra.

⁴ Tawamhã Zezusi hã te asa tâma nharĩ za'ra, ãne:

— Mo oto apã ai'aba'rúi wa'aba Zuwãhã u, marĩ hã ãwapari za'ra wa'aba zém na tâma rowasu'u za'ra wa'aba da, marĩ hã ã'madã'ã za'ra wa'aba zém na zama. ⁵ ãtob'a norĩ hã to pese za'ra wa, ma tô apã te te 're rob'madã'ã za'ra. ãmorĩ'õ norĩ hã te oto para na 're nomro. Duré ã'wa're ré norĩ hã ma tô 're pese za'ra. Hãiba wẽ na te oto 're nomro. Duré ãpo'reptõ norĩ hã te oto 're simipari za'ra. Duré 're ãdã'ã za'ra mono norĩ hã ma tô duré apã 're hãiwa'utu za'ra. ãwasu'uwẽ hã ma tô duré ãsibrob'õ norĩ hã te te 're wapari za'ra. Áne na te za tâma ãrowasu'u za'ra wa'wa, Zuwãhã ma. ⁶ Ni'wam norĩ hã, wa hã 'Re ãhãmãna u'ãsi mono zadawa para we ãmorĩ na, 'rãwi'ãma 're siwawã za'ra mono õ wamhã, ta norĩ ma si tâma 're rowé uptabi za'ra mono di za. — Áne te tâma rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

⁷ Tawamhã Zuwã Batitaha siré 're ãnomro mono norĩ hã apã si'aba'rúi wamhã, ma tô Zezusi hã dama rowasu'u, Zuwã Batitaha hãimanazém na. Da'ahã na ãdasi'ubumroi mono norĩ ma, te ãne tâma rowasu'u za'ra:

— Zuwã hã a'ubuni wi 're sãmra mono ré, ma tô ãtème 're anomro aba mo, 're sabu za'ra wa'aba mono da. E tawamhã du teihi 'rãihã hã uware wa, rowa'u te te 're ãhãpã za'ra mono ne, Zuwã Batita hã roti da, sib'uware na 're hãmãna mono wa, ma tô ãtème 're anomro aba mo. Mare di. Ta hã roti da, siptete na ma tô 're hãmãna. ⁸ E uza wẽ na 're si'uzã mono wa, ma tô ãtème 're anomro aba mo, 're sabu za'ra wa'aba mono da. Mare di. Uza wẽ na 're si'uzã mono õ di. Uza wẽ ré 're ãnomro mono norĩ hã, te danhib'apito nhorõwa ãma si 're si'ubumro, 'ri 'rãihã ãma si. ⁹ Ma'ãpé, ãma wasu'u za'ra wa'aba za. E 'Re ãhãmãna u'ãsi mono zadawa wasu'u'wai wa, te ãtème 're anomro aba mo, 're sabu za'ra wa'aba mono da. Tane tô. Õ hã uburé ãwana 'Re ãhãmãna u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ nhipai u te pire na 're hãmãna, Zuwã hã. ¹⁰ Duréihã ma tô 'Re ãhãmãna u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa hã ãne ãma rob'ui'éré, Zuwãhã ãma, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono mreme na: “ãzadawa wasu'u'wa, wa za aiwana satõ, te te asõ ropese mono da.” Áne duréihã 'Re ãhãmãna u'ãsi mono mreme na rob'ui'éré, ãbahã na hã. ¹¹ Tô sena wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Uburé ãwana 're ãnomro mono norĩ hã te te siwi ãma wabzu za'ra õ di Zuwã Batita hã, ãsimiromhuri pire na hã. Tane nherê, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono te te 're ãda'azawi mono zéb zarina te te 're ãda'apawapto mono zé hã, hãiba ré ré, te te waihu'u õ di za, Zuwã Batita hã. Ni'wam norĩ si, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhib'a'uwẽ norĩ si te za te te sina 're waihu'u za'ra, ãuirĩ na. Taha wa, ta norĩ hã te za pire na 're hãmãna za'ra, Zuwã Batitaha nhipai u. Duré ni'wam norĩ hã 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhib'a'uwẽ norĩ hã, tisiré norĩ ma, wapu na 're hãmãna za'ra mono nherê, te za pire na 're hãmãna za'ra, Zuwã Batitaha nhipai u,

ta norĩ si ã'uirĩ na te te sina 're waihu'u za'ra mono wa za, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're ãda'apawapto mono zã hã. ¹² Zuwã Batita hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te dama 're ãsadawa wasu'u mono zãm na te te dama ãma ãsãna'ratazãm hawim harã, te oto ni'wam norĩ hã sib'ru na 're hãimana za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã da'ãma 're sib'a'uwẽ mono tã da. Da te dasima 're wẽ za'ra mono nherẽ, te ta norĩ hã te te dawi 're ro'wa'rutu za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono tã da. ¹³ Zuwãhã wana rã hã, ma tã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã te te ãma 're rob'ui'ãrã za'ra Mozãsihi zama, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, za da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zã wasu'u na hã. ¹⁴ Tawamhã ãsimirowasu'u za'ra na, 're saze za'ra wa'aba mono wamhã, taha zarina te za durã ãne 're ãsaze za'ra wa'aba mo, Eriasi ti'ai u za we ãmorĩ na Zuwã te te ãwasu'u na hã. ¹⁵ Asimipari pese aba wamhã, ma'ãpã ãwãpari pese za'ra wa'aba.

¹⁶⁻¹⁷ — E 'wai ãma, wa za oto romnhimãrã'ã, ãhãna 're ãdahãimana za'ra mono norĩ ãma hã. Ai'utã norĩ ãma, wa za simãrã'ã. 'Ri nhi'riti wa, rowedezãb ãma si'ubumroi rã, te za ãne si'mahãrã za'ra, ai'utã norĩ hã: “Wa norĩ hã wa tã aima rowamreme za'ra wa'aba ni arã, dasina damro wa, rowamremezãm na. Tane nherẽ, ãma ato za'ra wa'aba õ di. Durã da te dasina 're ti'a za'ra mono wa, rowamremezãm na wa tã arã aima rowamreme za'ra wa'aba ni. Tane nherẽ, wame ai'ry'ry wa'aba õ di.” ãne te za si'mahãrã za'ra. ãne wa tã ai'utã norĩ ãma simãrã'ã, ãhãna 're ãdahãimana za'ra mono norĩ hã. ¹⁸ Durã Zuwã Batita hã te te dama 're sadawa wasu'u mono rã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'madã'ã sina ma tã sai ãna te te 're romhuri, misi bãtã na. Durã uwa 'ru 'rãi wa'u hã te te dame 're hãsi mono õ di. Taha wa, ma tã da te tãma 're nharĩ wasãtã za'ra. ãne ma tã da te tãma 're nharĩ za'ra: “Õ hã wa'uburã te te 're pibui u'ãsi.” ¹⁹ Durã wa hã ti'ai ãma dasirã ãpodo hã wa ãto sina dasirã 're ãsa, dasazãm na. Uwa 'rãi wa'u ãsã hã wa durã te dame 're hãsi. Taha wa, ma tã ãne na da te ãma 're nharĩ wasãtã za'ra: “Ma'ãpã 'madã'ã za'ra wa'aba. Õhãta te aibã hã sa za'ãtã na 're sai u'ãsi. Ta hã uwa 'ru 'rãi wa'u zãi'wa durã. Rob'ui'ãrã ubumroi'wa norĩ siwadi ta hã, uburã siwa'ru 're ãdanomro mono norĩ siwadi.” ãne ma tã da te ãma 're nharĩ wasãtã za'ra. Ni'wam norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti zarina 're nomro mono wamhã, te za marĩ ãwã si te te 're 'manharĩ u'ãsi za'ra. ãne wa, te za ãwaihu'u pese za'ra wa'wa, tã sena 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti ãwã uptabi na hã. — ãne ma tã Zãzusi hã dama rowasu'u.

²⁰ Tawamhã nima niwãmhã 'ri wa'õtã mono bã 're ãdahãimana za'ra mono norĩ hã dawãtã wi 're dasipãzari za'ra mono õ wa, ma tã Zãzusi hã siwi dawã'õ, tiwaihu'u pese na marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã tamã si te te dama 're ab'manharĩ wã u'ãsi mono nherẽ.

²¹ ãne te 'ri wa'õtã ãma ma tinha Zãzusi hã, 'ri wa'õtã 're, 're ãdahãimana za'ra mono norĩ ma:

— Corãzi na 'ri wa'õtã nhisi ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ ma, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za, Besada na 'ri wa'õtã nhisi ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ ma zama. Marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã asã'a za'ra wa'aba, te 're ã'ab'manharĩ wã mono ne, Tiru ãma 'ri nho'õmo ãma, durã Sido ãma 'ri nho'õmo ãma 're ãdahãimana za'ra mono norĩ nho'a, te dama 're ab'manharĩ mono 'wa'ãhã, durã te arã ta norĩ hã 're sipãzari za'ra, tiwasãtã wi. Tiwasãtã wi 're ãsipãzari za'ra mono zãm na, da te 're waihu'u za'ra mono da, te arã 'ru'a hã ti'rã nhisiwi te te 're sa'wari za'ra. Te durã arã sa'u ãhãiro na 're si'uza za'ra. ²² Tã sena wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Niwãpsi 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma ãsipo'ozãb ãma hã Tiru ãma durã Sido ãma 're ãdahãimana wasãtã za'ra mono norĩ ma, te te ãrob'manharĩ pipa zãm nhipai u, te za te te 're aihã za'ra za'ãtã za'ra wa'wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. ²³ Durã Capana'u ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ hã e danhipai u aipã na 're aihãimana za'ra wa'aba mono da, ma tã asina 're ãrosa'rata za'ra wa'aba mo. Ropipa u si, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te 're asãmra 'wa, dapã'ã 're dadã'ã u'ãsi ne 're ãdahãimana za'ra mono zãb u. Marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã asã'a za'ra wa'aba, te dama 're ã'ab'manharĩ wã mono ne, durãihã Sodoma ãma 're ãdahãimana wasãtã za'ra mono norĩ hã te ãma 're pawãptob za'ra mono

'wa'âhã, aré si'utõrĩ õ di, ta norĩ hã. Rowẽ na te aré 're hâimana u'âsi za'ra. ²⁴ Niwapsi 'Re ãhâimana u'âsi mono hã da'ãma ãsipo'ozéb ãma hã Sodoma ãma 're ãdahâimana wasété za'ra mono norĩ ma, te te ãrob'manharĩ pipa zém nhipai u, te za te te 're aihã za'ra za'ëtẽ za'ra wa'wa, tô sena. — ãne ma tô Zezusi hã dama waihu'u, Capana'u ãma 're ãdahâimana za'ra mono norĩ ma hã.

²⁵ Tawamhã Zezusi hã te duré Timama ma mre:

— ãmama, a hã Danhib'apito uptabi, hãiwa ãma zama, ti'ai ãma zama. A hã ma tô rowaihu'u pese 'wa norĩ wi 're ã'anhito mo, roti ãwẽ hã te te waihu'u za'ra tõ da. Rowaihu'u prã'i 'wa na 're ãhâimana za'ra mono norĩ ma si, ma tô marĩ ãwẽ hã 're ã'awaihu'u mo. Taha wa, wa ai'ãma ãwata, asõpru wa. ²⁶ Tane tô, ãmama. Asima 're ã'awẽ mono zéb uwaibaba si, ma tô õ norĩ ma si 're ã'awaihu'u mo. — ãne Zezusi hã ma tô Timama ma mre.

²⁷ Taha wa, te duré wama nharĩ za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma:

— ãmama ma tô ãma waihu'u, uburé 're ãhâimana mono zé hã. Ni'wam norĩ hã si'uihã na te te 're ãwaihu'u za'ra mono õ di, 're ãhâimana mono zém na hã. ãmama si ma tô ti'ra na ãwaihu'u pese, 're ãhâimana mono zém na hã. Duré dasi'uihã na ãmama, da te 're waihu'u za'ra mono õ di za. ãwétési wa tô ãmama hã waihu'u pese, 're ãhâimana mono zém na hã. Te ãsima 're ã'awẽ mono zéb uwaibaba si, wa za ni'wam norĩ ma si te 're awaihu'u, ta norĩ zama ãmama hã te te waihu'u za'ra da, 're ãhâimana mono zém na hã. — ãne ma tô wama waihu'u za'ra, Zezusi hã.

²⁸ Tawamhã Zezusi hã te oto uburé dama tinha, ãne:

— Marĩ ãpire, da te 're 'wasari mono wamhã, te za 're dazadã'ã wairébé. Tane te duré a norĩ wa'wa hã 're asiwasutu u'âsi za'ra wa'aba mo, dama rowahutu'wa norĩ nhimirowasu'u hã 're ã'madã'ã pese za'ra wa'aba mono zéb zarina, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono da newa. Tane nherẽ, asina 're uwaimrami waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za. ãne hã uburé 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ hã ma'ãpé we ãzõ 're asõpré u'âsi aba mono. We ãzõ 're asõpré u'âsi aba mono wamhã, wa za te 're aipẽ'ẽ nomri za'ra wa'wa, 're asiwasutu za'ra wa'aba mono tõ da oto. ²⁹ Wa hã ãpẽ'ẽ na ãnhimizawi pese uptabi di. Atãma ãhãimanazé hã. Taha wa, ma'ãpé ã'ãma 're sasõmri za'ra wa'aba mono, ã'ãma 're waihu'u pese za'ra wa'aba mono da. Tawapsi te za aipẽ ã're aima 're simi'wara 'wa. ³⁰ Marĩ ãwapure, da te 're 'wasari mono wamhã, 're ãdazadã'ã wairébé mono õ ne, te za aipẽ'ẽ wapu na 're anomro aba mo oto, ãnhimiroti zarina si.

12

Zudezu norĩ wa'utuzé wasu'u Marcusi 2.23-28; Rucasi 6.1-5

¹ Tawamhã wa norĩ hã sabadu na wa tô ro'rahãri za'ra ni Zezusi norĩ hã, buru nho wa'wai baba, zudezu norĩ te, romhuri zahãrizém na. Tawamhã ãsiré 're ãwanomro mono norĩ hã mráp te, wa tô aro 'rã ne hã da te 're ãzuri mono hã wa te wasima 'rãnhinarĩ tridu 'rã hã, wa te huri mono da. ² Tawamhã parisezu norĩ hã te te ãma wa'madã'ã za'ra wamhã, Zezusihi ma, te nharĩ za'ra, ãne:

— E 'madã'ã za'ra ãna, asiré 're ãnomro mono norĩ hã. Ta norĩ hã ma tô aro 'rã ne hã te te sima 'rãnhinarĩ, sabadu na wawa'utuzém na nherẽ. Taha wa, wahi'rata nhimiroti hã ma tô ãma upa za'ra, dawa'utuzé bãtã na romhuri, wa te dawĩ 're ãsawi za'ra mono zém na roti hã.

³ Tawamhã Zezusi hã te asa tãma nharĩ za'ra:

— E apito Dawihi wasu'u na rob'ui'ére hã 're sõré za'ra wa'aba mono ã bã, te te ãrob'manharĩzém na tisiré norĩ me, mra te te simroi wamhã. ⁴ 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb u, ma tô ãzé, apito Dawi hã. Sébré wamhã, ma tô 'mai'rẽ, ã'u'ẽne hã. ãsiré norĩ zama ma tô tihu, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, aré da te ãsa'ra hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono, ma tô pisutu aré, da'ãma romhuri'wa norĩ si ã'u'ẽne hã te te 're huri mono da,

sasedoti norĩ si. Tane nherẽ, ma tũ 'mai'rẽne za'ra, Dawi norĩ hã. Te te 'mai'rẽne za'ra nherẽ, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã te te siwi wẽ'õ za'ra õ di, ta norĩ hã. ⁵ E sasedoti norĩ wasu'u zama, 're sũrẽ za'ra wa'aba mono õ di durẽ, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti na Mozẽsi te te ãma ãrob'ui'ẽrẽ na hã. Ta hã ma tũ 're ãsũrẽ za'ra wa'aba mo, tũ. Taha wa, te za oto ãma ãwaihu'u pese za'ra wa'wa. Durẽihã ta norĩ hã ma tũ te te 're romhuri za'ra sabadu na, dawa'utuzẽm na nherẽ, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zẽb ãma. Tawamhã 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã romhuri zahãrizẽm na romhuri hã te te dawi sawi nherẽ, te te 're romhuri za'ra mono wamhã, ãwasẽdẽ hã te te ãma 're sa'ra mono õ di ta norĩ ãma hã, dawa'utuzẽm na te te 're romhuri za'ra mono nherẽ. ⁶ Tũ sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. ãnhimiroti hã pire uptabi di, durẽi roti ma hã, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhorõwa ãma da'ãma romhuri'wa norĩ hãimanazẽm na, danhimiroti ma hã. ⁷ Durẽihã 'Re ãhãmãna u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tũ ãne na rob'ui'ẽrẽ ãbaihã na hã, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono mreme na: "Asimizama hã ãma 're ãzata za'ra wa'aba mono zũ, 're ãnhimipari mono õ di oto. Asimizawi pese zarina da'ãma 're aiwamri za'ra wa'aba mono da si, wa ãsima te 're aiwẽ za'ra wa'wa oto." ãne hã ãma waihu'u za'ra wa'aba wamhã, arẽ ãwasẽdẽ hã ãma sa'ra wa'aba õ di, ãsirẽ 're ãnomro mono norĩ ãma hã, marĩ ãwasẽdẽ hã te te 'manharĩ za'ra õ wa, ã bãtã na. ⁸ Wa hã 'Re ãhãmãna u'ãsi mono te te ãpisudu, dasirẽ ãpoto da, ti'ai ãma. Taha wa, dama ãpire di, romhuri zahãrizẽm na roti hã te dama 're ãapisutu mono zẽb da hã. — ãne ma tũ Zẽzusi hã tãma siwasu'u za'ra, parisezu norĩ ma.

*Aibã ãsimizu'rã're hã Zẽzusi te te ãpesezẽ wasu'u
Marcusi 3.1-6; Rucasi 6.6-11*

⁹ Tawamhã Zẽzusi hã ta norĩ hawi morĩ wamhã, zudezu norĩ te, rowahutuzẽb u ma tũ ãzẽ. ¹⁰ Tame te aibã hã nhamra, ãsimizu'rã're hã. Tawamhã ni'wam norĩ hã ma tũ sima wẽ za'ra, durẽihã 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti na Mozẽsi te te ãma ãrob'ui'ẽrẽ na hã sabadu na romhuri zahãrizẽm na roti hã, te te ãma upai wa, Zẽzusihi ãma ãwasẽdẽ hã te te ãma hiri za'ra da. Ma tũ ãne siwi ãma sadanha, Zẽzusi hã:

— Dawa'utuzẽm na dapesezẽ hã romhuri zahãrizẽm na hã, e Mozẽsihi nhimi'ui'ẽrẽ zarina. — ãne te ãma siwi sadanha.

¹¹ Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra, Zẽzusi hã:

— Pone'ẽrebã hã aima 'maihãmãna aba wamhã, ab're 'rehã wa, aiwi 'maiwaptã'ã aba wamhã, e te arẽ ã'maiwazere 'wa, 'manhõ'reptui aba da hã. Te arẽ tũ ã'maiwazere 'wa, romhuri zahãrizẽm na 'maiwaptã'ã nherẽ, pone'ẽrebã hã. ¹² Durẽ, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã pone'ẽrebã te te 're azawi pese mono nherẽ, pone'ẽrebã zawi nhipai u, tãma dazawi uptabi di. Taha wa, sabadu na romhuri zahãrizẽm na ni'wam norĩ hã marĩ te te dama 're 'manharĩ wẽ za'ra mono wamhã, durẽihã 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti zarina, te za tũ te te 're 'manharĩ za'ra, te te ãma 're upa za'ra mono ãna, ta norĩ hã. — ãne te tãma rowasu'u za'ra, Zẽzusi hã.

¹³ Tawamhã ãsimizu'rã're ma, te durẽ tinha, Zẽzusi hã:

— Ma'ãpẽ, asimizu wahutu.

Tawamhã ma tũ tinhimizu hã wahutu, aibã hã. Te te wahutu wamhã, awa'awi ma tũ tinhimizu pese apã. ãsimizu amo ne, wẽ di oto.

¹⁴ Tawamhã te te pese pari, ma tũ parisezu norĩ hã wairẽ, te te sima ãma roti za'ra da, Zẽzusihi ãma, da te dasiwi wĩrĩ da, ãsadawa parab za'ra.

'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã tãma romhuri'wa da, Zẽzusi te te ãpisutuzẽ wasu'u

¹⁵ Tawamhã Zẽzusi hã ma tũ sina waihu'u, parisezu norĩ te te sima ãma ãroti za'ra zẽ hã te te siwi wĩrĩ da. Taha wa, ma tũ ãhawi timorĩ za'ra. ãhawi morĩ za'ra wamhã, da'ahã na ma tũ ãsarina ai'aba'rẽ ni. Tawamhã daro mono bã 're morĩ rẽ, ma tũ uburẽ dahãzẽ rẽ hã da'apese, Zẽzusi hã. ¹⁶ Te te da'apese parimhã, ma tũ durẽ sina da'azadawa uwati, da te dasina 're wasu'u za'ra mono tũ da. ¹⁷ ãne ma tũ Zẽzusi hã sina da'azadawa uwati, durẽihã 'Re ãhãmãna u'ãsi mono mreme na, Iza'iza hã ãsadawa wasu'u 'rata 'wa te te ãma

ĩrob'ui'érézé hã te te ãma uwaimrami da. ãne duréihã 'Re ĩhãimana u'âsi mono mreme na rob'ui'éré hã:

18 “Ãhãta te ĩpisudu ĩma romhuri'wa da, te 're ĩsawi pese mono hã. Taha ãma si wa ãma 're ĩtoi u'âsi.

Taha ma, wa za ĩpẽ'ẽzani hã tãma tisõ. Tawamhã daro mono bâ te 're ĩda'anho'reptui mono zé wasu'u na te za te te dama 're rowasu'u, da te 're ĩwaihu'u za'ra mono zéb da hã.

19 Ta hã awa'awi te te dama 're anharĩ mono õ di za. ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb da hã, mreme 'rãihã na te te dama 're rowasu'u mono õ di za, sõ'awimhã.

20 Duré, buru teihi hã sihãpã na 're simasa mono wamhã, e te za da te 're si'ẽ. Mare di. Taré te za da te 're wahutu za'ra, wahu na apã 're simasa mono da. Tane duré, sib'uware na ĩãma 're ĩnomro mono norĩ ma, te te tãma 're rob'manharĩ wasété za'ra mono õ di za, ta hã. Duré ĩro'ore hã ro'o nhib'uware nherẽ, da te 're ĩsimroi mono õ ne, sib'uware na ĩãma 're ĩnomro mono norĩ ma, te te tãma 're rob'manharĩ wasété za'ra mono õ di za duré. Ta norĩ ãma te za 're siwamri u'âsi za'ra. Tawamhã nimahã na si te za oto ĩsimipawapto wẽ zéb zarina, da te 're waihu'u za'ra, dapoto mono bâ, te 're ĩda'anho'reptui mono zém na hã, ĩsitob'ru norĩ hã te te dawĩ 're ro'wa'rutu u'âsi za'ra mono nherẽ, da te 're waihu'u za'ra mono tõ da, te 're ĩda'anho'reptui mono zé wasu'u hã.

21 Tawamhã daro mono bâ te za tô sena sõ 're danhimipari za'ra, te te 're ĩda'anho'reptui mono zéb zõ.”

ãne duréihã 'Re ĩhãimana u'âsi mono mreme na rob'ui'éré hã, Zezusihi ãma hã.

Bezebuhu wasu'u

Marcusi 3.20-30; Rucasi 11.14-23

22 Tawamhã Zezusihi tẽme, ma tô aibã hã dasiwi saprõni ni, wa'uburé te te 're pibui u'âsi mono wa, ĩtob'a hã duré ĩmreme'õ hã. Tawamhã Zezusi hã ma tô pese. Te te pese parip si, ma oto mreme watobro, apã. Te te rob'madã'ã wẽ di duré, aibã hã. 23 Tawamhã da'ahã na ma ãma tatob'uzu za'ra ni. Taha wa, te dasima nharĩ za'ra ni, ãne:

— Áté õ hã apito Dawihi nhihudu, sõ 're ĩwanhimipari za'ra mono. — ãne te dasima ãma romnomri za'ra ni.

24 Tawamhã ãne na parisezu norĩ te te dawapari za'ra wamhã, ma tô sima nharĩ za'ra, ãne, ta norĩ hã:

— Õ hã Bezebuhu zadawa para, ma tô wa'uburé hã te te dama 're anhamra, wa'uburé norĩ nhib'apito zadawa para. Bezebu hã tiwaihu'u pe hã te te tãma 're sõmri mono õ 'wa'ãhã, aré te te dama 're anhamra waihu'u mono õ di, wa'uburé hã. — ãne ma tô parisezu norĩ hã Zezusihi nhimiromhuri na sima rowasu'u za'ra.

25 Tawamhã te te ãma ĩrosa'rata wasété za'ra na, ma tô sina waihu'u za'ra, Zezusi hã. Taha wa, te ãne tãma ãma romnhimiré'é za'ra:

— Danhib'apito nhib'a'uwẽ norĩ hã 'rãwim nherẽ, oto sisada 're simasa mono wamhã, te aré 're si'uprosi. Duré 'ri nho'õmo ãma 're ĩdahãimana za'ra mono norĩ hã sisada 're hãimana za'ra mono wamhã, te aré 're si'uprosi. Duré dasisãnawã nherẽ, 'rãwi dasisada 're dahãimana za'ra mono wa, 're dasi'wapé za'ra mono wamhã, te aré 're dasi'uprosi, 'rãwim nherẽ. 26 Tane duré, wa'uburé norĩ hã Satanasihĩ nhib'a'uwẽ, simisutu 're hãimana za'ra mono nherẽ, dapẽ'ẽ hawi 're wairébé mono da, te te sima 're rob'ru za'ra mono wamhã, te aré sisada 're hãimana za'ra, wa'uburé norĩ hã. Tawamhã sisada 're sipo'o za'ra mono wa, te aré wara sina 're si'utõrĩ, Satanasihĩ nhib'a'uwẽ norĩ hã.

ãne, ĩma ĩnharĩ za'ra wa'aba zéb zarina, Bezebuhu zadawa para, wa'uburé te dama 're anhamra mono 'wa'ãhã, 'rãwim nherẽ, te aré tô sisada 're simasa. Taha zarina, te aré tô ta norĩ hã 're si'uprosi. 27-28 Ma tô ĩma ĩnharĩ za'ra wa'wa, Bezebuhu zadawa para wa'uburé te dama 're ĩ'anhamra mono na. Asiré norĩ hã bété. E 'wa sadawa para, te bété wa'uburé norĩ hã te te dama 're sãmra, ta norĩ hã. E Bezebuhu zadawa para. Mare di. E Bezebuhu zadawa para wa'uburé te te dama 're ĩsãmra mono na, ma tô dama 're ĩwasu'u

za'ra wa'aba mo. Mare di. Āne na dama 're wasu'u za'ra wa'aba mono ō di. Taha wa, ma tō āma ī'upa za'ra wa'wa, īma īnharī za'ra wa'aba zém na hā, Bezebuhu zadawa para, wa'uburé te dama 're ī'anhamra mono na. 'Re īhâimana u'âsi mono pē'ēzani zadawa parap si, wa tō te dama 're anhamra, wa'uburé hā. Taha zarina si, te za oto īwaihu'u za'ra wa'wa, tō sena 'Re īhâimana u'âsi mono, ai'āma 're īsib'a'uwē za'ra wa'aba mono zéb da, te te āma īsāna'rata na hā.

²⁹ — Ni'wa hā aibâ īsiptete nhorōwa u sébré wamhā, te te sima pawasisi ō ré, īsimarī hā te te tiwi ubumroi waihu'u ō di za, aibâ īsiptete wi hā. Te te sima pawasisi wapsi, te za īsimarī hā tiwi ubumro oto, 'ri 're tāma īromnhimi'wara hā.

³⁰ — Ni'wam norī hā īwē'wa 're nomro mono ō wamhā, ta norī hā te īzada 're hâimana za'ra. Duré ni'wam norī hā 'Re īhâimana u'âsi mono u, te 're īda'anhimroi mono ne, te te 're danhimroi mono ō wamhā, ta norī hā te 'Re īhâimana u'âsi mono nhiti, te te 're dazatōrī za'ra. ³¹ Taha wa, wa za duré āne aima waihu'u za'ra wa'wa. Dawasédé hā da te 're 'manharī za'ra mono nherē, duré 'Re īhâimana u'âsi mono āma da te 're wasété za'ra mono nherē, dawasété na tāma 're dasiwasu'u za'ra mono wamhā, tāma waihu'u pese di, dawasédé hā te te dama 're ī'apari mono zéb da hā, te te oto da'āma 're ab'madâ'â tō mono da. Tane nherē, 'Re īhâimana u'âsi mono pē'ēzani āma, da te 're wasété za'ra mono wamhā, taha na dawasédé hā te te dama 're aparī mono ō di za oto. Te za te te da'āma 're ab'madâ'â u'âsi, 'Re īhâimana u'âsi mono hā. ³² Duré ni'wam norī hā dasiré īpoto āma te te ī'āma 're wasété za'ra mono wamhā, oto tiwasété na 'Re īhâimana u'âsi mono ma, 're siwasu'u za'ra mono wamhā, tāma waihu'u pese di, āne hā īwasédé hā te te tāma 're pari za'ra mono da, te te oto āma 're 'madâ'â tō za'ra mono da. Tane nherē, ni'wam norī hā 'Re īhâimana u'âsi mono pē'ēzani āma te te 're wasété za'ra mono wamhā, te za ōhō na īwasédé hā te te āma 're 'madâ'â u'âsi za'ra, 'Re īhâimana u'âsi mono hā. — Āne na ma tō tāma rowasu'u za'ra, Zezusi hā.

Rowede īwē wasu'u, rowede īwasété wasu'u me

Rucasi 6.43-45

³³ Tawamhā Zezusi hā ma tō duré tāma romnhimiré'é za'ra, rowede īwē na. Rowede īwasété na ma tō duré tāma romnhimiré'é za'ra, parisezu norī āma. Āne te tāma āma romnhimiré'é za'ra, parisezu norī ma:

— Rowede hā wē wamhā, te za 're 'rāi wē u'âsi za'ra. Rowede hā wasété wamhā, te za duré 're 'rāi wasété u'âsi za'ra. Rowede, 're ī'rā za'ra mono zéb zarina te za āma waihu'u za'ra ni, rowede īwē na, duré rowede īwasété na hā. ³⁴ A norī wa'wa hā te wahi ne 're anomro aba mo. Dapē'ē 're, da te 're īrosa'rata za'ra mono zéb zarina te za 're damreme zusi. Taha wa, aiwasété na 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, marī īwē na 're aimreme zusi waihu'u aba mono ō di. Aipē'ē 're, 're īrosa'rata wasété za'ra wa'aba mono zéb zarina si, te marī īwasété na si 're aimreme zusi aba mo, a norī wa'wa hā. ³⁵ Ni'wa hā 're morī wē wamhā, tipē'ē 're tinhimirosa'rata wē hawim na te za 're mreme wē u'âsi. Duré ni'wa hā 're morī wasété wamhā, tinhimirosa'rata wasété hawim na te za duré 're mreme wasété u'âsi.

³⁶ — Tō sena, wa za aima waihu'u za'ra wa'wa. 'Re īhâimana u'âsi mono, za da'āma īsipo'ozéb āma hā dahâiba mono bâ te za tāma tasiwasu'u za'ra ni, rosa'rata āna marī īwasété na te te dama 're īnharī za'ra mono zém na hā. ³⁷ Taha wa, ti'ab ré uburé marī na 're aimreme zusi aba mono zéb zarina, te za 'Re īhâimana u'âsi mono hā aima rowairébé za'ra wa'wa, za da'āma īsipo'ozéb āma hā. Ti'ab ré, marī īwē na 're aimreme zusi aba mono zéb zarina si, te za aiwēsāmri za'ra wa'wa. Duré, marī īwasété na 're aimreme zusi aba mono zéb zarina si, te za siwi aiwē'ō za'ra wa'wa, 'Re īhâimana u'âsi mono hā. — Āne ma tō Zezusi hā tāma waihu'u sirōmo za'ra, parisezu norī ma.

Zonahā wasu'u, apito Saromahā wasu'u me

Marcusi 8.11-12; Rucasi 11.29-32

³⁸ Tawamhā parisezu norī hā, 'Re īhâimana u'âsi mono nhimiroti na rob'ui'ééré na dama rowahutu'wa norī me, ma tō Zezusihi ma, nharī za'ra, āne:

— Rowahutu'wa, wa wasima wẽ za'ra ni, marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã aiwaihu'u pese na wanho'a 'manharĩ da, wa te 'madâ'â za'ra da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para dama 're ĩ'ab'manharĩ mono na, sena na wa te âma aiwaihu'u za'ra da. — ãne te Zezusihi wi waptẽrẽ za'ra, ta norĩ hã.

³⁹⁻⁴⁰ Tawamhã Zezusi hã te asa tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Nimosi aipoto té wa'aba mono hã, ĩ'aihâimana wasété za'ra wa'wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zô 're asimipari za'ra wa'aba mono zahã, ma tô ĩwi ĩwaptẽrẽ za'ra wa'wa, marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã te 'manharĩ da, asõ'a za'ra wa'aba, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para, te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono na sena na ĩwaihu'u za'ra wa'aba da. Tane nherẽ, te 'manharĩ õ di za, ãhãna. ãne si wa za a'â aima waihu'u za'ra wa'wa. Duréihã Zona hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã si'ubdatõ ma tô bâdâ hã âma ai'utõ, tebe ĩsa'ëtẽ di'i 're, hâimana ré hã. Taha parimhã, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã sõ'reptu. Â zadaré u ma tô ĩré 'rãiwatobro, rob u, tebe hã, Zonahã ré. Tane duré, wa hã dasiré ĩpodo hã si'ubdatõ bâdâ hã te za ĩ'âma ai'utõ, ĩdâ'â wa, ab're 're ĩnomro ré hã. Taha parip si, wa za duré hãiw'udu, apã. ãne wapsi, te za ĩwaihu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hawi we ĩmorĩ na sena na oto ĩwaihu'u za'ra wa'aba da. ⁴¹ Niwamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, za da'âma ĩsipo'ozéb âma hã, duréihã Niniwé na 'ri nho'õmo nhisi âma 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ hã te za asada tihâimana za'ra wa'wa, aiwasédé hã te te ai'âma hiri za'ra wa'aba da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a. E marĩ wa. Duréihã Zona hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma 're sadawa wasu'u za'ra mono wamhã, ma tô te te 're wapari za'ra. Taha wa, ma tô ta norĩ hã tiwasété wi 're sipizari za'ra. Zonahã nhimiroti hã pire nherẽ, ĩsipai u ĩnhimiroti si pire uptabi di. Tane nherẽ, a norĩ wa'wa hã ĩzaze za'ra wa'aba õ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimipisutuzéb zarina we atẽme ĩmorĩ aba na hã. Taha wa, te za tô ĩ'uwaibaba aiwasédé hã ai'âma sa'ra wa'wa, Niniwé âma 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ hã. ⁴² Niwamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, za da'âma ĩsipo'ozéb âma hã, duréihã danhib'apito sipi'õ hã Saba na romnhisi âma te te 're ĩda'ab'madâ'â mono hã te za duré asada tihâimana 'wa, aiwasédé hã te te ai'âma hiri za'ra wa'aba da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a. E marĩ wa. Ta hã duréihã romhã uptabi nherẽ, ma tô wi, apito Saromahã u, ĩsimiroti hã te te wapari da, ĩsimiroti hã dahâimanazém na rowaihu'u na hã wẽ uptabi wa. Taha nhimiroti hã pire nherẽ, ĩsipai u ĩnhimiroti si pire uptabi di. Tane nherẽ, ĩnhimiroti hã aima wapari ze za'ra wa'aba õ di. Taha wa, te za tô ĩ'uwaibaba aiwasédé hã ai'âma hiri za'ra wa'wa, danhib'apito sipi'õ hã.

Wa'uburé norĩ, da'âma 're ĩsõrõwa za'ra mono zé wasu'u

Rucasi 11.24-26

⁴³⁻⁴⁴ — ãne wa za duré aima âma romnhimire'é za'ra wa'wa. ãté wa'uburé hã te za aibã hawi 'maiwatobro. Watobro wamhã, a'ubuni wi te za 're mo, rob're na. Tawamhã dazô 're rĩtĩ baba mono wa, nimomo wa'utu õ wa, te za sima tinha: “ĩnhorõwa 'rata u, wa za apã mo, âma 're ĩnhorõwa u'âsi mono da oto, ĩpẽ'ẽ 'remhã.” ãne te za sima tinha. Tawamhã apã te za oto mo, aibã u, ĩpẽ'ẽ 're apã sébré da. Tawamhã ĩhawi watobro haré, te aré hãiba baba na 're hâimana, 'ri hã baba na 're simasa mono wa, 'ri 're wa'wa su'u na 're ĩsimasa mono ne, duré 'ri paramhã robza'ra wẽ u'âsi 're ĩromnhimi'wara mono ne. Taha wa, wa'uburé ma, wẽ di, aibã hã apã âma 're ĩsõrõwa mono da hã. ⁴⁵ Tawamhã tisiré norĩ zô te za mo wa'uburé hã, si'u âma 're sõrõwa za'ra mono da. Tawamhã te za ĩtẽme ãwisi za'ra, 7 na ĩhãiba za'ra hã ĩsipai u ĩwasété uptabi za'ra hã. Tawamhã siré te za tô âma 're sõrõwa za'ra, aibã âma. Aibã ma, tãma rowẽ prã ti aré, wa'uburé misi, âma 're sõrõwa mono ré hã, ĩpẽ'ẽ 'remhã. Ahã na oto ĩwa 're hâimana za'ra mono wa, tãma rowẽ õ uptabi di oto. Tane duré, a norĩ wa'wa hã aima 're rowẽ prã za'ra wa'aba mono di aré. Tane nherẽ, aiwasété wi 're aipizari za'ra wa'aba mono newa, zahadu ĩzazei ãna 're aihâimana wasété u'âsi za'ra wa'aba mono wa, aima 're rowẽ õ uptabi za'ra wa'aba mono di za oto. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, parisezu norĩ ma, rowahutu'wa norĩ ma zama.

*Zezihi na wasu'u, ñno norĩ wasu'u me
Marcusi 3.31-35; Rucasi 8.19-21*

⁴⁶ Tawamhã Zezusi hã te te dama rowasu'u ré, ma tô ñno norĩ hã ãtẽme aihutu, tina me. Tawamhã rowi simasa wamhã, ma tô da'maipo're pu'u za'ra, Zezihi ma, da te 'mairowasu'u da, ãtẽme watobro za'ra da, rob u. ⁴⁷ Tawamhã Zezihi ma, ma tô 'mairowasu'u ni, ãne:

— Ano norĩ hã te rowi asô aimasa, ana me. Te sima aiwẽ za'ra, marĩ na te te aima rowasu'u za'ra da.

⁴⁸ Tawamhã Zezusi hã ma uburé dama waihu'u, ãne:

— E 'wa hã ñna. E 'wam norĩ hã ñno norĩ. — ãne hã ma dama waihu'u, Zezusi hã.

⁴⁹⁻⁵⁰ Tawamhã tinhiptõmo na ãsiré 're ãwanomro mono norĩ hã te te wawasuu'u za'ra sina, te duré dama tinha:

— ãhãta, ñna. ãhãta ñno norĩ. ãhãta ãhidiba norĩ. Ni'wam norĩ hã ãmama, hãiwa ãma 're ãsãmra mono hã te te sima 're ãwẽ za'ra mono zéb zarina, te te tãma ãma 're ã'uwaĩrami za'ra mono norĩ si, ta norĩ hã ñno, duré ãhidiba, duré ñna. — ãne ma tô Zezusi hã dama siwaihu'u, (da te waihu'u za'ra dai õ nherẽ).

13

*Amnho potozé wasu'u
Marcusi 4.1-9; Rucasi 8.4-8*

¹ Tawamhã tô taha bãtã na ma tô Zezusi hã watobro 'ri hawi, ãsõ'ui u morĩ da. Tame ma tô nhamra, ãsõ'u zaihá na, te te dama rowahutu da. ² Tawamhã da'ahã uptabi na ma tô ãtẽme dasito, da te wapari za'ra da. Da'ahã uptabi na da te dasiwi uirĩ wa, ma tô uba're wa dawi ãzé, Zezusi hã. Uba're wa, te oto nhamra. Tawamhã ãsõ'u zaihá na te ã'rata aimasam ni. ³ Taha wa, te Zezusi hã tinhimiroimnhimiré'é na dama rowahutu, ãne:

— Aibã hã te buru u mo, ti'ai hãibãdã wa, amnho hã te te anhamra mono da, poto mono da.

⁴ Tawamhã, amnho hã te te anhamra mono wamhã, nima norĩ hã bãdãdi zababa ma rere'e. Tawamhã sire hã ma te te uprosi uburé, poto mono õ ré. ⁵ ãtẽ nhisiwi ma duré nima norĩ hã rere'e. Ti'ai baiháire di, ãtẽ nhisiwimhã. Ti'ai baiháire wa, ma tô 'wanhipré su'u, amnho hã. ⁶ Tawamhã bãdã hã oto 'rãiwatobro wamhã, rowa'ro wa, ma ro'wanhipré hã ti'wanhipré 'ré za'ra, ãsari hã te te rowa'réi mono õ wa. ⁷ Nima norĩ hã ma duré rere'e, wab'ru wazari. Tawamhã siré ma tô 'wanhipré. Siré 'wanhipré mono wamhã, ma te te ubu, wab'ru hã. Taha wa, 'rãi mono õ di, ta norĩ hã. ⁸ Ti'ai wẽ wa, ma duré nima norĩ hã rere'e. Tawamhã, oto 'wanhipré 'rãihã mono wamhã, ma tô ti'rã za'ra. 'Rãi mono wamhã, nima niwĩmhã 'rãi ahã prã ti, amnho hã. Duré nima niwĩmhã 'rãi ahã di. Duré nima niwĩmhã 'rãi pese uptabi di. — ãne na ma tô Zezusi hã dama ãma romnhimiré'é.

⁹ Tawamhã ãne na ma tô duré dama ãma 'rãsutu, tinhimiroti na:

— Asimipari pese za'ra wa'aba wamhã, ma'ãpé ãwapari pese za'ra wa'aba, ãnhimirowasu'u na hã waihu'u za'ra wa'aba da. — ãne ma tô dama waihu'u, da te waihu'u za'ra da.

*Romnhimiré'é na si, Zezusi te te dama 're ãrowahutu mono zé wasu'u
Marcusi 4.10-12; Rucasi 8.9-10*

¹⁰ Tawamhã wa norĩ hã ãsiré 're ãwanomro mono norĩ hã wa tô Zezihi u ubumro ni. Tawamhã ãne, wa oto wasiwi sadanharĩ ni:

— E marĩ wa, te romnhimiré'é na si dama 're ãrowahutu mo. — ãne, wa wasiwi sadanharĩ za'ra ni, wa norĩ zama, wa te waihu'u za'ra õ wa.

¹¹ Tawamhã Zezusi hã te asa wama nharĩ za'ra, ãne:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã a norĩ wa'aba ma si, ma tô aima waihu'u za'ra wa'wa, dama ãwaihu'u'õ hã, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zém na hã, sã'awi te te dama waihu'u õ nherẽ. ¹² Ni'wam norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimirowaihu hã te te 're 'ruiwapari u'ãsi za'ra mono wamhã, taha zarina te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã sa'ãtẽ na tãma

ãma 're sôprub za'ra, te te aré ãma 're ïrowaihu'u za'ra mono zém nhipai u, te te waihu'u pese za'ra da oto. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã ïsimirowaihu'u na te te 're 'ruiwapari za'ra mono õ wamhã, ta norĩ wi te za tinhimirowaihu hã tãma waihu'u pese za'ra õ nherẽ, te te tiwi 're awaibu 'Re ïhâimana u'âsi mono hã, te te aré ãma 're ïwaihu'u za'ra mono zé hã. ¹³ ïnhimiromhuri hã datõmo na da te 're 'madâ'â za'ra mono nherẽ, te taré da te 're 'madâ'â za'ra, da te ãma 're waihu'u za'ra mono ãna. Duré ïnhimiroti hã dapo're na da te 're wapari za'ra mono nherẽ, te taré da te 're wapari za'ra, da te ãma 're waihu'u za'ra mono ãna. Taha wa, wa romnhimiré'é na si te dama 're rowasu'u. ¹⁴ Duréihã Iza'iza hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô da'ãma rob'ui'ééré, za da'ãma 're ïromhâimana mono zém na hã. Taha wa, ãhãna ma tô da'ãma uwaimra. ãne duréihã ïsimi'ui'ééré hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono mreme na hã:

“ïnhimiroti hã dapo're na da te 're wapari u'âsi za'ra mono nherẽ, taré te za da te 're wapari za'ra, da te ãma 're waihu'u za'ra mono ãna. Duré ïnhimiromhuri hã datõmo na da te 're 'madâ'â u'âsi za'ra mono nherẽ, taré te za da te 're 'madâ'â za'ra, da te ãma 're waihu'u za'ra mono ãna.

¹⁵ E marĩ wa. Dapê'ê 're, da te 're ïrosa'rata za'ra mono zé hã sitom haré te za ïré 're dahâimana u'âsi za'ra, da te ï'ãma 're rosa'rata wẽ za'ra mono õ wa. Dapo're nhitom haré, te za duré 're dahâimana za'ra, ïnhimiroti hã da te 're wapari ze za'ra mono õ wa. Duré datõmo sitom haré te za 're dahâimana za'ra, ïnhimiromhuri hã dama 'madâ'â zeĩ õ wa.

ãnei õ 'wa'ãhã, te aré ïnhimiromhuri hã da te 're 'madâ'â ze za'ra, datõmo na. Te aré duré da te 're wapari ze za'ra, ïnhimiroti hã. Te aré duré da te 're ïwaihu'u pese za'ra, dapê'ê 're, da te ï'ãma 're rosa'rata wẽ za'ra mono wa. Taha zarina si, te aré duré ïtême 're dasipizari za'ra, dawasété wi hã. Tawamhã dahâzé wa, da te 're ïdapese za'ra mono ne, wa aré dawasédé hã te dama 're apari, te da'ãma 're ab'madâ'â tã mono da oto.”

ãne duréihã, 'Re ïhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ééré hã.

¹⁶⁻¹⁷ Tawamhã ïsiré 're ïwanomro mono norĩ ma, te oto nharĩ za'ra, Zezusi hã:

— A norĩ wa'wa hã ïnhimiromhuri, atõmo na 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono wamhã, ma tô ï'ãma ïwaihu'u pese za'ra wa'wa. Duré ïnhimiroti hã aipo're na 're wapari za'ra wa'aba mono wamhã, ma tô duré ï'ãma ïwaihu'u pese za'ra wa'wa. Taha wa, aima 're rowẽ uptabi za'ra wa'aba mono di, a norĩ wa'aba ma si. Tô sena wa ãne hã aima waihu'u za'ra wa'wa. Duréihã 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã duré ïsimiroti 'madâ'â pese 'wa norĩ hã te aré te te sima 're wẽ uptabi za'ra, ïnhimiromhuri na 're ï'madâ'â za'ra wa'aba mono zé hã te te 're 'madâ'â za'ra mono da. Ma tô duré aré te te sima 're wẽ za'ra, ïnhimiroti na 're ïwapari za'ra wa'aba mono zé hã te te 're wapari za'ra mono da. Taha wa, a norĩ wa'aba ma si, aima 're rowẽ uptabi za'ra wa'aba mono di za. — ãne hã ma tô wama waihu'u za'ra, Zezusi hã.

Amnho potozém na ïsimiré'ézé hã, Zezusi hã sô'awi te te dama ïwaihu'uzé wasu'u Marcusi 4.13-20; Rucasi 8.11-15

¹⁸ Tawamhã Zezusi hã ma tô duré wama waihu'u za'ra:

— Ma'ãpé, ïwapari pese za'ra wa'aba. ãhãna wa za oto aima waihu'u za'ra wa'wa, amnho potozém na te ãma ïsimiré'ézé hã waihu'u za'ra wa'aba da. ¹⁹ Amnho hã aibã te te ï'anhamra mono hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u, te wasu'u. Ni'wam norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ïsib'a'uwẽ mono zé wasu'u hã, tipo're na te te 're wapari za'ra mono nherẽ, te te ãma 're rosa'rata ze za'ra mono õ wamhã, te te ãma waihu'u pese za'ra õ di za. Ta norĩ hã amnho hã bâdâdi zababa ïrere'e mono ne, te 're hâimana za'ra. Amnho hã sire te te ï'uprosi mono ne, te za ïwasété uptabi hã ïtême 're simasisi za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã tipo're na taré te te 're ïwapari za'ra mono hã te te tiwi 're awaibu mono da, Wa'uburé hã. ²⁰ Duré ni'wam norĩ hã aiwa amnho hã êtẽ nhisiwi, ti'ai baihãire wa ïrere'e mono ne, te 're hâimana za'ra. 'Re

ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã te te 're wapari za'ra mono wamhã, amnho hã ti'ai baihãire wa ĩpoto su'u mono ne, te ta norĩ hã awa'awi te te âma 're saze za'ra, to sina. ²¹ Tane nherẽ, ĩsadawa wasu'u hã te te 're saze za'ra mono wa, da te tãma 're ĩrob'manharĩ waseté za'ra mono zéb zarina, te te 're robzépata za'ra mono wamhã, te za sazei utõrĩ za'ra. Amnho hã ti'ai baihãire wa, ĩrere'e mono hã sari õ wa, ĩ'wanhipré 'ré mono ne, te za romhutu na sazei utõrĩ za'ra, ta norĩ hã. ²² Duré ni'wam norĩ hã aiwa amnho hã wab'ru wazari ĩrere'e mono ne, te 're hâimana za'ra. Wab'ru hã ro'wanhipré siré 'wanhipré mono wa, te te oto ubu mono wa, ĩ'rã za'ra õ ne, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã tipo're na te te 're wapari za'ra mono nherẽ, ĩwẽ hã te te 're 'manharĩ za'ra mono õ di za, ta norĩ hã. Tihâimanazém na si te za sina 're hâtâ'â u'âsi za'ra. Duré danhibro pe hã wẽ uptabi newa te za taha zô si te te 're rob'ruiwapari u'âsi za'ra. Taha wa, amnho 'wanhipré hã ĩ'rã za'ra õ ne, 're nomro wẽ mono õ di za, ta norĩ hã. ²³ Duré ni'wam norĩ hã aiwa amnho hã ti'ai wẽ wa ĩrere'e mono ne, te za 're hâimana za'ra. Ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u te te 're wapari za'ra mono wamhã, te za te te sima 're wẽ uptabi za'ra, te te 're waihu'u pese za'ra mono da. Tawamhã, rowede ĩ'rã pese uptabi ne, te za wẽ u'âsi 're hâimana za'ra, ta norĩ hã. — Āne ma tô Zezusi hã wama waihu'u za'ra, te te da'âma ĩromnhimiré'ézé hã.

Wab'ru hã rob're ĩwẽ wazari, ĩpoto mono zé wasu'u

²⁴ Tawamhã Zezusi hã ma tô duré wama âma romnhimiré'é za'ra, âne:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'âma 're ĩsib'a'uwẽ mono zém na, wa za oto aima âma romnhimiré'é za'ra wa'wa, âne. Aibã hã tiburu na ma tô amnho potozé ĩwẽ hã te te a're, amnho hã tãma 'rã da. ²⁵ Tawamhã nimahã na barana danhotõ mono ré, ĩsitob'ru hã ma tô ĩburu u mo. Wab'ru hã ma tô te te a're, amnho ĩwẽ wazari. Te te a're mono pari, ma tô apã mo. ²⁶ Tawamhã rob're hã ma tô prédu. Taha wa, ma tô 'rã. 'Rãĩ mono wamhã, dama 'madã'â pibu pese di oto, wab'ru hã ĩwazari ĩpoto mono na hã. ²⁷ Tawamhã buru tede'wai ma, romhuri'wa norĩ hã ma tô ĩtẽme aihutu. ĩtẽme sihotu wamhã, âne te tãma rowasu'u za'ra: “Apito, oro amnho hã ĩwẽ si aiburu na a're mono za, ma wab'ru hã ĩsiré 'wanhipré.” Āne te âma siwi sadanha, buru tede'wa hã.

²⁸ — Tawamhã buru tede'wa hã te asa tãma nharĩ za'ra, âne: “Ni'wa hã ĩ'ruiwapari'wa, ma tô âne ĩma 'manha.”

Tawamhã tãma ĩromhuri'wa norĩ hã te siwi sadanha, âne: “E âne hã aima wẽ di, wab'ru hã uburé wa te ĩsanoi mono da hã, tãma ropese da.”

²⁹ — Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra: “Tô'ã. Rob're hã ĩ'rãĩ ré hã ĩsu sano za'ra wa'aba tõ da, taha wa, sano za'ra wa'aba õ di za a'ã, wab'ru hã. ³⁰ A'ã simisutu siré prédu mono, roptehãri na da te 're ĩsãna'rata mono zéb u hã. Tawapsi wa za oto roptehãri na romhuri'wa norĩ ma 'ru za'ra, wab'ru uimrehẽne te te siwi sanoĩ mono da, te te duré wasisi mono da, unhama u te te siwi sãmra da, si'unhama da. Taha parip si, te za oto tehãri za'ra, amnho za'razéb u te te siwi sa'ra da, ĩma.” — Āne na ma tô Zezusi hã âma romnhimiré'é, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'âma 're ĩsib'a'uwẽ mono zém na hã, âne hã sõ'awib õ nherẽ.

*Motada nhamare wasu'u
Marcusi 4.30-32; Rucasi 13.18-19*

³¹ Tawamhã romnhimiré'é na ma tô duré wama rowasu'u za'ra, Zezusi hã, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'âma 're ĩsib'a'uwẽ mono zém na, wa za duré aima âma simiré'é za'ra wa'wa, motada nhamare na, aibã tiburu na te te ĩ'a're hã. ³² Motada nhamare hã uburé romnhamare norĩ ma syryre nherẽ, oto prédu mono wamhã, uburé romnhamare, da te 're ĩzuri mono hã te za te te 're sipai pese za'ra. Papo za'ëtẽ wamhã, ĩsu 'rowi te za si norĩ hã te te sima 're sasi za'ra. — Āne na ma tô duré Zezusi hã wama âma romnhimiré'é za'ra.

Ī'u'ētē wapuzé wasu'u
Rucasi 13.20-21

³³ Tawamhã Zezusi hã ma tô duré ãne na wama ãma romnhimiré'é za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zém na, wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ãne. Pi'õ hã te za ĩ'u'ētē wapuzé hã syry na sa'wa, aro 'rã ne zu pese wazari, tridu 'rã zu pese wazari. Aro 'rã ne zub'a si, sa'ētē uptabi di. Tawamhã te te wazari pese wamhã, te za tidupto, ĩ'u'ēne hã. Sa'ētē uptabi di za oto. ãne duré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zé hã. — ãne na ma tô duré Zezusi hã ãma romnhimiré'é.

³⁴ Marĩ na te te dama ãma 're romnhimiré'é mono nherē, te te dama ãma 're arowasu'u mono õ di, Zezusi hã. Romnhimiré'é na si ma tô te te dama 're rowasu'u. ³⁵ Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa te te ãma ĩrob'ui'érezéb zariña te te sina uwaimrami da, ma tô romnhimiré'é na si te te dama 're rowasu'u, Zezusi hã. ãne duréihã ãma ĩrob'ui'ére siro hã:

“Te dama 're rowasu'u mono wamhã, wa za te dama ãma 're aromnhimiré'é. Wa za duré te dama 're awaihu'u, ropoto na'rata hawimhã dama ĩwaihu'u'õ hã.”

ãne duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa te te ãma ĩrob'ui'ére siro hã.

Wab'ru na ĩsimiré'ézé hã, Zezusi hã sõ'awi te te dama ĩwaihu'uzé wasu'u

³⁶ Tawamhã Zezusi hã ma tô dawí mo. Dawí morĩ wamhã, ma tô 'ri para u ãzé. Tawamhã ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã wa tô 'rãwi ĩtēme ubumro ni, wa te wasiwi sadanharĩ da, ãne:

— Ma'ãpé wama waihu'u za'ra na. E marĩ na ma tô wab'ru na hã ãma ĩromnhimiré. E marĩ te wasu'u.

³⁷ Tawamhã Zezusi hã te asa wama nharĩ za'ra, ãne:

— Aibã hã tiburu na amnho ĩwẽ te te ĩ'a're mono hã, wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para dasiré ĩpodo hã, te ĩwasu'u. ³⁸ Duré aibã buru hã, daro mono bã ti'ai wa, 're ĩdahâimana za'ra mono hã te dawasu'u. Duré amnho ĩwẽ hã uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ãma 're ĩsib'a'uwẽ za'ra mono norĩ, te wasu'u. Duré wab'ru hã ĩwasété uptabi nhib'a'uwẽ norĩ, te wasu'u, Wa'uburé nhib'a'uwẽ norĩ hã. ³⁹ Duré buru tede'wa nhitob'ru hã wab'ru hã ĩburu na te te tiwi ĩ'azuri mono hã wa'uburé norĩ nhib'apito te wasu'u, tô õ hã. Duré da te 're ĩroptehãri za'ra mono zé hã rob'rãsutuzéb ãma za da'ãma ĩsipo'ozé, te wasu'u. Duré buru nho ubumroi'wa norĩ hã hãiwa ãma 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, romhuri'wa norĩ, te wasu'u. ⁴⁰ Wab'ru hã da te 're sano za'ra mono wa, unhama u da te 're ĩsãmra mono ne, te za dama tiromhãiba, rob'rãsutuzéb ãma hã. ⁴¹ Wa hã dasiré ĩpodo hã hãiwa ãma ĩma romhuri'wa norĩ hã wa za we satõri za'ra ti'ai u, marĩ ĩwasédé hã da te 're ĩmanharĩ u'âsi za'ra mono norĩ hã te te da'ubumro za'ra da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norĩ nhiti. Dawasédé hã da te 're 'manharĩ za'ra mono da, te te dama 're ĩroti za'ra mono norĩ zama te za ubumro za'ra, hãiwa ãma ĩma romhuri'wa norĩ hã. Wab'ru hã da te 're ĩsano za'ra mono ne, te za da'ubumro za'ra, õne haré. ⁴² Taha parimhã te za unhama ro'o za'ētē u danhamra, ropipa u. Tame te za 're da'ry'ry u'âsi. Te za duré 're da'wasitete u'âsi za'ra, da te oto 're robzépata za'ētē za'ra mono wa. ⁴³ Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti te te 're ĩ'madã'ã pese za'ra mono norĩ si, te za pire na dama 're hãimana za'ra. Bãdã hã daro mono bã te te dama 're rob'uiwẽ za'ra mono wa, uburé da te 're ĩ'madã'ã za'ra mono ne, te za uburé da te 're waihu'u za'ra, pire na oto dama 're ĩhâimana za'ra mono na, Wamama za oto da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zéb ãma hã.

Asimipari pese za'ra wa'aba wamhã, ma'ãpé ĩwapari pese za'ra wa'aba, ĩnhimiroti na hã. — ãne ma tô Zezusi hã wama rowasu'u za'ra.

Ĕtē'ubuzi wasu'u

⁴⁴ Tawamhã ãne te duré wama rowasu'u za'ra:

— 'Re ìhâimana u'âsi mono, da'âma 're ìsib'a'uwẽ mono zém na, wa za duré aima âma romnhimiré'é za'ra wa'wa, âne. Aibâ hã daburu na te te romhuri ré, ma tô êtẽ'ubuzi ìwa'âbâ za'êtẽ uptabi hã 'masã, ti'ai 'rowi ni'wa hã te te aré dawì ìsuwa hã. Te te sãmri wamhã, ma tô apâ dawì suwa tame, da te sãmri tã da. Tawamhã toi uptabi wa, ma tô uburé tinhibro hã dama wede, buru hã tô õ hã te te dawì uipra da, êtẽ'ubuzi, ìwa ìnomro hã te te sima âri da. Æne 'Re ìhâimana u'âsi mono, da'âma 're ìsib'a'uwẽ mono zé wasu'u hã.

Êtẽwaipo wasu'u

⁴⁵ — Æne duré, 'Re ìhâimana u'âsi mono, da'âma 're ìsib'a'uwẽ mono zé hã. Aibâ hã ma tô sima wẽ, dasima danhipesezé hã êtẽwaipo ìwa'âbâ za'êne hã te te dawì 'manhopêtẽ wa, te te sima uipra da, dama ì'madâ'â ze hã. ⁴⁶ Tawamhã êtẽwaipo ìwa'âbâ za'êtẽ uptabi hã te te 'masãmri wamhã, uburé tinhibro hã ma tô dama wede, êtẽwaipo hã te te sima uipra da. Æne 'Re ìhâimana u'âsi mono hã da'âma 're ìsib'a'uwẽ mono zé wasu'u hã. — Æne ma tô Zezusi hã wama rowasu'u za'ra, ìsiré 're ìwanomro mono norì ma, wa te waihu'u za'ra da, sã'awib õ nherẽ.

Tepe mramizé wasu'u

⁴⁷⁻⁴⁸ Tawamhã Zezusi hã ma tô duré âne na wama rowasu'u za'ra, tinhimiromn-himiré'é na:

— Æne hã duré, 'Re ìhâimana u'âsi mono, da'âma 're ìsib'a'uwẽ mono zé hã. Tepe mrami'wa norì hã ma tô abazipara hã sã siwi time, ìsõ'ui wa. Te te siwi mei wamhã, ahã na ma tô siwi âma 'mai'âri za'ra, ìpoto mono bâ, tebe hã. Tawamhã tebe hã ahã uptabi wamhã, ma tô abazipara hã siwi tisa, â zada'ré u. Tame ma tô oto tebe hã ìwẽ si siwi waibu, si'õtõ 're, te te 'manherẽ za'ra da. Tebe siwamnarì norì hã da te 're ìhuri mono õ hã ma tô taré siwi sãmra. ⁴⁹ Tane te za dama tiromhâiba, rob'râsutuzéb âma hã. Hâiwa âma romhuri'wa norì hã te za we dazõ ai'aba'ré ti'ai u, dawasété na 're ìdahâimana u'âsi mono norì si te te da'ubumro za'ra da, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti te te 're ì'madâ'â pese za'ra mono norì nhiti, te te dazani za'ra da oto. ⁵⁰ Tawamhã unhamã ro'o za'êtẽ u te za oto danhamra, ropipa u. Tame te za 're da'ry'ry u'âsi. Te za duré 're da'wasitete u'âsi za'ra, da te 're robzépata za'êtẽ za'ra mono wa. — Æne Zezusi hã te te wama âma ìromnhimiré'é za'ra zé wasu'u hã.

Marì ìté hã da te dasima 're ìsõmri za'ra mono zé wasu'u

⁵¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô wazadanharì za'ra, ìsiré 're ìwanomro mono norì hã: — E ma tô asiwi ìwaihu'u 'wa, uburé te aima âma ìromnhimiré'é za'ra wa'aba zé hã. Tawamhã asa wa tâma nharì za'ra ni:

— Ìhe. Wa tô waihu'u za'ra ni.

⁵² Tawamhã âne te duré wama rowasu'u za'ra, Zezusi hã:

— Wa za duré aima âma romnhimiré'é za'ra wa'wa, âne. Æté 'ri tede'wa te za marì ìwẽ hã te te 're azani, 'ri 're wa'wa 're ìromnhimi'wara mono zém hawì, te te dama 're anhomri mono da. E tawamhã marì ì'ratãre si te za te te dama 're azani. Mare di. Marì ìtéb zama te za duré te te dama 're azani, te te dama 're anhomri mono da. Tane duré, ni'wam norì hã 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti waihu'u pese 'wa norì hã da'âma 're ìsib'a'uwẽ mono zé wasu'u te te waihu'u pese za'ra wamhã, ta norì hã te za ìsimiroti ìtéb zama te te dama 're waihu'u za'ra, ìsimiroti 'rata me. — Æne ma tô wama rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

Zezusi hã, ìprédubzéb âma da te dasiwi ìwẽ'õzé wasu'u

Marcusi 6.1-6; Rucasi 4.16-30

⁵³⁻⁵⁶ Tawamhã Zezusi hã marì nhimiré'é na te te dama arowasu'u pari, ma tô mo, aré 're ìhâimana mono zéb u. Tamomo wisi wamhã, te oto dama rowahutu, zudezu norì te, rowahutuzéb âma. Tawamhã ìsimiroti hã da te wapari za'ra wamhã, ma tô âma tatob'uzu za'ra ni. Te duré dasima âma nharì za'ra ni, âne:

— Õ hã wede'é na romhuri'wai 'ra. Ìna nhisi hã, Mariza na ìsisi hã. Duré ìno norì nhisi hã Ti'adu, duré Zuzé, duré Sima, duré Zudasi. Ìhidiba norì hã te duré wa'rata 're

hâimana za'ra. E niha ma bété ôhõ si uburé marĩ hã waihu'u, tiwaihu'u pese na te te dama 're ïrowasu'u mono zéb da hã, duré marĩ dama ï'manharĩ waihu'u'õ hã te te dama 're ï'ab'manharĩ wẽ mono zéb da hã. — Æne ma tô ãma dasima romnhoré za'ra ni.

⁵⁷ Taha wa, ma tô dasiwi wẽ'õ ni, Zezusi hã.

Taha wa, te Zezusi hã ãne dama tinha:

— 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã daro moño bâ datême 're nomro mono wamhã, ïsimiroti na wazép sina, te za sô 're datob'uzu za'ra. ïsipti'ai ãma 're ïhâimana za'ra mono norĩ si, sô 're datob'uzu za'ra mono õ di, ïsipti'ai ãma wa. ïsisânawã norĩ zama, ïsõrõwa ãma 're ïsi'ubumroi mono norĩ hã te te duré siwi 're hãiba wazé mono õ di. — Æne hã ma tô dama waihu'u, Zezusi hã.

⁵⁸ Tawamhã ïsimipawaptobzém na da te dasina 're umnhasi za'ra mono õ wa, marĩ dama ï'manharĩ waihu'u'õ hã ahã na te te dama 'manharĩ õ di, tamemhã.

14

*Zuwã Batita, da te ïbutu nhizârizé wasu'u
Marcusi 6.14-29; Rucasi 9.7-9*

¹ Tawamhã apito Erodi hã Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma te te 're da'madâ'â mono ré, ma tô Zezusihi wasu'u hã wapa. ² ïwasu'u hã te te wapari wamhã, ma tô te te tãma 're ïromhuri za'ra mono norĩ ma rowasu'u, Zezusihi hãiba na:

— Zuwã Batita te dama 'rui wa, da te wĩrĩ wa, apã ïhãiwa'udu, ta hã. Taha wa, te tiwaihu'u pese na te te dama 're ab'manharĩ, marĩ dama ï'manharĩ waihu'u'õ hã.

³⁻⁴ Æne ma tô apito Erodi hã Zezusihi wasu'u na tãma rowasu'u za'ra. Ta hã ma tô aré tinoi mro zô rowasutu, Erodiza na pi'õ nhisi zô. ïno nhisi hã Piripi na ïsisi hã. Zuwã Batita hã ma tô aré te te tãma 're roti u'âsi, ãne: “'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã te te ãma roti õ di, asisânawãi mro na aimro da hã. Tãma wẽ õ di, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma hã.” — Æne ma tô te te tãma 're roti u'âsi, Erodihi ma. Tane nherẽ, ma tô apito Erodi hã tinoi mro na tiwi ãma ai'ré. Taha wa, ma tô dama ti'ru, Zuwã Batita hã da te âri da, da te pawasisi da, duré da te sêrẽ da, dazazéb 're. ⁵ Apito Erodi hã ma tô sima wẽ aré, te te dama 'ru da, Zuwã Batita da te wĩrĩ da. Tane nherẽ, pahi di zudezu norĩ ma hã, Zuwã Batita hã 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa na da te waihu'u za'ra wa. ⁶ Tawamhã Erodihi waptã'ázém na ma tô dato hã dasiwi 'manharĩ ni. Tawamhã Erodizaha 'ra hã ma tô danho'a apese azarudu hã, apito Erodihi nho'a zama. Taha wa, te te 'madâ'â ze ti, apito Erodi hã. ⁷ Taha zarina, ma tô azarutu ma ropisutu, ãne:

— Tô sena, wa za uburé marĩ hã aima tisõ, asima ïwëzéb uwaibaba, ïwi ïwaptêrëzéb zarina.

⁸ Tawamhã ïna hã te te tãma ïrotizéb zarina, ma tô tiwi rowaptê, ãne:

— Zuwã Batitaha 'rã si, wa ïsima wẽ, piza'a 'renho'a wa, ïma hiri da, ãhãna awa'awi.

⁹ Taha wa, ma tô apito Erodihi wi tirobzei'õ. Tane nherẽ, sô ïhârã norĩ nho'a te te azarutu ma ropisutu wa, ma tô ãma tãma uwaimra, te te tiwi ïwaptêrëzéb uwaibaba. ¹⁰ Ma tô dama ti'ru oto, dazazéb u Zuwã Batitaha zô da'maimorĩ da, da te butu nhizâri da. ¹¹ Da te butu nhizâri wamhã, ma tô oto siwi ti'ã ï'rã hã, azarutu ma, piza'a 'renho'a wa. Tawamhã ma tô tina ma ti'ã oto, azarudu hã. ¹² Tawamhã Zuwãhã siré 're ïnomro mono norĩ hã ma tô sô ai'aba'ré, ïhãiba zô, te te siwi âri da, te te siwi sêrẽ da, ab're 're. Taha parip si, te ai'aba'ré Zezusihi u, te te tãma rowasu'u za'ra da.

*Zezusi hã dasa te te dama ï'manharizé wasu'u
Marcusi 6.30-44; Rucasi 9.10-17; Zuwã 6.1-14*

¹³ Tawamhã Zezusi hã Zuwãhã wasu'u te te wapari wamhã, ma tô danhiti mo uba're na siwaprosi, romnhiwasi sãmra da. Tane nherẽ, nimomo ïsãmra na ïwasu'u hã da te wapari za'ra wamhã, ma tô darom hawi tawairébé ni da'ahã na, ïsarina dasi'aba'ré da ïsõ'rãmi, ti'ai baba. ¹⁴ Tawamhã Zezusi hã uba're hawi watobro wamhã, da'ahã uptabi

na ma tô da'ab'madâ. Te te da'ab'madâ'â wamhã, ma tô da'ãma tipẽ'êzé, Zezusi hã. Taha wa, ìhâzé ré norĩ hã tame ìsi'ubumro norĩ hã ma tô apese.

¹⁵ Tawamhã hãiwahã pesere, wa norĩ hã ìsiré 're ìwanomro mono norĩ hã wa tô ìtẽme ubumro ni, Zezusihi u. Ìne, wa tô tãma nharĩ za'ra ni:

— Ma tô tihãiwahã. Ìme a'ubuni wi, wa wahãimana za'ra ni, 'ri nhiti. Taha wa, ma'ãpé dama rob'ru na, 'ri wa'õtõ u dasi'aba'rédã, dasa hã da te dasima uipra za'ra da.

¹⁶ Tawamhã Zezusi hã te asa wama nharĩ za'ra, ãne:

— Mare di. Dasi'aba'réri õ di za. A norĩ wa'wa hã te za dasa hã dama ì'a za'ra wa'wa, dasaihuri da.

¹⁷ Tawamhã wa duré asa tãma nharĩ za'ra ni, Zezusihi ma:

— Ì'u'ëtẽ wapu hã 5 na te wama tihãimana za'rare. Duré pe'a hã maparanere. Ì norĩ si, umrore di.

¹⁸ Tawamhã Zezusi hã te oto wama 'ru za'ra:

— Ma'ãpé we ìma waibui wa'aba, ì'u'ëtẽ wapu hã, duré pe'a hã.

¹⁹ Tawamhã te oto dama tinha, duiroi wa, dasi'ubumroi mono da. Taha pari, ma tô oto ì'u'ëtẽ wapu hã waibu, 5 na ìhãiba hã. Duré pe'a hã maparane. Tawamhã hãiwa u te ìré rob'madã, Timama ãma wata da, sõpru wa. Taha pari, ma tô te te wẽ'ẽ, ì'u'ëtẽ wapu hã. ìsiré 're ìwanomro mono norĩ ma, ma tô wama sõmri za'ra, wa te dama sõmri za'ra mono da. ²⁰ Tawamhã aihĩni ma tô dasa hã huri ni. Ma tô da te 'mahãpãrĩ. Tawamhã Zezusihi siré 're ìwanomro mono norĩ hã wa tô apã si'õtõ 're, wa te sé danho'rada hã, ì'u'ëtẽ wẽ'ẽ hã pe'a wẽ'ẽ zama. 12 na si'õno hã ìré hã, danho'rata ré hã. Si'õtõ 'remhã 'masisi di. ²¹ Aibã norĩ hã 5 miu na ìhãiba za'ra hã ìsaihuri norĩ hã, aibã norĩ za'rata si hã. Pi'õ norĩ hã duré ai'uté norĩ hã sa'rata õ di.

*Zezusi hã â nhisi baba ìmorĩzé wasu'u
Marcusi 6.45-52; Zuwã 6.15-21*

²² Tawamhã Zezusi hã ma tô wama rob'ru za'ra, ìsiré 're ìwanomro mono norĩ ma, uba're wa, wanhisisi da, ìwana zara u wa te saprĩ za'ra da ìsõ'u na, waza'u za'ra te te dama rob'ru da, darob u apã da te ropéi mono da. ²³ Te te dama rob'rui pari, te oto Zezusi hã mo sa'a u, siwaprosi Timama ma mreme da. Tame siwaprosi sãmra ré, ma tô ãma timara. ²⁴ Taha ré, ìsiré 're ìwanomro mono norĩ hã wa tô â wa'wa u wahãimana za'ra ni, uba're na. Tame ma tô â sisasi hã te te waré wabzuri za'ra uba're hã, rowa'u'u za'ẽne hã ìsõ'õmoi baba te te rowapõrĩ za'ra wa. ²⁵ Tawamhã zahadu mara hã ré, te Zezusi hã watẽme timorĩ za'ra, â nhisi baba. ²⁶ Tawamhã, wa te wasiwi 'madã'â wamhã, wa tô tãma wapẽ'ẽwara za'ra ni, adã watẽme morĩ za'ra newa. Ìne, wa wasima 'mahãrã za'ra ni:

— Òhõta adã'â hãiba warõ, te wei watẽme mo. — Ìne, wa wasima 'mahãrã za'ra ni. Tawamhã tãma wapahi za'ra wa, wa tô tãma wazadari za'ra ni. ²⁷ Tawamhã awa'awi ma tô Zezusi hã wama si'mahãrã za'ra:

— Wa hã wa we atẽme ìmorĩ 'wa. Ìma aipahi za'ra wa'aba õ di za.

²⁸ Tawamhã Pedru te tãma tinha, ãne:

— Wanhib'apito, tô sena a hã wamhã, ma'ãpé we ìzõ aihãrã, â nhisi baba ãma atẽme ìmorĩ da, asabzéb u.

²⁹ Tawamhã asa te tãma tinha, Pedruhu ma:

— We aimorĩ pé, ìtẽme.

Taha wa, ma tô uba're hawi watobro Pedru hã, â nhisi baba morĩ da, Zezusihi u. ³⁰ Tawamhã â nhisi baba ìtẽme morĩ wa, ma tô rowa'u'u za'ëtẽ ma tipahi, Pedru hã. Taha wa, ma tô tizadari. Ma tô aré ãzé, â 'rowi. Te sina 'mahã, ãne:

— Wanhib'apito, ma'ãpé ìnho'reptu na, ìdã'â tõ da.

³¹ Tawamhã awa'awi ma tô Zezusi hã pa'ã, tinhib'rata na. Ìne te tãma tinha, Pedruhu ma:

— E niha ìzaze syry di. E marĩ da, ma tô 'rãwi ì'ãma asiwawã, te aipawaptobzém na hã. — Ìne ma tô tãma tinha, Zezusi hã.

³² Tawamhã uba're 're ma tô tizasi zahuré, Zezusi norĩ hã Pedruhu me. Zasi zahuré wi, ma tô rowa'u hã tiwa'u'utu. ³³ Tawamhã ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã wa tô ãma wawata za'ra ni, Zezusihi ãma. ãne wa ãma wawata za'ra ni:

— Wanhib'apito, a hã tô sena 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, te 're aimo. — ãne wa ãma wawata za'ra ni.

Zezusi hã te te ĩda'apesezé wasu'u

Marcusi 6.53-56

³⁴ Tawamhã wa norĩ hã wa tô saprĩ za'ra ni, Zezusihi me, ĩsõ'u na. Wa te saprĩ za'ra wamhã, wa tô aihutu ni, Zenezaré na danhipti'a nho'õmo nhisi u. ³⁵ Tamemhã ma tô dasiwi waihu'u ni, Zezusi hã. Taha wa, ma tô Zezusihi wasu'u na ãma dasima da te ropé, 'ri wa'õtõ mono bâ, ti'ai 're dasi'rata 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ hã. Tawamhã da'ahã na ma tô ĩhâzé ré norĩ hã ĩtẽme 'wasari ni. ³⁶ Tawamhã ma tô ĩhâzé ré norĩ hã tiwi waptẽre za'ra, ĩ'uza nhisutu si te te tiwi upi za'ra da. Tawamhã ĩ'uza nhisutu si te te nasi upi za'ra nherẽ, ma tô tizéptã'ã za'ra, uburé ĩhâzé ré norĩ hã, awa'awi.

15

Zudezu norĩ hi'rata hâimanazé wasu'u

Marcusi 7.1-13

¹ Tawamhã parisezu norĩ hã, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na rob'ui'ééré na dama rowahutu'wa norĩ hã ma tô ai'aba're Zeruzarẽ hawi, Zezusi hã te te siwi ãma sadanharĩ da, zudezu norĩ hi'rata nhimiroti na. ãne te siwi sadanha, ãma:

² — E niha asiré 're ĩnomro mono norĩ hã te te 'madã'ã za'ra õ di, duréi wahi'rata norĩ nhimiroti hã. Ta norĩ hã 're saihuri mono õ ré, 're simisõi pese za'ra mono õ di. ãne wa, te ta norĩ hã wahâimanazé hã te te ãma wawi 're upa za'ra.

³ Tawamhã asa te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra:

— E niha bâ bété, a norĩ wa'wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono õ di, te bété asimiroti na si 'rãwi 're asi'madã'ã za'ra wa'aba mo.

⁴ Duréhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô ãne dama roti: “Aimama norĩ hã te za 're ĩwazéb za'ra wa'aba mo, ana zama.” ãne ĩsimiroti amo hã duré: “Ni'wam norĩ hã timama nherẽ, duré tina nherẽ, te te ãma 're wasété za'ra mono wamhã, te za da te 're simro.” ãne ĩsimiroti hã duréhã. ⁵⁻⁶ Tane nherẽ, te aimawi dama 're ĩroti za'ra wa'aba mo, ãne: “Ãté ni'wa hã te za sima rosa'rata, marĩ hã timama norĩ ma, te te sõmri da, te te ãma pawaptob zahuré da. Tane nherẽ, te za tipẽ'ẽ na sima tinha: ‘Ã hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te hã.’ ãne wamhã, timama norĩ ma, te te sõmri zahuré õ di za, te te ãma pawaptob zahuré da.” ãne te dama 're ĩroti wasété za'ra wa'aba mo. 'Rãwi asimiroti na si 're anomro aba mono da, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã asiwi 're ĩwẽ'õ za'ra wa'aba mo.

⁷ A norĩ wa'wa hã aihâimana si'ahã za'ra wa'aba di. Duréhã Iza'iza hã ma tô ĩ'uwaibaba ai'ãma rob'ui'ééré sirõmo za'ra wa'wa, za 're ĩ'aihâimana za'ra wa'aba mono zém na hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na ma tô ãne na ai'ãma rob'ui'ééré sirõmo za'ra wa'wa:

⁸ “Õ norĩ hã tô sena newa, te timreme na si taré ĩ'ãma 're wata za'ra. Tane nherẽ, te tipẽ'ẽ 're aimawi zõ si te te 're rosa'rata u'âsi za'ra, ĩ'upana. ⁹ Danhimiroti zarina si, te ta norĩ hã te te dama 're rowahutu za'ra, ĩnhimiroti zarina newa. Taha wa, senai õ di, ta norĩ hã ĩ'ãma 're ĩwata za'ra mono zé hã.”

ãne ma tô ai'ãma waihu'u sirõmo za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã, duréhã. — ãne ma tô Zezusi hã tãma rowasu'u za'ra, parisezu norĩ ma.

Dasa hã da te 're huri mono wa, dasa na dawasédé, da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono õ zé wasu'u

Marcusi 7.14-23

¹⁰ Tawamhã Zezusi hã ma tô sima dazõ hã, ĩsimirowasu'u hã da te wapari za'ra da. ãne te dama tinha:

— Ma'ápé, ĩwapari pese za'ra wa'aba za, marĩ hã waihu'u za'ra wa'aba da, ãma.
¹¹ Uburé marĩ na 're dasaihuri mono wamhã, dapê'ê 're, 're sisisi mono wamhã, taha na 're dasiwasété za'ra mono õ di za 'rãwi. Dapê'ê hawim na danhimirosa'rata wasété zarina, da te dasima 're nharĩ wasété za'ra mono wapsi, te za 're dasiwasété za'ra, 'rãwi.

— ãne ma tô Zezusi hã dama waihu'u.

¹² Tawamhã wa norĩ hã ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã wa tô ĩtême ubumro ni, Zezusihi u, wa te wasiwi ãma sadanharĩ za'ra da, ãne:

— E ma tô asina ĩwaihu'u za'ra. Parisezu norĩ hã ma tô aimreme hã siwi wê'õ pese za'ra.

¹³ Tawamhã Zezusi hã te asa wama ãma romnhimiré'é za'ra, parisezu norĩ ãma:

— ĩmama hã hãwa ãma 're ĩsãmra mono hã rob're te te ĩ'a're'õ hã taha si te za uburé te te 're aza'o'o. ¹⁴ Parisezu norĩ ãma 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. Si'uihã na 're hãimana za'ra mono. Ni'wa hã te za tisiré hã saprõ, ĩtob'a zahuré hã. Te te saprõni wamhã, te za ab're 're siré tiwaptã'ã zahuré. Tane te parisezu norĩ hã tob'a ne te te 're danhimro.

— ãne ma tô Zezusi hã wama ãma romnhimiré'é za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma.

¹⁵ Tawamhã Pedru te ãma 'mahã, Zezusi hã:

— Ma'ápé ãma wama rowasu'u za'ra na, taha na ãma ĩromnhimiré'é na hã wa te waihu'u za'ra da.

¹⁶ Tawamhã Zezusi te asa wama nharĩ za'ra:

— E niha a norĩ wa'aba zama, waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. ¹⁷ Dasa hã da te 're huri mono wamhã, taré te za dadub 're, 're sisisi. Taha pari, te za duré apã 're wairébé, dahãiba hawi. ¹⁸ Tazahã, dapê'ê hawi da te 're ĩsani za'ra mono na si, te za 'rãwi 're dasiwasété za'ra. ¹⁹ Dapê'ê 're, danhimirosa'rata wasété hawim na si, te za dawasédé hã uburé da te 're 'manharĩ za'ra, dasipãrĩ hã, duré dasina danhimisaihuri hã, duré marĩ na danhimisaihuri hã, duré dazadawa nhipe hã, duré da te da'ãma 're ĩwasété za'ra mono hã. ²⁰ ãne uburé dapê'ê 're, da te 're rosa'rata wasété za'ra mono wapsi, te za dawasédé hã da te 're 'manharĩ za'ra. Tane nherê, danhimisõi ãna 're dasaihuri mono wamhã, ãma 're dasiwasété waihu'u za'ra mono õ di za. Mare di. — ãne ma tô Zezusi hã wama waihu'u za'ra.

Pi'õ hã zudezu'õ 'ra, Zezusi hã te te ĩpesezé wasu'u

Marcusi 7.24-30

²¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô mo Zenezaré hawi, Tiru na 'ri nho'õmo nhisi niwĩ, Sido na 'ri nho'õmo nhisi niwĩb zama. ²² Tame sãmra ré, ma tô pi'õ zudezu'õ hã ĩtême wi, Cana'ã norĩ siré hã, ta niwĩ 're ĩsãmra mono hã. ĩtême wisi wamhã, ma tô 'mahã, ãne:

— Apito, Dawihi nhihudu, ma'ápé ĩ'ãma aipê'ézé na. ĩ'ra sipi'õ, wa'uburé ré 're hãimana u'ãsi mono wa, te te 're robzépata za'etê u'ãsi.

²³ Tawamhã ãne na pi'õ te te 'mahãrã nherê, te te sada'ãbã õ di asa, Zezusi hã. Tawamhã wa norĩ hã ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã wa tô ĩtême ai'ré za'ra ni, Zezusihi u. ãne, wa tô tãma 'ru za'ra ni:

— Ma'ápé pi'õ satõrĩ apã, wa hawi morĩ da. Wazarina te we 're mo. Te duré we te te wa'ab'mahãrã, mreme 'rãihã na.

²⁴ Tawamhã Zezusi te wama nharĩ za'ra, asa:

— Pone'ërebã 're ĩsimani za'ra mono norĩ zõ si, ma tô we ĩmama hã ĩzatõ, Izarazéhé nhihudu norĩ zõ si.

²⁵ Tawamhã ãne na Zezusi hã te te rowasu'u wamhã, ma tô pi'õ ĩtême mo. Ma tô hi'rãtitõ ĩpapara aime. Tawamhã te tãma tinha, ãne:

— Apito, ma'ápé ĩ'ãma aime na.

²⁶ Tawamhã Zezusi te tãma tinha:

— E 're dasaihuri mono ré, te za dasa hã da'ra wi, da te 're waibu, wapsã ma, da te 're sa'wari za'ra mono da. Mare di. ãne hã ĩ'uwaibaba õ di. — ãne te Zezusi hã pi'õi ma ãma romnhimiré'é, zudezu'õ norĩ ãma hã, sõ'awib õ nherê.

²⁷ Tawamhã pi'õ hã te duré asa tãma tinha, ãne:

— Apito, tô ìbâ ma tane hã ìma ìwaihu. Tane nherë, wapsã hã wedeza zahâpâ ìtede'wa sai'a'a hã te za te te 're huri, ìsahâpâ 're ìrere'e mono hã.

²⁸ Tawamhã pi'õi mreme te te wapari wamhã, te tãma tinha, Zezusi hã:

— Pi'õ, wa tô aiwaihu'u, aima ì'umnhasi za'ëtë na, ìwi ìwaptêrêzéb zarina te aima ì'manharĩ da hã. Taha wa, wa za aima ãma uwaimra, tô. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u, pi'õi ma. Tawamhã ãne te te tãma nharĩ wi, ma tô wa'uburé hã ì'ra sipi'õi hawi watobro. Taha wa, ma tô tipe se oto.

Zezusi hã da'ahâ uptabi na te te ìda'apesezé wasu'u

²⁹ Tawamhã ta hawi te oto mo Zezusi hã, Darireza na ìsõ'u zapoto nhisi u. Ta hawi te duré sa'a u mo, sa'a nhisiwi sãmra da. ³⁰ Tame sãmra ré, ma tô da'ahâ uptabi na ìtëme aihutu ni. Ìhâzé ré norĩ hã ma tô ìtëme da te simro, ìmorĩ'õ norĩ hã, duré ìtob'a norĩ hã, duré ì'râtëire norĩ hã, duré ìmreme'õ norĩ hã. Uburé siwa'ru ma tô ìhâzé ré norĩ ãma dasito, ìpapara da te sõré da. Tawamhã uburé ma tô da'apese, Zezusi hã. ³¹ Tawamhã ìmreme'õ norĩ hã ma tô mreme wairé. Duré ì'râtëire norĩ hã ma tô timorĩ wë za'ra. Ìmorĩ'õ norĩ hã para na te oto 're nomro. ìtob'a norĩ hã te duré rob'madâ'â za'ra oto. Tawamhã ãne hã da te 'madâ'â za'ra wamhã, ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni. 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma, ma tô duré ãma tawata za'ra ni, Izarazéhé nhihudu norĩ nhib'apito ãma.

*Zezusi hã dasa te te dama ì'manharĩzé wasu'u hãiba amo
Marcusi 8.1-10*

³² Tawamhã Zezusi hã ma tô ìsiré 're ìwanomro mono norĩ zô sima wazô tihârâ za'ra. Tawamhã te wama nharĩ za'ra, ãne:

— ãhãna ì'rata dasi'ubumroi ré, ma tô dasa hã dawu ai'utõ, bâdâ si'ubdatõ da'ãma si'utõrĩ wa. Taha wa, da'ãma ìpë'ézé di, wa hã. Dasai õ nherë, te dama rob'rui waihu'u õ di, apâ da te ropéi mono da hã. Danhib'uware wa, bâdâdi wa, dawu robra za'ra õ'umnhasite, te dama rob'rui waihu'u õ di.

³³ Tawamhã wa norĩ hã ìsiré 're ìwanomro mono norĩ hã wa tô wasiwi sadanharĩ ni, Zezusi hã:

— E niha wa za ì'u'ëtë wapu hã 'masãmri za'ra ni, a'ubuni wi wasi'ubumro nherë, dahãiba mono bâ wa te dama ì'a za'ra da hã. Da'ahâ uptabi di.

³⁴ Tawamhã te asa wazadhanharĩ za'ra, Zezusi hã:

— E niha te ì'u'ëtë wapu hã aima tihâimana za'ra wa'wa.

Tawamhã ãne te asa tãma wasu'u za'ra:

— 7 na te wama tihâimana za'ra. Duré pe'a hã umrore na te tihãiba. — ãne, wa asa tãma wasu'u za'ra ni.

³⁵ Tawamhã Zezusi te dama rob'ru, ti'ai wa dasi'ubumroi mono da. ³⁶ Taha pari, ma tô duré 7 na ì'u'ëtë wapu hã waibu, pe'a zama, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma wata da, sõpru wa. ãma wata pari, ma tô te te wë'ë, ì'u'ëtë wapu hã, pe'a zama. ìsiré 're ìwanomro mono norĩ ma, ma tô wama sõmri za'ra, wa te dama sõmri za'ra mono da. ³⁷ Tawamhã uburé ma tô tasaihuri ni. Ma da te 'mahâpãrĩ. Tawamhã ìsiré 're ìwanomro mono norĩ hã wa tô danho'rada hã apâ wa te ubumro za'ra, 7 na si'õno hã ìsi'atarëme ré hã. ³⁸ Aibã norĩ hã tisa te te ìhuri norĩ hã 4 miu na ìhãiba za'ra hã. Pi'õ norĩ hã duré ai'uté norĩ hã sa'rata õ di.

³⁹ Tawamhã Zezusi hã te oto dama rob'ru, apâ dasi'aba'rë da, darob u. Taha pari, ma tô uba're 're ãzé, Madadã na danhipti'a nho'õmo nhisi u te te saprĩ da.

16

*Zezusi hã marĩ ìwaihu'u'õ hã te te 'manharĩ da, da te tãma ì'ruzé wasu'u
Marcusi 8.11-13; Rucasi 12.54-56*

¹ Tawamhã parisezu norĩ hã duré sadusezu norĩ hã ma tô Zezusihi u ai'aba'rë, te te tãma 'ru za'ra da, marĩ dama ì'manharĩ waihu'u'õ hã te te 'manharĩ da, ìsõ'a za'ra, 'Re

ĩhâimana u'âsi mono zadawa para di pâ, marĩ hã tô sena te te 'manharĩ zô. ãne ma tô tâma 'ru za'ra, te te siwi pibu da, Zezusi hã. ²Tawamhã Zezusi hã te asa tâma nharĩ za'ra:

— Bâdâ ĩsébrézéb u hãiwa pré wamhã, te za ãne asima 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mo: “Awẽmhã hãiwa wẽ di za oto.” ³Duré nimahã na bâdâ 'rãĩ watobrozéb u, hãiwa nhirõtõ si simi'wara wamhã, ĩwatobrozéb ãma si bâdâ te te hãiwa nhirõtõ pré wamhã, te za duré ãne asima 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mo: “Ãhãna hã tâ te za we tita'a.” ãne hã hãiwa u 're asimizawẽrẽ za'ra wa'aba mono wamhã, aima waihu'u pese za'ra wa'aba di, tâ 're ĩta'a mono zéb da hã duré 're ĩhãiwa pese mono zéb da hã. Tane nherẽ, ãhãna uburé 're ĩromhãimana mono zé hã 'madâ'â za'ra wa'aba nherẽ, za 're ĩromhãimana mono zéb da hã waihu'u za'ra wa'aba õ di. ⁴Nimosi aipoto té wa'aba mono hã ĩ'aihãimana wasété za'ra wa'wa. 'Re ĩhãimana u'âsi mono zô, 're asimipari za'ra wa'aba mono zahã, te ĩma ĩ'ru za'ra wa'wa, marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã te aima 'manharĩ za'ra wa'aba da. Tane nherẽ, te 'manharĩ õ di za. Duréhã Zonahã ma ĩromhãimanazém na si te za ãma aipo're pu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono, marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã te te tâma ĩ'manharĩzém na. — ãne ma tô Zezusi hã tâma waihu'u za'ra, parisezu norĩ ma, duré sadusezu norĩ ma zama.

Tawamhã Zezusi hã te oto tiwi timorĩ za'ra, nimomo morĩ da.

Ĩ'u'ětẽ wapuzém na Zezusi te te ãma ĩsimiré'é za'ra zé wasu'u, parisezu norĩ ãma Marcusi 8.14-21

⁵Tawamhã wa norĩ hã wa tô saprĩ za'ra ni, Zezusihi me, ĩsõ'u na. Wa te saprĩ za'ra wamhã, wa tô ĩ'u'ětẽ wapu na po're ha'âri za'ra ni. Taha wa, wa wa'ubana ai'aba'ré ni.

⁶Tawamhã Zezusi hã ma tô wama nharĩ za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma:

— Ma'ãpé 're asi'madâ'â pese za'ra wa'aba mono, ĩ'u'ětẽ wapuzém nhiti 're anomro aba mono da, parisezu norĩ nhimi'manharĩzém nhiti, sadusezu norĩ me. — ãne ma tô wama ãma romnhimiré'é za'ra, sõ'awib õ nherẽ.

⁷Tawamhã wa norĩ hã wa wasima nharĩ za'ra ni, ãne:

— Áté õ hã ĩ'u'ětẽ wapu hã wa te wei wasiré 'mai'âri õ wa, ma tô ãne wama nharĩ za'ra.

⁸Tawamhã Zezusi hã wanhimirosa'rata za'ra hã te te sina waihu'u wa, te wama nharĩ za'ra, ãne:

— E niha te ĩ'u'ětẽ wapu hã aima ĩhãimana za'ra wa'aba õ na, sô asimrami za'ra wa'wa. E asiwi ĩ'umnhasi za'ra wa'aba ãna. ⁹E zahadu bété asiwi ĩzadaihu'u za'ra wa'aba ã bâ. E ma tô ãma aipo're si'âri za'ra wa'wa, 5 miu na aibã norĩ ma, ĩ'u'ětẽ wapu hã 5 na te ĩwẽ'ei mono zém na hã. E niha si'õno hã ĩ'masisi za'ra wa'wa hã, ĩ'u'ětẽ wapu wẽ'ei ré hã. E ma tô duré ãma aipo're si'âri za'ra wa'wa. ¹⁰Duré 4 miu na aibã norĩ ma, ĩ'u'ětẽ wapu hã 7 na te wẽ'ei mono wamhã, e niha si'õno hã ĩ'masisi aba mono hã. E ma tô duré ãma aipo're si'âri za'ra wa'wa. ¹¹E niha bâ waihu'u za'ra wa'aba õ di bété, ĩ'u'ětẽ wapu 'manharĩzém na te ĩnharĩ uptabi õ zém na hã. Ma'ãpé 're asi'madâ'â pese za'ra wa'aba mono, ĩ'u'ětẽ wapuzém nhiti 're anomro aba mono da, parisezu norĩ nhimi'manharĩzém nhiti, sadusezu norĩ me.

¹²Tawamhã ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã wa tô wasina waihu'u za'ra ni, Zezusihi mreme hã, ĩ'u'ětẽ wapu 'manharĩzém na te te wama ĩnharĩ uptabi õ na hã, parisezu norĩ nhimiroti wasété na te te ãma ĩsimiré'ézém na si, sadusezu norĩ me.

Zezusi hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩpisutu na, Danho'reptui'wa da, Pedru te te ĩwasu'uzé wasu'u

Marcusi 8.27-30; Rucasi 9.18-21

¹³Tawamhã Zezusi hã te oto mo darob amoi u, apito Piripihite, Sézareza na 'ri nho'õmo nhisi niwĩ. Tame ma tô wazadhanarĩ za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã:

— E niha ma tô dasima ĩwasu'u za'ra ni, dasiré ĩpodo hã ti'ai ãma. E 'wa hã, wa hã wa 're mo.

¹⁴Tawamhã ãne wa asa tâma nharĩ za'ra ni:

— Aiwasu'u hã, ahâ di. A hã, u, Zuwã Batita, apâ aihâiwa'udu. Duré a hã, u, Eriasi apâ we ï'aimorĩ. Duré a hã, u, Zeremiasi. Duré a hã, u, duréihã 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa ïhâiba amo, apâ aihâiwa'udu.

¹⁵ Tawamhã Zezusi hã te duré wazadhanharĩ za'ra:

— A norĩ wa'wa hã bété, e niha ma tô asima 're ïwasu'u za'ra wa'aba mo.

¹⁶ Tawamhã Sima Pedru te asa tãma tinha:

— A hã Cristu, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te aipisudu, Danho'reptui'wa da. A hã 'Re ïhâimana u'âsi mono 'ra.

¹⁷ Tawamhã Zezusi, te Pedru oto 'mahâ:

— Sima, Zuwãhã 'ra, aima 're rowẽ mono di. Ma tô ãma ï'uwaimra. A hã danhimirowasu'u hawi, ãne na ïwaihu'u õ di. Ìmama, hãiwa ãma 're ïsãmra mono si ma tô ãne na aima ïwaihu'u. — ãne ma tô Zezusi hã wẽsã Pedru hã, te te ïwaihu'uzém na.

¹⁸ Tawamhã te duré tãma ãma romnhimiré'é:

— Pedru, ãne wa za aima waihu'u. Ètẽ na, wa ai'ãma simiré'é. Ni'wa hã ètẽ nhisiwi te za 'ri na'rada hã 'manha, 'ri hã siptete na 're sa mono da, tãma. Tane hã 'Re ïhâimana u'âsi mono te te ïpisutu na, ma tô ïwaihu'u na'ra. Taha wa, ni'wa hã ètẽ nhisiwi te te ï'ri ne, te za oto ïwaihu'u na'rata zém hawim na ïwaihu'u za'ra ni, za da te 're ïzaze za'ra mono norĩ hã. 'Re ïdadâ'ã za'ra mono zé hã dama siptete nherẽ, pire nherẽ, ïzazei'wa norĩ ãma te te ai'uté waihu'u za'ra õ di za. ¹⁹ Danhib'apito, 'ri za'ètẽ 're, 're ïsãmra mono hã te za 'ridawazé hã tãma ïromhuri'wai ma tisõ, te te dama ãma 're 'ridawa mono wa, ãma 're danhisisi mono da. Tane, wa za aima tisõ 'ridawazé hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ïsib'a'uwẽ mono zéb u, dama 're a'ridawa mono da, ãma 're danhisisi mono da. Uburé marĩ hã da te 're 'manharĩ tõ za'ra mono da, dawĩ 're ï'azawi mono hã te za 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te ãma 're asaze, hãiwa ãma. Duré uburé marĩ hã dawĩ 're ï'azawi mono õ hã te za duré te te ãma 're ai'uzei pese. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u, Pedruhu ma.

²⁰ Taha wa, Zezusi hã ma tô sina wazadawa uwati za'ra, ïsiré 're ïwanomro mono norĩ hã, wa te dama wasu'u tõ za'ra da a'ã, Danho'reptui'wa na 'Re ïhâimana u'âsi mono te te ïpisutu na hã.

*Zezusi hã za ïdã'ázém na ïsiwasu'uzé, za ïhãiwa'utuzém na zama
Marcusi 8.31–9.1; Rucasi 9.22-27*

²¹ Tawamhã ta hawim haré te oto tidã'ázém na wama 're siwasu'u u'âsi sõ'awi Zezusi hã, tihãiwa'utuzém na zama. ãne ma tô wama 're siwasu'u za'ra, ïsiré 're ïwanomro mono norĩ ma:

— Ìmama te te ïma ïpisutuzéb zarina wa za mo, Zeruzarẽ u. Tamemhã zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã, duré 'Re ïhâimana u'âsi mono ma da'ãma romhuri'wa ïpire norĩ hã, duré ïsimiroti na rob'ui'ére 'rata na dama rowahutu'wa norĩ hã te za ïma rob'manharĩ wasété za'ra. Taha zarina, wa za robzépata za'ètẽ. Te za duré dasiwi ïwĩrĩ ni. Tawamhã bâdã maparane ï'ãma si'utõrĩ õ ré, wa za hãiwa'udu apã.

²² Tawamhã Pedru ma tô Zezusi hã sima saprõ tisiré norĩ nhiti, romnhiwasi, tãma ïsiwasu'u za'ra zé hã te te tiwi sawi da. ãne te tãma tinha:

— Wanhib'apito, ãne hã ai'ãma ïromhãimana da hã mare di za. 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te aima ba'a da si, wa ïsima wẽ, da te aima rob'manharĩ tõ da.

²³ Tawamhã Zezusi hã ma tô aipi'ra, Pedruhu u. ãne te tãma tinha:

— Satanasi, mo oto aimorĩ, ïnhiti. Marĩ hã bâdãdi wa, 're ïsimi'wara mono, te te 're ïda'marõpãrĩ za'ra mono ne, te ïwasutu mo, Ìmama te te ïma ïpisutuzéb zarina te ïsina dama uwaimrami tõ da. 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimirosa'rata nei õ di, asimirosa'rada hã. Ti'ai ãma danhimirosa'rata zarina si te ï'ãma ïrosa'ra, a hã.

²⁴ Tawamhã Zezusi te duré wama nharĩ za'ra, ïsiré 're ïwanomro mono norĩ ma:

— Ni'wam norĩ hã ïsiré 're nomro u'âsi mono da, te te sima 're ïwẽ za'ra mono wamhã, tihãimanazém na te te 're rosa'rata za'ra mono õ di za. Tiza'ozéb ré, ïzarina 're ïnomro mono ne, te za ïsiré 're nomro, da te 're simroi mono da nherẽ. ²⁵ Ni'wam norĩ hã

tihâimanazé te te sima 're sawi za'ra mono wamhã, rowê ïsi'utõrĩ'õ hã te te sina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. Ni'wam norĩ hã ïzarina 're nomro mono da, tihâimanazé te te sima 're sawi za'ra mono õ wapsi, tawapsi te za te te sina 're uwaimrami za'ra, rowê hã. ²⁶ ãté ni'wa hã te za tinhibro hã te te sima 're a'ubumroi pese, sibrob ahâ uptabi da. Tawamhã te za oto dârã. Ti'ab ré, sibrob ahâ nherê, e tãma 're rowê mono di za, rowê ïsi'utõrĩ'õ hã te te sina uwaimrami õ wamhã. Mare di. Tãma 're rowê mono õ di za. Ti'ai ãma, simarĩ ahâ uptabi nherê, tãma waihu'u õ di za, marĩ na ïsiwa'âbâzéb da hã, rowê ãma 're ïhâimana mono zéb da hã. ²⁷ Wa hã ti'ai ãma dasiré ïpodo, niwapsi wa za wei mo apã, ïmama zadawa para, hãiwa ãma tãma ïromhuri'wa norĩ siré. Tamep si uburé marĩ hã da te 're ï'manharĩ za'ra mono zéb zarina, wa za dama rowairébé, ïwê norĩ ma, duré ïwasété norĩ ma zama. ²⁸ Tô sena wa aima rowasu'u za'ra wa'wa. A norĩ wa'wa hã aihĩni õ nherê, ai'matã'ã aba õ ré, te za ï'madã'ã za'ra wa'wa ti'ai ãma dasiré ïpodo hã, uburé Danhib'apito uptabi na apã we ïmorĩ wamhã. — ãne ma tô wama siwasu'u za'ra, Zezusi hã.

17

*Ëté 'rãihã ãma, Zezusihi hãiba na rowa'a za'ëtê wasu'u
Marcusi 9.2-13; Rucasi 9.28-36*

¹ Tawamhã bâdã 6 na ãma si'utõrĩ pari, ma tô Zezusi hã Pedru norĩ si te te simro, Ti'adu norĩ zama ïnoi me, Zuwãhã me. Ëté 'rãihã u, ma tô te te simro. ² Tame si'ubumroi ré, ma tô Zezusi hã aimawi tihãiba na saprĩ, Pedru norĩ nho'a. Ma tô ti'uburã pese, bâtã ro'o ne. Duré ï'uza hã rã uptabi di, rowa'a za'ëtê ne. ³ Tawamhã Pedru norĩ hã ma tô 'madã'ã za'ra, Mozési norĩ hã, Eriasihi me. Zezusihi me, te sima rowasu'u za'ra. ⁴ Tawamhã Pedru te Zezusihi ma tinha, ãne:

— Wanhib'apito, ãme wama rowê za'ra di. Aima wê wamhã, uridi hã si'ubdatõ te aima 'manharĩ za'ra wa'aba da, wa tô rosa'rata, ate da hã, duré Mozésihi te da hã, duré Eriasihi te da hã.

⁵ Tawamhã ãne Pedru te te tãma nharĩ ré, ma tô hãiwa nhirõtõ'a za'ëne hã we hãiba zuwa za'ra, Zezusi norĩ hã. Tawamhã hãiwa nhirõtõ'a hawi, ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono hã mre:

— ã hã ï'ra, te 're ïsawi pese mono. Tãma 're ïto za'ëtê mono di. Ma'ãpé ïsimiroti hã 're wapari pese za'ra wa'aba mono za.

⁶ Tawamhã Pedru norĩ hã Zezusihi siré ïsi'aba'ré norĩ hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono mreme te te wapari za'ra wamhã, ma tô tãma tipahi za'ra. Tãma pahĩ za'ra wa, ma tô ti'ai wa rere, dumana na. Ti'ubu na ma tô roptob za'ra. ⁷ Tawamhã Zezusi hã ma tô ïtême ai'ré za'ra. Simi'wara ré, ma tô upi za'ra, tinhib'rata na. Te te upi za'ra wamhã, te tãma nharĩ za'ra:

— Ma'ãpé aiwahutu za'ra wa'aba. Aipahi za'ra wa'aba tõ.

⁸ Tawamhã ma tô ti'rãiwahutu za'ra oto, te te rob'madã'ã za'ra da. Te te rob'madã'ã za'ra wamhã, Zezusihi si ma tô 'madã'ã za'ra.

⁹ Tawamhã ëté 'rãihã hawi, ma tô si'ra za'ra, Zezusi norĩ hã. Si'aba'réi ré, ma tô Zezusi hã Pedru norĩ hã sadawa uwati za'ra, ãne:

— Ëté 'rãihã ãma ï'madã'ã za'ra wa'wa hã dama wasu'u za'ra wa'aba õ di za a'ã. Wa hã ti'ai ãma dasiré ïpodo hã ab're hawi, ïmama te te ïhãiwa'utu parip si, te za dama 're ïrowasu'u za'ra wa'aba mo.

¹⁰ Tawamhã Pedru norĩ hã te oto ãma siwi sadanha, ãne:

— E marĩ wa, te dama rowahutu'wa norĩ hã te te dama 're roti za'ra, Cristu, Danho'reptui'wa da, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te ïpisutu wana, Eriasi za we ïmorĩ na hã.

¹¹ Tawamhã Zezusi hã te asa tãma nharĩ za'ra:

— Duréihã 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ï'uwaibaba ãma rob'ui'ére, Eriasi za we apã ïmorizém na te te ropese da. ¹² Tane nherê, wa za aima waihu'u za'ra wa'wa. Eriasi hã ma tô wei morĩ pa. Tane nherê, õ hã da te dasiwi waihu'u

õ wa, ma tô tâma rob'manharĩ wasété za'ra ni, da te dasima ãwẽ za'ra zéb zarina. Tane te za duré da te ãma 're rob'manharĩ wasété za'ra, ti'ai ãma dasiré ãpoto ma hã.

¹³Tawamhã Pedru norĩ hã ma tô waihu'u za'ra, Zezusi te te tâma ãrowasu'u za'ra zé hã, Eriasihi upana Zuwã Batita te te ãwasu'u na hã.

Zezusi hã ai'reputu ma, wa'uburé te te ãmezé wasu'u

Marcusi 9.14-29; Rucasi 9.37-43

¹⁴Tawamhã wa norĩ hã wa tô apã ai'aba'ré ni, Zezusihi me, da'ahã uptabi na sô ãdahãimana za'ra u. Tawamhã aibã hã ma tô Zezusihi u wi. Wisi wamhã, ma tô ãpapara nhamra, hi'rãtitõ. ¹⁵Tawamhã te tâma tinha, Zezusihi ma:

— Apito, ma'ãpé ã'ra ãma aipẽ'ézé na. Te 're sitete u'ãsi. 'Re sitete u'ãsi mono wa, te unhamã u 're waptã'ã, ãi ba zama. ¹⁶Asiré 're ãnomro mono norĩ u, wa tô aré sãprõ. Tane nherẽ, te te siwi pese waihu'u õ di, ta norĩ hã.

¹⁷Tawamhã Zezusi ma tô tinha, ãne:

— E niha bété ai'rata 're ãnhamra u'ãsi za'ra wa'aba mono nherẽ, asina 're ã'umnhasi za'ra wa'aba mono õ di, te 're ã'apawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hã. Nimosi aipoto té wa'aba mono hã ã'ahãimana wasété za'ra wa'wa. E ãpẽ'ézé u'ãsi, wa za ai'rata 're ãmorĩ u'ãsi 'wa, 're ã'umnhasi za'ra wa'aba mono õ wa. Ma'ãpé we ãtẽme sãprõni aba, ai'repudu hã.

¹⁸Tawamhã wa'uburé ma, ma tô rob'ru Zezusi hã, ai'repudu te te 're ãpibui u'ãsi mono nhiti, morĩ da. Te te tâma rob'rui wi, ma tô awa'awi watobro, ai'reputu hãwi. Tawamhã awa'awi ma tâma tirowẽ, ai'reputu ma hã.

¹⁹Tawamhã wa norĩ hã ãsiré 're ãwanomro mono norĩ hã, wa tô wahãiba pisutu ãtẽme ai'ré za'ra ni Zezusihi u, romnhiwasi wa te wasiwi sadanharĩ da. ãne, wa tô wasiwi sadanharĩ ni:

— E niha bã bété wa norĩ hã, wa'uburé ma, wa te rob'ru za'ra nherẽ, wa te wasiwi ãmei waihu'u õ, tâma.

²⁰⁻²¹Tawamhã Zezusi hã te asa wama nharĩ za'ra:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã syry na 're umnhasi za'ra wa'aba mono wa, tâma mei waihu'u za'ra wa'aba õ di. Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Motada nhamare hã syryre nherẽ, da te 're wamhã, oto poto wamhã, wede za'ëté uptabi di. Tane, a norĩ wa'wa hã syryre na 'Re ãhãimana u'ãsi mono 're umnhasi za'ra wa'aba mono wamhã, syryre na nherẽ, uburé marĩ hã te aré 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mo, asi'uihã na aima waihu'u za'ra wa'aba õ nherẽ. ã'ëté 'rãihã ma, te aré ãnharĩ za'ra wa'wa, si'uihã na si'ré da, ãsãbzém nhiti. Tawamhã te aré tô ai'ré. — ãne ma tô Zezusi hã wama waihu'u za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma.

Zezusi hã za ãdã'ázém na ãsiwasu'uzé hãiba amo, ãhãiwa'utuzém na zama

Marcusi 9.30-32; Rucasi 9.43-45

²²Tawamhã wa norĩ hã Zezusihi siré wa tô asimro ni, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma. Wasiré wasi'ubumroi wamhã, ma tô Zezusi hã wama siwasu'u za'ra, ãne:

— Wa hã dasiré ãpodo hã te za dasima ãhãiba nhomri za'ra ni. ²³Te za ãwĩrĩ ni duré, dasiwi. Tane nherẽ, bãdã maparane ã'ãma si'utõrĩ õ ré, te za ãmama hã apã ãhãiwa'utu.

Tawamhã, wa te wapari za'ra wamhã, ma tô wawi tirobzei'õ pese za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ wi.

'Re ãhãimana u'ãsi mono nhorõwa 'ri 'madã'ázéb da, rob'uiprazé da te tâma 're ãpo'o za'ra mono zé wasu'u

²⁴Tawamhã wa norĩ hã Zezusihi siré 're ãwanomro mono norĩ hã wa tô ai'aba'ré ni, Capana'u na 'ri nho'õmo nhisi u. Wasihutu wamhã, rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ hã ma tô Pedru siwi sadanha, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zé ma, rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ hã. ãne ma tô siwi sadanha:

— E asib'apito za'ra wa'wa hã rowahutuzé 'madã'ázéb da, te te dame 're wa'ãbã mono õ di.

²⁵ — Īhe. Te te 're wa'âbâ. — Āne ma tô sada'â, Pedru hã.

Tawamhã Pedru ma tô âzé 'ri para u, Zezusihi zarina, te te âma sadanharĩ da. Sébré wamhã, ma tô Zezusi hã timreme na sôzâ, Pedru hã:

— Sima, e niha ma asimirosa'rada ĩwaihu. Daro mono bâ danhib'apito norĩ ma, e 'wam norĩ hã te rob'uiprazé hã te te tãma 're po'o za'ra. E ĩsib'a'uwẽ norĩ hã, e darob zô te te da'âma 're ĩ'ai'uté za'ra mono norĩ si te za te te tãma 're po'o za'ra. — Āne te sadanha, Zezusi hã.

²⁶ Tawamhã Pedru te asa tãma tinha:

— Darob zô te te da'âma 're ĩ'ai'uté za'ra mono norĩ si, te za te te 're wa'âbâ za'ra.

Tawamhã Zezusi hã te duré tãma tinha, âne:

— Tane tô. Daro mono bâ danhib'apito nhib'a'uwẽ norĩ, tinhib'apito ma, te te 're ĩwa'âbâ za'ra mono da hã mare di. (Tane, wa hã Īmama nhib'a'uwẽ wa, rowahutuzé 'madâ'âzéb da, te dame 're wa'âbâ mono ô nherẽ, te âma dame 're upai mono ô di za.)

²⁷ Tane nherẽ, wawasédé, da te wa'âma 're sa'ra mono ô'umnhasite, wa za wa'âbâ za'ra ni, âhãna hã. Ma'âpé ai'maimorĩ aba ĩsô'ui u, tepe zô 'maimeĩ wa'aba da. Tawamhã ĩmorĩ'rada 'mai'âri aba wamhã, te za ĩ'masari waré wa'wa, rob u. Tawamhã ĩsaday'ré 're, te za ĩ'manhopëté 'wa, rob'uiprazé ĩsapotore hã. Ta hã ĩwabre za, rowahutuzé 'madâ'âzéb da hã te ĩwa'âbâzéb da hã, duré âma ĩwa'âbâ za'ra wa'aba zéb da hã. Taha wa, rob'uiprazé ĩsapotore hã 'mai'âri aba wamhã, te za asiwi ĩ'mai'âri 'wa, rowahutuzé ma, rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ u, âma wa'âbâ za'ra wa'aba da. — Āne te tinha, Zezusi hã.

18

Danhipai u dama ĩpire na Zezusi hã te te ĩrowasu'uzé wasu'u

Marcusi 9.33-37; Rucasi 9.46-48

¹ Tawamhã wa norĩ hã Zezusihi siré 're ĩwanomro mono norĩ hã wa tô ĩtême ubumro ni, wa te wasiwi sadanharĩ da, âne:

— E 'wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ, siré 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã danhipai u dama ĩpire.

² Tawamhã Zezusi hã ma tô ai'uté hã 'mahâ, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ wa'wa, te te sãrĩ da. ³ Tawamhã te wama nharĩ za'ra oto:

— Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Aihâimanazém na saprĩ za'ra wa'aba ô wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ai'âma 're sib'a'uwẽ za'ra wa'aba mono ô di za. Dama ĩwapu na ai'uté hâimanazém ne 're aihâimana za'ra wa'aba mono wapsi, te za ai'âma 're sib'a'uwẽ za'ra wa'wa. ⁴ Ni'wam norĩ hã ã ai'uté ne tipire na 'râwi 're si'madâ'â za'ra mono ô wapsi, te za pire na 're hâimana u'âsi za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'âma 're ĩsib'a'uwẽ mono zéb âma hã. ⁵ Duré ni'wam norĩ hã te te 're ĩzawi pese za'ra mono wa, ai'uté zô 're tob'uzu za'ra mono wamhã, ta norĩ u'âbâ te duré ĩzô 're tob'uzu za'ra. — Āne ma tô wama waihu'u za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma.

Dawasédé, da te 're ĩmanharĩ za'ra mono ô zé wasu'u

Marcusi 9.42-48; Rucasi 17.1-2

⁶ Tawamhã Zezusi hã te duré wama rowasu'u za'ra, âne:

— Āhãta ai'uté norĩ te asimro. Āté ni'wa hã te za tinhimiroti wasété na âma ropé, ai'uté norĩ âma, te te sina 're ĩ'umnhasi za'ra mono norĩ âma. Tawamhã ĩsimiroti wasété hawi, ai'uté te te ĩ'mairême wamhã, tãma ropipa uptabi di za, tãma ĩroti wasété 'wai ma hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, za te te azâri wa. Ībutu na êtê tōmo wawẽ, da te âma wasisi pari, dâ'â da, âi ba da te mei 'wa'âhã, tãma ropipa di aré. Tane nherẽ, ĩsimiroti wasété zarina ai'uté te te ĩrême wamhã, tãma ropipa uptabi di za, roti wasété'wai ma hã. ⁷ Danhimiroti wasété hawi 're dasi'marôpãrĩ u'âsi za'ra mono wa, taha wa, dama 're ropipa uptabi za'ra mono di za, daro mono bâ. Te za tô da te 're ĩrême za'ra. Tane nherẽ, tinhimiroti wasété hawi te te 're ĩda'marôpãrĩ za'ra mono norĩ ma si, danhipai u tãma 're ropipa uptabi za'ra mono di za.

8 — Asib'rata na aiwasédé hã 're waibui wa'aba mono wamhã, duré aipara na aiwasédé hã 're waibui wa'aba mono wamhã, te za asiwi 're ãsihari za'ra wa'aba mo, 're sãmra aba mono da. Asib'rada asiwi 're sihari za'ra wa'aba mono newa, duré aipara hã asiwi 're sihari za'ra wa'aba mono newa, te za oto misire ré si newa, hãiwa u 're anomro aba mo, 're asimroi u'âsi aba mono da oto, tame. Tawapsi aima 're rowẽ uptabi za'ra wa'aba mono di za. Tane nherẽ, asib'rata zahuré ré, duré aipara zahuré ré, unhama u'âsi u 'Re ãhãmmana u'âsi mono te te 're asãmra aba mono wamhã, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. ⁹ Duré atõmo na marĩ 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono wa, aiwasété na 're asi'marõpãrĩ za'ra wa'aba mono wamhã, ato hã te za asiwi 're ãsani za'ra wa'aba mo, 're sãmra aba mono da. Tawamhã ato hã asiwi 're sani za'ra wa'aba mono newa, te za atõmo misire ré si newa, 're asisisi aba mo, hãiwa u, 're ai'ubumroi u'âsi aba mono da, tame. Tawapsi aima 're rowẽ uptabi za'ra wa'aba mono di za. Tane nherẽ, atõmo zahuré ré ropipa u unhama u'âsi u, 'Re ãhãmmana u'âsi mono te te 're asãmra aba mono wamhã, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. — ãne ma tô Zezusi hã ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma, wama waihu'u sirõmo za'ra.

Pone'ërebãire ãsimanizé wasu'u
Rucasi 15.3-7

¹⁰⁻¹¹ Tawamhã Zezusi hã te duré wama rowasu'u za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma:

— ãhãta ai'uté norĩ hã te asimro. ãma 're rosa'rata wasété za'ra wa'aba mono tõ, dama ãwapu newa. Tô sena, wa aima rowasu'u za'ra wa'wa. Hãiwa ãma 'Re ãhãmmana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ hã te ai'uté mono bã te te 're 'madâ'â pese za'ra, misi si, tite mono bã. Ta norĩ hã te ãmama nho'a te te 're 'madâ'â pese za'ra, hãiwa ãma 're ãsãmra mono nho'a.

¹² — Wa za oto aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Aibã hã pone'ërebã 100 na ãsimizama hãiba hã misi tiwi 'masimani wamhã, e sô rĩtĩ mono õ di za. Te za tô sô 're rĩtĩ. Pone'ërebãire hã te za a'ã rẽme za'ra 99 na ãhãiba hã. ãsa'u rom na tisa te te 're huri mono ré, te za sô rĩtĩ, tiwi ãsimani zõ. ¹³ Tawamhã te te sãmri wẽ te, te za 're to, pone'ërebã tede'wa hã. Pone'ërebã hã ãsimani'õ norĩ hã rowẽ u'âsi tãma 're hãmmana za'ra mono wa, tãma 're ãrowẽ mono zém nhipai u, te za 're to za'ëtẽ. ¹⁴ Tane, ã ai'uté norĩ hã Aimama aba wi, 're ãsimani za'ra mono da hã sô 're simipari mono õ di, tãma wẽ õ wa. — ãne ma tô Zezusi hã pone'ërebãire ãsimanizém na simiré'é.

Dasiré ãsazei'wa nherẽ, dasiwi 're ãdawasété za'ra mono zé wasu'u

¹⁵ ãne te duré rowasu'u, Zezusi hã:

— Asisãnawã, asiré ãsazei'wa nherẽ, asada 're wasété za'ra wa'aba mono wamhã, te za ãtẽme 're anomro aba mo, asada 're ãwasété za'ra wa'aba mono zém na tãma 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono da, aihãiba pisutu. Tawamhã tãma 're asiwaihu'u za'ra wa'aba mono zé hã te te 're wapari za'ra mono wamhã, te za apã asina 're asisãnawã za'ra wa'aba mo. ¹⁶ Tane nherẽ, te te 're aiwapari za'ra wa'aba mono õ wamhã, te za oto asiré ãsazei'wa hã misi, niwamhã maparane asiré 're ãsimroi wa'aba mo, asada 're ãwasété za'ra wa'aba mono u, oto ãsõ'a zahuré tãma 're asiwaihu'u za'ra wa'aba mono da, ta norĩ nho'a. Duréihã 'Re ãhãmmana u'âsi mono nhimiroti na rob'ui'ééré hã ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono da, te za ãne 're ãmanharĩ za'ra wa'aba mo, asima. ãne ãsimiroti na rob'ui'ééré hã: “Ni'wam norĩ hã sada 're dawasété za'ra mono wamhã, dahãiba maparane nho'a te za dama 're siwaihu'u za'ra, ãwapari'wa norĩ hã danho'a te te ãma 're mreme waptob za'ra mono da.” ãne duréihã 'Re ãhãmmana u'âsi mono nhimiroti na rob'ui'ééré, ãbaihã na hã. ¹⁷ Tawamhã asiré ãsazei'wa norĩ nho'a tãma 're roti za'ra wa'aba mono nherẽ, te te 're aiwapari za'ra wa'aba mono õ wamhã, te za oto uburé asiré ãsazei'wa norĩ ma 're ãrowasu'u za'ra wa'aba mo, asada 're ãwasété za'ra wa'aba mono zém na. Tawamhã uburé asiré ãsazei'wa norĩ hã te te 're wapari za'ra mono õ wamhã, ãsazei'õ'wa hãmmanazém ne, te za

oto ãma 're ãrosa'rata za'ra wa'aba mo, tiwasété na 're siwaihu'u za'ra mono õ wa oto. — ãne ma tô Zezusi hã wama waihu'u za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma.

¹⁸ Tawamhã te duré wama rowasu'u za'ra Zezusi hã, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma: — Tô sena wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Uburé marĩ hã da te 're 'manharĩ tô za'ra mono da, dawĩ 're ãsawi za'ra wa'aba mono hã te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te ãma 're asaze za'ra wa'wa, hãiwa ãma. Duré uburé marĩ hã dawĩ 're ãsawi za'ra wa'aba mono õ hã, te za duré te te ãma 're aĩ'uzei pese za'ra wa'wa.

¹⁹ — ãne wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa, tô sena. Ni'wam norĩ hã maparane nherẽ, marĩ na ti'ai ãma 're asisaze za'ra wa'aba mono wamhã, ãmama wi 're ãrowaptẽrẽ za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba, te za te te aima ãma 're a'uwaĩrami 'wa, hãiwa ãma 're ãsãmra mono hã. ²⁰ Ni'wam norĩ hã maparane, até si'ubdatõ nherẽ, ãzadawa para 're mreme zusi mono da, siré 're si'ubumroi mono wamhã, wa hã wa za tame duré ãsiré 're ãhãimana za'ra. — ãne ma tô wama rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

²¹ Tawamhã Pedru hã ma tô Zezusihi u ai'ré, te te sadanharĩ da. ãne te sadanha: — Wanhib'apito, wasiré ãsazei'wa nherẽ, ãzada 're ãwasété u'ãsi mono zé hã e mame ãsa'ratazém nhitõ ãma wa za ãsina 'madã'ã zazã, ãwasédé te ãsina ã'madã'ã'õzém na hã za. E 7 ãma.

²² Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha: — Mare di. 7 ãma asina 'madã'ã zazãri õ di za. Até 77 ãma si te za asina ã'madã'ã zazã, ãwasédé hã asina ã'madã'ã'õzém na hã. ²³ ãne, wa za oto aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zém na hã. Tawamhã ti'ai ãma danhib'apito hã ma tô rosa'rata, tite rob'uiprazé te te sa'rata da, ãsapari tãma rob'madã'ã'wa norĩ hã rob'uiprazé te te tiwi 're ãwaptẽrẽ za'ra mono hã wahuré ãsõwa're're te te tãma 're sãmri za'ra mono zõ. ²⁴ Tawamhã te te ãma sãna'rata wi, ma tô ãtẽme saprõni ni aibã hã, ãsapari rob'madã'ã'wa hã. Ta hã ma tô rob'uiprazé hã tinhib'apito wi te te 're awaptẽrẽ, sa'ëtẽ uptabi na. Sa'ëtẽ uptabi wa, niwa ãsõwa're're te te tãma ãsãmri da hã waihu'u õ di. ²⁵ Tawamhã te te tãma sãmri waihu'u õ wa, ma tô ãsib'apito hã dama ti'ru, da te wede da, da te uipra da, ãmro zama, ã'ra norĩ zama, pawã'ãbã ãna te te dama 're romhuri za'ra mono da oto. Uburé ãsibro hã da te dama wede za'ra da, ma tô dama ti'ru duré, rob'uiprazé te te tiwi 're ã'awaptẽrẽ mono hã te te ãma wa'ãbã da. ²⁶ Tawamhã õ hã tô tãma rob'madã'ã'wa hã aré, ma tô hi'rãtitõ tãma aime ãpapara, tinhib'apito ma. Tawamhã te tiwi waptẽ, ãne: “Apito, a'ã ãzapari ze na asimi'ẽ na. Zahadu uburé wa za aima wa'ã, wa hã.” ãne ma tô tãma siwaihu'u, aibã hã.

²⁷ — Tawamhã ãsib'apito hã ma tô ãma aiwamri, ãmreme na. Taha wa, ma tô tãma sisisi apã, õne haré nomro da, te te tãma sãmri tõ da. Õne haré ma duré satõ oto, apã morĩ da.

²⁸ Tawamhã õ hã aibã hã te oto mo. Morĩ wamhã, ma tô tisiré romhuri'wa hã sõpõtẽ. Taha wi, ma tô duréhã rob'uiprazé misi bãtã na dapawa'ãbãzé hã waptẽ syry na, apito hawi ãmorĩ wi. Tawamhã ãsõwa're're te te tãma sãmri õ wa, ma tô ti'ã, ãbutu na awã'awi. ãbutu na te te tété sina, ma tô tiwi waptẽ, ãne: “Ma'ãpé ãhãna ãma sãmri, zahadu ãma ãwa'ãbã õ hã.” ãne te tiwi waptẽ.

²⁹ — Tawamhã ãsiré romhuri'wa ma tô hi'rãtitõ nhamra ãpapara, te te tiwi rowaptẽrẽ da, ãne: “Ma'ãpé, ãzapari ze na a'ã syry na. Wa za tô aima tisõ uburé, ãsõwa're're.”

³⁰ — Tawamhã ãne te te tiwi waptẽrẽ nherẽ, te te ãma sazei õ di. Te te ãma sazei õ wa, ma tô dama ti'ru, da te sãrẽ da, dazazéb 're. Rob'uiprazé hã te te tãma sãmri wapsi, te za dama ti'ru, apã da te wazere da, dazazém hawi. ³¹ Tawamhã ãsiré rob'madã'ã'wa norĩ hã ma tô ãwasu'u hã wapari za'ra, te te dama ã'ru na hã da te sãrẽ da, dazazéb 're. Te te wapari za'ra wamhã, ma tô sada tihãimana za'ra. Ma tô duré aĩ'aba'ré, tinhib'apito ma, te te siwi wasu'u da. ³² Tawamhã te te tãma wasu'u za'ra parimhã, ma tô ãsib'apito hã sõ hã, dazazéb 're danherẽ'wa zõ. Sõ hãrã wamhã, ãne te tãma tinha: “A hã romhuri wasété 'wa, ãwi ãwaptẽrẽzéb zarina wa tô po're ha'ã, rob'uiprazé ãwi 're ã'awaptẽrẽ mono zém na hã apã ãma sãmri õ nherẽ. Te 'ruiwapari õ di. ³³ E niha bã bété, ãma aipẽ'ẽzẽ õ di

asiré romhuri'wai ãma hã, wa hã ai'ãma ãpê'êzé ne.” ãne te tãma tinha ãsib'apito hã, tãma rob'madã'ã'wai ma.

³⁴— Tawamhã ãsib'apito hã ma tô ab'rui pese. Sib'rui wa, ma tô dama ti'ru, dazazéb 're da te sêrê da, da te tãma 're ãrob'manharĩ u'ãsi za'ra mono zém na, tame te te 're robzépata mono da. Rob'uiprazé te te tiwi 're ã'awaptêrê mono nhowa're're tinhib'apito ma, te te tãma sômri wapsi, te za wazere ni apã. — ãne ma tô Zezusi hã wama ãma romnhimiré'é za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma.

³⁵Tawamhã ãne ma tô timreme hã wama 'rãsutu za'ra, Zezusi hã:

— ãne hã asiré ãsazei'wa hã asada 're ãwasété za'ra wa'aba mono zém na sena na asina 're 'madã'ã zahãri za'ra wa'aba mono õ wamhã, te za ãmama hã te te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'wa aihãiba mono bã wa'aba, hãiwa ãma 're ãsãmra mono hã.

19

Damro, da te 're ãrême za'ra mono zé wasu'u
Mateusi 5.31-32; Marcusi 10.1-12; Rucasi 16.18

¹Tawamhã ãne na Zezusi te te rowasu'u parimhã, ma tô Darireza hawi mo, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi u morĩ da, Zodã pa zara u. ²Da'ahã uptabi na te ãsarina ai'aba're ni. Tawamhã Zudeza u wisi wamhã, ma tô ãhãzé ré norĩ hã apese, tame.

³Tawamhã parisezu norĩ hã ni'wam norĩ hã ma tô ãtême aihutu Zezusihi u, te te siwi sadawa pibu da, timreme na te te upai wa, te te siwi mreme wê'õ da. ãne ma tô siwi sadanha:

— E aibã hã te za timro hã marĩ ãpire hã te te tiwi 're 'manharĩ za'ra mono õ nherê, te te 're rême za'ra. E wahi'rata norĩ nhimiroti zarina, ãne hã.

⁴Tawamhã Zezusi hã te asa tãma nharĩ za'ra:

— E ãbaihã na ãne hã 're sôré za'ra wa'aba mono ã bã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã. ãne rob'ui'ééré hã: “Ropoto na'rata hawimhã ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã a'uwê hã aibã na 'manha. Pi'õ zama ma tô duré 'manha.” ãne duréihã ãbaihã na rob'ui'ééré hã. ⁵ãne ma tô duré roti 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, ãbaihã na hã: “Taha wa, aibã hã 're mro za'ra mono wamhã, te za timama norĩ hã te te 're rême za'ra, timro me si siré 're simasisi zahuré mono da oto. Sina 're hãiba sitob zahuré mono wa, maparane ãhãiba nherê, misi ãhãiba ne, te za siré 're simasisi u'ãsi zahuré oto.” — ãne 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã. ⁶ãne wa, dasina 're damro za'ra mono wamhã, dahãiba maparane nherê, te za oto dahãiba misi ne dasiré 're dasi'ubumro. Taha wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, dasi'ãma te te 're da'ahãiba to mono nherê, ni'wa hã da'ãma 're siwanhizari mono õ di za. Mare di. — ãne ma tô Zezusi hã parisezu norĩ ma waihu'u za'ra.

⁷Tawamhã parisezu norĩ hã ma tô duré siwi sadanha, Zezusi hã:

— Oro zapre te Mozési hã te te wama 're roti za'ra, aibã hã timro te te 're rême za'ra mono da wamhã, timro te te 're ãrême za'ra mono zém na rob'ui'ééré te te tãma 're sômri za'ra mono da, te te duré ãré 're satõrĩ za'ra mono da, ãsiti oto sina 're pahã za'ra mono da. — ãne te siwi sadanha.

⁸Tawamhã Zezusi hã te asa tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Ta hã Mozési hã aipê'ê tete za'ra wa'aba wa, ma tô ãne na te te aima 're roti za'ra wa'wa. Tane nherê, ropoto na'rata hawimhã, ãne na 're ãromhãimana mono zé hã robaba di. ⁹Taha wa, tô sena wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Ni'wa hã aibã hã, ãmro aibã na sipsaihuri õ nherê, timro te te mei wamhã, pi'õ aimawi na mro wamhã, te za tiwasédé hã 'manha, aibã hã.

¹⁰Tawamhã wa norĩ hã Zezusihi siré 're ãwanomro mono norĩ hã wa tãma nharĩ za'ra ni, ãne:

— Tane ze te bã, damro ãna te za 're danomro pé.

¹¹Tawamhã Zezusi hã te duré asa wama nharĩ za'ra:

— ã hã te ãma ãrowasu'uzé hã aihĩni da te 're ãwaihu'u za'ra mono da hã mare di za. 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te tãma 're ãwaihu'u za'ra mono norĩ si, te za te te 're waihu'u pese za'ra, ãne hã. ¹² Aibã hã ni'wam norĩ hã 're ãpoto za'ra mono zém hawim haré, 're 'ra waihu'u za'ra mono õ wa, te za ta norĩ si mro ãna 're nomro, õne haré. Duré aibã hã ni'wam norĩ hã da te 're sihãri za'ra mono wamhã, oto 're 'ra waihu'u za'ra mono õ wa, te za duré ta norĩ hã mro ãna 're nomro. Duré ni'wam norĩ hã te za tihãiba hã te te 're sawi pese za'ra 'rãwi, 're mro za'ra mono tã da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhĩb'a'uwẽ si 're nomro mono da. Ni'wam norĩ hã ãne hã te te 're waihu'u pese za'ra mono wamhã, te za tã ãma 're sãpré u'ãsi. — ãne ma tã Zezusi hã wama waihu'u za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma.

Zezusi hã, ai'uté te te ãazawizé wasu'u
Marcusi 10.13-16; Rucasi 18.15-17

¹³ Tawamhã ma tã Zezusihi u, ai'uté da te simro, tinhĩb'rada hã ãrã nhisiwi, te te nasi ãma aza'ra sina, Timama ma, ãma mreme za'ra da. Tane nheré, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ hã wa tã dama nharĩ za'ra ni, da te ãtẽme simro tã mono da, ai'uté norĩ hã. ¹⁴ Tawamhã Zezusi te wama nharĩ za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma:

— Tã ã. Dawi rosawi za'ra wa'aba tã. Aã we ãtẽme da te simroi mono, ai'uté norĩ hã. ã norĩ hã ai'uté norĩ hã õne haré simizazei pese na 're ãhãimana za'ra mono ne, tane ni'wam norĩ hã 're hãimana za'ra mono wapsi, ta norĩ hã te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãma 're sib'a'uwẽ za'ra. — ãne te wama rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

¹⁵ Tawamhã tinhĩb'rada, ãrã nhisiwi te te nasi ãma aza'ra sina te hãiwa u nasi ãma timreme za'ra. Taha pari ma tã mo.

Aibã ãsibro pese wasu'u
Marcusi 10.17-31; Rucasi 18.18-30

¹⁶ Tawamhã nimahã bãtã na ma tã aibã hã mo, Zezusihi u, te te sadanharĩ da. ãne te sadanha:

— Rowahutu'wa, e marĩ ãwẽ hã wa za 'manha, 're ãdanomro u'ãsi mono zé hã te ãsina ã'uwaimrami da hã.

¹⁷ Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— E marĩ da, te ãne ãzadanha, marĩ ãwẽ hã da te 're ãmanharĩ za'ra mono zém na hã. Misire 're ãmorĩ wẽ uptabi hã te 're hãimana. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ãma rob'ui'éré hã 're 'madã'ã pese mono wapsi, te za asina ã'uwaimra, dadã'ã ãna 're ãdanomro u'ãsi mono zé hã.

¹⁸ Tawamhã aibã te duré sadanha, Zezusi hã:

— E ma hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré hã wa za te 're 'madã'ã pese.

Tawamhã asa te tãma tinha, Zezusi hã:

— “Re danhimroi wa'aba mono õ di za. Duré aimro na asiwi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za. Duré danhibrom na dawĩ 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za. Duré dawasu'u wasété na dama 're asadawa nhĩpese za'ra wa'aba mono õ di za.

¹⁹ Duré aimama hã te za 're ãwazé pese za'ra wa'aba mo, ana zama. Te za duré uburé 're ãdazawi pese za'ra wa'aba mo. Marĩ ãwẽ zã asima 're asãpré wa'aba mono ne, te za duré uburé dama zama sã 're asãpré wa'aba mo, ãwẽ zã.” — ãne ma tã Zezusi hã tãma waihu'u, aibã ma.

²⁰ Tawamhã ãprédupté hã ma duré ãma sada'ã apã, tã õ hã:

— Tã õhã si, wa tã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré hã te 're 'madã'ã pese, uburé. E marĩ, wa za 'manha, ãhã nhĩpai u hã bété.

²¹ Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha, ãne:

— Rowẽ na 're aihãimana mono zéb zã, 're rosa'rata mono wamhã, mo oto aimorĩ, uburé asibro hã dama wede mono da, da te aiwi ã'uipra za'ra zé hã rob'ui'prazé hã ãsibrob'õ norĩ ma, sãmri mono da. Tawapsi asibro pese di za, hãiwa ãma. Taha parĩp si te za we apã aimo ãtẽme, ãsiré 're aimorĩ da oto.

²² Tawamhã ãne hã te te wapari wamhã, ma tô aibã ãprédupté hã robzei ãna mo, tinhibro pese si te te sima sawi wa. ²³ Tawamhã ãsa'u ma tô Zezusi hã wama waihu'u za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma:

— Tô sena wa aima waihu'u za'ra wa'wa. ãsibro pese norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zéb u 're ãsisi mono da hã, pire di. Tãma pire uptabi za'ra di za. ²⁴ E niha te za awaru ba'õmore hã ãsi'uwazi para'õtõ zapu'u 're ãzé. Sébré waihu'u õ di. Tane, ãsibro pese norĩ hã si'uihã na 're sisisi waihu'u mono õ di za, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zéb u hã. — ãne ma tô wama waihu'u za'ra, Zezusi hã.

²⁵ Tawamhã ãne ãmreme hã wa te wapari za'ra wamhã, wa tô ãma watob'uzu za'ra ni, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ hã. Tawamhã wa wasisadhanarĩ za'ra ni, ãma:

— ãsibro pese norĩ ma, waihu'u za'ra õ wamhã, e 'wam norĩ hã te za bété danho'reptuzé hã te te sina 're uwaimrami za'ra, dadã'ã ãna 're ãdanomro u'ãsi mono zé hã.

²⁶ Tawamhã Zezusi hã te wa'madã'ã pese za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ hã. Tawamhã, te te wa'madã'ã pese za'ra wamhã, te duré asa wama nharĩ za'ra:

— Dasi'uihã na danho'reptuzé hã da te dasina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. Dama waihu'u õ di. 'Re ãhãimana u'ãsi mono si siminho'reptu waihu'u pese di. Taha ma si waihu'u pese di, uburé marĩ hã te te 're ã'ab'manharĩ mono zéb da hã.

²⁷ Tawamhã Pedru te tãma siwasu'u, ãne:

— Wa norĩ hã wa tô wanhibro hã uburé rẽme pese za'ra ni wasipara, asiré 're wanomro mono da oto. ãne wamhã, e marĩ te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te wama 're apisutu, te te wama 're ã'anhomri mono da hã.

²⁸ Tawamhã Zezusi te asa wama nharĩ za'ra:

— ãne, tô sena wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Niwapsi wa hã dasiré ãpodo hã wa za ro ãté ãma danhib'apito simasisizém na 're ãnhamra. ãsimasisizé ãwẽ uptabi ãma wa za 're ãnhamra, te 're da'ab'madã'ã u'ãsi mono da oto. Tame te za duré a norĩ wa'wa hã ãsiré 're anomro aba mono norĩ hã 12 na danhib'apito simasisizém na 're asimroi wa'aba mo, aipire na Izarazéhé 'ra nhihudu mono bâ 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono da. ²⁹ Áté ni'wam norĩ hã te za tinhorõwa hã te te 're rẽme pese za'ra, duré áté tisisãnawã norĩ hã, duré áté timama norĩ hã, duré áté ti'ra norĩ hã, duré áté tinhipti'a hã. Áté ãsiré 're nomro mono da, te za uburé marĩ hã te te 're rẽme pese za'ra. Ta norĩ ma, te za uburé marĩ te te 're ãrẽme za'ra mono zém nhipai u pese, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te tãma 're anhomri. Ta norĩ ma si te za dadã'ã ãna 're ãdanomro u'ãsi mono zé hã te te tãma 're apisutu. ³⁰ Ni'wam norĩ hã dama ãpire na ti'ab ré 're hãimana za'ra mono nherẽ, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te tãma 're apisutu da'ahã na, wapu na 're hãimana za'ra mono da oto, za da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zéb ãma hã. Duré ni'wam norĩ hã ti'ab ré dama wapu na 're hãimana za'ra mono nherẽ, te za te te tãma 're apisutu, pire na oto 're hãimana za'ra mono da. — ãne ma tô Zezusi hã wama waihu'u sirõmo za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma.

20

Buru na romhuri'wa norĩ wasu'u

¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô duré romnhimiré'é na wama rowasu'u za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zém na, wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ãne. Aibã hã buru tede'wa hã bãdã 'rãiwatobro wi, ma tô mo, tãma ãromhuri'wa norĩ da hã, te te da'maipisutu za'ra da, te te ãma tãma romhuri za'ra da, uwa 'ru na. ² Tawamhã te te da'anhopëté wamhã, ma tô tãma pisutu za'ra, misi bãtã na dapawa'ãbãzéb uwaibaba te te ãma pawã'ãbã za'ra mono da. Taha wa, ma tô ãma saze za'ra, tãma ãromhuri za'ra 'wa da hã. Tawamhã ma tô tãma rob'ru za'ra, misi bãtã na te te romhuri za'ra da, rob're na, uwa 'ru na. ³ Tawamhã mararé ma tô duré mo, bãtã si'ré na, 'ri nhi'rity wa, da te dasima 're ãrowede za'ra mono zéb u. Tame ma tô duré aibã norĩ hã sãpëté za'ra, romhuri ãna taré da'rata ãsi'ubumro hã. ⁴ Tawamhã ãne ma tô tãma nharĩ

za'ra: “A norĩ wa'wa hã te za oto ai'aba'réi wa'wa ĩburu u, uwa 'ru na dame romhuri za'ra wa'aba da. Tawamhã dapawa'âbâzéb uwaibaba, wa za duré aipawa'âbâ za'ra wa'wa.” Āne ma tô duré buru tede'wa hã tãma pisutu za'ra.

⁵ — Tawamhã ĩburu u te oto ai'aba'ré, te te tãma romhuri za'ra da. Tawamhã abzuma ma tô duré aibã norĩ hã sôpêtê za'ra, buru tede'wa hã. Taha wa, te duré satõrĩ za'ra, ĩburu na te te dame romhuri za'ra da. Bãdã sipra wi, ma duré sôpêtê za'ra aibã norĩ hã, aimawi hã. Tô õhõ si ma duré tãma pisutu za'ra. Tawamhã ta norĩ hã te duré dazarina ai'aba'ré. ⁶ Tawamhã hãiwahã pesere te duré mo buru tede'wa hã, 'ri nhi'riti wa, da te dasima 're ĩrowede za'ra mono zéb u. Tawamhã aibã norĩ hã ma duré sôpêtê za'ra aimawi hã, romhuri ãna taré da'rata ĩsi'ubumro hã. Te te sôpêtê za'ra wamhã, ãne te sadanharĩ za'ra: “E marĩ wa, te taré asimroi wa'wa, bãtã bã, marĩ hã dame 'manharĩ za'ra wa'aba ãna.”

⁷ — Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra, ãne: “Ni'wa hã marĩ hã te te wama pisutu õ di, wa te tãma ĩromhuri za'ra zéb da hã. Taha wa, marĩ na wa te dame romhuri za'ra õ di, ã bãtã na hã.”

— Tawamhã buru tede'wa te duré tãma rob'ru za'ra: “Mo oto a norĩ wa'aba zama dazarina ai'aba'réi wa'aba, ĩburu na dame romhuri za'ra wa'aba da, uwa 'ru na.” Āne ma tô buru tede'wa hã satõrĩ za'ra.

⁸ — Tawamhã mara simei wamhã, tãma ĩromhuri'wa norĩ 'madã'ã'wai ma, te tinha ãne, buru tede'wa hã: “Ma'ãpé, uburé ĩma romhuri'wa norĩ zô aihãrã za'ra na oto, pawa'âbã mono da. Tawamhã daza'u romhuri na te te ĩsãna'rata za'ra norĩ, uimrehẽne te za ĩpawa'âbã na'rata za'ra. Taha parip si te za duré romhuri na ĩsãna'rata'wa norĩ hã ĩpawa'âbã za'ra.” Āne ma tô tãma waihu'u, buru tede'wa hã.

⁹ — Tawamhã hãiwahã pesere, romhuri na te te ĩsãna'rata za'ra hã ma tô rob'uiprazé hã waibu hãiba mono bã, misi bãtã na dapawa'âbãzéb uwaibaba, bãtã bã te te romhuri za'ra õ nherẽ. ¹⁰⁻¹¹ Tawamhã dawana romhuri na te te ĩsãna'rata za'ra norĩ hã ma tô duré hãiba mono bã waibu rob'uiprazé hã, aiwapsi. Tane nherẽ, te te waibui wamhã, ma tô tãma nharĩ za'ra, buru tede'wai ma, ĩsa'u romhuri na te te ĩsãna'rata za'ra norĩ pawa'âbã nhipai u, te te waibui õ wa. ¹² Āne te mreme nhiti'ru na tãma nharĩ za'ra: “Õ norĩ hã hãiwahã si romhuri na te te ĩsãna'rata za'ra hã misi bãtã za'ratazé hã ma tô sina uprosi za'ra. Wa norĩ hã bété. Bãtã bã, wa te ĩromhuri za'ra hã, rowa'ro uptabi nherẽ. E niha bã, ma bété õ norĩ zama tipawa'ã hã waibu, aiwa wapawa'âbã za'ra me.”

¹³ — Tawamhã aibã norĩ siré ma, te misi tinha, buru tede'wa hã: “Īsiwaihu, ĩwapari pese. Wa hã te aima 'manharĩ wasété õ di, ãne hã. Oro ãma ĩzaze za, bãtã bãre ĩma romhuri da, tô misi bãtã na dapawa'âbãzéb uwaibaba te aipawa'âbã da. ¹⁴ Ma tô dame asima ĩ'ári pa. Taha wa, te za oto aimo. Wa tô ĩsima wẽ, aiwa aipawa'âbã za'ra wa'aba ne te pawa'âbã za'ra da, asa'u wa'aba romhuri na te te ĩsãna'rata za'ra norĩ hã. ¹⁵ Te ĩsima ĩwẽ zéb zarina, ĩte rob'uiprazém na te da'apawa'âbã wamhã, e ĩwasédé wa tô 'manha. Mare di. ĩwasédé hã te 'manharĩ õ di. Āté taré dama ĩnhopru wa, ma tô ĩzada asahi, bãtã bã te te ĩma romhuri za'ra õ nherẽ, bãtã na dapawa'âbãzém na te pawa'âbã za'ra 'ru te.” Āne ma tô buru tede'wa hã tãma siwaihu'u, tãma ĩromhuri'wai ma. — Āne ma tô Zezusi hã wama ãma romnhimiré'é za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma.

¹⁶ Tawamhã ãne ma tô Zezusi hã timreme na wama 'rãsutu za'ra:

— Ni'wam norĩ hã dama pire na ti'ab ré 're hãimana za'ra mono nherẽ, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono si te za te te tãma 're pisutu za'ra, wapu na 're hãimana za'ra mono da oto, za da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zéb ãma hã. Duré ni'wam norĩ hã ti'ab ré dama wapu na 're hãimana za'ra mono nherẽ, te za te te tãma 're pisutu za'ra, pire na oto 're hãimana za'ra mono da. — Āne ma tô timreme na wama 'rãsutu za'ra, Zezusi hã.

Zezusi hã, si'ubdatõ ãma za ĩdã'ãzém na ĩsiwasu'uzé, ĩhãiwa'utuzé me Marcusi 10.32-34; Rucasi 18.31-34

¹⁷ Tawamhã wa norĩ hã Zeruzarẽ u wa oto ai'aba're ni, Zezusihi siré. Wasi'aba'rei ré, ma tô wahâiba pisutu, wama rowasu'u za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma, 12 na wahâiba za'ra ma. ãne te wama rowasu'u za'ra, Zezusi hã:

¹⁸ — ãwapari pese za'ra wa'aba. ãhãna, wa Zeruzarẽ u ai'aba're ni. Tame wa hã dasiré ãpodo hã te za dasima ãhâiba nhomri ni, sasedoti ãpire norĩ ma, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ ma zama. Ta norĩ hã ãwasédé te te ããma ãsa'ra za'ra zéb zarina, te za dama ãru za'ra, da te ãwĩrĩ da, dasiwi. ¹⁹ Taha zarina te za oto zudezu'õ norĩ ma siwi ãhâiba nho. Tawamhã te za ããma tiwa'ẽ za'ra, zudezu'õ norĩ hã. Te za ããma wasété za'ra ni duré. Te za duré da te dasiwi 're ãpré'é. Taha parip si, te za wedepo'o nhonhi'rãmi na dasiwi ãzasõmri ni hãwi, ãdã'ã da. Tane nherẽ, bãdã maparane ããma si'utõrĩ õ ré, wa za apã hãwa'udu. — ãne ma tô wama siwaihu'u sirõmo za'ra, Zezusi hã.

*Zebedehe mro, Zezusihi wi, te te ãrowaptẽrẽzé wasu'u, ti'ra norĩ ma
Marcusi 10.35-45*

²⁰ Tawamhã Zebedehe mro hã ma tô Zezusihi u mo, ti'ra si'aibã norĩ siré. ãtẽme morĩ wamhã, tãma pire wa, ma tô tãma aiwẽ'ẽ, ti'ra norĩ ma, te te tiwi rowaptẽrẽ da.

²¹ Tawamhã Zezusi hã te pi'õ sadanha, ãne:

— E marĩ ma tô asima ãwẽ, te aima ãma ã'uwaimrami da hã.

Tawamhã pi'õ te asa tãma tinha:

— Ma'ãpé, ãra norĩ ma, tãma ropisutu sirõmo zahuré na, danhib'apito simasisizém na asimire niwĩ duré asimi'e niwĩ dama pire na 're simasisi u'âsi zahuré mono da, za 'Re ãhâimana u'âsi mono hã da'ãma ãsib'a'uwézéb ãma hã. — ãne te Zezusihi wi rowaptẽ, ti'ra norĩ ma, pi'õ hã.

²² Tawamhã Zezusi hã te ãra norĩ ma oto rowasu'u zahuré, ãne:

— E marĩ da, te rosa'rata ãna asina ãzadanhari'wa. Wa hã wa za robzépata za'ëtẽ, dawi ãsisawi ãna. E tawamhã sada asiptete aba di, za te ãrobzépata za'ëtẽ ne, ãrobzépata aba da hã.

Tawamhã asa te tãma nharĩ zahuré, Zebedehe 'ra norĩ hã:

— ãhe. Sada wanhiptete di za, asine wa te ãrobzépata da hã. — ãne ma asa tizadawa na tãma wa'rãmi zahuré, Zezusihi ma.

²³ Tawamhã Zezusi hã te duré tãma rowasu'u zahuré, ãne:

— Te za tô ãsine ãrobzépata za'ëtẽ 'wa. Tane nherẽ, ãsi'uihã na te aipisutu waihu'u aba õ di za, dama aipire wa'aba na 're aihâimana aba mono zéb da hã, ãnhimire niwĩ, duré ãnhimi'e niwĩmhã. ãmama te te ãpisutu za'ra norĩ si te za dama pire na ãrata 're hãimana u'âsi za'ra. Ta norĩ hã te pisutu za'ra õ di za, wa hã. — ãne te tãma siwasu'u zahuré, Zezusi hã.

²⁴ Tawamhã Zezusihi siré 're ãwanomro mono norĩ hã 10 na wahâiba za'ra hã, Zebedehe 'ra norĩ mreme wa te wapari za'ra wamhã, wa tô sada wanhiti'ru za'ra ni. ²⁵ Taha wa, Zezusi hã te sima wazõ tihãrã za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ zõ. Tawamhã ãne te wama nharĩ za'ra:

— Ti'ai ãma danhib'apito norĩ hã te pire uptabi na dama 're hãimana za'ra. Sa'ëtẽ te duré te te 're dawada'uri za'ra, ãsimiroti hã da te 're 'madã'ã pese za'ra mono da.

²⁶ Tane asima 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za, a norĩ wa'wa hã. Asiré norĩ ma, ai'maipire wa'aba da, asina 're 'mairob'ruiwapari aba mono wamhã, te za asiré hã 're ãmaipawaptob u'âsi aba mo, marĩ zõ 're ai'manhimnhasi aba mono ãna. ²⁷ Duré 'rãwi asima aipire uptabi na 're ai'maihãimana aba mono da, asima 'maiwẽ uptabi aba wamhã, pawã'ãbã ãna romhuri'wa ne, te za asima 're ãmaimromhuri wẽ wa'aba mo. ²⁸ Tane duré, wa hã dasiré ãpodo hã da te ãma 're romhuri za'ra mono da, we ãmorĩ õ di, ti'ai u. Te 're da'apawapto mono da si, wa wei datẽme mo, ãsihãiba zawĩ ãna dazada ãdã'ã da, da'upana te da'awa'ãbã da. — ãne ma tô Zezusi hã wama siwasu'u za'ra.

ZeZusi hã, ãtob'a norĩ te te ãpese zahuré zé wasu'u

Marcusi 10.46-52; Rucasi 18.35-43

²⁹ Tawamhã wa norĩ hã wa tô ai'aba're ni, ZeZusihi siré, Zerico hawi. Wasi'aba'rei wamhã, da'ahã na ma tô wazarina hã ai'aba're ni. ³⁰ Tawamhã aibã ãtob'a norĩ hã bãdãdi waptoma ãsimasisi zahuré hã ma tô ZeZusihi wasu'u hã wapari zahuré, bãdãdi na ãsababa za te te ãro'razãri zahuré na hã. ãne hã te te wapari zahuré wamhã, te nasi sina 'mahãrã zahuré, ãne:

— Dawihi nhihudu, ma'ãpé wa'ãma aipé'ézé na. — ãne te nasi sina 'mahãrã zahuré, ãtob'a norĩ hã.

³¹ Tawamhã da'ahã na ZeZusihi zarina ãdasi'aba're norĩ hã ma tô tãma nharĩ za'ra, ari'iwĩ simasisi zahuré da. Tane nheré, sa'ëté te nasi sina 'mahãrã zahuré, ãne:

— Apito, Dawihi nhihudu, ma'ãpé wa'ãma aipé'ézé na.

³² Tawamhã ma ZeZusi hã ãrata mazazãri zahuré, bãdãdi wa. Taha wa, te 'mahãrã zahuré, ãtob'a norĩ hã:

— E marĩ te asima ãwé wa'wa, te aima ãmanharĩ aba da hã.

³³ Tawamhã asa te tãma nharĩ zahuré:

— Apito, wato pese da, wa wasima wé ni. — ãne ma tizadawa na tãma wa'rãmi zahuré, ãtob'a norĩ hã.

³⁴ Tawamhã ZeZusi hã ma tô ãma tipé'ézé zahuré, ãtob'a norĩ ãma. Taha wa, ma tô tãmo upi zahuré, apã tãmo wé zahuré da. Te te tãmo upi zahuré wi, awa'awi ma tô tito pese zahuré. Te te rob'madã'ã wé zahuré di oto. Tawamhã ZeZusihi zarina te oto tineb zahuré, awa'awi.

21

ZeZusi hã, Zeruzarẽ u datẽme ãwisizé wasu'u

Marcusi 11.1-11; Rucasi 19.28-40; Zuwã 12.12-19

¹ Tawamhã wa norĩ hã wa tô oto ai'aba're ni, ZeZusihi siré, Zeruzarẽ u. Tawamhã wa tô rob'umhutu za'ra ni oto, Betazé na 'ri wa'õtõ nhisi u. Oriwera na ëté 'rãihã nhisi ãma 'ri wa'õno hã. Wa te rob'umhutu za'ra wamhã, ma tô ZeZusi hã ãsiré 're ãwanomro mono norĩ hã maparane wa'mazatõ sisõwa, 'ri wa'õtõ u. ² ãne ma tô satõrĩ zahuré:

— Õwa te za ane wa'wa, 'ri wa'õtõ u, asõ're uwaibaba wa'aba. Tawamhã aimasisi aba wi, te za awaru po'repore hã ãsãmri 'wa, butu wazi na da te ãma wasisi haré, ãsa hã. Tame te duré ãra hã ãsiré za. Tawamhã te za ãwasihu zahuré wa'wa, sahuré we ãma saprõni aba da. ³ Tawamhã ni'wa hã awaru po'repore, sahuré we ãma ãsaprõni aba na te te asadhanarĩ aba wamhã, ãne te za tãma ãzadawa wasu'u wa'wa, asa: “Wanhib'apito hã marĩ õ wa, ãma morĩ da, wa we sô wanem ni, wa te tãma saprõni zahuré da.” ãne hã tãma waihu'u aba wi, te za ãma asazei wa'wa, sahuré we ãma saprõni aba da, awaru po'repore hã. — ãne ma tô ZeZusi hã tãma waihu'u zahuré.

⁴ Duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa te te ãma ãrob'ui'éré sirõmo zéb zarina te te sina uwaimrami da, ma tô ZeZusi hã ãne tãma pisutu zahuré, awaru po'repore te te ãtẽme saprõni zahuré da. ãne duréihã ãma ãrob'ui'éré siro hã:

⁵ “Ma'ãpé, tãma rowasu'u za'ra wa'aba, Si'ã na ëté 'rãihã nhisi ãma 're ãdasi'ubumroi mono norĩ ma, ãne:

‘Õhõta te we oto atẽme timorĩ 'wa, asib'apito za'ra wa'wa hã. Ta hã dazada 're ãhãimana mono õ hã ãsimizawi pe hã te we ãma mo, awaru po'repore na, ãpréduptém na hã.’ ”

ãne duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa nhimi'ui'éré hã, Zeruzarẽ ãma 're ãdasi'ubumroi mono norĩ ma hã.

⁶ Tawamhã ZeZusi te te tãma ãpisutu zahuré zéb zarina, ma tô awaru po'repore norĩ zô tineb zahuré, wasiré norĩ hã. ⁷ Tawamhã, te te sãmri zahuré wamhã, ma tô apã saprõni zahuré ZeZusihi u, awaru po'repore hã ãra ré. Tawamhã tisi'ubuzém na ma tô tãma ba'ubu zahuré. Taha pari, ma tô ãma darõno ZeZusi hã, ãma morĩ da. ⁸ Tawamhã da'ahã

uptabi na ma tô dasi'ubuzém na tâma waptâ za'ra ni bâdâdi na, ĩsisiwi ĩmorĩzéb da hã, dama pire wa, sô 're datob'uzu za'ra mono wa. Wedepa nhipi su na zama ma duré tâma waptâ za'ra ni. ⁹ Tawamhã Zezusihi nhowa ĩdasi'aba're norĩ hã duré ĩsarina ĩdasi'aba're norĩ zama te nasi dasima 'mahârâ za'ra ni, âne:

— Apito Dawihi nhihudu âma, 're wawata za'ra wa'aba mono. Wanhîb'apito zadawa para, te we oto mo. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩwě si te te tâma 're pisutu u'âsi mono neza. 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma zama duré 're wawata za'ra wa'aba mono, hâiwa âma 're ĩsâmra mono âma, wei watême te te satõrĩ wě te. — Āne te nasi dasima 'mahârâ za'ra ni, da'ahâ na.

¹⁰ Tawamhã Zeruzarē u ma oto wi, Zezusi hã. Wisi wamhã, ĩwa 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ hã ma tô da'ahâ uptabi na 're dasiwairõtõ, da te dasima 'mahârâ za'ra sina. Taha wa, te nasi tasisadhanarĩ za'ra ni, âne:

— E 'wa hã, õ hã bété.

¹¹ Tawamhã Zezusihi zarina ĩdasi'aba're norĩ hã ma tô dama nharĩ za'ra, Zeruzarē âma 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ ma:

— Ā hã Zezusi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, Nazaré na 'ri wa'õtõ nhisi hawi we ĩmorĩ hã, Darireza na danhipiti'a nho'õmo nhisi hawi. — Āne ma tô ĩsiré ĩdasi'aba're norĩ hã dama wasu'u za'ra.

'Re ĩhâimana u'âsi mono âma 're ĩdawata za'ra mono zém hawi, Zezusi te te ĩdazate mono zé wasu'u

Marcusi 11.15-19; Rucasi 19.45-48; Zuwã 2.13-22

¹² Tawamhã Zezusi hã ma tô oto âzé, 'ri 'rãihã u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma 're ĩdawata za'ra mono zéb u. Tame te dama rowede'wa norĩ hã 're si'ubumro, dawĩ marĩ uipra'wa norĩ zama, 'ri 'wawi wa'ra 're. Tawamhã Zezusi hã ta norĩ hã te te 'madâ'â za'ra wamhã, ma tô te te sate, rob u. Wedeza hã rob'ui'prazém na te te dawĩ âma 're ĩsaprĩ za'ra mono norĩ te hã ma tô te te tiwi anhamra, utu'u te te dama 're ĩwede za'ra mono norĩ simasisizéb zama. ¹³ Tawamhã Zezusi hã âne te tâma nharĩ za'ra, rowede'wa norĩ ma:

— Duréihã wahi'rada hã ma tô âne na rob'ui'ére, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mre me na: “Īnhorõwa hã ĩwa ĩma 're ĩdamreme zusi mono zém na, te za da te 're sisi za'ra, 'ri hã.” Āne te tinha. Tane nherē, a norĩ wa'wa hã ma tô ĩwa asima âma 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mo. Taha wa, danhibrom na dawĩ 're ĩsipsaihuri za'ra mono norĩ, 're ĩsi'ubumroi mono zém ne, te oto 'ri hã 're sa, wasété uptabi na. Āne duréihã ai'âma rob'ui'ére za'ra wa'wa hã, ĩbaihã na hã. — Āne na ma tô Zezusi hã tâma waihu'u za'ra, duréi rowasu'u na hã.

¹⁴ Tawamhã Zezusi hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhorõwa âma 'ri 'wawi wa'ra 're, zahadu sãmra ré, ma tô da'ahâ na ĩtême dasito, ĩtob'a norĩ hã ĩmorĩ waihu'u'õ norĩ zama. ĩtême dasito mono wamhã, ma tô da'apese, uburé ĩhâzé ré norĩ hã. ¹⁵ Tawamhã ai'uté norĩ hã ma tô nasi sima 'mahârâ za'ra, âne: “Apito Dawihi nhihudu âma, 're wawata za'ra wa'aba mono.” Āne te nasi sima 'mahârâ za'ra, 'ri 'wawi wa'ra 're, sãmra ré. Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da'âma romhuri'wa norĩ ma, ĩpire norĩ hã tisiré ma, duré ĩsimiroti na rob'ui'ére 'rata na dama rowahutu'wa norĩ hã, ai'uté norĩ te te nasi sima ĩ'mahârâ za'ra zé hã te te wapari za'ra wamhã, duré tinhimirohmõsi na Zezusi te te 're ĩda'apawapto mono zé te te 'madâ'â za'ra wamhã, ma tô sada tizahi za'ra, Zezusihi zada.

¹⁶ Tawamhã ta norĩ hã te Zezusi hã siwi sadanha:

— E wapari õ di, ai'uté norĩ mre me hã. E asina sadawa uwati za'ra âna. — Āne te tâma nharĩ za'ra, rowahutu'wa norĩ hã.

Tawamhã Zezusi hã asa te duré tâma nharĩ za'ra, âne:

— Wa tô wapari za'ra. A norĩ wa'wa hã bété. E sõré za'ra wa'aba õ di, wahi'rata nhimi'ui'ére hã: “Ai'uté norĩ ma, ma tô ĩwaihu'u sirõmo za'ra, ai'utépré norĩ ma zama, ĩwě na si ai'âma 're wata za'ra mono da.” Āne ma tô wahi'rada hã ĩ'âma rob'ui'ére siro, ĩbaihã na hã. — Āne ma tâma waihu'u za'ra.

¹⁷ Tawamhã Zezusi hã te oto ãhawi timorĩ za'ra, Betãnha na 'ri wa'õtõ nhisi u, tame a'ã sõtõ da.

Pidera wede ma, Zezusi te te ãnharĩzé wasu'u
Marcusi 11.12-14, 20-25

¹⁸ Tawamhã mararé ma tã Zezusi hã apã mo Zeruzarẽ u, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ me. Morĩ ré, ma tã mra hã tãwĩ, Zezusi hã. ¹⁹ Tawamhã wede hã ma tisã, bãdãdi zada're ãsa hã. Pidera na wede nhisi hã. Te te sãmri wamhã, ma tã ãtẽme apa, te te sabu da, ã'rã zõ. Tane nherẽ, 'rã ãna te za, ãsui ré si. Tawamhã pidera wede ma, te oto tinha:

— Niwa ã'ai'rã da hã, mare di za oto. Ai'rã'õ u'ãsi, te za oto 're asa mo. — ãne te wede ma tinha, Zezusi hã.

Tawamhã awa'awi ma wede hã tiwede're oto. ²⁰ Tawamhã wa norĩ hã Zezusihi siré 're ãwanomro mono norĩ hã ãne hã wa te 'madã'ã za'ra wamhã, wa tã ãma watob'uzu za'ra ni. Taha wa, wa tã Zezusi hã wasiwi sadanharĩ ni, ãne:

— E niha ma awa'awi tiwede're, pidera wede hã.

²¹ Tawamhã Zezusi te asa wama nharĩ za'ra:

— Tã sena wa aima waihu'u za'ra wa'wa. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã 're wawã za'ra wa'aba mono ãna, õhõ si 're umnhasi za'ra wa'aba mono wamhã, te za marĩ hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba õ nherẽ, 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mo ãsadawa para, wa hã pidera wede ma, te ãnharĩ ne, ãne hã aiwa. Õhõta ãtẽ 'rãihã te za. 'Re ãhãimana u'ãsi mono si 're umnhasi za'ra wa'aba mono wamhã, te za ãtẽ 'rãihã ma ãnharĩ za'ra wa'wa, 'rãwi sisa'o'o da, ãi ba waptã'ã da. Tawamhã asadawa para wa'aba, te za tã ãi ba waptãrã, ãtẽ 'rãihã hã. ãne 'Re ãhãimana u'ãsi mono si 're umnhasi za'ra wa'aba mono wamhã, te za tã ãsadawa para, marĩ ãwẽ hã 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mo, aima waihu'u pese za'ra wa'aba õ nherẽ, ãne hã. ²² 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã 're umnhasi za'ra wa'aba mono sina, marĩ na tiwi 're rowaptẽrẽ za'ra wa'aba mono wamhã, tã sena te za te te aima ãma 're a'uwaimrami 'wa. — ãne hã ma tã Zezusi hã wama waihu'u za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma.

Zezusi hã, ni'wa sadawa para uburé marĩ hã te te dama 're ã'ab'manharĩ mono zéb zõ, da te dasiwi ãsadanharĩzé wasu'u
Marcusi 11.27-33; Rucasi 20.1-8

²³ Tawamhã Zezusi hã ma tã apã mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhorõwa u. Tame te oto dama rowahutu, 'ri 'wawi wa'ra 're. Tawamhã sasedoti ãpire norĩ hã ma tã ãtẽme aimasa, zudezu norĩ ma roti'wa norĩ zama. Tawamhã Zezusi hã te siwi sadanha, ãne:

— E 'wa sadawa para, te bété ãne hã marĩ hã dama 're ã'ab'manharĩ mo. E 'wa hã, aipisutu'wa.

²⁴ Tawamhã Zezusi te asa tãma nharĩ za'ra:

— Wa hã wa za a'ã asadanharĩ na aima ãma wa'rãmi za'ra wa'wa. Tawamhã ã'uwaibaba, ãma waihu'u za'ra wa'aba wapsi, wa za asa aima wasu'u za'ra wa'wa, ni'wa sadawa para te dama 're ã'ab'manharĩ mono na hã. ²⁵ ãne wa za asadanharĩ za'ra wa'wa: E 'wa sadawa para, ma tã Zuwã hã ã dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ bété. E 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa para. E dazadawa para. — ãne ma tã Zezusi hã sadanharĩ za'ra, te te tãma waihu'u za'ra da, a'ã.

Tawamhã 'rãwi te sima nharĩ za'ra, dama rowahutu'wa norĩ hã:

— E niha, wa za tãma waihu'u za'ra ni, õne wamhã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa para, ã dawabzuri te te dama 're ã'ab'manharĩ mono na wa te tãma waihu'u za'ra wamhã, te za wazadanharĩ na sahu za'ra, ãne: “E niha bété, Zuwã Batitaha nhimirowasu'u hã saze za'ra wa'aba õ di, dame.” ²⁶ Tane nherẽ, taré dazadawa parap si ã dawabzuri te te dama 're ã'ab'manharĩ mono na wa te tãma waihu'u za'ra wamhã, wa za wasina wapahi za'ra ni dama, niha da te wama rob'manharĩ za'ra õ'umnhasite. E marĩ wa. Zuwã Batita hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa 're ãmorĩ na, da te 're saze za'ra mono wa.

— ãne te 'rãwi sima nharĩ za'ra.

²⁷ Tawamhã Zezusihi ma, te oto asa nharĩ za'ra:

— Wa norĩ hã wa te waihu'u za'ra õ di, ni'wa sadawa para, Zuwã Batita hã â dawabzuri te te dama 're ã'ab'manharĩ mono zé hã.

Tawamhã Zezusi hã asa ma tizadawa na tãma wa'rãmi za'ra:

— Tane tã. A norĩ wa'wa hã ãma waihu'u za'ra wa'aba õ nherẽ, wa hã te duré aima waihu'u za'ra wa'aba õ di za, ni'wa sadawa para marĩ hã te dama 're ã'ab'manharĩ mono na hã. — ãne ma tã Zezusi hã asa tãma waihu'u za'ra, dama rowahutu'wa norĩ ma hã.

Aibã hã, ã'ra potora hã te te sina ãsadawa zamarĩzé wasu'u

²⁸ Tawamhã Zezusi hã te duré tãma rowasu'u za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa norĩ ma, ãne:

— Wa za oto aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Ma'ãpé ãma rosa'rata pese za'ra wa'aba za. Aibã hã te 're sãmra. Maparane ã'ra hã. Tawamhã ti'ra potora rata ma, ma tã rob'ru, ãne: “ã'ra, mo oto aimorĩ buru u, romhuri da, ã bãtã na.”

²⁹ — Tawamhã asa te tãma tinha, ã'ra potora rada hã: “Te ãsima rowẽ õ di, ãmorĩ da hã. Wa za nhamra u'ã.” ãne ma tã timama ma waihu'u asa. Tane nherẽ, te te ãnharĩzém na ãma ronomro wapsi, ma tã tinhimirosa'rata na ãma saprĩ. Taha wa, ma tã oto mo buru u, te te romhuri da.

³⁰ — Tawamhã ti'ra hãiba amoi ma, te duré rob'ru, ãdub'rata ma, te te ãrob'ruzém ne, buru u morĩ da, te te romhuri da. Tawamhã ã'ra hã te asa tãma tinha, timama ma, ãne: “Wẽ di tã, ãmama. Wa za tã mo, te romhuri da.” Tane nherẽ, ta hã timama mreme hã awa'awi te te saze nherẽ, morĩ õ di, buru u.

³¹ — E 'wa hã tawamhã, timama te te sina ãsaze hã te te tãma ãrob'ruzéb uwaibaba, ãmorĩ da hã. E ãdub'rada. E ãno. — ãne ma tã Zezusi hã ãma sadanharĩ za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa norĩ nhib'apito norĩ hã, duré zudezu norĩ ma rowahutu'wa norĩ hã.

Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— Dama ãpota'rada ma tã timama mreme hã sina saze.

Tawamhã Zezusi te duré ãne tãma rowasu'u za'ra:

— Tane tã. Tane duré, danhib'apito ma rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ hã duré pi'õ hã aibã zõ si siwa'ru 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã, ta norĩ hã aré 're hãimana wasété za'ra mono nherẽ, ãté te za 're sisisi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zéb u hã, ta norĩ si tã sena na te te 're sazei pese za'ra mono wamhã. Tane nherẽ, a norĩ wa'wa hã ãté dame 're asisisi aba mono õ di za. Tã sena, wa ãne na hã aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. ³² Zuwã Batita hã ma tã aré atẽme timorĩ za'ra wa'wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te sima 're ã'awẽ za'ra wa'aba mono zéb zarina 're anomro wẽ wa'aba mono zéb da hã, te te aima 're wasu'u za'ra wa'aba mono da. Tane nherẽ, ãsimirowasu'u na hã ãma 're saze za'ra wa'aba mono õ di. Rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ si ma tã ãma saze za'ra ãsimirowasu'u na hã, pi'õ hã aibã zõ si siwa'ru 're ãhãimana za'ra mono norĩ zama. Tawamhã ta norĩ hã atõmo na 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono nherẽ, a norĩ wa'aba zama asimirosa'rata na 're saprĩ za'ra wa'aba mono õ di, ãsimirowasu'u na ãma 're ãsaze za'ra wa'aba mono zéb da hã. — ãne ma tã Zezusi hã tãma wasu'u za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma da'ãma romhuri'wa norĩ nhib'apito norĩ ma, duré dama rowahutu'wa norĩ ma zama.

*Buru na romhuri wasété'wa norĩ wasu'u
Marcusi 12.1-12; Rucasi 20.9-19*

³³ Tawamhã Zezusi hã te duré ãne tãma rowasu'u za'ra:

— ãne wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Ma'ãpé, ãwapari pese za'ra wa'aba za. Aibã hã te 're sãmra, buru tede'wa hã. Tawamhã tiburu ãma ma tã a're, uwa 'ru hã. Te te a're pari, ma tã buru 'wawi wa'ra. Ma tã duré êtẽ nhisiwi sada ab're, ãwa uwa 'rã watizéb da hã, ãwa'u zõ. Taha pari, 'ri 'rãihã hã ma duré buru wa'wa 'manha, ãsipsaihuri norĩ zõ, dasipapara rob'madã'ãzéb da hã. Tawamhã ma tã ni'wam norĩ hã sisõ'a ré pisutu za'ra, ãburu hã te te sã 're 'madã'ã za'ra mono da. Uwa 'ru 'rã hã 're 'rã prédu za'ra mono wapsi, te za te te tãma 're po'o za'ra, buru tede'wai ma hã. Taha pari, te oto mo, buru tede'wa hã darob amoi u, tamomo a'ã sãmra da. ³⁴ Tawamhã oto 'rã prédu

mono wa, ma tô buru tede'wa hã tãma ïromhuri'wa norĩ hã satõrĩ za'ra tiburu u, uwa 'ru 'rã hã buru 'madâ'â'wa norĩ te te tãma ïpo'o za'ra zô. ³⁵ Tawamhã buru u sihutu wamhã, ma tô buru tede'wa te te ïsatõrĩ za'ra hã siwi waibu, buru 'madâ'â'wa norĩ hã. Tawamhã buru tede'wai ma, romhuri'wa norĩ ma, ma tô rob'manharĩ wasété za'ra. Taha wa, ma tô misi siwi azâ. Ìhâiba amo ma duré siwi tĩwĩ. Ìhâiba amo ma duré êtê na siwi u'a za'êtê, dâ'â da. ³⁶ Tawamhã buru tede'wa hã te duré sô satõrĩ za'ra, tãma ïromhuri'wa norĩ hã, ahâ na. Tawamhã, ta norĩ hã buru u sihutu wamhã, ma duré tãma rob'manharĩ wasété za'ra, buru 'madâ'â'wa norĩ hã. ³⁷ Tawamhã 'rãwi te oto sima rosa'rata, buru tede'wa hã: “Ì'ra si'aibã hã te ìtême satõrĩ za'ra wamhã, âté te za siwi hãiba wazé.” Æne te sima rosa'rata, buru tede'wa hã. Tawamhã uburé da te tiwi uprosi za'ra wa, te oto ti'ra uptabi hã satõ, tãma ïburu 'madâ'â'wa norĩ u. ³⁸ Tawamhã wisi wamhã, buru 'madâ'â'wa norĩ hã te te duré sima sãmri za'ra wamhã, te ãne sima 'mahârã za'ra: “Õhõta buru tede'wai 'ra hã te wei mo, timama uirĩ na buru tede'wa da hã. Wa te wasiwi wĩrĩ aba, buru hã wate za'ra da.” Æne na ma tô sima 'mahârã za'ra, buru 'madâ'â'wa norĩ hã.

³⁹ — Tawamhã wisi wi, ma tô siwi ti'â, buru tede'wai 'ra hã. Buru nhiti ma tô siwi waze. Tame ma tô siwi tĩwĩ, buru 'madâ'â'wa norĩ hã. Æne buru tede'wai 'ra wasu'u 'rãsuu hã.

⁴⁰ Tawamhã Zezusi hã te oto sadanharĩ za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma da'ãma romhuri'wa norĩ nhib'apito norĩ hã, ãne:

— Buru tede'wa hã tiburu u apã wisi wamhã, e marĩ te za tãma 'manharĩ za'ra, tãma ïburu 'madâ'â'wa norĩ ma hã.

⁴¹ Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— Buru tede'wa hã ãma pẽ'êzé za'ra ãna, te za dama 'ru za'ra, da te dasiwi uprosi da, aibã ìwasété uptabi norĩ hã. Tawamhã te za duré da'apisutu, dama ì'umnha hã tãma ïburu 'madâ'â'wa da hã. Ta norĩ hã te za ì'uwaibaba si te te tãma 're po'o za'ra, uwa 'ru 'rã hã, 're 'rã prédub za'ra mono wa. — Æne ma asa tãma waihu'u za'ra, Zezusihi ma, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma da'ãma romhuri'wa norĩ nhib'apito norĩ hã.

⁴² Tawamhã Zezusi hã te oto sina ãma simiré'ê êtê na, ãne:

— Oro 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na rob'ui'ére hã 're sôré za'ra wa'aba mono za, aima waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. Æne ìbaihã na rob'ui'ére hã:

“Êtê tomhãpã wẽ hã 'ri na'ratazéb da hã, wẽ uptabi nherẽ, wasété newa, 'ri'wa norĩ te te aré siwi ìwẽ'õ hã 'ri na'rata uparizéb da, te oto 're sa'wari u'âsi, pire na.

Uburé Danhib'apito hã ma tô ãne hã pisutu, 'ri na'rata uparizéb da, pire na 're ìsa'wari mono da hã.

Taha wa, ãne na wa te ãma 're rosa'rata za'ra mono wamhã, wa ãma 're watob'uzu u'âsi za'ra, wa norĩ hã.”

Æne duréihã wahi'rata nhimi'ui'ére na rowasu'u hã.

⁴³ — Êtê tomhãpã wẽ hã da te dasiwi ìwẽ'õ ne, a norĩ wa'wa hã asiwi 're ìwẽ'õ za'ra wa'aba mono wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhib'a'u'wẽ, 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono õ di za. Ai'upana wa'aba si te za oto 'Re ìhâimana u'âsi mono hã da'ãma 're sib'a'uwẽ, ìsimiroti te te 're ì'madâ'â pese za'ra mono norĩ ãma. Tô sena, wa ãne na aima waihu'u za'ra wa'wa. ⁴⁴ Duré, êtê tomhãpã nhisiwi, zé'a 'manharĩ hã 're rere'e mono wa, 're ìsipru pese za'ra mono ne, te za ìwẽ'õ'wa norĩ hã hã za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Duré êtê tomhãbã hã zé'a 'manharĩ nhisiwi 're rere'e mono wa, te te 're ìpru pese za'ra mono ne, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono wẽ'õ'wa norĩ si hã za'ra. Ta norĩ ãma hã 're sib'a'uwẽ za'ra mono õ di za. — Æne ma tô Zezusi hã sina ãma simiré'ê, êtê wasu'u na hã.

⁴⁵ Tawamhã sasedoti ìpire norĩ hã, duré parisezu norĩ hã, Zezusi te te ãma ìromnhimiré'êzé hã te te wapari za'ra wamhã, ma tô sina waihu'u za'ra, tô õ norĩ udãna te te ãma ìromnhimiré'ê mono na hã. ⁴⁶ Taha wa, ma tô aré sima hãiba 'ru za'ra, te te dama 'ru za'ra da, dazazéb 're da te dasiwi sêrê da, Zezusi hã. Tane nherẽ, ma tô dama tipahi za'ra aibã norĩ hã, Zezusi hã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, oto 're ìmorĩ na da te 're saze za'ra mono wa, da'ahã na.

22

Dasina damrozém na dasai ahâ wasu'u
Rucasi 14.15-24

¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô duré romnhimiré'é na tâma rowasu'u za'ra, parisezu norĩ ma, âne:

² — 'Re ãhâimana u'âsi mono, da'âma 're ãsib'a'uwẽ mono zém na wa za duré aima âma romnhimiré'é za'ra wa'wa, âne. Apito 'ra si'aibã hã tâma mro wẽ te, tâma ãrowẽzéb zarina ma tô sima roti, dasa hã te te dama 'manharĩ da, sa'ëtẽ na, ti'ra mrozém na hã.

³ Tawamhã ma tô ãsiré dasaihuri da, da'apisutu. Taha parip si ma tô tâma ãromhuri'wa norĩ hã satõrĩ za'ra, dazô hãsi da, ãtẽme dasihutu da, ãsiré dasaihuri da. Tane nherẽ, ta norĩ hã te te sima rowẽ za'ra õ di, ãtẽme si'aba'ré da hã, ãsiré ãsaihuri da hã aré. ⁴ Taha wa, te duré apito, tâma ãromhuri'wa norĩ hãiba amo hã satõrĩ za'ra, âne: “Mo oto ai'aba'réri wa'aba, aré sô ãhãrã 'rata za'ra norĩ zô. Tawamhã âne te za tâma ãzadawa wasu'u za'ra wa'wa: ‘Powawẽ norĩ hã, duré powawẽ zapu da te dasima ãhãipese za'ra hã ma dasiwi simro ni. Uburé ma tô marĩ hã dasiwi 'rã'õtõ ni, dasa da te ãhurizéb da hã. Taha wa, te za we ãtẽme ai'aba'réri wa'wa oto, wasiré wasa hã wa te huri da, ã'ra ãma ãmrozém na.’ Âne te za ta norĩ ma ãzadawa wasu'u za'ra wa'wa.” Âne ma tô apito hã tâma ãromhuri'wa norĩ ma waihu'u za'ra.

Tawamhã apito hã te te sô satõrĩ za'ra wa, te oto sô ai'aba'ré.

⁵ — Tane nherẽ, sô ãhãrã 'rata za'ra norĩ hã sô simipari za'ra õ di, ãtẽme si'aba'ré da, ãsiré saihuri da hã. Taha wa, sô simipari za'ra âna ma tô ni'wam norĩ hã tiburu u ai'aba'ré, duré tinhimiromhurizéb u hã. ⁶ Ni'wam norĩ hã ma tô apito ma romhuri'wa norĩ hã siwi waibu. Te te waibui pari wamhã, ma tô niha tâma rob'manharĩ wasété za'ra. Taha pari, ma uprosi uburé. ⁷ Tawamhã apito hã tâma ãromhuri'wa norĩ, da te ã'uprosi wasu'u te te wapari wamhã, ma tô ab'rui pese. Taha wa, tâma da'wapéi'wa norĩ hã ma tô ãtẽme satõrĩ za'ra, tâma ãromhuri'wa norĩ, da te tiwi ã'uprosi za'ra u. Tawamhã da'wapéi'wa norĩ hã ma tô uprosi, ta norĩ hã. Ma tô duré ta norĩ ãhorõwa hã te te 'ri su, 'ri ãho'õmo wa, aré tâma 're ãsimasa mono hã. ⁸ Taha pari, ma tô duré sô hã, tâma ãromhuri'wa norĩ zô, aimawi norĩ zô. Tawamhã âne te tâma ãharĩ za'ra: “Dasazéb da hã tâibã ma tô api pari za'ra ni, ã'ra ãmrozém na dasa da te ãhurizéb da hã. Tane nherẽ, sô ãhãrã 'rata za'ra norĩ hã we si'aba'réri õ di. ãbãre ma tô ta norĩ zô rowasédé hã tiwatobro za'ra, sô ãhãrã za'ra nherẽ, te te ãwapari za'ra õ wa. ⁹ Taha wa, te za oto dazô ãropéi wa'aba mo 'ri ãhã'riti mono bâ, dasai u we ãanhimroi wa'aba mono da, ãanhopëtẽ za'ra wa'aba mono sidãpãsi.” Âne te satõrĩ za'ra, apito hã.

¹⁰ — Tawamhã te oto ai'aba'ré, 'ri ãhã'riti mono bâ, dazô sõpré mono da. Tawamhã te te ãanhopëtẽ za'ra mono sidãpãsi, ma tô te te dazatõrĩ za'ra da'ahã na, 're ãdanomro wẽ mono hã, 're ãdanomro wasété mono norĩ zama. Tawamhã da'ahã uptabi na ma tô 'ri 're wa'wa ãho'u hã dasiwi sitom ni, apito 'ra ãmrozém na dasai u, dasi'rã'õtõ wa. ¹¹ Tawamhã apito hã ma tô datẽme ãzé, dasi'rã'õtõzéb u, te te da'ab'madã'ã da. Datẽme sébré wamhã, ma tô aibã hã 'madã'ã pese, dasina damro wa, da'uzazé hã te te dame sima 'manherẽ õ wa, ãhã wẽ hã. ¹² Tawamhã âne te sadanha, apito hã: “ãsiwaihu, e niha bâ ma we tane ré asé, dasina damro wa, da'uzazé hã we dame asima sãrẽ ãna.” Âne te sadanha.

— Tawamhã aibã hã te ari'iwi za, niha te te tâma ãharĩ waihu'u õ wa, te te tâma ãma upai wa. ¹³ Tawamhã apito hã ma tô âne tâma ãromhuri'wa norĩ ma ãharĩ za'ra: “Ma'ãpé, ã hã aibã hã asiwi ãri aba, asiwi pawasisi aba da, duré asiwi hiwasisi aba da, rob u asiwi mei wa'aba da, robra u. Tame te za oto sina tiwawa, sina pẽ'ézé wa. Te za duré 'wasitete, te te oto robzépata za'ëtẽ wa.” Âne ma tô apito hã tâma waihu'u za'ra. — Âne na ma tô Zezusi hã tâma ãma romnhimiré'é za'ra.

¹⁴ Tawamhã Zezusi hã ma tô âne na timreme na 'rãsutu:

— 'Re ãhãimana u'âsi mono hã da'ahã uptabi na dazô 're hãrã mono nherẽ, da'umro na si te za da'âma 're sib'a'uwẽ. — Âne na ma tô Zezusi hã timreme na tâma 'rãsutu za'ra.

*Rob'uiprazé, danhib'apito ma, da te 're ĩpo'o za'ra mono zé wasu'u
Marcusi 12.13-17; Rucasi 20.20-26*

¹⁵ Tawamhã parisezu norĩ hã ma tô ai'aba're Zezusihi nhiti, si'rã'õtõ da, a'â. Si'rã'õtõ wamhã, ma tô sima âma roti za'ra, Zezusi hã te te siwi pibu da, tinhimirowasu'u na te te tâma âma upa za'ra zô, te te tâma âma upa za'ra wa, da te dasiwi wê'õ da, duré da te dasiwi âri da. ¹⁶ Tawamhã Zezusihi u ma tô 'mazatõrĩ za'ra, tizadawa zapari'wa norĩ hã, apito Erodihi nhimiroti wê 'wa norĩ zama. Tawamhã Zezusihi u sihutu wamhã, âne te siwi sadanha:

— Rowahutu'wa, asadawa nhipese õ na 're aihâimana mono zém na hã wa tô aiwaihu'u za'ra ni. Tô sena na te ĩwê na si dama 're ĩrowasu'u u'âsi mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina si. Asimiroti hã da te dasiwi 're wê'õ za'ra mono nherê, te tô õhõ na si dama 're ĩ'aroti u'âsi mo. Duré ni'wam norĩ hã dama pire na 're hâimana za'ra mono nherê, aimawi hã aima 're hâimana mono õ di. Aiwapasi te 're dahâimana za'ra, aima hã. ¹⁷ Taha wa, wa za oto wa norĩ hã wasiwi asadhanarĩ za'ra ni, âne. E Roma âma danhib'apito uptabi ma, wa za rob'uiprazé hã wa te tâma 're po'o za'ra, ĩsimiwada'uri zarina. E 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, wê di, âne hã. E tâma wê õ di. Ma'âpé wama waihu'u za'ra na asimirosa'rada hã, wa te waihu'u za'ra da. — ãne te siwi sadanha, Zezusi hã te te âma tâma upa za'ra zô, timreme na hã.

¹⁸ Tawamhã tinhimirosa'rata wasété zarina te te sima âma ĩroti za'ra zé hã ma tô sina waihu'u, Zezusi hã. Taha wa, ma âne tâma tizadawa na wa'rãmi za'ra:

— A norĩ wa'wa hã te asadawa nhipese na 're aihâimana za'ra wa'aba mo. E marĩ da, te âne na asiwi ĩzadhanarĩ 'wa, ĩmreme na te aima âma upa za'ra wa'aba da newa, asiwi ĩwê'õ wa'aba da. ¹⁹ Tane wamhã, ma'âpé rob'uiprazé ĩsapotore hã we ĩma 'mai'âri aba pé, te 'madâ'â da, romanu norĩ nhib'apito ma, da te tâma 're ĩpo'o za'ra mono zéb da si, rob'uiprazé ĩsapotore hã.

Taha wa, nima hawi ma rob'uiprazé ĩsapotore hã tâma 'mai'âwisi ni. ²⁰ Tawamhã Zezusi hã te te 'madâ'â wamhã, te oto sadanharĩ za'ra:

— E 'wai hâibarĩ, rob'uiprazé ĩsapotore na hã. E 'wa sisi ui'ééré duré, âma hã.

²¹ Tawamhã asa te tâma nharĩ za'ra:

— Á hã, Roma âma danhib'apito hâibarĩ, duré taha nhisi ui'ééré.

Tawamhã Zezusi hã ma duré tâma waihu'u za'ra, âne:

— Taha wa, Roma âma danhib'apito ma, te za ĩsimiwada'uri zarina, marĩ hã tâma 're ĩpo'o za'ra wa'aba mo apâ, ĩte wa. Tane duré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te za marĩ hã ĩsimiwada'uri zarina si tâma 're ĩsõmri za'ra wa'aba mo apâ, ĩte wa, marĩ hã. — ãne ma tâma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

²² Tawamhã parisezu norĩ zadawa zapari'wa norĩ hã âne na te te wapari za'ra wamhã, ma tô âma titob'uzu za'ra. Tawamhã Zezusihi âma, marĩ te te 'manharĩ za'ra âna, ma tô ĩhawi ai'aba're, apâ.

*Dahâiwa'utuzém na, Zezusi da te dasiwi ĩsadhanarĩzé wasu'u
Marcusi 12.18-27; Rucasi 20.27-40*

²³ Tawamhã sadusezu norĩ hã ma duré ĩtême aihutu Zezusihi u, te te siwi sadanharĩ da, tinhimirowasu'u na te te tâma âma upa za'ra zô. Ta norĩ hã 're dadâ'â za'ra mono wamhã, ab're hawi apâ 're ĩdahâiwa'utu za'ra mono õ na te te dama 're ĩroti za'ra mono.

²⁴ Tawamhã, Zezusihi u simasa wamhã, te tâma nharĩ za'ra, âne:

— Rowahutu'wa, duréhã wahi'rada Mozési hã ma tô âne dama rob'ui'ééré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na: “Aibã hã 'ra õ ré, 're dâ'â za'ra mono wamhã, te za ĩno hã âma 're mro za'ra, tizédé'aba mro na, 're 'ra za'ra mono da, ĩwasu'u hã si'utõrĩ tõ da, ĩsédé'aba wasu'u hã.” ãne na Mozésihi nhimi'ui'ééré hã, wahi'rata norĩ ma hã. — ãne ma Zezusihi ma waihu'u za'ra, sadusezu norĩ hã. ²⁵ Tawamhã Zezusihi ma, te duré rowasu'u za'ra, âne:

— Dasisãnawã si 're ĩhâimana za'ra mono norĩ wasu'u hã wa za oto aima wasu'u za'ra ni. Ta norĩ wasu'u hã wa te waihu'u za'ra da, wa za âma asadhanarĩ za'ra ni za. Dasisãnawã

si hã ma tô wasiré 're si'ubumro aré, wasiré zudezu norĩ hã 7 na ãhãiba za'ra hã, aibã norĩ hã. Tawamhã ãpoto'rada hã ma tô timro. Mro nherẽ, ti'ra hã sisõ'a ré te te 'maipoto õ ré, ma tô dârã. Taha wa, ãuirĩ na ma tô ãsõsi hã ãma timro tizédé'aba mro na, Mozésihi nhimi'ui'ééré zarina. ²⁶ Tawamhã ãsõsibi zama ma tô dârã, 'ra õ ré. Taha wa, ma duré taha nhosi hã ãma timro, tizédé'aba mro na. Tawamhã taha zama ma duré dârã, ti'ra hã sisa'u te te 'maipoto õ ré. ãne zarina ma tô uburé ãdub'rata norĩ hã dâ'ã sidãpãsi, nasi ãma timro za'ra aré, sisõwa're're. Tawamhã uburé ma sisarina ai'utõrĩ za'ra, 'mai'ra õ ré. ²⁷ Tawamhã pi'õ zama ma tô duré dârã, timro norĩ zarina. ²⁸ Aibã norĩ hã 7 na ãhãiba za'ra hã ma tô pi'õ ãma siparabãsi nasi ãma timro za'ra. ãne ma tô tãma tiromhãimana za'ra. Tawamhã e 'wai mro uptabi za bété pi'õ hã, ab're hawi 're dahãiwa'utu za'ra mono wamhã. — ãne te Zezusi hã siwi sadanha, sadusezu norĩ hã.

²⁹ Tawamhã Zezusi hã asa te tãma nharĩ za'ra:

— Ab're hawi apã 're ãdahãiwa'utu za'ra mono zé wasu'u na, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã aima ãwaihu'u za'ra wa'aba õ zarina, ma tô ãma ãupa za'ra wa'wa, asimirosa'rata na hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono, tiwaihu'u pese na te te 're ãda'ahãiwa'utu mono zé wasu'u na zama, aima ãwaihu'u za'ra wa'aba õ zarina, ma tô asimirosa'rata na ãma ãupa za'ra wa'wa. ³⁰ 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ab're hawi apã te te 're da'ahãiwa'utu mono wamhã, hãiwa ãma romhuri'wa norĩ ne, te za oto 're dahãimana u'ãsi za'ra, dasina 're damro za'ra mono ãna. ³¹ 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ab're hawi te te 're ãda'ahãiwa'utu mono zém na, a norĩ wa'wa hã 're saze za'ra wa'aba mono õ di. E 're sõré za'ra wa'aba mono õ di bété, duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme na rob'ui'ééré hã, wahi'rada Mozésihi ma, ãsiwasu'uzé hã, ãne na hã: ³² “Wa hã Abra'ãhã nhib'apito, wa 're ãhãimana u'ãsi, duré Izatihi nhib'apito, duré Zacocho nhib'apito.” ãne ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã Abra'ã norĩ uirĩ na nherẽ, Mozésihi ma, siwaihu'u. Wahi'rata norĩ hã dawi 're dâ'ã za'ra mono nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono wi, 're dâ'ã za'ra mono õ di. Taha wa, ma tô ãsib'apito za'ra na siwasu'u. Dã'ã u'ãsi 're hãimana za'ra mono 'wa'ãhã, ãsib'apito za'ra na aré siwasu'u õ di. — ãne ma tô Zezusi hã Abra'ã norĩ wasu'u hã tãma waihu'u za'ra, sadusezu norĩ ma.

³³ Tawamhã ãne hã da'ahã uptabi na da te wapari za'ra wa, ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni, ãsimirowasu'u na hã.

*'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti ãpire uptabi wasu'u
Marcusi 12.28-34; Rucasi 10.25-28*

³⁴ ãne na Zezusi hã te te tãma rowasu'u za'ra wamhã, ari'iwi te oto aimasa, sadusezu norĩ hã, niha te te ãma sada'ãbã waihu'u za'ra õ wa, waihu'u pese uptabi wa, Zezusi hã.

Tawamhã parisezu norĩ hã ãne na te te wapari za'ra wamhã, ma tô sitẽme ubumro a'ã, Zezusihi u siré si'aba'rã da. ³⁵ Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na dama rowahutu'wa hã tô parisezu norĩ siré hã ma tô Zezusi hã sadanha, te te tãma ãma upa zõ, te te pibu da, ãne:

³⁶ — Rowahutu'wa, e ma hã bété, danhipai u ãpire uptabi hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na Mozési te te ãma ãrob'ui'ééré hã, ãbaihã na hã.

³⁷ Tawamhã Zezusi hã asa te tãma tinha, ãne:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti, danhipai u ãpire uptabi hã, ãne: “'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, Asib'apito za'ra wa'wa hã 're morĩ wa, te za asiwi 're ãsawi pese za'ra wa'aba mo, sena na. Taha zarina, te za ãsimiroti na ãma 're ãrosa'rata u'ãsi za'ra wa'aba mo. Taha zarina, te za duré asimi'ẽ na tãma 're ãromhuri u'ãsi za'ra wa'aba mo.” ³⁸ ãne 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti, danhipai u ãpire uptabi wasu'u hã. ³⁹ Duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti amo hã, aiwa ãpire uptabi hã, ãne: “Te za 're ãdazawi pese za'ra wa'aba mo, uburé. Marĩ ãwẽ zõ asima 're asõpré wa'aba mono ne, te za duré uburé dama zama sõ 're asõpré wa'aba mo, ãwẽ zõ.” ãne ãsimiroti amo hã ãpire uptabi hã, Mozési te te ãma ãrob'ui'ééré hã. ⁴⁰ ã norĩ si, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti ma, ãpire uptabi zahuré di. Uburé 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na Mozési te te ãma ã'arob'ui'ééré mono hã duré

ĩsawu wasu'u 'rata 'wa norĩ zama te te ãma 're ĩrob'ui'éré za'ra mono zé hã, e marĩ te ãma wasu'u za'ra, ã norĩ hã. Tô õ norĩ na si te ãma rowasu'u za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono, da te dasiwi 're ĩsawi pese za'ra mono zéb da hã, duré 're ĩdasisawi pese za'ra mono zéb da hã. — ãne ma tô Zezusi hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti na dama rowahutu'wai ma waihu'u.

Danho'reptui'wa na Zezusi te te ĩda'azadhanharĩzé wasu'u

Marcusi 12.35-37; Rucasi 20.41-44

⁴¹ Tawamhã parisezu norĩ hã zahadu siré hãimana za'ra ré, te Zezusi hã sadanharĩ za'ra, ãne:

⁴² — E niha asimirosa'rata za'ra wa'wa hã Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩpisutu na, we datême ĩmorĩ na hã. E 'wa sihudu na ma bété a norĩ wa'wa hã ãma ĩwaihu'u za'ra wa'wa.

Tawamhã asa te tãma rowasu'u za'ra, parisezu norĩ hã:

— Apito Dawihi nhihudu te za, u, 're mo. — ãne te duré asa tãma nharĩ za'ra.

⁴³ Tawamhã Zezusi te duré tãma rowasu'u za'ra:

— Tane wamhã, ma'ápé ãma rosa'rata pese za'ra wa'aba, ãne na hã. Duréhã apito Dawi hã ma tô tinhib'apito na sisi, Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩpisudu hã. 'Re ĩhãimana u'âsi mono pē'ēzani nhimipawaptobzéb zarina, ma tô tinhib'apito na sisi. Oro Dawihi mreme wasu'u na rob'ui'éré hã, ãne hã nomro za:

⁴⁴ “Re ĩhãimana u'âsi mono, ma tô ĩnhib'apito ma tinha, ãne:

‘Ī'rata te za 're asãmra mo ĩnhimire niwĩ, dama aipire na ĩsiré 're aihãimana u'âsi mono da. Asitob'ru norĩ nhiptetezé hã wa za te tiwĩ 're a'uprosi, wapu na aima 're hãimana za'ra mono da oto, duré aima sib'uwa na 're hãimana za'ra mono da oto.’ ãne ma tô tãma waihu'u.”

ãne apito Dawihi mreme wasu'u na rob'ui'éré hã. ⁴⁵ Dawi hã tinhib'apito na te te sisi nheré, e niha te za ĩsihudu si 're hãimana, Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩpisudu hã. Ma'ápé ãma rosa'rata pese za'ra wa'aba, waihu'u za'ra wa'aba da. — ãne na te Zezusi hã tãma rowasu'u za'ra, parisezu norĩ ma.

⁴⁶ Tawamhã ni'wa hã te te ãma sada'âbã waihu'u õ di oto, Zezusihi zada, 're ĩsiwamnhasi za'ra mono norĩ hã, parisezu norĩ hã. Taha wa, Zezusi hã timreme na te te tãma ãma upa za'ra zô, te te siwi sadanharĩ waihu'u za'ra õ di oto ta norĩ hã, te te sina mreme wazéb za'ra wa oto.

23

Parisezu norĩ hãimanazé wasu'u

Marcusi 12.38-39; Rucasi 11.43, 46; 20.45-46

¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô dama rowasu'u, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma zama, ãne:

² — 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré na dama rowahutu'wa norĩ hã duré parisezu norĩ hã dama pire za'ra di, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti zarina Mozési te te ãma ĩrob'ui'érézém na te te dama 're ĩrowasu'u za'ra mono zéb da hã. ³ Taha wa, parisezu norĩ nhimiroti hã te za 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo, ãma 're anomro aba mono da. Tane nheré, 're ĩhãimana za'ra mono zéb zarina, ĩsine 're aihãimana za'ra wa'aba mono õ di za. E marĩ wa. Te te dama 're ĩroti za'ra mono zém na si 're sôpré mono õ wa, ta norĩ hã. ⁴ Danhoihi waptob ãna, marĩ ĩpire uptabi hã da te 're 'wasari mono da, da te dama 're ĩromnhibu za'ra mono ne, te ta norĩ hã tinhimiroti na zama te te dama 're roti u'âsi za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti upana, taha na si 're danomro mono da, dama pire uptabi nheré, da te dasina 're ĩ'uwaimrami za'ra mono zéb da hã. Tane nheré, ta norĩ hã te te 're dapawaptob za'ra mono õ di, ãma 're ĩdanomro wẽ mono zéb da hã. ⁵ Taré da te 're 'madâ'â wẽ za'ra mono da, te marĩ hã te te 're 'manharĩ za'ra, danho'a. Powawẽ hã 'manharĩ hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti ui'éré na ĩbahã nhemézébre hã ĩsa'ētẽ uptabi na si te ãma 're si'uihã wasisi za'ra, tipaihi wib zama, 're nomro wẽ mono newa,

da te 're 'madâ'â wê za'ra mono da. Taha da, te duré ti'uza hâpa za'ru pa ré na 're si'uza za'ra. ⁶Te duré te te sima 're pisutu za'ra, dama ĩpire norĩ simasisizém na si 're si'ubumroi mono da, dasa da te 're huri mono sidâpâsi, duré rowahutuzé mono bâ, 'ri hã 're ĩsimasa mono zéb 'remhã. ⁷Te duré te te sima 're wê za'ra, dama ĩpire norĩ hã damreme ĩpire na da te 're ĩsawi za'ra mono ne, dahâimana prédup sina da te 're sawi za'ra mono da, da'ahã na 'ri nhi'rity wa, da te dasima 're ĩrowede za'ra mono zéb âma hã. Te duré te te sima 're wê za'ra, da te 're sawi za'ra mono wamhã, rowahutu'wa na da te 're sisi za'ra mono sina, da te 're sawi za'ra mono da, dama 're ĩdapire za'ra mono norĩ 'mahârâzém na. Āne te ta norĩ hã uburé marĩ hã te te sima 're wê za'ra, dama ĩpire zarina, da te 're 'madâ'â wê za'ra mono da. ⁸Tane nherê, te a norĩ wa'wa hã simisutu asisânawã 're anomro aba mo, asiré ĩsazei'wai wa. Duré misire Asib'apito wa'wa hã. Taha wa, “rowahutu'wa” na dama aiwaptêrê pire na da te 're asisi za'ra wa'aba mono da, 're asi'madâ'â ze za'ra wa'aba mono õ di za, a norĩ wa'wa hã. ⁹Dawaptêrê pire wê te, aimama za'ra wa'aba na 're danhisi za'ra wa'aba mono õ di za. E marĩ wa. Misire te Aimama za'ra wa'wa hã 're hâimana hâiwa âma, siwaprosi. ¹⁰Wa hã misire Asib'apito za'ra wa'wa hã wa 're ĩhâimana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ĩwétési te te ĩpisutu wa, Danho'reptui'wa da. Taha wa, 're asi'madâ'â ze za'ra wa'aba mono õ di za, danhib'apito na da te 're ĩ'asisi za'ra wa'aba mono zéb da hã. ¹¹Asiré norĩ ma ai'maipire wa'aba da, asina 'mairob'ruiwapari aba wamhã, te za 're ĩ'maipawaptob u'âsi aba mo, marĩ zô 're ai'manhimnhasi aba mono âna. ¹²Ni'wam norĩ hã pire na 'râwi sina 're sôpré mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono si te za tâma pisutu za'ra, wapu na dama 're hâimana za'ra mono da oto. Duré, ni'wam norĩ hã pire na 'râwi 're si'madâ'â za'ra mono õ wamhã, ta norĩ ma si te za pisutu za'ra, pire na oto dama 're hâimana za'ra mono da. — Āne ma tô Zezusi hã dama waihu'u, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma zama.

Zezusi hã parisezu norĩ ma, te te ĩnharĩ za'ra zé wasu'u

Marcusi 12.40; Rucasi 11.39-42, 52; 20.47

¹³⁻¹⁴Tawamhã parisezu norĩ ma, te oto rowasu'u za'ra Zezusi hã, âne:

— Parisezu norĩ, duré dama rowahutu'wa norĩ, aihâimana uptabi õ na dama 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. 'Ridawa hã 're danhisisi tō mono da, da te dawĩ 're ĩsitob za'ra mono ne, te a norĩ wa'wa hã dawĩ 're ĩsawi za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'âma 're ĩsib'a'uwê mono zéb u 're danomro tō mono da. A norĩ wa'aba zama te 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi 're asihâiba zawi za'ra wa'aba mo, ai'âma 're sib'a'uwê za'ra wa'aba mono tō da.

¹⁵ — Parisezu norĩ, duré dama rowahutu'wa norĩ, a norĩ wa'aba ma, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. Ma tô datême 're ĩropéi wa'aba mo daro mono bâ, dama 're rowasu'u za'ra wa'aba mono da, asimirowasu'u na da te 're asaze za'ra wa'aba mono da. Tawamhã ni'wam norĩ hã asiniwĩ 're sipizari za'ra wa'aba mono wamhã, 're anomro wasété aba mono zéb zarina, ma tô 're hâimana wasété uptabi za'ra, asimiroti wasété aba zarina. Taha wa, ropipa âma 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're aihã za'ra wa'aba mono zém nhipai u, te za te te 're hã za'ra za'êtê, ta norĩ hã.

¹⁶ — A norĩ wa'aba ma, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. E ni'wa hã tob'a nherê, te za dazaprõni wê. Mare di. Tane te duré a norĩ wa'wa hã roti senai'õ na dama 're ĩroti wasété za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã sena na waihu'u za'ra wa'aba õ wa. Āne te dama 're ĩroti wasété za'ra wa'aba mo: “Āté ni'wam norĩ hã te za marĩ na te te dama 're ropisutu za'ra. Tawamhã âté tô sena te te dama 're ĩropisutu za'ra mono zém na, da te 're saze za'ra mono da, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhorõwa nhisi hã te te âma dama 're waptob za'ra, tinhimiropisutu me. Āne na te te dama âma 're uwaimrami za'ra mono õ nherê, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're hã za'ra mono õ di za. Tane nherê, ni'wam norĩ hã marĩ na te te dama 're ropisutu za'ra mono wamhã, oru 'manharĩ hã êtê'ubuzi pré 'manharĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhorõwa 're, 're ĩsimasa mono na te te dama 're rowasu'u za'ra mono nherê, te te dama

ãma 're uwaimrami za'ra mono õ wamhã, te za te te 're hã za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã.” ãne te ai'rã ahã na dama 're ãroti za'ra wa'aba mo, tõ senai'õ na. ¹⁷ E niha waihu'u za'ra wa'aba õ di bété, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã. Datob'a na 're ãdanomro mono ne, te 're anomro aba mo. Êtê'ubuzi pré 'manharĩ hã 'ri 're wa'wa 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhorõwa ãma 're simasa mono wa, tãma sawi di, oru 'manharĩ hã. Oru 'manharĩ hã ãsõrõwa ãma 're simasa mono õ 'wa'ãhã, aré tãma sawi õ di. Taha wa, 'ri hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zé hã oru 'manharĩ, ãwa 're ãsimasa mono zawi nhipai u, sawi uptabi di tãma, 'ri hã. Taha wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhorõwa nhisi na zama taré dama 're dasiwaptob za'ra mono õ di za. E ãne hã asima waihu'u za'ra wa'aba ã bâ. ¹⁸ ãne na te duré dama 're ãroti wasété za'ra wa'aba mo: “Ni'wa hã marĩ na te te dama 're ropisutu mono wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhorõwa ãma, tãma danhoprubzé nomrizém nhisi na wedeza ne nhisi na te te dama ãma 're waptob za'ra mono wamhã, duré te te dama ãma 're uwaimrami za'ra mono õ wamhã, tane nheré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te azãri õ di za. Tane nheré, ni'wa hã tãma danhoprubzé nomrizém nhisiwi, tinhoprubzé te te ãhiri nhisi na dama ãma 're siwaptob za'ra mono wamhã, duré te te dama ãma 're uwaimrami za'ra mono õ wamhã, tawapsi te za azã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã.” ãne te duré siwa'ru dama 're ãroti za'ra wa'aba mo, tõ senai'õ na. ¹⁹ E niha waihu'u za'ra wa'aba õ di bété, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã. Datob'a na 're ãdanomro mono ne, te 're anomro aba mo. Danhoprubzé hã tãma danhoprubzé nomrizém nhisiwi, da te tãma 're ãsa'ra mono zé hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, sawi di. Tane nheré, tãma 're ãdanhoprub za'ra mono zé hã ãsõrõwa ãma tãma danhoprubzé nomrizém nhisiwi 're simi'wara mono õ 'wa'ãhã, aré tãma sawi præ ti, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma hã. Taha wa, tãma danhoprubzé nomrizé hã tãma 're ãdanhoprub za'ra mono zéb zawi nhipai u, tãma sawi uptabi di. E ãne hã asima waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. ²⁰ Taha wa, ni'wam norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, danhoprubzé nomrizém nhisi na dama ãma 're siwaptob za'ra mono wamhã, taha nhisi zarina te duré uburé ãsisiwi danhoprubzém nhisi na zama dama ãma 're siwaptob za'ra. ²¹ Duré ni'wam norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhorõwa nhisi na dama ãma 're siwaptob za'ra mono wamhã, taha nhisi zarina te duré ãwa 're ãsãmra mono nhisi na 're siwaptob za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhisi na. ²² Duré ni'wam norĩ hã hãiwa nhisi na dama 're siwaptob za'ra mono wamhã, taha nhisi zarina te duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono, pire na te te 're ãda'ab'madã'ã mono zém nhisi na dama ãma 're siwaptob za'ra, ãwa 're ãsãmra mono nhisi na zama, tõ õhõ nhisi na.

²³ — Parisezu norĩ, duré dama rowahutu'wa norĩ, aihãimana uptabi õ na dama 're aihãimana za'ra wa'aba mono wa, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rada hã taha ma, tãma ãpire præ si te 're ã'madã'ã pese za'ra wa'aba mo. Wesuirã ãsu zadazei mono hã ma tõ 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, ãsimiroti 'rata zarina, tãma 're ãpo'o za'ra wa'aba mo, syry na, oterã na dasai wazarizém nhisi hã, duré wesuirã ze, duré cominhu. Tane nheré, ãsimiroti pire na Mozési te te ãma ã'arob'ui'éré mono hã 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono õ di, ãsarina si dama 're ãrob'manharĩ wé za'ra wa'aba mono zéb da hã, duré da'ãma 're aipê'ézé za'ra wa'aba mono zéb da hã, duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono wi, 're aipizari za'ra wa'aba mono ãna 're anomro aba mono zéb da hã. ãne hã ãsimiroti ãpire præ norĩ zu, 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono 'wa'ãhã, te aré tõ sena aihãimanazém na asina tãma 're ãuwaimrami za'ra wa'aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma. ²⁴ E ãtob'a hã simizaprõni wé bâ. Mare di. Tane te duré a norĩ wa'wa hã roti senai'õ na dama 're ãroti wasété u'ãsi za'ra wa'aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã sena na aima waihu'u pese za'ra wa'aba õ wa. ãsimiroti pire norĩ hã 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono õ nheré, ãsimiroti ãpire præ norĩ si, 're ã'madã'ã pese za'ra wa'aba mono zéb da si, te 're asiwasutu u'ãsi za'ra wa'aba mo.

²⁵ — Parisezu norĩ, duré dama rowahutu'wa norĩ, aihãimana uptabi õ na dama 're aihãimana za'ra wa'aba mono wa, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. ãne

na wa za aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa: Hâsizé hã duré pratu hã ãmana wawip si, da te 're upsô za'ra mono wamhã, ãwa'wamhã wasété di, zahadu upto wa. Tane, a norĩ wa'wa hã 're anomro wẽ wa'aba mono newa, da te 're ai'madâ'â wẽ za'ra wa'aba mono da, te 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti ãpire prã norĩ si 're ã'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, danho'a. Tane nherẽ, aipẽ'ẽ 'remhã asimirosa'rata wasété na te zahadu ãré 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo. Te duré danhibrob na si 're ãda'ruiwapari za'ra wa'aba mo. Aihâimana uptabi õ zarina, te duré marĩ na dawĩ 're asipsaihuri za'ra wa'aba mo. ²⁶ Parisezu norĩ, datob'a ne 're ã'aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ, ma'ãpé aihâimana wasété za'ra wa'aba zé hã rẽme pese za'ra wa'aba, danhimihâsizé wa'wa hã upto wa, da te 're ã'upsô za'ra mono ne. Tawapsi te za oto 're anomro wẽ wa'aba mono zém na sena na da te 're aiwaihu'u za'ra wa'wa.

²⁷⁻²⁸ — Parisezu norĩ, duré dama rowahutu'wa norĩ, aihâimana uptabi õ na dama 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. ãne na wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa: Adâ'â 'ru hã ãmana wawimhã te za a ni, ã'madâ'â ze zéb da hã. Tane nherẽ, 're ãdadâ'â za'ra mono norĩ hi hã te ãwa 're simi'wara u'âsi ab're 're, dahãiba 'ro zama. ãwasété si te ãwa 're simi'wara, ab're 'remhã.

Tane duré, a norĩ wa'wa hã 're aihâimana wẽ za'ra wa'aba mono newa, te da te 're ai'madâ'â wẽ za'ra wa'wa, sô'awim na hã. Tane nherẽ, aipẽ'ẽ 'remhã aiwasété uptabi na te ãré 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Aihâimana uptabi õ zéb zarina si, te dama 're anomro aba mo.

²⁹ — Parisezu norĩ, duré dama rowahutu'wa norĩ, aihâimana uptabi õ na dama 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. A norĩ wa'wa hã duréhã 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimirowasu'u hã aima 're wẽ uptabi za'ra wa'aba mono newa, ma tô ta norĩ 'ru na marĩ hã 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mo, ã'madâ'â ze zéb da hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti 'madâ'â pese 'wa norĩ 'ru na hã. ³⁰ Asina 're aiwata za'ra wa'aba mono sina, te duré ãne dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo: “Wa norĩ hã wahi'rata norĩ siré 're wahâimana za'ra mono 'wa'ãhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã wa te aré 're simroi mono õ di, ãsiré za'ra.” ãne te dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo. ³¹ E marĩ te bété aima wasu'u za'ra wa'wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa pãrĩ'wa norĩ nhihudu na dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono zé hã. ãsine marĩ ãwasété si 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mono zé, te aima wasu'u za'ra wa'wa. ³² Taha wa, aihĩ'rata norĩ te te 're ãrob'manharĩ na'rata wasété za'ra mono zéb zarina, 're anomro aba mono tô, asima ãma 're sa'ëté za'ra wa'aba mono da, aima wẽ za'ra wa'aba ze te bâ. ³³ Parisezu norĩ, a norĩ wa'wa hã wahi nhipãrĩ pese ne, te 're anomro aba mo. E ropipa u, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're asatõrĩ za'ra wa'aba mono zém na ãsimihâzé wi, tiwi 're aiwairébé aba mono da bâ. ³⁴ Ni'wam norĩ hã wa za oto te 're satõrĩ za'ra, atême 're nomro aba mono da, ãmama 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te aima 're sadawa wasu'u za'ra wa'aba mono da, ãsimiroti na te te aima 're rowahutu za'ra wa'aba mono da, ãma 're anomro wẽ wa'aba mono da oto. Tane nherẽ, ãzadawa para õ nherẽ, te za 're ãsimroi wa'aba mo ta norĩ hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã. Te za duré dama 're ã'ru za'ra wa'aba mo, wedepo'o nhonhi'rãmi na hãwi da te 're sasõmri za'ra mono da, 're dâ'â za'ra mono da, hãwi. Rowahutuzéb 're, te za duré 're ãhã za'ra wa'aba mo, powawẽ hãiwaré na. 'Ri wa'õtõ mono bâ te za duré sô 're anomro aba mo, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ zô, tãma 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono da, ta norĩ ma zama. ³⁵ Duréhã aihĩ'rata 'wa hã ma tô Abé hã tĩwĩ, marĩ te te 'manharĩ wasété õ nherẽ. Ta hawim haré, ma tô aihĩ'rata norĩ hã te te 're danhimro za'ra da'ahã na, 're danomro wasété mono õ nherẽ. Daza'u si ma duré Zacaria hã siwi tĩwĩ. Ta hã Baratizaha 'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma da'ãma romhuri'wa. 'Re ãhâimana u'âsi mono nhorõwa ãma 'ri 'wawi wa'ra 're, tãma danhoprubzé nomrizéb 'rata te te tãma romhuri ré, ma tô wĩrĩ ni, wedeza ne 'rata. ãne ma tô aihĩ'rata norĩ hã da'ahã na te te 're danhimro, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti si te te 're 'madâ'â pese za'ra mono nherẽ, ta norĩ hã. Ta norĩ ne, te

duré a norĩ wa'wa hã dama 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mo. Taha wa, wa hã wa za aiwasédé hã te ai'ãma 're sa'ra wa'wa, uburé aihirata norĩ te te 're ĩdanhimroi mono zéb zarina. Taha wa, te za te te 're aihã za'ra za'ětē za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã. ³⁶ ãne hã wa tô sena, aima waihu'u za'ra wa'wa. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã te za tô te te 're aihã za'ra za'ětē 'wa, nimosi ĩ'aipoto té wa'aba mono hã ĩ'aihãimana za'ra wa'wa hã, ãne na dama 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono zéb zarina, aihirata norĩ nhipãri zarina zama. — ãne ma tô Zezusi hã parizezu norĩ ãma simiré'é za'ra, ĩhirata norĩ na.

*Zezusi hã, Zeruzarē ãma 're ĩdahãimana za'ra mono ãma ĩpē'ēzé wasu'u
Rucasi 13.34-35*

³⁷ Tawamhã Zezusi te duré dama tinha, ãne:

— Zeruzarē ãma 're ai'ubumroi wa'aba mono norĩ ãma, ai'ãma ĩpē'ēzé za'ra wa'aba di. Aihirata norĩ hã ma tô 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã te te 're simroi u'ãsi. Datēme te te 're ĩsatōrĩ za'ra mono norĩ zama, te duré te te 're simroi u'ãsi, étē na. Si'a hã ti'ra zawi te, 're ĩpapo za'ra mono ne, wa aré te ĩsima 're aiwē u'ãsi za'ra wa'wa, ĩsitēme te 're ai'awaibui wa'aba mono da. Tane nherē, asima 're ĩwē za'ra wa'aba mono ō di asa. ³⁸ Taha wa, tinhorōwa hã te za oto tirē, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã, ãma 're ĩ'aiwata za'ra wa'aba mono zé hã. Baba na te za oto 're sa, 'ri 'rãihã hã. Ma'ãpé ãne na ĩzadaihu'u za'ra wa'aba. ³⁹ Duré a norĩ wa'wa hã ĩhãiba 'madã'ã na sahu za'ra wa'aba ō di za, a'ã. Niwapsi te za duré ĩhãiba 'madã'ã za'ra wa'wa, ãne na ĩwaihu'u za'ra wa'aba wapsi: “Zezusi hã, ta hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa para we ĩmorĩ ti'ai u, Danho'reptui'wa da. Taha wa, ĩwē si te te tãma 're anhomri u'ãsi, ĩmama hã.” ãne na aipē'ē 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba wapsi, te za ĩhãiba 'madã'ã na duré ĩsahu za'ra wa'wa.

ãne ma tô Zezusi hã dama siwaihu'u.

24

*'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zé, romhutu'ō za ĩsi'utōrĩzé wasu'u
Marcusi 13.1-2; Rucasi 21.5-6*

¹ Tawamhã wa norĩ hã wa tô wawairébé ni, Zezusihi siré, 'ri 'rãihã hawi, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zém hawi. Aré oto morĩ da, ma rob u watobro, Zezusi hã. Tane nherē, wa norĩ hã ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã wa tô 'rãwi ĩtēme aimasam ni, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhorōwa hã te te wama wasu'u za'ra da, uburé 'ri 'wawi wa'ra 're, 'ri, 're ĩsimasa mono zama. ² Tawamhã Zezusi te wama nharĩ za'ra, ãne:

— ãhãta tô 'ri hã wē na 're simasa mono ré, te ĩ'madã'ã za'ra wa'wa. Tane nherē, niwapsi te za dasiwi pru pese ni, étē na 'ri hã. Tawamhã misi si te za oto simi'wara, ēne hã. Sisiwi 'manomro waihu'u ō di za oto, ēne hã. Tãibã za oto. Tô sena, wa ãne hã aima waihu'u za'ra wa'wa. — ãne ma tô Zezusi hã wama waihu'u sirōmo za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma.

*Robzépata wasu'u, da'ruiwapari na rowasu'u me
Marcusi 13.3-13; Rucasi 21.7-19*

³ Tawamhã Zezusi hã te oto nhamra, Oriwera na étē 'rãihã nhisi ãma. Sahã na sãmra wamhã, wa tô 'rãwi ĩtēme ubumro ni Zezusihi u, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã, wahãiba pisutu wa te wasiwi sadanharĩ za'ra da, ãne:

— E niwa te za ãne hã ãma tiromhãiba, 'ri nhamrazéb da hã. Ma'ãpé wama waihu'u za'ra na, marĩ ĩwatobrozé hã, ĩsōwa wa te ãma waihu'u sirōmo za'ra da. Duré e marĩ te za watobro, apã we aimorizéb da hã, wa te ãma ĩwaihu'u sirōmo za'ra zéb da hã, duré rob'rãsutuzéb u hã bãdã, ĩwa ĩwaptã'ãzéb da hã. — ãne wa tô wasiwi sadanharĩ ni, Zezusi hã.

⁴⁻⁵ Tawamhã Zezusi hã te ãne na asa wama rowasu'u za'ra:

— Ni'wam norĩ hã te za sadawa nhipse na sisarina datēme 're nomro, ahã na. Wa hã newa, te za taré ĩnhisi na dama 're siwasu'u za'ra, Cristu na, Danho'reptui'wa na. Tawamhã da'ahã na te za ta norĩ ãma da te 're sasōmri za'ra, tô sena newa, dama 're

ĩsiwasu'u za'ra mono zé hã. Taha wa, te za a norĩ wa'wa hã aihâimana nhimiza'rese, 're aihâimana za'ra wa'aba mo, sadawa nhipese sina, datême 're ĩnomro mono norĩ ãma, 're sasõmri za'ra wa'aba mono tõi da. ⁶ 'Re dasi'wapé za'ra mono wa, da te dasina 're ĩropupu'u za'ra mono zé hã te za 're ĩwapari za'ra wa'aba mo, romhã na 're ĩdasi'wapé za'ra mono norĩ wasu'u zama. ãne hã 're wapari za'ra wa'aba mono wamhã, tãma 're aipahi za'ra wa'aba mono õ di za, dasi'wapéi ma hã. Dasi'wapé te za tõi dazada 're wairébé. Tane nherẽ, ta hã rob'rãsutu õ di. ⁷ Danhipti'ai amoi u te za dasisõ 're dapra, 're dasi'wapé za'ra mono da. Tawamhã daro mono bâ te za tõi 're dasiwasutu za'ra. Nima niwĩmhã danho õ wa, te za duré da te 're robzépata za'ra, dasa syryre wa. Nima niwĩm norĩ ré hã te za duré ti'a hã daré 're popo'o za'ra. ⁸ ãne na dama 're romhâimana mono wamhã, za daré ĩrob'rãsutu na'rata zé, te wasu'u, pi'õi ãma ĩwasã hã 're ĩsépu'u na'rata za'ra mono ne hã. ãhã haré dazõ 're wairébé mono õ di za. — ãne ma tõi Zezusi hã wama rowaihu'u za'ra, romhã ré.

⁹ ãne ma tõi duré wama rowaihu'u za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma:

— Tawamhã ãne na oto daré 're romhâimana mono wamhã, te za da te 're aiwaibui wa'wa, da te dama 're ai'ru za'ra wa'aba mono da, rowasédé hã da te aima 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da, duré da te 're asimroi wa'aba mono da. ĩzazei'wa oto 're anomro aba mono wa, te za uburé da te 're ai'ruiwapari za'ra wa'wa, daro mono bâ. ¹⁰ ãne na daré 're romhâimana mono ré, te za ĩzazei'wa norĩ hã te te 're ĩzazei utõrĩ za'ra, ahã na. 'Rãwim nherẽ, te za duré dama 're sihãiba nhomri za'ra, da te 're ĩ'ruiwapari za'ra mono zéb zarina, da te 're waibui mono da. ĩzazei'wai wa, tisisãnewã na sima 're hâimana za'ra mono nherẽ, te za oto 're si'ruiwapari za'ra, 'rãwim nherẽ. ¹¹ 'Re ĩhâimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa newa, roti tõi senai'õ na te te dama 're ĩroti za'ra mono norĩ hã te za datême 're nomro, sadawa nhipese na te te dama 're rowasu'u za'ra mono da, taré. Tawamhã ĩsimiroti hã te za tõi da te 're saze za'ra, tõi sena newa, ta norĩ hã sadawa nhipese na taré dama 're siwasu'u za'ra mono nherẽ. ¹² Duré dawasété uptabi na si da'ahã uptabi na za oto 're danomro mono wa, te za 're ĩdasisawi za'ra mono zé hã dawĩ 're si'utõrĩ za'ra. ¹³ Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã rob'rãsutu u siptete sina ĩ'ãma 're nomro u'ãsi mono wamhã, duré ĩwi 're sipizari za'ra mono õ wamhã, ta norĩ si te za ropipa hawi tinho'reptuzé hã te te sina 're uwaimrami za'ra. ¹⁴ 'Re ĩhâimana u'ãsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zé wasu'u hã ĩwẽ uptabi hã, ĩzazei'wa norĩ hã te za daro mono bâ te te dama 're wasu'u za'ra, daro mono bâ da te oto 're wapari za'ra mono da, da te ãma 're ĩsaze za'ra mono zéb da hã. Tame te za oto tirob'rãsutu. — ãne ma tõi Zezusi hã wama rowaihu'u za'ra, romhã ré.

Robzépata za'ëtẽ uptabi wasu'u

Marcusi 13.14-23; Rucasi 21.20-24

¹⁵⁻¹⁶ Tawamhã Zezusi hã ma duré ãne na wama rowaihu'u sirõmo za'ra:

— Zahadu wapsi, te za asiwi ĩ'madã'ã za'ra wa'wa, marĩ ĩwasété uptabi hã. 'Re ĩhâimana u'ãsi mono nhorõwa ãma te za tihãiba, te te siwi ĩwẽ'õ pe hã. Taha ãma ma tõi Dani'é hã rob'ui'ére siro duréhã, 'Re ĩhâimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã. (ãhã wasu'u na rob'ui'ére hã 're sõré za'ra wa'aba mono wamhã, ma'ãpé ãma 're rosa'rata pese za'ra wa'aba mono za, waihu'u za'ra wa'aba da.) Tawamhã ãne hã za oto daré romhâimana wamhã, rowasété si te za a'ã daré 're sa'wari. Taha wa, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã, wara sina te za 're sisa're, ëtẽ 'rãihã u tiwi simani za'ra da, duré sisõ'reptu za'ra da. ¹⁷ Ni'wam norĩ hã 'ri nhisi hãpã ãma si'ubumroi wamhã, tinhibrob zõi sisisi õ di za a'ã, 'ri para u hã. Õne haré te za dame sisa're, ëtẽ 'rãihã u, ta norĩ hã. ¹⁸ Duré ni'wam norĩ hã buru ãma te te romhuri za'ra wamhã, 'ri tẽme sisa'rei mono õ di za apã, tisi'ubuzéb zõi. Mare di. Õne haré te za duré ta norĩ hã ëtẽ 'rãihã u dame sisa're. ¹⁹ ãne hã rowasédé hã daré hâimana wamhã, ĩwasã ré norĩ ma hã tãma ropipa uptabi za'ra di za, ĩ'ra pré ré norĩ ma zama. ²⁰ Taha wa, te za 'Re ĩhâimana u'ãsi

mono ma 're aimreme zusi aba mo, rowa'u'u wahâ 're sa'wari mono ré, duré sabadu na romhuri zahârizém na bâdâ hã te te pisutu tō da, êtē 'râihâ u asa'rei wa'aba mono zéb da hã, rowasété wi aimani za'ra wa'aba zéb da hã. ²¹ Rowasédé hã oto dazô 're wairébé mono wamhã, te za oto robzépata za'êtē za'ra ni. 'Re îhâimana u'âsi mono te te î'ropoto na'rata mono zém hawimhã, âne na hã da te 're robzépata za'êtē uptabi za'ra mono ô di. Niwamhã âne na hã da te 're robzépata zahu za'ra mono ô di za. ²² 'Re îhâimana u'âsi mono hã ma tô sima pisutu, bâdâ hã za da te 're îrobzépata za'ra mono zéb da hã, te te dama wâtari da, rowasété ré da'âma romhâimana pahâ tō da. ãne hã te te sima pisutu ô 'wa'âhã, te aré uburé dasi'utōrī pese, za daré îrob'rāsutuzém na hã. 'Re îhâimana u'âsi mono hã âma 're sib'a'uwē za'ra mono da, te te sima 're î'apisutu mono norī zawi te, te za ãne hã 'manha.

²³ — Za da te 're robzépata za'êtē za'ra mono ré, âté ni'wam norī hã te za te te aima 're da'mahârâ za'ra wa'wa, ãne: “Ãhãta, Cristu, 'Re îhâimana u'âsi mono te te îpisudu, Danho'reptui'wa da.” ãté aimawi norī hã te za duré ãne te te aima 're da'mahârâ za'ra wa'wa: “Õhõta, Cristu.” ãne wamhã, ãma 're dazaze za'ra wa'aba mono ô di za, damreme na hã. ²⁴ E marī wa, wa ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. Ni'wam norī hã te za datēme 're nomro, danho'reptui'wa na, niha wamhã, 'Re îhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa na dama 're siwasu'u za'ra mono da, sadawa nhipese na. Ta norī hã marī dama î'manharī waihu'u'õ hã te za duré te te dama 're 'manharī za'ra, 'Re îhâimana u'âsi mono zadawa para newa, da te ãma 're sasõmri za'ra mono da. Îsazei'wa norī zama te te dame ãma 're saze za'ra mono da, te za ãne na te te dama 're romhõsi za'ra. Tane nherē, te te dame 're sazei waihu'u za'ra mono ô di za ta norī hã, 'Re îhâimana u'âsi mono te te sima 're apisutu sirõmo mono wa, ãma 're sib'a'uwē za'ra mono da. ²⁵ ãne hã wa aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa, zahadu romhâimana ô ré. Taha wa, ma'ãpé ãma 're asõpré u'âsi aba mono za, ãne na hã.

²⁶ — ãté ni'wam norī hã te za taré te te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa, ãne: “Danho'reptui'wa da, 'Re îhâimana u'âsi mono te te îpisudu hã ma tô wei mo, apâ. Õhõta te nhamra, a'ubuni wi.” ãne hã 're wapari za'ra wa'aba mono wamhã, a'ubuni u 're anomro aba mono ô di za, îzô 're asõpré wa'aba mono da. ãté te za duré ãne da te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa: “Ãhãta ma dawi aima'u.” ãne wamhã, ãma 're dazaze za'ra wa'aba mono ô di za, senai'õ na hã, wa hã pi'uriwi nimahã na hã za we apâ îmorī õ na dâ'âsina. ²⁷ Tã 're si'ubuzi za'ra mono wamhã, dama rob'madâ'â pibu pese di, hâiwa mono bâ hã. Tane duré, wa hã dasiré îpodo hã apâ we îmorī wamhã, aihîni te za î'madâ'â za'ra ni.

²⁸ — Sipahudu hã marī dâ'â u 're si'rã'õtō mono wamhã, dama pibui pese za'ra di, marī hã 're dâ'â za'ra mono wa, 're îsimi'wara mono zé hã. Tane, wa hã apâ we îmorizé hã uburé dama îpibu pese za'ra di za oto. — ãne ma tô Zezusi hã wama sina rowaihu'u sirõmo za'ra, îsiré 're îwanomro mono norī ma.

*Ti'ai ãma dasiré îpodo hã za we apâ îmorizé wasu'u
Marcusi 13.24-27; Rucasi 21.25-28*

²⁹ ãne na ma duré wama waihu'u sirõmo za'ra:

— Tawamhã da te 're robzépata za'êtē za'ra mono parip si, awa'awi te za bâtâ na tirobra. A'amo zama te te rob'uiwē ô di za oto. Wasi norī hã te za duré rere, hâiwa hawi. Uburé hâiwa na 're îsimasa mono hã te za duré 're sisa're. ³⁰ ãne hã daré romhâimana pari, marī hã te za watobro hâiwa na, dama îpibu pese zéb da hã, wa hã dasiré îpodo, apâ we îmorizém na da te î'ãma waihu'u za'ra da oto. Tawapsi te za oto daro mono bâ dasiwi î'madâ'â ni, hâiwa'a na we îmorī ré. Îwaihu'u pese na wa za wei mo apâ, duré îhâiba na hã rowa'a za'êtē ré. Da te dasiwi î'madâ'â za'ra wamhã, te za 're dazadari za'ra, robzawi te, danhimiza'rese îzô 're danhimipari za'ra mono ô wa. ³¹ Tawamhã hâiwa ãma îma romhuri'wa hã tinhimnihârâzém na te za oto amnhihã, hârâ 'râihâ uptabi na, daro

mono bâ da te ïwapari za'ra da hã. Simnhihârâ wi, hâiwa hawi ïma romhuri'wa norĩ hã wa za we dazô satõrĩ za'ra, ti'ai u. Tawamhã 'Re ïhâimana u'âsi mono hã âma 're sib'a'uwẽ za'ra mono da, te te sima 're ï'apisutu mono norĩ hã te za we daro mono bâ te te simro, ïtême. — Æne na ma tô Zezusi hã romhã ré wama waihu'u sirõmo za'ra.

Pidera wede wasu'u

Marcusi 13.28-31; Rucasi 21.29-33

³² Tawamhã ãne te duré wama rowasu'u za'ra:

— Pidera wede na, wa za oto aima âma romnhimiré'é za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. Pidera wede panhipti hã wapti'i wamhã, duré ïsu té hã 're wairébé mono wamhã, tawapsi te za oto âma ïwaihu'u za'ra wa'wa, tâ 're ïta'a mono zéb u 're ïromhutu mono zém na hã. ³³ Tane duré, marĩ hã 're ïromhâimana mono zéb da, te aima ïwasu'u za'ra wa'aba zéb zarina, 'madâ'â za'ra wa'aba wamhã, te za ïwaihu'u za'ra wa'wa, rob'rãsutuzé hã za oto ïwatobro na hã. ³⁴ Tô sena, wa ãne hã aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. Æ hã uburé rowasédé hã dazô 're wairébé mono ré, ti'ai âma 're ïdahâimana za'ra mono norĩ hã 're dâ'â za'ra mono õ ré, te za ïsõ'a za'ra ti'rãsutu, romhâimanazé hã. ³⁵ Nimahã na te za hâiwa norĩ hã ai'utõrĩ zahuré, ti'ai me. Si'utõrĩ zahuré nheré, ïnhimirowasu'u hã si'utõrĩ waihu'u õ di za. Pire na te za dama 're hâimana u'âsi. — Æne ma tô Zezusi hã wama waihu'u za'ra, ïsiré 're ïwanomro mono norĩ ma.

Danhimiza'rese ãna 're danomro mono ré, Zezusi hã za we apâ ïmorizé wasu'u

Marcusi 13.32-37; Rucasi 17.20-37

³⁶ Tawamhã Zezusi hã ma duré ãne na wama waihu'u sirõmo za'ra:

— Æne hã uburé za daré 're ïromhâimana mono zéb da hã, ni'wa hã bâdâ hã te te waihu'u õ di. Hâiwa âma romhuri'wa norĩ zama, bâdâ hã te te waihu'u za'ra õ di duré. Wa hã 'Re ïhâimana u'âsi mono 'ra nheré, te duré bâdâ hã waihu'u õ di. ïmama ma si, waihu'u pese di bâdâ hã. ³⁷ Danhimiza'rese ãna 're danomro mono ré, wa za wei mo apâ dasiré ïpodo hã, duréihã Nowé 're hâimana mono ré hã, danhimiza'rese ãna 're ïdahâimana za'ra mono ne. ³⁸ Ta norĩ hã daro mono bâ daré âpusi mono õ ré hã, ma tô 're saihuri, tisa na. Te te 're âhuri duré, rowẽ na 're rosa'wari u'âsi mono da newa. Te duré sina 're mro za'ra. Æne ma tô danhimiza'rese ãna 're dahâimana za'ra, Nowé hã uba're ne 'manharĩ 're sébré õ ré, 'ri ne 'manharĩ remhã. ³⁹ Tawamhã rosa'rese õ ré, ma tô daré âpusi. Tawamhã uburé ma dasi'utõrĩ pese, â na. Tane duré, wa hã dasiré ïpodo hã danhimiza'rese ãna 're danomro mono ré, wa za wei mo, apâ.

⁴⁰ — Até aibã norĩ hã buru na siré te te romhuri zahuré ré, wa za we apâ mo, dazô. Tawamhã ïhâiba amo hã até te za tiwi ti'â hâiwa u, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. ïhâiba amo si te za tiré. ⁴¹ Até pi'õ norĩ hã siré 'ru'u zahuré ré, te za tiwi ti'â, ïhâiba amo hã. Tawamhã ïhâiba amo si te za tiré, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. ⁴² Taha wa, te za asimiza'rese, ïzô 're asimipari u'âsi za'ra wa'aba mo, wa hã Asib'apito za'ra wa'wa hã apâ we ïmorizé hã bâdâ hã waihu'u za'ra wa'aba õ wa. ⁴³ Wa za duré aima âma romnhimiré'é za'ra wa'wa, âma rosa'rata za'ra wa'aba da. 'Ri tede'wa hã ïsõrõwa u ïsipsaihuri ïwisizé hã, bâdâ te te waihu'u sirõmo wamhã, tawamhã barana te za sô rob'madâ'â u'âsi, sõtõ ãna, 'ri para u sébré tõ da, tiwi sipsaihuri õ'umnhasite. ⁴⁴ Tane duré, a norĩ wa'wa hã te za asimiza'rese ïzô 're asõpré u'âsi aba mo. E marĩ wa. Wa hã dasiré ïpodo hã nimahã bâtã na ïzô asimipari za'ra wa'aba õ zém na za we apâ ïmorĩ na dâ'âsina. — Æne te Zezusi hã wama roti za'ra, ïsiré 're ïwanomro mono norĩ ma, wanhimiza'rese sô 're wanhimipari za'ra mono da.

Romhuri'wa ï'umnhasi wasu'u, romhuri'wa ï'umnhasi'õ wasu'u me

Rucasi 12.41-48

⁴⁵ Tawamhã Zezusi te duré wama âma romnhimiré'é za'ra, ãne:

— Dama romhuri'wa ï'umnha hã duré ïsimiroti wẽ hã, e niha 're ïhâimana mono zé hã. Æne hã 're hâimana mono wamhã, te za ïsib'apito hã nimomo tiwi morĩ õ ré, tâma pisutu, uburé tâma ïromhuri'wa norĩ hã ïsa'u nheré, te te sô 'madâ'â za'ra da. Te za duré tâma roti,

bâtâ pisutuzém na ãsazéb da hã, te te tãma ãma uwaimrami za'ra da, tãma ãromhuri'wa norĩ ma. ⁴⁶Tawamhã apã we ãmorĩzéb u, tinhib'apito nhimiroti hã te te tãma ãma uwaimrami wamhã, tãma rowē di za, romhuri'wai ma hã. ⁴⁷Taha ma, tãma rowē uptabi di za tō. E marĩ wa. ãsib'apito hã apã wisi wapsi, te za tãma pisutu, uburé ãsimarĩ hã te te tãma 're 'madã'ã u'ãsi mono da oto, tãma umnhasi uptabi wa. ⁴⁸Tazahã, tinhib'apito za're'ra, ãsimiroti hã te te tãma ãma uwaimrami õ wamhã, tãma rowē õ di za. Áté apito za're'ra, te za 'rãwi sima tinha: “ãnhib'apito hã simahudu õ di.” ⁴⁹Tawamhã sō rowaptã'ã wē te, te za oto tizapari romhuri'wa norĩ hã te te 're ahã za'ra. Ázé hã te za duré te te 're hãsi, ázézei'wa norĩ siré. Siwa'ru te za oto 're hãimana. ⁵⁰Tawamhã simisa'rese ãna hãimana ré, te za ãsib'apito hã ãtēme wi apã, sō ãsimipari õ zém na nimahã bâtã na, siwa'ru. ⁵¹Tawamhã sa'ētē te za azã, tãma ãromhuri'wa hã. Tane ni'wam norĩ hã apã we ãmorĩ õ ré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti te te 're 'madã'ã pese za'ra mono õ wamhã, te za tãma pisutu za'ra, ropipa u 're sisisi mono da, dasiré, ãsimiroti hã te te 're 'madã'ã pese za'ra mono newa, taré ãma 're dawata za'ra mono da, 're ãhãimana wasété za'ra mono norĩ zu. Tame te za oto 're 'ry'ry. Te za duré 're 'wasitete za'ra, te te 're robzépata za'ētē za'ra mono wa. — ãne na ma tō Zezusi hã wama waihu'u za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma.

25

Pi'õi hãiba tēm norĩ hã dasina damro u, ãsi'aba'rézé wasu'u

¹ Tawamhã Zezusi hã ma tō tinhimirotnhimiré'é na wama rowasu'u za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma, ãne:

— Nimahã na si 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwē mono zéb da, apã we dazō ãmorĩ wamhã, ni'wam norĩ si te za, ãzō 're simipari za'ra mono sina, hãimana nhimiza'rese 're hãimana za'ra. Á norĩ wasu'u zarina, wa za ãma aima romnhimiré'é za'ra wa'wa, ãne. Pi'õ ãpréduptém norĩ hã barana ma tō ai'aba'ré, dasina damro u, 10 na ãhãiba za'ra hã, ãmro'õ norĩ hã. Aibã hã za azarutu na ãmro zō simipari za'ra da, ma tō ãtēme ai'aba'ré, pi'õ nhorõwa u. Áro'ore hã te siré 'wasa hãiba bâ, aibã hã za pi'õ na ãmro u wisi wa, te te tãma ãma rob'uiwē za'ra da, zudezu norĩ hãimanazéb zarina. ²⁻⁴Tane nherē, pi'õ ãpréduptém norĩ hã 5 na si ma tō hãiba mono bâ rob'rãi wa'u to hã siré 'wasa, simhi ne etē 'manharĩ 're, áro'ore da hã, ta norĩ si hãimana nhimiza'rese 're hãimana za'ra mono wa. ãhãiba amo norĩ hã 5 na ãhãiba za'ra hã te te siré 'mai'ãri za'ra õ di, rob'rãi wa'u tob ré hã simhi ne etē 'manharĩ 'remhã, hãimana nhimiza'rese 're hãimana za'ra mono õ wa. ⁵Tawamhã aibã zō te tirowaptã'ã hã, za pi'õ na ãmro zō. Sō rowaptã'ã wamhã, ma tō aptã hã simro. Taha wa, ma tō nasi titomhãima'ã za'ra. Taha wa, te oto tinhotõ za'ra, ãwana.

⁶ — Tawamhã mara wa'wa ma tō ni'wa hã 'mahã: “Õhõta te we oto aibã hã mo. We aiwairébé su'u aba, wa te wasina uzusi za'ra hã.” ãne te ni'wa hã aibã hã dama 'mahã.

⁷ — Tawamhã pi'õ ãpréduptém norĩ hã sō ãsimipari za'ra hã ma tō ti'utu za'ra. Utu za'ra wamhã, áro'ore na wedenhorõ hã ma tō sõrõ nhihãri za'ra, ro'o wē da. ⁸Tawamhã hãimana nhimiza'rese ãna 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã ma tō tiwi rowaptērē za'ra, tihãiba amo norĩ wi, hãimana nhimiza'rese sina 're ãhãimana za'ra mono norĩ wi: “Ma'ãpé syry na wama sa'wari za'ra wa'aba, áro'ore na rob'rãi wa'u to hã. Áro'ore hã wate za'ra hã te za oto wawi tidã'ã za'ra.” ãne te pi'õ ãpréduptém norĩ hã tisiré norĩ wi rowaptērē za'ra.

⁹ — Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra: “Rob'rãi wa'u to hã wa te aima sõmri za'ra wa'aba õ di za. Mara wab õ di za, wa te aima a za'ra wa'aba wamhã. Te za wawi ai'utõrĩ za'ra. Ma'ãpé tiha, da te 're ã'uipra za'ra mono zéb u, ai'aba'ré su'u aba, tamemhã asima 'mai'uipra za'ra wa'aba da.” ãne te satõrĩ za'ra, tisiré norĩ hã.

¹⁰ — Tawamhã pi'õ ãpréduptém norĩ hã hãimana nhimiza'rese ãna 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã ma tō ai'aba'ré, rob'rãi wa'u tob zō, te te sima 'mai'uipra za'ra da. Tawamhã ta norĩ za'u si ma tō aibã hã wi, timro zō. Wisi wamhã, pi'õ ãpréduptém norĩ hã

5 na ãhâiba hã hâimana nhimiza'rese 're ãhâimana za'ra mono norĩ hã ma tô ãsiré asisi 'ri para u, ãsiré saihuri da, sina ãmro zahuré zém na. Sisisi wamhã, ma tô ãré 'ridawa nhitop tete za'ra ni.

11 — ãma ronomro za'ra wapsi, ma tô ãhâiba amo norĩ hã aihutu apã, pi'õ ãpréduptém norĩ hã, aibã hã pi'õ ãma ãmrozéb u hã. Sihutu wamhã, ãne te nasi 'mahãrã za'ra, rowi hawi: “Apito, apito, wei wama 'ridawa za'ra na, ãma atême wanhisisi da.”

12 — Tawamhã aibã hã pi'õ na ãmro hã te asa tãma nharĩ za'ra: “Mare di. Te aima 'ridawa za'ra wa'aba õ di za, ãma aiwaihu'u za'ra wa'aba õ wa.” ãhã wasu'u na wa tô aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ãne na hã.

13 — Taha wa, a norĩ wa'wa hã aihâimana nhimiza'rese te za ãzô 're asôpré u'ãsi aba mo, bãdã hã aima waihu'u za'ra wa'aba õ wa, apã za we ãmorĩzé hã. — ãne ma tô Zezusi hã wama waihu'u sirõmo za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma.

Romhuri'wa norĩ hã, tinhib'apito zô rob'uiprazé te te 're ãmadã'ã za'ra mono norĩ wasu'u Rucasi 19.11-27

14-15 Tawamhã Zezusi hã ma duré tinhimiromnhimiré'é na marĩ hã wama waihu'u za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma, ãne:

— 'Re ãhâimana u'ãsi mono, za da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zém na, wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ãne. Aibã hã ma tô sima rowẽ, darob amoi u morĩ da. Tawamhã morĩ õ ré, ma tô sô tihãrã za'ra, tãma ãromhuri'wa norĩ zô, tite rob'uiprazé hã te te tãma sômri za'ra da, ãsa'u te te sô 're 'madã'ã za'ra mono da, duré tãma sina hã'ã da, taré 're simi'wara tõ mono da, rob'uiprazé hã. ãsimiromhuri wẽ na tãma ã'umnhasi za'ra zarina, ma tô tãma sômri za'ra. ãmorĩ'rata ma hã ma tô 5 miu na tãma tisõ rob'uiprazé ãsapotore hã, oru 'manharĩ hã. Duré ãsãna're ma hã 2 miu na ma tô tãma tisõ. Duré da'rãsutu'wai ma hã, miu na ma tô tãma tisõ. Taha pari te oto mo, darob amoi u, danhib'apito hã. 16 Tawamhã tãma ãromhuri'wa hã, 5 miu na rob'uiprazé ãsapotore te te ã'ãri hã õne haré ma tãma sina hã, te te ãma ãromhuri wẽ zéb zarina. Tawamhã 5 miu na nherẽ, ma tô duré 5 miu na ãma ato, ãsib'apito te te tãma ãsômri na hã. Uburé hã 10 miu na oto, rob'uiprazé ãsapotore hãiba hã, ãma sito wamhã. 17 Tane duré tãma ãromhuri'wa hã 2 miu na rob'uiprazé ãsapotore te te ã'ãri hã ma tô duré tãma sina hã. 2 miu na nherẽ, ma tô duré 2 miu na ãma ato. Uburé hã 4 miu na ãhâiba hã oto. 18 Tane nherẽ, tãma ãromhuri'wa hã miu na rob'uiprazé ãsapotore te te ã'ãri hã tinhib'apito nhimiroti te te 'madã'ã õ di. Taré ma tô sada ab're, tinhib'apito wi, rob'uiprazé hã te te sêrẽ da.

19 — Tawamhã ãma ronomro hã wapsi, ma tô ãsib'apito za'ra hã apã ãtême tiwisi za'ra, darob amoi hawi. Wisi wi, te sô tihãrã za'ra, tãma ãromhuri'wa norĩ zô, rob'uiprazé ãsapotore hã niha si te te hâimana mono zô, te te tãma wasu'u za'ra da. 20 Tawamhã romhuri'wa hã 5 miu na rob'uiprazé te te aré ã'ãri hã ma tô ãtême ãzé ãmorĩ'rata na, tinhib'apito u. ãne te tãma tinha: “Apito, rob'uiprazé ãsapotore hã 5 miu na ma tô ãma ãsõ, asa'u aima sina hã'ã da, tawapsi, aima ãma ãsitob da, taré aiwi simi'wara tõ da. ãhãta ma tô sina hã, 5 miu na, te ãma aima ãromhuri wẽ zéb zarina. Uburé hã 10 miu na oto ãhâiba hã, rob'uiprazé ãsapotore hã. ãhãta te asõ nomro.” ãne te romhuri'wa hã tinhib'apito ma wasu'u, tinhimiromhuri hã.

21 — Tawamhã ãsib'apito te asa tãma tinha, ãne: “Wẽ di tô. A hã ãma romhuri wẽ 'wa. ãma ai'umnhasi di. Rob'uiprazé hã syryre nherẽ, ma tô ãma ãromhuri wẽ, ãzô. Taha wa, ãhã nhipai u wa za oto aima pisutu, marĩ ahã uptabi na ãma 're ab'madã'ã u'ãsi mono da. Te za oto ãsiré 're aihâimana mo, wasiré ãma 're watoi u'ãsi mono da.” ãne ma tô tãma ropisutu siro, tãma ãromhuri wẽ 'wai ma.

22 — Tawamhã romhuri'wa hã 2 miu na rob'uiprazé te te aré ã'ãri hã ma tô duré ãtême ãzé, tinhib'apito u. Tawamhã ãne te tãma tinha: “Apito, rob'uiprazé ãsapotore hã 2 miu na ma tô ãma ãsõ, asa'u aima sina hã'ã da, tawapsi, aima ãma ãsitob da, taré aiwi simi'wara tõ da. ãhãta ma tô aima sina hã, 2 miu na, te ãma ãromhuri wẽ zéb zarina, aima. Uburé hã

4 miu na ìhâiba hã rob'uiprazé ìsapotore hã. Æhãta te asô nomro.” Æne te romhuri'wa hã tinhib'apito ma siwasu'u, tinhimromhurizém na.

²³ — Tawamhã ìsib'apito asa te tãma tinha, ãne: “Wê di tô. A hã ìma romhuri wê 'wa. Ìma ai'umnhasi di. Rob'uiprazé hã syryre nherê, ma tô ãma ìzô ìromhuri wê. Taha wa, ãhã nhipai u wa za duré aima pisutu, marĩ ahâ uptabi na ìma 're ab'madâ'â u'âsi mono da. Te za oto ìsiré 're aihâimana mo, wasiré ãma 're watoi u'âsi mono da.” Æne ma tô duré tãma ropisutu siro, tãma ìromhuri wê 'wai ma hã.

²⁴ — Tawamhã romhuri'wa hã miu na rob'uiprazé te te aré ì'âri hã ma tô duré ìtême ãzé, tinhib'apito u. Tawamhã ãne te tãma tinha, ta hã senai ô na hã: “Apito, ìma aiwaih'u pese di. A hã da'ãma 're aipê'êzé mono ô. Ni'wa hã te te dame 're rob're mono ô nherê, danho hã tite da, te te dawĩ sima 're ì'a'rãihâri mono ne, te danhimarĩ hã dawĩ asima 're ì'awaibui mo, ate da. ²⁵ Æne na te aiwaih'u'u wa, wa tô aima ìpahi. Taha wa, te aiwi simini wa, niha ìma rob'manharĩ ô'umnhasite, wa tô rob'uiprazé ìsapotore hã simi'u ti'ai 'rowi, wê na asô 're sa'wari mono da. Æhãta te wê na asô nomro, uburé ate rob'uiprazé hã te asô 're 'madâ'â mono da, ìma ìsômri hã.” Æne te romhuri'wa hã tãma siwasu'u, tinhib'apito ma.

²⁶ — Tawamhã ìsib'apito, te ãne asa tãma tinha: “A hã ìma romhuri wasété 'wa. Aiwa'a uptabi di. Ma tô ì'ãma ìrosa'ra, marĩ hã date nherê, te dawĩ ìsima 're ì'awaibui mono na, ìte da. Æne ma tô ì'ãma ìrosa'ra, asima. ²⁷ Æne na 're ìhâimana mono wamhã, e marĩ wa bété, rob'uiprazé ìzô sêrê ô di, wedehâpâ 're. Tawamhã apâ we ìwisi wapsi, te aima ìsômri nhipai u, wa aré ìsima waze uburé, ìzô sina hã'â wa.” Æne ma tô tãma waih'u'u, tãma ìromhuri wasété 'wai ma. ²⁸⁻²⁹ Tawamhã te duré tãma rowasu'u za'ra, uburé ì'rata ìsimasam norĩ ma: “Ni'wam norĩ hã marĩ ahâ nherê, simi'ê na te te 're romhuri za'ra mono wamhã, te za ãma tãma 're dasito, marĩ na. Tane nherê, ni'wam norĩ hã marĩ syryre na simi'ê na te te ãma 're romhuri za'ra mono ô wamhã, te za syryre nherê, tiwi sani za'ra ni. Taha wa, te za tiwi ì'âri 'wa, rob'uiprazé ìsapotore hã, ìma romhuri wasété 'wai wi, 10 miu na te te ìzô ìhâiba ma, sômri aba da. ³⁰ Taha pari, te za asiwi ìmei wa'wa rob u, robra u. Tame te za oto sina tiwawa. Te za duré 'wasitete, te te robzépata za'êtê wa.” Æne ìsib'apito hã ma tô dama hãiba 'ru. — Æne na ma tô Zezusi hã wama ãma romnhimiré'ê za'ra, ìsiré 're ìwanomro mono norĩ ma.

Zezusi hã, za da'ãma ìsipo'ozé wasu'u

³¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô duré romhã ré wama rowaih'u'u sirõmo za'ra, ãne:

— Wa hã ti'ai ãma dasiré ìpodo hã niwapsi wa za wei mo apâ Ìmama zadawa para, hãiwa ãma tãma ìromhuri'wa norĩ siré. Tawapsi wa za danhib'apito simasisizém na 're ìnhamra, ìpire na te 're da'ab'madâ'â u'âsi mono da oto. ³² Tame te za aihĩni pese ìnho're aimasam ni, daro mono bâ 're ìdahâimana za'ra mono norĩ hã, dapoto mono bâ. Tawamhã tame wa za oto da'ãma aipo'o. Pone'ërebâ 'madâ'â'wa hã te za tinhimizama na 're sipo'o, pone'ërebâ zéré mapu hã, pone'ërebâ zéré uzé zama. Tane wa za duré wa hã da'ãma aipo'o, ìwê hã duré ìwasédé hã. ³³ 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti te te 're ì'madâ'â pese za'ra mono norĩ hã ìnhimire niwĩ wa za sôré, ta norĩ si te 're awêsãmri mono wa. 'Re ìdanomro wasété mono norĩ hã ìnhimi'e niwĩ wa za duré sôré, ta norĩ si te ìsiwi 're awê'ô pese mono wa. ³⁴ Tawamhã wa hã uburé Danhib'apito hã wa za ãne ta norĩ ma nharĩ za'ra, ìnhimire niwĩm norĩ ma: “Ìmama, ìwê si te te aima 're ìsômri za'ra wa'aba mono norĩ hã te za oto ì'rata 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo. Duréihã te te aropoto mono wamhã, ma tô sima aipisutu za'ra wa'wa, ai'ãma 're sib'a'uwê za'ra wa'aba mono da. Taha wa, te za oto ì'rata 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo, ai'ãma 're sib'a'uwê u'âsi za'ra wa'aba mono da oto. ³⁵ Ti'ab ré, mram na 're ìhâimana mono ré hã, ma tô mra hã ìma 're ìsômri za'ra wa'aba mo. Duré 'rubu ré ma tô ã hã ìma 're ì'ôb za'ra wa'aba mo. Duré asiré ô nherê, ma tô ìzô 're atob'uzu za'ra wa'aba mo, asôrôwa u atême 're ìzasi aba mono da. ³⁶ Ì'uza ô ré, ma tô asiwi 're ì'uza za'ra wa'aba mo. Duré ìhâzé wa,

ma tô asiwi 're ĩpibui wa'aba mo. Dazazéb 're, 're ĩza mono ré, ma tô duré asiwi 're ĩzabu za'ra wa'aba mo. Āne na 're ĩpawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono wa, hâiwa âma te za oto ĩsiré 're anomro u'âsi aba mo, ĩmama hã ai'âma 're ĩsib'a'uwě za'ra wa'aba mono zéb âma hã.” Āne na wa za nimahã na hã tãma ĩsiwasu'u za'ra, ĩnhimire niwĩ ĩsimasam norĩ ma.

³⁷ — Tawamhã õ norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti te te 're ĩ'madâ'â pese za'ra mono norĩ hã te za sina ĩzadanhari za'ra, âne: “Wanhib'apito, e niwa wa tô mra hã wa te aima 're sômri za'ra, mram na 're aihâimana mono ré hã. E niwa duré 'rubu na 're aihâimana mono ré, wa tô â hã wa te aima 're õb za'ra. ³⁸ E niwa wa tô aiwaihu'u õ nherě, asõ 're watob'uzu za'ra, wanhorõwa u zama 're azasi mono da. E niwa wa tô duré ai'uzazéb da hã wa te aima 're sômri za'ra, ai'uza õ wa. ³⁹ E niwa wa tô duré wa te wasiwi 're aipibu, aihâzé ré. E niwa wa tô duré atême 're wanomro, wa te 're asabu za'ra mono da, dazazéb 're, 're asa mono ré hã.” Āne te za ta norĩ hã sina amrami za'ra, ĩma.

⁴⁰ — Tawamhã wa hã uburé Danhib'apito hã wa za ta norĩ ma âne tãma rowasu'u za'ra: “Tô sena wa aima rowasu'u za'ra wa'wa. ĩsisânawã norĩ hã ti'ab ré âne na te te 're robzépata za'ra mono wamhã, dama wapu na 're hâimana za'ra mono nherě, marĩ ĩwě hã tô õhõ na hã tãma 're 'manharĩ wě za'ra wa'aba mono wamhã, ta norĩ hãiba u'âbã ma tô ĩma 're ĩ'manharĩ wě za'ra wa'aba mo.” Āne na wa za ta norĩ ma waihu'u za'ra.

⁴¹ — Tawamhã ĩnhimi'e niwĩ ĩsimasam norĩ ma, wa za nharĩ za'ra oto, âne: “A norĩ wa'wa hã ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te siwi 're aiwě'õ pese za'ra wa'wa. Mo oto ĩnhiti ai'aba'réri wa'aba, unhama ro'o u'âsi u, wa'uburé norĩ zõ 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisutuzéb u, ta norĩ nhib'apito zõ zama. ⁴² Ti'ab ré mram na 're ĩhâimana mono ré hã, ĩsa hã ĩma 're sômri za'ra wa'aba mono õ di. Duré 'rubu ré, â hã ĩma 're õb za'ra wa'aba mono õ di. ⁴³ Wa hã aima ĩwaihu'u za'ra wa'aba õ nherě, ĩzõ 're atob'uzu za'ra wa'aba mono õ di, asõrõwa u 're ĩzasi aba mono da hã. Duré ĩ'uza õ ré, asiwi 're ĩ'uza za'ra wa'aba mono õ di. Duré ĩhâzé ré, asiwi 're ĩpibu za'ra wa'aba mono õ di. Dazazéb 're, 're ĩza mono ré, ĩtême 're anomro aba mono õ di, 're ĩzabu za'ra wa'aba mono da.” Āne wa za ta norĩ ma nharĩ za'ra, ĩnhimi'e niwĩ ĩsimasam norĩ ma hã.

⁴⁴ — Tawamhã ta norĩ hã te za asa ĩma nharĩ za'ra, âne: “Apito, e niwa wa tô taré wa te 're ai'madâ'â za'ra, mram na 're aihâimana mono ré hã, duré 'rubu 're sépata mono ré hã, duré wama aiwaihu'u õ nherě, nima hawi watême 're aimasisi mono na hã, duré ai'uza âna 're aimorĩ wamhã, duré aihâzé na 're aihâimana mono ré hã, duré dazazéb 're, 're asa mono ré hã. E niwa wa tô âne na hã taré wa te 're ai'madâ'â za'ra, wa te wasiwi 're aipawaptob za'ra mono âna.” Āne te za duré ta norĩ hã ĩzadanhari na ĩma wa'rãmi za'ra, ĩnhimi'e niwĩ ĩsimasam norĩ hã.

⁴⁵ — Tawamhã ta norĩ ma, wa za duré âne rowasu'u za'ra: “Tô sena wa aima rowasu'u za'ra wa'wa. Ti'ab ré, â norĩ hã dama wapu na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã âne na te te 're robzépata za'ra mono ré hã, marĩ ĩwě na 're pawaptob za'ra wa'aba mono õ di. 'Re pawaptob za'ra wa'aba mono õ wamhã, ta norĩ hãiba u'âbã, asiwi 're ĩpawaptob za'ra wa'aba mono õ di duré.” Āne wa za ta norĩ ma, tãma waihu'u na wa'rãmi za'ra, ĩnhimi'e niwĩ ĩsimasam norĩ ma hã.

⁴⁶ — Tawamhã ta norĩ hã te za oto ai'aba'réri, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhiti, ĩsimihâzém na za te te 're ĩrobzépata u'âsi za'ra mono zéb u hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti te te 're ĩ'madâ'â pese za'ra mono norĩ si, te za ĩ'rata 're hâimana u'âsi za'ra, rowě u'âsi âma.

26

*Zeusihĩ âma da te ĩrosa'rata za'ra zé, da te dasiwi wĩrĩ da
Marcusi 14.1-2; Rucasi 22.1-2; Zuwã 11.45-57*

¹ Tawamhã Zeusihĩ hã tinhimiroti na uburé âne na te te dama rowahutu parimhã, ma tô wama nharĩ za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma, âne:

² — Romhuture di oto, dato hã da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb u hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, Ezitu hawi te te ĩdawaibuzém na âma dasipo're pu'u za'ra da, Pascowa na dato nhisi

hã. Awẽ amo na te za ãwa waptãrã, bãdã hã. ãne hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Tawapsi te za oto dasiwi ãhãiba nhomri ni, Danho'reptui'wa da 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisudu hã, da te dasiwi ãzasõmri da hãwi, wedepo'o nhonhi'rãmi na. — ãne ma tã Zezusi hã sina wama rowasu'u sirõmo za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma.

³ Tawamhã sasedoti ãpire norĩ hã, duré zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã ma tã si'rã'õtõ, Caipasihĩ nhorõwa u, 'ri za'ëtẽ u. Ta hã sasedoti ãpire uptabi, 're ãhãimana mono, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa. ⁴ Tawamhã, sitẽme si'rã'õtõ wamhã, ma tã sima ãma rosa'rata za'ra. Taha wa, te roti hã pi'uriwi siwi 'manha, Zezusi hã pi'uriwi te te siwi ãri da, da te oto dasiwi wĩrĩ da. ⁵ ãne te sima ãma roti za'ra:

— Dasa hã da te 'manharĩ za'ra ré, wa te wasiwi ãri õ di za, wazada dazahi za'ra õ'umhasite, wazada dahãimana za'ra tã da. — ãne ma tã sima ãma roti 'rãsutu za'ra.

*Pi'õ nhoprubzẽ wasu'u, Zezusihi ma
Marcusi 14.3-9; Zuwã 12.1-8*

⁶ Tawamhã Zezusi hã ma tã mo, Betãnha na 'ri wa'õtõ nhisi u. Tame te oto nhamra, Simahã nhorõwa ãma, ã'wa're ré nhorõwa ãma. ⁷ Tawamhã sai ma sãmra ré, ma tã pi'õ hã ãtẽme wi, Zezusihi u. Wedewa'u zadaze hã ma siré sada ãwisi, ëtẽ 'manharĩ 'remhã, simhi ne 'remhã ãdup syryre wamhã. Wa'ãbã za'ëtẽ di ta hã, wedewa'u zadaze hã. Wa'ãbã za'ëtẽ nherẽ, ma tã Zezusihi 'rã nhisiwi sa'wa pi'õ hã, tãma sawi wa. ⁸⁻⁹ Tawamhã wa norĩ hã Zezusihi siré 're ãwanomro mono norĩ hã ãne hã wa te 'madã'ã za'ra wamhã, wa tã sada ab'ru za'ra ni, pi'õ da. Taha wa, wa tã wasima ãma nharĩ za'ra ni, ãne:

— Oro õ hã wa'ãbã za'ëtẽ za, ma taré ã'rã nhisiwi sa'wa, wedewa'u zadaze hã. Te te dama wede 'wa'ãhã, aré wa'ãbã za'ëtẽ di. Tawamhã ãwa'ã hã te aré ãsibrob'õ norĩ ma, te te sõmri. — ãne wa tã wasima ãma nharĩ za'ra ni, pi'õ nhoprubzẽm na hã.

¹⁰ Tawamhã Zezusi hã wa te wasima ãma ãnharĩ za'ra zé hã te te wawi waihu'u za'ra wamhã, te ãne na wazadanharĩ za'ra:

— E marĩ da, te pi'õi ma ãnharĩ za'ra wa'wa. Tãma nharĩ za'ra wa'aba tã. Tã'ã. ã'uwaibaba ma tã ãne na hã ãma ãzawi wẽ. ¹¹ ãsibrob'õ norĩ hã te ai'rata 're si'ubumroi u'ãsi 'wa, 're ãpawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hã. Tanei õ di, wa hã. Ai'rata 're ãnhamra u'ãsi aba mono õ di za oto. ¹² Pi'õ hã wedewa'u zadaze hã ã'rã nhisiwi te te sa'wari wamhã, za ãdã'ã wa, da te dasiwi ãnherézéb u te te ãma ãhãiba u'ré da, ma tã ãne hã ãma 'manha, zudezu norĩ hã imanazéb zarina. ¹³ Daro mono bã te za ãwasu'u wẽ na da te 're dapo're pu'u za'ra. Tawamhã pi'õ hã te te ãma ã'manharĩ wẽ zém na zama, te za da te dasima 're wasu'u u'ãsi za'ra, ãma 're dasipo're pu'u za'ra mono da. Tã sena, wa ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. — ãne ma tã Zezusi hã wama waihu'u za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma.

*Zudasi hã, Zezusi te te dama hãiba nhomri da, te te sima ãrosa'ratazẽ wasu'u
Marcusi 14.10-11; Rucasi 22.3-6*

¹⁴ Tawamhã 12 na Zezusihi siré 're ãwanomro mono norĩ hã misi wa tã wa'maimorĩ ni, Zudasi Icarizoti na ãsisi hã sasedoti ãpire norĩ u, te te sadanharĩ za'ra da. ¹⁵ Tawamhã ãne te sadanharĩ za'ra:

— Zezusi hã ma tã asima ãwẽ za'ra wa'wa, asiwi ãri aba da. E ãne hã aima wẽ za'ra wa'aba di za, te aima ãhãiba nhomri za'ra wa'aba da hã. Aima wẽ za'ra wa'aba wamhã, e niha te za ãma ãwa'ãbã za'ra wa'wa. — ãne te ãma sadanharĩ za'ra, Zudasi Icarizoti hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa norĩ ãpire za'ra norĩ hã.

Tawamhã ãne na ãma sisaze za'ra wamhã, ma tã rob'uiprazé ãsapotore hã tãma sa'rata za'ra, 30 na ëtẽ'ubuzi'a prata 'manharĩ hã. Taha pari, ma tã tãma sõmri za'ra, Zudasihi ma.

¹⁶ Tawamhã ta hawim haré te oto Zudasi hã sima ãma rob'madã'ã u'ãsi, nimahã bãtã na Zezusi te te oto dama ãhãiba nhomrizéb da hã, danhimiza'rese ãna dahãimana za'ra ré.

*Zezusi norĩ hã Pascowa na siré ãsaihurizẽ wasu'u
Marcusi 14.12-21; Rucasi 22.7-23; Zuwã 13.21-30*

¹⁷ Tawamhã bådâ ma tô ïwa waptãrã, ï'u'ëtê duptoï'õ, da te 're ïhuri mono zé hã, Pascowa na dato nhisi hã. Taha ré, wa tô Zezusihi siré 're ïwanomro mono norĩ hã wasina tété za'ra ni, wa te wasiwi sadanharĩ za'ra da, ãne:

— E momo ma tô asima ïrowê, asô ïwanhipi za'ra zéb da hã, Pascowa na dato nhisi na ïwasaihurizéb da hã. — ãne, wa tô wasiwi sadanharĩ ni, Zezusi hã.

¹⁸ Tawamhã Zezusi te asa wama nharĩ za'ra:

— 'Ri ahâ u te za oto ai'aba'rêi wa'wa, aibã hã asiwi sôpêtê aba da. Tawamhã ãne te za tâma ïzadawa wasu'u wa'wa: “Wama rowahutu'wa hã wa za aima sadawa wasu'u za'ra ni, ãne: ‘Ïnhibãdã hã romhuture di oto, ïmama te te ïpisutuzé hã, ï'ãma. Asôrõwa ãma wa za wasa hã huri ni, ïsiré 're ïnomro mono norĩ me, Pascowa na dato nhisi na 're ïdasaihuri mono zém na hã.’ ” ãne te za tâma ïzadawa wasu'u za'ra wa'wa, aibã ma. — ãne hã ma tô Zezusi hã wama waihu'u za'ra.

¹⁹ Tawamhã ïsiré 're ïwanomro mono norĩ hã wa tô ãma uwaimrami za'ra ni, te te wama ïwaihu'u za'ra zéb zarina. Wanhipi wa tô 'manharĩ za'ra ni, Pascowa na dato nhisizém na.

²⁰ Tawamhã mara wamhã, wa oto asimro ni, wasiré wasaihuri da, 12 na wahãiba za'ra hã, Zezusihi me. ²¹ Tawamhã wasaihuri ré, ma tô Zezusi hã wama waihu'u sirõmo za'ra, ãne:

— Tô sena, wa aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. Misire te za dama ï'maihãiba nhomri 'wa.

²² ãne, wa te wasina mreme wapari za'ra wamhã, ma tô wawi tirobzei'õ pese za'ra, ïsiré 're ïwanomro mono norĩ wi hã. ãhã wamhã, misi si wa tô nasi ãma tâma romnomri za'ra ni, ãne:

— Wanhib'apito, e wa hã te dama aihãiba nhomri da bâ, te ãne wama ïnharĩ za'ra. — ãne, wa nasi wasina tâma amrami za'ra ni, ãne na hã wasiwaihu'u za'ra õ wa.

²³ Tawamhã asa te Zezusi hã duré wama nharĩ za'ra:

— Za dama ïhãiba nhomri'wa hã, ï'u'êne hã te za piza'a 're ïsiré di'i. ²⁴ Wa hã ti'ai ãma dasiré ïpodo hã duréihã ma tô ïdã'ázém na rob'ui'ére sirõmo za'ra, 'Re ïhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã. Ta norĩ hã te te ï'ãma ïrob'ui'ére za'ra zéb zarina wa za ãma mo tô, ïdã'ázéb u. Tane nherê, aibã ma, tâma 're ropipa uptabi mono di za, za te te dama ïhãiba nhomri'wai ma hã. 'Re ïhãimana u'âsi mono za te te azãri wamhã, te za sima rosa'rata, ãne: “Ïpoto õ 'wa'ãhã, aré wê di. E marĩ wa. ãne na te 're robzépata mono õ wa aré.” ãne te za 'rãwi si'ãma rosa'rata, za dama ïhãiba nhomri'wa hã. — ãne ma tô Zezusi hã wama waihu'u za'ra.

²⁵ Tawamhã Zudasi hã dama ïsõmri'wa da hã te Zezusi hã sina sadanha, ãne:

— Rowahutu'wa, e wa hã za te dama ï'aihãiba nhomri na, ma tô asina ïwaihu.

Tawamhã asa te Zezusi hã tâma tinha:

— Tane tô. Asi'uihã na ma tô ãne na hã asiwaihu. — ãne ma tô Zezusi hã tizadawa na tâma wa'rã.

²⁶ Tawamhã wasaihuri ré, ma tô ï'u'êne hã ti'ã, Zezusi hã. 'Re ïhãimana u'âsi mono ãma te ïré ãma tiwata, sõpru wa. Taha pari, ma tô te te wê'ê, ï'u'êne hã. Te te wê'êi mono parimhã, ma tô te te wama sõmri, ïsiré 're ïwanomro mono norĩ ma. ãne te oto wama nharĩ za'ra:

— ã, ï'u'êne hã huri aba. ã hã ïhãiba te wasu'u. — ãne ma tô Zezusi hã sina wama waihu'u za'ra.

²⁷ Taha pari, hãszé hã ma duré ti'ã, uwa 'ru 'rãi wa'u ïsé ré hã. 'Re ïhãimana u'âsi mono ãma te duré tiwata, sõpru wa. Taha pari, ma tô ïré te te wama sõmri, uwa 'rãi wa'u ïsé ré hã. ãne te duré wama nharĩ za'ra:

— ã, rob'rãi wa'u hã ãhuri aba, aihĩni. ²⁸ ã hã ïwapru, te wasu'u. Rob'rãi wa'u za'wari ne, te za ïwapru hã ïwi asa'wa, da'ahã zada ïdã'ã wamhã, 'Re ïhãimana u'âsi mono hã dawasédé hã te te oto 're ab'madã'ã tô mono da, da'ãma. ã hã ïwapru, ïwi sisa'wari wamhã, 'Re ïhãimana u'âsi mono hã tinhib'a'uwê ma, te te tâma ïropisutuzé hã tô sena za te te tâma ãma 're ï'uwaimrami mono zé, te wasu'u. ²⁹ Tô sena, wa za aima ïsiwasu'u za'ra

wa'wa. ãne hã rob'rãni wa'u te 're hãsi mono õ di za oto, a'ã. Niwapsi Ìmama hã uburẽ da'ãma 're sib'a'uwẽ mono wapsi, wa za durẽ te 're hãsi, asirẽ wa'aba. — ãne ma tô wama siwasu'u za'ra, Ìsirẽ 're Ìwanomro mono norĩ ma.

³⁰ Tawamhã wanho're na wa tô ãma wawata za'ra ni, 'Re Ìhãimana u'ãsi mono ãma. Wanho're za'ra parimhã, wa tô wawairẽbẽ ni, Oriwera na etẽ 'rãihã nhisi u wasi'aba'rẽ da.

*Pedru hã te te dawi Ì'udãzẽm na, Zezusi te te tãma Ìwaih'u sirõmo zẽ wasu'u
Marcusi 14.27-31; Rucasi 22.31-34; Zuwã 13.36-38*

³¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô Ìsirẽ 're Ìwanomro mono norĩ ma rowasu'u za'ra, ãne:
— A norĩ wa'wa hã ã barana, niha Ìma romhãimana wamhã, te za aihĩni asiwi Ìrẽme 'wa. Durẽihã 'Re Ìhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ãne na Ìãma rob'ui'érẽ siro, 'Re Ìhãimana u'ãsi mono mreme na hã: “Pone'èrebã 'madã'ã'wa hã wa za tĩwĩ. Tawamhã pone'èrebã hã te za ropẽ.” ãne na durẽihã 'Re Ìhãimana u'ãsi mono mreme na rob'ui'érẽ, Ìbaihã na hã. ³² Tane nherẽ, asiwi Ìrẽme aba nherẽ, ab're hawi apã Ìhãiwa'utu parip si, wa za aiwana Ìmorĩ 'wa, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi u, tamomo Ìnhopetẽ za'ra wa'aba da. — ãne ma tô Zezusi hã wama siwasu'u za'ra, Ìsirẽ 're Ìwanomro mono norĩ ma.

³³ Tawamhã Pedru, te Zezusihi ma tinha:

— Asirẽ 're Ìwanomro mono norĩ hã aihĩni za te te airẽme za'ra nherẽ, wa hã te dame airẽme õ di za.

³⁴ Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha, Pedruhu ma:

— Tô sena wa za aima rowasu'u. ãma aipo're pu'u za. ã barana si'a hãrã õ rẽ, te za si'ubdatõ dawi Ì'udã, aima Ìza'rese õ na.

³⁵ Tawamhã Pedru te durẽ tãma tinha, Zezusihi ma:

— Wa hã asirẽ Ìdã'ã da nherẽ, te dawi ai'udã õ di za, te Ì'aiwaih'u õ na hã. — ãne ma Pedru hã tizadawa na tãma wa'rã.

Tawamhã õhõ na si, wa tô wa norĩ hã Ìsirẽ 're Ìwanomro mono norĩ hã tãma wasiwasu'u za'ra ni, za wa te dawi Ì'udã za'ra õ na hã.

*Zezusi norĩ hã Zẽsemani ãma Ìsi'ubumrozẽ wasu'u
Marcusi 14.32-42; Rucasi 22.39-46*

³⁶ Tawamhã Zezusihi me, wa tô ai'aba'rẽ ni oto, Zẽsemani na rob're nhisi u. Wasihutu wamhã, ma tô wama nharĩ za'ra, Ìsirẽ 're Ìwanomro mono norĩ ma, ãne:

— ãme Ìzõ asimroi wa'aba. Õwa wa za a'ã mo asiti wa'aba, romnhiwasi Ìmama ma, Ìmreme da. — ãne ma wama siwaih'u za'ra, Zezusi hã.

³⁷ Tawamhã Pedru hã te sirẽ sãprõ, Zebedehe 'ra norĩ me. Tawamhã ma tô tiwi tirobzei'õ pese, Zezusihi wi. Za te te Ìrobzẽpatazẽ hã ma tô sima simimnhasi. ³⁸ Tawamhã Pedru norĩ ma, te rowasu'u, Zezusi hã:

— Ìpẽ'ẽzẽ hã sa'etẽ na te Ìma tihãiba. Ìpẽ'ẽzẽ uptabi wa, wa arẽ dãrã. ãme a'ã asimroi wa'aba Ì'rata, asõtõ ãna. Asõprẽ u'ãsi aba. — ãne ma tãma waih'u za'ra, Pedru norĩ ma.

³⁹ Tawamhã romhã prã na ma tô Ìsiti timorĩ za'ra, Zezusi hã. Dumana na te nomro ti'ai wa, Timama ma, mreme da. ãne te tãma mre:

— Ìmama, asima wẽ wamhã, Ìma ba'a, Ìdã'ãzẽ hã te sãpata tõ da. Tane nherẽ, te Ìsima Ìwẽzẽb uwaibaba, Ìma pisutu õ di za. Asima Ìwẽzẽb uwaibaba si, te 'manharĩ da hã, Ìma wẽ di. — ãne te Timama ma siwasu'u, Zezusi hã.

⁴⁰⁻⁴¹ Tawamhã Timama ma mreme pari, ma tô apã mo, Pedru norĩ u. Sõtõ za'ra rẽ, ma tô siza za'ra. Tawamhã Pedruhu ma, te tinha, Zezusi hã:

— E niha asimiza'rese syry na asãmra da hã, aima waih'u õ di, Ìsirẽ. Satanasihĩ zãda, asiptete sina 're aihãimana za'ra wa'aba mono da, asima 're wẽ za'ra wa'aba mono nherẽ, asi'uihã na sada 're asiptete waih'u za'ra wa'aba mono õ di. Taha wa, asimiza'rese te za ai'ubumroi wa'wa ãhãna hã, 'Re Ìhãimana u'ãsi mono wi, asima rowaptẽrẽ za'ra wa'aba

da, Wa'uburé nhimiwada'uri wasété wi, te te aipawaptob za'ra wa'aba da. — Āne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra.

⁴²Tawamhã te duré romhã prã na ĩsiti timorĩ za'ra, Timama ma mre me da. Āne te tãma mre:

— Īmama, ĩdã'ázé hã te sépata da, asima wẽ wamhã, ĩma wẽ di duré, asima ĩwẽzéb uwaibaba, ĩma pisutu da. — Āne te Timama ma siwasu'u, Zezusi hã.

⁴³Timama ma mre me pari, te duré apã mo, Pedru norĩ u. Sõtõ za'ra ré, ma duré siza za'ra. Aptã'ã si te huri u'ãsi, sõpré waihu'u ãna.

⁴⁴Tawamhã apã te duré ĩsiti timorĩ za'ra Zezusi hã, Timama ma mre me da. Si'ubdatõ ma oto sina siri. Tô õhõ na si te tãma mre, tãma ĩmre me na'rata zéb zarina. ⁴⁵Tawamhã apã te duré mo, Pedru norĩ u. Āne te duré tãma nharĩ za'ra:

— E niha bã te zahadu asõtõ za'ra wa'wa bété. Ma'ãpé, waihu'u za'ra wa'aba. Romhuture di oto bãdã hã, Īmama te te ĩ'ãma ĩpisutuzé hã. Wa hã ti'ai ãma dasiré ĩpodo hã te za aibã hã tãma ĩhãiba nhomri za'ra oto, aibã ĩwasété norĩ ma. ⁴⁶Oto aiwahutu za'ra wa'aba. Wasi'aba'réri hã. Õhõta te we oto mo, dama ĩhãiba nhomri'wa da hã. — Āne ma Zezusi hã sina tãma waihu'u za'ra, tisiré norĩ ma.

*Zezusi hã da te dasiwi ĩ'ãrizé wasu'u
Marcusi 14.43-52; Rucasi 22.47-53; Zuwã 18.3-12*

⁴⁷Tawamhã Zezusi hã zahadu te te rowasu'u ré, ma we Zudasi hã sô wi, aré ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ siré, 12 na wahãiba za'ra siré hã. Da'ahã na te duré we ĩsiré ai'aba'réri ni, sib'ézé 'wa pa ré, uibroi ré zama. Sasedoti ĩpire norĩ zadawa para te we ai'aba'réri, zudezu norĩ ma roti'wa norĩ zadawa para zama. ⁴⁸Āne ma tô Zudasi hã tãma waihu'u za'ra, te te siwi ĩ'ãri wana ré hã: “Aibã hã te tob'rata hãrã wamhã, ta hã te za asiwi ĩ'ãri 'wa.” Āne ma tô dama waihu'u, te te ãma ĩrosa'ratazém na hã, Zudasi hã. ⁴⁹Tawamhã wisi wi, ma tô ĩtème mo õne haré, Zezusihi u, awa'awi. Āne te sawi, timre me na:

— Rowahutu'wa, rowẽ na 're aihãimana mono.

Tawamhã tob'rata hãrã na ma tô sawi, Zezusi hã. ⁵⁰Tawamhã Zezusi asa te tãma tinha, ãne:

— ĩsiwadi, te we tô ĩzõ aimo, marĩ hã ĩ'ãma 'manharĩ da. Ma'ãpé, niha ĩma rob'manharĩ su'u.

Tawamhã ma tô sô ai'réri za'ra oto, Zezusihi zõ, te te siwi ãri da. Te te siwi ãri wamhã, ma tô siwi pawasisi. ⁵¹Tawamhã Zezusihi siré 're ĩmorĩ hã ĩ'rata ĩsa hã ma tô sib'ézé 'wapa waze. Te te wazere wi, ma romhuri'wa hã ãma po're nhizã, sasedoti ĩpire uptabi ma, romhuri'wa hã. ⁵²Tawamhã Zezusi te tãma tinha, ĩ'u'a'wai ma:

— Ma'ãpé, sib'ézé 'wapa hã apã sērē. Ni'wam norĩ hã sib'ézé 'wapa na te te 're danhimroi mono wamhã, asa sib'ézé 'wapa na te za da te 're simro, tô te te ãma 're ĩdanhimroi mono zéb zarina. ⁵³Te ĩsima wẽ 'wa'ãhã, wa aré Īmama wi waptẽ, hãiwa ãma tãma ĩromhuri'wa norĩ hã ahã uptabi na te te we ĩtème satõrĩ za'ra da, ãhãna ĩ'ãma sisaprĩ za'ra da, dawĩ. E ãne na ĩ'ãma rosa'rada hã waihu'u õ di bété. ⁵⁴Ī'ãma dawĩ sisaprĩ za'ra wamhã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã te te ĩ'ãma uwaimrami õ di aré, duréihã ĩsadawa wasu'u'wa norĩ te te ĩ'ãma ĩrob'ui'éré za'ra zéb zarina hã, za niha ĩ'ãma ĩromhãimanazém na hã. Taha wa, te tiwi waptērē õ di za, Īmama wi. — Āne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u, sib'ézé 'wapa na te te ĩda'mai'u'a ma.

⁵⁵Tawamhã Zezusi hã te oto dama rowasu'u, ãne:

— E wa hã danhibrob zõ dapãrĩ'wa pã, ma bété we ĩzõ aihutu 'wa, sib'ézé 'wapa ré, uibroi ré zama. Bãtã sidãpãsi wa tô asõ'a wa'aba 're ĩsimasisi, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb ãma 'ri 'wawi wa'ra 're, te dama 're rowahutu mono da. Zapre bété, tameb ré asiwi ĩ'ãri za'ra wa'aba õ di. ⁵⁶Tane tô. Āne hã ma tô ĩ'ãma tiromhãiba ãhãna hã, duréihã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimi'ui'éré hã te te ĩ'ãma uwaimrami da. — Āne te dama siwasu'u, Zezusi hã.

Tawamhã ãsiré 're ãwanomro mono norĩ hã wa tô oto rême za'ra ni. Wawara sina wa dawi wasisa're.

Dama roti'wa norĩ hã ãsi'rã'õtõtõzé wasu'u, Zezusihi zada

Marcusi 14.53-65; Rucasi 22.54-55, 63-71; Zuwã 18.12-14, 19-24

⁵⁷ Tawamhã Zezusi, da te oto dasiwi âri wamhã, ma tô dasiwi saprõni ni, Caipasihĩ nhorõwa u, 'Re ãhãimana u'âsi mono ma da'ãma romhuri'wa ãpire uptabi nhorõwa u, sasedoti ãpire uptabi u. Tame ma tô sô si'rã'õtõtõ, 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ hã, duré dama roti'wa norĩ hã. ⁵⁸ Zezusi hã da te dasiwi saprõni ré, te Pedru hã romhã na te te pibu. Sasedoti ãpire uptabi nhorõwa u, te ãsarina mo. Wisi wamhã, 'ri 'wawi wa'ra 're, ma âzé. Sébré wamhã, tame te dame nhamra rowi, 'Re ãhãimana u'âsi mono nhorõwa 'madã'ã'wa norĩ me. Zezusi hã te te 'madã'ã da, te nhamra, niha da te tãma rob'manharĩ õ'umhasite.

⁵⁹ Tawamhã sasedoti ãpire norĩ hã, duré uburé zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã, te ni'wam norĩ zô tinhopré, Zezusi hã marĩ te te 're ã'ab'manharĩ wasété mono zém na, sadawa nhipese na te te siwi ãma hiri da, tawapsi romanu norĩ hã te te siwi wĩrĩ da.

⁶⁰ Tawamhã da'ahã na ma tô taré Zezusihi ãma ãwasédé hã sa'ra ni, dama roti'wa norĩ nho'a. Tane nheré, ãma dasisaze za'ra õ di, ãwasédé hã dasisõ'a da te ãma ãsa'ra za'ra zém na hã, taha zarina si, da te oto dasiwi ãwẽ'õzéb da hã. Taré te nasi ãwasédé hã ãma sa'ra ni, dazadawa nhipese na. Tawamhã aibã norĩ hã ma tô sipisutu zahuré, dama ãpire norĩ nho'a, ãwasédé hã te te ãma ãhiri zahuré zéb da hã. ⁶¹ ãne te oto wasu'u zahuré Zezusi hã, ãsõ'a za'ra:

— ã hã aibã hã ma tô ãne dama siwasu'u, sadawa nhipese na: “Wa hã ãma waihu'u pese di, ã hã 'ri 'rãihã hã te sãmra da, 'Re ãhãimana u'âsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zé hã, duré apã te 'ri su'u da, si'ubdatõ bâdã hã ã'ãma si'utõrĩ õ ré, te 'ri pari da.” ãne ma tô dama siwasu'u. — ãne te aibã norĩ hã Zezusi hã taré wasu'u zahuré.

⁶² Tawamhã sasedoti ãpire uptabi hã ma tô hãwi za, dawa'wa. ãne te sadanha, Zezusi hã:

— E asadawa na dama ãma wa'rãmi ãna, da te dasiwi ã'ãwasu'u wasété na hã. E tô ãsarina ma tô ãwasédé hã ã'ãma hiri zahuré. E taré. — ãne te sadanha.

⁶³ Tane nheré, te Zezusi hã ari'iwĩ za. Tawamhã sasedoti ãpire uptabi hã te duré sadanha:

— E a hã Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãimana u'âsi mono te te ã'ãpisudu. E a hã 'Re ãhãimana u'âsi mono 'ra. Ma'ãpé sena na wama asiwasu'u na. Wawi ã'udã tõ, 'Re ãhãimana u'âsi mono nho'a.

⁶⁴ Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— Tahata ma tô tane hã tô ã'ãma ãwaihu. ãne wa za duré aima ãsiwasu'u za'ra wa'wa. Wa hã dasiré ãpodo hã te za asiwi ã'madã'ã za'ra wa'wa, ãwaihu'u pese uptabi nhimire niwĩ 're ãnhamra mono na, dama ãpire na. Hãiwa'a na apã we ãmorĩ wamhã, te za ãne na ã'madã'ã za'ra wa'wa. — ãne ma tô Zezusi hã tãma siwasu'u za'ra.

⁶⁵ Tawamhã sasedoti ãpire uptabi hã, Zezusihi mreme te te wapari wamhã, ma tô ti'uza hã hãiwazu, te te wẽ'õ wa, tipẽ'ẽ na sada sahi wa. Tawamhã ãsi'rã'õtõtõ norĩ ma, te oto tinha, ãne:

— Tãibã oto. Aibã aimawi norĩ zô, ã'maihãrã aba õ di za, Zezusi te te wama ãwasu'u za'ra da hã, ãwasété na. 'Re ãhãimana u'âsi mono newa, si'uihã na ma tô tiwaihu'u pe hã sina tihĩ, wasine 're hãimana mono nheré. Si'uihã na ma tô timreme wasété. ãmreme ma tô ãwapari za'ra wa'wa. ⁶⁶ E marĩ tawamhã, ma tô ãma ãpisutu za'ra wa'wa. — ãne te ãma da'a'mahã.

Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— Tiwasédé hã ma tô 'manha. Te za tô dãrã.

⁶⁷ Tawamhã te te oto siwi wẽ'õ pese za'ra wa, ma tô tizadaipro na nasi siwi ubu uptob za'ra. Tinhĩ'rata hi'rãti na, te duré nasi siwi ahã. Tinhĩ'rata na te duré nasi ã'ubu wi siwi ahã. ⁶⁸ Tawamhã te te nasi siwi ahãri sina, te nasi 'mahãrã za'ra, ãne:

— A hã danho'reptui'wai wamhã, ma'ãpé ai'azâri'wa norĩ hã wama wasu'u za'ra na.
— ãne te nasi ãma wa'ẽ za'ra sina 'mahârâ za'ra.

Pedru hã, Zezusi te te dawĩ ã'udâzé wasu'u

Marcusi 14.66-72; Rucasi 22.56-62; Zuwã 18.15-18, 25-27

⁶⁹ Tawamhã Pedru, 'ri 'wawi wa'ra 're, rowi sãmra ré, ma tô pi'õ hã 'rãwi ãtẽme za. Sasedoti ãpire uptabi ma romhuri'wa, pi'õ hã. ãne te tãma tinha, Pedruhu ma:

— A zama te Zezusihi siré 're aimo, Darireza ãma aré 're ãsãmra mono siré.

⁷⁰ Tawamhã Pedru te tiwi ai'udã, uburé danho'a, ãne:

— Te waihu'u õ di, we ãma ãnharĩ hã. — ãne ma pi'õi ma, asa tizadawa na wa'rã.

⁷¹ Tawamhã te oto mo, 'ri 'wawi wa'ra ãma 'ridawa u. Tame sãmra ré, ma tô duré pi'õ ãhãiba amo hã tisã Pedru hã, 'Re ãhãmmana u'ãsi mono ma da'ãma romhuri'wa norĩ nhĩb'apito ma romhuri'wa hã. Te te sãmri wamhã, ã'rata ãsimasam norĩ ma, te wasu'u za'ra, ãne:

— Õ hã Zezusihi siré 're ãmorĩ, Nazaré ãma aré 're ãsãmra mono siré.

⁷² Tawamhã Pedru te duré dawĩ ai'udã, ãne:

— Tô sena, wa aima ãsiwasu'u za'ra wa'wa, 'Re ãhãmmana u'ãsi mono nho'a. Ta hã ãma sa'rese õ di, aibã hã.

⁷³ Tawamhã syry na ãma ronomro wi, ma duré ã'rata ãsimasam norĩ hã 'rãwi ãtẽme aimasa Pedruhu u, te te tãma nharĩ za'ra da, ãne:

— Darireza ãma 're ãdamreme zusi mono ne, aimreme hã. Taha wa, wa tô wasiwi aiwaihu'u ni, Darireza ãma aré 're asãmra mono na. Taha wa, tô sena wa tô duré wasiwi aiwaihu'u ni, Zezusihi siré 're ãnomro mono norĩ siré 're aimorĩ na. — ãne hã ma tô tãma waihu'u za'ra, Pedruhu ma.

⁷⁴ Tawamhã Pedru te asa tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Mare di. Tane na ãwaihu'u nherẽ, õ hã ãma sa'rese õ di. Tô sena te aiwi udã za'ra wa'aba di pâ, 'Re ãhãmmana u'ãsi mono te te ã'azãri pé. — ãne te tãma sina waihu'u za'ra.

Tawamhã ãne na dama siwasu'u wi, ma tô si'a hã hãrã watobro, awa'awi. ⁷⁵ Tawamhã Zezusi te te tãma ãwaihu'uzém na ma sina po're puru, Pedru hã. ãne Zezusi te te tãma ãwaihu'u sirõmo zé hã, ãsõwa: “Si'a hã hãrã õ ré, si'ubdatõ te za dawĩ ã'udã, ãzadawa para õ nherẽ.” ãne Zezusi hã te te tãma ãwaihu'u sirõmo zé hã.

Tawamhã ãne na oto ãmreme na sina po're pu'u wamhã, ma tô watobro rob u, Pedru hã. Taha wa, te oto aiwa'õ, sina pê'ẽzé uptabi wa.

27

Zezusi hã, apito Piratuhu u, da te dasiwi ãsaprõnizé wasu'u

Marcusi 15.1; Rucasi 23.1-2; Zuwã 18.28-32

¹ Tawamhã mararé ma uburé sasedoti ãpire norĩ hã, duré zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã si'rã'õtõ, te te sima ãma roti za'ra da, Zezusihi ãma, te te dama sõmri za'ra da, da te dasiwi ãwĩrĩzéb da hã. Taha da, te roti hã sima 'manharĩ za'ra, Zezusihi hãiba na. ² Tawamhã sasedoti ãpire norĩ zadawa para, ma tô Zezusi hã dasiwi pawasisi ni, da te dasiwi saprõni da, Piratuhu u. Ta hã Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma da'madã'ã'wa, romanu norĩ nhĩb'apito uptabi nhimipisudu. Tawamhã ãtẽme da te dasiwi ãwisi wamhã, ma tô tãma hãiba nhomri ni, Zezusi hã, Piratuhu ma.

Zudasihĩ dã'ãzé wasu'u

Atusi 1.18-19

³ Tawamhã Zudasĩ, dama ãhãiba nhomri'wa hã, Zezusi dã'ã da, da te dasiwi ãpisutu na siwaihu'u wamhã, ma tô si'ruiwapa. Taha wa, 30 na rob'uiprazé ãsapotore hã ãtẽ'ubuzi'a prata 'manharĩ hã ma tô apã tãma sõmri za'ra, sasedoti ãpire norĩ ma, duré zudezu norĩ ma roti'wa norĩ ma zama. ⁴ Tawamhã ãne ma tô tãma siwaihu'u za'ra:

— Īwasédé hã wa tô 'manha, âhãna hã. Marĩ hã te te 'manharĩ wasété õ nherẽ, wa tô aima hãiba nhomri za'ra wa'wa, asiwi wĩrĩ aba da. — ãne na ma tô tãma siwẽ'õ za'ra Zudasi hã, dama ĩpire norĩ ma.

Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— E marĩ, wa te wasiwi ãma 'manharĩ da bâ. E wate bâ. Ta hã ate hã. Asiwaprosi ma aiwasédé hã ãma ĩ'manha. — ãne ma asa tãma waihu'u za'ra, Zudasihĩ ma.

⁵ Tawamhã Zudasi hã rob'uiprazé ĩsapotore ma tô sãmra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb ãma, 'ri para. Te te sãmra pari, ma tô watobro rob u. Tawamhã siwĩrĩ da, ma tô 'rãwi sisõ'reti, wedenhorõ na.

⁶ Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa norĩ ĩpire za'ra hã ma tô rob'uiprazé ĩsapotore hã siwi waibu, sasedoti ĩpire norĩ hã. Te te siwi waibui wamhã, ma tô sima ãma roti za'ra, ãne:

— ã hã rob'uiprazé hã dawapruĩ wa'âbâzé. Taha wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te ãma ĩrob'ui'érezéb zarinaĩ õ wa, rob'uiprazé nhemezéb 're, wa te wasiwi sērẽ waihu'u õ di za, wedehãpã 're, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb te, danhoprubzé wazari. — ãne ma tô sima ãma rowaihu'u za'ra.

⁷ Taha wa, ãma sisaze za'ra parimhã, tô õhõ na rob'uiprazém na ti'a hã ma tô siwi uipra, zé na piza 'manharĩ'wa nhipti'a hã. Darob amoi hawi, Zeruzarẽ u 're ĩdasihutu mono norĩ hã tame 're dadã'ã za'ra mono wa, adã da te 're ĩsême mono zéb da hã, ma siwi uipra, ãma. ⁸ Taha wa, ti'a hã Dawapruĩ wa'âbã na da te dasiwi ĩ'uipra na te oto da te 're sisi za'ra. ⁹⁻¹⁰ ãne ma tô tiromhãiba, duréihã 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã te te ãma ĩrowaihu'u sirõmo zéb zarina, Zeremiasi na ĩsisi hã. ãne na ma tô ãma rob'ui'ére siro, duréihã:

“Tawamhã 30 na rob'uiprazé ĩsapotore hã ma tô ubuni na siwi ti'ã, zé'a na piza 'manharĩ'wa nhipti'a hã te te siwi ãma uipra da. Taha wa, ma tô Izarazéhé nhihudu norĩ hã siwi pisutu, 30 na te te tãma ĩwa'âbã za'ra zéb da hã. ãne ma tô 'manharĩ za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩma ĩ'ruzéb zarina, te tãma 'ru za'ra da.”

ãne duréihã ma tô Zeremiasi hã ãma rob'ui'ére siro, ãne na hã.

*Apito Piratu, Zezusi te te ĩsadanharĩzé wasu'u
Marcusi 15.2-5; Rucasi 23.1-5; Zuwã 18.33-38*

¹¹ Tawamhã Zezusi hã Zudeza ãma da'madã'ã'wa nho're, te oto za, Piratuhu nho're. Tawamhã Piratu te sadanha, ãne:

— E a hã, zudezu norĩ nhib'apito.

Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— Tahata ma tô tane hã tô ĩ'ãma ĩwaihu. — ãne ma asa tizadawa na tãma ãma wa'rã.

¹² Tawamhã sasedoti ĩpire norĩ hã duré dama roti'wa norĩ hã ma tô siwi wasu'u wasété za'ra Zezusi hã, Piratuhu ma. Tane nherẽ, Zezusi hã tizadawa na te te tãma ãma wa'rãmi za'ra õ di, asa. ¹³ Tawamhã Piratu te oto sadanha:

— E asina dazadawa 'rui õ di bété, da te nasi dasiwi aiwasu'u wasété za'ra zém na hã. E asi'uihã na asadawa na wa'rãmi ãna, dama. — ãne ma tô aré Piratu hã Zezusihi ma waihu'u.

¹⁴ Tawamhã dama ĩpire norĩ hã te te nasi siwi wasu'u wasété za'ra nherẽ, tizadawa na te te ãma wa'rãmi õ di, Zezusi hã. Te te ãma wa'rãmi õ uptabi di. ãne wa, ma tô apito Piratu hã ãma titob'uzu, Zezusihi ãma.

*Zezusi, da te dasiwi wĩrĩ da, Piratu te te dama ĩhãiba nhomrizé wasu'u
Marcusi 15.6-15; Rucasi 23.13-25; Zuwã 18.38-19.16*

¹⁵ Pascowa na dasai 'manharĩzép sidãpãsi, ma tô apito Piratu hã misi si te te 're da'azani, dazazém hawi, da te tiwi 're ĩwaptērẽ za'ra mono zéb zarina.

¹⁶ Aibã hã dazazéb 're, te dame 're sa, Barabasi na ĩsisi hã, ĩhãimana wasété na dama ĩwaihu'u pe hã. ¹⁷⁻¹⁸ Zezusi hã ĩwẽ na si te te dama 're rowahutu mono 'ru te, ma tô

zudezu norĩ ma ĩpire za'ra norĩ hã te te siwi 're 'ruiwapari, õ norĩ upana Zezusihi ãma si 're datob'uzu za'ra mono 'ru te. ãne zarina ma tõi siwi hãiba nhomri za'ra tãma, apito Piratuhu ma. ãne na da te dasiwi 're ĩ'ruiwapari za'ra mono zéb zarina, da te tãma ĩhãiba nhomri na ma tõi apito Piratu hã ãma da'awaihu'u. Taha wa, te ãne ãma da'azadanha, da'ahã na, ĩtẽme dasi'rã'õtõ wa:

— E 'wa hã te tawamhã asima ĩwẽ za'ra wa'wa, te tãma ĩrob'ru da hã. E Barabasi. E Zezusi, Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te ĩpisutu na da te 're ĩsisi za'ra mono. — ãne te ĩhãiba na zahuré ãma da'azadanha, Piratu hã.

¹⁹Tawamhã Piratu hã te te 're ĩda'awaihu'u mono zéb da, roti ma, 're ĩsimasisi mono zéb ãma sãmra ré, ma tõi ĩmro hã timreme hã tãma tisõ. ãne ma tãma waihu'u:

— Ma'ãpé ãma rosazãri, aibã ãma. Ta hã tiha te te 're ab'manharĩ mono õ di. Barana hã ĩnhotõ 'rowi te ĩsawērëzém na hã wa tõi ãma robzépata za'ëtẽ, taha na hã. ãma ĩpẽ'ëzé uptabi di. Taha wa, te za ãma ĩrosazã. — ãne na ma tõi ĩmro hã tãma sadawa wasu'u ni, Piratuhu ma.

²⁰ãne ré, ma tõi sasedoti ĩpire norĩ hã duré dama roti'wa norĩ hã da'ahã norĩ ma 're sadawa si'aba'rẽ za'ra, Barabasihi si Piratuhu wi, da te waptërẽ za'ra da, dazazém hawi te te tãma rob'ru da, duré Zezusihi si te te dama hãiba nhomri da, taha si da te dasiwi wĩrĩ da, ĩsadawa para. ²¹Tawamhã apito Piratu hã ma tõi duré da'mahãrã na sahu, ãne:

— E 'wa hã te tawamhã asima ĩwẽ za'ra wa'wa, te aima tãma ĩrob'ru za'ra wa'aba da hã, dazazém hawi aima watobro za'ra wa'aba da.

Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra ni:

— Barabasihi ma, rob'ru na, taha si dazazém hawi watobro da.

²²Tawamhã Piratu te duré ãma da'azadanharĩ zahu, ãne:

— E marĩ, wa za tawamhã aima ãma pisutu za'ra wa'wa, Zezusihi ãma hã, Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te ĩpisutu na da te 're ĩsisi za'ra mono ãma hã.

Tawamhã aihĩni ma tõi ãne ãma 'mahãrã za'ra ni:

— Wedepo'o nnonhi'rãmi na da te dasiwi sasõmri, dã'ã da.

²³Tawamhã Piratu te duré asa dama tinha:

— E marĩ te te 're ab'manharĩ wasété mono bã. — ãne te dama tinha, asa.

Tane nherẽ, ãne na hã da te wapari õ di. Dahãrã 'rãihã na te oto nasi 'mahãrã za'ra ni:

— Wedepo'o nnonhi'rãmi na da te dasiwi sasõmri, dã'ãre da. — ãne te dahãrã 'rãihã na nasi dasiwi 'mahãrã u'ãsi ni, Zezusihi hãiba na.

²⁴Tawamhã Piratu, marĩ hã te te oto ãma waihu'u õ di, da te oto dasiwi ãma ĩrosazãrizéb da hã. Aihĩni te oto õhõ da si tahãimana za'ra ni, Zezusihi da, dazahi uptabi na. ãne na te te sina waihu'u wamhã, ma tõi piza'a zõ da'mazatõ, ãma sisimisõ da, uburé danho'a. Tawamhã Zezusihi ãma marĩ ĩwasédé hã te te ĩ'manharĩ õ na aihĩni da te ĩwaihu'u za'ra zéb da hã, ma tõi danho'a sisimisõ. ãne te duré dama siwasu'u:

— Zezusi hã da te wĩrĩ da, te dama 'rui wamhã, ĩwasédé hã te 'manharĩ õ di za, wa hã. Mare di. Ate za'ra wa'aba si, ta hã. — ãne te Piratu hã dama siwasu'u.

²⁵Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra ni:

— Wẽ di tõi. Wa te wasiwi ĩwaptërëzéb zarina, da te dasiwi wĩrĩ wamhã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te wahã za'ra pé tõi, wa'ra norĩ zama wanhihudu norĩ zama, wawasédé hã wa te ãma 'manharĩ za'ra di pá. — ãne ma asa tãma tasiwaihu'u za'ra ni, Piratuhu ma.

²⁶Tawamhã da te tiwi ĩhãiba waptërẽ za'ra zéb uwaibaba, ma tõi Piratu hã da'wapéi'wa norĩ ma 'ru za'ra oto, Barabasihi ma si te te tãma rob'ru da, dazazém hawi dama watobro da. Ma tõi duré tãma 'ru za'ra, Zezusi hã powawẽ hãiwaré na te te siwi 're pré'é mono da, taha pari te te duré siwi sasõmri da, wedepo'o nnonhi'rãmi na dã'ã da oto.

*Zezusihi ãma, da'wapéi'wa norĩ hã nasi ĩwa'ẽ za'ra zé wasu'u
Marcusi 15.16-20; Zuwã 19.2-3*

²⁷ Tawamhã Piratuhu ma da'wapéi'wa norĩ hã ma tô Zezusi hã siwi 'mazé ãsõrõwa u, 'ri 'rãihã u. Te te siwi 'mazébré wamhã, tame da'wapéi'wa norĩ hã ma tô aihĩni ãma si'rã'õtõ. ²⁸ Tawamhã ã'uza hã ma tô siwi waze. Tisi'ubuzém na ma ãwa'rãmi siwi ãma hãiba ubu, ti'uza hãpa ãhã pré na, danhib'apito ãma 're ãsi'uza za'ra mono zém ne hã. ²⁹ 'Wabzéré panhipti hã ma duré sada 'ma'manharĩ za'ra, ã'wa ahã hã. Taha pari, ma ã'rã nhisiwi tãma hiri za'ra, te te ãma siwi sõpre da, danhib'apito hã ãma 're ãsõpre za'ra mono ne hã. Wedehu ma duré ãsib'rata tãma hiri za'ra, ãsib'rata nhimire niwĩ, danhib'apito hã tinhiwedehu ré, 're ãsimasisi mono ne. Tawamhã hi'rãtitõ ma tô nasi ãsõ're tãma asimro, ãma wa'ẽ za'ra sina te te nasi sawi za'ra da, ãne:

— Zudezu norĩ nhib'apito, rowẽ na 're aihãimana mono. — ãne te nasi ãma tiwa'ẽ za'ra, tô sena newa.

³⁰ Tizadaipro na te duré nasi siwi uptob za'ra. Wedehu te duré nasi tiwi mrami za'ra, ã'rãni wi, te te nasi siwi ãma ahãri da. ³¹ Tawamhã nasi ãma wa'ẽ za'ra parimhã, zazahã hãpa ãhãpré hã ma tô apã tiwi wazere za'ra. Apã ma duré siwi uza, 're ãsi'uza mono zém na. Taha pari, te oto siwi saprõ, te te siwi sasõmri da oto, wedepo'o nhonhi'rãmi na.

*Zezusi hã da te ãsasõmrizé wasu'u, wedepo'o nhonhi'rãmi na
Marcusi 15.21-32; Rucasi 23.26-43; Zuwã 19.17-27*

³² 'Ri nõ'õmo nhiti te te oto Zezusi hã siwi wazere wamhã, aibã hã ma tô siwi tisã, Sima na ãsisi hã. Sireni na ãsa'ru nhisi hã. Te te siwi sãmri wamhã, ma tô tãma 'ru za'ra da'wapéi'wa norĩ hã, wedepo'o nhonhi'rãmi hã tinhisé te te tãma ãri da, Zezusi te te sisada ã'ãri hã. ³³ Tawamhã ma tô oto siwi ãwisi, Dodota na sa'a nhisi u, da te 're ãdanhimroi mono zéb u. Dodota hã wasimremezém na Da'rãihã na sa'a nhisi, te wasu'u. ³⁴ Tamomo te te siwi ãwisi wamhã, uwa 'ru 'rãni wa'u ãsé hã ma tô aré tãma sõmri za'ra Zezusihi ma, wedewa'u ãsé na ãwazari ré hã, te te hã'rẽne da. Tane nherẽ, te te téiwai wamhã, te te sima wẽ õ di, te te hã'rẽne da, Zezusi hã. ³⁵ Tawamhã ma tô oto siwi sasõ, wedepo'o nhonhi'rãmi na. Te te siwi sasõmri pari, ma tô ãtẽ zapotore ã'ui'éré ré hã nasi sima sãmra da'wapéi'wa norĩ hã, Zezusihi uzazéb zõ. Taha zarina, ma tô sima ãma aipé. ³⁶ Taha pari, te oto ã'rata asimro, Zezusi hã te te dawĩ 'madã'ã za'ra da, hãwi sa'o ré. ³⁷ Tawamhã Zezusihi 'rã nõ'õmoi baba ma tô siwi sasõ, wedepo'o na rob'ui'éré hã, ãwasédé hã da te ãma ãhirizéb ui'éré ré hã. ãne ãma ãrob'ui'éré hã: “ã hã Zezusi, zudezu norĩ nhib'apito.” ³⁸ Zezusihi me ma tô aibã norĩ hã dasiwi sasõmri zahuré ni, ãsiré dã'ã zahuré da. Danhibrob zõ dapãrĩ'wa norĩ, aibã norĩ hã. Te ãma aiwa'aba zahuré ãsimire niwĩ, duré ãsimi'e niwĩmhã.

³⁹ ãwa'wai baba, da te nasi ãro'rahãri za'ra norĩ hã te nasi ãma tawa'ẽ za'ra ni, Zezusihi ãma. Nasi ãma da'rãsiwanarĩ za'ra sina, te nasi ãma wasété za'ra ni. ⁴⁰ ãma dawa'ẽ sina, te duré nasi ãne tãma nharĩ za'ra ni:

— Oro a hã asima roti za, 'ri 'rãihã hã sãmra da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zé hã, duré apã 'ri da, si'ubdatõ bãdã hã ai'ãma si'utõrĩ õ ré. A hã tô sena 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ra wamhã, ma'ãpé asisõ'reptu na. Wedepo'o nhonhi'rãmi hawi we si'ra na, atã'ã tõ da. — ãne te nasi ãma dawa'ẽ za'ra sina 'mahãrã za'ra ni.

⁴¹ Sasedoti ãpire norĩ zama te duré nasi ãma tiwa'ẽ za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré na dama rowahutu'wa norĩ zama, dama roti'wa norĩ zama. ãne te nasi ta norĩ hã ãma tiwa'ẽ za'ra:

⁴² — Oro õ hã ãzarazéhé nhihudu norĩ nhib'apito za. E niha hã bété, tinhimromhõsi na te te 're da'anho'reptui mono nherẽ, 'rãwi sisõ'reptu waihu'u õ di bété oto. ãhãna wedepo'o nhonhi'rãmi hawi, we te te si'ra pé, wa te wasina ã'umnhasi za'ra zéb da hã. ⁴³ Õ hã ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te sina 're umnhasi, ãsiré 'rãwi 're ãmorĩ u'ãsi na. Ma tô duré dama 're siwasu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ra na. Ma'ãpé ãhãna 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te sõ'reptu oto, wanho'a. — ãne te nasi ãma tiwa'ẽ za'ra, zudezu norĩ ma ãpire za'ra norĩ hã.

⁴⁴Tawamhã danhibrob zô dapãrĩ'wa norĩ hã ma tô duré nasi dasiré ãma tiwa'ë zahuré, ãsiré dâ'â zahuré da, da te dasiwi ãsasõmri zahuré hã.

Zeusihĩ dâ'âzé wasu'u

Marcusi 15.33-41; Rucasi 23.44-49; Zuwã 19.28-30

⁴⁵Tawamhã ma tô ti'abzuma oto. Abzuma wamhã, ma tô tirobra, daro mono bâ. Bâdâ siprazéb u, te oto robra si nomro. ⁴⁶Tawamhã bâdâ sipra wi, te Zeusihĩ hã Timama hã sa'ëtë sina 'mahã:

— Eri, Eri, rema sabatani. ãne wamremezém na hã: “Ïnhib'apito, Ïnhib'apito, e marĩ da, ma tô oto ãrë.”

⁴⁷Tawamhã ni'wam norĩ hã ãrata ãsimasam norĩ hã Zeusihĩ hãrã te te wapari za'ra wamhã, ma tô sima rowasu'u za'ra, ãne:

— Õhõta Eriasihi zô te hã, te te we pawaptob da. — ãne te sima ãma romnomri za'ra.

⁴⁸Tawamhã ni'wa hã ãrata ãsimasam norĩ siré hã si'aba'rë na ma tô piza 're upsõzém ne hã 'mai'ã, uwa 'ru 'rãĩ wa'u ãsé na te te tãma ãma di'i da, Zeusihĩ ma, ãwa'ãbã syry na. Tawamhã wedewarë 'rãsutu na ma tô ãma sapu'u, Zeusihĩ ma, te te wë da, te te upsõmri da. ⁴⁹Tane nherë, ãsiré ãsimasam norĩ hã ma tô ãma sipa'uwati za'ra, ãne:

— A'ã pé, wanhimipari za'ra wa'aba a'ã, Eriasi we ãtëme morĩ õ'umhasite, te te sõ'reptu da, dâ'ã tã da. — ãne te a'ã siwi ãma pa'uwati, te te tãma sõmri tã da, te te ã'upsõmri da hã.

⁵⁰Tawamhã Zeusihĩ hã ma tô duré tihãrã 'rãihã na ãma sahu, ãrëme ma. Taha pari ma pë'ë hai'utõ.

⁵¹Dã'ã wi, zazahã ãhãpa hã 'ri 're wa'wa nhitobzé hã ma uihã na hãihaipo'o aiwa, hãimo hawi pi'reba, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhorõwa ãma hã. Ti'a hã te duré sãã'ã. Sãã'ã wamhã, ëtë tãmo wawë hã ti'a 're ãsimi'wara mono zama ma tãmo sipo'o. ⁵²⁻⁵³Taha wa, ma tô duré adã'ã 'ru hã si'ridawa za'ra. Si'ridawa za'ra wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhĩb'a'uwë norĩ hã arë 're ãdã'ã za'ra mono hã ma tô apã ahãiwa'utu ahã uptabi na, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Ta norĩ hã, Zeusihĩ hã ab're hawi za hãiwa'utu parimhã, te za ab're hawi wairë. Tawamhã Zeruzarë u te za asisi, 'ri nho'u ãwë uptabi u, dama sihãi'rë za'ra da. Tawamhã da'ahã uptabi na te za ãma tanhoprë ni, tame.

⁵⁴Tawamhã Zeusihĩ te te dawĩ ã'madã'ã za'ra norĩ hã da'wapëi'wa norĩ hã, durë da'wapëi'wa norĩ wada'uri'wai me, ti'a ãsãã ãwatobro hã te te 'madã'ã za'ra wamhã, durë uburë ropipa ãwairëbé mono te te 'madã'ã za'ra wamhã, ma tô sa'ëtë uptabi tipë'ëwara za'ra. Tawamhã ãne te sima nharĩ za'ra:

— Nare õ hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ra. — ãne ma tô ta norĩ hã ãma titob'uzu za'ra, da'wapëi'wa norĩ hã.

⁵⁵Tawamhã pi'õ norĩ hã ahã na te 'madã'ã za'ra romhã na, Zeusihĩ hã hãiwi sa'o ré. Ta norĩ hã ma tô ãsiré 're nomro Darireza hawi, Zeruzarë u, te te siwi 're pawaptob za'ra mono da. ⁵⁶Ta norĩ me, te Mariza Madarena hã dame za. Marizaha hãiba amo zama te dame za. Taha 'ra hã Ti'adu, Zuzé durë. Zebedehe mro zama te durë pi'õ norĩ me za.

Zeusihĩ dã'ã pari, da te dasiwi ãsëzë wasu'u

Marcusi 15.42-47; Rucasi 23.50-56; Zuwã 19.38-42

⁵⁷Tawamhã ma tô bâdã hã aipra pese oto. Taha wa, aibã ãsibro pe hã ma tô mo Piratuhu u, Zuzé na ãsisi hã. Ta hã Arimateza na 'ri nho'õmo nhisi ãma 're ããmra mono. Ta hã Zeusihĩ nhimiroti si te te 're ã'madã'ã pese mono. ⁵⁸Tawamhã, Piratuhu u oto morĩ wamhã, ma tô Zeusihĩ hãiba hã tiwi waptë, ab're 're, te te sërë da. Tawamhã apito Piratu ma tô dama ti'ru, Zeusihĩ hãiba hã da te tãma 'ru da. ⁵⁹Tawamhã Zuzé hã Zeusihĩ hãiba, ma tô ti'ã. Taha pari ma tô ubu, zazahã ãhãirã na. ⁶⁰Te te hãiba ubu pari, ma oto tite ab're sirõmo wa tisë Zuzé hã, sa'a zahãpã da te arë tãma ã'ab're sirõmo wa. Taha pari ma tô ëtë tãmo zapodo hã te te pizari, ab're te te ãma ãrë sitob da. Te te sito pari, te oto mo, õne harë. ⁶¹Zuzé hã Zeusihĩ hãiba te te sërë ré, te pi'õ norĩ hã ab're nho'õmoi baba aimasisi

zahuré, Mariza Madarena norĩ hã duré Mariza ìhâiba amoi me. 'Râwi te te ãma 'madâ'â zahuré da, te ì'rata aimasisi zahuré.

Da'wapéi'wa norĩ hã, ab're nhitobzé te te siwi ì'madâ'â za'ra zé wasu'u

⁶² Tawamhã oto ãma awẽ wamhã, sasedoti ìpire norĩ hã, duré parisezu norĩ hã ma tó Piratuhu nhorõwa u si'rã'õtõ, sabadu na romhuri zahârizém na. ⁶³ Ìtẽme si'rã'õtõ wamhã, ãne te tãma nharĩ za'ra:

— Apito, õ hã ìsadawa nhipe hã zahadu 're morĩ ré, dama 're ìsiwasu'u mono zém na wa tó ãma wapo're pu'u za'ra ni, ãhãna hã. ãne te dama 're siwasu'u: “Bâdâ si'ubdatõ ì'ãma si'utõrĩ õ ré, wa za apâ hãiwa'udu.” ãne dama 're ìsiwasu'u mono zé hã. ⁶⁴ Taha wa, áté ìsiré 're ìnomro mono norĩ hã te za apâ siwi waze ìhâiba hã, pi'uriwi. Tawamhã áté sadawa nhipese na te za duré dama wasu'u za'ra, apâ ab're hawi ìhâiwa'utu na hã. Zezusi hã 're morĩ ré, sadawa nhipese na te tó dama 're siwasu'u. Tane nherẽ, ìsiré 're ìnomro mono norĩ hã ãne na te te dama wasu'u za'ra wamhã, taha nhipai u te za duré dama sadawa hapese za'ra. Taha wa, te za dama ì'ru, sa'a zahâpâ ab're nhitobzé hã da te ìré dasiwi 'madâ'â pese da, si'ubdatõ bâdâ, ãma ìsi'utõrízéb u hã, ìhâiba hã te te siwi wazere za'ra õ'umhasite, pi'uriwi. — ãne ma tó parisezu norĩ hã tiwi rowaptẽrẽ za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma da'ãma romhuri'wa norĩ nhib'apito norĩ me.

⁶⁵ Tawamhã Piratu te asa tãma nharĩ za'ra:

— Tane tó. Da'wapéi'wa norĩ hã wa za tó pisutu za'ra, asiré si'aba'réri wa'aba da, ab're u. Mo oto ìtẽme ai'aba'réri wa'aba pé, da'wapéi'wa norĩ ma, 'ru za'ra wa'aba da, ab're nhitobzé hã te te siwi 'madâ'â pese za'ra da, dawi. — ãne te ìtẽme tãma rob'ru za'ra, apito Piratu hã.

⁶⁶ Tawamhã ab're u te oto ai'aba'réri, da'wapéi'wa norĩ siré. Tawamhã êtẽ tómo zapodo hã, ab're nhitobzé hã marĩ na ma tó siwi upto, sitop tete na ìré sab da, da te dasiwi sa'ré tó da. Da'wapéi'wa norĩ ma, ma tó duré roti za'ra, ab're nhitobzéb 'rata simasab da, te te siwi 'madâ'â u'âsi za'ra da, sõtõ za'ra ãna.

28

Zezusi ìhâiwa'utuzé wasu'u

Marcusi 16.1-8; Rucasi 24.1-12; Zuwã 20.1-10

¹ Sabadu parimhã rowa'a wi, dumidu na ma tó Mariza Madarena norĩ hã sisaprõni zahuré Marizaha me, sa'a zahâpâ ab're u, Zezusi da te ìsẽrězéb u. ² Tawamhã simiza'rese õ ré, ma tó ti'a hã ìré 're tiwara zahuré, hãiwa hawi Wanhíb'apito ma romhuri'wa hã ìtẽme wisi zahuré wamhã. Tawamhã hãiwa ãma romhuri'wa hã ma tó ab're nhitobzé hã sa'ré, êtẽ tómo wawẽ hã. Te te sa'réri wamhã, ma tó ìsisiwi nhamra. ³ Tã si'ubuzi ne ìhâiba hã. Ì'uza hã rã uptabi di. ⁴ Tawamhã ab're 'madâ'â'wa norĩ hã ma tó tipahi za'ra. Pahi uptabi za'ra wa, ma tó tirẽrẽ'ẽ za'ra. Tawamhã ti'ai u ma tó tãma ana. Dadâ'â wa, darési ãna 're ìdanhimi'wara mono ne, ma tó rési ãna daba'wara. ⁵ Tawamhã hãiwa ãma romhuri'wa hã ma tó tãma nharĩ zahuré, pi'õ norĩ ma, ãne:

— Ìma aipahi wa'aba tó. Zezusi hã da te dasiwi wĩrĩ wa, wedepo'o nnonhi'rãmi na da te dasiwi ìsasõmri zô robzabui wa'aba da, te we ane wa'wa. Wa hã wa tó aiwaihu'u 'wa, we sô ìrobzabui wa'aba zém na hã. ⁶ Tane nherẽ, ãme hãimana õ di. Te te sina ìrotízéb zarina ma tó hãiwa'udu. We ane wa'aba pé, ìnomrozé hã sabui wa'aba da. ⁷ Taha parip si, te za sa'êtẽ ane wa'wa, ìsiré 're ìnomro mono norĩ ma, wasu'u za'ra wa'aba da. ãne te za tãma ìwasu'u za'ra wa'wa: “Ma tó hãiwa'udu. Darireza u ma tó asõwa timorĩ za'ra wa'wa. Tamep si te za ìsabu za'ra wa'wa.” ãne na ìmreme na ãma aipo're simrami aba tó. — ãne ma tó hãiwa ãma romhuri'wa hã pi'õ norĩ ma waihu'u zahuré.

⁸ Taha wa, te sa'êtẽ oto asamro zahuré ab're hawi, pahi te. Pahi zahuré nherẽ, tãma rowẽ zahuré di, pi'õ norĩ ma hã. Zezusihi siré 're ìwanomro mono norĩ ma, te te rowasu'u zahuré da, te asamro zahuré. ⁹ Sisamroi ré, ma tó Zezusi hã sõpõtẽ zahuré, pi'õ norĩ hã.

Simiza'rese ãna sisamroi ré, ma sôpêtê zahuré. Tawamhã Zezusi hã ma tô sawi zahuré, ãne:

— Rowê na 're aihâimana aba mono. — ãne te sawi zahuré, Zezusi hã.

Tawamhã pi'ô norĩ hã ma tô oto 'râwi ãtême aima'wara zahuré. Tinhib'rata na te te para zawi zahuré sina, ma tô ãma tiwata zahuré, tãma pire zahuré wa.

¹⁰ Tawamhã Zezusi te tãma nharĩ zahuré:

— Aipahi wa'aba tã. Mo oto ane wa'aba, ãsisãnawã norĩ ma, ãwasu'u wa'aba da, Darireza u ãzarina ãma si'aba'rê da. Tamep si te za ãzabu za'ra.

Ab're 'madâ'â'wa norĩ, Zezusihi zô ab're baba wa, 'ri tême oto ãsi'aba'rêze wasu'u

¹¹ Tawamhã Mariza Madarena norĩ hã zahadu neb zahuré ré, ma tô ab're 'madâ'â'wa norĩ hã ni'wam norĩ hã ai'aba'rê, Zeruzarê u. Zahadu te duré ni'wam norĩ hã asimro, ab're 'rata. Tawamhã Zeruzarê u ãsi'aba'rê norĩ hã, sasedoti ãpire norĩ ma, ma tô rowasu'u za'ra, uburé ãromhâimana mono zém na hã. ¹² Tawamhã sasedoti ãpire norĩ hã ma tô duré si'rã'õtô, zudezu norĩ ma roti'wa norĩ me, te te sima ãma roti za'ra da. Tawamhã ma tô rob'uiprazé hã sa'êtê na tãma sômri za'ra, da'wapéi'wa norĩ ma, ab're 'madâ'â'wa norĩ ma, dama 're sadawa nhipse za'ra mono da, Zezusihi wasu'u na. ¹³ Te te tãma sômri za'ra sina, te ãne nasi tãma nharĩ za'ra:

— ãne te za dama ãrowasu'u za'ra wa'wa, Zezusihi hãiba na hã: “ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã barana ma we sô aihutu. Wanhotô ré ma tô siwi waze.” ãne te za dama ãrowasu'u za'ra wa'wa. ¹⁴ Tawamhã Zudeza na danhipti'a nho'ômo nhisi ãma danhib'apito hã ãne hã te te wapari wamhã, wa za tãma aiwasu'u wê za'ra wa'aba ni, asada sahi za'ra wa'aba tã da, marĩ ã'upa za'ra wa'aba ô na hã, niha te te aima rob'manharĩ za'ra wa'aba tã da. — ãne ma tô tãma roti za'ra, da'wapéi'wa norĩ ma.

¹⁵ Tawamhã ab're 'madâ'â'wa norĩ hã ma tô rob'uiprazé hã waibu, da'wapéi'wa norĩ hã. Te te sima waibui wamhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma da'ãma romhuri'wa norĩ nhib'apito norĩ, te te tãma ãroti za'ra zéb zarina, ma tô 'manharĩ za'ra, ãmreme hã. ãne ma tô Zezusihi hãiba na rowasu'u zadawa nhipe hã te te ropé, zudezu norĩ nhipti'ai 'remhã. Ta hawim haré te zahadu rowasu'u zadawa nhipe hã 're hâimana, Zezusihi hãiba na hã.

Zezusi hã tisiré 're ãnomro mono norĩ ma, ãsihã'rêze wasu'u

Marcusi 16.14-18; Rucasi 24.36-49; Zuwã 20.19-23; Atusi 1.6-8

¹⁶ Tawamhã wa norĩ hã Zezusihi siré 're ãwanomro mono norĩ hã wa tô ai'aba'rê ni Darireza u, 11 na wahãiba za'ra hã. Êtê 'rãihã u wa ai'aba'rê ni, Zezusi te te wama ãpisutu za'ra zéb u. ¹⁷ Tawamhã Zezusi hã wa te wasiwi sãmri wamhã, wa tô ãma wawata za'ra ni. Tane nherê, nima norĩ hã wa tô wawã za'ra ni, ô hãni ô newa. ¹⁸ Tawamhã Zezusi hã ma tô 'râwi watême timorĩ za'ra oto. Ma tô wama nharĩ za'ra, ãne:

— ãmama hã ma tô ãma pisutu, ãsadawa para dama ãpire na 're ãhâimana mono da, ti'ai ãma, hãiwa ãma zama. ¹⁹ Taha wa, te za 're ãropéi wa'aba mo a'uwê mono bâ, dama 're ãzadawa wasu'u za'ra wa'aba mono da, a'uwê mono bâ da te 're ãzaze za'ra mono da, taha zarina ãnhimiroti 'madâ'â'wa 're dahâimana za'ra mono da oto. Da te 're ãzaze za'ra mono sidâpâsi, te za ã dawabzuri hã dama 're ãmanharĩ za'ra wa'aba mo, ãmama nhisi na, duré ãnhisi na, duré ãmama pê'êzani nhisi na, ta norĩ zadawa para. ²⁰ Te za duré dama 're ãroti za'ra wa'aba mo, uburé te aima 're ãroti za'ra wa'aba mono zéb zarina, ãnhimiroti si da te 're 'madâ'â' u'âsi za'ra mono da. Õne u'âsi, wa za asiré 're ãmorĩ u'âsi za'ra wa'wa, ro ãsi'utôrizéb u hã. ãne na aipo're si'ãri za'ra wa'aba ô di za. — ãne ma tô Zezusi hã wama siwaihu'u za'ra sisa'u, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma.

Marcusi

Zezu Cristuhu wasu'uwê na Marcusi te te ãma ĩrob'ui'ééréé Ībaihâ wasu'uzé

Ã Ībaihâ na rob'ui'ééré'wa nhisi hã Zuwã Marcusi na, ĩsisi hã. Zezusihi zazei'wa, ta hã. Tane nherê, 12 na ĩhâiba norĩ siré 're morĩ õ di, Zezusi te te sima ĩpisutu norĩ siré hã.

Marcusi hã tinhimi'ui'ééré na hã te te rowasu'u za'ětê õ di, Zezusihi nhimirowasu'u mono zém na hã. Te te 're ĩda'apawapto mono zém na si ma tô rowasu'u za'ětê. Ma tô duré wama waihu'u za'ra, Zezusi hã ĩsimizawi pese na dama romhuri'wa na hã. Marcusi 10.45 ãma hã ma tô ãne na wama waihu'u za'ra. Zezusi hã ĩmreme pire na ma tô duré Marcusi hã wama rowasu'u za'ra, te te dama 're ĩrowahutu mono na hã, duré wa'uburé te te dama 're ĩ'anhamra mono na zama, duré dawasédé hã te te dama 're ĩ'apari mono na zama. Ã Ībaihâ na ma tô Zezusi hã dama 're siwasu'u, tidâ'ázéb zarina dawasété hawi, za te te 're ĩda'awaibui mono na hã.

*Zuwã Batitaha wasu'u
Mateusi 3.1-12; Rucasi 3.1-20; Zuwã 1.19-28*

¹⁻³ Ãhãna ĩsãna'rata hawi, wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa, Zezu Cristuhu wasu'uwê na, 'Re ĩhâimana u'ási mono 'ra wasu'u na. Romhâ ré, ma tô ãma rob'ui'ééré siro, Iza'iza hã, 'Re ĩhâimana u'ási mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã. Duréihã 'Re ĩhâimana u'ási mono hã, ti'ra ma, te te ĩwaihu'uzém na ma tô ãma rob'ui'ééré, ãne:

“Wa hã wa za satõ ĩzadawa wasu'u'wa hã, aiwana, te te asô ropese mono da. ãne te za te te dama 're rob'mahârâ, mreme 'rãihâ sina, a'ubuni wi:

Ni'wa hã te za te te dama 're rob'mahârâ, a'ubuni wi:

Bâdâdi hã asiwi ropese aba, Wanhîb'apito zô.

Īmana 'rãmi bâdâdi hã sô sa'ra wa'aba, awa'awi da.”

Ãne ma tô Iza'iza hã ãma rob'ui'ééré, romhâ ré.

⁴ Tawamhã Iza'iza te te dama ĩrob'ui'ééré zarina, te oto Zuwã Batita hã â dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ, a'ubuni wi. ãne te oto te te dama 're roti:

— Ma'ãpé, aiwasété wi aipizari za'ra wa'aba, 'Re ĩhâimana u'ási mono, marĩ 're ĩ'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono zé hã te te aima pari za'ra wa'aba da. Tawamhã â dawabzuri hã wa za te aima 're 'manharĩ za'ra wa'wa. — ãne ma tô te te dama 're roti, Zuwã Batita hã.

⁵ Da'ahâ uptabi na te ĩtême 're dasito, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi. Zeruzarê na 'ri nho'õmo nhisi hawib zama, te ĩtême 're dasito. Tawamhã dasisõ'a dawasété na, 'Re ĩhâimana u'ási mono ma 're dasiwasu'u za'ra mono wamhã, ma tô â dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ Zuwã hã, Zodã pa na â nhisi ãma. ⁶ Zuwã hã awaru ba'õmore zéré 'manharĩ na te 're si'uza. Duré romhã 'manharĩ hãiwaré na te ãma 're si'usisi. 'Riti na si, te 're sa. Ropĩni na zama te duré 're sa. ⁷ ãne te te oto dama 're rowasu'u:

— ĩza'u si te za ĩma ĩpire uptabi hã wei wi. ĩma pire uptabi wa, ĩpara'uza wasisizé, te tãma wasihu waihu'u õ di za. ⁸ Wa hã wa tô â uptabi na si te 're aihâiba ubu za'ra wa'wa, â dawabzuri hã te aima 're ab'manharĩ aba mono wamhã. Tanei õ di za oto. ĩma ĩpire hã wei wisi wapsi, te za oto 'Re ĩhâimana u'ási mono pẽ'ězani na te te 're aihâiba ubu za'ra wa'wa, ĩré 're anomro u'ási aba mono da. Wẽ uptabi di, ĩpẽ'ězani hã. — ãne ma tô Zuwã Batita hã te te dama 're wasu'u.

*Zezusi hã â dawabzuri te te ĩ'manharĩzé wasu'u
Mateusi 3.13-17; Rucasi 3.21-22*

⁹ Tawamhã ãne te te dama 're wasu'u mono ré, ma tô Zezusi hã ĩtême wi, Nazaré na 'ri wa'õtõ nhisi hawi. Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, Nazaré hã. ĩtême wisi

wamhã, ma â dawabzuri hã Zezusihi ma 'manha, Zodã pa na â nhisi ãma. ¹⁰ Tawamhã â hawi watobro wi, ma hãiwa hã aipo'o. Hãiwa hawi, ma we 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani hã ãtẽme si'ra, utu'u ne. Ma tô sina 'madã, Zezusi hã. ¹¹ Tawamhã hãiwa hawi, te we 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã Zezusihi ma tinha:

— A hã ã'ra. ãma asawi uptabi di. Aima ãto za'ẽtẽ uptabi di. — ãne te we tãma tinha, ãmama hã.

*Wa'uburé hã Zezusi te te ãwada'urizé wasu'u
Mateusi 4.1-11; Rucasi 4.1-13*

¹² Tawamhã Zezusi hã â dawabzuri te te 'manharĩ pari, te oto 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani hã satõ, a'ubuni u sãmra da. Taha wa, te oto mo. ¹³ Tawamhã a'ubuni wi sãmra ré, bãdã hã ahã na ma ãma si'utõrĩ, 40 na. Tame sãmra ré, Satanasi hã te aré nasi wada'u, ãsimiroti na te te saze da. A'ubuni ãma abaze zahi hã te 're hãimana za'ra. Tane nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa norĩ hã hãiwa hawimhã, te we siwi 'madã'ã pese.

*Zezusi hã romhuri na te te ãsãna'ratazé wasu'u
Mateusi 4.12-22; Rucasi 4.14-15; 5.1-11*

¹⁴ Tawamhã Zezusi hã te mo, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Zuwã Batita hã dazazéb 're, da te dasiwi sêrẽ pari, te Zezusi hã mo. Tawamhã rowasu'u wẽ hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te tãma ãsõmri na, te Zezusi hã te te dama 're rowasu'u oto. ¹⁵ ãne te tinha:

— ãhãna bãdã hã ma tô oto ãwa waptãrã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zéb da hã. Ma'ãpé aiwasété wi, 're aipizari za'ra wa'aba mono za, 'Re ãhãimana u'ãsi mono niwĩ, ãwasu'uwẽ hã 're saze za'ra wa'aba mono da. — ãne ma tô te te dama 're rowasu'u, Zezusi hã.

¹⁶ Tawamhã â zaihã u ma tô wi, Zezusi hã, Darireza na ãsõ'u nhisi u hã. Wisi wamhã, â zababa 're morĩ ré, ma tô tepe mrami na romhuri'wa norĩ hã sõpõtẽ zahuré. Ta norĩ hã Sima Pedru na ãsisi hã ãsisãnawãi me, ãdéréhé me. Tepe zõ, te nasi abazipara hã wabzuri zahuré. ¹⁷ Tawamhã ãne te Zezusi hã 'mahãrã zahuré:

— We ane wa'aba, ãsiré 're ane wa'aba da oto, romhuri na aima ãsisanho wa'aba da, ãma 're ãda'awaihui wa'aba mono zém na da hã. — ãne ma tô tãma waihu'u zahuré.

¹⁸ Tawamhã õne haré ma tãma marẽme zahuré, abazipara ma. Zezusihi siré te oto tineb zahuré.

¹⁹ Tawamhã syry na sina pahã wi, ma duré 'madã'ã zahuré, Ti'adu norĩ hã Zuwãhã me. Ta norĩ hã Zebedehe 'ra zahuré. Abazipara sisinarĩ hã te te ãma a'rã'õtõ zahuré apã, uba're wa. ²⁰ Tawamhã Zezusi te duré sõ tihãrã zahuré, ãsiré neb zahuré da. Tawamhã õne haré timama hã ma rẽme zahuré, tãma ãromhuri'wa norĩ zama, uba're 're ãsi'ubumro norĩ hã, Zezusihi siré 're neb zahuré da oto.

*Zezusi hã aibã ma, wa'uburé te te ãsãmrazé wasu'u
Rucasi 4.31-37*

²¹ Tawamhã Zezusi norĩ hã ma tô aihutu, Capana'u na 'ri nho'õmo nhisi u. Tawamhã sabadu na wa, ma awa'awi ãzé Zezusi hã, zudezu norĩ te rowahutuzéb u, te te dama rowahutu da, tô romhuri zahãrizém na hã. ²² 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré na dama rowahutu'wa norĩ nhimirowasu'u nei õ di, Zezusi te te dama ãrowahutu mono zé hã. Simirowahutu pire na te dama rowahutu. Simirowasu'u wẽ wa, ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni. ²³ Tawamhã te te dama rowasu'u ré, ma we aibã hã ãzé, rowahutuzéb u, wa'uburé ré 're ãmorĩ hã. Sébré wi, te sa'ẽtẽ 'mahã:

²⁴ — Zezusi, Nazaré nhihudu, e marĩ zõ te we aimo. E wa'uprosi da, te we aimo. A hã ãma aiwaihu'u pese di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, we te te asatõrĩ na hã. Aiwẽ uptabi di, a hã. — ãne te 'mahã.

²⁵ Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha, wa'uburé ma:

— Tô'ã, we ãma nharĩ tõ. Mo oto aibã hawi aiwatobro.

²⁶ Tawamhã sisa'u te sa'ëtê hâiba wasutu, wa'uburé hã. Tawamhã sadari sina, ma aibâ hawi watobro. ²⁷ Tawamhã ma âma tatob'uzu za'ra ni. 'Râwi te âma dasima rowasu'u za'ra ni, âne:

— Ô hã, e niha. Wama ãsa'rese ô na, te wama rowahutu. Wa'uburé norĩ ma, te te rob'rui wamhã, ma tô wapari za'ra, ãmreme hã. — Æne te dasima âma romnhoré za'ra ni.

²⁸ Taha wa, Zezusihi wasu'u hã ma tô waptu na ropé, Darireza na danhipti'a nho'ômo nhisi 're, daro mono bâ.

*Sima Pedruhu maprewa, Zezusi te te ãpesezé wasu'u
Mateusi 8.14-15; Rucasi 4.38-39*

²⁹ Taha pari, ma tô Zezusi norĩ hã rowahutuzém hawi wairé, Sima Pedru norĩ nhorôwa u si'aba're da. Tisiséme me, Ædéréhé me, te siré 're simasisi zahuré, Sima Pedru norĩ hã. Ta norĩ hã, Ti'adu norĩ me, Zuwã norĩ me, ma asisi 'ri para u, Zezusihi siré. ³⁰ Tame te Simahã maprewa hã hâzé ré nomro, wa'ro na. Tawamhã sisisi wi, te Zezusihi ma 'mahârâ za'ra, hâzé na ãnomro na. ³¹ Taha wa, te oto ãtême mo, ãnomrozéb u. Tawamhã ma pa'â, wahutu da. Taha wa, ma awa'awi tiwahã. Tawamhã ma tô tâma api za'ra Zezusi norĩ ma, saihuri da.

*Zezusi hã Darireza âma te te 're ãda'apawapto mono zém na rowasu'u
Mateusi 8.16-17; Rucasi 4.40-41*

³² Tawamhã bâdâ sébrézéb u, ma tô ãtême tasi'ãwisi za'ra ni, Zezusihi u, dahâzé mono bâ. Wa'uburé ré 're ãdanomro mono norĩ zama, ma ãtême ãwisi za'ra ni. ³³ Uburé 'ri ahâ 're, 're ãdasi'ubumroi mono norĩ hã ma ãtême tasi'rã'ôtô ni, 'ri nho're uwaibaba. ³⁴ Tawamhã dahâzé mono bâ, ma da'apese, da'ahâ na. Duré timreme na ma wa'uburé norĩ hã dama anhamra, ahâ na. Wa'uburé norĩ hã ma tô waihu'u za'ra Zezusi hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono 'ra na. Taha wa, Zezusi ma tô wa'uburé norĩ hã sadawa uwati za'ra, te te dama rowasu'u za'ra tô da.

³⁵ Tawamhã robza'rã ré, ma wahudu Zezusi hã, 'ri nhiti morĩ da, a'ubuni u. Tame te a'â tihâiba, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, mreme da. ³⁶ Tawamhã Sima Pedru norĩ hã te Zezusihi zô sôpré ropâ, tisiré norĩ me hã, te te siwi sôpêtê da. ³⁷ Tawamhã te te siwi sôpêtê wamhã, te tâma rowasu'u za'ra:

— Aihĩni te asô tanhopré ni.

³⁸ Tawamhã Zezusi te asa tâma nharĩ za'ra:

— Oto wasi'aba'rei wa'aba, 'rãwi 'ri wa'ôtô 're, 're ãdahâimana za'ra mono u, tamomo zama te ãwasu'uwê na da'apo're pu'u mono da. Taha da, wa wei mo. — Æne ma Zezusi hã tâma siwaihu'u za'ra.

³⁹ Tawamhã daro mono bâ te 're mo, Darireza na danhipti'a nho'ômo nhisi âma 're ãdasi'ubumroi mono norĩ ma, ãwasu'uwê hã te te dama 're wasu'u mono da, zudezu norĩ te, rowahutuzé mono bâ. Wa'uburé hã te te duré dama 're anhamra.

*Aibã ãwa're ré hã, Zezusi te te ãpesezé wasu'u
Mateusi 8.1-4; Rucasi 5.12-16*

⁴⁰ Tawamhã aibã hã ma ãtême wi, ãwa're ré hã. Hi'rãtitô ma aime, Zezusihi papara, te te tâma nharĩ da, âne:

— ãma aiwaihu'u pese di, asimipese waihu'u pese na hã. Taha wa, asima ãwê wamhã, te za ãpe. — Æne te Zezusihi ma si'ru, te te pese da.

⁴¹ Tawamhã Zezusi hã âma pẽ'êzé wa, ma tô tinhib'rada hã wahutu, te te âma upi da. Te te upi wamhã, âne te tâma tinha:

— Tane tô. Wa tô ãsima aiwê, te aipese da. Tãibã oto aihâzé hã. — Æne ma Zezusi hã tâma waihu'u asa.

⁴² Tawamhã awa'awi ma ãwa're hã tâma apa. Ma tô tihâiba wê oto.

⁴³⁻⁴⁴ Tawamhã Zezusi hã ma tô sina sadawa uwati, te te dama sina wasu'u tô da. Æne te tâma tinha:

— Īwapari pese, asina. Ni'wai ma, asina ĩwasu'u õ di za, te aipesezém na. Sasedoti u si te za aimo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da'âma romhuri'wai u si, aihâiba wě zô te te aihâiba 'madâ'â da. Taha parip si, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te za asõpru, Mozésihi nhimiroti zarina, aipesezém na da te âma aiwaihu'u za'ra da, sena na. — Āne ma tô aibâ hã satõ, Zezusi hã. ⁴⁵ Tazahã aibâ hã rowasu'u wě na ma tô âma ropé. Taha wa, sõ'awi 'ri ahâ u hã datême 're ne waihu'u mono õ di, Zezusi hã. Taha wa, a'ubuni wi te a'â 're hâimana, danhiti. Tame 're hâimana mono ré, te ĩtême 're dasihutu, daro mono bâ, da te 're sabu za'ra mono da.

2

*Zezusi hã aibâ ĩhi'ré te te ĩpesezé wasu'u
Mateusi 9.1-8; Rucasi 5.17-26*

¹ Syry na âma ronomro parip si, ma Zezusi norĩ hã apâ aihutu, Capana'u na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Tawamhã awa'awi ma ĩwasu'u hã ropé, 'ri para âma oto ĩhâimana na hã, Zezusi hã. ² Tawamhã da'ahâ na ma ĩtême dasito. Da'ahâ na ĩtême dasito mono wamhã, 'ri 're wa'wa âma hã da'masisi di, 'ridawa âma zama. ³ Tawamhã Zezusi hã rowasu'u wě na te te dama rowasu'u ré, aibâ norĩ hã ma tô ĩhi'ré hã ĩtême siwi âwisi, ĩsimiwaptâ wa. Aibâ norĩ hã maparane si'uiwa na ĩhâiba za'ra hã. ⁴ Tazahã da'ahâ wamhã, te te siwi 'mazébré waihu'u õ di, Zezusihi u hã. Taha wa, sipapara 'ri nhisi hawi, ma tô siwi 'ri 're pu'u za'ra sada, Zezusihi uwaibaba te te siwi hiri da. Tawamhã ma tô âma siwi si'ra, ĩsa'warizéb ré, ĩhi'ré hã. ⁵ Aibâ norĩ hã ma tô Zezusi hã siwi âma umnhasi, ĩsiwadi hã za te te ĩpesezém na. Zezusi hã ma tô tiwi waihu'u za'ra, sina ĩsimirosa'rata za'ra hã. Taha wa, te ĩhi'ré ma tinha:

— ĩsiwadi, aiwasédé hã 're ĩ'ab'manharĩ wasété mono zé hã, te ai'âma 're ab'madâ'â mono õ di za oto. — Āne ma tô tâma waihu'u, ĩhi'ré ma.

⁶ Tame aibâ norĩ hã te dame asimro, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ hã. ⁷ Ta norĩ hã te 'râwi sima âma rosa'rata za'ra, âne:

— E niha te aibâ ma tinha bété, õ hã, ĩmorĩ'õ ma. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, wě õ di, aibâ ma, te te ĩnharizé hã. Dawasédé hã da te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zé hã, ni'wa hã te te dama 're apari waihu'u mono õ di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma si waihu'u pese di, dawasédé hã te te dama 're ĩ'apari mono zé hã. — Āne te Zezusihi âma sima rosa'rata za'ra, rowahutu'wa norĩ hã.

⁸ Tawamhã 'râwi te te sima âma ĩrosa'rata za'ra zém na, ma tô sina waihu'u, Zezusi hã. Taha wa, te tâma nharĩ za'ra:

— E marĩ da, te âne ĩ'âma ĩrosa'rata za'ra wa'wa. ⁹ Wa hã dawasédé hã te dama 're ĩ'apari waihu'u pese mono na, e niha te za ĩwaihu'u za'ra wa'wa, sena na ĩwaihu'u za'ra wa'aba da. ĩhi'ré ma, wa tô tinha: “Aiwasédé hã 're ĩ'ab'manharĩ wasété mono zé hã, te ai'âma 're ab'madâ'â mono õ di za oto.” Āne hã ĩmreme si wamhã, aima pibu prã za'ra wa'aba di tô. Ā hã ĩmorĩ'õ hã wahutu da, duré tiza'warizé hã te te sima âri da, oto morĩ da, te tâma nharĩ wapsi, te za ĩwaihu'u za'ra wa'wa, ĩwaihu'u pese na sena na ĩwaihu'u pese za'ra wa'aba da oto. Taha wapsi, aima pibu pese za'ra wa'aba di za oto. ¹⁰ Ti'ai âma dasiré ĩpodo hã ĩma waihu'u pese di, dawasédé te dama 're ĩ'apari mono da hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para. Āne na asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba da, wa za ĩhi'ré ma tinha, wahutu da.

Tawamhã ĩhi'ré ma, te tinha oto:

¹¹ — Ma'âpé, aiwahutu. Asa'warizé âri, asõrõwa u aimorĩ da oto.

¹² Tawamhã awa'awi ma tô wahudu, aibâ hã. Tiza'warizé, ma tô ti'â. Rob u, ma tô ĩré watobro, danho'a. Taha wa, uburé, ma âma tatob'uzu za'ra ni. 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma, te duré âma tawata za'ra ni. Āne ma tô dasima rowasu'u za'ra ni:

— Āne hã niwa wa te ĩ'madâ'â za'ra õ. — Āne ma tô dasima rowasu'u za'ra ni.

*Réwihî wasu'u**Mateusi 9.9-13; Rucasi 5.27-32*

¹³ Tawamhã Darireza ãma ãsõ'u zapoto u, te apã mo Zezusi hã. Da'ahã na ma tô ãtẽme 're danomro. Tawamhã dasihutu sidãpãsi te nasi dama rowahutu, rowasu'u wẽ na.

¹⁴ Tawamhã morĩ ré, ma tô aibã tisã, danhib'apito ma, dawî rob'uiprazé ubumroi'wa hã, Réwi na ãsisi hã, Apezuhu 'ra hã. Tinhimiromhurizéb ãma te nhamra, rob'uiprazé te te dawî 're ã'a'ubumroi mono zéb ãma. Tawamhã Zezusi hã te 'mahã:

— We aiwahutu, ãsiré 're aimorĩ da oto. — ãne te 'mahã. Tawamhã awa'awi ma wahudu Réwi hã, ãsiré oto 're morĩ da. ¹⁵ Tawamhã syry na ãma ronomro wamhã, Zezusi hã te tisa, Réwihî nhorõwa ãma. ãsiré 're ãnomro mono norĩ zama, te ãsiré tisaihu. Da'ahã na duré ãsarina ãdasi'aba'ré hã te duré ãsiré tasaihuri ni. Ta norĩ hã rob'uiprazé ubumroi'wa, duré parisezu norĩ nhimiroti zarina 're ãhãimana za'ra mono õ. ¹⁶ Tawamhã ta norĩ me sai ma, sãmra ré, ma tô Zezusi hã 'madã'ã za'ra, dama rowahutu'wa norĩ hã, parisezu norĩ hã. Ta norĩ hã Zezusihi siré 're ãnomro mono norĩ ma, te nharĩ za'ra:

— E niha bã, te bété rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ siré tisa, dawasété na 're ãdahãimana za'ra mono norĩ siré zama.

¹⁷ Tawamhã Zezusi hã ãne te te sina wapari za'ra wamhã, ma tô tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Hãzé ãna 're ãnomro mono norĩ zõ, dawede'wa hã 're siwasutu za'ra mono õ di, te te 're wede za'ra mono da. ãhãzé ré norĩ zõ si te za 're siwasutu za'ra, te te 're pese za'ra mono da. Tane duré wa hã. Dawẽ na 're ãdanomro mono norĩ zõ, ãsitẽme 're ãhãrã mono da, we ãmorĩ õ di. Dawasété na 're ãdanomro mono norĩ zõ si, 're ãhãrã mono da, wa wei mo. — ãne ma tô dawede'wa na tãma siwasu'u za'ra, Zezusi hã.

*Bãtã na dasai ãna, ãdahãimana za'ra zé wasu'u**Mateusi 9.14-17; Rucasi 5.33-39*

¹⁸ Tawamhã Zuwã Batitaha siré 're ãnomro mono norĩ hã, duré parisezu norĩ hã, ã bãtã na te saihuri ãna tihãimana za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, mreme zusi da. Taha wa, ni'wam norĩ hã te Zezusihi ma, nharĩ za'ra:

— Zuwãhã siré 're ãnomro mono norĩ hã, duré parisezu norĩ hã, ã bãtã na saihuri ãna te tihãimana za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, mreme zusi da. E marĩ wa, asiré 're ãnomro mono norĩ hã, saihuri ãna ã bãtã na hãimana za'ra õ di bété, tãma mreme zusi da.

¹⁹ Tawamhã Zezusi, ma tô asa tãma waihu'u za'ra:

— Aibã hã ãmrozéb u, sõ ãhãrã za'ra norĩ hã sihutu wamhã, e saihuri ãna, te za tihãimana za'ra. Mare di. Saihuri ãna hãimana za'ra õ di za. Aibã ãmro da hã ã'rata sãmra za'ra ré, te za tô ãsiré tisa hã tihu, to sina. ²⁰ Niwapsi te za bãdã hã ãwa waptãrã, aibã ãmro da hã ãsiwadi norĩ wa'wa hawi, da te tiwi ã'ãri za'ra zéb da hã. Tawapsi te za tô sai ãna 're si'ubumro, robzei'õ na. — ãne sõ'awib õ nherẽ, ma tô aibã ãmrozé wasu'u na, sina ãma simiré'é, Zezusi hã.

²¹ Tawamhã ãne ma duré tãma waihu'u za'ra:

— Da'uza hã 'ratãre hã, e te za ãhã wẽ na ãma hãiwa'aba ni, ãhã nhihãri tém na. Mare di. ãne wamhã, te za dawî 're hãzahutu za'ra. Tawamhã ãhã'rada hã te za sina hãta. Te za oto dawî hãihatari za'ëtẽ. ²² Duré e romhã 'manharĩ 'rata 're, te za uwa 'rãi wa'u ãsé hã da te 're sé, wa'ui ware õ ré. Mare di. Wa'ui ware õ ré, da te 're séme mono wamhã, oto wa'ui ware wamhã, te za romhã 'manharĩ 'ratãre hã sina wazu. Tawamhã uwa 'rãi wa'u ãsé hã te za asa'wa. Romhã 'manharĩ hã te za duré hãihaiwamna. ãtép si'uiwa na si, te za da te 're sé, rob'rãi wa'u té hã. — ãne sõ'awib õ nherẽ, ma tô tinhimiroti tém na tãma rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

*Romhuri zahãrizém na roti wasu'u**Mateusi 12.1-8; Rucasi 6.1-5*

²³ Tawamhã romhuri zahãrizém na, ma tô buru nho wa'wai baba ro'rahãri za'ra Zezusi norĩ hã, sabadu na. ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã ma tô te te sima 'rãnhinarĩ za'ra, te te huri mono da. ²⁴ Tawamhã parisezu norĩ hã te Zezusihi ma nharĩ za'ra:

— E niha, romhuri zahârizém na nherê, te te sima 'rânharĩ za'ra, asiré 're ãnomro mono norĩ hã, wahi'rata norĩ hã romhuri zahârizém na te te dawĩ 're sawi za'ra mono nherê.

²⁵ Tawamhã Zezusi ma asa tãma waihu'u za'ra:

— E apito Dawihi wasu'u na rob'ui'ére hã 're sôré za'ra wa'aba mono ã bâ, te te ãrob'manharĩzém na, ãsiré norĩ me, mra te te simroi wamhã. ²⁶ 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb u, ma tô ãzé, apito Dawi hã. Abi'ata hã 're hãimana mono ré, ma tô ãzé. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma da'ãma romhuri'wa ãpire uptabi, Abi'ata hã, sasedoti ãpire uptabi hã. Tawamhã sébré wamhã, ma tô 'mai'rê ã'u'êne hã, Dawi hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, aré da te ãsa'ra za'ra hã. Duré tisiré norĩ ma, ma tô tãma a za'ra. 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ma tô aré pisutu, da'ãma romhuri'wa norĩ si, ã'u'êne hã te te 're ãhuri mono da hã, sasedoti norĩ si. Tane nherê, ma tô 'mai'rêne za'ra, Dawi norĩ hã. — ãne ma tô tãma hãimanazéb 'rãzarõtõ za'ra Zezusi hã, parisezu norĩ ma.

²⁷⁻²⁸ Tawamhã ãne ma tô Zezusi hã tãma 'rãsutu za'ra, timreme na:

— Wa hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisudu, dasiré ãpoto da, ti'ai ãma. Taha wa, dama ãpire di, sabadu na roti hã te dama 're ã'apisutu mono zéb da hã. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, parisezu norĩ ma.

3

Aibã ãsimizu prã hã, romhuri zahârizém na Zezusi te te ãpesezé wasu'u

Mateusi 12.9-14; Rucasi 6.6-11

¹ Tawamhã zudezu norĩ te, rowahutuzéb u, ma duré ãzé Zezusi hã. Tame te aibã hã dame nhamra, ãsimizu'rã're hã. ² Tame te ni'wam norĩ hã Zezusi hã siwi 'madã, zudezu norĩ te, romhuri zahârizém na, aibã hã te te pese zô. E marĩ da. Sabadu na te te pese wa, te te siwi wê'õ da, romhuri zahârizém na roti, te te ã'madã'ã õ na. ³ Tawamhã Zezusi hã te aibã 'mahã:

— We aimorĩ ãwa.

⁴ Te duré da'ab'mahã:

— E niha romhuri zahârizém na roti hã. E marĩ, wa za wa te dama 're 'manharĩ za'ra, romhuri zahârizém na, sabadu na hã. E ãwê na, wa za wa te 're dapawaptob za'ra. E ãwasété si, wa za wa te dama 're 'manharĩ za'ra. E romhuri zahârizém na, wa za wa te 're danho'reptu za'ra. E bãtã na, wa te 're danho'reptu za'ra mono ãna, wa za taré wa te 're da'madã'ã za'ra. — ãne te da'a'mahã.

Tawamhã ni'wa hã asa te te ãma sada'ãbã õ di, Zezusi te te ãsadanharĩ za'ra zém na hã.

⁵ Tawamhã Zezusi te da'ab'madã. Te te ãma ãrosa'rata norĩ ãma hã, toi õ di. Simirosa'rata wasété nhiptete za'ra wa, ta norĩ ãma pẽ'ézé za'ra di. Tawamhã ãsimizu'rã're ma, te tinha:

— Ma'ãpé, asimizu wahutu.

Tawamhã ma tô tinhimizu hã wahutu, aibã hã. Taha wa, ma tô tinhimizu pese. ⁶ Te te pese pari, ma awa'awi wairé, parisezu norĩ hã. Tawamhã Erodihi niwĩ 're ãhãimana za'ra mono norĩ me, ma tô sima ãma roti za'ra, Zezusi te te sima hãiba za'ré za'ra da.

Zezusi hã te te ãda'apesezé wasu'u

⁷⁻⁸ Tawamhã Zezusi norĩ hã te ai'aba'ré, Darireza na ãsõ'u nhisi u. Da'ahã uptabi na te ãsarina ai'aba'ré ni, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, duré Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, duré Zeruzarê hawimhã, duré Idumeza hawimhã, duré Zodã pa zara hawimhã, duré Tiru hawimhã, duré Sido hawimhã. Zezusihi wasu'u hã ma tô wapari za'ra ni aré, te te 're ãda'apawapto mono zé wasu'u na hã. Taha wa, ma tô ãtême dasito, daro mono bâ. ⁹⁻¹⁰ Uburé ãhãzé ré norĩ hã te ãtême 're sisãmra, te te siwi upi da, tinhib'rata na. Taha wa, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma, te 'ru za'ra, uba're hã te te 'ma'ãri za'ra da dawĩ, ãwap sébré da, da te dasiwi hãiba wati tõ da. ¹¹ Wa'uburé te te 're ãda'awamnarĩ mono norĩ hã, Zezusi te te 're 'madã'ã za'ra mono wamhã, hi'rãtitõ te ãpapara 're sina. Te duré siwi 'mahã, sa'ëtê:

— A hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ra.

¹² Taha wa, wa'uburé norĩ hã 'Re ãhãimana u'âsi mono 'ra na te te dama sisi tã za'ra da, te sina sadawa uwati za'ra, Zezusi hã.

*Aibã 12 na ãhãiba za'ra hã, Zezusi te te ãpisutu za'ra zé wasu'u
Mateusi 10.1-4; Rucasi 6.12-16*

¹³ Tawamhã êtê 'rãihã na, ma tã sai'u Zezusi hã. Tame te te sima ãwêzéb uwaibaba, te sitême sã tihãrã za'ra, aibã norĩ zã. Sitême sã hãrã za'ra wa, ma tã ãtême aihutu 'rãwi.
¹⁴ Tawamhã 12 na ãhãiba za'ra hã ma tã pisutu za'ra, ãsiré a'ã 're hãimana za'ra mono da, nimahã na te te datême satãrĩ za'ra da, za te te 're ãda'anho'reptui mono zé wasu'u na, ãsãwa te te 're dapo're pu'u za'ra mono da, ãsadawa para. Tizadawa wasu'u'wa na ma tã sisi za'ra oto. ¹⁵ Ma tã duré pisutu za'ra, ãwaihu'u pese zarina, wa'uburé norĩ te te dama 're sãmra za'ra mono da. ¹⁶⁻¹⁷ Aibã norĩ hã, 12 na ãhãiba hã ãne ãsisi za'ra hã: Sima hã Pedru na, ma tã sisi té, Zezusi hã. ãsiré norĩ hã ãne ãsisi za'ra hã: Ti'adu, duré Zuwã, Zebedehe 'ra norĩ hã. Bu'anezi na, ma tã sisi tãb zahuré, Ti'adu norĩ hã Zezusi hã. Bu'anezi na, ãsisi hã, tãirãrã te wasu'u, ãsisi té hã. ¹⁸⁻¹⁹ Duré ãsiré norĩ hã ãne ãsisi za'ra hã: Ádéré, duré Piripi, duré Batoromezu, duré Mateusi, duré Tome, duré Ti'adu, Apezuhu 'ra hã, duré Tadezu, duré Sima, Zeroti norĩ niwĩ aré 're ãhãimana mono hã, duré Zudasi Icarizoti, si'uihã na Zezusihi hãiba nhomri'wa da hã dama. ãne ãsisi za'ra hã.

*Bezebuhu wasu'u
Mateusi 12.22-32; Rucasi 11.14-23; 12.10*

²⁰ Tawamhã Zezusi hã 'ri tãme oto morĩ wamhã, da'ahã na ma duré ãtême dasito. ãtême dasito mono wa, Zezusi norĩ hã saihuri waihu'u ã di. ²¹ Tawamhã Zezusihi wasu'u te te wapari za'ra wa, ma tã sã ai'aba'ré, ãsisãnawã norĩ hã. Ma tã ni'wam norĩ hã ãrã siwamnarĩ na Zezusihi ãma romnomri za'ra. Taha wab zama, te sã ai'aba'ré, Zezusihi zã, ãsisãnawã norĩ hã. ²² 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ hã, Zeruzarã hawi datême ãsihutu norĩ hã, ãne te taré sima rowasu'u za'ra, Zezusihi hãiba na:

— Õ hã Bezebuhu zadawa para te 're mo, wa'uburé norĩ nhib'apito zadawa para. Bezebu hã romhãsi na te te 're pawapto, wa'uburé te te dama 're anhamra mono da. — ãne te taré 'rãwi sima rowasu'u za'ra Zezusihi hãiba na, zudezu norĩ ma, rowahutu'wa norĩ hã.

²³⁻²⁶ Tawamhã Zezusi te sima sã tihãrã za'ra, rowahutu'wa norĩ zã, marĩ hã te te tãma waihu'u za'ra da, romnhimire'é na. Tawamhã ãtême simasa wamhã, ãne te tãma nharĩ za'ra:

— E niha te za Satanasi hã tinhib'a'uwẽ norĩ hã te te dama 're sãmra. Te te dama 're ãsãmra mono da hã, mare di. ãne wa za aima ãma romnhimire'é za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. Danhib'apito nhib'a'uwẽ norĩ hã 'rãwim nherẽ, oto sisada 're simasa mono wamhã, te aré 're si'uprosi. Duré dasisãnawã nherẽ, dasisada 're dasimasa mono wamhã, te aré 're dasi'uprosi, 'rãwim nherẽ. Tane duré Satanasihi nhib'a'uwẽ norĩ hã 'rãwi sisada 're simasa mono wamhã, te aré 're si'uprosi. Tãibã aré ãsib'a'uwẽ norĩ hã. Taha wa, Satanasi hã tinhib'a'uwẽ norĩ hã te te dama 're ãsãmra mono da hã, mare di.

²⁷ — ãne wa za duré aima rowasu'u za'ra wa'wa, marĩ hã ãma waihu'u za'ra wa'aba da. Ni'wa hã aibã ãsiptete nhorãwa u, sébré wamhã, ãsibro hã te te tiwi ubumro da, te te tiwi ubumroi waihu'u ã di za, te te sima pawasisi ã ré hã. Te za a'ã sima pawasisi. Taha parip si, te za ãsibro hã tiwi ubumro, 'ri 're ãromnhimi'wara mono hã, aibã ãsiptete wi. — ãne te tãma rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

²⁸ Ma duré tãma waihu'u za'ra:

— Ma'ãpé, ãwapari pese za'ra wa'aba za. Dawasédé hã da te 're 'manharĩ za'ra mono nherẽ, duré 'Re ãhãimana u'âsi mono ãma, da te ãma 're wasété za'ra mono nherẽ, dawasété na tãma 're dasiwasu'u za'ra mono wamhã, dawasédé hã tãma waihu'u pese di, te te dama 're ã'apari mono zéb da hã, te te oto da'ãma 're ab'madã'ã tã mono da. ²⁹⁻³⁰ Tane nherẽ, ãpẽ'ẽzani hã wẽ nherẽ, ãsimiromhuri na da te 're wẽ'õ pese za'ra mono wamhã, taha

na dawasédé hã te te dama 're apari mono õ di za. Te za te te da'ãma 're ab'madâ'â u'âsi, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. — ãne Zezusi ma tô tãma waihu'u za'ra, rowahutu'wa norĩ ma, taré te te sima rowasu'u za'ra wa, wa'uburé zadawa para, 're ãmorĩ na. ãne wẽ'õ te, ma tô ãne tãma waihu'u za'ra, te te waihu'u za'ra da.

*Zezusihi na wasu'u, ãsisãnawã norĩ wasu'u me
Mateusi 12.46-50; Rucasi 8.19-21*

³¹ Tawamhã Zezusihi no norĩ hã ma tô ãtẽme aihutu, tina me. Rowi simasab ré, ma da'maipo're pu'u za'ra, Zezusihi zô da'maihãrã da, ãtẽme watobro za'ra da. ³² Da'ahã na te ã'rata asimro ni. Tawamhã ni'wam norĩ hã te tãma rowasu'u za'ra, ãne:

— Ano norĩ hã te rowi asô aimasa, ana me. Te asô tihãrã za'ra. — ãne te oto tãma rowasu'u za'ra.

³³ Tawamhã tãma ãrowasu'u'wa norĩ ma, ma tô waihu'u za'ra, ãne:

— E 'wa hã ãna. E 'wam norĩ hã ãno norĩ.

³⁴ Tawamhã siwi ã'uirĩ'wa norĩ 'madâ'â sina, te ãne tinha:

— ãhãta ãna. ãhãta ãno norĩ. ãhãta ãhidiba norĩ. ³⁵ Ni'wam norĩ hã 'Re ãhãimana u'âsi mono te te sima 're ãwẽ za'ra mono zéb zarina, te te tãma ãma 're ã'uwaimrami za'ra mono norĩ hã, ta norĩ hã ãno, duré ta norĩ hã ãhidiba, duré ta norĩ hã ãna. — ãne Zezusi ma tô tãma waihu'u za'ra, da te waihu'u za'ra da.

4

*Aibã hã amnho te te ã'anhãma mono zé wasu'u
Mateusi 13.1-23; Rucasi 8.4-15*

¹ Tawamhã Zezusi hã te duré dama rowahutu, Darireza ãma, ãsõ'u zapoto 'rata. Da'ahã uptabi na ãtẽme dasito mono wa, ma uba're wa ãzé, ã zada'ré prã na. ² Tawamhã sa'ëtẽ na ma tô dama rowaihu'u marĩ na, tinhimirowasu'u na romnhimiré'ézém na. ãne te dama tinha:

³ — Ma'ãpé ãwapari pese za'ra wa'aba za. Amnho potozé wasu'u na, wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa. Aibã hã te buru u mo, ti'ai hãibãdá wa, amnho hã te te anhamra mono da, poto mono da. ⁴ Tawamhã, amnho hã te te anhamra mono wamhã, nima norĩ hã bãdãdi zababa ma tô rere'e. Tawamhã sire hã ma te te uprosi uburé, poto mono õ ré. ⁵ Ètẽ nhisiwi ma duré nima norĩ hã rere'e. Ti'ai baihãire wa, ma tô 'wanhipré su'u, amnho hã. ⁶ Tawamhã bãdã hã oto 'rãiwatobro wamhã, rowa'ro wa, ma ti'wanhipré 'ré za'ra, ãsari hã te te rowa'réi mono õ wa. ⁷ Nima norĩ hã ma duré rere'e, wab'ru wazari. Tawamhã siré ma tô 'wanhipré. Siré 'wanhipré mono wamhã, ma te te ubu, wab'ru hã. Taha wa, 'rãi mono õ di, ta norĩ hã. ⁸ Ti'ai wẽ wa, ma duré nima norĩ hã rere'e. Tawamhã oto 'wanhipré 'rãihã mono wamhã, ma tô ti'rã za'ra. 'Rãi mono wamhã, nima niwĩmhã 'rãi ahã prã ti, rob're hã. Duré nima niwĩmhã 'rãi ahã di. Duré nima niwĩmhã 'rãi pese uptabi di. — ãne amnho potozé wasu'u na, ma tô dama rowasu'u, Zezusi hã.

⁹ Tawamhã ãne ma tô ãma dama 'rãsutu, timreme na:

— Asimipari pese za'ra wa'aba wamhã, ma'ãpé ãwapari pese za'ra wa'aba, ãnhimirowasu'u na hã waihu'u za'ra wa'aba da. — ãne ma tô ãma dama waihu'u.

¹⁰ Tawamhã dazahutu parip si, ni'wam norĩ dame ãsimasa hã ma tô ãtẽme sina rotété za'ra dawa'rãmi, aibã 12 na ãhãiba norĩ me. Tawamhã ãne te siwi 'mahã:

— E niha amnho potozém na rowasu'u hã.

¹¹⁻¹² Taha wa, Zezusi asa ma tô ãma sada'ãbã za'ra:

— 'Re ãhãimana u'âsi mono hã a norĩ wa'aba ma si, ma tô aima waihu'u za'ra wa'wa, dama ãwaihu'u'õ hã, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zém na hã, sõ'awi te te dama waihu'u õ nherẽ. ãzazei'õ'wa norĩ ma, wa za ãnhimiromnhimiré' na si te tãma 're rowasu'u za'ra. Tawamhã ta norĩ hã titõmo na te te 're rob'madã'ã za'ra mono nherẽ, taré te za te te 're rob'madã'ã za'ra. Duré 're simipari za'ra mono nherẽ, taré te za 're simipari za'ra, te te 're waihu'u za'ra mono ãna. Te te 're waihu'u za'ra mono wamhã, te aré tiwasété wi 're

sipizari za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono niwĩ, ìwasédé hã te te ãma 're ab'madâ'â tō mono da. — ãne ma tō tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

¹³ Tawamhã ma duré tãma waihu'u za'ra:

— A norĩ wa'wa hã waihu'u za'ra wa'aba õ wamhã, amnho potozém na te ìrowasu'u hã, e niha te za tawamhã ìnhimirowasu'u amo hã ìwaihu'u za'ra wa'wa. — ãne ma tō tãma waihu'u za'ra.

¹⁴ Tawamhã ma duré tãma waihu'u za'ra:

— Amnho hã aibã te te ì'anhamra mono hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u, te wasu'u. ¹⁵ Ni'wam norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã, tipo're na te te 're ìwapari za'ra mono hã, aiwa amnho hã bâdâdi zababa ìrere'e mono ne, te za 're hâimana za'ra. Awa'awi te te wapari za'ra wamhã, Satanasi hã te za ìtême tiwisi za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã te te tiwi âri za'ra da. ¹⁶ Ni'wam norĩ hã aiwa amnho hã êtê nhisiwi ìrere'e mono ne, te za 're hâimana za'ra. 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã te te 're wapari za'ra mono wamhã, te za te te 're saze za'ra awa'awi, to sina. ¹⁷ Tane nherê, te za te te 're sazei hutu za'ra. Tawamhã âté robzépada hã duré rowasédé hã te za ìsazei'õ'wa norĩ hã te te tãma 're 'manharĩ za'ra. Tawamhã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã aré te te 're ìsaze za'ra mono zé hã, te za te te 're sazei utõrĩ za'ra. ¹⁸ Ni'wam norĩ hã aiwa amnho hã wab'ru wazari ìrere'e mono ne, te 're hâimana za'ra. 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã te za te te 're wapari za'ra, taré. ¹⁹ Âté marĩ na si te za duré te te 're rosa'rata za'ra. Âté danhibro pese na si, te za te te sima 're rosa'rata za'ra, ìwê uptabi newa. Âté marĩ hã te za te te sima 're wê uptabi za'ra. Tawamhã rob're ì'rãĩ õ ne, tãma 're hâimana wê za'ra mono õ di za. ²⁰ Ni'wam norĩ hã aiwa amnho hã ti'ai wê wa ìrere'e mono ne, te za 're hâimana za'ra. Ta norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã te te 're wapari za'ra mono wamhã, te za te te sima 're wê za'êtê za'ra. Tawamhã rob're ì'rãĩ pese uptabi ne, te za hâimana wê uptabi na 're hâimana za'ra. — ãne ma tō tinhimirowasu'u hã tãma 'rãsutu za'ra, Zezusi hã.

Rob'uiwêzé wasu'u

Rucasi 8.16-18

²¹ Tawamhã te duré tãma rowasu'u za'ra:

— Rob'uiwêzé hã 'ri 're wa'wa u, da te âri wamhã, e piza'a na te za upsibi ni. E daza'warizéb 'rowi, te za sãrĩ ni. Mare di. ìsima'warazém na si te za sõ'awi da te 're söré, te te dama 're rob'uiwê za'ra mono da. ²²⁻²³ Taha wa, marĩ hã a'â dama ìwaihu'u'õ hã, niwapsi dama waihu'u pese di za. Aipo're na ma tō ìnhimiroti hã ìwapari za'ra wa'wa. Taha wa, ma'âpé ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono, waihu'u za'ra wa'aba da.

²⁴⁻²⁵ — Ni'wam norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ìsimirowaihu'u na te te 're 'ruiwapari u'âsi za'ra mono wamhã, taha zarina te za 'Re ìhâimana u'âsi mono hã sa'êtê na tãma ãma 're sõprub za'ra, te te aré ãma 're ìwaihu'u za'ra mono zém nhipai u, te te waihu'u pese za'ra da oto. Tane nherê, ni'wam norĩ hã ìsimirowaihu'u na te te 're 'ruiwapari za'ra mono õ wamhã, ta norĩ wi te za tinhimirowaihu hã tãma waihu'u pese za'ra õ nherê, te te tiwi 're awaibu 'Re ìhâimana u'âsi mono hã, te te aré ãma 're ìwaihu'u za'ra mono zé hã. — ãne ma tō tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

Amnho potozé wasu'u

²⁶ Tawamhã ma duré tãma waihu'u za'ra:

— 'Re ìhâimana u'âsi mono hã da'ãma 're ìsib'a'uwê mono zém na, wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa, ãne. Aibã hã ti'ai wa, te za amnho hã te te anhamra, poto mono da.

²⁷ Tawamhã aibã hã rĩtĩ ré nherê, duré sõtõ ré nherê, si'uihã na te za ti'wanhipré za'ra, amnho hã. Te za ti'rãihã za'ra. E niha te za ti'wanhipré za'ra. E niha te za ti'rãihã za'ra. Aibã hã te te waihu'u õ di. ²⁸ Ti'ai 'rowim nherê, te za si'uihã na 're 'wanhipré za'ra, 're 'rã za'ra mono da. Te za a'â ti'wanhipré za'ra. Taha parip si, te za 're sitoro wairébé. Taha parip si te za 're 'rã za'ra. ²⁹ Rãĩ 'ré wapsi, te za oto 'rãihã, ro'wa na aibã hã, bâdâ

hã oto ĩwa waptã'ã wa, te te ĩ'rãihãrizéb da hã. — ãne ma tô tãma rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

*Motada nhama 'rare wasu'u
Mateusi 13.31-32; Rucasi 13.18-19*

³⁰Tawamhã ma duré tãma waihu'u za'ra:

— 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zé hã, e marĩ na, wa za ãma romnhimiré'é. ³¹Motada nhamare na, wa za aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zé hã. Motada nhamare hã syry uptabire di, aimawi norĩ ma hã. ³²Tazahã da te 're zuri mono wamhã, 're 'wanhipré za'ra mono wamhã, te za ti'rãihã za'ra. Aimawi rob're hã te te 're sipai pese za'ra. Papo za'ëtẽ wamhã, ĩsu 'rowi te za si norĩ hã te te sima 're sasi za'ra. ãne wa aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. — ãne te tinha, Zezusi hã.

³³ãne ma tô Zezusi hã tinhimirowasu'u ahã na te te ãma 're romnhimiré'é, marĩ hã da te ãma 're ĩwaihu'u za'ra mono zéb da hã. ³⁴Tinhimiroromnhimiré'é na si, ma tô te te dama 're rowasu'u. Tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma si, ma tô hãiba pisutu za'ra, te te tãma 're awaihu'u pese, sô'awi.

*Zezusi hã rowa'u'u ma, te te ĩnharizé wasu'u
Mateusi 8.23-27; Rucasi 8.22-25*

³⁵Tawamhã Zezusi hã barana ma tô satõrĩ za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ hã:

— Oto zara u, wa te saprĩ za'ra wa'aba. — ãne ma tô satõrĩ za'ra.

³⁶Tawamhã te a'ã dazatõrĩ za'ra, apã dasi'aba're da. Taha pari, Zezusi hã uba're 're ĩsébrézéb 're, ma asisi ĩsarina, zara u te te saprĩ za'ra da. Ni'wam norĩ hã te duré siré sari za'ra uba're hã, Zezusihi zarina. ³⁷Tawamhã rowa'u hã ma tô watobro, sa'ëtẽ na. Tawamhã ásisasi hã sa'ëtẽ wamhã, ma tô nasi asisi, uba're wa. Á hã te te ĩ'masisizéb u hã romhuture di oto. ³⁸Tane nherẽ, te Zezusi hã nhono, uba're na're ãma. Da'rã zaparizém na te 'rã zapa. Taha wa, ma tô siwi utu. ãne te oto siwi 'mahã:

— Rowahutu'wa, wa za ai'utõrĩ ni. E wa'ãma aipẽ'ëzé za'ra õ di za.

³⁹Tawamhã ma tô wahudu. Wahutu wamhã, rowa'u'u ma, te tinha, wa'u'utu da. Duré ásisasisi ma zama, te tinha, ãne:

— Ma'ãpé ai'ãtu na.

Tawamhã ma tô sazã, rowa'u hã. Ma tô duré ti'ãtu oto. ⁴⁰Tawamhã Zezusi hã te ãne tãma nharĩ za'ra:

— E marĩ da, ma aipahi za'ra wa'wa. E niha zahadu asiwi 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono zé hã aima 're hãimana za'ra wa'aba mono õ di.

⁴¹Tawamhã te sima rowasu'u za'ra:

— Pra, e niha õ hã ĩwaihu'u pe. ĩsadawa hawi ma rowa'u hã sazã, ásisasisi zama. — ãne te sima rowasu'u za'ra. Õne hã tãma sa'rese za'ra õ wa, ma tãma tipahi za'ra.

5

*Aibã hã wa'uburé ré 're ĩmorĩ hã, Zezusi te te ĩpawaptobzé wasu'u
Mateusi 8.28-34; Rucasi 8.26-39*

¹Tawamhã Zezusi norĩ hã ma tô zara u aihutu, Zeraza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Darireza ãma ĩsõ'u zapoto zara niwĩ, Zeraza hã. ²Tawamhã uba're hawi watobro wamhã, ma tô aibã hã wa'uburé ré 're ĩmorĩ hã sina uzusi. ³⁻⁴Aibã hã adã'ã 'ru hawi, ma tô ĩtẽme watobro. Adã'ã 'ru ãma, te 're sãmra. Te aré da te 're pawasisi, ĩsi'uwazi nhorõ rutu na. Te aré duré da te 're hiwasisi. Tazahã ma tô te te sina 're anhinari. Ni'wa hã sada 're siptete waihu'u mono õ di. ⁵Bãtã sidãpãsi, duré mara sidãpãsi te adã'ã 'ru ãma 're hãimana, ëtẽ 'rãihã ãma zama, sadari sina. Ëtẽ na te duré 're sisihãri u'ãsi. ⁶Romhã na, ma tô aibã hã tisã, Zezusi hã. Te te sãmri wa, te ĩtẽme wara, Zezusihi u. Tawamhã hi'rãtitõ ma tô ĩpapara aime. ⁷Sa'ëtẽ te 'mahã, ãne:

— Zezusi, 'Re ìhâimana u'âsi mono, danhipai u 're ìsâmra mono 'ra, e marĩ ì'âma 'manharĩ da, te we aimo. Ì'azâri ò di za. 'Re ìhâimana u'âsi mono nho'a, wa ìsina aipa'uwati.

⁸ ãne te Zezusihi ma tinha wa'uburé hã, te te tãma rob'rui wa, aibã hãiba hawi watobro da.

⁹ Tawamhã Zezusi te ìsisi zô sadanha:

— E niha asisi hã.

— Ahã na, ìnhisi hã. E marĩ wa. Wa norĩ hã wa'ahã wa. — ãne te Zezusihi ma sisisi.

¹⁰ Tawamhã Zezusihi wi, te nasi tiwi rowaptẽ, wa'uburé norĩ ma, te te rob'ru tã da, darob amoi u, si'aba'rẽ tã da. ¹¹ Tawamhã romhutu na te uhãbã hã tisa te te 're huri, ahã na, sa'a ãma. ¹² Tawamhã wa'uburé norĩ hã te Zezusihi wi sina rowaptẽrẽ za'ra, uhãbã u:

— Ma'ãpé uhãbã u wazatõrĩ za'ra na, ìhãiba 're, 're wasi'ubumroi mono da oto.

¹³ Tawamhã ma tãma rob'ru za'ra, aibã hãiba hawi wairébé da, uhãbã hãiba 're, sisisi da. Tawamhã uhãbã hãiba 're sisisi wi, uhãbã te sisa're, wara sina, ì'rã sipra u. ãi ba ma rere. ãi ba rere'e wa, ma uburé ai'utõ, uhãbã hã. 2 miu na ma tidã'ã za'ra.

¹⁴ Si'utõrĩ wi, te uhãbã 'madã'ã'wa norĩ hã ìsiti sisa're wara sina, 'ri ahã u, te te dama rowasu'u za'ra da, rom na 'ri wa'õtõ ãma zama. Tawamhã da'ahã na ma tã ìtẽme ai'aba'rẽ ni, da te 'madã'ã za'ra da. ¹⁵ Tawamhã Zezusihi u dasihutu wamhã, ma tã aibã hã 'madã'ã za'ra ni, wa'uburé norĩ ré aré 're ìmorĩ hã. Uza ré, te oto nhamra, rowẽ na. Tawamhã ma tã tãma tapahi za'ra ni, õne hã dama sa'rese õ wa. ¹⁶ Tawamhã ãma ì'madã'ã za'ra 'wa norĩ hã, te aibã wasu'u hã dama wasu'u za'ra, ìsihutu norĩ ma. Aibã hã Zezusi te te ìpawaptobzém na, duré uhãbã ma, te te ìrob'manharĩzém na zama, te dama rowasu'u za'ra. ¹⁷ Tawamhã, te siwi satõ, danhipti'ai hawi watobro da, Zezusi hã.

¹⁸ Taha wa, Zezusi ma oto ãzé uba're wa, danhiti morĩ da. Uba're wa, sébré wi, te aibã hã ãne sina 'mahã, wa'uburé ré aré 're ìmorĩ hã:

— Ma'ãpé ìma pisutu, asiré 're ìmorĩ da.

¹⁹ Tane nherẽ, Zezusi te te ãma sazei õ di. Taha wa, ma te aibã ma waihu'u, ãne:

— Apã te za aimo, asõrõwa u, 'Re ìhâimana u'âsi mono, ìwẽ na te te aipawaptobzém na asisãnawã norĩ ma, asiwasu'u da.

²⁰ Tawamhã te oto mo, aibã hã. Zezusi, ìwẽ na te te ìpawaptobzém na, ma tã te te dama 're rowasu'u, Decapori na danhipti'a nho'õmo nhisi 're. Tawamhã ìsimirowasu'u na da te 're wapari za'ra mono wamhã, ma tã ãma 're datob'uzu za'ra.

Zairuhu 'ra wasu'u, pi'õi wasu'u me

Mateusi 9.18-26; Rucasi 8.40-56

²¹ Tawamhã Zezusi hã ma tã apã saprĩ, zara u. Da'ahã na, ma ìtẽme tasi'rã'õtõ ni, ã zaihã u hã. ²² Tawamhã aibã hã ma ìtẽme wi, Zairu na ìsisi hã zudezu norĩ te, rowahutuzé 'madã'ã'wa hã. ìtẽme wisi wi, ma tã hi'rãtitõ aime, Zezusihi papara. ²³ ãne te tãma tinha:

— Ì'ra hã hãzé ahã di, azaruture hã. Te za ìwi dãrã. Taha wa, te za ãma ìsiré aimo, asib'rada hã ãma nomri da, ìma pese da, dã'ã tã da. — ãne ma tã tãma tinha.

²⁴ Tawamhã Zezusi te ìme mo. Da'ahã na ìsiré dasi'aba'rẽi wamhã, ma dasiwi hãiba wati ni.

²⁵ Tawamhã morĩ ré, ma pi'õ hã ìtẽme wi, ìhãzé te te 're ì'manharĩ mono hã. Wahub ahã na te hãzé ré 're hãimana, 12 na ãma ìwahubzé hã. ²⁶ Dawede'wa norĩ hã ma tã ahã na te te 're wede za'ra. Dawede'wa nhib'rata 're hãimana mono ré, ma tã te te 're robzépata za'ëtẽ, pi'õ hã. Uburé tinhibro hã ma tiwede'wa norĩ ma uprosi, tiwede wa'ãbãzém na. Taha wa, 're séptã'ã mono õ wa, ma tã ìhãzé hã te te tiwi 're wasété u'âsi, ìhãiba hã. ²⁷⁻²⁹ Tawamhã Zezusihi wasu'u te te wapari wamhã, dawa'wa u ma tã ãzé, ìbabarãi hawi. ãne ìsimirosa'rada hã: “Zezusihi uza si te tiwi upi nherẽ, wa za ìpese.” ãne te sima rosa'rata, pi'õ hã. Taha wa, te ìtẽme mo. Ì'uza si ma tiwi upi. Tawamhã ì'uza te te tiwi upi wi, awa'awi ma tã séptãrã. Marĩ hã tãma ìsipari na, ma tã 'rãwi sihãiba waihu'u. ³⁰ Awa'awi

ma tô duré sina waihu'u, Zezusi hã tiwaihu'u pese na te te ãda'maipese na. Taha wa, ma aipi'ra, da'ahã wa'wa. ãne te tawamhã da'a'mahã:

— E 'wa hã ma ã'uza hã ã'wi upi.

³¹ Tawamhã ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã te asa tãma nharĩ za'ra:

— Oro aihĩni ai'ãma wasi'uiri mono za, te ãwa'azadanha. — ãne te asa tãma nharĩ za'ra, ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã.

³² Tane nherẽ, Zezusi hã ti'upi'wa zô te te 're rob'madã'ã. ³³ Taha wa, te ãtẽme mo, pi'õ hã. Ma tô sihãiba waihu'u, ãhãzé te te tãma ãpari na. Taha wa, pahi nherẽ, te ãtẽme mo, rẽrẽ'ẽ sina. Hi'rãtitõ ma aime Zezusihi papara, tãma siwasu'u da. Ma tô tãma siwasu'u pese, pi'õ hã. ³⁴ Tawamhã Zezusi ma tô tãma waihu'u:

— ãhidiba, za te aipesezẽm na, asina ã'umnhasi wa, ma tô aihãzé hã aima apa. Rowẽ na si aimorĩ. Ma tô aipe. — ãne ma tô tãma waihu'u.

³⁵ Tawamhã pi'õi ma, te te rowasu'u ré, ma tô aihutu, Zairuhu nhorõwa hawimhã tãma ãromhuri'wa norĩ hã. ãne te tãma rowasu'u za'ra:

— Ai'ra azaruture hã ma tô aiwi dãrã. Simiromhuri nherẽ, rowahutu'wai wi, ro'wa're õ'umnhasite, te za ãma ãrosazã. — ãne te tãma rowasu'u za'ra.

³⁶⁻³⁷ Tazahã ãsimirowasu'u za'ra hã te te 'madã'ã õ di, Zezusi hã. Taha wa, te Zairuhu ma tinha:

— Ai'ra wasu'u ma, aipahi tõ. ãwẽtẽsi ã'umnhasi, te aipawaptob da. — ãne ma tãma waihu'u. Ni'wa hã ãsiré morĩ tõ da, ma tô pisutu za'ra, Pedru norĩ hã Ti'adu, Zuwã norĩ me si, ãsiré si'aba'rei da, Zairuhu 'ra u. Ti'adu, duré Zuwã, ta norĩ hã tisisãnawã zahuré.

³⁸ Tawamhã Zairuhu nhorõwa u sihutu wamhã, ma tô da'ab'madã, Zezusi hã. Azarutu ãma te ta'ry'ry ni, dawawai 'rãihã sina. Taha wa, ro'wa'rutu di 'ri paramhã. ³⁹ Tawamhã te dama tinha:

— E marĩ wa, te ai'ahã na aiwa'õ za'ra wa'wa. Azaruture hã dã'ã õ di. Taré te nhono. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra.

⁴⁰ Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— Oro taré sõtõ za. Pẽ'ẽzani õ di.

Tawamhã Zezusi hã ma tô dama rob'ru, rob u dawairébé da, uburé. Si'ubdatõ ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã ma tô ãsiré asisi, 'ri 're wa'wa u, ãnomrozẽb u hã. ãna norĩ si, ma tô ãsiré tizasi zahuré. ⁴¹ Tawamhã ma tô pa'ã, Zezusi hã. ãne te tãma tinha:

— Tarita tumi.

ãne ãma ãsaprĩzé hã: “Azaruture aiwahutu.”

⁴² Tô awa'awi azaruture hã ma wahudu, 12 na ãma ãwahu hã. Para na te oto 're mo. Tawamhã uburé 'ri para ãsimasam norĩ hã ma ãma titob'uzu za'ra. ⁴³ Tawamhã Zezusi te ãna norĩ ma nharĩ zahuré, rowasu'u na te te dama ãma ropé zahuré tõ da. Mram na si, te duré wada'uri zahuré, ti'ra ma, te te a zahuré da.

6

Zezusi hã Nazaré u ãmorĩzé wasu'u Mateusi 13.53-58; Rucasi 4.16-30

¹ Tawamhã Zezusi norĩ hã Nazaré u, ma tô apã ai'aba're, Zezusi hã aré 're ãhãimana mono zẽb u. ²⁻⁴ Tawamhã datẽme sihutu wamhã, zudezu norĩ te, romhuri zahãrizẽm na te oto dama rowahutu, sabadu na, rowahutuzẽb ãma. Da'ahã na da te wapari za'ra wamhã, ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni, ãsimirowasu'u na hã. ãne te duré ãma tasisadanharĩ za'ra ni:

— Pra. E ma hawimhã, ma uburé marĩ hã awaihu'u, waihu'u pese na, te te dama 're ãrowasu'u mono da hã. E niha bété õhõ ma si waihu'u pese di, marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã te te dama 're ã'ab'manharĩ wẽ mono zẽb da hã. Õ hã wede'é na romhuri'wa, Marizaha 'ra. ãno norĩ hã Ti'adu, duré Zuzé, duré Zuda, duré Sima. ãhidiba norĩ hã te duré wa'rata 're hãimana za'ra. — ãne te ãma dasima romnhoré za'ra ni.

Ñe wa, Zezusihi zô datob'uzu za'ra ô di, dama waihu'u pese wa, ãne na hã. Taha wa, ma ãne dama waihu'u, Zezusi hã:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã daro mono bâ datẽme 're nomro mono wamhã, ãsimiroti na wazép sina, te za sô 're datob'uzu za'ra. ãsĩpti'ai ãma si sô 're datob'uzu za'ra mono ô di za, ãsĩpti'ai ãma wa. ãsisãnawã norĩ zama, sô 're tob'uzu za'ra mono ô di za, ãsõrõwa ãma ãsiré 're ãdahãimana za'ra mono norĩ zama. — ãne sô'awib ô nherẽ, ma tô dama siwasu'u, Zezusi hã.

⁵ Taha wa, Nazaré ãma sô datob'uzu za'ra ô wa, marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'ô hã ahã na te te dama 'manharĩ ô di, tiwaihu'u pese na hã. Ni'wam norĩ si, ma tô upi za'ra, tinhib'rata na te te pese za'ra da, da'umro na. ⁶ Taha wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa na da te dasiwi saze za'ra ô wa, te taré da'ãma rosa'rata, da te dasiwi ãsaze za'ra ô zém na hã.

Tawamhã Nazaré 'rata 're ãdahãimana za'ra mono norĩ ma, te te 're rowahutu oto Zezusi hã, 'ri wa'õtõ mono bâ.

*Zezusi hã tisiré 're ãnomro mono norĩ hã te te datẽme ãsatõrĩ za'ra zé wasu'u
Mateusi 10.5-15; Rucasi 9.1-6*

⁷ Tawamhã tisiré 're ãnomro mono norĩ zô, te tihãrã za'ra, aibã 12 na ãhãiba norĩ zô. Taha pari, ma tô maparane si te te apisutu, daro mono bâ si'aba'ré da, datẽme. Si'aba'réi ô ré, ma tô duré tãma pisutu za'ra, ãsimiromhõsi zarina, wa'uburé hã te te dama 're sãmra za'ra mono da. ⁸ Ma duré tãma waihu'u za'ra, marĩ hã te te siré 'wasari tõ da, bâdãdi na da hã. Tisiwazusizéb ré si si'aba'ré da, ma tô tãma waihu'u za'ra. Mra hã duré romramizé hã duré rob'uiprazé hã te te 'wasari tõ da, ma tô duré tãma waihu'u za'ra. ⁹ Tipara'uza ré si si'aba'ré da, ma tô tãma waihu'u za'ra. Duré da'uza ãhãpa ãsõ'utu'u hã te te 'wasari tõ da, tihãiba na ré si si'aba'ré da, ma tô tãma waihu'u za'ra. ¹⁰ ãne ma tô duré tãma waihu'u za'ra:

— Darob u, 're aihutu aba mono wamhã, te te 're ã'aiwaibui wẽ wa'aba mono norĩ nhorõwa ãma si, te za a'ã 're asimroi wa'aba mo, darob amoi u, duré 're aiwairébé aba mono ô ré. ¹¹ Da te 're aiwaibui wẽ za'ra wa'aba mono ô wamhã, duré da te 're aiwapari ze za'ra wa'aba mono ô wamhã, te za dahawi 're aiwairébé su'u aba mo. Tawamhã dahawi 're aiwairébé aba mono ô ré, te za asisa'u aipara zapru hã 're ãtata'a za'ra wa'aba mo, ti'ai u 're rere'e mono da, dapo're ô na 're danomro mono wa, 'rãwi 're dasisãmri za'ra mono da. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra.

¹² Tawamhã ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã te oto datẽme ai'aba'ré, te te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono da, dawasété wi 're dasipizari za'ra mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono niwĩ. ¹³ Wa'uburé hã te te oto dama 're sãmra za'ra. Duré azeitona 'rãi wa'u wam na, te te 're da'rãi u'ré za'ra mono pari, ma tô da'ahã na te te 're dapeze za'ra, dahãzé u'ãsi 're ãdahãimana za'ra mono hã.

*Zuwã Batitaha dã'ãzé wasu'u
Mateusi 14.1-12; Rucasi 9.7-9*

¹⁴ Tawamhã apito Erodi hã ma tô Zezusihi wasu'u hã wapa, ãwasu'uwẽ hã daro mono bâ waptã'ã mono wa. ãne te ni'wam norĩ hã Zezusihi wasu'u na taré te te sima 're romnomri za'ra:

— Ô hã, Zuwã Batita apã ãhãiwa'udu. Taha wa, te marĩ hã dama ã'manharĩ waihu'u'ô hã te te dama 're ab'manharĩ, tiwaihu'u pese na. — ãne te te sima ãma 're romnomri za'ra, taré.

¹⁵ Ni'wam norĩ hã te duré te te sima ãma 're romnomri za'ra, ãne:

— Ô hã Eriasi, duréihã dã'ã nherẽ, apã ãhãiwa'udu. — ãne te te ãma sima 're romnomri za'ra, taré. Ni'wam norĩ hã te duré te te sima ãma 're romnomri za'ra, ãne:

— Ô hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa, duréihã 're ãnomro mono norĩ ne hã. — ãne te Zezusihi wasu'u na taré da te dasima ãma 're romnomri za'ra.

¹⁶ Tawamhã apito Erodi, ma tô Zezusihi wasu'u na hã danhimirowasu'u hã wapa. Tawamhã ãne te tinha:

— Tô õ hã, Zuwã Batita. Te 'rui wa, da te butu nhizâri nherẽ, apâ ãhãwa'udu te 're mo. — ãne ma tô Erodi hã Zuwã Batita dama wasu'u, ta hã newa.

¹⁷⁻¹⁸ Erodi hã ma tô aré dama ti'ru, Zuwã Batita da te dasiwi pawasisi da, da te dasiwi sêrẽ da, dazazéb 're, 're sa mono da. ãne ma tô Erodi hã Zuwãhã ma, rob'manharĩ wasété. E marĩ da. ĩmro ma, tãma rowẽ da, Erodizaha ma. Tinoi wi, ãma ĩsi'rẽ na, ma timro, Piripihi mro na, Erodi hã. ãma mro wa, Zuwã ma tô Erodihi ma tinha: “Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã ãne: ‘Asisãnawãi mro hã tiwi ãma 're ai'rẽ za'ra wa'aba mono õ di za.’ ” — ãne ma tô Erodihi ma waihu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã.

¹⁹⁻²⁰ Taha wa, Erodiza hã te te sina 're mreime 'ruiwapari, Zuwã hã. Te te wĩrĩ neza. Tane nherẽ, te te wĩrĩ waihu'u õ di. E marĩ wa. Erodi hã te te tiwi 're 'madã'ã pese, Zuwã Batita hã. Zuwã hã wẽ uptabi na, te dama 're hãimana. ãne na ma tô ãhãimanazém na waihu'u, Erodi hã. Taha wa, sina 're pahĩ mono wa, ma tô dawĩ te te 're 'madã'ã pese, Zuwã hã. Zuwãhã nhimirowasu'u hã te nasi wapa, Erodi hã. Tawamhã wapari ze na nasi te te wapari wa, zahadu rosa'rada te te sima ãma waihu'u õ di Erodi hã, Zuwã Batitaha ãma hã.

²¹ Tawamhã ma tô bãdã hã pisutu Erodi hã, ĩwa ĩwaptã'ãzém na dasipo're pu'u za'ra wa, ĩsiré dasa hã da te huri da. Taha wa, ma tô dama ĩpire norĩ hã ĩsiré tisa tihu, da'wapéi'wa norĩ nhib'apito norĩ hã, duré Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma dama ĩpire 're ãhãimana za'ra mono hã. Tawamhã aihĩni dasiré dasaihuri ré, Erodizaha ma wẽ di, Zuwã Batita ĩdã'ãzéb da hã. ²² Taha wa, dasaihuri ré, ma Erodizaha 'ra sipi'õ hã ãzé 'ri para u, dama sipese da. Tawamhã Erodi norĩ hã ma tô ãma uze za'ra, tãma sipese za'ra wẽ te. Taha wa, te apito hã azarutu ma tinha:

— Marĩ ĩwi waptêrẽ, asima ĩwězéb uwaibaba. Tawamhã wa za aima tisõ. ²³ Tô sena marĩ ĩwi waptêrẽ wamhã, wa za aima ãma uwaimra. ĩnhipti'a ĩwi waptêrẽ wamhã, aiwa wa za ãma aipo'o aima, ate da, duré ĩte da. — ãne ma tô tãma waihu'u, azarutu ma.

²⁴ Taha wa, te tina u a'ã mo, marĩ hã apito wi te te ĩwaptêrẽ da na, te te sadawa pibu da, tina hã. Tawamhã ĩna hã ãne te asa tãma tinha:

— Ma'ãpé, Zuwã Batitaha 'rã si tiwi waptêrẽ, taha si te te aima sõmri da. — ãne ma ti'ra ma waihu'u.

²⁵ Taha wa, si'aba'rẽ na ma apã ãzé apito u, azarudu hã. Tawamhã ãne te apito ma tinha:

— Zuwã Batitaha 'rã si, wa ĩsima wẽ, piza'a 're nho'a wa, ĩma hiri da, ãhãna awa'awi. — ãne te tiwi waptê.

²⁶ Tawamhã ma tô tiwi tirobzei'õ, apito Erodihi wi. Tane nherẽ, uburé sô ĩdahãrã norĩ nho'a, te te azarutu ma ropisutu wa, ma tô tãma ãma uwaimra, te te tiwi ĩwaptêrẽzéb uwaibaba. ²⁷ Tawamhã ma tô ti'ru, awa'awi ĩ'rã te te we âri da, da'wapéi'wa hã. Tawamhã awa'awi te sô mo, dazazéb u. Tame awa'awi ma tô butu nhizã, Zuwã Batita hã. ²⁸ Taha wa, te awa'awi ti'ã, piza'a 'renho'a wa, azarutu ma, te te sõmri da. Te te tãma sõmri parip si, ma tina ma oto tisõ, Zuwã Batitaha 'rã hã. ²⁹ Tawamhã Zuwã Batitaha zaw'i'wa norĩ hã ĩwasu'u te te wapari za'ra wamhã, ma tô sô ai'aba'rẽ, ãhãiba zõ, te te siwi sêrẽ da, ab're 're.

Zezusi hã dasa na te te ĩdapawaptobzém na rowasu'u

Mateusi 14.13-21; Rucasi 9.10-17; Zuwã 6.1-14

³⁰ Tawamhã Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã darob amoi hawi apã sihutu wamhã, Zezusihi ma, ma tô siwasu'u za'ra, ĩwẽ na te te ĩdapawaptob za'ra mono zém na hã. Duré te te dama ĩrowasu'u za'ra mono zém na zama ma tô tãma siwasu'u za'ra. ³¹ Tawamhã da'ahã uptabi na ĩtẽme dasisamarĩ pese wa, saihuri waihu'u õ di, Zezusi norĩ hã. Taha wa, ma tô ãne satõrĩ za'ra, Zezusi hã:

— Oto wasi'aba'réi wa'aba a'ubuni u, wawa'utu za'ra da a'â, danhiti.

³² Tawamhã hãiba pisutu te oto ai'aba'ré, uba're u. Uba're wa, ma tô asisi, zara u te te saprĩ za'ra da, danhiti hãimana za'ra da a'â, zara niwĩ. ³³ Tane nherẽ, da'ahã na ma tô waihu'u za'ra ni, zara u te te ãsaprĩ za'ra na hã. Taha wa, ma tô ãsõ'rãmib za'ra dasisa're, â zada'réi baba, Zezusi norĩ nho'rãmi, daza'rui mono bâ 're ãdahãimana za'ra mono norĩ hã. Tawamhã Zezusi norĩ wana, ma tô aihutu ni. ³⁴ Tawamhã Zezusi hã uba're hawi watobro wi, ma tô da'ahã uptabi na da'ab'madã. Taha wa, ma tô da'ãma tipẽ'êzé, pone'ërebã 'madã'ã ãna 're ãnomro mono ne, 're danomro mono wa. Tawamhã tame ma tô marĩ na tinhimirowasu'u ahã uptabi na dapawapto, Zezusi hã.

³⁵ Tame tiwi hãiwahã wamhã, Zezusihi siré 're ãnomro mono norĩ hã ma ãtẽme ubumro. ãne ma Zezusihi ma waihu'u za'ra:

— A'ubuni wi wahãimana za'ra ré, ma wawi tihãiwahã za'ra. ³⁶ E dama rob'rui õ di za, dasi'aba'ré da, marĩ hã dasazéb da, da te dasima uipra za'ra da, re na 'ri ãsimasa mono u, 'ri wa'õtõ u zama.

³⁷ Tawamhã Zezusi, ma tô asa tãma waihu'u za'ra:

— Mare di. A norĩ wa'wa hã te za dama ã'a za'ra wa'wa, dasaihuri da.

Tawamhã asa ma duré tãma waihu'u za'ra, Zezusihi ma:

— E niha wa za dasa hã dama uipra za'ra ni, da'ahã uptabi nherẽ. Rob'uiprazé hã ahã uptabi na, wama hãimana za'ra 'wa'ãhã, 200 na wa aré dasa hã dama uipra za'ra ni, ã'u'ëtẽ wapu hã.

³⁸ Tawamhã Zezusi te asa sô sadanharĩ za'ra:

— E niha te bété ã'u'ëtẽ wapu hã aima tihãimana za'ra wa'wa. Ma'ãpé sô sabu za'ra wa'aba.

Tawamhã ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã te te sabu za'ra pari wamhã, Zezusihi ma, te wasu'u za'ra:

— 5 na ãhãiba hã ã'u'ëtẽ wapu hã, duré maparane pe'a hã. — ãne ma apã Zezusihi ma waihu'u za'ra.

³⁹ Tawamhã Zezusi hã ma tô dama waihu'u, dui wa, dawa'õtõ mono bâ dasi'ubumroi mono da, uburé. ⁴⁰ Taha wa, dui wa, te oto dasi'ubumro, ni'wam norĩ si 100 na ãhãiba hã, duré ni'wam norĩ hã 50 na ãhãiba hã. ⁴¹ Tawamhã ma tô oto ã'u'ëtẽ wapu hã waibu, 5 na ãhãiba hã. Pe'a zama ma duré timra. Tawamhã hãiwa u te ãré rob'madã. Timama ãma te tiwata, sõpru wa. Taha pari, ma tô te te wẽ'ẽ, ã'u'ëtẽ wapu hã. Te te wẽ'ẽi mono pari, ma tô tisiré 're ãnomro mono norĩ ma sõmri za'ra, te te dama sõmri za'ra mono da. Pe'a zama, ma tô te te wẽ'ẽ zahuré, te te duré dama sõmri za'ra mono da. ⁴² Tawamhã ã'u'ëtẽ wapu hã umrore nherẽ, wẽ'ẽi ahã di. Duré pe'a hã maparane nherẽ, wẽ'ẽi ahã di. Taha wa, ma tô aihĩni dasa hã huri ni. Ma tô duré da te 'mahãpãrĩ. Da'ahã uptabi nherẽ, da'ãma si'utõrĩ õ di. ⁴³ Tawamhã ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã ma tô apã si'õtõ 're te te sé, danho'rada hã, ã'u'ëtẽ wapu wẽ'ẽ hã, pe'a wẽ'ẽ zama. 12 na ãré hã si'õno hã, danho'rata ré hã. Si'õtõ 'remhã 'masisi di. ⁴⁴ 5 miu na aibã norĩ hã ãhãiba hã, ã'u'ëtẽ wapu na ãsaihuri hã.

*Zezusi hã â nhisi baba ãmorĩzé wasu'u
Mateusi 14.22-33; Zuwã 6.15-21*

⁴⁵ Taha pari, ma tô Zezusi hã tãma rob'ru za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma, uba're wa sisisi da, ãwana te te saprĩ za'ra da zara u, Besada na 'ri wa'õtõ nhisi u, si'aba'ré da, ãwana. Tawamhã Zezusi hã te a'ã ãsa'u tizab za'ra, te te dama rob'ru da, danhorõwa u, da te ropéi mono da. ⁴⁶ Te te dama rob'rui pari, te ãtẽ 'rãihã u mo, Timama ma, mreme da. ⁴⁷ Tawamhã oto tiwi mara za'ra wamhã, uba're hã â wa'wa u, ma tô ãré tihãimana za'ra. Taha ré, Zezusi hã siwaprosi te a'ã tihãiba, ãtẽ 'rãihã ãma. ⁴⁸ Tawamhã ãtẽ 'rãihã hawi, ma tô 'madã'ã za'ra tisiré 're ãnomro mono norĩ hã, uba're sari na si'u'ëtẽ za'ra mono ré, rowa'u'u za'ãne apã te te tiwi wabzuri za'ra mono wa, uba're hã ãsõ'õmoi baba te te rowapõrĩ za'ra wa. Taha ré, ma tô Zezusi hã ãtẽme timorĩ za'ra â nhisi baba, mara hã ré. Tawamhã ãsõ'rãmi te aré timorĩ za'ra, Zezusi hã.

⁴⁹⁻⁵⁰ Â nhisi baba ãtême morĩ za'ra wamhã, te ãma rosa'rata za'ra, adâ'â hãiba warõ newa. Taha wa, tãma pahĩ za'ra wa, te tãma 're sadari za'ra. Taha wa, te Zezusi hã awa'awi tãma si'mahârã za'ra, ãne:

— Wa hã wa we atême ãmorĩ 'wa. ãma aipahi za'ra wa'aba õ di za.

⁵¹⁻⁵² Tawamhã awa'awi uba're wa, ma tã ãtême tizébré za'ra. Sébré wi, ma rowa'u hã sazã. Taha wa, rowa'u te te ãsazãrizém na, ma ãma titob'uzu za'ra, ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã. E marĩ wa. Zezusi hã ã'u'ëté wapu te te dama wẽ'ëi mono wamhã, ahã di. Tane nherẽ, te te siwi ãma waihu'u su'u õ di, ãwaihu'u pese uptabi na hã.

Zezusi hã, Zenezaré ãma te te ãda'apesezé wasu'u

Mateusi 14.34-36

⁵³ Tawamhã Zezusi norĩ hã ma tã saprĩ za'ra, ãsõ'u na zara u. Te te saprĩ za'ra wamhã, ma tã aihutu, Zenezaré na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Tame ma tã ãzadãré ãma, uba're na ãma wasisi za'ra. ⁵⁴ Tawamhã uba're hawi wairébé wamhã, awa'awi ma tã dasiwi waihu'u za'ra ni, Zezusi hã. ⁵⁵ Tawamhã daza'rui mono bâ, ma tã ãhãzé ré norĩ hã ãtême 'wasari ni, Zezusihi hãimanazéb u, ãsimiwaptã ré. ⁵⁶ Daro mono bâ te Zezusi hã datême 're mo, 'ri wa'õtõ u zama 'ri nho'õmo u zama, re na 'ri ãsimasa mono u zama. Darob u datême 're simasisi mono wi, ma tã ãhãzé ré norĩ hã da te tãma 're sa'ra za'ra, 'ri nhi'riri wa, da te dasina 're ãubumroi mono zéb ãma. Tawamhã ma tã tiwi rowaptêrê za'ra ni, ã'uza nhisutu si ãhãzé ré norĩ hã te te tiwi 're upi za'ra mono da. Tawamhã ã'uza nhisutu si te te tiwi 're upi za'ra mono nherẽ, ma tã 're séptã'ã za'ra, uburé ãhãzé ré norĩ hã.

7

Zudezu norĩ hi'rata hãimanazém na, parisezu norĩ ma, Zezusi te te ãwaihu'uzé wasu'u

Mateusi 15.1-9

¹ Tawamhã aibã norĩ hã Zeruzarê hawi ãsihudu hã ma tã Zezusihi u si'rã'õtõ, zudezu norĩ hã. Ta norĩ hã parisezu, duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ. ² Ta norĩ hã ma tã 'madã'ã za'ra, Zezusihi siré 're ãnomro mono norĩ hã, parisezu norĩ nhimiroti hã te te 'madã'ã za'ra ãna, saihuri wa, simisõi pese ãna.

³⁻⁴ Zudezu norĩ hã tihirata norĩ nhimiroti zarina si, te 're hãimana za'ra. Tisiré zudezu norĩ nhipai u, te taha si te te 're 'madã'ã pese za'ra, parisezu norĩ hã. Taha wa, 're simisõi pese za'ra mono parip si, te za 're saihuri. Duré marĩ hã dasai wedezém hawi 'ri tême te te 're ã'ãwisi za'ra mono hã, te za te te 're upsõi pese za'ra, ãma 're saihuri mono õ ré. Duré te za hãsizé hã te te 're upsõi pese za'ra, duré piza'a hã duré piza'a ãsi'uwazi 'manharĩ hã, tihirata norĩ nhimiroti zarina.

⁵ Taha wa, parisezu norĩ hã Zezusihi u si'rã'õtõ wamhã, ma tã Zezusi hã siwi 'mahã, rowahutu'wa norĩ me:

— E marĩ wa, te bété asiré 're ãnomro mono norĩ hã simisõi ãna 're saihuri, wahirata norĩ nhimiroti na te te rosa'rata za'ra ãna.

⁶⁻⁷ Taha wa, ma tã Zezusi hã asa ãma sada'ãbã za'ra, ãne:

— Tã senai õ di, 're aihãimana za'ra wa'aba mono zé hã. Duréihã Iza'iza hã ma tã ã'uwaibaba ai'ãma rob'ui'ére sirõmo za'ra wa'wa, aihãimanazéb za'ra wa'aba na hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme na ma tã ãne na ai'ãma rob'ui'ére sirõmo za'ra wa'wa:

“Õ norĩ hã tã sena newa, te timreme na si taré ã'ãma 're wata za'ra. Tane nherẽ, te tipẽ'ẽ 're aimawi zõ si te te 're rosa'rata u'ãsi za'ra, ã'upana. Danhimiroti zarina si, te ta norĩ hã te te dama 're rowahutu za'ra, ãnhimiroti zarina newa. Taha wa, senai õ di, ta norĩ hã ã'ãma 're ãwata za'ra mono zé hã.”

— ãne ma tã tãma waihu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Taha wa, ma tã ãne da'ãma rob'ui'ére, Iza'iza hã. Duréi pese, te te da'ãma rob'ui'ére nherẽ, tã sena na te aiwasu'u za'ra wa'wa. ⁸ A norĩ wa'wa hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na 're asapa'a za'ra wa'aba mono õ di. Ti'ai ãma danhimiroti na si, te 're aihãimana za'ra wa'aba mo. — ãne ma tã parisezu norĩ ma 're ãhãimana za'ra mono zé hã tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

⁹ ãne ma tã duré tãma waihu'u za'ra:

— A norĩ wa'wa hã aihâimana nhipse sina te 're ãrẽme za'ra wa'aba mo 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti hã, 'rãwi asimirosa'rata na si 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. ¹⁰ Duréihã Mozési hã ma tô dama roti, ãne: “Aimama hã te za 're ãwazéb za'ra wa'aba mo, ana zama.” ãne ãsimiroti amo hã duré: “Ni'wam norĩ hã timama ãma nherẽ, duré tina ãma nherẽ, te te ãma 're wasété za'ra mono wamhã, te za da te 're simro.” ãne ãsimiroti hã duréihã. ¹¹⁻¹² Tane nherẽ, te ãhãna hã asimiroti za'ra wa'aba zéb zarina si 're dahâimana za'ra, damama norĩ hã da te 're pawaptob za'ra mono ãna, dana norĩ zama. Áté ni'wai ma, te za ãsibro hã 're hâimana, timama hã duré tina hã te te ãpawaptob zahuré zéb da hã. Wẽ nherẽ, te za áté ãne timama ma waihu'u, tina ma zama: “Marĩ na te aipawapto wa'aba da hã, te ãsima wẽ nherẽ hã, tane nherẽ, wa tô 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, ãma ropisutu, te tãma sãmri da, ãma ãwata zéb da hã.” Áté ãne te za timama ma waihu'u, tina ma zama. ãne wamhã, te za tãma 're ãwaihu'u wasété za'ra wa'aba mo, ãne: “Re ãhâimana u'âsi mono ma, ma tô ãropisutu pa. Taha wa, te za tãma ãma ã'uwaímra, aimama norĩ, ãma pawaptob zahuré õ nherẽ, ana me.” ãne ma tô dama 're ãroti wasété za'ra wa'aba mo. ¹³ ãne wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã aima wapu za'ra wa'aba di, ãsimiroti upana aihã'rata norĩ nhimiroti na si, dama 're roti u'âsi za'ra wa'aba mono wa. Tane duré aimawi na dama 're ãroti za'ra wa'aba mono zé hã, ahã uptabi di. — ãne parisezu norĩ 're ãhâimana za'ra mono zém na, ma tô Zezusi hã tãma rowaihu'u za'ra.

*'Rãwi 're ãdasiwasété za'ra mono zém na rowasu'u
Mateusi 15.10-20*

¹⁴ Tawamhã Zezusi te duré sima dazõ hã, te te dama roti da, ãne:

— Ma'ãpé, ãnhimirowasu'u hã wapari pese za'ra wa'aba za, marĩ hã waihu'u za'ra wa'aba da ãma. ¹⁵⁻¹⁶ Uburé marĩ na 're dasaihuri mono wamhã, taha na 're dasiwasété za'ra mono õ di za. Dapẽ'ẽ hawim na danhimirosa'rata wasété zarina, da te dasima 're nharĩ wasété za'ra mono wapsi, te za 're dasiwasété za'ra, 'rãwi. — ãne ma tô dama rowasu'u, da te dasina waihu'u za'ra da.

¹⁷ Tawamhã te te dama rowasu'u pari, te oto ai'aba'ré, 'ri tẽme, tisiré 're ãnomro mono norĩ me. Tawamhã 'ri tẽme sihutu wapsi, te oto siwi sadanha, ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã, marĩ na te te dama ãrowasu'uzém na hã te te tãma waihu'u za'ra da, 'rãwi 're ãdasiwasété za'ra mono zém na hã. ¹⁸ Tawamhã ma tô tãma waihu'u za'ra:

— E niha a norĩ wa'aba ma zama, aima waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. Dasa hã da te 're huri mono wamhã, taha na 're dasiwasété za'ra mono õ di za 'rãwi. ¹⁹ E marĩ wa. Dapẽ'ẽ na, da te 're ãrosa'rata za'ra mono zéb u, 're sisisi mono õ wa za, dasa hã. Danomo u si, te za 're sisisi, dasa hã. Taha pari, te za 're wairébé apã, rob u. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, te te ãma waihu'u za'ra da, dasai mono bã ãwẽ na 're ãdasaihuri mono zéb da hã.

²⁰⁻²² ãne ma duré tãma waihu'u za'ra:

— Dapẽ'ẽ hawi, da te 're ãsani za'ra mono na si, te za 'rãwi 're dasiwasété za'ra. Dapẽ'ẽ 're, danhimirosa'rata wasété hawim na si, te dawasédé hã uburé da te 're 'manharĩ za'ra, marĩ na danhipsaihuri hã, duré dasipãrĩ hã, duré dasina danhipsaihuri hã, duré danhibrom na da'ruiwapari hã, duré dawasété 'manharĩ hã, duré dazadawa nhipe hã, duré marĩ na danhiminho'ru hã, duré danhisi wasédé hã, duré marĩ na 'rãwi dasina dawada hã, duré 'rãwi dawasété na 're ãdasisãmri za'ra mono õ zé hã. ²³ Dasi'uihã na te za 'rãwi da te dasima 're rosa'rata wasété za'ra. Taha pari, te za uburé marĩ hã ãwasétere hã da te 're 'manharĩ za'ra. ãne wapsi, te za 'rãwi 're dasiwasété za'ra. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

*Pi'õ zudezu'õ 'ra hã, Zezusi te te wa'uburé hã ãhawi ãsatõrĩzé wasu'u
Mateusi 15.21-28*

²⁴ Tawamhã Zezusi norĩ hã te oto ai'aba'ré, darob amoi u. Tiru na 'ri nho'õmo nhisi 'rata, daro hã. Tawamhã 'ri para u ma tô asisi. Tame ãsãmrazém na da te dasiwi ãwaihu'uzéb da hã, te te sima wẽ õ di, Zezusi hã. Tane nherẽ, aã da te sa'rese ãna, sãmra

waihu'u õ di. ²⁵⁻²⁶ Tawamhã pi'õ hã ma tô duré ãsãmrazém na danhimirowasu'u hã wapa. Zezusihi wasu'u te te wapari wi, ma awa'awi ãtême mo. Ĩ'ra hã ba'õtõre hã, wa'uburé hã te te 're wamnarĩ mono wa, te ãtême mo, te te tãma wasu'u da. Tawamhã ãtême wisi wi, ma tô Zezusihi papara aime, hi'rãtitõ. Pi'õ hã deredu na ĩpodo, zudezu'õ, Siru Penisiza nhihudu. Tane nherẽ, ma tô Zezusihi wi rowaptẽ, wa'uburé ma, te te rob'ru da, ĩ'ra ma watobro da, ĩ'ra hã rowẽ na si, tãma 're hãimana mono da oto. ²⁷ Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha pi'õi ma, ãne:

— Ĩmorĩ'rata na te za da'ra ma, ĩsa hã da te tãma 're sãmri za'ra, tisa hã te te 're 'mahãpãrĩ za'ra mono da, a'ã. Da'ra sa hã ĩmorĩ'rata na wapsã ma, da te 're sãmra mono wamhã, ĩ'uwaibaba õ di.

²⁸ Tawamhã, pi'õ hã ma asa ãma sada'ã:

— Tô ĩ'uwaibaba, ma tane hã ĩma ĩwaihu. Tane nherẽ, te za da'ra saipru hã, da'ra norĩ wi 're rere'e mono wamhã, wapsã hã te te 're huri, wedezai 'rowi.

²⁹ Tawamhã Zezusi ma duré asa tãma waihu'u:

— Tane tô. Asa ãma ĩma uwaimrami wẽ wa, te za oto apã aimo, 'ri tême. Ai'ra ma, ma tô wa'uburé hã watobro.

³⁰ Tawamhã pi'õ hã te apã mo, tinhorõwa u. Wisi wamhã, rowẽ na ma tô ti'ra hã sabu, waptã nomro ré. ĩwana ma tô tãma watobro, wa'uburé hã. Taha wa, tãma rowẽ di oto.

Zezusi hã aibã ĩpo'reptõ duré ĩmreme waihu'u'õ, te te ĩpesezé wasu'u

³¹ Tawamhã Zezusi norĩ hã Tiru na 'ri nho'õmo nhisi 'rata, hãimana za'ra pari, ma tô ai'aba'ré. Sido na daza'ru nhisi wa'wai baba, ma tô ro'rahãri za'ra. Duré Decapori na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba, ma tô ro'rahãri za'ra, 10 na daza'ru wa'wai baba. Tawamhã Darireza ãma ã zaihã u, ma tô aihutu, ĩsõ'ui u. ³² Tawamhã ĩsõ'ui zaihã u sihutu wamhã, aibã ĩpo'reptõ hã ma tô ãtême dasiwi saprõni ni, ĩmreme waihu'u'õ hã. Tawamhã Zezusihi ma, te oto 'ru za'ra, siwi ĩsaprõni'wa norĩ hã tinhib'rada te te ãma hiri da, te te pese da. ³³ Tawamhã Zezusi hã ma tô aibã hã danhiti sima saprõ. Tawamhã tinhipto hã ma tô ĩpo're 're tiza. Taha pari, ma duré tizadapro na tinhipto hã sada di'i, te te ãma soto u'ré da. ³⁴ Taha pari, te hãiwa u rob'madã. Hãiwa u te te rob'madã'ã sina, aibã ãma pẽ'ezé wa, tipẽ'ẽ 're te ãi'ã. Tawamhã tisimremezém na te tãma tinha:

— Epata. — ãne ãma ĩsaprĩzé hã, wamreme na: “Aipo're 'repu'u.”

³⁵ Tawamhã ma tô po're 'repuru oto, awa'awi. Duré ma tô tinhoto wairo. Tawamhã mreme wẽ di oto, aibã ĩmreme waihu'u'õ hã. ³⁶ Tawamhã Zezusi hã te sina dazadawa uwati pese, ĩwasu'u na da te dasima ãma ropé tõ da. Tane nherẽ, ĩ'madã'ã'wa norĩ hã te nasi dama rowasu'u za'ra, aibã te te ĩpesezém na. ³⁷ Tawamhã ĩsimirowasu'u, da te wapari za'ra wamhã, ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni. ãne te Zezusi hã dasima wasu'u za'ra ni:

— Tô sena, te uburé marĩ ĩwẽ hã te te dama 're ab'manharĩ. ĩpo'reptõ hã ma tô pese, ĩmreme waihu'u'õ hã. — ãne te ãma tawata za'ra ni.

8

Zezusi hã, 4 miu na dahãiba hã te te ĩsaihurizé wasu'u

Mateusi 15.32-39

¹ Tawamhã syry na ãma ronomro parip si, ma tô duré apã ãtême tasi'rã'õtõ ni, Zezusihi u hã. Tawamhã marĩ na dasaihuri õ wa, dasazé hã oto hãimana õ wa, te Zezusi hã sima sõ tihãrã za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ zõ.

² ãne te tãma siwasu'u za'ra:

— ãhãna ĩ'rata dasi'ubumroi ré, ma tô dasa hã dawi ai'utõ, bãdã si'ubdatõ da'ãma si'utõrĩ wa. Taha wa, da'ãma ĩpẽ'ezé di, wa hã. ³ Mram nherẽ, te dama rob'rui wamhã, te za dasi'marõpãrĩ za'ra bãdãdi na, danhib'uwere wa, romhã hawi we ĩdasihutu norĩ hã.

⁴ Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra, ãne:

— E niha wa za dasa hã dama 'mai'upra za'ra ni, wa te dama sômri za'ra mono da. ãmemhã a'ubuni wi, wa ai'ubumro ni.

⁵ Tawamhã Zezusi te asa sadanharĩ za'ra, ãne:

— E niha te ĩ'u'ětē wapu hã aima tihâimana za'ra wa'wa.

— 7 na te wama tihâimana za'ra. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra asa.

⁶ Taha wa, ma tô Zezusi hã dama rob'ru, ti'ai wa, dasi'ubumroi mono da. Taha pari, ma tô duré 7 na ĩ'u'ětē wapu hã waibu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma wata da, sôpru wa. ãma wata pari, ma tô te te wē'ē, ĩ'u'ětē wapu hã. Tawamhã tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma, ma tô te te sômri, te te dama sômri za'ra mono da. ⁷ Pe'a hã ĩsyryre hã te duré tãma ti'maihãiba, ĩsebre siro hã. Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma te duré tiwata, pe'a ĩsyryre na zama, sôpru wa. Taha pari, te duré tãma 'ru za'ra, te te dama sômri za'ra mono da. ⁸ Tawamhã aihĩni te oto dasa hã huri ni. Dasa hã ma da te 'mahãpãrĩ, aihĩni. Taha pari, dasa ĩsi'azazãri hã ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã ma tô apã te te sé. Si'õno hã 7 na ĩhãiba wa, ma tô ãma 'masisi za'ra. ⁹ ĩdasaihuri za'ra norĩ hãiba za'ratazé hã, 4 miu u, ma watobro, ãté.

Taha pari, te oto Zezusi hã dama rob'ru, apã darob u, da te ropéi mono da. ¹⁰ Tawamhã te te dama rob'rui pari, ma uba're wa asisi, Zezusi norĩ hã, zara u te te saprĩ za'ra da, Damanuta na ti'a nhisi u si'aba're da.

Parisezu norĩ hã, Zezusihi wi, te te ĩrowaptērē za'ra zé wasu'u

Mateusi 12.38-42; 16.1-4; Rucasi 11.29-32

¹¹ Tawamhã parisezu norĩ hã ma Zezusihi u aihutu, ĩsimirowasu'u na te te saze za'ra õ wa, ĩsadawa wa'rãmi te te nasi tãma nharĩ za'ra da. Tawamhã Zezusihi wi, te oto rowaptērē za'ra, tiwaihu'u pese na marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã te te tãma 'manharĩ za'ra da. E marĩ da. Tô sena 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para, dama ĩwaihu'u'õ hã te te 're ĩ'ab'manharĩ mono zô, te te siwi pibu za'ra da. Taré te te siwi wē'õ da, te ãne tiwi rowaptērē za'ra. ¹² Tawamhã Zezusi hã ãma pē'ēzé za'ra wa, ma sa'ētē pē'ēwaze. Tawamhã te sima tinha, ãne:

— E niha ma tô nimosi dapoto tém norĩ hã siwi ĩwada'u, marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã ĩsõ'a te tãma 'manharĩ za'ra da. Mare di, ãne hã. Te tãma 'manharĩ za'ra õ di za. — ãne te sima tinha, Zezusi hã.

¹³ Taha pari, te tiwi timorĩ za'ra. Uba're wa, ma oto ãzé, zara u te te saprĩ da apã.

Parisezu norĩ te, duré Erodihi te, ĩ'u'ětē wapuzé wasu'u

Mateusi 16.5-12

¹⁴ Tawamhã zara u, ma tô oto aihutu, Zezusi norĩ hã. ĩ'u'ětē wapu hã siré te te 'ma'ãri za'ra da nherē, ma tô ãma po're ha'ãri za'ra, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã. Misire te nomro, uba're 'remhã. ¹⁵ Tawamhã Zezusi ma ãne tãma waihu'u za'ra:

— Ma'ãpé, 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mono, ĩ'u'ětē wapuzém nhiti 're anomro aba mono da, parisezu norĩ nhimi'manharizém nhiti, apito Erodihi me.

¹⁶ Tawamhã te sima nharĩ za'ra, ãne:

— ĩ'u'ětē wapu hã ãté wama hãimana za'ra õ wa, ma ãne wama waihu'u za'ra.

¹⁷ Tawamhã Zezusi ma sina wapari za'ra. Taha wa, te sadanharĩ za'ra, ãne:

— E niha te ĩ'u'ětē wapu hã aima ĩhâimana za'ra wa'aba õ na, sô asimrami za'ra wa'wa. E asiwi ĩzadaihu'u za'ra wa'aba õ di bété, ĩ'u'ětē wapuzém na te aima ĩwaihu'u za'ra wa'aba zém na hã. E niha waihu'u su'u za'ra wa'aba õ di bété. ¹⁸⁻¹⁹ E niha atõmo na marĩ 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono nherē, aima waihu'u za'ra wa'aba õ di. E niha aipo're na marĩ 're wapari za'ra wa'aba mono nherē, aima waihu'u za'ra wa'aba õ di. 5 na ĩ'u'ětē wapu hãiba hã te dama ĩwē'ēi ahã mono zém na hã, duré 5 miu na dahãiba nherē, aihĩni ĩdasaihurizém na hã, e ma ãma aipo're si'ãri za'ra wa'wa. E niha si'õtõ hãiba hã ĩre danho'rada hã ĩsi'azazãri hã, apã ĩwa ĩsême aba mono hã. — ãne te Zezusi hã sadanharĩ za'ra. Tawamhã asa ma Zezusihi ma waihu'u za'ra:

— Si'õno hã 12 na ãhãiba hã danho'rata ré hã.

²⁰ Tawamhã Zezusi hã ãsadanharĩ na, ma duré tãma ãma sahu za'ra:

— Duré, 7 na ã'u'ëtê wapu hã hãimana nherê, te dama ãwê'êi ahã mono zém na hã, duré 4 miu na dahãiba nherê, da te 'mahãpãrĩ mono wamhã, e niha si'õtõ hãiba hã danho'rata ré hã. — ãne te sadanharĩ za'ra.

— Si'õno hã, 7 na ãhãiba hã danho'rata ré hã. — ãne ma asa tãma waihu'u za'ra.

²¹ Tawamhã Zezusi te duré tãma nharĩ za'ra:

— E niha bété zahadu ãwaihu'u za'ra wa'aba õ di, ãwaihu'u pese na hã. — ãne ma tô Zezusi hã tãma nharĩ za'ra.

Zezusi hã ãtob'a te te ãpesezé wasu'u

²² Taha pari, te oto ai'aba'rê Zezusi norĩ hã, Besada na 'ri wa'õtõ nhisi u. Tawamhã datême sihutu wamhã, aibã ãtob'a hã ma tô ãtême dasiwi saprõni ni, Zezusihi u. Tinhib'rata na te te upi da, te te to pese da, te tãma 'ru za'ra, siwi ãsaprõni'wa norĩ hã.

²³ Tawamhã Zezusi hã ma ãtob'a hã pa'ã, danhiti te te sima saprõni da. Tawamhã tizadaipro na ma sada sisiptõmo di'i, te te ãma tob'u'rê da, aibã hã. Taha pari, ma duré tinhib'rada hã ãma tihi. Taha parimhã, te sadanha, ãne:

— E zahadu marĩ hã 'madã'ã õ di. E ma tô marĩ hã ã'madã.

²⁴ Tawamhã aibã te te rob'madã'ã wamhã, Zezusihi ma, te asa tinha, ãne:

— Zahadu te rob'madã'ã pese õ di. Aibã norĩ hã te ai'aba'rê, wede ne ãhãiba za'ra hã. — ãne ma asa tãma waihu'u, te te rob'madã'ã pese waihu'u õ wa.

²⁵ Taha wa, tinhib'rada hã ma tô duré ãma tino, ãtomhã ãma, Zezusi hã. Tawamhã ma tô tito pese oto, aibã hã. Te rob'madã'ã wê di oto. ²⁶ Tawamhã Zezusi hã te aibã ma rob'ru, tinhorõwa u morĩ waré da oto, apã morĩ tõ da, 'ri wa'õtõ u hã.

Zezusi hã Danho'reptui'wa na, Pedru hã asa te te tãma ãwaihu'uzé wasu'u

Mateusi 16.13-20; Rucasi 9.18-31

²⁷ Taha pari, Zezusi norĩ hã te oto 're nomro, 'ri wa'õtõ mono bã. Apito Piripihĩ te, Sézareza na 'ri nho'õmo nhisi niwĩ, 'ri wa'õno hã. Tawamhã bãdãdi na si'aba'rê sina, te tãma nharĩ za'ra, Zezusi hã:

— E niha ma tô da te dasima 're ãwasu'u za'ra. E 'wa hã, wa hã.

²⁸ Tawamhã asa ma tãma waihu'u za'ra:

— Aiwasu'u hã, ahã di. A hã, u, Zuwã Batita, apã aihãiwa'udu. A hã, u, Eriasi apã we ãaimorĩ. A hã, u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hãiba amo, duréi pese atã'ã nherê, apã aihãiwa'udu.

²⁹ Tawamhã Zezusi te duré sina sadanharĩ za'ra:

— A norĩ wa'wa hã bété, e niha ma tô asima 're ãwasu'u za'ra wa'aba mo.

Tawamhã Pedruhu si, ma asa tãma waihu'u na wa'rã:

— A hã Cristu, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te aipisudu, Danho'reptui'wa da.

³⁰ Tawamhã Zezusi te sina sadawa uwati za'ra, Danho'reptui'wa na, te te a'ã dama wasu'u za'ra tõ da.

Zezusi hã, za ãdã'ázém na, duré za apã ãhãiwa'utuzém na ãsiwasu'uzém na rowasu'u

Mateusi 16.21-28; Rucasi 9.22-27

³¹⁻³² Tawamhã ãne te Zezusi hã tãma siwasu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma:

— Ti'ai ãma dasiré ãpodo hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãma ãpisutuzéb zarina, wa za robzépata za'ëtê. Wama roti'wa norĩ hã te za siwi ãwê'õ za'ra, ãhi norĩ hã. Sasedoti ãpire norĩ zama, duré dama rowahutu'wa norĩ zama, te za siwi ãwê'õ za'ra. Tawapsi te za dasiwi ãwĩrĩ ni. Tawamhã bãdã maparane ããma si'utõrĩ õ ré, wa za hãiwa'udu apã. — ãne sõ'awi ma tô Zezusi hã tãma siwasu'u za'ra, tãma ãrob'rãsutuzém na hã te te ãma waihu'u sirõmo za'ra da. Tawamhã Pedru hã ãne tãma ãsiwasu'u za'ra zé hã te te tiwi sawi da, te sima saprõ Zezusi hã, tisiré norĩ nhiti. ³³ Tawamhã te te sina wapari wamhã, tisiré 're ãnomro mono norĩ u, ma aipi'ra. Tawamhã Pedruhu ma, te ãne tinha:

— Satanasi, mo oto aimorĩ, ãnhiti. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimirosa'rata zarina rosa'rata õ di, a hã. Danhimirosa'rata zarina si, te ããma ãrosa'ra, a hã.

³⁴ Taha pari, Zezusi te duré sima dazô hã, uburé ãtẽme dasi'rã'õtõ mono da. Tisiré 're ãnomro mono norĩ zô zama, te duré tihãrã za'ra sima. Tawamhã ãne ma si'ãma dama rowaihu'u:

— Ni'wam norĩ hã ãisiré 're nomro u'ãsi mono da, te te sima 're ãwẽ za'ra mono wamhã, tihãimanazém na te te 're rosa'rata za'ra mono õ di za. Tiza'ozéb ré, ãzarina 're ãnomro mono ne, da te dasiwi uprosi da nherẽ, te za ãisiré 're nomro. ³⁵ Ni'wam norĩ hã si'uihã na tihãimanazép si te te sima 're sawi za'ra mono wamhã, rowẽ ãsi'utõrĩ'õ hã te te sina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. Ni'wam norĩ hã ãzarina 're nomro mono da, duré ãzadawa wasu'u'wa 're nomro mono wa, 're sihãiba zawi za'ra mono õ wapsi, te za te te sina 're uwaimrami za'ra, rowẽ hã. ³⁶⁻³⁷ Áté ni'wa hã te za tinhibro hã te te sima 're a'ubumroi pese, sibrob ahã uptabi da. Tawamhã te za oto dãrã. Ti'ab ré sibrob ahã nherẽ, e tãma 're rowẽ mono di za, rowẽ ãsi'utõrĩ'õ hã te te sina 're uwaimrami mono õ wamhã. Mare di. Tãma 're rowẽ mono õ di za. Ti'ai ãma simarĩ ahã uptabi nherẽ, tãma waihu'u õ di za, marĩ na ãsiwa'ãbãzéb da hã, rowẽ ãma 're ãhãimana mono zéb da hã. — ãne Zezusi ma tô dama waihu'u siro, da te waihu'u za'ra da. ³⁸ Ma tô duré dama rowaihu'u ãne:

— ãhãna da'ahã na 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã ma tô rẽme za'ra ni. Dawasété na si te oto 're danomro, ã nimosi dapoto té mono hã. Tawamhã ni'wam norĩ hã ãzazei'wa na, duré ãmreme wapari pese 'wa na, áté dama 're siwasu'u za'ra mono õ di za, 're siséb za'ra mono õ'umhasite. Áté te za dawĩ 're si'udã za'ra, ãzazei'õ'wa ne. Ti'ai ãma dasiré ãpodo hã nimahã na si, wa za wei mo apã. ãmama te hã, rowa'a za'ëtẽ ré, wa za wei mo, hãiwa ãma tãma ãromhuri'wa norĩ siré. Tawamhã apã we ãmorĩ wapsi, ã'udã'wa norĩ hã ãzazei'wa na te waihu'u za'ra õ di za. — ãne ma tô dama rowasu'u, Zezusi hã.

9

¹ Tawamhã Zezusi hã ma duré dama waihu'u, ãne:

— Tô sena wa aima rowasu'u za'ra wa'wa. Aihĩni õ nherẽ, ai'matã'ã aba õ ré, te za tiwaihu'u pese na 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zé hã ãma ã'madã'ã za'ra wa'wa. — ãne ma Zezusi hã dama waihu'u siro, da te dasina waihu'u za'ra da.

Zezusihĩ hãiba ãsisaprĩzé wasu'u

Mateusi 17.1-13; Rucasi 9.28-36

² Tawamhã bãdã 6 na ãma si'utõrĩ pari, ma tô Zezusi hã Pedru norĩ si te te simro, Ti'adu norĩ me, Zuwãhã zama. Êtẽ 'rãihã u ma tô ai'aba'rẽ. Tame ma tô Zezusi hã tihãiba na saprĩ, Pedru norĩ nho'a. ³ ã'uzã hã ma tô tihãirã uptabi. Rowa'a za'ëtẽ ne, ma ai'ubuzi, rã uptabi na. Da'uzã hã da te 're hã upsõĩ pese za'ra mono nherẽ, hãirã prã ti, Zezusihĩ uza ma hã. ⁴ Tawamhã dahi'rata norĩ hã ma tô 'madã'ã za'ra, Eriasi norĩ hã Mozésihĩ me. Zezusihĩ me, te sima rowasu'u za'ra. ⁵⁻⁶ Tawamhã Pedru te Zezusihĩ ma tinha, ãne:

— Rowahutu'wa, ãme wama rowẽ za'ra di. Si'ubdatõ, wa za aima 'ri za'ra wa'aba ni aihãiba bã wa'aba, ate da hã, duré Mozésihĩ te da hã, duré Eriasihi te da hã. — ãne ma Pedru hã tãma waihu'u, a'ã te te rosa'rata ãna. Te te 'madã'ã za'ra wa, ma tãma tipahi za'ra, Pedru norĩ hã. ⁷ Tawamhã hãiwa nhirõtõ'a za'ẽne hã ma ubu za'ra, Zezusi norĩ hã. Taha wa, hãiwa nhirõtõ'a hawi, ma we tãma nharĩ za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, Pedru norĩ ma:

— ã hã ã'ra, te 're ãsawi pese mono. Ma'ãpẽ ãsimiroti hã 're wapari pese za'ra wa'aba mono za.

⁸ Taha wamhã, taré te titõmo na sô rowaimrami za'ra. Zezusihĩ si te ãma siwi 'madã, siwaprosi ãsam na.

⁹ Tawamhã êtẽ 'rãihã hawi, ma oto si'ra za'ra, Zezusi norĩ hã. Si'aba'rẽ sina, te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Êtê 'râihâ âma ï'madâ'â za'ra wa'aba zém na hã, dama rowasu'u za'ra wa'aba ò di za a'â. Wa hã ti'ai âma dasiré ïpodo hã ab're hawi ïhâiwa'utu parip si, te za dama 're ïrowasu'u za'ra wa'aba mo.

¹⁰Tawamhã ïmreme ma tô wapari za'ra, Pedru norĩ hã. Taha wa, te 'râwi sima rowasu'u za'ra, âne:

— E niha ïsiwasu'uzé hã ab're hawi, za te te ïhâiwa'utu na. Wa norĩ hã wama waihu'u za'ra ò di. — Âne te 'râwi sima rowasu'u za'ra. ¹¹Tawamhã te oto siwi sadanha, Zezusi hã:

— E marĩ wa, te rowahutu'wa norĩ hã te te dama 're rowasu'u za'ra bété, Cristu, Danho'reptui'wa da, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te ïpisutu wana, Eriasi za we ïmorĩ na hã.

¹²⁻¹³Tawamhã Zezusi ma tô asa tâma waihu'u za'ra:

— Duréihã 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ï'uwaibaba âma rob'ui'ééré ïbaihã na, Eriasi za we apâ ïmorízém na te te ropese da. Tane nherê, wa za aima waihu'u za'ra wa'wa. Eriasi hã ma tô wei morĩ pa. Da te dasima ïwê za'ra zéb zarina, ma tô tâma rob'manharĩ wasété za'ra ni, ïwana da te duré âma ïrob'ui'éérézéb zarina. 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã ma tô ï'âma rob'ui'ééré sirômo za'ra, ti'ai âma dasiré ïpoto âma hã, sa'êtê na za te ïrobzépatazém na hã, duré za da te dasiwi ïwê'ôzém na hã. E marĩ wa, ma tô âne ï'âma rob'ui'ééré sirômo za'ra. — Âne te Zezusi hã sina sadanharĩ za'ra.

Ai'repudu ïpesezé wasu'u

Mateusi 17.14-20; Rucasi 9.37-43

¹⁴Tawamhã Zezusi norĩ hã te oto apâ ai'aba'ré, tisiré norĩ u. ïwana za'ra ma tô da'ahâ na tasi'rã'ôtô ni. Tame 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti ui'ééré na rowahutu'wa norĩ hã te nasi ïsadawa wa'râmi tâma nharĩ za'ra, Zezusihi siré 're ïnomro mono norĩ ma, ïsimirowasu'u na te te saze za'ra ò wa. ¹⁵Zezusi hã da te 'madâ'â za'ra wamhã, uburé ma tô âma tatob'uzu za'ra ni. Taha wa, ma tô ïtême dasisa're, da te sawi za'ra da. ¹⁶Tawamhã Zezusi te dama tinha:

— E marĩ na, te asima ïrowasu'u za'ra wa'wa.

¹⁷Tawamhã aibã hã dawa'wa hawi te 'mahã:

— Rowahutu'wa, ï'ra wa we atême saprô, ïma pawaptob da. Wa'uburé te te 're upi mono wa, mreme ò u'âsi te 're sãmra. ¹⁸Wa'uburé hã te te 're wabzuri, ti'ai u. Tawamhã ïsadaipro hã te tiwi 're pusi. Te duré 're 'wahãihãsi. Te duré 're sitete. Te duré 're sib'uwa. Wa tô aré waptêrê za'ra, asiré 're ïnomro mono norĩ hã wa'uburé te te siwi me da, tâma. Tane nherê, tâma waihu'u za'ra ò di, ï'ra ma, te te siwi ïme da hã. — Âne te aibã hã rowasu'u, Zezusihi ma.

¹⁹Tawamhã aibã mreme te te wapari wamhã, ma tô tisiré 're ïnomro mono norĩ ma tinha:

— E niha bété ai'rata 're ïnhamra u'âsi aba mono nherê, asina 're ï'umnhasi za'ra wa'aba mono ò di bété, te 're ï'aipawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hã. E ïpê'ézé u'âsi, wa za ai'rata 're ïmorĩ 'wa, 're ï'umnhasi za'ra wa'aba mono ò wa. Ma'âpé, ai'repudu hã we ïtême saprôni aba.

²⁰Tawamhã ma tô ïtême siwi saprô, ai'repudu hã. ïtême te te siwi ãwisi wi, te wa'uburé hã Zezusi hã 'madã. Taha wa, te sisa'u ai'repudu hã wasutu. Sa'êtê te 're sipizari, ti'ai wa. Ma duré sadaiproi waze.

²¹Tawamhã Zezusi hã te ïmama hã âma sadanha:

— E niha ma tô âma tiwahu, ai'ra hã ïré 're hâimana mono ré hã.

— ï'ra hã sapore ré, ma tô 're siwamnarĩ. ²²Unhama u te te 're wabzuri wa'uburé hã, unhama na te te wĩrĩ da. Âi ba zama te te 're wabzuri, â na te te wĩrĩ da. Tô sena aiwaihu'u pese wamhã, wapawapto na. Ma'âpé, wa'âma aipê'ézé na.

²³Tawamhã âne te Zezusi hã tâma tinha:

— E niha te âne ïma ïnha, tô sena ïwaihu'u pese wamhã, te aipawapto wa'aba da hã, ai'ra âma. ïwaihu'u pese na, da te 're ï'umnhasi za'ra mono wamhã, uburé dama waihu'u

pese di za, marĩ na da te 're ĩdapawaptob za'ra mono zéb da hã. — Āne ma tô Zezusi hã tâma waihu'u.

²⁴ Tawamhã awa'awi te aibã hã Zezusihi ma tinha:

— Asimipawaptobzém na, wa tô ai'umnhasi. Ma'ãpé, 're ĩpawaptob u'âsi mono, asimipawaptobzém na te 're asazei pese mono da oto. Taha da, wa aima ĩsiwasu'u.

²⁵ Tawamhã Zezusi hã ĩtême ĩdasi'rã'õtõ norĩ hã da'ahã na te te da'ab'madã'ã wamhã, ma tô wa'uburé ma rob'ru, ãne:

— Wa'uburé, ai'repudu 're upi u'âsi mono wa, te mreme'õ u'âsi 're hâimana. Te duré po'reptõ u'âsi 're sãmra. Aiwatobro, ai'reputu hawi. Niwa apã asébré tõ, ai'reputu u.

²⁶ Tawamhã wa'uburé, ma tizadari. Sisa'u te duré wasutu, ai'repudu hã. Tawamhã ĩhawi ma tô watobro. Ai'repudu hã rési ãna te oto nomro, dã'ã newa. Taha wa, te dasima rowasu'u za'ra ni, ai'repudu hã ĩdã'ã na. ²⁷ Tane nherẽ, ma tô Zezusi hã ai'repudu hã pa'ã. Ma tô hãwi wahutu, para na sab da.

²⁸ Taha pari, ma asisi 'ri para u, Zezusi norĩ hã. Tame hãiba pisutu ma tô si'ãma sadanharĩ za'ra, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã:

— E niha bã bété wa norĩ hã, wa'uburé ma, wa te rob'ru za'ra nherẽ, wa te wasiwi ĩmei waihu'u õ, tâma.

²⁹ Tawamhã asa ma Zezusi hã ãne tâma waihu'u za'ra:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te za a'ã 're damreme zusi ãma. Taha parip si, dama waihu'u pese di za, wa'uburé hã dama 're ĩwairébé mono zéb da hã. — Āne ma tâma waihu'u za'ra.

Zezusi hã za ĩdã'ãzém na duré za apã ĩhãwa'utuzém na ĩsiwasu'uzém na rowasu'u

Mateusi 17.22-23; Rucasi 9.43-45

³⁰⁻³¹ Tawamhã Zezusi norĩ hã ta hawi te oto ai'aba're. Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba, ma ro'rahãri za'ra. Zezusi hã ma tô sima wẽ, ĩhâimanazém na a'ã da te sa'rese za'ra tõ da, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma, a'ã hãiba pisutu tâma siwasu'u za'ra da. Tawamhã ma tô tâma siwasu'u za'ra, ãne:

— Wa hã dasiré ĩpodo hã te za dasima ĩhãiba nhomri ni. Te za duré dasiwi ĩwĩrĩ ni. Da te dasiwi ĩwĩrĩ wamhã, bãdã maparané ĩ'ãma si'utõrĩ õ ré, wa za apã hãwa'udu ab're hawi, ĩdã'ã uptabi nherẽ. — Āne te tâma siwasu'u za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

³² Tawamhã te te siwi sadaihu'u za'ra õ di, tâma ĩsiwasu'u za'ra zém na hã. Tane nherẽ, tâma pahi za'ra wa, te te siwi ãma sadanharĩ õ di oto. Ari'iwi te oto asimro.

Danhipai u dama ĩpire na, Zezusi te te ĩrowasu'uzém na rowasu'u

Mateusi 18.1-5; Rucasi 9.46-48

³³ Tawamhã Capana'u na 'ri nhisi u, ma tô oto aihutu, Zezusi norĩ hã. Tame 'ri para u sisisi wamhã, te Zezusi hã sadanharĩ za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ hã, ãne:

— Bãdãdi na we wasi'aba'réri ré hã e marĩ na, te we asima ĩrowasu'u za'ra wa'aba mo.

³⁴ Tazahã te ari'iwi tihâimana za'ra oto, bãdãdi na si'aba're sina, sipibu za'ra wa aré, 'rãwi sima ĩ'maipire zõ.

³⁵ Zezusi hã ma tô nhamra oto. Tisiré 're ĩnomro mono norĩ zõ, te tihãrã za'ra, sitême. Āne te tâma nharĩ za'ra:

— Ni'wam norĩ hã dama pire da, 'rãwi te te si'ãma 're rosa'rata za'ra mono wamhã, dama ĩwapu ne, te za dama 're si'ai'uté za'ra.

³⁶⁻³⁷ Taha pari, ma ai'uté hã pa'ã, tisiré 're ĩnomro mono norĩ wa'wa, te te sãrĩ da, tipa. Tawamhã tipa te te sãrĩ sina, ma ãne tâma waihu'u za'ra:

— Ni'wam norĩ hã te te 're ĩzawi pese za'ra mono wa, ai'uté zõ 're tob'uzu za'ra mono wamhã, ta norĩ u'ãbã te duré ĩzõ 're tob'uzu za'ra. Tawamhã, e ĩzõ si te 're tob'uzu za'ra. Mare di. We ĩzatõrĩ'wa zõ zama te sõ 're tob'uzu za'ra. — Āne ma tô tâma waihu'u za'ra, te te waihu'u za'ra da.

Zezusi norĩ wẽ 'wa norĩ wasu'u na rowasu'u

Rucasi 9.49-50

³⁸ Tawamhã Zuwã hã te Zezusihi ma siwasu'u:

— Rowahutu'wa, aibã wa tô 'madâ'â za'ra ni, asisi na wa'uburé ma, te te 're ïrob'ruï mono hã, dama 're wairébé mono da. Tawamhã ma tô dama 're wairébé. Ô hã wasiré 're morĩ ô di. Taha wa, wa tô tiwi sawi za'ra ni, asisi na wa'uburé ma, te te 're arob'ru tô mono da, wasiré 're morĩ ô wa. — ãne te Zezusihi ma siwasu'u, Zuwã hã.

³⁹⁻⁴⁰ Tawamhã Zezusi hã ma tô asa tãma waihu'u za'ra, Zuwã norĩ ma:

— Tiwi sawi za'ra wa'aba ô di za, te te 're ïda'apawapto mono zé hã. Áté ni'wam norĩ hã ïwaihu'u pese zarina, te za ïwê hã te te dama 're 'manharĩ za'ra, dama ï'manharĩ waihu'u'ô hã. E taha pari, te za ta norĩ hã awa'awi na ïnhisi wasété za'ra. Mare di. Te te 're ïnhisi wasété za'ra mono ô di za. E marĩ wa. Ni'wam norĩ hã wazada 're hãimana za'ra mono ô wamhã, ta norĩ hã wahãiba niwĩ te za 're hãimana za'ra. Taha wa, aibã hã wahãiba niwĩ 're hãimana mono nherê, tiwi sawi za'ra wa'aba ô di za, te te 're ïda'apawapto mono zé hã.

— ãne ma tô tãma waihu'u za'ra. ⁴¹ Tawamhã ma tô duré tãma nharĩ za'ra:

— Ma'ãpé, ïwapari pese za'ra wa'aba asina. A norĩ wa'wa hã ïzazei'wa 're aihãimana za'ra wa'aba mono wa, â hã ni'wam norĩ hã te te aima 're sômri za'ra wa'aba mono wamhã, 'Re ïhãimana u'âsi mono, za te te tãma 're ï'awa'âbã mono zé hã tiwi 're simani za'ra mono ô di za. Te za te te sina 're uwaimrami za'ra. — ãne ma tô tãma siwaihu'u za'ra Zezusi hã, tisiré 're ïnomro mono norĩ ma.

Dawasété na romnhimimnhasi wasu'u
Mateusi 18.6-9; Rucasi 17.1-2

⁴² Tawamhã Zezusi hã roti na ma duré tãma ãma uzusi za'ra:

— Áté ã norĩ hã, ai'uté dama ïwapu ne, te za 're nomro, ïzazei'wa norĩ hã. Tawamhã áté ni'wa simiroti zarina, te za ï'mairê. Tawamhã tãma ïroti wasété'wai ma hã, tãma rowê ô uptabi di za, 'Re ïhãimana u'âsi mono, za te te azãri wa. Ìbutu na êtê tãmo wawê, da te ãma wasisi pari, âi ba da te mei 'wa'âhã, uihã na dá'â da, tãma rowê ô di aré. Tane nherê, ïsimiroti wasétézéb zarina, ïzazei'wa te te ïrême wamhã, tãma rowê ô uptabi di za, roti wasété'wai ma hã. ⁴³ Taha wa, wa za ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. Asib'rata na aiwasédé hã 're waibui wa'aba mono wamhã, asib'rada asiwi 're ïsihãri za'ra wa'aba mono newa, te za oto 're anomro wê wa'aba mo. Asib'rada misire ré si rowê uptabi u, 're asisisi aba mono wamhã, aima 're rowê za'ra wa'aba mono di za, hãiwa ãma hã. Asib'rata zahuré ré, ropipa u 're asisisi aba mono wamhã, unhama u'âsi u, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. ⁴⁴⁻⁴⁵ Duré nimomo 're aiwairébé aba mono wa, aiwasédé hã 're waibui wa'aba mono wamhã, aipara asiwi 're ïsihãri za'ra wa'aba mono newa, te za oto 're anomro waré wa'aba mo. Aipara misire ré si, rowê uptabi u 're asisisi aba mono wamhã, aima 're rowê za'ra wa'aba mono di za, hãiwa ãma hã. Aipara zahuré ré ropipa u, 're asisisi aba mono wamhã, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. ⁴⁶⁻⁴⁷ Duré marĩ hã atãmo na 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono wa, aiwasédé hã 're waibui wa'aba mono wamhã, tawamhã ato asiwi 're ïsani za'ra wa'aba mono newa, te za oto 're anomro waré wa'aba mo. Atãmo misire ré si, 'Re ïhãimana u'âsi mono u, 're asisisi aba mono wamhã, Asib'apito wa'aba u, aima 're rowê za'ra wa'aba mono di za. Atãmo zahuré ré ropipa u, 'Re ïhãimana u'âsi mono te te 're asãmra aba mono wamhã, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. ⁴⁸ Ropipa ãma ubu hã te te 're ïdahãiba uprosi za'ra mono hã, si'utõrĩ ô di. Duré uzã hã si'utõrĩ waihu'u ô di. Ône u'â te 're hãimana u'âsi. — ãne Zezusi ma tô tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ïnomro mono norĩ ma.

⁴⁹ Tawamhã ãne ma duré tãma waihu'u za'ra:

— Marĩ na da te 're ïrobzépata za'ra mono zém na, te za te te 're da'apibu, 'Re ïhãimana u'âsi mono hã, tô sena ïzazei'wa 're danomro mono zô. ⁵⁰ Wa za duré aima rowasu'u za'ra wa'wa, ãne. Sa na hã dasa hã ãma se ti, dasai warĩrízéb da hã. Tane nherê, oto 're se si'utõrĩ mono wamhã, niha da te 'manharĩ waihu'u ô di, apã se da, dasa da te ãma 're ïwarĩrĩ za'ra mono da hã. Sa na, wa za duré aima rowasu'u za'ra wa'wa, ãne. Ni'wam norĩ hãimanazéb zarina, te za dasi'u syry na sa na 're dasaihuri, dasisawi te. Tane asisawi te,

te za rowě na asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mo. — Āne ma tô tâma waihu'u za'ra Zezusi hã, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

10

Dasiwi 're ĩdasiwanhizari za'ra mono zém na rowasu'u
Mateusi 5.31-32; 19.1-12; Rucasi 16.18

¹ Tawamhã Zezusi hã Capana'u hawi te oto mo, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi u, morĩ da. Tawamhã Zodã pa zara u, ma tô saprĩ. Te te saprĩ wamhã, da'ahã uptabi na ma tô duré ĩtême dasito. Taha wa, te duré dama rowahutu, te te dama 're ĩrowahutu u'âsi mono zém na, Zezusi hã. ² Tawamhã ni'wam norĩ hã parisezu norĩ hã, timreme na te te tâma ãma upa za'ra wa, te te siwi mreme wě'õ da, ma ãne siwi sadawa pibu:

— Aibã norĩ hã timro me sima 're siwanhizari za'ra mono wamhã, e wahi'rata norĩ nhimiroti zarina, te za timro hã time, aibã hã. — Āne te siwi sadanha.

³ Tawamhã asa ma Zezusi hã sada'ãbã za'ra:

— E niha ma tô Mozési hã bété dama waihu'u aré, damro me dasiwi 're ĩdasiwanhizari za'ra mono zém na hã.

⁴ Tawamhã asa ma duré ãma sada'ãbã za'ra:

— Mozési hã ãne ma tô dama roti: Aibã norĩ hã timro me, siwi 're siwanhizari za'ra mono õ ré, te za rob'ui'ére hã timro ma te te 're sõmri za'ra pi'õi ma, da te ãma 're waihu'u za'ra mono da, te te ĩmezém na hã. Taha parip si, te za oto pi'õi ma, te te 're rob'ru za'ra.

⁵ Tawamhã Zezusi te duré asa tâma nharĩ za'ra:

— Ta hã Mozési hã aipě'ě tete za'ra wa'aba wa, ma tô ãne na te te aima 're roti za'ra wa'wa. ⁶ Ropoto na'rata hawimhã, ãnei õ di. Ropoto na'rata hawimhã, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã aibã hã poto, a'uwě na. Pi'õ zama ma tô duré poto. ⁷ Taha wa, aibã hã 're mro za'ra mono wamhã, te za timama norĩ hã te te 're rême za'ra, timro me si, siré 're simasisi zahuré mono da oto. ⁸ Sina hãiba sitob zahuré wamhã, maparane ĩhãiba nherě, misi ĩhãiba ne, te za siré 're hãimana u'âsi zahuré oto. ⁹ Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, dasi'ãma te te 're da'ahãiba to mono nherě, ni'wa hã da'ãma 're siwanhizari mono õ di za. Mare di. — Āne ma tô Zezusi hã parisezu norĩ ma waihu'u za'ra.

¹⁰ Taha pari, 'ri tême sihutu wamhã, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã ma tô ãma siwi sadanha. ¹¹ Tawamhã Zezusi asa ma tô tâma waihu'u za'ra:

— Ni'wa hã aibã hã timro te te mei wamhã, pi'õ aimawi na mro wamhã, te za tiwasédé hã 'manha, aibã hã. ¹² Duré ni'wa hã pi'õ hã, timro te te mei wamhã, aibã aimawi na mro wamhã, te za duré tiwasédé hã 'manha, pi'õ hã. — Āne ma tô tâma waihu'u za'ra.

Zezusi hã, ai'uté te te ĩazawizém na rowasu'u
Mateusi 19.13-15; Rucasi 18.15-17

¹³ Taha pari, ma tô da'ra hã ãwisi za'ra ni Zezusihi u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, ãma mreme za'ra da, te te 're apawaptob u'âsi mono da, ĩwě na. Tane nherě, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã ma tô dawě'õ za'ra, da'ra hã da te ĩtême 'wasari tō da, Zezusihi u. ¹⁴ Āne te te ĩdawě'õ za'ra zém na hã, te te wapari ze za'ra õ di, Zezusi hã. Taha wa, te ãne tâma nharĩ za'ra:

— Tô'ã. Dawi rosawi za'ra wa'aba tō. A'ã we ĩtême da te simroi mono, ai'uté norĩ hã. Ā norĩ hã ai'uté norĩ hã õne haré simizazei pese na 're ĩhâimana za'ra mono ne, tane ni'wam norĩ hã 're hãimana za'ra mono wapsi, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ãma 're sib'a'uwě za'ra. ¹⁵ Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ hã ai'uté dama ĩwapu ne, 're hãimana za'ra mono õ wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwě mono zéb u, 're sisisi mono õ di za. — Āne ma tô tâma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

¹⁶ Tawamhã awa'awi ma tô nasi ai'uté hã dawĩ azaza tipa. Duré tinhib'rata na te te nasi upi za'ra sina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi, ma tô ãma arowaptě, ĩwě hã te te tâma 're anhomri mono da.

*Aibâ ĩsibro pese na rowasu'u**Mateusi 19.16-30; Rucasi 18.18-30*

¹⁷ Zezusi norĩ hã sina pahã za'ra õ ré, te aibã hã ĩsarina tiwara za'ra. Ãma wisi za'ra wamhã, Zezusihi papara ma aime hi'rãtitõ. Tawamhã ãne te sina sadanha:

— Rowahutu'wa, aiwẽ di a hã. E marĩ ĩwẽ hã wa za 'manha, 're ĩdanomro u'ãsi mono zé hã te ĩsina ĩ'uwaimrami da hã.

¹⁸ Tawamhã asa te Zezusi hã tãma tinha:

— E niha te ĩ'ãma aiwa, ĩwẽ na. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono si ĩwẽ uptabi hã, õhõ si. Ni'wa hã ĩsine hã mare di. ¹⁹ A hã aima waihu'u pese di, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã. Ãne dama ĩsimiroti hã: “Re danhimroi wa'aba mono õ di za. Duré aimro na asiwi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za. Duré danhibrom na dawĩ 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za. Duré dahãiba wasu'u na dama 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono õ di za. Duré dama 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono õ di za. Duré aimama hã te za 're ĩwazé pese mo, ana zama.” Ãne 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã.

²⁰ Tawamhã asa te Zezusihi ma siwasu'u:

— Rowahutu'wa, ĩprédu wi, wa tã te 're 'madã'ã pese, ĩsimiroti hã.

²¹ Tawamhã Zezusi hã te aibã 'madã, sawi sina. Ãne te tãma tinha:

— Zahadu te misi aiwi sô rowaptã, tãma ãma ĩ'uwaimrami'õ hã. Mo oto aimorĩ apã, asibro hã uburé dama wede mono da, ĩwa'ãbã zõ, ĩsibrob'õ norĩ ma, sõmri mono da. Ãne wamhã, duré asibro pese di za, hãiwa ãma. Taha parip si, te za we apã aimo ĩtẽme, ĩsiré 're aimorĩ da oto. — Ãne ma tã aibã ma waihu'u, Zezusi hã.

²² Aibã hã ãne hã te te wapari wamhã, ma tã tiwi tirobzei'õ. E marĩ wa. Sibrob ahã uptabi wa. Taha wa, te oto mo apã, robzei ãna. ²³ Tawamhã aibã za'u, te Zezusi hã 'madã'ã za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ hã. Taha wa, ma tã ãne tãma waihu'u za'ra:

— ĩsibro pese norĩ hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zéb u 're ĩsisisi mono da hã, pire di. Tãma pire uptabi za'ra di za.

²⁴ Tawamhã te ãma rosa'rata za'ra, te te tãma ĩwaihu'u za'ra zém na hã. Ãne ma duré tãma waihu'u za'ra:

— ĩsiwadi norĩ, e niha te za 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma, 're sib'apito za'ra, ĩtẽme 're ĩsisisi mono zéb da hã. Tãma pire uptabi za'ra di. ²⁵ E niha te za awaru ba'õmore hã ĩsi'uwazi para'õtõ zapu'u 're ãzé. Sébré waihu'u õ di. Tane, ĩsibro pese norĩ hã si'uihã na 're sisisi waihu'u mono õ di za, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zéb u hã. — Ãne ma tã tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

²⁶ Ãne ĩmreme hã te te wapari za'ra wamhã, ma tã ãma titob'uzu za'ra. Tawamhã te ãma sisadhanarĩ za'ra, ãne:

— ĩsibro pese norĩ ma, waihu'u za'ra õ wamhã, e 'wam norĩ hã te za bété danho'reptuzé hã te te sina 're uwaimrami za'ra, dadã'ã ãna 're ĩdanomro u'ãsi mono zé hã. Áté ni'wai õ di.

²⁷ Tawamhã Zezusi hã te 'madã'ã za'ra. Ãne ma tã tãma waihu'u za'ra:

— Dasi'uihã na danho'reptuzé hã, da te dasina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. Dama waihu'u õ di. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono si siminho'reptu waihu'u pese di. Taha ma si, uburé marĩ hã 'manharĩ waihu'u pese uptabi di. — Ãne ma tã tãma waihu'u za'ra.

²⁸ Tawamhã Pedru hã te asa tãma siwasu'u:

— Wa norĩ hã uburé wa tã wanhibro hã wasipara rẽme za'ra ni, asiré 're wanomro mono da oto.

²⁹ Tawamhã Zezusi hã ãne ma duré tãma waihu'u za'ra:

— Tane tã. ĩwapari pese za'ra wa'aba. Áté ni'wa hã te te 're ĩzawi pese mono zéb zarina, te za tinhorõwa hã a'ã tirẽ, te te dama 're ĩzadawa wasu'u mono da. Áté tisisãnawã norĩ, duré tihidiba norĩ te za a'ã rẽme za'ra. Áté tina, timama, duré ti'ra norĩ hã te za a'ã rẽme za'ra. Áté tinhipti'a zama, te za a'ã tirẽ. ³⁰ Ãne wamhã, ti'ai ãma 're morĩ ré, te za marĩ ĩwẽ uptabi hã ahã na tãma 're hãimana za'ra, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhib'ratamhã,

ĩsõrõwa za'ra hã, ĩsisãnawã norĩ hã, ĩhidiba norĩ hã, ĩ'ra norĩ hã, duré ĩsipti'a hã. Marĩ ĩwẽ hã tãma 're ĩhãimana za'ra mono zu, te za duré rowasédé hã tãma 're hãimana za'ra, taré da te 're ĩ'ruwapari za'ra mono zéb zarina. Niwapsi te za duré tãma pisutu, dâ'â ãna 're morĩ u'âsi da, rowẽ uptabi ãma, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. ³¹ Ni'wam norĩ hã ahâ uptabi na pire na ti'ab ré dama 're hãimana za'ra mono nherẽ, te za 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te tãma 're apisutu, wapu na 're hãimana za'ra mono da oto, za da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zéb ãma hã. Duré ni'wam norĩ hã ahâ uptabi na ti'ab ré wapu na dama 're hãimana za'ra mono nherẽ, te za te te tãma 're apisutu, pire na oto 're hãimana za'ra mono da. — ãne ma tô romhã ré tãma waihu'u sirõmo za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

Zezi hã za tidâ'âzém na, duré za tihãiwa'utuzém na zama ĩsiwasu'u zahu zé Mateusi 20.17-19; Rucasi 18.31-34

³² Tawamhã Zezi norĩ hã ma oto sai'uri za'ra, bådâdi na sõ'a na, Zeruzarẽ u. Zezi hã tisiré 're ĩnomro mono norĩ nhowa, ma tô mo. Sina hâtâ'â ãna, morĩ wa, te ãma rosa'rata za'ra. Taha wa, ma tô ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ me ĩsi'aba'ré norĩ hã sina tipahi za'ra. Tawamhã danhiti te sima satõrĩ za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ hã, te te tãma rowasu'u sirõmo za'ra da, za tãma ĩromhãimanazém na. ³³⁻³⁴ Tawamhã ãne te tãma rowasu'u za'ra:

— ĩwapari pese za'ra wa'aba. ãhãna Zeruzarẽ u, wa ai'aba'ré ni. Tame wa hã ti'ai ãma dasiré ĩpodo hã te za dasima ĩhãiba nhomri ni, sasedoti ĩpire norĩ ma, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ ma zama. Ta norĩ hã ĩwasédé te te ĩ'ãma ĩsa'ra za'ra zéb zarina, te za dama ĩ'ru za'ra, da te ĩwĩrĩ da, dasiwi. Tawamhã zudezu'õ norĩ ma, te za siwi ĩhãiba nho. Ta norĩ hã te za ĩ'ãma tiwa'ẽ za'ra, zudezu'õ norĩ hã. Tizadaipro na te za duré nasi siwi ĩ'upto. Te za duré te te siwi 're ĩpré'é. Tawamhã te za oto siwi ĩwĩ. Tane nherẽ, bådâ maparane ĩ'ãma si'utõrĩ õ ré, wa za apâ hãiwa'udu. — ãne ma tô tãma siwasu'u sirõmo za'ra, Zezi hã.

Ti'adu norĩ hã Zuwãhã me, te te sina ĩrowaptẽrẽ zahuré zé wasu'u Mateusi 20.20-28

³⁵ Taha pari, Ti'adu hã Zuwãhã me, Zebedehe 'ra zahuré hã, ma tô Zezihi u sina rotété zahuré, te te tãma nharĩ zahuré da, ãne:

— Rowahutu'wa, wa za aiwi rowaptẽrẽ ni. Ma'ãpé, ãma wama uwaimrami, wa te wasima ĩwẽ hã.

³⁶ Tawamhã Zezi ma ãma sada'ãbã zahuré:

— E niha ma tô asima ĩwẽ wa'wa, te aima ãma ĩ'uwaimrami aba da hã, asima ĩwẽ wa'aba zé hã. — ãne te sadanharĩ zahuré.

³⁷ Tawamhã asa te duré tãma nharĩ zahuré, Zezihi ma:

— Niwamhã danhib'apito simasisizém na te za 're asãmra mo, dama aipire uptabi na 're aihãimana mono da. ãhã wa, ma'ãpé wapisutu, asimire niwĩ 're wa'manhamra mono da, duré asimi'e niwĩb zama, asine dama wapire na 're wahãimana mono da.

³⁸ Tawamhã te duré asa tãma nharĩ zahuré:

— Rosa'rata ãna te ãne asina ĩzadanharĩ 'wa. Wa hã wa za robzépata za'ëtẽ, dawĩ ĩsisawi ãna. E tawamhã sada asiptete aba di za, za te ĩrobzépata za'ëtẽ ne, ĩrobzépata aba da hã.

³⁹ Tawamhã asa te duré Zezihi ma siwaihu'u zahuré:

— ĩhe. Sada wanhiptete di za, asine wa te ĩrobzépata da hã.

Tawamhã Zezi ma duré asa tãma waihu'u zahuré:

— Te za tô ĩsine ĩrobzépata za'ëtẽ 'wa. ⁴⁰ Tane nherẽ, ĩsi'uihã na te aipisutu waihu'u aba õ di, dama aipire wa'aba na 're aihãimana aba mono zéb da hã ĩnhimire niwĩ, duré ĩnhimi'e niwĩ. 'Re ĩhãimana u'âsi mono si te za te te dama 're apisutu, te te sima 're ĩda'awẽ mono zéb uwaibaba, dama pire na ĩ'rata 're dahãimana u'âsi za'ra mono da. — ãne ma tô tãma waihu'u zahuré, Ti'adu norĩ ma.

⁴¹ Tawamhã Zezusihi siré 're ñomro mono norĩ hã 10 na ñhâiba za'ra hã, Ti'adu norĩ mreme te te wapari za'ra wamhã, ma tô sada tinhiti'ru za'ra. ⁴² Taha wa, Zezusi te sô tihârâ za'ra, 'râwi ñtême si'rã'õtõ da. Tawamhã ãne ma tô tâma waihu'u za'ra:

— Ti'ai âma danhib'apito na da te 're ñwamri za'ra mono norĩ hã te pire uptabi na dama 're hâimana za'ra. Sa'êtê te duré te te 're dawada'uri za'ra, ñsimiroti hã da te 're 'madâ'â za'ra mono da. ⁴³ Tane asima 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za, a norĩ wa'wa hã. Asiré norĩ ma, ai'maipire wa'aba da, asima 're 'mairob'ruiwapari aba mono wamhã, te za asiré hã 're ñmaipawaptob u'âsi aba mo, marĩ zô 're a'manhimnhasi aba mono ãna. ⁴⁴ Duré 'râwi asima aipire uptabi na, 're ai'maihâimana aba mono da, asima 'maiwê uptabi aba wamhã, pawa'âbâ ãna romhuri'wa ne, te za asima 're ñmairomhuri wê wa'aba mo. ⁴⁵ Tane duré, wa hã dasiré ñpodo hã da te ñma 're romhuri za'ra mono da, we ñmorĩ õ di, ti'ai u. Te 're da'apawapto mono da si, wa wei datême mo, ñsihâiba zawĩ ãna dazada ñdâ'â da, da'upana te da'awa'âbâ da. — Ñne ma tô tâma siwaihu'u za'ra Zezusi hã, te te ãma waihu'u za'ra da.

Zezusi hã Batimezu te te ñto pesezé wasu'u

Mateusi 20.29-34; Rucasi 18.35-43

⁴⁶ Tawamhã Zezusi norĩ hã ma tô oto aihutu, Zerico na 'ri nho'õmo nhisi u. Zerico hawi duré si'aba'rei wamhã, da'ahâ uptabi na te ñsiré ai'aba're ni. Si'aba'rei ré, ma tô aibâ hã sôpêtê za'ra ñtob'a hã, bâdâdi zababa ñsâmra hã. ñtob'a hã Batimezu na ñsisi hã, Timezuhu 'ra. Rob'uiprazém na te nasi da'awa, da te tâma a za'ra da. ⁴⁷ Tawamhã ma tô Zezusihi wasu'u hã wapa, Nazaré nhihudu hã ñsababa te te ñro'razâri na hã. Taha wa, te te sina 'mahârâ, sa'êtê, ñtob'a hã:

— Zezusi, Dawihi nhihudu, ma'âpé ñ'ãma aipê'êzé na. — Ñne te nasi sina 'mahâ.

⁴⁸ Tawamhã da'ahâ na te tâma nharĩ za'ra ni, ari'iwi sãmra da. Tane nherê, te nasi sa'êtê sina 'mahâ:

— Dawihi nhihudu, ñ'ãma aipê'êzé na.

⁴⁹ Tawamhã ma tô mazazâ, Zezusi hã. Ñne te dama ti'ru:

— Sô aihârâ za'ra wa'aba, we ñtême morĩ da.

Taha wa, te dasiwi 'mahârâ ni, ñtob'a hã:

— Aiwahutu. Zezusi hã te asô hã, ñtême aimorĩ da. Aima rowê di za oto.

⁵⁰ Tawamhã Batimezu hã tisi'ubuzé ma tô time, si'aba're na wahutu da, Zezusihi u morĩ da.

⁵¹ ñtême wisi wamhã, Zezusi te ãne sadanha:

— E marĩ te asima ñwê, te ãma aima ñ'uwaimrami da hã.

— Rowahutu'wa, ñto pese da, wa ñsima wê, apâ te 're rob'madâ'â mono da. — Ñne te asa tâma si'ru.

⁵² Tawamhã Zezusi te ãne tâma tinha:

— Te za oto aimo. Asina ñ'umnhasi wa, ma tô ato pe.

Tawamhã awa'awi ma tô rob'madâ'â wê, aibâ hã. Tawamhã Zezusihi zarina te oto mo, bâdâdi na.

11

Zezusi hã Zeruzarê u, ñsébrézé wasu'u

Mateusi 21.1-11; Rucasi 19.28-40; Zuwã 12.12-19

¹⁻² Tawamhã Zezusi norĩ hã Zeruzarê u si'aba'rei wamhã, ma tô a'â aihutu, Oriwera na êtê 'rãihâ nhisi u. Êtê 'rãihâ 'rata, te 'ri wa'õno hã 're hâimana zahuré, Betazé hã duré Betãnha. Tawamhã Zezusi hã sisõwa ma tô tisiré 're ñomro mono norĩ hã 'mazatõri zahuré maparane. Ñne te tâma rob'ru zahuré:

— Õwa te za oto ane wa'wa, 'ri wa'õtõ u, asõ're uwaibaba wa'aba. Ñma aimasisi aba wi, awa'awi te za awaru po'repore hã ñsôpêtê 'wa, ñprédupté hã, zahadu ni'wa hã nimomo ãma ñmorĩ'õ hã. Da te ãma wasisi haré, te za. Tawamhã da te ãma ñwasisé hã te za

ĩwasihui wa'wa, we ĩma saprõni aba da. ³ Ni'wa hã ãne te te asandanharĩ aba wamhã: “E marĩ da, ma ĩwasihui wa'wa, ãma ĩwasizé hã,” tawamhã asa te za ãne tãma ĩwaihu'u 'wa: “Wanhib'apito hã marĩ õ wa, ãma morĩ da, wa tãma wasihu ni. Te za we aima sõmri su'u apã.” ãne te za tãma ĩzadawa wasu'u wa'wa, ĩtede'wai ma.

⁴ Tawamhã te oto sô tineb zahuré, awaru po'repore zô. Simasisi wi, awaru po'repore ma tô sôpêtê zahuré. 'Ridawa 'rata, te wasisi haré za. ⁵ Te te wasihu zahuré wamhã, ma tô ni'wam norĩ hã ãma 'mahârâ za'ra, ĩ'rata ĩsimasam norĩ hã:

— E marĩ te a norĩ wa'wa hã ĩ'manharĩ 'wa. E marĩ da, te asapa'abã ĩwasihui wa'wa, awaru po'repore hã.

⁶ Tawamhã asa ma tô dazada'âbã zahuré, Zezusi hã te te tãma ĩwaihu'u zahuré zém na. Taha wa, ma tô tãma 'ru zahuré ni, awaru po'repore hã te te saprõni zahuré da, Zezusihi ma. ⁷ Tawamhã te te ãwisi zahuré wamhã, awa'awi ma tô tãma ba'ubu zahuré, tisi'ubuzém na. Taha pari, ma tô ãma darõno, Zezusi hã. ⁸ ãma sarõtõ wamhã, da'ahã na ma tô bådãdi hã tãma waptã za'ra ni, dasi'ubuzém na. Ni'wam norĩ hã rom na ĩsupo suiwawê te te ĩ'manhizãri za'ra na, ma duré tãma waptã za'ra. ⁹ Tawamhã Zezusihi nhowa ĩsi'aba're norĩ hã ĩsarina ĩsi'aba're norĩ zama, mreme 'rãihã na te sima 'mahârã za'ra:

— 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're wawata za'ra wa'aba mono. ĩsadawa para we ĩmorĩ ma, ĩwê si te te tãma 're pisutu u'ãsi mono neza. Apito Dawihi ma, te te ĩropisutuzéb zarina, te we oto mo, watêmeb za'ra, Wanhib'apito 're hãimana mono da. ¹⁰ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã tô sena sõprub di. — ãne te ãma tawata za'ra ni.

¹¹ Tawamhã Zeruzarê u oto wisi wamhã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb u, ma ãzé Zezusi hã, te te robzabu da. Tame tiwi hãiwahã wa, te oto mo, Betãnha na 'ri wa'õtõ nhisi u, tisiré norĩ me, aibã 12 na ĩhãiba za'ra norĩ me.

Pidera wede ma, Zezusi te te ĩnharizé wasu'u

Mateusi 21.18-19

¹² Tawamhã bãtã amo na Betãnha hawi te apã ai'aba're, Zeruzarê u. Morĩ ré, ma tô mra hã tĩwĩ, Zezusi hã. ¹³ Tawamhã si'aba'rei ré, romhã ré, ma wede hã tisã, pidera wede hã. Sui hãza'õtõ wa, te sô mo, 'rãĩ õ'umnhasite. Tawamhã 'rãwi ĩsu si ma tô 'madã. ĩ'rã hã robaba di. Zahadu a'amo hã watobro õ di, ĩ'rã uptabi zéb da hã. ¹⁴ Tawamhã Zezusi te wede ma tinha:

— Ai'rã hã da te 're huri mono õ di za oto. Ai'rã'õ u'ãsi, te za oto 're asa mo.

Tawamhã ma tô mreme wapari za'ra, wede ma, te te ĩnharizém na hã, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã.

'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zém hawi, Zezusi te te ĩdazate mono zém na rowasu'u

Mateusi 21.12-17; Rucasi 19.45-48; Zuwã 2.13-22

¹⁵ Tawamhã Zezusi norĩ hã ma tô Zeruzarê u apã aihutu. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb u, ma tô asisi, 'ri 'wawi wa'ra 're. Tame te da te 're rowede za'ra. Ni'wam norĩ hã te duré te te dawĩ 're rob'uipra za'ra. Tawamhã dama rowede'wa norĩ hã ma tô Zezusi hã te te sate, rob u. Te te dawĩ 're ĩrob'uipra za'ra mono norĩ zama, te te sate. Duré rob'uiprazém na te te dawĩ ãma 're ĩsaprĩ za'ra mono norĩ wi, ma wedeza hã te te tiwi anhamra, utu'u wede'wa norĩ simasisizéb zama. ¹⁶ Te duré dawĩ rosawi, 'ri 'rãihã nho're wa'wai baba, da te 're ro'wasari tõ mono da. ¹⁷ Te duré dama rowasu'u, da te ãma ĩrob'ui'érézéb zarina, ãne:

— Duréhã wahi'rada hã ma tô ãne na rob'ui'ére ĩbaihã na, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono mreme na: “ĩnhorõwa hã ĩwa ĩma 're ĩdamreme zusi mono zém na, te za da te 're sisi za'ra, 'ri hã.” ãne te tinha. Tane nherê, a norĩ wa'wa hã ma tô ĩwa asima ãma 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mo. Taha wa, danhibrom na dawĩ 're ĩsipsaihuri za'ra mono norĩ, 're ĩsi'ubumroi mono zém ne, te oto 'ri hã 're sa, wasété uptabi na. — ãne ma tô Zezusi hã dama waihu'u, da te waihu'u za'ra da.

18 Tawamhã aibã norĩ hã ma tô ĩwasu'u hã wapari za'ra, sasedoti ĩpire norĩ hã, rowahutu'wa norĩ zama. ãne hã te te wapari za'ra wamhã, ma tô ta norĩ hã sima ãma rosa'rata za'ra, te te siwi wĩrĩ da. Tane nherẽ, Zezusihi nhimiroti na, da'ahã na ãma 're dawata za'ra mono wa, te te sima danhimimnhasi za'ra wa, te te siwi wĩrĩ õ di za a'ã.

19 Tawamhã bådã sébré wi, te Zezusi norĩ hã Zeruzarẽ hawi apã ai'aba'ré, Betãnha na daza'ru nhisi u.

Pidera wede wasu'u
Mateusi 21.20-22

20 Awẽm na mararé si'aba'réi wamhã, ma tô Zezusi norĩ hã 'madã'ã za'ra, pidera wede hã, uburé ĩwede 'ré na. 21 Tawamhã Pedru hã ma tô ãma po're puru, Zezusi hã wede ma, te te ĩnharĩzẽm na hã. Tawamhã ãne te Zezusihi ma tinha:

— Rowahutu'wa, 'madã'ã. Õhõta pidera wede. Ahãmhã tãma ĩnharĩ hã ma tô tiwede'ré.

22-23 Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— Tô sena wa aima waihu'u za'ra wa'wa. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono si, te za asiwi 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mo, te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da. Tawamhã ã ětẽ 'rãihã ma, nharĩ za'ra wa'aba wamhã, uihã na sisa'o'o da, ãi ba sime da, te za ãma aima uwaimrami za'ra wa'wa. 'Rãwi asiwawã za'ra wa'aba õ di za, za te te aima ãma ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba zẽm na hã. Tãma ĩnharĩ za'ra wa'aba zẽb uwaibaba, za te te ãma aima ĩ'uwaimrami aba na, te za ãma ĩsaze za'ra wa'wa. Tawamhã te za tô te te ãma aima 're a'uwaimrami 'wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã. 24 Taha wa, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, 're aimreme zusi aba mono wamhã, duré marĩ na tiwi 're rowaptẽrẽ za'ra wa'aba mono wamhã, za te te ãma aima 're ĩ'a'uwaimrami aba mono zẽm na, te za ãma 're ĩsaze za'ra wa'aba mo. Tawamhã te za tô te te ãma aima 're a'uwaimrami u'ãsi 'wa. 25-26 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, 're aimreme zusi aba mono da wamhã, te za a'ã aiwi 're da'ru simani za'ra wa'wa. Dawasédé hã da'ãma 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono õ di za oto. Tawamhã Aimama 'wa hã hãiwa ãma 're ĩsãmra mono hã te te duré ai'ãma 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono õ di za oto, aiwasété 'wa hã. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

Zezusi hã ĩpisutu'wai ãma, da te dasiwi ĩsadanharĩzẽm na rowasu'u
Mateusi 21.23-27; Rucasi 20.1-8

27 Tawamhã ma tô apã aihutu Zeruzarẽ u, Zezusi norĩ hã. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zẽb ãma, 'ri 'wawi wa'ra 're, te 're mo, Zezusi hã. Tame 're morĩ ré, ma tô aibã norĩ hã ĩtẽme aihutu, sasedoti ĩpire norĩ hã, duré dama rowahutu'wa norĩ hã, duré zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã. 28 Tawamhã ãne te siwi sadanha:

— E 'wa sadawa para, te bété ãne hã marĩ hã dama 're ĩ'ab'manharĩ mo. E 'wa hã, aipisutu'wa.

29 Tawamhã Zezusi te asa tãma nharĩ za'ra:

— Wa hã wa za duré asadanharĩ na aima ãma wa'rãmi za'ra wa'wa. We ĩma waihu'u za'ra wa'aba wapsi, wa za duré wa hã aima waihu'u za'ra wa'wa, ĩpisutu'wa hã.

30 Ma'ãpé, we ĩma waihu'u za'ra wa'aba. E 'wa sadawa para, te Zuwã Batita hã ã dawabzuri te te dama 're ab'manharĩ. E 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa para. E taré dazadawa parap si. — ãne te Zezusi hã sadanharĩ za'ra.

31 Tawamhã 'rãwi te sima nharĩ za'ra:

— E niha, wa za tãma waihu'u za'ra ni, õne wamhã. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa para, ã dawabzuri te te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono na, wa te tãma waihu'u za'ra wamhã, te za wazadanharĩ na sahu za'ra, ãne: “E niha bété, Zuwã Batitaha nhimirowasu'u hã saze za'ra wa'aba õ di.” 32 Tazahã dazadawa parap si, ã dawabzuri te te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono na, wa te tãma waihu'u za'ra wamhã, te za wazada tazahi za'ra ni. —

ãne te 'rãwi sima nharĩ za'ra, dapipa te, Zuwã Batita hã tô sena 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa 're ĩmorĩ na, da te 're saze za'ra mono wa. 33 Taha wa, sada dazahi za'ra õ'umnhasite, sina pahĩ za'ra wa, ma tô duré Zezusihi ma waihu'u na wa'rãmi za'ra, ãne:

— Ni'wa sadawa para, ma tô Zuwã hã â dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ. Wa norĩ hã wa te waihu'u za'ra õ di, ãpisutu'wa hã.

Tawamhã Zezusi te asa tãma nharĩ za'ra:

— A norĩ wa'wa hã ãma waihu'u aba õ nherẽ, wa hã te duré aima waihu'u za'ra wa'aba õ di za, ni'wa sadawa para, marĩ hã te dama 're ã'ab'manharĩ mono na. — ãne ma tô Zezusi hã tãma timreme na wa'rãmi za'ra.

12

*Buru na romhuri wasété 'wa norĩ wasu'u
Mateusi 21.33-46; Rucasi 20.9-19*

¹ Tawamhã tinhimirowasu'u na ma tô duré tãma ãma sãna'rata za'ra, ãne:

— Aibã hã te 're sãmra, buru tede'wa hã. Tawamhã tiburu ãma ma tô a're, uwa 'ru hã. Te te a're pari, ma tô buru 'wawi wa'ra. Ma tô duré êtẽ nhisiwi sada ab're, uwa 'rãiwatizéb da hã, ãwa'u zô. Taha pari, 'ri 'rãihã hã ma duré buru wa'wa 'manha, ãsipsaihuri norĩ zô, dasipapara rob'madã'ázéb da hã. Tawamhã ma tô ni'wam norĩ hã sisõ'a ré pisutu za'ra, ãburu hã te te sô 're 'madã'ã za'ra mono da. Uwa 'ru 'rã hã 're 'rãiprédub za'ra mono wapsi, te za te te tãma 're po'o za'ra, buru tede'wai ma hã. Taha pari, te oto mo, buru tede'wa hã darob amoi u, tamomo a'ã sãmra da. ² Tawamhã oto 'rãiprédu mono wa, ma tô buru tede'wa hã tãma ãromhuri'wa hã 'mazatõ tiburu u, uwa 'ru 'rã hã buru 'madã'ã'wa norĩ te te tãma ãpo'o za'ra zô. ³ Tane nherẽ, ãtẽme wisi za'ra wi, ma tô siwi ti'ã, te te siwi azãri da. Tawamhã ubana ma tô siwi satõ apã. ⁴ Taha pari, te duré ãwa'rãmi sô 'mazatõ, tãma ãromhuri'wa hã. Tane nherẽ, buru u ãtẽme wisi za'ra wamhã, ma tô tãma rob'manharĩ wasété za'ra. ã'rãiw, ma tô siwi azã. ⁵ Taha pari, te duré 'mazatõ, ãwa'rãmi. Tane nherẽ, ma tô siwi tãwã, buru na romhuri'wa norĩ hã. Siwa'rãmi sihutu sidãpãsi, ma tô nasi hã za'ra. Ma tô duré nasi simro. ⁶ Tawamhã buru tede'wai 'ra si te oto ã'rata 're hãimana, danhowa're're te te ãsatõrĩ da hã, ãburu na romhuri'wa norĩ u. ã'ra hã tãma sawi pese uptabi di. Tãma sawi nherẽ, ma tô satõ, buru na romhuri'wa norĩ u, morĩ da. ãne te ãmama hã sima rosa'rata: “ã'ra si'aibã hã te ãtẽme satõrĩ za'ra wamhã, ãtẽ te za siwi hãiba wazé.” ⁷ Tane nherẽ, buru na romhuri'wa norĩ u wisi wamhã, te ãne sima 'mahãrã za'ra: “Õhõta buru tede'wai 'ra hã te wei mo, timama uirĩ na buru tede'wa da hã. Wa te wasiwi wãrĩ aba, buru hã wate za'ra da.” ãne ma tô sima 'mahãrã za'ra, buru na romhuri'wa norĩ hã.

⁸ — Tawamhã ma tô siwi ti'ã, buru tede'wai 'ra hã, te te siwi wãrĩ da. Te te siwi wãrĩ pari, ma tô ãhãiba hã siwi time, buru nhiti.

⁹ — Buru na romhuri'wa norĩ ma hã e niha te za buru tede'wa hã tãma rob'manharĩ za'ra. Te za sô timorĩ za'ra, uburé te te uprosi da, buru na romhuri'wa norĩ hã. Tawamhã te za duré aimawi da'maipisutu, tiburu 'madã'ã'wa da. — ãne buru na romhuri'wa norĩ wasu'u hã ma tô tãma wasu'u za'ra, Zezusi hã. ¹⁰ Tawamhã te duré 'mahãrã za'ra:

— Oro 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u na rob'ui'ére hã 're sõré za'ra wa'aba mono za, aima waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. ãne ãbaihã na rob'ui'ére hã:

“Êtẽ tomhãpã wẽ hã 'ri na'ratazéb da hã wẽ uptabi nherẽ, 'ri'wa norĩ te te siwi ãwẽ'õ hã te oto pire na 're sa'wari u'ãsi.

¹¹ Uburé Danhib'apito hã ma tô ãne hã pisutu, 'ri na'rata uparizéb da, pire na 're ãsa'wari mono da hã.

Taha wa, ãne na wa te ãma 're rosa'rata za'ra mono wamhã, wa ãma 're watob'uzu u'ãsi za'ra, wa norĩ hã.”

ãne ma tô êtẽ wasu'u na tãma rob'rãzarõtõ za'ra, Zezusi hã.

¹² Buru na romhuri'wa norĩ wasu'u hã te te dama wasu'u wamhã, tisiré zudezu norĩ ma, pire na 're ãhãimana za'ra mono norĩ, te wasu'u, Zezusi hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa norĩ hã, duré dama rowahutu'wa norĩ hã, duré dama roti'wa norĩ hã. ãne na ma tô sina waihu'u za'ra. Taha 'ru te, te aré siwi ti'ã. Tane nherẽ, da'ahã nhimimnhasi te, te õne haré ai'aba'ré, ãsiti.

*ZeZusi hã, rob'uiprazé ãsapotore na da te ãsadanharĩzé wasu'u
Mateusi 22.15-22; Rucasi 20.20-26*

¹³Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa norĩ hã ma tã parisezu norĩ hã 'mazatõrĩ za'ra, ZeZusihi u si'aba're da. Erodihi niwĩ 're ãhãimana za'ra mono norĩ zama, ma tã ãtẽme 'mazatõrĩ za'ra, tinhimiroti na te te upai wa, te te siwi wẽ'õ za'ra da.

¹⁴Tawamhã ãtẽme sihutu wamhã, te siwi sadanha:

— Rowahutu'wa, tã sena na wa tã aimreme na aiwaih'u'u za'ra ni. Danhimirosa'rata na 're aihãimana mono õ di. Duré dapire na 're dahãimana za'ra mono nherẽ, aima hã aiwapsi dahãimanazé hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti zarina si, te uburé marĩ hã dama 're ã'waihu'u mo, sena na. Taha wa, te za asimirosa'rada hã wama ãwaih'u'u za'ra, wa te aiwapari za'ra da. E Roma ãma danhib'apito uptabi ma, wa za rob'uiprazé hã wa te 're po'o za'ra, ãsimiwada'uri zarina. E 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, wẽ di. E tãma wẽ õ di. — ãne ma tã ãma siwi sadanha, ZeZusi hã.

¹⁵Tã sena te te siwi ãma waih'u'u za'ra da newa, ma tã siwi sadanha. ãne na hã senai õ na, ma tã sina waih'u'u, ZeZusi hã. Taha wa, te ãne tãma nharĩ za'ra:

— E marĩ da, te ãne na asiwi ãzadanharĩ 'wa, ãmreme na te aima ãma upa za'ra wa'aba da newa, asiwi ãwẽ'õ wa'aba da. Tane wamhã, ma'ãpé rob'uiprazé ãsapotore hã we ãma 'mai'ãri aba, te 'madã'ã da.

¹⁶Tawamhã ma tã ni'wa hã tãma tisõ, ZeZusihi ma. Te ãma dazadanharĩ za'ra, ãne:

— E 'wai hãibarĩ, rob'uiprazé ãsapotore na hã. E 'wa sisi ui'ééré duré, ãma hã.

Tawamhã asa ma tã tãma waih'u'u za'ra:

— ã hã, Roma ãma danhib'apito hãibarĩ, duré taha nhisi ui'ééré.

¹⁷Tawamhã ZeZusi ma duré asa tãma waih'u'u za'ra:

— Roma ãma danhib'apito ma, te za ãsimiwada'uri zarina, marĩ tãma 're ãpo'o za'ra wa'aba mo apã, ãte wa. Tane duré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, te za marĩ hã ãsimiwada'uri zarina, tãma 're ãsõmri za'ra wa'aba mo apã, ãte wa marĩ hã. — ãne ma tã asa tãma waih'u'u za'ra.

Tawamhã ma tã ãma titob'uzu za'ra, te te tãma ãwaih'u'u za'ra zém na asa, ZeZusi hã.

*ZeZusi hã, dahãiwa'utuzém na da te ãsadanharĩzé wasu'u
Mateusi 22.23-33; Rucasi 20.27-40*

¹⁸⁻¹⁹Taha pari, ni'wam norĩ hã ma ãtẽme aihutu, ZeZusihi u, sadusezu norĩ hã. Ta norĩ hã 're dadã'ã za'ra mono wamhã, ab're hawi apã 're ãdahãiwa'utu za'ra mono õ na te te dama 're ãroti za'ra mono. Ta norĩ hã te tãma rowasu'u za'ra, ZeZusihi ma, ãne:

— Rowahutu'wa, wahi'rada Mozési hã ma tã ãne dama roti: “Aibã ãmro ré hã 'ra õ ré, dã'ã wamhã, tizédé'aba mro na te za timro ãno hã, ai'uté hã te te 'maipoto da, ãwa ãsédé'aba 'ra ne, 're morĩ da.” ãne wahi'rata nhimiroti na rob'ui'ééré hã. ²⁰Wa za oto aima rowasu'u za'ra ni, dasisãnwã si 're ãhãimana za'ra mono norĩ wasu'u na. Aibã hã sisãnwã si, te 're hãimana za'ra, 7 na ãhãiba za'ra hã. Tawamhã ãpoto'rada hã ma tã timro oto. Tawamhã 'ra õ ré, ma dãrã, aibã hã. ²¹Tawamhã ãsõsi hã ma tã ãma timro pi'õ ãma hã, ãsõwa're're. Ta hã 'ra õ ré, ma duré dãrã. Taha nhosi, ãma mro wamhã, 'ra õ ré, ma duré dãrã. ²²Aibã norĩ hã ma tã nasi sisõwa're're ãma timro za'ra, pi'õ ãma, 7 na ãhãiba za'ra hã aibã norĩ hã. Tane nherẽ, 'ra õ ré, ma tã sisarina ai'utõ. Tawamhã nimahã bãtã na ma tã duré pi'õ hã, timro norĩ zarina, dãrã. ²³Aibã norĩ hã 7 na ãhãiba za'ra hã, misi pi'õ nherẽ, ma tã nasi sisõwa're're ãma timro za'ra. Tawamhã 're ãdadã'ã za'ra mono norĩ hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ab're hawi za apã oto te te 're da'ahãiwa'utu mono wamhã, e 'wai me te za oto 're simasisi zahuré. — ãne te ãma siwi sadanha, sadusezu norĩ hã.

²⁴Tawamhã ZeZusi te asa tãma rowasu'u za'ra:

— A norĩ wa'wa hã ma tã rosa'rata na ãma ã'upa za'ra wa'wa, ab're hawi, za apã 're ãdahãiwa'utu za'ra mono õ na hã. E marĩ wa. 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u na rob'ui'ééré hã 're sõré za'ra wa'aba mono nherẽ, aima waih'u'u za'ra wa'aba õ wa, duré tiwaih'u'u pese na, za ab're hawi apã te te 're ãda'ahãiwa'utu mono zé hã, aima waih'u'u za'ra wa'aba õ wa. ²⁵'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ab're hawi apã te te 're

da'ahâiwa'utu mono wamhã, hâiwa ãma romhuri'wa norĩ ne, te za oto 're dahâimana u'âsi za'ra, dasina 're damro za'ra mono ãna. ²⁶ Marĩ, wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa, 're dadâ'â za'ra mono pari, apâ 're ĩdanomro mono zé wasu'u na. Wede zapore ĩro'o na ma tô ãma rob'ui'ééré, Mozési hã. E niha 're sôré za'ra wa'aba mono nherẽ, aima waihu'u za'ra wa'aba õ di. ãne ma tô Mozésihi ma siwasu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã: “Wa hã Abra'ãhã nhib'apito, wa 're ĩhâimana u'âsi, duré Izatihi nhib'apito, duré Zacoho nhib'apito.” ãne ma tô Mozésihi ma siwasu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, Abra'ã norĩ uirĩ na nherẽ. ²⁷ Wahi'rata norĩ hã dawi 're dâ'â za'ra mono nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi, 're dâ'â za'ra mono õ di. Taha wa, ma tô ĩsib'apito za'ra na siwasu'u. Dâ'â u'âsi 're hâimana za'ra mono 'wa'ãhã, ĩsib'apito na aré siwasu'u õ di. ãne wa, ma tô rosa'rata na ãma ĩ'upa za'ra wa'wa, ab're hawi apâ 're ĩdahâiwa'utu za'ra mono õ na hã. — ãne ma tô Zezusi hã tâma waihu'u za'ra, sadusezu norĩ ma.

*'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã danhipai u ĩpire uptabi wasu'u
Mateusi 22.34-40; Rucasi 10.25-37*

²⁸ Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré na dama rowahutu'wa hã ma tô ãma mreme wapa, da'rata ĩsa hã. Zezusi hã sadusezu norĩ ma, te te rowasu'u wẽ wa, te ãne sadanha:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã e ma hã te tihâiba, uburé dama ĩpire uptabi hã.

²⁹ Tawamhã Zezusi hã ma tô ãma sada'ã asa:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti, danhipai u ĩpire uptabi hã ãne: “Izarazéhé nhihudu norĩ, ma'ãpé ĩwapari pese za'ra wa'aba za. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Wanhib'apito hã, misire danhib'apito uptabi, te 're hâimana. ³⁰ Taha wa, Asib'apito 're hâimana aba mono wa, te za asiwi 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo, sena na. Taha zarina, te za ĩsimiroti na ãma 're ĩrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo. Taha zarina, te za duré asimi'ẽ na tâma 're ĩromhuri u'âsi za'ra wa'aba mo.” ãne ĩsimiroti hã danhipai u ĩpire uptabi hã.

³¹ ãne duré ĩsimiroti hã amo hã aiwa ĩpire uptabi hã: “Uburé te za 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mo. Marĩ ĩwẽ zô asima 're asôpré wa'aba mono ne, te za duré uburé dama zama sô 're asôpré wa'aba mo, ĩwẽ zô.” ã norĩ si ĩsimiroti hã, ĩpire uptabi zahuré hã. ĩsipai u hã roti hã 'maihâimana õ di, ĩpire uptabi hã.

³² Tawamhã rowahutu'wa hã te asa tâma tinha:

— Tane tô rowahutu'wa. Tô sena uptabi, asimirowasu'u hã. Misire danhib'apito uptabi te 're hâimana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Ni'wa hã 're hâimana mono õ di, ĩsipai u hã. ³³ Taha wa, wa za tô wa te 're sawi pese za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Taha zarina, wa za ĩsimiroti na wa te ãma 're rosa'rata u'âsi za'ra. Wa za duré wanhimim'ẽ na wa te tâma 're romhuri u'âsi za'ra. Wa za duré wa te 're dazawi pese za'ra. Marĩ ĩwẽ zô wasima 're ĩwanhopré mono ne, wa za uburé dama zama sô 're wanhopré, ĩwẽ zô. Wa norĩ hã wa za wanhimizama hã duré wanhimarĩ hã wa te tâma 're sômri za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da te tâma 're zata za'ra mono da, ĩzatazém na. ãne wamhã, tâma wẽ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma. Tane nherẽ, maparane ĩsimiroti hã ĩpire uptabi hã wa te 're 'madâ'ã pese za'ra mono wamhã, tâma wẽ uptabi di za. — ãne ma tô Zezusihi ma waihu'u na wa'rã, rowahutu'wa hã.

³⁴ Tawamhã rowahutu'wa hã te te tâma ãma uwaimrami wẽ wa, ma duré Zezusi hã tâma waihu'u:

— Tane tô. A hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zém nhiti, romhá na aihâimana õ di, ãhãna hã. — ãne ma tô tâma waihu'u, rowahutu'wai ma.

Taha parimhã, ni'wa hã te te sadanharĩ na sahu õ di oto, Zezusi hã tinhimiroti na te te ãma upai õ wa.

*Danho'reptui'wa na, Zezusi te te ĩda'azadanharizém na rowasu'u
Mateusi 22.41-46; Rucasi 20.41-44*

³⁵ Tawamhã bātã na te Zezusi hã dama rowahutu, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zé 'wawi, wa'ra 're. Tawamhã te te dama rowahutu ré, te da'mahã:

— E niha rowahutu'wa norĩ hã te te dama 're rowasu'u za'ra, Dawihi nhihudu 're ãmorĩ na hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisutu na hã Danho'reptui'wa da. ³⁶ Duréihã apito Dawi hã ma tã danho'reptui'wa na ãma rob'ui'ééré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã Tipẽ'ézani na te te tãma ãwaihu'uzéb zarina. ãne ãma ãrob'ui'ééré hã:

“Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tã ãnhib'apito ma tinha, ãne: ‘ãrata te za 're asãmra mo, ãnhimire niwĩ dama aipire na ãsiré 're aihãimana u'ãsi mono da. Asitob'ru norĩ nhiptetezé hã wa za te tiwi 're a'uprosi, wapu na aima 're hãimana za'ra mono da oto, duré aima sib'uwa na 're hãimana za'ra mono da oto.’ ”

— ãne te tãma tinha. ãne duréihã, ma tã ãma rob'ui'ééré, apito Dawi hã.

³⁷ Danho'reptui'wa da hã tinhib'apito na ma tã sisi, Dawi hã. ãsib'apito 're morĩ nherẽ, e niha te za ãsa'u si poto nherẽ, Danho'reptui'wa da hã ãsihudu na 're hãimana. — ãne ma tã da'ahã na da'mahã, Zezusi hã. Tawamhã Zezusihi nhimiroti hã wẽ wa, ma da'ahã na wapari ze za'ra ni.

*Dama rowahutu'wa norĩ hãimanazém na rowasu'u
Mateusi 23.1-36; Rucasi 20.45-47*

³⁸⁻³⁹ Tawamhã Zezusi hã ma duré dama waihu'u, ãne:

— Ma'ãpé rowahutu'wa norĩ hãimanazé hã waihu'u za'ra wa'aba. Ta norĩ hã uza pa ré, 're ãnomro mono da si, tãma ãwẽ za'ra hã. Duré dama pire na 're hãimana za'ra mono wa, 'ri nhi'riti wa, da te dasina 're ãubumroi mono zéb ãma, da te 're ãwazéb za'ra mono da si, ma tã te te sima 're wẽ za'ra. Duré dama ãpire norĩ simasisizém na 're si'ubumroi mono da si, tãma ãwẽ za'ra hã, rowahutuzéb ãma duré 'ri para dasiré 're ãdasaihuri mono zéb ãma hã. ⁴⁰ Dama rowahutu'wa zahã, te sadawa nhipese na pi'õi mrotõ norĩ wi, ãsimarĩ na 're sipaihuri za'ra. Tane nherẽ, te ta norĩ hã danho'a 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma 're mreme zusi hã, 're hãimana wẽ uptabi za'ra mono newa. Taha wa, te te dama 're ãrob'manharĩ za'ra mono zém nhipai u, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te tãma 're rob'manharĩ za'ëté za'ra. — ãne ma tã dama rowasu'u, rowahutu'wa norĩ hãimanazém na.

Pi'õi mrotõ nhoprubzé wasu'u

Rucasi 21.1-4

⁴¹ Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, rob'uiprazé da te 're ãsême mono zéb 'rata, te nhamra Zezusi hã, 'ri 'wawi wa'ra 're. Rob'uiprazé, da te nasi sême za'ra ré, te da'ab'madhã. ãsibro pese norĩ hã, ahã na te nasi sême za'ra, rob'uiprazé hã sa'ëté na.

⁴² Taha ré, ma tã wi pi'õi mrotõ hã, ãsibrob'õ hã. Tawamhã rob'uiprazé ãspotore hã ma tã tiza, syryre nherẽ. ⁴³⁻⁴⁴ Tawamhã tisiré 're ãnomro mono norĩ zõ, te sima sõ tihãrã za'ra, Zezusi hã. ãne te tãma rowasu'u za'ra:

— Tã sena ã pi'õi mrotõ hã sibrob'õ nherẽ, ma tã tinhoprubzém na uburé da'a'rãnhipa. ãsiré ãsême'wa norĩ hã rob'uiprazé, nasi tãma ãsi'atarême za'ra si, te nasi sé. Tanei õ di, pi'õi mrotõ hã. Simarĩ õ nherẽ, tihãimanazéb da, te te aré ãtédé hã ma tã ãbãre tãma tisõ, wahuré. ãne wamhã, ma tã tinhoprubzém na uburé da'a'rãnhipa. — ãne ma tã Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma hã.

13

*'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zé, za ãsi'utõrĩzé wasu'u
Mateusi 24.1-2; Rucasi 21.5-6*

¹ Tawamhã Zezusi norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zé 'wawi wa'ra hawi, oto wairébé wi, misi te ãsiré hã 'mai'mahã:

— Rowahutu'wa, 'ri hã 'madã'ã za'ra na. ãne hã e ãtõmo wasétére. E ãri wasétére duré. — ãne te tãma ãma tiwata, 'ri wẽ na.

² Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha, ãne:

— Æ hã 'ri ï'madâ'â za'ra wa'wa hã, nimahã na si te za dasiwi pru pese ni, êtê na 'ri hã. Tawamhã misi si te za oto simi'wara, êne hã. Sisisiwi 'manomro waihu'u õ di za oto, êne hã. Tâibã za oto. — Æne ma tô 'ri na tâma ãma rowasu'u sirõmo za'ra Zezusi hã, te te waihu'u za'ra da.

*Robzépata na rowasu'u, duré da'ruiwapari na rowasu'u
Mateusi 24.3-14; Rucasi 21.7-19*

³ Tawamhã Zezusi hã te oto nhamra, Oriwera na êtê 'rãihã nhisi ãma, tisiré 're ïnomro mono norĩ me. Sisõ're u, te 'ri 'madâ, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhorõwa hã. Te te 'madâ'â ré, te siwi sadanha, hãiba pisutu Pedru norĩ hã, Ti'adu, Zuwã, Ædéré norĩ me:

⁴ — E niwa te za ãne hã ãma tiromhãiba, 'ri nhamrazéb da hã. E marĩ te za watobro, da te ïwaihu'uzéb da hã. Ma'ãpé, wama waihu'u za'ra na, ïsõwa wa te ãma ïwaihu'u sirõmo za'ra zéb da hã.

⁵⁻⁶ Tawamhã Zezusi ma tô asa tâma waihu'u za'ra, ãne:

— Ni'wam norĩ hã te za sadawa nhipese na sisarina datême 're nomro, ahã na. Wa hã newa, te za taré ïnhisi na we 're siwasu'u za'ra, danho'reptui'wa na. Tawamhã da'ahã na te za ta norĩ ãma da te 're sasõmri za'ra, tô sena newa, dama 're ïsiwasu'u za'ra mono zé hã. Taha wa, te za a norĩ wa'wa hã asimiza'rese tiwi 're aihâimana za'ra wa'aba mo, sadawa nhipese sina datême 're ïnomro mono norĩ ãma, 're sasõmri za'ra wa'aba mono tô da. ⁷ 'Re ðasi'wapé za'ra mono wa, da te dasina 're ïropupu'u za'ra mono zé hã, duré romhã na 're ïdasi'wapé za'ra mono norĩ wasu'u zama, 're wapari za'ra wa'aba mono wamhã, tâma 're aipahi za'ra wa'aba mono õ di za. Dasi'wapé te za tô dazada 're wairébé. Tane nherê, da'ãma rob'rãsutu uptabi õ di za a'â. ⁸ Danhipti'ai amoi u te za dasisõ 're dapra, 're dasi'wapé za'ra mono da. Tawamhã daro mono bâ te za tô 're dasiwasutu za'ra. Nima niwĩmhã, te za duré ti'a hã daré 're popo'o za'ra. Duré danho õ wa, te za da te 're robzépata za'ra, dasa syryre wa. Æne hã rowasédé, dazô 're wairébé mono wamhã, za daré ïrob'rãsutu na'rata zé, te wasu'u, pi'õi ãma ïwasã hã 're ïsépu'u na'rata za'ra mono ne. Æhã haré dazô 're wairébé mono õ di za.

⁹ — Ma'ãpé, aihâimana nhimiza'rese, 're aihâimana za'ra wa'aba mono za. Niwapsi te za a norĩ wa'wa hã da te 're aipawasisi za'ra wa'wa, roti'wa norĩ u, da te 're asimroi wa'aba mono da. Tawamhã ta norĩ zadawa para, te za rowahutuzéb ãma da te 're aihã za'ra wa'wa, romhã nhorõ 'manharĩ na. ïzazei'wa 're anomro aba mono wa, te za da te 're asimroi wa'wa, dama ïpire norĩ u, duré danhib'apito norĩ u zama. Æne wamhã, te za tâma 're ïrowasu'u za'ra wa'aba mo, ïzazei'wa 're anomro aba mono na. ¹⁰ Rob'rãsutu õ ré, te za ïwasu'u wê na te te 're dapõ're pu'u za'ra, daro mono bâ, ïzazei'wa norĩ hã.

¹¹ Tawamhã dama ïpire norĩ u da te 're asimroi wa'aba mono wamhã, asimirosa'rata na asisõwa asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono õ di za, niha tâma 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã. Misi bâtã na, aihâimanazém na da te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono zém na, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te za te te aima 're waihu'u za'ra wa'wa, dama ãma 're asiwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã. Asimirosa'rata na, asi'uihã na dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono da hã, mare di. 'Re ïhâimana u'âsi mono p'êzani hã te za te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã. ¹² Niwamhã te za dasisãnawã uptabi nherê, da te dasima 're dahãiba nhomri za'ra, da te 're simroi mono da. Damama norĩ hã te za ti'ra ma, ãne te te tâma 're 'manharĩ wasété za'ra, 'rãwim nherê. Duré da'ra norĩ hã timama uptabi da nherê, te za sada 're hãimana za'ra, te te dama 're hãiba nhomri za'ra mono da, da te 're simroi mono da, ïna me. ¹³ ïzazei'wa oto 're anomro aba mono wa, te za uburé da te 're ai'ruiwapari za'ra wa'wa. Tane nherê, õne haré ï'ãma 're anomro u'âsi aba mono wamhã, te za asõ'reptuzé hã asina 're ï'uwaimrami za'ra wa'aba mo. — Æne ma tô Zezusi hã tisiré 're ïnomro mono norĩ ma, waihu'u za'ra, te te sina waihu'u sirõmo za'ra da.

*Robzépata za'ětě wasu'u**Mateusi 24.15-28; Rucasi 21.20-24*

¹⁴Tawamhã ma duré tãma waihu'u za'ra:

— Nimahã na te za asiwi ĩ'madã'ã za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te siwi ĩwẽ'õ pe hã, te te dawĩ ĩrosawizéb ãma ĩsa hã. (Ãhã wasu'u na rob'ui'ére hã 're söré za'ra wa'aba mono wamhã, ma'ãpé ãma 're rosa'rata pese za'ra wa'aba mono za, waihu'u za'ra wa'aba da.) Tawamhã ãne hã za oto daré romhãimana wamhã, rowasété si te za a'ã daré 're sa'wari. Taha wa, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã, wara sina te za sisa're, ětě 'rãihã u ta norĩ hã tiwi simani za'ra da, duré sisõ'reptu za'ra da. ¹⁵Ni'wam norĩ hã 'ri nhisi hãpã ãma si'ubumroi wamhã, tinhibrob zô sisisi õ di za a'ã, 'ri para u. Õne haré te za dame sisa're, ětě 'rãihã u, ta norĩ hã. ¹⁶Duré ni'wam norĩ hã buru ãma te te romhuri za'ra wamhã, 'ri tẽme sisa'rei mono õ di za apã, tisi'ubuzéb zô. Mare di. Õne haré te za duré ta norĩ hã ětě 'rãihã u dame sisa're. ¹⁷Ãne hã rowasédé hã daré hãimana wamhã, ĩwasã ré norĩ ma hã tãma ropipa uptabi za'ra di za, ĩ'ra pré ré norĩ ma zama. ¹⁸Taha wa, rowa'u'u wahã 'rowi, marĩ hã dazô watobro tõ da, te za 'Re ĩhãimana u'ãsi mono wi, 're ĩrowaptẽrẽ za'ra wa'aba mo. ¹⁹E marĩ wa. Rowasédé hã oto dazô 're wairébé mono wamhã, te za oto robzépata za'ětě za'ra ni. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te ĩ'aropoto na'rata mono zém hawimhã, ãne na da te ĩrobzépata za'ětě uptabi za'ra õ. Niwamhã ãne na hã da te 're robzépata zahu za'ra mono õ di za. ²⁰'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ma tã sima pisutu, bãdã hã za da te 're ĩrobzépata za'ra mono zéb da hã, te te dama wãtari da, rowasété ré da'ãma romhãimana pahã tõ da. ãne hã te te sima pisutu õ 'wa'ãhã, te aré uburé dasi'utõrĩ pese, za da'ãma ĩrob'rãsutuzém na hã. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono da, te te sima 're ĩ'apisutu mono norĩ zawi te, te za ãne hã 'manha.

²¹— Marĩ hã wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Áté ni'wam norĩ hã te za taré te te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa, ãne: “Ãhãta danho'reptui'wa da, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te ĩpisudu hã te nhamra. Õhõta te nhamra.” ãne wamhã, ãma 're dazaze za'ra wa'aba mono õ di za, damreme na hã. ²²E marĩ wa, wa ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ hã te za datẽme 're nomro, danho'reptui'wa na, niha wamhã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa na dama 're siwasu'u za'ra mono da, sadawa nhipese na. Ta norĩ hã marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã te za te te dama 're 'manharĩ za'ra, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa para newa, da te ãma 're sasõmri za'ra mono da. ĩsazei'wa norĩ zama te te dame ãma 're saze za'ra mono da, te za ãne na te te dama 're romhõsi za'ra. Tane nherẽ, te te dame 're sazei waihu'u za'ra mono õ di za ta norĩ hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te sima 're apisutu sirõmo mono wa, ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono da. ²³Ãne hã wa aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa, romhã ré, pibui pese sina, ãma sô 're rob'madã'ã za'ra wa'aba mono da. — ãne ma tã tãma waihu'u sirõmo za'ra, Zezusi hã.

*Ti'ai ãma dasiré ĩpodo hã, za we apã ĩmorizé wasu'u**Mateusi 24.29-31; Rucasi 21.25-28*

²⁴Tawamhã Zezusi ma duré tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma:

— Da te robzépata za'ra pari wamhã, bãdã hã te za titobra. A'amo zama te te rob'uiwẽ õ di za oto. ²⁵Wasi hã te za duré hãiwa hawi rere. Uburé hãiwa na 're ĩsimasa mono hã te za duré 're sisa're. ²⁶Tawamhã ti'ai ãma dasiré ĩpodo hã, hãiwa'a na wa za wei mo apã, danho'a. ĩwaihu'u pese uptabi na, wa za wei mo apã, duré ĩhãiba na rowa'a za'ětě uptabi na. ²⁷Tawamhã hãiwa ãma ĩma romhuri'wa norĩ hã wa za we dazô satõrĩ za'ra, Ropoto'wa te te sima 're ĩ'apisutu mono norĩ zô, te te ĩtẽme da'ubumro za'ra mono da, daro mono bã. — ãne ma tã romhã ré tãma waihu'u sirõmo za'ra.

*Pidera wede wasu'u**Mateusi 24.32-35; Rucasi 21.29-33*

²⁸Tawamhã Zezusi hã ma duré ãne tãma waihu'u za'ra:

— Pidera wede na wa za oto aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. Pidera wede panhipti hã wapti'i wamhã, duré ĩsu té hã 're wairébé mono wamhã, tawapsi te za oto ãma ĩwaihu'u za'ra wa'wa, tã 're ĩta'a mono zéb u 're ĩromhutu mono zém na hã. ²⁹ Tane duré, marĩ hã 're ĩromhãimana mono zéb da, te aima ĩwasu'u za'ra wa'aba zéb zarina, 'madâ'â za'ra wa'aba wamhã, te za ãma ĩrowaihu'u za'ra wa'wa, rob'rãsuđu hã za oto ĩwatobro na hã. ³⁰ Tô sena wa ãne hã aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. Á hã uburé rowasédé hã dazô 're wairébé mono ré, ti'ai ãma 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ hã ta norĩ hã 're dá'â za'ra mono õ ré, te za ĩsõ'a za'ra ti'rãsutu, rowasédé hã. ³¹ Nimahã na te za hãiwa norĩ hã ai'utõrĩ zahuré, ti'ai me. Si'utõrĩ zahuré nheré, ĩnhimiroti hã si'utõrĩ waihu'u õ di za. Pire na te za dama 're hãimana u'âsi. — Áne ma tô tãma waihu'u za'ra, te te waihu'u sirõmo za'ra da.

ZeZusi hã, za we apã timorĩzém na te te ĩromnhimiré'ézé wasu'u Mateusi 24.36-44

³² Tawamhã ãne ma duré tinhimiroti 'rãsuđu hã tãma waihu'u sirõmo za'ra, ZeZusi hã: — Áne hã uburé za daré 're ĩromhãimana mono zéb da hã, ni'wa hã bâdã hã te te waihu'u õ di. Hãiwa ãma romhuri'wa norĩ zama, te te waihu'u za'ra õ di duré. Wa hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'ra nheré, te duré bâdã hã waihu'u õ di. ĩmama ma si, waihu'u pese di, bâdã hã. ³³ A norĩ wa'aba zama, bâdã hã waihu'u za'ra wa'aba õ wa, ma'ãpé asimiza'rese, 're aihãimana za'ra wa'aba mono za. ³⁴ Romnhimiré'é na, wa za marĩ hã aima waihu'u za'ra wa'wa. Áté aibã hã te za tinhorõwa hawi watobro, romhã na 're morĩ da. Tawamhã sisõ'a ré, tãma ĩromhuri'wa norĩ ma, te za romhuri hã te te tãma pisutu. Duré 'ridawa 'madâ'â wai ma zama te za roti, te te sô 're rob'madâ'â pese mono da. ³⁵⁻³⁶ 'Ri tede'wa hã apã za ĩwisizé hã, bâdã te te waihu'u za'ra õ di, tãma ĩromhuri'wa norĩ hã. Apã tinhorõwa u ĩwisizé hã, áté hãiwahã, áté mara wa'wa, áté si'a hãrã wi, áté awẽ wi. Tane bâdã hã apã we ĩmorĩzé hã waihu'u za'ra wa'aba õ wa, te za asimiza'rese ĩzô 're asimipari za'ra wa'aba mo, a norĩ wa'aba zama, 're asõtõ za'ra wa'aba mono newa, asimiza'rese ãna 're aihãimana za'ra wa'aba mono ré, apã we ĩmorĩ õ'umnhasite. ³⁷ Áne hã aima si, te waihu'u za'ra wa'aba õ di. Uburé ĩzazei'wa norĩ udãna zama, wa aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa, asimiza'rese, ĩzô 're asimipari za'ra wa'aba mono da. — Áne ZeZusi hã 'ri tede'wai wasu'u na te te sina ĩsimiré'ézé wasu'u 'rãsuđu hã.

14

Da te dasima ãma ĩrowa'õtõ za'ra zé wasu'u, ZeZusihi wĩrĩzéb da na Mateusi 26.1-5; Rucasi 22.1-2; Zuwã 11.45-57

¹ Maparane te oto sô rowaptã bâtã zô hã, dato hã da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb u hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono, Ézitu hawi te te ĩdawaibuzém na ãma dasipo're pu'u za'ra da, Pascowa na dato nhisi hã. Tawapsi dasi'rã'õtõ ré, te za romhuri na ĩ'u'ëté duptoio'õ hã huri ni. Tawamhã bâdã ĩwa waptã'ã õ ré, te sasedoti ĩpire norĩ hã rowahutu'wa norĩ me, sima ãma rosa'rata za'ra, ZeZusi hã pi'uriwi te te siwi âri da, da te dasiwi wĩrĩ da. ² Áne te sima ãma roti za'ra:

— Dato hã hãimana ré, wa te wasiwi âri õ di za, wama dazahi za'ra õ'umnhasite, uburé hã wazada hãimana za'ra tõ da. — Áne ma tô sima ãma roti za'ra.

Betãnha ãma, ZeZusihi ma, pi'õ nhoprubzé wasu'u Mateusi 26.6-13; Zuwã 12.1-8

³ Tawamhã ZeZusi hã Betãnha na 'ri wa'õtõ nhisi ãma, te a'ã tihãiba, Simahã nhorõwa ãma, ĩ'wa're ré hã, aré ta hã. Tame sai ma, sãmra ré, ma tô we pi'õ hã ázé, 'ri para u. Wedewa'u zadaze hã ëté 'manharĩ remhã, ma siré ãwisi. Wedewa'u zadaze hã, nadu na ĩsisi hã, ĩwa'ãbã za'ëne hã. Tawamhã ĩsé hã ma tô sô pru. Taha pari, ma ZeZusihi 'rã nhisiwi sa'wa. ⁴ Ni'wam norĩ hã tame ĩhãimana za'ra hã ma tô ãma wẽ'õ za'ra. Taha wa, ma tô sima rowasu'u za'ra:

— E niha, ma taré ãma si'uba, wedewa'u zadaze na hã. ⁵ Te te dama wede 'wa'âhã, ãwa'â hã ãsa'êtê uptabi hã 300 na te aré tihâiba, rob'uiprazé ãsapotore hã, ãsibrob'õ norĩ ma, te te sômri mono da. — ãne ma sima ãma rowaihu'u za'ra, ãtede'wai upana nherê. Pi'õi ãma, ma tô duré wasété za'ra. ⁶ Tawamhã Zezusi hã te tãma nharĩ za'ra:

— Tô'ã. Pi'õ hã rowê na hãimana. E marĩ da, ma tô sada asahi za'ra wa'wa. Pi'õ hã ãwê uptabi hã ma tô ãma 'manha. ⁷ ãsibrob'õ norĩ hã te ai'rata 're si'ubumroi u'ãsi 'wa. Nimahã bâtã na, asima 're ãwê za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba si, te za 're ãpawaptob za'ra wa'aba mo, ãsimarĩ'õ norĩ hã. Tanei õ di, wa hã. Ai'rata 're ãnhamra u'ãsi aba mono õ di za oto. ⁸ Pi'õ hã ma tô ãuwaibaba tô ãma 'manha, ãwê hã. ã hã ãdã'ã wana ré, ma tô ãma ãhãiba zadaze, da te ãré ãnherézéb u. ⁹ Tô sena, wa ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. Daro mono bâ te za ãwasu'uwê na da te 're dapo're pu'u za'ra. Tawamhã pi'õ hã te te ãma ãmanharĩ wê zém na zama, te za da te dasima 're wasu'u u'ãsi za'ra, ãma 're dasipo're pu'u za'ra mono da. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, ãma ãwê'õ'wa norĩ ma.

Zudasi hã, Zezusi za te te dama ãhãiba nhomrizé wasu'u

Mateusi 26.14-16; Rucasi 22.3-6

¹⁰ Tawamhã Zudasi Icarizoti hã te mo, sasedoti ãpire norĩ u. Aibã 12 na Zezusihi siré 're ãnomro mono norĩ siré 're ãmorĩ, Zudasi hã. Zezusihi ãma te te tãma ãma roti za'ra da, te ãtême timorĩ za'ra, te te tãma ãma rowairébé za'ra da, Zezusi za te te tãma ãhãiba nhomri za'ra zém na hã. ¹¹ Tawamhã Zudasihi mreme te te wapari za'ra wamhã, tãma rowê uptabi za'ra di. Taha wa, ma tô rob'uiprazém na tãma ropisutu za'ra, te te tãma wa'ãbã za'ra da. Tawamhã Zudasi hã te oto sima rosa'rata, nimahã bâtã na te te dama ãhãiba nhomri da hã.

Zezusi norĩ hã, dasai 'manharizém na, siré ãsaihurizém na rowasu'u

Mateusi 26.17-30; Rucasi 22.7-23; Zuwã 13.21-30; 1 Corĩtu norĩ 11.23-25

¹² Tawamhã bâdã ma tô oto ãwa waptãrã, ãu'êtê duptoi'õ, da te ãhurizéb da hã. ã bâtã na, ãmorĩ'rata na zudezu norĩ hã te za pone'ërebã 'ra hã te te sima 're simro, tisa te te ãma ãhurizéb da hã, Pascowa na dato nhisi na hã. Tawamhã Zezusihi siré 're ãnomro mono norĩ hã, te ãne siwi sadanha:

— E momo ma tô asima ãwê, asô ãwa'manhipizéb da hã, Pascowa na dato nhisi na ãwasaihurizéb da hã. — ãne te siwi sadanha.

¹³ Tawamhã Zezusi hã ma tô tisiré 're ãnomro mono norĩ hã 'mazatõrĩ zahuré. ãne ma tô tãma rob'ru zahuré:

— 'Ri ahã u, ane wa'aba. Tame te za aibã hã ãsõpêtê 'wa, piza'a te te ã'ãri hã, ã ré. Tawamhã ãsarina te za ane wa'wa, 'ri tême. ¹⁴ Aibã hã nimomo sébré wamhã, te za 'ri tede'wa hã ãsadanharĩ 'wa: “Rowahutu'wa hã te tinha: E ma niwĩ 'ri 're wa'wa hã, ãsiré 're ãnomro mono norĩ me, ãwa ãwasaihurizéb da hã, Pascowa na dato nhisi na hã.” ¹⁵ Tawamhã 'ri tede'wa hã, hãimo 'ri 're wa'wa za'ëne hã te za aima 'mazabui wa'wa. Tame te uburé ãwa romhaimasa wedeza hã, danhamrazé hã. Tame te za wazô ãrobza'ra pese 'wa. — ãne ma tãma waihu'u zahuré.

¹⁶ Tawamhã te oto tineb zahuré, 'ri ahã u. Tamomo simasisi wamhã, Zezusi te te tãma ãwaihu'u zahuré zéb uwaibaba, ma tô sabu zahuré. Tawamhã tinhipi ma tô 'manharĩ zahuré, Pascowa na dato nhisi na da hã.

¹⁷ Tawamhã ma'rã wi, ma tô aihutu Zezusi norĩ hã 'ri tême, aibã 12 na ãhãiba za'ra norĩ me. ¹⁸ Tawamhã sai ma, si'ubumroi ré, ma tô Zezusi hã tãma waihu'u sirõmo za'ra, ãne:

— Tô sena, wa aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. A norĩ wa'wa hã ãsiré asaihuri aba nherê, misire te za dama ãmaiãiba nhomri 'wa.

¹⁹ Tawamhã ãne te te sãna wapari za'ra wamhã, ma tô tiwi tirobzei'õ za'ra. Taha wa, ma tô siparabãsi si'mahãrã za'ra:

— E wa hã.

²⁰ Tawamhã Zezusi asa ma tãma waihu'u za'ra:

— Misire te za tô dama ãmaiãiba nhomri 'wa. ãu'ëne hã ãsiré piza'a 're te te ãdi hã, te za dama ãhãiba nho. ²¹ Wa hã ti'ai ãma dasiré ãpodo hã duréhã ma tô ãdã'ãzém na

rob'ui'ééré sirõmo za'ra ïbahiã na, 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã. Ïãma rob'ui'éérézéb zarina wa za tô mo, ïdâ'âzéb u. Tane nherẽ, aibã ma, tãma 're ropipa uptabi mono di za, za te te dama ïhãiba nhomri'wai ma hã. 'Re ïhâimana u'âsi mono, za te te azãri wamhã, te za sima rosa'rata, ãne: “Ïpoto õ 'wa'ãhã, aré wẽ di, ãne na hã te aré 're robzépata mono õ wa.” ãne te za 'rãwi si'ãma rosa'rata, za dama ïhãiba nhomri'wa hã. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, te te waihu'u sirõmo za'ra da.

²² Tawamhã saihuri ré, ma tô ti'ã, ï'u'êne hã. 'Re ïhâimana u'âsi mono ãma te tiwata, sõpru wa. Taha pari, ma tô te te wẽ'ẽ, ï'u'êne hã. Te te wẽ'ẽi mono parimhã, tisiré 're ïnomro mono norĩ ma, ma tô te te sõmri. ãne ma tãma sina waihu'u za'ra:

— ã, ï'u'êne hã huri aba. ã hã ïhãiba, te wasu'u.

²³ Taha pari, ma duré ti'ã hãsize hã, uwa 'ru 'rãi wa'ui ré hã. 'Re ïhâimana u'âsi mono ãma te duré tiwata, sõpru wa. Taha pari, ma tô tãma sõmri za'ra, uwa 'ru 'rãi wa'ui ré hã. Tawamhã aihĩni ma áhu. ²⁴ ãne ma duré tãma sina waihu'u za'ra, Zezusi hã:

— ã hã ïwapru, te wasu'u. Rob'rãi wa'u za'wari ne, te za ïwapru hã ïwi asa'wa, da'ahã zada ïdã'ã wamhã. ã hã ïwapru hã ïwi sisa'wari wamhã, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã tinhib'a'uwẽ ma, te te tãma ïropisutuzé hã tô sena za te te tãma ãma 're ï'uwaimrami mono zé, te wasu'u. ²⁵ Tô sena wa za aima ïsiwasu'u za'ra wa'wa. ã hã rob'rãi wa'u hã te 're hãsi mono õ di za oto, a'ã. 'Re ïhâimana u'âsi mono hã za uburé da'ãma ïsib'a'uwẽ zéb ãma si, wa za duré te 're hãsi. — ãne ma tô tãma siwasu'u za'ra.

²⁶ Tawamhã Zezusi norĩ hã tinho're na te oto ãma tiwata za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono ãma. Taha pari, ma tô wairé, Oriwera na êtẽ 'rãihã nhisi u si'aba're da.

Pedru hã za te te dawĩ ï'udãzém na, Zezusi te te tãma ïwaihu'u sirõmo zé wasu'u Mateusi 26.31-35; Rucasi 22.31-34; Zuwã 13.36-38

²⁷ Tawamhã ãne ma Zezusi hã tisiré 're ïnomro mono norĩ ma, waihu'u za'ra:

— A norĩ wa'wa hã ïzadawa para õ nherẽ, te za aihĩni asiwi ïrẽme 'wa. Duréhã 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ãne na ïãma rob'ui'ééré siro, 'Re ïhâimana u'âsi mono mreme na hã: “Pone'ërebã 'madã'ã'wa hã wa za tiwĩ. Tawamhã pone'ërebã hã te za ropé.” ãne ïãma rowasu'u na rob'ui'ééré, ïbahiã na hã. ²⁸ Tane nherẽ, ab're hawi apã ïhãiwa'utu parip si, wa za aiwana ïmorĩ 'wa, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi u, tamomo ïnhopêtẽ za'ra wa'aba da.

²⁹ Tawamhã Pedru hã te Zezusihi ma tinha:

— Aihĩni za te te airẽme za'ra nherẽ, wa hã te airẽme õ di za.

³⁰ Tawamhã Pedruhu ma, te Zezusi hã asa tinha, ãne:

— Tô sena wa za aima waihu'u. ã barana, si'a hã tihãrã na te te sahu õ ré, te za si'ubdatõ dawĩ ï'udã, aima ïza'rese õ na. — ãne ma tô tãma waihu'u siro.

³¹ Tawamhã mreme tete sina, te asa tãma tinha, Pedru hã:

— Wa hã asiré ïdã'ã da nherẽ, te dawĩ ai'udã õ di za. — ãne te Zezusihi ma siwasu'u.

Tawamhã uburé ïsiré 're ïnomro mono norĩ hã ma tô õhõ na si tãma siwasu'u za'ra, za te te dawĩ ï'udã za'ra õ na hã.

Zezusi hã, Zésemãni ãma ïsãmrazém na rowasu'u Mateusi 26.36-46; Rucasi 22.39-46

³² Tawamhã Zezusi norĩ hã ma tô aihutu, Zésemãni na rob're nhisi u. Sihutu wamhã, ãne te tãma nharĩ za'ra:

— ãme ïzõ asimroi wa'aba. Wa hã wa za a'ã asiti ïmorĩ 'wa, romnhiwasi ïmama ma, ïmreme da.

³³ Tawamhã Pedru norĩ hã te siré saprõni za'ra, Ti'adu norĩ hã, Zuwãhã me. Tawamhã te te sina rosa'rata pese wamhã, sina pẽ'ézé uptabi di. ³⁴ Taha wa, Pedru norĩ ma, ma ãne sina tãma rowaihu'u za'ra:

— Ïpẽ'ézé hã sa'êtẽ na te ïma tihãiba. Ïpẽ'ézé uptabi wa, wa aré dãrã. ãme a'ã asimroi wa'aba ï'rata, asõtõ za'ra wa'aba ãna. Asõpré u'âsi aba. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra.

³⁵ Tawamhã romhã prã na te ãsiti timorĩ za'ra. Tawamhã hi'rãtitõ ma tô nhamra. Sãmra wamhã, ma tô aiwẽ'ẽ, ti'ai u. Tawamhã Timama wi, te rowaptẽ, robzépada hã te te tãma ba'a da. ³⁶ ãne ma tô Timama wi rowaptẽ:

— Ìmama, uburé marĩ hã aima waihu'u pese di. Taha wa, ma'ãpé robzépada hã ìma ba'a za, te robzépata za'ëtẽ tõ da. Tane nherẽ, ãne aima ãsiwasu'uzéb uwaibaba, te ãsina uwaimrami da, wa hã te ãsima ãwézém na ìma pisutu õ di za. A hã ìma ãwézéb uwaibaba si, te ãsina uwaimrami da, te za ìma ãpisu. — ãne ma tô Timama wi sina rowaptẽ.

³⁷ Tawamhã Timama ma, mreme pari, te apã mo, si'ubdatõ tisiré 're ãnomro mono norĩ u. Tawamhã sõtõ za'ra ré, ma tô siza za'ra. Taha wa, te Pedru 'mahã, utu da:

— Sima, e niha te asõ. E niha asimiza'rese rob'madã'ã waihu'u õ di, syry na. ³⁸ Satanasihi zada, asiptete sina 're aihãimana za'ra wa'aba mono da, asima 're wẽ za'ra wa'aba mono nherẽ, asi'uihã na sada 're asiptete waihu'u za'ra wa'aba mono õ di. Taha wa, asimiza'rese te za ai'ubumroi wa'wa ãhãna hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono wi, asima rowaptẽrẽ za'ra wa'aba da, Wa'uburé nhimiwada'urizé wi, te te aipawaptob za'ra wa'aba da. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra.

³⁹ Tawamhã Pedru norĩ nhiti, te duré apã mo, Timama ma mreme da. Tawamhã õhõ na si, te duré Timama wi rowaptẽ. ⁴⁰ Timama ma, mreme pari, te duré apã ãtẽme timorĩ za'ra. Tawamhã sõtõ za'ra ré, ma duré siza za'ra. Tãma aptã'ã uptabi za'ra wa, te tinhotõ pese za'ra, sõpré waihu'u ãna. Tawamhã utu za'ra da, Zezusi te te 'mahãrã za'ra wamhã, asa te te tãma ãwaihu'u za'ra da hã, mare di.

⁴¹ Tawamhã ãsiti te duré timorĩ za'ra. Taha pari, ma duré apã sina siri. Si'ubdatõ tinem na, ma tô oto ãma sahu. Tawamhã sõtõ za'ra ré, ma tô duré apã siza za'ra. Taha wa, te ãne 'mahãrã za'ra:

— E niha bã te zahadu asõtõ za'ra wa'wa bété. Te duré aiwa'utu za'ra wa'wa. Tô'ã oto. Bãdã ma tô oto ãwa waptãrã. Ti'ai ãma dasiré ãpodo, te za oto ãhãiba nhomri ni, aibã ãwasété norĩ ma. ⁴² Oto aiwahutu za'ra wa'aba, wasi'aba'ré da. Õhõta te wei oto mo, dama ãhãiba nhomri'wa da hã. — ãne te tãma 'mahãrã za'ra.

*Zezusi hã da te oto dasiwi ã'ãrizém na rowasu'u
Mateusi 26.47-56; Rucasi 22.47-53; Zuwã 18.3-12*

⁴³ Zezusi hã te te tãma 'mahãrã za'ra ré, ma Zudasi hã ãtẽme wi, Zezusihi siré aré 're ãmorĩ hã. Da'ahã uptabi na ma tô ãsiré sõ aihutu ni, sib'ézé 'wapa ré, uibroi ré zama. Sasedoti ãpire norĩ zadawa para, duré rowahutu'wa norĩ zadawa para, duré zudezu norĩ ma, roti'wa norĩ zadawa para zama, ma tô sõ aihutu ni. ⁴⁴ Zudasi hã ma tô ãne dama ãpire norĩ ma, roti aré:

— Aibã hã te tob'rata hãrã wamhã, ta hã te za asiwi ã'ãri 'wa. Tawamhã asiptete sina, te za asiwi ãsaprõni 'wa. — ãne ma tô Zudasi hã tãma waihu'u za'ra, te te siwi ã'ãri wana ré hã.

⁴⁵ Tawamhã Zudasi hã Zezusihi u oto wisi wamhã, ãne te 'mahã:

— Rowahutu'wa.

Tawamhã tob'rata hãrã na, ma tô sawi, Zezusi hã. ⁴⁶ Tawamhã ma tô oto dasiwi ãri ni. ⁴⁷ Tawamhã Zezusihi siré ãsa hã, ma tô sib'ézé 'wapa hã waze. Te te wazere wi, ma romhuri'wa hã ãma po're nhizã, sasedoti ãpire uptabi ma romhuri'wa hã. ⁴⁸ Tawamhã Zezusi hã sõ ãdasihutu norĩ ma, te tinha, ãne:

— E wa hã danhibrob zõ dapãrĩ'wa pã, ma bété we ãzõ aihutu 'wa, sib'ézé 'wapa ré, uibroi ré zama. ⁴⁹ Bãtã sidãpãsi wa tô asõ'a za'ra wa'aba te 're da'apawapto, ãnhimirowasu'u na, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zé 'wawi, wa'ra 're. Zapre tameb ré asiwi ã'ãri aba õ di bété. Tane nherẽ, te za tô asiwi ã'ãri 'wa, ã'ãma rob'ui'érezé hã te ãsina uwaimrami hã. — ãne ma tãma sina waihu'u za'ra.

⁵⁰ Tawamhã ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã aihãni ma siwi tirẽ. Wara sina, ma dama ropé.

⁵¹ Aibâ hã ãprédupté hã, Zezusihi zarina ãmorĩ hã ma tô ni'wam norĩ hã siwi ti'â, ã'ubuzém na. ⁵² Tane nherẽ, ma tô tâma rême za'ra, ti'ubuzé hã. Tawamhã ai'uréwi te oto dawí wara, ãprédupté hã.

Dama roti'wa norĩ hã Zezusihi da, ãsi'rã'õtõzém na rowasu'u
Mateusi 26.57-68; Rucasi 22.54-55, 63-71; Zuwã 18.12-14, 19-24

⁵³ Tawamhã Zezusi hã te oto dasiwi sãprõni ni, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma da'ãma romhuri'wa ãpire uptabi nhorõwa u, sãsedoti ãpire uptabi nhorõwa u. Tame ãwana ma tô si'rã'õtõ, sãsedoti ãpire norĩ hã, duré zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã, duré rowahutu'wa norĩ hã.

⁵⁴ Zezusi hã da te dasiwi sãprõni ré, te Pedru hã romhã na te te pibu, sãsedoti ãpire uptabi nhorõwa u. Tawamhã 'ri 'wawi wa'ra 're, ma ãzé. Sébré wamhã, ma tô nhamra unhamã dawa, hã'ro da, romhuri'wa norĩ me.

⁵⁵⁻⁵⁶ Tawamhã sãsedoti ãpire norĩ hã duré uburé zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã, te ni'wam norĩ zõ tinhopré za'ra, Zezusi hã marĩ te te 're ã'ab'manharĩ wasété mono zém na, sadawa nhipse na te te siwi ãma hiri da, tawapsi romanu norĩ hã te te siwi wĩrĩ da. Tawamhã da'ahã na dazadawa nhipse na, Zezusihi ãma ãsimiroti wasété na da te ãma sa'ra za'ra nherẽ, ãma dasisaze za'ra õ di.

⁵⁷ Tawamhã ni'wam norĩ hã ma tiwahutu zahuré hãwi, Zezusi hã sadawa nhipse newa, ãsadawa nhipe te te ãma hiri zahuré da, ãne:

⁵⁸ — Wa norĩ hã wa tô wasi'uihã na ãsimirowasu'u hã wapari ni. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhorõwa hã te za, u, sãmra, êtê na da te dasiwi ã'ri hã. Tawamhã te za, u, aimawi 'ri duré. Da te dasiwi ã'ri da hã, mare di. Te te 'ri ré hã, bâdã hã si'ubdatõ te za, u, ãma ne, te te ãma romhuri ré hã. ãne taré dama siwasu'u ré, wa tô wapari ni, wasi'uihã na. — ãne te Zezusi dama wasu'u zahuré, taré.

⁵⁹ Tane nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma da'ãma romhuri'wa norĩ hã te te siwi sadawa pibu zahuré wamhã, aiwab õ di, te te dama ãwasu'u zahuré zé hã.

⁶⁰ Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma da'ãma romhuri'wa ãpire uptabi hã dawa'wa ma hãwi za, Zezusi hã uihã na te te sadanharĩ da, ãne:

— E asadawa na dama ãma wa'rãmi ãna, da te dasiwi ã'aiwasu'u wasété na hã. E tô ãsarina ma tô aiwasédé hã ai'ãma hiri zahuré. E taré. — ãne te sadanha.

⁶¹ Tane nherẽ, te Zezusi hã ari'iwí za. Te te ãma wa'rãmi õ di, timreme na. Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma da'ãma romhuri'wa ãpire uptabi hã te duré sadanharĩ na sahu, sãsedoti ãpire uptabi hã:

— E tô sena a hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te aipisudu, Danho'reptui'wa da. E tô sena 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ra, a hã.

⁶² Tawamhã Zezusi hã asa te tâma siwasu'u oto:

— ãhe. Wa hã, Danho'reptui'wa. Wa hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ra. A norĩ wa'wa hã aihĩni te za ã'madã'ã za'ra wa'wa, ti'ai ãma dasiré ãpodo hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimire niwĩ, 're ãnhamra mono na, ãwãihu'u pese 'rata. Hãwa'a na apã we ãmorĩ wamhã, te za ãne na ã'madã'ã za'ra wa'wa. — ãne ma tô tâma siwasu'u sirõmo za'ra.

⁶³ Tawamhã te te sadawa 'rui wa, ma ti'uzã hã hãiwazu, sãsedoti ãpire uptabi hã. Tawamhã ãne ma tô ãma da'mahã:

— Tãibã oto. Aibã aimawi norĩ zõ, ai'mãihãrã aba õ di za, Zezusi te te wama ãwasu'u za'ra da hã, ãwasété na. ⁶⁴ 'Re ãhãimana u'ãsi mono newa, si'uihã na ma tô tiwãihu'u pe hã sina tihi, wasine 're hãimana mono nherẽ. Si'uihã na ma tô timreme wasété. ãmreme ma tô ãwapari za'ra wa'wa. E marĩ tawamhã, ma tô ãma ãpisutu za'ra wa'wa. — ãne te ãma da'mahã. Tawamhã aihĩni ma tô sima wẽ za'ra, da te dasiwi wĩrĩ da.

⁶⁵ Tawamhã te te siwi wẽ'õ wa, ma tô nasi ni'wam norĩ hã siwi ubu upto, tizadaipro na. Zazahã na ma duré siwi ubu ubu. Taha pari, ma tô duré nasi siwi ahã. ãne ré, te nasi siwi 'mahã:

— E 'wa hã ai'azãri'wa. Ma'ãpé, wãihu'u. — ãne te nasi siwi 'mahã.

'Re ìhâimana u'âsi mono âma 're ìdawata za'ra mono zé 'madâ'â'wa norĩ zama, ma tô siwi ti'â, te te nasi siwi ahâri da.

Pedru hã, Zezusi te te dawi ì'udâzém na rowasu'u

Mateusi 26.69-75; Rucasi 22.56-62; Zuwã 18.15-18, 25-27

⁶⁶ ãne ré, te zahadu Pedru hã dame nhamra, 'ri 'wawi wa'ra 're, pi'reba 'ri zahâpâ. Tawamhã tame sãmra ré, ma we pi'õ hã datême wi, sasedoti ìpire uptabi ma romhuri'wa hã. ⁶⁷ Wisi wi, ma Pedru hã tisã, unhama âma hâi'ro ré. Tawamhã te te 'madâ'â pese pari, te Pedruhu ma tinha:

— A zama te duré Zezusihi siré 're aimo, Nazaré âma 're ìhâimana mono siré.

⁶⁸ Tawamhã Pedru te asa tâma tinha:

— Tane na ìwaihu'u nherê, õ hã ìma sa'rese õ di. — ãne te pi'õi wi ai'udâ, Pedru hã.

Tawamhã 'ri nhi'riti u te oto mo, 'ridawa u morĩ da, dapusizéb u. Tawamhã si'a ma oto hã. ⁶⁹ Tawamhã ma tô romhuri'wa sipi'õ hã tisã Pedru hã, 'ri nhi'riti âma. Tawamhã ìrata ìsimasam norĩ ma, te wasu'u za'ra:

— ã hã Zezusi norĩ siré, 're ìmorĩ.

⁷⁰ Tawamhã Pedru te duré tiwi ai'udâ. Tawamhã âma ronomro õ ré, te duré tâma nharĩ za'ra, ìrata ìsimasa hã:

— Tô sena, a hã Zezusi norĩ siré, te 're aimo. A hã tô, Darireza âma 're ì'aihâimana mono.

⁷¹ Tawamhã Pedru te asa tâma nharĩ za'ra:

— Mare di. Tane na ìwaihu'u nherê, õ hã ìma sa'rese õ di. Tô sena te aiwi udâ za'ra wa'aba di pâ, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ì'azâri pé. — ãne te tâma sina waihu'u za'ra.

⁷² Tawamhã si'a hã awa'awi ma tihârâ na sahu. Tawamhã Zezusi te te tâma ìwaihu'uzém na, ma sina po're puru, Pedru hã. ãne ma tô Zezusi hã aré tâma waihu'u siro: “Si'a hã tihârâ na te te sahu õ ré, te za si'ubdatõ dawi ì'udâ, ìzadawa para õ nherê.”

Tawamhã Zezusihi mreme na sina po're pu'u wa, te oto aiwa'õ, Pedru hã.

15

Apito Piratu, Zezusi te te ìsadawa pibuzé wasu'u

Mateusi 27.1-2, 11-26; Rucasi 23.1-5, 13-25; Zuwã 18.28-19.16

¹⁻² Tawamhã awêm na mararé, ma duré si'rã'õtõ, sasedoti ìpire norĩ hã, duré zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã, duré 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ hã. Zezusihi âma te te sima roti za'ra da, ma si'rã'õtõ, dama roti'wa ìpire norĩ me. Taha pari, ma oto siwi pawasisi Zezusi hã, Piratuhu u te te siwi saprõni da. Tawamhã ìtême te te siwi âwisi wamhã, Piratu te Zezusi sadanha:

— E a hã, zudezu norĩ nhib'apito.

Tawamhã Zezusi te asa tâma tinha:

— Tahata ma tô tane hã tô ì'ãma ìwaihu. — ãne te tâma tinha.

³ Tawamhã sasedoti ìpire norĩ hã te Zezusihi âma ìwasédé hã sa'ra za'ra taré, marĩ ìwasétére na 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa norĩ ìpire za'ra hã. ⁴ Taha wa, Piratu te Zezusi 'mahâ:

— Marĩ ahâ na ma tô ai'ãma sa'ra za'ra ni. E asadawa na tâma âma wa'rãmi za'ra õ di za. — ãne te 'mahâ.

⁵ Tane nherê, tizadawa na te te wa'rãmi õ di, Zezusi hã. Taha wa, ma tô Piratu hã âma titob'uzu, tizadawa na te te âma wa'rãmi õ wa.

⁶⁻⁷ Wahub sidâpâsi, ma tô apito Piratu hã misi si te te 're da'azani, dazazéb 're, 're ìdasimasa mono norĩ hã 're dawairébé mono da, misi si. 'Re ìhâimana u'âsi mono, tinhimihâzé te te dama ìba'azém na dasa da te dasiwi 're ì'manharĩ za'ra mono zém na, ma tô te te 're da'azani, da te tiwi 're ìwaptêrê za'ra mono zéb uwaibaba. Aibâ hã dazazéb 're, te dame 're sa, Barabasi na ìsisi hã. Romanu norĩ da, dasi'wapé watobro wamhã, te te da'mapãrĩ za'ra wa, ma tô séme ni, dazazéb 're. ⁸ Tawamhã ma duré bâta na Piratuhu u tasi'rã'õtõ ni, da te tiwi rowaptêrê za'ra da, te te 're ì'manharĩ wê mono zéb zarina, misi

te te dama 'mairob'ru da, dazazém hawi da'maiwatobro da, apâ morĩ da. ⁹⁻¹⁰ Tawamhã Piratu te da'a'mahâ:

— Zudezu norĩ, e asib'apito za'ra wa'aba ma, wa za rob'ru, apâ morĩ da. — ãne te da'a'mahâ, Zezusihi ãma. Sasedoti ĩpire norĩ hã Zezusi te te sô'ru za'ra wa, ma tô ĩtême siwi ãwisi, Piratuhu u. ãne na ma tô Piratu hã ãma dawaihu'u. ¹¹ Piratu hã Zezusi hã apâ morĩ da, te te nasi ãma da'ab'mahârâ nherẽ, te sasedoti ĩpire norĩ hã nasi dawada'uri za'ra, Barabasihi si da te waptêrẽ za'ra da, tiwi, Zezusihi upana te te wazere da. ¹² Tawamhã Piratu te duré da'ab'mahâ:

— E marĩ, wa za bété aima ãma pisutu za'ra wa'wa, asib'apito na asiwi 're ĩsisi za'ra wa'aba mono ãma hã, te aima ãma ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba zéb da hã.

¹³ — Wedepo'o nnonhi'rãmi na da te dasiwi sasômri, dâ'â da. — ãne te nasi sa'êtê ãma 'mahârâ za'ra ni, Piratu hã.

¹⁴ — E marĩ te te 're ab'manharĩ wasété mono bâ. — ãne te ãma da'ab'mahâ, Piratu hã. Tane nherẽ, hârâ 'rãihã na te nasi ãma 'mahârâ za'ra, Piratu hã:

— Wedepo'o nnonhi'rãmi na, da te dasiwi sasômri, dâ'â da.

¹⁵ Tawamhã Piratu hã dama rowẽ za'ra da, ma tô da'wapéi'wa norĩ ma 'ru za'ra, Barabasihi ma si te te tãma rob'ru za'ra da, dazazém hawi watobro da, apâ 're morĩ da. Taha pari, te Zezusi tãma 'ru za'ra, da'wapéi'wa norĩ ma, powawẽ hã waré na te te siwi 're pré'é mono da, taha pari, te te duré siwi sasômri da, wedepo'o nnonhi'rãmi na dâ'â da oto.

Da'wapéi'wa norĩ hã Zezusihi ãma ĩto za'ra zé wasu'u

Mateusi 27.27-31; Zuwã 19.1-3

¹⁶ Tawamhã da'wapéi'wa norĩ hã ma tô Zezusi hã siwi ãwisi, Piratuhu nhorôwa u, 'ri 're wa'wa nho'ômo u. Tamemhã te oto sitême sisô tihârâ za'ra, uburé sitême si'rã'ôtô da.

¹⁷ Tawamhã dasi'ubuzém na ma tô Zezusi hã siwi ãma hãiba ubu, ĩhã pré na. 'Wabzéré panhipti na ma duré siwi sôpre. ¹⁸ Tawamhã sisarina te nasi timreme na sawi za'ra, taré:

— Zudezu norĩ nhib'apito, rowẽ na aihãimana.

¹⁹ Tawamhã ĩ'rãĩ wi, ma tô nasi siwi ahã, wedehu waré na. Te duré nasi siwi upto, tizadaipro na. Te duré nasi hi'rãtitô tãma asimro, Zezusihi papara, ãma wata za'ra da newa. ²⁰ Tawamhã nasi ãma wa'ẽ za'ra parimhã, tisi'ubuzém na te te siwi ãma ĩhãiba ubu hã ma tô apâ tiwi wazere za'ra. ĩ'uzazém na ma oto apâ siwi uza. Taha pari, te oto rob u siwi saprô, wedepo'o nnonhi'rãmi na te te siwi sasômri da, 'ri nho'ômo nhiti.

Zezusi hã wedepo'o nnonhi'rãmi na da te dasiwi ĩsasômrizé wasu'u

Mateusi 27.32-56; Rucasi 23.26-49; Zuwã 19.17-30

²¹ Tawamhã bâdâdi na te te siwi saprôni ré, ma tô aibã hã siwi sôpêtê, Sima na ĩsisi hã, tirom hawi we ĩmorĩ hã, 'ri ahã u. ĩsa'ru nhisi hã, Sireni na. Sima hã Aresãdiri norĩ mama, Rupuhu me. Tawamhã da'wapéi'wa norĩ hã, Simahã ma, ma tô 'ru za'ra, wedepo'o nnonhi'rãmi hã te te tãma âri da, Zezusihi ma. ²² Tawamhã Dodota na romnhisi u, ma tô siwi saprô, Zezusi hã. Dodota na romnhisi hã, da'rãihi te wasu'u. ²³ Tawamhã da'wapéi'wa norĩ hã te aré tãma sômri za'ra, uwa 'ru 'rãĩ wa'u ĩsé hã te te hã'rêne da, miha na wedepa wa'u nhisi na, ĩwazari ré hã. Tane nherẽ, te te hã'rêne ô di, Zezusi hã. ²⁴ Taha pari, ma tô oto wedepo'o nnonhi'rãmi na siwi sasô. Te te siwi sasômri pari, ma tô êtê zapotore ĩ'ui'ééré ré hã nasi sima sãmra da'wapéi'wa norĩ hã, pibu pese na Zezusihi uza hã te te siwi waibu da. ²⁵ Zezusi te te siwi ĩsasômrizém na hã, bâdã ma tô oto tinho're za'a. ²⁶ Zezusihi 'rãĩ uwaibaba wedepo'o na rob'ui'ééré hã ma siwi tété, da te dasiwi ĩwê'ô za'ra zém na, da te dasiwi ãma waihu'u za'ra da. ãne ãma ĩrob'ui'ééré hã: ã hã, zudezu norĩ nhib'apito.

²⁷ Zezusihi siré, ma tô duré aibã norĩ hã sasômri zahuré ni, danhibrob zô dapãrĩ'wa norĩ hã. Zezusihi ãma te aiwa'aba zahuré ĩsimire niwĩ, duré ĩsimi'e niwĩ. ²⁸ ãne ãma

Īromhâimanazé hã ma tô rob'ui'ééré zarina, sina uwaimra, Zezusi hã. Āne duréhã āma Īrob'ui'ééré hã: “Īwasété norĩ zu, te za taré dasiwi wě'ō ni.” Āne āma Īrob'ui'ééré hã, Ībaihã na hã.

²⁹⁻³⁰ Tawamhã ĩwa'wai baba, da te nasi ro'rahâri za'ra sidâpâsi, te nasi āma tawa'ě za'ra ni, Zezusihi āma. Nasi āma da'rã siwanarĩ za'ra sina, te nasi āma wasété za'ra ni:

— Oro a hã asima roti za, 'ri 'rãihã hã sãmra da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma 're ĩdawata za'ra mono zé hã, si'ubdatō bådã hã ai'āma si'utōrĩ ō ré, duré apã 'ri da. Ma'ãpé, asisō'reptu na. Wedepo'o nnonhi'rãmi hawi we si'ra na, atã'ã tō da. — Āne te nasi āma tiwa'ě za'ra.

³¹ Duré sasedoti ĩpire norĩ hã te nasi āma wa'ě sina, āne sima nharĩ za'ra āma, rowahutu'wa norĩ me:

— Oro te te 're da'anho'reptui mono za, 'rãwi sisō'reptui ō di bété. ³² Ma'ãpé, āne ré, wedepo'o nnonhi'rãmi hawi we te te si'ra wanho'a, Danho'reptui'wa hã Izarazéhé nhihudu norĩ nhib'apito hã, wa te wasina ĩ'umnhasi za'ra zéb da hã. — Āne ma sima āma rowaihu'u za'ra.

Tawamhã ĩsiré ĩsa'o zahuré zama, te nasi tãma nharĩ wasété zahuré, Zezusihi ma.

³³ Tawamhã ma tô ti'abzuma. Abzuma wamhã, ma tô tirobra, daro mono bâ. Bådã siprazéb u, te oto robra si nomro. ³⁴ Tawamhã si'ubdatō båtã āma, te Zezusi hã Timama hã sina 'mahã, hãrã 'rãihã na āne:

— Eroi, Eroi, rema sabatani.

Īhãrãzém na hã, āma ĩsaprĩzé hã, āne:

— Īnhib'apito, Īnhib'apito, e marĩ da, ma tô oto ĩrē. — Āne āma ĩsaprĩzé hã.

³⁵ Tawamhã ni'wam norĩ hã ĩ'rata ĩsimasam norĩ hã Zezusihi hãrã te te wapari za'ra wamhã, ma tô sima rowasu'u za'ra, āne:

— Ōhõta wapari aba. Eriasihi zô te hã, te te we pawaptob da.

³⁶ Tawamhã ni'wa hã si'aba'ré na ma tô piza're upsözém ne hã 'mai'ã, uwa 'ru 'rãi wa'u ĩsé na te te tãma āma di'i da, Zezusihi ma, ĩwa'ãbã syry na. Tawamhã wedewaré 'rãsutu na ma tô āma sapu'u, Zezusihi ma, te te wě da, te te upsõmri da. Taha pari, te āne dama tinha:

— Aã pé wanhimipari za'ra wa'aba, Eriasi we sô morĩ ō'umnhasite, wedepo'o nnonhi'rãmi hawi, te te si'ra da. — Āne ma dama waihu'u.

³⁷ Tawamhã Zezusi hã hãrã 'rãihã na te hã, ĩrēme ma. Taha pari, ma pē'ě hai'utõ.

³⁸ Zezusi hã dã'ã wi, zazahã ĩhãpa hã 'ri 're wa'wa nhitobzé hã ma uihã na hãihaipo'o aiwa, hãimo hawi pi'reba, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhorõwa āma hã. ³⁹ Zezusi hã hãwi sa'o ré, da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa hã ĩsõ're te za, ĩpapara, romanu hã. Tawamhã Zezusi hã ĩrēme ma hãrã 'rãihã na hãrã wamhã, te te wapari wamhã, ma āma rowaihu'u:

— Nare ō hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra.

⁴⁰ Pi'õ norĩ zama, romhã hawi te Zezusi hã 'madã'ã za'ra. Nima norĩ nhisi hã āne: Mariza Madarena, duré Sarome, duré Mariza, Zuzé norĩ na hã Ti'aduhu me. Ti'adu hã ĩhãiba té. ⁴¹ Zezusi hã Darireza āma 're morĩ ré hã, pi'õ norĩ hã ĩsiré te 're nomro. Ma tô duré marĩ na te te siwi 're pawapto. Ta norĩ siré, te duré pi'õ norĩ hã ahã na Zeruzarē u ai'aba'ré, Zezusihi siré. Ta norĩ zama te romhã hawi siwi 'madã'ã za'ra.

Zezusi hã da te ĩsērēzé wasu'u

Mateusi 27.57-61; Rucasi 23.50-56; Zuwã 19.38-42

⁴²⁻⁴³ Sabadu u bådã 're ĩne mono u, te zudezu norĩ hã te te sima 're ropese za'ra, sabadu na hã te te 're romhuri za'ra mono ō na dã'ãsina. Tawamhã sabadu u oto hãiwahã wa, romhuri 'rãsutuzéb āma te Zuzé hã Piratuhu u mo. Arimateza āma te aré 're hãimana, Zuzé hã. Zudezu norĩ ma roti'wa ĩpire, ta hã. Taha wa, te nasi si'rã'õtõ, siré dama roti'wa ĩpire za'ra norĩ me. Zuzé hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono dã'ãma 're ĩsib'a'uwē mono zéb zô, te 're simipari u'âsi. Tawamhã romhuri zahãrizéb u, romhuture wa, ma tô sada aptete Zuzé hã, Piratuhu u morĩ da, Zezusihi hãiba hã te te tiwi waptērē da, ab're sirõmo 're, te te sērē da. ⁴⁴ Zuzé hã, Zezusi hã ĩdã'ã na te te tãma rowasu'u wamhã, Piratu hã te āma rosa'rata,

dâ'â su'u wa. Tawamhã Piratu hã da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa zô te hã, ãdâ'âzém na te te ãma sadanharĩ da, tô sena zô. ⁴⁵ Tawamhã tô sena Zezusi hã ãdâ'â na te te tãma rowasu'u parimhã, Zuzéhé ma, te oto Piratu hã tãma ti'ru, Zezusihi hãiba hã ab're sirômo 're, te te sêrê da. ⁴⁶ Tawamhã Zuzé hã zazahã, ma sada uipra, ãhãirã hã. Taha pari, Zezusihi hãiba hã ma oto si'ra, wedepo'o nhonhi'rãmi hawi. Tawamhã zazahã ãhãirã na ma ubu. Te te ubu pari, ma tô ab're 're tisê. Sa'a zahãpã êtê wa, ab're sirômo 're, ma tisê. Taha pari, te êtê tãmo wawê hã te te pizari, ab're te te ãma ãrê sitob da. ⁴⁷ ãne Zezusihi hãiba te te sêrê ré, ma tô pi'ô norĩ hã ãma 'madã'ã zahuré, Mariza Madarena hã Marizaha me. Ta hã Zuzéhé na. Tawamhã ma tô sabu zahuré, nimame Zuzé te te ãsêrêzê hã.

16

Zezusi apã ãhãiwa'utuzé wasu'u

Mateusi 28.1-8; Rucasi 24.1-12; Zuwã 20.1-10

¹ Tawamhã bâdã oto sébré wamhã, tâibã oto sabadu hã romhuri zahãrizé hã zudezu norĩ te hã. Tawamhã pi'ô norĩ hã ãwa'u zadaze hã, ma tô siwi uipra, te te siwi ãma hãiba u'rê da, Zezusi hã. Pi'ô norĩ nhisi hã Mariza Madarena, duré Sarome, duré Mariza, Ti'aduhu na hã. ² Tawamhã pi'ô norĩ hã mararé te ai'aba'rê, sa'a zahãpã ab're u, bâdã 'rãiwatobro wi, dumidu na. ³ Bãdãdi na si'aba'rêi ré, ma ãne sima waihu'u za'ra:

— E 'wa hã te za êne hã wama sa'rê za'ra, ab're nhitobzé hã.

⁴ Ab're nhitobzé hã êne hã tãmo wawê uptabi wa, ma ãne sima waihu'u za'ra. Tane nherê, sihutu wamhã, êne da te ãsa'rê na ma tô 'madã'ã za'ra. ⁵ Tawamhã ab're 're, sisisi wamhã, ma tô aibã hã siwi sãpêtê ãprédupté hã, uza hãirã ré ãsãmra hã. ãnomrozé nhimire niwĩ te nhamra. Taha wa, pi'ô norĩ hã ma tãma tipê'êwara za'ra. ⁶ Tawamhã ãne te tãma nharĩ za'ra, pi'ô norĩ ma:

— ãma aipahi za'ra wa'aba tã. Zezusi hã Nazaré ãma aré ãprédu hã wedepo'o nhonhi'rãmi na, da te dasiwi ãsasãmri zô robzabu za'ra wa'aba da, te we ai'aba'rêi wa'wa. ãne na, wa tô aiwaihu'u za'ra wa'wa. ãme hãimana ô di oto. Apã ma tô hãiwa'udu. Ma'ãpé, ãnomrozé hã sabu za'ra wa'aba. Robaba di. ⁷ Taha wa, te za oto apã ai'aba'rêi wa'wa, Pedru norĩ ma tãma rowasu'u za'ra wa'aba da, ãne: “Zezusi hã aiwana te za, u, timorĩ'wa, Darireza u. Tame te za, u, ãsãpêtê za'ra wa'wa, aima ãsiwaihu'u za'ra wa'aba zéb zarina.” — ãne ma tô pi'ô norĩ ma waihu'u za'ra.

⁸ Tawamhã ma wairé ab're hawi, wara sina sisa'rei mono da. Tãma pê'êwara za'ra wa, te tirêrê'ê za'ra. Pahi te, ni'wai ma, te te rowasu'u za'ra ô di a'ã.

Zezusi hã, Mariza Madarenahã ma, ãsihãirêzé wasu'u

Mateusi 28.9-10; Zuwã 20.11-18

⁹ Zezusi hã dumidu na ma tô apã hãiwa'udu, mararé. Tawamhã ãmorĩ'rata na ma tô Mariza Madarenahã ma, sihãirê. Ti'ai baba 're morĩ ré, ma tô taha ma, wa'uburé hã 7 na sãmra. ¹⁰ Tawamhã Zezusihi siré 're ãnomro mono norĩ u, te mo Mariza Madarena hã, te te tãma rowasu'u za'ra da. Tãma robzei'ô za'ra di. Pê'êzé uptabi za'ra wa, te aiwa'ô za'ra. ãne ré, ma tô ãtême tiwisi za'ra, Mariza Madarena hã. ¹¹ Tawamhã Zezusi apã 're ãmorĩ na, duré ãtême ãwisizém na hã te te tãma rowasu'u za'ra wamhã, te te ãma saze za'ra ô di.

Zezusi hã, maparane tizazei'wa norĩ ma, ãsihãirêzé wasu'u

Rucasi 24.13-35

¹² Taha pari, ma duré Zezusi hã aimawi tihãiba na sihãirê, maparane tizazei'wa norĩ ma. Rom na bâdãdi na neb ré, ma tô ãtême tiwisi zahuré. ¹³ Tawamhã apã te tineb zahuré, Zezusihi siré 're ãnomro mono norĩ ma, te te rowasu'u zahuré da. Tane nherê, te te tãma rowasu'u za'ra nherê, te te ãma saze za'ra ô di duré.

Zezusi hã tisiré norĩ ma, ãsihãirêzé wasu'u, 11 na ãhãiba norĩ ma

Mateusi 28.16-20; Rucasi 24.36-49; Zuwã 20.19-23; Atusi 1.6-8

¹⁴ Tawamhã Zezusi hã tisiré 're ñomro mono norĩ u ma duré wi, sai ma, si'ubumroi ré, 11 na ñhâiba za'ra u. Tawamhã timreme ma tô tâma pětě za'ra, siwi ñsabui'wa norĩ nhimirowasu'u hã te te saze za'ra õ wa, apâ ñhâiwa'utuzém na da te ñwasu'u na hã. ¹⁵ Taha wa, te ãne oto tâma nharĩ za'ra:

— Daro mono bâ te za oto 're ñropéi wa'aba mo, a'uwě mono bâ, ñwasu'uwě na 're dapo're pu'u za'ra wa'aba mono da. ¹⁶ Tawamhã Danho'reptui'wa na da te dasina 're ñ'umnhasi za'ra mono wa, â dawabzuri hã da te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, te za te te 're da'anho'reptu, 'Re ñhâimana u'âsi mono hã. Da te dasina 're ñ'umnhasi za'ra mono õ wamhã, 'Re ñhâimana u'âsi mono te za te te 're da'awě'õ. ¹⁷ Da te dasina 're ñ'umnhasi za'ra mono wamhã, wa za te 're da'apawapto, ñwaihu'u pese zarina, marĩ dama ñ'manharĩ waihu'u'õ hã te te dama 're ab'manharĩ wě mono da, ñwasu'u na tô sena na da te 're waihu'u za'ra mono da. ãne te za te te 're dapawapto za'ra. ñnhisi na te za wa'uburé hã te te dama 're sãmra za'ra, ñzadawa para. Duré 're ñdasisadaihu'u za'ra mono õ na zama, te za 're mreme zusi. ¹⁸ Sa'rese ãna, wahi hã te te 're waibui mono nherě, duré dapãrĩzé hã te te 're âhuri mono nherě, tâma 're rowě za'ra mono di za. Duré, tinhib'rata na ñhâzé ré norĩ hã te te 're upi za'ra mono wamhã, te za 're séptâ'â za'ra, ñhâzé ré norĩ hã. — ãne ma tô tâma waihu'u sirõmo za'ra, tisiré 're ñomro mono norĩ ma.

*Zezusi hã hâiwa u ñmorĩzé wasu'u
Rucasi 24.50-53; Atusi 1.9-11*

¹⁹ Wanhíb'apito Zezusi hã te te tâma rowasu'u za'ra pari, ma tô hâiwa u tiwi âri za'ra, 'Re ñhâimana u'âsi mono nhimire niwĩ oto 're sãmra mono da, pire uptabi na. ²⁰ Tawamhã ñsiré 're ñomro mono norĩ hã ñsadawa para, ma tô te te ropé daro mono bâ, ñwasu'uwě na te te 're dapo're pu'u za'ra mono da. Wanhíb'apito hã ma tô te te 're pawapto za'ra, ñsimi'manharĩ waihu'u pese zarina, marĩ dama ñ'manharĩ waihu'u'õ hã te te dama 're ab'manharĩ wě mono da, ñsimirowasu'u za'ra na tô sena uptabi, da te 're waihu'u za'ra mono da.

Rucasi Zezu Cristuhu wasu'uwê na Rucasi te te ãma ĩrob'ui'éérézê Ībaihâ wasu'uzé

Ã ĩbaihâ na rob'ui'ééré'wa nhisi hã Rucasi na ĩsisi hã. Duré Atusi na rob'ui'ééré'wa, ta hã. Ta hã aré dawede'wa (Corosu. 4,14). Zezusihi wasu'u na rob'ui'ééré'wa hãiba amo norĩ hã ta norĩ hã zudezu, Mateusi, duré Marcusi hã, duré Zuwã. Rucasihi si zudezu õ di. Duré Tezopiru hã ĩsiré zudezu'õ ma, ma tô ã ĩbaihâ na rob'ui'ééré hã tãma tisõ, Rucasi hã.

Tawamhã Rucasi hã ma tô Zezusihi wasu'u na rob'ui'ééré, ĩwaptã'ãzém hawi sada 're ĩromhãimana mono zém na hã, hãiwa u apã ĩmorĩzéb u hã. Ma tô duré wama ãma rowasu'u za'ëtê za'ra, Zezusihi nhimirowahutuzém na hã. Ma tô duré wama wasu'u za'ra, Zezusi hã ti'ai ãma wasine za'ra ĩpoto na hã. Ma tô duré wama waihu'u za'ra, Zezusi hã a'uwê mono bâ te te 're da'anho'reptui mono da, wei ĩmorĩ na hã, duré zudezu norĩ tēmep si we ĩmorĩ õ na hã. Taha wa, ma tô Zezusi hã dama siwaihu'u, ti'ai ãma dasiré ĩpoto na hã.

Duré Rucasihi nhimi'ui'ééré zarina, wa za waihu'u za'ra ni, Zezusi hã ĩhâzê ré norĩ ãma 're ĩpê'ézé mono zém na hã, duré ĩsimařĩ'õ norĩ ãma hã, duré da te dasiwi 're ĩwê'õ za'ra mono norĩ ãma, duré samaritanu norĩ ãma, duré wasété na 're ĩnomro mono norĩ ãma.

1-4 Tezopiru, asawi di. Ãhãna wa za aima rob'ui'ééré, Wanhib'apito Zezu Cristuhu wasu'u na, sena na waihu'u da. Ni'wam norĩ hã ma tô Zezusihi wasu'u na te te 're dapo're pu'u na'rata za'ra, titõmo na te te ãma 're ĩ'madã'ã za'ra mono norĩ hã. Ta norĩ hã ma tô ĩwasu'u na'rata hawi wama rowasu'u za'ra. Tawamhã ĩsimirowasu'u zarina, ma tô ĩwasu'u na ãma rob'ui'ééré za'ra ni, da'ahã na. Taha wa, wa hã wa duré ĩsima wê, te ãma aima rob'ui'ééré da. ĩwasu'u na'rata hawi, wa tô rosa'rata pese, te waihu'u pese da. Ni'wam norĩ hã ma tô ĩwasu'u hã aima wasu'u za'ra. Taha wa, wa tô ĩsima wê, upsãtã pese na te aima rowasu'u da, rob'ui'ééré na, Zezusihi wasu'u hã sena na waihu'u da.

Zuwã Batitaha potozé wasu'u

⁵ Erodi hã zudezu norĩ nhipti'ai 're, apito na 're hãimana mono ré hã, aibã hã te 're hãimana, Zacaria na ĩsisi hã. Zacaria hã sasedoti, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma da'ãma romhuri'wa. Abizaha nhihudu norĩ me, te te tãma 're romhuri za'ra. ĩmro nhisi hã, Izabé na ĩsisi hã. Izabéhé hi'rada hã, Arã na ĩsisi hã. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa, Arã hã. ⁶ Zacaria norĩ hã ma tô 're hãimana wê zahuré. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti te te 're 'madã'ã pese zahuré. Taha wa, tãma wê zahuré di, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma. ⁷ Tane nherẽ, 'ra zahuré õ di. Izabé hã 'ra waihu'u õ wa, ma tô 'ra ãna si'ĩhi zahuré.

⁸ Tawamhã nimahã bātã na ma tô Zacaria hã tinhimiromhuri hã 'manha, sasedoti te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb 'remhã. Taha te hã bātã wa, ma tô romhuri 'manha. ⁹ ĩsiré norĩ hã ma tô tãma pisutu za'ra, 'ri para u sébré da, te te tãma romhuri da. Taha wa, 'ri para u, ma tô oto ãzé Zacaria hã, wedewati ĩsadaze hã wedeza ne na te te tãma zata da. ¹⁰⁻¹¹ Tawamhã te te tãma zata ré, te ai'ubumro ni rowi, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, mreme zusi da. ãne ré, hãiwa hawimhã uburé Danhib'apito ma romhuri'wa hã ma tô tãma sihã'i'ré. Wedeza nhimire niwĩ te za, ĩsõ're uwaibaba, ro'o ré, wedewati ĩsadaze hã. ¹² Tawamhã te te sãmri wamhã, ma tãma pẽ'ẽwara, Zacaria hã. Te te rosa'rata waihu'u õ di. ¹³ Tawamhã te tãma tinha:

— Zacaria, aipahi tõ. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, ma tô aimreme hã wapa, tiwi ĩrowaptêrêzém na hã. Aimro te za oto ti'ra. Waptã'ã wapsi, ai'ra te za ĩsisi, Zuwã na. ¹⁴ Ai'ra hã aima waptã'ã aba wapsi, aima rowê wa'aba di za. Da'ahã norĩ ma zama, rowê za'ra di za. ¹⁵⁻¹⁶ Prêdu wapsi, ĩsimiroti hã pire di za. Taha wa, te za ĩsimiroti pire na waihu'u, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã. Uwa 'rã'i wa'u ĩsé hã te te 're hãsi mono õ di za. Duré âzé hã te te 're hãsi mono õ di za. Waptã'ã hawim haré, te za 'Re ĩhãimana u'ãsi mono

pê'êzani ré 're mo. Taha si, te za te te 're wapari pese. Taha wa, te za tisiré Izarazéhé nhihudu norĩ hã te te 're apawapto tinhimiroti na, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti si, da te 're 'madã'ã pese za'ra mono da oto. ¹⁷ 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa, te za 're mo. Wahi'rada Eriasihi ne, te za 're mo, mreme pire na, duré waihu'u pese na. Tawamhã ai'ra nhimiroti zarina, te za damama norĩ hã ti'ra norĩ hã te te 're sawi pese za'ra. Duré dapo're õ wamhã, te za apã 're dasipizari za'ra, 're ãdanomro wẽ mono zarina, oto 're danomro mono da. ãne wamhã, te za danhimiza'rese sô 're danhimipari za'ra, Danhib'apito zô. — ãne ma tô ãwana ré ãma tãma rowasu'u, Zacariaha ma, hãiwa hawi romhuri'wa hã.

¹⁸ Tawamhã Zacaria asa ma tô sadanha, romhuri'wa hã:

— E niha wa za asaze, tane na hã. Wa hã ãhi uptabire oto. Duré ãmro zama, ãhi uptabire. — ãne hãiwa hawi romhuri'wai ma, te tinha.

¹⁹ Tawamhã te duré asa tãma tinha:

— Wa hã Dabrizé, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa. Ta hã ma tô we ãzatõ, rowasu'uwẽ hã te aima wasu'u da. ²⁰ Tazahã, ãnhimirowasu'u na ãzazei õ di, sena na. Taha wa, te za aima rob'manha 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, aimreme õ na, ai'ra waptã'ãzéb u. Ai'ra waptã'ã wapsi, te za apã aima tisõ, aimreme hã. — ãne ma tô tãma rowasu'u, Dabrizé hã.

²¹ Zahadu te rowi sô mapari za'ra ni, Zacariaha zô. Sô danhimipari za'ra wamhã, ma ãma tatob'uzu za'ra ni, sô ãrowaptã'ãzém na hã, 'ri para. ²² Tawamhã Zacaria hã ma tô oto datẽme watobro, rob u. Datẽme watobro wamhã, mreme waihu'u õ di. Taha wa, te dasima nharĩ za'ra ni:

— Marĩ hã ma tô sô'awi sabu Zacaria hã, danhotõ 'rowi, da te 're ãrosawẽrẽ za'ra mono ne hã. — ãne te dasima nharĩ za'ra ni. Tawamhã, mreme waihu'u õ wa, ma tô tinhiptõmo na si dama rowasu'u.

²³ Tawamhã Zacaria, te te romhuri pari, te apã mo, ãma 're ãdawata za'ra mono zém hawi, tinhorõwa u. ²⁴ Syry na ãma ronomro wi, ma tô tiwasã, Izabé hã. Tawamhã a'amo ãmrotõ na ãma ãsi'utõrĩzém na hã watobro õ di, tinhorõwa hawimhã.

²⁵ Tawamhã te sima tinha:

— ãhãna ma tô Wanhib'apito hã ãpawapto. Da te oto ãma 're nharĩ za'ra mono õ di za, ãra õ na hã. — ãne te tinha, Izabé hã.

Zezusi za ãwaptã'ãzém na, Dabrizé te te ãwaihu'uzé wasu'u, Marizaha ma

²⁶⁻²⁷ Tawamhã a'amo ãmropã hã Izabéhé ãma oto si'utõrĩ wamhã, ãwasã na hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma we duré satõ ti'ai u, Dabrizé hã, hãiwa ãma tãma ãromhuri'wa hã. Nazaré u, ma we satõ, pi'õ ubuni ma, te te sadawa wasu'u da. Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, Nazaré hã. Pi'õ nhisi hã, Mariza na ãsisi hã. Ta hã, azarudu. Niwapsi, Zuzéhé me te za sina timro zahuré, apito Dawihi nhihudu me. ²⁸ Tawamhã ma tô we ãtẽme wi, Marizaha u, hãiwa ãma romhuri'wa hã. ãtẽme wisi wamhã, te tãma tinha:

— Mariza, rowẽ na 're aihãimana mono. 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ma tô aiwẽsã, Wanhib'apito hã. Taha wa, te za aima tinhopru, ãwẽ uptabi na. — ãne te tãma rowasu'u, Marizaha ma.

²⁹ Tane nherẽ, Mariza hã te te waihu'u õ di, ãsimirowasu'u hã. Taha wa, tipẽ'ẽ na, te sima tinha:

— E niha bã, te õne ãma tinha. — ãne te sima tinha. ³⁰ Tawamhã te duré tãma tinha, hãiwa hawi romhuri'wa hã:

— Mariza, aipahi tõ. 'Re aimorĩ wẽ na, ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã aiwẽsã. ³¹ Taha wa, te za aiwãsã. Ai'ra te za aibã na aima podo. Ai'ra hã poto wapsi, Zezusi na te za ãsisi.

³² Ai'ra hã prẽdu wapsi, dama pire na te za 're mo. 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ra na ãsisi hã za, danhipai u ãpire uptabi 'ra na. Ta hã uburé Danhib'apito uptabi hã te za ti'ra ma pisutu, tih'i'rata ne, si'apito da, Dawihi ne. ³³ Danhib'apito 're morĩ wa, Zacoho nhihudu

sidâpâsi, te za Īsib'apito 're sãmra. Ōne u'âsi. Te za ãma 're sib'a'uwẽ u'âsi za'ra. — ãne te Marizaha ma rowasu'u, hãiwa hawi romhuri'wa hã.

³⁴ Tawamhã asa te tãma tinha, Mariza hã:

— E niha wa za ĩ'ra, aibã te sa'rese õ nherẽ. — ãne te tãma tinha.

³⁵ Tawamhã asa te tãma tinha:

— 'Re ĩhãimana u'âsi mono, te za we aipawapto, tiwaihu'u pese na aiwasã da, ai'ra da. Taha da, te za Tipẽ'ẽzani hã we atẽme satõ. Taha wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'ra na, te za ai'ra hã da te 're sisi za'ra. — ãne te Marizaha ma rowasu'u. ³⁶ Te duré tãma tinha:

— Ana wapté hã wa za duré aima wasu'u, Izabé hã. Si'ĩhi uptabi nherẽ, ma tã tiwasã. 'Ra waihu'u õ na, ma tã da te 're wasu'u za'ra. Tazahã, wasã ré sãmra ré hã, 6 na ma tã oto ãma ai'utõ, a'amo hã. ³⁷ Uburé marĩ hã tãma waihu'u pese di, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma. Taha wa, ma tã tiwasã. — ãne ma tã tãma rowasu'u.

³⁸ Tawamhã Mariza te asa tãma tinha:

— Wa hã, Wanhib'apito ma, romhuri'wa. Ta hã te te ĩma pisutu wa, wa tã ĩsima wẽ, ĩmreme hã. — ãne Mariza te tãma tinha.

Tawamhã te te tãma rowasu'u pari, ma tã mo apã hãiwa u, romhuri'wa hã.

Mariza ĩmorĩzé wasu'u, Izabéhé u

³⁹⁻⁴⁰ Tawamhã bãdã umro na ãma si'utõrĩ pari, ma tã Mariza hã sima robza'ra pese, tina waptéb u morĩ da, Izabéhé u. Tawamhã Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi u, te ĩtẽme mo si'aba'rẽ na, 'ri ahã u, sa'a u. Tawamhã ma tã oto wi, Zacariahã nhorõwa u. 'Ri para u sébré wamhã, ma tã tina wapté hã sawi. ⁴¹ Tawamhã Izabé hã Mariza te te ĩsawizém na te te wapari wamhã, ma tã ĩwasã hã 're rési, ĩdi'i 'remhã. Tawamhã ma tã ti'ra wapté ma rowasu'u, Izabé hã. ⁴² 'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'ẽzani te te tãma ĩwaihu'uzéb zarina, rowẽ te, te mreme 'rãihã na tãma rowasu'u, ãne:

— A hã pi'õ norĩ nhipai u, ma tã aima tinhopru, ĩwẽ uptabi na, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Ai'ra ma zama, te za tinhopru, ĩwẽ uptabi na, ai'uté norĩ nhipai u. ⁴³ Duré a hã Wanhib'apito na te za 're aimo. Taha wa, ĩma aipire di. Tane nherẽ, asisawi õ di, we ĩtẽme aimorĩ tã da. Taha wa, ĩma rowẽ di. ⁴⁴ Aimreme na ĩzawi wi, ma tã ĩ'ra hã 're rési, ĩdi'i 'remhã, rowẽ te. ⁴⁵ A hã aima rowẽ di. E tihai wa. Wanhib'apito hã te te aima ĩnharĩzém na ãma sazei wa, sena na. Taha wa, aima rowẽ di. — ãne te ti'ra wapté ma tinha, Izabé hã.

Mariza, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma ĩwatazé wasu'u

⁴⁶ Tawamhã Mariza te tinha:

⁴⁷⁻⁴⁹ — Wanhib'apito ãma, wa za 're ĩwata u'âsi. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ĩnho'reptui'wa, te 're mo. Tãma ĩwapure nherẽ, ma tã ĩ'ãma rosa'rata. Taha wa, ĩpẽ'ẽ na, wa 're ĩto. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ĩwaihu'u pe hã, ĩwẽ uptabi hã ĩwẽ na ma tã ĩma 'manha. Taha wa, ĩwẽ na te te ĩma ĩ'manharĩ wẽ na, te za dasima da te 're ĩwasu'u u'âsi.

⁵⁰ ĩmreme, da te 're 'madã'ã pese za'ra mono wamhã, te za da'ãma 're pẽ'ẽzé u'âsi. Ōne u'âsi.

⁵¹ Tiwaihu'u pese na 'rãwi sina 're ĩwata za'ra mono norĩ hã te za te te wama 're awano'õ.

⁵² Apito norĩ hã te za roti hawi te te 're azani, wapure na oto 're nomro mono da. Tipire na sina 're ĩwata za'ra mono õ norĩ si te za te te 're apisutu, pire na oto 're nomro mono da.

⁵³ Mra, da te 're sépata za'ra mono wamhã, sa'ëtẽ na te za dama 're sõpru. ĩsibrob ahã norĩ hã te za sisiti te te 're azatõrĩ, ubana oto 're nomro mono da.

⁵⁴⁻⁵⁵ Duréhã wahi'rata norĩ ma, ma tã ropisutu, ĩsihudu sidâpâsi te te 're apawapto mono da. Taha wa, ma tã wa norĩ hã Izarazéhé nhihudu norĩ hã te te 're wa'apawapto, wa te tãma 're ĩromhuri za'ra mono hã. Simizawi pese wa, ma tã Abra'ãhã ãma 're pẽ'ẽzé u'âsi. Tiwi simani õ di. Duré ĩsihudu sidâpâsi, ma tã ãma 're pẽ'ẽzé u'âsi za'ra. Tiwi simani za'ra õ di.

Ãne 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma te tiwata, Mariza hã.

⁵⁶ Tawamhã Izabéhé 'rata sãmra ré, ma tô a'amo hã si'ubdatõ ãma ai'utõ. Taha pari, te apã mo Mariza hã, tinhorõwa u.

Zuwã Batitaha waptã'ãzé wasu'u

⁵⁷ Tawamhã Izabéhé ãma ã'ra hã ãsépu'uzé hã ma tô bâdã hã ãwa waptãrã. Tawamhã ma tô tãma podõ, 'watébrémi na. ⁵⁸ Poto wamhã, ã'rata 're ãsõrõwa za'ra mono norã hã ma tô ãwasu'u hã wapari za'ra. ãsisãnawã norã zama, ma tô ãwasu'u hã wapari za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã tiwé hã te te tãma ãsõmri na hã. Taha wa, te uburé ãsabãdã 're to za'ra. ⁵⁹ Tawamhã bâdã hã ãwaptã'ãzém na hã, 7 na ma tô ãma ai'utõ. Taha wa, awém na ma oto sihãiwata nhizãri ni. 'Re ãhâimana u'âsi mono nhib'a'uwé 're morã da, ãpibui pese zéb da, ma sihãiwata nhizãri ni. Tawamhã ãmama nhisi na, te aré sisi za'ra ai'uté hã, Zacaria na, ãsisãnawã norã hã. ⁶⁰ Tazahã, ãna hã te tãma nharã za'ra:

— Maze di. Zuwã na, te za tinhisi. — ãne te tãma nharã za'ra.

⁶¹ Tawamhã asa te tãma nharã za'ra:

— E mahãta ãmama sisãnawã, ãma ãsisizéb da hã. E Zuwã na, ma tô ti'manhisi. Mare di. ãmama sisãnawã hã ãma 'manhisi õ di, Zuwã na. — ãne te ãna ma nharã za'ra ni.

⁶² Tawamhã Zacaria te sadanharã za'ra, ã'ra nhisi na. ⁶³ Tawamhã tinhiptõmo na, ma tô dama tinha, ãbaihã te te tãma ãri za'ra da, ti'ra nhisi na te te rob'ui'ééré da. Tawamhã wedepo'ore hã ma tô tãma ãri ni, ãsryre hã. Tawamhã ãne ma tô rob'ui'ééré: “Zuwã na ãsisi hã za.” ãne ma tô tãma waihu'u za'ra. Tawamhã ãsisãnawã norã hã te ãma titob'uzu za'ra, tinhisi na te te sisi õ wa. ⁶⁴ Tawamhã ti'ra nhisi na te te rob'ui'ééré pari, ma oto mreme watobro apã, Zacaria hã. Tawamhã 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma te tiwata, sõpru wa. ⁶⁵ Tawamhã 'ri 'rata 're ãsi'ubumroi mono norã hã ãwasu'u te te wapari za'ra wamhã, ma tô tãma tipahi za'ra, õne hã tãma sa'rese za'ra õ wa. Tawamhã sa'a ãma, ma tô ãwasu'u wapari za'ra ni, daro mono bã, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma. ⁶⁶ Tawamhã, da te wapari za'ra wamhã, ãwasu'u hã wé wa, te ãma rosa'rata u'âsi za'ra ni. Te duré ãma tasisadanharã za'ra ni:

— Prédu wamhã, e marã na te za 're hãimana, 'watébrémi hã. — ãne te dasima nharã za'ra ni, ãwé na te te sada 'manharã wa, Zuwãhã zãda, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã.

Zacaria, 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma ãwatazé wasu'u

⁶⁷ Tawamhã Zacaria hã 'Re ãhâimana u'âsi mono pë'ëzani nhimipawaptõ na, ma tô mre, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na, ãne:

⁶⁸ — 'Re ãhâimana u'âsi mono hã wé di, Wanhib'apito hã. Wé wa, wa za ãma 're wawata u'âsi za'ra. Wa norã hã Izarazéhé nhihudu, te za we oto wapawaptõ za'ra, wanhitõb'ru nhimiwada'uri hã wama wapu za'ra da, rowé na 're wasi'ubumroi mono da.

⁶⁹ Ma tô we oto watéme satõ ãwaihu'u pe hã, Wanho'reptui'wa da hã, apito Dawihi nhihudu hã. Tãma ãromhuri'wa, Dawi hã.

⁷⁰ ãne duréihã, ma tô romhã ré rowa'õtõ za'ra dama, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norã hã, te te sima ãpisutu za'ra norã hã. Wé uptabi za'ra di.

⁷¹ Wazawi'õ'wa norã wi, ma tô wama ãma ropisutu, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã, te te 're wa'anho'reptui mono da, wawé'õ'wa norã, te te 're wawada'uri tõ za'ra mono da.

⁷² Te za tô te te dama 're ab'manharã wé u'âsi, wahi'rata norã ma, te te ãropisutuzéb uwaibaba. Tô sena te te tãma ãropisutuzé hã, te za te te ãma 're a'uwa'imrami u'âsi. Tiwi simani õ di za.

⁷³⁻⁷⁵ Duréihã ma tô Abra'ãhã ma tinha, tô sena ãsihudu te te 're wa'apawapto mono da, wawé'õ'wa norã wi, te te 're wa'anho'reptui mono da, wapahi ãna, wa te tãma 're romhuri za'ra mono da, duré ti'ai ãma ré, ãsõ'a 're wanõmro mono da, wawé uptabi na.

ãne Zacaria hã ma tô dama tinha. ⁷⁶ Te duré tinha, ti'ra ma:

— 'Re ìhâimana u'âsi mono hã, danhipai u ìpire uptabi. A hã ìsadawa wasu'u'wa, te za 're aimo. ìsadawa wasu'u'wa na, te za aiwaihu'u za'ra ni. Datême te za 're aimo, Wanhib'apito wana, asimiroti na 're da'apawapto mono da, Wanhib'apito zô danhimipari sina 're danomro wê mono da.

⁷⁷ Datême 're aimorî wamhã, te za 're ìda'apo're pu'u mo, ãne: “'Re ìhâimana u'âsi mono hã te za te te aima 're apari 'wa, marî hã 're ì'manharî wasété za'ra wa'aba mono zé hã. ãne te za te te 're asô'reptu za'ra wa'wa.” ãne te za 're ìda'apo're pu'u mo.

⁷⁸ Wahuré te tâma 're hâimana, ìpê'êzézé hã, duré ìsimizawi pese zé hã. ãne 'Re ìhâimana u'âsi mono hã, Wanhib'apito hã. Taha wa, te za oto te te 're wa'anho'reptu, rowê na 're wanomro mono da. Bâdâ 'râi watobro wamhã, tâibâ oto robra hã. Tawamhã dama 're rowê za'ra mono di za. Tane, Wanho'reptui'wa hã te te wama 're apari mono wamhã, marî, wa te 're ì'manharî wasété za'ra mono zé hã, taha wa, wama 're rowê za'ra mono di za.

⁷⁹ Tawamhã ab're pipa te, robzei'ô u'âsi, 're wanomro mono ô di za. Te za oto te te 're wa'anhimroi wê, rowê na 're ìwanomro mono zém na.

ãne Zacaria hã te ti'ra ma rowasu'u.

⁸⁰ Tawamhã 'watébrémi hã ma tô tiprédu. ìhâiba hã siptete di, prédu wamhã. Tiwasété wi siptete wamhã, 're morî wê di. A'ubuni wi, te oto 're sãmra. Bâdâ ìwa waptã'ã wapsi, te za datême 're mo, te te dama 're sadawa wasu'u mono da, Izarazéhé nhihudu norî ma.

2

Zezusihî waptã'ázé wasu'u

Mateusi 1.18-25

¹⁻² Tawamhã Zuwã hã waptã'ã wamhã, ma tô Roma ãma danhib'apito Adusitu hã dama ti'ru, uburé danhisi na, da te daza'rata za'ra da. Dahâiba te te waihu'u da, ma tô dama ti'ru, daza'ratazé hã. Daza'rui mono bâ danhib'apito uptabi, apito Adusitu hã. Tawamhã ma tô dahâiba za'rata na sãna'rata za'ra ni, Sirenizu hã, ìsadawa para te te dama 're roti mono ré, Siriza na ti'a nhisi ãma. ³ Taha wa, dahi'rata za'ru u, ma tô 're danomro daro mono bâ, danhisi na da te 're daza'rata za'ra mono da.

⁴ Taha wa, Zuzé hã te mo, tihi'rata za'ru u. Apito Dawi hã ìhi'rata wa, tihi'rata za'ru u te mo, Berê u. Zudeza na danhipti'a nho'ômo nhisi ãma, Berê hã. Nazaré hawi te mo, Berê u. Darireza na danhipti'a nho'ômo nhisi ãma, Nazaré hã. ⁵ Timro me, te tineb zahuré Marizaha me, ìsisi na, da te dame rob'ui'ééré zahuré da. Wasã ré, te saprô. ⁶⁻⁷ Tawamhã Berê u, ma tô aimasisi zahuré. Berê ãma simasisi ré, ma tô ìwasã hã ãma sépu, te te ãma ìrosôwada 'rada hã. Tawamhã ma tô tâma waptãrã, aibã 'rare hã. Waptã'ã wamhã, zazahã pa na ma tô ubu, ìna hã. Te te ubu pari, ma tô tihi, nomro da, danhimizama hã 're ìsaihuri mono zéb 're, wede're wa. 'Re ìdanhimi'wara mono zéb ãma hã, 'ri 're baba hã tâma 'maihâimana zahuré ô wa, ma tame tihi.

Pone'ërebã 'madã'ã'wa norî ma, romhuri'wa te te ìrowasu'uzé wasu'u

⁸ Tamemhã pone'ërebã 'madã'ã'wa norî hã ma tô mara bâre asimro, Berê 'rata. Tinhimizama te 'madã'ã'wa za'ra a'ubuni wi, rom na. ⁹ Tawamhã tinhimizama te te 'madã'ã'wa za'ra ré, misi, ma tâma sihãiré za'ra, hãiwa hawimhã uburé Danhib'apito ma romhuri'wa hã. Tawamhã aibã norî 'rata, rowa'a ma tô tâma rowa'a za'ra. Rowa'a sa'ëtê di, 'Re ìhâimana u'âsi mono hawimhã. Tawamhã, ìsisiwi rowa'a za'ra wamhã, ma tô tâma tipahi za'ra. ¹⁰ Tawamhã hãiwa hawi romhuri'wa, te tâma nharî za'ra:

— Aipahi za'ra wa'aba tã. Wa hã wa wei mo, rowasu'uwê hã te aima wasu'u za'ra wa'aba da. Rowasu'uwê hã da te wapari za'ra wamhã, dama 're rowê uptabi za'ra mono di za. ¹¹ ã bâtã na ma tô waptãrã Berê ãma, danho'reptui'wa da hã, Dawihî za'rui ãma. Ta hã 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìpisudu, Danho'reptui'wa da, uburé Danhib'apito da hã. ¹² ìwaptã'ázé hã tô sena na waihu'u za'ra wa'aba da, te za ai'uté hã ìsabu za'ra wa'wa.

Wede're wa, te nomro, zazahâ pa na, ubu ré. — ãne te tãma rowasu'u za'ra, hãiwa hawi romhuri'wa hã.

¹³ Tawamhã awa'awi ma tô tãma sihãiré za'ra romhuri'wa norĩ hã, ahã uptabi na, hãiwa hawimhã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma te tiwata za'ra, ãne:

¹⁴ — 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã sôprub di, hãiwa ãma 're ãsãmra mono hã. Ma tô sima dawẽ, ãwẽ hã te te dama 're anhomri mono da, rowẽ na 're danomro mono da oto, ti'ai ãma hã. — ãne te tinho're na ãma tiwata za'ra.

¹⁵ Tawamhã romhuri'wa norĩ hã hãiwa u apã si'aba'réri wamhã, pone'ërebã 'madã'ã'wa norĩ hã ma tô sima nharĩ za'ra:

— Oto wasi'aba'réri wa'aba Berẽ u, Wanhib'apito, marĩ te te wama ãwaihu'u za'ra hã wa te sabu za'ra da. — ãne te si'ru za'ra.

¹⁶ Tawamhã si'aba'réri na te oto ai'aba'réri, Berẽ u. Tame ma tô sabu za'ra Mariza hã, Zuzéhé me. Ai'uté zama, ma duré sabu za'ra. Danhimizama sazé wa, wede're wa, te nomro. ¹⁷ Te te 'madã'ã za'ra wamhã, ma tô Zuzé norĩ ma rowasu'u za'ra, hãiwa hawi romhuri'wa norĩ nhimirowasu'u na, ai'uté ãma hã. ¹⁸ Uburé da te wapari za'ra wamhã, ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni, pone'ërebã 'madã'ã'wa norĩ nhimirowasu'u na hã. ¹⁹ Mariza hã ãsimirowasu'u na te te 're rosa'rata u'ãsi, tipẽ'ẽ na. ²⁰ Taha pari, te apã ai'aba'réri, pone'ërebã 'madã'ã'wa norĩ hã. Morĩ sina, te ãma tiwata za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma, rowasu'u te te ãwapari za'ra zém na, duré te te ã'madã'ã za'ra zém na. Hãiwa hawi romhuri'wa nhimirowasu'u zarina, tô sena na te te waihu'u za'ra wa, ma tô tinho're na ãma tiwata za'ra.

Zezi na, da te ãsisi zé wasu'u

²¹ Romhuri misi ãma si'utõrĩ pari, ai'uté ãwaptã'ãzém na hã, ma tô oto sihãiwata nhizãri ni. Ma tô duré sisi zahuré ãna norĩ hã, Zezi na. ã hã ãsisi hã waptã'ã õ ré, hãiwa hawi romhuri'wa te te tãma ãwaihu'uzéb zarina, ma sisi zahuré.

²²⁻²⁴ Tawamhã bãdã ma tô oto ãwa waptãrã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti te te ãma uwaimrami zahuré da, Zuzé norĩ hã, Marizaha me. Te za ãma uwaimrami zahuré, ti'ra na, duré pi'õ na. ãne Mozésihi nhimi'ui'ére hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na: "Aibã 'rare, waptã'ã wamhã, te te ãma ãrosõwada 'rada hã te za ãmama norĩ te te tãma 're sõmri za'ra apã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma." ãne ãsimiroti hã. ãsimiroti hãiba amo hã, ãne: "Pi'õ hã 're 'ra za'ra mono wamhã, te za maparane naire hã te te tãma 're sõmri za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma. Naire õ wamhã, te za maparane utu'ure te te tãma 're sõmri za'ra, apã tãma 're hãiba wẽ za'ra mono da, pi'õ norĩ hã." ãne ãsimiroti hã. Taha wa, ãsimiroti zarina, te oto Zuzé norĩ hã tineb zahuré ti'ra ré, Zeruzarẽ u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, ti'ra te te sõmri zahuré da, duré si te te tãma sõmri zahuré da, da te tãma zata zahuré da.

Simi'ãhã wasu'u

²⁵ Tawamhã aibã hã te 're sãmra Zeruzarẽ ãma, Simi'ã na ãsisi hã. Wẽ na te 're mo, Simi'ã hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã te te 're 'madã'ã pese. Danho'reptui'wa zô, te 're simipari u'ãsi, Izarazéhé nhihudu norĩ te te sõ'reptu za'ra da. ²⁶ 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ëzani ré, te 're mo, Simi'ã hã. ãpẽ'ëzani hã ma tô tãma ropisutu, ãne: "Atã'ã õ ré, te za Danho'reptui'wa da hã ãsabu, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisudu hã." ãne ma tô Simi'ãhã ma waihu'u siro. ²⁷ Tawamhã te te tãma ãwaihu'uzéb zarina, te oto mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb u, Simi'ã hã. ãsa'u si, ma tô tizasi zahuré, Zuzé norĩ hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti te te ãma uwaimrami zahuré da. ²⁸ Tawamhã Simi'ã, ma tô tipa ti'ã ã'ra hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma wata da. ãne te ãma tiwata:

²⁹ — ãhãna ma tô ãma ãma ã'u waimra, aimreme hã. Taha wa, ãto na, wa za a'ré.

³⁰ Wa hã ãtõmo na, wa tô oto sabu, danho'reptui'wa da hã.

³¹ Uburé da'udãna zama ãpisudu hã wa tô sabu.

³² Rob'uiwězé hã te te bådâdi uiwě wamhã, damorĩ wě di. Tane te za zudezu'õ norĩ ma, te te 're awaihu'u asimiroti hã, ãma 're nomro wě mono da. Wa norĩ ma, 're rowě za'ra mono di za, asib'a'uwě norĩ ma, Izarazéhé nhihudu norĩ ma, ĩsabâdâ za da te dasima 're wawas'u wě u'âsi za'ra mono wa.

Ãne te 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma tiwata, Simi'ã hã.

³³ Tawamhã Simi'ãhã mreme, 'watébrémi ãma te te wapari zahuré wamhã, ma tô ãma titob'uzu zahuré, ĩmama norĩ hã, ĩna me. ³⁴⁻³⁵ Tawamhã Simi'ã hã te tiwi rowaptě, 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi, te te 're pawaptob zahuré mono da. Marizaha ma, te duré tinha:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tô ai'ra hã pisutu, watěme wei morĩ da, Izarazé na warom nhisi u. Tawamhã, watěme wei morĩ wa, te za da'ahâ na danho'reptuzé hã da te dasina 're waihu'u za'ra. Tane nherě, da'ahâ na danho'reptuzé hã da te dasina 're waihu'u za'ra mono õ di za. Danho'reptui'wa na da te dasina 're waihu'u za'ra mono da, te te pisutu nherě, niwapsi te za ai'ra hã dasiwi wě'õ ni, da'ahâ na. Tawamhã da te dasiwi wě'õ wamhã, dama waihu'u pese di za oto, danhimirosa'rata wasédé hã ai'ra ãma hã. Sib'ézé ĩ'wa pese na, da te 're danhihâri za'ra mono wamhã, dama 're rowě za'ra mono õ di za. Tane ai'ra hã da te dasiwi wě'õ wamhã, aipě'ězé ahâ di za. — Ãne te romhã ré Zezusihi na ma rowasu'u, Simi'ã hã.

Ãna na, pi'õ nhisi wasu'u

³⁶⁻³⁸ Tawamhã pi'õ hã te 're hâimana, Ãna na ĩsisi hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, pi'õ hã. ĩmama nhisi hã, Panuwé na ĩsisi hã. ĩhi'rata nhisi hã, Asé na ĩsisi hã. Ma tô oto si'ĩhi uptabi, Ãna hã. Sahuré 're simasisi zahuré mono ré, ma tô ãma tiwahub zahuré, 7 na. Tawamhã ĩmro, ma tô dârâ. Tiwi ĩdâ'ázém na hã ma tô oto ãma tiwahub ahâ, 84 na. Pi'õ hã te 're sãmra u'âsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb ãma, 'ri 'wawi wa'ra ãma. Rowa'a ré zama, te ãma 're wata, barana zama. Nimahã bâta na si, te sai ãna 're sãmra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're mreme mono da. Tawamhã Simi'ã hã Marizaha ma, te te rowasu'u ré, ma tô ĩtěme tiwisi za'ra, Ãna hã. Tawamhã ai'uté te te sabui wě te, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma te tiwata, sõpru wa. Tawamhã ma tô te te dama 're wasu'u, Danho'reptui'wa da hã, ai'uté hã. Danho'reptui'wa zô, 're ĩsimipari za'ra mono norĩ ma, ma tô te te 're rowasu'u za'ra. Ta norĩ hã te sô 're simipari za'ra, te te da'anho'reptu da, Zeruzarě ãma.

Nazaré u, apâ ĩnebzé wasu'u

³⁹ Zuzé norĩ hã zahadu te aimasisi, Zeruzarě ãma. Tame simasisi ré, ma tô ãma uwaimrami zahuré, uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã. Tawamhã te oto tineb zahuré apâ, tirob u. Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi u, te tineb zahuré apâ, Nazaré u. Tawamhã ma tô aimasisi zahuré apâ, tinhorõwa u.

⁴⁰ Tawamhã ma tô tiprédu, 'watébrémi hã. Hâiba nhiptete di oto. ĩsimiroti hã wě uptabi di duré. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're pawapto mono wa, wě uptabi di, ĩsimiroti hã.

Zezusi hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb ãma, ĩsãmrazé wasu'u

⁴¹ Wahup sidâpâsi, te Zezusihi mama norĩ hã dame 're neb zahuré Zeruzarě u, dato hã da te 're ĩmanharĩ za'ra mono zéb u hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, Ezitu hawi te te ĩdawaibuzém na ãma dasipo're pu'u za'ra da, Pascowa na dato nhisi hã. ⁴² Tawamhã 12 na Zezusihi ãma wahu wamhã, te duré ĩme timorĩ zahuré oto, datoi u hã. ⁴³ Tawamhã dasi'rã'õtõ pari, ĩmama norĩ hã ma tô dame tipusi zahuré, tirob u apâ neb zahuré da. Tazahã, Zezusi hã te zahadu nhamra, Zeruzarě ãma, timama norĩ za'u. ĩsa'u ĩsãmra zahuré zém na hã te te waihu'u zahuré õ di. ⁴⁴ Dame morĩ newa, te ĩmama norĩ hã dame tineb zahuré apâ, tirob u, te te ãma rosa'rata zahuré ãna. Bâta bâ, te dame tineb zahuré. Tawamhã te sô da'ab'madâ'â zahuré. ĩsisânawã norĩ, te te sô ab'madâ'â zahuré. ĩsiwadi norĩ zama, te duré sô ab'madâ'â zahuré. Tane nherě, ma tô sô amrami zahuré. ⁴⁵ Tawamhã, sô simrami zahuré wamhã, te apâ tineb zahuré, sô rĩti zahuré da.

⁴⁶ Tawamhã si'ubdatõ bådã ãma ne wapsi, ma tô sõpõtẽ zahuré, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhorõwa ãma dame sãmra ré. Zudezu norĩ ma, rowahutu'wa norĩ me, te dame nhamra. Tame te Zezusi hã da'awapa, roti na. Te duré roti na da'azadanha, roti hã te te tãma waihu'u pese za'ra da. ⁴⁷ Zezusi hã roti te te waihu'u pese wa, ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni, ìsimirowaihu'u na hã. ⁴⁸ Duré ìmama norĩ hã te te 'madã'ã zahuré wamhã, ma duré ãma titob'uzu zahuré. Tawamhã ìna te tãma tinha:

— Ì'ra, e tiha da, ma tô ãne hã wama ì'manha. Taré wa tô asô 're warĩtĩ, aimama me, wapẽ'ezé sina. — ãne te ìna hã tãma tinha.

⁴⁹ Tawamhã te asa tãma nharĩ zahuré:

— E marĩ da, ma tô ìzõ 're airĩtĩ aba mo. E ì'ãma rowaihu'u aba ãna, ìmama nhorõwa ãma ìnhamra na hã.

⁵⁰ Tane nherẽ, te te waihu'u zahuré õ di, te te ìnharĩzém na hã.

⁵¹ Tawamhã Zezusi te ìme timorĩ zahuré apã, Nazaré u. Tame timama norĩ mreme, te te 're wapari pese. Ìna hã ì'ra tãma ìsiwasu'uzéb zahuré na, te te 're rosa'rata u'âsi, tipẽ'ẽ na.

⁵² Tawamhã ma tô oto tiprédu, Zezusi hã. Ìsimiroti hã wẽ uptabi di. Wẽ na 're morĩ wa, ma tô wẽsã, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Ìsiré zudezu norĩ hã ma tô duré wẽsãmri za'ra.

3

Zuwã Batita te te dama ìrotizé wasu'u Mateusi 3.1-12; Marcusi 1.1-8; Zuwã 1.19-28

¹ Tawamhã 15 na ma tô ãma tiwahu, Tiberizuhu ãma, danhib'apito na 're hâimana mono ré, Roma ãma. Ìsadawa para, te Põsi'u Piratu hã te te dama 're roti, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma. Duré Erodĩ hã te te dama 're roti ìsadawa para, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma. Duré Erodĩhi no hã Piripi hã te te dama 're roti, ìsadawa para, Itureza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, duré Taraconiti na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma. Duré Risãniza hã te te dama 're roti, ìsadawa para, Abireni na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma. ² Duré Anasi hã, Caipasihĩ me, dama pire uptabi na te 're tineb zahuré, sasedoti na hã. Uburé 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa norĩ ma, pire zahuré di. ãne wamhã, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã timreme hã Zuwãhã ma tisõ, a'ubuni u 're sãmra mono ré. Zacariaha 'ra, Zuwã hã. Ìsadawa para te te dama 're roti mono da, ma tô timreme hã tãma tisõ. ³ Taha wa, Zuwã hã te oto datẽme 're mo, Zodã pa 'rata, 're ìsi'ubumroi mono norĩ u. Tawamhã, datẽme 're morĩ wamhã, ãne te te dama 're roti:

— Ma'ãpé, aiwasété wi aipizari za'ra wa'aba, 'Re ìhâimana u'âsi mono, marĩ 're ì'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono zé hã te te aima pari za'ra wa'aba da. Tawamhã ã dawabzuri hã wa za te aima 're ab'manharĩ 'wa. — ãne ma tô te te dama 're roti, Zuwã Batita hã.

⁴ ãne wamhã, ma tô sina uwaimra romhã ré, Iza'iza te te dama ìrowasu'uzé hã. ãne, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa, te te dama ìrowasu'uzém na rob'ui'éré hã: “Ni'wa hã te za te te dama 're rob'mahãrã, a'ubuni wi:

Bådãdi hã asiwi ropese aba, Wanhĩb'apito zõ.

Ìmana 'rãmi bådãdi hã sô sa'ra wa'aba, awa'awi da.

⁵ Sa'a wa'wa, rob'rehã hã te za asiwi ìsito wa'wa, aiwab da. Sa'a zama, te za asiwi ìhãpã 'wa. Bådãdi nhi'oto wamhã, ìmana 'rãmi te za asiwi ìhiri 'wa, awa'awi da. Roptãĩ wamhã, te za asiwi ìromhãpã 'wa, aiwab da.

⁶ Tawamhã, watẽme wei wisi wamhã, te za aihĩni sabu za'ra ni, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìpisudu hã, Danho'reptui'wa da. ãne te za ni'wa hã te te dama 're roti, a'ubuni wi.”

ãne romhã ré, ma tô ãma rob'ui'éré, Iza'iza hã.

⁷ Tawamhã da'ahâ na ma tô Zuwãhã u 're dasihutu, â dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ mono da. Tawamhã â dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ mono õ ré, te ãne te te dama 're anharĩ:

— A norĩ wa'wa hã wahi ne, te 're anomro aba mo. E 'wa simiroti zarina, te we ãtẽme ai'aba'rúi wa'wa bété, taré â dawabzuri hã 'manharĩ za'ra wa'aba wa, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimihãzé wi, asisõ'reptu za'ra wa'aba da bâ, aiwasédé hã rẽme za'ra wa'aba õ nherẽ. ⁸ Sena na aiwasédé hã ãrẽme za'ra wa'aba zém na, da te 're aiwaih'u za'ra wa'aba mono da, te za oto 're anomro wẽ wa'aba mo. Duré Abra'ãhã nhihudu wẽ te, asina 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono te te 're ã'aihã za'ra wa'aba mono õ na hã. 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ma, waih'u pese di, ã êtẽ norĩ ma, te te nharĩ da, tãma si'a'uwẽ za'ra da, Abra'ãhã nhihudu oto 're nomro mono da oto, ãne hã. ⁹ Hãtãra hã ma tô ni'wa hã sarõtõ oto, wede te te ãma sari nhihãri da. Uburé wede hã 're ãrãi pese za'ra mono õ hã te za te te ãma 're anhihãri. Tawamhã unhama u te za te te 're anhamra. — ãne te dama ãma simiré'é Zuwã hã, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimihãzém na hã.

¹⁰ Tawamhã ãsimirowasu'u hã da te 're wapari za'ra mono wamhã, te sadanharĩ za'ra ni, ãne:

— E marĩ, wa za 'manharĩ za'ra ni, ãwẽ hã, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono te te wama rob'manharĩ za'ra tõ da hã. — ãne te sadanharĩ za'ra ni.

¹¹ Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— Te za 're asipawaptob za'ra wa'aba mo. Ni'wa hã, ti'uza ãsõ'utu'u hã maparane wamhã, te za tihãiba amoi ma misi tisõ, uza õ wa. Duré ni'wa hã, tisa hã te za tihãiba amoi ma tisõ, sai õ wa. — ãne te tãma roti za'ra.

¹² Tawamhã danhib'apito ma, rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ hã ma ãtẽme aihutu, â dawabzuri te te tãma 'manharĩ za'ra da. Tawamhã ãtẽme sihutu wamhã, te siwi 'mahã:

— Rowahutu'wa, wa norĩ hã bété e marĩ, wa za 'manharĩ za'ra ni ãwẽ hã, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono te te wama rob'manharĩ za'ra tõ da hã. — ãne te sadanharĩ za'ra.

¹³ Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— ã'uwaibaba si, te za dawi 're ãwaptẽrẽ za'ra wa'aba mo, rob'uiprazé hã. ãma dawi 're pararé za'ra wa'aba mono õ di za. — ãne ma tô tãma waih'u za'ra, Zuwã hã.

¹⁴ Tawamhã da'wapéi'wa norĩ hã te duré siwi 'mahã:

— Wa norĩ hã bété, e marĩ, wa za 'manharĩ za'ra ni, ãwẽ hã, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono te te wama rob'manharĩ za'ra tõ da hã. — ãne te sadanharĩ za'ra.

Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— Asiptete na, rob'uiprazé hã dawi 're waibu za'ra wa'aba mono õ di za. Duré asadawa nhipese na, rob'uiprazé hã dawi 're waptẽrẽ za'ra wa'aba mono õ di za. Duré aipawa'ãbã 'wa hã 're ãwaibui aba mono na hã asima ãma 're rowẽ pese za'ra wa'aba mono. — ãne ma tô tãma waih'u za'ra, da'wapéi'wa norĩ ma.

¹⁵ Tawamhã, Zuwã hã ma tô te te dama 're rowasu'u, Danho'reptui'wa, za we ãmorĩ na hã. Tawamhã te dasima nharĩ za'ra ni, ãne:

— ãté wanho'reptui'wa da hã romhutu na, te za wei mo. ãté Zuwã hã, wanho'reptui'wa. — ãne te dasima nharĩ za'ra ni. ¹⁶ Tazahã, ãne ma tô dama tinha, Zuwã hã:

— Wa hã wa tô â na si â dawabzuri hã te aima 're 'manharĩ za'ra wa'wa. ãza'u si te za ãma ãpire uptabi hã wei wi. ãma pire wa, ãpara'uza wasisizé, te tãma wasihu waih'u õ di za. ãma ãpire hã wei morĩ wapsi, te za Tipẽ'ẽzani hã te te aima 're anhomri 'wa, unhama ro'o ne hã. ¹⁷ Wei morĩ wapsi, te za da'ãma aipo'o. Buru nho, da te 're upõrĩ za'ra mono parimhã, te za da te 're sa'wari za'ra, ãsa'warizéb 're. Tawamhã ãtomhã te za da te ãma ro'o za'ra. ãro hã sa'ëtẽ nherẽ, da te wĩrĩ waih'u õ di za. Tane, ãma ãpire hã wei morĩ wapsi, te za da'ãma aipo'o, tridu upõrĩ za'wari ne, ãtomhã za'wari ne. — ãne ma tô Zuwã Batita hã dama rowasu'u.

¹⁸ ãwasu'uwẽ na te te 're da'apo're pu'u, Zuwã Batita hã. Tawamhã marĩ na hã ãsimirowasu'u hã ahã di, 're danomro wẽ mono da, te te dama 're roti mono ré hã.

¹⁹ Tawamhã apito Erodihi ma, te duré tinha, wasété na 're morĩ wa. Tinoi mro, ma tô ti'â, Erodi hã. Īnoi mro nhisi hã, Ero diza na. Ma tô duré tiwasédé hã te te 're ab'manharĩ. Taha wa, te tâma tinha, Zuwã hã. ²⁰ Taha wa, Erodi hã ma tô Zuwã hã dama ti'ru, dazazéb 're, da te sêrê da. Āne wamhã, ma tô ĩsipai u tiwasédé hã 'manha, Erodi hã.

Ze zusi hã, â dawabzuri te te ĩ'manharĩzé wasu'u

Mateusi 3.13-17; Marcusi 1.9-11

²¹⁻²² Tawamhã dazazéb 're, zahadu da te sêrê õ ré, te â dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ, Zuwã hã. Te te dama ab'manharĩ parimhã, Ze zusihi ma zama, ma 'manha. Tawamhã Ze zusi hã te mre, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma. Mreme ré, hâiwa ma we si'ridawa, ĩsisi nho'õmoi baba. Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani hã ma we ĩtême wi, utu'u ne. Hâiwa hawi, te we tâma tinha, âne:

— A hã ĩ'ra. ĩma asawi uptabi di. Aima ĩto za'êtê uptabi di. — Āne te we tâma tinha, ĩmama hã.

Ze zusihi hi'rata norĩ wasu'u

Mateusi 1.1-17

²³ Ze zusi hã 30 na âma ĩwahub âma, ma tô romhuri na sãna'rata, Timama zadawa wasu'u na hã. Zuzéhé 'ra newa, ma tô ĩ'ra na, da te 're sisi za'ra. Zuzéhé poto'wa nhisi hã, Eri na ĩsisi hã. ²⁴ Erihi poto'wa nhisi hã, Matati na ĩsisi hã. Matatihi poto'wa nhisi hã, Réwi na ĩsisi hã. Réwihi poto'wa nhisi hã, Meti na ĩsisi hã. Metihi poto'wa nhisi hã, Zana'i na ĩsisi hã. Zana'ih i poto'wa nhisi hã, Zuzé na ĩsisi hã. ²⁵ Zuzéhé poto'wa nhisi hã, Matatiza na ĩsisi hã. Matatiza poto'wa nhisi hã, Amosi na ĩsisi hã. Amosihi poto'wa nhisi hã, Na'u na ĩsisi hã. Na'uhu poto'wa nhisi hã, Eziri na ĩsisi hã. Ezirihi poto'wa nhisi hã, Nada'i na ĩsisi hã. ²⁶ Nada'ih i poto'wa nhisi hã, Ma'ati na ĩsisi hã. Ma'atihi poto'wa nhisi hã, Matatiza na ĩsisi hã. Matatizaha poto'wa nhisi hã, Seme na ĩsisi hã. Semehê poto'wa nhisi hã, Zuzé na ĩsisi hã. Zuzéhé poto'wa nhisi hã, Zoda na ĩsisi hã. ²⁷ Zodaha poto'wa nhisi hã, Zuwãna na ĩsisi hã. Zuwãnahã poto'wa nhisi hã, Reza na ĩsisi hã. Rezaha poto'wa nhisi hã, Zorobabé na ĩsisi hã. Zorobabéhé poto'wa nhisi hã, Sarati'é na ĩsisi hã. Sarati'éhé poto'wa nhisi hã, Neri na ĩsisi hã. ²⁸ Nerihi poto'wa nhisi hã, Meti na ĩsisi hã. Metihi poto'wa nhisi hã, Adi na ĩsisi hã. Adih i poto'wa nhisi hã, Cosã na ĩsisi hã. Cosãhã poto'wa nhisi hã, Emadã na ĩsisi hã. Emadãhã poto'wa nhisi hã, Ere na ĩsisi hã. ²⁹ Erehe poto'wa nhisi hã, Zuzuwé na ĩsisi hã. Zuzuwéhé poto'wa nhisi hã, Eri'ézé na ĩsisi hã. Eri'ézéhé poto'wa nhisi hã, Zorĩ na ĩsisi hã. Zorĩhĩ poto'wa nhisi hã, Matati na ĩsisi hã. Matatihi poto'wa nhisi hã, Réwi na ĩsisi hã. ³⁰ Réwihi poto'wa nhisi hã, Simi'ã na ĩsisi hã. Simi'ãhã poto'wa nhisi hã, Zuda na ĩsisi hã. Zudaha poto'wa nhisi hã, Zuzé na ĩsisi hã. Zuzéhé poto'wa nhisi hã, Zona na ĩsisi hã. Zonahã poto'wa nhisi hã, Eri'atĩ na ĩsisi hã. ³¹ Eri'atĩhĩ poto'wa nhisi hã, Mereza na ĩsisi hã. Merezaha poto'wa nhisi hã, Mena na ĩsisi hã. Menahã poto'wa nhisi hã, Matata na ĩsisi hã. Matataha poto'wa nhisi hã, Natã na ĩsisi hã. Natãhã poto'wa nhisi hã, Dawi na ĩsisi hã. ³² Dawih i poto'wa nhisi hã, Zésé na ĩsisi hã. Zéséhé poto'wa nhisi hã, Obedi na ĩsisi hã. Obedih i poto'wa nhisi hã, Bu'azi na ĩsisi hã. Bu'azih i poto'wa nhisi hã, Sara na ĩsisi hã. Sarahã poto'wa nhisi hã, Nasõ na ĩsisi hã. ³³ Nasõhõ poto'wa nhisi hã, Aminadabe na ĩsisi hã. Aminadabehe poto'wa nhisi hã, Ademi na ĩsisi hã. Ademihĩ poto'wa nhisi hã, Arini na ĩsisi hã. Arinihi poto'wa nhisi hã, Esirõ na ĩsisi hã. Esirõhõ poto'wa nhisi hã, Perezĩ na ĩsisi hã. Perezih i poto'wa nhisi hã, Zuda na ĩsisi hã. ³⁴ Zudaha poto'wa nhisi hã, Zaco na ĩsisi hã. Zacoho poto'wa nhisi hã, Izati na ĩsisi hã. Izatih i poto'wa nhisi hã, Abra'ã na ĩsisi hã. Abra'ãhã poto'wa nhisi hã, Tera na ĩsisi hã. Teraha poto'wa nhisi hã, Na'o na ĩsisi hã. ³⁵ Na'oho poto'wa nhisi hã, Serudi na ĩsisi hã. Serudih i poto'wa nhisi hã, Rada'u na ĩsisi hã. Rada'uhu poto'wa nhisi hã, Peredi na ĩsisi hã. Peredih i poto'wa nhisi hã, Ébé na ĩsisi hã. Ébéhé poto'wa nhisi hã, Sera na ĩsisi hã. ³⁶ Seraha poto'wa nhisi hã, Ca'ina na ĩsisi hã. Ca'inahã poto'wa nhisi hã, Apasadi na ĩsisi hã. Apasadihi poto'wa nhisi hã, Sê na ĩsisi hã. Sêhê poto'wa nhisi hã, Nowé na ĩsisi hã. Nowéhé poto'wa nhisi hã, Rameti na ĩsisi hã.

³⁷ Rametihi potowa nhisi hã, Matuzarẽ na ãsisi hã. Matuzarẽhẽ potowa nhisi hã, Enoti na ãsisi hã. Enotihi potowa nhisi hã, Zareti na ãsisi hã. Zaretihi potowa nhisi hã, Marere na ãsisi hã. Marerehe potowa nhisi hã, Ca'ina na ãsisi hã. ³⁸ Ca'inahã potowa nhisi hã, Enosi na ãsisi hã. Enosihi potowa nhisi hã, Sete na ãsisi hã. Setehe potowa nhisi hã, Adã na ãsisi hã. Adãhã potowa hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono.

4

*Zezi hã a'ubuni wi hãimana ré, Wa'uburé te te ãpibuzé wasu'u
Mateusi 4.1-11; Marcusi 1.12-13*

¹ Tawamhã Zoda pa hawi, te oto mo Zezi hã, tirob u apã morĩ da. 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani ré, te 're mo. Taha si, te te 're wapari pese. Tawamhã ãpẽ'ẽzani hã te saprõ, a'ubuni u. ² A'ubuni wi hãimana ré hã, bãdã hã ahã na ma tô ãma ai'utõ, 40 na. Tame hãimana ré, ma tô ãtẽme wi Wa'uburé hã, te te nasi pibu da, ãsimiroti na te te saze da. Taha ré hã, sai ãna te tihãiba, Zezi hã. Taha wa, ma tô mra hã sãpata. ³ Tawamhã Wa'uburé hã te Zezihi ma tinha, ãne:

— Sena a hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ra wamhã, ma'ãpé ãtẽ ma nharĩ, ã'u'ãtẽ wapu na aima si'manharĩ da.

⁴ Tawamhã Zezi te asa tãma tinha:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme na rob'ui'éré hã, ãne: “Dasa na si 're danhiptete za'ra mono õ di za.” — ãne te Zezi hã tãma rowasu'u, Wa'uburé ma.

⁵ Tawamhã Wa'uburé hã te Zezi saprõ, sa'a nhisi u. Tawamhã sa'a nhisi sima'wara wamhã, ma tô Zezihi ma tinha, danhib'apito norĩ nhipti'ai mono bã, te te rob'madã'ã mono da. ⁶⁻⁷ Tawamhã te te rob'madã'ã mono pari, te duré tãma tinha, Zezihi ma:

— Uburé danhipti'a hã ma tô ãma sãmri ni, ãte da. Tawamhã te ãsima ãwẽzãb uwaibaba, wa za dama tisõ. Aihirãtitõ, te za ãnho're ãma aime, asib'apito na ããma aiwata da. Tawamhã wa za aima tisõ danhipti'ai mono bã, ate da. Tawamhã danhipai u, dama aipire di za. Duré asibrob ahã uptabi di za. — ãne te Zezihi ma tinha.

⁸ Taha wa, te Zezi hã asa tãma tinha:

— Mare di. 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa, ma tô ãne rob'ui'éré, ãbaihã na hã: “Uburé Danhib'apito uptabi ãma si, te za 're aiwata za'ra wa'aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma si. Taha ma si, te za 're ãromhuri za'ra wa'aba mo, Asib'apito za'ra wa'aba ma si.” ãne ãmreme na rob'ui'éré hã. — ãne te Zezi hã tãma rob'rãzarõtõ.

⁹⁻¹¹ Tawamhã Wa'uburé hã ma tô Zezi hã saprõ Zeruzarẽ u, te te duré pibu da. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zãb u, te saprõ, 'ri nhisi u sab da hãimo, 'ri 'rãihã uptabi nhisi. Tawamhã Zezihi ma, te tinha:

— Sena a hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ra wamhã, ma'ãpé ã hawi atobro, ti'ai u. 'Re ãhãimana u'ãsi mono, te za, u, hãiwa hawi we atẽme satõrĩ za'ra, te te ai'madã'ã za'ra da, tãma ãromhuri'wa norĩ hã. Tinhãb'rata na te za, u, siwi asapa, ãne hã te te ai'u'a õ'umnhasite, aipara wi. ãne 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa nhimirob'ui'éré, ãbaihã na hã. — ãne ma tô Zezihi ma sadawa 'rãzarõtõ, wa'rui'wa hã.

¹² Tawamhã Zezi te asa tãma tinha:

— Mare di. “Asib'apito za'ra wa'wa hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, marĩ hã te te aima 're pisutu za'ra wa'aba mono õ nherẽ, 're pibu za'ra wa'aba mono õ di za, ta hã te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono zõ.” ãne ãmreme na rob'ui'éré hã. — ãne te Zezi hã duré tãma rob'rãzarõtõ.

¹³ Tawamhã Wa'uburé hã taré te te Zezi hã pibui mono pari, te oto ãsiti mo, ãsimiroti na te te sazei õ wa, a'ã sadawa utu da.

*Zezi hã, tinhimirohuri na te te ããna'ratazé wasu'u, Darireza ãma
Mateusi 4.12-17; Marcusi 1.14-15*

¹⁴ Tawamhã apâ te mo Darireza u, Zezusi hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono pẽ'êzani ré, te 're mo. Ìré 're morĩ wa, te waihu'u pese na 're mo. Tawamhã ma tô ìwasu'u hã wapari za'ra ni, Darireza ãma daro mono bâ. ¹⁵ Zezusi hã te te dama 're rowahutu, zudezu norĩ te, rowahutuzé mono bâ. Tawamhã da te 're wapari za'ra mono wamhã, te ãma 're dawata za'ra, ìsimirowasu'u hã wẽ uptabi wa.

Zezusi ìprédubzéb ãma, da te dasiwi ìwẽ'ôzé wasu'u

Mateusi 13.53-58; Marcusi 6.1-6

¹⁶ Tawamhã Nazaré u te mo Zezusi hã, tiprédubzéb u. Sabadu sidâpâsi dame 're zasi mono wa, ma duré dame ãzé, zudezu norĩ te, rowahutuzéb u, romhuri zahârizém na hã. Tawamhã rowahutuzéb ãma sãmra wamhã, ma wahudu. Hâiwi te za, 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme ui'ééré hã te te dama sôré da. ¹⁷ Tawamhã ma tô tâma sômri ni, Iza'izaha nhimi'ui'ééré hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa, Iza'iza hã. Tawamhã ma tô oto sima sôzi, ìbailhã hã. Te te sôzi wamhã, ma tô tisã, da te ãma ìrob'ui'ééré hã, ãne:

¹⁸ “Re ìhâimana u'âsi mono, ma tô ìma tisô, Tipẽ'êzani hã. Ta hã ma tô ìpisutu, ìwasu'uwẽ na, ìsibrob'ô norĩ hã te 're apo're pu'u mono da. Ma tô we ìzatô, dama romhuri'wa da, da te ìwaibu za'ra norĩ hã te 're apawapto mono da, apâ oto 're nomro mono da, robze u'âsi. Duré ìtob'a hã te 're ato pese mono da, ma tô we ìzatô, datômo wẽ na apâ oto 're danomro mono da, robze na. Duré ma tô we ìzatô, da te tâma 're ì'manharĩ wasété za'ra mono zém hawi, te 're da'awaibui mono da.

¹⁹ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te sima ìropisutuzé hã ma tô ìwa waptãrã, tinhib'a'uwẽ hã te te 're ì'anho'reptui mono zéb da hã. Taha wasu'u na te 're da'apo're pu'u mono da, ma tô wẽ ìzatô.”

Ãne ma tô Iza'izaha nhimi'ui'ééré hã dama sôré, Zezusi hã.

²⁰ Tawamhã te te sôré pari, ma tô apâ sito, ìbailhã hã. Tawamhã apâ ma tô tâma tisô, dapawapto'wai ma. Tawamhã ma tô nhamra, te te dama rowasu'u da. Uburé rowahutuzéb ãma ìsi'ubumro norĩ hã tâma rĩtĩ si'ẽ za'ra ãna, ma tô Zezusi hã siwi 'madã'ã pese. ²¹ Taha wa, ma tô Zezusi hã tâma nharĩ za'ra, ãne:

— Wa tô aima sôré za'ra wa'wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme ui'ééré hã. ìwasu'u hã ma tô ìwapari za'ra wa'wa. ãhãna ìwapari za'ra wa'aba ré, ma tô oto we ãma uwaimra, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. — ãne Zezusi ma tô tâma rowasu'u za'ra.

²² Tawamhã ìsimirowasu'u hã wẽ wa, aihĩni te ãma tawata za'ra ni. Mreme wẽ uptabi wa, ma ãma tatob'uzu za'ra ni. Tazahã, te dasima nharĩ za'ra ni, ãne:

— E niha ô hã simirowasu'u waihu'u pese di, Zuzéhé 'ra nherẽ. — ãne te dasima nharĩ za'ra ni.

²³ Tawamhã Zezusi te dama tinha:

— Até da te dasima ìnharĩ za'ra zém na, te za ìma ìnharĩ za'ra wa'wa, ãne: “Wawede'wa, ma'ãpé 'rãwi asipese.” Até te za duré ìma ìnharĩ za'ra wa'wa, ãne: “Ma'ãpé, ãneb zama 're wa'apawapto mono, aiwaihu'u pese na, Capana'u ãma 're ìda'apawapto mono ne. Aiwasu'u hã wa tô wapari za'ra ni.” Até, ãne te za ìma ìnharĩ za'ra wa'wa. — ãne te Zezusi tâma nharĩ za'ra.

²⁴ Te duré tâma nharĩ za'ra, ãne:

— 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ zô, 're datob'uzu za'ra mono ô di, ìsipti'ai ãma wa. Mare di. Sô 're datob'uzu za'ra mono ô di za. ²⁵⁻²⁶ ìwapari pese za'ra wa'aba. Wahi'rada Eriasi hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, te 're mo. Tawamhã ti'ai ãma 're morĩ ré hã, tã ãna hã ma tô da'ãma tiwahu, si'ubdatô. Tã ò wa, mra hã te da te 're sêpata za'ra. Tawamhã ìmrotô ahã nherẽ, Izarazé na darom nhisi ãma, ma tô darob amoi u satô, zudezu'ô u, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Sido na danhipti'a nho'ômo nhisi u, ma tô pi'ô mrotô u satô, Sarepata na 'ri nho'ômo nhisi u. ²⁷ Duré wahi'rada Eriazu hã 're morĩ ré hã, da'ahã na te 're danomro, ì'wa're ré hã, Izarazé na darom nhisi 'remhã. Tane nherẽ, aibã misi, ma tô pese, Na'ama na ìsisi hã, Siriza na 're ìhâimana mono hã zudezu'ô hã. — ãne, Zezusi ma tô tâma rob'rãzarôto za'ra.

²⁸ Taha wa, ĩsimirowasu'u hã te te wapari za'ra wamhã, ma tô sada tazahi za'ra ni, rowahutuzéb ãma ĩsi'ubumro norĩ hã. ²⁹ Tawamhã ma tô sô tiwahutu za'ra, rob u te te siwi wazere da. Ma tô te te ãma robâdâ za'ra, 'ri nho'õmo nhiti. Sa'a na, ma tô ãma siwi sai'u, sa'a nhisi hawi, ĩ'rã sipra u te te siwi me da. ³⁰ Tazahã, ma tô dawa'wai baba ro'razã. Dahawi te oto mo.

Zezi hã aibã ma, wa'uburé te te ĩsatõrĩzé wasu'u
Marcusi 1.21-28

³¹ Tawamhã Capana'u na 'ri nho'õmo nhisi u, te mo Zezi hã. Darireza ãma, Capana'u hã. Tame sabadu na te dama rowahutu, zudezu norĩ te, rowahutuzéb ãma. ³² Tawamhã mreme pire na te te dama rowasu'u wamhã, ma ãma tatob'uzu za'ra ni. ³³ Tame te aibã hã dame nhamra, zudezu norĩ te, rowahutuzéb ãma, wa'uburé ré 're ĩmorĩ hã. Tawamhã aibã hã te sa'ětē 'mahã, ãne:

³⁴ — Zezi, Nazaré nhihudu, e marĩ zô, te we aimo. E wa'uprosi da, te we aimo. A hã ĩma aiwaihu'u pese di, 'Re ĩhãimana u'âsi mono we te te asatõrĩ na hã. Aiwē uptabi di, a hã. — ãne te 'mahã.

³⁵ Taha wa, ma tô Zezi hã wa'uburé ma tinha, ãne:

— Tô'ã, we ĩma nharĩ tō. Mo oto aiwatobro, aibã hawi. — ãne ma tô tãma rob'ru, wa'uburé ma. Tawamhã sisa'u ma tô aibã hã time ti'ai u, danho'a. Taha pari, ma aibã hawi watobro. Te te u'a õ di. ³⁶ Tawamhã, da te 'madâ'ã za'ra wamhã, ma ãma tatob'uzu za'ra ni, uburé. Taha wa, te ãne dasima nharĩ za'ra ni:

— Ô hã mreme pire di. Waihu'u pese di. Dahawi si'aba'rê da, te za tãma rob'ru za'ra. Tawamhã te za dahawi ai'aba'rê. — ãne te dasima nharĩ za'ra ni.

³⁷ Taha wa, Zezihi wasu'u hã wa'uburé te te dama ĩsãmra na, ma tô ĩwasu'u hã ropé, daro mono bâ.

Zezi hã, da'ahã na te te 're ĩda'apese mono zé wasu'u
Mateusi 8.14-17; Marcusi 1.29-39

³⁸ Tawamhã ma tô watobro rowahutuzém hawi, Zezi hã. Simahã nhorõwa u, te oto mo. Tame Simahã maprebaba sipi'õ hã, hãzé ré te nomro, wa'ro za'ětē na. Taha wa, ma tô Zezihi ma wasu'u za'ra ni. ³⁹ Taha wa, ĩsimiwaptã u te ĩtēme mo. ĩ'rata te za. Tawamhã ĩwa'ro ma, te tinha, wahã da. Taha wa, ma tô tiwahã. Awa'awi ma tô wahudu. Wahutu wamhã, ma tô tãma api za'ra, saihuri da.

⁴⁰ Tawamhã bâdã sébrézéb u, ma tô we ĩtēme ãwisi za'ra ni Zezihi u, ĩsiwadi norĩ hã, ĩhãzé sipu'u norĩ hã. Tawamhã tinhib'rada, ma tô te te da'ãma aza'ra, misi si. Taha wa, ma tô tazéptã'ã za'ra ni. ⁴¹ Duré wa'uburé hã ma tô dahawi wairé. Da'ahã na, ĩré 're ĩdanomro mono norĩ hawi, ma tô wairé, wa'uburé norĩ hã. Tawamhã dahawi wairébé sina, te ãne 'mahãrã za'ra:

— A hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'ra. — ãne te wa'uburé norĩ hã 'mahãrã za'ra. Zezi hã, Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩpisutu na te te waihu'u za'ra wa, ma tô Zezi hã ĩmreme hã tiwi sisisi za'ra sa'ětē, ari'iwĩ dahawi wairébé da.

⁴² Tawamhã awē ma tô watobro, 'ri nho'õmo hawi, a'ubuni u morĩ da, Zezi hã. Taha wa, ma tô sô danhopré. Da te sôpētē za'ra wamhã, ma tô ãma ropti za'ra ni, nimomo danhiti morĩ tō da. ⁴³ Taha wa, te Zezi hã asa tãma nharĩ za'ra:

— 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã danhib'apito uptabi hã, te te dapawapto waihu'u pese di. Ta hã ma tô we ĩzatõ, ĩwasu'uwē na te 're da'apo're pu'u mono da, daza'rui mono bâ. Taha wa, a norĩ wa'aba si te 're aipo're pu'u za'ra wa'aba mono õ di za, ĩwasu'uwē na hã. Uburé wa za ĩwasu'uwē na te 're da'apo're pu'u. — ãne te tãma siwasu'u za'ra, Zezi hã.

⁴⁴ Taha wa, te datēme 're mo, zudezu norĩ te, rowahutuzé mono bâ, ĩwasu'uwē na te te 're da'apo're pu'u mono da, daro mono bâ.

5

*Tepe ahâ wasu'u**Mateusi 4.18-22; Marcusi 1.16-20*

¹Tawamhã Zezusi hã te nhamra, ãsõ'u zaihã na. Zenezaré na ãsõ'u nhisi ãma te nhamra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te dama sadawa wasu'u da. Da'ahã uptabi na ma tô ãtẽme dasito, da te wapari za'ra da. ²Tawamhã uba're maparane ma tô sabu zahuré. ãsõ'u zaihã na, te da'wa. Tepe na romhuri'wa norĩ hã ma tô ãwana wairé. Abazipara, te oto upsõ za'ra. ³Tawamhã Zezusi ma tô ãzé, uba're wa, Simahã te 're. Tawamhã, uba're wa, sébré wamhã, te Simahã ma tinha, syry na te te ãré sa'ré da, supara'ré nhiti. Tawamhã uba're wa, te oto nhamra, te te dama rowasu'u da.

⁴Tawamhã, te te dama rowasu'u pari wamhã, te Simahã ma tinha, ãne:

— Uba're hã asiré sari, â 'rehã u, abazipara hã asiré norĩ me, tepe zõ sãmra aba da. —

Ãne te Simahã ma tinha.

⁵Taha wa, ma tô Sima hã asa tãma siwasu'u, ãne:

— Mara bâre, wa tô wei wa te sô sãmra. Tane nherẽ, wa te 'mai'ãri za'ra õ di. Tepe õ di.

Tane nherẽ, ã'ruzéb zarina wa za sô sãmra ni. — Ãne te Zezusihi ma tinha asa. Tawamhã te oto sô sari za'ra, â wa'wa u.

⁶Taha wa, abazipara, ma tô â wa'wa u sô sãmra. Tawamhã tebe hã ahã na ma tô waibu za'ra, abazipara na. Taha wa, te aré te te sina sinarĩ, abazipara hã. ⁷Tawamhã tisiré tepe mrami'wa norĩ zõ ma tô pahamrimi zahuré, uba're ãhãiba amo hã te te ãtẽme sari zahuré da, te te ãma pawaptob za'ra da. Taha wa, te ãtẽme sari zahuré. Tawamhã uba're wa, ma tô sãmra za'ra, aibã norĩ hã. Tebe hã uba're si'uiwa na hã 'masisi zahuré di. Tebe hã ahã uptabi wa, te aré sina 'mazasi zahuré, uba're hã. ⁸⁻¹⁰Tebe ahã na te te awaibui wamhã, ma tô ãma titob'uzu za'ra. Ti'adu norĩ zama, ma tô ãma titob'uzu zahuré, Zuwãhã me. Ta norĩ hã Zebedehe 'ra zahuré. ãsiré tepe na, te te 're romhuri zahuré, Simahã siré. Tawamhã hi'rãtitõ, ma aime Zezusihi papara, Sima Pedru hã, tebe ahã na te te 'madã'ã wamhã. Ãne te Zezusihi ma tinha:

— ã'rata asãmra õ di za. Te za oto aimo, ãnhiti. Wa hã ãwasétére di. — Ãne te Zezusihi ma siwasu'u. Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— Asina aipahi õ di za. Tepe na 're ãromhuri mono ne, te za oto ãma 're ãda'awaibui wẽ mo. — Ãne te Zezusi hã Simahã ma tinha.

¹¹Tawamhã uba're, ma tô sani za'ra, rob'ré u. Uburé ma tô marĩ hã rẽme za'ra, tinhimiromhuri za'ra zé hã, Zezusihi siré oto 're nomro mono da.

*Aibã ã'wa're ré hã, Zezusi te te ãpesezé wasu'u**Mateusi 8.1-4; Marcusi 1.40-45*

¹²Tawamhã Zezusi hã te nhamra, 'ri nho'õmo ãma. Tame te aibã hã 're sãmra, ã'wa're ré hã. Uburé ãhãiba na, ã'wa're hã. Tawamhã Zezusi te te sõpõtẽ wamhã, hi'rãtitõ ma aime, Zezusihi papara. Ti'ai u, ma tô ti'ubu na ropto. Tawamhã Zezusihi ma, te tinha, ãne:

— Apito, ãma aiwahu'u pese di, asimipese waihu'u pese na hã. Taha wa, te za ãpe, asima ãwẽ wamhã. — Ãne te tãma tinha.

¹³Tawamhã tinhib'rada hã ma tô wahutu Zezusi hã, te te ãma upi da. Te te upi wamhã, te tãma tinha:

— Wa tô ãsima aiwẽ, te aipese da. Tãibã za oto aihãzé hã. — Ãne te tãma tinha.

Tawamhã awa'awi ma ã'wa're hã tãma apa. ¹⁴Tawamhã Zezusi ma tô sina sadawa uwati, te te dama sina wasu'u tõ da. Te tãma tinha, ãne:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wai u, te za aimo, aihãiba wẽ zõ te te aihãiba 'madã'ã da. Taha parip si, te za tãma asõpru, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, Mozésihi nhimiroti zarina, dama aipibu pese zéb da, aipesezém na hã. — Ãne te tãma tinha, Zezusi hã.

¹⁵Tane nherẽ, ma tô Zezusihi wasu'u hã wapari za'ra ni, daro mono bâ. Taha wa, ma tô da'ahã na ãtẽme 're dasihutu, da te 're wapari za'ra mono da. Duré te te 're da'apese

mono da, ma tô itême 're dasihutu. ¹⁶ Tane nherê, Zezusi hã ma tô dawu 're ne, a'ubuni u, 're mre me mono da, Timama ma.

*Aibã ãhi'ré hã, Zezusi te te ipesezé wasu'u
Mateusi 9.1-8; Marcusi 2.1-12*

¹⁷ Tawamhã apã datême wisi wamhã, te nimahã bãtã na dama rowasu'u, Zezusi hã. Te te dama rowasu'u ré, te ãrata ai'ubumro, parisezu norã hã. Rowahutu'wa norã me, te ãrata ai'ubumro, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norã hã. Ta norã hã ma tô itême sito Darireza hawi, duré Zudeza hawi, duré Zeruzarê hawi. Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono tiwaihu'u pe hã, te te tãma ãsõmri na, ma tô da'apese, Zezusi hã. ¹⁸ Tawamhã aibã norã hã, ãhi'ré hã ma tô siwi ti'ã, ãsimiwaptã wa. Ma tô sima wê za'ra, 'ri para u te te siwi 'mazébré da, Zezusihi nho're te te siwi hiri da. ¹⁹ Tazahã da'ahã wamhã, te te siwi 'mazébré waihu'u õ di. Tawamhã 'ri nhisi hawi, ma tô tãma 'ri 're pu'u za'ra, te te siwi 'mazébré da. Tawamhã dawa'wa ma tô siwi tihi, Zezusihi nho're, ãsa'warizéb ré. ²⁰ Zezusi hã simiwaihu'u pese wa, ma tô ãma saze za'ra. Taha wa, ma tô siwi ti'ã, te te pese da. Zezusi ma tô sina waihu'u siro, te te ãma ãsaze za'ra na. Taha wa, te ãhi'ré ma tinha, ãne:

— ãsiwadi, aiwasédé hã 're ã'ab'manharã wasété mono zé hã te ai'ãma 're ab'madã'ã mono õ di za oto. — ãne te ãhi'ré ma tinha, ãne:

²¹ Tawamhã rowahutu'wa norã hã te parisezu norã me tãma nharã za'ra, tipê'ê na:

— E niha ma tô bété õ hã tãma tinha, ãmorã'õ ma. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, wê õ di, aibã ma, te te ãnharizé hã. Dawasédé hã da te 're ã'manharã wasété za'ra mono zé hã, ni'wa hã te te dama 're aparã waihu'u mono õ di. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma si, waihu'u pese di, dawasédé hã te te dama 're ã'aparã mono da hã. — ãne te Zezusihi ma nharã za'ra, tipê'ê na.

²² Tawamhã Zezusi ma tô sina waihu'u za'ra, ãsimirosa'rata za'ra hã. Taha wa, te tãma nharã za'ra:

— E marã da, te ãne ã'ãma ãrosa'rata za'ra wa'wa. ²³⁻²⁴ Wa hã dawasédé hã te dama 're ã'aparã waihu'u pese mono na, e niha te za ãwaihu'u za'ra wa'wa, sena na ãwaihu'u za'ra wa'aba da hã. Aibã ma, wa tô tinha, ãne: “Aiwásédé hã 're ã'ab'manharã wasété mono zé hã, te ai'ãma 're ab'madã'ã mono õ di za oto.” ãne hã ãmreme si wamhã, aima pibu prã za'ra wa'aba di tô. ã hã ãmorã'õ hã wahutu da, duré oto morã da, te tãma nharã wapsi, te za ãwaihu'u za'ra wa'wa, ãwaihu'u pese na sena na ãwaihu'u za'ra wa'aba da oto. Ti'ã ãma dasiré ipodo hã ãma waihu'u pese di, dawasédé te dama 're ã'aparã mono da hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa para. ãne na asiwi ãwaihu'u za'ra wa'aba da, wa za ãhi'ré ma tinha, wahutu da.

Tawamhã ãhi'ré ma, te oto tinha:

— Ma'ãpé, aiwahutu. Asa'warizé hã ãri, asõrõwa u aimorã da oto. — ãne te aibã ma tinha.

²⁵ Tawamhã awa'awi ma tô aibã hã wahudu, danho'a. Tiza'warizé, ma tô siré ti'ã. Tinhorõwa u, te oto mo. Morã sina, te ãma tiwata, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma.

²⁶ Tawamhã uburé ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma, te tawata za'ra ni. ãne te dasima nharã za'ra ni:

— Aibã te te ipesezé hã, wê uptabi di. ãhãna, wa tô wasiwi 'madã'ã za'ra ni. — ãne te dasima nharã za'ra ni.

*Réwihã wasu'u
Mateusi 9.9-13; Marcusi 2.13-17*

²⁷ Tawamhã rob u, ma tô watobro, Zezusi hã. Watobro wamhã, ma aibã hã 'madã, danhib'apito ma, dawu rob'ui'prazé ubumroi'wa hã, Réwi na ãsisi hã. ãsimiromhurizéb ãma sãmra ré, ma tô 'madã. Tame te da te tãma 're sõmri za'ra rob'ui'prazé hã, ã'ubumrozéb ãma, danhib'apito nhimiwada'uri zarina. Tawamhã Zezusi hã ma tô ãne 'mahã:

— We aimorã, ãsiré 're aimorã da oto.

²⁸ Tawamhã ma wahudu. Tinhimiromhurizé, ma tô tirê, Zezusihi siré 're morĩ da oto. ²⁹ Tawamhã Zezusi te te sawi da, ma tô tinhorõwa ãma dasa hã dama 'manha, sa'ëtê na. Zezusihi siré, te za dasa hã huri ni. Taha wa, rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ hã te ĩ'rata ai'ubumro, ĩsiré saihuri da, da'ahã na. Ni'wam norĩ zama, te ĩsiré tisa tihu. ³⁰ Tawamhã saihuri da, si'ubumroi ré, ma tô 'madâ'â za'ra parisezu norĩ hã, rowahutu'wa norĩ me. Taha wa, te ãne tâma nharĩ za'ra, Zezusihi siré 're ĩnomro mono norĩ ma:

— E niha bâ, te bété dawazari asaihuri 'wa, rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ siré, dawasété na 're ĩdanomro mono norĩ siré zama. — ãne te tâma nharĩ za'ra.

³¹ Taha wa, te Zezusi hã tâma nharĩ za'ra, ãne:

— Hâzé ãna 're ĩnomro mono norĩ zô, dawede'wa hã 're siwasutu za'ra mono õ di, te te 're wede za'ra mono da. Ĩhâzé ré norĩ zô si te za 're siwasutu za'ra, te te 're pese za'ra mono da. ³² Tane duré wa hã, dawê na 're ĩdanomro mono norĩ zô, ĩsitême 're ĩhârâ mono da, we ĩmorĩ õ di. Dawasété na 're ĩdanomro mono norĩ zô si, 're ĩhârâ mono da, wa wei mo, dawasédé hã da te 're rême pese za'ra mono da, 're danomro wê mono da oto. — ãne ma tô Zezusi hã tâma waihu'u za'ra.

³³ Tawamhã ni'wam norĩ hã te Zezusihi ma nharĩ za'ra, ãne:

— Zuwã Batitaha siré 're ĩnomro mono norĩ hã nimahã bâtâ na si, te sai ãna 're si'ubumro, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te te 're romhuri za'ra mono da, parisezu norĩ zadawa 'madâ'â pese 'wa norĩ zama. ãnei õ di, asiré 're ĩnomro mono norĩ hã. Te 're saihuri u'âsi, asiré. Te duré asiré te te 're âhuri. ãne te Zezusihi ma nharĩ za'ra.

³⁴ Taha wa, te Zezusi hã asa tâma nharĩ za'ra:

— Aibã hã ĩmrozéb u, sô ĩhârâ za'ra norĩ hã sihutu wamhã, e te za dasa hã tiwi sawi za'ra ni, saihuri ãna si'ubumro da, ta norĩ hã. Mare di. Aibã ĩmro da hã, ĩ'rata sãmra za'ra ré, te za tô ĩsiré tisa tihu, to sina. ³⁵ Niwapsi te za bâdã hã ĩwa waptârã, aibã ĩmro da hã ĩsiwadi norĩ wa'wa hawi, da te tiwi ĩ'âri za'ra zéb da hã. Tawapsi te za tô sai ãna 're si'ubumro, robzei ãna. — ãne ma tô Zezusi hã tâma rowasu'u za'ra. ãne sô'awib õ nherê, te te si'ãma ĩsimiré'ézé hã.

³⁶ Tawamhã te duré ãma romnhimiré'é, ãne:

— Zazahã ĩhâiwê hã e te za sizâri ni, ĩhâ'ratare hã da te ãma hâiwa'aba da. Mare di. ãne wamhã, te za aiwamna, ĩhâiwê hã. Duré ĩhâtém na da te hâiwa'aba wamhã, aiwab õ di, ĩhã hã. Hâiwê hã õ di. ³⁷ Duré e romhã 'manharĩ 'rata 're, te za uwa 'rã wa'u ĩsé hã da te 're sé, wa'ui ware õ ré. Mare di. Wa'ui ware õ ré, da te 're séme mono wamhã, oto wa'ui ware wamhã, te za romhã 'manharĩ 'ratare hã sina wazu. Tawamhã uwa 'rã wa'u ĩsé hã te za asa'wa. Romhã 'manharĩ hã te za duré hâihaiwamna. ³⁸ ĩtép si'uiwa na si, te za da te 're sé, rob'rã wa'u zé té hã. — ãne te Zezusi hã tâma rowasu'u za'ra. ³⁹ Te duré tâma ãma simiré'é za'ra:

— Uwa 'rã wa'u ĩsé ĩ'ratare hã da te 're âhuri mono pari, e te za da te dasima 're wê za'ra, uwa 'rã wa'u zé ĩté hã. Mare di. Áté ĩté hã da te dasima 're wê za'ra mono õ di za. Te za dasima da te 're nharĩ za'ra: “ĩwa'u 'ratare si, wê uptabi di.” ãne te za dasima da te 're nharĩ za'ra. — ãne te Zezusi hã tâma ãma simiré'é za'ra, sô'awib õ nherê.

6

Sabadu na, Zezusihi nhimirotizé wasu'u Mateusi 12.1-8; Marcusi 2.23-28

¹ Tawamhã sabadu na, Zezusi norĩ hã ma tô ro'rahâri za'ra, amnho wa'wai baba, zudezu norĩ te, romhuri zahârizém na. Tawamhã tridu 'rã ne hã ma tô te te sima 'rãnhinarĩ, tinhib'rata na te te sima tomhâiwazu za'ra da, te te huri mono da, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã. ² Tawamhã parisezu norĩ hã te tâma nharĩ za'ra:

— Wahi'rada Mozési hã ma tô wama roti, sabadu na, wa te 're romhuri za'ra mono tô da. E marĩ da, te bété ĩromhuri za'ra wa'wa, ãne te te wama roti õ nherê. — ãne te tâma nharĩ za'ra.

³ Tawamhã Zezusi te asa tâma nharĩ za'ra, ãne:

— E apito Dawihi wasu'u na rob'ui'ére hã 're sôré za'ra wa'aba mono ã bâ, te te ĩrob'manharizém na hã, tisiré norĩ me. ⁴ Mra te te simroi wamhã, ma tô ázé 'ri para u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma 're ĩdawata za'ra mono zéb u. Tawamhã sébré wamhã, ma tô 'ma'rê ĩ'u'êne hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, aré da te ĩsa'ra za'ra hã. Duré tisiré norĩ ma, ma tô tâma a za'ra. 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tô aré pisutu, da'âma romhuri'wa norĩ si, ĩ'u'êne hã te te 're ĩhuri mono da hã, sasedoti norĩ si. Tane nherê, ma tô 'ma'rêne za'ra, Dawi norĩ hã. — Āne Zezusi hã ma tô parisezu norĩ ma Dawihi wasu'u hã 'rãzarõtõ za'ra.

⁵ Te duré tâma nharĩ za'ra:

— Wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisudu, dasiré ĩpoto da, ti'ai âma. Taha wa, dama ĩpire di, sabadu na roti hã te dama 're ĩ'apisutu mono zéb da hã. — Āne ma tô tâma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

*Aibã ĩsimizu'rã're hã, Zezusi te te ĩpesezé wasu'u
Mateusi 12.9-14; Marcusi 3.1-6*

⁶ Tawamhã sabadu ĩhâiba amo na, ma tô duré ázé zudezu norĩ te, rowahutuzéb u, Zezusi hã. Tame te duré aibã hã dame nhamra, ĩsimire niwĩ ĩsimizu'rã're hã. ⁷ Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ hã ma tô siwi 'madã Zezusi hã, sabadu na te te pese zô, romhuri zahârizém na hã. Parisezu norĩ me, te simiza'rese sina 'madã'ã za'ra. Mozésihi nhimiroti te te 'madã'ã õ wa, te te siwi wê'õ da, te 'madã'ã pese za'ra. ⁸ Tawamhã Zezusi ma tô sina waihu'u za'ra, ĩsimirosa'rata za'ra hã. Tawamhã aibã ma, te tinha:

— Aiwahutu, dawa'wa asab da. — Āne te tâma tinha. Tawamhã aibã ma tô wahudu. Hãwi te za. ⁹ Tawamhã Zezusi ma tô âma sadanharĩ za'ra, âne:

— Wa za asadhanarĩ za'ra wa'wa. E niha 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã, sabadu na hã, romhuri zahârizé bâtã na roti hã. E ma hã ĩwê, wa te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb da hã sabadu na hã. E ma hã ĩwê'õ. E wa te âma 're dapawaptob za'ra mono õ di za. E wa te âma 're danho'reptu za'ra mono õ di za. E niwamhã wa za taré wa te 're da'madã'ã za'ra, 're dadã'ã za'ra mono da. — Āne te Zezusi hã sadanharĩ za'ra.

¹⁰ Tawamhã Zezusi te ab'madã, te te siwi ĩ'uirĩ za'ra norĩ hã. Tawamhã ĩsimizu'rã're ma, te tinha:

— Ma'ápé, asimizu wahutu. — Tawamhã ma tô tinhimizu wahutu, aibã hã. Tawamhã awa'awi ma tô tinhimizu pese. ¹¹ Tawamhã rowahutu'wa norĩ hã ma tô sada tizahi za'ra, Zezusihi zada. Tawamhã te sima rosa'rata za'ra, marĩ hã te te tâma 'manharĩ za'ra da.

*Zezusi hã aibã 12 na te te ĩpisutu za'ra zé wasu'u, tizadawa wasu'u'wa da
Mateusi 10.1-4; Marcusi 3.13-19*

¹² Tawamhã êtê 'rãihã na ma tô Zezusi hã sai'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, mreme da. Tawamhã mara bâ te tâma mre. ¹³ Taha wa, awê wi ma tô sô tihârã za'ra, tizazei'wa norĩ zô. Tawamhã ĩtême sihutu wamhã, ma tô pisutu za'ra, 12 na ĩhâiba za'ra hã ĩsiré 're nomro mono da. Ma tô oto sisi za'ra, tizadawa wasu'u'wa na. ¹⁴ Ta norĩ nhisi za'ra hã âne: Sima Pedru, tinoi me, Ādéréhé me. Pedru na te za sisi té, Zezusi hã. Duré Ti'adu norĩ hã tisisânawã me Zuwãhã me, duré Piripi norĩ hã, Batoromezuhu me, ¹⁵ duré Mateusi norĩ hã, Tomehẽ me, duré Ti'adu, Apezuhu 'ra hã, duré Sima Zeroti, ¹⁶ duré Zudasi Ti'aduhu 'ra hã, duré Zudasi Icarizoti hã, dama ĩhâiba nhomri'wa da hã.

*Zezusi te te ĩrowasu'uzé, duré te te ĩda'apesezé wasu'u
Mateusi 4.23-25*

¹⁷ Tawamhã Zezusi norĩ hã ma tô sa'a hawi si'ra za'ra. Tawamhã ti'ai haré u sihutu õ ré, te a'ã nhamra, sônhihãpã âma, tizazei'wa norĩ me. ĩsazei'wa norĩ hã ahã di. Tame duré da'ahã uptabi na, te sô ai'ubumro ni. Daro mono bâ, ma tô ĩwana sô tasi'rã'õtõ ni, Zudeza na danhipti'a nõ'õmo nhisi hawi, duré Zeruzarê hawi, duré Tiru na 'ri nõ'õmo nhisi hawi, duré Sido hawib zama. Ā zaihã na Tiru hã, duré Sido hã, 'ri nõ'u. ¹⁸ Zezusihi mreme hã da te wapari za'ra da, ma tô ĩtême dasito. Duré te te da'apese da zama, ma tô ĩtême ai'aba'rê ni, duré wa'uburé te te dama anhamra da. Tawamhã ma tô dama

anhamra. ¹⁹ Simipese waihu'u pese wa, ma tô dasima wê za'ra ni, danhib'rata na da te upi za'ra da, rowê na oto 're dasi'ubumroi mono da.

Dama 're ĩrowê za'ra mono zé wasu'u, robzei'õ na 're ĩdasi'ubumroi mono zé wasu'u me Mateusi 5.1-12

²⁰ Tawamhã Zezusi hã te tisiré 're ĩnomro mono norĩ hã 'madâ'â pese za'ra. Taha wa, te âne tâma nharĩ za'ra:

— Áté asibrob âna, te oto 're anomro aba mo. Tane nherê, aima 're robze za'ra wa'aba mono di za. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, Danhib'apito uptabi. Taha wa, ĩsib'a'uwê 're anomro aba mono wa, aima 're robze za'ra wa'aba mono di za.

²¹ — Áté mra, te oto 're ĩsépata za'ra wa'aba mo. Tane nherê, te za robze na 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Niwapsi mra hã, ahâ di za.

— Áté te oto 're ai'ry'ry wa'aba mo, aipê'êzé za'ra wa'aba wa. Tane nherê, te za robze na 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Niwapsi te za aipê'ê 're, 're ato za'ra wa'aba mo, rowê te.

²² — Wa hã ti'ai âma dasiré ĩpodo. A norĩ wa'wa hã ĩzazei'wa, 're anomro aba mono wa, áté te za da te 're ai'ruiwapari za'ra wa'wa. Áté te za da te 're aiwê'õ za'ra wa'wa. Áté te za da te aima 're nharĩ wasété za'ra wa'wa. Áté aiwasédé hã te za taré da te ai'âma 're sa'ra za'ra wa'wa. Áne wamhã, te za robze na 're aihâimana za'ra wa'aba mo. ²³ Rowê te, te za 're asarõtõ za'ra wa'aba mo. A norĩ wa'aba ma si, rowasédé hã da te aima 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono õ di za. Wahi'rata norĩ ma, ma tô rowasédé hã da te aima 're 'manharĩ za'ra duré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ ma. Taha wa, da te 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono nherê, aima 're rowê za'ra wa'aba mono di za. Niwapsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, te za marĩ ĩwê hã te te aima 're sômri za'ra wa'wa, hâiwa âma asô 're ĩsimi'wara aba mono hã. Taha wa, aima 're rowê za'ra wa'aba mono di za. — Áne romhã ré ma tô tâma waihu'u sirõmo za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

²⁴ Taha pari, te uburé dama tinha oto:

— Áté asibrob ahâ na, te a'â 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Niwapsi tâibâ za oto asibrob ahâ za'ra wa'wa hã. Tawamhã robzei õ na, te za 're ai'ubumroi wa'aba mo.

²⁵ — Áté asai ahâ na, te a'â 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Niwapsi, te za mra hã 're ĩsépata za'ra wa'aba mo. Tawamhã te za robzei õ na 're aihâimana za'ra wa'aba mo.

— Áté rowê te, te a'â aipê'ê na 're ato za'ra wa'aba mo. Niwapsi te za robzei âna 're asimroi wa'aba mo. Tawapsi te za 're ai'ry'ry wa'aba mo.

²⁶ — Tane duréhã ma tô aibã norĩ âma 're dawata za'ra. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u uptabi 'wa newa, ma tô âma 're dawata za'ra, wahi'rata norĩ hã. Taha wa, a'â ai'âma 're dawata za'ra wa'aba mono nherê, niwapsi aima 're rowê za'ra wa'aba mono õ di za. — Áne ma tô dama rowasu'u, Zezusi hã.

Zezusihĩ nhimiroti wasu'u, da te 're ĩdazawi pese za'ra mono zém na

Mateusi 5.38-48

²⁷ Te duré dama tinha:

— ĩwapari'wa norĩ, wa za aima waihu'u za'ra wa'wa, âne hã: Asawi'õ'wai wa'aba norĩ hã te za 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo. Duré ai'ruiwapari'wa norĩ ma, te za marĩ tâma 're ĩ'manharĩ wê za'ra wa'aba mo, ĩwê na. ²⁸ Duré da te aima 're nharĩ wasété za'ra wa'aba mono nherê, te za da'âma 're aimreme zusi aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, ĩwê hã te te dama 're anhomri mono da. Da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono nherê, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi 're ĩrowaptêrê za'ra wa'aba mo, te te 're da'apawapto mono da. ²⁹ Ai'u'rata wi, da te 're aihã za'ra wa'aba mono wamhã, dama âma 're wa'rãmi za'ra wa'aba mono õ di za. Taré te za 're aipizari za'ra wa'aba mo, ai'u'rata amo niwĩ, da te 're aihã za'ra wa'aba mono da. Duré asi'ubuzé hã da te aiwi 're waibui wa'aba mono wamhã, dawĩ 're sawĩ za'ra wa'aba mono õ di za, asõ'utu'u zama, da te aiwi 're waibui wa'aba mono da. ³⁰ Marĩ hã da te aiwi 're waptêrê za'ra wa'aba mono wamhã, te za dama 're ĩsômri za'ra wa'aba mo. Áté ni'wa hã te za asibro hã aiwi

âri 'wa. Tawamhã sô aihârâ õ di za, apâ te te aima sômri da. ³¹ Marĩ ãwẽ si, da te aima 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da, asima 're ãdawẽ za'ra wa'aba mono ne, te za marĩ ãwẽ si dama 're ã'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba mo, ãwa'rãmi.

³²— Siwa'ru, te za 're ãdazawi pese za'ra wa'aba mo. Dawasété na 're ãdanomro mono hã, tizawi pese 'wa si, te te 're sawi pese za'ra. Tanei õ di, a norĩ wa'wa hã za. ãne wamhã, ãwẽ na te te 're asawi za'ra wa'aba mono õ di za, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. Taha wa, te za uburé 're ãdazawi pese za'ra wa'aba mo. ³³ Duré, uburé te za marĩ hã dama 're ã'manharĩ wẽ za'ra wa'aba mo. Dawasété na 're ãdanomro mono norĩ hã, tizawi pese 'wa norĩ ma si, te za te te tãma 're 'manharĩ wẽ za'ra. Tanei õ di, a norĩ wa'wa hã za. ãne wamhã, e niha te za 're ã'umnhasi za'ra wa'aba mo, ãwẽ na te te aima ãma 're ã'a'uwaimrami aba mono da hã, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. Taha wa, te za marĩ hã uburé dama 're ã'manharĩ wẽ za'ra wa'aba mo. ³⁴ Duré, uburé te za dama 're asõprub za'ra wa'aba mo. ãté marĩ hã te za da te aiwi 're waptêrẽ za'ra wa'wa, a'â dama 're sômri za'ra wa'aba mono da. Tawamhã te za dama 're ãsômri za'ra wa'aba mo, ãwa'rãmib zô 're asimnhasi za'ra wa'aba mono ãna. Dawasété na 're ãdanomro mono hã te marĩ hã tisiré norĩ ma si, te te 're sômri za'ra, te te siwi 're waptêrẽ za'ra mono wamhã. Tawamhã te duré ãwa'rãmib zô 're simnhasi za'ra. Tanei õ di, a norĩ wa'wa hã za. ãne wamhã, ãwẽ na te te 're asawi za'ra wa'aba mono õ di za, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. Taha wa, te za uburé dama 're asõprub za'ra wa'aba mo. ³⁵ Dawasété na 're ãdanomro mono ne, 're anomro aba mono õ di za. Uburé te za 're ãdazawi pese za'ra wa'aba mo. Asitob'ru norĩ zama, te za 're ãsawi pese za'ra wa'aba mo. Uburé te za marĩ hã tãma 're ã'manharĩ wẽ za'ra wa'aba mo. ãté marĩ hã te za da te aiwi 're waptêrẽ za'ra wa'wa, syry na a'â dama 're sômri za'ra wa'aba mono da. Tawamhã te za tãma 're ãsômri za'ra wa'aba mo. ãwa'rãmib zô 're asimnhasi za'ra wa'aba mono õ di za. ãne wamhã, te za ãwẽ na te te 're asawi za'ra wa'wa, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. ã'ra te za 're ãhãimana za'ra wa'aba mo, danhipai u ãpire uptabi 'ra hã. Marĩ wẽ na, uburé te dama 're sõpru. ãsõprum na ãma 're ãdawata za'ra mono õ norĩ ma zama, te dama 're sõpru. Dawasété na 're ãdanomro mono ma zama, te 're sõpru. ³⁶ Taha wa, te za Aimama aba ne, 're anomro aba mo, aiwẽ na. — ãne ma tô Zezusi hã tãma roti za'ra.

³⁷ Ma duré tãma waihu'u za'ra, ãne:

— Dawasédé hã da'ãma 're ãsa'ra za'ra wa'aba mono zéb zarina, asiwi 're dawẽõ za'ra wa'aba mono õ di za. Tawamhã te te siwi 're aiwẽõ za'ra wa'aba mono õ di za, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. Dawasédé hã da'ãma 're ãsa'ra za'ra wa'aba mono zéb zarina, dama 're nharĩ za'ra wa'aba mono õ di za. Tawamhã 'Re ãhãimana u'âsi mono, te te aima 're anharĩ aba mono õ di za. Marĩ, da te aima 're ã'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono zé hã, asina 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. Tawamhã aiwasété'wa hã te te 're ab'madâ'â mono õ di za, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. ³⁸ Asibrom na te za dama 're asõprub za'ra wa'aba mo, ãsamarĩõ norĩ ma. Tawamhã 'Re ãhãimana u'âsi mono hã te za marĩ hã ãwa'rãmi sa'ëtẽ na te te aima 're sômri za'ra wa'wa. Marĩ na asima 're asõprub za'ëtẽ za'ra wa'aba mono ne, te za aima 're sõprub za'ëtẽ za'ra wa'wa. Sa'ëtẽ na dama 're sômri za'ra wa'aba mono wamhã, te za sa'ëtẽ na te te aima 're sômri za'ra wa'wa, ãwa'rãmi, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. Syry na dama 're sômri za'ra wa'aba mono wamhã, te za syry na te te aima 're sômri za'ra wa'wa. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra.

³⁹ Tawamhã ãne te tãma ãma romnhimiré'é za'ra:

— Ni'wam norĩ hã tob'a zahuré wamhã, nimomo sisaprõni zahuré wamhã, sisaprõni wẽ zahuré õ di za. Te za siré tiwaptã'ã zahuré, ab're u. — ãne ma tô tãma rowasu'u za'ra.

⁴⁰ Te duré tãma rowasu'u za'ra, ãne:

— Romnhoré'wa norĩ hã te te 're romnhoré za'ra mono ré hã, pire na 're hãimana waihu'u za'ra mono õ di, tãma ãromnhoré'wa norĩ ma hã. Niwapsi te te 're uprosi za'ra mono wapsi, te za te te 're waihu'u za'ëtẽ za'ra, tãma ãromnhoré'wa ne hã. — ãne ma tô tãma rowasu'u za'ra.

⁴¹ Te duré tãma rowasu'u za'ra, ãne:

— Áté wede wa'õno hã atob 're, te nomro, sabui õ nherẽ. E niha te za bété sô ãtõmo 'madã, wede nhiprubre wazere da, asisãnawã tõmo hawimhã. ⁴² Wede wa'õno hã atob 're ãnomro, sabui õ nherẽ, e niha te za tãma ãnha: “Ropru hã a'ã te aima wazere, atõmo hawimhã.” Mare di. Wede wa'õno hã te za a'ã atõmo hawimhã ãwaze. Tawamhã te za sô airĩtĩ wẽ, wazere da, asisãnawã tõmo hawimhã, wede nhiprubre hã. — ãne ma tõ Zezusi hã tãma rowasu'u za'ra.

⁴³⁻⁴⁵ Tawamhã Zezusi ma tõ da'ãma ãma romnhimiré'è, rob'rã na, ãne:

— Rowede hã wẽ wamhã, 're 'rãĩ wasété za'ra mono õ di za, wede wẽ wa. Wasété wamhã, 're 'rãĩ wẽ za'ra mono õ di za, wede wasété wa. 'Re 'rãĩ wẽ za'ra mono wamhã, te za ãma waihu'u za'ra ni, rowede ãwẽ na. E wab'ru u, te za 're aimo, rob'rã ãse zõ. Mare di. Wab'ru na 're simnhatã mono õ di, rob'rã ãse hã. E aptob u, te za 're aimo, rob'rã ãse zõ. Mare di. Aptom na 're simnhatã mono õ di, rob'rã ãse hã. ãne ni'wa hã 're morĩ wẽ wamhã, tipẽ'è 're, tinhimirosa'rata wẽ hawim na, te za 're mreme wẽ u'ãsi. Duré ni'wa hã 're morĩ wasété wamhã, tinhimirosa'rata wasété hawim na, te za duré 're mreme wasété u'ãsi. Danhimirosa'rata zarina, te za tõ õne u'ãsi 're damreme zusi. — ãne Zezusi ma tõ tãma waihu'u za'ra.

'Ri'wa norĩ wasu'u
Mateusi 7.24-27

⁴⁶ Te duré tãma nharĩ za'ra, ãne:

— E marĩ da, ma tõ Asib'apito na asiwi 're ãnhisi za'ra wa'aba mo, ãnhimiroti hã 're 'madã'ã pese za'ra wa'aba mono õ nherẽ. ⁴⁷ Áté ni'wam norĩ hã te za we ãtẽme aihutu, ãnhimiroti hã te te wapari za'ra da. Tawamhã te te wapari za'ra wamhã, te za oto ãnhimiroti hã te te 're 'madã'ã pese za'ra. ⁴⁸ Taha wa, wa za ãnhimiroti 'madã'ã'wai ãma simiré'è, 'ri'wa na. Aibã hã ma tõ ab're, 'ri da, ti'ai 'rowi ãne hã ãnomro u. Tawamhã ma tõ ãma tipahã, ab're na. Ab're 'rehã di oto. Tawamhã ètẽ nhisiwi ma tõ 'ri, aibã hã. Tawamhã ãpré wamhã, ã hã ma tõ 're praba, 'ri u. Tete na ma tõ 'ri hã 'manha, aibã hã. Taha wa, rési ãna te 're sa, 'ri hã. ⁴⁹ Áté ni'wam norĩ hã te za ãnhimiroti hã tipo're na te te 're wapari za'ra. Tane nherẽ, te te 're 'madã'ã za'ra mono õ di za, ãnhimiroti hã. Taha wa, wa za ãnhimiroti 'madã'ã'õ'wai ãma simiré'è, 'ri'wa ãhãiba amo na. Aibã hã 'ri na'rata da, te te ab're õ di. Ti'a nhisiwip si, ma tõ sima 'ri. Tawamhã 'ri u, ã 're praba mono wamhã, ã, ma tõ 'marõwĩ, 'ri hã. Tãibã oto. Taha wa, ma tõ aipru pese, 'ri hã. — ãne ma tõ 'ri'wa na simiré'è dama Zezusi hã, da te waihu'u za'ra da.

7

Romanuhu ma romhuri'wa, Zezusi hã te te ãpesezé wasu'u
Mateusi 8.5-13

¹ Tawamhã te te dama roti parimhã, te oto mo Zezusi hã, Capana'u na 'ri nõ'õmo nhisi u. Tawamhã ma tõ wi. ² Tame aibã hã te 're hãimana romanu hã, da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa. Tãma ãromhuri'wa hã te te sawi pese di. Hãzé na te oto nomro, tãma ãromhuri'wa hã. Hãzé ahã wa, te za oto dãrã. ³ Tawamhã hãzé na nomro ré, ma tõ Zezusihi wasu'u hã wapa, romanu hã. Taha wa, ma tõ zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã 'mazatõrĩ za'ra, Zezusihi zõ, ãhãzé ré hã te te pese da. ⁴ Tawamhã te te sô ãsatõrĩ za'ra hã ma tõ ãtẽme aihutu, Zezusihi u. ãtẽme sihutu wamhã, ma tõ tãma rowasu'u za'ra:

— Aibã hã ãwẽ, romanu hã. Wẽ wa, pawapto na. ⁵ Wasiré õ nherẽ, te te 're wa'azawi pese. Taha wa, ma tõ ãsiminhimi'ru zarina wama 'ri za'ra ni, wate da, rowahutuzé hã. Ta hã ma tõ duré pawãbã za'ra, 'ri'wa norĩ hã. — ãne te Zezusihi ma rowasu'u za'ra.

⁶ Tawamhã Zezusi te ãsiré timorĩ za'ra. Ma tõ oto rosahutu za'ra, 'ri u. Te te rosahutu za'ra wamhã, romanu hã ma tõ tisiwadi norĩ hã 'mazatõrĩ za'ra, te te tãma 'mazadawa wasu'u za'ra da, Zezusihi ma. Tawamhã te te uzusi za'ra wamhã, ãne te tãma 'mairowasu'u za'ra, Zezusihi ma:

— Wasiwadi hã zudezu'õ nherẽ, âté asébré õ di za, u, ãsõrõwa u. A hã, u, aiwẽ di. Õ hã, u, wẽ prã ti. Wẽ prã wa, âté ãsõrõwa u asébré õ di za, u. ⁷ Wẽ prã wa, si'uihã na we atẽme morĩ õ di za, u, tãma ãromhuri'wa hã tãma pese da. Romhã na nherẽ, aimreme pire wa, te za, u, aimreme na tãma ãpe, rowẽ na tãma 're sãmra mono da. ⁸ Romanu hã, damreme ãpire hã tãma waihu'u pese di, u. ãsib'apito norĩ mreme hã tãma pire za'ra di, u. Duré õ hã, u, ãmreme hã pire di, tinhib'a'uwẽ norĩ ma, da'wapéi'wa norĩ ma. Tawamhã, te te 'mazatõrĩ wamhã, te za, u, mo, ãsadawa para. Sõ hãrã wa, te za u, ãtẽme wi, ãsadawa para. Duré marĩ hã tãma ãromhuri'wai ma, te te 'rui wamhã, te za, u, tãma 'manha, te te tãma ãruzéb uwaibaba. Taha wa, aimreme hã pire wa, te za, u, tãma ãpe, tãma ãromhuri'wa hã, rowẽ na tãma 're sãmra mono da. — ãne te Zezusihi ma sadawa wasu'u za'ra, romanuhu siwadi norĩ hã.

⁹ Tawamhã Zezusi hã ãne hã te te wapari wamhã, ma tõ ãma titob'uzu, ãsimirowasu'u za'ra na, romanuhu ãma hã. Tawamhã ma aipi'ra, datẽme. Da'ahã uptabi na ãsarina ãsi'aba'rẽ norĩ u, ma aipi'ra. ãne te dama tinha:

— Tõ sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. ã hã te te sina ã'umnhasizẽm na hã, niwa te ã'madã'ã õ, ãzarazéhẽ nhihudu norĩ nhipti'ai ãma hã. Ta norĩ hã te te ãma siwi wabzu õ di, te te sina ã'umnhasizẽm na hã. — ãne Zezusi hã te tinha, ãsarina ãsi'aba'rẽ norĩ ma.

¹⁰ Tawamhã apã ma tõ ai'aba'rẽ, romanu siwadi norĩ hã, ãsõrõwa u. Sihutu wamhã, ma tõ ãhãzẽ ré hã sabu za'ra. Rowẽ na te oto nhamra, hãzẽ ãna.

ãmrotõ 'ra hã, Zezusi te te ãhãiwa'utuzẽ wasu'u

¹¹ Tawamhã ãma ronomro õ ré, te Zezusi hã mo, 'ri wa'õtõ u. Na'ĩ na 'ri wa'õtõ nhisi u, te mo. ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã te ãsiré ai'aba'rẽ. Da'ahã na te duré ãsiré ai'aba'rẽ ni. ¹² Tawamhã 'ri wa'õtõ 'wawi wa'ra u, ma tõ rob'uwe za'ra, Zezusi norĩ hã, 'ridawa u. Tawamhã ãwab'rere, ma tõ dasiwi ãri ni, ab're u, ãmrotõ 'ra ãdã hã. Misire aibã ã'ra hã. Da'ahã na te ãsiré ai'aba'rẽ ni, ãmrotõ siré, ab're u. ¹³ Tawamhã ãmrotõ te te 'madã'ã wamhã, ma tõ ãma tipẽ'ẽzẽ, Zezusi hã. Tawamhã ma tõ tãma tinha, wawa tõ da.

¹⁴ Tawamhã ma tõ oto ãtẽme wi. Te te ãri za'ra ré, ma tinhib'rata na ãrẽ upi. Taha wa, ma ãrẽ mazahãri za'ra. Tawamhã te oto 'mahã:

— Ai'repudu, wa za aima tinha: Ai'utu. — ãne te 'mahã.

¹⁵ Tawamhã ai'repudu hã ma tõ udu. Sahã na te oto nhamra. Tawamhã tãma rowẽ wa, te oto mre. Taha wa, te Zezusi hã ãna ma ti'ru, ãne:

— ã ai'ra, ãma saprõni. — ãne te tãma tinha. Dã'ã zahã, oto sahã na sãmra wa, ma tãma tapẽ'ẽwara za'ra ni. ¹⁶ ãne te dasima nharĩ za'ra ni:

— Tinhib'a'uwẽ norĩ hã te za we te te 're wa'apawapto, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Ma tõ we watẽme satõ, tizadawa wasu'u'wa hã. Mreme pire uptabi di. — ãne 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma, te tawata za'ra ni.

¹⁷ Tawamhã ãwasu'u hã ma tõ wapari za'ra ni, daro mono bã, Zezusi te te ãhãiwa'utuzẽ wasu'u hã. Zudezu norĩ rob 'rata, 're ãdasi'ubumroi mono norĩ zama, ma tõ ãwasu'u hã wapari za'ra ni.

Zuwã Batita hã Zezusihi u, tizadawa wasu'u'wa norĩ te te ãsatõrĩ zahurẽ zẽ wasu'u

Mateusi 11.2-19

¹⁸⁻¹⁹ Tawamhã Zezusi te te ãhãiwa'utuzẽ hã ma tõ Zuwãhã ma wasu'u za'ra, ãsadawa 'madã'ã pese 'wa norĩ hã. Tawamhã maparane te sõ tihãrã zahurẽ, Wanhib'apito u neb zahurẽ da, te te sadanharĩ zahurẽ da. ãne Zuwã te tãma nharĩ zahurẽ:

— Ane wa'aba wamhã, te za ãsadanharĩ 'wa, ãne: “E a hã Zuwã Batita te te dama 're aiwasu'u mono, te we aimo. E zahadu aimawi zõ, wa za 're wanhimipari za'ra.” ãne te za tãma ãzadawa wasu'u wa'wa. — ãne Zuwã hã ma tõ tãma nharĩ zahurẽ. ²⁰ Tawamhã Zezusihi u, te tineb zahurẽ. ãtẽme simasisi wamhã, ma tõ sadanharĩ zahurẽ:

— E a hã Zuwã Batita te te dama 're aiwasu'u mono, te we aimo. E zahadu aimawi zõ, wa za 're wanhimipari za'ra. — ãne te sadanharĩ zahurẽ.

²¹ Tawamhã ãsõ'a zahuré, te a'â da'apese da'ahâ na, Zezusi hã. Duré wa'uburé ré, 're ãdanomro mono hã ma tô dama anhamra. Duré ãtob'a norĩ hã ma tô ato pese, ahâ na. ²² Tawamhã te te da'apese parimhã, te oto tãma nharĩ zahuré, Zuwã Batitaha mreme 'madã'ã pese 'wa norĩ ma, ãne:

— Apã te za ane wa'wa Zuwãhã u, tãma ãwasu'u wa'aba da. ãtob'a norĩ hã to pese za'ra wa, ma tô apã te te 're rob'madã'ã za'ra. ãmorĩ'õ norĩ hã te oto para na 're nomro. Duré ã'wa're ré norĩ hã ma tô 're pese za'ra. Hãiba wẽ na te oto 're nomro. Duré ãpo'reptõ norĩ hã te oto 're simipari za'ra. Duré 're ãdã'ã za'ra mono norĩ hã ma tô duré apã 're hãiwa'utu za'ra. ãwasu'uwẽ hã ma tô duré ãsibrob'õ norĩ hã te te 're wapari za'ra. ãne na te za tãma ãrowasu'u za'ra wa'wa, Zuwãhã ma. ²³ Ni'wam norĩ hã, wa hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa para we ãmorĩ na, 'rãwi ã'ãma 're siwawã za'ra mono õ wamhã, ta norĩ ma si tãma 're rowẽ uptabi za'ra mono di za. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u zahuré.

²⁴ Tawamhã apã te tineb zahuré Zuwã Batitaha u, aibã norĩ hã. Tawamhã ãsa'u zahuré si, te Zuwã hã dama wasu'u wẽ, Zezusi hã. Da'ahâ na ãdasi'ubumroi mono norĩ ma, te ãne tãma rowasu'u za'ra:

— A'ubuni u, ma tô 're anomro aba mo, Zuwã hã sabu za'ra wa'aba da. E tawamhã du teihi 'rãihã hã uware wa, rowa'u te te 're ãhãpã za'ra mono ne, Zuwã Batita hã roti da, sib'uwere na 're hãimana mono wa, ma tô ãtẽme 're anomro aba mo. Mare di. Ta hã roti da, siptete na ma tô 're hãimana. ²⁵ E uza wẽ na 're si'uza mono wa, ma tô ãtẽme 're anomro aba mo, 're sabu za'ra wa'aba mono da. Mare di. Uza wẽ na 're si'uza mono õ di. Uza wẽ ré 're ãnomro mono norĩ hã, te apito nhorõwa ãma 're si'ubumro. Uburé marĩ hã ãwẽ uptabi si, te tãma 're hãimana za'ra, ta norĩ ma. ²⁶ Ma'ãpé, ãma wasu'u za'ra wa'aba za. E 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wai wa, te ãtẽme 're anomro aba mo, 're sabu za'ra wa'aba mono da. Tane tô. ãwana ãsadawa wasu'u'wa norĩ hã, ãpire na te te siwi ãma wabzu za'ra õ di, Zuwã hã. ²⁷ Duréihã ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa hã ãne ãma rob'ui'ére, Zuwãhã ãma, 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme na: “ãzadawa wasu'u'wa, wa za aiwana satõ, te te asõ ropese mono da.” ãne duréihã ãma rob'ui'ére hã, ãbaihã na hã.

²⁸ Te duré tãma rowasu'u za'ra, Zezusi hã:

— Uburé ãwana 're ãnomro mono norĩ hã te te siwi ãma wabzu za'ra õ di Zuwã hã, ãsimiromhuri pire na hã. Tane nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're ãda'azawi mono zéb zarina, te te 're ãda'apawapto mono zé hã, hãiba ré ré, te te waihu'u õ di za, Zuwã hã. Ni'wam norĩ si, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ norĩ si te za te te sina 're waihu'u za'ra, ãuirĩ na. Taha wa, ta norĩ hã te za pire na 're hãimana za'ra, Zuwã Batitaha nhipai u. Duré ni'wam norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ norĩ hã, tisiré norĩ ma, wapu na 're hãimana za'ra mono nherẽ, te za pire na 're hãimana za'ra, Zuwã Batitaha nhipai u, ta norĩ si ãuirĩ na te te sina 're waihu'u za'ra mono wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're ãda'apawapto mono zé hã. — ãne ma tô Zezusi hã dama wasu'u, Zuwã hã.

²⁹ Tawamhã uburé ma tô ãsimirowasu'u hã wapari za'ra ni. Danhib'apito ma, rob'ui'prazé ubumroi'wa norĩ zama, ma tô dame wapari za'ra. Ta norĩ hã ma tô oto wapari pese za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã. Taha wa, ma tô Zuwã hã ã dawabzuri hã tãma 'manharĩ za'ra. ³⁰ Tazahã, parisezu norĩ hã rowahutu'wa norĩ me, ma tô siwi wẽ'õ za'ra 'rãwi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te sima ãda'awẽzé hã. Taha wa, te te siwi wẽ'õ za'ra wa, ã dawabzuri hã te te tãma 'manharĩ za'ra õ di, Zuwã hã.

³¹ Tawamhã Zezusi te duré dama tinha:

— E 'wam norĩ ãma, wa za ãma simiré'é za'ra, ã nimosi dapoto tém norĩ ãma hã. ³² ãté ai'uté norĩ ãma, wa za ãma simiré'é za'ra. 'Ri nhi'riti wa, da te dasina 're ã'ubumroi mono zéb ãma si'ubumroi ré, ãne ai'uté norĩ hã te za si'mahãrã za'ra: “Wa norĩ hã wa tô aima rowamreme za'ra wa'aba ni aré, dasina damro wa, rowamremezém na. Tazahã, ãma ato za'ra wa'aba õ di. Duré da te dasina 're ti'a za'ra mono wa, rowamremezém na, wa tô aré aima rowamreme za'ra wa'aba ni. Tazahã, a norĩ wa'wa hã wazu ai'ry'ry wa'aba

õ di.” ãne te za si'mahârâ za'ra. ³³ Tane a norĩ wa'wa hã. Zuwã Batita hã te sai ãna nasi aimasisi. Duré uwa 'rãĩ wa'u ãsé hã te te 're hãsi mono õ di. Tazahã, ãne 're hãimana mono wa, ma tãma 're ãnharĩ wasété za'ra wa'aba mo, wa'uburé ré 're ãmorĩ na. ³⁴ Wa hã ti'ai ãma dasiré ãpodo hã dasazém na, wa 're ãsa. Uwa 'rãĩ wa'u ãsé hã wa duré te dame 're hãsi. Tazahã, ãsa za'ëté na 're ãsai mono na, duré uwa 'rãĩ wa'u zé zeĩ 'wa na, ma tãma 're ãnharĩ wasété za'ra wa'aba mo. Duré siwa'ru 're ãdanomro mono norĩ siwadi na, ma tãma 're ãnharĩ wasété za'ra wa'aba mo. ³⁵ Tane tã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã, wẽ di. Tawamhã ãsimiroti hã da te dasima 're wẽ za'ra mono wamhã, te za ãwẽ hã da te 're waihu'u za'ra. Da te 're wẽ'õ za'ra mono õ di za, ãwẽ hã dasiwi. — ãne Zezusi ma tãma siwasu'u za'ra.

Simahã wasu'u

³⁶ Tawamhã aibã parisezu hã ma tã Zezusihi zã hã, ãme sa da. Taha wa, te Zezusi hã ãsãrãwa u mo. Tawamhã ma tã nhamra tame, sa da. ³⁷ Tame 'ri wa'õtã ãma hã ma tã ãwasu'u hã wapa pi'õ hã, siwa'ru 're ãmorĩ hã. Parisezu nhorãwa ãma sa da, ãsãmra na ma tã wapa. Taha wa, ma tã simhi ti'ã, Zezusihi zarina, wedewa'u zadaze ré hã. Simhi hã, ëtã'a 'manharĩ. Wa'ãbã za'ëté di, wedewa'u zadaze hã. ³⁸ Tawamhã Zezusihi babarã na ma tã nhamra, wawa sina. Wawai wamhã, Zezusihi para nhisiwi, ma tã ti'upĩni a'a. Taha wa, te tizéré na tãma u'õ. Tawamhã da te 're ãdatob'rata hãrã za'ra mono ne, tizadawa na ma tã para hãrã. Ma tã wedewa'u zadaze hã ãpara nhisiwi sa'wa, pi'õ na. ³⁹ Tawamhã, parisezu te te 'madã'ã wamhã, ma tã tipã'ẽ na tãma tinha, Zezusihi ma:

— Tã sena, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u wai 'wa'ãhã, te aré ãwasété na ãma waihu'u, pi'õ ãma hã. Tawamhã te aré tiwi sisawi, te te upi tã da. — ãne ma tã tipã'ẽ na tãma tinha.

⁴⁰ Tawamhã ãsimirosa'rada hã te te sina waihu'u wa, te aibã ma tinha, Zezusi hã:

— Sima, marĩ, wa za aima waihu'u, waihu'u da. — ãne te tãma tinha.

Tawamhã Sima te asa tãma tinha:

— Ma'ãpé, ãma waihu'u, marĩ hã te waihu'u da.

⁴¹ Taha wa, te Zezusi hã tãma rowasu'u oto, ãne:

— Aibã norĩ hã ma tã rob'uiprazéb õ wa, taré a'ã dawi 'maiwaptãrã zahuré. ãmorĩ'rada hã 500 na ma tã dawi waptã. Duré ãhãiba amo hã, 50 na ma tã dawi waptã. Niwapsi te za ãsãwa're're tãma sãmri zahuré, aibã ma. ⁴² Tawamhã rob'uiprazéb õ wa, ãsãwa're're te te tãma sãmri zahuré õ di. Sãpru wa, ma tã tãma waihu'u zahuré aibã hã, ãsãwa're're te te tãma sãmri zahuré tã da. — ãne ma tã Simahã ma rowasu'u, Zezusi hã. Tawamhã te oto ãma sadanha:

— E 'wa hã te za sawi pese, aibã ãsãpru hã. E 500 na te te tãma ãsãmri hã te za sawi pese. E 50 na te te tãma ãsãmri hã te za sawi pese. — ãne Zezusi te sadanha.

⁴³ Tawamhã Sima te asa tãma tinha:

— Áté 500 na te te tãma ãsãmri hã te za sawi pese. — ãne Sima, te Zezusihi ma tinha.

Tawamhã Zezusi te duré asa tãma tinha:

— Tane tã. ã'uwaibaba ma tã ãma ãwaihu. — ãne ma tã ãma saze.

⁴⁴ Tawamhã pi'õĩ u sipi'rai wamhã, te duré tãma tinha, Simahã ma:

— ãhãta, pi'õ hã. Tãma ãzawi pese di. A hã we ãzébrã wamhã, ã hã dama 'rui õ di, da te ãpara upsã da. Pi'õ si ma tã ãpara upsã, ti'upĩni na. Ma tã duré tizéré na ãpara u'õ.

⁴⁵ A hã we ãwisi wi, ãzawi õ di, ãtob'rata hãrã na. Pi'õ si ãzébrã wi, ma tã ãpara hãrã. ⁴⁶ A hã dama ãrui õ di, azeitona 'rãĩ wa'ui wam na da te ãzéré u'rã da, ãma robze da. Pi'õ hã wedewa'u zadaze pire hã ma tã ãpara nhisiwi sa'wa. ⁴⁷ Tãma ãzawi uptabi wa, ma tã ãma 'manharĩ wẽ. Marĩ hã te te 're ã'ab'manharĩ wasété mono zã hã ãhã nherã, wa tã tãma tipã. Taha wa, tãma ãzawi uptabi di, te tãma apari wa. Dawasétã ãhã na 're dasisãmri za'ra mono õ wamhã, da te dasina 're waihu'u za'ra mono õ di za, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, dawasétã ãhã na te te dama 're ã'apari mono zã hã. Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono, dama sawi prã ti za. Dawasétã ãhã na 're dasisãmri za'ra mono wapsi, te za da te dasina

're waihu'u za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono, dawasété ahâ na te te dama 're ì'apari mono zé hã. Tawamhã 'Re ìhâimana u'âsi mono, dama sawi uptabi di za. — ãne ma tô Simahã ma waihu'u, Zezusi hã.

⁴⁸ Tawamhã pi'õi ma, te oto tinha:

— Marĩ hã 're ì'ab'manharĩ wasété mono zé hã wa tô oto aima tipa. — ãne te pi'õi ma tinha.

⁴⁹ Tawamhã Zezusihi mreme, ma tô pi'õi ãma wapari za'ra, ìsiré ìsaihuri norĩ hã. Taha wa, ma tô tipẽ'ẽ na tãma nharĩ za'ra:

— E 'wa hã õ hã, marĩ, da te 're ì'manharĩ wasété za'ra mono zé hã, te te dama 're ì'apari mono hã. — ãne te tãma nharĩ za'ra, tipẽ'ẽ na.

⁵⁰ Tawamhã Zezusi te duré pi'õi ma tinha:

— Ìzazei wa, wa tô aipawapto, aiwasédé hã rême pese da. Rowẽ na te za oto 're aimo. — ãne te pi'õi ma tinha, Zezusi hã.

8

Pi'õ norĩ hã, Zezusihi siré ìsi'aba'rézé wasu'u

¹ Tawamhã ãma ronomro wapsi, te Zezusi hã datême 're mo, daro mono bâ. 'Ri nho'õmo mono bâ, te datême 're mo, 'ri wa'õtõ mono bâ. Tawamhã datême 're morĩ wamhã, ma tô ìwasu'uwẽ na te te 're da'apo're pu'u, 'Re ìhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ìsib'a'uwẽ mono zé wasu'u na. Datême 're morĩ wamhã, aibã norĩ hã 12 na ìhâiba za'ra hã, te ìsiré 're nomro. ² Pi'õ norĩ zama, te ìsiré 're nomro, wa'uburé, te te tãma 're ì'anhamra mono norĩ hã. Duré, ìhâzé hã te te tãma 're ì'apari mono norĩ zama, te ìsiré 're nomro. Pi'õ nhisi hã, Mariza Madarena na ìsisi hã, wa'uburé hã, 7 na ìhâiba za'ra hã te te tãma ìsãmra za'ra hã. ³ Duré, Zuwãna na pi'õ nhisi hã. Cuzaha mro hã, apito Erodihĩ ma romhuri'wai mro hã. Duré, Suzana na pi'õ nhisi hã. Aimawi norĩ hã te duré ìsiré 're nomro, pi'õ norĩ hã, ahâ na. Ta norĩ hã tinhimarĩ na, te Zezusi norĩ hã te te 're pawaptob za'ra.

Aibã hã amnho poto mono da, te te ì'anhamra mono zé wasu'u

Mateusi 13.1-23; Marcusi 4.1-20

⁴ Tawamhã da'ahã na ma tô ìtême aihutu ni Zezusihi u, 'ri ahã mono bâ, da te sabu za'ra da. Tawamhã, ìtême dasi'rã'õtõ wamhã, ma tô dama romnhimiré'é, ãne:

⁵ — Aibã hã te buru u mo, ti'ai hãibãdã na, amnho hã te te anhamra mono da, poto mono da. Tawamhã, amnho hã te te anhamra mono wamhã, nima norĩ hã bãdãdi zababa ma rere'e. Taha wa, ma tô dapara na nasi wati'i za'ra ni, tiwi ìrere'e mono hã. Sire hã ma duré te te uprosi, poto mono õ ré. ⁶ Ètẽ nhisiwi, ma duré nima norĩ hã rere'e, amnho hã. Ti'a baihãire di, ètẽ nhisiwimhã. Tawamhã, 'wanhipré wairébé mono wamhã, ti'ai wa'ro wamhã, ma 'wanhipré 'ré. ⁷ Nima norĩ hã ma duré rere'e, wab'ru wazari. Tawamhã siré ma tô 'wanhipré. Siré 'wanhipré mono wamhã, ma te te ubu, wab'ru hã. Taha wa, ma tô te te uprosi. ⁸ Ti'ai wẽ wa, ma duré nima norĩ hã rere'e. Ma tô oto 'rã. 'Rãĩ mono wamhã, 'rãĩ pese uptabi di, rob're hã. — ãne Zezusi ma tô dama rowasu'u.

Te duré dama tinha:

— Asimipari pese za'ra wa'aba wamhã, ma'ãpé ìwapari pese za'ra wa'aba ìnhimirowasu'u na hã, waihu'u za'ra wa'aba da. — ãne te dama tinha.

⁹ Tawamhã Zezusihi siré 're ìnomro mono norĩ si, te sadanharĩ za'ra:

— E marĩ na, te ãma ìsimiré, amnho potozém na hã. — ãne te sadanharĩ za'ra.

¹⁰ Tawamhã Zezusi asa te tãma nharĩ za'ra:

— 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tô dawĩ sawi, a'ã da te waihu'u tõ za'ra da, da'ãma 're ìsib'a'uwẽ mono zé wasu'u hã. A norĩ wa'aba ma si, ma tô oto ìwasu'u hã aima waihu'u za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da, dama ìwaihu'u'õ hã. Taha wa, wa tô

ĩnhimiromnhimiré'é na si, te dama 're arowasu'u. Tawamhã dapo're na, da te 're wapari za'ra mono nherê, da te waihu'u za'ra õ di za, ãma ĩsimiré'ézé hã.

¹¹— ãhãna, wa za aima waihu'u za'ra wa'wa, te ãma ĩsimiré'ézé hã waihu'u za'ra wa'aba da. Amnho potozé hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono mreme, te wasu'u. ¹² Amnho hã bådâdi zababa ĩrere'e mono hã, aimawi a'uwê, te wasu'u. Ta norĩ hã áté te za ĩsadawa wasu'u hã taré tipo're na te te 're wapari za'ra. Tawamhã te za Wa'uburé hã ĩtême 're sihutu áté, te te tãma 're roti za'ra mono da, te te 're saze za'ra mono tõ da, te te 're sõ'reptu za'ra mono tõ da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Tawamhã wa'rui'wa nhimiroti zarina, te te saze za'ra õ di za, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã. ¹³ Duré amnho hã êtê nhisiwi ĩrere'e mono hã, aimawi a'uwê, te wasu'u. Ta norĩ hã áté te za 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã te te 're wapari za'ra, tipo're na. Tawamhã te za ĩwasu'u ma 're to za'ra. Tazahã, õne haré te te 're saze za'ra mono õ di za. Áté, te za te te 're saze hutu za'ra. Áté rowasédé hã da te tãma 're 'manharĩ za'ra mono õ'umhasite, te za apã 're sipizari za'ra. ¹⁴ Duré amnho hã wab'ru wazari ĩ'a'a mono hã, aimawi a'uwê, te wasu'u. Ta norĩ hã áté te za taré tipo're na te te 're wapari za'ra, ĩsadawa wasu'u hã. Tazahã, marĩ wamhã, õhõ ãma si 're nomro mono õ di za. Áté, marĩ na si te za te te 're rosa'rata za'ra sima, áté rob'uiirazém na si, áté titozém na si. Tawamhã rob'rã ĩ'rã wê prã ne, 're hãimana wê uptabi za'ra mono õ di za. ¹⁵ Amnho hã ti'ai wê wa, te te ĩ'anhamra mono hã, aimawi a'uwê, te wasu'u. Ta norĩ hã áté te za tipo're na te te 're wapari za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã. Tawamhã te za te te 're 'madã'ã pese za'ra. Õne haré, te za ĩsimiroti na 're nomro. Tawamhã rob'rã ĩ'rã wê uptabi ne, hãimana wê uptabi na, te za oto 're hãimana za'ra. ãne amnho potozé wasu'u na, wa aima ãma simiré'é za'ra wa'wa. — ãne, Zezusi te tãma rowasu'u za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

¹⁶ Tawamhã rob'uiwêzém na te duré ãma simiré'é:

— Rob'uiwêzé hã da te ro'o wamhã, e piza'a na te za upsibi ni. E daza'warizéb 'rowi, te za sãrĩ ni. Mare di. ĩsima'warazém na si, te za sõ'awi da te 're sõré, rowa'a na 're danhisisi mono da. Taha da, te za ro'o ni, rob'uiwêzé hã. ¹⁷ Tane, ĩmreme hã a'ã te dama ĩwaihu'u'õ hã te za niwapsi waihu'u za'ra ni. Taha wa, wa tã rob'uiwêzém na ãne ãma simiré'é.

¹⁸ — Taha wa, ma'ãpé ĩmreme hã 're wapari pese za'ra wa'aba mono. Tawamhã ĩzadawa wasu'u hã te za te te aima 're waihu'u za'etê za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. ĩmreme hã 're wapari pese za'ra wa'aba mono õ wamhã, te za apã te te aiwi 're awaĩbui wa'wa, ĩzadawa wasu'u hã. Tawamhã ĩmreme waihu'u'wa na, 'rãwi 're asi'madã'ã ze za'ra wa'aba mono nherê, te za ĩmreme waihu'u'õ'wa ne, oto 're anomro aba mo. — ãne te Zezusi hã tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma rowasu'u za'ra.

Zezusihi na wasu'u, ĩno norĩ wasu'u me

Mateusi 12.46-50; Marcusi 3.31-35

¹⁹ Tawamhã Zezusihi u, te ĩna hã mo, ĩno norĩ me. Te te sabu za'ra da, te ĩtême ai'aba're. Tazahã, da'ahã uptabi wamhã, ĩtême sisisi waihu'u õ di. ²⁰ Tawamhã Zezusihi ma, ma tã ni'wa hã rowasu'u, ãne:

— Ano norĩ hã te rowi asõ aimasa, ana me. Te sima wê za'ra, te te asabu za'ra da. — ãne ma tã tãma rowasu'u ni.

²¹ Tawamhã Zezusi te uburé dama tinha:

— Ni'wam norĩ hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã tipo're na te te 're wapari za'ra mono wamhã, duré te te 're 'madã'ã pese za'ra mono wamhã, ta norĩ hã ĩna, duré ĩno. — ãne Zezusi ma tã dama waihu'u.

Zezusi hã rowa'u'u ma, te te ĩnharizé wasu'u

Mateusi 8.23-27; Marcusi 4.35-41

²² Tawamhã bãtã na, te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra:

— Oto zara u, wa te saprĩ za'ra wa'aba. — ãne te tãma nharĩ za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma. Tawamhã uba're wa, ma tã asisi, zara u te te saprĩ za'ra da, ĩsõ'u na. ²³ Tawamhã

te te siré sari za'ra ré, te oto Zezusi hã nhono, uba're wa. Sõtõ ré, ma tô rowa'u ãsa'ẽne hã watobro. Taha wa, uba're 're, ma tô â hã âzé. Uba're 'remhã, â hã 'masisi wamhã, simimnhasi di oto. ²⁴Taha wa, ma Zezusihi u tiwahutu za'ra, te te siwi utu da. Tawamhã ãne te siwi 'mahã:

— Rowahutu'wa, rowahutu'wa, wa za ai'utõrĩ ni. — ãne te 'mahãrã za'ra. Tawamhã Zezusi ma tô udu. Ma tô wahudu. Rowa'u'u ma, te tinha, te te sazãri da. Duré â ma, te tinha, âtu da. Taha wa, ma tô sazã, rowa'u hã. Ma tô ti'ãtu oto. ²⁵Tawamhã tisiré 're ãnomro mono norĩ ma, te tinha:

— E niha bã asiwi ã'umnhasi aba õ di. — ãne te tãma nharĩ za'ra. Taha wa, te sima nharĩ za'ra:

— E niha õ hã aibã hã. Rowa'u'u ma, te tinha. Tawamhã rowa'u hã ma tô sazã. Duré, â nhibzaihã ma, te tinha. Taha wa, ma tô ti'ãtu. ãmreme hã ma tô wapari zahuré. — ãne te sima nharĩ za'ra. Mreme pire wa, ma ãma titob'uzu za'ra. Õne hã tãma sa'rese za'ra õ wa, ma tô tãma tipahi za'ra, ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã.

Zezusi hã, aibã hawi wa'uburé te te ãsatõrĩ za'ra zé wasu'u

Mateusi 8.28-34; Marcusi 5.1-20

²⁶Tawamhã Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi, te ãsõ'u na siré sari za'ra, te te saprĩ za'ra da, zara u, Zezusi norĩ hã. Tawamhã ma tô oto aihutu zara u, Zeraza na danhipti'a nho'õmo nhisi niwĩ. ²⁷Tawamhã uba're hawi, ma tô watobro, Zezusi hã. Watobro wamhã, ma tô aibã hã ãtẽme wi, wa'uburé ré 're ãmorĩ hã. 'Re si'uzã mono õ di oto, aibã hã. Ai'uréiwi, te oto 're mo. Duré 'ri 're, 're sãmra mono õ di oto. Adã'ã 'ru ãma si te oto 're sãmra, êtẽ wa, ab're sirõmo ãma. Tame 're hãimana mono ré hã, ma tô ãma tironomro pese. ²⁸⁻²⁹Aibã hã da'rata 're sãmra mono ré, ma tô da te 're 'madã'ã za'ra, 're pusi tõ mono da. Ma tô da te dasiwi 're hi wasisi, ãsi'uwazi nhorõ rutu na. Te duré da te dasiwi 're pa wasisi. Tazahã, tihi wasisizé hã te te sina 're anhinãrĩ, tipawasisizéb zama. Taha pari, te wa'uburé hã te te siwi 're saprõni, a'ubuni u. Tawamhã aibã hã Zezusi te te 'madã'ã wamhã, ma tô 're sadari. Taha wa, hi'rãtitõ ma aime, Zezusihi papara. Tawamhã mreme 'rãihã na te tãma tinha, ãne:

— Zezusi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ra, e marĩ ã'ãma 'manharĩ da, te we aimo. ã'azãri õ di za. ãne, wa ãsina aipa'uwati. — ãne te Zezusihi ma tinha, wa'uburé ma, te te rob'ru'i wa, aibã hawi watobro da.

³⁰Tawamhã Zezusi hã te sadanha, ãsisi zõ:

— E niha asisi hã.

— Ahã na, ãnhisi hã. — ãne te aibã hã tãma sisisi, wa'uburé hã ãma ahã wa.

³¹⁻³²Tawamhã romhutu na te uhãbã norĩ hã tisa te te 're huri ahã na, sa'a zahãpã para wi. Tawamhã wa'uburé norĩ hã te Zezusihi wi rowaptẽrẽ za'ra sina, rob'rehã u te te satõrĩ tõ za'ra da. Uhãbã u, te te satõrĩ za'ra da, te sina rowaptẽrẽ za'ra, uhãbã hãiba 're, 're si'ubumroi mono da. Taha wa, ma tô Zezusi hã ãma saze za'ra. ³³Tawamhã aibã hawi ma tô wairé wa'uburé norĩ hã, uhãbã u si'aba'rẽ da, ãhãiba 're, 're si'ubumroi mono da. Tawamhã, ãtẽme sisisi wamhã, uhãbã norĩ hã te sisa're, warã sina. Sa'a hawi, te pi'reba sisa're, ãsõ'ui u. Tawamhã ãi ba ma tô rere. Taha wa, ma ai'utõ uburé.

³⁴Tawamhã uhãbã 'madã'ã'wa norĩ hã te te 'madã'ã za'ra wamhã, te ãsiti datẽme sisa're, warã sina. 'Ri nho'õmo ãma, ma tô dama rowasu'u za'ra. Rom na, 'ri wa'õtõ ãma zama, ma tô dama rowasu'u za'ra. ³⁵Tawamhã ãsimirowasu'u hã da te wapari za'ra wamhã, te ãtẽme ai'aba'rẽ ni, da te sabu za'ra da. Zezusihi u dasihutu wamhã, ma tô aibã hã 'madã'ã za'ra ni, wa'uburé ãhawi ãwairébé hã. Uza ré, te oto nhamra Zezusihi papara, rowẽ na. Tawamhã tãma rowẽ wa, ma tô tãma tipahi za'ra, dama 're ãrowẽ za'ra mono zé hã tãma sa'rese za'ra õ wa. ³⁶Tawamhã ãma ã'madã'ã za'ra 'wa norĩ hã te aibã wasu'u hã dama wasu'u za'ra, ãsihutu norĩ ma. Aibã, Zezusi te te ãpawaptobzẽm na, te tãma rowasu'u za'ra.

³⁷Tawamhã aibã wasu'u te te wapari za'ra wamhã, ma tô tãma tipẽ'ẽwara za'ra. Taha wa, te Zezusihi ma rob'ru za'ra, ãrom nhiti morĩ za'ra da. Aihĩni te tãma rob'ru za'ra, Zeraza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 're ãsi'ubumroi mono norĩ hã.

Tawamhã Zezusi te za oto ãzé, uba're wa, danhiti morĩ da. ³⁸ Tawamhã aibã te sina 'mahã, Zezusihi siré 're morĩ da, te te tãma pisutu da, wa'uburé ìhawi ìwairébé hã.

Tane nherẽ, te Zezusi hã aibã ma tinha, ãne:

³⁹ — Apã aimorĩ, asõrõwa u, 'Re ìhãimana u'ãsi mono, ìwẽ na te te aipawaptobzém na asisãnawã norĩ ma, asiwasu'u da. — ãne te aibã ma tinha.

Tawamhã aibã te oto mo, tinhorõwa u, 'ri baba dama siwasu'u mono da, Zezusi te te ìpawaptobzém na hã.

Zezusi, Zairuhu 'ra te te ìhãiwa'utuzé wasu'u, bâdâdi wã wa, pi'õ hã te te ìpesezé wasu'u me

Mateusi 9.18-26; Marcusi 5.21-43

⁴⁰ Tawamhã ma tô Zezusi norĩ hã apã saprĩ za'ra, zara u. Zara niwĩ, ma tô da'ahã na ìwana sô ropsãmri za'ra ni. Tawamhã apã datême wisi wẽ te, ma Zezusi hã sawi za'ra ni, dato sina. ⁴¹⁻⁴² Tawamhã ma tô aibã hã ìtême wi, Zairu na ìsisi hã, zudezu norĩ te, rowahutuzéb ãma dawada'uri'wa hã. ìtême wisi wi, ma tô hi'rãtitõ aime, Zezusihi papara, ti'ra ãma te te sadawa pibu da, ìsõrõwa u morĩ da, ì'ra hã hãzé wa, te te tãma pese da. ì'ra hã pi'õ pisi, azarudu hã 12 na ãma ìwahu. Hãzé ahã wa, te za oto tiwi dârã. Tawamhã Zezusi te oto mo, ìsõrõwa u. Morĩ ré, te da'ahã na ãma dasi'uirĩ. Ma dasiwi hõti ni.

⁴³⁻⁴⁴ Tawamhã bâdâdi na morĩ ré, ma tô pi'õ hã wi, Zezusihi u, ìhãzé ré hã, marĩ te te 're ì'manharĩ mono hã. Hãzé ré, ma tô ãma tiwahub ahã, 12 na ãma ìwahubzé hã. Dawede'wa norĩ ma, ma tô uburé tinhibro hã uprosi, tisiwa'âbâzém na. Tazahã, dawede'wa norĩ hã te te siwi hõsi õ di, ìwede na hã. Tawamhã pi'õ hã, Zezusihi babarã niwĩ ma tô saprĩ. ì'uza 'rãssudu hã ma tô tiwi upi. Taha wa, ma awa'awi séptârã. Tãibã oto ìhãzé hã. ⁴⁵ Taha wa, ma tô ãne da'mahã, Zezusi hã:

— E 'wa hã ma ì'uza hã ìwi upi. — ãne te da'mahã.

Tane nherẽ, te tãma amrami za'ra ni. Taha wa, te Pedru hã tãma tinha:

— Rowahutu'wa, oro aihĩni ai'ãma wasi'uirĩ mono za, wa wasiwi aihõti ni. — ãne te tãma tinha.

⁴⁶ Tawamhã Zezusi asa te tãma tinha:

— Ni'wa hã ma tô ì'uza hã ìwi upi. ìwaihu'u pese na, wa tô pese. ãne, wa tô ìsina waihu'u. — ãne te tãma tinha.

⁴⁷ Tawamhã ma tô pi'õ hã sina wapa, Zezusihi mreme hã. Da te sa'rese ãna, sãmra õ di oto, pi'õ hã. ãne ma tô sina waihu'u. Tawamhã rẽrẽ'ẽ sina, ma tô Zezusihi papara aime hi'rãtitõ. Danho'a te Zezusihi ma siwasu'u pese, ãne:

— ìhãzé wa, wa ai'uza aiwi upi, ìpese da. Tawamhã awa'awi wa tô séptârã. — ãne te tãma siwasu'u. ⁴⁸ Tawamhã Zezusi te tãma tinha:

— ìhidiba, za te aipesezém na ì'umnhasi wa, ma tô aihãzé hã aima apa. Rowẽ na te za oto 're aimo. — ãne, Zezusi ma tô tãma tinha.

⁴⁹ Tawamhã pi'õ ma, te te rowasu'u ré, ma tô ãma wi, aibã hã. Zairuhu u, ma wi. ìsõrõwa hawi, ma ìtême wi, rowahutuzéb ãma 're da'anhi'mi'rui mono 'wai u hã. Tawamhã te Zairuhu ma rowasu'u aibã hã, ãne:

— Ai'ra hã ma tô aiwi dârã, azaruture hã. Rowahutu'wai wi, ro'wa're õ'umnhasite, simiromhuri nherẽ. — ãne te tãma tinha.

⁵⁰ Tawamhã Zezusi ma tô sina wapa. Taha wa, te Zairuhu ma tinha:

— Ai'ra wasu'u ma, aipahi tõ. ìwétési asina ì'umnhasi, te aipawaptob da. ìwétési ì'umnhasi wamhã, rowẽ na te za oto aima 're sãmra. — ãne te Zezusi hã tãma tinha.

⁵¹ Tawamhã Zezusi hã Zairuhu nhorõwa u oto wisi wamhã, ma tô pisutu za'ra, Pedru norĩ si ìsiré sisisi da, Zuwã hã duré Ti'adu hã, azaruture mama norĩ siré hã.

⁵² Tame da'ahã na te ãma ta'ry'ry ni, dapẽ'êzé te. Taha wa, te Zezusi hã dama tinha, ãne:

— ãma ai'ry'ry wa'aba õ di za. Azaruture hã dâ'â õ di. Taré te nhono. — ãne te dama tinha.

⁵³ Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra ni:

— Oro taré sõtõ za, te pẽ'ẽzani ãna nomro. — ãne te tãma nharĩ za'ra ni. Ìdâ'ázém na, ma tô waihu'u za'ra ni. Taha wa, ma tô ãne tãma nharĩ za'ra ni. ⁵⁴ Tazahã, te te damreme 'madâ'â õ di, Zezusi hã. Ma tô pa'â. Mreme 'rãihã na, te tãma tinha, ãne:

— Azaruture, aiwahutu. — ãne te tãma tinha.

⁵⁵ Tawamhã ma tô apã pẽ'ẽ waze, awa'awi. Hãwi te oto za. Taha wa, mram na te wada'uri zahuré, te te tãma a zahuré da, ãmama norĩ hã. ⁵⁶ Taha wa, ã'ra apã hãwi'utu wa, ma tô ãma titob'uzu zahuré, ãmama norĩ hã, timro me. Taha wa, tãma rowẽ zahuré di. Tane nherẽ, te ã'ra na sadawa uwati zahuré, te te dama rowasu'u zahuré tõ da a'â.

9

Zezusi hã, aibã norĩ te te datẽme ãsatõrĩ za'ra zé wasu'u
Mateusi 10.5-15; Marcusi 6.6-13

¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô sitẽme sô tihãrã za'ra, ãsiré 're ãnomro mono norĩ zõ, aibã norĩ hã 12 na ãhãiba za'ra hã zõ. Tawamhã ma tô tãma pisutu za'ra, waihu'u pese na 're nomro mono da, wa'uburé norĩ hã te te dama 're sãmra za'ra mono da, duré ãhãzé ré norĩ hã te te 're pese za'ra mono da, ãsadawa para. ² Tawamhã ma tô duré satõrĩ za'ra, ãwasu'uwẽ na te te 're dapo're pu'u za'ra mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zé wasu'u na. Taha wasu'u na te te 're dapo're pu'u za'ra mono da, ma tô satõrĩ za'ra. Duré te te 're dapese za'ra mono da, ma tô datẽme satõrĩ za'ra. ³ ãne te tãma roti za'ra:

— Ai'ubana te za 're anomro aba mo. Marĩ hã asiré 're 'wasari aba mono õ di za, asiwazusizé hã, duré romramizé hã. Marĩ hã 'wasari aba õ di za, mra hã, duré rob'uiprazé hã, duré ai'uzazé hã, asõ'utu'u wa'wa hã. Datẽme 're aihutu aba mono wapsi, ãté 're aihutu aba mono wi, te za da te 're asawi za'ra wa'wa. ⁴ Tawamhã asõ ãhãrã 'rata aba nhorõwa ãma si, te za 're ai'ubumroi wa'aba mo, 're aiwairébé aba mono õ ré.

⁵ Datẽme 're aihutu aba mono wamhã, ãté asõ 're datob'uzu za'ra wa'aba mono õ di za. Tawamhã dahawi te za 're aiwairébé aba mo, darob amoi u. Dahawi 're aiwairébé aba mono wamhã, aipara'uza zapru hã te za 're ãtata'a za'ra wa'aba mo, ti'ai u 're rere'e mono da, dawasété ma ropibuma, asimirowasu'u na, da te dasiwi 're aiwẽ'õ za'ra wa'aba mono wa. — ãne ma tô tãma roti za'ra, Zezusi hã.

⁶ Tawamhã te oto datẽme ai'aba'ré, 'ri wa'õtõ mono bâ. Daro mono bâ, ma tô ãwasu'uwẽ na te te 're dapo're pu'u za'ra, Zezusihi siré 're ãnomro mono norĩ hã. Ma tô duré te te 're dapese za'ra.

Apito Erodi hã, Zezusihi ãma te te ãrosa'ratazé wasu'u
Mateusi 14.1-12; Marcusi 6.14-29

⁷ Tawamhã apito Erodi hã, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma da'madâ'â'wa hã ma tô Zezusihi wasu'u hã wapa. ãne ma tô ni'wam norĩ hã ãma rosa'rata za'ra, Zezusihi ãma hã:

— Áté Zuwã Batita apã ãhãwi'udu. ⁸⁻⁹ Áté Eriasi apã we ãmorĩ. Áté 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa, duré pese ãdã, apã ãhãwi'udu. — ãne ma tô Zezusihi ãma romnomri za'ra ni. Tawamhã Erodi te tinha:

— Wa hã te waihu'u õ di. Áté ni'wa hã. Wa hã, Zuwã hã wa tô dama ti'ru, da te 'rã nhizãri da. Tãibã Zuwã hã. E 'wa hã bété ãwasu'u hã, te ãwãpari hã. Te sabu neza. — ãne te tinha, Erodi hã.

Zezusi, dasa na te te ãdapawaptobzé wasu'u
Mateusi 14.13-21; Marcusi 6.30-44; Zuwã 6.1-14

¹⁰ Tawamhã ãsadawa wasu'u'wa norĩ hã ma tô aihutu apã, Zezusihi u, ãsadawa para datẽme ãsi'aba'ré norĩ hã. Sihutu wamhã, ma tô tãma siwasu'u za'ra, te te 're ãdapawaptob za'ra mono zém na. Zezusi hã te oto te te simro siré, Besada na 'ri nhisi u, hãiba pisutu.

¹¹ Tazahã ma tô ïwasu'u hã wapari za'ra ni. Taha wa, da'ahâ na te ïsarina ai'aba're ni. Ìtême dasihutu wamhã, uburé ma tô dazawi, Zezusi hã. 'Re ïhâimana u'âsi mono hã da'ãma 're ïsib'a'uwê mono zém na, te dama rowasu'u, Zezusi hã. Duré, ïhâzé ré norĩ hã ma tô pese za'ra.

¹² ãne ré, ma tô tihâiwahã. Taha wa, ma ïtême ubumro, ïsiré 're ïnomro mono norĩ hã, 12 na ïhâiba za'ra hã, te te tãma nharĩ za'ra da, ãne:

— ãmemhã robaba di, 'ri hã. Õhõta romhuture di, 'ri wa'õtõ u hã. Duré, re na 'ri ïsimasa mono u hã, romhuture di. Ma'ãpé tamomo dazatõrĩ za'ra na, dasa hã da te huri da, danhotõ za'ra da zama. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

¹³ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra:

— Mare di. A norĩ wa'wa hã te za dama ï'a za'ra wa'wa, dasaihuri da. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

Taha wa, te asa tãma nharĩ za'ra:

— Wasazé hã syryre di. Ì'u'ëtê wapu hã 5 na si, ïhâiba hã. Duré pe'a hã maparanere. E da'ahâ uptabi nherê, wa za tawamhã ai'aba're ni, dasazé hã wa te dama uipra za'ra da. — ãne te tãma nharĩ za'ra, tame da'ahâ uptabi na, dasimasa wa.

¹⁴ Aibã norĩ hã 5 miu na ïhâiba za'ra hã te aimasa. Zezusi hã te duré asa tãma nharĩ za'ra:

— Ma'ãpé, dama roti za'ra wa'aba, 50 na si dasi'ubumroi mono da, da'upsãtã pese na. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

¹⁵ Tawamhã te dama nharĩ za'ra, 50 na si dasi'ubumroi mono da, da'upsãtã pese na.

¹⁶ Tawamhã ï'u'ëtê wapu hã ma oto waibu Zezusi hã, 5 na ïhâiba hã. Pe'a ma duré timra. Hãwa u te ïré rob'madã, timama ãma wata da, sõpru wa. Taha pari, ma tô te te wê'ê, ï'u'ëtê wapu hã. Pe'a zama, ma tô te te wê'ê. Ma tô te te sõmri oto, tisiré 're ïnomro mono norĩ ma, te te dama sõmri mono da. ¹⁷ Tawamhã dasa hã aihĩni ma tô huri ni. Ma tô da te 'mahãpãrĩ. Da te 'mahãpãrĩ mono parip si, ma tô si'õtõ wa, te te apã ubumro za'ra, danho'rada hã, Zezusihi siré 're ïnomro mono norĩ hã. Si'õno hã ahã di, danho'rata ré hã, 12 na ïhâiba hã.

Pedru hã Zezusi, Danho'reptui'wa na te te ïwasu'uzé wasu'u

Mateusi 16.13-28; Marcusi 8.27-9.1

¹⁸ Tawamhã Zezusi hã bãtã na te nhamra danhiti, mreme da, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma. Aibã norĩ hã te ï'rata asimro, ïsiré 're ïnomro mono norĩ hã. Timama ma, mreme pari, te sadanharĩ za'ra tisiré norĩ hã, ãne:

— E niha ma tô dasima ïwasu'u za'ra ni. E 'wa hã wa hã, wa 're mo. — ãne te sadanharĩ za'ra.

¹⁹ Taha wa, te asa tãma nharĩ za'ra:

— Aiwasu'u hã, ahã di. A hã, u, Zuwã Batita, apã aihãwa'udu. A hã, u, Eriasi apã we aimorĩ. A hã, u, 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa, duréi pese atã, apã aihãwa'udu. ãne, wa tô aiwasu'u hã wapari za'ra ni. — ãne te Zezusihi ma rowasu'u za'ra.

²⁰ Tawamhã Zezusi te duré sadanharĩ za'ra, ãne:

— A norĩ wa'wa hã bété, e niha ma tô asima 're ïwasu'u za'ra wa'aba mo. — ãne te sadanharĩ za'ra.

Taha wa, te Pedru hã tãma tinha, ãne:

— A hã Danho'reptui'wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te aipisudu. — ãne te tãma tinha.

²¹ Tawamhã Zezusi te sadawa uwati za'ra, te te a'ã dama wasu'u tõ za'ra da, Danho'reptui'wa na. ²² Taha wa, te tãma siwasu'u za'ra, ãne:

— Wa hã ti'ai ãma dasiré ïpodo hã, wa za robzépata za'ëtê. Dama roti'wa norĩ hã te za siwi ïwê'õ za'ra. Duré 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ïpire norĩ hã, te za siwi ïwê'õ za'ra, sasedoti ïpire norĩ hã. Rowahutu'wa norĩ zama, te za siwi ïwê'õ za'ra. Taha wa, te za dasiwi ïwĩrĩ ni. Tawamhã bãdã maparane ï'ãma si'utõrĩ õ ré, wa za hãwa'udu apã. — ãne te tãma siwasu'u za'ra, Zezusi hã.

²³ Tawamhã te uburé oto dama tinha, âne:

— Ni'wam norĩ hã ĩsiré 're nomro u'âsi mono da, te te sima 're ĩwẽ za'ra mono wamhã, tihâimanazém na te te 're rosa'rata za'ra mono õ di za. Awẽ sidâpâsi, tiza'ozéb ré, ĩzarina 're ĩnomro mono ne, da te dasiwi uprosi da nherê, te za ĩsiré 're nomro. ²⁴ Ni'wam norĩ hã tihâimanazé te te sima 're sawi za'ra mono wamhã, rowẽ ĩsi'utõrĩ'õ hã te te sina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. Ni'wam norĩ hã ĩzarina 're nomro mono da, tihâimanazé te te sima 're sawi za'ra mono õ wapsi, te za te te sina 're uwaimrami za'ra, rowẽ hã. ²⁵ Áté ni'wa hã te za tinhibro hã te te sima 're a'ubumroi pese, sibrob ahâ uptabi da. Tawamhã te za oto dârâ. Ti'ab ré sibrob ahâ nherê, e tãma 're rowẽ mono di za, rowẽ ĩsi'utõrĩ'õ hã te te sina uwaimrami õ wamhã. Mare di. Tãma 're rowẽ mono õ di za. ²⁶ Ni'wam norĩ hã dapipa te, ĩzazei'wa na, duré ĩmreme 'madâ'â pese 'wa na, áté dama 're siwasu'u za'ra mono õ di za, 're siséb za'ra mono õ'umhasite. Áté te za dawĩ 're si'udâ za'ra, ĩzazei'õ'wa newa. Nimahã na, wa hã ti'ai âma dasiré ĩpodo hã wa za wei mo apâ, ĩhâiba na hã rowa'a za'ëtê na. ĩmama hã rowa'a ré, te 're hâimana u'âsi. Hâiwa âma tãma ĩromhuri'wa norĩ zama te duré ĩrê 're hâimana u'âsi za'ra, hâimana wẽ na. Tane duré wa hã, wa za duré rowa'a za'ëtê ré wei mo apâ. Tawamhã, apâ we ĩmorĩ wapsi, ĩ'udâ'wa norĩ hã ĩzazei'wa na te sisi za'ra õ di za, ta norĩ hã. ²⁷ Tô sena wa aima rowasu'u za'ra wa'wa. Aihĩni õ nherê, ai'matâ'â aba õ ré, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'âma 're ĩsib'a'uwẽ mono zé hã âma ĩ'madâ'â za'ra wa'wa. — Áne ma tô dama waihu'u, Zezusi hã.

*Ëtê 'rãihã âma, Zezusihi hâiba na rowa'a za'ëtê wasu'u
Mateusi 17.1-13; Marcusi 9.2-13*

²⁸ Romhuri hã misi âma si'utõrĩ pari, ma tô Zezusi hã te te siré simro, Pedru norĩ hã Zuwã norĩ me, Ti'adu norĩ me, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, mreme da. Ëtê 'rãihã na, ma tô sai'uri za'ra. ²⁹ Zezusi hã Timama ma, mreme ré hã, aimawi oto ĩ'ubu hã. Duré, ma tô ti'uza hãirã. Hãirã uptabi di, ĩ'uza hã. Ma ai'ubuzi. ³⁰⁻³¹ Tawamhã aibã hã maparane, ma tô ĩtême sihãiré zahuré, Mozési norĩ hã, Eriasihi me. ĩhâiba na hã rowa'a sa'ëtê zahuré di. Ta norĩ hã Zezusihi me, te sima rowasu'u za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma ĩpisutuzéb zarina, za ĩdâ'âzém na Zeruzarê âma. ³² Te te sima rowasu'u za'ra ré, te Pedru norĩ hã tinhotõ za'ra. Sõtõ pese za'ra di. Oto utu za'ra wamhã, ma tô Zezusi hã 'madâ'â za'ra. ĩhâiba na hã rowa'a sa'ëtê di. Aibã norĩ zama ĩ'rata ĩsima'wara zama ma tô 'madâ'â za'ra. ³³ Aibã norĩ hã oto apâ tiwi neb zahuré wa za, te Pedru hã Zezusihi ma tinha, âne:

— Rowahutu'wa, âme wama rowẽ za'ra di. Si'ubdatõ, wa za aima 'ri za'ra wa'aba ni, aihâiba bâ wa'aba, ate da hã, duré Mozésihi te da hã, duré Eriasihi te da hã. — Áne te tãma tinha, te te rosa'rata âna, Pedru hã. ³⁴ Tawamhã Zezusihi ma, te te nharĩ ré, ma hâiwa nhirõtõ'a za'êne hã we hâiba zuwa za'ra, Zezusi norĩ hã. Taha wa, ma tãma tipahi za'ra. ³⁵ Hâiwa nhirõtõ hawi, te we 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tãma nharĩ za'ra, âne:

— Á hã ĩ'ra, te ĩpisudu. Ma'ãpé ĩsimiroti hã 're wapari pese za'ra wa'aba mono za. — Áne te we tãma nharĩ za'ra, Pedru norĩ ma.

³⁶ We tãma mreme pari wamhã, siwaprosi te oto za, Zezusi hã. Ari'iwi te a'â tihâimana za'ra, mreme âna, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã. Ni'wai ma, te te rowasu'u za'ra õ di a'â, te te ĩ'madâ'â za'ra zém na hã.

*Zezusi hã, ai'reputu ma, wa'uburé te te ĩmezé wasu'u
Mateusi 17.14-20; Marcusi 9.14-29*

³⁷ Tawamhã awẽpsi ma tô ëtê 'rãihã hawi si'ra za'ra, Zezusi norĩ hã. Taha wa, da'ahã na ma tô danhopêtê za'ra, Zezusihi u ĩdasi'aba'ré hã. ³⁸ Aibã hã dawa'wa ĩsa hã ma tô 'mahã, âne:

— Rowahutu'wa, ĩ'ra ma, wa aiwi rowaptê, ĩma pese da. ĩ'ra misire hã, ai'repudu.

³⁹ Wa'uburé hã te za upi. Te te upi wamhã, te za tizadari, ĩ'ra hã. Te za sitete. Te za sadaiproi watobro. Te te 're u'a u'âsi. Te te sazãri õ di. Õne u'â. ⁴⁰ Asiré 're ĩnomro mono

norĩ ma, wa tô aré tãma 'ru za'ra, wa'uburé te te tãma me za'ra da. Tazahã, te te tãma mei waihu'u za'ra õ di. — ãne te Zezusihi ma rowasu'u, ãmama hã.

⁴¹ Tawamhã te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra, ãne:

— E niha bété, ai'rata 're ãnhamra u'ási aba mono nherê, asina 're ã'umnhasi za'ra wa'aba mono õ di, te 're ã'apawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hã. E niha te aiwasété na si 're anomro aba mo. E ãpê'êzé u'ási, wa za ai'rata 're ãmorĩ 'wa, 're ã'umnhasi za'ra wa'aba mono õ wa. — ãne te tãma nharĩ za'ra. Taha wa, te aibã ma tinha, ãne:

— We ãtême saprõni pé, ai'ra hã.

⁴² Tawamhã te te ãtême saprõni ré, ma tô wa'uburé hã 'marõwĩ. Te sitete. Taha wa, te Zezusi hã tãma rob'ru, ai'reputu hawi watobro da. Taha wa, ma ãhawi watobro. Rowê na te oto 're sãmra, ai'repudu hã. Taha wa, te Zezusi hã ãmama ma tinha, ãne:

— ãhãta ai'ra hã. Tãma rowê di oto. — ãne ma tô ãmama ma waihu'u, Zezusi hã. ⁴³ Taha wa, ma ãma tatob'uzu za'ra ni, waihu'u pese uptabi wa, 'Re ãhãimana u'ási mono hã.

Zezusi te te 're ãda'apese mono zém na, ãma datob'uzu za'ra ré, te tisiré 're ãnomro mono norĩ ma Zezusi hã tinha, ãne:

⁴⁴ — Wa za aima ãsiwasu'u za'ra wa'wa. Aima ãsiwasu'u za'ra wa'aba zém na, aipo're si'ári za'ra wa'aba õ di za. Wa hã ti'ai ãma dasiré ãpodo hã te za dasima ãhãiba nhomri ni. — ãne te tãma siwasu'u za'ra.

⁴⁵ Tane nherê, te te siwi waihu'u za'ra õ di, te te sina ãrowasu'uzém na hã. Ma tô tiwi sawi za'ra Zezusi hã, te te waihu'u pese za'ra tô da a'ã, te te sina ãrowasu'uzé hã. Taha wa, te te sina ãrowasu'uzé ma, pahi za'ra wa, te te siwi sadanharĩ za'ra õ di, ãma. Taha wa, te ari'iwĩ ai'ubumro.

Dama ãpire wasu'u

Mateusi 18.1-5; Marcusi 9.33-37

⁴⁶ Tawamhã sima ãmaipire zô sõpré wa, ãma sisaze za'ra õ wa, te timreme na 'rãwi si'wapé za'ra, ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã. ⁴⁷ ãsimirosa'rada hã ma tô waihu'u za'ra, Zezusi hã. Taha wa, ma tô ai'uté hã sisababa tisã. ⁴⁸ Te duré tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Ni'wam norĩ hã te te 're ãzawi pese za'ra mono wa, ai'uté zô 're tob'uzu za'ra mono wamhã, ta norĩ u'ãbã te duré ãzô 're tob'uzu za'ra. Tawamhã, e ãzô si te 're tob'uzu za'ra. Mare di. We ãzatõrĩ'wa zô zama te duré sô 're tob'uzu za'ra. Dama ãwapu norĩ hã 're sawi pese za'ra wa'aba mono wamhã, asima ai'maipire zô asõpré wa'aba ãna, wa za aipire na te 're ai'awaihu'u 'wa. — ãne, Zezusi ma tô tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

Zezusihi wê'wa norĩ wasu'u

Marcusi 9.38-41

⁴⁹ Tawamhã Zuwã hã te tinha, ãne:

— Rowahutu'wa, aibã, wa tô 'madã'ã za'ra ni, asisi na wa'uburé ma, te te 're ãrob'rui mono hã, dama 're wairébé mono da. Taha wa, ma tô dama 're wairébé. Õ hã, wasiré 're morĩ õ di. Taha wa, wa tô tiwi sawi za'ra ni, asisi na wa'uburé ma, te te 're arob'ru tô mono da, wasiré 're morĩ õ wa. — ãne te Zezusihi ma siwasu'u, Zuwã hã.

⁵⁰ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra, Zuwã norĩ ma:

— Tiwi sawi za'ra wa'aba õ di za, ãsimiromhuri hã. ãté ni'wa hã te te 're aiwasu'u wasété za'ra wa'aba mono õ di za. Tane wamhã, aiwê wa'aba 'wa na, te za ãma ãwaihu'u za'ra wa'wa. Taha wa, aibã hã aiwê wa'aba 'wa, 're morĩ nherê, tiwi sawi za'ra wa'aba õ di za, ãsimiromhuri hã. — ãne, Zezusi te tãma roti za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

Samaritanu norĩ hã, Zezusihi zô ãtob'uzu za'ra õ zé wasu'u

⁵¹ Zezusi hã hãwa u za ãmorizé hã romhuture wa, ma tô sina roti, Zeruzarê u morĩ da. ⁵² Taha wa, ma tô aibã norĩ hã sisõwa satõrĩ za'ra, ãsãmrazéb da hã, te te sô 'maipisutu za'ra da. Si'aba'rêi wamhã, ma tô aihutu, 'ri wa'õtõ u. Samaritanu norĩ rob ãma, 'ri wa'õno hã. ⁵³ Sihutu wamhã, sô tob'uzu za'ra õ di, samaritanu norĩ hã. Zeruzarê u, za morĩ wa, te te sima wê za'ra õ di, ã'rata sãmra za'ra da, Zezusi hã. ⁵⁴ Tawamhã samaritanu norĩ wasu'u,

ma tô wapari zahuré, Ti'adu norĩ hã, Zuwãhã me. Īwasu'u hã te te wapari zahuré wamhã, te Zezusi 'mahârâ zahuré, ãne:

— E aima wẽ di, unhama zô wahârâ da, hãiwa hawi we te te da'uprosi da. — ãne te 'mahârâ zahuré.

⁵⁵ Taha wa, ma Zezusi hã ĩtẽme aipi'ra zahuré. Īmreme hã ma tô tiwi sisisi zahuré.

⁵⁶ Taha pari, ma tô ai'aba'ré, 'ri wa'õtõ hãiba amoi u.

Zezusi te te dama ĩrotizé wasu'u, sena na ĩsiré 're danomro mono da

Mateusi 8.18-22

⁵⁷ Tawamhã bådâdi na si'aba'rúi ré, te aibã hã Zezusihi ma tinha, ãne:

— Nimomo 're aimorĩ wamhã, asiré, wa za 're mo. — ãne te Zezusihi ma tinha.

⁵⁸ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma tinha:

— Wapsã wawẽre hã, ab're 're ĩsõrõwa hã. Si norĩ hã te duré tizasi hã te te sima 're 'manharĩ za'ra, tinhorõwa da hã. Tanei õ di wa hã, ti'ai ãma dasiré ĩpodo hã. Marĩ ĩma hãimana õ di, 're ĩwa'utu mono zéb da hã. Hãiwi si wa datẽme 're morĩ u'â. — ãne, Zezusi ma tô tãma siwasu'u.

⁵⁹ Tawamhã Zezusi te aibã hãiba amo 'mahã, ĩsiré morĩ da. Taha wa, te asa tãma tinha:

— Apito, a'â apã ĩmorĩ, nimahã båtã na ĩmama hã ĩwi dâ'â wa, ĩsisa'u te ãma ti'a da. —

ãne te sina 'mahã.

⁶⁰ Tane nherẽ, te aibã ma tinha asa:

— Īdã'â norĩ hã te za tisiré ĩdã'â norĩ ãma, te te 're ti'a za'ra. A hã te za datẽme 're aimo, 'Re ĩhãimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zém na, 're da'apo're pu'u mono da.

— ãne te aibã ma tinha.

⁶¹ Aibã hãiba amo hã te duré Zezusi 'mahã, ãne:

— Wa hã wa za asiré 're mo. A'â ĩsisãnawã norĩ, te sawi za'ra, ĩsisa'u. — ãne te Zezusihi ma tinha.

⁶² Taha wa, ma tô tãma ãma romnhimiré'é Zezusi hã, ãne:

— Áté ni'wa hã te za romhuri na sãna'rata, ti'a te te hãibãdã da. Siwa'rãmi te te nasi 'madã'ã wamhã, tinhib'apito ma, romhuri'wa da hã mare di. Tane duré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zém na romhuri'wa da hã mare di, misi, da te 're pisutu za'ra mono õ wa. — ãne ma tô aibã ma waihu'u, Zezusi hã.

10

Aibã ahã na, Zezusi te te datẽme ĩsatõrĩ za'ra zé wasu'u

¹ Taha pari, ma tô Zezusi hã aibã ahã na pisutu za'ra, ĩsõwa datẽme 're nomro mono da, ⁷² na aibã norĩ hãiba za'ra hã. Maparane si, ma tô te te apisutu, 'ri wa'õtõ mono bã ĩwana te te datẽme ropéi mono da, za datẽme ĩmorizé wana, datẽme si'aba'ré da. ² Taha wa, si'aba'rúi õ ré, te tãma romnhimiré'é za'ra, ãne:

— Amnho hã sa'ëtẽ na 're simi'wara mono wamhã, duré romhuri'wa norĩ hã umrore wamhã, te za buru tede'wai wi waptẽre za'ra, sada dasitob da. Tane a norĩ wa'wa hã ai'umrore wa'aba wa, te za 'Re ĩhãimana u'âsi mono wi 're ĩrowaptẽre za'ra wa'aba mo, te te 're da'apisutu mono da, ĩsadowa wasu'u'wa da hã. ³ Te za oto datẽme 're ĩropéi wa'aba mo. Pone'ẽrebã 'ra, robzahi wa'wa u 're ĩsisisi mono ne, wa za datẽme asatõrĩ za'ra wa'wa, datẽme 're ropéi wa'aba mono da oto. ⁴ Marĩ hã asiré 're 'wasari aba mono õ di za, ro'wapézé hã, duré rob'uiprazé nhemezé hã, duré aipara'uza hã. Duré, 're asimihazãri za'ra wa'aba mono õ di za, bådãdi wa, 're dazawi za'ra wa'aba mono da.

⁵ Duré, danhorõwa u 're aihutu aba mono wamhã, te za a'â 're ĩdazawi za'ra wa'aba mo, rowẽ na 're dahãimana za'ra mono da. ⁶ Simizawi pese wamhã, 'ri tede'wa hã rowẽ na te za 're hãimana. Mreme wasété wamhã, rowẽ na 're hãimana mono õ di za. ⁷ Datẽme 're aihutu aba mono wamhã, 'ri baba 're anomro aba mono õ di za. 'Re aihutu aba mono zéb ãma si, te za 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Tame te za danhipi hã da te aima 're ĩsõmri za'ra wa'aba mono na 're asaihuri aba mo. Tame te za duré 're ĩ'ãhuri aba mo.

Romhuri'wa pawa'â hã tâma 're ïwairébé mono ne, te za taré asa hã da te aima 're sômri za'ra wa'wa, wa'âbâ âna asimirowasu'u wa'râmi wa'aba.

⁸ — Datême 're aihutu aba mono wamhã, âté 're aihutu aba mono wi, te za da te 're asawi za'ra wa'wa. Duré danhipi, da te aima 're ïsômri za'ra wa'aba mono na te za 're asaihuri aba mo. ⁹ Tame 're ai'ubumroi wa'aba mono ré, te za 're ïdapese za'ra wa'aba mo. Duré te za âne dama 're ïrowasu'u za'ra wa'aba mo: “Âhãna bâdâ hã ma tô oto ïwa waptârã, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã da'âma 're ïsib'a'uwẽ mono zéb da hã.” Âne te za dama 're ïrowasu'u za'ra wa'aba mo. ¹⁰⁻¹¹ Datême 're aihutu aba mono wamhã, da te 're asawi za'ra wa'aba mono ô di za âté. Taha wa, te za dahawi 're aiwairébé aba mo. Dahawi 're aiwairébé aba mono ô ré, te za dama 're ïrowasu'u za'ra wa'aba mo, âne: “Wanhimirowasu'u na, ma tô asiwi ïwawẽ'ô za'ra wa'wa. Taha wa, wa za wapara zapru hã wamirĩ za'ra ni, rere'e da, ti'a hã, aiwasété na âma 're asiwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã. Âhãna bâdâ hã ma tô oto ïwa waptârã, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã da'âma 're ïsib'a'uwẽ mono zéb da hã. Âne na, te za ïwaihu'u za'ra wa'wa.” Âne te za aiwẽ'ô'wa norĩ wa'aba ma 're ïrowasu'u za'ra wa'aba mo. — Âne te tâma roti za'ra, Zezusi hã.

¹² Ma duré tâma waihu'u za'ra, âne:

— Niwapsi, aiwẽ'ô'wa norĩ wa'aba ma hã, 're robze za'ra mono ô di za. Niwapsi bâdâ hã ïwa ïwaptã'âzém na, te za dazô nhamra, marĩ, da te 're ï'manharĩ za'ra mono zém na, te te 're da'awaihu'u mono da, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. Sodoma âma 're ïdasi'ubumroi mono norĩ ma, te te ïrob'manharĩ pipa zém nhipai u, te za tô aiwẽ'ô'wa norĩ wa'aba ma, te te tâma 're arob'manharĩ za'êtê. — Âne ma tô Zezusi hã tâma waihu'u za'ra, tisiré 're ïnomro mono norĩ ma.

Zezusihî wẽ'ô'wa norĩ wasu'u

Mateusi 11.20-27

¹³ Tinhimiroti na ma tô duré âne âma uzusi, Zezusi hã:

— Corazi na 'ri wa'ôtô nhisi âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za, Besada na 'ri wa'ôtô nhisi âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma zama. Marĩ, dama ï'manharĩ waihu'u'ô hã asô'a za'ra wa'aba, te 're ï'ab'manharĩ wẽ mono ne, Tiru âma 'ri nho'ômo âma, duré Sido âma 'ri nho'ômo âma 're ïdahâimana za'ra mono norĩ nho'a, te dama 're ab'manharĩ mono 'wa'âhã, duréi te aré ta norĩ hã 're sipizari za'ra, tiwasété wi. Tiwasété wi 're ïsipizari za'ra mono zém na, da te 're waihu'u za'ra mono da, te aré 'ru'a hã ti'rã âma te te 're sa'wari za'ra. Te duré aré sa'u ïhâiro na 're si'uza za'ra. ¹⁴ Tane nherẽ, tanei ô di, a norĩ wa'wa hã. Niwapsi 'Re ïhâimana u'âsi mono, da'âma ïsipo'ozéb âma hã, Tiru âma duré Sido âma 're ïdahâimana wasété za'ra mono norĩ ma, te te ïrob'manharĩ pipa zém nhipai u, te za te te 're aihã za'ra za'êtê za'ra wa'wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. ¹⁵ Capana'u âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã, e danhipai u aipire na 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, ma tô asina 're ïrosa'rata za'ra wa'aba mo. Ropipa u si, te za 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te 're asãmra 'wa. — Âne Zezusi ma tô tâma nharĩ za'ra, da'âma pẽ'êzé uptabi wa.

¹⁶ Tawamhã te tâma nharĩ za'ra, tisiré 're ïnomro mono norĩ ma, âne:

— Ni'wam norĩ hã ïzadawa wasu'u na, te te 're aiwapari pese za'ra wa'aba mono wamhã, ïmreme 'madâ'â pese 'wa na, wa za ta norĩ hã te ïsina 're awaihu'u. Duré ni'wam norĩ hã ïzadawa wasu'u na te te 're aiwẽ'ô'wa za'ra wa'aba mono wamhã, ïwẽ'ô'wa na, wa za duré ta norĩ hã ïsina te 're awaihu'u. We ïzatõrĩ'wai wẽ'ô'wa na zama, wa za ta norĩ hã te ïsina 're awaihu'u. — Âne ma tô tâma waihu'u za'ra, tisiré 're ïnomro mono norĩ ma, Zezusi hã.

Aibâ norĩ, Zezusihî u apâ ïshutuzé wasu'u

¹⁷ Tawamhã datême 're nomro mono pari, ma tô apâ aihutu ïtême, aibâ norĩ hã, 72 na ïhâiba za'ra hã. Tâma rowẽ za'ra wa, toi uptabi za'ra di. Taha wa, te âne siwasu'u za'ra, Zezusihî ma:

— Wanhíb'apito, asisi na, wa tô wa'uburé ma, wa te 're rob'ru za'ra, dahawi 're wairébé mono da. Taha wa, ma tô te te 're wawapari za'ra, ta norĩ hã. — Āne te tãma siwasu'u za'ra.

¹⁸ Taha wa, ma tô Zezusi hã asa tãma waihu'u za'ra, āne:

— Tane tô. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tô Satanasi hã wa'rui'wa hã hãiwa hawi time. Waptã'ã wamhã, wa tô 'madã. Wara sina, ma waptãrã, tãiwapsa'a ne. ¹⁹ ĩwapari pese za'ra wa'aba. Wa tô aima waihu'u za'ra wa'wa, ĩzadawa para, wahi norĩ hã duré apa'apa 'wa nhi'oto norĩ hã, aipara na 're simroi wa'aba mono da. Wa'rui'wa hã dama siptete nherẽ, te za asiptete sina tiwi 're anomro aba mo. Tawamhã te te 're aihõsi za'ra wa'aba mono õ di za, wa'rui'wa hã. Niha te te aima 're rob'manharĩ za'ra wa'aba mono õ di za. ²⁰ Asimirob'ru zarina wa'aba, wa'uburé hã dama 're wairébé mono wa, ma tô 're ato za'ra wa'aba mo. Tane nherẽ, taha nhipai u te za 're ato uptabi za'ra wa'aba mo, asisi hã hãiwa āma 're hãimana za'ra wa'aba mono wa, asisi ui'éré za'ra wa'wa hã. — Āne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra.

²¹ Tame 'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'ẽzani te te tãma ĩwaihu'uzéb zarina, te 're to, Zezusi hã. Toi uptabi di oto. Taha wa, te Timama ma tinha, āne:

— ĩmama, a hã Danhib'apito uptabi, hãiwa āma zama, ti'ai āma zama. Ā norĩ hã marĩ te te waihu'u za'ëtẽ za'ra õ di. Tane nherẽ, ma tô marĩ ĩwẽ hã tãma ĩwaihu'u za'ra. Rowaihu'u pese 'wa norĩ ma hã, marĩ hã ĩwẽ hã tãma waihu'u za'ra õ di. Tane tô, ĩmama. Asima ĩwézéb uwaibaba, ma tô ā norĩ ma si a'ã ĩwaihu'u za'ra, marĩ ĩwẽ hã. Taha wa, wa ai'āma ĩwata, asõpru wa. — Āne te Timama ma tinha, Zezusi hã.

²² Te duré tãma nharĩ za'ra, aibã norĩ ma:

— ĩmama ma tô ĩma waihu'u, uburé 're ĩhãimana mono zé hã. Ni'wam norĩ hã si'uihã na te te 're ĩwaihu'u za'ra mono õ di, 're ĩhãimana mono zém na hã. ĩmama si ma tô ti'ra na ĩwaihu'u pese, 're ĩhãimana mono zém na hã. Duré dasi'uihã na ĩmama, da te 're waihu'u za'ra mono õ di za. ĩwétési wa tô ĩmama hã waihu'u pese, 're ĩhãimana mono zém na hã. Te ĩsima 're ĩ'awẽ mono zéb uwaibaba si, wa za ni'wam norĩ ma, te 're awaihu'u, ta norĩ zama ĩmama hã te te waihu'u za'ra da, 're ĩhãimana mono zém na. — Āne ma tô tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

²³⁻²⁴ Taha pari, ma tô aipi'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ u, siwaprosi te te tãma rowasu'u za'ra da. Taha wa, te āne tãma nharĩ za'ra:

— A norĩ wa'wa hã aima 're rowẽ za'ra wa'aba mono di. Atõmo na ma tô 're ĩ'madã'ã za'ra wa'aba mo, te dama 're ĩ'ab'manharĩ wẽ mono zé hã. Aiwana wa'aba, ma tô da'ahã na 're dasi'ubumro, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã, danhib'apito norĩ zama. Ta norĩ hã ma tô aré te te sima 're wẽ za'ra, te te 're 'madã'ã za'ra mono da, 're ĩ'madã'ã za'ra wa'aba mono zé hã. Ma tô duré te te sima 're wẽ za'ra, te te 're wapari za'ra mono da, 're ĩwapari za'ra wa'aba mono zé hã. Taha wa, a norĩ wa'aba ma si, 're rowẽ za'ra wa'aba mono di. — Āne ma tô tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

Samaritanu 're ĩmorĩ wẽ wasu'u

²⁵ Tame ma tô aibã hã wahudu hãiwi, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti na dama rowahutu'wa hã. Zezusi te te ĩroti na te te pibu da, ma tô āne 'mahã:

— Rowahutu'wa, e marĩ, wa za te 're ab'manharĩ ĩwẽ hã, 're ĩhãimana u'âsi mono zéb da hã, te ĩsina uwaimrami da hã, hãiwa āma. — Āne te 'mahã.

²⁶ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma tinha:

— E niha 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti na, ĩwasu'u na rob'ui'ééré hã. E niha asimirosa'rada hã, āma. — Āne te sadanha.

²⁷ Taha wa, ma tô aibã hã āma sada'ã asa:

— 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã, Asib'apito za'ra wa'wa hã 're morĩ wa, te za asiwi 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo. Taha zarina, te za ĩsimiroti na āma 're ĩrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo. Taha zarina, te za duré asimi'ẽ na tãma 're ĩromhuri u'âsi za'ra wa'aba mo. Te za duré 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mo, uburé. Marĩ ĩwẽ zô asima 're asõpré wa'aba mono ne,

te za duré uburé dama zama sô 're asôpré wa'aba mo, ãwě zô. ãne ãsimiroti na rob'ui'ére hã. — ãne ma tô aibã hã Zezusihi ma rob'rãzarõtô.

²⁸ Taha wa, te Zezusi hã asa duré tãma tinha:

— Tane tô. ã'uwaibaba ma tô ãma ãwaihu. Tawamhã, taha zarina 're aihãimana mono wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'rata te za 're aihãimana u'ãsi mo, hãiwa ãma. — ãne te aibã ma tinha.

²⁹ Aibã hã, uburé te te 're da'azawi pese mono ô di. Taha wa, te asa Zezusihi ma tinha:

— E 'wam norĩ hã wa za wa te 're sawi pese za'ra. — ãne te Zezusihi ma tinha.

³⁰ Taha wa, te Zezusi hã tãma romnhimir'é, ãne:

— Aibã hã ma tô si'ra Zeruzarê hawi, Zerico u morĩ da. Tawamhã morĩ ré, ma tô sô wairé, ãsipsaihuri norĩ hã. ã'uza, ma tô tiwi sani za'ra. Te te siwi 're pré'é. Te aré oto siwi tĩwĩ. Te te siwi 're pré'é mono pari, te oto ai'aba'ré. ³¹ Tawamhã ãsa'u za'ra si te sasedoti hã mo duré, da te ã'u'iti wa'wai baba, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa hã. Aibã hã te te sãmri wamhã, bådãdi zada'ré niwĩ, te timorĩ waré, ãsiti. ³² Tawamhã aibã ãhãiba amo hã te duré ãwa'wai baba mo, Réwihini nhihudu hã, sasedoti norĩ pawapto'wa hã. Aibã te te 'madã'ã wamhã, te duré bådãdi zada'ré niwĩ mo, ãsiti. ³³ Tawamhã te duré aibã hãiba amo hã ãwa'wai baba mo, darob amoi u morĩ da. Ta hã, samaritanu. Ta hã ma tô 'madã, aibã ãhãzé ré hã. Te te 'madã'ã wamhã, ma tô ãma tipê'ézé. ³⁴ Taha wa, ma tô ãtême mo. Ma tô 'wa're upsô, rob'rãi wa'u ãsé na. Taha pari, ma tô 'wa're u're, rob'rãi wa'u na, ãwab ré na. Te te u'rei parimhã, ma tô 'wa're ubu. Taha pari, ma tô tinhimizama ba nhisiwi tihi, 're ãdanhimi'wara mono zéb u te te hiri da. Tame te 'madã, a'ã. ³⁵ Tawamhã awêmhã, rob'uiprazé hã ma tô 'ri tede'wai ma tisô, maparane ãsapotore hã, êtê'ubuzi'a prata 'manharĩ hã. Te tãma tinha, ãne: “ãzô 'madã'ã pese. Apã we ãmorĩ wapsi, wa za aima wa'ãbã 'rãsutu, ãwab ô wamhã, rob'uiprazé hã.” ãne ma tô 'ri tede'wai ma tinha, samaritanu hã. ãne samaritanu wasu'u hã. — ãne ma tô rowasu'u Zezusi hã, rowahutu'wai ma.

³⁶ Tawamhã Zezusi hã te oto aibã hã ãma sadanha:

— Aibã si'ubdatô, ma tô siparabãsi aibã wa'wai baba ai'aba'ré, da te aré ãwĩrĩ wa'wai baba. E 'wa hã ãsawi pese 'wa, te 're mo. — ãne te sadanha, Zezusi hã.

³⁷ Taha wa, te asa tãma tinha:

— Aibã pawapto'wa, ta hã ãsawi pese 'wa. — ãne te Zezusihi ma tinha.

Zezusi te duré asa tãma tinha:

— Tane tô. Mo oto aimorĩ, ãsine 're aimorĩ da. — ãne ma tô tãma waihu'u Zezusi hã, rowahutu'wai ma.

Zezusi te te Mata norĩ ãsabuzé wasu'u, Marizaha me

³⁸ Tawamhã Zezusi norĩ hã te duré ai'aba'ré, ãsiré 're ãnomro mono norĩ me. 'Ri wa'õtô u, ma tô aihutu. Sihutu wamhã, ma tô pi'ô hã Zezusihi ma tinha, 'ri para u sisisi da, Mata na pi'ô nhisi hã. ³⁹ 'Ri para u sisisi wamhã, ma tô Mariza hã Zezusihi 'rata nhamra, ti'a, ãsimirowasu'u hã te te wapari da. Mataha no, Mariza hã. ⁴⁰ Mata hã si'wa'rutu di, 'ri paramhã romhuri hã ahã wa. Taha wa, te Zezusihi u mo, Mata hã. ãne te tãma tinha:

— ãno hã, ã'ãma sapa'a ô di. ãsiwaprosi, wa romhu. Romhuri hã ahã di. ã'ãma aipê'ézé wamhã, ma'ãpé we ãtême satôrĩ, te te ãpawapto'ba da. — ãne Mata te Zezusihi ma tinha.

⁴¹ Taha wa, ma tô Wanhib'apito hã asa tãma tinha:

— Mata, marĩ hã ahã wamhã, tô asi'wa'rutu di. ⁴² Marĩ hã misi ãwě hã asima pisutu ô di. Ta hã ma tô Marizaha si sima pisutu. Taha wa, ni'wa hã ãwě hã te te tiwi ãri ô di za, te te ãwaparizé hã. — ãne Zezusi ma tô Mataha ma waihu'u.

11

'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, 're ãdamreme zusi mono zéb da na, ãma ãsisanhozé wasu'u Mateusi 6.5-15; 7.7-11

¹ Tawamhã nimahã bâta na, te Zezusi hã nhamra, Timama ma, mreme da. Tãma mreme pari, ma tô misi ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã 'mai'mahã:

— Wanhib'apito, ma'ápé wama waihu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're ĩwamreme zusi mono zéb da hã, wa te waihu'u za'ra da. Zuwã hã tinhimi'ubumro norĩ ma, te te ĩwaihu'u ne, te za wama ĩwaihu, wa te waihu'u za'ra da. — Āne te tãma tinha.

² Taha wa, ma tô Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra:

— Āne te za 're aimreme zusi aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma:

“Wamama, asisi wē na uburé da te 're aiwaihu'u za'ra mono da, wa aima da'ãma 're ĩmreme. Uburé da'ãma 're asib'a'uwē mono da, wa duré da'ãma 're ĩmreme.

³ Awē sidâpâsi, wei wama 're anhomri mono, wasa hã ãma 're ĩwasaihuri mono zéb da hã.

⁴ Dawasédé hã da te wa'ãma 're 'manharĩ za'ra mono wa, wa te wasina 're ĩ'madâ'â za'ra mono õ zarina, a hã duré wa'ãma 're ab'madâ'â mono õ di za, wawasédé hã.

Duré, 're wa'ab'madâ'â nhimini mono õ di za, Wa'uburé hã te te 're wa'a'upi mono wa, wawasété u 're warere'e tō mono da.”

Āne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

⁵ Taha pari, te tãma ãma romnhimiré'é za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma, ãne:

— Āté, asiwadi te za mara wa'wa atēme ti'maiwisi 'wa, asõrõwa wa'aba u hã. Tawamhã, áté marĩ õ wa, te za ai'maimorĩ 'wa, asiwadi hãiba amo nhorõwa u. Rowi, te za tãma ĩ'manharĩ 'wa: “Wa we atēme mo, ĩ'u'ētē wapu hã ĩma 'manhomri da a'â taré. Taha wa, te za si'ubdatō ĩma ĩsõ a'â. ⁶ Nimosi ma tô we ĩtēme wi, ĩsiwadi hã, romhã hawimhã. Tane nherē, marĩ õ di, te tãma ĩsõmri da hã.” Āté, ãne te za tãma ĩ'manharĩ 'wa, 'ri tede'wai ma.

⁷⁻⁸ — Taha wa, te za áté asa aima 'manharĩ 'wa: “Tane nherē, ĩ'utu zei õ di. Taha wa, ĩ'u'ētē wapu hã te aima sõmri neza. Wa tô 'rinhito. ĩ'ra norĩ me, wa oto wanhotō za'ra ni.” Āté, ãne te za aima 'manharĩ 'wa, asiwadi wa'wa hã. Tazahã, te za sô wahudu, ĩ'u'ētē wapu zô, tiwi ĩwaptērēzéb uwaibaba, te te aima 'manhomri da. E marĩ wa, te za aima 'manho. E asiwadi wa, te za aima 'manho. Mare di. Taha wab õ di. Marĩ õ wa, nasi tiwi waptērē wa, te za aima 'manho. ⁹⁻¹⁰ Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi, te za ĩwē hã 're ĩwaptērē u'âsi za'ra wa'aba mo. Tawamhã te za tô te te aima 're anhomri 'wa. ĩwē zô si te za duré asima 're asõpré u'âsi aba mo. Tawamhã taha zarina te za tô te te aima ãma 're a'uwa'imrami 'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, 'rãwi aima 're hâimana za'ra wa'aba mono da. Duré ni'wa hã 'ri tede'wa zô, te te 're ĩ'ridawa ta'a mono ne, te za ĩwē hã tiwi 're ĩwaptērē za'ra wa'aba mo. Tawamhã 'ri tede'wa te te tãma ĩ'ridawa ne, te za tô te te aima 're anhomri 'wa, ĩwē hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ¹¹ Āne, wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Damama na 're ai'maihâimana aba mono wamhã, áté ai'ra hã pe'a hã te za aiwi waptē. E tawamhã, te za wahi hã tãma ĩsõ. Mare di. Pe'a si, te za tô tãma ĩsõ, te te 'rēne da. ¹² Duré ai'ra hã, si'a're hã te te aiwi waptērē wamhã, e te za apa'apa 'wa nhi'odo hã tãma ĩsõ. Mare di. Si'a're si, te za tô tãma ĩsõ. ¹³ Tane duré, a norĩ wa'wa hã 're anomro wē uptabi aba mono õ nherē, te za marĩ ĩwē si tô ai'ra norĩ ma 're ĩsõmri za'ra wa'aba mo. Aímama 'wa hã hãwiwa ãma 're ĩhâimana mono hã, te za asõpru wa'aba zém nhipai u, ĩwē hã te te aima 're sõmri za'ētē za'ra wa'wa, tiwi 're rowaptērē za'ra wa'aba mono wamhã. Tipē'ēzani hã te za te te aima 're anhomri 'wa. — Āne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

*Bezebu na, wa'uburé norĩ wada'uri'wa nhisi wasu'u
Mateusi 12.22-32; Marcusi 3.20-30*

¹⁴ Tawamhã Zezusi hã aibã ma, ma tô wa'uburé hã time. ĩpē'ē 're, sãmra wa, mreme waihu'u õ di aré, aibã hã. Oto aibã hawi watobro wamhã, ma tô mreme watobro, aibã hã. Taha wa, ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni. ¹⁵ Tazahã, ni'wam norĩ hã dame ĩsimasam norĩ hã, te Zezusihi ma nharĩ wasété za'ra, ãne:

— Bezebuhu zadawa para, ma tô wa'uburé hã te te dama 're anhamra, wa'uburé norĩ nhib'apito zadawa para. — Āne te tãma nharĩ wasété za'ra.

¹⁶ Ìhâiba amo norĩ hã te duré wada'uri za'ra, âne:

— Ma'âpé wanho'a, marĩ dama ì'manharĩ waihu'u'õ hã wama 'manharĩ za'ra na, aiwaihu'u pese na, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa para, wa'uburé, dama 're ì'anhamra mono na, wa te aiwaihu'u za'ra da. — Ìne te wada'uri za'ra. ¹⁷⁻¹⁹ Taha wa, ma tô sina waihu'u za'ra, te te âma ìrosa'rata wasété za'ra na, Zezusi hã. Taha wa, te tâma âma romnhimiré'é za'ra, âne:

— Danhib'apito nhib'a'uwẽ norĩ hã 'râwim nherẽ, oto sisada 're simasa mono wamhã, te aré 're si'uprosi. Duré, dasisânawã nherẽ, dasisada 're dasimasa mono wamhã, te aré 're dasi'uprosi. Tane duré, Satanasihi nhib'a'uwẽ norĩ hã sisada 're simasa mono wamhã, e niha te za sina 're sapa'a za'ra. Waihu'u õ di, ta norĩ hãimanazé hã. Ma tô ìma ìnharĩ za'ra wa'wa, Bezebuhu zadawa para, wa'uburé te dama 're ì'anhamra mono na. Asiré norĩ hã bété. E 'wa sadawa para, te bété wa'uburé norĩ hã te te dama 're sãmra, ta norĩ hã. E Bezebuhu zadawa para. Mare di. Ìne, wasu'u za'ra wa'aba õ di. Taha wa, ma tô ìwasu'u za'ra wa'wa, ì'upa na, Bezebuhu zadawa para, wa'uburé, te dama 're ì'anhamra mono na. ²⁰ Tô sena, wa 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa para si, te dama 're anhamra, wa'uburé hã. Taha zarina si, te za oto ìwaihu'u za'ra wa'wa, tô sena 'Re ìhâimana u'âsi mono, ai'âma 're ìsib'a'uwẽ za'ra wa'aba mono zéb da, te te âma ìsãna'rata na hã. — Ìne ma tô tâma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

²¹ Te duré tâma âma romnhimiré'é za'ra, âne:

— Àté, aibã ìsiptede hã te za 're 'manhamra. Tawamhã si'wa'rutu ré, te za tinhorõwa te te dawĩ 're 'madã'ã pese. Taha wa, te za rowẽ na sa 're romnhimi'wara, ìsibro hã, da te upi ãna. ²² Àté aibã ìsiptete u te za oto wi, ìsipai u ìsiptete uptabi hã. Tãma siptete wa, te za 'marõwĩ. Te za tiwi waibu ìsi'wa'rudu hã, te te ì'umhasizé hã. Uburé ìsibrob zama te za tiwi waibu. Tawamhã te za oto dama âma aipé. — Ìne te tâma âma romnhimiré'é za'ra, Zezusi hã.

²³ Te duré tinha:

— Ni'wam norĩ hã ìwẽ'wa 're nomro mono õ wamhã, ta norĩ hã te ìzada 're hãimana za'ra. Duré ni'wam norĩ hã te te 're ìpawaptob za'ra mono õ wamhã, ìtẽme te 're ìda'ubumroi mono na hã ta norĩ hã ìnhiti dazatõrĩ'wa na te za 're hãimana za'ra. — Ìne ma tô tâma waihu'u za'ra, tiwẽ'õ'wa norĩ ma.

²⁴ Te duré tâma âma romnhimiré'é za'ra, Zezusi hã, âne:

— Àté wa'uburé hã te za aibã hawi 'maiwatobro. Te za duré a'ubuni wi 're mo, âõ wa'wai baba. Te za dazõ 're rĩtĩ. Dazõ 're rĩtĩ baba mono wa, nimomo wa'utu õ wa, te za sima tinha: “Ìnhorõwa 'rata u, wa za apã mo, âma 're ìnhorõwa u'âsi mono da, ìpẽ'ẽ 'remhã.” Ìne te za sima tinha. ²⁵ Tawamhã te za apã mo aibã u, ìpẽ'ẽ 're, apã sébré da. Tawamhã ìhawi watobro haré, te aré hãiba baba na 're hãimana, 'ri hã baba na 're simasa mono wa, 'ri 're wa'wa su'u na 're ìsimasa mono ne, duré 'ri paramhã robza'ra wẽ u'âsi, 're ìromnhimi'wara mono ne. Taha wa, wa'uburé ma, wẽ di, aibã hã apã âma 're ìsõrõwa mono da hã. ²⁶ Tawamhã te za rob u watobro, tisiré norĩ zõ morĩ da, wa'uburé hã. Tawamhã te za ìtẽme ãwisi za'ra, 7 na ìhâiba hã ìsipai u ìwasété uptabi za'ra hã, si'u âma 're sõrõwa za'ra mono da, aibã âma. Tãma rowẽ prã ti aré, wa'uburé misi, âma 're sõrõwa mono ré hã, ìpẽ'ẽ 'remhã. Ahã na oto âma 're sõrõwa za'ra mono wa, tâma rowẽ'õ uptabi di oto. — Ìne, Zezusi ma tô tâma rowasu'u za'ra.

²⁷ Taha wasu'u te te dama wasu'u pari, te pi'õ hã Zezusihi ma tinha, dawa'wa ìsa hã:

— Asépata'wai ma, 're rowẽ mono di za, aiprédu'wai ma. A hã ìsimiprédu wa, tâma 're rowẽ mono di za. — Ìne te pi'õ hã Zezusihi ma tinha, mreme 'rãihã na.

²⁸ Taha wa, te Zezusi hã asa tâma tinha:

— Tane tô. Tãma 're rowẽ mono nherẽ, ìsipai u ni'wam norĩ ma, 're rowẽ uptabi za'ra mono di za. Ni'wam norĩ hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã tipo're na te te

're wapari za'ra mono wamhã, duré te te 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhã, tâma 're rowẽ uptabi za'ra mono di za. — ãne ma tô pi'õi ma waihu'u, Zezusi hã.

Zonahã wasu'u, apito Saromahã wasu'u me

Mateusi 12.38-42; 16.1-4; Marcusi 8.11-13

²⁹⁻³⁰ Tawamhã Zezusihi tême ma oto dasina tahâ'â ni. Taha wa, te dama tinha:

— E niha ã nimosi dapoto té mono hã i'aihâimana wasété za'ra wa'wa. Ma tô ïma i'ru za'ra wa'wa, marĩ dama i'manharĩ waihu'u'õ hã te 'manharĩ da, asõ'a za'ra wa'aba, ïwaihu'u pese na, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te ïwêsãmri na, ïwaihu'u za'ra wa'aba da. Taha wa, taré 'madâ'â za'ra wa'aba da, niha te 'manharĩ õ di za. 'Re ïhâimana u'âsi mono hã, tiwaihu'u pese na niha Zonahã ma, te te i'manharĩ wẽ ne, te za niwapsi 'manha, dama i'manharĩ waihu'u'õ hã. Duréihã, Zonahã ma, te te 'manharĩ wẽ wamhã, ïsadawa para datême ïmorĩ na, ma tô waihu'u za'ra, Niniwé ãma 're ïdasi'ubumroi mono norĩ hã. Tane, wa hã ti'ai ãma dasiré ïpoto ma, te za niha ïma 'manharĩ wẽ, ïsadawa para atême ïmorĩ aba na, ïwaihu'u za'ra wa'aba da. ³¹ Niwamhã 'Re ïhâimana u'âsi mono, za da'ãma ïsipo'ozéb ãma hã, duréihã danhib'apito sipi'õ hã Saba na romnhisi ãma te te 're ïda'ab'madâ'â mono hã, te za duré asada tihâimana 'wa, aiwasédé hã te te ai'ãma sa'ra wa'aba da, 'Re ïhâimana u'âsi mono nho'a. E marĩ wa. Ta hã duréihã romhã uptabi nherẽ, ïwi, apito Saromahã u, ïsimiroti hã te te wapari da, ïsimiroti hã dahâimanazém na rowaihu'u na hã wẽ uptabi wa. Taha nhimiroti hã pire nherẽ, ïsipai u ïnhimiroti si pire uptabi di. Tane nherẽ, ïnhimiroti hã aima wapari ze za'ra wa'aba õ di. Taha wa, te za tô i'uwaibaba aiwasédé hã ai'ãma sa'ra wa'wa, danhib'apito sipi'õ hã. ³² Niwamhã 'Re ïhâimana u'âsi mono, za da'ãma ïsipo'ozéb ãma hã, duréihã Niniwé na 'ri nho'õmo nhisi ãma 're ïdasi'ubumroi mono norĩ hã te za asada tihâimana za'ra wa'wa, aiwasédé hã te te ai'ãma sa'ra wa'aba da, 'Re ïhâimana u'âsi mono nho'a. E marĩ wa. Duréihã Zona hã 'Re ïhâimana u'âsi mono te te tâma 're sadawa wasu'u za'ra mono wamhã, ma tô te te 're wapari za'ra. Taha wa, ma tô ta norĩ hã tiwasété wi 're sipizari za'ra. Zonahã nhimiroti hã pire nherẽ, ïsipai u ïnhimiroti si pire uptabi di. Tane nherẽ, a norĩ wa'wa hã ïzaze za'ra wa'aba õ di, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimipisutuzéb zarina, we atême ïmorĩ aba na hã. Taha wa, te za tô i'uwaibaba aiwasédé hã ai'ãma sa'ra wa'wa, Niniwé ãma 're ïdasi'ubumroi mono norĩ hã. — ãne te dama tinha, Zezusi hã.

Rob'u iwêzé wasu'u

Mateusi 5.15; 6.22-23

³³ Taha wa, te duré tâma ãma romnhimiré'é za'ra, ãne:

— Rob'u iwêzé hã da te ro'o wamhã, e te za nima niwĩ dawí simi'uri ni. E piza'a na, te za upsibi ni. Mare di. ïsima'warazém na si te za sõ'awi da te 're sõré, rowa'a na 're danhisisi mono da. Taha da, te za ro'o ni, rob'u iwêzé hã. ³⁴ Tane duré dato hã, aiwa rob'u iwêzé me. Datõmo wẽ wamhã, dama rob'madâ'â wẽ di. Datob'a wamhã, dama rob'madâ'â waihu'u õ di. Tane duré, a norĩ wa'wa hã asimirosa'rata wẽ za'ra wa'aba wamhã, te za ïwẽ hã asimirosa'rata na 're ïwaihu'u za'ra wa'aba mo. Duré, asimirosa'rata wasété za'ra wa'aba wamhã, ïwẽ hã 're waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za. ³⁵ Taha wa, 'rãwi te za asimirosa'rata na 're asi'madâ'â za'ra wa'aba mo. ³⁶ Wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ãne: Rob'u iwêzé hã te te aima 're rob'u iwê za'ra wa'aba mono wamhã, uburé aihãiba ma hã 're rowa'a za'ra wa'aba mono di za. Aiwi 're robra za'ra wa'aba mono õ di za. Tane, asimirosa'rata wẽ za'ra wa'aba wamhã, te za aiwasédé hã 're ïwẽ'õ za'ra wa'aba mo, ïwẽ si 're waihu'u za'ra wa'aba mono da. — ãne ma tô dama waihu'u, Zezusi hã.

³⁷ Tawamhã tame te te dama rowasu'u pari, ma tô aibã hã tâma tinha, ïsõrõwa u morĩ da, ïsiré sa da. Aibã hã, parisezu. Taha wa, ma tô Zezusi hã ãma saze. Tawamhã 'ri para u sébré wamhã, te nhamra, sa da. ³⁸ Tane nherẽ, sai õ ré, simisõi õ di Zezusi hã, dahi'rada hã 're ïsimisõ za'ra mono zéb zarina hã. Taha wa, te parisezu hã tâma tinha, tip'ẽ na, simisõi õ wa. ³⁹ Tawamhã ma tô Wanhib'apito hã tâma tinha, Zezusi hã:

— Parisezu norĩ, wa za aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ãne: Hâsizé hã duré pratu hã ãmana wawip si, da te 're upsõ za'ra mono wamhã, ãwa'wamhã wasété di, zahadu upto wa. Tane, a norĩ wa'wa hã 're anomro wẽ wa'aba mono newa, da te 're ai'madâ'â wẽ za'ra wa'aba mono da, te 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti ãpire prã norĩ si 're ã'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, danho'a. Tane nherê, aipê'ê 'remhã asimirosa'rata wasété na te zahadu ãré 're aihãimana u'âsi za'ra wa'aba mo. Danhibrob na si te duré 're ãda'ruiwapari za'ra wa'aba mo. Aihãimana nhipese zarina, te duré marĩ na dawi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mo. ⁴⁰ E niha waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. Uburé Dapoto'wa hã e wahãiba na si, ma tô te te 're wa'awaihu'u. Mare di. Wanhimirosa'rata na zama, ma tô te te 're wa'awaihu'u, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. ⁴¹ Taha wa, ma'ãpé ãsibrob'õ norĩ ma, 're asõprub za'ra wa'aba mono. ãne dama 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, asimirosa'rata wẽ na, te za te te 're ai'awaihu'u 'wa, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã.

⁴² — Parisezu norĩ, a norĩ wa'aba ma, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. Ma tô asimiroshuri wa'ã hã 'Re ãhãimana u'âsi mono ma, 're ãpo'o u'âsi za'ra wa'aba mo, wesuirã zapore wa'ã hã, syry na tãma 're sõmri za'ra wa'aba mono da. Uburé danhipi wazarizé wa'ã hã tãma 're po'o nhimini za'ra wa'aba mono õ di. Ta hã, wẽ di. Tazahã, ãsimarĩ'õ norĩ ma, 're asõprub za'ra wa'aba mono õ di. Duré 'Re ãhãimana u'âsi mono, 're sawi pese za'ra wa'aba mono õ di. Ma tô tãma 're asõprub za'ra wa'aba mo. ãbãre aré ãsimarĩ'õ norĩ ma, 're asõprub za'ra wa'aba mono 'wa'ãhã. Tazahã, ma tô 're ã'mararé za'ra wa'aba mo. Taha wa, niwapsi aima 're robze za'ra wa'aba mono õ di za.

⁴³ — Parisezu norĩ, ai'ãma ãpê'êzé za'ra wa'aba di. Aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. Dama ãpire norĩ simasisizém na, 're asimro zei wa'aba mono di, rowahutuzéb ãma. Duré 'ri nhi'ríti wa, da te dasina 're ã'ubumroi mono zéb ãma asisi pire na, da te 're asawi za'ra wa'aba mono wamhã, asina 're dawapari ze za'ra wa'aba mono di. Taha wa, niwapsi aima 're robze za'ra wa'aba mono õ di za.

⁴⁴ — A norĩ wa'aba ma, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. Taha wa, wa za aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ãne. ãté ni'wa hã adã'ã 'ru uwaibaba te za mo, sa'rese ãna, ti'ai haré newa. Taha wa, te za siwasété. Tane aiwẽ za'ra wa'aba newa, asirã za'ra wa'aba zarina 're danomro mono wamhã, te za 're dasiwasété za'ra. Taha wa, aiwẽ prã za'ra wa'aba wa, aima 're robze za'ra wa'aba mono õ di za. — ãne Zezusi te tãma nharĩ za'ra, parisezu norĩ ma.

⁴⁵ Tawamhã aibã hã te Zezusihi ma tinha:

— Rowahutu'wa, parisezu norĩ, wẽ'õ za'ra wa, ma tô ta norĩ zu, wa norĩ zama ãwa'awẽ'õ. — ãne te Zezusihi ma tinha, 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti na dama rowahutu'wa hã.

⁴⁶ Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— Rowahutu'wa norĩ, ai'ãma ãpê'êzé za'ra wa'aba di. A norĩ wa'aba ma zama, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. Wa za aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ãne: ãté marĩ ãpire uptabi hã te za ni'wa hã dama sibu, te te sõihi waptob ãna. Tane a norĩ wa'wa hã. Dama asimiroti za'ra wa'aba zé hã ahã uptabi na ma tô dama 're ãpisutu za'ra wa'aba mo, da te 're 'madã'ã za'ra mono da, 're dapawaptob za'ra wa'aba mono ãna. Taha wa, te robzei'õ na oto 're danomro. Taha wa, aima 're robze za'ra wa'aba mono di za.

⁴⁷⁻⁴⁹ — A norĩ wa'aba ma, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. Aihirata aba norĩ hã ma tô 'Re ãhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã te te 're simro, ãsada wa wasu'u na te te 're wẽ'õ za'ra mono wa. A norĩ wa'wa hã ãsada wa wasu'u na, 're wẽ za'ra wa'aba mono newa, ma tô êtê tãmo wawẽ hã 're ãsõré za'ra wa'aba mo, ab're 'wawi, dama ãpibu pese zéb da, ã'ru hã. Tazahã, aihirata aba ne, ma tô ãsada wa wasu'u hã 're ãwẽ'õ za'ra wa'aba mo. E marĩ, te bété wasu'u, ab're 'wawi êtê tãmo wawẽ, 're ãsõré za'ra wa'aba mono hã. Aihirata 'wa, ãsada wa wasu'u 'rata 'wa norĩ te te 're ãsimroi mono zé, ma tô 're ãsaze za'ra wa'aba mo. ãne te wasu'u, ab're 'wawi êtê tãmo wawẽ, 're

ĩsõré wa'aba mono hã. Aiwana wa'aba, ma tô romhã ré dapo're pu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Datẽme, wa za te 're da'azatõrĩ, da te dama 're ãzadawa wasu'u za'ra mono da. Tazahã, ãzadawa para õ nherẽ, te za da te 're simro, ni'wam norĩ hã. Rowasédé hã te za duré da te tãma 're 'manharĩ za'ra, ni'wam norĩ ma. ãne, tãma waihu'u pese sirõmo wa, ma tô romhã ré dapo're pu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. ⁵⁰⁻⁵¹ Ropoto na'rata hawi, ma tô ãma dasiwi sãna'rata ni, ãsadawa wasu'u 'rata 'wai pãrĩ na hã. ãmorĩ'rada hã ma tô Abé hã wĩrĩ 'rata ni. Abéhé za'u si, ma tô ãsadawa wasu'u'wa sidápãsi, da te 're simro. Zacariaha zama, ma duré wĩrĩ ni, 'ri nõ're ãma. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zém nõ're ãma, ma wĩrĩ ni. ãbarã na te 'ri hã za, 'ri ãwẽ hã. Õ niwĩmhã, tãma danhoprubzé nomrizé te za, wedeza ne hã. Tame sab ré, ma wĩrĩ ni, Zacaria hã. Taha wa, te za 'ruiwa'ãbã za'ra, uburé tizadawa wasu'u'wa norĩ hã, da te 're ãsimroi mono norĩ hã. Taha wa, ã nimosi dapoto té mono hã ã'ãhãimana za'ra wa'wa hã, te za aima rob'manharĩ za'ra wa'wa, ãsadawa wasu'u'wa norĩ, ãsimirowasu'u na 're wẽ'õ za'ra wa'aba mono 'ru te.

⁵² — Rowahutu'wa norĩ, a norĩ wa'aba ma, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. E marĩ wa. Wa za ãma romnhimiré'é, ãne: ãté, aibã hã te za 'manhamra, 'ridawa tétézéb ré. Ta hã 're zasi mono õ di, 'ri para u hã. Duré, 'ri para u 're danhisisi mono õ di, te te dawĩ 're azawi mono wa, 'ridawa tétézé hã. Tane, a norĩ wa'wa hã 're 'madã'ã pese za'ra wa'aba mono õ di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã. Ma tô duré dawĩ 're ãsawi za'ra wa'aba mo, ãsimiroti mono bã, da te 're waihu'u za'ra mono tõ da. — ãne ma tô Zezusi hã tãma rowasu'u za'ra, rowahutu'wa norĩ ma.

⁵³⁻⁵⁴ Tawamhã rob u, ma tô watobro, Zezusi hã. Watobro wamhã, te rowahutu'wa norĩ hã tãma nharĩ za'ra, parisezu norĩ me. Te te sadawa 'ru za'ra wa, te duré sadanharĩ na sima tirẽ, timreme na te te ãma upa zõ, te te ãma upai wa, te te siwi wẽ'õ za'ra da. Tazahã, timreme na te te ãma upai õ di, Zezusi hã.

12

Dahãimanazé tô senai õ wasu'u Mateusi 10.26-33; 12.31-32; 10.19-20

¹⁻³ Tawamhã ma tô dasina tahã'ã ni. Da'ahã uptabi di oto. Da'ahã uptabi wa, ma tô 're dasipara wati'i za'ra. ãhã wa, te Zezusi hã a'ã tãma nharĩ za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma, ãne:

— Parisezu norĩ hãimanazé hã, tô senai õ di. Taha wa, te za tiwi 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mo, ã'u'ëtẽ wapuzém nhiti 're anomro aba mono da, parisezu norĩ nhimi'manharizém nhiti. Wa za ãma simiré'é, ãne: ãté te za marĩ hã da te dawĩ 're sahãri za'ra, da te 're waihu'u tõ za'ra mono da, danhimirowasu'uzé hã, danhimi'manharizé hã. Tane nherẽ, te za niwapsi waihu'u za'ra ni. Tane barana, aihãiba pisutu dama asimirowasu'uzé hã te za rowa'a ré dama asimirowasu'uzém na aiwasu'u za'ra wa'aba ni. Duré 'ri nhitob ré, aihãiba pisutu dama asimirowasu'uzé hã, te za sõ'awi dama asimirowasu'uzém na aiwasu'u za'ra wa'aba ni. Taha wa, te za 'rãwi 're asi'madã'ã za'ra wa'aba mo, parisezu norĩ hãimanazéb zarina, 're aihãimana za'ra wa'aba mono tõ da, tô senai õ wa, 're ãhãimana za'ra mono zé hã, ta norĩ hã.

⁴⁻⁵ — ãsiwadi norĩ, tô sena wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa. Da te 're ai'uprozi aba mono da nherẽ, asima 're dapipa za'ra wa'aba mono õ di za. Da te 're ai'uprozi aba mono pari, niha oto da te aima 're rob'manharĩ za'ra wa'aba mono õ di za oto. Aipãrĩ'wa norĩ hã ropipa u, te te 're asãmra waihu'u aba mono õ di za oto. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma si, waihu'u pese di, ropipa u dawabzurizé hã. Taha wa, taha si te za tõ 're ãpipa za'ra wa'aba mo.

⁶⁻⁷ — Wa za aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Sire wa'ã hã wa'ãbã syryre nherẽ, ãma po're si'ãri waihu'u õ di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Tane duré, aséré za'rata aba zama, tãma waihu'u pese di. Sire hã tãma sawi pese za'ra nherẽ, sire zawi nhipai u, tãma asawi uptabi za'ra wa'aba di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma hã. Taha wa, te za asina aihãtã'ã

ãna 're anomro aba mo. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra Zezusi hã, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

⁸ Te duré tãma nharĩ za'ra:

— Ni'wam norĩ hã ãzazei'wa na danho'a dama 're siwasu'u za'ra mono wamhã, wa hã ti'ai ãma dasiré ãpodó hã wa za duré ãzazei'wa na te 're awasu'u, hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa norĩ nho'a. ⁹ Tanei ô di za, ni'wam norĩ hã ãzazei'ô'wa na dama 're siwasu'u za'ra mono wamhã. ãne wamhã, ãzazei'ô'wa na wa za duré te 're awasu'u, hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa norĩ nho'a.

¹⁰ — Áté ni'wam norĩ hã dasiré ãpoto ma, te za ãma nharĩ wasété za'ra. Tane nheré, tiwasété na 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, siwasu'u za'ra wamhã, te te ãma 'madã'ã za'ra ô di za oto, ãwasédé hã. Tazahã, ni'wam norĩ hã, ãpê'êzani hã te te 're wê'ô u'ãsi za'ra mono wamhã, te za te te ãma 're 'madã'ã u'ãsi za'ra ãwasédé hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã.

¹¹ — Áté ãzazei'wai wa, te za taré da te 're aiwê'ô za'ra wa'wa. Taha wa, áté te za rowahutuzéb u, da te 're asimroi wa'wa, ãzazei'wa na, da te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono da. Áté roti'wa norĩ u, te za da te 're asimroi wa'wa, áté danhib'apito norĩ u. Tane nheré, asina 're aihãtã'ã za'ra wa'aba mono ô di za. Tãma asiwasu'u za'ra wa'aba zéb zô, 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ô di za. ¹² Nimahã bãtã na, da te aiwaihu'u za'ra wa'aba wamhã, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã Tipê'êzani na aima waihu'u za'ra wa'wa, dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã. Taha wa, asina 're aihãtã'ã za'ra wa'aba mono ô di za. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

Aibã ãsimarĩ ahã wasu'u

¹³ Tawamhã aibã hã dawa'wa ãsa hã te Zezusihi ma tinha, ãne:

— Rowahutu'wa, ãdub'rada hã ma'ãpé ããma wada'uri, te te ãma po'o da, wamama hã wawi dãã ô ré, te te wama ãpisudu hã. — ãne te tãma tinha.

¹⁴ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma tinha:

— Mare di. E 'wa hã ma tô ãpisutu, te ai'ãma wada'uri da, te te aima po'o da hã. Ni'wa te te ãpisutu ô di. — ãne te aibã ma tinha.

¹⁵ Tawamhã te uburé dama tinha:

— Ma'ãpé, ãwapari pese za'ra wa'aba. 'Rãwi te za 're asi'madã'ã za'ra wa'aba mo, asimarĩ ahã zô, 're rob'ruiwapari za'ra wa'aba mono tã da. Danhimarĩ ahã uptabi nheré, robze u'ãsi, ãma 're danomro mono ô di za. Rowézéb ô di, ta hã. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra.

¹⁶⁻¹⁷ Te duré ãma romnhimiré'é, ãne:

— Aibã hã te 're hãimana, ãsimarĩ ahã hã. Buru nho ahã wamhã, 'rãwi te sima rosa'rata, ãne: “Ri hã 'ri 're sy'yre di, buru nho za'warizéb da hã. E marĩ wa za 'manha. ¹⁸ Áté ri wa za sãmra, te 'ri za'ëtê da, buru nho za'warizéb da hã. Tamomo, wa za ubumro buru nho hã, 'ri za'ëtê u. ãnhimarĩ zama, wa za sa'ra, buru nho zu hã. ¹⁹ Taha parip si, wa za ãsima tinha, ãne: ‘Ãhãna ãma rowê di. Marĩ hã ahã na, te ãza daba'wara, ãwê hã. ãwi ãropsi'utôri da hã, mare di. Wahub ahã na, te za ããma tiwahu, ãsa hã ãma 're hãimana mono ré hã. Wa za oto 're ãwa'utu u'ãsi. Áté, te 're romhuri mono ô di za oto. Áté ãhãna si, wa za oto 're ãsa. Wa za te 're zãsi u'ãsi. Marĩ na, wa za 're ãto, ãtozém na.’ ” ãne te aibã hã sima rosa'rata. ²⁰ Taha wa, te 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã tãma tinha: “A hã ma tô ãma ã'upa za'ë, asimirosa'rata na. ã barana te za atã. Atã'ã wamhã, e 'wa te hã za oto asimarĩ hã, asima si 're ã'ubumroi pese mono hã.” ãne te aibã ma tinha.

²¹ — Tane, danhimarĩ hã dasima si, da te 're ubumroi pese za'ra mono wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, 're danhoprub za'ra mono ãna, te za taré da te dasima 're ubumroi pese za'ra, danhimarĩ hã. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra.

Marĩ na 're dahãtã'ã za'ra mono ãna, 're ãdanomro mono zé wasu'u

Mateusi 6.25-34

²² Tawamhã Zezusi te tinha, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma, ãne:

— Taha wa, wa za duré ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. Marĩ na 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. Asazé wa'aba na asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. Duré, ai'uza õ na zama asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. ²³ Wasazém nhipai u pire uptabi di, wahâimanazé hã. Duré, wa'uzazém nhipai u pire uptabi di, wahâiba hã. ²⁴ Õhõta, si norĩ hã. Ma'ãpé, 'madâ'â za'ra wa'aba. Si norĩ hã te te sima 're robzuri mono õ di. Te te duré sima 're rob'râihâri za'ra mono õ di. Duré robza'warizéb õ di, ãsazéb za'warizéb da hã. Tane nheré, te ãsa hã te te tâma 're anhomri u'âsi, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. E si norĩ si, te te 're azawi pese. Mare di. Si hã tâma sawi pese za'ra nheré, si zawi nhipai u, tâma asawi uptabi za'ra wa'aba di. ²⁵⁻²⁶ Duré 're atâ'â za'ra wa'aba mono zém na, asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono wamhã, e asibâtâ na 're atâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. E asibâtâ nhipai u, te za 're anomro siroptu wa'aba mo. Mare di. Asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono zéb zarina, asibâtâ nhipai u 're anomro siroptu wa'aba mono õ di za. E marĩ da, te za bété marĩ na 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mo. ²⁷ Ma'ãpé, romnhirãrã 're ãhâimana za'ra mono zém na rosa'rata za'ra wa'aba a'ã, rom na 're ãsimasa mono na hã. Ta norĩ hã ti'uzazéb da hã, te te sisada 're 'manharĩ za'ra mono da, te te 're romhuri za'ra mono õ di, zazahã da hã. Tane nheré, dama 'madâ'â zeĩ uptabi di, romnhirãrã hã. Apito Saroma hã uza wẽ uptabi na 're si'uza mono nheré, taha nhipai u, dama 'madâ'â zeĩ uptabi di, romnhirãrã hã. ²⁸ Romnhirãrã hã hãwi 're simnhatã mono ré, te za du hã ãré da te 're wazãri za'ra, unhamã da, da te 're ub'rã za'ra mono da. Taha wa, 're simasã hã mono dai õ nheré, ma tô wẽ uptabi na te te 're ab'manharĩ, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. E tawamhã, ai'uzazé hã te te aima 're sãmri za'ra wa'aba mono õ di za bété. Te za tô te te aima 're anhomri 'wa. E niha Aimama 'wa hã asina 're umnhasi za'ra wa'aba mono õ di bété, taha si ai'uzazé hã za te te aima 're ã'anhomri aba mono na hã. ²⁹⁻³¹ Taha wa, marĩ na asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. Asazéb zô si, duré ã zô si, 're asõpré wa'aba mono õ di za. Taha zô si, te za ãsazei'õ'wa norĩ hã 're sõpré. Aimama 'wa hã ma tô aiwaihu'u za'ra wa'wa, marĩ hã aiwi sô 're ãrowaptã'ã za'ra wa'aba mono na. Aimama 'wa hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono, Danhib'apito uptabi. Taha wa, õhõ si, te za 're ãpisutu za'ra wa'aba mo, õhõ ãma si 're anomro aba mono da. Tawamhã marĩ hã aiwi sô 're ãrowaptã'ã za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba, te za te te aima 're anhomri 'wa, Aimama 'wa hã. — ãne, ma tô Zezusi hã tâma waihu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

³² Te duré tâma nharĩ za'ra:

— ãsiré norĩ, ai'umrore wa'aba nheré, asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. Aimama 'wa hã Danhib'apito uptabi hã, te za aima pisutu za'ra wa'wa, ãsiré dama 're roti za'ra wa'aba mono da. ãne ma tô sima aiwẽ za'ra wa'wa. ³³⁻³⁴ Taha wa, te za uburé asimarĩ hã dama ãwede za'ra wa'wa, ãwa'ãbã zô, ãsimarĩ'õ norĩ ma, sãmri aba mono da. Tawamhã asimarĩ hã ãsi'utõrĩ'õ hã te za hãwi ãma asô 're hãimana u'âsi za'ra wa'wa, wẽ u'âsi na. Tame, ãsipsaihuri norĩ hã sô 're sisisi waihu'u mono õ di za. Tame duré, da'uza hãzãpu'u'wa hã 're hãimana za'ra mono õ di. Ti'ai ãma asimarĩ ahã zô si 're rob'ruiwapari za'ra wa'aba mono wamhã, taha na si te za aipẽ'ẽ 're, asima 're ãrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo, hãwi ãma ãwẽ hã ãsi'utõrĩ'õ upana. Duré hãwi ãma ãwẽ uptabi zô si, asima 're rob'ruiwapari za'ra wa'aba mono wamhã, taha na si te za asima 're ãrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ãwẽ hã te te asô 're ã'apisutu aba mono zô si. — ãne ma tô tâma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

Romhuri'wa norĩ, hãimana nhimiza'rese sina, 're ãhâimana za'ra mono wasu'u

³⁵⁻³⁶ Tawamhã Zezusi hã te duré tâma romnhimiré'é za'ra, ãne:

— Romhuri'wa norĩ hã hãimana nhimiza'rese sina, te za tinhib'apito zô 're simipari za'ra. Tane, te za aihãimana nhimiza'rese sina, 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Áté dasina damrozéb u, te za ãsib'apito hã tiwi timorĩ za'ra, dame sa da. Tawamhã apã wisi õ ré, te za si'uza za'ra, tâma ãromhuri'wa norĩ hã, te te tâma romhuri za'ra da. Te za sô ro'o za'ra rob'uiwẽzé hã, rowa'a na sébré da, ãsib'apito za'ra hã. Tawamhã 'ri tẽme wisi wi, te za

Īsib'apito za'ra hã 'ridawa ta'a, te te tãma 'ridawa za'ra da. Taha wa, te za awa'awi tãma 'ridawa za'ra. ³⁷⁻³⁸ Tãma ĩromhuri'wa norĩ hã sõtõ ãna, sô simipari za'ra wamhã, tãma rowẽ za'ra di za. Tawamhã áté mara wa'wa, te za apã wi, Īsib'apito za'ra hã. Áté si'a hãrã wi, te za apã wi. Hãimana nhimiza'rese sina, sô 're simipari za'ra mono ré, apã wisi wamhã, tãma rowẽ za'ra di za, tãma ĩromhuri'wa norĩ ma hã. Tawamhã apito nherẽ, sai õ ré, te za a'ã ti'uza na ãma saprĩ, ĩsa te te tãma sômri mono da, tãma ĩromhuri'wa norĩ ma. Te za duré tãma nharĩ za'ra, tisai ma, si'ubumro da. Taha pari, te za duré tãma sômri za'ra, ĩsa hã.

³⁹ Wa za duré ãma simiré'é, ãma rosa'rata za'ra wa'aba da. Dahãimana nhimiza'rese ãna, 're dahãimana za'ra mono ré, te za ĩsipsaihuri norĩ hã danhibrob zô 're sisisi, 'ri para u hã. Bãdã hã we ĩsébrézé hã 'ri tede'wa te te waihu'u wamhã, te za tiwi 'madã'ã pese, sébré tõ da, 'ri para u. ⁴⁰ Tane te za a norĩ wa'wa hã aihãimana nhimiza'rese ĩzô 're asimipari u'ãsi za'ra wa'aba mo. Wa hã ti'ai ãma dasiré ĩpodo hã, wa za wei mo apã, ĩzô asimipari za'ra wa'aba õ zém na, nimahã bãtã na. Taha wa, te za aihãimana nhimiza'rese ĩzô 're asimipari u'ãsi za'ra wa'aba mo. — Æne te Zezusi hã tãma roti za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

*Romhuri'wa ĩ'umnhasi wasu'u, romhuri'wa ĩ'umnhasi'õ wasu'u me
Mateusi 24.45-51*

⁴¹ Tawamhã Pedru te 'mahã:

— Apito, e 'wai udãna, te ãne ãma ĩsimiré. E uburé da'udãna zama, te ãma ĩsimiré. — Æne te sadanha.

⁴² Taha wa, te Wanhib'apito hã asa ãma romnhimiré'é, Zezusi hã ãne:

— Dama romhuri'wa ĩ'umnha hã duré ĩsimiroti wẽ hã, e niha 're ĩhãimana mono zé hã. Æne hã 're hãimana mono wamhã, te za ĩsib'apito hã nimomo tiwi morĩ õ ré, tãma pisutu, uburé tãma ĩromhuri'wa norĩ hã ĩsa'u nherẽ, te te sô 'madã'ã za'ra da. Te za duré tãma pisutu, bãtã pisutuzém na ĩsazéb da hã, te te tãma ãma uwaimrami za'ra da, tãma ĩromhuri'wa norĩ ma. ⁴³⁻⁴⁴ Tawamhã apã we ĩmorĩzéb u, tinhib'apito nhimiroti hã te te tãma ãma uwaimrami wamhã, tãma rowẽ di za, romhuri'wai ma hã. Taha ma, tãma rowẽ uptabi di za tã. E marĩ wa. Īsib'apito hã apã wisi wapsi, te za tãma pisutu, uburé ĩsimarĩ hã te te tãma 're 'madã'ã u'ãsi mono da oto, tãma umnhasi uptabi wa. ⁴⁵ Tazahã, tinhib'apito za're'ra, dama 're hãimana wẽ mono õ wamhã, tãma 're rowẽ mono õ di za. Áté apito za're'ra, te za 'rãwi sima tinha, ãne: “Īnhib'apito hã simahudu õ di.” Áté, ãne te za sima tinha. Taha wa, sô rowaptã'ã wẽ te, te za oto tizapari romhuri'wa norĩ hã te te 're ahã za'ra áté, aibã norĩ hã pi'õ norĩ zama. Áté, te za taré tisa zô si 're hãimana. Áté te za ázé hã te te 're hãsi. Õne u'ãsi, te te 're hãsi mono wa, te za 'rãsi wasété na 're hãimana. ⁴⁶ Tawamhã rosa'rese ãna hãimana ré, te za ĩsib'apito hã ĩtẽme wi apã, sô ĩsimipari õ zém na nimahã bãtã na, siwa'ru. Taha wa, te za sa'ëtẽ azã, tãma ĩromhuri'wa hã. Sib'ézé 'wa pa na, te za te te wa'õtõ. Taha wa, te za dapo're'õ norĩ zu robzei'õ te te sina 're sõ'õtõ, tãma ĩromhuri'wa hã.

⁴⁷ — Áté, ni'wa hã te za waihu'u pese, tinhib'apito nhimiroti hã, tãma ĩromhuri'wa hã. Tane nherẽ, wa'a te, ĩsimiroti hã te te 're uwaimrami mono õ di za. Taha wa, te za sa'ëtẽ azãri ni, powawẽ hãiwaré na, apito zadawa para. ⁴⁸ Áté, ni'wai ma, waihu'u pese õ di za, ĩsib'apito nhimiroti hã. Tawamhã marĩ te za upa. Taha wa, te za syry na si azãri ni, tãma waihu'u pese õ wa, ĩsib'apito nhimiroti hã. Áté te za ni'wai ma waihu'u pese, tinhimiroti hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã. Te te tãma waihu'u pese wamhã, te za sô 're simipari, danhipai u te te tãma ãma 're uwaimrami mono da, ĩsimiroti hã. — Æne ma tã tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

⁴⁹ Te duré tãma nharĩ za'ra:

— Ti'ai u, wa wei mo, ti'a na te sazu da, zata da. Zata sirõmo 'wa'ãhã, aré ĩma wẽ di. ⁵⁰ Wa za a'ã robzépata za'ëtẽ. Te robzépata õ ré hã, rosa'rata ahã di za. ⁵¹ E datẽme we ĩmorĩ wa, te za ti'ab ré rowẽ na si dasiré 're dahãimana za'ra, simisutu. Mare di. Æne hã ĩ'ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. Rosa'rata na te za ĩ'ãma dasima aipo'o

za'ra ni. ⁵² Āté, 5 na ĩhâiba hã te 'ri âma siré 're si'ubumro. Ta norĩ hã te za rosa'rata na ĩ'âma sima aipo'o za'ra. Āté, si'ubdatõ te za ĩwẽ'wa, 're hâimana za'ra. Āté maparane te za ĩwẽ'õ'wa, 're hâimana zahuré. Āté, maparane te za ĩwẽ'wa hã 're hâimana zahuré. Āté duré si'ubdatõ te za ĩwẽ'õ'wa hã 're hâimana za'ra. ⁵³ Āté, damama hã te za ti'ra norĩ hã wẽ'õ za'ra, ĩzazei'wa 're hâimana za'ra mono wa, ĩ'ra si'aibã hã. Āté, da'ra norĩ hã te za timama hã siwi wẽ'õ za'ra, ĩzazei'wa, 're hâimana mono wa, ĩmama hã. Āté, dana hã te za ti'ra norĩ hã wẽ'õ za'ra, ĩzazei'wa, 're hâimana za'ra mono wa, ĩ'ra sipi'õ hã. Āté, pi'õ norĩ hã te za tina hã siwi wẽ'õ, ĩzazei'wa, 're hâimana mono wa, ĩna hã. Āté, damaprewa hã te za tisani'aba norĩ hã wẽ'õ za'ra, ĩzazei'wa 're hâimana za'ra mono wa, ĩsani'aba norĩ hã. Āté, pi'õ norĩ hã te za timaprebaba norĩ hã wẽ'õ za'ra, ĩzazei'wa, 're hâimana za'ra mono wa, ĩmaprebaba norĩ hã. — Āne ma tô tâma waihu'u za'ra Zezusi hã, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

⁵⁴ Uburé te oto dama tinha:

— Āté, te za hâiwa nhirõno ĩ'madã'ã za'ra wa'wa, bãtã pusizém niwĩ. Taha wa, te za asima ĩrowasu'u za'ra wa'wa, ãne: “Tã, te za we tita'a.” Āté, ãne te za asima ĩrowasu'u za'ra wa'wa, awa'awi. Tawamhã tã hã te za we tita'a tô. ⁵⁵ Āté, rowa'u hã te za wei watobro, hâiwa'a're nhimi'e hawi. Taha wa, te za ãne asima ĩrowasu'u za'ra wa'wa, “Te za oto tirowa'ro.” Āne te za asima ĩrowasu'u za'ra wa'wa. Tawamhã te za tô tirowa'ro. ⁵⁶ Marĩ hã ti'ai âma hã, duré hâiwa na hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di, 'madã'ã za'ra wa'aba wamhã. E niha bété tane aiwa, aima waihu'u pese za'ra wa'aba õ di, marĩ te te ĩwasu'u hã, te dama 're ĩ'ab'manharĩ wẽ mono zé hã, âma 're ĩ'madã'ã za'ra wa'aba mono nherẽ. — Āne ma tô dama tinha, Zezusi hã.

⁵⁷⁻⁵⁸ Uburé ma, te duré dama tinha:

— E marĩ wa, asina 're roti wẽ za'ra wa'aba mono õ di, ĩwẽ hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da. Wa za ãma simiré'é, ãne: Āté, ni'wa hã te za asaprõ, dama 're ĩrowairébé mono 'wa, 're ĩsãmra mono zéb u. Marĩ 'manharĩ wa, te za asaprõ, te te tâma aiwasu'u da. Taha wa, te za bãdãdi na ane wa'aba ré, tâma asiwasu'u aiwasété na, rowairébé'wai u te te asaprõni tô da, damrami'wai ma, te te ai'ru tô da, dazazéb 're, te te asẽrẽ tô da. ⁵⁹ Te te asẽrẽ wamhã, asiwa'ãbã 'rãsutu pese õ nherẽ, ta hawi aiwatobro waihu'u õ di za. Āne, wa aima waihu'u za'ra wa'wa, asina 're roti wẽ za'ra wa'aba mono da, ĩwẽ hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da. — Āne, ma tô tâma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

13

Dawasété wi 're ĩdasipizari za'ra mono zé wasu'u

¹ Tawamhã Zezusi te te dama rowasu'u ré, ma tô ni'wam norĩ hã ĩtẽme aihutu. Taha wa, te tâma rowasu'u za'ra, Zezusihi ma:

— A'uwẽ norĩ hã ma tô simro ni, Darireza tede'wa norĩ hã. Piratuhu nhimiwada'uri zarina, ma tô simro ni. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, tinhimizama te te simroi ré, ma tô uprosi ni. — Āne te Zezusihi ma rowasu'u za'ra. ² Tawamhã Zezusi te asa tâma nharĩ za'ra:

— E Darireza norĩ hã ma tô danhipai u tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra. E taha wa, ma tô tidã'ã za'ra. E ãne, ma tô ãma ĩrosa'rata za'ra wa'wa. ³ Mare di. Taha wab õ di. Ta norĩ hã danhipai u, tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono õ di. Tane nherẽ, ma tô tidã'ã za'ra. Tane, te za tô a norĩ wa'wa hã ĩsine 're atã'ã za'ra wa'aba mo, aiwasété wi 're aipizari za'ra wa'aba mono õ wamhã. ⁴ A'uwẽ norĩ hã, Siro'é na 'ri sipo'o âma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ nhisiwi, ma tô 'ri 'rãihã hã waptãrã, da'madã'ãzé hã. Taha wa, ma da'ahã na ai'utõrĩ ni. 18 na ma 'ri hã da'uprosi. Ta norĩ hã bété, e ma tô danhipai u tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra, Zeruzarẽ ãma 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ upana. E taha wa, ma tô tidã'ã za'ra. ⁵ Mare di. Taha wab õ di. Ta norĩ hã danhipai u, tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono õ di. Tane nherẽ, ma tô tidã'ã za'ra. Tane, te za tô a norĩ

wa'wa hã ĩsine 're atâ'â za'ra wa'aba mo, aiwasété wi 're aipizari za'ra wa'aba mono õ wamhã. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

Pidera wede ĩ'rã'õ wasu'u

⁶Tawamhã te tãma ãma romnhimiré'é za'ra ãne, Zezusi hã:

— Aibã hã te 're 'maiĥãimana, buru tede'wa hã. Ĩburu ãma hã, rob'ru hã te 're ĥãimana za'ra, uwa 'ru hã. Pidera wede hã te duré tame 're sa. Tawamhã bãtã na te mo, pidera 'rã zõ. Tane nherẽ, ĩ'rã hã te te 'masãmri õ di. 'Rãĩ ãna te za. ⁷Taha wa, te buru 'madã'ã'wai ma tinha, ãne: “Si'ubdatõ, ma tô ĩ'ãma tiwahu oto, taré nasi we sõ ĩneb ré hã, pidera 'rã zõ. Wa tô 'madã'ã'wa'a. Te za ĩsizã. E marĩ da, te za taré 're sab u'ãsi, 're 'rãĩ mono ãna.” ãne te romhuri'wai ma tinha. ⁸Tawamhã romhuri'wa hã te asa tãma tinha: “Apito, misi ãma wahu a'ã. Wa hã wa za ab're, powawẽ nhana na te uirĩ da, wẽ na sab da. ⁹Wahub amo na 'rãĩ wamhã, wẽ di za. 'Rãĩ õ wapsi, te za ĩma ĩ'ru, te sizãri da.” ãne, romhuri'wa te tinha, buru tede'wai ma. — ãne ma tô tãma ãma romnhimiré'é za'ra, Zezusi hã.

Zezusi hã, romhuri zahãrizém na pi'õ ĩsiĥãpãre te te ĩpesezé wasu'u

¹⁰Tawamhã romhuri zahãrizém na ma tô dama rowasu'u Zezusi hã, zudezu norĩ te, rowahutuzéb ãma. ¹¹Tame te pi'õ hã ĩĥãzé ré hã dame nhamra. Ĥãzé ré ma tô ãma tiwahub ahã, 18 na, wa'uburé te te 're upi u'ãsi mono wa. Sihãpã u'ãsi, te 're mo, wãĩ wahutu ãna. ¹²Tawamhã Zezusi te te sabui wamhã, te 'mahã:

— Pi'õ, aihãzé hã te za oto aima apa.

¹³Taha pari, ma tô tinhib'rada hã ãma tihi. Tawamhã ma tô awa'awi wãĩ wahudu. Wãĩ wahutu wamhã, te ãma tiwata, 'Re ĩĥãimana u'ãsi mono ãma, te te pese wẽ te. ¹⁴Tane nherẽ, rowahutuzé 'madã'ã'wa hã ma tô sada tizahi, Zezusihi zãda, sabadu na te te pese wa. Taha wa, te uburé dama tinha:

— Bãdã hã, 6 na ĩĥãiba hã, wa te 're ĩromhuri za'ra mono zéb da hã. Taha bãtã na si, te za we 're anomro aba mo, da te 're aipese za'ra wa'aba mono da. Sabadu na hã mare di za, romhuri zahãrizém na hã. — ãne ma tô dama waihu'u, rowahutuzé 'madã'ã'wa hã.

¹⁵⁻¹⁶Tawamhã Wanhib'apito te tãma tinha:

— Oro sabadu na te dapese wa, ĩma nharĩ za, te za powawẽ hã awaru po'repore zama, 're ĩwasihu za'ra wa'aba mo, ãi ba, 're simroi wa'aba mono da, te te 're ãhuri mono da. ãĥãta pi'õ hã, Abra'ãĥã nhihudu hã. Satanasi hã te te 're pibui mono ré hã, ma tô 18 na ãma tiwahu. Sabadu na nherẽ, wa tô pese, ĥãzé ãna oto 're ĥãimana mono da. E niha bã bété, aima wẽ za'ra wa'aba õ di, sabadu na te ĩpesezé hã rowẽ na pi'õ hã oto 're ĩmorĩ da hã. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u, dawasété na dasisãmri ma ropibuma.

¹⁷Tawamhã, Zezusihi mreime hã te te wapari za'ra wamhã, ma tô ĩwẽ'õ'wa norĩ hã aséb za'ra, Zezusihi mreime ma. ĩwẽ'wa norĩ ma, rowẽ za'ra di. Marĩ hã te te dama 're ab'manharĩ wẽ mono wa, te 're to za'ra, tipẽ'ẽ na.

Motada nhamare wasu'u, ĩ'u'ětẽ wasu'u me

Mateusi 13.31-33; Marcusi 4.30-32

¹⁸⁻¹⁹Tawamhã Zezusi hã te dama tinha, ãne:

— E niha, wa za ãma simiré'é, 'Re ĩĥãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zém na hã. Motada nhamare na, wa za ãma simiré'é. Motada nhamare hã aibã hã ma tô a're. Tawamhã ma tô tiwa'ru. Wa'rui wamhã, papo za'ětẽ di oto. Tawamhã si hã te ĩsu 'rowi, te te sima 're sasi za'ra. ãne, 'Re ĩĥãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zé hã. — ãne ma tô ãma simiré'é, Zezusi hã.

²⁰Te duré dama tinha:

— E marĩ na, wa za duré ãma simiré'é, 'Re ĩĥãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zém na hã. ²¹ĩ'u'ětẽ wapuzém na, wa za ãma simiré'é. Pi'õ hã te za ĩ'u'ětẽ wapuzé hã syry na sa'wa, tridu 'rã zu pese wazari. Tridu zup si, sa'ětẽ uptabi di. Tawamhã te te wazari pese wamhã, te za tidupto, ĩ'u'ẽne hã. Sa'ětẽ uptabi di za oto. ãne duré, 'Re

ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zé hã. — ãne ma tô ãma simiré'é, Zezusi hã.

*'Ridawa, 're sy'yre wasu'u
Mateusi 7.13-14, 21-23*

²² Tawamhã Zezusi norĩ hã te oto ai'aba're, Zeruzarẽ u. 'Ri nho'õmo mono bâ, te te dama 're rowasu'u u'âsi Zezusi hã, 'ri wa'õtõ u zama. ²³ Tawamhã te ni'wa hã sadanha:

— Apito, e da'umro na si, te za danho'reptuzé hã da te dasina 're waihu'u za'ra. — ãne te sadanha.

Taha wa, ma tô Zezusi hã asa uburé dama tinha:

²⁴— Tô sena, te za niwapsi da'ahã na da te dasima 're wẽ za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono u 're danhisi mono da. Tazahã, ĩtẽme 're danhisi mono õ di za. Taha wa, 'ri para u 'ridawa 're sy'yre na 're danhisi mono da, sada 're ĩdanhiptete za'ra mono ne, te za sada 're asiptete za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono u 're asisi aba mono da. ²⁵ Nimahã na te za 'ri tede'wa hã wahudu, te te siré 'rinhitop tete da. Tawamhã te za ĩ'ridawa ta'a za'ra wa'wa, rowi 're ai'ubumroi wa'aba mono hã. 'Ri tede'wa hã te za ĩ'mahârã za'ra wa'wa, ãne: “Apito, ma'ãpé we wazô 'ridawa za'ra na, ãma atẽme wanhisi da.” ãne te za 're ĩ'mahârã za'ra wa'aba mo. Tazahã, te za asa aima nharĩ za'ra wa'wa, ãne: “Te aiwaihu'u za'ra wa'aba õ di. E ma hawimhã, a norĩ wa'wa hã.” ²⁶ Tawamhã ãne te za asa tãma asiwasu'u za'ra wa'wa: “Wa norĩ hã, wa tô asiré wasaihuri ni. Asiré, wa tô duré âhuri ni. Warob ãma hã ma tô duré dama 're ĩrowahutu mo, waza'ru ãma hã.” ãne te za 'ri tede'wai ma asiwasu'u za'ra wa'wa. ²⁷ Taha wa, te za asa duré aima nharĩ za'ra wa'wa, ãne: “Te aiwaihu'u za'ra wa'aba õ di, ĩzazei'wa na hã. Aiwasedé hã ma tô 're ĩ'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba mo. Mo oto ai'aba'rei wa'aba, ĩnhiti.” ãne te za aima rob'ru za'ra wa'wa. ²⁸ Tawamhã rowẽ uptabi ãma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata 're ĩsi'ubumroi mono hã te za ĩ'madâ'ã za'ra wa'wa, Abra'ã norĩ hã, duré Izati, duré Zaco, duré uburé ĩsada wasu'u'wa norĩ hã. Tazahã, a norĩ wa'wa hã te za rowi 're ai'ubumroi u'âsi aba mo. Taha wa, te za asina 're ai'ry'ry aba mo. Te za duré 're ai'wasitete za'ra wa'aba mo, 're robzépata za'ëtẽ za'ra wa'aba mono wa. ²⁹ Daro mono bâ, te za ĩtẽme 're dasihutu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata 're dasaihuri mono da, Danhib'apito uptabi na 're ĩhâimana mono zéb u. Bâtã pusizém hawi, te za ĩtẽme 're dasihutu, bâtã zasizém hawib zama, duré hãwa'a're nhimire hawib zama, duré hãwa'a're nhimi'e hawib zama. ³⁰ Tawapsi, te za dama ĩwapu ma nharĩ za'ra, dama pire na 're hãimana za'ra mono da oto. Duré, dama ĩpire ma, te za nharĩ za'ra, dama wapu na 're hãimana za'ra mono da oto. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u sirõmo za'ra.

*Zeruzarẽ ãma Zezusi hã ĩpẽ'ẽzézé wasu'u
Mateusi 23.37-39*

³¹ Tawamhã Zezusi hã te te apo're pu'u parip si, awa'awi ma tô ĩtẽme 'maihaihu, parisezu norĩ hã. Taha wa, ma tô Zezusi ma rob'ru za'ra, ãne:

— Mo oto ã hawi aimorĩ. E marĩ wa. Apito Erodi hã ma tô sima aiwẽ, da te dasiwi aiwĩrĩ da. — ãne te tãma rob'ru za'ra.

³² Tawamhã Zezusi hã apã te tãma rob'ru za'ra:

— Mo oto ĩtẽme ai'aba'rei wa'aba apã, tãma ĩzadawa wasu'u za'ra wa'aba da, wapsã wawẽ ne 're ĩmorĩ ma. Wa'uburé hã wa tô te dama 're anhamra. Wa duré te 're da'apese, ã bâtã na duré awẽm na. Awẽ amo na, wa za ĩnhimiromhuri hã uprosi. ãne te za tãma ĩzadawa wasu'u za'ra wa'wa, Erodihi ma.

³³— Zeruzarẽ ãma, ma tô da te 're simro, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã. Õne u'âsi. Taha wa, wa za ãma mo, ãhãna, awẽb zama, awẽ amo na zama, tame, da te dasiwi ĩwĩrĩ da, ĩsada wasu'u'wa hã. — ãne ma tô Zezusi tãma siwasu'u za'ra, parisezu norĩ ma.

³⁴ Tawamhã ma tô sisõwa tinha, Zezusi hã:

— Zeruzarẽ ãma 're ai'ubumroi wa'aba mono norĩ ãma, ai'ãma ãpẽ'ẽzé za'ra wa'aba di. Aihirata norĩ wa'wa hã ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã te te 're simroi u'ãsi, ãtẽ na. Datẽme te te 're ãsatõrĩ za'ra mono norĩ zama, ma tô duré te te 're simroi u'ãsi, ãtẽ na. Si'a hã ti'ra zawi te, 're ãpapo za'ra mono ne, wa aré te ãsima 're aiwẽ u'ãsi za'ra wa'wa, ãsitẽme te 're ai'awaibui wa'aba mono da. Tane nherẽ, asima 're ãwẽ za'ra wa'aba mono õ di asa. ³⁵ Taha wa, tinhorõwa hã te za oto tirẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, ãma 're ãaiwata za'ra wa'aba mono zé hã. Duré a norĩ wa'wa hã, ãhãiba 'madã'ã na sahu za'ra wa'aba õ di za a'ã. Niwapsi duré ãhãiba 'madã'ã za'ra wa'aba wa, te za ãne asima ãwasu'u za'ra wa'wa: “Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa para we ãmorĩ ma, 're rowẽ za'ãtẽ mono di za.” ãne te za asima ãwasu'u za'ra wa'wa, ãhãiba 'madã'ã na duré sahu za'ra wa'aba wa. ãne na aipẽ'ẽ 're asina ãwaihu'u za'ra wa'aba wapsi, te za ãhãiba 'madã'ã na duré ãsahu za'ra wa'wa. — ãne ma tô sisõwa tinha, Zezusi hã.

14

Zezusi hã romhuri zahãrizém na, aibã te te ãpesezé wasu'u

¹ Zudezu norĩ te, romhuri zahãrizém na ma tô Zezusi hã ãzé, aibã nhorõwa u, ãsiré sa da. Aibã hã, parisezu. ãsiré parisezu norĩ ma, pire di, aibã hã. Tame 'ri para, ãsi'ubumro norĩ hã ma tô Zezusi hã 'madã'ã za'ra. ² Tame sãmra ré, ma aibã ãhãzé ré hã ãtẽme wi, Zezusihi u. Hãzé wa, te dupto zahuré di. Duré, paihi dupto zahuré di. ³ Taha wa, ma tô Zezusi hã rowahutu'wa norĩ hã azadanha, parisezu norĩ me:

— E romhuri zahãrizém na, wa za wa te 're dapese za'ra, sabadu na hã. E ma tô wawi sawi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, sabadu na, wa te 're dapese tõ za'ra mono da. E niha ãsimiroti na rob'ui'ééré hã. — ãne te Zezusi hã azadanha, rowahutu'wa norĩ hã.

⁴ Tane nherẽ, asa te te ãma sada'ãbã za'ra õ di. Tawamhã Zezusi hã ma tô aibã hã pa'ã. Ma tô pese. Taha pari, ma tô tãma rob'ru, morĩ da oto, 'ri tẽme. ⁵ Tawamhã aibã za'u si, te tãma nharĩ za'ra, ãne:

— ãté ai'ra hã te za aiwi ti'maiwaptã'ã 'wa, ã zô ab're u, ãté powawẽ hã. Tawamhã e ã zô ab're hawimhã asiwi wazere aba õ di za, romhuri zahãrizém na nherẽ. — ãne ma tô Zezusi hã asa ãma azadanha.

⁶ Tazahã asa te te ãma sada'ãbã waihu'u za'ra õ di.

Dama dawapu wasu'u, dama dapire wasu'u me

⁷ Tawamhã wedeza na dasi'ubumroi wamhã, ma tô ni'wam norĩ hã dama ãpire norĩ te na ai'ubumro, dame sô ãdahãrã za'ra norĩ hã. ãne ma tô ãma da'madã, Zezusi hã. Taha wa, ma tô tãma ãma romnhimiré'é za'ra, ãne:

⁸ — Ni'wa hã asô hãrã wamhã, dasina damro u dame asa da, aimorĩ wamhã, dama ãpire norĩ te na, asãmra õ di za. E marĩ wa. ãté, aima ãpire hã te dame tihãiba, dame sô ãdahãrã hã. ⁹ Tawamhã te za aima tinha, 'ri tede'wa hã, õ niwĩ asãmra da, asãmrazém na sãmra da, aima ãpire hã. Taha wa, te te aima ãnharĩ ma, asiséb di za. Da'rãsutu u, te za oto asã. ¹⁰ Taha wa, ãne tõ da, dame asa da, asô dahãrã wamhã, da'rãsutu u, te za a'ã asã. E marĩ da. 'Ri tede'wa hã si'uihã na si te te aima pisutu da, dama ãpire norĩ 'rata asãmra da, asa da. Danho'a te te aima pisutu wamhã, aima rowẽ uptabi di za. ¹¹ Tane, ni'wa hã pire wẽ te, 'rãwi sina 're wata mono wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, te za tãma pisutu, wapu na 're hãimana mono da oto. Duré ni'wa hã, tipire na 'rãwi 're si'madã'ã mono õ wamhã, te za tãma pisutu, dama pire na 're hãimana mono da oto. — ãne ma tô tãma waihu'u, Zezusi hã.

¹² Tawamhã dame sa da, sô ãhãrã ma, te tinha, Zezusi hã:

— Dasaihurizé, dama 're 'manharĩ mono wamhã, ãté sô aihãrã za'ra õ di za, asiwadi norĩ zô hã duré asisãnwã norĩ zô hã, duré aimama norĩ zô hã duré ãsibrob ahã norĩ zô hã, aiwaptoma 're ãsi'ubumroi mono norĩ zô hã. Ta norĩ zô aihãrã wamhã, asiré saihuri da, te za asa asô tihãrã za'ra, te te asa aima ãma wa'rãmi za'ra da. ¹³ Taha wa, dasaihurizé

hã dama 'manharĩ wamhã, te za ãsibrob'õ norĩ zô aihârã za'ra, duré ãmorĩ'õ norĩ zô, duré ãrãtẽire norĩ zô, duré ãtob'a norĩ zô. ¹⁴ ãne wamhã, aima 're rowẽ mono di za. E marĩ wa. Ta norĩ hã simarĩ õ di, marĩ na te te aima ãma iwa'rãmi za'ra zéb da hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono si, te za asõprubzé wa'rãmi aima tisõ. 'Re ãnomro wẽ mono norĩ te te ahãiwa'utu wapsi, te za aima ãma uwaimra. — ãne ma tô 'ri tede'wai ma waihu'u, Zezusi hã.

Dasaihuri za'õtẽ zé wasu'u
Mateusi 22.1-14

¹⁵ Tame ma tô aibã hã dame nhamra, 'ri para, sa da. Tawamhã Zezusi te te dama ãwaihu'uzé hã ma tô dame wapa. Taha wa, te Zezusihi ma tinha:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono, Danhib'apito uptabi na 're ãhãimana mono zéb ãma, ãrata 're ãsaihuri mono norĩ ma, 're rowẽ uptabi za'ra mono di za. — ãne te Zezusihi ma tinha.

¹⁶ Tawamhã Zezusi hã te asa aibã wasu'u hã tãma wasu'u, ãne:

— Aibã hã dasa hã sa'õtẽ na te te dama 'manharĩ da, ma tô sina roti. Tawamhã te te dama 'manharĩ õ ré, ma tô da'apo're pu'u siro, da'ahã na ãtẽme dasihutu da, ãsiré dasaihuri da. ¹⁷ Sipi pari wamhã, tãma ãromhuri'wai ma, te tinha, ãne: “Mo oto aimorĩ dazô, we dasi'aba'ré da. Dasa hã te oto dazô aimasa.” ãne te tãma tinha. Taha wa, romhuri'wa hã ma tô datẽme mo, dazô hãrã da.

¹⁸ — Tane nherẽ, te nasi aibã norĩ hã siparabãsi niha tãma nharĩ za'ra, romhuri'wai ma, te te sima wẽ za'ra õ wa. Sô ãhãrã 'rada hã te tãma tinha, ãne: “ãma ãmorĩ neza. Tane nherẽ, ti'a hã wa 'mai'uipra. Tamomop si wa za mo, te sabu da. ãne asib'apito ma, ãzadawa wasu'u na za.” ãne te tãma ãromhuri'wai ma tinha.

¹⁹ — Tawamhã ãhãiba amo hã te duré tãma tinha: “ãma ãmorĩ neza. Tane nherẽ, powawẽ hã wa 'mai'uipra, 10 na ãhãiba za'ra hã. Tamomop si wa za mo, te sabu za'ra da, te te romhuri wẽ za'ra zô. ãne, asib'apito ma, ãzadawa wasu'u na za.” ãne te romhuri'wai ma tinha.

²⁰ — ãhãiba amo hã te duré tãma siwasu'u: “Nimosi, wa ãmro. Taha wa, dame ãsa da, ãma ãmorĩ waihu'u õ di.” ãne te romhuri'wai ma tinha.

²¹ — Taha wa, te apã mo romhuri'wa hã, tinhib'apito ma, te te sadawa wasu'u za'ra da. Te te wapari wamhã, ma tô ab'rui pese, ãsib'apito hã. Taha wa, te ãne tãma tinha: “Ai'aba'ré na dazô 're aimorĩ, 'ri nhi'riti na we danhimroi mono da, ãsibrob'õ norĩ hã, duré ãmorĩ wẽ'õ norĩ hã, duré ãtob'a norĩ hã, duré ãrãtẽire norĩ hã.” ãne te tãma rob'ru. Taha wa, te ta norĩ zô si mo, we te te simroi mono da.

²² — We te te danhimroi mono pari, te tinha, tinhib'apito ma: “Apito, wa tô aimreme hã ãma uwaimra, aima. Zahadu da'masisi õ di.” ãne te tãma tinha.

²³ — Taha wa, te ãsib'apito hã duré asa tãma tinha: “Tane wamhã, dazô airĩti mono pé, bãdãdi na. Da'manhopõtẽ wamhã, ta norĩ hã te za we ãsimroi mo, ãnhorõwa hã da te dasiwi 'masisi da. ²⁴ Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Sô ãhãrã 'rata norĩ hã, ãsa na saihuri õ di za.” ãne te ãsib'apito hã tãma tinha. — ãne te aibã ma rowasu'u, Zezusi hã.

Zezusihi zazei'wa, 're ãnomro mono zé wasu'u
Mateusi 10.37-39

²⁵ Tawamhã Zezusi norĩ hã si'aba'réi ré, te da'ahã na ãsarina ai'aba'ré ni. Tawamhã ma tô Zezusi hã datẽme aipi'ra. ãne te dama tinha:

²⁶ — ãté, ni'wam norĩ hã te za we ãtẽme ai'aba'ré, ãzazei'wa, 're nomro mono da. Tawamhã te za te te 're ãzawi pese za'ra, timama zawi nhipai u, duré tina zawi nhipai u, duré timro zawi nhipai u, duré ti'ra norĩ zawi nhipai u, duré tisisãnawã norĩ zawi nhipai u, duré tihãmanazém nhipai u. ²⁷ Tiza'ozéb ré, ãzarina 're ãnomro mono ne, da te 're uprosi za'ra mono da nherẽ, te za ãsiré 're nomro. ãnei õ wamhã, ãzazei'wa na te 're waihu'u za'ra mono õ di za. — ãne ma tô dama waihu'u, Zezusi hã.

²⁸ Te duré dama tinha:

— 'Ri'wa na, wa za aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Áté, a norĩ wa'wa hã te za asima ãma'ri'wa'aba da, rob'madâ'ázéb da. Taha wa, te za a'ã ãma'ri'wa'aba da, 'ri wa'ãbâzéb da, rob'ui'prazé hã, ãwab zô. ²⁹⁻³⁰ Ánei õ wamhã, áté õne haré te za ãsãna'rata si ãmanharĩ 'wa. 'Ri 'rãihã hã 'ma'uprosi aba õ di za. Da te sabu za'ra wamhã, te za ai'ãma 're dawa'ẽ za'ra wa'wa: “Oro te te 'ri 'ru za, te õne haré za.” Áne te za ai'ãma 're dawa'ẽ za'ra wa'wa. Áne, 'ri'wa na te aima ãma ãsimiré'é za'ra wa'aba zé hã.

³¹⁻³³ — Duré apito na, wa za aima ãma simiré'é za'ra wa'wa. Áté danhib'apito te za dama 're 'manhamra. ãsib'a'uwẽ norĩ hã dasi'wapé 'manharĩ'wa norĩ hã te ahã na 're si'ubumro, 10 miu na ãhãiba za'ra hã. Tawamhã ma tô apito hãiba amoi wasu'u wapa, danhib'apito hã. Dasi'wapé 'manharĩ'wa hã te we, u, ahã uptabi na te te simro tinhib'a'uwẽ hã, 20 miu na, u, ãhãiba za'ra hã. Tawamhã dazô wairébé õ ré, te za a'ã nhamra, ãsib'a'uwẽ hã, dazada siptete za'ra zô. Dazada ãsiptete za'ra õ na, te te waihu'u za'ra wamhã, te za tinhitob'ru norĩ u da'mazatõ, te te tãma 'mazadawa wasu'u da, ãsib'apito za'ra ma. ãsitob'ru norĩ hã zahadu romhã ré, te za ãtẽme da'mazatõ, we dasihutu tõ da, dasi'wapé za'ra tõ da. Áne, apito na te aima ãma ãsimiré'é za'ra wa'aba zé hã. Tane ãzazei'wa, 're anomro aba mono da, marĩ hã asima 're sawi za'ra wa'aba mono õ di za, aipẽ'ẽ 're. Marĩ hã aipẽ'ẽ 're, asima 're sawi za'ra wa'aba mono wamhã, ãzazei'wa na te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono õ di za. — Áne ma tô dama waihu'u, Zezusi hã.

Dasai warĩrĩzé wasu'u

Mateusi 5.13; Marcusi 9.50

³⁴ Te duré dama tinha, Zezusi hã:

— Sa na hã dasa hã ãma se ti, dasai warĩrĩzé wa. Tane nherẽ, oto 're se si'utõrĩ mono wamhã, niha da te 're 'manharĩ waihu'u mono õ di, apã se da. ³⁵ Sei õ wamhã, ti'a hã wẽ da, ti'ai wa, da te 're sa'wari za'ra mono õ di za. Duré powawẽ nhana ubumro nhisiwi, da te 're sa'wari za'ra mono õ di za. Taré, te za rob u, da te 're sa'wari za'ra, marĩ dai õ wa oto. Áne romnhimiré'ézé hã. Asimipari pese za'ra wa'aba wamhã, ma'ãpé ãwapari pese za'ra wa'aba. — Áne te Zezusi hã dama si'ru.

15

Pone'ẽrebã ãsimanizé wasu'u

Mateusi 18.10-14

¹ Tawamhã Zezusihi u ma tô aihutu ni, da'ahã na, ãmreme hã da te wapari za'ra da. Danhib'apito ma, rob'ui'prazé ubumroi'wa norĩ hã ma tô duré ãtẽme aihutu, siwa'ru 're ãnomro mono norĩ zama. ² Tawamhã parisezu norĩ hã te ãne tãma nharĩ za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré na dama rowahutu'wa norĩ me:

— Ô hã ma tô ãma 're siwadi za'ra, siwa'ru 're ãnomro mono ãma hã. Ta norĩ siré, te nasi tisa. — Áne te Zezusihi ma nharĩ za'ra.

³ Taha wa, Zezusi hã ma tô tãma ãma romnhimiré'é za'ra, ãne:

⁴ — Asimizama hã ahã wamhã, áté misi te za aiwi aimani, 100 na ãhãiba za'ra wamhã. E tawamhã, sô airĩtĩ mono õ di za, aiwi 'masimani wamhã. Te za tô sô airĩtĩ mo, apã âri da. Asimizama zô airĩtĩ mono ré, te za 99 na ãhãiba za'ra hã asa'u daba'wara, ãtehu'u wa. ⁵ Tawamhã aiwi ãsimani hã oto sãmri wamhã, atoi uptabi di za. Taha wa, te za asisé we ã'ã apã, sãmri wẽ te. ⁶ 'Ri tẽme ãwisi wamhã, te za sô aihãrã za'ra, asiwadi norĩ zô. 'Rãwi ai'rata 're ãsõrõwa za'ra mono norĩ zô zama, te za sô aihãrã za'ra. Tawamhã te za tãma ãrowasu'u za'ra, ãne: “Áhãna ãma rowẽ di. ãnhimizama hã wa tô tisa, ãwi ãsimani hã. ãzabãdã te za 're ato za'ra wa'aba mo.” Áne te za tãma ãrowasu'u za'ra.

⁷ — Tane duré, ni'wa hã siwa'ru 're ãmorĩ hã tiwasédé hã te te oto rẽme pese wamhã, hãiwa ãma 're ãsi'ubumroi mono norĩ hã te za tãma 're to za'ra, misi nherẽ. Ôhõ ãma si, te za 're toi uptabi za'ra, 're ãnomro wẽ mono norĩ nhipai u hã, 99 na ãhãiba za'ra nhipai u hã.

Ta norĩ hã 're nomro wẽ mono wa, tiwasété na 're ĩsiwẽ'õ za'ra mono da hã, mare di. — Āne ma tô tãma rowasu'u za'ra, rowahutu'wa norĩ ma, Zezusi hã.

Rob'uiprazé ĩsapotore simanizé wasu'u

⁸Tawamhã Zezusi hã te duré tãma ãma romnhimiré'é za'ra, ãne:

— Pi'õ te, rob'uiprazé hã ahâ wamhã, âté misi te za tiwi 'maihamani, 10 na hâimana za'ra wamhã, ĩsapotore hã. E tawamhã sô 're rĩtĩ mono õ di za, tiwi 'masimani wamhã. Te za tô sô 're rĩtĩ. Īro'ore hã te za duré sô ro'o, sô rĩtĩ da. Te za duré sô 'ri 're wamro. Sô 're rĩtĩ pese mono wamhã, te za oto tisã. ⁹Tawamhã te te sãmri wẽ te, tisiwadi norĩ zô te za oto tihârâ za'ra. Ī'rata ĩsôrõwa za'ra norĩ zô zama, te za tihârâ za'ra. Tawamhã, te za oto tãma rowasu'u za'ra, ãne: “Āhãna, ĩma rowẽ di. Rob'uiprazé ĩsapotore hã wa tô tisã, ĩwi ĩsimani hã. Īzabâdâ te za 're ato za'ra wa'aba mo duré, a norĩ wa'aba zama.” Āne te za tãma rowasu'u za'ra.

¹⁰— Tane duré, ni'wa hã siwa'ru 're ĩmorĩ hã, tiwasédé hã te te oto rẽme pese wamhã, hãwa ãma 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ hã te za ãma 're to za'ra, tiwasédé hã te te rẽme pese wẽ te, misi nherẽ. — Āne ma tô tãma rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

Ai'repudu, timama te te ĩrẽmezé wasu'u

¹¹Zezusi hã te duré tãma ãma romnhimiré'é za'ra, ãne:

— Aibâ 'ra hã maparane. ¹²Tawamhã te bâtâ na ĩno hã timama wi waptẽ, tinhibrom na ãma tãma siwanhizari zahuré da.

— Taha wa, ma ĩmama hã ãma tãma aipo'o zahuré. ¹³Āma ronomro õ ré, te uburé tinhibro hã sima ubumro, darob amo u morĩ da, ĩno hã. Darob amoi u wisi wamhã, wasété ahâ na te 're mo. Marĩ na si, ma taré tinhibro hã uprosi, ĩmama te te tãma ĩpo hã.

¹⁴— Tawamhã tinhibro hã ma uburé uprosi pese oto, ai'repudu hã. Tawamhã tame darob ãma 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ hã ma tô duré mram na 're dasi'ubumro. Dasai õ di. Taha wa, ma tô ai'repudu hã mra hã dame sêpata. ¹⁵Taha wa, te aibâ u mo, te te tãma 're romhuri mono da, tame. Taha wa, ma tô aibâ hã satõ tiburu u, buru ãma uhâbâ te te tãma 're 'madâ'â mono da. ¹⁶Mrap te, ma tô sima wẽ, uhâbâ sa na 're sai mono da. Mra, te te 're sêpata mono nherẽ, ai'reputu ma hã, da te 're ai mono õ di. ¹⁷Taha wa, ma tô si'ãma rosa'rata, ãne: “Īmama ma, romhuri'wa norĩ hã ahâ nherẽ, ma tô dasa hã 're si'azahâri. Wa hã wa ãme mra hã te 're sêpata za'etẽ. ¹⁸Taha wa, wa za oto mo, ĩmama u apâ. ĩwisi wamhã, wa za ĩmama ma ĩsiwasu'u, ãne: ‘Īmama, ĩwasété na wa tô 're mo. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã, wa tô upa. Asimiroti zama, wa duré upa. ¹⁹Īwasété wa, âté ĩ'ãma 're ai'ra mono õ di za oto. Aima romhuri'wa da, oto 're ĩmorĩ da, te za ĩma ĩpisu.’ ” Āne ma tô rosa'rada hã sima 'manha, ai'repudu hã.

²⁰— Tawamhã aré 're ĩsãmra mono zém hawi te oto mo, timama nhorõwa u. Tawamhã zahadu romhã ré, ma ĩmama hã tisã ti'ra hã. Taha wa, te ĩtẽme wara, ĩ'ra hã te te sina pê'ẽ tari wa. ĩtẽme wisi wamhã, tinho'utu ma tô ti'â, ti'ra hã. Tob'rata hârâ na, ma duré sawi.

²¹Tawamhã te timama ma tinha, ai'repudu hã: “Īmama, ĩwasété na, wa tô 're mo. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã, wa tô upa. Asimiroti zama, wa duré upa. Īwasété wa, âté ĩ'ãma 're ai'ra mono õ di za.” Āne te timama ma siwasu'u, ai'repudu hã.

²²— Wasété na 're morĩ nherẽ, te te wẽ'õ õ di, ti'ra hã, ĩmama hã. Tãma ĩromhuri'wa norĩ hã te oto 'mahârâ za'ra sa'etẽ, zazahâ ĩhâiwẽ we te te siwi 'mai'âri da, te te siwi ãma uza da. Duré ĩsĩptõmohi wasisizé, te te tãma sêrẽ za'ra da, ma tô 'mahârâ za'ra. Duré ĩpara'uza zama te te tãma sêrẽ za'ra da, ma tô 'mahârâ za'ra. ²³Taha wa, te duré tãma nharĩ za'ra: “Powawẽ zapu zama, we ãwisi aba, wĩrĩ aba da, ĩhâipe hã. ²⁴E marĩ wa. ĩ'ra hã dâ'â newa. Tane nherẽ, dâ'â õ di. Ma tô aré ãma ropsisa'rese'õ. Tane nherẽ, ma tô we apâ wi. Taha wa, wasa hã wa za oto wasiré huri ni, rowẽ te.” Āne ĩmama te tãma nharĩ za'ra, te te tãma 're ĩromhuri za'ra mono norĩ ma. Taha na ma tô dasa hã dama 'manha.

²⁵ — Tawamhã ãno hã wisi wamhã, ãdub'rada hã te buru ãma nhamra. 'Ri tẽme te oto mo. Te te oto rob'umhutu wa, ma tũ rowamreme hã wapa, te te ãrowamreme za'ra hã. Dapara 'rasi zama, ma tũ wapa, rowẽ te, dasima 're ãdato za'ra mono zẽ hã. ²⁶ Taha wa, te romhuri'wa hã 'mahã, ãne: “E marĩ, te 'manharĩ za'ra ni.” ãne te sadanha.

²⁷ — “Ano hã rowẽ na ma tũ wei wi. Taha wa, wei wisi wẽ te, ma tũ wama ti'ru aimama hã, powawẽ ãhãipe hã wa te wĩrĩ da, wasaihuri da.” ãne te ãdub'rata ma rowasu'u, romhuri'wa hã.

²⁸ — Tawamhã ma ãdub'rada hã tizahi. 'Ri para u sãbrẽ da hã, te te sima wẽ õ di. Tawamhã ãmama, ma ãtẽme watobro, te te tãma nharĩ da, sãbrẽ da. Tane nherẽ, sãbrẽ zeĩ õ di. ²⁹ Tane nherẽ, te timama ma tinha: “Wa hã wa tũ te aima 're romhuri pese. ããma wahub ahã di, te aima 're romhuri mono rẽ hã. Niwa, aimreme hã te simini õ di. Tane nherẽ, marĩ ãma sũmri õ di, pone'ẽrebã hã, dasa hã te ãsiwadi norĩ ma 'manharĩ da. ³⁰ ãhãna ai'ra hã ma tũ wi. Asibro hã tãma ãpo hã ma tũ pi'õ na uprosi. Tane nherẽ, ma tũ wisi wi, dama ã'ru, powawẽ ãhãipe hã da te tãma wĩrĩ da.” ãne te timama ma tinha, ãdub'rada hã.

³¹ — Tawamhã ãmama te asa tãma tinha: “ã'ra, a hã ã'rata, te 're asãmra u'ãsi mo. Marĩ hã ãnhibro hã, uburẽ ate hã. ³² Uburẽ wama rowẽ za'ra wa, wa tũ dasa hã dama 'manha, ã'ra hã ãwisizẽm na. Ano hã dã'ã newa. Tane nherẽ, dã'ã õ di. Ma tũ arẽ ãma ropsisa'rese'õ. Tane nherẽ, ma tũ we apã wi.” ãne ma tũ ti'ra ma waihu'u. — ãne Zezusi ma tũ tãma rowasu'u za'ra, rowahutu'wa norĩ ma.

16

Aibã hãimana nhipese wasu'u

¹ Zezusi hã te durẽ ãne tãma rowasu'u za'ra, tisirẽ 're ãnomro mono norĩ ma:

— Aibã hã te 're hãimana, ãsibrob ahã hã. Tãma ãromhuri'wa hã te durẽ 're sãmra, tãma rob'madã'ã'wa hã. Tawamhã ma tũ tãma 'maïrowasu'u ni, ãne: “Rob'ui'prazẽ hã te te aiwi 're anhimini, aima rob'madã'ã'wa hã.” ãne te tãma 'maïrowasu'u ni. ² Taha wa, te sũ hã, tãma ãrob'madã'ã'wa zũ. Te tãma tinha, ãne: “Aiwasu'u hã wa tũ wapa. ãma 're ãrob'madã'ã'wa mono zẽ hã, tãibã za oto. Te za rob'ui'ẽrẽ hã oto ãma ãsũ, uburẽ ãnhimarĩ na 're ãrob'ui'ẽrẽ mono zẽ hã.” ãne te tãma tinha, tãma ãrob'madã'ã'wai ma.

³ — Tawamhã te 'rãwi sima tinha, tãma ãrob'madã'ã'wa hã: “ãnhib'apito, ma tũ ãma tinha, te tãma 're romhuri mono tũ da oto. E marĩ, wa za oto te 're 'manharĩ. ãnhiptete uptabi õ di, buru na te dama 're ãromhuri mono zẽb da hã. Durẽ ãnhisẽb di za, rob'ui'prazẽm na te 're da'awari mono wamhã. ⁴ ãhe, wa tũ ãsima waihu'u, marĩ te ã'manharĩ da hã, ããma 're dasiwadi za'ra mono da. Tawamhã, apito te te ãmei wamhã, ãtẽ ãsiwadi norĩ hã te za te te siwi 're ãmrami, tinhorõwa u, ãsirẽ 're ãsa za'ra mono da.” — ãne te 'rãwi sima tinha.

⁵ — Tawamhã te sũ hã, apito ma, marĩ te te ãwa'ãbã za'ra õ norĩ zũ. Tawamhã ãtẽme ãwisi 'rada hã te sadanha: “E niha tãma ãwa'ãbã'õ hã zahadu, rowa'rãmimhã.”

⁶ — “Piza'a, 100 na ãhãiba za'ra hã, azeitona 'rãĩ wa'ui wab rẽ hã.” — ãne te tãma rowasu'u.

Taha wa, te asa tãma tinha: “ãhãta ãwa'ãbã'õ na, rob'ui'ẽrẽ hã. Asãmra. 50 na ãma rob'ui'ẽrẽ, rowa'rãmimhã, tãma wa'ãbã da.” — ãne te aibã ma ti'ru, tãma ãrob'madã'ã'wa hã. Taha wa, te te tãma ã'ru zarina, ma tũ ahã prã na ãma rob'ui'ẽrẽ.

⁷ — Tawamhã aibã hãiba amo hã ma durẽ ãtẽme wi. Tawamhã te sadanha: “A hã bẽtẽ, e niha tãma ãwa'ãbã'õ hã zahadu, rowa'rãmimhã.”

— “Sa'u hã, miu na ãhãiba hã, tridu rẽ hã te tãma ãwa'ãbã'õ hã.” — ãne te tãma rowasu'u.

— Tawamhã te asa tãma tinha: “Ma'ãpẽ, 800 na ãma rob'ui'ẽrẽ, rowa'rãmimhã tãma ãsũmri da.” — ãne te tãma ti'ru, rob'madã'ã'wa hã. Taha wa, te te tãma ã'ru zarina, ma ahã prã na ãma rob'ui'ẽrẽ.

⁸ — Te te dama ï'rui wasu'u, te te wapari wamhã, te tinha, ïsib'apito hã: “Pra. E niha rosa'rada tãma ïwaihu'u pe.” Æne te ïsa'u tãma tinha. — Æne Zezusi te tãma rowasu'u za'ra, tisiré 're ïnomro mono norĩ ma.

Ma tô duré tãma waihu'u za'ra:

— Marĩ zô si, da te 're ïrosa'rata za'ra mono norĩ ma, waihu'u pese di, rosa'rada hã, rowa'a nhib'a'uwẽ norĩ nhipai u. ⁹ Taha wa, ti'ab ré te za asimarĩ na 're ïdazawi za'ra wa'aba mo, ãma 're asiwadi za'ra wa'aba mono da. Asimarĩ hã asipara 're rẽme za'ra wa'aba mono wapsi, hãiwa u, asõrõwa u 're asisisi aba mono wi, te za asô 're tob'uzu za'ra wa'wa, asawi'wa norĩ wa'wa hã. — Æne Zezusi te tãma roti za'ra, tisiré 're ïnomro mono norĩ ma. ¹⁰ Te duré tãma nharĩ za'ra:

— Até ni'wam norĩ hã te za danhibrob 'rare hã, dazô te te 're 'madâ'â wẽ za'ra. Tawamhã dama umnhasi wa, te za da te tãma 're pisutu za'ra, danhibrob ahã na, te te dazô 're 'madâ'â za'ra mono da oto. Tane, danhibrob 'rare, dazô te te 're 'madâ'â wasété za'ra mono wamhã, te za da te 're waihu'u za'ra, ïsa'ëtẽ na zama, za dawĩ 're ïsipsaihuri za'ra mono na. ¹¹ Ti'ai ãma danhimarĩ hã, dazô 're 'madâ'â wasété za'ra wa'aba mono wamhã, e 'wa hã te za marĩ ïwẽ uptabi hã te te aima 're pisutu za'ra wa'wa, sô 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono da. Mare di. Ni'wa, te te aima 're pisutu za'ra wa'aba mono õ di za. ¹² Marĩ hã date hã, dazô 're 'madâ'â wasété za'ra wa'aba mono wamhã, e niha te za marĩ ïwẽ hã da te aima 're sômri za'ra wa'wa, ate da. Mare di. Ni'wa te te aima 're sômri za'ra wa'aba mono õ di za. — Æne Zezusi ma tô tãma waihu'u za'ra.

¹³ Te duré tãma nharĩ za'ra:

— Dama romhuri'wa hã ïsib'apito maparane wamhã, aiwa te te tãma 're romhuri wẽ zahuré mono õ di za. Duré sahuré te te 're sawi pese zahuré mono õ di za. Misi te za te te 're sawi pese. Ìhãiba amo si te za te te siwi 're wẽ'õ. Duré sahuré te te 're wapari pese zahuré mono õ di za, romhuri'wa hã. Misi te za te te 're wapari pese. Ìhãiba amo si te za te te 're ruiwapari. Tane, a norĩ wa'wa hã rob'uiprazéb zô si asima 're romhuri za'ra wa'aba mono wamhã, e aiwa asimiromhuri za'ra wa'wa hã za, 'Re ïhãimana u'âsi mono ma, romhuri me. Mare di. Aiwab õ di. — Æne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ïnomro mono norĩ ma.

*Zezusihĩ nhimirowasu'u hãiba amo
Mateusi 11.12-13; 5.31-32; Marcusi 10.11-12*

¹⁴ Tawamhã parisezu norĩ hã ma tô Zezusihĩ mreme hã wapari za'ra. Tawamhã rob'uiprazé zeĩ 'wa, 're nomro mono wa, ma tô Zezusihĩ ma nharĩ za'ra. ¹⁵ Taha wa, te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra, ãne:

— A norĩ wa'wa hã aiwẽ newa, te ai'ãma 're dawata za'ra wa'wa. Tazahã asimirosa'rata 'wa hã, 'Re ïhãimana u'âsi mono ma, waihu'u pese di. Até, marĩ na te za dasima ãma 're dawata za'ra, ïwẽ newa. Tazahã tãma wẽ õ wamhã, te za te te 're awẽ'õ, 'Re ïhãimana u'âsi mono hã.

¹⁶ — Uburé marĩ hã Mozési te te dama 're ï'apisutu mono hã, da te 're 'madâ'â za'ra mono da, duré 'Re ïhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimiroti hã ma tô dasipara bâ si, da te 're pese za'ra, Zuwã Batita datẽme morĩ õ ré. Tawamhã ïwasu'uwẽ hã te oto da te 're wapari za'ra, 'Re ïhãimana u'âsi mono hã, da'ãma 're ïsib'a'uwẽ mono zé wasu'u hã. Taha wa, marĩ zô dasima ïwẽzéb uwaibaba, da te 're ïrob'ruiwapari za'ra mono ne, te za oto da te dasima 're rob'ruiwapari za'ra, ïtẽme 're dasihutu mono da.

¹⁷ — Pire u'âsi, te za dama 're hãimana za'ra, uburé marĩ hã, 'Re ïhãimana u'âsi mono te te dama 're ï'apisutu mono hã, da te 're 'madâ'â za'ra mono da, ïsimiroti na rob'ui'ére 'rada hã. Hãiwa hã si'utõrĩ nherẽ, duré ti'a hã si'utõrĩ nherẽ, te za pire u'âsi dama 're hãimana u'âsi. — Æne ma tô tãma waihu'u za'ra.

¹⁸ — Ni'wa hã aibã hã timro te te rẽme wamhã, duré pi'õ aimawi na mro wamhã, te za tiwasédé hã 'manha, aibã hã. Duré, pi'õ, da te ïme na aibã mro wamhã, te za duré 'manharĩ wasété. — Æne, Zezusi ma tô tãma waihu'u za'ra, parisezu norĩ ma.

Īsibro pese wasu'u, ĩsibrob'õ me

¹⁹ Tawamhã Zezusi hã te duré tãma rowasu'u za'ra, parisezu norĩ ma, ãne:

— Aibã hã te 're mo, ĩsibro pe hã. Zazahã ĩwa'ãbã za'ëtẽ na si, te 're si'uza. Duré dasa ĩwẽ uptabi na si, te 're sa. ²⁰ Tawamhã aibã ĩhãiba amo hã te 're sãmra, ĩsibrob'õ hã, ĩ'wa're ré hã, Razaru na ĩsisi hã. ĩsiwadi norĩ hã te te siwi 're mrami, ĩsibro pese nhorõwa u, te te siwi 're simizusi mono da, 'ridawa u. ²¹ Dasai rere'e na si, te 're sa. Wapsã si ma tã tã ĩ'wa're hã te te 're upsõmri siwi. ²² Tawamhã ma tã oto dârã, ĩsibrob'õ hã. Dã'ã wamhã, hãiwa u ma tã siwi ti'ã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, romhuri'wa norĩ hã. Abra'ãhã 'rata, te oto 're sãmra, dame 're sai mono da. ĩsibro pe hã ma tã duré dârã. Dã'ã wamhã, ma tã dasiwi sêrẽ ni, ab're 're. ²³ Tawamhã ropipa hã te te oto 're sêpata za'ëtẽ, adã 're ĩsi'ubumroi mono zéb ãma hã. Ta hawi ma tã rob'madã, ĩsibro pe hã. Te te rob'madã'ã wamhã, ma tã Abra'ã hã tisã, romhã na. ĩ'rata te Razaru hã nhamra, ĩsibrob'õ hã. ²⁴ Te te 'madã'ã wamhã, ma tã tãma si'mahã, ãne: “Wahi'rada Abra'ã, ĩ'ãma aipẽ'ëzé na. Ma'ãpé, Razaru hã we ĩtẽme satõrĩ, ã we te te ĩma ãri da, te te ãma ĩnhoto di'i da, tinhiptõmo na, ĩnhoto wahã da. ãme ropipa, wa oto te 're sêpata za'ëtẽ, unhamã ãma.” ãne te Abra'ãhã ma siwasu'u.

²⁵ — Taha wa, ma tã Abra'ã hã asa tãma tinha, ĩsibro pese ma: “ĩnhihudu, aihãiba ré ré, aima 're rowẽ mono di. Uburé marĩ ĩwẽ hã ma tã asõ 're simi'wara. Razaru hã, marĩ hã ĩwasétẽre si, ma tã da te tãma 're sõmri za'ra. ãhãna hã rowẽ na te oto 're hãimana. A hã te oto ropipa, 're ĩsêpata mo. ²⁶ Duré, ab're 'rehã hã ĩsa'ẽne hã te 're sa'wari, wawa'wa. Taha wa, wa te ãma 're saprĩ waihu'u za'ra mono õ di, atẽme wa'aba hã. Duré a norĩ wa'wa hã we 're saprĩ waihu'u za'ra wa'aba mono õ di, watẽme hã.” ãne te tãma tinha, Abra'ã hã.

²⁷ — Tawamhã ĩsibro pe hã te asa tãma tinha: “Wahi'rada Abra'ã, tane wamhã, ma'ãpé Razaru hã satõrĩ, ĩmama nhorõwa u. ²⁸ Tame te ĩsisã nawã norĩ hã 're si'ubumro, 5 na ĩhãiba za'ra hã. Ropipa, wa oto te 're sêpata. Taha wa, te za ĩsatõ, ĩtẽme morĩ za'ra da, te te tãma rowasu'u za'ra da, ĩzarina we 're sisisi tã mono da, ropipa u.” ãne te Abra'ãhã ma tinha.

²⁹ — Taha wa, ma tã duré Abra'ã hã asa tãma tinha: “Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti na Mozési te te ãma ĩrob'ui'éré hã te nomro, ano norĩ 'ratamhã. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimi'ui'éré zama, te ĩ'rata tinomro za'ra. Ta hã te za te te 're wapari za'ra za, ti'ai ãma ré.” ãne ma tã ĩsibro pese ma rowasu'u, Abra'ã hã.

³⁰ — ĩsibro pe hã te duré asa tãma tinha: “Tane nherẽ, te te saze za'ra õ di, ĩsimiroti na hã. Ni'wa hã dã'ã nherẽ, hãiwa'utu wamhã, ĩtẽme morĩ za'ra wamhã, te za ĩsimirowasu'u na saze za'ra, ĩsisã nawã norĩ hã. ãne wapsi, te za tiwasédé hã rẽme pese za'ra, rowẽ na oto 're nomro mono da.” ãne te Abra'ãhã ma tinha.

³¹ — Tawamhã Abra'ã hã te duré asa tãma tinha: “Ano norĩ hã Mozésihi nhimiroti hã te te saze za'ra õ di. Duré 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ nhimiroti zama, te te saze za'ra õ di. ãne wamhã, ni'wa hã dã'ã nherẽ, apã hãiwa'utu wamhã, e te aré ãma saze za'ra. Te te ãma saze za'ra õ di aré, ĩsimirowasu'u na hã.” ãne Abra'ã hã ma tã tãma waihu'u, ĩsibro pese ma.

17

¹ Tawamhã Zezusi te tãma nharĩ za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma:

— Áté ni'wa simiroti zarina, te za ni'wam norĩ hã 're hãimana wasété za'ra. Tawamhã roti wasété'wai ma, 're ropipa za'ra mono di za. ² Áhãta, ai'uté norĩ hã. Áté, ni'wa simiroti zarina, te za ai'uté hã 're 'mai'ãimana wasété. Tawamhã tãma ĩroti wasété'wai ma, 're ropipa mono di za. ĩbutu na etẽ tãmo wawẽ hã da te ãma wasisi pari, dã'ã da, ãi ba da te mei wamhã, tãma ropipa di, tãma ĩroti wasété 'wai ma hã. Tane nherẽ, ĩsimiroti wasété zarina, ai'uté te te ĩrẽme wamhã, taha nhipai u hã tãma ropipa uptabi di za, roti wasété'wai ma hã. ³ Taha wa, te za 'rãwi asina 're asõpré wa'aba mo, 're anomro wẽ wa'aba mono zéb zõ. Áté asisã nawã hã te za asada 're wasété za'ra wa'wa. ãne wamhã,

aimreme wě na, te za tãma 're ĩroti za'ra wa'aba mo, asada 're wasété za'ra wa'aba mono tō da. Tiwasété na aima 're siwě'ō za'ra wa'aba mono wamhã, te za tãma 're ĩnharĩ za'ra wa'aba mo, ãne: “Te ĩsina 'madâ'â õ di, ĩzada aiwasétézé hã.” ãne te za tãma 're ĩnharĩ za'ra wa'aba mo. ⁴ Áté, ã bātã na te za bātã bã asada 're wasété za'ra wa'wa, asisãnawã norĩ hã. Áté 7 na asada ĩwasétézé hã za. Tane nherẽ, tiwasété na aima siwě'ō wa'aba da, apã atẽme nasi simasisi aba wamhã, te za nasi tãma ĩnharĩ 'wa: “Te ĩsina 'madâ'â õ di, ĩzada aiwasétézé hã.” — ãne ma tō Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

Wanhib'apito, wa te wasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zé wasu'u

⁵ Tawamhã ĩsada wasu'u'wa norĩ hã ma tō tiwi rowaptẽrẽ za'ra, ãne:

— Wanhib'apito, wama 're aza'etẽ u'ãsi mono, wa te wasina 're ĩ'ai'umnhasi za'ra mono zé hã. — ãne te tiwi rowaptẽrẽ za'ra.

⁶ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma ãma romnhimiré'é za'ra, ãne:

— Motada nhamare hã syryre nherẽ, da te 're wamhã, oto poto wamhã, wede za'etẽ uptabi di. Tane, a norĩ wa'wa hã asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono zé hã, syryre na nherẽ, aima 're hãimana za'ra wa'aba mono wamhã, te aré pidera wede ma ĩnharĩ za'ra wa'wa, ãne: “Ma'ãpé asi'uihã na asisa'o'o, â 're, asi're da.” Tawamhã te aré asadawa zamarĩ za'ra wa'wa, pidera wede hã. — ãne, Zezusi ma tō tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

⁷ Ma duré tãma waihu'u za'ra, ãne:

— Áté aima romhuri'wa hã te 're 'manhamra, áté buru na te te aima 're ĩromhuri mono hã, áté pone'erebã 'madâ'â'wa. Tawamhã bātã na te za atẽme wi, romhuri hawimhã. 'Ri para u sébré wamhã, e te za ãne tãma ĩnha: “We oto asãmra, asa da.” E ãne, te za tãma ĩnha. ⁸⁻⁹ Mare di. ãne te za tãma ĩnha: “A'â ĩma asipi na. Asipi parip si, zazahã wa'õtõ na asi'usisi, ĩsa hã we ĩma ĩrẽ âri da, â zama. ĩsai parip si, te za asa. Te za duré ĩhã'rẽ.” ãne te za tãma ĩnha. Tawamhã te za aima ãma uwaimra, tãma ĩ'ru zarina. Asiminhimi'ru hã te te ãma aima uwaimrami wa, e te za sô amnhasi, ãma aiwata zô. Mare di. Sô simnhasi õ di za. ¹⁰ Tane a norĩ wa'wa hã, asib'apito nhimiwada'uri 'wa, ĩma ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono wamhã, te za 're ĩnharĩ za'ra wa'aba mo, ãne: “Sô 're wanhimnhasi za'ra mono õ di za, wa'ãma 're aiwata za'ra mono zô hã. Taré aima romhuri'wai wa, wa tō wa te ãma aima 're uwaimrami za'ra, asimiwada'uri hã.” ãne te za 're ĩnharĩ za'ra wa'aba mo. — ãne, Zezusi ma tō tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

Zezusi hã ĩ'wa're ré norĩ hã te te ĩpese za'ra zé wasu'u

¹¹ Tawamhã Zezusi norĩ hã te oto ai'aba'rẽ, Zeruzarẽ u. Darireza hã Samariza me 're ĩsiwaptob zahuré mono wa'wai baba, te ai'aba'rẽ, bãdãdi na. ¹² 'Ri wa'õtõ u sihutu õ ré, ma tō aibã norĩ me si'uzusi za'ra. Aibã norĩ hã ĩ'wa're ré hã, 10 na ĩhãiba za'ra hã. Romhã prã na ma tō tãma 'mazahãri za'ra. ¹³ Tame ma tō sina 'mahãrã za'ra, ãne:

— Zezusi, rowahutu'wa, wa'ãma aipẽ'ẽzé za'ra na, wapese za'ra da. — ãne te sina 'mahãrã za'ra.

¹⁴ Taha wa, te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Ōwa te za ai'aba'rẽi wa'wa, sasedoti norĩ u, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa norĩ u, te te aiwaihu'u za'ra wa'aba da, aséptã'ã za'ra wa'aba zém na hã. — ãne te tãma nharĩ za'ra. Taha wa, te ai'aba'rẽ, ĩ'wa're ré norĩ hã. Bãdãdi na si'aba'rẽi ré, ma tō tizéptã'ã za'ra. ¹⁵ Tawamhã ma tō misi apã mo Zezusihi u, tihãiba hã te te 'madã'ã wa. Ta hã samaritanu. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma wata sina, te apã mo, mreme 'rãihã sina. ¹⁶ Zezusihi u wisi wamhã, ĩsahãpã ma aime, hi'rãtitõ. Te te ĩpesezém na te ãma tiwata, aibã hã. ¹⁷ Taha wa, te Zezusi hã tinha, ãne:

— Aibã hã 10 na ĩhãiba za'ra hã, wa tō pese za'ra. E mahãta aibã norĩ hã, 9 na ĩhãiba za'ra hã. ¹⁸ Wasiré zudezu'õ nherẽ, e niha te we ãhã si mo apã siwaprosi. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma wata da, ĩsimipese waihu'u pese na.

¹⁹ Tawamhã Zezusi hã te aibã ma tinha, ãne:

— Hãwi asa na, asõrõwa u aimorĩ da oto. A hã ma tô ãzaze, te aipesezém na. Taha wa, ma tô aséptã, ãzazei wa. — ãne ma tô aibã ma waihu'u, Zezusi hã.

'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zé wasu'u
Mateusi 24.23-28, 36-44

²⁰ Tawamhã parisezu norĩ hã ma tô Zezusi hã siwi sadanha, ãne:

— E niwa te za bådã hã ãwa waptãrã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zéb da hã. — ãne te siwi 'mazadanha. Taha wa, Zezusi te asa tãma nharĩ za'ra, ãne:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're sib'a'uwẽ mono wapsi, marĩ hã datõmo na a'ã, da te 're 'madã'ã za'ra mono õ di za. ²¹ Taha wa, ãne da te 're romnhoré za'ra mono õ di za: “Ãhãta, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zé hã. Õhõta, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zé hã.” ãne, da te 're romnhoré za'ra mono õ di za. E marĩ wa. Dapẽ'ẽ 're, 're hãimana mono wa, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zé hã. — ãne, Zezusi ma tô tãma rowasu'u za'ra, parisezu norĩ ma.

²² Tawamhã te tãma nharĩ za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma, ãne:

— Niwapsi te za asima ãwẽ za'ra wa'wa, bådã ãwa waptã'ã da, ti'ai ãma dasiré ãpodo hã te te dama 're ãroti mono zé hã. Até ãne te za asima ãnharĩ za'ra wa'wa: “Misi båtã na nherẽ, Wanhib'apito na, wa te wasina waihu'u za'ra neza.” ãne te za asima ãnharĩ za'ra wa'wa. Tawamhã a'ã asina waihu'u za'ra wa'aba õ di za. ²³ ãzadawa para õ nherẽ, te za ni'wam norĩ hã te te aima 're romnhoré za'ra wa'wa, taré: “Ãhãta ti'ai ãma dasiré ãpodo hã te nhamra. Õhõta, te nhamra.” ãne te za te te aima 're romnhoré za'ra wa'wa, taré. ãne wamhã, danhimirowasu'u zarina, ãzõ 're rob'madã'ã za'ra wa'aba mono õ di za. ²⁴ Tã si'ubuzi, te te 're rowa'a mono wamhã, dama rob'madã'ã pibu pese di, hãwi mono bã hã. Tane, ti'ai ãma dasiré ãpodo hã apã wei ãmorĩ wamhã, aihĩni te za ãmadã'ã za'ra ni.

²⁵ Tazahã, wa za a'ã robzépata za'etẽ, ã nimosi dapoto tém norĩ hã te te siwi ãwẽ'õ za'ra wa.

²⁶ Tawamhã ãzõ 're ãdanhimipari za'ra mono õ zém na, wa za wei mo apã. Apã we ãmorizéb u hã Nowé 're hãimana mono ré, 're ãdahãimana za'ra mono ne, te za 're dahãimana za'ra za.

²⁷ Ta norĩ hã daré ãpusi mono õ ré hã, ma tô simiza'rese ãna tisa te te 're huri, rowẽ na 're nomro u'ãsi mono da newa. Simiza'rese ãna te duré te te 're ãhuri. Rowẽ na te duré sina 're mro za'ra. ãne, 're ãdahãimana za'ra mono zé hã, Nowé hã 'ri ne 'manharĩ 're, sébré õ ré. Sébré parip si, ma tô oto tã hã we tita'a. Ti'ai hawib zama, ma ã pu'u. Taha wa, ma uburé ã na dasi'utõrĩ. ²⁸ Duré, Ro hã 're hãimana mono ré, 're ãdahãimana za'ra mono zém ne, te za 're dahãimana za'ra, apã we ãmorizéb u hã. Ta norĩ hã ma tô 're saihuri. Ma tô duré te te 're ãhuri. Marĩ hã ma tô da te dasiwi 're uipra za'ra duré. Ma tô da te dasima 're rowede za'ra. Daburu ãma, ma tô da te 're robzuri. Ma tô duré da te dasima 're 'ri za'ra. ãne, 're ãdahãimana za'ra mono zé hã. ²⁹ Tawamhã båtã na, Sodoma hawi Roho watobrozém na hã ma tô dasi'utõrĩ. Tã we ãta'ã ne, ma we uzã hã asa'wa ti'ai u, etẽ ro'o nhizédé uzé pire zama. Taha wa, ma uburé dasi'utõrĩ. ³⁰ Tane, ti'ai ãma dasiré ãpodo hã apã we ãmorizéb u hã te za 're dahãimana za'ra. ãzõ 're danhimipari za'ra mono õ di za. ³¹ Apã we ãmorĩ õ ré, até te za ni'wam norĩ hã ai'ubumro, 'ri nhisi hãpã na. Tawamhã, apã we ãmorĩ wamhã, tinhibrob zõ te te si'ra za'ra õ di za. Mare di. Awa'awi te za tinhorõwa hawi ai'aba're, tinhibrob zõ sisisi ãna. Duré tibururu hawi, apã 'ri tẽme si'aba'rei õ di za. Mare di. Õne haré te za duré ta norĩ hã etẽ 'rãihã u dame sisa're. ³² Ma'ãpé Roho mro wasu'u na 're rosa'rata u'ãsi za'ra wa'aba mono, ãsine 're anomro aba mono tõ da. ³³ Ni'wam norĩ hã si'uihã na tihãimanazép si te te sima 're sawi za'ra mono wamhã, rowẽ ãsi'utõrĩ'õ hã te te sina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. Ni'wam norĩ hã ãzarina 're nomro mono da, 're sihãiba zawi za'ra mono õ wapsi, te za te te sina 're uwaimrami za'ra, rowẽ hã. ³⁴ Taha barana te za ni'wam norĩ hã siré tinhotõ zahuré, até. Siré sõtõ zahuré ré, ãhãiba amo hã te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ti'ã, hãwi u. ãhãiba amo si te za tirẽ. ³⁵ Até, pi'õ norĩ hã te za siré ti'ru'u zahuré. Siré 'ru'u zahuré ré, te za ti'ã, ãhãiba amo hã. ãhãiba amo si te za tirẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. ³⁶ Até, aibã

norĩ hã te za siré romhuri zahuré, buru ãma. Tawamhã ãhãiba amo hã te za ti'ã hãwa u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. ãhãiba amo si te za duré tirẽ. — ãne, ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

³⁷ Tawamhã te sadanharĩ za'ra, ãne:

— E mame te za ãne tiromhãiba. — ãne te ãma sadanharĩ za'ra.

Taha wa, te Zezusi hã asa tãma ãma romnhimiré'é za'ra, ãne:

— Sipahudu hã marĩ dâ'ã u 're si'rã'õtõ mono wamhã, dama pibui pese di, marĩ hã 're dâ'ã za'ra mono wa, 're ãsimi'wara mono zé hã. — ãne ma tô tãma rowasu'u za'ra.

18

ãmrotõ wasu'u, dama rowairébé'wai me

¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô tãma ãma romnhimiré'é za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma, wa'a ãna 'Re ãhãimana u'ãsi mono wi, te te 're rowaptẽrẽ u'ãsi za'ra mono da, te te 're pawaptob u'ãsi za'ra mono da. ãne te ãma simiré'é:

² — Aibã hã te 're hãimana, 'ri nho'õmo ãma, dama rowairébé'wa hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'madã'ã'õ'wa ta hã, duré danhimiroti na zama ãsimiwazéb õ. ³ Tame ma tô pi'õi mrotõ hã 're sãmra. Te ãtẽme 're neb u'ãsi, te te tãma 're rowairébé mono da ne. ãne te te tiwi 're rowaptẽrẽ: “ããma aime na. Ma'ãpé ãzawi'õ'wai ma roti na, te te ãma 'manharĩ wasété tõ da.” ãne te nasi tãma tinha.

⁴⁻⁵ — Tane nherẽ, duréi nherẽ, te te pawaptob õ di. Tawamhã ãtẽme 're neb u'ãsi mono wa, te oto 'rãwi sima tinha, dama rowairébé'wa hã: “Wa hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti, te 'madã'ã'õ nherẽ, duré danhimiroti na ãnhimiwazéb õ nherẽ, te te sina ãwa'a wa, wa za oto tãma rowairébé, marĩ te te sima ãwẽ na. Te tãma rowairébé õ wamhã, ãtẽme 're neb u'ãsi mono wamhã, te za te te 're ãwasutu u'ãsi, timreme na. ãne õ'umhasite, wa za oto pawapto.” ãne te sima tinha, tipẽ'ẽ na. — ãne te Zezusi tãma rowasu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

⁶ Te duré tãma nharĩ za'ra, Wanhib'apito hã ãne:

— Ma'ãpé, ãma rosa'rata za'ra wa'aba, dama rowairébé'wa, te te sina ãrotizém na hã.

⁷ Wẽ prã zahã, te za, u, ãmrotõ hã pawapto. E bété tinhib'a'uwẽ hã te te 're pawaptob za'ra mono õ di za, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. ãté rowa'a na, ãté barana te za sô 're hãsi, te te 're pawaptob za'ra mono da. E bété te te 're pawaptop su'u za'ra mono õ di za.

⁸ Mare di. Te te sima 're ãwẽ za'ra mono zarina, te za tô te te 're pawaptob za'ra. Te za te te 're pawaptop su'u za'ra. Te te 're pawaptob za'ra mono nherẽ, e niha za, ti'ai ãma dasiré ãpodo hã, apã we ãmorĩ wapsi. E te za da te 're ãzaze za'ra. E ti'ai ãma te za dama tihãiba, da te dasina 're ãumhasi za'ra mono zé hã. — ãne te Zezusi hã ãma sadanharĩ za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ hã.

Parisezu norĩ wasu'u, danhib'apito ma, rob'uiprazéb ubumroi'wai me

⁹ Tawamhã Zezusi hã te za duré dama ãma romnhimiré'é, ni'wam norĩ udãna. Ta norĩ hã 're hãimana wẽ za'ra mono newa, ma tô 'rãwi sina 're wata za'ra. Tihãiba amo norĩ hã te duré te te siwi 're wẽ'õ za'ra, wasété za'ra newa. Taha wa, ma tô tãma ãma simiré'é za'ra, ãne:

¹⁰ — Aibã norĩ hã ma tô tizasi zahuré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb u, tãma mreme zahuré da. Aibã norĩ hã, parisezu, duré danhib'apito ma, rob'uiprazéb ubumroi'wa. ¹¹ Zasi wamhã, hãwi te oto za, parisezu hã, rob'uiprazéb ubumroi'wa nhiti. ãne ma tô mre: “Re ãhãimana u'ãsi mono, ãhãna, wa za ai'ãma ãwata. E marĩ wa. Wa hã ãsiré aibã norĩ ne, ãwasété na 're ãmorĩ õ di. Danhibrob zõ, te 're rob'ruiwapari mono õ di. Wa hã rob'uiprazém na, dawĩ 're ãnhipsaihuri mono õ di. Duré pi'õ na zama, dawĩ 're ãnhipsaihuri mono õ di. Taha wa, wa za duré ai'ãma ãwata, õhõ ne, rob'uiprazéb ubumroi'wa ne, 're ãmorĩ õ wa. ¹² Maparane bãtã na romhuri sidãpãsi, wa ãsai ãna 're ãnhamra, te aima 're romhuri mono da, ãmreme na. ãpawa'ã hã wa duré te

aima 're po'o, syry na." ãne ma tô parisezu hã tiwẽ hã sina tihi, 'Re ãhãimana u'âsi mono ma.

¹³ — Tanei õ di, rob'uiirazéb ubumroi'wa hã. Hãwi te za, romhã na. Te ti'rã po. 'Rãwi siwẽ'õ wa, 'rã wahutu õ di. ãne te tãma siwasu'u: "Re ãhãimana u'âsi mono, wa hã ãwasété di. ãwasété wa, ããma aipẽ'ézé na, ãwasédé hã ãma pari da." ãne te tãma siwasu'u, tiwasété na.

¹⁴ Taha wa, ma tô Zezusi hã dama tinha, ãne:

— Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Rob'uiirazéb ubumroi'wa si, rowẽ na te apã mo tinhorõwa u, parisezu upana. E marĩ wa. 'Re ãhãimana u'âsi mono te te wẽsãmri wa, tãma ãsiwasu'uzém na, duré wasété nherẽ, marĩ te te 're ã'manharĩ wasété mono na, te te 're 'madã'ã mono õ wab zama. Ni'wam norĩ hã danhipai u wẽ newa, tiwẽ na sina 're wata za'ra mono wamhã, 'Re ãhãimana u'âsi mono, te za tãma pisutu za'ra, wapu na dama 're hãimana za'ra mono da. Duré ni'wam norĩ hã tiwẽ na sina 're wata za'ra mono õ wamhã, 'Re ãhãimana u'âsi mono, te za tãma pisutu za'ra, pire na dama 're hãimana za'ra mono da. — ãne Zezusi ma tô dama waihu'u.

Zezusihi u, ai'uté, da te ãwisi za'ra zé wasu'u
Mateusi 19.13-15; Marcusi 10.13-16

¹⁵ Taha pari, ma duré ni'wam norĩ hã ai'uté hã ãwisi za'ra, Zezusihi u, ai'uté ãma mreme da, ãwẽ hã te te tãma 're anhomri mono da, ai'uté ma. Tawamhã ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã te te da'madã'ã za'ra wamhã, ma tô tãma nharĩ za'ra. ¹⁶ Tawamhã ma tô Zezusi hã ai'uté norĩ zô hã, ãtẽme si'aba're da. Te duré tisiré 're ãnomro mono norĩ ma tinha, ãne:

— Tô'ã. Dawi rosawi za'ra wa'aba õ di za. A'ã we ãtẽme da te simroi mono, ai'uté norĩ hã. ã ai'uté norĩ hã õne haré simizazei pese na 're ãhãimana za'ra mono ne, tane ni'wam norĩ hã 're hãimana za'ra mono wapsi, te za 'Re ãhãimana u'âsi mono hã ãma 're sib'a'uwẽ za'ra, ta norĩ ãma hã. ¹⁷ Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ hã ai'uté hã simizazei pese na 're ãhãimana za'ra mono ne, 'Re ãhãimana u'âsi mono ãma 're si'apito za'ra mono da, te te sina 're saze za'ra mono õ wamhã, ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono õ di za. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra.

Aibã ãsibrob ahã wasu'u
Mateusi 19.16-30; Marcusi 10.17-31

¹⁸ Tawamhã roti'wa hã te Zezusi sadanha, zudezu hã:

— Rowahutu'wa, aiwẽ di. E marĩ ãwẽ hã wa za 'manha, 're ãdanomro u'âsi mono zé hã te ãsina ã'uwaimrami da hã. — ãne te Zezusi sadanha.

¹⁹ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma tinha:

— E niha te ããma aiwa, ãwẽ na. 'Re ãhãimana u'âsi mono si, ãwẽ uptabi hã, õhõ si. ²⁰ Aima waihu'u pese di, 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti hã. ãne, dama ãsimiroti hã: "Aimro na asiwi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za. Duré, 're danhimroi wa'aba mono õ di za. Duré, danhibrom na dawĩ 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za. Duré, dahãiba na dama 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono õ di za. Duré aimama hã te za 're ãwazé pese mo, ana zama." — ãne ma tô Zezusi hã tãma rob'rãzarõtõ, 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti na hã.

²¹ Tawamhã aibã hã te duré asa tãma tinha, ãne:

— ãprédu wi, wa tô te 're wapari pese, ãsimiroti hã. Õne u'âsi. Te 'madã'ã nhimini õ di. — ãne te Zezusihi ma sihãimanazéb 'rãzarõtõ, roti'wa hã.

²² ãsihãimanazéb 'rãzarõno hã te te wapari wamhã, te asa tãma tinha, Zezusi hã:

— Tane nherẽ, misi te zahadu aihãimanazéb zô aiwi rowaptã. Ma'ãpé, uburé asibro hã dama wede mono, ãwa'ãbã zô, ãsibrob'õ norĩ ma, sõmri mono da. Tawapsi, asibro pese di za, hãiwa ãma hã. Asibro hã dama wede mono parip si, te za apã we ãtẽme aimo, ãsiré 're aimorĩ da oto. — ãne te roti'wai ma tinha, Zezusi hã.

²³ ãne aibã ma, te te roti wamhã, sibrob ahã uptabi wa, ma tô tiwi tirobzei'õ, tinhibrob zawi te. ²⁴ Tawamhã Zezusi hã tiwi ïrobzei'õ na ma tô waihu'u. Taha wa, te ãma simiré'é, ãne:

— Ìsibro pese norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ïsib'a'uwẽ mono zéb u 're ïsisisi mono da hã, pire di. Tãma pire uptabi za'ra di za. ²⁵ E niha te za awaru ba'õmore hã ïsi'uwazi para'õtõ zapu'u 're ãzé. Sébré waihu'u õ di. Tane, ïsibro pese norĩ hã si'uihã na 're sisisi waihu'u mono õ di za, 'Re ïhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ïsib'a'uwẽ mono zéb u hã. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

²⁶ Taha wa, te ïwapari'wa norĩ hã sadanharĩ za'ra, ãne:

— Ìsibro pese norĩ ma, waihu'u za'ra õ wamhã, e 'wam norĩ hã te za bété danho'reptuzé hã te te sina 're uwaimrami za'ra, dadâ'ã ãna 're ïdanomro u'âsi mono zé hã. Áté ni'wai õ di. — ãne te siwi sadanha.

²⁷ Tawamhã Zezusi hã ma tô asa tãma nharĩ za'ra:

— Dasi'uihã na danho'reptuzé hã da te dasina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. Dama waihu'u õ di. 'Re ïhâimana u'âsi mono si siminho'reptu waihu'u pese di. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra.

²⁸ Tawamhã Pedru hã te sadanha:

— Wa norĩ hã wa tô wanhorõwa hã wasipara rême za'ra ni, asiré 're wanomro mono da oto. — ãne te Zezusi ma tinha.

²⁹ Taha wa, te asa tãma tinha, Zezusi hã:

— Tane tô. Tô sena wa za aima waihu'u za'ra wa'wa. Áté, ni'wam norĩ hã te za tinhorõwa hã rême za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ïsib'a'uwẽ mono zé, te te dama 're wasu'u za'ra mono da. Áté timro hã te za a'ã te te 're rême za'ra, áté, tisisãnawã norĩ hã, áté timama hã, áté tina hã, áté ti'ra norĩ hã. ³⁰ Tawamhã ti'ab ré, te za tô marĩ hã te te tãma 're anhomri za'ëtê, ïwa'rãmimhã, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. Te za tô duré tãma pisutu za'ra, niwa, rowẽ hã te te sina 're ï'uwaimrami za'ra mono zéb da hã, hãiwa ãma. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

*Zezusi hã tidã'ázém na ïsiwasu'uzé, tihãiwa'utuzém na zama
Mateusi 20.17-19; Marcusi 10.32-34*

³¹ Tawamhã Zezusi hã hãiba pisutu ma tô sani za'ra, tisiré 're ïnomro mono norĩ hã, aibã 12 na ïhãiba za'ra hã. ãne te tãma nharĩ za'ra:

— Ìwapari pese za'ra wa'aba. ãhãna, wa Zeruzarẽ u ai'aba'ré ni. Tame te za marĩ hã ïzõ watobro. 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã, dasiré ïpoto ãma, te te ï'ãma ïrob'ui'ééré za'ra zéb zarina, te za marĩ hã ïzõ watobro. ³² Te za, u, dasiwi ï'ãri ni, zudezu'õ norĩ ma, da te dasiwi ïhãiba nhomri da. Te za, u, ï'ãma tawa'é za'ra ni, zudezu'õ norĩ hã. Te za, u, ï'ãma wasété za'ra. Tizadaipro na te za, u, nasi siwi ï'uptob za'ra. ³³ Te za, u, da te dasiwi 're ïpré'é. Taha pari, te za, u, dasiwi ïwĩri ni. Tane nherẽ, bådã maparane ï'ãma si'utõri õ ré, wa za, u, apã hãiwa'udu. — ãne ma tô sina tãma rob'rãzarõtõ za'ra, tisiré 're ïnomro mono norĩ ma.

³⁴ Tazahã, tãma pibu prã za'ra di, te te tãma sina ïrob'rãzarõtõ za'ra zé hã. Tãma waihu'u za'ra õ di, te te tãma ïwaihu'u za'ra zé hã.

*Ìtob'a te te 're ïda'awari mono hã, Zezusi te te ïto pesezé wasu'u
Mateusi 20.29-34; Marcusi 10.46-52*

³⁵ Tawamhã Zezusi norĩ hã ma tô rob'umhutu za'ra oto, Zerico na 'ri nho'õmo nhisi u. Tame te aibã hã ïtob'a hã nhamra, bådãdi zababa te te 're ïda'awari mono hã. ³⁶ Aibã hã ma tô da'awapa, da'ahã na da te ïro'rahãri za'ra hã. Taha wa, te anha:

— E niha bã.

³⁷ Taha wa, te asa tãma rowasu'u za'ra ni:

— Zezusi, Nazaré hawi we ïmorĩ, ma ro'razã. — ãne te tãma rowasu'u za'ra ni.

³⁸ Tawamhã te ïtob'a hã nasi 'mahã:

— Zezusi, Dawihi nhihudu, ma'ãpé ï'ãma aipẽ'ezé na. — ãne te nasi 'mahã.

³⁹ Tawamhã danhowa ãsi'aba'ré, te tãma nharĩ za'ra, ari'iwi sãmra da. Tazahã, te te wapari za'ra õ di. Taha wa, te nasi 'mahã:

— Dawihi nhihudu, ã'ãma aipẽ'ẽzé na. — ãne te nasi 'mahã.

⁴⁰ Taha wa, ma tã Zezusi hã mazazã. Te dama ti'ru, ãtob'a hã da te saprõni da, ãtẽme. ãtẽme da te saprõni wamhã, Zezusi te sadanha:

⁴¹ — E marĩ te asima ãwẽ, te ãma aima ã'uwaimrami da hã. — ãne te Zezusi sadanha.

— Apito, ãto pese da, wa ãsima aiwẽ, apã te 're rob'madã'ã mono da. — ãne te asa tãma tinha, ãtob'a hã.

⁴² Tawamhã te Zezusi hã tãma tinha:

— Rob'madã'ã. Asina ã'umnhasi wa, ma ato pe. — ãne te Zezusi tãma tinha.

⁴³ Tawamhã awa'awi ma tã rob'madã'ã wẽ, aibã hã. Zezusihi siré te oto mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma, wata sina. Uburé, ãma ã'madã'ã'wa norĩ zama, te 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma tiwata za'ra. ãne Zezusi, ãtob'a te te ãto pesezé wasu'u hã.

19

Zateuhu wasu'u

¹ Tawamhã Zezusi hã Zerico u, ma tã wi. Wisi wamhã, 'ri nho'õmo wa'wai baba, ma ro'razã. ² Zerico ãma, te aibã hã 're hãimana, ãsibro pe hã, Zateu na ãsisi hã. Danhib'apito ma, rob'uiirazéb ubumroi'wa norĩ 'madã'ã'wa, Zateu hã. ³ Ta hã ma tã sima wẽ, Zezusi hã te te sabu da, te te hãiba pibu da. Tane nherẽ, da'ahã uptabi wamhã, te te 'madã'ã waihu'u õ di Zezusi hã, sapore wa, Zateu hã. ⁴ Taha wa, ma tã danho'a wara, wede u, te te sai'uri da, sipapara te te 'madã'ã da, ãwa'wai baba za wei morĩ wa, Zezusi hã. ⁵ Tawamhã Zezusi hã wede u oto wisi wamhã, hãimo te rob'madã. Taha wa, te 'mahã Zateu hã, ãne:

— Zateu, ai'aba'ré na si'ra na. ã bãtã na hã asõrõwa ãma ãhãimana hã.

⁶ Taha wa, ma si'aba'ré na si'ra. To sina, ma tã tãma tinha, ãsõrõwa u ãsiré morĩ da, ã'rata a'ã sãmra da. ⁷ Tawamhã ãsõrõwa u sébré wamhã, te dasima nharĩ za'ra ni, Zezusihi za'u, ãne:

— Zapre, ma bété ãsõrõwa u ãzé, aibã ãwasété nhorõwa u. — ãne te dasima nharĩ za'ra ni.

⁸ Zateu hã hãwi te oto za, Wanhib'apito ma, siwasu'u da. Tawamhã ãne te tãma tinha:

— ãhãta, ãnhibro hã wa za ãma aipo'o, ãsibrob'õ norĩ ma, te sãmri mono da. Duré, dawĩ ãnhipsaihuri wamhã, wa za, te ãsimi'uri nhowa're're, dama ãma 'rãnhipa, ãwa'rãmi. Rob'uiirazé misi wamhã, wa za maparane si'uiwa na dama ãma 'rãnhipa. — ãne te Zezusihi ma siwasu'u.

⁹⁻¹⁰ Taha wa, te Zezusi hã dama tinha:

— ãhãna hã rowẽ di oto, ãsõrõwa ãma hã. ã hã aibã hã ma tã tinho'reptuzé hã sina waihu'u. Abra'ãhã nhihudu, te za tã oto 're mo. Taha da, wa tã we datẽme mo, te 're da'anho'reptui mono da, dawẽ na oto 're danomro mono da. Wa hã ti'ai ãma dasiré ãpodo. — ãne ma tã dama siwasu'u, Zezusi hã.

Romhuri'wa norĩ, 10 na ãhãiba za'ra wasu'u

Mateusi 25.14-30

¹¹ Tawamhã ma tã wapari za'ra ni, Zezusihi mreime hã. Taha wa, te za duré tãma ãma romnhimiré'é za'ra. E marĩ wa. Zeruzarẽ u, ãwisizéb u hã, romhuture di oto. ãne wamhã, te dasina rosa'rata za'ra ni:

— ãté, bãdã te za oto ãwa waptãrã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zéb da hã. — ãne te dasina rosa'rata za'ra ni. ¹² Taha wa, te ãma simiré'é Zezusi hã, ãne:

— Aibã hã dama ãpire hã darob amoi u ma tã mo, tinhib'apito hã te te sabu da. ãsib'apito hã te za pisutu, apito na dama 're hãimana mono da, ãrob ãma. Taha da, te za mo, si'apito da. Taha parip si, te za wei mo apã, tirob u. ¹³ Taha wa, te morĩ õ ré, sitẽme sã tihãrã za'ra, tãma ãromhuri'wa norĩ zã, 10 na ãhãiba za'ra norĩ zã. Misi si, ma tã te te tãma sãmri,

rob'uiprazé ãsapotore hã. Êtê'ubuzi ãpré 'manharĩ, ta hã, oru 'manharĩ. Tawamhã te ãne tãma 'ru za'ra: “Marĩ hã te za 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mo, rob'uiprazém na ãma atob za'ra wa'aba da, apã we ãmorĩ õ ré.” ãne te tãma 'ru za'ra. Taha pari, te oto tiwi timorĩ za'ra.

¹⁴ — Dama si'apito da nherẽ, ãrob 're, 're ãdahãimana za'ra mono hã te siwi 'ruiwapa, dama si'apito tã da. Taha wa, te ãsarina siwi da'mazatõ, ãsib'apito ma, te te ãma dazadawa wasu'u za'ra da.

¹⁵ — Tane nherẽ, ma tã aibã hã ãsib'apito hã pisutu, dama si'apito da. Taha wa, ma tã wi apã, tirob u. Wisi wi, ma tã sitẽme sã tihãrã za'ra, tãma ãromhuri'wa norĩ zã hã, niha ãma sitob za'ra wamhã, te te waihu'u da. ¹⁶ Tawamhã ãtẽme ãwisi 'rada hã te tãma tinha, ãne: “Apito, rob'uiprazé ãsapotore hã ma tã ãma ãsõ, misi. 10 na ãhãiba za'ra hã, wa tã ãma ato.” ãne te tãma siwasu'u, ãtẽme ãwisi 'rada hã.

¹⁷ — Tawamhã ãsib'apito te asa tãma tinha: “Wẽ di tã. A hã, romhuri wẽ 'wa. Marĩ hã 'rare nherẽ, ma tã ãma 're ã'manharĩ wẽ u'ãsi mo. ãma ai'umnhasi di. Taha wa, wa za oto aipisutu, 're da'ab'madã'ã mono da. 'Ri ahã, wa za ãma pisutu za'ra, 10 na 'ri ãhãiba za'ra hã tame 're da'ab'madã'ã mono da.” — ãne te tãma tinha.

¹⁸ — Tawamhã ãsãna'remhã, ma we duré ãtẽme wi. Ta hã te duré tinhib'apito ma tinha: “Apito, rob'uiprazé ãsapotore hã ma tã ãma ãsõ. ãmrotõ na ãhãiba za'ra hã, wa tã ãma ato.” ãne te tãma wasu'u, tinhib'apito ma.

¹⁹ — Taha wa, te ãsib'apito hã asa tãma tinha: “Tane tã. 'Ri ahã hã ãmrotõ na, wa za ãma pisutu za'ra, tame 're da'ab'madã'ã mono da.” ãne te tãma tinha.

²⁰ — Tawamhã ãsãna'remhã, ma we duré ãtẽme wi. Tinhib'apito ma, te tinha: “Apito, ãhãta rob'uiprazé ate hã, ãma ãsõmri hã. Zazahã na, wa tã ubu, te asõ 'madã'ã pese da. ²¹ A hã, da'ãma aipẽ'ẽzẽ õ di. Date hã te dawĩ asima 're ã'apisutu mo, ate da. Duré asimirob're õ nherẽ, te za asima 're ãrob'rãihãri mo, ate da, danho hã. ãne na, wa tã aiwaihu'u. Taha wa, aipipa di.” ãne te tãma tinha.

²² — Tawamhã ãsib'apito te asa tãma tinha: “A hã ãma romhuri wasétẽ 'wa, te 're aimo. Aimreme wẽ õ wa, wa za aimreme hã ãma sizusi, aimreme zarina te aiwẽ'õ da. ãte na, ma tã u, ãwaihu, da'ãma ãpẽ'ẽzẽ õ na. Wa hã wa za date hã te ãsima 're apisutu, u, ãte da. Duré wa za, u, te ãsima 're a'rãihãri, ãte da, danho hã. ãne ma tã ãma ãnha. ²³ ãne na 're ãhãimana mono wamhã, e marĩ wa bétẽ rob'uiprazé hã ãzõ sãrẽ õ di, wedehãpã 're. ãne we apã ãmorĩ wapsi, te ãma ãsõmri nhipai u, wa aré ãsima waze, ãzõ sina hã'ã wa.” ãne te romhuri'wai ma tinha.

²⁴ — Taha wa, te ã'rata ãsimasam norĩ ma ti'ru: “Ma'ãpé, tiwi ãri aba rob'uiprazé hã, 10 na te te ãhãiba ma, sõmri aba da.” ãne te ti'ru, ãsib'apito hã.

²⁵ — Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra: “Oro õhõ te hã, 10 na ãhãiba za.” ãne te tãma nharĩ za'ra, tinhib'apito ma.

²⁶ — Asa te duré tãma nharĩ za'ra: “Tã sena wa ãma waihu'u za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ hã marĩ ahã nherẽ, simi'ẽ na te te 're romhuri za'ra mono wamhã, te za ãma tãma 're dasito, marĩ na. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã marĩ na syryre nherẽ, simi'ẽ na te te ãma 're romhuri za'ra mono õ wamhã, te za syryre nherẽ, tiwi sani za'ra ni. ²⁷ Oto ã'rui'wa norĩ hã we ãtẽme ãwisi za'ra wa'aba. Ma tã siwi ãwẽ'õ za'ra, tãma ãsi'apito za'ra tã da. Taha wa, te za ãnho'a asiwi ãsimroi wa'wa.” ãne ma tã ãsib'apito tãma 'ru za'ra. — ãne te dama ãma romnhimiré, Zezusi hã.

*Zezusi hã Zeruzarẽ u ãwisizé wasu'u
Mateusi 21.1-11; Marcusi 11.1-11; Zuwã 12.12-19*

²⁸ Tawamhã te te dama rowasu'u pari, te oto danhowa mo, Zeruzarẽ u, Zezusi hã. ²⁹⁻³⁰ 'Ri wa'õtõ u, ma tã rob'umhutu oto, Betazé u hã, duré Betãnha u hã. Oriwera na etẽ 'rãihã nhisi 'rata, 'ri wa'õno hã. Tisiré 're ãnomro mono norĩ hã ma tã sisõwa satõrĩ zahuré, maparane. ãne te tãma rob'ru zahuré, Zezusi hã:

— Ōwa te za datēme ane wa'wa, 'ri wa'ōtō u, asō're uwaibaba wa'aba. Aimasisi aba wi, te za awaru po'repore ĩsāmri 'wa, ĩprédupté hã, zahadu ni'wa ãma ĩmorĩ'ō hã. Butu wazi na te za, da te ãma wasisi haré. Tawamhã te za ĩwasihui wa'wa, we saprōni aba da. ³¹ Ni'wa hã ãne te te asadanharĩ aba wamhã: “E marĩ da, te ĩwasihui wa'wa,” tawamhã, ãne te za asa tãma ĩnharĩ 'wa: “Wanhib'apito hã ãma morĩ da, wa tãma wasihu ni.” ãne te za asa tãma ĩnharĩ 'wa. — ãne ma tō Zezusi hã tãma waihu'u zahuré.

³² Tawamhã te oto tineb zahuré. Zezusi te te tãma ĩwasu'u zahuré zéb uwaibaba, ma tō sãmri zahuré, awaru po'repore hã. ³³ Te te wasihu zahuré wamhã, ĩtede'wa norĩ hã te sadanharĩ zahuré:

— E marĩ da, te asapa'abã ĩwasihui wa'wa ari'iwi. — ãne te tãma nharĩ zahuré.

³⁴ Taha wa, te asa tãma nharĩ zahuré:

— Wanhib'apito, marĩ ō wa, ãma morĩ da, wa tãma wasihu ni. — ãne ma tō tãma waihu'u zahuré.

³⁵ Tawamhã te oto saprōni zahuré, awaru po'repore hã, Zezusihi ma. Te te tãma ãwisi zahuré wamhã, ma tō tisi'ubuzém na tãma ba'ubu zahuré. Tawamhã ma tō Zezusi pawaptob zahuré, ãma sarōtō da. ³⁶ ãma morĩ ré, ma tō dasi'ubuzém na bådãdi hã da te waptã za'ra. ³⁷⁻³⁸ Tawamhã ma tō rob'umhutu, Zeruzarē u hã. Oriwera na te za oto si'ra, Zeruzarē u wisi da. Tamomo, te da'ahã na Zezusihi zarina ai'aba'ré ni, ĩsazei'wa norĩ hã. Ma tō te te ãma 're 'madã'ã za'ra aré, Zezusi te te 're ĩda'apawapto mono zém na, tiwaihu'u pese uptabi na. Taha wa, te oto damreme 'rãihã na dasima nharĩ za'ra ni, ãne:

— Uburé Danhib'apito te we oto mo, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa para. Tãma 're rowē za'ētē mono di za. Rowē hã hãiwa ãma 're ĩsa'wari u'ãsi mono da si, wa wasima wē za'ra ni. — ãne te dasima nharĩ za'ra ni.

³⁹ Taha wa, parisezu norĩ hã dawa'wa ĩsi'aba'ré hã, te Zezusihi ma nharĩ za'ra:

— Rowahutu'wa, ma'ãpé asazei'wa norĩ hã sadawa uwati za'ra na, ari'iwi si'aba'ré da. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

⁴⁰ Tawamhã te Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra:

— Tō sena wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Ari'iwi si'aba'réi 'wa'ãhã, te aré tō ēne hã mreme 'rãihã na, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma tiwata za'ra. — ãne ma tō tãma waihu'u za'ra, parisezu norĩ ma.

Zezusi hã Zeruzarē norĩ ãma ĩsiwa'ōzé wasu'u

⁴¹ Tawamhã Zezusi hã ma tō rob'umhutu oto, Zeruzarē u hã. 'Ri ahã hã te te 'madã'ã wamhã, te aiwa'ō, ĩwa 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ ãma hã. ⁴² Taha wa, te ãne tinha:

— ãhãna dama 're ĩrowē za'ra mono zé hã dama waihu'u za'ra 'wa'ãhã, aré dama 're rowē za'ra mono di. Tane nherē, dama waihu'u za'ra ō di. Taha wa, da'ãma ĩpē'ēzé di.

⁴³ Niwapsi, te za danhitob'ru norĩ hã daré 'ri uirĩ za'ra. Ti'a za'wari na te za te te 're 'ri uirĩ za'ra, ĩmana wawi, 're dawairébé tō mono da, nimomo. ⁴⁴ Danhitob'ru norĩ hã te za 'ri hã daré te te 're sãmra za'ra. 'Ri hã, tâibã za oto. 'Ri tede'wa zama, te za uprosi za'ra. 'Ri tâibã wamhã, ēne hã te za oto re na 're simi'wara, 'rizé hã. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, te aré danho'reptu za'ra. Tane nherē, danho'reptui'wa, datēme ĩwisi na hã da te waihu'u za'ra ō di. — ãne ma tō romhã ré da'ãma rowa'ōtō siro, Zezusi hã.

Zezusi te te dama ĩnharĩzé, rowede'wa norĩ ma

Mateusi 21.12-17; Marcusi 11.15-19; Zuwã 2.13-22

⁴⁵ Tawamhã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb u, ma tō ãzé Zezusi hã, 'ri 'wawi wa'ra 're. Sébré wamhã, ma tō rowede'wa norĩ hã te te sate, rob u wairébé da. ⁴⁶ ãne te tãma nharĩ za'ra:

— Duréihã wahi'rada hã ma tō ãne na rob'ui'éré ĩbaihã na hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono mreme na: “ĩnhorōwa hã ĩwa ĩma 're ĩdamreme zusi mono zém na, te za da te 're sisi za'ra, 'ri hã.” ãne te tinha. Tane nherē, ma tō a norĩ wa'wa hã ĩwa asima 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mo. Taha wa, danhibrom na dawu 're ĩsipsaihuri za'ra mono norĩ, 're

ĩsi'ubumroi mono zém ne, te oto 'ri hã 're sa, wasété uptabi na. — Āne te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra.

⁴⁷ Tawamhã bātã sidâpâsi, te nasi dama rowasu'u Zezusi hã, 'ri 'wawi wa'ra 're. Ni'wam norĩ hã ma tō Zezusi hã sima 'ru za'ra, te te siwi wĩrĩ da. Ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ĩpire norĩ hã, duré ĩsimiroti na rob'ui'éré 'rata na dama rowahutu'wa norĩ hã, duré roti'wa norĩ hã. ⁴⁸ Tane nherẽ, Zezusi te te siwi wĩrĩ da nherẽ, te te siwi wĩrĩ ò di. E marĩ wa. Te te 're ĩwapari za'ra mono norĩ hã ahã wa, te te siwi wĩrĩ waihu'u ò di.

20

Zezusihi pisutu'wa zô, da te ĩsadanharĩzé wasu'u

Mateusi 21.23-27; Marcusi 11.27-33

¹ Nimahã bātã na te Zezusi hã nhamra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb ãma. 'Ri 'wawi wa'ra 're, te nhamra, te te dama rowahutu da, duré ĩwasu'uwẽ na te te da'apo're pu'u da. Tawamhã aibã norĩ hã ma ĩtẽme aimasa. Ta norĩ hã sasedoti ĩpire norĩ hã, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré na dama rowahutu'wa norĩ, duré zudezu norĩ ma roti'wa norĩ. ² ĩtẽme simasa wamhã, te siwi sadanha:

— E 'wa sadawa para, te bété ãne hã dama 're ĩ'ab'manharĩ mo. E 'wa hã, aipisutu'wa. Ma'ãpé wama asiwasu'u za'ra na, wa te waihu'u za'ra da. — Āne te siwi sadanha.

³ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra:

— Wa hã wa za duré a'ã asadanharĩ na ãma aima wa'rãmi za'ra wa'wa. ⁴ E 'wa sadawa para, ma tō Zuwã hã ã dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ. E 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para. E dazadawa parap si. Ma'ãpé, Zuwãhã ãma asimirosa'rada hã, ĩma waihu'u za'ra wa'aba. — Āne te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra.

⁵ Taha wa, te 'rãwi sima nharĩ za'ra, ãne:

— E niha, wa za tãma waihu'u za'ra ni, õne wamhã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para, ã dawabzuri te te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono na, wa te tãma waihu'u za'ra wamhã, te za wazadanharĩ na sahu za'ra, ãne: “E niha bété, Zuwã Batitaha nhimirowasu'u hã saze za'ra wa'aba ò di, dame.” Áté ãne, te za wama nharĩ za'ra. ⁶ Ma tō da te 're saze za'ra Zuwã hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa 're ĩmorĩ na. Tawamhã dazadawa parap si, ã dawabzuri te te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono na, wa te tãma nharĩ za'ra wamhã, áté te za ĩtẽ na dasiwi wa'uprosi ni. — Āne te sima nharĩ za'ra, 'rãwi.

⁷ Tawamhã Zezusihi ma, te oto nharĩ za'ra:

— Ni'wa sadawa para, ma tō Zuwã hã ã dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ. Wa norĩ hã wa te waihu'u za'ra ò di, ĩpisutu'wa hã. — Āne te tãma nharĩ za'ra.

⁸ Taha wa, te asa tãma nharĩ za'ra, Zezusi hã:

— A norĩ wa'wa hã ĩma waihu'u za'ra wa'aba ò nherẽ, wa hã te duré aima waihu'u za'ra wa'aba ò di za, ni'wa sadawa para, te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono na hã. — Āne te Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra.

Buru 'madã'ã'wa norĩ wasu'u

Mateusi 21.33-46; Marcusi 12.1-12

⁹ Tawamhã Zezusi hã te duré dama romnhimiré'é, tinhimirowasu'u na, ãne:

— Aibã hã te 're hâimana, buru tede'wa hã. Tawamhã tiburu ãma ma tō a're, uwa 'ru hã. Taha wa, ma tō ni'wam norĩ hã sisõ'a ré pisutu za'ra, ĩburu hã te te sô 're 'madã'ã'wa za'ra mono da. Uwa 'ru 'rã hã 're 'rãĩ prédub za'ra mono wapsi, te za ĩwa'rãmi te te tãma 're po'o za'ra, buru tede'wai ma hã. Taha pari, te oto mo, buru tede'wa hã darob amoi u, tamomo a'ã hâimana da. Tame te a'ã 're hâimana hã. ¹⁰ Tawamhã oto 'rãĩ prédu mono wa, ma tō buru tede'wa hã tãma ĩromhuri'wa hã 'mazatõ tiburu u, uwa 'ru 'rã hã buru 'madã'ã'wa norĩ te te tãma ĩpo'o za'ra zô. Tazahã, buru u wisi wamhã, ma tō romhuri'wa hã siwi azã, buru 'madã'ã'wa norĩ hã. Taha wa, te ubana siwi satõ apã, ĩsib'apito u. ¹¹ ĩtẽme wisi wamhã, ĩwa'rãmimhã te duré sô 'mazatõ. Tazahã, buru u wisi wamhã, ma duré siwi azã,

buru 'madâ'â'wa norĩ hã. Ma tô tãma rob'manharĩ wasété za'ra. Taha wa, te duré ubana apâ siwi satõ, Ìsib'apito u. ¹² Ìwa'rãmi ma tô duré sô 'mazatõ, buru tede'wa hã. Si'ubdatõ oto te te Ìsatõrĩ za'ra zé hã. Tazahã, buru u wisi wamhã, ma duré siwi azã. Ma siwi u'a. Buru hawi, te duré siwi satõ apã. ¹³ Taha wa, te 'rãwi sima tinha, buru tede'wa hã, ãne: “E marĩ, wa za 'manha. Áté Ì'ra hã wa za oto satõ, buru 'madâ'â'wa norĩ u hã, Ìma sawi pese nherẽ, Ì'ra hã. Ìburu u te satõrĩ wamhã, áte te za siwi hãiba wazé.” ãne te 'rãwi sima tinha, buru tede'wa hã. Tawamhã ti'ra si'aibã hã te oto satõ, tiburu u.

¹⁴— Tawamhã buru u oto morĩ wamhã, buru 'madâ'â'wa norĩ hã ma tô romhã ré sima sãmri za'ra. Taha wa, te sima 'mahãrã za'ra, ãne: “Õhõta buru tede'wai 'ra hã te wei mo, timama uirĩ na buru tede'wa da hã. Oto wa te wasiwi wĩrĩ aba, buru hã wate za'ra da oto.” ãne te sima 'ru za'ra.

¹⁵— Tawamhã buru hawi ma siwi time. Ma tô siwi tĩwĩ. ãne, buru 'madâ'â'wai 'ra wasu'u hã.

— ãne wamhã, e marĩ te za 'manha, buru tede'wa hã. ¹⁶ Te za sô timorĩ za'ra, uburé te te uprosi da. Tawamhã te za duré aimawi da'maipisutu, tiburu 'madâ'â'wa da hã. — ãne, Zezusi ma tô tãma rowasu'u za'ra.

Tawamhã Ìsimirowasu'u hã da te wapari za'ra wamhã, te nharĩ za'ra ni, ãne:

— Rowasédé hã watobro õ neza. — ãne te nharĩ za'ra ni.

¹⁷ Tawamhã Zezusi te da'ab'madâ'â' pese. Te dama tinha, ãne:

— Êtẽ wasu'u na rob'ui'ére hã, ãne: Êtẽ tomhãpã wẽ hã 'ri na'ratazéb da hã, wẽ uptabi nherẽ, wasété newa, 'ri'wa norĩ te te aré siwi Ìwẽ'õ hã 'ri na'rata uparizéb da, te oto 're sa'wari u'ãsi, pire na.” ãne, êtẽ wasu'u na rob'ui'ére, Ìbaihã na hã. ¹⁸ Duré, êtẽ tomhãpã nhisiwi, zé'a 'manharĩ hã 're rere'e mono wa, 're Ìsiproba za'ra mono ne, te za Ìwẽ'õ'wa norĩ hã hã za'ra, 'Re Ìhãimana u'ãsi mono hã. Duré êtẽ tomhãpã hã zé'a 'manharĩ nhisiwi, 're rere'e mono wa, te te 're Ìpru pese za'ra mono ne, te za Ìwẽ'õ'wa norĩ hã hã za'ra, sa'êtẽ uptabi na. Ta norĩ ãma hã 're sib'a'uwẽ za'ra mono õ di za. — ãne te Zezusi hã sina ãma simir'é.

Rob'uiprazé hã Roma ãma danhib'apito uptabi ma, da te tãma 're Ìpo'o za'ra mono zé wasu'u

Mateusi 22.15-22; Marcusi 12.13-17

¹⁹ Buru 'madâ'â'wa norĩ wasu'u te te dama wasu'u wamhã, ma tô sina waihu'u za'ra, dama rowahutu'wa norĩ hã. Sasedoti norĩ hã sima Ìpire za'ra norĩ me, ma tô sina waihu'u za'ra. Taha 'ru te, te aré sima wẽ za'ra, te te siwi ãri da, Zezusi hã, awa'awi. Tane nherẽ, dama pahĩ za'ra wa, ma tô siwi ãma rosazã a'ã. ²⁰ Taha wa, ma tô taré a'ã ãma 're sõpré. ãne te aibã norĩ ma tãma ãma roti za'ra:

— Zezusihi u te za ai'aba'rúi wa'wa, marĩ na asiwi sadanharĩ za'ra wa'aba da, tô sena, marĩ asiwi waihu'u za'ra wa'aba dai õ nherẽ, Ìsimirowasu'u na hã. Tawapsi te za asiwi Ìsadanharĩ za'ra wa'wa, tinhimirowasu'u na te te ãma upa zõ, te te ãma upai wa, wanhib'apito u, wa te wasiwi saprõni da, marĩ te te tãma 'manharĩ wasété da. — ãne te aibã norĩ ma roti za'ra. Tawamhã ma tô rob'uiprazém na tãma wa'ãbã za'ra, Zezusi za te te siwi Ìsadanharĩ'wa norĩ ma. ²¹ Ìtẽme simasa wamhã, te ãne siwi sadanha, aibã norĩ hã:

— Rowahutu'wa, aimreme hã tô sena na, wa tô aiwaihu'u za'ra ni. Asimirowahutu zama wẽ di. Asimiroti na 're da'ab'mairẽme mono õ di. Sena na te dama 're Ì'aroti mo, 'Re Ìhãimana u'ãsi mono nhimirotizéb zarina. ²² ãne wa, a hã ma'ãpé, marĩ hã wama waihu'u za'ra na, marĩ hã wa te waihu'u za'ra da. E Roma ãma danhib'apito uptabi ma, wa za rob'uiprazé hã wa te tãma 're po'o za'ra, Ìsimiwada'urizéb zarina. E 'Re Ìhãimana u'ãsi mono ma, wẽ di. E tãma wẽ õ di. ãne niha Ìsimiroti hã ãma. — ãne te siwi sadanha.

²³ Tazahã ma tô sina waihu'u, Zezusi hã. Tinhimirowasu'u na te te tãma ãma upa za'ra da newa, ma tô ãne siwi sadanharĩ za'ra. Taha wa, te tãma nharĩ za'ra, aibã norĩ ma:

²⁴ — Rob'uiprazé ĩsapotore hã we ĩma 'maiwẽ wa'aba, te 'madâ'â da. E 'wai hãibarĩ, rob'uiprazé ĩsapotore na hã. E 'wa sisi ui'ééré duré, ãma hã.

Tawamhã ma asa ãma sada'âbã za'ra, ãne:

— Roma ãma danhib'apito hãibarĩ ã hã, duré taha nhisi ui'ééré, ã hã. — ãne te asa tãma nharĩ za'ra.

²⁵ Tawamhã Zezusi hã te duré asa tãma nharĩ za'ra:

— Roma ãma danhib'apito ma, te za ĩsimiwada'uri zarina rob'uiprazé hã tãma 're ĩpo'o za'ra wa'aba mo apã, ĩte wa. Tane duré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, te za marĩ hã ĩsimiwada'uri zarina tãma 're ĩsõmri za'ra wa'aba mo apã, ĩte wa. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

²⁶ Tinhimirowasu'u na te te tãma ãma upa za'ra da newa, ma tô danho'a siwi sadanha, aibã norĩ hã. Tazahã, tinhimirowasu'u na te te tãma ãma upa za'ra õ di, Zezusi hã. ĩsimirowasu'u hã, wẽ uptabi di. Wẽ uptabi wa, ma ãma titob'uzu za'ra, aibã norĩ hã. Taha wa, te ari'iwi tihãimana za'ra oto.

*Zezusi hã, da te ĩsadanharĩzé wasu'u, dahãiwa'utuzém na
Mateusi 22.23-33; Marcusi 12.18-27*

²⁷⁻²⁸ Tawamhã ma we aibã norĩ hã ĩtẽme aimasa, Zezusihi u. Aibã norĩ hã, sadusezu. Ta norĩ hã 're dadã'â za'ra mono wamhã, ab're hawi apã 're ĩdahãiwa'utu za'ra mono õ na, te te dama 're ĩroti za'ra mono. Zezusihi u simasa wamhã, ma tô tãma rob'rãzarõtõ za'ra, ãne:

— Rowahutu'wa, wahi'rada Mozési hã ma tô ãne dama roti: “Aibã ĩmro ré hã 'ra õ ré, dã'â wamhã, tizédé'aba mro na, te za timro ĩsisãnawã hã, ai'uté hã te te 'maipoto da, ĩwa ĩsédé'aba 'ra ne, 're morĩ da.” ãne, wahi'rata nhimiroti na rob'ui'ééré hã. — ãne te Zezusihi ma sadawa 'rãzarõtõ za'ra, sadusezu norĩ hã.

²⁹ Te duré tãma rowasu'u za'ra:

— Aibã hã ĩsisãnawã si hã te 're hãimana za'ra, 7 na ĩhãiba za'ra hã. Tawamhã ĩpoto'rada hã ma tô timro oto. Tazahã, 'ra õ ré, ma tô dãrã, aibã hã. ³⁰ Taha wa, ma tô ĩsõsi hã duré ãma timro, tizédé'aba mro na. Tane nherẽ, ma duré dãrã, 'ra õ ré. ³¹ Taha wa, ma tô taha nhosi hã duré ãma timro. Tane nherẽ, ma duré dãrã, 'ra õ ré. ãne siparabãsi, ma tô aré sisõwa're're nasi ãma timro za'ra. Tawamhã ma tô oto uburé sasarina ai'utõ, 'ra õ ré. ³² Tawamhã pi'õ zama ma tô oto dãrã, timro norĩ zarina. ³³ ĩmro 7 na ĩhãiba za'ra wamhã, e 'wai mro za bété pi'õ hã, ab're hawi apã te te 're da'ahãiwa'utu mono wamhã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. — ãne te siwi sadanha, sadusezu norĩ hã.

³⁴ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma rowasu'u za'ra, ãne:

— Ti'ab ré si, te za dasina 're damro za'ra. ³⁵ Hãiwa ãma hã, dasina 're damro za'ra mono õ di za oto. Niwapsi, te za ab're hawi ahãiwa'utu, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te 're ĩ'awẽsãmri mono norĩ hã, hãiwa ãma ĩ'rata 're si'ubumroi u'âsi mono da. ³⁶ 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ ne, te za dã'â ãna 're hãimana u'âsi za'ra, dã'â waihu'u ãna. 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'ra, te za 're dahãimana za'ra, ab're hawi za te te da'ahãiwa'utu wa. ³⁷⁻³⁸ Mozési hã ma tô dama waihu'u, ab're hawi 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te 're ĩda'ahãiwa'utu mono zém na hã. Wede zapore ĩro'o na, te te dama ãma rob'ui'ééré wamhã, ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono dama wasu'u, tihi'rata norĩ nhib'apito na. Abra'ãhã nhib'apito, te, u, 're hãimana, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Duré Izatihi nhib'apito, te, u, 're hãimana. Duré Zacoho nhib'apito te, u, 're hãimana. ãne te dama rowasu'u, Mozési hã. 'Re ĩdahãimana u'âsi za'ra mono nhib'apito, te 're mo, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Dahãiba hã nhib'apito, 're morĩ õ di. Aihĩni te ĩsõ'a 're dahãimana za'ra. 'Re ĩdadã'â za'ra mono norĩ zama, te ĩsõ'a 're hãimana za'ra. ãne, Mozési te te dama ĩrowasu'uzéb zarina, wa tô waihu'u za'ra ni. — ãne ma tô tãma sadawa 'rãzarõtõ za'ra, sadusezu norĩ ma, Zezusi hã.

³⁹ Tawamhã te rowahutu'wa norĩ hã Zezusihi ma nharĩ za'ra:

— Asimirowasu'u hã wẽ di, rowahutu'wa. — ãne te ãma tiwata za'ra.

⁴⁰ Taha wa, ma tô roti wê na sôwada za'ra, sadusezu norĩ hã. Taha wa, marĩ na te te siwi sadanharĩ waihu'u ô di oto, te te sina mreme wazéb za'ra wa, ta norĩ hã.

*Danho'reptui'wa na, Zezusi te te ãda'azadanharĩzé wasu'u
Mateusi 22.41-46; Marcusi 12.35-37*

⁴¹ Tawamhã Zezusi hã te da'azadanha, ãne:

— Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisudu hã Dawihi nhihudu te za, u, 're mo. E marĩ wa, te ãsihudu na wasu'u za'ra ni. ⁴²⁻⁴³ Apito Dawi hã ma tô tinhib'apito na danho'reptui'wa hã sisi, tinho're na. ãne, Dawihi nho're na rob'ui'éré hã:

“Re ãhãimana u'ãsi mono, ma tô ãnhib'apito ma, tinha: ‘Ë'rata te za 're asãmra mo, ãnhimire niwĩ dama aipire na ãsiré 're aihãimana u'ãsi mono da. Wa hã wa za te tãma 're nharĩ za'ra, asitob'ru norĩ ma, aima 're sib'uwa za'ra mono da.’ ”

ãne Dawihi nho're wasu'u na rob'ui'éré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma danho're na, Saumusi na ãbaihã nhisi na hã. ⁴⁴ Dawi hã tinhib'apito na te te sisi nherẽ, e niha te za ãsihudu si 're hãimana, Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisudu hã. — ãne ma tô Zezusi hã da'azadanha.

Zezusi te te dama ãroti mono zé wasu'u, rowahutu'wa norĩ ne, 're dahãimana za'ra mono tã da

Mateusi 23.1-36; Marcusi 12.38-40

⁴⁵ Tawamhã uburé, da te wapari za'ra ré, te Zezusi hã tinha, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma:

⁴⁶ — Ma'ãpé, rowahutu'wa norĩ hã waihu'u za'ra wa'aba, ãhãimanazém na hã. Ta norĩ hã uza pa ré, 're nomro mono da si, tãma ãwê za'ra hã. Duré 'ri nhi'riti wa, da te dasina 're ãubumroi mono zéb ãma dama pire wa, da te 're wazéb za'ra mono da, ma tô te te sima 're wê za'ra. Duré dama ãpire norĩ simasisizém na 're ãsi'ubumroi mono da si, tãma ãwê za'ra hã, rowahutuzéb ãma duré 'ri para dasiré 're ãdasaihuri mono zéb ãma hã. ⁴⁷ Rowahutu'wa zahã, te za pi'oi mrotõ norĩ wi, ãsibro hã te te tiwi 're uprosi za'ra. Tane nherẽ, te ta norĩ hã danho'a 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, 're mreme zusi hã, 're hãimana wê uptabi za'ra mono newa. Taha wa, te te dama 're ã'arob'manharĩ mono zém nhipai u, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te tãma 're rob'manharĩ za'ëté za'ra. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

21

Pi'oi mrotõ nhoprubzé wasu'u

Marcusi 12.41-44

¹ Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb ãma, ma tô da'ab'madã Zezusi hã, danhoprubzé, da te 're ãsême mono zéb 're, ãsibro pese norĩ hã te te sême ré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma. ãne na ma tô da'ab'madã, 'ri 'wawi wa'ra 're, Zezusi hã. ² Pi'oi mrotõ zama ma duré 'madã, ãsibrob'õ hã. Ta hã ma tô rob'ui'prazé ãsapotore hã dame tiza, marĩ te te ãma ã'ui'pra da hã aré, syryre nherẽ. ³⁻⁴ Taha wa, te Zezusi hã tinha, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma:

— Tô sena, ã hã pi'oi mrotõ hã sibrob õ nherẽ, ma tô tinhoprurum na uburé da'a'rãnhipa. ãsiré norĩ hã rob'ui'prazé hã nasi tãma ãsi'atarême za'ra si, te nasi sé. Tanei õ di, pi'oi mrotõ hã. Simarĩ õ nherẽ, tihãimanazéb da, te te aré ãtéde hã ma tô ãbare tãma tisõ. ãne wamhã, ma tô tinhoprurum na uburé da'a'rãnhipa. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

*'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zé wasu'u, za ãsi'utõrízém na
Mateusi 24.1-2; Marcusi 13.1-2*

⁵ Tawamhã ni'wam norĩ hã ma tô 'ri 'rãihã ãma tiwata za'ra, ãne:

— ãne hã wê uptabi di, 'ri 'manharĩzé hã. Duré waipo wê di, danhibzari hã. — ãne te 'ri ãma tiwata za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhorõwa ãma.

Taha wa, te Zezusi hã tinha:

⁶ — Niwapsi te za dasiwi prum ni, êtê na 'ri hã. Tawamhã misi si te za oto simi'wara, êne hã. Sisisiwi 'manomro waihu'u ô di za oto, êne hã. Tâibâ za oto. — ãne ma tô romhã ré âma rowa'ôtô, Zezusi hã.

⁷ Tawamhã te siwi sadanha:

— Rowahutu'wa, e niwa te za ãne na hã âma tiromhâiba. E marĩ te za watobro, ãsôwa, wa te âma ãwaihu'u sirômo za'ra zéb da hã. — ãne te sadanharĩ za'ra.

⁸ Taha wa, te Zezusi hã asa tâma nharĩ za'ra:

— Ni'wam norĩ hã te za sadawa nhipse na sisarina datême 're nomro, ahã na. Wa hã ne, te za taré ãnhisi na dama 're siwasu'u za'ra, danho'reptui'wa na. Taré te za duré te te dama 're rowasu'u za'ra, ãne: “Bâdâ te za oto ãwa waptãrã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisudu hã.” ãne te za taré te te dama 're rowasu'u za'ra. Taha wa, te za aihãimana nhimiza'rese tiwi 're aihãimana za'ra wa'aba mo, sadawa nhipse sina datême 're ãnomro mono norĩ âma, 're sasômri za'ra wa'aba mono tô da. ⁹ 'Re dasi'wapé za'ra mono wa, da te dasina 're ãropupu'u za'ra mono zé hã 're wapari za'ra wa'aba mono wamhã, tâma 're aipahi za'ra wa'aba mono ô di za. Duré ti'ai âma danhib'apito norĩ hã, da te 're ãsani za'ra mono zé wasu'u hã 're wapari za'ra wa'aba mono wamhã, tâma 're aipahi za'ra wa'aba mono ô di za. Dasi'wapé hã te za a'â 're wairébé. Danhib'apito hã te za a'â da te 're sanĩ za'ra, tô. Tane nherê, rob'rãsutu uptabi ô di za a'â. — ãne ma tô romhã ré tâma waihu'u sirômo za'ra, Zezusi hã.

¹⁰ Ma duré tâma waihu'u za'ra, ãne:

— Danhipti'ai amoi u te za dasisô 're dapra a'â, 're dasi'wapé za'ra mono da. Tawamhã daro mono bâ te za tô 're dasiwasutu za'ra. ¹¹ Nima niwãmhã te za duré ti'a hã daré 're popo'o za'ra, sa'êtê. Nima niwãmhã, danho ô wa, te za da te 're robzépata za'ra, dasa syryre wa. Nima niwãmhã te za duré dahãzê ãpire uptabi hã te te 're daduri. Marĩ ãpipa hã te za duré hãwa nho're na danho'a 're wairébé.

¹² — ãne na romhãimana ô ré, te za da te 're aiwaibui wa'wa. Rowasédé hã te za duré da te aima 're 'manharĩ za'ra wa'wa. Rowahutuzéb u, te za da te 're ai'mazasi za'ra wa'wa, aihãimanazém na da te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono da. Taha wa, te za taré da te 're aiwê'ô za'ra wa'wa. Taha pari, te za da te 're aséme 'wa, dazazéb 're, 're aimasa wa'aba mono da. ãzazei'wa 're anomro aba mono 'ru te, te za duré da te 're asimroi wa'wa, danhib'apito norĩ u. Roti'wa, si'upana te te ãpisutu norĩ u zama, te za da te 're asimroi wa'wa. ¹³ ãne wamhã, ãwasu'uwê na te za 're ãdapo're pu'u za'ra wa'aba mo. ¹⁴ Duré asisôwa, asina aihãtã'ã te, asiwasu'uzéb zô 're rosa'rata hã za'ra wa'aba mono ô di za. ¹⁵ Wa hã wa za te 're aipawaptob za'ra wa'wa, danhib'apito norĩ ma, 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã. ãne wa, aimreme wê na te za aiwê'ô'wa norĩ hã 're ãsôwada za'ra wa'aba mo. ¹⁶ Ni'wam norĩ hã te za te te dama 're ai'ru za'ra wa'wa, dazazéb 're, da te 're aséme aba mono da. ãté aimama norĩ hã te za te te dama 're ai'ru za'ra wa'wa, ãté asisãnawã norĩ hã, ãté asiwadi norĩ hã. ãté asawi'wa norĩ zama te za te te dama 're ai'ru za'ra wa'wa. Taha zarina, te za ai'mai'uprozi aba ni. ¹⁷ ãzazei'wa oto 're anomro aba mono wa, te za uburé da te 're ai'ruiwapari za'ra wa'wa. ¹⁸ Tane nherê, aihãimanazé hã aiwi 're si'utôri uptabi za'ra wa'aba mono ô di za. ¹⁹ Taha wa, te za 're asiptete za'ra wa'aba mo, ããma 're anomro u'ãsi aba mono da. Tawapsi, te za asô'reptuzé hã asina 're ãuwaimrami za'ra wa'aba mo. — ãne ma tô tâma waihu'u sirômo za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

Zeruzarê âma, za ãropsisa'wari mono na rowasu'u

Mateusi 24.15-28; Marcusi 13.14-23

²⁰ Tawamhã Zezusi hã ma duré tâma waihu'u sirômo za'ra, ãne:

— Niwapsi te za dasi'wapéi 'manharĩ'wa norĩ hã Zeruzarê u aihutu, 'ri 'wawi wa'ra, te te siwi uiri da. Ta norĩ hã 'madã'ã za'ra wa'aba wamhã, te za ãwaihu'u sirômo za'ra wa'wa, za te te daré ã'ri nhamra mono na hã. ²¹ Zudeza âma, dame 're ai'ubumroi wa'aba mono

wamhã, te za êtê 'rãihã u asa'rei wa'aba mo, aiwara sina. 'Ri ahã ãma 're ai'ubumroi wa'aba mono wamhã, te za aiwairébé su'u 'wa, 'ri ahã nhiti. Rom na 're ai'ubumroi wa'aba mono wamhã, 'ri ahã u 're asisisi aba mono õ di za. ²² 'Re ãhãmãna u'ãsi mono te te dama 're arob'manharĩ mono wa, te za rowasété si a'ã 're sa'wari. Taha ré, te za marĩ hã uburé dazô pusi, romhã ré, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã te te ãma ãrob'ui'ééré za'ra zéb zarina. ²³ Tawamhã ãne hã rowasédé hã daré romhãmãna wamhã, ãwasã ré norĩ ma hã tãma ropipa uptabi za'ra di za, ã'ra pré ré norĩ ma zama. 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã te te dama 're ã'arob'manharĩ pipa mono zé båtã na hã, tãma 're ropipa za'ra mono di za, zudezu norĩ ma. ²⁴ Sib'ézé 'wapa na hã da'ahã na te za tadã'ã za'ra ni. Duré, ni'wam norĩ hã daro mono bã, te za da te simro. Te za da te ãma ropé, daro mono bã. 'Re ãhãmãna u'ãsi mono zazei'õ'wa norĩ hã sahi sina te za a'ã te te dama 're roti za'ra, Zeruzarê ãma, zudezu'õ norĩ hã. Bãdã hã ãwa tãma ãwaptã'ã za'ra zéb u, te za da'madã'ã 'rãsutu za'ra. — ãne ma tô romhã ré tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

Ti'ai ãma dasiré ãpodo hã apã za we ãmorizé wasu'u
Mateusi 24.29-31; Marcusi 13.24-27

²⁵ Romhã ré, ma tô duré ãne hã tãma waihu'u sirõmo za'ra, Zezusi hã:

— Niwapsi te za marĩ aimawi hã 'madã'ã za'ra ni, båtã na hã, a'amo na zama, wasi norĩ na zama. Å poré a'a 'reptã'ã ma, te za tapahi za'ra ni, ã poré nhibzaihã ma zama. Daro mono bã, dama robzei'õ uptabi za'ra di za. ²⁶ Marĩ hã hãiwa na 're ãsimasa mono hã, tizabzéb ãma 're simasab u'ãsi mono õ di za. Taha wa, te za daro mono bã dawĩ tirobra za'ra, rowasédé hã dazô ãwatobrozém na te te rosa'rata pipa za'ra wa. ²⁷ Tawamhã ti'ai ãma dasiré ãpodo hã hãiwa'a na, wa za wei apã mo, danho'a. ãwaihu'u pese uptabi na, wa za wei mo apã, duré ãhãiba na hã rowa'a sa'ëtê uptabi na. ²⁸ ãne wana ré, marĩ hã pusi mono wamhã, te za asiptete na 're aihãmãna u'ãsi za'ra wa'aba mo. Duré 're ai'rãiwahutu za'ra wa'aba mono. E marĩ wa. Romhutu na te za asõ'reptu za'ra wa'aba zé hã asina ã'uwaimrami za'ra wa'wa. — ãne ma tô romhã ré tãma waihu'u sirõmo za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma, Zezusi hã.

Pidera wede wasu'u
Mateusi 24.32-35; Marcusi 13.28-31

²⁹ Zezusi hã te duré romnhimiré'é, pidera wede na, ãne:

— Ma'ãpé pidera 'rã na rosa'rata za'ra wa'aba, wede ãpoto mono bã. ³⁰ ãsu té hã 're wairébé mono wamhã, te za ãma 're ãwaihu'u za'ra wa'aba mo, tã 're ãta'a mono zéb u, 're ãrob'umhutu mono zém na hã. ³¹ Tane duré, marĩ hã 're ãromhãmãna mono zéb da, te aima ãwasu'u za'ra wa'aba zéb zarina, 'madã'ã za'ra wa'aba wamhã, te za ãma ãrowaihu'u za'ra wa'wa, romhuture di oto, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwê mono zéb u hã. ³² Tô sena, wa ãne na aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. Å hã uburé rowasédé hã dazô 're wairébé mono ré, ti'ai ãma 're ãdasi'ubumroi mono norĩ hã ta norĩ hã 're dã'ã za'ra mono õ ré, te za ãsõ'a za'ra ti'rãsutu, rowasédé hã. ³³ Nimahã na te za hãiwa norĩ hã ai'utõrĩ zahuré, ti'ai me. Si'utõrĩ zahuré nherê, ãnhimiroti hã si'utõrĩ õ di za. Pire na te za dama 're hãmãna u'ãsi. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

³⁴⁻³⁵ Tawamhã Zezusi hã tinhimiroti na ma tô tãma 'rãsutu za'ra, ãne:

— Asimiza'rese sina, te za 're aihãmãna za'ra wa'aba mo. Datoi u hã ãsipãrĩ na 're asapa'a za'ra wa'aba mono õ di za. Marĩ na si 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. E marĩ wa. Rosa'rese õ ré, bãdã ãpire, ãwa waptã'ã õ'umnhasite. Rosa'rese õ ré, te robzari hã ãtede'wa hã te te 're waibu, wedenhorõ na. Tane, duré rosa'rese õ ré, te za bãdã ãpire hã ãwa waptãrã, uburé ti'ai ãma hã. ³⁶ Taha wa, te za asimiza'rese sina 're aihãmãna u'ãsi za'ra wa'aba mo. Te za duré asima 're ãrowaptêrê u'ãsi za'ra wa'aba mo. E marĩ da. Marĩ hã 're wairébé mono wamhã, asiptete na 're aihãmãna za'ra wa'aba mono da, apã we

ĩmorĩ wa, ĩnho're asisép te, ai'rãipo tō za'ra wa'aba da, ti'ai āma dasiré ĩpoto nho're. — Āne ma tō Zezusi hã tãma waihu'u za'ra.

³⁷ Tawamhã Zezusi hã bātã sidâpãsi, te nasi dama rowasu'u, 'ri 'wawi wa'ra 're, 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma 're ĩdawata za'ra mono zéb āma. Barana hã te nasi ne, Oriwera na êtê 'rãihã nhisi u. Tame ma tō nasi āma ti'awê. ³⁸ Awê wi, te nasi ĩtême dasito, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhorōwa u, ĩmreme hã da te nasi wapari za'ra da.

22

*Zezusihi āma, da te ĩrosa'rata za'ra zé, da te dasiwi wĩrĩ da
Mateusi 26.1-5; Marcusi 14.1-2; Zuwã 11.45-57*

¹ ĩ'u'êtê duptoi'ō, da te 're ĩhuri mono zéb u hã, romhuture di oto, Pascowa na dato nhisi u hã. ² 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da'āma romhuri'wa ĩpire norĩ hã, te rowahutu'wa norĩ me sima āma rosa'rata za'ra, pi'uriwi te te siwi wĩrĩ da, Zezusi hã. Dama pahi za'ra wa, te āne sima āma rosa'rata za'ra.

*Zezusi te te dama hãiba nhomri da, Zudasi hã te te ĩrosa'ratazé wasu'u
Mateusi 26.14-16; Marcusi 14.10-11*

³ Tawamhã Satanasi hã ma tō oto Zudasihĩ pẽ'ẽ 're āzé. Icarizoti na, Zudasihĩ nhisi hãiba amo hã. Zezusihi me dame 're ĩmorĩ, Zudasi hã, 12 na ĩhãiba za'ra siré hã. ⁴ Tawamhã te oto mo, sasedoti ĩpire norĩ u. Duré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma 're ĩdawata za'ra mono zé 'madâ'â'wa norĩ u, te mo, ĩpire norĩ u, Zezusihi āma te te sadawa pibu za'ra da, te te dama hãiba nhomri da. ⁵ ĩmreme te te wapari za'ra wamhã, tãma rowẽ za'ra di. Taha wa, te tãma ropisutu za'ra, rob'uiprazé te te tãma sōmri za'ra da. ⁶ Taha wa, ma tō Zudasi hã āma saze za'ra, rob'uiprazé te te tãma sōmri za'ra da, sasedoti ĩpire norĩ hã. Taha wa, te oto rosa'rata, nimahã bātã na Zezusi te te dama hãiba nhomri da, danhimiza'rese ō ré.

⁷ Tawamhã bādã hã ma tō ĩwa waptãrã oto, ĩ'u'êtê duptoi'ō, da te 're ĩhuri mono zé hã. Zudezu norĩ hã te za pone'ẽrebã 'ra hã simro, tisaihurizéb da, Pascowa na dato nhisi na da hã. ⁸ Taha wa, te Zezusi hã Pedru norĩ ma rob'ru zahuré, Zuwãhã me, āne:

— Mo oto ane wa'aba, wazô asipi wa'aba da, Pascowa te bātã na ĩwasaihurizéb da hã. — Āne te tãma rob'ru zahuré.

⁹ Tawamhã te Pedru norĩ hã sadanharĩ zahuré, āne:

— E momo ma tō asima ĩrowẽ, asô ĩwanhipi za'ra zéb da hã. — Āne te sadanharĩ zahuré.

¹⁰ Taha wa, te Zezusi asa tãma nharĩ zahuré:

— ĩwapari pese aba. 'Ri ahã u aimasisi aba wamhã, aibã hã te za ĩsōpêtê 'wa, piza'a â ré, te te ĩ'ãri hã. Sōpêtê aba wamhã, pibui wa'aba mono za, 'ri para u ĩsébrézéb u. ¹¹ Tame te za 'ri tede'wa hã ĩsadanharĩ 'wa, āne: “Rowahutu'wa hã te wama tinha, wa te asadanharĩ da: E ma niwĩ 'ri 're wa'wa hã, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ me, ĩwa ĩwasaihurizéb da hã, Pascowa na dato nhisi na hã.” ¹² Tawamhã 'ri tede'wa, te za hãimo 'ri 're wa'wa za'ẽne hã aima pisutu 'wa, marĩ ĩ'ubumro sirōmo āma. Tame te za wazô ĩrobza'ra pese 'wa. — Āne te Zezusi hã tãma roti zahuré.

¹³ Tawamhã 'ri ahã u simasisi wamhã, Zezusi te te tãma ĩ'awasu'u zahuré zéb uwaibaba, ma tō uburé anhopêtê zahuré. Tame ma tō dasa hã 'manharĩ zahuré, Pascowa na dato nhisi na da hã.

¹⁴ Tawamhã te za oto tasaihuri ni. Taha wa, te oto Zezusi norĩ hã ai'ubumro, saihuri da, tizadawa wasu'u'wa norĩ me. ¹⁵ Tawamhã te oto tãma siwasu'u za'ra, āne:

— Wa tō ĩsima wẽ upta, aime ĩsa za'ra wa'aba da, te robzépata ō ré, Pascowa na 're ĩdasaihuri mono zém na. ¹⁶ Āne, ĩsa na 're ĩsai mono ō di za oto. Bādã ĩwa waptã'ã wapsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã uburé da'āma 're sib'a'uwẽ mono wapsi, wa za duré 're ĩsa. Tawapsi, dasaihurizé hã marĩ te te ĩwasu'u hã te ĩsina uwaimrami wapsi, wa za duré 're ĩsa. — Āne ma tō tãma siwaihu'u za'ra.

¹⁷ Tawamhã ma hâsizé hã ti'â, uwa 'ru 'rãi wa'ui ré hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma te tiwata, sôpru wa. Te duré tâma nharĩ za'ra:

— ã, âhuri aba, uburé. ¹⁸ ã hã te 're hâsi mono õ di za oto, a'â. Niwapsi, wa za duré te 're hâsi, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã uburé da'ãma 're sib'a'uwẽ mono wapsi. — ãne te tâma siwasu'u za'ra.

¹⁹ ã'u'êne hã ma duré ti'â. 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma te duré ãre ãma tiwata, sôpru wa. Taha pari, ma tô te te wẽ'ẽ, ã'u'êne hã. Te te wẽ'ẽi mono parimhã, ma tô te te tâma sômri, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma. Te duré tâma nharĩ za'ra, ãne:

— ã, ã'u'êne hã huri aba. ã hã ãhãiba, te wasu'u, za asada ãsisômri aba zé hã. ã hã te za 're ãhuri aba mo, ã'ãma 're asipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mono zéb da hã. — ãne te tâma nharĩ za'ra.

²⁰ Tawamhã saihuri pari, ma duré hâsizé hã ti'â, uwa 'ru 'rãi wa'u ãsé ré hã. Te tâma nharĩ za'ra:

— 'Re ãhâimana u'âsi mono te te dama ãropisutuzép té, te wasu'u, rob'rãi wa'u hã. Rob'rãi wa'u za'wari ne, asada ãdã'ã za'ra wa'aba wamhã, te za ãwi puru, ãwapru hã. Tô sena, te za te te dama ãma 're a'uwaimrami, te te dama ãropisutuzép té hã. ãne na waihu'u za'ra wa'aba da, te za ãwi puru, ãwapru hã. ²¹ Ma'ãpé, asiwi waihu'u aba. Ni'wa hã ãzawi'wa newa, te ãme nhamra, wedeza na, dama ãnhomri'wa da hã. ²² Wa hã ti'ai ãma dasiré ãpodo hã wa za dârã, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te ãma ãpisutuzéb zarina. ãdã'ã da, te te ãma pisutu nherẽ, aibã ma, tâma 're ropipa uptabi mono di za, za te te dama ãhãiba ãhomri'wai ma hã. — ãne ma tô tâma waihu'u za'ra.

²³ Taha wa, te 'rãwi sisadanharĩ za'ra, ãne:

— E 'wa hã te za dama tisõ. — ãne te 'rãwi sisadanharĩ za'ra.

²⁴ Tawamhã sima ãmaipire zõ sôpré wa, ãma sisaze za'ra õ wa, te timreme na 'rãwi si'wapé za'ra, ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã. ²⁵ Taha wa, te Zezusi tâma nharĩ za'ra, ãne:

— Ti'ai ãma danhib'apito norĩ hã, simiwada'uri pese za'ra di. Duré, ãsiwaihu'u zarina, te za dama marĩ 'manharĩ wẽ 'wa na, da te 're sisi za'ra. ²⁶ Tane asima 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za, a norĩ wa'wa hã. Asiré norĩ ma, aipire wa'aba nherẽ, te za tâma 're asidai'uté za'ra wa'aba mo. Duré dawada'uri'wa, 're anomro aba mono nherẽ, aiwapu na te za dama 're ãromhuri za'ra wa'aba mo. ²⁷ E 'wa hã, dama ãpire. E tisa da, wedeza na ããmra, dama ãpire. E dama dasai 'wapéi'wa hã dama ãpire. Tisa da, wedeza na ããmra hã, tô dama ãpire. Tazahã, wa hã dama dasai 'wapéi'wa ne, wa 're mo.

²⁸ — A norĩ wa'wa hã marĩ te 're sêpata mono ré, ma tô ãsiré 're anomro u'âsi aba mo.

²⁹ Taha wa, roti'wa da, dama ãpire na 're ãhâimana mono da, ãmama te te ãma ãpisutu ne, tane wa za duré wa hã aipisutu za'ra wa'wa, dama aipire na 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, dama roti'wa da. ³⁰ A norĩ wa'wa hã niwapsi, te za ãsiré 're asimroi wa'aba mo, wedeza na wasiré 're wasaihuri mono da, wa te 're âhuri mono da zama. Danhib'apito simasisizém na, te za 're ai'ubumroi wa'aba mo, Izarazéhé nhihudu norĩ ma, 're roti za'ra wa'aba mono da. Wahi'rada Izarazé hã, 12 na ã'ra si'aibã norĩ hã. Taha nhihudu norĩ hã te za 're ãmadã'ã za'ra wa'aba mo. — ãne ma tô Zezusi hã tâma waihu'u sirõmo za'ra, te te waihu'u za'ra da.

Zezusi hã, Pedru te te ãpo're pu'uzé wasu'u

Mateusi 26.31-35; Marcusi 14.27-31; Zuwã 13.36-38

³¹ Tawamhã Zezusi hã te Pedruhu ma tinha, ãne:

— Sima, ãwapari pese. Satanasi hã ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono wi aiwaptêrẽ za'ra wa'wa, tô sena ãzazei uptabi 'wa zõ, te te aipibu za'ra wa'aba da. Tridu hã ã'rã uptabi zõ, da te 're ã'upõrĩ za'ra mono ne, te za te te 're aipibu za'ra wa'wa, ãzazei uptabi 'wa zõ.

³² Sima, tane nherẽ, ãmama wi, wa tô te 're rowaptêrẽ aima, te te 're aipawaptob u'âsi mono da, ã'ãma 're aimorĩ u'âsi da. Apã ãtême aipi'rai wapsi, te za asisãnawã norĩ hã 're ãpawaptob za'ra mo, hãimana nhiptete na 're nomro mono da. — ãne te Pedruhu ma tinha.

³³ Tawamhã Pedru hã te asa tãma tinha, ãne:

— Apito, wa tô ïsima wẽ, asiré ãma ïmorĩ da, asiré, da te ïnherẽ da nherẽ, duré asiré ïdã'â da nherẽ. — ãne te Pedru hã tãma siwasu'u.

³⁴ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma tinha, ãne:

— Pedru, ïwapari pese. ïzadawa para õ nherẽ, ã bõtã na si'a hãrã õ ré, te za si'ubdatõ dawi ï'udã, aima ïza'rese õ na. — ãne ma tô romhã ré tãma waihu'u siro, Pedruhu ma.

Zezusi hã, tisiré 're ïnomro mono norĩ te te ïpo're pu'u za'ra zé wasu'u

³⁵ Tawamhã Zezusi te sadanharĩ za'ra, tisiré 're ïnomro mono norĩ hã, ãne:

— Datẽme te asatõrĩ za'ra wa'aba wamhã, wa tô aré aiwi sawi za'ra wa'wa, marĩ hã asiré 'wasari aba tõ da, rob'uiirazém nhemezé hã, duré ro'wapézé hã, duré aipara'uzazé wa'wa hã. E tawamhã marĩ hã aiwi sô rowaptã'â aba õ di. — ãne te Zezusi hã sadanharĩ za'ra.

— Marĩ zõ, wawi rowaptã'â za'ra õ di. — ãne te asa tãma nharĩ za'ra.

³⁶ Taha wa, te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Rob'uiirazém nhemezé, ate wamhã, te za oto ï'ã, duré ro'wapézé, ate wamhã. Duré sib'ézé 'wapa õ wamhã, te za asi'upsibizé dama ïwe, ïwa'ãbã na sib'ézé 'wapa, asima uipra da. ³⁷ E marĩ wa, wa ãne aima 'ru za'ra wa'wa. ïwasété newa, te za rowasété 'manharĩ'wa norĩ zu ïma rob'manharĩ za'ra ni. ãne, duréihã ma tô romhã ré ï'ãma rob'ui'ére sirõmo za'ra ïbaihã na, 'Re ïhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã. Taha wa, te za ï'ãma rob'ui'ére zarina, tô ï'ãma uwaimrami za'ra ni. — ãne ma tô Zezusi hã romhã ré sina tãma rowaihu'u sirõmo za'ra.

³⁸ Tawamhã ãne te asa tãma nharĩ za'ra, ïsiré 're ïnomro mono norĩ hã:

— Wanhib'apito, ãhãta sib'ézé 'wapa maparane.

— Wẽ di tô. Taha si. — ãne te asa tãma nharĩ za'ra, Zezusi hã.

Zezusi norĩ hã, êtẽ 'rãihã ãma ïsi'ubumrozé wasu'u

Mateusi 26.36-46; Marcusi 14.32-42

³⁹ Tawamhã Zezusi hã ma oto rob u watobro, êtẽ 'rãihã u morĩ da, Oriwera u. Tamomo 're ïne mono zéb u te duré mo, Oriwera u. ïsiré 're ïnomro mono norĩ hã te ïme ai'aba'ré.

⁴⁰ Tawamhã te te sima ïwëzéb u, ma tô ãma aihutu. Tame Zezusi te tãma roti za'ra, ãne:

— Ma'ãpé, asima rowaptẽrẽ za'ra wa'aba, 'Re ïhãimana u'ãsi mono wi, te te aipawaptob za'ra wa'aba da, Wa'uburé nhimiwada'uri wi. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

⁴¹ Tawamhã ïsiti za'ra te mo, siwaprosi sãmra da, romhã prã na. Tame ma hi'rãtitõ nhamra, Timama ma, mreme da. ⁴² ãne te Timama ma mre:

— ïmama, asima wẽ wamhã, ïma ba'a ïdã'ãzé hã, te robzépata tõ da. Tane nherẽ, te ïsima ïwëzéb uwaibaba, ïma pisutu õ di za. Aima ïwëzéb uwaibaba, te 'manharĩ da hã ïma wẽ di. — ãne te Timama wi rowaptẽ.

⁴³ Tawamhã ma ïtẽme sihãiré, hãiwa ãma romhuri'wa hã, te te pawaptob da, siptete na 're morĩ da, Zezusi hã. ⁴⁴ Tiwi robzei'õ uptabi nherẽ, ma tô duré mre, Timama ma, mreme 'rãihã na. Taha wa, ma tô 're su'u a'a, dawapru ne, ti'ai wa.

⁴⁵ Tawamhã Timama ma, mreme pari, ma tô wahudu, tisiré 're ïnomro mono norĩ u morĩ da apã. Sõtõ za'ra ré, ma siza za'ra. Pẽ'ëzé uptabi za'ra wa, te tinhotõ za'ra. ⁴⁶ Taha wa, te tãma nharĩ za'ra, ãne:

— E marĩ wa, te asõtõ za'ra wa'wa. Aiwahutu za'ra wa'aba. 'Re ïhãimana u'ãsi mono wi, rowaptẽrẽ za'ra wa'aba asima, Wa'uburé nhimiwada'uri wi, te te aipawaptob za'ra wa'aba da. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

Zezusi hã, da te ï'ãrizé wasu'u

Mateusi 26.47-56; Marcusi 14.43-52; Zuwã 18.3-12

⁴⁷ Tawamhã Zezusi te te tãma nharĩ za'ra ré, ma ïtẽme aihutu ni, da'ahã na. Zudasi hã 12 na Zezusihi siré 're ïnomro mono norĩ me hã aré, ta hã 're ïmorĩ, te te sô danhimro,

Zezihi zô. Tawamhã Zezihi u, ma ai'ré, 'râwi te te sawi da, tob'rata hârâ na. ⁴⁸ Taha wa, te Zezihi hã tâma tinha, âne:

— Zudasi, oro ïzawi pese 'wa zahã, ma ïtob'rata hârâ na taré dama ïzawi, ti'ai âma dasiré ïpodo hã da te ïwaihu'u za'ra da. — ãne te tâma tinha.

⁴⁹ Tawamhã ïsiré 're ïnomro mono nori hã ma tô oto waihu'u za'ra, da te oto dasiwi ï'âri da na hã. Taha wa, te siwi sadanha, âne:

— Wanhib'apito, e wa te da'wapé za'ra ô di za, wanhi'wa na, sib'ézé 'wapa na. — ãne te sina sadanharã za'ra.

⁵⁰ Taha wa, Zezihi siré hã ma da'u'a ni, sib'ézé 'wapa na. Sasedoti ïpire uptabi ma romhuri'wa hã ma po're nhizâri ni, ïsimire niwã.

⁵¹ Tawamhã ma tô Zezihi hã tâma tinha, âne:

— Tô'ã. Tane hã 'manharã tô. — ãne te tâma tinha.

Tawamhã ma po're upi, tinhib'rata na. Taha wa, ma tipo're wê apâ. ⁵² Zezihi zô ïsihudu hã ta nori hã sasedoti ïpire nori, duré 'Re ïhâimana u'âsi mono nhorôwa 'madâ'â'wa nori, ïpire nori, duré zudezu nori ma roti'wa nori. Taha wa, ma tô Zezihi hã tâma nharã za'ra, âne:

— E wa hã danhibrob zô dapãri'wa pâ, ma bété we ïzô aihutu 'wa, sib'ézé 'wapa ré, uibroi ré zama. ⁵³ Bâtâ sidâpâsi, wa tô asô'a wa'aba nasi aimasisi, 'Re ïhâimana u'âsi mono âma 're ïdawata za'ra mono zéb âma. E niha bâ tameb ré, asiwi ï'âri aba ô di bété. ãhãna ma tô bâdã hã ïwa waptãrã, asiwi ï'âri aba zéb da hã, robra tede'wa hã pire na 're ïmorizéb da hã. — ãne ma tô Zezihi hã tâma waihu'u za'ra.

Pedru hã, Zezihi te te dawi ï'udâzé wasu'u

Mateusi 26.69-75; Marcusi 14.53-54, 66-72; Zuwã 18.15-18, 25-27

⁵⁴ Tawamhã ma tô oto siwi ti'ã, Zezihi hã. Te te siwi âri wamhã, ma tô siwi saprô, sasedoti u, ïpire uptabi nhorôwa u. Pedru hã te romhã na te te dapibu. ⁵⁵ 'Ri 'wawi wa'ra 're, da te dasima ïpré za'ra u, ma wi, Pedru hã. Tame te nhamra Pedru hã, uzã, da te dasiwi ï'uirã nori 'rata. ⁵⁶ Unhama âma sãmra ré, ma tô pi'ô hã 'madã, romhuri'wa hã. Taha wa, te 'madã'â pese, te te waihu'u da. Te te waihu'u wamhã, te oto dama 'mahã, âne:

— ãhã zama, te Zezihi siré 're mo. — ãne te pi'ô dama wasu'u.

⁵⁷ Tane nherê, ma tô tiwi ai'udã, âne:

— Mare di. ïma sa'rese ô di, ta hã. — ãne te pi'ô ma tinha asa.

⁵⁸ Tawamhã âma ronomro pari, te duré aibã hã Pedru 'madã, sãmra ré.

Taha wa, te Pedruhu ma tinha, âne:

— A zama, te dasiré 're aimo. — ãne te tâma tinha. Tazahã, Pedru te asa tâma tinha, âne:

— Mare di. Wa hã, ô nori siré hã ô di. — ãne te aibã ma tinha.

⁵⁹ Tawamhã bâtã pibuzé hã misi te te sa'oto wi, te duré ni'wa hã tâma tinha, âne:

— A hã te tô ïsiré 're aimo. A hã, Darireza hawimhã duré. — ãne te tâma tinha.

⁶⁰ Taha wa, te duré Pedru hã asa tâma tinha, âne:

— Mare di. Tane ïma ïnharã hã, te waihu'u ô di. Sa'rese ô di. — ãne te aibã ma tinha. ãne na timreme hã te te 'rãsutu wi, ma awa'awi si'a hã hã. ⁶¹ Taha wa, ma tô Wanhib'apito hã aipi'ra. Sipi'rai wamhã, te Pedru hã 'madã'â pese. Te te 'madã'â wamhã, ma Wanhib'apito mreme na po're puru, Pedru hã. Romhã ré, ma tô tâma waihu'u siro, te te dawi ï'udâzém na, Zezihi hã. ãne ma tô tâma tinha: “ã bâtã na si'a hã hârã ô ré, te za si'ubdatô dawi ï'udã, ïzadawa para ô nherê.” ãne ma tô romhã ré, Pedruhu ma waihu'u siro. ⁶² ãne na oto ïmreme na sina po're pu'u wamhã, ma tô watobro rob u, Pedru hã. Taha wa, te oto aiwa'ô, sina pê'ézé uptabi wa.

⁶³ Tawamhã aibã nori hã ma tô Zezihi ma nharã wasété za'ra, siwi ï'madã'â'wa nori hã. Te duré nasi siwi ahã. ⁶⁴ Zazahã na ma duré siwi 'rã ubu. Taha wa, te tâma nharã za'ra, âne:

— Ma'ápé wama waihu'u zara na, ni'wa hã ai'azâri'wa hã. E niha ãsisi hã. — ãne te nasi tãma nharĩ za'ra, te te nasi siwi ahâri sina.

⁶⁵ Te duré tãma nharĩ wasété za'ra, ãwasété na.

⁶⁶ Tawamhã mararé ma tô zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã si'rã'õtõ, duré sasedoti ãpire norĩ hã, duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré na dama rowahutu'wa norĩ hã. Si'rã'õtõ wamhã, ma tô dama 'ru za'ra, Zezusi hã da te we dasiwi saprõni za'ra da, ãtẽmeb za'ra. ⁶⁷ Da te ãtẽme dasiwi ãwisi wamhã, te siwi sadanha, Zezusi hã, ãne:

— E a hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãaipisudu, Danho'reptui'wa da. Ma'ápé, wama asiwasu'u za'ra na.

Taha wa, te Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Danho'reptui'wa na aima ãsiwasu'u za'ra wa'aba wamhã, e te za ãma ãzaze za'ra wa'wa. Áté ãma ãzaze za'ra wa'aba õ di za. ⁶⁸ Duré, ãzadanhari za'ra wa'aba wa'rãmi, te asadanhari za'ra wa'aba wamhã, e marĩ te za ãma ãwaihu'u za'ra wa'wa. Marĩ hã ãma waihu'u za'ra wa'aba õ di za. ⁶⁹ Tane nherẽ, wa hã ti'ai ãma dasiré ãpodo hã, wa za oto dama ãpire na 're ãnhamra, dama ãpire uptabi 'rata. Wa za oto ãsimire niwĩ 're ãnhamra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'rata. — ãne te Zezusi hã tãma siwasu'u za'ra.

⁷⁰ Tawamhã te duré siwi sadanha, ãne:

— E tawamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ra na, ma tô 're asi'madá'ã mo. — ãne te siwi sadanha.

Taha wa, te duré asa tãma nharĩ za'ra, Zezusi hã:

— A norĩ wa'wa hã te ãnharĩ za'ra wa'wa, tane na hã. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

⁷¹ Tawamhã te sima nharĩ za'ra:

— Tãibã oto. Da te wama ãwasu'u za'ra zéb zõ, wanhimipari za'ra õ di za oto. Wasi'uihã na wa tô ãsiwasu'uzé hã wapari za'ra ni. — ãne te sima nharĩ za'ra, dama ãpire norĩ hã.

23

Zezusi hã Piratuhu uiwada ãsabzé wasu'u

Mateusi 27.1-2, 11-14; Marcusi 15.1-5; Zuwã 18.28-38

¹ Taha pari, ma tô aihĩni tiwahutu za'ra, Zezusi hã te te siwi saprõni da, Piratuhu u.

² Tawamhã te te ãtẽme siwi ãwisi wamhã, ma tô siwi wasu'u wasété, ãne:

— Á hã ma tô dawu ro'wa'rutu, tinhimirowasu'u na. Roma ãma danhib'apito ma, rob'uiprazé hã da te tãma 're po'o za'ra mono tõ da, ma tô te te 're da'apa'uwati. Danhib'apito na te duré dama 're siwasu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisutu na, Danho'reptui'wa da. — ãne te taré Zezusi wasu'u za'ra, Piratuhu ma.

³ Tawamhã Piratu te Zezusihi ma tinha:

— E a hã, zudezu norĩ nhib'apito. — ãne te sadanha.

Taha wa, ma tô Zezusi hã asa tãma tinha, ãne:

— Tahata ma tô tane hã ããma ãwaihu tô. — ãne ma tô tizadawa na tãma wa'rã, Zezusi hã.

⁴ Tawamhã Piratu te dama tinha, ãne:

— ãwasété na te waihu'u õ di, wasété wa, te ãwẽ'õzéb da hã. — ãne te sasedoti ãpire norĩ ma nharĩ za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma da'ãma romhuri'wa ãpire norĩ me, uburé dama zama.

⁵ Tane nherẽ, te mreme tete na asa tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Tinhimirowasu'u na, ma tô te te dawu 're ro'wa'rutu, tinhimirowasu'u na, daza'rui mono bâ, Zudeza ãma. Darireza ãma, ma tô roti na sãna'rata. Áhãta ma tô wei wi oto. — ãne te taré wasu'u za'ra, Piratuhu ma, Zezusi hã.

⁶⁻⁷ Tawamhã te Piratu hã da'azadanha, damreme te te wapari wa:

— E ã hã, Darireza hawi te wei mo. — ãne te da'azadanha.

— ãhe. Ta hawi te wei mo, tiza'rui hawi. — ãne te asa tãma rowasu'u za'ra ni.

Apito Erodi te te dama 're ãroti mono zé, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi hã. Taha wa, Piratu te te wapari wamhã, te tãma 'ru za'ra, Erodihi u te te siwi saprõni da, tame za a'ã sãmra wa, Zeruzarẽ ãma. ⁸ Erodi hã Zezusihi wasu'u hã ma tã te te 're wapari. Taha wa, ma tã te te sima 're wẽ u'ãsi, Zezusi te te sabu da. Tawamhã, ãtẽme da te dasiwi ãwisi wamhã, toi uptabi di Erodi hã, titõmo na te te oto 'madã'ã wa. ãsõ'a, marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã tiwaihu'u pese na te te 'manharĩ da, ma tã aré sima wẽ, Erodi hã. ⁹ Taha wa, ma tã Erodi hã marĩ na sadanharĩ ahã, Zezusi hã. Tazahã, te te sada'ãbã õ di asa. ¹⁰ Taha wa, te oto Erodihi u aimasa, sasedoti ãpire norĩ hã. Rowahutu'wa norĩ me, te ãtẽme aimasa. Mreme tete sina, ma taré siwi pisutu za'ra, Zezusi hã.

¹¹ Tawamhã Erodi norĩ hã ma tã Zezusihi ãma tiwa'ẽ za'ra, taré. Tinhib'a'uwẽ norĩ me, ma ãma tiwa'ẽ za'ra, da'wapéi'wa norĩ me. Ma tã ãma tito za'ra. Dasi'ubuzém na ma tã siwi ãma hãiba ubu, ãwẽ na. Tawamhã Erodi hã te oto dama ti'ru, apã da te dasiwi saprõni da, Piratuhu u. Taha wa, te apã siwi saprõ. ¹² Piratu norĩ hã Erodihi me, te aré 're si'ruiwapari zahuré. ãhãna, ma tã oto sisawi zahuré.

*Zezusi hã da te dasiwi wĩrĩ da, Piratu te te ãdazazézé wasu'u
Mateusi 27.15-26; Marcusi 15.6-15; Zuwã 18.39-19.16*

¹³ Tawamhã Piratu te sitẽme dazõ hã, sasedoti ãpire norĩ zõ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ãpire norĩ zõ. Duré roti'wa norĩ zõ, te tihãrã za'ra, ãsib'a'uwẽ norĩ me, te te ãtẽme ubumro da. ¹⁴ ãtẽme sihutu wamhã, te tãma nharĩ za'ra:

— We ãtẽme asiwi ãwisi aba wi hã, ma tã ãne ãma ãwasu'u za'ra wa'wa: “ãhã nhimirowasu'u zarina, te oto ro'wa'rutu na 're dahãimana za'ra.” ãne ma tã ãma ãwasu'u za'ra wa'wa. Taha wa, wa tã asõ'a za'ra wa'aba, sadanharĩ pese aré, ãwasété zõ, ãwasédé hã ãma sa'ra za'ra wa'aba wa. Tazahã, marĩ hã ãma hãimana õ di, ãwasédé hã. ¹⁵ Erodi hã te te duré sadanharĩ wamhã, marĩ hã te te ã'manharĩ wasété zé hã te te duré ãma sõpõtẽ õ di. Taha wa, ma tã we apã watẽme satõrĩ za'ra, marĩ hã ãma hãimana õ wa. Marĩ te te 'manharĩ wasété õ nherẽ, e niha wa za dama ti'ru, da te dasiwi wĩrĩ da. Mare di. ¹⁶ Taré wa za da'wapéi'wa norĩ ma 'ru za'ra, te te siwi 're pré'é mono da. Taha parimhã, wa za satõ, apã morĩ da. — ãne te Piratu hã tãma nharĩ za'ra.

¹⁷ Pascowa na dasaihurizép sidãpãsi, ma tã Piratu hã dazazém hawi te te 're da'azani, misi si. ¹⁸ Tawamhã aihĩni te damreme 'rãihã na tãma nharĩ za'ra ni, ãne:

— Da te dasiwi wĩrĩre. Barabasihi si, wama wazere za'ra na apã. — ãne te ãma 'mahãrã za'ra ni, Piratu hã.

¹⁹ Barabasi hã dazazéb 're, te dame 're sa. ãsimiroti zarina, ma tã dasi'wapé hã watobro, romanu norĩ zada, Zeruzarẽ ãma. Ma tã duré da'maiwĩ, Barabasi hã. Taha wa, ma tã dasiwi sãrẽ ni, dazazéb 're, sab da.

²⁰ Piratu hã ma tã sima wẽ, Zezusi hã apã te te satõrĩ da. Taha wa, te ãne duré dama tinha. ²¹ Tane nherẽ, damreme 'rãihã na te nasi 'mahãrã za'ra ni, ãne:

— Wedepo'o nhonhi'rãmi na, da te dasiwi sasõmri, dã'ã da. — ãne te nasi 'mahãrã za'ra ni.

²² Tawamhã te Piratu hã duré dama tinha:

— E marĩ te te 're ab'manharĩ wasété mono bã. ãwasété zõ, te sadanharĩ wamhã, marĩ hã ãma hãimana õ di. E niha wa za bété taré dama ti'ru, da te dasiwi wĩrĩ da. Mare di. Taré wa za ti'ru, da te dasiwi 're pré'é mono da. Taha parip si, te za mo, ãzadawa para. — ãne Piratu te dama tinha. Si'ubdatõ oto ãmreme hã.

²³ Tane nherẽ, te aihĩni norĩ hã ãma sé za'ra, mreme 'rãihã na, ãne:

— Wedepo'o nhonhi'rãmi na sa'o, dã'ã da. — ãne te nasi 'mahãrã za'ra ni. Taha wa, Piratu ma tã oto dawapa. ²⁴ Da te tiwi ãwaptãrãzãb uwaibaba, ma tã pisutu, wedepo'o nhonhi'rãmi na sa'o da, Zezusi hã, dã'ã da. ²⁵ Da te dasima ãwẽ za'ra zãb uwaibaba, ma tã dama ti'ru, aibã, da te wazere da, dazazém hawi watobro da, apã morĩ da. Aibã nhimiroti zarina, ma tã dasi'wapé hã watobro aré, romanu norĩ zada hã. Ma tã duré

da'maiwĩ, aibã hã. Taha wa, ma tô sêrê ni, dazazéb 're, sab da. Tawamhã Piratu te oto ti'ru, Zezusi hã te te siwi âri da da'wapéi'wa norĩ hã, da te dasima ãwê za'ra zéb uwaibaba, te te tãma 'manharĩ za'ra da, Zezusihi ma.

Zezusi hã, wedepo'o nhonhi'rãmi na dâ'â da, da te dasiwi ãsasõmrizé wasu'u

Mateusi 27.32-44; Marcusi 15.21-32; Zuwã 19.17-27

²⁶ Tawamhã Zezusi hã te oto siwi saprõ, ãdã'ázéb u. Te te siwi saprõni ré, ma tô buru hawimhã aibã hã da'razã. Aibã nhisi hã, Sima na ãsisi hã. Simahã za'ru nhisi hã, Sireni na. Te te da'razãri wa, ma tô siwi pa'ã, da'wapéi'wa norĩ hã. ãsisé ma tô tãma hiri za'ra wedepo'o nhonhi'rãmi hã, Zezusihi zarina te te âri da. Taha wa, te ãsarina ti'ã.

²⁷ Tawamhã da'ahã na te Zezusihi zarina ai'aba'ré ni. Pi'õ zama, te dame ai'aba'ré, wawa sina. Zezusihi ãma pê'êzé uptabi za'ra wa, te 'ry'ry. ²⁸ Taha wa, Zezusi hã ma tô ãtême aipi'ra za'ra, pi'õ norĩ u, te te tãma nharĩ za'ra da, ãne:

— Pi'õ norĩ, Zeruzarê ãma 're ai'ubumroi wa'aba mono norĩ hã, ãzõ ai'ry'ry wa'aba tõ. ãté asisõ si, te za 're ai'ry'ry wa'aba mo, ai'ra norĩ zõ zama. ²⁹ Niwapsi dama 're rowasété za'ra mono di za. Taha wa, te za nharĩ za'ra ni, ãne: “Pi'õ 'ra'õ norĩ ma si, 're rowê za'ra mono di za, duré niwa ai'uté te te ãwapsõmri za'ra õ norĩ ma zama.” ãne te za nharĩ za'ra ni. ³⁰ Duré dama rowasété wapsi, êtê 'rãihã ma, te za tasi'ru za'ra ni, danhisiwi waptã'ã da, te te da'uprosi da. Duré sa'a ma, te za tasi'ru za'ra ni, te te dazuwa za'ra da. ³¹ E marĩ da, wa tô romhã ré aima rowa'õtõ za'ra wa'wa. ãhãna, mi wapti'i ré, te za oto rowasédé hã ãma 'manharĩ za'ra ni. Mi hã 'ré wamhã, e niha za bété. Dama 're rowasété uptabi za'ra mono di za. — ãne te Zezusi hã pi'õ norĩ ma nharĩ za'ra.

³² Zezusihi me, te aibã norĩ hã dasiwi saprõni zahuré ni, ãsiré dâ'ã zahuré da, ta norĩ hã. Rowasété 'manharĩ'wa zahuré, aibã norĩ hã. ³³ Tawamhã ma tô oto ãwisi za'ra, Da'rãihã na romnhisi u. Tame ma tô siwi sasõ Zezusi hã, wedepo'o nhonhi'rãmi na dâ'ã da. Ma duré rowasété 'manharĩ'wa norĩ hã ãsiré sasõmri zahuré ni. Te ãma aiwa'aba zahuré, ãsimire niwĩ, duré ãsimi'e niwĩ.

³⁴ Tawamhã Zezusi hã te Timama ma tinha, ãne:

— ãmama, da'ãma 'madã'ã õ di za, da te ãma ã'manharĩ wasété za'ra zé hã. Da te dasiwi ãwaihã'u ãna, ma tô ãma 'manharĩ wasété za'ra ni. — ãne te Timama ma tinha, Zezusi hã.

Tawamhã êtê zapotore ã'ui'ééré ré hã ma tô nasi sima sãmra, Zezusihi uzazéb zõ. Taha zarina, ma tô sima ãma aipé. ³⁵ Zezusi norĩ hã simnhatã ré, te zudezu norĩ hã ã'rata asimro, te te 'madã'ã za'ra da. Taha wa, te roti'wa norĩ hã sima nharĩ za'ra, ãne:

— Ma tô te te 're da'anho'reptu aré. Tô sena Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te pisutu wamhã, ma'ãpé sisõ'reptu. — ãne ma tô ãma tiwa'ê za'ra.

³⁶ Da'wapéi'wa norĩ zama, ma tô ãma tiwa'ê za'ra. Tawamhã ma ãtême ai'ré za'ra, te te tãma wê za'ra da, uwa 'ru 'rãni wa'u ãsé hã, ãwa'ãbã syry hã. ³⁷ ãne te tãma nharĩ za'ra:

— A hã zudezu norĩ nhib'apito wamhã, ma'ãpé asisõ'reptu na. — ãne te tãma nharĩ za'ra, da'wapéi'wa norĩ hã.

³⁸ Zezusihi 'rãni uwaibaba, te ãma ãrob'ui'ééré ré hã da'o. “ã hã, zudezu norĩ nhib'apito.” ãne ãma ãrob'ui'ééré hã.

³⁹ Tawamhã rowasété 'manharĩ'wa hãiba amo hã te tãma tinha, ãne:

— A hã Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te aipisutu wamhã, ma'ãpé asisõ'reptu na. Wa norĩ zama, wanho'reptu na. — ãne te Zezusihi ma tinha, wa'ê sina.

⁴⁰ Taha wa, ma ãsiré hã ãma sadapsisi, ãne:

— Tô'ã. E 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimihãzé, asima pipa ã bâ, ma tô tane tãma ãnha. Wa norĩ hã wa wasiré waza'o ni, apito nhimiwada'uri zarina. Taré, da te wama rob'manharĩ õ di, dasiwi. ⁴¹ Wa norĩ hã wawasété wa, ma tô wama rob'manharĩ ni. Tazahã, ã hã marĩ hã te te dama 'manharĩ wasété õ di. — ãne te tãma tinha.

⁴² Taha wa, te Zezusihi ma tinha, ãne:

— Zezusi, ããma aipo're pu'u za, Danhib'apito na apã we aimorã wamhã. — ãne te Zezusihi ma tinha.

⁴³ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma tinha, ãne:

— Tô sena wa za aima waihu'u. ã bãtã na te za ãrãta 're asãmra mo, rowẽ uptabi ãma. — ãne ma tô aibã ma ropisutu, Zezusi hã.

Zezusihi dã'ãzé wasu'u

Mateusi 27.45-56; Marcusi 15.33-41; Zuwã 19.28-30

⁴⁴ Tawamhã ma tô ti'abzuma oto. Abzuma wamhã, ma tô tirobra, daro mono bã. Bãdã siprazéb u, te oto robra si nomro. ⁴⁵ Bãdã sipra wi, ma tô zazahã hã hãihaipo'o, 'ri 're wa'wa nhitobzẽ hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb ãma hã. ⁴⁶ Taha wa, ma tô Zezusi hã Timama ma tinha, mreme 'rãihã na:

— ãmama. ãhãta, wa za ãpẽ'ẽzani hã aima tisõ, asib'rata. — ãne te si'mahã, mreme 'rãihã na. Tawamhã awa'awi ma pẽ'ẽ hai'utõ oto. ⁴⁷ Tawamhã aibã hã ma tô ãma rob'madã, da'wapéi'wa norã wada'uri'wa hã, romanu hã. Te te ãma rob'madã'ã wamhã, te ãma tiwata, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma. ãne te tinha:

— Nare õ hã, aibã 're ãmorã wẽ tô. — ãne te tinha.

⁴⁸ Tawamhã da'ahã na ma tô tasi'rã'õtõ ni, da te ãma rob'madã'ã za'ra da. Tawamhã Zezusi hã dã'ã wi, te 'ri tẽme apã ai'aba'rẽ ni, dawawa sina. ãma dapẽ'ẽzé uptabi za'ra di. ⁴⁹ Zezusihi zawi pese'wa norã hã, romhã na ma tô ãma 'madã'ã za'ra. Pi'õ norã zama, te romhã na ãma 'madã'ã za'ra, Darireza hawi ãsarina ãsi'aba'rẽ norã hã.

Zezusi da te ãsẽrẽzé wasu'u

Mateusi 27.57-61; Marcusi 15.42-47; Zuwã 19.38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Aibã hã te 're hãimana, Zuzé na ãsisi hã. Arimateza na ãsa'ru nhisi hã, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma. Aibã hã ãwẽ. Hãimana wẽ uptabi di, dama. 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zéb zõ, te 're simipari u'ãsi. Ta hã, roti'wa ãpire. Zudezu norã ma roti'wa ãpire norã siré, te 're simasisi. Tazahã, Zezusi te te siwi ãri da, te te sima ãma roti za'ra wamhã, te te ãma dazazei õ di. ⁵² Zezusi hã dã'ã wamhã, te oto Piratuhu u mo Zuzé hã, Zezusihi hãiba hã te te tiwi waptẽrẽ da. ⁵³ Taha wa, ma tô ãma saze, Piratu hã. Taha wa, ma tô si'ra, wedepo'o nhonhi'rãmi hawi, Zuzé hã. Te te si'rai wamhã, ma tô hãiba ubu, zazahã ãhãirã na. Taha pari, ma tô tisẽ, ab're wa, ãtẽ zahãpã ab're sirõmo wa. Tame ma tô Zezusihi hãiba hã tisẽ, da te ãwa ãda'manherẽ'õ wa. ⁵⁴ ãhã romhuri 'rãsutu na ma tisẽ. Romhutu na te za zudezu norã hã romhuri zahãrizé hã 'madã'ã za'ra.

⁵⁵ Tawamhã Zuzé hã ab're u morã wamhã, ma tô pi'õ norã hã ãsarina ai'aba'rẽ. Zezusihi zarina, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi we ãsi'aba'rẽ, pi'õ norã hã. Tawamhã ab're hã ma tô sabu za'ra. Duré Zezusihi hãiba, Zuzé te te ãsẽrẽzé hã ma tô sabu za'ra.

⁵⁶ Tawamhã 'ri tẽme te apã ai'aba'rẽ. Taha wa, ma tô marã hã sada wa'u za'ra, wedewa'õ ãsadaze hã, te te siwi ãma hãiba u'rẽ da. Romhuri zahãrizém na hã ma tô tiwa'utu za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisutuzéb zarina.

24

Zezusi hã, ãmama te te ãhãiwa'utuzé wasu'u

Mateusi 28.1-10; Marcusi 16.1-10; Zuwã 20.1-10

¹ Dumidu na rowa'a wi, te pi'õ norã hã ai'aba'rẽ, ab're u. Marã wa'u te siré ãri za'ra, ãsadaze hã. ² Ab're u sihutu wamhã, ãne ma tô 'madã'ã za'ra, ab're nhitobzẽ hã. Sitob õ di oto. Ni'wa hã ma tô ab're nhiti pi'ra. ³ Tawamhã sisisi wamhã, te te sãmri za'ra õ di, Wanhib'apito Zezusihi hãiba hã. Robaba di. ⁴ Te te waihu'u za'ra õ wa, te ãne sima rosa'rata za'ra:

— E niha ab're hã baba di. E mahãta ãhãiba. — ãne te sima sõ amrami za'ra. Tawamhã aibã norã hã maparane ma ãtẽme aima'wa. ã'uza hã ma ai'ubuzi zahuré. ⁵ Taha wa, ma

tô pi'õ norĩ hã tãma tipahi za'ra. Pahi te, ma tô aiwê'ê za'ra, ti'ai u. Taha wa, te ãne tãma nharĩ za'ra, pi'õ norĩ ma:

— E niha da, te ãhãiba zô ãrob'madã'ã za'ra wa'wa, adã'ã 'ru ãma. Apã ma tô hãiwa'udu. 6-7 ãme nomro õ di oto. Ma tô hãiwa'udu. Darireza ãma 're sãmra mono ré, ma tô romhã ré aima siwasu'u sirõmo za'ra wa'wa aré, ãne: “Wa hã ti'ai ãma dasiré ãpodo hã te za dama ãnhomri ni, aibã ãwasété norĩ ma. Wedepo'o nhonhi'rãmi na te za dasiwi ãzasõmri ni, ãdã'ã da. Bãdã maparane ã'ãma si'utõrĩ õ ré, wa za apã hãiwa'udu.” ãne ma tô romhã ré aima siwasu'u sirõmo za'ra wa'wa. — ãne ma tô Zezusihi mreme na ãma po're pu'u za'ra, aibã norĩ hã.

8 Taha wa, ma tô pi'õ norĩ hã ãma tipo're pu'u za'ra, Zezusihi mreme na. 9 Taha pari, te ab're hawi apã ai'aba'ré, ãsazei'wa norĩ u. Aibã 11 na ãhãiba za'ra norĩ ma, ma tô rowasu'u pese za'ra, Zezusihi siré 're ãnomro mono norĩ ma. ãsiré ãsi'ubumro norĩ ma zama, ma tô tãma rowasu'u pese za'ra. 10 Pi'õ norĩ nhisi hã, ãne: Mariza Madarena, duré Zuwãna, duré Mariza, Ti'aduhu na. Ta norĩ hã ãsiré pi'õ norĩ me, ab're u ãsi'aba'ré hã, te Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ ma rowasu'u pese za'ra. 11 Tane nherê, ãsimirowasu'u na te te saze za'ra õ di, taré newa. 12 Tane nherê, Pedru hã ma tô wahudu, ab're u wara da, te te sabu da. Ab're u wisi wamhã, ma tô sô aiwê'ê, te te sô rob'madã'ã da. Sô siwê'êi wamhã, ã'ubuzéb si, ma tô sabu. Taha wa, ma tô apã mo 'ri tẽme, tob'uzu sina, marĩ hã ãhãimana na.

*Emausi u, ãsazei'wa norĩ nebzé wasu'u
Marcusi 16.12-13*

13 Tawamhã tô taha bãtã na te tineb zahuré, Emausi na 'ri wa'õtõ nhisi u, Zezusihi zazei'wa norĩ hã. Zeruzarê hawi te tineb zahuré, 'ri wa'õtõ u. Zeruzarê hawimhã, 10 na ti'ai pibuzé hã, Emausi u hã. 14 Nep sina, ma tô te te sima rowasu'u zahuré, uburé marĩ hã ãwairébé mono na. 15 Te te sima rowasu'u zahuré mono ré, duré ãma sisada'ãbã zahuré mono ré, ma tô Zezusi hã ãma tiwisi zahuré. Te oto ãme timorĩ zahuré. 16 Titõmo na ma tô 'madã'ã zahuré. Tane nherê, te te waihu'u zahuré õ di, ni'wa newa. 17 Tawamhã Zezusi te sadanharĩ zahuré, ãne:

— E marĩ, te asima ãwasu'u wa'aba mo, bãdãdi na ane wa'aba sina. — ãne te sadanharĩ zahuré. Taha wa, ma tô mazahãri zahuré. Ubu pire zahuré di. 18 Tawamhã ma tô ãhãiba amo hã sadanha, Tezopasi na ãsisi hã:

— Zeruzarê ãma 're asãmra mono nherê, e aiwétési aima ãsa'rese õ, ã nimosi marĩ hã ãwairébé mono hã. — ãne te sadanha, Tezopasi hã.

19 Taha wa, ma tô Zezusi hã asa sadanharĩ zahuré:

— E marĩ, wairébé mono bã bété. — ãne te sadanharĩ zahuré.

— Zezusi, Nazaré hawi ãmorĩ ma, ma tô rob'manharĩ wasété za'ra ni. 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa, te 're mo aré. Tiwaihu'u pese na ma tô marĩ hã te te dama 're ab'manharĩ aré, ãwê hã. Duré mreme pire na, te 're mo. ãne na ma tô waihu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. ãne na hã uburé ma tô waihu'u za'ra ni. 20 Tane nherê, wa'madã'ã'wa norĩ hã sasedoti ãpire norĩ hã ma tô danhib'apito u siwi saprõ. Roti'wa norĩ dama ãpire norĩ me, ma tô ãtẽme siwi saprõ, te te dama 'ru za'ra da, da te dasiwi wĩrĩ da. Taha wa, ma tô ãsimiwada'uri zarina, dasiwi sasõmri ni, wedepo'o nhonhi'rãmi na dã'ã da. 21 Izarazéhé nhihuudu norĩ hã, danhimiwada'uri na oto 're wahãimana za'ra mono tõ da, te te 're wa'apawapto mono da ne, wa tô 're wanhimnhasi za'ra aré. ãhãna bãdã maparane ma tô ãma ne, da te ãwĩrĩzém na hã. 22-23 Ni'wam norĩ hã pi'õ norĩ hã ma tô ai'aba'ré ab're u, wasiré ãsazei'wa norĩ hã. Tane nherê, te te siwi sãmri za'ra õ di, ãhãiba hã. Ab're hã baba na, ma tô sô sabu za'ra. Apã sihutu wamhã, ãne te wama rowasu'u za'ra: “Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa norĩ si, wa tô wasiwi 'madã'ã za'ra ni, hãiwa hawi we ãne hã. Zezusi hã, u, dã'ã õ di. Te u, oto 're mo. ãne ma tô wama rowasu'u zahuré.” ãne te pi'õ norĩ hã wama rowasu'u za'ra. Taha wa, wa tô ãma watob'uzu za'ra ni, ãsimirowasu'u za'ra na hã. 24 Taha wa, ma tô wasiré norĩ hã 'mane, pi'õi wa'rãmi, ab're

u. Te te robzabu zahuré wamhã, ab're hã baba na ma tô duré sabu zahuré, pi'õ norĩ nhimirowasu'u zarina. Te duré wama rowasu'u za'ra, Zezusihi hãiba hã te te ãsãmri zahuré õ na. — ãne te tãma rowasu'u zahuré, Zezusihi ma, Tezopasi norĩ hã.

²⁵⁻²⁶ Tawamhã Zezusi hã te asa tãma nharĩ zahuré, ãne:

— E niha bété, waihu'u su'u aba õ di, sazei aba da, 'Re ãhãmmana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimirowasu'u mono bâ, Danho'reptui'wa na rob'ui'ééré hã. Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãmmana u'ãsi mono te te ãpisudu hã te za a'ã robzépata, rowasédé, da te tãma 'manharĩ wamhã. Taha parip si, te za rowẽ ãma 're sãmra, 'Re ãhãmmana u'ãsi mono te te tãma ãpisutuzéb uwaibaba. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u zahuré, sõ'awi tãma siwasu'u zahuré õ nherẽ, Danho'reptui'wa na.

²⁷ Romhã ré, ma tô ãwana Danho'reptui'wa na rob'ui'ééré za'ra ni. Tawamhã Mozési te te ãma ãrob'ui'ééré na, te oto tãma rob'rãzarõtõ zahuré. Taha pari, uburé 'Re ãhãmmana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ, te te ãma ãrob'ui'ééré za'ra na, te tãma rob'rãzarõtõ zahuré.

²⁸ Tawamhã ma tô rob'umhutu za'ra oto, 'ri wa'õtõ u hã, Emausi u hã. Zezusi hã te aré tiwi timorĩ waré zahuré. ²⁹ Taha wa, ma tô tãma nharĩ zahuré, tiwi morĩ zahuré tõ da:

— Wa'rata asãmra a'ã. Ma tô wawi tihãiwahã. Te za wawi tirobra. — ãne te tãma nharĩ zahuré.

Taha wa, ma tô ãzé 'ri para u, ãrata sãmra zahuré da, a'ã. ³⁰ Tawamhã ãrata te tinhamra zahuré, siré saihuri da. Sãmra wamhã, ma tô ã'u'ëne hã ti'ã, Zezusi hã. 'Re ãhãmmana u'ãsi mono ãma te tiwata, sõpru wa. Taha pari, ma tô te te wẽ'ë, ã'u'ëne hã. Ma tô tãma sãmri zahuré. ³¹ Taha wa, ma tô oto waihu'u zahuré, Zezusi hã. Tazahã, ma tô tiwi aimani zahuré. ³² Taha wa, te ãsa'u sima rowasu'u zahuré, ãne:

— Bãdãdi na we te te wama rowasu'u mono ré hã, e watoi õre, wapẽ'ë 'remhã. Wato sina, wa we wa te wapari. Wapari ze ti. — ãne te sima rowasu'u zahuré.

³³ Tawamhã awa'awi, ma tô tiwahutu zahuré, Zeruzarẽ u neb da apã. Simasisi wamhã, ma tô Zezusihi siré norĩ hã sabu za'ra, 11 na ãhãiba za'ra hã. 'Ri para, te siré ai'ubumro, ãsazei'wa norĩ me.

³⁴ — Tô sena, ma tô Wanhib'apito hã hãiwa'udu. Simahã ma, ma tô sihãi'ré. — ãne te tãma rowasu'u za'ra, datẽme ãsimasisi norĩ ma.

³⁵ Tawamhã Wanhib'apito, bãdãdi na ãtẽme ãwisi zahuré na, ma tô asa dama rowasu'u zahuré, ãsazei'wa norĩ ma. Duré, Wanhib'apito te te ãwaihu'u zahuré zém na, ma tô siwasu'u zahuré. ã'u'ëne te te tãma ãwẽ'ë zahuré na, ma tô duré Wanhib'apito hã waihu'u zahuré. ãne na ma tô siwasu'u zahuré, Zezusihi zazei'wa norĩ ma.

Zezusi hã, tizazei'wa norĩ ma, ãsihãi'rézé wasu'u

Mateusi 28.16-20; Marcusi 16.14-18; Zuwã 20.19-23; Atusi 1.6-8

³⁶ Tawamhã ãsazei'wa norĩ ma, te te rowasu'u zahuré ré, ma tô Zezusi hã ãwa'wa tizab za'ra. ãne te tãma nharĩ za'ra:

— Rowẽ na 're aihãmmana za'ra wa'aba mono. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

³⁷ Tawamhã dahãiba warõ newa, ma tô tãma tipẽ'ëwara za'ra. ³⁸ Taha wa, te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra, ãne:

— E marĩ da, ma tô ãma aipẽ'ëwara za'ra wa'wa. E marĩ da, ma tô ãwawã za'ra wa'wa, ãhãiwa'utuzém na. ³⁹ ãnhib'rada, 'madã'ã za'ra wa'aba. Duré ãpara hã 'madã'ã za'ra wa'aba. Ma'ãpé oto ãzaze za'ra wa'aba. Wa hã tô, Zezusi. Dahãiba warõ hã nhi õ di, duré hi õ di. Wa hã ãnhi ré hã, duré ãhi ré hã. Ma'ãpé asib'rata na ã'upi za'ra wa'aba, tô sena ãzaze za'ra wa'aba da. ⁴⁰ — ãne ma tô Zezusi hã tãma si'ru za'ra. Taha wa, ma tô tinhib'rada hã tãma sõ'a za'ra, duré tipara hã. ⁴¹ ãmreme te te wapari za'ra wamhã, te 're to za'ra, tipẽ'ë na. Tãma rowẽ uptabi za'ra di. Tane nherẽ, Zezusi hã hãiwa'utu õ newa, te te ãma saze za'ra õ di. Taha wa, mrab zõ te sadanharĩ za'ra oto, Zezusi hã:

— E mra, te aima tihãmmana za'ra wa'wa. — ãne te sadanharĩ za'ra.

⁴² Tawamhã syry na ma tô tãma sômri za'ra, tepe zebre hã. ⁴³ Tawamhã ma ti'â, te te 'rêne da, ãsõ'a za'ra. ⁴⁴ Taha wa, te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Romhã ré wa tô aima rowasu'u za'ra wa'wa, ai'rata 're ãnhamra za'ra wa'aba mono ré hã, marĩ hã za ãzô ãwairébé mono na, Mozésihi nhimi'ui'ééré zarina, duré 'Re ãhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimi'ui'ééré zarina, duré ãsõ're na rob'ui'ééré zarina. — ãne te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra.

⁴⁵⁻⁴⁶ Tawamhã ma tô ãne tãma waihu'u za'ra, ãbaihã na rob'ui'ééré zarina:

— Romhã ré ma tô ãne ããma rob'ui'ééré za'ra ni: “Danho'reptui'wa te za robzépata za'ëtê, 'Re ãhãimana u'âsi mono te te ãpisudu hã. Tane nherê, bådã maparane ãma si'utõrĩ õ ré, te za hãiwa'udu apã, ab're hawi. ⁴⁷ Duré, te za ãwasu'uwê na ãsadawa para te te 're dapo're pu'u za'ra, ãne: ‘Dawasédé hã te za da te 're rême pese za'ra. Tawamhã te za te te dama 're apari dawasédé hã, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã.’ ãne te za ãwasu'uwê na uburé te te ãma 're dapo're pu'u za'ra, daro mono bã. Zeruzarê ãma ãsãna'rada hã za.” ãne ma tô duré romhã ré ãma rob'ui'ééré za'ra, ãbaihã na hã. ⁴⁸ A norĩ wa'wa hã ma tô ããma ããmadã'ã za'ra wa'wa, ãdã'ãzé hã. Duré ãhãiwa'utuzé hã ma tô ããma ãwaihu'u za'ra wa'wa. Taha wa, te za ãwasu'u wê'wa, 're anomro aba mo. ⁴⁹ Wa hã wa za we atême satõrĩ za'ra wa'wa, ãmama te te aima ãropisutu za'ra wa'aba zéb zarina. Taha wa, te za a'ã 'ri ahã ãma sô asimipari za'ra wa'wa, hãiwa hawi te we atême ãsatõrĩ za'ra wa'aba zéb u, ãwaihu'u pese na 're ãmorĩ ne, 're anomro aba mono da. — ãne te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

Zezusi hã, hãiwa u ãmorĩzé wasu'u

Marcusi 16.19-20; Atusi 1.9-11

⁵⁰ Tawamhã Zezusi hã ma tô tisiré 're ãnomro mono norĩ hã te te simro, 'ri ahã nhiti, Betãnha na 'ri wa'õtõ nhisi u. Tamomo te te rob'umhutu za'ra wamhã, ma tô tinhib'rada hã wahutu, tisi hawimhã, ãwê hã te te tãma sômri za'ra da, Zezusi hã. ⁵¹ Tawamhã taha ré, ma tô tiwi timorĩ za'ra. ãmama hã ma tô tiwi ãri za'ra, hãiwa u. ⁵² Tawamhã ãsa'u, te Zezusihi ãma tiwata za'ra, hi'rãtitõ. To sina, te apã ai'aba'rê, Zeruzarê u. ⁵³ Tawamhã 'Re ãhãimana u'âsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb ãma, te 're si'ubumroi u'âsi, 'ri 'wawi wa'ra 're, ãma 're wata u'âsi za'ra mono da.

Zuwā Zezu Cristuhu wasu'uwē na, Zuwā te te āma ĩrob'ui'érézé Ībaihā wasu'uzé

Ā ĩbaihā na rob'ui'éré'wa nhisi hā, Zuwā na ĩsisi hā. Ā hā Zezusihi siré 're ĩmorĩ, Ti'aduhu sisānawā. Ta norĩ hā tepe mrami na aré romhuri'wa zahuré. Duré Zuwā hā ĩhāiba amo hā te duré 're hāimana, ā dawabzuri te te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono hā. Taha nhisi hā, Zuwā Batita. Tazahā ā ĩbaihā na rob'ui'éré'wa hā ta hāi ō di.

Zuwā hā ma tō wama wasu'u za'ra, Zezusi hā tō sena 'Re ĩhāimana u'āsi mono 'ra uptabi na hā. Zuwā 20.31 āma te āhā wasu'u hā tihāiba. Ma tō duré wama waihu'u za'ra, Zezusi hā Danho'reptui'wa na ni'wam norĩ hā te te sina 're ĩ'umnhasi za'ra mono hā rowē na 're ĩdahāimana u'āsi za'ra mono zé hā za ta norĩ si te te sina 're ĩ'uwaimrami za'ra mono na hā. Zuwā hā ma tō duré wama āma romnhimiré'é za'ra, marĩ mono bâ, wahāimanazém na wa te āma 're ĩrosa'rata za'ra mono zéb da hā. Ā na ma tō wama āma romnhimiré'é za'ra, duré ĩ'u'ētē wapu na, duré rowa'a na, duré pone'ērebâ na, duré pone'ērebâ 'madâ'â'wa na zama, duré uwa 'ru na zama.

'Re ĩhāimana u'āsi mono mreme na ĩsisi hā ĩsihāibazé wasu'u

¹ Duréihā ti'ai ō ré hā, marĩ ō uptabi di. Ropoto na te te sāna'rata ō ré, te 're mo, 'Re ĩhāimana u'āsi mono mreme na ĩsisi hā. Ta hā te siré 're simasisi u'āsi zahuré, 'Re ĩhāimana u'āsi mono me. Duré ta hā 'Re ĩhāimana u'āsi mono. ² Ti'ai ō ré hā, te siré 're simasisi zahuré, marĩ ō uptabi ré hā. ³ Ta hā ma tō uburé te te ro'apoto, 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te tāma ĩpisutuzéb zarina. Te te ro'apoto mono ō 'wa'āhā, aré marĩ ō uptabi di. ⁴ Ta hā rowē na 're ĩdahāimana u'āsi za'ra mono zé nhomri'wa, te dama 're hāimana, 'Re ĩhāimana u'āsi mono mreme na ĩsisi hā. Dama rob'uiwē'wa ne, rowa'a na damorĩ wē na 're danomro mono da, te za roti wē na te te dama 're awaihu'u. ⁵ Robra na ne, dawasété na 're danomro mono nherē, te za dama rob'uiwē'wa ne 're ĩmorĩ hā te te 're da'apawaptob u'āsi, tinhimiroti na. Niwa da te dawu uprosi waihu'u ō di za ĩsimiroti hā, dawasété na 're ĩdanomro mono norĩ hā.

⁶ Tawamhā 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā ma tō aibā hā satō, te te dama 're sadawa wasu'u mono da. Aibā nhisi hā Zuwā na ĩsisi hā. ⁷ Ta hā ma tō te te dama 're wasu'u, rob'uiwē'wa ne 're ĩmorĩ wasu'u hā. ⁸ Zuwā hā rob'uiwē'wa ne 're ĩmorĩ hā 're hāimana mono ō di. Rob'uiwē'wa ne 're ĩmorĩ wasu'u na te te 're da'apo're pu'u mono da si, ma tō we datēme wi, Zuwā hā. ⁹ Rob'uiwē'wa ne 're ĩmorĩ hā tō sena ĩsimiroti hā. Ta hā ti'ai u ma we datēme wi, aihĩni ĩsimiroti hā da te waihu'u pese za'ra da.

¹⁰⁻¹¹ Ta hā te oto ti'ai āma 're hāimana, 'Re ĩhāimana u'āsi mono mreme na ĩsisi hā. Tazahā 'Re ĩhāimana u'āsi mono zadawa para, te te ro'apoto mono nherē, ro'apoto mono 'wa na da te waihu'u za'ra ō di. Tisiré zudezu norĩ rob u, ma tō wei mo. Tane nherē, sô 're tob'uzu za'ra mono ō di, ta norĩ hā. ¹² Ni'wam norĩ si ma tō sô 're tob'uzu za'ra. Ma tō te te āma 're sasōmri za'ra. Taha wa, ma tō ta norĩ si pisutu za'ra, 'Re ĩhāimana u'āsi mono 'ra, 're hāimana za'ra mono da. ¹³ E ĩ'ra siro, ma tō ta norĩ hā 're rere'e, ti'ai āma timama sipoto na. Mare di. Taha zarina, ĩ'ra siro, 're rere'e mono ō di. 'Re ĩhāimana u'āsi mono si ma tō āma 're 'ra za'ra.

¹⁴ Dama 'Re ĩhāimana u'āsi mono wasu'u'wa da hā, wa'rata 're sāmra mono da, ma tō sihāiba. Simizawi pese uptabi di. ĩsimiroti hā wē uptabi di. 'Re ĩhāimana u'āsi mono 'ra wa, ōhō si 're morĩ wē uptabi di. Misire ĩ'ra hā. Ōhō si, waihu'u pese uptabi di. Wa norĩ hā wa tō wasiwi waihu'u za'ra ni, 're ĩmorĩ wē uptabi na. ĩwaihu'u pese na zama, wa tō waihu'u za'ra ni.

¹⁵ Ta hā ma tō Zuwā Batita hā te te dama 're wasu'u, 'Re ĩhāimana u'āsi mono 'ra na, da te 're waihu'u za'ra mono da. Āne ĩtēme wisi wamhā, te dama 'mahā, Zuwā Batita hā:

— Ōhōta aibâ hã te wei mo. Īwana, wa tô te aima 're wasu'u za'ra wa'wa: “Ō hã ĩza'u si wei morĩ nherẽ, ĩma pire di. E marĩ wa. Īpoto ò ré, 're morĩ u'âsi wa.” — Āne ma tô dama rowasu'u, Zuwã Batita hã.

¹⁶⁻¹⁷ Duréhã wahi'rada Mozési hã ma tô te te dama 're roti, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma ĩwaihu'uzéb zarina, ma tô te te dama 're roti, âma 're danomro wẽ mono da. Zezu Cristu hã ma tô òhō si te te dama 're waihu'u, dawasété nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩda'azawi pese mono zém na. Simizawi pese uptabi wa, te te 're wa'apawaptob u'âsi, âma 're wanomro wẽ mono da, Zezu Cristu hã. ¹⁸ Ti'ai âma 're ĩdanomro mono hã datōmo na da te 're 'madâ'â za'ra mono ò di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Ōhō si, ma tô Timama hã 'madâ, siré 're simasisi u'âsi zahuré mono wa, Timama me. Ī'ra hã misire, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra hã. Ta hã ma tô te te dama 're wasu'u u'âsi Timama hã, da te 're waihu'u za'ra mono da.

*Zuwã Batita te te dama 're ĩrowasu'u mono zé wasu'u
Marcusi 1.1; Rucasi 3.2-3*

¹⁹ Tawamhã aibâ norĩ hã ma tô aihutu, Zuwã Batitaha u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da'âma romhuri'wa norĩ hã. Tipawapto'wa norĩ me, ma tô ĩtēme aihutu, réwita norĩ me. Zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã te te satōrĩ za'ra wa, ma ĩtēme aihutu, Zeruzarẽ hawi.

Tawamhã ĩtēme sihutu wamhã, te siwi sadanharĩ za'ra, âne:

— E 'wa hã, a hã.

²⁰ Taha wa, te âne tãma siwasu'u za'ra:

— Wa hã Cristu ò di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisudu hã, Danho'reptui'wa da.

²¹ Te duré siwi sadanharĩ za'ra:

— E 'wa hã bété, a hã. E a hã, Eriasi apâ aihâiwa'udu.

Tawamhã asa te duré tãma nharĩ za'ra:

— Mare di. Ta hã ò di, wa hã.

Taha wa, te duré siwi sadanha:

— E a hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa zô, 're ĩdanhimipari za'ra mono, te 're aimo.

Tawamhã asa te duré tãma nharĩ za'ra:

— Mare di. Wa hã, ta hã ò di.

²² Tawamhã te duré siwi sadanha:

— E 'wa hã bété, a hã. Ma'âpé wei wama asiwasu'u su'u za'ra na, wa te aiwaihu'u za'ra da, wei wazatōrĩ'wa norĩ ma, wa te aiwasu'u za'ra da.

²³ Taha wa, te oto tãma siwasu'u za'ra, âne:

— Wa hã a'ubuni wi, dama roti'wa. Āne, wa tô te dama 're rob'mahârâ: “Wanhib'apito zô, te za bādâdi hã ĩmana 'rãmi asiwi ĩsa'ra wa'aba mo, awa'awi da.” Āne ma tô wahi'rada Iza'iza hã te te dama 're roti aré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã. Tane wa tô duré wa hã te dama 're roti, ĩsimiroti zarina. — Āne te Zuwã Batita hã tãma siwasu'u za'ra, aibâ norĩ ma.

²⁴⁻²⁵ Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra, âne:

— Ma tô wama asiwasu'u za'ra. A hã, Cristu ò di. A hã, Eriasi ò di. A hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa zô, 're ĩdanhimipari za'ra mono ò di. E marĩ da, te bété â dawabzuri hã dama 're ĩ'ab'manharĩ mo, a hã ò nherẽ. — Āne te tãma nharĩ za'ra.

²⁶⁻²⁷ Tawamhã Zuwã te asa tãma nharĩ za'ra, âne:

— Ā na si, wa tô â dawabzuri hã te dama 're ab'manharĩ. Tane nherẽ, ĩza'u si we ĩmorĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama 're sadawa wasu'u mono da, ma tô wei wi. Zahadu sa'rese za'ra wa'aba ò di, a norĩ wa'wa hã. Ta hã ĩma pire wa, ĩpara'uza wasisizé te tãma wasihu waihu'u ò di. — Āne Zuwã Batita hã te tãma siwasu'u za'ra.

²⁸ Āne romhâimanazé hã Betânha na 'ri wa'õtō nhisi âma Zodã zara niwĩ â dawabzuri te te dama 're ĩ'ab'manharĩzéb âma hã.

*'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra wasu'u
Marcusi 1.10; Rucasi 3.22*

²⁹ Tawamhã awẽ ma tô Zuwã Batita hã Zezusi hã tisã, ãtẽme morĩ ré. Te te sãmri wi, te dama 'mahã, ãne:

— Ôhõta te we oto mo, Pone'ërebã hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisudu hã dawasédé hã te te dama 're aparĩ mono da. ³⁰ ãwana wa tô ãne hã aima wasu'u za'ra wa'wa: “ãza'u we ãmorĩ hã ãma pire di. ãpoto õ ré, 're morĩ u'ãsi wa, ãma pire di.” ãne, wa tô aima rowasu'u za'ra wa'wa. ³¹ Wa hã te duré waihu'u õ di aré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisutu na hã Danho'reptui'wa da. Tazahã, wa norĩ hã Izarazéhé nhihudu hã wa te waihu'u za'ra da, wa ã dawabzuri hã te dama 're ab'manharĩ.

³²⁻³³ — ãsi'uihã na, wa hã te duré waihu'u õ di. 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ma tô ãma waihu'u, te te ãpisudu hã. ãne te ãma wasu'u: “ãtẽme wa za satõ ãpẽ'ëzani hã, te ãpisutu u. ãhawi morĩ õ di za. ãrata te za 're sãmra u'ãsi. A hã te za ãma ã'madã. ãma 'madã'ã wamhã, te za oto ãwaihu, õ hã te ãpisutu na, ãpẽ'ëzani te te dama 're anhomri mono da.” ãne ãzatõrĩ'wa hã te ãma wasu'u. Tô sena ma tô ãma rowasu'u. Wa hã wa tô ãma 'madã. Ma tô we ãtẽme mo, hãiwa hawi utu'u ne, 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ëzani hã. ãhawi morĩ õ di. ³⁴ Wa hã wa tô ãma 'madã. Tô sena, wa aima rowasu'u za'ra wa'wa. Õ hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ra. — ãne te dama wasu'u, Zuwã Batita hã.

Aibã norĩ hã, Zezusihi ãma te te ãsasõmri na'rata zahuré zé wasu'u

³⁵ Tawamhã awẽ te duré Zuwã Batita hã wasiré tihãiba. Wa norĩ hã ãsiré 're wane wa, wa ãsiré aima'wara ni. Tawamhã wasiré wasimasab ré, ma Zezusi hã ro'razã.

³⁶ Tawamhã, Zuwã Batita hã te te 'madã'ã wamhã, te dama 'mahã:

— Ôhõta Pone'ërebã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hawi we ãmorĩ.

³⁷ Tawamhã Zuwã Batitaha mreme hã wa te wapari wa, wa tô oto wanem ni, Zezusihi zarina. ³⁸ Taha wa, Zezusi hã ma wei wazõ aipi'ra. Te wei wa'madã. Tawamhã te wama tinha, ãne:

— E marĩ zõ, te we ane wa'wa.

Tawamhã asa wa tãma nharĩ ni:

— Rowahutu'wa, asãmrazé hã wa te waihu'u da, wa wei wanem ni.

³⁹⁻⁴⁰ Tawamhã Zezusi te wama tinha:

— Oto pé ãzaprõni aba, ãnhamrazé hã sabui wa'aba da. Taha wa, wa oto ãme wanem ni, ãsãmrazéb u. Wasihutuzéb u ma tô bãdã hã we tinho're za'a. Tawamhã bãtã na wa ãrata aimasisi ni, ãdéréhé me. Simahã no, ãdéré hã. ⁴¹ Tawamhã tidub'rata zõ te mo, ãdéré hã. Te te sãmri wamhã, ãne te tãma rowasu'u:

— Danho'reptui'wa hã wa tô sõpõtẽ ni, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisudu hã. Danho'reptui'wa hã ta hã “Cristu”, damreme amo na hã.

⁴² Tawamhã ma tô Zezusihi u we saprõ apã. We te te ãtẽme ãwisi wamhã, Zezusi te Sima hã 'madã. Te tãma tinha:

— A hã Sima, Zuwãhã 'ra. ãhãna wa za asisi na saprĩ. Sepasi na asisi hã za oto. — ãne te tãma tinha. ãma ãsaprĩ hã Pedru na ãsisi hã.

Zezusi hã, Piripi norĩ te te ãpisutu na'rata zahuré zé wasu'u

⁴³ Tawamhã awẽ Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi u morĩ da, te Zezusi hã sina ropisutu. Taha wa, wa ãsiré oto ai'aba'ré ni. Wasi'aba'réri ré, wa tô aibã hã sõpõtẽ za'ra ni, Piripi na ãsisi hã. Tawamhã Zezusi te tãma tinha:

— We aimorĩ, ãsiré 're aimorĩ da oto.

Taha wa, te oto ãsiré mo. ⁴⁴ Piripihĩ za'ru hã Besada na 'ri nhisi hã. Tame te duré ãdéré norĩ hã 're simasisi zahuré, Pedruhu me. ⁴⁵ Tawamhã Piripi te Natãna'éhé zõ mo. Te te sãmri wamhã, ãne te tãma tinha:

— Aibã hã wa tô sabu za'ra ni, wahi'rada Mozési te te ãma ãrob'ui'éré siro hã romhã ré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ zama ãsa'u te te ãma ãrob'ui'éré za'ra hã. Ta hã Zezusi, Nazaré hawi we ãmorĩ hã, Zuzéhé 'ra hã. — ãne te Piripi hã tãma rowasu'u.

⁴⁶Tawamhã te Natãna'é hã asa tãma tinha, ãne:

— Oro Nazaré hawi ïwẽ hã wei morĩ òm ne.

Tawamhã Piripi asa te tãma tinha:

— We aimorĩ, wanem hã, sabu da.

Taha wa, te apã ïtẽme saprõ.

⁴⁷Tawamhã te te sãmri wi, te Zezusi hã tãma tinha, Natãna'éhé ma, ãne:

— Òhõta te wei mo, Izarazéhé nhihudu uptabi hã 're ïmorĩ wẽ uptabi hã. Sadawa nhipese ãna te 're mo.

⁴⁸Taha wa, te Natãna'é hã asa tãma tinha:

— E niha ma tô ïwaihu.

Taha wa, te duré Zezusi asa tãma tinha:

— Piripi hã te te ai'mahârâ ò ré, wa tô ai'madã, pidera wede 'rowi asãmra ré.

⁴⁹Tawamhã Natãna'é asa te duré tãma tinha:

— Rowahutu'wa, a hã 'Re ïhâimana u'âsi mono 'ra. A hã uburé Izarazéhé nhihudu norĩ nhib'apito.

⁵⁰⁻⁵¹Tawamhã Zezusi asa te duré tãma tinha:

— Tane tô. Wede 'rowi asãmra ré, te aiwaihu'u wa, ma tô asina ïwaihu, asina ïwapari wa. ïwaihu'u pese wa, ma tô ï'ãma atob'uzu. Niwapsi te za marĩ hã ï'madã, ïwaihu'u pese na marĩ hã te aima ïwaihu'uzém nhipai u. Asõ'a wa'aba, te za hãwa hã we 'ridawa, ïno'õmoi baba. Tawamhã siwa'rãmi te za nasi we ïtẽme ai'aba're hãwa hawi, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ hã, dasiré ïpoto u hã. — ãne ma tô tãma waihu'u sirõmo za'ra, Zezusi hã.

2

Cana ãma dasina damrozé wasu'u

¹Tawamhã maparane ma tô wa'ãma timara. Taha pari, dasaihurizé hã ma tô 'manharĩ za'ra ni, dasina damrozém na hã. Cana na 'ri wa'õtõ nhisi ãma, ma tô 'manharĩ za'ra ni. Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, Cana hã. Zezusihi na hã te tame dame tihãiba.

²Zezusihi zô zama, te tahârâ ni, ïsiré 're ïwanomro mono norĩ zô zama, dasina damro u wasi'aba're da. Taha wa, wa duré wa norĩ hã dame asimro ni. ³Tawamhã, ma tô uwa 'ru 'rã wa'u ïsé hã da'ãma ai'utõ, da te 'mahãpãrĩ mono ò ré. Taha wa, te Zezusihi ma ïna hã tinha, ãne:

— Uwa 'ru 'rã wa'u ïsé hã ma tô da'ãma ai'utõ, da te 'mahãpãrĩ mono ò ré.

⁴Tawamhã Zezusi asa te tãma tinha:

— Áte a hã ïma waihu'u ò di za, marĩ te ï'manharĩ da hã. Bãdã zahadu ïwa waptã'ã ò di, ãne te ï'manharĩ da hã.

⁵Taha wa, te ïna hã romhuri'wa norĩ ma tinha, ãne:

— Tiha te te aima waihu'u za'ra wa'aba wamhã, ma'ãpé ïmreme hã 'madã'ã pese za'ra wa'aba za. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

⁶Tame te piza hã 're simasa êtẽ 'manharĩ hã, â ré hã 6 na ïhãiba hã. Nima norĩ hã 80 na â za'ratazé hã, duré nima norĩ hã 120 na â za'ratazé hã. 'Re wasaihuri mono ò ré hã, wahi'rata norĩ nhimiroti zarina, wa 're wanhimisõ za'ra, wa norĩ hã zudezu wa. Taha da, te 're simasa, piza ïsa'ëne hã. ⁷Tawamhã Zezusi te romhuri'wa norĩ ma tinha, ãne:

— Â hã nasi amrami za'ra wa'aba, piza 're sa'wari za'ra wa'aba da. 'Masisi za'ra wa'aba.

Tawamhã ma tô siwi 'masisi, piza 'remhã â hã. ⁸Tawamhã Zezusi te tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Ma'ãpé, â hã oto amrami za'ra wa'aba, danhipi na dawada'uri'wai u 'wasari aba da, te te téiwa pibu da.

⁹⁻¹⁰Tawamhã ma tô ïtẽme 'wasa, te te téiwa da. Te te téiwei wamhã, â si ò di oto. Ma tô sirob'rã wa'u. Nima hawi uwa 'ru 'rã wa'u ïsé hã te te waihu'u ò di, danhipi

na dawada'uri'wa hã. Romhuri'wa norĩ si ma tô waihu'u za'ra. Tawamhã te te téiwa wamhã, sina ãmro zahuré zô, te hã, aibã zô. Taha wa, te ãne tãma tinha:

— E niha ma bété ãsei uptabi si dawĩ ité, wasaihuri na'rata hawi, wa te ãhuri tã da. Dasaihuri na'rata hawi, te ãsei uptabi hã da te dama 're sãmri za'ra, da te 're ãhuri mono da. Sa'ëté na da te 're ãhuri mono wapsi, te za ãwa'u zeĩ prã hã da te dama 're sãmri za'ra. Tanei ô di, a hã. Nimosi ma tô ãsei uptabi hã dama ã'ru, da te ãhuri da. — ãne te aibã ma tinha, danhipi na dawada'uri'wa hã.

¹¹ ãne hã marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'ô hã te te dama ã'manharĩzém na ma tô Zezusi hã dapawaptom na sãna'rata, tiwaihu'u pese na, Cana na 'ri nho'ômo nhisi ãma. Darireza na danhipti'a nho'ômo nhisi 'remhã, Cana hã. Taha wa, waihu'u pese wa, wa tô wasina umnhasi za'ra ni, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ hã.

¹² Tawamhã Capana'u na 'ri nho'ômo nhisi u te oto mo, Zezusi hã. ãna zama te ãsiré mo. ãno norĩ zama te ãsiré ai'aba'ré. Wa norĩ zama, wa ãsiré ai'aba'ré ni, ãsiré 're wanomro mono wa. Tawamhã, wasihutu wamhã, syry na wa tame asimro ni.

'Re ãhãimana u'ãsi mono nhorõwa hawi, Zezusi te te ãdazate mono zé wasu'u Mateusi 21.12-17; Marcusi 11.15-19; Rucasi 19.45-48

¹³ Romhuture di oto, zudezu norĩ te, dato hã da te 're ã'manharĩ za'ra mono zéb u hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, Ezitu hawi te te ãdawaibuzém na ãma dasipo're pu'u za'ra da, Pascowa na dato nhisi hã. Tawamhã romhuture wa, datoi u te oto mo Zeruzarë u, Zezusi hã. Wa norĩ zama, wa duré ãsiré ai'aba'ré ni. ¹⁴ Zeruzarë ãma te 'ri za'ëne hã 're sa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zé hã. 'Ri 'wawi wa'ra 're, te aibã norĩ hã 're si'ubumro. Ta norĩ hã powawë te te dama 're wede za'ra, duré pone'ërebã, duré utu'u. ãhãiba amo norĩ hã te duré rob'uiprazém na te te dawĩ ãma 're saprĩ za'ra. ¹⁵ Tawamhã Zezusi hã aibã norĩ hã te te 'madã'ã za'ra wamhã, ma tô marĩ hã sada 'manharĩ za'ra, wedenhorõ na te te ãma sate mono da, rob u. Tawamhã ma tô te te sate, ãsimizama ré. Wedeza hã ma tô duré tiwi pizari za'ra, rob'uiprazé hã te te tiwi sãmra za'ra da, te te dawĩ ãma 're ãsaprĩ za'ra mono norĩ wi. ¹⁶ Te duré tãma rob'ru za'ra, utu'u wede'wa norĩ ma, ãne:

— Mo oto rob u sani za'ra wa'aba. 'Ri hã ã hã, ãmama ãma 're ãdawata za'ra mono zé. ãne dama 're rowede za'ra wa'aba mono ô di za oto. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

¹⁷ Taha wa, wa tô ãma wapo're pu'u za'ra ni, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wai mreme ui'ére na. ãne duréihã ma tô wahi'rada hã tinha, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma: “Asõrõwa da hã marĩ na te romhuri za'ëté wa, wa tô ãwa ãma waze, asawi te.” ãne ãmreme na wa tô wapo're pu'u za'ra ni.

¹⁸ Taha wa, te dama ãpire norĩ hã tãma nharĩ za'ra, ãne:

— E 'wa sadawa para, ma tô ãdazate mo, rob u. 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa para, sate mono wamhã, e marĩ te za ã'manha, dama ã'manharĩ waihu'u'ô hã wa te ãma aiwaihu'u za'ra da.

¹⁹ Tawamhã Zezusi te asa tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Marĩ hã wa za aima wasu'u za'ra wa'wa, ãma ãwaihu'u za'ra wa'aba zéb da hã. ã hã 'ri hã asiwi sãmra aba wamhã, wa za apã 'ri su'u. Bãdã misi te za ã'ãma mo, apã te 'ri ré hã. — ãne te tãma siwasu'u za'ra.

²⁰ Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— E niha te za ã'ri su. E niha bãdã misi te za ai'ãma mo, apã 'ri ré, a hã. ã hã da te dasiwi 'ri su'u ô di, 'ri za'ëté wa. Wahub ahã na ma tô da'ãma tiwahu, da te dasiwi 'ri za'ra ré hã. 46 na ma tô ãma dawĩ tiwahu. — ãne asa te Zezusihi ma nharĩ za'ra.

²¹ 'Ri te te wasu'u wamhã, tihãiba te wasu'u, Zezusi hã. Sõ'awi siwasu'u ô wa, ãmreme hã dama pibu prã za'ra di. ²² Ab're hawi hãiwa'utu wapsi, wa za ãma wapo're pu'u za'ra ni, apã za te te ã'ri wasu'u na hã. Wa za wasima rowasu'u za'ra ni, ãne: “Tô sena na ma tô Zezusi hã tihãiwa'utuzém na dama siwasu'u. Tô sena na ma tô duré wahi'rata norĩ

hã romhã ré ãhãwa'utuzém na rob'ui'ééré sirõmo za'ra ãbaihã na, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã.” ãne, wa za wasima rowasu'u za'ra ni.

Zezihi ma, uburẽ danhimirosa'rata na tãma ãdawaihu'u pese zé wasu'u

²³Tawamhã Zezusi hã zahadu Zeruzarẽ ãma hãimana ré, ma tô Pascowa na dato nhisi hã dasiwi 'manharĩ ni. Tame sãmra ré, ma tô marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã te te dama 're ab'manharĩ wẽ, tiwaihu'u pese na, 'Re ãhãimana u'ãsi mono we te te ãsatõrĩ na, da te waihu'u za'ra da. Taha wa, marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã danho'a te te dama 're ab'manharĩ mono wẽ te, ma tô da'ahã na saze za'ra ni. ²⁴⁻²⁵Tane nherẽ, da te dasina ã'umnhasi za'ra na, te te sina damreme zazei õ di, Zezusi hã. E marĩ wa. Uburẽ danhimirosa'rada hã tãma waihu'u pese wa. Ni'wa ã'upana te te tãma 're da'awaihu'u mono õ di, Zezusihi ma. Si'uihã na ma tô te te 're da'awaihu'u, danhimirosa'rata na. Taha wa, tô sena da te dasina umnhasi za'ra õ wa, te te sina damreme zazei õ di, Zezusi hã.

3

Zezihi hã, Nicodemosihi ma, te te ãnharĩzé wasu'u

¹Aibã hã te 're hãimana, Nicodemosi na ãsisi hã. Ta hã roti'wa, wasiré zudezu. Parisezu na, wa tô wa te 're sisi za'ra, wahi'rata norĩ nhimiroti, parisezu norĩ siré te te 're 'madã'ã pese mono wa. ²Ta hã ma tô Zezusihi u wi, barana. ãtẽme wisi wamhã, ãne te tãma tinha: — Rowahutu'wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tô wei watẽme asatõ, wama 're rowasu'u mono da. ãne wa tô ai'ãma waihu'u za'ra ni. Taha zadawa para, ma tô marĩ hã dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã dama 're ã'ab'manharĩ wẽ u'ãsi mo, da te ãma aiwaihu'u za'ra da, we te te asatõrĩ na. Ta hã te te aima 're waihu'u mono õ 'wa'ãhã, a hã ãwaihu'u'õ hã dama 're ab'manharĩ mono õ di aré. — ãne te Zezusihi ma tinha.

³Taha wa, te Zezusi hã asa tãma tinha:

— Tô sena, wa aima waihu'u. Dapẽ'ẽ 're, 're dapoto téb za'ra mono õ wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ 're danomro mono õ di za.

⁴Tawamhã Nicodemosi te duré asa tãma tinha:

— E niha te za aibã hã si'ãhi nherẽ, tipoto té. E niha te za tina dub're apã ãzé, duré apã pototo téb da. — ãne te Zezusihi ma tinha.

⁵⁻⁶Tawamhã Zezusi te duré asa tãma tinha:

— Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Ai'uté hã dama 're pototo za'ra mono wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ, 're nomro sirõmo mono õ di za. Tipẽ'ẽzani hã te te dama 're anhomri mono wapsi, te za 're dapoto téb za'ra, dapẽ'ẽ 're. Tawapsi te za oto ãsib'a'uwẽ si 're danomro. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã 're ãdanomro wasété mono hawi te te 're da'a'upsõi mono wa, duré Tipẽ'ẽzani hã te te dama 're anhomri mono wapsi, te za oto dapẽ'ẽ 're, 're dapoto téb za'ra. Tawapsi te za oto duré ãsib'a'uwẽ 're danomro. Dapẽ'ẽ 're, 're dapoto téb za'ra mono õ wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ, 're danomro mono õ di za. ⁷A hã, aipototo tém neza. ãne te aima nharĩ wa, ãma nharĩ õ di za, ãne: “E niha wa za ãpototo té.” ⁸Rowa'u wa za aima wasu'u, waihu'u da. Rowa'u hã te te 're rowapõrĩ mono wamhã, ãpupu'u si wa wa te 're wapari za'ra. ãpupu'u na si wa za wa te 're waihu'u za'ra, 're ãwairébé mono zém na hã. Uihã na te rowa'u hã 're wairébé na'rata. E momo te duré 're wa'u'u 'rãsutu za'ra mono da. E ma hawi te rowa'u hã 're wairébé na'rata. E momo te duré 're wa'u'u 'rãsutu za'ra. Wama waihu'u pese za'ra õ di. Tane dama waihu'u pese õ di, dapẽ'ẽ 're, 're ãdapoto téb za'ra mono zé hã. Dama waihu'u pese õ nherẽ, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te dama 're anhomri, Tipẽ'ẽzani hã dapẽ'ẽ 're, 're ãdapoto téb za'ra mono zém na, da te dasina 're waihu'u za'ra mono da. — ãne te Zezusi hã tãma rowasu'u.

⁹Tawamhã Nicodemosi te duré asa tãma tinha:

— E niha te za Tipẽ'ẽzani hã te te dama 're anhomri, dapẽ'ẽ 're, 're dapoto téb za'ra mono da.

¹⁰Taha wa, te duré Zezusi hã asa tãma tinha:

— A hã Izarazéhé nhihudu norĩ ma, rowahutu'wa. Tane nherẽ, ãnhimirowasu'u hã aima pibui prã ti. E niha waihu'u õ di bété. ¹¹ Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Wa norĩ hã marĩ hã wama waihu'u pese wa, duré wa te 'madâ'â wa, wa ãne wa te dama 're wasu'u. Tane nherẽ, wa te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono nherẽ, ãma 're wazaze za'ra wa'aba mono õ di. ¹² Ti'ai ãma romhâimanazé hã, wa tô aima wasu'u za'ra wa'wa. Tane nherẽ, te aima wasu'u za'ra wa'aba nherẽ, ãma ãzaze za'ra wa'aba õ di. E niha te za tawamhã hãwa ãma da te 're ãwaihu'u za'ra mono zéb da hã te aima wasu'u za'ra wa'aba wamhã, ãma ãzaze za'ra wa'wa. Até ãma ãzaze za'ra wa'aba õ di za. ¹³ Ni'wa hã hãwa u sébré õ di, apã wei morĩ da, hãwa ãma romhâimanazé hã te te dama 're wasu'u mono da. Wa hã ti'ai ãma dasiré ãpodo hã ãsiwaprosi, wa we hãwa hawi mo, te dama 're rowasu'u mono da.

¹⁴⁻¹⁵ — Duréihã Mozési hã ma tô a'ubuni wi wahi ne 'manharĩ hã sasõ, ãsi'uwazi waipo 'manharĩ hã, wedewaré na sa'o da. Ta hã wahi te te ãsari za'ra hã te te 'madâ'â za'ra wamhã, ma tô tizéptã'ã za'ra. Dã'ã za'ra õ di. Tane te za duré wa hã dasiwi ãzasõmri ni, wedepo'o nhonhi'rãmi na ãza'o da. Tawamhã wa za dazada dãrã. E marĩ da. Danho'reptui'wa na da te dasina 're ã'umnhasi za'ra mono wa, 're dadã'ã za'ra mono ãna, 're dasi'ubumroi u'ãsi mono da, hãwa ãma, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'rata. ¹⁶ 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te 're da'azawi pese uptabi. Taha wa, ma tô ti'ra hã misi nherẽ, we tisõ, dazada dã'ã da. Tawamhã ã'ra, da te dasina 're umnhasi za'ra mono wamhã, dadã'ã ãna te za hãwa ãma ã'rata 're dasi'ubumroi u'ãsi. Ropipa ãma ãsiti 're dasi'ubumroi mono õ di za. ¹⁷ Dapo're'õ u'ãsi 're danomro mono wa, te te 're da'ahã za'ra mono da, we te te satõrĩ õ di ti'ra hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. 'Re ãdanomro wasété mono hawi te te 're da'anho'reptui mono da si, ma tô we satõ, ti'ai u.

¹⁸⁻¹⁹ — Ni'wam norĩ hã ã'ra te te sina 're umnhasi za'ra mono wamhã, e 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te za te te tãma 're nharĩ za'ra, ãne: “Aiwẽ'õ za'ra wa'aba wa, wa za te 're aihã za'ra wa'wa.” ãne na hã te te tãma 're nharĩ za'ra mono õ di za. Tizazei'õ'wa norĩ ma si te za ãne na te te tãma 're nharĩ za'ra, ã'ra te te sina 're umnhasi za'ra mono õ wa. Duré tiwasédé te te sima 're sawi pese za'ra mono wa, te za ãne na te te tãma 're anharĩ. 'Re ãmorĩ wẽ uptabi hã ti'ai u ma tô wei mo, rowa'a ãwẽ hã. Ta hã wẽ nherẽ, da te dasiwi 're sawi pese za'ra mono õ di. Dapo're'õ u'ãsi 're danomro mono wa, te robra si da te dasima 're sawi pese za'ra. ²⁰ Ni'wam norĩ hã 're nomro wasété u'ãsi mono wamhã, te za 're ãmorĩ wẽ uptabi hã te te 're 'ruiwapari za'ra, rowa'a ãwẽ hã. Tawamhã ãtẽme 're nomro mono õ di za, ãsimirosa'rata wasété na te te 're awaihu'u mono wa, 're siséb za'ra mono õ'umnhasite. ²¹ 'Re ãnomro wẽ mono norĩ si te za ãtẽme 're nomro, rowa'a u. E marĩ da. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti si te te 're ã'madã'ã pese mono na, te te 're awaihu'u mono da. — ãne ma tô Zezusi hã Nicodemosihi ma waihu'u.

Zezusi norĩ wasu'u, Zuwã Batitaha wasu'u me

²² Tawamhã Zezusi hã te mo, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Wa norĩ hã wa ãsiré ai'aba'ré ni. Wasihutu wamhã, tame wa a'ã wahãimana za'ra ni. Tame te Zezusi hã ã dawabzuri hã dama ab'manha. ²³⁻²⁴ Zuwã Batita hã te duré te te dama 're ab'manharĩ ã dawabzuri hã, wanhiti. Sarĩ na 'ri nhisi 'rata ã hã, sa'ëté di. Taha wa, te tame a'ã nhamra, Eno na ã nhisi 'rata, Zuwã Batita hã. Tawamhã te nasi ãtẽme dasito, ã dawabzuri hã te te dama 'manharĩ da. Zahadu Zuwã hã danhib'apito te te 'rui õ di, da te dasiwi sêrẽ da, dazazéb 're. Taha wa, te zahadu te te dama 're ab'manharĩ.

²⁵ Tawamhã aibã me te timreme na ai'wapé, Zuwãhã siré 're ãnomro mono norĩ hã. ã dawabzuri wasu'u na te ai'wapé za'ra. ²⁶ Taha wa, ma Zuwã Batitaha tẽme aimasa, ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã. ãne te tãma wasu'u za'ra:

— Rowahutu'wa, Zodã zara niwĩ aihãimana ré, ma tô Zezusi hã we atẽme wi. Wisi wi, ma tô dama ãwasu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisutu na Danho'reptui'wa da. E niha te bété õ hã te te duré dama 're ab'manharĩ, ã dawabzuri hã. Zezusihi u si te oto aihĩni 're danomro. — ãne te tãma rowasu'u za'ra.

²⁷⁻²⁸ Tawamhã Zuwã asa te tãma nharĩ za'ra, ãne:

— 'Re ìhâimana u'âsi mono si te za te te dama 're apisutu romhuri hã, da te tãma 're romhuri za'ra mono da. Wa tô aré aima ìsiwasu'u za'ra wa'wa, ãne: “Ta hã ma tô datême ìzatõ ìwana, Danho'reptui'wa te dama 're wasu'u mono da. Wa hã, Cristu õ di. Danho'reptui'wa da, te te ìpisutu õ di.” ãne na hã aima ìsiwasu'u za'ra wa'aba zém na hã ma tô aré ìwapari za'ra wa'wa. — ãne Zuwã Batita hã te tãma siwasu'u za'ra.

²⁹ Tawamhã aibã ìmro siwadi na ma tô sina simiré'é, ãne:

— Dasina 're damro za'ra mono wamhã, aibã hã oto mro wa, ìsiwadi hã toi uptabi di. Aibã hã ìmro hã tito na siwasu'u wamhã, toi uptabi di, ìsiwadi hã. Tane duré wa hã, ìtoi uptabi di. E marĩ wa. Da'ahã na oto 're danomro mono wa, Zezusihi u. ³⁰ Taha wasu'u hã, wasu'u za'ëtê uptabi di za oto, dama. Wa hã oto ìwasu'u syryre di za. Tane nherê, ìma rowê uptabi di. — ãne te tãma siwasu'u za'ra, Zuwã Batita hã.

Hãiwa hawi we ìmorĩ si, uburé dama ìpire uptabi wasu'u

³¹ Hãiwa hawi we ìmorĩ hã, uburé dama ìpire uptabi di. Wa norĩ hã ti'ai ãma a'uwê wa, marĩ hã ti'ai ãma, wa te 're ì'madã'ã za'ra mono si, wa wa te dama 're wasu'u za'ra. Hãiwa hawi we ìmorĩ si, uburé dama ìpire uptabi di. ³² Hãiwa ãma uburé te te 're ì'ab'madã'ã mono na, duré te te 're ì'awapari mono na, te za sena na te te dama 're wasu'u. Taha wa, te te dama ãma 're arowasu'u mono wamhã, mreme ìpire uptabi di. Tane nherê, aihĩni ìmreme hã da te 're saze za'ra mono õ di. ³³ Da te 're saze za'ra mono wamhã, ãne te za da te dasima 're wasu'u za'ra: “Tô sena, ma tô ti'ra na te te dama 're wasu'u, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã.” ãne te za ìsazei'wa norĩ hã te te sima 're rowasu'u za'ra. ³⁴ Ti'ra we te te satõrĩ wamhã, ma tô Tipê'ezani hã tãma tisõ, ìré 're morĩ u'âsi da. Taha wa, te Timama nhimiroti si te te dama 're wasu'u. ³⁵ Ti'ra te te 're sawi pese uptabi, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Tawamhã ma tô pisutu, uburé dama ìpire uptabi da. Duré uburé marĩ ma ìpire da, ma tô ti'ra hã pisutu, hãiwa ãma ti'ai ãma zama. ³⁶ Ì'ra hã Danho'reptui'wa na da te dasina 're umnhasi za'ra mono wamhã, dama 're rowê za'ra mono di za. 'Re dadã'ã za'ra mono ãna, te za 're dasi'ubumroi u'âsi ì'rata, hãiwa ãma. ìmreme, da te 're wapari za'ra mono õ wamhã, dama 're rowê za'ra mono õ di za. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiházé hã te za da te dasina 're waihu'u u'âsi za'ra, ì'ra mreme hã da te 're wapari za'ra mono õ wa.

4

Zezusi hã pi'õi wi, â te te ìwaptêrêzé wasu'u

¹ Tawamhã parisezu norĩ hã ma tô Zezusihi wasu'u hã wapari za'ra. ãne ma tô dasima wasu'u za'ra ni: “Da'umro na si te oto 're dahâimana za'ra, Zuwã Batitaha nhimiroti 'madã'ã'wa hã. Da'umro na si te â dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ. Zezusihi nhimiroti 'madã'ã'wa si te oto da'ahã na 're dahâimana za'ra.” ² ãne, da te dasima rowasu'u za'ra nherê, si'uihã na te te dama 're ab'manharĩ mono õ di, Zezusi hã. Wa norĩ si, wa ìsadawa para wa te dama 're 'manharĩ za'ra, â dawabzuri hã. ³ Tawamhã Zezusihi ãma danhimirowasu'u hã parisezu norĩ u ìwaptã'ã na te te waihu'u wamhã, te ìsiti timorĩ za'ra, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi. Apã te mo, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Wa norĩ hã wa ìsiré ai'aba'rê ni, ìsiré 're wanomro mono wa.

⁴⁻⁶ Tawamhã Darireza u morĩ wamhã, ma tô sima wê, awa'awi dawa'wai baba te te ro'razãri da. Taha wa, wa tô samaritanu norĩ ro wa'wai baba, ro'rahãri za'ra ni, Samariza na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba. Wa tô oto rob'umhutu za'ra ni, 'ri nho'õmo u, Sica u hã. Tawamhã â zô ab're u, wa tô aihutu ni, abzumazéb u. Zuzéhé nhipti'ai ãma te â zô ab're hã 're hãimana, Zaco hã ti'ra ma, ti'a hã te te ìsõmri wa. Tame te Zezusi hã nhamra, â zô ab're ãma. Te te ãma wazere wa, te tame nhamra.

⁷⁻⁸ Tawamhã 'ri nho'õmo u, wa tô ai'aba'rê ni, wasa hã wa te wasisa 'mai'uipra za'ra da. Zezusihi si te waza'u tinhamra za'ra, â zô ab're ãma. Tame sãmra ré, te we pi'õ hã mo, â zô, samaritanu na ìwaptêrê hã. Tawamhã â zô ab're u wisi wi, te Zezusi hã 'mahã, ãne:

— Ā we ĩma a'âri, te hâ'rêne da. 'Rubu di.

⁹Tawamhã te pi'õ hã asa tãma tinha:

— E niha te â hã ĩwi ĩwaptẽ, wasiré samaritanu õ nherẽ. A hã zudezu. — Zudezu norĩ hã duré samaritanu norĩ hã siré 're hâimana za'ra mono õ wa, te ãne pi'õ hã tãma tinha.

¹⁰Taha wa, ma tô Zezusi hã asa tãma tinha:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhoprubzé hã waihu'u 'wa'âhã, duré ĩwaihu'u 'wa'âhã, te aré â hã ĩwi ĩwaptẽ. Tawamhã â u'â hã wa aré aima tisõ.

¹¹Taha wa, te duré pi'õ hã asa tãma tinha:

— Ā zô ab're hã, ab're 'rehã di. A hã ai'ubana te asã. Tiha na â hã a'âri õ di za. E niha te za tawamhã ĩ'a'â, â u'â hã. ¹²Wahi'rada Zaco hã ma tô dama tisõ ã hã, â zô ab're hã. Ti'ra norĩ me te te 're ĩ'âhuri mono zé, ã hã wanhib'â hã. ĩsimizama zama te te 're ĩ'âhuri mono zé. Wahi'rada hã wama pire za'ra di. E a hã tãma aipire wa, te za bété â u'â hã ĩma ĩsõ. — Āne te pi'õ hã asa tãma tinha.

¹³Tawamhã Zezusi te duré asa tãma tinha:

— Tane tô. Ā hã da te 're âhuri mono wamhã, apâre 'rubu di. ¹⁴Īnhib'â hã te dama 're anhomri mono wa, da te 're âhuri mono wamhã, 'rubu ãna te za ĩré 're dasi'ubumroi u'âsi. Ub're 're ĩsidototo u'âsi za'ra mono ne, dawĩ 're si'utõrĩ waihu'u za'ra mono õ di za, da te 're âhuri mono wamhã. Tawamhã 're dadâ'â za'ra mono ãna, te za 're dasi'ubumroi u'âsi, hãiwa ãma.

¹⁵Taha wa, te pi'õ hã oto tiwi waptẽ, ĩsib'â hã:

— Ta hã asib'â hã te za ĩma ĩsõ, te 're 'rubu u'âsi tõ mono da, we sô 're ĩneb u'âsi tõ mono da.

¹⁶Taha wa, te Zezusi hã tãma rob'ru, ãne:

— Mo oto aimorĩ aimro zô, we ĩtẽme saprõni da.

¹⁷Tane nherẽ, ma tô pi'õ hã ãne tãma siwasu'u:

— Wa hã ĩmro õ di.

Taha wa, te Zezusi hã oto tãma rowasu'u:

— Tane tô. Āhãna oto aimro õ di. ¹⁸A hã 5 na aimro hã aré. Āhãna hã aimro uptabi õ di. Taré te asiré 're aimasisi aba mo, aibã me. Tô sena ma tô ĩma asiwasu'u, aimro õ na hã.

¹⁹Pi'õ hã te duré asa tãma tinha:

— Wa tô oto aiwaihu'u. A hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, te 're aimo.

²⁰E mame te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're dawata za'ra. E ã êtẽ 'rãihã ãma. E Zeruzarẽ ãma. Ā êtẽ 'rãihã hã ma tô wahi'rata norĩ hã pisutu za'ra, ãme ãma 're dawata za'ra mono da. Asiré zudezu norĩ hã ma tô Zeruzarẽ hã pisutu za'ra, tame ãma 're dawata za'ra mono da.

²¹Tawamhã Zezusi te duré pi'õi ma tinha:

— Niwapsi, ãne da te dasima 're wasu'u za'ra mono õ di za oto: “Ā êtẽ 'rãihã ãma si, te za Wamama ãma 're dawata za'ra.” Duré ãne da te dasima 're wasu'u za'ra mono õ di za: “Zeruzarẽ ãma si te za ãma 're dawata za'ra.” ²²⁻²⁴Āhãna te za oto daro mono bâ ãma 're wata za'ra, ĩsazei uptabi 'wa norĩ hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'êzani ré 're nomro mono wa, te za tô sena ãma 're wata za'ra. Te za tãma 're sisõmri u'âsi za'ra, ĩsimiroti zarina si 're nomro mono da. Ta norĩ si ma tô te te sima 're awẽ, ãma 're wata u'âsi za'ra mono da. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã waihu'u pese uptabi di. Hãiba õ nherẽ, te daro mono bâ 're sãmra, ĩpẽ'êzani hã. Taha wa, te za oto daro mono bâ ãma 're wata za'ra, ĩsazei uptabi 'wa norĩ hã. ĩpẽ'êzani ré 're nomro mono wa, te za tô sena ãma 're wata za'ra. Te za tãma 're sisõmri u'âsi za'ra, ĩsimiroti zarina si 're nomro mono da. A norĩ wa'wa hã te ãma 're aiwata za'ra wa'aba mo. Tane nherẽ, waihu'u za'ra wa'aba õ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Wa norĩ hã wa tô waihu'u za'ra ni. Taha wa, wa ãma 're wawata u'âsi za'ra. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisudu hã Danho'reptui'wa da, ta hã zudezu. Āne na hã wama waihu'u pese za'ra di. — Āne Zezusi te pi'õi ma rowasu'u.

²⁵Tawamhã pi'õ te duré tãma tinha:

— Niwapsi te za we datēme wi, Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisudu hã, Cristu na da te 're ĩsisi za'ra mono hã. Wei wisi wapsi, te za uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã te te wama 're awaihu'u, wa te 're waihu'u za'ra mono da. Āne na hã ĩma waihu'u pese di, ĩwasu'u hã.

²⁶ Tawamhã Zezusi te duré asa tãma tinha:

— Wa hã wa tô we datēme wi. Wa hã te aima ĩrowasu'u hã Danho'reptui'wa, wa 're mo. — Āne te pi'õi ma siwasu'u, Zezusi hã.

²⁷ Tawamhã pi'õi ma siwasu'u ré, wa tô ĩtēme aihutu ni. Pi'õi ma nherē, siwasu'u wa, wa âma watob'uzu za'ra ni, wanhimirosa'rata na si. Tane nherē, pi'õ hã wa te wasiwi sadanharĩ õ di, âne: “E marĩ zô te ĩ'rata asa.” Duré Zezusi hã âne wa te wasiwi sadanharĩ õ di: “E niha te pi'õi ma nherē, asiwasu'u. E marĩ da, te pi'õi ma nherē, ĩrowasu'u.” Āne, wa te wasiwi sadanharĩ za'ra õ di.

²⁸⁻²⁹ Taha pari, te pi'õ hã oto mo, 'ri tēme. Sisa'u ma piza hã tirē. Wisi wamhã, ma tô dazô hã awa'awi, âne:

— Oto wasi'aba'rēi wa'aba, aibã hã sabu za'ra wa'aba da. Uburé te 're ĩ'ab'manharĩ mono zé hã ma tô ĩma waihu'u. Āté õ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisudu, Danho'reptui'wa da.

³⁰ Taha wa, te we oto awa'awi ĩtēme ai'aba'rē ni, da'ahã na.

³¹ Wa norĩ hã pi'õ morĩ za'u si, wa ĩsa hã tãma 'ru za'ra ni, sa da. ³² Tawamhã Zezusi te wama nharĩ za'ra, âne:

— ĩsa hã te ĩma tihãiba, aima ĩwaihu'u'õ za'ra wa'wa hã.

³³ Āne hã te te wama waihu'u za'ra wa, wa tô wasima nharĩ za'ra ni:

— Āté ĩsa hã ma we tãma 'mai'ãwisi ni, nima hawi.

³⁴ Tawamhã te Zezusi hã asa wama nharĩ za'ra, âne:

— 'Re dasaihuri mono wamhã, dama 're rowē za'ra mono di za. Tane, wa hã. We ĩzatõrĩ'wa te te ĩ'ãma ĩrotizé hã te ĩsina uwaimrami wamhã, ĩma rowē di za. ĩnhimirohmuri hã te tãma uprosi wamhã, ĩma rowē di za duré. — Āne Zezusi te wama siwasu'u za'ra. ³⁵ Te duré wama rowasu'u:

— Daburu hã ma tô ĩ'madã'ã za'ra wa'wa. 'Madã'ã za'ra wa'aba wa, ma tô âne ĩrowasu'u za'ra wa'wa: “Zahadu romhã di, danho hã da te 're ĩ'rãihãri za'ra mono zéb u hã. Maparane si'uiwa na a'amo hã âma 're si'utõrĩ mono parip si, te za amnho hã da te 're 'rãihãri za'ra. Tawapsi dama romhuri ahã di za oto.” Āne te a norĩ wa'wa hã ĩrowasu'u za'ra wa'wa. Āne, wa za wa hã aima rowasu'u za'ra wa'wa oto, waihu'u za'ra wa'aba da. Buru hã 'madã'ã za'ra wa'aba. Ôhõta te we oto ai'aba'rē ni. Romhuture di oto, da te ĩzaze za'ra zéb u hã. Aima romhuri ahã za'ra wa'aba di za, da te 're ĩzaze za'ra mono zém na da hã. — Āne te wama siwasu'u, Zezusi hã. ³⁶ Te duré wama rowasu'u za'ra, âne:

— Danho hã dama 're 'rãiré za'ra mono wapsi, te za da te 're 'rãihãri za'ra, buru tede'wai ma. Da te tãma 're uprosi za'ra mono wapsi, te za te te 're da'apawa'ãbã, buru tede'wa hã. Romhuri te te 're uprosi za'ra mono wamhã, tãma 're rowē za'ra mono di za oto, rob'rãihãri'wa norĩ ma hã. Robzuri'wa norĩ ma zama 're rowē za'ra mono di za. Tane wa hã buru tede'wa ne, wa za te tãma 're wa'ãbã za'ra, ĩzadawa wasu'u'wa norĩ ma. Ta norĩ ma zama tãma 're rowē za'ra mono di za. E marĩ wa. Te te dama 're ĩzadawa wasu'u za'ra mono ré, da te 're ĩzaze za'ra mono wa. Duré dadã'ã ãna hãiwa ãma 're dasi'ubumroi u'âsi mono wa za, taha wa, tãma 're rowē za'ra mono di za. ³⁷⁻³⁸ Daburu na da te 're robzuri za'ra mono wamhã, te za duré da te 're 'rãihãri za'ra. Tawamhã ni'wa hã te te rob're nherē, te te 'rãihãri õ wamhã, te za wasu'u ni, âne: “Õ hã ma rob're 'rata. Tane nherē, te te 'rãihãri õ di, si'uihã na. ĩ'upana sô ĩromhuri'wa si ma ĩsimiromhuri hã uprosi.” Āne te za wasu'u ni. Tane ma tô aibã norĩ hã aiwana te te dama 're ĩwasu'u 'rata za'ra. Taha wa, te za oto da te 're ĩzaze za'ra, a norĩ wa'aba zama 're ĩzadawa wasu'u za'ra wa'aba mono nherē, datēme te 're asatõrĩ za'ra wa'aba mono wamhã. — Āne Zezusi ma tô wama rowasu'u za'ra, ĩsiré 're wanomro mono wa.

³⁹⁻⁴⁰ Tawamhã ahâ na ma tô itême aihutu samaritanu norĩ hã, 'ri nho'ômo hawi. Pi'ô nhimirowasu'u hã da te saze sirômo za'ra wa, ma tô we itême aihutu ni. ãne 'ri tême wisi wi, ma tô aré pi'ô hã dama rowasu'u: “Ô hã aibã hã uburé te 're ĩ'ab'manharĩ mono zé hã ma tô ĩma waihu'u.” ãne ma tô aré dama rowasu'u.

Tawamhã itême dasihutu wamhã, te ãma ropti za'ra ni, a'â da'rata sãmra da. Taha wa, te syry na da'rata nhamra, 'ri nho'ômo ãma. Tame sãmra ré, te bådã hã maparane ãma ne.

⁴¹ Taha wa, da'ahã na ma tô dasina umnhasi za'ra ni, dasi'uihã na ĩmreme hã da te wapari za'ra wa. Danho'reptui'wa na ma tô saze za'ra ni, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩpisutu na hã. ⁴² Tawamhã te ãne pi'ôi ma nharĩ za'ra, pi'ô nhimirowasu'u wapari'wa norĩ hã:

— Asimirowasu'u hã wa te wapari za'ra wa, wa tô saze za'ra ni. ãhãna wasi'uihã na wa tô ĩmreme hã wapari za'ra ni. Taha wa, wa oto waihu'u za'ra ni, ô hã Danho'reptui'wa te 're mo. — ãne te samaritanu norĩ hã tãma nharĩ za'ra, pi'ôi ma.

ZeZusi hã, dama ĩpire zadawa zapari'wai 'ra te te ĩpesezé wasu'u

⁴³ Tame sãmra pari, te oto apã mo Darireza na danhipti'a nho'ômo nhisi u, ZeZusi hã. Wa norĩ hã wa ĩsiré ai'aba'ré ni. ⁴⁴⁻⁴⁵ ZeZusi hã ma tô ãne nasi wama rowasu'u za'ra aré: “Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã ĩrob ãma 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ si, ĩsimiroti na wazép sina sô 're datob'uzu za'ra mono ô di.” ãne ZeZusi hã ma tô wama sina wasu'u za'ra aré. Taha wa, te apã mo, Darireza u. Apã wasihutu wamhã, ma tô dasima wẽ za'ra ni, da'rata 're sãmra mono da. E marĩ wa. Ta norĩ hã ma tô aihutu Zeruzarẽ u, Pascowa na datoi wa, dame si'rã'õtô da. Tame ma tô ãma 'madã'ã za'ra, ZeZusi hã tiwaihu'u pese na te te ĩdapawaptobzém na. Taha wa, ma tô sô tatob'uzu za'ra ni, Darireza ãma 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ hã.

⁴⁶ Tawamhã ZeZusi hã ma tô apã wi, Cana na 'ri wa'õtô nhisi u. Darireza na danhipti'a nho'ômo nhisi ãma, Cana hã. Tame ma tô ZeZusi hã ã na uwa 'ru 'rã wa'u ĩsé 'manha aré, te te 're ĩromhõsi mono na. Cana ãma sãmra ré, ma tô aibã hã itême wi, Capana'u na 'ri nho'ômo nhisi hawi. Ta hã apito zadawa zapari'wa. ⁴⁷ ZeZusihi wasu'u hã te te wapari sirômo wa, ma itême wi, ĩ'ra hã hãzé wa. ãne te dasima wasu'u za'ra ni: “Zudeza hawi ma tô ZeZusi hã wi, Darireza u.” Tawamhã itême wisi wamhã, ãne te ti'ra hã tãma wasu'u, wawa sina: “Ī'ra hã hãzé ahã wa, wa we asô mo, ĩma pese da. Te za oto ĩwi dãrã.”

⁴⁸ Tawamhã ZeZusi te asa tãma tinha:

— E niha te za marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'ô hã te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono zéb zarina si 're ĩzaze za'ra wa'aba mo.

⁴⁹ Taha wa, te asa tãma tinha, aibã hã:

— Ī'ra hã ĩwi dã'ã ô ré, ĩsiré ãma aimorĩ, itême.

⁵⁰ Tawamhã ZeZusi te duré asa tãma tinha:

— Te za oto apã aimo, itême. Ai'ra hã aiwi dã'ã ô di za. Rowẽ na te za aima 're mo. — ãne te tãma tinha, ZeZusi hã.

Tawamhã ma aibã hã ti'ra na mreme zaze. Taha wa, te apã mo, ti'ra u. Tane nherẽ, båtã na ti'ra u wisi sirômo ô di. Misi ma a'ã nhono. Awẽpsi te za wi, ti'ra u hã. ⁵¹ Tawamhã tãma ĩromhuri'wa norĩ hã 'ri tême wisi ô ré, ma tô sina uzusi za'ra. Ma tô tãma rowasu'u za'ra, ãne:

— Ai'ra hã hãzé ô di. Rowẽ na te oto nhamra.

⁵² Taha wa, ma tô ĩmama hã asa ãma sadanharĩ za'ra, ãne:

— E mame båtã na ma tô séptãrã.

Tawamhã te ãne asa tãma rowasu'u za'ra:

— Bådã sipra wi ma tô tiwahã.

⁵³ Tawamhã ĩmama te tãma rowasu'u za'ra oto:

— Tane tô. Ahãmhã bådã sipra wi, ma tô ZeZusi hã ãne ĩma tinha: “Ai'ra hã aiwi dã'ã ô di za. Rowẽ na te za aima 're mo.” — ãne te tãma rowasu'u za'ra, ZeZusihi mreme na.

Taha wa, ma tô Zezusi hã sazei pese, aibâ hã. Īmro zama ma tô saze. Aihĩni ma tô saze za'ra Zezusi hã, ti'ra norĩ me. Tãma ĩromhuri'wa norĩ zama ma duré saze za'ra.

⁵⁴ Āne Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma ma tô tiwaihu'u pese na marĩ ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã dama 'manha Zezusi hã, Zudeza hawi wisi wi. Āne dapawaptom na ma tô ãma sahu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono we te te ĩsatõrĩ na, da te waihu'u za'ra da.

5

Zezusi hã aibâ ĩhi'rê te te ĩpesezé wasu'u

¹ Tawamhã daro mono bâ ma tô Zeruzarê ãma tasi'rã'õtõ ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma dawata za'ra da. Taha wa, ma tô Zeruzarê u dame mo Zezusi hã, dame ãma wata da. Wa norĩ hã wa ĩsire ai'aba'rê ni duré, ĩsire 're wanomro mono wa. ²⁻⁵ Tawamhã Zeruzarê ãma te aibâ hã 're sãmra, ĩhâzé ré hã. ³⁸ na ma tô oto ãma tiwahu, tihâzé te te 're sépata mono ré hã. Ta hã te dame nomro, ĩhâzé ré norĩ me, ĩtob'a norĩ me, duré ĩ'râtẽire norĩ me, duré ĩhi'rê norĩ me zama. Pu'u 'rata te ta norĩ hã 're simi'wara, pu'u wawê 'rata. 'Ri 'wawi wa'ra ãma, pu hã. Tame 'ridawa hã pone'ẽrebâ 'mazasizé hã. Wamremezém na Betezata na 'ridawa nhisi hã. Pu'u 'rata te uridi hã 're simasa, ⁵ na ĩhâiba hã. Tame te da'ahâ na 're danhimi'wara uriti wa, ĩhâzé ré hã. Hâiwa ãma Danhib'apito uptabi ma romhuri'wa zô, te dasina 're danhimipari za'ra. Ta hã te we 're ne hâiwa hawi, â hã te te 're upi mono wa, 're âsisasisi mono da. Tawamhã ni'wa hã â sisasisi ré, te te ĩsi'rai 'rada hã te za séptârâ. ⁶ Tawamhã Zezusi hã ma tô oto datême wi, ĩhâzé ré norĩ u. Wisi wi, ma aibâ hã tisã. Hâzé ré ãma ĩwahub ahâ na ma tô waihu'u, Zezusi hã. Taha wa, te aibâ ma tinha:

— E aséptâ'â da hã te asima ĩwê.

⁷ Tawamhã aibâ ma asa sada'â:

— Apito, ni'wa hã hâimana õ di, 're âsisasisi mono ré, ĩ'ãma ĩsi'rai'wa da hã pu'u u. Āi ba atãma hâire nasi ĩsi'rêi mono ré, te nasi ĩwana si'ra za'ra ni, âi ba. — Āne te aibâ hã Zezusihi ma siwasu'u.

⁸ Taha wa, ma tô Zezusi hã tãma tinha, ãne:

— Ma'ãpé, aiwahutu. Asa'warizé hã âri, aimorĩ da oto.

⁹ Taha wa, ma awa'awi tipesé, aibâ hã. Pese wamhã, tiza'warizé hã ma tô ti'â. Tawamhã para na te oto 're mo. Āne na hã sabadu na ma tô tiromhâiba, romhuri zahârizém na. ¹⁰ Taha wa, ma tô zudezu norĩ nhib'apito norĩ hã tãma nharĩ za'ra, ãne:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma tô dama roti, da te 're romhuri za'ra mono tõ da, sabadu na hã. A hã ĩsimiroti 'madâ'â ãna te asa'warizé hã 're ĩ'â, romhuri zahârizém na hã.

¹¹ Taha wa, te aibâ hã asa tãma nharĩ za'ra:

— Aibâ hã ĩpese'wa hã ma tô ĩza'warizé hã ĩma ti'ru. ĩpara na oto 're ĩmorĩ da, te duré ĩma tinha.

¹² Tawamhã te sadanharĩ za'ra:

— E 'wa hã ma tô asa'warizé hã aima ti'ru. E 'wa hã ma tô duré aima tinha, aipara na 're aimorĩ da hã oto.

¹³ Taha wa, ma tô duré aibâ hã asa tãma nharĩ za'ra:

— Me. Te waihu'u õ di, wa hã. — Āne te tãma nharĩ za'ra. Zezusi hã te te pese pari, ãma sapa'a õ di. Da'ahâ wa, te awa'awi ĩsiti mo. Āne wa, Zezusihi nhisi hã te te waihu'u õ di, aibâ hã.

¹⁴ Tawamhã 'ri 'wawi wa'ra 're, ma tô aibâ hã sôpêtê Zezusi hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb ãma. Te te sôpêtê wamhã, ãne te aibâ ma tinha, Zezusi hã:

— Ma tô oto aséptâ, âhãna hã. Taha wa, aiwasédé hã 're 'manharĩ mono õ di za oto, 're 'manharĩ u'âsi mono wa, marĩ ĩwasété uptabi hã aima romhâimana õ'umnhasite. — Āne te tãma tinha.

¹⁵ Tawamhã aibâ te mo, dama ĩpire norĩ u. Āne te tãma siwasu'u za'ra:

— ĩpese'wa hã, wa tô waihu'u. Zezusi hã ma tô ĩpese.

¹⁶ Taha wa, dama ĩpire norĩ hã te oto sada tihâimana za'ra, romhuri zahârizém na te te pese wa, sabadu na.

¹⁷ Tawamhã Zezusi hã ma tô tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Ĩmama hã te za te te 're da'apawaptob u'âsi. Ĩzama wa za duré te 're da'apawapto. — ãne te tãma siwasu'u za'ra.

¹⁸ Taha wa, te ãma sima roti za'ra, te te siwi wĩrĩ da, romhuri zahârizé hã ĩsimiroti za'ra zarina, te te 'madâ'â ô wa, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Timama na te te wasu'u wa, aiwa ĩwaihu'u pese zahuré na hã.

Zezusi hã, Timama zadawa para dama pire na 're ĩhâimana mono zé wasu'u

¹⁹ Tawamhã Zezusi hã te duré tãma nharĩ za'ra:

— Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Wa hã ĩsi'uihã na dama ĩ'manharĩ waihu'u'ô na te 're da'apawapto waihu'u mono ô di. Ĩmama zadawa para, wa tô te 're da'apawapto. Ĩmama hã tiwaihu'u pese na te te 're ĩda'apawapto mono ne, wa tô te 're da'apawapto.

²⁰ Wa hã ĩ'ra wa, te te 're ĩzawi pese. Ta hã ma tô ĩpisutu, dama ĩ'manharĩ waihu'u'ô na te te 're ĩda'apawapto mono ne, te duré 're da'apawapto mono da. Wa hã te 're da'apese mono wa, ma tô ĩ'ãma 're datob'uzu za'ra. Zahadu wapsi, Ĩmama te za duré ĩma tinha, tiwaihu'u pese na te te 're da'apawapto mono zarina, te 're da'apawapto mono da. Tawamhã te za duré ĩ'ãma 're datob'uzu za'ra, ĩwaihu'u pese uptabi wa. ²¹ 'Re dadâ'â za'ra mono wa, te Ĩmama hã ab're hawi te te 're da'ahâiwa'utu, apâ 're danomro u'âsi mono da. Ĩzama te ĩsima 're ĩ'awẽ mono norĩ ma, wa za duré te 're anharĩ, apâ 're hâiwa'utu za'ra mono wa, 're nomro u'âsi mono da, wa hã ĩ'ra wa. Tawapsi te za da te 're ĩwaihu'u za'ra, ĩwaihu'u pese uptabi na. ²²⁻²³ Ĩmama hã 'rãwi sipisutu ô di, ti'ai ãma dahâimanazéb zarina te te dama 're arowairébé mono da. Taha da, ma tô ti'ra wa, ĩpisutu. E marĩ da. ãma 're ĩdawata za'ra mono ne, ĩsine ĩwaihu'u pese wa, ĩ'ãma zama 're dawata za'ra mono da. ĩ'ãma 're dawata za'ra mono ô wamhã, we ĩzatõrĩ'wai ãma zama duré 're dawata za'ra mono ô di za, Ĩmama ãma.

²⁴⁻²⁵ — Ĩmreme hã da te 're wapari za'ra mono wamhã, duré we ĩzatõrĩ'wa hã da te dasina 're umnhasi za'ra mono wamhã, te za tipẽ'ẽ na sina uwaimrami sirõmo za'ra, rowẽ na 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zé hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimihâzé hã te te sina 're waihu'u za'ra mono ô di za. Te za tipẽ'ẽ na ãma saprĩ sirõmo za'ra, dapẽ'ẽ 're, dadâ'â u'âsi 're ĩdahâimana za'ra mono zém hawi, dapẽ'ẽ 're rowẽ na 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zéb u hã. ²⁶ Ĩmama hã dapẽ'ẽ 're, dadâ'â ãna rowẽ na 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zé nhomri'wa dama. ĩ'ra wa, ma tô duré ĩpisutu, ĩzama 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zé nhomri'wa na dama 're ĩhâimana mono da. ²⁷ Ta hã ma tô duré ĩma tinha, ti'ai ãma dahâimanazéb zarina, te dama 're arowairébé mono da, ĩsada para wa hã ti'ai ãma dasiré ĩpodo hã 're ĩhâimana mono wa.

²⁸⁻²⁹ — Ĩmreme na atob'uzu za'ra wa'aba mono ô di za. Niwapsi te za 're ĩdadâ'â za'ra mono hã tahâiwa'utu za'ra ni. ĩhârâ hã da te wapari za'ra wa, te za ab're hawi tawairébé ni. Tawamhã 're ĩnomro wẽ mono norĩ hã te za apâ hâiwa'utu za'ra, rowẽ u'âsi 're hâimana u'âsi za'ra mono da oto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata. 'Re ĩnomro wasété mono norĩ zama, te za duré apâ hâiwa'utu za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimihâzé hã te te sina 're waihu'u za'ra mono da.

Zezusi hã, Timama zadawa para datẽme 're ĩmorizém na dama ĩsiwasu'uzé

³⁰ — ĩnhimipisutu zarina si, marĩ na te dama 're arowairébé mono ô di za. Ĩmama nhimipisutu zarina si, wa za ti'ai ãma 're ĩdahâimana za'ra mono zéb zarina, te dama 're arowairébé. ĩnhimipisutu zarina, marĩ na te dama 're arowairébé mono da, te ĩsima 're da'awẽ mono ô di, wa hã. We ĩzatõrĩ'wa nhimipisutu zarina si, te dama 're arowairébé mono da, wa ĩsima te 're da'awẽ u'âsi. Taha wa, te dama 're arowairébé mono wamhã,

te dama āma upa za'ra ō di za. Duré ropipa hā 're ĩnomro wasété mono norĩ ma, te 're apisutu mono wamhā, te tāma āma upa za'ra ō di za.

³¹ — Īsiwaprosi uptabi, aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba ō di. Ni'wa te te ĩzadawa waptob ō wamhā, āté te za ĩzadawa nhipese na ĩma 're ĩnharĩ za'ra wa'aba mo. Taha wa, ĩsiwaprosi uptabi, aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba ō di. ³² Ĩhāiba amo hā ma tō ĩzadawa wapto. Tō sena ma tō aima sina ĩwasu'u za'ra wa'wa. Āne na wa tō waihu'u.

³³⁻³⁷ — Ā ro'ore hā te te dama rob'uiwē wamhā, dama rowē di. Tane Zuwā Batita hā ma tō simi'ē na te te dama 're sadawa wasu'u, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā. Tawamhā te te dama 're sadawa wasu'u mono ré, dama rowē di. A norĩ wa'wa hā ma tō ĩtēme ĩda'mazatōrĩ za'ra wa'wa, te te siwi sadanharĩ za'ra da, ĩsimirowasu'u na. Tō sena ĩsimirowasu'u hā. E marĩ da, wa āma aipo're pu'u za'ra wa'wa, Zuwā Batita te te ĩ'āma ĩrowasu'uzém na hā. 'Re ĩzaze za'ra wa'aba mono da, te 're asō'reptu za'ra wa'aba mono da, wa āma aipo're pu'u za'ra wa'wa, ĩsimirowasu'u na hā ĩsina. Zuwā Batita hā ma tō mreme pire na te te dama 're ĩwasu'u wē. Mreme pire nherē, ti'ai āma ĩpoto si, ō hā. Ti'ai āma 're ĩpoto za'ra mono zō si, 're ĩnhimipari mono ō di, te te dama 're ĩwasu'u wē za'ra mono wa, da te 're ĩzaze za'ra mono da. E marĩ wa. ĩmama hā te te dama 're ĩwasu'u wē mono wa, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā. Ta hā ma tō ĩpisutu, te te 're ĩromhōsi mono zarina, te 're da'apawapto mono da, we te te ĩzatōrĩ na da te dasiwi 're waihu'u za'ra mono da. A norĩ wa'wa hā niwa atōmo na 'madâ'â za'ra wa'aba ō di, ĩmama hā. Duré niwa aipo're na ĩmreme hā wapari za'ra wa'aba ō di. ³⁸ Duré ĩmreme hā aipē'ē 're, 're hāimana za'ra wa'aba mono ō di. Taha wa, te te we atēme ĩzatōrĩ za'ra wa'aba nherē, asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono ō di. ³⁹⁻⁴⁰ A norĩ wa'wa hā te āne asima 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mo: “Wa norĩ hā wa wa te 're sōré u'āsi za'ra, 'Re ĩhāimana u'āsi mono mreme ui'ééré hā. Taha wa, wa za āma wasina uwaimrami za'ra ni, 're ĩdanomro u'āsi mono zé hā.” Āne te asima 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mo. Ta hā te ĩwasu'u, 'Re ĩhāimana u'āsi mono mreme ui'ééré hā. 'Re sōré u'āsi za'ra wa'aba mono nherē, asima 're ĩwē za'ra wa'aba mono ō di, 're ĩzaze za'ra wa'aba mono da. 'Re ĩzaze za'ra wa'aba mono 'wa'āhā, wa aré aima pisutu za'ra wa'wa, 're ĩdanomro u'āsi mono zé hā asina uwaimrami za'ra wa'aba da.

⁴¹ — Wa hā ĩ'āma 're aiwata za'ra wa'aba mono zō, ĩsina 're ĩnhimnhasi mono ō di. ⁴² E marĩ wa. Te ĩsina aiwaihu'u za'ra wa'aba wa, asimirosa'rata na. 'Re ĩhāimana u'āsi mono, 're sawi pese za'ra wa'aba mono ō di. ⁴³ ĩzama asiwi 're ĩzawi pese za'ra wa'aba mono ō di. ĩmama zadawa para we atēme ĩmorĩ za'ra wa'aba nherē, āma 're ĩzaze za'ra wa'aba mono ō di. Āté te za ni'wam norĩ nhimirowasu'u si 're ĩsazei pese za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te we datēme 're satōrĩ za'ra mono ō nherē, ta norĩ hā. ⁴⁴ A norĩ wa'wa hā 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te 're aiwēsāmri za'ra wa'aba mono da, asima 're wē uptabi za'ra wa'aba mono ō di. Ma tō asima 're ĩdawē uptabi za'ra wa'aba mo, ti'ai āma 're ĩdanomro mono si te te 're aiwēsāmri za'ra wa'aba mono da. E niha te za tawamhā, asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mo. Wa hā ĩ'ra nherē, āté asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono ō di za. ⁴⁵ E ĩmama ma, wa za aiwasu'u za'ra wa'wa, 're ĩzaze za'ra wa'aba mono ō na. Mare di. Mozési hā te za tāma aiwasu'u za'ra wa'wa, 're ĩzaze za'ra wa'aba mono ō na, aima ĩ'umnhasi za'ra wa'wa hā. ⁴⁶ Duréihā Mozési hā ma tō ĩwana ĩ'āma rob'ui'ééré siro dama. Tane nherē, ĩsimi'ui'ééré hā sena na 're saze za'ra wa'aba mono ō di. 'Re saze za'ra wa'aba mono 'wa'āhā, te aré 're ĩzaze za'ra wa'aba mo. ⁴⁷ ĩ'āma rob'ui'ééré hā sena na 're saze za'ra wa'aba mono ō wamhā, e niha te za tawamhā ĩmreme na 're ĩzaze za'ra wa'aba mo. Āté ĩmreme na 're ĩzaze za'ra wa'aba mono ō di za. — Āne Zezusi ma tō tāma rowasu'u za'ra, dama ĩpire norĩ ma.

6

*Zezusi hā da'ahā uptabi nherē, te te ĩda'asaihurizé wasu'u
Mateusi 14.13-21; Marcusi 6.30-44; Rucasi 9.10-17*

¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô uba're na saprĩ, ãsõ'õmo na. Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, ãsõ'u hã. Tiberizadi na ãsõ'õmo nhisi hãiba amo hã. Wa norĩ hã wa ãsiré saprĩ za'ra ni, ãsiré 're wanomro mono wa. ² Da'ahã na te duré ãsarina ai'aba'ré ni. E marĩ wa. Tiwaihu'u pese na, marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã te te dama ab'manharĩ wẽ mono wa, danho'a. ³ Tawamhã sa'a nhisi u, wa hãimo ai'aba'ré ni, Zezusihi siré. Sa'a nhisi ãma, wa oto ãsiré asimro ni. ⁴ Romhuture di oto, zudezu norĩ te, dato hã da te 're ã'manharĩ za'ra mono zéb u hã, Pascowa na dato nhisi hã.

⁵ Tawamhã ãtẽme dasi'aba'réi wamhã, ma tô da'ab'madã, Zezusi hã. Da'ahã uptabi na te ãtẽme ai'aba'ré ni. Te te da'ab'madã ã wamhã, Piripihi ma, te tinha, ãne:

— E mame dasa hã te 're simi'wara, wa te dama ã'uiupra za'ra da hã, aihĩni ãma dasaihuri da hã.

⁶ Taré ma sadawa pibu Piripi hã, 'rãwi te te sina roti sirõmo nherẽ, te te ãda'apawaptobzéb da hã.

⁷ Taha wa, te Piripi hã asa tãma tinha:

— Da'ahã uptabi wamhã, wa aré dasa na rob'uiprazé hã ahã uptabi nherẽ, uprosi za'ra ni, 200 na ãhãiba nherẽ. Tane nherẽ, te aré da'ãma ai'utõ, ã'u'ëtẽ wapu hã. Syry na dasa hã da te huri da nherẽ, aihĩni dasa hã da te huri õ di aré. — ãne Piripi te tãma tinha.

⁸⁻⁹ Taha wa, wa ãsiré 're ãwanomro mono hã misi Zezusihi ma 'manharĩ ni. ãdéré hã Sima Pedruhu no hã te tãma tinha, ãne:

— 'Watébrémi te, ã'u'ëtẽ wapu hã te tihãiba, arozum ne u'ẽne hã. 5 na ãhãiba hã. Duré pe'a hã maparanere. Tawamhã ãne aihĩni dasaihuri õ di za. — ãne te ãdéré hã Zezusihi ma wasu'u.

¹⁰ Tawamhã ma tô Zezusi hã asa wama nharĩ za'ra:

— Te za dama ãnharĩ za'ra wa'wa, ti'ai wa, dasi'ubumro da. — ãne te wama nharĩ za'ra. Tame du hã sa'ëtẽ di. Taha wa, ma tô ti'ai wa asimro ni. Da'ahã uptabi di. Aibã si, wa te wasiwi sa'rata wamhã, 5 miu na ãhãiba hã. ¹¹ Tawamhã Zezusi ma tô waibu, ã'u'ëtẽ wapu hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma te tiwata, sõpru wa. Taha pari, ma tô wama sõmri za'ra, wa te dama sõmri za'ra mono da. Pe'a zama ma duré wama sõmri za'ra, wa te dama sõmri za'ra mono da. Tawamhã ã'u'ëtẽ wapu hã umrore nherẽ, da'ãma si'utõrĩ õ di. Pe'a zama maparane nherẽ, da'ãma si'utõrĩ õ di. Taha wa, ma tô aihĩni dasa hã huri ni. Ma tô da te 'mahãpãrĩ, da'ãma si'utõrĩ ãna. ¹² Da te 'mahãpãrĩ mono wamhã, Zezusi hã te wama 'ru za'ra, apã wa te ubumroi mono da, danho'rada hã taré simi'wara tõ mono da.

¹³ Taha wa, wa tô apã wa te ubumro za'ra. Si'õtõ wa, wa tô wa te sé. Si'õno hã ahã di, danho'rata ré hã, wa te ã'ubumro za'ra hã ã'u'ëtẽ wapu wẽ'ei ré hã. 12 na si'õno hã.

¹⁴ ã'u'ëtẽ wapu hã umrore nherẽ, da'ãma si'utõrĩ õ wa, ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni, waihu'u pese wa, Zezusi hã. Tawamhã te ãne dasima rowasu'u za'ra ni, dasaihuri wẽ te:

— Tô sena õ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa, we datẽme ãmorĩ zõ 're ãdanhimipari za'ra mono. Oto wa te wasiwi saprõni aba, ãma wanhib'apito za'ra da. — ãne te dasima rowasu'u za'ra ni.

¹⁵ Tawamhã Zezusi hã danhimiroti hã ma tô sina waihu'u. Taha wa, te siwaprosi sa'a nhisi u mo apã, danhiti.

*Zezusi hã ã nhisi baba ãmorĩzé wasu'u
Mateusi 14.22-33; Marcusi 6.45-52*

¹⁶⁻¹⁷ Tawamhã mara sime i wamhã, wa tô si'ra za'ra ni ãi ba, uba're na wa te saprĩ za'ra da, zara u, Capana'u na 'ri nho'õmo nhisi u. Robra di oto. Zahadu watẽme wisi za'ra õ di, Zezusi hã. ¹⁸ Tawamhã ma rowa'u hã wawi tiwatobro za'ra, rowa'u'u za'ene hã. Taha wa, ãsisasi hã sa'ëtẽ di. ¹⁹ Wa norĩ si, wa tô wasiré sari za'ra ni uba're hã, Zezusihi siré 're ãwanomro mono norĩ si. Sa'a hawi wasi'aba'réi wamhã, ã wa'wa u ma tô uba're hã waré tihãimana za'ra. 5 na ti'ai pibuzém na, wa tô oto wasina wapahã za'ra ni, niha wamhã, ãtẽ 6 na ti'ai pibuzém na. Tawamhã Zezusi hã wa tô wasiwi sãmri ni. ã nhisi baba te wei

watēme timorĩ za'ra, uba're u. Romhuture di oto. Wa te wasiwi sāmri wamhã, wa tãma wapē'ēwara za'ra ni.

²⁰ Taha wa, Zezusi te wama si'mahârâ za'ra, âne:

— Wa hã wa we atēme ĩmorĩ 'wa. ĩma aipahi za'ra wa'aba tō.

²¹ Tawamhã âne wama si'mahârâ za'ra wa, tãma wapahi za'ra âna, wa tō sô wahârâ za'ra ni, uba're u watēme sébré za'ra da, wama rowē za'ra wa. Watēme sébré za'ra wi, ma tō uba're hã â zada're u sina ropto, wa te wasima âma ĩrotizéb u.

Zezusihi zô ĩdanhoprézé wasu'u

²² Tawamhã da'ahã na te waza'u asimro ni, ĩsō'u zaihã na bātã pusizém niwĩ. Taha wa, awēmhã te âne dasima rowasu'u za'ra ni:

— Ahâmhã hã uba're hã misire te nomro, âmhã. Zezusihi siré 're ĩnomro mono norĩ si ma tō asisi uba're wa, te te siré sari za'ra da. Zezusi hã ĩsiré sébré za'ra õ di. E momo te bété mo. — Âne te tasisadhanharĩ za'ra ni. ²³ Tawamhã ni'wam norĩ hã ma tō uba're na datēme saprĩ za'ra wawa'rãmi, zara u. Tiberizadi hawi ma tō datēme saprĩ za'ra, 'ri nho'õmo hawi. Wanhib'apito hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma ĩwatazéb u, ma tō âma roptob za'ra, dasa hã da te ĩhurizéb u. ²⁴ Tawamhã Zezusi hã sãmra õ wa, duré wa norĩ zama wasi'ubumroi õ wa, ma tō uba're wa, asisi ni, tisa te te ĩhuri norĩ hã zara u te te âma saprĩ za'ra da apã. Tawamhã Zezusihi zô danhopré da, ma tō uba're na saprĩ za'ra ni, Capana'u u.

Zezusi hã dasai uptabi na dama ĩsiwasu'uzé

²⁵ Tawamhã Zezusi hã ma tō sãmri za'ra ni, Capana'u âma ĩsō'u zara niwĩ. Da te dasiwi sãmri wamhã, âne te sadanharĩ za'ra ni:

— Rowahutu'wa, e niwa ma tō we aiwi, âwa.

²⁶ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra:

— E marĩ da, te we ĩzô asōpré wa'aba mo. E marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã ĩwaihu'u pese na te aima 'manharĩ za'ra wa'aba wa, ma tō ĩwaihu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono we te te ĩzatõrĩ na. E taha wa, te we ĩzô asōpré wa'aba mo. Mare di. Taré ĩ'u'ēne hã 'mahâpãrĩ za'ra wa'aba mono wē te, te we ĩzô asōpré wa'aba mo. ²⁷ Dasa hã dawí wasété su'u di. Taha wa, asa zô si 're rob'ruiwapari za'ra wa'aba mono õ di za. Dasa ne zô si, te za 're ĩrob'ruiwapari za'ra wa'aba mo, wē na 're ĩhâimana u'âsi mono ne zô si. Ta hã rowē u'âsi dadã'ã âna 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zé, te wasu'u. Wa hã ti'ai âma dasiré ĩpoto wa, ma tō ĩmama hã ĩpisutu, ĩsadawa para te dama 're anhomri mono da, rowē u'âsi 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zé hã.

²⁸ Tawamhã ma tō asa tãma nharĩ za'ra ni, âne:

— E marĩ na ma tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te sima 're da'awē, te te sima 're ĩwē mono zéb uwaibaba, wa te tãma âma 're uwaimrami za'ra mono da. Ma'ápé wama waihu'u za'ra na, wa te waihu'u za'ra da.

²⁹ Tawamhã te Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra, âne:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tō we ĩzatõ, da te dasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono da. Tawamhã asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono wamhã, te za tãma âma 're ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba mo, te te sima 're ĩwē mono zéb uwaibaba, 're ĩzaze za'ra wa'aba mono wa.

³⁰⁻³¹ Taha wa, te asa tãma nharĩ za'ra ni, âne:

— Wahi'rata norĩ hã a'ubuni wi 're nomro mono ré, ma tō te te 're huri mana na dasa nhisi hã. Âne ma tō daza'u âma rob'ui'ére ĩbaihã na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã: “Ma tō te te dama 're anhomri, hãiwa hawi dasazé hã.” A hã bété. E marĩ te za wanho'a duré wama ĩ'manha, dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã, wa te âma aiwaihu'u pese za'ra wa, wa te asaze za'ra da.

³² Taha wa, te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra, âne:

— Mozési hã hãiwa hawi te te dama 're anhomri mono õ di, dasazé hã. ĩmama si hãiwa hawi dasa nhomri'wa te 're hãimana, ate wa'aba da, dasai uptabi hã. ³³ Dasa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhibzari hã hãiwa hawi we ĩmorĩ te wasu'u, dadã'ã âna 're ĩdahâimana

u'âsi za'ra mono zé hã te te dama 're anhomri mono da. — Āne te Zezusi hã tãma rowasu'u za'ra.

³⁴ Tawamhã te asa tãma nharĩ za'ra ni, ãne:

— Wama 're anhomri u'âsi mono, wasai uptabi hã.

³⁵ Taha wa, te Zezusi hã oto tãma siwasu'u za'ra, ãne:

— Wa hã dasai uptabi na, wa ĩsiwasu'u. Mra wa, dasa hã da te 're 'mahâpãrĩ za'ra mono wamhã, dama 're rowê za'ra mono di za. 'Rubu wa, â hã da te 're âhuri mono wamhã, dama 're rowê za'ra mono di za. Tane duré, Danho'reptui'wa na da te dasina 're ĩ'umnhasi za'etê za'ra mono wamhã, dama 're rowê za'ra mono di za. ³⁶ A norĩ wa'wa hã ma tô ĩ'madâ'â za'ra wa'wa. Tane nherê, asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono õ di. Āne wa tô aima wasu'u za'ra wa'wa aré. ³⁷ ĩmama ma tô da'apisutu, ĩnhib'a'uwê si 're danomro mono da. Ta norĩ si te za te te 're ĩzaze za'ra, te te ĩpisutu za'ra norĩ hã. Te te 're ĩzaze za'ra mono nherê, e wa za ĩsiwi te 're awê'õ. Mare di. Te ĩsiwi 're awê'õ mono õ di za. ³⁸ Wa hã hãiwa hawi wa wei mo. E marĩ da. E 'rãwi ĩnhimiroti si te ĩsima 're 'madâ'â mono da. Mare di. 'Rãwi ĩnhimiroti si te ĩsima 're 'madâ'â mono da, we ĩmorĩ õ di. We ĩzatõrĩ'wa nhimiroti si te 're 'madâ'â mono da, wa wei mo. ³⁹ E marĩ, ma tô te te sima 're wê, ĩmama hã. ĩzazei'wa norĩ te 're ab'madâ'â pese u'âsi mono wa, ĩte u'âsi 're nomro mono da, ma tô te te sima 're wê, ĩte da, te te ĩma 're apisutu sirõmo mono wa. Ma tô duré te te sima 're ĩwê, ĩzazei'wa norĩ na hã 're dâ'â za'ra mono wa, bātã na te ahãiwa'utu da, apã 're hãimana u'âsi za'ra mono da oto, ti'a ĩsi'utõrĩzéb ãma. ⁴⁰ ĩmama ma tô duré te te sima 're da'awê, da te dasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono wa, rowê na 're dahãimana u'âsi za'ra mono da, hãiwa ãma. Tawamhã 're dâ'â za'ra mono wa, wa za bātã na hãiwa'utu za'ra, ti'a ĩsi'utõrĩzéb ãma. — Āne te Zezusi hã tãma siwasu'u za'ra.

⁴¹⁻⁴² Dasa hã hãiwa hawi we ĩmorĩ na siwasu'u wa, te ãne sima rowasu'u za'ra, dama ĩpire norĩ hã:

— Oro hãiwa hawi wei morĩ za. Õ hã Zezusi, Zuzéhé 'ra. ĩna zama wama waihu'u pese za'ra di. — Āne te sima rowasu'u za'ra.

⁴³ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra:

— Tô'ã. Tane ĩma nharĩ za'ra wa'aba õ di za. ⁴⁴ Dasi'uihã na da te 're ĩzazei waihu'u za'ra mono õ di za. ĩmama si te za te te 're da'apisutu we ĩzatõrĩ'wa hã, da te 're ĩzaze za'ra mono da. Tawapsi te za da te 're ĩzaze za'ra. Tawamhã 're dadâ'â za'ra mono wa, wa za bātã na ab're hawi da'ahãiwa'utu ti'a ĩsi'utõrĩzéb ãma, apã 're dahãimana u'âsi za'ra mono da oto. ⁴⁵ Duréhã ma tô ãne na rob'ui'ééré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã: “Timreme te za te te dama 're awaihu'u, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã.” Āne ma tô ãma rob'ui'ééré. Tawamhã ĩmama, timreme te te dama 're awaihu'u mono wamhã, da te ãma 're sazei pese za'ra mono wamhã, ĩmreme na zama te za duré da te 're ĩzazei pese za'ra. ⁴⁶ ĩmama hã datõmo na da te 're 'madâ'â za'ra mono õ di. ĩwétési wa tô te 're 'madâ'â, ĩhawi we ĩmorĩ wa.

⁴⁷ — Tawamhã Danho'reptui'wa na da te dasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono wamhã, rowê u'âsi te za dadâ'â ãna 're dahãimana u'âsi za'ra hãiwa ãma, 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'rata. Tô sena, wa aima rowasu'u za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. ⁴⁸ Wa hã dasa na, wa ĩsiwasu'u, rowê na 're ĩdahãimana u'âsi za'ra mono zé nhomri'wa, 're ĩmorĩ wa, dama. ⁴⁹ Wahi'rata norĩ hã a'ubuni wi 're nomro mono ré, ma tô mana na te te 're huri. Tane nherê, dâ'â ãna 're hãimana u'âsi za'ra mono õ di, ta norĩ hã. Ma tô tidâ'â za'ra. ⁵⁰ Hãiwa hawi dasa na 're dasaihuri mono wamhã, rowê u'âsi te za dadâ'â ãna ĩ'rata 're dahãimana u'âsi za'ra, hãiwa ãma. ⁵¹ Wa hã dasa na wa tô ĩsiwasu'u, hãiwa hawi we ĩmorĩ wa. Ni'wam norĩ hã ĩ'ãma 're saihuri u'âsi mono wamhã, te za dâ'â ãna 're hãimana u'âsi za'ra, hãiwa ãma. Taha da, wa za ĩhãiba hã dama tisõ, dazada ĩdâ'â da. — Āne Zezusi te tãma siwasu'u za'ra, dama ĩpire norĩ ma.

⁵² Taha wa, te sima rowasu'u za'ra:

— E niha te za õ hã tihãiba hã wama sõmri za'ra, ãma 're wasaihuri u'âsi mono da.

⁵³ Tawamhã Zezusi te duré asa tãma nharĩ za'ra:

— Wa hã ti'ai ãma dasiré ãpodo. Ìhãiba na 're asaihuri aba mono õ wamhã, duré ãwapru, 're ãhuri aba mono õ wamhã, rowẽ u'ãsi ããma 're anomro aba mono õ di za. ⁵⁴ ããma 're dasaihuri mono wamhã, duré ãwapru, da te 're ãhuri mono wamhã, rowẽ u'ãsi te za ããma 're danomro. Tawamhã 're dadã'ã za'ra mono wa, wa za bãtã na ab're hawi da'ahãwa'utu ti'a ãsi'utõrĩzãb ãma, apã 're dahãimana u'ãsi za'ra mono da. ⁵⁵ Ìhãiba hã dasai uptabi. Duré ãwapru hã, ã uptabi. ⁵⁶ Ìhãiba na 're dasaihuri mono wamhã, duré ãwapru, da te 're ãhuri mono wamhã, te za ãsiré 're dahãimana u'ãsi za'ra. Wa hã wa za duré ãsiré 're ãmorĩ u'ãsi za'ra. ⁵⁷ Ìmama hã ma tõ we ãzatõ, 're ãmorĩ u'ã hã. Ta hã 're hãimana u'ãsi mono wa, wa za duré wa hã 're ãhãimana u'ãsi. Taha wa, ããma 're dasaihuri mono wamhã, te za ãsine 're dahãimana u'ãsi za'ra hãwa ãma, 're dadã'ã za'ra mono ãna. ⁵⁸ Wa hã dasa na, wa tõ ãsiwasu'u, Ìmama, hãwa hawi te te we dama ãnhomri na. Wahi'rata norĩ hã ma tõ duréhã hãwa hawim na tisa hã te te 're huri. Tane nherẽ, dã'ã ãna 're hãimana u'ãsi za'ra mono õ di. Ma tõ tidã'ã za'ra. ããma 're dasaihuri mono wapsi, dadã'ã ãna te za 're dahãimana u'ãsi za'ra, hãwa ãma.

⁵⁹ ãne Zezusi ma tõ tãma siwaihu'u za'ra, zudezu norĩ te, rowahutuzãb ãma, Capana'u ãma.

Zezusi hã tisiré norĩ te te sina ãsadanharĩ za'ra zé wasu'u, za te te ãrẽme za'ra zãb zõ

⁶⁰ Tawamhã Zezusihi nhimirowasu'u hã ma tõ dame wapari za'ra, ãsazei'wa norĩ hã. Te te wapari za'ra wamhã, ãne te ahã na sima rowasu'u za'ra:

— Ìsimirowasu'u hã wama pire di, wa te ãma ãsaze za'ra zãb da hã.

⁶¹ Ta norĩ hã sima si te te rowasu'u za'ra nherẽ, ma tõ ãmreme hã sina waihu'u za'ra, Zezusi hã. Taha wa, te tãma nharĩ za'ra, ãne:

— E ãmreme hã asiwi wẽ'õ za'ra wa'aba wa, te za ãrẽme za'ra wa'wa. ⁶² Wa hã ti'ai ãma dasiré ãpodo hã, apã hãwa u ãmorĩ ré, ãmadã'ã za'ra wa'aba wamhã, e niha te za tawamhã asima ãrowasu'u za'ra wa'wa. ⁶³ 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani si te za te te dama 're anhomri, dadã'ã ãna 're ãdahãimana u'ãsi za'ra mono zé hã. Dasi'uihã na da te dasina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. Marĩ na te aima 're ãrowasu'u za'ra wa'aba mono zãb zarina, te za ãpẽ'ẽzani hã te te dama 're anhomri, 're ãdahãimana u'ãsi za'ra mono zé hã. ⁶⁴⁻⁶⁵ ãne, wa aima ãsiwasu'u za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. Tane nherẽ, ãne aima ãsiwasu'u za'ra wa'aba nherẽ, aihĩni ãmreme na ãzaze za'ra wa'aba õ di za, ãté. Dasi'uihã na da te 're ãzazei waihu'u za'ra mono õ di za. Ìmama si te te dama 're anharĩ mono wapsi, te za ãmreme na da te 're ãzaze za'ra. ãne wa tõ aima rowasu'u za'ra wa'wa aré. — ãne Zezusi ma tõ tãma rowasu'u za'ra. E marĩ wa. Da'ahã na ãsiré 're danomro mono nherẽ, aihĩni te te sazei uptabi za'ra õ wa. Ta norĩ hã tõ senai õ na, ma tõ Zezusi hã sina waihu'u za'ra. Duré te te dama ãhãiba nhomri da hã ma tõ sina waihu'u siro, Zezusi hã.

Taha wa, ma tõ aré dama rowasu'u:

— Dasi'uihã na da te 're ãzaze za'ra mono õ di za. Ìmama si te te dama 're anharĩ mono wapsi, te za da te 're ãzaze za'ra. — ãne ma tõ dama rowasu'u aré, da te waihu'u za'ra da.

⁶⁶ Tawamhã da'ahã na oto ãsiré 're danomro mono õ di, ãsazei'wa norĩ hã. ãmreme te te wapari ze za'ra õ wa, ma tõ oto rẽme za'ra ni. ⁶⁷ Taha wa, te Zezusi hã wazadanharĩ za'ra:

— E a norĩ wa'aba zama te za ãrẽme za'ra wa'wa. — ãne te wazadanharĩ za'ra, 12 na wahãiba norĩ hã ãsiré 're ãwanomro mono norĩ hã.

⁶⁸ Tawamhã Sima Pedruhu si te asa tãma tinha:

— Mare di. Wa te airẽme za'ra õ di za. Wa te airẽme za'ra wamhã, e 'wa tẽme, wa za 're wanomro, rowasu'uwẽ hã wa te 're ãwapari za'ra mono da hã. Aimreme si wama pire za'ra di. Aimreme na si da te 're asaze za'ra mono wamhã, rowẽ u'ãsi te za ai'ãma 're danomro. Te za duré hãwa ãma 're dadã'ã za'ra mono ãna 're dahãimana u'ãsi za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'rata. ⁶⁹ 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ma tõ we asatõ. Wa norĩ hã wa tõ

asaze za'ra ni. A hã 're aimorĩ wẽ uptabi di. ãne na wa tô aiwaihu'u za'ra ni. — ãne te Zezusihi ma tinha.

⁷⁰ Tawamhã Zezusi asa te wama nharĩ za'ra:

— A norĩ wa'wa hã 12 na aihâiba za'ra wa'wa hã wa tô aipisutu za'ra wa'wa, ãsiré 're anomro aba mono da, dama 're ãzadawa wasu'u za'ra wa'aba mono da. Tane nherẽ, misire Wa'uburé nhib'a'uwẽ te 're mo, asiré wa'aba. — ãne ma tô wama waihu'u za'ra.

⁷¹ Wa'uburé nhib'a'uwẽ hã te te wama wasu'u za'ra wamhã, Zudasi te wasu'u, Sima Icarizotihi 'ra hã. Ta hã 12 na Zezusihi siré 're ãwanomro mono norĩ siré 're morĩ nherẽ, te za niwapsi dama hâiba nho, Zezusi hã.

7

Zezusi hã ãsisãnawã norĩ, Zudeza u te te siwi ãsatõrĩzé wasu'u

¹ Tawamhã Zezusi hã te datẽme 're mo, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma si. Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma oto datẽme 're morĩ õ di. E marĩ wa. Te te siwi wĩrĩ da, te te sima ãma roti za'ra wa, dama ãpire norĩ hã. Taha wa, te oto ãsiti 're timorĩ za'ra datẽme si, Darireza ãma si. ² Romhuture di oto bâdâ hã dasi'rã'õtõzéb u hã, ãma ãdasipo're pu'u za'ra da hã, 'Re ãhâimana u'ãsi mono te te ãdanhimroi wẽ mono zém na a'ubuni wi, darop téb u. ³ Tawamhã ãno norĩ hã te apâ siwi satõ Zezusi hã, Zudeza u morĩ da. ãne te tâma nharĩ za'ra:

— Apâ te za oto aimo, Zudeza u asazei'wa norĩ u, marĩ ãwẽ hã dama ab'manharĩ ré, te te ãma ai'madâ'â za'ra da, asazei'wa norĩ hã. ⁴ Ni'wam norĩ hã te te sima 're dawẽ za'ra mono wamhã, dama marĩ 'manharĩ wẽ na da te 're waihu'u za'ra mono da, pi'uriwi ãwẽ hã te te dama 're 'manharĩ za'ra mono õ di za. Sõ'awi te za te te dama 're ab'manharĩ. Taha wa, ma'ãpé sõ'awi dama 're ab'manharĩ u'ãsi mono za, da te ãma 're aiwaihu'u za'ra mono da. — ãne ma tô ãno norĩ hã tâma waihu'u za'ra, Zezusihi ma.

⁵ Ta norĩ hã tidub'rada hã zahadu te te saze za'ra õ di, 'Re ãhâimana u'ãsi mono, we te te ãsatõrĩ na Danho'reptui'wa da.

⁶ Taha wa, te Zezusi hã asa tâma nharĩ za'ra, ãne:

— Zahadu bâdâ hã ãwa waptã'ã õ di, ãma ãmorĩzéb da hã. Niwam na ãma ai'aba'rúi wa'aba wamhã, aima rowẽ za'ra wa'aba di za. ⁷ Da te 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono õ di za. ãwétési te da te dasiwi 're ã'ruiwapari. E marĩ wa. Da te 're ã'manharĩ wasété za'ra mono zé hã te dama 're awaihu'u mono wa. ⁸ A norĩ wa'aba si te za ai'aba'rúi wa'wa, dasi'rã'õtõzéb u hã. ãhãna ãmorĩ õ di za. Zahadu bâdâ hã ãwa waptã'ã õ di, ãma ãmorĩzéb da hã. — ãne Zezusi te tâma nharĩ za'ra.

⁹ Taha wa, te a'ã nhamra Darireza ãma, Zezusi hã.

Zezusi hã dasi'rã'õtõzéb ãma ãsãmrazé wasu'u

¹⁰ Tawamhã ãno norĩ hã datozéb u si'aba'rúi za'u si, te oto Zezusi hã mo pi'uriwi. ¹¹ Dasi'rã'õtõ wamhã, te sõ rob'madâ'â za'ra, dama ãpire norĩ hã. Te nasi sõ anharĩ za'ra:

— E mahãta Zezusi hã. — ãne te nasi sõ anharĩ za'ra.

¹² Dasi'rã'õtõzéb u ãdasito mono norĩ hã te duré dasima rowasu'u za'ra ni. Misire damreme õ di ãma. Ni'wam norĩ hã te ãne dama rowasu'u za'ra:

— Õ hã te 're timorĩ wẽ, Zezusi hã.

Ni'wam norĩ hã te duré dama rowasu'u za'ra:

— Mare di. Sadawa nhipese na te õ hã te te dama 're rowasu'u. — ãne te dama rowasu'u za'ra. Tawamhã ãwasu'u na ãma dasisaze za'ra õ di.

¹³ Pi'uriwi te ãne dasima wasu'u za'ra ni, Zezusi hã. Sõ'awi da te dasima rowasu'u za'ra õ di, dama ãpire norĩ pipa te.

¹⁴ Tawamhã dasi'rã'õtõ ré, ma tô Zezusi hã wi, 'ri za'ëtẽ u, 'Re ãhâimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb u. 'Ri 'wawi wa'ra 're, te dama rowahutu. ¹⁵ Tawamhã dama ãpire norĩ hã ãmreme te te wapari za'ra wamhã, ma tô ãma titob'uzu za'ra. ãne te sima rowasu'u za'ra:

— Ō hā watēme 're zasi mono ō di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti, wa te tâma 're waihu'u za'ra mono da. E niha ma tô waihu'u pese, te te dama 're ĩrowasu'u mono zéb da hā. — Āne te sima rowasu'u za'ra.

¹⁶ Taha wa, te Zezusi hā asa tâma nharĩ za'ra:

— Ĩsi'uihâ na te dama 're rowasu'u mono ō di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tô we ĩzatō, te dama 're rowasu'u mono da. Taha zadawa para, wa tô te dama 're rowasu'u. ¹⁷ E niha te za da te 're ĩwaihu'u za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na si te dama 're ĩrowasu'u mono na hā, niha wamhā, ĩsi'uihâ na ĩnhimiroti na si te dama 're ĩrowasu'u mono ō na hā. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti si, da te 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhā, te za da te âma 're ĩwaihu'u za'ra. ¹⁸ Dasi'uihâ na danhimirosa'rata na da te dama 're rowasu'u za'ra mono wamhā, te za sô 're simnhasi za'ra, mreme wē wa, âma 're dawata za'ra mono zô. Datēme dazatōrĩ'wai âma si 're dawata za'ra mono da, da te dasima 're wē za'ra mono wamhā, tô sena na si danhimirowasu'u hā. Dazadawa nhipese ō di. ¹⁹ Duréihā Mozési hā ma tô aima sômri za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hā, aihirata norĩ wa'aba ma hā. Tane nherē, ĩsimiroti hā 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono ō di. E marĩ wa, te bété asima ĩwē za'ra wa'wa, asiwi ĩwĩrĩ aba da. — Āne te Zezusi hā tâma nharĩ za'ra.

²⁰ Tawamhā āne hā da te wapari za'ra wamhā, te asa tâma nharĩ za'ra ni:

— E 'wam norĩ hā ma tô bété sima aiwē za'ra, te te siwi aiwĩrĩ da. Wa'uburé te te aima nharĩ wa, te asimiza'rese āna wama ĩnharĩ za'ra. — Āne te Zezusihi ma nharĩ za'ra ni.

²¹⁻²³ Tawamhā te Zezusi hā asa dama tinha:

— Misi dama ĩ'manharĩ waihu'u'ō hā wē nherē, te dama 'manharĩ 'ru te, ma tô ĩ'âma atob'uzu za'ra wa'wa. Duréihā Mozési hā ma tô dama pisutu danhihâiwata nhihârizé hā, ĩwana wahirata norĩ hā te te dama ĩpisutuzéb zarina. Taha wa, bâdâ te te ĩpisutuzém na te za aibâ 'rare hā 're ĩsihâiwata nhihâri za'ra wa'aba mo, sabadu na. Āne na te za tâma âma 're ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba mo, Mozési te te dama ĩpisutuzé hā. Tawamhā e marĩ da, ma bété ĩzada asahi za'ra wa'wa, romhuri zahârizém na aibâ te pese wa, sabadu na. ²⁴ Ma'âpé atōmo na dahâiba mana wawi, asiwi 're ĩda'madâ'â za'ra wa'aba mono zéb zarina si, asiwi 're dawē'ō za'ra wa'aba mono tō, ĩ'uwaibaba si 're dawaihu'u za'ra wa'aba mono da. — Āne Zezusi te dama tinha.

Zezusi hā 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisutu na rowasu'u

²⁵ Tawamhā ni'wam norĩ hā ma tô Zezusihi mreme hā wapari za'ra, Zeruzarē âma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hā. Taha wa, te āne âma sima rowasu'u za'ra:

— Ni'wai âma te sima roti za'ra, te te siwi wĩrĩ da, wama ĩpire norĩ hā. Āté ō hā da te dasiwi ĩwĩrĩ da hā. ²⁶ Ni'â. Sô'awi te te dama 're rowasu'u mono nherē, da te tâma nharĩ za'ra ō di, rowahutu na te te sazâri da. E Danho'reptui'wa na ma tô siwi waihu'u za'ra, wama ĩpire norĩ hā. ²⁷ Danho'reptui'wa wei morĩ wamhā, ĩsa'ru hā dama waihu'u za'ra ō di za. Ōhō za'ru hā wama waihu'u pese za'ra di. — Āne te dasima rowasu'u za'ra ni.

²⁸ Tawamhā ma tô sina damreme waihu'u, Zezusi hā. Taha wa, 'ri za'ētē 'wawi wa'ra 're, zahadu te te dama rowahutu ré, te āne da'mahâ, mreme 'râihâ na:

— Oro asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba za. Oro ĩza'ru hā aima waihu'u pese za'ra wa'aba za duré. Tô sena ĩwaihu'u za'ra wa'aba ō di. ĩza'ru uptabi hā waihu'u za'ra wa'aba ō di duré. ĩsi'uihâ na we ĩmorĩ ō di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para, wa wei mo. Tô sena ĩsimiroti hā we ĩzatōrĩ'wa nhimiroti hā. Tane nherē, ta hā asiwi waihu'u za'ra wa'aba ō di. ²⁹ Wa hā ĩma waihu'u pese di we ĩzatōrĩ'wa hā, ĩhawi we ĩmorĩ wa. — Āne te Zezusi hā dama siwasu'u.

³⁰ Tawamhā ma tô duré sima âma roti za'ra, te te siwi âri da, dama ĩpire norĩ hā. Tane nherē, te te siwi âri ō di. E marĩ wa. Zahadu bâdâ hā 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te âma ĩpisutuzé hā, ĩwa waptâ'â ō wa. ³¹ Tawamhā ta norĩ hā sada hâimana za'ra nherē, ma tô da'ahâ na saze za'ra ni, Zezusi hā. Taha wa, te āne dasima rowasu'u za'ra ni:

— Danho'reptui'wa da, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìpisudu hã oto wei morĩ wamhã, e te za te te dama 're ab'manharĩ, marĩ dama ì'manharĩ waihu'u'õ hã, Zezusi te te dama 're ì'ab'manharĩ mono nhipai u hã. — Æne te dasima rowasu'u za'ra ni.

Parisezu norĩ hã, Zezusihi zô te te ìdazatõrĩ za'ra zé wasu'u

³² Tawamhã parisezu norĩ hã ma tô Zezusihi âma dawapari za'ra. Taha wa, ma tô sô da'mazatõrĩ za'ra, Zezusi hã te te siwi âri da, 'ri 'madâ'â'wa norĩ hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhorõwa 'madâ'â'wa norĩ hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, da'âma romhuri'wa ìpire norĩ me, ma tô sô satõrĩ za'ra, sasedoti ìpire norĩ me.

³³ Tawamhã ìtême sihutu wamhã, Zezusi te tãma nharĩ za'ra:

— Syry na wa za oto ai'rata ìnhamra 'wa. Taha pari, wa za apâ mo, we ìzatõrĩ'wai u.

³⁴ Ìzô rob'madâ'â za'ra wa'aba nherẽ, asiwi ìsãmri za'ra wa'aba õ di za. Nimomo wa za mo. Nimomo ìmorĩ wamhã, âma ìtême 're anomro waihu'u aba mono õ di za. — Æne te tãma siwasu'u za'ra.

³⁵ Taha wa, te sima rowasu'u za'ra, dama ìpire norĩ hã:

— E momo te za bété mo, wa te wasiwi sãmri za'ra tõ da hã. E darob amoi u te za mo, wasiré zudezu norĩ u deredu norĩ 'rata, 're ìsi'ubumroi mono norĩ u. E tamomo te za oto mo, deredu norĩ rob'âma te te 're rowahutu mono da. ³⁶ Ma tô wama rowasu'u za'ra, wa te sô rob'madâ'â za'ra nherẽ, za wa te wasiwi ìsãmri õ na hã. Ma tô duré wama rowasu'u za'ra, nimomo morĩ wamhã, za ìtême ìwasihutu waihu'u õ na hã. Wa te wasiwi waihu'u za'ra õ di, te te wama ìnharĩ za'ra zé hã. — Æne te sima rowasu'u za'ra.

Zezusi hã â u'âsi na dama ìsiwasu'uzé wasu'u

³⁷ Tawamhã ìrême ma dasi'rã'õtõ mono wa, ma tô Zezusi hã hãwi za, te te dama rowahutu da, datozém na bâdâ ìpire uptabi na. Æne te dama tinha:

— 'Rubu wamhã, ma'âpé we ìtême 're anomro aba mono za, â u'â hã te aima 're sãmri za'ra wa'aba mono wa, 're âhuri aba mono da. ³⁸ Duréihã ma tô ãne â u'âsi na rob'ui'ééré, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã: “Â u'â hã 're sidototo u'âsi mono wamhã, dama rowézé hã te za dama 're hãimana u'âsi, ìsipti hã. Tane Danho'reptui'wa na da te dasina 're ì'umnhasi za'ra mono wamhã, taha zarina te za rowẽ nhomri'wa hã dama 're hãimana za'ra.” Æne ma tô âma rob'ui'ééré, ìbaihã na hã. — Æne te Zezusi hã dama rowasu'u.

³⁹ Â u'â te te dama wasu'u wamhã, Tipé'êzani te wasu'u, Zezusi hã. Niwapsi te za te te tãma 're anhomri, tizazei'wa norĩ ma. Dâ'â wa, hãwa'utu parip si, te za Tipé'êzani hã te te tãma 're anhomri.

Zezusihi âma ìdasisadhanharĩ za'ra zé wasu'u

⁴⁰ Tawamhã Zezusihi mreme, da te wapari za'ra wamhã, te dasima rowasu'u za'ra ni: — Tô sena õ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa zô, 're ìdanhimipari za'ra mono.

⁴¹ Ni'wam norĩ hã te duré dama rowasu'u za'ra:

— Õ hã Danho'reptui'wa da, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìpisudu.

Ni'wam norĩ hã te duré dama rowasu'u za'ra:

— Oro õ hã Darireza hawi wei morĩ za. Danho'reptui'wa da, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìpisudu hã Darireza hawi wei morĩ õ di za. ⁴² Danho'reptui'wa da hã apito Dawihi nhihudu te za, u, 're mo. Berẽ âma te za, u, podo, tih'i'rata za'ru âma, Dawihi za'ru âma. Æne duréihã ma tô âma rob'ui'ééré siro, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã. — Æne te dasima rowasu'u za'ra ni.

⁴³ Taha wa, ìwasu'u na dasisaze za'ra õ di. ⁴⁴ Ni'wam norĩ si te sima wẽ za'ra, te te siwi âri da. Tane nherẽ, te te siwi âri õ di.

Dama ìpire norĩ hã, Zezusi, Danho'reptui'wa na te te dame 're ìsaze za'ra mono õ zé wasu'u

⁴⁵ Tawamhã Zezusihi zô ìsihutu norĩ hã te apâ ai'aba'ré, sasedoti ìpire norĩ u, parisezu norĩ u zama. Ubana ìtême sihutu wamhã, te sadanharĩ za'ra, ãne:

— E marĩ da, we asiwi saprõni aba õ di, watême.

⁴⁶Tawamhã te asa tãma nharĩ za'ra:

— Ni'wa te te ãma wabzu õ di, ãsimiroti wẽ na hã. Taha wa, wa te wasiwi âri õ di, wa te wei wasiwi saprõni da, atẽme za'ra wa'aba.

⁴⁷Taha wa, te parisezu norĩ hã asa tãma nharĩ za'ra, ãne:

— E niha a norĩ wa'aba zama ma tô ãmreme hã dame ãsaze za'ra wa'wa, tô sena te te dama 're rowasu'u mono newa. ⁴⁸E Danho'reptui'wa na ma tô 'mazaze dama ãpire hã, duré parisezu hã. Mare di. Ni'wa te te ãma sazei õ di. ⁴⁹Õ norĩ hã ma tô saze za'ra, tãma waihu'u pese za'ra õ wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na Mozési te te ãma ãrob'ui'érézé hã. Taha wa, te za õ norĩ hã te te siwi 're wẽ'õ pese za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. — ãne te parisezu norĩ hã 'ri za'ëtẽ 'madâ'ã'wa norĩ ma nharĩ za'ra.

⁵⁰⁻⁵¹Tawamhã parisezu norĩ siré hã ma tô oto rowasu'u, Nicodemosi hã, Zezusihi u aré ãmorĩ hã barana. ãne te tãma rowasu'u za'ra, tisiré parisezu norĩ ma:

— E marĩ te te ãmanharĩ zõ, wa te wasiwi waihu'u ãna, wa za wasiwi wẽ'õ za'ra ni. E ãne wahi'rada Mozési ma tô dama roti, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti zarina. Mare di. ãne te te dama roti õ di. — ãne Nicodemosi te tãma rowasu'u za'ra, tisiré parisezu norĩ ma.

⁵²Taha wa, te duré asa tãma nharĩ za'ra:

— E a zama Darireza hawi we aimorĩ wa, te ãne wama ãwaihu'u za'ra. Darireza hawi te 're da'azatorĩ mono õ di, te te dama 're ãsawata wasu'u za'ra mono da hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. ãmreme ui'ére hã robaba di, ãma. Ma'ãpé sõré na za, ãma ãrob'ui'éré õ na waihu'u da. — ãne te tãma nharĩ za'ra, Nicodemosi ma. ⁵³Taha pari, tinhorõwa u te te ropé da, ma oto wairé.

8

Pi'õ hã aibã aimawi ré nomro wa, Zezusihi u da te dasiwi ãsaprõnizé wasu'u

¹Tawamhã Zezusihi me, wa ai'aba'ré ni, ëtẽ 'rãihã u, Oriwera u. ²Awẽmhã mararé, wa apã ai'aba'ré ni 'ri za'ëtẽ u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb u. Wasihutu wamhã, 'ri 'wawi wa'ra u, wa asisi ni. Tamomo da'ahã na ma tô Zezusihi u ubumro ni. Tawamhã ma tô nhamra, te te dama rowahutu da, Zezusi hã. ³Te te dama rowahutu ré, ma tô we ãtẽme aihutu, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré na dama rowahutu'wa norĩ hã, parisezu norĩ me. Pi'õ hã te we ãtẽme siwi saprõni za'ra, niha ãsimiroti hã te te ãma waihu'u za'ra da. Tawamhã dawa'wa u ma tô siwi 'mazé pi'õ hã, Zezusihi nho're sab da. ⁴Tawamhã Zezusi te siwi 'mahã, ãne:

— Rowahutu'wa, ã hã pi'õ hã mro ré nherẽ, aibã aimawi ré nomro ré, ma tô dasiwi 'madã'ã ni. Taha wa, wa we atẽme wasiwi saprõni ni, asimiroti hã wa te ãma waihu'u za'ra da. ⁵Damro ré nherẽ, aibã aimawi ré 're danhimi'wara mono wa, ëtẽ na da te dasiwi 're simroi mono da, ma tô te te dama 're a'ru, wahi'rada Mozési hã. A hã bété, e niha asimiroti hã pi'õ ãma hã. — ãne te siwi ãma sadanha.

⁶Mozésihi nhimiroti zarina te te dama 'rui õ wa, te te siwi wẽ'õ za'ra da, ma tô ãne siwi ãma sadanha. Tane nherẽ, Zezusi hã asa te te ãma sada'ãbã za'ra õ di. Ti'a zõ ma tô aiwẽ'ẽ, tinhiptõmo na te te ui'ére da. ⁷ãmreme zõ, te te nasi 'mahãrã za'ra wamhã, ma tô apã wahudu. ãne te tãma nharĩ za'ra:

— Ni'wa hã wasété ãna 're morĩ wamhã, te za simrimi 'rata, ëtẽ na.

⁸Tawamhã ma tô duré aiwẽ'ẽ, ti'a zõ te te ui'ére da. ⁹Tawamhã ãmreme te te wapari za'ra wamhã, dawana ãhãiba prédub 'rata, uimrehẽne ma tô watobro. ãsa'u si te nasi wairé, misi si siwi ãsaprõni'wa hã ãmreme te te sina wapari za'ra wa, sisép te. Zezusi hã siwaprosi te oto za. Pi'õ si te dawa'wa za, Zezusihi nho're. ¹⁰Tawamhã Zezusi hã ma tô apã wahudu. Pi'õ siwaprosi sa wa, te oto sadanha:

— E mahāta aiwasu'u'wa norĩ hã. E 'mazab õ di, te te dama ai'ru za'ra da, da te dasiwi aiwĩrĩ da, aiwasédé hã te te ai'ãma ĩsa'ra za'ra norĩ hã.

¹¹ Taha wa, te pi'õ hã asa tãma tinha:

— Maze di. Ni'wa hã sab õ di, te te dama ĩ'ru da, da te dasiwi ĩwĩrĩ da.

Taha wa, Zezusi te duré asa tãma tinha:

— Tane tã. Wa hã te duré dama ai'rui õ di za, da te dasiwi aiwĩrĩ da. Mo oto aimorĩ. Aiwasédé hã 'manharĩ na sahu õ di za. — Āne te pi'õi ma tinha.

Zezusi hã dama rob'uiwẽ'wa na dama ĩsiwasu'uzé wasu'u

¹² Tawamhã Zezusi te duré dama tinha, āne:

— Wa hã dama rob'uiwẽ'wa na wa ĩsiwasu'u. Īnhimiroti zarina 're danomro mono wamhã, dawasété na 're danomro mono õ di za, robra na. Rowa'a na si te za ĩ'ãma 're danomro u'ãsi, rowē na si.

¹³ Tawamhã parisezu norĩ hã te asa tãma nharĩ za'ra:

— Asiwaprosi wama asiwasu'u wamhã, tã sena wama asiwasu'u õ di.

¹⁴ Taha wa, te Zezusi hã asa duré tãma nharĩ za'ra:

— Tane nherē, ĩsiwaprosi aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba nherē, tã sena, wa aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. Nima hawi we ĩmorizé hã waihu'u za'ra wa'aba õ di. ĩwétési, wa tã ĩsina waihu'u. Nimomo ĩmorizé hã duré waihu'u za'ra wa'aba õ di. ĩwétési wa tã ĩsina waihu'u siro. Taha wa, tã sena te ĩsina waihu'u pese wa, te za ĩmreme na 're ĩzaze za'ra wa'aba mo. ¹⁵ Danhimirosa'rata zarina si, te 're ĩdawaihu'u za'ra wa'aba mo, dawē na dawasété na zama. Tanei õ di, wa hã. ¹⁶ Tã sena, wa za te 're da'awaihu'u, dawē na dawasété na zama. ĩsiwaprosi te 're da'awaihu'u mono õ di za. We ĩzatõrĩ'wai me, wa za wa te 're da'awaihu'u, dawē na dawasété na zama. ¹⁷ Duréihã ma tã Mozési hã āne na te te dama 're roti, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa para: “Ni'wa hã siwaprosi te te 're da'awasuu mono wamhã, 're saze za'ra wa'aba mono õ di za, ĩsimirowasu'u na. Siwaprosi wamhã, mreme wapure di. Maparane wapsi, 're ĩne wē hã āma 're sisaze zahuré mono wamhã, te za ĩsimirowasu'u zahuré na 're ĩsaze za'ra wa'aba mo. Sahuré wamhã, mreme pire zahuré di.” Āne Mozésihi nhimiroti na rob'ui'ééré hã. ¹⁸ Wa hã wa ĩsiwasu'u. We ĩzatõrĩ'wa hã te duré ĩwasu'u, ĩmama hã. Taha wa, ĩsiwaprosi ĩsiwasu'u õ wa, te za wamreme hã tã sena na 're ĩsaze za'ra wa'aba mo.

¹⁹ Tawamhã parisezu norĩ hã te asa tãma nharĩ za'ra, āne:

— E mahāta tawamhã, aimama.

Taha wa, ma tã duré Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra:

— ĩmama te aima wasu'u za'ra wa'aba nherē, asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba õ di. ĩmama zama, asiwi waihu'u za'ra wa'aba õ di. Tã sena ĩwaihu'u za'ra wa'aba 'wa'ãhã, ĩmama zama te aré ĩwaihu'u za'ra wa'wa.

²⁰ Āne te tãma rowasu'u za'ra, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono āma 're ĩdawata za'ra mono zéb āma, 'ri 'wawi wa'ra 're, te te dama rowahutu ré. Rob'ui'prazé, da te 're ĩséme mono zéb 'rata sab ré, te āne tãma rowasu'u za'ra. Taha wa, te te siwi âri ze za'ra nherē, te te siwi âri õ di, dama ĩpire norĩ hã. E marĩ wa. Zahadu bádã hã ĩwa waptã'ã õ wa, te te sima āma ĩrotizé hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã.

“E 'wa hã a hã,” Āne Zezusi da te dasiwi ĩsadanharĩ za'ra zé wasu'u

²¹ Tawamhã Zezusi hã te duré tãma nharĩ za'ra, parisezu norĩ ma:

— Aihawi wa za ĩmorĩ za'ra wa'wa. Tawamhã aiwasété ré, te za 're atã'ã za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã aiwasédé hã te te aima 're pari za'ra wa'aba mono āna. Aiwasété ré, 're atã'ã za'ra wa'aba mono wamhã, nimomo ĩmorĩ wamhã, ĩzarina āma 're anomro waihu'u aba mono õ di za. — Āne te Zezusi tãma rowasu'u za'ra.

²² Taha wa, ma tã āne sima rowasu'u za'ra:

— Õ hã ma tã wama nharĩ za'ra, nimomo morĩ wamhã, ĩsarina 're wanomro waihu'u mono õ di za. E 'rãwi siwĩrĩ da bã, te āne wama nharĩ za'ra. — Āne te sima rowasu'u za'ra.

²³ Tawamhã ma tô Zezusi hã duré tãma nharĩ za'ra:

— A norĩ wa'wa hã ti'ai ãma si te 're anomro aba mo. Wa hã hãwi hawi, wa wei mo. A norĩ wa'wa hã ti'ai ãma a'uwẽ te 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Tanei õ di, wa hã. ²⁴ A norĩ wa'wa hã aiwasété ré, te za 're atã'ã za'ra wa'aba mo. ãne wa tô aima rowasu'u za'ra wa'wa aré. Tawamhã wa hã aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba zéb zarina, 're ĩhãimana mono na 're ĩzaze za'ra wa'aba mono õ wamhã, te za tô aiwasété ré 're atã'ã za'ra wa'aba mo. — ãne Zezusi ma tô tãma waihu'u za'ra.

²⁵ Tawamhã ma tô siwi sadanha:

— E 'wa hã bété, a hã.

Tawamhã ma duré ãma sada'ãbã za'ra asa:

— Rowahutu na te dama ãma 're ĩsãna'rata mono hawi, wa tô aima 're ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, 're ĩhãimana mono zém na hã. ²⁶ Zahadu uburé marĩ hã te aima waihu'u za'ra wa'aba õ di, 're anomro wasété aba mono zém na hã. We ĩzatõrĩ'wa hã tô sena ma tô te te ĩma 're da'awaihu'u. Taha wa, duré wa hã te te ĩma 're ĩda'awaihu'u mono zéb zarina si, wa za te dama 're awaihu'u, ĩsine. — ãne ma tô Zezusi hã tãma rowasu'u za'ra.

²⁷ We tizatõrĩ'wa hã te te tãma wasu'u za'ra wamhã, Timama te wasu'u, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã. Sõ'awi te te tãma rowasu'u za'ra õ wamhã, ĩmreme tãma pibu prã za'ra di, dama ĩpire norĩ ma. ²⁸ Taha wa, te Zezusi hã duré tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Wa hã dasiré ĩpodo hã niwapsi te za asiwi ĩzasõmri za'ra wa'wa, hãwi ĩza'õ da. Tawapsi te za ĩwaihu'u za'ra wa'wa, aima 're ĩsiwasu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, 're ĩhãimana mono zém na hã. Te za duré ĩwaihu'u za'ra wa'wa, ĩsi'uihã na te dama 're ĩrowasu'u mono õ na hã, ĩmama te te ĩma ĩwaihu'uzéb zarina si, te dama 're ĩrowasu'u mono na hã. ²⁹ We ĩzatõrĩ'wa hã te te ĩma 're ĩroti mono zéb zarina si, wa tô te tãma ãma 're uwaimrami u'ãsi. Taha wa, ĩ'rata te 're sãmra u'ãsi. Te te 're ĩrẽme mono õ di. — ãne Zezusi ma tô tãma siwasu'u za'ra.

³⁰ Tawamhã ĩmreme hã da te wapari za'ra wamhã, ma tô da'ahã na Danho'reptui'wa na saze za'ra ni.

Īsazei uptabi 'wa, za 're ĩdanomro mono zé wasu'u

³¹ Tawamhã Zezusi te tãma nharĩ za'ra, ĩsazei'wa norĩ ma hã:

— ĩmreme 're 'madã'ã pese za'ra wa'aba mono wamhã, ĩzazei uptabi 'wa, te za 're anomro aba mo. ³² Tawamhã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di za, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã. Ta hã tô sena uptabi. Taha zarina te za asõ'reptuzé hã asina 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mo, wada'uri ãna si'uihã na 're ĩhãimana za'ra mono norĩ ne, rowẽ na 're aihãimana za'ra wa'aba mono da oto. — ãne Zezusi te tãma rowasu'u za'ra.

³³ Tawamhã te duré asa tãma nharĩ za'ra, Zezusihi ma:

— Wa norĩ hã Abra'ãhã nhihudu, wa 're wanomro. Niwa dama romhuri'wa da, danhimi'uipra na 're wahãimana za'ra mono õ di. E niha wa za tawamhã wanho'reptuzé hã wasina wa te 're waihu'u za'ra.

³⁴ Tawamhã Zezusi asa te duré tãma nharĩ za'ra:

— Tô sena wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Dawasété na 're danomro u'ãsi mono wamhã, dawasédé, da te 're sahãri waihu'u za'ra mono õ di za, danhimi'uipra norĩ hã titede'wai hawi 're ĩwairébé waihu'u mono õ ne. ³⁵ Apito ma, romhuri'wa norĩ hã, apito 'ra me, aiwab õ di. Apito 'ra, te za timama nhorõwa ãma 're sãmra u'ãsi, ĩ'ra wa. Tãma ĩromhuri'wa norĩ hã ĩsõrõwa ãma 're si'ubumroi u'ãsi mono õ di za. ³⁶ Wa hã wa aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono 'ra na. Aiwasété hawi te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono wamhã, tô sena te za rowẽ na ĩ'ãma 're anomro aba mo. ³⁷ A norĩ wa'wa hã Abra'ãhã nhihudu te 're anomro aba mo. ãne na ĩma aiwaihu'u pese za'ra wa'aba di. Tane nherẽ, ĩsihudu nherẽ, ma tô asiwi ĩwẽ'õ za'ra wa'wa, asiwi ĩwĩrĩ za'ra wa'aba da. E marĩ wa. ĩnhimiroti hã taré asiwi 're wẽ'õ za'ra wa'aba mono wa. ³⁸ Wa hã ĩmama, te te ĩma 're ĩwaihu'u mono zéb zarina si, wa tô aima te 're waihu'u za'ra wa'wa. A norĩ wa'wa hã aimama te te 're ĩ'aiwada'uri za'ra wa'aba mono zéb zarina si, te 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mo. — ãne Zezusi te tãma nharĩ za'ra.

³⁹ Tawamhã Zezusihi ma, te duré asa nharĩ za'ra, ãne:

— Wa norĩ hã, Abra'ãhã nhihudu.

Tawamhã asa te duré Zezusi hã tãma nharĩ za'ra:

— Abra'ãhã nhihudu uptabi 'wa'ãhã, te aré 're anomro wẽ wa'aba mo, ãsine. ⁴⁰ 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã tô sena uptabi. Taha si, wa tô te aima 're wasu'u za'ra wa'wa, te te ãma 're ã'awaihu'u mono zéb zarina. Tane nherẽ, ma tô ã'ãma asima ãroti za'ra wa'wa, asiwi ãwãrĩ za'ra wa'aba da. ãne dama 're hãimana mono õ di, Abra'ã hã. A norĩ wa'wa hã aimama ne, te 're anomro aba mo. — ãne Zezusi te tãma nharĩ za'ra.

⁴¹ Tawamhã asa te duré tãma nharĩ za'ra:

— Misire Wamama hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Wa norĩ hã ã'ra uptabi, wa 're wahãimana za'ra.

⁴² Tawamhã Zezusi hã te duré asa tãma nharĩ za'ra:

— Tô sena 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, Aimama za'ra wa'aba 'wa'ãhã, te aré asiwi 're ãzawi pese za'ra wa'aba mo. E marĩ wa. ãhawi we ãmorĩ wa, atẽme za'ra wa'aba. ãsi'uihã na we ãmorĩ õ di. Ta hã ma tô we ãzatõ. ⁴³ E niha aima waihu'u pese za'ra wa'aba õ di, ãnhimirowasu'u hã. Wẽ nherẽ, aima wapari ze za'ra wa'aba õ wa, aima pibu prã za'ra wa'aba di. ⁴⁴⁻⁴⁵ Aimama za'ra wa'wa hã, Wa'uburé. A norĩ wa'wa hã ã'ra te 're anomro aba mo. Te te sima 're ãwẽ mono zém na si, te asima 're ãwẽ za'ra wa'aba mo, tãma ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono da. Ta hã dapoto na'rata hawi dapãrĩ'wa te 're mo. Sadawa nhipese u'ãsi wa, tô sena te te dama 're rowasu'u mono õ di. Tizadawa nhipese na ma tô sãna'rata. Simirosa'rata wasété u'ãsi wa, sadawa nhipese u'ãsi di. Taha wa, ã'ra 're anomro aba mono wa, ãnhimirowasu'u hã tô sena nherẽ, ãma 're ãzaze za'ra wa'aba mono õ di. ⁴⁶⁻⁴⁷ Tô sena na wa aima te 're wasu'u za'ra wa'wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã. Tane nherẽ, ãnhimirowasu'u na 're ãzaze za'ra wa'aba mono õ di. E marĩ wa. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ norĩ si te za te te 're wapari pese za'ra, ãsimiroti hã. A norĩ wa'wa hã ãsib'a'uwẽ 're anomro aba mono õ di. Taha wa, ãsimiroti hã 're wapari pese za'ra wa'aba mono õ di. — ãne Zezusi ma tô tãma waihu'u za'ra.

Zezusihi wasu'u, Abra'ãhã wasu'u me

⁴⁸ Tawamhã dama ãpire norĩ hã ma tô asa tãma nharĩ za'ra:

— A hã, samaritanu. Wa'uburé ré, 're aimorĩ wa, te asimiza'rese ãna ãne na hã wama ãrowasu'u. Tô sena, wa tô nasi ãne na aima nharĩ za'ra ni. — ãne te taré tãma nharĩ za'ra, Zezusihi ma.

⁴⁹ Tawamhã Zezusi asa te tãma nharĩ za'ra:

— Mare di. Wa'uburé ré, 're ãmorĩ õ di. Wa hã ãmreme wazép sina, wa ãmama hã te aima 're wasu'u wẽ za'ra wa'wa. Tazahã a norĩ wa'wa hã asiséb ãna te ãne ãma ãnharĩ wasété za'ra wa'wa. ⁵⁰ ã'ãma 're dawata za'ra mono zõ, ãsina 're ãnhimnhasi mono õ di, wa hã. Misire ma tô te te sima 're da'awẽ, ã'ãma 're dawata za'ra mono da. Tô ã'uwaibaba te te ã'ãma sima 're ãda'awẽ mono zé hã. ⁵¹ Tô sena wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa. ãnhimiroti hã da te 're 'madã'ã pese za'ra mono wamhã, 're dadã'ã za'ra mono ãna te za 're dahãimana u'ãsi za'ra. — ãne te tãma rowasu'u za'ra.

⁵² Sõ'awi te te tãma rowasu'u za'ra õ wa, ãmreme hã tãma pibu prã za'ra di. Taha wa, asa te duré Zezusihi ma nharĩ za'ra:

— Wa'uburé ré, 're aimorĩ na, wama aiwaihu'u pese za'ra di oto. Wahi'rada Abra'ã hã ma tô dãrã. Uburé 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ zama ma duré tidã'ã za'ra. Tane nherẽ, ma tô ãnha, da te 're asaze za'ra mono wamhã, 're dadã'ã za'ra mono ãna, 're ãdahãimana u'ãsi za'ra mono na hã. ⁵³ E Abra'ãhã nhipai u aipire bã, te ãne wama ãnharĩ za'ra. Ma tô dãrã, ta hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ zama ma tô duré 're dã'ã za'ra. E 'wa hã bété, a hã. Ma'ãpé asina asimirosa'rata na wama waihu'u za'ra na, wa te aiwaihu'u za'ra da.

⁵⁴ Tawamhã Zezusi te duré asa tãma nharĩ za'ra:

— Wa hã, ãpire na ãsina 're ãwata mono õ di. ãpire na ãsina 're ãwata mono 'wa'ãhã, aré dama ãwapure di. ãmama si te ãpire na te te dama 're ãwasu'u. Ta hã Asib'apito na

te 're ĩsisi za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ⁵⁵ Tane nherẽ, Asib'apito na 're sisi za'ra wa'aba mono nherẽ, waihu'u za'ra wa'aba õ di. Taha wa, te taré Asib'apito na 're ĩsisi za'ra wa'aba mo. Wa hã wa tô waihu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Aima sô 're ĩnhimrami za'ra wa'aba mono 'wa'âhã, aré ĩzadawa nhipese di wa hã, asine za'ra wa'aba. Tô sena wa tô waihu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ĩsimiroti hã wa tô duré te 're 'madâ'â pese. ⁵⁶ Aihirata 'wa, Abra'ã hã ma tô ĩwaihu'u siro, we datẽme ĩmorĩzém na hã ti'ai u. Taha wa, Abra'ãhã ma, rowẽ di. Te 're to. — ãne Zezusi te tãma rowasu'u za'ra.

⁵⁷ Tawamhã te asa tãma nharĩ za'ra, dama ĩpire norĩ hã:

— E niha ma tô Abra'ã hã ĩwaihu, duréi pese dawĩ dá'â nherẽ. Te aré ãne wama ĩwasu'u za'ra, ai'ãma wahub ahã uptabi 'wa'âhã. Zahadu a hã, ai'ãma wahub ahã õ di. ⁵⁰ na zahadu ai'ãma wahub õ di. — ãne te Zezusihi ma, nharĩ za'ra.

⁵⁸ Taha wa, Zezusi te duré asa tãma nharĩ za'ra:

— Tô sena, wa aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. Abra'ã hã poto õ ré, wa 're ĩhâimana u'âsi. — ãne Zezusi ma tô tãma siwasu'u za'ra, dama ĩpire norĩ ma.

⁵⁹ Tawamhã te te sadawa 'ru za'ra wa, ma êne hã sada waibu za'ra, te te siwi ãma wĩrĩ da. Tane nherẽ, te te siwi wĩrĩ õ di, rob u watobro da, tiwi si'wahi za'ra wa, 'ri 'wawi wa'ra hawi.

9

Zezusi hã aibã ĩpotozém hawi ĩtob'a te te ĩpesezé wasu'u

¹ Tawamhã morĩ ré, ma tô aibã hã tisã Zezusi hã, ĩwaptã'ázém hawi ĩtob'a hã. ² ĩsiré, wa te wasiwi sãmri za'ra wa, wa tô ãne wasiwi sadanharĩ ni:

— E marĩ wa, ma tob'a na waptãrã. E tiwasédé te te 'manharĩ wa, ma tob'a na waptãrã. E ĩmama norĩ hã timro me tiwasédé te te 'manharĩ zahuré wa, ma ĩ'ra hã tob'a na waptãrã.

³ Taha wa, te Zezusi hã asa wama nharĩ za'ra:

— Mare di. Tiwasédé te te 'manharĩ õ di. ĩmama norĩ zama, tiwasédé te te 'manharĩ zahuré õ di. Rowẽ na 're morĩ wa za, ma tob'a na podo, ĩwaihu'u pese na da te waihu'u za'ra da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ⁴ Ta hã ma tô we ĩzatõ, dapawaptom na te tãma 're romhuri mono da. Rowa'a ré, te za da te 're romhuri za'ra. 'Re mara mono wa, da te 're romhuri waihu'u za'ra mono õ di. Tane rowẽ ré, wa za wa te tãma 're romhuri za'ra. ⁵ Tawamhã ti'ai ãma 're ĩnhamra mono ré, dama rob'uiwẽ'wa ne, wa hã dama rowẽ nhomri'wa, wa 're ĩhâimana. — ãne te wama siwasu'u.

⁶⁻⁷ Tawamhã Zezusi hã ma tô tizadaipro hã oto time ti'ai u, ti'a te te ãma wai'o da, te te ãma tomhá u'ré da. Tawamhã tinhiptõmo na ma tô sada a'â. Te te ãma tomhá u'réi pari wamhã, te tãma tinha:

— Mo oto aimorĩ pu'u u, asitõmo upsõ da, Siro'é na pu'u nhisi u. — ãne te satõ. Siro'é na pu'u nhisi hã dazatõrĩ, te wasu'u.

Taha wa, te mo, sitõmo upsõ da. Sitõmo upsõi wamhã, tõmo wẽ di oto aibã hã. Tawamhã te wei mo apã. ⁸ Tawamhã da te 'madâ'â za'ra wamhã, te dasima rowasu'u za'ra ni, ãne:

— E õ hã rob'uiprazém na te te 're da'awari mono da, 're ĩsãmra mono. — ãne te dasima rowasu'u za'ra ni, ĩsõrõwa 'rata 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ hã. Tob'a ré, te te siwi 're ĩ'madâ'â za'ra mono norĩ me, te ãne sima rowasu'u za'ra.

⁹ Tawamhã ni'wam norĩ hã te sima rowasu'u za'ra:

— Tô õ hã, tob'a na aré 're ĩsãmra mono.

Ni'wam norĩ hã te duré sima rowasu'u za'ra:

— Mare di. Ta hãĩ õ di. Taré ĩtob'a ne, õ hã.

Tawamhã te te sina dawapari wamhã, te oto dama sina wasu'u, tito pese'wa hã:

— Wa hã ĩtob'a di aré tô.

¹⁰ Tawamhã te sadanharĩ za'ra:

— E niha ma tô atõmo wẽ.

¹¹ Taha wa, te asa tãma siwasu'u za'ra:

— Aibã hã ma tã tizadaipro na waza ti'a hã, te te ãma ãtomhã u'rã da, Zezusi na ãsisi hã. Pu'u u ãmorĩ da, te ãma rob'ru, ãsitãmo upsã da. Taha wa, wa tã mo. ãsitãmo upsã wamhã, ãtãmo wã di oto. — ãne te aibã hã sina dama wasu'u.

¹² Tawamhã ma tã sã sadanharĩ za'ra:

— E mahãta tawamhã, Zezusi hã.

Tawamhã te asa tãma rowasu'u za'ra:

— Me. Wa hã te waihu'u õ di. — ãne te asa tãma rowasu'u za'ra, aibã hã.

Parisezu norĩ hã aibã ãtob'a, Zezusi te te ãpe, te te siwi ãsadanharĩzã wasu'u

¹³ Tawamhã parisezu norĩ u te siwi saprã, arã tob'a na 're ãsãmra mono hã. ¹⁴ Romhuri zahãrizã na te ãtãme siwi saprã, Zezusi hã tizadaipro na ti'a te te ãwazarizã na, durã te te ãto pesezã na, sabadu na. ¹⁵ Tawamhã te te ãtãme siwi ãwisi za'ra wamhã, te siwi sadanha, parisezu norĩ hã, niha te te ãto pesezã zã. Tawamhã asa te tãma siwasu'u za'ra:

— Tizadaipro na ti'a hã te te ãwai'o na, ma tã ãtãmo u'rã. Taha pari, wa tã ãsitãmo upsã. ãhãna hã wa oto rob'madã'ã wã.

¹⁶ Tawamhã ni'wam norĩ si, te Zezusihi ma nharĩ za'ra, parisezu norĩ hã:

— Õ hã sabadu na te te pese nherã, te te 'madã'ã pese õ di, romhuri zahãrizã na roti hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã we te te satãrĩ õ di. We te te satãrĩ 'wa'ãhã, te arã te te 're 'madã'ã pese, ãsimiroti hã. — ãne te Zezusihi ma nharĩ za'ra.

Tawamhã ãhãiba amo norĩ hã te rowasu'u za'ra durã:

— 'Re morĩ wasãtã 'wa'ãhã, arã waihu'u pese õ di, marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã te te dama 'manharĩ da hã. — ãne Zezusihi ãma ma tã tãsisada 'rãmi za'ra ni. ¹⁷ Taha wa, te durã siwi sadanha, parisezu norĩ hã:

— Õ hã te te ato pese nherã, e niha asimirosa'rada hã ãma hã.

Tawamhã ma tã durã asa tãma nharĩ za'ra:

— Õ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa, te 're mo. — ãne te tãma rowasu'u za'ra.

¹⁸ Tãmo wã u'ãsi, 're morĩ newamhã, te te ãto pesezã na ma tã wawã za'ra, dama ãpire norĩ hã. Taha wa, ma tã aibã mama zã tihãrã za'ra, te te ãma sadanharĩ za'ra da. ãna zã zama te tihãrã za'ra. ¹⁹⁻²¹ Tawamhã ãtãme simãsisi zahurã wamhã, te ãma siwi sadanharĩ za'ra:

— E õ hã ai'ra. Ma tã dama ãwasu'u wa'wa, tob'a na ãwaptã'ã na. E niha ma ãhãna titãmo wã, tob'a nherã. Rob'madã'ã wã di oto.

Tawamhã ãmama te asa tãma nharĩ za'ra:

— Ta hã tã wa'ra, te 're mo. Tob'a na ma tã waptãrã. ãne na wama waihu'u pese di. Niha oto te te ãrob'madã'ã wã na wa te waihu'u õ di. Durã ãto pese'wa hã wa te waihu'u õ di. A norĩ wa'wa hã te za ã'ra hã asiwi ãsadanharĩ 'wa, ãto pese'wa zã te te ãima wasu'u za'ra wa'aba da. Ma tã tiprãdu oto. Si'uihã na te za ãima siwasu'u za'ra wa'wa.

²² ãne ãmama te tãma nharĩ za'ra, dama ãpire norĩ mreme pipa te. ãne ma tã sima ãma roti za'ra arã: "Ni'wam norĩ hã Zezusi, Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisutu na te te saze za'ra wamhã, wa za wa te tiwi 're rosawi za'ra, rowahutuzã u dame 're sisisi tã mono da." ãne na ma tã te te sima 're roti za'ra. ²³ Taha wa, te te tãma wasu'u za'ra õ di, ti'ra to pese'wa hã. ã'ra si te te siwi sadanharĩ za'ra da, ã'ra hã oto prãdu wa, te ti'ra si tãma 'ru za'ra.

²⁴ Tawamhã parisezu norĩ hã te sã tihãrã za'ra, te te ãto pese zã, apã ãtãme sãbrã za'ra da. ãtãme sãbrã za'ra wamhã, te tãma nharĩ za'ra:

— Zezusi hã 're morĩ wasãtã di. ãne wama waihu'u pese za'ra di. Ma'ãpã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma si aiwata, taha si te te ato pese wa.

²⁵ Tawamhã ma tã asa tãma nharĩ za'ra:

— Āté tô sena 're morĩ wasété di, Zezusi hã. Āté 're morĩ wẽ di. Wa hã te waihu'u õ di. Ītõmo wẽ zép si, wa tô ĩsina waihu'u. Ītob'a u'âsi, wa aré 're ĩnhamra. Āhãna ĩtõmo wẽ di oto. — Āne te tãma siwasu'u za'ra, parisezu norĩ ma.

²⁶ Tawamhã asa te te ĩto pese ma, te nharĩ za'ra:

— E niha ma tô ato pese.

²⁷ Taha wa, te aibã hã asa duré tãma nharĩ za'ra:

— Wa tô aima rowasu'u za'ra wa'wa aré. Tane nherẽ, ãma ĩwapari ze za'ra wa'aba õ di. E marĩ da, wa za bété aima ĩsiwasu'u na sahu za'ra wa'wa. E Zezusi hã saze za'ra wa'aba da bã, wa za ĩsiwasu'u na aima sahu za'ra wa'wa. — Āne te tãma nharĩ za'ra.

²⁸ Tawamhã te te sadawa 'ru za'ra wa, te asa tãma nharĩ za'ra:

— A hã ĩsazei'wa, te 're aimo. Wa norĩ hã Mozésihi zazei'wa, wa 're wanomro. ²⁹ 'Re ĩhãimana u'âsi mono, ma tô Mozésihi ma pisutu, ĩsadawa para datẽme 're morĩ da. Āne wama waihu'u pese za'ra di, wa norĩ hã. Ō hã bété, Zezusi hã e ma hawi te wei mo. Wa norĩ hã ãne na hã wa te waihu'u za'ra õ di.

³⁰ Tawamhã te duré asa tãma nharĩ za'ra:

— E niha bété, Zezusi te te ĩto pese nherẽ, waihu'u za'ra wa'aba õ di, we ĩsatõrĩ'wa hã.

³¹ Ni'wa hã 're morĩ wasété wamhã, ĩmreme te te 're wapari mono õ di za, te te tãma ãma 're a'uwaimrami mono da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Ni'wa hã ĩsimiroti te te 're 'madã'ã pese mono wamhã, te za ĩmreme hã te te 're wapari u'âsi, te te tãma ãma 're uwaimrami u'âsi mono da. Āne wama waihu'u pese za'ra di, wa norĩ hã. ³² Ropoto na'rata hawi 're datob'a za'ra mono wa, ni'wa hã te te 're da'ato pese mono õ di. ĩwasu'u hã robaba di aré.

³³ Ō hã aibã hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono hawi wei morĩ õ 'wa'ãhã, aré ĩto pese õ di. Tãma waihu'u õ di aré. — Āne te tãma nharĩ za'ra.

³⁴ Tawamhã parisezu norĩ, te asa tãma nharĩ za'ra:

— Aiwasété ré, ma tô ana dub're asa'ẽ. Taha wa, ma tô atob'a na aipo. E niha te bété wama ĩrowasu'u za'ra, aiwasété nherẽ. Mo oto aimorĩ. Rowahutuzéb u dame 're azasi mono õ di za oto. — Āne Zezusi te te ĩto pese ma, te nharĩ za'ra, parisezu norĩ hã.

Sõ'awib õ nherẽ, Zezusi hã datob'a na tizazei'õ'wa norĩ ãma ĩsimiré'ézé wasu'u

³⁵ Tawamhã te te ĩto pese wi, te te tiwi ĩrosawi za'ra zé hã ma tô wapa, Zezusi hã. Taha wa, te sô rob'madã, tinhimito pese zô. Te te sãmri wamhã, te tãma tinha:

— E dasiré ĩpodo hã, ma tô ĩsaze.

³⁶ Tawamhã asa te Zezusihi ma tinha:

— E 'wa hã dasiré ĩpodo. Ma'ãpé ĩma wasu'u na, te waihu'u da, duré te saze da.

³⁷ Tawamhã Zezusi asa te duré tãma tinha:

— Wa hã dasiré ĩpodo, ĩ'madã hã wa aima ĩsiwasu'u.

³⁸ Tawamhã ma tô aibã hã Zezusihi ma tinha:

— Apito, wa za oto asaze.

Taha wa, hi'rãtitõ ma tô tãma nhamra, Zezusihi ãma wata da.

³⁹ Tawamhã Zezusi te dama tinha:

— Ti'ai u, wa we datẽme mo, te da'ãma 're arowairébé mono da. E marĩ da. Tipẽ'ẽ 're, tob'a na 're ĩsiwaihu'u za'ra mono norĩ hã tob'a ãna oto 're nomro mono da, duré tipẽ'ẽ 're, tob'a õ na taré 're ĩsi'madã'ã za'ra mono norĩ hã tob'a u'âsi 're nomro mono da. — Āne Zezusi ma tô dama rowasu'u.

⁴⁰ Tawamhã parisezu norĩ ĩ'rata ĩsimasa, te tãma nharĩ za'ra:

— Wa norĩ hã bété. E wapẽ'ẽ 're, watob'a na wa 're wanomro. E wa norĩ hã te ĩwawasu'u za'ra.

⁴¹ Tawamhã Zezusi asa te tãma nharĩ za'ra:

— Aipẽ'ẽ 're, atob'a na 're asiwaihu'u za'ra wa'aba mono 'wa'ãhã, te te 're aiwẽ'õ za'ra wa'aba mono õ di aré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Tawamhã aipẽ'ẽ 're, atob'a õ na 'rãwi 're asi'madã'ã za'ra wa'aba mono wa, te za te te 're aiwẽ'õ za'ra wa'wa. — Āne Zezusi ma tô tãma rowasu'u za'ra, parisezu norĩ ma.

10

Pone'ērebâ 'madâ'â'wa na, Zezusi hã te te sina ĩsimiré'ézé wasu'u

¹ Tawamhã Zezusi te duré pone'ērebâ tede'wai wasu'u hã dama wasu'u. Āne te dama wasu'u:

— Tô sena wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa, pone'ērebâ tede'wai wasu'u na. Pone'ērebâ hã wa'ra 're, 're simi'wara mono wamhã, ĩsimisaihuri hã 'ridawa u, sô 're sisisi mono õ di. Wa'ra na si te za sô 're sarõtõ za'ra. ² ĩtede'wa si te za 'ridawa u sô 're ne, 're zasi mono da, wa'ra 're. ³ Ta hã 'ridawa u, sô 're simasisi mono wamhã, te za te te tãma 're 'ridawa, 'ridawa 'madâ'â'wa hã. Sô 're simasisi mono wamhã, ĩmreme te za waihu'u za'ra, pone'ērebâ hã. ĩsisi mono bâ, te za sitēme sô 're hãrâ, rob u te te 're sani za'ra mono da. ⁴ Tinhimizama hã rob u te te 're simroi mono wamhã, ĩsõwa te za 're ne. Titede'wai mreme te te waihu'u pese za'ra wa, te za ĩsarina 're nomro, ĩsimizama hã. ⁵ Pone'ērebâ tede'wai upana nherē, e te za dazarina 're nomro. Mare di. 'Re nomro mono õ di za, dazarina. Te za tiwi 're sisa're, ĩmreme te te 're waihu'u za'ra mono õ wa. — Āne Zezusi, ma tô dama rowasu'u, pone'ērebâ tede'wai wasu'u na.

⁶ Tane nherē, marĩ te te ĩwasu'u hã da te waihu'u za'ra õ di.

Zezusi hã 'ridawa na te te sina ĩsimiré'ézé wasu'u

⁷ Tawamhã Zezusi te duré dama tinha:

— Tô sena wa za aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. Wa hã wa 'ridawa na ĩsina simiré'é, pone'ērebâ 'mazasizém na wa'ra u. ⁸ Pone'ērebâ hã, titede'wai upana norĩ mreme hã te te 're wapari za'ra mono õ di za, ĩsipsaihuri norĩ mreme hã, danhibrob zô dapãrĩ'wa norĩ mreme hã. Tane 'Re ĩhãimana u'âsi mono zazei uptabi 'wa norĩ hã te te 're wapari za'ra mono õ di za, aimawi te te dama 're ĩrowasu'u za'ra mono norĩ mreme hã, ĩwana datēme 're ĩnomro mono norĩ mreme hã. ⁹ Wa hã, 'ridawa na wa tô ĩsina simiré'é, ĩsiwaprosi Danho'reptui'wai wa. 'Ridawa na te za wa'ra u 're sisisi, pone'ērebâ hã. 'Re sisisi mono wamhã, tãma 're rowē za'ra mono di za. Tane, da te 're ĩzaze za'ra mono wamhã, dama 're rowē za'ra mono di za, wa hã te 're da'anho'reptui u'âsi mono wa. Wa'ra hawi, te za pone'ērebâ hã tisa zô 're wairébé. ĩsa zô, tiwi 're rowaptâ'â za'ra mono õ nherē, tãma 're rowē za'ra mono di za. Tane ĩzazei'wa norĩ wi, ĩwē zô tiwi 're rowaptâ'â za'ra mono õ di za. ¹⁰ E marĩ da, te ĩsimisaihuri norĩ hã wa'ra u 're sisisi. Pone'ērebâ zô te 're nomro, te te dawi 're waibui mono wa, te te dawi 're simroi mono da. Tanei õ di, wa hã. Wa hã wa tô we datēme mo, robzei u'âsi ĩ'ãma 're danomro mono da, duré 're dadâ'â za'ra mono āna, 're dasi'ubumroi u'âsi mono da, hãiwa āma.

Zezusi hã pone'ērebâ tede'wa na te te sina ĩsimiré'ézé wasu'u

¹¹ — Wa hã pone'ērebâ tede'wa na, wa ĩsina simiré'é, tinhimizama te te 're ĩ'azawi pese mono na. E marĩ wa. ĩsisawi āna, ĩzazei'wa norĩ zada, ĩdâ'â wa za, te 're anho'reptui mono da. ¹² Tite wa, te te 're azawi pese, tinhimizama hã, pone'ērebâ tede'wa hã. Tãma ĩromhuri'wa hã tite õ wa, te te 're azawi pese mono õ di. Taré rob'uiirazéb zô si, te te 're romhuri. Robzahi hã we sô morĩ wamhã, te za tiwi wara. Pone'ērebâ, te za rēme za'ra. Taha wa, te za 'mai'â, robzahi hã. Te te 'mai'âri wamhã, te za āma ropé. ¹³ E marĩ wa, te za tiwi wara, romhuri'wa hã. ĩtede'wai õ wa, te za tiwi wara, te te 're azawi pese mono õ wa. ¹⁴⁻¹⁵ Wa hã pone'ērebâ tede'wa, ĩsimizawi pese na, wa tô ĩsina simiré'é, ĩzazei'wa norĩ te 're azawi pese mono wa. ĩmama hã ma tô ĩwaihu'u, ti'ra na. Wa hã wa duré õ hã waihu'u, ĩmama na. Tane duré ĩzazei'wa norĩ hã wa tô te 're awaihu'u u'âsi, ĩnhib'a'uwē na. ĩzazei'wa norĩ hã ma tô duré ĩwaihu'u za'ra, tinhib'apito na. Ta norĩ zada, wa za ĩsisawi āna dârâ, te 're anho'reptui mono da. ¹⁶ Ni'wam norĩ hã te duré 're nomro, ĩnhib'a'uwē 're hãimana za'ra mono da hã. Ta norĩ āma, wa za pone'ērebâ na simiré'é za'ra, ĩnhimiwa'ra 're, 're ĩsi'ubumroi mono õ na hã. Ta norĩ zama wa za ĩsitēme ubumro. Tawamhã te za ĩmreme hã te te 're wapari pese za'ra. Pone'ērebâ norĩ hã maparane danhimi'ubumro

hã siré oto 're ĩsi'ubumroi mono ne, te za simisutu ĩnhib'a'uwě 're nomro, misi ĩ'madâ'â'wa, tâma 're ĩhâimana za'ra mono wa za.

¹⁷ — Taha wa, ĩmama te te 're ĩzawi pese, ĩsisawi âna, sada ĩdâ'â za'ra wa za, apâ ĩhâiwa'utu pari, 're ĩmorĩ u'âsi da. ¹⁸ Dasi'uihâ na da te dasiwi ĩwĩrĩ da hã mare di. ĩsi'uihâ na, wa za dârâ, dazada. Wa za duré hâiwa'udu, ĩsi'uihâ na. Āne wa za 'manha, ĩmama te te ĩma ĩpisutuzéb zarina. — Āne Zezusi te dama siwasu'u.

¹⁹⁻²¹ Tawamhã ĩmreme, te te wapari za'ra wamhã, ma tô ni'wam norĩ hã dama rowasu'u za'ra, âne:

— Wa'uburé ré, 're morĩ wa, te âne simiza'rese âna wama siwasu'u. E marĩ da, te za bété ĩmreme hã ĩwapari za'ra wa'wa.

Tawamhã ni'wam norĩ hã te dama rowasu'u za'ra:

— Mare di. Wa'uburé ré, 're morĩ 'wa'âhâ, aré mreme wě ò di. Mreme wě di, ò hã. E wa'uburé, ma tô pawapto, ĩtob'a te te ĩto pese da hã. Mare di. Ta hã waihu'u ò di. — Āne Zezusihi âma ma tô tasisada'râmi za'ra ni.

Zudezu norĩ hã, Zezusi te te siwi ĩwě'ò za'ra zé wasu'u

²²⁻²³ Tawamhã wasiré zudezu norĩ hã daro mono bâ ma tô duré si'rã'õtõ, Zeruzarě âma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma dawata za'ra da. E marĩ wa. Apâ 'ri za'êne hã te te tâma pisutu za'ra wě te, âma 're ĩdawata za'ra mono zéb da hã ma tô tasi'rã'õtõ ni, bâdâ dama ĩpire na, âma dasipo're pu'u za'ra da, rowa'u'u wahâ, 're sa'wari mono ré. Tawamhã Zezusihi me, wa ai'aba're ní, 'ri za'êtě u. 'Ri 'wawi wa'ra wa'wai baba, wa 're wanomro, Apito Saromahã nhib'uriti na uriti nhisi wa'wai baba. ²⁴ Tamomo ma tô ĩtēme si'rã'õtõ, dama ĩpire norĩ hã, Zezusihi u. Tawamhã te tâma nharĩ za'ra:

— E niwa te za wama asiwasu'u za'ra. Wama asiwasu'u za'ra zéb zô, wanhimipari wa'a za'ra di. A hã, tô sena Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te aipisutu wamhã, ma'âpé sô'awi wama asiwasu'u za'ra na, wa te aiwaihu'u za'ra da. — Āne te Zezusihi ma nharĩ za'ra.

²⁵ Tawamhã Zezusi hã te asa tâma nharĩ za'ra:

— Wa tô aima ĩsiwasu'u pari za'ra wa'wa. Tane nherě, ĩmreme na 're ĩzaze za'ra wa'aba mono ò di. ĩmama zadawa para, wa tô marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'ò hã te dama 're ab'manharĩ wě, da te 're ĩwaihu'u za'ra mono da. ²⁶ Tane nherě, asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono ò di, ĩnhib'a'uwě 're anomro aba mono ò wa. ²⁷ ĩnhib'a'uwě si te za ĩmreme hã te te 're wapari pese za'ra. Pone'ěrebâ tede'wa, tinhimizama hã te te 're ĩ'awaihu'u mono ne, wa tô ĩnhib'a'uwě norĩ hã waihu'u za'ra. Ta norĩ si te za ĩnhimiroti hã te te 're 'madâ'â pese za'ra. ²⁸ Ta norĩ ma, wa za pisutu za'ra, 're dâ'â za'ra mono âna, 're hâimana u'âsi za'ra mono da, hâiwa âma 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata. Ni'wa hã te te ĩwi 're waibui mono ò di za, ĩzazei'wa norĩ hã. ²⁹ ĩmama, ma tô ĩma pisutu za'ra, ĩnhib'a'uwě si 're nomro mono da. Ta hã danhipai u, uburé dama pire di, ĩmama hã. Uburé marĩ ma, pire di, hâiwa âma ti'ai âma zama. Taha wa, ni'wa hã te te tiwi 're waibui waihu'u mono ò di za. ³⁰ Wa norĩ hã aiwa wawaihu'u pese di, ĩmama me. — Āne Zezusi te tâma siwasu'u za'ra, dama ĩpire norĩ ma.

³¹ Tawamhã ta norĩ hã ma duré ĩne hã sada waibu, te te âma siwi wĩrĩ da. ³² Taha wa, te Zezusi hã duré tâma nharĩ za'ra:

— Wa hã ĩmama te te ĩma ĩpisutuzéb zarina, wa tô marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'ò na te 're da'apawapto u'âsi. E ma hã ĩnhimipawaptozbé hã aima wě za'ra wa'aba ò wa, te za asiwi ĩwĩrĩ 'wa, ĩtē na. Ma'âpé, ĩma waihu'u za'ra wa'aba.

³³ Tawamhã asa te tâma nharĩ za'ra:

— 'Re da'apawapto mono wa, wa te wasiwi aiwĩrĩ ò di za. Aimreme wasété wa, wa za wasiwi aiwĩrĩ ni. Ti'ai âma aipoto nherě, 'Re ĩhâimana u'âsi mono me, aiwa aiwaihu'u pese aba na asiwasu'u wa, wa za wasiwi aiwĩrĩ ni, aimreme wasété wa.

³⁴⁻³⁶ Tawamhã Zezusi asa te tâma nharĩ za'ra:

— E ĩ'ra na ĩsiwasu'u wa, ma tō ĩmreme hã asiwi ĩwē'ō za'ra wa'wa. Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tō tinhimiroti hã te te dama 're awaihu'u, da te dasima âma 're roti za'ra mono da. Ti'ra na ma tō roti'wa norĩ hã te te 're sisi za'ra. Āne ma tō ĩbaihã na âma rob'ui'éré, ĩsadawa wasu'u'wa hã. Tō sena, ĩmreme ui'éré hã. Roti'wa norĩ hã, ti'ra na te te 're sisi za'ra mono wamhã, e wa hã ĩmreme wē'ōre di, ĩ'ra na ĩsiwasu'u wamhã, ti'ai u we te te ĩzatōrĩ nherē, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ³⁷⁻³⁸ ĩmama hã tiwaihu'u pese na, te te 're da'apawapto. ĩzama, wa tō ĩsine te 're da'apawapto. Taha wa, te za ĩ'ra na ĩwaihu'u za'ra wa'wa. ĩsine, te 're da'apawapto mono ō wamhã, ĩ'ra na 're ĩzaze za'ra wa'aba mono ō di za. ĩ'ra na wa tō aima 're ĩsiwasu'u za'ra wa'wa aré. Tane nherē, ĩmreme na 're ĩzaze za'ra wa'aba mono ō di. Taha wa, ĩmama hã tiwaihu'u pese na te te 're ĩda'apawapto mono ne, te 're da'apawapto mono nherē, te za ĩ'ra na 're ĩzaze za'ra wa'aba mo. Tawamhã te za ĩwaihu'u za'ra wa'wa, ĩ'ama 're ĩhâimana mono na, ĩmama hã. Te za duré ĩwaihu'u za'ra wa'wa, ĩmama âma 're ĩhâimana mono na. — Āne Zezusi te tãma siwasu'u za'ra.

³⁹ Tawamhã ma tō duré sima wē za'ra, te te siwi âri da, dama ĩpire norĩ hã. Tane nherē, tiwi simani za'ra wa, te te siwi âri za'ra ō di.

⁴⁰ Tawamhã apâ ma tō mo, Zodã pa u Zezusi hã. ĩsiré, wa ai'aba'ré ni. Tawamhã wasihutu wi, wa saprĩ za'ra ni, zara u. Zuwã Batita hã â dawabzuri te te dama 're ĩ'ab'manharĩ 'rata mono zéb u, wa saprĩ za'ra ni. Tame te a'â nhamra, Zezusi hã. ⁴¹ Tame sãmra ré, te da'ahã na nasi ĩtême aihutu ni. Nasi ĩtême dasihutu wamhã, âne te dasima rowasu'u za'ra ni:

— Zuwã Batita hã, ĩmreme na da te 're saze za'ra mono da, marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'ō hã te te dama 're ab'manharĩ mono ō di. Tane nherē, tō sena ma tō Zezusi hã te te dama 're wasu'u. — Āne te dasima rowasu'u za'ra ni.

⁴² Taha wa, tame wasi'ubumroi ré, ma tō da'ahã na Zezusi hã saze za'ra ni, Danho'reptui'wa na.

11

Razaru ĩdã'âzé wasu'u

¹⁻³ Tawamhã aibã hã te 're hâimana, Razaru na ĩsisi hã. Betãnha na 'ri wa'ōtō nhisi âma te 're sãmra. Tame te duré ĩhidiba norĩ hã 're simasisi zahuré Mariza norĩ hã, Mataha me. Mariza hã niwapsi te za Zezusihi para u'ré, wedewa'u zadaze na, tãma rowē da. Taha parip si te za para u'ō, tizéré na.

Tawamhã ma tō tihâzé, Razaru hã. Hâzé wa, ma tō ĩhidiba norĩ hã da'mazatō, Zezusihi zô da'maimorĩ da, ĩhitébré hã te te tãma 'maiwasu'u da. ĩtême wisi wamhã, âne te Zezusihi ma sadawa wasu'u:

— Apito, aibã 're ĩsawi pese mono hã ma tō tihâzé.

⁴ Tawamhã Zezusi hã te te wapari wamhã, te tinha:

— Tane tō. Dã'â u'âsi nomro ō di za. Taha wa, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma 're dawata za'ra, waihu'u pese wa. ĩ'ama zama te za duré 're dawata za'ra. Wa hã ĩ'ra wa, te za duré ĩ'ama 're dawata za'ra. — Āne te Zezusi hã tinha.

⁵ Mata norĩ hã Zezusihi ma, sawi pese za'ra di, Razaru norĩ hã. ⁶ Tane nherē, ĩwasu'u te te wapari wamhã, awa'awi ĩtême morĩ ō di. Maparane ma tō âma timara, tame sãmra ré. ⁷ Taha pari, te oto wazatōrĩ za'ra, apâ wa te wasiwi saprõni da, Zudeza na danhipti'a nho'ōmo nhisi u. ĩsiré 're wanomro mono wa, te wazatōrĩ za'ra.

⁸ Taha wa, wa tō asa tãma nharĩ za'ra ni:

— Rowahutu'wa, e niha te za apâ aimo. Nimosi dama ĩpire norĩ hã te aré siwi aiwĩ, êtē na.

⁹ Tawamhã âne te wama rowasu'u za'ra, Zezusi hã:

— Bãtã pusizém hawimhã bãdã sébrézéb u hã rowa'a di. Tawamhã, ni'wa hã rowa'a na morĩ wamhã, simeĩ ō di za. E marĩ wa. Rowa'a na hã rob'madã'â pibui pese wa. ¹⁰ Robra na morĩ wamhã, te za aime. — Āne sō'awib ō nherē, te wama siwasu'u za'ra, Zezusi hã.

'Re ãhâimana u'âsi mono, ma tô tâma pisutu, 're ãmorĩzé hã a'â 're morĩ da. Taha wa, te sina hâtâ'â ãna 're mo.

¹¹ Tawamhã Zezusi te duré wama nharĩ za'ra, ãne:

— Wasiwadi te nhono, Razaru hã. Wa za ãtême mo, te utu da.

¹² Tawamhã wa tô duré asa tâma nharĩ za'ra ni:

— E marĩ da, te za ãtême aimo. Séptâ'â wa, te oto tinhotõ wê. — ãne wa tô tâma nharĩ za'ra ni.

¹³ Zezusihi si ma tô ãdâ'â uptabi na waihu'u. ãsõtõ na te te wama wasu'u za'ra wamhã, ãdâ'âzé te wasu'u. Taré sõtõ newa, wa norĩ hã wa te waihu'u za'ra õ di, ãdâ'âzé hã. ¹⁴ Wa te waihu'u za'ra õ wa, sõ'awi te oto wama rowasu'u za'ra:

— Razaru hã ma tô dârâ. ¹⁵ Hãzé ré ãrata ãnhamra õ nherê, ãma rowê di. E marĩ wa. Romhâimanazéb zarina, ãwaihu'u pese na ãzaze za'ra wa'aba wa za, ãma rowê di. Oto ãtême wasi'aba'rêi wa'aba. — ãne te wazatõrĩ za'ra, Zezusi hã.

¹⁶ Taha wa, Tome hã ãsi'ubza na da te 're ãsisi za'ra mono hã te wama nharĩ za'ra, ãne:

— Oto ãme wasi'aba'rêi wa'aba, ãsu da te wa'uprosi da nherê. — ãne te tinha, Tome Didimo hã. Didimo na ãsisi hã dasi'ubza, te wasu'u.

Tawamhã wa tô ãtême wasiwi saprõni ni, Betãna na 'ri nhisi u.

Zezusi hã apâ dahâiwa'utu'wa na ãsiwasu'uzé wasu'u

¹⁷⁻¹⁹ Tawamhã Betanha u wasihutu wamhã, ma tô ni'wa hã Zezusihi ma rowasu'u, ãne:

— Razaru hã ma tô dârâ. Ma tô dasiwi sêrê ni. Maparane si'uiwa na ma tô ãma timara oto, da te dasiwi ãsêrêzém na hã. — ãne te tâma rowasu'u. Betãna u hã romhuture wa, ma da'ahã na wawana aihutu ni, Zeruzarê hawimhã. Si'ubdatõ ti'ai pibuzé hã Betãna u da hã. Mata norĩ hã da te p'êtété zahuré da, ma ãtême aihutu ni, ãhitébré hã tiwi dâ'â zahuré wa. ²⁰ Tawamhã ni'wa hã ma tô Mata norĩ ma rowasu'u, ãne:

— Zezusi hã te we oto mo.

Taha wa, ma tô Mata hã awa'awi watobro rob u, Zezusi hã te te sina uzusi da. Marizaha si te ãsa'u nhamra, 'ri para. ²¹ Tawamhã Mata hã Zezusi te te sina uzusi wamhã, ãne ma tô tâma tinha:

— Wanhib'apito, wahitébré hã hãzé ré wa'rata asãmra 'wa'ãhã, wawi dâ'â õ di aré.

²² Dâ'â nherê, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, aimreme wamhã, te za aima ãma uwaimra.

²³ Tawamhã Zezusi te asa tâma tinha:

— Tane tô. Dâ'â nherê, te za hãiwa'udu, aihitébré 'wa hã.

²⁴ Mata te duré asa tâma tinha:

— Tane tô. Bãdã ma tô sima pisutu 'Re ãhâimana u'âsi mono hã, adã hã te te ã'ahãiwa'utuzéb da hã. Tawapsi te za wahitébré hã dazu hãiwa'utu.

²⁵⁻²⁶ Tawamhã Zezusi te duré asa tâma tinha:

— Wa hã 're dadã'â za'ra mono nherê, te 're da'ahãiwa'utu mono pari, 're ãdanomro u'âsi mono zé te dama 're ã'apisutu mono, wa 're mo. Ni'wam norĩ hã Danho'reptui'wa na te te sina 're ã'umnhasi za'ra mono wamhã, tâma 're rowê za'ra mono di za. 'Re dâ'â za'ra mono wamhã, dâ'â ãna te za 're hãimana u'âsi za'ra, hãiwa ãma. E tô sena ma ãmreme hã ãsaze.

²⁷ Tawamhã Mata asa te tâma tinha:

— ãhe. Tô sena, wa aimreme hã saze. A hã Danho'reptui'wa da, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te aipisudu. A hã 'Re ãhâimana u'âsi mono 'ra. Wahi'rata norĩ hã asõ 're ãsimipari za'ra mono, a hã, ti'ai u we aimorĩ da hã. — ãne te Zezusihi ma tinha.

Zezusi ãsiwa'õzé wasu'u

²⁸ Tawamhã apã te mo Mata hã, 'ri tême. Ti'awi pesere ma tô tinoi ma rowasu'u, Marizaha ma:

— Rowahutu'wa te we asõ hã, ãtême aimorĩ da.

²⁹⁻³⁰ Taha wa, ma si'aba'rê na wahudu, Zezusihi u wei morĩ da, Mariza hã. Zahadu 'ri tême, wasihutu õ di. Mata te te ãwa'uzusizéb ãma, wa zahadu aimasam ni. ³¹ Tawamhã

Mariza hã watobro wamhã, ma ãsarina wairé rob u, ãtême ãsihutu norĩ hã. ãne te sima ãma romnomri za'ra: “Ãté tihitébré 'ru u te mo, ãma wawa da.” Tane nherẽ, tihitébré 'ru u morĩ õ di, Mariza hã. Zezusihi u te wei mo. Taha wa, ma tô we ãsarina ai'aba'ré ni.

³² Mariza hã we ãtême wisi wamhã, hi'rãtitõ ma ãpapara nhamra, Zezusihi ma wapu wa. Tawamhã ãne te tãma tinha:

— Wanhib'apito, wahitébré hã hãzé ré, wa'rata asãmra 'wa'ãhã, aré wawi dã'ã õ di. — ãne te tãma tinha, wawa sina.

³³ Tawamhã Mariza hã pẽ'ẽzé te, siwa'õ wa, duré we ãsarina ãsihutu zama 'ry'ry wa, pẽ'ẽzé di, Zezusi hã. Pẽ'ẽzé ahã di. ³⁴ ãne ma tô sadanharĩ za'ra:

— E mame ma tô asiwi ãsẽrẽ 'wa.

Tawamhã asa te tãma rowasu'u za'ra:

— We aimorĩ wasiré, sabu da.

³⁵ Tawamhã pẽ'ẽzé ahã wa, te aiwa'õ, Zezusi hã.

³⁶ Taha wa, te dasima nharĩ za'ra ni:

— Õ hã te te sawi pese uptabi di. Te te sawi pese uptabi wa, te sô tiwawa.

³⁷ Tawamhã da'umro na te tãma nharĩ za'ra ni, ãne:

— Õ hã aibã ãtob'a, ma tô to pese. E niha bété hãzé ré te te pese õ di, dã'ã tõ da, Razaru hã. — ãne te tãma nharĩ za'ra ni.

Zezusi hã Razaru te te ãhãwa'utuzé wasu'u

³⁸ Tawamhã ãsiré, wa ai'aba'ré ni, ab're u. Sa'a zahãpã, ab're hã. Pẽ'ẽzé ahã di, Zezusi hã. Pẽ'ẽzé uptabi na te mo. Tawamhã, ab're u wasihutu wamhã, da te dasiwi ãma sitom haré, te ãne hã za. Tõmo za'ëtẽ di, ãne hã.

³⁹ Tawamhã ma tô Zezusi hã ãne hã dama ti'ru, ãsitobzé hã da te dasiwi sa'ré da.

Taha wa, ma tô Mata hã Zezusihi ma tinha:

— Wanhib'apito, da te dasiwi ãsẽrẽzém na hã, maparane si'uiwa na ma tô ãma timara. Taha wa, ma tô ti'ro. E 'ro nherẽ, te za ãsitobzé hã dasiwi sa'ré ni.

⁴⁰ Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— Tane nherẽ, te za dasiwi sa'ré ni. ãma ãzazei wamhã, dama ãwaihu'u'õ te za ãmadã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãmanharĩzé hã. E ãne na hã te aima rowasu'u õ di. Wa tô aima rowasu'u.

⁴¹⁻⁴² Tawamhã ãsitobzé ma tô dasiwi sa'ré ni. Tawamhã hãimo te oto rob'madã, Timama ma mreme da, Zezusi hã. ãne te tãma tinha:

— ãmama, dã'ãma aima 're ãmreme mono wamhã, ãmreme te ãma ãma 're ã'auwaimrami u'ãsi mo. ãhãna te za duré ãmreme hã ãwapa. Taha wa, ãma rowẽ di. Danho'a, wa ãne aima rowasu'u, aima ãmreme ré, da te ãwapari za'ra da. E marĩ da. Aibã ãma aima ãmremezẽ hã ãma ãma uwaímrami wamhã, a hã we ãzatõrĩ'wa na dama 're ãsiwasu'u mono zém na, da te 're ãzaze za'ra mono da. — ãne te Timama ma tinha.

⁴³ Timama ma mreme pari, te oto Razaruho zõ hã, mreme 'rãihã na:

— Razaru, ab're hawi we aiwatobro, rob u.

⁴⁴ Tawamhã sõ hãrã pari, ma watobro, dã'ã nherẽ, sib'rata ubu ré, duré para ubu ré, duré 'rã ubu ré. Taha wa, ma tô Zezusi hã dama ti'ru:

— ã'ubuzé hã asiwi wasihui wa'aba, 're morĩ da.

Taha wa, ma tô siwi wasihu, ã'ubuzé hã.

Zezusi, da te dasiwi wĩrĩ da, dama ãpire norĩ te te ãma ãrosa'rata za'ra zé wasu'u

Mateusi 26.1-5; Marcusi 14.1-2; Rucasi 22.1-2

⁴⁵ Tawamhã dã'ãhã na ma tô Zezusi hã saze za'ra ni, Marizaha u ãsihutu norĩ hã. Razaru hã danho'a te te hãiwa'utu wa, ma saze za'ra ni, 'Re ãhãimana u'ãsi mono we te te ãsatõrĩ na.

⁴⁶ Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã ma tô apã ai'aba'ré, Zeruzarẽ u parisezu norĩ u, Razaru te te ãhãiwa'utuzém na te te tãma rowasu'u za'ra da. ⁴⁷ Tawamhã ãsimirowasu'u hã te te wapari za'ra wamhã, tisiré norĩ zõ te sitême tihãrã za'ra, dama ãpire norĩ zõ. Taha wa, ma sitême

si'rã'õtõ, sasedoti ãpire norĩ hã, duré parisezu norĩ hã duré uburé zudezu norĩ ma roti'wa norĩ zama. Sitẽme si'rã'õtõ wamhã, ãne te sima rowasu'u za'ra:

— E marĩ, wa te ãmanharĩ za'ra da hã. Õ hã te marĩ hã dama ãmanharĩ waihu'uõ hã te te dama 're ab'manharĩ u'ãsi, tiwaihu'u pese na. ⁴⁸ Marĩ, wa te tãma 'manharĩ za'ra õ wamhã, aihĩni te za da te 're saze za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisutu na Danho'reptui'wa da. Tawamhã romanu norĩ hã te za wei wazõ aihutu. 'Ri za'ẽne hã te za wawi sãmra za'ra. Te za duré wa'uprozi za'ra, uburé wasiré zudezu norĩ zu. — ãne te sima rowasu'u za'ra.

⁴⁹⁻⁵⁰ ã wahum na hã te Caipasi hã 're hãimana, sasedoti ãpire uptabi na hã. Tawamhã ta hã te tãma nharĩ za'ra, ãne:

— E marĩ da, rosa'rada hã waihu'u aba õ di bété. Aibã misire wa te wasiwi wĩrĩ wamhã, aré wama 're rowẽ za'ra mono di. Aré aihĩni wasi'utõrĩ õ di. — ãne ma tõ Caipasi hã tisiré norĩ ma waihu'u za'ra, dama ãpire norĩ ma hã.

⁵¹ ãne te te tãma rowasu'u za'ra wamhã, ã wahum na sasedoti ãpire uptabi na 're ãhãimana mono zéb zarina, si'uihã nai õ nherẽ, te tãma rowaihu'u sirõmo za'ra, Zezusi hã dazada ãdã'ázem na hã. ⁵² Zudezu norĩ zada si, dã'ã õ di za, Zezusi hã. Daro mono bã 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ti'ra da, uburé te te 're ãapisutu mono norĩ zada, te za dãrã, simisutu ã'ra si 're danomro mono da.

⁵³ Tawamhã Caipasihi nhimiroti hawi te sima ãma roti zahi u'ãsi za'ra oto, te te siwi wĩrĩ da, dama ãpire norĩ hã. ⁵⁴ Taha wa, ãrob ãma 're morĩ õ di oto, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, Zezusi hã. Darob amoi u te mo, Epra'ĩ na 'ri nho'õmo nhisi u. Ti'a 'ré u'ãsi 'rata, Epra'ĩ hã. Wa norĩ hã wa ãsiré ai'aba'ré ni. Tame wa a'ã 're wasi'ubumro.

⁵⁵ Romhuture di oto, dato hã da te 're ãmanharĩ za'ra mono zéb u hã, Pascowa na dato nhisi hã. Taha wa, da'ahã na te Zeruzarẽ u 're danomro daro mono bã, zudezu norĩ hã. Dato hã sãna'rata õ ré, te za dawasété na tasiwasu'u za'ra ni, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, dawẽ na dato u danhisisi da. Taha da, ma tõ Zeruzarẽ u aihutu ni, bãdã hã romhuture wa oto, dato u hã. ⁵⁶ Dasihutu wamhã, Zezusihi zõ te tanhopré ni. ãne te dasima rowasu'u za'ra ni:

— E dato u te za wei mo, 're ãdasi'rã'õtõ mono zéb u hã. ãté wei morĩ õ di za. — ãne 'ri za'ëtẽ 'wawi wa'ra 're, dasimasab ré, te dasima ãma romnomri za'ra ni.

⁵⁷ E marĩ wa. Zezusihi ãma te dama roti za'ra aré, dama ãpire norĩ hã:

— Ma'ãpé nimame ãsãmra na 'mai'madã'ã aba wamhã, wei wama wasu'u za'ra wa'aba za, wa te waihu'u za'ra da. — ãne ma tõ dama ãma roti za'ra aré, sasedoti ãpire norĩ hã, parisezu norĩ me. Te te siwi ãri da, ma tõ ãne dama ãma roti za'ra.

12

Mariza hã Zezusi te te ãpara upsõzé wasu'u

Mateusi 26.6-13; Marcusi 14.3-9

¹ Romhuri misi da'ãma si'utõrĩ parip si, te za dato hã dasiwi 'manharĩ ni, Pascowa na dato nhisi hã. Tawamhã Zezusi hã te apã mo, Betãnha u. Wa norĩ hã wa ãsiré ai'aba'ré ni. Tame Razaru hã te 're sãmra, ab're hawi Zezusi te te ãhãiwa'udu hã. ² Tawamhã, wasihutu wamhã, ma tõ wama api za'ra ni, wasa hã wa te huri da, Zezusi hã sawi te. Mata hã ma tõ wasa hã te te wama sé. Razaru hã te wame tisa. ³ Tawamhã Mariza hã ma tõ we ti'ã, wedewa'u ãsadaze hã. Nadu na wedewa'u nhisi hã. Ta hã ãwa'ãbã wawẽ. Zezusihi zõ te we ti'ã, te te ãma para u'ré wa, tãma rowẽ da. Tawamhã, te te ãma para u'ré pari wamhã, ma tõ para u'õ, tizéré na. Sadazei pire wa, ma tõ 'ri 're zadaze sina. ⁴⁻⁵ Tawamhã Zudasi Icarizoti hã tãma toi õ di, Marizaha ma. Zezusihi siré 're ãmorĩ Zudasi hã, Zezusi hã te te dama ãhãiba nhomri da hã. Taha wa, te Marizaha ma tinha, Zudasi hã:

— E marĩ da bété, te te dama wede õ di wedewa'u zadaze hã, rob'uiirazéb zõ ãsibrob'õ norĩ ma, ãma sipé da, ãwa'ã hã. — ãne te Zudasi hã tãma tinha.

⁶E marĩ wa. E ĩsibrob'õ norĩ hã te te pawaptob zeĩ wa. Mare di. Te te pawaptob ze za'ra wab õ di. Ta hã sipsaihuri di. Rob'ui'prazé hã te te wama 're ĩ'madâ'â mono hã, te pi'uriwi te te sima 're 'mazani.

⁷⁻⁸Tawamhã Zezusi hã ma tô Zudasihĩ ma tinha:

— Tô'ã. Tãma nharĩ tõ. Īdâ'â wapsi, da te dasiwi ĩnherẽ õ ré, te te ãma ĩhãiba u're da, te aré ĩzada tété. ĩsibrob'õ norĩ hã te ai'rata 're si'ubumroi u'âsi 'wa. Nimahã aima wẽ za'ra wa'aba wamhã, te za 're ĩpawaptob u'âsi za'ra wa'aba mo. Tanei õ di, wa hã. Ai'rata 're ĩnhamra u'âsi aba mono õ di za oto. Taha wa, ai'rata ĩnhamra aba ré, ĩma sõpru wa, ĩma rowẽ di. — ãne ma tô wama waihu'u za'ra, Zezusi hã.

Sasedoti ĩpire norĩ hã, Razaru te te siwi wĩrĩ da, te te ãma ĩrosa'rata wasété za'ra zé wasu'u

⁹Tawamhã ma tô dasima rowasu'u za'ra ni, ãne:

— Betãna ãma te nhamra, Zezusi hã. — ãne te dasima rowasu'u za'ra ni. Taha wa, da'ahã na ma tô we ĩtẽme ai'aba'ré ni, da te sabu za'ra da. Zezusihi u si, we dasi'aba'réi õ di. Razaruhi u zama te we ai'aba'ré ni, ab're hawi te te ĩhãwa'utu u zama, da te sabu za'ra da. ¹⁰⁻¹¹Tawamhã Razaru hã da te sabu za'ra wamhã, da'ahã na ma tô Zezusi hã Danho'reptui'wa na saze za'ra ni. Ta norĩ ma, oto wapu za'ra di, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ĩpire norĩ mreme hã, sasedoti ĩpire norĩ mreme hã. Taha wa, Zezusi, da te saze za'ra 'ru te, te sima ãma roti za'ra Razaruhi ãma, taha zama te te siwi wĩrĩ da.

Zezusi hã Zeruzarẽ u ĩwisizé wasu'u

Mateusi 21.1-11; Marcusi 11.1-11; Rucasi 19.28-40

¹²⁻¹⁸Tawamhã awẽ wa duré Zezusihi siré ai'aba'ré ni, Zeruzarẽ u. Zezusi hã Razaru ab're hawi te te hãwa'utu wamhã, ma tô ãma 'madâ'â za'ra ni aré. Tawamhã ãma ĩ'madâ'â'wa norĩ hã ma tô dama rowasu'u za'ra aré, Zeruzarẽ ãma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ ma. Zeruzarẽ u dasi'rã'õtõ wamhã, daro mono bâ ma tô Razaruhi wasu'u hã wapari za'ra ni, ĩdasi'rã'õtõ mono hã. Zezusihi wasu'u, ma duré wapari za'ra ni, Zeruzarẽ u ĩmorĩ na hã. Taha wa, te ĩtẽme ai'aba'ré ni, Zeruzarẽ u ĩdasi'rã'õtõ mono hã bâdãdi wa, da te uzusi za'ra da. Wa'asu te dasiré 'wasari ni, dama rowẽ wa, Zezusi da te ãma sawi za'ra da.

Tawamhã Zezusi hã da te uzusi za'ra wamhã, te dasima 'mahãrã za'ra ni, ãne:

— 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma 're wawata za'ra wa'aba mono. Ôhõta Wanhib'apito, te we oto mo, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa para. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ĩwẽ si te te tãma 're pisutu u'âsi mono da si, wa wasima wẽ za'ra ni, Izarazéhé nhĩhudu norĩ nhĩb'apito ma hã. — ãne te dasima 'mahãrã za'ra ni.

Tawamhã wasi'aba'réi ré, ma tô awaru po'repore hã tisã Zezusi hã, ĩprédupté hã. Tawamhã ma tô ãma darõno, ãma morĩ da. ãne wamhã, ma tô sina uwaimra, ãma rob'ui'ére hã. Duréihã ma tô ãma rob'ui'ére siro, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã. ãne ma tô ãma rob'ui'ére, Zeruzarẽ ãma 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ ma:

“Si'ã na 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ, aipahi za'ra wa'aba õ di za. Ôhõta te we atẽme timorĩ za'ra wa'wa, Asib'apito za'ra wa'wa hã awaru po'repore na ĩpréduptém na.”

ãne duréihã ma tô ãma rob'ui'ére, ĩbaihã na hã.

ãma rob'ui'ére te te sina uwaimrami nherẽ, wama waihu'u pese za'ra õ di, ãma rob'ui'ére hã. Zezusi hã ab're hawi hãwa'utu wa, hãwa u rowẽ uptabi u apã morĩ parĩp si, wa za ãma wasipo're pu'u za'ra ni, rob'ui'ére na. Tawapsi wa za wasima rowasu'u za'ra ni, ãne: “Tõ sena ma tô sina uwaimra, ãma rob'ui'ére hã. ãma dawata za'ra ré, ma tô datẽme mo, awaru po'repore na ĩpréduptém na.” ãne wa za wasima rowasu'u za'ra ni.

¹⁹Tawamhã da'ahã na da te uzusi za'ra da, ĩtẽme dasi'aba'réi wamhã, ãne te sima rowasu'u za'ra, parĩzezu norĩ hã:

— Aihĩni te Zezusihi niwĩ 're danomro. Taré, wa nasi ãma wasima roti u'âsi za'ra ni. — ãne te sima nharĩ za'ra, parisezu norĩ hã.

Deredu norĩ, Zezusi te te 'madâ'â za'ra da, Piripihĩ wi te te ĩwaptêrê za'ra zé wasu'u

²⁰Tawamhã deredu norĩ zama ma tô aihutu, Zeruzarê u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma dame wata za'ra da, zudezu'õ norĩ hã. ²¹Tawamhã tame si'ubumroi ré, te ai'aba'ré, Piripihĩ u. Darireza hawimhã Piripihĩ hã. Besada na ĩsa'ru nhisi hã. Piripihĩ u sihutu wamhã, te tãma nharĩ za'ra:

— Wa wasima wê za'ra ni, wa te 'madâ'â za'ra da, Zezusi hã.

²²Taha wa, te Piripihĩ hã mo Ādéréhé u, te te tãma sadawa wasu'u za'ra da. Zezusihi u te sisaprõni zahuré, te te tãma sadawa wasu'u za'ra da. ²³Tawamhã ĩmreme te te wapari wamhã, ãne te Zezusi hã tãma siwasu'u zahuré:

— Wa hã dasiré ĩpodo. Romhuture di oto bâdâ hã, ĩ'ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb u hã. ²⁴Tô sena wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa, amnho potozé wasu'u na hã. E niha te za amnho hã ti'rã ahã. Ai'uréiwi nomro wamhã, poto õ di za. Ab're 're, 're rere'e mono wa, ĩtomhã, 're si'utõrĩ mono wapsi, te za 're poto za'ra. 'Re poto za'ra mono wapsi, 'rãĩ ahã di za. Misire nherê, poto wamhã, nhama wamhã, zâb ahã di za. — ãne Zezusi te sina simiré'é, sõ'awib õ nherê.

²⁵Te duré tãma rowasu'u zahuré, ãne:

— Ni'wam norĩ hã tihâimanazé te te sima 're sawi za'ra mono wamhã, rowê ĩsi'utõrĩõ hã te te sina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. Ni'wam norĩ hã ĩzarina 're nomro mono da, tihâimanazé te te sima 're sawi za'ra mono õ wapsi, tawapsi te za te te sina 're uwaimrami za'ra, rowê hã. ²⁶Ni'wam norĩ hã te te ĩma 're romhuri za'ra mono da, te te sima 're ĩwê za'ra mono wamhã, 're ĩmorizém na si te za 're nomro, ĩzarina si. Tawamhã ĩ'rata te za 're hâimana u'âsi za'ra, hãiwa ãma. Te te ĩma 're romhuri pese za'ra mono wa, ĩmama te za ãma 're wata za'ra. Te za duré te te tãma 're wa'âbâ za'ra, ĩsimiromhuri hã.

Zezusi hã za tidâ'ázém na ĩsiwasu'uzé wasu'u

²⁷— Āhãna te ĩsina rosa'rata ahã di. E ĩmama ma, wa za ĩsi'ru, te te dawĩ ĩnho'reptu da, ĩdâ'â õ ré, te robzépata tõ da. Mare di. Tãma ĩsi'rui õ di za, te te dawĩ ĩnho'reptu da. Dazada ĩdâ'â da si, wa wei mo. ²⁸ĩmama, ma'ãpé we ĩpawapto na, ĩ'ãma ĩrotizém na te ĩsina uwaimrami da, ai'ãma 're dawata za'ra mono hã. — ãne te Timama ma mre. Tawamhã hãiwa hawi ma tô tãma tinha:

— Wa tô te 're aipawaptob u'âsi, ĩ'ãma 're dawata za'ra mono da. Wa za duré aipawapto, ĩ'ãma 're dawata u'âsi za'ra mono da.

²⁹Tawamhã ma tô sima rowasu'u za'ra, ĩ'rata ĩsimasa hã:

— Ōhõta te wei rãrã, tã hã.

Tawamhã ni'wam norĩ hã te dama rowasu'u za'ra:

— Mare di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa, te we tãma mre, hãiwa hawi.

³⁰Taha wa, te Zezusi hã dama tinha:

— ĩ'udãna wei mre me õ di. Ai'udãna wa'aba zama wapari za'ra wa'aba da, te we ĩma mre. ³¹'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tô ãma roti siro, dawasété na. Romhuture di oto bâdâ hã te te ãma ĩrotizém na, te te ãma ĩ'uwaimramizéb da hã. Romhutu na te za duré tinha Wa'uburé ma, dama sib'uwa wa, oto te te 're dawada'uri tõ mono da. ³²Hãiwi ĩza'o da, da te dasiwi ĩzasõmri wapsi, wa za ĩsitême te 're da'a'ubumro, ĩnhib'a'uwê 're dahâimana za'ra mono da, daro mono bâ. — ãne te Zezusi hã dama siwasu'u. ³³E marĩ da. Wedepo'o nhonhi'rãmi na ĩdâ'ázém na da te waihu'u sirõmo za'ra da.

³⁴Tawamhã te ãne asa tãma nharĩ za'ra ni:

— Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisudu hã dâ'â õ di za. Te za 're morĩ u'â. ãne duréihã ma tô ãma rob'ui'ééré za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã. E niha tawamhã te ĩnha, hãiwi da te dasiwi ĩsasõmri na, ti'ai ãma dasiré ĩpodo hã. E 'wa hã dasiré ĩpoto na ĩsisi hã. — ãne te Zezusi hã siwi sadanha.

³⁵ Tawamhã Zezusi hã sô'awib ò nherẽ, te rowa'a na siwasu'u, ãne:

— Rowa'a hã te za syry na aima 're hâimana za'ra wa'wa oto. Tawamhã aima 're hâimana za'ra wa'aba mono ré, te za 're anomro aba mo, aiwi 're robra za'ra wa'aba mono ò ré hã. Robra na damorĩ wamhã, nimomo damorĩ da hã dama waihu'u ò di. ³⁶ Ai'rata 're ãnhamra za'ra wa'aba mono ré, te za asina 're ã'umnhasi za'ra wa'aba mo, ã'ãma 're anomro wẽ uptabi aba mono da. — ãne Zezusi te dama roti.

Zudezu norĩ hã, Zezusi Danho'reptui'wa na te te 're ãsazei ò za'ra mono zé wasu'u

Taha pari te danhiti mo, da te dasiwi 'madâ'â tō da, Zezusi hã. ³⁷ Marĩ hã dama ã'manharĩ waihu'u'ò hã ma tō te te dama 're ab'manharĩ wẽ u'ãsi, Zezusi hã, tiwaihu'u pese na. Tane nherẽ, Danho'reptui'wa da, 'Re ãhâimana u'ãsi mono te te ãpisutu na, da te saze za'ra ò di. ³⁸ Da te saze za'ra ò wamhã, ma dasina uwaimrami za'ra ni, Iza'izaha mreme hã. Duréihã ma tō ta hã 'Re ãhâimana u'ãsi mono ma dawasu'u, ãsadawa wasu'u 'rata 'wa hã. ãne ma tō tãma dawasu'u:

“Wanhib'apito, wa te dama 're asadawa wasu'u za'ra mono wamhã, e ma tō ai'ãma da te 're wazaze za'ra. Mare di. Ai'ãma, da te 're wazaze za'ra mono ò di. Duré aiwaihu'u pese na 're da'apawapto mono wamhã, e ma tō aiwaihu'u pese na da te 're aiwaihu'u za'ra. Mare di. Da te 're aiwaihu'u za'ra mono ò di.”

ãne ma tō tãma dawasu'u Iza'iza hã, wawa sina. ãne ma timreme na rob'ui'ére.

³⁹⁻⁴⁰ Tawamhã da te 're saze za'ra mono da, da te dasima 're wẽ za'ra mono ò wa, da te 're sazei waihu'u za'ra mono ò di oto. ãne ma tō duré rowasu'u Iza'iza hã, 'Re ãhâimana u'ãsi mono zazei'ò'wa norĩ ãma:

“Re ãhâimana u'ãsi mono, ma tō oto dama tinha, ãsimiroti hã da te 're waihu'u za'ra mono ãna oto 're danomro mono da, dawasété wi 're dasipizari za'ra mono tō da, te te 're da'anho'reptui mono tō da.”

ãne duréihã ma tō rowasu'u Iza'iza hã, wahi'rada hã. Zezusi, da te 're saze za'ra mono ò wamhã, ma tō oto dasina uwaimrami za'ra ni, Iza'izaha nhimirowasu'u zarina.

⁴¹ Duréihã Iza'iza hã sôtō 'rowi te te ãrosawẽrẽ ne, ma tō Wanhib'apito 'madâ, Zezusi hã. ãhãiba na hã rowa'a za'ëtē di. Te te 'madâ'â wa, te ãne na rowasu'u siro.

⁴² Tawamhã da'ahã na Zezusi, da te saze za'ra ò nherẽ, ma tō ni'wam norĩ hã saze za'ra, dama ãpire norĩ hã, ahã na. Tane nherẽ, te te saze za'ra nherẽ, ãsazei'wa na sô'awi dama 're siwasu'u za'ra mono ò di, parisezu norĩ mreme pipa te. Zudezu norĩ te, rowahutuzéb u dame 're sisisi tō mono da, te te tiwi 're rosawi za'ra mono ò'umnhasite, te ari'iwĩ 're si'ubumroi u'ãsi. ⁴³ Parisezu norĩ si te te 're wẽsãmri za'ra mono da, ma tō te te sima 're wẽ za'ra. 'Re ãhâimana u'ãsi mono si te te 're wẽsãmri za'ra mono da, te te sima 're wẽ za'ra mono ò di. Taha wa, te ari'iwĩ 're si'ubumroi u'ãsi, 're siwasu'u za'ra mono ãna, ãsazei'wa na.

Timreme wẽ'ò'wa norĩ ãma, Zezusi te te ãma ãrowasu'uzé

⁴⁴ Tawamhã Zezusi te da'ab'mahã:

— Ni'wam norĩ hã Danho'reptui'wa na te te sina 're ã'umnhasi za'ra mono wamhã, ãzazei'wa si 're nomro mono ò di za. ã'u'ãbã te za we ãzatõrĩ'wa zazei'wa 're nomro.

⁴⁵ Duré ni'wam norĩ hã te te ã'madâ'â za'ra wamhã, ã'u'ãbã te za we ãzatõrĩ'wa zama 'madâ'â za'ra. ⁴⁶ Wa hã wa tō we datēme mo, dama rob'uiwẽ'wa ne 're ãmorĩ da. E marĩ da. Da te dasina 're ã'umnhasi za'ra mono wa, robra na ne, dawasété na oto 're danomro tō mono da. ⁴⁷ ãté ni'wam norĩ hã te za taré ãmreme hã te te 're wapari za'ra. E tawamhã wa za ta norĩ hã awa'awi te 're ahã za'ra. Mare di. Awa'awi te 're dahã za'ra mono da, we ãmorĩ ò di. Te 're da'anho'reptui mono da si, wa wei mo. ⁴⁸ Ni'wam norĩ hã te te 're ãwẽ'ò za'ra mono wamhã, duré ãmreme te te 're wẽ'ò za'ra mono wamhã, zahadu wapsi te za oto siwaihu'u za'ra, tiwasété na. Ti'a ãsi'utõrĩzéb ãma ãmreme na po're pu'u za'ra wa, te za bãtã na siwaihu'u za'ra, tiwasété na.

⁴⁹⁻⁵⁰ — ãmama hã ma tō ãzazei'wa norĩ ma pisutu sirõmo za'ra, robzei u'ãsi ãma 're nomro mono da. Duré ã'rata 're hâimana u'ãsi za'ra mono da, hãiwa ãma 're dã'ã za'ra

mono tō da, ma tō tãma pisutu sirōmo za'ra. Āne si ma tō Īmama hã ĩma waihu'u, te dama 're awaihu'u mono da. Wa hã ĩsi'uihã na ĩnhimirosa'rata si te dama 're awaihu'u mono ō di. We ĩzatōrī'wa, te te ĩma ĩwaihu'uzéb zarina si, wa tō te dama 're awaihu'u. — Āne te dama siwasu'u Zezusi hã.

13

Zezusi hã, tisiré 're ĩnomro mono norĩ te te ĩpara upsō za'ra zé wasu'u

¹ Awē te za oto dato hã dasiwi 'manharĩ za'ra ni, Pascowa na dato nhisi hã. Zezusi hã ma tō sina waihu'u, romhuture di oto apã ĩmorizé hã, Timama u. Ōne u'âsi te te 're wa'azawi pese Zezusi hã, ĩsiré 're wanomro mono wa.

² Tawamhã wasa, wa te huri da, wa tō asimro ni, barana. Wasa hã wa te huri ō ré, ma tō Zudasi Icarizoti hã rosa'rata, Zezusihi zô te te danhimroi mono da, te te dama hãiba nhomri da. Wa'uburé nhimirosa'rata hawim na, te āne āma rosa'rata. Simahã 'ra, Zudasi hã. ³ Zezusi hã ma tō Īmama hã pisutu, dama pire da. Uburé marĩ ma, pire da, ma tō pisutu, ti'ai āma hãiwa āma zama. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hawi, ma tō wei mo. Apã te za oto ĩtēme mo. Āne ma tō sina waihu'u siro, Zezusi hã. ⁴ Tawamhã wasa hã wa te huri ō ré, ma tō Zezusi hã wahudu. Ti'uza, ma tō sani. Tisi'u'ōzém na ma tō si'awasisi. ⁵ Tawamhã â, ma tō sa'wa, piza'a 're nho'a wa, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã te te āma wa'apara upsō da. Te te ĩwa'apara upsō na ma tō sãna'rata, wa'āma. Te te wa'apara upsōi pari, te za duré te te wa'apara u'ō, tisi'u'ōzém na. ⁶ Sima Pedruhu 'rata te oto za. Tawamhã Pedru te tãma tinha:

— Wanhib'apito, e te za ĩpara upsō. Mare di. ĩpara upsōi ō di za.

⁷ Tawamhã Zezusi asa te tãma tinha:

— Te aipara upsō za'ra wa'aba zé hã, marĩ te aima wasu'u za'ra wa'wa. Zahadu waihu'u ō di, a hã. Zahadu wapsi te za ĩwaihu.

⁸ Tawamhã Pedru te duré tãma tinha:

— ĩpara upsōi ō di za.

Zezusi te duré asa tãma tinha:

— Te aipara upsōi ō wamhã, ĩnhib'a'uwē ō di za, a hã.

⁹ Tawamhã Sima Pedru te tãma tinha:

— Wanhib'apito, ĩpara si upsōi ō di za. ĩnhib'rata zama te za ĩ'upsō, ĩ'rã zama.

¹⁰ Taha wa, ma tō Zezusi hã asa tãma tinha:

— Mare di. 'Re dasisōi mono wapsi, dahãiba hã wē di za. Dapara si 're uptob za'ra mono wa, te za apã da te 're upsō za'ra. A norĩ wa'wa hã aiwē za'ra wa'aba di, ĩma. Misire ĩma ĩwē ō hã. — Āne te Zezusi hã wama rowasu'u za'ra.

¹¹ Aibã hã ma tō sina waihu'u siro, te te dama ĩhãiba nhomri'wa da hã. Taha wa, ma wama waihu'u za'ra, misire ĩwē'ō na hã.

¹² Tawamhã te te wapara upsō za'ra pari, ma tō apã si'uza. Ti'a ma tō nhamra. Sãmra wapsi, te wama nharĩ za'ra:

— E marĩ te aima wasu'u za'ra wa'wa, te aipara upsō za'ra wa'aba zé hã. E ma tō asina ĩwaihu'u za'ra wa'wa. ¹³⁻¹⁵ A norĩ wa'wa hã rowahutu'wa na te 're ĩnhisi za'ra wa'aba mo. Asib'apito na zama te 're ĩnhisi za'ra wa'aba mo. Wa hã rowahutu'wa na 're ĩnhisi za'ra wa'aba mono wamhã, ĩma wē di. E marĩ wa. Wa hã rowahutu uptabi 'wai wa. Duré Asib'apito na 're ĩnhisi za'ra wa'aba mono wamhã, ĩma wē di. E marĩ wa. Wa hã, Asib'apito uptabi aba wa. Wa hã Asib'apito wa'aba nherē, aiwi ĩsisawi za'ra wa'aba ō di, te aipara upsō za'ra wa'aba tō da. Duré rowahutu'wai uptabi 'wa nherē, aiwi ĩsisawi za'ra wa'aba ō di, te aipara upsō za'ra wa'aba tō da. Taha wa, te za ĩsine ĩnhirã zarina 're asipara upsō za'ra wa'aba mo, ĩnhirã zarina 're anomro aba mono da, ĩsine 're asisawi za'ra wa'aba mono āna, 're asipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da. ¹⁶ Ma'āpé ĩwapari pese za'ra wa'aba za. Danhib'apito norĩ hã 're sisawi za'ra mono āna, te te 're dapawaptob za'ra mono wamhã, tãma ĩromhuri'wa norĩ zama, te za ĩsine te te

're dapawaptob za'ra, 're sisawi za'ra mono āna. Duré te te 're ĩsatōrĩ za'ra mono hã 're sisawi za'ra mono āna, te te 're dapawaptob za'ra mono wamhã, ĩsadawa wasu'u'wa norĩ zama te za ĩsine te te 're dapawaptob za'ra, 're sisawi za'ra mono āna.

17-18 — Āne wa tô aima rowasu'u za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. Īnhimiroti hã 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono wamhã, aima 're rowē za'ra wa'aba mono di za, uburé aima 're rowē za'ra wa'aba mono õ nherē. Asimirosa'rata na, wa tô aiwaih'u'u za'ra wa'wa. ĩsiré 're anomro aba mono da, te aipisutu za'ra wa'wa hã, misire ma tô ĩ'maiwē'õ wa'wa. Ta hã wa tô pisutu, ĩsiré 're morĩ da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme ui'ére te te sina uwaimrami da. Āne ma tô wahi'rada hã tinha, aré: “Wasiré 're ĩwasai mono, ma tô ĩwē'õ.” Āne ma tô duré ĩwē'õ'wa na rob'ui'ére siro, poto õ ré, wahi'rada hã. Taha wa, te za oto sina uwaimrami su'u, ĩwē'õ'wa hã. ¹⁹ Taha õ ré, wa aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa, te te sina uwaimrami wapsi, te ĩsina ĩwaih'u'uzém na, 're ĩzazei u'âsi za'ra wa'aba mono da. ²⁰ ĩwapari pese za'ra wa'aba. Zahadu wapsi, wa za ĩzazei'wa norĩ hã datēme te 're satōrĩ za'ra, te te dama 're ĩzadawa wasu'u za'ra mono da. Tawamhã ĩmreme za'ra hã da te 're wapari za'ra mono wamhã, da te dasiwi 're sawi pese za'ra mono wamhã, ta norĩ u'âbâ te za ĩzama da te dasiwi 're ĩzawi pese za'ra. Da te dasiwi 're ĩzawi pese za'ra mono wamhã, ĩ'u'âbâ te za duré we ĩzatōrĩ'wa da te dasiwi 're sawi pese. — Āne ma tô wama siwasu'u zara, Zezusi hã.

Zezusi hã Zudasi te te ĩwasu'uzé wasu'u, za te te dama ĩhâiba nhomri'wa da hã Mateusi 26.17-25; Marcusi 14.17-21; Rucasi 22.7-13, 21-23

²¹ Tawamhã pē'ézé uptabi di, Zezusi hã. Taha wa, te duré wama siwasu'u za'ra, āne: — Tô sena, wa aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. Misire te za dama ĩ'maihâiba nhomri 'wa. — Āne te wama nharĩ za'ra.

²² Tawamhã aibâ te te sina ĩwaih'u'uzém na, wa te waihu'u za'ra õ wa, wa taré wasi'madâ'â za'ra ni. ²³ Wa hã, Zezusi te te 're ĩzawi pese mono, wa ĩ'rata nhamra.

²⁴ Tawamhã Sima Pedru te Zezusihi āma ĩwada'u, te sadanharĩ da, sadawa 'rasi sina: — Ma'āpé sadanharĩ. E 'wa hã te za we te te sô danhimro, te te dama hâiba nhomri da.

²⁵ Tawamhã ĩ'rata ĩnhamra wa, wa oto sadanha, Zezusi hã: — Wanhíb'apito, e 'wa hã te za we asô te te danhimro, te te dama aihâiba nhomri da hã. — Āne wa sadanha, Zezusi hã.

²⁶ Taha wa, te āne asa ĩma tinha: — ĩ'u'ētē wē'ē, wa za di'i, te tãma sômri da. Taha na te za ĩwaih'u, dama ĩhâiba nhomri'wa da hã.

Tawamhã ma tô di'i, te te tãma sômri da, Zudasih'i ma. Sima Icarizotihi 'ra, Zudasih'i hã.

²⁷ Te te tãma sômri pari, ma oto Satanasih'i nhimiroti hã wapari pese Zudasih'i hã, ĩpē'ē 're oto sébré wa. Taha wa, te Zezusi hã Zudasih'i ma tinha:

— Marĩ hã 'manharĩ su'u pé. — Āne te tãma tinha.

²⁸ E marĩ da, te āne tãma roti. Wa norĩ hã wa te waihu'u za'ra õ di. ²⁹ Ni'wam norĩ hã te āma rosa'rata za'ra, āne: “Rob'ui'prazé hã te te 're 'madâ'â mono wa, até marĩ hã wasazéb da, te te wama uipra za'ra da, te āne tãma roti.” ĩhâiba amo norĩ hã te duré āma rosa'rata za'ra: “Áté ĩsibrob'õ norĩ ma, syry na te te sômri mono da, te tãma roti.” Āne, wa ĩmreme na wasima āma romnhoré za'ra ni.

³⁰ Tawamhã te te 'rêne pari, rob u ma tô watobro Zudasih'i hã, robra u.

Zezusihi nhimirotizép tém na rowasu'u

³¹ Tawamhã rob u watobro za'u si, te āne wama siwasu'u za'ra, Zezusi hã: — Wa hã dasiré ĩpodo. Romhuture di oto bádâ hã ĩ'āma 're ĩdawata za'ra mono zéb u hã. ĩ'āma 're dawata za'ra mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma te za duré 're dawata za'ra, ĩsiré. ³² ĩsiré āma 're dawata za'ra mono wamhã, te za duré ĩ'āma tiwata, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Te za ĩ'āma tiwata su'u. ³³ ĩno norĩ, syry na wa za oto ai'rata ĩnhamra 'wa. Ai'rata 're ĩnhamra u'âsi aba mono da, te za asima 're ĩwē za'ra wa'aba

mo. Tane nherẽ, wa za mo. Nimomo ĩmorĩ wamhã, ãma ĩtẽme 're anomro waihu'u aba mono õ di za a'â. ãne wa tô dama waihu'u aré. ³⁴ ĩnhimiroti tém na, wa za oto aima roti za'ra wa'wa, 're asisawi pese za'ra wa'aba mono zéb da hã. Wa hã te 're asawi pese za'ra wa'aba mono ne, te za 're asisawi pese za'ra wa'aba mo.

Pedru hã, Zezusi za te te dawĩ ĩ'udâzém na te te ĩpo're pu'uzé wasu'u

Mateusi 26.31-35; Marcusi 14.27-31; Rucasi 22.31-34

³⁵⁻³⁶ Tawamhã Sima Pedru te sadanha:

— Wanhib'apito, e momo te za aimo.

Tawamhã Zezusi asa te tãma tinha:

— Nimomo wa za mo. ãma ĩzarina, aimorĩ waihu'u õ di za a'â. Zahadu wapsi te za ĩzarina ãma aimo.

³⁷ Tawamhã Sima Pedru te asa tãma tinha:

— E marĩ wa, ãhãna asarina ãma ĩmorĩ waihu'u õ di. Te asõ'reptu da, asada ĩdâ'â da hã ĩma wẽ di.

³⁸ Tawamhã ma tô Zezusi hã asa duré tãma tinha:

— E tô sena asiwasu'uzé hã. Tô sena wa aima rowasu'u. ĩzadawa para õ nherẽ, si'a hârâ õ ré, te za si'ubdatõ dawĩ ĩ'udâ, aima ĩza'rese õ na. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u siro, Pedruhu ma.

14

Zezusi hã, Timama u bâdâdi na te te dama sina ĩsimiré'ézé wasu'u

¹ Tawamhã Zezusi te duré wama nharĩ za'ra, ãne:

— ĩãma aipẽ'ézé za'ra wa'aba õ di za. 'Re ĩhâimana u'âsi mono, te za asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mo. ĩzama te za duré asina 're ĩ'umnhasi u'âsi za'ra wa'aba mo, Danho'reptui'wa na. ²⁻³ ĩmama nhorõwa ãma hã rob're za'etẽ di, 're ĩdasi'ubumroi mono zéb da hã. Tame 're ĩdasi'ubumroi mono zéb õ 'wa'âhã, te aré aima rowasu'u za'ra wa'aba õ di. Wa za oto aiwi ĩmorĩ 'wa, 're asimroi wa'aba mono zéb da hã, te asõ pisutu za'ra wa'aba da. Te asõ pisutu za'ra wa'aba parip si, wa za wei mo apâ, te ãma asimroi wa'aba mono da, 're ĩnhamra mono zéb u, tame ĩ'rata 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da. ⁴ Nimomo aiwi ĩmorĩ za'ra wa'aba zé hã ma tô ĩwaihu'u za'ra wa'wa. Bâdâdi hã ma tô duré ĩwaihu'u za'ra wa'wa. — ãne te wama rowasu'u za'ra.

⁵ Tawamhã Tome te tãma tinha, ãne:

— Wanhib'apito, nimomo wawi aimorĩzé hã wa te waihu'u za'ra õ di. E niha wa za tawamhã bâdâdi hã waihu'u za'ra ni, ãma 're ĩwanomro mono zéb da hã.

⁶ Tawamhã Zezusi asa te tãma tinha:

— Wa hã bâdâdi na, wa ĩsina simiré'é. E marĩ wa. Da te 're ĩzaze za'ra mono wapsi, amo ĩzarina 're dasihutu mono wa za, ĩmama tẽme. Wa hã tô sena roti na'rata 'wa. Wa hã 're ĩdanomro u'âsi mono zé, te dama 're ĩ'apisutu mono, wa 're mo. Taha wa, da te 're ĩzaze za'ra mono wapsi, te za amo 're dasihutu, ĩmama u ĩ'rata 're dasi'ubumroi u'âsi mono da. ⁷ 'Re ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono õ di aré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra na. Taha wa, ĩmama na 're waihu'u za'ra wa'aba mono õ di aré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Wa hã 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono 'wa'âhã, te aré ĩmama hã 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mo. Ma tô oto ĩ'ra na ĩwaihu'u za'ra wa'wa. Taha wa, ma tô duré ĩmama hã ĩwaihu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ĩmama ma tô oto ĩ'madâ'â za'ra wa'wa.

⁸ Tawamhã Piripi te duré tãma tinha:

— Wanhib'apito, ma'ãpé Aimama zô aihârâ, wa te 'madâ'â za'ra da. Wa te 'madâ'â za'ra wamhã, marĩ zô wawi 're rowaptâ'â za'ra mono di za, wama 're ĩrowẽ za'ra mono zéb da hã.

⁹ Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— Piripi, e zahadu ĩwaihu'u õ di, ai'rata 're ĩnhamra hã za'ra wa'aba mono nherẽ. Ni'wam norĩ hã te te 're ĩ'madâ'â za'ra mono wamhã, ĩ'u'âbâ te za ĩmama hã te te 're

'madâ'â za'ra. E niha te bété a hã ĩma ĩnha, ĩmama zô ĩhârâ da, 'madâ'â za'ra wa'aba da. ¹⁰ Wa hã ĩmama âma, wa 're ĩhâimana. Ô hã te duré ĩ'âma 're hâimana, ĩmama hã. E te ĩsina aima ĩwasu'u za'ra wa'aba na, âma ĩzazei ô di. ĩsi'uihâ na te ĩsina aima wasu'u za'ra wa'aba ô di. ĩmama hã ĩ'âma 're ĩhâimana mono hawi, te aima 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mono zé hã. Āne ĩsimiromhuri hã. ¹¹ ĩmama âma, wa 're ĩhâimana. ĩ'âma te duré 're hâimana, ĩmama hã. Te ĩsina aima 're ĩwasu'u za'ra wa'aba mono na, te za âma 're ĩzazei u'âsi za'ra wa'aba mo. Te ĩsina aima ĩwasu'u za'ra wa'aba na si, âma 're ĩzazei waihu'u za'ra wa'aba mono ô wamhã, te za ĩ'âma 're ĩrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo, marĩ dama ĩmanharĩ waihu'u ô hã te dama 're ĩ'ab'manharĩ wê mono na, taha zarina te ĩsina aima 're ĩwasu'u za'ra wa'aba mono na, âma 're ĩzaze za'ra wa'aba mono da. ¹² Tô sena wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa. Asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono wamhã, te za ĩwaihu'u pese zarina 're ĩdapawaptob u'âsi za'ra wa'aba mo. A norĩ wa'wa hã 're ĩdapawaptob za'ra wa'aba mono zé hã, ĩnhimipawaptobzé ma, sa'êtê di za. E marĩ wa. Wa hã ĩmama u za oto apâ ĩmorĩ wa. ¹³⁻¹⁴ Taha wa, uburé marĩ hã te aima 're ĩwê za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba si, te za tiwi 're rowaptêrê za'ra wa'aba mo, ĩmama wi, ĩzadawa para. Tawamhã wa za te aima âma 're a'uwaimrami 'wa. ĩwi zama ĩzadawa para, ĩwi 're rowaptêrê za'ra wa'aba mono wamhã, wa za te aima âma 're a'uwaimrami 'wa. E marĩ da. ĩmama âma 're aiwata za'ra wa'aba mono da, wa hã ĩ'ra te aima âma 're a'uwaimrami aba mono wa za.

ZeZusi hã tisiré norĩ ma, Timama pê'êzani na te te tãma ĩropisutu za'ra zé wasu'u

¹⁵ Tawamhã ZeZusi te duré wama rowasu'u za'ra, âne:

— 'Re ĩzawi pese za'ra wa'aba mono wamhã, ĩnhimiroti si te za 're ĩ'madâ'â pese za'ra wa'aba mo. ¹⁶⁻¹⁷ Tawamhã ĩmama wi, wa za waptê, Tipê'êzani hã te te aima sômri za'ra wa'aba da, ĩsine te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, ai'rata 're sãmra u'âsi za'ra wa'aba mono da. Tô sena na te za ĩnhimiroti hã te te aima 're waihu'u u'âsi za'ra wa'wa, ĩpê'êzani hã. ĩzazei'ô'wa norĩ hã te te waihu'u za'ra ô di, ĩmama pê'êzani hã. Taha wa, te te sima 're wê za'ra mono ô di, ĩ'rata 're sãmra u'âsi za'ra mono da. A norĩ wa'aba si ma tô ĩwaihu'u za'ra wa'wa, ĩpê'êzani hã ai'rata 're sãmra aba mono wa. Zahadu wapsi te za aipê'ê 're, 're sãmra u'âsi za'ra wa'wa.

¹⁸ — Damama norĩ hã timro me 're dâ'â za'ra mono wa, waptép si 're ĩdasi'ubumroi mono ne, asiwaprosi 're asimroi wa'aba mono ô di za. Wa hã wa za we apâ atême ĩmorĩ 'wa. ¹⁹ Syry na, wa za oto ai'rata ĩnhamra 'wa, ĩrême ma. Taha ré hã te za duré a'â dasiwi ĩ'madâ'â ni. Taha parip si, da te dasiwi ĩzabu na sahu ô di za oto. A norĩ wa'aba si, te za duré ĩzabu za'ra wa'wa. ĩdâ'â nherê, ab're hawi ĩhâiwa'utu wa, wa za oto ĩdâ'â âna 're morĩ u'â. Taha wa, te za duré a norĩ wa'wa hã atâ'â âna 're asimroi u'âsi aba mo, hâiwa âma. ²⁰ Apâ we atême ĩwisi za'ra wa'aba wapsi, te za ĩwaihu'u za'ra wa'wa, ĩmama âma 're ĩhâimana mono na. ĩ'âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono na, te za asina 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mo. Wa hã ai'âma wa'aba 're ĩhâimana mono na te za duré asina 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mo.

²¹ — Ni'wam norĩ hã ĩnhimiroti si te te 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhã, ta norĩ si ĩzawi pese 'wa, te za 're nomro. Te te 're ĩzawi pese za'ra mono wamhã, te za asa ĩmama hã te te 're sawi pese za'ra. Wa hã wa za duré te 're sawi pese za'ra, ĩzawi pese 'wa norĩ hã. Ta norĩ ma si, wa za 're ĩhâimana mono zém na tãma 're ĩsiwaihu'u za'ra. — Āne ZeZusi te wama siwasu'u za'ra.

²² Tawamhã Zudasí te oto sadanha:

— E marĩ da, te za bété wa norĩ ma si 're asiwaihu'u mo. E marĩ wa, asazei'ô'wa norĩ ma, 're asiwaihu'u za'ra mono ô di bété. — Āne Zudasí te sadanha. Zudasí aimawi hã. Icarizoti ô di.

²³ Tawamhã ZeZusi asa te duré tãma tinha, âne:

— Ni'wam norĩ hã te te 're ĩzawi pese za'ra mono wamhã, te za ĩnhimiroti si te te 're 'madâ'â pese za'ra. Tawamhã ĩmama, te za asa te te 're sawi pese za'ra. Wa norĩ hã wa za ĩtême 're wasimasisi za'ra, ĩ'rata 're wahâimana u'âsi za'ra mono da. ²⁴ Ni'wam norĩ hã te te 're ĩzawi pese za'ra mono õ wamhã, ĩnhimiroti te te 're 'madâ'â pese za'ra mono õ di za. Āne, wa aima rowasu'u za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. ĩ'si'uihã na ĩmreme na te aima rowasu'u za'ra wa'aba õ di. ĩmama mreme na si, wa aima rowasu'u za'ra wa'wa, we ĩzatõrĩ'wai mreme na.

²⁵ — Ai'rata ĩnhamra aba ré, wa tô ãne aima rowasu'u za'ra wa'wa. ²⁶ Zahadu wapsi ĩmama wi, te waptêrê wa, te za Tipê'êzani hã we atême satõrĩ za'ra wa'wa, aipawaptob za'ra wa'aba 'wa da hã. Wê uptabi di ĩpê'êzani hã. Ta hã te za uburé marĩ hã te te aima 're waihu'u za'ra wa'wa. Uburé marĩ hã te aima 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono zém na te za te te 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'wa.

²⁷ — Rowê na si 're anomro aba mono zéb si, wa za oto aima pisutu za'ra wa'wa, ĩ'ãma 're aipê'ézé za'ra wa'aba mono tõ da, duré asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono ãna, 're anomro aba mono da. Taré te aima pisutu za'ra wa'aba õ di. ĩzazei'õ'wa norĩ nhimipisutuzém nei õ di, ĩnhimipisutuzé hã. ²⁸ Wa za oto aiwi ĩmorĩ 'wa. Niwapsi wa za duré we apâ atême ĩmorĩ 'wa. Āne ma tô te ĩsina ĩrotizé hã ĩwapari za'ra wa'wa aré. ĩmama u wa za oto apâ mo, ĩma ĩpire u. 'Re ĩzawi pese za'ra wa'aba mono 'wa'âhã, te aré 're ato za'ra wa'aba mo, ĩmama u za oto ĩmorĩ wa, wa hã. ²⁹ Apâ ĩtême ĩmorĩ õ ré, wa aima ĩsiwasu'u sirõmo za'ra wa'wa. E marĩ da. Te ĩsina ĩrotizé hã te ĩsina uwaimrami wapsi, ãma ĩzaze za'ra wa'aba da. ³⁰⁻³¹ Aima ĩmreme syry aba di za oto. E marĩ wa. ĩzazei'õ'wa norĩ wada'uri'wa, we ĩzõ morĩ wa, Wa'uburé hã. Ta hã ĩma pire õ di. ĩma pire õ nherê, ĩtême wasi'aba'réi wa'aba, ĩmama te te ĩ'ãma ĩrotizé hã te ĩsina uwaimrami da. Tawamhã te ĩsina uwaimrami wapsi, ĩmama te 're ĩsawi pese mono na te za da te 're ĩwaihu'u za'ra. — Āne Zezusi te wama siwasu'u za'ra.

15

ZeZusi hã uwa 'ru uptabi na te te sina ĩsimiré'ézé wasu'u

¹ Tawamhã Zezusi te duré wama siwasu'u za'ra, ãne:

— Rob'ru na, wa za ĩsina simiré'é, uwa 'ru na. Uwa 'ru 'madâ'â'wai ãma, wa za ĩmama ãma simiré'é. ² Uwa 'ru panhipti sisa'ridi hã wê õ di, 're ĩ'rã za'ra mono õ hã. Taha wa, uwa 'ru 'madâ'â'wa hã te za ĩpanhipti hã te te 're anhihãri ĩ'rãi'õ hã, te te 're anhamra mono da. Tane te za ĩmama hã ĩzazei'õ'wa norĩ hã te te 're azatõrĩ, ĩnhiti 're hâimana za'ra mono da. Uwa 'ru panhipti sisa'riti amo hã wê za'ra di, 're rã za'ra mono wa. Taha wa, wa za 're ĩ'rã za'ra mono na simiré'é, ĩzazei'wa norĩ ãma 're nomro wê mono wa. ĩ'wanhipré te te 're ĩ'anhihãri mono hã, wa za ãma simiré'é, ĩzazei'wa norĩ te te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zém na. 'Re ĩ'rã za'ra mono hã ĩpanhipti wãi wa, ĩ'wanhipré ahã wamhã, te za misi si te te 're anhihãri ĩ'madâ'â'wa hã, 're rãi pese za'ra mono da. Tane te za ĩmama hã ĩzazei'wa norĩ wi ĩwasédé hã te te 're anhihãri, 're nomro wê uptabi mono da oto. ³ A norĩ wa'wa hã te oto 're anomro wê wa'aba mo, ĩnhimiroti si 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono wa. ⁴ Ma'ápé ĩ'ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono za. Tawamhã wa za 'rãwi ai'rata 're ĩhâimana u'âsi za'ra wa'wa. Uwa 'ru panhipti sisa'riti amo hã 're sab u'âsi mono õ wamhã, 're rãi mono õ di za, ta hã. Tane a norĩ wa'wa hã ĩ'ãma 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono õ wamhã, 're anomro wê waihu'u aba mono õ di za.

⁵ — Uwa 'ru na wa za ĩsina simiré'é. Uwa 'ru panhipti sisa'riti na wa za duré ai'ãma simiré'é za'ra wa'wa. ĩ'ãma 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono wamhã, wa za te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'wa, 're anomro wê uptabi aba mono da. Asiwaprozi 're anomro wê waihu'u aba mono õ di za. ⁶ Ni'wam norĩ hã ĩ'ãma 're hâimana u'âsi za'ra mono õ wamhã, 're nomro wê mono õ di za. Ta norĩ ãma, wa za uwa 'ru panhipti nhihãri

hã ãma simiré'é. Uwa 'ru panhipti nhihâri hã te te 're ĩ'anhamra mono hã, te za 're 'ré za'ra. 'Re 'ré za'ra mono wapsi, te za simisutu te te 're aza'ra ĩ'madâ'â'wa hã, te te 're asui mono da, 're zata za'ra mono da. ⁷ A norĩ wa'wa hã te za ĩ'ãma 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo, 're anomro wẽ wa'aba mono da. Tawamhã ĩmama hã te za te te 're aiwapari u'âsi za'ra wa'wa, tiwi 're ĩrowaptêrẽ za'ra wa'aba mono zém na hã. Tawamhã tiwi 're ĩwaptêrẽ za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba, te za tô te te aima ãma 're a'uwaimrami 'wa. ⁸ 'Re anomro wẽ uptabi aba mono wamhã, ĩzazei uptabi 'wa na te za da te 're aiwaihu'u za'ra wa'wa. Tawamhã ĩmama ãma te za 're dawata za'ra. E marĩ wa. 'Re anomro wẽ wa'aba mono da, te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono wa. ⁹ ĩmama, te te 're ĩzawi pese mono ne, wa tô te 're asawi pese za'ra wa'wa. Ma'ãpé ĩ'ãma 're anomro u'âsi aba mono, te 're ĩ'asawi pese za'ra wa'aba mono zém na asina 're waihu'u u'âsi za'ra wa'aba mono da. ¹⁰ Wa hã ĩmama nhimiroti si, wa tô te 're 'madâ'â pese. Taha wa, ĩmama te te 're ĩzawi pese mono zém na wa tô ĩsina te 're waihu'u u'âsi. Tane duré a norĩ wa'wa hã ĩnhimiroti si 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono wamhã, te 're ĩ'asawi pese za'ra wa'aba mono zém na, te za asina 're ĩwaihu'u u'âsi za'ra wa'aba mo.

¹¹ — ãne wa tô aima roti za'ra wa'wa, ĩsine robzei u'âsi 're anomro aba mono da, duré ĩsine aipê'ẽ 're, 're atoi uptabi za'ra wa'aba mono da. ¹² Wa hã te 're ĩ'asawi pese uptabi za'ra wa'aba mono ne, te za 're asisawi pese za'ra wa'aba mo. ãne wa aima roti za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. ¹³ Ni'wam norĩ hã te te 're dazawi pese za'ra mono wamhã, te za te te 're danho'reptu za'ra. 'Re dadâ'â za'ra mono da nherẽ, te za te te 're danho'reptu za'ra, dawi 're sisawi za'ra mono ãna. ¹⁴ ĩnhimiroti si 're 'madâ'â pese uptabi za'ra wa'aba mono wamhã, ĩzawi pese 'wa, te za 're anomro aba mo. ¹⁵ Danhib'apito norĩ hã uburé tinhimiroti hã te te tãma 're waihu'u za'ra mono õ di, tãma ĩromhuri'wa norĩ ma hã, tãma ĩromhuri'wa norĩ si 're hâimana za'ra mono wa. Tanei õ di, wa hã. Uburé, wa tô ĩmama nhimiroti hã te aima 're wasu'u za'ra wa'wa. Taha wa, ĩma romhuri'wa na si te 're asisi za'ra wa'aba mono õ di za oto. Te 're ĩ'asawi pese za'ra wa'aba mono na zama, wa za oto te 're asisi za'ra wa'wa. ¹⁶ A norĩ wa'wa hã asima ĩwẽ na'rata za'ra wa'aba õ di, ĩsiré 're anomro aba mono da. Wa hã wa tô ĩsima aiwẽ na'rata za'ra wa'wa, ĩsiré 're anomro aba mono da. Wa tô duré aipisutu za'ra wa'wa, datême 're anomro aba mono da, da'ãma asimiromhuri 'wa hã ĩma ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono da. Tawamhã asimiromhuri za'ra wa'aba na hã robaba õ di za. ãne wamhã, ĩmama te za te te 're aiwapari u'âsi za'ra wa'wa. Tawamhã uburé marĩ hã te te aima 're ĩwẽ za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba si, tiwi 're rowaptêrẽ za'ra wa'aba mono wamhã, te za te te aima ãma 're a'uwaimrami 'wa. ¹⁷ ãne wa za duré aima roti za'ra wa'wa. Ma'ãpé, 're asisawi pese za'ra wa'aba mono za.

Zezusihĩ siré 're ĩnomro mono norĩ, da te 're ĩ'ruiwapari za'ra mono zé wasu'u

¹⁸ — ĩzazei'õ'wa norĩ hã te te siwi 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono wamhã, asõwa wa'aba, da te dasiwi 're ĩ'ruiwapari 'rata mono na, te za ãma 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mo. ¹⁹ ĩzazei'õ'wa norĩ niwĩ 're anomro u'âsi aba mono 'wa'ãhã, te aré da te dasiwi 're asawi pese za'ra wa'wa. Tane nherẽ, a norĩ wa'wa hã ĩzazei'õ'wa norĩ niwĩ 're anomro aba mono õ di oto. Wa hã wa tô aipisutu za'ra wa'wa, ĩniwĩp si 're anomro aba mono da. Taha wa, te za tô ĩzazei'õ'wa norĩ hã te te siwi 're ai'ruiwapari u'âsi za'ra wa'wa, ĩsiniwĩ 're anomro u'âsi aba mono õ wa. ²⁰ Asina ĩwapari pese za'ra wa'aba, ãma 're rosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mono da, ĩmreme na. Danhib'apito norĩ ma, da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb zarina, te za duré tãma ĩromhuri'wa norĩ ma, da te 're 'manharĩ za'ra. Wa hã Asib'apito za'ra wa'wa hã da te ĩma 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra mono ne, te za duré aima wa'aba da te 're rob'manharĩ wasété za'ra. Duré ĩnhimiroti hã da te 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhã, asimiroti za'ra wa'aba zama te za da te 're 'madâ'â pese za'ra. ²¹ We ĩzatõrĩ'wa na da te 're waihu'u za'ra mono õ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, te za da te

aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'wa, ĭzazei'wa 're anomro aba mono wab zama. ²²Tawamhã wa hã we datême ĭmorĩ wa, te za oto te te siwi 're da'awě'õ 'Re ĭhâimana u'âsi mono hã, da te 're ĭzaze za'ra mono õ wa. Tawamhã ari'iwi te za 're dasi'ubumro, da te 're ĭzaze za'ra mono õ na, da te dasiwi 're udâ waihu'u za'ra mono õ wa za. ²³Wa hã da te dasiwi 're ĭ'ruiwapari mono wamhã, ĭ'u'âbã te za ĭmama hã da te dasiwi 're 'ruiwapari. ²⁴Wa hã marĩ dama ĭ'manharĩ waihu'u'õ hã wa tô te dama 're ab'manharĩ wě aré, danho'a, da te dasiwi 're ĭzaze za'ra mono da, 'Re ĭhâimana u'âsi mono we te te ĭzatõrĩ na. Ni'wa ĭsine hã te te 're da'apawapto mono õ di aré. Tane nherě, da te dasiwi 're ĭzaze za'ra mono õ di, we te te ĭzatõrĩ na. Marĩ dama ĭ'manharĩ waihu'u'õ hã, te dama 're ab'manharĩ mono õ 'wa'âhã, te te aré 're da'awě'õ mono õ di, da te 're ĭzaze za'ra mono õ zém na hã. Tane nherě, danho'a te dama 're ab'manharĩ wě mono nherě, ma tô ĭmama me da te dasiwi 're wa'ruiwapari. ²⁵“Marĩ hã te dama 're ab'manharĩ wasété mono õ nherě, ma tô taré da te dasiwi 're ĭ'ruiwapari.” Āne duréihã ma tô wahi'rada hã ĭ'ãma rob'ui'ére siro, romhã ré. ĭzazei'õ'wa norĩ hã ma tô oto sina uwaimrami za'ra, te te siwi 're ĭ'ruiwapari mono zém na hã.

²⁶— Zahadu wapsi wa za we atême satõrĩ za'ra wa'wa, ĭmama pē'ēzani hã, aipawaptob za'ra wa'aba 'wa da hã. Tô sena uptabi ĭsimirowasu'u hã. ĭmama hawi te za we atême timorĩ za'ra wa'wa, ĭnhimiroti na te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da. ²⁷A norĩ wa'wa hã ma tô ĭsiré 're anomro aba mo, ĭmama nhimiroti na te dama āma ĭsãna'ratazém hawi. Taha wa, te za a norĩ wa'aba zama ĭnhimiroti na 're ĭdapawaptob u'âsi za'ra wa'aba mo. — Āne ma tô Zezusi hã sina wama roti za'ra.

16

¹Āne te duré wama nharĩ za'ra, Zezusi hã:

— ĭnhimiroti hã 're rême za'ra wa'aba mono tō da, wa tô āne aima roti za'ra wa'wa. ²Dama ĭpire norĩ hã te za aiwi te te 're rosawi za'ra wa'wa, rowahutuzéb u dame 're asisisi aba mono tō da. Duré 'Re ĭhâimana u'âsi mono te te tãma pisutu za'ra newa, te za ai'uprosi aba ni. ³'Re ĭhâimana u'âsi mono hã da te dasiwi 're waihu'u mono õ di, ĭmama na. ĭzama we te te ĭzatõrĩ na, da te dasiwi 're ĭzaze za'ra mono õ di. Taha wa, ĭzadawa wasu'u'wa 're anomro aba mono nherě, te za da te 're ai'ruiwapari u'âsi za'ra wa'wa. ⁴Āne, wa aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa, da te dasiwi 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono wapsi, ĭmreme na 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mono da, marĩ zô asipibu ma, 're asõpré wa'aba mono tō da. — Āne ma tô wama waihu'u sirõmo za'ra, Zezusi hã.

Zezusi hã, Timama pē'ēzani na te te dama ĭropisutuzé wasu'u, dapawapto'wa da

Tawamhã āne ma tô duré wama waihu'u za'ra:

— Āne na te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono õ di aré, zahadu ai'rata 're ĭhâimana za'ra wa'aba mono wa. ⁵⁻⁶Apã wa za oto aiwi ĭmorĩ za'ra wa'wa, we ĭzatõrĩ'wai u. Taha wa, āhãna si wa tô uburé aima rowasu'u za'ra wa'wa, asina waihu'u sirõmo za'ra wa'aba da. Āne aima ĭsiwasu'u za'ra wa'aba wa, aipē'ēzé ahã za'ra wa'aba di, we ĭzatõrĩ'wai u za oto aiwi ĭmorĩ za'ra wa'aba wa. “E momo te za aimo,” āne asiwi ĭzadanhãrĩ na sahu za'ra wa'aba õ di za, te aima waihu'u pese za'ra wa'aba da. ⁷Tô sena, wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa. Wa za oto aiwi ĭmorĩ za'ra wa'wa, aipawaptob za'ra wa'aba 'wa da hã we te atême satõrĩ za'ra wa'aba hã, rowē u'âsi 're anomro aba mono da. Aiwi ĭmorĩ za'ra wa'aba õ wamhã, we atême morĩ za'ra wa'aba õ di za, aipawaptob za'ra wa'aba 'wa da hã. ĭmorĩ wapsi, ĭsiwa'rãmi wa za we atême satõrĩ za'ra wa'wa. ⁸⁻¹¹We atême wisi za'ra wa'aba wapsi, te za marĩ hã te te dama 're awaihu'u, da te dasina 're waihu'u za'ra mono da. ĭmreme na da te 're ĭzaze za'ra mono õ wa, 'Re ĭhâimana u'âsi mono ma, dawě õ na te za te te dama 're awaihu'u. 'Re ĭmorĩ wě u'âsi na zama te za duré te te dama 're ĭwasu'u, da te 're ĭwaihu'u za'ra mono da. 'Re ĭmorĩ wě u'âsi wa, wa za apã mo, ĭmama u. Apã ĭmorĩ wamhã, asiwi 're ĭzabui waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za. 'Re ĭhâimana u'âsi mono hã

ma tô sima âma roti siro, ti'ai âma dawada'uri wasété 'wa te te azâri da, Wa'uburé hã. Âne na te za duré te te dama 're awaihu'u, aipawaptob za'ra wa'aba 'wa da hã.

¹² — Uburé marĩ hã ĩnhimirowasu'u na te aima wasu'u ze za'ra wa'aba nherẽ, te aima rowasu'u za'ra wa'aba õ di za a'â. E marĩ wa. Zahadu aima pibu pese za'ra wa'aba õ wa. ¹³ Zahadu wapsi aipawaptob za'ra wa'aba 'wa da hã, te za we atême timorĩ za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani hã. Tô sena uptabi, ĩsimiroti hã. We atême wisi za'ra wa'aba wapsi, te za uburé roti tô sena uptabi hã te te aima 're waihu'u pese za'ra wa'wa. Si'uihã na te te aima 're waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za. ĩnhimirowasu'u zarina si te za te te aima 're waihu'u za'ra wa'wa. Romhã ré te za duré za romhâimanazé hã te te aima 're waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. ¹⁴ ĩnhimiroti si te za te te aima 're waihu'u u'âsi za'ra wa'wa. ĩnhimiroti te te aima 're waihu'u u'âsi za'ra wa'aba mono wamhã, ĩnhisi za'êtê di za, ĩzazei'wa norĩ ma. ¹⁵ Aiwa wanhimiroti hã, ĩmama me. Taha wa, te za ĩnhimiroti si te te aima 're waihu'u za'ra wa'wa, ĩmama pê'êzani hã.

Zezihi siré norĩ hã za tiwi ĩrobzei'õ za'ra zé wasu'u, duré apâ za tâma ĩrowẽ za'ra zé wasu'u me

¹⁶ — Syry na, wa oto ai'rata ĩnhamra 'wa. Âhã parip si, ĩzabu za'ra wa'aba õ di za a'â. Taha parip si te za duré ĩzabu za'ra wa'wa. — Âne Zezusi te wama siwasu'u za'ra.

¹⁷⁻¹⁸ Tawamhã ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã wa wasima rowasu'u za'ra ni, ti'a wi: — Wa'rata te za nhamra. Syry na wa'rata sãmra parip si, wa te sabu za'ra õ di za a'â, Timama u za apâ morĩ wa za oto. Taha parip si, wa za duré sabu za'ra ni. E niha, syry na ĩmreme hã. Âne wamhã, wama pibu prã za'ra di. — Âne aihĩni õ nherẽ, wa wasima rowasu'u za'ra ni.

¹⁹ Zezusihi mreme hã wa te wasiwi waihu'u õ wa, wa te wasiwi sadanharĩ ze ti oto. Âne ma tô sina wawaihu'u za'ra, Zezusi hã. Taha wa, te wama nharĩ za'ra, âne:

— Wa tô aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, âne: “Syry na wa oto ai'rata ĩnhamra 'wa. Âhã parip si, ĩzabu za'ra wa'aba õ di za a'â. Taha parip si te za duré ĩzabu za'ra wa'wa.” Âne wa tô aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. E ĩmreme hã aima pibu prã za'ra wa'aba di. E aima pibu prã za'ra wa'aba wa, te âne asima ĩrowasu'u za'ra wa'wa. ²⁰ Asina ĩwapari pese za'ra wa'aba za. A norĩ wa'wa hã aiwawa ahã za'ra wa'aba di za. ĩzazei'õ'wa norĩ si te za 're to za'ra. Aipê'êzé ahã za'ra wa'aba nherẽ, aipê'êzé u'âsi 're anomro aba mono õ di za. Zahadu wapsi, aima 're rowẽ uptabi za'ra wa'aba mono di za. ²¹ Pi'õi âma te za ĩwasã hã 're sépu'u za'ra, tâma 're ĩrere'e mono zéb u hã, romhuture wa oto. Tâma 're rere'e mono parip si, tâma 're rowẽ za'ra mono di za oto, ĩna ma. Taha wa, tiházé na hã te te 're rosa'rata u'âsi za'ra mono õ di za oto. ²² Tane duré a norĩ wa'wa hã, te za aipê'êzé hã a'â ĩsépata za'ra wa'wa. Apâ atême ĩwisi aba wapsi, aima 're rowẽ za'ra wa'aba mono di za. Robzei u'âsi te za 're anomro aba mo.

²³ — Niwapsi, ĩmama hã te za we Tipê'êzani hã atême satõrĩ za'ra wa'wa. Tawapsi asiwi 're ĩzadanharĩ za'ra wa'aba mono õ di za, marĩ hã 're waihu'u za'ra wa'aba mono da. Tô sena wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa. Marĩ hã te aima 're ĩwẽ za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba si, te za ĩmama wi 're ĩwaptêrẽ za'ra wa'aba mo, ĩmreme zarina. Tawamhã te za te te aima âma 're a'uwaimrami 'wa. ²⁴ Zahadu marĩ hã te aima 're ĩwẽ za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba, ĩmama wi 're waptêrẽ za'ra wa'aba mono õ di. Te za oto tiwi 're ĩrowaptêrẽ za'ra wa'aba mo, te te aima 're sõmri za'ra wa'aba mono da, robzei u'âsi 're anomro aba mono da.

Zezihi hã sisa'u za te te ĩdarême na, duré Timama u za ĩmorizém na ĩsiwasu'uzé wasu'u

²⁵ — Âhãna sõ'awi, ĩmama hã te aima wasu'u za'ra wa'aba õ di. Romnhimiré'é na si wa tô te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa. Niwapsi, wa za sõ'awi te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa, romnhimiré'é âna. ²⁶⁻²⁷ Tawapsi te za marĩ hã te aima 're ĩwẽ za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba, ĩmama wi 're ĩwaptêrẽ za'ra wa'aba mo, ĩmreme zarina. Wa hã ĩmama wi, marĩ hã te aima 're waptêrẽ za'ra wa'aba mono õ di za. Asi'uihã na te za tiwi 're ĩwaptêrẽ

za'ra wa'aba mo. Tawamhã Īmama si te za si'uihã na te te aima 're sômri za'ra wa'wa, ta hã te te duré 're asawi pese za'ra wa'aba mono wa. E marĩ wa, ma tô Īmama hã te te 're asawi pese za'ra wa'wa. A norĩ wa'wa hã ma tô 're ĭzawi pese za'ra wa'aba mo. Īmama hawi we ĭmorĩ na ma tô duré 're ĭzaze za'ra wa'aba mo. Taha wa, ma tô te te 're asawi pese za'ra wa'wa, Īmama hã. ²⁸ Īmama hawi wa we datēme mo. Apã wa za duré dahawi ĭtēme mo, Īmama u. — Āne te wama siwasu'u za'ra, Zezusi hã.

²⁹⁻³⁰ Taha wa, wa tô tãma nharĩ za'ra ni:

— Sõ'awi ma tô oto wama asiwasu'u za'ra, romnhimiré'é ãna. Wanhimirosa'rata za'ra hã ma tô asina ĭwaihu'u siro. Taha wa, wa te wasiwi asandanharĩ da, asina wazô asimipari õ di. Āne wama waihu'u pese za'ra di oto. Taha wa, wa tô asaze za'ra ni, tô sena 'Re ĭhãimana u'âsi mono hawi we aimorĩ na. — Āne wa tô tãma nharĩ za'ra ni.

³¹⁻³² Taha wa, ma tô Zezusi hã asa wama nharĩ za'ra:

— E tô sena ma tô oto ĭzaze za'ra wa'wa, 'Re ĭhãimana u'âsi mono hawi we ĭmorĩ na hã. Āté tô sena ĭzaze za'ra wa'aba õ di. Romhuture di oto bâdã hã, ĭhawi ĭropéi wa'aba mono zéb u hã, asõrõwa wa'aba u. Tane nherē, asiwi ĭrēme za'ra wa'aba nherē, ĭsiwaprosi ĭhãimana õ di za. Īmama, te ĭsiré 're hãimana u'âsi. ³³ Āne na wa tô aima rowasu'u za'ra wa'wa, ĭ'ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono wa, rowē na 're aihãimana za'ra wa'aba mono da. Tane nherē, ĭzazei'õ'wa norĩ hã te za tô te te 're ai'ruiwapari u'âsi za'ra wa'wa. Taha wa, te za 're ĭrobzépata za'ra wa'aba mo. Tane nherē, te za asiptete sina ĭ'ãma 're anomro aba mo. Wa hã ĭzazei'õ'wa norĩ ma, ĭnhiptete uptabi wa, wa tô ãma ai'uté za'ra. — Āne te Zezusi hã wama siwasu'u za'ra.

17

Zezusi hã Timama ma ĭmremezé wasu'u

¹ Tawamhã wama siwasu'u za'ra pari, Timama ma mre me da, te hãimo rob'madã, Zezusi hã. Āne te Timama ma tinha:

— Īmama, bâdã ĭma ĭpisutuzé hã ma tô ĭwa waptãrã. Ma'ãpé, we ĭpawapto na, ĭ'ãma ĭrotizé hã te dama ĭsina uwaimrami da, ai'ãma 're dawata u'âsi za'ra mono da. ² A hã ma tô ĭma 're ĭda'apisutu mo, ĭzazei'wa 're danomro mono da. Wa hã ma tô duré ĭpisu, uburé dama ĭpire uptabi da. E marĩ da. ĭzazei'wa norĩ ma, te 're apisutu mono da, robzei u'âsi ĭ'ãma 're nomro u'âsi mono da, duré 're dâ'ã za'ra mono ãna, ai'rata 're hãimana u'âsi za'ra mono da, hãiwa ãma. ³ A hã misire Danhib'apito uptabi. Wa hã Zezu Cristu Danho'reptui'wa da, ĭpisudu, we datēme ĭzatõrĩ. Āne na, da te 're wawaihu'u za'ra mono wa, da te 're wazazei pese za'ra mono wamhã, robzei u'âsi te za ĭ'ãma 're danomro. 'Re dadâ'ã za'ra mono ãna, te za duré 're dasi'ubumroi u'âsi, hãiwa ãma. ⁴ Romhuri hã ĭma ĭpisudu hã wa tô oto ĭsina uwaimra. Te ĭsina uwaimrami wa, te za oto ai'ãma 're dawata u'âsi za'ra. ⁵ Ti'a õ ré hã, wa tô aiwa wawaihu'u pese na wasiré 're wasimasisi u'âsi, marĩ õ uptabi ré hã. Taha wa, rowē uptabi di, wama. Ma'ãpé, we ĭma nharĩ, aiwa wasiré 're wasimasisi u'âsi mono da duré apã.

⁶ — Ā norĩ hã te asib'a'uwē 're nomro. Asib'a'uwē si 're nomro mono wa, ma tô oto ĭma ĭpisutu za'ra, ĭnhib'a'uwē 're nomro mono da. Wa tô te tãma 're aiwasu'u u'âsi za'ra, 're aihãimana mono zém na. Asimiroti hã ma tô te te 're 'madã'ã pese za'ra. ⁷⁻⁸ Marĩ hã ĭma 're ĭ'awaihu'u mono zém na si, wa tô te tãma 're waihu'u za'ra. Āne na ma tô ã norĩ hã te te 're ĭzaze za'ra. Ā norĩ ma, asimiroti hã wē za'ra di. Tô sena aihawi we ĭmorĩ na ma tô ĭzaze za'ra. A hã we ĭzatõrĩ'wa na ma tô duré ĭzaze za'ra.

⁹ — Āhãna wa aima ãma wasu'u za'ra, 're pawaptob u'âsi za'ra mono da. ĭzazei'õ'wa norĩ hã te aima ãma wasu'u za'ra õ di. We ĭma ĭpisutu za'ra norĩ si, wa ãma aima wasu'u za'ra, asib'a'uwē 're nomro mono wa, duré 're pawaptob u'âsi za'ra mono da. ¹⁰ ĭnhib'a'uwē norĩ hã uburé asib'a'uwē te 're nomro. Asib'a'uwē norĩ hã uburé ĭnhib'a'uwē te duré 're nomro. Tawamhã ĭ'ãma 're ĭnomro wē mono zéb zarina, te za ĭ'ãma 're dawata u'âsi za'ra.

¹¹ Āhāna āme 're ĭnhamra u'āsi mono ō di za oto. Atēme wa za oto āma mo. Ā norī si te za ĭza'u 're si'ubumro, ĭzazei'ō'wa norī 'rata. ĭmama, a hā aiwē uptabi na te 're asāmra mo. Ma'āpé, we ĭma ĭpisutu za'ra hā we 're apawaptob u'āsi mono, aiwaihu'u pese na, wasine 're sisawi pese za'ra mono wa, tinhimirosa'rata na 're sisazei pese u'āsi za'ra mono da. ¹² ĭ'rata 're ĭnhamra za'ra mono ré, wa tō uburé te 're 'madâ'â pese za'ra, aiwaihu'u pese zarina, ĭwi 're si'utōrī za'ra mono tō da, duré ĭnhib'a'uwē u'āsi 're nomro mono da. Misire ma tō simini. ĭnhib'a'uwē uptabi hā 're morī ō wa, ma tō asimiroti hā tirē. Duréihā poto ō ré, ma tō ōhō āma ĭbaihā na rob'ui'ééré siro, wahi'rada hā. Āhāna ma tō oto sina uwaimra, ō hā. ¹³ Āhāna bādâ hā romhuture di oto, āma atēme ĭmorizé hā. Āme ĭnhamra ré, wa āne aima mre, te te ĭwapari za'ra wa, ĭsine robzei u'āsi 're nomro mono da. ¹⁴ ĭsiré 're nomro mono ré, wa tō te tāma 're asadawa wasu'u za'ra, uburé. Wa hā ĭzazei'ō'wa norī niwī 're ĭmorī ō di. Tane ā norī hā ĭzazei'ō'wa norī niwī, 're nomro mono ō di duré. Taha wa, ma tō ĭzazei'ō'wa norī hā ĭsiré te te 're 'ruiwapari za'ra. ¹⁵ Āne te āma aima wasu'u za'ra ō di, ĭzazei'ō'wa norī wi, āma asitēme waibu da. Wa'uburé wi, ĭwasété uptabi wi, āma 're asisaprī u'āsi za'ra mono da, wa āne āma aima wasu'u za'ra. ¹⁶ Wa hā ĭzazei'ō'wa norī niwī, 're ĭmorī ō di. Tane ā norī hā ĭzazei'ō'wa norī niwī 're nomro mono ō di duré. ¹⁷ Asimiroti hā tō sena uptabi. Tawamhā te za asimiroti na 're ĭpawaptob u'āsi za'ra mo, ai'āma si 're nomro wē uptabi mono da. ¹⁸ A hā we datēme ĭzatōrī ne, wa za oto datēme satōrī za'ra, te te dama 're ĭzadawa wasu'u za'ra mono da. ¹⁹ Wa hā wa tō ĭsina asaze, ĭāma ĭrotizé hā te ĭsina uwaimrami da. E marī da. Ā norī zama āma 're ĭroti za'ra mono zé hā te te sina 're asazei pese za'ra mono da, taha zarina, te te āma 're uwaimrami za'ra mono da.

²⁰⁻²¹ — ĭmama, 're wasisawi pese mono wa, wa tō wanhimirosa'rata na 're wasisazei pese u'āsi. Ma'āpé, uburé ĭzazei'wa norī hā 're apawaptob u'āsi mono, wasine 're sisawi pese za'ra mono wa, tinhimirosa'rata na 're sisazei pese za'ra mono da. Ā norī si 're pawaptob za'ra mono ō di za. Ā norī nhimirowasu'u zarina, za te te 're ĭzaze za'ra mono norī zama te za 're ĭ'apawaptob u'āsi mo. Tawamhā wasine 're sisawi pese za'ra mono wa, te za duré tinhimirosa'rata na 're sisazei pese za'ra. Āne wamhā, tō sena datēme we ĭzatōrī na, te za da te 're ĭzaze za'ra. ²² A hā 're ĭzawi u'āsi mono wa, ĭma 're rowē u'āsi mono di. A hā 're ĭzawi pese mono ne, wa za ĭzazei'wa norī hā ōne u'ā te 're azawi pese. E marī da. Wasine 're sisawi u'āsi za'ra mono wa, tinhimirosa'rata na zama 're sisazei pese u'āsi za'ra mono da, ta norī ma zama 're rowē u'āsi za'ra mono da. ²³ ĭsiré 're aimorī ne, wa za duré wa hā ĭsiré 're ĭmorī u'āsi za'ra. Tawamhā wasine 're sisawi u'āsi za'ra mono wa, tinhimirosa'rata na zama te za 're sisazei pese u'āsi za'ra. Āne wamhā, te za da te 're ĭzaze za'ra, tō sena datēme we ĭzatōrī na. Duré 're ĭzawi pese mono ne, ĭzazei'wa norī hā 're ĭ'azawi pese mono na, te za da te 're aiwaihu'u za'ra.

²⁴ — Ti'ai ō ré te 're ĭzawi pese mo, marī ō uptabi ré. 'Re ĭzawi pese mono wa, ma tō ĭma ĭpisu, ĭāma 're dawata u'āsi za'ra mono da, duré ĭhāiba na rowa'a za'ētē ré, 're ĭhāimana u'āsi mono da. ĭmama, āne na hā te te 're ĭ'madâ'â za'ra mono da hā, wa tō ĭsima wē za'ra, za 're ĭhāimana mono zéb āma, ĭ'rata 're si'ubumroi u'āsi mono da, ĭma ĭpisutu za'ra norī hā. ²⁵ ĭmama, a hā aiwē uptabi na te 're asāmra mo. A hā we datēme ĭzatōrī na te te 're asaze za'ra mono ō di, ĭzazei'ō'wa norī hā. Tazahā, ĭma aiwaihu'u pese di, we ĭzatōrī'wa na. Āne na hā ĭzazei'wa norī ma zama, tāma aiwaihu'u pese za'ra di. ²⁶ Taha wa, wa tō te tāma 're aiwasu'u u'āsi za'ra, 're ĭda'azawi pese mono zém na, te te siwi 're aiwaihu'u u'āsi za'ra mono da. Ōne u'āsi, wa za duré te tāma 're aiwasu'u za'ra, 're ĭzawi pese mono zarina, duré 're sisawi pese za'ra mono da. — Āne te Timama ma rowasu'u, Zezusi hā.

ZeZusi hã da te dasiwi ĩ'ârízé wasu'u
Mateusi 26.47-56; Marcusi 14.43-50; Rucasi 22.47-54

¹ Tawamhã Timama ma mreme pari, wa tô rob u wawairébé ni oto, ĩsiré âi ba wasi'aba'ré da. Séderõ pa zara u, wa saprĩ za'ra ni, wede 're ĩsimasa mono zéb u. ² Tamomo wa tô nasi wasi'rã'õtõ ni ZeZusihi me, wede 're ĩsimasa mono zéb ãma. Nasi ĩwasi'rã'õtõzé hã Zudasihhi ma, waihu'u pese di. ³ Tawamhã te te oto sô danhimro, tamomo. Da'wapéi'wa norĩ hã te sô te te simro, ahã na. Zeruzarẽ ãma 'ri za'ëtẽ 'madâ'â'wa norĩ zama te sô te te simro, sasedoti ĩpire norĩ zadawa para, duré parisezu norĩ zadawa para. Tawamhã 'rãsitõ ré, te sô ai'aba'ré ni, uzi ré zama. Danhiwãĩ ré zama te sô ai'aba'ré ni, sib'ézé 'wapa ré zama. ⁴ We oto sô dasihutu wamhã, Zudasihhi zama ma we dame wi. Romhã ré ma tô uburé sina waihu'u siro, ZeZusi hã da te tãma ĩ'manharĩ za'ra zém na. We sô dasihutu wamhã, ma datême watobro. Æne te dama tinha:

— E 'wa sô, te asõpré wa'wa.

⁵ Tawamhã asa te ãne tãma nharĩ za'ra:

— ZeZusihi zô, wa wanhopré ni, Nazaré hawi we ĩmorĩ zô.

Tawamhã ZeZusi te dama siwasu'u oto:

— Wa hã ZeZusi. Ahãta wa za.

⁶ Tawamhã ĩmreme ma, ma tô ai'marõpãrĩ za'ra ni. ⁷ Tawamhã ZeZusi te duré dama tinha:

— E 'wa sô, te asõpré wa'wa.

Tawamhã asa te duré tãma nharĩ za'ra, ãne:

— ZeZusihi zô, wa wanhopré ni, Nazaré hawi we ĩmorĩ zô.

⁸ Taha wa, te duré ZeZusi hã asa dama siwasu'u:

— Wa hã ZeZusi. Wa tô aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. ĩzô si asõpré wa'aba wamhã, ma'ãpé ã norĩ hã satõrĩ za'ra wa'aba, si'aba'ré da. — Æne te tãma nharĩ za'ra, timreme, Timama ma, te te wa'ãma ãma uwaimrami za'ra da.

⁹ Æne ZeZusi hã ma tô Timama ma siwasu'u, aré: “ĩma ĩpisutu za'ra norĩ hã wa tô te 're 'madâ'â pese za'ra, ĩwi si'utõrĩ tõ da.” Æne ma tô tãma siwasu'u aré. Tawamhã da'wapéi'wa norĩ, te te siwi wawaibui õ wamhã, timreme, Timama ma, ma tô wa'ãma ãma uwaimra.

¹⁰ Tawamhã Sima Pedru ma tô sib'ézé 'wapa hã waze. Te te wazere wi, ma romhuri'wa hã ãma po're nhizã, ĩpo're nhimire niwĩ. Sasedoti ĩpire uptabi ma romhuri'wa, ta hã. Romhuri'wa nhisi hã, Macu na ĩsisi hã. ¹¹ Tawamhã ZeZusi hã te Pedruhu ma tinha:

— Sib'ézé 'wapa hã apã sērẽ. E wa za dawi ĩsisawi, ĩmama te te ĩ'ãma ĩrotizé hã te ĩsina uwaimrami tõ da. Mare di. Te robzépata da nherẽ, wa za oto ĩsina uwaimra. — Æne te Pedruhu ma tinha, ZeZusi hã.

Anasihi u, ZeZusi da te dasiwi ĩsaprõnizé wasu'u

¹² Tawamhã ZeZusi hã da'wapéi'wa norĩ hã ma tô siwi ti'â, tinhib'apito me. 'Ri za'ëtẽ 'madâ'â'wa norĩ me zama ma tô siwi ti'â. Ma tô dasiwi pawasisi ni oto. ¹³ Tawamhã Anasihi u te oto siwi saprõni za'ra. Ta hã Anasi hã, Caipasihhi maprewa. Sasedoti ĩpire uptabi, Caipasi hã. ¹⁴ Ta hã ma tô ãne tisiré norĩ ma roti za'ra aré, dama ĩpire norĩ ma: “Misire, wa te wasiwi wĩrĩ wamhã, wama rowẽ za'ra di. Wama pire za'ra õ di.” Æne ma tô tãma roti za'ra aré.

Pedru hã ZeZusi te te dawi ĩ'udâzé wasu'u
Mateusi 26.69-70; Marcusi 14.66-68; Rucasi 22.54-57

¹⁵⁻¹⁷ Tawamhã ZeZusi hã da te dasiwi saprõni wamhã, Pedru hã te ZeZusihi zarina mo. ĩzama wa duré ĩsarina mo, sasedoti ĩpire uptabi nhorõwa u. ĩwétési, wa ĩsarina ãzé 'ri 'wawi wa'ra u, tãma ĩwaihu'u pese wa, 'ri tede'wai ma. Pedru hã te rowi za, 'ridawa 'rata. 'Ri 'wawi wa'ra ãma 'ridawa te pi'õ hã 'madâ. Tawamhã wa hã wa mo, 'ridawa u. Pi'õi ma,

wa tinha, Pedruhu wi te te rosawi tō da. Taha wa, te te tãma wẽ wa, wa tō 'mazé Pedru hã, 'ri 'wawi wa'ra u. Taha wa, te pi'õ hã Pedru sadanha:

— E a hã, Zesusihi siré te 're aimo.

Tawamhã Pedru asa te tãma tinha:

— Mare di. Wa hã ĩsiré 're ĩmorĩ õ di. — Āne te tãma tinha.

¹⁸ Tame romhuri'wa norĩ hã te sima ro'o za'ra, hã te, hã'ro za'ra da. 'Ri za'ëtẽ 'madâ'â'wa norĩ me, te sima ro'o za'ra. Pedruhu zama te dame tihã'ro.

*Sasedoti ĩpire uptabi hã, Zesusi te te ĩsadanharĩzé wasu'u
Mateusi 26.57-68; Marcusi 14.53-65; Rucasi 22.54, 66-71*

¹⁹ Tawamhã sasedoti ĩpire uptabi hã te Zesusi sadanha, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ na. ĩsimiroti na zama te sadanha. ²⁰⁻²¹ Tawamhã Zesusi asa te tãma tinha:

— Sõ'awi wa tō te dama 're rowahutu u'âsi, rowahutuzé mono bâ. Āne dasi'rã'õtõzéb ãma zama, wa tō nasi dama rowahutu, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb ãma hã. Pi'uriwi te dama 're rowahutu mono õ di. E marĩ da, te ĩzadanha. ĩwapari'wa norĩ hã te za ĩsadanharĩ za'ra wa'wa, te te aima ĩzadawa wasu'u za'ra da. Ta norĩ ma, waihu'u pese za'ra di, ĩnhimirowasu'u hã. — Āne Zesusi te tãma tinha.

²² Tawamhã Zesusihi 'rata aibã ĩsa, ma tinhib'rata na 'rãime. Te tãma tinha:

— E niha te ãne tãma ĩnha, sasedoti dama ĩpire uptabi ma nherẽ.

²³⁻²⁴ Taha wa, te Zesusi hã asa tãma tinha:

— ĩmreme na te ãma upai wamhã, ma'ãpé we ĩma waihu'u. E marĩ da, ma ĩ'rãime, ĩmreme wẽ nherẽ. — Āne Zesusi te aibã ma tinha. Tawamhã Anasi hã ma tō Zesusi hã dama ti'ru, Caipasihĩ u da te dasiwi saprõni da.

Tawamhã pawasisi ré, ma tō ĩtẽme dasiwi saprõni ni, sasedoti ĩpire uptabi u.

*Pedru hã Zesusi te te duré dawi ĩ'udã na ĩsahuzé wasu'u
Mateusi 26.71-75; Marcusi 14.69-72; Rucasi 22.58-62*

²⁵ Tawamhã Sima Pedru te zahadu za, unhama ãma hã'ro da. Taha wa, te ãne sadanharĩ za'ra:

— E a hã te Zesusihi siré 're aimo.

Tawamhã Pedru hã ma tō dawi ai'udã. Te tãma nharĩ za'ra:

— Mare di. Wa hã ĩsiré 're ĩmorĩ õ di.

²⁶ Tawamhã aibã te duré sadanha Pedru hã, sasedoti ĩpire uptabi ma, romhuri'wa hã. Taha sisãnawã, ma tō Pedru po're nhizã. Āne te Pedru sadanha:

— E a hã, wede, 're ĩsimasa mono zéb ãma, wa tō ai'madã.

²⁷ Taha wa, ma tō duré Pedru hã tiwi ai'udã.

Tiwi si'udã parip si, ma tō si'a hã awa'awi hã.

*Zesusi hã Piratuhu u da te ĩsaprõnizé wasu'u
Mateusi 27.1-2, 11-14; Marcusi 15.1-5; Rucasi 23.1-5*

²⁸ Tawamhã Caipasihĩ nhorõwa hawi ma tō Zesusi hã siwi saprõni za'ra, wasiré zudezu norĩ hã, romanu nhorõwa u robza'rã ré. Roti'wa dama ĩpire uptabi romanu hã, Piratu na ĩsisi hã. Te te ĩtẽme siwi ãwisi wamhã, 'ri para u te te siwi 'mazébré õ di, Piratuhu u. Rowi te ĩré aimasa. E marĩ wa. 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti waihu'u'õ'wai wa, Piratu hã. Tawamhã Pascowa na dato nhisi bātã na, dasi'rã'õtõ ré, sisisi õ di za, siwasété za'ra tō da. Siwasété za'ra 'wa'ãhã, aré dame saihuri waihu'u õ di. ²⁹ Tawamhã Piratu hã ma tō datẽme watobro. Āne te dama tinha:

— E marĩ wa, te we bété asiwi ĩsaprõni 'wa. E marĩ, ma 'manha.

³⁰ Tawamhã te asa tãma rowasu'u za'ra:

— Tiwasédé te te 're 'manharĩ u'âsi mono õ 'wa'ãhã, aré wa te aima hãiba nhomri za'ra õ di.

³¹ Tawamhã Piratu te asa tãma nharĩ za'ra:

— A norĩ wa'wa hã te za asiwi ãsaprõni za'ra wa'wa, asi'uihã na aihirata norĩ nhimi'manharĩzéb zarina, marĩ hã tãma 'manharĩ za'ra wa'aba da, tiwasédé hã asõ'a za'ra wa'aba, te te 're 'manharĩ u'âsi mono wamhã.

Taha wa, ma tô asa tãma nharĩ za'ra, Piratuhu ma:

— Mare di, wa te wasiwi saprõni õ di za. Asib'apito, ma tô wawi sawi za'ra, ni'wa hã tiwasédé te te 'manharĩ wamhã, wa te wasiwi wĩrĩ tõ da. — ãne te Piratuhu ma nharĩ za'ra.

³² Romhã ré ma tô Zezusi hã siwasu'u tidã'ázém na, wedepo'o nhonhi'rãmi na da te dasiwi ãsasmrizém na. Tawamhã Piratu te te dama 'rui wapsi, te za 're ãsiwasu'u mono zéb zarina, dasiwi sasõmri ni.

³³ Tawamhã Piratu, ma tô 'ri para u apã ázé. 'Ri para u sébré parip si, te Zezusihi zõ hã, 'ri para u ãtème sébré da, te te sadanharĩ da, Piratu hã. Tawamhã ãne te sadanha:

— E a hã, zudezu norĩ nhib'apito.

³⁴ Tawamhã Zezusi asa te tãma tinha:

— E apito na da te aima ãwasu'u za'ra wa, te ãzadanha. E asi'uihã na te ãzadanha, wa hã apito zõ.

³⁵ Tawamhã Piratu hã te duré asa tãma tinha:

— E wa hã zudezu na 're ãhãimana mono bã, ãsi'uihã na te asadanharĩ da hã. Asiré zudezu norĩ hã ma tô siwi ãma aihãiba nho, sasedoti ãpire norĩ me. E marĩ, ma bété ãmanha.

³⁶ Tawamhã ma tô Zezusi hã asa tãma siwasu'u:

— Wa hã ti'ai ãma danhib'apito na 're ãhãimana mono õ di. Danhib'apito na 're ãhãimana mono 'wa'ãhã, wa aré ãnhib'a'uwẽ norĩ hã wada'uri za'ra, te te da'wapé za'ra da, da te dasiwi ãhãiba nhomri tõ da, dama ãpire norĩ u. Wa hã ti'ai ãma danhib'apito na 're ãhãimana mono õ di. — ãne ma tô Zezusi hã tãma siwasu'u.

³⁷ Taha wa, ma tô Piratu hã asa duré sadanha:

— E a hã danhib'apito.

Zezusi te duré tãma tinha:

— Tahata ma tô tane hã ããma ãwaihu. Taha da, wa tô ti'ai ãma podo. Taha da, wa tô we ti'ai u datême mo, roti tô sena uptabi hã te dama 're wasu'u mono da. Ni'wam norĩ hã roti tô sena uptabi hã te te sima 're wẽ za'ra mono wamhã, ta norĩ si te za te te 're ãwapari ze za'ra. — ãne Zezusi te tãma tinha.

³⁸ Piratu te duré asa tãma tinha:

— E ma hã, roti tô sena uptabi hã.

*Piratu hã Zezusi da te dasiwi wĩrĩ da, te te dama ãhãiba nhomrizé wasu'u
Mateusi 27.15-31; Marcusi 15.6-20; Rucasi 23.13-25*

Tawamhã Piratu hã apã ma datême watobro, rob u. ãne te dama tinha:

— Wa tô sadanha. Ma tô ãma siwasu'u. Marĩ hã te te 're ab'manharĩ wasété mono õ di. ³⁹ ãne ma tô asi'rã'õtõ 'wa, Pascowa na datozé nhibãtã na. Ma tô asima 're ãwẽ za'ra wa'aba mo, 're asi'rã'õtõ aba mono ré, misi si dazazém hawi te dama 're arob'rui mono da, apã 're dawairébé mono da. Zudezu norĩ, e tawamhã wa za asib'apito za'ra wa'aba ma rob'ru, apã morĩ da. — ãne te Piratu hã dama tinha.

⁴⁰ Tawamhã hãrã 'rãihã na te 'mahãrã za'ra:

— Mare di. Taha ma, rob'ru õ di za, morĩ da. Barabasihi ma si te za ãrob'ru, apã morĩ da. Taha si. — ãne te Piratuhu ma nharĩ za'ra. Rowasété 'manharĩ'wa, Barabasi hã.

19

¹ Tawamhã Piratu ma tô da'wapéi'wa norĩ ma 'ru za'ra, powawẽ hã waré na te te siwi 're pré'é mono da, Zezusi hã. ² Te te siwi 're pré'é mono pari, ma tô 'wabzéré na siwi ãma sõpre za'ra. Tisi'ubuzém na ma duré siwi ãma hãiba ubu, ãhã pré na. ³ Siwa'rãmi te nasi ãtème ai'ré za'ra, tô sena te te nasi sawi za'ra da newa. ãne te tãma nharĩ za'ra:

— Zudezu norĩ nhib'apito, rowě na aihâimana. — Ăne te tĂma nharĩ za'ra, Ăma wa'ě za'ra sina.

TawamhĂ te te nasi sawi za'ra pari, te nasi siwi 'rĂi wabzu, sisa'u. ⁴⁻⁵TawamhĂ Piratu, ma apĂ datěme watobro. Ăne te dama tinha:

— ĂhĂta wa we atěme saprĂni za'ra wa'wa. Wa tĂ sadanha. Ma tĂ ĩma siwasu'u. Marĩ hĂ te te 're ab'manharĩ wasěté mono Ă di. Ăne hĂ waihu'u za'ra wa'aba da, wa tĂ we atěme saprĂni za'ra wa'wa. — Ăne te dama tinha.

TawamhĂ Zezusi ma ĩtěme watobro, 'wabzéré na sĂpre ré. ZazahĂ pré na ubu ré zama ma ĩtěme watobro.

Taha wa, te Piratu hĂ dama 'mahĂ, Ăne:

— ĂhĂta aibĂ hĂ. 'MadĂ'Ă za'ra wa'aba.

⁶TawamhĂ te 'madĂ'Ă za'ra, 'Re ĩhĂimana u'Ăsi mono ma, da'Ăma romhuri'wa ĩpire norĩ hĂ, sasedoti ĩpire norĩ hĂ. 'Re ĩhĂimana u'Ăsi mono Ăma 're ĩdawata za'ra mono zé 'madĂ'Ă'wa norĩ zama te 'madĂ'Ă za'ra. Te te 'madĂ'Ă za'ra wamhĂ, hĂrĂ 'rĂihĂ na te nasi 'mahĂrĂ za'ra, Ăne:

— Wedepo'o nhonhi'rĂmi na da te dasiwi sasĂmri, dĂ'Ă da.

TawamhĂ te Piratu asa tĂma nharĩ za'ra:

— Asi'uihĂ na te za asiwi ĩsaprĂni za'ra wa'wa, asiwi sasĂmri za'ra wa'aba da. Wa hĂ wa tĂ sadanha. Ma tĂ ĩma siwasu'u. Marĩ hĂ te te 're ab'manharĩ wasěté mono Ă di.

⁷Taha wa, te asa tĂma nharĩ za'ra, dama ĩpire norĩ hĂ:

— Ti'ai Ăma poto nherě, ma tĂ dama 're siwasu'u, 'Re ĩhĂimana u'Ăsi mono 'ra na. Mreme wě'Ăre di. Wahi'rata norĩ hĂ ma tĂ dama roti za'ra, Ăne ni'wa, 're siwasu'u mono wamhĂ, wa te wasiwi wĩrĩ da. — Ăne te tĂma nharĩ za'ra.

⁸⁻⁹TawamhĂ Zezusi dama 're ĩsiwasu'u mono zém na ma tĂ Piratu hĂ damreme wapa. Taha wa, ma tĂ pě'ěwara. TawamhĂ 'ri para u ma duré Ăzé. Zezusi hĂ ĩsarina ma duré Ăzé. Taha wa, te duré Zezusi sadanha, Piratu hĂ:

— E ma hawi te we aimo bété. — Ăne te sadanha. Tane nherě, tizadawa na te te wa'rĂmi Ă di, Zezusi hĂ. Ari'iwi te za.

¹⁰TawamhĂ Piratu te tĂma tinha:

— E marĩ da, ĩma asiwasu'u Ă di. E aima ĩpire na asina ĩwaihu'u Ă di. Wa hĂ te dama ai'rui wamhĂ, te aré aipawasisizé hĂ aima wasihu ni apĂ, dawĩ aimorĩ da. Wa hĂ te dama ai'rui wamhĂ, te aré dasiwi asasĂmri ni, atĂ'Ă da. E Ăne aima ĩmreme pire na asina ĩwaihu'u Ă di. — Ăne Piratu te Zezusihi ma tinha.

¹¹TawamhĂ Zezusi asa te tĂma tinha:

— 'Re ĩhĂimana u'Ăsi mono, ma tĂ aipisutu, ĩma aipire da. ĩma aipire da, te te aipisutu Ă 'wa'ĂhĂ, aré ĩma aipire Ă di. TawamhĂ ĩma aipire da, te te aipisutu nherě, ĩ'Ăma asimiroti wasěté wamhĂ, tĂma aiwě Ă di za, aiwasédé hĂ ĩ'Ăma 'manharĩ wa. Tane nherě, aibĂ hĂ si'uihĂ na te te aima ĩhĂiba nhomri hĂ aiwasěté nhipai u wasěté uptabi di, Ă hĂ. — Ăne Zezusi te Piratuhu ma siwasu'u.

¹²TawamhĂ Zezusihi mreme te te sina waihu'u wa, ma tĂ sima wě, Zezusi te te satĂrĩ da, apĂ dawĩ morĩ da. Tane nherě, hĂrĂ 'rĂihĂ na te nasi ĩsadawa wa'rĂmi 'mahĂrĂ za'ra, dama ĩpire norĩ hĂ, Ăne:

— Ă hĂ danhib'apito na ma tĂ 're siwasu'u. Ni'wa hĂ danhib'apito na 're siwasu'u mono wamhĂ, apito Séza hĂ danhib'apito na te te da'Ăma waihu'u Ă di za. ApĂ morĩ da, tĂma rob'rui wamhĂ, apito Séza hĂ aima toi Ă di za. — Ăne te nasi tĂma nharĩ za'ra, sa'ětě.

¹³⁻¹⁴TawamhĂ damreme te te sina wapari wa, ma tĂ Zezusihi zĂ Ăzé, te te tĂma nharĩ da, rob u ĩsarina watobro da. Taha wa, ma tĂ ĩsarina watobro, rob u. TawamhĂ ětě 'manharĩ nhisiwi, te wedeza na nhamra 'ridawa, Piratu hĂ. Wasimremezém na ětě 'manharĩ nhisi hĂ, Dabata na. Tame danhib'apito, te 're simasisi u'Ăsi, dawasěté na te te 're da'awaihu'u mono da, dawě na zama te te duré 're da'awaihu'u mono da. Tame sĂmra ré, ma tĂ abzumazéb u za bĂdĂ hĂ, sabadu Ă ré hĂ, duré Pascowa na dato nhisi Ă

ré hã. Tawamhã Zezusi hã rob u ïsarina watobro wamhã, Piratu te tinha, wasiré zudezu norĩ ma:

— Òhõta asib'apito za'ra wa'wa.

¹⁵ Tawamhã dahârâ 'rãihã na te nasi 'mahârâ za'ra ni asa:

— Wedepo'o nnonhi'rãmi na da te dasiwi sasõmri, dâ'â da.

Tawamhã Piratu asa te tãma nharĩ za'ra:

— E asib'apito za'ra wa'wa, wa za dama ti'ru, wedepo'o nnonhi'rãmi na da te dasiwi sasõmri da, dâ'â da.

Tawamhã sasedoti ïpire norĩ hã te asa tãma nharĩ za'ra, Piratuhu ma:

— Òhõ si wanhib'apito hã, Roma ãma apito Sézaha si. — ãne te tãma nharĩ za'ra, sasedoti ïpire norĩ hã.

¹⁶ Tawamhã da'wapéi'wa norĩ ma, te oto ti'ru Piratu hã, wedepo'o nnonhi'rãmi na te te siwi sasõmri da, dâ'â da, Zezusi hã.

Zezusi hã wedepo'o nnonhi'rãmi na da te dasiwi ïsasõmrizé wasu'u

Mateusi 27.32-44; Marcusi 15.21-32; Rucasi 23.26-43

¹⁷⁻¹⁸ Tawamhã 'ri nhiti te oto siwi saprõ, Zezusi hã. Wedepo'o nnonhi'rãmi hã te sisada ti'â, Da'rãihi na romnhisi u. Wasimremezém na Dodota na romnhisi hã.

Tamomo te te siwi ãwisi za'ra wamhã, wedepo'o nnonhi'rãmi na ma tô oto siwi sasõ, da'wapéi'wa norĩ hã. Aibã norĩ wa'wa, ma tô siwi sasõ. Aibã maparane te ãma aiwa'aba zahuré, da te dasiwi ïsasõmri zahuré hã. ¹⁹ Tawamhã Piratu, ma tô ãne ãma rob'ui'ééré: “Ã hã Zezusi, Nazaré hawi we ïmorĩ, zudezu norĩ nhib'apito.” ãne ma tô ãma rob'ui'ééré. Tawamhã te te ãma rob'ui'ééré pari, te dama ti'ru, ï'rãi uwaibaba te te siwi 'mzasõmri da, rob'ui'ééré hã. Si'ubdatõ damreme na rob'ui'ééré hã. Wasiré zudezu norĩ mremezém na, duré romanu norĩ mremezém na, duré deredu norĩ mremezém na. ²⁰ ïsa'ozém hawimhã 'ri nho'õmo u hã, romhuture di. Taha wa, wasiré zudezu norĩ hã te ahã na te te 're sõré za'ra, ãma rob'ui'ééré hã. ²¹⁻²² Tawamhã Piratuhu ma, te nharĩ za'ra, sasedoti ïpire norĩ hã:

— Rob'ui'ééré na ãma saprĩ na. “Ã hã zudezu norĩ nhib'apito,” ãne tõ da. ãne ãma saprĩ na. “ãne te ã hã 're siwasu'u: Wa hã zudezu norĩ nhib'apito.” ãne ãma saprĩ na. — ãne te Piratuhu ma nharĩ za'ra.

Tawamhã Piratu asa te tãma nharĩ za'ra:

— Mare di. Te ãma saprĩ õ di za. Òhõ u'âsi za. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

²³ Tawamhã te te siwi sasõmri pari, ma ï'uzazém na sima ãma aipé, misi si da'wapéi'wa norĩ hã. Maparane si'uiwa na ïhãiba hã. Misire ïhãpa hã, te tihãiba, ïhã're'õ hã. Òne haré ï'manharĩ hã. ²⁴ Taha wa, te ãne sima nharĩ za'ra:

— Wasima ãma wasipé na, wa te wasima hãnhihãri mono tõ da. Ëtère hã misi, wanhisi ui'ééré ré hã wa te wasiwi mei wa'aba, ïtede'wa hã wa te wasiwi ãma waihu'u za'ra da. — ãne te sima nharĩ za'ra.

Tawamhã ma tô sima me za'ra. Duréihã wahi'rada, ma tô ãne ãma rob'ui'ééré siro, 'Re ïhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã:

“Ï'uzazé hã ma tô sima ãma aipé. Ëtère, ma duré siwa'wa sima me za'ra, ïtede'wa hã te te siwi ãma waihu'u za'ra da.”

ãne ma tô ãma rob'ui'ééré siro, ïbaihã na hã. Tawamhã rob'ui'ééré zarina, ma tô 'manharĩ za'ra, da'wapéi'wa norĩ hã.

²⁵ Tame te pi'õ norĩ hã aimasa, Zezusihi za'ozéb 'rata ïna hã duré ïna wapté hã, duré Mariza hã Coropasihi mro hã, duré Mariza Madarena hã. ²⁶⁻²⁷ Tawamhã Zezusi te tina hã 'madã. Wa hã te te 're ïzawi pese mono zama te duré ï'madã, ïpapara ïza wa.

Tawamhã ãne te tina ma tinha:

— Åhãta ai'ra. Te za oto ãma 're ai'ra mo.

Tawamhã ïma zama te duré tinha:

— Åhãta ana. Te za oto ãma 're ana mo.

Tawamhã te te ĩma ĩrotizéb zarina, wa za ĩnhorõwa u saprõ, ĩ'rata 're sãmra u'âsi mono da.

Zezusihi dâ'âzé wasu'u

Mateusi 27.45-56; Marcusi 15.33-41; Rucasi 23.44-49

²⁸ Tawamhã Zezusi hã sa'o ré, ma tô sina uwaimra, ĩmama te te âma ĩrotizé hã. Āne na ma tô sina waihu'u, Zezusi hã. Tawamhã âma ĩrob'ui'ééré 'rata zéb zarina, te tinha:

— Wa hã 'rubu di. — Āne te tinha, Zezusi hã.

²⁹ Piza'a 're nho'a hã te ĩpapara za, uwa 'rã wa'u ĩsé ré hã. Tawamhã ma tô marĩ hã wedehu na siwi âma 'rã'ubu da'wapéi'wa norĩ hã, uwa 'rã wa'u ĩsé na te te âma siwi di'ĩ da, ĩwa'âbâ syry na, Zezusihi ma, te te siwi wē da, ĩsadawa u. Taha wa, te oto upsõ Zezusi hã, tizadawa na. ³⁰ Te te upsõmri parip si, te tinha:

— Tâibâ oto. Wa tô oto ĩsina uwaimra.

Taha pari, ma tô oto 'rã waptârã. Tawamhã si'uihã na ma pê'ē hai'utõ.

Da'wapéi'wa hã Zezusi ĩ'a're wi te te ĩwa'rézé wasu'u

³¹ Tawamhã dama ĩpire norĩ hã te Piratuhu u ai'aba'ré, ĩsõrõwa u. ĩtēme sihutu wamhã, te âma sadanharĩ za'ra, wedepo'o nnonhi'rãmi na ĩsimnhana hã te te dama 'ru za'ra da, da te dasiwi hi'ē za'ra da. E marĩ da. Dâ'â su'u za'ra da, wedepo'o nnonhi'rãmi hawi da te dasiwi wamirĩ hã. Āne te âma sadanharĩ za'ra. E marĩ wa. Romhuri zahârizém na simnhatã u'âsi wamhã, dama wē prã ti. Hãiwahã pesere si te za bâdã hã ĩwa waptârã, romhuri zahârizé hã. Tawamhã romhuri zahârizéb u simnhatã ré, âma hãiwahã pese tõ za'ra da, te âne âma sadanharĩ za'ra, bâdã hã dama pire uptabi wa, romhuri zahârizé hã.

³² Tawamhã Piratu hã te tãma 'ru za'ra, da'wapéi'wa norĩ ma, te te siwi hi'ē za'ra da. Te te tãma 'ru za'ra wa, ma tô aibã norĩ hã siwi hi'ē zahuré, Zezusihi siré ĩsa'o zahuré hã.

³³ Taha pari, ma tô Zezusihi zõ ai'ré za'ra. ĩwana dâ'â zahuré wamhã, te te siwi hi'ēi õ di.

³⁴ ĩwana dâ'â zahuré nherē, ma tô ĩ'a're wi wa'ré da'wapéi'wa hã, si'uwazi 'rã'wa pa na. Te te wa'réi wi, ma ĩwapru hã puru. Ā zama ma ĩsu asa'wa.

³⁵ Wa hã 'rãwi ĩ'madã'ã'wa, wa aima wasu'u za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da, 're saze za'ra wa'aba mono da. Tô sena, wa aima rowasu'u za'ra wa'wa. ³⁶ Duréihã ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã âma rob'ui'ééré siro, da te dasiwi ĩhi'ēi õ na hã. Tawamhã âma ĩrob'ui'ééré zarina, te te siwi hi'ēi õ di, da'wapéi'wa norĩ hã. ³⁷ Ma tô duré âne âma rob'ui'ééré siro, ĩsadawa wasu'u'wa hã, âne: “Da te ĩwa'rézé hã te za 'madã'ã za'ra ni.” Tawamhã âma ĩrob'ui'ééré zarina, ĩwa'rézé hã ma tô 'madã'ã za'ra ni.

Zezusi dâ'â pari, da te dasiwi ĩsērēzé wasu'u

Mateusi 27.57-61; Marcusi 15.42-47; Rucasi 23.50-56

³⁸⁻³⁹ Tawamhã Zuzé hã ma tô Piratuhu u mo, Zezusihi hãiba na te te tãma rowairébé zõ, te te âri da, ab're 're, te te sērē da. Arimateza na romnhisi hawimhã, Zuzé hã. Zezusihi zazei'wa, 're morĩ nherē, ĩsazei'wa na siwasu'u õ di, dama ĩpire norĩ mreme pipa te. Tawamhã Zezusihi hãiba na ma tô âma saze, Piratu hã. Tawamhã te oto sõ mo, Zuzé hã. Nicodemosihi me, ma tô âri zahuré, te te hãiba u'ré zahuré da. Marĩ zu wazari, ma tô Nicodemosi hã we sada ãwisi ĩsadaze hã ahã na, ³⁵ na ĩpire pibuzé hã. Wede nhinihã hã zum ne hã, 'rém nhana'ré ne hã, ĩwazarimhã. Nicodemosi hã ta hã Zezusihi u barana ĩmorĩ, ĩsimiroti te te wapari da. ⁴⁰ Tawamhã zazahã ĩhã pa na ma tô hãiba ubu zahuré. Zazahã hã te nasi âma hãzub zahuré, ĩsadaze na te te âma hãiba ubu zahuré ré. Ōne u'â wasiré zudezu norĩ hã 're dadã'ã za'ra mono wamhã, te te dama 're 'manharĩ za'ra, da te danherē õ ré.

⁴¹ Zezusihi za'ozéb âma te wede hã 're simasa, rob'rere wede hã. Tame sa'a zahâpã, te ab're hã 're sa'wari, ab're siro hã, ĩ'ubuni hã, ni'wa ĩwa da te ĩsērē õ hã. ⁴² Tawamhã romhuri zahârizéb u oto romhuture wa, duré ab're siro hã ĩsa'ozéb 'rata hãimana wa, ma tô ĩwa siwi tisē, Zuzé norĩ hã.

20

*ZeZusi hã ab're hawi apâ ihâiwa'utuzé wasu'u
Mateusi 28.1-8; Marcusi 16.1-8; Rucasi 24.1-12*

¹ Tawamhã pi'ô hã robza'rã ré te ab're u mo, Mariza Madarena hã, dumidu na. Ab're u morĩ wamhã, ab're nhitobzé hã êne hã, baba di. Ni'wa ma tô iwana ĩsiti sa'ré. ² Taha wa, te apâ wara, Sima Pedruhu u. Ĩtẽmeb zama ma duré wi, ZeZusi te te ĩzawi pese u hã. Āne te wama rowasu'u:

— Wanhib'apito hã ma tô dasiwi wazere ni, ab're hawi. Da te dasiwi ĩhirizé hã wa te wasiwi waihu'u za'ra ô di. — Āne te wama rowasu'u.

³ Tawamhã te te wama rowasu'u pari, wa tô awa'awi wanem ni, ab're u, Pedruhu me.

⁴ Wa oto asamro ni. Te rẽme wamhã, iwana wa wi, ab're u. ⁵ ĩwisi wi, wa ab're u sô aiwẽ'ẽ, te sô rob'madâ'â da. ĩzébré ô di. ĩ'ubuzéb si wa tô 'madâ'â za'ra, ĩhãirã hã. ĩ'ubuzéb si te daba'wara. ⁶ Sima Pedru hã ma tô we ĩzarina wi. Wisi wi, ma taha si ab're u ázé. Sébré wamhã, ma duré ĩ'ubuzéb si 'madâ'â za'ra. ⁷ Romhã na te ĩ'ubuzém nhiti ĩ'rã ubuzé hã nomro. Hã nhinhai haré te nomro. ⁸ Tawamhã ab're u ĩwisi 'rada hã wa tô duré ĩsarina ázé. ĩ'ubuzé hã wa tô duré 'madâ'â za'ra. ĩ'rã ubuzé hã ĩsiti ĩnomro hã wa duré 'madâ, hã nhinhai haré. Te 'madâ'â wamhã, wa tô saze ZeZusi hã, ihâiwa'utuzém na. ⁹ Duréhã ma tô ihâiwa'utuzém na rob'ui'ére sirõmo za'ra ĩbaihã na hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã. Tane nherẽ, ihâiwa'utuzém na rob'ui'ére hã zahadu wama waihu'u pese ô di. ¹⁰ Tawamhã ab're, wa te sabui pari, wa oto apâ wanem ni, wanhorõwa u.

*ZeZusi hã Mariza Madarenahã u ĩshãi'réze wasu'u
Mateusi 28.9-10; Marcusi 16.9-11*

¹¹ Tawamhã Mariza Madarenahã si te waza'u za ab're 'rata, wawa sina. Wawa sina ma ab're u aiwẽ'ẽ, te te duré sô rob'madâ'â da. ¹² Siwẽ'ẽi wa, ma tô aibã hã sãmri zahuré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ hã, hãiwa hawi we ĩne hã. Zazahã ĩhãirã ré te aimasisi zahuré, siwanhizari. ZeZusihi 'rã nomrozéb ãma te ĩhãiba amo hã nhamra. ĩhãiba amo hã ĩte nomrozéb ãma te duré nhamra. ¹³ Tawamhã hãiwa hawi romhuri'wa norĩ hã te Mariza Madarena sadanharĩ zahuré, ãne:

— Pi'ô. E marĩ wa, te aiwawa.

— Wanhib'apito, da te dasiwi wazere wa, da te dasiwi ĩhirizé hã te waihu'u ô wa, wa ĩwawa. — Āne te tãma siwasu'u zahuré.

¹⁴ Tawamhã tãma siwasu'u zahuré pari, ma aipi'ra. Sipi'rai wi, ma tô aibã hã tisã, Mariza Madarena hã. Tane nherẽ, ZeZusi te te waihu'u ô di, ni'wa newa. ¹⁵ Tawamhã ZeZusi te tãma tinha:

— Pi'ô, e marĩ wa, te aiwawa. E 'wa sô, te ĩrob'madâ.

Tawamhã Mariza te asa tãma tinha:

— A hã wazere wamhã, ĩma wasu'u na ĩhirizé hã te waihu'u da, nimomo sô ĩmorĩ da, apâ te we âri da. — Āne te tãma tinha. Rob'rere wede 'madâ'â'wa newa, te te waihu'u ô di, ZeZusi hã.

¹⁶ Tawamhã ZeZusi te tãma tinha:

— Mariza.

Tawamhã tinhisi te te wapari wamhã, ma ĩtẽme aipi'ra, Mariza hã. Tawamhã wasimremezém na ebreusi mreme na te tãma tinha, ãne:

— Raboni. (Ā hã damreme hã ãma ĩsaprĩ na hã “Rowahutu'wa.”)

¹⁷ Tawamhã ZeZusi te tãma tinha:

— ĩtété ô di za. Zahadu apâ ĩmorĩ ô di, ĩmama u hã. Mo oto aimorĩ, ĩsisãnewã norĩ u tãma ĩzadawa wasu'u za'ra da. ĩmama u, wa za oto mo apâ hãiwa u, Aimama aba u. ĩnhib'apito u, wa za oto mo, Asib'apito za'ra wa'aba u. — Āne tãma ĩzadawa wasu'u za'ra na za.

¹⁸ Tawamhã Mariza Madarena te oto watẽme mo, ZeZusihi siré 're ĩwanomro mono norĩ u, te te wama sadawa wasu'u za'ra da. Watẽme wisi wamhã, te wama rowasu'u za'ra, ãne:

— Wanhib'apito, wa tô sabu. Timama u te za, u, oto mo, hâiwa u Wamama u. Tinhib'apito u te za, u, oto mo, Wanhib'apito u. — Āne te wama sadawa wasu'u za'ra, Mariza Madarena hã.

ZeZusi hã tisiré norĩ u ĩsihâi'rézé wasu'u

Mateusi 28.16-20; Marcusi 16.14-18; Rucasi 24.36-49

¹⁹ Tawamhã tô taha bātã na dumidu na bādã sébré wi, wa tô wasi'rã'õtõ ni, ZeZusihi siré 're ĩwanomro mono norĩ si. Dama ĩpire norĩ pipa te, wa tô wasiré 'rinhitop tete za'ra ni. Tame wasi'rã'õtõ ré, ma tô ZeZusi hã wama sihâi'ré za'ra wawa'wa. Wawa'wa te tizab za'ra. Tawamhã te āne wama nharĩ za'ra:

— Rowē na 're aihâimana za'ra wa'aba mono.

²⁰ Tawamhã tinhib'rada, ma tô wama wē za'ra, wa te 'madâ'â za'ra da. Ti'a're āma ti'wa're hã ma duré wama urĩĩ za'ra. Tawamhã Wanhib'apito, wa te sabu za'ra wamhã, wa 're wato za'ra. ²¹ Tawamhã ZeZusi te duré wama nharĩ za'ra:

— Rowē na 're aihâimana za'ra wa'aba mono. ĩmama we te te datēme ĩzatõrĩ ne, wa za duré datēme asatõrĩ za'ra wa'wa.

²² Tawamhã tizadawa wa'u'u na ma tô waza'uri za'ra. Āne te wama nharĩ za'ra:

— Wa za oto ĩpē'ēzani hã aima sōmri za'ra wa'wa. Wē uptabi di, ta hã. ²³ Taha zarina te za ĩzadawa para dama 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã dawasédé hã te te da'āma 're ĩ'ab'madâ'â mono õ zém na hã. Tawamhã dama 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za te te dama 're aparĩ, dawasédé hã. Āne na dama 're waihu'u za'ra wa'aba mono õ wamhã, dawasédé hã te te dama 're aparĩ mono õ di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. — Āne ma tô wama waihu'u za'ra.

Tome hã ZeZusi te te ĩwawãzé wasu'u

²⁴⁻²⁵ Tawamhã wasi'rã'õtõ wamhã, Tome hã wame sãmra õ di, ĩsi'ubza na da te 're ĩsisi za'ra mono hã. Taha wa, wa tô tãma rowasu'u za'ra ni:

— Wanhib'apito, wa tô sabu za'ra ni.

Tawamhã Tome te wama nharĩ za'ra, āne:

— Wa hã ĩsib'rata zapu'uzé, te 'madâ'â õ wamhã, duré ĩsib'rata zapu'uzéb 're, ĩnhipto te sērē õ wamhã, duré ĩ'a're wa're 're, ĩnhib'rada te sērē õ wamhã, ĩhâiwa'utuzém na te sazei õ di za, wa hã. — Āne te Tome hã wama nharĩ za'ra.

²⁶ Tawamhã romhuri hã misi wa'āma si'utõrĩ pari, wa duré wasi'rã'õtõ ni, dumidu na. Tome hã te oto wame tinhamra za'ra. Tawamhã 'ri nhitop tete nherē, ma tô duré wei watēme tizébré za'ra, ZeZusi hã. Wawa'wa te duré tizab za'ra. Āne te wazawi za'ra:

— Rowē na 're aihâimana za'ra wa'aba mono.

²⁷ Tawamhã ZeZusi te Tomehē ma tinha:

— We ĩtēme aimorĩ, ĩnhib'rada 'madâ'â da. ĩnhib'rata zapu'uzéb 're, asipto hã sērē. Duré ĩ'a're 'wa're 're, asib'rada hã sērē. ĩhâiwa'utuzém na ĩwasu'u na, ĩwawã tō. Te za oto ĩzaze, ĩhâiwa'utuzém na hã. — Āne te tãma tinha.

²⁸ Tawamhã Tome te asa tãma tinha:

— A hã, ĩnhib'apito uptabi. A hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono. Ai'āma si, wa za 're ĩwata u'âsi.

²⁹ Tawamhã ZeZusi te asa tãma tinha:

— ĩzabui wapsi, ma tô oto ĩzaze, ĩhâiwa'utuzém na. Ni'wam norĩ hã te te 're ĩzabu za'ra mono õ nherē, te te 're ĩzaze za'ra mono wamhã, tãma 're rowē za'ra mono di za. — Āne ma Tomehē ma waihu'u, ZeZusi hã.

Rowasu'u 'rãsutuzém na rowasu'u

³⁰ ZeZusi hã dâ'â õ ré, ma tô tiwaihu'u pese na marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã te te dama 're ab'manharĩ wē u'âsi, wanho'a. ĩsimipawaptobzé hã ahã di. Wa hã wa tô āma rob'ui'ééré, uburé te āma rob'ui'ééré õ nherē, ĩsimipawaptobzém na hã. ³¹ E marĩ da, wa tô āma rob'ui'ééré. Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisutu na, ZeZusihi si 're saze za'ra wa'aba mono da, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra na 're saze za'ra wa'aba

mono da. E marĩ da, te za Zezusihi si asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mo. Rowẽ u'âsi âma 're anomro aba mono da, duré 're atâ'â za'ra wa'aba mono âna 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata, hâiwa âma. Taha da, te za Zezusihi si asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mo.

21

ZeZusi hã tisiré norĩ 7 na ĩhâiba za'ra norĩ u, ĩsihâi'rézé wasu'u

¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô duré wama sihâi'ré za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ u. ĩsõ'u zaihã u ma tô watẽme sihâi'ré za'ra. Tiberizadi na 'ri nho'õmo nhisi 'rata, ĩsõ'u hã. Āne duré watẽme ĩsihâi'ré za'ra zé wasu'u hã.

² Wa norĩ hã wa tô wasiré asimro ni, Sima Pedruhu me, duré Tomehẽ me ĩsi'ubza na da te 're ĩsisi za'ra mono me hã, duré Natãna'éhé me, duré aibã maparane ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ me hã. Cana na 'ri nhisi âma 're ĩhâimana mono, Natãna'é hã. Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi âma, Cana hã. Wa norĩ hã Zebedehe 'ra, Ti'aduhu me.

³ Tawamhã Sima Pedru te wama nharĩ za'ra:

— Tepe zô, wa za mo, wa hã.

Tawamhã wa tô tãma nharĩ za'ra ni:

— Asiré, wa za amo ai'aba'ré ni, tepe zô.

Tawamhã wa tô oto wawairébé ni rob u, tepe zô wasi'aba'ré da. Tawamhã âi ba wasihutu wamhã, uba're wa, wa tô asisi ni, abazipara hã wa te nasi wasiwi wabzuri da, tepe zô. Tane nherẽ, wa te wasiwi 'mai'âri õ di, â barana hã. ⁴ Tawamhã awẽ u hâiwa pré wi te aibã hã za, ĩsõ'u zaihã na. Wa te wasiwi sãmri wamhã, wa te wasiwi waihu'u za'ra õ di, Zezusi hã. ⁵ Tawamhã ma tô wa'mahârã za'ra, âne:

— ĩsisãnawã norĩ, e ma tô ĩ'mai'âri za'ra wa'wa, tebe hã.

Tawamhã asa wa tô tãma nharĩ za'ra ni:

— Mare di. Wa te 'mai'âri za'ra õ di. Â baba di.

⁶ Tawamhã te wama 'ru za'ra:

— Ma'ãpé, abazipara hã asimire niwĩ asiwi mei wa'aba, tebe hã 'mai'âri za'ra wa'aba da.

Taha wa, wa tô oto abazipara hã wanhimire niwĩ wasiwi me ni, âi ba. Wa te wasiwi mei wamhã, â hawi wa te wasiwi wazere waihu'u õ di, uba're u hã, tebe hã ahã uptabi wa, ĩ'remhã. ⁷ Taha wa, wa Pedruhu ma tinha:

— Õ hã, Wanhib'apito. — Āne wa tô tãma tinha, Zezusihi siré 're ĩmorĩ hã te te 're ĩzawi pese mono hã.

Tawamhã ĩmreme te te wapari wi, awa'awi ma tô si'uza, Sima Pedru hã. Te te romhuri da, ma tô aré ti'uza hã sanĩ. Tawamhã si'uza pari, ma tô uba're hawi tobro, âi ba, Zezusihi u morĩ da. ⁸ Wa norĩ hã wa uba're na abazipara hã wasiwi sari ni. Romhuture di oto, â zada'ré u hã. ⁹ Â zada'ré u, wa te wasiwi âma ropto wamhã, wa tô oto wawairébé ni, rob u. Tawamhã uzã, wa tô wasiwi sãmri ni. Pré'a nhisiwi, te tebe hã daba'wara. ĩ'u'êtẽ wapu zama te ĩsu daba'wara. ¹⁰ Tawamhã âne te wama nharĩ za'ra:

— Tebe hã asiwi ĩ'mai'âri za'ra wa'wa hã we 'mai'âri aba.

¹¹ Tawamhã Sima Pedru uba're wa, ma tô âzé abazipara zô, â zada'ré u te te sari da, tepe ré hã. Tebe hã 'masisi uptabi di. 153 na ĩhâiba hã, ĩsa'êtẽ si. Tebe hã ahã uptabi nherẽ, abazipara hã te te sina tari õ di. ¹² Tawamhã Zezusi te wazô tihârã za'ra:

— We ai'aba'réi wa'aba, asaihuri aba da.

Tawamhã âne wa te wasiwi sadanharĩ za'ra õ di: “E 'wa hã a hã.” Wanhib'apito, wa te waihu'u za'ra wa, wa te wasiwi sadanharĩ za'ra õ di. ¹³ Tawamhã Zezusi hã ma tô ĩ'u'êtẽ wapu hã wama sãmri za'ra. Tepe zama, ma duré wama sãmri za'ra, wa te ĩhuri da hã.

¹⁴ Ab're hawi hâiwa'utu pari, te nasi watẽme sihâi'ré za'ra, Zezusi hã. Āhãna watẽme wisi wamhã, si'ubdatõ oto watẽme ĩsihâi'ré za'ra zé hã, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ u hã.

ZeZusi hã Pedru te te sina ĩsadanharĩzé wasu'u

¹⁵ Tawamhã wasaihuri pari, Zezusi hã te Sima Pedruhu ma tinha:

— Sima, Zuwãhã 'ra, ma'ãpé, ĩma waihu'u. Ā norĩ ma, ĩzawi pese za'ra di. A hã bété, e ta norĩ nhipai u aima ĩzawi pese di.

Tawamhã Pedru te asa tãma tinha:

— ĩhe. Ma tô asina ĩwaihu'u siro, te 're ĩ'asawi pese mono zém na.

Tawamhã Zezusi te tãma tinha:

— Pone'ërebâ 'madâ'â'wa, tinhimizama te te 're ĩ'madâ'â pese za'ra mono ne, ma'ãpé ĩzazei'wa norĩ hã 're ab'madâ'â pese mono za.

¹⁶ Tawamhã te duré sadanha:

— Sima, Zuwãhã 'ra, e aima ĩzawi pese uptabi di.

Pedru te duré asa tãma tinha:

— ĩhe. Ma tô asina ĩwaihu'u siro, te 're asawi pese mono zém na.

Tawamhã Zezusi te tãma tinha:

— Ma'ãpé ĩzazei'wa norĩ hã 're ab'madâ'â pese mono za, pone'ërebâ 'madâ'â wẽ 'wa ne hã.

¹⁷ Te duré sadanha:

— Sima, Zuwãhã 'ra, e aima ĩzawi pese uptabi di. — Āne te Pedru sadanha. Si'ubdatō oto te te ĩsadanharĩzê hã.

Tawamhã si'ubdatō te te sadanharĩ wa, pẽ'ëzé di oto, Pedru hã. Tawamhã Zezusihi ma, te duré tinha, āne:

— Uburé marĩ hã aima waihu'u pese di. A hã ma tô asina ĩwaihu'u siro, te 're ĩ'asawi pese mono zém na.

Tawamhã Zezusi te tãma tinha:

— Ma'ãpé, ĩzazei'wa norĩ hã 're ab'madâ'â pese mono za, pone'ërebâ 'madâ'â wẽ 'wa ne hã.

¹⁸ Te duré tãma tinha:

— Tô sena wa aima rowasu'u: Aipréduptéb ré, ma tô 're asi'uza mo, nimomo 're ane mono da, asima 're ĩrowẽ mono zéb uwaibaba. Niwapsi, ānei õ di za. Asi'ĩhi wapsi, te za aipano hã ĩwẽ zahuré, da te ai'awasisi da, nimomo asima rowẽ õ nherẽ, da te asaprõni da.

¹⁹ Āne sõ'awib õ nherẽ, ma tô tãma rowaihu'u siro, ĩdâ'ázém na hã, za tãma ĩromhâimanazém na hã. Sihâiba zawi āna, za dâ'â wa, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma 're dawata za'ra.

Tawamhã Zezusi te duré Pedruhu ma tinha:

— 'Re ĩmorĩzém na te za 're aimo, ĩzarina. — Āne te tãma roti.

Zezusi hã Pedruhu ma, te te ĩrotizé wasu'u, Zuwãhã āma

²⁰⁻²¹ Tawamhã nimomo simisutu wasi'aba'réri ré, ma tô Pedru hã aipi'ra. Sipi'rai wamhã, ma tô ĩ'madâ, Zezusihi siré 're ĩmorĩ hã te te 're ĩzawi pese mono hã. Barana wasi'ubumroi ré wasaihuri da, wa tô ĩsõ're āma nhamra aré. Wa hã wa tô sadanha aré: “Wanhib'apito, e 'wa hã te za asô te te danhimro, te te dama aihâiba nhomri da.” Āne wa tô sadanha aré. Tawamhã Pedru te te ĩ'madâ'â wamhã, te Zezusi sadanha, ĩ'āma:

— Wanhib'apito. Ā hã bété, e niha za tãma ĩromhâimanazé hã.

²² Tawamhã Zezusi asa te tãma tinha:

— Apã we ĩmorĩ õ ré, ĩdâ'â'õzé te tãma pisutu wamhã, taha si āma 're 'madâ'â mono õ di za, 're aimorĩ da, ĩzarina. Asi'āma si te za 're ĩrosa'rata mo, 're ĩmorĩzém na si 're aimorĩ da. — Āne te Pedruhu ma roti.

²³ Tawamhã ĩdâ'â āna 're ĩhâimana u'âsi mono na rowasu'u hã ma tô te te ropé, Zezusihi zazei'wa norĩ u. Zezusi hã te te ĩma pisutu õ di, ĩdâ'â'õzé hã. Taré ma tô Pedruhu ma waihu'u aré: “Apã we ĩmorĩ õ ré, ĩdâ'â'õzé te tãma pisutu wamhã, taha si āma 're 'madâ'â mono õ di za.” Āne si ma tô tãma tinha aré.

²⁴ Ta hã Zezusihi wasu'u na aima rowasu'u za'ra wa'aba 'wa hã, Zezusihi siré 're ãmorĩ. Ta hã duré ãma rob'ui'ééré'wa. Zezusihi wasu'u na ãsimirowasu'u hã sena uptabi na wa tô wasina waihu'u za'ra ni.

Zuwã te te ãrob'ui'ééré 'rãsutu zé

Zuwã 20.30-31

²⁵ Zezusi hã te te dama 're ã'arob'manharĩ wẽ mono zé hã ahã uptabi di, da te ãma ãrob'ui'ééré za'ra õ hã. Da te ãma rob'ui'ééré za'ra 'wa'ãhã, aré tãma rob're syryre di ãbaihã ma hã, ti'ai ãma hã. Nimame 're ãsimi'wara mono zéb da hã mare di.

Atusi Zezusihî zadawa wasu'u'wa norĩ nhimromhuri na rob'ui'ééré Ībaihâ wasu'uzé

Ā Ībaihâ na Rucasi hã ma tô âma rob'ui'ééré. Zezusihi mreme wapari'wa norĩ hã 'Re Īhâimana u'âsi mono pê'êzani hã za we te te ĩtême ĩsi'ra za'ra zéb zô, ĩsimipari za'ra na hã ma tô âma rob'ui'ééré. Zezusi hã ti'ai âma oto 're morĩ ô di.

Capituru 1 âma hã Rucasi ma tô wasu'u, Zezusi hã hãiwa u apâ ĩmorĩzém na hã. Capituru 2 âma ma tô duré wasu'u, 'Re Īhâimana u'âsi mono pê'êzani hã ĩsazei'wa norĩ pê'ê mono bâ oto âma 're ĩsôrôwa za'ra mono na hã. Capituru 3 hawimhã Ībaihâ 'rãsutu u hã ma tô wama rowasu'u za'ra, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ nhimromhurizém na hã, daro mono bâ Zezusihi wasu'uwẽ hã te te dama 're wasu'u za'ra mono ré, marĩ hã sada 're Īhâimana za'ra mono zém na hã.

Cristuhu wasu'uwẽ na hã Zeruzarẽ 're, ma tô zudezu norĩ ma âma rowasu'u na'rata za'ra ni. Taha pari, ma tô samaritanu norĩ nhipti'ai u hã âma ropé ni. Ta hawimhã zudezu'ô norĩ u, ma tô duré te te ropé oto, Zezusi hã zudezu norĩ u si we morĩ ô wa.

1-2 Tezopiru, wa hã Rucasi, ĩnhimi'ui'ééré 'rata na wa tô aima rob'ui'ééré pa, Zezusi 're ĩmorĩzém na. Ti'ai âma 're morĩ ré hã ma tô te te 're da'apawapto. Ma tô duré te te dama 're arowahutu. ĩsãna'rata hawimhã, ĩ'rãsutu u wa tô aima âma rob'ui'ééré. Hãiwa u ĩmorĩzé wasu'u na wa tô duré aima rob'ui'ééré pa.

Tawamhã hãiwa u morĩ ô ré, ma tô tizadawa wasu'u'wa norĩ ma rob'ru za'ra, te te sima ĩwẽ za'ra zéb uwaibaba, sô ĩhârâ za'ra norĩ ma. 'Re Īhâimana u'âsi mono pê'êzani ré, 're morĩ wa, ma tô ĩsadawa para tãma rob'ru za'ra, te te duré âma 're dapawapto za'ra mono da, duré ĩwasu'uwẽ te te dama 're wasu'u za'ra mono da, ĩsine. Āhãna wa za duré aima rob'ui'ééré, hãiwa u morĩ za'u si, te te 're ĩpawapto za'ra mono zé wasu'u na hã.

Zezusi hã tizadawa wasu'u'wa norĩ ma, nasi ĩsihãirézé wasu'u

³ Zezusi hã dâ'â nherẽ, hãiwa'utu wamhã, tihãiba na u'âsi te nasi tãma sihãiré za'ra, tizadawa wasu'u'wa norĩ ma hã. Nasi ĩtême ĩsihãiré za'ra zém na hã, 40 na ma tô bâdâ hã âma ne. Tô sena, Zezusi hã hãiba ré za oto apâ 're ĩmorĩ na te te âma waihu'u za'ra da, te nasi ĩtême sihãiré za'ra, taré newa, te te siwi âma wawã tã za'ra da. 'Re Īhâimana u'âsi mono, da'âma 're ĩsib'a'uwẽ mono zém na ma tô duré tãma rowasu'u za'ra. ⁴ Tawamhã nimahã bâtâ na ĩ'rata sãmra za'ra ré, te tãma roti za'ra, Zeruzarẽ âma simipari sina a'â hãimana za'ra da. Āne te tãma roti za'ra, Zezusi hã:

— Īmama, te te aima ĩropisutu za'ra wa'aba zéb zô asimipari za'ra wa'aba za a'â. Te te ĩropisutuzé hã wa tô aima wasu'u za'ra wa'wa. ⁵ Zuwã Batita hã ma tô â uptabi na si te te 're da'ahãiba ubu, â dawabzuri te te dama 're ab'manharĩ mono wamhã. Ānei ô di za oto, a norĩ wa'wa hã. Ai'âma 're ronomro za'ra wa'aba mono ô ré, te za oto 'Re Īhâimana u'âsi mono hã Tipê'êzani na te te 're aihãiba ubu za'ra wa'wa, ĩré 're anomro u'âsi aba mono da. — Āne te tãma nharĩ za'ra.

⁶ Tawamhã siré si'ubumroi ré, te siwi sadanha, ĩsadawa wasu'u'wa norĩ hã:

— Wanhib'apito, e tawamhã, āhãna te za wama asi'apito za'ra, Izarazéhé nhihudu norĩ ma hã warob 're duré wama 're roti mono da, wahi'rada Dawi hã te te dama 're ĩroti mono ne hã, romanu norĩ te te 're wawada'uri za'ra mono tã da. — Āne te siwi sadanha.

⁷ Tawamhã Zezusi te asa tãma nharĩ za'ra:

— Īmama ma si waihu'u pese di. Taha si ma tô bâdâ hã sima pisutu pese, te te dama âma ĩ'uwaimramizéb da hã. A norĩ wa'wa hã bâdâ hã waihu'u za'ra wa'aba da, Īmama te te aima pisutu za'ra wa'aba ô di, te te dama âma ĩ'uwaimramizéb da hã. ⁸ Tane nherẽ, te za Tipê'êzani hã we aima sômri za'ra wa'wa. Tawapsi, te za tiwaihu'u pese na asiptete

za'ra wa'wa, dama 're ĭzadawa wasu'u za'ra wa'aba mono da. Tawamhã te za tô dama 're ĭzadawa wasu'u za'ra wa'aba mo, Zeruzarẽ na 'ri nho'õmo nhisi ãma. Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma te za duré dama 're ĭzadawa wasu'u za'ra wa'aba mo, daza'rui mono bâ, Samariza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma zama. Uburé daza'rui mono bâ romhã na zama te za oto dama 're ĭzadawa wasu'u za'ra wa'aba mo. — ãne te tãma roti za'ra.

Zezi hã hãwa u ĩmorĩze wasu'u

⁹⁻¹⁰ Tawamhã tizadawa wasu'u'wa norĩ ma, te te tãma roti za'ra pari, ma tô ĩmama hã tiwi âri za'ra, ĩsõ'a za'ra, hãwa u morĩ da oto, Zezi hã. Morĩ ré, te te siwi sawẽrẽ za'ra. Tawamhã hãwa'a rowi ma tô tiwi tizébré za'ra oto. Te te siwi sãmri za'ra õ di oto. Tawamhã hãmo te te siwi sawẽrẽ mono ré, aibã norĩ hã ma tô sa'rese ãna aima'wara zahuré, ĩsababab za'ra, uza hãirã ré. ¹¹ Tawamhã ãne te tãma nharĩ za'ra:

— Darireza ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ, e marĩ da, te aimasap sina, hãmo ãma ĩsawẽrẽ za'ra wa'aba mo. Zezi hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono, hãwa u te te aiwi ĩ'âri za'ra wa'wa hã, ta hã te za wei apã mo. Hãwa u ãma morĩ ré, ma tô ĩsawẽrẽ za'ra wa'aba mo. Hãwa u ãma aiwi ĩmorĩ aba ne, te za wei apã mo. — ãne ma tô tãma rowasu'u za'ra, hãwa hawi romhuri'wa norĩ hã.

Zeruzarẽ ãma Zezihi zadawa wasu'u'wa norĩ, nasi ĩsi'rã'õtõze wasu'u

¹² Tawamhã Zezihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã te oto apã ai'aba're, Oriwera na êtẽ 'rãihã nhisi hawi, Zeruzarẽ na 'ri nho'õmo nhisi u. Ta hawimhã, Zeruzarẽ u hã misi na ti'ai pibuzé hã. ¹³ Ma tô oto aihutu, Zeruzarẽ u. Sihutu wamhã, 're ĩdanhimi'wara mono zéb u te oto ai'aba're. Hãmo te sai'uri za'ra, tisi'ubumrozéb u sisisi da, 'ri nhisi u. ĩsadawa wasu'u'wa norĩ hã ãne ĩsisi za'ra hã: Pedru hã, duré Zuwã hã, duré Ti'adu hã, duré Ādéré hã, duré Piripi hã, duré Tome hã, duré Batoromezu, duré Mateusi, duré Apezuhu 'ra Ti'adu na ĩsisi hã, duré Sima hã zeroti norĩ me aré 're ĩmorĩ hã, duré Zudasi Ti'aduhu 'ra hã. Ta norĩ hã ma tô hãmo sai'uri za'ra. ¹⁴ Tawamhã awẽ sidãpãsi te nasi si'rã'õtõ, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, mreme zusi da nasi, Zezihi no norĩ me, duré ĩna zama Mariza na ĩsisi hã aimawi pi'õ norĩ me zama.

Mati'asi hã Zudasihi howa're're, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩpisutuzé wasu'u

¹⁵ Tawamhã bádã hã siwaptom na ãma ne pari, ma tô ĩsazei'wa norĩ hã si'rã'õtõ, 120 na ĩhãiba za'ra hã. Tawamhã Pedru hã ma tô wahudu hãwi, te te tãma rowasu'u za'ra da. ãne te tãma rowasu'u za'ra:

¹⁶⁻²⁰ — Wasiré Zezihi zazei'wa norĩ, ĩwapari za'ra wa'aba. Zudasihi wasu'u na wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa. Duréhã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'ẽzani hã ma tô Zudasi hã waihu'u siro, romhã ré. Taha wa, Dawihi ma, ma tô tinha, dama roti'wai ma, te te ĩwaihu'u sirõmo zém na te te ãma rob'ui'ére da. Tawamhã Dawi hã ma tô Zudasihi ãma rob'ui'ére siro, poto õ ré. ãne ĩbaihã na ãma ĩrob'ui'ére hã: “ĩsõrõwa ãma hã 'ri baba di za oto. 'Ri baba na te za oto 're sa. Ni'wa hã ĩwa 're sãmra mono õ di za oto.” ãne Zudasihi dá'ázé wasu'u na ma tô wama rob'ui'ére.

— Rob'ui'ére na ĩwasu'u hã ma tô sina uwaimra Zudasi hã, tidã'ázé wasu'u hã te te sina waihu'u ãna. Siwi ĩwẽ'õ'wa norĩ hã ma tô te te sô simro, Zezihi zô. ĩsiré 're wanomro mono nherẽ, wasiré romhuri, Zezi te te tãma pisutu nherẽ, ma tô te te sô danhimro, te te dama hãiba nhomri da. Te te dama hãiba nhomri parip si, ma tô sima uipra ti'a hã, Zezi te te dama ĩsõmrizé wa'ãbã na. Tawamhã tame ma tô dãrã, tinhipti'ai 're, Zudasi hã. Ma tô waptãrã, ti'ai wa. Waptãã wamhã, ma tô nomohaipo'o. Nomosipo'o wamhã, uburé ĩsãna ma tiwi asa'wa. ãne ma tô Zudasi hã sina uwaimra, za ĩdã'ázé wasu'u na rob'ui'ére zarina.

— Tawamhã ĩwasu'u hã 'ri baba, ma tô te te ropé, Zeruzarẽ ãma. Taha wa, Asédama na ma tô ĩsipti'a hã da te 're sisi za'ra, dasimremézém na. Wamreme na ãma ĩsaprĩzé hã, dawapru za'warizém na darom nhisi hã.

— Duré ãne 'Re ìhâimana u'âsi mono, te te ìwaih'u sirõmo zéb zarina ma tô rob'ui'ére siro, Dawi hã Zudasih'i wasu'u na: “Romhuri hã, ìtei õ di oto. Ni'wa te hã za oto, ìsõwa're'remhã.” ãne ma tô ãma rob'ui'ére siro, Dawi hã.

²¹⁻²² — Taha wa, wa nori hã wa za aibã hã wasiwi 'maipisutu ni, Zezusi apã ìhãwa'utuzém na wasiré te te dama 're rowasu'u mono da, Zudasih'i nhowa're're. Zuwã Batita, ã dawabzuri hã te te dama 're ì'ab'manharì mono zém hawi, ti'ai ãma 're mori ré, Wanhìb'apito Zezusihi siré 're ìwanomro mono nori zõ, wa za wanhopré ni, duré hãwa u mori ré, wasiré wa te ì'madã'ã za'ra nori zõ. — ãne te dama rowasu'u, Pedru hã.

²³ Tawamhã aibã maparane ma tô ìsisi na pisutu zahuré ni, Zuzé Zusitu na ìsisi hã, duré ìhãiba amo hã, Mati'asi na ìsisi hã. Zuzé Zusitu hã, Basaba na ìsisi amo hã. ²⁴⁻²⁵ Taha pari, te oto tiwi rowaptêrê za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono wi, ãne:

— Wanhìb'apito, a hã aima dawaih'u pese di. Taha wa, ma'ãpé wei wama waih'u za'ra na. E niha aibã hã te asima ìwê, ìpisutu da hã, wasiré Zezusihi zadawa wasu'u'wa da hã. Zezusihi ma, te te 're ìromhuri mono zéb da hã Zudasi hã ma tô tirê. Taha wa, a hã tãma ìpisutuzéb u, ma tô mo. E 'wa hã te za ìpisu, Zudasih'i nhowa're're, wasiré ìsadawa wasu'u'wa da hã. — ãne ma tô tiwi rowaptêrê za'ra.

²⁶ Tawamhã 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te ìpisudu hã te te waih'u za'ra da, ma tô marì hã sima me za'ra, te te siwi ãma uwaimrami da. Tawamhã ma tô siwi ãma uwaimra oto. Mati'asi hã ma tô oto siwi waih'u za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìpisutu na hã, Zudasih'i nhowa're'reb da hã. Tawamhã Mati'asi hã aibã 11 na ìsadawa wasu'u'wa da hã, Zezusi te te ìpisutu za'ra nori me, te za oto 're mo. Taha wa, 12 na ìhãiba za'ra hã oto apã, Zezusihi zadawa wasu'u'wa nori hã.

2

'Re ìhâimana u'âsi mono hã Tipê'êzani we te te dama ìsõmrizé wasu'u

¹⁻⁵ Tawamhã zudezu nori hã ma tô 're sihutu Zeruzarê u, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa 'madã'ã'wa nori hã, tisiré nori u. Daro mono bã ma tô 're dasihutu, Pêtecoti na bãtã nhisi u, 're danho ahã za'ra mono wê te, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma 're dawata za'ra mono da.

Tawamhã Pêtecoti na bãtã nhisi na Zezusihi zazei'wa nori hã ma tô sina ubumro. Siré si'ubumroi ré, awa'awi ma tô marì hã wapari za'ra, hãwa hawimhã. Rowa'u'u wawê pupu'u ne hã 'ri 're wa'wa mono bã ma tô marì hã wapari za'ra, aihini. Unhama ro'o ne hã ma tô marì hã sina sãmri za'ra. ìhãiba mono bã ma tô te te ropé, ìtême, unhama ro'o ne hã. Tawamhã ì'rãi mono bã, ma tô simasa. 'Re ìhâimana u'âsi mono pê'êzani hã ma tô ìtême tiwisi za'ra, ìsazei'wa nori u. ìhãiba mono bã, ma tô ìpê'ê 're sisisi, ìpê'êzani hã. Taha na si ma tô oto damreme mono bã dama rowasu'u za'ra, timreme nai õ nherê, ìpê'êzani te te tãma ìwaih'u za'ra zéb zarina.

⁶ Tawamhã Zeruzarê u 're ìdasi'rã'õtõ mono nori hã ropupu hã da te wapari za'ra wamhã, da'ahã na ma tô ìtême dasito, Pedru nori u. ìdasito mono hã, damreme mono bã da te wapari za'ra wamhã, ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni, ìmreme za'ra na hã. ⁷⁻⁸ Tawamhã ãne te dasima rowasu'u za'ra ni:

— Pra. E niha, wa bété wamreme mono bã wapari za'ra ni, õ nori hã, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 're hãimana za'ra mono nherê. E niha, ma tô bété õ nori hã wamreme hã waih'u za'ra. — ãne te dasima rowasu'u za'ra ni.

⁹ Taha pari, te duré dasima nharì za'ra ni, ãne:

— Wa nori hã darob amoi hawimhã wa we aihutu ni, Patiza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, duré Mediza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, duré Erã na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, duré Mesapotamiza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, duré Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, duré Capadosiza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, duré Põtu na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, duré Azi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, ¹⁰⁻¹¹ duré Prizi'a na danhipti'a nho'õmo

nhisi hawimhã, duré Pãpiriza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, duré Ezitu na romnhisi hawimhã, duré Ribiza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, tame Sireni na 'ri nhisi 'rata daza'rui hawimhã. Nima norĩ hã Roma na 'ri nho'õmo nhisi hawimhã ma tô we aihutu. Duré nima norĩ hã Cereta na romnhisi hawi ma tô we aihutu. Duré nima norĩ hã Arabiza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi, ma tô we aihutu. Nima norĩ hã zudezu norĩ hã. Duré nima norĩ hã zudezu'õ norĩ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono norĩ hã. E niha bété, wa wapari za'ra ni, wamreme mono bâ, aibã norĩ hã te te wama ãrowasu'u za'ra na hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, tiwaihu'u pese na te te dama 're ã'ab'manharĩ wẽ uptabi mono wasu'u na hã. — ãne te dasima nharĩ za'ra ni.

¹² Tawamhã damreme mono bâ da te wapari za'ra wamhã, ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni. Da te ãma rosa'rata waihu'u za'ra õ di. Taha wa, te ãne ãma tasisadhanharĩ za'ra ni:

— E niha te te wama ãrowasu'u za'ra zém na wa za wasina rosa'rata za'ra ni. Wa te waihu'u za'ra õ di, wa te ãwaihu'u za'ra zéb da hã. — ãne te dasima nharĩ za'ra ni.

¹³ Tawamhã ni'wam norĩ si ma tô Pedru norĩ ãma tiwa'ẽ za'ra. Taha wa, te ãne sima rowasu'u za'ra:

— Oro õ norĩ hã wamreme mono bâ, te te waihu'u za'ra za, ma uwa 'rãi wa'u ãsé na si'uihã idi'iti za'ra. — ãne te sima rowasu'u za'ra.

Pedru te te dama ãrowasu'uzé wasu'u

¹⁴ Tawamhã Pedru hã ma tô hãwi za. ãsiré Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã ma tô duré ãsiré hãwi aimasa, 11 na ãhãiba za'ra hã. Tawamhã mreme 'rãihã na te dama rowasu'u Pedru hã, da te wapari za'ra da. ãne te dama tinha:

— Wasiré zudezu norĩ, ãwapari pese za'ra wa'aba za, duré uburé Zeruzarẽ ãma 're ai'ubumroi wa'aba mono norĩ zama, ãnhimirowasu'u hã waihu'u za'ra wa'aba da. ¹⁵ A norĩ wa'wa hã te ãsiré ãsimasam norĩ ãma ãrosa'rata wasété za'ra wa'wa. Uwa 'rãi wa'u ãsé na wasi'uihã idi'iti za'ra newa, te wa'ãma ãrosa'rata wasété za'ra wa'wa. Mare di. ãnei õ di. Rob'rãi wa'u zé na wa'uihã idi'iti za'ra õ di. Zahadu bâdã we sõ're za'a õ di. ãne ré, da te 're ãhuri mono õ di, rob'rãi wa'u ãsé hã. ¹⁶ ãhãna ãsadawa wasu'u 'rata 'wai mreme hã ma tô wama ãma uwaimra oto, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Zuwéhé mreme hã ma tô wama ãma uwaimra, ãsadawa wasu'u 'rata 'wai mreme hã. Taha wa, te ãne wa'ãma asõpré wa'wa. Taha wa, te duré ãne ãwapari za'ra wa'wa. Duréhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme hã ma tô wahi'rata norĩ ma, te te 're awaihu'u, Zuwé hã. ãne 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme hã:

¹⁷ “Rob'rãsutu u ti'a si'utõrĩ õ ré, wa za ãpẽ'ẽzani hã te dama 're anhomri, daro mono bâ. Tawamhã asihudu za'ra wa'wa hã, aibã norĩ hã pi'õ norĩ zama te za te te 're ãzadawa wasu'u za'ra. ãhi norĩ ma, sõtõ 'rowi te te 're ãrosawẽrẽ za'ra mono na wa za tãma 're ãsiwaihu'u za'ra, ãnhimiroti na. Duré, ãpréduptém norĩ ma zama 're sõtõ za'ra mono õ nherẽ, sõtõ 'rowim ne te te 're ãrosawẽrẽ za'ra mono ne, wa za tãma 're ãsiwaihu'u za'ra, ãnhimiroti na.

¹⁸ ãma romhuri'wa norĩ ma, wa za te tãma 're anhomri, ãpẽ'ẽzani hã aibã norĩ ma, pi'õ norĩ ma zama. Tawamhã te za te te dama 're ãzadawa wasu'u za'ra.

¹⁹ Hãwa na wa za marĩ dama ãwaihu'u'õ hã 'manha, ãma ãdatob'uzu za'ra zéb da hã. Ti'ai ãma zama wa za duré marĩ hã dama ãwaihu'u'õ hã 'manha. Dawapru te za puru. Duré uzã te za ãro. Tawamhã ãsízé sa'ëté na watobro wamhã, te za rob'utõ.

²⁰ Bãdã te te rob'uiwẽ õ di za. Te za tirobra. A'amo zama te za titõmo wapru. ãne wa za 'manha, uburé Danhib'apito nhibãdã hã ãwa waptã'ã õ ré, ãpire uptabi hã.

²¹ Tawamhã te dapawaptob da, da te ãwi waptẽrẽ za'ra wapsi, wa za tô sena da'anho'reptu.”

ãne Zuwé hã ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme hã wahi'rata norĩ ma, te te 're awaihu'u. — ãne ma tô Pedru hã Zuwéhé nhimirowasu'u na dama rob'rãzarõtõ.

²² Tawamhã Pedru hã ma tô duré ãma uzusi, tinhimirowasu'u na, ãne:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ, ĩwapari pese za'ra wa'aba za. Zezusi hã Nazaré ãma aré 're ĩsãmra mono hã, ta hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa para, ma tô te te 're da'apawapto, danho'a. Marĩ ĩwẽ hã dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã ma tô te te dama 're ab'manharĩ. Tô sena, õ hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa para, te te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono zém na da te 're waihu'u za'ra mono da, ma tô Timama waihu'u pese zarina marĩ ĩwẽ hã te te dama 're ab'manharĩ. Ai'rata 're hãimana za'ra wa'aba mono wa, ma tô ãne na hã asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'wa. ²³ 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tô tiwaihu'u pese na waihu'u siro romhá ré, Zezusihi dá'ázé hã. Te te ĩwaihu'u sirõmo zéb uwaibaba, duré te te sima ĩwézéb uwaibaba, ma tô aima pisutu za'ra wa'wa, Zezusi hã dama 'ru za'ra wa'aba da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti waihu'u'õ'wa norĩ ma, ai'upana za'ra wa'aba, te te siwi wĩrĩ da. Taha wa, ma tô siwi sasõ, wedepo'o nhonhi'rãm na. Taha na ma siwi tíwĩ. ²⁴ Tane nherẽ, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tô hãiwa'utu, ab're hawi watobro da, dá'â uptabi nherẽ. Ma tô duré pawapto, dá'â u'âsi nomro tã da. ĩdá'ázé tãma wapure wa, dá'â u'âsi nomro waihu'u õ di, Zezusi hã. ²⁵ Taha wa, wahi'rada Dawi hã ma tô Zezusi wasu'u duréihã, ãne:

“Wanhib'apito, te za ĩ'rata 're asãmra u'âsi mo. Taha wa, ĩpahi õ di za.

²⁶ Taha wa, ĩto sina, wa 're ĩhãimana, ĩpẽ'ẽ 'remhã. ĩmreme toi u'âsi na, wa 're ĩmreme.

ĩhãiba ré 're ĩmorĩ u'âsi dai õ nherẽ, ĩpahi ãna wa za asõ ĩsina 're ĩnhimipari u'âsi.

²⁷ ĩdá'â nherẽ, ĩrẽme õ di za, adã 're ĩhãimana za'ra mono zéb ãma hã. Wa hã te aima 're romhuri wẽ u'âsi mono wa, ĩdá'â wamhã, ĩhãiba 'roi õ di za. Taha wa, wa hã ĩdá'ázé hã te pipa õ di za.

²⁸ 'Re ĩmorĩ wẽ u'âsi da, ma tô ĩma ĩwaihu. Taha wa, ĩto sina wa za 're mo, asõ'a 're ĩmorĩ wa.”

Ãne ma tô Dawi hã wahi'rata norĩ ma, Zezusi wasu'u siro. — Ãne ma tô Pedru hã dama sadawa 'rãzarõtõ.

²⁹ Taha pari, te duré dama tinha, ãne:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ, ĩwapari pese za'ra wa'aba za. Wahi'rada Dawi hã wa za aima wasu'u za'ra wa'wa oto sõ'awi. Tô sena, ma tô dârã, Dawi hã. Dã'â wamhã, etẽ zahãpã wa, ab're 're, ma tô dasiwi sërẽ ni. Da te ĩsërẽzé hã wama waihu'u pese za'ra di, ãhãna hã. ³⁰ Ta hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa, te 're hãimana. Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono, ma tô tãma ropisutu, ĩsihudu hã ĩsine dama si'apito da, zahadu wapsi, ĩ'uirĩ na te te dama 're aroti mono da. ³¹⁻³² Taha wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te tãma ĩwaihu'uzéb zarina, ma tô wasu'u siro Dawi hã, Danho'reptui'wa da, te te ĩpisudu hã apã za ĩhãiwa'utuzém na hã, ãne:

“Dã'â nherẽ, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te rẽme õ di za. ĩhãiba hã 'roi õ di za.”

Ãne ma tô Dawi hã wahi'rata norĩ ma rowasu'u za'ra, apã za ĩhãiwa'utuzém na hã. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tô Zezusi hã hãiwa'utu. Apã te te hãiwa'utu wamhã, wa norĩ hã wa tô sabu za'ra ni. Taha wa, wa wa te dama 're wasu'u za'ra, ĩhãiwa'utuzém na hã.

³³ 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tô sitẽme ti'ã apã, ĩsimire niwĩ oto 're sãmra u'âsi mono da. Tawamhã Tipẽ'ẽzani hã ma tô ti'ra ma tisõ, te te tãma ãma ĩropisutu siro hã, te te sima 're ĩda'awẽ mono zéb uwaibaba, te te dama 're anhomri mono da. ãhãna, Zezusi hã ma tô wama sõmri za'ra, Tipẽ'ẽzani hã. Taha wa, ma tô ãne wa'ãma asõpré wa'wa. Ma tô duré ãne ĩwapari za'ra wa'wa, aimreme mono bã wa'aba. ³⁴ Dawi hã dá'â wamhã, hãiba wahuré morĩ õ di, hãiwa u hã. Cristuhu si ma tô hãiba wahuré mo, hãiwa u apã. Taha wa, ãne ma tô duré wahi'rata norĩ ma Cristu wasu'u wẽ, Dawi hã:

“'Re ĩhãimana u'âsi mono te roti, ĩnhimipari ma: ‘We aimorĩ, ĩ'rata 're asãmra mono da, ĩnhimire niwĩ. ³⁵ Zahadu, wa za aipawapto. Siwi aiwẽ'õ'wa norĩ ma, asiptete di za. Taha wa, a hã tô sena Danhib'apito uptabi na te te siwi aiwaihu'u wa, te za aima 're 'rã po za'ra. Asisiti te za duré 're ĩ'azatõrĩ mo.’ ”

Ãne ma tô Dawi hã wahi'rata norĩ ma waihu'u, 'Re ĩhãimana u'âsi mono mreme hã.

³⁶ Taha wa, wa hã wa aima rowasu'u za'ra wa'wa, waihu'u pese za'ra wa'aba da, duré

uburé wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ te te waihu'u pese za'ra da. Zezusi hã da te dasiwi sasõmri da, dama ã'ru za'ra wa'wa hã, ta hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisudu, uburé Danhib'apito da hã, duré Danho'reptui'wa da hã. Ma'ãpé ãhã wasu'u hã tô sena na waihu'u pese za'ra wa'aba. — ãne ma tô dama rowasu'u, Pedru hã.

³⁷ Tawamhã Pedruhu mreme, da te wapari za'ra wamhã, ma tô tapê'ẽwara za'ra ni. Taha wa, te ãne tãma nharĩ za'ra ni, Pedru norĩ ma, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ ma hã:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ, e niha za, tawamhã. E marĩ, wa za 'manharĩ za'ra ni. — ãne te tãma nharĩ za'ra ni asa.

³⁸ Tawamhã Pedru te duré asa dama tinha:

— Aiwaseté wi, te za aipizari za'ra wa'wa, rẽme pese za'ra wa'aba da, Zezusihi nhimiroti na si oto 're anomro aba mono da. Zezu Cristuhu zazei uptabi 'wa na asiwasu'u za'ra wa'aba sina, te za â dawabzuri hã ã'manharĩ za'ra wa'wa. Aihãiba mono bâ te za ãne ã'manharĩ za'ra wa'wa, aiwasédé hã te te aima pari za'ra wa'aba da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Tawamhã Tipê'ẽzani hã te za aima sõmri za'ra wa'wa. ³⁹ ãne ma tô aima ropisutu sirõmo za'ra wa'wa, te te aima 're sõmri za'ra wa'aba mono da, asihudu norĩ ma zama. Wasiré'õ norĩ ma zama ma tô tãma ropisutu sirõmo za'ra. Wanhib'apito, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, za sitẽme sô 're ãhãrã za'ra mono norĩ ma, ma tô ropisutu sirõmo za'ra, Tipê'ẽzani na hã.

⁴⁰ — Taha wa, wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ 're ãhãimana waseté za'ra mono zém na 're aihãimana za'ra wa'aba mono õ di za. ãhãna tiwi aipizari za'ra wa'aba, 're ãdanomro wẽ mono zém niwĩ oto 're anomro aba mono da, asisõ'reptu za'ra wa'aba da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te dasiré aiwẽ'õ pese za'ra wa'aba tõ da. — ãne ma tô dama rowasu'u pese, Pedru hã. Simiroti za'õtẽ uptabi di.

⁴¹ Tawamhã da'ahã na ma tô Zezusi hã saze za'ra ni, Pedru te te dama ãsadawa wasu'uzém na hã. Taha wa, ma oto â dawabzuri hã 'manharĩ za'ra ni, 3 miu na dahãiba hã. Tawamhã Zezusihi zazei na'rata 'wa norĩ me, ma tô oto sitẽme atob za'ra. Tawamhã ahã uptabi di oto, ãsazei'wa norĩ hã.

ãsaze na'rata 'wa norĩ 're ãhãimana za'ra mono zé wasu'u

⁴² Tawamhã Zezusihi zazei'wa norĩ hã ãsadawa wasu'u'wa norĩ nhimirowahudu hã te te 're wapari pese za'ra. Te te rẽme za'ra õ di. Ma tô 're sisawi pese za'ra. Ma tô 're si'rã'õtõ, tisa da, duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, 're mreme zusi mono da. ⁴³ Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã marĩ ãwẽ hã ahã na ma tô te te dama 're 'manharĩ za'ra, dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã. Taha wa, ma tô ãma 're datob'uzu za'ra.

⁴⁴ Tawamhã ãsazei'wa norĩ hã te oto siré 're hãimana za'ra, aihãni. Tinhibrom na tite da si, te te ãma 're rosa'rata za'ra mono õ di oto. ⁴⁵ Ni'wam norĩ hã ma tô tinhipti'a hã te te dama 're wede za'ra, duré tinhibrob zama, ãwa'ãbã zõ. Tawamhã ãwa'ã hã ma tô te te sima 're po'o za'ra, marĩ zõ tiwi 're ãro'wanhi'riti za'ra mono zéb zarina. ⁴⁶ Awẽ sidãpãsi ma tô duré 're si'rã'õtõ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zé 'ri 'wawi wa'ra 're, 're mreme zusi mono da, tãma. Tinhorõwa mono bâ, ma tô duré 're si'rã'õtõ, ã'u'õtẽ wapu na siré 're saihuri mono da. Sima 're sõprub za'ra mono wa, ma tô to sina tisa na siré 're saihuri. ⁴⁷ 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma te duré siré ãma 're wata za'ra, uburé ãsõprubzém na hã. Tawamhã aihãni, ma tô ãsazei'wa norĩ hã wẽsãmri za'ra ni. Tawamhã awẽ sidãpãsi, ma tô ãsazeté'wa sidãpã dasina tahã'ã ni, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã rowaseté hawi te te 're ã'anho'reptui mono norĩ hã.

3

Pedru hã ãhi'ré te te ãpesezé wasu'u

¹ Tawamhã nimahã bãtã na ma tô Pedru norĩ hã dame tineb zahuré, Zuwãhã me, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb u hã. Bãdã sipi'rai wi, te dame tineb zahuré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zé bãtã na. ² Tame

te aibâ hã nhamra, ãpotozém hawi ãmorĩ'õ hã. Ì'madâ'â ze na 'ridawa nhisi u te ta hã nasi dasiwi mrami ni, rob'uiprazém na te te 're da'awari mono da, 're danhisisi mono sidâpâsi. ³ Tawamhã Pedru norĩ hã 'ri 'wawi wa'ra u zasi zahuré õ ré, ãhi'rê hã ma tô sãmri zahuré. Te te sãmri zahuré wamhã, te nasi 'mahârâ zahuré, marĩ te te tãma sãmri zahuré da. ⁴ Tawamhã Pedru norĩ hã ma tô 'madâ'â pese zahuré, Zuwãhã me. Tawamhã Pedru te tãma tinha:

— Wei wa'madâ'â. — ãne te tãma tinha.

⁵ Tawamhã ma tô 'madâ'â zahuré, marĩ te te tãma sãmri zahuré da newa. ⁶ Tawamhã Pedru te duré tãma tinha:

— Wa hã ãnhimarĩ õ di. Rob'uiprazé hã robaba di, ãte hã. Tane nherê, 'Re ãhãimana u'âsi mono te te ãma ãsãmri na wa za aipawapto. Zezu Cristu, Nazaré ãma aré 're ãsãmra mono zadawa para, wa za aima tinha: Aiwahutu, aipara na 're aimorĩ da oto. — ãne te tãma tinha, Pedru hã.

⁷ Taha pari, Pedru hã ma tô pa'â ãsimire niwĩ, ãhi'rê hã te te wahutu da. Te te wahutu wamhã, awa'awi ma tô parahaptete, ãpara'õtõ zama. ⁸ Tawamhã ma tô darõno. Hãwi te oto za. Tame ma timorĩ na sãna'rata oto. Tawamhã Pedru norĩ me, ma tô siré asisi, 'Re ãhãimana u'âsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zé 'ri 'wawi wa'ra u. Tawamhã morĩ sina te sarõtõ, rowê te. 'Re ãhãimana u'âsi mono ãma te duré tiwata. ⁹ Tawamhã aihĩni ma tô 'madâ'â za'ra ni, aibâ hã sarõtõ mono ré hã, duré 'Re ãhãimana u'âsi mono ãma wata ré hã. ¹⁰ Morĩ wê wa, ma tô duré ãma tatob'uzu za'ra ni. Tawamhã ãne te dasima nharĩ za'ra ni:

— Oro õ hã ãhi'rê hã sãmra sina, rob'uiprazém na te te nasi da'awari za, morĩ wê di oto. Ì'madâ'â ze na 'ridawa nhisi ãma 're ãsãmra mono aré. — ãne te dasima nharĩ za'ra ni, morĩ wê wa oto.

'Re ãhãimana u'âsi mono nhorõwa ãma, Pedru te te dama ãrowasu'uzé wasu'u

¹¹ Tawamhã aibâ hã ma tô Pedru norĩ hã te te 're patété zahuré, Zuwãhã me, Saromahã nhisi na 'ri zahâpâ nhisi ãma. Te te 're patété zahuré mono ré, da te 'madâ'â za'ra wa, ma tô aihĩni ãtême dasisa're. Tawamhã ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni. ¹² Tawamhã Pedru te te da'madâ'â wamhã, te dama tinha, ãne:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ, e marĩ wa, ma wa'ãma atob'uzu za'ra wa'wa. Wasi'uihã na ãhi'rê hã wa te morĩ wê newa, te wei wa'ãma asõpré wa'wa. Wasi'uihã na wa te pese õ di, wa norĩ hã. 'Re wane wê wa, wa te pese newa, te wei ãwa'madâ'â za'ra wa'wa. Mare di. ãne wab õ di. ¹³ 'Re ãhãimana u'âsi mono, wahi'rata norĩ nhib'apito, Abra'ãhã nhib'apito, duré Izatihi nhib'apito, duré Zacoho nhib'apito. Ta hã ma tô Zezusi hã wêsã, tãma ãromhuri wê 'wa hã. Tane nherê, Zezusi hã ma tô asiwi ãwê'õ za'ra wa'wa. Ma tô asiwi ãsãmri 'wa, Piratuhu ma. Taha nho'a, ma tô asiwi ãwê'õ za'ra wa'wa, te te sima wê nherê Piratu hã, morĩ da apã, dazazém hawi. ¹⁴ Zezusi hã 're morĩ wê uptabi nherê, ma tô asiwi ãwê'õ za'ra wa'wa. Rob'manharĩ wasété'wa si ma tô asima ãwê za'ra wa'wa, dazazém hawi da te dasiwi wazere da, Zezusihi upana. ¹⁵ Dahãimana wê zéb da, dapê'êwê hã za te te dama 're ã'anhomri mono 'wa hã, aima za'ra wa'aba, da te dasiwi wĩrĩ da, ma tô dama ã'ru za'ra wa'wa. Tazahã 'Re ãhãimana u'âsi mono, ma tô apã hãiwa'utu, dâ'ã uptabi nherê. Wa norĩ hã Zezusi apã hãiwa'utu wa, wa te ãsabu za'ra hã wa tô wa te dama 're wasu'u za'ra. ¹⁶ Zezusi hã tiwaihu'u pese na ma tô ãhi'rê hã pese, ãmreme te te sazei wa. Taha wa, ma tô aptete oto. Ma tô ã'madâ'â za'ra wa'wa. Ma tô ãwaihu'u za'ra wa'wa oto. Tô sena te te sazei wa, morĩ wê di oto wanho'a.

¹⁷ — Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ, ãwapari pese za'ra wa'aba za. Wa hã wa tô aiwaihu'u za'ra wa'wa. Asiwi waihu'u aba ãna, ma tô dama ã'ru za'ra wa'wa, Zezusi hã. Aima ãpire za'ra wa'aba norĩ zama te te siwi waihu'u ãna, ma tô ta norĩ zama dama 'ru za'ra, Zezusi hã da te dasiwi wĩrĩ da. ¹⁸ Taha zarina, ma tô 'Re ãhãimana u'âsi mono hã timreme hã ãma uwaimra, duré hã ãsadowa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã wahi'rata norĩ ma, te te ãma 're ã'awaihu'u sirõmo mono zéb zarina, Cristu hã za te te ãrobzépatazém na hã, Danho'reptui'wa da, te te ãpisudu hã. ¹⁹⁻²⁰ Taha wa, te za aiwasédé hã 're ãrême za'ra

wa'aba mo, 'Re ihâimana u'âsi mono u 're aipizari za'ra wa'aba mono da, aiwasédé hã te te aima 're pari za'ra wa'aba mono da. Tawamhã 'Re ihâimana u'âsi mono, te za te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, aipẽ'ẽ 're, asiptete u'âsi ãma 're anomro aba mono da. Zezusi hã te za we apã satõ, Danho'reptui'wa da, 'Re ihâimana u'âsi mono hã te te aima ipisutu za'ra wa'wa hã. ²¹ Tane nherẽ, te za hãiwa ãma 're hâimana a'â, 'Re ihâimana u'âsi mono hã te te a'â ropese da, duréihã ãsawawa wasu'u 'rata 'wa norĩ, wahi'rata norĩ ma, te te 're ã'awaihu'u mono zéb zarina. ²² Duréihã, Mozési ma tô wahi'rata norĩ ma rowasu'u siro, ãne: “Uburé Danhib'apito uptabi, 'Re ihâimana u'âsi mono hã ma tô ipisutu, tizadawa wasu'u'wa da, Asib'apito za'ra wa'wa hã. ãne ni'wa hã asiré wa'wa hã te za ãza'u si aima pisutu za'ra wa'wa, 'Re ihâimana u'âsi mono hã, ãsine te te aima 're sadawa wasu'u za'ra wa'aba mono da. Tawamhã te za ãsimirowasu'u na 're ãwapari pese za'ra wa'aba mo. ²³ Ni'wa hã ãmreme te te wapari õ wamhã, te za dasiwi wẽ'õ ni. 'Re ihâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ nhiti, te za satõrĩ ni. 'Re ihâimana u'âsi mono zama te za siwi wẽ'õ pese.” ãne ma tô rowasu'u, Mozési hã. ²⁴ Duréihã uburé 'Re ihâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã ma tô ãne na te te tãma 're ã'apisutu mono zéb uwaibaba, te te dama ãma 're rowasu'u za'ra. Samuwé hã uimrehẽne ma tô ãsawawa wasu'u na ãma sãna'rata, wahi'rata norĩ ma. Taha za'u si ma tô duré ãsawawa wasu'u'wa sidãpãsi te te dama ãma 're rowasu'u sirõmo za'ra. Uburé ma tô duré ã nimosi ãromhãimanazém na zama, te te dama 're rowasu'u sirõmo za'ra. ²⁵ A norĩ wa'wa hã, wasiré wahi'rata norĩ nhihudu te 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Taha wa, wahi'rata norĩ ma, 'Re ihâimana u'âsi mono te te 're ã'apisutu mono zé hã te duré wama 're hâimana za'ra. Abra'ãhã ma, uimrehẽne ma tô tãma ropisutu 'rata. ãne ma tô tãma ropisutu: “Romhutu'õpsi te za ni'wa hã asihudu hã te te 're da'apawapto, daro mono bâ rowẽ na 're danomro mono da.” ãne ma tô taha ma ropisutu na'rata.

²⁶ — Taha wa, ma tô 'Re ihâimana u'âsi mono hã tinhimiropisudu hã ãma uwaimra. Ti'ra hã ma tô we atẽme uimrehẽne satõrĩ za'ra wa'wa, te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da. Te te tãma 're ãromhuri mono da hã te te pisutu wamhã, ma tô we atẽme satõrĩ za'ra wa'wa, 're anomro wasété aba mono zé hã 're rẽme za'ra wa'aba mono da, rowẽ na ãma 're anomro aba mono da. — ãne ma tô Pedru hã dama rowasu'u.

4

Pedru norĩ hã Zuwãhã me dama roti'wa norĩ nho're ãsima'warazé wasu'u

¹ Tawamhã Pedru norĩ hã Zuwãhã me, zahadu te te dama rowasu'u zahuré ré, ma tô sasedoti norĩ hã aihutu, 'Re ihâimana u'âsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb 'madã'ã'wa norĩ nhib'apito me, sadusezu norĩ zama. Sadusezu norĩ hã apã dahãiwa'utuzé wasu'u wẽ'õ'wa norĩ. ² Ta norĩ hã ma tô sada ab'ru za'ra, Pedru norĩ zada, apã 're ãdahãiwa'utu za'ra mono zém na te te dama rowasu'u zahuré wa. ãne ma tô dama rowasu'u zahuré: “Dadã'ã nherẽ, te za apã te te 're da'ahãiwa'utu, 'Re ihâimana u'âsi mono hã, Zezusi te te ãhãiwa'utu ne.” ãne na te te dama rowasu'u zahuré 'ru te, ma tô sada tizahi za'ra. ³ Tawamhã ma tô dasiwi mrami zahuré ni. Hãiwahã pesere wa, ma a'ã siwi tiza, dazazéb 're, awẽpsi te te siwi sani zahuré da, ãwasété na te te dama rowasu'u zahuré ré ne, te te tãma nharĩ za'ra da. ⁴ Tane nherẽ, da'ahã na ma tô saze za'ra ni, Zezusihi wasu'uwẽ hã da te ãwapari za'ra norĩ hã. ãsazei'wa norĩ hã ahã uptabi di oto. Aibã norĩ za'rata si hã 5 miu na ãhãiba za'ra hã.

⁵ Tawamhã ma tô da'ãma ti'awẽ za'ra. Da'ãma awẽ za'ra wamhã, ma tô si'rã'õtõ, Zeruzarẽ ãma sasedoti ipire norĩ hã. Zudezu norĩ ma, roti'wa norĩ hã ma tô ãme si'rã'õtõ, 'Re ihâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ me zama. ⁶ Anasi norĩ hã ma tô duré datẽme aimasisi zahuré, Caipasihĩ me. 'Re ihâimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ipire uptabi Anasi hã, sasedoti ipire uptabi. Duré ni'wam norĩ hã ma tô dame aimasisi zahuré, Zuwã hã Aresãdirihĩ me. Anasihĩ sisãnawã zahuré, ta norĩ hã. Duré Anasihĩ sisãnawã hãiba amo norĩ hã ma tô ãsiré ubumro, Zeruzarẽ ãma dama ipire za'ra norĩ hã. ⁷ Tawamhã dama ipire norĩ hã ma tô dama 'ru

zahuré, Pedru norĩ hã da te sani zahuré da, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã, ãsõ'reb za'ra da te dasiwi simizusi zahuré da.

Tawamhã ma tô sadanharĩ zahuré ni, ãne:

— E niha ma tô bété ãne ã'manharĩ 'wa. E 'wa sadawa para, ma bété a norĩ wa'wa hã ãhi're hã ãpese 'wa. — ãne te sadanharĩ zahuré ni.

⁸⁻⁹ Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani na ma tô Pedru hã aptete, dama pahi tã da, te te dama rowasu'u wẽ da. Taha wa, te ãne tãma rowasu'u za'ra, dama ãpire norĩ ma hã:

— Dama ãpire norĩ, ãne te ãwazadanharĩ za'ra wa'wa: “E niha, ma tô bété ãne hã ã'manharĩ 'wa. E 'wa sadawa para, ma tô bété a norĩ wa'wa hã ãhi're hã ãpese 'wa.” ãne ma tô ãwazadanharĩ za'ra wa'wa. Taha wa, wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa. ¹⁰ Tawamhã a norĩ wa'wa hã te za ãwaihu'u pese za'ra wa'wa, aihãiba mono bã wa'aba. Uburé wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ zama te za duré waihu'u pese za'ra. Zezu Cristuhu zadawa para, wa tô pese ni, ãhi're hã. Zezusi hã Nazaré ãma aré 're ãsãmra mono hã asiwi wĩrĩ aba da, ma tô dama ã'ru za'ra wa'wa. Tawamhã ma tô dasiwi sasõmri ni, wedepo'o nhonhi'rãmi na. Ma tô dãrã. Dã'ã nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ma tô apã hãiwa'utu. Taha zadawa para, te aibã ãhi're hã ãme za, rowẽ na. Ma tô tipese oto. ¹¹ Duréihã ma tô Zezusihi wasu'u na wahi'rata norĩ ma rob'ui'ééré siro, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa hã. Êtẽ na ma tô ãma simiré'é, ãne:

“Êne hã wẽ nherẽ, ma tô 'ri'wa norĩ hã siwi wẽ'õ za'ra, taré nomro da. Tane nherẽ, te te siwi wẽ'õ nherẽ, taré nomro õ di, ãne hã. Ni'wa hã ma tô ti'ã, 'ri uparizéb da hã, wẽ uptabi wa.”

ãne ma tô Zezusihi wasu'u na wahi'rata norĩ ma rob'ui'ééré siro, ãbaihã na hã.

— A norĩ wa'wa hã êtẽ wẽ'õ'wa norĩ ne hã. Duré Zezusi hã êtẽ ne hã. ¹² Tane nherẽ, Zezusihi si Danho'reptui'wa hã. Ni'wa hã, aimawi hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te dama pisutu õ di, ti'ai ãma te te 're ãda'anho'reptui mono da hã. Taha wa, Zezusihi si uburé Danho'reptui'wa hã. — ãne te dama ãpire za'ra norĩ ma rowasu'u, Pedru hã.

¹³ Pedru norĩ hã mreme pahi zahuré õ di. Te te datõmo pipa zahuré õ di. Taha wa, zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã ma tô ãma titob'uzu za'ra. Rowahutu'wa da, te te dame 're romnhoré zahuré mono õ nherẽ, mreme pahi zahuré õ di. Tawamhã ma tô ãma tipo're pu'u za'ra oto, Zezusihi siré 're ãneb zahuré na, ti'ai ãma 're morĩ ré hã. ¹⁴ Aibã ãhi're hã, Pedru norĩ te te ãpese zahuré hã te ãsiré tizab zahuré, danho're. Taha wa, dama ãpire za'ra norĩ hã asa te te tãma nharĩ waihu'u za'ra õ di oto. ¹⁵ Tawamhã ma tô tãma rob'ru za'ra, dasi'rã'õtõzém hawi pusi da. Pusi za'u si, ma tô ãma sisadawa pibu za'ra, dama roti'wa norĩ hã. ¹⁶ ãne te sisadanharĩ za'ra:

— E marĩ, wa za 'manharĩ za'ra ni, aibã norĩ ma hã. Tô sena, marĩ hã dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã ma tô 'manharĩ zahuré, danho'a. ãhi're hã ma tô pese zahuré. Aihĩni Zeruzarẽ ãma 're ãdahãimana za'ra mono hã ma tô wapari za'ra ni, ãhi're wasu'u hã. Taha wa, wa norĩ hã ãwasu'u, wa te dawĩ 're udã waihu'u za'ra mono õ di za. ¹⁷ Tane nherẽ, ãwasu'u hã daza'rui mono bã te te ropé tã da, wa za tãma amhãzẽpa za'ra ni, te te dama 're rowasu'u zahuré mono tã da oto, Zezusi 're ãmorĩzém na hã. — ãne ma tô ãma sisaze za'ra, dama ãpire za'ra norĩ hã.

¹⁸ Tawamhã ma tô sã tihãrã za'ra, apã ãtẽmeb za'ra neb zahuré da. ãtẽmeb za'ra zasi zahuré wamhã, ma tô sadawa uwati zahuré ni, Zezusihi hãimanazém na te te dama 're rowasu'u zahuré mono tã da, duré ãsadawa para te te dama 're rowahutu zahuré mono tã da. ¹⁹⁻²⁰ Tawamhã Pedru norĩ hã te asa tãma nharĩ za'ra, Zuwãhã me:

— E ma hã bété, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, ãwẽ. E ãmreme, wa za wapari ni. E aimreme za'ra wa'wa, wa za wapari ni bété. 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme si, wa za wapari ni. Ma'ãpé, asima ãma rosa'rata za'ra wa'aba, waihu'u za'ra wa'aba da. Wa norĩ hã wa za wa te dama 're rowasu'u u'ãsi za'ra, uburé wa te 're ãmadã'ã za'ra mono zém na hã, wa te 're

İwapari za'ra mono zém na zama. Wa te dawı 're udâ waihu'u za'ra mono õ di za. — Āne te asa tãma nharĩ za'ra, Pedru hã.

²¹⁻²² Aibã İhi're hã pese õ ré hã, 40 na ma tãma tiwahu. Taha wa, aihĩni 'Re İhãimana u'ãsi mono ãma te tawata za'ra ni, aibã İhi're hã morĩ wẽ wa oto. Taha wa, da te dasiwi ahãri da, te te dama 'ru waihu'u za'ra õ di, zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã. Taha wa, te taré duré tãma amhãzépa zahuré ni, Pedru norĩ ma, Zuwãhã me, te te dama rowasu'u zahuré tã da oto, Zezusihi wasu'u na. Taha parimhã, ma tãma rob'ru zahuré ni, neb zahuré da oto.

Zezusihi zazei'wa norĩ hã İmreme zusi zé wasu'u

²³ Tawamhã Pedru norĩ hã zudezu norĩ ma, İpire za'ra norĩ hawi pusi wamhã, ma tã tineb zahuré, tisiré İsavei'wa norĩ u, Zuwãhã me. Tawamhã ma tãma rowasu'u za'ra, 'Re İhãimana u'ãsi mono ma, da ãma romhuri'wa İpire norĩ mreme na, dama İpire za'ra norĩ mreme na zama. ²⁴ Āne hã da te wapari za'ra wamhã, aihĩni ma tã dasiré ãma tawata za'ra ni, 'Re İhãimana u'ãsi mono ãma. Te oto tiwi rowaptẽre za'ra ni, ãne:

— 'Re İhãimana u'ãsi mono, a hã Wanhib'apito uptabi. A hã Ropoto na'rata 'wa. Uburé, ma tã marĩ hã İ'apoto mo, hãiwa hã, duré ti'a hã, duré âporé hã. Uburé İwa 're İdanomro mono da hã ma tã duré İpo. ²⁵ A hã ma tã Aipẽ'ẽzani hã Dawihi ma İso, wahi'rata ma, aima romhuri'wai ma, aimreme hã wahi'rata norĩ ma, te te 're wasu'u mono da. Āne ma tãma rowasu'u za'ra Dawi hã, wahi'rata norĩ ma:

“E marĩ wa, zudezu'õ norĩ hã ma tã sada tizahi pese za'ra, daro mono bâ. E marĩ wa, İsimirosa'rata za'ra hã tã senai õ di. ²⁶ Roti'wa norĩ hã te sada aimasa. İsadawa para da'uwati'wa norĩ me, ma sada atob za'ra, Wanhib'apito 'Re İhãimana u'ãsi mono zada, duré Danho'reptui'wa da, te te İpisutu zada.”

Āne te tãma rowasu'u za'ra, Dawi hã.

²⁷ — Āhãna, tã sena Zeruzarẽ ãma ma tã tasi'rã'õtõ ni, aima romhuri wẽ 'wa zada, Zezusihi zada, Danho'reptui'wa da İpisutu zada. Erodi norĩ hã ma tã sitẽme ubumro, Põsi'u Piratuhu me. Ta norĩ hã zudezu'õ norĩ me duré İzarazéhé nhihudu norĩ me, ma tã sada si'rã'õtõ, te te siwi wĩri da. ²⁸ A hã romhã ré, ãma İropisutuzéb zarina ma tã si'uihã na ãma siwi uwaimra tã, te te waihu'u za'ra õ nherẽ, Erodi norĩ hã. ²⁹ Āhãna dama İpire za'ra norĩ hã te duré wama amhãzépa za'ra. Wa norĩ hã aima romhuri'wa norĩ. Wei wapawaptob za'ra na, ai'umnhasi sina aimreme hã wa te dama 're wasu'u za'ra mono da, wapahi ãna. ³⁰ Zezusihi zadawa para, wa te 're dapese za'ra mono da, wei wapawaptob za'ra na. Zezusi hã aima romhuri wẽ 'wa, taha zadawa para, marĩ İwẽ hã dama İ'manharĩ waihu'u'õ hã wa te dama 're 'manharĩ za'ra mono da, wei wapawaptob za'ra na. — Āne ma tãma mreme zu, İsavei'wa norĩ hã.

³¹ Tawamhã 'Re İhãimana u'ãsi mono ma, mreme zusi pari, 'ri ma tã İré sãsã'ã za'ra. Tawamhã 'Re İhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani na ma tã aptete za'ra, İpẽ'ẽ mono bâ. Pahi ãna, ma tã dama sadawa wasu'u za'ra oto, 'Re İhãimana u'ãsi mono hã.

İsavei'wa norĩ hã, sõprum na 're İhãimana za'ra mono zé wasu'u

³² Tawamhã İsavei'wa norĩ hã uburé, ma tã sisaze za'ra, tinhimirosa'rata za'ra na hã. Ni'wam norĩ hã tinhibro te te sima 're sawi za'ra mono õ di, tite da si. Uburé, ma tã İsirob'õ norĩ udãna te te 're po'o za'ra. ³³ Mreme prédup sina, ma tã Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã te te dama 're rowasu'u za'ra, Wanhib'apito Zezusi apã İhãiwa'utuzé wasu'u na. Duré 'Re İhãimana u'ãsi mono hã ma tã Zezusihi zazei'wa norĩ ma 're sõprub za'ra, İwẽ na si. ³⁴⁻³⁵ Tawamhã 'ri tede'wa norĩ hã duré ti'a tede'wa norĩ hã ma tã tinhorõwa hã duré tinhipti'a hã te te dama 're wede za'ra, İwa'ãbã zõ. Tawamhã İwa'ã hã ma tã te te 're sõmri za'ra, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ ma. Tawamhã, İsavei'wai mono bâ marĩ zõ tiwi 're İro'wanhi'riti za'ra mono zéb zarina, ma tã te te tãma 're po'o za'ra, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã. Taha wa, ni'wa hã simarĩ ãna 're hãimana mono õ di oto.

36-37 Tawamhã aibã hã Zuzé na ĩsisi hã ma tô tinhipti'a hã dama wede, ĩwa'âbã zô. Roti wê 'wa, ta hã. Taha wa, Banabé na ma tô siwi sisi, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã. (Banabéhé nhisi hã dama rowê zani'wa, te wasu'u, ĩsisi hã.) Réwihi nhihudu, ta hã. Sipri na rob're za'iti nhisi âma ĩpotozé hã. Tinhipti'a hã te te dama wede wamhã, ĩwa'â, ma tô uburé ti'â, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ u.

5

Ananizaha wasu'u, Sapiraha me

¹ Aibã hã Ananiza na ĩsisi hã tinhipti'a hã ma tô ĩwa'âbã zô dama wede zahuré timro me, Sapiraha me. ² Tawamhã ti'ai wa'â hã ma tô sima po'o zahuré, pi'uriwi. Ĩrãsutu si ma tô Ananiza hã ti'â uburé newa, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ u, wahuré newa.

³ Tawamhã Pedru te tãma tinha:

— Ananiza, e marĩ da, ma tô Satanasihhi nhimiwada'uri zarina ĩ'manha. Taha wa, ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono pê'êzani ma, asadawa nhipe. Asipti'ai wa'â hã pi'uriwi ma tô asima ĩpo'o 'wa. ⁴ Asipti'a, da te aiwi uipra õ ré hã, ate hã. Duré, da te aiwi uipra wamhã, ĩwa'âbã zama ate hã. E marĩ da, ma tô bété wama asadawa nhipe. E wama si ma tô asadawa nhipe. Mare di. 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma zama ma tô asadawa nhipe. — Āne te tãma tinha, Pedru hã.

⁵⁻⁶ Tawamhã Pedruhu mreme te te wapari wi, ma tô waptãrã ti'ai wa, Ananiza hã. Waptã'ã wamhã, ma tô dârã. Tawamhã ĩpréduptém norĩ hã ma tô sô tiwahutu za'ra. Ma tô siwi ubu. Taha pari, ma tô siwi ti'â, te te siwi sêrê da. Tawamhã taha wasu'u hã da te wapari za'ra wamhã, aihĩni ma tô tapê'êwara za'ra ni.

⁷ Tawamhã ĩsa'u si, te duré ĩmro hã mo, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ u. Timro dâ'âzé te te waihu'u âna, ma âzé, 'ri para u. ⁸ Sébré wamhã, Pedru te 'mahã:

— We ĩma wasu'u na. E niha ma tô asipti'ai wa'wa hã dama ĩwede 'wa. E õhõ na si ĩwa'â hã tô. — Āne te sadanha, Pedru hã.

Tawamhã asa te tãma rowasu'u:

— ĩhe, tô õhõ na si ĩwa'â hã. — Āne te tãma wasu'u.

⁹ Tawamhã Pedru te tãma tinha, âne:

— Te asima ĩrosa'rata wasété 'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono pê'êzani hã tô sena ĩwaihu'u pese zô pibui wa'aba da. E marĩ da, ma bété âne hã ĩ'manharĩ 'wa. Ōhõta, wapari. Aimro nherê'wa norĩ hã te we para'rasi za'ra. Ta norĩ hã te za siwi ai'â. — Āne te tãma tinha, Pedru hã.

¹⁰ Tawamhã awa'awi ma duré waptãrã, pi'õ hã, Pedruhu papara. Ma tô duré dârã. ĩpréduptém norĩ hã ma tô duré apã asisi. Ma tô duré sabu za'ra, pi'õ ĩdã hã. Ta hã ma tô duré siwi tisê, ab're 're ĩmro zu. ¹¹ Tawamhã uburé pese, ma tô tapê'êwara za'ra ni oto, ĩsazei'wa norĩ, siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ hã. Duré ĩwasu'u hã da te wapari za'ra wamhã, aihĩni ma tô tapahi za'ra ni.

Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã dama ĩwaihu'u'õ te te dama 're ĩ'manharĩ za'ra mono zé wasu'u

¹² Tawamhã Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã, marĩ ĩwê hã ahã na ma tô te te dama 're 'manharĩ za'ra, dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã. Duré ĩsazei'wa norĩ hã ma tô 're si'rã'õtõ u'âsi aihĩni, Saromahã nhisi na 'ri zahãbã, da te 're ĩsisi za'ra mono u hã. ¹³ Tawamhã ĩsazei'õ'wa norĩ hã, ĩsazei'wa norĩ me 're hãimana za'ra mono da, te te sima 're rosa'rata za'ra mono nherê, pahĩ za'ra di oto. Tazahã te oto ĩsazei'wa norĩ hã da te 're wêsãmri za'ra, 're hãimana wê za'ra mono wa. ¹⁴ Taha wa, ma tô da'ahã uptabi na saze za'ra ni, Wanhib'apito niwĩ 're danomro mono da oto. Aibã hã ahã uptabi na ma tô saze za'ra, pi'õ zama. Taha wa, ĩsazei'wa norĩ hã ma tô sina hã. ¹⁵ Āne hã Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã te te dama 're 'manharĩ za'ra mono wa, ma tô ĩhãzé ré norĩ hã da te 're sa'ra, 'ri nhi'riti wa, 're simi'wara mono da, ĩsa'warizé wa, duré wetenhamri wa. Pedru hã ĩwa'wai baba za'ra te te ro'razãri wa, ĩ'awã hã te te hãiba upsibi za'ra da, te tame 're simi'wara, te

te pese za'ra da. ¹⁶ Zeruzarê 'rata 'ri wa'õtõ mono hawi, ma tô da'ahâ na dasito, Zeruzarê u. Ìhâzé ré norĩ hã ma tô dasiré 'wasari ni. Duré wa'uburé ré 're ìhâimana za'ra mono norĩ zama, ma tô 'wasari ni, dasiré. Tawamhã aihĩni ma tô tapese za'ra ni oto.

Zezihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã dama ìpire za'ra norĩ nho're ìsimasabzé wasu'u

¹⁷ Tawamhã sasedoti ìpire uptabi hã, duré uburé ìsiré sadusezu norĩ me, ma tô ta norĩ hã Zezihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã ãma sõ'ru za'ra. Tawamhã ma tô sima ãma roti za'ra, niha te te tãma rob'manharĩ za'ra da. ¹⁸ Taha wa, ma tô dama 'ru za'ra, da te dasiwi waibu da, Zezihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã. Tawamhã dazazéb 're, ma tô dasiwi séme ni. ¹⁹ Tawamhã barana Wanhib'apito ma, hãwa ãma romhuri'wa hã ma tô ìtème si'ra za'ra, te te tãma 'ridawa za'ra da. Te te tãma 'ridawa za'ra wamhã, ma tô sani za'ra, rob u. Æne te tãma nharĩ za'ra:

²⁰ — Mo oto ai'aba'rúi wa'aba, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma 're ìdawata za'ra mono zéb u, 're ìdanomro mono zép tém na dama rowasu'u za'ra wa'aba da. — Æne te tãma nharĩ za'ra.

²¹ Tawamhã, ãne hã te te wapari za'ra wamhã, bâdâ 'rãiwatobro wi, ma tô asisi, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhorõwa ãma 'ri 'wawi wa'ra u. Tame ma tô rowahutu na dama ãma sãna'rata za'ra.

Tawamhã sasedoti ìpire uptabi hã, ìsiré 're ìnomro mono norĩ zama ma tô zudezu norĩ ma ìpire za'ra norĩ zô da'mazatõ, Zeruzarê ãma 're ìsi'ubumroi mono norĩ zô. Tawamhã ma tô ìtème ubumro uburé. Tawamhã dazazéb u ma tô Zezihi zadawa wasu'u'wa norĩ zô tihârâ za'ra, da te ìtème simroi mono da. ²² Tawamhã 'Re ìhâimana u'âsi mono nhorõwa 'madâ'â'wa norĩ hã ma tô sô ai'aba'rúi, dazazéb u. Sô sisisi wamhã, 'ri 're baba di. Taha wa, te apâ ai'aba'rúi ubana, dama roti'wa norĩ u. ²³ Ìtème sihutu wamhã, te ãne tãma rowasu'u za'ra:

— Pra. E niha bâ. Dazazé hã, baba di. 'Ridawa nhitop tete uptabi nherê, duré dazazé 'madâ'â'wa norĩ hã 'ridawa ãma simasam nherê, wa te 'ridawa za'ra wamhã, 'ri 're baba di. Ni'wai õ di. Robaba na wa sô rob'madâ'â za'ra ni. — Æne te tãma rowasu'u za'ra.

²⁴ Tawamhã 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma 're ìdawata za'ra mono zé 'madâ'â'wa norĩ nhib'apito hã, duré sasedoti ìpire norĩ hã ãne hã te te wapari za'ra wamhã, te te waihu'u za'ra õ di oto. Taha wa, ma tô sô amrami za'ra, tinhimirosa'rata na, Zezihi zadawa wasu'u'wa norĩ zô. ²⁵ Taha ré, ni'wa hã te wei mo, aibâ hã. Ta hã ma tô tãma rowasu'u za'ra, ãne:

— Ìwapari pese za'ra wa'aba. Aibâ norĩ hã dazazéb 're, ìséme 'wa hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma 're ìdawata za'ra mono zéb ãma 'ri 'wawi wa'ra 're, te dama rowahutu za'ra. — Æne te tãma rowasu'u za'ra.

²⁶ Tawamhã 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma 're ìdawata za'ra mono zé 'madâ'â'wa norĩ hã ma tô sô ai'aba'rúi tinhib'apito norĩ me, apâ te te simroi mono da. Ìsimroi mono 'wa norĩ hã êtè na da te hã za'ra mono õ'umnhasite, ma tô pawasisi ãna te te simro. ²⁷ Te te simroi mono wamhã, te tãma nharĩ za'ra, dama roti'wa norĩ nho're simasab da. Tawamhã 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ìpire uptabi hã te tãma nharĩ za'ra, Zezihi zadawa wasu'u'wa norĩ ma:

²⁸ — Wa tô aré aiwi sawi za'ra wa'aba ni, Zezihi nhimiroti na dama 're rowahutu tõ za'ra wa'aba mono da. Tazahã dama 're wasu'u za'ra wa'aba mono wa, ìwasu'u hã ma tô te te ropé 'ri pâ, ãme Zeruzarê ãma hã. Taha wa, ma tô da te dasima 're wawasu'u za'ra. Wa norĩ hã, u, Zezihi wĩrĩ'wa. — Æne te tãma nharĩ za'ra.

²⁹ Tawamhã Pedru norĩ hã te asa tãma nharĩ za'ra, tisiré Zezihi zadawa wasu'u'wa norĩ me:

— 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme si wa za wa te 're 'madâ'â pese za'ra. Aimawi mreme hã wa te 're 'madâ'â za'ra mono õ di za. ³⁰ 'Re ìhâimana u'âsi mono, wahi'rata norĩ nhib'apito hã ma tô hãwa'utu Zezusi hã, asadawa para wa'aba, da te dasiwi ìwĩrĩ hã. Wedepo'o nnonhi'rãmi na asiwi ìsasõmri 'wa hã ma tô hãwa'utu. ³¹ Ta hã ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ti'â apâ, ìsimire niwĩ 're sãmra u'âsi mono da oto, dama ìpire na 're hãimana mono da, duré tiwaihu'u pese zarina te te 're da'anho'reptui mono da. Taha

wa, te za te te 're wapawaptob za'ra, wasiré Izarazéhé nhihudu mono bâ, wawasédé hã wa te 're rême za'ra mono wa, te te wama 're aparí mono da. ³² Wa norĩ hã wa tô âne na hã watômo na 'madâ'â za'ra ni. Taha wa, wa za wa te dama 're wasu'u u'âsi za'ra. 'Re ãhâimana u'âsi mono hã da te 're wapari za'ra mono wamhã, te za Tipê'êzani hã te te dama 're anhomri. Taha zama te za duré âne uburé te te dama 're awaihu'u, Zezusihi wasu'uwê hã. — Âne te tâma nharĩ za'ra, Pedru norĩ hã.

³³ Tawamhã dama roti'wa norĩ hã âne te te wapari za'ra wamhã, ma tô sada tizahi za'ra. Taha wa, ma tô sima âma roti za'ra, te te dama 'ru za'ra da, da te dasiwi simro da.

³⁴ Tane nherê, aibã ãwê hã Damarizé na ãsisi hã ma tô hãwi za. Ta hã parisezu norĩ niwĩ te 're mo, dama ãwazé pe hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti na dama rowahutu'wa, te 're hãimana. Tawamhã ta hã ma tô oto dama 'ru za'ra, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã da te sani za'ra da, dama ãpire norĩ nhiti si'ubumro da, syry na.

³⁵ Taha pari, ma tô dama roti'wa norĩ ma tinha, âne:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ, ãwapari pese za'ra wa'aba, âma asôpré wa'aba da, aibã norĩ âma. E marĩ te za tâma ãmanharĩ za'ra wa'wa. Âma rosa'rata pese za'ra wa'aba. ³⁶ Aibã hã Te'udasi na ãsisi hã duréihã, waihu'u pese newa, ma tô dama ãpire na dama siwasu'u. Tawamhã aibã ahã na ma tô ãsiré 're nomro, 400 na ãhãiba hã. Tane nherê, da te wĩrĩ wamhã, ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã ma tô te te ropé. Robaba di oto. ³⁷ Te'udasihĩ uirĩ na si ma tô duré Zudasi hã datême wi, Darireza âma aré 're ãsãmra mono hã. Romanu norĩ nhĩb'apito hã dahãiba za'rada hã te te waihu'u da, danhisi mono bâ da te tâma ubumro za'ra ré, ma tô Zudasi hã datême wi. Tawamhã da'ahã na ma tô duré ãsiré 're danomro, Te'udasihĩ ne. ãsine, ma tô duré wĩrĩ ni, Zudasi hã. Tawamhã ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã ma tô duré te te ropé. ³⁸⁻³⁹ Taha wa, ãhãna hã wa te hãiba upi za'ra wa'aba tã, Pedru norĩ hã. Tô'ã. Ta norĩ hã si'uihã na te te 're rowahutu za'ra mono wamhã, ãsimirowahutu za'ra hã te za ãsarina 're si'utõrĩ za'ra. Tazahã 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa para te te 're rowahutu za'ra mono wamhã, tiwi uprosi waihu'u za'ra wa'aba õ di za, ãsimirowahutu za'ra hã. Taha wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã 'wapé za'ra wa'aba õ'umnhasite, te za aibã norĩ ma ãwaprosi waré za'ra wa'wa, si'aba'rê da. — Âne te dama roti'wa norĩ ma roti, Damarizé hã.

Tawamhã ãsimiroti hã ma tô saze za'ra. ⁴⁰ Tawamhã Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ zô ma tô sitême tihãrã za'ra apã. Ma tô dama hãiba 'ru za'ra, taré da te dasiwi hã za'ra da. Taha pari, ma tô duré sadawa uwati za'ra, te te duré dama 're rowasu'u tã za'ra mono da, Zezusihi wasu'u na hã. Taha parip si, ma tô tâma rob'ru za'ra, apã si'aba'rê da. ⁴¹ Tawamhã ma tô dawĩ wairé, dama roti'wa norĩ hãwi. Da te hã za'ra nherê, to za'ra di, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã. ãsazei'wai wa, Zezusihi ne te te 're robzépata za'ra mono da, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te tâma ãpisutu za'ra zém na hã ma tô sina waihu'u za'ra. Taha wa, tâma rowê za'ra di. ⁴² Tawamhã awê sidãpãsi ma tô te te dama 're rowahutu za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono âma 're ãdawata za'ra mono zéb âma 'ri 'wawĩ wa'ra 're. 'Ri baba, ma tô duré te te dama 're rowasu'u za'ra, Zezusihi wasu'uwê na. Zezusi hã tô sena, Danho'reptui'wa da, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te wama ãpisutu na ma tô duré te te dama 're rowasu'u za'ra.

6

Aibã norĩ hã 7 na ãhãiba za'ra hã dapawapto'wa da, da te dasiwi ãpisutu za'ra zé wasu'u

¹ Tawamhã ahã uptabi na ma tô zudezu norĩ hã saze za'ra, deredu norĩ mreime na 're ãmreime zusi mono norĩ hã, duré ebreusi norĩ mreime na 're ãmreime zusi mono norĩ zama. Tawamhã deredu norĩ mreime na 're ãmreime zusi mono norĩ hã ma tô aiwapsari za'ra, dazari'wa norĩ hã deredu norĩ ãmrotõ norĩ âma 're po're simrami u'âsi za'ra mono wa. Awê sidãpãsi, ãsazei'wa norĩ hã ro te te sima 're waibui mono wamhã, te âma 're po're simrami u'âsi za'ra. Taha wa, ma tô dama nharĩ za'ra, aibã norĩ hã deredu norĩ mreime na 're ãmreime zusi mono norĩ hã. ² Tawamhã Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã, 12 na

ĩhâiba za'ra hã ma tô sô tihârâ za'ra, tisiré ĩsazei'wa norĩ zô. Hâiba mono bâ ĩtẽme si'aba're da, te sô tihârâ za'ra. ĩtẽme sihutu wamhã, te tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Wasiré Zezusihi zazei'wa norĩ, e 'Re ĩhâimana u'âsi mono wasu'u'uwẽ hã wa za dawu wasu'u zazâri za'ra ni, taha upana wa te 're ĩdazari za'ra mono da si. Mare di. Wa te dama ãma 're rowasu'u za'ra mono õ wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te wama 're arowaré mono õ di za. ³ Ma'ãpé, sô asõpré wa'aba mono, aibã 7 na ĩhâiba norĩ zô. Aibã norĩ hã da te ĩwẽsãmri za'ra zô, te za sô asõpré wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani na si 're ĩnomro mono norĩ zô, hãwa hawi dahâimanazém na rowaihu'u ré 're ĩhâimana za'ra mono norĩ zô. Ta norĩ ma, wa za romhuri hã pisutu za'ra ni, awẽ sidâpâsi te te 're dazari za'ra mono da. ⁴ Tawamhã wa norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, wa za 're wamreme zusi u'âsi. ĩmreme na wa za wa te 're dapawaptob u'âsi za'ra. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

⁵ Tawamhã ĩsimiroti za'ra hã aihĩni ma tô saze za'ra, ĩsazei'wa norĩ hã. Taha wa, ma tô aibã norĩ zô rob'madã'ã za'ra. Tawamhã ma tô sãmri za'ra, Esitéwã hã. Ta hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma te te ĩsasõmri. ĩpẽ'ẽzani na si te 're hãimana. Tawamhã ma tô duré sãmri za'ra Piripi hã, duré Procoru hã, duré Nicano hã, duré Timo hã, duré Pamenasi hã, duré Nicorazu hã. Ātizotiza na 'ri nho'õmo nhisi ãma 're ĩsãmra mono aré, Nicorazu hã. Zudezu'õ aré, ma tô sizudezu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma oto dame 're wata mono da. ⁶ Tawamhã ã norĩ hã ma tô oto te te simro, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ u, tinhib'rada te te ãma sa'ra za'ra da, ĩ'rã nhisiwi, ãma mreme zusi da. ãne Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã ma tô romhuri hã tãma pisutu za'ra.

⁷ Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã ma tô duré te te ropé, 'ri baba. Zezusihi nhirã zarina 're ĩnomro mono norĩ hã ma tô sina hã, Zeruzarẽ ãma hã. Sasedoti norĩ hã ahã na ma tô duré Zezusi hã saze za'ra oto.

Esitéwã, da te dasiwi ĩ'ãrizé wasu'u

⁸ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô Esitéwã hã te te 're pawapto pese, tiwaihu'u pese na. Taha wa, ĩwaihu'u pese na si te 're hãimana, Esitéwã hã. Taha zarina ma tô marĩ ĩwẽ hã te te dama 're ab'manharĩ, dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã, danho'a. ⁹ Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã zudezu norĩ hã ma tô sada 're hãimana za'ra, ĩmreme te te 're wẽ'õ za'ra mono wa. Ta norĩ hã darob amoi hawi, Zeruzarẽ u 're ĩsihutu mono aré, Sireni na 'ri nho'õmo nhisi hawi, duré Aresãdiriza na 'ri nho'õmo nhisi hawi, duré Sirisiza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi, duré Azi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi. Ta norĩ hã ma tô 're si'rã'õtõ u'âsi, rowahutuzéb u dasi'uihã na 're ĩdahâimana za'ra mono zém na rowahutuzém nhisi u hã. Tawamhã ta norĩ hã, Esitéwã hã mreme te te siwi wẽ'õ za'ra wa, te nasi aimawi na tãma nharĩ za'ra. ¹⁰ Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani hã ma tô tite hã rowaihu'u pese zé hã tãma tisõ, Esitéwã hã ma, mreme waihu'u pese da. Taha wa, aibã norĩ ma, te te asa tãma ãma wa'rãmi za'ra wamhã, ma tô nasi mreme nhihãri za'ra. ¹¹ Taha wa, ta norĩ hã ma tô ni'wam norĩ hã sada wada'uri za'ra pi'uriwi, Esitéwã te te siwi wasu'u wasété za'ra da, dama. Rob'uiprazé ma tô tãma sõmri za'ra, sada simasab da. ãne te tãma roti za'ra:

— ãne te za Esitéwã hã dama ĩwasu'u za'ra wa'wa: “Esitéwã hã wa tô wapari za'ra ni. Mozési hã te te dama 're wasu'u wasété. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma, te te duré 're wasété.” ãne te za dama ĩwasu'u wasété za'ra wa'wa, Esitéwã hã. — ãne ma tô aibã norĩ hã sada wada'uri za'ra.

¹² Taha wa, ma tô ãne hã dama wasu'u wasété za'ra, Esitéwã hã. Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré na dama rowahutu'wa norĩ ma zama, ma tô ãne wasu'u wasété za'ra, dama roti'wa norĩ ma zama. Aihĩni sada danhiti'rui wairébé da, ma tô ãne dama wasu'u wasété za'ra. Tawamhã ma tô oto sô ai'aba're, Esitéwã hã zô. Taha wa, ma tô siwi ti'ã. Te te siwi ãri wamhã, ma tô siwi saprõ, zudezu norĩ ma, ĩpire za'ra norĩ u. ¹³ Tawamhã, Esitéwã hã mreme te te siwi ĩwẽ'õ za'ra norĩ zô, ma tô sô tihârâ za'ra, taré te te siwi ĩwasu'u wasété 'wa norĩ zô, Esitéwã te te tãma wasu'u wasété za'ra da. ãne te dama ĩpire za'ra norĩ ma, Esitéwã hã taré wasu'u za'ra:

— Õ hã aibâ hã, rowasu'u wasédé hã te te sazâri õ di, 'Re ìhâimana u'âsi mono âma 're ìdawata za'ra mono zém na hã. Duré 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti wẽ wa'râmi, ma tô te te dama 're rowasu'u wasété u'âsi. ¹⁴ Wa norî hã wa tô wapari za'ra ni, ìmreme hã. Zezusi hã Nazaré âma aré 're ìsâmra mono hã te za, u, 'ri hã uprosi, 'Re ìhâimana u'âsi mono âma 're ìdawata za'ra mono zé hã. Duré, roti hã Mozési te te aré wama ìsômri hã 're ìwahâimana za'ra mono zéb da hã te za, u, wawi âma saprî. — Âne ma tô Esitéwãhã wasu'u wasété za'ra taré.

¹⁵ Tawamhã zudezu norî ma roti'wa norî hã, duré aihîni ìsi'ubumrozéb âma ìhâimana za'ra norî hã te âma tinhopré, Esitéwãhã ubu âma hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, hâiwa âma romhuri'wai ubu ne, Esitéwãhã ubu hã.

7

Dama ìpire norî nho're, Esitéwã dama ìsiwasu'uzé wasu'u

¹ Tawamhã 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, da'âma romhuri'wa ìpire uptabi hã te tâma tinha, Esitéwãhã ma:

— È tô sena aiwasu'u hã.

²⁻³ Tawamhã Esitéwã ma tô tâma rob'râzarõtõ za'ra, dahi'rata norî wasu'u na hã, âne:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norî, wamama norî zama, ìwapari za'ra wa'aba. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã, rowa'a na 're ìsâmra mono hã duréhã ma tô Abra'ãhã ma sihâi'ré, wahi'rata ma. Mesapotamiza na danhipti'a nho'õmo nhisi âma 're sãmra mono ré, ma tô ìtême wi, zahadu Harã na 'ri nho'õmo nhisi u morî õ ré. Âne te tâma tinha: “Ma'âpé airom nhiti aiwatobro, asisânawã norî nhiti aimorî da. Airop téb u wa za asaprõ, tamomo 're aihâimana mono da oto.” Âne ma tô tâma roti. ⁴ Taha wa, tisiré cadeza norî nhipti'ai hawi ma tô watobro. Harã na 'ri nho'õmo nhisi âma te oto 're sãmra, Abra'ã hã. Tame, ìmama hã ma tô tiwi dârâ. Tiwi dâ'â parip si, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã saprõ, ìroptéb u, Abra'ã hã. Taha wa, te oto a norî wa'wa hã ìwa 're aihâimana za'ra wa'aba mo, ìsipti'ai âma. ⁵ Tane nheré, we te te saprõni nheré, te te tâma sômri uptabi õ di, ti'a hã ìte da hã. Taha wa, te âne hã tâma tinha: “Tô sena, ti'a, wa za aima tisõ, ate da, asihudu sidâpâsi, asihudu norî te da.” Âne ma tô tâma ropisutu, Abra'ãhã ma, 'ra õ ré. ⁶ Te duré tâma tinha: “Apto'oré hã asihudu norî hã te za dasiré 're si'ubumro, darob amoi âma tinhipti'ai âmai õ nheré, tisiré'õ norî siré. Tawamhã ti'a tede'wa norî nhimiwada'uri zarina si te za 're hâimana za'ra, te te tâma 're romhuri pese za'ra mono da taré, wa'âbâ âna. Si'uihã na si'âma 're hâimana waihu'u za'ra mono õ di za. Da te 're ìhã za'ra mono zé hã te za duré te te 're sépata za'ra. Âne te te 're robzépata za'ra mono ré hã, te za âma tiwahub ahã za'ra, 400 na. ⁷ Tawamhã wa za te 're ruiwa'âbâ za'ra. Marî, wa za asa te 're ab'manharî, daza'ru tede'wa norî ma hã asihudu norî wi, 're robzei'õ za'ra mono wa. Taha parip si, asihudu norî hã te za wei wairé apâ. Tawamhã âme te za ì'âma 're dawata za'ra oto.” Âne te tâma ropisutu, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã.

⁸ — Te duré tâma roti, âne: “Te za 're asisihâiwata nhihâri za'ra wa'aba mo, ìzazei'wa na aipibui pese aba zéb da hã.” Âne ma tô tâma roti. Taha wa, Izati hã waptã'ã wamhã, ma tô sihâiwata nhizâ, ìmama hã, Abra'ã hã. ⁸ na âma mara wapsi, ma tô sihâiwata nhizâ. Izati hã ma duré ti'ra hã sihâiwata nhizâ, Zaco hã. Zaco hã ìsarina ma duré ti'ra hã te te 're anhihâiwata nhihâri, poto sidâpâsi, ¹² na ìhâiba norî hã. Ta norî hã Zaco ho 'ra norî hã, wahi'rata na'rata uptabi. — Âne te Esitéwã hã rob'râzarõtõ, dama ìpire za'ra norî ma.

⁹ Tawamhã Esitéwã hã ma tô duré tinhimirob'râzarõtõ na tâma âma uzusi za'ra, âne:

— Ta norî hã wahi'rata norî hã ma tô tinoire hã dama wede za'ra, Zuzé na ìsisi hã. ìhâimanazém na te te siwi 're 'ruiwapari za'ra mono wa, ma tô dama wede za'ra. Taha wa, ìuipra'wa norî hã ma tô siwi saprõni za'ra, Ezitu u, tame danhimiwada'uri zarina si te te dama 're romhuri mono da, pawa'âbâ âna. Tane nheré, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tô ìsiré 're hâimana u'âsi. ¹⁰ Taha wa, te te ìrobzépata mono zéb sidâpâsi ma tô nasi pawapto, tiwi robzei'õ tã da. Tawamhã apito Para'oho ma, sihâi'ré wamhã, 'Re ìhâimana

u'âsi mono ma tô tiwaihu'u pe hã tâma tisõ, ãhâimana wẽ zéb da hã. Taha wa, apito Para'o hã ma tô wẽsã, Zuzé hã. Taha zarina ma tô tâma pisutu, Ezitu ãma roti'wa da oto, ãsadowa para. ãsibro hã duré ãsõrõwa zama te te tâma 're 'madâ'â mono da zama, ma tô duré pisutu. ¹¹ Tawamhã nimahã wahum na dasa hã poto õ di, Ezitu ãma hã duré wahi'rada 're ãhâimana za'ra mono zéb ãma hã, Cana'ã na romnhisi ãma hã. Taha zarina, ma tô oto mra hã da te 're sêpata za'ra. Marĩ õ di, te te 're ãhuri mono da hã, wahi'rata norĩ hã. ¹² Tawamhã wahi'rada Zaco hã ma tô dasai wasu'u hã wapa, Ezitu ãma buru nho wasu'u hã, tamep si da te 're ãsa'wari mono na hã. Taha wa, ma tô ti'ra norĩ hã wahi'rata norĩ hã satõrĩ za'ra, Ezitu u si'aba'rê da, mra hã te te 'mai'uipra za'ra da. Tawamhã ãmorĩ'rata na si'aba'rêi wamhã, ma tô aihutu apã, timama u. Mra hã ma tô te te ãwisi. ¹³ Taha parip si, ma tô duré sô ai'aba'rê, Ezitu u, maparane ãma. Tawamhã Zuzé hã ma tô tâma siwasu'u za'ra oto, tidub'rata norĩ ma. Tawamhã apito Para'o hã ma tô wapa, Zuzéhé sisãnawã norĩ wasu'u hã. Taha wa, ma tô oto waihu'u za'ra, ãsisãnawã za'ra na hã. ¹⁴ Taha wa, ma tô Zuzé hã timama zô hã, Zacoho zô, aihĩni pese ãtẽme si'aba'rê da, ãmro norĩ hã i'ra norĩ zama, duré uburé ãsiré 're ãdahãimana za'ra mono norĩ zama. ãne dahãiba za'ra hã, 75 na. ¹⁵⁻¹⁶ Tawamhã Zaco norĩ hã te oto zãmo, Ezitu u, tame 're si'ubumroi mono da oto. Tame ma oto Zaco hã dãrã. Tame ma tô duré i'ra norĩ hã 're dã'ã za'ra. Tawamhã ãmama hã tiwi dã'ã za'ra wamhã, ãhi hã ma tô siwi ti'ã apã, ãrob u, Sitẽ na danhipti'a nho'õmo nhisi u, tame te te siwi sême da. Ti'a hã Abra'ã hã dã'ã õ ré, Hamohõ nhĩhudu norĩ wi, te te sisada ã'uipra sirõmo ãma, ma siwi sé, ãhi hã. 'Re dã'ã za'ra mono sidãpãsi, ma tô wahi'rata norĩ hi zama apã da te 're 'wasari tamomo, Zacoho 'ra norĩ hi hã, tame da te 're sême mono da, ãtẽ zahãpã wa, ab're 're.

¹⁷ — Tawamhã 'Re ãhãimana u'âsi mono hã Abra'ãhã ma, te te ãropisutuzé hã te te tâma ãma ã'uwaimramizéb u hã, romhuture di oto. ãsihudu norĩ hã wahi'rata norĩ hã ma tô oto sina hã, Ezitu ãma. Da'ahã uptabi di oto. ¹⁸ Tawamhã roti'wa aimawi hã ma tô oto ãzé, si'apito da, Ezitu ãma, Zuzéhé waihu'u'õ'wa hã. ¹⁹ Tawamhã tizadawa nhĩpese na si ma tô wahi'rata norĩ ma 're hãimana ta hã. Ma tô te te tâma 're rob'manharĩ wasété u'âsi za'ra. Ma tô damama norĩ ma roti za'ra, rowi te te 're sa'ra za'ra mono da, ai'uté hã, 're dã'ã za'ra mono da. ²⁰ Taha ré, ma tô Mozési hã podo, ai'utépré ãwẽ uptabi hã. A'amo si'ubdatõ ma tô ãma ai'utõ, ãmama norĩ te te ã'madâ'ã zahuré zém na hã, 'ri para. ²¹ Tawamhã 'ri nhiti ma tô ãna hã tihi. Taha wa, apito Para'oho 'ra sipi'õ hã ma tô ãma ti'ra, Mozésihi ãma. Ti'ra uptabi newa, ma tô prédu. ²² Taha wa, Ezitu ãma danhimirowaihu hã ma tô uburé dawĩ waihu'u, Mozési hã. Oto prédu wamhã, te te waihu'u pese wa, uburé te te rob'manharĩ wẽ di. ãsimiroti hã wẽ wa, dama mreme pire di. — ãne te dama ãpire za'ra norĩ ma, rob'rãzarõtõ, Esitéwã hã, dahi'rata wasu'u na hã.

²³ ãne te duré tâma rob'rãzarõtõ za'ra:

— Tawamhã Mozési hã 40 na ãma wahu wamhã, ma tô sima rosa'rata, tisiré norĩ hã te te waimrami mono da, Izarazéhé nhĩhudu norĩ hã. ²⁴ Tawamhã te te ab'madâ'ã mono wamhã, ma tô 'mai'hãiba pibu tisiré hã, ezipsiu hã te te 're pré'é mono ré hã. Taha wa, ma tô ãtẽme mo, ãma sisaprĩ da. Tawamhã te te 're pré'é mono 'ru te, ma tô tiwĩ, ã'azãri'wa hã, tisiré hã te te 'ruiwa'ãbã da. ²⁵ Mozési hã ma tô tisiré norĩ ãma rosa'rata, ãne: “ãsiré norĩ hã ãté te za siwi ãwaihu'u, 'Re ãhãimana u'âsi mono te te tâma ãpisutu za'ra zém na Ezitu hawi te dawĩ ubumroi mono da.” ãne te tisiré norĩ ãma rosa'rata. Tane nherẽ, te te siwi waihu'u õ di, ãsiré norĩ hã. ²⁶ Tawamhã awẽm na hã ma tô duré mo, tisiré norĩ u. Morĩ wamhã, te duré ãsiré norĩ hã ãsõ'a si'wapé zahuré, maparane. Taha wa, ma timreme hã tâma 'marõwĩrĩ zahuré, ãne: “Tõ'ã. Asi'wapéi wa'aba tõ. Oro asiré 're anomro aba mono za, te asi'wapéi wa'wa.” ãne ma tô timreme hã tâma 'marõwĩrĩ zahuré.

²⁷ — Tawamhã ãma ãsãna'rata'wa hã ma tô Mozésihi mreme hã wẽ'õ. Taha wa, ma tô mreme sina sa'rê, ãne: “E 'wa sadawa para we aimorĩ bã, wanhib'apito da, duré wama rowairébé'wa da hã. ²⁸ E ãzama te za ãwĩ, ezipsiu hã ãwĩrĩ ne, ahãmhã.” ãne te tâma tinha,

Mozésihi ma. ²⁹ Tawamhã ãmreme hã te te wapari wamhã, ma tô Ezitu hawi aimani Mozési hã, Midi'ã na romnhisi u, tame 're hãimana mono da oto. Tame ma timro. Í'ra maparane oto, aibã norĩ hã.

³⁰ — Midi'ã ãma 're sãmra mono ré hã, ma tô ãma tiwahu, 40 na. Tawamhã nimahã båtã na ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa hã ãtẽme sihãiré, hãiwa hawimhã. Sina'i na ãtẽ 'rãihã nhisi 'rata, ma tô ãtẽme sihãiré, a'ubuni u, wede zapore ro'o wa'wa.

³¹ Tawamhã Mozési ma tô ãma titob'uzu, te te sãmri wa. Taha wa, ma tô ãtẽme ai'ré, 'rãwi te te sabu da. Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme ma tô wapa. ãne te tãma tinha: ³² “Wa hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono, aihirata norĩ nhib'apito, Abra'ãhã nhib'apito, duré Izatihi nhib'apito, duré Zacoho nhib'apito.” ãne ma tô tãma si'mahã, Mozésihi ma. Tawamhã Mozési hã ãmreme te te wapari wamhã, te tãma rërẽ, pipa te. Tãma pahĩ wa, te te 'madã'ã waihu'u õ di. ³³ Tawamhã Wanhib'apito te duré tãma tinha: “Ínho'a asabzé hã wẽ uptabi di, ti'a hã. Aima ãpire uptabi wa, ãma asiséb zarina te za aipara'uza hã ãsani. ³⁴ Wa hã wa tô ãnhib'a'uwẽ norĩ hã te 're 'madã'ã za'ra. Romhuri pire na te te 're rob'ma'wamarĩ mono wa, te robzei'õ u'ãsi 're hãimana za'ra, Ezitu ãma hã. Taha wa, ma tô romhuri pire te, 're 'wab'ëtẽ u'ãsi za'ra. Í'wab'ëtẽ za'ra hã wa tô te 're wapari u'ãsi za'ra. Taha wa, wa we oto ãtẽme si'ra za'ra, te sõ'reptu za'ra da, Ezitu hawi. A hã wa za oto asatõ, Ezitu u apã aimorĩ da.” ãne ma tô tãma rob'ru, Mozésihi ma.

³⁵ — Tawamhã te oto mo apã, Mozési hã Ezitu u, tisiré norĩ te te sõ'reptu za'ra da. Tane nherẽ, Izarazéhé nhihudu norĩ hã ma tô aré siwi watawa, ãne: “E 'wa sadawa para we aimorĩ bã, wanhib'apito da, duré wama rowairébé'wa da.” ãne ma tô aré siwi wẽ'õ. Tane nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tô apã ãtẽme satõrĩ za'ra, Mozési hã. Tawamhã hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa hã, wedezapore ro'o wa'wa sõ ãsãmra hã ma tô Mozési hã pawapto, Ezitu hawi te te danhimroi mono da apã, danhipti'ai u. ³⁶ Taha wa, ma tô Mozési hã te te danhimro tô, Ezitu hawi. Duré Ezitu ãma zahadu 're sãmra mono ré, ma tô marĩ hã dama í'manharĩ waihu'u'õ hã te te dama 're ab'manharĩ. Á pré na á poré nhisi ãma, ma duré dama rob'manha, íwaihu'u'õ na. A'ubuni wi siwa'ru 're danomro mono ré, ma duré marĩ dama í'manharĩ waihu'u'õ hã te te dama 're ab'manharĩ, 40 na da'ãma wahub za'ra ré. ³⁷ Ta hã ma tô tisiré Izarazéhé nhihudu norĩ ma rowasu'u, ãne: “Re ãhãimana u'ãsi mono hã te za ni'wa hã asiré wa'wa hã we aima pisutu za'ra wa'wa, ãsine, te te aima 're ãsadawa wasu'u za'ra wa'aba mono 'wa da hã.” ãne te tãma rowasu'u za'ra, Mozési hã. — ãne ma tô Esitéwã hã dahi'rata wasu'u na tãma rob'rãzarõtõ za'ra, dama ãpire za'ra norĩ ma.

³⁸ ãne te duré tãma rob'rãzarõtõ za'ra:

— Izarazéhé nhihudu norĩ hã a'ubuni wi 're nomro mono ré, ma tô Mozési hã dasiré 're mo, wahi'rata norĩ siré. Nimahã båtã na siré si'rã'õtõ wamhã, ma tô hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa hã tãma rowasu'u, Mozésihi ma, Sina'i na ãtẽ 'rãihã nhisi ãma. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimipisutu zarina, robzei u'ãsi í'rata 're ídanomro u'ãsi mono zé wasu'u hã ma tô tãma tisõ, Mozésihi ma, ta hã te te wama 're anhomri mono da, ãsipai u. ³⁹ Tazahã wahi'rata norĩ hã te te wapari ze za'ra õ di, Mozésihi mreme hã. Ezitu u apã ãsi'aba'ré da si, ma tô tinhimirosa'rata na sisaze za'ra. ⁴⁰ Taha wa, te Arãhã ma nharĩ za'ra, ãne: “Ma'ãpé, marĩ hã romhãiba hã wama 'ma'manharĩ za'ra na, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ne íwaihu'upe hã, te te íwanhimroi mono da hã.” ãne ma tô tiwi waptẽrẽ za'ra, romhãiba hã te te 'manharĩ za'ra da. Te duré ãne tãma nharĩ za'ra: “Mozési hã ma wawi aimani, Ezitu hawi we íwanhimroi mono 'wa hã. Wa te sa'rese za'ra õ di oto.” ãne te wahi'rata norĩ hã tãma nharĩ za'ra, Arãhã ma. ⁴¹ Taha wa, tame ma tô powawẽ 'ra hãiba ne hã tãma 'manharĩ za'ra, ãma 're íwata za'ra mono zéb da hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono upana. Tawamhã ma tinhimizama hã oto siwi simro, tinhimirob'manharĩ ãma wata za'ra da. Aimawi te te sima rob'manharĩ za'ra wẽ te, ma tô duré dasa hã siwi 'manha. ⁴² Taha wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ma tô tiwi aipira za'ra, aimawi na si si'uihã na za

're wata za'ra mono da, ĩ'upana. Bâtâ âma ĩ'upana 're wata za'ra mono da, ma tô duré tiwi aipi'ra za'ra, duré a'amoi âma, duré wasi âma zama. Taha na ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã âma rob'ui'ééré, duréihã ĩmreme na:

“Izarazéhé nhihudu norĩ, e ĩ'âma si 're aiwata za'ra wa'aba mono da, ma tô ĩnhimipodo hã asiwi 're ĩsimroi wa'aba mo, a'ubuni wi 're anomro aba mono ré hã. Mare di. ĩ'upana aimawi âma si 're aiwata za'ra wa'aba mono da, ma tô âne hã 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mo. Âne 're anomro aba mono ré, ma tô 40 na ai'âma tiwahub za'ra wa'wa.

⁴³ ĩ'upana âma 're aiwata za'ra wa'aba mono da, ma tô romhâiba hã asima ĩ'manharĩ za'ra wa'wa, waihu'u pese newa, Moroti ĩhâiba'õ na romhâiba 'manharĩ nhisi âma. Duré Rêpã na wasi nhisi âma ma tô 're aiwata za'ra wa'aba mo, waihu'u pese newa ĩhâiba'õ âma hã. Ta hã ma tô asiwi 're ĩrami aba mo, âma 're aiwata za'ra wa'aba mono da, a'ubuni wi. Taha wa, wa za oto airom nhiti asatõrĩ za'ra wa'wa, Babironiza na 'ri nho'õmo nhisi nhipai u ai'aba'rúi wa'aba da.”

Âne ma tô wahi'rata norĩ ma rowasu'u, ĩsadawa wasu'u'wa nhimi'ui'ééré na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme zarina. Timreme, ma tô wahi'rata norĩ âma uwaimra. — Âne te Esitéwã hã zahadu dama ĩpire norĩ ma rob'râzarõtõ za'ra, dahi'rata norĩ wasu'u na hã.

⁴⁴⁻⁴⁵ Te duré tâma rob'râzarõtõ za'ra, âne:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô tâma pisutu, Mozésihi ma, wahi'rata norĩ hã te te siwi ĩ'ri mono zéb da hã, a'ubuni wi. Tawamhã Mozésihi ma, te te ĩpisutuzéb zarina ma tô da te dasiwi simizusi romhã 'manharĩ na 'ri hã, dasiré ĩwa simasisi mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, ma tô 'rizé hã te te siwi 'wapé siré, danhimizahâri sidâpâsi te te siwi simizusi mono da. Tawamhã ta norĩ uirĩ na si ma tô wahi'rata norĩ hã siwi âwisi, tirop téb u sihutu wamhã, Zuzuwéhé siré. Sihutu wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô wahi'rata norĩ hã pawaptob za'ra, dasi'wapé na. Ma tô te te tâma dazate za'ra, tame 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ hã. Tawamhã wahi'rata norĩ hã ma tô asisi oto, tirop téb u. Sisisi wamhã, ma tô siwi tisã 'ri hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ĩwa 're ĩsãmra mono zéb da hã. Tame te oto 're sab u'âsi, Dawi za ĩpotozéb u hã. ⁴⁶⁻⁴⁷ Tawamhã Dawi hã ma tô tiprédu. Prédu wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô wêsã. Taha wa, Dawi hã ma tô tiwi waptê, 'ri ĩté hã te te tâma sãrĩ da, ĩwa 're ĩsãmra mono zéb da hã. Âne te tiwi waptê: “E te za ĩma ĩ'ru, 'ri té, te aima sãrĩ da. A hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, Zacoho nhib'apito. Taha wa, wa ĩsima wê, 'ri hã te aima sãrĩ da.” Âne ma tô tiwi waptê, 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi. Tane nherê, Dawi hã te te tâma 'ri õ di. ĩ'ra si, ma tô tâma 'ri, Saroma hã tipoto'wa uirĩ na si.

⁴⁸ — E tawamhã 'ri hã da te dasiwi ĩsãrĩ 'rep si te 're sãmra u'âsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Mare di. 'Ri 'rep si 're sãmra mono õ di. Âne ma tô duréihã âma rob'ui'ééré, ĩsadawa wasu'u 'rata 'wa hã:

“Wanhib'apito, ma tô âne ĩma siwaihu'u: ⁴⁹⁻⁵⁰ Wa hã hãiwa nhipai âma, Apito. Ti'ai âma zama, Apito. ĩwaihu'u pese wa, wa hã uburé Apito. ĩwétési uburé marĩ hã te 'manharĩ waihu'u pese di. E niha te za tawamhã ĩnhorõwa hã ĩma ĩ'ri za'ra wa'wa, ĩwa 're ĩnhamra u'âsi mono zéb da hã. Mare di. 'Re ĩnhamra u'âsi mono zéb da hã ĩma 'ri waihu'u za'ra wa'aba õ di za.”

Âne ma tô Wanhib'apito mreme hã wama wasu'u, ĩsadawa wasu'u'wa hã. — Âne ma tô Esitéwã hã dama ĩpire za'ra norĩ ma rob'râzarõno hã 'rãsutu za'ra, dahi'rata norĩ wasu'u na hã.

Esitéwãhã dâ'âzé wasu'u

⁵¹ Tawamhã Esitéwã hã te duré tâma nharĩ za'ra, dama ĩpire za'ra norĩ ma:

— A norĩ wa'wa hã aipo're za'ra wa'aba õ di. Aipê'ê tete za'ra wa'aba di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã aipo'reptõ newa, 're wapari za'ra wa'aba mono õ di. Aihirata norĩ wa'wa hã 're ĩhâimana za'ra mono zém ne, te 're aihâimana za'ra wa'aba mo. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani hã te asiwi 're ĩwê'õ za'ra wa'aba mo, aihirata norĩ

wa'aba ne hã. ⁵² Aihi'rata norĩ wa'wa hã ma tô sada 're sib'ru za'ra, 'Re ãhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ zada. 'Re ãmorĩ wẽ uptabi hã za we ãwisi wana, ma tô aré te te dama 're wasu'u za'ra, ãsada wasu'u'wa norĩ hã. Tane nherẽ, ma tô aihi'rata norĩ wa'wa hã te te 're simro, ta norĩ hã. Aihi'rata norĩ wa'wa hã ãne te te 're ãmanharĩ za'ra mono ne, ma tô duré a norĩ wa'aba zama dama ãsa'ré za'ra wa'wa, 're ãmorĩ wẽ uptabi hã da te dasiwi wĩrĩ da. ⁵³ 'Re ãhãimana u'âsi mono ma, hãiwa ãma romhuri'wa norĩ, ãsimiroti hã te te aima 're sãmri za'ra wa'aba mono nherẽ, ãsimiroti na 're wapari za'ra wa'aba mono õ di. — ãne te tãma nharĩ za'ra, dama ãpire za'ra norĩ ma, Esitéwã hã.

⁵⁴ Tawamhã zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã Esitéwãhã mreme te te wapari za'ra wamhã, ma tô sadawa 'ru za'ra. Taha wa, te 'wasitete za'ra, Esitéwãhã ãma. ⁵⁵ Tane nherẽ, 'Re ãhãimana u'âsi mono pẽ'ẽzani na ma tô aptete, Esitéwã hã. Taha wa, hãimo ma tô 'mazawẽ. Tawamhã 'Re ãhãimana u'âsi mono hãiba na rowa'a za'ẽne hã ma tô 'madã. Zezusi hã ma duré tisã. 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimire niwĩ te za. ⁵⁶ Tawamhã Esitéwã te 'mahã, ãne:

— 'Madã'ã za'ra wa'aba. Õhõta hãiwa, ma we 'ridawa. Ti'ai ãma dasiré ãpodo hã wa tô sabu. 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimire niwĩ te za. — ãne te tãma 'mahãrã za'ra.

⁵⁷ Taha wa, tinhib'rata na ma tô tiwi sipo're nhidã za'ra, dama roti'wa norĩ hã. Asa tãma 're sipari za'ra mono sina, ma tô sô rere, te te siwi ãri da. ⁵⁸ Sa'ẽtẽ te siwi 'mapra, 'ri nho'õmo babarãi u, ẽtẽ na te te siwi wĩrĩ da. Tawamhã ti'uza ãsisiwimhã, ma tô sada sani za'ra, Esitéwãhã ruiwapari'wa norĩ hã te te nasi siwi ahãri pibui pese da. Saru na aibã ãprẽduptém nhisi 'rata, ma tô ti'uza hã sa'ra za'ra, ta hã te te sa 'madã'ã za'ra da. ⁵⁹ Tawamhã ẽtẽ na te te nasi siwi ahãri ré, ma tô Esitéwã hã mre, Zezusihi ma. ãne ma tô sina 'mahã:

— Wanhib'apito Zezusi, ãpẽ'ẽzani te za ãwi ã'ã, ãma atẽme ãmorĩ da.

⁶⁰ Tawamhã hi'rãtitõ ma tô nhamra, Esitéwã hã. Mreme 'rãihã na ma tô duré tãma mre, ãne:

— Wanhib'apito, tiwasédé te te ããma 'manharĩ za'ra nherẽ, tãma pisutu za'ra õ di za, rowasédé hã.

Tawamhã mreme pari, ma tô dãrã oto, Esitéwã hã.

8

Saru hã ãsazei'wa norĩ ãma te te ãrowasutu na'rata zé wasu'u

¹⁻³ Esitéwã hã da te ãwĩrĩzém na hã ma tô Saru hã dapa'uze.

Tawamhã aibã norĩ hã ma tô Esitéwã siwi tisẽ, 'Re ãhãimana u'âsi mono zadawa 'madã'ã pese 'wa norĩ hã. Te te siwi sêrẽ wamhã, te ãma ti'ry'ry, wawai 'rãihã na. Tawamhã Esitéwã dã'ã parimhã, bãtã na ma tô awa'awi sada tazahi za'ra ni, ãsazei'wa norĩ zada. Taha wa, ãsazei'wa norĩ hã Zeruzarẽ ãma 're ãsi'ubumroi mono zõ, ma tô rowasédé hã sô tiwatobro na'rata za'ra, sada dazahi za'ra wa. Saru hã Zezusihi zazei'wa norĩ ãma ma tô rowasutu, ãsazei'wa hãimanazé hã si'utõrĩ da. 'Ri baba te nasi zasi, ãsazei'wa norĩ zõ. Tawamhã rob u te te nasi dã'anhamra, aibã hã duré pi'õ zama. Taha pari, te nasi te te dã'ãma arobãdã, te te nasi dã'a'maza da, dãazazéb 're. Taha wa, ãsazei'wa norĩ hã ma tô te te siwi ropé, Zeruzarẽ hawi. Ta hawimhã Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi u ma tô te te ropé, duré Samariza na danhipti'a nho'õmo nhisi u zama, dãaza'rui mono bã. Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ si te zahadu 're si'ubumro, Zeruzarẽ ãma hã.

Samariza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, Piripi hã ãwasu'uwẽ na te te dama ãrowasutu za'ra zé wasu'u

⁴ Tawamhã daro mono bã, ãsazei'wa norĩ te te ãropéi mono hã sihutu sidãpãsi, ma tô te te dama 're rowasutu za'ra, Cristuhu wasu'uwẽ na. ⁵ Tawamhã Piripi hã Samariza na danhipti'a nho'õmo nhisi u, ma tô mo. Tame ma tô Cristu hã te te dama 're wasu'u, 'Re ãhãimana u'âsi mono te te ãpisudu hã, Danho'reptui'wa da. ⁶ Marĩ ãwẽ hã dama ãmanharĩ waihu'u'õ hã ma tô te te dama 're ab'manharĩ. Piripihi mreme hã da te wapari za'ra wamhã, aihĩni ma tô ãmreme na 're danhopré, marĩ ãwẽ hã te te 're ã'ab'manharĩ mono hã da

te sabu za'ra wamhã. ⁷ Wa'uburé ré 're ãhâimana za'ra mono norĩ hã ahâ na ma tô apese. Sadari sina te nasi wairé, wa'uburé hã. Ìmorĩ waihu'u'õ hã ahâ na ma duré pese za'ra, Piripi hã. Ìhi'ré zama ma tô ahâ na apese. ⁸ Taha wa, datoi uptabi za'ra di, 'ri nho'õmo ãma 're ãdahâimana za'ra mono norĩ hã.

⁹ Tame te aibã hã 're sãmra, Sima na ãsisi hã. Romhõsi pese 'wa, ta hã. Taha ãma ma tô aré 're tob'uzu za'ra, samaritanu norĩ hã. Sima hã ãwaihu'u pese newa, te dama 're siwasu'u u'ãsi, dama ãpire na. ¹⁰ Aihĩni ma tô Simahã mreme na 're danhopré aré. ãne te da te dasima 're rowasu'u za'ra, õ hã 'Re ãhâimana u'ãsi mono newa:

— “Õhõ ma hã, aibã ma hã ãwaihu'upe te tãma tihãiba. 'Re ãhâimana u'ãsi mono waihu'u pe hã sa'ëtê na te tãma tihãiba.” — ãne te da te dasima 're wasu'u za'ra.

¹¹ Wahub ahâ na ma tô ãma 're datob'uzu za'ra, te te dama 're ãromhõsi mono zém na hã. Taha wa, te ãma 're danhopré pese. ¹² Tane nherê, 'Re ãhâimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwê mono zé wasu'u na, duré Zezu Cristuhu wasu'u na, Piripi hã te te dama rowasu'u wamhã, ma tô saze za'ra ni. Ìsimirowasu'u hã da te saze za'ra wamhã, â dawabzuri ma tô 'manharĩ za'ra ni, aibã norĩ hã, duré pi'õ norĩ zama. ¹³ Simahã zama ma tô saze. Â dawabzuri ma duré dame 'manha. Te te 'manharĩ parimhã, te oto Piripihĩ siré 're mo. Tawamhã te nasi ãma titob'uzu, dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã te te nasi dama ab'manharĩ wa, Piripi hã.

¹⁴ Tawamhã Zesusihĩ zadawa wasu'u'wa norĩ hã zahadu Zeruzarê ãma hãimana za'ra ré, ma tô samaritanu norĩ wasu'u hã wapari za'ra, 'Re ãhâimana u'ãsi mono zadawa wasu'u, da te ãsaze za'ra zém na rowasu'u hã. Taha wa, ma tô Pedru norĩ hã siwi satõrĩ zahuré, Zuwãhã me. Samariza u datême neb zahuré da, ma tô satõrĩ zahuré ni. ¹⁵ Tawamhã ma tô datême aimasisi. Simasisi wi, ma tô 'Re ãhâimana u'ãsi mono ma timreme zahuré, da'ãma, Tipê'êzani hã te te dama sãmri da. ¹⁶ 'Re ãhâimana u'ãsi mono pê'êzani hã zahadu datême wisi õ di, tamomomhã. Wanhĩb'apito Zesusihĩ nhisi na si ma tô â dawabzuri hã 'manharĩ za'ra ni. ¹⁷ Tawamhã Pedru norĩ hã ma tô tinhĩb'rata na da'a'rã upi zahuré. Te te ãma da'a'rã upi zahuré mono wamhã, 'Re ãhâimana u'ãsi mono, ma tô Tipê'êzani hã dama sãmri za'ra.

¹⁸ Tawamhã Sima hã ma tô sabu, Zesusihĩ zadawa wasu'u'wa norĩ, da'rã nhisiwi tinhĩb'rada hã te te nomri zahuré mono ré hã, 'Re ãhâimana u'ãsi mono, Tipê'êzani te te dama ã'anhomri mono zé hã. Taha wa, ma tô sima wê, rob'uiprazé hã te te tãma sãmri zahuré da. ¹⁹ ãne te tãma nharĩ zahuré:

— ã. Rob'uiprazé, wa za aima sãmri 'wa, asine wa'aba, ãnhĩb'rada hã da'rã nhisiwi te 're aza'ra mono da, aiwaihu'u pese 'wa hã we ãma sãmri aba da, asine wa'aba te 're da'a'rã upi mono wamhã, 'Re ãhâimana u'ãsi mono, Tipê'êzani te te dama 're anhomri mono da. — ãne te tãma nharĩ zahuré, Sima hã.

²⁰ Tawamhã Pedru te asa tãma tinha, ãne:

— E niha ma tô ãrosa'rata wasé, rob'uiprazém na asima uipra da, 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã tiwaihu'u pe te te wama ãsãmri hã. Mo oto aimorĩ ropipa u, ate rob'uiprazéb ré. ²¹ 'Re ãhâimana u'ãsi mono, ma tô aiwaihu'u, asima asimirosa'rata wasété na hã. Taha wa, a hã wanhimihomhuri zarina, romhuri waihu'u õ di za. Ta hã atei õ di. ²² Aiwasété wi aipi'ra na. Wanhĩb'apito ma, aimreme. Tãma asiwasu'u na asimirosa'rata wasédé hã te te aima pari da. ²³ Wa tô ãsina aiwaihu'u. Zahadu asimi'ru hã sa'ëtê di. Zahadu te Satanasi hã atété, aiwasété hawi aiwatobro tõ da. — ãne te Simahã ma tinha, Pedru hã.

²⁴ Tawamhã Sima te asa tãma tinha:

— A norĩ wa'wa hã te za ã'ãma aimreme 'wa, 'Re ãhâimana u'ãsi mono ma, ropipa hã uburé ãma ãrowasu'u na te te ãma ãma uwaimrami tõ da. — ãne te Sima hã asa tãma nharĩ zahuré, Pedru norĩ ma, Zuwãhã me.

²⁵ Tawamhã Pedru norĩ hã Wanhĩb'apito mreme na te te dama rowahutu zahuré pari, ma tô apã tineb zahuré, Zeruzarê u. Neb zahuré wamhã, te sipa zahuré, daza'ru

mono bâ, Samariza na danhipti'a nho'ômo nhisi âma, Zezusihi wasu'uwê na te te dama rowasu'u zahuré mono da.

Piripi hã aibã te te ãsôpêtêzé wasu'u, Etizopizaha nhihudu hã

²⁶⁻²⁸ Tawamhã aibã hã ma tô mo, Zeruzarê u. Etizopiza na darom nhisi âma Cãdasi na pi'ô siroti'wa nhisi ma, rob'madã'ã'wa hã. Etizopiza âma dama pire di, ta hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono âma wata da, ma tô mo. ãma wata pari, te oto mo apã tirob u, awaru na wedewara zapore na. Morĩ sina te te romnhoré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa nhimi'ui'ééré na, Iza'izaha nhimi'ui'ééré na.

Tawamhã hãiwa âma Wanhib'apito ma, romhuri'wa hã ma tô Piripihi ma rob'ru, ãne:
— Aiwahutu, pi'reba aimorĩ da, Daza na 'ri nho'ômo nhisi u bãdãdi tum na aimorĩ da, Zeruzarê hawi. — ãne te tãma tinha.

Taha wa, te Samariza hawi oto mo Piripi hã, Daza u bãdãdi na morĩ da. Tawamhã morĩ ré, ma tô tisã aibã hã, Zeruzarê hawi apã ãmorĩ hã. ²⁹ Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ezani hã ma tô tãma tinha Piripihi ma, ãtẽme si'ré da, ãsababa morĩ da, awaru na wedewara zapore zababa.

³⁰ Tawamhã ma tô ãtẽme sina rotété, Piripi hã. Tawamhã ma tô te te wapari, te te romnhoré mono ré, aibã hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa nhimi'ui'ééré hã te te sôré, Iza'izaha nhimi'ui'ééré hã. Tawamhã Piripi te âma 'mahã, aibã hã:

— E ãwasu'u hã ma tô ãwaihu, ã'ui'ééré, ãsôré mono hã. — ãne te âma 'mahã.

³¹ Tawamhã asa te tãma tinha:

— E 'wa te te ãma waihu'u bâ, wa za waihu'u. — ãne te asa tãma tinha.

Tawamhã ma tô 'mahã, ãtẽme sarõtô da, awaru na wedewara zapore 're, siré neb da.

³² Rob'ui'ééré te te ãsôré mono hã ãne:

“Pone'ërebã, da te wĩrĩ da, da te dasiwi ãsaprõni ne, ma tô dasiwi saprõni ni, da te dasiwi wĩrĩ da. Tawamhã dawi sisawi ãna ma tô dama mo. Duré pone'ërebã 'ra hã da te séré nhihãri wamhã, ãsadari õ ne, ari'iwi ma tô tihãiba.

³³ Wẽ nherẽ, ma tô dasiwi wĩrĩ ni, wasété newa. Ni'wa hã te te dawi sawi õ di, da te dasiwi wĩrĩ tã da. Ti'ai ãma 're morĩ õ di oto. 'Ra ãna ma tô dãrã. Sihudu õ di. Sihudu õ wamhã, da te wasu'u waihu'u õ di, ãsihudu wasu'u hã.”

ãne ãbaihã na rob'ui'ééré, aibã te te ãsôré mono hã.

³⁴ Tawamhã aibã te oto sadanha, Piripi hã:

— ãsadawa wasu'u 'rata 'wa hã e 'wa hã te wasu'u. E te siwasu'u. E aimawi hã te wasu'u. Ma'ãpé, ãma wasu'u na. — ãne te sadanha.

³⁵ Tawamhã Piripi, rob'ui'ééré te te ãsôré mono zém na ma tô tãma rowasu'u na'rata. Zezusihi wasu'uwê hã ma tô tãma waihu'u, aibã ma.

³⁶ Tawamhã bãdãdi na neb zahuré ré, ma tô â u aimasisi zahuré. Tawamhã aibã hã ma tô â hã tãma 'mahã, Piripihi ma:

— ãhãta â. E wanhimizahãri õ di za a'ã, â dawabzuri hã ãma 'manharĩ da. — ãne te aibã hã sina 'mahã.

³⁷ Taha wa, te Piripi hã asa sadanharĩ pese:

— E tô sena, ma tô ãsazei pe. Sazei pese wamhã, â dawabzuri te za tô ã'manha. — ãne ma tô Piripi hã tãma tinha asa.

Tawamhã aibã, te duré tãma tinha:

— Tô sena wa saze, Zezu Cristu, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ra hã. — ãne te tãma tinha.

³⁸ Taha wa, aibã hã ma tô tãma ãromhuri'wai ma tinha, awaru na wedewara zapore hã a'ã simizazãri da. Taha wa, ma tô ãré mazazãri za'ra. ãi ba, ma tô oto si'ra zahuré. Tawamhã â dawabzuri, ma tô Piripi hã tãma 'manha, aibã ma. Tawamhã apã ma tô pu.

³⁹ ã hawi pusi wamhã, Wanhib'apito pẽ'ezani hã awa'awi ma tô Piripihi âma aimani. Te te sãmri õ di oto, aibã hã. Tane nherẽ, ma tô rowê na tirob u hã wara apã, to sina.

⁴⁰ Tawamhã Piripi hã sisa'rese ãna ma tô wi, Azotu na 'ri nho'ômo nhisi u hã. Siwaihu'u

õ di. Tawamhã ta hawi te oto mo, Sézareza na 'ri nho'õmo nhisi u. Tamomo morĩ ré, 'ri nho'u hã te te anhopêtê mono sidâpâsi ma tô sipa, Zezusihi wasu'uwê hã te te dama wasu'u mono da. Tawamhã ma tô oto wi, Sézareza u.

9

Saru hã tihâimanazém na te te ãsaprĩzé wasu'u
Atusi 22.6-16; 26.12-18

¹ Tawamhã ãsazei'wa norĩ hã Zezusihi wasu'uwê na daro mono bâ te te siwi ãma 're ropéi mono ré, te zahadu Saru hã te te tãma 're amhâzépa za'ra, ãsazei'wa norĩ ma. Wanhib'apito Zezusihi nhirã zarina 're nomro mono 'ru te, te te tãma 're amhâzépa za'ra, te te uprosi da. Tawamhã nimahã bâta na sasedoti ãpire uptabi u ma tô mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa hã ãpire uptabi u, rob'ui'éré hã te te tiwi waptêrê da.

² Ta hã rob'ui'éré hã Damasitu na 'ri nho'õmo nhisi u te te âri da, ma tô tiwi waptê, tame zudezu norĩ te, rowahutu'wa norĩ ma, te te sômri za'ra da, sasedoti ãpire zadawa para ãtême ãmorĩ za'ra na rob'ui'éré hã. Tawamhã Wanhib'apito 're ãhãimana mono zém na 're ãnomro mono norĩ hã, rob'ui'éré'wa zadawa para te za Saru hã we te te simro, Zeruzarê u pawasisi ré, aibã hã, pi'õ zama.

³ Tawamhã Damasitu u te te rosahutu wamhã, waptu na ma tô hãiwa hawi rowa'a za'êne hã tãma ai'ubuzi, Saruhu ma. ãhãiba nho'õmo, ma rob'uiwê. ⁴ Taha wa, ma tô waptãrã, ti'ai wa. Ni'wai mreme hã ma tô wapa. ãne te 'mahã:

— Saru. Saru. E marĩ wa, te ãwi 're ãrowasutu u'ãsi mo. — ãne te 'mahã.

⁵ Tawamhã Saru hã te asa 'mahã:

— Apito, e 'wa hã, a hã. — ãne te sadanha.

Asa te duré tãma tinha:

— Wa hã Zezusi, wa ai'mahã. Te ãwi 're ãrowasutu u'ãsi mo. ⁶ Ma'ãpé ãhãna aiwahutu, 'ri nho'õmo u aimorĩ da. Tame te za ni'wa hã aima roti, marĩ 'manharĩ da. — ãne te tãma tinha, Wanhib'apito hã.

⁷ Tawamhã aibã ãsiré ãsi'aba'ré norĩ hã õne haré ma mazahãri za'ra. Ari'iwĩ te aimasa. Sadaihu'u ãna ma tô ni'wa hã ãma mreme wapari za'ra. Tane nherê, ni'wa hã te te ãma sãmri za'ra õ di, ta norĩ hã. ⁸ Tawamhã Saru, ma tô wahudu oto. Wahutu wamhã, ma tô toporo. Tane nherê, te te rob'madã'ã waihu'u õ di. Tob a di. Taha wa, ãsiré ãsi'aba'ré norĩ hã ma tô te te siwi patété, te te siwi saprõni da, Damasitu u. ⁹ Tame bâdã hã si'ubdatõ te ãma ne, te te rob'madã'ã waihu'u ãna hãimana ré hã. Marĩ na si'upari õ di. Sai ãna te nasi da'wa. Te te hã'rêne õ di duré.

¹⁰ Tawamhã Damasitu ãma aibã hã te 're sãmra, Zezusihi nhirã zarina 're ãmorĩ hã, Ananiza na aibã nhisi hã. Tawamhã sõtõ õ nherê, sõtõ 'rowi te te ãrowãrê ne, ma tô Wanhib'apito hã tãma sihã'rê. ãne te 'mahã:

— Ananiza.

Tawamhã asa ma sada'ã:

— E marĩ, ãnhib'apito.

Tawamhã Wanhib'apito te tãma tinha:

¹¹ — Aiwahutu, Zudasihĩ nhorõwa u aimorĩ da, "Awa'awi" 'ri nho'õmo nhi'riti nhisi ãma ãsõrõwa u. Tame te za aibã zõ asinha, Saru na aibã nhisi zõ, Tasu na 'ri nho'õmo nhisi ãma ãpoto zõ. ãhãna te we ãma mre. ¹² Sõtõ õ nherê, sõtõ 'rowi te te ãrowãrê ne, ma tô aiwaihu'u, ãtême aiwisi õ ré. Te te rob'madã'ã hã. Asib'rada ã'rã ãma hiri da, tõmo wê da, ãtême ãaimorĩzém na hã ma tô waihu'u siro. — ãne te Ananizaha ma tinha, Wanhib'apito hã.

¹³ Tawamhã Ananiza te asa tãma tinha:

— ãnhib'apito, da'ahã na ma tô ãma wasu'u za'ra ni. Õ hã, u, Zeruzarê ãma ma tô ãwasédé hã te te ãma 're ab'manharĩ, asazei'wa norĩ ãma. ¹⁴ ãne te za oto, u, sasedoti

ĭpire norĩ zadawa para dapawasisi za'ra, ai'ãma 're ĭdawata za'ra mono norĩ hã apã te te simroi mono da. — ãne te asa tãma tinha.

¹⁵ Tawamhã Wanhĩb'apito te asa tãma tinha:

— Mo oto ĭtẽme aimorĩ. Ō hã, Saru hã wa tũ ĭsima pisutu, ĭzadawa wasu'u'wa da. Zudezu'ũ norĩ ma, te za te te 're ĭzadawa wasu'u, duré dama roti'wa norĩ ma, duré Izarazéhé nhihudu norĩ ma zama. ¹⁶ Tawamhã, te te dama 're ĭzadawa wasu'u mono wamhã, te za oto te te 're robzépata. Uburé za te te 're ĭrobzépata mono zém na wa za tãma awaihu'u siro, Saruhu ma. — ãne te tãma tinha, Wanhĩb'apito hã.

¹⁷ Taha pari, ma tũ mo Ananiza hã, Zudasihĩ nhorõwa u. Tawamhã ma tũ 'ri para u ãzé. Sébré wamhã, ma tũ tinhĩb'rada hã tino, ĭ'rã nhisiwi, Saruhu 'rãĩ ãma. ãne te tãma tinha:

— ĭsisãnawã Saru, Wanhĩb'apito hã ma tũ we atẽme ĭzatũ, tũ õ hã Zezusi hã, Damasitu u we aimorĩ ré, bãdãdi wa, aima ĭsihãĩ'ré hã. Ta hã ma tũ we atẽme ĭzatũ, atũmo wẽ da, apã rob'madã'ã hã, duré ĭpẽ'ẽzani ré si 're aihãimana mono da, aipẽ'ẽ wẽ na si. — ãne te tãma tinha.

¹⁸ Tawamhã awa'awi pe'a hã ne hã ma tũ tizarõtũ zahuré, ĭtũmo hawi. Ma tũ apã tãma tiromnho'a. Tũmo wẽ di oto. Tawamhã ma tũ wahudu. Wahutu wamhã, ã dawabzuri ma tũ tãma 'manharĩ ni awa'awi. ¹⁹ ã dawabzuri te te 'manharĩ parĩp si, ma tũ ai'upa. Taha wa, apã ma tũ aptete oto.

Saru hã Damasitu ãma ĭsãmrazé wasu'u

Tawamhã bãdã umro na ma tũ ãma ne, Damasitu ãma ĭsazei'wa norĩ 'rata sãmra ré, Saru hã. ²⁰ Tawamhã awa'awi ma tũ ĭwasu'uwẽ na dama ãma sãna'rata oto, rowahutuzé mono bã, Zezusi hã 're ĭhãimana u'ãsi mono 'ra, 're ĭhãimana mono na hã. ²¹ Da te wapari za'ra wamhã, aihĩni, ma tũ ãma tatob'uzu za'ra ni. Taha wa, te ãne dasima nharĩ za'ra ni:

— Oro õ hã Zezusihi zazei'wa te te 're 'mapãrĩ mono za, Zeruzarẽ ãma hã. Oro we wisi za duré ãwa, Zezusihi zazei'wa norĩ zũ, pawasisi ré apã te te simroi mono da, sasedoti ĭpire norĩ u. — ãne te dasima nharĩ za'ra ni.

²² Saru hã te te rowasu'u waihu'u pese di. Simirowasu'u pire di duré. Tawamhã tinhimirowasu'u pire na ma tũ te te ãma rosa'ré. Zezusi hã Danho'reptui'wa da, 'Re ĭhãimana u'ãsi mono te te ĭpisutu wasu'u na ma tũ mreime pire na tãma rowasu'u za'ra, zudezu norĩ ma. Tawamhã te te rowasu'u pire wa, zudezu norĩ hã te te sada'ãbã waihu'u za'ra õ di.

²³⁻²⁴ Tawamhã Damasitu ãma hãimana ré, bãdã ahã na ãma ne pari, ma tũ zudezu norĩ hã sada si'rã'õtũ, Saruhu da. Tawamhã ma tũ dama ãma rowairébé za'ra, te te siwi dama hãiba 'ru za'ra da, da te dasiwi wĩrĩ da. Taha wa, bãtã bãre ma tũ sũ tinhopré, 'ri nho'ũmo 'wawi wa'ra 'ridawa ãma, te te siwi wĩrĩ da. Barana zama, te duré sũ rob'madã'ã za'ra. Tawamhã da te dasima ĭ'ru za'ra zé wasu'u hã ma tũ sina wapa, Saru hã. ²⁵ Taha wa, nimahã mara na Saruhu siré 're ĭnomro mono norĩ hã ma tũ Saru hã si'õtũ 're siwi ãma si'ra 'ri zadazãri hawi, 'ri nho'ũmo uirizém na'rata ãma 'ri mana u te te siwi hiri da, dawi.

Saru hã Zeruzarẽ ãma ĭsãmrazé wasu'u

²⁶ Tawamhã Zeruzarẽ u te oto mo, Saru hã. Tamomo oto wisi wamhã, Zezusihi nhirã zarina 're ĭnomro mono norĩ siré 're hãimana mono neza. Tane nherẽ, ta norĩ hã te te pipa za'ra di. Saru hã ĭsazei uptabi 'wa na tãma siwasu'u za'ra wamhã, te te ãma saze za'ra õ di, ĭsiwasu'uzém na hã. ²⁷ Tawamhã Banabé hã ma tũ Saruhu ãma aime. Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ u ma tũ saprũ, te te tãma wasu'u za'ra da, bãdãdi wa Wanhĩb'apito te te ĭsabuzém na hã. Duré Saruhu ma, Wanhĩb'apito te te ĭrowasu'uzém na ma tũ tãma wasu'u za'ra. Damasitu ãma pahĩ ãna Zezusi te te dama ĭwasu'uzém na, te duré tãma rowasu'u za'ra. ²⁸ Taha parĩp si, ma tũ dasiré 're mo oto Saru hã, Zeruzarẽ ãma ĭsazei'wa norĩ siré. Pahĩ ãna, ma tũ Wanhĩb'apito hã te te dama 're sadawa wasu'u, Zeruzarẽ 're, 'ri wa'ũno 're ĭhãimana za'ra mono 'remhã. ²⁹ Zudezu norĩ, deredu norĩ mreime na 're ĭmreime zusi mono norĩ ma, ma tũ duré te te 're rowasu'u. Ta norĩ hã ma tũ nasi asa tãma nharĩ

za'ra, ĩsimirowasu'u wa'rāmi. Tawamhã ta norĩ hã te sima 'ru za'ra, te te siwi wĩrĩ da. ³⁰ Tawamhã ĩsazei'wa norĩ hã da te dasima ĩ'ru za'ra zé hã te te waihu'u za'ra wamhã, ma tô Saru hã siwi saprõ, Sézareza na 'ri nho'õmo nhisi u. Ta hawi ma tô duré siwi satõ, Tasu na 'ri nho'õmo nhisi u morĩ da.

³¹ Tawamhã ĩsazei'wa norĩ ma, rowě di oto, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi āma, duré Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi āma, duré Samariza na danhipti'a nho'õmo nhisi āma zama. Uburé tãma rowě za'ra di oto, siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ ma hã daro mono bâ. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'ězani nhimipawaptobzém na ma tô ĩsazei'wa norĩ hã 're hâimana nhiptete za'ra. Taha zarina, ma tô duré ĩsazei'wa norĩ za'rada hã sina hâimo. Ta norĩ hã ma tô Wanhib'apito Zezusi hã te te 're wazé pese za'ra.

Pedru hã Rida āma ĩhi'ré te te ĩpesezé wasu'u

³² Tawamhã Pedru hã ma tô 're mo, daza'rui mono bâ. 'Re morĩ wamhã, nimahã bātã na ma tô wi, Rida na 'ri nho'õmo nhisi u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwě, tame 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã te te waimrami mono da. ³³ Tame ma tô aibã hã sõpētē ĩmorĩ'õ hã, Ene'asi na ĩsisi hã. 8 na ma tô āma tiwahu, waptãp si 're sa'wari mono ré hã.

³⁴ Tawamhã Pedru te tãma tinha:

— Ene'asi, Zezu Cristu ma tô aipese. Aiwahutu. Asa'warizé hã sa'ra pese. — Āne te tãma tinha.

Tawamhã awa'awi ma tô wahudu, Ene'asi hã. ³⁵ Tawamhã uburé Rida āma 're ĩdahâimana za'ra mono hã, duré Sarõ na romhãpã nhisi āma 're ĩdahâimana za'ra mono hã te 'madã'ã za'ra ni, ĩhi'ré pesezé hã. Taha wa, ma tô aipizari za'ra ni, Wanhib'apito niwĩ oto 're danomro mono da.

Pedru hã Zopi āma pi'õ te te ĩhãwa'utuzé wasu'u

³⁶ Tawamhã pi'õ hã Zezusihi nhirã zarina 're ĩmorĩ hã te 're hâimana, Zopi na 'ri nho'õmo nhisi āma. Tabita na pi'õ nhisi hã. Deredu norĩ nhiminhisizém na Docasi na ĩsisi amo hã. ĩsibrob'õ norĩ āma te 're siwãrĩ u'âsi, Docasi hã. Marĩ ĩwě si te te dama 're ab'manharĩ u'âsi.

³⁷ Tawamhã Rida āma Pedru hã zahadu sãmra ré, ma tô tihãzé, Docasi hã. Hãzé pire wa, ma tô dârã. Taha wa, ma tô dasiwi hãiba upsõ ni. Da te dasiwi hãiba upsõi pari, ma tô dasiwi hiri ni, 'ri 're wa'wa u hâimo. ³⁸ Tawamhã Pedru hã Rida āma zahadu ĩhâimana na ma tô ĩwasu'u hã wapari za'ra, Zezusihi nhirã zarina 're ĩnomro mono norĩ hã. Rida u hã, romhuture di, Zopi hawimhã. Taha wa, ĩwasu'u te te wapari za'ra wamhã, ma tô aibã norĩ hã 'mazatõrĩ zahuré ni sõ, te te tãma sadawa wasu'u zahuré da, Zopi u ĩtēme morĩ su'u za'ra da.

³⁹ Tawamhã Pedru te sima rowě, ĩme morĩ zahuré da. Tawamhã tamomo wisi wi, ma tô siwi saprõ hâimo, 'ri 're wa'wa u. Tame, uburé pi'õi mrotõ norĩ hã ma tô siwi uirĩ Pedru hã, siwa'õ za'ra sina. 'Ry'ry sina, te nasi zazahã hã tãma wě za'ra, te te 'madã'ã za'ra da, hãiba ré te te dama 're ĩ'ahã're mono hã, Docasi hã. ⁴⁰ Taha wa, ma tô Pedru hã tãma rob'ru za'ra, aihĩni wairébé da. Wairébé za'u si, ma tô hi'rãtitõ nhamra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, mreme da. Tawamhã ma tô aipi'ra, pi'õ ĩdã'ã u. Te tãma tinha, āne:

— Tabita, ai'utu. — Āne te 'mahã.

Tawamhã pi'õ hã ma tô toporo. Pedru te te 'madã'ã wamhã, ma tô udu.

⁴¹ Taha wa, Pedru hã ma tô pa'ã, te te pawaptob da, para na sab da hãiwi. Tawamhã, wahutu wamhã, Pedru ma tô dazõ hã, uburé Zezusihi zazei'wa norĩ zõ, duré ĩmrotõ norĩ zõ zama, ĩhãwa'udu hã te te sabu za'ra da. Taha wa, ma tô sabu za'ra ĩhãwa'udu hã, tihãibazém na apã hâimana wa.

⁴² Tawamhã 'ri pã ma tô pi'õi wasu'u hã te te ropé, Zopi āma hã. ĩwasu'u da te wapari za'ra wamhã, da'ahã na ma tô saze za'ra ni, Wanhib'apito hã. ⁴³ Tawamhã Pedru hã bātã ahã na ma tô tame tihãiba a'ã, Zopi āma. Sima na romhã su'u'wa nhisi nhorõwa āma te nhamra.

10

Conerizu hã, Pedruhu zô ãhârãzé wasu'u

¹ Sézareza na 'ri nho'õmo nhisi ãma te aibã hã 're sãmra, da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa hã, Conerizu na ãsisi hã. Ta hã romanu. Da'wapéi'wa norĩ hã, ãsisi'ubumro norĩ hã Itarianu na ãwaptêrê zara hã. Ta norĩ zama romanu. ² 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa 'madã'ã'wa te 're hãimana Conerizu hã, duré ãsõrõwa ãma ãsiré 're ãhãimana za'ra mono norĩ zama. Zudezu norĩ, ãsibrob'õ norĩ ãma ma tô 're siwãrĩ u'ãsi ta hã, zudezu õ nherê. Te duré 're mreme u'ãsi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma. ³ Tawamhã nimahã bãtã na bãdã sipra wi, ma tô marĩ hã sabu, sõtõ õ nherê, sõtõ 'rowi te te ãrosawêrê ne. Hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, romhuri'wa hã ma tô sabu. Ma tô we ãtême sina rotété. Taha wa, te oto 'mahã:

— Conerizu. — ãne te 'mahã.

⁴ Tawamhã tãma pẽ'ẽwara nherê, te te 'madã'ã pese sina, ma sada'ã asa:

— E marĩ na te we ã'mahã.

Tawamhã asa te tãma tinha, hãiwa ãma romhuri'wa hã:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tô te te 're aiwãpari ze, tiwi 're ãrowaptêrê mono zém na hã. Duré da'ãma 're aiwãrĩ pese mono na zama ma tô aiwaihu'u. Taha wa, te ai'ãma 're po're pu'u u'ãsi. ⁵ Taha wa, te za ãda'mazatõ, Zopi u Sima Pedru na aibã nhisi zõ. ⁶ Tinhipsara 'rata te a'ã nhamra, romhã su'u 'wai 'rata. ãsõrõwa hã ãporé zaihã na te 're sa, 'ri hã. — ãne te tãma tinha.

⁷ Tawamhã ãne na te te tãma rowasu'u pari, ma tô apã mo ãhawi, hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, romhuri'wa hã.

Taha wa, te Conerizu hã sitême sô tihãrã zahuré, ãsõrõwa 're, tãma ãromhuri'wa norĩ zõ. Tizadawa zapari'wa zõ zama te hã, da'wapéi'wa zõ. 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa 'madã'ã'wa, da'wapéi'wa hã. ⁸ Marĩ te te ã'madã'ãzém na te tãma rowasu'u za'ra. Taha parimhã, ma tô satõrĩ za'ra, Zopi u si'aba'rê da.

⁹ Tawamhã si'aba'rêi ré, ma tô tiwi ti'awê za'ra. Awê bãtã na te duré ai'aba'rê, Zopi u. Tawamhã tamomo ma tô oto rosahutu za'ra.

Tawamhã ta norĩ hã, Conerizu te te ãsatõrĩ za'ra norĩ hã ãtême sihutu õ ré, abzuma ma tô Pedru hã sai'u 'ri nhisi hãpã u hãimo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, mreme da. ¹⁰ Tawamhã mra hã ma tô tiwĩ. Sa neza. Tawamhã sô danhipi ré, ma tô duré marĩ hã sabu, sõtõ õ nherê, sõtõ 'rowi te te ãrosawêrê ne. ¹¹ Hãiwa 'ridawa, ma tô sabu. Marĩ hã te we si'ra ti'ai u, zazahã hãi wawê ne hã. ãhã nhipi na ma we 'rã'õtõ. ¹² Abaze hã te ã're daba'wara, ãnhize hã ãnhi ze'õ zama siwazari, ti'ai baba di'i na te te sina 're ãrobãdã za'ra mono norĩ zama. Si zama te siwazari daba'wara. ¹³ Tawamhã Pedru, ma tô wapa, ni'wai mreme hã. ãne te 'mahã:

— Pedru, aiwahutu, asima 'maiwĩrĩ da, asai hã. — ãne te 'mahã.

¹⁴ Tawamhã asa te tãma tinha:

— ãnhib'apito, mare uptabi di. Marĩ ãwasétêre hã te 're 'masi mono õ di, wahi'rada Mozési hã te te wawi ãwê'õ hã.

¹⁵ Tawamhã tãma ãrowasu'u'wa te duré tãma tinha:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono, marĩ hã ãwê na te te aima wasu'u wamhã, wasété õ nherê, asiwi wê'õ õ di za.

¹⁶ Tô õhõ na si ma duré tãma ãma sahu, maparane. Taha pari, ma tô ti'ã apã, hãiwa u zazahã hãi wawê ne hã.

¹⁷ Tawamhã Pedru te zahadu ãma rosa'rata, te te ã'madã'ãzém na hã marĩ te te tãma ãwasu'u hã te te waihu'u õ wa. Te te ãma rosa'rata ré, Conerizu te te ãsatõrĩ za'ra norĩ hã ma tô aihutu, 'ri nho'õmo u. Tawamhã Simahã nhorõwa zõ ma tô dazadanharĩ za'ra. 'Ridawa, te aimasa oto. ¹⁸ Tawamhã te sô da'mahãrã za'ra:

— E Sima Pedru hã te nhamra. — ãne te dazadanharĩ za'ra.

¹⁹ Zahadu te Pedru hã ãma rosa'rata, te te ã'madã'ãzém na. Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tô Tipẽ'ẽzani na tãma waihu'u, ãne:

— Ôhōta, aibâ norĩ hã te we asô sinharĩ za'ra, si'ubdatō ãhãiba norĩ hã. ²⁰ Taha wa, ma'ãpé aiwahutu, ãtēme si'ra za'ra da. Ta norĩ hã zudezu'õ na 're hãimana za'ra mono nherē, tiwi aiwairĩ za'ra õ di za, wa hã te we atēme ãsatōrĩ za'ra na dâ'ãsina. — ãne ma tō Pedruhu ma waihu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono pē'ēzani hã.

²¹ Tawamhã Pedru, ma tō si'ra oto, aibâ norĩ u. Te tãma siwasu'u za'ra, ãne:

— Wa hã Sima Pedru na ãnhisi hã. E marĩ da, te ãzô asinharĩ za'ra wa'wa. — ãne te tãma siwasu'u za'ra.

²² Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— Da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa hã ma tō wei wazatōrĩ za'ra atēme, Conerizu na ãsisi hã. Ta hã aibâ ãwē, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãwata u'ãsi mono. Duré zudezu norĩ te te 're ãawēsãmri mono. Hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa hã ma tō po're pu'u Conerizu hã, asô hãrã da, asimirowasu'u hã te te wapari da. — ãne ma tō tãma sadawa wasu'u za'ra, Pedruhu ma.

²³ Tawamhã Pedru te tãma rob'ru za'ra, 'ri para u sisisi da, sōtō za'ra da a'ã.

Tawamhã ma tō ãma ti'awē za'ra. Awēpsi, te ãme timorĩ za'ra, aibâ norĩ me. Zesusihi zazei'wa norĩ zama te duré umro na ãsiré ai'aba'ré, Zopi ãma 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã. ²⁴ Awēpsi te za aihutu, Sézareza u hã. Tame Conerizu hã te zahadu sô mapa. Sô ãhãrã za'ra norĩ hã te duré ãsiré sô mapari za'ra, ãsianawã norĩ hã, duré ãsiwadi norĩ zama.

Tawamhã Pedru norĩ hã ma tō aihutu. Sihutu wi, Pedru hã te 'ri tēme mo. ²⁵ 'Ri para u sébré õ ré, ma tō sina uzusi 'ridawa u, Conerizu hã. Tawamhã Conerizu hã 'rã po sina, ma tō aime ãpapara hi'rãtitō, Pedruhu papara, tãma wapu wa, ãma wata da. ²⁶ Tane nherē, Pedru hã ma tō wahutu. ãne te tãma tinha:

— Aiwahutu. Wa hã asine hã a'uwē. — ãne te tãma tinha, Pedru hã.

²⁷ Tawamhã te te sima rowasu'u zahuré sina, ma tō oto si'mazasi zahuré, 'ri para u. Da'ahã na ma tō sô tasi'rã'õtō ni. ²⁸ Tawamhã Pedru hã te te da'madã'ã wamhã, te dama tinha, ãne:

— A norĩ wa'wa hã ma tō ãwaihu'u pese za'ra wa'wa, 're ãwahãimana za'ra mono zém na hã. Wa norĩ hã zudezu norĩ hã, zudezu'õ norĩ nhorōwa u 're wanhisisi waihu'u mono õ di. Wa norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwē 're wahãimana za'ra mono wa, wa tiwi 're wasi'uwati pese za'ra, zudezu'õ norĩ wi. ãne 're ãwahãimana za'ra mono zé hã. Tane nherē, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tō ãma waihu'u pese oto, ni'wa, ãwē na 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãma wasu'u wamhã, zudezu'õ nherē, te ãsiwi wē'õ tō da. ãne ma tō ãma waihu'u. ²⁹ Taha wa, ãma ãzô aihãrã za'ra wa'aba wa, awa'awi wa tō we atēme ãmorĩ za'ra wa'wa, ãsiwairĩ ãna. Ma'ãpé, ãma rowasu'u za'ra wa'aba. E marĩ da, te ãma ãzô ãda'mazatōrĩ za'ra wa'wa, we ãmorĩ da, atēme za'ra wa'aba. — ãne te dama tinha, Pedru hã.

³⁰ Tawamhã Conerizu te asa tãma rowasu'u oto, ãne:

— Bãdã si'ubdatō ma tō ããma ai'utō, aibã ãtēme ãwisizém na hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, ãmreme ré, ma tō ãtēme wi, bãdã sipra wi. Ti'uza hãirã na ma tō rob'uiwē, rowa'a nherē. ³¹ Tawamhã te ãma tinha, ãne: “Conerizu, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, 're aimreme mono ré, ma tō te te 're aiwapari ze. Duré da'ãma 're aiwãrĩ pese mono na ma tō aiwaihu'u. ³² Ma'ãpé da'mazatōrĩ, Zopi u. Sima Pedruhu zô aihãrã. Sima na romhã su'u'wa nhisi nhorōwa ãma te nasi da'wa. ã poré zaihã na te ãsōrōwa hã 're sa, 'ri hã.” ãne te ãma tinha. ³³ Taha wa, wa tō ãsi'aba'ré na ãma asô da'mazatō, we aimorĩ da. Taha wa, ma tō we oto watēme aiwi. Rowē di oto. ãhãna wa tō ãme wasi'rã'õtō ni, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nho'a, Wanhib'apito te te aima ãpisutuzéb zarina, wa te wapari za'ra da, ãsimiroti hã. — ãne te Conerizu hã tãma rowasu'u, Pedruhu ma.

Pedru hã Conerizu norĩ ma, te te ãrowasu'uzé

³⁴⁻³⁵ Tawamhã Pedru hã timreme na ma oto ãma tãma sãna'rata za'ra, ãne:

— Tō ta, ãhãna wa tō waihu'u. Tō sena 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tō si'ãma ropisutu, dawi 're sisawi tō mono da, zudezu nherē, duré zudezu'õ nherē. Daro mono bã, ãwē si da te 're 'manharĩ za'ra mono da, ãmreme, da te 're wapari za'ra mono wamhã, te za tō

te te sima 're da'awě aiwapsi. Misi, ma tô te te da'ãma sima 're rosa'rata, dawî 're sisawi tō mono da. ³⁶ 'Re îhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã ma tô îwaihu'u za'ra wa'wa. Tizadawa wasu'u hã ma tô wama waihu'u za'ra, wasiré Izarazéhé nhihudu norî ma. Zezu Cristu hã ma tô watême satōrî za'ra, te te wama rowasu'u za'ra da, 'Re îhâimana u'âsi mono ãma rowě na 're îdanomro mono zém na hã. Zezu Cristu hã, uburé Danhib'apito uptabi. Taha wasu'u ma tô îwaihu'u za'ra wa'wa. ³⁷ Wasiré Izarazéhé nhihudu norî nhipiti'ai ãma 're îhâimana mono zém na hã ma tô duré îwaihu'u za'ra wa'wa, Zezu Cristu hã. Zuwã Batita hã ma tô dama rowasu'u, â dawabzuri hã da te 're 'manharî za'ra mono da. Taha parip si, wasiré Izarazéhé nhihudu norî nhipiti'ai mono bâ, ma tô 're mo, Zezu Cristu hã. Darireza na danhipiti'a nho'ômo nhisi ãma 're îmorîzém na ma tô sãna'rata. ³⁸ 'Re îhâimana u'âsi mono hã ma tô Tipě'ězani hã tãma tisō, Zezusihi ma, Nazaré ãma aré 're îsãmra mono ma. Tiwaihu'u pese zama ma tô tãma tisō. Taha wa, wasiré Izarazéhé nhihudu norî nhipiti'ai wa'wai baba, ma tô 're mo, marî îwě hã te te dama 're ab'manharî mono da, dama î'manharî waihu'u'ō hã. Duré, Wa'uburé nhimiwada'uri nhipitete zarina 're îhâimana siwamnarî za'ra mono norî hã ma tô te te 're apese. ãne ma tô îwě hã te te dama 're ab'manharî, Îmama hã îsiré 're morî u'âsi wa, 'Re îhâimana u'âsi mono hã. ãne Zezu Cristu 're îhâimana mono zém na ma tô îwaihu'u za'ra wa'wa. ³⁹⁻⁴⁰ Wa norî hã Zeruzarē ãma duré daza'rui mono bâ, Izarazéhé nhihudu norî nhipiti'ai ãma uburé Zezusi te te dama 're î'ab'manharî wě mono na watōmo na wa te 're î'madâ'â za'ra mono zéb zarina, wa tô wa te dama ãma 're rowasu'u za'ra. — ãne te tãma rowasu'u za'ra, Pedru hã.

Te duré tãma rowasu'u za'ra:

— Ta hã, Zezu Cristu hã wedepo'o nnonhi'rãmi na da te dasiwi îsasōmrizém na ma tô dasiwi wîrî ni. Tane nherē, bâdâ maparane ãma si'utōrî ō ré, ma tô apâ hãiwa'utu, 'Re îhâimana u'âsi mono hã. Taha pari, ma tô tãma pisutu Zezusihi ma, wama sihâi'ré za'ra da. ⁴¹ Aihîni, da te sabu za'ra ō di. Wa norî si wa tô wahâiba pisutu sabu za'ra ni. Romhâ ré, ma tô 'Re îhâimana u'âsi mono hã sima wawě za'ra, Zezusihi hãiwa'utuzém na wa te dama 're rowasu'u za'ra mono da. Taha wa, watêmep si ma tô satō, Zezusi hã hãiwa'utu parimhã. Wa tô îsiré wasaihuri ni. Wa tô duré îsiré âhuri ni, apâ hãiwa'utu parimhã. ⁴² Taha wa, ma tô wama pisutu za'ra, îwasu'uwě na wa te dama 're rowasu'u za'ra mono da. Ma tô duré wapisutu za'ra, Zezusi hã 'Re îhâimana u'âsi mono te te îpisutu na, wa te dama 're wasu'u u'âsi za'ra mono da, dama rowairébé'wa da hã. Tawamhã dahâiba ré 're îdahâimana za'ra mono norî ma, te za te te dama 're arowairébé, duré 're îdadâ'â za'ra mono norî ma zama. ⁴³ Duréihã 'Re îhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa sidâpâsi, ma tô Zezusi za te te dama 're î'ab'manharî wě mono zém na wahi'rata norî ma, te te 're wasu'u sirōmo za'ra, ãne: “Ō hã da te dasina 're umnhasi za'ra mono wamhã, dawasédé hã te za te te dama 're apari, te te da'ãma 're ab'madâ'â mono tō da oto.” ãne ma tô wahi'rata norî ma, te te 're wasu'u za'ra, îsadawa wasu'u'wa norî hã. — ãne ma tô tãma rowasu'u za'ra, Pedru hã.

'Re îhâimana u'âsi mono hã zudezu'ō norî ma, Tipě'ězani te te tãma îsōmri za'ra zé wasu'u

⁴⁴ Tawamhã Pedru hã zahadu te te tãma rowasu'u za'ra ré, ma tô 'Re îhâimana u'âsi mono hã Tipě'ězani hã tãma sōmri za'ra, Pedruhu mreme wapari'wa norî ma hã. Taha wa, îpě'ē mono bâ ma tô sisisi, hãiwa hawimhã. ⁴⁵⁻⁴⁶ Tawamhã zudezu norî, Zezusihi zazei'wa 're îhâimana za'ra mono norî hã, Pedruhu siré, Zopi hawi îsi'aba'ré norî hã ma tô ãma titob'uzu za'ra, zudezu'ō norî ãma, 'Re îhâimana u'âsi mono, Tipě'ězani hã ta norî ma zama, te te oto sōmri za'ra wa. Taha wa, te zudezu'ō norî hã damreme amo na sima robzanhamri za'ra, timreme nai ō nherē. 'Re îhâimana u'âsi mono ãma, te duré tiwata za'ra, îwaihu'u pese na. ãne hã te te wapari za'ra wamhã, te zudezu norî hã sima nharî za'ra, ãne:

— Oro ō norî hã zudezu'ō za, ma 'Re îhâimana u'âsi mono hã Tipě'ězani hã tãma sōmri za'ra. — ãne te zudezu norî hã sima nharî za'ra.

Taha wa, te Pedru hã tãma nharĩ za'ra, ãne:

⁴⁷ — 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tô Tipê'êzani hã tãma sômri za'ra, te te wama ìsômri za'ra ne hã. E 'wa hã te za tawamhã â hã tiwi sawi za'ra, â dawabzuri hã te te 'manharĩ tô za'ra da, ìwa. Mare di. Te za tô 'manharĩ za'ra, ta norĩ hã. — ãne ma tô tãma nharĩ za'ra.

⁴⁸ Tawamhã ma tô tãma 'ru za'ra, Zezu Cristuhu nhisi na, ìsadawa para â dawabzuri hã te te 'manharĩ za'ra da, zudezu'õ norĩ hã. Tawamhã Pedru te siwi waptê, ì'rata sãmra za'ra da a'â.

11

Pedru hã zudezu'õ norĩ u timorĩzém na ìsiwasu'uzé

¹ Tawamhã ìsazei'wa norĩ hã, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 're ìhâimana za'ra mono norĩ hã, Zesusihi zadawa wasu'u'wa norĩ me, ma tô wapari za'ra, ãne: “Zudezu'õ norĩ zama ma tô, u, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã saze za'ra, Zesusihi wasu'u'wê hã.” ãne ma tô ìsazei'wa norĩ hã rowasu'u hã wapari za'ra, daza'rui mono bâ. ² Tawamhã Pedru hã ma tô apâ mo, Zeruzarê u. Wisi wamhã, ni'wam norĩ hã ma tô tãma nharĩ za'ra. Zudezu'õ norĩ ãma te ãne sima rosa'rata za'ra, ta norĩ hã: “Zesusi hã da te saze za'ra nherê, danhihâiwata nhihâri õ wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're da'anho'reptui mono õ di za.” ãne te sima rosa'rata za'ra. ³ Taha wa, ma tô tãma nharĩ za'ra, Pedruhu ma, ãne:

— Zudezu'õ norĩ ãma te nasi asõ, ìsihâiwata nhihâri'õ norĩ nhorõwa ãma. Ma tô duré nasi ìsiré asa za'ra. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

⁴ Tawamhã Pedru hã ma tô tãma siwasu'u za'ra, ìsãna'rata hawi uburé ãma ìromhâimana mono zém na hã. ãne te tãma siwasu'u za'ra:

⁵ — Zopi ãma ìnhamra ré, wa tô marĩ hã 'madâ, ìnhotõ õ nherê, ìnhotõ 'rowi te ìrosawêrê ne. 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, ìmreme ré, wa tô 'madâ. Zazahâ hã wawê ne hã ma tô we ìtême si'ra, hãwa hawi. ìhâ nhipti wahuré na ma tô we ãma wasisi. Tawamhã ìnho're ma tô nomro. ⁶ ìremhã te 'madâ'â wa, wa tô ropodo hã ab'madâ, ìpoto mono bâ. Abaze hã siwazari, wa tô ab'madâ, ìsahi zama. Ti'ai baba di'i na te te sina 're ìrobâdâ za'ra mono norĩ zama, duré hãwi 're ìsisa'rei mono zama, si hã wa tô ab'madâ, siwazari. ⁷ Ni'wai mreme hã wa tô duré wapa. Te ìma tinha, ãne: “Pedru, aiwahutu. Asima 'maiwĩrĩ da, asai hã.” ãne ma tô ìma tinha. ⁸ Tawamhã wa tô asa tãma tinha: “Ìnhib'apito, mare uptabi di. Marĩ hã ìwasétêre hã te 're 'masi mono õ di, wahi'rada Mozési hã te te wawi ìwê'õ hã.” ãne wa tô asa tãma tinha. ⁹ Tawamhã hãwa hawi te we duré ìma tinha, ãne: “'Re ìhâimana u'âsi mono, marĩ hã ìwê na te te aima wasu'u wamhã, wasétê õ nherê, asiwi wê'õ õ di za.” ¹⁰ Tô õhõ na si si'ubdatõ ma tô ìma tinha. Tawamhã apâ ma tô ti'â, hãwa u. ¹¹ Apâ te te âri parip si, aibâ norĩ hã si'ubdatõ ma tô ìzõ 'maihaihutu, ìza'warizéb u hã. Sézareza hawi da te ãma ìtême ìsatõrĩ za'ra hã ma tô ìzõ aihutu. ¹² Tawamhã 'Re ìhâimana u'âsi mono pê'êzani hã ma tô ìma waihu'u, awa'awi ìme ìmorĩ za'ra da. Taha wa, wa tô ìme ìmorĩ za'ra. ìsazei'wa norĩ hã, Zopi hawi ìsiré we ìsi'aba're norĩ hã 6 na ìhâiba hã, ta norĩ hã ma tô duré ìsiré ai'aba're, Sézareza u. Wasihutu wamhã, aibâ hã ìzõ ìhârâ nhorõwa u wa tô asisi ni, 'ri para u, Conerizuhu nhorõwa u. ¹³ Ta hã ma tô wama rowasu'u za'ra, hãwa ãma 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, romhuri'wa 'ri para u ìtême ìsihâi're na. ìtême wisi wamhã, ma tô ãne tãma rowasu'u: “Ma'âpé, da'mazatõrĩ, Zopi u da'maimorĩ da, Sima Pedruhu zõ. ¹⁴ Ta hã te za Zesusihi wasu'u'wê na aima rowasu'u za'ra wa'wa, taha zarina 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te asõ'reptu za'ra wa'aba da, aihĩni asõrõwa ãma 're ìsi'ubumroi mono norĩ zama.” ãne 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, romhuri'wa nhimirowasu'u hã, aibâ ma.

¹⁵ — Tawamhã wa hã wa tô tãma rowasu'u na sãna'rata oto. Te rowasu'u ré, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tô Tipê'êzani hã tãma sômri za'ra, ìsãna'rata hawi te te wama ìsômri za'ra ne hã. ¹⁶ Tawamhã Wanhib'apito mreme na wa tô po're puru, ìwana te te wama ìrowasu'u za'ra hã, ãne: “Zuwã Batita hã ma tô â uptabi na si te te 're da'ahâiba ubu, â dawabzuri te te dama 're ab'manharĩ mono wamhã. Tanei õ di za oto. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã

te za oto Tipê'êzani na te te 're aihâiba ubu za'ra wa'wa, ãré 're anomro u'âsi aba mono da." Æne ma tô wama rowasu'u. ¹⁷ Wanhîb'apito Zezu Cristu, wa te 're saze za'ra mono wamhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô Tipê'êzani hã wama sômri za'ra. Misire ôhõ si we te te wama ãsômri za'ra ne, ma tô tâma sômri za'ra, ta norî ma. E marî, wa za tawamhã wa hã 'manha. E 'Re ãhâimana u'âsi mono te te ã'manharî, wa za ãsiwi wê'õ. E wa za ãsiwi dawê'õ, 'Re ãhâimana u'âsi mono, te te sima dawê nherê. Mare di. Te dawê'õ õ di za. — Æne te tâma nharî za'ra, Pedru hã.

¹⁸ Æne hã te te wapari za'ra wamhã, asa te te tâma nharî waihu'u za'ra õ di oto. Taha wa, ma tô ãma tiwata za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma. Tawamhã te oto sima rowasu'u za'ra, ãne:

— 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô zudezu'õ norî zama pisutu za'ra, tiwasété wi 're sipizari za'ra mono da, 'Re ãhâimana u'âsi mono siré, rowê na 're hâimana u'âsi za'ra mono da. — Æne te sima rowasu'u za'ra, zudezu norî, ãsazei'wa norî hã.

Ãtizotiza ãma Zezusihi zazei'wa norî 're ãhâimana za'ra mono zé wasu'u

¹⁹ Tawamhã Esitéwã da te dasiwi ãwãrîzêb zarina, ãsazei'wa norî ãma da te rowasété za'ra wa, ma tô da te ropé, ãsazei'wa norî hã Zeruzarê hawi. Penisiza na danhipti'a nho'õmo nhisi u, ma tô da te ropé, duré Sipri na danhipti'a nho'õmo nhisi u, duré Ætizotiza na 'ri nho'õmo nhisi u zama. Si'aba'rêi ré, zudezu norî ma si ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na rowasu'u za'ra, Zezusihi wasu'uwê na. Zudezu'õ norî ma, zahadu te te ãma rowasu'u za'ra õ di. ²⁰ Tane nherê, ãhâiba amo norî hã, Sipri na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma aré 're ãhâimana za'ra mono norî hã, duré Sireni ãma danhipti'a nho'õmo amoi ãma aré 're ãhâimana za'ra mono norî hã, ma tô ai'aba'rê, Ætizotiza na 'ri nho'õmo nhisi u. Ta norî hã zudezu norî ma si, te te rowasu'u za'ra õ di, Wanhîb'apito Zezusihi wasu'uwê na hã. Zudezu'õ norî ma zama, ma tô ãma rowasu'u za'ra. ²¹ Tawamhã Wanhîb'apito hã ma tô õ norî hã pawaptob za'ra, tiwaihu'u pese na. Taha wa, da'ahã na ma tô saze za'ra ni oto, Wanhîb'apito niwî 're dahâimana za'ra mono da oto.

²² Tawamhã taha wasu'u hã ma tô ãsazei'wa norî hã wapari za'ra, Zeruzarê ãma siré 're ãsi'rã'õtõ mono norî hã. Te te wapari za'ra wamhã, Banabé hã ma tô satõrî za'ra, Ætizotiza u morî da. ²³ Tamomo wisi wamhã, ma tô waihu'u, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ãwê na dama 're ãsõpru mono zém na hã tame. Taha wa, toi uptabi di, Banabé hã. Tawamhã ma tô dama roti, ãne:

— Aihîni, aipê'ê na sada 're asimi'ê za'ra wa'aba mono, Wanhîb'apito niwîp si 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da. — Æne te dama roti, Ætizotiza ãma hã. ²⁴ Banabé hã, aibã ãwê. 'Re ãhâimana u'âsi mono pê'êzani na si 're ãmorî u'ã, ta hã. Wanhîb'apito te te sina 're ã'umhasi u'âsi mono, ta hã. Taha wa, ma tô Wanhîb'apito zazei'wa hã ãsina tahã'ã ni, Banabéhé nhimirowasu'u zarina.

²⁵ Banabé hã te oto mo Tasu u, Saruhu zõ te te robzabu da. ²⁶ Tawamhã tamomo wisi wamhã, ma tô sõpê'tê. Ta hawi, ma tô apã saprõ, Ætizotiza u. Tame te aimasisi zahuré oto. ãsazei'wa norî, siré 're ãsi'rã'õtõ mono norî 'rata te 're simasisi zahuré, te te dama 're rowahutu zahuré mono da. Misi ma tô ãma tiwahub zahuré, te te 're da'apawaptob zahuré mono ré hã. Tame ma tô Cristuhu nhîb'a'uwê na da te 're sisi na'rata za'ra, Zezusihi nhîrã zarina 're ãnomro mono norî hã, Ætizotiza ãma hã.

²⁷ Tawamhã 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norî hã, ni'wam norî hã te ai'aba'rê, Zeruzarê hawi, Ætizotiza u. ²⁸ Adabu na aibã nhisi hã te ãme timorî za'ra, tisiré ãsada wasu'u'wa norî me. Tawamhã Ætizotiza u sihutu wamhã, Adabu hã ma tô hãwi za. 'Re ãhâimana u'âsi mono pê'êzani te te tâma ãwaihu'uzêb zarina, ma tô dama waihu'u siro romhã ré, amnho hã daro mono bâ za dawî ãsi'utõrî mono na hã. (Roma ãma danhib'apito Caradiu hã te te dama 're roti mono ré, ma tô ãne hã tô da'ãma tiromhãiba, amnho õ na hã.)

²⁹ Taha wa, Zezusihi zazei'wa norĩ hã ma tô sima roti za'ra, ãsibro hã ãhãiba mono bã tãma 're ãhãimana za'ra mono zãb zarina, te te po'o mono da, Zudeza ãma ãsazei'wa norĩ ma, te te tãma sãmri za'ra da. ³⁰ Tawamhã ma tô te te tãma po'o. Tawamhã Banabã norĩ hã ma tô ãrã satõrĩ zahurã ni Zeruzarã u, Saruhu me, tame da'madã'ã'wa norĩ ma, te te sãmri zahurã da, ãsibzari za'ra hã.

12

Pedru hã dazazãm hawi 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãsõ'reptuzã wasu'u

¹ Tawamhã apito Erodihĩ zadawa para ma tô ãsazei'wa norĩ ma, da te tãma 're rob'manharĩ wasãtã za'ra. ² Taha wa, Zuwãhã dub'rada hã, Ti'adu hã ma tô dasiwi wĩrĩ ni, ãsi'uwazi 'wa pa na, apito Erodihĩ zadawa para. ³ Tawamhã zudezu norĩ hã ma tô siwi wãsamri za'ra, Ti'adu da te dasiwi ãwĩrĩzã hã. Taha wa, Erodĩ hã ma tô Pedruhu zama dama ti'ru, da te dasiwi ãri da, dazazãb 're, da te sãrã da. ã'u'ãtã duptoio'õ na dasa, da te 're ãhuri mono zã bãtã na ma tô siwi ti'ã. ⁴ Te te siwi ãri wamhã, ma tô siwi tisã, dazazãb 're. Pascowa na dato nhisi hã si'utõrĩ parip si, dama rowairãbã'wa norĩ nho're sab da, ma tô a'ã siwi tisã, dazazãb 're, dama rowairãbã'wa norĩ hã da te ãwĩrĩzãb da hã, te te siwi ãma rowairãbã da. Taha wa, da'wapãi'wa norĩ hã te nasi 'madã'ã za'ra siwa'rãmi. Maparane si'uiwa na si mararã te ãtãme ai'aba'rã. Abzuma zama te nasi siwa'rãmi ai'aba'rã, barana zama, mara wa'wab zama, te te nasi 'madã'ã za'ra da. Uburã hã 16 na ãhãiba za'ra hã, da'wapãi'wa norĩ hã. ⁵ Pedru hã dazazãb 're, sãmra nherã, ãsazei'wa norĩ hã te sa'ãtã ãma mreme zusi u'ã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, sirã 're ãsi'rã'õtõ mono norĩ hã.

⁶ Pedru hã Erodĩ te te dama ãruzã hã romhuture di oto, dama rowairãbã'wa nho're sab da hã oto. Awãpsi te za dasiwi wazere ni, danho'a te te siwi ãma rowairãbã da, niha wamhã, da te dasiwi wĩrĩ da. Tawamhã Pedru hã te oto nhono, barana. Da'wapãi'wa norĩ wa'wa, maparane ãsi'uwazi nhorõ rutu rã te nhono, pawasisi rã. 'Ridawa ã'madã'ã'wa norĩ hã te durã aima'wara zahurã. ⁷ Tawamhã hãiwa ãma Wanhib'apito ma, romhuri'wa hã awa'awi ma tô ãtãme wi, mara wa'wa. Mara wa'wam nherã, dazazãb 'remhã oto robrã di, 'ri 're wa'wa ãma hã. Hãiwa hawi romhuri'wa hã ma tô Pedru hã rãsi ãsisã ãma, utu da. Te tãma tinha, ãne:

— Ai'aba'rã na aiwahutu. — ãne te tãma tinha.

Taha wa, ãpawasisizã hã si'uihã na ma tô tãma asisina, ãsi'uwazi nhorõ rudu hã.

⁸ Tawamhã hãiwa hawi romhuri'wa hã te durã tãma tinha:

— Ai'uzã hã ai'usisizã na asima wasisi. Aipara'uzã zama asima za na. — ãne te durã tãma tinha.

Tawamhã Pedru, ma tô ãma saze, te te 'manharĩ da. Te durã tãma tinha:

— Ai'ubuzã ãhãpa rã, we ãzarina aimorĩ. — ãne ma tô durã tãma tinha.

⁹ Tawamhã sõtõ 'rowim newa, ma tô ãsarina watobro Pedru hã, te te ãrosawãrã newa. Te te waihu'u õ di, tô sena 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa, ãtãme ãwisi na hã, hãiwa hawi. ¹⁰ Tawamhã 'ridawa 'madã'ã'wa ãmorĩ'rada hã ma tô sa're zahurã. Taha nhana're ãsa hã ma durã sa're zahurã, Pedru norĩ hã. Tawamhã ma tô aimasisi zahurã oto, dazazã 'wawi wa'ra 'ridawa u si'uwazi 'manharĩ na 'ridawa nhito pese u. Tawamhã uihã na ma tô 'ridawa nhitobzã hã tãma aiwanhizari zahurã. Õne harã ma tô oto tipusi zahurã. Bãdãdi na ma tô tineb zahurã. Tawamhã hãiwa hawi romhuri'wa hã ma tô Pedruhu wi aimani, awa'awi. ¹¹ Taha wa, Pedru hã ma tô 'rãwi sina rosa'rata:

— E niha. Te rosawãrã newa. Tane nherã, tô sena ma tô Wanhib'apito hã we ãtãme satõ, hãiwa hawi tãma ãromhuri'wa hã Erodihĩ wi, te te ãnho'reptu da, zudezu norĩ te te sima ãwã za'ra zãb zarina, ãdã'ã tã da. — ãne ma tô sima tinha.

¹² Tawamhã, ãma ãromhãimanazãm na tô sena te te oto sina waihu'u wamhã, Marizaha nhorõwa u ma tô mo, Pedru hã. Zuwã Marcusihĩ na, Mariza hã. Tame da'ahã na ma tô tasi'rã'õtõ ni, ãma damreme zusi da. Tamomo te oto mo, Pedru hã. ¹³ Wisi wi, ma tô 'ri 'wawi 'ridawa nhitobzã hã ta'a. Tawamhã dama romhuri'wa hã ma tô ãtãme wahudu pi'õ hã, Rodi na ãsisi hã 'ridawa ta'a'wa, te te waihu'u da. ¹⁴ Tawamhã Pedruhu mreme te

te waihu'u wamhã, ma tô tâma rowẽ watobro. Rowẽ te, si'aba'ré na apâ sipi'rai wa, ma tô 'ridawa na po're ha'â. Te te tâma 'ridawa âna, te tisiré norĩ ma te te wasu'u da, wara. ãne ma tô tâma wasu'u za'ra:

— Pedru hã te za, 'ridawa. — ãne te tâma wasu'u za'ra. ¹⁵ Taha wa, te pi'õi ma nharĩ za'ra:

— Mare di. A hã asimiza'rese õ di.

Te duré asa tâma nharĩ za'ra:

— Tô sena te za, Pedru hã.

Tawamhã te oto nharĩ za'ra, ãne:

— Áté Pedruhu 'madâ'â'wa te za, hãiwa hawi 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, romhuri'wa hã.

¹⁶ ãne ré, te Pedru hã nasi 'ridawa ta'a. Taha wa, ma tô oto tâma 'ridawa za'ra. Te te sabu za'ra wamhã, uihã na ma tô âma titob'uzu za'ra, tô sena na. ¹⁷ Tawamhã Pedru hã ma tô tinhib'rada hã tâma wẽ za'ra hãimo, ari'iwĩ si'ubumro da. Taha pari, ma tô tâma siwasu'u za'ra, Wanhib'apito hã dazazém hawi, te te ìwazere na. Te duré tâma nharĩ za'ra:

— Ti'aduhu ma, te za ìwasu'u za'ra wa'wa, duré ìsiré ìsazei'wa norĩ ma zama. — ãne te tâma sihãiba 'ru za'ra. Taha pari, ma tô tiwi timorĩ za'ra nimomo.

¹⁸ Tawamhã âma awẽ wamhã, awẽ wi, da'wapéi'wa norĩ hã Pedru te te siwi sa'rese za'ra õ wa, ma tô tâma tipé'ẽwara za'ra, da'wapéi'wa norĩ hã. ¹⁹ Pedruhu zô sôpré pese da, ma tô Erodi hã tâma sô rob'ru za'ra. Sô sôpré pese nherẽ, te te siwi sãmri õ di. Taha wa, Erodi hã ma tô ì'madâ'â'wa norĩ hã sadanharĩ pese za'ra, Pedruhu âma. Taha pari, ma tô dama 'ru za'ra, da te simro da, dazazé 'madâ'â'wa norĩ hã.

Apito Erodihi dâ'âzé wasu'u

Tawamhã apito Erodi hã ma tô mo, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi, Sézareza na 'ri nho'õmo nhisi u, tame sãmra da a'â.

²⁰ Tawamhã apito Erodi hã ma tô sahi u'âsi dazada hãimana, Tiru na 'ri nho'õmo nhisi âma 're ìdahâimana za'ra mono norĩ zada, duré Sido na 'ri nho'õmo nhisi âma 're ìdahâimana za'ra mono norĩ zada zama. Taha wa, Tiru hawi ma tô da'madâ'â'wa norĩ hã ai'aba'ré, apito Erodihi u, Sido hawib zama. Erodi hã te te siwi sadaihu'u da, ma ìtême sito. Tawamhã Barasitu na Erodihi nhibro 'madâ'â'wa nhisi u uimrehẽne, ma aihutu. Tawamhã te ãne tâma siwasu'u za'ra, Barasituhu ma:

— Ma'ãpé, wa'ãma aime za'ra na, Erodihi me apâ wa te wasima ropese za'ra da, wasazé hã wa te duré wasima 're uipra za'ra mono da, ìsib'a'uwẽ norĩ wi apâ. — ãne te tâma siwasu'u za'ra, Barasituhu ma. Tawamhã Barasitu hã ma tô âma saze za'ra, âma sime za'ra da. Taha pari, ma tô Erodihi u aihutu duré, te te sadawa pibu za'ra da duré ta hã, tisazé hã te te 're ì'uipra za'ra mono zéb da hã apâ. ²¹ Taha wa, Erodi hã bådâ te te sima ìpisutuzém na ma tô ti'uzã wẽ ìhãpa hã sima tisẽ. Danhib'apito 're ìsimasisi mono zéb âma ma tô nhamra, tinhimirotizéb âma, te te dama roti za'ra da. ²² Tawamhã te te dama roti za'ra pari, ma tô ãne âma tawata za'ra ni, damreme 'rãihã na:

— Ôhõ mreme hã, aibã mreme õ di. ìhãiba'õ mreme, ìwaihu'upese mreme. — ãne te âma tawata za'ra ni, ìwaihu'upese newa.

²³ Tawamhã awa'awi ma tô hãiwa âma Wanhib'apito ma romhuri'wa hã azã, ìhãzé pire na, Erodi hã. 'Re ìhãimana u'âsi mono âma si 're ìdawata za'ra mono zé hã te te sima sawi wa, ma tô azã. Marĩ hã ìsãna wai'u ne hã âma sépu'u wa, ma tô dârã, Erodi hã.

²⁴ Tawamhã 'Re ìhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã ma tô ropé, 'ri pã. Sadawa wasu'u za'ëté di oto.

Banabé norĩ hã Saruhu me, ãtizotiza u apâ ìnebzé wasu'u

²⁵ Tawamhã Banabé norĩ hã ma tô apã tineb zahuré, Saruhu me, ãtizotiza na 'ri nho'õmo nhisi u. ìsazei'wa norĩ nhibzari te te ì'wapé zahuré hã te te dama sãmri zahuré pari, ma tô apã tineb zahuré, Zeruzarẽ hawi. Zuwã Marcusi hã te ìsiré timorĩ zahuré.

13

Banabé norĩ hã tinhimirohmuri na te te ãsãna'rata zahuré zé wasu'u

¹ Tawamhã Ātizotiza ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã duré dama rowahutu'wa norĩ hã te 're si'ubumro, ãsazei'wa norĩ wazari. Āne ãsisi za'ra hã: Banabé hã, duré Simi'ã hã, ãsisi amo hã Hãira na; duré Rusizu, Sireni ãma aré 're ãsãmra mono hã; duré Saru hã, duré Mana'ẽ hã, apito Erodihi siwadi aré, Mana'ẽ hã, Erodihi nhorõwa ãma siré prédub zahuré wa. ² Tawamhã nimahã bātã na ma tō ta norĩ hã saihuri ãna asimro a'ã, Wanhib'apito ãma wata za'ra da. Taha wa, ma tō 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani hã ãne tãma waihu'u za'ra:

— Banabé norĩ ma, wa tō romhuri hã pisutu zahuré, Saruhu me. Te te ãma 're romhuri zahuré mono da, wa tō ãsima pisutu zahuré, ta norĩ hã. Taha wa, te ãpisutu zahuré zéb zarina, te za oto tãma ãpisutu za'ra wa'wa, asiti wa'aba oto neb zahuré da. — Āne ma tō tãma waihu'u za'ra.

³ Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, te duré mreme zu, saihuri ãna. Tinhib'rada ma tō ãrã ãma sa'ra za'ra, Banabé norĩ 'rã nhisiwi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te tãma ãwaihu'u za'ra zéb zarina, te te tãma pisutu za'ra da, romhuri hã. Taha parip si, ma tō siwi satõrĩ zahuré, neb zahuré da oto.

Sipri ãma Banabé norĩ te te ãromhuri zahuré zé wasu'u

⁴ Tawamhã Banabé norĩ hã ma tō tineb zahuré, Saruhu me. 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani ré, ma tō tineb zahuré, Sere'usiza na 'ri nho'õmo nhisi u. Ta hawi, te duré tineb zahuré, Sipri na rob're za'iti nhisi u. Rowa'u'u na uba'renem na ma tō saprĩ zahuré, dame. ⁵ Tawamhã ma tō aimasisi zahuré, Saramina na 'ri nho'õmo nhisi u. Tame ma tō tinhimirohmuri na sãna'rata zahuré. Zudezu norĩ te, rowahutuzé mono bã, ma tō tame 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã dama sadawa wasu'u zahuré. Zuwã Marcusi hã ma tō ãme timorĩ zahuré, romhuri na te te pawaptob zahuré da.

⁶⁻⁸ Sipri na rob're za'iti nhisi wa'wai baba, si'aba'rei wamhã, ma tō aihutu, Paposi na 'ri nho'õmo nhisi u. Tame abzé tede'wa hã ma tō sõpõtẽ za'ra, zudezu norĩ siré hã, Bazezusi na ãsisi hã. Deredu norĩ nhiminhisi na hã Erima na ãsisi amo hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa newa, te taré te te dama 're rowasu'u. Danhib'apito siwadi, Bazezusi hã. Sézi'u Paru na danhib'apito nhisi hã. Ta hã, rosa'rata waihu'u pese 'wa. Tawamhã ma tō sō tihãrã zahuré, Banabé norĩ zō Saruhu me, te te wapari pese da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u hã. Tawamhã Erima hã abzé tede'wa hã ma tō 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u hã tiwi wẽ'õ zahuré, danhib'apito hã Zezusihi wasu'uwẽ te te saze tō da. ⁹ Tawamhã Saru, Paru na ãsisi amo hã ma tō aptete, 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani na. Taha wa, abzé tede'wa te te 'madã'ã sina, ¹⁰ ma tō tãma tinha, ãne:

— Wa'uburé 'ra, a hã. Uburé ãwẽ nhitob'ru, a hã. Aihãimana nhipese di. Ĥwasété si, te asima 're ãzawi pese mo. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã wẽ nherẽ, te dawĩ ãma 're ãzaprĩ u'ãsi mo, ãwasété na. ¹¹ Āhãna, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te za ai'azã. Tawamhã te za a'ã atob'a. Bãtã nhimirowa'a hã 'madã'ã õ di za a'ã. — Āne te tãma tinha, Paru hã.

Tawamhã awa'awi, ma tō titõmozazu, Erima hã. Ma tō tiwi tirobra duré, tob'a wa. Taha wa, ma tō te te nasi rob'upi dazõ, ni'wa hã te te saprõni da. ¹² Tawamhã danhib'apito hã aibã ãtob'a na te te 'madã'ã wamhã, ma tō saze, sena na Zezusihi wasu'uwẽ hã. Wanhib'apito nhimiroti na ma duré titob'uzu.

Ātizotiza amoi ãma Paru norĩ te te ãromhuri zahuré zé wasu'u

¹³ Tawamhã Paru norĩ hã te ai'aba're, Paposi hawi, Pãpiriza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Rowa'u'u na uba'renem na te ai'aba're, dame. Tane nherẽ, Zuwã Marcusi, ãme morĩ zahuré õ di. Ma rẽme zahuré, Zeruzarẽ u morĩ da apã. Pãpiriza u sihutu wamhã, Peredi na 'ri nho'õmo nhisi u te ai'aba're, Paru norĩ hã. ¹⁴ Ta hawi, te duré ai'aba're, Pisidiza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Tawamhã ma tō aihutu, Ātizotiza na 'ri nho'õmo nhisi u. Sihutu wamhã, sabadu na ma tō asisi, zudezu norĩ te, rowahutuzéb u. Tame te

asimro ni. ¹⁵ Tawamhã ma tô ni'wa hã dama sôré, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te ìrob'ui'érezém na hã. Ìsadawa wasu'u 'rata 'wa norî nhimi'ui'ére hã te duré dama sôré. Te te sôré za'ra parimhã, rowahutuzéb ãma 're da'anhimi'rui mono 'wa hã ma tô Paru norî hã ãne 'mahârâ za'ra, te te dama rowasu'u za'ra da:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norî, asima wê za'ra wa'aba wamhã, te za wama ìrowasu'u za'ra wa'wa, wama robze za'ra da. — ãne ma tô 'mahârâ za'ra.

¹⁶ Taha wa, Paru hã hâiwi ma tô za. Tinhib'rada, ma tô dama wê, ari'iwi dasi'ubumro da. Tawamhã te dama tinha, ãne:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norî, ìwapari za'ra wa'aba. Duré zudezu'ô norî, a norî wa'aba zama wasiré ô nherê, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma 're aiwata za'ra wa'aba mono norî hã, ìwapari za'ra wa'aba. ¹⁷ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã Izarazéhé nhihudu norî nhib'apito hã ma tô wahi'rata norî hã sima pisutu za'ra, ãma sib'a'uwê za'ra da. Ìsihudu sidâpâsi, ma tô te te 're apawapto, sitébré da, Ezitu ãma tisiré'ô norî 'rata 're si'ubumroi mono ré hã. Ta hawi, ma tô sani za'ra, tiwaihu'u pese na. ¹⁸ A'ubuni wi, 're dahâimana za'ra mono ré, ma tô te te 're da'ab'madâ'â pese, ãma 're dazaihã popo'o za'ra mono nherê. 40 na ma tô da'ãma tiwahu, a'ubuni wi te te 're da'ab'madâ'â mono ré hã. ¹⁹ Cana'ã na romnhisi ãma ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã da'uprosi. 7 na dapoto mono bâ ma da'uprosi, a'uwê norî hã, ìwa 're ìdasi'ubumroi mono hã. Tawamhã tinhib'a'uwê ma, ma tô sômri za'ra ti'a hã, Izarazéhé nhihudu norî ma. ²⁰ Ìwa dawi 're rob za'ra mono ré hã, 450 na ma tô ãma tiwahub za'ra.

— Tawamhã dama ìmreme pire norî hã misi sidâpâsi ma tô dama pisutu za'ra, ìsadawa para dama rowairébé'wa 're hâimana za'ra mono da, Samuwé hã ìpotozéb u. Tawamhã ma tô podo, Samuwé hã. Prédu wamhã, ta hã ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te dama 're sadawa wasu'u. Ta hã ìsadawa wasu'u 'rata 'wa, Samuwé hã. ²¹ Tawamhã Izarazéhé nhihudu norî hã ma tô tiwi waptêrê za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono wi, ni'wa hã danhib'apito ne, te te 're ìda'uwati mono da hã, te te pisutu da. Taha wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tô tâma hâiba nhomri za'ra, Sau hã da'uwati'wa da. Sauhu mama hã, Tisi na ìsisi hã. Bêzamihî nhihudu ta hã, Tisi hã. Sau hã te te 're da'uwati mono ré hã 40 na ma tô ãma tiwahu. ²² Tawamhã te te oto 're da'uwati mono tã da, ma tô waze, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Ìsa'u hã ma tô Dawi hã dama hâiba nho, da'uwati'wa da oto. Ta hã ma tô duré wêsã oto. ãne te te ìwêsâmrizé hã: “Dawi hã Zéséhé 'ra hã ìma wê di. Ìnhimiroti te te ãma uwaimrami da, te za te te 're ìwapari u'âsi.” ãne ma tô Dawi hã wêsã, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. ²³ Dawihi nhihudu uwaibaba, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã pisutu Zezusi hã, Izarazéhé nhihudu norî nho'reptui'wa da hã. Wahi'rata norî ma, te te ìropisutuzéb zarina, ma tô pisutu. ²⁴ Zezusi hã tinhimiromhuri na te te dama sâna'rata ô ré, ma tô Zuwã Batita hã te te dama 're rowahutu, wasiré Izarazéhé nhihudu norî ma, dawasété wi 're dasipizari za'ra mono da, duré â dawabzuri hã da te 're 'manharî za'ra mono da. ²⁵ Tawamhã tinhimiromhuri te te ìsazârizéb u romhutu wapsi, te dama siwasu'u, ãne: “Cristuhu zô te 're asimipari za'ra wa'aba mo. Tawamhã te ì'ãma 're ìrosa'rata za'ra wa'aba mo, Cristuhu newa, Danho'reptui'wa da, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìpisutu newa. Tazahã, ta hã ì di, wa hã. Ìza'u si ìma ìpire hã te za wei mo. Wei wisi wapsi, wa hã tâma ìwapure di za. Tãma ìwapure wa, ìpara'uza wasisizé, te apâ tiwi wasihu waihu'u ô di za, ìnhisé wa.” ãne te dama siwasu'u, Zuwã Batita hã. — ãne ma tô Paru hã dama rob'râzarôtô, dahi'rata nhihudu uwaibaba, Zezusi we ìmorîzém na hã.

²⁶ Te duré dama tinha:

— Wasiré Abra'ãhã nhihudu norî, ìwapari za'ra wa'aba, duré zudezu'ô norî, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma 're aiwata za'ra wa'aba mono norî zama. Uburé wa'udâna ma tô ìwasu'uwê hã wei watême satôri za'ra, wahâiba mono bâ, danho'reptuzé wasu'u hã.

²⁷ Zeruzarê ãma 're ìsi'ubumroi mono hã, duré tame dama ìpire norî zama, Zezusi hã Danho'reptui'wa na te te waihu'u za'ra ô di. Sabadu sidâpâsi, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norî nhimi'ui'ére hã da te dasima 're sôré za'ra mono nherê,

ĩwasu'u hã te te waihu'u za'ra õ di, ta norĩ hã. Taha wa, Zezusi hã dâ'â da, te te siwi ãma roti wamhã, te te waihu'u za'ra ãna, ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimirowasu'u hã siwi ãma uwaimra, si'uihã na. ²⁸ Zezusi hã marĩ ĩwasédé hã te te 'manharĩ õ nherẽ, ma tô õ norĩ hã siwi waptẽ, Piratuhu wi, da'wapéi'wa norĩ hã te te siwi wĩrĩ da, wasété ré ne. ²⁹ Tawamhã Zezusihi ãma uburé 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme ui'ééré 'rada hã te te siwi ãma uwaimrami parip si, ma tô siwi si'ra, wedepo'o nnonhi'rãmi hawi. Ma tô siwi tisẽ, êtẽ zahãpã wa, ab're 're. ³⁰ Tane nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ma tô apã hãiwa'utu, dâ'â uptabi nherẽ. ³¹ Tawamhã apã hãiwa'utu pari, ma tô nasi dama sihãiré, bãtã ahã na, Zezusi hã. Darireza hawi, Zeruzarẽ u aré ĩsiré ĩsi'aba'rẽ norĩ ma, ma tô nasi sihãiré. Ta norĩ hã te oto te te dama 're wasu'u wẽ za'ra Zezusi hã, Izarazéhẽ nhihudu norĩ ma.

³² — Wa norĩ zama ĩwasu'uwẽ hã wa te aima sãmri za'ra wa'aba da, wa ai'rata wahãimana za'ra wa'aba ni. ³³ 'Re ãhãimana u'ãsi mono, wahi'rata norĩ ma, te te ĩropisudu hã ma tô wama ãma uwaimrami za'ra oto, wasiré ĩsihudu norĩ ma. Zezusi hã ma tô apã hãiwa'udu. Apã ĩhãiwa'utuzé wasu'u na 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma danho're na rob'ui'ééré, ĩsãna'remhã, te wama wasu'u, ãne:

“A hã ĩ'ra. ã bãtã na aihãiwa'utuzé bãtã na wa za Aima na aima 're ãhãimana.”

³⁴ — Duré ãma rob'ui'ééré 'rata hãiba amo hã te duré wama wasu'u 'Re ãhãimana u'ãsi mono, Zezusi dâ'â uptabi nherẽ, apã za te te ĩhãiwa'utuzém na, dâ'â u'ãsi nomro tô da. 'Re ãhãimana u'ãsi mono te tinha:

“Dawihĩ ma, tô sena marĩ ĩwẽ na te tãma ĩropisutuzém na wa za taha u'ãbã aima ãma uwaimrami za'ra wa'wa.”

Ãne ĩnreme na rob'ui'ééré hã. ³⁵ ĩhãiba amo na rob'ui'ééré ĩsãna'remhã, te duré wama wasu'u:

“Te te aima 're ĩromhuri wẽ u'ãsi mono hã dâ'â wamhã, rẽme õ di za, hãiba 'ro tô da.”

Ãne te wama wasu'u. — Ãne te Paru hã dama rob'rãzarõtõ, rowasu'u 'rata na hã.

³⁶ Te duré dama rowasu'u:

— Dawi hã ti'ai ãma 're morĩ ré, ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma sina uwaimra, te te tãma ĩpisutuzéb zarina. Te te sina tãma uwaimrami pari, ma tô dârã, Dawi hã. ĩhi'rata norĩ 'ru ãma êtẽ zahãpã wa ab're wa, ma dasiwi sêrẽ ni. Da te dasiwi sêrẽ wamhã, ĩhãiba hã ma ti'ro. ³⁷ Tane nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono apã te te ĩhãiwa'udu hã, 'roi õ di. Hãiba wẽ na ma tô apã hãiwa'utu. ³⁸⁻³⁹ Wasiré norĩ, ma'ãpé aihĩni ĩwapari pese za'ra wa'aba, tô sena na waihu'u za'ra wa'aba da. Danho'reptuzé wasu'u hã wa za aima waihu'u za'ra wa'wa. Zezusi hã, dawasété pari'wa. Duréhã, Mozési hã ma tô wahi'rata norĩ ma ãma rowasu'u za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na. ĩsimiroti zarina 're dahãimana za'ra mono nherẽ, dawasédé da te dasima 're pari waihu'u za'ra mono õ di, ãma. Tane nherẽ, ãhãna Zezusi hã da te dasina 're umnhasi za'ra mono wamhã, dawasédé te te oto da'ãma 're ĩ'ab'madã'ã mono õ zarina, te za oto te te 're da'awêsãmri. ⁴⁰⁻⁴¹ Duréhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã ma tô ãne na ãma rob'ui'ééré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme na, ãne:

“Re aihãimana za'ra wa'aba mono ré, wa za niha dama rob'manha, ĩpipa na. Tawamhã za te dama ĩrob'manharizém na te za ãma 're asiwawã za'ra wa'aba mo, ni'wa hã te te ãma 're aipo're pu'u za'ra wa'aba mono nherẽ.

'Madã'ã za'ra wa'aba. A norĩ wa'wa hã ĩ'ãma aiwa'ẽ za'ra wa'aba norĩ hã, te za tãma 're a'rãmi za'ra wa'aba mo, ĩnhimirob'manharĩ pipa ma. Tawamhã ĩzadawa para te za ai'utõrĩ 'wa.”

Ãne 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme hã. Ma'ãpé ãma rosa'rata pese za'ra wa'aba za ãne na hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimirob'manharĩ pipa zé hã asina uwaimrami za'ra wa'aba tô da. — Ãne te Paru hã dama rob'rãzarõtõ.

⁴² Tawamhã Paru norĩ hã zudezu norĩ te, rowahutuzém hawi pusi zahuré wi, ma tô waptẽrẽ zahuré ni, sabadu amo na te te dama rowasu'u na sahu zahuré da. ⁴³ Tawamhã rowahutuzém hawi dawairébé wamhã, da'ahã na te Paru norĩ siré ai'aba'rẽ ni, Banábéhé me, zudezu norĩ hã, duré zudezu'õ norĩ hã, zudezu norĩ hãimanazéb zarina 're

ĩhâimana za'ra mono norĩ zama. Tawamhã ma tô tãma roti za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimipawaptobzém na siptete sina ãma 're hâimana u'âsi za'ra mono da.

⁴⁴ Tawamhã sabadu amo na aihĩni ma tô tasi'rã'õtõ ni, 'ri nho'õmo ãma 're ĩdasi'ubumroi mono hã, Wanhib'apito zadawa wasu'u hã da te wapari za'ra da. Da'umro di, da te ĩwapari za'ra õ hã. ⁴⁵ Tane nherẽ, da'ahã na ĩdasi'rã'õno hã zudezu norĩ hã te te da'madã'ã za'ra wamhã, ma tô ãma da'ruiwapari za'ra. Tawamhã Paruhu mreme hã ma tô dawĩ wẽ'õ za'ra, zudezu norĩ hã. Taha wa, timreme na ma tô nasi ãma tãma wa'rãmi za'ra, Paruhu mreme wa'rãmi. Ma tô duré ãma tiwa'ẽ za'ra. ⁴⁶ Tane nherẽ, pahi ãna ma tô Paru norĩ hã tãma nharĩ za'ra, zudezu norĩ ma, ãne:

— A norĩ wa'aba ma, uimrehẽne wa tô aima rowasu'u za'ra wa'aba ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na hã. Tane hã tô, wẽ di. Tane nherẽ, taré newa, ma tô asiwi ĩwẽ'õ za'ra wa'wa, ĩwasu'uwẽ hã. Taha wa, ĩbãĩ õ di, hãiwa ãma rowẽ ãma 're ĩ'aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono zéb da hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata. Taha wa, wa za airẽme za'ra wa'aba ni, zudezu'õ norĩ ma, wa te tãma 're rowasu'u za'ra mono da oto. ⁴⁷ Wanhib'apito hã ma tô ãne na wama roti za'ra oto:

“A norĩ wa'wa hã wa tô aipisutu za'ra wa'wa, zudezu'õ norĩ ma, 're rob'uiwẽ za'ra wa'aba mono da, ĩwẽ na, taha zarina te 're ĩda'anho'reptui mono zém na daro mono bâ ãma 're ropéi wa'aba mono da, dama.”

Ãne te wama roti za'ra, Wanhib'apito hã. — Ãne ma tô Paru norĩ hã tãma rowasu'u za'ra, Banabéhé me.

⁴⁸ Tawamhã zudezu'õ norĩ hã Paruhu mreme te te wapari za'ra wamhã, toi uptabi za'ra di. Wanhib'apito zadawa wasu'u na ma tô tiwata za'ra. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, rowẽ na ĩ'rata 're hâimana u'âsi za'ra mono da, te te sima ĩpisutu za'ra norĩ hã ma tô saze za'ra, Zezusi hã.

⁴⁹ Tawamhã Wanhib'apito zadawa wasu'u hã ma tô ropé, daza'rui mono bâ, tame danhipti'a nho'õmo ãma 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ u. ⁵⁰ Tane nherẽ, zudezu norĩ hã ma tô tame dama ĩpire norĩ hã wada'uri wasété za'ra, Paru norĩ zada hâimana za'ra da. Pi'õ norĩ hã ĩmreme pire norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩwata za'ra mono norĩ, zudezu'õ norĩ, ta norĩ zama ma tô wada'uri wasété za'ra, sada hâimana za'ra da. Tawamhã ma tô ãma rowasété zahuré ni, Paru norĩ ãma, Banabéhé me. Ma tô tãma rob'ru zahuré ni, ta hawi danhipti'a nho'õmo hawi neb zahuré da, danhiti. ⁵¹ Tawamhã Paru norĩ hã ma tô tipara zapru hã wamirĩ zahuré, da'ãma dã'ã zahuré tõ da. Taha wa, õne haré ma tô tineb zahuré, Iconizu na 'ri nho'õmo nhisi u. ⁵² Tawamhã Zezusihi zazei'wa norĩ hã Ātizotiza ãma 're ĩsi'ubumroi mono hã te 're to za'ra. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani na ma tô aptete za'ra, ĩpẽ'ẽ mono bâ.

14

Paru norĩ hã Iconizu ãma te te ĩromhuri zahuré zé wasu'u

¹ Tawamhã Iconizu na 'ri nho'õmo nhisi u ma tô aimasisi zahuré, Paru norĩ hã, Banabéhé me. Tamomo simasisi zahuré wamhã, Ātizotiza ãma sada ĩromhâimana zahuré ne, ma tô duré sada tiromhâimana zahuré. Zudezu norĩ te, rowahutuzéb u ma tô tizasi zahuré, te te dama rowasu'u zahuré da. Tawamhã simirowasu'u wẽ wa, mreme wapari ze zahuré di, dama hã. Taha wa, da'ahã na ma tô saze za'ra ni, zudezu norĩ hã, zudezu'õ norĩ zama. ² Tane nherẽ, zudezu norĩ te te 're ĩsaze za'ra mono õ hã ma tô zudezu'õ norĩ hã wada'uri wasété za'ra, sada hâimana za'ra da, Paru norĩ zada, uburé siré ĩsazei'wa norĩ zada zama. ³ Tane nherẽ, Paru norĩ hã te Iconizu ãma aimasisi hã zahuré. Pahi ãna ma tô Wanhib'apito hã dama wasu'u wẽ zahuré. Tawamhã ĩwasu'uwẽ hã tô sena na da te waihu'u za'ra da, Wanhib'apito hã ma tô Paru norĩ pawaptob zahuré, da te 're ĩwaihu'u za'ra mono zéb da hã, marĩ ĩwẽ hã dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã te te dama 're ab'manharĩ zahuré mono da tame. ⁴ Tane nherẽ, õhõ na si misi da te dasima ãma rosa'rata za'ra õ di, 'ri nho'õmo ãma 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ hã. Ma tô dasima aipo'o ni. Ni'wam norĩ hã

ma tô zudezu norĩ niwĩ 're hâimana za'ra. Ni'wam norĩ hã te Paru norĩ niwĩ 're hâimana za'ra, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ niwĩ.

⁵ Tawamhã ni'wam norĩ hã zudezu norĩ hã zudezu'õ norĩ me, ma tinhib'apito norĩ me ãma sisaze za'ra, Paru norĩ ãma te te rowasété za'ra da, duré êtê na te te siwi pãrĩ da. ⁶ Tawamhã damreme te te sina wapari zahuré wamhã, ma tô dawí tipusi zahuré, wara sina, Paru norĩ hã. Rica'oniza na danhipti'a nho'õmo nhisi u ma tô tineb zahuré. Tamomo neb zahuré wamhã, Risitira na 'ri nho'õmo nhisi u, ma tô aimasisi zahuré, duré Derebi na 'ri nho'õmo nhisi amoi u. ⁷ Tame ma tô oto dama rowahutu zahuré, Zezusihi wasu'uwẽ na hã.

Paru norĩ hã Risitira ãma duré Derebi ãma te te ïromhuri zahuré zé wasu'u

⁸ Tawamhã Risitira ãma te aibã hã 're sãmra, ïhi'rê hã, ïpotozém hawi ïmorĩ'õ hã para uwa zahuré wa. ⁹ Paru hã te te dama rowasu'u ré, ma tô ïhi'rê hã mreme wapa. Tawamhã Paru, ma tô ïtême rob'madã. Te te 'madã'ã wamhã, ma tô sina waihu'u, tô sena Wanhib'apito te te ïsaze na hã, duré te te pese da, te te sina ï'umnhasi na hã. ¹⁰ Taha wa, te mreme 'rãihã na tãma tinha:

— Aiwahutu. Hãwi asa na, aipara na. — ãne te tãma tinha.

Tawamhã ïhi'rê, si'aba'rê na ma tô hãwi za. Ma tô timorĩ wẽ. ¹¹ Taha wa, Paru te te ïwahudu hã da te 'madã'ã za'ra wamhã, ma tô dasima 'mahãrã za'ra ni, ãne:

— ïhãiba'õ norĩ, ïwaihu'upese norĩ hã ma tô wei watême 'manhi'ra zahuré. Ma tô si'aibã zahuré, ãma 're ïwawata za'ra mono norĩ hã. — ãne ma tô dasima 'mahãrã za'ra ni, dasimremezém na, Rica'oniza ãma 're ïdasi'ubumroi mono norĩ mreme na.

¹² Tawamhã Paru norĩ hã ma tô sisi zahuré ni, Banabéhé me. ïhãiba'õ norĩ hã waihu'u pese newa da te dasima 're ïsisi za'ra mono zém na ma tô sisi zahuré ni. Banabé hã Zupité na ma sisi ni. Duré Paru hã Mecuriu na ma tô sisi ni, rowahutu'wai wa. ¹³ Zupitéhé ãma 're ïdawata za'ra mono zé hã 'ri nho'õmo 'wawi wa'ra 'ridawa 'rata, 'ri hã. Taha wa, aibã hã Zupitéhé ma da'ãma 're ïmreme mono hã ma tô powawẽ hã saprõni zahuré, ãma 're ïdawata za'ra mono zéb u, 'ri nho'õmo 'wawi wa'ra 'ridawa u hã. Tawamhã romnhirãrã na ma tô sõ'rebzu zahuré, tãma 'madã'ã ze zahuré da. We ïsaprõni zahuré 'wa hã ma tô dasine sima wẽ, powawẽ hã te te pãrĩ zahuré da, ãma dawata za'ra da, Paru norĩ ãma, waihu'u pese zahuré newa. ¹⁴ Tawamhã te te ï'manharĩ wasu'u hã Paru norĩ hã te te wapari zahuré wamhã, wara sina ma tô dawa'wa u tizasi waré zahuré. Ti'uzã hã ma tô hãiwazu zahuré, tinho'utu nho'õmoi baba, rob'ru te. Te te hãiwazu zahuré sina, ma tô hãrã 'rãihã na da'mahãrã zahuré, ãne:

¹⁵ — Aibã norĩ, e marĩ da, te za tane ï'manharĩ za'ra wa'wa. Tô'ã. 'Manharĩ za'ra wa'aba tõ. Wa norĩ hã aibã, asine wa'aba hã. Zezusihi wasu'uwẽ na wa te aima rowasu'u za'ra wa'aba da, wa tô we wanem ni, atême za'ra wa'aba. Wa tô aima roti za'ra wa'aba ni, taré romhãiba na ãma 're aiwata za'ra wa'aba mono zém hawi 're aipizari za'ra wa'aba mono da, ïwaihu'upese newa ãma 're aiwata tõ za'ra wa'aba mono da, 'Re ïhãimana u'ãsi mono niwĩ 're anomro aba mono da oto. Ta hã ropoto na'rata 'wa, duré hãiwa nhirõtõ 'manharĩ'wa, duré ti'ai 'manharĩ'wa, duré âporé 'manharĩ'wa. Uburé ti'ai ãma 're ïdanomro mono da hã, ma tô te te da'apoto, hãiwa nhirõtõ ãma 're ïdahãimana za'ra mono da zama, duré â'rãwi 're ïnomro mono da zama. ¹⁶ Duréhã, dahi'rata sidãpãsi da te dasima ïwézéb uwaibaba te 're danomro. 'Re ïhãimana u'ãsi mono hã te te 're da'ahã za'ra su'u mono õ di. ¹⁷ Tane nherẽ, ma tô dama 're siwaihu'u u'ãsi, tinhoprubzém na sena 're ïhãimana mono zém na, da te 're waihu'u za'ra mono da. Tã hã ma tô pisutu, we aima 're ta'a za'ra wa'aba mono da, te te aima 're robdi'i za'ra wa'aba mono da. Buru nho hã te duré te te aima 're sômri za'ra wa'wa, 're ï'rã za'ra mono zéb da hã, te te ïpisutu zarina, ãma 're asaihuri aba mono zéb da hã, aima ãma 're ïrobzei u'ãsi za'ra wa'aba mono zéb da hã. — ãne ma tô Paru norĩ hã dapore pu'u zahuré, Banabéhé me.

¹⁸ ãne Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã te te dawí sawi zahuré nherẽ, da te ãma rosahãri waihu'u za'ra õ di aré. Powawẽ hã te aré tô dasiwi pãrĩ ni, Paru norĩ ãma ïdawata

za'ra zéb da hã. Tane nherẽ, dama mreme pire zahuré wa, ma tô ãma rosahâri za'ra ni oto, da te dasiwi pãrĩ tō da, ãwaihu'upese zahuré newa, ãma dawata tō zahuré da, Paru norĩ ãma hã. ¹⁹ Tawamhã zudezu norĩ hã ãtizotiza hawi te ai'aba'rẽ, Paru norĩ zarina, Iconizu hawib zama. Sihutu wamhã, ma tô ãma dawada'uri wasété za'ra, aihĩni sada danhiti'ru za'ra da. Tawamhã, ma tô ãma tasisaze za'ra ni. Taha wa, êtẽ na ma tô dasiwi hã ni, Paru hã da te dasiwi wĩrĩ da. Tawamhã, dá'á newa, ma tô ãma rosa'rata za'ra ni. Taha wa, ma tô da te ãma robâdâ, 'ri ahâ nhiti. ²⁰ Tawamhã ãsiré ãsazei'wa norĩ hã ma tô siwi uirĩ. ãrata simasab ré, ma tô udu, Paru hã. Tawamhã 'ri nho'õmo u te apâ mo. Tame awẽm na te oto ne Paru norĩ hã, Banabéhé me. Derebi na 'ri nho'õmo nhisi u te tineb zahuré. ²¹ Tame ma tô dama rowahutu zahuré, ãwasu'uwẽ na. Tawamhã da'ahã na ma tô saze za'ra ni, Zezusihi nhirã zarina 're danomro mono da. Taha pari, te oto apâ tineb zahuré dahawi, siwa'rãmi.

Paru norĩ hã ãtizotiza u, siwa'rãmi ãneb zahuré zé wasu'u

Tawamhã Paru norĩ hã Risitira wa'wai baba te apâ tineb zahuré siwa'rãmi, duré Iconizu wa'wai baba, duré ãtizotiza wa'wai baba. ²² 'Ri nho'õmo wa'wai baba neb zahuré wamhã, ma tô ãsazei'wa norĩ hã pawaptob za'ra, hãimana nhiptete na 're nomro mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma te te 're sasõmri u'ãsi za'ra mono da. ãne te duré tãma nharĩ za'ra:

— A norĩ wa'wa hã Zezusihi zazei'wai wa, marĩ ãwasédé hã da te aima 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, tãma 're aipahi za'ra wa'aba mono õ di za. ãne na hã te za tô 're ãrobzépata za'ra wa'aba mo. Tane nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ oto 're anomro aba mono wa, te za niwapsi hãiwa ãma ãrata 're aihãimana u'ãsi za'ra wa'aba mo, rowẽ na. — ãne te tãma nharĩ za'ra. ²³ Tawamhã 'ri nho'õmo mono bâ ãsazei'wa norĩ hã siré 're ãsirã'õtõ mono sidâpãsi ma tô da'madã'ã'wa da hã te te 're apisutu zahuré, Paru norĩ hã. Sai ãna, te duré ta norĩ hã timreme zahuré, Wanhib'apito ma, te te sina 're ãumnhasi za'ra mono ma, ãwasété wi da'wawi 're ãsimapa za'ra mono zém na te te 're pawaptob u'ãsi za'ra mono da, da'madã'ã'wa norĩ hã.

²⁴ Pisidiza na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba, te oto tineb zahuré Paru norĩ hã, Pãpiriza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. ²⁵ Tame, ma tô Zezusihi wasu'uwẽ na dama rowahutu zahuré, Peredi na 'ri nho'õmo nhisi ãma. Taha pari, ma tô duré tineb zahuré, Atariza na uba're nhimizahãrizém nhisi u. ²⁶ Ta hawi te duré tineb zahuré, rowa'u'u na uba'renem na, dame. Tawamhã apâ ma tô aimasisi zahuré ãtizotiza u, Siriza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma timorĩ na te te ãsãna'rata zahuré zéb u. Ta hawi neb zahuré õ ré, ma tô Paru norĩ ãma tamreme zusi ni, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma. Te te tãma 're romhuri wẽ zahuré mono da, te te 're pawaptob u'ãsi zahuré mono da, ma tô ãma tamreme zusi ni, ãtizotiza hawi neb zahuré õ ré. Te te dama 're rowahutu zahuré mono parimhã, ma tô apâ aimasisi zahuré. ²⁷ ãtizotiza u apâ simasisi zahuré wamhã, ma tô ãsazei'wa norĩ zô tihãrã zahuré, te te ãtẽme ubumro da. Taha wa, ma tô dama siwasu'u zahuré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimipawaptobzém na. ãne te tãma rowasu'u za'ra:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ma tô wapawapto, marĩ ãwẽ hã wa te dama 're 'manharĩ mono da, ãwasu'uwẽ hã wa te dama ãwisi da, zudezu'õ norĩ ma zama. Tawamhã ta norĩ zama ma tô te te 're sazei pese za'ra. — ãne te tãma rowasu'u za'ra, ãsazei'wa norĩ ma. ²⁸ ãtizotiza ãma te oto aimasisi hã zahuré, Zezusihi nhirã zarina 're ãnomro mono norĩ 'rata, Paru norĩ hã.

15

Zeruzarẽ ãma ãdasi'rã'õtõzẽ wasu'u

¹ Tawamhã aibã norĩ hã ma tô aihutu ãtizotiza u, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi. Tawamhã ãsazei'wa norĩ ma, te roti za'ra, ãne:

— Zudezu'õ norĩ hã, Mozési hã wahi'rata norĩ ma, te te ãpisutu zarina, 're sisihãiwata nhihãri za'ra mono õ nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're sã'reptu za'ra mono õ di za. — ãne te tãma nharĩ za'ra, aibã norĩ hã.

²Tawamhã Paru norĩ hã Banabéhé me, ma tô wẽ'õ zahuré, ãsimirowasu'u za'ra hã. Taha wa, te simreme wa'rãmi sa'ětẽ ãma sima nharĩ za'ra. ãne wa, ãsazei'wa norĩ hã ma tô ni'wam norĩ hã pisutu za'ra, Paru norĩ siré si'aba'ré da, Zeruzarẽ u, tame da'madã'ã'wa norĩ me duré Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ me, te te sima ãma romnhoré za'ra da.

³Tawamhã ãsazei'wa norĩ hã siré 're ãsi'rã'õtõ mono norĩ hã ma tô ãma ana, ãsi'aba'rézém na hã. Ma tô si'mazatõrĩ za'ra, ãme 'masi'aba'réi hutu da. Tawamhã Paru norĩ hã Zeruzarẽ u si'aba'réi ré, Penisiza na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba, te ai'aba'ré, duré Samariza na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba zama. Taha wa'wai baba, si'aba'réi ré, ma tô ãsazei'wa norĩ ma, te te rowasu'u za'ra, zudezu'õ norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono u, 're ãsipizari za'ra mono na hã. Tawamhã aihĩni ma tô dama ãma rowẽ zani za'ra, tame ãsazei'wa norĩ ma. ⁴Tawamhã Zeruzarẽ u ma tô oto aihutu. Sihutu wamhã, ãsazei'wa norĩ hã, duré Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã, duré da'madã'ã'wa norĩ hã ma tô siwi waibui wẽ, Paru norĩ hã. Tawamhã Paru norĩ hã ma tô dama rowasu'u za'ra aihĩni, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimipawaptobzéb zarina uburé ãsadawa para te te dama 're ã'ab'manharĩ zahuré mono zém na hã. ⁵Tawamhã ni'wam norĩ hã ma hãwi aimasa, parisezu norĩ hã te te dama rowasu'u za'ra da. Tawamhã te dama nharĩ za'ra, ãne:

— ãsazei'wa norĩ ma, wa te roti za'ra wa'aba, zudezu'õ norĩ hã, dame 're sisihãiwata nhihãri za'ra mono da, uburé 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na Mozésihi nhimi'ui'ééré zarina 're nomro mono da. — ãne te dama nharĩ za'ra.

⁶Tawamhã Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã ma tô si'rã'õtõ, da'madã'ã'wa norĩ me, te te sima ãma romnhoré za'ra da niha. ⁷Tawamhã te te sima ãma romnhoré hã za'ra pari, ma tô Pedru hã hãwi za. ãne te tãma nharĩ za'ra:

— Wasisãnawã norĩ, ãwapari za'ra wa'aba. Duréhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tô sima ãpisutu, ãhãiba pisutu zudezu'õ norĩ ma, Zezusihi wasu'uwẽ na te tãma 're rowasu'u za'ra mono da, te te 're wapari za'ra mono wa, te te 're saze za'ra mono da. ãne na ma tô ããma ãwaihu'u za'ra wa'wa. ⁸'Re ãhãimana u'ãsi mono hã dapẽ'ẽ 'remhã danhimirosa'rada hã te te waihu'u pese di. Zudezu'õ norĩ hã te te 're saze za'ra mono wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're ãwẽsãmri za'ra mono zéb zarina, ma tô Tipẽ'ëzani hã ta norĩ ma zama te te 're anhomri, ãsãna'rata hawi te te wama 're ã'anhomri mono ne. ⁹Ta norĩ hã Zezusi te te sina 're ã'umnhasi za'ra mono zéb zarina si, ma tô ãwasédé hã te te tãma 're aparĩ, wa norĩ hã wa te wasina 're umnhasi za'ra mono wa, wawasédé hã te te wama 're ã'aparĩ mono ne hã aiwa. Aimawi hã te te tãma 're apisutu mono õ di, zudezu'õ wa. ¹⁰⁻¹¹E marĩ da, ma tô bété asima ãwẽ za'ra wa'wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã pibu za'ra wa'aba da, niha te te aima ãrob'manharĩ za'ra wa'aba õ zéb zõ. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ãma ãrob'ui'ééré hã wa te tãma ãma 're uwaimrami waihu'u za'ra mono õ di, taha zarina 're ãwasisõ'reptu za'ra mono da hã. Wahi'rata norĩ zama te te tãma ãma 're uwaimrami waihu'u za'ra mono õ di duré. Taha wa, e marĩ da, wa za bété wasiré ãsazei'wa norĩ ma, wa te 're roti za'ra, Mozésihi nhimi'ui'ééré zarina 're nomro mono da, zudezu'õ nherẽ. Ni'wa hã marĩ ãpire uptabi hã te te danhoihi waptob ãna, te te dama ãsibu 'rãihã ne, ma tô a norĩ wa'wa hã ãpire uptabi hã tãma ãpisutu za'ra wa'wa, zudezu'õ na ãsazei'wa norĩ ma hã. Tane nherẽ, tinhoprubzém na si ma tô Wanhib'apito Zezusi hã te te 're wa'anho'reptu. Õhõ na si te duré ta norĩ zama te te 're anho'reptu, zudezu'õ norĩ hã. — ãne te tãma nharĩ za'ra, Pedru hã.

¹²Tame ãsi'ubumro norĩ hã te ari'iwi asimro, Banabé norĩ mreme hã te te wapari za'ra da, Paruhu me. Uburé zudezu'õ norĩ ma, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa para, marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã te te 're ã'ab'manharĩ zahuré mono zém na te dama siwasu'u zahuré. ¹³Ta norĩ hã te te dama rowasu'u zahuré parimhã, te duré Ti'adu hã dama rowasu'u, ãne:

— Wasisānawā norī, ĩwapari za'ra wa'aba. ¹⁴ Sima Pedru, ma tō wama rowasu'u pari za'ra, 'Re ĩhāimana u'āsi mono, tinhoprum na zudezu'ō norī āma ĩsime na'rata zém na. Tinhib'a'uwē da, ma tō ni'wam norī si te te 're awaibu, zudezu'ō norī hā. ¹⁵ Āne na ma tō 'Re ĩhāimana u'āsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hā āma rob'ui'ééré, tō ĩsarina. Āne duréhā rob'ui'ééré hā, uburé Danhib'apito mreme na hā:

¹⁶ “Zahadu wa za apā ĩsina siri, Dawi na aihirata nhisi nhimirotizéb zarina ni'wa hā ĩsihudu uwaibaba hā siroti'wa da.

'Ri siprum nherē, ti'ai u'ēne hā te za ubumro ni, da te dasiwi āma 'ri téb da apā. Tane duré, Dawi hā duréhā pire na te te 're ĩda'ab'madâ'â mono zé hā si'utōrī nherē, wa za ĩsihudu hā pisutu, apā Dawihi nhimiroti zarina te te 're 'mairoti mono da.

¹⁷ Tawamhā zudezu'ō norī zama te za ĩzô 're sōpré, ĩnhib'a'uwē da, te ĩsima ĩpisutu za'ra norī hā te te 're ĩzaze za'ra mono da.

¹⁸ Wa hā uburé Danhib'apito, wa tō āne hā ĩsāna'rata hawimhā dama waihu'u pa.”

Āne ĩsawā wasu'u ui'ééré 'rada hā. — Āne ma tō Ti'adu hā tāma rob'rāzarōtō za'ra.

¹⁹ Te duré tāma nharī za'ra:

— Āhāna ĩnhimirosa'rada hā wa za aima waihu'u za'ra wa'wa. Zudezu'ō norī hā, 'Re ĩhāimana u'āsi mono u 're ĩsipizari za'ra mono norī wi, wa te tiwi 're ro'wa'rutu za'ra mono ō di za. ²⁰ Āne si wa za 'manharī za'ra ni. Wa za tāma rob'ui'ééré za'ra ni, marī ĩwasété uptabi si, wa te tiwi sawi za'ra da, romhāiba 'manharī āma 're ĩdawata za'ra mono zéb da, abaze da te 're simroi mono wamhā, taha nhi hā te te 're huri tō mono da, duré siwa'ru tihāimanazé ĩwasédé hā te te 're 'manharī za'ra mono tō da, pi'ō na aibā na zama, duré danhimizama hā da te 're ĩsō'reti za'ra mono nhi hā wapruí ré te te 're huri tō mono da, duré danhimizama wapru hā te te duré 're āhuri tō mono da. Āne si wa za dawí sawi za'ra ni. ²¹ Rowahutuzé mono bâ, sabadu sidâpâsi Mozésihi nhimi'ui'ééré hā da te 're sōré za'ra mono ré hā, ma āma tiwahub ahâ. Te duré da te dasima āma 're rowahutu u'āsi za'ra, 'ri nho'ōmo mono bâ. Taha wa, Mozésihi nhimi'ui'ééré hā dama waihu'u pese za'ra wa, te za ā norī hā roti hā te te wama 're 'madâ'â za'ra, zudezu'ō norī hā, rowē na wasiré 're wahāimana za'ra mono da. — Āne ma tō Ti'adu hā dama rowasu'u 'rāsutu.

Zudezu'ō na, Zezusihi zazei'wa norī ma, da te ĩrob'ui'ééré za'ra zé wasu'u

²² Tawamhā Zezusihi zadawa wasu'u'wa norī hā, da'madâ'â'wa norī me, ma tō aihīni āma sisaze za'ra, ĩsiré ĩsazei'wa norī me, Ātizotiza u tisiré norī hā te te siwi 'mazatōrī zahuré da, Paru norī siré 'maneb zahuré da, Banabéhé me. Tawamhā Zudasi hā ma tō siwi pisutu, Basaba na ĩsisi amo hā, ĩsiré neb zahuré da, Siraha me. Ta norī hā simiroti prédub zahuré di, ĩsazei'wa norī ma hā. ²³ Tawamhā ĩsiré neb zahuré wamhā, rob'ui'ééré, ma tō siré âri zahuré. Āne rob'ui'ééré hā:

“Wasiré ĩsazei'wa norī, zudezu'ō na 're aipoto za'ra wa'aba mono hā, wa āma asawi za'ra wa'aba ni, Ātizotiza na 'ri nho'ōmo nhisi āma 're aihāimana za'ra wa'aba mono norī hā, duré Siriza na danhipti'a nho'ōmo nhisi āma 're aihāimana za'ra wa'aba mono norī hā, duré Sirisiza na danhipti'a nho'ōmo nhisi āma 're aihāimana za'ra wa'aba mono norī hā. Wa norī hā Zezusihi zadawa wasu'u'wa norī hā duré āme da'madâ'â'wa norī zama wa tō wasisānawā na wa te 're asisi za'ra wa'wa, wasiré Zezusihi zazei'wai wa. ²⁴ Wa norī hā wa tō romreme hā wapari za'ra ni. Aibā norī hā, aré wasiré 're ĩsi'ubumroi mono hā ma tō, u, āma ai'aba'ré, atēme za'ra wa'aba, wazadawa para ō nherē. Si'uihā na ma te u, tinhimirowasu'u na aiwi ro'wa'rutu za'ra wa'wa. Ma duré asimirosa'rada hā aiwi 'wa'rutu za'ra wa'wa. ²⁵ Taha wa, aihīni wa tō āma wasisaze za'ra ni, aibā norī hā maparane wasi'upana wa te wasiwi āma satōrī zahuré da, atēme za'ra wa'aba. Aibā norī hā Banabé norī siré te za āma tineb zahuré. Banabé norī hā Paruhu me, wama ĩsawí pese zahuré. ²⁶ Ta norī hā Wanhib'apito Zezu Cristu te te dama 're wasu'u wē zahuré mono da, 're neb zahuré ré, ma tō da te dasima 're 'ru zahuré, da te dasiwi pāri da. Tane nherē, ma tō Zezusi hā te te dama 're sadawa wasu'u u'āsi zahuré. ²⁷ Āhāna, wa Paru norī me wasiwi āma satōrī zahuré ni Zudasi norī hā, Siraha me. Wanhimí'ui'ééré zarina

te za 'râwi aima wazadawa wasu'u za'ra wa'wa. ²⁸ 'Re ãhâimana u'âsi mono pê'êzani hã ma tô wanhimirosa'rata waihu'u pe hã wama sômri za'ra, ãsimirosa'rada hã wa te waihu'u za'ra da. Tawamhã wa tô ãma saze za'ra ni, wanhimiroti ahã na wa te aima 're roti za'ra wa'aba mono tô da. ãne si wa za aima roti za'ra wa'aba ni: ²⁹ 'Danhimizama hã romhãiba 'manharĩ ãma 're dawata za'ra mono da, da te 're ãsimroi mono nhi hã 're huri aba mono õ di za. Duré ãwapru hã 're ãhuri aba mono õ di za. Duré danhimizama da te 're ãsõ'reti za'ra mono nhi hã 're huri aba mono õ di za. Duré siwa'ru aihãimanazé ãwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono õ di za, pi'õ na aibã na zama.' ãne na si wanhimiroti za'ra hã, aima za'ra wa'aba hã. ãne na wanhimiroti zarina 're anomro aba mono wamhã, aima 're rowê za'ra wa'aba mono di za. Wa ãma asawi za'ra wa'aba ni, ãrême ma." — ãne ma tô tãma rob'ui'ééré za'ra, Zeruzarê ãma 're ãsi'ubumroi mono norĩ hã.

³⁰ Tawamhã Zeruzarê hawi, dasi'upana da te ãsatõrĩ zahuré hã ma tô tineb zahuré, ãtizotiza u. Paru norĩ me te tineb zahuré. Sihutu wamhã, ãsazei'wa norĩ zô hãrã za'ra wa, ma tô ubumro. Rob'ui'ééré, ma tô tãma sômri za'ra. ³¹ Taha wa, ma tô sôré za'ra. Te te sôré za'ra wamhã, toi uptabi za'ra di, roti hã wê wa. ³² Zudasi norĩ hã Siraha me, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa zahuré. Tawamhã ta norĩ hã ma tô ãsazei'wa norĩ ma roti zahuré. Simiroti hã zahuré di, ta norĩ hã. Taha wa, ma tô ãsazei'wa norĩ hã ãma aptete za'ra, ãsimiroti zahuré na. Marĩ ãwê hã te te 'manharĩ ze za'ra di. ³³⁻³⁴ Taha wa, ma tô bâdã hã nasi ãma si'utõrĩ zahuré, Sira norĩ ãma ãtizotiza ãma simasisi zahuré ré hã. Tawamhã ãsazei'wa norĩ hã ma tô apã siwi satõrĩ za'ra, rowê na apã neb zahuré da, te te siwi ãsatõrĩ za'ra norĩ u.

³⁵ Paru norĩ hã te a'ã aimasisi zahuré, ãtizotiza ãma, Banabéhé me. Tame ni'wam norĩ me te te dama 're rowahutu zahuré mono da, duré Wanhib'apito zadawa wasu'u na te te dama 're rowasu'u zahuré mono da, ma tô a'ã aimasisi zahuré.

Paru norĩ hã siwi ãsiwanhizarizé wasu'u

³⁶ Tawamhã ãma ronomro pese zahuré pari, te Paru hã Banabéhé ma tinha:

— Oto wane na apã, 're ãwanebzé na'rata niwĩ. 'Ri nho'õmo u datême 're ãwaneb na'rata zéb uwaibaba, Wanhib'apito, wa te dama ãsadawa wasu'u na'rata zéb u, wa za wanem ni, ãsazei'wa norĩ hã wa te duré sabu na sitéb za'ra da, rowê na 're hãimana za'ra mono zô. — ãne te tãma tinha.

³⁷ Tawamhã Banabé hã ma tô sima wê, Zuwã Marcusi hã ãsiré morĩ zahuré da. ³⁸ Tane nherê, Paru hã ma tô wê'õ, ãsiré morĩ zahuré tã da, ãwana wamhã, Zeruzarê u Pãpiriza hawi apã morĩ sirõmo da, te te rême zahuré wa, Zuwã Marcusi hã. Timorĩ hã te te ãme 'rãsutu zahuré õ wa, ma tô siwi wê'õ. ³⁹ Tawamhã te sima ãma nharĩ zahuré, Zuwã Marcusi hãiba na. Siwapari zahuré õ di. Taha wa, ma tô siwi aiwanhizari zahuré, ãma sisaze zahuré õ wa. Tawamhã Banabé hã ma tô Zuwã Marcusi hã saprõ. Rowa'u'u na uba'renem na te tineb zahuré dame, Sipri na rob'rê za'iti nhisi u. ⁴⁰ Tawamhã Paru hã ma tô Sira hã pisutu, ãsiré morĩ da. ãsazei'wa norĩ hã ma tô ãma mreme zu, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, ta hã te te pawaptob zahuré da, ãneb zahuré zém na hã.

⁴¹ Taha parimhã, ma tô tineb zahuré Paru norĩ hã, Siriza na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba, duré Sirisiza na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba. Tinhimiroti na ma tô te te 're da'apawapto, ãsazei'wa hãimanazém na danhiptete na 're dahãimana za'ra mono da, dasiré 're ãdasi'rã'õtõ mono bâ.

16

Timotiu hã ãme morĩ zahuré da, Paru te te sima ãwêzé wasu'u

¹ Tawamhã Derebi na 'ri nho'õmo nhisi u ma tô aimasisi zahuré, Paru norĩ hã. Taha pari, ma tô duré aimasisi zahuré, Risitira na 'ri nho'õmo nhisi u. Tame te aibã hã 're sãmra, Zezusihi zazei'wa hã, Timotiu na ãsisi hã. ãna hã zudezu, Zezusihi zazei'wa, ta hã. Tane nherê, ãmama hã zudezu õ di, deredu norĩ siré hã, ta hã. ² ãsazei'wa norĩ hã uburé ma tô Timotiu hã wêsãmri za'ra, Risitira ãma 're ãsi'ubumroi mono norĩ hã, duré Iconizu ãma

're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã. ³ Tawamhã Paru hã ma tô sima wẽ, Timotiu hã ĩsiré morĩ da. Tane nherẽ, zudezu norĩ hã uburé tãma waihu'u pese za'ra di, Timotiuhu mama hã deredu norĩ siré na hã. Taha wa, Paru hã ma tô Timotiu sihãiwata nhizã, sizudezu da, te te ãma siwi wẽ'õ tã da, zudezu norĩ hã. ⁴ Tawamhã Paru norĩ hã daza'rui mono bã ma tô te te dawaimrami za'ra, Zesusihi zadawa wasu'u'wa norĩ nhimirosa'rata na, te te dama rowasu'u za'ra mono da, duré Zeruzarẽ ãma da'madã'ã'wa norĩ nhimirosa'rata na zama. Ma tô duré dama roti za'ra, ta norĩ nhimirosa'rada hã da te 're 'madã'ã' pese za'ra mono da, ĩsazei'wa norĩ hã. ⁵ Taha zarina, ma tô Wanhib'apito te te sina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zém na 're siptete za'ra, ĩsazei'wa norĩ hã daza'rui mono bã siré 're ĩsi'rã'õtõ mono hã. Awẽ sidãpãsi ma tô sina hã, ĩsazei'wa hã.

Paru hã Torowadi ãma marĩ hã sõtõ 'rowim ne te te ĩsabuzé wasu'u

⁶ Tawamhã Paru norĩ hã ma tô ai'aba'rẽ, Prizi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba, duré Darasiza na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba. Tane nherẽ, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani hã ma tô sadawa uwati za'ra, Azi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma ĩwasu'uwẽ na te te dama rowasu'u za'ra tã da a'ã. ⁷ Tawamhã ma tô aihutu, ti'a nhizãrizéb u, Mizi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Bitinha na danhipti'a nho'õmo nhisi u sisisi neza. Tane nherẽ, Zesusi hã ma tô Tipẽ'ẽzani na tiwi rosawi za'ra, tamomo si'aba'rẽ tã da. ⁸ Taha wa, Mizi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba, ma tô ro'rahãri waré za'ra. Tawamhã Torowadi na 'ri nho'õmo nhisi u, ma tô aihutu, uba're za'ëtẽ nhimizahãrizéb u. ⁹ Tawamhã sõtõ õ nherẽ, sõtõ 'rowi te te ĩrosawẽrẽ ne, ma tô marĩ hã sabu Paru hã, barana. Aibã hã Masédoniza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 're ĩsãmra mono hã te ĩ'rata za, sa'ëtẽ te te waptẽrẽ da, ãne:

— Wei watẽme aimorĩ, Masédoniza u wa'ãma aime za'ra da. — ãne te tãma tinha. ¹⁰ Tawamhã ãne hã Paru hã sõtõ 'rowim ne te te 'madã'ã wamhã, wa tô wasima ro'ubumro za'ra ni, Masédoniza u wasi'aba'rẽ da. E marĩ wa. Zesusihi wasu'uwẽ na tame wa te dama rowasu'u za'ra da, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te ĩwapisutu za'ra na wa te wasina waihu'u za'ra wa.

Paru norĩ hã Piripu ãma te te ĩromhuri na'rata za'ra zé wasu'u

¹¹ Tawamhã Torowadi hawi, wa tô ai'aba'rẽ ni, rowa'u'u na uba'renem na. Samotarasiza na rob'rẽ za'iti nhisi u, ma tô waré tiwara waré za'ra. Ta hawimhã awẽpsi wa tô saprĩ za'ra ni zara u, Ne'apuri na 'ri nho'õmo nhisi u hã. ¹² Tawamhã Ne'apuri hawi, wa tô aihutu ni, Piripu na 'ri nho'õmo nhisi u, Masédoniza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 'ri nho'õmo u hã. Tame te romanu norĩ hã 're si'ubumro. Tame wasi'ubumroi ré, ma tô bãdã hã umro na wa'ãma ai'utõrĩ za'ra. ¹³ Tawamhã sabadu na wa tô wawairébé ni, 'ri nho'õmo hawi, pazaihã u 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, wamreme zusi da. Tame, zudezu norĩ hã tãma 're ĩmreme zusi mono zém na wa te wasima rosa'rata za'ra wa, wa tamomo ai'aba'rẽ ni. Tame ma tô pi'õ norĩ hã ubumro, ãdawa. Tawamhã wa norĩ hã wa tô ĩ'rata asimro ni, pi'õ norĩ 'rata, wa te wasima rowasu'u za'ra da. ¹⁴ Tame te pi'õ hã nhamra, Ridiza na ĩsisi hã. Ti'atira na 'ri nho'õmo nhisi ãma 're ĩsãmra mono aré ta hã, Ridiza hã. Zazahã ĩwẽ hã te te dama 're ĩ'awede mono, ĩhãpré pe hã. Ta hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩwata mono duré. Tawamhã Paruhu nhimirowasu'u te te wapari wamhã, Wanhib'apito hã ma tô pawapto, te te ãma saze da. ¹⁵ Taha wa, ma tô ã dawabzuri hã 'manharĩ za'ra, Ridiza norĩ hã ĩsiré ĩsõrõwa ãma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ me. Taha pari, te duré wazõ tihãrã za'ra, ĩ'rata wasi'ubumro da a'ã. ãne te wazõ tihãrã za'ra:

— Wa hã, Wanhib'apito zazei'wa na sena na ĩwaihu'u za'ra wa'aba wamhã, ĩnhorõwa ãma te za asimroi wa'wa a'ã. — ãne ma tô wazõ tihãrã za'ra, pi'õ hã. ãne wama siwaihu'u za'ra zawi te, wa tô ĩtẽme ai'aba'rẽ ni, ĩ'rata wasi'ubumro da a'ã.

Paru norĩ hã dazazéb 're, da te ĩsitob zahuré zé wasu'u

¹⁶ Tawamhã nimahã bãtã na 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, 're ĩdamreme zusi mono zéb u wasi'aba'rẽ ré, azarudu hã ma tô wawa'rãmi mo, pawã'ãbã ãna dama romhuri'wa hã.

Wa'uburé ré 're hâimana mono wa, te marĩ hã romhâ ré te te dama 're awaihu'u siro, ta hã. Tawamhã azarutu wada'uri'wa norĩ hã ma tô rob'uprazé hã ahâ na ã'upana te te sima 're waibu, marĩ hã romhâ ré te te dama 're ã'awaihu'u mono zé wa'â hã. ¹⁷ Tawamhã azarudu hã ma tô Paruhu zarina mo, wazarina zama. Mreme 'rãihã na te nasi te te wa'mahârâ za'ra, ãne:

— Õ hã aibã norĩ hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ, ãwaihu'u pese uptabi ma romhuri'wa za'ra. Niha te za aima waihu'u za'ra wa'wa, asisõ'reptu za'ra wa'aba da. — ãne te nasi te te wa'mahârâ za'ra, dama.

¹⁸ Awẽ sidãpãsi te nasi ãne te te wa'ab'mahârâ. Te te nasi wa'ab'mahârâ u'âsi mono wa, wapari a te, nimahã bãtã na ma tô Paru hã sô aipi'ra, wa'uburé ma, te te nharĩ da. ãne te tãma tinha:

— Zezu Cristuhu zadawa para, wa aima rob'ru. Mo oto aimorĩ, azarutu nhiti. — ãne te tãma tinha, wa'uburé ma, Paru hã.

Tawamhã awa'awi, ma azarutu hawi watobro. Ma tô ãsiti mo oto. ¹⁹ Taha wa, azarudu hã marĩ hã romhâ ré te te oto dama 're awaihu'u mono õ di. Taha wa, ãwada'uri'wa norĩ hã ma tô Paru norĩ zãda tinhiti'ru za'ra, ãwa'â te te sima 're waibui mono õ wa oto. Taha wa, ma tô siwi pamra, Paru norĩ hã. Taha pari, ma tô siwi sari zahuré, dama ãpire norĩ u 'ri nho're u. ²⁰ Tawamhã, apito siromanu norĩ nho're te te siwi simizusi wamhã, te ãne tãma rowasu'u za'ra:

— Æ hã aibã norĩ hã, zudezu norĩ siré hã 're ãwanomro mono zém na ma tô wawi ro'wa're zahuré, ãme waza'rui 'remhã. ²¹ 'Re ãdanomro mono zép tém na te dama rowasu'u zahuré, 're ãwahâimana za'ra mono zéb upana. Wa norĩ hã, romanu. Taha wa, ãsarina ãma 're ãwanomro mono da hã, wa te waihu'u za'ra õ di. — ãne te tãma rowasu'u za'ra.

²² Tawamhã õhõ na si ma tô da'ahã na ãma tasisaze za'ra ni, Paru norĩ ma, rowasédé hã da te dasiwi 'manharĩ za'ra da. Tawamhã apito norĩ hã ma tô da'wapéi'wa norĩ ma 'ru za'ra, Paru norĩ uza hã te te tiwi hãiwazu za'ra da, Siraha me. Taha wa, ma tô sa'ëté tiwi hãiwazu zahuré ni, ã'uza hã. Wedehu na te duré da te 're pré'é zahuré. ²³ Da te 're pré'é zahuré mono parimhã, ma tô 'mazasi zahuré ni, dazazéb u. Taha pari, dazazé 'madã'ã'wai ma, ma tô 'ru zahuré ni, te te 'madã'ã pese zahuré da, pusi õ'umnhasite. ²⁴ Taha wa, ãne, da te tãma 'ru za'ra wa, ma tô 'mazasi zahuré, dazazé 'ri 're wa'wa amo nhipai u. Tame wedepo'o zapu'u 're, ma tô ãpara hã za zahuré ni, da te para'õtõ tété zahuré da.

Paru norĩ hã dazazéb 're ãsima'wara zahuré zé wasu'u

²⁵ Tawamhã mara wa'wa, ma tô Paru norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono ma timreme zahuré, Siraha me. Tinho're na te duré ãma tiwata zahuré. Tawamhã 'ri 're wa'wa amo niwĩ ãsimasam norĩ hã te wapari za'ra, ãsõ're zahuré hã. ²⁶ Tawamhã te awa'awi ti'a hã 're wara. Ti'ai 'rowi, 'ri na'rata tétézé hã te sãsã'ã, dazazéb 'ri hã. Tawamhã awa'awi ma uburé 'ridawa nhitobzé hã si'ridawa za'ra. Dapawasisizé hã duré daparatétézé hã ma tô sisinarĩ, dazazéb 're ãsimasam norĩ ma, ãsi'uwazi nhorõ rudu hã. ²⁷ Taha wa, dazazé 'madã'ã'wa hã ma tô udu. Utu wamhã, ma tô 'ridawa hã 'madã. 'Ridawa haré te za, dazazé hã. Taha wa, ma tô tinhi'wa hã sisada waze, ãma siwĩri da aré, ãsimasam norĩ hã wairébé newa. ²⁸ Taha wa, te Paru hã hãrã 'rãihã na 'mahã:

— Tô'ã. Asiwĩri tõ. Æhãta wa aihĩni aimasam ni. — ãne te 'mahã.

²⁹ Tawamhã ma tô dazazé 'madã'ã'wa hã rob'uiwézéb zõ hã. Wara sina, ma tô ãtème tizébré zahuré, Paru norĩ u. ãpapara, ma tô aime zahuré hi'rãtitõ, rërẽ'ẽ sina. ³⁰ Taha pari, ma tô sani zahuré, rob u. Te tãma nharĩ zahuré, ãne:

— Aibã norĩ, e marĩ wa za 'manha, danho'reptuzé hã te ãsina uwaimrami da hã. — ãne te sina sadanharĩ zahuré.

³¹ Tawamhã ma tô asa tãma rowasu'u zahuré:

— Wanhib'apito Zezusi asina umnhasi. Tawamhã te za asõ'reptu, asõrõwa ãma asiré 're ai'ubumroi wa'aba mono norĩ me.

³² Tawamhã Wanhib'apito zadawa wasu'u na te duré tãma rowasu'u za'ra, dazazé 'madâ'â'wai ma, duré ĩsiré 're ĩsi'ubumroi mono norĩ ma zama. ³³ Mara wa'wam nherẽ, dazazé 'madâ'â'wa hã ma tô a'â Paru norĩ hã hãiba upsõ zahuré, da te dasiwi 're ĩpré'é zahuré mono zém na da te ĩhãnhinarĩ zahuré mono zé hã. Te te upsõ zahuré parip si, ma tô â dawabzuri hã 'manha, dazazé 'madâ'â'wa hã. ĩsiré 're ĩsi'ubumroi mono norĩ zama ma tô 'manharĩ za'ra. ³⁴ Taha pari, tinhorõwa u te oto saprõni zahuré. ĩsa hã ma tô tãma sõmri zahuré, sa zahuré da. Dazazé 'madâ'â'wa hã, toi uptabi di oto. ĩsõrõwa ãma ĩsiré 're ĩsi'ubumroi mono norĩ zama toi uptabi za'ra di, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te saze za'ra wa.

Paru norĩ hã dazazém hawi ĩpusizé wasu'u

³⁵ Tawamhã awẽ mararé romanu na danhib'apito norĩ hã ma tô damrami'wa norĩ hã sô 'mazatõrĩ za'ra, Paru norĩ hã da te dasiwi sani da, Siraha me. ãne te tãma 'ru za'ra:

— Aibã norĩ hã sani wa'aba, neb zahuré da oto. — ãne te tãma 'ru za'ra. ³⁶ Tawamhã dazazé 'madâ'â'wa hã ma tô Paru norĩ ma rowasu'u, ãne:

— Danhib'apito norĩ hã ma tô ai'rui wa'wa, da te asani wa'aba da, ane wa'aba da oto. Rowẽ na ane wa'aba za. — ãne ma tô Paru norĩ ma tinha, dazazé 'madâ'â'wa hã.

³⁷ Tawamhã te Paru hã asa tãma nharĩ za'ra, damrami'wa norĩ ma:

— Marĩ hã wa te 'manharĩ wasété õ nherẽ, ma tô dama wa'ru, danho'a da te 're wapré'é mono da, wa norĩ hã romanu norĩ siré nherẽ. Ma tô wamrami ni, dazazéb 're, wasima'wara da. Tawamhã e pi'uriwi te za wazatõrĩ za'ra. Mare di. Apito norĩ hã te za wei wazõ ai'aba'ré, si'uihã na danho'a te te siwi wazani da, waneb da. — ãne te Paru hã tãma nharĩ za'ra.

³⁸ Tawamhã damrami'wa norĩ hã ma tô Paru norĩ hã tãma sadawa wasu'u za'ra, danhib'apito norĩ ma. Romanu norĩ siré na siwasu'u zahuré wa, ma tô tipẽ'ẽwara za'ra.

³⁹ Taha wa, ma tô ĩtẽme ai'aba'ré, tãma siwasu'u za'ra da, Paru norĩ ma, ta norĩ hã te te sina 'ruiwapari za'ra tõ da. Taha pari, ma tô siwi sani zahuré dazazém hawi, neb zahuré da. Tawamhã ma tô tãma rob'ru za'ra, 'ri nho'õmo hawi neb zahuré da oto. ⁴⁰ Tawamhã, dazazém hawi da te sani zahuré wamhã, ma tô tineb zahuré, Ridizaha nhorõwa u. Tame ma tô ĩsazei'wa norĩ me sisõpõtẽ za'ra. Tawamhã tinhimrowasu'u na ma tô tãma rowẽ zani za'ra. Taha pari, te oto tineb zahuré, Piripu na 'ri nho'õmo nhisi hawi.

17

Paru norĩ hã Tesaronita ãma te te ĩromhuri za'ra zé wasu'u

¹ Tawamhã Paru norĩ hã te oto ai'aba'ré, Āpipori na 'ri nho'õmo nhisi wa'wai baba, duré Aporoniza na 'ri nho'õmo nhisi wa'wai baba zama. Tawamhã ma tô oto aihutu, Tesaronita na 'ri nho'õmo nhisi u. Tame te rowahutuzé hã 're sa, zudezu norĩ te hã. ² Paru hã nimomo 're simasisi mono sidãpãsi, te rowahutuzéb u 're zasi, 're ĩhãimana mono zéb zarina. Taha wa, Tesaronita u wisi wamhã, ma tô duré ãzé, rowahutuzéb u. Tawamhã si'ubdatõ romhuri 'rãsutu na ma tô dama rowasu'u sabadu na, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u na rob'ui'ééré 'rata na, tame 're ĩsi'ubumroi mono norĩ ma. ³ ãne ma tô dama rob'rãzarõtõ:

— “Cristu hã Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te wama ĩpisudu hã te za robzépata. Te za duré dârã. Dã'ã uptabi nherẽ, te za apã hãiwa'udu.” ãne te wama ãma rowasu'u, ĩrob'ui'ééré 'rata na hã. Zezusi hã te aima ĩwasu'u za'ra wa'wa hã wa tô waihu'u pese za'ra ni, tô õ hã Cristu, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te wama ĩpisudu, Danho'reptui'wa da. — ãne ma tô Paru hã tãma rowasu'u za'ra.

⁴ Tawamhã ni'wam norĩ hã zudezu norĩ hã ma tô saze za'ra, Paru norĩ te te tãma ĩrowasu'u za'ra zéb zarina. Taha wa, ma tô ĩsiré tihãimana za'ra, Paru norĩ siré, Siraha me. Duré deredu norĩ zudezu'õ norĩ hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma 're ĩwata za'ra mono norĩ hã, ahã na ma tô duré saze za'ra. Pi'õ norĩ zama ma tô saze za'ra, dama ĩmreme pire za'ra hã. Ta norĩ zama ma tô oto ĩsiré tihãimana za'ra.

⁵ Tane nherẽ, zudezu norĩ, ãsazei'õ'wa norĩ hã ma tô ãma 'madâ'â wẽ'õ za'ra, Paru norĩ hã. Taha wa, ma tô 'ri nhi'riti na aibã ãwasété norĩ ma si'upana 'ru za'ra, ãwa'a norĩ ma hã. Tawamhã ta norĩ hã ma tô sitẽme sito, Paru norĩ zada hãimana za'ra da. Ta norĩ hã ma tô ãma siwi ro'wa'rutu pese, 'ri nho'õmo ãma. Aibã nhorõwa hã ma tô duré siwi uirĩ, Zasãhã nhorõwa hã. Paru norĩ zô sisisi da, ma ãré siwi uirĩ. Taha pari, ma sô asisi, te te siwi sani da, danho're u. ⁶ Tane nherẽ, oto sô sisisi wamhã, robaba zahuré di, Paru norĩ hã. Te te sa'rese za'ra õ di. Taha wa, Zasã norĩ hã ma tô Paru norĩ upana pawaiibu ni, ãsiré ãsazei'wa norĩ me. Tawamhã dama ãpire norĩ nho're u ma tô te te simro. Tawamhã mreime 'rãihã na te 'mahãrã za'ra, ãsaprõni'wa norĩ hã:

— Õ hã, aibã norĩ hã daro mono bã, 're ãdahãimana za'ra mono zẽm na ma tô ãma dawi saprĩ za'ra. Ma tô dawi ro'wa'rutu za'ra. ãhãna ma tô duré we aimasisi, waza'ru u. ⁷ Zasã hã ma tô tinhorõwa u 'mazasi zahuré, ã'rata simasisi zahuré da a'ã. Roma ãma danhib'apito nhimiroti wa'rãmi, te 're hãimana za'ra. ãne te wama nharĩ za'ra: “Zezusi hã, taha si danhib'apito uptabi hã.” ãne te wama nharĩ za'ra. — ãne ma tô 'mahãrã za'ra, apito norĩ ma.

⁸ Tawamhã taha wasu'u hã da te wapari za'ra wamhã, ma tô dazahi sina nharĩ za'ra ni. Dama ãpire norĩ zama ma tô sada tizahi za'ra. ⁹ Taha wa, dama ãpire norĩ ma, ma tô Zasã norĩ hã rob'uiprazé hã sõmri za'ra, ãsisani za'ra zéb da hã. Taha pari, ma tô satõrĩ za'ra, tinhorõwa u si'aba're da apã.

¹⁰ Tawamhã mara simeï wi, ma tô ãsazei'wa norĩ hã Paru norĩ hã siwi satõrĩ zahuré, Siraha me, Bereza na 'ri nho'õmo nhisi u neb zahuré da.

Paru norĩ hã Bereza ãma te te ãromhuri za'ra zé wasu'u

Tawamhã Bereza na 'ri nho'õmo nhisi u sihutu wamhã, ma tô Paru norĩ hã ai'aba're, zudezu norĩ te, rowahutuzéb u.

¹¹ Bereza ãma 're ãsi'ubumroi mono norĩ nhimirosa'rada hã, wẽ di. Tesaronita ãma 're ãsi'ubumroi mono norĩ nhimirosa'rata nei õ di. Zezusihi wasu'uwẽ hã ma tô wapari pese za'ra. Awẽ sidãpãsi, ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u na rob'ui'ére 'rada hã da te 're sõré za'ra, Paru norĩ nhimirowasu'u hã tô sena zô te te ãma rosa'rata pese za'ra da. ¹² Taha wa, zudezu norĩ hã ahã na ma tô saze za'ra. Deredu norĩ si'aibã norĩ hã ma tô duré saze za'ra, ahã na. Deredu norĩ sipi'õ norĩ zama ma duré ahã na saze za'ra, ãsibro pese norĩ hã. ¹³ Tawamhã taha wasu'u hã ma tô waptãrã apã Tesaronita u, ãne: “Bereza ãma te duré u, dama rowahutu Paru hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u na hã.” ãne hã zudezu norĩ hã te te wapari za'ra wamhã, ma tô Paru norĩ zarina ai'aba're, Bereza u siti'ru sina. Tame ma tô duré timreme wasété na dawi ro'wa'rutu za'ra, sada dazahi za'ra da. ¹⁴ Tawamhã ãsazei'wa norĩ hã awa'awi ma tô oto Paru hã satõrĩ za'ra, ãporé zaihã u morĩ da. Sira norĩ si Timotiuhu me te ãsa'u aimasisi zahuré, Bereza ãma. ¹⁵ Paru hãiba wapto'wa da hã ma tô duré si'mazatõrĩ za'ra, ãsazei'wa norĩ hã ãsiré 'masi'aba're da, Atena na 'ri nho'õmo nhisi u te te siwi saprõni za'ra da. Taha pari, ma tô apã ai'aba're, Bereza u. Paruhu mreime hã te apã siwi ti'ã, Sira norĩ ma, Timotiuhu me, ãtẽme nep su'u zahuré da, Atena u hã.

Paru hã Atena ãma te te ãromhurizé wasu'u

¹⁶ Atena ãma, Paru hã te oto sô mapari zahuré, Sira norĩ zô Timotiuhu me. Tame romhãiba 'manharĩ hã ahã na te 're simasa, ãma 're ãdawata za'ra mono zéb da hã. Taha wa, da'ãma pẽ'ezé uptabi di, Paru hã. ¹⁷ Taha wa, zudezu norĩ te, rowahutuzéb ãma ma tô awẽ sidãpãsi marĩ wasu'u na te te azada'ãbã, zudezu norĩ hã duré zudezu'õ norĩ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãwata za'ra mono norĩ zama. 'Ri nhi'riti nho'õmo na da te 're ãubumroi mono zéb u te te da'anhopëtẽ mono sidãpãsi, ma tô duré marĩ wasu'u na te te da'azada'ãbã, Paru hã. ¹⁸ Zezusihi wasu'uwẽ na ma tô dama rowasu'u. Dã'ã nherẽ, apã ãhãiwa'utuzẽm na ma tô duré dama rowasu'u. Taha wa, Epiturezuhu nhimirowahutu zarina, duré etozitu norĩ nhimirowahutu zarina dama rowahutu'wa norĩ hã ma tô duré ãma sada'ãbã za'ra, Paru hã. Tawamhã nima norĩ hã ma tô ãne sisadhanharĩ za'ra ãma:

— E marĩ na te wama rowasu'u. Simiza'rese bâ. — Āne te sima āma rowasu'u za'ra, dama rowahutu'wa norĩ hã.

Nima norĩ hã te duré āne sima nharĩ za'ra:

— Āté ãhãiba'õ norĩ wasu'u na te wama rowasu'u, ãwaihu'upese hãiba amoi wasu'u na, wa te āma 're saze za'ra mono da. — Āne te sima nharĩ za'ra. ¹⁹ Tawamhã Paru hã ma tô siwi saprõ, Are'opadu na rosa'rata'wa norĩ si'rã'õtözém nhisi u. Tame ma tô tãma nharĩ za'ra, āne:

— E te za wama ãwaihu, asimirowahutuzép té hã. E marĩ, te wama ãwasu'u za'ra. ²⁰ Ĥwasu'u hã wa te waihu'u za'ra õ di. Duré wama āma sahu na pé, wa te waihu'u za'ra da. — Āne te tãma nharĩ za'ra.

²¹ Atena āma 're ãsi'ubumroi u'âsi mono norĩ hã, duré darob amoi hawi ãtẽme 're ãsihutu mono norĩ hã marĩ hã rowasu'u té hã te te 're wapari ze za'ra mono di. Te te sima āma 're rowasu'u ze za'ra mono di duré. Taha wa, te āne tãma nharĩ za'ra, Paruhu ma.

²² Taha wa, Paru hã hãwi ma tô za, danho're te te tãma rowasu'u za'ra da, Are'opadu āma. Āne te tãma nharĩ za'ra:

— Aibã norĩ, āme Atena āma 're ai'ubumroi wa'aba mono norĩ hã ma'ãpé ãwapari pese za'ra wa'aba. 'Re aihãimana za'ra wa'aba mono zé hã wa tô waihu'u. Romhãiba hã ahã na te 're simasa, āma 're ãiwata za'ra wa'aba mono zéb da hã. ²³ Ri baba 're ãmorĩ wa, wa tô te azabu, āma 're ãiwata za'ra wa'aba mono zé hã. Nimame, wa tô wedeza ne hã sabu, romhãiba 'manharĩ ma, marĩ hã ãsisiwimhã da te 're ãsa'ra za'ra mono zé hã. Taha āma rob'ui'ére hã wa tô duré sabu. Āne rob'ui'ére hã: “Ĥwaihu'upe hã wa te waihu'u za'ra õ nherẽ, āma 're ãwawata za'ra mono zé, ã hã.” Waihu'u õ nherẽ, āma 're ãiwata za'ra wa'aba mono hã wa za oto aima waihu'u za'ra wa'wa sõ'awi.

²⁴ — 'Re ãhãimana u'âsi mono hã ma tô ti'a hã 'manha, duré uburé marĩ hã ãwa 're ãhãimana za'ra mono da hã. Ta hã Danhib'apito uptabi, hãwa āma, ti'ai āma zama. Taha wa, āma 're ãdawata za'ra mono zéb da, 'ri hã danhib'rata na da te 're ãmanharĩ za'ra mono āma hã, 're sãmra mono õ di. ²⁵ Õhõ si ma tô dapẽ'ëzanizé hã te te dama 're anhomri. Taha zarina si te 're dapẽ'ëzani za'ra. Taha si, ma tô uburé marĩ hã te te dama 're anhomri, āma 're ãdahãimana za'ra mono zéb da hã. Taha wa, marĩ zõ tiwi 're rowaptã'ã mono õ di, da te 're ãpawaptob za'ra mono zéb da hã. ²⁶ ãsãna'rata hawimhã, aibã misire nherẽ, ma tô ta hawimhã atébré dapoto mono bâ, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. Taha wa, dapoto mono bâ ma tô dasitébré. Ma tô da'ãma ropé, ropã 're dasi'ubumroi mono da. 'Re ãdahãimana za'ra mono sidãpãsi, ma tô te te dama 're apisutu, ti'a hã, ãwa 're ãdasi'ubumroi mono zéb da hã. Niha wahum na ãwa 're ãdahãimana za'ra mono zéb da hã, ma tô duré te te dama 're apisutu. ²⁷ Āne ma tô te te dama 're ab'manharĩ, sõ 're danhopré mono da, niha wamhã, até te te 're sõpõtẽ za'ra mono da. Romhã na wanhiti 're hãimana mono õ di tô, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. ²⁸ Ta hã 're morĩ u'âsi õ 'wa'ãhã, āne aré 're wahãimana za'ra mono õ di. Duré waihu'u pese õ 'wa'ãhã, āne aré, 're wanomro mono õ di. Asõ're za'ra wa'aba na te rosawẽrẽ'wa norĩ hã āne wama rowasu'u za'ra: “Wa norĩ hã ãsimipodo, ãra.” ²⁹ Taha wa, wa norĩ hã 'Re ãhãimana u'âsi mono 'ra wamhã, e marĩ na wa za wa te āma 're rosa'rata za'ra, 'Re ãhãimana u'âsi mono āma hã. E etẽ'ubuzi pré oru 'manharĩ na wa za wa te āma 're rosa'rata za'ra. E etẽ'ubuzi'a prata 'manharĩ na, e etẽ 'manharĩ na wa za wa te āma 're rosa'rata za'ra. Mare di. Āne, wa te āma 're rosa'rata za'ra mono õ di za. Danhipese na da te 're ãrob'manharĩ za'ra mono nei õ di, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. ³⁰ 'Re ãhãimana u'âsi mono hã dama waihu'u āna 're danomro mono ré, te te dahã za'ra sirõmo õ di, ta hã. Tane nherẽ, ãhãna ropã 're ãdasi'ubumroi mono hã te za te te 're da'awada'uri, dawasété wi 're dasipizari za'ra mono da, ãsiniwĩ 're danomro mono da. ³¹ Bãdã hã ma tô sima pisutu siro, romhã ré, danho'a te te dama ãarowairébézéb da hã. Taha wa, te āne dama roti, 're dasipizari za'ra mono da. Ni'wa hã ma tô pisutu, sena na dama rowairébé'wa da hã. Dã'ã uptabi nherẽ, apã te te ãhãwa'udu, ma tô pisutu, 'Re

ĩhâimana u'âsi mono hã. Apâ te te ĩhâiwa'utuzéb zarina, ma tô ãne hã dama waihu'u za'ra, ô hã dama rowairébé'wa na hã. — ãne ma tô Paru hã dama rowaihu'u siro.

³²Tawamhã dadâ'â nherê, apâ dahâiwa'utuzé wasu'u hã da te wapari za'ra wamhã, ma tô âma tato za'ra ni. Tane nherê, ĩhâiba amo norĩ hã te ãne tâma nharĩ za'ra:

— Nimahã bôtâ na wa za duré aiwapari za'ra ni, apâ 're ĩdahâiwa'utu za'ra mono zé wasu'u na. — ãne te tâma nharĩ za'ra.

³³Tawamhã Paru ma tô tiwi timorĩ za'ra. ³⁴Tane nherê, ni'wam norĩ hã ma tô Paruhu âma sasõmri za'ra. Zezusi hã ma tô saze za'ra. Aibâ hã, Dizonizi'u na ĩsisi hã ma tô saze, dama rowairébé'wa norĩ siré Atena âma, dama ĩpire uptabi hã. Pi'õ hã Damarisi na ĩsisi hã ma duré saze. Duré ni'wam norĩ hã tamemhã umro na ma tô siré saze za'ra.

18

Paru hã Corĩtu âma te te ĩromhurizé wasu'u

¹Tawamhã Paru hã ma tô watobro, Atena hawi. Corĩtu na 'ri nho'õmo nhisi u te oto mo. ²Tawamhã, Corĩtu u wisi wamhã, ma tô zudezu norĩ siré hã sôpêtê aibâ hã, ĩmro me. Atira na aibâ nhisi hã. Põtu na danhipti'a nho'õmo nhisi âma ĩwaptâ'ázé hã. Roma na 'ri nho'õmo nhisi hawi ma tô ĩwana aimasisi zahuré, timro me, Itaria na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi. Pi'õ nhisi hã Prisira na. Caradiu na danhib'apito uptabi nhisi hã ma tô zudezu norĩ hã satõrĩ za'ra, Roma na 'ri nho'õmo nhisi hawi, ĩsiti si'aba're da. Taha wa, ma tô Corĩtu u aimasisi zahuré, Atira norĩ hã. Ta norĩ hã te te sabu zahuré da, ma tô ĩtême timorĩ zahuré, Paru hã. ³Tawamhã, tame te oto ĩ'rata tinhamra zahuré, ĩsimiromhuri za'ra hã aiwa wa. Romhâ 'manharĩ na 'ri'wa, ta norĩ hã. Taha wa, ma tô siré tihâimana za'ra a'â, siré te te romhuri za'ra da. ⁴Tawamhã sabadu sidâpâsi, ma tô nasi dama rowahutu, zudezu norĩ te, rowahutuzéb âma, Zezusi hã da te 're saze za'ra mono da, zudezu norĩ hã, deredu norĩ zama.

⁵Tawamhã tamomo ma tô Sira norĩ hã ĩtême aimasisi zahuré, Masédoniza hawi, Timotiuhu me. ĩtême simasisi wamhã, Paru hã ma tô Zezusihi wasu'uwê na si romhuri u'âsi oto. Zudezu norĩ ma, te Zezusi hã tâma wasu'u za'ra, ô hã Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisutu na hã. ⁶Tane nherê, ĩwasu'u hã ma tô tiwi wê'õ za'ra. Timreme wasété na ma tô siwi azâ, Paru hã. Taha wa, Paru hã ma tô ti'uza zapru wami, damreme wasété na âma dâ'â tã da. Te tâma nharĩ za'ra:

— E ĩnhimirowahutuzéb zarina te za ropipa u 're anomro aba mo. Mare di. Asi'uihã na te za 're asisimini za'ra wa'aba mo. Zudezu'õ norĩ u si wa za oto 're ĩne, ta norĩ ma si te 're rowasu'u za'ra mono da oto, ĩwasu'uwê na hã. — ãne te tâma siwasu'u za'ra.

⁷Tawamhã zudezu norĩ te, rowahutuzém hawi, ma tô oto watobro. Aibâ nhorõwa u ma tô ázé, Tisizu Zusituhu nhorõwa u. Ta hã zudezu'õ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma 're ĩwata mono. Zudezu norĩ te, rowahutuzéb zababa, te 're sa, Tisizuhu nhorõwa hã. ⁸Tawamhã rowahutuzéb âma 're da'anhimi'rui mono 'wa hã ma tô saze Wanhib'apito hã, Crisipu na ĩsisi hã. Duré, uburé ĩsõrõwa âma ĩsiré 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã ma duré saze za'ra. Corĩtu âma 're ĩdasi'ubumroi mono zama ma tô da'ahã na saze za'ra ni, Zezusihi wasu'uwê hã da te wapari za'ra wamhã. Taha wa, ma tô â dawabzuri hã 'manharĩ za'ra ni.

⁹Tawamhã nimahã barana, Paru hã ma tô Wanhib'apito hã sabu, danhotõ 'rowi da te 're ĩrosawêrê za'ra mono ne. Te tâma tinha, ãne:

— Aipahi tã. Dama 're rowasu'u u'âsi mono. Sazâri tã. ¹⁰Wa hã wa ai'rata 're ĩnhamra. Āmemhã, ĩnhib'a'uwê hã ahã di. Taha wa, ni'wa hã rowasédé te te ai'âma 'manharĩ waihu'u õ di za. — ãne te tâma tinha.

¹¹Taha wa, te Paru hã tame 're sãmra, te te dama 're rowahutu mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na hã. Tame 're sãmra mono ré, ma tô âma tiwahu, misi wahum na duré ĩhâiba amoi wãiwab u.

¹²Tawamhã Darizu hã ma tô si'apito, Ataza na danhipti'a nho'õmo nhisi âma. Romanu norĩ ma, roti'wa zadawa para, ma tô si'apito, tame te te dama 're roti mono da. Tawamhã

zudezu norĩ hã ma tô Paruhu zada si'rá'õtõ. Taha wa, ma tô siwi ti'â, dama rowairébé'wai u. ¹³ Tawamhã zudezu norĩ hã ma tô Paru hã tãma wasu'u za'ra, Darizuhu ma. ãne te tãma rowasu'u za'ra:

— ã hã aibã hã te sima wẽ, rosa'rata na te te dama ãma azaprĩ mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zém na hã. Wanhimiroti 'rata zarina 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're wawata tõ za'ra mono da, te za da'ãma azaprĩ, aibã hã. — ãne te tãma rowasu'u za'ra.

¹⁴ Tawamhã Paru hã te aré timreme hã waze, tãma siwasu'u za'ra da. Tane nherẽ, mreme õ ré, ma tô danhib'apito Darizu hã ãma sõzã, zudezu norĩ ma, te te rowasu'u da. ãne te tãma nharĩ za'ra:

— Zudezu norĩ, marĩ ãpire hã te te 'manharĩ wasété 'wa'ãhã, wa aré asadaihu'u za'ra wa'wa. ¹⁵ Tane nherẽ, ãnei õ di. Taré ãmreme zõ te pibu da, ma tô we ãtẽme asiwi ãsaprõni 'wa. Asimirowasu'u za'ra wa'aba zarina, duré danhisi na, duré asimiroti za'ra wa'aba zarina ãmreme zõ te ãpibu da si, ma tô we ãtẽme asiwi ãsaprõni 'wa. Taha wa, te ãma rowairébé õ di za. A norĩ wa'wa hã asi'uihã na te za ãma ãrowairébé za'ra wa'wa. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra.

¹⁶ Tawamhã da'wapéi'wa norĩ ma, ma tô 'ru za'ra, rob u te te sate mono da, zudezu norĩ hã. ¹⁷ Tawamhã ma tô aibã hã siwi ti'â, rowahutuzéb ãma 're ãda'ãnhimi'rui mono 'wa hã, Sotẽni na aibã nhisi hã. Tawamhã ma tô siwi azã, dama rowairébézẽ nho're ãma. Te te siwi azãri nherẽ, te te ãma rosa'rata õ di, apito Darizu hã.

Paru hã ãtizotiza u apã ãmorizẽ wasu'u

¹⁸ Tawamhã Paru hã bãtã ahã na ma tô nhamra, Corĩtu na 'ri nho'õmo nhisi ãma. Tawamhã ma tô oto ãsazei'wa norĩ ma siwasu'u za'ra, morĩ da oto, Siriza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Prisira norĩ hã ma tô ãme tineb zahuré, Atiraha me, Sõtireza na 'ri nho'õmo nhisi u. Sõtireza ãma sãmra ré, ma tame 'rã pari ni Paru hã, marĩ na 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, te te ãropisutuzém na, te te sina tãma uwaimrami wa, te te ãma ãuwaimrami na ãwaihu'uzéb da. Ta hawi rowa'u'u na uba'renem na ma tô dame ai'aba'rẽ, Siriza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. ¹⁹ Tamomo si'aba'rẽi wamhã, ma tô aihutu, Épẽzu na 'ri nho'õmo nhisi u. Prisira norĩ hã te za oto ãsa'u aimasisi zahuré tame, Atiraha me. Tawamhã tame sãmra ré, ma tô Paru hã ãzẽ, zudezu norĩ te, rowahutuzéb u. Tame ma tô zudezu norĩ me marĩ wasu'u na sima ãma rowasu'u za'ra. ²⁰ Tawamhã ma tô siwi ãma ropti, a'ã hãimana da, ãratab za'ra. Tane nherẽ, te te sina saze za'ra õ di, Paru hã. ²¹ Taha wa, ma tô tãma nharĩ za'ra asa, ãne:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãma waihu'u wapsi, wa za we atẽme ãmorĩ 'wa apã. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

Tawamhã rowa'u'u na uba'renem na ma tô mo, Épẽzu hawi. ²² Sãzareza u, ma tô oto wi. Ta hawi, te duré mo, Zeruzarẽ u awa'awi. Tame, ma tô si'aba'rẽ na sawi za'ra, ãsazei'wa norĩ hã. Tawamhã ta hawi, ma tô duré mo, ãtizotiza na 'ri nho'õmo nhisi u, Siriza na danhipti'a nho'õmo nhisi 're, 'ri nho'õmo u. Tame te a'ã nhamra oto.

²³ Tawamhã ãtizotiza ãma sãmra parimhã, ma tô duré mo Paru hã, Darasiza na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba, duré Prizi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba zama. Daza'rui wa'wai baba 're morĩ ré, ma tô Zẽzusihi zazei'wa norĩ hã te te 're apawapto, hãimana nhiptete na si 're nomro mono da.

Aporu hã Épẽzu ãma duré Corĩtu ãma te te ãromhurizẽ wasu'u

²⁴ Tawamhã aibã hã, zudezu norĩ siré hã ma tô wi, Épẽzu u, Aporu na ãsisi hã. Aresãdiriza na 'ri nho'õmo nhisi ãma ãpodo, ta hã. Mreme wabzuri waihu'u pese di. Duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na ãbaihã na da te ãma 're ãrob'ui'éré za'ra mono hã tãma waihu'u pese di. ²⁵ Wanhib'apito 're ãmorĩ wẽ zém na ma tô da te tãma 're romnhoré za'ra. Taha wa, mreme nhiptete na ma tô ãuwaibaba si te te dama 're rowahutu, Zẽzusihi wasu'u na hã. Tane nherẽ, uburé Zẽzusihi wasu'u hã zahadu te te waihu'u õ di. Dawasété wi 're dasipizari za'ra mono da, Zuwã, ã dawabzuri te te dama 're

ĩwasu'u mono si ma tô waihu'u, Aporu hã. ²⁶ Tawamhã pahi ãna ma tô dama rowahutu na sãna'rata, zudezu norĩ te, rowahutuzéb ãma. Tawamhã Prisira norĩ hã Atiraha me ĩsimirowasu'u hã te te wapari zahuré wamhã, tinhorõwa u ma tô saprõni zahuré, Zezusihi wasu'uwẽ hã te te tãma waihu'u pese zahuré da, 're ĩdanomro mono zép tém na 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisutu na. ²⁷ Tawamhã Aporu hã ma tô sima rowẽ, Ataza na danhipti'a nho'õmo nhisi u morĩ da. Taha wa, Épézu ãma ĩsazei'wa norĩ hã ma tô ãma ana, Aporuhu ãma. Rob'ui'ééré hã ma tô tãma sõmri za'ra, Ataza u te te siré âri da. ĩsazei'wa norĩ hã te te siwi âri wẽ da, ma tô ãma wada'uri za'ra. Tawamhã Aporu hã Ataza u wisi wamhã, ma tô ĩsazei'wa norĩ hã pawapto pese za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimizawi pese zéb zarina te te 're ĩsaze za'ra mono norĩ hã. ²⁸ Tawamhã mreme nhiptete na te nasi zudezu norĩ ma tãma ãma wa'rãmi za'ra. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré zarina, ma tô nasi tãma rowasu'u za'ra danho'a, Zezusi hã Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisutu na sena na da te 're waihu'u za'ra mono da. Zudezu norĩ hã te te ãma wa'rãmi za'ra neza, Zezusihi zazei'õ'wa norĩ hã. Tane nherẽ, Aporu hã ma tô aiwétési ãma ai'uté za'ra, zudezu norĩ ãma, tinhimirowasu'u na.

19

Paru hã, Épézu ãma romhuri na te te ĩsãna'ratazé wasu'u

¹ Aporu hã Corĩtu na 'ri nho'õmo nhisi ãma sãmra ré, ma tô Paru hã ro'razâ, Épézu u sa'a nhisi baba. Tame ma tô Zezusihi zazei'wa norĩ hã sõpētẽ za'ra. ² Taha wa, ma tô sadanharĩ za'ra:

— E saze za'ra wa'aba wamhã, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Tipẽ'ězani hã aima sõmri za'ra wa'wa. — ãne ma tô sadanharĩ za'ra.

Tawamhã asa te tãma siwasu'u za'ra:

— Mare di, zahadu wa te wapari za'ra õ di, ĩpẽ'ězani 're ĩhâimana mono zé wasu'u hã.

³ Taha wa, ma tô duré sadanharĩ za'ra, Paru hã:

— E 'wa simirowahutu zarina ma tô â dawabzuri hã ĩ'manharĩ za'ra wa'wa bété.

Tawamhã asa te duré tãma nharĩ za'ra:

— Zuwãhã nhimirowahutu zarina wa tô 'manharĩ za'ra ni.

⁴ Tawamhã ma tô duré Paru hã tãma nharĩ za'ra:

— Zuwã hã dawasété wi 're ĩdasipizari za'ra mono norĩ ma si, ma tô â dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ. Izarazéhé nhihudu norĩ ma, ma tô te te 're roti, ĩsa'u datẽme ĩwi hã da te dasina 're umnhasi za'ra mono da, Danho'reptui'wa na, tô Zezusi hã. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra.

⁵ Tawamhã Paruhu nhimirowasu'u hã te te wapari za'ra wamhã, tô sena Wanhib'apito Zezusihi zazei uptabi 'wa na ĩsiwasu'u za'ra zéb zarina, ma tô â dawabzuri hã 'manharĩ za'ra, ta norĩ hã. ⁶ Taha wa, Paru hã ma tô tinhib'rata na 'rã upi za'ra. Te te 'rã upi za'ra wamhã, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Tipẽ'ězani hã tãma sõmri za'ra. Taha wa, te oto damreme tãma ĩwaihu'u za'ra õ na dama rowasu'u za'ra, hãiba mono bâ. Timreme nai õ nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, Tipẽ'ězani na te te tãma ĩwaihu'u za'ra zéb zarina, te oto mreme zu. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na te duré dama rowasu'u za'ra. ⁷ Ta norĩ hã, até 12 na ĩhãiba za'ra hã.

⁸ Tawamhã Paru hã te nasi ãza, zudezu norĩ te, rowahutuzéb u, te te dama rowahutu da. A'amo si'ubdatõ, ma tô ãma ai'utõ, tame te te dama 're rowahutu mono ré hã. Da te tãma 're nharĩ za'ra mono nherẽ, pahi ãna ma tô te te dama 're rowasu'u, da te 're saze za'ra mono da. 'Re ĩhâimana u'âsi mono, za da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zém na da te 're saze za'ra mono da, ma tô te te dama 're roti. Taha wa, ni'wam norĩ hã ma tô saze za'ra. ⁹ Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã te te saze za'ra õ di, pẽ'ẽ tete za'ra wa. Wanhib'apito 're ĩmorízéb zarina 're ĩdanomro mono zép té wasu'u hã ma tô tiwi wẽ'õ za'ra, danho'a, mreme wasété na. Taha wa, Paru hã ma tô tiwi timorĩ za'ra, rowahutuzém hawi. Zezusihi zazei'wa norĩ hã ma tô te te simro, Tiranuhu na aibã nhisi te, romnhorézéb u. Awẽ sidápâsi, ma tô tame te te tãma 're rowahutu za'ra oto. ¹⁰ Tame te te dama 're rowahutu mono ré hã, maparane

ma tô âma tiwahu. Taha wa, aihîni Azi'a na danhipti'a nho'ômo nhisi âma 're îsi'ubumroi mono hã, ma tô Wanhib'apito nhimiroti hã wapari za'ra, zudezu nori hã, duré zudezu'ô nori zama.

Sewaha 'ra nori wasu'u

¹¹ Re îhâimana u'âsi mono, ma tô Paru hã pawapto, marî dama î'manharî waihu'u'ô hã te te dama 're ab'manharî mono da, îwê hã. ¹² Romhurizéb da, î'uza wê nhisiwi, te te sima 're î'mazai mono hã ma tô da te 're waibu, îhâzé ré nori ma, te te 're 'wasari mono da. Îsu'u u'ôzéb zama ma tô duré da te 're waibu, îhâzé ré nori hã te te 're upi za'ra mono da. Te te 're upi za'ra mono wamhã, ma tô 're séptâ'â za'ra. Wa'uburé nori hã ma tô duré dahawi 're wairébé. ¹³ Tawamhã ni'wam nori hã zudezu nori hã wa'uburé te te dama 're sãmra za'ra mono da, 're înomro mono nori hã ma tô si'âma rosa'rata za'ra, Wanhib'apito Zezusihi zadawa para, wa'uburé te te dama 're sãmra za'ra mono da oto, Paruhu ne. Ta nori hã Zezusihi zazei'ô'wa nherê, Zezusihi zadawa para newa, te oto tâma rob'ru za'ra, wa'uburé ma, âne:

— Zezusi hã Paru te te dama îwasu'u hã taha zadawa para, wa aima rob'ru za'ra wa'aba ni, dahawi aiwairébé aba da. — Âne te nasi tâma rob'ru za'ra.

¹⁴ Aibã nori hã 7 na îhâiba hã ma tô âne hã 'manharî za'ra. Séwa na îmama nhisi za'ra hã. Sasedoti îpire aré, îmama hã. ¹⁵ Tawamhã, nimahã bâtâ na Sewaha 'ra nori hã te te tâma rob'ru za'ra wamhã, wa'uburé te asa tâma nharî za'ra, âne:

— Zezusi hã wa tô waihu'u. Paruhu zama wa tô duré waihu'u. E 'wam nori hã bété, a nori wa'wa hã. Te aiwaihu'u za'ra wa'aba ô di. — Âne te asa tâma nharî za'ra, Sewaha 'ra nori ma.

¹⁶ Tawamhã, wa'uburé ré 're îmorî hã zahadu wa'uburé te te rême ô wa, sa'êtê, ma tô sô sime za'ra, Sewaha 'ra nori zô. Î'uza hã ma tô tiwi hâiwazu za'ra. Ma tô duré te te hâiba hâpré za'ra. Taha wa, Sewaha 'ra nori hã ai'urêwi ma tô sisa're, wa'uburé ré 're îmorî wi hã. ¹⁷ Tawamhã taha wasu'u hã da te wapari za'ra wamhã, ma tô tapahi za'ra ni, Zezusihi zadawa para newa, marî hã duré da te 're 'manharî za'ra mono tô da. Aihîni, ma tô îwasu'u hã wapari za'ra ni, Épézu âma 're îsi'ubumroi mono nori hã, zudezu nori hã, duré zudezu'ô nori hã. Tawamhã da te sazei uptabi za'ra ô nherê, ma tô aihîni âma tawata za'ra ni, Wanhib'apito Zezusihi âma. ¹⁸ Ni'wam nori hã te te 're saze za'ra mono ô ré, abzé te te 're î'manharî za'ra mono zém na ma tô siwasu'u za'ra danho'a, tiwasédé te te 're î'manharî za'ra mono zém hawi îsipizari za'ra na hã. ¹⁹ Duré ahã na abzé 'manharî'wa nori hã ma tô îbaihâi mono bâ siwi sa'wa simisutu, abzé 'manharî na rob'ui'ééré ré hã. Tawamhã ma tô âma ro'o za'ra, danho'a. Wa'âbã za'êtê nherê, ma tô âma ro'o za'ra. 50 miu na êtê'ubuzi'a prata zapotore na îwa'â hã, simisutu hã. ²⁰ Wanhib'apito mreme hã dama pire di oto. Daro mono bâ ma tô da te âma ropé. Taha wa, da'ahã na ma tô da te 're wapari za'ra oto.

Épézu âma ro'wa'rutuzé wasu'u

²¹ Tawamhã âne na romhâimana pari, ma tô Paru hã 'râwi sima waihu'u, Zeruzarê u morî da, Masédoniza wa'wai baba, duré Ataza wa'wai baba. Taha wa, te sima tinha, âne: “Zeruzarê u îmorî parip si, Roma na 'ri nho'ômo nhisi u îmorî da, wa duré îsima wê, te dazabu da.” Âne ma tô sima waihu'u.

²² Tawamhã tipawapto'wa nori hã ma tô satôri zahuré, Timotiu nori hã, Erasituhu me, îwana neb zahuré da, Masédoniza na danhipti'a nho'ômo nhisi u. Neb zahuré za'u hã Paru hã te a'â nhamra, Azi'a âma.

²³ Tame sãmra ré, Wanhib'apito 're îmorizéb zarina 're îdanomro mono zép té wasu'u hã da te wapari za'ra wa, ma tô ro'wa'rudu hã dawî watobro, Épézu âma hã. ²⁴ Aibã hã Demetirizu na îsisi hã êtê'ubuzi'a prata na rob'manharî'wa hã ma tô ro'wa'rutu na sãna'rata. Rob'manharî îsyryre te te 're ab'manharî, Demetirizu hã. Di'âna na romhâiba nhisi 're îsimasa mono zém ne hã 'ri îsyryre te te 're ab'manharî, êtê'ubuzi'a prata na. Tâma

ĩromhuri'wa norĩ hã pawa'âbâ za'êtê di, rob'manharĩ ĩsyryre wa'âbâ zarina. ²⁵ Tawamhã Demetirizu hã ma tô tãma ĩromhuri'wa norĩ zô tihârâ za'ra. Siré ĩ'manharĩ'wa norĩ zô zama te duré sô tihârâ za'ra. ĩtême sihutu wamhã, te tãma nharĩ za'ra, âne:

— A norĩ wa'wa hã te za ĩwapari pese za'ra wa'wa. Wanhimiromhuri wa'âbâ na wa tô aré wanhibro pese za'ra ni. ²⁶ Âhãna, asi'uihã na ma tô Paruhu nhimiroti hã ĩwapari za'ra wa'wa. ĩsimiromhuri hã ma tô duré ĩ'madâ'â za'ra wa'wa, âme Épézu âma hã duré uburé Azi'a na danhipti'a nho'ômo nhisi 'remhã. Ta hã ma tô te te dama 're anharĩ, 're ĩwahâimana za'ra mono zém hawi, 're dasipizari za'ra mono da. Da'ahã na ma tô saze za'ra ni, ĩsimirowahutu na hã. Marĩ hã danhib'rata na da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono hã tô sena ĩwaihu'u pese ô di, u, âma 're ĩdawata za'ra mono da hã. Âne te te dama 're rowahutu, ta hã. ²⁷ Taha wa, romnhimimnhasi di, wanhimiromhuri za'ra hã da te dasiwi wê'ô za'ra ô'umnhasite. Tawamhã e wanhimiromhuri si te za dasiwi wê'ô za'ra ni. Mare di. Di'ãna ĩwaihu'u pese te, 'ri wamri hã te za duré dasiwi wê'ô za'ra ni. Azi'a na danhipti'a nho'ômo nhisi âma uburé 're ĩdasi'ubumroi mono hã, âma 're ĩdawata za'ra mono zé hã te za da te dasima 're wasu'u wasété za'ra, daro mono bâ âma 're ĩdawata za'ra mono zé hã, tô ô hã Di'ãna na ĩwaihu'u pese wamri hã. Ta hã dama tarére wa, te za tô da te dasiwi 're wê'ô pese. — Âne te tãma nharĩ za'ra, Demetirizu hã.

²⁸ Âne hã ĩmreme te te wapari za'ra wamhã, ma tô ab'ru za'ra ni. Ma tô 're hãsi, hârâ 'rãihã na:

— Di'ãna hã, ta hã ĩwaihu'upe. Danhipai u, dama siptete uptabi di. Âme, Épézu âma 're ĩwasi'ubumroi mono hã âma 're ĩwawata za'ra mono hã, wê uptabi di. — Âne ma tô 're hãsi.

²⁹ Tawamhã 'ri nho'ômo âma ma tô dazahi hã te te ropé, 'ri wa'ôtô mono bâ. Uburé ro'wa'rutu di oto. 'Ri nho'ômo âma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã te nasi tihârâ na ai'rahâri za'ra. Tawamhã Paru norĩ siré 're ĩneb zahuré hã ma tô dasiwi pamrami ni, Da'izu norĩ hã, Aritacuhu me. Masédoniza âma 're ĩsimasisi zahuré mono aré, ta norĩ hã. Tawamhã dasi'aba'ré na ma tô ĩpano na dasiwi sari zahuré ni, dasi'rã'ôtôzéb u, da'ahã uptabi na.

³⁰ Paru hã datême morĩ neza, te te dama nharĩ da. Tane nherê, Zesusihi zazei'wa norĩ hã ma tô siwi wairĩ, morĩ tô da. ³¹ Duré ĩsiwadi norĩ hã tame danhib'apito norĩ hã ma tô duré ĩtême da'mazatôri za'ra, te te tiwi rosawi za'ra da, dasi'rã'ôtôzéb u morĩ tô da, dazahi wa.

³² Marĩ u newa, sisatôri wa, ma tô tamomo ubumro ni. Tawamhã dasi'rã'ôtôzéb âma ma tô 're dahãsi, damreme aimawi na. Damreme aiwab ô di. Siwa'ru te nasi âma ai'rahâri za'ra ni, dahârâ na.

³³ Tawamhã zudezu norĩ hã ma tô aibã ma rob'ru za'ra, Aresãdiri na ĩsisi ma, danho're sab da. Ma tô siwi wada'u aré Aresãdiri hã, timreme na te te dawı robzãri da. Taha wa, ma tô tinhib'rada hã hãwi dama wê, ari'ıwi dasi'ubumro da, te te dama rowasu'u da.

³⁴ Tane nherê, zudezu na 're ĩhâimana mono na da te waihu'u za'ra wamhã, ma tô sa'êtê tihârâ 'rãihã na 'mahârâ za'ra. Âne te ôhõ si 'mahârâ za'ra:

— Di'ãna, ta hã ĩwaihu'upe. Danhipai u, siptete uptabi di, âma 're ĩwawata za'ra mono hã, âme Épézu âma hã. — Âne te nasi sa'êtê 'mahârâ za'ra ni. Dahârâ hã da te sahãri su'u za'ra ô di. Maparane bâtã pibuzé hã ma tô da'ãma ai'utõ, da te nasi 'mahârâ za'ra ré.

³⁵ Tawamhã 'ri nho'ômo âma danhib'apito pazapari'wa hã ma tô dazadawa uwati, ari'ıwi dasi'ubumro da. Tawamhã dawarõtã'ã wapsi, te oto dama roti, âne:

— Épézu âma 're ai'ubumroi wa'aba mono norĩ, ĩwapari pese za'ra wa'aba. Wa norĩ hã âme Épézu âma 're ĩwasi'ubumroi mono hã Di'ãna hã ĩwaihu'upe 're ĩsa mono zé hã wa wa te 're 'madâ'â pese za'ra, 'ri hã. Di'ãnahã hãiba ne êtê 'manharĩ hã hãwa hawi watême we ĩwaptã hã taha zama, wa wa te 're 'madâ'â za'ra, âme. ³⁶ Tawamhã âne hã ni'wa te te wawi sawi waihu'u za'ra ô di za. Taha wa, te za aiwaimri aihâimana za'ra wa'wa, marĩ na wa te rosa'rata pese za'ra ãna, wa te 'manharĩ za'ra tô da. ³⁷ Aibã norĩ hã we asiwi ĩpamrami 'wa hã, Di'ãna ĩsãbzém hawi, marĩ na sipsaihuri zahuré ô di. Pi'õ hã âma 're ĩwawata za'ra mono hã te te wasu'u wasété zahuré ô di duré. ³⁸ Âne wamhã, Demetirizu hã, duré tãma ĩromhuri'wa norĩ zama marĩ ĩwasété na te te tãma nharĩ za'ra da, ãwa wei wama siwasu'u

za'ra õ di za. Dama rowairébé'wa norĩ u si te za wasu'u za'ra. Tamep si dawasété na dama ãnharĩzé hã. ³⁹ Wazadawa pibu za'ra wa'aba da, wazô aihârâ ze za'ra wa'aba wamhã, wa za âme wasi'rã'õtô waré ni, rowẽ na 're ãwahâimana za'ra mono zéb zarina, wawaimri na. ⁴⁰ Â bâtâ na wasi'rã'õtô waré õ wa, romnhimimnhasi di, wanhib'apito nhimiroti, wa te ã'madâ'â za'ra õ zarina, wazada sahi õ'umnhasite. Marĩ hã hâimana õ nherẽ, ma ro'wa'rudu hã watobro. Wasi'rã'õtôzém na ni'wa te te wazadanharĩ za'ra wamhã, e niha wa za asa tâma rowasu'u za'ra ni. Asa wa te tâma rowasu'u waihu'u za'ra õ di za. — Æne te dama roti, danhib'apito pazapari'wa hã.

⁴¹ Æne na te te dama roti parimhã, ma tô dama rob'ru, dawairébé da oto.

20

¹ Tawamhã damreme 'wa'rudu hã ma tô sahâri za'ra ni. Rowẽ di oto. Rob u'âsi nomro wamhã, Paru hã ma tô Zezusihi zazei'wa norĩ zô tihârâ za'ra. Taha wa, ma tô tâma roti za'ra, siptete sina 're hâimana za'ra mono da. Tawamhã, ma tô oto tâma siwasu'u za'ra, za oto ãmorĩ na hã. Taha pari, te oto mo, Masédoniza u.

Paru hã Zeruzarẽ u apâ ãmorĩzé wasu'u, Masédoniza wa'wai baba

² Tawamhã Masédoniza na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba, ma tô ro'razâ, Paru hã. Daza'rui mono bâ 're morĩ ré, ma tô ãsazei'wa norĩ hã pawaptob za'ra ãsimiroti na, siptete sina 're hâimana za'ra mono da. Taha parip si, ma tô mo, Deresiza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. ³ Tame sãmra ré, ma tô a'amo si'ubdatô âma ai'utô. Tawamhã ma tô sima rosa'rata, Siriza na danhipti'a nho'õmo nhisi u morĩ da. Tane nherẽ, rowa'u'u na uba'renem na sébré õ ré, ma tô wapa, zudezu norĩ te te sima ãhâiba za're zé wasu'u hã. Taha wa, ma tô sima âma saprĩ, ti'ai babap si apâ morĩ da oto, Masédoniza wa'wai baba. ⁴ Morĩ wamhã, aibâ norĩ hã ma tô ãsiré ai'aba're. Ta norĩ nhisi za'ra hã, ãne: Sopaturu hã Pirõhõ 'ra hã, Bereza âma 're ãsãmra mono, duré Aritacu norĩ, Seduduhu me, Tesaronita âma 're ãsimasisi zahuré mono hã, duré Da'izu, Derebi âma 're ãsãmra mono hã, duré Titicu hã Toropimuhu me, Azi'a âma 're ãsimasisi zahuré mono hã, duré Timotiu hã. ⁵ Ta norĩ hã ma tô wawana ai'aba're, Torowadi na 'ri nho'õmo nhisi u. Tame ma tô wazô mapari za'ra. ⁶ Tawamhã ã'u'ëtẽ duptoio'õ na dasa da te huri parip si, Piripu na 'ri nho'õmo nhisi hawi wa tô wanem ni, Torowadi u rowa'u'u na uba'renem na. Bâdâ 5 na ma tô wa'âma ai'utô, tamomo wasi'aba'rei ré. Tame, wa tô wasi'âma aihutu ni apâ, aibâ norĩ hã wawana ãsi'aba're norĩ âma. Romhuri misi, ma tô wa'âma ai'utõrĩ za'ra, tame wasi'ubumroi ré.

Paru hã Torowadi âma te te ãromhurizé wasu'u

⁷ Tawamhã sabadu barana wa tô wasi'rã'õtô ni, tame ãsazei'wa norĩ hã 're ãsi'ubumroi mono norĩ me, ã'u'ëtẽ wapu hã wa te huri da. Tawamhã Paru hã sisa'u ma tô wama roti za'ra, awẽ za oto morĩ na dâ'âsina. Simiroti za'ëtẽ na te mara wa'wam nherẽ, zahadu wama roti za'ra. ⁸ Tamemhã rob'uiwézé hã ahâ di, hâimo ãwasi'ubumrozéb âma hã, si'ubdatô 'ri 're si'uzusi âma hã. ⁹ Tawamhã 'ritéi'wa hã, Eticu na ãsisi hã ma tô 'ri zadazâri âma nhamra, Paru hã te te wama roti za'ra ré. Simiroti za'ëtẽ wamhã, aptâ'â di, 'ritéi'wai ma hã. Aptâ'â uptabi wa, ma tô nhono. Sõtõ pese ré, ma tô waptãrã ti'ai u, hâimo 'ri zadazâri hawi. Tawamhã dâ'â sirõmo, ma tô siwi ti'â. ¹⁰ Taha wa, Paru hã ma tô ãtẽme si'ra. Te te ãtẽme si'rai wamhã, ma tô tâma aiwẽ'ẽ. Tawamhã ma tô ãré pahato, te te sa'ra da. Tawamhã ãne ma tô dama tinha:

— Aipẽ'ẽwara za'ra wa'aba tõ. Hâiba ré, te nomro. — Æne te dama tinha.

¹¹ Taha pari, ma tô apâ sai'u. ã'u'ëtẽ wapu hã ma tô te te wẽ'ẽ oto. Taha pari, ma tô te te tâma sãmri, ãsiré ãsi'ubumro norĩ ma. Tawamhã te ãme tisa za'ra. Taha pari, te duré tâma roti za'ra. Te te tâma roti za'ra ré, ma tô tiwi tirowa'a. Rowa'a wamhã, ma tô oto tiwi timorĩ za'ra. ¹² Tawamhã 'ritéi'wa hã hâiba ré ma tô siwi saprõ, ãsõrõwa u. Ta hã ma tô tâma rowẽ wazere za'ra, ãsazei'wa norĩ ma hã.

Paru hã Torowadi hawi Miretu u ãmorĩzé wasu'u

¹³ Tawamhã wa norĩ hã wa tô asisi ni, rowa'u'u na uba'renem na. Taha na wa tô ai'aba're ni, Asôsi na 'ri nho'ômo nhisi u, Paruhu zô tame wanhimipari za'ra da. Paru hã ma tô sima pisutu aré, ti'ai baba ãma morĩ da. Taha wa, tamomo te za wa'ãma tiwisi za'ra. ¹⁴ Tawamhã Asôsi u wisi wi, ma tô watême tizébré za'ra, rowa'u'u na uba'renem na. ¹⁵ Tawamhã taha na wa oto ai'aba're ni, Mitireni na 'ri nho'ômo nhisi u. Awêpsi, ma tô duré uba'rene hã waré wara, Ti'osi na rob're za'iti nhisi wa'wai baba. Tawamhã awê amo na ma tô wi, Samo na rob're za'iti nhisi u hã. Tawamhã awêm na si wa tô oto aihutu ni, Miretu na 'ri nho'ômo nhisi u hã, uba're nhimizahârizéb u. ¹⁶ Paru hã ma tô aré sima rosa'rata, Épézu u hã sipa tō da, Zeruzarē u wisi su'u da. Taha wa, Azi'a na danhipti'a nho'ômo nhisi ãma sãmra zeĩ ò di oto. Pêtecoti na bātã wana, Zeruzarē u ĩwisi su'u da si, ma tô sima wē, Paru hã.

Paru hã Épézu ãma da'madã'ã'wa norĩ ma, te te ĩrotizé wasu'u

¹⁷ Tawamhã Paru hã Miretu ãma sãmra ré, ma tô da'mazatō, Épézu u, ĩsazei'wai 'madã'ã'wa norĩ zô ĩtême si'aba're da. ¹⁸ ĩtême sihotu wamhã oto, ma tô ãne tãma rowasu'u za'ra, Paru hã:

— A norĩ wa'wa hã ma tô ĩnhimiromhuri na ĩwaihu'u za'ra wa'wa, asiré 're ĩhãimana za'ra wa'aba mono ré hã. Azi'a u ãma ĩwisi na'rata zém hawim haré, duré aihawi wa'aba za ĩmorizéb u hã ma tô ãne na hã ĩ'ãma ĩwaihu'u za'ra wa'wa. ¹⁹⁻²¹ ĩsina 're ĩwata mono ãna, wa tô Wanhib'apito ma si te 're romhuri u'ãsi. Zudezu norĩ hã nasi ĩzada siwada'uri za'ra wa, ĩma ropire uptabi di. Taha wa, ĩwawa sina, wa tô te tãma 're romhuri, Wanhib'apito ma. Tane nherē, ĩwasu'uwē hã te aiwi wasu'u zazãri za'ra wa'aba ò di. ãne na ma tô ĩ'ãma ĩwaihu'u za'ra wa'wa. Danho'a wa tô te aima ãma 're rowasu'u za'ra wa'wa, 'ri baba zama. Zudezu norĩ ma, duré zudezu'ò norĩ ma zama, wa tô te tãma 're roti pese za'ra, tiwasété wi 're sipizari za'ra mono da, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono niwĩ 're nomro mono da, Wanhib'apito Zezusi hã te te 're saze za'ra mono da. ²² Āhãna Zeruzarē u wa za mo, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono pê'ēzani te te ĩma ĩwaihu'uzéb zarina. Tame za marĩ hã ĩzô ĩwatobro hã te waihu'u ò nherē, wa za mo. Tane nherē, wa za mo tô. ²³ 'Ri nho'ômo mono bâ 're ĩmorĩ ré, ma tô 'Re ĩhãimana u'ãsi mono pê'ēzani hã te te ĩma 're awaihu'u, ãne: Tame, te za dazazéb 're ĩnherē ni. Ropire hã wa za tô te 're sépata. ²⁴ Tane nherē, ĩhãiba ré 're ĩmorĩ da hã, ĩhãiba hã te ĩsima sawi ò di. Wanhib'apito Zezusi hã ma tô ĩnhimiromhuri hã ĩma tisō, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimizawi pese zé wasu'u na te dama 're sadawa wasu'u mono da. ĩnhimiromhuri hã te tãma ãma uwaimrami da, wa ĩsima wē, taha si.

²⁵⁻²⁷ — Airo mono bâ, te 're aiwaimrami aba mono ré hã, wa tô te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwē mono zé wasu'u na hã. Tawamhã niwamhã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã te aiwi wasu'u zazãri aba ò di. Mare di. Āhãna, wa hã Paru, wa ĩsina waihu'u, za ĩzabu na sahu za'ra wa'aba ò na dã'ãsina. E tawamhã ĩnhimiromhuri na te ai'ãma upa za'ra wa'aba bâ, te za asō'reptuzé hã asiwi ĩ'manhimini wa'wa. Mare di. Asi'uihã na te za asisimini za'ra wa'wa 'rãwi. ãne na hã tô sena wa tô waihu'u. ²⁸ Taha wa, te za 're asi'madã'ã'wa pese za'ra wa'aba mo, 're anomro wē wa'aba mono da. Duré ĩsazei'wa norĩ hã te za 're ĩ'madã'ã'wa pese za'ra wa'aba mo, siré 're ĩsi'rã'õtō mono norĩ hã. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono pê'ēzani hã ma tô sima aipisutu za'ra wa'wa, ĩsazei'wa norĩ hã tãma 're 'madã'ã'wa za'ra wa'aba mono da. Ti'ra wapru na ma tô ĩsazei'wa norĩ hã wa'ã, tite da. Taha wa, pone'ërebã 'madã'ã'wa norĩ ne, te za 're ĩda'madã'ã'wa pese za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwē norĩ hã. ²⁹ Aihawi ĩmorĩ za'ra wa'aba wamhã, ni'wam norĩ hã te za we asô ai'aba'rei wa'wa. Abaze zahi, pone'ërebã da, 're ĩsahi za'ra mono ne, te za asada tizahi za'ra wa'wa. Tinhirowahutu wasété na te za asada tihãimana za'ra wa'wa. Ai'ãma pê'ézé za'ra wa'aba ò di za. ãne wa tô ai'ãma waihu'u sirōmo za'ra wa'wa. ³⁰ Duré ni'wam norĩ hã asiré wa'aba nherē, te za aima sadawa hapese za'ra wa'wa, ĩsiniwĩ 're anomro aba mono da, ĩsazei'wa norĩ hã uburé ĩsiniwĩ 're nomro mono da. ³¹ Taha wa, te za asimiza'rese sina 're aihãimana za'ra wa'aba

mo, ta norĩ wi. Te aima 're roti za'ra wa'aba mono ré hã, ma tô si'ubdatõ ãma tiwahu. Rowa'a na wa tô aihãiba mono bâ te aima 're roti za'ra wa'wa, barana zama, ãwawa sina. Roti hã niwa te aiwi sazãri za'ra wa'aba õ di. Taha wa, ma'ãpé ãnhimiromhurizém na 're aipo're pu'u u'ãsi za'ra wa'aba mono za.

³²— ãhãna hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, wa za oto airême za'ra wa'wa, taha si te te 're ai'madá'ã za'ra wa'aba mono da oto. ãsimizawi pese zé wasu'u na te za 're asõpré u'ãsi aba mo. Ta hã te za te te 're aipawaptob u'ãsi za'ra wa'wa, ãsaze za'ra wa'aba zém na aiprédup sina 're aihãimana za'ra wa'aba mono da. Uburé marĩ ãwẽ hã tinhib'a'uwẽ norĩ ma, te te 're ã'anhomri mono hã te za duré aima sômri za'ra wa'wa, ate za'ra wa'aba da oto. ³³Wa hã danhibrob zõ, te 're rob'ruiwapari mono õ di, rob'uiprazém na duré da'uza na. ³⁴Duré ãhãimanazéb da, wa tô ãnhib'rata na te 're romhuri, ãsiré norĩ hãimanazéb da zama. ãne na ma tô a norĩ wa'wa hã asiwi ãwaihu'u za'ra wa'wa. ³⁵ãnhimiromhuri pese na wa tô aima ãma asanho za'ra wa'wa, sib'uwere na 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã wanhiromhuri na wa te ãma 're pawaptob za'ra mono da. Wanhib'apito Zesusihi mre me na te za 're aipo're pu'u u'ãsi za'ra wa'aba mo. ãne ma tô wama waihu'u za'ra: “Ni'wa hã marĩ na te te dawari wamhã, da te tãma sômri wamhã, tãma rowẽ di. Tane nherẽ, te te 're ãda'azari mono ma hã ãsipai u tãma rowẽ uptabi di.” ãne Wanhib'apito Zesusihi mre me hã. — ãne ma tô Paru hã da'madá'ã'wa norĩ ma waihu'u za'ra.

³⁶Tawamhã Paru hã mre me parimhã, ma tô da'madá'ã'wa norĩ me hi'rãtitõ asimro, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, mre me zusi da. ³⁷Mre me zusi pari, wawa sina ma tô Paru hã nasi tinho'utu awaibu, te te sawi za'ra da, ãma pẽ'ézé za'ra wa. Ma tô duré nasi tob'rata hãrã za'ra. ³⁸Za niwamhã te te ãhãiba pibui za'ra õ na tãma siwasu'u za'ra wa, ãma pẽ'ézé uptabi za'ra di. Tawamhã ma tô ãme ai'aba'ré, rowa'u'u na uba'reneb u.

21

Paru hã Zeruzarẽ u ãmorizé wasu'u 'rãsudu

¹Tame wa tô oto wasisawi za'ra ni. Taha parip si, wa tô wasima wapã za'ra ni. Tawamhã rowa'u'u na uba'rene hã ma tô oto waré tiwara za'ra awa'awi, Cosi na rob'ré za'iti nhisi u. Tamomo wasihutu wamhã, awẽpsi, wa tô duré ai'aba'ré ni, Rodisi na rob'ré za'iti nhisi u, uba're nhimizahãrizéb u hã. Tawamhã ta hawi, wa tô ai'aba'ré ni, Patara na 'ri nho'õmo nhisi u. ²Tame, wa tô wasiwi sõpõtẽ ni, rowa'u'u na uba'rene hã, Penisiza na danhipti'a nho'õmo nhisi u ãwara da hã. Tawamhã taha na wasi'aba'ré da, wa tô asisi ni. ³Uba'rene hã waré wara ré, wa tô Sipri na rob'ré za'iti nhisi hã 'madã'ã za'ra ni, wanhi mi'e niwĩ. Õne haré ma tô waré wara, Siriza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Taha wa, wa tô Tiru na 'ri nho'õmo nhisi u oto aihutu ni, tamomo da te ãro'wasari hã da te sa'ra za'ra da. Tame wa tô wawairébé ni, uba're hawi. ⁴Tame wa tô Zesusihi zazei'wa norĩ hã sõpõtẽ za'ra ni. Wasisõpõtẽ za'ra wamhã, romhuri misi, ma tô wa'ãma ai'utõrĩ za'ra, wasiré wasi'ubumroi ré hã. Tawamhã ãsazei'wa norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ézani te te tãma ãwaihu'u za'ra zéb zarina, ma tô Paruhu ma roti za'ra, Zeruzarẽ u morĩ tõ da. ⁵Tawamhã bãdã hã wasi'aba'rézéb da hã ãwa waptã'ã wamhã, ãsazei'wa norĩ hã ma tô wasiré ai'aba'ré, ã zaihã u, 'ri nho'õmo nhiti. Aihĩni ma tô wasiré ai'aba'ré, aibã norĩ hã duré ãmro norĩ hã, duré ã'ra norĩ me, te te wazawi za'ra da. Tame wa tô wahi'rãtitõ asimro ni, supara 'ré wa, wamre me zusi da. ⁶Wasisawi za'ra pari, wa tô asisi ni apã uba're wawẽ neb 're, wasi'aba'ré da. Ta norĩ hã 'ri tẽme ma tô apã ai'aba'ré.

⁷Tawamhã Tiru hawi, wa tô ai'aba'ré ni. Wasi'aba'réi wamhã, Patorema'ida na 'ri nho'õmo nhisi u, wa tô aihutu ni. Tame ãsazei'wa norĩ hã wa tô sawi za'ra ni. Tame ma tô bãdã hã misi wa'ãma ai'utõrĩ za'ra, ã'rata wasi'ubumroi ré hã. ⁸Tawamhã awẽpsi, wa tô ai'aba'ré ni, Sézareza u. Tame wa tô asimro ni, Piripihĩ nhorõwa ãma. Piripihĩ hã Zesusihi wasu'uwẽ na ãsazei'õ'wa norĩ ma rowasu'u'wa, ta hã. ⁷na ãsazei'wa norĩ pawapto'wa da, da te ãpisutu za'ra norĩ me, aré 're ãhãimana mono, Zeruzarẽ ãma. ⁹ã'ra norĩ sipi'õ norĩ hã ãmro'õ za'ra hã maparane si'uiwa na ãhãiba hã, te 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te dama

're sadawa wasu'u za'ra. ¹⁰ Tame ma tô bândâ hã nasi wa'ãma si'utõrĩ za'ra. Tawamhã aibã hã ma tô watême tiwisi za'ra, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi. Aibã hã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, Adabu na ìsisi hã. ¹¹ Watême wisi wi, ma tô Paruhu usisizé hã tiwi waze. Ma tô ãma sipara'õtõ wasisi. Ma tô duré ãma sipawasisi. Taha pari, ma tô wama rowasu'u za'ra, ãne:

— 'Re ìhâimana u'âsi mono pẽ'ězani hã ãne ma tô ìma waihu'u: “Ã da'usisizép tede'wai ma, te za zudezu norĩ hã ãne 'manharĩ za'ra, Zeruzarẽ ãma 're ìsi'ubumroi mono hã. Zudezu'õ norĩ ma, te za hãiba nhomri za'ra.” — ãne ma tô wama waihu'u sirõmo za'ra, Adabu hã.

¹² Tawamhã ìmreme wa te wapari za'ra wamhã, tame ìsazei'wa norĩ 're ìsi'ubumroi mono norĩ me, wa tô Paruhu wi rosawi za'ra ni aré, Zeruzarẽ u morĩ tõ da. ¹³ Tawamhã asa te wama nharĩ za'ra:

— E niha da, ma aiwa'õ na ìwi ìrobzei'õ za'ra wa'wa. Zeruzarẽ u hã ìmorĩ da si, wa tô ìsima rowẽ upta. Zezusi hã, Wãnhib'apito na te 're sisi mono wa, áté te za dasiwi ìnherẽ ni, dazazéb 're. Áté, wa za dârâ. Tane nherẽ, ìma wẽ di tô, tamomo ìmorĩ da hã. — ãne ma tô wama siwaihu'u za'ra asa, wa te waihu'u za'ra da.

¹⁴ Taha wa, Zeruzarẽ u morĩ tõ da, wa te oto tiwi rosawi waihu'u za'ra õ di. Taha wa, wa tô tãma nharĩ za'ra ni oto:

— Wẽ di tô. Mo oto aimorĩ. Wanhib'apito te te aima ìwězéb uwaibaba, te za tô ì'manha. — ãne wa tô tãma rob'ru za'ra ni.

¹⁵ Tame wahâimana za'ra ré, syry na ma wa'ãma ronomro. Tawamhã wanhibro hã wa oto wasima ubumro za'ra ni, Zeruzarẽ u wasi'aba'ré da. Taha pari, wa tô wawairébé ni oto. ¹⁶ Sézareza ãma ìsazei'wa norĩ hã ma tô wame si'mazatõrĩ za'ra, umro na wame 'masi'aba'réi hutu da. Tawamhã Menasõhõ nhorõwa u ma tô wame ai'aba'ré, tame wasi'ubumro da a'â. Duréihã ìsazei'wa, Menasõ hã. Ìpotozé hã Sipri na rob'ré za'iti nhisi hã.

Paru hã Zeruzarẽ ãma 're ìsãmra mono zé wasu'u na'rada

¹⁷ Tawamhã Zeruzarẽ u wasihutu wi, ma tô ìsazei'wa norĩ hã to sina wazawi za'ra. ¹⁸ Tawamhã awẽpsi ma tô Paru hã wame timorĩ za'ra, Ti'aduhu u. Tame, ma tô uburé pese ubumro, ìsazei'wai 'madâ'â'wa norĩ hã. ¹⁹ Tawamhã Paru hã ma tô uburé sawi za'ra, timreme na. Te te sawi za'ra parimhã, ma tô tinhimiromhurizém na tãma siwasu'u za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono, zudezu'õ norĩ ma, uburé te te 're ì'ab'manharĩ mono zéb zarina. ²⁰ Paruhu mreme te te wapari za'ra wamhã, aihĩni ma tô ãma tiwata za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma. Taha wa, te asa tãma rowasu'u za'ra, Paruhu ma:

— Wasisânawã, ãhãna wa za aima wasiwasu'u za'ra ni. Zudezu norĩ hã, wasiré norĩ hã ahã uptabi na ma tô Zezusi hã te te sina 're umnhasi za'ra, Danho'reptui'wa na. Aihĩni, te simi'ẽ na 're hâimana za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozésihi nhimi'ui'ééré zarina. ²¹ Ta norĩ hã ma tô aiwasu'u wapari za'ra, wasiré zudezu norĩ ma, asimirowahutu wasété newa. Mozésihi nhimi'ui'éérézè hã, te wasiré zudezu norĩ wi ìsawi za'ra, u, daro mono bâ 're ìhâimana za'ra mono wi, ãma 're hâimana za'ra mono tõ da. Duré Mozésihi nhimi'ui'ééré zarina, ti'ra norĩ te te 're sihâiwata nhihãri za'ra mono tõ da, ma tô, u, wasiré zudezu norĩ wi ìsawi. ãne ma tô aiwasu'u hã wapari za'ra, ta norĩ hã. ²² ãhãna aihĩni, te za aiwaihu'u za'ra ni, we aiwisizém na hã. E marĩ, wa za tawamhã 'manharĩ za'ra ni, ãne aiwasu'u hã tô senai õ na da te waihu'u za'ra da. ²³ Tawamhã ãne wa za aima roti za'ra ni, marĩ 'manharĩ da, 're aihâimana wẽ mono zé hã da te waihu'u za'ra da. Wawa'wa, aibã maparane si'uiwa na ìhãiba hã marĩ na ma tô tãma ropisutu za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma. ²⁴ Tawamhã te za asiré ìsimroi mo, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma 're ìdawata za'ra mono zéb u, marĩ hã Mozésihi nhimi'ui'ééré zarina asiré 'manharĩ za'ra wa'aba da, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, aihãiba wasété ãna aihâimana za'ra wa'aba da, tãma. Tawamhã 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, pone'ërebã te te siwi ìsimro hã te za tãma ìwa'ãbã za'ra. Tawamhã te za oto si'rãpari za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, te te ìropisutu za'ra zéb zarina, te te tãma ãma ì'uwaimrami za'ra na da te ìwaihu'u za'ra zéb da hã. ãne hã

'manharĩ wamhã, aihĩni te za aiwaihu'u za'ra ni oto, aiwasu'u hã tô senai õ na hã. Te za duré aiwaihu'u za'ra ni, 'Re ãhãimana u'ãsi nhimiroti 'rata na Mozésihi nhimi'ui'ére zarina 're ãhãimana mono zém na hã. ãne hã 'manharĩ da, wa aima roti za'ra ni, wasiré ãsazei'wa zudezu norĩ, te te aiwaihu'u za'ra da. ²⁵ E niha tawamhã zudezu'õ nherẽ, ãsazei'wa norĩ 're ãhãimana za'ra mono zéb da hã. ãne wa tô tãma roti pari za'ra ni: “Danhimizama hã romhãiba 'manharĩ ãma 're dawata za'ra mono da, da te 're ãsimroi mono nhi hã 're huri aba mono õ di za. Duré ãwapru hã 're ãhuri aba mono õ di za. Duré danhimizama da te 're ãsõ'reti za'ra mono nhi hã 're huri aba mono õ di za. Duré aihãiba na asiwi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za.” ãne wa tô tãma rob'ui'ére za'ra ni. — ãne te Paruhu ma rowasu'u za'ra.

²⁶ Tawamhã Paru hã ma tô ãma saze za'ra, aibã norĩ siré morĩ da. Tawamhã awẽpsi, ma tô Paru hã te te simro, aibã norĩ hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb u. Marĩ hã ma tô ãsiré 'manharĩ za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, hãiba wasété ãna tãma hãimana za'ra da. Taha pari, ma tô ãzé, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhorõwa u. Sébré wamhã, ma tô dama pisutu bãdã hã, marĩ te te siwi ã'manharĩ 'rãsutu zéb da hã. Te te siwi 'manharĩ parimhã, te za marĩ hã ãhãiba mono bã tãma sãmri za'ra, sasedoti norĩ ma, si'udãna za'ra. Tawamhã te za waihu'u za'ra ni, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, te te ã'manharĩ 'rãsutu za'ra zém na hã.

Zudezu norĩ hã, Paruhu zãda ãsiti'ru za'ra zé wasu'u

²⁷ Tawamhã bãdã 7 na zahadu ãma si'utõrĩ õ di, te te siwi ã'manharĩ 'rãsutu zéb u hã, Paru norĩ hã. Romhuture di oto. Tawamhã zudezu norĩ hã Azi'a hawi ãsihudu ma tô Paru hã sima sãmri za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb ãma. Izarazéhé nhihudu norĩ te, 'ri 'wawi wa'ra ãma sãmra ré, ma tô siwi 'madã. Taha wa, ma tô sada dawada'uri wasété za'ra, Paruhu da. Tawamhã ma tô oto siwi pa'ã, Paru hã. ²⁸ Taha wa, te si'mahãrã za'ra zudezu norĩ hã, ãne:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ, wei wa'ãma ana wa'aba. ã hã aibã hã ma tô daro mono bã te te dama 're rowahutu, da te dasiwi wawẽ'õ za'ra da, duré Mozésihi nhimiroti hã da te dasiwi wẽ'õ za'ra da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhorõwa zama da te dasiwi wẽ'õ za'ra da. Ma tô duré zudezu'õ norĩ hã we te te simro, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb u. ãsõrõwa hã wẽ nherẽ, ma tô wawi wasété za'ra. — ãne ma tô da'mahãrã za'ra, tame ãsi'rã'õtõ norĩ hã, aihĩni Paruhu zãda dazahi za'ra da. ²⁹ Ta norĩ hã ma tô aibã hã 'madã'ã za'ra aré, Toropimu na ãsisi hã, Épézu ãma 're ãsãmra mono hã. 'Ri nõ'õmo nhi'riti na Paruhu siré morĩ ré, ma tô 'madã'ã za'ra. Taha wa, ma tô ãma romnomri za'ra, zudezu'õ nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhorõwa u Paru te te saprõni 'ru te. Taha wa, te ãne da'mahãrã za'ra, zudezu norĩ hã.

³⁰ Taha wa, Zeruzarẽ 'remhã 'ri wa'õtõ mono bã ma tô ro'wa'rudu hã te te ropé. Tawamhã Paruhu zõ ma tô dasitẽme dasisa're, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb u. Ma tô dasiwi pa'ãri ni 'ri para, rob u da te dasiwi wazere da. Da te dasiwi wazere parip si, ma tô oto tiwi 'ri nhitom ni. ³¹ Tawamhã te aré dasiwi wĩrĩ ni. Tawamhã da te aré dasiwi ãwĩrízé wasu'u hã ma tô wapa, Roma na 'ri nõ'õmo nhisi hawi da'wapéi'wa norĩ nhib'apito hã, Zeruzarẽ ãma 're ãdasi'ubumroi mono norĩ ãsib'ru za'ra zé wasu'u hã. ³² Tawamhã awa'awi ma tô tinhib'a'uwẽ norĩ zõ hãrãhai'aba'ré za'ra, tiwada'uri'wa norĩ me siré sisa'rei mono da, datẽme. ãtẽme ãsisa'rei mono hã da te 'madã'ã za'ra wamhã, ma tô ãma rosahãri za'ra ni, Paruhu ãma hã. ³³ Tawamhã apito hã ma tô Paruhu u ai'ré 'rãwi. Ma tô pa'ã. Taha pari, ma tô duré da'wapéi'wa norĩ ma ti'ru, te te siwi pawasisi da, maparane ãsi'uwazi nhorõ rutu na. Taha pari, ma tô ãma da'azadanha, ãne:

— E 'wa hã ã hã aibã. E marĩ ma tô 'manha. — ãne ma tô ãma da'azadanha.

³⁴ Tawamhã dasiwa'rãmi te nasi tãma 'mahãrã za'ra ni, dasimana'rãmi hawi. Da te tãma wasu'u waré za'ra õ di. Dahãrã si'rahãri ahã wamhã, ãwasu'u uptabi hã te te waihu'u õ di, apito hã. Taha wa, da'wapéi'wa norĩ ma, ma tô ti'ru, Paru te te siwi saprõni da, tinhõrõwa u. ³⁵ Tawamhã hãimo 'ri para u sai'urizéb u sihutu wamhã, da'wapéi'wa norĩ hã ma tô te

te siwi upari, Paru hã, zudezu norĩ hã sahi sina, ãsarina si'aba'rúi wa. ³⁶ Taha wa, ma tô nasi tãma 'ru za'ra, ãne:

— Wĩrĩ aba. Wĩrĩ aba. — ãne te nasi tãma 'ru za'ra.

³⁷ Tawamhã da'wapéi'wa norĩ hã apito nhorôwa u te te siwi 'mazébré ô ré, Paru hã ma tô apito ma tinha, ãne:

— E aima wẽ ô di, aima ãsiwasu'u da hã. — ãne te tãma tinha, deredu norĩ mreme na. Tawamhã apito hã te asa tãma tinha:

— E nare aima waihu'u pese di, deredu norĩ mreme hã. ³⁸ Wa tô aré ai'ãma romno, a hã ezipsiu newa. Nimosi ni'wa hã ezipsiu hã ma tô aibã norĩ ãma aiwanhizari za'ra. Ta hã 4 miu na ma tô te te simro, rowasété 'manharĩ'wa norĩ hã a'ubuni u. Roma ãma apito wi sipizari za'ra da, dapãrĩzéb ré, ma tô te te simro. 'Wazé, a hã simroi mono ô di. — ãne te tãma tinha, apito hã.

³⁹ Tawamhã Paru hã te asa tãma tinha:

— Wa hã zudezu. Tasu na 'ri nho'u ãsa'êté nhisi ãma ãpotozé hã, Sirisiza na danhipti'a nho'ômo nhisi ãma hã. 'Wazé za ãma ãwẽ, te dama ãrowasu'u da hã. — ãne te asa tãma tinha, Paru hã.

⁴⁰ Tawamhã da'wapéi'wa norĩ nhib'apito hã ma tô tãma wẽ tô, te te dama rowasu'u da.

Paru hã si'uihã na dama ãsiwasu'uzé wasu'u na'rada

Tawamhã te te dama rowasu'u da, apito te te tãma wẽ wa, ma tô Paru hã sai'u hãimo, 'ri para u sai'urizém na hã. Tame ma tô tinhib'rada hã dama wẽ hãimo, ari'iwi dasi'ubumro da. Taha wa, ma tô tawarôtã'ã za'ra ni. Dawarôtã'ã za'ra wamhã, Paru hã ma tô timreme na dama rowasu'u, ebreusi norĩ mreme na.

22

¹ ãne te Paru hã dama siwasu'u:

— ãsiré norĩ, duré wamama norĩ, ma'ãpé ãwapari pese za'ra wa'aba za. Wa za oto aima ãsiwasu'u za'ra wa'wa, 're ãhãimana mono zém na hã ãwaihu'u za'ra wa'aba da. — ãne ma tô tisiwasu'u na tãma sãna'rata za'ra.

² Tawamhã ebreusi mreme na te te dama ãrowasu'u za'ra zé hã da te wapari za'ra wamhã, ma tô tãma tawarôtã'ã pese za'ra ni oto. Tawamhã te duré tãma siwasu'u za'ra, ãne:

³ — Wa hã, zudezu. Tasu na 'ri nho'ômo nhisi ãma ãpotozé hã, Sirisiza na danhipti'a nho'ômo nhisi 'remhã. ãme Zeruzarẽ ãma wa tô ãprédu. Damarizé hã ma tô te te ãma 're rowahutu, wahi'rata norĩ nhimiroti na hã. ãnhimi'ẽ na wa tô te 're romhuri pese, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma. A norĩ wa'wa hã asimi'ẽ na tãma 're ãromhuri za'ra wa'aba mono ne, wa tô ôhõ ma si 're ãsisõmri u'ãsi, ãnhimi'ẽ na te tãma 're romhuri pese mono da, asine wa'aba. ⁴ Wa tô te da'ãma 're rowasété aré, 're ãdanomro mono zép tém na 're ãdanomro mono norĩ ãma hã. ãzadawa para ma tô aibã norĩ hã da te 're pawasisi za'ra, pi'õ norĩ zama. ãzadawa para, ma tô duré da te 're simro, dazazéb u hã. 'Re dã'ã za'ra mono da, wa tô ãne hã te tãma 're 'manharĩ za'ra, Zezusihi zazei'wa norĩ ma hã. ⁵ 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ãpire uptabi hã ma tô ãne na hã ãwaihu'u, sasedoti ãpire uptabi hã, duré uburé zudezu norĩ ma roti'wa norĩ zama. Ta norĩ hã ããma sadanharĩ za'ra wa'aba wamhã, te za ãne na hã aima ãwasu'u za'ra wa'wa, sena na. Ta norĩ hã ma tô tinhimi'ui'ére hã ãma sõmri za'ra, Damasitu u te ãri da, ãsiré dama ãpire norĩ ma. Taha zarina, wa tô mo, Damasitu u te we simroi mono da, ãsazei'wa norĩ hã. ãsi'uwazi nhorõ rutu na pawasisi ré, Zeruzarẽ u we te simroi mono da, wa tô sô ãmorĩ za'ra, ãme da te hã za'ra da.

⁶ — Tawamhã Damasitu u te rosahutu wapsi, abzuma wa'wa ma tô hãiwa hawi rowa'a za'êne hã ãma ai'ubuzi, waptu na ãhãiba nho'ômoi baba. ⁷ Taha wa, wa tô waptãrã, ti'ai wa. Ni'wai mreme hã wa tô wapa. ãne te ãmahã: “Saru. Saru. E marĩ wa, te ãwi 're ãrowasutu u'ãsi mo.” — ãne te ãmahã.

8 — Tawamhã wa tô asa sada'â: “Apito, e 'wa hã, a hã.”

— Tawamhã te duré asa ãma tinha: “Wa hã Zezusi, Nazaré ãma aré 're ãnhamra mono. Te ãwi 're ãrowasutu u'âsi mo.” — ãne te ãma siwasu'u.

9 — Rowa'a za'êne hã ãma si'ubuzi wamhã, ãsiré ãsi'aba're norĩ hã ma tô 'madâ'â za'ra, rowa'a hã. Tane nherê, ta norĩ hã ãmreme hã te te wapari waihu'u za'ra ô di, ãma ãnharĩ'wai mreme hã. 10 Tawamhã wa tô duré 'mahã, ãne: “Apito, e marĩ, wa za 'manha.”

— Tawamhã Wanhib'apito te ãma tinha: “Aiwahutu, Damasitu u aimorĩ da. Tame te za ni'wa hã aima roti, uburé 'Re ãhãimana u'âsi mono te te aima ãpisutuzé hã 'manharĩ da.” — ãne te ãma tinha.

11 — Tawamhã rowa'a za'êne hã ma tô ãtob'a. Taha wa, ãsiré ãsi'aba're norĩ hã ma tô ãpano na siwi ãzaprõ. Taré ta norĩ hã te te siwi ãzaprõni na wa tô wi, Damasitu u. 12 Tame aibã hã te 're hãimana, Ananiza na ãsisi hã. Ta hã 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rata wapari pese 'wa. Zudezu norĩ hã tame 're ãsi'ubumroi mono hã ma tô Ananiza hã te te 're wêsãmri za'ra. 13 Ta hã ma tô we ãzõ rĩtĩ. Tawamhã, ãtème wisi wamhã, ma tô ãma tinha, ãne: “ãsisãnawã Saru, apã rob'madâ'â.” — ãne te ãma tinha, aibã hã.

— Tawamhã awa'awi, wa tô duré apã rob'madã. Taha wa, Ananiza hã wa oto 'madã. 14 Tawamhã ta hã te duré ãma tinha: “'Re ãhãimana u'âsi mono hã wahi'rata norĩ nhib'apito hã ma tô sima aipisutu, te te ai'ãma sima 're ãroti mono zé hã waihu'u da. Ma tô duré aima pisutu, Wanhib'apito Zezusi hã ãwẽ uptabi 'manharĩ'wa hã bådãdi wa, sabu da, duré ãmreme hã wapari da. 15 A hã te za dama 're ãsadawa wasu'u mo, dahãiba mono bã. Ta hã atõmo na ãsabu hã, duré aipo're na ãmreme hã ãwapari hã te za dama 're ãwasu'u mo. 16 E marĩ zõ te bété asimipa, ãhãna hã. Ma'ãpé aiwahutu, ã dawabzuri hã da te aima 'manharĩ da, duré Wanhib'apito wi rowaptêrê da, te te asõ'reptu da. Tawamhã aiwasédé hã te za aima tipa.” — ãne ma tô ãma roti, Ananiza hã.

'Re ãhãimana u'âsi mono hã Paruhu ma, romhuri te te ãpisutuzé wasu'u

Tawamhã Paru hã dama siwasu'u 'rãsutu da, ma tô ãne dama rowasu'u:

17-18 — Tawamhã, Zeruzarê u apã ãwisi wamhã, 'Re ãhãimana u'âsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb u wa tô mo, tãma ãmreme da. Tawamhã tãma ãmreme sina, ãnhotõ õ nherê, ãnhotõ 'rowi te ãrosawêrê ne, wa tô Wanhib'apito hã sabu. ãmreme hã wa tô wapa. Te ãma tinha, ãne: “Ai'aba're na aiwatobro Zeruzarê hawi, ãmemhã da te aiwapari za'ra õ wa za, ãwasu'u na hã.”

19 — Tawamhã wa tô asa tãma ãsiwasu'u: “ãme 're ãsi'ubumroi mono norĩ hã ma tô ãhãimanazém na siwi ãwaihu'u. Rowahutuzé mono bã wa tô asazei'wa norĩ zõ 're ãzasi, dazazéb 're te 're 'mazai mono da, duré te 're ahã za'ra mono da. 20 Duré Esitéwã, dama aiwasu'u'wa hã da te dasiwi wĩrĩ wamhã, wa tô dasiré ãhãiba. Wa hã wa tô ãma da'ab'madã. ãma wẽ di, ãdã'ázé hã. ãwĩrĩ'wa norĩ uza, ãsisiwimhã ã'ubuzé hã, wa tô sa 'madã'â za'ra.” ãne wa tô asa tãma ãsiwasu'u, Wanhib'apito ma.

21 — ãne na Wanhib'apito ma, ãsiwasu'u wamhã, ma tô ãma rob'ru, ãne: “Mo oto aimorĩ. Zudezu'õ norĩ tème, wa za asatõ, romhã na.” ãne ma tô ãma rob'ru, Wanhib'apito hã. — ãne ma tô Paru hã tisiré zudezu norĩ ma hã siwasu'u.

22 Tawamhã Paru hã zudezu'õ norĩ hã te te sisi wamhã, ma tô sada tizahi za'ra, zudezu norĩ hã zudezu'õ norĩ te te sisi õ ré hã te te aré wapari wẽ za'ra nherê. Taha wa, te sa'êté sima 'mahãrã za'ra, zudezu norĩ hã, ãne:

— Wĩrĩ aba. Õ hã wasétére di. Dã'ã hã.

23 ãne ma tô zudezu norĩ hã ãma si'mahãrã za'ra, hãrã 'rãihã na, ãsisiwimhã ti'ubuzé hãimo te te 're wanarĩ za'ra mono sina. Ropru te duré hãimo sãmra za'ra, sada siti'ru za'ra wa.

Paru hã da'wapéi'wa norĩ nhib'apito ma, ãsiwasu'uzé

24 Tawamhã romanu hã da'wapéi'wa norĩ nhib'apito hã ma tô da'wapéi'wa norĩ ma 'ru za'ra, 'ri para u te te siwi 'mazébré da, Paru hã. Te duré tãma 'ru za'ra, te te siwi 're pré'é

mono da, siwasu'u da, zudezu norĩ te te sima ã'ruzém na te te waihu'u da. ²⁵ Tawamhã ma tô siwi hiwasisi, ãsi'uwazi nhorõ rutu na te te siwi 're pré'é mono da. Tawamhã Paru hã ma tô da'wapéi'wa norĩ nhib'apito zadawa para dawada'uri'wai ma tinha, ãne:

— E ãwasété na asiwi ãwaihu'u aba wa, ma tô asiwi 're ãpré'é aba mo. E tô ã'uwaibaba ãne hã, wa hã romanu nherẽ. — ãne te Paru hã tãma tinha, da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wai ma.

²⁶ Tawamhã Paruhu mreme te te wapari wamhã, da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa hã ma tô tinhib'apito ma wasu'u:

— E marĩ ãma 'manharĩ da bâ. Ni'ã. Õ hã romanu. — ãne ma tô tãma wasu'u.

²⁷ Taha wa, apito hã ma tô mo Paruhu u, te te sadanharĩ da. Tawamhã ãne te sadanha:

— ãma asiwasu'u na, te waihu'u da. E nare a hã romanu.

— ãhe. Wa hã, romanu.

²⁸ Tawamhã apito hã te duré tãma siwasu'u, ãne:

— Wa hã duré, romanu. ãpoto'wa hã romanu õ nherẽ, wa'ãbã za'ëtẽ uptabi na wa tô ãsiwa'ã romanu norĩ ma, ãsiromanu da.

Tawamhã Paru te asa tãma tinha:

— Tazahã ãpoto'wa hã romanu wa, wa hã duré romanu u'ã. — ãne te asa tãma tinha.

²⁹ Tawamhã Paru hã romanu na siwasu'u wa, awa'awi ma tô da'wapéi'wa norĩ hã tãma ai'ré za'ra, te te siwi sadanharĩ za'ra ãna. Duré da'wapéi'wa norĩ nhib'apito hã ãne na te te waihu'u wamhã, ma tô pê'ẽwara, ãsimiwada'uri zarina, te te siwi hiwasisi wa.

Paru hã dama roti'wa norĩ nho're ãsiwasu'uzé

³⁰ Tawamhã da'wapéi'wa norĩ nhib'apito hã ma tô sima wẽ, zudezu norĩ hã Paruhu ãma ãwasédé hã te te siwi ãma ãhirizé hã sena na te te waihu'u da. Taha wa, awẽpsi ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ãpire norĩ ma 'ru za'ra, uburé zudezu norĩ ma roti'wa norĩ ma zama, Paruhu zada si'rã'õtõ da. Da'wapéi'wa norĩ ma, ma tô duré 'ru za'ra, Paruhu pawasisizé hã te te tãma wasihu za'ra da, dama ãpire norĩ nho're sab da.

23

¹ Tawamhã zudezu norĩ ma roti'wa norĩ tẽme, te rob'madã'ã pese, Paru hã. Te tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ, wa hã wa tô 're ãsi'madã'ã u'ãsi, 're ãmorĩ wẽ u'ãsi da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nho'a. Taha wa, ãpẽ'ẽ wapu na wa 'rãwi 're ãsisaze. — ãne te tãma siwasu'u za'ra.

² Tawamhã Ananiza hã sasedoti ãpire uptabi hã ma tô ti'ru, ãrata ãsimasam norĩ ma, te te siwi sadawa pré'é da, Paru hã. ³ Taha wa, te Paru hã asa tãma tinha:

— Oro wama roti'wa za a hã, ma aiwasédé hã ã'ãma ã'manha. A hã ãme te asã, ãpibu da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére zarina 're ãmorizéb zô. Tane nherẽ, ãsimiroti hã ma tô ã'upa. Da te ãzadawa pré'é da, ma tô dama ã'ru. Ta hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti zarina ã di. Taha wa, te za ai'azã. — ãne te tãma tinha, Paru hã.

⁴ Tawamhã ãrata ãsimasam norĩ hã te tãma nharĩ za'ra, ãne:

— E marĩ da, ma tô sasedoti ãpire uptabi ãma ãwasé.

⁵ Tawamhã Paru te asa tãma nharĩ za'ra:

— E nare ta hã sasedoti dama ãpire. Te waihu'u õ di. Te waihu'u 'wa'ãhã, te tãma nharĩ õ di aré. 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme ui'ére 'rata na wa tô ãne hã waihu'u za'ra ni: "Ni'wa hã dama ãpire wamhã, tãma 're aimreme wasété za'ra wa'aba mono õ di za." ãne ma tô wama waihu'u za'ra. — ãne Paru te asa tãma nharĩ za'ra.

⁶ Tawamhã Paru hã ma tô waihu'u, dama roti'wa norĩ, sina ãsipo'o za'ra zé hã. Ni'wam norĩ hã sadusezu, duré ni'wam norĩ hã parisezu. Tawamhã, ma tô dama si'mahã, ãne:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ, ãwapari za'ra wa'aba. Wa hã parisezu. ãmama norĩ zama parisezu. Dadã'ã nherẽ, apã dahãiwa'utuzé wasu'u hã te sazei wa, wa asõ're ãzab

za'ra wa'wa, asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba da, taha zô si 're ĩnhimipari u'âsi mono wa. — ãne ma tô dama si'mahâ.

⁷ Tawamhã mreme pari, tame ĩsi'rã'õtô norĩ hã ma tô sina ĩsipo'ozéb zarina sima nharĩ za'ra, parisezu norĩ hã, sadusezu norĩ me. ⁸⁻⁹ Parisezu norĩ nhimizazezé hã, ãne: 'Re dadâ'â za'ra mono nherê, apâ 're ĩdahaiwa'utu za'ra mono na, duré hãwa ãma 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, romhuri'wa norĩ hã tô sena na 're ĩhãimana za'ra mono na, duré dapê'êzani hã dawi 're wairébé mono wamhã, nimomo 're ĩdanomro mono na hã. ãne parisezu norĩ nhimizazezé hã. Tane nherê, sadusezu norĩ hã ãne na simizaze za'ra ô di, ta norĩ hã. 'Re ĩdahaiwa'utu za'ra mono zé hã, mare di, u. Duré hãwa ãma 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, romhuri'wa norĩ hã, mare di, u. Duré dapê'êzani, dawi 're wairébé mono wamhã, nimomo 're danomro mono ô di za, u. ãne sadusezu norĩ nhimizazezé hã. Taha wa, ma tô 're sisadawa 'rui u'âsi za'ra, parisezu norĩ hã, sadusezu norĩ me.

Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na dama rowahutu'wa norĩ hã, parisezu na 're ĩhãimana za'ra mono norĩ hã hãwi ma tô aimasa, Paru, da te dasiwi ĩ'ârizé hã te te siwi wê'ô wa. ãne te mreme 'rãihã na nasi ãma si'mahârâ za'ra:

— Aibã hã, ô hã wa tô waihu'u za'ra ni. Tiwasédé hã te te âri ô di. Áté hãwa ãma 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma romhuri'wa, ma tô tâma rowasu'u. Áté ni'wai pê'êzani, ma tô nima hawi tâma rowasu'u. — ãne te parisezu norĩ hã nasi ãma si'mahârâ za'ra.

¹⁰ Tawamhã damreme tete na dasi'wapé za'ra wa, da'wapéi'wa norĩ nhib'apito hã ma tô ãma hâtârâ, Paruhu ãma, da te dasiwi hãiba'êi mono ô'umhasite. Taha wa, ma tô da'wapéi'wa norĩ ma 'ru za'ra:

— Sô ai'aba'rêi wa'aba, asiwi wazere aba da, dawa'wa hawi. Tawamhã wanhorôwa u te za we asiwi ĩsaprôni 'wa apâ. — ãne te tâma 'ru za'ra.

¹¹ Tawamhã taha mara na Wanhib'apito hã ma tô tâma sihãiré, Paruhu ma. Te tâma tinha, ãne:

— Aipahi tô. ãme Zeruzarê ãma ma tô dama ĩwasu'u pa. Roma na 'ri nho'ômo nhisi ãma te za duré ôhõ na si dama ĩwasu'u, niwamhã.

Zudezu norĩ hã Paru te te sima ĩru za'ra zé wasu'u

¹² Tawamhã awê rowa'a wi, zudezu norĩ hã ma tô pi'uriwi si'rã'õtô. Te sima 'ru za'ra, Paru hã te te siwi wĩrĩ da. ãne te sima ãma roti za'ra:

— Paru hã wa te wasiwi wĩrĩ aba. Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, wa za wasi'ru za'ra ni, wa te wasiwi wĩrĩ ô wamhã, te te wa'uprosi da, wa te wasima ĩ'ruzé hã wa te ãma uwaimrami za'ra ô wamhã. Wa te wasima ĩ'ruzé hã wa te ãma uwaimrami za'ra ô ré, wasaihuri ô di za. Duré wa te âhuri ô di za. — ãne ma tô sima roti za'ra, Paruhu ãma.

¹³ Aibã hã 40 nhipai u ĩhãiba hã ma tô ãne sima 'ru za'ra. ¹⁴ Tawamhã zudezu norĩ hã ma tô ai'aba'rê, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ĩpire norĩ u, dama ĩpire norĩ u zama. Te tâma nharĩ za'ra, ãne:

— Paru hã wa tô wasima 'ru za'ra ni, wa te wasiwi wĩrĩ da. 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, wa tô duré wasi'ru za'ra ni, te te wa'uprosi da, Paru hã wa te wasiwi wĩrĩ ô wamhã. Tawamhã wa te wasiwi wĩrĩ ô ré hã, wasaihuri ô di za. ¹⁵ Áhãna, ma'ãpé da'wapéi'wa norĩ nhib'apito ma, waihu'u za'ra wa'aba, asi'rã'õtô aba zém na. Dama roti'wa norĩ me, uburé asi'rã'õtô aba zém na tâma waihu'u za'ra wa'aba, Paru te te ĩ'manharizé hã waihu'u pese za'ra wa'aba da newa, Paru hã te te we atême saprôni za'ra wa'aba da. Tawamhã wa norĩ hã bâdâdi wã wa, wa za sô asimro ni, atême wisi za'ra wa'aba ô ré, wa te wasiwi wĩrĩ da. — ãne te tâma nharĩ za'ra.

¹⁶ Tawamhã 'ritéi'wa hã ma tô wapari za'ra, sô ĩdanhimipari za'ra na hã. 'Ritéi'wa hã Paruhu 'ra wapté, ĩhidiba 'ra. Taha wa, te Paruhu u mo, da'wapéi'wa norĩ nhorôwa u te te po're pu'u da. ¹⁷ Tawamhã Paru hã ma tô sô hã, da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa zô. Te tâma tinha, ãne:

— ã hã 'ritéi'wa hã ãma saprõni, asib'apito u te te tãma rowasu'u da. Marĩ hã te te ïwaihu'uzém na te za tãma rowasu'u. — ãne te tãma tinha.

¹⁸Tawamhã ïwada'uri'wa hã ma tô saprõ, apito u. Te tãma tinha, apito ma:

— Paru hã da'wapéi'wa norĩ te te 'madâ'â za'ra da, wanhorõwa ãma ïsa hã ma tô ïzõ hã. Ta hã ma tô ïma tinha, 'ritéi'wa hã te we atême saprõni da. Ta hã, marĩ hã te te ïwaihu'uzém na te te aima rowasu'u da, ma tô ïma tinha, te we atême saprõni da. — ãne te tãma wasu'u.

¹⁹Tawamhã da'wapéi'wa norĩ nhib'apito hã ma tô 'ritéi'wa hã pa'â. Danhiti ma tô saprõ, te te tãma rowasu'u da, ãne:

— E marĩ te za bété ïma ïwasu'u. — ãne te sadanha.

²⁰Tawamhã ma tô asa tãma rowasu'u:

— Zudezu norĩ hã ma tô sima 'ru za'ra, Paru hã awêpsi te te aiwi waptêrê za'ra da, dama roti'wa norĩ nho're sab da, ïtême satõrĩ za'ra da. Paru te te ï'manharizé hã te te waihu'u pese za'ra da newa, te za aiwi waptêrê za'ra. ²¹Tawamhã ïtême satõrĩ za'ra da, saze za'ra õ di za. Tô'ã. Aibã norĩ hã 40 nhipai u ïhãiba hã ma tô sima 'ru za'ra, te te siwi wĩrĩ da. Te te siwi wĩrĩ õ ré hã, saihuri õ di za, u. Duré â hã te te âhuri õ di za, u. 'Re ïhãimana u'âsi mono ma, ma tô duré si'ru za'ra, te te uprosi da, te te sima ï'ru za'ra zé hã te te ãma uwaimrami za'ra õ wamhã. Te za, u, sô aima'uri za'ra. Asa tãma ïrowaihu'u za'ra zéb zõ si, te ãhãna hã mapari za'ra. — ãne te tãma rowasu'u.

²²Tawamhã apito hã te sadawa uwati, 'ritéi'wa hã, ãne:

— Ni'wai ma, ïma ïrowasu'uzém na hã rowasu'u tõ za. — ãne te sadawa uwati, apito hã. Taha pari, te tãma rob'ru, morĩ da.

Apito Perihi u, Paru da te ïsaprõnizé wasu'u

²³Tawamhã da'wapéi'wa norĩ nhib'apito hã te oto sô tihârã zahuré, tizapari da'wapéi'wa wada'uri'wa norĩ zõ. ãne te tãma rob'ru zahuré:

— Ma'ãpé sô aihârã aba, da'wapéi'wa norĩ zõ, para na 're ïnomro mono hã 200 na ïhãiba norĩ zõ, duré awaru na 're ïnomro mono hã 70 na ïhãiba norĩ zõ, duré ïsi'uwazi'wa na dapãrĩ'wa norĩ hã 200 na ïhãiba norĩ zõ. Mara sime na te za aiwairébé 'wa, Sézareza u ai'aba'réri wa'aba da. ²⁴Awaru hã te za ï'ubumroi wa'wa, Paru hã ãma ïmorizéb da. Awaru na te za asiwi ïsaprõni waré wa'wa, Peri na danhib'apito nhisi u, asiwi ãwisi wê wa'aba da. — ãne te tãma rob'ru zahuré.

²⁵Tawamhã da'wapéi'wa norĩ nhib'apito hã Zeruzarê ãma 're ïsãmra mono hã ma tô Perihi ma rob'ui'ééré. ãne ïsimi'ui'ééré hã:

²⁶“Peri, wanhib'apito, uburé na da'madâ'â'wa, wa ãma asawi.

“Wa hã, Caradiu Risi'asi.

²⁷“ã hã aibã hã ma tô zudezu norĩ hã siwi ti'â. Te aré siwi tĩwĩ. Tawamhã wa hã wa tô ïtême wi, da'wapéi'wa norĩ me. Wa tô dawĩ ãma wasisaprĩ za'ra ni, romanu na 're ïhãimana mono na te waihu'u wa oto. ²⁸Wa tô ïsima wê, ïwasédé hã da te ãma ïsa'razé hã te waihu'u da. Taha wa, wa tô saprõ, zudezu norĩ ma roti'wa norĩ tême. ²⁹Taha wa, wa tô waihu'u oto. Marĩ ïwasédé hã te ãma waihu'u õ di, da te ïwĩrizéb da hã, duré dazazéb 're, da te dasiwi ïsêrêzéb da hã. Mare di. Zudezu norĩ 're ïhãimana za'ra mono zé wa'rãmi, 're ïhãimana mono zém na si ma tô ïwasédé hã siwi ãma sa'ra. ³⁰Zudezu norĩ hã te te siwi wĩrĩ da, te te sima ï'ru za'ra zé hã ma tô duré ïma waihu'u ni. Te waihu'u wi, wa tô ãma atême satõ, sa'êtê. ïwasété na tãma ïnharĩ'wa norĩ ma, wa tô duré ãma rob'ru za'ra, ãma atême si'aba'réri da, asõ'a te te ïwasédé hã ãma sa'ra da. ãne si, wa ãma aima rob'ui'ééré.”

³¹Tawamhã da'wapéi'wa norĩ hã te te tãma ï'ru za'ra zém na ma tô ãma uwaimrami za'ra. Paru hã ma tô siwi saprõ. Tawamhã tô ã mara na ma tô aihutu, ãtipatiridi na 'ri nho'õmo nhisi u. ³²Tawamhã awêpsi, da'wapéi'wa norĩ, para na ïsi'aba'réri norĩ hã ma tô apã ai'aba'réri, tinhorõwa u. Paru hã ma tô rême za'ra, awaru na 're ïnomro mono norĩ si te te siwi saprõni da oto. ³³Tawamhã ta norĩ hã ma tô siwi saprõ, Sézareza u. Tamomo

sihutu wi, ma tô awa'awi siwi saprõ Paru hã, apito u. Tawamhã ma tô apito ma rob'ui'ére hã sômri za'ra. ³⁴ Apito, ma tô sôré, rob'ui'ére hã. Te te sôré parip si, ma tô Paru sadanha:

— E niha asipti'a nhisi hã.

Tawamhã te asa tãma tinha:

— Sirisiza na ãnhipti'a nhisi hã.

³⁵ Tawamhã te te waihu'u wamhã, apito hã te tãma tinha:

— Aiwasedé hã te te ai'ãma ãsa'ra norĩ hã we sihutu wapsi, wa za aiwapa, ta norĩ siré.

— ãne te tãma tinha.

Tawamhã ma tô da'wapéi'wa norĩ ma Paru hã 'ru za'ra, Erodihi nhorõwa ãma te te siwi sêrê da. Te te duré siwi 'madâ'â pese da zama, te tãma 'ru za'ra.

24

Zudezu norĩ hã Paruhu ãma ãwasédé te te siwi ãma ãhirizé wasu'u

¹ Tawamhã bâdã hã 5 na ma tô ãma ne, Erodihi nhorõwa ãma hãimana ré hã, Paru hã. Tawamhã Ananiza hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma da'ãma romhuri'wa ãpire uptabi hã ma tô Sézareza u wi, sasedoti ãpire uptabi hã. Ni'wam norĩ hã, da'madâ'â'wa norĩ hã ma tô siré te te simro. Danhimirob'manharizém na dawasu'u'wa zama te siré saprõni za'ra, Téturu na ãsisi hã. Ta norĩ hã apito Perihi ma, ma tô ãwasédé hã siwi ãma tihi, Paruhu ãma. ²⁻³ Tawamhã apito Peri hã ma tô Paruhu zô hã, danho're sab da. Taha pari, Téturu hã ma tô oto Paruhu ãma ãwasédé hã ãma tihi. Apito ma, te rowasu'u, ãne:

— Roti'wa, a hã aiwê uptabi di. A hã wama 're roti wê u'ãsi mono wa, wa rowê na si 're wahãimana za'ra ãhãna hã. Wa'madâ'â'wa norĩ ma, ma tô 're ãroti wê u'ãsi mo, daro mono bâ te te 're wa'madâ'â wê za'ra mono da, marĩ ãwasédé hã te te wama 're pese za'ra mono da. Tawamhã waro mono bâ, asimipawaptobzém na wama 're asõpru mono wa, wa wa te 're aiwêsãmri u'ãsi za'ra. ⁴ Tane nherê, ãwapari wa'a õ'umhasite, ãmreme syry na wa za aima rowasu'u. Asõpru wa, da'upana te aima rowasu'u wamhã, ãté aima wê di za, ãwapari da hã. ⁵ Õ hã aibã hã wa tô waihu'u za'ra ni, timreme na daré ro'wa'rutu'wa na hã. Duré daro mono bâ zudezu norĩ hã te te ãropéi mono tême 're morĩ wamhã, ma tô te te da'ãma 're aro'wa'rutu. Duré nazarenu na dasina dasipo'ozém nhisi niwĩ, 're ãnomro mono ma hã pire di, õ hã. ⁶ 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zé hã te aré wawi wasété, 'ri hã. Tazahã wa tô wasiwi ãri ni. ⁷ Tawamhã apito Risi'asi hã ma tô watême wi. Sa'ëtê ma tô wawi ti'ã, Paru hã. ⁸ Ta hã ma tô ãwasété na tãma ãnharĩ'wa norĩ ma 'ru za'ra, asõ'a simasab da, te te aima wasu'u za'ra da. Taha wa, ã hã aibã hã sadawa pibui wamhã, tô sena na te za ãwaihu, ãwasédé hã wa te wasiwi ãma ãsa'razém na hã. — ãne te Téturu hã apito sada wada'u.

⁹ Tawamhã zudezu norĩ, tame ãsimasam norĩ hã te duré sadawa waptob za'ra, ãwasu'u tô sena na.

Paru hã, Perihi uiwada ãsiwasu'uzé

¹⁰ Tawamhã apito hã ma tô Paruhu ma tinhib'rada sarõtõ, timreme hã te te oto wazere da. Taha wa, Paru hã timreme hã ma oto waze, ãne:

— Ma tô ai'ãma tiwahub ahã, ãme dama rowairébé'wa na 're aihãimana mono ré hã. ãne hã ãma waihu'u pese di. Taha wa, asõ'a ãsi'uihã na aima ãsiwasu'u da hã, ãma wê di. ¹¹ ãmreme hã sena na te za ãwaihu. Nimosi, wa tô wi, Zeruzarê u hã. Bãdã 12 na ma tô ããma ne, tame ãnhamra ré hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma ãwata da, wa tô wi. Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb ãma 'ri 'wawi wa'ra 're, ãnhamra ré, ãsiré zudezu norĩ hã ma tô ãsãmri za'ra. ¹² Tane nherê, ãmreme na te ãdazadawa 'razãri na hã te te ãwapari za'ra õ di. Zudezu norĩ te, rowahutuzé mono bâ ãmreme na te dazada'rãmi õ di. Duré 'ri babab zama te da'azada'rãmi mono õ di. ¹³ Taha wa, ãwasété newa, tô sena na te te siwi ããma sa'ra waihu'u õ di. Mare di. ¹⁴⁻¹⁵ ãne wa za aima ãsiwasu'u. 'Re ãdanomro mono zép téb zarina, wa tô te 're romhuri, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma. 'Re ãdanomro mono zép té wasu'u hã te zudezu norĩ hã te te siwi 're wê'õ

za'ra, senai ò newa. Tane nherê, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti hã, wahi'rata norĩ nhib'apito nhimiroti hã wa tô uburé saze, Mozési te te ãma ìrob'ui'ééré hã. Ìsadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimi'ui'ééré hã wa tô duré saze. Ìwasédé hã te te siwi ì'ãma ìsa'ra norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma te te ìsasômri za'ra ne, wa duré wa hã ãma sasô. Dadâ'â nherê, aihĩni apâ te te 're ìda'ahâiwa'utu mono zém na wa tô ãma sasô, ìwê hã duré ìwasédé hã apâ te te 're ìda'ahâiwa'utu mono zém na hã. ¹⁶ Taha wa, ìwê hã te 'manharĩ tō da hã, ìwa'a ò di, ìpê'ê wapu na 're ìsi'madâ'â u'âsi mono da si, 'Re ìhâimana u'âsi mono nho'a, duré danho'a zama. — ãne te Paru hã tãma siwasu'u, apito Perihĩ ma.

¹⁷ Te duré tãma siwasu'u, ãne:

— Zeruzarê nhiti 're ìmorĩ ré, ma tô ì'ãma tiwahub ahâ. Tawamhã tamomo wa tô apâ mo, danhibzari hã te âri da, ìsiré norĩ ma, te sômri da. Duré danhimizama hã da te ìsimro hã 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, te sômri da, ãma ìwata da, wa tô apâ mo. ¹⁸⁻¹⁹ ãne te 'manharĩ da, wa tô ìsipese, wasiré zudezu norĩ 're ìhâimana za'ra mono zéb zarina, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te ìwêsâmri da. Tawamhã zudezu norĩ hã Azi'a na danhipti'a nho'ômo nhisi hawi ìsihudu hã ma tô ì'madâ'â za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma 're ìdawata za'ra mono zéb ãma 'ri 'wawi wa'ra 're. Tame te te ì'madâ'â za'ra wamhã, ì'rata dasi'rã'ôtō ò di. Da te ìmreme 'razâri ò di. Rowê si. Ta norĩ hã te te ì'madâ'â za'ra norĩ hã marĩ ìwasédé hã te te ì'ãma waihu'u za'ra wamhã, we si'aba'rêi 'wa'âhã, aré wê di, asô'a ìwasédé hã te te ì'ãma sa'ra da. ²⁰ Ta norĩ hã we si'aba'rêi ò wamhã, âté asô'a ìsimasam norĩ si te za aima ìwasu'u za'ra. Dama roti'wa norĩ nho're ìzab ré, marĩ ìwasédé hã te te ì'ãma ìwaihu'u za'ra zém na, te za ìwasu'u za'ra, ãme ìzab ré. ²¹ Wa hã wa za aima ìsiwasu'u, te ì'mahârâzém na, dama ìpire norĩ nho're ìzab ré, ãne: “Ã bâtâ na wa asô'a ìzab za'ra wa'wa, ìpibui pese za'ra wa'aba da. Dadâ'â nherê, apâ dahâiwa'utuzé, te sazei wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti na 're ìmorizéb zô te za ìpibu za'ra wa'wa.” ãne si wa tô ìsi'mahã, dama ìpire norĩ nho'a ìzab ré. Áté ãne ìmreme wamhã, te ì'ãma rosa'rata za'ra, ìwasété na. — ãne te Paru hã siwasu'u, apito Perihĩ ma.

²² Tawamhã apito Peri te tãma tinha:

— Zahadu, apito Risi'asi wei wisi wapsi, wa za niha hã aima rowairébé. — ãne te tãma tinha.

Apito Peri hã ma tô waihu'u pese, 're ìdanomro mono zép té hã. Tane nherê, te te ãma wapari 'rãsutu ò di.

²³ Tawamhã apito Peri hã ma tô da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wai ma waihu'u, ãne:

— 'Madâ'â pese za'ra wa'aba za, ã hã aibã hã aiwi simani za'ra wa'aba tō da. Tazahã, marĩ hã te te 'manharĩ da, te te sima wê wamhã, syry na te za tãma ìrowairébé 'wa. Duré, ìsiré norĩ hã ìhâimanazéb da, te te pawaptob za'ra da, we ìtême sisisi wamhã, wê'ô za'ra wa'aba ò di za, tiwi. — ãne ma tô tãma waihu'u, apito hã.

Paru hã Apito Perihĩ nho're ìsabzé wasu'u, Durusiraha nho're me

²⁴ Bãdã hã siwaptom na ãma ne pari, ma tô apito Peri hã Paruhu zô hã, timro me, Durusiraha me. Durusira hã, zudezu. Tawamhã Cristu Zezusi hã da te dasina 're ì'umnhasi za'ra mono zém na ma tô Paru hã tãma rowasu'u zahuré. Apito Peri hã ma tô ìsimirowasu'u hã wapari pese. ²⁵ ìwê na si 're ìdanomro mono zém na ma tô tãma rowasu'u, marĩ hã ìwasédé hã da te dasiwi ìwê'ôzém na zama. 'Re danomro wasété mono wa, rob'rãsutu u 'Re ìhâimana u'âsi mono, za niha te te dama ìrob'manharĩ pipa zém na ma tô duré tãma rowasu'u. ãne hã te te tãma awasu'u wa, ma tô apito Peri hã tipahi. Taha wa, te tãma tinha, Paruhu ma:

— ãhãna te za aimo a'ã. Niwa te ìsima wê wapsi, wa za duré asô hã apâ, te aiwapari da.

²⁶ Tawamhã Paruhu ãma te rosa'rata, rob'uiprazém na tãma siwa'ãbã da newa, dazazém hawi watobro da. Taha wa, te nasi sô hã, te te sima rowasu'u zahuré da.

Paru hã Pesituhu ma, ĩsiwasu'uzé wasu'u

²⁷Tawamhã maparane ma tã ãma tiwahu, Sezariza ãma sãmra ré, dazazéb 're, Paru hã. Tawamhã Posi'u Pesitu hã te za oto si'apito, Perihĩ nhowa're're. Taha wa, apito Peri hã sisa'u ma tã tizadawa ãma tirẽ, dazazéb 're, hãimana u'ãsi da Paru hã, ĩsa'u hã. Zudezu norĩ ma, rowězéb da, ma tã ãne hã tizadawa hã ãma tirẽ.

25

¹Tawamhã Pesitu hã tame si'apito wamhã, bãdã si'ubdatõ ãma ne pari, te oto mo Zeruzarẽ u, Sézareza hawi. ²Zeruzarẽ u wisi wamhã, sasedoti ĩpire norĩ hã duré zudezu norĩ ma, roti'wa norĩ zama ma tã tãma wasu'u za'ra Paru hã, wasété ré ne. ³Ma tã tiwi waptẽrẽ za'ra, Paru hã te te tãma satõrĩ za'ra da, Zeruzarẽ u. Ta norĩ hã bãdãdi wãĩ wa, te te siwi wĩrĩ da, aré ãma siwada'uri za'ra na dã'ãsina, ma tã tiwi waptẽrẽ za'ra, Zeruzarẽ u te te satõrĩ da. ⁴Tawamhã apito Pesitu hã ma tã asa tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Paru hã Sézareza ãma te nhamra dazazéb 're, da'wapéi'wa norĩ hã te te siwi 'madã'ã pese za'ra da tame. Tamomo wa za apã morĩ su. ⁵Taha wa, dama ĩmreme pire norĩ hã asiwa'wa hawi, asiwi satõrĩ za'ra wa'aba za, ĩme si'aba'rẽ da. ĩwasédé hã te te ãma hiri ze za'ra wamhã, tamep si te za tãma nharĩ za'ra, ĩnho'a. — ãne te apito Pesitu hã tãma nharĩ za'ra.

⁶Tawamhã bãdã hã 8 na ãté niwamhã 10 na ma tã ãma ne, Zeruzarẽ ãma sãmra ré hã, apito Pesitu hã. Taha pari, ma tã mo apã, Sézareza u. Wisi wamhã, awẽ te oto nhamra, dapa'uwati'wa simasisizém na. Tawamhã Paruhu zõ ma tã da'mazatõ, te te ĩtẽme siwi saprõni da. ⁷Tawamhã Paru hã ĩtẽme wisi wamhã, zudezu norĩ hã Zeruzarẽ hawi ĩsi'aba'rẽ norĩ hã ma tã siwi uirĩ. Taha wa, apito ma, ma tã wasu'u wasété uptabi za'ra, Paru hã. Tane nherẽ, tã sena na ĩwasédé hã te te siwi ãma sa'ra waihu'u õ di, zudezu norĩ hã. ⁸Tawamhã Paru hã ma tã apito ma siwasu'u, ãne:

— Zudezu norĩ nhimiroti wa'rãmi, ĩwasédé hã te 'manharĩ õ di. Mare di. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb ãma duré ĩwasédé hã te 'manharĩ õ di. Duré Roma ãma apito Sézaha ma, marĩ hã te 'manharĩ õ di, danhipai u danhib'apito ma hã. — ãne ma tã Paru hã si'wawi aimapa.

⁹Tawamhã apito Pesitu hã te asa tãma tinha:

— E Zeruzarẽ u aimorĩ da hã, aima wẽ di, tame da te asadanharĩ za'ra da, ĩnho'a. — ãne te sadanha, zudezu norĩ ma, ĩmreme te te tãma ãma uwaimrami za'ra da, tãma ĩrowẽ za'ra zéb da.

¹⁰Tawamhã Paru, te asa tãma tinha:

— Mare di. ĩmorĩ da hã, te ĩsima rowẽ õ di. Roma ãma apito Sézaha zadawa para, te ãme 're ĩda'apa'uwati mo. Taha wa, ãmep si te za siwi ĩzadanha, ĩhãimanazém na. Marĩ ĩwasédé hã te 'manharĩ õ di, zudezu norĩ ma hã. ãne na hã aima ĩwaihu'u pese di, a hã. ¹¹Marĩ ĩwasédé hã te 'manharĩ 'wa'ãhã, da te dasiwi ĩwĩrĩ da hã, aré ĩsisawi õ di. Tane nherẽ, ĩwasédé hã te te siwi ĩ'ãma ĩsa'ra hã tã senai õ wamhã, ni'wa hã te te tãma ĩza'rẽi waihu'u za'ra õ di. Taha wa, Roma na 'ri nho'õmo nhisi u si te za ĩzatõ, apito Sézaha nho're ĩzab da, taha ma si ĩsiwasu'u da, tame. — ãne te tãma si'ru, Paru hã.

¹²Tawamhã Paruhu mreme hã te te wapari wamhã, apito Pesitu hã ĩsimiroti na ãma ĩsime za'ra norĩ me, ma tã sima ãma roti za'ra. Taha parip si, ma tã asa Paruhu ma tinha, ãne:

— Ma tã ĩma asi'ru, Roma ãma apito Sézaha u te asatõrĩ da. Tane tã. Te za tã ĩtẽme aimo. — ãne ma tã tãma rowairébé, apito Pesitu hã.

Paru hã Apito Adaripaha nho're ĩsabzé wasu'u, Berenisihĩ nho're me

¹³Tawamhã, syry na ãma ronomro pari, apito Adaripa norĩ hã ma tã tihidiba me aimasisi zahuré, Sézareza u. Berenisi na ĩhidiba nhisi hã. Apito Pesitu hã te te sabu zahuré da, ma tã ĩtẽme aimasisi. ¹⁴⁻¹⁵Tawamhã tame simasisi ré, bãdã hã umro na ãma ne pari, ma tã apito Pesitu hã apito Adaripaha ma wasu'u, Paru hã. Te tãma tinha, ãne:

— ãme aibã hã te za, dazazéb 're, apito Peri hã sisa'u te te dama ï'ru hã, dazazéb 're, hãimana u'âsi da, ïsa'u hã. Tawamhã Zeruzarẽ u ïmorĩ wamhã, sasedoti ïpire norĩ hã duré zudezu norĩ ma roti'wa norĩ me, ma tô ïma wasu'u za'ra, Paru hã wasété ré ne. Te dama hãiba 'ru da, ma tô ïwasédé hã siwi ãma tihĩ. ¹⁶ Tane nherẽ, wa tô asa tãma nharĩ za'ra, ãne: “Mare di. Wa norĩ hã, romanu norĩ hã ãne wa te 're 'manharĩ za'ra mono õ di. Dasi'wawi 're dasimapa za'ra mono õ ré, wa te 're dahãiba za'rẽi waihu'u za'ra mono õ di. Te te dama 're ïnharĩ za'ra mono norĩ nho'a 're dasimasa mono wapsi, te za a'ã 're dasiwasu'u za'ra, sena zô.” ãne wa tô asa tãma nharĩ za'ra, sasedoti norĩ ma. ¹⁷ Tawamhã ta norĩ hã ma tô we ïsiré ai'aba'ré. Tawamhã awẽm na hã awa'awi wa tô sô nhamra, dapa'uwatizéb ãma. Wa tô dama ti'ru, da te we ïtẽme saprõni da, aibã hã. ¹⁸ Tawamhã tãma ïnharĩ'wa norĩ hã ma tô sada aimasa. Tane nherẽ, marĩ na te te wasu'u wasété za'ra õ di. ïwasété uptabi newa, wa tô aré ãma rosa'rata. Tane nherẽ, ãnei õ di oto, ïnhimirosa'rada hã. ¹⁹ Zudezu norĩ nhimizazezém na sisada'ãbã za'ra wa, marĩ hã ïwasété na te te ãma hiri za'ra neza. Aibã hã Zezusi na ïsisi hã dã'ã nherẽ, apã ïhãiwa'utu na te te dama 're wasu'u u'âsi mono wa, ma tô ïwasété na tãma nharĩ za'ra. ²⁰ Taha wa, wa hã ïsimi'manharizéb zô te pibui waihu'u õ di, ãmemhã. Taha wa, wa tô sadawa pibu aré, Zeruzarẽ u morĩ da, te te sima rowẽ zô, tame da te dasiwi sadanharĩ da. ²¹ Tane nherẽ, ma tô ïwi rowaptẽ, Roma ãma apito Sézaha u si te satõrĩ da, duré da'wapéi'wa norĩ nhib'rata sãmra da a'ã, tamomo te satõrĩ õ ré. Taha wa, wa tô dama ti'ru, da te dasiwi ãma ropti da, ãme sãmra da a'ã Paru hã, apito Sézaha u te satõrĩ õ ré. — ãne apito Pesitu hã ma tô tãma rowasu'u, apito Adaripaha ma.

²² Tawamhã mreme parip si, Adaripa te tãma tinha, Pesituhu ma:

— Aibã mreme hã te wapari hã, wa ïsima wẽ.

Tawamhã Pesitu te asa tãma tinha:

— Tane tô, awẽpsi te za ïwapa.

²³ Tawamhã awẽpsi apito Adaripa norĩ hã Berenisihĩ me, ma tô tizasi zahuré, apito te, dasi'rã'õtõzéb u. Uza wẽ ré, duré sima sipese na, ma tizasi zahuré, dama pire wẽ te, ãma datob'uzu za'ra da. Da'wapéi'wa norĩ nhib'apito norĩ me ma tô asisi, 'ri nho'õmo ãma dama ïpire norĩ me zama. Tawamhã apito Pesitu hã ma tô Paru hã dama ti'ru, te te ïtẽme siwi saprõni da. ²⁴ Te te ïtẽme siwi saprõni wamhã, Pesitu hã ma tô dama tinha, ãne:

— Apito Adaripa, duré ãme 're asimroi wa'aba mono norĩ, ïwapari za'ra wa'aba. ãhãta te za, aibã hã. Zeruzarẽ ãma ïnhamra ré hã zudezu norĩ hã aihĩni ma tô siwi ãma ïwasutu. ãmeh zama te siwi ãma ïwasutu, dã'ã da. ã hã hãiba ré 're morĩ u'âsi wamhã, te za, u, te te dã'ãma 're rowasété. ²⁵ Tane nherẽ, marĩ na hã te waihu'u õ di, da te dasiwi ïwĩrĩzéb da hã. Tawamhã õ hã si'uihã na ma tô ïwi rowaptẽ, Roma ãma apito Sézaha u te satõrĩ da. Taha wa, wa tô ãma saze tô, te ïtẽme satõrĩ da. ²⁶ E niha, wa za tawamhã bété ïwasété na tãma rob'ui'ére, Roma ãma wanhib'apito ma. Marĩ na sena na ïwasédé hã da te ãma ïsa'razém na hã te waihu'u õ di, wa hã. Baba di. Taha wa, wa tô sô hã, asõ're sab za'ra wa'aba da, apito Adaripaha nho'reb zama. Marĩ zô te za asiwi ï'madã'ã 'wa pé, marĩ na pé te ãma rob'ui'ére da, wanhib'apito ma. ²⁷ ïwasédé hã da te ãma ïsa'razém na te tãma rob'ui'ére waihu'u õ di. E niha da, wa za bété taré ïtẽme satõ, aibã hã da'wapéi'wa norĩ me morĩ da, Sézaha nho're sab da, si'uihã na tãma siwasu'u da. Marĩ hã ïwasédé hã da te ãma ïsa'razé hã hãimana õ nherẽ, te ïtẽme satõrĩ waihu'u õ di. — ãne te apito Pesitu hã dama tinha.

26

Paru hã apito Adaripaha nho're, dama ïsiwasu'uzé wasu'u

¹ Tawamhã apito Adaripa ma tô Paruhu ma tinha, ãne:

— ãhãna, asi'uihã na te za wama siwasu'u, aihãimanazém na.

Taha wa, Paru hã ma tô tinhib'rada hã dama wê, apito Adaripaha ma siwasu'u da. Taha pari, te ãne tãma siwasu'u oto danho'a:

² — Apito Adaripa, ãto ti ãhãna hã, asõ'a za oto aima ãsiwasu'u wa. Zudezu norĩ hã ãwasédé hã te te ã'ãma ãhiri za'ra zém na wa za ãsiwasu'u na wa'rã. ³ Zudezu norĩ hã 're ãnomro mono zé hã aima waihu'u pese di. ãsisada'rãmi za'ra zé hã, aima waihu'u pese di duré. Taha wa, wa aiwi rowaptê, asimi'ê na ãwapari da.

⁴ — ãprédu wi, 're ãhãimana mono zém na ma tô uburé zudezu norĩ hã ãwaihu'u za'ra. ãrob ãma 're ãhãimana mono ré, ma tô ãwaihu'u za'ra, 're ãhãimana mono zém na hã. Zeruzarê ãma ma tô duré ãwaihu'u za'ra, tame 're ãhãimana mono ré hã. ⁵ Parisezu norĩ siré, wa tô 're ãhãimana. Wasiré zudezu norĩ hã Mozésihi nhimi'ui'ére zarina sipai ãna 're ãhãimana za'ra mono zém nhipai u 're ãwahãimana za'ra mono zé hã, wasiré parisezu norĩ hã. ãne ãsãna'rata hawimhã, 're ãhãimana mono zé hã. Zudezu norĩ hã sena na te te aima ãwasu'u ze za'ra 'wa'ãhã, ãne na hã te aré aima ãwasu'u wê za'ra. ⁶ Dadã'ã nherê, apã te te 're ãda'ahãiwa'utu mono zéb zô, wa 're ãnhimipari u'ãsi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, wahi'rata norĩ ma, te te ãropisutu zô. Taha zarina, ma tô zudezu norĩ hã ã bãtã na ãwasédé hã ã'ãma hiri za'ra. ⁷⁻⁸ Wahi'rata norĩ, 12 na ãhãiba norĩ nhihudu mono bã, wa wanhimi'ê na ãma 're wawata za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma hã. Rowa'a na wa ãma 're wawata za'ra, barana zama. 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te wama ãropisutu zô, wa wanhimipari sina ãma 're wawata u'ãsi za'ra. ãhõ zô 're ãnhimipari mono wa, te zudezu norĩ hã ãwasédé hã ã'ãma sa'ra. ãwapari'wa norĩ, e marĩ wa, te 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãrosa'rata upa za'ra wa'aba mo, te te 're ãda'ahãiwa'utu mono zéb da hã, tãma ãwaihu'u õ newa.

⁹ — Wa tô aré ãsina rosa'rata, Zezusihi zazei'wa norĩ ãma te 're rowasutu u'ãsi mono da, Nazaré ãma aré 're ãsãmra mono zazei'wa norĩ ãma. ¹⁰ Tawamhã Zeruzarê ãma ma, wa tô ãne hã te tãma 're 'manharĩ za'ra. Sasedoti ãpire norĩ zadawa para, wa tô te 're 'maza, dazazéb 're, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwê norĩ hã. Duré da te dasiwi 're simroi mono da, da te dasima 're hãiba za'ré za'ra mono wamhã, wa tô te ãma 're dazaze za'ra. ¹¹ Taha wa, wa tô te ãma 're arowasété, rowahutuzé mono bã, Zezusi hã te te siwi 're wê'õ za'ra mono da, ãsazei'wa norĩ hã. Ta norĩ zada ãzahi uptabi wa, wa tô 'ri nho'õmo mono bã te ãma 're rowasété za'ra, darob amoi ãma zama.

¹² — Taha da, nimahã bãtã na wa tô duré mo Damasitu u, ãsazei'wa norĩ zô, ãne hã te tãma 'manharĩ za'ra da. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ãpire norĩ hã ma tô ãzatõrĩ za'ra. Rob'ui'ére ma tô ãma sõmri za'ra, ãsazei'wa norĩ ãma te 're rowasété za'ra mono da, ãsadawa parab za'ra. ¹³ Apito, tane nherê, ma tô aimawi ãma tiromhãiba. Damasitu u ãmorĩ ré, abzuma wa'wa ma tô rowa'a za'ëtê uptabi hã ãma ai'ubuzi, hãiwa hawi. Bãtã nhimirowa'a nhipai u, rowa'a za'ëtê uptabi di. ãsiré ãsi'aba'ré norĩ uwaibaba zama ma tô ai'ubuzi. ¹⁴ Tawamhã aihĩni wa tô warere'e ni, ti'ai wa. Wa hã ni'wai mreme hã wa tô wapa. ãne te ãma tinha, ebreusi norĩ mreme na: “Saru, Saru, e marĩ wa, te ãwi 're ãrowasutu u'ãsi mo. Aipê'ê 'remhã ma tô 're asi'u'a u'ãsi mo, powawê hã wedehu 'rã'wa na da te zusi wa, te te sina mei wa, ãsi'u'a ne.”

¹⁵ — Tawamhã wa tô asa 'mahã: “Apito, e 'wa hã a hã.”

— Tawamhã Wanhib'apito te asa ãma tinha: “Wa hã Zezusi, te ãwi 're ãrowasutu u'ãsi mo. ¹⁶ Ma'ãpé aiwahutu, hãiwi asab da. Wa we aima ãsihãiré, te ãsima aipisutu da, ãma romhuri'wa da. ã bãtã na ãzabuzém na te za dama 're ãwasu'u u'ãsi mo. Duré zahadu wapsi te aima ãwaihu'uzém na zama, te za dama 're ãzadawa wasu'u u'ãsi mo. ¹⁷ Wa hã wa za te 're ai'madã'ã, asiré zudezu norĩ, ãsahi norĩ wi, te 're asõ'reptui mono da, duré zudezu'õ norĩ wi, te 're asõ'reptui mono da zama. Zudezu'õ norĩ tême, wa za oto asatõ. ¹⁸ Datob'a ne 're danomro mono wa, da te 're ãdato pese za'ra mono ne, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na 're ãpo're pu'u za'ra mo, zudezu'õ norĩ hã. Robra na 're ãnomro mono hã te za 're ã'awaibui mo, rowa'a na oto 're nomro mono da, ta norĩ hã. Satanasihĩ nhiptetezém hawi te za 're ã'apizari mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono niwĩ 're nomro mono da

oto, te te sina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zéb zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩwasédé hã te te tãma 're apari mono da, duré âma 're sib'a'uwẽ za'ra mono da oto dame.” Āne ma tô Wanhib'apito hã ĩma pisutu, zudezu'õ norĩ hã. — Āne ma tô Paru hã siwasu'u, apito Adaripaha ma, tihâimanazém na te te âma ĩsaprĩzém na hã.

Paru hã tinhiromhuri na ĩsiwasu'uzé

Tawamhã Paru te duré siwasu'u, âne:

¹⁹ — Apito Adaripa, ĩwapari. Hãiwa hawi te ĩsabui mreme hã wa hã te sadawa rême õ di. ²⁰ Damasitu âma uimrehêne wa tô Zezusihi zadawa wasu'u na hã dama âma sãna'rata. Taha parip si, Zeruzarê âma wa tô duré dama âma rowasu'u. Taha parip si, wa tô duré Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi âma dama sadawa wasu'u, zudezu norĩ ma, zudezu'õ norĩ ma zama. Ta norĩ hã tiwasédé hã te te 're rême za'ra mono da, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono niwĩ 're nomro wẽ mono da, wa tô te tãma âma 're rowasu'u za'ra, tô sena tiwasété wi 're ĩsipizari za'ra mono na, da te 're waihu'u za'ra mono da. ²¹ Taha 'ru te, ni'wam norĩ hã zudezu norĩ hã ma tô siwi ĩ'â, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma 're ĩdawata za'ra mono zéb âma 'ri 'wawi wa'ra 're, ĩnhamra ré. Te aré siwi ĩwĩ. ²² Tane nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô te te 're ĩpawaptob u'âsi. Taha wa, ã bātã na ĩhãiba ré, wa zahadu 're ĩhâimana. Taha wa, zahadu wa nasi dama sadawa wasu'u, dama ĩwapu norĩ ma, duré dama ĩpire norĩ ma zama. Uburé Mozésihi nhimirowasu'u zarina, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimirowasu'u zarina, wa tô te dama 're sadawa wasu'u. ĩnhimizadawa wasu'uzém na âma ĩsipai õ di. Romhã ré ma tô ta norĩ hã te te dama 're wasu'u za'ra, âne: ²³ “Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisudu hã te za robzépata za'ëtẽ. Te za dasiwi wĩrĩ ni. Dadã'ã nherẽ, apã te te 're ĩdahãiwa'utu mono zéb da na te za sãna'rata. Tawamhã te za dama waihu'u za'ra, rowa'a na 're ĩdanomro wẽ mono zé hã. Apã ĩhãiwa'utuzéb za'u si, te za âne hã zudezu norĩ ma waihu'u za'ra, zudezu'õ norĩ ma zama.” Āne ma tô romhã ré dama sadawa wasu'u za'ra. Taha na wa tô duré wa hã dama rowasu'u. — Āne te siwasu'u Paru hã, apito Adaripaha ma.

²⁴ Āne siwasu'u ré, ma tô apito Pesitu hã sadawa 'razã. Mreme 'rãihã na te tãma tinha, âne:

— Paru, ma tô aiwamna, ai'rãzadã'ã wa. Asimirosa'rata ahã wa, ma tô ai'rãsiwamna.

²⁵ Tawamhã Paru te asa tãma tinha:

— ĩnhib'apito, mare di. ĩsiwamnaĩ õ di. ĩmreme hã tô sena. ĩmreme wẽ di. — Āne te asa tãma tinha, apito Pesituhu ma. ²⁶ Tawamhã apito Adaripaha ma, te duré tinha:

— Apito Adaripa, Zezusi hã ti'ai âma 're morĩ ré hã uburé marĩ hã tãma 're ĩromhãimana mono zém na hã aima waihu'u pese di, ĩdã'ãzém na hã duré ĩhãiwa'utuzém na zama. Da'ahã na ma tô âma 're danhopré. Taha wa, apito Adaripa, a zama ma tô ĩwaihu, uburé Zezusihi wasu'u hã te aima ĩwasu'u hã. Taha wa, sena na, wa aima ĩsiwasu'u ĩpahi ãna, waihu'u da. ²⁷ Apito Adaripa, e 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimirowasu'u hã sena na ma tô ĩsaze. Ma ĩsaze tô. Āne na wa tô ĩsina aiwaihu'u.

²⁸ Tawamhã apito Adaripa, ma tô mreme to na Paruhu ma tinha:

— E tane na duréi ĩma rowasu'u bã, wa za bété âma asaze, Cristu hã te saze da.

²⁹ Tawamhã Paru te asa tãma tinha:

— ĩmreme 'rutu na niha wamhã, ĩmreme pa na te aima rowasu'u wamhã, tô marĩ õ di. Āhã si ĩpire hã, ĩsine 're ĩsazei pese mono da hã. Taha da, wa 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma ai'ãma 're ĩmreme u'âsi, uburé ã bātã na ĩwapari'wa norĩ ãma zama, te ĩsima wẽ õ nherẽ, Cristu hã saze za'ra wa'aba 'ru te, ĩsine da te aipawasisi za'ra wa'aba da hã. — Āne te asa tãma tinha, Paru hã.

³⁰ Tawamhã apito Adaripa hã duré apito Pesitu hã duré Berenisi hã, duré uburé ĩsiré ĩsi'ubumro norĩ zama ma tô tiwahutu za'ra aihĩni. ³¹ Te oto tiwi ai'aba'ré. Tiwi si'aba'ré za'u si, ma tô sima âma nharĩ za'ra, âne:

— Õ hã aibã hã marĩ ãwasédé hã te te 'manharĩ ò di, da te dasiwi ãwĩrĩzéb da hã, niha wamhã, dazazéb 're, da te dasiwi ãsērē da hã.

³²Tawamhã Adaripa te tãma tinha, Pesituhu ma:

— Õ hã, aibã hã Roma ãma apito Sézaha nho're sab da, te te rowaptērē ò 'wa'ãhã, wa aré tãma rowairébé za'ra ni, apã 're morĩ da. Tane nherē, waihu'u ò di oto. — ãne te tãma tinha, Pesituhu ma.

27

Paru hã Roma u morĩ da, timorĩzém na te te ãsãna'ratazé wasu'u

¹Tawamhã apito Pesitu hã ma tô oto tãma ropibu, Paruhu ma, Itaria na danhipti'a nho'õmo nhisi u morĩ da, rowa'u'u na uba'renem na hã. Tawamhã wa hã, Rucasi hã wa tô ãme mo. Zuri'u na da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa nhisi hã ma tô duré wame satõ, Paruhu 'madã'ã'wa da hã, duré pawasisi ré ãsiré ãsi'aba'ré norĩ 'madã'ã'wa da hã. Da'wapéi'wa wada'uri'wa nhimi'ubumro norĩ hã Danhipai u, Apito te na ãwaptērē hã. ²Tawamhã rowa'u'u na uba'reneb 're, wa tô asisi ni, Adaramitu hawi we ãsimizazãri na, wasi'aba'ré da. Azi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi u ãzadã'réi baba warã ré, uba'rene nhimizahãrizé mono bã te za simizahãri. Aibã hã Aritacu na ãsisi hã te wame mo, Tesaronita na 'ri nho'õmo nhisi ãma 're ãsãmra mono hã, Masédoniza na danhipti'a nho'õmo nhisi 'remhã. Tawamhã ma tô oto waré tiwara za'ra. ³Tawamhã awēpsi, wa tô aihutu ni, Sido na 'ri nho'õmo nhisi u. Tame, Zuri'u hã ãwē na te te pawaptob da, ma tô Paruhu ma waprosi, tame ãsazei'wa norĩ u morĩ da a'ã, ta norĩ hã Paruhu ãma sime za'ra da, ãhãimanazéb da hã. ⁴⁻⁵Tawamhã Sido hawi ma tô oto waré warã, uba'rene hã. Wasi'aba'réi wamhã, rowa'u'u hã te we wawa'rãmi rowapõ, sa'ētē. Taha wa, Sipri na rob'ré za'iti nhisi uwaibaba, rowa'u'u syry niwĩ, te waré warã, ã poré wa'wai baba, Sirisiza na danhipti'a nho'õmo nhisi uwaibaba. Pãpiriza na danhipti'a nho'õmo nhisi uwaibaba ma tô duré warã. Tawamhã wa tô aihutu ni, Miha na 'ri nho'õmo nhisi u. Risiza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma te za, Miha hã. ⁶Tame da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa hã ma tô rowa'u'u na uba'reneb amo hã tisã, Aresãdiriza na 'ri nho'õmo nhisi hawi ãwara hã, Itaria na danhipti'a nho'õmo nhisi u ãwara da hã. Tawamhã ma tô wama rob'ru za'ra, ã're wanhisizi da.

⁷Tawamhã rowa'u'u na uba'rene hã ma tô si'ãsi, waré za'ra, warã pire wa. Bãdã ahã na te ãma si'utõrĩ, si'ãsi mono ré hã. Tawamhã Sinidu na 'ri nho'õmo nhisi 'rata, ma tô waré mazazã a'ã. Tawamhã rowa'u'u hã te zahadu wei wawa'rãmi rowapõ. Taha wa, uba'rene hã Cereta na rob'ré za'iti nhisi u ma tô waré warã. Tawamhã Saramona na romnhisi uwaibaba rowa'u'u syry niwĩ ma tô waré uirĩ za'ra. ⁸ãzadã'réi baba te warã u'ã. Warã pire di. Warã pire nherē, wa tô aihutu ni, Uba're nhimizahãri wē zém na 'ri nho'õmo nhisi u, Raséza na 'ri nho'õmo nhisi 'ratamhã.

⁹Tamemhã wa tô asimroi hã ni. Dawasété parizém na 're ãdasipo're pu'u za'ra mono zé bãtã za'u si, te rowa'u'u wawē hã 're pusi, wahup sidãpãsi. Taha wa, ã wa'wai baba, 're danomro mono ò di oto, rowa'u'u wawē nhimimnhasi te. Taha wa, Paru hã ma tô dama roti, ãne:

¹⁰— Aibã norĩ, ãwapari za'ra wa'aba. ãhãna ã nhisi baba wasi'aba'réi wamhã, wama romnhimimnhasi za'ra di za. Uba'rene hã te za waré aiprub za'ra. Taha wa, ã're ãromnhimi'wara hã te za rere'e, ãi ba. Duré wa norĩ hã ãté wa za ai'utõrĩ ni. ãne wa tô waihu'u. — ãne te tãma nharĩ za'ra, Paru hã.

¹¹Tane nherē, da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa hã Paruhu nhimirowasu'u hã te te sazei ò di. Uba'rene tede'wa norĩ mreme si ma tô saze, ã'maprabã'wai mreme zama. ¹²Tame uba'rene nhimizahãrizéb ãma, rowa'u'u wawē hã 're pusi mono ré, rowa'u'u na uba'rene hã nomro wē waihu'u ò di. Taha wa, da'ahã na ma tô dasima wē za'ra ni, ò hawi dasi'aba'ré da, Cereta ãma Penisu na uba're nhimizahãrizém nhisi u sihutu hã, tame uba'rene hã nomro wē da, rowa'u'u wawē hã tamemhã te te 're rowapõrĩ mono ò wa.

Á poré ãma rowa'u ãsa'êne hã te te ãrowapõrĩzé wasu'u

¹³ Tawamhã rowa'u ãsryre hã hãiwã'a're nhimi'e hawi ma tô watobro. Syry na ma tô rowapõ. Taha wa, ma tô ãma rosa'rata za'ra, te te sima ãwẽ za'ra zéb uwaibaba si'aba'rédã, sihutu waré da newa. Uba're tétézé hã ma tô wazere za'ra, â 'rowi ãsimi'wara hã. Tawamhã rowa'u'u na uba'rene hã ma tô waré wara, â zãda'réri baba, Cereta na rob'rédã za'iti nhisi zababa. ¹⁴ Tane nherẽ, zahadu wasina wapahã za'ra õ ré, ma tô rowa'u'u za'êne hã awa'awi wei watẽme rowapõrĩ za'ra, rob'rédã za'iti hawi. Rowa'u'u za'êne hã, Nodesiti na da te 're ãsisi za'ra mono, bãtã pusizém nhimire hawimhã 're pusi u'ãsi mono wa. ¹⁵ Tawamhã â zãda'réri baba awa'awi wara da, wa aré wa te si'oto pibu za'ra. Tane nherẽ, te wawi tiwara u'ãsi za'ra. Taha wa, wa tô tãma 'marẽme za'ra ni, si'uihã na wara da oto, rowa'u'u zarina. ¹⁶⁻¹⁷ Tawamhã Cazuda na rob'rédã za'iti 'rare nhisi uwaibaba ma tô wara, rowa'u'u syry niwĩ. Tamomo wara ré, uba're 'rare hã ãna're na wa te wasiwi ãsi'u hã wa tô wasiwi wazere ni, â hawi, siprup tõ da. Pire uptabi nherẽ, ma tô uba're na romhuri'wa norĩ hã siwi sarõtõ, uba're ãsa'ëtẽ 're, te te siwi sãrẽ da. Uba're za'êne hã ma tô duré te te siwi wasisi, wedenhorõ rutu na sipo'o tõ da. Ribiza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma â zãihã uwaibaba supara uwa niwĩ, wara õ'umnhasite, ma tô ãma tihãtã'ã za'ra. Taha wa, ma tô zãzahã wawẽ hã ãmaprabazé hã siwi si'ra, tamomo wara tõ da. Tawamhã rowa'u'u wawẽ zababa ma tô uba'reneb za'êne hã wara. ¹⁸⁻¹⁹ Rowa'u'u za'êne hã pupu'u za'ëtẽ di. Ropupu'u za'ëtẽ uptabi di. Tawamhã wa'ãma awẽ wamhã, te te dama wede za'ra da, ãma ãsihãiba waptob za'ra hã ma tô siwi sãmra na'rata za'ra, âi ba, rowa'u'u na uba'rene hã wapu na waré wara da oto. Ma duré ãma ti'awẽ, rowa'u'u za'ëtẽ na hã. Tawamhã ãmapraba'wa norĩ hã ma tô ãpru hã uba're na romhurizé hã syry na siwi sãmra, âi ba.

²⁰ Awẽ sidãpãsi te hãiwarutu u'ãsi. Taha wa, bãdã hã te te urĩrĩ õ di. Wasi zama te te urĩrĩ za'ra õ di. Rowa'u'u wawẽ si te zahadu nomro. Tã hã pĩni za'ëtẽ di duré. Tawamhã wasiõ'reptu za'ra zéb zõ, wa te rosa'rata za'ra õ di oto. Sõ wanhimipari za'ra õ di oto.

²¹ Tawamhã wasaihuri ãna wahãimana za'ra ré, wa'ãma ropsi'utõrĩ za'ra wamhã, ma tô Paru hã hãwi za, ãwa'wab za'ra. ãne te tãma rowasu'u za'ra:

— Aibã norĩ, ãwapari za'ra wa'aba. E marĩ da, ãmreme hã saze za'ra wa'aba õ di bété. ãmreme hã saze za'ra wa'aba 'wa'ãhã, aré Cereta hawimhã wawairébé õ di. Taha 'wa'ãhã, aré wama rowẽ za'ra di, ãhãna hã. Aré ãma wasi'uba za'ra õ di. ²² Tane nherẽ, sada asib'ru za'ra wa'aba. Ni'wa hã dã'ã õ di za. Uba'renep si te za wawi aiprub za'ra. ²³ Wa hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ, te tãma 're ãromhuri u'ãsi mono hã. Barana, hãiwã ãma tãma ãromhuri'wa hã ma tô we ãtẽme wi. ²⁴ Te ãma tinha, ãne: “Paru, aipahi tõ. Tô sena Roma ãma apito Sãzaha nho're te za asa, asi'uihã na tãma asiwasu'u da. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã aima ãsõprubzéb zarina ma tô pisutu, aihĩni asiré ãsi'aba'rédã norĩ hã aiwi dã'ã za'ra tõ da.” ãne ma tô ãma tinha. ²⁵ Taha wa, ãhãna aipahi za'ra wa'aba õ di za. Sada asib'ru za'ra wa'aba. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãma umnhasi uptabi di. Uburé te te ãma ãwaihu'u zarina, te za tô wama ãma uwaimrami za'ra. ²⁶ Tãzahã nimomo, rob'rédã za'iti u uba'rene hã te za waré time, rowa'u hã. — ãne ma tô Paru hã po're pu'u za'ra.

²⁷ Tawamhã 14 na ma tô wa'ãma timara za'ra, rowa'u'u za'êne hã wawi nomro za'ra ré hã. Taha wa, te rowa'u'u na uba'rene hã zahadu waré si'ãsi za'ra siwa'ru, Mediteranizu na ãporé nhisi wa'wai baba. Tawamhã mara wa'wa ma tô uba're na romhuri'wa norĩ hã waihu'u za'ra, â zãda'rédã u'ãropsi'utõrĩ na hã. ²⁸ Taha wa, wedenhorõ na ãtẽ nhi'õmore hã ma tô siwi time, âi ba, â 'reptõ zõ te te siwi ãma pibu da. Tawamhã ma tô waihu'u za'ra, 36 na â 'rehã pibuzé hã. Tawamhã syry na ãma ronomro pari, ma duré siwi pibu. ²⁷ na â 'rehã pibuzé hã oto. ²⁹ Tawamhã uba'rene hã ãtẽ wa'wai baba wara õ'umnhasite, te sima simimnhasi za'ra, ãne hã te te prub õ'umnhasite. Taha wa, ma tô ãna're hawi ãtétézé hã maparane si'uiwa na siwi wabzu âi ba, simi'wara da, uba're hã wara tõ da. Tawamhã rowa'a zõ te te rob'madã'ã za'ra. ³⁰ Tawamhã uba're na romhuri'wa norĩ hã ma tô sisawi za'ra, uba'renem hawi siwaprosi wairébé da. Uba're 'rare hã ma tô sisada si'ra za'ra âi

ba, uba'renep tétézé hã ãwata ãma zama te te siwi wabzuri da newa. ³¹ Tane nherë, Paru hã ma tô da'wapéi'wa norĩ ma ãne hã waihu'u, ãwada'uri'wa norĩ ma zama:

— Õ norĩ hã wa'rata si'ubumroi õ wamhã, asisõ'reptui waihu'u za'ra wa'aba õ di za. —

Ãne ma tô Paru hã tãma waihu'u za'ra.

³² Tawamhã da'wapéi'wa norĩ hã ma tô wedenhorõ hã siwi sizã, uba're 'rare nhi'õmozé hã. Baba na ma tô wawi tiwara za'ra, uba're 'rare hã.

³³ Tawamhã hãiwaza wi, ma tô Paru hã tãma roti za'ra, tisa hã te te huri da oto, siptete za'ra hã. ãne te tãma roti za'ra:

— Bãdã hã 14 na ma tô ai'ãma ai'utõrĩ za'ra wa'wa, asaihuri aba ãna hã, rowa'u te te ãsazãrizéb zõ asimipari za'ra wa'aba ré hã. ³⁴ ãhãna wa za aima roti za'ra wa'wa, asaihuri aba da oto, asiptete sina aihãimana za'ra wa'aba da. Ni'wa hã dãã õ uptabi di za. Aihĩni te za aihãiba ré ré aiwairébé 'wa. — ãne te tãma roti za'ra, Paru hã.

³⁵ Tawamhã mreme pari, ma tô ti'ã, ã'u'ëne hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, ma tô mre danho'a, ãsõprum na ãma wata da. Taha pari, ma tô ã'u'ëne hã sima wë'ë, te te 'rëne da.

³⁶ Tawamhã aihĩni ma tô oto sada aptete za'ra ni. Taha wa, ma tô tisa hã tihu oto. ³⁷ 276 na wahãiba za'ra hã uba'reneb 'remhã. ³⁸ Tawamhã wasaihuri pari, uburé amnho hã uba'reneb 're ãsimi'wara hã ma tô oto siwi sa'wa ãi ba, uba'rene hã wapu na waré wara da oto.

Rob u aihĩni dahãiba ré ãdawairébézé wasu'u

³⁹ Tawamhã rowa'a pese wamhã, ro hã te te waihu'u za'ra õ di, uba're na romhuri'wa norĩ hã. Taré ma tô supara hã siwi tisã, ëtë 'rãihã papara ãnomro hã, ã zaihã na. Tawamhã ma tô ãma siwada'uri za'ra, rowa'u'u na uba'rene hã tame te te siwi hiri da. ⁴⁰ Tawamhã uba're tétézé hã ã 'rowi ãsimi'wara hã ma tô siwi sihãri za'ra, ãsa'u 're simi'wara mono da oto, ã 'rowi. Uba're wabzurizé hã ma tô siwi wasihu, te te siwi pi'ra da. Uba're wata ãma ma tô zazahã wa'õno hã siwi sasõ, rowa'u hã te te ãma saprõni da, supara u. Tawamhã ã zaihã u te oto waré wara, uba'rene hã. ⁴¹ Tazahã sitëme ã wara sitob u ma tô uba're hã ãzé, supara ahã u, ã 'rowi 're ãnomro mono u. Taha wa, supara hã ma tô ãwada hã ti'ã. Rési waihu'u õ di oto, uba'rene hã. Tawamhã, ã sisasisi za'ëtë wamhã, te te nasi ãwabzuri na ma tô na'rehaipo'o.

⁴² Tawamhã da'wapéi'wa norĩ hã te ãma siwada'uri za'ra, ãpawasisi ré norĩ ãma, te te siwi simro da, tiwi zãribi za'ra wa, tiwi simani za'ra õ'umnhasite. ⁴³ Tane nherë, ãwada'uri'wa hã te ãma pa'uwati za'ra, Paru te te sõ'reptu da, te te sima wë wa. Tawamhã te tãma rob'ru za'ra, ãzãribi waihu'u pese norĩ hã ãi ba rere'e da, zãribi uimrehëne za'ra da, rob u, ⁴⁴ duré ni'wam norĩ hã, ãzãribi waihu'u'õ norĩ hã wede hãpã na duré uba're ãsiprum na te te tété za'ra mono sina ãsarina zãribi za'ra da. Tawamhã aihĩni ma tô rob u wairé. Ni'wa hã dãã õ di. Ni'wa hã u'a õ di duré. Rowë na ma wairé.

28

Maruta ãma Paru norĩ ãsi'ubumrozé wasu'u

¹ Tawamhã rob u wawairébé wë wamhã, wa tô rowaihu'u za'ra ni oto. Maruta na rob'ré za'iti nhisi u wa tô wawairébé ni, rowë na. ² Tame 're ãsi'ubumroi mono norĩ hã ma tô siwi wawaiubi wë. Tã hã wawi ta'a za'ra wa, duré rowahã zé wa, ma tô uzã hã wama ro'o za'ra, wahãiro za'ra da. Taha wa, ma tô wama tirowë za'ra oto. ³ Tawamhã Paru hã ma tô mi hã waibu, unhamã nhisiwi te te sa'ra da. Te te sa'ra wamhã, wahi hã ma tô mimi hawi watobro. Watobro wamhã, ma ãsib'rata wi tisa, unhamã wa'ro zé te. ãsib'rata na te ãma 're sipra. ⁴ Tawamhã tame 're ãsi'ubumroi mono norĩ hã, Paruhu nhib'rata na wahi hã te te sãmri za'ra wamhã, te sima rowasu'u za'ra, ãne:

— Õhõta aibã hã wahi ma te tisa, ãsib'rata wi. Te za oto dãrã. ãté tô dapãrĩ'wa. Taha wa, ã hawi sisõ'reptu nherë, te za ãté tô dãrã. — ãne te sima rowasu'u za'ra.

⁵ Tane nherë, Paru hã ma tô wahi ré 're sib'ratai wëwë. 'Re sib'ratai wëwë mono wamhã, unhamã wa'wa ma waptãrã, wahi hã. ãma sépu'u õ di. ⁶ Te ãma rosa'rata wasété za'ra,

áté sib'rata dupto da newa, áté dâ'â sirõmo da newa, õne haré. Tane nherê, te te siwi 'madâ'â hâ nherê, marĩ hã ãma hâimana õ di. Rowê na te tihâiba, Paru hã. Tawamhã Paru hã dapãrĩ'wa na ãma ãsimirosa'rata za'ra zé hã ma tô rême za'ra. Taha wa, te ãne sima wasu'u za'ra oto:

— Ta hã ãhâiba'õ, ãwaihu'upe. — ãne te sima rowasu'u za'ra.

⁷ Taha 'rata te Pubiri'u na 're hâimana, rob'rê za'iti ãma danhib'apito hã. ãsipti'a hã romhuture di. Ta hã ma tô wawaibui wê, ãrata wasi'ubumro da a'â, ãsõrõwa ãma. Tawamhã bâdâ si'ubdatõ ma tô wa'ãma ne, tame wasi'ubumroi ré hã. ⁸ ãmama hã hâzé ré te nomro, waptâ. Wa'ro za'êtê di, ãsãnapru zama. Tawamhã Paru hã ma tô ãtême ãzé, te te sabu da. 'Re ãhâimana u'ãsi mono ma, ma tô ãma mre. ãma mre me pari, ma tô tinhib'rada hã ãma tino. Taha wa, ma tô séptârâ. ⁹ Taha parimhã, uburé ãhâzé ré norĩ hã ma tô Paruhu tême we si'rê. Tawamhã ma tô uburé apese. ¹⁰ ãne hã Paru te te apese pari, ma tô wama tinhoprub za'ra, marĩ ahâ na. Tame wasi'ubumroi ré, a'amo si'ubdatõ ma tô wa'ãma ai'utõ, rob'rê za'iti ãma hã. Tawamhã, wasi'aba'rê da wamhã, ma tô wasazéb da hã te te wama sé, uba'reneb 're.

Roma u ãwasihutuzé wasu'u

¹¹ Tawamhã tame a'amo si'ubdatõ wa'ãma si'utõrĩ pari, wa tô uba'reneb 're asisi ni oto, ta hawi ãma wasi'aba'rê da. ãhâiba'õ si'ubza na uba're nhisi hã. Aresãdiriza hawi ma tô wei mazazâ, rob'rê za'iti u, tame nomro da a'â, rowa'u'u wahâ 're sa'wari mono ré. ¹² Tawamhã Siracusa na 'ri nho'õmo nhisi u wa tô aihutu uimrehêne ni. Tame wasi'ubumroi ré, bâdâ si'ubdatõ ma wa'ãma ne. ¹³ Ta hawi, ma tô waré si'ãsi rowa'u'u na uba'rene hã, rowa'u'u wa'rãmi. Tawamhã Rezi'u na 'ri nho'õmo nhisi u, wa tô aihutu ni. Awêpsi, rowa'u ma tô we rowapõ, hãiwa'a're nhimi'e hawi, wasi'aba'rêzéb zarina. Tawamhã bâdâ maparane wa'ãma ne parip si, wa tô duré aihutu ni, Pozu'ori na 'ri nho'õmo nhisi u. Tame uba'rene hã wa tô rême za'ra ni. ¹⁴ Tame wa tô sõpêtê za'ra ni, ãsazei'wa norĩ hã. Ma tô wahâiba waptêrê za'ra, misi romhuri na ãrata wahâimana za'ra da a'â. Taha parip si, wa tô Roma na 'ri nho'õmo nhisi u ai'aba'rê ni, wapara na. ¹⁵ Tawamhã ãsazei'wa norĩ hã, Roma ãma 're ãsi'ubumroi mono norĩ hã ma tô wawasu'u hã wapari za'ra. Taha wa, Apizu ãma rowedezém na 'ri wa'õtõ nhisi u wasihutu wamhã, Roma hawi ãsazei'wa norĩ me wa tô wasi'uzusi za'ra ni. Duré, Si'ubdatõ Daza'warizém na 'ri wa'õtõ nhisi u wasihutu wamhã, ãsazei'wa hãiba amo norĩ hã ma tô duré ãsa'u hã wa'uzusi za'ra, Roma hawi. Tawamhã Paru hã te te dazabui wamhã, 'Re ãhâimana u'ãsi mono ãma te tiwata, ãsõprum na. Ma tô duré tãma rowê watobro.

Paru hã, Roma ãma oto 're ãsãmra mono zé wasu'u

¹⁶ Tawamhã Roma u wasihutu wamhã, da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa hã ma tô Paruhu ma pisutu, hãiba pisutu 're hâimana mono da, danhorõwa ãma. Da'wapéi'wa si te za ãrata 're hâimana, te te 're 'madâ'â mono da.

¹⁷ Tawamhã bâdâ si'ubdatõ ãma ne pari, ma tô dazõ hã Paru hã, zudezu norĩ ma ãpire norĩ zõ, ãtême si'rã'õtõ da. ãtême si'rã'õtõ wamhã, te tãma nharĩ za'ra:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ, ãwapari pese za'ra wa'aba za. Wasiré norĩ ma, ãwasédé hã te 'manharĩ õ nherê, duré wahi'rata norĩ nhimiroti zarina 're ãwahâimana za'ra mono zéb ãma ãsipai õ nherê, ma tô Zeruzarê ãma siwi ã'ã, wasiré norĩ hã. Romanu norĩ ma, ma tô ãnhomri za'ra. ¹⁸ Tawamhã romanu norĩ hã ãwasété zõ ma tô siwi ãzadanha. Tane nherê, ãwasédé hã te te ã'ãma sãmri za'ra õ di, da te dasiwi ãwãrãzéb da hã. Taha wa, dazazém hawi te te ãwazere za'ra da, te sima ã'ru za'ra. ¹⁹ Tane nherê, zudezu norĩ hã ãwatobro tõ da, ma tô siwi ãwê'õ. Taha wa, wa tô rowaptê, we ãmorĩ da, apito Sézaha nho're ãzab da, tãma ãsiwasu'u da. Tane nherê, apito Sézaha ma, ãsiré norĩ wasété na te ãnharĩ da hã, we ãmorĩ õ di. ²⁰ Taha wa, wa tô asõ ãhãrã za'ra wa'wa, te asabu za'ra wa'aba da, aima ãsiwasu'u za'ra wa'aba da. Izarazéhé nhihudu norĩ hã sõ ãsimipari za'ra ãma te sasõmri wa, wa ãpawasisi ré 're ãnhamra. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra.

²¹ Tawamhã te asa tãma nharĩ za'ra, Paruhu ma:

— Zudeza hawi rob'ui'ére na aiwasu'u hã da te wei watẽme 'mai'ãwisi za'ra õ di. Duré wasiré norĩ hã we watẽme nasi sihutu nherẽ, aiwasu'u wasédé hã we te te 'mai'ãwisi õ di.

²² Tane nherẽ, wa tô wasima aiwẽ za'ra ni, asimirosa'rada hã wa te wapari za'ra da, duré wa te waihu'u za'ra da. A hã dasima ãdasipo'ozép tém niwĩ, te 're aihãimana mo. Ta niwĩ 're ãdahãimana za'ra mono hã, te ãwasété na da te dasima 're rowasu'u za'ra, daro mono bâ. ãne hã wa te waihu'u za'ra wa, wa tô wasima aiwẽ za'ra ni, wa te aiwapari za'ra da.

— ãne te asa tãma nharĩ za'ra.

²³ Tawamhã ma tô sima pisutu za'ra, nimahã bâtã na ãtẽme dasi'rã'õtõ da. Taha wa, ma tô da'ahã na ãtẽme tasi'rã'õtõ ni, Paru hã ãsãmrazéb u hã. Bãtã bâ ma tô dama romhu, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zé wasu'u na. Mozésihi nhimi'ui'ére zarina, duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ nhimi'ui'ére 'rata zarina, ma tô tãma ãma rowasu'u pese za'ra, Zezusi hã Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisutu na da te saze za'ra da. ²⁴ Tawamhã, ãmreme da te wapari za'ra wamhã, ni'wam norĩ hã ma tô saze za'ra. Aimawi norĩ hã te te ãma saze za'ra õ di. ²⁵ Tawamhã tiwi si'aba'rúi õ ré, ma tô Paru hã duré tãma nharĩ za'ra:

— Duréhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani hã ma tô tizadawa wasu'u'wai ma waihu'u, Iza'izaha ma, aih'i'rata norĩ ma, te te sadawa wasu'u za'ra da. ²⁶ ãne ma tô Iza'izaha ma waihu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã:

“Aimorĩ oto, asiré norĩ tẽme, tãma ãzadawa wasu'u za'ra da. ãne te za tãma ãzadawa wasu'u za'ra: 'ãnhimiroti hã aipo're na 're wapari u'ãsi za'ra wa'aba mono nherẽ, taré te za 're ãwapari za'ra wa'aba mo, ãma 're waihu'u za'ra wa'aba mono ãna. Duré ãnhimiromhuri hã atõmo na 're 'madã'ã u'ãsi za'ra wa'aba mono nherẽ, taré te za 're ã'madã'ã za'ra wa'aba mo, ãma 're waihu'u za'ra wa'aba mono ãna.' ãne te za tãma ãzadawa wasu'u za'ra.

²⁷ E marĩ wa, te za ãne hã tãma ãzadawa wasu'u za'ra. Ta norĩ hã tipẽ'ẽ 're, te te 're ãrosa'rata za'ra mono zé hã te sitom haré ãré 're hãimana u'ãsi za'ra, te te ã'ãma 're rosa'rata wẽ za'ra mono õ wa. Po're sitom haré, te duré 're hãimana za'ra, ãnhimiroti hã te te 're wapari ze za'ra mono õ wa. Duré tõmo sitom haré te 're hãimana za'ra, ãnhimiromhuri hã tãma 'madã'ã ze za'ra õ wa.

ãnei õ 'wa'ãhã, te aré ãnhimiromhuri hã te te 're 'madã'ã ze za'ra, titõmo na. Te aré duré te te 're wapari ze za'ra, ãnhimiroti hã. Te aré duré te te 're ãwaihu'u pese za'ra, tipẽ'ẽ 're, te te ã'ãma 're rosa'rata wẽ za'ra mono wa. Taha zarina si, te aré duré ãtẽme 're sipizari za'ra, tiwasété wi hã. Tawamhã dahãzé wa, da te 're ãdapese za'ra mono ne, wa aré ãwasédé hã te tãma 're apari, te ãma 're ab'madã'ã tõ mono da oto.”

ãne ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani hã Iza'izaha ma waihu'u, sena na, ãsiré zudezu norĩ ãma hã. — ãne ma tô Paru hã tãma rowasu'u za'ra, zudezu norĩ ma.

²⁸ Tawamhã Paru te duré tãma rowasu'u za'ra:

— Taha wa, ma'ãpé waihu'u pese za'ra wa'aba. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te za oto zudezu'õ norĩ ma waihu'u, tinhiminho'reptuzé wasu'u hã. Ta norĩ hã te za oto te te 're wapari za'ra. — ãne ma tô Paru hã timreme hã tãma 'rãsutu za'ra.

²⁹ Tawamhã ãne na te te tãma rowasu'u za'ra pari, zudezu norĩ hã ma wairé, si'aba'rúi da oto. Tawamhã si'aba'rúi sina, ma tô Paruhu mreme na sa'ëté sisada'rãmi za'ra.

³⁰ Tawamhã maparane ma tô ãma tiwahu, Paruhu ãma, danhorõwa hã taré te te sima ãwa'ãbã mono zéb 'remhã. Tame, da'ahã na ma tô ãtẽme 're dasihutu. Dasihutu sidãpãsi, ma tô te te 're da'awaibui wẽ, ãtẽme 're danhisisi mono da. ³¹ Pahi ãna, duré da te tiwi 're sadawa uwati za'ra mono ãna, ma tô te te dama 're rowasu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zé wasu'u na hã, duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu wasu'u na zama.

Roma norĩ

Roma norĩ ma, Paru te te ĩrob'ui'érézé

Ībaihã wasu'uzé

Paru hã Corĩtu na 'ri nho'õmo nhisi ãma sãmra ré, ma tô ã ĩbaihã na hã ãma rob'ui'éré. Ma tô sima rosa'rata, Roma u tisiré ĩsazei'wa norĩ hã te te sabu za'ra da, te te po're pu'u za'ra da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma siptete sina 're nomro mono da. Morĩ õ ré hã, rob'ui'prazé hã te za a'â ti'â Zeruzarê u, ĩsazei'wa norĩ ma, Masédoniza hawi danhoprubzé hã. Paru hã ma tô wama waihu'u za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono, sa'ëtê na wama 're ĩsõpru mono zéb zarina, ĩ'ra hã wazada dâ'â da, te te we ĩsõmrizém na hã. Paru hã ma tô duré wama waihu'u za'ra, ãne: Zezusi hã da te dasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zéb zarina si, te za 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te 're da'awêsãmri, dawasédé hã te te oto da'ãma 're ĩ'ab'madâ'â mono õ zéb zarina. ĩsimiroti 'rata na Mozési te te ãma ĩrob'ui'éré hã da te 're ĩ'madâ'â za'ra mono zéb zarina, te te 're da'awêsãmri mono õ di.

Paru te te ĩdazawizé wasu'u

¹ Wa hã Paru, Cristu Zezusihi ma romhuri'wa, wa ãma aima rob'ui'éré za'ra wa'wa, Roma na 'ri nho'õmo nhisi ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ ma. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tô ĩpisutu, ĩsadawa wasu'u na te tãma 're romhuri mono da, Zezusihi wasu'uwê hã te te wama 're ĩ'awaihu'u mono hã te dama 're wasu'u u'âsi mono da, ĩsadawa para.

² 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tô duréihã dama ropisutu siro, ĩwasu'uwê na hã. Duréihã ĩsadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã, ma tô ãne na ãma rob'ui'éré sirõmo za'ra, ĩbaihã na hã. ³ E 'wai wasu'uwê, ã hã. 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'ra, Wanhib'apito Zezu Cristuhu wasu'uwê. Ta hã Zezusi hã ti'ai ãma dahãiba na dasine 're ĩhãimana mono na, wama waihu'u pese za'ra di, apito Dawihi nhihudu 're morĩ wa. ⁴ Duré 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'ra na, wama waihu'u pese za'ra di, dâ'â uptabi nherê, ĩmama hã tiwaihu'u pese na te te hãiwa'utu wa. Duré Timama hawi we ĩmorĩ na hã wama waihu'u pese za'ra di. Duré 're ĩmorĩ wê na zama, wama waihu'u pese za'ra di. ⁵ 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã tinhoprubzéb zarina ma tô Cristuhu ma ĩhãiba na roti, te te ĩpisutu da, ĩpire na te dama 're sadawa wasu'u mono da. Cristuhu ma, te 're romhuri wê mono da, ma tô ĩpisutu, ĩnhimromhurizéb zarina dapoto mono bâ, da te 're sazei pese za'ra mono da, duré da te 're sazei pese za'ra mono wa, ĩsimiroti si, da te 're 'madâ'â pese za'ra mono da. ⁶ A norĩ wa'aba ma zama, te 're sadawa wasu'u mono da, ma tô ĩpisutu 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã, wasiré Zezu Cristuhu nhib'a'uwê oto 're anomro aba mono da, te te 're ĩ'aipisutu za'ra wa'aba mono norĩ ma hã.

⁷ 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, asawi pese za'ra wa'aba di. Taha si ma tô aipisutu za'ra wa'wa, ĩsib'a'uwê si oto 're anomro aba mono da, tãma. Taha wa, wa ãhãna aima ãma rob'ui'éré za'ra wa'wa, Roma na 'ri nho'õmo nhisi ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ ma.

Wamama ma, wa ai'ãma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu ma zama, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hãimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowê u'âsi, ãma 're anomro aba mono da.

Roma u, Paru hã datême ĩsisatõrízé wasu'u

⁸ ãhãna, wa za ĩnhib'apito ãma uimrehêne ĩwata, ĩmreme na, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma, Zezu Cristuhu nhimipawaptobzéb zarina 're sazei pese za'ra wa'aba mono wa, aiwasu'u za'ra wa'wa hã daro mono bâ da te 're wapari za'ra mono wa. ⁹⁻¹⁰ Wa hã 're ĩsihãiba zawi mono ãna, wa 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, te 're romhuri u'âsi, ĩ'ra wasu'uwê hã te dama 're ĩwasu'u mono zém na hã. Wa ai'ãma 're ĩsipo're pu'u u'âsi za'ra wa'wa. Wa duré ai'ãma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma. Tô sena, wa

ãne na aima rowasu'u za'ra wa'wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, ãne hã tâma waihu'u pese uptabi wa. Taha wi si, wa nasi ìsima rowaptêrê u'âsi âhâna hã, te te sima ìwêzêb uwaibaba te te ìma ãma uwaimrami da, ãma atême ìmorî za'ra wa'aba da. ¹¹ Te asabu su'u za'ra wa'aba da si, wa tô ìsima rowê si'aba'rê, 'Re ìhâimana u'âsi mono, Tipê'êzani na rowê te te dama 're ì'apisutu mono zém na, te ãma aipawaptob za'ra wa'aba da, asiptete sina ãma 're anomro aba mono da. ¹² Atême ãma ìwisi za'ra wa'aba wamhã, wa za aihîni wasipawaptob za'ra ni, Zezusi wa te 're ìsazei pese za'ra mono zém na, wanhiptete na ãma 're wanomro mono da.

¹³ Ìsisânawã norî, ãne na aima ìsiwasu'u za'ra wa'aba da, wa tô ìsima wê, waihu'u za'ra wa'aba da. Wa tô te ìsima 're rosa'rata u'âsi, te asabu za'ra wa'aba da. Tane nherê, atême ãma ìmorî su'u aba da nherê, te marî hã ìma 're hâimana u'âsi, òne u'âsi. Zudezu'ò norî hã daro mono bâ 're ìsi'ubumroi mono hã, ìwasu'uwê hã te tâma 're ìwasu'u za'ra mono zém na, te te 're saze za'ra mono wa, wa tô te 're awaibu, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma. Tane da, wa tô duré te ìsima 're rowê, airo wa'aba ãma asiré zudezu'ò norî hã te duré tâma 're awaibui mono da, tame. ¹⁴ E marî wa, wa tô ìsima wê, ãne na te aipawaptob za'ra wa'aba da. Wa hã uburé te 're da'apawapto mono da, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìpisudu. Taha wa, wa za tô te 're da'apawaptob u'âsi, 'ri nho'òmo mono bâ 're ìdahâimana za'ra mono norî hã, duré marã 'rowi 're ìdahâimana za'ra mono norî hã, duré rowaihu'u pese 'wa norî hã, duré rowaihu'u'ò'wa norî hã. Ta norî hã wa za uburé te 're apawaptob u'âsi, dawaptêrê mono bâ. ¹⁵ Taha wa, wa ãma atême ìsima rowê uptabi za'ra wa'wa, Roma ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norî ma, ìwasu'uwê na tame te duré aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono da.

Zezusihî wasu'uwê nhiptede

¹⁶ Wa hã, Zezusihî wasu'uwê hã te dama 're wasu'u tô mono da, 're ìnhisé mono ò di. E marî wa. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã siptete uptabi wa, ìwasu'uwê na te te ãma 're da'anho'reptui mono da, Zezusi te te sina 're ì'umnhasi za'ra mono norî hã. Zudezu norî si ma tô ìsãna'rata hawimhã te te 're sò'reptu za'ra aré. Tane nherê, te oto âhâna hã zudezu'ò norî zama te te 're anho'reptu. ¹⁷ Zezusihî wasu'uwê hã e marî, wa za wa te ãma 're waihu'u za'ra. 'Re ìhâimana u'âsi mono, da te 're saze za'ra mono wapsi, dawasédé hã te te oto da'ãma 're ì'ab'madâ'â mono ò zarina, te te 're ìda'awêsãmri mono zé, taha wasu'u. Duréihã Habatuti hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã ma tô ãne na ãma rob'ui'éré:

“Ni'wam norî hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're saze za'ra mono wamhã, ta norî si te za te te 're awêsãmri, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã, ìwasédé hã te te oto ãma 're ì'ab'madâ'â mono ò zarina, po're'ò nherê, te te 're hã za'ra mono tô da. Ta norî si te za duré rowê u'âsi, ãma 're hâimana za'ra.”

Ãne na ma tô ìwasu'u na ãma rob'ui'éré.

Dapo're ãna 're ìdanomro mono na rowasu'u

¹⁸ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tô ãne hã wama waihu'u siròmo za'ra, dapo're'ò na 're ìdanomro mono norî hã za te te 're ìda'ahã za'ra mono zém na. Ta norî hã te tipê'ê na te te sima 're rosa'rata wasété u'âsi za'ra. Hâimana wasété uptabi na, te duré dama 're hâimana u'âsi za'ra. Ta norî hã tiwasété si te te 're 'manharî za'ra mono wa, te 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti tô sena uptabi hã te te dawi 're 'wa'rutu za'ra, ãne na roti ìwê hã da te 're waihu'u za'ra mono tô da. ¹⁹ 'Re ìhâimana u'âsi mono 're ìhâimana mono zé hã, da te 're ìwaihu'u za'ra mono zéb da hã, dama waihu'u pese di. E marî wa. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã dawi 're si'udã mono ò wa. Uburé marî hã te te ì'apoto mono hã sò'awi da te 're ì'madã'â za'ra mono zéb zarina, te da te 're waihu'u za'ra, 're ìhâimana mono zé hã. Taha wa, da te 're ìwaihu'u za'ra mono zéb da hã dama waihu'u pese nherê, dapo're ãna 're danomro mono wa, te 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te 're da'ahã za'ra. ²⁰ Duréihã ìsãna'rata hawimhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono, ma tô te te ro'apoto, tiwaihu'u pese na. Tiwaihu'u pese na te te ro'apoto mono wa, ta hawim haré te ìsimiwaihu'u pese

zém na, duré tô sena 're ãhâimana mono na, da te ãma 're waihu'u pese za'ra, ãhâiba hã da te 're 'madâ'â waihu'u za'ra mono õ nherê. E marĩ zarina tawamhã, 'Re ãhâimana u'ãsi mono, 're ãhâimana mono na te za tô sena na da te ãma 're waihu'u pese za'ra. 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã uburé marĩ hã te te ã'apoto mono hã da te 're ã'madâ'â za'ra mono zéb zarina, te oto da te ãma 're waihu'u za'ra, ãwaihu'u pese na, duré tô sena õne u'ãsi 're ãhâimana mono na. Taha wa, tô sena 're hâimana mono nherê, da te dasiwi 're udâ waihu'u za'ra mono õ di za, 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã. ²¹ Ta hã tô sena 're ãhâimana mono na, da te dasiwi 're waihu'u za'ra mono nherê, tô sena da te dasiwi 're ãhâimana wazé mono na, da te tãma ãma 're uwaimrami za'ra mono õ di, 'Re ãhâimana u'ãsi mono ma hã. Duré sõprub uptabi nherê, ãma 're dawata za'ra mono õ di. Taha upana, te marĩ na si siwa'ru da te 're rosa'rata wasété za'ra. Dapê'ê 're, robra u'ãsi 're dahâimana za'ra mono wa, te danhimirosa'rata na da te 're upa za'ra. ²² Dapo're'õ na 're ãdanomro mono norĩ hã uburé marĩ hã te te 're waihu'u pese za'ra mono newa, te taré sina 're wata za'ra, dama. Tane nherê, te ta norĩ hã simiza'rese ãna 're nomro. ²³ 'Re ãhâimana u'ãsi mono upana, te ta norĩ hã rob'manharĩ ãma si 're wata za'ra, a'uwê na dahâiba 'manharĩ ãma, duré si hãiba ne 'manharĩ ãma, duré abaze hãiba ne 'manharĩ ãma, duré di'i na 're ãnomro mono norĩ hãiba ne 'manharĩ ãma.

²⁴ Ta norĩ hã simiza'rese'õ uptabi na 're hâimana u'ãsi za'ra mono wa, ma tô 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã te te sima ãma 're aroti, ãne: “Ta norĩ hã po're za'ra õ wa, wa za oto rême za'ra. Te tãma 're roti za'ra mono õ di za oto. Si'uihã na te za oto 're hâimana za'ra.” ãne ma tô 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã te te sima ãma 're aroti, ta norĩ ãma hã. Taha wa, te oto marĩ ãwasété si te te sima 're ãwê u'ãsi za'ra mono zéb zarina, te te 're 'manharĩ u'ãsi za'ra, ta norĩ hã. Tihãiba na zama te duré 're siwasété uptabi za'ra oto, si'uihã na. ²⁵ 'Re ãhâimana u'ãsi mono nhimiroti hã tô sena nherê, te ãmreme upana aimawi si te te 're wapari za'ra, tô sena'õ hã. Ropoto'wai upana, te ãsimipoto ãma si 're wata za'ra, ta norĩ hã.

'Re ãhâimana u'ãsi mono ãma si, 're dawata u'ãsi za'ra mono za. Õhõ si, tô sena hã.

²⁶ Tawamhã dapo're'õ na 're ãdanomro mono norĩ hã, Ropoto'wa nhimipoto ãma si 're dawata za'ra mono wa, ma tô oto 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã te te 're da'arême, dawasété si da te dasima 're ãwê za'ra mono zéb zarina si, dahâiba na 're dasiwasété za'ra mono da, dasi'uihã na. ãne da hã, 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã te te dama 're apisutu mono õ nherê, te dasi'uihã na pi'õ si'uiwa na dasina 're dawasété za'ra. ²⁷ Tane aibã norĩ hã pi'õ na dasina 're ãdamro za'ra mono zéb upana, te aibã si'uiwa na si te te sina 're rosa'rata wasété uptabi za'ra, pi'õi upana, aibã si'uiwa 're ãsi'ruiwapari za'ra mono na. Dasi'uihã na te aibã si'uiwa na dasina 're dawasété za'ra. Taha wa, te za 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã te te 're da'ahã za'ra, dapo're'õ si, da te dasi'ãma 're ã'manharĩ za'ra mono zéb uwaibaba, 're danomro mono wa.

²⁸ Dapo're'õ na 're ãdanomro mono norĩ hã, 'Re ãhâimana u'ãsi mono nhimiroti tô sena hã te te siwi 're wê'õ pese za'ra mono wa, te za 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã te te 're arême, si'uihã na te te sima 're ãrosa'rata wasété za'ra mono zéb uwaibaba si, tiwasédé hã te te 're 'manharĩ u'ãsi za'ra mono da. ²⁹ Ta norĩ hã wasété uptabi na te 're hâimana za'ra. Marĩ zô si te te sima 're rob'ruiwapari za'ra. Te duré te te dama 're rob'manharĩ wasété za'ra. Marĩ na te te 're da'ruiwapari u'ãsi za'ra. Te duré te te 're danhimro. Siti'ru sina, te ta norĩ hã dazô 're nomro, te te dama 're nharĩ za'ra mono da. Sadawa nhipese uptabi na, te 're hâimana za'ra. Niha te te dama 're rob'manharĩ za'ra mono da, te da'ãma te te sima 're rosa'rata wasété u'ãsi za'ra. Taré te te sima 're dabãsi wasété u'ãsi za'ra duré. ³⁰ Daza're'ra nherê, te duré ta norĩ hã te te sima 're dabãsi wasété za'ra. 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã te te duré siwi 're ruiwapari. Te duré te te dama 're nharĩ wasété u'ãsi za'ra. Danhipai u dama pire na dama 're hâimana za'ra mono newa, te 'rãwi tipê'ê na sina 're wata za'ra. Taha wa, te sõ'awi timreme na dama 're siwasu'u za'ra, marĩ tãma ãwaihu'u pese za'ra na. Marĩ te te 're ãwaihu'u za'ra mono zéb zarina si te te 're 'manharĩ za'ra, marĩ ãwasétére hã. Timama norĩ nhimiroti hã te te 're wapari za'ra mono õ di duré. ³¹ Marĩ ãwasété zô si, te ta norĩ hã sima 're sõpré. Simiroti na saprĩ ahã na te 're hâimana za'ra. Da'ãma 're pê'êzé

za'ra mono õ di. Duré da'ãma 're siwamri za'ra mono õ di. ³² 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tô ãne na da'ãma sima roti siro, dapo're'õ na 're danomro mono wa, ìsiré ì'rata za 're ìdahâimana u'âsi za'ra mono õ na hã. Dapo're'õ norî ma hã, ãne hã tâma waihu'u pese za'ra di. Tane nherê, te tihâimana wasété si te te sima 're 'ruiwapari u'âsi za'ra, te te 're rême za'ra mono ãna. Tane nherê, uburé tiwasédé hã te te 're ì'manharî za'ra mono zém nhipai u, te duré marî ìwasédé hã te te 're 'manharî za'ra. Ni'wam norî hã ìsine 're hâimana wasété za'ra mono wa, te ta norî si te te 're wêsâmri za'ra.

2

Ïpo're'õ norî, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te siwi 're ìawê'õ mono zé wasu'u

¹ A norî wa'wa hã, dapo're'õ na 're ìdanomro mono norî ãma, ìwasédé hã ãma 're sa'ra za'ra wa'aba mono wamhã, te za 're aiwasété za'ra wa'aba mo. E marî wa. Dasine aiwasédé hã 're 'manharî za'ra wa'aba mono wa, aiwa. Taha wa, dasine 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherê, dawasédé hã da'ãma 're sa'ra za'ra wa'aba mono wamhã, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te 're aiwê'õ pese za'ra wa'wa dasiré. Taha wa, aiwasété ãna 're aihâimana za'ra wa'aba mono zém na 're asi'madâ'â waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za. ² 'Re ìhâimana u'âsi mono hã dapo're'õ na 're ìdanomro mono norî hã te te 're ì'awaihu'u mono zéb zarina, te tô te te 're awê'õ pese, ì'uwaibaba si. ãne hã, uburé wama waihu'u pese za'ra di. ³ Tane nherê, a norî wa'wa hã dawasédé hã da'ãma 're ìsa'ra za'ra wa'aba mono na, te aiwasédé hã 're ì'manharî za'ra wa'aba mo. E 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimihâzé wi, 'râwi 're asisõ'reptu za'ra wa'aba mono da bâ, te ãne 're ì'manharî za'ra wa'aba mo. ⁴ Até te za ãne asima 're ìnharî za'ra wa'aba mo: “'Re ìhâimana u'âsi mono hã simizawi pese uptabi di. Dasi'uihã na dawasédé hã da te 're 'manharî u'âsi za'ra mono nherê, da'ãma 're wa'a su'u mono õ di. Taha wa, ìwasédé te 're 'manharî mono nherê, te te 're ì'ahâri su'u mono õ di.” ãne hã asi'uihã na asi'ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã aiwasété wi 're aipizari za'ra wa'aba mono da si, te simi'ê na te te 're ai'madâ'â za'ra wa'wa, simizawi pese uptabi na. E ãne hã zahadu aima waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. ⁵ A norî wa'wa hã aipê'ê tete u'âsi, te 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Taha wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te za ropsi'utõrizéb u hã nimahã na bâdâ hã ìwa ìwaptã'ázéb ãma, dazu aihã za'ra wa'wa, dawasété wa, za te te ìda'awê'õzéb ãma hã. Tame te za oto tinhimihâzé hã dama ãma uwaimra, ì'uwaibaba si. ⁶ Marî hã da te 're ì'manharî za'ra mono zéb uwaibaba, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te dama 're awa'âbã, ìwê na hã duré ìwasété na hã. ⁷ Ni'wam norî si te marî hã simi'ê na te te dama 're 'manharî u'âsi za'ra, ìwê hã. Ta norî hã 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te 're wêsâmri za'ra mono da, te sina 're simipari za'ra, duré ì'rata 're ìsi'ubumroi u'âsi mono zé, te te tâma 're apisutu mono da. Ta norî ma si, te za tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te 're apisutu, 're ìsi'ubumroi u'âsi mono zéb da hã, ì'rata. ⁸ Duré ni'wam norî hã sima si te marî na te te 're rosa'rata za'ra, hãiba pisutu ãma 're hâimana za'ra mono da. Ta norî hã uburé marî ìwê hã te te siwi 're wê'õ za'ra, marî ìwasété na si 're hâimana za'ra mono da. Ta norî si te za 'Re ìhâimana u'âsi mono hã sa'êtê te te 're ahã za'ra, po're õ wa. ⁹ Uburé dawasété si, da te 're ì'manharî za'ra mono norî hã te za te te 're robzépata za'êtê za'ra, zudezu norî hã, duré zudezu'õ norî zama. ¹⁰⁻¹¹ E ni'wam norî hã taré zudezu na 're hâimana za'ra mono wa, te za tinhimihâzé hã te te tâma 're ba'a za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Mare di. Taha zarina, tinhimihâzé hã te te tâma 're ba'a za'ra mono õ di za. Duré e ni'wam norî hã taré zudezu na 're hâimana za'ra mono wa, te za ìwê hã te te tâma 're anhomri, danhipai u. Mare di. Uburé aiwapsi 'Re ìhâimana u'âsi mono ma hã, dapoto mono bâ. Tane nherê, uburé ìwê si te te 're ì'manharî za'ra mono norî ma si, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ìwê hã te te tâma 're anhomri, zudezu norî ma, duré zudezu'õ norî ma zama. Rowê uptabi si, te za ta norî ma si te te 're apisutu. Ta norî si te za te te 're awêsâmri.

¹² 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti na, duréihã Mozési te te ìrob'ui'érézé hã zudezu'õ norî ma, tâma 're hâimana za'ra mono õ di. Tãma 're hâimana za'ra mono õ nherê, tiwasété na si 're hâimana za'ra mono wamhã, e 'Re ìhâimana u'âsi mono 'rata 're ìsi'ubumroi u'âsi

mono zéb da hã, te za te te sina 're uwaimrami za'ra. Mare di. Te te sina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré hã zudezu norĩ ma si, te 're hãmãna za'ra. Taha wa, ta norĩ hã tiwasédé te te 're 'manharĩ za'ra mono wa, te za 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã tinhimiroti na rob'ui'éré zarina, te te tãma 're arowairébé, ãwasété na te te 're ã'awaihu'u mono zéb uwaibaba. ¹³ E 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré hã, taré dapo're na da te 're wapari za'ra mono nherẽ, te za 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã te te 're da'awêsãmri. Mare di. ãsimiroti zarina 're dahãmãna wẽ za'ra mono wapsi, te za te te 're da'awêsãmri, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã. ¹⁴ 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti na Mozési te te ãrob'ui'érézézé hã zudezu'õ norĩ ma, tãma 're hãmãna za'ra mono õ di. Tãma 're hãmãna za'ra mono õ nherẽ, si'uihã na ãsimiroti zarina 're hãmãna wẽ za'ra mono wamhã, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ma, te za te te tãma ãma 're uwaimrami za'ra, tãma 're hãmãna za'ra mono õ nherẽ, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti na ãbaihã hã. ¹⁵ Ta norĩ hã si'uihã na 're hãmãna wẽ za'ra mono wamhã, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti hã ãpẽ'ẽ 're, tãma 're ãhãmãna u'ãsi za'ra mono zé, te wasu'u. Duré ãwẽ hã te te dama 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, 'rãwi te za tipẽ'ẽ na 're sisaze za'ra. Duré marĩ ãwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, 'rãwi te za tiwasété na 're sisãmri za'ra. Taha wa, tipẽ'ẽ na 'rãwi 're sisaze za'ra mono wamhã, duré 'rãwi tiwasété na 're sisãmri za'ra mono wamhã, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti, ãpẽ'ẽ 're, tãma 're ãhãmãna u'ãsi za'ra mono zé, te wasu'u. ¹⁶ ãne hã ãwasu'uwẽ na te dama 're ãrowasu'u mono zéb zarina, te za tô nimahã na tiromhãiba, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimipisutuzéb zarina, Zezu Cristu hã da'ãma ãsipo'ozéb da hã. 'Rãwi dasima si da te 're ãrosa'rata za'ra mono na te za oto da'awaihu'u. Taha zarina te za dama arowairébé oto, Cristu hã.

Mozési hã 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti na te te ãrob'ui'érézém na rowasu'u

¹⁷ Zudezu norĩ, ãhãna wa za ai'ãma rob'ui'éré za'ra wa'wa. A norĩ wa'wa hã, danhipai u 'Re ãhãmãna u'ãsi mono te te 're asawi pese uptabi za'ra wa'aba mono na, te dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo, ãsib'a'uwẽ 're anomro aba mono wẽ te. 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti na Mozési te te ãrob'ui'érézézé hã, aima wa'aba si 're hãmãna za'ra wa'aba mono wẽ te, te ato sina 're anomro aba mo, aima wa'aba si 're hãmãna za'ra wa'aba mono wa, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã te te 're aiwêsãmri za'ra wa'aba mono da newa, aiwasédé hã te te oto ai'ãma 're ã'ab'madã'ã za'ra wa'aba mono õ zarina. ¹⁸ 'Re ãhãmãna u'ãsi mono te te aima 're ã'apisutu aba mono zéb zarina 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mono zéb da hã, aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Duré 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré hã ma tô 're ãwaihu'u za'ra wa'aba mo, ãma 're anomro wẽ wa'aba mono da.

¹⁹ ãne na te duré asi'ãma si 're ãrosa'rata upa za'ra wa'aba mo: “Wa norĩ si datob'a ne 're ãdanomro mono norĩ hã, wa wa te 're simro, tô sena. Robra u'ãsi 're ãdanomro mono norĩ ma, wa wa te 're rowa'a za'ra. ²⁰ Duré 're ãdahãmãna wẽ za'ra mono zéb da hã, da te 're ãwaihu'u za'ra mono õ norĩ ma hã, wa wa te 're roti za'ra ãwẽ na, duré ai'uté ne hãmãna nhimiza'rese ãna 're ãhãmãna za'ra mono norĩ ma zama.” ãne na te asi'ãma 're ãrosa'rata upa za'ra wa'aba mo. Duré 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré hã aima 're hãmãna za'ra wa'aba mono wẽ te, te duré ãne na asi'ãma 're ãrosa'rata upa za'ra wa'aba mo: “Wa norĩ ma si, wama waihu'u pese za'ra di, uburé roti ãwẽ hã tô sena uptabi hã.” ãne na te duré asi'ãma 're aiwata za'ra wa'aba mo. ²¹ E marĩ wa, a norĩ wa'wa hã dama 're roti za'ra wa'aba mono nherẽ, 'rãwi duré asima zama 're roti za'ra wa'aba mono õ di. Marĩ na dawĩ 're danhipsaihuri za'ra mono tô da, dama 're roti za'ra wa'aba mono nherẽ, te a norĩ wa'aba zama marĩ na dawĩ 're asipsaihuri za'ra wa'aba mo. ²² Duré damro na dasiwi 're danhipsaihuri za'ra mono tô da, dama 're roti za'ra wa'aba mono nherẽ, te duré a norĩ wa'wa hã aimro na asiwi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mo. Duré uburé romhãiba 'manharĩ hã 'Re ãhãmãna u'ãsi mono upana, ãma 're ãdawata za'ra mono zé hã asiwi 're wẽ'õ pese za'ra wa'aba mono nherẽ, te 'ri para 're ãsimasa mono zéb u 're asisisi aba mo, marĩ, 're simi'uri za'ra wa'aba mono da. ²³ A norĩ wa'wa hã zudezu na da te 're aiwaptẽrẽ za'ra wa'wa, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré hã

aima wa'aba si 're hâimana mono wê te, te dama asina 're ãwasu'u za'ra wa'aba mo. Tane nherê, ãsimiroti si 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono ã di. Duré asiwi 're wazéb za'ra wa'aba mono ã di. Taha zarina, zudezu'õ norĩ ma hã tãma wê za'ra ã di, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. ²⁴ ãne ma tô duréihã ai'ãma rob'ui'ééré sirõmo za'ra wa'wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã:

“A norĩ wa'wa hã zudezu na 're aihâimana za'ra wa'aba mono, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina si 're aihâimana za'ra wa'aba mono ã wa, te zudezu'õ norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma te te 're wasété za'ra.”

ãne ma tô duréihã ai'ãma rob'ui'ééré za'ra wa'aba ni, ãbaihã na hã.

²⁵ 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono wamhã, ãuwaibaba te za 're asihâiwata nhihãri za'ra wa'aba mo. Tane nherê, ãsimiroti si 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono ã wamhã, sihâiwata nhihãri ãna 're ãnomro mono norĩ ne, te za tãma 're aihâimana za'ra wa'aba mo, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma hã aiwa. ²⁶ Zudezu'õ norĩ hã sihâiwata nhihãri ãna 're nomro mono nherê, ãsimiroti 'rata na si 're hâimana wê za'ra mono wamhã, ãsib'a'uwê ne, te za 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te 're 'madâ'â za'ra, zudezu norĩ ne. ²⁷ A norĩ wa'wa hã zudezu na 're aihâimana za'ra wa'aba mono hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono ã di, ãbaihã na rob'ui'ééré hã aima 're hâimana za'ra wa'aba mono nherê, duré asihâiwata nhihãri ré 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherê. Tane nherê, ni'wam norĩ hã zudezu'õ norĩ hã sihâiwata nhihãri ré, 're hâimana za'ra mono ã nherê, te 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rada hã te te 're 'madâ'â pese za'ra. Taha zarina te za 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te siwi 're aiwê'õ pese za'ra wa'wa, te te 're aihã za'ra wa'aba mono da, zudezu'õ norĩ si ãsimiroti hã te te 're 'madâ'â pese za'ra mono wa, ai'upana za'ra wa'aba. ²⁸⁻²⁹ A norĩ wa'wa hã, e asihâiwata nhihãri ré 're anomro aba mono wa, te 'Re ãhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê uptabi na 're aihâimana za'ra wa'aba mo. E danho'a uburé marĩ hã zudezu hâimanazéb zarina si 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wa, te za 'Re ãhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê uptabi hã 're anomro aba mo. Mare di. ãne hã ãuwaibaba nherê, ãuwaibaba ã di, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma hã. 'Rãwi aipê'ê 're, ãsimiroti hã aima 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono wapsi, tawapsi te za ãsib'a'uwê uptabi na 're aihâimana za'ra wa'aba mo, 'Re ãhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani nhimipawaptob zarina si. 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã danho'a 're ãwapari za'ra wa'aba mono zém na, tawamhã, ãsib'a'uwê uptabi na 're anomro aba mono ã di za. 'Rãwi aipê'ê 're, ãsimiroti hã aima 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono wapsi, tawapsi te za ãsib'a'uwê uptabi na 're aihâimana za'ra wa'aba mo. ãsib'a'uwê uptabi na 're ãhâimana za'ra mono norĩ hã ti'ai ãma ré, da te 're wêsãmri za'ra mono dai ã nherê, te 'Re ãhâimana u'âsi mono si te te sima 're wasu'u wê za'ra.

3

'Re ãhâimana u'âsi mono hã, tô sena na te te dama 're ãaropisutu mono zém na rowasu'u

¹ Tawamhã zudezu na 're ãaihâimana za'ra wa'aba mono zé hã, e taré, te bété asihâiwata nhihãri ré 're anomro aba mo. E taré, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma hã. ² Mare di. Tô sena tãma hã, zudezu na 're aihâimana za'ra wa'aba mono zé hã. Tãma wê di, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma hã. E niha, wa za tawamhã ãne hã waihu'u za'ra ni, zudezu norĩ 're ãhâimana za'ra mono zé hã. Duréihã 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô zudezu norĩ si te te sima 're awê, ãsimiroti na rob'ui'ééré 'rada hã uburé da'udãna te te 're 'madâ'â pese za'ra mono da, dawí simani tã da. ³ Tane nherê, ni'wam norĩ hã zudezu norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina 're ãnomro mono na hã te te tãma ãma 're uwaimrami za'ra mono ã di. E tawamhã 'Re ãhâimana u'âsi mono hã asa te te tãma ãma 're uwaimrami za'ra mono ã di za, uburé marĩ na te te tãma ãma 're ãropisutu za'ra mono zéb zarina. ⁴ Te za tô te te tãma ãma 're uwaimrami u'âsi za'ra, te te tãma 're ãaropisutu mono zéb zarina. Uburé ti'ai ãma dazadawa nhipse na dasima 're dahâimana za'ra mono nherê, 'Re ãhâimana u'âsi mono si,

sadawa nhipese ò di, tô sena. Duréihã ma tô ãne na ãma rob'ui'ééré Dawi hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma hã:

“A hã marĩ na dama 're roti mono wamhã, tô sena asadawa nhipese ò na te za da te 're aiwaihu'u za'ra, tô sena asimiroti hã. Duré ni'wam norĩ hã asadawa nhipe te te ai'ãma 're sa'ra mono wamhã, ta norĩ si ìsadawa nhipese na te za da te dasiwi 're waihu'u za'ra, ai'upana.”

Ãne na ma tô duréihã rob'ui'ééré Dawi hã, ìbaihã na hã.

⁵ Ni'wam norĩ hã te ãne na te te si'ãma 're rosa'rata upa za'ra: “Wa norĩ hã wahâimana wasété na si, wa za oto 're wahâimana za'ra, 're ìwanomro wasété uptabi mono na, da te 're wawaihu'u za'ra mono wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono si wasété ãna 're ìmorĩ wê uptabi na, da te 're waihu'u za'ra mono da, wanhipai u. Tawamhã, wahâimana wasété na 're wahâimana za'ra mono nherë, e te za te te 're wa'ahã za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Mare di. Te te 're wa'ahã za'ra mono ò di za.” ãne te ni'wam norĩ hã te te si'ãma 're rosa'rata upa za'ra. ⁶ E tawamhã ì'uwaibaba te ta norĩ hã ãne na hã te te 're rosa'rata za'ra. Mare di. ì'uwaibaba ò di. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te tô ì'uwaibaba si te te 're da'ahã za'ra. ì'uwaibaba na si te marĩ na te te dama 're arowairébé. ãne zarina te te dama 're arowairébé mono ò 'wa'ahã, aré te te da'awë'ò waihu'u ò di, za da'ãma ìsipo'ozéb ãma hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã.

⁷ Até ni'wam norĩ hã te za duré ãne na te te si'ãma 're rosa'rata upa za'ra: “Wa norĩ hã wawasédé, wa te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, até te za ãne na da te wa'ãma 're rosa'rata za'ra: ‘Ò norĩ hã wasété uptabi na te 're nomro. 'Re ìhâimana u'âsi mono si, te wê uptabi na 're hâimana, òhõ si siwaprosi.’ ãne na te za 'Re ìhâimana u'âsi mono si 're ìmorĩ wê uptabi na, da te dasiwi 're waihu'u za'ra, wawasété si, wa te 're ì'manharĩ za'ra mono na, da te 're ìwawaihu'u za'ra mono zém na hã. E tawamhã ì'uwaibaba, 'Re ìhâimana u'âsi mono, wawasédé te te wa'ãma 're ì'aza'ra mono zéb da hã. Mare di. ì'uwaibaba ò di.” ãne na te duré ni'wam norĩ hã te te si'ãma 're rosa'rata upa za'ra. ⁸ Taha zarina te duré te te sima 're nharĩ za'ra: “Wawasété si, wa za tô wa te 're 'manharĩ u'âsi za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono si ìwê uptabi na, da te dasiwi 're ìwaihu'u za'ra mono zéb da hã.” Ni'wam norĩ hã ma tô ãne na ìnhimiroti wasédé hã ì'ãma sa'ra, ìsi'uihã na ãne hã te ãma ìwaihu'u za'ra newa. Ma tô ì'ãma wasété za'ra. Taha wa, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ta norĩ si siwi wë'ò pese za'ra, ì'uwaibaba.

Dahâimana wasété na 're ìdahâimana za'ra mono na rowasu'u

⁹ Tawamhã wa norĩ hã zudezu norĩ hã e taré zudezu na 're wahâimana za'ra mono wa, te za, zudezu'ò norĩ hâimanazém nhipai u, te te 're wa'awë'sãmri, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Mare di. Uburé aiwapsi tãma 're ìdahâimana za'ra mono zé hã. Uburé dahâimana wasédé hã da te 're ì'manharĩ za'ra mono na si te 're dahâimana za'ra, zudezu norĩ hã duré zudezu'ò norĩ zama. Dawasété hawi, dasi'uihã na 're dawairébé waihu'u mono ò di, dama siptete wa, dawasédé hã. ãne, wa tô aima waihu'u pari za'ra wa'wa. ¹⁰ Duréihã ma tô ãne na ni'wam norĩ hã ãma rob'ui'ééré za'ra:

“Ni'wam norĩ hã si'uihã na 're ìnomro wê mono zém na, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ìwasu'u wê za'ra mono zéb da hã, robaba di. Uburé 're ìdanomro wasété mono na si, te 're dahâimana za'ra.

¹¹ Duré ni'wam norĩ hã ãne te te waihu'u za'ra ò di, dawë na 're ìdanomro mono zé hã. Duré ni'wam norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono zô 're sôpré mono ò di, ìhâimanazém na te te 're ìwaihu'u za'ra mono zéb da hã. ãne hã tãma robaba uptabi di, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma hã.

¹² A'uwë mono bâ ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono wi, 're dasipizari za'ra.

Dasi'uihã na marĩ ìwë hã da te 're 'manharĩ waihu'u za'ra mono ò di. Taré ma tô 're ìdanomro. Ni'wam norĩ hã marĩ ìwë hã te te 're 'manharĩ za'ra mono ò di. Mare uptabi di.

¹³ Uburé danhoto hã wasété di. Wasété uptabi di.

Danhoto wasété na te dazadawa nhipese na, da te dasima 're nharĩ wasété za'ra. Duré wahi hã te te 're dahâzu mono wa, ti'wa wa'u na te te 're ïdanhimroi mono ne, te damreme na da te dasima 're nharĩ wasété za'ra, rowẽ hã da te dasiwi 're uprosi za'ra mono da.

¹⁴ Damreme ïwasété uptabi na si te dasi'ãma da te 're wasété za'ra.

¹⁵ Dasi'aba're na te duré 're dasi'u'a za'ra. Dasi'aba're na te duré 're dasisimro.

¹⁶ Daro mono bâ 're danomro mono sidâpâsi, te da te dasiwi 're rowamnarĩ u'âsi za'ra. Taha wa, te dasisa'u hã robzei'õ u'âsi 're dahâimana za'ra.

¹⁷ Rowẽ na 're ïdahâimana za'ra mono zéb da hã, marĩ hã ïwẽ hã da te dasima 're 'manharĩ waihu'u za'ra mono õ di.

¹⁸ 'Re ïhâimana u'âsi mono zama, da te dasiwi 're hâimana wazé mono õ di.”

Ãne na ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti na da'ãma rob'ui'ére sirõmo za'ra.

¹⁹ Duréihã 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti na ma tô Mozési hã rob'ui'ére, zudezu norĩ ma, õhõ na si ãma 're hâimana za'ra mono da. Taha wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã 're hâimana sirõmo mono wa, ni'wa hã tiwẽ na 're ïmorĩ wasété õ na dama 're siwasu'u waihu'u mono õ di. Uburé dawasété na 're dasisãmri za'ra mono da si, te dama 're hâimana, rob'ui'ére 'rada hã, duré 'Re ïhâimana u'âsi mono, dawasété na te te 're ïda'awẽ'õ mono zé hã da te dasina 're waihu'u za'ra mono da. ²⁰ E 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére zarina, marĩ hã da te 're ï'manharĩ wẽ za'ra mono na, te za te te sima da'ãma 're aroti, dawasédé hã te te oto da'ãma 're ab'madâ'â tõ mono da, taha zarina te te oto 're da'awẽsãmri mono da, dapo're'õ nherẽ, te te 're da'ahâ za'ra mono tõ da. Mare di. Taha nai õ di. Uburé marĩ hã da te 're ï'manharĩ wasété za'ra mono na, 'rãwi 're dasiwaihu'u za'ra mono da si, te dama 're hâimana, rob'ui'ére 'rada hã.

'Re ïhâimana u'âsi mono te te 're ïda'awẽsãmri mono zém na rowasu'u

²¹ Tane nherẽ, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma tô oto dama waihu'u, te te 're ïda'awẽsãmri mono zém na hã, sõ'awi da te oto 're ïwaihu'u za'ra mono zéb da hã. 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te sima da'ãma 're aroti mono õ di, uburé marĩ hã da te 're ï'manharĩ wẽ za'ra mono zéb zarina, dawasédé hã te te oto da'ãma 're ï'ab'madâ'â mono õ zéb da hã, taha zarina te te oto 're ïda'awẽsãmri mono zéb da hã. Duréihã 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére'wa norĩ hã ma tô ãne na ãma rob'ui'ére za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te 're ïda'awẽsãmri mono zém na hã. ²² Zezu Cristu, Danho'reptui'wa na da te dasina 're ï'umnhasi za'ra mono zém na si, ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te sima da'ãma 're aroti, dawasédé hã te te oto da'ãma 're ab'madâ'â tõ mono da, taha zarina si te te oto 're da'awẽsãmri mono da, dawasété na 're danomro mono nherẽ, te te oto 're da'ahâ za'ra mono tõ da. Uburé Zezu Cristu te te 're ïsaze za'ra mono norĩ si, te te oto 're awẽsãmri. Ãne hã aiwapsi te uburé tãma 're hâimana za'ra, zudezu norĩ hã, duré zudezu'õ norĩ zama.

²³ A'uwẽ mono bâ te uburé dawasété na 're danomro. Taha wa, te 'Re ïhâimana u'âsi mono nhiti 're dahâimana za'ra, 're ïmorĩ wẽ uptabi nhiti. ²⁴ Tane nherẽ, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhiti 're dahâimana za'ra mono nherẽ, Zezusi te te 're ïsaze za'ra mono norĩ hã te te 're awẽsãmri, da'ãma 're ïpẽ'ézé mono zéb zarina, asa tãma 're ïdasiwa'âbâ za'ra mono zéb zô, sina 're simnhasi mono ãna. Cristu Zezusi hã tidâ'ázém na ma tô da'awa'â. Taha wa, ma tô dawasété hawi te te 're da'awaibu. Taha na si te oto 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te 're da'awẽsãmri, dawasédé hã za oto te te da'ãma 're ï'ab'madâ'â mono õ zéb zarina. ²⁵ 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ma tô Zezusi hã pisutu, dazada ïdâ'ázém na dawasédé, da te 're ï'manharĩ za'ra mono zé hã te te dama 're apari mono da, taha zarina tiwi 'rusimani da, ïwa'rãmi da'ãma 're pẽ'ézé mono da. Duré taha na si te te 're ïda'awẽsãmri mono zé hã, 'rãwi da te dasina 're waihu'u za'ra mono da, ma tô ãne da pisutu, Zezusi hã. Zezusi hã da te 're sazei pese za'ra mono wapsi, te za dawasédé hã te te dama 're apari. 'Re ïhâimana u'âsi mono hã da'ãma 're wa'a su'u mono õ wa, dawasédé hã te te da'ãma 're ab'madâ'â mono õ di aré. ²⁶ Tane nherẽ, ãhãna hã dawasédé hã da te 're ï'manharĩ za'ra mono zém na, te te da'ãma 're ab'madâ'â mono ãna 're hâimana mono õ di oto. Te oto te te ãma 're da'ab'madâ'â u'âsi, uburé marĩ hã ï'uwaibaba si te te 're ï'ab'manharĩ wẽ mono na, da te

dasina 're waihu'u za'ra mono da, duré uburé Zezusi hã da te 're ãsazei pese za'ra mono norĩ hã te te 're ãda'awẽsãmri mono na, da te dasina 're waihu'u za'ra mono da.

²⁷ E tawamhã wasi'uihã na, wa za wawẽ na wasina 're wawata za'ra, 'Re ãhãmmana u'ãsi mono te te 're ãwa'awẽsãmri mono na hã. Mare di. E marĩ wa. 'Re ãhãmmana u'ãsi mono nhimiroti si, wa te 're ã'madã'ã pese za'ra mono na, te te sima wa'ãma 're aroti mono õ na dã'ãsina, taha zarina wawasédé hã te te wa'ãma 're ab'madã'ã tõ mono da. Taré, Zezusi hã wa te 're ãsazei pese za'ra mono na, te te sima wa'ãma 're aroti, taha zarina wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ab'madã'ã tõ mono da, taha zarina te te 're wa'awẽsãmri mono da. ²⁸ ãne hã wa tõ wasina waihu'u pese za'ra ni oto. Tõ sena, Zezusi hã da te dasina 're umnhasi za'ra mono wapsi, te za tõ 'Re ãhãmmana u'ãsi mono hã te te sima da'ãma 're aroti, dawasédé hã te te oto da'ãma 're ã'ab'madã'ã mono õ zéb zarina, te te oto 're ãda'awẽsãmri mono zéb da hã. Ta hã te te sima da'ãma 're aroti mono õ di, ãsimiroti na rob'ui'ééré 'rata zarina, marĩ hã uburé da te 're ã'manharĩ wẽ za'ra mono na, dawasédé hã te te oto da'ãma 're ã'ab'madã'ã mono õ zéb da hã, taha zarina te te duré 're ãda'awẽsãmri mono zéb da hã. ãne wasu'u zarina, wa tõ wa norĩ hã wasina waihu'u pese za'ra ni oto. ²⁹ E zudezu norĩ nhib'apito si, te 'Re ãhãmmana u'ãsi mono hã 're hãmmana. E zudezu'õ norĩ ma hã, 're hãmmana mono õ di bété. Ta norĩ ma zama te duré 're hãmmana. ³⁰ 'Re ãhãmmana u'ãsi mono hã tõ sena, misire uburé Danhib'apito uptabi hã. Zezusi hã te te 're ãsazei pese za'ra mono zéb zarina si, te za te te sima ãma 're aroti, ãwasédé hã te te oto ãma 're ab'madã'ã tõ mono da, taha zarina si te te oto 're awẽsãmri mono da, zudezu norĩ hã, duré zudezu'õ norĩ zama. ³¹ Zezusi hã da te dasina 're ã'umnhasi za'ra mono zém na si, 'Re ãhãmmana u'ãsi mono hã dawasédé hã te te oto da'ãma 're ab'madã'ã tõ mono da, te te sima da'ãma 're aroti mono wamhã, e tawamhã, 'Re ãhãmmana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã, wama hã taré hã. E wa te 're 'madã'ã pese za'ra mono õ di za. Wa za tõ taha zama, wa te 're 'madã'ã pese za'ra, tõ sena wa.

4

Abra'ãhã wasu'u, 'Re ãhãmmana u'ãsi mono te te 're ãsazei pese mono zém na

¹ ãhãna hã wasiré zudezu norĩ hi'rada, wa za aima wasu'u za'ra wa'wa, Abra'ã hã. ² Ta hã uburé marĩ hã te te 're ã'ab'manharĩ wẽ mono na, 'Re ãhãmmana u'ãsi mono, ãwasédé hã te te oto ãma 're 'madã'ã mono tõ da, te te sima ãma roti 'wa'ãhã, duré taha zarina Abra'ã hã 'rãwi tiwẽ na sina 're wata mono 'wa'ãhã, te aré tõ sena 'rãwi sina 're wata. Tane nherẽ, marĩ hã te te 're ã'ab'manharĩ wẽ mono na, 'rãwi sina 're wata waihu'u mono õ di Abra'ã hã, taha zarina 'Re ãhãmmana u'ãsi mono hã te te sima ãma roti õ wa, ãwasédé hã te te oto ãma 're ã'madã'ã mono õ zarina, te te ãwẽsãmrizéb da hã. ³ Duréihã Abra'ãhã wasu'u na, ma tõ ni'wa hã ãma rob'ui'ééré, ãne na hã:

“Abra'ã hã 'Re ãhãmmana u'ãsi mono si, ma tõ te te sina 're umnhasi u'ãsi, te te tãma ãropisutuzém na hã. Taha ãma si, ma tõ sasõ. Taha wa, ma tõ 'Re ãhãmmana u'ãsi mono hã sima ãma roti, ãwasédé hã te te oto ãma 're 'madã'ã tõ mono da, duré taha zarina si te te oto wẽsãmri da. Taha wa, tãma wẽ uptabi di, 'Re ãhãmmana u'ãsi mono ma hã.”

ãne ma tõ Abra'ãhã wasu'u na ãma rob'ui'ééré ni'wa hã, ãbaihã na hã. ã hã Abra'ã hã, marĩ hã te te 're ã'ab'manharĩ wẽ mono na, 'rãwi sina 're ãwata mono õ zé wasu'u. ⁴ Ni'wam norĩ hã te te dama 're romhuri za'ra mono wamhã, da te 're ãpawa'ãbã za'ra mono ré, te 're hãmmana za'ra. E sõpru wa, te za taré ãsib'apito hã rob'ui'prazé hã te te tãma 're sõmri za'ra. Mare di. Sõpru wa, te te tãma 're sõmri za'ra mono õ di. Te te tãma 're ãromhuri za'ra mono zé wa'rãmip si, te za te te tãma 're sõmri za'ra, ãpawa'ã hã. ⁵ Tanei õ di, 'Re ãhãmmana u'ãsi mono hã. Marĩ hã da te 're ã'manharĩ wẽ za'ra mono na, te 'rãwi 're dasi'madã'ã ze za'ra, taha na si 'Re ãhãmmana u'ãsi mono hã dawasédé hã te te oto da'ãma 're ã'ab'madã'ã mono õ na, te te sima da'ãma 're aroti mono newa. Tane nherẽ, te te sima da'ãma 're aroti mono õ di, taha na dawasédé hã te te oto da'ãma 're ab'madã'ã tõ mono da, taha zarina te te oto 're ãda'awẽsãmri mono zéb da hã. 'Re ãhãmmana u'ãsi mono hã da te dasina 're umnhasi za'ra mono wapsi, te za te te sina 're da'awẽsãmri, dawasédé hã za oto te te da'ãma 're

ab'madâ'â mono õ wa, duré dawasété na 're danomro mono nherë, te te 're da'ahâ za'ra mono tõ da. ⁶ 'Re ìhâimana u'âsi mono te te sima da'âma 're aroti mono õ di tõ, uburé marĩ hã da te 're ì'manharĩ wë za'ra mono zéb zarina, dawasédé hã te te oto da'âma 're ì'ab'madâ'â mono õ zéb da hã, taha zarina te te oto 're ìda'awësãmri mono zéb da hã. Da te 're ìsaze za'ra mono zém na si te oto te te 're da'awësãmri tõ. Taha zarina, dama 're ìrowë uptabi za'ra mono zém na hã, ma tõ Dawi hã ãne na ãma rob'ui'ééré, duréihã:

⁷ “Ni'wam norĩ ma hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ìwasédé te te oto ãma 're 'madâ'â za'ra mono õ wamhã, ta norĩ ma si, tãma 're rowë za'ra mono di za, ìwasété na oto ãma 're po're pu'u za'ra mono õ wa, ta norĩ ãma hã.

⁸ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ìwasédé hã te te oto ãma 're sa'rata za'ra mono õ wa, tãma 're rowë za'ra mono di.”

Ãne na ma tõ Dawi hã ãma rob'ui'ééré, dama 're ìrowë uptabi za'ra mono zém na.

⁹ ãne hã, e sihâiwata nhihâri ré 're ìnomro mono norĩ si, te za rowë uptabi na 're nomro. E ã norĩ si, te wasu'u, Dawi hã. Mare di. Sihâiwata nhihâri ãna 're ìnomro mono norĩ zama, te wasu'u. ãne na, wa tõ aima waihu'u pari za'ra wa'wa, Abra'ãhã wasu'u na rob'ui'ééré hã, duréihã:

“Abra'ã hã 'Re ìhâimana u'âsi mono si, ma tõ te te sina 're umnhasi u'âsi, te te tãma ìropisutuzém na hã. Taha ãma si ma tõ sasõ. Taha wa, ma tõ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã sima ãma roti, ìwasédé hã te te oto ãma 're 'madâ'â tõ mono da, duré taha zarina si te te oto wësãmri da. Taha wa, tãma wë uptabi di, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma hã.”

ãne, wa tõ aima waihu'u za'ra wa'wa. ¹⁰ E tawamhã Abra'ã hã sihâiwata nhizâri sirõmo, ma tõ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã sima ãma roti, te te wësãmri da. Mare di. Sihâiwata nhizâri õ ré, ma tõ wësã. ¹¹ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã, Abra'ã hã te te sina ì'umnhasi pese zém na si, ma tõ wësã, sihâiwata nhizâri õ nherë. Taha wa, sihâiwata nhizâri õ ré, Abra'ã hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìwësãmrizém na hã, te wama wasu'u, tõ sena na uburé da te 're ìwaihu'u za'ra mono zéb da hã. Taha wa, Abra'ã hã uburé 'Re ìhâimana u'âsi mono, da te dasina 're ì'umnhasi za'ra mono norĩ hi'rada, ta hã. Sihâiwata nhihâri õ nherë, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ì'awësãmri mono norĩ hi'rada. ¹² Duré, ìsihâiwata nhihâri ré norĩ hi'rada, zudezu norĩ hi'rada. E tawamhã sihâiwata nhihâri ré 're hâimana za'ra mono wa, te ta norĩ hi'rada hã 're hâimana, Abra'ã hã. Mare di. Abra'ã hã sihâiwata nhizâri õ ré, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìsazei pese ne, ìsine te te 're ìsazei pese za'ra mono norĩ hi'rada si, te 're hâimana, Abra'ã hã.

Abra'ãhã ma, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìropisutuzé wasu'u

¹³ Duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono hã Abra'ãhã ma, ma tõ ropisutu, uburé danhipti'ai mono bâ te te tãma 're anhomri mono da, ìsihudu norĩ ma ropibu ma, ìsihudu sidâpâsi. E ìsimiroti hã uburé te te 're 'madâ'â pese uptabi mono wa, duré nimahã na marĩ na misi ìsimiroti na te te upai õ wa, ma tõ ãne na tãma ropisutu. Mare di. Taha wab õ di. 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìsazei pese na, te te wësãmri wa, ma tõ ãne na tãma ropisutu siro. ¹⁴ 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'madâ'â'wa norĩ hã zudezu norĩ hã, ìsimiroti te te 're ì'madâ'â pese za'ra mono zéb zarina, 'Re ìhâimana u'âsi mono, ta norĩ ma, uburé danhipti'ai mono bâ te te tãma 're ì'anhomri mono da hã, te te ropisutu 'wa'ãhã, taré te aré da te 're saze za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Marĩ dai õ di aré. Taré te aré 'Re ìhâimana u'âsi mono hã dama ropisutu, daro hã te te dama 're ì'anhomri mono zém na hã. Dama hã, aré marĩ õ di. ¹⁵ 'Re ìdahâimana wë za'ra mono zéb da hã, dasi'uihã na da te dasima 're ìpisutu za'ra mono zé hã dama 're hâimana za'ra mono õ 'wa'ãhã, aré da te ãma 're upai waihu'u za'ra mono õ di. Tane, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te ìrob'ui'ééré hã dama 're hâimana za'ra mono õ 'wa'ãhã, aré da te ãma 're upai waihu'u za'ra mono õ di duré. Tane nherë, te tõ dama 're hâimana, ìsimiroti na rob'ui'ééré 'rada hã. Taha wa, da te 're waihu'u pese za'ra mono nherë, da te 're 'madâ'â pese za'ra mono õ wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ìda'ahâ za'ra mono zé, te wasu'u.

¹⁶ Tawamhã e marĩ hawi, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã Abra'ãhã ma ropisutu, ìsihudu norĩ ma ropibu ma. Abra'ã hã te te ìsazei pese zém hawi, ma tô tãma ropisutu. Te te tãma ìropisutuzé wa'rãmi, asa tãma ìsiwa'âbâzéb zô 're ìsimnhasi mono õ na, da te dasina 're ìwaihu'u pese za'ra mono zéb da hã, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã Abra'ã te te ìsazei pese zém hawip si, tãma ropisutu. E Mozésihi nhimi'ui'ééré 'madâ'â'wa norĩ ma si, te 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiropisutuzé hã tãma 're hâimana za'ra, zudezu norĩ te te 're ìsazei pese za'ra mono norĩ ma si. Mare di. Abra'ã hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina ì'umnhasi ne, uburé 're ìdahâimana za'ra mono norĩ ma zama, te tãma 're hâimana za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiropisutuzé hã. E marĩ wa. Abra'ã hã uburé wahi'rata wa, uburé wasiré ìsazei'wa norĩ hi'rata wa. ¹⁷ Duréihã ni'wa hã ma tô ãne na 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ééré, Abra'ãhã ãma hã:

“Wa hã wa tô aipisutu, daro mono bâ da te dasina 're ì'umnhasi za'ra mono norĩ hi'rata na, da te 're asisi za'ra mono da.”

Ãne ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimipisutuzém na ãma rob'ui'ééré. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiropisutuzé hã, tô sena. Pire uptabi di. E marĩ wa. Ô hã tô sena, 're hâimana mono wa. Taha si, ma tô Abra'ã hã te te sina 're umnhasi u'âsi. Taha si, 're dadâ'â za'ra mono nheré, dahâiwa'utu'wa hã te 're hâimana. Taha si marĩ õ ré, Ropoto mono 'wa hã. ¹⁸⁻¹⁹ Duréihã Abra'ã hã 100 na ãma ìwahubzéb u hã romhutu na ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã tãma ropisutu, ãne: “Asihudu sidâpâsi, da'ahâ uptabi di za.” Ãne rob'ui'ééré 'rata na ìwasu'u hã. Abra'ã hã romhutu na ma tô tidâ'âzé hã sina waihu'u, ìhâiba sib'uware na hã oto. Timro zama ma duré waihu'u, 'ra waihu'u õ na, Sara hã. Tane nheré, siptete sina ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono si saze, za ì'ra te te tãma ìsômrizém na hã. Te te 're wawãi mono ãna, te sô 're simipari u'âsi, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiropisutuzéb zô hã, marĩ hã tãma hâimana õ nheré, sô 're ìsimipari mono zéb da hã. Taha wa, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã pisutu, daro mono bâ da te 're ìsazei pese za'ra mono norĩ hi'rata na, da te 're sisi za'ra mono da. ²⁰ 'Re ìhâimana u'âsi mono te te tãma ìropisutuzém na hã te te ãma wawãi õ di. Ìmreme hã te te ìsazei pese zéb zarina, ma tô siptete uptabi na 're hâimana. Te duré ãma 're wata u'âsi. ²¹ 'Re ìhâimana u'âsi mono te te tãma ìropisutuzé hã za te te tãma ãma ìuwaimramizéb zô, te te 're sazei pese u'âsi. Te te sazei utõrĩ õ di, Abra'ã hã. ²² Taha wa, te te ìsazei pese na ma tô sima ãma roti 'Re ìhâimana u'âsi mono hã, ìwasédé hã te te oto ãma 're 'madâ'â mono tã da, taha zarina te te wêsãmri da, duré po're'õ nheré, za te te azãri tã da, dame. ²³ Duréihã rob'ui'ééré 'rata na Abra'ãhã wasu'u hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìwêsãmrizém na hã, taha wasu'u si õ di. ²⁴ Wa norĩ zama, wa te wasina 're ì'umnhasi za'ra mono norĩ hã te za duré te te 're wa'awêsãmri, Wanhìb'apito Zezusihi hâiwa'utu'wa, wa te wasina 're ì'umnhasi za'ra mono norĩ hã. ²⁵ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tô Zezusi hã dama tisõ, da te dasiwi wĩrĩ da, wawasété na 're wanomro mono wa. Ma tô duré hâiwa'utu, taha na te te 're wa'awêsãmri mono da, wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ab'madâ'â tã mono da, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã.

5

Cristuhu zazei'wa, toi u'âsi 're ìnomro mono zé wasu'u

¹ Wanhìb'apito Zezu Cristu hã ma tô wazada tidâ'â za'ra, wa'upana. Taha wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tô te te sima wa'ãma 're aroti, wa te 're ìsazei pese za'ra mono na, wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ab'madâ'â tã mono da, taha zarina si te te duré 're wa'awêsãmri mono da, wawasété na 're wanomro mono nheré, te te 're wa'ahã za'ra mono tã da. Taha wa, rowé u'âsi, wa oto ãma 're wanomro, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma hã. ² Zezusi hã wa te wasina 're umnhasi za'ra mono wa, te 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ìwé si te te wama 're ab'madâ'â. Taha na si, wa oto wa norĩ hã 're wahâimana za'ra. Niwapsi te za 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te wama 're apisutu, ìwaihu'u pese zarina ìhâiba na rowa'a za'ëté na ìsiré 're wahâimana u'âsi za'ra mono da, rowé uptabi na. Taha wa, wato sina, wa sô 're wanhìmpari za'ra, wa te 're sazei utõrĩ za'ra mono ãna. ³ Duré Cristuhu

zazei'wa, 're wanomro mono 'ru te, da te wama 're rob'manharĩ za'ra mono wa, wa te 're robzépata za'ra mono ré, wa watoi u'âsi 're wahâimana za'ra õne haré, wa te 're ĩrobzépata za'ra mono zéb zarina, õhõ ãma si wanhiptete sina 're ĩwahâimana za'ra mono zéb da hã, wa te wasima ãma 're sa'ëtê za'ra mono wa. ãne hã wa te wasina 're waihu'u pese za'ra mono wa, wa za watoi u'âsi 're wahâimana za'ra. ⁴ Tawamhã wanhiptete sina, ãma 're ĩwahâimana za'ra mono zéb da hã, wa te tãma ãma 're uwaimrami za'ra mono wamhã, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wa'ãma 're wata za'ra. Tawamhã wa'ãma 're ĩwata za'ra mono zém na, wa te wasina 're waihu'u za'ra mono wamhã, marĩ te te wama 're ĩ'apisutu mono zéb zô, wa te 're wawã za'ra mono ãna, wa za wasina 're wanhimipari u'âsi za'ra. ⁵ ãne zô si 're wanhimipari za'ra mono wamhã, taré sô 're wanhimipari za'ra mono õ di za. Taré, wa te wasina 're umnhasi baba za'ra mono õ di za. E marĩ wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Tipê'êzani te te wama 're ĩ'anhomri mono na, tinhimizawi pese zé hã te te wama 're awaihu'u mono wa, taré, wa te wasina 're umnhasi baba za'ra mono õ di za. Taha wa, taré sô 're wanhimipari za'ra mono õ di za, marĩ ĩwê hã te te wama 're ĩ'apisutu mono zô hã.

⁶ Duréihã 're ĩdahâimana za'ra mono na'rata zém hawimhã, marĩ da te 're ĩ'manharĩ wê za'ra mono zém na hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te da'ãma sima 're aroti mono õ di, taha zarina dawasédé hã te te oto da'ãma 're ab'madâ'â tã mono da, duré dapo're'õ nherê, te te 're da'ahã za'ra tã mono da. Ta hawim haré, dahâimana wê zém na 'rãwi 're dasi'madâ'â waihu'u za'ra mono õ di, dawasédé hã te te da'ãma 're ĩ'ab'madâ'â mono õ zarina, te te 're ĩda'awêsãmri mono zéb da hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Taha ré, ma tô Cristu hã dazada dârã, uburé dawasété na 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ zada, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, bådã te te ãma ĩpisutuzé hã ĩwa ĩwaptã'ázém na. ⁷ Ni'wa hã uburé danhimiroti wê hã te te 're 'madâ'â pese mono nherê, taha upana ĩda'matã'ã da hã, mare di. Ni'wa hã da'ãma 're ĩsiwamri mono, 're 'mai'hâimana mono wamhã, taha upana si ĩda'matã'ã da hã, áté te za 're si'madã'ã za'ra. ⁸ Tanei õ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimizawizé hã. Wa norĩ hã wawasété na 're wahâimana za'ra mono nherê, ma tô Cristu hã pisutu, wazada dã'ã da, wa'upana. ãne hã ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te wama 're awaihu'u, te te 're ĩwa'azawi pese mono zém na hã. ⁹ Zezusi wazada ĩdã'ázém na, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're wa'awêsãmri, wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ĩ'ab'madã'ã mono õ zarina. ãne wa, te za duré Zezusi hã tidã'ázém na te te 're wa'anho'reptu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiházé wi, ro hã za ĩsi'utõrĩzéb ãma hã. ¹⁰ 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhitob'ru, wa aré 're wanomro. Tane nherê, ti'ra dã'ázém na ma tô wa'ãma 're siwadi za'ra oto. Tawamhã ĩsiwadi oto 're wahâimana za'ra mono wa, te za tô oto Zezusi hã te te 're wa'anho'reptu, dã'ã nherê, apã hãwa'utu wa, dã'ã ãna 're hãimana u'âsi mono wa za oto. ¹¹ Tane nherê, taha si õ di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma, wa duré watoi u'âsi 're wahâimana za'ra, Wanhib'apito Zezu Cristu dã'ázém na, wa'ãma 're siwadi za'ra mono wa oto.

Adãhã wasu'u, Cristuhu wasu'u me

¹² Tawamhã e ma hawi, ma tô dawasédé hã tinhana'rata. Adã hã ma tô duréihã tiwasété 'rata. Ta hawimhã ma tô dawasédé hã te te ropé, uburé dapoto mono bã. Ta hawim haré, te aihĩni 're dadã'ã u'âsi za'ra, dawasété na 're danomro mono wa. ¹³⁻¹⁵ Dawasété ãna 're ĩdahâimana za'ra mono zéb da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã dama 're hãimana za'ra mono õ nherê, dawasédé hã te te da'ãma 're aza'ra mono õ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Tane nherê, duréihã Mozésihi ma, tinhimiroti hã te te waihu'u õ ré, duré te te rob'ui'ére õ ré, te dawasété na si 're dahâimana u'âsi za'ra. ĩsimiroti na rob'ui'ére hã dama 're hãimana za'ra mono õ nherê, dawasété na si 're dahâimana za'ra mono wa, ma tô Adãhã wasété na'rata hawim haré 're dadã'ã u'âsi za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã dapê'ê 're, dama 're hãimana za'ra mono nherê, da te dasina tãma ãma 're uwaimrami za'ra mono õ wa. Mozésihi ma, za oto 'Re ĩhâimana u'âsi mono, tinhimiroti te te ĩwaihu'uzéb u hã, dawasété na si 're danomro u'âsi mono wa, ma tô 're dadã'ã u'âsi za'ra. Adãhã wi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, rob'rã te te sawi nherê, te te sadawa

'madâ'â âna, ma tô tiwasédé hã 'manha. ãne hã Adãhã wasété ne, aiwa da te 're 'manharĩ za'ra mono õ nherẽ, ma tô aihĩni 're dadâ'â u'âsi za'ra, 'Re ãhãimana u'âsi mono te te dama ãrotizé hã, sã'awi dama 're hãimana za'ra mono õ nherẽ.

Adã hã wasété na'rata wamhã, ma tô ãpire uptabi hã 'manha, tiwasédé hã. Taha uirĩ na si, ma tô Zezusi hã marĩ ãpire uptabi hã 'manha duré ãwẽ hã, ti'ai ãma 're morĩ ré. Taha wa, Zezusihi ne Adã hã, marĩ ãsine ãpire hã te te 'manharĩ wa. Tane nherẽ, aiwab õ di, ãsimi'manharĩzé hã. 'Re ãhãimana u'âsi mono hã ãwẽ te te dama 're ã'anhomri mono hã, Adãhã wasété nei õ di. Adã hã tiwasédé te te ã'manharĩzém hawi, ma tô oto uburé 're dadâ'â u'âsi za'ra, tô sena. Tane nherẽ, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã ãwẽ hã te te dama 're ã'ab'manharĩ mono zé hã ãpire uptabi di, Adã hã tiwasédé te te ã'manharĩzém nhipai u. Wẽ uptabi di. E marĩ tawamhã, 'Re ãhãimana u'âsi mono, ãwẽ hã te te dama 're ã'ab'manharĩ mono zé hã. Zezusi hã sisawi ãna tihãiba na te te 're ãda'azawi pese mono na, ma tô te te dama 're ab'manharĩ wẽ, tinhoprubzéb zarina. ¹⁶ Adã hã tiwasédé te te ã'manharĩzém hawim haré, te dawasédé hã da te 're 'manharĩ u'âsi za'ra oto. Taha zarina, ma tô 'Re ãhãimana u'âsi mono hã te te siwi 're da'awẽ'õ pese, dawasédé hã te te da'ãma 're ã'awaihu'u mono zéb zarina. Tane nherẽ, ta hawim haré, dawasédé hã da te 're 'manharĩ u'âsi za'ra mono nherẽ, dama ãsãprubzém na te oto da'ahã na te te 're da'awẽsãmri 'Re ãhãimana u'âsi mono hã, ã'ra dazada ãdã'ázém na. ãne wa, 'Re ãhãimana u'âsi mono, dama 're ãsãpru mono zé hã, ãpire uptabi di, Adãhã nhimi'manharĩzé ma hã. ¹⁷ Tô sena aibã hã misi, tiwasédé te te ã'manharĩ na'rata hawi, ma tô oto 're dadâ'â u'âsi za'ra. Tane nherẽ, Zezu Cristu hã aibã misi nherẽ, ãsimi'manharĩzé hã ãpire uptabi di, aibã tiwasédé te te ã'manharĩ na'rata zém nhipai u. Wẽ uptabi di. 'Re ãhãimana u'âsi mono hã ãwẽ uptabi hã te te tãma 're ã'apisutu mono norĩ si, te za hãimana ãpire na ãsiré 're hãimana u'âsi za'ra, tinhoprubzéb hã te te tãma 're ã'anhomri mono norĩ si. ãsãprubzéb hã te te 're ãda'awẽsãmri mono zé, te wasu'u. Cristu ãdã'ázém na te za hãimana ãpire na ãsiré 're hãimana u'âsi za'ra.

¹⁸ Aibã hã misi tiwasédé hã te te ã'manharĩzém hawi, ma tô 'Re ãhãimana u'âsi mono hã uburé te te 're da'awẽ'õ pese, dawasédé hã te te da'ãma 're ã'awaihu'u mono zéb zarina. Tane, misi Zezusihi nhimi'manharĩ wẽ zém na, te za oto 'Re ãhãimana u'âsi mono hã te te 're da'anho'reptu, dapẽ'ẽ 're, dadâ'â u'âsi ne 're ãdanomro mono zém hawi, ã'rata 're dahãimana u'âsi za'ra mono da oto. ¹⁹ Aibã hã misi nherẽ, 'Re ãhãimana u'âsi mono te te ãwapari õ hawimhã, ma tô oto uburé dawasété na si 're dahãimana za'ra. Tane duré, aibã hã misi nherẽ, 'Re ãhãimana u'âsi mono te te ãwapari pese zém hawi te za oto 'Re ãhãimana u'âsi mono hã te te 're da'awẽsãmri, Zezu Cristu te te ãwapari pese zém hawimhã.

²⁰ Duréihã 'Re ãhãimana u'âsi mono hã ma tô Mozésihi ma tinhimiroti hã waihu'u, te te ãma rob'ui'ére da, ãma 're dasipo're pu'u za'ra mono wa, dawasédé hã da te oto dasina 're waihu'u za'ra mono da. Tane nherẽ, ma tô dawasédé hã da te dasima 're sa'ëtẽ u'âsi za'ra. Tane nherẽ, dawasédé da te dasima 're ãsa'ëtẽ za'ra mono zém nhipai u, ma tô 'Re ãhãimana u'âsi mono hã te te dama 're arob'manharĩ wẽ, da'ãma 're ãsiwamri u'âsi mono zéb zarina. ²¹ ãne na rowasu'u na, wa za oto aima 'rãsutu za'ra wa'wa. Dawasété na si 're ãdanomro u'âsi mono wa, ma tô aré dapẽ'ẽ 'remhã, dadâ'â ne 're dahãimana u'âsi za'ra, 'Re ãhãimana u'âsi mono nhiti. Tane nherẽ, tinhimizawi pese zéb zarina, ma tô 'Re ãhãimana u'âsi mono hã Wanhíb'apito Zezu Cristu dã'ázéb zarina te te sima 're wa'awẽ, taha zarina si rowẽ uptabi na 're wanomro u'âsi mono da oto.

6

'Re ãdanomro mono zép té wasu'u

¹ 'Re ãhãimana u'âsi mono hã, simizawi pese uptabi di. Te wa'ãma 're pẽ'ëzé u'âsi. Taha wa, wawasédé hã wa te 're 'manharĩ za'ra mono nherẽ, tinhimizawizé hã te te wawi 're azawi mono õ di. Wawasédé, wa te 're ã'manharĩ za'ra mono zé hã, te duré te te wama 're aparĩ. E tawamhã, wawasédé, wa te 're ã'manharĩ za'ra mono zé hã te te wama 're aparĩ mono nherẽ, wa za wawasédé hã duré apã wa te 're 'manharĩ u'âsi za'ra, apã te

te duré wama 're apari zahu mono da. E taha da, wa za wawasété u'âsi 're wahâimana za'ra. ² Mare di. 'Re dadâ'â za'ra mono wa, marĩ zô, da te oto 're ĩrob'ruiwapari za'ra mono õ ne, wa norĩ hã wawasété zô, wa te oto 're rob'ruiwapari za'ra mono õ di za. Taha wa, wawasédé hã wa te duré 're 'manharĩ zahu za'ra mono õ di za oto. ³ Wa norĩ hã â dawabzuri, wa te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, Cristu Zezusihi siré, 'rãwi oto 're ĩwanomro mono zé, te wasu'u, simisutu. ĩsiré oto 're ĩwanomro mono ne, wa tô duré ĩsiré 're wadâ'â za'ra, simisutu. Āne hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. ⁴ Tawamhã, â dawabzuri hã oto wa te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, â da te 're ĩwanhamra mono zé, Cristuhu siré 're ĩwadâ'â za'ra mono zé, te wa'ãma simiré'é. Ab're 're, ĩsiré da te 're ĩwanheme mono zéb zama, te wasu'u. E marĩ da, wa tô Zezusihi siré 're wadâ'â za'ra. Cristu hã dâ'â nherē, ĩmama hã tiwaihu'u pese na te te ĩhãiwa'utu ne, 're ĩwanomro mono zép tém na si, oto 're ĩwahâimana za'ra mono zéb da hã, wa tô ĩsiré 're wadâ'â za'ra, wa norĩ hã. Āne wa'ãma ĩsimiré'ézé hã.

⁵ Wa norĩ hã Cristuhu siré, wa tô 're wadâ'â za'ra, wawasété zô, wa te oto 're rob'ruiwapari za'ra mono õ wa, 're dadâ'â za'ra mono wa, marĩ zô, da te oto 're ĩrob'ruiwapari za'ra mono õ ne. Āne hã simisutu ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wahâiba na atob za'ra, Cristuhu tēme. Duré Cristu hã dâ'â uptabi nherē, ĩmama te te ĩhãiwa'utu ne, te za duré wa norĩ hã te te 're wa'ahãiwa'utu. Taha na te za duré Cristuhu tēme wahâiba na atob za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ⁶ Wawasété na 're ĩwanomro 'rata mono zé hã, tâibã oto. Cristu hã wedepo'o nhonhi'rãmi na ĩdâ'â ne, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te wama 're a'uprosi, 're ĩwanomro 'rata mono zé hã. Marĩ ĩwasétére si, wa te wasima 're ĩruiwapari u'âsi za'ra mono zém hawi, te te 're wa'anho'reptui mono da, ma tô te te wama 're a'uprosi, 're ĩwanomro 'rata mono zé hã. Wawasédé hã wa te 're sahãri waihu'u za'ra mono ãna, 're wanomro mono tō da, ma tô te te wama 're a'uprosi. Āne hã wama waihu'u pese za'ra di. ⁷ 'Re dadâ'â za'ra mono wamhã, dawasédé hã da te 're 'manharĩ waihu'u za'ra mono õ di oto. Tane, 're ĩdâ'â za'ra mono norĩ ne, Cristuhu siré 're wadâ'â za'ra mono wa, wawasédé hã wa te 're 'manharĩ u'âsi za'ra mono õ di za oto. ⁸ Taha wa, Cristuhu siré 're wadâ'â za'ra mono wa, wa za wa te wasina 're waihu'u pese za'ra tō sena na, za ĩsine 're ĩwahãiwa'utu za'ra mono zéb da hã, duré ĩsiré za 're ĩwahâimana u'âsi za'ra mono zém na hã. ⁹ Āne na, wa tô duré wasina waihu'u pese za'ra ni. Cristu hã dâ'â uptabi nherē, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te hãiwa'utu wa, taha wa, niwamhã tidâ'â na te te sahu õ di za, ĩdâ'âzé hã sib'uware wa oto, Zezusihi ma hã. ¹⁰ Dâ'â wamhã, misi haré ma tô dawasété nhiptetezé hã uprosi. Taha wa, oto dâ'â parimhã, Timama ma, te oto 're hãimana u'âsi, Cristu hã. ¹¹ Taha wa, te za ãne na asi'ãma 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo: “'Re dadâ'â za'ra mono wa, marĩ zô, da te oto 're ĩrob'ruiwapari za'ra mono õ ne, wawasété zô, wa te oto 're rob'ruiwapari za'ra mono õ di za, wa norĩ hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, wa te oto 're ĩromhuri za'ra mono da si, wa za oto 're wahâimana za'ra. Cristu Zezusihi ãma si, wa za oto 're wahâimana za'ra.” Āne si te za asima ãma 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo.

¹² 'Rãwi marĩ na asima 're ĩrosa'rata wasété za'ra wa'aba mono zé hã 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono tō da, te za aiwasété wi asina 're asiptete za'ra wa'aba mo, aipē'ē na. ¹³ Marĩ ĩwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tō da, te za aihãiba hã 're ĩ'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, aihãiba hawim na marĩ 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tō da. 'Re atâ'â za'ra wa'aba mono wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩ'ahãiwa'utu za'ra wa'aba mono ne, te 're aihãimana za'ra wa'aba mo, 're anomro aba mono zép tém na hã. Taha wa, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma si, 're asisõmri za'ra wa'aba mo, misi haré. Taha ma si, te za aihãiba hã 're ĩsõmri za'ra wa'aba mo õne haré, marĩ ĩwē si ãma 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono zéb da hã. ¹⁴ 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré hã asina tãma ãma 're ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba mono zéb zarina, aiwasédé hã te te oto ai'ãma 're ab'madâ'â aba mono tō da, 're asi'madâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. Tinhimizawi pese zém na si, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ai'ãma 're pē'ēzé za'ra wa'wa, aiwasété na

're aihâimana za'ra wa'aba mono nherë. Taha zarina si, ma tô te te 're aiwësâmri za'ra wa'wa. Taha wa, te za aiwasété wi asina 're asiptete u'âsi za'ra wa'aba mo oto.

'Re ïhâimana u'âsi mono ma, 're ïdasisômri za'ra mono zé wasu'u

¹⁵ Tawamhã áté âne te za asima 're ïnharĩ za'ra wa'aba mo: “‘Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te ïrob'ui'érezé hã wa te 're ï'madâ'â pese za'ra mono zéb zarina, te te sima wa'ãma 're aroti mono õ di, taha zarina wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ab'madâ'â tã mono da, taha zarina te te 're wa'awësâmri mono da. Tinhimizawi pese zéb zarina si, ma tô te te 're wa'awësâmri, wawasété na 're wahâimana za'ra mono nherë, wa'ãma 're pë'ëzé za'ra mono wa. Taha wa, wa za wawasédé hã duré apâ wa te 're 'manharĩ u'âsi za'ra õne u'â, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã dawasété nherë, simizawi pese wa.” Áne na asima 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. Tô'ã. ¹⁶ A norĩ wa'wa hã dama 're romhuri za'ra wa'aba mono da, aihâiba hã dama 're sômri za'ra wa'aba mono wamhã, taha nhimiwada'uri na si, te za tô 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Áne hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Tane, aihâiba hã aiwasété ma, 're sômri za'ra wa'aba mono wamhã, te za tô ãma 're asiwasété za'ra wa'aba mo. Taha zarina te za atâ'â u'âsi ne, 're aihâimana za'ra wa'aba mo, aipë'ë 're, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhiti. Tane nherë, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, aihâiba hã 're sômri za'ra wa'aba mono wamhã, taha nhimiwada'uri na si te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Tawapsi te za oto te te 're aiwësâmri za'ra wa'wa. ¹⁷ Aiwasété na si, ma tô aré 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo, 're sahâri waihu'u za'ra wa'aba mono ãna. Tane nherë, âne 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di oto. 'Re ïhâimana u'âsi mono te te aima 're ïroti za'ra wa'aba mono zép si, te oto 're ï'madâ'â pese za'ra wa'aba mo. Taha wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono ãma si, wa za 're wawata za'ra. ¹⁸ 'Re ïhâimana u'âsi mono hã tinhiptetezé hã ma tô te te aima 're sômri za'ra wa'wa, aiwasété ãna oto ãma 're anomro aba mono da. Ma tô duré aima si'apito za'ra wa'wa, aiwë na si oto tãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. ¹⁹ 'Re ïdahâimana za'ra mono zém na, wa tô aima ãma romnhimir'é za'ra wa'wa, ïnhimirowasu'u na hã asi'uihã na sada asimirosa'rata nhiptete waihu'u za'ra wa'aba õ wa. Aihâiba hã aiwasété ma, ma tô 're ïsômri za'ra wa'aba mo aré, taha na si 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, aihâiba na asina 're aiwasété za'ra wa'aba mono da. Tane nherë, aihâiba hã 'Re ïhâimana u'âsi mono ma si, te za oto 're ïsômri za'ra wa'aba mo, taha nhimiroti na si oto 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, aihâimana wë uptabi na.

²⁰ Aiwasédé hã 're sahâri waihu'u za'ra wa'aba mono ãna, 're aihâimana za'ra wa'aba mono ré, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te aima 're ïroti za'ra wa'aba mono zéb zarina 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di aré. ²¹ Aiwasété na si 're aihâimana za'ra wa'aba mono ré, e marĩ ma tô aima 're hâimana za'ra wa'wa, 're ï'manharĩ za'ra wa'aba mono zé wa'rãmimhã, ãma aima 're ïrowë za'ra wa'aba mono zéb da hã. Robaba di. Taha na asimi'manharĩ wasété za'ra wa'aba zém na ãma 're aséb za'ra wa'aba mono di oto. Áne si, da te 're 'manharĩ u'âsi za'ra mono wamhã, dapë'ë 're, dadâ'â u'âsi ne, te za tô 're dahâimana za'ra. ²² Tane nherë, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã tinhiptetezé hã ma tô te te aima 're sômri za'ra wa'wa oto, aiwasété ãna ãma 're anomro aba mono da oto. Ma tô duré aima si'apito za'ra wa'wa, taha ma si oto 're romhuri za'ra wa'aba mono da. Taha wa, ma tô, tiwĩ 're asisawi za'ra wa'aba mono ãna, aihâiba hã tãma 're ïsômri za'ra wa'aba mo. Taha wa'rãmi te za rowë uptabi na ï'rata 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono zé hã te te aima 're apisutu 'wa oto. ²³ Dawasété na si 're ïdanomro mono zé wa'rãmi, te za dadâ'â u'âsi ne 're dahâimana za'ra dapë'ë 're, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhiti. Wanhib'apito Cristu Zezusihi ãma si 're danomro mono wapsi, te za 'Re ïhâimana u'âsi mono hã sôpru wa, te te dama 're apisutu, ï'rata 're ïdahâimana u'âsi za'ra mono zéb da hã, asa tãma 're ïdasiwa'âbã za'ra mono zéb zô, sina 're simnhasi mono ãna.

7

Ïmro'õ norĩ mrozém na rowasu'u na ïsimiré

¹Īsisānawā norī, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hā aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Taha wa, āhāna ĩnhimi'ui'ééré na te aima ĩrowasu'u za'ra wa'aba zé hā, aima waihu'u pese za'ra wa'aba di za duré. Ni'wa hā ti'ai āma 're hāimana mono ré, te za 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti hā pire na tāma 're hāimana, ti'ab ré 're ĩdanomro mono zém na roti hā. Tane nherē, dā'ā wamhā oto, tāma 're hāimana mono ō di za oto, ĩsarina 're ĩhāimana mono zéb da hā. E marī wa. Tō oto dā'ā wa. ²Āne na wa za aima romnhimiré'é za'ra wa'wa. Pi'ō norī hā ĩmro hā tiwi 're dā'ā za'ra mono ō ré, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti 'madā'ā sina, te te 're rēme waihu'u za'ra mono ō di za. ĩmro tiwi 're dā'ā za'ra mono wapsi, te za oto 're mro za'ra, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti zarina, aimawi aibā na, pi'ōi wi ĩmro 're dā'ā za'ra mono wa, timro na te te 're sahu tō za'ra mono da, te te āma roti ō wa, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā. ³Tane nherē, pi'ō norī hā ĩmro hā tiwi 're dā'ā za'ra mono ō nherē, aibā aimawi ré 're hāimana za'ra mono wamhā, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti zarina 're hāimana za'ra mono ō wa, te za ĩpo're'ō hā da te āma 're sa'ra, pi'ō norī āma hā, tihāiba na tiwasédé te te 're 'manharī za'ra mono wa. ĩmro tiwi 're dā'ā za'ra mono wapsi, te za oto 're mro za'ra, aibā aimawi na. Tawapsi tihāiba na tiwasédé hā te te 're 'manharī za'ra mono ō di za, apā 're mro za'ra mono wa. Āne hā aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. ⁴Īsisānawā norī, tane duré, a norī wa'wa hā. Cristu hā wedepo'o nhonhi'rāmi na asada dā'ā za'ra wa'aba wa, ma tō ĩsiré 're atā'ā za'ra wa'aba mo. Taha wa, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hā asina tāma āma 're ĩuwaimrami za'ra wa'aba mono zéb zarina, aiwasédé hā te te oto ai'āma 're ab'madā'ā aba mono tō da, 're asi'madā'ā za'ra wa'aba mono ō di za. Tāibā oto. 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te ĩhāiwa'utu nhib'a'uwē si, wa oto 're wanomro, taha ma si, wa te oto 're romhuri za'ra mono da, ĩwē na si. Pi'ōi wi, ĩmro tiwi 're dā'ā za'ra mono wamhā, ĩsimiroti hā te te 're wapari za'ra mono ō di za oto. 'Re mro zahu za'ra mono wapsi, te za duré timro tém nhimiroti hā te te 're 'madā'ā pese za'ra. Tane hā 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hā asina tāma āma 're ĩuwaimrami za'ra wa'aba mono zéb zarina, 'Re ĩhāimana u'āsi mono, aiwasédé hā te te oto ai'āma 're ab'madā'ā aba mono tō da, 're asi'madā'ā za'ra wa'aba mono ō di za oto, pi'ōi wi ĩmro 're dā'ā za'ra mono wa, ĩsimiroti te te oto 're ĩ'madā'ā za'ra mono ō ne hā. Tāibā oto. Cristuhu āma si, te za oto 're anomro aba mo, pi'ō hā apā 're ĩmro zahu za'ra mono norī, timro tém nhimiroti te te 're ĩwapari pese za'ra mono ne. ⁵Wahāimana wasété na 're wahāimana za'ra mono ré, wa tō marī ĩwasété zō si, wa te 're rob'ruiwapari za'ra aré. Taha ré, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hā, wawasété āna 're ĩwanomro mono zé waihu'uzéb da, wama 're hāimana za'ra mono nherē, duré wama waihu'u pese za'ra nherē, taha upana si, wa tō marī ĩwasété zō si, wa te 're rob'ruiwapari za'ra, tō ōhō zō si, 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te wawi 're ĩ'azawi mono zō si. Taha zarina wa tō aré wapē'ē 're, wadā'ā u'āsi ne 're wahāimana za'ra, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhiti. ⁶Tane nherē, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā ma tō te te wama 're apisutu oto, ĩsimiroti na rob'ui'ééré 'rada hā wa te wasina tāma āma 're ĩuwaimrami za'ra mono zéb zarina, wawasédé hā te te wa'āma 're ĩ'ab'madā'ā mono zéb da, 're wasi'madā'ā za'ra mono tō da oto. ĩsimiroti na rob'ui'ééré 'rada hā wa te wasina tāma āma 're ĩuwaimrami za'ra mono zéb zarina, te te 're ĩwa'anho'reptui mono zéb zō, 're wanhopré mono sina, wa te oto tāma 're romhuri za'ra mono ō di, 're ĩwahāimana 'rata za'ra mono zém na hā. ĩpē'ēzani hā te te wama 're ĩ'aroti mono zéb zarina si, wa oto wa te tāma 're romhuri za'ra, wahāimanazép tém na si.

'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti, da te oto ĩwaihu'u za'ra zéb zarina, dawasété na 're ĩdasiwaihu'u za'ra mono zé wasu'u

⁷Tawamhā e 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hā wasété di, Mozési te te āma ĩrob'ui'ééré na hā. Mare di. Wasété ō di. Āhā wasu'u hawi, wa tō wa hā ĩwasété na ĩsiwaihu'u, 'rāwi. Āne, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti 'rata wasu'u hā: “Marī ĩwē hā dawī 're 'ruiwapari za'ra wa'aba mono ō di za.” Āne hā te waihu'u ō 'wa'āhā, aré ĩwasété na ĩsiwaihu'u ō di, marī te ĩsima ĩ'ruiwaparizém na hā. ⁸Āhā wasu'u na te oto waihu'u

wamhã, marĩ hã te dawĩ 're ãruiwapari mono zéb da si, wa tã te ãsima 're rosa'rata u'ãsi, 're ãhãimana wasété mono zéb zarina. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã dama waihu'u za'ra õ wa, dawasété na 're dasisãmri waihu'u za'ra mono õ di. Wa hã bété. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata wasu'uzéb zarina si, wa tã ãsiwaihu'u, ãwasété na hã. ⁹⁻¹⁰ Duréhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rowasu'u hã te waihu'u õ nherẽ, wa tã aré ãsi'ãma rosa'rata na te 're upa. ãwasété na 're ãsi'madá'ã mono ãna, wa tã 're ãhãimana. Tane nherẽ, ãsimiroti 'rata na rob'ui'ére wasu'u hã te oto waihu'u wamhã, ãne na te oto ãsi'ãma 're rosa'rata mono õ di. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, ãwasété na aré 're ãhãimana mono zém na hã wa tã ãsi'ãma waihu'u. ãdá'ã u'ãsi, wa tã aré 're ãhãimana, ãpẽ'ẽ 're. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tã tinhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã wama sãmri za'ra, wa te wasina tãma 're ãuwaitrami za'ra mono zéb zarina, rowẽ uptabi na ãma 're wanomro wẽ mono da. Tane nherẽ, te ãsina tãma uwaitrami õ di, wa hã. Taha wa, wa tã aré ãdá'ã u'ãsi 're ãhãimana u'ãsi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhiti. ¹¹ 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata si te 're ã'madá'ã pese mono na, ãwasédé hã te te oto ã'ãma 're 'madá'ã tã mono da, te te sima ã'ãma roti da newa, wa tã aré ãnhimiza'rese ãna 're ãhãimana. Taha zarina, wa tã aré ãpẽ'ẽ 're, ãdá'ã u'ãsi 're ãhãimana, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhiti.

¹² Tane nherẽ, ãsimiroti 'rata na Mozési te te ãrob'ui'ére hã wẽ uptabi di. ãsarina si te wama 're hãimana, ãwẽ uptabi si. ¹³ E tawamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã wẽ uptabi nherẽ, e taha zarina, wa tã aré ãpẽ'ẽ 're, ãdá'ã u'ãsi 're ãhãimana. Mare di. ãwasété na 're ãhãimana 'rata mono zéb zarina si, wa tã aré ãdá'ã u'ãsi 're ãhãimana. Taha zarina, wa tã 're ãhãimana wasété mono zém na ãsina waihu'u. Uburé marĩ ãwasédé hã da te 're ãmanharĩ za'ra mono zé hã ãwasété uptabi na wa tã duré waihu'u.

Paru hã 'rãwi tinhimirosa'rata wasété na ãsi'wapézé wasu'u

¹⁴ 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ãma ãrob'ui'ére hã e ma hawimhã. ãpẽ'ẽzani hawip si. Tane nherẽ, ta hawimhã, wa hã 're ãhãimana mono õ di. A'uwẽ hãiba na 're ãmorĩ wa, wa ãhãimana nhib'uware na 're ãhãimana, ãsi'uihã na ãsina ãnhiptete waihu'u õ na hã. 'Re ãhãimana wasété mono zé ma si, wa ãhãiba hã te 're sãmri u'ãsi. ¹⁵ ãnhimiza'rese ãna, wa duré 're ãhãimana, ãwasédé hã te 're ãmanharĩ mono zém na, te ãsina waihu'u õ wa, 'rãwimhã. Uburé marĩ ãwẽ si te 're ab'madá'ã mono da nherẽ, taha si te 're 'madá'ã mono õ di. Uburé marĩ hã te 're ab'manharĩ tã mono da, te ãsiwi 're awẽ'õ mono nherẽ, wa tã te te 're ab'manharĩ tã, ãwẽ upana. ¹⁶ Uburé marĩ hã te 're ab'manharĩ tã mono da, te ãsiwi 're awẽ'õ mono nherẽ, ãwẽ upana te 're ab'manharĩ mono wamhã, wa ãsina waihu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére, ãwẽ si 're ãhãimana mono na hã, ãsarina si. ¹⁷ Uburé marĩ ãwasédé hã te 're ab'manharĩ mono da, te ãsima 're awẽ mono õ nherẽ, ãwasédé hã ãpẽ'ẽ 're, ãma 're ãhãimana mono zéb zarina, wa te te 're ab'manharĩ u'ãsi tã, te ãsiwi 're wẽ'õ waihu'u mono ãna. ¹⁸ Marĩ ãwẽ hã ãpẽ'ẽ 'remhã ãma 're hãimana mono õ di. ãne hã ãma waihu'u pese di. Uburé marĩ ãwẽ si te 're ab'manharĩ mono da, te ãsima 're awẽ mono nherẽ, te ãsina 're uwaitrami waihu'u mono õ di, ãsi'uihã na hã. ¹⁹ Uburé marĩ ãwẽ si te 're ab'madá'ã mono da nherẽ, taha si te 're 'madá'ã mono õ di. Taha upana, wa ãwasété si te 're ab'manharĩ, ãne hã te 're ab'manharĩ tã mono da, te ãsiwi 're awẽ'õ mono nherẽ. ²⁰ Uburé marĩ ãwasédé hã te ãsima 're awẽ'õ mono nherẽ, te 're ab'manharĩ mono wamhã, e ãsi'uihã na te ãsima ãwézéb zarina, wa te te 're ab'manharĩ. Mare di. ãwasédé hã ãpẽ'ẽ 're, ãma 're ãhãimana u'ãsi mono zéb zarina si, wa te te 're ab'manharĩ.

²¹ ãne hã wa tã uburé ãsina waihu'u, 're ãhãimana mono zém na hã. Marĩ ãwẽ si te 're ab'manharĩ u'ãsi mono da, te ãsima 're wẽ mono nherẽ, wa ã'upana marĩ ãwasété zã si 're ãsipizari, te ãsiwi 're awẽ'õ waihu'u mono ãna. ²² Wa hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti wẽ wasu'u na hã 'rãwi wa tã te ãsima 're wẽ u'ãsi, ãpẽ'ẽ 'remhã. ²³ Tane nherẽ, aimawĩ 're ãhãimana mono zéb da hã, te ãma 're hãimana u'ãsi, ãpẽ'ẽ 'remhã, ãnhimirosa'rata wasédé hã. ãpẽ'ẽ 'remhã ãnhimirosa'rata wasédé hã duré ãnhimirosa'rata wẽ hã te 'rãwi

nherẽ, 're si'wapé u'âsi zahuré, ïwasédé hã te 're ï'manharĩ mono zéb da hã, duré te ïsima 're ïwẽ mono zéb zarina, ïwẽ hã te 're ï'manharĩ mono zéb da hã. Ni'wam norĩ hã danhimiwada'uri zarina si 're hâimana za'ra mono wamhã, marĩ hã te te sima 're ïwẽ za'ra mono zéb zarina, te te 're 'manharĩ waihu'u za'ra mono õ di. Tane duré, wa hã marĩ ïwẽ si te 're ab'manharĩ u'âsi mono da, te ïsima 're wẽ mono nherẽ, marĩ ïwasédé hã ïpẽ'ẽ 'remhã ïma 're ïhâimana mono zarina, wa marĩ ïwasédé hã te 're ab'manharĩ tô. ²⁴⁻²⁵ Wa hã ïwasété u'âsi 're ïhâimana mono zém na, 'rãwi 're ïsipo're pu'u mono wa, wa 're ïsiwẽ'õ u'âsi. 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina si 're ïhâimana u'âsi mono da, te ïsima 're rosa'rata wẽ u'âsi mono nherẽ aré, tane nherẽ, ïpẽ'ẽ 're, ïwasédé hã ïma 're ïhâimana u'âsi mono zéb zarina si, wa 're ïhâimana u'âsi tô. E 'wa hã te za ãne wamhã, ïnho'reptu, ïpẽ'ẽ 're, ïdã'ã u'âsi 're ïhâimana mono zém hawimhã. 'Re ïhâimana u'âsi mono si te za ïnho'reptu, ïdã'ã u'âsi 're ïhâimana mono zém hawi, Wanhib'apito Zezu Cristuhu nhimipawaptobzéb zarina hã. Taha wa, wa oto taha ãma si 're ïwata u'âsi.

8

'Re ïhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani te te dama 're ï'awẽ mono zéb zarina si, 're ïdanomro wẽ mono zé wasu'u

¹ Taha wa, Cristu Zesusihi ãma 're ïnomro mono norĩ hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te siwi 're awẽ'õ mono õ di za oto. Taha zarina, te te hã za'ra õ di za. ² 'Re ïhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani hã ma tô te te 're wa'apisutu, Cristu Zesusihi ãma si 're wanomro wẽ u'âsi mono da. Taha zarina, ma tô ïwasété u'âsi 're ïhâimana mono nherẽ, ïnho'reptu, ïpẽ'ẽ 're, ïdã'ã u'âsi aré 're ïhâimana mono zém hawi. Tiwaihu'u pese na ma tô ãne hawi ïnho'reptu. ³ 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ïrob'ui'érézé hã wa te 're ï'madã'ã pese za'ra mono zéb zarina, te te sima wa'ãma 're aroti mono õ di za 'Re ïhâimana u'âsi mono hã, wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ab'madã'ã tô mono da, taha zarina te te oto 're wa'awẽsãmri mono da. E marĩ wa. Wawasété u'âsi wahâimanazém hawi, wanhib'uware na 're wanomro u'âsi mono wa. Taha wa, wa te wasina 're uwaimrami waihu'u za'ra mono õ di, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré hã. Wawasété si, wa te 're ï'manharĩ za'ra mono zé hã ma tô te te siwi 're awẽ'õ pese, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, ma tô ti'ra hã we satõ ti'ai u, da'upana dazada dã'ã da, dawasété u'âsi 're ïdahâimana za'ra mono zém hawi, te te 're da'anho'reptui mono da. Ti'ai ãma dahãiba na ma tô 're mo, Cristu hã. Tane nherẽ, dasine ti'ai ãma hã tiwasédé hã te te 're ab'manharĩ mono õ di, tihãiba na hã. ⁴ ãne ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono hã 'manha, ïsimiroti na rob'ui'éré hã wa te wasina 're ï'uwaimrami za'ra mono zéb da hã, ïpẽ'ẽzani, wa te 're ï'madã'ã pese za'ra mono zéb zarina, wapẽ'ẽ 're wanhimirosa'rata wasété na 're wahâimana za'ra mono õ wamhã. ⁵ Ni'wam norĩ hã 're ïhâimana wasété za'ra mono ma si, tihãiba te te 're ïsõmri u'âsi za'ra mono norĩ hã ta norĩ hã te siwa'ru 'rãwi te te sima 're ïwẽ za'ra mono zéb zarina si, te te 're rosa'rata wasété u'âsi za'ra. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani nhimiroti zarina si 're ïhâimana za'ra mono norĩ hã, ta norĩ si te te sima 're rosa'rata wẽ u'âsi za'ra, ïpẽ'ẽzani te te tãma 're ïwẽ za'ra mono zéb zarina si. ⁶ Ni'wam norĩ hã tihãimana wasété ma si, tihãiba te te 're sõmri u'âsi za'ra mono wamhã, ta norĩ hã te za tipẽ'ẽ 're, dã'ã u'âsi 're hâimana za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhiti. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani te te tãma 're ïwẽ za'ra mono zéb zarina si, 're hâimana wẽ za'ra mono wamhã, ta norĩ si te za 'Re ïhâimana u'âsi mono 'rata 're hâimana u'âsi za'ra, robzei u'âsi na. ⁷ Ni'wam norĩ hã siwa'ru 'rãwi te te sima 're ïwẽ za'ra mono zéb zarina si, te te 're rosa'rata wasété u'âsi za'ra mono wamhã, ta norĩ hã te za 'Re ïhâimana u'âsi mono nhitob'ru 're hâimana za'ra. Ta norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti te te 're 'madã'ã za'ra mono õ di. Te te 're 'madã'ã waihu'u za'ra mono õ di, tô. ⁸ Ni'wam norĩ hã tihãimana wasété ma, tihãiba te te 're sõmri u'âsi za'ra mono wamhã, ta norĩ ma, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã tãma 're toi waihu'u za'ra mono õ di za.

⁹ Tane nherẽ, a norĩ wa'wa hã aipẽ'ẽ 're, aiwasédé hã aima 're ìhâimana za'ra wa'aba mono zéb zarina, 're anomro aba mono ò di oto. 'Re ìhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani te te aima 're ìpisutu za'ra wa'aba mono zéb zarina si, te oto 're aihâimana wẽ za'ra wa'aba mo, Ìpẽ'ẽzani hã sena na aipẽ'ẽ 're, 're sãmra za'ra wa'aba mono wamhã. Ni'wam norĩ ma, Ìpẽ'ẽzani, ìpẽ'ẽ 're, tãma 're hâimana za'ra mono ò wamhã, ta norĩ hã Cristuhu nhib'a'uwẽ 're hâimana za'ra mono ò di. ¹⁰ A norĩ wa'wa hã Cristu, aipẽ'ẽ 're, aima 're hâimana za'ra wa'aba mono nherẽ, niwamhã te za aihâiba za'ra wa'wa hã aiwi 're si'utõrĩ za'ra wa'wa, aiwasédé hã aima 're hâimana za'ra wa'aba mono wa. Tane nherẽ, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ì'awĩsãmri za'ra wa'aba mono zéb zarina si, te za Ìpẽ'ẽzani hã te te 're aipisutu za'ra wa'wa, ì'rata 're asimroi u'âsi aba mono da. ¹¹ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã Zezusihi hâiwa'utu'wa hã, Ìpẽ'ẽzani te aipẽ'ẽ 're, 're sãmra za'ra wa'wa. Tô ò hã Cristu te te ìhâiwa'udu hã te za aihâiba hã niwamhã aiwi 're si'utõrĩ pese za'ra wa'aba mono nherẽ, te te 're aihâiwa'utu za'ra wa'wa, Ìpẽ'ẽzani hã aipẽ'ẽ 're, 're ìsãmra za'ra wa'aba mono zéb zarina.

¹² Ìsisãnwã norĩ, taha wa, wapẽ'ẽ 'remhã wanhimirosa'rata wasété na 're ìwahâimana za'ra mono zé hã, mare di za oto. ¹³ Aipẽ'ẽ 'remhã asimirosa'rata wasété na 're aihâimana za'ra wa'aba mono wamhã, te za atã'ã u'âsi ne 're anomro aba mo, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhiti. 'Re ìhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani nhimipawaptobzém na, uburé aiwasédé 're ì'manharĩ za'ra wa'aba mono zé hã asiwi 're uprosi pese za'ra wa'aba mono wapsi, te za 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo, 'Re ìhâimana u'âsi mono 'rata. ¹⁴ Uburé 'Re ìhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani 'madã'ã sina 're ìhâimana za'ra mono norĩ si, te 'Re ìhâimana u'âsi mono 'ra, 're nomro, Ìpẽ'ẽzani te te 're ìsimroi wẽ mono norĩ hã. ¹⁵ E marĩ da, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã Tipẽ'ẽzani te te aima 're sãmri za'ra wa'wa. E ìsimirob'manharĩzé ma, 're aipahi za'ra wa'aba mono sina, tãma 're romhuri za'ra wa'aba mono da, ma tô te te aima 're sãmri za'ra wa'wa. Mare di. Taha dai ò di. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ai'ãma 're 'ra za'ra wa'aba mono da si, ma tô te te aima 're sãmri za'ra wa'wa, Tipẽ'ẽzani hã. Taha nhimipawaptobzéb zarina, wa 'Re ìhâimana u'âsi mono hã wa te 're 'mahãrã za'ra, ãne: "Wamama, Wamama." ãne wa te 're ì'mahãrã za'ra mono zé hã. ¹⁶ Wa norĩ hã 'rãwi wapẽ'ẽ 're, wa tô wa te wasina 're waihu'u pese za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono 'ra oto 're ìwahâimana za'ra mono na. Duré Ìpẽ'ẽzani hã te te wama 're ì'awaihu'u mono zéb zarina zama, wa tô 'rãwi wa te wasina 're waihu'u za'ra, ì'ra oto 're ìwahâimana za'ra mono na. ¹⁷ 'Re ìhâimana u'âsi mono 'ra, oto 're wanomro mono wa, marĩ ìwẽ na tinhib'a'uwẽ ma, 're ìsõpru mono zéb da, te te tãma 're ìropisutu za'ra mono zéb ré, wa za 're wahâimana za'ra. Duré uburé marĩ ìwẽ na Cristuhu ma, ìsõprubzéb da, te te tãma ìropisutuzéb ré, wa za ìsiré 're wahâimana za'ra. Zezusihi ne, wa te 're robzépata za'ra mono wamhã, wa za ìsine rowẽ uptabi na 're wahâimana za'ra.

'Re ìhâimana u'âsi mono, tizazei'wa norĩ ma, za ìwẽ te te tãma 're ì'apisutu mono zé wasu'u

¹⁸ Ti'ab ré, wa te 're ìrobzépata za'ra mono zé hã, taré, 'Re ìhâimana u'âsi mono, za ìwẽ hã te te wama 're ì'apisutu mono zé ma hã. Tô sena, wa tô ãne na waihu'u, wa hã. ¹⁹ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã uburé te te ì'apoto mono hã, simisutu te umnhasi sina sô 're simipari za'ra, bãdã ìwa ìwaptã'ãzéb zô, uburé ti'ra na sô'awi za te te oto dama ìwasu'u hãiré za'ra zô. ²⁰⁻²¹ 'Re ìhâimana u'âsi mono, marĩ te te ì'apoto mono hã te wasété na 're hâimana za'ra, a'ã. Tinhimipoto mono bâ, niha tãma 're ìhâimana za'ra mono zéb da, te te tãma 're apisutu mono nherẽ, te te sina tãma ãma 're uwaimrami za'ra mono ò di. Siwa'ru te a'ã 're hâimana za'ra, siwamnarĩ na. Tane nherẽ, ãne na si'uihã na 're hâimana za'ra mono ò di. 'Re ìhâimana u'âsi mono si, ma tô tãma pisutu za'ra, siwa'ru a'ã 're hâimana za'ra mono da. Niwapsi uburé marĩ te te ì'apoto mono hã wasété u'âsi 're ìhâimana za'ra mono hawi, te za anho'reptu. Taha zô, wa sô 're wanhimipari u'âsi za'ra, siwamnarĩ ãna oto 're hâimana za'ra mono da. Tawamhã wasine, robzei u'âsi te za oto 're hâimana za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono 'ra, oto 're wanomro mono wa, rowẽ u'âsi 're ìwahâimana

za'ra mono ne. ²² Pi'ôï âma, ïwasã 're sépu'u za'ra mono wamhã, te za 're wab'ëtê za'ra, 're séptâ'â za'ra mono hã. Tane te za duré uburé marĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono te te ï'apoto mono hã a'â 're wab'ëtê za'ra, ti'ab ré, wasété na 're ïhâimana za'ra mono zém hawi 're wairébé mono hã. Æne hã wama waihu'u pese za'ra di oto. ²³ Tane nherê, uburé ropodo hã ta norĩ si 're wab'ëtê za'ra mono ô di. Wa norĩ zama, wa 're wawab'ëtê u'âsi za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã tinhoprubzéb zarina, ïmorĩ'rata na Tipê'ëzani, te te wama 're anhomri mono wa, wapê'ê 're, 're ïsãmra u'âsi mono da hã. 'Rãwi wapê'ê na, wa 're wawab'ëtê u'âsi za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã uburé ti'ra na sô'awi za te te oto dama ïwawasu'u hãiré za'ra zéb zô, 're wanhimipari za'ra mono ré. Duré ti'ab ré, wanhib'uware na wahâimana wasété na 're ïwahâimana za'ra mono zém hawi, za te te 're ïwa'awabui mono zéb zô, 're wanhimipari za'ra mono ré, wa 're wawab'ëtê u'âsi za'ra. ²⁴⁻²⁵ 'Re ïhâimana u'âsi mono, ïwê si za te te wama 're ï'apisutu mono zéb zô, wa te 're wawã za'ra mono ãna, sô 're ïwanhimipari za'ra mono zéb zarina, ma tô te te 're wa'anho'reptu. Ti'ab ré, marĩ zô 're wanhimipari za'ra mono ré, wa te oto 're 'madâ'â za'ra mono wamhã, e wa za ône u'âsi sô 're wanhimipari za'ra. Mare di. Tãibã oto, sô 're ïwanhimipari za'ra mono zé hã za. Marĩ zô 're ïwanhimipari za'ra mono zé hã, zahadu wa te 're 'madâ'â za'ra mono ô ré si, wa za tô wanhiptete sina sô 're wanhimipari u'âsi za'ra, wa te 're sazei utõrĩ za'ra mono ãna.

²⁶ Tane duré 'Re ïhâimana u'âsi mono, ïwê hã za te te wama 're ï'apisutu mono zéb zô, wasina sô 're wanhimipari wa'a za'ra mono wamhã, ïpê'ëzani si te za te te 're wa'apawapto, sô 're wanhimipari wa'a za'ra mono tô da. Duré, wa norĩ hã niha 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, wasi'ãma 're ïwamreme zusi mono zéb da hã, wa te wasina tãma ãma 're uwaimrami waihu'u za'ra mono dai ô nherê, te za ïpê'ëzani si wa'ãma 're mreme u'âsi, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, wahãiba mono bâ, wa'ãma 're pê'ëzé uptabi mono sina. Wasi'uihã na ïwê hã wa te tiwi 're ïwaptêrê za'ra mono zém na, wa te tãma ãma 're uwaimrami waihu'u za'ra mono dai ô nherê, te ôhõ si wa'ãma 're mreme u'âsi, te te 're wa'apawapto mono da, ïpê'ëzani hã. ²⁷ 'Re ïhâimana u'âsi mono hã dapê'ê 're, uburé danhimirosa'rada hã tãma waihu'u pese di. Taha wa, ïpê'ëzani nhimirosa'rada hã tãma waihu'u pese di duré. 'Re ïhâimana u'âsi mono te te tãma 're ï'awê mono zéb uwaibaba si, te ïpê'ëzani hã ïsib'a'uwê norĩ ãma 're mreme u'âsi. ²⁸ 'Re ïhâimana u'âsi mono zawi pese 'wa norĩ da, marĩ ïwasédé hã ahã na sada 're hâimana za'ra mono nherê, te za 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ïwê si te te tãma 're apisutu ïwa'rãmi, te te sima 're ï'awê mono zéb zarina, tinhib'a'uwê da, te te sima 're ï'apisutu mono norĩ ma hã. Æne hã wama waihu'u pese za'ra di oto wa norĩ hã. ²⁹ Duréihã marĩ ô ré hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te sima ãma ïrotizéb zarina, te te sima 're ïwa'apisutu mono norĩ hã, ï'ra ne, tô Zezusihi ne, oto 're wahâimana za'ra mono da, ma tô duré te te 're wa'apisutu siro. Ta hã uburé ïsazei'wa norĩ dub'rada, 're hâimana mono da, ma tô ãne te te 're wa'apisutu siro, sima. ³⁰ Duré 'Re ïhâimana u'âsi mono te te sima 're ïwa'apisutu mono norĩ hã ma tô te te sima 're wa'awê, ïtême 're wanomro mono da, wa te 're saze za'ra mono da. Tawamhã ïtême 're wanomro mono wamhã, ma tô duré te te 're wa'awêsãmri, wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ï'ab'madâ'â mono ô zarina. Ma tô duré te te wama 're apisutu siro, niwapsi ï'ra Zezusi 're ïmorĩ wê uptabi ne, 're wahâimana za'ra mono da oto.

Cristuhu nhimizawi pese zé hã dawi ïsi'utõrĩ'õzé wasu'u

³¹ 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ãne hã te te wama 're apisutu mono wamhã, e niha za tawamhã. Ta hã, wa niwĩ oto 're hâimana za'ra mono wa, e 'wa hã te za wa'ãma ai'uté. Mare di. Uburé wanhitob'ru norĩ nhiptetezé hã, tarére 'Re ïhâimana u'âsi mono ma hã. ³² 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ti'ra te te wawi sawi za'ra ô di, wazada dâ'â za'ra tô da. Wa'udãna ma tô wama sômri za'ra tô, te te wawi sawi ãna. E tawamhã uburé marĩ ïwê hã te te wama 're anhomri mono ô di za. Te te wawi 're azawi mono ãna, te za tô te te wama 're anhomri, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. ³³⁻³⁴ Wa norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi

mono, tinhib'a'uwẽ da, te te sima 're ãwa'apisutu mono norĩ si, ma tô te te 're wa'awẽsãmri, wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ã'ab'madã'ã mono õ zarina. E ni'wam norĩ hã wawasédé te te wa'ãma 're sa'ra mono da bã bété. Ni'wam norĩ hã, wawasédé te te wa'ãma 're sa'ra waihu'u mono õ di za oto. ãne wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Cristu Zezusi hã ma tô wazada dârã, wa'upana. Apã ma tô duré hãiwa'udu. Taha wa, te oto Timama nhimire niwĩ 're sãmra, dama pire na. Timama ma, te duré te te 're wa'awasu'u wẽ u'ãsi, wazada ãdã'ãzéb zarina, wawasédé hã te te wa'ãma 're ab'madã'ã tã mono da oto. ãne wa, e ni'wam norĩ hã wawasété na te te wama 're nharĩ zahu za'ra mono da bã oto. Mare di. ³⁵ Cristu hã te te 're wa'azawi pese uptabi. E 'wa hã te Cristuhu nhimizawi pese zém nhiti te te 're ãwa'azani mono da hã, 're hãimana. Ni'wai õ uptabi di. Tane nherẽ, áté wa za a'ã wa te 're robzépata za'ëté za'ra. Áté marĩ ãwasédé hã te za a'ã wazô 're wairébé. Áté ãsazei'wa 're wanomro mono wa, te za a'ã da te wama 're rob'manharĩ wasété za'ra. Áté mra hã wa za a'ã wa te 're sépata za'ra. Áté wanhibrob ãna, wa za a'ã 're wahãimana za'ra. Áté te za duré a'ã da te wama 're amhãzépa za'ra, da te 're wanhimroi mono da. Áté te za duré da te 're wanhimro. E tawamhã, ãne na wa te 're robzépata za'ra mono 'ru te, te za Cristu te te 're ãwa'azawi pese mono zé hã, wawi 're si'utõrĩ za'ra. Mare di. Wawi 're si'utõrĩ waihu'u za'ra mono õ di za. ³⁶ Duré hã apito Dawi hã ma tô ãne na wa'ãma rob'ui'ére siro, za wa te 're ãrobzépata za'ra mono zém na hã:

“Wamama, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, wa norĩ hã asib'a'uwẽ 're wanomro mono wa, wama romnhimimnhasi u'ãsi na, wa 're wahãimana za'ra, da te 're wanhimroi mono õ'umnhasite.

Pone'ërebã ãma 're dapë'ëzé za'ra mono ãna, dasazéb da, da te 're ãsimroi mono ne, te da te dasima 're wawẽ za'ra, da te 're wanhimroi mono da, da te 're wa'ruiwapari za'ra mono wa oto.”

ãne duré hã Dawi hã te te wa'ãma ãrob'ui'ére sirõmo za'ra hã, te 're hãimana, ãbaihã na hã.

³⁷ E tawamhã, uburé marĩ ãwasédé hã wazada 're ãhãimana za'ra mono zéb zarina, te za Cristu te te 're ãwa'azawi pese mono zé hã wawi 're si'utõrĩ za'ra. Mare di. Uburé marĩ na da te wama 're rob'manharĩ wasété za'ra mono da nherẽ, ta hã te te 're ãwa'azawi pese mono, te za te te 're wa'apawapto, Cristuhu si, wanhitob'ru norĩ ãma wa te ãma 're ai'uté pese za'ra mono da. ³⁸ Uburé marĩ hã wazada 're ãhãimana za'ra mono zém hawi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã tinhimizawi pese zé hã te te wawi 're ã'azani mono da hã, mare di. ãne na sena na, wa tô ãsina waihu'u, wa hã. Wahãiba ré ré 're wahãimana za'ra mono wamhã, duré oto 're wadã'ã za'ra mono nherẽ, tinhimizawi pese zé te te wawi 're azani mono õ di za. Duré ãhãiba'õ norĩ hã ãsib'apito norĩ zama, te te wawi 're sani waihu'u za'ra mono õ di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're ãwa'azawi pese mono zé hã. Duré, ã bãtã na marĩ hã wazada 're hãimana za'ra mono 'ru te, te te wawi 're azani mono õ di za, tinhimizawi pese zé hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Duré niwamhã uburé marĩ hã za wazada 're hãimana za'ra mono 'ru te, te te wawi 're ã'azani mono da hã, mare di za tô. ³⁹ Uburé marĩ hã hãiwa na 're ãsimasa mono hã duré ti'ai'rowi 're ãhãimana za'ra mono hã te te wawi 're sawi waihu'u za'ra mono õ di za, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimizawi pese zé hã. Uburé 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ã'apoto mono hã, niwamhã te te wawi 're sani waihu'u za'ra mono õ di za tô, ãsimizawi pese zé hã. Robaba uptabi di. Wanhib'apito Cristu Zezusi hã ãma si 're wanomro mono wa, te te 're wa'azawi pese uptabi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, õne u'ãsi.

9

Izarazéhé nhihudu norĩ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te sima 're ã'apisutu mono zé wasu'u

¹ Tô sena, wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa. Wa hã Cristuhu te, 're ãmorĩ wa, 're ãzadawa nhipese mono õ di. 'Re ãhãimana u'ãsi mono pë'ëzani te te ãma ãwaihu'uzéb zarina, duré 'rãwi ãpë'ë na te ãsi'ãma 're ãrosa'rata mono zéb zarina, wa tô waihu'u, dama 're ãzadawa nhipese mono õ na hã. ²⁻³ ãsiré zudezu norĩ ãma hã, ãma 're ãpë'ëzé uptabi za'ra

mono di, Cristu hã te te siwi 're wě'õ za'ra mono wa. Taha wa, te duré ĩwi 're robzei'õ pese, ĩpě'ě 'remhã. Ta norĩ ãma 're ĩpě'ézé uptabi za'ra mono wa, wa aré te ĩsima 're rosa'rata u'âsi ĩpě'ě na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, ĩsipisutu da, ĩ'upana za'ra te te 're ĩwě'õ mono da, duré Cristuhu nhiti, ĩ'upana 're ĩhâimana u'âsi za'ra mono da. ãne hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te ĩma 'manharĩ dai õ nherě, wa taré ĩsiwaihu'u, ĩsiré zudezu norĩ ãma 're ĩpě'ézé uptabi za'ra mono zém na. ãne na, wa tô aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, 're ĩzadawa nhipese mono õ na hã. ⁴Ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimipisudu, te 're hâimana za'ra. Ta norĩ ãma, ma tô 're 'ra za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Ta norĩ ma si, ma tô rowa'a na aré ĩ'rata 're sãmra za'ra 'rãwi, ĩwaihu'u pese zé hã duré ĩhâimana wě zé hã te te waihu'u za'ra da. Simisutu siré, ãma 're hâimana u'âsi za'ra mono da, ma tô duré marĩ ĩwě hã te te tãma 're apisutu. ĩsimiroti na Mozési te te ĩrob'ui'érezé hã ma tô duré tãma sômri za'ra. Ta norĩ ma, ma tô duré 're siwaihu'u za'ra, ĩ'uwaibaba si ãma 're ĩwata za'ra mono zéb da hã. Ta norĩ ma, ma tô duré ahã na te te tãma 're aropisutu, zudezu norĩ ma, za te te tãma ãma 're ĩ'a'uwaimrami mono zém na hã. ⁵Wahi'rata norĩ nhihudu uptabi, te ta norĩ hã 're hâimana za'ra, dama ĩpire uptabi za'ra norĩ nhihudu. Cristu hã zudezu hãiba na, ma tô podo, ti'ai ãma. Cristu hã ta hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, uburé marĩ hã te te 're ĩ'ab'madâ'â mono. Taha ãma uburé 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono. Tô sena, wa ãne na aima ãma rowasu'u za'ra wa'wa.

⁶E tawamhã, Izarazéhé nhihudu norĩ hã Cristu te te siwi 're wě'õ za'ra mono wa, te te tãma ãma 're a'uwaimrami mono õ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, te te tãma 're ĩropisutu za'ra mono zém na hã. Ma tô te te tãma ãma 're a'uwaimrami, tô. Izarazéhé nhihudu norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimipisudu hã aihĩni 're hâimana za'ra mono õ di, ĩsib'a'uwě uptabi, 're nomro mono da. ⁷Duré Abra'ãhã nhihudu sidâpâsi ĩsihudu norĩ hã, ĩsihudu ahã na za 're ĩhâimana za'ra mono na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma ĩropisutuzéb zarina, aihĩni uptabi, ãma 're hâimana za'ra mono õ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra uptabi hã 're ĩhâimana za'ra mono na hã. Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô ãne na Abra'ãhã ma ropisutu, romhã ré: "Izatihi nhihudu norĩ si, te za ĩnhib'a'uwě uptabi hã 're hâimana za'ra." ãne ma tô tãma waihu'u siro, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ⁸Taha wa, Abra'ãhã nhihudu mono norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, aihĩni 're ĩnomro mono õ na, te wasu'u ã hã, duréihã Abra'ãhã ma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩwaihu'uzém na. Abra'ã hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiropisudu hã te te ãma ĩsaze ne, tane duré ĩsimiropisutu na, da te 're ĩsaze za'ra mono norĩ si, te za Abra'ãhã nhihudu ne oto 're dahâimana za'ra. ⁹Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Abra'ãhã ma, te te ĩropisutuzé hã, ãne ĩsimiroti wasu'u hã: "Wahub amo na, wa za duré we atême wi, tô ã a'amo za duré ĩwa ĩwaptã'ázém na. Tawamhã apã we atême ĩwisi õ ré, te za Saraha ma ĩ'ra podo, aibã na." ãne duréihã Abra'ãhã ma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩropisutuzé hã.

¹⁰Tawamhã Saraha 'ra hã ma tô tiprédu oto, Izati hã. Ta hã wahi'rada. Prédu wamhã, ma tô timro, Rebecaha ãma. Ta hã ma tô duré ti'ra, ĩ'ra maparane ĩsi'ubza hã, aibã zahuré hã. ¹¹⁻¹²Tane nherě, ĩdi'i 're, zahadu hâimana zahuré nherě, duré marĩ ĩwě hã te te waihu'u zahuré õ nherě, zahadu marĩ ĩwasédé hã te te duré waihu'u zahuré õ nherě, ma tô ãne 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tãma waihu'u siro, Rebecaha ma: "Īdub'rada hã te za tinoi ma wapu na 're hâimana." ãne ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩno si sima pisutu, tidub'rata ma, pire na 're hâimana mono da. E marĩ hã te te 're ĩ'manharĩ wě zahuré mono zéb zarina, ma tô ĩno si sima pisutu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Mare di. Taha wab õ di. Si'uihã na te te sima ĩwězéb uwaibaba, ma tô sima pisutu, ĩno si. ¹³ãne na hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ĩmreme na rob'ui'éré, ĩbaihã na hã: "Zacoho si, ĩma sawi di. Eza'uhu si, wa tô ĩsiwi wě'õ." ãne 'Re ĩhâimana u'âsi mono, si'uihã na te te sima ĩwězéb zarina, Zaco te te sima ĩpisutuzé hã, ĩdub'rata upana.

¹⁴Áté ãne na te za asima 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo: "'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te sima ĩwězéb zarina, ĩno si te te sima ĩpisutu na hã ma tô ãma upa. ĩ'uwaibaba õ di." ãne na hã asima ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. ĩ'uwaibaba si te te dama ãma

're a'uwaimrami u'âsi, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. Te te dama ãma 're a'upai mono õ di. ¹⁵ Duréihã Mozésihi ma, ma tô ãne na siwasu'u: “Ni'wam norĩ ãma 're ïpê'êzé za'ra mono da, te ïsima 're wê za'ra mono wamhã, wa za tô ãma 're ïpê'êzé za'ra, ãma 're ïsiwãrĩ za'ra mono da, ta norĩ ãma hã. Duré ni'wam norĩ ãma 're ïpê'êzé za'ra mono da, te ïsima 're wê za'ra mono õ wamhã, ãma 're ïpê'êzé za'ra mono õ di za tô, ta norĩ ãma hã, te 're apawapto mono da.” ãne Mozésihi ma, ïsiwaihu'uzé hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. ¹⁶ Taha wa, da te dasima 're ïwê za'ra mono zéb zarina, te te 're da'apisutu mono õ di, da'ãma 're ïpê'êzé mono zém na hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. Duré dasi'uihã na sô 're ïdasiwasutu za'ra mono na, te te 're da'apisutu mono õ di, da'ãma 're ïpê'êzé mono zém na hã. Si'uihã na te te sima 're ïda'awê mono zéb zarina si, te za tô da'ãma 're pê'êzé, da'ãma 're ïsiwãrĩ mono zéb da hã. ¹⁷ Duréihã ma tô Mozési hã ãne na ãma rob'ui'ééré, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã apito Para'oho ma te te ïrowasu'uzém na, ãne:

“Wa hã wa tô aipisutu, dama asi'apito da. Wa tô duré nasi ai'rãnhito, asimirosa'rata nhiptete na aihâimana mono da, a'â. Wa tô duré nasi aima rob'manharĩ wasété, ïnhimiwaihu'u pese zém na, da te 're ïwaihu'u za'ra mono da, duré daro mono bã ïnhisi na, da te 're ïwaihu'u pese za'ra mono da oto.”

ãne duréihã apito Para'oho ma, ïsiwasu'uzém na ma tô ïbaihã na ãma rob'ui'ééré, Mozési hã. ¹⁸ Taha wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ni'wam norĩ ãma 're pê'êzé za'ra mono da, te te sima 're wê za'ra mono wamhã, te za tô ãma 're pê'êzé za'ra, ãma 're siwãrĩ za'ra mono da. Duré te te sima 're ïda'awê mono zéb uwaibaba, te za te te 're da'a'rãnhito, danhimirosa'rata wasété nhiptete na a'â 're dahâimana za'ra mono da.

'Re ïhâimana u'âsi mono, te te sima 're ïda'awê mono zéb zarina si, marĩ hã te te dama 're ï'apisutu mono zé wasu'u

¹⁹ Áté ni'wam norĩ hã ãne wa'rãmi te za te te ïma 're nharĩ za'ra, asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã. Áté ãne te za ta norĩ hã te te ïma 're nharĩ za'ra: “Re ïhâimana u'âsi mono hã danhimirosa'rata wasété nhiptete na a'â 're dahâimana za'ra mono da, te te 're da'a'rãnhito mono wamhã, ãne wamhã, e niha te za te te siwi 're da'awê'õ. Te te siwi 're da'awê'õ waihu'u mono õ di za. E 'wa hã, te 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimipisutu da, hâimana nhiptete na 're hâimana. Robaba di. Ni'wai õ di.” Áté, ãne te za ni'wam norĩ hã te te ïma 're nharĩ za'ra, te te 're waihu'u za'ra mono õ nherê. ²⁰ E a norĩ wa'wa hã 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, aipire za'ra wa'aba bã, te za ãne na ïma 're ïnharĩ za'ra wa'aba mo. Piza na zé 'manharĩ hã, e ti'manharĩ'wa te za sina sadanharĩ za'ra, ãne: “E marĩ da, ma tô ãne ïwa'ab'manha.” ãne na te te sina sadanharĩ waihu'u za'ra õ di za. ²¹ ï'manharĩ'wa hã te te sima ïwêzéb uwaibaba si, te za zé hã te te 're ab'manharĩ, piza na. Zé hã te te su pese wamhã, misi te za oto sada ub'rã. Tawamhã te za sima rosa'rata, piza maparane te te sima 'manharĩ da, ãma. Tawamhã te te ï'manharĩ 'rada hã, wê uptabi na te za 'manha, ï'madâ'â ze da hã. Duré ïhâiba amo hã si'aba're na te za 'manha, wê prã na, ta hã marĩ da si 're hâimana mono da, taré.

²² Tane te za duré 'Re ïhâimana u'âsi mono hã wa'manharĩ'wa hã marĩ hã te te wama 're apisutu, zé 'manharĩ'wa ne. Te te sima 're ïwê mono zéb zarina, te za uburé marĩ hã te te dama 're apisutu, ïwê hã duré ïwê prã hã. Ta hã te te sima 're wê u'âsi, tiwaihu'u pese na dapo're'õ norĩ hã te te 're ahã za'ra mono da, taha zarina ïsimihã nhiptetezém na da te dasina 're waihu'u za'ra mono da. Tane nherê, te te siwi 're ï'awê'õ pese mono norĩ ãma hã, 're wa'a su'u mono õ di, za te te 're ïda'uprosi za'ra mono norĩ ãma hã. ²³ ãne hã ma tô duré te te sima 're wê, pire na 're ïhâimana wê uptabi mono zém na, dama 're siwaihu'u mono da. Uburé wa'ãma 're ïpê'êzé mono zéb zarina, wa'ãma 're ïsiwãrĩ za'ra mono norĩ ma, ma tô ãne na wama 're siwaihu'u, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. Wa norĩ hã ma tô oto te te 're wa'apisutu siro, rowê uptabi ãma ï'rata 're wahâimana u'âsi za'ra mono da. ²⁴ Wa norĩ hã ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te 're wa'apisutu, ïsib'a'uwê uptabi hã oto 're wanomro mono da. E 'wam norĩ hã tawamhã, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te 're

Ī'apisutu mono norĩ hã. Wa norĩ hã zudezu norĩ hã aihĩni õ nherẽ, duré zudezu'õ norĩ hã aihĩni õ nherẽ, ma tô wasiwazari te te 're wa'apisutu, ĩsib'a'uwẽ oto 're wanomro mono da, wasiré. ²⁵ Duréihã 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ĩmreme na rob'ui'ééré, Ozéza na ĩsisi hã. Zudezu'õ wasu'u na ma tô âne na rob'ui'ééré:

“Īnhib'a'uwẽ'õ, aré 're ĩnomro mono norĩ hã, wa za oto ĩnhib'a'uwẽ na te 're sisi za'ra.

Aré te 're ĩsawi za'ra mono õ norĩ hã, wa za oto ĩma ĩsawi pese na te 're waptẽrẽ za'ra.

²⁶ Tirob ãma 're si'ubumroi mono ré, wa tô aré te tãma 're nharĩ za'ra, âne: A norĩ wa'wa hã ĩnhib'a'uwẽ'õ te 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Tane nherẽ, tame 're si'ubumroi mono ré, wa za oto ĩ'ra na te 're sisi za'ra, wa hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'ra na.”

Âne Ozéza, ĩmreme na te te ĩrob'ui'éérézé wasu'u hã.

²⁷⁻²⁸ Iza'iza hã ma tô duré âne na ãma rob'ui'ééré, Izarazéhé nhihudu norĩ ãma hã:

“Re ĩhãimana u'âsi mono hã Wanhib'apito hã te za sa'ëtẽ da'ahã za'ra waptu sina, daro mono bâ dawasété na te te 're ĩda'awaihu'u mono zéb zarina. Taha wa, Izarazéhé nhihudu norĩ hã â poré zaihã na supara 're ĩsimi'wara mono ne, ahã uptabi nherẽ, te za umro na si te te 're anho'reptu, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã.”

Âne Iza'iza hã, Izarazéhé nhihudu norĩ ãma te te ĩrob'ui'éérézé hã.

²⁹ Iza'iza hã ma tô duré âne na rob'ui'ééré:

“Wanhib'apito hã danhipai u ĩsiptete uptabi, te 're hãimana. Õ hã uburé wahi'rata norĩ hã zudezu norĩ hã te te wawi 're a'uproso mono 'wa'âhã, wa aré wasiré zudezu norĩ hã 're wasi'utõrĩ pese, Sodoma na 'ri nho'õmo nhisi ãma uburé ĩdasi'utõrĩ ne, duré Domora na 'ri nho'õmo nhisi ãma ĩdasi'utõrĩ ne. Tane nherẽ, ma tô ni'wam norĩ ãma tipẽ'ézé za'ra, te te sõ'reptu za'ra da, uburé si'utõrĩ tõ da, wasiré zudezu norĩ hã.”

Zudezu norĩ hã Cristu te te siwi 're ĩwẽ'õ za'ra mono zé wasu'u

³⁰ E marĩ te wama wasu'u za'ra, tawamhã, ã hã. E niha, wa za tawamhã ãma waihu'u za'ra ni, ãhã wasu'u na hã. Âne, wa za ãma waihu'u za'ra ni. Zudezu'õ norĩ hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono, ĩwasédé hã te te ãma 're ĩ'ab'madã'ã mono õ zarina, te te 're ĩwẽsãmri za'ra mono zéb da hã, te te aré sô 're rob'ruiwapari za'ra mono õ nherẽ, ma tô te te 're awẽsãmri, taré te te 're ĩsaze za'ra mono zém na si nherẽ. ³¹ Tane nherẽ, Izarazéhé nhihudu norĩ hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ĩrob'ui'ééré hã te te 're ĩ'madã'ã pese za'ra mono na, 'Re ĩhãimana u'âsi mono, ĩwasédé te te oto ãma 're ab'madã'ã tõ mono da, duré taha zarina te te 're awẽsãmri mono da, te te sima ãma 're aroti mono newa, ma tô ta norĩ hã taré sô 're si'wapé za'ra, te te 're ĩ'awẽsãmri mono zéb zõ. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã, ĩwasédé hã te te ãma 're ĩ'ab'madã'ã mono õ zarina, te te 're ĩwẽsãmri za'ra mono zéb da hã, te te sina tãma 're uwaimrami za'ra mono õ di, ta norĩ hã. ³² E marĩ wa, te te sina tãma 're uwaimrami za'ra mono õ di. 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te 're ĩsazei pese za'ra mono zém na si, te te 're ĩwẽsãmri za'ra mono zéb da hã, 're si'madã'ã za'ra mono õ wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré na si 're si'madã'ã ze za'ra mono wa. Cristuhu ãma, wa za oto ãne hã aima ãma simiré'é za'ra wa'wa. Ëtẽ tõmo wawẽ hã bådãdi wa, 're sa'wari mono wa, te za ãma 're dasi'marõpãrĩ za'ra. Taha wa, te za 're dasirẽme za'ra. Tane duré, zudezu norĩ hã ma tô Cristu te te siwi 're ĩwẽ'õ za'ra mono zém na si'uihã na sima 're simiza'repese za'ra, wedepo'o nnonhi'rãmi na dazada ĩdã'ázé hã taré newa, Cristu hã da te 're ĩsaze za'ra mono zém na, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te 're ĩda'anho'reptui mono õ newa. ³³ Duréihã Iza'iza hã ma tô âne na ãma rob'ui'ééré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono mreme na:

“Ma'ãpé, ĩwapari pese za'ra wa'aba. Zeruzarẽ u, wa za ni'wa hã satõ, Si'ã na sa'a nhisi u.

Ëtẽ tõmo wawẽ hã bådãdi wa, dawĩ 're ĩsa'wari mono hã, te te 're da'marõpãrĩ za'ra mono wa, 're ĩdasirẽme za'ra mono ne, 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'rata 're ĩdanomro u'âsi mono zé hã da te dasina 're uwaimrami za'ra mono õ di za, da te dasiwi 're wẽ'õ pese za'ra mono wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono Zeruzarẽ u te te ĩsatõrĩ hã.

Tane nherê, ni'wam norĩ hã te te sina 're umnhasi za'ra mono wamhã, taré te te sina 're umnhasi baba za'ra mono õ di za. Īwê hã te za tô te te tãma ãma 're a'uwaimrami, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, tãma 're rowê u'âsi za'ra mono di za.”
 Āne ma tô durêihã Iza'iza hã ãma rob'ui'ére siro, Cristu za da te dasiwi ĩwê'ôzém na hã.

10

¹ Īsisânawã norĩ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩda'anho'reptui mono zé hã, uburé ĩsiré zudezu norĩ hã te te sina tãma 're uwaimrami za'ra mono da, wa tô ĩsima wê uptabi za'ra. Taha da, wa ta norĩ ãma 're ĩmreme u'âsi za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma. ² Ta norĩ hã te te sima 're wê uptabi za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're sisômri u'âsi za'ra mono da, õhõ ma si, te te 're romhuri pese za'ra mono da. Āne na, wa tô ĩsi'uihã na ãma waihu'u pese za'ra, tô sena. Tane nherê, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da te 're ĩromhuri pese za'ra mono zé hã te te waihu'u pese za'ra õ wa, te te sina tãma 're uwaimrami za'ra mono õ di. ³ 'Re ĩhâimana u'âsi mono, dawasédé te te oto da'ãma 're ĩ'ab'madâ'â mono õ zarina, te te 're ĩda'awêsãmri mono zé hã, tãma waihu'u pese za'ra õ di. Te te 're ĩda'awêsãmri mono zéb da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma 're ĩpisutu za'ra mono zé hã, te te 're 'madâ'â pese za'ra mono õ di, ta norĩ hã. Si'uihã na te te sima 're ĩpisutu za'ra mono zéb zarina si, ma tô 'rãwi sô 're si'wapé za'ra, taha na te te 're wêsãmri za'ra mono da newa. ⁴ 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te ĩrob'ui'ére hã da te 're ĩ'madâ'â pese za'ra mono na, da te ãma 're rosa'rata u'âsi za'ra mono õ di za oto, taha zarina 'Re ĩhâimana u'âsi mono, te te sima da'ãma 're aroti mono newa, dawasédé te te oto da'ãma 're ab'madâ'â tã mono da, duré taha zarina te te 're ĩda'awêsãmri mono zéb da hã. Tãibã. Āne hã ma tô Cristu hã dawu uprosi. Ta hã Danho'reptui'wa na te te sina 're ĩ'umnhasi za'ra mono norĩ si, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're awêsãmri, ĩwasédé hã te te oto ãma 're ĩ'ab'madâ'â mono õ zarina, po're'õ nherê, te te 're ahã za'ra tã mono da.

'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩda'anho'reptui mono zé wasu'u

⁵ Durêihã Mozési hã ma tô ãne na rob'ui'ére:

“Ni'wa hã ĩsimiroti na rob'ui'ére hã uburé te te 're 'madâ'â pese uptabi mono wapsi, nimahã na marĩ na misi ĩsimiroti na te te upai õ wapsi, tawapsi te za rowê na 're hâimana u'âsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata.”

Āne ma tô Mozési hã ãma rob'ui'ére. ⁶⁻⁸ Tane nherê, ni'wa hã ãne te te 'manharĩ waihu'u õ di, ĩsimiroti zarina uptabi hã. Ni'wa hã ĩsimiroti upai'õ'wa hã 're morĩ õ di. Robaba di. Āté ãne na te za 'rãwi asima 're ĩnharĩ za'ra wa'aba mo: “E 'wa hã te za hãwa u mo, Cristu hã apã we te te saprõni da, wa'upana wazada ĩdã'ã za'ra da hã.” Āne hã asima 're nharĩ za'ra wa'aba mono õ di za, Cristu hã Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisudu hã wei morĩ õ newa, ti'ai u.

Āté te za duré ãne na 'rãwi asima 're ĩnharĩ za'ra wa'aba mo: “E 'wa hã te za mo, adã 're ĩhâimana za'ra mono zéb u, Cristu hã te te hãwa'utu da apã.” Āne hã asima 're nharĩ za'ra wa'aba mono õ di za duré, Cristu hã apã hãwa'utu õ newa, ab're hawi. 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da te 're saze za'ra mono wapsi, te te 're ĩda'awêsãmri mono zém na, ma tô Mozési hã ãne na ãma rob'ui'ére, durêihã:

“'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã ma tô aipê'ê 're, 're ĩsazei pese za'ra wa'aba mo, 'rãwi. Taha na, ma tô duré dama 're asiwasu'u u'âsi za'ra wa'aba mo, asadawa na.”

Āne Mozési te te ãma ĩrob'ui'érezé hã. Taha na, wa tô duré wa norĩ hã wa te dama 're sadawa wasu'u za'ra, Cristu, da te 're sazei pese za'ra mono wapsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩda'awêsãmri mono zém na, dawasédé te te oto da'ãma 're ĩ'ab'madâ'â mono õ zarina. ⁹ Zezusi hã Asib'apito uptabi na, asadawa na danho'a 're sisi za'ra wa'aba mono wamhã, duré 'rãwi aipê'ê 're 'Re ĩhâimana u'âsi mono, Zezusi te te ĩhãwa'utuzém na, 're sazei pese za'ra wa'aba mono wamhã, tawapsi te za te te 're asõ'reptu za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ¹⁰ Zezusi hã wapê'ê 're, wa te wasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zém

na, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te 're ìwa'awêsãmri mono zé hã. Zezusi hã Wanhìb'apito na danho'a, wa te dama 're ìsisi za'ra mono zém na, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ìwa'anho'reptui mono zé hã. ¹¹ Duréihã Iza'iza hã ma tô duré ãne na ìbaihã na rob'ui'ére: “Re ìhâimana u'âsi mono hã, Danho'reptui'wa da, te te ìpisudu hã da te dasina 're umnhasi za'ra mono wamhã, niwamhã te te sina 're umnhasi baba za'ra mono ô di za. Te za te te dama ãma 're a'uwaimrami u'âsi.” ãne Iza'iza hã te te ãma ìrob'ui'érezé hã. ¹² Zudezu norì hã zudezu'ô norì me, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma hã, tô ôhõ si, tãma 're ìhâimana za'ra mono zé hã. Siwanhizari, tãma 're hâimana za'ra mono ô di oto ta norì hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono, uburé Danhìb'apito uptabi, te dama 're hâimana. Taha wa, ni'wam norì hã 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're sô'reptu za'ra mono da, te te tiwi 're waptêrê za'ra mono wamhã, ta norì ma, te za tô te te tãma ãma 're a'uwaimrami, dama 're ìsôpru mono zéb zarina. ¹³ Duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô duré ãne na rob'ui'ére:

“Ni'wam norì hã Danhìb'apito uptabi te te 're sô'reptu za'ra mono da, te te tiwi 're waptêrê za'ra mono wamhã, ta norì hã te za tô te te 're anho'reptu, ìhâiba mono bâ.”

ãne duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa te te ãma ìrob'ui'érezé hã.

¹⁴ E niha te za tawamhã da te tiwi 're waptêrê za'ra, te te 're da'apawapto mono da hã, Cristu, da te dasina 're umnhasi za'ra mono ô nherê. ãne wamhã, dama waihu'u ô di. Duré Zezusihi wasu'uwê hã dapo're'ô na da te 're wapari za'ra mono ô ré hã, e niha te za da te dasina 're umnhasi za'ra, Zezusi hã. Da te dasina 're umnhasi waihu'u za'ra mono ô di. E niha te za duré Zezusihi wasu'uwê na, da te 're dapawapto za'ra mono ô nherê, da te 're wapari za'ra. Dama waihu'u ô di. ¹⁵ Duré, e niha te aré Zezusihi zadawa wasu'u'wa norì hã ðaro mono bâ datême 're nomro, ìmreme na te te 're dapawapto za'ra mono da, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te datême 're satôrì za'ra mono ô nherê. ãne wamhã, te te ãma 're dapawapto waihu'u za'ra mono ô di aré. Tane nherê, 'Re ìhâimana u'âsi mono, ma tô te te datême 're satôrì za'ra tô. Duréihã Iza'iza hã ma tô ãne na ãma rob'ui'ére:

“Rowasu'u wê hã nima hawi da te dama 're ãwisi za'ra mono wamhã, dama 're rowê uptabi za'ra mono di za.”

ãne ma tô Iza'iza hã romhã ré rob'ui'ére, Zezusihi wasu'uwê hã ìsadawa wasu'u'wa norì hã te te oto datême 're ìãwisi za'ra mono zém na hã.

¹⁶ Tawamhã Zezusihi wasu'uwê hã, ìsadawa wasu'u'wa norì hã te te oto datême 're ãwisi za'ra mono nherê, uburé da te ãma 're saze za'ra mono ô di, wê nherê. Iza'iza hã ma tô duré ãne na ãma rob'ui'ére, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, te te ìnharìzém na: “Wanhìb'apito, wa te dama 're asadawa wasu'u za'ra mono wamhã, e ma tô aiwasu'u na da te 're wazaze za'ra. Mare di. Da te ãma 're wazaze za'ra mono ô di.” ¹⁷ Tane nherê, Cristuhu wasu'uwê na, da te ãma 're dapawapto za'ra mono ô nherê, da te ãma 're sasômri waihu'u za'ra mono ô di. Cristuhu wasu'uwê hã dapo're na da te 're wapari za'ra mono wapsi, te za da te 're saze za'ra.

¹⁸ E zudezu norì hã zahadu ìwasu'uwê hã te te 're wapari za'ra mono ã bâ bété. ìwasu'uwê hã ma tô te te 're wapari za'ra aré ta norì hã, tô sena. Duréihã Dawi hã ma tô ãne na ãma rob'ui'ére:

“Ìsadawa wasu'u'wa norì mreme hã ma tô ðaro mono bâ te te 're ropé.

Ta hã ma tô ropâ dapo're na da te 're wapari za'ra, ðaro mono bâ.”

ãne ma tô Dawi hã ãma rob'ui'ére.

¹⁹ E tawamhã, Izarazéhé nhihudu norì hã ìwasu'uwê te te 're wapari za'ra mono wamhã, e te te 're waihu'u za'ra mono ô di. Ma tô te te 're waihu'u za'ra. Tane nherê, tipê'ê na te te sima 're wê za'ra mono ô di, te te 're ìsaze za'ra mono da hã. Zudezu'ô norì si, ma tô te te sima 're wê za'ra, te te 're saze za'ra mono da. ãne na, ma tô Mozési hã duréihã ãma rob'ui'ére 'rata, zudezu norì ma 'Re ìhâimana u'âsi mono te te tãma ìrowaihu'u za'ra zém na hã:

“Ìnhìb'a'uwê'ô aré 're ìnomro mono norì hã oto ãma 're ìnhìb'a'uwê za'ra mono wa, te za oto ta norì hã asiwi 're ì'ruiwapari za'ra wa'aba mo, ìzadawa parab ô nherê.

Ta norĩ hã aré te te 're ĩwaih'u pese za'ra mono õ nherẽ, wa tô âma 're ĩnhib'a'uwẽ za'ra aré. Taha wa, te za asib'ru na sada 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo, ĩzadawa parab õ nherẽ.”

Ãne zudezu norĩ ma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩrowaih'u mono zé hã.

²⁰ Iza'iza hã ma tô duré âne na ĩsa'u âma rob'ui'éré, zudezu'õ norĩ wasu'u na hã. Zudezu norĩ hã te te siwi 're ĩwẽ'õ pese za'ra mono zém na, ma tô siptete sina âma rob'ui'éré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na:

“Ni'wam norĩ hã aré ĩzô 're sôpré u'âsi mono õ nherẽ, ma tô te te siwi 're ĩsãmri za'ra.

ĩzô 're sinharĩ za'ra mono õ nherẽ, wa tô ta norĩ ma 're ĩsiwaih'u za'ra.”

²¹ Ãne na ma tô duré Iza'iza hã zudezu norĩ âma rob'ui'éré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na:

“Wa hã wa tô aré Izarazéhé nhihudu norĩ zô 're ĩnhimiwẽ u'âsi za'ra, te 're azawi pese mono wa, apâ ĩtême we 're sihutu mono da. Ta norĩ hã po're âna 're nomro u'âsi mono wa, te te siwi 're ĩwẽ'õ pese za'ra mono nherẽ, wa tô aré sô 're ĩnhimiwẽ u'âsi za'ra, te 're ĩsawi pese za'ra mono zéb zarina.”

Ãne ma tô Iza'iza hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na âma rob'ui'éré, Izarazéhé nhihudu norĩ âma hã.

11

'Re ĩhâimana u'âsi mono, Izarazéhé nhihudu norĩ âma 're ĩpẽ'ézé mono zé wasu'u

¹ E tawamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tinhib'a'uwẽ norĩ hã ma tô te te siwi 're wẽ'õ za'ra, Izarazéhé nhihudu norĩ hã. Mare di. Te te siwi 're awẽ'õ mono õ di. Mare uptabi di. Wa hã bété, Izarazéhé nhihudu 're ĩmorĩ hã, duré Abra'ãhã nhihudu 're ĩmorĩ hã. Duré Bêzamihi nhihudu norĩ siré 're ĩmorĩ wamhã, e ma tô siwi ĩwẽ'õ, Izarazéhé nhihudu 're ĩmorĩ nherẽ. Mare di. Te te siwi ĩwẽ'õ õ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ²⁻³ Tinhib'a'uwẽ norĩ hã, tô sena te te siwi 're awẽ'õ mono õ di 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, duréihã ĩsãna'rata hawimhã, te te sima 're ĩ'apisutu mono norĩ hã. Duréihã Eriasi hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wã hã ma tô Izarazéhé nhihudu norĩ âma ĩwasété na âma sa'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma. Ãne na te te âma ĩrob'ui'érézê hã, aima waih'u pese za'ra wa'aba di. Ãne ma tô âma rob'ui'éré:

“Wanhib'apito, asadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã ma tô ta norĩ hã te te 're simro. Duré êtê za'ra 'manharĩ hã, ĩsisiwi aima danhoprubzéb da, marĩ, da te ĩwa 're ĩsa'ra za'ra mono zé hã ma tô uburé te te 're prub za'ra, êne hã. ĩsiwaprosi uptabi, wa oto 're ĩhâimana, te 're ĩ'asawi pese mono hã. Taha 'ru te, te duré ĩzada 're hâimana za'ra, ĩzama te te siwi ĩwĩrĩ da.”

Ãne Eriasi hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, Izarazéhé nhihudu âma ĩwasété na te te ĩsa'razém na te te âma ĩrob'ui'éré hã, ĩbaihã na. ⁴ Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã e niha ma tô asa tâma waih'u, Eriasihi ma. Ãne ma tô tâma waih'u:

“Ãme ĩnhib'a'uwẽ nhipiti'ai âma hã, wa tô te ĩsima 're sawi pese za'ra, 7 miu na ĩhâiba za'ra hã, tisiré norĩ wazari si'utõrĩ tã da dame, ĩhâiba'õ na dame âma 're ĩwata za'ra mono õ norĩ hã, Ba'a na romhâiba nhisi âma hã. Ta norĩ si, te ĩzarina 're hâimana u'âsi za'ra.”

Ãne 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Eriasihi ma, asa te te ĩwaih'uuzém na rob'ui'éré hã. ⁵ Tane te duré ãhãna hã dama 're romhâimana za'ra. Da'ãma 're pẽ'ézé mono wa, da'ãma 're ĩsiwãrĩ mono zéb zarina, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Izarazéhé nhihudu norĩ hã te te sima 're apisutu, umro na, ĩsib'a'uwẽ uptabi si oto 're hâimana za'ra mono da. ⁶ E tawamhã, marĩ hã te te 're ĩ'manharĩ wẽ za'ra mono zéb zarina, ma tô te te sima 're apisutu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, zudezu norĩ hã. Mare di. Taha zarina te te sima 're apisutu mono õ di. Taré âma 're ĩpẽ'ézé za'ra mono zéb zarina, âma 're siwãrĩ ze za'ra mono wa, ma tô si'uihã na te te sima 're apisutu, õhõ âma si 're hâimana u'âsi za'ra mono da. Marĩ hã da te 're ĩ'manharĩ wẽ za'ra mono zéb zarina, te te sima 're da'apisutu mono

'wa'âhã, âne zarina 'wa'âhã, aré senai ô di, 'Re ìhâimana u'âsi mono, da'âma 're ìpê'êzé mono zéb zarina si, da'âma 're ìsiwãrì mono zé hã.

⁷ Tawamhã e niha, wa za âne na hã âma waihu'u pese za'ra ni. Âne, wa za oto âma waihu'u za'ra ni. Izarazéhé nhihudu norì hã 'Re ìhâimana u'âsi mono, ìwasédé hã te te oto âma 're ab'madá'â tō mono da, duré taha zarina te te 're ìwêsãmri za'ra mono zéb da hã, sô 're sôpré u'âsi mono nherê, te te sina tãma âma 're uwaimrami za'ra mono ô di, ta norì hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono, umro na te te sima 're ìpisutu za'ra mono norì si, ma tō te te sina tãma 're uwaimrami za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ìwêsãmri za'ra mono zém na hã. Tane nherê, ni'wam norì hã Izarazéhé nhihudu nherê, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhiti 're ìhâimana za'ra mono norì hã, ta norì si ma tō 'Re ìhâimana u'âsi mono hã po're nhitob za'ra, ìmreme hã te te 're waihu'u za'ra mono âna, a'â 're nomro mono da.

⁸ Duréihã Mozési hã ma tō âne na âma rob'ui'ééré:

“Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tō ta norì hã tiwaihu'u pese na te te 're po're nhitob za'ra, simipari âna 're hâimana za'ra mono da a'â. Ta norì hã ma tō duré te te 're 'rãiwamnarì za'ra, rosa'rata waihu'u âna, a'â 're nomro mono da. Taha wa, te ta norì hã 'Re ìhâimana u'âsi mono te te siwi 're waihu'u za'ra mono âna, siwa'ru 're hâimana za'ra.”

Âne duréihã Mozési hã te te âma ìrob'ui'éérézé wasu'u hã. ⁹ Dawi hã ma tō duré âne na ta norì âma rob'ui'ééré za'ra, zudezu norì âma hã:

“Re ìhâimana u'âsi mono hã ta norì ma, ìwê na tãma 're sôprub za'ra mono wê te, ma tō 're si'madá'â ze za'ra, taha na tãma 're rowê za'ra mono da newa. Taha wa, marì wasété pire na 're si'marôpãrì za'ra mono neza, 'rãwi. Duré 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te hã za'ra neza.”

¹⁰ Te te duré 're tōmo nhitob za'ra mono neza, datob'a na 're ìdanomro mono ne, 're nomro mono da oto. Duré ta norì hã marì pire hã da te 're 'wasari mono wa, ìré 're ìdanhîhâpâ za'ra mono ne, te te 're robzépata u'âsi za'ra mono neza.”

Âne duréihã Dawi hã Izarazéhé nhihudu norì âma, te te ìrob'ui'éérézé wasu'u hã.

¹¹ E tawamhã, zudezu norì hã 'Re ìhâimana u'âsi mono wi, 're si'marôpãrì za'ra mono nherê, apâ ìtême 're wahutu waihu'u za'ra mono ô di za. E tawamhã apâ ìtême 're sipizari waihu'u za'ra mono ô di za. Te za tō apâ ìtême 're sipizari za'ra. Ta norì hã 'Re ìhâimana u'âsi mono wi, 're sipizari za'ra mono wa, tiwasédé hã te te 're 'manharì za'ra mono wa, ma tō 'Re ìhâimana u'âsi mono hã zudezu'ô norì ma a'â pisutu za'ra, te te 're ìda'anho'reptui mono zé hã. Zudezu norì hã te te âma 're 'ruiwapari za'ra mono da, ma tō zudezu'ô norì ma a'â pisutu za'ra, te te 're ìda'anho'reptui mono zé hã, zudezu norì hã apâ ìtême 're sipizari za'ra mono da, te te 're ìda'anho'reptui mono zém niwì. ¹² Zudezu norì hã 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ìwêsãmri za'ra mono zéb da hã, te te sina tãma 're uwaimrami za'ra mono ô wa, ma tō 'Re ìhâimana u'âsi mono hã zudezu'ô norì ma, hãwa hawi marì ìwê na tãma 're sôprub za'ra, daro mono bâ. Tawamhã zudezu norì hã 'Re ìhâimana u'âsi mono niwì, ahâ uptabi na apâ za ìtême 're sipizari za'ra mono wamhã, tawapsi, te za oto marì ìwê uptabi hã te te dama 're anhomri, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã hãwa hawi, uburé tinhîb'a'uwê norì ma hã.

Zudezu'ô norì, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ì'anho'reptui mono zé wasu'u

¹³ Zudezu'ô norì, wa za oto aima ìsiwasu'u za'ra wa'wa. Wa hã Cristuhu zadawa wasu'u'wa, wa aima 're ìhâimana za'ra wa'wa. Wa hã te aima 're ìromhuri za'ra wa'aba mono zé hã, taréi ô di. Taha wa, wa za tō ìnhimi'ê na te aima 're romhuri u'âsi za'ra wa'wa. ¹⁴ Wa hã te aima 're romhuri za'ra wa'aba mono wa, ìsiré zudezu norì hã te te âma 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono da, wa tō ta norì si te ìsima 're wê za'ra, ni'wam norì hã apâ 'Re ìhâimana u'âsi mono u 're sipizari za'ra mono wa, te te 're anho'reptui mono da. ¹⁵ Ta norì hã te te 're saze za'ra mono ô wa, ma tō 'Re ìhâimana u'âsi mono hã asa te te siwi 're awê'ô, a'â. Âne wa, ma tō a'â ai'âma si 're siwadi za'ra wa'wa, zudezu'ô norì âma hã. Tane nherê, ta norì hã niwapsi 'Re ìhâimana u'âsi mono u, apâ 're ìsipizari za'ra mono zéb zarina, te te 're wêsãmri za'ra mono wa, te za oto rowê uptabi na 're hâimana

za'ra, ãwasédé hã te te oto ãma 're ã'ab'madâ'â mono õ zarina. 'Re dadâ'â za'ra mono wa, apã 're dahãwa'utu za'ra mono wa, dama 're ãrowê za'ra mono ne, te za oto ta norã hã rowê uptabi na 're hãimana za'ra.

¹⁶ ãne na, wa za oto aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. ã'u'ëtê wapu hã da te 're 'manharã za'ra mono wamhã, sebre õ ré, te za syry na da te 're po'o za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da te 're sãmri za'ra mono da. Misi ã'u'ëtê wa'õno hã da te tãma 're sãmri za'ra mono nherê, wahuré da te tãma 're ãsãmri za'ra mono zé, te wasu'u. Duré áté ni'wa hã te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma tinha, ãne: “ã hã wede 're ãsa mono zari hã wa aima pisutu, ate da.” ãne hã wede hã zahadu 're sa mono ré, ni'wa hã wedezari si 'Re ãhãimana u'ãsi mono te da, te te tãma pisutu nherê, ãpanhipti zama ãte hã za. ã hã wedezari hã, ãzarazéhé nhihudu norã hi'rata norã, te wasu'u. Duré ãpanhipti hã ta norã nhihudu norã, te wasu'u. ãzarazé norã hi'rata norã hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma si, 're hãimana za'ra mono da, te te 're ãpisutu za'ra mono ne, te za duré ãsihudu norã zama tãma 're hãimana za'ra, wedezari si 'Re ãhãimana u'ãsi mono te da, da te tãma 're pisutu za'ra mono nherê, ãpanhipti zama ãte ne. ¹⁷ ãne na, wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Áté azeitona wede hã te a'ubuni wi 're sa, oriwera na ãsisi hã 'madâ'â ãna ãprédu hã, tede'wai õ nherê. Ta hã zudezu'õ norã, te wasu'u. Duré azeitona wede hãiba amo hã te duré 're sa, danho'a da te dasiwi 're ã'madâ'â pese mono hã. Ta hã zudezu norã, te wasu'u. Tawamhã áté azeitona wede hã danho'a 're ãsa mono panhipti hã te za nima niwãp si panhipti nhi'ê za'ra ni, taré simi'wara da, dasiré 're 'rã za'ra mono õ wa. Ta hã, zudezu norã hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're ãsaze za'ra mono õ norã, te wasu'u. Áté a'ubuni wi azeitona wede 're ãsa mono panhipti hã te za misi wê'ê ni, azeitona wede hãiba amo hã dama ã'madâ'â pese u ãwede wãi wa, da te ãma wasisi da, dasiré oto 're 'rãi mono da. Ta hã, zudezu'õ norã ãma, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, oto ãma 're ãsib'a'uwê za'ra mono zé, te wasu'u. Tawamhã azeitona wede, dama ã'madâ'â pese wede wa'u na te za oto ãpanhipti prédu, wê na, a'ubuni wi azeitona wede 're ãsa mono panhipti hã rob'rãi wede amoï u, da te ãma ãwasi hã. Tane duré, zudezu norã ma, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã marã wê na tãma 're ãsõprub za'ra mono zé hã, te duré aima 're hãimana za'ra wa'wa oto, zudezu'õ norã na 're ãihãimana za'ra wa'aba mono ma hã. ¹⁸ Taha wa, rob'rãi wede, dama ã'madâ'â pese panhipti hã 're 'rã za'ra mono õ wa, da te 're ãsi'ê za'ra mono ne, 'Re ãhãimana u'ãsi mono a'ã te te siwi 're ã'awê'õ mono norã ma, aipire na tãma 're ãihãimana za'ra wa'aba mono zém na, asina 're sa'ra wa'aba mono õ di za. E ãwede panhipti wa'ui hawi, te ãwede zari hã 're prédu za'ra. Mare di. ãwede zari hawi si, te ãwede panhipti hã 're prédu za'ra. Tane, a norã wa'wa hã zudezu norã ma, aipire na 're ãihãimana za'ra wa'aba mono õ di. Taha wa, aipire na tãma 're ãihãimana za'ra wa'aba mono zém na, 'rãwi asina 're aiwata waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za.

¹⁹ Zudezu'õ norã, áté ãhã wasu'u zarina, te za ãne asima 're ãnharã za'ra wa'aba mo: “Re ãhãimana u'ãsi mono hã rob'rãi wede panhipti, da te 're ãsi'ê za'ra mono ne, e marã da, ma tô te te siwi 're ãwê'õ, zudezu norã hã. Wa norã hã ãwa'rãmi 're wahãimana za'ra mono da, ma tô ta norã hã te te siwi 're ãwê'õ. Rob'rãi wede amo panhipti hã ãwede amo na da te ãma 're ãwasisi za'ra mono ne, wa oto wa norã hã 're wahãimana za'ra, ã'upana za'ra.”

²⁰ ãne na asima 're nharã za'ra wa'aba mono wamhã, ã'uwaibaba te za tô asima ãma 're ãrowaihu'u za'ra wa'aba mo, ta norã ãma hã. Ta norã hã ma tô te te 're ãwê'õ tô siwi, te te 're saze za'ra mono õ wa. A norã wa'aba si 're sazei pese za'ra wa'aba mono wa, te tô ta norã wa'rãmi 're ãihãimana za'ra wa'aba mo. Tane nherê, a norã wa'wa hã asina 're aiwata za'ra wa'aba mono õ di za. Tô'ã. Taha wa, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono si asiwi 're ãwazéb za'ra wa'aba mo. ²¹ E 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã zudezu norã ma, tinhimiházé te te tãma 're ba'a za'ra mono õ nherê, te za bété a norã wa'aba ma tinhimiházé hã te te aima 're ba'a za'ra wa'wa, tiwi 're aipizari za'ra wa'aba mono wamhã. Mare di. Te za tô te te 're ãihã za'ra wa'wa, tiwi 're aipizari za'ra wa'aba mono wamhã. Taha wa, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono si asiwi 're ãwazé pese za'ra wa'aba mo. ²² ãhã wasu'u na, wa za 'Re ãhãimana u'ãsi

mono nhimizawi pese zé hã ãma waihu'u za'ra ni. Īsimihâzé pire na zama, wa za duré ãma waihu'u pese za'ra ni. Tiwi 're ĩsi'marõpãrĩ pese za'ra mono norĩ si, te za te te 're ahã za'ra za'ëtẽ. Tane nherẽ, a norĩ wa'wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono zéb zarina, marĩ ĩwẽ na te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hã, tâma asina 're uwaimrami u'âsi za'ra wa'aba mono wamhã, te za tô rowẽ hã te te aima 're pisutu u'âsi za'ra wa'wa, hãiwa hawi, ai'ãma 're ĩpẽ'êzé za'ra wa'aba mono zéb zarina. ãne na tâma asina 're uwaimrami za'ra wa'aba mono õ wamhã, a norĩ wa'aba zama te za te te siwi 're aiwẽ'õ pese za'ra wa'wa, rob'rãĩ wede panhipti hã 're 'rã za'ra mono õ wa, da te 're ĩsi'ẽ za'ra mono ne. ²³ Duré zudezu norĩ hã Zezusihi zazei'õ'wa na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono u oto 're sipizari za'ra mono wamhã, te za oto apã ãma 're sib'a'uwẽ za'ra, ta norĩ ãma. ãne hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, waihu'u pese di, zudezu norĩ ma, apã te te 're ĩ'manharĩ wẽ za'ra mono zéb da hã. ²⁴ ãne na, wa za oto rowasu'u na aima 'rãsutu za'ra wa'wa, azeitona wede panhipti wasu'u na ãma ĩsimiré'ézém na hã. A norĩ wa'wa hã zudezu'õ na 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã, a'ubuni wi azeitona wede panhipti, da te 'maiwẽ'ẽi wa, azeitona wede dama ĩ'madã'ã pese wede u, da te ãma ĩwede wasisi ne, te oto simisutu 're aihâimana za'ra wa'aba mo, zudezu norĩ me. Duré zudezu norĩ hã azeitona wede dama ĩ'madã'ã pese panhipti ne, te 're hâimana za'ra. Taha wede panhipti hã da te 're si'ẽi mono wa, da te 're ĩsãmra mono hã ĩ'madã'ã'wai ma, tâma wapure di, tô ĩwede na apã te te ãma 're ĩ'ato mono da hã. Tane duré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma hã wapure di, zudezu norĩ ãma apã 're ĩsib'a'uwẽ za'ra mono zéb da hã, ta norĩ hã tiwi 're sipizari za'ra mono nherẽ, aré.

Zudezu norĩ hã, ahã na 'Re ĩhâimana u'âsi mono u, za apã 're ĩsipizari za'ra mono zé wasu'u

²⁵ ĩsisãnawã norĩ, zudezu'õ na da te 're aiwaptẽrẽ za'ra wa'aba mono norĩ hã, marĩ aré dama ĩwaihu'u'õ na roti pire wasu'uzém na wa za oto aima rowasu'u za'ra wa'wa, asimiza'rese ãna 're aihâimana za'ra wa'aba mono tõ da. Zudezu norĩ upana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ai'ãma wa'aba si 're sib'a'uwẽ mono newa, 'rãwi asi'ãma 're aiwata za'ra wa'aba mono tõ da, wa za oto ãne na aima rowasu'u za'ra wa'wa. Izarazéhé nhihudu norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi, pẽ'ẽ tete uptabi na 're hâimana za'ra mono nherẽ, pẽ'ẽ tete u'âsi, tiwi 're hâimana za'ra mono õ di za. Duréihã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima ĩpisutu sirõmo zéb zarina, zudezu'õ norĩ hã da'ahã uptabi na Cristu za da te 're ĩsaze za'ra mono norĩ za'ratazé hã, oto ĩwa waptã'ã wapsi, te za oto zudezu norĩ hã ahã uptabi na ĩtẽme 're sipizari za'ra, õhõ ãma si oto 're nomro mono da. ²⁶ ãne 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩsõ'reptu za'ra mono zéb da hã, Izarazéhé nhihudu norĩ hã. ãne na ma tô duréihã Iza'iza hã ãma rob'ui'ééré siro, ta norĩ ãma hã:

“Danho'reptui'wa da hã, Zeruzarẽ ãma Si'ã na sa'a nhisi ãma, dasiré za 're ĩhâimana mono hã, tame.

Ta hã Zacoho nhihudu norĩ 're ĩwasété za'ra mono zé hã te za te te tâma 're apari.

²⁷ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô ta norĩ ãma tinhimirosa'rada hã waihu'u siro, ãne: ‘Ta norĩ ma, te ĩropisutuzé hã wa za tô tâma ãma uwaimrami za'ra, ĩwasédé te tâma 're ĩ'apari mono zém na.’ ”

ãne Iza'iza hã ta norĩ ãma te te ĩrob'ui'éérézé wasu'u hã.

²⁸ Zudezu norĩ hã Cristuhu wasu'uwẽ hã ma tô ahã na te te siwi 're wẽ'õ za'ra. Taha wa, te oto 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhitob'ru ne 're hâimana za'ra. Taha wa'rãmi, ma tô ai'ãma 're siwadi za'ra wa'wa, asiré zudezu'õ norĩ ãma hã. Tane nherẽ, ĩsib'a'uwẽ 're nomro mono da, te te pisutu za'ra wa, te ta norĩ hã te te 're azawi pese u'âsi sima, ta norĩ hi'rata ma, te te sina ĩropisutu za'ra zéb zarina. ²⁹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima 're da'apisutu mono nherẽ, duré marĩ ĩwẽ na dama 're sõprub za'ra mono nherẽ, e te za tinhimirosa'rata na te te ãma 're saprĩ. Mare di. Misi haré, ĩsimirosa'rada hã te tâma 're hâimana u'âsi. ³⁰ Duréihã, aih'i'rata norĩ wa'wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã te te 're wapari za'ra mono ãna, ma tô aré 're hâimana za'ra, zudezu'õ norĩ hã. Tane nherẽ,

zudezu norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te 're sazei pese za'ra mono õ wa, ma tô oto ai'âma 're pẽ'êzé za'ra wa'wa, ai'âma 're sib'a'uwẽ za'ra wa'aba mono da, zudezu'õ 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherẽ. ³¹ A norĩ wa'wa hã aré asimipari ãna 're anomro aba mono nherẽ, ai'âma 're ìpẽ'êzé za'ra wa'aba mono ne, te za oto duré zudezu norĩ ãma zama 're pẽ'êzé 'Re ìhâimana u'âsi mono hã, po're ãna duré ta norĩ hã tiwi 're hâimana za'ra mono nherẽ. ³² 'Re ìhâimana u'âsi mono wi, danhimipari ãna 're danomro mono wa, ma tô te te siwi 're da'awẽ'õ pese, dawasédé hã te te da'âma 're ì'ab'madâ'â mono hawi. Dazazéb 're, da te 're danheme mono wa, apâ dasi'uihã na 're ìdawairébé waihu'u mono õ ne, dawasété hawi 'rãwi 're dasisõ'reptui waihu'u za'ra mono õ di. Taha na, dasi'uihã na da te dasina 're waihu'u za'ra mono da, ma tô te te siwi 're da'awẽ'õ. Uburé da'âma 're pẽ'êzé mono da, ma tô ãne hã te te dama 're apisutu, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã.

Ïwaihu'u pese na 'Re ìhâimana u'âsi mono wasu'u

³³ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã uburé da'âma 're ìsiwamri mono zé hã tãma sa'ëtẽ uptabi di, te te dama 're ì'ab'manharĩ wẽ mono zéb da hã. Ïwaihu'u pe hã tãma sa'ëtẽ uptabi di duré. E 'wa hã te za marĩ hã te te sima 're ì'apisutu mono zé hã tiwi waihu'u. E 'wa hã te za duré tiwi waihu'u, uburé marĩ hã te te 're ì'ab'manharĩ mono zé hã. ³⁴ Duréihã Iza'iza hã ma tô ãne na ãma rob'ui'ééré:

“E 'wai ma, Wanhíb'apito nhimirosa'rada hã waihu'u pese di.

E 'wa hã roti na tãma ìwa'rãmi'wa da hã, te 're hâimana. Robaba di.”

³⁵ Wahi'rata hãiba amo hã ma tô duré ãne na ãma rob'ui'ééré, Zo na ìsisi hã:

“Re ìhâimana u'âsi mono si, roptede'wa 're hâimana mono nherẽ, e niha te za ni'wa hã marĩ hã tãma tisõ, ìwa'rãmi marĩ na te te tãma ìwa'âbâ da hã. ãne hã robaba uptabi di, tãma hã.”

ãne ma tô Zo hã rob'ui'ééré, duréihã.

³⁶ 'Re ìhâimana u'âsi mono si ma tô uburé te te aropoto, sima. Taha wa, te uburé marĩ hã te te 're ab'madâ'â, tiwaihu'u pese na. ãne wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma, aihĩni, ãma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono za. Tane tô.

12

'Re ìhâimana u'âsi mono ma, 're ìdasisõmri za'ra mono zé wasu'u

¹ Ìsisãnwã norĩ, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã e wa'ãma 're pẽ'êzé mono õ di, wa'ãma 're ìsiwãrĩ mono zéb da hã. Wa'ãma 're ìpẽ'êzé mono zé hã, tãma sa'ëtẽ uptabi di. Taha wa, wa za oto aima roti pese za'ra wa'wa, ãne na hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono ma si, te za 're asisõmri u'âsi za'ra wa'aba mo, tiwi 're asisawi za'ra wa'aba mono ãna. Taha ma si, te za aiwẽ uptabi na tãma 're aihâimana za'ra wa'aba mo, te te 're ai'madâ'â wẽ u'âsi za'ra wa'aba mono da. ãhã zarina, ãma 're anomro wẽ u'âsi aba mono wamhã, taha si tô sena, ãma 're ì'aiwata za'ra wa'aba mono zé hã. ² Ti'ai ãma dahâimana wasété na 're ìdanomro mono norĩ ãma hã, 're sasõmri za'ra wa'aba mono õ di za. 'Re ìhâimana u'âsi mono wi si, te za 're ìrowaptẽrẽ u'âsi za'ra wa'aba mo, asimirosa'rata wẽ na si, aipẽ'ẽ 're, 're aihâimana za'ra wa'aba mono zé hã te te aima 're pisutu za'ra wa'aba mono da, 're aihâimana za'ra wa'aba mono zép tém na si, oto 're anomro aba mono da. Tawapsi te za 'Re ìhâimana u'âsi mono, te te aima 're ìpisutu za'ra wa'aba mono hã asina 're ìwaihu'u pese za'ra wa'aba mo, marĩ ìwẽ si tãma 're ì'manharĩ za'ra wa'aba mono zém na hã.

³ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã tinhimizawi pese zéb zarina, ma tô ìpisutu, ìsadawa wasu'u'wa na oto 're ìhâimana mono da. Taha wa, wa za oto ãne na aima roti pese za'ra wa'wa. Dama aipire na, duré dama aiwẽ na 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ nherẽ, 'rãwi aipire na 're asi'madâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. 'Re ìhâimana u'âsi mono, ma tô te te sima 're aipisutu za'ra wa'wa, õhõ ãma si oto 're anomro aba mono da. Tane nherẽ, aihĩni ìsazei'wa, asiré 're anomro aba mono nherẽ, ni'wam norĩ si te ìsazei pese 'wa hã 're hâimana za'ra. Duré ni'wam norĩ hã ìsazei prãni 'wa, te 're hâimana za'ra. ìsazei prãni 'wa

norĩ hã 're sazei pese za'ra wa'aba mono newa, 'rãwi asi'ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za, 're sazei pese za'ra wa'aba mono õ nherẽ. ⁴ Dahãiba misi nherẽ, dahãiba na hã marĩ hã dama 're ãhãimana za'ra mono hã ahã di, tite mono bã te te 're ãromhuri za'ra mono zãb da hã, dapara hã durã danhib'rada hã, durã dato hã, uburã ãrã 're ãdahãimana za'ra mono hã. ⁵ Tane hã wa oto wa norĩ hã wasirã ãsazei'wa norĩ hã Cristuhu ãma, wa'ahã nherẽ, 're wahãimana za'ra, simisutu. Dahãiba misi nherẽ, dahãiba na marĩ hã ahã na dama 're ãhãimana za'ra mono hã, tite mono bã te te 're ãromhuri za'ra mono ne, wa oto wa norĩ hã wasirã ãsazei'wa norĩ hã wanhimirohuri mono bã sipu'u pese na, wa te 're romhuri za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, dahãiba misi 're ãdahãimana za'ra mono ne, simisutu wasirã 're wahãimana za'ra mono wa oto. ⁶ Taha wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã simizawi pese uptabi wa, romhuri te te wama 're ã'apisutu mono zãb zarina, wasipu'u pese na, wa za wa te tãma 're romhuri za'ra, wate mono bã, ãma 're ãwasipawaptob za'ra mono zãb da hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u na, sena na ãsazei'wa norĩ ma si te te ãma 're ãrowasu'u za'ra mono zãb da, te te sima 're wa'apisutu mono wamhã, taha zarina si, wa za tã ãma 're wasipawaptob u'ãsi za'ra. ãsimiroti zarina si, wa za wa te 're sadawa wasu'u za'ra, wasirã ãsazei'wa norĩ ma. ⁷ Durã ni'wam norĩ hã ãsazei'wa norĩ pawapto'wa da, te te sima 're apisutu mono wamhã, ta norĩ zama te za tã taha zarina si te te tãma 're dapawaptob u'ãsi za'ra. Durã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na dama rowahutu'wa da, te te sima 're ã'apisutu mono norĩ hã te za tã ta norĩ zama ãsarina si te te ãma 're dapawaptob za'ra. ⁸ Durã ni'wam norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te sima 're apisutu mono wamhã, te za ãsazei'wa norĩ ma, ãsimiroti zarina si te te 're rowahutu za'ra, te te 're wapari za'ra mono wa, pẽ'ẽ toi u'ãsi, ãma 're hãimana za'ra mono da, siptete sina. Durã ni'wam norĩ hã tinhibrom na dama 're sõprub za'ra mono da, te te sima 're apisutu mono wamhã, te za tã ta norĩ hã dawi 're sõti za'ra mono ãna, dama ãma 're sõprub za'ra, sa'ẽtã na. Durã ni'wam norĩ hã ãsazei'wa norĩ 'madã'ã'wa da, te te 're apisutu mono wamhã, te za tã simi'ẽ na te te 're 'madã'ã u'ãsi za'ra, ta norĩ zama. Durã ni'wam norĩ hã te te sima 're apisutu mono wamhã, ta norĩ zama te za da'ãma 're pẽ'ẽzã za'ra, dahãzã rã norĩ ãma, durã dawi 're ãrobzei'õ za'ra mono norĩ ãma. To sina, te za ãne zarina te te 're dapawaptob za'ra, ta norĩ hã. ãne wa za wa te wasima 're rob'ma'wamarĩ, romhuri mono bã, dahãiba hã misi nherẽ, dahãiba na marĩ hã ahã na dama 're ãhãimana za'ra mono hã tite mono bã te te sima 're ãromhuri za'ra mono ne.

⁹ Tarã asimizawizã hã aima 're hãimana za'ra wa'aba mono tã da, te za tã sena asimizawi pese zã hã aima 're hãimana u'ãsi za'ra wa'wa. Uburã marĩ wasãtã nhiti, te za 're aihãimana za'ra wa'aba mo, asiwi 're wã'õ pese za'ra wa'aba mono sina. Uburã aihãimanazã ãwã na si te za oto 're aihãimana za'ra wa'aba mo. ¹⁰ Dasisãnawã uptabi hã 're ãdasisawi pese za'ra mono ne, te za a norĩ wa'wa hã 're asisawi pese za'ra wa'aba mo, Cristuhu ãma asisãnawã oto asirã 're aihãimana za'ra wa'aba mono wa. Te za durã 're asiwazã pese za'ra wa'aba mo. ¹¹ Aiwa'a ãna, te za durã 're ãromhuri pese za'ra wa'aba mo. Wanhib'apito ma si, te za asim'i'ẽi uptabi na 're ãromhuri u'ãsi za'ra wa'aba mo, aihãiba tiwi 're sawi za'ra wa'aba mono ãna. ¹² Uburã marĩ ãwã hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono, za te te wama 're ã'apisutu mono zãb zã, wa za sõ 're wanhimipari za'ra mono sina, 're wahãimana za'ra, wato sina. Zezusihi zazei'wa oto 're anomro aba mono wa, da te 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono nherẽ, te za asiptete sina ãma 're anomro u'ãsi aba mo. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, te za 're aimreme zusi u'ãsi aba mo. ¹³ Asirã ãsazei'wa norĩ wi, marĩ zã tiwi 're ãrowaptã'ã za'ra mono zãb zarina, te za asimarĩ na 're ãpawaptob za'ra wa'aba mo. Durã darob amoi hawi atãme 're sihutu aba mono wamhã, te za sõ 're atob'uzu za'ra wa'aba mo, asirã ãsazei'wa norĩ zã hã, asõrõwa u 're 'mazasi za'ra wa'aba mono da.

¹⁴ Durã Zezusihi zazei'wa 're anomro aba mono 'ru te, da te 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono wa, da te aima 're rob'manharĩ wasãtã za'ra wa'aba mono wamhã, ãne wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, 're dahãiba 'ru za'ra wa'aba mono õ di za, te te 're da'ahã za'ra mono da. Rowã hã te te tãma 're ã'apisutu mono da si, te za da'ãma tãma 're aimreme zusi aba mo. ¹⁵ Ni'wam norĩ hã toi uptabi na 're hãimana za'ra mono wamhã,

ĩsine te za 're atoi uptabi za'ra wa'aba mo, ĩsiré. Duré ni'wam norĩ hã pẽ'êzé uptabi na 're hãimana za'ra mono wamhã, ĩsine te za duré aipẽ'êzé uptabi na ĩsarina 're aihãimana za'ra wa'aba mo. ¹⁶ Duré simisutu te za asimirosa'rata na 're asisazei pese za'ra wa'aba mo, asiré ĩsazei'wa nherê, asisada 're rosa'rata wasété za'ra wa'aba mono tã da. Duré aiwẽ na 'rãwi asina 're aiwata za'ra wa'aba mono õ di za. Duré dama ĩpire norĩ zapari, marĩ na romhuri wapu na da te dasima 're ĩromhuri za'ra mono zé hã asiwi 're wẽ'õ za'ra wa'aba mono õ di za, 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tã da, ta hã wapu nherê. Duré asiré norĩ nhipai u aiwaihu'u pese na 'rãwi asi'ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za.

¹⁷ Duré da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono wamhã, asa dama ãma 're wa'rãmi wasété za'ra wa'aba mono õ di za. Marĩ ĩwẽ si 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono na si, te za asima 're asõpré u'ãsi aba mo, ĩsazei'wa 're anomro aba mono wa, da te ai'ãma 're rosa'rata wasété za'ra wa'aba mono tã da. ¹⁸ Asada 're dahãimana za'ra wa'aba mono nherê, rowẽ na si dasiré 're aihãimana u'ãsi za'ra wa'aba mono da, te za asina 're ĩrosa'rata wẽ u'ãsi za'ra wa'aba mo. ¹⁹ Duré nimahã na, da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono wamhã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono upana asi'uihã na 'rãwi 're asi'ruiwa'ãbã za'ra wa'aba mono õ di za. Taha si, tinhimihãzém na te te 're ai'ruiwa'ãbã za'ra wa'aba mono da, te za õhõ si 're ĩ'madã'ã za'ra wa'aba mo. Duréihã ãne na ma tã Wanhib'apito mreme na rob'ui'éré, Mozési hã:

“Wa hã ĩsiwaprosi, wa za te 're da'a'ruiwa'ãbã. ĩwétési, wa za te dama ãma 're awa'rãmi, marĩ, da te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zém na hã.”

Ãne duréihã Wanhib'apito mreme na rob'ui'éré wasu'u hã, ĩbaihã na hã. ²⁰ Duré ãne 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti amo na rob'ui'éré wasu'u hã:

“Asitob'ru norĩ hã mra te te 're sãpata za'ra mono wamhã, ĩsa na te za 're ĩpawaptob za'ra wa'aba mo. Duré 'rubu wamhã, te za tãma 're ĩ'õb za'ra wa'aba mo. Ãne zarina, asitob'ru norĩ ma, 're 'manharĩ wẽ za'ra wa'aba mono wamhã, ta norĩ hã 'rãwi 're siwaihu'u za'ra mono wa, te za aima 're siséb za'ra wa'wa.”

Ãne duréihã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti na rob'ui'éré wasu'u hã. Ãhã zarina si te za dama 're ĩ'manharĩ wẽ u'ãsi za'ra wa'aba mo. Taha wa, a norĩ wa'wa hã 'rãwi asi'uihã na 're asi'ruiwa'ãbã za'ra wa'aba mono õ di za. ²¹ Ãhã wasu'u na, wa za oto ĩnhimirowasu'u na hã aima 'rãsutu za'ra wa'wa. 'Rãwi dasi'uihã na 're ĩdasi'ruiwa'ãbã za'ra mono zém na hã da'ãma 're sasõmri za'ra wa'aba mono õ di za. Marĩ ĩwẽ si te za dama 're ĩ'manharĩ wẽ u'ãsi za'ra wa'aba mo, taha na dahãimana wasédé hã dawĩ 're uprosi za'ra wa'aba mono da, duré taha zarina, tã sena oto ai'ãma 're dasiwadi za'ra wa'aba mono da.

13

Ti'ai ãma dama ĩpire norĩ nhimiroti, da te 're ĩwapari pese za'ra mono zéb da na rowasu'u

¹ Ti'ai ãma dama ĩpire norĩ hã, roti'wa norĩ hã si'uihã na 're sipisutu za'ra mono õ di, dama 're si'apito za'ra mono da hã. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te 're ĩ'apisutu mono zarina si, te dama 're hãimana za'ra uburé. Taha wa, te za uburé aihĩni 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo, ĩsimiroti hã. ² Ni'wam norĩ hã dama ĩpire norĩ nhimiroti te te siwi 're wẽ'õ za'ra mono wamhã, taha si te te siwi 're wẽ'õ za'ra mono õ di za. ĩ'u'ãbã te za duré 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te 're ĩ'apisutu mono zé hã te te siwi 're wẽ'õ za'ra. Ãne hã ni'wam norĩ te te 're 'manharĩ wasété za'ra mono wamhã, 'rãwi te za si'uihã na te te sisada 're sani za'ra, ti'ai ãma dama ĩpire norĩ nhimihãzé hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa para.

³ Ãne, marĩ te te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono norĩ si, te za dama ĩpire norĩ nhimihãzé ma, 're pahi za'ra. Tanei õ di, marĩ te te 're ĩ'manharĩ wẽ za'ra mono norĩ hã. Dama ĩpire norĩ ma, 're pahi za'ra mono õ di za. Taha wa, te za ĩwẽ si 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mo, dama ĩpire norĩ ma, tãma 're aipahi za'ra wa'aba mono ãna, 're aihãimana za'ra wa'aba mono da. Tawapsi te za te te 're aiwësãmri za'ra wa'wa, ti'ai ãma dama roti'wa norĩ hã.

⁴ Ta norĩ hã te 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa para, te te 're romhuri za'ra, ĩwẽ na si te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, taha zarina, rowẽ na 're asimroi wa'aba mono da.

Tane nherẽ, marĩ ãwasété si 're 'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba mono wamhã, te za tô tâma 're aipahi za'ra wa'aba mo. E marĩ wa. Dama ãpire norĩ hã tô sena siptete uptabi wa, te te 're ãdahã za'ra mono zéb da hã. 'Re ãhãimana u'âsi mono zadawa para, te ãsimipari'õ norĩ hã te te 're hã za'ra. ⁵ ãne wa, te za uburé ti'ai ãma dama roti'wa norĩ nhimiroti hã 're ãwapari pese za'ra wa'aba mo, asimipari õ wa, 'Re ãhãimana u'âsi mono te te 're aiwẽ'õ pese za'ra wa'aba mono zéb zarina, te te 're aihã za'ra wa'aba mono tã da. Duré 're aihãimana wẽ za'ra wa'aba mono zém na, 'Re ãhãimana u'âsi mono ma, tâma ãma 're ã'uwaimrami za'ra wa'aba mono na, aipẽ'ẽ 're asimirosa'rata na asina 're waihu'u pese za'ra wa'aba mono da, te za ãsarina dama ãpire norĩ nhimiroti hã 're ãwapari pese za'ra wa'aba mo.

⁶ Taha wa, dama ãpire norĩ nhimipisutuzéb zarina te za duré rob'ui'prazé hã syry na tâma 're ãpo'o za'ra wa'aba mo, ti'ai ãma dama ãpire norĩ ma. E marĩ wa. Dama ãpire norĩ hã 'Re ãhãimana u'âsi mono zadawa para, te te 're romhuri za'ra mono wa. ⁷ Taha wa, te za tô ãsarina tâma 're ãpo'o za'ra wa'aba mo, aipawa'ãbãzé hã duré uburé marĩ uiprazé hã. Te za duré tâma 're aihãimana prédub za'ra wa'aba mo, dama roti'wa norĩ ma.

'Re ãdasisawi pese za'ra mono zé wasu'u

⁸ Wa'ãbã ãna, dawĩ 're ãrowaibui wa'aba mono zém na hã, taré dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono õ di za. Te za dama ãma 're ã'uwaimrami za'ra wa'aba mo, dama 're ãropisutu za'ra wa'aba mono zéb zarina. Asimizawizém na si te za 're ãdazawi pese za'ra wa'aba mo. 'Re dazawi pese za'ra wa'aba mono wamhã, uburé 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ãrob'ui'érézém na te za asina tâma ãma 're ã'uwaimrami za'ra wa'aba mo. ⁹ Duréihã 'Re ãhãimana u'âsi mono, Mozésihi ma, te te ãwaihu'uzéb zarina te te ãma dama ãrob'ui'érézé hã, ãne:

“Aimro na asiwi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za. Duré 're danhimroi wa'aba mono õ di za. Duré dawĩ 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za. Duré marĩ ãwẽ hã dawĩ 're 'ruiwapari za'ra wa'aba mono õ di za.”

Ãne duréihã 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti hã, dahãimanazé mono bã. Ã norĩ hã, duré aimawi hã ãsimiroti hã ahã uptabi nherẽ, simisutu haré te wasu'u ãsimiroti hã, ãne:

“Te za 're ãdazawi pese za'ra wa'aba mo, duré aihãimanazé hã 'rãwi asima 're ãsawi pese za'ra wa'aba mono ne.”

Ãne ãsimiroti hã sa'ëté uptabi nherẽ, misi ãsimiroti hã te wasu'u, simisutu haré. ¹⁰ Ni'wam norĩ hã te te 're dazawi pese za'ra mono wamhã, marĩ hã ãwasédé hã te te dama 're 'manharĩ waihu'u za'ra mono õ di za. Taha wa, ni'wam norĩ hã te te 're dazawi pese za'ra mono wamhã, ta hã uburé 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti 'madã'ã pese 'wa, te za 're hãimana za'ra.

¹¹ Zezusi hã we apã wazô ãmorizéb u hã romhuture di oto, te te ãwanho'reptu za'ra zé hã te te oto wama ãrãsutu za'ra da hã. Cristu hã duréi, wa te wasina 're ã'umnhasi na'rata za'ra mono hawim nherẽ, romhuture di oto, wama hã. Taha wa, te za oto asimiza'rese 're aihãimana za'ra wa'aba mo, darési ãna 're ãdanhotõ za'ra mono ne, asimiza'rese ãna 're aihãimana tã za'ra wa'aba mono da. ãne na ti'ai ãma 're ãwahãimana hutu za'ra mono zé hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. ãne wa, te za 're ãdazawi pese za'ra wa'aba mo.

¹² Robra ãsi'utõrízéb u hã romhuture di oto, ti'ai ãma ré dawasédé, da te 're ã'manharĩ za'ra mono hã. Tãibã za oto. Cristu hã we apã morĩ wapsi, rowa'a si te za oto 're hãimana u'âsi, robra wa'rãmi. Taha wa, robra 'rowi dawasédé, da te 're ã'manharĩ za'ra mono ne, 're wanomro mono õ di za oto. Wawasédé hã wa za oto wa te 're sahãri pese za'ra. Duré Zezusihi nhimirowa'a na si wa za 're wanomro, robra wi wanhiptete sina ãma 're ãwahãimana za'ra mono zéb da hã, danhimnhi'ãsi na dawĩ 're ãdasisõpa za'ra mono ne.

¹³ Wawasété ãna, wa za oto 're wanomro wẽ, rowa'a na 're ãdanomro mono ne. Ázé wa te dame 're ãhuri mono õ di za, dato ãwasété u 're dasi'rã'õtõ mono wa, siwa'ru da te 're ã'ãhuri mono ne, 're wa'rã siwamnarĩ tã za'ra mono da. Duré siwa'ru wahãimanazé ãwasédé hã wa te 're 'manharĩ u'âsi za'ra mono õ di za, pi'õ na aibã na zama. Duré marĩ na 're ãwasiwẽ'õ za'ra mono hawi, wa te wasima 're nharĩ za'ra mono õ di za. Duré marĩ

na 're wasi'ruiwapari za'ra mono õ di za. ¹⁴ Siwa'ru 'râwi asima ïwězéb zarina, aipě'ě 're asimirosa'rata wasété aba na âma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. Wanhîb'apito Zezu Cristu 're ïmorîzém na si te za oto 're aihâimana za'ra wa'aba mo, ïsine.

14

Ïsazei'wa nherě, sib'uware na 're ïnomro mono norî wasu'u

¹ Ïsazei'wa nherě, sib'uware na 're ïnomro mono norî zô, te za asitême sô 're aihâsi aba mo. Ïsimirosa'rata za'ra hã aimawi nherě, aiwab õ nherě, tâma 're nharî wasété za'ra wa'aba mono õ di za. Tane nherě, te za sô 're atob'uzu za'ra wa'aba mo. ² Ni'wam norî hã Ïsazei'wa norî hã uburé tisazéb zô te 're sôpré, te te 're huri mono da, romnhi zô zama, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te tiwi 're ïsawi za'ra mono õ na, 'râwi 're ïsisaze za'ra mono zéb zarina. Tane nherě, ni'wam norî hã Ïsazei'wa nherě, te za romnhi hã te te siwi 're wě'õ za'ra, te te 're huri mono tô da, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te tiwi 're sawi za'ra mono newa. ³ Taha wa, ni'wam norî hã uburé romnhi te te 're ïhuri mono norî hã te te siwi 're wě'õ za'ra mono õ di za, romnhi na dame 're ïsaihuri mono õ norî hã. Duré ni'wam norî, romnhi na dame 're ïsaihuri mono õ norî zama, te te siwi 're wě'õ za'ra mono õ di za, uburé siwa'ru romnhi te te 're ïhuri mono norî hã. E marî wa. 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ma tôte te 're awěsâmri õ norî hã, romnhi na dame 're ïsaihuri mono õ norî me. ⁴ E a norî wa'wa hã ïsib'apito za'ra wa'aba bâ, te za marî tiwi 're ïwě'õ za'ra wa'aba mo, ïsib'apito upana. Taha si te za te te 're waihu'u za'ra, ïhâimana wasété na, duré ïhâimana wě na zama. Tawamhã Ïsazei'wa norî hã te za siptete u'âsi 're hâimana za'ra. E marî wa. Wanhîb'apito 'Re ïhâimana u'âsi mono hã tiwaihu'u pese na te te 're siptete u'âsi za'ra mono wa.

⁵ Ni'wam norî hã Ïsazei'wa norî hã te 'râwi te te si'âma 're rosa'rata za'ra, nima hã bâdâ hã romhuri'õzé hã ïwa 're ïrere'e mono sidâpâsi, bâdâ dama 're ïpire za'ra mono zém na hã. Duré ni'wam norî, Ïsazei'wa norî hã te te da'âma 're rosa'rata za'ra asa, aiwapsi bâdâ hã uburé dama 're hâimana za'ra mono nherě, âma 're ïdahâimana za'ra mono zéb da hã. Taha wa, ate wa'aba mono bâ romhuri'õzé bâtâ mono na asimirosa'rata mono bâ te za asiptete sina âma 're aihâimana za'ra wa'aba mo, tôte õhõ na si. ⁶ Ta norî hã nimahã bâdâ hã romhuri'õzé hã dama 're ïpire za'ra mono zém na te te si'âma 're ïrosa'rata za'ra mono norî hã, Wanhîb'apito âma 're wata za'ra mono da, te âne te te 're 'manharî za'ra. Duré ni'wam norî hã uburé siwa'ru romnhi te te 're ïhuri mono norî hã te âne te te 're 'manharî za'ra, Wanhîb'apito 'Re ïhâimana u'âsi mono âma 're wata za'ra mono da, dasa na dama 're sôpru mono wa. Duré ni'wam norî hã romnhi na dame 're ïsaihuri mono õ norî hã, te âne duré te te 're 'manharî za'ra aiwa, 'Re ïhâimana u'âsi mono âma 're wata za'ra mono da, waihu'u pese wa, duré sôprub uptabi wa. ⁷⁻⁸ Wasi'uihã na 'râwi wahâiba misire nherě, wasina 're wahâimana za'ra mono õ di za. Wanhîb'apito te te wama 're ï'apisutu mono zéb zarina si, wa tâma 're wahâimana za'ra. Duré wasi'uihã na bâdâ hã wadâ'âzé hã wa te wasima 're pisutu waihu'u za'ra mono õ di za. Wanhîb'apito te te wa'âma 're ï'apisutu mono zéb zarina si, wa za 're wadâ'â za'ra, õhõ ma. Taha wa, wahâiba ré 're wahâimana za'ra mono ré, duré oto 're wadâ'â za'ra mono wamhã, ïsib'a'uwě, wa za 're wahâimana u'âsi za'ra, simisutu. ⁹ Cristu hã dâ'â nherě, ma tôte apâ hâiwa'udu, hâiba ré 're ïhâimana za'ra mono norî nhib'apito da hã, duré 're ïdâ'â za'ra mono norî nhib'apito da zama. Uburé Ïsazei'wa norî nhib'apito da, ma tôte hâiwa'udu apâ. Taha wa, wa ïsib'a'uwě 're wahâimana u'âsi za'ra oto, simisutu. ¹⁰ Tane nherě, e marî wa, te bété asisânawã norî hã 're ïwě'õ za'ra wa'aba mo, asiré Ïsazei'wa 're anomro aba mono nherě. E marî wa, te 're ï'ruiwapari u'âsi za'ra wa'aba mo, asisânawã nherě. Niwapsi wa za uburé 'Re ïhâimana u'âsi mono nho're aimasam ni, te te wa'awaihu'u da, wahâimana wě na, wahâimana wasété na zama. Tamep si za te te da'awě'õ na dâ'âsina, asi'uihã na 're asiwě'õ pese za'ra wa'aba mono õ di za, ti'ab ré. ¹¹ Duréihã 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, ma tôte âne na âma rob'ui'éré, ïmreme na:

“Wa hã uburé Danhib'apito, tô sena 're ìhâimana mono zé hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Duré tô sena aima ìsiwasu'u za'ra wa'aba zéb zarina, wa duré tô sena aima ropisutu za'ra wa'wa. Āne, wa aima ropisutu za'ra wa'wa. Niwapsi te za a'uwē mono bâ dahi'rātītō ìnho're ìma ana ni, dama ìpire uptabi wa. Tawamhã tame dapoto mono bâ te za ìnhisi za'ra ni, ìnhisi na 'Re ìhâimana u'âsi mono na.”

Āne ma tô ìbaihã na ãma rob'ui'éré, 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'éré'wa hã.

¹² Tamep si, wa za oto wasi'uihã na tãma wasiwasu'u za'ra ni wahãiba mono bâ, ti'ab ré wahãimanazém na, uburé marĩ hã wa te 're ì'manharĩ za'ra mono zém na hã.

¹³ Taha wa, wasiré ìsazei'wa nherē, 're ìwasiwē'ō za'ra mono zé hã wa za oto rēme pese za'ra ni. Āne zô si, te za asina 're asōpré wa'aba mo, marĩ ìwē hã 're ì'manharĩ za'ra wa'aba mono zéb zô. Marĩ hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono ré, asiré ìsazei'wa norĩ hã te te 're ai'madã'ã za'ra wa'aba mono wa, asarina wa'aba tiwasété na 're si'marōpãrĩ tō za'ra mono da, te za marĩ ìwē si 're ì'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba mo. ¹⁴ Wa hã Wanhib'apito Zezusihi ãma 're ìhâimana mono wa, wa tô ìsina waihu'u sena na, uburé dasa hã ìwē na hã, duré ìwasété ō na si. Tane nherē, ni'wam norĩ hã te za ãne hã te te ãma 're rosa'rata upa za'ra: “Ā hã romnhi hã, wasétére di. 'Re ìhâimana u'âsi mono ma hã wē ō di, wa te 're ìhuri mono da hã.” Āne hã ni'wam norĩ hã te te ãma 're rosa'rata za'ra mono wamhã, ō norĩ ma si, romnhi hã wasété di tō. Tane nherē, te te siwi 're wē'ō za'ra mono nherē, te te 're huri mono wamhã, dawasédé te wasu'u. ¹⁵ Āté marĩ dasa hã te za 're ìhuri aba mo, asiré ìsazei'wa norĩ te te siwi 're ìwē'ō za'ra mono hã. Tawamhã, 're huri aba mono wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te dawĩ 're awē'ō mono newa, áté te za ãne na tiwi 're ìrobzei'ō za'ra wa'aba mo, tō ō norĩ wi hã. Āne wamhã, asimizawi pese zé hã tãma ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono ō di za. Tãma sawi uptabi za'ra wa, ma tô Cristu hã sada tidã'ã za'ra. Taha wa, romnhi hã asiré ìsazei'wa norĩ te te 're ìwē'ō za'ra mono hã, 're huri aba mono ō di za, 're huri aba mono wa, ta norĩ hã asa na tiwi 're ìrobzei'ō za'ra mono zéb zarina, tiwasété na 're ìsi'marōpãrĩ za'ra mono na 're si'utōrĩ tō mono da. ¹⁶ Āne hã marĩ hã aima wasété aba ō nherē, 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono ō di za, da te 're aiwasu'u wasété za'ra wa'aba mono tō da. ¹⁷ E marĩ wa. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ìsazei'wa norĩ ãma 're ìsib'a'uwē mono zé hã, dasa hã da te 're ìwē'ō za'ra mono zé, te te wasu'u ō di. Uburé marĩ hã da te 're ì'âhuri mono zéb zama te te wasu'u ō di duré. E marĩ te wasu'u tawamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ìsib'a'uwē mono zé hã. Ta hã 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina 're ìdanomro wē mono zé, te wasu'u. Duré 'Re ìhâimana u'âsi mono, Tipē'ēzani na te te 're ìda'apawapto mono zéb zarina, rowē uptabi na 're ìdanomro mono zé, te wasu'u, dato sina. ¹⁸ Āne na ni'wam norĩ hã Cristuhu ma, te te 're romhuri wē za'ra mono wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, te za te te sina 're rowē zani za'ra, uburé 're ìhâimana wē za'ra mono zém na. Tawamhã te za duré da te 're wēsãmri za'ra, ti'ai ãma ré.

¹⁹ Taha wa, rowē na wasiré 're ìwahãimana za'ra mono zéb zô si, wa za wasima 're wanhopré. Wanhib'apito ãma wahãimana nhiptete u'âsi 're wanomro mono da, 're ìwasipawapto za'ra mono zém na, wa za duré 're wanomro u'âsi. ²⁰ Tawamhã dasa siwa'ru 're huri aba mono wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono, danhiptete sina ãma 're ìdanomro mono zéb da, te te da'ãma 're ìromhuri wē mono zé hã tiwi 're uprosi za'ra wa'aba mono tō da, áté 're huri aba mono ō di za, siwa'ru dasa hã, romnhi hã. Tô sena uburé dasa hã ìwē si da te 're ìhuri mono da hã. Tane nherē, dasa hã siwa'ru 're huri aba mono ré, asiré ìsazei'wa nherē, sib'uware na 're ìnomro mono norĩ hã te te 're ai'madã'ã za'ra wa'aba mono wa, asarina wa'aba tiwasété na 're si'marōpãrĩ za'ra mono wamhã, tawamhã, aiwasédé te za tō 're ì'manharĩ za'ra wa'aba mo. ²¹ Taha wa, romnhi hã siwa'ru 're huri aba mono ō di za, duré uwa 'rã'i wa'u ìsé hã 're ãhuri aba mono ō di za, taha zarina asiré ìsazei'wa norĩ hã tiwasété na apã 're si'marōpãrĩ tō za'ra mono da. Duré siwa'ru marĩ aimawimhã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wa, ni'wam norĩ hã tiwasété na apã 're si'marōpãrĩ tō za'ra mono da, 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono ō di za. ²² 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te ãma 're awaihu'u mono da, te za 'rãwi asima si ãma 're ìrosa'rata za'ra

wa'aba mo, siwa'ru romnhi 're huri aba mono wa, âma 're ĩ'upa za'ra wa'aba mono õ zém na hã. Ni'wam norĩ hã uburé siwa'ru, tisa te te sima 're ĩwē uptabi za'ra mono zéb zarina, te te 're ĩhuri mono na, 're siwē'õ za'ra mono õ wamhã, ĩpē'ē 're tãma 're rowē uptabi za'ra mono di za. Duré ni'wam norĩ hã siwa'ru dasa hã te te siwi 're ĩwē'õ za'ra mono zéb zarina, te te 're ĩhuri mono õ na, 're siwē'õ za'ra mono õ wamhã, ĩpē'ē 're tãma 're rowē uptabi za'ra mono di za duré, âne hã aiwa. ²³ Tane nherē, ni'wam norĩ hã romnhi siwa'ru te te 're huri mono nherē, 'rãwi âma 're siwawã za'ra mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te za te te 're wē'õ za'ra, tisa na 're ĩsiwawã za'ra mono zéb zarina. Tane hã marĩ hã wa te 're 'manharĩ za'ra mono nherē, 'rãwi âma 're wasiwawã za'ra mono wamhã, taha na wa za wawasédé hã wa te 're 'manharĩ za'ra.

15

Īsazei'wa norĩ, prédup sina 're ĩsipawaptob za'ra mono zé wasu'u

¹ Wa norĩ hã wanhiptete sina, Wanhíb'apito âma, wa te 're ĩsasõmri u'âsi za'ra mono norĩ hã, marĩ, wa te wasima 're ĩwē za'ra mono zéb zarina si, wa te 're 'manharĩ za'ra mono õ di za. Wasiré ĩsazei'wa nherē, hâimana nhíb'uware na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã, wa za wa te 're pawaptob za'ra, hâimana nhiptete na wasiré âma 're hâimana u'âsi za'ra mono da. ² Wasiré ĩsazei'wa norĩ hã marĩ te te sima 're ĩwē za'ra mono zéb zarina, wa za wa te âma 're sazei pese za'ra, marĩ ĩwē na si, wa te âma 're pawaptob u'âsi za'ra mono da, hâimana prédub sina oto âma 're hâimana u'âsi za'ra mono da. ³ Cristu hã bété, ti'ai âma 're morĩ ré hã, e sima si ma tô tihâimanazéb da hã 're si'madâ'â. Mare di. 'Rãwi tihâimanazém na si, 're si'madâ'â mono õ di. Âne na duréhã ma tô ni'wa hã ĩwasu'u na âma rob'ui'ére siro:

“Īmama, ni'wam norĩ hã te te ai'âma 're ĩwasété za'ra mono norĩ hã ma tô ai'u'âbã ĩ'âma zama te te 're wasété za'ra. Tane nherē, aimawi 're ĩhâimana mono zéb da hã, te ĩsima pisutu õ di, ĩsi'uihá na hã.”

Âne na ma tô duréhã ĩbaihá na âma rob'ui'ére, ĩwasu'u na hã. ⁴ Uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã, e taré ma tô tinhimiroti hã te te dama 're apisutu, da te âma 're ĩrob'ui'ére za'ra mono zéb da hã. Mare di. Taré te te dama 're apisutu mono õ di. ĩsimiroti hã wa te 're waihu'u pese za'ra mono da, ma tô âne hã te te dama 're apisutu. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã wa te 're sôré u'âsi za'ra mono wamhã, wanhiptete sina wa za âma 're wahâimana u'âsi za'ra, marĩ na uburé wa te 're robzépata za'ra mono nherē. Wa te 're sôré u'âsi za'ra mono wamhã, te za wama 're rowē za'ra, wawi 're robzei'õ za'ra mono âna, 're ĩwahâimana za'ra mono zéb da hã. Ôhõ umnhasi sina, wa za tô âhã zarina si 're wahâimana za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata 're ĩwahâimana u'âsi za'ra mono zéb zô, wasina 're wanhimipari za'ra mono sina. ⁵ 'Re ĩhâimana u'âsi mono si dapisutu'wa hã, uburé marĩ na da te 're robzépata za'ra mono nherē, danhiptete sina âma 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono da hã. Taha si te te sina dama 're ĩ'arowē zani mono hã, dawí 're robzei'õ za'ra mono âna, âma 're ĩdahâimana za'ra mono zéb da hã. Taha wa, wa tô te ĩsima 're aiwē za'ra wa'wa, ta hã aihĩni te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, asiré ĩsazei'wa norĩ hã simisutu asimirosa'rata na 're asisazei pese za'ra wa'aba mono da oto, Cristu Zezusi 're ĩmorĩ wē zéb zarina. ⁶ Asimirosa'rata na 're asisazei u'âsi za'ra wa'aba mono wapsi, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma Wanhíb'apito Zezu Cristuhu mama âma simisutu u'âsi, âma 're aiwata za'ra wa'aba mo.

Zudezu'õ norĩ hã, Cristuhu wasu'u wē te te oto ĩwaihu'u za'ra zé wasu'u

⁷ Cristu hã sitēme te te 're ĩ'aiwaibui wa'aba mono ne, te za aihâiba zô asisô 're atob'uzu za'ra wa'aba mo, 're asisawi pese za'ra wa'aba mono sina. Taha zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma 're dawata u'âsi za'ra mono da, te za âne asima 're ĩ'manharĩ wē u'âsi za'ra wa'aba mo. ⁸ Cristu hã ma tô we ti'ai u datēme mo, zudezu norĩ hã te te 're apawapto mono da, duréhã zudezu norĩ hi'rata ma, dama ĩpire za'ra norĩ ma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma 're ĩropisutu za'ra mono zéb zarina, te te dama âma 're a'u waimrami mono

da, duré uburé 'Re ìhâimana u'âsi mono te te dama âma 're ì'a'uwaimrami mono zém na, tô sena na da te âma 're waihu'u pese za'ra mono da. ⁹ Duré zudezu'ô norî hã 'Re ìhâimana u'âsi mono, da'âma 're ìpê'êzé mono zé hã te te oto sina 're waihu'u za'ra mono wa, âma 're wata za'ra mono da, ma tô we Cristu hã zudezu norî u satô, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Duréihã âne rob'ui'ééré na ìwasu'u hã:

“Wa hã zudezu'ô norî siré 're ìhâimana mono ré, wa za ìsiré za'ra, ai'âma 're ìwata u'âsi. Ìnho're na zama, wa za duré ai'âma 're ìwata u'âsi.”

¹⁰ Duré rob'ui'ééré amo na ìwasu'u hã, âne:

“A norî wa'wa hã zudezu'ô na 're aihâimana za'ra wa'aba mono norî, ma'âpé simisutu asiré atoi uptabi na, âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê norî me.”

¹¹ Duré rob'ui'ééré amo na ìwasu'u hã, âne:

“Zudezu'ô na 're aihâimana za'ra wa'aba mono norî, ma'âpé Wanhib'apito âma si 're aiwata u'âsi za'ra wa'aba mono, uburé aipoto mono bâ 're aihâimana za'ra wa'aba mono norî hã.”

¹² Iza'iza hã ma tô duré âne na âma rob'ui'ééré siro:

“Niwapsi te za Zéséhé nhihudu hã we datême wi, apito Dawihi mama nhihudu hã.

Wei wisi wapsi, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono hã tâma pisutu, zudezu'ô norî nhib'apito, 're hâimana mono da oto, daro mono bâ.

Tawamhã ta norî hã te za te te siwi 're umnhasi, marî ìwê hã te te tâma 're ìpisutu za'ra mono zéb zarina, za te te tâma âma 're ì'a'uwaimrami za'ra mono zém na hã.”

Âne duréihã Iza'iza hã te te âma ìrob'ui'éérézé hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiropisutuzém na. Â hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te dama ìropisutuzém na, ma tô oto dama âma uwaimra.

¹³ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã waihu'u pese wa, te za te te 're wa'apawaptob u'âsi, marî ìwê hã te te wama 're ìpisutu za'ra mono zéb zarina, za te te wama âma 're ì'a'uwaimrami mono zéb zô, wa te wasiwi 're umnhasi za'ra mono sina, sô 're wanhipari u'âsi za'ra mono da. Taha wa, wa ai'âma tâma 're ìmreme u'âsi za'ra wa'wa, atoi uptabi na 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, duré rowê si te te aima 're pisutu za'ra wa'aba mono da, asina 're umnhasi za'ra wa'aba mono wa. Ìpê'êzani nhimipawaptobzéb zarina, marî ìwê uptabi hã 'Re ìhâimana u'âsi mono, za te te aima 're ìsômri za'ra wa'aba mono zéb zô, asiwi 're umnhasi za'ra wa'aba mono sina, sô 're asimipari za'ra wa'aba mono zém na, 'râwi asima âma 're sa'êtê za'ra wa'aba mono da, wa tô te ìsima 're aiwê za'ra wa'wa.

Paru hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimipawaptobzém na te te 're ìda'apawapto mono zé wasu'u

¹⁴ Ìsisânawã norî, wa hã wa tô ai'âma waihu'u pese za'ra wa'wa, asimizawi pese sina oto 're anomro wê wa'aba mono zém na hã. Duré aima waihu'u pese za'ra wa'aba di oto, 're aihâimana wê za'ra wa'aba mono zéb da hã. Âne hã wa tô duré ai'âma waihu'u pese za'ra wa'wa, Wanhib'apito nhimiroti na oto asima 're ìroti waihu'u pese za'ra wa'aba mono zém na zama. ¹⁵⁻¹⁶ Tane nherê, âhãna ìnhimi'ui'ééré na, wa tô sô'awi aima rowasu'u za'ra wa'wa, ìsina ìpahi âna, rowasu'u ahã na te âma aipo're pu'u za'ra wa'aba da. Te aiwi udâ waihu'u za'ra wa'aba âna, wa tô ìnhimi'ui'ééré na hã aima rowasu'u pese za'ra wa'wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã sôprum na te te ìpisutu wa, Cristu Zesusihi ma si te oto 're romhuri mono da, zudezu'ô norî hã te tâma 're apawapto mono da. Sasedoti norî hã 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, te te da'âma 're ìromhuri za'ra mono ne, wa duré wa hã zudezu'ô norî âma te 're romhuri u'âsi, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, Zesusihi wasu'uwê na te 're pawaptob za'ra mono wa, te te 're ìsaze za'ra mono zéb zarina, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're wêsâmri za'ra mono da. 'Re ìhâimana u'âsi mono pê'êzani nhimipisutuzéb zarina, ta norî hã ìsib'a'uwê oto 're nomro mono wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ìwêsâmri za'ra mono zéb da hã, wa âne na hã te tâma 're romhuri u'âsi. ¹⁷ Cristu Zesusihi âma si oto 're ìhâimana mono wa, wa 're ìsi'uze, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma si, te 're ìromhuri mono zém

na hã oto. ¹⁸Te 're ĩrowasu'u wẽ mono zéb zarina, duré te 're ĩromhuri wẽ mono zéb zarina ma tô zudezu'õ norĩ hã te te 're wapari pese za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. E tawamhã ĩsi'uihã na ĩwaihu'u pese na te 're ĩ'ab'manharĩ wẽ mono na, wa za dama ĩsina 're ĩwata. Mare di. Āne hã ĩ'uwaibaba õ di. Cristuhu nhimipawaptobzéb zarina si, wa tô te tâma 're romhuri u'âsi za'ra, ĩwasu'uwẽ na hã. ¹⁹'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'ězani hã tiwaihu'u pese na te te 're ĩpawapto mono zém na si, wa tô marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã te dama 're ab'manharĩ, zudezu'õ norĩ hã tô sena te te 're saze za'ra mono da, ta norĩ hã. Zeruzarẽ hawi, Iririza u 're ĩmorĩ ré, wa tô daza'rui mono bâ te dama 're rowasu'u, Cristuhu wasu'uwẽ na hã. ²⁰Wa hã wa tô ãne hã te ĩsima 're rosa'rata u'âsi, Cristuhu wasu'uwẽ hã zahadu dapo're na da te 're ĩwapari za'ra mono õ norĩ u si, 're ĩmorĩ da, daza'rui mono bâ ĩwasu'uwẽ na te ãma 're da'apo're pu'u mono da. Wanhíb'apito wasu'uwẽ na danhimi'u'êi 'rata u 're ĩzasi tô mono da, wa tô ãne na te ĩsima 're rosa'rata u'âsi. ²¹Duréhã Iza'iza hã ma tô ãne na Cristuhu ãma rob'ui'ére:

“Ni'wam norĩ ma, ĩwasu'uwẽ hã da te tâma 're ĩwaihu'u za'ra mono õ norĩ hã te za oto ta norĩ hã 'râwi ãma 're siwaihu'u za'ra, ĩwasu'uwẽ hã da te oto tâma 're wasu'u za'ra mono wa.

Te te 're wapari za'ra mono ãna, aré 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã te za oto 'râwi si'ãma te te 're waihu'u pese za'ra, 're ĩhâimana wẽ za'ra mono zém na hã.”

Paru hã, timreme te te sisõwa ĩsõmrizé wasu'u, Roma u morĩ da

²²⁻²⁴Wa hã wahub ahã na, wa tô te ĩsima 're rosa'rata u'âsi, te ĩsima 're ĩrowẽ mono zéb uwaibaba, atẽme ĩmorĩ za'ra wa'aba da, te asabu za'ra wa'aba da. Tane nherẽ, zahadu ãmemhã ĩma romhuri ahã di. Taha wa, nimahã na hã ãma atẽme ĩwatobro waihu'u aba õ di. Tane nherẽ, ãhãna hã ĩnhimiromhuri hã ãmemhã te oto 'rãsutu wamhã, atẽme ãma ĩmorĩ aba da si, wa tô ĩsima waihu'u. Taha wa, wa tô ĩsima pisutu pese, Esipãnha na romnhisi u ĩmorĩ ré, te asabu za'ra wa'aba da. Āne wa tô duré ĩsima rosa'rata, atẽme ãma ĩwisi za'ra wa'aba wamhã, niha bātã na a'â ai'rata ĩnhamra za'ra wa'aba da, ĩma ĩrowẽ zarina, duré marĩ na asiwi ĩpawaptob za'ra wa'aba da, Esipãnha u ĩmorizéb da hã. Taha parip si, wa za oto aihawi ĩmorĩ 'wa. ²⁵Tane nherẽ, wa za a'â Zeruzarẽ u si mo, ã awa'awi hã, tame 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhíb'a'uwẽ 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã te duré pawaptob za'ra da a'â. ²⁶Masédoniza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, duré Ataza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, zudezu'õ na ĩsazei'wa na oto 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã ma tô sima wẽ za'ra, rob'uiprazé hã te te siwi ubumro da, Zeruzarẽ ãma ĩsazei'wa norĩ te te siwi ãma pawaptob za'ra da, simarĩ ãna 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã, zudezu norĩ hã. Ta norĩ nhoprub za'ra zé hã, ĩsi'uihã na te tâma âri za'ra da Zeruzarẽ u, taha da, wa za a'â tamomop si mo. ²⁷Ta norĩ hã zudezu'õ na ĩsazei'wa norĩ hã si'uihã na ma tô sima pisutu za'ra, te te siwi ãma ĩpawaptob za'ra zéb da hã, zudezu norĩ hã. Āne hã tô ĩ'uwaibaba ma tô siwi ãma pawaptob za'ra. E marĩ wa. Duréhã zudezu norĩ ma, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tiwasu'uwẽ na tâma siwaihu'u na'rata za'ra, tipẽ'ẽ na robzei u'âsi ãma 're nomro mono da. Taha na ma tô zudezu'õ norĩ hã te te siwi ãma 're pawaptob za'ra ĩwasu'uwẽ na, aiwapsi oto õhõ ãma si 're hâimana za'ra mono da. Āne wa'rãmi, te za tô zudezu'õ norĩ hã tinhimarĩ na te te siwi 're pawaptob za'ra, zudezu norĩ hã, tô ĩsarina si. ²⁸Tawamhã ãme ĩnhimiromhuri te 'rãsutu parimhã, rob'uiprazé, da te dasiwi ĩ'ubumro hã ubuni na ĩsazei'wa norĩ ma, te ãwisi wẽ parip si, wa za oto mo, Esipãnha u ĩmorĩ da hã. Tawapsi, wa za aiwa'wai baba ĩmorĩ aba ré, asabu za'ra wa'wa oto. ²⁹Tawamhã, atẽme ĩwisi za'ra wa'aba wamhã, Cristuhu nhoprubzém na, sa'êtẽ uptabi na te za aihĩni wama ãma ĩrowẽ za'ra.

³⁰ĩsisãnawã norĩ, wa za oto aiwi rowaptẽrẽ za'ra wa'wa ĩsi'ãma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, asiptete sina ĩ'ãma 're aimreme zusi aba mono zéb da hã. Wanhíb'apito Zezu Cristuhu zazei'wa, wasiré oto 're wahâimana za'ra mono wa, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'ězani nhimipawaptobzéb zarina, oto 're wasisawi pese uptabi za'ra mono wa, wa ãne na aiwi rowaptẽrẽ za'ra wa'wa. ³¹E marĩ da. Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi

ãma ãsazei'õ'wa norĩ 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã, niha te te ãma rob'manharĩ za'ra tã da, te za ã'ãma tiwi ãrowaptẽrẽ u'ãsi za'ra wa'aba mo. Durẽ Zeruzarẽ ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã, ta norĩ hã zudezu na ãwamri za'ra wẽ te, zudezu'õ norĩ nhoprubzẽ hã za te ãma ã'ãri hã te te siwi wẽ'õ za'ra tã da, te za durẽ ta norĩ ãma zama ãma aimreme zusi u'ãsi 'wa. ³² ãtoi uptabi na ãma atẽme ãwisi za'ra wa'aba da, te za ã'ãma aimreme zusi u'ãsi 'wa. 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ãmorizẽ hã te te ãma pisutu wapsi, wa za tã ãma atẽme ãwisi 'wa. Tawapsi ãma rowẽ uptabi di za, wasirẽ ãsazei'wa norĩ hã 'rãwi wasisabu za'ra wẽ te. Te ãma wazere wamhã, wa za a'ã ai'rata ãwa'utu za'ra wa'wa. ³³ 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã wama rowẽ nhomri'wa hã 'rãwi asirẽ 're ãhãimana u'ãsi za'ra wa'aba mono da, wa tã te ãsima 're aiwẽ u'ãsi za'ra wa'wa. Tane tã.

16

Paru, tisiwadi norĩ te te ã'azawizẽ wasu'u

¹ ãne, wa za aima wasu'u za'ra wa'wa, wahidiba Pebi na ãsisi hã. Ta hã simizawi pese di. Sõtireza na 'ri nho'õmo nhisi ãma, te ãsazei'wa norĩ hã te te 're apawaptob u'ãsi. ² Da'ahã na ma tã te te 're da'apawapto pese. ãzama te durẽ te te 're ãpawapto. Taha wa, ma'ãpẽ asiwi ãri wẽ wa'aba za, wasirẽ Wanhib'apito zazei'wai wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ, 're ãsiwaibui wẽ mono zẽm na. Marĩ zã tiwi rowaptã'ã wamhã, te za durẽ marĩ na asiwi ãpawaptob za'ra wa'wa.

³ Ma'ãpẽ, durẽ ãma sawi za'ra wa'aba, Prisira norĩ hã Atiraha me, te ãma ãsawi zahurẽ zẽb zarina, rob'ui'ẽrẽ na. ⁴ Ta norĩ hã ãsirẽ te te 're ãromhuri zahurẽ mono, Cristu Zesusihi wasu'u na. Ta norĩ hã da te pãri da nherẽ, ma tã sisawi ãna te te 're ãpawaptob u'ãsi zahurẽ, pahi ãna. Taha wa, te te 're ãpawaptob zahurẽ mono zẽm na, wa tã te 're uzei u'ãsi zahurẽ. Tane nherẽ, ãwõtẽsi te ãma 're uze zahurẽ mono õ di. Uburẽ zudezu'õ norĩ hã ãsazei'wa norĩ hã te durẽ te te ãma 're uzei u'ãsi za'ra, daro mono bã sirẽ 're ãsi'rã'õtõ mono norĩ hã. ⁵ Ma'ãpẽ, durẽ uburẽ ãma sawi za'ra wa'aba, Prisira norĩ nhorõwa u ãsazei'wa norĩ, sirẽ 're ãsi'rã'õtõ mono norĩ hã, rowahutu u.

Durẽ asiwi ãma sawi za'ra wa'aba, ãsiwadi ãma ãsawi pe hã, Epenetu na ãsisi hã. Ta hã ma tã saze na'rata Cristu hã, Azi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma. ⁶ Durẽ Mariza hã asiwi ãma sawi wa'aba. Ta hã te te aima 're romhuri pese za'ra wa'wa, simi'ẽi uptabi na. ⁷ Durẽ asiwi ãma sawi zahurẽ wa'aba, ãdoronitu norĩ hã, Zuni'asihi me. Ta norĩ hã ãsirẽ zudezu norĩ, ma tã ãsirẽ tihãimana zahurẽ, dazazẽb 'remhã. Cristuhu zadawa wasu'u'wa norĩ sirẽ te te 're romhuri zahurẽ mono wa, tãma waihu'u pese za'ra di, ãsirẽ romhuri'wa norĩ ma hã. Ta norĩ hã ma tã ãwana saze na'rata zahurẽ, Cristu hã.

⁸ Ma'ãpẽ durẽ asiwi ãma sawi wa'aba, ãsiwadi uptabi hã, ãprizatu na ãsisi hã. Ta hã te Cristu ãma si 're ãhãimana. ⁹ Durẽ Ubanuhu zama asiwi ãma sawi wa'aba, wasirẽ romhuri'wa hã Cristuhu ma. Esitati hã ãsiwadi zama te za durẽ asiwi ãma ãsawi wa'wa, ãma ãsawi pe hã. ¹⁰ Ma'ãpẽ durẽ asiwi ãma sawi wa'aba, Aperi hã. Ta hã marĩ na da te 're pibui ahã mono nherẽ, niwa Cristuhu wi sipi'rai waihu'u õ di. Durẽ asiwi ãma sawi za'ra wa'aba, Arisitoburuhu nhorõwa 're, 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã. ¹¹ Durẽ, Erodi'ã hã asiwi ãma sawi wa'aba, ãsirẽ zudezu hã. Durẽ wasirẽ ãsazei'wa norĩ hã Nasizuhu nhorõwa 're, 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã asiwi ãma sawi za'ra wa'aba durẽ.

¹² Tiripena norĩ hã te za durẽ asiwi ãma ãsawi zahurẽ wa'wa, Tiripozaha me. Ta norĩ hã te Wanhib'apito ma, te te 're romhuri zahurẽ. Durẽ wahidiba hã ãma ãsawi pe hã asiwi ãma sawi wa'aba, Pezidi na ãsisi hã. Ta hã simi'ẽ na te durẽ Wanhib'apito ma, te te 're romhuri pese, wa'a ãna. ¹³ Ma'ãpẽ durẽ asiwi ãma sawi wa'aba, Rupu hã. Ta hã te durẽ te te 're romhuri pese, Wanhib'apito ma. ãna zama te za durẽ asiwi ãma ãsawi wa'wa. Ta hã ãna õ nherẽ, ma tã te te 're ãpawapto pese, dana hã ti'ra te te 're ãpawapto pese za'ra mono ne. ¹⁴ Asĩtiti norĩ hã te za durẽ asiwi ãma ãsawi za'ra wa'wa, Predotihĩ me, durẽ Emesi, durẽ Patorobasi, durẽ Emasi hã. Durẽ uburẽ ãtẽme 're ãsi'rã'õtõ mono norĩ hã asiwi ãma

sawi za'ra wa'aba, ĩsazei'wa norĩ hã. ¹⁵ Ma'ãpé duré asiwi ĩma sawi za'ra wa'aba, Pirorodu norĩ hã, Zurizaha me, duré Nere'u norĩ hã ĩhidiba me, duré Orĩpasihĩ zama. Duré ta norĩ siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ hã te za asiwi ĩma ĩsawi za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ norĩ hã.

¹⁶ Uburé asiré ĩsazei'wa 're aihãimana za'ra wa'aba mono wa, te za asõ'utu na asisawi 're asitob'rata hãrã za'ra wa'aba mo.

Ãmemhã uburé Cristuhu zazei'wa norĩ hã, ĩ'upsãtã mono bã sitẽme 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ hã te duré ãma asawi za'ra wa'wa.

Paru hã, roti na za oto te te ĩ'rãsutuzém na rowasu'u

¹⁷ ĩsisãnawã norĩ, wa za oto ĩnhimiroti na aima 'rãsutu za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ hã te aimawi tinhimirosa'rata na te te ãma 're 'wa'rutu za'ra, ĩsazei'wa norĩ wi. Te te tiwi ãma 're 'wa'rutu za'ra mono wa, te ĩsazei'wa norĩ hã ĩmreme hã te te 're wapari za'ra. Taha zarina, te duré sima ãma 're siwanhizari. Ta norĩ nhimirob'manharĩ wasété zéb zarina, te ĩsazei'wa norĩ hã 're si'marõpãrĩ za'ra, tiwasété na. Zesusihĩ nhimiroti na, da te aima 're ĩroti za'ra wa'aba mono zéb upana, te ta norĩ hã te te dama 're roti za'ra, aimawi na si. Taha wa, te za tiwi 're asisawi pese za'ra wa'aba mo, ta norĩ siré 're aihãimana za'ra wa'aba mono tõ da. ¹⁸ Ta norĩ hã Wanhib'apito Cristuhu ma, te te 're romhuri za'ra mono õ di. Te te sima 're ĩwẽ za'ra mono zéb zarina si, te marĩ ĩwasété zõ si 're sõpré. Ta norĩ hã sadawa nhipse nherẽ, te ĩsimiroti hã sena newa da te 're wapari ze za'ra, danhimirosa'rata nhib'uwẽ na 're ĩdahãimana za'ra mono norĩ hã. Mreme wapari ze wa, duré asa ĩmreme hã da te dasima 're wẽ za'ra mono da, te taré timreme amo na te te dama 're rowasu'u za'ra, da'ãma 're wata za'ra mono sina. Tawamhã taha zarina, te za awa'awi ĩmreme na da te 're saze za'ra. ¹⁹ Tanei õ di, a norĩ wa'wa hã. Zesusihĩ wasu'uwẽ 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mono zém na, ma tõ daro mono bã ĩsazei'wa norĩ hã aiwasu'u za'ra wa'wa hã te te 're wapari ze za'ra. Taha wa, ma tõ ãma asina ĩma 're ĩrowẽ zani za'ra wa'aba mo.

Ãne wa, wa za duré aima roti za'ra wa'wa. Asimiza'rese sina, te za marĩ ĩwẽ hã 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono zéb da si, asina 're asõpré wa'aba mo. Marĩ ĩwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da, asima 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono õ di za. Te za tiwi 're asiptete za'ra wa'aba mo, aiwasété wi hã. ²⁰ Rowẽ na 're ĩdanomro mono zé hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hawimhã. Ta hã te za rowézé hã te te aima 're anhomri 'wa. Wahi hã dapara na da te 're ĩwati'i za'ra mono ne, te za Satanasihĩ nhiptetezé hã romhutu na te te tiwi 're a'uprosi 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã, tõ õ hã Satanasĩ hã asahãpã 're hãimana za'ra wa'aba mono da oto.

Wanhib'apito Zesusihĩ wi, wa wa te tiwi 're rowaptērẽ u'ãsi, tinhimipawaptobzé hã te te aima 're sõmri za'ra wa'aba mono da, ai'rata 're hãimana u'ãsi za'ra wa'aba mono da.

²¹ Timotiu hã, ãme ĩsiré romhuri'wa hã te duré ãma asawi za'ra wa'wa. Duré ĩsiré zudezu norĩ te duré ãma asawi za'ra wa'wa, Rusizu norĩ hã, Zasãhã me, duré Sosipaturu hã.

²² Wa hã, Tési'u hã wa duré ãma asawi za'ra wa'wa, Wanhib'apito ãma wasiré 're wahãimana za'ra mono wa. Wa hã Paru te te ĩma ĩ'awaihu'u mono zéb zarina, wa tõ rob'ui'ééré, ã ĩbãihã na hã.

²³⁻²⁴ Wa hã Paru, ãne wa za duré ãma aima waihu'u za'ra wa'wa. Da'izu hã tinhorõwa u te te ĩ'mazébré hã, te duré ãma asawi za'ra wa'wa. Taha nhorõwa ãma, te wasiré ĩsazei'wa norĩ hã 're si'rã'õtõ u'ãsi. Duré Erasitu hã ãme 'ri nho'õmo ãma danhib'apito ma, rob'ui'prazé za'rata na romhuri'wa hã, te ãma asawi za'ra wa'wa. Wasisãnawã Tu'atu na ĩsisi zama, te duré ãma asawi za'ra wa'wa.

Paru hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma ĩwatazé wasu'u

²⁵⁻²⁶ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma si, wa za 're wawata u'ãsi za'ra. Taha ma si, tãma waihu'u pese di, te te 're ĩwa'apawapto mono zéb da hã, Zezu Cristuhu wasu'uwẽ hã wa te 're ĩsaze za'ra mono zé hã wa te 're rẽme za'ra mono ãna, wanhiptete u'ãsi ãma 're ĩwanomro mono zéb da hã. Taha wasu'uwẽ hã wa tõ te dama 're wasu'u u'ãsi. Duréihã ĩwasu'uwẽ hã,

'Re ãhâimana u'âsi mono te te dama 're awaihu'u mono õ di. ãwasu'uwẽ hã dama sa'rese ãna, ma tô aré 're danomro. Tane nherẽ, ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ãwasu'uwẽ hã dama waihu'u oto, ãsada wa wasu'u 'rata 'wa norã nhimi'ui'éré hawimhã. Taha wa, te oto ãsimiwada'urizéb zarina si, da te 're waihu'u za'ra daro mono bã, da te ãma 're ãsazei pese za'ra mono zéb da hã, duré da te 're ãwapari pese za'ra mono zéb da hã oto.

²⁷ 'Re ãhâimana u'âsi mono hã misire te 're hâimana. Õhõ si siwaprosi uburé marã hã tãma waihu'u pese di, taha ma si. Taha wa, taha ãma si, wa za 're wawata u'âsi za'ra, Zezu Cristu te te wama 're ã'ab'manharã wẽ mono zéb zarina si. Tane tô.

1 Corĩtu norĩ Corĩtu norĩ ma, Paru te te ĩrob'ui'ééré na'rata zé Ībaihã wasu'uzé

Paru hã Corĩtu u morĩ wamhã, ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono mreme na dama rowasu'u. Taha wa, ĩsa'u hã ma tô ĩsimirowasu'u wẽ zarina ĩsazei'wa norĩ hã dasina tahã'â ni.

Ā ĩbaihã na ma tô Paru hã tãma ãma rob'ui'ééré za'ra Corĩtu ãma ĩsazei'wa norĩ ma hã, ni'wam norĩ hã wasété na 're ĩhãimana za'ra mono wasu'u hã te te wapari wa, duré sina 're sipo'o za'ra mono wa, siré ĩsazei'wa nherẽ. Taha wa, ma tô tãma waihu'u za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norĩ hã ĩ'uwaibaba si 're ĩnomro mono zém na hã.

Paru hã te te tãma rob'ui'ééré za'ra wana ré hã, ma tô rob'ui'ééré hã tãma me za'ra, Corĩtu norĩ hã Paruhu ma. Taha na ma tô siwi sadanha, tinhimi'ui'ééré za'ra na marĩ hã tãma 're ĩhãimana za'ra mono zém na, ro'wa'rudu hã. Capituru 7 ãma hã ma tô Paru hã asa tãma ãma rowasu'u za'ra, te te ĩsadanharĩ za'ra zém na hã. Ma tô duré tãma waihu'u za'ra, ĩsazei'wai mono bâ 'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'ezani hã romhuri mono bâ te te tãma 're ĩ'apisutu mono zém na hã (capituru 12, 14 ãma hã). Capituru 13 ãma ma tô duré rowasu'u, 're ĩdasisawi za'ra mono zém na hã. Capituru 15 ãma hã te duré rowasu'u, Zezusi hã dâ'â nherẽ, sena na apã ĩhãiwa'utuzém na hã, duré taha zarina, wa norĩ zama apã 're ĩwahãiwa'utu za'ra mono zém na hã.

Paru te te ĩdazawizé wasu'u

¹⁻² Wa hã Paru, wa ãma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, Corĩtu na 'ri nho'õmo nhisi ãma, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ ma. Wasisãnawã Sotēni hã te duré ãma asawi za'ra wa'wa.

'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tô ĩ'pisutu, te te sima ĩwẽzéb zarina, Cristu Zezusihi zadawa wasu'u'wa, 're ĩhãimana mono da, ĩsadawa para. A norĩ wa'aba zama, ma tô te te 're aipisutu za'ra wa'wa, ĩsib'a'uwẽ si oto ãma 're anomro wẽ wa'aba mono da, Cristu Zezusihi ãma. Daro mono bâ, uburé Wanhib'apito Zezu Cristuhu ãma 're aiwata za'ra wa'aba mono norĩ ma zama, wa ãne aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa. Aiwa, wa tô Wanhib'apito na wa te 're sisi za'ra, simisutu.

³ Wamama ma, wa ai'ãma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu ma zama, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hãimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowẽ u'âsi, ãma 're anomro aba mono da.

'Re ĩhãimana u'âsi mono, tinhoprubzéb zarina, ĩwẽ si te te dama 're ĩ'anhomri mono zé wasu'u

⁴ 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma, wa 're ĩwata u'âsi, ĩwẽ hã te te aima 're sõmri za'ra wa'aba mono wa, Cristu Zezusihi ãma si oto 're anomro aba mono zéb zarina. ⁵ Cristuhu ãma 're anomro aba mono wa, ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ĩwẽ si te te aima 're sõmri za'ra wa'wa. Ma tô duré te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, ĩwasu'uwẽ na dama 're rowasu'u za'ra wa'aba mono da, duré 're ĩhãimana mono zém na, 're waihu'u pese za'ra wa'aba mono da. ⁶ Cristuhu wasu'uwẽ hã ma tô 're ĩsazei pese za'ra wa'aba mo. Taha zarina, te oto asiptete sina ãma 're anomro aba mo. ⁷ Taha wa, Wanhib'apito Zezu Cristu apã we ĩmorĩzéb zô, 're asimipari za'ra wa'aba mono ré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono, tinhoprubzéb zarina ĩwẽ hã te te aima 're ĩsõmri za'ra wa'aba mono zéb zô, aiwi 're rowaptã'â za'ra wa'aba mono õ di za oto. ⁸ Wanhib'apito Zezu Cristu te za duré te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'wa, asiptete sina ãma 're anomro aba mono da. Nimahã bātã na za we apã ĩmorĩzéb u, tiwi 're aipizari za'ra wa'aba mono tō da, te za te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'wa, ti'ab ré Zezusi hã 're udã za'ra wa'aba mono wa, tô taha bātã na aiwasédé hã te te ai'ãma sa'ra za'ra wa'aba tō da. ⁹ 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã wama umnhasi za'ra di, uburé te te wama 're ĩ'aropisutu mono zéb zarina, te te wama ãma 're ĩ'a'uwaimrami mono

zéb da hã. Ta hã ma tô te te 're aipisutu za'ra wa'wa, ì'ra siré 're anomro aba mono da, Wanhib'apito Zezu Cristuhu siré.

Ìsazei'wa norĩ, siwanhizari 're ìhâimana za'ra mono zé wasu'u

10-11 Ìsisânawã norĩ, Corowihi nhorõwa ãma 're ìhâimana za'ra mono norĩ hã ma tô we ìma aiwasu'u za'ra wa'wa, 're asisada'âbâ u'âsi za'ra wa'aba mono zém na hã, asiwanhizari ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono zém na hã. Taha wa, Wanhib'apito Zezu Cristuhu zadawa para, wa za oto aima ãma roti pese za'ra wa'wa, simisutu ãma 're asisazei pese za'ra wa'aba mono da, asiwanhizari, ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono tã da. Misi haré te za oto 're ìpisutu za'ra wa'aba mo, simisutu asiré ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da oto. 12 Æne wa za aima waihu'u za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ me asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono nheré, te ãne dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo: “Wa norĩ hã Paruhu nhimiroti si, wa za wa te 're 'madâ'â za'ra.” Duré ni'wam norĩ hã te 're siwasu'u za'ra, ãne: “Wa norĩ hã Aporuhu nhimiroti si, wa za wa te 're 'madâ'â za'ra.” Duré ni'wam norĩ hã te 're siwasu'u za'ra, ãne: “Wa norĩ hã Pedruhu nhimiroti si, wa za wa te 're 'madâ'â za'ra.” Duré ni'wam norĩ hã te ãne 're siwasu'u za'ra: “Wa norĩ hã Cristuhu nhimiroti si, wa za wa te 're 'madâ'â za'ra.” Æne te dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo, aimreme si'ahâ aba na. 13 Tane nheré, Cristuhu zazei'wa norĩ hã te oto simisutu 're hâimana za'ra. Siwanhizari ãma 're hâimana waihu'u za'ra mono õ di. Mare di. E wa hã Paru, wa tô asada ìdâ'â za'ra wa'wa, wedepo'o nhonhi'rãmi na. Mare di. Wa hã ò di. E ìnhisi na ma tô ã dawabzuri hã da te aima 're 'manharĩ za'ra wa'wa, Zesusihi nhisi upana. Mare di. Wa hã ò di.

14-15 Ai'rata 're ìhâimana za'ra wa'aba mono ré, ai'ãma 're ìnhib'a'uwẽ za'ra wa'aba mono da, te ìsima 're aiwẽ za'ra wa'aba mono 'wa'âhã, ai'ahã na wa aré ã dawabzuri hã te aima 're 'manharĩ za'ra wa'wa, ìnhisi na. Tane nheré, ai'ahã na te aima 're ab'manharĩ aba mono õ di. Crisipu norĩ ma si, wa tô ã dawabzuri hã tãma 'manharĩ zahuré, Da'izuhu me. Æne wa, wa tô 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma 're ìwata u'âsi. Taha wa, a norĩ wa'wa hã ìnhisi na ã dawabzuri hã te aima 're ì'manharĩ za'ra wa'aba mono na, dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono õ di za. 16 Æne na wa tô duré ìsina po're puru, Esitépanasihi ma zama, ã dawabzuri te ì'manharĩzém na hã. Duré ìsõrõwa ãma ìsiré 're ìhâimana za'ra mono norĩ ma zama, wa tô tãma 'manharĩ za'ra ìsiré. Æma ìpo're pu'u za'ra õ di oto, ni'wam norĩ ãma hã, ã dawabzuri te tãma ì'manharĩ za'ra zém na hã. Ta norĩ ma si, wa tô 'manharĩ za'ra. 17 Æ dawabzuri hã te dama 're ab'manharĩ mono da, te te datẽme ìzatõrĩ õ di, Cristu hã. Ìwasu'uwẽ si te dama 're wasu'u mono da, ma tô datẽme ìzatõ. Taha wa, ti'ai ãma danhimirowaihu'u na da te dama 're ìroti za'ra mono nei õ di wa hã, te dama 're ìrowasu'u mono zé hã. Ti'ai ãma danhimirowaihu'u na Cristu te dama 're wasu'u mono 'wa'âhã, wedepo'o nhonhi'rãmi na dazada ìdâ'âzé wasu'u hã te aré wapu na dama 're hâimana. Tane 'wa'âhã, Cristuhu wasu'uwẽ hã marĩ dai õ di aré, da te ãma 're saze za'ra mono wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ãma 're ìda'anho'reptui mono da hã.

'Re ìhâimana u'âsi mono waihu'u pese na rowasu'u

18 'Re ìhâimana u'âsi mono, za te te ì'uprosi za'ra norĩ hã, wedepo'o nhonhi'rãmi na Cristuhu dâ'âzé wasu'u na te te ãma 're rosa'rata upa za'ra, sima, taré newa. Wa norĩ si uburé 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ìwa'anho'reptui mono norĩ si, wa tô wa te 're waihu'u za'ra, Cristuhu dâ'âzé hã ìpire na hã. Taha wasu'u hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono waihu'u pe, te wasu'u. Taha si waihu'u pese uptabi di, te te 're ìda'anho'reptui mono da hã, Cristu hã dazada ìdâ'âzéb zarina. 19 Æne duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme na ìsadawa wasu'u'wa nhimi'ui'ére hã:

“Ni'wam norĩ hã ìnhimirowaihu'u pese na te 're pawaptob za'ra mono õ nheré, tinhimirowaihu'u pese na 'rãwi 're si'madâ'â ze za'ra mono wamhã, wa za ìsimirowaihu'u pese zé hã te tiwi 're a'uprosi, ta norĩ wi, ti'ab ré danhimirosa'rata waihu'u pese na 're ìdahâimana za'ra mono zé hã marĩ dai õ na 'rãwi da te dasina 're ìwaihu'u pese za'ra mono zéb da hã oto.”

Ãne na hã duréhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme na rob'ui'ééré, te wasu'u.

²⁰ Ti'ai ãma danhimirowaihu'u pe hã, tarére 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na Mozési te te ãma ãrob'ui'ééré zarina, dama rowahutu'wa norĩ nhimirowaihu'u pe hã tarére duré, tãma hã. Duré danhimiroti waihu'u pese na, 'rãwi da te dasima ãma 're ãroti nhipese za'ra mono zé hã tarére tãma hã. Uburé danhimirowaihu'u pese na dahãimanazé hã wapure di tãma hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono waihu'u pese ma hã. Ãne, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã tiwaihu'u pese na te te dama 're ã'ab'manharĩ mono zéb zarina, wa tô waihu'u za'ra ni.

²¹ Tinhimirosa'rata waihu'u pese na ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã sima pisutu, dasi'uihã na danhimirosarata waihu'u pese na 'rãwi da te 're waihu'u za'ra mono tô da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Zezusi hã dazada ãdã'ãzé wasu'u hã, wa te dama 're ãwasu'u za'ra mono hã taré newa te dasima da te ãma 're rosa'rata upai u'ãsi za'ra. Tane nheré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ma tô sima pisutu, taha wasu'u na si te te 're anho'reptui mono da, te te sina 're ã'umnhãsi za'ra mono norĩ hã. ²² Zudezu norĩ hã marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're ã'ab'manharĩ mono zéb zô si, te 're sôpré. Duré zudezu'õ norĩ hã uburé marĩ te te 're ãwaihu'u pese za'ra mono zéb da si, te sima te te 're wẽ u'ãsi za'ra. ²³ Tane nheré, wa norĩ hã Cristu, wedepo'o nhonhi'rãmi na dazada ãdã'ãzé wasu'u si, wa tô wa te dama 're wasu'u za'ra. Tane nheré, ma tô taha wasu'uwẽ hã zudezu norĩ hã te te siwi 're wẽ'õ za'ra. Zudezu'õ norĩ zama ma tô duré te te sima ãma 're rosa'rata upai u'ãsi za'ra, taré newa, marĩ da ãhãimana õ newa, ãwasu'uwẽ hã. ²⁴ Ni'wam norĩ si ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te sima 're pisutu za'ra, tinhib'a'uwẽ da, ni'wam norĩ hã zudezu, duré ni'wam norĩ hã zudezu'õ. Ta norĩ si te Cristuhu dã'ãzé wasu'u, te te 're wapari za'ra. Tawamhã ãne hã, e marĩ te tãma wasu'u za'ra, Cristu, wedepo'o nhonhi'rãmi na ãdã'ãzé wasu'u hã. Danhipai u 'Re ãhãimana u'ãsi mono waihu'u pe, te tãma wasu'u za'ra. Duré ãsimiroti wẽ uptabi, te tãma wasu'u za'ra. ²⁵ 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti si, danhipai u ãwẽ uptabi hã tô. Duré danhipai u waihu'u pese uptabi di.

²⁶ ãsisãnawã norĩ, ma'ãpé asina aipo're pu'u za'ra wa'aba, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, tinhib'a'uwẽ da, te te 're aipisutu za'ra wa'aba mono õ ré, 're aihãimana 'rata za'ra wa'aba mono zém na. Ai'umro wa'aba na si ma tô asiré norĩ ma, asimirosa'rata waihu'u pese na si, aré 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Ai'umro wa'aba na si, ma tô asima aipire na aré 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Ai'umro wa'aba na si, ma tô dama ãpire norĩ 'ra na 're aihãimana za'ra wa'aba mo aré. Ai'ahã wa'aba na ma tô dama aiwapu na dama 're aihãimana za'ra wa'aba mo. ²⁷ Tane nheré, ni'wam norĩ hã dama hãimana nhimiza'rese'õ na, ãsazei'õ'wa norĩ te te ãma 're ãrosa'rata za'ra mono norĩ hã ta norĩ si ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te sima 're pisutu za'ra, ãsib'a'uwẽ si 're nomro mono da. E marĩ da, ma tô ta norĩ si te te sima 're pisutu za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. ãsazei'õ'wa norĩ hã simirosa'rata waihu'u pese newa 're ãsi'madã'ã ze za'ra mono norĩ hã, oto sisém na 're hãimana za'ra mono da. Duré ãsazei'õ'wa norĩ ma ãwapu za'ra hã, ma tô duré te te 're pisutu za'ra, ãsib'a'uwẽ 're nomro mono da. ãsazei'õ'wa norĩ ma, ãpire za'ra hã oto sisém na 're hãimana za'ra mono da, ma tô dama ãwapu norĩ si te te 're pisutu za'ra, ãsib'a'uwẽ 're nomro mono da. ²⁸ ãsazei'õ'wa norĩ ma 're ãhãimana wapu za'ra mono norĩ hã ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te 're pisutu za'ra, ãsib'a'uwẽ si 're nomro mono da, ãsazei'õ'wa norĩ te te siwi 're ãwẽ'õ pese za'ra mono norĩ hã. ãsazei'õ'wa norĩ ma, pire na 're ãhãimana za'ra mono zé hã te te tiwi 're a'uprosi mono da, ma tô dama ãwapu norĩ si te te 're pisutu za'ra, ãsib'a'uwẽ si oto 're nomro mono da. ²⁹ E marĩ da, ma tô ãne hã te te dama 're ab'manharĩ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Ni'wam norĩ hã tinhimirosa'rata waihu'u pese na 'rãwi ãsõ'a, sina 're wata tô za'ra mono da, ma tô ãne te te dama 're ab'manharĩ, duré dama pire wẽ te, 'rãwi dama sina 're wata tô za'ra mono da. ³⁰ 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimipisutuzéb zarina si, te oto Cristu Zezusihi ãma 're anomro aba mo. Cristuhu ãma si oto 're anomro aba mono wa, te tinhimirowaihu ãwẽ hã te te aima 're waihu'u u'ãsi za'ra

wa'wa. Cristuhu dâ'ázém na si, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te 're wa'awësãmri, wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ì'ab'madâ'â mono õ zarina. Taha zarina si, ma tô duré te te 're wa'apisutu, ìsib'a'uwê si oto tãma 're wahâimana wê za'ra mono da. Taha zarina si, ma tô duré wawasété hawi wa'anho'reptu, sitême te te 're wa'awaibui mono da. ³¹ Taha wa, wa norî hã ìsazei'wa oto 're wanomro mono wa, wato sina 're ìwahâimana za'ra mono zém na dama 're wasiwasu'u za'ra mono wamhã, Wanhîb'apito nhîmîpawaptobzém na si, wa za tô dama 're wasiwasu'u wê za'ra, wato sina 're ìwahâimana za'ra mono na hã. Duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ãne na ãma rob'ui'ééré: “Ni'wam norî hã to sina oto 're hâimana za'ra mono wamhã, Wanhîb'apito te te 're ìpawaptob za'ra mono zém na si, te za tô dama 're siwasu'u wê za'ra, to sina oto 're ìhâimana za'ra mono zém na hã.” ãne duréihã ìbaihã na ãma rob'ui'ééré hã.

2

Cristu hã wedepo'o nhonhi'rãmi na dazada ìdâ'ázé wasu'u

¹ Ìsisãnwã norî, ma'ãpé ì'ãma aipo're pu'u za'ra wa'aba. Wa hã atême ãma ìmorî aba wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhîmiroti hã aré dama ìwaihu'u'õ hã, wa tô te aima 're wasu'u za'ra wa'wa. E tawamhã ìmreme wapari ze na, 're ìwapari za'ra wa'aba mono da si, wa tô te ìsi'ãma 're rosa'rata, ìnhîmiroti wê wa, ì'ãma 're atob'uzu za'ra wa'aba mono da. Mare di. E ti'ai ãma danhîmirowaihu'u pese na da te dama 're ìroti za'ra mono ne, wa tô te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa. Mare di. Tanei õ di, ìnhîmirowasu'u hã. ² Ai'rata 're ìnhamra aba mono ré, wa tô ìsima pisutu pese, Zezu Cristuhu wasu'uwê si te aima 're wasu'u za'ra wa'aba mono da, 'Re ìhâimana u'âsi mono, Danho'reptui'wa da, Zezusi te te ìpisudu hã wedepo'o nhonhi'rãmi na dazada ìdâ'ázé wasu'u si. ³ Atême ãma ìmorî aba wamhã, ìpê'e' remhã ìnhîb'uwere di. Taha wa, wa tô ìpahi te, rêrê, ìnhîmiromhuri na 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, te ãma 're ì'uwaimrami mono zém na hã te 're 'wanhi'riti mono õ'umnhasite. ⁴ Zezusihi wasu'uwê, te aima 're wasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, ti'ai ãma danhîmirowaihu'u pese na da te dama 're ìroti za'ra mono ne, te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono õ di, ãma 're ìzaze za'ra wa'aba mono da hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono pê'êzani hã tiwaihu'u pese na te te 're ì'apawaptob za'ra wa'aba mono na si, ma tô sena na 're ìsazei pese za'ra wa'aba mo, Zezusihi wasu'uwê hã. ⁵ Taha wa, ti'ai ãma danhîmirowaihu'u pese zarina, Zezusi hã Danho'reptui'wa na 're saze za'ra wa'aba mono õ di. Mare di. 'Re ìhâimana u'âsi mono, tiwaihu'u pese na te te 're ì'apawaptob za'ra wa'aba mono zéb zarina si, ma tô ãma 're ìsazei pese za'ra wa'aba mo.

'Re ìhâimana u'âsi mono waihu'u pese na rowasu'u

⁶ Ti'ai ãma ìsazei'õ'wa norî nhîmirowaihu'u zarina, te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono õ di. Hãiwa hawi dahâimanazém na rowaihu'u na si, wa tô ìsazei'wa norî ma, te tãma 're rowasu'u za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono pê'êzani te te tãma 're ìwaihu'u za'ra mono zéb zarina si, préduw sina ãma 're ìhâimana za'ra mono norî ma hã. ã hã roti hã ti'ai ãma ìsazei'õ'wa norî nhîmiroti nei õ di. Daro mono bâ dama roti'wa norî nhîmiroti nei õ di. Ta norî nhîmiroti nhîptetezê hã daro mono bâ te za tiwi 're si'utõrî za'ra. ⁷ E 'wa ìwaihu'u pese nhîmiroti, te dama 're ìwasu'u mono hã bété. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhîmiroti hã aré dama ìwaihu'u'õ si, wa wa hã te dama 're wasu'u u'âsi, ìwaihu'u pese zarina ìsimiroti wê uptabi si. Ta hã ma tô aré dawî udâ, da te 're waihu'u za'ra mono tõ da a'â, ìsimiroti wê wasu'u hã. Tane nherê, te te aropoto mono õ ré, ma tô te te sima 're wa'apisutu siro, ìwaihu'u pese siré si oto 're wahâimana u'âsi za'ra mono da, rowê uptabi na. ⁸ Tiwaihu'u pese zarina, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhîmirowaihu'u ìwê uptabi hã te te waihu'u za'ra õ di, ti'ai ãma dama roti'wa norî hã ìsazei'õ'wa norî hã. Te te waihu'u za'ra 'wa'ãhã, Wanhîb'apito, danhipai u ìwaihu'u pe hã te te siwi wîrî õ di aré, wedepo'o nhonhi'rãmi na hã. ⁹ Tane nherê, ta norî hã te te waihu'u za'ra õ di tô. Duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ãne na ãma rob'ui'ééré siro:

“Re ĩhâimana u'âsi mono zawi pese 'wa norĩ ma, ĩwê hã te te tãma 're ĩ'apisutu mono zé hã, te te tãma âma 're ĩ'a'uwaimrami mono zéb da hã, dasi'uihã na datõmo na da te 're 'madâ'â waihu'u za'ra mono õ di. Duré dapo're na da te 're wapari waihu'u za'ra mono õ di. Duré dapê'ê na dasi'uihã na da te dasina 're waihu'u za'ra mono õ di, da te dasina âma 're ĩ'uwaimrami za'ra mono zéb da hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ĩwê hã tinhib'a'uwê norĩ ma, te te 're ĩ'apisutu mono hã.”

Ãne duréihã ĩwasu'u na âma rob'ui'ééré, ĩbaihã na hã.

¹⁰ Wama si, ma tô tinhimiroti hã dama ĩwaihu'u'õ hã te te wama 're awaihu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Tipê'êzani na si ma tô te te wama 're awaihu'u tô. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani ma si, waihu'u pese di tô, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti te te wama 're ĩ'awaihu'u mono zéb da hã. E marĩ wa. Uburé marĩ hã tãma waihu'u pese wa, ĩpê'êzani ma hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono, uburé te te sima 're ĩ'aroti mono zé hã dama ĩwaihu'u'õ hã, tãma waihu'u pese di. Uburé marĩ na 're ĩhâimana mono zém na zama, tãma waihu'u pese di, ĩpê'êzani ma hã. ¹¹ Ni'wa hã 'rãwi tipê'ê na tihâimanazém na, te te sima 're ĩ'awaihu'u mono zé hã, e 'wa hã te za ĩmana'rãmi hawim nherê, tiwi waihu'u. ĩ'upana nherê, da te tiwi waihu'u õ di za, ĩhâimanazé hã. Marĩ na 'rãwi sima ĩrosa'rata'wai ma si, waihu'u pese di, 're ĩhâimana mono zé hã. Tane duré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hâimanazé hã ĩpê'êzani ma si, waihu'u pese di. Taha wi hã, ni'wa te te duré waihu'u õ di. ¹² ĩsazei'õ'wa norĩ nhimirosa'rata zarina, oto 're wahâimana za'ra mono õ di, wa norĩ hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani ré si, wa oto 're wahâimana za'ra, hãwa hawi te te wei watême ĩsatõrĩ ré si. ĩwê hã te te wama 're ĩ'anhomri mono na, wa te 're waihu'u za'ra mono da, ma tô Tipê'êzani hã wei watême satõrĩ za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã.

¹³ Taha wa, wa norĩ hã ti'ai âma danhimirowaihu'u pese zarina, wa te oto dama 're rowasu'u za'ra mono õ di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani te te wama 're ĩ'aroti mono zéb zarina si, wa oto wa te dama 're rowasu'u za'ra. ĩpê'ê 're, ĩpê'êzani tãma 're ĩhâimana za'ra mono norĩ ma si, wa ĩsimiroti wê hã wa te tãma 're wasu'u za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hâimanazé wasu'uwê na hã. ¹⁴ 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani te te wama 're ĩ'aroti mono zé hã, te ĩsazei'õ'wa norĩ hã te te siwi 're wê'õ pese za'ra, taré newa, duré 'rãwi si'uihã na rosa'rada hã te te âma waihu'u pese za'ra õ wa, ta norĩ hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani, ĩpê'ê 're, tãma 're hâimana za'ra mono õ nherê, te te âma 're waihu'u za'ra mono õ di tô. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani na si, te za da te âma 're waihu'u za'ra.

¹⁵ 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani, ĩpê'ê 're, tãma 're ĩhâimana za'ra mono norĩ si, te oto te te 're waihu'u za'ra, uburé te te tãma 're ĩroti za'ra mono zéb zarina, niha oto 're ĩhâimana za'ra mono zéb da hã. Taha wa, ĩsazei'õ'wa norĩ hã te te oto 're wawaihu'u za'ra mono õ di, aimawi 're wahâimana za'ra mono wa oto. ¹⁶ Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô âhã wasu'u na âma rob'ui'ééré siro, âne na hã:

“E 'wa hã, Wanhib'apito nhimirosa'rada hã te te tiwi ĩwaihu'u da bâ bété. E 'wa hã te te duré tãma ĩroti da bâ.”

Ãne duréihã âhã wasu'u na âma ĩrob'ui'ééré hã, Wanhib'apito nhimirosa'rada, dasi'uihã na da te tiwi 're ĩwaihu'u za'ra mono õ zém na hã. Tane nherê, wa tô wa norĩ hã Cristuhu nhimirosa'rada hã waihu'u pese za'ra ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani, wapê'ê 're, oto wama 're hâimana za'ra mono wa, te te wama 're ĩ'awaihu'u mono zém na hã.

3

Paru hã Aporuhu me, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te te 're ĩromhuri zahuré mono zé wasu'u

¹ ĩsisânawã norĩ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani, ĩpê'ê 're, tãma 're ĩhâimana za'ra mono norĩ ma si, wa Zezusihi wasu'uwê si, wama ĩpire uptabi si, te tãma 're wasu'u za'ra, dama ĩsa'rese'õ hã. Tane nherê, ai'rata 're ĩnhamra aba mono ré, âne na te aima 're rowasu'u waihu'u za'ra wa'aba mono õ di. E marĩ wa. ĩsazei'õ'wa norĩ 're ĩhâimana za'ra mono ne, zahadu 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, duré ai'uté hã marĩ te te 're ĩsa'rese

za'ra mono ò ne, Zezusihi wasu'uwē hã 're wapari za'ra wa'aba mono nherē, asima 're waihu'u pese za'ra wa'aba mono ò wa. ² Ai'uté hã tisai uptabi na 're saihuri waihu'u mono ò wa, te za tina hãwa'u si te te 're wapsõmri za'ra. Īna hã ĩsai uptabi hã te te tãma 're sõmri waihu'u za'ra mono ò di. Tane, wa tô wa hã roti ĩwapure na si te aima 're roti za'ra wa'wa, Zezusihi wasu'uwē na hã, zahadu aima pibui prã za'ra wa'aba wa, 're ĩwaihu'u pese za'ra wa'aba mono zéb da hã. Āhãna hã bété. Zahadu tô aima waihu'u pese za'ra wa'aba ò di. ³ E marĩ wa. Īsazei'õ'wa norĩ 're ĩhãimana za'ra mono zéb zarina, zahadu 're anomro aba mono wa. Taha wa, te zahadu 're asi'ruiwapari za'ra wa'aba mo, marĩ na. Te duré 're asisada'âbâ u'âsi za'ra wa'aba mo.

Āne na 're aihãimana za'ra wa'aba mono zé hã, e marĩ te aima wasu'u za'ra wa'wa. Cristu hã 're saze za'ra wa'aba mono ò ré, aiwasété na 're aihãimana za'ra wa'aba mono zé, zahadu 're ĩrēme waihu'u za'ra wa'aba mono ò zé, te aima wasu'u za'ra wa'wa, ĩsazei'õ'wa norĩ 're ĩhãimana za'ra mono zém ne hã. ⁴ Ni'wam norĩ me asiré 're aihãimana za'ra wa'aba mono nherē, te āne dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo: “Wa norĩ hã Paruhu nhimiroti si, wa wa te 're 'madâ'â za'ra.” Duré ni'wam norĩ hã te āne 're siwasu'u za'ra: “Wa norĩ hã Aporuhu nhimiroti si, wa wa te 're 'madâ'â za'ra.” Āne na dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, e marĩ te wasu'u. Tô ĩsazei'õ'wa norĩ 're ĩhãimana za'ra mono zém na, zahadu 're aihãimana wasété za'ra wa'aba mono zé, te aima wasu'u za'ra wa'wa.

⁵ Tazahã, āhã zarina si te za wa'ãma 're ĩrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo. Wa norĩ hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma si, wa te 're ĩromhuri mono, wa 're wahãimana. Īwasu'uwē na, wa te aima 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, te oto asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mo, Wanhib'apito hã. Ta hã te te wama ĩpisutuzéb zarina si, wa wa te tãma 're romhuri pese. Taha da si, wa wa norĩ hã 're wahãimana. ⁶ Wa hã Paru, buru na da te dasima 're robdi'i za'ra mono ò ré, da te 're ĩrobzuri mono ne, wa tô dawana te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa, Cristuhu wasu'uwē na hã. Duré, da te 're robzuri mono pari, da te oto 're ĩrobdi'i za'ra mono ne, ma tô Aporu hã ĩza'u hã te te aima āma 're rowasu'u wē za'ra wa'wa. Tane nherē, 'Re ĩhãimana u'âsi mono si waihu'u pese di, te te 're ĩaipawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hã, āma 're aihãimana prédub za'ra wa'aba mono da, Zezusihi si asina 're umnhasi u'âsi za'ra wa'aba mono da. Buru na hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono waihu'u pese na si, dama 're ĩro'wanhipré za'ra mono ne, ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono si te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, āma 're aihãimana prédub za'ra wa'aba mono da. ⁷ Taha wa, robzuri'wa norĩ ne, ĩwasu'uwē na te te dama 're ĩrowasu'u 'rata za'ra mono norĩ hã, pire na 're hãimana za'ra mono ò di. Duré robdi'i'wa norĩ ne, daza'u te te dama āma 're ĩrowasu'u za'ra mono norĩ hã, duré dama pire na 're hãimana za'ra mono ò di. 'Re ĩhãimana u'âsi mono si, te pire uptabi na 're hãimana u'âsi, taha si te te 're da'apawapto wē mono wa, Zezusihi ne dahãimana prédup sina, oto 're ĩdahãimana za'ra mono zéb da hã. ⁸⁻⁹ Robzuri'wa norĩ hã robdi'i'wa norĩ me, tãma 're ĩro'wanhipré za'ra mono da si, te aiwa simisutu te te 're romhuri za'ra. Tane duré, wa hã ĩwasu'uwē na te aima 're rowasu'u 'rata za'ra wa'aba mono wamhã, duré Aporu hã ĩza'u te te aima āma 're rowasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, aiwa wa tô wa zahuré, wa te wasima 're aiwē za'ra wa'wa, ĩwasu'uwē hã 're waihu'u pese za'ra wa'aba mono da. 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma si, wa wa zahuré, wa te tãma 're romhuri, aiwa. Taha wa, wa te tãma 're ĩromhuri mono zéb zarina, te za 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã wapawa'â, ĩwē uptabi na.

Duré daburu hã, e 'wa te hã. E āma ĩromhuri'wa norĩ te hã, buru hã. Mare di. Misire ĩtede'wa na te 're hãimana, buru tede'wa hã. Tane duré, a norĩ wa'wa hã ĩnhib'a'uwē, 're anomro aba mono ò di. Duré Aporuhu nhib'a'uwē, 're anomro aba mono ò di. Mare di. 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhib'a'uwē si, te oto 're aihãimana za'ra wa'aba mo.

Āne wa za duré aima āma romnhimiré'é za'ra wa'wa, 'ri na. 'Ri hã 'ri'wa norĩ tei ò di. 'Ri tede'wa te, 'ri hã. Tane, a norĩ wa'wa hã wanhib'a'uwē, 're anomro aba mono ò di, ĩwasu'uwē na, wa te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono nherē. E marĩ wa. 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhib'a'uwē si, oto 're anomro aba mono wa. ¹⁰ 'Ri na romhuri'wa norĩ hã 'ri

na'rata uimrehêne, te za siwi 'manha, sipese na. Tane duré wa hã, ãnhimiromhuri wẽ na, wa tô sãna'rata, te aima 're ãrowasu'u za'ra wa'aba mono na hã, Cristuhu wasu'uwẽ na, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, tiwaihu'u pese na te te oto 're ãpawapto mono zéb zarina. Duré 'ri na'rada hã da te dasiwi 'manharĩ pari, ãhãiba amo norĩ hã ãsisiwi te te oto siwi ã'ri ne, tane te duré ni'wam norĩ hã te te aima ãma 're rowasu'u za'ra wa'wa, ãza'u hã. 'Ri na'rata 'manharĩ nhisiwi, da te dasiwi 'ri wamhã, pibui pese na te za dasiwi 'ri ni, marĩ ãwẽ na si. Tane ni'wam norĩ hã Cristuhu wasu'uwẽ na te te dama 're rowasu'u za'ra mono wamhã, pibui pese na te za oto te te dama ãma 're rowasu'u za'ra, ã'uwaibaba si. ¹¹ 'Ri'wa norĩ hã, 'ri na'rada te te siwi 'manharĩ wamhã, misire ãwẽ uptabi si te za tô siwi 'manha. Tane duré, misire ãwasu'uwẽ hã te 're hãimana, dawana te aima 're ãwasu'u za'ra wa'aba mono hã, tô õ hã Zezu Cristuhu wasu'uwẽ hã. ãwasu'u aimawi hã 're 'maihãimana mono õ di, da te ãma 're saze za'ra mono wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãma 're ãda'anho'reptui mono zéb da hã. ¹²⁻¹³ Ni'wam norĩ hã, 'ri na'rata 'manharĩ nhisiwi te te siwi 'ri wamhã, ãté marĩ hã unhamã ro'o na 're ãsi'unhamã mono õ na si, te za siwi 'ri, ãwa'ãbã za'ëtẽ na, ëtẽ'ubuzi pré oru na, duré ëtẽ'ubuzi'a prata na, duré ëtẽ waipo na. ãté ãhãiba amo norĩ hã te za marĩ ãwa'ãbã syryre na si siwi 'ri, unhamã wa ãro'o pese na si, wede na hã, duré du na hã, duré amnho teihi na hã. Tawamhã nimahã na 'ri hã ro'o nherẽ, si'unhamã õ wamhã, te za waihu'u za'ra ni, marĩ ãwẽ na si 'ri'wa norĩ hã te te siwi ã'manharĩ na hã. Tazahã si'unhamã wamhã, te za marĩ ãwẽ præ na si te te siwi ã'manharĩ na waihu'u za'ra ni. Tane te ni'wam norĩ hã Cristuhu wasu'uwẽ na, ã'uwaibaba si te te dama 're rowasu'u za'ra. Duré ni'wam norĩ hã senai'õ na te te dama ãma 're roti za'ra. Tawamhã niwapsi te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã pibu za'ra, Zesusihi wasu'u na te te dama 're ãrowasu'u za'ra mono zé hã, pé tô sena zô. Za da'ãma ãsipo'ozéb ãma, te za pibu za'ra. Tawamhã te za waihu'u za'ra, sena na Cristuhu wasu'uwẽ na te te dama 're ãrowasu'u za'ra mono norĩ hã, duré senai'õ na te te dama 're ãrowasu'u za'ra mono norĩ zama. ¹⁴ 'Ri'wa norĩ hã marĩ ãwẽ na si te te siwi 'ri wa, unhamã ro'o na zata õ wamhã, 'ri tede'wa hã te za waihu'u, tiwi ãzata õ na hã, tãma 're ãsab u'ãsi mono na hã. Taha zarina, te za 'ri'wa norĩ ma, marĩ ãwẽ hã tãma sômri za'ra, ãwa'rãmi. Tane duré, ni'wam norĩ hã ãwasu'uwẽ na tô sena na te te dama 're ãrowasu'u za'ra mono zém na, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, te te waihu'u za'ra wamhã, tawapsi te za ãwẽ hã tãma sômri za'ra ãwa'rãmi, za da'ãma ãsipo'ozéb ãma hã. ¹⁵ Duré 'ri'wa norĩ hã marĩ ãwẽ præ na si te te siwi 'ri wa, unhamã ro'o na zata wamhã, 'ri tede'wa nhoprubzé hã te te sina uwaimrami za'ra õ di za, 'ri'wa norĩ hã. Te za simini za'ra, 'ri tede'wa nhoprubzé hã. Tane duré, ni'wam norĩ hã taré ãma 're datob'uzu za'ra mono da, Cristuhu wasu'uwẽ na te te dama 're rowasu'u za'ra mono wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãwẽ hã te te tãma 're sômri za'ra mono õ di za ãwa'rãmimhã, za da'ãma ãsipo'ozéb ãma hã. Ta norĩ hã te za tô simini za'ra. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhoprubzé hã za te te simini za'ra nherẽ, tane nherẽ, te za tô sõ'reptu za'ra, ropipa hawi.

ãté ni'wa hã 'ri para sãmra ré, te za ãsõrõwa hã ãré ãro. Tawamhã ãté unhamã ro'o za'ëtẽ 'rowi nherẽ, te za watobro rob u, sisõ'reptu da. Tawamhã aré dã'ã da nherẽ, te za 'rãwi sisõ'reptu. Tane, ni'wam norĩ hã taré ãma 're datob'uzu za'ra mono da, Cristuhu wasu'uwẽ na te te dama 're ãrowasu'u za'ra mono norĩ hã, ropipa u si'aba'rẽ da nherẽ, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã sõ'reptu za'ra, Cristuhu zazei'wa 're hãimana za'ra mono wa. Tinhoprubzé hã za te te tãma sômri za'ra dai õ nherẽ, te za tô ta norĩ hã sõ'reptu za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. ¹⁶ Duré hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb 're, ma tô õ hã dama 're hãimana, 'ri ãwẽ uptabi wa. Tane te oto aipẽ'ẽ 're, ai'ãma 're sõrõwa za'ra wa'wa. ãpẽ'ëzani hã te oto aipẽ'ẽ 're, 're sãmra u'ãsi za'ra wa'wa. E ãne hã 'rãwi asina waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. ¹⁷ 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã tite da si, ma tô simã pisutu, ti'ai ãma ãsõrõwa 're, 'ri 're wa'wa hã siwaprosi ãma 're hãimana mono da, wẽ uptabi na. Tane ma tô duré a norĩ wa'wa hã aipisutu za'ra wa'wa, ãsib'a'uwẽ si oto 're anomro aba mono da, taha ãma si 're aihãimana wẽ u'ãsi za'ra wa'aba mono da. Taha wa, ni'wam norĩ hã apã te te 're aibasété za'ra wa'aba mono wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi

mono si te za ta norĩ hã te te 're a'uprosi.

¹⁸ A norĩ wa'wa hã aihâimanazé senai'õ na, taré 'râwi asima 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono õ di za. Ni'wam norĩ hã asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherê, te rosa'rada hã te te si'ãma 're upa za'ra, waihu'u pese newa, ti'ai ãma ãsazei'õ'wa norĩ nhimirowaihu'u pese si te te 're waihu'u za'ra mono nherê, te te sima 're ãruiwapari za'ra mono hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti ãwê uptabi hã ta norĩ hã te te 're waihu'u za'ra mono õ nherê, te 'râwi waihu'u pese newa, te te si'ãma 're rosa'rata upa za'ra, asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã. Taha wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti ãwê uptabi zô si, te za asima 're asõpré u'âsi aba mo, asimiza'rese sina 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. ãsazei'õ'wa norĩ hã asimiza'rese ãna 're aihâimana za'ra wa'aba mono newa, te za te te ai'ãma 're rosa'rata upa za'ra wa'wa. Tane nherê, te za tô 're aihâimana wê za'ra wa'aba mo, asimiza'rese sina. ¹⁹ Ti'ai ãma ãsazei'õ'wa norĩ hã tinhimirowaihu hã te te sima 're ãruiwapari u'âsi za'ra mono hã, tarére 'Re ãhâimana u'âsi mono ma hã. Duréihã ma tô ãne na ni'wa hã 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma rob'ui'ééré siro, ãbaihã na hã: “‘Re ãhâimana u'âsi mono hã te ãsazei'õ'wa norĩ nhimirowaihu'u na 're ãhâimana za'ra mono norĩ ma, te te tãma 're rob'manharĩ za'ra, tinhimirowaihu'u pese na, 'râwi 're sisimini za'ra mono da.”

²⁰ Apito Dawi hã ma tô duré ãne na ãma rob'ui'ééré siro, duréihã: “‘Inhib'apito ma si, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma si, waihu'u pese di, ti'ai ãma ãsazei'õ'wa norĩ nhimirowaihu hã marĩ da, ãhâimana õ na hã. Tarére tãma hã, ãsazei'õ'wa norĩ nhimirowaihu hã.”

Ãne duréihã apito Dawihi nhimi'ui'ééré, 'Re ãhâimana u'âsi mono wasu'u na hã. ²¹⁻²² Ni'wam norĩ hã asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono hã te sina 're wata za'ra mono sina, te te sima 're nharĩ za'ra, ãne: “Paruhu nhimiroti si, wa za wa norĩ hã wa te 're 'madâ'ã za'ra, uburé rowahutu'wa norĩ nhimiroti nhipai u, wê uptabi wa.” Ni'wam norĩ hã te duré ãne te te sima 're nharĩ za'ra: “Wa norĩ hã Aporuhu nhimiroti si, wa za wa te 're 'madâ'ã za'ra, uburé rowahutu'wa norĩ nhimiroti nhipai u, wê uptabi wa, wama hã.” Ãne na 'râwi asima 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. Wa hã Paru, duré Aporu, duré Pedru, duré uburé wasiré rowahutu'wa norĩ zama, simisutu wa wasiré wa te aima 're romhuri za'ra wa'wa, Zezusi hã 're ãsazei pese za'ra wa'aba mono da si. Uburé marĩ hã ti'ai ãma 're ãhâimana za'ra mono hã, te aima 're hâimana za'ra wa'wa. Aihâiba ré ré, 're aihâimana za'ra wa'aba mono zé hã te duré aima 're hâimana za'ra wa'wa, Zezusihi ãma si 're anomro aba mono zéb da hã. 'Re atâ'ã za'ra wa'aba mono zé hã, te duré aima 're hâimana za'ra wa'wa. Ãhãna uburé marĩ hã ai'ãma 're ãromhâimana za'ra wa'aba mono zé hã, te aima 're hâimana za'ra wa'wa, za ai'ãma 're ãromhâimana za'ra wa'aba mono zéb zama, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te aima 're ãpisutu za'ra wa'aba mono zéb zarina, Zezusihi si 're sazei pese za'ra wa'aba mono da. Ãne te uburé marĩ hã aima 're hâimana za'ra wa'wa, ãsazei'wa norĩ ma hã. ²³ Duré a norĩ wa'wa hã te Cristuhu ma si 're aihâimana za'ra wa'aba mo, ãsib'a'uwê na hã. Ta hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te pisutu wa, ma tô wei mo ti'ai u, Danho'reptui'wa da hã. Taha wa, Cristuhu nhib'a'uwê na si, te za asima 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo. Wanhib'a'uwê na, asima 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono õ di za.

4

Paru hã, Cristuhu zadawa wasu'u'wa na dama ãsiwasu'uzé wasu'u

¹ Wa hã Paru, duré Aporu, duré ni'wam norĩ me, wa Cristuhu ma si, wa te 're romhuri za'ra. ãwasu'uwê hã dama ãwaihu'u'õ hã, ã'uwaibaba si, wa te dama 're wasu'u za'ra mono da, ma tô wapisutu za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. Taha na si, wanhimromhurizé hã. Taha wa, te za ãne na si wa'ãma 're ãrosa'rata za'ra wa'aba mo. ² Ni'wa hã ãsibro, da te tãma 're 'madâ'ã mono da, te te sima da'maipisutu wamhã, e niha ãhâimanazé hã za, tãma ãrob'madâ'ã'wa da hã. ãsib'apito ma, tãma umnhasi na, te za te te tãma 're rob'madâ'ã wê, te te wêsãmri da. ³ Wa hã bété. 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, ã'umnhasi na, wa tô te

dama 're rowasu'u, Cristuhu wasu'uwē na hã. Tane nherē, a norī wa'wa hã ĩ'umnhasi na ĩwasu'uwē na te dama 're ĩrowasu'u mono na asiwi ĩwaihu'u aba zéb zarina, asiwi ĩwēsāmri aba zô, ĩsina 're ĩnhimnhasi mono ô di. Mare di. Duré ni'wam norī hã te te siwi āma ĩwaihu'u za'ra zô, ĩsina 're ĩnhimnhasi mono ô di. ĩzama, 're ĩsi'umnhasi mono na, ĩwasu'uwē hã te dama 're ĩwasu'u mono na hã 'râwi ĩsi'uihã na ĩsiwaihu'u da hã, mare di. ⁴ Āhãna hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi, te āma ĩ'upazém na hã marī ô di, ĩnhimirosa'rata 'remhã oto. E taha zarina, tãma ĩ'umnhasi sina, ĩwasu'uwē te dama 're ĩwasu'u mono zé, te wasu'u. Mare di. Wanhīb'apito si te za ĩwaihu'u, tãma ĩ'umnhasi na hã, duré tãma ĩ'umnhasi ô na hã. ⁵ Taha wa, bātã na, Wanhīb'apito uburé za te te ĩda'awaihu'uzé wana, asiwi ĩwaihu'u aba zarina, asiwi ĩwē'ô za'ra wa'aba da, asima ĩ'āma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ô di za, Wanhīb'apito apã wei morī ô ré hã. Ni'wam norī zama asiwi ĩwaihu'u aba zéb zarina, asiwi wē'ô za'ra wa'aba da, asima āma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ô di za, bātã na Wanhīb'apito za da'āma ĩsipo'ozé wana. Taha si te za dawī a'upsibi nhamra oto sō'awi, uburé dapē'ē 're, 'râwi da te dasima 're ĩrosa'rata za'ra mono zé hã. Marī hã barana, da te 're 'madã'ã za'ra mono da, da te 're ĩ'uiwē za'ra mono ne, te za Wanhīb'apito hã sō'awi oto dawī a'upsibi nhamra, uburé marī hã da te 're 'manharī za'ra mono da, da te dasima 're ĩwē za'ra mono zém na, danhimirosa'rada hã. Tawapsi te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wasu'u wē za'ra ni'wam norī hã, ti'ab ré tihâimana wē zém na te te tãma āma 're uwaimrami za'ra mono wa, te te 're ĩ'awaihu'u mono zéb zarina.

⁶ ĩsisānawã norī, te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, wa tô āne na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa ĩhâimanazém na hã, Aporuhu hâimanazém na zama. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére zarina si, 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, wa tô āne na aima roti za'ra wa'wa, wasiré rowahutu'wa norī hã tisiré norī nhimiroti nhipai u, wē uptabi newa, ta norī niwī 're aihâimana za'ra wa'aba mono wē te, asina 're aiwata za'ra wa'aba mono tō da. ⁷ E asiré norī nhipai u 're aihâimana pire za'ra wa'aba mono bâ, te bété āne na 're asi'madã'ã ze za'ra wa'aba mo. E marī te aré aima 're hâimana za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te aima 're sômri za'ra wa'aba mono ô 'wa'âhã. Marī ĩwē hã aima 're hâimana za'ra wa'aba mono ô di aré. Uburé ĩwē hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhoprubzéb si, te oto aima 're hâimana za'ra wa'wa. E marī wa, te bété asina 're aiwata za'ra wa'aba mo, uburé marī ĩwē hã aima 're ĩhâimana za'ra wa'aba mono hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhoprubzéb ô newa, aihawim na aima 're wairébé aba mono newa.

⁸ A norī wa'wa hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, Tipē'ēzani na rowē te te aima 're ĩpisutu za'ra wa'aba mono zô, aiwi sô 're ĩrowaptã'ã za'ra wa'aba mono ô na, te 'râwi 're asi'madã'ã ze za'ra wa'aba mo, dasa hã da te 're huri mono wa, da te 're ĩ'mahãpãrī pese za'ra mono ne. E āne bâ, te 'râwi asi'āma 're ĩrosa'rata ze za'ra wa'aba mo. Danhibro pese wa, marī zô dawī 're ĩrowaptã'ã za'ra mono ô ne, te asina 're aiwata za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, Tipē'ēzani na rowē te te aima 're ĩpisutu za'ra wa'aba mono zô, aiwi 're rowaptã'ã za'ra wa'aba mono ô newa. Ti'ai āma danhib'apito norī hã tinhib'a'uwē norī ma, pire na 're ĩhâimana za'ra mono ne, te asiré ĩsazei'wa norī ma aipire na 're aihâimana za'ra wa'aba mono na 're asi'madã'ã ze za'ra wa'aba mo, wa norī hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norī hã danhib'apito norī ne wapire na 're wahâimana za'ra mono ô nherē. E āne hã ĩ'uwaibaba bâ. Wē di tô. Tane hã aima wē za'ra wa'aba ze te bâ, taha na si 're aihâimana za'ra wa'aba mono, aipire na ĩsazei'wa norī ma āma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. Niha hã 'wa'âhã, wa aré wa norī zama wapire na asiré 're wahâimana za'ra wa'wa, uburé ĩsazei'wa norī ma hã. ⁹ Wa norī hã Zesusihi zadawa wasu'u'wa na dama 're ĩwahâimana za'ra mono hã, ĩsazei'wa norī ma, wawapure na damana wawī taré 're ĩwahâimana za'ra mono da si, ma tô te te 're wa'apisutu. Wa hã āne na wa tô rosa'rata na hã ĩsina waihu'u. Ni'wam norī hã marī te te 're ĩ'manharī wasété za'ra mono zéb zarina, te za da te dasima āma 're roti za'ra, dasisō'a da te 're simroi mono wa, āma 're dawa'ē za'ra mono da. Tane duré, wa norī hã sō'awi wa te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono da, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're wa'apisutu, da te dasiwi 're wawē'ô za'ra mono wa, uburé dasisō'a wa'āma 're dawa'ē za'ra mono da nherē, duré hãiwa āma 'Re ĩhâimana

u'âsi mono ma, romhuri'wa norĩ nho'a zama. ¹⁰ Cristuhu wasu'uwẽ na si, wa te dama 're rowasu'u za'ra mono wa, te ĩsazei'õ'wa norĩ hã wanhimiza'rese'õ na 're ĩwahâimana za'ra mono na te te wa'âma 're rosa'rata upa za'ra. E a norĩ wa'wa hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti, wanhipai u aima waihu'u pese za'ra wa'aba bâ, te âne hã 'râwi asimirosa'rada hã asi'âma 're ĩmanharĩ za'ra wa'aba mo, Cristuhu âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono na. Duré wa norĩ hã ĩsazei'õ'wa norĩ ma, wawapure na 're ĩwahâimana za'ra mono na, te ta norĩ hã te te wa'âma 're rosa'rata za'ra. E a norĩ wa'aba si, tâma aipire za'ra wa'aba bâ, te bété 'râwi âne na asi'âma 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo. Duré wa norĩ hã dama wawapure na 're ĩwahâimana za'ra mono na, da te wa'âma 're rosa'rata za'ra mono wa, da te dasiwi 're wawazéb za'ra mono õ di. Áté a norĩ wa'aba si, da te 're aiwazé pese za'ra wa'aba mono na, te 'râwi asi'âma 're ĩrosa'rata ze za'ra wa'aba mo. E âne hã ĩ'uwai'baba. ¹¹ Wa norĩ hã bété, ĩwasu'uwẽ na si, wa te dama 're ĩrowasu'u za'ra mono norĩ hã. E niha âhãna wahâimana za'ra zé hã. Nimomo 're wanomro mono wamhã, wa za tô mra hã wa te 're sépata za'ra, 'rubu zama. Wa'uza hã'ratare ré si, wa za tô 're wanomro. Te za duré da te 're wahã za'ra, danhib'rata na, da te 're ĩwa'ruiwapari za'ra mono zéb zarina. Daro mono bâ 're wanomro mono ré, 're ĩwanhimi'wara mono zéb da, da te wama 're pisutu za'ra mono õ di za. Hâiwi si, wa za 're wanomro u'âsi. ¹² Wahâimanazéb da hã, wawasutu nherẽ, wa wanhib'rata na wa te 're romhuri pese za'ra. Duré da te wa'âma 're wasété za'ra mono nherẽ, wa da'âma 're wamreme zusi u'âsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, ĩwẽ hã te te dama 're anhomri mono da. Duré da te wama 're rob'manharĩ wasété za'ra mono nherẽ, wa wanhiptete na õhõ âma si 're wahâimana za'ra, asa wa te dama âma 're wa'rãmi za'ra mono âna. ¹³ Duré da te dasima 're wawas'u wasété za'ra mono nherẽ, wa wamreme wẽ na si, wa te dama âma 're wa'rãmi za'ra, wawaimri na. Duré, ropu hã da te dasiwi 're ĩsa'wari za'ra mono ne, te da te dasiwi 're wawẽ'õ pese za'ra. Áne 're ĩwahâimana za'ra mono zé hã, âhãna hã.

¹⁴ E âne na te aima ĩroti za'ra wa'aba zé ma, asiséb za'ra wa'aba da, wa tô âne na aima âma rob'ui'ére za'ra wa'wa. Mare di. Taha dai õ di. Taré ĩnhimiroti hã waihu'u pese za'ra wa'aba da, wa âne na aima âma rob'ui'ére za'ra wa'wa, ĩ'ra ne oto ĩma 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, ĩma asawi uptabi za'ra wa'aba wa. ¹⁵ Áté da'ahã na te oto da te aima 're roti u'âsi za'ra wa'wa, Zezusihi nhimiroti wẽ na hã, taha na si âma 're anomro wẽ wa'aba mono da. Da'ra hã da te dasisõ 're ĩ'madâ'â pese za'ra mono ne, te ta norĩ hã te te 're ai'madâ'â pese za'ra wa'wa, Zezusi hã 're rême za'ra wa'aba mono tô da. Tane nherẽ, ĩsiwaprosi wa aimama uptabi aba ne, aima 're ĩhâimana za'ra wa'wa. ĩwasu'uwẽ na te aima 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, Cristu Zezusi hã 're saze za'ra wa'aba mono wa, wa oto aimama uptabi aba ne, 're ĩhâimana, da'ra hã damama nhimiromhuri hawi, dama 're ĩpoto za'ra mono ne. ¹⁶ Taha zarina, wa za oto aima roti za'ra wa'wa, Cristuhu nhirã zarina 're ĩmorĩ wẽ ne, oto 're anomro wẽ wa'aba mono da, aima âma 're ĩsianho za'ra wa'aba mono zéb zarina. ¹⁷ Taha da, wa tô Timotiu hã atême satõrĩ za'ra wa'wa, te te âma 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da. Ta hã ĩ'ra ne, oto ĩma 're hâimana mono wa, ĩma sawi uptabi di duré. Ta hã te Wanhib'apito si te te 're 'madâ'â pese, tiwi sipi'rai âna. Ta hã atême wisi aba wapsi, te za Cristu Zezusihi âma si 're ĩhâimana mono zém na âma aipo're pu'u za'ra wa'wa, daro mono bâ ĩsazei'wa norĩ hã 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ ma, te 're ĩroti mono zém na zama.

¹⁸ Ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na, ĩnhipai u te te 're ĩwaihu'u pese za'ra mono na, ma tô 'râwi 're si'madâ'â pire za'ra, asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã. Taha wa, ta norĩ ma ĩpahi za'ra newa, ma tô ĩ'âma rosa'rata za'ra, atême wa'aba, za âma ĩmorĩ su'u õ na hã. Taha zarina, ma tô duré 'râwi sina 're wata za'ra. ¹⁹⁻²⁰ Tane nherẽ, Wanhib'apito te te ĩma pisutu wamhã, wa za tô âma atême ĩmorĩ su'u za'ra wa'wa, romhutu na. Ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ 're nomro mono wamhã, timreme nhipese na Cristuhu wasu'uwẽ na te te dama 're rowasu'u za'ra mono õ di za, da te 're wapari ze za'ra mono da. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani,

tiwaihu'u pese na te te 're ĩpawaptob za'ra mono zém na si, te za te te 're dapawaptob za'ra, da te āma 're saze za'ra mono da. Taha zarina si, te za āma 're hāimana wē u'āsi za'ra, ta norī hā.

Taha wa, āma atēme ĩmorī za'ra wa'aba wamhā, wa za ĩsina aiwaihu'u za'ra wa'wa, aiwaihu'u pese na 'rāwi 're asi'madâ'â ze za'ra wa'aba mono norī hā. 'Re ĩhāimana u'āsi mono pē'ēzani, tiwaihu'u pese na te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono zéb zarina, sena na 're ĩdapawaptob za'ra wa'aba mono na, wa za duré ĩsina aiwaihu'u za'ra wa'wa, sena na āma 're ĩdapawaptob za'ra wa'aba mono ō na zama. Asina 're aiwata za'ra wa'aba mono sina, aiwaihu'u pese na dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono zép si, te waihu'u tō da, wa za āma atēme ĩmorī za'ra wa'wa, sena na 'Re ĩhāimana u'āsi mono pē'ēzani nhimipawaptobzéb zarina, 're aihāimana za'ra wa'aba mono na si, 'rāwi te aiwaihu'u za'ra wa'aba da, ĩsi'uihā na. ²¹ Āne, wa tō aima āma roti za'ra wa'wa. Tawamhā, e ma hā te za asima ĩwē za'ra wa'wa. Atēme āma ĩmorī aba wamhā, e da'ra, da te 're ĩhā za'ra mono ne, wa za ĩmreme na aihā za'ra wa'wa, ĩnhimiroti hā 're wapari za'ra wa'aba mono ō 'ru te. Āté wa za tō aihā za'ra wa'wa, aihāimanazém na 're uwaimrami za'ra wa'aba mono ō wamhā. E ĩhāimanazém na atāma na wa za aima ĩhāimana za'ra wa'wa, ĩnhimizawi pese zéb zarina, ĩnhimiroti hā 're wapari pese za'ra wa'aba mono wē te. Ma'āpé, 'rāwi oto asi'uihā na asima pisutu za'ra wa'aba, niha 're anomro aba mono zéb da hā.

5

Aibā hā ĩsazei'wa norī wazari, 're ĩ'maihāimana wasété mono zé wasu'u

¹ Airom hawimhā, wa tō aiwasu'u wasédé hā wapari za'ra wa'wa, ni'wa hā asiré wa'aba nherē, pi'ō na hāimana wasété na 're ĩhāimana mono na hā. Ta hā ma tō, u, timama mro hā ti'ā. Taha wa, te oto siré 're hāimana zahuré. Āne hā wasété uptabi di, 'Re ĩhāimana u'āsi mono ma hā. ĩsazei'ō'wa norī hā 're hāimana wasété uptabi za'ra mono nherē, ta norī ma zama, wē za'ra ō di, āne hā. Tane nherē, te asiré ĩsazei'wa hā dame 're 'maihāimana wasété, aibā hā. Āne hā wasété uptabi di. ² 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti hā aima ĩwaihu'u pese za'ra wa'aba na, 'rāwi 're asi'madâ'â ze za'ra wa'aba mono nherē, e marī wa, asiwi wē'ō za'ra wa'aba ō di bété, asō'a za'ra wa'aba, aibā tina waptém na ĩsipsaihuri hā. Aibā hāimana wasété zarina, aiwi ĩrobzei'ō za'ra wa'aba na, te aré asiwaihu'u za'ra wa'wa, asiré ĩsazei'wa 're hāimana mono wa. Taha zarina, te aré tiwi ĩrosawi za'ra wa'wa, rowahutu u asiré 're hāimana aba mono tō da oto. E āne hā tiwi sizāri za'ra wa'aba ō di bété. ³⁻⁵ Wa hā ai'rata ĩnhamra aba ō nherē, wa tō romhā hawim nherē, te āma 're rosa'rata u'āsi, aibā 're ĩhāimana wasété mono āma hā. Tane nherē, ai'rata ĩnhamra za'ra wa'aba ne, wa za aima āma roti za'ra wa'wa. Āne wa tō waihu'u, Wanhīb'apito Zezu Cristuhu zadawa para. Taha wa, te za misi bātā na asi'rā'ōtō 'wa, aibā zada. Tawamhā asiré sébré aba wamhā, ĩnhimirosa'rata zarina, duré Wanhīb'apito Zezu Cristuhu zadawa para, te za aibā ĩwasédé hā asiwi ĩsa'rēi wa'wa a'ā asisiti, Satanasihi ma, ta hā te te tāma 're rob'manharī wasété mono wa, robzei'ō te te sina waihu'u da, tiwasédé hā te te oto rēme pese da, tihāimana wasété na ĩsiwaihu'uzém na hā. Āne da, te za asiwi ĩsa'rēi wa'wa a'ā, Satanasihi ma, Wanhīb'apito hā nimahā bātā na apā wei morī wapsi, te te sō'reptu da.

⁶ Aiwaihu'u pese na 'rāwi asina 're aiwata za'ra wa'aba mono zé hā, e wē di. Wē ō di. Āne, wa za aima āma romnhimiré'é za'ra wa'wa, asina ĩwaihu'u za'ra wa'aba zéb da hā. ĩ'u'ētē wapuzé hā syryre na te za da te āma 're wazari za'ra, ĩduptobzéb da hā, ĩ'u'ēne hā. Syry na da te āma 're wazari za'ra mono nherē, sa'ētē di za oto, ĩ'u'ēne hā. Tane duré, aibā hā tiwasédé te te 're ĩ'manharī mono hā misi nherē, te za asiré ĩsazei'wa norī hā āma 're hāimana wasété za'ra, te te āma 're sasōmri za'ra mono wa, ĩwasété na hā. E āne hā zahadu aima pibui prā za'ra wa'aba di bété. ⁷⁻⁸ Āne, wa za duré aima āma romnhimiré'é za'ra wa'wa. 'Re ĩhāimana u'āsi mono, zudezu norī hi'rata norī hā Ezitu hawi te te ĩsō'reptu

za'ra zém na, 're sipo're pu'u za'ra mono da, tisa te te 're huri mono wamhã, te za ĩ'u'ětē wapuzé hã rob u te te 're sa'ra a'â, 'ri mono bâ, 'ri para 're ĩsimi'wara mono hã. Taha zarina, te za ĩ'u'ětē duptoi'õ na si tisa hã te te 're huri, Pascowa na dato nhisizém na hã. Tane duré, a norĩ wa'wa hã te za aiwasédé hã oto 're ĩrême pese za'ra wa'aba mo, 're aipoto téb za'ra wa'aba mono zéb zarina si, ĩ'u'ětē wapuzé hã rob u da te dasisiti 're ĩsani za'ra mono ne.

Zudezu norĩ hã, Pascowa na tisa te te 're huri mono wamhã, ĩhi'rata norĩ ma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, tinhimihâzé te te tãma ĩba'a za'ra zém na, ãma 're sipo're pu'u za'ra mono wamhã, te za ãma 're toi u'âsi za'ra. Tane ma tô duré Cristu hã wazada dârâ, wawasédé hã te te wama 're ĩ'apari mono da hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, zudezu norĩ hã Pascowa na tito te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono ne, wa za oto wa norĩ zama 're watoi u'âsi za'ra, Cristuhu ãma si oto 're wanomro mono wa. Zudezu norĩ hã ĩ'u'ětē wapuzém na tisa te te 're huri mono õ di, Pascowa na tito te te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã. ĩ'u'ětē duptoi'õ na si, te tisa hã te te 're huri. Tane, wa norĩ hã wasiré ĩsazei'wa norĩ hã, wa za wahâimanazéb 'rada ĩwasédé hã wa te 're rême pese za'ra. Wawasédé hã oto wa te 're 'manharĩ za'ra mono ãna, wa za 're wahâimana wẽ u'âsi za'ra, wanhimirosa'rada hã sena na si, duré wahâimanazé sena na si.

⁹ ãne wana ré, ĩnhimi'ui'ééré na, wa tô aré aima roti pese za'ra wa'wa, aibã norĩ, pi'õ na tiwasédé te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono norĩ ãma 're asapa'a za'ra wa'aba mono tô da, duré pi'õ norĩ, aibã na tiwasédé te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono norĩ ãma 're asapa'a za'ra wa'aba mono tô da. ¹⁰ ãne na te aima roti za'ra wa'aba wamhã, ĩsazei'õ'wa norĩ ãma, te aima roti za'ra wa'aba õ di, dahãiba na dawasédé, da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono norĩ ãma hã. 'Re simarĩ ahã za'ra mono da, danhibrom na te te 're ĩda'ruiwapari za'ra mono norĩ ãma, te aima roti za'ra wa'aba õ di, duré danhibrom na dawĩ 're ĩsipsaihuri za'ra mono norĩ ãma, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono upana romhãiba 'manharĩ ãma 're ĩwata za'ra mono norĩ ãma. Ta norĩ nhiti 're aihâimana za'ra wa'aba mono tô da, te aima roti za'ra wa'aba õ di, ĩsazei'õ'wa norĩ nhiti. Mare di. Uburé ĩsazei'õ'wa norĩ nhiti 're aihâimana waihu'u za'ra wa'aba mono õ di tô. ¹¹ ãne si, wa tô aima roti za'ra wa'wa, ni'wam norĩ hã Zesusihi zazei'wa na dama 're siwasu'u za'ra mono nherẽ, 're hâimana wasété za'ra mono wamhã, ta norĩ hâimanazém na ãma 're asapa'a za'ra wa'aba mono tô da. Áté ĩsazei'wa na dama 're siwasu'u za'ra mono nherẽ, te pi'õi hãiba na tiwasédé te te 're 'manharĩ za'ra, aibã wamhã. Duré pi'õi wamhã, áté aibã hãiba na te tiwasédé te te 're 'manharĩ za'ra. Duré áté 're simarĩ ahã za'ra mono da si, te danhibrom na te te 're da'ruiwapari za'ra. Duré áté 'Re ĩhâimana u'âsi mono upana, te romhãiba 'manharĩ ãma si 're wata za'ra. Duré áté dawasédé hã taré te te da'ãma 're ĩsa'ra mono na, te ta norĩ hã te te dama 're rowasu'u wasété za'ra. Áté âzézei'wa te duré 're hâimana za'ra. Áté danhibrom na te duré dawĩ 're sipsaihuri za'ra. ãne hã ni'wam norĩ hã zahadu tihâimana wasété na 're hâimana u'âsi za'ra mono nherẽ, asiré ĩsazei'wa na aima 're siwasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, ĩhâimanazém na ãma 're asapa'a za'ra wa'aba mono õ di za. Duré nimahã bâtã na ĩsiré 're asaihuri aba mono da hã, mare di za.

¹²⁻¹³ Wa norĩ hã wasiré ĩsazei'wa norĩ hã, ĩsazei'õ'wa norĩ hâimanazé, wa te wasiwi 're waihu'u za'ra mono wa, wa te wasiwi 're ĩwẽ'õ za'ra mono da hã, 'rãwi 're wasipisutu za'ra mono õ di za. Mare di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono si, te za Zesusihi zazei'õ'wa norĩ hã te te 're awaihu'u, te te siwi 're ĩ'awẽ'õ mono da hã. E tawamhã, ni'wam norĩ hã rowahutu u asiré 're asi'rã'õtõ aba mono nherẽ, marĩ ĩwasédé hã te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb zarina, asiwi 're wẽ'õ za'ra wa'aba mono õ di za. Te za tô asiwi 're ĩwẽ'õ za'ra wa'aba mo, asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa. Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ãne na ãma rob'ui'ééré, ĩbaihã na hã:

“Ni'wam norĩ hã 're nomro wasété mono wamhã, te za oto asisiti tãma 're ĩrob'ru za'ra wa'aba mo, asiré wa'aba 're hâimana za'ra mono tô da.”

ãne duréihã ãma rob'ui'ééré hã.

6

Īsazei'wa norĩ hã sisada 're ĩhâimana za'ra mono zé wasu'u

¹ Ni'wa hã asiré Īsazei'wa nherē, marĩ hã te te aiwi 're 'mai'manharĩ wasété aba mono wa, sada 're ai'maihâimana aba mono wamhã, e Īsazei'õ'wa norĩ u, te za 're ĩsimroi wa'aba mo, marĩ te te aiwi 're ĩ'manharĩ wasété aba mono zém na, tãma 're wasu'u za'ra wa'aba mono da, dama rowairébé'wa norĩ ma. Mare di. Ī'uwaibaba õ di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē u si, te za 're ĩsimroi wa'aba mo, ta norĩ si te te 're waihu'u za'ra mono da, marĩ hã te te aiwi 're ĩ'manharĩ wasété aba mono zém na hã, tãma 're wasu'u za'ra wa'aba mono da. ² Apto'oré si, da'ãma ĩsipo'ozéb ãma, wa norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē norĩ hã, Cristuhu siré, wa za wapire na dama rowairébé za'ra ni, 're ĩdahâimana wasété za'ra mono zém na hã. Oro ãne hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba za. ãne hã Cristuhu siré, wapire na za wa te dama rowairébé za'ra wamhã, e tawamhã ti'ab ré, marĩre hã asiré Īsazei'wa norĩ wi 're 'mai'manharĩ wasété aba mono wa, asisada 're ai'maihâimana aba mono wamhã, e aima waihu'u pese za'ra wa'aba õ di bété, ĩ'uwaibaba tô sena asima ãma 're asiwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã, marĩ asiwi 're ĩ'mai'manharĩ wasété aba mono zém na hã. ãne hã tô aima waihu'u pese za'ra wa'aba di, ãma 're asiwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã. ³ Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, hãiwa ãma romhuri'wa norĩ hã tiwi ĩsipizari za'ra hã, wa za duré wapire na tãma rowairébé za'ra ni ĩsiré, za da'ãma ĩsipo'ozéb ãma hã. E ãne hã zahadu aima pibui prã za'ra wa'aba di bété. Taha wa, ti'ab ré, marĩ wa, wasisada 're wahâimana za'ra mono wamhã, wa za wawaimri wa te wasima 're rowaihu'u za'ra, apã wama 're rowē za'ra mono da. ãne wamhã, wa za tô wa te wasina ãma 're uwaimrami za'ra, wasima. ⁴ Taha wa, marĩ hã asiré Īsazei'wai wi 're 'mai'manharĩ wasété aba mono wa, asisada 're ai'maihâimana aba mono wamhã, e marĩ wa, te Īsazei'õ'wa norĩ u 're asisimroi wa'aba mo, ta norĩ si aiwasété na te te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono da hã, ta norĩ hã asiré Īsazei'wa na 're hâimana za'ra mono õ nherē, dawasété na dawaihu'u'wa norĩ hã. ⁵ ĩnhimiroti ma, aséb za'ra wa'aba da nherē, wa ãne na aima rowaihu'u za'ra wa'wa. E asiré Īsazei'wa, 're 'maihâimana mono ã bâ bété, aiwasété na aiwaihu'u aba 'wa da hã. ⁶ E ãne hã ĩ'uwaibaba bâ, te asiré Īsazei'wa 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherē, asisada 're aihâimana za'ra wa'aba mo, Īsazei'õ'wa norĩ u si 're asisimroi wa'aba mono da, ta norĩ si te te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono da, aiwasété aba na. E ãne hã ĩ'uwaibaba, aima za'ra wa'aba hã.

⁷ ãne zarina, asisada 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, dama rowairébé'wa norĩ u, 're asisimroi wa'aba mono wamhã, Īsazei'wai hâimanazém na asima 're uwaimrami za'ra wa'aba mono õ di za. Ni'wam norĩ hã asiré Īsazei'wa nherē, te te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono wamhã, tãma ãma 're wa'rãmi za'ra wa'aba mono ãna, te za tô õne haré 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Ni'wam norĩ hã asibrom na aiwi 're sipsaihuri za'ra wa'aba mono wamhã, tãma ãma 're wa'rãmi za'ra wa'aba mono õ di za duré. Tawapsi, te za asina ãma 're ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba mo, Īsazei'wai hâimanazém na hã. ⁸ Tane nherē, a norĩ wa'wa hã asiré Īsazei'wa nherē, dawasété na dawaihu'u'wai u, 're asisimroi wa'aba mono wa, te tô asima 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mo, 'rãwi. Taha wa, te duré asima 're asimiza'repese za'ra wa'aba mo 'rãwi, ãne na hã, asiré Īsazei'wa 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherē. ⁹⁻¹⁰ Tiwasété si te te 're ĩ'manharĩ u'âsi za'ra mono norĩ hã, ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwē mono zé hã te te dame sina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. E ãne hã, zahadu waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. ãne na hã taré 'rãwi asima 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono õ di za. Dahãiba na dawasédé te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono norĩ hã, ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwē mono zém na, dame 're hâimana za'ra mono õ di za, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono upana, romhãiba 'manharĩ ãma 're ĩwata za'ra mono norĩ hã, duré damro na dawĩ 're ĩsimisaihuri za'ra mono norĩ hã, duré aibã si'uiwa na 're ĩsiwasété za'ra mono norĩ hã, duré danhibrom na dawĩ 're ĩsipsaihuri za'ra mono norĩ hã, duré danhibrom na te te 're ĩda'ruiwapari za'ra mono norĩ hã, duré âzézei'wa 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã, duré te te da'ãma 're ĩwasété za'ra mono norĩ hã, duré danhibrob zô dapãrĩ'wa norĩ hã. Ta norĩ hã

dasiré 're hâimana za'ra mono õ di za, 'Re ãhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zéb ãma hã. ¹¹ ãne na si, ma tõ ni'wam norĩ hã aré 're aihâimana wasété u'âsi za'ra wa'aba mo, 're saze za'ra wa'aba mono õ ré hã. Tane nherẽ, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã Zesusihi dâ'ázém na, ma tõ oto te te 're ai'upsõ za'ra wa'wa, aiwasété hawi. Ma tõ duré te te 're aipisutu za'ra wa'wa, ãsib'a'uwẽ si oto ãma 're anomro wẽ wa'aba mono da. Aiwasédé hã te te oto ai'ãma 're ã'ab'madá'ã aba mono õ zéb zarina, ma tõ duré te te 're aiwêsãmri za'ra wa'wa, Wanhib'apito Zezu Cristuhu zadawa para, 'Re ãhâimana u'âsi mono pê'êzani nhimipawaptobzém na hã.

Dahâiba na 're ãdasiwasété za'ra mono zé wasu'u

¹² Ni'wam norĩ hã asiré ãsazei'wa 're ãhâimana za'ra mono norĩ hã te ãne te te sima 're nharĩ za'ra: "Marĩ hã wa te 're 'manharĩ za'ra mono tõ da, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te wawi 're awẽ'õ mono õ nherẽ, wa norĩ zama, wa te wasiwi 're wẽ'õ za'ra mono õ di za, wa te 're 'manharĩ za'ra mono tõ da. Wa za tõ wa te 're 'manharĩ za'ra, wa te wasima 're ãwẽ za'ra mono zéb uwaibaba." ãne na te ni'wam norĩ hã te te sima 're nharĩ za'ra. Tane tõ. Ta hã wẽ di. Tane nherẽ, marĩ hã te 're hâimana za'ra, ãwẽ prã hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te wawi 're ã'awẽ'õ mono õ hã. Tane nherẽ, taha si, wa te 're 'manharĩ za'ra mono õ di za. Duré wa hã marĩ hã te 're 'manharĩ mono tõ da, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te ãwi 're awẽ'õ mono õ nherẽ, ãté taha zõ si, wa za ãsima te 're rob'ruiwapari u'âsi. ãne tõ da, taha zarina 're ãhâimana mono õ di za. ¹³ Ni'wam norĩ hã te duré ãne na te te sima 're nharĩ za'ra: "Wasa hã wadub 'reb da si, te wama 're hâimana za'ra. Duré wadu hã wasai ubumrozéb da si, te wama 're hâimana za'ra. Tane, te duré wahâiba hã misi wama 're hâimana za'ra wahâiba mono bâ, uburé marĩ hã siwa'ru wa te ãma 're ã'manharĩ za'ra mono zéb da hã." ãne te ni'wam norĩ hã 'rãwi te te si'ãma 're rosa'rata wasété za'ra, tihâiba na hã. Tane nherẽ, dasa hã duré dadu hã niwapsi te za 'Re ãhâimana u'âsi mono hã uprosi uburé. Dasa hã da te 're huri mono wamhã, dawasédé, da te ãma 're 'manharĩ za'ra mono õ di. Tane nherẽ, aihâiba na asiwi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono zéb da hã, aihâiba aimawi hã aima 're hâimana za'ra wa'aba mono õ di. Wanhib'apito ma, wa te ãma 're ãromhuri pese za'ra mono zéb da si, te wahâiba hã wama 're hâimana za'ra. Taha si te wahâiba hã te te wama 're ab'madá'ã pese, Wanhib'apito hã. ¹⁴ Wanhib'apito hã dâ'ã uptabi nherẽ, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te ãhãwa'utu ne, te za wa'ahãwa'utu, tiwaihu'u pese na. Taha wa, te wahâiba hã pire na wama 're hâimana za'ra oto, taré hã õ wa.

¹⁵ A norĩ wa'wa hã aihâiba mono bâ, te oto Cristuhu nhib'a'uwẽ si 're anomro aba mo. Taha siré si, te oto 'rãwi ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mo. E ãne hã 'rãwi asina waihu'u za'ra wa'aba ã bâ bété. E tawamhã, Cristuhu nhib'a'uwẽ oto 're wanomro mono nherẽ, wa za pi'õi wasété hãiba hã wa te wasina 're tob za'ra. Mare di. ¹⁶ Duré aibã hã pi'õi wasété hãiba hã te te sina hãiba to wamhã, ãhãiba hã misi ne oto, maparane ãhãiba nherẽ. E ãne hã zahadu aima waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. Duré hã 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, ma tõ ãne na ãmreme na ãma rob'ui'ééré, pi'õi wasu'u na hã:

"Aibã hã pi'õi me siré 're simi'wara mono wamhã, ãhãiba hã misi ne oto, maparane ãhãiba nherẽ. Misi tõ oto ãhãiba zahuré hã."

ãne duré hã 'Re ãhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ééré, ãbaihã na hã. ¹⁷ Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã Wanhib'apito te te sina 're hãiba tob za'ra mono wamhã, 'rãwi te za ãsiré 're hâimana za'ra, ãpê'ẽ 're.

¹⁸ Taha wa, ma'ãpé, dahâiba na dawasédé, da te 're ã'manharĩ za'ra mono wi, asina 're asiptete u'âsi za'ra wa'aba mono. Dawasédé aimawi hã da te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, ãma 're dasihãiba wasété za'ra mono õ di. Aibã norĩ hã pi'õ na tiwasédé te te 're 'manharĩ za'ra mono wapsi, te za ãma 're sihãiba wasété za'ra. Duré, pi'õ norĩ hã aibã na tiwasédé te te 're 'manharĩ za'ra mono wapsi, te za duré ta norĩ hã ãma 're sihãiba wasété za'ra aiwa. ¹⁹ 'Re ãhâimana u'âsi mono pê'êzani si, te oto aipê'ẽ 're ai'ãma 're sörõwa za'ra wa'wa. Aipê'ẽ 're, te oto aima 're hâimana u'âsi za'ra wa'wa. 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tõ te te aima 're sãmri za'ra wa'wa. Taha wa, aihãiba za'ra wa'wa hã ate za'ra wa'aba õ di oto. 'Re ãhâimana u'âsi mono te si, te aihãiba hã 're hâimana za'ra wa'wa oto. E ãne hã

zahadu asina waihu'u za'ra wa'aba ã di bété. ²⁰ E marĩ wa, aihâiba hã ate za'ra wa'aba ã di oto. 'Re ìhâimana u'âsi mono, ma tô aiwa'âbâ za'ra wa'wa, Cristuhu dâ'âzém na. Taha wa, uburé marĩ hã aihâiba na tãma 're ì'manharĩ wê za'ra wa'aba mono zém na, te za ãma 're aiwata u'âsi za'ra wa'aba mo, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma hã.

7

Dasina damrozém na rowasu'u

¹ Rob'ui'ére na we asiwi ìzadanharĩ za'ra wa'aba zém na, wa za oto aima roti za'ra wa'wa. E aibâ norĩ hã 're mro za'ra mono ã nherê, tãma 're rowê za'ra mono di za. Áté tane nherê, tãma 're rowê za'ra mono di za tô. ² Tane nherê, aibâ norĩ hã mro ãna 're hâimana za'ra mono nherê, pi'õ na tiwasédé te te 're ì'manharĩ za'ra mono zé hã, ahâ uptabi di duré. Pi'õ norĩ hã mro ãna 're hâimana za'ra mono nherê, aibâ na tiwasédé te te 're ì'manharĩ za'ra mono zé hã, ahâ uptabi di duré. Taha wa, aibâ norĩ hã te za tô 're mro za'ra, timro me si 're hâimana za'ra mono da. ãne hã wê uptabi di, pi'õ aimawi na tiwasédé te te 're 'manharĩ za'ra mono tô da. Duré pi'õ norĩ hã te za tô 're mro za'ra aibâ na, timro me si 're hâimana za'ra mono da, ta norĩ zama, aibâ aimawi na tiwasédé te te 're 'manharĩ za'ra mono tô da. ³ Aibâ norĩ hã pi'õ na oto 're mro za'ra mono wamhã, timro wi, tihâiba hã te te 're sawi za'ra mono ã di za oto. Duré pi'õ norĩ hã aibâ na oto 're mro za'ra mono wamhã, duré timro wi tihâiba hã te te 're sawi za'ra mono ã di za oto. ⁴ Pi'õ norĩ hã 're mro za'ra mono wamhã, ìhâiba hã ìtei ã di oto. Ìmro te hã oto, ìhâiba hã. Tane duré aibâ norĩ hã 're mro za'ra mono wamhã, ìtei ã di oto, ìhâiba hã. Ìmro te hã oto, ãne hã aiwa. ⁵ Taha wa, aimro ré 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ, aimro wi aihâiba hã 're sawi za'ra wa'aba mono ã di za oto. Áté nimahã bêtâ na si te za ãma 're asisaze za'ra wa'aba mo, aimro ma, aihâiba hã a'â 're sômri za'ra wa'aba mono tô da, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma si, a'â 're asisômri za'ra wa'aba mono da, tãma 're aimreme zusi aba mono zéb da si. ãne wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, 're aimreme zusi aba mono pari, aihâiba hã aimro wi 're sawi za'ra wa'aba mono ãna, te za tô aihâiba na apâ asima ãma 're atob za'ra wa'aba mo, aiwasédé hã aihâiba na 'râwi nherê, aimro ã ne, asiwi 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tô da, asina 're asiptete za'ra wa'aba mono ã wa, Satanasi hã te te 're aipibu za'ra wa'aba mono tô da.

⁶ A norĩ wa'wa hã uburé asina 're aimro za'ra wa'aba mono da hã, te aima 'ru za'ra wa'aba ã di. Asi'uihâ na asima 're ìwê za'ra wa'aba mono zém na si, 're aimro za'ra wa'aba mono da hã, te aiwi wê'õ za'ra wa'aba ã di. ⁷ Tane nherê, wa hã ìmro ã na 're ìhâimana mono zéb zarina, aimro ãna 're aihâimana za'ra wa'aba mono zéb da hã, ìma wê di aré. Tane nherê, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã aiwa te te dama 're apisutu mono ã di, dahâiba mono bâ, niha 're ìdahâimana za'ra mono zéb da hã. Dasisarina si 're ìdahâimana za'ra mono ã na hã, taha si te za te te dama 're apisutu, damro ré 're dahâimana za'ra mono da, duré damro ãna 're ìdahâimana za'ra mono da hã.

⁸ Aimro ãna 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma, wa za oto aima roti za'ra wa'wa, pi'õi mrotõ norĩ ma zama. Õne haré, 're aihâimana za'ra wa'aba mono da hã, wê di, wa hã ìmro ã na 're ìhâimana mono ne. ãne hã ìma wê uptabi di. ⁹ Tane nherê, dahâiba na dawasété wi 're ìdanhiptete za'ra mono ã si, wê ã di. Taha wa, aihâiba na aiwasété wi, asina 're asiptete waihu'u za'ra wa'aba mono ã wamhã, te za tô asina 're aimro za'ra wa'aba mo, asisõ 're rowasutu zahu za'ra wa'aba mono tô da oto.

¹⁰ Aimro ré, 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma, wa za oto aima roti pese za'ra wa'wa. Tane nherê, ìsi'uihâ na ìnhimirosa'rata na te aima roti za'ra wa'aba ã di za. Wanhíb'apito nhimiroti na si, wa za aima roti za'ra wa'wa, ãne na hã: Pi'õ norĩ hã timro te te 're rême za'ra mono ã di za. ¹¹ Tane nherê, áté pi'õ norĩ hã te za timro hã te te 're rême za'ra. ãne hã te te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, aibâ aimawi na 're mro zahu za'ra mono ã di za. Timro 'rata u si, te za apâ 're sipizari za'ra. ãne na te te ãma 're sahu

ze za'ra mono õ wamhã, mro ãna te za tô 're hâimana u'âsi za'ra. Duré aibã norĩ hã timro te te 're rême za'ra mono õ di za, ãne hã tô aiwa.

¹² A norĩ wa'wa hã 're saze za'ra wa'aba mono õ ré, asina 're aimro za'ra wa'aba mono norĩ ma, wa za oto aima roti za'ra wa'wa. Wanhib'apito hã ti'ab ré, ãne na te te dama 're roti mono õ nherẽ, tane nherẽ, wa za aima ãma roti za'ra wa'wa, ãne: Aibã norĩ hã ãsazei'wa na 're hâimana za'ra mono nherẽ, ãmro hã ãsazei'õ'wa na tãma 're hâimana za'ra mono wamhã, duré pi'õ hã timro siré 're hâimana u'âsi za'ra mono da, te te sima 're sawi pese za'ra mono wamhã, ãne wamhã, aibã norĩ hã timro hã te te 're rême za'ra mono õ di za. ¹³ Duré pi'õ norĩ hã ãsazei'wa na 're hâimana za'ra mono nherẽ, ãmro hã ãsazei'õ'wa na tãma 're hâimana za'ra mono wamhã, duré aibã hã timro siré 're hâimana u'âsi za'ra mono da, te te sima 're sawi pese za'ra mono wamhã, ãne wamhã, pi'õ norĩ hã timro hã te te 're rême za'ra mono õ di za duré. ¹⁴ Duré aibã norĩ hã ãsazei'õ'wa na 're hâimana za'ra mono nherẽ, ãmro hã ãsazei'wa na tãma 're hâimana za'ra mono wamhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã pi'õ norĩ ma, rowẽ te te tãma 're ãpisutu za'ra mono zéb u'ãbã, te za tô duré aibã norĩ ma, te te tãma 're pisutu za'ra rowẽ hã, ãmro hãiba u'ãbã, ãsazei'õ'wa na 're hâimana za'ra mono nherẽ, aibã norĩ hã. Duré pi'õ norĩ hã ãsazei'õ'wa na 're hâimana za'ra mono nherẽ, ãmro hã ãsazei'wa na tãma 're hâimana za'ra mono wamhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã aibã norĩ ma, rowẽ te te tãma 're ãpisutu za'ra mono zéb u'ãbã, te za tô duré pi'õ norĩ ma, te te tãma 're pisutu za'ra rowẽ hã, ãmro hãiba u'ãbã, ãsazei'õ'wa na 're hâimana za'ra mono nherẽ, pi'õ norĩ hã. ãnei õ 'wa'ãhã, te aré ãra norĩ hã ãsazei'õ'wa norĩ 'ra ne, 're hâimana za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma hã. Tazahã ãmama norĩ hãiba u'ãbã, te za tô rowẽ si te te tãma 're apisutu, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. ¹⁵⁻¹⁶ Duré, ni'wam norĩ hã ãsazei'õ'wa 're hâimana za'ra mono wamhã, timro hã ãsazei'wa te te 're rême za'ra mono da, te te sima 're wẽ za'ra mono wamhã, ãmro hã te te tiwi 're rosawi za'ra mono õ di za, ãsazei'wa si'uiwa sima 're hâimana za'ra mono õ wa. Si'uihã na te za tô 're wairébé, ãsazei'õ'wa hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô te te sima 're aiwẽ za'ra wa'wa, robze sina ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. Taha wa, aimro hã ãsazei'õ'wa aima 're hâimana za'ra wa'aba mono wa, te te oto 're aiwẽ'õ za'ra wa'aba mono wamhã, te za tô tãma 're ãwaprosi waré za'ra wa'aba mo, te te tô 're airême za'ra wa'aba mono da.

Pi'õ norĩ, ãsazei'wa 're anomro aba mono wamhã, duré aimro hã Wanhib'apito te te 're saze za'ra mono õ nherẽ, e te za te te 're saze za'ra, nimahã bãtã na hã, Cristu hã. Áté te za tô te te 're saze za'ra. Áté te te 're saze za'ra mono õ di za. ãne hã aima waihu'u za'ra wa'aba õ di. Duré aibã norĩ, ãsazei'wa 're anomro aba mono wamhã, aimro hã te te 're saze za'ra mono õ nherẽ, e te za te te 're saze za'ra, nimahã bãtã na hã. ãne hã aima waihu'u za'ra wa'aba õ di duré. Taha wa, aimro hã ãsazei'õ'wa na aima 're hâimana za'ra wa'aba mono wa, te te oto 're aiwẽ'õ za'ra wa'aba mono wamhã, ãhâimanazéb zarina, te za tô tãma 're ãwaprosi waré za'ra wa'aba mo, te te tô 're airême za'ra wa'aba mono da.

¹⁷ Wanhib'apito hã te te aima 're ãpisutu za'ra wa'aba mono zéb zarina si, te za oto 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo. 'Re ãhâimana u'âsi mono hã tinhib'a'uwẽ da, te te sima 're aipisutu za'ra wa'aba mono õ ré, niha 're ãaihâimana za'ra wa'aba mono zém hawi, 're aiwairébé aba mono zém na, 're asi'madã'ã za'ra wa'aba mono õ di za, zudezu na, duré zudezu'õ na. Õne haré te za oto 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo. ãne na si, wa tô wa hã te dama 're aroti u'âsi, daro mono bã ãsazei'wa norĩ hã siré 're ãsi'rã'õtõ u'âsi mono norĩ ma hã. ¹⁸ Ni'wam norĩ hã sihãiwata nhihãri ré, 're hâimana za'ra mono wamhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã tinhib'a'uwẽ da, te te oto sima 're pisutu za'ra mono wamhã, e taha zarina te za ta norĩ hã 're si'madã'ã ze za'ra, tinhihãiwata nhihãrizé hã te te sima 're pari za'ra mono da, apã sihãiwata nhihãri õ ré, 're ãnomro mono ne, 're hâimana za'ra mono da. Mare di. ãne na hã 're si'madã'ã za'ra mono õ di za. Õhõ haré te za tô 're nomro. Duré ni'wam norĩ hã sihãiwata nhihãri õ nherẽ, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã tinhib'a'uwẽ da, te te oto sima 're pisutu za'ra mono wamhã, e taha zarina, te za ta norĩ hã 're sisihãiwata nhihãri za'ra. Mare di. 'Re sisihãiwata nhihãri za'ra mono õ di za. Õhõ haré te za tô oto 're nomro, ta norĩ hã. ¹⁹ Danhãiwata nhihãri ré si 're ãdahãimana za'ra mono zé hã marĩ dai

õ di, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma hã. Duré danhîhîiwata nhîhâri õ nherê, 're ìdahâimana za'ra mono zé hã marî dai õ di, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma hã, âne hã tô aiwa. Âne si tâma ìpire hã, 're ìdahâimana za'ra mono zéb da hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhîmiroti, da te 're 'madâ'â pese za'ra mono sina 're ìdanomro wê mono zép si, tâma ìpire hã. ²⁰ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã tinhîb'a'uwê da, te te sima 're aipisutu za'ra wa'aba mono wamhã, e niha 're ì'aihâimana za'ra wa'aba mono zé hã za. Ône haré te za tô aihâimanazém na 're aihâimana za'ra wa'aba mo, dapoto mono bâ da te 're aiwamri za'ra wa'aba mono zéb zarina, duré aipire na dama 're aihâimana za'ra wa'aba mono zéb zarina, duré aiwapu na dama 're aihâimana za'ra wa'aba mono zéb zarina. ²¹⁻²² Ai'uipra'wa norî ma, aipawa'âbâ âna tâma 're romhuri za'ra wa'aba mono ré, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã tinhîb'a'uwê da, te te oto sima 're aipisutu za'ra wa'aba mono wamhã, aipawa'âbâ âna 're ìromhuri za'ra wa'aba mono zém na, asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. Tane nherê, âté nimahã bâtâ na si te za tô oto te te aima 're pisutu za'ra wa'wa, aipawa'âbâ âna tâma 're romhuri za'ra wa'aba mono tã da oto. Âne zarina si, te za oto 'râwi 're asi'madâ'â za'ra wa'aba mo, tiwi 're aiwairébé aba mono da, romhuri hawi, asi'uihâ na oto asima 're romhuri za'ra wa'aba mono da. Ai'uipra'wa norî ma, aipawa'âbâ âna tâma 're romhuri za'ra wa'aba mono ré, Cristuhu âma oto 're anomro aba mono da, Wanhib'apito te te 're aipisutu za'ra wa'aba mono norî hã, te oto robzei u'âsi na 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Da te 're ì'uipra za'ra mono norî, wa'âbâ âna te te oto dama 're romhuri za'ra mono tã da, da te tâma 're ìpisutu za'ra mono ne, ma tô Cristu hã te te 're aipisutu za'ra wa'wa, aiwasété u'âsi 're anomro aba mono tã da, aiwasédé hã oto 're rême pese za'ra wa'aba mono da. Tane duré asi'uihâ na asima 're romhuri za'ra wa'aba mono ré, Cristuhu âma 're anomro aba mono da, Wanhib'apito te te 're aipisutu za'ra wa'aba mono norî hã, te oto Cristuhu nhîb'a'uwê si 're anomro aba mo. Taha zarina si, te oto ìsimiroti hã 're ì'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, da te 're ì'uipra za'ra mono norî hã tinhîb'apito nhîmiroti si te te 're ì'madâ'â pese za'ra mono ne. ²³ Tidâ'ázém na ma tô Cristu hã aiwa'âbâ za'ra wa'wa, aiwasété u'âsi 're anomro aba mono tã da oto. Taha wa, ìsazei'õ'wa norî ma, 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za oto. ²⁴ ìsisânawã norî, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã tinhîb'a'uwê da, te te sima 're aipisutu za'ra wa'aba mono wamhã, õne haré aihâimanazéb u'âsi za'ra wa'aba na si, te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo, 'Re ìhâimana u'âsi mono âma si.

Mro âna 're ìhâimana za'ra mono zé wasu'u

²⁵ Rob'ui'ére na we asiwi ìzadanhârî za'ra wa'aba zém na, wa za duré âma aima roti za'ra wa'wa, mro âna zahadu 're ìhâimana za'ra mono norî na hã. Wanhib'apito hã ti'ai âma 're morî ré, âne na te te dama âma 're roti mono õ nherê, wa za aima âma roti za'ra wa'wa. Wanhib'apito hã tinhoprubzéb zarina, ma tô te te 're ìpawapto, dama ì'umnhasizéb zarina, ìsimiroti zarina si, te dama âma 're roti mono da. Taha zarina, wa za tô oto aima âma roti za'ra wa'wa. ²⁶ Âhãna Zesusihi zazei'wa oto 're wanomro mono wa, te da te wama 're rob'manharî wasété za'ra, wa te 're robzépata za'ra mono da. Taha wa, wa za oto aima roti za'ra wa'wa, aimro ré 're aihâimana za'ra wa'aba mono wamhã, taha haré asima 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, duré aimro õ nherê, 're aihâimana za'ra wa'aba mono wamhã, õne haré 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. ²⁷ Aibâ norî, aimro ré 're aihâimana za'ra wa'aba mono norî hã, asima 're rosa'rata wasété za'ra wa'aba mono õ di za, 're ìrême za'ra wa'aba mono zém na da hã. Duré zahadu aimro âna 're aihâimana za'ra wa'aba mono norî hã, asima 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za, 're aimro za'ra wa'aba mono zéb da hã. ²⁸ Tane nherê, âté te za tô asima 're ìwê za'ra wa'aba mo, 're aimro za'ra wa'aba mono da. E tawamhã aiwasédé te za 're ì'manharî za'ra wa'aba mo. Mare di. ìwê si te za tô 're ì'manharî za'ra wa'aba mo. Duré pi'õi hâiba préduptém norî hã 're mro za'ra mono wamhã, e te za tiwasédé hã te te 're 'manharî za'ra. Mare di. Tiwasédé hã te te 're 'manharî za'ra mono õ di za. Âne, wa hã wa tô aré te ìsima 're aiwê za'ra wa'wa, asina 're aimro za'ra wa'aba mono wa, 're robzépata za'ra wa'aba

mono tō da. Āne tō da, wa tō aima roti za'ra wa'wa, asina 're aimro za'ra wa'aba mono tō da.

²⁹ Īsisānawā norī, tō sena, wa za āne hā aima waihu'u za'ra wa'wa. Romhuture di oto, ĩrob'rāsutuzéb u hā. Taha wa, taha ō ré, Wanhib'apito ma si, wa te 're ĩromhuri pese za'ra mono zéb da si, wa za 'rāwi wasina 're wanhopré u'āsi. Taha wa, aibā norī, aimro ré 're aihāimana za'ra wa'aba mono norī hā, aimro zawi na si 'rāwi asima āma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ō di za. ³⁰ Duré asisō 're aiwa'ō za'ra wa'aba mono wamhā, taha na si 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ō di za. Duré aima 're ĩrowē za'ra wa'aba mono zéb zarina, ato sina 're anomro aba mono wamhā, taha na si 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ō di za. Duré marī hā asima 're uipra za'ra wa'aba mono wamhā, taha na si 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ō di za, asima. ³¹ Ti'ai āma uburé marī na 're romhuri za'ra wa'aba mono nherē, taha si asima 're wē uptabi za'ra wa'aba mono ō di za. E marī wa. Uburé marī hā ti'ai āma, da te 're ĩ'madā'ā za'ra mono hā te za dawī 're si'utōrī u'āsi za'ra. Taha wa, hāiwa āma uburé marī ĩwē si 're ĩhāimana za'ra mono zō si, te za sō 're ĩrob'ruiwapari u'āsi za'ra wa'aba mo.

³² Wa hā wa ĩsima te 're aiwē za'ra wa'wa, ti'ai āma marī zō si asima 're asōpré wa'aba mono zarina, asina 're aihātā'ā tō za'ra wa'aba mono da. Aibā norī hā mro āna 're ĩhāimana za'ra mono norī hā Wanhib'apito ma, te te 're ĩromhuri za'ra mono zém na da si, te za sima 're sōpré u'āsi, taha zarina 're ĩhāimana u'āsi mono hā te te 're 'madā'ā ze za'ra mono da. ³³ Tane nherē, aibā norī hā mro ré 're hāimana za'ra mono wē te, te za ti'ai āma marī zō zama sima 're sōpré u'āsi, timro udāna, rowē na tāma 're ĩhāimana za'ra mono zéb da hā. ³⁴ Taha wa, maparane ĩsimiromhuri te tāma 're hāimana za'ra, aibā norī ma hā, te te sima sō 're ĩrob'ruiwapari za'ra mono hā, Wanhib'apito ma, duré timro ma zama.

Duré, pi'ōi hāiba prédum norī, mro āna 're ĩhāimana za'ra mono hā, duré pi'ō préduptém norī, mro āna 're ĩhāimana za'ra mono hā ta norī hā te za simi'ē na Wanhib'apito ma si, te te tāma 're romhuri za'ra, wa'wa āna. Wanhib'apito ma si, tāma 're sihāiba nhomri u'āsi za'ra mono da, te za tō sena te te sima 're wē za'ra, mro āna 're hāimana za'ra mono wa, ta norī hā. Tane nherē, pi'ō norī, mro ré 're ĩhāimana za'ra mono norī hā, te za ti'ai āma marī zō si sima 're sōpré u'āsi, timro udāna, robze na āma 're hāimana za'ra mono da.

³⁵ Aiwi 're robzei'ō za'ra wa'aba mono wa, aihāiba zeī ō na 're aihāimana za'ra wa'aba mono da, āne na te aima roti za'ra wa'aba ō di. Taré ĩwē na si te aipawaptob za'ra wa'aba da, wa āne na aima roti za'ra wa'wa. Wa duré te ĩsima te 're aiwē za'ra wa'wa, ĩwē si 're 'manharī za'ra wa'aba mono da, duré asimirosa'rata na Wanhib'apito ma 're asimi'ē za'ra wa'aba mono da, tāma 're romhuri pese za'ra wa'aba mono da, tiwi 're asihāiba zawi za'ra wa'aba mono āna.

³⁶ Āté ni'wam norī hā te za sina aiwē zahuré, sina mro zahuré da. Tawamhā sina mro zahuré ō ré, āté aibā hā te za pi'ōi hāiba na si te te sima āma 're rosa'rata u'āsi, za āma ĩmro hāiba na si, tiwasété wi siptete waihu'u āna. Āté te za duré te te sō 're rowasutu u'āsi. Āne na siwaihu'u wamhā, te za tō āma timro su'u, te te sima ĩwézéb zarina. Āma mro da tō. Tawamhā, oto āma mro wamhā, tiwasédé hā te te āma 'manharī ō di za. Mare di. ³⁷ Duré aibā hā āté si'uihā na te za sima pisutu, mro āna a'ā 're hāimana mono da. Āne wamhā, āté te za pi'ōi wi, tihāiba na sina 're siptete u'āsi. Āne wamhā, te te sima ĩwézéb zarina, mro āna a'ā 're hāimana mono wamhā, wē di za tō. Āne hā ĩwasété ō di. ³⁸ Taha wa, aibā norī hā 're mro za'ra mono wamhā, ĩwē si te za tō te te 're 'manharī za'ra. Duré 're mro za'ra mono ō wamhā, ĩwē uptabi si te za tō te te 're 'manharī za'ra.

³⁹ Pi'ō norī hā ĩmro hā tiwi 're dā'ā za'ra mono ō ré, te te 're rēme waihu'u za'ra mono ō di za. Tiwi 're dā'ā za'ra mono wapsi, te za oto pibui pese na timro na te te 're sahu za'ra, aibā aimawi na. Tane nherē, aibā ĩsazei'ō'wa na 're mro za'ra mono ō di za. Aiwa ĩsazei'wa si'uiwa na te za sina 're mro za'ra. ⁴⁰ Tane nherē, pi'ōi mrotō norī hā 're mro zahu za'ra mono ō wamhā, tāma 're rowē uptabi za'ra mono di za, ta norī ma hā. Āne ta norī āma

ĩnhimirosa'rada hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani te te ãma ãwaihu'uzéb zarina, wa ãne na aima roti za'ra wa'wa, ãne si.

8

Romhãiba 'manharĩ ma, dasazé da te tãma 're ãsõmri za'ra mono zé wasu'u

¹ Rob'ui'ééré na we asiwi ãzadanharĩ za'ra wa'aba zém na, wa za duré aima ãma roti za'ra wa'wa, waihu'u pese newa romhãiba 'manharĩ ãma 're ãdawata za'ra mono zéb da, dasa hã da te tãma 're ãsõmri za'ra mono zém na, romhãiba 'manharĩ ma hã. ãne ma tã we ãma asiwasu'u za'ra wa'wa, rob'ui'ééré na hã: “Wa norĩ hã ãsazei'wa oto 're wanomro mono wa, wama waihu'u pese za'ra di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã. Taha zarina, wa za marĩ hã dasiré, wa te 're 'manharĩ za'ra, wa te wasima 're ãwẽ za'ra mono zéb zarina.” ãne na ma tã we ãma asiwasu'u za'ra wa'wa. Tane tã. Uburé wa norĩ ma hã wama waihu'u pese za'ra di tã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã. Tane nherẽ, marĩ hã da te 're waihu'u pese za'ra mono wẽ te, te za 're dasi'madã'ã ze za'ra, 'rãwi. Tane nherẽ, ãsazei'wa norĩ hã 're ãsisawi pese za'ra mono zéb zarina si, te za 're sipawaptob u'ãsi za'ra, siptete sina siré ãma 're hãimana u'ãsi za'ra mono da. ² Ni'wam norĩ hã rowaihu'u pese 'wa newa, 'rãwi 're si'madã'ã ze za'ra mono wamhã, sena na ta norĩ hã, marĩ te te 're waihu'u za'ra mono õ di za. Mare di. ³ Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono si te te 're sawi pese za'ra mono wapsi, te za tinhib'a'uwẽ na te te sina 're awaihu'u u'ãsi, ta hã.

⁴ Duré, waihu'u pese newa, romhãiba 'manharĩ ãma 're ãdawata za'ra mono zéb da, dasa, da te tãma 're ãsõmri za'ra mono na, wa za oto aima roti za'ra wa'wa. E romhãiba 'manharĩ ma, dasa, da te tãma 're ãsõmri za'ra mono na, te za a norĩ wa'wa hã dame ãma 're asaihuri aba mo, ãsazei'wa 're anomro aba mono nherẽ. E dame ãma 're asaihuri aba mono õ di za. ãne, wa za aima ãma waihu'u za'ra wa'wa. Romhãiba 'manharĩ ãma 're ãdawata za'ra mono hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nei õ di. ãwaihu'u pese zéb da hã, marĩ hã tãma hãimana õ di. Robaba uptabi di. Taré ta hã rob'manharĩ. ãne hã wama waihu'u pese za'ra di. Siwaprosi, te 'Re ãhãimana u'ãsi mono si 're hãimana, waihu'u pese uptabi na. ãsine hã marĩ hã ãwaihu'upe hã 're 'maihãimana mono õ di, aimawi hã. Robaba uptabi di. ãne hã wama waihu'u pese za'ra di duré. ⁵ Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã ma tã te te 're saze za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nei õ nherẽ, waihu'u pese uptabi na 're hãimana za'ra mono newa, hãwa nhirõtõ na, duré ti'ai ãma zama, ãhãiba'õ norĩ hã. ãsib'apito za'ra hã ahã uptabi na tãma 're hãimana za'ra mono õ nherẽ, ma tã te te ãma 're saze za'ra. ⁶ Tane nherẽ, te siwaprosi wama 're hãimana, 'Re ãhãimana u'ãsi mono si, wasiré wa te 're ãsaze za'ra mono norĩ ma hã. Ta hã uburé Wamama, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Taha ma si, wa oto 're wahãimana za'ra. Wanhã'apito si te duré siwaprosi 're hãimana, Zezu Cristuhu si. Taha si, ma tã Timama zadawa para te te ro'apoto. Taha nhimipawaptobzéb zarina si, ma tã 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te 're wa'anho'reptu, õhõ ãma si 're wahãimana u'ãsi za'ra mono da oto.

⁷ Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã ãsazei'wa na oto 're hãimana za'ra mono nherẽ, ãne na te te waihu'u za'ra õ di ta norĩ hã, rosa'rata nhã'uwẽ na si 're hãimana za'ra mono wa. Te te 're saze za'ra mono õ ré, romhãiba 'manharĩ ãma, aré dame ãma 're wata u'ãsi za'ra mono wa, te zahadu ta hawim haré te te ãma 're rosa'rata u'ãsi za'ra, romhãiba 'manharĩ ãma hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ne, waihu'u pese newa. Taha wa, dasa hã romhãiba 'manharĩ ma, da te 're ãsõmri za'ra mono hã te te duré dame 're huri mono wa, te ta norĩ hã rosa'rata na te te ãma 're upa u'ãsi za'ra, ãne: “ã hã dasa hã romhãiba 'manharĩ ma, da te 're ãsõmri za'ra mono na, 're wasaihuri mono wamhã, wa za wawasédé hã wa te ãma 're 'manharĩ za'ra.” ãne te za ta norĩ hã 're siwẽ'õ za'ra, tinhimirosa'rata nhã'uwẽ na 're hãimana za'ra mono wa. Romhãiba 'manharĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ne, waihu'u pese newa, dasa hã da te tãma 're ãsõmri za'ra mono hã te te dasiré 're huri mono wamhã, te za ãne na hã 're siwẽ'õ za'ra, ta norĩ hã. ⁸ Tazahã, dasa hã wa te 're ãhuri mono zéb zarina, duré wa

te 're ìhùri mono ò zéb zarina, te te 're wa'awèsãmri mono ò di za, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Marĩ hã wa te 're huri tõe mono da, wa te wasima 're ìpisutu za'ra mono zéb zarina, te te siwi 're wa'awẽ'õ mono ò di za. Duré marĩ hã wa te 're huri mono da, wa te wasima 're ìpisutu za'ra mono zéb zarina, te te 're wa'awèsãmri mono ò di za.

⁹ Áté te za tõe asima 're ìwẽ za'ra wa'aba mo, dasa hã romhãiba 'manharĩ ma, da te 're ìsõmri za'ra mono na dame 're asaihuri aba mono da, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã za te te siwi 're aiwẽ'õ za'ra wa'aba mono ò na dâ'âsina. Tane nherẽ, te za 're asi'madâ'â u'âsi za'ra wa'aba mo, ta hã dasa hã 're huri aba mono wa, asiré ìsazei'wa nherẽ, sib'uware na 're ìnomro mono norĩ hã apã tiwasété u 're rere'e mono tõe da. ¹⁰ Áté dasa hã romhãiba 'manharĩ ma, da te tãma 're ìsõmri za'ra mono na, te za 're asaihuri aba mo dasiré, romhãiba 'manharĩ ãma 're ìdawata za'ra mono zéb ãma hã, 'ri paramhã. Áté 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te siwi 're aiwẽ'õ za'ra wa'aba mono ò na dâ'âsina, te za tõe asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono ãna, dasiré ãma 're asaihuri aba mo. Tawamhã áté asiré ìsazei'wa nherẽ, sib'uware na 're ìnomro mono norĩ hã te za te te 're ai'madâ'â za'ra wa'wa, dame ãma 're asaihuri aba mono ré hã. Tawamhã, dasa hã romhãiba 'manharĩ ma, da te tãma 're ìsõmri za'ra mono hã te te 're huri mono tõe da, te te aré siwi 're wẽ'õ za'ra mono nherẽ, e te za te te sima 're wẽ za'ra, dame ãma 're saihuri mono da, asine wa'aba. Te za tõe te te sima 're wẽ za'ra. E marĩ wa. Dame ãma 're asaihuri aba mono ré, te te ãma 're ai'madâ'â za'ra wa'aba mono wa. ¹¹ Tawamhã taha zarina, oto ãma 're saihuri mono wamhã, te za 'rãwi 're siwẽ'õ za'ra, asiré ìsazei'wa nherẽ, sib'uware na 're ìnomro mono norĩ hã, te te aré siwi 're wẽ'õ za'ra mono nherẽ, te te oto dame 're huri mono wa. Taha wa, te za Cristu te te 're ìsaze za'ra mono zém na si'uihã na 're sisimini za'ra, ta hã sada dâ'â za'ra nherẽ. ¹² ãne hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, asiré ìsazei'wa norĩ wi, te za aiwasédé hã 're ì'manharĩ za'ra wa'aba mo. Taha zarina, ta norĩ hã marĩ hã te te aré siwi 're wẽ'õ za'ra mono nherẽ, te te oto 're 'manharĩ za'ra mono wa, te za 're siwẽ'õ pese za'ra. ãne na aiwasédé hã tiwi 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, ta norĩ hãiba siré te za Cristuhu wi zama aiwasédé hã 're ì'manharĩ za'ra wa'aba mo. ¹³ Áté ìsisãnawã norĩ hã te za te te sima 're rosa'rata za'ra, dasa hã romhãiba 'manharĩ ma, da te 're ìsõmri za'ra mono na, dasiré ãma 're saihuri mono wa, tiwasédé te te 're ì'manharĩ za'ra mono na hã. ãne wamhã, taha na wa hã dame 're ìsa zahu mono ò di za oto, ìsisãnawã norĩ hã tiwasété u 're sipizari zahu za'ra mono tõe da, apã.

9

Zezihi zadawa wasu'u'wa na, Paru hã dama ìsiwasu'uzé wasu'u

¹⁻² Ni'wam norĩ hã ma tõe te te ì'ãma 're rosa'rata za'ra, Zezihi zadawa wasu'u'wa, sena na dama 're ìhâimana mono ò na hã. Tane nherẽ, a norĩ wa'wa hã ma tõe ì'ãma ìwaihu'u za'ra wa'wa, sena na ìsada wasu'u'wa, 're ìhâimana mono na hã.

Wa hã danhimiroti zarina, 're ìhâimana mono ò di. 'Re ìhâimana u'âsi mono si, ma tõe ìpisutu, Zezihi zadawa wasu'u'wa, dama 're ìhâimana mono zéb da hã, ìsada para. Wanhib'apito Zezihi hã wa tõe duré sabu, ìtõmo na. A norĩ wa'wa hã bété. E 'wa simiroti zarina, ma tõe 're ìsaze za'ra wa'aba mo. Wanhib'apito ma, te ai'ãma 're ìromhuri za'ra wa'aba mono zéb zarina, ma tõe 're ìsaze za'ra wa'aba mo. Tawamhã, e marĩ te wasu'u, ã hã, Zezihi hã te aima 're ìwasu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, 're ìsaze za'ra wa'aba mono zé hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimipisutuzéb zarina, wa hã tõe sena dama Zezihi zadawa wasu'u'wa, te aima ìwasu'u za'ra wa'wa.

³ Ni'wam norĩ hã, Zezihi zadawa wasu'u'wa na, tõe sena dama 're ìhâimana mono ò na hã te te dama 're ìwasu'u za'ra mono wa, wa tõe ãne tãma 're ìsiwaihu'u za'ra. ⁴ Wa norĩ hã Zezihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã, wasazéb da, duré wahãimanazéb da, wa'ãma 're ana wa'aba mono wamhã, e ì'uwaibaba, wa za wa'ãbã ãna, wa te 're waibu, wa'ãma 're ana wa'aba mono zé hã. ì'uwaibaba, wa za tõe wa te 're waibu. ⁵ Zezihi zadawa wasu'u'wa norĩ, wasiré norĩ hã Zezihi te te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono da, nimomo 're nomro mono wamhã, timro hã te za siré te te 're simro. Duré Wanhib'apito

no norĩ zama, te za timro hã siré te te 're simro. Pedru hã te za duré timro hã siré te te 're saprõni. Wa hã bété. Īmro ré, 're ĩhâimana mono 'wa'âhã, duré ĩsazei'wa si'uiwa 're wahâimana mono wamhã, e ĩ'uwaibaba 're ĩhâimana mono õ di aré, daza'rui mono bâ, ĩsiré te 're saprõni mono wamhã. Duré wasazéb da, ĩmro âma zama, 're ana wa'aba mono wamhã, e ĩ'uwaibaba õ di aré. ĩ'uwaibaba tô aré, wahâimanazé hã. ⁶ Wa hã Paru, duré ĩsiré romhuri'wa Banabé hã, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ siré, 're wahâimana mono nherê, e wa norĩ si, wa za wanhib'rata na wa te wasima 're romhuri pese, wasazéb da hã, âma 're ĩwahâimana mono zéb da hã. E âne hã rob'uwaibaba bâ bété. ⁷ Da'wapéi'wa norĩ hã bété. E tinhib'apito ma, te te 're romhuri za'ra mono ré, te za si'uihã na 're siwa'âbã za'ra, tihâimanazéb da hã. Mare di. Si'uihã na 're siwa'âbã za'ra mono õ di za. Duré uwa 'ru na romhuri'wa norĩ hã te te 're 're za'ra mono pari, uwa 'ru 'rã hã oto 're 'rã prédub za'ra mono wamhã, e misi si te te sima 're suhâri za'ra mono õ di za, te te 're huri mono da. Te za tô misi si te te sima 're suhâri za'ra, romhuri'wa norĩ hã. Duré dama pone'ërebã 'madã'â'wa norĩ hã, e a'ubuni wi te te 're 'madã'â za'ra mono ré, ĩhãwa'u hã te te 're âhuri mono õ di za. Te za tô te te sima 're hãwa'u za'ra, te te 're âhuri mono da.

⁸ Æne na danhimirosa'rata zarina, te âma aima rowasu'u za'ra wa'aba õ di. Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te âma ĩrob'ui'érézéb zarina si, wa aima âma rowasu'u za'ra wa'wa. ĩsi'uihã na hã, mare di. ⁹⁻¹⁰ Æne duréihã Mozési te te âma ĩrob'ui'érézé hã:

“Aro 'rã ne hã, powawê hã tipara na te te aima 're sub za'ra wa'aba mono ré, 're wata wasisi za'ra wa'aba mono õ di za, 're saihuri tõi mono da.”

Æne duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na rob'ui'éré hã te 're hâimana. E tawamhã, powawê si te 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're azawi. Mare di. Taha zawi nhipai u, te duré wa norĩ hã te te 're wa'azawi pese. Taha wa, duréihã âne na te te rowasu'u wamhã, taha wasu'u nhipai u, ma tô duré wa'âma zama romnhimír'é. Buru da, ti'a te te 're ĩhãibãdã za'ra mono norĩ hã duré oto 're 'rãiré za'ra mono wa, te te 're ĩrãihãri za'ra mono norĩ hã, e buru tede'wa te te tãma 're ĩpo'o za'ra mono zéb zõi, 're simnhasi za'ra mono õ di za. Te za tô sõi 're simnhasi za'ra. Æne hã aiwa, te wasu'u. ¹¹ Tane duré, robzuri'wa norĩ hã ro ubuni ré te te 're ĩrobzuri za'ra mono ne, wa tô Cristuhu wasu'uwê na wa te 're aipawaptom na'rata za'ra wa'wa. E tawamhã âne hã ĩbãi õ di, aima za'ra wa'aba hã, wanhimipawaptobzé wa'rãmi, marĩ zõi aiwi 're wanhimnhasi za'ra wa'aba mono wamhã, wasazéb da hã, âma 're ĩwahâimana za'ra mono zéb da hã. Wa za tô 're wanhimnhasi za'ra, rob'uwaibaba wa. ¹² Ni'wam norĩ hã Cristuhu wasu'uwê na te te 're ĩdapawaptob za'ra mono norĩ hã, tõi ĩbãre te marĩ na 're ĩpawaptob u'âsi za'ra wa'aba mo, âma 're ĩhâimana za'ra mono zéb da hã. Tawamhã wa norĩ hã Zezusi, wa te aima 're wasu'u 'rata za'ra wa'aba mono nherê, e ta norĩ nhipai u, marĩ zõi aiwi 're wanhimnhasi za'ra wa'aba mono õ di za bété. E âne hã ĩsarinai õ di, aima za'ra wa'aba hã. Æne hã, tõi ĩsarina.

ĩ'uwaibaba nherê, niwamhã marĩ zõi, aiwi 're wanhimnhasi za'ra wa'aba mono õ di. Mare di. Duré, wa te aiwi 're rowaptêrê za'ra wa'aba mono âna, wa tô wa te 're robzépata za'ra, ĩwasu'uwê ré daro mono bâ, wa te 're ĩropéi mono zé hã, wa te dawĩ âma 're 'wa'rutu tõi za'ra mono da. ¹³ 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma 're ĩdawata za'ra mono zéb 're, 'ri 'rãihã 'remhã sasedoti norĩ hã, ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, danhoprubzéb da, dasa hã da te tãma 're ĩsõmri za'ra mono hã, te za te te sima 're po'o za'ra syry na, âma 're saihuri mono da. Danhimizama hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, danhoprubzéb da, da te tãma 're ĩsõmri za'ra mono nhi zama, te za duré te te sima 're po'o za'ra syry na, da'âma romhuri'wa norĩ hã, wedeza ne na 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te te 're ĩzata za'ra mono hã. E âne hã aima waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. ¹⁴ Tane duré, Wanhib'apito hã ma tõi te te wama 're pisutu za'ra, ĩwasu'uwê hã wa te dama 're ĩwasu'u za'ra mono norĩ ma hã, danhibzari na da te 're ĩwapawaptob za'ra mono na, âma 're ĩwahâimana za'ra mono zéb da hã, wanhimrowasu'u wê wa'rãmimhã, dama.

¹⁵ Tane nherẽ, nimahã na hã marĩ zô aima ãnhimnhasi za'ra wa'aba õ di, asibzari na asiwi 're ãpawaptob za'ra wa'aba mono da hã, Cristuhu wasu'uwẽ na te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono wa'rãmimhã. Mare di. Taha wasu'u na si, wa ãma 're ãtoi uptabi, ãpẽ'ẽ 'remhã, ãnhimmiromhuri wa'rãmi, marĩ zô aima 're ãnhimnhasi za'ra wa'aba mono õ wa. Duré marĩ zô aima ãnhimnhasi za'ra wa'aba zém na, te sãna'rata da, te ãsina aima ãma rob'ui'ééré za'ra wa'aba õ di, ãhãna hã. ãne 'wa'ãhã, aré ãma 're robzei mono õ di. ãdã'ã da si, aré ãnhimirosa'rada hã. ¹⁶ ãwasu'uwẽ hã wa tô te dama 're wasu'u u'ãsi, tô. Tane nherẽ, e taha zarina si, wa za ãhãimanazém na 'rãwi 're ãsi'madã'ã ze. Mare di. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimipisutuzéb zarina si, wa ãne na te tãma 're romhuri u'ãsi. ãsi'uihã na te tãma 're romhuri mono õ di, ãne na hã. ãwasu'uwẽ hã te dama 're wasu'u mono õ 'wa'ãhã, aré ãma 're ropipa uptabi mono di. ¹⁷ ãne na te tãma 're ãromhuri mono zéb da hã, wa hã ãsi'uihã na ãsipisutu 'wa'ãhã, aré ãbare ãpawa'ãbã ré, ãwasu'uwẽ na te tãma 're ãromhuri mono zé hã. Tane nherẽ, ãsi'uihã na ãsipisutu õ di. 'Re ãhãimana u'ãsi mono si, ma tô ãpisutu, taha ma ã'umnhasi zarina, te tãma 're romhuri wẽ u'ãsi mono da. ¹⁸ E marĩ na tawamhã, ãpawa'ãbãzé hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ siré 're ãhãimana mono nherẽ, marĩ zô dama 're ãnhimnhasi mono õ zarina, da te 're ãpawa'ãbã mono ãna, wa ãwasu'uwẽ si te dama 're wasu'u. Taha na si, wa 're ãtoi u'ãsi. Taha na si ãpawa'ã hã, ãma 're ãtoi u'ãsi mono zém na si.

¹⁹ Wa hã ãpawa'ãbã ré, 're ãhãimana mono õ di. Taha wa, ãwada'uri zarina si, te 're romhuri mono õ di. Tane nherẽ, wa tô ãsima wẽ, dapawa'ãbã ãna dama romhuri'wa norĩ ne, te dama 're romhuri u'ãsi mono da, ãnhimmirowasu'u zarina, Cristu hã da te 're ãsaze za'ra mono da si, da'ahã na. ²⁰ Zudezu norĩ hã ãwasu'uwẽ na te 're pawaptob za'ra mono da, ãrata 're ãhãimana za'ra mono ré, zudezu hãimanazéb zarina, wa tô 're ãhãimana, ãnhimmirowasu'u zarina, ta norĩ hã ahã na te te 're saze za'ra mono da, Cristu hã. Ta norĩ hã duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ãma ãrob'ui'éérézé hã te zahadu te te 're 'madã'ã pese za'ra, taha zarina, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're ãwêsãmri za'ra mono da si. Tane hã, wa hã ãrata 're ãhãimana za'ra mono ré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata zarina, wa tô ta norĩ hãimanazéb zarina si 're ãhãimana, ta hã te 're ã'madã'ã pese mono zéb zarina, te te 're ãwêsãmri mono da newa, ãsine za'ra, ãne na ãsina 're ãnhimnhasi mono õ nherẽ. Sõ'awi te tiwi wẽ'õ za'ra õ di, zudezu norĩ hãimanazé hã. Da'ahã na da te 're saze za'ra mono da si, wa tô ãne na si te 're rosa'rata. ²¹ Tane duré, zudezu'õ norĩ 'rata, 're ãhãimana mono ré, ta norĩ hãimanazéb zarina, wa tô duré 're ãhãimana. Zudezu norĩ nhimiroti hã te 're 'madã'ã pese mono õ di. E tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã te 're 'madã'ã mono õ di, zudezu'õ norĩ 'rata 're ãhãimana mono ré hã. Wa tô te 're 'madã'ã u'ãsi tô. Cristuhu nhimiroti si, wa tô te 're 'madã'ã u'ãsi. ãne si, wa tô te 're 'manharĩ, ta norĩ zama ahã na Wanhib'apito te te 're saze za'ra mono da, zudezu'õ norĩ hã. ²² Duré ni'wam norĩ hã wasiré Zesusihi zazei'wa 're hãimana za'ra mono nherẽ, sib'uwere na ãma 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã ãwasu'uwẽ na te 're apawapto mono wamhã, wa za ta norĩ hãimanazéb zarina si 're ãhãimana, ãnhimipawaptobzéb zarina, te te 're sazei pese za'ra mono da. ãne hã dapoto mono bã 're ãdahãimana za'ra mono zép sidãpãsi, wa za dasine dama 're ãhãimana, da'ahã na Cristu hã da te 're ãsaze za'ra mono zéb da si.

²³ Cristuhu wasu'uwẽ hã daro mono bã da te 're ãwaihu'u za'ra mono zéb da si, wa ãne dama 're ãhãimana. Duré ãwasu'uwẽ zarina, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ãsazei'wa norĩ ma, uburé marĩ ãwẽ hã te te tãma 're ã'anhomri mono zém na, dame 're ãhãimana mono da, wa tô ãne dama 're ãhãimana. ²⁴ ãne, wa za oto aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Dawara na da'ahã na 're dasipibu za'ra mono nherẽ, ãté misi te za ni'wa hã dawí watobro. Tawamhã dawí ãwatobro si, te za marĩ ãwẽ hã sima ti'ã. ãne hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Tane duré, a norĩ wa'wa hã te za asiptete sina Cristuhu ãma si 're anomro wẽ wa'aba mo, marĩ ãwẽ uptabi hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te aima 're ãpisutu za'ra wa'aba mono zép si, asina 're uwaimrami za'ra wa'aba mono da, ni'wa hã dawara na

wara tete wa, dawi watobro wẽ te, marĩ ĩwẽ hã te te sima ĩ'ári ne. ²⁵ Ni'wa hã dawara na dame hãimana da, te te sima wẽ wamhã, te za nasi sipibu, dazada sihãiba wapu da. Tawamhã dawi watobro wamhã, ropsu 'manharĩ na te za ãma sõpre ni, te te da'mairẽme wẽ te. Tane nherẽ, te za tiwi tiwasété su'u, ropsu 'manharĩ hã. Tanei õ di, wa norĩ hã. ĩsi'utõrĩ'õ zõ si, wa za Cristuhu ãma si wasina 're wanhiptete u'âsi za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono, marĩ ĩwẽ uptabi hã te te wama 're ĩ'apisutu mono zõ si. ²⁶ Dawara na 're dasipibu za'ra mono wamhã, siwa'ru dasiwi 're dasisa'rei mono õ di. Awa'awi u'âsi te za 're dasisa're, 're dasirẽme za'ra mono da. Tane duré, wa hã siwa'ru 're ĩhãimana mono õ di, Cristuhu ãma hã. Taha ãma si, wa za õhõ haré 're ĩhãimana u'âsi, 'Re ĩhãimana u'âsi mono, ĩwẽ uptabi hã te te ĩma ĩpisutuzéb zõ si, ĩ'upana marĩ zõ tiwi 're ĩsipai mono ãna. Æne duré, sib'rata ubu ré, da'wapéi'wa norĩ hã da'ubu wi simi'ahãri waihu'u õ wamhã, taré te za nasi da'ãma pahairĩ siwa'ru, te te da'ãma simirei ãna. Tanei õ di, wa hã. Siwa'ru 're ĩhãimana mono õ di. Cristuhu ãma 're ĩhãimana wẽ mono zém na si, wa ĩsina te tãma ãma 're uwaimrami u'âsi, Cristuhu ma hã. ²⁷ Ni'wa hã dame wara da, te te sima wẽ wamhã, te za 're siwasutu u'âsi, dazada siptete da. Tane, wa duré wa hã 'rãwi 're ĩsi'wapéi u'âsi, ĩwasété na 're ĩhãimana 'rata mono zéb zarina, 're ĩhãimana tõ mono da oto. ĩpẽ'ẽ 're, te ĩsima 're ĩrosa'rata wasété mono zé hã wa tõ oto 'rãwi te ĩsima 're a'uprosi. Taha wa, wa tõ ãne si te ĩsima 're ab'manharĩ, ĩnhimirowasu'u zarina, da'ahã na da te 're saze za'ra mono nherẽ, 'Re ĩhãimana u'âsi mono, ĩwẽ uptabi hã te te ĩma pisutu nherẽ, 'rãwi te ĩsiwi simini tõ da.

10

Romhãiba 'manharĩ ãma 're ĩdawata za'ra mono zé wasu'u

¹ ĩsisãnawã norĩ, ãne hã wa za oto aima ãma rob'rãzarõtõ za'ra wa'wa, aima ãma ĩpo're pu'u za'ra wa'aba zém na, ãma 're aipo're simrami za'ra wa'aba mono tõ da. Duréihã wahi'rata norĩ hã Mozési hã Ezitu hawi te te sani za'ra wamhã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã hãwi'a na te mo ĩsõwab za'ra, bãdãdi te te tãma wasu'u za'ra mono da, te te 'madã'ã pese za'ra mono da. Æ pré na pu'u nhisi wa'wai baba, ma tõ duré te te simro, rob're na, zara u te te saprĩ za'ra da, ezipsiu norĩ wi, te te sõ'reptu za'ra da. ² Æne na hãwi'a 'rowi 're danomro mono wa, duré ã wa'wai baba rob're na da te saprĩ za'ra wa, ma tõ Mozésihi ãma uburé da te ãma 're sasõmri za'ra, wa norĩ hã ã dawabzuri, wa te 're 'manharĩ za'ra mono wa, Cristuhu ãma, wa te oto 're ĩsasõmri za'ra mono ne. ³ Duré a'ubuni wi 're danomro mono ré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono, hãwi hawi te te 're ĩdapawapto mono na, ma tõ dasa da te 're huri, uburé. ⁴ Æ hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te dama ĩ'õb za'ra mono na ma tõ duré da te 're ãhuri, aihĩni pese. Êtẽ zahãbã ĩtõmo wawẽ sipo'ozém hawi 're ĩpu'u mono na, ma tõ da te 're ãhuri, ĩsimipawaptozbéb zarina. Êtẽ zahãbã hã a'ubuni wi 're ĩsa mono na, ã hã da te ãma 're ĩ'ãhuri mono ne, ma tõ Cristu hã 'rãwi dasiré 're hãimana, te te 're da'apawapto mono da. ⁵ Tane nherẽ, ãne na 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te 're dapawapto mono nherẽ, ma tõ da'ahã na siwi da'awẽ'õ, dapo're ãna 're danomro mono 'ru te. Taha wa, a'ubuni wi 're danomro mono ré, ma tõ te te 're da'a'uprosi, danhimizahãri mono sidãpãsi.

⁶ E marĩ, te tawamhã wama wasu'u za'ra, ãne na wahi'rata norĩ wasu'u hã. Ta norĩ ne, wawasété si, wa te wasima 're 'ruiwapari za'ra mono tõ da, te wama wasu'u za'ra. ⁷ Duré ta norĩ ne, romhãiba 'manharĩ ãma waihu'u pese newa, ãma 're ĩdawata za'ra mono ãma, 're wawata za'ra mono tõ da, te duré wama wasu'u za'ra. Duréihã 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, ma tõ ãne na ĩbaihã na ãma rob'ui'ére:

“Tawamhã dato hã ma tõ dasiwi 'manharĩ ni, powawẽ hãiba ne, oru 'manharĩ ãma ĩdawata za'ra zéb da hã. Taha wa, ma tõ duré siwa'ru ãma apese za'ra ni, dahãimana wasété si dama wẽ za'ra wa.”

Æne na duréihã dawasédé, da te dasiwi ĩ'manharĩ za'ra zé wasu'u na rob'ui'ére hã. ⁸ Ta norĩ hã wahi'rata norĩ hã ahã na ma tõ duré aibã norĩ hã pi'õ na tiwasédé hã 'manharĩ za'ra.

Āne wa, ma tō duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã da'uprosi, 23 miu na dahâiba hã. Taha wa, wa norĩ hã wawasédé hã ãne na wa te 're 'manharĩ za'ra mono õ di za, wahi'rata norĩ ne. ⁹ Ta norĩ hã ma tō duré tiwasédé hã 'manharĩ za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã niha te te tãma rob'manharĩ za'ra õ zô, te te pibu za'ra da. Āne 'ru te, ma tō duré wahi nhipsari na hã da'ahâ na da'uprosi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Āne na hã wa norĩ zama, wa te 're pibu za'ra mono õ di za, Wanhib'apito hã, wawasédé hã wa te 're ĩ'manharĩ za'ra mono na, niha te te wama 're arob'manharĩ mono õ zô. ¹⁰ Wahi'rata norĩ hã ma tō duré Mozésihi ma nharĩ wasété za'ra. Ma tō tãma aiwapsari za'ra. Taha wa, ma tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã hãwa ãma tãma ĩromhuri'wa hã we satõ, dapãrĩ'wa na ĩsisi hã, ta hã te te da'uprosi da. Āne tō da, wa norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, wa te tãma 're nharĩ wasété za'ra mono õ di za.

¹¹ Āne ma tō wahi'rata norĩ ma tiromhãiba duréihã, tiwasédé te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩhã za'ra mono zém na, da te 're waihu'u za'ra mono da. Ma tō duré ãne na ni'wa hã ãma rob'ui'ééré, ãma 're ĩwasipo're pu'u za'ra mono zéb da hã, ĩsine wa te 're 'manharĩ za'ra mono tō da. Romhuture di oto, waré ĩrob'rãsutuzéb u hã. Taha wa, wa za wanhimiza'rese 're wahâimana u'âsi za'ra.

¹² Taha wa, Cristuhu ãma asiptete sina 're aihâimana za'ra wa'aba mono na, 're asi'madâ'â ze za'ra wa'aba mono wamhã, te za asimiza'rese sina pé 're aihâimana za'ra wa'aba mo, aiwasété u apâ 're airere'e aba mono tō da. ¹³ Tō sena, asiptete sina ãma 're anomro u'âsi aba mono zô, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're aipibu za'ra wa'aba mono wamhã, aimawi na te te 're aipibu za'ra wa'aba mono õ di za, ĩpire uptabi na hã. Tō õhõ na si te te 're ĩda'apibui mono zém na si, te za tō te te 're aipibu za'ra wa'wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã uburé wama umnhasi za'ra di, marĩ na uburé te te wama 're ĩ'aropisutu mono zém na hã. E tawamhã, asiptetezém nhipai u, te za ĩpire uptabi na te te aipibu na 're sahu za'ra wa'wa, aiwasété u apâ tiwi 're airere'e aba mono da. Mare di. Tō sena, asiptete sina ãma 're anomro u'âsi aba mono zô, te te 're aipibu za'ra wa'aba mono wamhã, te za niha te te aima 're pisutu za'ra wa'wa, rowē ré ĩhawi 're aiwairébé aba mono zéb da hã, õne haré asiptete sina ãma 're anomro u'âsi aba mono da.

¹⁴ Taha wa, ĩsisãnawã norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, waihu'u pese newa romhãiba 'manharĩ ãma 're ĩdawata za'ra mono zém na, da'ãma 're sasõmri za'ra wa'aba mono õ di za. Taha nhiti te za 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo. ¹⁵ A norĩ wa'wa hã te oto asimiza'rese 're aihâimana za'ra wa'aba mo, tō. Taha wa, ãhãna te aima ãma ĩrowasu'u za'ra wa'aba zém na, te za ãma 're ĩrosa'rata pese za'ra wa'aba mo, ĩ'uwaibaba te aima ãma uwaimrami za'ra wa'aba zô. ¹⁶ Zezusi hã wazada ĩdâ'ázém na 're ĩwasipo're pu'u za'ra mono zéb da, wasiré 're wasi'rã'õtõ mono wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're wawata za'ra mono pari, wa za hãsizém na uwa 'rã'i wa'u ĩsé hã wa te 're âhuri. Āne hã wasiré, wa te 're âhuri mono wamhã, Cristuhu wi ĩwapru hã tiwi pu'u wa, wazada ĩdâ'ázéb zarina, te rowēzé hã wahãiba mono bâ wama 're hãimana za'ra. Duré ĩ'u'êne hã wasiré, wa te 're huri mono da, wa te wasima 're wē'ē za'ra mono wamhã, Cristu hã da te dasiwi ĩhãibapru wa, wazada ĩdâ'ázéb zarina, te duré wahãiba mono bâ rowēzé hã wama 're hãimana za'ra. ¹⁷ Zezusi hã wazada ĩdâ'ázém na 're wasipo're pu'u za'ra mono da, wasiré 're wasi'rã'õtõ mono wamhã, wa'ahã nherē, wa za ĩ'u'êne hã wa te wasima 're wē'ē za'ra, misi nherē, wa te 're ĩhuri mono da hã. E marĩ te wama wasu'u za'ra, misi ĩ'u'êne hã. Wa norĩ hã wasiré ĩsazei'wa norĩ hã wa'ahã nherē, simisutu Cristuhu siré 're ĩwahâimana za'ra mono zé, te wama wasu'u za'ra. Misi dahãiba ne oto 're ĩwahâimana za'ra mono zé, te wama wasu'u za'ra.

¹⁸ Izarazéhé nhihudu norĩ hã bété. Ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're sõprub za'ra mono da, tinhimizama te te 're simroi mono wa, wedeza ne na tãma danhoprubzé nomrizé nhisiwi, da te 're zata za'ra mono õ ré, te za syry na te te sima 're po'o za'ra, ĩnhi hã, ãma 're saihuri mono da. Āne wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono siré te za 're hãimana za'ra. Tane duré, a norĩ wa'wa hã waihu'u pese newa, romhãiba 'manharĩ ãma 're dawata za'ra mono da, danhimizama da te tãma 're ĩsõmri za'ra mono nhi na, dasiré ãma 're

asaihuri aba mono wamhã, te duré dasiré ãma 're aiwata za'ra wa'aba mo, romhãiba 'manharĩ ãma. E ãne hã aima wẽ za'ra wa'aba di. Mare di. Ta hã wẽ õ di, ãma 're ãiwata za'ra wa'aba mono hã, dame. ¹⁹ ãne na te aima ãma ãrowaihu'u za'ra wa'aba mono zé hã, e marĩ te wama wasu'u za'ra. E romhãiba 'manharĩ hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, waihu'u pese na 're ãhãimana mono ne, 're ãhãimana za'ra mono zé, te wama wasu'u za'ra. Mare di. Duré dasa hã romhãiba 'manharĩ ma, da te 're ãsõmri za'ra mono hã, e pire na te wama 're hãimana za'ra. Mare di. Wama hã, taré hã. ²⁰ ãne si, wa za duré aima ãma rowaihu'u za'ra wa'wa. ãsazei'õ'wa norĩ hã wedeza ne na dasa te te 're zata za'ra mono wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, ta norĩ hã ãma 're sõprub za'ra mono õ di. Wa'uburé norĩ ma si, te ta norĩ hã tãma ãma 're sõprub za'ra, ãma 're ãwata za'ra mono da hã. Taha wa, a norĩ wa'wa hã dasa, ta norĩ ma, da te 're ãsõmri za'ra mono na ãma 're asaihuri aba mono wamhã, wa'uburé norĩ ãma te za ãsiré 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Taha wa, ãne hã dame 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da, wa hã te ai'ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di. Mare di. ²¹ A norĩ wa'wa hã Cristuhu zazei'wa oto 're anomro aba mono wa, te tô asiré 're asi'rã'õtõ aba mo, uwa 'rã wa'u ãsé hã asiré 're ãhuri aba mono da, hãsizém na, Wanhib'apito wi, ãwapru tiwi pu'u wa, wazada ãdã'ãzém na ãma 're asipo're pu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã. Taha wa, wa'uburé norĩ ãma 're dawata za'ra mono da, marĩ hã dasiré da te 're ãhuri mono wamhã, ãma dame 're aihãimana waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za, ta norĩ nhimihãsizém na ãsiré 're ãhuri aba mono tô da. Duré Wanhib'apito hãiba, da te dasiwi hãibapru wa, wazada ãdã'ãzém na ãma 're asipo're pu'u za'ra wa'aba mono da, te duré ã'u'ëne hã asiré 're ãhuri aba mo. E tawamhã ã'uwaibaba, te za tô dame 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mo, ãsazei'õ'wa norĩ siré 're asaihuri aba mono wamhã, wa'uburé norĩ ãma 're dawata za'ra mono da, dasa hã da te dasima 're 'manharĩ za'ra mono wamhã. E tô ã'uwaibaba ãne hã aima za'ra wa'aba hã. ²² ãne hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, Wanhib'apito hã te za asada 're hãimana za'ra wa'wa, ã'upana wa'uburé norĩ ãma si 're aiwata za'ra wa'aba mono wa. ãne zarina, wazada 're hãimana za'ra mono wamhã, e Wanhib'apito nhiptetezém nhipai u, wanhiptetezé hã wama 're hãimana za'ra mono bã, wa za ãsimihãzé wi 're wawairébé. Mare di. Tiwi 're wawairébé waihu'u mono õ di za.

²³ Ni'wam norĩ hã asiré ãsazei'wa 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã, te ãne na te te sima 're nharĩ za'ra: “Marĩ hã wa te 're 'manharĩ za'ra mono tô da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te wawi 're awẽ'õ mono õ nheré, wa norĩ zama, wa te wasiwi 're wẽ'õ za'ra mono õ di za, wa te 're 'manharĩ za'ra mono tô da. Wa za tô wa te 're 'manharĩ za'ra, wa te wasima 're ãwẽ za'ra mono zéb uwaibaba si.” ãne ma tô ni'wam norĩ hã te te sima 're waihu'u za'ra. Tane hã wẽ di tô. Tane nheré, marĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te wawi 're awẽ'õ mono õ nheré, ãté wa te 're 'manharĩ za'ra mono wa, wa za wasiré ãsazei'wa norĩ wi, wa te ãma 're 'wa'rutu za'ra. Taha wa, marĩ hã dazu wa te 're 'manharĩ za'ra mono õ di za, wasiré ãsazei'wa norĩ wi, wa te ãma 're 'wa'rutu tô za'ra mono da. Duré wasiré ãsazei'wa norĩ hã, Cristuhu ãma si siptete sina 're nomro mono da, wa te 're ãpawaptob za'ra mono da si, wa za tô uburé marĩ hã ãwẽ si wa te 're 'manharĩ za'ra. ²⁴ 'Rãwip si 're asipawaptob za'ra wa'aba mono da, asina 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. Asiré ãsazei'wa norĩ hã 're pawaptob za'ra wa'aba mono da si, te za ta norĩ ãma si 're ãrosa'rata u'ãsi za'ra wa'aba mo.

²⁵ Romnhi hã da te dasima 're ãwede za'ra mono zéb ãma, da te 're ã'uipra za'ra mono hã, te za asina aihãtã'ã ãna 're ãhuri aba mo romnhi hã, nima hawib zõ asimnhasi aba ãna. Romhãiba 'manharĩ ma, da te 're ãsõmri za'ra mono na, 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ãna aipẽ'ë 're, ãma 're asiwẽ'õ za'ra wa'aba mono õ di za. ²⁶ 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ãne na ãma rob'ui'éré, duréihã: “Uburé ti'a hã Wanhib'apito te hã. Duré uburé marĩ hã ti'ai ãma 're ãhãimana za'ra mono hã, Wanhib'apito te hã. Taha wa, uburé dasazé hã wẽ di, ãma 're ãwasaihuri mono zéb da hã.”

ãne duréihã ãma ãrob'ui'éré hã te 're hãimana.

²⁷ ãsazei'õ'wa hã ãsiré ai'masai wa'aba da, asõ 'maihãrã aba wamhã, te za tô ãsiré ai'masai wa'wa, asima 'maiwẽ wa'aba wamhã. Tawamhã uburé dasazé hã da te aima ã'a za'ra wa'wa hã te za tô ãhuri 'wa, nima hawi, da te 'mai'ãwisi zõ, da'mazadhanarĩ aba ãna, 'rãwi

aipê'ê 're wa'aba, asi'maiwê'ô wa'aba zarina. ²⁸⁻²⁹ Tane nherê, âté ni'wa hã te za âne na aima 'maiwahu'u 'wa: “Ã hã dasazé hã romhâiba 'manharĩ ma, da te 're ãsômri za'ra mono.” Æne hã ni'wa te te aima wasu'u za'ra wa'aba wamhã, taha na ai'masai wa'aba ô di za. E 'rãwi aipê'ê na asi'maiwê'ô wa'aba tã da, wa ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. Mare di. Taré dasa hã te te aima ã'maiwasu'u wa'aba wi, rosa'rada hã si'wa'rutu tã da, wa ãne aima roti za'ra wa'wa, taha na asaihuri aba tã da.

E tawamhã, romnhi hã romhâiba 'manharĩ ma, da te 're ãsômri za'ra mono na, wa za 're ãsa, romhâiba 'manharĩ ãma dame 're ãwata mono ô nherê. Æne, wa 'rãwi te ãsima ãma 're rosa'rata u'ãsi. ³⁰ 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã sãpru wa, ãma 're wawata za'ra mono sina, wasa hã wa te 're huri mono wamhã, e ã'uwaibaba te za ni'wa hã te te dama 're wawasu'u waseté za'ra, tã ô hã wa te 're ãhuri mono na hã. Mare di. Taré te za ni'wa hã te te dama 're wawasu'u waseté za'ra, tã sena newa.

³¹ Æne, wa za duré aima ãma 'rãsutu za'ra wa'wa, ã ãnhimirowasu'u na hã. Uburé marĩ hã te za 're ã'manharĩ wê u'ãsi za'ra wa'aba mo, 're asaihuri aba mono wamhã, duré 're ãhuri aba mono wamhã, duré marĩ aimawi hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, taha zarina si, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're dawata za'ra mono da. ³² Marĩ hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono ô di za oto, da te ãma 're ai'madã'ã za'ra wa'aba mono wa, dawasété u 're darere'e mono tã da. Æne hã dazada 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono ô di za, zudezu norĩ da, duré zudezu'ô norĩ da, duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwê 're ãhãimana za'ra mono norĩ da. ³³ Wa hã bété. E niha dama 're ãhãimana mono zé hã. Æne si, wa tã te ãsima 're da'awê, uburé marĩ hã te 're ã'ab'manharĩ wê mono zém na, te ãma 're da'apawapto mono da. ãsima si, ãne na 're ãhãimana mono ô di. Uburé, wa dama 're ãhãimana, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're ãda'anho'reptui mono zé hã da te dasina 're uwaimrami za'ra mono da, ãnhimipawaptozbéb zarina.

11

Aibã norĩ hã timro nhipai u 're ãhãimana za'ra mono zé wasu'u

¹ Wa hã 're ãmorizém na aima ãma 're ãsisanho za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za 're anomro wê wa'aba mo. Cristu hã ti'ãi ãma 're morĩ ré, wama ãma 're ãsisanho za'ra mono zéb zarina, wa hã 're ãhãimana mono ne, te za duré 're anomro wê wa'aba mo. ² A norĩ wa'wa hã te oto ã'ãma 're aipo're pu'u u'ãsi za'ra wa'aba mo, 're ãhãimana mono zém na hã, duré uburé te aima ãma 're ãrowasu'u za'ra wa'aba mono zém na hã. ãsazei'wa norĩ 're ãhãimana za'ra mono zém na roti hã da te ãma 're ãwahu'u za'ra mono zéb zarina, te oto 're anomro u'ãsi aba mo, te aima ãma 're ãroti za'ra wa'aba mono zéb zarina si. Taha wa, wa ai'ãma 're ãwata u'ãsi za'ra wa'wa. ³ Tane nherê, aimawi na te aima ãma ãrowasu'u za'ra wa'aba da hã, wa tã ãsima wê. Cristu hã uburé aibã norĩ nhib'apito, te 're hãimana. Duré aibã norĩ hã uburé timro norĩ nhib'apito, te 're hãimana za'ra. Duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ta hã, Cristuhu nhib'apito te 're hãimana. ⁴ A norĩ wa'wa hã, zudezu'ô na te 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Taha wa, zudezu'ô na 're aihãimana za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za tã uburé marĩ hã 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mo. ãsazei'wa norĩ hã asiré 're ai'rã'ôtô aba mono ré, aibã norĩ hã 'rã ubu ré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, 're mreme zusi mono wamhã, duré 'rã ubu ré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u na te te dama 're rowasu'u za'ra mono wamhã, e marĩ te ta norĩ hãimanazé hã wama wasu'u za'ra. Ta norĩ hã Cristu te te siwi 're ãwazéb za'ra mono ô zé, te wama wasu'u za'ra, zudezu'ô norĩ hãimanazéb uwaibaba ô wa, ãne hã. ⁵ Duré pi'ô norĩ hã 'rã ubu ãna, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, 're mreme zusi mono wamhã, duré 'rã ubu ãna, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u na te te dama 're romhuri za'ra mono wamhã, ta norĩ ma, ãmro hã tãma 're wazéb za'ra mono ô di. E marĩ wa. Pi'ô 'rã ubuzé hã timro zapari 're ãhãimana za'ra mono zé, te te dama wasu'u wa, zudezu'ô norĩ hãimanazéb zarina. Pi'ô norĩ hã marĩ ãwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono wa, te za da te 're 'rãpari za'ra, sisém na 're hãimana za'ra mono da a'ã. Tane duré, pi'ô norĩ hã 'rã ubu ãna, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, 're mreme zusi mono wamhã, pi'ô, da te 're ã'rãpari za'ra mono ne, te za

a'â 're hâimana za'ra ta norĩ hã, sisém na. ⁶ ãne hã pi'õ norĩ, 'rã ubu ãna 're hâimana za'ra mono wamhã, ãne hã wẽ te bâ, te za tô 're si'rãpari za'ra, sisém na dama 're ãhâimana za'ra mono zéb da hã oto. Tawamhã 're si'rãpari za'ra mono wa, duré taré 're siséré nhihãri za'ra mono wa, dama sisém na 're hâimana za'ra mono tã da, te za 'rã ubu ré, dame 're hâimana za'ra, ãsazei'wa norĩ hã 're si'rã'õtõ mono ré. ⁷ Tane nherẽ, ãsazei'wa norĩ, siré 're si'rã'õtõ mono ré, aibã norĩ hã 'rã ubu ré, dasiré 're hâimana za'ra mono õ di za. E marĩ wa. 'Re ãhâimana u'ãsi mono ne, 're hâimana za'ra mono wa, ta norĩ hã. Tane nherẽ, pi'õ norĩ hã aibã norĩ zapari 're ãhâimana za'ra mono zé hã, pi'õi ma, aibã ãpirezé, te wasu'u. ⁸ Duréihã 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã, pi'õi hãiba na aibã hã te te poto õ di. Aibã hãiba na si, ma tô pi'õ hã poto. ⁹ Duré aibã hã pi'õi ma, 're hâimana mono da, te te poto õ di, 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã. Pi'õ si, ma tô tãma poto, aibã ma, 're ãhâimana mono da hã. ¹⁰ Taha wa, ãsazei'wa norĩ hã rowahutu u 're si'rã'õtõ mono wamhã, pi'õ norĩ hã te za tô 'rã ubu ré dasiré 're hâimana za'ra. E marĩ wa. Timro norĩ zapari 're ãhâimana za'ra mono zém na, da te ãma 're waihu'u za'ra mono da, duré hãiwa ãma 'Re ãhâimana u'ãsi mono ma romhuri'wa norĩ hã te te ãré 're 'madã'ã za'ra mono wa, te te siwi 're wẽ'õ za'ra mono tã da, zudezu'õ norĩ hãimanazé hã te te sina 're uwaimrami za'ra mono da. ¹¹ Tane nherẽ, wa norĩ hã Wanhib'apito ãma oto 're wanomro mono wa, aibã norĩ hã pi'õi ãna 're hâimana waihu'u za'ra mono õ di za oto. Duré pi'õ norĩ zama, aibã ãna 're hâimana waihu'u za'ra mono õ di za. ãne hã aiwa te wama wasu'u za'ra. ¹² Duréihã 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã aibã hãiba na ma tô pi'õ hã poto 'rata tô. Tane nherẽ, te oto ta hawim haré aibã norĩ hã pi'õi hãiba hawi dama 're poto u'ãsi za'ra. 'Re ãhâimana u'ãsi mono si, ma tô uburé marĩ hã te te apoto, aibã norĩ zama, duré pi'õ norĩ zama.

¹³ E tawamhã ã'uwaibaba, te za pi'õ norĩ hã 'rã ubu ãna, 'Re ãhâimana u'ãsi mono ma, 're mreme zusi, ãsazei'wa norĩ hã siré 're si'rã'õtõ mono wamhã. Ma'ãpé, a norĩ wa'wa hã asi'uihã na ãma waihu'u za'ra wa'aba, ãne na hã. ¹⁴ Aibã norĩ hã séré pa ré, 're nomro mono wamhã, wẽ'õ nherẽ, te siséb ãna ãré 're hâimana za'ra, tihãimanazéb zarinaĩ õ nherẽ, zudezu'õ norĩ hãimanazéb zarinaĩ õ nherẽ. ãne hã 'rãwi wapẽ'ẽ na dahãimanazém na, wa te wasina 're ãwaihu'u za'ra mono zéb zarina, wa ãne na aima ãma roti za'ra wa'wa. ¹⁵ Tane nherẽ, pi'õ norĩ hã séré pa ré, 're hâimana za'ra mono wamhã, dama 'madã'ã ze ti. E marĩ wa. 'Re ãhâimana u'ãsi mono si, ma tô ãséré pa hã te te tãma 're pisutu za'ra, pi'õ norĩ ma hã, ã'rãzuwazéb da hã. ¹⁶ Áté ni'wam norĩ hã asiré 're ãhâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã te za ãne na sina ãzadawa 'ru za'ra, pi'õ norĩ hã 'rã ubu ré 're ãhâimana za'ra mono wasu'u na hã, te te ãzaze za'ra õ wa. ãne wamhã, wa za ãne na si ãzadawa na tãma ãma wa'rãmi za'ra. Wa norĩ hã aimawi na, wa te dama 're roti za'ra mono õ di. Mare di. Duré 'Re ãhâimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ, siré 're ãsi'rã'õtõ mono norĩ hã te duré õhõ na si te te ãma 're rosa'rata za'ra, pi'õ norĩ hã 'rã ubu ré, 're ãhâimana za'ra mono wasu'u na si.

Zezi hã dazada ãdã'ázém na ãma 're dasipo're pu'u za'ra mono da, dasiré 're ãdasaihuri mono zé wasu'u

¹⁷ Aimawi na wa za oto aima ãma roti za'ra wa'wa, aihãimanazém na 're ã'upa za'ra wa'aba mono zém na hã. Taha wa, ai'ãma ãwata za'ra wa'aba õ di za, ãhã na hã. Rowahutu u asiré 're asi'rã'õtõ aba mono wamhã, asiptete sina Cristuhu ãma 're anomro aba mono zéb da, 're asipawaptob za'ra wa'aba mono õ di. Marĩ na si, ma tô ã'upana asiwi 're ãro'wa'rutu za'ra wa'aba mo. ¹⁸ ãne uimrehẽne, wa za a'ã ai'ãma rob'ui'ére za'ra wa'wa. Ma tô we ãma aiwasu'u za'ra wa'aba ni, asiré 're asi'rã'õtõ aba mono nherẽ, asima aipo'o aba na hã, 're asisada'ãbã za'ra wa'aba mono 'ru te. ãne na syry na wa tô dazaze, da te we ãma aiwasu'u wasété za'ra wa'aba zém na hã. Áté tô sena, ãne hã. ¹⁹ ãne hã wẽ'õ nherẽ, ãté wẽ di tô. E marĩ wa. Asiwi aipo'o aba wamhã, ni'wam norĩ hã wa za wa te 're waihu'u za'ra, tô sena, Zezihi zazei uptabi 'wa, 're ãhâimana za'ra mono na hã. ²⁰ Asiré 're asaihuri aba mono da, 're asi'rã'õtõ aba mono wamhã, Wanhib'apito hã wazada ãdã'ázém na 're asipo're pu'u za'ra wa'aba mono zéb da, tãma ãma 're uwaimrami

za'ra wa'aba mono õ di. Marĩ aimawi hã 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mono da si, te 're asi'rã'õtõ aba mo, siwa'ru. ²¹ Aihĩni, asitẽme 're aihutu aba mono õ ré, te za ni'wam norĩ si dawana tisa hã te te 're huri, si'aba'rẽ na. Taha wa, te za ni'wam norĩ hã tisa hã te te 're simini za'ra, ãwana 're dasihutu mono wa. Taha wa, te za tã ãwana da te 're uprosi za'ra. Ni'wam norĩ hã te za duré 're 'rã idi'iti za'ra, uwa 'rã'i wa'u ãsé hã sa'ëtẽ na te te 're âhuri mono wa. ²² E niha. E asõrõwa hã aima 're hãimana za'ra wa'aba mono ã bâ, asapa'abâ asa hã ãwa 're ãhuri aba mono zéb da hã. Asiré 're asi'rã'õtõ aba mono ré, ãne hã asiwi 're 'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono wamhã, asiré 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ, 're ãruiwapari za'ra wa'aba mono zé, te aima wasu'u za'ra wa'wa. ãne hã asima 're 'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono wa, te duré ãsimarĩ'õ norĩ hã 're wazéb za'ra wa'aba mono ãna, 're ãhãimana za'ra wa'aba mo. ãne wamhã, e niha wa za ai'ãma waihu'u za'ra wa'wa. E ãne zarina, wa za duré ai'ãma 're ãwata za'ra wa'wa. Mare uptabi di, ai'ãma 're ãwata za'ra wa'aba mono da hã.

²³ Duréihã Wanhib'apito te te ãma ãwaihu'uzém na, wa tã ãne na aima waihu'u pari za'ra wa'wa: Zudasi hã Zezusi te te dama ãhãiba nhomrizém na, tã taha barana ma tã Wanhib'apito Zezusi hã ã'u'ẽne hã ti'ã. ²⁴ Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma te tiwata, sõpru wa. Taha pari, ma tã te te wẽ'ẽ, ã'u'ẽne hã. ãne te tãma nharĩ za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma: “ã hã ã'u'ẽne hã ãhãiba te wasu'u, asada ãsisõmri za'ra wa'aba zé hã. ã hã te za 're ãhuri aba mo, ã'ãma 're asipo're pu'u u'ãsi za'ra wa'aba mono zéb da hã.” ãne ma tã sina tãma rowasu'u za'ra, Zezusi hã. ²⁵ Tawamhã saihuri pari, tã õne ma tã duré hãsizé hã ti'ã, uwa 'ru 'rã'i wa'ui ré hã. ãne te duré tãma nharĩ za'ra: “ã hã rob'rã'i wa'u hã, ãwapru hã asada za'ra wa'aba za ãwi pu'u wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te dama ãropisutuzép té, tã sena za te te dama ãma 're ã'a'uwaimrami mono zé, te wasu'u. ã hã 're ãhuri aba mono sidãpãsi, te za ã'ãma 're asipo're pu'u u'ãsi za'ra wa'aba mono zéb da, 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mo, õne u'ãsi.” ãne ma tã duré sina tãma rowasu'u za'ra, Zezusi hã. ²⁶ Tawamhã, ã'u'ẽne hã 're huri aba mono wamhã, duré rob'rã'i wa'u hã 're ãhuri aba mono wamhã, ta hã, Wanhib'apito dazada ãdã'ãzém na 're asipo're pu'u za'ra wa'aba mono zé, te aima wasu'u za'ra wa'wa, za we apã ãmorĩzéb u hã.

²⁷ Taha wa, ni'wam norĩ hã Wanhib'apito ãma 're ãsipo're pu'u za'ra mono zéb da, ã'u'ẽne hã te te siré 're huri mono wamhã, duré rob'rã'i wa'u hã te te siré 're ãhuri mono wamhã, siséb ãna siré 're si'rã'õtõ mono wamhã, ta norĩ hã te za Wanhib'apito hãiba na, tiwasédé hã te te ãma 're 'manharĩ za'ra, ãwapru na zama, dazada ãdã'ãzé hã taré newa, siwa'ru te te 're huri mono wa, ã'u'ẽne hã, duré siwa'ru te te 're ãhuri mono wa, rob'rã'i wa'u hã. ²⁸⁻²⁹ Ni'wam norĩ hã Wanhib'apito dazada dã'ã da, ãsihãiba nhomrizém na, te te 're rosa'rata za'ra mono ãna, ã'u'ẽne hã te te 're huri mono wamhã, duré rob'rã'i wa'u hã te te 're ãhuri mono wamhã, taha zarina, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ta norĩ hã te te 're hã za'ra. Taha õ'umnasite, te za a'ã aipẽ'ẽ na 'rãwi 're asi'madã'ã za'ra wa'aba mo, asimirosa'rata wasédé hã aima 're hãimana za'ra wa'aba mono zõ, taha uimrehẽne, a'ã asima 're pari za'ra wa'aba mono da. Taha parip si, te za oto ã'u'ẽne hã asiré 're ãhuri aba mo. Duré taha parip si, te za oto rob'rã'i wa'u hã asiré 're ã'ãhuri aba mo. ³⁰ Taha wa, ni'wam norĩ hã ãne hã te te a'ã 're 'manharĩ za'ra mono õ wa, te ta norĩ hã hãzé u'ãsi 're hãimana za'ra ahã na, asiré 're ãhãimana za'ra wa'aba mono norĩ hã. Ni'wam norĩ hã te duré sib'uwa u'ãsi 're hãimana za'ra. Ni'wam norĩ hã ma tã duré 're dã'ã za'ra, ãne wa. ³¹ Wasiré 're wasaihuri mono õ ré, wanhimirosa'rata wasédé hã wama 're hãimana za'ra mono zõ, a'ã wapẽ'ẽ na 'rãwi 're wasi'madã'ã za'ra mono wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te 're wa'ahã za'ra mono õ di za. E marĩ wa. 'Re wasiwẽ'õ za'ra mono wa, 're ãwahãimana za'ra mono na, marĩ na, wa te 're ã'upa za'ra mono na hã. ³² Tane nherẽ, ti'ab ré te za tã wawasédé hã te te wa'ãma 're ã'awaihu'u mono zéb zarina, te te 're wa'ahã za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. E marĩ wa. Te te 're wa'azawi pese mono wa, taha zarina, apã wa te ãma 're sasõmri pese za'ra mono da. Nimahã na, uburé ãsazei'õ'wa norĩ zu, za te te siwi wa'awẽ'õ tã da, te za tã ãne wa, te te 're wa'ahã za'ra, ti'ai ãma 're wanomro mono

ré.

³³ Īsisānawā norī, āne na wa za oto aima āma 'rāsutu za'ra wa'wa, Wanhīb'apito dâ'âzém na 're asipo're pu'u za'ra wa'aba mono zéb da, asiré 're asaihuri aba mono zém na hã. Taha wa, te za a'â asisô 're asimipari za'ra wa'aba mo, aihīni asitēme 're aihutu aba mono wapsi, asiré āma 're asaihuri aba mono da. Āne hã wē di. ³⁴ Ni'wam norī hã asiré 're ĩhâimana za'ra wa'aba mono norī hã, mra te te 're simroi mono wamhã, tinhorōwa āma si te za a'â tisa hã te te 're huri. Taha parip si, te za oto asitēme 're aihutu aba mo, asiré 're asi'rã'õtō aba mono da. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te siwi 're aiwē'ō za'ra wa'aba mono tō da, te za āne si ĩ'uwaibaba 're ĩ'manharī za'ra wa'aba mo.

Nimahã na, āma atēme ĩmorī aba wapsi, wa za aimawi na aima āma roti za'ra wa'wa, rob'ui'ére na we asiwi ĩzadanharī za'ra wa'aba zém na hã.

12

'Re ĩhâimana u'âsi mono, Tipē'ēzani na romhuri mono bâ te te dama 're ĩ'apisutu mono zé wasu'u

¹ Īsisānawā norī, wasiré ĩsazei'wa norī hã romhuri mono bâ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani nhimipawapto waihu'u pese na, āma 're ĩsipawaptob za'ra mono zéb da hã, ta hã te te tãma 're ĩpisutu za'ra mono zém na, wa za oto aima āma roti za'ra wa'wa, sena āma 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã, rosa'rata na āma 're upa za'ra wa'aba mono tō da. ² A norī wa'wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, 're waihu'u za'ra wa'aba mono ō ré, ma tō wa'uburé hã te te 're aiwada'uri u'âsi za'ra wa'wa, tō sena newa, romhâiba 'manharī hã tarére nherē, mreme ō nherē, ta norī āma si 're aiwata za'ra wa'aba mono da, waihu'u pese newa. Āne hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba nherē, wa taré āma aipo're pu'u za'ra wa'wa. ³ Tane nherē, wa ĩsima aiwē za'ra wa'wa, aimawi roti hã waihu'u za'ra wa'aba da oto. Āté ni'wam norī hã te za āne na Zezusi hã te te dama 're wasu'u za'ra: "Zezusihi ma, marī ĩwasétére si tãma 're hâimana mono neza, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimirob'manharīzém na." Āne na hã ni'wam norī hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani nhimipawaptobzéb ré, 're ĩnomro mono norī hã, te te dama 're wasu'u waihu'u za'ra mono ō di. Mare di. Duré até ni'wam norī hã te za āne na te te dama 're wasu'u za'ra, Zezusi hã: "Zezusi hã, taha Wanhīb'apito, danhipai u." Ni'wam norī hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani nhimipawaptobzéb zarinaĩ ō nherē, āne na tō sena te te dama 're wasu'u waihu'u za'ra mono ō di.

⁴ 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani hã misi nherē, te ĩsazei'wa norī ma, romhuri hã te te 're apisutu, tinhimirohuri mono bâ sipu'u pese na āma 're sipawaptob za'ra mono da. ⁵ Duré Wanhīb'apito hã misire nherē, wasipu'u pese na, wa wa te tãma 're romhuri za'ra, wanhimirohuri mono bâ, wasiré ĩsazei'wa norī hã. ⁶ Duré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã misi nherē, ōhō si te tiwaihu'u pese na te te 're wa'apawapto, romhuri hã sipu'u pese na, wa te tãma āma 're ĩrob'ma'wamarī za'ra mono zéb da hã. ⁷ Wahâiba mono bâ, ma tō romhuri hã te te wama 're apisutu 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, ĩpē'ēzani hã sena na wapē'ē 're, 're ĩhâimana za'ra mono na, wa te wasina 're waihu'u za'ra mono da, duré wasiré ĩsazei'wa norī hã āma 're wasipawapto wē u'âsi za'ra mono da. ⁸ 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani hã ni'wam norī si, te za te te 're pisutu za'ra, tō sena ta norī hã tinhimirosa'rata waihu'u pese na te te dama āma 're roti wē za'ra mono da, hâiwa hawi dahâimanazém na rowaihu'u na hã. Ni'wam norī si, te za duré te te 're pisutu za'ra, rowaihu dama ĩwaihu'u'ō na, te te dama āma 're roti wē u'âsi za'ra mono da. ⁹ Ni'wam norī si, te duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're pisutu za'ra, ta norī hã Cristu hã te te sina 're umnhasi pese za'ra mono da, tisiré ĩsazei'wa norī nhipai u. Ni'wam norī si te duré te te 're pisutu za'ra, ĩwaihu'u pese zarina, te te āma 're dapesa za'ra mono da, 're dahâzé za'ra mono wamhã. ¹⁰ 'Re ĩhâimana u'âsi mono waihu'u pese na si, marī dama ĩ'manharī waihu'u'ō hã te te dama 're 'manharī za'ra mono da, ni'wam norī si te duré te te 're pisutu za'ra. Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na, sena na te te dama āma

're rowasu'u za'ra mono da, te duré ni'wam norĩ si te te 're pisutu za'ra. Ni'wam norĩ si, te duré te te 're pisutu za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono, da te dasima 're ìsadawa wasu'u za'ra mono zé hã te te âma 're pibu za'ra mono da, tô sena uptabi na hã te te 're waihu'u za'ra mono da, wa'uburé norĩ hawim hã ò'umnhasite. Damreme dama ìwaihu'u'ò na zama, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono da, te duré ni'wam norĩ si te te 're pisutu za'ra, timreme nai ò nherê, te te dama âma 're ìsadawa wasu'u za'ra mono zéb da hã. Ni'wam norĩ si, te duré 'Re ìhâimana u'âsi mono pē'ēzani hã te te 're pisutu za'ra, damreme dama ìwaihu'u'ò na 'Re ìhâimana u'âsi mono, da te dasima 're ìsadawa wasu'u za'ra mono zé hã sō'awi te te dama âma 're wasu'u pese za'ra mono da oto, da te 're ìwaihu'u za'ra mono zéb da hã. ¹¹ Tô òhò si te misi nherê, 'Re ìhâimana u'âsi mono pē'ēzani hã romhuri te te dama 're apisutu, ìsazei'wai mono bâ, te te sima 're ìda'awē mono zéb zarina, âma 're ìdasipawaptob za'ra mono zéb da hã.

Dahâiba misi ne, ìsazei'wa norĩ hã 're ìhâimana za'ra mono zé wasu'u

¹² Æne, wa za aima âma romnhimire'ê za'ra wa'wa, ìwaihu'u za'ra wa'aba zéb da hã. Wahâiba hã misi nherê, wahâiba na marĩ hã wama 're ìhâimana za'ra mono hã ahâ di, wapara hã duré wanhib'rada hã duré wapo're hã, duré aimawi hã. Tane nherê, misi te tô wahâiba hã wama 're hâimana za'ra, wahâiba mono bâ. Tane duré, wa norĩ hã wasiré ìsazei'wa norĩ hã wa'ahâ uptabi nherê, wa oto simisutu âma 're wanomro, wahâiba misi ne. ¹³ Wa norĩ hã wasiré ìsazei'wa norĩ hã aiwa 're wahâimana za'ra mono ò di. Ni'wam norĩ hã zudezu. Duré ni'wam norĩ hã zudezu'ò. Duré ni'wam norĩ hã pawa'âbâ âna ìwada'uri zarina si, te te dama 're ìromhuri za'ra mono. Duré ni'wam norĩ hã wada'uri âna si'uihâ na 're ìhâimana za'ra mono. Æne hã aiwa 're wahâimana za'ra mono ò nherê, simisutu wa oto 're wahâimana za'ra, wahâiba misi ne, 'Re ìhâimana u'âsi mono pē'ēzani na â dawabzuri uburé, wa te 're 'manharĩ za'ra mono wa, duré 'Re ìhâimana u'âsi mono hã, Tipē'ēzani, uburé te te wama 're anhomri mono wa, wapē'ē 're, oto 're ìsâmra mono da hã.

¹⁴ Wahâiba na marĩ hã misi wama 're hâimana za'ra mono ò di. Marĩ hã ahâ na te tô wahâiba na hã wama 're hâimana za'ra, tite mono bâ te te 're ìromhuri za'ra mono zéb da hã, wapara hã, duré wanhib'rada hã, duré wato hã, uburé ìré 're ìwahâimana za'ra mono hã. Tane ma tô duré 'Re ìhâimana u'âsi mono pē'ēzani hã romhuri hã sipu'u pese na te te wama 're apisutu, âma 're ìwasipawaptob za'ra mono zéb da hã. ¹⁵ Æne, wa za duré aima âma simiré'ê za'ra wa'wa taré, wahâiba na marĩ hã wama 're ìhâimana za'ra mono zém na hã. Até wapara, te aré wama siwasu'u, âne: “Wa hã asib'rata ò di. Taha wa, wa taré aihâiba na ai'âma 're ìhâimanare. Marĩ dai òre di, wa hã.” E âne hã aré ì'uwaibaba. Mare di. Pire na te tô wama 're hâimana u'âsi za'ra, wapara hã. ¹⁶ Até wapo're hã te aré duré wama siwasu'u, âne: “Wa hã atômo ò di. Taha wa, wa taré aihâiba na ai'âma 're ìhâimana. Marĩ dai ò di, wa hã.” E âne hã aré duré ì'uwaibaba. Mare di. Pire na te tô wama 're hâimana u'âsi za'ra, wapo're hã. ¹⁷ Duré, wahâiba na watômo si wama 're hâimana za'ra mono 'wa'âhã, e niha wa aré 're wanhimipari za'ra. 'Re wanhimipari waihu'u za'ra mono ò di aré, tô. Duré wahâiba na wapo're si wama 're hâimana za'ra mono 'wa'âhã, e niha wa aré 're wanhimhã za'ra. 'Re wanhimhã waihu'u za'ra mono ò di tô aré. ¹⁸ Tane nherê, âne na hã 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're wa'apoto mono ò di. Te te sima 're ì'awē mono zéb zarina si, ma tô marĩ ahâ na te te wama 're ab'manharĩ, wahâiba na ìré 're ìwahâimana za'ra mono zéb da hã. ¹⁹ Wahâiba na marĩ hã ahâ na wama 're hâimana za'ra mono ò 'wa'âhã, aré wahâiba hã wama 're hâimana za'ra mono ò di. ²⁰ Tane nherê, marĩ ahâ na te tô wama 're hâimana za'ra wahâiba na hã, wahâiba misi nherê. Taha wa, wa tô 're wahâimana za'ra.

²¹ Até wato hã te aré wanhib'rata ma tinha, âne: “A hã tarére hã. Marĩ dai ò di, ìma hã.” E âne hã aré ì'uwaibaba. Até wa'rã hã te aré duré wapara ma tinha, âne: “A hã tarére hã. Marĩ dai ò di, ìma hã.” Æne hã ì'uwaibaba ò di tô duré aré. ²² Nima norĩ hã wahâiba na marĩ hã wama 're ìhâimana za'ra mono hã sib'uware na wama 're hâimana

za'ra mono newa. Tane nherẽ, te tô pire na wama 're hâimana za'ra. ²³ Duré nima norĩ si, wahâiba na wama 're ãhâimana za'ra mono hã wama wapure na, tarére wama 're hâimana za'ra mono newa, wa za ta norĩ ma 're wanhipese za'ra, wa te 're ãhâiba'ubu wẽ za'ra mono zém na hã, nimahã ma si, rowazéb tō da. ²⁴⁻²⁵ Nima norĩ ré si, wa ai'uréiwi ãré 're wahâimana za'ra, rowazéb ãna. 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô te te sima 're wa'awẽ, uburé marĩ hã wahâiba na wama 're ãhâimana za'ra mono hã, si'u te te wama ãma 're ãromhuri za'ra mono zéb da hã, sima 're siwanhizari za'ra mono ãna, aihĩni 're sisawi pese za'ra mono da. ãne da si, ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã wahâiba te te wama 're ab'manharĩ, wahâiba na hã nima norĩ si wama wapu newa, pire na tô uburé wama 're hâimana za'ra mono da, simisutu haré. Tane duré, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô te te sima 're wa'awẽ, wasiré ãsazei'wa norĩ hã, simisutu haré wa te tãma 're romhuri za'ra mono da, wasiwi 're wasiwanhizari za'ra mono ãna. Ma tô te te sima 're wa'awẽ, wapire na wasima 're ãwahâimana za'ra mono zéb da hã, aiwapsi. ²⁶ Wapara hã marĩ ãma sépu'u wa, te te robzépata wamhã, taha u'âbã, te za uburé wahâiba hã ãsabãdã robzépata za'ra. Tane duré, ni'wa hã wasiré ãsazei'wa, marĩ na te te robzépata wamhã, wa norĩ zama, wa za duré ãsabãdã robzépata za'ra ni. Duré, ni'wa hã wasiré ãsazei'wa hã ãsimiromhuri wẽ na da te dasima wasu'u wẽ za'ra wamhã, wa norĩ zama, wa za duré ãsabãdã 're wato za'ra.

²⁷ A norĩ wa'wa hã te tô simisutu haré, Cristuhu nhib'a'uwẽ asiré 're anomro aba mo, aihâiba misi aima 're ãhâimana za'ra wa'aba mono ne. Duré dahâiba na marĩ hã tite mono bâ te te 're ã'manharĩ za'ra mono zéb da hã, dama 're ãhâimana za'ra mono ne, te a norĩ wa'wa hã aihâiba mono bâ tãma 're aihâimana za'ra wa'aba mo, Cristuhu ma si, asimiromhuri aba mono bâ, tãma 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da. ²⁸ ãne ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã romhuri hã te te wama 're apisutu, wate mono bâ ãsimipawapto waihu'u pese na tãma ãma 're ãwasipawapto za'ra mono zéb da hã, wasiré ãsazei'wa norĩ hã. Romhuri hã danhipai u'ãpire uptabi hã ma tô ni'wam norĩ ma si te te 're apisutu, Zezusi hã te te 're ãsadawa wasu'u za'ra mono zéb da hã, ãsazei'õ'wa norĩ ma, Zezusihi zadawa para. Romhuri aimawi hã ãpire hã ma tô duré ni'wam norĩ ma si, te te 're apisutu, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na, sena na ãsazei'wa norĩ ma si te te ãma 're ãrowasu'u za'ra mono zéb da hã. Duré ãsazei'wa norĩ 're ãhâimana wẽ za'ra mono zéb da hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina, te te dama ãma 're ãroti za'ra mono zéb da hã, ma tô duré ni'wam norĩ ma ãsimiromhurizéb da hã, te te tãma 're apisutu, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono waihu'u pese na, marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã te te dama 're 'manharĩ za'ra mono da, ma tô duré ni'wam norĩ ma si te te 're apisutu, ãsimiromhurizéb da hã. Ma tô duré ni'wam norĩ si te te 're pisutu za'ra, ãwaihu'u pese zarina te te ãma 're dapese za'ra mono da, 're dahãzé za'ra mono wamhã. Duré marĩ zô, tiwi 're ãrowaptã'ã za'ra mono norĩ ãma 're sina u'âsi mono da, ma tô duré ni'wam norĩ hã te te 're apisutu, ãsibrob'õ norĩ ãma hã, duré ãhãzé ré norĩ ãma hã. Duré ãsazei'wa norĩ 'madã'ã'wa, dama 're hâimana za'ra mono da, ma tô duré ni'wam norĩ hã te te 're apisutu. Duré damreme dama ãwaihu'u'õ na te te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono da, ma tô ni'wam norĩ si te te 're apisutu, timreme nai õ nherẽ, te te dama ãma 're ãsadawa wasu'u za'ra mono zéb da hã. ²⁹ E tawamhã ãsazei'wa norĩ hã te uburé Zezusihi zadawa wasu'u'wa na 're hâimana za'ra, ãsazei'õ'wa norĩ ma hã. Mare di. Uburé ãne na dama 're hâimana za'ra mono õ di. E uburé te duré 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa na 're hâimana za'ra, ãsazei'wa norĩ ma hã. Mare di. Duré e uburé te 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti na dama roti'wa na 're hâimana za'ra, ãsazei'wa norĩ 're ãhâimana wẽ za'ra mono zéb da, te te dama 're roti za'ra mono da hã. Mare di. Duré, e uburé te ãsazei'wa norĩ hã marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã te te dama 're 'manharĩ za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono waihu'u pese zarina. Mare di. ³⁰ Duré, e uburé te za te te 're dapese za'ra, 're dahãzé za'ra mono wamhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono waihu'u pese zarina hã. Mare di. Ni'wam norĩ si te za tô ãne na hã 're hâimana za'ra. Duré, e uburé te za damreme dama ãwaihu'u'õ na te te dama 're sadawa wasu'u za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. Mare di. Duré e uburé te za sã'awi te te dama 're wasu'u pese za'ra, damreme dama ãwaihu'u'õ na 'Re ãhâimana u'âsi mono, da te dama 're ãsadawa

wasu'u za'ra mono zém na hã. Mare di. Uburé ãne na dama 're hâimana za'ra mono õ di. Tite mono bâ, te za misi si ãsazei'wa norĩ hã romhuri hã te te ãma tãma 're 'manharĩ za'ra. ³¹ Tane nherẽ, romhuri hã danhipai u dama ãpire norĩ zô si, te za sô 're ãrob'ruiwapari u'ãsi za'ra wa'aba mo, asiré ãsazei'wa norĩ hã ãma 're asipawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hã.

Aimawi na, wa za oto aima ãma rowasu'u za'ra wa'wa, ã norĩ wasu'u nhipai u ãwasu'u wẽ uptabi na hã, ãma 're anomro wẽ uptabi aba mono zéb da hã.

13

Danhimizawi pese zém na rowasu'u

¹ Ti'ai ãma hãiwa ãma zama, uburé damreme mono bâ te dama 're arowasu'u wẽ mono nherẽ, ãnhimizawi pese zé hã aré ãma 're hâimana mono õ wamhã, piza'a 're baihã 'manharĩ tede hã, da te 're tata'a za'ra mono wa, 're wamreme 'rãihã za'ra mono wa, da te 're ãwapari a za'ra mono ne, wa aré taré te dama 're arowasu'u. ãne wamhã, marĩ dai õ di aré, dama 're ãnhimirowasu'u mono zé hã.

² 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã te dama 're sadawa wasu'u wẽ mono nherẽ, duré uburé roti hã ãma waihu'u pese nherẽ, duré uburé rowaihu hã dama ãwaihu'u'õ hã ãma waihu'u pese nherẽ, ãnhimizawi pese zé hã ãma 're hâimana mono õ wamhã aré, taré, wa aré 're ãhâimana, 'Re ãhâimana u'ãsi mono ma hã. Marĩ dai õ di aré, 're ãhâimana mono zé hã. ãté ãma waihu'u pese di aré, te tãma nharĩ da, êtẽ 'rãihã ma, si'ré da, 'Re ãhâimana u'ãsi mono si, te 're umnhasi mono wa. ãne da, 'Re ãhâimana u'ãsi mono te 're umnhasi mono nherẽ, ãnhimizawi pese zé hã ãma 're hâimana mono õ wamhã, aré marĩ dai õ di, 're ãhâimana mono zé hã.

³ Duré uburé ãnhibro hã ãsibrob'õ norĩ ma, te 're anhomri mono nherẽ, ãnhimizawi pese zé hã ãma 're ãhâimana mono zarina õ wamhã, taré aré, dama 're ãnhopru mono zé hã. Duré ãsazei'wa 're ãhâimana mono wa, da te 're ãruiwapari mono zéb zarina, da te dasiwi ãzata da, duré dawĩ ãsihãiba zawi õ nherẽ, tane nherẽ, duré taré aré, ãnhimi'manharĩ wẽ zé hã, ãnhimizawi pese zé hã ãma 're hâimana mono õ wamhã.

⁴ E niha tawamhã, danhimizawi pese na, Cristuhu ãma za 're ãdahâimana za'ra mono zé hã. ãsazei'wa norĩ hã simizawi pese na 're hâimana za'ra mono wamhã, marĩ na da'ãma 're wa'a su'u za'ra mono õ di za. Da'ãma 're ãpẽ'êzé za'ra mono zarina, te za tô te te 're dapawaptob u'ãsi za'ra. Duré marĩ na 're si'ruiwapari za'ra mono õ di za. Duré tiwẽ na sina 're wata za'ra mono õ di za. Duré danhipai u pire na 're ãhâimana za'ra mono na, 're si'madã'ã ze za'ra mono õ di za.

⁵ Duré hâimana nhiséb ãna, da'ãma 're to za'ra mono õ di za. Duré 'rãwi tihãimanazéb da si, te te si'ãma 're rosa'rata za'ra mono õ di za. Duré wara sina, dazada 're siti'ru za'ra mono õ di za. Duré da te tãma 're rob'manharĩ wasété za'ra mono wamhã, dawasédé te te da'ãma 're 'madã'ã u'ãsi za'ra mono õ di za. ãne ãsazei'wa norĩ, simizawi pese na 're ãhâimana za'ra mono zéb da hã.

⁶ ãne duré, ãsazei'wa norĩ, simizawi pese na 're ãhâimana za'ra mono zéb da hã. Dahâimana wasété na 're ãdahâimana za'ra mono zé wasu'u hã te te 're wapari za'ra mono wamhã, te te ãma sima 're rowẽ za'ra mono õ di za, ãsazei'wa norĩ hã. 'Re ãdanomro wẽ mono zé wasu'u na si, te za ãma 're toi uptabi za'ra, tô sena na.

⁷ Duré, da te tãma 're rob'manharĩ wasété u'ãsi za'ra mono nherẽ, tiwi 're robzei'õ za'ra mono õ di za. Duré dawasété wasu'u hã te te 're wapari za'ra mono wamhã, awa'awi te te siwi 're dawẽ'õ za'ra mono õ di za. ãwẽ si, da te 're 'manharĩ u'ãsi za'ra mono da si, te za te te sima 're dawẽ za'ra. Duré da te tãma 're rob'manharĩ wasété za'ra mono nherẽ, duré te te 're robzépata za'ra mono nherẽ, te za siptete sina 're hâimana u'ãsi za'ra, simi'ẽ na. ãne ãsazei'wa norĩ hã simizawi pese uptabi na, 're ãhâimana za'ra mono zé hã za.

⁸ ãsazei'wa norĩ hã, 'Re ãhâimana u'ãsi mono te te dama 're ãsadawa wasu'u za'ra mono zé hã, niwapsi te za te te tiwi 're anhihãri, 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã, ta norĩ hã te te

dama āma 're sadawa wasu'u za'ra mono tō da oto. Duré ĩsazei'wa norĩ hā timreme nai ō nherē, damreme amo na te te dama 're ĩrowasu'u za'ra mono zé hā, te za duré te te tiwi 're anhihāri. Duré 'Re ĩhāimana u'āsi mono pē'ēzani na, da te 're ĩrowaihu'u za'ra mono zé hā, niwapsi te za duré te te dawī 're anhihāri. ĩsazei'wa norĩ nhimizawi pese zép si, si'utōrĩ waihu'u ō di za. Taha si, te za ōne u'ā 're hāimana u'āsi.

⁹ Wa norĩ hā 'Re ĩhāimana u'āsi mono pē'ēzani na, wa te 're ĩrowaihu'u za'ra mono zé hā, wama waihu'u pese za'ra ō di, uburé hā. Syry na, wa tō wa te 're waihu'u za'ra. Duré 'Re ĩhāimana u'āsi mono zadawa wasu'u hā, uburé wama waihu'u pese za'ra ō di. Taha zama, wa tō duré syry na wa te 're waihu'u za'ra.

¹⁰ Tane nherē, nimahā bātā na Zezusi hā apā wei morĩ wamhā, ĩsine za oto 're wahāimana za'ra mono wa, tāibā za oto syry na 'Re ĩhāimana u'āsi mono zadawa wasu'u, wa te 're ĩwaihu'u za'ra mono zé hā. Duré tāibā za oto syry na ĩpē'ēzani na, wa te 're ĩrowaihu'u za'ra mono zé hā.

¹¹ Wa hā 'watébrēmi ré hā, ai'uté mreme na, wa tō 're ĩmreme aré. Duré ai'uté nhimirosa'rata zarina, wa tō duré te 're rosa'rata aré, ĩpē'ē 'remhā. Tane nherē, oto ĩprédu wamhā, ai'uté hāimanazém na, 're ĩhāimana mono ō di oto. Wa tō oto rēme pese, ai'uté ré ĩhāimanazé hā.

¹² Tane duré, wa norĩ hā dasi'madâ'âzé ĩ'uzurire na āma 're ĩdasi'madâ'â pibui prā za'ra mono ne, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hāimanazé hā wama waihu'u prā za'ra di, ti'ai āma 're wahāimana za'ra mono ré hā. Tane nherē, nimahā na si, wa za 'rāwi wa te 're 'madâ'â za'ra oto, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā. Tawapsi wama waihu'u pese za'ra di za oto, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hāimanazé hā. 'Re ĩwahāimana za'ra mono zém na, te te 're ĩwa'awaihu'u pese mono ne, wama waihu'u pese za'ra di za.

¹³ Āne, wa za oto aima āma 'rāsutu za'ra wa'wa, ĩsazei'wa norĩ nhimizawi pese hāimanazém na hā. 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā da te dasina 're ĩ'umnhasi pese za'ra mono zé hā, si'utōrĩ ō di za. Duré 'Re ĩhāimana u'āsi mono umnhasi sina, ĩwē zō dasina 're ĩdanhimipari za'ra mono zé hā, si'utōrĩ ō di za. Duré 're ĩdanhimizawi pese za'ra mono zé hā, si'utōrĩ ō di za. E ma hā tawamhā, danhipai u ĩpire uptabi hā. 'Re ĩdanhimizawi pese za'ra mono zé, ta hā danhipai u, ĩpire uptabi na te za 're hāimana.

14

Damreme dama ĩwaihu'u'ō na, 'Re ĩhāimana u'āsi mono, da te dasima 're ĩsadawa wasu'u za'ra mono zé wasu'u

¹ Asimizawi pese na 're aihāimana za'ra wa'aba mono zéb zō si, te za uburé dama 're ĩromhuri za'ra wa'aba mono zém nhipai u, asima sō 're ĩrob'ruiwapari u'āsi za'ra wa'aba mo, ĩwē uptabi zō si. Tane nherē, 'Re ĩhāimana u'āsi mono pē'ēzani, romhuri hā sipu'u pese na āma 're sipawaptob za'ra mono da, ĩsazei'wa norĩ ma, te te 're ĩ'apisutu mono zéb zō, te za duré asima sō 're ĩrob'ruiwapari u'āsi za'ra wa'aba mo. E marĩ ĩpire uptabi zō, te za tawamhā, asima sō 're ĩrob'ruiwapari u'āsi za'ra wa'aba mo. 'Re ĩhāimana u'āsi mono zadawa wasu'u na, sena na ĩsazei'wa norĩ ma, da te 're ĩrowasu'u za'ra mono zéb zō si, te za asima 're ĩrob'ruiwapari u'āsi za'ra wa'aba mo, ĩwē uptabi zō si. ² Ni'wam norĩ hā timreme nai ō nherē, damreme dama ĩwaihu'u'ō na te te dama āma 're rowasu'u za'ra mono wamhā, 'Re ĩhāimana u'āsi mono ma si, mreme pibui pese za'ra di za, ta norĩ nhimirowasu'u hā damreme dama ĩwaihu'u'ō na hā. Ta norĩ hā te te dama āma 're rowasu'u za'ra mono wamhā, taré te za da te 're wapari za'ra, dama sadaihu'u za'ra ō wa, 'Re ĩhāimana u'āsi mono pē'ēzani nhimipawaptobzéb zarina, marĩ dama ĩwaihu'u'ō na si, 're mreme zusi mono wa, ta norĩ hā. ³ Tane nherē, ni'wam norĩ hā damreme uwaibaba, 'Re ĩhāimana u'āsi mono zadawa wasu'u na, sena na ĩsazei'wa norĩ ma, te te āma 're rowasu'u za'ra mono wamhā, taha na si te za ĩsazei'wa norĩ hā 're sipawaptob u'āsi za'ra, Wanhib'apito āma siptete sina 're nomro mono da, pē'ē wē na. Taha zarina si, te za duré tāma 're rowē wairébé apā, tiwi 're robzei'ō za'ra mono wamhā. ⁴ Ni'wa

hã timreme nai õ nherẽ, damreme dama ïwaihu'u'õ na te te dama rowasu'u wamhã, 'râwip si te ãma sipawapto, Wanhib'apito ãma siptete na 're hâimana u'âsi mono da. Te te ãma dapawapto waihu'u'õ di za, dama sadaihu'u'õ wa. Tane nherẽ, ni'wa hã damreme uwaibaba, 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na ïsazei'wa norĩ ma, te te rowasu'u wamhã, aihĩni te za wapari waihu'u'õ za'ra, taha zarina oto ãma 're sipawapto za'ra mono da, Wanhib'apito ãma ta norĩ hã siptete sina ãma 're hâimana za'ra mono da oto.

⁵ Wa hã wa tô ïsima te 're aiwẽ za'ra wa'wa, uburé aimreme aba nai õ nherẽ, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã dama 're sadawa wasu'u za'ra wa'aba mono da, damreme dama ïwaihu'u'õ na hã. Tane nherẽ, taha nhipai u, wa tô duré te ïsima 're aiwẽ uptabi za'ra wa'wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na damreme uwaibaba si, dama 're rowasu'u za'ra wa'aba mono da. E marĩ wa. 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na damreme uwaibaba, te te dama 're ïrowasu'u za'ra mono norĩ si, te za danhipai u pire na 're hâimana za'ra, ïsazei'wa norĩ ma. Ni'wam norĩ hã timreme nai õ nherẽ, damreme dama ïwaihu'u'õ na, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono pari, ta norĩ nhimirowasu'u nhipai u, sô'awi da te oto dama 're wasu'u pese za'ra mono wapsi, tawapsi te za oto damreme dama ïwaihu'u'õ na dama ïsadawa wasu'u'wa norĩ hã pire na 're hâimana za'ra, aiwa 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na damreme uwaibaba, te te dama 're ïrowasu'u za'ra mono norĩ me. Tawapsi te za oto ïsazei'wa norĩ hã ãma 're sipawapto u'âsi za'ra, siptete sina Wanhib'apito ãma 're nomro u'âsi mono da, ta norĩ hã. ⁶ ïsisânawã norĩ, ãne wa za oto aima ãma rowasu'u za'ra wa'wa. Niwapsi wa za ãma atême ïmorĩ 'wa, te aipawapto za'ra wa'aba da. Tawamhã, atême ãma ïmorĩ aba wamhã, duré damreme dama ïwaihu'u'õ na si, 'Re ïhâimana u'âsi mono te aima sadawa wasu'u za'ra wa'aba wamhã, e tô ï'wauwaibaba, wa aré ãma aipawapto wẽ za'ra wa'wa. Mare di. Marĩ dai õ di aré, damreme dama ïwaihu'u'õ na te aima ïsadawa wasu'u za'ra wa'aba zé hã. Aimreme aba na, te aima ãma rowasu'u za'ra wa'aba wapsi, te aré ïwapari waihu'u'õ za'ra wa'wa, 'râwi oto ãma 're asipawapto za'ra wa'aba mono da, marĩ dama ïwaihu'u'õ na 'Re ïhâimana u'âsi mono te te ïma ïwaihu'uzém na hã, duré 'râwi 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti te ïwaihu'u'õ na hã, duré 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na hã, duré ïsazei'wa norĩ hâimanazém na roti na hã.

⁷ ãne, wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ïwaihu'u'õ za'ra wa'aba zéb da hã. Danhimnhihârâzé ïsyryre hã ãma 're danhimnhihâsi mono wamhã, ïwapari pibui pese na ãma 're danhimnhihâsi mono õ nherẽ, da te 're wapari waihu'u'õ za'ra mono õ di, danhimnhihârâzé hã. Duré, rowamremézé hã da te ãma 're rowamreme za'ra mono wamhã, ïwapari pibui pese na, da te ãma 're rowamreme za'ra mono õ nherẽ, da te 're wapari waihu'u'õ za'ra mono õ di, rowamremézé hã. ⁸ Duré da'wapéi'wa norĩ zô, danhimnhihârâzém na 're danhimnhihâsi mono wamhã, e siwa'ru sô 're danhimnhihâsi mono nherẽ, te za dasi'wapé da hã, sima 're sipese za'ra, da'wapéi'wa norĩ hã. Mare di. ⁹ Tane duré, a norĩ wa'wa hã damreme dama ïwaihu'u'õ na si, dama 're rowasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, e niha te za da te ãma 're asadaihu'u'õ za'ra wa'wa, da te ãma 're aiwapari waihu'u'õ za'ra wa'aba mono da hã. Da te ãma 're asadaihu'u'õ za'ra wa'aba mono õ di za tô. Asimirowasu'u za'ra wa'aba na hã, rowa'u'u si te za taré te te ãma 're ropé, nimomo. ¹⁰ Daro mono bâ, te tô damreme mono bâ ahâ uptabi na dama 're hâimana za'ra, 'râwi ãma 're ïdasisadaihu'u'õ za'ra mono zéb da hã, damremézém na hã. ¹¹ Tane nherẽ, ni'wa hã damreme ïma ïwaihu'u'õ na, te te ïma rowasu'u wamhã, ïsiré a'uwẽ'õ na, wa za ïsina waihu'u'õ, ïma sadaihu'u'õ wa. Duré wa hã ïsiré a'uwẽ'õ na, te za duré sina ïwaihu'u'õ, tâma ïzadaihu'u'õ wa. Tane duré, ni'wam norĩ hã timreme nai õ nherẽ, damreme dama ïwaihu'u'õ na, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono wamhã, da te ãma 're sadaihu'u'õ za'ra mono õ di za. Taré te za da te 're wapari za'ra, dama sadaihu'u'õ za'ra õ wa, ta norĩ hã. ¹² A norĩ wa'wa hã bété. Ma tô sô 're asôpré u'âsi aba mo, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã Tipẽ'ézani na, romhuri mono bâ te te aima 're ïpisutu za'ra wa'aba mono zéb zô, ãma 're asipawapto za'ra wa'aba mono zéb da hã. Romhuri hã õhõ si 're hâimana za'ra mono õ di, ïpire uptabi na hã. Sisarina si õ di, romhuri hã.

Taha wa, romhuri ĭwē uptabi zô si, te za asima 're ĭrob'ruiwapari u'âsi za'ra wa'aba mo, âma 're asipawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hã, Wanhib'apito âma asiptete sina 're anomro u'âsi aba mono da, taha âma si.

¹³ Taha wa, ni'wam norĩ hã timreme nai ô nherē, damreme dama ĭwaihu'u'ô na, 'Re ĭhâimana u'âsi mono te te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono wamhã, ta norĩ hã te za duré te te tiwi 're rowaptērē za'ra, ĭpē'ēzani si romhuri te te tãma 're pisutu pese za'ra mono da, ta norĩ ma hã, damreme dama ĭwaihu'u'ô na 'Re ĭhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã, sô'awi te te oto dama 're wasu'u pese za'ra mono da. ¹⁴ Wasiré ĭsazei'wa norĩ hã 're wasi'rã'ôtô mono wamhã, wa hã damreme ĭma waihu'u ô nherē, 'Re ĭhâimana u'âsi mono ma, âma 're ĭmreme mono wamhã, te âma 're rosa'rata waihu'u mono ô di, ĭma waihu'u pese ô wa. 'Rãwi ĭpē'ē na si, wa tãma 're ĭmreme. ¹⁵ E niha tawamhã, ĭ'uwaibaba si te 're ĭ'manharĩ mono zéb da hã. ĭpē'ē na, wa za tô tãma 're ĭmreme 'rãwi, damreme ĭma ĭwaihu'u'ô na hã. Tane nherē, wa za duré wamremezém na tãma 're ĭmreme, te âma 're ĭrosa'rata pibui pese mono zéb da hã. Duré wasiré ĭsazei'wa norĩ siré 're ĭnho're mono wamhã, wa za tô 'rãwi ĭpē'ē na 're ĭnho're, damreme ĭma ĭwaihu'u'ô na hã. Tane nherē, taha nhipai u, wa za duré wamremezém na 're ĭnho're, te âma 're ĭrosa'rata pibui pese mono zéb da hã. Taha wa, âne te za duré a norĩ wa'wa hã 're ĭ'manharĩ za'ra wa'aba mo. ¹⁶ A norĩ wa'wa hã asiré 're asi'rã'ôtô aba mono wamhã, âté te za aipē'ē na si 'Re ĭhâimana u'âsi mono âma 're aiwata za'ra wa'aba mo, damreme dama ĭwaihu'u'ô na si, tãma 're aimreme zusi aba mono ré. Âne wamhã, e niha te za aiwapari'wa norĩ hã âma 're aiwata za'ra wa'aba mono zém na, te te 're ai'uzei pese za'ra wa'wa, aimreme na te te 're asadaihu'u za'ra wa'aba mono ô nherē, ta norĩ hã. ¹⁷ Âne hã 'Re ĭhâimana u'âsi mono âma 're aiwata za'ra wa'aba mono zé hã wē nherē, tane nherē, asiré 're asi'rã'ôtô aba mono norĩ hã âma 're sipawapto waihu'u za'ra mono ô di, siptete sina Wanhib'apito âma 're ĭnomro u'âsi mono zéb da hã. ¹⁸ Wa hã ĭsiwaprosi, wa asipai u wa'aba, damreme ĭma ĭwaihu'u'ô na 're ĭmreme u'âsi. Taha zarina, wa 'Re ĭhâimana u'âsi mono âma 're ĭwata u'âsi. ¹⁹ Tane nherē, wasiré ĭsazei'wa norĩ hã 're wasi'rã'ôtô mono ré, damreme dama ĭwaihu'u'ô na, ĭnhimirowasu'u pa uptabi na te dama 're arowasu'u mono wamhã, e âne hã wē di aré, âma 're ĭdasipawaptob za'ra mono zéb da hã. Wē prã ti aré, ĭma hã. ĭnhimirowasu'u 'rutu na nherē, damreme dama ĭpibui pese na te dama 're rowasu'u mono wapsi, tawapsi wē uptabi di aré ĭma hã, 'Re ĭhâimana u'âsi mono nhimiroti na te dama âma 're ĭ'aroti mono zéb da hã.

²⁰ ĭsisãnawã norĩ, ai'uté norĩ hã siwa'ru te te sima 're ĭrosa'rata za'ra mono ne, asima âma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ô di za, te aima âma ĭrowasu'u za'ra wa'aba zém na hã. Duré ai'utépré norĩ hã tiwasédé te te 're ĭ'manharĩ za'ra mono ô ne, te za aiwasété âna 're anomro aba mo. Aihâimana prédub sina, te za asima âma 're ĭrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo. ²¹ Duréhã 'Re ĭhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô âne na âma rob'ui'éré, 'Re ĭhâimana u'âsi mono mreme na hã:

“Darob amoi hawi te za ĭnhib'a'uwē norĩ ma, da te 're ĭzadawa wasu'u za'ra, dasimremezém na, ĭnhib'a'uwē norĩ ma, damreme tãma ĭsa'rese'ô za'ra na. Tane nherē, ĭnhib'a'uwē norĩ hã te te 're ĭwapari za'ra mono ô di za, po're âna 're nomro u'âsi mono wa, ta norĩ hã.”

Âne duréhã Wanhib'apito, zudezu norĩ âma te te ĭwaihu'u sirômo za'ra zé hã, ĭbaihã na hã.

²² Taha wa, damreme dama ĭwaihu'u'ô na 'Re ĭhâimana u'âsi mono, da te dasima 're ĭsadawa wasu'u za'ra mono zé, ĭsazei'ô'wa norĩ ma ropibu ma, ta norĩ hã 'Re ĭhâimana u'âsi mono waihu'u pe hã te te 're ĭwaihu'u za'ra mono zéb da hã. ĭsazei'wa norĩ ma, rowasu'uzéb dai ô di, ã hã. Tane nherē, damreme uwaibaba, dama ĭwaihu'u pese na ni'wam norĩ hã 'Re ĭhâimana u'âsi mono te te dama 're ĭsadawa wasu'u za'ra mono zé hã, ĭsazei'wa norĩ ma ropibu ma, 'Re ĭhâimana u'âsi mono za ĭwē na tãma 're ĭsôprub za'ra mono zém na, te te sina 're ĭwaihu'u sirômo za'ra mono zéb da hã, ã hã. ĭsazei'ô'wa norĩ ma, rowasu'uzéb dai ô di, ã hã. ²³ Âté asiré ĭsazei'wa norĩ me, te za asiré asi'rã'ôtô 'wa, uburé.

Tawamhã áté te za damreme aima ïwaihu'u aba õ na, ai'ahâ wa'aba na asima ïrowasu'u za'ra wa'wa. Tawamhã áté tane ré, te za ïsazei'õ'wa norĩ hã asisi, atême wa'aba, ïsazei'wai hâimanazé, te te waihu'u za'ra õ nherê, te te aiwapari za'ra wa'aba da. ãne wamhã, e niha te za õ norĩ hã ai'ãma rosa'rata za'ra wa'wa. Áté te za ai'ãma rosa'rata wasété za'ra wa'wa, ai'rã siwamnarĩ za'ra wa'aba newa. ²⁴ Tane nherê, áté asiré asi'rã'õtõ aba ré, te za aimreme aba na si 'Re ïhâimana u'âsi mono, dama ïsadawa wasu'u za'ra wa'wa, ai'ahâ wa'aba na. Tane ré, ïsazei'õ'wa norĩ hã atême sisisi aba wamhã, ta norĩ hã te za oto 'rãwi tipê'ê na tiwasété na siwaihu'u za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã timremezém na te te oto ïwapari za'ra zéb zarina, ïsazei'wa norĩ 're ïhâimana za'ra mono zé, te te ïwaihu'u za'ra õ norĩ hã. Taha zarina, te za oto siwê'õ pese za'ra, tiwasété na ïsiwaihu'u za'ra zéb zarina. ²⁵ 'Rãwi sima si, te te 're ïrosa'rata za'ra mono zé hã te za oto tiwi waihu'u za'ra ni, ïmana'rãmi hawi. Tawamhã, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã, tãma ïpire za'ra na te te oto sina waihu'u za'ra wa, te za oto hi'rãtitõ tãma ana, ãma wata za'ra da. Tawamhã ãne te za oto ta norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te aima 're wasu'u za'ra wa'wa: "Re ïhâimana u'âsi mono hã te nare asõ'a wa'aba, aima 're hâimana za'ra wa'wa." ãne te za te te aima 're wasu'u za'ra wa'wa, ïsazei'õ'wa norĩ hã.

Ïsazei'wa norĩ hã 're si'rã'õtõ mono wa, marĩ ïuwaibaba si te te 're ïmanharĩ za'ra mono zé wasu'u

²⁶ ïsisãnawã norĩ, ãhã wasu'u na, wa za oto aima 'rãsutu za'ra wa'wa. Asiré 're asi'rã'õtõ aba mono wamhã, ni'wam norĩ si te za aima 're sõ're za'ra wa'wa, ïsazei'wa nho'rezém na. Ni'wam norĩ si te za duré ïsazei'wa norĩ 're aihâimana za'ra wa'aba mono zém na, te te aima 're roti za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ si te za duré marĩ ïwaihu'u'õ hã te te aima 're waihu'u za'ra wa'wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ta norĩ ma si, te te 're ïwaihu'u za'ra mono zéb zarina. Timreme nai õ nherê, te za duré ni'wam norĩ si 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te aima 're sadawa wasu'u za'ra wa'wa, damreme aima ïwaihu'u za'ra wa'aba õ na hã. Ni'wam norĩ si te za duré aimreme aba zarina, te te aima ãma 're wasu'u pese za'ra wa'wa sõ'awi, aré damreme aima ïwaihu'u za'ra wa'aba õ na 'Re ïhâimana u'âsi mono, da te aima 're ïsadawa wasu'u za'ra wa'aba mono zé hã. Asimiromhuri aba mono bâ, te za ãma 're asipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mo aihâiba mono bâ, Wanhib'apito ãma si asiptete sina 're anomro aba mono da. ²⁷ Aihĩni 're ai'rã'õtõ aba mono ré, ni'wam norĩ hã damreme dama ïwaihu'u'õ na te te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, maparane te za te te aima 're 'mairowasu'u wa'wa. Si'ubdatõ dahâiba wamhã, wê di duré. Tane nherê, ta norĩ nhipai u hã asima 're 'mairowasu'u za'ra wa'aba mono õ di za, damreme aima ïwaihu'u aba õ na hã. Si'ubdatõ haré te za asima 're ï'mairowasu'u wa'aba mo. Duré sisarina si, te za ta norĩ hã atãma te te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa. Taha parimhã, te za oto ni'wa hã sõ'awi te te aima ãma 're wasu'u pese za'ra wa'wa, aimreme aba na oto 're ïwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã, asi'uihã na wa'aba. ²⁸ Tane nherê, ni'wa hã aimreme aba na aima ïwasu'u pese aba 'wa da hã, asiré 're 'maihâimana aba mono õ wamhã, tawamhã, damreme dama ïwaihu'u'õ na 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã te za ari'iwĩ 're si'ubumro. Tipê'ê na si, te za 're mreme zusi, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, damreme tãma ïwaihu'u za'ra õ na hã. ²⁹ Asiré 're asi'rã'õtõ aba mono ré, ni'wam norĩ hã aimreme aba na 'Re ïhâimana u'âsi mono te te aima 're sadawa wasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, maparane te za tô te te aima 're 'mairowasu'u wa'wa. Si'ubdatõ dahâiba wamhã, wê di duré. ãne wamhã, ni'wam norĩ hã asiré ïsazei'wa norĩ hã te za ïsimirowasu'u za'ra zém na te te sima ãma 're rowaihu'u pese za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono hawib zô, tô sena zô, te te ãma ïwaihu'u pese za'ra zéb da hã. ³⁰ Tawamhã duré, ni'wa hã te te aima rowasu'u za'ra wa'aba ré, áté ni'wa ïhâiba amoi ma, te za 'Re ïhâimana u'âsi mono hã tãma waihu'u, tizadawa wasu'u hã, taha zama te te oto aima sadawa wasu'u za'ra wa'aba da. ãne wamhã, aima rowasu'u 'rata aba 'wa hã te za tinhimirowasu'u hã sazã, õhõ si te te oto aima sadawa wasu'u za'ra wa'aba da. ³¹ Taha zarina si, te za oto 'Re ïhâimana u'âsi mono hã sisãna'repsi asima 're ïsadawa wasu'u za'ra wa'aba mo, aihĩni oto ãma 're ïwaihu'u pese za'ra wa'aba mono zéb da hã asi'uihã na, duré

aipê'ê wê wa'aba zarina, asiptete sina ãma 're anomro aba mono da oto. ³²⁻³³ 'Re ãhâimana u'âsi mono hã, marĩ hã siwa'ru, wa te 're ã'manharĩ za'ra mono zéb da hã, te te sima 're wa'awê mono ò di. Rowê na wawaimri wasiré 're wahâimana za'ra mono da si, ma tô te te sima 're wa'awê. Taha wa, ni'wam norĩ hã damreme uwaibaba si, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa na te te dama 're rowasu'u za'ra mono wamhã, te za 're si'madâ'â pese za'ra, siwa'ru te te dama 're rowasu'u za'ra mono tô da, rowahutu zô, 're dasi'rã'õtô mono sidâpâsi, te te 're damreme nhihâri za'ra mono tô da. Daro mono bâ ãsazei'wa norĩ, siré 're ãsi'rã'õtô mono norĩ 're ãhâimana za'ra mono zéb uwaibaba si, te za te te dama ãma 're rowasu'u za'ra, ãsada wa wasu'u'wa norĩ hã.

³⁴ ãsazei'wa norĩ, asiré 're asirã'õtô aba mono wamhã, pi'ò norĩ hã te za ari'iwi dame 're si'ubumro, 're ãwahâimana za'ra mono zéb zarina. Timro norĩ zapari, te za tô 're hâimana za'ra pi'ò norĩ hã, duréihã 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti na, Mozési ãne na te te ãma ãrob'ui'érezéb zarina. Taha wa, asiré 're asirã'õtô aba mono wamhã, pi'ò norĩ hã te te sima 're robzanhamri za'ra mono ò di za, timreme na asima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono ré, te te 're ro'wa'rutu tô za'ra mono da. ³⁵ Pi'ò norĩ hã dasi'rã'õtôzéb ãma, rowahutu'wa norĩ nhimirowahudu hã te te 're wapari za'ra mono wamhã, tâma ãwaihu'u za'ra ò hã te te oto 're waihu'u pese za'ra mono da, te te sima 're wê za'ra mono wamhã, 'rip si te za timro hã te te ãma 're sadanharĩ za'ra, waimri si. ãsazei'wa norĩ hã aihĩni 're asirã'õtô aba mono ré, pi'ò norĩ hã timreme na te te dawĩ 're sihâri za'ra mono wamhã, wê ò di za, pi'ò norĩ mreme hã.

³⁶ E 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã dawana waihu'u za'ra wa'aba bâ, te za ãne 're aihâimana za'ra wa'aba mo, ãsazei'wa norĩ 're ãhâimana za'ra mono zéb zarina ò nherê. E a norĩ wa'aba ma si, ma tô aima ãma wasu'u za'ra wa'aba ni. ³⁷ ãhãna te aima ãma ãrob'ui'ére za'ra wa'aba zé hã, ãsi'uihã na ãnhimiroti na hã ò di. Wanhib'apito zadawa para, wa aima ãma rob'ui'ére za'ra wa'wa, ãsimiroti zarina si. Ma'ãpé, ãne hã asirã'õtô na ãma waihu'u za'ra wa'aba, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa na asirã'õtô 're ãrosa'rata za'ra wa'aba mono norĩ hã, duré aimawi romhuri mono bâ, Tipê'ézani na te te aima 're ãpisutu za'ra wa'aba mono zém na asirã'õtô 're ãrosa'rata za'ra wa'aba mono norĩ hã. ³⁸ ãne na ãnhimiroti na, ni'wam norĩ hã te te 're ãzaze za'ra mono ò wamhã, tawamhã, ãsazei'ò'wa na te za ta norĩ ãma 're ãrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo. Taha wa, a norĩ wa'wa hã ta norĩ nhimiroti hã 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono ò di za oto.

³⁹ ãsisânawã norĩ, ãne wa za ãhã wasu'u na hã aima ãma 'rãsutu za'ra wa'wa. Aimreme aba zém na, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, te za 'rãwi 're asirã'õtô za'ra wa'aba mo. Duré damreme dama ãwaihu'u'ò na, 'Re ãhâimana u'âsi mono, asima 're sadawa wasu'u za'ra wa'aba mono tô da, 're asisadawa uwati za'ra wa'aba mono ò di za. ⁴⁰ Asiré 're asirã'õtô aba mono wamhã, uburé marĩ hã te za ãuwaibaba si 're ãmanharĩ za'ra wa'aba mo, ãpibui pese zarina si, aiwaimri wa'aba.

15

Cristu ãhãwa'utuzé wasu'u

¹ ãsisânawã norĩ, ãne wa za duré ãma aipo're pu'u za'ra wa'wa. Duréihã Zezusihi wasu'uwê na, wa tô te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa. Taha zarina, ma tô oto asima ãwê za'ra wa'wa, asiptete sina ãma 're anomro u'âsi aba mono da oto. ² ãhã wasu'uwê hã te aima ãma 're ãwasu'u za'ra wa'aba mono zé hã, asiptete sina 're sazei utõrĩ za'ra wa'aba mono ò wapsi, te za 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono zé hã asina 're ãuwaimrami za'ra wa'aba mo. Tane nherê, ãté 'Re ãhâimana u'âsi mono, asina 're umnhasi uptabi za'ra wa'aba mono ò wamhã, te te 're ãasõ'reptu za'ra wa'aba mono zé hã asina 're uwaimrami za'ra wa'aba mono ò di za.

³⁻⁴ Zezusihi wasu'uwê hã danhipai u ãpire uptabi hã, wa tô te aima 're wasu'u za'ra wa'wa, da te ãma 're ãrowasu'u za'ra mono zéb zarina. ãne, Zezusihi wasu'u hã ãpire uptabi hã: Cristu hã ma tô, u, wazada dârã, uburé wawasété na 're ãwahâimana za'ra mono

norĩ zada. Taha pari, ma t  dasiwi s r  ni, u, ab're 're. Tawamh  b d  maparane  ma si'ut r    r , ma t  dur   mama h  h iwa'utu, 'Re  h imana u' si mono h .  ne ma t  t ma tiromh iba, dur ih  'Re  h imana u' si mono zadawa wasu'u'wa nor  h   baih  na te te  ma  rob'ui' r  sir mo za'ra z b zarina. ⁵Tawamh  Zezusi h  h iwa'utu pari, Pedruhu ma, ma t  sih i'r . Taha pari, ma t  dur  tizadawa wasu'u'wa nor  ma zama sih i'r  za'ra, 12 na ar   sir  're  nomro mono nor  ma h . ⁶Taha parimh , ma dur  tizazei'wa nor  nho'a sih i'r , 500 na  h iba za'ra nor  nho'a, aih ni sir  si'ubumroi r . Ta nor  h  te zahadu d    na 're h imana za'ra. Ni'wam nor  si, ma t  tid   za'ra, umro na. ⁷Taha pari, ma t  dur  Ti'aduhu ma sih i'r . Taha za'u si, ma dur  dama  sadawa wasu'u'wa da, za daro mono b  te te  sat r  za'ra nor  ma, sih i'r  za'ra, ubur  te te h iba pibu za'ra da.

⁸Taha wa,  ma h  robduma si, ma t  dur  sih i'r , Zezusi h . Ni'wa h  daza'u si potu wa, mar   w  uptabi h  dasir  te te sina  uwaimrami   ne, wa t  wa h  daza'u si Zezusi h  'mad ,  t mo na,  ma sih i'r  wa. ⁹Wa h  ubur   sir  Zezusihi zadawa wasu'u'wa nor  zapari, wa 're  h imana, t ma  wapu za'ra na. E mar  wa. Te sazei   r , wa t  'Re  h imana u' si mono nhib'a'uw  ma, te t ma 're rob'manhar  was t  u' si za'ra. Taha wa,  bai   di ar ,  sadawa wasu'u'wa na, da te 're  wapt r  za'ra mono z  h . ¹⁰Tane nher , 'Re  h imana u' si mono h  tinhimizawi pese z b zarina si, ma t   ma tinhopru, t   h  na si dama 're  h imana mono da oto, Cristuhu zadawa wasu'u'wa na. E tawamh , tar  ma t   ma tinhopru, 'Re  h imana u' si mono h . Mare di. Wa t  te  sina t ma 're uwaimrami u' si. Ubur   sir  Cristuhu zadawa wasu'u'wa nor  h , wa t  romhuri na te 're 'r nhipai u' si za'ra. Tane nher ,  si'uih  na te dama 're romhuri mono   di. 'Re  h imana u' si mono si, ma t  te te 're  pawapto,  ne na te dama 're romhuri mono da,  ma  s prubz b zarina si. ¹¹ t , wa h  wa t  aima wasu'u na'rata za'ra wa'wa, Zezusihi wasu'uw  h .  t   sir  nor  si ma t  aima wasu'u na'rata za'ra wa'wa.  ne h  w  di t ,  ma h . E mar  wa. Wa nor  h  Cristuhu zadawa wasu'u'wa nor  h , misire Zezusihi wasu'uw  h  wa te dama 're wasu'u za'ra mono wa, t   h  si wa. T  taha wasu'uw  si, ma t  oto 're  saze za'ra wa'aba mo, a nor  wa'wa h .

'Re dad   za'ra mono nher , ap  're  dah iwa'utu za'ra mono z  wasu'u

¹²  ne, wa za dur   ma aima rowasu'u za'ra wa'wa. Ni'wam nor  h  asir  're h imana za'ra wa'aba mono nher , te  ne ta nor  h  te te sima 're nhar  za'ra: "Re dad   za'ra mono wamh , ap  're dah iwa'utu za'ra mono   di za, niwamh . Mare uptabi di za."  ne te ni'wam nor  h  te te sima 're nhar  za'ra. E  ne h  t  sena. Mare di. Cristu h  d   nher , 'Re  h imana u' si mono ap  te te  h iwa'utu na, sena na, wa te dama 're wasu'u za'ra mono nher , e niha te b t   ne na te te  ma 're rosa'rata upa siroptub za'ra, asir  're  h imana za'ra wa'aba mono nor  h . ¹³'Re dad   za'ra mono nher , ap   dah iwa'utu za'ra z  h  t  senai   'wa' h , e mar  te ar  wama wasu'u za'ra. Cristu, ap   h iwa'utuz  wasu'u h , t  senai   na, te ar  t  wama wasu'u za'ra.  ne h  aiwa ar  t , wama h . ¹⁴Dur , Cristu h  'Re  h imana u' si mono, sena na te te ap  h iwa'utu   'wa' h , ar  mar  dai   di, Zezusihi wasu'uw , wa te dama 're  wasu'u za'ra mono z  h . Tar  'wa' h , ar  mar  dai   di dur , Cristuhu  ma 're  sas mri za'ra wa'aba mono z  h . Tar  te ar  're  saze za'ra wa'aba mo, mar  dai   nher  ar . ¹⁵'Re dad   za'ra mono nher , ap  're  dah iwa'utu za'ra mono z  h  t  senai   'wa' h , Cristu h  'Re  h imana u' si mono, ap  te te  h iwa'utuz  h , ar  t  senai   di dur ,  ne h  aiwa. Senai   'wa' h , wa nor  h  wazadawa nhipese na, wa ar  tar  wa te dama 're wasu'u za'ra 'Re  h imana u' si mono h , Cristu ap  te te  h iwa'utuz m na, wa te dama 're rowasu'u u' si za'ra mono wa. Tar r  ar  t , dama wanhimirowasu'u za'ra h . ¹⁶'Re dad   za'ra mono nher , ap   dah iwa'utu za'ra z b da h  t  senai   'wa' h , Cristu, ap   h iwa'utuz  wasu'u h , t  senai   na te ar  wama wasu'u za'ra t . ¹⁷Dur , 'Re  h imana u' si mono h  Cristu ap  te te  h iwa'utuz  h  t  senai   'wa' h , ar  tar r , Cristuhu  ma 're  sas mri za'ra wa'aba mono z  h , aiwas t  wa, asada  d   aba z m na, 're  saze za'ra wa'aba mono z  h .  h iwa'utuz  h  senai   'wa' h , 'Re  h imana u' si mono te te siwi 're aiw '  pese za'ra wa'aba mono har , te ar 

tô zahadu aiwasété ré, 're anomro u'âsi aba mo, õne haré, aiwasédé hã te te aima 're pari za'ra wa'aba mono ãna. ¹⁸ Duré, Cristuhu hãwa'utuzé hã senai õ 'wa'âhã, uburé ãsazei'wa, 're ãdã'ã za'ra mono norĩ hã te aré ãpẽ'ẽ 're, dã'ã u'âsi 're hãimana za'ra, 'Re ãhãimana u'âsi mono nhiti. ¹⁹ Cristu hã apã hãwa'utu õ 'wa'âhã, tô ãbãre te aré wa'ãma 're dapẽ'ẽzé uptabi za'ra, wasiré ãsazei'wa 're ãwahãimana za'ra mono norĩ ãma hã. E marĩ wa. Marĩ dai õ wa aré, wa te ãma 're ãsasõmri za'ra mono zé hã, marĩ da ne, wa te 're saze za'ra mono wa, ti'ab ré.

²⁰ Tazahã, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã ma tô apã hãwa'utu tô sena, Cristu hã. E marĩ te tawamhã, wama wasu'u za'ra, Cristu apã ãhãwa'utuzé hã. Niwapsi uburé ãsazei'wa 're ãdã'ã za'ra mono norĩ hã, tô sena za apã 'Re ãhãimana u'âsi mono te te ãhãwa'utu za'ra zé, te wama wasu'u za'ra. Taréi õ di, ã hã. ²¹⁻²² Duréhã aibã hã ma tô tiwasété 'rata, Adã na ãsisi hã. Taha nhirã na, te oto dãdã'ãzé hã uburé dama 're hãimana za'ra. E marĩ wa. Taha nhihudu si, 're dahãimana za'ra mono wa. Tane duré, aibã marĩ ãwẽ hã te te ã'ãmanharĩzéb zarina, te oto dahãwa'utuzé hã dama 're hãimana za'ra, aiwab zahuré, ãne hã. Cristu na ãsisi hã. Taha ãma si 're ãnomro mono norĩ ma, te za dahãwa'utuzé hã tãma 're hãimana za'ra, õne u'âsi. ²³ Cristu hã ma tô tihãwa'utu na'rata. Niwa ti'ai u, za we apã dazô morĩ wapsi, te za ãsib'a'uwẽ norĩ hã tihãwa'utu za'ra. ²⁴⁻²⁵ Tawapsi, te za oto rob'rãsutuzé hã ãwa waptãrã. Tawapsi te za uburé dama ãpire norĩ nhiptetezé hã tiwi a'uprosi Cristu hã, ti'ai ãma uburé dama roti'wa norĩ wi hã, hãwa nhirõtõ na uburé ãhãiba'õ norĩ wib zama. 'Re ãhãimana u'âsi mono hã uburé tinhitob'ru norĩ ãma te te ã'ai'utézéb u si, te za Cristu hã te te 're da'ab'madã'ã, pire na. Taha parip si, te za oto Timama ma ãsib'a'uwẽ hã sõmri za'ra, õhõ si te te 're ab'madã'ã u'âsi mono da oto, pire uptabi na. ²⁶ Dãdã'ãzé hã te dazada 're hãimana. Ta hã te za oto Cristu hã uprosi pese, da'rãsutu ãma hã. ²⁷ Duréhã apito Dawi hã ma tô ãne na ãma rob'ui'éré siro, Cristuhu ãma:

“Ta hã ma tô 'Re ãhãimana u'âsi mono hã pisutu, uburé marĩ hã pire na te te 're ab'madã'ã mono da, siwaprosi.”

Ãne duréhã Cristuhu ãma, Dawi te te ãrob'ui'éré siro hã te 're hãimana. E tawamhã, pire na dama 're ãhãimana mono zéb da, Cristuhu pisutu'wai ma zama, te za pire na tãma 're hãimana, 'Re ãhãimana u'âsi mono ma. Mare di. Taha ma zama, te te wasu'u õ di, ãne hã. Sisapari ma si, ma tô pisutu, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. Ãhã wasu'u hã wama pibui pese za'ra di oto. ²⁸ 'Re ãhãimana u'âsi mono hã te za te te 're da'apisutu, Cristuhu nhimi'madã'ã si oto 're dahãimana za'ra mono da. Tawapsi, te za oto ti'ra hã pisutu 'Re ãhãimana u'âsi mono hã, ãsapari 're hãimana mono da oto, ãmama si te te oto 're da'ab'madã'ã u'âsi mono da, danhipai u dama pire uptabi na.

²⁹ Ãne, wa za duré aima ãma rowasu'u za'ra wa'wa, za ãdahãwa'utu za'ra zé wasu'u na hã. Ni'wam norĩ hã asiré 're ãhãimana za'ra wa'aba mono norĩ hã ma tô ã dawabzuri hã da te tãma 're 'ãmanharĩ za'ra, ãsazei'wa norĩ, ã dawabzuri da te tãma 're 'ãmanharĩ za'ra mono õ ré, 're ãdã'ã za'ra mono norĩ upana, ãsazei'wa norĩ zu hãwa'utu za'ra da. E marĩ da, ma tô bété ta norĩ hã ãne hã te te 're 'ãmanharĩ za'ra, dahãwa'utuzé wasu'u hã te te 're sazei uptabi za'ra mono õ nherẽ. Ãne wamhã, e tô ã'uwaibaba, aima za'ra wa'aba hã. ³⁰ Wa norĩ hã bété, Cristuhu ma, wa te 're ãromhuri pese za'ra mono norĩ hã. Wama romnhimimnhasi na, wa 're wahãimana u'âsi za'ra bãtã sidãpãsi, ãwasu'uwẽ hã wa te dama 're wasu'u za'ra mono 'ru te, niha da te wama 're rob'ãmanharĩ za'ra mono õ'umnhasite, da te 're ãwa'ruiwapari za'ra mono zéb zarina. Tawamhã dahãwa'utuzé wasu'u hã senai õ 'wa'âhã, e marĩ da, wa aré bété wa te tãma 're romhuri za'ra Cristuhu ma hã, wama romnhimimnhasi uptabi za'ra nherẽ. Marĩ dai õ di tô aré, tãma wanhimromhuri za'ra hã. ³¹ ãsisãnawã norĩ, awẽ sidãpãsi aré 're ãdã'ã u'âsi mono nherẽ, wa tô te dama 're rowasu'u u'âsi, ãwasu'uwẽ na. Wa norĩ hã Wanhib'apito Cristu Zesusihi ãma simisutu oto 're wanomro mono wa, tô sena aima 're ãtoi uptabi za'ra wa'aba mono zéb zarina, wa tô sena na aima ãsiwasu'u za'ra wa'wa, ãne na hã. ³² Épézu ãma, ni'wam norĩ hã ma tô ãzada tihãimana wasété za'ra, robzahi hã dazô 're ãwairébé mono ne. Ta norĩ 'rata,

ĩhâimana ré hã, ĩma romnhimimnhasi uptabi di, te te siwi ĩwĩrĩ da newa. Tawamhã, dahâiwa'utuzé wasu'u hã taré wamhã, e sena aré ĩnhimiromhuri hã, Cristuhu ma hã, ĩma romnhimimnhasi nherẽ, te tãma romhuri wamhã aré. Āne hã ĩ'uwaibaba õ di aré, ĩma hã. Taré aré, te 're ĩromhuri mono zé hã. Dahâiwa'utuzé wasu'u hã tô senai õ 'wa'âhã, ti'ai âma 're wahâiba si'utõrĩ pese za'ra mono 'wa'âhã, ĩ'uwaibaba wa aré danhimiroti wasété na, wa te da'âma 're sasõmri za'ra. Āne danhimiroti wasédé hã: “Āté romhutu na, wa za wasi'utõrĩ. Āté awẽpsi. Taha wa, âhãna hã watozém na si siwa'ru wato za'ra wa'aba, wanhirõwi da, wasazém na, duré âzé na.” Āne wamhã, wa aré tô ĩbãre, wa te da'âma 're sasõmri za'ra, dahâiwa'utuzé wasu'u hã tô senai õ 'wa'âhã aré. ³³ Āne wa, te za dawĩ 're asi'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, danhimiroti wasédé hã tô sena newa, da'âma 're sasõmri za'ra wa'aba mono tõ da. Taha na da'âma 're sasõmri za'ra wa'aba mono wamhã, ta norĩ ne te za oto 're aihâimana wasété za'ra wa'aba mo. ³⁴ Ni'wam norĩ hã asiré 're ĩhâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã 'rãwi te te 're waihu'u za'ra mono õ di. E ãne na 're siséb za'ra mono ãna. Asimiza'rese ãna 're aihâimana za'ra wa'aba mono zém hawi, te za oto aipizari za'ra wa'wa, aiwasédé hã rême pese za'ra wa'aba da, aiwẽ uptabi na si 're anomro aba mono da oto.

'Re ĩhâimana u'âsi mono hã za te te da'ahâiwa'utu wa, dahâiba té wasu'u

³⁵ Āté ni'wam norĩ hã asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã te za ãne 're sisadhanarĩ za'ra: “E niha te za merẽ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã da'ahâiwa'utu. 'Re dadâ'â za'ra mono wa, 're dahâiba si'utõrĩ pese za'ra mono nherẽ, e niha te za merẽ ãne nherẽ, apã da'ahâiwa'utu.” ³⁶ E niha te asimirosa'rata waihu'u ãna, ãne na 're ĩ'upa za'ra wa'aba mo. Amnho potozém na, wa za pé aima ãma simiré'é za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. Amnho hã da te 're zuri mono wamhã, ĩtomhã 're si'utõrĩ mono õ nherẽ, 're 'wanhipré za'ra mono õ di. ³⁷ Duré, tridu hã aro 'rã ne hã da te 're zuri mono wamhã, duré aimawĩ amnho hã da te 're zuri mono wamhã, e ĩteihi zama te za ĩsu da te 're zuri. Mare di. ĩnhama uptabi si te za da te 're zuri, pibui pese na 're poto za'ra mono da, amnho hã. ³⁸ Amnho hã da te 're zuri mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te ĩ'aropoto mono hawim haré, te te sima 're ĩ'apisutu mono zéb zarina si, te za dama 're 'wanhipré wairébé, sipu'u pese na.

³⁹ Duré, ti'ai ãma uburé hãiba ré 're ĩhâimana za'ra mono hã aiwapsi õ di. A'uwẽ hãiba hã aimawĩ. Duré abaze norĩ hãiba hã aimawĩ. Duré pe'a norĩ hãiba hã, aimawĩ. Duré si norĩ hãiba hã aimawĩ.

⁴⁰ Duré, hãiwa ãma 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hãiba hã aiwab õ di, ti'ai ãma 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ hãiba ne hã. Hãiwa ãma si, dahâiba hã wẽ uptabi di. Duré 'madâ'â zeĩ uptabi di. Ti'ai ãma dahâiba hã wẽ nherẽ, duré 'madâ'â ze nherẽ, aiwab õ di, hãiwa ãma dahâiba ne hã. ⁴¹ Bãdã hã bété. Ta hã 'madâ'â ze ti. Wẽ uptabi di. A'amo hã 'madâ'â zeĩ uptabi di duré. Uburé wasi hã hãiwa na 're ĩsimasa mono hã, 'madâ'â ze ti duré. Tane nherẽ, uburé aiwapsi 're hãimana za'ra mono õ di, ĩ'madâ'â ze da hã. Duré uburé wasi norĩ hã aiwapsi 're simasa mono õ di, ĩ'madâ'â ze da hã.

⁴² Tane duré, za niwa 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩda'ahâiwa'utuzé hã. Amnho hã da te 're zuri mono wamhã, ĩtomhã 're si'utõrĩ mono wapsi, te za 're 'wanhipré za'ra. Tane duré, ti'ab ré, 're dadâ'â za'ra mono pari, ab're 're, da te oto 're danheme mono wamhã, te za tô 're dahâiba si'utõrĩ za'ra. Tane nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te oto da'ahâiwa'utu wamhã, dahâiba hã aiwa dama 're hãimana za'ra mono õ di za oto. 'Re dahâiba si'utõrĩ za'ra mono ãna, te za oto ĩré 're dahâimana u'âsi za'ra, õne u'â. ⁴³ 'Re dadâ'â za'ra mono wa, dahâiba hã ab're 're, da te 're sême mono wamhã, wasété uptabi di oto, dahâiba hã. Duré, marĩ hã te te 'manharĩ waihu'u õ di dahâiba hã, marĩ dai õ wa oto. Tane nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te oto da'ahâiwa'utu wamhã, dahâiba hã wẽ uptabi di za oto. 'Madâ'â zeĩ uptabi di za duré. Tawapsi, danhiptete uptabi na te za ĩré 're dahâimana u'âsi za'ra oto. ⁴⁴ 'Re dadâ'â za'ra mono wa, dahâiba hã ab're 're, da te 're ĩsême mono hã, ti'ai ãma ré hã, dahâiba si, danhi ré si, duré dahi ré si. Tazahã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã

za te te da'ahâiwa'utu wamhã, dahâiba aimawi ré, te za oto 're dahâimana za'ra, Īpě'ěžani nhimipisutuzéb zarina. Ti'ab ré, te tô dahâiba na 're dahâimana za'ra. Taha zarina, te duré hâiwa âma dahâiba aimawi ré 're dahâimana za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pě'ěžani nhimipisutuzéb zarina. ⁴⁵ Duréihã Mozési hã ma tô âne na âma rob'ui'ére:

“Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô aibã hã poto 'rata, Adã na ĩsisi hã. A'uwě hâiba na 're morĩ da, ma tô poto 'rata tô.”

Āne duréihã âma ĩrob'ui'ére hã. Tane nherě, Adãhã ne te 're hâimana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata, dadã'â âna 're danomro mono da, te te dama 're ĩ'apisutu mono hã, Īpě'ěžani nhimipisutuzéb zarina. Ta hã Zezusi. ⁴⁶ E tawamhã hâiwa âma hã dahâiba aimawi ré, ma tô 're dahâimana na'rata za'ra. Mare di. Ti'ai âma dahâibazém na, te tô a'â ĩré 're dahâimana na'rata za'ra, ti'ai âma ré hã. Niwapsi te za hâiwa âma dahâiba ĩwě uptabi ré si 're dahâimana za'ra. ⁴⁷ Duréihã aibã te te dama ĩpoto 'rada hã ma tô ti'a na 'manha, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Tane nherě, taha uirĩ na si, ma tô aibã aimawi hã wei mo hâiwa hawimhã, ti'ai u, Adãhã ma ĩpire uptabi hã, ĩwě uptabi hã. ⁴⁸ Uburé ti'ai âma 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ hã te Adãhã hâiba ne, ĩré 're dahâimana za'ra, ti'ai 'manharĩ na ĩhâiba na'rata ne ré. Tane nherě, ni'wam norĩ si hâiwa âma za 're ĩhâimana za'ra mono norĩ si, te za hâiwa âma 're ĩmorĩ hâiba ne ré 're hâimana u'âsi za'ra, tô Cristuhu hâiba ne ré. ⁴⁹ Wa norĩ hã, aibã ti'ai 'manharĩ na ĩhâiba na'rata ne ré, wa ti'ab ré ĩré 're wahâimana za'ra. Tane, wa za duré niwapsi hâiwa hawi we ĩmorĩ hâiba ne ĩré 're wahâimana u'âsi za'ra. Taha wa, wa za oto ĩsine 're wahâimana u'âsi za'ra, õne u'âsi.

⁵⁰ ĩsisânawã norĩ, âne wa za aima âma waihu'u za'ra wa'wa, tô sena. Ti'ai âma ré wahâiba hã wanhi ré hã duré wawapruĩ ré hã, taha ré, hâiwa u'ĩré 're wanhisisi waihu'u mono õ di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã da'âma 're ĩsib'a'uwě mono zéb u hã. E marĩ wa. Ti'ai âma ré wahâiba hã za wawi 're ĩsi'utõrĩ za'ra mono hã, hâiwa âma ĩré 're wahâimana waihu'u za'ra mono õ di za oto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata ĩré 're ĩwahâimana u'âsi za'ra mono zéb da hã.

⁵¹⁻⁵² Marĩ hã aré dama ĩwaihu'u'õ hã wa za oto aima wasu'u hâi'ré za'ra wa'wa, sõ'awi. Ma'ãpé ĩwapari pese za'ra wa'aba za. Wa norĩ hã Zezusihi zazei'wa norĩ hã, ti'ab ré uburé wasi'utõrĩ sirõmo õ di za, rob'rãsutuzé wana hã. Rob'rãsudu hã oto ĩwa ĩwaptã'ãzé waihu'uzéb da, danhimnhihãrãzé da'rãsutu'wa, da te oto wapari za'ra wamhã, uburé ti'ai âma zahadu wahâiba ré ré 're ĩwanomro mono norĩ hã, wa za awa'awi wahâiba na saprĩ za'ra ni, waptu na 're ĩdatõmo si'rãmi za'ra mono ne. Danhimnhihãrã hã da te wapari za'ra wi, ni'wam norĩ hã ĩsazei'wa norĩ hã dawana 're ĩdã'â za'ra mono hã te za apã ahâiwa'utu, dã'â âna oto 're hâimana u'âsi za'ra mono da, ĩhâiba tiwi 're si'utõrĩ waihu'u za'ra mono âna. Tawamhã wa norĩ zama wahâiba ré ré 're ĩwanomro mono norĩ hã, wa za duré wahâiba ĩtém na saprĩ za'ra ni, za oto wawi 're ĩsi'utõrĩ za'ra mono õ na hã. ⁵³ Ti'ai âma ré hã, wahâiba hã si'utõrĩ pese di. Tane nherě, wa za tô niwapsi wahâiba ĩtém na saprĩ za'ra ni, za oto wawi 're ĩsi'utõrĩ waihu'u za'ra mono õ na hã, ĩré 're wahâimana u'âsi za'ra mono da oto, õne u'âsi. ⁵⁴⁻⁵⁵ Āne hã niwa za wama romhâimana za'ra wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã duréihã te te âma ĩrob'ui'ére sirõmo zahuré zéb zarina, te za tô wama âma uwaimramĩ za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, za apã ĩwahâiwa'utu za'ra zém na hã. Āne duréihã âma ĩrob'ui'ére siro hã:

“Re ĩdadã'â za'ra mono zém na, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã âma ai'uté. Te za uprosi pese oto. 'Re ĩdadã'â za'ra mono zé hã, e mahãta tawamhã te te da'âma ĩ'ai'uté za'ra zéb da hã. Marĩ õ di oto. Robaba uptabi di. Duré, e mahãta te ĩsiptetezé hã tãma 're hâimana oto, te te âma 're ĩda'a'uprosi mono zéb da hã, apa'apa 'wa nhi'oto nhipsari ne hã. Marĩ õ uptabi di oto, tãma hã.”

Āne duréihã âma ĩrob'ui'ére siro hã te 're hâimana, za dama ĩromhâimanazém na hã.

⁵⁶ E marĩ wa, ma tô aré 're ĩwadã'â za'ra mono zé hã siptete na wazada 're hâimana za'ra. Wawasété na 're ĩwanomro mono zéb zarina, ma tô aré tô siptete na wazada 're hâimana za'ra, te te 're ĩwa'a'uprosi mono zéb da hã. Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na

Mozési te te ãma ĩrob'ui'érezéb zarina, 're wanomro wě mono õ wa, ma tô aré te te siwi 're wa'awě'õ pese, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ⁵⁷ Tane nherě, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma si, 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono za. E marĩ wa. Ōhõ si, ma tô 're ĩwadâ'â za'ra mono zém na hã wama ãma ai'uté za'ra, Wanhíb'apito Zezu Cristuhu si, ĩwě uptabi hã te te wazada ĩmanharĩzém na hã.

⁵⁸ ĩsisānawā norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, taha wa, te za asiptete u'âsi Cristuhu ãma si 're anomro aba mo, tiwi 're aipizari za'ra wa'aba mono ãna. Wanhíb'apito ma, 're ĩromhuri za'ra wa'aba mono zé hã taréi õ di. Āne na asina waihu'u za'ra wa'aba wa, te za tãma 're ĩromhuri pese u'âsi za'ra wa'aba mo, asimi'ě na.

16

Zeruzarě ãma ĩsazei'wa norĩ ma, rob'ui'prazé da te dasiwi ĩrã'õtõzé wasu'u

¹ ĩsazei'wa norĩ ma, rob'ui'prazé hã asiwi ĩrã'õtõ aba zéb da na, wa za oto aima ãma roti za'ra wa'wa. Darasiza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma ĩsazei'wa norĩ, daza'rui mono bâ siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ ma, te tãma ĩroti za'ra zém na, wa za aima roti za'ra wa'wa, duré a norĩ wa'aba zama 'manharĩ za'ra wa'aba da. ² Dumidu sidâpâsi 're sãmra aba mono da, te za rob'ui'prazé hã 're ĩpo'o u'âsi za'ra wa'aba mo, aihâiba mono bâ wa'aba. Aipawa'â hã syry na 're waibui wa'aba mono wamhã, syry na te za 're ĩpo'o za'ra wa'aba mo. Duré sa'ětě na 're waibui wa'aba mono wamhã, sa'ětě na te za duré 're ĩpo'o za'ra wa'aba mo. Atěme ĩwisi aba wapsi, asiwi 'rã'õtõ aba da, asima rosa'rata za'ra wa'aba õ di za. ĩwana ré, te za asiwi 're ĩrã'õtõ u'âsi aba mo dumidu sidâpâsi, ĩzõ nomro sirõmo da. ³ Tawamhã atěme ãma ĩwisi aba wapsi, asiwi ĩpisutu za'ra wa'aba norĩ hã wa za ĩré satõrĩ za'ra Zeruzarě u, asõprubzéb za'ra wa'aba ré hã, te te siwi âri da. Rob'ui'ére ré zama, wa za satõrĩ za'ra, wa te ĩwěsãmri za'ra norĩ wasu'u na rob'ui'ére hã. ⁴ Tawamhã, atě ĩzama wa za ĩsima rowě, Zeruzarě u ĩmorĩ da hã. Taha wapsi, wa za ĩsiré ĩmorĩ za'ra, asiwi ĩpisutu za'ra wa'aba norĩ siré hã.

Paru hã za datěme ĩmorĩzém na dama ĩsiwasu'uzé wasu'u

⁵ Wa tô ĩsima rowairébé, Masédoniza na danhipti'a nho'õmo nhisi u, a'â ĩmorĩ da, tame ĩsazei'wa norĩ siré a'â ĩnhamra hutu da. Masédoniza hawip si, wa za oto ãma atěme ĩmorĩ 'wa, tamomo. ⁶ Tawamhã, atěme ãma ĩwisi aba wamhã, atě wa za ai'rata ĩhâimana hã za'ra wa'wa. Atě rowa'u'u wahâ 're sa'wari mono ré, wa za a'â ai'rata ĩnhamra hã za'ra wa'wa. Tamep si, te za asiwi ĩpawaptob za'ra wa'wa, nimomo ĩmorĩzéb da hã, rowě na ĩmorĩ da, aihawi za'ra wa'aba. ⁷ Āma atěme ĩwisi za'ra wa'aba wamhã, ai'rata ĩnhamra hutu za'ra wa'aba da, te ĩsina roti õ di. Ai'rata ĩnhamra hã za'ra wa'aba da si, wa tô ĩsima wě. Āne na dâ'ásina, awa'awi ãma atěme ĩwisi aba õ di za. Nimahã na si, wa za ãma atěme ĩmorĩ za'ra wa'wa. Tawapsi, wa za ai'rata ĩnhamra hã za'ra wa'wa, Wanhíb'apito te te ĩma pisutu pese wapsi.

⁸ Taha wa, wa za a'â ãme nhamra Épézu ãma, Pětecoti na bâtâ nhisi hã za ĩwa ĩwaptã'ázéb u, datoi 'manharĩzéb u. ⁹ ĩnhimiromhuri wě'õ'wa norĩ hã ahâ uptabi nherě, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩnhowa ropese ĩma, ãme te tãma 're ĩromhuri mono zéb da hã. Taha wa, ãmemhã ĩma romhuri ahâ uptabi di za, Zezusihi wasu'uwě na te dama 're ĩromhuri mono zéb da hã.

¹⁰ Duré, Timotiu hã atěme ãma wisi za'ra wa'aba wamhã, ma'ãpé asiwi sawi wě za'ra wa'aba za, sina hâtâ'â ãna ai'rata sãmra aba da. Wa hã Wanhíb'apito ma, te 're ĩromhuri mono ne, te duré taha zama te te tãma 're romhuri. Taha wa, te za asiwi ĩsawi pese za'ra wa'wa. ¹¹ Mreme wapu na 're hâimana mono newa, duré taré 're ĩhâimana mono newa, asiwi wě'õ za'ra wa'aba õ di za, ãma atěme wisi za'ra wa'aba wamhã. Te za ãma ana wa'wa, rowě na aihawi wa'aba wei morĩ da apâ, we ĩtěme wisi su'u da. Taha wa, wa zahadu sô mapari za'ra a'â, ĩsiré romhuri'wa norĩ zõ zama.

¹² Wasisānawā Aporu hā wa za duré aima āma wasu'u za'ra wa'wa. Wa tō aré nasi tāma roti u'āsi, wasiré ĩsazei'wa norĩ siré āma atēme morĩ za'ra wa'aba da, te te asabu za'ra wa'aba da. Tane nherē, te te sima rowē ō di, ta norĩ siré āma atēme ĩmorĩ za'ra wa'aba da hā. Marĩ hā tāma hāimana ō wapsi, te za, u, āma atēme timorĩ za'ra wa'wa, te te asabu za'ra wa'aba da.

Paru hā roti na za te te oto dama ĩ'rāsutuzém na rowasu'u

¹³ Asimiza'rese te za asimirosa'rata na 're aihāimana za'ra wa'aba mo. Cristuhu nhimiroti zarina si 're anomro u'āsi aba mono da, te za sada 're asiptete za'ra wa'aba mo. Aihāimana prédup sina te za 're aihāimana za'ra wa'aba mo, asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono āna. Asiptete sina te za āma 're anomro aba mo, tiwi 're aipizari za'ra wa'aba mono āna. ¹⁴ 'Re asimizawi pese za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za uburé marĩ hā dama 're ĩmanharĩ wē u'āsi za'ra wa'aba mo.

¹⁵⁻¹⁶ Esitépanasihi āma, wa za oto aipo're pu'u za'ra wa'wa, ĩsōrōwa āma ĩsiré 're ĩhāimana za'ra mono norĩ āma zama. Ta norĩ hā ma tō sazei 'rata za'ra, Ataza na danhipti'a nho'ōmo nhisi āma, 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hā. Ta norĩ hā, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhib'a'u'wē 're ĩhāimana za'ra mono norĩ hā simi'ē na te te 're pawaptob u'āsi za'ra mono da si, ma tō 're si'madâ'â za'ra. Āne hā aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Taha wa, ĩsisānawā norĩ, ta norĩ nhimiroti hā te za 're ĩ'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, ĩsiré norĩ hā simi'ē na te te 're ĩromhuri pese za'ra mono norĩ nhimiroti zama.

¹⁷⁻¹⁸ Esitépanasi norĩ hā we ĩtēme sihotu wamhā, ma tō ĩma rowē watobro, Potunatu norĩ hā Aca'ituhu me. Wa hā ai'rata 're ĩnhamra aba mono ō wa, wa ai'āma 're ĩpē'ézé u'āsi za'ra wa'wa. Tane nherē, ta norĩ hā ai'upana wa'aba we ĩtēme sihotu wa, ma tō sina ĩma rowē wazere za'ra, te te sina aima 're ĩrowē zani u'āsi za'ra wa'aba mono ne. Ta norĩ hā te za asima 're ĩwasu'u wē u'āsi za'ra wa'aba mo.

¹⁹ Azi'a na danhipti'a nho'ōmo nhisi āma ĩsazei'wa norĩ, siré 're ĩsi'rā'ōtō mono norĩ hā te āma asawi za'ra wa'wa. Atira hā te duré āma asawi za'ra wa'wa, Prisiraha me. Uburé ĩsōrōwa āma rowahutu u siré 're ĩsi'rā'ōtō u'āsi mono norĩ zama, te duré āma asawi za'ra wa'wa. Simisutu, Wanhib'apito āma oto 're anomro aba mono wa, te āma asawi za'ra wa'wa. ²⁰ Āme wasisānawā norĩ 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hā te duré uburé āma asawi za'ra wa'wa.

Duré 're asi'rā'ōtō aba mono wamhā, te za uburé asiré ĩsazei'wa na 're aihāimana za'ra wa'aba mono wa, asō'utu na asisawi sina 're asitob'rata hârâ za'ra wa'aba mo.

²¹ Wa hā Paru, ĩsi'uihâ na wa za oto aima rob'ui'ére na 'rāsutu za'ra wa'wa, ĩnhib'rata na te āma asawi za'ra wa'aba zéb da hā.

²² Wanhib'apito zaw'i'ō'wa norĩ ma, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā, rowē'ō te te tāma 're apisutu mono za.

Wanhib'apito, apâ we aimorĩ su'u za.

²³ Wanhib'apito Zesusihi ma, wa ai'āma tāma 're ĩmreme u'āsi za'ra wa'wa, te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono wa, te te 're aipawaptob u'āsi za'ra wa'aba mono da.

²⁴ Cristu Zesusihi āma simisutu oto 're wanomro mono wa, wa asawi na āma 'rāsutu za'ra wa'wa, ĩma asawi uptabi za'ra wa'aba wa.

2 Corĩtu norĩ

Paru hã, maparane ãma te te duré ĩrob'ui'éérézé, Corĩtu norĩ ma ĩbaihã wasu'uzé

Īmorĩ'rata na Paru hã te te Corĩtu norĩ ma rob'ui'ééré parimhã, ma tô duré aimawi na tãma rob'ui'ééré za'ra, ĩbaihã 're, dama ĩhâimana õ na. Rob'ui'ééré hã ĩtẽme wisi za'ra wamhã, ma tô tiwi tĩrobzei'õ za'ra, tĩnhimi'ui'ééré na hã ĩwasété na te te tãma nharĩ za'ra wa, Paru hã. Nima norĩ hã ma tô duré Paruhu ãma rosa'rata za'ra, sena na Zezusihi zadawa wasu'u'wa na 're ĩmorĩ õ na hã. Ma tô duré tãma nharĩ za'ra, ĩsazei'wa norĩ hã tiwasédé hã te te ĩ'manharĩ za'ra norĩ ma, te te rowairébé 'ru te. Taha wa, Paru hã tĩnhimi'ui'ééré na ma tô asa sa'ětẽ tãma nharĩ za'ra, sada ĩhâimana za'ra norĩ ma. Ma tô duré tãma siwasu'u za'ra, Zezu Cristu hã sena na te te ĩtẽme ĩsatõrĩ za'ra na hã. Ma tô duré wama rowasu'u za'ra, sena na Zezusihi nhirã zarina si 're ĩdanomro mono zém na hã, duré 're ĩwanomro mono zép tém na, Zezusihi nhimi'manharĩ wẽ zéb zarina.

¹ Wa hã Paru, wa ãma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, Corĩtu na 'ri nho'õmo nhisi ãma, ĩwasu'uwẽ u 're asi'rã'õtõ aba mono norĩ ma, asiré. Uburé Ataza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma zama, wa ãma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô ĩpisutu, Cristu Zezusihi zadawa wasu'u'wa na ĩsadawa para dama 're ĩhâimana mono da, daro mono bâ, te te sima ĩwězéb uwaibaba.

Wano hã te duré ãma ĩzadawa wapto, uburé te aima ãma ĩrowasu'u za'ra wa'aba zém na hã, Timotiu na wano nhisi hã.

² Wamama ma, wa ai'ãma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu ma zama, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowẽ u'âsi, ãma 're anomro aba mono da.

Paru hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma ĩwatazé wasu'u

³ 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma si, 're wawata za'ra wa'aba mono za, Wanhib'apito Zezu Cristuhu mama ãma. Ta hã te wa'ãma 're siwamri u'âsi. Te duré te te 're wa'apawapto u'âsi, wapẽ hã ĩ're wama 're simi'wara u'âsi mono da. ⁴ Wa hã, duré Timotiu, uburé marĩ ĩpire hã wa te 're sépata mono wamhã, te za tô te te 're wapawapto, wapẽ ĩ're wama 're sa'wari mono da. Taha wa, wama waihu'u pese di oto duré, ĩsarina, wa te 're ĩdapawapto mono zéb da hã, wasine 're dapẽ'ẽ nhimi'wara mono da, marĩ ĩpire hã da te 're sépata za'ra mono wamhã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩwapawapto mono ne, wa za tô wa norĩ zama wa te 're dapawapto za'ra, dapẽ hã ĩ're dama 're simi'wara mono da apâ. ⁵ Wa norĩ hã Cristuhu zazei'wa 're wahâimana mono wa, wa wa te 're robzépata, ti'ab ré Cristu hã te te 're ĩrobzépata mono ne. ĩsine, wa te 're robzépata mono nherẽ, ta hã te za te te 're wapawapto u'âsi, wapẽ ĩ're wama 're sa'wari mono da, wato sina duré 're wahâimana u'âsi mono da. ⁶ Wa norĩ hã, Cristu, wa te dama 're sadawa wasu'u mono wa, te da te wama 're rob'manharĩ wasété u'âsi. Taha zarina, wa te 're robzépata mono nherẽ, wama 're rowẽ mono di. E marĩ wa. Wanhiromhuri zarina 're ĩsaze za'ra wa'aba mono zéb zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono wa, duré ĩsimipawaptozéb zarina, aipẽ hã ĩ're aima 're simi'wara aba mono wa. Wa norĩ hã wa te 're robzépata mono wamhã, te tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're wapawapto, wapẽ ĩ're wama 're sa'wari u'âsi mono da. ãne hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba wa, te za 'rãwi asima 're ĩnharĩ za'ra wa'aba mo, ãne: “Paru norĩ hã te te 're robzépata zahuré mono nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩpawapto u'âsi zahuré mono ne, te za duré te te 're wa'apawapto, wapẽ ĩ're wama 're simi'wara u'âsi mono da.” ãne te za 'rãwi asima 're ĩnharĩ za'ra wa'aba mo. Taha wa, wasine 're robzépata za'ra wa'aba mono wamhã, te

za asiptete sina āma 're anomro aba mo, 'Re ĩhāimana u'āsi mono āma. Tawamhā, te te 're ĩwapawapto mono ne, te za tō 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā te te 're aipawapto za'ra wa'wa, aipē ĩ're aima 're simi'wara aba mono da. ⁷ Āne na, wa tō wa te ai'āma 're rosa'rata u'āsi za'ra wa'wa, 're robzépata za'ra wa'aba mono nherē, 'Re ĩhāimana u'āsi mono za 're ĩrēme za'ra wa'aba mono ō na hā. Taha wa, wasine 're robzépata za'ra wa'aba mono wamhā, tō sena te za duré 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā te te 're aipawapto za'ra wa'wa, te te 're ĩwapawapto u'āsi mono ne, apā 're aipē'ē nhimi'wara u'āsi aba mono da.

⁸ Wasisānawā norī, wa duré wasima wē ni, wa te āma aipo're pu'u za'ra wa'aba da, Azi'a na danhipti'a nho'ōmo nhisi āma wahāimana ré, rowasédé hā wazada ĩhāimanazém na hā. Tame, wa te robzépata za'ētē uptabi wa, wa tō aré wasina rosa'rata ni, sena na oto wadā'ā da newa. ⁹ Āne, wa tō wasina rosa'rata ni, 'rāwi: “Tō sena, wa za wadā'ā ni, romhutu na.” Tawamhā e marī da, ma tō āne hā wazada tiromhāiba bété. 'Rāwi wawaihu'u pese na 're wasi'madā'ā tō mono da, 'Re ĩhāimana u'āsi mono si, wa te 're umnhasi pese mono da si, ma tō āne hā wazada tiromhāiba. 'Re ĩhāimana u'āsi mono si waihu'u pese di, te te 're ĩda'ahāiwa'utu mono da hā. Duré tāma dawaihu'u pese di, te te 're ĩda'ab'madā'ā mono da hā, rowasédé hā dazada 're hāimana mono wamhā. ¹⁰ Ta hā ma tō wanho'reptu tō, wadā'āzém hawi, wa te wasina romnhimimnhasi uptabi nherē. Taha zarina, te za te te 're wanho'reptu duré, wazada 're ĩromhāimana wasété mono zém hawi. Taha wa, wama umnhasi uptabi di, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā te te 're ĩwanho'reptui mono da hā. ¹¹ A norī wa'wa hā wa'āma 're aimreme zusi aba mono zém na 're wapawapto za'ra wa'aba mono wamhā, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā te za te te 're aiwapari za'ra wa'wa, te te 're wanho'reptui u'āsi mono da. Āne wamhā, ĩwē na si te za tō wama 're sōprub u'āsi. Taha zarina, te za tō da'ahā na āma 're dawata za'ra, 'Re ĩhāimana u'āsi mono āma hā, ĩwē na si wama 're sōprub u'āsi mono wa.

Paru hā datēme morī tō da, te te āma ĩsaprīzé wasu'u

¹² Ni'wam norī hā asiré 're hāimana za'ra wa'aba mono nherē, ma tō wahāimana nhipese na hā wa'āma siwi tihi. Tane nherē, senai ō di ta hā. Wa norī hā 'rāwi wapē'ē na 're wasiwē'ō mono ō di. E marī wa. Marī hā wa te ai'āma 're 'manharī za'ra wa'aba mono ō wa, 're wahāimana wē u'āsi mono wa. Pi'uriwi aiwi 're wahāimana za'ra wa'aba mono ō di. Marī ĩwē si, wa tō wa te aima 're 'manharī za'ra wa'wa. Ti'ai āma ĩsazei'ō'wa norī nhimirowaihu'u pese zarina, 're wahāimana mono ō di. 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimizawi pese zéb zarina si, wa āne na hā 're wahāimana oto. ¹³⁻¹⁴ Wa te āma aima ĩrob'ui'ére za'ra wa'aba zé hā e pire di, 're sōré za'ra wa'aba mono wamhā, duré āma ĩwaihu'u za'ra wa'aba da hā. Mare di. Aima wapu za'ra wa'aba di. E marī wa. Wazadawa nhipese na, marī na wa te āma aima rob'ui'ére za'ra wa'aba ō wa, aimawi na wa te āma aima 're roti za'ra wa'aba mono ō wa duré. Āne na hā sena na 're ĩwahāimana mono zé hā aima waihu'u pese za'ra wa'aba ō di. Tane nherē, wa tō wa te wasima 're aiwē za'ra wa'wa, nimahā na asiwi wawaihu'u pese za'ra wa'aba da, wazadawa nhipese ō na 're ĩwahāimana mono na hā. Tawapsi te za Wanhib'apito Zezusi hā nimahā bātā na apā we ĩmorīzéb āma, wa'āma atob'uzu za'ra wa'wa, wa norī hā za duré ai'āma ĩwatob'uzu za'ra wa'aba ne, tō taha bātā na hā.

¹⁵⁻¹⁶ 'Re ĩhāimana mono zém na, ĩwēsāmri za'ra wa'aba newa, wa tō aré ĩsima rowē, ā hawi Masédoniza na danhipti'a nho'ōmo nhisi hawi, apā ĩmorī wamhā, āma atēme ĩmorī aba na, te sahu da duré. Masédoniza u we ĩmorī 'rata wa, āma atēme ĩmorī aba ne, duré āma atēme ĩwisi aba da, te asabu na sahu za'ra wa'aba da, wa tō ĩsima rowē aré. Āhā wamhā, te aré asiwi ĩpawapto wa'wa, Zudeza u ĩmorīzéb da hā. Āne 'wa'āhā, aré maparane ĩnhimipawapto wē zé hā aima wa'aba hā, ĩnhimiromhuri na hā. ¹⁷ Tane nherē, āma atēme ĩmorī aba zém na, te sahu ō di. Masédoniza hawi apā ĩmorī ré, āma atēme ĩsipai waihu'u za'ra wa'aba ō di tō. Marī hā ĩma hāimana wa, wa tō ĩnhimirosa'rata na āma saprī, āma atēme ĩmorī aba tō da a'ā. Āne wa, ni'wam norī hā asiré 're ĩhāimana

za'ra wa'aba mono norĩ hã ma tō ĩ'ãma rosa'rata wasété za'ra, ĩzadawa nhipese na hã, ĩmreme hã tō senai õ newa. E ĩnhimirosa'rata na 'rãwi te ĩsiwi ro'wa'rutu wa, wa tō ãne hã ĩsima pisutu, ãma atẽme ĩmorĩ aba tō da hã. Mare di. E ĩsazei'õ'wa norĩ hã sima si 'rãwi te te 're ĩrosa'rata za'ra mono ne, wa tō ãne hã ĩsima pisutu. Mare di. ãne wab õ di. ĩsazei'õ'wa norĩ hã marĩ na te te dama 're ropisutu za'ra mono wamhã, awa'awi te za te te dawi ãma 're saprĩ za'ra, simirosa'rata na saprĩ pese wa, ta norĩ hã. ĩsimiropisutu na ropsi'ãri õ nherẽ, te za te te dama 're nharĩ za'ra, siwa'rãmi. E ãne, 're ĩhãimana mono zé hã, wa hã. Mare di. ãnei õ di. ¹⁸ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã, dama umnhasi uptabi di. Niwamhã dama sadawa nhipese õ di. Ta hã ma tō ĩpisutu, te dama 're sadawa wasu'u mono da, sena na. Taha wa, wa hã nimahã na hã aima ĩzadawa nhipese za'ra wa'aba õ di. Te aima 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mono zé hã, taréi õ di. ĩnhimirosa'rata waptu na hã te ãma 're saprĩ mono õ di. ¹⁹ Zezu Cristu hã bété, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono 'ra hã. Ta hã tinhimiroti ahã na te te ãma 're azaprĩ mono õ di. Tō õhõ si ĩsimiroti hã te tãma 're hãimana. Tane duré, wa norĩ hã ĩsadawa wasu'u'wa norĩ hã, Sira hã duré Timotiu hã, tō ĩ'uwaibaba si, wa tō wa te aima 're wasu'u za'ra wa'wa. Ta norĩ me, wa tō wa te aima 're sadawa wasu'u za'ra wa'wa, Cristu hã. ²⁰ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, ĩwẽ na te te dama 're ĩ'aropisutu mono zé hã ahã uptabi nherẽ, ma tō Zezu Cristu hã pisutu, uburé te te dama ãma 're ĩ'a'uaimrami mono da hã. Taha wa, Zezusi hã wama umnhasi di oto, uburé te te wama ãma 're ĩ'a'uaimrami mono da hã. Wa norĩ hã wasiré ĩsazei'wa norĩ hã wasiré 're wasi'rã'õtõ mono wamhã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're wawata za'ra mono wamhã, wa 're wamreme zusi, ãne: "Tane tō." E marĩ te wasu'u, ã hã. Cristu, tō sena uburé marĩ na te te wama 're ĩ'a'uaimrami mono zé, te wasu'u. Tane duré, wa norĩ hã ĩsadawa wasu'u'wa norĩ hã sena na, wa wa te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa, ĩwasu'uwẽ wasu'u na hã. ²¹ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ma tō te te 're wapawaptob u'ãsi za'ra, wanhiptete sina Cristuhu ãma 're wahãimana za'ra mono da. A norĩ wa'aba zama, te duré te te 're aipawaptob u'ãsi za'ra wa'wa, asiptete sina ãma 're anomro u'ãsi aba mono da. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ma tō wapisutu za'ra, ĩwasu'uwẽ na, wa te tãma 're romhuri za'ra mono da, wa norĩ hã. ²² Tipẽ'ẽzani hã ma tō duré te te wama 're anhomri, wapẽ'ẽ 're, wama 're ĩhãimana za'ra mono da hã. E marĩ te tawamhã wama wasu'u za'ra, ĩpẽ'ẽzani hã wapẽ'ẽ 're, 're ĩhãimana mono zé hã. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ 're ĩwahãimana za'ra mono zé, te wama wasu'u za'ra. Duré, ĩpẽ'ẽzani hã wapẽ'ẽ 're, oto 're sãmra mono wa, wa za wa te 're waihu'u pese za'ra, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, sena na za te te wama ãma 're ĩ'a'uaimrami mono zém na hã, uburé te te wama 're ĩ'aropisutu mono zéb zarina.

²³ Wa hã apã ĩmorĩ wamhã, ãma atẽme ĩsipa za'ra wa'aba õ di tō, Corĩtu u hã. E marĩ wa. Marĩ hã 'manharĩ wasété za'ra wa'aba wa, te aihã za'ra wa'aba tō da, ãma atẽme ĩwisi aba õ di tō, apã. Tō sena, wa ãne hã aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nho'a. Taha wa, ĩzadawa nhipese wamhã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te za tō ĩ'azã. ²⁴ E wa norĩ hã asib'apito aima 're wahãimana za'ra wa'aba mono bã, te za bété wanhimiroti hã 're ĩsaze za'ra wa'aba mo. Mare di. Asib'apito hã aima 're wahãimana za'ra wa'aba mono õ di. A norĩ wa'wa hã te asiptete sina ãma 're anomro aba mo, Cristuhu ãma, 're sazei utõrĩ za'ra wa'aba mono ãna. Taré, wa wasiré wa te tãma 're romhuri za'ra, ato sina ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono zéb da hã.

2

¹ ãne wa, wa tō ĩsima ãma saprĩ, apã ãma atẽme ĩmorĩ aba tō da a'ã, te ĩsina aima ropisutu za'ra wa'aba nherẽ, ĩmreme na te duré aihã za'ra wa'aba wa, aiwi robzei'õ za'ra wa'aba tō da. ãma atẽme ĩmorĩ 'rata za'ra wa'aba wamhã, ĩnhimiroti na te aihã za'ra wa'aba zém na hã ma tō aiwi tirobzei'õ za'ra wa'wa. ãne tō da duré, ãma atẽme ĩmorĩ aba õ di za a'ã. ² ãma atẽme ĩmorĩ za'ra wa'aba 'wa'ãhã, ãté te aré aiwi tirobzei'õ pese za'ra wa'wa duré, ai'rata ĩnhamra aba wamhã. ãne wamhã, e 'wam norĩ hã te aré sina

ĩma rowẽ wazere za'ra, ĩwi robzei'õ pese wamhã. Ni'wai õ di aré, áté. E marĩ wa. A norĩ wa'aba wi, aiwi robzei'õ za'ra wa'aba wa. ³ Āne wa, wa tô rob'ui'ére si āma aima sōmri za'ra wa'wa a'â, te ĩsina ĩropisutuzém nhibrob're. Wa tô ĩsima rosa'rata, āne: “Áté ĩtēme ĩmorĩ za'ra wamhã, te za ĩwi tirobzei'õ pese, ĩnhimiroti hã te te 're wapari za'ra mono õ wa, ta norĩ hã. Āne wa, wa za rob'ui'ére si tãma sōmri za'ra a'â. Tawamhã, ĩnhimiroti hã te te saze za'ra wamhã, ĩto sina, wa za ĩtēme ĩmorĩ za'ra oto. Āne wamhã, tãma ĩto za'ra zéb zarina, te za duré to sina sima 're hãimana za'ra, ta norĩ hã.” Āne wa tô ĩsima rosa'rata, ai'āma za'ra wa'aba hã. 'Re aihãimana za'ra wa'aba mono zém na, 're ĩtoi mono õ di. E āne hã ĩ'uwaibaba, ĩma hã. E wẽ di. Mare di. Taha wa, wa tô a'â rob'ui'ére si āma aima sōmri za'ra wa'wa. ⁴ Te āma aima rob'ui'ére 'rata za'ra wa'aba wamhã, wa tô ai'āma robzépata za'etē za'ra wa'wa, ĩpē'ẽ 're. Āne wa, ĩpē'ēzé uptabi di. Taha wa, wa tô aiwa'õ duré. E tawamhã, aiwi robzei'õ za'ra wa'aba da, wa tô āne na hã āma aima rob'ui'ére za'ra wa'wa. Mare di. Āne da hã ĩ di. ĩma asawi uptabi za'ra wa'aba zém na asiwi ĩwaih'u za'ra wa'aba da si, wa tô āne na hã āma aima rob'ui'ére za'ra wa'wa.

Aibã āma, ĩwasédé hã da te oto 're ĩ'madã'ã za'ra mono õ zé wasu'u

⁵ Ni'wa hã aibã hã, asiré 're ĩhãimana za'ra wa'aba mono hã misi ma tô tihãimana wasété na sina ĩwi robzei'õ. Tane nherẽ, e ĩwi si ma tô tirobzei'õ. Mare di. A norĩ wa'aba wi zama, ma tô aiwi tirobzei'õ za'ra wa'wa syry na, aibã 're ĩhãimana wasété mono zém na hã. E aiwi robzei'õ pese za'ra wa'aba wa, wa tô āne na hã aima rowasu'u za'ra wa'wa. Mare di. Syry na ma tô aiwi tirobzei'õ za'ra wa'wa. ĩwi si ma tô tirobzei'õ pese, tiwasédé hã te te 're ab'manharĩ mono wa, aibã hã. ⁶ Ĕ hã aibã hã ma tô asiwi ĩwẽ'õ za'ra wa'wa. Ai'ahã wa'aba na ma tô asiwi ĩwaih'u za'ra wa'wa ta hã, asiré 're asi'rã'õtõ aba mono wa, asiré 're hãimana za'ra wa'aba mono tã da a'â. Āne hã wẽ di tô. ⁷ Tane nherẽ, a norĩ wa'wa hã ĩwasédé hã āma 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono õ di za oto. Tãibã. Ma tô siwẽ'õ, tiwasété na hã. Apã te za asiwi ĩ'ãri wẽ wa'wa, robze na asiré 're hãimana aba mono da oto apã. Tiwi robzei'õ pese wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te rēme tã da, te za apã asiwi ĩ'ãri wẽ wa'wa. ⁸ Taha wa, ma'ãpé asiwi pawapto wẽ wa'aba, aima ĩsawi pese za'ra wa'aba zém na, te te sina aiwaih'u pese za'ra wa'aba da, robzei'õ u'ãsi 're hãimana tã mono da, asiti za'ra wa'aba. ⁹ ĩnhimi'ui'ére 'rata na, wa tô aima āma roti za'ra wa'wa, aibã hã tô õ hã asiwi wẽ'õ za'ra wa'aba da. ĩnhimiroti si 'madã'ã za'ra wa'aba zõ, wa tô aima āma rob'ui'ére za'ra wa'wa, aibã hãiba na hã. ¹⁰ A norĩ wa'wa hã, dawasédé da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zém na hã oto da'ãma 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono tã da, asima 're pisutu za'ra wa'aba mono wamhã, ĩzama te oto da'ãma 're ab'madã'ã mono õ di za tô. Taha wa, aibã hã tiwasédé ĩpire hã tô sena te te 'manharĩ wamhã, wa za tô ĩsima pisutu, asarina wa'aba, ĩwasédé hã te oto āma 're 'madã'ã tã mono da, simisutu ato sina asiré 're aihãimana za'ra wa'aba mono da apã. Cristuhu nho'a, wa āne na hã aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, ĩwasédé hã za te oto āma 're ĩ'madã'ã mono õ na hã, aibã āma hã. ¹¹ Aibã hã tiwasédé te te 're ĩ'manharĩ mono zém na hã, wa te oto āma 're 'madã'ã za'ra mono tã da, wa te wasima pisutu za'ra õ wamhã, Satanasi hã te za tizadawa nhipese zéb zarina, wama 're simiza'repese za'ra. Marĩ na te za te te wawi 're ro'wa'rutu u'ãsi za'ra, wasiré ĩsazei'wa norĩ wi, robzei'ãna wasiré 're wahãimana za'ra mono da oto. Satanasihi hãimanazé hã wama waih'u pese za'ra di. Taha wa, wa za tô wasima pisutu pese za'ra ni, ĩwasédé hã wa te oto āma 're 'madã'ã za'ra mono tã da, aibã āma hã.

Paru hã Torowadi āma sãmra ré, hãtã'ã na ĩsãmrazé wasu'u

¹² Āne wa za duré aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. Torowadi na 'ri nho'õmo nhisi u, wa tô mo, tame Cristuhu wasu'uwẽ hã te dama wasu'u da. Tamomo ĩmorĩ wamhã, Wanhib'apito hã ma tô ĩma 'ridawa ĩnhowa, tame te oto tãma romhuri da. ¹³ Tane nherẽ, wa tô ĩhãtã'ã sina ĩhãimana, wasisãnawã Titu hã ĩzõ sãmra õ wa, tame te sōpētē da nherẽ aré. Taha wa, wa tô õne haré ta hawi mo, Masédoniza u we ĩmorĩ da.

Wedewa'u ĩsadazei uptabi hã dama 're ĩsadazei pu'u mono ne, Cristuhu wasu'uwẽ na da te ãma 're ĩropéi mono zé wasu'u

¹⁴ Tane nherẽ, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma si, wa za 're ĩwata u'âsi. Ta hã te za sisarina te te 're wa'anhimroi u'âsi, Cristuhu ãma 're ĩwahãimana za'ra mono zéb zarina, wa'ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono wa. Da'wapéi'wa norĩ nhĩb'apito hã tinhitob'ru norĩ ãma te te ai'uté za'ra wẽ te, da'ahã nho'a sisarina te te 're ĩsimroi mono ne, taha ma si wa te oto tãma 're romhuri za'ra mono da, te za sisarina si te te 're wanhimroi u'âsi, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Te duré te te 're wapawaptob u'âsi za'ra, Cristuhu wasu'uwẽ si daro mono bâ wa te dama ãma 're ropéi mono da, Cristu hã aihĩni da te oto 're waihu'u za'ra mono da. Wedewa'u ĩsadaze hã da te 're zata za'ra mono wa, 're ĩsadazei pu'u za'ra mono ne, wa za wa te dama ãma 're ropé, Cristuhu wasu'uwẽ hã. ¹⁵⁻¹⁶ Wedewa'u ĩsadaze hã 're sadazei wairébé mono wa, dama 're ĩwẽ wairébé mono ne, te duré 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã wama 're toi u'âsi za'ra, Cristuhu wasu'uwẽ hã wa te dama 're wasu'u za'ra mono wẽ te. Tane nherẽ, aiwa da te dasima 're wẽ za'ra mono õ di, Cristuhu wasu'uwẽ hã. Ni'wam norĩ hã ĩwasu'uwẽ te te siwi 're wẽ'õ za'ra mono wamhã, ta norĩ hã te za tipẽ'ẽ 're dâ'â u'âsi ne 're hãimana u'âsi za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhiti. Marĩ hã dama uzé pire wa, da te dasiwi 're ĩwẽ'õ za'ra mono ne, te ta norĩ hã te te siwi 're wẽ'õ pese za'ra, ĩwasu'uwẽ hã. Ni'wam norĩ si ĩwasu'uwẽ te te sima 're ĩwẽ za'ra mono norĩ si, te za 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te 're anho'reptu, hãiwa ãma ĩ'rata 're si'ubumroi u'âsi mono da. Ta norĩ ma si, tãma 're wẽ u'âsi za'ra mono di Cristuhu wasu'uwẽ hã, marĩ ĩsadazei uptabi hã 're sadazei wairébé mono wa, dama 're ĩwẽ wairébé mono ne. E 'wa hã 're hãimana mono bâ, si'uihã na tiwaihu'u pese na Cristuhu wasu'uwẽ na romhuri na te te ãma 're ĩuwaimrami mono da hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma. Ni'wa hã sada hãimana õ di. ¹⁷ Ni'wam norĩ hã 're simarĩ ahã za'ra mono da si, te 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u na te te dama 're romhuri za'ra. Tane nherẽ, wa norĩ hã ta norĩ ne, 're wahãimana za'ra mono õ di. Marĩ aimawi zõ, wa te wasima 're romhuri za'ra mono õ di wa norĩ hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u na hã. Cristuhu waihu'u pese zarina si, wa tô wa te dama 're rowasu'u za'ra sena na, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nho'a, ãne da, te te wapisutu za'ra wa, ta hã.

3

'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te dama ĩropisutuzép té wasu'u

¹ ãne na aima wasiwasu'u za'ra wa'aba wa, te za duré wa'ãma ĩrosa'rata za'ra wa'wa áté, 'rãwi wasina ĩwawatazém na hã. E wanhimromhuri na wawasuu na rob'ui'ééré ré, wa tô ãma atême za'ra wa'aba hã wanem ni, sena na 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa na, wa te dama 're ĩromhuri mono zé wasu'u na rob'ui'ééré ré hã. Mare di. Ni'wam norĩ si te za atême 're sihutu 'wa, nima hawimhã, ĩsimiromhuri wasu'u na rob'ui'ééré ré hã. Duré aihawi wa'aba hã, ĩsimiromhuri na dama 're ĩwasu'u za'ra wa'aba mono zéb ré, te za ta norĩ hã 're nomro, nimomo. Tane hãĩ õ di, wa norĩ hã. ² Darob amoi u, 're wane mono wamhã, asimirob'ui'ééré za'ra wa'aba ré, 're wane mono õ di, da te dasiwi 're ĩwawaihu'u mono zéb da hã. Mare di. Cristuhu wasu'uwẽ na wanhimromhuri zarina 're saze za'ra wa'aba mono wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma si 're anomro wẽ wa'aba mono zém na, da te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono wamhã, taha zarina si te za da te dasiwi 're wawaihu'u, sena na 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa na dama 're ĩwahãimana mono na hã. ³ Wanhimromhuri zarina si, Cristu hã 're saze za'ra wa'aba mono wa, te taha na si da te 're wawaihu'u, Cristuhu zadawa para si, wa te dama 're ĩromhuri mono zém na hã, danhimirob'ui'ééré hã da te 're sõré za'ra mono wa, marĩ hã da te ãma 're ĩwaihu'u za'ra mono ne. Tane nherẽ, marĩ na da te 're ĩrob'ui'ééré za'ra mono zéb zarina, 're saze za'ra wa'aba mono õ di, a norĩ wa'wa hã. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ĩsi'utõrĩ'õ pẽ'ezani nhimipawaptobzéb zarina si, ma tô 're ĩsaze za'ra wa'aba mo. E etẽ tõmo baihá na rob'ui'ééré zarina, ma tô 're ĩsaze za'ra wa'aba mo. Mare di. 'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'ezani hã marĩ hã aipẽ'ẽ 're te te aima 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina si, ma tô oto 're ĩsaze za'ra wa'aba mo, Cristu hã.

⁴ A norĩ wa'wa hã wanhimirohmuri zarina, ma tô oto 're ãsaze za'ra wa'aba mo. Taha zarina te za oto asiwi ĩwawaihu'u za'ra wa'wa, sena na Cristuhu zadawa para si, wa te dama 're ĩromhuri mono na hã. Cristuhu nhimipawaptobzéb zarina si, wa tô wa norĩ hã sena na wasina waihu'u ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a. ⁵ E wa norĩ hã wasi'uihã na wama waihu'u pese di ãne hã, Cristuhu wasu'uwẽ na wa te dama 're ĩrowasu'u mono zéb da hã. Mare di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩwapawapto mono zéb zarina si, wama waihu'u pese di, ĩwasu'uwẽ na, wa te dama 're ĩromhuri mono zéb da hã, taha zarina, da te 're saze za'ra mono da. ⁶ Taha si ma tô te te 're wapawapto, te te dama ĩropisutuzép téb zarina, wa te dama 're romhuri wẽ mono da. E niha tawamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩropisutuzép té hã. E 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozésihi nhimi'ui'ééré, te wasu'u, ã hã. Mare di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ězani nhimipawaptobzéb zarina 're ĩdanomro mono zép té, te wasu'u, ã hã. Mozésihi nhimi'ui'ééré zarina 're danomro mono nherẽ, e taha zarina te za 're dasisõ'reptu za'ra, ropipa hawimhã. Mare di. Ni'wa hã te te sina uwaimrami waihu'u õ di, Mozésihi nhimi'ui'ééré hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩropisutuzép té hã da te 're saze za'ra mono wapsi, te za ĩpẽ'ězani hã te te 're da'anho'reptu ropipa hawi, rowẽ na ĩsiré 're dahâimana u'âsi za'ra mono da oto.

⁷⁻⁸ Duréhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô tinhimiroti na rob'ui'ééré, êtẽ tõmo baihá na, Mozésihi ma, te te sõmri da. Rowa'a za'êtẽ na ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩtẽme wi, Mozésihi u hã. Tawamhã, Mozési hã êtẽ tõmo baihá na rob'ui'ééré te te mrami pari, Izarazéhé nhihudu norĩ u sa'a hawi apã te te ĩtẽme ĩré si'ra za'ra wamhã, ĩ'ubu na hã rowa'a hã sa'êtẽ di. Sa'a hawi, morĩ ré, ĩ'ubu na rowa'a hã syry na sipari nherẽ, tawamhã, Izarazéhé nhihudu norĩ hã titõmo na te te 'madã'ã hã waihu'u za'ra õ di, Mozési hã. E marĩ wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hawi wa, rowa'a hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rada hã êtẽ tõmo baihá na rob'ui'ééré hã, ĩsimirowa'a ré, Mozési hã te te datẽme ãwisi nherẽ, wẽ nherẽ, taha si, da te 're ĩ'madã'ã za'ra mono zéb zarina, 're dasisõ'reptu waihu'u za'ra mono õ di. ĩsimiroti 'rada hã wẽ nherẽ, taha nhipai u wẽ uptabi di, ĩpẽ'ězani nhimipawaptobzéb hã, taha zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata 're ĩdanomro u'âsi mono zéb da hã, rowẽ uptabi ãma hã. ⁹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tinhimiroti 'rata na êtẽ tõmo baihá na rob'ui'ééré hã Mozésihi ma, te te ĩsõmri hã wẽ nherẽ, da te dasina 're uwaimrami waihu'u za'ra mono õ wa, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te siwi 're da'awẽ'õ. Tane nherẽ, te te dama ĩropisutuzép té hã taha si wẽ uptabi di. E marĩ wa. Taha zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te oto 're wa'awẽsãmri mono wa, duré taha zarina, wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ab'madã'ã mono õ wa, Wamama hã. ¹⁰ Duréhã Mozési hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na rob'ui'ééré ré êtẽ tõmo baihá ré, te te si'rai wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te, rowa'a na te ĩré mo, wẽ wa, ĩsimiroti hã. Tane nherẽ, rowa'a hã ma tô ai'utõ. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩropisutuzép tép si, wẽ uptabi di oto, Cristuhu wasu'uwẽ na hã. ¹¹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rada hã wẽ wa, ma tô Mozésihi hãiba na tirowa'a, êtẽ tõmo baihá na rob'ui'ééré hã te te mrami ré hã. Tane nherẽ, ãma ronomro hã õ di, rowa'a na hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩropisutuzép tép si wẽ uptabi di, taha si 're si'utõrĩ waihu'u mono õ wa za, te te 're ĩda'anho'reptui mono zé wasu'u wẽ hã.

¹² 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩropisutuzép té hã, niwamhã wawi 're si'utõrĩ za'ra mono dai õ wa, wa taha umnhasi sina, wa te 're 'madã'ã u'âsi. Taha wa, wapahi ãna, wa tô wa te dama 're wasu'u u'âsi, ta hã. ¹³ Tawamhã Mozési hã ma tô 'rã ubu ré datẽme simasisi, ĩ'ubu na rowa'a hã tiwi ĩsi'utõrĩ na te te siwi waihu'u za'ra tõ da, Izarazéhé nhihudu norĩ hã. Tanei õ di, wa norĩ hã. Cristuhu wasu'uwẽ hã wa te dama 're wasu'u za'ra mono wamhã, wanhiséb ãna, wa za tô wa te dama ãma 're rowasu'u za'ra, niwamhã dawĩ 're si'utõrĩ mono dai õ wa za. ¹⁴⁻¹⁵ Duréhã Izarazéhé nhihudu norĩ hã ma tô 'rãihatob za'ra. Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã te te 're waihu'u za'ra mono õ di, niha te te sina tãma 're ĩ'uwaimrami za'ra mono zéb da hã. Ta hawim haré, te zahadu da'rã ubu ré 're ĩdahâimana za'ra mono ne, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma

Īropisutu za'ra zéb 'rata na rob'ui'ééré hã te te sima 're sōré u'âsi za'ra, rowahutuzéb âma, ĩsimiroti 'rada hã te te 're ĩ'madâ'â pese za'ra mono zéb zarina, te te 're sō'reptu za'ra mono da newa, ta norĩ hã. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã Cristuhu âma 're nomro mono wapsi, te za da'rã ubu âna 're ĩdahâimana za'ra mono ne 're hâimana za'ra, ta norĩ si. ¹⁶ Ni'wam norĩ hã Wanhib'apito wasu'uwẽ u 're sipizari za'ra mono wapsi, te za da'rã ubu âna 're ĩdahâimana za'ra mono ne, 're hâimana u'âsi za'ra, ta norĩ ma si, oto waihu'u pese za'ra wa za. ¹⁷ Wanhib'apito si, wa te 're saze za'ra mono wamhã, Tipẽ'ězani ma, te za te te 're wa'apisutu, taha si te te 're wa'apawapto mono da, rowẽ na âma 're wanomro mono da, marĩ na wasi'uihã na wa te wasina tãma âma 're ĩ'uwaimrami za'ra mono zém na, 'rãwi 're wasi'madâ'â za'ra mono tō da, duré taha zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're wa'anho'reptui mono da newa. ¹⁸ Wa norĩ hã wasiré ĩsazei'wa norĩ hã da'rã ubu âna ne, wa oto 're wahâimana za'ra. Taha wa, Wanhib'apito 're ĩmorĩ wẽ uptabi zé hã wama waihu'u pese za'ra di oto. Īpẽ'ězani te te 're ĩwa'apawapto mono zéb zarina, wa za oto 're ĩwanomro wẽ mono zém na, wa te wasima âma 're sa'ětẽ za'ra, ĩsine âma 're ĩwahâimana za'ra mono zéb da hã.

4

Piza na zé'a 'manharĩ na romnhimiré'ézé wasu'u

¹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tō tinhimizawi pese zéb zarina wapisutu, ĩsadawa wasu'u na wa te tãma 're romhuri mono da. Taha wa, wawi 're robzei'õ mono âna, wa tō 're wahâimana u'âsi. ² Ni'wam norĩ hã asiré 're hâimana za'ra wa'aba mono nherẽ, ma tō wawasédé hã wa'ãma sa'ra za'ra, wahâimana nhipese sina dawĩ 're wahâimana mono newa. Uburé marĩ hã pi'uriwi da te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zé hã, wa tō wa te wasiwi 're awẽ'õ. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã, wa te dawĩ âma 're 'wa'rutu mono õ di. Ôhõ si, wa tō sō'awi wa te dama 're wasu'u u'âsi, sena na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a. Āhã zarina, te za 'rãwi dapẽ'ẽ na da te 're wawaihu'u za'ra, wazadawa nhipese âna, 're ĩwahâimana mono zém na hã. ³ Cristuhu wasu'uwẽ hã wa te dama 're ĩwasu'u mono hã suwai haré te ni'wam norĩ wi 're hâimana zahadu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhiti, za 're ĩnomro u'âsi mono norĩ wi. ⁴ Ta norĩ hã, Cristu te te 're saze za'ra mono õ wa, ma tō Wa'uburé hã ĩpo're'õ norĩ nhib'apito hã te te 're apo're nhito, tob'a ne 're hâimana za'ra mono da. Taha wa, Cristuhu wasu'uwẽ hã wẽ uptabi nherẽ, rob'uiwězém ne, te te dama 're rowa'a za'ra mono nherẽ, te te 're waihu'u za'ra mono õ di, ta norĩ hã. Cristu hã aiwa Timama ne 're morĩ wẽ uptabi nherẽ, ta norĩ hã te te siwi 're waihu'u za'ra mono õ di, sena na ĩwasu'uwẽ na hã. ⁵ Wa norĩ hã wa'ãma si 're atob'uzu za'ra wa'aba mono da, duré wanhimiroti si 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono da, wa te âma aima 're rowahutu za'ra wa'aba mono õ di. Zezu Cristuhu si, wa tō wa te aima 're wasu'u za'ra wa'wa, uburé Wanhib'apito na 're waihu'u za'ra wa'aba mono da si. Taré, wa wa norĩ hã aima romhuri aba 'wa hã 're wahâimana. Zesusihi si 're ĩsazei pese za'ra wa'aba mono zéb da si, wa tō wa norĩ hã wa te aima 're sadawa wasu'u za'ra wa'wa. ⁶ Duréihã ropoto na'rata hawimhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma tō tinha, âne: “Āhãna hã robra si 're asa'wari mono nherẽ, oto airowa'a na.” Āne te tinha. Tane ma tō duré wapẽ'ẽ 're, te te wama 're arowa'a oto, ĩsadawa wasu'u hã wa te oto âma 're ĩwaihu'u pese za'ra mono zéb da hã. Cristu hã ma tō wama waihu'u za'ra, ĩmama 're ĩmorĩ wẽ uptabi na hã.

⁷ Āté ni'wa hã te za marĩ ĩwẽ uptabi hã ĩwa'âbã za'ene hã piza na zé'a 'manharĩ 're tisẽ, piza ĩsipo'o pese wa, ĩ'manharĩ uwa wa. Tane duré, wa norĩ hã wahâiba nhib'uware nherẽ, wa marĩ ĩwẽ uptabi hã wa te dama 're wasu'u, tō Cristuhu wasu'uwẽ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono si ĩwaihu'u pese na, da te 're waihu'u za'ra mono da, wawaihu'u pese newa, wa'ãma si, da te 're rosa'rata za'ra mono tō da. ⁸ Wa norĩ hã Cristuhu zadawa wasu'u'wa norĩ hã marĩ ahã na wazada 're hâimana mono nherẽ, da te wa'ãma 're ai'uté waihu'u mono õ di. Duré da te dasiwi 're wa'ruiwapari mono wa, wa'rã 'remhã wama 're ro'wa'rutu mono nherẽ, wasina 're wahâtâ'â mono wa, wawi 're robzei'õ waihu'u mono

ō di. ⁹ Wanhitob'ru norĩ hã te te wa'ãma 're rob'manharĩ wasété u'âsi za'ra mono nherẽ, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã niwa te te warẽme ō di. Ta norĩ hã te te siwi 're wa'ahãri mono nherẽ, wazô 're rob'é'é waihu'u mono ō di. ¹⁰⁻¹¹ Da te dasiwi wapãri da si, te da te wa'ãma 're rosa'rata u'âsi za'ra aré, Zezusi hã da te dasiwi ãwĩri ne da. Zezusihi wasu'uwẽ hã wa te dama 're wasu'u mono wa, wa wasina romnhimimnhasi na 're wahãimana. E marĩ te wasu'u tawamhã, da te wa'ãma 're rob'manharĩ wasété u'âsi mono nherẽ, wasi'utõrĩ'õzé hã. Cristu hã dã'ã nherẽ, apã ãhãiwa'utuzé, te wasu'u, sena na ãwaihu'u pese zéb da hã. ¹² Taha wa, Cristuhu wasu'uwẽ na wa te dama 're rowasu'u mono wa, wa awẽ sidãpãsi wasina romnhimimnhasi na 're wahãimana u'âsi. Taha zarina te za oto a norĩ wa'wa hã rowẽ na 're anomro u'âsi aba mo, 'Re ãhãimana u'âsi mono siré si.

¹³ Duréhã apito Dawi hã ma tō ãne na ãma rob'ui'éré: “Re ãhãimana u'âsi mono hã wa tō te ãsina 're umnhasi, te te 're ãpawapto mono da. Taha wa, ãmreme ãna 're ãhãimana waihu'u mono ō di. Wa tō te dama 're wasu'u u'âsi, ãsimiroti hã tō sena wa.” ãne duréhã apito Dawihi nhimi'ui'éré, ãbaihã na hã. Tane duré wanhimirosa'rada hã. 'Re ãhãimana u'âsi mono hã wa te wasina 're umnhasi pese mono wa, duré wa te 're sazei pese mono wa, wa ãsada wasu'u na wa te aima 're rowasu'u u'âsi za'ra wa'wa. ¹⁴ Wanhib'apito Zezusihi hãiwa'utu'wa hã te za duré wahãiwa'utu, Zezusihi ãma si 're wahãimana mono wa. Tawamhã asiré wa'aba te za sitẽme wazaprõ, hãiwa u. ãne hã wama waihu'u pese za'ra di oto. ¹⁵ Wa norĩ hã ai'madã'ã sina za'ra wa'aba, wa marĩ hã ahã na wa te 're sãpata. Tawamhã Cristuhu wasu'uwẽ na daro mono bã wa te 're da'apawapto mono wamhã, 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimizawi pese zéb zarina, da'ãma 're ãsiwãri mono zé hã, wa za wa te dama ãma 're aropé, da'ahã uptabi na oto ãré 're dahãimana za'ra mono da. Taha zarina te za da'ahã na ãma 're dawata za'ra oto, 'Re ãhãimana u'âsi mono ãma hã, tinhoprubzéb zarina, da'ãma 're siwãri mono wa, te te duré 're da'anho'reptui mono wa oto.

Datõmo na dama ã'madã'ã waihu'u'õ zõ, da te 're ãrob'ruiwapari za'ra mono zé wasu'u

¹⁶ Taha wa, wawi 're robzei'õ waihu'u mono ō di, romhuri hã wa te aré 're ãsahãri mono zéb da hã. Mare di. Awẽ sidãpãsi wahãiba prédubzéb u, wahãiba téb ré wanhiptetezé hã wawi 're si'ré u'âsi mono nherẽ, wa wapẽ'ẽ 're apã 're wanhiptete u'âsi. Taha wa, wawi 're robzei'õ waihu'u mono ō di tō. ¹⁷ Ti'ab ré, wa za tō wa te 're robzépata a'ã. Tane nherẽ, ta hã wama wapure di. E marĩ wa. Taha wa'rãmi, te za 'Re ãhãimana u'âsi mono hã ãwẽ uptabi na duré ãpire uptabi na te te wama 're wa'ãbã, ãsi'utõrĩ'õ na hã. Ti'ab ré, wa te 're robzépata za'ëté mono nherẽ, taha nhipai u wẽ uptabi di za, ãwẽ na te te wama ãropisutu sirõmo zé hã. ¹⁸ Uburé marĩ hã ti'ab ré, datõmo na da te 're ã'madã'ã za'ra mono si, si'utõrĩ pese di, ta hã. Hãiwa ãma hã marĩ hã datõmo na da te 're ã'madã'ã waihu'u za'ra mono ō si, 're si'utõrĩ waihu'u mono ō di za. Te za 're hãimana u'âsi za'ra. Taha wa, ti'ab ré datõmo na da te 're ã'madã'ã za'ra mono zõ si, wa te 're rob'ruiwapari mono ō di za. Datõmo na da te 're ã'madã'ã waihu'u za'ra mono ō zõ si, wa za wa te 're rob'ruiwapari u'âsi, wa norĩ hã.

5

¹ Wahãiba hã 'ri na, wa za oto ãma aima simiré'é za'ra wa'wa. A'ubuni wi 're dazãmorĩ mono ré hã, romhã 'manharĩ na 'ri hã ãwa 're dasi'ubumroi hutu mono ré, te za dasisa'u da te dasiwi 're 'ri nhamra. Tane duré, wa norĩ hã. Ti'ai ãma 're wahãimana hutu za'ra mono ré, te za wahãiba hã wawi 're si'utõrĩ za'ra. 'Ri ãwẽ uptabi hã dama 're simasam hã mono da, te za duré ãwẽ na da te dasima 're 'ri za'ra. Tane te za duré 'Re ãhãimana u'âsi mono hã wahãiba té hã te te wama 're ab'manharĩ, ãwẽ uptabi hã, hãiwa ãma za wawi 're ãsi'utõrĩ waihu'u za'ra mono ō hã, taha ré si oto ãrata 're wahãimana u'âsi za'ra mono da. ãne hã wama waihu'u pese za'ra di oto, wa norĩ ma hã. ² Ti'ai ãma wahãiba ré ré, wa wa te sô 're rob'ruiwapari u'âsi za'ra, hãiwa ãma wahãiba ãtém na za oto 're ãwahãimana za'ra mono zéb zõ, ãme ti'ai ãma da'uza ãhã tém na 're dasi'uza za'ra mono da, da te sô 're ãrob'ruiwapari za'ra mono ne. ³ Ai'uréiwi 're danomro mono wa, dama 're ãdanhiséb za'ra

mono ne, hâiwa âma hã wahâiba âna 're wahâimana za'ra mono õ di za. Wahâiba téb ré si, wa za tô 're wahâimana u'âsi za'ra. ⁴ Ti'ai âma wahâiba ré u'âsi 're wahâimana za'ra mono õ di za. Ti'ab ré, wa 're wawab'êtê u'âsi za'ra, wa te 're robzépata za'êtê za'ra mono wa, wahâiba na hã. E tawamhã wa za wa te wasima 're rosa'rata za'ra, 're wadâ'â su'u za'ra mono da, wahâiba zô 're rob'é'é za'ra mono hã. Mare di. Âne na hã wa te wasina 're rosa'rata za'ra mono õ di za, wa norĩ hã. Tane nherê, wa za tô sô 're watob'uzu u'âsi za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã wahâiba ãtém na ãsi'utõrĩ waihu'u'õ na, za te te wama âma 're ãazaprĩ mono zéb zô. Âne wamhã, ti'ab ré aré wahâiba hã wawi 're si'utõrĩ za'ra mono da nherê, wa za taha wa'rãmi ãsi'utõrĩ'õ ré 're wahâimana u'âsi za'ra. ⁵ 'Re ãhâimana u'âsi mono si, ma tô te te wama 're apisutu siro, âne hã. Tipê'êzani hã ma tô te te wama 're anhomri, sena na wahâiba ãté hã za te te wama 're ã'anhomri mono na, wa te wasina 're waihu'u za'ra mono da.

⁶ Taha wa, wa za 'Re ãhâimana u'âsi mono umnhasi sina 're wahâimana za'ra a'â, wato sina. Wahâiba hã ti'ab ré, za wawi 're ãsi'utõrĩ za'ra mono ré, 're wanomro mono wa, wa a'â hâiwa âma Wanhib'apito 're ãsãmra mono zém nhiti 're wahâimana za'ra, za 're ãwahâimana u'âsi za'ra mono zém nhiti zama. ⁷ Wa norĩ hã, uburé marĩ hã hâiwa âma 'Re ãhâimana u'âsi mono, za te te wama 're ã'anhomri mono hã, ti'ab ré watõmo na romhã ré, wa te 're ã'madâ'â za'ra mono zéb zarina, 're wahâimana za'ra mono õ di. Uburé te te sima wa'âma 're ã'aropisutu mono zém na, wa te 're ãsaze za'ra mono zéb zarina si, wa âma 're wahâimana za'ra, watõmo na wa te wasisõwa 're 'madâ'â za'ra mono õ nherê, romhã ré. ⁸ Wa norĩ hã wato sina, wa oto 're wahâimana u'âsi za'ra. E marĩ wa. Ti'ab ré, wahâiba hã wawi 're si'utõrĩ pese za'ra mono nherê, wê uptabi di za, taha nhowa're're, hâiwa âma Wanhib'apito 'rata 're ãwahâimana u'âsi za'ra mono zé hã. ⁹ Tane nherê, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã 're ãwahâimana za'ra mono zém na, wa'âma 're toi u'âsi mono da si, wa za 'rãwi 're wasi'madâ'â za'ra, ti'ai âma wahâiba ã'ratore ré, duré hâiwa âma wahâiba ãtéb ré. ¹⁰ E marĩ wa, wa za ãhã zô si, wa te 're rob'ruiwapari u'âsi za'ra, ti'ab ré hã. Niwapsi, wa za tô uburé Cristuhu nho're aimasam ni, te te wa'awaihu'u da, wahâimana wê na, duré wahâimana wasété na zama. Tame te za oto niha te te wama 're arowairébé, ti'ai âma uburé marĩ, wa te 're ã'manharĩ za'ra mono zéb zarina, ãwê na, duré ãwasété na zama.

'Re ãhâimana u'âsi mono hã da'âma 're ãsiwadi mono zé wasu'u

¹¹ Wa norĩ hã Zesusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã, wa tô Wanhib'apito hã wa te wasiwi 're wazéb za'ra. Taha zarina, wa tô duré wa te 're dapawaptob za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono u si, 're dasipizari za'ra mono da. Wa norĩ hã marĩ zô si, wa te 're dapawaptob za'ra mono õ di. Mare di. 'Re ãhâimana u'âsi mono ma si, wawaihu'u pese za'ra di, uburé 're ãwahâimana za'ra mono zém na hã. Taha wa, ãwê si, wa te 're ã'manharĩ za'ra mono zé hã, tãma waihu'u pese di duré. Âne na hã sena na aipê'ê 're, ãté aima waihu'u pese za'ra wa'aba di duré. ¹²⁻¹³ Ni'wam norĩ hã zudezu norĩ hãimanazéb uwaibaba, danho'a dama 're hâimana za'ra mono wê te, te sina 're wata za'ra. Ta norĩ hã ma tô wanhimromhuri hã te te 're 'madâ'â za'ra. Tane nherê, wapê'ê 're wanhimirosa'rada hã, ta norĩ hã te te wawi 're waihu'u za'ra mono õ di. Taha wa, te ta norĩ hã te te dama wa'âma 're romnomri za'ra, âne: “Paru norĩ hã simiza'rese âna, te 're hâimana za'ra. Ma tô duré 'rãihaiwamnarĩ za'ra.” Wê di tô. Tane nherê, wa norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono ma si, wa za tô wa te 're romhuri u'âsi za'ra, wanhimromhuri na âma 're wawata za'ra mono da. Ta norĩ hã te duré âne te te wa'âma dama 're romnomri za'ra: “Paru norĩ hã te simirosa'rata nhipese na te te dama 're rowasu'u za'ra, ãsimiroti hã sena newa, da te âma 're saze za'ra mono da.” Wê di tô. Wa'âma romnomri wasété nherê, wa tô wa te aima 're romhuri u'âsi za'ra wa'wa, wanhimi'ê na. E wasina 're wawata za'ra mono da, wa âne hã aima wasiwasu'u za'ra wa'aba ni. Mare di. Dama 're wawasu'u wê za'ra wa'aba mono da, wa âne na aima wasiwasu'u za'ra wa'aba ni, 'rãwi wanhimirosa'rada ãwê hã da te wa'âma 're ãwaihu'u za'ra mono da si, ãré 're ãwahâimana za'ra mono hã 'rãwi. ¹⁴ Cristu hã te te 're wa'azawi pese mono wa, wa wanhimi'ê na, wa te tãma 're romhuri za'ra, da'âma. Wa norĩ hã wasima si, 'rãwi 're wasi'madâ'â za'ra mono õ di za. Dawasété wa'âbâzéb da, ma tô Cristu hã

uburé dazada dârâ da'upana, dawasété wi 'râwi 're dasiwa'âbâ za'ra mono da, dasi'uihâ na dasisada 're dadâ'â waihu'u za'ra mono ò wa. ¹⁵ ãma 're ïnomro té mono norĩ hã, sima si ãma 're hâimana za'ra mono tō da, ma tō dazada dârâ, Cristu hã. Taha zarina, te za sada ïdâ'â za'ra ma si 're hâimana za'ra, duré sada ïhâiwa'utu za'ra ma si, Cristuhu ma si.

¹⁶ ãne wa, ti'ai ãma ïsazei'õ'wa norĩ nhimirosa'rata zarina, wa te da'ãma 're rosa'rata za'ra mono ò di za oto, 're ïdahâimana za'ra mono zém na hã. Wa hã bété. ïsazei'õ'wa norĩ nhimirosa'rata zarina, wa tō te 're rosa'rata aré, Cristu 're ïhâimana mono zém na hã, taré newa. Tane nherē, taha zarina, te ãma 're rosa'rata mono ò di oto, wa hã. ¹⁷ Ni'wam norĩ hã Cristu te te 're saze za'ra mono wa, simisutu tihâiba na sina 're sitob za'ra mono wamhã, 're ïdapoto téb za'ra mono zéb ré si, te za oto 're hâimana za'ra. Taha wa, te za 're ïnomro 'rata mono zé hã tãma 're si'utõrĩ za'ra. Tãibâ za oto. Taha wa'rãmi, te za oto 're ïdahâimana téb za'ra mono zém na si 're hâimana za'ra, ïwē na si. ¹⁸ ãne hã ma tō ïwē si te te wama 're ab'manharĩ, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã, ãma 're ïwanomro mono zép téb da hã. ïsitob'ru na, wa tō aré tãma 're wahâimana za'ra. Tane nherē, Cristuhu dâ'âzém na, ma tō wa'ãma 're siwadi za'ra oto. Wa norĩ hã dama ïsadawa wasu'u'wa norĩ hã ma tō duré wama pisutu za'ra, wa te da'ãma 're ïromhuri za'ra mono zéb da hã, taha zarina, da'ãma zama 're siwadi mono da duré, wasine. ¹⁹ Cristuhu dâ'âzém na 'Re ïhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ïsiwadi mono zé wasu'u na, wa wa te dama 're rowasu'u za'ra, dawasété na oto da'ãma 're ïpo're pu'u mono ò zéb zarina hã. Ma tō oto wama pisutu za'ra, ãne na, wa te dama 're rowasu'u za'ra mono da.

²⁰ Taha wa, ma tō Cristu hã datēme wazatõrĩ za'ra, ïsadawa para, wa te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono da. ãne, wa wa te dama 're roti pese za'ra, Cristuhu nhisi na: “Ma'ãpé, 'râwi asi'madâ'â za'ra wa'aba, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ai'ãma siwadi za'ra wa'aba da oto.” ãne na ma tō wa'u'âbâ te te dama 're aroti pese, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. ²¹ Cristu hã ti'ai ãma 're morĩ ré, ma tō wasété ãna 're hâimana u'âsi. Tiwasédé hã te te 'manharĩ ò nherē, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ma tō uburé wawasédé, wa te 're ï'manharĩ za'ra mono zém na hâiba wati'i, wa'upana za'ra, Cristuhu ãma 're wanomro mono wa, te te oto 're ïwa'awēsãmri mono zéb da hã.

6

¹ Wa norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono siré, wa te tãma 're ïromhuri za'ra mono norĩ hã, wa za oto aima ãma roti pese za'ra wa'aba ni. 'Re ïhâimana u'âsi mono, ma tō tinhimizawi pese zéb zarina, aima 're sōprub za'ra wa'wa, ïwē na hã. Taha wa, ïsazei'wa na taré dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono ò di za. 'Re aihâimana za'ra wa'aba mono zém na, te za asa ïwa'rãmi asina tãma 're ï'uwaimrami u'âsi za'ra wa'aba mo, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma hã. ² Duréihã Iza'iza hã ma tō 'Re ïhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ééré, ãne:

“Ai'ãma ïpē'ēzézéb da, bådâ te ïsima ïpisutuzém na, wa tō aiwapa. Te ï'asõ'reptuzéb da, bådâ hã ïwa waptã'ã wamhã, wa tō aipawapto tō.”

ãne duréihã 'Re ïhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ééré hã. Ma'ãpé, ïwapari pese za'ra wa'aba. Bådâ ma tō oto ïwa waptãrã, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimizawi pese zé hã asi'uihâ na asima tiwi waptērē za'ra wa'aba da, duré te te asõ'reptu za'ra wa'aba da.

³ Wa norĩ hã wa 're wasi'madâ'â za'ra 'râwi, 're ïwanomro wē mono zô, ni'wam norĩ hã wahâimanazém na te te 're wa'madâ'â za'ra mono wa, taha zarina, tiwasété na oto 're si'marõpãrĩ za'ra mono tō da, Cristuhu wasu'uwē hã duré te te siwi 're wē'õ za'ra mono tō da. Wa te dama 're ïromhuri za'ra mono zé hã, da te dasiwi 're wē'õ za'ra mono tō da, wa ãne na 'râwi 're wasi'madâ'â za'ra, wa norĩ hã. ⁴ A norĩ wa'wa hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, wa te 're ïromhuri za'ra mono zém na si, asiwi wawaihu'u za'ra wa'aba da, wa uburé marĩ hã wē na wa te 're 'manharĩ za'ra. E niha tawamhã, 're ïwahâimana za'ra mono zé hã. Uburé marĩ na, wa te 're robzépata za'ra mono nherē, duré rowasédé hã wazada 're wairébé u'âsi mono nherē, wa wanhiptete sina ãma 're wanomro u'âsi, wa te 're sazei'õ utõrĩ za'ra mono ãna. ⁵ 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa oto 're wahâimana za'ra mono wa, ma tō da te dasiwi 're wahâ za'ra. Ma tō duré nasi

dasiwi wanheme ni, dazazéb 're. Wazada 're dahâimana wasété za'ra mono wa, te da te wawi 're ro'wa'rutu u'âsi za'ra, Wanhib'apito, wa te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono ré hã. Wanhimiromhuri na, wa dama 're wasiwasutu za'ëtê u'âsi za'ra, Wanhib'apito wasu'uwê na hã. Âne wamhã, wanhotô âna ma tô duré wa'âma 're awê za'ra, nimahã mara na hã. Wasai âna, wa duré nimahã bâtâ na hã 're wasi'ubumro. ⁶ Âne na, wa te 're robzépata za'ra mono nherê, wa tô 're wanomro wê u'âsi. 'Re îhâimana u'âsi mono nhimirowaihu'u si, wa tô oto wa te 're waihu'u pese za'ra. Taha wa, wawara sina dazada 're wazahi za'ra mono ô di oto. Wanhimizawî pese na si, wa oto 're wahâimana za'ra. 'Re îhâimana u'âsi mono pê'êzani nhimipawaptobzéb zarina si, wa duré wa te dama 're romhuri za'ra. Wazadawa nhipese âna, wa sena na si, wa te 're dazawî pese za'ra. Âne zarina, te za asiwi îwawaihu'u za'ra wa'wa, sena na 'Re îhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, dama 're îwahâimana za'ra mono na hã. ⁷ Îwasu'uwê hã wa tô, tô sena wa te dama 're wasu'u za'ra. 'Re îhâimana u'âsi mono waihu'u pese zarina si, wa tô âne na wa te dama 're romhuri za'ra. 'Re îwanomro wê mono zém na si, wa tô wanhitob'ru norî da, 're wahâimana za'ra, ta norî âma, wa te 're ai'uté za'ra mono da. Taha na, wa duré ta norî âma 're wasimanawawî u'âsi za'ra, wanhitob'ru norî âma hã. ⁸ Âne na te za tô asiwi îwawaihu'u za'ra wa'wa, sena na 'Re îhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, dama 're îwahâimana za'ra mono na hã. Taha wa, te ni'wam norî hã 're îwanomro wê mono zém na te te wa'âma 're rosa'rata za'ra. Te te duré dama 're wawasu'u wê za'ra. Tane nherê, te ni'wam norî hã te te wa'âma 're wasété za'ra taré. Te duré te te dama 're wawasu'u wasété za'ra. Sena na dama 're wasiwasu'u u'âsi za'ra mono nherê, te wazadawa nhipe hã te te wa'âma 're sa'ra u'âsi. ⁹ Wa norî hã daro mono bâ îsazei'wa norî ma, wawaihu'u pese za'ra nherê, te ni'wam norî hã taré na si te te wa'âma 're rosa'rata za'ra. Wa te wasina 're romnhimimnhasi u'âsi za'ra mono wa, aré 're wadâ'â za'ra mono da nherê, wa zahadu wahâiba ré ré 're wahâimana za'ra. Da te 're wahâ za'ra mono nherê, da te dasiwi wa'uprosi waihu'u ô di. ¹⁰ Nimahã bâtâ na, da te dasina 're wapê'êzé zani za'ra mono nherê, wa watoi u'âsi 're wahâimana za'ra, 'Re îhâimana u'âsi mono âma si. Duré wanhibrob'ô na 're wahâimana za'ra mono nherê, wa wa te 're dapawaptob za'ra, îwasu'uwê na si, danhibro pese ne, rowê na 're dahâimana u'âsi za'ra mono da, 'Re îhâimana u'âsi mono siré. Wa norî hã wanhimarî ô nherê, 'Re îhâimana u'âsi mono, uburé te te wama 're î'anhomri mono ré si, wa oto 're wanomro, îwê uptabi ré si.

¹¹⁻¹² Corîtu âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norî, sô'awi wa tô aima 're wasiwasu'u za'ra wa'wa, 're îwahâimana za'ra mono zém na hã. Aiwî 're wasi'udâ waihu'u za'ra wa'aba mono ô di. Wanhimizawizém na, wa te duré 're ai'mararé za'ra wa'aba mono ô di. A norî wa'aba si te asimizawizém na 're îwa'mararé za'ra wa'aba mo. ¹³ Taha wa, îra ne oto îma 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, wa za âne na aima roti za'ra wa'wa, asawî pese za'ra wa'aba sina: Ma'âpé, aipê'ê na asiwi 're wazawî pese za'ra wa'aba mono, wa norî hã wapê'ê na, wa te 're î'asawî pese za'ra wa'aba mono ne.

Aiwab ô na 're îdahâimana za'ra mono zé wasu'u

¹⁴ Cristuhu zazei'wa na 're aihâimana za'ra wa'aba mono norî, îsazei'ô'wa norî hâimanazém na, îsu 're aihâimana waihu'u za'ra wa'aba mono ô di za oto. Rowa'a na 're îdanomro wê mono zé hã, duré robra na 're îdanomro wasété mono zé hã, e aiwa bâ. Mare di. Aiwab ô di. Taha wa, îsazei'ô'wa norî siré, 'râwî 're aihâimana waihu'u za'ra wa'aba mono ô di za tô. Tô'â. ¹⁵ Cristu hã bété. E Satanasihî me, te siré 're hâimana zahuré, aiwa. E tinhimirosa'rata na te duré 're sisaze zahuré, 're siwê'ô zahuré mono âna. Mare di. Tane duré, îsazei'wa norî hã aiwa 're hâimana za'ra mono ô di, îsazei'ô'wa norî me hã. Âne hã baba uptabi di, wama hã. ¹⁶ Romhâiba 'manharî hã âma 're îdawata za'ra mono zé hã, e 'Re îhâimana u'âsi mono âma 're îdawata za'ra mono zéb 're, te aré da te 're sa'ra, 'ri 'râihâ wa. Mare di. E marî wa. Aiwab ô wa, dama hã. Tane duré, wa norî hã 'Re îhâimana u'âsi mono âma 're îwata za'ra mono ô norî siré, 're wahâimana waihu'u za'ra mono ô di za oto. E marî wa. 'Re îhâimana u'âsi mono hã wapê'ê 're, wa'âma 're sôrôwa za'ra mono wa oto. Taha wa, 'Re îhâimana u'âsi mono nhorôwa ne, wa oto 're wahâimana za'ra wasiré îsazei'wa

norĩ hã, 'ri 'rãihã wam ne, wapẽ'ẽ 're, 're sãmra mono wa oto. Duréhã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã ma tô ìmreme na rob'ui'ééré za'ra, romhã ré ìsib'a'uwẽ norĩ ãma hã, ãne:

“Ìnhib'a'uwẽ norĩ siré, wa za oto 're ìhâimana u'âsi za'ra, 'rãwi ì'rata. Wa za ìsiré 're ìmorĩ u'âsi za'ra.

Ìsib'apito, wa za oto tãma 're ìhâimana za'ra.

Tawamhã ìnhib'a'uwẽ te za duré ìma 're hâimana za'ra.”

¹⁷ ãne duré Danhib'apito mreme na rob'ui'ééré wasu'u amo hã:

“Dapo're ãna 're ìdanomro mono norĩ hã, te za oto asiwi 're ìrẽme za'ra wa'aba mo, ta norĩ hâimana wasété zém nhiti, 're aihâimana za'ra wa'aba mono da oto.

Dapo're'õ norĩ hã uburé marĩ hã te te siwi 're ì'manharĩ wasété za'ra mono zé hã, tiwi 're upi zahu za'ra wa'aba mono õ di za oto. Tawapsi, wa za oto ìsitẽme te 're aiwaibui wẽ wa'wa.

¹⁸ Tawapsi, wa za duré Aimama 'wa hã aima 're ìhâimana za'ra wa'wa. Tawamhã ì'ra te za oto ìma 're aihâimana za'ra wa'aba mo.”

ãne ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã danhipai u ìsiptete uptabi hã tinhib'a'uwẽ norĩ ma, ropisutu siro.

7

¹ Ìsisãnwã norĩ, ìma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, ãne hã uburé 'Re ìhâimana u'âsi mono te te wama 're ì'aropisutu mono zé hã, oto wama 're hâimana za'ra mono wa, uburé marĩ ìwasété wi, wa za 're wasi'madã'ã pese za'ra, ãma 're wasihãiba wasété za'ra mono tõ da, duré 'rãwi wapẽ'ẽ 're, ãma 're wasiwasété za'ra mono tõ da. Taha wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã wa za wa te wasiwi 're wazé pese za'ra. Wa za duré tãma 're wasisõmri u'âsi za'ra, ãma 're wanomro wẽ u'âsi mono da.

Paru hã dama 're ìtoi u'âsi mono zé wasu'u

² Ma'ãpé, asiwi 're wazawi wẽ za'ra wa'aba mono, apã 're wawaibui wẽ wa'aba mono da. Ni'wam norĩ hã asiré 're hâimana za'ra wa'aba mono nherẽ, ma tô wawasédé hã wa'ãma sa'ra. Tane nherẽ, asiré wa te aima romhuri za'ra wa'aba ré hã, marĩ ìwasédé hã wa te aima 'manharĩ za'ra wa'aba õ di, nimahã na hã. Duré wanhimiromhuri zarina, aihâimana wasété na asi'marõpãrĩ za'ra wa'aba õ di 'rãwi. Duré rob'ui'prazéb zõ, marĩ hã taré, wa te aima 'manharĩ nhipese za'ra wa'aba õ di. Mare uptabi di. ³ E aiwasédé hã te ai'ãma sa'ra wa'aba da, wa ãne ãma aima rowasu'u za'ra wa'wa. Mare di. ãne da hã ò di. A norĩ wa'wa hã wama asawi uptabi za'ra wa'aba di. Taha wa, niha wama 're romhâimana za'ra mono wa, 're wadã'ã za'ra mono da nherẽ, wama 're rowẽ za'ra mono di za. ãne na, wa tô aima wasiwasu'u pari za'ra wa'aba ni. ⁴ A norĩ wa'wa hã ìma ai'umnhasi za'ra wa'aba di oto. Wa aima 're ìtoi u'âsi za'ra wa'wa. Aiwasu'u wẽ wa'aba na, ma tô asina ìma 're ìrowẽ zani za'ra wa'aba mo. Rowasédé hã wazada 're wairébé u'âsi mono nherẽ, wa ìtoi uptabi na 're ìhâimana u'âsi.

⁵ Masédoniza u, we wasimasisi wamhã, wa te ãma ãpusi waihu'u õ di. ãmemhã wazada hã ro'wa'rutu uptabi di, da'ahã na wazada dahâimana za'ra wa. Duré ai'ãma wahãtã'ã za'etẽ za'ra wa'aba di. E marĩ wa. Wanhib'apito wasu'uwẽ nhiti, aipizari za'ra wa'aba õ'umnhasite. ⁶ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã, taha si dapẽ'ẽ nomri'wa hã te 're hâimana, dawĩ 're robzei'õ za'ra mono nherẽ. Ta hã ma tô wapẽ'ẽ hi, Titu hã aihawi wa'aba, nimosi wei watẽme wisi wa. ⁷ E tawamhã, Titu wei watẽme ìwisizém na si, ma tô wapẽ hã ì're wama da'wa. Mare di. Taha na si õ di. Aiwasu'u wẽ wa'aba na zama, ma tô wapẽ hã ì're wama da'wa, duré Titu hã asiwi ìpẽ'ẽ hiri aba na aiwasu'u wẽ za'ra wa'aba na zama. Ta hã Titu hã ma tô wama aiwasu'u wẽ za'ra wa'wa, ãne: “Corĩtu na 'ri nho'õmo nhisi ãma ìsazei'wa norĩ hã te sima aiwẽ za'ra, 'rãwi te te duré asabu za'ra da, tãma asawi uptabi za'ra wa. Ta norĩ hã ma tô duré 'rãwi sina tipẽ'ẽzé za'ra, marĩ hã ìwasétére hã te te siwi ì'manharĩ za'ra zém na hã. Te duré sima aiwẽ za'ra, te te siwi ai'upari wẽ za'ra da, asitob'ru norĩ wi.”

Āne na ma tô wama aiwasu'u wẽ za'ra wa'wa, Titu hã. Taha wa, aima ĩtoi uptabi za'ra wa'aba di, ãhãna hã.

⁸ Rob'ui'ééré te aima ĩsõmri 'rata za'ra wa'wa hã sõré za'ra wa'aba wamhã, ma tô aiwi tirobzei'õ pese za'ra wa'wa, te ãma aima ĩnharĩ za'ra wa'aba zém na hã. Taha wa, wa tô wa hã ĩsiwi ãma robzei'õ, te aiwi ãma ĩrobzei'õ za'ra wa'aba zém na hã. Tane nherẽ, te ãma ĩsiwi robzei'õ na sahu õ di oto. E marĩ wa. Te aiwi ãma ĩrobzei'õ za'ra wa'aba zém na, ãma aihâimana za'ra wa'aba õ wa oto. ⁹ Taha wa, wa hã ĩtoi uptabi di, ãhãna hã. E ĩnhimi'ui'ééré na te aiwi robzei'õ pese za'ra wa'aba wa, wa ĩto sina ĩhâimana. Mare di. Aiwi ĩrobzei'õ pese za'ra wa'aba zéb zarina, aiwasété wi aipizari za'ra wa'aba wa, wa ĩto sina ĩhâimana. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te aima ĩwẽ za'ra wa'aba zéb zarina si, ma tô aiwi tirobzei'õ za'ra wa'wa. Taha wa, wa hã marĩ ĩwasédé hã te ãma aima 'manharĩ za'ra wa'aba õ di, ĩnhimi'ui'ééré na te ãma aima ĩnharĩ za'ra wa'aba zém na hã. ¹⁰ ĩsazei'õ'wa norĩ hã 're ĩnomro wasété mono zéb zarina, robzei'õ u'âsi 're hâimana za'ra mono wa, te ta norĩ hã dâ'â u'âsi ne 're hâimana za'ra, tip'ê 're. Tane nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama 're ĩ'apisutu mono zéb zarina si, dawi 're robzei'õ pese za'ra mono wamhã, tawapsi te za dawasété wi 're dasipizari za'ra. Taha zarina si, te za oto 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're da'anho'reptu. Āne wamhã, 're ĩdahâimana wasété za'ra mono zém na 're dasiwẽ'õ za'ra mono õ di za oto. ¹¹ Ma'ãpé, ãne na ãma asipo're pu'u za'ra wa'aba, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima aiwẽ za'ra wa'aba zéb zarina, aiwi ĩrobzei'õ pese za'ra wa'aba zém na hã. Taha zarina, ma tô oto asiwaihu'u za'ra wa'wa, uburé ĩwasédé hã 'râwi asiwi wẽ'õ pese za'ra wa'aba da. Taha wa, ma tô oto asima ĩwẽ uptabi za'ra wa'wa, aiwasédé hã 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono zém na ĩma aiwasu'u za'ra wa'aba da, apâ asima ropese za'ra wa'aba da. Ma tô duré asiwẽ'õ pese za'ra wa'wa, aiwasédé hã aima ĩhâimana za'ra wa'aba zém na hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiházém na, ĩsadawa para ĩmreme na te aihã za'ra wa'aba õ'umnhasite, ma tô ĩma aipahi za'ra wa'wa. Tane nherẽ, ma tô asima ĩwẽ za'ra wa'wa oto, apâ ãma atême ĩmorĩ aba da, wasisabu su'u za'ra da. ĩ'uwaibaba na si, niha ãma rosa'rata za'ra wa'aba da, ma tô asi'madâ'â za'ra wa'wa, aibã hã tiwasédé te te ĩ'manharĩzém na hã asiwi wẽ'õ za'ra wa'aba da. Taha wa, aiwasédé hã ãma 'manharĩ za'ra wa'aba õ di. Āne, wa tô ãma aiwaihu'u za'ra wa'wa.

¹² Taha wa, e taré aibã hã tiwasédé te te da'ãma ĩ'manharĩ ãma, ĩpê'êzé wa, wa tô ãne na ãma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, taha hãiba na te ãma aima nharĩ za'ra wa'aba da. Mare di. Duré e taré aibã hã te pawaptob da, wa tô ãma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, ãne na hã. Mare di. A norĩ wa'wa hã aima wazawi pese za'ra wa'aba wa, ĩnhimiroti hã 're ĩ'madâ'â za'ra wa'aba mono na 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a 'râwi asiwaihu'u za'ra wa'aba da si, wa tô ãne na hã ãma aima rob'ui'ééré 'rata za'ra wa'wa. ¹³ Āne hã wa te ai'ãma waihu'u za'ra wa'aba wa, ma tô apâ wapê hã ĩ're wama da'wa. Tane nherẽ, taha zarina si õ di, aima wato za'ra wa'aba zé hã. Titu hã we watême wisi wamhã, ma tô wama aiwasu'u wẽ za'ra wa'wa. Ai'rata sãmra aba ré hã, ma tô, u, asiwi ĩpê'ê hiri 'wa, asiwi ĩpawapto wẽ wa'aba zém na hã. Āne wa, ma tô, to sina we watême wi, aihawi wa'aba hã. Āne wa, wa duré wa norĩ hã watoi uptabi na wahâimana, ĩsabãdã hã. ¹⁴ Titu hã ãma atême morĩ aba õ ré, wa tô tãma aiwasu'u wẽ za'ra wa'wa, ĩsõwa, te te aiwaihu'u sirõmo za'ra wa'aba da. Taha wa, taré te ãma tãma ai'umnhasi baba za'ra wa'aba õ di, ĩsõwamhã. Wa norĩ hã wazadawa nhipese ãna, wa tô wanhimirowasu'u wẽ na si, wa te aima 're rowasu'u u'âsi za'ra wa'wa, tô sena na ãma 're ĩwawaihu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã. Taha zarina, Tituhu ma, wa te ĩ'aiwasu'u wẽ za'ra wa'aba zém na hã, tô sena na te za taha zarina si oto da te 're aiwaihu'u za'ra wa'wa, a norĩ wa'wa hã. ¹⁵ Titu hã ai'rata sãmra aba ré, ma tô ĩsimiroti hã asiwi ĩwapari pese za'ra wa'wa. Ma tô duré asina aihâtã'â za'ra wa'aba nherẽ, asiwi ĩ'ári wẽ wa'wa, marĩ na tãma ãma asina uwaimrami za'ra wa'aba õ wa, te te siwi aiwẽ'õ za'ra wa'aba õ'umnhasite. Taha wa, tãma asawi pese za'ra wa'aba di, ãne na ai'ãma po're si'ári za'ra wa'aba õ wa. ¹⁶ Taha wa, wa hã duré, aima ĩto za'ëtê za'ra wa'aba di. E marĩ wa. ĩma ai'umnhasi za'ra wa'aba wa, ãne na hã oto.

8

Īsibrob'ō norī ma, 're ĩdanhoprub za'ētē za'ra mono zé wasu'u

¹ Wasisānawā norī, wa wasima aiwē za'ra wa'aba ni, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā tinhimizawi pese zéb zarina, ĩsazei'wa norī ma, 're ĩsōpru mono zé wasu'u hā, waihu'u za'ra wa'aba da, Masédoniza na danhipti'a nho'ōmo nhisi āma rowahutu u, siré 're ĩsi'rā'ōtō mono norī ma, 're ĩsōpru mono zé wasu'u hā. ² Ta norī hā da te āma 're ĩrowasété za'ra mono na, te te 're robzépata za'ētē za'ra mono nherē, duré sibrob āna 're hāimana za'ra mono nherē, ma tō to sina, dama tinhoprub za'ētē za'ra, tite rob'uiirazém na hā. ³⁻⁴ Marī hā sa hāimana za'ra ō nherē, ma tō sa'ētē na dama sōmri za'ra, tinhoprubzém na te te āma dazawi za'ra da. Si'uihā na ma tō sima pisutu za'ra, āne na wa te āma saze za'ra wa, Zeruzarē āma 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhib'a'uwē norī te te siwi āma pawaptob za'ra da, te te sima ĩwē uptabi za'ra zéb zarina. Taha wa, wē di āne hā, dama āma ĩsōprub za'ra zé hā, Masédoniza āma ĩsazei'wa norī nhoprubzé hā. ⁵ Wa norī hā āne zō, wanhimipari ō nherē, ma tō Wanhib'apito ma uimrehēne sisōmri za'ra ta norī hā, taha ma si' re hāimana za'ra mono da. Taha zarina, ma tō duré wama sisōmri za'ra, te te wapawaptob za'ra da, 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te tāma ĩpisutu za'ra zéb zarina hā. ⁶ Titu hā āma atēme morī 'rata aba wamhā, ma tō rob'uiirazé ubumro na sāna'rata, asōprub za'ra wa'aba zém na hā. Taha wa, wa tō tāma roti pese ni, duré āma atēme morī aba wamhā, rob'uiirazé ubumro na te te āma sizusi da, romhuri hā wē uptabi na te te uprosi da. ⁷ A norī wa'wa hā te Cristu hā aima umnhasi za'ra wa'aba wa, āma 're ĩsasōmri pese za'ra wa'aba mo. 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti na, te aimreme wē na dama 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mo. ĩsimiroti hā ma tō duré 're ĩwaihu'u pese za'ra wa'aba mo. Taha wa, asimi'ē na te 're ĩromhuri pese za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā te te aima 're ĩwē za'ra wa'aba mono zéb zarina. Te duré asiwi 're ĩwazawi pese za'ra wa'aba mo. Āne hā aima sa'ētē uptabi za'ra wa'aba di, 're aihāimana za'ra wa'aba mono zém na hā. Taha wa, te za sa'ētē na dama asōprub za'ra wa'wa duré.

⁸ Āne hā wa hā te āma aima 'ru za'ra wa'aba ō di. Taré wa aima āma roti za'ra wa'wa, ĩnhimiroti zarina, 'manharī za'ra wa'aba wamhā, 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mono zém na, sena na da te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono da. Masédoniza āma ĩsazei'wa norī hā simi'ē na te te 're ĩdapawaptob za'ra mono ne zō pé, wa āne na taré āma aipibu za'ra wa'wa. ⁹ Wanhib'apito Zezu Cristuhu nhimizawi pese zé hā aima waihu'u pese za'ra wa'aba di oto. Ta hā Timama siré robze na 're hāimana u'āsi mono nherē, ma tō hāiwa āma tihāimanazé hā we tirē a'ā, ti'ai āma si'a'uwē da, te te a'ā dame 're robzépata mono da. Asada za'ra wa'aba, ma tō dawazari si'a'uwē, taha zarina, a norī wa'aba zama 'Re ĩhāimana u'āsi mono 'rata 're asimroi u'āsi aba mono da, hāiwa āma hā. Taha wa, Wanhib'apito hā sisawi āna 're ĩhāimana mono ne, te za asisawi āna dama asōprub za'ra wa'wa, ate rob'uiirazé wa'aba na hā.

¹⁰⁻¹¹ ĩnhimirosa'rada hā wa za oto aima waihu'u za'ra wa'wa, rob'uiirazé asiwi ĩ'ubumroi wa'aba zém na hā. Wahub 'rata na ma tō dawana asima ĩpisutu za'ra wa'wa, rob'uiirazé hā asiwi ĩ'rā'ōtō aba zéb da hā. Dawana ma tō duré rob'uiirazé ubumro na āma ĩsāna'rata za'ra wa'wa. Taha wa, ma'āpé asiwi uprosi wē wa'aba, rob'uiirazé ubumro hā. Ato sina, āma asisaze za'ra wa'aba ne, te za oto āhāna hā āma ĩ'uwaimrami za'ra wa'wa duré, rob'uiirazém na hā, aihāiba mono bâ aima 're ĩhāimana za'ra wa'aba mono zéb zarina, niha wamhā, ĩsa'ētē zarina, niha wamhā, ĩsyry zarina. ¹² Ato sina, āma asōprub za'ra wa'aba wamhā, 'Re ĩhāimana u'āsi mono si te za asōprubzém na aiwēsāmri za'ra wa'wa. Asimarī aba ō wa, tō syry na ĩsōmri za'ra wa'aba zéb zarina, te za duré āma aiwēsāmri za'ra wa'wa, ato sina āma asōprub za'ra wa'aba wa.

¹³⁻¹⁴ E a norī wa'aba si, sa'ētē na ĩsōmri za'ra wa'aba na, da'upana āma robzépata za'ra wa'aba da, wa āne na aima roti za'ra wa'wa. Mare di. Taré āhāna hā sa'ētē na aima hāimana za'ra wa'aba wa, te za āma ĩpawaptob za'ra wa'wa, Zeruzarē āma ĩsazei'wa

norĩ hã, marĩ zô tiwi 're rowaptâ'â za'ra mono wa. Tawamhã, nimahã na marĩ zô, aiwi 're rowaptâ'â za'ra wa'aba mono wamhã, te za duré ta norĩ hã marĩ na te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, asa, sa'ëtê na tãma hãimana za'ra wamhã. ãne wamhã, aiwa te za asôprubzém na asima ãma 're ĩwa'rãmi za'ra wa'aba mo. ¹⁵ Duréihã Mozési ma tô ãne na ãma rob'ui'ééré, Izarazéhé nhihudu norĩ hã a'ubuni wi simizahãri mono sidâpâsi, mana na dasazém nhisi hã te te siwi ĩ'ubumroi mono na hã:

“Ni'wam norĩ hã sa'ëtê uptabi na te te sima ubumro za'ra mono nherê, tãma si'atarême za'ra mono ô di, tisiré norĩ hã te te ãma pawaptob za'ra mono wa. Taha wa, ni'wam norĩ hã syry na te te sima ubumro za'ra nherê, ta norĩ wi tiwi sô rowaptâ'â za'ra ô di, ĩsazéb zô hã.”

ãne duréihã ãhã wasu'u na, Mozési te te ãma ĩrob'ui'éérézê hã, ĩbaihã na hã. Tane duré, a norĩ wa'wa hã te za 're asipawapto pese za'ra wa'aba mo, aiwa 're aihãimana za'ra wa'aba mono da.

Titu hã to sina datême ĩmorĩzé wasu'u

¹⁶ 'Re ĩhãimana u'âsi mono, ma tô Tituhu ma pisutu, tãma asawi pese za'ra wa'aba zéb zarina, te te aipawaptob za'ra wa'aba da, wa norĩ hã wa te duré 're ĩ'asawi pese za'ra wa'aba mono ne. Taha wa, wa ãma wawata ni, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma hã, tô sena wa, ô hã. ¹⁷ Tawamhã ône haré ma tô Titu hã sina wazaze, ãma atême ĩmorĩ aba zém na da hã. Taha wa, si'uihã na te te ãma sima ĩrowêzéb zarina, to sina te za tô ãma atême timorĩ za'ra wa'wa ãhãna hã, atême za'ra wa'aba. ¹⁸ Wasisãnawã hã wa za duré ĩsiré ãma atême satõrĩ za'ra wa'aba ni, aibã hã. ãme ĩsazei'wa norĩ hã ma tô te te sima 're wasu'u wê za'ra, Cristuhu wasu'uwê na simiromhuri wê uptabi wa, ta hã. ¹⁹ Duré dama simiromhuri wê uptabi wa, ma tô ĩsazei'wa norĩ hã siwi pisutu, Zeruzarê u ĩsazei'wa norĩ nhoprubzéb ré, za wasi'aba'rêi wa, ãma wasiré morĩ da. Tawamhã Wanhíb'apito ãma wawatazéb da, wa za tô ãne hã 'manharĩ ni, duré wato sina, wa te 're ĩda'apawapto mono zém na, da te wawaihu'u za'ra da.

²⁰ Wanhimisaihuri hã da te wa'ãma nomri tõ da, wa za asôprub za'ra wa'aba zé hã wasitême wa te wasiwi 'madâ'â pese za'ra, wasi'aba'rêi wamhã. ²¹ ĩ'uwaibaba, wa te ãma ĩ'uwaimrami za'ra da si, wa tô ĩré wasima rob'madâ'â za'ra ni, Wanhíb'apito nho'a, duré uburé danho'a zama.

²² Wasisãnawã hãiba amo hã wa za duré ãma atême satõrĩ za'ra wa'aba ni, Titu norĩ siré, ãma morĩ da. Ta hã wa tô nasi pibu za'ra ni, simi'ê na te te 're romhuri mono zô, Wanhíb'apito ma. Taha wa, wa tô waihu'u za'ra ni, tô sena ĩsimi'ê na hã, duré to sina te te 're ĩromhuri mono na hã. Ta hã aiwasu'u wê za'ra wa'wa hã te te wapari wa, tãma ai'umnhasi uptabi za'ra wa'aba di, za rob'ui'prazém na dama asôprub za'ra wa'aba zém na hã. Taha wa, toi uptabi di ãhãna hã, rob'ui'prazé ubumro na za te te ãma aipawaptob za'ra wa'aba wa. ²³ Titu hã bété. Ta hã ĩsiré Wanhíb'apito ma romhuri'wa te 're hãimana, Cristuhu wasu'uwê na ĩsiré te te 're ĩ'aipawaptob za'ra wa'aba mono. Duré wasisãnawã hãiba amo norĩ hã za ĩsiré ãma ĩneb zahuré da hã, ta norĩ hã te za tisiré ĩsazei'wa norĩ zadawa para, ãma atême ĩne wa'aba na siwasu'u zahuré, aima za'ra wa'aba hã. Ta norĩ hã simiromhuri wê uptabi wa, te za Cristuhu ãma si 're dawata za'ra. ²⁴ Taha wa, ma'ãpé ĩwê na si uburé marĩ na hã ãma tãma uwaimrami za'ra wa'aba za, asimizawĩ pese aba zém na te te aiwaihu'u za'ra wa'aba da, duré sena na, wa te dama 're ĩ'aiwasu'u wê za'ra wa'aba mono zém na, te te aiwaihu'u za'ra wa'aba da. Duré ãme ĩsazei'wa norĩ, siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ hã, ãne na te te aiwaihu'u za'ra wa'aba da, te za ĩwê na si tãma ãma ĩ'uwaimrami za'ra wa'wa.

9

Zudeza ãma ĩsazei'wa norĩ ma, ĩdanhoprub za'ra zé wasu'u

¹ E wa hã wa za ãne na aima ãma roti na sahu za'ra wa'wa, ĩnhimi'ui'ééré na hã, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhíb'a'uwê norĩ ma, asôprub

za'ra wa'aba da, dame. Mare di. Āne na, te aima āma roti na sahu za'ra wa'aba ō di za, āhāna hā. ² E marī wa. Zudeza āma ĩsazei'wa norī hā asiwi pawaptob za'ra wa'aba da, asi'uihā na ato sina, āma asima rosa'rata za'ra wa'aba wa. Āne na, wa tō wa hā āma aiwaihu'u za'ra wa'wa, tō sena na. Āme Masédoniza na danhipti'a nho'ōmo nhisi āma ĩsazei'wa norī 're ĩhāimana za'ra mono norī ma, wa tō aiwasu'u wē za'ra wa'wa. Āne, wa tō ta norī ma hā tāma aiwasu'u wē za'ra wa'wa: “Ataza na danhipti'a nho'ōmo nhisi āma ĩsazei'wa norī hā ma tō rob'uiprazé ubumro na sāna'rata za'ra, wahub 'rata na hā.” Āne na, wa tō tāma aiwasu'u wē za'ra wa'wa. Rob'uiprazé hā ato sina, asiwi ĩ'ubumro sirōmo za'ra wa'aba zéb zarina, ma tō ta norī zama sima āma rosa'rata za'ra, to sina, aiwa asine wa'aba, te te siwi 'manharī wē da, aiwab da. ³ Āne na, wa tō dama aiwasu'u wē za'ra wa'wa. Tane nherē, wa za ĩsisōwa āma atēme satōrī za'ra wa'wa, wasisānawā norī hā, rob'uiprazé ubumro na te te aipawaptob za'ra wa'aba da, ĩwana ré asiwi 'rā'ōtō pari aba da, te dama aiwasu'u wē za'ra wa'aba zéb zarina. Duré te dama aiwasu'u wē za'ra wa'aba zém na, taré te ai'umnhasi baba za'ra wa'aba tō da, wa za tō āne hā 'manha. ⁴ Āté Masédoniza hawimhā, wasisānawā norī hā te za āma ĩsiré ai'aba'ré, atēme za'ra wa'aba. Tawamhā, āma atēme wasihutu aba wamhā, rob'uiprazé hā asiwi 'rā'ōtō pari aba ō wamhā, āté wa aré aima aséb za'ra wa'aba ni, taré wa te ai'umnhasi baba za'ra wa'aba wa. A norī wa'wa hā bété. Te aré tō aséb za'ra wa'wa, tō sena ĩ'ubumro na, āma uwaimrami za'ra wa'aba ō wa. ⁵ Taha wa, wa tō āne rosa'rata ĩsima, wasisānawā norī hā ĩsisōwa te āma atēme satōrī za'ra wa'aba da, rob'uiprazé ubumro na te te aipawaptob za'ra wa'aba da, asiwi 'rā'ōtō pari aba hā ĩzô, ĩma ĩropisutu za'ra wa'aba zéb zarina. Tawamhā, āma atēme ĩwisi za'ra wa'aba wamhā, ōne haré wa za ti'â, asi'uihā na ato sina, dama asōprub za'ra wa'aba zém na, da te dasiwi aiwaihu'u za'ra wa'aba da.

⁶ Āne na, wa za duré āma aipo're pu'u za'ra wa'wa, āma rosa'rata za'ra wa'aba da. Amnho hā syry na da te 're ĩzuri mono zéb zarina, te za syry na da te 're ubumro za'ra, dama 're 'rā préduub za'ra mono wamhā. Sa'ētē na, da te 're zuri mono wapsi, te za oto sa'ētē na da te 're ubumro za'ra. Tane duré, dasima 're ĩdanhoprub za'ra mono zéb zarina, te za 'Re ĩhāimana u'âsi mono hā dama 're sōpru, ĩwa'rāmi. ⁷ 'Rāwi aipē'ē 're, asima ĩwaihu'u za'ra wa'aba zéb zarina si, te za aihāiba mono bâ dama asōprub za'ra wa'wa, āté sa'ētē na, āté syry na. Robzei'ō nherē, dama asōprub za'ra wa'aba ō di za. Duré taré da te aima ĩ'ru za'ra wa'aba zéb zarina, dama asōprub za'ra wa'aba ō di za. Mare di. Asi'uihā na si te za asima ĩwē za'ra wa'aba zéb zarina, dama asōprub za'ra wa'wa, ato sina. Āne si ĩwē uptabi hā, 'Re ĩhāimana u'âsi mono ma hā, dato sina dasima 're ĩdanhoprub za'ra mono zé hā. ⁸ 'Re ĩhāimana u'âsi mono hā waihu'u pese uptabi di, uburé marī ĩwē hā te te aima 're ĩ'anhomri aba mono da hā, marī zô aiwi 're rowaptâ'â za'ra wa'aba mono tō da, āma 're aihāimana za'ra wa'aba mono zéb da hā, duré āma 're ĩdapawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hā. ⁹ Duréihā ni'wa hā ma tō āne na rob'ui'ééré, ĩbaihā na hā:

“ĩsibrob'ō norī ma, te 're sōprub u'âsi, sa'ētē na. ĩsimizawi pese zé hā dawī 're si'utōrī waihu'u za'ra mono ō di za. Te za dama 're hāimana u'âsi za'ra.”
 Āne duréihā rob'ui'ééré wasu'u hā.

¹⁰ E 'wa hā te robzâ hā robzuri'wa norī ma, te te 're anhomri. E 'wa hā, te dasazé hā te te dama 're anhomri. Ta hā, 'Re ĩhāimana u'âsi mono. Tane te za duré ĩsōprubzé hā aima 're sa'ētē za'ra wa'wa, dama 're asōprub za'ra wa'aba mono zé wa'rāmi, sa'ētē uptabi na oto dama āma 're asōprub za'ra wa'aba mono da, nimahā na hā. ¹¹ Sa'ētē na te za tō ĩwē hā te te aima 're sōmri u'âsi za'ra wa'wa, taha zarina, oto a norī wa'wa hā sa'ētē na āma 're dapawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, aiwab da. Taha wa, da'ahā na te za oto 'Re ĩhāimana u'âsi mono āma tawata za'ra ni, asōprub za'ra wa'aba zé hā za wa te datēme āwisi za'ra wē te. ¹² ĩwē hā te za tō ĩ'manharī za'ra wa'wa, āne na dapawaptob za'ra wa'aba wamhā. E marī wa. Ta norī wi hā, marī zô tiwi 're rowaptâ'â za'ra mono ō di za oto, 'Re ĩhāimana u'âsi mono nhīb'a'uwē norī wi hā, Zudeza āma 're ĩhāimana za'ra mono norī wi hā. Taha zarina, te za duré ahā na oto āma 're wata za'ra, 'Re ĩhāimana u'âsi mono

ãma hã. ¹³ A norĩ wa'wa hã tãma asõprub za'ra wa'aba zém na, pawaptob za'ra wa'aba wa, te za tãma ãma ì'uwaimrami za'ra wa'wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma hã. Taha wa, ahã na te za tô 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma tiwata zara, Cristuhu wasu'uwẽ zarina 're anomro wẽ wa'aba mono na, duré asõprub uptabi na pawaptob za'ra wa'aba wa, ta norĩ hã, duré darob amoi ãma 're ìhâimana za'ra mono norĩ hã, pawaptob za'ra wa'aba wa. ¹⁴ Ta norĩ hã te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono wa, te za ai'ãma 're mreme zusi u'âsi 'wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, ta hã tinhimizawi pese zéb zarina, te te aipisutu za'ra wa'aba wa, asimarĩ na tãma asõprub za'ra wa'aba da, ìsimarĩ'õ norĩ ma hã. ¹⁵ 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma si, wa za 're wawata u'âsi za'ra, ti'ra na wama ìsõprub za'ra zé wa'rãmi. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhoprubzè hã wẽ uptabi nherè, damreme na ì'uwaibaba, da te dasima ãma 're ìrowasu'u za'ra mono da hã, da te dasima ãma 're uwaimrami waihu'u za'ra mono õ di.

10

'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa para, Paru te te dama 're ìsadawa wasu'u mono zé wasu'u

¹ Ni'wam norĩ hã asiré wa'aba, 're ìhâimana za'ra mono norĩ hã te ãne te te sima 're ìbãsi za'ra: “Paru hã wa'rata sãmra ré hã, wama pahi za'ra di, marĩ na te te wama ìnharĩ za'ra da hã, wanho'a. Wanhiti 're hâimana mono wapsi, te mreme pahi ãna te te wama 're anharĩ, tinhimi'ui'ére na si.” E ãne hã ìma 're hâimana mono bâ. Mare di. Wa hã Paru, wa za oto aima ãma roti za'ra wa'wa. Ìwapari pese za'ra wa'aba za. Cristuhu nhisi na, wa za ãma aima roti za'ra wa'wa ãhãna hã, ta hã simizawi pese wa, duré atãma na 're hâimana u'âsi mono wa. Marĩ da, 're sisapètè waihu'u mono õ di, ta hã. ² Ni'wam norĩ hã ma tô ãne na ìma nharĩ za'ra, ìhãiba na: “Paru hã ìsazei'õ'wa norĩ ne, te 're hâimana.” ãne te ni'wam norĩ hã ì'ãma rosa'rata za'ra. Taha wa, apã ãma atème ìmorĩ aba wanhã, áté ìmreme tete na, wa za tô aima roti za'ra wa'wa, ìpahi ãna, ãne hã te ìsima wẽ õ nherè. Taha wa, ìwasu'u wasédé hã wapari za'ra wa'aba õ di za, ãne na te aima nharĩ za'ra wa'aba tõ da, asõ'a za'ra wa'aba. ³ Wa norĩ hã ti'ai ãma, wa dawazari 're wahâimana tô, uburé ìsazei'õ'wa norĩ wazari. Tane nherè, ti'ai ãma 're ìdahâimana za'ra mono zéb zarina, wa te 're a'wapéi mono õ di, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhitob'ru norĩ hã. Mare di. ⁴ Ti'ai ãma 're ìdasi'wapé za'ra mono zém na, wa te 're a'wapéi mono õ di duré. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimni'ãsi na si, wa tô wa te 're a'wapéi u'âsi, ìwaihu'u pese zarina. Ìsitob'ru norĩ nhiptetezè hã wa te tiwi ãma 're ì'a'uprosi mono zéb da hã, wa ãhã na si wa te 're a'wapéi u'âsi, ta norĩ hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimni'ãsi na si. ⁵ Taha na si, wa duré danhimiroti tô senai'õ hã wa te dawĩ 're a'uprosi. Ni'wam norĩ hã tiwè na sina 're wata za'ra mono wa, te 'Re ìhâimana u'âsi mono hã tãma waihu'u ãna, 're hâimana za'ra. ãne na danhimirosa'rata wasédé hã, wa duré wa te dawĩ 're a'uprosi u'âsi, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimni'ãsi na, ìwaihu'u pese zarina. Uburé Cristuhu nhitob'ru norĩ nhimirosa'rata wasédé hã wa duré wa te tiwi 're awaibui u'âsi, Cristuhu nhimiroti zarina si, te te oto 're rosa'rata za'ra mono da, ta norĩ hã ìwè na si. ⁶ A norĩ wa'wa hã te oto Cristuhu ãma 're ìsasõmri pese za'ra wa'aba mo. Tane nherè, ni'wam norĩ hã asiré 're hâimana za'ra wa'aba mono nherè, Cristuhu wi, apã tihâimana wasété zõ 're sipizari za'ra mono wa, wa za ta norĩ zada 're wahâimana, wa te wasiwi ìwè'õ za'ra zéb zarina, niha wa te dama ãma roti za'ra da, ta norĩ hãiba na hã. ⁷ Atõmo na wahãiba mana wawi, asiwi 're ìwa'madã'ã za'ra wa'aba mono zéb zarina si, ma tô asiwi 're ìwawè'õ za'ra wa'aba mo. Ni'wam norĩ hã asiré wa'aba, 're ìhâimana za'ra mono norĩ hã te ãne na te te si'ãma 're rosa'rata upa za'ra 'rãwi: “Wa norĩ si, wa Cristuhu zadawa para, wa te 're romhuri za'ra.” ãne na asi'ãma rosa'rata za'ra wa'aba ze te bâ, ma'ápé apã asi'ãma rosa'rata pese za'ra wa'aba. E marĩ wa. Wa norĩ zama, Cristuhu zadawa para dama romhuri'wai wa. ⁸ Wanhĩb'apito hã ma tô wapisutu, ìsadawa para, wa te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da. E tawanhã, wanhĩmipawaptobzéb zarina, ãma 're anomro wẽ wa'aba mono zé hã, wa te aiwi 're uprosi za'ra wa'aba mono da, ma

tô ãne hã wama pisutu. Mare di. Īsadawa para, wa te 're ĩ'aipawaptob za'ra wa'aba mono zéb zarina, asiptete sina ãma 're anomro aba mono da si, ma tô wapisutu, Wanhib'apito hã. Āhã zarina si, aima 're ĩsiwasu'u za'ra wa'aba mono wa, ãma 're ĩnhisé mono õ di, tô sena aima 're ĩsiwasu'u za'ra wa'aba mono wa, ãne na hã. ⁹ Īnhimi'ui'ééré na te aima ãma ĩroti za'ra wa'aba zé ma, aipahi za'ra wa'aba da hã, te amo ĩsima aiwē za'ra wa'aba õ di. ¹⁰ Ni'wam norĩ hã te duré te te sima 're ĩwasu'u za'ra, ãne: “Paruhu nhimiroti hã pire uptabi di, tinhimi'ui'ééré na si te te wama 're ĩroti za'ra mono zém na hã. Mreme tete sina, te za duré ãma wama roti pese za'ra, tinhimi'ui'ééré na hã. Tane nherē, wa'rata sãmra wamhã, marĩ dai õ di. Wama mreme wapu za'rare di.” Āne te ni'wam norĩ hã te te sima 're ĩbãsi za'ra, ĩza're'ra si. ¹¹ Tane nherē, asiti wahâimana za'ra wa'aba ré, wanhimi'ui'ééré na wamreme tete sina, wa te aima ãma ĩroti za'ra wa'aba zéb zarina, wa za duré wahâimana pire na ai'rata wahâimana za'ra wa'aba ni, apã ãma wane wamhã, atēme za'ra wa'aba. Āne hã ma'ãpé wa'ãma waihu'u za'ra wa'aba, rosa'rata na wa'ãma ĩ'upa za'ra wa'aba norĩ hã.

¹² Ta norĩ hã danhipai u 're ĩhâimana wē za'ra mono na, ma tô 're si'madâ'â ze za'ra. Tane nherē, wa norĩ hã aiwab da hã, wa te wasina rosa'rata waihu'u õ di, wawē na hã. Tane nherē, te ta norĩ hã ĩsimiza'rese'õ ne 're hâimana za'ra. Tihâimana wē zéb zô si, te ta norĩ hã 'rãwi sina 're sôpré, taha na si danhipai u 're hâimana wē za'ra mono da newa. ¹³ Tane nherē, wa norĩ hã tô ĩbãre, wa aima wasiwasu'u za'ra wa'aba ni. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wama ĩpisutuzém nhipai u, aima wasiwasu'u za'ra wa'aba õ di. Romhuri hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wama ĩpisutuzéb zarina si, wa tô wa te dama 're romhuri, a norĩ wa'aba ma zama. Taha na si, wa aima wasiwasu'u za'ra wa'aba ni, wa te dama 're ĩromhuri wē mono zém na si. ¹⁴ 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wama ĩpisutuzéb zarina si, wa tô ãma wanem na, atēme za'ra wa'aba, dawana ĩsadawa para, wa te aipawaptob za'ra wa'aba da. Te te wama ĩpisutuzém nhipai u, wa te tiwi ãma upai õ di, Cristuhu wasu'uwē hã wa te aima wasu'u 'rata za'ra wa'aba wamhã. ¹⁵ Duré, danhimirohuri na nherē, taré wa norĩ hã da'upana wazadawa nhipese na 're wasiwasu'u mono õ di, aima za'ra wa'aba hã. Taré, wa wa norĩ hã wa te wasima 're aiwē za'ra wa'wa, Cristuhu ãma 're ĩsasõmri za'ra wa'aba mono zém na, asima ãma 're sa'ëté za'ra wa'aba mono da, taha zarina, wa te aima 're ĩromhuri za'ra wa'aba mono zém na si, wa te aima ãma 're sa'ëté za'ra wa'aba mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wama ĩpisutuzéb zarina si. ¹⁶ Tawapsi, wa za datēme 're wane, darob amoi u, airom nhiti za'ra wa'aba 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ ma, ĩwasu'uwē hã wa te dama 're wasu'u mono da. Cristuhu wasu'uwē na ni'wa hã te te dama 're ĩromhuri mono õ zéb u si, wa za oto 're wane, darob amoi u hã, ĩwasu'uwē na, da te dama ãma 're romhuri za'ra mono nherē, taré wazadawa nhipese na, da'upana dama 're wasiwasu'u tō mono da.

¹⁷ Āne na ma tô duréihã ni'wa hã ĩbaihã na ãma rob'ui'ééré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na:

“Ni'wam norĩ hã to sina oto 're hâimana za'ra mono wamhã, Danhib'apito te te 're ĩpawapto wē za'ra mono zém na si, te za tô dama 're siwasu'u wē za'ra, to sina oto ãma 're ĩhâimana za'ra mono zém na hã.”

Āne duréihã rob'ui'ééré hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na hã. ¹⁸ Ni'wam norĩ hã tiwē na 'rãwi 're ĩsi'madâ'â ze za'ra mono norĩ hã, Wanhib'apito te te 're wēsãmri za'ra mono õ di, ta norĩ hã. E marĩ wa. Te te sima 're ĩ'awasu'u wē mono norĩ si, te za te te 're awēsãmri, Wanhib'apito hã.

11

Cristuhu wasu'uwē upana, roti senai'õ na te te dama 're ĩroti za'ra mono norĩ wasu'u

¹ Āhãna, wa za ĩsisõwa ãma ĩsina aipo're pu'u za'ra wa'wa, ĩ'ãma aiwa'a za'ra wa'aba tō da, ĩnhimiza'rese'õ na ĩ'ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono nherē. ² Wa hã te 're asawi pese za'ra wa'aba mono wa, wa tô te ai'ãma 're rosa'rata u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana

u'âsi mono te te 're ĩ'asawi pese za'ra wa'aba mono ne. Ni'wa hã aibã ma, ti'ra ubuni hã mro da, te te tãma ĩpisutu ne, wa tã aipisutu za'ra wa'wa, Cristuhu ma si oto 're aihãimana za'ra wa'aba mono da. ³ Tane nherẽ, wa oto ĩhãtã'ã sina, te ai'ãma 're rosa'rata u'âsi za'ra wa'wa. E marĩ wa. Cristuhu ãma si, 're sasõmri pese za'ra wa'aba mono nherẽ, ãté ni'wam norĩ hã roti tã senai'õ na taré te te aima 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za Cristuhu wasu'uwẽ hã ĩrẽme za'ra wa'wa. Duréihã Wa'uburé hã wahi na sihãiba wa, Ewaha ma, sadawa nhipese na te te ĩrowasu'u ne, te za tã ãté ni'wam norĩ hã te te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa, roti tã senai'õ na hã. ⁴ Zezusihi wasu'uwẽ tã sena uptabi si, wa tã aré aima wasu'u za'ra wa'aba ni. Tawamhã taha wasu'u na, wa te aima ĩrowasu'u za'ra wa'aba zéb zarina, ma tã ĩsaze za'ra wa'wa. Taha zarina, ma tã duré asima ĩwẽ za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'ẽzani hã aipẽ'ẽ 're, aima 're hãimana u'âsi za'ra wa'aba mono da. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã Zezusihi wasu'uwẽ upana, tã senai'õ na te te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono nherẽ, Wanhib'apito wasu'uwẽ ne, tã senai'õ nherẽ, 'rãwi asiwi 're wẽ'õ za'ra wa'aba mono õ di. Õne haré ma tã ãma 're ĩsasõmri za'ra wa'aba mo. 'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'ẽzani upana, ma tã ĩhãiba'õ mreme si asima 're ĩwẽ za'ra wa'aba mo.

⁵ E ta norĩ hã Cristuhu zadawa wasu'u'wa pã, ma tã bété ĩsimirowasu'u na ãma ĩsaze za'ra wa'wa. E ĩnhimiromhuri hã tãma wapu bã, ta norĩ nhimiromhuri ma hã. ⁶ ãté ĩmreme hã, ĩma pibu prã ti tã, da'ahã nho'a te dama 're ĩrowahutu mono zéb da hã. Tane nherẽ, Cristuhu wasu'uwẽ si, tã sena hã ĩma waihu'u pese di. ãne na ma tã oto ĩ'ãma ĩwaihu'u pese za'ra wa'wa, a norĩ wa'wa hã.

⁷ Asiwi ĩpawa'ãbã aba ãna, wa tã 'Re ĩhãimana u'âsi mono wasu'uwẽ na si te 're aipawaptob za'ra wa'wa. Taha wa'rãmi, a norĩ wa'aba si, ĩma aipire na aihãimana za'ra wa'aba da, wa tã ĩhãimanazéb da hã, ĩsi'uihã na nasi wa'ã, ĩpire na aima ĩhãimana za'ra wa'aba tã da. E ãne wamhã, ĩwasédé wa tã 'manha. E tã 're ĩhãimana mono zéb zarina, ma tã ãne na ĩ'ãma ĩrosa'rata wasété za'ra wa'wa, asima. ⁸ Cristuhu wasu'uwẽ na te aipawaptob za'ra wa'aba da, ai'rata ĩnhamra aba ré, rob'uiprazém na ĩma asõprub za'ra wa'aba õ nherẽ, ma tã ai'upana za'ra wa'aba, ĩsazei'wa norĩ hã ĩpawaptob za'ra, darob amoi ãma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã. Ta norĩ hã Wanhib'apito wasu'uwẽ na te pawaptob za'ra dai õ nherẽ, ma tã tite rob'uiprazém na ĩpawaptob za'ra, aima wa'aba si, te ãma ĩromhurizéb da hã. ⁹ Ai'rata ĩnhamra aba ré, asimarĩ zõ, te aiwasutu za'ra wa'aba da, te nasi aiwi rowaptẽrẽ za'ra wa'aba õ di, marĩ zõ ĩwi rowaptã'ã wamhã. Wasisãnawã norĩ si, ma tã uburé marĩ na siwi ĩpawapto, ãma ĩhãimana mono zéb da hã, Masédoniza hawi, ãma ĩsiré ĩsi'aba'ré norĩ hã. Taha wa, ai'rata ĩnhamra aba ré hã, ĩnhiwari na hã te nasi ropire hã aima 'manharĩ za'ra wa'aba õ di. Tane, wa za duré ĩhãimana, apã ĩmorĩ na te sahu wamhã, ãma atẽme za'ra wa'aba. ¹⁰ Ni'wa hã marĩ na te wari ãna, wa tã aipawaptob za'ra wa'wa, ai'rata ĩnhamra aba ré hã, asiwi ĩpawa'ãbã aba ãna. ãne hã ĩma wẽ uptabi di tã. ãhã wasu'u hã da te ĩwi pari waihu'u õ di, Ataza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, 're ĩdahãimana za'ra mono norĩ hã. Cristuhu nhimiroti hã tã sena uptabi, te 're hãimana. Tane duré, wa hã tã sena, wa ãne na aima ãma rowaihu'u za'ra wa'wa. ¹¹ E marĩ wa, wa tã ĩnhiwari ãna aima romhuri za'ra wa'wa. E ĩma asawi za'ra wa'aba õ wa. Mare di. ĩma asawi uptabi za'ra wa'aba di. ãne na ma tã 'Re ĩhãimana u'âsi mono si ĩwaihu'u, 're ĩhãimana mono zém na hã.

¹² Zezusihi zadawa wasu'u'wa newa, tã senai'õ na te te dama 're ĩroti za'ra mono norĩ hã, aiwa ĩsine hã te te dama 're ĩromhuri za'ra mono na dama 're siwasu'u za'ra mono tã da, wa za tã ĩpawa'ãbã ãna te 're da'apawaptob u'âsi. ¹³ Ta norĩ hã Zezusihi zadawa wasu'u'wa na, tã sena 're hãimana za'ra mono õ di. Sadawa nhipese na, te tã te te 're romhuri za'ra, Zezusihi zadawa wasu'u'wa newa, da te ãma 're rosa'rata wẽ za'ra mono da, dasima. ¹⁴ Tã ĩbãre, te ta norĩ hã ãne hã te te 're 'manharĩ za'ra. E marĩ wa. Satanasihĩ nhimiroti na si, te te dama 're romhuri za'ra mono wa, ta norĩ hã. Duré Satanasihĩ na hã waihu'u pese di, tihãiba na rowa'a na dama 're ĩsihãi'ré mono da hã, hãiwa ãma 'Re

Īhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa newa, da te âma 're saze za'ra mono da. ¹⁵ Taha wa, tô ĩbâre te za tâma ĩromhuri'wa norĩ hã ĩsadawa para, sadawa nhipese na dama 're hâimana za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, romhuri wẽ 'wa, 're hâimana za'ra mono newa, da te âma 're ĩrosa'rata wẽ za'ra mono zéb da hã, dasima. Taha wa, ta norĩ hã tiwasédé te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb zarina, te za tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're ahâ za'ra.

Paru hã te te 're ĩrobzépata mono zé wasu'u

¹⁶ Āne wa za ĩsiwasu'u na âma aima sahu za'ra wa'wa. Īnhimiromhuri wẽ na, aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba mono nherẽ, ĩnhimiza'rese âna 're ĩhâimana mono zém na, ĩ'âma rosa'rata za'ra wa'aba ô di za. Tane nherẽ, âté te za tô âne na ĩ'âma ĩrosa'rata za'ra wa'wa, ĩnhimiza'rese ô na 're ĩhâimana mono zém na hã. Āne wa, te za tô asiwi ĩwẽ'ô za'ra wa'aba âna, ĩwapari pese za'ra wa'wa, Wanhib'apito wasu'uwẽ na te dama 're ĩromhuri wẽ mono zém na hã aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba da. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u uptabi ô 'wa norĩ, aima 're siwasu'u pari za'ra wa'aba mono nherẽ, wa za tô aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. ¹⁷ Āté Wanhib'apito te te ĩma ĩwaihu'uzéb zarina, aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba ô di, âhã na hã. Āté danhimiza'rese âna 're ĩdahâimana za'ra mono zéb zarina si, wa za aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, ĩnhimiromhuri wẽ na hã. ¹⁸ Ni'wam norĩ hã te Wanhib'apito wasu'uwẽ na te te dama 're ĩromhuri wẽ za'ra mono zém na hã aima 're siwasu'u za'ra wa'wa, âma 're ĩwẽsâmri za'ra wa'aba mono zéb da hã. Tane, wa za duré wa hã aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, Wanhib'apito wasu'uwẽ na te dama 're ĩromhuri wẽ mono zém na hã, asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba da. ¹⁹ A norĩ wa'wa hã asimiza'rese sina 're ĩ'aihâimana za'ra wa'aba mono zém na, 'râwi 're asi'madâ'â ze za'ra wa'aba mono nherẽ, e niha te bété simiza'rese âna 're ĩhâimana za'ra mono norĩ nhimiroti si, 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo, asiwi 're wẽ'ô za'ra wa'aba mono âna. Tane duré, wa hã ĩnhimiza'rese âna 're ĩhâimana mono di pâ, te za pé ĩzama asiwi ĩwapari pese za'ra wa'wa duré. ²⁰ Ni'wam norĩ hã ma tô 're ĩhâimana za'ra mono zéb zarina, 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, te te aima 're 'rui u'âsi za'ra wa'wa, ta norĩ zadawa para si, uburé marĩ hã 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono zéb da si. Tane nherẽ, asiwi 're wẽ'ô za'ra wa'aba mono ô di, ta norĩ hã. Sadawa nhipese na, aiwi 're sipsaihuri u'âsi za'ra wa'aba mono nherẽ, duré ta norĩ ma si, 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, te te 're aiwaibui wa'aba mono nherẽ, e niha bâ bété, asiwi wẽ'ô za'ra wa'aba ô di. Ta norĩ si, aima pire na 're hâimana za'ra wa'aba mono newa, 'râwi 're si'madâ'â ze za'ra mono nherẽ, duré te te ai'âma 're wasété za'ra wa'aba mono da, atob'rata wi te te 're aihâ za'ra wa'aba mono nherẽ, e asiwi 're wẽ'ô za'ra wa'aba mono âna bété. ²¹ Wa hã âne, te aima 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono da hã, âté aré sada ĩnhib'uware di. Ta norĩ si tinhimirosa'rata na sina 're siptete za'ra mono di, âne te te aima 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono zéb da hã. E âne da, 're ĩhâimana mono bâ, wa hã. Mare di.

Ta norĩ hã marĩ wasu'u wẽ na, dama 're ĩsiwasu'u za'ra mono zém na hã te te siwi âma ĩwabzu za'ra ô di, Wanhib'apito wasu'uwẽ na te dama 're ĩromhuri wẽ mono zém na hã. Tane nherẽ, wa hã âne na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba 'wa'âhã, âté tô ĩnhimiza'rese'ô ne, wa aré aima 're ĩhâimana za'ra wa'wa. ²² Zezusihi zadawa wasu'u'wa newa, tô senai'ô na te te aima 're ĩroti za'ra wa'aba mono norĩ hã te sina aima 're wata za'ra wa'wa, ebreusi na 're ĩhâimana za'ra mono na hã, duré Izarazéhé nhihudu 're ĩhâimana za'ra mono na hã, duré Abra'âhã nhihudu 're ĩhâimana za'ra mono na hã. Tane, wa duré wa hã ebreusi na 're ĩhâimana, duré Izarazéhé nhihudu, duré Abra'âhã nhihudu, âne hã aiwa tô wama za'ra hã. ²³ Cristuhu ma romhuri'wa na, te duré ta norĩ hã aima 're siwasu'u u'âsi za'ra wa'wa. Tane nherẽ, wa wa hã ta norĩ nhipai u, Cristuhu ma romhuri'wa na 're ĩhâimana. (Āté ĩnhimiza'rese ô na 're ĩhâimana mono na, ĩ'âma rosa'rata za'ra wa'aba da nherẽ, wa za tô âne na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa.) E marĩ wa, wa ta norĩ nhipai u Cristuhu ma romhuri wẽ 'wa na 're ĩhâimana. Wa tô te tâma 're romhuri pese uptabi, ta norĩ nhipai u. Dazazéb 're, ma tô da te dasiwi 're ĩzai u'âsi, ta norĩ 're ĩhâimana za'ra mono zém nhipai u. Ma tô duré da te dasiwi 're ĩ'ahâri u'âsi, powawẽ hânhorô na, senai'ô na rowasu'u'wa

norī hã da te dasiwi 're ĩhã za'ra mono zém nhipai u. Āne wa, wa tô aré 're ĩdã'â u'âsi, te ĩsina 're romnhimimnhasi za'ëtē mono wa. ²⁴ ĩsiré zudezu norī hã ma tô duré nimahã na hã te te siwi 're ĩpré'é. Āne hã nimahã bâtã na ma tô 5 na ĩzada tiromhãiba. Misi bâtã na, 39 na da te dasiwi 're ĩpré'é mono zé hã, zudezu norī hã te te sima 're ĩrob'manharĩ za'ra mono zéb zarina. ²⁵ Romanu norī hã ma tô duré te te siwi 're ĩpré'é, wedehu na. Āne hã nimahã bâtã na si'ubdatō oto, ĩzada ĩromhãimana wasété zé hã. Ētē na ma tô duré dasiwi ĩhã ni, da te dasiwi âma ĩwĩrĩ da. Duré, uba're hã ma tô ĩré âzé, â 'rowi, â sisasi hã sa'ëtē wa. Āne, taha na si'ubdatō te ĩrobzépatazé hã duré. Āne hã uba're hã misi â na ĩré sipo'o pese wamhã, bâtã na wa tô â poré wa'wa ĩhãimana, bâtã bâre, mara bâre duré. ²⁶ Daro mono bâ 're ĩmorĩ ré hã, ĩma romnhimimnhasi uptabi nherē, wa tô âpré na te 're saprĩ, panho'ōmo na hã. Duré danhipsaihuri ahã di, bådãdi na hã, danhibrob zô dapãrĩ'wa norī hã. Ni'wam norī hã ĩsiré zudezu norī 're hãimana za'ra mono nherē, ma tô ĩzada 're hãimana wasété u'âsi za'ra, zudezu'ō norī zama. 'Ri nho'ōmo mono bâ, ma tô duré da te dasima 're ĩ'ru za'ra, niha da te ĩma 're rob'manharĩ za'ra mono da. A'ubuni wi 're ĩmorĩ ré hã, ĩsina romnhimimnhasi na, wa tô duré 're ĩhãimana, â poré na zama 're ĩmorĩ ré hã. Ni'wam norī hã tô sena Cristuhu zazei'wa 're hãimana za'ra mono newa, ma tô duré ĩzada 're hãimana za'ra, ta norī zama. Taha wa, ĩsina romnhimimnhasi uptabi nherē, wa tô 're ĩhãimana u'âsi. ²⁷ Duré âma 're ĩhãimana mono zéb da hã, wa tô te ĩsima 're romhuri pese, ĩnhib'rata na. Bâtã ahã na ma tô duré ĩnhotō ãna ĩ'ãma 're awē. Mram na zama te robzépata ahã di, 'rubu na zama. ĩsai ãna te 're ĩromhuri mono zém na hã, wa tô duré te 're robzépata. ĩ'uza ãna 're ĩhãimana mono zém na zama, wa tô duré te 're robzépata. ²⁸ Tane nherē, taha si ō di, te 're ĩrobzépata mono zé hã. Awē sidãpãsi, wa ĩpē'ē na te 're robzépata u'âsi, daro mono bâ ĩsazei'wa norĩ, siré 're ĩsi'rã'õtō mono norĩ ãma, te ãma 're rosa'rata u'âsi za'ra mono wa. Ta norĩ ãma 're ĩhãtã'â za'ëtē za'ra mono di duré. ²⁹ Ni'wam norĩ hã ĩsazei'wa norĩ hãimanazéb 're, sib'uware na 're ĩhãimana za'ra mono norĩ ãma hã, e niha wa za te ãma 're rosa'rata za'ra. Ta norĩ ãma hã wa za tô ãma 're ĩpē'ézé za'ra. Duré ni'wam norĩ hã tisiré nhimi'manharĩ wasété zarina, tiwasété na 're si'marõpãrĩ za'ra mono 'ru te, wa za sada 're ĩhãimana za'ra, tiwasédé te te 're ĩ'manharĩ 'rata za'ra mono norĩ zada hã, ta norĩ hã po're ãna 're hãimana za'ra mono wa.

³⁰ Āté niwapsi, wa za tô ãne na hã aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, uburé marĩ na te 're ĩrobzépata mono zém na si, taha zarina, marĩ da hã, ĩsi'uihã na ĩnhib'uware na 're ĩhãimana mono zém na, asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba da. ³¹ 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã, Wanhib'apito Zezusihi mama hã, taha ma si ĩwaihu'u pese di, ĩzadawa nhipese ãna aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba zém na hã za. Taha ãma si, wa za 're wawata u'âsi za'ra, wa norĩ hã. ³² Uburé marĩ da, ĩsi'uihã na ĩnhib'uware na 're ĩhãimana mono zém na hã wa za aima ãma ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. Damasitu na 'ri nho'ōmo nhisi ãma ĩnhamra ré, apito Aretaha zapari da'madã'â'wa hã ma tô damrami'wa norĩ ma ĩ'ru, 'ri nho'ōmo 'wawi wa'ra, 'ridawa nhitob za'ëtē mono bâ, te te ĩzô rob'madã'â za'ra mono da, te te siwi ĩsãmri wa, te te siwi ĩ'ãri da. ³³ Tane nherē, ni'wam norĩ hã ma tô si'õtō na siwi ĩ'ãma si'ra, 'ri nho'ōmo 'wawi wa'ra zadazãri hawi. Taha wa, wa tô rowē na dawĩ watobro rob u, da'wapéi'wa norĩ wi hã.

12

Paru hã, sõtō 'rowim ne, marĩ hã te te ĩ'ab'madã'âzé wasu'u

¹ Marĩ dai ō nherē, wa za duré ãne na aima ãma ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, ĩnhimiromhuri wē na hã, Zezusihi zadawa wasu'u'wa, tô sena 're ĩhãimana mono na, asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba da. Zezusihi zadawa wasu'u'wa newa, tô senai'ō na te te aima 're ĩroti za'ra wa'aba mono norĩ hã te sina 're wata za'ra, sõtō 'rowim ne, marĩ hã ta norĩ si te te 're sabu za'ra mono newa, danhotō 'rowi, da te 're ĩrosawērē za'ra mono ne. Tane nherē, wa tô duré ĩzama marĩ ĩwaihu'u'ō hã te 're azabu, ĩnhotō 'rowim ne, Wanhib'apito te te ĩma 're ĩ'awaihu'u mono zéb zarina si. ² Duréihã 'Re ĩhãimana u'âsi mono, ma tô ĩzaprõ, hãiwa u,

're ĩsāmra mono zéb u hã. Wa hã Cristuhu zazei'wa. Īnhotō 'rowim ne, hãwa u ĩmorĭzém na hã 14 na ma tō ĩ'ãma tiwahu oto. Áté ĩhãiba u'ãsi na, wa tō wi. Áté ĩpě'ězani na si. Wa hã ĩsiwaihu'u ō di. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma si, waihu'u pese di, ãne hã. ³⁻⁴ ãne na hã 'rãwi ãma ĩsiwaihu'u ō di tō, wa hã. Áté ĩpě'ězani na si, wa wi, tō. Áté ĩhãiba wahuré. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma si, ãne hã tãma waihu'u pese di. ãne si, wa tō wa hã ĩsiwaihu'u. Rowē uptabi u hã wa tō wi, tō. Tame rowasu'u ĩwē uptabi hã wa tō te awapari, ĩsi'uihã na. Rowasu'u wē uptabi wa, damreme na ĩ'uwaibaba ða te dasima ãma 're ĩrowasu'u za'ra mono zéb ða hã, ða te dasima ãma 're uwaimrami waihu'u za'ra mono ō di. ⁵ ãne na ĩma romhãimana wamhã, áté ĩbãre, wa aré aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te ĩwēsãmrizém na hã. Tane nherē, taha na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba ō di za. ĩsi'uihã na marĭ ða, ĩnhib'uware na 're ĩhãimana mono zém na si, wa za aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, asiwi ãma ĩwaihu'u za'ra wa'aba ða hã. ⁶ ãne na ĩma ĩromhãimanazém na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba ða, te ĩsina rosa'rata 'wa'ãhã, e ĩnhimiza'rese'ō ne, wa aré aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. Mare ði. E marĭ wa. Tō sena, ãne na aré aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba wa. Tane nherē, taha na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba ō di za. ĩnhimiromhuri hã 're ĩ'madã'ã za'ra wa'aba mono zéb zarina si, duré ĩnhimiroti hã aipo're na 're ĩwapari za'ra wa'aba mono zéb zarina si, te za ĩhãimanazém na ĩ'ãma 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo, asima.

⁷ Danhotō 'rowi, ða te 're ĩrosawērē za'ra mono ne, wa tō marĭ ĩwē uptabi hã te ab'madã'ã tō, ĩnhotō 'rowi te ĩrosawērē ne. Taha wa, danhipai u dama ĩpire newa, 'rãwi ãma 're ĩsi'madã'ã zeĭ mono tō ða, ma tō 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ĩma pisutu, ĩhãiba na te tō 're robzépata mono ða, marĭ na, ro'wa hã te te 're dahãzu mono wa, ða'ãma 're 'wasi'ē za'ra mono wa, ða'ãma 're ĩsépu'u siroptub za'ra mono ne. Taha zarina, te tō Satanasi hã te te 're ĩpibui u'ãsi, te ãma 're ĩrobzépata u'ãsi mono zéb ða hã. Tane nherē, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã te te tiwi 're ĩzawi mono ō di, ãne na te te 're ĩpibu tō mono ða hã. E marĭ wa. Dama ĩpire newa, 'rãwi te ĩsina 're rosa'rata tō mono ða. ⁸ Taha wa, wa tō si'ubdatō Wanhib'apito wi hã ĩsima rowaptē, tō ōhō na te 're ĩrobzépata mono zém na hã ta hã simisaré te te ĩ'ãma sizãri ða, te ãma 're robzépata zahu tō mono ða. ⁹ Tane nherē, ãne si ma tō nasi ĩma waihu'u asa, te tiwi rowaptērē wamhã: “Te ai'ãma sizãri ō di za. ĩnhimizawi pese zéb zarina si, te za 're aihãimana mo. Asi'uihã na marĭ ða hã, asib'uware na 're aihãimana mono nherē, te za asiptete sina ĩ'ãma 're aihãimana mo, ĩnhimipawaptobzéb zarina.” ãne si, ma tō nasi ĩma waihu'u na wa'rã asa, Wanhib'apito hã. Taha wa, ĩsi'uihã na marĭ ða hã, ĩnhib'uware na 're ĩhãimana mono zém na si, wa za tō ĩto sina aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, taha wa'rãmi Cristuhu nhiptetezéb ré si, 're ĩhãimana u'ãsi mono ða. ¹⁰ ĩsi'uihã na marĭ ða hã, ĩnhib'uware na 're ĩhãimana mono nherē, duré Cristuhu ma, te 're romhuri mono wa, ða te ĩ'ãma 're wasété za'ra mono nherē, duré ĩma ropire na 're ĩhãimana mono nherē, duré ða te ĩma 're rob'manharĭ wasété za'ra mono nherē, duré marĭ na te 're robzépata mono nherē, wa ĩto sina 're ĩhãimana u'ãsi. E marĭ wa. ĩsi'uihã na marĭ ða hã, ĩnhib'uware na 're ĩhãimana mono nherē, wa za taha wa'rãmi, ĩnhiptete sina 're ĩhãimana, Cristuhu nhimipawaptobzém na si.

Corĭtu ãma ĩsazei'wa norĭ ãma, Paru hã ĩhãtã'ã za'ra zé wasu'u

¹¹ Cristuhu zadawa wasu'u'wa na, asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba ō wa, wa tō ĩnhimiromhuri wē na si aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, ãne hã te ĩsima wē ō nherē. Áté ĩnhimiza'rese'ō ne, wa tō ãne na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, a norĭ wa'wa hã dama 're ĩwasu'u wē za'ra wa'aba mono ō 'ru te. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te 're ĩpawapto mono ō 'wa'ãhã, aré marĭ dai ō di, 're ĩhãimana mono zé hã tō. Tane nherē, Zezusihi zadawa wasu'u'wa newa, senai'ō na te te aima 're ĩroti za'ra wa'aba mono norĭ ma, ĩwapu na tãma 're ĩhãimana za'ra mono ō di. ¹² Ai'rata ĩnhamra aba ré, wa tō ĩnhimi'ē na marĭ dama ĩ'manharĭ waihu'u'ō hã aima 'manharĭ za'ra wa'wa, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĭ nhimiromhuri na. ãne zarina, te za sena na Zezusihi zadawa wasu'u'wa na asiwi

īwaihu'u za'ra wa'wa. ¹³ E tawamhã ai'upana wa'aba si, wa tô darob amoi ãma ĩsazei'wa norĩ 're ĩhãimana za'ra mono norĩ hã te 're apawapto pese, ta norĩ si ĩma sawi pese za'ra wa. Mare di. E marĩ na, wa tô bété a norĩ wa'wa hã ai'mararé za'ra wa'wa, sena Zezusihi zadawa wasu'u'wa na asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba õ zéb da hã. Áté asimarĩ aba zô, te 're aiwasutu za'ra wa'aba mono õ zém na si, wa tô ai'mararé za'ra wa'wa, ai'rata ĩnhamra aba ré hã. Ma'ãpé, ãne na ĩwasédé hã te aima 'manharĩ wasété za'ra wa'aba ze te bâ, ĩma pari za'ra wa'aba.

¹⁴ Si'ubdatõ ãma, wa za oto ãma atême ĩmorĩ 'wa, te duré asabu na sahu za'ra wa'aba da. Tawamhã, ãma atême ĩmorĩ aba wamhã, asiwi ĩpawa'ãbã aba da, te aiwi rowaptêrê za'ra wa'aba õ di za, asimarĩ zô, ãma atême ĩmorĩ aba õ wa za. Taré Cristuhu wasu'uwê na te aipawaptob za'ra wa'aba da si, wa za tô ãma atême ĩmorĩ 'wa. E damama norĩ ma, te za da'ra norĩ hã te te 're ubumroi pese za'ra, dasazé hã. Mare di. Damama norĩ si, te za te te 're rob'ubumroi pese za'ra, ti'ra sazéb da hã. Tane duré wa hã, aimama aba ne, aima 're ĩhãimana za'ra wa'aba mono wa, te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da si, wa tô te ai'ãma 're rosa'rata u'ãsi za'ra wa'wa, ĩsima. Taha wa, asiwi ĩpawa'ãbã aba õ di za. ¹⁵ Tawamhã, ãma atême ĩmorĩ za'ra wa'aba wamhã, ĩto sina, wa za uburé ĩnhimarĩ hã uprosi, te ãma aipawaptob za'ra wa'aba da, te ãma ĩ'ãri hã za. Taha da, wa za duré aima romhuri pese za'ra wa'wa, ĩwasutu uptabi nherê. ãne na hã ĩma asawi pese za'ra wa'aba nherê, e te za duré ĩzawi za'ra wa'aba zém na hã ĩwi asisawi za'ra wa'wa, aiwétési.

¹⁶ Asiwi ĩpawa'ãbã za'ra wa'aba da, te aiwi ĩrowaptêrê za'ra wa'aba õ na, ma tô asina ĩwaihu'u za'ra wa'wa tô. Tane nherê, ma tô ni'wam norĩ hã rosa'rata na ĩ'ãma upa za'ra, rob'uiprazé hã ĩzadawa nhipese na te aiwi ĩ'ubumroi wa'aba na hã. E ãne hã ĩ'uwaibaba. Mare di. ĩ'uwaibaba õ di. ¹⁷ Wasisãnawã norĩ hã, ĩzadawa para ãma atême si'aba'rúi wa'aba da, te ãma ĩsatõrĩ za'ra hã e ma tô aima sadawa hapese za'ra wa'wa, rob'uiprazém na. Mare di. ãne na hã aima sadawa nhipese za'ra wa'aba õ di, ta norĩ hã. ¹⁸ Titu hã bété. Ta hã wa tô duré ãma atême satõrĩ 'wa, ãma atême morĩ aba da. Wasisãnawã hãiba amo hã wa tô duré ãma ĩsiré satõ. E Titu hã ma tô tawamhã aima sadawa hapese 'wa, asimarĩ aba zô hã. Mare di. Tane duré, wa hã 're ĩhãimana mono zé hã. Aiwapasi wahãimanazé hã, rob'uiprazém na aiwi 're ĩwanhimisaihuri aba mono õ na hã.

¹⁹ E taré wa'ãma 're rosa'rata wê za'ra wa'aba mono da, wa ãne na aima wasiwasu'u za'ra wa'aba ni. Mare di. Cristuhu zazei'wa oto 're wahãimana mono wa, wa ãne na aima wasiwasu'u za'ra wa'aba ni, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nho'a. Wasisãnawã norĩ, wama asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, wa te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da si, wa tô uburé marĩ hã wa te 're ab'manharĩ, asiptete sina Cristuhu ãma si 're anomro aba mono da oto. ²⁰ Ai'ãma 're ĩhãtã'ã za'ra wa'aba mono sina, wa tô ai'ãma te 're rosa'rata u'ãsi za'ra wa'wa, za ãma atême ĩmorĩ aba na dã'ãsina, duré 're aihãimana za'ra wa'aba mono zém na, za te aiwêsãmri za'ra wa'aba õ na dã'ãsina. Áté a norĩ wa'wa hã te za duré asiwi ĩwê'õ za'ra wa'wa, za ãma atême ĩmorĩ za'ra wa'aba wamhã. Áté ãhãna hã te 're asisada'ãbã u'ãsi za'ra wa'aba mo 'rãwi. Áté te duré marĩ na 're asi'ruiwapari za'ra wa'aba mo. Áté te duré asisada 're asiti'ru za'ra wa'aba mo. Áté asi'ãma si te duré 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo. Áté te duré asi'ãma 're ĩwasété za'ra wa'aba mo. Áté te asima 're ĩdabãsi wasété za'ra wa'aba mo. Áté dama aipire newa, te duré 'rãwi 're asi'madã'ã ze za'ra wa'aba mo. Áté siwa'ru te duré 're aihãimana za'ra wa'aba mo. ãne na 're aihãimana za'ra wa'aba mono õ'umnhasite, wa ai'ãma 're ĩhãtã'ã u'ãsi za'ra wa'wa. ²¹ ãma atême ĩwisi aba wamhã, áté ĩpê'ézé te, wa za aiwa'õ, ai'ãma ĩpê'ézé uptabi za'ra wa'aba wa. Duréhã ai'ahã na ma tô aiwasédé hã 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mo aré. Ma tô duré asina 're asipsaihuri za'ra wa'aba mo, pi'õ na, aibã na zama. Asiséb ãna, ma tô marĩ ĩwasétére zô si asima 're asõpré wa'aba mo. ãne na aiwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono nherê, aiwasété wi 're aipizari za'ra wa'aba mono õ wa, áté te za ĩwi tirobzei'õ pese. Taha wa, áté ĩnhiséb di za, ĩnhib'apito ma hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma hã, ai'ãma za'ra wa'aba hã.

13

Paru hã roti na te te ĩrãsutuzém na rowasu'u

¹ Si'ubdatõ ãma, wa za oto ĩmorĩ na ãma atẽme sahu za'ra wa'wa, te asabu za'ra wa'aba da. Duréihã Mozési hã ma tõe ãne na ĩbahã na rob'ui'ére, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti na hã: "Ni'wam norĩ da, 're dawasété za'ra mono wamhã, maparane dahãiba ma, te za 're siwasu'u za'ra, ta norĩ hã danho'a te te 're sadawa waptob za'ra mono da, tãma 're ĩsiwasu'u za'ra mono zém na hã." ãne duréihã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti na rob'ui'ére hã. Tawamhã, wa hã ãma atẽme ĩmorĩ aba wamhã, taha zarina, wa za tõe sena zarina, aiwasété za'ra wa'aba na hã aiwaihu'u za'ra wa'wa. ² Maparane ãma, atẽme ãma ĩmorĩ aba wamhã, wa tõe aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa, aiwasédé 're ĩ'manharĩ u'ãsi za'ra wa'aba mono norĩ, za te ĩ'aihã za'ra wa'aba zém na hã. ĩnhimi'ui'ére na, wa za oto ãne na aima ãma sahu za'ra wa'wa, asiti wa'aba ĩhãimana nherẽ. ãma atẽme ĩmorĩ aba wamhã, ĩnhimi'ahãrizé hã te aima ba'a za'ra wa'aba õ di za, aiwasédé 're ĩ'manharĩ u'ãsi za'ra wa'aba mono norĩ ma hã, duré ĩza'u si tiwasété zõe 're ĩsipizari za'ra mono norĩ ma zama. ³ Sena na Cristuhu zadawa para, te aima 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mono na, asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba da, ma tõe ãne na asima ĩ'ãma ĩrosa'rata za'ra wa'wa. Tane tõe wẽ di, ĩma hã. ãma atẽme ĩmorĩ aba wamhã, Cristuhu zadawa para, wa za tõe aihã za'ra wa'wa. Tawamhã, ãté te za oto asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'wa, sena na Cristuhu zadawa para, te aima 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mono na hã. Cristu hã niha te te aima ĩrob'manharĩ za'ra wa'aba zéb da hã, e sib'uware di, asada za'ra wa'aba hã za. Mare di. Siptete uptabi di ta hã, te te ĩ'aihã za'ra wa'aba zéb da hã. ⁴ Cristu hã wedepo'o nhonhi'rãmi na, da te dasiwi sasõmri wamhã, ĩhãiba hã sib'uware di. Tane nherẽ, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhiptetezém na ma tõe apã hãwa'udu, 're hãimana u'ãsi mono da oto. Tane, wa tõe duré wa norĩ hã wanhib'uware na 're wahãimana. Tane nherẽ, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhiptetezém na, wa duré 're wahãimana, Cristuhu ne. Taha zarina, wa za niha aima rob'manharĩ za'ra wa'aba ni, wasi'uihã nai õ nherẽ.

⁵ Aipẽ'ẽ 're, te za a'ã 'rãwi asi'madã'ã za'ra wa'wa, ĩsazei'wa norĩ hãimanazéb zarina, tõe sena 're aihãimana za'ra wa'aba mono zõe. ãne na asina tãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono wamhã, Zezu Cristu, aipẽ'ẽ 're, 're ĩsãmra aba mono na, te za asina ĩwaihu'u za'ra wa'wa. E ãne hã asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono õ di bété. Tane nherẽ, Cristu hã aipẽ'ẽ 're, 're sãmra aba mono õ wamhã, asina tãma 're ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba mono õ na, te za asina ĩwaihu'u za'ra wa'wa, asi'uihã na. ⁶ Wa hã wa ãma ĩsima aiwẽ za'ra wa'wa, ãma atẽme ĩmorĩ aba wamhã, asiwi wawaihu'u za'ra wa'aba da, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ 're ĩhãimana za'ra mono zém na, wa te wasina ãma ĩ'uwaimramizém na hã. ⁷ Wa duré 're wamreme u'ãsi, ai'ãma za'ra wa'aba, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, ta hã te te 're aipawaptob u'ãsi za'ra wa'aba mono da, marĩ ĩwasétére hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tõe da. E ai'ãma za'ra wa'aba, wa te 're ĩromhuri mono na, da te dasiwi 're wawẽsãmri mono da, wa ãne hã ai'ãma 're wamreme u'ãsi za'ra wa'wa. Mare di. Taré a norĩ wa'wa hã ĩwẽ si oto 're 'manharĩ u'ãsi za'ra wa'aba mono da si, wa ai'ãma 're wamreme u'ãsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma hã. ĩwẽ si tõe 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, wa te aihã za'ra wa'aba õ di za. ãne wamhã, ãté te za ãne na wa'ãma ĩrosa'rata za'ra wa'wa, asima: "Oro Paru norĩ hã, Zesusihi zadawa wasu'u'wa, tõe sena 're hãimana zahuré mono za, te te wahã za'ra õ di." ãté ãne na te za wa'ãma ĩrosa'rata za'ra wa'wa. Tane nherẽ, wama wẽ di tõe, ĩwẽ si tõe 're 'manharĩ u'ãsi za'ra wa'aba mono wamhã. ⁸ Cristuhu wasu'uwẽ hã tõe sena uptabi hã, ni'wa hã te te dawĩ pari waihu'u õ di, dama siptete uptabi wa, ĩwasu'uwẽ hã. Taha zarina si, wa za tõe 're wahãimana, wa norĩ hã, 'rãwi wa te wasiwi 're wẽ'õ mono ãna. ⁹ A norĩ wa'wa hã tõe sena Cristuhu ãma asiptete sina 're anomro wẽ wa'aba mono wamhã, wa za tõe aima 're wato za'ra wa'wa. ãne wamhã, Cristuhu zadawa para, wa te aihã za'ra wa'aba õ di za. Wa te aihã za'ra wa'aba õ wamhã, ãté ni'wam norĩ hã te za wa'ãma sima rosa'rata wasété za'ra, wawẽ'õ'wa norĩ hã, aima wapahi za'ra wa'aba na hã. Tane nherẽ, wẽ di tõe

wama hã, tã sena Cristuhu ãma si oto 're anomro wẽ wa'aba mono wamhã. ¹⁰ ãne wa, wa asiti ĩnhamra aba ré, aima ãma rob'ui'ééré za'ra wa'wa, za ãma atẽme ĩwisi aba wa, asõ'a te aima nharĩ za'ra wa'aba tã da, Wanhib'apito zadawa para te te ĩma ĩpisutuzéb zarina. Ma tã ĩma pisutu tã, ĩsadawa para si te 're aipawapto wẽ za'ra wa'aba mono da. E tawamhã ĩnhimipawaptobzéb zarina, ãma 're anomro wẽ wa'aba mono zé hã te aiwi 're uprosi za'ra wa'aba mono da, ma tã ãne hã ĩma pisutu. Mare di. Taré ĩsadawa para si, te 're aipawapto wẽ za'ra wa'aba mono zéb zarina, asiptete sina ãma 're anomro aba mono da si, ma tã ĩma pisutu tã, Wanhib'apito hã.

¹¹ ĩsisãnawã norĩ, ĩnhimi'ui'ééré na wa za oto aima ãma 'rãsutu za'ra wa'wa. 'Re aihãimana wasété za'ra wa'aba mono zé hã te za oto ĩrẽme pese za'ra wa'wa. Te aima 're ĩroti za'ra wa'aba mono zé hã te za 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo. Taha wa, te za simisutu asimirosa'rata na 're asisazei pese za'ra wa'aba mo. Rowẽ na si asiré 're aihãimana u'ãsi za'ra wa'aba mono da, te za duré asina 're ĩrosa'rata wẽ u'ãsi za'ra wa'aba mo. ãne wamhã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ĩsimizawi pe hã, te za 'rãwi asiré 're hãimana u'ãsi za'ra wa'wa, dama rowẽ nhomri'wa hã.

¹² Taha wa, te za uburé asiré ĩsazei'wa na 're aihãimana za'ra wa'aba mono wa, asõ'utu na asisawi sina 're asitob'rata hãrã za'ra wa'aba mo.

ãne, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã te ãma asawi za'ra wa'wa, uburé.

¹³⁻¹⁴ Wanhib'apito Zezu Cristuhu ma, wa ai'ãma 're ĩmreme u'ãsi za'ra wa'wa, ta hã te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono wa, te te 're aipawapto u'ãsi za'ra wa'aba mono da. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã tinhimizawi pese zéb zarina, ĩwẽ si te te aima 're pisutu za'ra wa'aba mono da, wa duré ai'ãma tãma 're ĩmreme u'ãsi za'ra wa'wa, duré ĩpẽ'ẽzani hã te te 're aipawapto u'ãsi za'ra wa'aba mono da, simisutu ãma 're anomro wẽ wa'aba mono da, taha ãma si.

Darasiza norĩ Darasiza norĩ ma, Paru te te ĩrob'ui'érézé Ībaihã wasu'uzé

ZeZusi hã hãwa u apã ĩmorĩzéb u hã, zudezu norĩ si ma tô ĩsimirowasu'u na te te 're saze za'ra. Ta norĩ si te uburé sihãiwata nhihãri ré 're hãimana za'ra, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã Abra'ãhã ma, te te ĩpisutuzéb zarina. ZeZusi hã hãwa u apã morĩ za'u si, ma tô ĩwasu'uwē hã datēme ropé, zudezu'ō norĩ u hã, ĩsihãiwata nhihãri'ō norĩ u hã.

Ni'wam norĩ hã zudezu norĩ hã Darasiza na danhipti'a nho'ōmo nhisi ãma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã ma tô Paru hã zudezu'ō norĩ ma wasu'u za'ra, ĩsimiroti na te te ãma ĩ'uwaimrami ō na hã. Ta norĩ hã ma tô ãne hã dama roti za'ra: 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ãma ĩrob'ui'éré zama te za da te 're 'madã'ã pese za'ra, te te 're da'awēsãmri mono da. Taha da, te za duré 're dasihãiwata nhihãri za'ra. ãne na roti hã Paru hã ma tô siwi wē'ō pese. ZeZusi hã wazada dã'ã wa, duré taha zarina wawasédé hã te te wama 're apari mono wa, dasihãiwata nhihãrizé hã marĩ dai ō di. ZeZusihi wapru na si te za te te 're da'a'upsō, dawasété wi. ãne wa, ma tô Paru hã tãma rob'ui'éré za'ra, Darasiza norĩ ma hã, aimawi hã te te 're 'manharĩ za'ra mono tō da, ZeZusihi si te te sina 're umnhasi pese za'ra mono da, taha zarina si 'Re ĩhãimana u'ãsi mono pē'ēzani hã ĩpē'ē 're, 're sãmra za'ra mono da.

1-2 Wanhib'apito nhib'a'uwē norĩ, daza'rui mono bâ Darasiza na danhipti'a nho'ōmo nhisi 'remhã 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ, wa hã Paru, wa ãma asawi za'ra wa'wa. Uburé wasiré ĩsazei'wa norĩ hã te duré timreme na ãma asawi za'ra wa'wa, ĩ'rata ĩsi'ubumro norĩ hã. ãne wa za ãma aima rob'ui'éré za'ra wa'wa. Wa hã ZeZu Cristuhu zadawa wasu'u'wa, wa 're mo, ĩsadawa para. Ni'wam norĩ hã te te siwi ĩpisutu ō di, dazadawa para ĩsadawa wasu'u'wa na 're ĩhãimana mono da. Mare uptabi di. ZeZu Cristuhu si ma tô Wamama me si, sima ĩpisutu zahuré, ab're hawi ti'ra hãwa'utu'wai me.

³ Wamama ma, wa ai'ãma 're ĩmreme u'ãsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, duré Wanhib'apito ZeZu Cristuhu ma zama, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hãimana u'ãsi za'ra wa'aba mono da, rowē u'ãsi, ãma 're anomro aba mono da.

⁴ Wanhib'apito 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te tãma ĩwēzéb uwaibaba, ma tô ZeZu Cristu hã wazada sisō, wazada dã'ã da, te te wa'awa'ãbã da, 're wanomro wasété mono wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te wahã za'ra tō da, rob'rãsutuzéb ãma hã, duré dapo're'ō na 're ĩdanomro mono norĩ ne, 're wanomro u'ãsi tō mono da. ⁵ Wamama hã wē uptabi wa, ãma 're wawata u'ãsi za'ra wa'aba mono.

Aimawi rowasu'u hã Wanhib'apito wasu'uwē ne, aiwa 're 'maiãhãimana mono ō na rowasu'u

⁶ ãhãna wa ai'ãma ĩtob'uzu za'ra wa'wa. E marĩ wa. Tãma asawi uptabi za'ra wa'aba wa, ma tô Cristu hã asō'reptu za'ra wa'wa. Taha zarina, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ma tô sima aipisutu za'ra wa'wa, ĩsib'a'uwē si oto 're anomro aba mono da. Tane nherē, ma tô aiwara sina, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono wi 're aipizari za'ra wa'aba mo, asimirosa'rata na, aimawi rowasu'u hã Cristuhu wasu'uwē me aiwam newa. ⁷ Aimawi rowasu'u hã Cristuhu wasu'uwē me, aiwa 're hãimana mono ō di. Mare uptabi di. E marĩ wa, wa tô ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ hã ma tô sima wē za'ra, Cristuhu wasu'uwē upana te te ãma saprĩ za'ra da, aimawi rowasu'u u. Ta norĩ hã ma tô aimawi tinhirowasu'u na aiwi ro'wa'rutu za'ra wa'wa. ⁸ Wa norĩ hã wa tô aima rowasu'u za'ra wa'aba ni, ZeZu Cristuhu wasu'uwē na. Tane nherē, nimahã na Cristuhu wasu'uwē upana, wa te dama 're rowasu'u za'ra mono wamhã, te za 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã te te 're wa'awē'ō pese. Tane duré nimahã na hãwa ãma tãma ĩromhuri'wa norĩ hã ĩwasu'uwē upana, we te te dama 're rowasu'u za'ra mono wamhã, te za duré te te siwi 're awē'ō

pese. ⁹ Āne hã wa tô aima waihu'u za'ra wa'aba ni. Taha wa, wa za duré aima āma sahu za'ra wa'wa, wa te aima ĩwaihu'u za'ra wa'aba zém na. Ni'wam norĩ hã wanhimirowasu'u zarina si, Zezu Cristuhu wasu'u wẽ na te te dama 're rowasu'u za'ra mono õ wamhã, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te siwi 're awẽ'õ pese. ¹⁰ E ĩnhimiroti na ĩ'ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb zô, wa ĩsina 're ĩnhimipari. Mare di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono si ĩ'ãma 're ĩwata mono zéb zô si, wa ĩsina 're ĩnhimipari. Ti'ai āma ĩ'ãma 're dawata za'ra mono da, 'rãwi ĩsi'uihã na te ĩsina 're rosa'rata mono 'wa'ãhã, Zezu Cristuhu ma romhuri'wa, 're ĩhâimana mono õ di aré.

¹¹ ĩsisãnawã norĩ, ma'ãpé niha we ĩ'ãma waihu'u za'ra wa'aba. Ti'ai āma 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ nhimirowasu'u zarinaĩ õ di, Zezu Cristuhu wasu'u wẽ te dama 're ĩwasu'u mono hã. ¹² Ni'wa āne na hã te te āma 're ĩpo're pu'u mono õ di, ti'ai āma wasiré 're ĩwahâimana za'ra mono norĩ hã. Ni'wa hã te te duré ĩma 're rowasu'u mono õ di, te ĩwaihu'u pese zéb da hã. Mare di. Si'uihã na ma we hãiwa hawi ĩma siwaihu'u Zezu Cristu hã, ĩwasu'u wẽ na te ĩwaihu'u pese zéb da hã.

Paru hã Wanhib'apito zadawa wasu'u'wa na te te ĩsãna'ratazém na ĩsiwasu'uzé wasu'u

¹³⁻¹⁴ Wa hã wasiré zudezu norĩ nhimizazézéb zarina 're ĩmorĩ ré, wa tô ĩsima wẽ upta, wasiré ĩwaprédu mono norĩ nhipai u, wahi'rata norĩ nhimiroti zarina si, 're ĩmorĩ da. Āne 're ĩmorĩ ré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norĩ ma, ĩwasété na wa tô te 're arob'mãnharĩ aré, Wanhib'apito zazei'wa norĩ ma hã. Wa tô te ĩsima 're awẽ, te 're uprosi mono da. Āne ma tô ĩwasu'u wasédé hã 're ĩwapari za'ra wa'aba mo.

¹⁵⁻¹⁶ Tawamhã bådã ma tô oto ĩwa waptãrã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ti'ra te te ĩma ĩwaihu'uzém na, ĩ'ra wasu'u wẽ na si, zudezu'õ norĩ ma, te 're wasu'u mono da. Taha da, ĩpoto õ ré, ma tô sima ĩpisutu siro, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, tãma ĩzawi uptabi wa, ma tô oto ĩzô hã, tãma ĩromhuri'wa na oto 're ĩhâimana mono da.

Tawamhã e 'wa hã wa tô sadawa pibu, āne zarina te dama 're ĩsadawa wasu'u mono da hã. Mare di. Ni'wa hã āne na te sadawa pibui õ uptabi di. ¹⁷ Duré Zeruzarẽ u, a'ã ĩmorĩ õ di, Cristu hã tizadawa wasu'u'wa da, ĩwana te te sima ĩpisutu za'ra norĩ u, te sabu za'ra da. Mare di. Daza'rui amoi u si, wa tô a'ã mo, Arabiza u. Tame ĩnhamra pari, wa tô apã mo, Damasitu na 'ri nho'õmo nhisi u. ¹⁸ Si'ubdatõ ma tô oto ĩ'ãma tiwahu, Wanhib'apito āma te ĩsasõmrizém na hã. Tawamhã Zeruzarẽ u wa tô oto mo, Pedru hã te hãiba pibu da. Tame ma tô romhuri hã maparane ĩ'ãma ai'utõ, ĩ'rata ĩnhamra ré. ¹⁹ Pedruhu siré norĩ hã aihĩni te sõpëtẽ za'ra õ di, Cristuhu zadawa wasu'u'wa norĩ hã. Ti'aduhu si, wa tô sõpëtẽ. Wanhib'apito sisémehã ta hã.

²⁰ Tô sena, wa rob'ui'ére na aima rowasu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a.

²¹ Tawamhã Zeruzarẽ hawi wa tô oto watobro, daza'rui u ĩmorĩ da, Siriza u, duré Sirisiza u. ²² Zahadu te te siwi ĩhãiba pibu za'ra õ di, Zesusihi zazei'wa norĩ hã daza'rui mono bâ, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi āma siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ hã. ²³ Taré ma tô ĩwasu'u wẽ si te te 're wapari za'ra, ta norĩ hã. Āne ĩwasu'u wẽ hã: “Paru hã ma tô te te wa'ãma 're arowasété aré, Wanhib'apito āma, wa te 're sasõmri tõ za'ra mono da. Tane nherẽ, Zezu Cristuhu wasu'u wẽ na te oto te te 're da'apawapto, Wanhib'apito āma da te 're sasõmri za'ra mono da.” Āne na si ma tô ĩwasu'u wẽ hã te te 're ropé. ²⁴ Taha wa, Wanhib'apito zazei'wa norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma si, te 're wata u'âsi za'ra, te te ĩnho'reptui wẽ te.

2

Ti'adu norĩ u, Paru norĩ ĩsihutuzé wasu'u

¹ Tawamhã 14 na ĩ'ãma wahu pari, wa tô apã mo, Zeruzarẽ u. Tamomo ĩmorĩ wamhã, Banabé hã te ĩsiré mo. Titu hã wa duré ĩsiré saprõ. ² 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã za apã ĩmorizém na, te te ĩma waihu'u sirõmo wa, wa tô apã mo. Tawamhã 'ri nho'õmo u wasihutu wamhã, aibã dama ĩpire na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ me, wa

tô wahâiba pisutu wasi'rã'õtõ ni. Taha wa, wa tô ta norĩ ma ĩsiwaihu'u, zudezu'õ norĩ ma, Wanhib'apito wasu'uwẽ hã te tãma 're ĩwaihu'u za'ra mono zém na. Te te ãma ĩzaze za'ra zô, wa tô ĩnhimiromhurizém na tãma ĩsiwasu'u za'ra, te te ãma ĩzaze za'ra õ wa, taré 're hâimana mono tõ da, ĩnhimiromhurizé hã. ³ Tawamhã ma tô ta norĩ hã ãma ĩzaze za'ra, zudezu'õ norĩ ma, te tãma 're ĩrowasu'u za'ra mono zém na. Taha wa, te te siwi pisutu za'ra õ di, Titu hã ĩsiré 're ĩmorĩ hã, sizudezu da. Titu hã deredu na ĩpodo, zudezu'õ. Tane nherẽ, te te siwi pisutu õ di, sihâiwata nhizâri ré 're morĩ da, tawapsi sizudezu da. Mare di. ⁴ Ni'wam norĩ si, zudezu norĩ hã ma tô ĩ'upana sima wẽ za'ra, Titu hã sihâiwata nhizâri ré 're morĩ da. Ta norĩ hã wasiré Wanhib'apito zazei uptabi 'wa 're nomro mono newa, ma tô hâimana nhipese sina wasiré 're si'rã'õtõ, wapsã'a ne wahâimanazé ma, te te 're ropibu za'ra mono da, rowẽ na 're ĩwahâimana za'ra mono zéb zô, Cristu Zezusihi ãma. Ta norĩ hã zudezu norĩ hã, ma tô sima wawẽ za'ra, ĩsine 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré zarina, wa te 're rob'manharĩ u'âsi za'ra mono da, taha zarina wanho'reptuzé hã wa te wasina 're uwaimrami za'ra mono da newa. ⁵ Tane nherẽ, ta norĩ nhimiroso'rata na, wa te ãma saze za'ra õ di. Mare uptabi di. Wa tô wasima wẽ za'ra ni, Zezu Cristuhu wasu'uwẽ uptabi si, aima 're hâimana za'ra wa'aba mono da. Taha wa, ta norĩ nhimiroso'rata na hã wa te ãma saze za'ra õ di.

⁶ Dama ĩpire za'ra norĩ ma, ĩnhimiromhurizém na tãma ĩsiwaihu'u za'ra parimhã, marĩ asa te te ĩma waihu'u za'ra õ di, ĩsadawa nhipai u, zudezu'õ norĩ ma te tãma 're ĩrowasu'u za'ra mono zéb da hã. Ta norĩ hã pire na dama 're hâimana za'ra mono nherẽ, ĩpire na te 're rosa'rata mono õ di, wa hã. E marĩ wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã dapire na te te da'ãma 're rosa'rata mono õ wa. Tãma taré hã. ⁷ ãne si ma tô aibã norĩ hã siwi ĩwaihu'u za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono tô sena te te ĩpisutu na, zudezu'õ norĩ ma, Wanhib'apito wasu'uwẽ hã te tãma 're wasu'u za'ra mono da, Pedru hã te te ĩpisutu ne, tisiré zudezu norĩ ma, te te 're rowasu'u mono da. ⁸ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô Pedru hã te te 're pawapto tiwaihu'u pese na, tisiré zudezu norĩ ma, Cristu hã te te tãma 're ĩwasu'u za'ra mono zéb da hã, ta norĩ u si te te satõrĩ wa. Tane duré wa hã tiwaihu'u pese na ma tô te te 're ĩpawapto, zudezu'õ norĩ ma, Cristu te tãma 're ĩwasu'u za'ra mono zéb da hã, ta norĩ u si te te ĩzatõrĩ wa, wa hã. ⁹ Taha wa, ma tô oto Ti'adu norĩ hã ĩ'ãma waihu'u za'ra, tãma ĩzawi pese wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima ĩpisutuzém na hã. Õ norĩ hã ĩsimiroti pire na ma tô Wanhib'apito zazei'wa norĩ hã ãma waihu'u za'ra, Ti'adu hã, Pedru hã, duré Zuwã. Tawamhã ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisutuzém na te te ĩ'ãma waihu'u za'ra wa, ma tô tinhib'rata na siwi wazawi za'ra, Banabéhé me. Wama wẽ za'ra di, wa norĩ hã zudezu'õ norĩ u si 're waneb da, Cristuhu wasu'uwẽ na, wa te tãma 're romhuri za'ra mono da. Duré wama wẽ za'ra di, Ti'adu norĩ si, tisiré zudezu norĩ u si 're nomro mono da, Pedru norĩ me. ãne na wa tô wanhimiroso'rata na wasisaze za'ra ni. ¹⁰ ãne si ma tô wama waihu'u za'ra, Ti'adu norĩ hã, Wanhib'apito zazei'wa norĩ ĩsimarĩ'õ norĩ hã wanhimarĩ na wa te 're pawapto u'âsi za'ra mono da, 're wapo're simrami za'ra mono ãna. ãne zô, wa ĩsima te 're rosa'rata u'âsi, ĩwẽ na si te 're da'apawapto mono da.

Paru hã Pedruhu ma te te ĩrowaihu'uzé

¹¹⁻¹² Tawamhã Ātizotiza ãma ĩnhamra ré, ma tô wi Pedru hã, ĩzarina. Tawamhã zudezu'õ norĩ ãma tinhimiroso'rata na te te upai wa, wa tô danho'a tãma rowaihu'u. ãne tinhimiroso'rata na te te ĩ'upazé hã. Ātizotiza u wisi wamhã, ma tô aré zudezu'õ norĩ me 're sa, Wanhib'apito zazei'wa norĩ me hã. Tawamhã ĩsarina si ma duré aibã norĩ hã aihutu, Ti'aduhu hawimhã. Ta norĩ hã ma tô te te sima 're wẽ za'ra, Wanhib'apito zazei'wa norĩ zudezu'õ hã, sihâiwata nhizâri ré si 're nomro mono da, tawapsi sizudezu za'ra da. Tawamhã zudezu'õ norĩ hã, Wanhib'apito zazei'wa oto wasiré 're wahâimana za'ra mono nherẽ, ma tô Pedru hã tiwi sisawi za'ra, oto dasiré 're sa tã mono da. E marĩ wa. Zudezu'õ norĩ siré 're sai u'âsi mono wa, te te siwi wẽ'õ za'ra õ'umhasite, we ĩsihutu norĩ hã. ¹³ Tawamhã Pedruhu ne dazadamnhasi te, te oto ĩsiré zudezu norĩ hã tiwi sisawi

za'ra, zudezu'õ norĩ wi, Wanhib'apito zazei'wa oto wasiré 're wahâimana za'ra mono nherẽ. Banabéhé zama ma tô dazadamnhasi te, tiwi sisawi za'ra. ¹⁴ ãne na ma tô Pedru norĩ hã tinhimirosa'rata na upa za'ra, zudezu'õ norĩ âma. Tô sena Cristuhu wasu'uwẽ zarina si oto dama 're hâimana za'ra mono õ di, Pedru norĩ hã. ãne wa tô âma waihu'u za'ra. Taha wa, wa tô Pedruhu ma tinha, uburé Wanhib'apito zazei'wa norĩ nho'a, ãne: “A hã zudezu nherẽ, ma tô zudezu'õ norĩ siré 're asai mo aré, a hã zudezu'õ 're aihâimana mono newa. E niha ma tô bété oto tiwi asisawi za'ra, zudezu'õ norĩ wi, a'â sizudezu za'ra da, ãsazei'wa norĩ hã.” ãne wa tô tâma tinha.

¹⁵ Wa norĩ hã zudezu na wa tô wapoto ni. Zudezu'õ na wapoto õ di, siwa'ru 're ãnomro mono norĩ ne. ¹⁶ Wa norĩ hã wa tô oto marĩ hã waihu'u ni, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're ãda'awêsãmri mono zém na hã. Zezu Cristu, Danho'reptui'wa na da te dasina 're umnhasi za'ra mono wamhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono, dawasédé hã te te da'ãma 're ã'ab'madâ'â mono õ zéb zarina, te oto te te 're da'awêsãmri. Taha zarina, dawasété 'ru te, te te dahã za'ra õ di za, rob'rãsutuzéb âma hã. ãsimiroti na Mozési te te ãrob'ui'ééré 'rata zarina, da te 're rob'manharĩ za'ra mono nherẽ, taha zarina te te dama 're aparĩ mono õ di za, dawasédé hã. ãne na wa tô oto waihu'u ni, wa norĩ hã. ¹⁷ Taha wa, Cristu Zezusi hã wa tô wasina umnhasi za'ra ni, taha zarina si wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ab'madâ'â tõ mono da, tawapsi te te 're wa'awêsãmri mono da, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. ãsimiroti na rob'ui'ééré zarina, da te 're rob'manharĩ za'ra mono nherẽ, taha zarina te te dama 're awaihu'u mono õ di za, dawasédé te te da'ãma 're ã'ab'madâ'â mono õ na. Taha wa, wa norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré zarina, wa te 're ãrob'manharĩ mono zém na wa te 're 'madâ'â mono õ di oto, taha zarina wawasédé hã te te wa'ãma 're ã'ab'madâ'â mono õ zéb zarina, te te 're wa'awêsãmri mono da, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. Wa norĩ hã Cristu, Danho'reptui'wa na wa tô wasina saze ni, taha zarina si wawasédé hã te te wa'ãma 're ab'madâ'â tõ mono da, tawapsi te te 're wawêsãmri mono da, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. ãsimiroti na rob'ui'ééré 'rata zarina wa te 're ãrob'manharĩ mono zém na, wa te 're 'madâ'â mono õ di oto, taha zarina, te te wanho'reptu dai õ wa. ãne wa, ma tô ni'wam norĩ hã wama nharĩ za'ra, zudezu norĩ hã, wanhimirosa'rata na wa te âma upa newa, aimawi na. E niha tawamhã. Cristu te te wama ãwaihu'uzéb zarina, wanhimirosa'rata na wa te âma upai 'wa'ãhã, te aré Cristu hã wanhowa âma upa na'rata, te te wama ãwaihu'uzém na hã. E tô sena, ma tô Cristu hã wanhowa âma upa na'rata. Mare di. Te te âma upai waihu'u õ di. Robaba uptabi di. ¹⁸ Wa hã wa oto te dama 're awaihu'u u'âsi, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré zarina, da te 're rob'manharĩ za'ra mono nherẽ, taha zarina, 'Re ãhâimana u'âsi mono za te te 're ãda'anho'reptui mono õ na. Tawamhã nimahã na ãnhimirosa'rata na te saprĩ wamhã, wa za tô tâma âma upa. Tawapsi ãwẽ'õre di za. ¹⁹⁻²⁰ ãne te aré ãnhimirosa'rata 'rada hã ãma 're hâimana: 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré zarina te 're rob'manharĩ mono wamhã, taha zarina si ãwasédé hã te te ã'ãma 're 'madâ'â mono õ di za. Tawapsi te za oto te te 're ãwêsãmri. Taha zarina ãwasété 'ru te, rob'rãsutuzéb âma te te ã'azãri õ di za, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. ãhãna ãnhimirosa'rata 'rada hã te oto ãza'u 're simi'wara. Ta hã wa tô oto rême pese ãsipara, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te ãma ãwaihu'uzéb uwaibaba si 're ãmorĩ da. Zezu Cristu, wedepo'o nnonhi'rãmi na dã'ã wa, ãsiré ãdã'ã ne, ãsi'uihã na te ãsima 're ãrosa'rata mono zém na 're ãhâimana mono õ di oto, Cristuhu si oto ãpẽ'ẽ 're, 're hâimana mono wa, 're ãwada'uri wẽ mono 'wa da hã. Cristu hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono 'ra. Ta hã te te 're ãzawi pese mono wa, ma tô ãzada sisõ, ãzada dã'ã da. Taha wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono 'ra umnhasi sina, wa oto 're ãhâimana. ²¹ Wa hã te ãsiwi 're wẽ'õ mono õ di oto, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're ãzawi pese mono zé hã, Cristu te te ãwa'ãbãzém na dazada ãdã'ãzém na hã. Taha wa, ãsi'uihã na ãsisõ'reptu dai õ wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré zarina te 're ãrob'manharĩ mono zém na, te 're ab'madâ'â mono õ di oto, taha zarina, ãwasédé hã te te ã'ãma 're ab'madâ'â tõ mono da, te te 're ãwêsãmri mono da oto, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. Dasi'uihã na dasisõ'reptu dai õ wa,

'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré zarina, da te 're rob'manharĩ za'ra mono nherẽ, taha zarina te te dama 're apari mono õ di dawasédé hã, da te 're ì'manharĩ za'ra mono zé hã. ãne 'wa'âhã, aré marĩ dai õ di, Zezu Cristu dazada ìdâ'âzé hã. Taha wa, te oto ìsiwi 're wẽ'õ mono õ di, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ìzawi pese mono zé hã, Cristu te te ìwa'âbâzém na, dazada ìdâ'âzém na hã. Mare uptabi di. ãne Pedruhu ma, te ìrowaihu'uzé hã.

3

'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ìda'awêsãmri mono zém na rowasu'u

¹ Darasiza nhihudu norĩ, e niha te rosa'rata waihu'u ãna 're anomro aba mo. Zezu Cristu hã wedepo'o nhonhi'rãmi na wazada ìdâ'âzém na, wa tô te aima ãma 're rowasu'u pese za'ra wa'wa aré. E 'wa hã ma tô aiwi udâ za'ra wa'wa, taré waihu'u zawã za'ra wa'aba da. ² Ma'ãpé we ìma waihu'u za'ra wa'aba. E marĩ wa, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã Tipẽ'êzani hã we aima sômri za'ra wa'wa, aipẽ'ê 're. E ìsimiroti 'rata na rob'ui'ééré zarina, 're ìrob'manharĩ za'ra wa'aba mono zéb zarina, ma tô we Tipẽ'êzani hã aima sômri za'ra wa'wa. Mare di. E Zezu Cristuhu wasu'uwẽ hã aipo're na wapari za'ra wa'aba pari, tô sena ìwasu'uwẽ na asina 're saze za'ra wa'aba mono wa, ma tô we aima sômri za'ra wa'wa. Taha wa, ma tô we Tipẽ'êzani hã aima sômri za'ra wa'wa tô, aipẽ'ê 're, 're sãmra za'ra wa'aba mono da oto. ³ E niha bété rosa'rata waihu'u ãna, te oto 're anomro aba mo. 'Re ìhâimana u'âsi mono, Tipẽ'êzani te te aima ìsômri za'ra wa'aba zarina, ma tô aihâimanazép tém na ãma ìsãna'rata za'ra wa'wa, ìwẽ na. E niha te bété oto 'rãwi 're asi'madá'â za'ra wa'aba mo asi'uihã na, asina uwaimrami za'ra wa'aba da newa, asisõ'reptu za'ra wa'aba zé hã. ⁴⁻⁵ E taré ma tô ìwẽ hã asina 're ìwaihu'u za'ra wa'aba mo, marĩ hã ãma waihu'u za'ra wa'aba ãna. 'Re ìhâimana u'âsi mono si, ma tô we Tipẽ'êzani hã aipẽ'ê 're aima sômri za'ra wa'wa. Ma tô duré marĩ dama ì'manharĩ waihu'u'õ hã te te aima 're 'manharĩ wẽ za'ra wa'wa, tiwaihu'u pese na. E marĩ wa. E ìsimiroti na rob'ui'ééré 'rata zarina 're rob'manharĩ za'ra wa'aba mono wa. Mare di. Taha zarina ì di. Zezu Cristuhu wasu'uwẽ hã aipo're na wapari za'ra wa'aba pari, Cristu Danho'reptui'wa na asina 're umnhasi za'ra wa'aba mono wa, ma tô we Tipẽ'êzani hã aima sômri za'ra wa'wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Taha zarina si, ma tô duré marĩ dama ì'manharĩ waihu'u'õ hã te te aima 're 'manharĩ wẽ za'ra wa'wa, tiwaihu'u pese na.

⁶ Tane Abra'ã hã. Ta hã ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te sina 're umnhasi pese, te te tãma ìropisutuzé za te te tãma ãma ì'uwaimrami na hã. Taha wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tô te te 're wêsãmri, Abra'ã hã. Duré hã ãne Abra'ãhã wasu'u na ma tô rob'ui'ééré ìbaihã na, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã. ⁷ Tawamhã Cristu Danho'reptui'wa na, da te dasina 're umnhasi za'ra mono wamhã, simisutu Abra'ãhã nhihudu na, te za oto te te 're da'anhisi, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. ãne hã wa tô aima waihu'u za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da asina. ⁸ Zahadu romhã uptabi nherẽ, ma tô zudezu'õ norĩ ãma sima roti, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. ãne ìsimiroti hã: Zudezu'õ norĩ hã, Cristu Danho'reptui'wa na te te sina 're umnhasi za'ra mono wamhã, ta norĩ ma zama te za duré tãma 're ìrowẽ za'ra mono zéb da hã te te tãma 're apisutu, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. ìwasédé hã te te oto ãma 're ì'ab'madá'â mono õ zéb zarina, te za te te 're awêsãmri. Taha zarina dawasété 'ru te, te te ahã za'ra õ di za, rob'rãsutuzéb ãma hã. ãne ìsimiroti hã zudezu'õ norĩ ãma hã. Taha wa, ma tô ãne Abra'ãhã ma waihu'u siro, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã: “Aima te ìropisutuzém na asina ìzazei pese zéb zarina, wa za dama 're ìrowẽ za'ra mono zéb da hã te dama 're apisutu, daro mono bâ.” ãne ma tô ìwasu'uwẽ na romhã ré ãma po're pu'u siro. ⁹ Abra'ã hã ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te sina 're sazei pese, te te tãma ìropisutuzém na. Taha wa, rowẽ te te tãma ìpisutuzéb zarina, ma tô rowẽ uptabi na 're hâimana. Tane duré Cristu Danho'reptui'wa na, da te dasina 're saze za'ra mono wamhã, Abra'ãhã ma te te ìpisutu ne, te za dama 're ìrowẽ za'ra mono zéb da hã te te dama 're apisutu, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã.

¹⁰ Tane nherẽ, ãsimiroti na rob'ui'ééré 'rata zarina, da te 're ãrob'manharĩ za'ra mono zém na 're danhopré mono wamhã, taha zarina, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're da'anho'reptui mono da newa, e niha te za tawamhã dama 're romhãimana za'ra. Ône haré, ãsimiroti mono bâ da te dasina tãma ãma 're uwaimrami za'ra mono õ wa, te za tô te te siwi 're da'awẽ'õ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Duréhã ma tô ãne na rob'ui'ééré ni:

“‘Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti mono bâ, taha na rob'ui'ééré hã te ãbaihã na dama 're hãimana, da te dasina tãma ãma 're uwaimrami za'ra mono da. ãne zarina, ãsimiroti mono bâ, da te dasina tãma ãma 're uwaimrami za'ra mono õ wamhã, te za te te siwi 're da'awẽ'õ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã.”

ãne ma tô ãhã wasu'u na rob'ui'ééré, ãsadawa wasu'u'wa hã. ¹¹ E ãne te za te te dama 're awaihu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã: “‘Ñhimiroti na rob'ui'ééré 'rata zarina, 're ãrob'manharĩ za'ra wa'aba mono zéb zarina, te ai'ãma 're ab'madã'ã aba mono õ di za oto, aiwasété 'wa hã. Wa za oto te 're ai'awêsãmri 'wa. Taha zarina, aiwasété 'ru te, te aihã za'ra wa'aba õ di za.” E ãne te za te te dama 're awaihu'u. Mare di. Duréhã ma tô ãne na rob'ui'ééré ni:

“‘Re ãhãimana u'ãsi mono, Danho'reptui'wa na da te dasina 're ã'umnhasi za'ra mono zéb zarina si, dawasédé hã te te da'ãma 're ab'madã'ã mono õ di za. ãne wamhã, te za rowẽ uptabi na 're dahãimana u'ãsi za'ra.”

ãne na da te ãma rob'ui'ééré wa, wa tô waihu'u za'ra ni tô. ¹² Duréhã ma tô duré ãne na rob'ui'ééré ni:

“‘Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti mono bâ, da te dasina tãma ãma 're uwaimrami u'ãsi za'ra mono wamhã, rowẽ uptabi na te za 're dahãimana u'ãsi za'ra.”

ãne ãwasu'u na rob'ui'ééré hã. Tane nherẽ, Cristuhu wasu'u zô, te zahadu 're rob'é'é, Cristu Danho'reptui'wa na da te dasina 're umnhasi za'ra mono da, dama 're ãrowẽ za'ra mono zéb da hã.

¹³ Wa norĩ hã wa te dame wasina tãma ãma 're uwaimrami za'ra mono õ di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti mono bâ. Taha wa, te aré siwi wa'awẽ'õ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Tawapsi wawasété 'ru te, te aré wahã za'ra. Tane nherẽ, te te 're wahã za'ra mono tô da, ma tô Cristu hã wẽ nherẽ, wazada sisõ, wa'upana 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te azãri da. Taha na ma tô wa'awa'ã, Cristu hã. Duréhã ma tô ãne na ãma rob'ui'ééré ni:

“‘Ni'wa hã wasété uptabi wa, te za dasiwi wĩrĩ ni. Taha pari, wede na te za dasiwi sasõmri ni, da te ãma waihu'u za'ra da, wasété uptabi wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma ãwẽ õ na.”

ãne ãwasu'u na rob'ui'ééré hã. Tawamhã ãma ãrob'ui'éérézéb zarina, Cristu hã wẽ nherẽ, wedepo'o nhonhi'rãmi na sa'o ré, ma tô siwi wẽ'õ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Wa'upana ma tô azã, wasété õ nherẽ. ¹⁴ ãne ma tô Cristu Zezusi hã wa'awa'ãbã pa. E marĩ da. Simisutu ãsib'a'uwẽ oto 're wanomro mono wa, zudezu'õ norĩ ma zama, ãwẽ na 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te tãma ãma 're a'uwaimrami mono da, Abra'ãhã ma te te ãropisutuzéb zarina, duré wahãiba mono bâ wapẽ'ẽ 're, Tipẽ'ẽzani hã te te wama 're anhomri mono da, te te wama ãropisutu za'ra zéb zarina, Zezu Cristu hã Danho'reptui'wa na, wa te wasina 're umnhasi za'ra mono wa.

'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rowasu'u, Abra'ãhã ma ãwẽ na te te tãma ãropisutuzém na rowasu'u me

¹⁵ ãsisãnawã norĩ, ãne wa za oto aima ãma romnhimire'é za'ra wa'wa, 're ãwahãimana za'ra mono zém na. Até ni'wam norĩ hã te za marĩ ãwẽ na sima roti zahuré. Tawamhã tô sena za te te sima ãma ã'uwaimrami zahuré pibu ma, te za danho'a rob'ui'ééré zahuré tinhisi na, da te ãma waihu'u zahuré da. Taha parimhã, te te sima ãma uwaimrami zahuré tô da, ni'wa hã te te tiwi ãsizãri zahuré da hã, mare di. Duré, ni'wa hã tinhimiroti na te te ãma 'rãnhipa zahuré õ di za. Ma tô ãma sisazei pari zahuré. ¹⁶ Tane Abra'ãhã ma, ãsipai u ãsihudu na zama, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãropisutuzé hã. ãhã wasu'u na, da te ãma rob'ui'ééré wamhã, ãsihudu norĩ hã da te wasu'u za'ra õ di. ãsihudu norĩ hã da te wasu'u

za'ra 'wa'âhã, te aré ãsihudu ahã na wasu'u ni. Ìsihudu misi, te wasu'u. Ta hã Cristu. ¹⁷ Wa za oto aima rowasu'u pese za'ra wa'wa, te aima ãma ãsimiré'é aba zém na. 'Re ãhãimana u'âsi mono hã ma tô Abra'ãhã ma ãwẽ na ropisutu. Tô sena te te tãma ãma uwaimrami da, ma tô tãma siwasu'u. Taha pari, te te tãma ãropisutuzém na hã ma tô da'ãma tiwahub ahã uptabi, 430 na. Tawamhã ma tô tinhimiroti mono bâ dama waihu'u 'rata. E taha wa, ãwẽ na te te dama ãma uwaimrami ô di za, Abra'ãhã ma, te te ãropisutuzém na hã. E taha wa, te za tinhimirotisutu na ãma saprĩ, te te dama ãma uwaimrami tô da. Mare di. Te za tô te te dama ãma 're a'uwaimrami u'âsi, Abra'ãhã ma, te te ãropisutuzéb zarina. ¹⁸ Abra'ãhã ma, ãwẽ na te te tãma ropisutu wa, taha zarina ma tô ãma tãma uwaimra. Tane ãwẽ na te te dama ropisutu wa, taha zarina si, te za tô te te ãma dama 're a'uwaimrami, sô 're simipari mono ãna, marĩ na ãsimiroti hã a'ã da te dasina tãma ãma 're ã'uwaimrami za'ra mono zéb zô.

¹⁹ Abra'ã hã 're hãimana mono ré, ma tô ãwẽ na tãma ropisutu siro 'Re ãhãimana u'âsi mono hã, ãsipai u ãsihudu ma, te te tãma ãma 're a'uwaimrami mono da. Abra'ãhã za'u si, ma tô oto tinhimiroti mono bâ dama waihu'u, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. E marĩ da. Dawasété na 're danomro mono wa, 'Re ãhãimana u'âsi mono ma, dawasété na 'rãwi 're dasiwaihu'u za'ra mono da. Taha da, ma tô tinhimiroti hã dama waihu'u. Abra'ãhã nhihudu, ti'ai u we ãmorizéb u si, te za pire na 're hãimana, 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti zarina, zudezu norĩ te te 're ãrob'manharĩ za'ra mono zéb da hã. 'Re ãhãimana u'âsi mono hã tinhimiroti hã te te dama 're awaihu'u mono da, ma tô tinhimiroti na rob'ui'ére hã hãiwa ãma tãma ãromhuri'wa norĩ ma tisô, aibã ma te te siwi sômri da, ãsipai u. ²⁰ Ni'wa hã ti'ai ãma si'uihã na tinhimiroti hã te te dama waihu'u wamhã, ni'wa hã ããna'remhã hãimana ô di, ãsimiroti hã te te dama ãwaihu'u da hã. Tane 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. Si'uihã na ma tô Abra'ãhã ma waihu'u, ãwẽ na za te te tãma ãma 're ã'a'uwaimrami mono na hã.

'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na, Mozési te te ãma ãrob'ui'érézé wasu'u

²¹ Abra'ãhã za'u si, ma tô oto tinhimiroti mono bâ dama waihu'u, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. E taha wa, te te dama ãma uwaimrami ô di za ãwẽ na, Abra'ãhã ma, aré te te ãropisutuzéb zarina. Mare di. Te za tô te te dama ãma 're a'uwaimrami u'âsi. Uburé marĩ hã ãsimiroti zarina, da te dasina tãma ãma 're ã'uwaimrami za'ra mono da hã, dama waihu'u za'ra 'wa'âhã, 'Re ãhãimana u'âsi mono te aré te te dama 're apisutu, rowẽ uptabi na 're dahãimana za'ra mono da. ²² Tane nherẽ, daro mono bâ te dawasété na 're danomro. Dasi'uihã na dawasété wi 're dasipizari waihu'u za'ra mono ô di tô. ãne, da te ãwaihu'u za'ra zéb da hã, ma tô 'Re ãhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ãma rob'ui'ére. E marĩ da. Zezu Cristu Danho'reptui'wa na, da te dasina 're umnhasi za'ra mono da, tawapsi 'Re ãhãimana u'âsi mono ãwẽ hã te te dama ãma 're uwaimrami mono da, te te dama ãropisutuzéb zarina.

²³ Bãdã ãwa waptã'ã ô ré, Zezu Cristu Danho'reptui'wa na da te dasina 're umnhasi za'ra mono ô ré hã, ãne aré dahãimanazé hã. 'Re ãhãimana u'âsi mono hã ma tô zudezu norĩ hã tinhimiroti 'rata na te te 're a'uwati, Cristuhu wasu'uwẽ hã sô'awi te te wama waihu'u za'ra ô ré hã, Cristu Danho'reptui'wa na wa te wasina 're ã'umnhasi za'ra mono zéb da hã oto. ²⁴ 'Re daprédub za'ra mono ô ré, da'madã'ã'wa hã te te dama 're ãroti mono ne, ma tô 'Re ãhãimana u'âsi mono hã tinhimiroti 'rata na te te 're wa'a'uwati aré, Cristu hã datême wei morĩ ô ré. Ta hã te we oto datême mo, te te dawa'ãbã da, Danho'reptui'wa na wa te wasina 're ãsaze za'ra mono zéb zarina, wawasédé hã te te wa'ãma 're ab'madã'ã tô mono da oto, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã, taha zarina te te 're wa'awêsãmri mono da oto.

²⁵⁻²⁶ Ma tô oto bãdã hã ãwa waptãrã, Cristu hã wa te wasina 're ã'umnhasi za'ra mono zéb da hã. Taha wa, 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére zarina, wa te 're ãrob'manharĩ za'ra mono zéb da hã, pire na wama 're hãimana za'ra mono ô di oto, Mozési te te ãma ãrob'ui'ére hã. E marĩ wa. A norĩ wa'wa hã ma tô Cristu Zezusi hã Danho'reptui'wa na asina 're ãsaze za'ra wa'aba mo. Taha wa, te oto simisutu 'Re ãhãimana u'âsi mono 'ra, 're anomro aba mo, aihĩni. ²⁷ Ma tô duré ã dawabzuri hã ã'manharĩ

za'ra wa'wa, Cristu 're ĩmorĩzém na si oto ãma 're anomro wě wa'aba mono da, simisutu Cristuhu nhib'a'uwě 're anomro aba mono wa. ²⁸⁻²⁹ Taha zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te siwi 're da'aba'a waihu'u mono õ di, zudezu norĩ hã, duré zudezu'õ norĩ hã, ĩwada'uri zarina si, pawa'âbâ ãna dama romhuri'wa norĩ hã, duré wada'uri ãna si'uihã na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã, aibã norĩ hã, duré pi'õ norĩ hã. Simisutu Cristu Zezusihĩ nhib'a'uwě si, te 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Taha wa, te oto Abra'ãhã nhihudu na te te 're asisi za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ãhã wa, ĩwě na si, Abra'ãhã ma te te ĩropisutuzéb zarina, te za ĩwě na si te te aima ãma 're a'uwaimrami 'wa, Aimama 'wa hã.

4

¹⁻² ãne wa za duré marĩ hã aima waihu'u za'ra wa'wa, romnhimiré'é na ĩwaihu'u za'ra wa'aba zéb da hã. Áté ai'uté mama tō hã te 're 'maihâimana, 'watébrémi hã. Prédu wapsi, ĩte hã za, ĩmama hã dâ'â õ ré, tinhibrom na te te tãma ãma ĩropisutuzé hã. Tane nherě, uburé timama nhibrob ré, za 're hâimana mono nherě, prédu õ ré te za danhimarĩ ãna te te dama 're ĩromhuri za'ra mono norĩ ne, 're hâimana. Te za a'ã da te dasiwi 're 'madâ'ã, hâimana wě na 're hâimana mono zô. ĩmama nhibro hã te za duré da te tãma 're 'madâ'ã pese, 'watébrémi ma. ãne te za a'ã ĩ'ra hã 're hâimana, ãma ĩwahubzé hã bádã hã ĩwa waptã'ã õ ré, ĩmama tinhibrom na te te tãma ĩropisutuzé hã. ³ Tane wa norĩ hã, ai'uté ne, roti tō sena wama ĩwaihu'u pese za'ra õ zarina, wa tō aré 're wahâimana za'ra, roti da te wama 're ĩwaihu'u 'rata za'ra mono zéb zarina. ⁴ Tawamhã bádã hã ma tō ĩwa waptãrã oto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ti'ra ãma te te ĩrotizéb zarina, ti'ai u we te te ĩsatõrĩ da hã. We te te satõrĩ wamhã, ma tō pi'õi ma ĩ'ra hã podo oto, zudezu na. Zudezu na poto wa, pire na ma tō tãma 're hâimana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã, Mozésihĩ ma te te 're ĩ'awaihu'u mono hã. ⁵ E marĩ da, ma tō ti'ra hã we satõ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Wanho'reptuzé hã wa te wasina 're uwaimrami za'ra mono da, ĩsimiroti na rob'ui'ére 'rata zarina, wa te 're ĩrob'manharĩ za'ra mono na 're ĩwanhopré za'ra mono norĩ hã te te wa'awa'ãbã da, ma tō we satõ, wa'ãma 're 'ra za'ra mono da oto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã.

⁶ Tawamhã ĩ'ra oto 're ĩwanomro mono na 'rãwi 're wasiwaihu'u za'ra mono da, ma tō we ti'ra pē'ězani hã te te wama 're anhomri, wapē'ē mono bâ wama 're hâimana za'ra mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Wamama na, wa te 're sisi za'ra mono da oto. ⁷ Taha wa, robzei'õ na danhimiwada'uri zarina si, dapawa'ãbã ãna 're ĩhâimana za'ra mono norĩ ne, 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di oto. 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra si, te oto 're anomro aba mo. ãne wa, uburé marĩ wě na ti'ra norĩ ma, te te ĩropisutuzéb zarina, te za tō te te aima ãma 're a'uwaimrami 'wa, Aimama 'wa hã.

⁸ Zudezu'õ norĩ, aima sa'rese za'ra wa'aba õ di aré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, ma tō ĩ'upana aimawi nhimiwada'uri na 're aihâimana za'ra wa'aba mo danhimiwada'uri zarina si, pawa'ãbã ãna 're ĩhâimana za'ra mono norĩ ne, robzei'õ na. ⁹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tō oto Aimama na asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'wa. Taha wa, aima 're rowě za'ra wa'aba mono di oto. Taha nhipai u, ti'ra na te te oto sina ai'awaihu'u aba wa, aima 're rowě uptabi za'ra wa'aba mono di. ãne wamhã, e niha te za bété apã aipizari za'ra wa'wa, asimizazézéb 'rata u, taha zarina asina uwaimrami za'ra wa'aba õ nherě, asõ'reptu za'ra wa'aba zé hã, duré taha zarina rowě si aima 're hâimana za'ra wa'aba mono õ nherě. E niha te za bété asima ĩwě za'ra wa'wa, danhimiwada'uri zarina si pawa'ãbã ãna 're ĩhâimana za'ra mono norĩ ne, apã 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, robzei'õ na. ¹⁰ Bádã ĩpire hã marĩ 'manharĩzéb da hã, te oto zudezu norĩ zarina 're ĩ'madã'ã za'ra wa'aba mo, a'amo zama, wahub zama. ¹¹ ãne wa, wa ai'ãma 're ĩhãtã'ã za'ra wa'wa. E marĩ wa. Wanhib'apito wasu'uwě na 're ĩsiwasutu wě mono nherě, te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono zé hã, e taré te za 're hâimana.

¹² ĩsisãnawã norĩ, wa hã zudezu nherě, ai'rata ĩnhamra aba ré, wa tō zudezu'õ newa asine 're ĩmorĩ 'wa. Taha wa, ma'ãpé ĩsine 're anomro aba mono. Atême amo ĩmorĩ 'rata aba wamhã, marĩ hã ĩma 'manharĩ wasété za'ra wa'aba õ di, ĩhãiba na hã. ¹³ ĩhãzé si ĩ'ãma

watobro wa, wa tô ai'rata ãnhamra za'ra wa'wa. Áhã wa, wa tô Zezu Cristuhu wasu'uwẽ na aima rowasu'u na'rata za'ra wa'wa. Áne na ma tô ããma ãwaihu'u za'ra wa'wa aré. ¹⁴Tawamhã ãhãzé ré, atẽme ãwisi za'ra wa'aba nherẽ, ãhãzé wa, asiwi ãwẽ'õ za'ra wa'aba õ di. Mare di. Hãwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa, wẽ na asiwi ã'ãri aba ne, niha wamhã, Cristu Zezusi, wẽ na asiwi ã'ãri aba ne, ma tô wẽ na asiwi ã'ãri 'wa. ¹⁵E niha bété oto áhãna hã. Aré aima 're rowẽ za'ra wa'aba mono di, ai'rata ãnhamra aba wa. Áhã wa, aima waihu'u pese za'ra wa'aba 'wa'áhã, te aré ato hã ãsani za'ra wa'wa, ãma sãmri za'ra wa'aba da, ato hã. ¹⁶E niha te bété oto áhãna hã ããma ãrosa'rata za'ra wa'wa. E aiwẽ'õ wa'aba 'wa na si, te za oto ããma ãrosa'rata za'ra wa'wa, rowasu'u tô sena na si te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono nherẽ.

¹⁷Aibã norĩ, aimawi rowasu'u'wa norĩ hã te sima aiwẽ za'ra wa'wa, ta norĩ nhimirowasu'u si asima 're wẽ za'ra wa'aba mono da, tô sena tinhimirowasu'u wẽ na te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da newa. E marĩ da. ãnhimirowasu'u nhiti, asina 're aipahã za'ra wa'aba mono da ãtẽme, ãnhimiroti nhipai u, õ norĩ nhimiroti si asima 're wẽ uptabi za'ra wa'aba mono da oto. ¹⁸Roti ãwẽ na si, da te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, da te dasima 're aiwẽ za'ra wa'aba mono wamhã, ãma wẽ di tô, ai'rata ãnhamra aba ré, duré ãhãiba za're'ra zama. ¹⁹ã'ra norĩ, ãma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, pi'õ tiwasã te te 're ãsépata za'ra mono ne, wa tô wa hã ãpẽ hã te ai'ãma 're sépata za'ra wa'wa, Zezu Cristu 're ãmorĩzém na 're anomro aba mono õ wa. Áma 're anomro wẽ wa'aba mono wapsi, ãma rowẽ di za. ²⁰Áhãna ai'ãma ãhãtã'ã za'ra wa'aba di. Áhã wa, ãnhimirosa'rada hã ahã di, ai'ãma za'ra wa'aba hã. Ai'rata ãhãimana za'ra wa'aba neza, ãwaimri te oto aima rowaihu'u za'ra wa'aba da.

Sara norĩ wasu'u hã, Adaha wasu'u me

²¹Uburé õ nherẽ, ma tô asima ãwẽ za'ra wa'wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére zarina, 're rob'manharĩ za'ra wa'aba mono da, taha zarina si 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono da newa. E aima waihu'u za'ra wa'aba õ di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono wasu'uwẽ hã, Abra'áhã 'ra norĩ ãma hã. ²²Áne ta norĩ wasu'u na, rob'ui'ére hã: Abra'áhã 'ra norĩ hã, maparane aibã hã. ãmorĩ'rada hã Adaha 'ra, ãwada'uri zarina si pawã'ãbã ãna 're ãhãimana mono 'ra. Duré ãhãiba amo hã Saraha 'ra hã wada'uri ãna 're ãhãimana mono 'ra, te 're hãimana. ²³Dasi'uihã na dahãimanazém na 're ãda'ra za'ra mono na ma ã'ra hã tãma podu, romhuri'wai ma. Abra'áhã 'ra hãiba amo hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te tãma ãropisutuzéb zarina, ma ã'ra hã tãma podu, wada'uri ãna 're ãhãimana mono ma hã, Saraha ma. Áne Abra'áhã 'ra norĩ wasu'u hã. ²⁴Marĩ te te ãwasu'uzé hã, te pi'õ norĩ hã wasu'u zahuré. 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te sima da'ãma ãrotizé hã te pi'õ norĩ wasu'u zahuré. Maparane te te sima da'ãma ãrotizé hã. ãmorĩ'rada hã Sina'i na étẽ 'rãihã nhisi ãma, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te sima da'ãma ãrotizé. Ta hã, Ada te wasu'u. Adaha 'ra hã ma tô tina zabãdã danhimiwada'uri zarina 're hãimana, robzei'õ na. Tane Sina'i ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono, te te sima da'ãma ãrotizém niwĩ 're ãdanomro mono norĩ hã, Adaha 'ra ne, danhimiwada'uri zarina pawã'ãbã ãna 're ãdahãimana za'ra mono ne, te robzei'õ na 're dahãimana za'ra, áhãna hã. ²⁵Arabiza na daza'ru nhisi ãma, Sina'i na étẽ 'rãihã nhisi hã, Ada te wasu'u. Zeruzarẽ na 'ri nho'õmo nhisi, Ada te duré wasu'u. E marĩ wa. Zeruzarẽ 're, 're ãdahãimana za'ra mono norĩ hã danhimiwada'uri zarina, dapawã'ãbã ãna 're ãdahãimana za'ra mono norĩ ne, te robzei'õ na 're dahãimana za'ra. ²⁶Ánei õ di, Zeruzarẽ ãhãiba amo hã, hãwa ãma 're ãsa mono hã. Rowẽ na si, te ãwa 're dahãimana za'ra. Zeruzarẽ hã hãwa ãma 're ãsa mono hã, wana Sara hã te wasu'u. ²⁷Duréihã, ma tô pi'õ ã'ra õ na ãma romnhimiré'é 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, Zeruzarẽ 're, 're ãhãimana za'ra mono norĩ ãma. Áne te 'mahã:
 “Pi'õ, ai'ra hã niwa aima 'maipoto õ nherẽ, ma'ãpé 're atoi u'ãsi mono, aipẽ'ẽ 're. Aimro hã te te airẽme nherẽ, ai'ra ahã di za. Pi'õ timro ré, 're ãsãmra mono zém nhipai u, ai'ra ahã di za. Taha wa, te za rowẽ te, 're atoi u'ãsi mo.”
 Áne te 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã 'ri nho'u hã 'mahã.

²⁸ Īsisānawā norī, āhā wasu'u zarina, te oto Abra'āhā nhihudu na te te 're asisi za'ra wa'wa, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā. Izati hā ma tō podo, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā Abra'āhā ma, te te ĩropisutuzéb zarina. Tane te te tāma ĩropisutuzéb zarina, te oto Abra'āhā nhihudu na te te 're asisi za'ra wa'wa, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā. ²⁹ Abra'ā hā 're morī ré, ma tō Izatihi ma nharī wasété, dasi'uihā na dahāimanazém na 're ĩda'ra za'ra mono na ĩpodo hā. 'Re ĩhāimana u'āsi mono pē'ēzani, te te ĩpawaptobzém na ĩpoto ma, ma tō nharī wasété. Tane duré āhāna hā te za 're romhāimana. ³⁰ E niha tawamhā duréi wasu'u na rob'ui'ére hā. Āne ĩwasu'u hā:

“Ī'ra ré satōrī, pi'ō hā romhuri'wa hā. Īmama, tinhibrom na tāma āma sipo'o zahuré ō di za, danhimiwada'uri zarina 're ĩhāimana mono ō 'ra me.”

Āne ĩwasu'u na rob'ui'ére hā. ³¹ Āhā wa, ĩsisānawā norī, wa za oto marī hā ĩwasu'u na waihu'u za'ra ni. 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā Adaha nhihudu na te te 're wa'anhisi mono ō di za oto, danhimiwada'uri zarina 're ĩmorī nhihudu, 're ĩwahāimana za'ra mono na hā. Mare di. Danhimiwada'uri zarina 're ĩhāimana mono ō nhihudu, 're ĩwahāimana za'ra mono na, te oto te te 're wa'anhisi, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā, Saraha nhihudu uptabi na. Taha wa, wa norī hā wama 're rowē uptabi za'ra mono di oto.

5

Wanhib'apito āma rowē na 're ĩdahāimana za'ra mono zém na rowasu'u

¹ Zezu Cristu hā ma tō wa'anho'reptui pa, rowē na āma 're wahāimana za'ra mono da. Taha wa, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére zarina, wa te 're ĩrob'manharī za'ra mono zém na, 're wanhopré mono ō di za oto, taha zarina te te 're wa'anho'reptui mono ō wa. Āne wamhā, tō senai'ō na rowasu'u'wa norī wi 're asiptete za'ra wa'aba mono za, ĩsimiroti na 're aihāimana za'ra wa'aba mono wa, apā robzei'ō na 're anomro aba mono tō da.

² Ma'āpé asina ĩwapari pese za'ra wa'aba za. Wa hā Paru, marī hā wa za aima waihu'u za'ra wa'wa. Da te 're asihāiwata nhihāri za'ra wa'aba mono da, asizudezu za'ra wa'aba da, asina dazaze za'ra wa'aba wamhā, taha zarina 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te 're asō'reptu za'ra wa'aba mono da newa, e niha za tawamhā. Cristu hā wazada dā'ā nheré, te te 're wa'anho'reptui mono da, taré te za 're sa'wari, asada ĩdā'ā za'ra wa'aba zé hā. ³ Wa za duré aima āma sahu za'ra wa'wa, te aima ĩwaihu'u za'ra wa'aba zém na hā. Ni'wam norī hā da te sihāiwata nhihāri za'ra da, te te sina dazaze za'ra wamhā, taha zarina 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā te te 're sō'reptu za'ra mono da newa, e niha te za tawamhā 're hāimana za'ra, ta norī hā. Danhahāiwata nhihāri siré, te za ōne haré 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti mono bâ te te sina tāma āma 're uwaimrami za'ra, 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te siwi 're awē'ō tō mono da. ⁴ Zudezu norī ne, ma tō 'rāwi 're asi'mai'madā'ā aba mo, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére zarina 're rob'manharī za'ra wa'aba mono da, taha zarina, 'Re ĩhāimana u'āsi mono, aiwasédé hā te te ai'āma 're ab'madā'ā aba mono ō wa, te te 're aiwēsāmri za'ra wa'aba mono da oto, taha zarina aiwasété 'ru te, te te aihā za'ra wa'aba tō da, rob'rāsutuzéb āma hā. Āne taré 'mairosa'rata aba wamhā, ma tō Zezu Cristuhu wi asina ai'maipahā wa'wa, asimirosa'rata na. Āhā wa, ma tō 'rāwi asiwi ĩ'maiwē'ō wa'wa, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhoprubzé hā Cristu tidā'ázém na, te te 're ĩda'anho'reptui mono zéb da hā. ⁵ Ānei ō di, wa norī hā. Cristu Danho'reptui'wa na, wa tō wasina wa te 're saze za'ra. Taha zarina, wa wasina sō 're wanhimipari za'ra, rob'rāsutuzéb āma hā, 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te wama ĩwaihu'u za'ra zéb zō, wawasédé te te oto wa'āma 're ĩ'ab'madā'ā mono ō zéb zarina, te te 're ĩwa'awēsāmri mono zém na. Āne 'Re ĩhāimana u'āsi mono pē'ēzani te te wama 're ĩ'awaihu'u mono zéb zarina, wa wasina sō 're wanhimipari za'ra oto. ⁶ Simisutu Cristu Zesusihi nhib'a'uwē oto 're wanomro mono wamhā, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā te te 're wa'aba'a mono ō di za, ĩsihāiwata nhihāri ré norī hā, ĩsihāiwata nhihāri ō norī me. Zudezu na duré zudezu'ō na 're ĩwahāimana za'ra mono zém na hā, te te oto 're wa'awaihu'u mono ō di za. Zezu Cristu Danho'reptui'wa na, wa te wasina 're umnhasi za'ra mono wa,

wanhimizawi pese na 're ĩwahâimana za'ra mono zém na si, te za oto te te 're wa'awaihu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã.

⁷ A norĩ wa'wa hã ma tô aré tô sena rowasu'u na 're anomro aba mo. E 'wa simirowasu'u hawi, ma tô sena rowasu'u na asima âma apa za'ra wa'wa. ⁸ E asima âma apa za'ra wa'aba da, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã aima waihu'u za'ra wa'wa, sima asô ĩhârâ za'ra wa'wa hã. Mare di. ⁹ ĩ'rada hã wa za aima sadawa wahutu za'ra wa'wa, âne: “Ī'u'êtē wapuzé hã syryre na da te ahiri nherē, te za timapu, ĩ'u'êtē wapu hã.” Tane duré aimawi na, da te dama 're rowasu'u za'ra mono wamhã, te za da te âma 're ropé, rowasu'u senai'ô na hã. ¹⁰ Tane nherē, simisutu Wanhíb'apito nhíb'a'uwē 're wanomro mono wa, wa za te 're ai'umnhasi za'ra wa'wa, te aima ĩwaihu'u za'ra wa'aba zéb zarina si, za apã 're aihâimana za'ra wa'aba mono na. Aibã hã dama pire na 're hâimana mono nherē, aimawi tinhimirowasu'u na te te aiwi 're ro'wa'rutu za'ra wa'aba mono wa, tâma 're rowē mono ô di za, ta hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono si za te te azâri wa.

¹¹ Īsisânawã norĩ, wedepo'o nhonhi'rãmi na Zezu Cristu dazada ĩdâ'âzé hã wa tô te dama 're wasu'u u'âsi, da te âma 're saze za'ra mono da. Taha wa, ma tô zudezu norĩ hã te te siwi 're ĩwē'ô za'ra, ĩmreme zarina te dama 're rowasu'u mono ô wa. Ta norĩ hã te duré taré te te dama 're ĩwasu'u za'ra, danhihâiwata nhihâri wapsi, 're dasizudezu za'ra mono da, te dama 're awaihu'u mono newa. Âne zahadu zudezu'ô norĩ ma, te 're arowaihu'u mono 'wa'âhã, e te aré zudezu norĩ hã te te siwi 're ĩwē'ô za'ra, te dama 're ĩrowasu'u mono zém na hã. Mare di. Te te siwi 're ĩwē'ô za'ra mono ô di aré âma. ¹² Aimawi tinhimirowasu'u na te te aiwi 're ĩro'wa'rutu za'ra wa'aba mono norĩ hã, tinhihâiwata nhihâri siré, te za pé 're si're zani za'ra, wē te bâ.

¹³ Īsisânawã norĩ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô aima pisutu za'ra wa'wa, rowē na âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, ĩsimiroti na rob'ui'ére 'rata zarina, 're ĩrob'manharĩ za'ra wa'aba mono zém na 're asôpré wa'aba mono tô da, taha zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're asô'reptu za'ra wa'aba mono dai ô wa. Tane nherē, rowē na 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono wē te, marĩ ĩwē'ô na aipē'ē 're, asima 're rosa'rata za'ra wa'aba mono wamhã, asina âma 're rob'manharĩ za'ra wa'aba mono ô di za. Âne te za oto 're anomro aba mo. Asimizawi pese za'ra wa'aba zéb zarina si, te za 're asipawaptob za'ra wa'aba mo asib'rata na, asimarĩ na zama, asimiroti na zama. ¹⁴ 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rada hã ahã uptabi nherē, simisutu haré te wasu'u, ĩsimiroti hã âne: “Ma'âpé, 're dazawi pese za'ra wa'aba mono za. Marĩ ĩwē na asima 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mono ne, te za duré dama zama sô 're asôpré wa'aba mo.” Âne si ĩsimiroti hã. ¹⁵ Tane nherē, abaze zahi 're ĩsisimroi mono ne, asisada 're asiti'rui u'âsi za'ra wa'aba mono wamhã, asina asapa'a za'ra wa'aba ô di za.

Wamama pē'ēzani nhimiwada'uri zarina si, rowē na 're ĩdanomro mono zém na rowasu'u

¹⁶⁻¹⁷ Wa norĩ hã marĩ ĩwē'ô na âté 'rãwi wapē'ē 're, wa za wasima wa te 're rosa'rata za'ra. Âne na te te sima 're wa'awē mono ô di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani hã. Marĩ ĩwē na si 'rãwi wapē'ē 're, wa te wasima 're rosa'rata za'ra mono da, te za te te sima 're wa'awē. Tawamhã marĩ ĩwē'ô na 'rãwi wapē'ē 're, wa te wasima 're rosa'rata za'ra mono wamhã, te za te te 're wa'a'uwati, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani hã, wa te wasina âma 're rob'manharĩ za'ra mono tô da. Taha wa, wa za âne aima waihu'u za'ra wa'wa. Ma'âpé, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani nhimiwada'uri zarina si, 're anomro aba mono za oto. Tawamhã siwa'ru marĩ ĩwē'ô na aipē'ē 're asima 're rosa'rata za'ra wa'aba mono nherē, asina 're rob'manharĩ za'ra wa'aba mono ô di za. ¹⁸ Âne 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani nhimiwada'uri zarina si, 're aihâimana za'ra wa'aba mono wamhã, ĩsimiroti na rob'ui'ére 'rata zarina 're ĩrob'manharĩ 'rata za'ra wa'aba mono zém na, 're asôpré wa'aba mono ô di za oto, taha zarina 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're asô'reptu za'ra wa'aba mono dai ô wa.

¹⁹ Dasi'uihã na danhimirosa'rata wasété zarina 're ĩdanomro mono zé wasu'u hã, wa tô waihu'u za'ra ni. Âne te 're danomro wasété. Siwa'ru te tiwasédé hã pi'ô na te te 're

'manharĩ u'âsi za'ra, aibâ na zama. Siwa'ru te dasina 're dahâimana za'ra. Danhiséb âna, te marĩ ãwasédé hã da te 're 'manharĩ za'ra. ²⁰ Duré 'Re ãhâimana u'âsi mono upana, te romhâiba 'manharĩ âma 're dawata za'ra. Te duré tâma 're damreme zusi. Duré abzé 'manharĩ'wa, te 're danomro. Duré te 're dasi'ruiwapari za'ra. Te duré 're dasisada'âbâ za'ra. Duré marĩ na te 're dasi'ruiwapari za'ra. Dasi'aba'rè na te 're dazahi za'ra. Duré marĩ ãwè zô, te dasima si 're danhopré. Te duré 're dasirême za'ra, 'râwi dasi'rata 're dahâimana za'ra mono tô da. ²¹ Marĩ na te 're dasisô'ru za'ra. Duré da'rã siwamnarĩ na te 're dahâimana za'ra, âzézei'wa 're dahâimana za'ra mono wa. Datoi wasétère u, te 're dasi'rã'ôtô, siwa'ru da te 're âhuri mono da, âzé hã. Tane te duré 're hâimana, da te 're ãmanharĩ wasété za'ra mono zé hã. Taha wa, wa za âma sahu, te aima ãwaihu'u za'ra wa'aba zém na. Æne 're danomro wasété mono wamhã, hãiwa u, 'Re ãhâimana u'âsi mono u 're ãdanhisisi mono da hã mare di, Danhib'apito uptabi u, ãwè uptabi si, tinhib'a'uwè norĩ ma, te te tâma 're ãanhomri mono da hã.

²² Æne 're danomro wasété mono ô di za, 'Re ãhâimana u'âsi mono pê'èzani nhimi-wada'uri zarina 're danomro mono wamhã. Te za da te 're dazawi pese za'ra. Duré dapê'è 're datoi u'âsi, te za 're dahâimana za'ra. Duré dapê'è toi u'âsi, te za 're dahâimana za'ra. Duré dawara sina dasisada 're dazahi za'ra mono ô di za. Duré danhimizawi pese na te za 're dahâimana za'ra. Duré marĩ ãwè na te za dama 're danhoprub za'ra. Duré tô sena wa, ropisutu wè, te za da te dama âma 're rob'manharĩ za'ra. ²³ Duré dawaimri te za dama 're dahâimana za'ra. Duré dawasété wi, dasina 're danhiptete za'ra mono sina, te za 're dahâimana za'ra. Æne 're dahâimana za'ra mono tô da, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti hã robaba di. ²⁴ Cristu Zezusihi nhib'a'uwè 're ãdahâimana za'ra mono norĩ hã, tiwasédé hã aré te te 're 'manharĩ ze za'ra mono nherè, duré tiwasété zô aré te te 're rowasutu za'ra mono nherè, 'râwi te za te te siwi 're wè'ô pese za'ra, te te 're 'manharĩ za'ra mono tô da oto. ²⁵ 'Re ãhâimana u'âsi mono pê'èzani hã ma tô wama tisô, wahâimanazép té hã ãwè hã. Taha wa, ma'ãpé ãsimiwada'uri zarina si, 're wanomro wè wa'aba mono. ²⁶ Danhipai u, wapire na 're wahâimana za'ra mono newa, 'râwi wapê'è na wasina 're wawata za'ra mono ô di za, da te wama 're nharĩ za'ra mono tô da. Duré wanhipai u, dapire na 're ãdahâimana za'ra mono na, wa te 're da'ruiwapari za'ra mono ô di za.

6

Roti ãwè na 're ãdasipawaptob za'ra mono zém na rowasu'u

¹ ãsisânawã norĩ, ãne wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Æté ni'wa hã te za tihâimanazém na upa. Tawamhã 'Re ãhâimana u'âsi mono pê'èzani nhimiwada'uri zarina si 're aihâimana za'ra wa'aba mono wamhã, te za aiwaimri 're ãpawapto pese za'ra wa'aba mo, apã 're hâimana wè mono da, ni'wa hã. 'Re pawapto za'ra wa'aba mono wamhã, ma'ãpé 'râwi a'â asina 're asôpré wa'aba mono za, a norĩ wa'aba zama, wa'rui'wa nhimiwada'uri zarina, aihâimanazém na 're upa za'ra wa'aba mono tô da. ² Marĩ wa, aiwi 're robzei'ô za'ra wa'aba mono wamhã, ma'ãpé 're asipawapto pese za'ra wa'aba mono za, roti ãwè na si. Æne wamhã, Cristuhu nhimiroti wè 'madâ'â'wa te za tô 're aihâimana za'ra wa'aba mo. ³ Æté ni'wa hã simiroti pire newa, te za 'râwi tinhimiroti pire na 're si'madâ'â ze. Æne wamhã, 'râwi te za tipê'è na sima 're sadawa nhipese. ⁴⁻⁵ Romhuri hã te wama 're hâimana za'ra wahâiba mono bâ, wa te wasina 're ãmadâ'â pese za'ra mono da hã. Æne wa, wa za aihĩni 'râwi wa te wasima 're rosa'rata pese za'ra, wa te wasina 're 'madâ'â pese za'ra mono da, wanhimirohuri hã. Wa te wasina 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhã, wa za 'râwi wapê'è 're wasima 're wato za'ra. Danhimirohuri hã wanhimirohuri me aiwab ô na, wa te da'ãma 're rosa'rata za'ra mono ô di za.

⁶ Æté ni'wa hã Zezu Cristuhu wasu'uwè na, te za te te 're aipawapto za'ra wa'wa. Æne wamhã, te za asimarĩ na tâma 're asôprub za'ra wa'aba mo asa.

⁷ Ma'ăpé ĩwapari pese za'ra wa'aba za. 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi, simani ô di za, dahâimana wê wa'râimihã, ĩwê na te te dama âma 're ĩ'a'uwaimrami mono da hã, duré dahâimana wasété wa'râimihã, ĩwasété na te te dama âma 're ĩ'a'uwaimrami mono da hã. Āhã wasu'u hã tô sena wa, senai ô na âma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ô di za, 'râwi aipê'ê 're asima 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono tô da. ⁸ Danhimirosa'rata wasété zarina 're danomro u'âsi mono wamhã, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhiti 're dahâimana u'âsi za'ra, rowê ĩsi'utôri'ô nhiti. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani nhimi-wada'uri zarina si 're danomro mono wamhã, te za rowê ĩsi'utôri'ô âma 're dahâimana u'âsi za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata. ⁹ Taha wa, ma'ăpé wawa'a âna marĩ ĩwê na, wa te 're dapawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono za, wa norĩ hã. Tawamhã bâdâ ĩwa waptã'ã wapsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wa'âma sima ĩrotizé hã te za ĩwa'rãmi marĩ ĩwê hã te te wama 're anhomri. ¹⁰ Āne wa, wama ĩwaihu'u pese zarina, wa za dahâiba mono bâ marĩ ĩwê na, wa te 're dapawaptob za'ra. Wa te 're ĩdapawaptob za'ra mono zém nhipai u, wa za wasiré ĩsazei'wa norĩ hã marĩ ĩwê na 're wasipawapto pese za'ra.

Paru hã roti na te te ĩrãsutuzé wasu'u

¹¹ Āhãta ĩnhimi'ui'ére ĩsa'êtê na, wa aima rob'ui'ére za'ra wa'wa, ĩsi'uihã na ĩnhib'rata na. ¹² Ni'wam norĩ hã ma tô te te aima 're roti zadawa za'rê'ô za'ra wa'wa, asihâiwata nhihãri ré, 're anomro aba mono da, tawapsi asizudezu za'ra wa'aba da. E marĩ da. ĩsiré zudezu norĩ si âma 're wata za'ra mono da, te te aima ĩroti za'ra wa'aba zém na hã. Cristu wedepo'o nhonhi'rãmi na wazada dâ'â wamhã, ma tô wa'awa'âbã pa. Tane nherê, taha wasu'u si te te aima 're wasu'u za'ra wa'aba mono ô di, ĩsimirowasu'u na te te siwi 're wê'ô za'ra mono tô da, ĩsiré zudezu norĩ hã. ¹³ Ta norĩ hã sihâiwata nhihãri ré, 're nomro mono nherê, uburé marĩ na 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rada hã te te sina tâma âma 're uwaimrami za'ra mono ô di. Tane nherê, ma tô te te sima 're aiwê za'ra wa'wa, ĩsimiroti zarina, aipibu pese na 're anomro aba mono da, ĩrê 're anomro aba mono wa, tisiré zudezu norĩ ma, sina 're wata za'ra mono da, ĩsimiroti zarina oto 're ĩ'aihâimana za'ra wa'aba mono na hã. ¹⁴ Tanei ô di, wa hã. Wanhib'apito Zezu Cristuhu âma si, wa za 're ĩwata u'âsi, wedepo'o nhonhi'rãmi na wazada ĩdâ'â âma. Taha wa, tiza'ozém na wazada dâ'â wa, ĩwi 're ĩdadâ'â za'ra mono ne, duré wa hã dawĩ ĩdâ'â ne, ti'ai âma danhimirosa'rata na 're ĩhâimana mono ô di oto. ¹⁵ Danhahâiwata nhihãri ré si, 're ĩdahâimana za'ra mono zé hã, marĩ dai ô di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma hã. Duré danhahâiwata nhihãri âna 're ĩdahâimana za'ra mono zéb zama marĩ dai ô di, tâma hã. Dahâimanazép tém na, ĩwê na si oto 're dahâimana za'ra mono wamhã, taha si tâma wê uptabi di. ¹⁶ Ôhõ wasu'u zarina 're dahâimana za'ra mono wamhã, wa ĩsima te 're da'awê, rowê na 're danomro mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono da'âma 're ĩpê'êzé mono zéb zarina. Taha da, wa za da'âma te tiwi 're rowaptêrê u'âsi, uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê norĩ âma.

¹⁷ Wa hã Zezusihi ma romhuri'wa, wa 're ĩhâimana, ĩsimiwada'uri na. Da te ĩma 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra mono zéb zarina, ĩhãiba hã'êtê ré, 're ĩmorĩ wa, ĩpibui pese di, tâma ĩromhuri'wa 're ĩmorĩ na hã. Te te oto sahãri za'ra, aimawi tĩnhimiroti na te te ĩwi 're ĩro'wa'rê za'ra mono norĩ hã.

¹⁸ ĩsisãnawã norĩ, Wanhib'apito Zezu Cristuhu wi, wa za te tiwi 're rowaptêrê u'âsi, aihãiba za'ra wa'aba na hã, tâma asawi za'ra wa'aba wa, te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da.

Tane tô.

Épézu norĩ

Épézu norĩ ma, Paru te te ĩrob'ui'éérézé

Ībaihã wasu'uzé

Ā ĩbaihã hã Paru hã ma tô Zezusihi zazei'wa norĩ ma sômri za'ra, Épézu na 'ri nho'ômo nhisi u. Tame ma tô Paru hã aré 're sãmra. Maparane ma tô âma tiwahu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na te te dama 're rowasu'u mono ré hã. Āma ronomro wapsi, ma tô Ā ĩbaihã na tãma âma rob'ui'ééré za'ra, 'ri nho'ômo amoi hawi, dazazéb 're hâimana sirômo. Capituru 1-3 âma hã Paru hã ma tô dama waihu'u, Zezusihi zazei'wa norĩ hã misi haré simisutu 're ĩhâimana za'ra mono na hã, zudezu norĩ hã duré zudezu ô norĩ zama, sina 're siwanhizari za'ra mono âna, Zezusi hã uburé zada dâ'â za'ra wa, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani hã ĩpê'ê 're 're sãmra za'ra mono wa, aiwa. Capituru 4-6 âma ma tô duré dama waihu'u, 're danomro mono zép tém na hã. Ma tô duré tãma roti za'ra, damama norĩ ma hã, duré da'ra norĩ ma, duré damro norĩ ma hã, dama romhuri'wa norĩ ma zama, ĩ'uwaibaba tisiré norĩ ma, 're ĩhâimana za'ra mono zéb da hã.

¹ Wa hã Paru, Cristu Zezusihi zadawa wasu'u'wa, wa 're ĩhâimana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima ĩwêzéb zarina. Taha wa, wa âma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, Épézu na 'ri nho'ômo nhisi âma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê, 're ĩ'aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma. A norĩ wa'wa hã ma tô ône u'â Zezusihi âma si 're anomro aba mo, aihâimana nhiptete sina.

² Wamama ma, wa ai'âma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu ma zama, ĩsimizawizé hã ai'âma 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowê u'âsi, âma 're anomro aba mono da.

Cristuhu âma 're ĩdanomro mono norĩ ma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhoprubzé wasu'u

³ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã sôpru uptabi di, Wanhib'apito Zezu Cristuhu mama hã. Ta hã Cristuhu âma 're wanomro mono wa, ma tô marĩ mono bâ wama 're sôpru, uburé marĩ wê na, hâiwa hawi. Taha wa, wama 're sôprub za'ra mono wa, âma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono za. ⁴ Ta hã ti'a te te potô ô ré, ma tô romhã ré te te 're wa'apisutu siro, tinhib'a'uwê da, Cristuhu âma za 're wanomro mono wa, wawê uptabi na âma 're wanomro mono da, marĩ, wa te 're 'manharĩ wasété za'ra mono âna. Ta hã te te 're wa'apoto mono ô ré, ma tô romhã ré te te 're wa'azawi pese. ⁵ Tãma rowê wa, ma tô wa'âma sima roti siro, wa'âma 're 'ra za'ra mono da, Zezu Cristu za te te ĩwawa'âbâzéb zarina. Te te sima 're wa'awê uptabi mono wa, ma tô âne sima roti siro, wa'âma za'ra. ⁶ Wamama hã te te 're wa'azawi pese mono wa, ma tô oto wa'âma uwaimrami wê za'ra, ĩ'ra tãma ĩsawi hã te te ĩwa'awa'âbâzéb zarina. Taha wa, wa za âma 're wawata u'âsi za'ra.

⁷⁻⁸ Cristu hã wedepo'o nhonhi'rãmi na wazada dâ'â wamhã, ma tô tidâ'ázém na wa'awa'â. Marĩ, wa te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zé hã ma tô te te wama 're apari, wawasédé hã te te wa'âma 're ab'madâ'â tō mono da oto. Āne wamhã, ma tô Wamama hã wa'âma uwaimrami wê, sa'êtê na tãma 're hâimana mono wa, te te 're ĩwa'azawi pese mono zé hã. ⁹⁻¹⁰ Te te da'âma sima ĩrotizé hã dama waihu'u pese âna ma tô dawĩ 're hâimana aré. Tane nherê, rosa'rata wê waihu'uzé hã sa'êtê na tãma 're ĩhâimana mono zéb zarina, ma tô oto wama waihu'u za'ra, Cristu za te te da'âma tãma ĩ'uwa'imramizém na. Tawamhã niwapsi bâdâ te te sima ĩpisutuzém na te za da'âma uwaimra, te te da'âma sima ĩrotizé hã. Tawapsi te za uburé tinhimipoto ma nharĩ za'ra, hâiwa âma, ti'ai âma zama, simisutu Cristuhu nhimiroti na 're dahâimana za'ra mono da, ta hã da'madâ'â'wai uptabi, dama 're hâimana mono wa.

¹¹⁻¹² 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã marĩ na te te sima 're aroti mono wamhã, te za tô te te âma 're a'uwa'imrami. Ta hã ma tô wa'apisutu siro, ĩsib'a'uwê 're wanomro mono da,

Cristuhu ãma za 're wanomro mono wa. ãne duréihã te te wa'ãma sima ãrotizéb zarina, ma tô wa'ãma uwaimrami za'ra, danho'reptui'wa zô 're ãwanhimipari 'rata za'ra mono norĩ ma, ãma 're ãwawata u'ãsi za'ra mono zéb da hã.

¹³ A norĩ wa'aba zama te oto wasiré Cristuhu ãma 're anomro aba mo. Danho'reptui'wai wasu'uwẽ hã ma tô ãwapari za'ra wa'wa, asi'uihã na. Tô sena Cristuhu wasu'uwẽ hã. Tawamhã wapari za'ra wa'aba wamhã, ma tô Danho'reptui'wa na asina 're ã'umnhasi za'ra wa'aba mo, Cristu hã. Taha zarina ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã Tipẽ'ëzani hã we aima sômri za'ra wa'wa, 'rãwi asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono da, ãsib'a'uwẽ oto 're anomro aba mono na. ãne ma tô ai'ãma uwaimrami wẽ za'ra wa'wa, te te dama ãropisutuzéb zarina. ¹⁴ Tawamhã niwapsi te za uburé marĩ ãwẽ hã te te wama 're anhomri, tizazei'wai mono bâ. Duré ãsib'a'uwẽ 're wahãimana za'ra mono wa, te za rowasété hawi wa'awaibui pese. Tawapsi wama 're rowẽ za'ra mono di za. ãne tô sena za te te wama ãma ã'a'uwaimramizém na, wa te ãma waihu'u za'ra da, ma tô Tipẽ'ëzani hã te te wama 're anhomri. Taha wa, ãma 're wawata u'ãsi za'ra wa'aba mono za.

ãsazei'wa norĩ ma, Paru te te ãrowaptẽrẽzé wasu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono wi

¹⁵ Aiwasu'u wẽ za'ra wa'wa hã ma tô we ãtẽme waptãrã, Wanhib'apito Zesusihi zazei'wa oto 're anomro aba mono na, duré asiré ãsazei'wa norĩ 're ãsawi pese za'ra wa'aba mono na zama. ¹⁶ Taha zarina, wa õne u'ãsi 're ãto, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, ai'ãma za'ra wa'aba. Duré tãma 're ãmreme mono wamhã, aima za'ra wa'aba zama wa tô te tiwi 're rowaptẽrẽ u'ãsi, hãiwa u ai'ãma 're ãpo're si'ãri za'ra wa'aba mono ãna. ¹⁷ Wamama hã waihu'u pese za'ëtẽ dâ'ã sina, wa aima za'ra wa'aba te tiwi 're rowaptẽrẽ u'ãsi, hãiwa hawi dahãimanazém na rowaihu hã Tipẽ'ëzani na te te aima 're sômri u'ãsi za'ra wa'aba mono da, duré Wamama hã ãhãimanazém na 'rãwi 're waihu'u za'ra wa'aba mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, Wanhib'apito Zezu Cristuhu 'madã'ã'wa hã. ¹⁸⁻¹⁹ Wa hã wa ãsima wẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, ãsimiroti hã 're waihu'u pese za'ra wa'aba mono da, duré rowẽ uptabi zô te te ãaipisutu za'ra wa'aba zé wasu'u hã, 're waihu'u za'ra wa'aba mono da. Duré uburé marĩ ãwẽ uptabi na wama 're ãõprub za'ra mono zéb da hã tinhib'a'uwẽ norĩ ma, te te ãropisutuzéb zarina, taha wasu'u zama 're waihu'u za'ra wa'aba mono da, wa ãsima aiwẽ za'ra wa'wa. ²⁰ Wa duré aima za'ra wa'aba te tiwi 're rowaptẽrẽ u'ãsi, te te 're aipawaptob u'ãsi za'ra wa'aba mono da, ãwaihu'u pe hã asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono da. Tiwaihu'u pese na ma tô Cristu hã ab're hawi hãiwa'utu, dâ'ã nherẽ. Taha pari, ma tô pisutu, pire na ãsimire niwĩ 're sãmra mono da, hãiwa ãma. ²¹ Tame te pire uptabi na dama 're hãimana, pire na hãiwa ãma 're ãhãimana za'ra mono norĩ ma, duré tame siptete na 're ãhãimana za'ra mono norĩ ma zama. Ti'ai ãma duré hãiwa ãma zama tipire na te te ãma wabzu za'ra õ di, dama ãpire za'ra norĩ hã. Õne u'ã te za tipire na te te 're da'a'rãnhipai u'ãsi. ²²⁻²³ 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tô Cristu hã pisutu, dama pire na 're hãimana mono da, ãsimipoto mono bâ. Ma tô duré Cristu hã pisutu, ropã tinhib'a'uwẽ norĩ 'madã'ã'wa da, õhõ si uburé Danhib'apito dama 're hãimana mono wa. Wahãiba hã misi nherẽ, wahãiba na marĩ mono bâ wama 're ãhãimana za'ra mono ne, te Cristuhu hãiba wasu'u, ãsib'a'uwẽ norĩ hã. ãsib'a'uwẽ norĩ hã tãma 're hãimana za'ra mono wa, marĩ zô tiwi 're rowaptã'ã mono õ di, Cristuhu wi hã. Ta hã te ropã 're hãimana u'ãsi, uburé marĩ hã 're ãhãimana za'ra mono zéb da hã, ãsadowa para.

2

Dapẽẽ 're dadã'ã u'ãsi 're ãdanomro mono zém hawi, danho'reptuzé wasu'u

¹ Duréihã a norĩ wa'wa hã aipẽ'ẽ 're, 're atã'ã za'ra wa'aba mono ne, te 're anomro aba mo aré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na 're anomro aba mono õ wa, duré aiwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wab zama. ² ãsazei'õ'wai hãimanazém na ma tô aré 're aihãimana za'ra wa'aba mo, wa'uburé norĩ nhib'apito nhimiroti na zama. Hãiwa nho're

ãma te ta norĩ hã 're hâimana za'ra. Īsimiroti hã tãma pire za'ra di, ĩpo're'õ norĩ ma hã. Taha wa, te ta norĩ hã ĩsimiroti na si 're nomro, 'Re ĩhâimana u'âsi mono wapari'õ'wa norĩ hã. ³ Tane wa norĩ hã wanhimirosa'rata wasété zarina, wa tô aré 're wanomro. Wa te wasima 're ĩwê za'ra mono zéb zarina, wa tô aré wa te wasima ãma 're uwaimrami za'ra. ãne 're wahâimana wasété za'ra mono wa, te aré dazu wahâ za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã.

⁴⁻⁵ Tane nherê, wawasété na 're wanomro mono wa, 're ĩwadâ'â za'ra mono ne, 're wahâimana za'ra mono nherê, ma tô Cristu te te ĩhâiwa'utuzém ne wapê'ê 're te te 're wa'ahâiwa'utu, rowê na si oto ãma 're wanomro mono da. ãne ma tô wama ãma uwaimrami wê za'ra 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, ĩpê'êzé hã sa'êtê na tãma 're hâimana mono wa, duré tãma wazawi uptabi za'ra wa. Taha wa, te te 're ĩwa'anho'reptui mono zé wa'rãmi, marĩ zô 're simipari mono ãna, ma tô te te 're wa'anho'reptu. ⁶ Ta hã Cristu ab're hawi te te ĩhâiwa'utu ne, ma tô wapê'ê 're te te 're wa'ahâiwa'utu, hâiwa ãma 're wasi'ubumroi u'âsi mono da, Cristu Zezusihi 'rata. ⁷ E marĩ da. Da te waihu'u za'ra da, ĩsimizawizé hã sa'êtê na tãma 're ĩhâimana mono hã, wa'uirĩ na 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ hã. ãne te za da te 're waihu'u za'ra, Cristu Zezusi te te 're ĩda'azawi pese mono zéb zarina.

⁸ 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono zéb zarina, ma tô asõ'reptu za'ra wa'wa, Wa'anho'reptui'wa hã asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono zéb zarina. Asi'uihã na 're asisõ'reptui waihu'u za'ra wa'aba mono õ di. Sõpru wa, ma tô Wamama hã aima ãma uwaimrami za'ra wa'wa, asõ'reptu za'ra wa'aba zé hã. ⁹ Marĩ hã ahã na 're 'manharĩ wê za'ra wa'aba mono nherê, taha zarina te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono õ di 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, 'rãwi asi'ãma wa'aba 're a'maiwata aba mono tõ da, asi'uihã na asi'manho'reptui wa'aba da newa. ¹⁰ Cristu Zezusihi ãma 're wanomro mono wa, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wama sômri za'ra wahâimanazé ĩté hã, wa te ãma dama 're rob'manharĩ wê za'ra mono da, duré ĩwê na wa te 're dapawaptob za'ra mono da, te te wa'ãma ĩroti sirõmo zéb zarina.

Zudezu norĩ, zudezu'õ norĩ me aihĩni Cristuhu ãma oto 're ĩnomro mono zé wasu'u

¹¹⁻¹² A norĩ wa'wa hã ma tô zudezu'õ na 're aipoto za'ra wa'aba mo. Taha wa, ma tô asihâiwata nhihãri aba õ na te te 're asisi za'ra wa'wa, zudezu norĩ hã. Ta norĩ si ma tô tinhihâiwata nhihãri ré na 're sisisi za'ra, tihãiba na te te sima 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb zarina. Ma'ãpé rosa'rata za'ra wa'aba, 're aihâimana 'rata za'ra wa'aba mono zém na. Cristu hã Danho'reptui'wa na waihu'u za'ra wa'aba õ wa, ãma 're anomro aba mono õ di aré. A norĩ wa'wa hã zudezu'õ wa, Izarazéhé nhihudu norĩ siré 're anomro aba mono õ di duré. Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tinhib'a'uwê norĩ ma si, ĩwê na te te ĩropisutuzém na 're waihu'u za'ra wa'aba mono ãna, ma tô aré 're aihâimana za'ra wa'aba mo. ãne wa, rowê uptabi zô 're asimipari za'ra wa'aba mono ãna, ma tô 're anomro aba mo. Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono hâimanazém na sena na waihu'u za'ra wa'aba ãna, ma tô 're anomro aba mo aré.

¹³ Tane nherê, dasisiti 're ĩdahâimana za'ra mono ne, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhiti, romhã na 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di oto, asimirosa'rata aba na. Cristu hã wazada ĩdã'ázéb zarina, ma tô Wamama hã sitême ai'ãwisi za'ra wa'wa, Cristu Zezusihi ãma oto 're anomro aba mono da, 'rãwi ĩ'rata 're aihâimana za'ra wa'aba mono da oto, asimirosa'rata aba na. ¹⁴ Cristu hã ma tô wawi uprosi za'ra, 're ĩwasi'ruiwapari za'ra mono zé hã. Taha wa, aihĩni wa oto ĩsib'a'uwê 're wahâimana za'ra, zudezu norĩ hã, zudezu'õ norĩ me. 'Re wasisawi pese za'ra mono sina, wa oto 're wanomro. ¹⁵ 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã sa'êtê na ma tô zudezu norĩ ma si 're hâimana za'ra, marĩ hã te te tãma ãma 're ĩ'uwaimrami za'ra mono zéb da hã, taha zarina ĩwasédé hã te te tãma 're ĩ'apari mono zéb da hã duré. Cristu hã wazada ĩdã'ázéb zarina, tâibã oto 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rada hã, marĩ na dawasédé hã te te dama 're ĩ'apari mono zéb da hã. Misi dahãiba ne, aiwapsi wa oto 're wahâimana za'ra, zudezu norĩ, zudezu'õ norĩ me, wahâimanazép tém na si, ĩwê na si ãma 're wanomro mono da, duré wasisawi

pese sina oto 're wahâimana za'ra mono da wasiré. ¹⁶ Cristu hã wedepo'o nnonhi'rãmi na wazada ïdâ'âzém na ma tô wawi uprosi za'ra, 're ïwasi'ruiwapari za'ra mono zé hã, aihîni tizazei'wa norî hã te te 're wa'anhimroi mono da si oto, 'Re ïhâimana u'âsi mono u. ¹⁷ Cristu hã ti'ai u wei morî wa, ma tô rowasu'uwê na te te 're da'apo're pu'u, rowê na 're ïdahâimana za'ra mono zém na hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono oto te te 're ïda'awêsãmri mono zéb zarina. E marî da. Zudezu'ô norî hã rowê na âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti ré, 're anomro aba mono ô norî hã, duré zudezu norî, rowê na âma 're wahâimana za'ra mono da, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti ré, 're ïwanomro mono norî hã. ¹⁸ Cristu hã wazada dâ'â wa, duré wama 're hâimana za'ra mono wa, te za oto ïpê'êzani hã simisutu te te 're wa'apawapto, Wamama u 're ïwasihutu mono zéb da hã wanhimirosa'rata na. Tawamhã tâma 're wamreme zusi mono wamhã, te za te te 're wa'awapari u'âsi, zudezu norî hã, zudezu'ô norî me.

¹⁹ Taha wa, zudezu'ô nherê, dasiré'ô ne 're aihâimana za'ra wa'aba mono ô di oto. 'Re ïhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê te oto dame 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Te duré dame ï'ra 're aihâimana za'ra wa'aba mo oto. ²⁰ Êtê 'manharî na wa za 'ri na ai'âma simiré'é za'ra wa'wa. Êtê na'rata nhisiwi, da te dasiwi 're ï'ri za'ra mono ne, ma tô Cristuhu wasu'uwê na te te 're aipawaptom na'rata za'ra wa'wa, ïsadawa wasu'u'wa norî hã. Duré Wamama pê'êzani, marî hã te te tâma ïwaihu'u za'ra zéb zarina, duréihã 'Re ïhâimana u'âsi mono te te dama 're ïsadawa wasu'u za'ra mono norî zama ma tô te te 're aipawaptob za'ra wa'wa. 'Ri uparizéb da, 'ri na'rata wê'êzéb âma, êtê tōmo hâpâ wawê na, wa za Zezu Cristuhu âma simiré'é, wapawapto uptabi 'wa wama 're hâimana za'ra mono wa, ta hã. ²¹ Êne hã misi 'ri na simisutu 're ïsimi'wara mono ne, te za te te 're wa'apawapto Cristu hã, wa'âma 're ïsôrōwa za'ra mono da hã, aiwapsi 're wahâimana za'ra mono da. ²² Tane a norî wa'wa hã, êtê ahâ na 'ri misi da, da te dasiwi ï'ri ne, te za te te aima 're nharî u'âsi za'ra wa'wa, simisutu Wanhib'apito âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, ïsôrōwa misi tâma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da oto, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, ïpê'êzani hã aipê'ê za'ra wa'aba 're, 're ïhâimana mono zéb zarina.

3

Paru hã zudezu'ô norî âma te te 're ïromhuri mono zé wasu'u

¹ Taha wa, wa hã Paru, wa 'Re ïhâimana u'âsi mono wi, te tiwi 're rowaptêrê u'âsi, aima za'ra wa'aba. Zudezu'ô norî, Cristu Zesusihi zadawa wasu'u'wa wa 're mo, ïwasu'uwê na te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da. Taha 'ru te, ma tô dasiwi ïnherê ni, dazazéb 're, ïzab da. ² 'Re ïhâimana u'âsi mono hã simizawi pese wa, ma tô romhuri hã ïma tisô, aima 're ïrowê za'ra wa'aba mono zéb da hã. Âne na ma tô ïwapari za'ra wa'wa, tô. ³⁻⁴ Duréihã te te sima da'âma ïrotizé hã aré dama ïwaihu'u'ô hã ma tô ïma waihu'u, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. Nimosi wa tô syry na âma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. ⁵ Zudezu'ô norî âma te te sima ïrotizé hã te te dama waihu'u ô di aré, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. Âhãna nimosi ma tô Cristuhu zadawa wasu'u'wa norî ma waihu'u, te te sima da'âma ïrotizé hã, Tipê'êzani na ta norî ma te te ïwaihu'uzéb zarina. Duré marî hã te te tâma ïwaihu'u za'ra zéb zarina, dama ïsadawa wasu'u'wa norî ma zama, ma tô tâma waihu'u za'ra, te te sima da'âma ïrotizé hã. ⁶ Rowasu'u wê hã aré dama ïwaihu'u'ô hã 're ïhâimana mono hã, âne. Zudezu'ô norî hã Cristuhu wasu'uwê te te 're saze za'ra mono wa, marî ïwê na zudezu norî ma 're ïsôpru mono zéb da hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te tâma 're ïropisutu za'ra mono zéb ré, te za 're hâimana za'ra. Simisutu te za oto 're hâimana za'ra, dahâiba misi ne. Cristu Zesusihi âma oto 're nomro mono wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã tinhib'a'uwê norî ma, marî ïwê na te te tâma ïropisutuzéb zarina, te za zudezu'ô norî ma zama te te tâma âma 're a'uwaimrami, zudezu norî zu. Âne zudezu'ô norî âma te te sima ïrotizé hã.

⁷ 'Re ïhâimana u'âsi mono hã simizawi pese wa, ma tô ïpisutu, tâma ïromhuri'wa 're ïmorî da, Cristuhu wasu'uwê hã te dama 're wasu'u mono da, tiwaihu'u pe hã te te ïma sômri

wa. ⁸ Īwana ĩsazei'wa norĩ hã ĩwẽ na te sipa za'ra õ di. Ta norĩ si ma tô tiwẽ na ĩnhipa za'ra. Tane nherẽ, ma tô ĩpisutu, zudezu'õ norĩ ma te tãma 're wasu'u za'ra mono da, ĩwẽ hã sa'ëtẽ na Cristuhu ma 're ĩhâimana mono hã dama ãma 're ĩsõpru mono zéb da hã. ⁹ Ropoto mono 'wa hã ma tô aré pisutu, ropoto na'rata hawimhã dama waihu'u ãna a'â 're hâimana mono da, te te da'ãma sima ĩrotizé hã. Nimosi ma tô ĩpisutu, te dama 're rowasu'u mono da, za oto te te dama ãma ĩ'uwaimramizém na hã te te sima da'ãma ĩrotizéb zarina. ¹⁰⁻¹¹ Ta hã ma tô sima wẽ, hãiwa ãma pire na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã te te waihu'u za'ra da oto, hãiwa hawi dahâimanazém na rowaihu'u wẽ hã ahã na tãma 're ĩhâimana mono na hã. Simisutu ĩsib'a'uwẽ norĩ hã oto tãma 're hâimana za'ra mono wa, te za oto ãne na waihu'u za'ra, duréihã te te sima da'ãma ĩrotizé hã te te da'ãma uwaimrami wa, Wanhib'apito Cristu Zezusi te te ĩda'anho'reptuzéb zarina. ¹² Taha wa, Wanhib'apito ãma oto 're wanomro mono wa, duré ĩsimipawaptobzém na wa te wasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zéb zarina, wa za wasina wapahi ãna ĩtème 're wasihutu wanhimirosa'rata na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono u, robze na tãma 're wamreme zusi mono da. ¹³ ãne wa, wa hã te ĩrobzépata na ĩ'ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono wa, aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono õ di za. Cristuhu wasu'uwẽ hã wa tô te aima 're wasu'u za'ra wa'wa, aima 're ĩrowẽ za'ra wa'aba mono zéb da hã. Taha wa, Cristuhu wasu'uwẽ hã te dama 're wasu'u mono 'ru te, rowasédé hã da te ĩma 're 'manharĩ za'ra mono nherẽ, ĩma 're rowẽ mono di. ãne wa, te ĩrobzépata na ĩ'ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono wa, aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono õ di za.

Cristuhu nhimizawi pese zé wasu'u

¹⁴ Taha wa, ĩhi'rãtitõ, wa 're ĩsimasisi, Wamama wi te tiwi 're rowaptêrẽ u'âsi mono da, aima za'ra wa'aba. ¹⁵ Õhõ si Wamama wa, wa ĩ'ra 're wahâimana za'ra ĩsazei'wai mono bâ, hãiwa ãma ti'ai ãma zama 're ĩwahâimana za'ra mono norĩ hã. ¹⁶⁻¹⁹ Wamama te hã ĩwaihu'upe hã, te sa'ëtẽ na 're hâimana tãma. ãne wa, wa tiwi te 're rowaptêrẽ u'âsi, aima za'ra wa'aba, Tipê'êzani na te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, aihâimana nhiptete sina, ãma 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, Cristu hã aipê'ẽ 're, 're sãmra u'âsi za'ra wa'aba mono da, ĩwaihu'u pese na asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono zéb zarina. Wa duré aima za'ra wa'aba, te tiwi 're rowaptêrẽ u'âsi, te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, dazawizé hã aima 're ĩhâimana za'ra wa'aba mono zéb zarina, dama 're 'manharĩ wẽ u'âsi za'ra wa'aba mono da. Dazawizé hã sa'ëtẽ uptabi na, te Cristuhu ma 're hâimana. ãne wamhã, uburé asiré ĩsazei'wa norĩ me, te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono na, 'rãwi asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono da, wa ĩsima aiwẽ za'ra wa'wa, ti'ab ré wa te wasina 're waihu'u uptabi za'ra mono õ nherẽ, Cristu te te 're ĩwa'azawi pese mono zé hã. E marĩ da. Uburé marĩ ĩwẽ si, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma 're ĩhâimana za'ra mono ne, aima zama 're hâimana za'ra wa'aba mono da, dazawizé hã, dahâimanazém na rowaihu'u wẽ zama.

²⁰ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã waihu'u pese di, te te wama ãma 're ĩ'a'uwaimrami mono zéb da hã, marĩ ĩwẽ zõ wa te 're ĩrosa'rata za'ra mono zém nhipai u, duré marĩ ĩwẽ hã wa te tiwi 're ĩwaptêrẽ za'ra mono zém nhipai u zama. Tiwaihu'u pese na te te 're ĩwa'apawapto mono zéb zarina, tãma waihu'u pese di, ĩwẽ na te te wama ãma 're ĩ'a'uwaimrami mono zéb da hã. ²¹ Taha wa, ĩsazei'wai mono bâ Zezu Cristuhu ãma 're ĩwanomro mono norĩ, Wamama ãma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono za.

4

Misi Cristuhu hãiba ne, aihĩni ĩsazei'wa norĩ 're ĩhâimana za'ra mono zém na rowasu'u

¹ Taha wa, wa za aima roti za'ra wa'wa, Wanhib'apito ma romhuri'wa 're ĩmorĩ 'ru te, 're ĩza mono ré, dazazéb 're. Ma'ãpé dama 're aihâimana wẽ za'ra wa'aba mono za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima 're ĩ'aiwẽ za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba. Taha da, ma tô te te sima 're aipisutu za'ra wa'wa. ² ãne te za 're anomro aba mo. Aipire na asina 're asõpré wa'aba mono õ di za. Duré aiwamri te za dama 're aihâimana za'ra wa'aba

mo, aihâimana wẽ na. ³ Wamama hã ma tô Tipẽ'ězani na te te wama 're anharĩ, rowẽ na oto wasiré 're wanomro mono da. Taha wa, ãne 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, te za 'râwi asina 're asõpré wa'aba mo. ⁴ Cristuhu nhib'a'uwẽ mono bâ misi dahâiba ne, wa simisutu 're wahâimana za'ra. Misi te Īpẽ'ězani hã 're hâimana. Taha si te wama 're hâimana za'ra, wapẽ'ẽ mono bâ. Duré õhõ zô si wa 're wanhimipari za'ra oto, rowẽ uptabi zô. Taha zô 're asimipari za'ra wa'aba mono da, ma tô tinhib'a'uwẽ da, aipisutu za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ⁵ Õhõ si, Danhib'apito te 're hâimana. Õhõ si, te Wanhib'apito wasu'uwẽ hã 're hâimana, wa te ãma 're ĩsaze za'ra mono zéb da hã. Õhõ zadawa para si, wa tô â dawabzuri hã wa te 're 'manharĩ za'ra. ⁶ Õhõ si uburé Damama te 're hâimana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Õhõ si danhipai u te ropâ 're hâimana. Te duré wapẽ'ẽ mono bâ 're sãmra.

⁷ Cristu hã ma tô marĩ ĩwẽ na ĩ'madâ'â waihu'u õ na wama 're sõprub za'ra, wahâiba mono bâ, te te wama 're ĩ'apisutu mono zéb zarina, wa te tãma 're ĩdapawaptob za'ra mono zéb da hã. ⁸ Duréihã ma tô ãne na rob'ui'ééré ni, ĩbaihã na hã: “Hãimo morĩ wamhã, dawĩ watobro wa, ma tô sisarina da'ahã na te te danhimro. Marĩ ĩwẽ na ma tô duré dama 're sõpru.”

Ãne 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa nhimirowasu'u na rob'ui'ééré hã.

⁹ E marĩ te wasu'u, hãimo ĩmorĩzé hã. A'â ti'ai u ĩmorĩzé te wasu'u, ta hawi hãimo morĩ wa. ¹⁰ Ti'ai u we ĩmorĩ hã ma tô apâ mo, hãiwa nhipai u ropâ uburé da'madâ'â'wa dama 're hâimana mono da. ¹¹ Cristu hã ma tô ni'wam norĩ hã pisutu za'ra, ĩsadawa wasu'u'wa 're nomro mono da. Ni'wam norĩ ma hã ma tô duré pisutu za'ra, marĩ te te tãma ĩwaihu'u za'ra zéb zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're sadawa wasu'u za'ra mono da, ĩsazei'wa norĩ ma. Duré ni'wam norĩ hã ma tô pisutu za'ra, ĩwasu'uwẽ na te te 're dapo're pu'u za'ra mono da. Duré ni'wam norĩ hã ma tô pisutu za'ra, dama rowahutu'wa da, ĩsimiroti na te te 're dapawaptob za'ra mono da, ãma 're dahâimana wẽ za'ra mono da. ¹² Ãne ma tô Cristu hã da'apisutu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norĩ te te 're pawaptob za'ra mono da, taha zarina 're sipawapto pese za'ra mono wa, siptete sina 're hâimana za'ra mono da. ¹³ Tawamhã aihĩni wa za oto wanhimirosa'rata na wasina wa te 're sazei pese za'ra, Wanhib'apito wasu'uwẽ hã wa te ãma 're ĩsaze za'ra mono zém na hã. Duré aihĩni wa za oto 'râwi wa te 're waihu'u za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra hã, niha 're ĩhâimana mono na. Ãne wamhã, wahâimana wẽ zé, wa za wasima wa te 're sa'ëtẽ za'ra. Tawamhã wa za oto wasina wa te 're uwaimrami za'ra, Cristuhu ne 're ĩwanomro wẽ uptabi mono zé hã. ¹⁴ Ãne wamhã, ai'uté ne wanhimiza'rese ãna 're wanomro mono õ di za oto. Tawamhã dazadawa nhipese na da te wama 're roti za'ra mono nherẽ, roti tô senai'õ hã wa te 're wapari za'ra mono õ wa, roti tô senai'õ niwĩ 're wasipizari za'ra mono õ di za. ¹⁵ Wa norĩ hã roti tô sena na si, wa za wasima wa te 're roti za'ra, 're wasisawi pese za'ra mono sina. Ãne wamhã, wahâimana wẽ na, wa za wa te 're sa'ëtẽ za'ra. Tawamhã wa za oto wa te wasina 're uwaimrami za'ra, Cristuhu ne 're ĩwanomro wẽ uptabi mono zé hã, Wanhib'apito ne. ¹⁶ Marĩ mono bâ wahâiba bâ wama 're hâimana za'ra mono nherẽ, wa za wa'rã zadawa para si marĩ hã wa te 're 'manharĩ za'ra. Tane wa norĩ hã Wanhib'apito zadawa para si marĩ hã wa te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, rowẽ na wa za wasiré 're wahâimana za'ra. Tawamhã 're ĩwasisawi pese za'ra mono zéb zarina, wa za 're wasipawaptob za'ra, wa te wasima 're sa'ëtẽ za'ra mono da, wahâimana wẽ zé hã.

Cristuhu ãma oto 're ĩdanomro mono zép té wasu'u

¹⁷ Taha wa, tô sena Wanhib'apito zadawa para wa za oto aima roti za'ra wa'wa, Wanhib'apito zazei'õ'wa norĩ ne 're anomro aba mono tã da, ta norĩ nhimirosa'rada hã tô senai õ wa. ¹⁸ Tob'a na 're ĩnomro mono norĩ ma, rob'madâ hã tãma ĩwaihu'u za'ra õ ne, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti uwaibaba rosa'rada hã tãma waihu'u za'ra õ di, ĩsazei'õ'wa norĩ ma hã. Ta norĩ hã te te sima 're wẽ za'ra mono õ wa, ĩsimiroti hã te te 're

wapari za'ra mono da, te za tiwasété na siwaihu'u āna 're hâimana za'ra. Taha wa, rowē na āma 're ĩdahâimana za'ra mono zéb ré, 're hâimana za'ra mono ō di za. ¹⁹ Siséb āna te ta norĩ hã te te sina 're rob'manharĩ wasété za'ra, tihâimana wasété na. Tiwasété zô si te duré sima 're sôpré, marĩ ĩwasété na si 're hâimana za'ra mono da.

²⁰ E āne 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, ma tô Cristu hã ĩhâimanazém na 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mo. Mare di. ²¹ A norĩ wa'wa hã ma tô Cristuhu wasu'uwē hã aipo're na 're ĩwapari za'ra wa'aba mo. Oto ĩsiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, Zezusihi hawi roti tô sena hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. ²² 'Re anomro wasété aba mono da si, te aré asima 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo. Taha wa, te aré aiwi 're si'utōrĩ za'ra wa'wa, 're anomro wē wa'aba mono zé hã. Tane nherē, te za oto ĩrēme pese za'ra wa'wa, 're aihâimana wasété za'ra wa'aba mono zé hã. ²³ Asimirosa'rata wē na si te za oto 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo, taha zarina 're aihâimana wē za'ra wa'aba mono da oto. ²⁴ Da'uza hã ĩhã tém na 're ĩdasi'uza za'ra mono ne, te za oto aihâimanazép tém na si 're aihâimana za'ra wa'aba mo, ĩwē na si. Taha da, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã aipoto téb za'ra wa'wa aipē'ē 're, ĩsine 're anomro wē wa'aba mono da, tô sena dama 're aihâimana wē za'ra wa'aba mono da oto.

²⁵ Taha wa, dama 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono ō di za oto. Aihâiba mono bâ te za tô sena na si asima 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mo. ²⁶⁻²⁷ Nimahã na 're asiti'ru za'ra wa'aba mono wamhã, 're aiwasété za'ra wa'aba mono ō di za, aiwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tô da. Duré asiti'rui ré bâdâ hã wahuré ai'āma 're si'utōrĩ za'ra wa'aba mono tô da, te za asiwi 're ĩwē'ō za'ra wa'aba mo, Wa'uburé nhimiwada'uri zarina aiwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tô da dama.

²⁸ Danhibrom na dawĩ 're asimisaihuri za'ra wa'aba mono hã 're asimisaihuri za'ra wa'aba mono ō di za oto. Te za oto asib'rata na 're ĩromhuri za'ra wa'aba mo, aihâimana wē na oto 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, duré asimihomhuri na ĩsibrob'ō norĩ hã 're pawaptob za'ra wa'aba mono da, āne si wē wa.

²⁹ Aimreme wasété na dama 're aimreme zusi aba mono ō di za oto. Aimreme wē na si te za oto dama 're aimreme zusi aba mo, asimiroti wē na si 're dapawaptob za'ra wa'aba mono da āma. ³⁰ 'Re aihâimana wasété za'ra wa'aba mono ō di za, aihâimanazém na Wamama pē'ēzani wi 're robzei'ō tô za'ra wa'aba mono da. E marĩ wa. ĩpē'ēzani hã te wapē'ē 're, wama 're hâimana za'ra, wapibui pese zéb da hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te, tãma 're ĩwahâimana za'ra mono na, bâdâ ĩwa waptã'ã ō ré, te te ĩwa'anho'reptuzéb da hã. ³¹ Taha wa, te za oto 're ĩrēme pese za'ra wa'aba mo, aipē'ē na 're ĩda'ruiwapari za'ra wa'aba mono zé hã. Asiti'ru zama te za 're ĩrēme pese za'ra wa'aba mo, asahi zama duré. Aimreme 'rãihã sina, duré dama 're nharĩ za'ra wa'aba mono ō di za. Da'āma 're wasété za'ra wa'aba mono ō di za duré. Dama 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono ō di za duré. ³² Marĩ ĩwē na te za dama 're asôprub za'ra wa'aba mo, aipē'ēzé sina. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Cristu dazada dâ'â wa, te te ai'āma 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono ō di oto, 're ĩ'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono zé hã. Taha wa, a norĩ wa'wa hã ĩwasédé hã da te aima 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono nherē, ĩsine dawasédé hã da'āma 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono ō di za oto.

5

'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra na oto 're ĩdanomro mono zé wasu'u

¹ A norĩ wa'wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra oto 're anomro aba mono wa, tãma asawi za'ra wa'aba di. Taha wa, te za ĩsirã zarina si oto 're anomro aba mo. ² Cristu te te 're ĩwa'azawi pese mono zéb zarina, te za oto 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mo. Ta hã te te 're wa'azawi pese mono wa, ma tô sisawi āna sisō, wazada dâ'â da. Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma 're ĩdanhoprub za'ra mono zéb zarina, sisawi āna sisōmri wa, Wamama ma wē uptabi di, wazada ĩdã'ázé hã.

³ A norĩ wa'wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē 're anomro aba mono nherē, siwa'ru aiwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono ō di za, pi'ō na aibã na zama. Duré aihâimana nhiséb'ō na 're anomro aba mono ō di za. Duré danhibrom na 're

da'ruiwapari za'ra wa'aba mono õ di za, ta hã ã'uwaibaba õ wa 're ãdahâimana wasété za'ra mono zé hã. ⁴ Duré aimreme nhiséb'õ na asima 're rowasu'u wasété za'ra wa'aba mono õ di za. Aimreme to na asima 're rowasu'u wasété za'ra wa'aba mono õ di za duré, ãne hã ã'uwaibaba õ wa, Wamama nhib'a'uwê 're ãwanomro mono zéb da hã. Wama 're ãsõpru mono zém na si, te za asima 're ãrowasu'u za'ra wa'aba mo oto, Wamama ãma si 're aiwata za'ra wa'aba mono da. ⁵ Taha wa, te za oto ãwaihu'u za'ra wa'wa, ãne: Sina 're ãsipsaihuri za'ra mono norĩ hã, duré dahâimana nhiséb'õ na 're ãnomro mono norĩ hã ãtême 're sisisi mono õ di za, 'Re ãhâimana u'âsi mono u hã, duré Cristuhu u hã, da'ãma 're ãsib'a'uwê zahuré mono zéb u hã. Duré danhibrom na te te 're ãda'ruiwapari za'ra mono norĩ zama ãtême 're sisisi mono õ di za, marĩ zô si te te sima 're rosa'rata u'âsi za'ra mono wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono upana. Taha wa, ta norĩ hã marĩ ãwê na tinhib'a'uwê norĩ ma te te ãropisutuzéb ré, 're hâimana za'ra mono õ di za.

⁶ Ta norĩ hã po're'õ u'âsi 're nomro mono wa, te za nimahã na tãma rob'manharĩ pipa za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. Tane nherê, ãté ni'wam norĩ hã te za sadawa nhipese na te te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa, za te te ãdahã za'ra õ na hã. ãne te te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono nherê, 're wapari za'ra wa'aba mono õ di za, ãsimirowasu'u tô senai'õ wa, ta norĩ hã. ⁷ Taha wa, ãpo're'õ norĩ siré hã 're anomro wasété aba mono õ di za oto. ⁸⁻⁹ A norĩ wa'wa hã roti sena hã aré waihu'u za'ra wa'aba õ di, Cristuhu nhimiroti hã. Taha wa, datob'a na 're ãdanomro mono ne, ma tô aré robra na 're anomro aba mo, aiwasété na. Cristuhu ãma oto 're anomro aba mono wa, rowa'a na damorĩ wê na 're ãdanomro mono ne, te oto ãsimiroti ré 're anomro aba mo. Taha wa, te za oto ãma 're anomro wê wa'aba mono sina, 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Ni'wam norĩ hã Wanhib'apito nhimiroti na 're nomro mono wamhã, te za te te dama 're rob'manharĩ wê za'ra. Te za duré 're nomro wê. Duré tô sena na si te za te te dama 're rowasu'u za'ra. Dahâimanazé tô sena na si te za dama 're hâimana za'ra. Taha wa, a norĩ wa'wa hã roti sena zarina si te za oto 're anomro wê wa'aba mo, Cristuhu nhimiroti na. ¹⁰ ãne te za 'rãwi asima 're ãnharĩ za'ra wa'aba mo, asimirosa'rata na: “E niha wa za 're mo, Wanhib'apito te te ãwêsãmrizéb da hã.” ãne te za 'rãwi asima 're ãnharĩ za'ra wa'aba mo, ãma 're anomro wê wa'aba mono da. ¹¹ ãsazei'õ'wa norĩ siré, marĩ ãwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono õ di za oto, ãpê'ê 're, robra u'âsi 're ãnomro mono norĩ siré hã. Ta norĩ ma, te za 're ãroti pese za'ra wa'aba mo, te te 're sahãri za'ra mono da, tinhimi'manharĩ wasété zé hã. ¹² ãpo're'õ norĩ hã te marĩ ãwasédé hã pi'uriwi te te 're 'manharĩ za'ra. Ta norĩ nhimi'manharĩ wasété zé hã wasété uptabi wa, taha na si ãma wanhiséb uptabi za'ra di, wa te ãma wasima 're ãrowasu'u za'ra mono zéb da hã. Taha wa, te za ta norĩ ma 're ãroti pese za'ra wa'aba mo, te te 're sahãri za'ra mono da, tinhimi'manharĩ wasété zé hã. ¹³⁻¹⁴ Robra wa, wa te ro'o wamhã, wa za marĩ hã wa te 're waihu'u za'ra, tô sena ãhâimanazém na. Tane bâdã te te dama 're rob'uiwê za'ra mono wamhã, rob'madã'ã pese di za dama. Duré hã wahi'rada, ma tô ãne na roti: “A hã 're asõtõ u'âsi mono hã, ai'utu. Te za aiwahu, 're ãdadã'ã u'âsi za'ra mono zém hãwi. Tawamhã Cristu hã te te dama 're ãrob'uiwê mono ne, te za roti sena hã aima waihu'u.”

ãne wahi'rata nhimiroti hã dama.

¹⁵ Taha wa, wa za aima roti za'ra wa'wa, 'rãwi asina 're asõpré u'âsi aba mono da, 're anomro wê wa'aba mono zéb da. Sena na roti wê waihu'u'õ'wa ne, 're anomro wasété aba mono õ di za oto. Roti sena hã oto aima waihu'u pese za'ra wa'aba wa, te za ãma 're anomro wê wa'aba mo, tô sena roti wê zarina si. ¹⁶ ãhãna uburé dawasédé hã te daro mono bâ 're hâimana. Taha wa, wama 're hâimana za'ra mono ré bâdã hã, wa za wa te 're dapawapto wê za'ra. ¹⁷ Tawamhã danhimiza'rese ãna 're ãdanomro mono ne, 're anomro aba mono õ di za. Wanhib'apito te te sima 're ã'ai'awê wa'aba mono zéb zô si, te za 're asõpré u'âsi aba mo, asina tãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono da.

¹⁸ ãsipãrĩ na 're asi'rãiwamnarĩ za'ra wa'aba mono õ di za oto, taha zarina siwa'ru 're anomro wasété aba mono tõ da. Wanhib'apito pẽ'êzani nhimiwada'uri na si te za oto 're

aihâimana za'ra wa'aba mo, robze sina âma 're anomro aba mono da oto. ¹⁹ Aima âma 're ĩrobze za'ra wa'aba mono zéb da hã, te za 're asõ're za'ra wa'aba mo, Wanhib'apito pẽ'êzani te te aima 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina. Wanhib'apito hã sõpru wa, te za rowẽ zarina tâma 're asõ're za'ra wa'aba mo, âma 're aiwata za'ra wa'aba mono da, asõ're wa'aba na. ²⁰ Wamama hã sõprub di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, uburé marĩ wẽ na wama 're ĩsõprub za'ra mono zéb zarina, te za âma 're aiwata u'âsi za'ra wa'aba mo, Wanhib'apito Zezu Cristuhu zadawa para. ²¹ A norĩ wa'wa hã ma tô Cristu hã 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo, Asib'apito wa'wa hã. Taha zarina, te za 're asiwapari pese za'ra wa'aba mo.

Īmro ré norĩ ma, rotizé wasu'u

²² Pi'õ norĩ, aimro nhimiroti te za 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo, Wanhib'apito nhimiroti 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mono zéb zarina. ²³ E marĩ wa. Aimro za'ra wa'wa hã asipai u 're hâimana za'ra wa'aba mono wa, Cristu tinhib'a'uwẽ norĩ nhipai u 're ĩhâimana mono ne, ta norĩ nho'reptui'wa 're hâimana mono wa. ²⁴ ĩsib'a'uwẽ norĩ hã Cristuhu nhimiroti te te 're ĩwapari pese za'ra mono ne, te za pi'õ norĩ hã aimro nhimiroti 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo.

²⁵ Aibâ norĩ, Cristu hã tinhib'a'uwẽ norĩ te te 're ĩ'azawi pese mono ne, te za aimro hã 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo, tihâiba hã sawi âna te te ĩsõmri ne, sada dâ'â za'ra da. ²⁶ Marĩ hã â na da te 're ĩ'upsõ za'ra mono ne, ma tô tinhimiroti na wawasété hawi te te 're wa'a'upsõi wẽ wapẽ'ẽ 're, 're wanomro wẽ mono da, ĩsib'a'uwẽ si oto 're wahâimana za'ra mono da tâma. ²⁷ Âne ma tô sina uwaimra dama, zazahâ ĩhâi uptob õ ne, duré ĩhâ'rã'ru'õ ne zama, hâimana wẽ uptabi na 're hâimana za'ra mono da, ĩsib'a'uwẽ norĩ hã. ²⁸ Aibâ norĩ, Cristu te te 're ĩwa'azawi pese mono zéb zarina, te za aimro hã 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo. 'Re sawi pese za'ra wa'aba mono wa, marĩ ĩwẽ zô asima 're asõpré wa'aba mono ne, te za duré aimro ma zama ĩwẽ zô 're asõpré wa'aba mo. Tawamhã marĩ hã ĩwẽ zô aimro ma 're asõpré wa'aba mono zém na, te za marĩ hã ĩwẽ zô asima zama 're asõpré wa'aba mo. ²⁹⁻³⁰ Ni'wam norĩ hã sima 're sipese u'âsi za'ra mono wamhã, 're saihuri mono âna 're si'ubumroi u'âsi mono õ di za. Te za 're saihuri u'âsi. Te za duré 're si'madâ'â pese za'ra, Cristu te te wama 're ĩ'ab'manharĩ wẽ mono ne, tinhib'a'uwẽ norĩ ma. ³¹ Âne ĩwasu'u na rob'ui'ére hã: “Dasina 're damro za'ra mono wamhã, dahâiba maparane nherẽ, te za oto dahâiba misi ne damro me si 're dasi'ubumro, misi haré.” ³² Âhã wasu'u hawi wa tô waihu'u za'ra ni, aré dama waihu'u õ nherẽ, âne na hã. Aibâ ĩmro hã, Cristu te wasu'u. Duré pi'õ ĩmro hã ĩsib'a'uwẽ norĩ, te wasu'u. ³³ Aima za'ra wa'aba zama, te rowasu'u hã 're hâimana, âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono zéb da hã oto. Taha wa, aibâ norĩ, te za aimro 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo. 'Re ĩsawi pese za'ra wa'aba mono zéb zarina, marĩ ĩwẽ zô asima 're asõpré wa'aba mono ne, te za duré aimro ma zama 're asõpré wa'aba mo, ĩwẽ zô. Duré pi'õ norĩ, aimro hã te za 're ĩwazéb za'ra wa'aba mo.

6

Da'ra norĩ ma, damama norĩ ma, duré dana norĩ ma zama rotizé wasu'u

¹ Da'ra norĩ, Wanhib'apito nhimiroti 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mono zarina, te za aimama nhimiroti hã 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo, ana nhimiroti zama. ²⁻³ 'Re asimipari pese za'ra wa'aba mono sina, te za 're aihâimana wẽ za'ra wa'aba mo aimama ma, duré ana ma zama, rowẽ na 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, duré 're aihâimana hã za'ra wa'aba mono da, ti'ai âma. Âne 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rada hã te 're hâimana, taha zarina marĩ ĩwẽ hã za te te dama âma 're ĩ'a'uwaimrami mono na hã. Duréihã ma tô âne 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã dama roti: “Aimama nhimiroti hã te za 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo, ana nhimiroti zama. Ta norĩ nhimiroti hã 're wapari pese za'ra wa'aba mono wamhã, aima 're rowẽ za'ra

wa'aba mono di za. Duré 're atâ'â su'u za'ra wa'aba mono ò di za. Te za 're asi'îhi pese za'ra wa'aba mo.”

Ñe ma tô aré dama roti. Simiroti pire di, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, te za aimama nhimiroti hã 're ìwapari pese za'ra wa'aba mo, ana nhimiroti zama.

⁴ Damama norĩ, ai'ra ma hã 're 'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono ò di za, asada 're sahi za'ra wa'aba mono tô da. Te za asimiroti wẽ na si 're ìpawapto wẽ za'ra wa'aba mo, Wanhíb'apito nhimiroti zarina, ai'ra norĩ wa'wa hã 're nomro wẽ mono da.

Pawa'âbâ ãna dama romhuri'wa norĩ ma, duré danhib'apito norĩ ma, rotizé wasu'u

⁵ Aipawa'âbâ ãna aiwada'uri zarina si dama romhuri'wa norĩ, asib'apito mreme hã te za 're ìwapari pese za'ra wa'aba mo, 're wazéb za'ra wa'aba mono sina. Cristuhu ma 're ìromhuri za'ra wa'aba mono ne, te za tô sena asib'apito mreme hã 're ìwapari pese za'ra wa'aba mo. ⁶ E asib'apito nho'a si te za romhuri hã tãma 're ì'madâ'â pese za'ra wa'aba mo. Mare di. Ìsa're'ra nherẽ, te za romhuri hã tãma 're ì'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, te te 're aiwêsãmri za'ra wa'aba mono da, asimirohuri na. Cristuhu ma 're ìromhuri za'ra wa'aba mono ne, te za duré ti'ai ãma asib'apito ma romhuri hã 're ì'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te sima 're ìwẽ mono zéb zarina. ⁷ Ato sina te za tãma 're ìromhuri za'ra wa'aba mo, asib'apito za'ra wa'aba ma, Asib'apito uptabi aba ma 're ìromhuri za'ra wa'aba mono ne. ⁸ Wapawa'âbâ ãna wawada'uri zarina si dama romhuri'wa 're ìwahâimana za'ra mono norĩ, duré wawada'uri ãna wasi'uihã na 're ìwahâimana za'ra mono norĩ me zama, wa te dama 're ì'manharĩ wẽ za'ra mono wa'rãmi, te za Wanhíb'apito hã te te wama 're wa'âbâ za'ra. ãhã wasu'u na te za 're asipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mo.

⁹ Danhib'apito norĩ, aima romhuri'wa norĩ ma, wa tô tãma roti za'ra, romhuri hã te te aima 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono da, to sina. Taha wa, te za aima romhuri'wa norĩ ma 're ì'manharĩ wẽ za'ra wa'aba mo. Tãma 're ropipa za'ra wa'aba mono ò di za. Misi Asib'apito wa'wa te oto aima 're hâimana za'ra wa'wa hãiwa ãma, aima romhuri'wa norĩ nhíb'apito zama. Aiwapasi te za te te aima 're wa'âbâ za'ra wa'wa, 're ìromhuri wẽ za'ra wa'aba mono zéb zarina.

'Re ìhâimana u'âsi mono hã wa'rui'wa zada, tiwaihu'u pese na te te 're ìda'apawapto mono zé wasu'u

¹⁰ Wa za oto roti na aima 'rãsutu za'ra wa'wa. A norĩ wa'wa hã Wanhíb'apito siré si te 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Taha wa, Wanhíb'apito ma si ìwaihu'upe hã sa'ëtẽ na tãma 're hâimana mono wa, te za ìwaihu'u pese zarina aihâimana nhiptete sina 're anomro aba mo. ¹¹ Dasi'wapé 'manharĩ'wa norĩ hã te za sisada 're si'uza za'ra. Tane te za 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimipawaptobzéb ré, 're anomro aba mo, Wa'uburé nhimiroti da, asiptete sina sada 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. ¹² Wa norĩ hã wasiré 're ìwahâimana za'ra mono norĩ me, 're wasi'wapé za'ra mono ò di. Wa'uburé norĩ me si, wa za 're wasi'wapé za'ra, hãiwa nho're ãma simiroti wasété na 're ìhâimana za'ra mono norĩ me. Wa'uburé norĩ hã ti'ai ãma dapo're'õ na 're ìdanomro mono norĩ ma, simiroti pire di, Wanhíb'apito nhimiroti waihu'u'õ'wa 're danomro mono wa. ¹³ Taha wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimipawaptobzéb ré, te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Tawamhã wa'uburé norĩ hã nimahã bâtã na asô 're sihutu aba mono wamhã, te za 're ì'wapé za'ra wa'aba mo. Tawamhã 're ì'wapé za'ra wa'aba mono na, ãma 're ai'uté za'ra wa'aba mono wa, te za ta norĩ wi 're aiwairébé aba mo.

¹⁴ Taha wa, te za asimiza'rese sina 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Da'usisizé ìsa'ëtẽ na, te za 're asi'usisi za'ra wa'aba mo. Da'usisizé ìsa'ëne hã tô sena 're ìdahâimana za'ra mono zé, te wasu'u. Duré danho'utu'ubuzé ìtete na te za 're asi'uza za'ra wa'aba mo. Danho'utu'ubuzé ìtede hã 're ìdanomro wẽ mono zé, te wasu'u. ¹⁵ Duré dapara'uza ìtete na te za 're asipara'uza za'ra wa'aba mo. Dapara'uza ìtede hã ìwasu'uwẽ na datoi u'âsi da te 're ìdapo're pu'u za'ra mono zé, te wasu'u, rowẽ u'âsi Wamama siré 're ìdanomro mono zéb da hã oto. ¹⁶ Duré ìbaihã 'manharĩ hã te za 're ì'wasari aba mo asi'wawi, da te 're aihâzup

tõ wa'aba mono da, po'o 'wa ro'o na. Wa'uburé nhimiroti, wa te 're wapari za'ra mono tõ da, Wamama ïwaihu'u pese na wa te wasina 're ï'umnhasi za'ra mono zé, te wasu'u, ïbaihâ 'manharĩ hã. ¹⁷ Da'rãzaza ïtete na te za 're asi'rãzaza za'ra wa'aba mo. Da'rãzaza ïtede hã wanho'reptuzé, te wasu'u. Duré sib'ézé 'wa pa hã te za asiré 're ï'wasari u'âsi aba mo. Sib'ézé 'wa pa hã 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u, te wasu'u, ïpě'ězani hã te te wama 're awaihu'u mono da, ïsimiroti hã. ¹⁸ Te aima ïroti za'ra wa'aba zéb zarina, te za uburé 're ï'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba mo. Duré ïpě'ězani te te wama 're ï'awaihu'u mono zéb zarina, te za Wamama ma 're aimreme zusi aba mo. Te za tiwi 're ïrowaptērē u'âsi za'ra wa'aba mo, te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da. Asimiza'rese sina te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo, tãma 're aimreme zusi aba mono da. Aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono õ di za. 'Re ïhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē 're ïhâimana za'ra mono norĩ ma, te za duré tiwi 're ïrowaptērē u'âsi za'ra wa'aba mo, te te 're apawaptob u'âsi mono da, daro mono bâ. ¹⁹ ïma zama te za duré tiwi 're ïrowaptērē za'ra wa'aba mo, timreme te te ïma 're awaihu'u u'âsi mono da, wē na te dama 're sadawa wasu'u mono da, ïpahi ãna, Cristuhu wasu'uwē hã aré dama ïwaihu'u'õ hã, da te 're waihu'u za'ra mono da oto. ²⁰ Cristu hã te te datēme ïzatõrĩ wa, wa oto ïsadawa wasu'u'wa 're mo, dazazéb 're, 're ïza mono nherē. Taha wa, ïpahi ãna te dama 're sadawa wasu'u mono da, te za tiwi 're ïrowaptērē u'âsi za'ra wa'aba mo, Wamama wi.

Paru te te dama ïroti 'rãsutu zéb ãma, te te ïda'azawizé

²¹ Titicu hã te za aima ïwasu'u za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da, ïhâimanazé hã. Ta hã wapawapto wē 'wa, Wanhib'apito ma romhuri'wa duré, wama ïsawi pe hã. ²² ãme ïwahâimana za'ra na te te aima rowasu'u za'ra wa'aba da, wa tõ atēme satõrĩ za'ra wa'wa, rowasu'u wē zarina, rowē na 're aihâimana za'ra wa'aba mono da oto.

²³ 'Re ïhâimana u'âsi mono Wamama wi, duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu wi, wa za aima za'ra wa'aba te tiwi 're rowaptērē u'âsi, te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowē u'âsi ãma 're anomro aba mono da, duré 're asisawi pese za'ra wa'aba mono sina 're anomro aba mono da, ta norĩ hã waihu'u pese zahuré wa, asina 're 'madâ'â u'âsi za'ra wa'aba mono da. ²⁴ Uburé Wanhib'apito Zezu Cristuhu zawi pese 'wa norĩ ma, wa za te tiwi 're rowaptērē u'âsi, ta norĩ hã Wanhib'apito tõ sena te te 're sawi pese za'ra mono wa, Wamama hã ïwē na te te 're apawaptob u'âsi mono da.

Piripu norĩ

Piripu norĩ ma, Paru te te ĩrob'ui'éérézé

Ībaihã wasu'uzé

Ā ĩbaihã hã Paru hã ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norĩ ma sômri za'ra, Piripu na 'ri nho'ômo nhisi u. Paru norĩ hã Siraha me, ĩmorĩ'rata na Piripu u simasisi zahuré wamhã, ma tô ĩsazei'ô'wa norĩ hã siwi tiza, dazazéb 're. Tame sima'wara ré hã ma tô dazazéb 're, da'madâ'â'wa hã pawaptob zahuré, ĩmro zama, duré ĩ'ra norĩ zama, Zezusi hã te te saze za'ra da. Awẽ ma tô oto tãma waprosi zahuré ni, pusi da apã.

Ā ĩbaihã hã darob amoi ãma dazazéb 're oto sãmra ré, ma tô ãma rob'ui'ééré, Piripu norĩ ma. Paru hã ma tô tãma waihu'u za'ra, ãne: Zezusihi zazei'wa norĩ hã te za tô te te 're robzépata za'etẽ za'ra. ĩsazeté'wa norĩ ãma ma tô duré tihâtâ'â za'ra, senai'ô na rowasu'u'wa norĩ hã ĩwazari 're hâimana za'ra mono wa. Ma tô duré tãma siwasu'u za'ra, te te 're ĩsawi pese za'ra mono na hã. Ma tô duré tãma roti za'ra, Cristuhu nhirã zarina si 're nomro mono da, ta hã sina 're ĩwata mono ò ne. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te tãma 're ĩwẽ za'ra mono zéb zarina si, te te 're 'manharĩ za'ra mono da, ma tô duré tãma roti za'ra, Cristu hã wedepo'o nhonhi'rãmi na dâ'â wa, ĩmama hã te te tãma ĩpisutuzéb zarina, te te sina tãma ĩ'uwaimrami ne.

¹ Wa hã Paru, duré Timotiu, Cristu Zezusihi ma romhuri'wa norĩ, wa ãma aima rob'ui'ééré za'ra wa'aba ni, Piripu na 'ri nho'ômo nhisi ãma uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma. Uburé Cristu Zezusihi ãma si 're anomro aba mono norĩ ma, wa ãma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, ĩsazei'wa norĩ 'madâ'â'wa 're ĩhâimana za'ra mono norĩ ma zama, duré dapawapto'wa na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ ma zama.

² Wamama ma, wa ai'ãma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu ma zama, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowẽ u'âsi, ãma 're anomro aba mono da.

Paru hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, Piripu norĩ ãma 're ĩmreme mono zé wasu'u

³ Ai'ãma 're ĩpo're pu'u za'ra wa'aba mono sidâpâsi, wa 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩwata u'âsi, ĩnhib'apito ãma. ⁴ Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, ai'ãma 're ĩmreme za'ra wa'aba mono sidâpâsi, wa ãma aima 're ĩtoi u'âsi za'ra wa'wa, aihâiba mono bâ wa'aba. ⁵ Cristuhu wasu'uwẽ hã 're ĩwapari na'rata za'ra wa'aba mono zém hawim haré, te oto ĩsiré ãma 're ĩromhuri u'âsi za'ra wa'aba mo, wa te dama ãma 're ĩropéi mono zém na hã. Taha wa, wa ĩto sina ai'ãma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma hã. ⁶ Ta hã te te asõ'reptu za'ra wa'aba zém na, ĩwẽ na te te ai'ãma ĩsãna'rata za'ra wa'aba zéb zarina, te za te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'wa òne u'â, ti'ai u apã we ĩmorizéb u, Cristu Zezusi hã. Taha ò ré, te te aiwi sazâri waihu'u za'ra wa'aba ò di za, te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono zé hã. ĩwẽ si te za tô te te aima 're 'manharĩ u'âsi za'ra wa'wa, ãma 're anomro wẽ u'âsi aba mono da. Āne wa tô ai'ãma waihu'u za'ra wa'wa, tô sena na. ⁷ ĩ'uwaibaba wa tô ãne na hã ai'ãma waihu'u za'ra wa'wa. E marĩ wa. ĩpẽ'ẽ 're, ĩma asawi za'ra wa'aba zé hã ĩma 're hâimana u'âsi mono wa. Romhuri ĩwẽ uptabi hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, tinhimizawĩ pese zéb zarina te te ĩma ĩpisutuzém na, ma tô ĩsiré tãma 're ĩromhuri za'ra wa'aba mo, tô. Āhãna dazazéb 're, 're ĩhâimana mono ré, ma tô a norĩ wa'aba zama 're ĩromhuri za'ra wa'aba mo ĩsiré. Duré dazazéb 're, 're ĩhâimana mono ò ré hã ma tô duré ĩsiré dama 're ĩwasu'u za'ra wa'aba mo, Cristu hã. Taha wasu'uwẽ hã senai ò newa da te ĩma 're ĩnharĩ za'ra mono ma, te dama 're anharĩ mono ré hã, ma tô ĩsiré 're ĩromhuri za'ra wa'aba mo, duré sena na da te 're waihu'u za'ra mono da, te dama 're wasu'u mono ré hã, damreme wa'rãmi. ⁸ 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma si, tãma ĩwaihu'u

pese di, sena na ĩma asawi uptabi za'ra wa'aba na hã, duré ai'ãma 're ĩpě'ězé uptabi za'ra wa'aba mono na zama. Cristu Zezusihi ma, tãma asawi uptabi za'ra wa'aba ne, wa tô duré wa hã te 're asawi pese za'ra wa'wa duré.

⁹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, wa duré ai'ãma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, 're ĩdazawi za'ra wa'aba mono zé hã aima 're sa'ětě u'âsi za'ra wa'aba mono da, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimirowaihu hã 're waihu'u pese za'ra wa'aba mono da. Duré uburé marĩ hã ĩwě na ãma 're waihu'u za'ra wa'aba mono da, wa ai'ãma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, duré ĩwasété na ãma 're waihu'u za'ra wa'aba mono da, asiwi 're wě'õ za'ra wa'aba mono da. ¹⁰ Tawapsi te za ĩwě si asima 're ĩpisutu u'âsi za'ra wa'aba mo, ãma 're anomro wě wa'aba mono da hã. ãne wapsi, 'rãwi aiwasété na 're asi'marõpãri za'ra wa'aba mono õ di za, nimahã na Cristu apã we ĩmorĩzéb u hã. ãhã zarina si, te za aiwasété wi, aihâimana nhiptete sina 're anomro u'âsi aba mo. ¹¹ Taha wa, te za ĩwě si 're ĩmanharĩ u'âsi za'ra wa'aba mo, Zezu Cristuhu nhimipawaptobzéb zarina si. ãne na ãma 're aihâimana wě za'ra wa'aba mono zém na da te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma si te za 're dawata za'ra. Tane da, wa ai'ãma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma hã.

Paru hã Cristuhu ma si, 're ĩsisõmri mono zé wasu'u

¹²⁻¹³ ĩsisãnawã norĩ, e ãne ropipa hã ĩma ĩhâimanazéb zarina, ma tô Cristuhu wasu'uwě na te te datěme ĩropézé hã mazazã. Mare di. ãne ĩma romhâimana nherě, ma tô da'ahã na da te 're saze za'ra, Wanhib'apito wasu'uwě hã. ãne na ĩ'ãma waihu'u za'ra wa'aba da, wa tô ĩsima aiwě za'ra wa'wa. Dazazéb 're ĩhâimanazém na, ma tô da'wapéi'wa norĩ hã danhib'apito nhorõwa 'madã'ã'wa norĩ hã siwi ĩwaihu'u uburé, Cristuhu ma romhuri'wa 're ĩhâimana mono 'ru te, da te dasiwi ĩnherézém na hã. Da'ahã na ma tô duré ãne na ĩwaihu'u za'ra ni, ãhã 'remhã. Dazazéb 're, da te dasiwi ĩnherě õ 'wa'ãhã, ta norĩ hã Cristuhu wasu'uwě hã te te wapari za'ra õ di aré. ¹⁴ Duré dazazéb 're ĩhâimana wa, te oto wasisãnawã norĩ hã ahã na te te sina 're umnhasi u'âsi za'ra Wanhib'apito hã, taha si te te 're ĩpawaptob u'âsi mono wa. Taha wa, pahi ãna te oto 'Re ĩhâimana u'âsi mono wasu'u hã te te dama 're wasu'u za'ra, te te sina 're danhimimnhasi za'ra mono nherě, ta norĩ hã. ¹⁵ Ni'wam norĩ hã ĩsiniwĩ da'ahã na 're dahâimana za'ra mono da si, te Cristuhu wasu'uwě hã te te dama 're wasu'u za'ra, ĩnhimiromhuri wě zarina, da'ahã na da te 're saze za'ra mono 'ru te, te te ãma 're ĩ'ruiwapari za'ra mono wa, ta norĩ hã. Ni'wam norĩ si te ĩ'uwaibaba te te dama ãma 're rowasu'u za'ra, te te ãma 're ĩpawaptob za'ra mono da, sena na ta norĩ si te te sima 're wě uptabi za'ra mono wa. ¹⁶ Ta norĩ ma, tãma ĩzawi za'ra zarina, te Cristu hã te te dama 're wasu'u za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã romhuri te te ĩma ĩsõmri na te te ãma ĩwaihu'u za'ra wa, Cristuhu wasu'uwě hã senai õ newa da te ĩma 're ĩnharĩ za'ra mono norĩ ma, tô sena na te dama 're ĩ'anharĩ mono na hã, damreme wa'rãmimhã. ¹⁷ Tane nherě, ĩnhimiromhuri na te te 're ĩ'ruiwapari za'ra mono norĩ hã simirosa'rata wě na te te dama 're wasu'u za'ra mono õ di, Cristu hã. Sima si te te 're ĩrosa'rata za'ra mono zéb zarina si, te ta norĩ hã te te dama ãma 're rowasu'u za'ra, taré da'ahã na ĩsimirowasu'u wě niwĩ 're dahâimana za'ra mono da. Ma tô duré te te 're rosa'rata za'ra, ãne hawi te ãma 're robzépata za'ětě mono da, dazazéb 're, 're ĩhâimana mono ré.

¹⁸⁻¹⁹ Tane nherě, wě di tô, ĩma hã. Ni'wam norĩ hã simirosa'rata wě na Cristu te te dama 're wasu'u za'ra mono wamhã, duré ni'wam norĩ hã sima si te te 're ĩrosa'rata za'ra mono zéb zarina, Cristu te te dama 're wasu'u za'ra mono nherě, wě di tô ĩma hã. E marĩ wa. Cristuhu si te te dama 're wasu'u za'ra mono wa, ta norĩ hã. Taha si tô ĩpire uptabi hã te tô wama 're hâimana. Taha wa, ãma ĩto ti, wa hã. ĩ'ãma 're aimreme zusi aba mono zéb zarina, duré Zezu Cristuhu pě'ězani nhimipawaptobzéb zarina, wa za rowě na watobro, ãne na ĩma ĩromhâimana wasété zém hawi. ãne hã ĩma waihu'u pese wa, wa rowě u'âsi 're ĩhâimana tô. ²⁰ Taha wa, wa tô wa hã ĩpě'ě 're, 're ĩsi'madã'ã pese, niwamhã

ĩnhimiromhuri na 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te âma 're ĩ'uwaimrami mono zém na ĩzô 're robaba tō mono da, õne u'âsi ĩpahi âna te tãma 're romhuri u'âsi mono da, âhãna zama. Æne wa, wa 'rãwi te ĩsima 're 'ruiwapari u'âsi. Æne na tō sena âma 're ĩhâimana mono zém na da te 're ĩwaihu'u za'ra mono wamhã, te za Cristuhu âma si 're dawata za'ra, ĩhãiba ré ré, âma 're ĩhâimana mono na hã, duré áté ĩdã'ã da nherẽ, âma 're ĩhâimana u'âsi mono na zama. ²¹ E marĩ da, wa za 're ĩhâimana tawamhã, ĩhãiba ré ré hã. Cristuhu ma 're ĩsisõmri u'âsi mono da si, 're ĩhâimana mono zé hã. Duré ĩdã'ã da wamhã, ĩma wẽ uptabi di duré. ĩhãiba ré 're ĩhâimana mono ré, ĩma 're ĩrowẽ mono zém nhipai u, ĩma wẽ uptabi di za, ĩdã'ã wamhã. Æne hã wa tō te ĩsina 're waihu'u u'âsi. ²² E ma hã wa za tawamhã ĩsima wẽ. E da te dasiwi ĩwĩrĩ su'u da si. E ĩhãiba ré ré 're ĩhâimana mono da si a'ã. Wa hã 'rãwi te ĩsima pisutu waihu'u õ di, ĩsi'uihã na hã. Tane nherẽ, aré ĩma wẽ di tō, ĩhãiba ré ré a'ã 're ĩhâimana siroptu mono da hã. E marĩ wa. Æne wamhã, romhuri ĩwẽ hã wa aré te tãma 're ab'manharĩ u'âsi a'ã, Cristuhu ma, te tãma 're ĩda'awaibui mono zém na hã. ²³ ĩnhimirosa'rada hã maparane te 're si'wapé zahuré, ĩpẽ'ẽ 'remhã. Ti'ai âma 're ĩmorĩzé hã te rẽme da, wa ĩsima wẽ tō, Cristuhu siré 're ĩhâimana mono da oto, hãiwa âma. Æne wamhã, ĩma 're rowẽ uptabi mono di aré, ti'ai âma 're ĩhâimana mono zém nhipai u hã. ²⁴ Tane nherẽ, ai'udãna za'ra wa'aba, a'ã ti'ai âma 're ĩhâimana mono da hã, ĩma wẽ uptabi di aré, te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da hã a'ã. ²⁵ Æne na hã wa tō, tō sena na ĩsina waihu'u. Taha wa, 'rãwi wa tō duré ĩsina waihu'u, za a'ã asiré 're ĩhâimana za'ra wa'aba mono na hã, ĩnhimipawaptobzéb zarina 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono zém na asima âma 're sa'ëtẽ za'ra wa'aba mono da, duré ato sina âma 're anomro aba mono da hã. ²⁶ Æne wamhã, nimahã na apã âma atẽme ĩmorĩ za'ra wa'aba wamhã, te za Cristu Zesusihi âma aiwata za'ra wa'wa, ĩzabu za'ra wa'aba zém na. ²⁷ Niha za ĩma romhâimana nherẽ, te za Cristuhu wasu'uwẽ zarina si 're anomro wẽ wa'aba mo, taha si aima pire za'ra wa'aba wa, âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono zéb da hã. Æne 're aihâimana za'ra wa'aba mono ré, âma atẽme ĩmorĩ za'ra wa'aba wamhã, wa za ai'ãma waihu'u za'ra wa'wa, simisutu asiptete sina asitob'ru norĩ da, 're aihâimana za'ra wa'aba mono zém na hã, asimirosa'rata misi na, taha zarina 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da te dasina 're umnhasi za'ra mono da, Cristuhu wasu'uwẽ hã da te 're ĩsaze za'ra mono zéb zarina. Duré áté âma atẽme ĩmorĩ za'ra wa'aba õ nherẽ, wa za tō õhõ na si ai'ãma waihu'u za'ra wa'wa, simisutu asiptete sina âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono na hã. ²⁸ Asitob'ru norĩ ma, 're aipahi za'ra wa'aba mono da hã, mare di, Cristuhu zazei'wa norĩ 'ruiwapari'wa norĩ ma hã. Æne hã aipahi âna sada 're aihâimana za'ra wa'aba mono wamhã, te za ta norĩ hã 'rãwi 're siwaihu'u za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono za te te ĩ'uprosizém na hã, duré a norĩ wa'aba si za te te ĩ'asõ'reptu za'ra wa'aba zém na hã. ²⁹ Tinhoprubzéb zarina ma tō aima pisutu za'ra wa'wa, Cristuhu si asina 're umnhasi za'ra wa'aba mono da, Danho'reptui'wa na. Ma tō duré aima pisutu za'ra wa'wa, Cristu dama 're wasu'u za'ra wa'aba mono wa, da'ãma 're ĩrobzépata za'ra wa'aba mono zém hawi, Cristuhu si da te 're saze za'ra mono da. ³⁰ Tame ai'rata ĩnhamra za'ra wa'aba ré, ma tō asiwi ĩ'madã'ã za'ra wa'wa, rowasédé hã da te ĩ'manharĩ na ĩma, te robzépata da. Taha na, zahadu te ĩrobzépata u'âsi na ma tō âhãna hã ĩwasu'u hã ĩwapari za'ra wa'wa. Tane te za duré a norĩ wa'wa hã 're ĩrobzépata za'ra wa'aba mo ĩsine, rowasédé hã da te aima 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono zém na hã za.

2

Cristu hã ti'ai u wei morĩ wa, dame ĩsi'a'uwẽzé wasu'u

¹ Cristuhu âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, te oto asiptete sina âma 're anomro aba mo, tiwi 're aipizari za'ra wa'aba mono âna. Cristu hã te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono na, 'rãwi asina 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, te duré aima 're rowẽ wairébé u'âsi 'wa, asina 're aihãtã'ã za'ra wa'aba mono âna. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani siré te duré asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mo, simisutu. Da te 're robzépata

za'ra mono wamhã, ma tô duré da'ãma 're aipê'êzé za'ra wa'aba mo, 're dapawaptob za'ra wa'aba mono da. ² Taha wa, ma'ápé duré asiwi ãma sisiwi wa'aba, ãma 're ãrowē pusi u'âsi mono zéb da hã, ai'ãma za'ra wa'aba. Aiwapsi te za 're ãrosa'rata za'ra wa'aba mo. Aiwapsi te za duré 're asisawi pese za'ra wa'aba mo. Simisutu rosa'rata wē na, te za misi haré rosa'rada hã 're ã'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba mo, uburé marĩ na ãma 're asisaze za'ra wa'aba mono da. ã norĩ na te za asiwi ãma ãsisiwi za'ra wa'wa. Tawapsi, ãma 're rowē uptabi mono di za duré, ai'ãma za'ra wa'aba hã. ³ Rãwi asima si 're ãrosa'rata za'ra wa'aba mono zéb zarina, marĩ hã asima 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono õ di za. Duré aipire na dama 're aihãimana za'ra wa'aba mono newa, taré asina 're aiwata za'ra wa'aba mono da, marĩ hã asima 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono õ di za. Duré dama aipire na 're asi'madã'ã ze za'ra wa'aba mono õ di za. Taha wa'rãmi te za ãwē na si 're ãdahãimana wazéb za'ra wa'aba mo, aima dapire na da'ãma 're ãrosa'rata za'ra wa'aba mono zéb zarina. ⁴ Asima 're ãwē za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba si, asima si 're aihãimana za'ra wa'aba mono õ di za. Taha nhipai u, te za duré asiré norĩ ãma zama 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mo, te te sima 're ãwē za'ra mono zéb zarina, 're pawaptob za'ra wa'aba mono da.

⁵ Cristu Zezusi hã sima si 're hãimana mono õ di. Taha wa, ãsimirosa'rata ne, te za duré a norĩ wa'wa hã 're ãrosa'rata wē za'ra wa'aba mo.

⁶ Ta hã 'Re ãhãimana u'âsi mono ne, aiwa uptabi 're hãimana u'âsi mono nherē, ti'ai u wei morĩ wamhã, 'Re ãhãimana u'âsi mono ne waihu'u pese na 're hãimana u'âsi mono da hã, sisawi õ di. Sisawi ãna, ma tô wei mo tô, ti'ai u hã.

⁷ Si'uihã na te te sima ãwēzéb zarina, ma tô tirē a'ã, 'Re ãhãimana u'âsi mono ne, pire uptabi na 're ãhãimana mono zé hã. Ti'ai u wei morĩ wamhã, dazapari dama romhuri'wa ne, ma tô dama 're hãimana. Taha wa, ma tô si'a'uwē, dasine 're hãimana mono da, a'ã.

⁸ A'uwē hãiba na dasine 're hãimana mono wamhã, ma tô sima pisutu, dazapari dama wapu na 're hãimana mono da a'ã. 'Re ãhãimana u'âsi mono hã ma tô duré te te 're wapari pese, tidã'ãzéb u. Marĩ 'manharĩ wasété 'wa norĩ pãrĩzém na wedepo'o nhonhi'rãmi na dã'ã da nherē, ma tô Timama hã te te 're wapari pese, sisawi ãna.

⁹ Taha wa, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã ma tô tãma pisutu, dã'ã nherē, apã hãiwa'utu wa, danhipai u pire uptabi na 're hãimana mono da oto, wē uptabi na. Ma tô duré ãsisi hã tãma pisutu, dama sisi pire uptabi na 're hãimana mono da, uburé danhisi nhipai u.

¹⁰⁻¹¹ Taha wa, niwapsi te za aihĩni pese dahi'rãtitõ tãma ana ni, Zezusihi ma, dama ãsisi pire uptabi ma. ãne da, ma tô 'Re ãhãimana u'âsi mono hã tãma pisutu, pire uptabi na 're hãimana mono da. Hãiwa ãma uburé pese hãiba ré 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã, duré ti'ai ãma uburé pese hãiba ré 're ãhãimana za'ra mono norĩ zama, te za dahi'rãtitõ tãma ana ni, dama pire wa, adã 're ãhãimana za'ra mono zéb ãma uburé pese 're ãhãimana za'ra mono norĩ zama. Tawamhã tame te za uburé pese dasisõ'a dasiwi sisi za'ra ni oto, ãne: “Õ hã Zezu Cristu, uburé Danhib'apito.” ãne na Zezu Cristuhu ãma dawata za'ra wamhã, taha u'ãbã, te za duré 'Re ãhãimana u'âsi mono ãma tawata za'ra ni, Wamama ãma hã.

Cristuhu zazei'wa norĩ hã te te dama 're ãrowa'a za'ra mono zé wasu'u

¹² ãsisãnawã norĩ, ãma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, ma'ápé ãwapari pese za'ra wa'aba za. Wa hã tame ai'rata ãhãimana za'ra wa'aba ré, ma tô ãnhimiroti hã ãwapari pese za'ra wa'wa. Tane nherē, ãhãna oto ai'rata ãhãimana za'ra wa'aba õ nherē, te duré ãnhimiroti hã ãwapari pese za'ra wa'wa, ãma atēme ãwisi za'ra wa'aba õ nherē. Aihãimana prédup sina, te za 're ãromhuri pese za'ra wa'aba mo, 'Re ãhãimana u'âsi mono te te asõ'reptu za'ra wa'aba zéb zarina, 're anomro wē wa'aba mono zém na tãma ãma asina 're uwaimrami u'âsi za'ra wa'aba mono da. ¹³ E marĩ wa. 'Re ãhãimana u'âsi mono hã aipê'ē 're, te te ai'ãma 're romhuri u'âsi za'ra wa'aba mono wa, ãsimipawaptobzém na marĩ na ãma 're sazei pese za'ra wa'aba mono da, duré taha zarina ã'uwaibaba si marĩ hã tãma 're 'manharĩ wē za'ra wa'aba mono da, te te sima 're ãaiwē za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba.

¹⁴ Marĩ na 're nharĩ wasété za'ra wa'aba mono ãna, te za uburé marĩ hã 're ĩ'manharĩ wẽ u'âsi za'ra wa'aba mo. Duré 're asisada'âbã za'ra wa'aba mono ãna, te za marĩ ĩwẽ si uburé 're ĩ'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba mo. ¹⁵ ãne na te za tô 're aihâimana wẽ za'ra wa'aba mo, aiwasédé hã sena na da te ai'ãma 're sa'ra wa'aba mono tô da, duré marĩ 're 'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono õ wa, aiwẽ na 're anomro aba mono da. A norĩ wa'wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, 're ĩ'anomro wẽ wa'aba mono norĩ hã, wasété uptabi na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ wazari, duré tiwasété na 're ĩsiwamnarĩ pese za'ra mono norĩ wazari, 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherẽ, te za dama 're ĩrowa'a za'ra wa'aba mo, 're anomro wẽ wa'aba mono zém na, wasi hã hãiwa na te te dama 're ĩrowa'a za'ra mono ne. ¹⁶ Taha wa, rowasu'u ĩwẽ uptabi hã te za dama 're ĩsômri za'ra wa'aba mo, ãma 're ĩdanomro wẽ u'âsi mono zéb da hã. ãne hã dama 're 'manharĩ wẽ u'âsi za'ra wa'aba mono wamhã, wa za aima 're ĩto za'ra wa'wa, Cristu za we apã ĩmorĩzéb ãma hã. E marĩ wa, wa za aima 're ĩto za'ra wa'wa tamemhã. Ti'ab ré, ai'rata 're ĩnhamra aba mono ré, taré te ai'ãma 're ĩromhuri pese za'ra wa'aba mono õ zém na hã, ĩsiwaihu'u wa za wa hã, wa za tame aima 're ĩto za'ra wa'wa, Cristu za apã we ĩmorĩzéb ãma hã.

¹⁷ Sasedoti norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa norĩ hã danhimizama na tãma danhoprubzé te te tãma 're ĩzata za'ra mono ne, ma tô a norĩ wa'wa hã tãma 're asisômri u'âsi za'ra wa'aba mo, tiwi 're asisawi za'ra wa'aba mono ãna, asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono zéb zarina. Duré sasedoti norĩ hã uwa 'ru 'rãi wa'u ĩsẽ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma danhoprubzé, danhimizama te te tãma 're ĩzata za'ra mono nhisiwi, te te 're ĩsa'wari za'ra mono ne, áté ĩwapru hã wa za sa'wa, sena na za da te dasiwi ĩwĩrĩ wamhã, ĩdã'ázém na 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, ĩsina ĩnhoprubzéb da. ãne na za ĩma romhâimana nherẽ, ĩma rowẽ uptabi di za. Duré aima ĩtoi uptabi za'ra wa'aba di za, ãne na ĩma romhâimana nherẽ. ¹⁸ Taha wa, te za duré a norĩ wa'aba zama ĩzabãdã ãma ato za'ra wa'wa ĩsiré.

Timotiuhu wasu'u, Epaprodituhu wasu'u me

¹⁹ Aiwasu'u wẽ za'ra wa'wa hã za te wapari wa, ĩma rowẽ hã, ĩwasu'u hã za wapari za'ra wa'aba wa, za aima ĩrowẽ za'ra wa'aba ne. Taha wa, wa tô ĩsima wẽ, Timotiu hã te ãma atẽme satõrĩ su'u za'ra wa'aba da. Wanhĩb'apito Zezusi hã ãne hã sena na te te ĩma pisutu wamhã, wa za tô ãma atẽme satõrĩ za'ra wa'wa, aima ĩwasu'u za'ra wa'aba 'wa da hã, duré apã we ĩtẽme wisi wa, te te ĩma aiwasu'u za'ra wa'aba da hã. ²⁰ ãmemhã ni'wa hã ĩma hãimana õ di, ĩsine te te 're ĩ'asawi pese za'ra wa'aba mono 'wa hã. Tô õhõ si, te ĩsine te te 're asawi pese za'ra wa'wa. Taha si te tô sena ai'ãma 're hãtã'ã u'âsi za'ra wa'wa Timotiu hã, rowẽ na si ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. ²¹ Tanei õ di, ni'wam norĩ hã. 'Rãwi te sima si marĩ zõ 're sõpré, te te sima 're ĩwẽ za'ra mono zéb uwaibaba si. Zezu Cristu te te tãma 're ĩ'awẽ mono zéb zõ, sima 're sõpré mono õ di, ta norĩ hã. ²² Tane nherẽ, Timotiu hã 're ĩmorĩ wẽ na ma tô ĩwaihu'u za'ra wa'wa, da te 're pibui wasété mono nherẽ, 're ĩsipizari mono õ na hã. Ta hã ma tô ĩsiré te te 're romhuri u'âsi, Cristuhu wasu'uwẽ na hã. Ni'wa hã timama siré si te te 're ĩromhuri u'âsi mono ne, ma tô ĩsiré te te 're romhuri u'âsi, ta hã. ²³ Taha wa, wa tô ĩsima wẽ tô, ãme niha za ĩma ĩromhãimanazém na, te ĩsina waihu'u wamhã, Timotiuhi si te ãma atẽme satõrĩ za'ra wa'aba da, romhutu na, taha si te te aima ĩwasu'u za'ra wa'aba da. ²⁴ Wanhĩb'apito si wa tô ĩsina umnhasi, te te ĩma pisutu da, ĩzama ãma atẽme ĩmorĩ za'ra wa'aba da, romhutu na.

²⁵ Wasisãnawã Epaproditu hã ma tô we ĩtẽme ĩsatõrĩ za'ra wa'wa, te te ĩma asadawa wasu'u za'ra wa'aba da, duré nasi ĩ'ãma siwãrĩ da, te robzépata wa, marĩ zõ nasi ĩwi ĩrowaptã'ã na hã. Cristuhu wasu'uwẽ na ĩsiré romhuri'wa ta hã, duré wanhitob'ru norĩ, wasiré wa te 're ĩ'a'wapéi mono. Wẽ uptabi di, ta hã. Tane nherẽ, wa tô waihu'u, Timotiuhi wana, te ãma atẽme satõrĩ za'ra wa'aba da apã. ²⁶ Ta hã te te duré apã asabu ze za'ra wa'aba di, uburé ai'ãma pẽ'ézé za'ra wa'aba wa. Duré ai'ãma hãtã'ã za'ëté za'ra wa'aba di, ãme ĩhãzé na ĩsiwasu'uzé hã wapari za'ra wa'aba wa. Taha wa, wa za tô ãma atẽme satõrĩ su'u za'ra wa'wa, Timotiuhi wana. ²⁷ Tô sena ma tô aré dãrã tô, hãzé wa.

Tane nherê, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tô ãma aiwamri, dâ'â tã da. Taha ãma si õ di, ìsiwamrizé hã. Te te pese wamhã, ì'ãma zama ma tô duré aiwamri, ìwi robzei'õ nherê, robzei'õ uptabi tã da ìwi, ìsipai u. ²⁸ Taha wa, wa ìsima wẽ upta oto, te ãma atême satõrĩ su'u za'ra wa'aba da apã, atõmo na sabu za'ra wa'aba wa, aima rowẽ uptabi za'ra wa'aba hã. Duré wa hã ai'ãma ìhâtã'ã za'ra wa'aba zéb zarina, ìwi ìrobzei'õzé hã ìma si'utõrĩ hã, asabãdã za'ra wa'aba. ²⁹⁻³⁰ Taha wa, ma'ãpé ãma atême wisi aba wamhã, asiwi sawi wẽ za'ra wa'aba za Epaprodu hã, ato sina za'ra wa'aba, wasiré Wanhib'apito zazei'wa oto 're wahâimana za'ra mono na dâ'âsina, duré wasi'ãma 're wasisãnawã za'ra mono wa. Te za duré asiwi ìhâimana wazéb za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ hã ìsine 're ìhâimana wẽ za'ra mono norĩ zama, te za duré asiwi ìhâimana wazéb za'ra wa'wa. E marĩ zarina, te za asiwi ìhâimana wazéb za'ra wa'wa, Epaprodu hã. Ta hã tãma romnhimimnhasi nherê, ma tô sisawi ãna romhuri pese, Cristuhu ma. Taha na, te aré dârã. A norĩ wa'wa hã romhã na asimroi wa'aba wa, asiwi ìpawapto waihu'u aba õ wa, ma tô õhõ si ìpawapto pese, ai'upana za'ra wa'aba. ãne wa, te za ato sina apã asiwi ì'ãri wẽ wa'wa, atême wisi za'ra wa'aba wẽ te.

3

Dasihawim na dasisõ'reptuzé da te dasina 're ì'uwaimrami waihu'u za'ra mono õ zé wasu'u

¹ Ìsisãnawã norĩ, ma'ãpé asima 're atoi u'âsi za'ra wa'aba mono za, Wanhib'apito ãma oto 're anomro aba mono wẽ te. Te aima ìrob'ui'ééré 'rata za'ra wa'aba zém na, te ãma aima ìsisiwi za'ra wa'aba zém na hã, te ìsiwi ãma ro'wa'ré õ di za. Mare di. Ai'udãna za'ra wa'aba, wa za tô ìnhimi'ui'ééré na aima ãma sahu za'ra wa'wa, te ãma aima ìrob'ui'ééré 'rata za'ra wa'aba zém na hã, tô sena Cristuhu wasu'uwẽ hã 're ìsaze za'ra wa'aba mono zém na, asina 're asiptete u'âsi za'ra wa'aba mono da. ² Taha wa, te za a norĩ wa'wa hã 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mo, wapsã dazada 're ìsiwamnarĩ za'ra mono ne, rosa'rata wasété na dazada 're ìhâimana za'ra mono norĩ wi. Marĩ ìwasété si te ta norĩ hã te te 're 'manharĩ za'ra. ãne te ta norĩ hã te te dama 're rowasu'u za'ra: "Aibã norĩ hã Cristu te te 're saze za'ra mono da, te te sima 're wẽ za'ra mono wamhã, te za da te 're sihãiwata nhihãri za'ra, taha zarina 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono da." ãne te ta norĩ hã te te dama 're roti za'ra, senai'õ na. Tane nherê, te ta norĩ hã dahãiba hã taré te te dawĩ 're wamnarĩ za'ra, taha zarina 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono da newa. ³ Ta norĩ hã sena na 're hãimana za'ra mono õ di, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ na hã. Wa norĩ si, wa 'Re ìhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ uptabi hã 're wahâimana za'ra, ìpë'ëzani nhimipawaptozém na ãma 're wawata za'ra mono wa. Taha wa, marĩ hã wasi'uihã na wa te 're ì'manharĩ za'ra mono zém na 'rãwi 're wasi'umnhasi za'ra mono õ di, wasihawim na wanho'reptuzé hã wa te wasina ãma 're ì'uwaimrami za'ra mono da hã. Cristu Zezusi, ìwẽ te te wama ì'manharĩ za'ra zém na si, wa tô wa te wasima ãma 're rowẽ za'etẽ uptabi za'ra, taha zarina si te te oto 're wa'anho'reptui mono wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. ⁴ Ni'wam norĩ hã te tô 'rãwi 're si'madã'ã ze za'ra, marĩ hã si'uihã na te te 're ì'manharĩ za'ra mono zém na hã, taha zarina, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono da newa. Marĩ hã wasihawi wasi'uihã na wa te 're ì'manharĩ za'ra mono zém na, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te 're wa'anho'reptui mono 'wa'ãhã, tô ìbãre wa aré wa hã danhipai u 're ìsi'umnhasi, marĩ hã ìsihawi te 're ì'ab'manharĩ mono zém na hã, taha zarina, ìsi'uihã na ìsisõ'reptuzé hã te ìsina ãma uwaimrami da. ⁵ E marĩ wa. ìwaptã'ãzém hawi bãdã hã 8 na ì'ãma ne parimhã, ma tô ìnhihãiwata nhizãri ni, zudezu norĩ 're ìhâimana za'ra mono zéb zarina. Wa hã Izarazéhé nhihudu 're ìhâimana mono. Duré ì'ra Bëzamihĩ nhihudu 're ìhâimana mono. Wa hã duré ebreusi uptabi. E marĩ wa. ìhi'rata norĩ hã uburé ebreusi uptabi 're hãimana za'ra mono wa, da te 're wa'ru za'ra mono ãna. Duré parizezu na dame 're ìhâimana mono wa, wa tô 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rada hã te 're 'madã'ã pese, Mozési te te ãma ìrob'ui'ééré hã, ìsimiroti na hã. ⁶ Wasiré zudezu norĩ hãimanazém na, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, 're ìhâimana mono

da, wa tô 're ĩsiwasutu u'âsi aré. Taha wa, Zezusihi zazei'wa norĩ ma, wa tô te tâma 're rob'manharĩ wasété za'ra, Zezusi hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra õ newa, ta norĩ hã te 're ĩ'ruiwapari za'ra mono zéb zarina, te te 're robzépata za'ra mono da. Uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rada hã wa tô duré te 're 'madâ'â pese tô, taha zarina 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩwēsãmri da newa. Taha wa, nima hã ĩsimiroti te âma ĩ'upa na da te dasiwi ĩwaih'u u õ di.

⁷ Āne na 're ĩhâimana 'rata mono zém na aima ĩsi'râzarõtõ za'ra wa'aba zé hã ĩma wē di aré, taha si ĩma pire wa, taha zarina 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩwēsãmri da newa. Tane nherē, Cristuhu ma oto 're ĩhâimana mono wamhã, tarére oto ĩma hã, 're ĩhâimana 'rata mono zé hã. ⁸ 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩwēsãmri da, uburé marĩ hã ĩsihawim na te 're ĩ'ab'manharĩ mono zé hã taré uptabi oto ĩma hã. Misi te ĩpire uptabi hã ĩma 're hâimana oto. ĩnhib'apito, Cristu Zezusi hã 'râwi te ĩwaih'u'u pese da si, te ĩma 're hâimana oto, taha si. Marĩ zô 're ĩnhimipari mono õ di oto, ta hã ĩma tarére wa. Roprum ne, te ta hã ĩma 're hâimana oto, 're ĩhâimana 'rata mono zé hã. Taha wa, Cristuhu niwĩ ĩhâiba na te ĩsaprĩ wē da si, wa 're ĩsi'madâ'â wē u'âsi. ⁹ Misi haré Cristuhu âma si oto 're ĩhâimana mono da, wa tô ĩhâimanazéb 'rada hã 'râwi ĩsiwi wē'õ pese. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te âma ĩrob'ui'ééré hã, ĩsi'uihã na te 're ĩ'madâ'â pese mono na 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩwēsãmri da, ĩsina 're ĩnhimipari mono õ di oto. Cristu hã te ĩsina 're ĩ'umnhasi mono zéb zarina si, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩwēsãmrizéb ré si, wa oto 're ĩhâimana, taha si te te ĩpisutu wa oto. ¹⁰⁻¹¹ Cristu hã 'râwi te ĩwaih'u'u pese da si, wa tô ĩsima wē, wa hã. Ta hã dâ'â nherē, apâ hâiwa'utu wa, te oto siptete sina 're hâimana u'âsi. Tane duré, wa hã 're ĩhâimana 'rata mono zé hã oto ĩma si'utõrĩ wa, duré taha wa'rãmi ĩhâimanazép tém na si oto 're ĩhâimana mono wa, wa ĩsima wē, ĩnhiptete sina taha âma si oto 're ĩhâimana mono da, ĩsimipawaptobzé ĩwē ré si. Āne hã wa tô duré ĩsima wē, Cristu hã ti'ab ré te te 're ĩrobzépata mono ne, te 're ĩrobzépata mono da si, ĩsine. Cristu hã dazada ĩdâ'â ne, 're ĩhâimana 'rata mono zé hã ĩma ĩsi'utõrĩ da si, wa tô ĩsima wē, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te sima ĩwē wamhã, te te ĩma pisutu da, ĩsiré 're ĩhâimana u'âsi mono zéb da hã.

Dawara na romnhimiré'ézé wasu'u

¹² Wa hã uburé marĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩma ĩpisutuzéb zarina, 're ĩhâimana mono zém na te ĩsina 're ĩ'uwaimrami mono na, 're ĩsi'madâ'â mono õ di. Mare di. Zahadu te ĩsina uwe õ di, wa hã. Tane nherē, wa tô taha zô 're ĩsiwasutu u'âsi, ĩwē uptabi hã nimahã na te ĩsina sõ'õtõ da. Āhã da, ma tô Cristu Zezusi hã ĩ'ãma tinhib'a'uwē. ¹³ ĩsisânawã norĩ, wa hã 'râwi 're ĩsi'madâ'â mono õ di tô, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩma ĩpisutuzéb zarina, 're ĩhâimana mono zém na te ĩsina ĩ'uwaimrami na hã. Dawara na 're dasirēme za'ra mono da, 're dasipibu za'ra mono wamhã, dasibabarãi u apâ da te 're rob'madâ'â za'ra mono õ di. Dasisōwap si te da te 're rob'madâ'â za'ra, õne haré. Tane duré, wa hã marĩ te 're ĩ'ab'manharĩ mono zém na 're ĩsipo're pu'u zahu mono õ di. Mare di. E marĩ wa. Ōne haré marĩ ĩwē hã ĩnhowa 're ĩhâimana mono zô si, wa tô te 're rob'ruiwapari u'âsi. ¹⁴ Marĩ ĩwē hã da te dasina 're sõ'õtõ za'ra mono da, taha zô 're dasirēme za'ra mono wamhã, awa'awi u'âsi 're ĩdasisa'rei mono ne, wa marĩ ĩwē uptabi zô 're ĩsiwasutu u'âsi, Cristu Zezusihi dâ'ázém na 'Re ĩhâimana u'âsi mono, 're ĩhâimana mono zép té, za te te ĩma ĩsõmri zô si.

¹⁵ Wa norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ézani te te wama 're ĩ'awaih'u'u mono zém na si, waprédup sina âma 're ĩwahâimana za'ra mono norĩ hã, âne zô wa za tô wa te âma 're rosa'rata u'âsi za'ra. Wa za tô âhã zô si wasima wa te 're rob'ruiwapari u'âsi za'ra. Tane nherē, ni'wam norĩ hã asiré 're ĩhâimana za'ra wa'aba mono hã rosa'rada aimawi na ĩ'upana te te 're rosa'rata za'ra mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te za te te tâma 're waih'u'u za'ra, tô õhõ na si wasiré te te âma 're rosa'rata za'ra mono da oto. ¹⁶ 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ézani te te wama 're ĩ'awaih'u'u mono zém na si, wa za tô âma 're wahâimana za'ra, tô õhõ na si.

¹⁷ Īsisānawā norī, ma'āpé 're ĩmorī wē ne, ĩsine 're anomro wē wa'aba mono za. Ni'wam norī ma, tãma āma 're ĩwasianho za'ra mono zéb zarina, wasine 're ĩhâimana wē za'ra mono norī ne, te za a norī wa'aba zama āma 're aihâimana wē za'ra wa'aba mo. ¹⁸ Ni'wam norī hã ahâ na Cristuhu zazei'wa 're hâimana za'ra mono newa, te tihâimana wasété zarina, Cristu hã wedepo'o nhonhi'rãmi na dazada ĩdâ'ázé wasu'u da, 're hâimana za'ra. Ā norī wasu'u na hã ahâ na wa tô te āma aima 're rowasu'u za'ra wa'wa. Tane nherē, āhãna wa duré aima āma sahu za'ra wa'wa, ĩwawa sina te āma aima rowasu'u za'ra wa'aba nherē, rob'ui'ééré na hã. ¹⁹ Ta norī hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhiti, dapē'ē 're dadâ'â u'âsi ne 're ĩdahâimana za'ra mono zéb u, te za 're nomro, ropipa u. E marī wa. Ta norī hã te te sima 're ĩwē za'ra mono zéb uwaibaba si, te marī hã tihâiba ma te te 're 'ruiwapari za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono upana. E ta norī hã tihâimana wasété na 'rãwi 're siwē'õ za'ra mono ā bâ, te bété sina 're wata za'ra, 're ĩhâimana wē uptabi za'ra mono na hã. Ti'ai āma uburé marī hã ĩwasété na si, te ta norī hã te te sima 're rosa'rata wasété u'âsi za'ra. ²⁰ Tane nherē, wa norī ma hã ti'ai āma waza'rui uptabi hã wama 're hâimana za'ra mono õ di. Hãiwa āma si te waza'rui uptabi hã wama 're hâimana za'ra. Ta hawi za wei wazô ĩmorī zô si, wa wato sina wasina sô 're wanhimipari u'âsi za'ra, Wanho'reptui'wa zô, Wanhib'apito Zezu Cristuhu zô si. ²¹ Taha si te uburé marī hã tiwaihu'u pese na te te 're ab'madâ'â, siptete uptabi wa. Taha wa, tiwaihu'u pese na te za wahâiba ĩtém na wama āma saprī za'ra, wahâiba ĩsib'uware ré 're ĩwanomro 'rata mono zém hawi, ĩsi'utõrī pese hawi. Tawamhã wahâiba ĩtéb ré, Cristuhu hãiba ne ĩwē uptabi ré, wa za oto 're wahâimana u'âsi za'ra, ĩ'rata.

4

Paru hã te te dama ĩroti 'rãsutuzé wasu'u

¹ Taha wa, ĩsisānawā norī, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norī hã, ma'āpé Wanhib'apito āma asiptete sina 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono za. Ai'āma ĩpē'ēzé uptabi za'ra wa'aba wa, 'rãwi te asabu za'ra wa'aba neza. Romhã na nherē, te asina ĩma 're ĩrowē zani za'ra wa'aba mo. Taha wa, wa tô te dama 're aiwasu'u wē za'ra wa'wa, ĩto sina. Āne wa, te za asiptete sina õhõ āma si 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo.

² ĩhidiba norī, Ewodiza duré Sītiti, āne wa za aima roti pese 'wa, asisada 're aihâimana wasété aba mono wa. A norī wa'wa hã Wanhib'apito nhib'a'uwē, 're aihâimana aba mono wa, ma'āpé rowē na si apã asiré 're aihâimana aba mono, asisada 're aihâimana wasété aba mono āna. ³ Duré a hã ĩpawapto wē 'wa, ma'āpé ā pi'õ norī hã pawapto zahuré na. Ta norī hã ma tô ĩsiré te te 're romhuri pese zahuré, Cristuhu wasu'uwē na wa te dama āma 're ĩropéi mono na hã. Temetihi siré zama ma tô te te 're romhuri zahuré, duré uburé ĩsiré romhuri'wa norī siré zama. Uburé te ā norī nhisi hã dame 're hâimana za'ra ĩbaihã na hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata za 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono norī nhisi ré, ĩbaihã 're ĩhâimana mono na hã.

⁴ Ma'āpé atoi u'âsi 're aihâimana za'ra wa'aba mono, Wanhib'apito āma oto 're anomro aba mono na dâ'ásina. Wa za duré aima āma sahu za'ra wa'wa. Ma'āpé atoi u'âsi āma 're aihâimana za'ra wa'aba mono za.

⁵ Aiwaimri te za dama 're aihâimana za'ra wa'aba mo, ĩwē na. E marī wa. Wanhib'apito hã za we apã morī su'u na dâ'ásina. ⁶ Marī na 're aihâtã'ã za'ra wa'aba mono āna, te za oto 're aihâimana za'ra wa'aba mo. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're aimreme zusi aba mono zép sidãpãsi, te za duré tiwi 're ĩrowaptêrē za'ra wa'aba mo, uburé marī zô aiwi 're ĩrowaptã'ã za'ra wa'aba mono zém na hã. Aipē'ē 're, āma 're aiwata za'ra wa'aba mono sina, te za asi'āma tãma 're aimreme zusi aba mo. ⁷ Rowē hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wama 're ĩ'apisutu mono hã, ĩwē uptabi hã te wama 're hâimana za'ra, da te 're ĩwaihu'u za'ra mono õ hã. Taha si te za te te 're aipē'ē nomri wē za'ra wa'wa, marī na 're aihâtã'ã za'ra wa'aba mono āna 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, Cristu Zesusihi āma oto 're

anomro aba mono zéb zarina. Āne hã 'Re ihâimana u'âsi mono hawi rowê hã aima 're hâimana za'ra wa'aba mono da, te za asi'âma tâma 're aimreme zusi u'âsi aba mo.

⁸ Īsisânawã norĩ, ĩnhimiroti na wa za oto âma aima 'rãsutu za'ra wa'wa, âhãna te âma aipo're pu'u za'ra wa'aba zém na hã. Uburé marĩ hã tô sena 're ihâimana za'ra mono na si te za asima 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo, duré marĩ hã da te dasima 're ĩwazéb za'ra mono na hã, duré uburé marĩ hã 'Re ihâimana u'âsi mono ma ĩwê uptabi na hã, duré marĩ hã wasété âna 're ihâimana za'ra mono na hã, duré uburé marĩ ĩwê hã da te 're ĩsawi pese za'ra mono na hã, duré uburé marĩ hã wê wa, âma 're ĩdatob'uzu za'ra mono na hã. Āne na si te za uburé marĩ ĩwê uptabi na asima 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo, da te dasima 're ĩwasu'u wê za'ra mono na si. ⁹ Te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono ré, aipo're na 're ĩwapari za'ra wa'aba mono zéb zarina, ma tô 'Re ihâimana u'âsi mono nhimiroti hã ĩwaihu'u pese za'ra wa'wa. Duré ai'rata 're ĩnhamra aba mono ré, atômo na asiwi 're ĩ'madâ'â aba mono na, ma tô duré ĩwaihu'u pese za'ra wa'wa. Āne na uburé marĩ na aima 're ĩsisanho za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za 're aihâimana wê za'ra wa'aba mo. Āne wamhã, 'Re ihâimana u'âsi mono hã wama rowê nhomri'wa hã te za 'râwi asiré 're hâimana u'âsi za'ra wa'wa.

Paru hã danhoprubzé wa'rãmi, da'âma ĩwatazé wasu'u

¹⁰ Āne wa, aima ĩtoi uptabi za'ra wa'aba di âhãna hã, aré ai'âma 're rob'é'é hã za'ra wa'aba mono nherê, apâ ĩ'âma asipo're pu'u za'ra wa'aba wa, we ĩma asôprub za'ra wa'aba zém na hã. Taha wa, wa Wanhib'apito âma ĩwata, ĩtoi uptabi wa, aima za'ra wa'aba hã. Até ĩ'âma 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mono nherê, marĩ hã aima 're hâimana za'ra wa'aba mono ô di, we ĩma asôprub za'ra wa'aba zém na asiwi ĩzawi za'ra wa'aba zéb da hã. Tane nherê, ma tô ĩ'âma 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mo tô. ¹¹ E tawamhã, nimahã na marĩ zô ĩwi ĩro'wanhi'riti zarina, ĩsina 're ĩhâtâ'â mono wa, wa âne aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, âhãna hã. Mare di. Taha wab ô di. Até nimahã na marĩ zô ĩwi 're ro'wanhi'riti mono nherê, duré niha ĩma 're romhâimana mono nherê, wa ĩsina 're ĩhâtâ'â mono âna 're ihâimana u'âsi tô. ¹² Āne hã ĩma waihu'u pese di, marĩ zô dawĩ 're ĩro'wanhi'riti za'ra mono zém na 're ĩdahâimana za'ra mono zé hã. Āne hã te dame pibui ahâ di. Duré danhimarĩ ahâ na 're ĩdahâimana za'ra mono zé hã ĩma waihu'u pese di. Niha ĩma 're romhâimana mono nherê, wa tô waihu'u, robzei u'âsi 're ihâimana mono zém na hã. Nimahã na hã ĩsai ahâ wamhã, duré mra te 're sépata mono nherê, tane nherê, ĩma 're rowê u'âsi mono di, âne hã aiwa ĩma hã. Nimahã na hã marĩ zô ĩwi 're ro'wanhi'riti mono ô wamhã, duré até marĩ zô ĩwi 're ro'wanhi'riti mono nherê, ĩma rowê di. Āne wa, wa ĩto sina 're ihâimana. E marĩ wa. ĩma 're ĩromhâimana mono zé hã aiwa wa. ¹³ Āne hã niha ĩma 're romhâimana mono nherê, sada 're ĩnhiptete mono di. E marĩ wa. Cristu hã ĩnhiptetezé te te ĩma sada 're anhomri u'âsi mono wa.

¹⁴ Tane nherê, ĩma wê uptabi di, we asiwi ĩpawaptob za'ra wa'aba zé hã, âhãna âme te robzépata ré hã. ¹⁵ Piripu âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ, tame duréihã ĩnhimirowasu'u zarina, Cristuhu wasu'uwê hã wapari na'rata za'ra wa'aba wamhã, a norĩ wa'aba si ma tô ĩ'âma ana wê wa'wa, ĩma asôprub za'ra wa'aba zém na hã, rowahutu u asiré 're asi'rã'ôtô aba mono norĩ hã. Masédoniza na asipti'a nho'ômo nhisi hawi wa'aba oto ĩmorĩ wamhã, ĩsazei'wa norĩ hã daza'rui amoi âma 're ihâimana za'ra mono norĩ hã ĩ'âma sina za'ra ô di, asine za'ra wa'aba hã. A norĩ wa'aba si ma tô asiwi ĩpawapto wê wa'wa tô, âma ihâimanazéb da hã. Āne hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. ¹⁶ Duré aihawi za'ra wa'aba ĩmorĩ wamhã, Tesaronita na 'ri nho'ômo nhisi âma ĩnhamra ré hã, ma tô duré ĩpawaptobzéb da hã nasi asiwi ĩsômri za'ra wa'wa, ĩma, marĩ zô nasi ĩwi rowaptâ'â sidâpâsi. ¹⁷ E asôprub za'ra wa'aba zém na ĩma âma sahu za'ra wa'aba da, wa tô âne hã aima waihu'u za'ra wa'wa. Mare di. ĩsãna'rata hawi ĩ'âma 're ana wa'aba mono zéb zarina, 'Re ihâimana u'âsi mono si, ĩwê na za te te aipawa'âbâ za'ra wa'aba na te te aima âma sa'êtê za'ra wa'aba da si, wa tô te ai'âma 're 'madâ'â u'âsi za'ra wa'wa. ¹⁸ Āme wa

tô uburé marĩ hã ĩsima waibui wẽ, we asiwi ĩpawaptob za'ra wa'aba zé hã. Epaprodu tu hã ma tô we ĩma ãwisi wẽ, we ĩma asõprub za'ra wa'aba zé hã. Taha wa, marĩ zô ĩwi rowaptâ'â õ di oto. Sa'ëtê na te za oto marĩ hã ĩma tihâiba. ãne wa, wa ĩsina ai'uze za'ra wa'wa, we ĩma asõprub za'ra wa'aba zém na hã. Asõprub za'ra wa'aba zé hã wẽ uptabi di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma hã. Wedewati ĩsadaze hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da te 're ĩzata za'ra mono zéb zarina, tãma ãma 're ĩrowẽ pusi mono ne, tãma wẽ uptabi di duré ãhãna hã, we ĩma asõprub za'ra wa'aba zé hã. ¹⁹ A norĩ wa'aba ma zama, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩnhib'apito hã uburé marĩ hã ĩwẽ uptabi hã te te aima 're sômri za'ra wa'wa sa'ëtê na, marĩ zô aiwi 're rowaptâ'â za'ra wa'aba mono wamhã, duré aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono wamhã. Tinhibro hã te za sa'ëtê na te te aima 're sômri za'ra wa'wa ĩwẽ hã, Cristu Zezusihi ãma tô sena 're anomro aba mono zéb zarina. ²⁰ Taha wa, Wanhib'apito 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma si, 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono za, Wamama ãma si. Tane tô.

Paru hã te te ĩdazawi 'rãsutu zé wasu'u

²¹ Ma'ãpé uburé ĩma ãma sawi za'ra wa'aba, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ oto 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã tamemhã, Cristu Zezusi, Danho'reptui'wa na te te sina 're ĩ'umnhasi za'ra mono norĩ hã.

ãme ĩsisãnawã norĩ hã, ĩsiré romhuri'wa norĩ hã ĩ'rata 're ĩhâimana za'ra mono hã te duré ãma asawi za'ra wa'wa, ĩsiré. ²² Uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norĩ, ãme 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã te duré ãma asawi za'ra wa'wa. Apito Sezaha nhorõwa ãma 'ri 'rãihã 're, romhuri'wa norĩ zama te duré ãma asawi za'ra wa'wa dame, wasiré ĩsazei'wa norĩ hã.

²³ Wanhib'apito Zezu Cristuhu ma, wa ai'ãma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, ta hã te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono wa, te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da.

Corosu norĩ Corosu norĩ ma, Paru te te ĩrob'ui'érézé Ībaihã wasu'uzé

Paru hã darob amoi ãma dazazéb 're hãimana sirõmo, ma tô rowasu'u hã wapa, Zezusihi zazei'wa norĩ ma, roti senai'õ na da te tãma 're ĩrowasu'u za'ra mono zém na hã, Corosu ãma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ ma hã. Taha wa, Paru hã ma tô Corosu norĩ ma rob'ui'éré za'ra, roti senai'õ wi, te te uwati za'ra da. Ma tô duré tãma roti za'ra, Zezusi hã apã te te saze za'ra da, Epapراسي hã ĩmorĩ'rata na te te tãma ĩwaihu'u za'ra zéb zarina. Epapراسي hã Corosu ãma ĩsazei'wa norĩ 'madã'ã'wa, ta hã. Paru hã ma tô duré tãma waihu'u za'ra, ãne: Zezusihi si siminho'reptu waihu'u pese di. Duré taha si dawasédé hã te te dama 're aparĩ waihu'u pese mono di.

1-2 Wa hã Paru, Cristu Zezusihi zadawa wasu'u'wa, wa 're ĩhãimana, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te sima ĩwézéb zarina. Taha wa, wa ãma aima rob'ui'éré za'ra wa'wa, Corosu na 'ri nho'õmo nhisi ãma 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhĩb'a'uwẽ 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ ma. Wasisãnawã Timotiu te duré ãma asawi za'ra wa'wa. A norĩ wa'wa hã te oto wasiré wasisãnawã wa, 're anomro wẽ wa'aba mo Cristuhu ãma si, tiwi 're aipizari za'ra wa'aba mono ãna.

Wamama ma, wa ai'ãma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hãimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowẽ u'âsi, ãma 're anomro aba mono da.

Paru hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma ĩwatazé wasu'u

³ 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, ai'ãma 're wamreme zusi aba mono sidãpãsi, wa ãma 're wawata u'âsi za'ra, Wanhib'apito Zezu Cristuhu mama ãma hã. ⁴ Cristu Zezusihi si asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono zé wasu'u hã, duré uburé 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhĩb'a'uwẽ 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mono zé wasu'u hã wa te 're wapari za'ra mono wa, wa ãma 're wawata u'âsi za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma, ãne na oto 're aihãimana wẽ za'ra wa'aba mono wa. ⁵ Cristuhu wasu'uwẽ hã tô sena uptabi hã ĩmorĩ'rata na da te atême ãwisi za'ra wa'aba wamhã, tame ma tô ĩwapari na'rata za'ra wa'wa, ĩwẽ uptabi hã hãwiwa ãma dazô 're ĩsimi'wara mono zé wasu'u hã, duré taha zô si 're ĩdanhĩmpari u'âsi za'ra mono zé wasu'u zama. Taha zô asina 're asimipari za'ra wa'aba mono zéb zarina, ma tô Cristuhu si asina 're ĩ'umnhasi pese za'ra wa'aba mo. Taha zarina ma tô duré 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhĩb'a'uwẽ norĩ hã 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo. Hãwiwa ãma, wẽ uptabi na asô 're ĩsimi'wara aba mono hã, te tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te asô 're 'madã'ã' pese za'ra wa'wa. Taha zô si te tô asina 're asimipari u'âsi za'ra wa'aba mo. ⁶ Cristuhu wasu'uwẽ hã ma tô da te ãma ropé oto, ropã. Taha wa, ma tô ĩsazei'wa norĩ hã dasina tahã'ã ni oto. Taha wa, ma tô dahãimanazém na da te 're saprĩ za'ra, ĩwẽ u hã. Tane ma tô duré ĩwasu'uwẽ hã aima 're hãimana za'ra wa'wa, ĩwapari na'rata za'ra wa'aba zém hawimhã. Tame ma tô oto ĩwaihu'u za'ra wa'wa, tô sena na 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te 're ĩda'azawi pese mono zém na hã. ⁷ Epapراسيhi nhimirowasu'u zarina, ma tô ãma ĩwaihu'u za'ra wa'wa. Ta hã Cristuhu ma wasiré romhuri'wa, wama ĩsawi pe hã. Simi'ẽ na te Cristuhu ma, te te ai'ãma 're romhuri pese za'ra wa'wa, wa'upana. ⁸ Ta hã ma tô wama aiwasu'u wẽ za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'ẽzani te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono zéb zarina, asimizawi pese zé hã oto ĩwaihu'u za'ra wa'aba zém na hã.

⁹ Taha wa, aiwasu'u wẽ hã wa te ĩwapari na'rata za'ra wa'aba zém hawim haré, wa tô õne u'âsi ai'ãma 're wamreme zusi u'âsi 'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma. Ta hã te te sima 're aiwẽ za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba, niha oto ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono da, duré te te aima 're waihu'u za'ra wa'aba mono da, wa tô wa te tiwi aima 're rowaptẽre u'âsi za'ra wa'wa. ĩpẽ'ẽzani hã te za tô te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'wa, hãwiwa hawi

dahâimanazém na rowaihu ïwě uptabi hã oto ãma waihu'u za'ra wa'aba da, taha zarina 'Re ïhâimana u'âsi mono te te sima 're aiwě za'ra wa'aba mono zé hã asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono da oto, 'râwi. ¹⁰ Tawapsi, te za Wanhib'apito zazei'wa hâimanazéb zarina 're anomro wě wa'aba mono zém na, tãma ãma asina 're ï'uwaimrami za'ra wa'aba mo. Marïïwě si 're 'manharï za'ra wa'aba mono wamhã, Wanhib'apito hã te za toi uptabi na aihâimanazém na te te 're ai'uzei pese za'ra wa'wa. Tawamhã 're aihâimana wě za'ra wa'aba mono zém hawi, te za tô marï 're ï'manharï wě za'ra wa'aba mono zém na asima 're ïsa'ëtê za'ra wa'aba mo. Tawamhã 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ïwaihu'u za'ra wa'aba zém na te za duré asima 're ïsa'ëtê za'ra wa'aba mo, asi'uihã na. ¹¹ Wa duré wa te tiwi aima 're rowaptêrê u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono wi hã, tiwaihu'u pese na ïwě uptabi na si te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, asiptete u'âsi ãma 're anomro aba mono da, taha na si. ãne wamhã, te za tô ato sina asiptete sina ãma 're anomro aba mo. Duré ãne wamhã, uburé marï na 're robzépata za'ra wa'aba mono nherê, asa dama ãma 're wa'rãmi za'ra wa'aba mono õ di za. ¹² ãne wamhã, Wamama ãma te za duré ãma 're aiwata u'âsi za'ra wa'aba mo. Ta hã ma tô aima pisutu za'ra wa'wa, hãiwa ãma tinhib'a'uwě norï ma, ïwě uptabi hã te te sô 're ï'apisutu mono hã aima wa'aba zama aima 're hâimana za'ra wa'aba mono da dasine, da'ãma 're ïsib'a'uwě mono zéb ãma hã rowa'a za'ëne 're ïsa'wari u'âsi mono ãma hã. ¹³ Ta hã ma tô wa'anho'reptu tô, robra hawi, Satanasihi nhiptezém hawi. Ta hawi ma tô te te 're wa'awaibu, ï'ra nhimi'madâ'â si oto tãma 're wahâimana za'ra mono da, tãma ïsawi uptabi nhimi'madâ'â si. ¹⁴ Ti'ra dâ'ázém na ma tô wa'awa'â, marï wa te 're ï'manharï wasété za'ra mono zé hã te te wama 're aparï mono da, taha zarina wawasédé hã te te wa'ãma 're ab'madâ'â tô mono da oto.

Cristu hã 're ïhâimana mono zé wasu'u

¹⁵ Cristu hã 'Re ïhâimana u'âsi mono ne, te tô 're mo, aiwa wa. Tane nherê, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã datõmo na da te dasiwi 're 'madâ'â waihu'u za'ra mono õ di. ï'ra si ma tô da te dasiwi 're 'madâ'â za'ra datõmo na, ti'a 're morï ré hã. Ta hã duréihã marï õ uptabi ré hã, te tô 're hâimana u'âsi, ï'ra hã. Uburé ropoto nhipai u, te ta hã pire uptabi na 're hâimana. ¹⁶ Õhõ si ma tô Timama zadawa para uburé marï hã te te apoto, hãiwa ãma, duré ti'ai ãma zama, datõmo na da te 're ï'madâ'â za'ra mono hã, duré da te 're ï'madâ'â waihu'u za'ra mono õ zama. Uburé hãiwa nho're ãma dapo're'õ norï ma simiroti pire na 're ïhâimana za'ra mono norï zama ma tô te te apoto, ïhãiba'õ norï hã. Uburé marï hã taha ma si 're hâimana za'ra mono da, ma tô te te ro'apoto tô, Timama zadawa para. ¹⁷ Cristu hã õne u'âsi te tô 're hâimana, marï õ uptabi ré hã. Ta hã te uburé marï hã tinhimipoto mono bâ te te 're atété tiwaihu'u pese na, si'wa'rutu na tiwi 're hâimana za'ra mono ãna, tãma 're hâimana za'ra mono da, simisutu. ¹⁸ Ta hã uburé tizazei'wa norï 'madâ'â'wa te 're hâimana, pire uptabi na. Ta hã dapisutu'wa, 're ïdapoto téb za'ra mono zéb da hã. Dâ'â nherê, apâ hãiwa'utu wa, te oto dama pire na 're hâimana u'âsi, uburé za ïdahãiwa'utu za'ra norï nhipai u. Taha wa, te oto danhipai u pire uptabi na 're hâimana tô. ¹⁹ 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te sima ïwězéb zarina, ma tô ti'ra hã pisutu, ïsine uptabi 're hâimana mono da, aiwa. ²⁰ Ma tô duré sima ãma roti siro, ï'ra hã wedepo'o nhonhi'rãmi na dazada ïdâ'ázém na oto da'ãma 're siwadi mono da, uburé hãiwa ãma 're ïdahãimana za'ra mono norï ãma hã, duré uburé ti'ai ãma 're ïdahãimana za'ra mono norï ãma zama.

²¹ A norï wa'wa hã ma tô aré 'Re ïhâimana u'âsi mono nhiti si 're anomro aba mo, aipê'ê 're wa'aba hã. Asitob'ru na ma tô ãma 're ïrosa'rata za'ra wa'aba mo aré, aipê'ê 're marï ïwasété na si asima 're rosa'rata za'ra wa'aba mono wa. Duré marï ïwasété si 're 'manharï za'ra wa'aba mono wa, ma tô aré ïsiti 're aihâimana za'ra wa'aba mo. ²² Tane nherê, ï'ra hã dasiré a'uwě hãiba na dazada ïdâ'ázéb zarina, te oto ai'ãma 're siwadi za'ra wa'wa, romhutu'õmhã sisõ're te te asõré wa'aba da, aiwasédé hã da te ai'ãma sa'ra waihu'u aba õ wa za tamemhã oto, Cristu hã tidâ'ázém na aiwasédé te te aima 're ï'aparï aba mono zéb zarina. ²³ Taha wa, õne haré te za Cristuhu wasu'uwě si asina 're ï'umnhasi za'ra wa'aba mo asiptete sina, 'ri hã êtê nhisiwi siptete na 're sa mono wa, simei waihu'u õ

na 're ĩsa mono ne. Te za tō āma 're aihāimana u'āsi za'ra wa'aba mo, tiwi asina 're aipahā za'ra wa'aba mono āna. Īmorĩ'rata na Cristuhu wasu'uwē hā wapari na'rata za'ra wa'aba wamhā, ĩwē uptabi hā hāiwa āma asō 're ĩsimi'wara aba mono wasu'u wi, tiwi asina 're ai'rē za'ra wa'aba mono ō di za, sō 're asimipari za'ra wa'aba mono wasu'u wi hā. Āhā wasu'uwē hā ropā ma tō da te dasima 're wasu'u za'ra, da te 're waihu'u za'ra mono da. Duré wa hā Paru, wa āhā wasu'uwē na te dama 're romhuri u'āsi.

Paru hā ĩsazei'wa norĩ te te 're ĩpawaptob za'ra mono zé wasu'u

²⁴ Wa hā ai'udāna za'ra wa'aba, te ai'āma 're robzépata za'ra wa'aba mono nherē, wa ĩto sina 're ĩhāimana. Cristuhu ma si, te 're romhuri mono wa, wa tō te 're robzépata za'ētē tō, ta hā ti'ai āma 're morĩ ré, dazada te te ĩrobzépata ne. Tane nherē, Cristuhu nhib'a'uwē norĩ ma, ĩnhimromhuri na te tāma āma 're uwaimrami mono da, wa za tō taha na te 're robzépata u'āsi. ²⁵ 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā ma tō ĩpisutu, ĩsib'a'uwē norĩ te tāma 're apawapto mono da. Ai'udāna za'ra wa'aba te 're romhuri mono da, ma tō romhuri hā ĩma tisō, uburé ĩsadawa wasu'uwē na te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono da. ²⁶ Āhā wasu'u hā 'Re ĩhāimana u'āsi mono, ĩsāna'rata hawimhā te te aré dama 're ĩ'awaihu'u mono ō hā ma tō oto sō'awi dama upsibi nhamra, tinhib'a'uwē norĩ ma si. ²⁷ 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā ma tō sima āma roti, āhā wasu'u hā ĩwē uptabi hā aré da te 're ĩwaihu'u za'ra mono ō hā te te oto dama awasu'u hāi'rē da sō'awi, dapoto mono bâ da te oto 're waihu'u za'ra mono da, zudezu'ō norĩ zama. Āhā wasu'u hā aré da te 're ĩwaihu'u za'ra mono ō hā, āne: Cristu hā te oto aipē'ē 're, 're sāmra za'ra wa'wa. Taha wa, te za tō taha zō si 're asimipari za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhāimana u'āsi mono, ĩwē uptabi hā za te te wama 're ĩ'apisutu mono zō si. Āne 'Re ĩhāimana u'āsi mono wasu'u hā, ā hā aré da te 're ĩwaihu'u za'ra mono ō hā.

²⁸ Taha wa, Cristuhu si wa oto wa te dama 're wasu'u za'ra. Hāiwa hawi dahāimanazém na rowaihu ĩwē hā wa te 're ĩwaihu'u za'ra mono zéb zarina, wa tō wa te 're da'uwati wē za'ra dahāiba mono bâ, marĩ hā da te 're 'manharĩ wasété za'ra mono tō da. Wa tō duré wa te dama 're roti za'ra, marĩ da te 're 'manharĩ wē za'ra mono da, ĩ'uwaibaba si. Ni'wam norĩ hā Cristuhu āma prédup sina 're ĩnomro mono norĩ hā 'Re ĩhāimana u'āsi mono nho're u, wa te 're simroi mono da, wa tō āne hā wa te dama 're roti za'ra, rosa'rata wē hā wa te oto 're ĩwaihu'u za'ra mono zém hawimhā. ²⁹ Āne da, wa tō 're ĩsi'wapéi u'āsi, ĩnhiptete sina te tāma 're romhuri mono da. Cristu hā tinhiptetezē te te ĩma 're sōmri mono wa, wa ĩré te āma 're romhuri pese, taha na si 're ĩnhiptete uptabi mono wa.

2

¹ Wa hā wa ĩsima wē āne hā, te ai'āma 're ĩromhuri pese za'ra wa'aba mono na asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba da, ĩhāiba pibu za'ra wa'aba ō nherē. Duré Radiseza na 'ri nho'ōmo nhisi āma ĩsazei'wa norĩ 're ĩsi'ubumroi mono norĩ āma te 're ĩromhuri pese mono na asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba da, wa duré ĩsima wē, daro mono bâ ni'wam norĩ āma te duré 're ĩromhuri pese mono na zama, uburé te te ĩhāiba pibu za'ra ō norĩ āma hā. ² Ta norĩ hā tipē'ēzani wē ré, siptete sina 're hāimana za'ra mono da, wa tō te āma 're romhuri pese za'ra. A norĩ wa'aba āma zama wa tō duré te 're romhuri pese, aipē'ēzani wē ré asiptete sina 're aihāimana za'ra wa'aba mono da. Taha wa, te za 'rāwi simisutu siré 're hāimana za'ra ta norĩ hā, 're ĩsisawi pese za'ra mono zéb zarina. A norĩ wa'aba zama te za duré āne zarina simisutu asiré 're aihāimana za'ra wa'aba mo. Tawamhā, 'Re ĩhāimana u'āsi mono wasu'uwē hā aré dama ĩwaihu'u'ō hā te te oto waihu'u pese za'ra wa, te za tō sena na te te 're waihu'u za'ra, a norĩ wa'aba zama. 'Re ĩhāimana u'āsi mono wasu'u hā aré dama ĩwaihu'u'ō hā, ā hā Cristuhu wasu'uwē, te dama wasu'u. ³ Cristu hā rowasu'u aré dama ĩwaihu'u'ō na 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti wē wasu'u waihu'u'wa, ta hā. Ētē'ubuzi ĩwa'ābā za'ēne hā ti'ai 'rowi 're simi'wara mono nherē, da te oto 're ĩsōpētē za'ra mono ne, ma tō Cristu hā te te dama 're wasu'u hāi'rē sō'awi, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti wē wasu'u hā.

⁴ Ni'wam norĩ hã roti senai'õ na taré te te aima 're ãrowasu'u za'ra wa'aba mono hã wapari ze nherẽ, ãma 're saze za'ra wa'aba mono tã da, wa ãne na aima nharĩ za'ra wa'wa. ⁵ Ai'rata ãnhamra aba õ nherẽ, ãpẽ'ẽ na wa tã te ai'ãma 're rosa'rata u'ãsi za'ra wa'wa, 'rãwi asiré 're ãhãimana za'ra wa'aba mono ne. Cristu hã asina 're ã'umnhasi za'ra wa'aba mono zém na, simisutu asiré 're aihãimana nhiptete za'ra wa'aba mono wa, wa ai'ãma 're ãtoi u'ãsi za'ra wa'wa, romhã na nherẽ.

Cristuhu ãma 're ãdanomro mono zé wasu'u

⁶ Taha wa, Cristu Zezusi hã Asib'apito za'ra wa'aba na 're saze za'ra wa'aba mono wa, ma'ãpé simisutu ãsiré ãma 're aihãimana u'ãsi za'ra wa'aba mono za, 'rãwi. ⁷ Rowede hã sari pa na 're simasa mono wamhã, 're sina waihu'u mono õ di. Tane duré a norĩ wa'wa hã Cristu te te 're ã'aipawaptob za'ra wa'aba mono zéb zarina si, te za aihãimana nhiptete sina ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Tawamhã taha si asina 're ã'umnhasi za'ra wa'aba mono zém na te za asima 're ãsa'ëté za'ra wa'aba mo, Cristuhu wasu'u wẽ na tã sena da te aima ãma 're ãrowasu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina. Te za duré ãma 're aiwata u'ãsi za'ra wa'aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma, Cristuhu nhimipawaptob zéb zarina.

⁸ Taha wa, te za 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mo, dasi'uihã na senai'õ na danhimirosa'rata nhipse na da te aima 're roti za'ra wa'aba mono wamhã, ãma 're dazaze za'ra wa'aba mono tã da, tã sena newa taha ãma si 're aihãimana za'ra wa'aba mono tã da. Ni'wam norĩ hã danhimiwada'uri zarina pawa'ãbã ãna te te dama 're ãromhuri za'ra mono ne, robzei'õ na apã 're aihãimana za'ra wa'aba mono õ'umnhasite, te za dawĩ 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mo. Danhimirosa'rata nhipe hã Cristuhu hawib õ di. Dahi'rata sidãpãsi tã senai'õ na taré da te dasima 're ãroti za'ra mono zém hawimhã ta hã, duré ãhãiba'õ norĩ hã wasété uptabi na 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã ropã siptete sina marĩ te te 're ã'madã'ã za'ra mono hawimhã, danhimirosa'rata nhipe hã. ⁹ Cristu hã ti'ai ãma a'u wẽ hãiba na 're morĩ ré, te tã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ne 're hãimana, aiwa uptabi wa. Taha wa, marĩ zã tiwi 're rowaptã'ã mono õ di, Cristuhu wi hã. ¹⁰ Tane duré a norĩ wa'wa hã, Cristuhu ãma 're anomro aba mono wa, marĩ zã aiwi 're rowaptã'ã za'ra wa'aba mono õ di, rowẽ na ãma 're ã'anomro u'ãsi aba mono zéb da hã. Cristu hã uburé ãhãiba'õ norĩ 'madã'ã'wa norĩ nhipai u, te pire uptabi na 're hãimana u'ãsi, siwaprosi õhõ si.

¹¹ Zudezu norĩ hã te 're sisihãiwata nhihãri za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'u wẽ 're ãnomro mono na da te ãma 're ãwaihu'u za'ra mono zéb da hã. Tane duré, wa norĩ hã Cristuhu ãma oto 're wanomro mono wa, ta hã ma tã wapẽ'ẽ 're wanhimirosa'rata wasété na 're ãwanomro wasété mono zé hã te te wawi 're anhihãri, wawẽ na si oto ãma 're wahãimana za'ra mono da. ¹² Æ dawabzuri hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, Æ da te 're asãmra aba mono zé hã, Cristuhu siré 're atã'ã za'ra wa'aba mono zé, te ai'ãma simiré'é za'ra wa'wa. Ab're 're, ãsiré da te 're aséme aba mono zéb zama, te ai'ãma simiré'é za'ra wa'wa. Ta hã 're anomro 'rata aba mono zé hã oto 're ãrẽme pese za'ra wa'aba mono zé, te aima wasu'u za'ra wa'wa. Duré Cristu hã dã'ã uptabi nherẽ, ãmama hã tiwaihu'u pese na te te ãhãiwa'utu ne, ma tã duré ãsiré aihãiwa'utu za'ra wa'wa. ãsiré 're aihãiwa'utu za'ra wa'aba mono zé hã 're anomro aba mono zép té, te oto aima wasu'u za'ra wa'wa. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãwaihu'u pese na asina 're ã'umnhasi za'ra wa'aba mono zéb zarina, ma tã ãne hã aima pisutu za'ra wa'wa, taha ãma si 're anomro aba mono zép táb da hã oto. ¹³ A norĩ wa'wa hã aipẽ'ẽ 're, 're atã'ã za'ra wa'aba mono ne, ma tã aré 're anomro aba mo, aiwasété si 're 'manharĩ u'ãsi za'ra wa'aba mono wa, duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhiti 're aihãimana u'ãsi za'ra wa'aba mono wa aré. Taha ré, ma tã oto 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te aima 're pisutu za'ra wa'wa, 're anomro aba mono zép táb da hã, aipẽ'ẽ 're ato sina ãma 're anomro u'ãsi aba mono da, Cristu hã dã'ã uptabi nherẽ, apã te te ãhãiwa'utu ne. Taha wa, wawasédé wa te 're ã'manharĩ za'ra mono zé hã te te oto wa'ãma 're ab'madã'ã mono õ di za, ta hã. ¹⁴ Wawasédé wa te 're ã'manharĩ za'ra mono zém na te te aré wa'ãma sima ãrob'ui'éré za'ra zé hã ma tã te te wama 're aparĩ, wawasété na wa

te aré tãma 're iwa'âbâ za'ra mono õ na wa'ãma rob'ui'ééré hã. Ísimiroti hã wa te wasina ãma 're i'uwaimrami za'ra mono õ zarina, wawasété na te te wa'ãma 're i'arob'ui'ééré mono zé hã ma tô te te wama 're a'uproosi oto. Niha 're idahâimana za'ra mono zéb da, duréihã te te dama 're i'aroti 'rata mono hã ma tô duré te te dama 're a'uproosi oto. Cristu hã wedepo'o nhonhi'rãmi na wazada idâ'âzém na ma tô te te wama 're a'uproosi tô. ¹⁵ Uburé hãiwa nho're ãma ihâiba'õ norĩ nhiptetezé hã ma tô tiwi uproosi za'ra 'Re ihâimana u'âsi mono hã, dapo're'õ norĩ ma simiroti pire na tãma 're ihâimana za'ra mono norĩ nhiptetezé hã aré. Da'wapéi'wa norĩ nhib'apito hã tinhitob'ru norĩ ãma te te ai'uté za'ra wẽ te, da'ahã nho'a sisarina te te ísimroi mono ne, ma tô danho'a ta norĩ ãma ai'uté za'ra, wedepo'o nhonhi'rãmi na Cristuhu dâ'âzém na hã, Cristuhu ma wapu na 're ihâimana za'ra mono na, uburé da te oto 're waihu'u za'ra mono da.

¹⁶ Áté ni'wam norĩ hã te za ãne na te te aima 're roti za'ra wa'wa: “Romhi hã siwa'ru 're huri aba mono õ di za. Duré uwa 'ru 'rã wa'u ísé hã siwa'ru bâta na 're áhuri aba mono õ di za. Duré sabadu na romhuri zahârizém na 're romhuri za'ra wa'aba mono õ di za. Duré a'amo hã 're pusi mono sidâpâsi, 'Re ihâimana u'âsi mono ma, dato da te tãma 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, te za dame 're i'madâ'â pese za'ra wa'aba mo. Bâdã ahã na pire na dama 're ihâimana za'ra mono zama, te za dame 're i'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, 'Re ihâimana u'âsi mono ãma 're idawata za'ra mono zéb da, dama ipire mono hã. ãne hã asina tãma ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono wapsi, te za 'Re ihâimana u'âsi mono hã te te 're aiwêsãmri za'ra wa'wa.” ãne na ni'wam norĩ hã te te aima 're roti za'ra wa'aba mono wamhã, ãma 're saze za'ra wa'aba mono õ di za, dasi'uihã na danhimi'manharizém hawi 'Re ihâimana u'âsi mono hã te te 're da'awêsãmri mono dai õ wa. ¹⁷ Da'awã da te 're 'madâ'â za'ra mono wamhã, dahâiba uptabi hã dama 're ihâimana za'ra mono na te za da te 're waihu'u za'ra. Tane nherẽ, da'awã si hã marĩ ãma 're hâimana mono õ di, ipire hã. Tane duré, danhimiroti zarina uburé danhimi'manharizé mono hã. Marĩ i'uptabi hã dama ãma 're hâimana za'ra mono õ di. Íwẽ hã za dama 're ihâimana za'ra mono zép si, te wasu'u. Marĩ íwẽ uptabi hã, ta hã Cristu te tô wama wasu'u za'ra, taha si. ¹⁸ Áté ni'wam norĩ hã te za sadawa nhipese na dama 're siwasu'u za'ra, dama wapu na 're ihâimana za'ra mono na, 'rãwi 're si'madâ'â ze za'ra mono nherẽ. Áté te za duré ta norĩ hã hãiwa ãma romhuri'wa norĩ ãma si 're wata za'ra, 'Re ihâimana u'âsi mono upana. Tawamhã áté ta norĩ hã te za aima roti za'ra wa'wa, ãne: “A norĩ wa'wa hã wasine 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ wamhã, 'Re ihâimana u'âsi mono hã íwẽ uptabi hã te te aima sãmri za'ra wa'aba õ di za. Te za ísimini za'ra wa'wa.” ãne na ta norĩ hã te te aima 're nharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, ãma 're saze za'ra wa'aba mono õ di za. Tô'ã. Ta norĩ hã marĩ aimawi hã dama iwaihu'u'õ hã sôtõ 'rowim ne, te te 're ísabu za'ra mono na dama 're ísiwasu'u za'ra mono na, te 're si'madâ'â ze za'ra, dama pire na 're hâimana za'ra mono newa, 'Re ihâimana u'âsi mono waihu'u'õ'wa norĩ nhimirosa'rata wasété zarina. ¹⁹ Ta norĩ hã Cristuhu wasu'uwẽ si te te sima 're tété za'ra mono õ di. Cristu hã uburé tizazei'wa norĩ 'madâ'â'wa te pire na 're hâimana taha si, da'rã hã dahâiba ma pire na 're ihâimana za'ra mono ne. Dahâiba na danhorõ 're ihâimana za'ra mono hã te dahi hã te te sitême 're tété tete za'ra, danhiptete sina ãma 're dahâimana za'ra mono da, dahâiba na hã. Tane duré Cristu hã te za tinhib'a'uwẽ norĩ hã te te 're apawapto, ta norĩ hã 're sipawapto za'ra mono da, siptete sina ãma 're hâimana u'âsi za'ra mono da. Te za duré te te 're apawapto, prédup sina ãma 're ihâimana za'ra mono zém na te te sima 're sa'ëté u'âsi za'ra mono da, 'Re ihâimana u'âsi mono te te tãma 're i'awẽ mono zéb zarina.

Cristuhu siré 're idahâiwa'utu za'ra mono zé wasu'u

²⁰ Cristu hã dâ'â wamhã, 're anomro 'rata aba mono zé hã ma tô ísiré aiwi ai'utõrĩ za'ra wa'wa. Taha wa, ti'ai ãma danhimiroti zarina 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za oto, taha zarina 'Re ihâimana u'âsi mono te te 're aiwêsãmri za'ra wa'aba mono dai õ wa. Ta hã tâibã oto. Ta hawi ma tô ihawi aiwairébé 'wa. E marĩ da, te bété zahadu ãne hã ísazei'õ'wa norĩ nhimiroti hã asina 're ísazei pese za'ra wa'aba mo, taha na zahadu 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ nherẽ. ²¹⁻²² Ni'wam norĩ hã te ãne te te aima 're roti za'ra wa'wa,

'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti na newa: "Ã hã dasa hã asib'rata na âri ò di za, wasété wa. Duré ã hã téiwai ò di za, asadawa na. Duré ã hã asib'rata na upi tõi. Wasété uptabi di." Æne hã te ni'wam norĩ hã dasa na te te aima 're roti wasété za'ra wa'wa, 're upi za'ra wa'aba mono tõi da. Tane nherẽ, dasai mono bâ dama 're hâimana hutu za'ra mono di. Taha wa, dasa da te dasiwi 're ìsawi za'ra mono zém na roti hã tarére duré. Marĩ dai ò di ãne hã, 'râwi dasi'uihã na da te dasima 're ìrosa'rata za'ra mono zé hã. ²³ Dasa na te te dama 're ìroti wasété za'ra mono norĩ hã waihu'u pese newa, te ta norĩ ãma da te 're sasõmri za'ra. Tane nherẽ, ta norĩ hã waihu'u pese na 're hâimana za'ra mono ò di. Ta norĩ hã te ãne te te 're dawada'uri za'ra, hâiwa ãma 'Re ìhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ ãma si 're dawata za'ra mono da, 'Re ìhâimana u'âsi mono upana. Ta norĩ hã 'râwi sina 're wata u'âsi za'ra mono nherẽ, te dama wapu na 're ìhâimana za'ra mono na dama 're siwasu'u za'ra, sadawa nhipese na. Dasa hã te te siwi 're ìwẽ'õ za'ra mono na te ta norĩ hã te te 're robzépata za'ra tihâiba na, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã taha zarina te te 're wêsãmri za'ra mono da newa. Tane nherẽ, taré uptabi ta hã. Marĩ dai ò di, dasi'uihã na dasai mono bâ da te dasima 're ìroti za'ra mono zé hã. E dasi'uihã na da te dasima 're ìroti za'ra mono na 're wahâimana za'ra mono wa, wa za wa te wasina ãma 're uwaimrami za'ra, wanhimirosa'rata wasété zarina marĩ ìwasédé hã wa te 're 'manharĩ za'ra mono tõi da. Mare di. Sib'uwari di, marĩ da, wama 're hâimana za'ra mono ò wa, ta hã.

3

¹ Cristu hã dâ'â uptabi nherẽ, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te apâ ìhâiwa'utu ne, ma tõi a norĩ wa'aba zama aihâiwa'utu za'ra wa'wa, aipẽ'ẽ 're atâ'â u'âsi ne 're aihâimana za'ra wa'aba mono zém hawi, 're anomro aba mono zép téb da hã oto. Taha wa, ma'ãpé ìwẽ uptabi hã hâiwa ãma asõ 're ìsimi'wara aba mono zõi si, 're rob'ruiwapari u'âsi za'ra wa'aba mono za. Tame te oto Cristu hã danhib'apito simasisizéb ãma 're sãmra u'âsi pire na, Timama nhimire niwĩ, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimire niwĩ. ² Hâiwa ãma uburé marĩ wẽ uptabi na 're ìhâimana za'ra mono na si, te za asima ãma 're ìrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo. Æme ti'ai ãma uburé marĩ 're ìhâimana za'ra mono na asima 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ò di za oto. ³ 'Re anomro 'rata aba mono zé hã ma tõi aima ai'utõrĩ za'ra wa'wa oto. 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma Cristuhu siré 're anomro aba mono zép tém na da te ai'ãma 're rosa'rata waihu'u za'ra wa'aba mono ò di zahadu. E marĩ wa. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã zahadu te te dama 're awaihu'u mono ò wa, ãne na hã. ⁴ Cristuhu ãma si tõi sena 're wahâimana za'ra mono wamhã, taha na si ãma 're ìwanomro mono zép té, te wama wasu'u za'ra. Ta hã nimahã na tinhimirowa'a na ti'ai u apâ wei morĩ wamhã, a norĩ wa'wa hã te za duré danho'a ìsiré aihâimana za'ra wa'wa, ìsine aiwẽ uptabi na 're aihâimana za'ra wa'aba mono na, da te ãma aiwaihu'u za'ra wa'aba da hã.

'Re ìdanomro mono zép té wasu'u

⁵ Ti'ai ãma ìsazei'õ'wa norĩ hâimanazéb zarina, marĩ wasété zõi 're ìrob'ruiwapari za'ra wa'aba mono zé hã te za asiwi 're ì'uprosi pese za'ra wa'aba mo asiwi, 're dadâ'â za'ra mono wa, marĩ zõi da te oto 're ìrob'ruiwapari za'ra mono ò ne. Pi'õ na aibã na zama siwa'ru aiwasédé, 're ì'manharĩ za'ra wa'aba mono zé hã te za 're ì'uprosi pese za'ra wa'aba mo asiwi, duré asisõ 're ìrowasutu za'ra wa'aba mono zé hã, duré marĩ wasété zõi si asima 're ìrob'ruiwapari za'ra wa'aba mono zé hã, duré danhipai u asibro pese na 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, marĩ zõi si asima 're asõpré wa'aba mono zé hã. Æne hã 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, wẽ ò di, marĩ zõi ì'upana asima 're ìrob'ruiwapari za'ra wa'aba mono zé hã. Taha wa, te za tõi uburé aiwasédé hã asiwi 're ì'uprosi pese za'ra wa'aba mo, aiwi 're si'utõrĩ pese za'ra wa'aba mono wa, 're anomro wẽ wa'aba mono da oto. ⁶ Æne hã dawasété si, da te dasima 're ì'ruiwapari za'ra mono zéb zarina, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono hã dama arob'manharĩ za'ëté ìpipa na hã, te te siwi ìda'awẽ'õ pese zéb zarina. ⁷ A norĩ wa'aba zama ma tõi aré ãne na 're aihâimana za'ra wa'aba mo, aiwasété si asima

're ĩ'ruiwapari za'ra wa'aba mono zéb zarina, aré āma 're aihâimana za'ra wa'aba mono ré hã.

⁸ Taha wa, te za uburé marĩ hã 're ĩ'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono zé hã ĩrēme pese za'ra wa'wa oto, 're ĩda'ruiwapari za'ra wa'aba mono zé hã, duré asisada 're asiti'ru za'ra wa'aba mono zé hã, duré niha dama 're rob'manharĩ za'ra wa'aba mono da, asima da'āma 're ĩrosa'rata wasété za'ra wa'aba mono zé hã, duré da'āma 're ĩwasété za'ra wa'aba mono zé hã, duré uburé aimreme wasété 'wa hã. Ā norĩ hã te za uburé ĩrēme pese za'ra wa'wa. ⁹ Taré asima 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono õ di za oto, 're anomro 'rata aba mono zé hã 're rēme pese za'ra wa'aba mono nherē, uburé aiwasédé 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono zé hã. ¹⁰ Taha wa'rãmi, te oto 're ĩdanomro mono zép tém na si 're anomro aba mo, ĩwē na. 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tō te te 're aipoto téb za'ra wa'wa aipē'ē 're, ĩsine 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da oto, taha zarina õhõ si 're waihu'u pese za'ra wa'aba mono da. ¹¹ Taha wa, dapoto mono bâ dasipu'u pese na tãma 're dahâimana za'ra mono nherē, te te siwi 're da'ahâiba wē'õ mono õ di oto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. E marĩ wa. Cristuhu zazei'wa norĩ hã aiwapsi te te 're azawi pese mono wa, zudezu'õ norĩ hã zudezu norĩ me, duré sihâiwata nhihâri ré 're ĩnomro mono norĩ hã, duré sihâiwata nhihâri āna 're ĩnomro mono norĩ hã, duré a'uwē pahĩ norĩ, marãĩ 'rowi 're ĩhâimana za'ra mono hã darob amoi āma, duré ĩwada'uri zarina si pawa'ābã āna te te dama 're ĩromhuri za'ra mono norĩ hã, duré wada'uri āna si'uihã na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã. Āne hã te uburé ĩsazei'wa norĩ hã aiwapsi tãma 're hâimana za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma hã. Cristuhu si te pire uptabi na wama 're hâimana za'ra, danhipai u. Taha si wama ĩpire uptabi za'ra hã, wasiré ĩsazei'wa norĩ ma hã. Taha si te za tizazei'wa norĩ pē'ē 're, 're sãmra, ĩhâiba mono bâ.

¹² A norĩ wa'wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē, te tō 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Ta hã te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono wa, ma tō sima aipisutu za'ra wa'wa, taha ma si tãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da oto. Taha wa, da te 're robzépata za'ra mono wamhã, te za da'āma 're aiwamri za'ra wa'aba mo. Te za duré 're ĩdapawapto wē za'ra wa'aba mo. Asiré norĩ ma, aipire na 're aihâimana za'ra wa'aba mono na, 'rãwi 're asi'madã'ã ze za'ra wa'aba mono õ di za. Aiwaimri te za dama 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Duré aiwara sina dazada 're asahi za'ra wa'aba mono õ di za. ¹³ Ni'wam norĩ hã asiré nherē, marĩ na te te aiwi 're ro'wa'ré za'ra wa'aba mono nherē, āma 're aiwa'a za'ra wa'aba mono õ di za, ta norĩ āma hã. Duré marĩ na te te aiwi 're ro'wa'ré za'ra wa'aba mono nherē, āma 're 'madã'ã u'âsi za'ra wa'aba mono õ di za. Wanhĩb'apito hã aiwasédé te te oto ai'āma 're ĩ'ab'madã'ã aba mono õ ne, āma 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono õ di za, ta norĩ āma hã. ¹⁴ Danhipai u, dama ĩpire uptabi na roti hã, āne: Te za 're asisawi pese za'ra wa'aba mo. Taha zarina si, te za uburé asiré ĩsazei'wa norĩ hã rowē na asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mo, aihâiba za'ra wa'wa hã misi ne. ¹⁵ Cristu hã te za te te 're aipawapto u'âsi za'ra wa'wa, rowē na asiré āma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. Taha wa, te za aipē'ē 're ĩrē 're anomro u'âsi aba mo, uburé marĩ hã ĩ'uwaibaba si āma 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono zéb da hã, 'rãwi asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono da. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tō aipisutu za'ra wa'wa, simisutu dahâiba misi ne, asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, taha zarina aipē'ē 're rowē na asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, āma. Taha wa, te za āma 're aiwata u'âsi za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma si. ¹⁶ Cristuhu wasu'uwē na te za āma 're asipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mo, aipē'ē 're aima 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, taha zarina aihâimana wē na 're anomro aba mono zé hã asima 're sa'ētē za'ra wa'aba mono da oto. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hawi, dahâimanazém na rowaihu ĩwē hã āma 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za dama āma 're ĩroti pese za'ra wa'aba mo. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã sōprub uptabi wa, te za tãma 're asõ're u'âsi za'ra wa'aba mo, aipē'ē 're āma 're aiwata za'ra wa'aba mono sina. ĩpē'ēzani te te aima 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono zém na, te za rowē zarina tãma 're asõ're za'ra wa'aba mo, Saumusi na ĩbaihã nhisi na tãma 're ĩdanho're za'ra mono zém na zama, duré Wanhĩb'apito āma 're ĩdanho're za'ra mono na zama. ¹⁷ Uburé marĩ hã 're

'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, duré uburé marĩ na 're aimreme zusi aba mono wamhã, Wanhib'apito Zezusihi zadawa para si, te za uburé marĩ hã 're ĩ'manharĩ wẽ u'âsi za'ra wa'aba mo. Tawamhã Zezusi hã ĩwẽ uptabi hã wanhowa te te ĩ'manharĩ wẽ zéb zarina, te za tô marĩ hã 're ĩ'manharĩ wẽ u'âsi za'ra wa'aba mo, Wamama 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma 're aiwata za'ra wa'aba mono sina.

'Ri 're, 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ ma rotizé wasu'u

¹⁸ Pi'õ norĩ, aimro nhimiroti hã te za 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo, Cristuhu zazei'wa tô sena âma 're ĩhâimana za'ra mono zéb zarina.

¹⁹ Aibã norĩ, aimro te za 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo. Tãma 're aihâimana wasété za'ra wa'aba mono âna, te za asima 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo.

²⁰ Ai'uté norĩ, aimama nhimiroti te za 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo, ana nhimiroti zama, Cristuhu zazei'wa oto 're ĩhâimana za'ra mono zéb zarina. E marĩ wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te aima 're wẽ za'ra wa'aba mono wa, âne hã.

²¹ Damama norĩ, ai'ra norĩ ma, ai'aba're na aimreme hã 're sani za'ra wa'aba mono õ di za, ta norĩ hã te te sina 're aimreme wazéb za'ra wa'aba mono wa, tiwi 're robzei'õ pese za'ra mono tõ da.

²² Aiwada'uri zarina si, aipawa'âbã âna dama romhuri'wa norĩ, ti'ai âma asib'apito norĩ mreme hã te za 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo. E asib'apito norĩ hã 'rãwi titõmo na te te 're ai'madã'ã za'ra wa'aba mono wapsi, te za romhuri hã tãma 're ĩ'madã'ã pese za'ra wa'aba mo, asimiromhuri na te te 're aiwẽsãmri za'ra wa'aba mono zéb da hã. Mare di. ĩhãiba za're'ra nherẽ, te za tô romhuri hã tãma 're ĩ'madã'ã pese za'ra wa'aba mo, Wanhib'apito hã asiwi 're ĩwazéb za'ra wa'aba mono zéb zarina. ²³ Ato sina te za tô tãma 're ĩromhuri u'âsi za'ra wa'aba mo asib'apito norĩ ma, hãwa âma Wanhib'apito 're ĩsãmra mono ma, ato sina 're ĩromhuri za'ra wa'aba mono ne. ²⁴ Aipawa'âbã aba zé hã hãwa âma asõ 're ĩsimi'wara aba mono hã, Wanhib'apito hã za te te aima ĩsõmri za'ra wa'aba na asina waihu'u sirõmo za'ra wa'aba wa, te za âne hã tô sena ti'ai âma asib'apito norĩ ma 're ĩromhuri wẽ u'âsi za'ra wa'aba mo. Tane nherẽ, ta norĩ ma si 're romhuri za'ra wa'aba mono õ di. Ta norĩ u'âbã, te Wanhib'apito Cristuhu ma zama 're ĩromhuri za'ra wa'aba mo, ta hã Wanhib'apito uptabi wama 're hãimana mono wa. ²⁵ Ni'wam norĩ hã tiwasété si te te 're 'manharĩ u'âsi za'ra mono wamhã, taha wa'rãmi te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã hã za'ra, nimahã na hã. E marĩ wa. Ni'wam norĩ hã po're'õ na 're nomro u'âsi mono nherẽ, tinhimiházé te te tãma ba'a waihu'u za'ra õ wa za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, dama pire na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã, dama wapu na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ zama.

4

¹ Danhib'apito norĩ, pawa'âbã âna aima romhuri'wa norĩ ma, te za 're ĩ'manharĩ wẽ u'âsi za'ra wa'aba mo, ĩ'uwaibaba si. Asib'apito za'ra wa'wa hã hãwa âma 're ĩsãmra mono hã te te 're ai'madã'ã u'âsi za'ra wa'aba mono na, asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono wa, te za âne na hã tãma 're ĩ'manharĩ wẽ u'âsi za'ra wa'aba mo, aima romhuri'wa norĩ ma hã.

'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're damreme zusi mono da, rotizé wasu'u

² 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te za 're aimreme zusi aba mo, õne u'âsi. Asimiza'rese te za tãma 're aimreme zusi aba mo, âma 're aiwata za'ra wa'aba mono sina. ³ 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're aimreme zusi aba mono wamhã, wa'ãma zama te za duré tãma 're aimreme zusi aba mo, ta hã te te wama 're a'ridawa mono da, ĩmreme wasu'u hã wa te dama 're wasu'u za'ra mono da, Cristuhu wasu'uwẽ aré dama ĩwaihu'u'õ hã wa te dama 're waihu'u za'ra mono da oto. Taha para, ma tô oto dasiwi ĩ'ãri ni, dazazéb 're, da te ĩnherẽ da. Taha wa, wa oto taha 're nhamra. ⁴ Taha wa, ma'ãpé 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma si, ĩ'ãma 're aimreme zusi aba mono za, taha si te te 're ĩpawaptob u'âsi mono da, Cristuhu wasu'uwẽ dama ĩwaihu'u'õ hã ĩpibu pese na si te dama 're wasu'u mono da, da

te oto āma 're ĩwaihu'u pese za'ra mono zéb da hã, āhã da si te te ĩpisutu wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã.

⁵ Asimirosa'rata wě, oto āma 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za Cristuhu zazei'ô'wa norĩ ma aihâimana prédup sina tãma 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Duré 're danhopětě za'ra wa'aba mono sidâpâsi, te za Cristuhu wasu'uwě hã dama 're ĩwasu'u za'ra wa'aba mo, dasiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono ré hã, da te 're waihu'u za'ra mono āna 're dahâimana za'ra mono tō da, Cristuhu wasu'uwě hã. ⁶ ĩsazei'ô'wa norĩ ma, 're rowasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, aimreme wě na si te za tãma 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mo, tãma āma 're rowě zani za'ra wa'aba mono da, aimreme wě na te te āma 're aiwapari ze za'ra wa'aba mono da. Āne wamhã, ĩ'uwaibaba si te za tō aimreme na tãma āma 're ĩwa'rãmi za'ra wa'aba mo, Cristuhu wasu'uwě na te te āma 're asadhanarĩ za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba.

Paru hã te te ĩdazawi 'rãsutu zé wasu'u

⁷ Wasisânawã Titicu hã, wama ĩsawi pe hã te za aima ĩwasu'u za'ra wa'wa, āme ĩhâimana na hã. Ta hã wasiré Wanhib'apito ma romhuri wě 'wa, te tō wama umnhasi na 're hâimana. ⁸ Taha wa, wa za oto atěme āma satõrĩ za'ra wa'wa ā ĩnhimi'ui'ééré ré, āme rowě na ĩwahâimana za'ra na te te aima wawasuu wě za'ra wa'aba da, taha zarina aima rowě wairébé aba da, wazabâdã. ⁹ Taha siré, te za duré Onezimo hã āma mo, wasisânawã wama ĩsawi pese hãiba amo hã, wama ĩ'umnha hã ta hã duré, tame asiré ĩsazei'wa norĩ, asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono hã. Ta norĩ si te za aima rowasu'u za'ra wa'wa, āme ĩromhâimanazém na hã, duré ĩwahâimana za'ra zém na zama.

¹⁰ Aritacu hã āme dazazéb 're, ĩsiré ĩhãiba hã te āma asawi za'ra wa'wa, timreme na. Marcusi hã te duré āma asawi za'ra wa'wa, Banabéhé mama amoi 'ra hã. Taha na wa tō nimahã na hã aima āma roti pari za'ra wa'wa, niwa atěme wisi za'ra wa'aba wamhã, asiwi sawi wě wa'aba da. ¹¹ Zuzuwé hã te duré āma asawi za'ra wa'wa, Zusitu na ĩsisi amo hã. Ā norĩ hã zudezu na 're ĩhâimana za'ra mono, si'ubdatō ĩhãiba za'ra hã. ĩsiré romhuri'wa norĩ hã ahã uptabi nherě, si'ubdatō si te zudezu norĩ hã te te ĩsiré 're romhuri za'ra, tō ā norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'āma 're ĩsib'a'uwě mono zéb u, wa te tãma 're ĩda'awaibui mono na hã. Ā norĩ hã ma tō siwi ĩpawapto pese za'ra tō.

¹² Epaprasu te duré āma asawi za'ra wa'wa, tame asiré ĩsazei'wa norĩ siré 're ĩhâimana mono hã, Cristu Zesusihi ma romhuri'wa hã. Ta hã te ai'āma 're mreme u'âsi 'wa simi'ě na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, taha si te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, asiptete sina āma 're anomro aba mono da, duré aihâimana prédup sina 're aihâimana wě za'ra wa'aba mono da, ta hã te te aima 're ĩwě za'ra wa'aba mono zéb zarina si. Cristu hã asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono zém na 're asiptete za'ra wa'aba mono da, te duré ai'āma 're mreme u'âsi 'wa. ¹³ Ta hã te te ai'āma 're ĩromhuri pese za'ra wa'aba mono na, wa tō ta hã ĩsi'uihã na waihu'u. Radiseza na 'ri nho'ōmo nhisi āma ĩsazei'wa norĩ 're ĩhâimana za'ra mono norĩ āma, te te 're ĩromhuri pese mono na wa tō duré waihu'u. Duré Irapuri na 'ri nho'ōmo nhisi āma ĩsazei'wa norĩ 're ĩsi'ubumroi mono norĩ āma, te te 're ĩromhuri pese mono na zama, wa tō waihu'u, ta hã.

¹⁴ Rucasi hã, dawede'wa wama ĩsawi pe hã te duré āma asawi za'ra wa'wa. Demasihi zama te duré āma asawi za'ra wa'wa.

¹⁵ Ma'āpé, duré wasisânawã norĩ hã wama sawi za'ra wa'aba, Radiseza na 'ri nho'ōmo nhisi āma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã. Duré Nipaha zama wama sawi za'ra wa'aba. Duré taha nhorōwa āma Cristuhu zazei'wa, siré 're ĩsi'rã'õtō u'âsi mono norĩ zama, wama sawi za'ra wa'aba. ¹⁶ Ā hã te āma aima ĩrob'ui'ééré za'ra wa'wa hã asisō'a asima sōré pari za'ra wa'aba wamhã, te za asiwi ĩsōmri 'wa, Radiseza u, tame ĩsazei'wa norĩ hã sisō'a te te duré sima sōré za'ra da. Duré Radiseza u te dama ĩrob'ui'ééré hã te za duré ĩwa'rãmi aima sōmri za'ra wa'wa, ta hã duré asima sōré za'ra wa'aba da. ¹⁷ Atipuhu ma, ma'āpé āne hã 'maiwaihu'u aba za: "Re ĩhâimana u'âsi mono, romhuri te te aima ĩpisudu hã 'mairěme ō di za. Uburé te za tãma āma ĩ'a'uwaimrami mo." Āne hã te za tãma ĩ'maiwaihu'u 'wa, Atipuhu ma hã.

¹⁸ Wa hã Paru, wa ñhimi'ui'ére na ãma asawi za'ra wa'wa. Ma'ãpé ñ'ãma 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mono za, dazazéb 're zahadu ñhâimana na hã.

Rowē u'âsi 're aihâimana za'ra wa'aba mono za, Wamama hã ai'ãma 're ñsiwãrĩ za'ra wa'aba mono zéb zarina.

1 Tesaronita norĩ

Tesaronita norĩ ma, Paru te te ĩrob'ui'éré na'rata zé

Ībaihã wasu'uzé

Paru norĩ hã Tesaronita u si'aba'réri wamhã, da'ahã na ma tô saze za'ra ni, ĩsimiromhuri za'ra na hã. Tazahã zudezu norĩ hã Zezusihi zazei'õ'wa norĩ hã ma tô sada tihâimana za'ra, te te siwi wĩrĩ da. Taha wa, Paru norĩ hã ma tô dahawi aimani zahuré, Siraha me, Bereza na 'ri nho'õmo nhisi u. Tane nherẽ, zudezu norĩ hã ma tô ĩsarina ai'aba'ré, Tesaronita hawi (Atusi 17.1-13). Tawamhã ãma ronomro wapsi, Timotiu hã ma tô Tesaronita ãma ĩsazei'wa norĩ wasu'u wẽ hã tãma ãwisi za'ra, Paru norĩ ma, Corĩtu ãma hâimana za'ra ré. Taha wa, Paru hã ma tô Tesaronita norĩ ma rob'ui'éré za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma siptete sina 're ĩnomro mono na ĩwasu'u za'ra hã te te wapari wa, tãma ĩrowẽ na hã.

Ma tô duré pawaptob za'ra, ĩsisãnawã norĩ hã tiwi 're ĩdâ'â za'ra mono norĩ wi, 're robzei'õ tã za'ra mono da, Zezusi hã apã we ĩmorĩzéb zô, wato sina 're wanhipari za'ra mono na dâ'âsina.

¹ ĩsazei'wa norĩ, wa hã Paru, Sira, duré Timotiu, wa ãma aima rob'ui'éré za'ra wa'aba ni, Tesaronita na 'ri nho'õmo nhisi ãma asiré 're asi'rã'õtõ aba mono norĩ ma.

Wamama hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, duré Wanhib'apito Zezu Cristu hã te asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mo, ĩsib'a'uwẽ, 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. Wa norĩ hã ta norĩ ma, wa ai'ãma 're wamreme zusi u'âsi 'wa, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowẽ u'âsi, ãma 're anomro aba mono da.

Tesaronita ãma ĩsazei'wa norĩ, tô sena 're ĩhâimana wẽ za'ra mono zé wasu'u

² Wa norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma, wa 're wawata u'âsi za'ra, 're aihâimana wẽ za'ra wa'aba mono wa. Ai'ãma 're wamreme zusi aba mono wamhã, wa duré wa te tiwi 're rowaptêrê za'ra, te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da. ³ Tãma 're wamreme zusi mono sina, wa ai'ãma 're wapo're pu'u u'âsi za'ra wa'wa, 're aihâimana wẽ za'ra wa'aba mono zém na, ãma 're wawata za'ra mono da. A norĩ wa'wa hã sazei pese za'ra wa'aba wa, marĩ ĩwẽ si te 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mo. Wamama hã, Wanhib'apito 'Re ĩhâimana u'âsi mono, te 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo. Taha zarina, te duré 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mo. Taha wa, dawĩ 're asisawi za'ra wa'aba mono õ di, marĩ ĩwẽ hã dama 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tã da. Duré Wanhib'apito Zezu Cristu we ĩmorĩzéb zô, asimi'ẽ na te sô 're asimipari u'âsi za'ra wa'aba mo. ãne na 're anomro wẽ wa'aba mono na, wa ai'ãma 're wapo're pu'u u'âsi za'ra wa'wa, wawa'a ãna, Wamama ma 're wamreme zusi mono wamhã. ⁴ Wasiré ĩsazei'wa norĩ, wa tô duré ai'ãma waihu'u za'ra wa'aba ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono na hã, duré ĩsib'a'uwẽ 're anomro aba mono da, te te sima aipisutu za'ra wa'aba na hã.

⁵ Zezusihi wasu'uwẽ na, wa te aima rowasu'u za'ra wa'aba wamhã, taré wamreme na si, wa te aima ãma rowasu'u za'ra wa'aba õ di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ezani hã tiwaihu'u pese na te te 're ĩwapawaptob za'ra mono zém na, wa tô duré aima rowasu'u za'ra wa'aba ni. Zezusihi wasu'uwẽ hã tô sena na, wa te 're ĩ'umnhasi za'ra mono zéb zarina, wa tô duré aima ãma rowasu'u za'ra wa'aba ni. Taha wa, wa tô ai'ãma waihu'u za'ra wa'aba ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima ĩ'aiwẽ za'ra wa'aba na hã. Duré a norĩ wa'wa hã ma tô wa'ãma ĩwaihu'u za'ra wa'wa, ai'rata wahâimana za'ra wa'aba ré, 're ĩwanomro wẽ mono zém na, wa te aipawaptob za'ra wa'aba da. ⁶ ãne wa tô aima ãma asanho za'ra wa'aba ni, Wanhib'apito hã ti'ai ãma 're morĩ ré, wama ãma ĩsisanho ne. Tawamhã ĩwasu'uwẽ ma tô ĩsaze za'ra wa'wa. Ma tô 're anomro wẽ wa'aba mo, wasisanhozéb zarina, duré Wanhib'apito sisanhozéb zarina. ĩwaihu'u pese pẽ'ezani hã ma tô te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'wa, atoi uptabi za'ra wa'aba na 're sazei pese

za'ra wa'aba mono da, da te ai'ãma 're ĩrowasété za'ra wa'aba mono na 're robzépata za'ra wa'aba mono nherē.

⁷ Taha na a norĩ wa'wa hã ma tô duré dama ãma asanho za'ra wa'wa, aihĩni ĩsazei'wa norĩ, Masédoniza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ ma, duré Ataza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ ma zama. ⁸ Tame 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã wapari za'ra, a norĩ wa'wa hã dama 're sadawa wasu'u pese za'ra wa'aba mono wa, Wanhíb'apito wasu'uwē hã. Duré ĩsipai u, daza'rui mono bâ ma tô ĩsadawa wasu'u hã datēme waptã'ã. Duré 're ĩsazei pese za'ra wa'aba mono na, ma tô aiwasu'u wa'wa hã da te 're wapari za'ra, daro mono bâ. Taha wa, wa norĩ hã 're ĩsaze za'ra wa'aba mono na, wa te duré dama 're aiwasu'u za'ra wa'aba mono õ di, aiwasu'u za'ra wa'wa hã da te 're wapari sirõmo za'ra mono wa. ⁹ Aiwasu'u wapari'wa norĩ hã, si'uihã na te wama rowasu'u za'ra, atēme ĩwasihutu aba zém na. Ma tô, u, asima ĩwawē za'ra wa'wa. Te duré wama aiwasu'u za'ra wa'wa, ãne: “Ta norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're sazei pese za'ra. Taha wa, romhãiba 'manharĩ ãma, nasi wata za'ra õ di oto. Te te tãma 're romhuri za'ra mono õ di oto. Ma tô rēme pese za'ra. 'Re ĩhâimana u'âsi mono si, tô sena hã, u. Taha wa, ĩsadawa wasu'u, ma tô saze za'ra. Taha wa, te taha na si te te tãma 're romhuri pese za'ra. ¹⁰ ĩ'ra hã hãwi hawi apã we ĩmorĩzéb zô, te 're simipari u'âsi za'ra, ab're hawi apã te te ĩhãwi'utu zô.” ãne te wama aiwasu'u za'ra wa'wa. Tane tô. Ta hã Zezusi hã, Wanho'reptui'wa. Ma tô wanho'reptu za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã za te te ĩdahã za'ra zé wi hã.

2

Tesaronita ãma Paru hã ĩwē na si te te ĩromhurizé wasu'u

¹ Wasisãnawã norĩ, ai'rata wasi'ubumroi wa'aba ré, aima wanhimiromhuri za'ra wa'aba zé hã taré õ di. Tô sena, wa tô aipawaptob za'ra wa'aba ni, sazei pese za'ra wa'aba da. ãne na ma tô wa'ãma ĩwaihu'u za'ra wa'wa. ² Piripu na 'ri nho'õmo nhisi hawi, wa tô atēme aihutu aba ni. Tame wasi'ubumroi ré, wa tô robzépata za'ra ni, ĩsazei'õ'wa norĩ nhimiházém na, duré damreme wasété na zama. Taha wasu'u na ma tô wa'ãma ĩwaihu'u za'ra wa'wa. Tane nherē, Wanhíb'apito 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô wapawaptob za'ra, wapahi ãna, ĩsadawa wasu'u hã wa te aima wasu'u za'ra wa'aba da, Cristuhu wasu'uwē na hã. Taha wa, wamreme wa'rãmi, da te wawi ro'wa'rutu za'ra nherē, wa tô ĩwasu'uwē na aima rowasu'u za'ra wa'aba ni tô, wapahi za'ra ãna. ³ Roti tô sena na si, wa aima roti za'ra wa'aba ni, ãhãna hã. Rowasu'u wē upana, wa te aima roti za'ra wa'aba õ di. Duré marĩ ĩwē hã wa te wasima waibu da, wa te ai'ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di. Marĩ ĩwē hã wa te aiwi udã za'ra wa'aba õ di. ⁴ Mare di. ãne õ di. Tô sena, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima 're ĩwawē za'ra mono zéb zarina, te te wapisutu za'ra wa, wa ĩwasu'uwē na wa te dama 're rowasu'u za'ra, ãne na romhuri'wa da, te te wawēsãmri za'ra wa.

Tawamhã wanhimirowasu'u wē wa, taré wama dato za'ra da, wa te wasina 're rosa'rata za'ra mono õ di. Mare di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're ĩwawēsãmri za'ra mono da si, wanhimirosa'rata za'ra hã. Õhõ si te za te te 're wapibu za'ra, 're ĩwanomro wē mono zéb zô, ĩwē na si 're ĩwanhimirosa'rata za'ra mono zéb zô zama. Taha wa, ĩsadawa wasu'u na, wa te dama 're ĩrowasu'u wē za'ra mono na, wa'ãma 're toi mono da, wa wa te wasina 're rosa'rata za'ra.

⁵ Ai'rata wahãimana za'ra wa'aba ré, taré wamreme to na ai'ãma wawata za'ra wa'aba õ di. Duré marĩ ĩwē hã wanhimirowahutu wa'rãmi, wama sãmri za'ra wa'aba da, wa te wasina rosa'rata za'ra õ di. ãne na ma tô wa'ãma ĩwaihu'u za'ra wa'wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, waihu'u pese di, ãne na wapē'ē 're, wanhimirosa'rata za'ra hã. ⁶ Wanhimirowahutu wē na wa'ãma 're aiwata za'ra wa'aba mono da, wa te wasina rosa'rata za'ra õ di. Duré, aimawi norĩ hã ãne zarina, wa'ãma wata za'ra da, wa te wasina rosa'rata za'ra õ di duré. ⁷ Cristu hã ma tô wazatõrĩ za'ra, ĩwasu'uwē hã wa te dama 're waihu'u za'ra mono da, ĩsadawa para. Taha wa, dama wamreme pire za'ra di. Tane

nherẽ, wamreme pire na, wa te duré 're aiwari za'ra wa'aba mono õ wa, wa te ãma aiwi robzei'õ za'ra wa'aba õ di. Mare di. ãnei õ di, wa te aima i'manharĩ za'ra wa'aba zé hã. Wamreme wẽ na si, wa tô aima rowasu'u za'ra wa'aba ni. Wa tô ai'madâ'â pese za'ra wa'aba ni, dana norĩ hã ti'ra te te 're i'madâ'â pese za'ra mono ne. ⁸ 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã, ãwasu'uwẽ hã wawa'a ãna, wa tô aima wasu'u za'ra wa'aba ni, wama asawi pese za'ra wa'aba wa. Taha wa, aiwi 're wasisawi za'ra wa'aba mono õ di, wa te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono tõ da. Tô sena, a norĩ wa'wa hã wama asawi uptabi za'ra wa'aba di.

⁹ Wasisânawã norĩ, ãne na te tô wa'ãma 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mo, 're ãwanomro wẽ mono zém na. Wa norĩ hã wahâimanazéb da, wa tô wasima romhuri pese za'ra ni, wapatâ'â nherẽ, duré wawasutu nherẽ. Bâtâ sidâpâsi wasi'uihã na wanhib'rata na wa tô romhuri za'ra ni, wahâimanazéb da. Bâtâ rãiwatobro õ ré, duré bâtâ sébré nherẽ, wa tô wasima romhuri za'ra ni, wa te aiwari za'ra wa'aba tõ da, wama asõprub za'ra wa'aba na wapire na wa'madâ'â za'ra wa'aba tõ da, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na, wa te aima rowasu'u za'ra wa'aba ré.

¹⁰ A norĩ wa'wa hã ma tô ãwawaihu'u za'ra wa'wa, asõ'a za'ra wa'aba, 're ãwanomro mono zé hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô duré wawaihu'u za'ra, 're ãwanomro wẽ mono zém na hã. Wawasédé hã wa te 'manharĩ za'ra õ di. ãwẽ na si wa tô wahâimana za'ra ni, asõ'a za'ra wa'aba. 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti na hã ãma wasipa za'ra õ di. ãne ãma 're ãwanomro mono zé hã, tô ãbã. ¹¹ Damama hã, dahâimanazém na te za ti'ra norĩ ma rowahutu. Tane, wa norĩ hã aihãiba bâ wa'aba, wa tô aima rowahutu za'ra wa'aba ni, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na 're anomro wẽ wa'aba mono da. ¹² Duré da te aima 're amhãzépa za'ra wa'aba mono nherẽ, wa tô ãma aima robze za'ra wa'aba ni ãwasu'uwẽ na, aiwi 're robzei'õ tõ za'ra wa'aba mono da. Wa tô aima roti pese za'ra wa'aba ni, 'Re ãhâimana u'âsi mono nho'a 're anomro wẽ wa'aba mono da, toi uptabi na te te 're ai'madâ'â za'ra wa'aba mono da. Ta hã ma tô te te sima 're aiwẽ za'ra wa'wa, hãiwa ãma ãhãiba na rowa'a na ãsiré 're aihãimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowẽ uptabi na.

¹³ 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã wa te aima ãwasu'u za'ra wa'wa hã wapari za'ra wa'aba wamhã, ma tô asima ãwẽ za'ra wa'wa. Taré ti'ai ãma aibã nhimirowasu'u newa, ãma rosa'rata za'ra wa'aba õ di. Tô sena 'Re ãhâimana u'âsi mono mreme na, ma tô ãma ãrosa'rata za'ra wa'wa. Tane tô, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na si wanhirowasu'u za'ra hã. ãsawawa wasu'u hã te tô ai'ãma te te 're romhuri pese za'ra wa'wa, aipẽ'ẽ 're, ãwẽ na si 're anomro aba mono da. Taha wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma si, wa 're wawata za'ra, ãmreme hã asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono wa.

ãsazei'wa norĩ te te 're ãrobzépata za'ra mono zé wasu'u

¹⁴ Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma hã, aiwana za'ra wa'aba, ma tô da te 're sazei pese za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã, ãwasu'uwẽ hã. Tawamhã, Cristu Zezusihi ãma ma tô 're danomro, ãsazei'wa norĩ, siré 're ãsi'rã'õtõ mono norĩ hã. Tawamhã, ãsiré norĩ hã ãsazei'õ'wa norĩ hã ma tô te te ãma 're rowasété za'ra, ãsazei'wa norĩ hã te te 're saze za'ra mono tõ da, ãwasu'uwẽ hã, tisiré nherẽ. Tane, a norĩ wa'wa hã wasiré ãsazei'wa norĩ hã, ta norĩ ne, ma tô 're ãrobzépata za'ra wa'aba mo, asiré norĩ hã asada 're sahi za'ra wa'aba mono wa, Zudeza norĩ ne. ¹⁵ Duréhã, zudezu norĩ hã ma tô te te 're simro, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã. Duré, ãhãna zama ãsihudu norĩ hã ãhi'rata norĩ hã te te 're ãrob'manharĩ za'ra mono zéb zarina, ma tô siwi tiwĩ, Wanhib'apito Zezusi hã. Ma tô duré te te wa'ãma 're rowasété za'ra, ãwasu'uwẽ hã wa te dama 're wasu'u za'ra mono tõ da. Ma tô sisiti siwi wazatõrĩ za'ra, ãsiti wasi'abare da. Ma tô duré uburé da'ãma tinhitob'ru za'ra. Taha wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, wẽ õ di, 're ãhâimana za'ra mono zé hã. ¹⁶ Tawamhã, wa norĩ hã zudezu'õ norĩ ma, wa tô wa te tâma 're rowasu'u za'ra ãwasu'uwẽ na, da te 're sazei pese za'ra mono da, Zezusi hã te te 're da'anho'reptui mono da. Tawamhã, ta norĩ hã zudezu nherẽ, ãsazei'õ'wa norĩ hã, ma tô te te wawi 're ro'wa'rutu za'ra, te te 're wazadawa uwati za'ra mono da aré, ãwasu'uwẽ na

wa te dama 're rowasu'u za'ra mono tō da. Āne tiwasété na 're ĩhâimana za'ra mono zém na, ma tō 're siwasété za'etê za'ra. Tawamhã, tâibã oto. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tō wawi ro'wa'rutu'wa norĩ hã te te 're wê'õ pese za'ra. Rowê'õ, ma tō duré tãma pisutu za'ra. Tawamhã, ĩsiti te za oto 're nomro u'âsi.

Paru hã Tesaronita u apã ĩmorĩzém na ĩsiwasu'uzé wasu'u

¹⁷ Wasisãnawã norĩ, ĩsazei'õ'wa norĩ nhimirob'manharĩzéb zarina, wasi'aba'ré na aihawi za'ra wa'aba, wasi'aba'réi wamhã, asiti za'ra wa'aba, wa a'â 're wasi'ubumro. Tane nherê, ai'rata 're ĩwasi'ubumroi u'âsi aba mono ne, wa wanhimirosa'rata na wa te ai'ãma 're rosa'rata wê u'âsi za'ra wa'wa. Awa'awi hã wapê'êzé uptabi na, wa 're wahâimana za'ra. Taha wa, apã atême wasihutu su'u aba da, wa tō wasima waihu'u za'ra ni, wa te asabu za'ra wa'aba da. ¹⁸ Wa te duré asabu téb za'ra wa'aba neza. Wa hã Paru hã, apã atême ĩmorĩ aba neza. Taha wa, atême ĩmorĩ aba da, bådã, wa tō nasi ĩsima pisutu. Tane nherê, Satanasi hã wanhitob'ru hã ma tō nasi wa'ãma ro'wa'rutu za'ra, ãma atême ĩwisi za'ra wa'aba tō da. ¹⁹ Tane tō. Ni'wam norĩ me asõwa're're za'ra wa'aba, wasisõpêté za'ra õ di za, Wanhib'apito Zezusi apã wei morĩ wamhã. Ni'wam norĩ hã, asõwa're're za'ra wa'aba, te te wama 're rowê zani za'ra mono õ di za. Wanhib'apito wei morĩ wamhã, ni'wam norĩ hã asõwa're're za'ra wa'aba, te te dama wawaihu'u za'ra õ di za, tō sena aima za'ra wa'aba, wa te 're ĩsadawa wasu'u za'ra mono zém na. ²⁰ Tane tō, wato sina, wa wa te 're aiwasu'u wê za'ra wa'wa dama, a norĩ wa'wa hã wama 're rowê zani za'ra wa'aba mono wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 're ĩsaze za'ra wa'aba mono zém na.

3

Timotiu hã ĩsazei'wa norĩ ma rowê zô, Tesaronita u ĩmorĩzé wasu'u

¹⁻³ Tawamhã, ai'ãma wapê'êzé uptabi za'ra wa'aba wa, apã wasi'aba'rézéb zô wanhimipari waihu'u za'ra õ di oto. Taha wa, wa tō wasisaze za'ra ni, Timotiu hã wa te ãma atême satõrĩ za'ra wa'aba da, wa hã ĩsiwaprosi Atena na 'ri nho'õmo nhisi ãma ĩnhamra da nherê. Tawamhã, wa tō ãma atême satõrĩ za'ra wa'aba ni, Timotiu hã. Ta hã wasiré ĩsazei'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa, Cristuhu wasu'uwê na te te dama 're rowasu'u mono da, wasiré. Taha wa, wa tō atême satõrĩ za'ra wa'aba ni, te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, aihâimana nhiptete sina 're sazei pese za'ra wa'aba mono da, ĩwasu'uwê hawi apã 're aipizari za'ra wa'aba mono tō da, da te ai'ãma 're rowasété pese za'ra wa'aba mono nherê. A norĩ wa'wa hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimipisutu zarina, da te wa'ãma 're rowasété za'ra mono wa, wa te 're ĩrobzépata za'ra mono na hã. ⁴ Āne na wa tō ĩwana aima rowaihu'u sirõmo za'ra wa'wa, ai'rata wasi'ubumroi wa'aba ré, za da te wama 're ĩrob'manharĩ pipa za'ra mono zém na hã. Āhãna, tō sena na ma tō asina ĩwaihu'u za'ra wa'wa, tō wa'ãma 're romhâimana za'ra mono wa. ⁵ Taha wa, asada 're dazahi za'ra wa'aba mono wa, apã ãma atême ĩmorĩ aba neza, 're ĩsazei'õ utõrĩ za'ra wa'aba mono zé hã te aiwi waihu'u za'ra wa'aba da. Taha wa, Timotiu hã wa tō ãma atême satõrĩ za'ra wa'wa, apã te te we wama aiwasu'u za'ra wa'aba da. Wa'uburé hã dawasété da, dawada'uri'wa hã te te aipibu za'ra wa'aba wa, 're saze zahãri za'ra wa'aba mono õ'umnhasite, wa tō ai'ãma 're ĩhâtã'ã za'ra wa'wa. Aima wanhimirobhuri za'ra wa'wa hã taré 're hâimana mono õ'umnhasite, wa tō ãma atême satõrĩ za'ra wa'wa Timotiu hã, te te aiwaihu'u za'ra wa'aba da.

Tesaronita hawi, Timotiuhu nhimirowasu'u wê na Paru norĩ ĩto za'ra zé wasu'u

⁶ Tawamhã Timotiu hã ma tō we apã watême tiwisi za'ra, aihawi za'ra wa'aba. Ma tō aiwasu'u wê za'ra wa'wa hã wei wama ãwisi. Wa te wapari ze za'ra di, aiwasu'u wê za'ra wa'wa hã. Cristu hã te, u, asina 're ĩ'umnhasi pese za'ra wa'aba mo. Asimizawi pese za'ra wa'aba na te, u, 're anomro aba mo. Duré, ĩwê na si te, u, wa'ãma 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo. ĩwazabu za'ra wa'aba da si, te, u, 're asimipari za'ra wa'aba mo. Āne, aiwasu'u wê za'ra wa'wa hã, wa te wapari ze za'ra di. Tane tō, wa norĩ zama wa te asabu za'ra wa'aba neza. Wa duré sô mapari za'ra ni aré, wa te ĩ'asabu za'ra wa'aba zéb zô. ⁷ Wasisãnawã norĩ,

da te wa'ãma 're rowasété za'ra mono nherê, duré marĩ ãpire na wa te 're robzépata za'ra mono nherê, 'Re ãhâimana u'ãsi mono zadawa wasu'u hã 're sazei pese za'ra wa'aba mono wa, wa tô apã pê'ê daba'wara pese ni. ⁸ ãne wa, wahâtã'ã ãna wa oto 're wahâimana za'ra apã, Wanhĩb'apito ãma asiptete sina ãma 're anomro aba mono wa. ⁹ Taha wa, wa oto Wanhĩb'apito 'Re ãhâimana u'ãsi mono ãma 're wawata u'ãsi za'ra, ãsõ'a, wama 're robze zani za'ra wa'aba mono wa, Zezusi hã asina 're ã'umnhasi pese za'ra wa'aba mono zém na hã. ¹⁰ Awê sidãpãsi, wa wanhimi'ê na tãma 're wamreme zusi, bãtã na barana zama, ta hã te te wama pisutu za'ra da, nimahã na ãma atême wasi'aba'rêi wa'aba da, wasisabu za'ra da apã, duré zahadu ãwaihu'u za'ra wa'aba õ hã, wa te aima waihu'u za'ra wa'aba da, 're ãsazei uptabi za'ra wa'aba mono zéb da hã.

¹¹ Wanhĩb'apito 'Re ãhâimana u'ãsi mono wi, Wamama wi hã, duré Wanhĩb'apito Zezusihi wi hã, wa wa te 're rowaptêrê za'ra, te te wama ropese za'ra da, apã wasihutu da, atême wa'aba. ¹² Tô sena ma tô 're asisawi pese za'ra wa'aba mo. Uburé ma tô duré 're ãdazawi pese za'ra wa'aba mo. Tane tô, wê di. Taha wa, wa duré wa te tiwi 're rowaptêrê za'ra, Wanhĩb'apito wi, te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, awê sidãpãsi asimizawi pese za'ra wa'aba zé hã, te te aima 're sa'êtê za'ra wa'aba mono da. Sa'êtê na, wa te 're ã'asawi pese za'ra wa'aba mono zém ne, aiwa sa'êtê na 're dazawi pese za'ra wa'aba mono da, wa wa te tiwi 're rowaptêrê za'ra. ¹³ Tawamhã taha na te za te 're aipawaptob u'ãsi za'ra wa'wa, aihâimana nhĩptete za'ra wa'aba sina, ãwê uptabi na si ãma 're anomro aba mono da. Tawamhã Wanhĩb'apito Zezusi hã, uburé tinhĩb'a'uwê norĩ me, wei wazõ si'aba'rêi wapsi, asi'wa'rutu za'ra wa'aba ãna te za ãsõ'a aimasa wa'wa, Wamama 'Re ãhâimana u'ãsi mono nho'a.

4

'Re ãdanomro wê mono zéb zarina, 'Re ãhâimana u'ãsi mono, dama 're ãtoi mono zé wasu'u

¹ Wasisãnawã norĩ, wa tô aima waihu'u pari za'ra wa'aba ni, niha 're anomro wê wa'aba mono da, taha zarina, 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã ai'ãma 're to za'ra wa'aba mono da. Taha zarina, te tô ãma 're anomro wê wa'aba mo oto. ãhãna wa za duré aima roti pese za'ra wa'aba ni, 're anomro wê wa'aba mono zém nhĩpai u, asima 're sa'êtê za'ra wa'aba mono da, Wanhĩb'apito Zezusihi zadawa para. ² Taha zadawa para, wa te aima 're ãroti za'ra wa'aba mono zé hã ma tô ãwaihu'u pese za'ra wa'wa. ³ 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã ma tô te te sima 're aiwê za'ra wa'wa, 're anomro wê wa'aba mono da, duré pi'õ norĩ, duré aibã norĩ zama aihãiba na asiwi 're ã'asipsaihuri si'uiwa za'ra wa'aba mono zé hã ai'ãma 're hãimana za'ra wa'aba mono tõ da oto. ⁴ Aibã norĩ hã aimro si te za 're ã'madã'ã za'ra wa'aba mo, aiwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tõ da. ⁵ Rowasutu zõ si asima 're rob'ruiwapari za'ra wa'aba mono õ di za. Ta hã, ãsazei'õ'wa norĩ 're ãhâimana za'ra mono zé, 'Re ãhâimana u'ãsi mono te te waihu'u za'ra õ wa. ⁶ Tane 're anomro aba mono õ di za. ãsazei'wa norĩ hã, asisãnawã te 're anomro aba mo. Taha wa, asisãnawã mro nherê, asiwi 're upi za'ra wa'aba mono õ di za, asiwi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono tõ da, aiwasédé hã asi'ãma 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tõ da. Tane, ni'wa hã tiwasédé te te 're 'manharĩ mono wamhã, 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã te za niha tãma rob'manha. ãne tô sena, wa tô aima waihu'u za'ra wa'aba ni, waihu'u pese za'ra wa'aba da. Tane nherê, wa duré ãma aima sahu za'ra wa'aba ni. ⁷ Aibã norĩ, aimro hãiba upana aimawi pi'õ hã 're upi za'ra wa'aba mono õ di za. Duré pi'õ norĩ hã aimro hãiba upana aimawi aibã hã 're upi za'ra wa'aba mono õ di za. Dahãimana nhĩséb õ ré, 're wanomro mono da, 'Re ãhâimana u'ãsi mono te te sima 're wa'apisutu mono õ di. Wanhimi'ê na ãma 're wanomro wê uptabi mono da si, ma tô te te sima 're wa'apisutu. ⁸ Taha wa, ãne wa te aima ãroti za'ra wa'wa hã, asiwi wê'õ za'ra wa'aba õ di za. Ni'wa hã te te siwi wê'õ wamhã, e ta hã ti'ai ãma dahãiba te za siwi wê'õ. Mare di. 'Re ãhâimana u'ãsi mono te za siwi wê'õ, wama Tipê'êzani nhomri'wa hã.

⁹ Īsazei'wai mono bâ 're asisawi pese za'ra wa'aba mono zém na, wa te aima rob'ui'ére za'ra wa'aba ô di za oto. Tô sena ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã si'uihã na âma aima rowahutu za'ra wa'wa, 're asisawi pese za'ra wa'aba mono zéb da hã. ¹⁰ Ma tô 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mo tô, Masédoniza na danhipti'a nho'ômo nhisi âma 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩsaze za'ra mono norĩ hã. Tane nherẽ, wa aima roti pese za'ra wa'aba ni, asimizawi pese zém nhipai u, asima 're sa'êtê za'ra wa'aba mono sina, ĩwê uptabi hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da. ¹¹ Ai'rata wasi'ubumroi wa'aba ré, âne wa tô aima roti za'ra wa'aba ni, rowê na si 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, duré asima 're ropibui wê za'ra wa'aba mono da, duré asimi'ê na asi'uihã na aihâimanazéb da, 're romhuri za'ra wa'aba mono da, aihâiba mono bâ wa'aba. Āne, wa tô aima roti za'ra wa'aba ni. Āne ĩwê uptabi hã te za tô 're ĩmanharĩ u'âsi za'ra wa'aba mo. ¹² Tawamhã danho'a 're anomro wê wa'aba mono wa, ĩsazei'ô'wa norĩ hã te za te te 're aiwêsâmri za'ra wa'wa. Te za te te 're aiwazéb za'ra wa'wa. Duré asimi'ê na 're romhuri za'ra wa'aba mono wamhã, 're dawari za'ra wa'aba mono âna, te za 're anomro aba mo.

Apâ 're ĩdahâiwa'utu za'ra mono zé wasu'u

¹³ Wasisânawã norĩ, ni'wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zazei'ô'wa hã, dawi dâ'â wamhã, ĩsiré norĩ hã te za âma 're pê'êzé pese za'ra, apâ 're ĩdahâiwa'utu za'ra mono zé wasu'u hã te te 're waihu'u za'ra mono ô wa. Tanei ô di za, a norĩ wa'wa hã. Taha wa, wa wasima wê za'ra ni, sena na waihu'u za'ra wa'aba da, dadâ'â wasu'u hã. ¹⁴ Zezusi hã ma tô dârâ. Ma tô pê'êhai'utô. Pê'ê si'utôri nherẽ, ma tô apâ hâiwa'udu. Āhãna te 're morĩ u'â oto. Āne na wa tô saze za'ra ni. Taha wa, wa tô duré waihu'u za'ra ni, ĩsazei'wa norĩ hã 're dâ'â za'ra mono wamhã, apâ 're ĩhâiwa'utu za'ra mono na hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te za apâ te te 're ahâiwa'utu, Zezusi te te apâ ĩhâiwa'utu ne. ¹⁵ Tawamhã, Wanhib'apito we apâ wazô morĩ wamhã, âté wa norĩ hã zahadu wahâiba ré 're wanomro mono ré, te za wei mo. Tane nherẽ, 're ĩdâ'â za'ra mono norĩ wana, ĩtême wasihutu ô di za. Āne Wanhib'apito te te wama ĩrowahutu za'ra zarina, wa aima rowasu'u za'ra wa'aba ni. ¹⁶ Tô sena, Wanhib'apito hã te za wei wazô si'ra, hâiwa hawi. Tawamhã, te za tãma wa'ru za'ra, hâiwa âma tãma ĩromhuri pese 'wai ma. Hâiwa âma tãma ĩromhuri pese 'wa hã, te za wei hã, hârâ 'rãihã na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimnihârâzém na. Tawamhã, ĩsazei'wa norĩ hã 're ĩdâ'â za'ra mono norĩ hã, ta norĩ uimrehêne te za apâ hâiwa'utu za'ra. ¹⁷ Tawamhã wa norĩ hã ĩsazei'wa norĩ hã, zahadu wahâiba ré ré 're ĩwahâimana za'ra mono norĩ hã, apâ ĩhâiwa'utu za'ra norĩ me, ĩsazei'wa norĩ me, te za sitême wa'ubumro awa'awi, hâiwa'a âma. Tawamhã, Wanhib'apito hã wa za oto aihĩni sôpêtê za'ra ni, hâiwa nho're âma. Tawamhã, ĩrata wa za 're wahâimana u'âsi za'ra. ¹⁸ Āne te za ĩwasu'u na 're asipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mo.

5

Wanhib'apito apâ wei morĩ ô ré, 're ĩdanomro wê mono zé wasu'u

¹ Wasiré ĩsazei'wa norĩ, Wanhib'apito apâ wei wazô ĩmorizé hã, wa tô aima waihu'u pese za'ra wa'aba ni. Tane nherẽ, wa za duré apâ aima âma rob'râzarôtô za'ra wa'wa, rob'ui'ére na. Niwapsi, te za wei mo apâ wazô. Tane nherẽ, bâdâ hã wa te waihu'u za'ra ô di. Nimahã na we ĩmorizé hã, wa te waihu'u za'ra ô di. A norĩ wa'wa hã ma tô âne hã ĩwaihu'u pese za'ra wa'wa. ² Wanhib'apito apâ wei morĩ wapsi, awa'awi te za wei mo. Tane tô, ni'wa hã barana simisaihuri da, marĩ zô 'ri para u sébré wamhã, 'ri para ĩsi'ubumro norĩ hã te za tãma a'rãmi za'ra, sô simipari za'ra ô nherẽ, sébré wa. Tane, Wanhib'apito apâ we ĩmorizéb zô 're danhimipari za'ra mono ô ré, te za wei mo. ³ Sô 're danhimipari za'ra mono ô wa, te za ĩsazei'ô'wa norĩ hã da te dasima 're rowasu'u za'ra, âne: "Rowê na wa za oto 're wasi'ubumroi u'âsi, marĩ hã wazô 're wairébé mono âna." Āne te za dasima da te 're rowasu'u za'ra, da te 're waihu'u za'ra mono ô wa. Āne, da te dasima 're rowasu'u za'ra mono wapsi, tawapsi, awa'awi te za ropipa hã dazô watobro,

Wamama hã za te te dama ãrob'manharĩzém na hã. Tiwi dasimani waihu'u za'ra õ di za, pi'õi ma, ã'ra tãma 're rere'e mono da, ãwasã ãma 're sépu'u za'ra mono wa, ai'uté zépu hã tiwi 're ãsimani za'ra mono õ ne.

⁴ Wasiré ãsazei'wa norĩ, a norĩ wa'wa hã Wanhib'apito apã wei ãmorĩzéb zô, te sô 're asimipari za'ra wa'aba mo. Taha wa, awa'awi za wei morĩ nherê, tãma a'rãmi za'ra wa'aba õ di za, barana ãsimisaihuri norĩ ma, 're ãdasi'rãmi za'ra mono ne. ⁵ Tawamhã Wanhib'apito apã we ãmorĩzéb zô, aihĩni 're ãsimipari za'ra wa'aba mono norĩ hã, rowa'a na 're ãdahãimana za'ra mono zém ne, 're aihãimana za'ra wa'aba mono zé hã, a norĩ wa'wa hã ti'ai ãma. Apã we ãmorĩzéb zô 're ãdanhimipari za'ra mono õ norĩ ne, robra na 're wahãimana za'ra mono õ di tô, wa norĩ hã. ⁶ Taha wa, 're ãdanhotô za'ra mono ne, wanhimiza'rese ãna 're wahãimana za'ra mono tô da, wa za sô 're wanhopré u'ãsi. ⁷ Barana si te rosa'rese ãna 're danhotô za'ra. Barana si te duré âzézei'wa norĩ hã 're siwamnarĩ za'ra. ⁸ Tazahã, wa norĩ hã Wanhib'apito apã we ãmorĩzéb zô, 're wanhimipari za'ra mono wa, wanhimi'ê na sô 're wanhopré mono sina, wa za 're wahãimana za'ra. Tawamhã wa za wasi'upari za'ra ni, wanhitob'ru wi, Wanhib'apito wa te 're ãsaze za'ra mono zém na, duré 're ãwanhimizawi pese za'ra mono zém na, duré Zezusi te te 're ãwanho'reptu za'ra mono zéb zô, 're ãwanhimipari za'ra mono zém na. Da'wapéi'wa norĩ hã, tinho'utu'u ãhãtete na, duré ã'rãzaza ãhãtete na te 're si'uza za'ra, tinhitob'rui wi, da te 'manhiptã'ã tô da. ãne, Wanhib'apito wa te 're ãsaze za'ra mono zém na, duré 're wanhimizawi pese za'ra mono zém na, wa za 're wahãimana za'ra, wapê'ê wê te te wawi wasété tô da, wanhitob'ru hã. Duré Zezusi te te 're ãwanho'reptu za'ra mono zéb zô, 're ãwanhimipari za'ra mono zém na, wa za 're wahãimana za'ra, wanhimirosa'rata na te te wawi ro'wa'rutu tô da.

⁹ Tane tô. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã niha te te wama 're arob'manharĩ mono da, te te sima 're wa'awê mono õ di. Ma tô te te sima 're wa'awê, Wanhib'apito Zezu Cristu hã te te 're wa'anho'reptui mono da. ¹⁰ Ta hã ma tô wazada dãrã, ã'rata 're wasi'ubumroi mono da. Tawamhã, apã wei wazô morĩ wapsi, wahãiba ré 're ãwanomro mono norĩ hã, duré wawana 're ãdadã'ã za'ra mono norĩ me, wa za ã'rata wasiré 're wasi'ubumroi u'ãsi. ¹¹ Taha wa, te za 're asipawaptob za'ra wa'aba mo, aipê'ê wê za'ra wa'aba na asiptete sina 're aihãimana za'ra wa'aba mono da. Tô sena na ãhãna hã ãma 're asipawaptob za'ra wa'aba mono ne, te za duré ãma 're asipawaptob u'ãsi za'ra wa'aba mo, õne u'ãsi.

'Re ãdanomro wê mono zéb da na roti wasu'u

¹² Wasiré ãsazei'wa norĩ, wa aima roti za'ra wa'aba ni, te te aima 're ãromhuri za'ra wa'aba mono norĩ hã 're hãimana wazéb za'ra wa'aba mono da. Ta norĩ hã, Wanhib'apito ma romhuri'wa norĩ. Taha wa, te za marĩ hã ãwê si te te aima 're wê za'ra wa'wa. Duré timreme wê na si te za aima te te 're roti za'ra wa'wa. Tawamhã, ta norĩ mreme, te za 're ãwari pese za'ra wa'aba mo. ¹³ Ta norĩ hã te te aima 're romhuri pese za'ra wa'aba mono wa, te za 're ãwazéb za'ra wa'aba mo. Te za duré 're ãsawi pese za'ra wa'aba mo. Asima 're aimreme wasété za'ra wa'aba mono ãna, te za asiré 're aihãimana za'ra wa'aba mo, rowê na.

¹⁴ Wasiré ãsazei'wa norĩ, wa za duré aima roti za'ra wa'aba ni. Ni'wam norĩ hã 're wa'a za'ra mono wamhã, te za tãma 're ãroti pese za'ra wa'aba mo, simi'ê na si'uihã na te te sima 're romhuri za'ra mono da. Duré ni'wam norĩ hã robzei õ wamhã, te za 're ãpawaptob za'ra wa'aba mo, robzei'õ u'ãsi 're nomro tô mono da. Duré ni'wam norĩ hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u te te waihu'u za'ra nherê, ãwê na si 're nomro mono da, te te sima 're rosa'rata za'ra mono õ wamhã, te za 're ãpawaptob za'ra wa'aba mo. Da'ãma 're aiwa'a za'ra wa'aba mono õ di za. Aiwaimri te za 're aihãimana za'ra wa'aba mo, sada. ¹⁵ Ni'wai ma ãwê'õ hã da te 'manharĩ wamhã, te za 're asipawaptob za'ra wa'aba mo, asa marĩ ãwê'õ hã dama 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tô da. Marĩ ãwê'õ hã da te aima 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono nherê, ãwê na si te za 're asipawaptob za'ra wa'aba mo, asa tãma ãma 're wa'rãmi za'ra wa'aba mono tô da. ãwê na si te za asima 're ã'manharĩ u'ãsi

za'ra wa'aba mo, asiré ĩsazei'wa norĩ ma. Uburé te za dama 're ĩ'manharĩ wě u'âsi za'ra wa'aba mo, a'uwě mono bâ.

¹⁶ 'Re atoi uptabi za'ra wa'aba mono na, te za 're anomro u'âsi aba mo. ¹⁷ 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te za 're aimreme zusi u'âsi aba mo. ¹⁸ Wě wa, te za âma 're aiwata u'âsi za'ra wa'aba mo. Rowě na 're anomro aba mono wamhã, duré robzei'õ na 're anomro aba mono nherě, wě wa, te za âma 're aiwata u'âsi za'ra wa'aba mo. Âne na 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tô aima pisutu za'ra wa'wa, Cristu Zezusihi nhib'a'uwě 're anomro aba mono wa.

¹⁹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani nhimipawaptobzém na asiwi 're ro'wa'rutu za'ra wa'aba mono õ di za. ²⁰ Ni'wa hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani zarina, marĩ hã te te waihu'u wamhã, ĩsimirowasu'u hã asiwi wě'õ za'ra wa'aba õ di za, taré newa. ²¹ Uburé marĩ hã te za 're ĩpibu za'ra wa'aba mo, ĩwě zô. Tawamhã, marĩ ĩwě si te za asima 're ĩtété za'ra wa'aba mo. ²² Uburé marĩ ĩwasédé hã te za asiwi 're ĩwě'õ pese za'ra wa'aba mo, ĩré 're anomro aba mono tō da.

²³ 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi, rowě nhomri'wai wi, wa wa te 're rowaptērě za'ra, te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, asimi'ě na ĩsine, ĩwě na si âma 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, duré uburé asimirosa'rata wě na si, 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da. Wanhíb'apito Zezu Cristu hã apâ wei wazô morĩ wamhã, ĩwě na si te za ai'madâ'â za'ra wa'wa. ²⁴ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tinhib'a'uwě da, te te 're ĩ'aipisutu za'ra wa'aba mono hã, umnhasi uptabi wa, te za tô te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, ĩwě na si 're anomro u'âsi aba mono da.

Rob'ui'éré 'rāsutu zé

²⁵ Wasiré ĩsazei'wa norĩ, te za wa'âma 're aimreme zusi aba mo, Wamama ma.

²⁶ Uburé asiré ĩsazei'wa 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, te za asõ'utu na asisawi sina 're asitob'rata hârâ za'ra wa'aba mo.

²⁷ Wanhíb'apito zadawa para, ĩmreme pire na wa aima nharĩ za'ra wa'wa, â hã wa te aima ĩrob'ui'éré za'ra wa'wa hã, dama 're sōré za'ra wa'aba mono da, ĩsazei'wai mono bâ.

²⁸ Wanhíb'apito Zezu Cristuhu wi, wa wa te 're rowaptērě za'ra, tinhimipawaptobzé hã te te aima sômri za'ra wa'aba da, ai'âma 're hâimana za'ra wa'aba mono da.

2 Tesaronita norĩ

Paru hã, maparane ãma te te duré ĩrob'ui'éérézé, Tesaronita norĩ ma Ībaihã wasu'uzé

Paru hã Tesaronita ãma Zezusihi zazei'wa norĩ ma, ĩmorĩ'rata na te te rob'ui'ééré pari, ma tô duré tinhimi'ui'ééré na tãma ãma sahu za'ra, maparane ãma.

Ni'wam norĩ hã Tesaronita norĩ hã ma tô te te dama 're rowasu'u za'ra, Zezusi hã apã we ĩmorĩ pari na hã. Nima norĩ hã ma duré te te 're rowasu'u za'ra, Zezusi hã apã we ĩmorĩzéb u hã ĩromhuture na hã. Taha wa, ma tô danhimirohmuri na sahãri za'ra ni. Taha wa, ma tô 'ribabam na si dawĩ 're hãimana za'ra, dasa na Zezusihi zô simipari za'ra mono sina. Taha wa, Paru hã ma tô tãma roti za'ra, ãne na 're hãimana za'ra mono tô da.

Ma tô duré tãma waihu'u za'ra, rowasédé hã duré dawasédé hã Satanasihi nhiptete zarina za ĩsa'ětē u'âsi mono na hã, Zezusi apã za we ĩmorĩzéb u hã. Tamemhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono si te za oto ãma ai'uté, Satanasihi ãma hã. ĩsiptede hã te za tiwi uprosi.

1-2 ĩsazei'wa norĩ, wa hã Paru, Sira, duré Timotiu, wa ãma aima rob'ui'ééré za'ra wa'aba ni, Tesaronita na 'ri nho'ômo nhisi ãma asiré 're asirã'ôtô aba mono norĩ ma.

Wamama hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã, duré Wanhĩb'apito Zezu Cristu hã te asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mo, ĩsib'a'uwē 're aihãimana za'ra wa'aba mono da. Wamama ma, wa ai'ãma 're wamreme zusi u'âsi 'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, duré Wanhĩb'apito Zezu Cristuhu ma zama, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hãimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowē u'âsi, ãma 're anomro aba mono da.

Zezu Cristu apã wei morĩ wa, dahãimanazéb zarina za te te dama ĩrowairébézé wasu'u

³ Wasisãnawã norĩ, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma, wa 're wawata u'âsi za'ra, 're aihãimana wē za'ra wa'aba mono wa. Ta hã te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, tiwaihu'u pese na. Tawamhã ma tô oto 're ĩsazei pese za'ra wa'aba mo. Awē sidãpãsi 're ĩsazei pese za'ra wa'aba mono zé hã, te ãma 're ĩsa'ětē za'ra wa'aba mo. Aihãiba mono bâ, te 're asisawi za'ra wa'aba mo. Duré awē sidãpãsi 're asisawi pese za'ra wa'aba mono zé hã te ãma 're ĩsa'ětē za'ra wa'aba mo. Taha wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma, wa 're wawata u'âsi za'ra. ãne, wa te 're 'manharĩ za'ra mono da, wama wē za'ra di. Tô ĩ'uwaibaba si. ⁴ Taha wa, wa norĩ hã wa wa te 're aiwēsãmri za'ra wa'wa, wato sina. ĩsazei'wa norĩ hã, daro mono bâ siré 're ĩsi'rã'ôtô mono norĩ ma, wa tô wa te 're aiwasu'u wē za'ra wa'wa. Tawamhã, 're sazei pese za'ra wa'aba mono wa, ma tô da te ai'ãma 're rowasété za'ra wa'wa. ĩwasédé hã da te aima 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono zé hã, ma tô 're ĩsépata za'ra wa'aba mo. Tazahã, asimi'ē na te asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mo. Taha na, wa tô wa te dama 're aiwasu'u wē za'ra wa'wa, wapē'ē 're wato sina.

⁵ Tawamhã, wa tô wa norĩ hã waihu'u za'ra ni. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã, sena na te za dahãimanazém na te te dama 're arowairébé. A norĩ wa'wa hã 're sazei pese za'ra wa'aba mono wa, te 're ĩrobzépata za'ra wa'aba mo. Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, ãma 're anomro wē u'âsi aba mono da. Taha wa, te za te te 're aipisutu za'ra wa'wa, ĩ'rata 're aihãimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, ĩsimiroti ré 're anomro wē u'âsi aba mono da. Taha wa, za ĩré 're anomro wē wa'aba mono wa, te a'ã 're ĩrobzépata za'ra wa'aba mo, asirõiwi da, 're sazei pese za'ra wa'aba mono wa. ãne na te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono na, wa tô waihu'u za'ra ni, tô ĩbã ĩsimirowairébézé hã. ⁶ Tane tô, 'Re ĩhãimana u'âsi mono, tô sena. Tawamhã, te za niha te te dama 're arob'manharĩ, te te aima 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono norĩ ma. ⁷ Duré te za aipawaptob za'ra wa'wa, rowē na si 're aihãimana za'ra wa'aba mono da. Wa norĩ zama, robzépata na 're ĩwahãimana za'ra mono norĩ zama, te za wapawaptob

za'ra, rowẽ na si 're wahâimana za'ra mono da. Tô sena, te za Wanhîb'apito Zezusi hã wei wama sihâi'ré hâiwa hawi, te te tãma 're ïromhuri pese za'ra mono norĩ me. Tawamhã, wei morĩ wamhã, te za tô dahã za'ra. Te za duré wa norĩ hã wapawaptob za'ra. ⁸ Tawamhã unhamã ro'o wa'wam ne, te za we nhamra, Zezusi hã. Niha te za dama arob'manha, 'Re ïhâimana u'âsi mono, da te dasima 're ïwẽ'õ pese za'ra mono norĩ ma, duré Wanhîb'apito Zezusihi nhiminho'reptuzém na, ïwasu'uwẽ te te 're ïsazei õ za'ra mono norĩ ma zama. ⁹ Ta norĩ hã te za sisiti satõrĩ za'ra, ïsiti 're si'ubumroi u'âsi mono da, rowẽ'õ u'âsi na. Taha na te za te te 're robzépata u'âsi za'ra. Tawamhã, Wanhîb'apito nhiti 're dahâimana za'ra mono wamhã, tiwaihu'u pese na marĩ hã rowẽ uptabi na, te te 're da'apawapto mono õ di za. Taha ré 're dahâimana za'ra mono õ di za. ãne, sena na te za dama arowairébé. ¹⁰ Tawamhã, wei morĩ wamhã, ïsimiroti zarina 're danomro wẽ mono da, te te 're ïdapawaptob za'ra mono norĩ hã te za ãma tiwata za'ra, te te sina 're ï'umnhasi za'ra mono norĩ hã. Te za tô ãma titob'uzu za'ra. A norĩ wa'aba zama, wanhimirowasu'u zarina ïwasu'uwẽ na 're ïsaze za'ra wa'aba mono norĩ hã, te za ãma dame aiwata za'ra wa'wa. Te za duré ãma atob'uzu za'ra wa'wa. Tane tô, bådã ïpire, ïwa waptã'ã wapsi, te za uburé dama ãma uwaimra.

¹¹ Taha wa, Wanhîb'apito 'Re ïhâimana u'âsi mono wi, wa wa te 're rowaptêrẽ u'âsi za'ra, ïwẽ na te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, taha zarina, 're ïdanomro mono zép tém na 're anomro wẽ wa'aba mono da, te te aima 're ïpisutu za'ra wa'aba mono zéb zarina si. Wa duré wa te tiwi 're rowaptêrẽ za'ra, asimirosa'rata wẽ 'manharĩ'wai wa'wa hã, tiwaihu'u pese na te te aima ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono da, marĩ hã, ïwẽ si 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da, 're sazei pese za'ra wa'aba mono wa. ¹² Tawamhã Wanhîb'apito Zezusihi ãma te za 're dawata za'ra, Wanhîb'apito 'Re ïhâimana u'âsi mono me, te te 're ï'aipawaptob za'ra wa'aba mono zém na ãma 're aihâimana wẽ za'ra wa'aba mono wa. Te za duré te te dama 're aiwasu'u wẽ za'ra wa'wa, Wanhîb'apito Zezusi hã.

2

Wanhîb'apito Zezu Cristu apã za we ïmorizé wasu'u

¹⁻³ Áté ni'wa hã ma tô aima rowasu'u za'ra wa'wa, Wanhîb'apito Zezu Cristu za apã wei wazô ïwisizém na hã. Áté bådã hã ïwa waptã'ã newa, ma tô aima rowasu'u za'ra wa'aba ni. Tawamhã ïwasu'u hã tô sena newa, ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za, 're aipẽ'ẽwara za'ra wa'aba mono tõ da. Áté 'Re ïhâimana u'âsi mono hã, marĩ hã ni'wai ma, te te ïwaihu'u zarina newa, áté duré marĩ hã te te ïwaparĩ zarina newa, áté duré wanhimi'ui'ére zarina newa, ni'wa hã ma tô ãne aima rowasu'u za'ra wa'wa. Mare di. ãne danhimirowasu'u hã 're saze za'ra wa'aba mono õ di za, dazadawa nhipese na da te aiwi 're udã tõ za'ra wa'aba mono da. Wanhîb'apito wei morĩ õ ré, daro mono bã te za 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti zãda 're dahâimana za'ra. Duré ni'wa hã ïwasété uptabi hã te za dama sihâi'ré. Ta hã, ropipa ãma za oto 're ïhâimana mono zé hã. ⁴ Ta hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono upana waihu'u pese newa, ãma 're ïdawata za'ra mono norĩ hã te za dawĩ wẽ'õ za'ra, ta norĩ ãma 're dawata za'ra mono tõ da oto. Romhãiba hã te za duré dawĩ wẽ'õ za'ra, ãma 're dawata za'ra mono tõ da. Duré 'Re ïhâimana u'âsi mono te te dama 're ï'apisutu mono hã te za dawĩ wẽ'õ za'ra. Uburé ãma 're ïdawata za'ra mono na te te ãma ïda'rãnhipa na, te za siwasu'u dama: “Wa hã, ïwaihu'upe. Wa hã 'Re ïhâimana u'âsi mono.” ãne te za siwasu'u. Tawamhã ti'ai ãma 'Re ïhâimana u'âsi mono ãma 're ïdawata za'ra mono zéb u, te za ãzé, tame sãmra da.

⁵ Tawamhã e ma tô aiwi aimani za'ra wa'wa, ãne na hã te aima ïrowahutu za'ra wa'aba zé hã ai'rata ïnhamra za'ra wa'aba ré hã. ⁶ Tane nherẽ, aibã ïwasété uptabi hã 'Re ïhâimana u'âsi mono, bådã te te tãma ïpisutu õ ré, we datême watobro õ di za a'ã. Niwa bådã hã ïwa waptã'ã wapsi, te za wei watobro, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimipisutuzém na si. ãne na hã ma tô duré ïwaihu'u za'ra wa'wa. ⁷ ãhãna pi'uriwi, ma tô Wa'uburé hã tinhimiromhuri na ãma sãna'rata. Tawamhã 'Re ïhâimana u'âsi mono te te tiwi ïsawizé hã

te za a'â âma 're hâimana, îwasété uptabi âma, bâdâ îwa waptâ'â õ wa a'â. Taha parip si, te te tiwi îsawizé hã âma 're hâimana mono õ di za oto. ⁸ Tawamhã îwasété uptabi hã te za we sihâi'ré oto, danho'a te te romhuri da. Tane nherë, Wanhib'apito Zezusi hã wei morĩ wamhã, tizadawa wa'u'u na te za tîwĩ. Rowa'a za'ëtê ré wei wisi wamhã, îwasété uptabi hã tâibã za oto. ⁹ Tane nherë, Wanhib'apito wei morĩ õ ré, te za îwasété uptabi hã Satanasihi waihu'u pese zéb zarina, te te dama 're romhõsi. Marĩ hã tô sena newa, da te âma îwaihu'u za'ra zéb da hã, duré marĩ na îdatob'uzu za'ra zéb da, te za te te dama 're romhõsi. ¹⁰ Tinhimiromhuri wasété na te za dawu udã pese za'ra, 'Re îhâimana u'âsi mono nhiti za 're îdahâimana u'âsi za'ra mono norĩ wi. Ta norĩ hã te îwasu'uwẽ hã te te siwi 're wẽ'õ za'ra, tô sena îwasu'uwẽ hã. Taha wa, ta norĩ hã te te 're sõ'reptu za'ra mono õ di za, 'Re îhâimana u'âsi mono hã. ¹¹ Tô sena îwasu'uwẽ hã da te dasiwi 're wẽ'õ za'ra mono wa, 'Re îhâimana u'âsi mono hã te te dapawaptob õ di za. Tawamhã, te te dapawaptob õ wamhã, te za oto dama pisutu za'ra, tizadawa nhipse na tô sena newa te te dawu î'udã nhimiroti si, da te 're sazei pese za'ra mono da oto. ¹² Taha wa, sisiti te za dazatõrĩ za'ra ropipa u, tô sena îwasu'uwẽ hã da te 're îsaze za'ra mono õ norĩ hã, îwasété si, da te dasima 're îwẽ za'ra mono norĩ hã.

'Re îdasisõ'reptu za'ra mono zé wasu'u

¹³ Wasisânawã norĩ, 'Re îhâimana u'âsi mono âma, wa 're wawata u'âsi za'ra, âma 're anomro wẽ wa'aba mono wa, Wanhib'apito te te 're î'asawi pese za'ra wa'aba mono norĩ hã. 'Re îhâimana u'âsi mono hã ma tô marĩ õ uptabi ré sima aipisutu za'ra wa'wa, îmorĩ'rata na te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono da. Tawamhã, Tipë'êzani hã ma tô te te aima 're anhomri 'wa, îtême 're anomro wẽ wa'aba mono da. Ma tô duré ai'âma tinhib'a'uwẽ uptabi za'ra wa'wa. Ma tô duré te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'wa, tô sena îwasu'uwẽ hã 're sazei pese za'ra wa'aba mono da. ¹⁴ Te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono da, ma tô aipë'ê 're aima nharĩ za'ra wa'wa, îwasu'uwẽ, wa te aima wasu'u za'ra wa'aba wamhã, Wanhib'apito Zezu Cristuhu siré rowẽ uptabi ré 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, îsine rowa'a za'ëtê ré. ¹⁵ Tawamhã, wasiré îsazei'wa norĩ, 're sazei pese za'ra wa'aba mono za, sena na wa te aima 're îrowahutu za'ra wa'aba mono hã. Uburé wamreme na duré uburé wanhimi'ui'ééré na, wa te aima âma 're îrowahutu za'ra wa'aba mono zé hã te za 're îsazei pese za'ra wa'aba mo, îsarina 're anomro wẽ wa'aba mono da.

¹⁶⁻¹⁷ 'Re îhâimana u'âsi mono hã Wamama hã, te te 're wa'azawi pese. Te duré te te 're wa'apawapto, wapë'ê 're, 're wanomro wẽ u'âsi mono da, wahâimana nhiptete sina wanhimi'ê na sô 're wanhimipari u'âsi za'ra mono da, îwẽ zô. Taha wa, wa za Wamama wi, wa te 're rowaptêrê u'âsi za'ra, duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu wi zama, ato sina 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, duré asiptete sina îwẽ na si tâma 're romhuri pese za'ra wa'aba mono da, asimirowasu'u wẽ za'ra wa'aba na.

3

Paru norĩ âma îsazei'wa norĩ 're îmreme zusi mono zé wasu'u

¹ Wasisânawã norĩ, te za wa'âma 're aimreme zusi aba mo, 'Re îhâimana u'âsi mono ma, te te 're wapawaptob u'âsi za'ra mono da, Wanhib'apito zadawa wasu'u hã, dahâiba mono bâ da te 're wapari su'u za'ra mono da, da te 're saze za'ra mono da, asine za'ra wa'aba. ² Tazahã, aihĩni da te 're saze za'ra mono õ di, îsadawa wasu'uwẽ hã. Taha wa, te za duré wa'âma tâma 're aimreme zusi aba mo, te te dawu wanho'reptu za'ra da, îwasété uptabi na si 're îdanomro mono norĩ wi.

³ Wanhib'apito Zezusihi si, umnhasi za'ëtê di. Taha wa, te za te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, 're sazei utõrĩ za'ra wa'aba mono tõ da, aihâimana nhiptete sina âma 're anomro aba mono da. Duré Wa'uburé wi, îwasété uptabi wi, te za tiwĩ aihâiba zawu za'ra wa'wa. ⁴ Wa norĩ hã Wanhib'apito âma simisutu 're wanomro mono wa, wa wa te ai'âma 're umnhasi za'ra wa'wa. Taha wa, wa aiwaihu'u za'ra wa'aba ni, tô sena, wanhimiroti zarina âma 're î'anomro aba mono na hã. Tane tô, õne u'â te za âma 're anomro aba mo.

⁵ Re ãhâimana u'âsi mono wi, wa wa te 're rowaptêrê u'âsi za'ra, ãsimizawizé hã asina waihu'u pese za'ra wa'aba da, duré Cristuhu nhimipawaptobzéb zarina asimi'ê na ãma 're ãihâimana za'ra wa'aba mono zé hã asina waihu'u pese za'ra wa'aba da.

Ïsazei'wa norĩ, tinhimarĩ zô te te sima 're ãromhuri za'ra mono zé wasu'u

⁶ Wasisânawã norĩ, Wanhib'apito Zezu Cristuhu zadawa para, wa aima roti pese za'ra wa'aba ni, ni'wam norĩ wi, a'â 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. Ta norĩ hã asiré ãsazei'wa norĩ nherê, wa'a u'âsi te 're hâimana za'ra. Wanhimiroti zarina 're hâimana za'ra mono õ di. Taha wa, ãhâiba zu 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za. ⁷ Wa norĩ hã ai'rata wahâimana za'ra wa'aba ré, wa tô ãma aima asanho za'ra wa'aba ni, ãsazei'wa norĩ hâimanazém na hã. Siwa'ru 're wahâimana za'ra mono õ di. Mare di. Taha wa, ãma aima ãwasisanho za'ra wa'aba zé hã ma tô ãwaihu'u za'ra wa'wa, ãsarina ãma 're anomro wê wa'aba mono da. ⁸ Ai'rata wahâimana za'ra wa'aba ré, dasa hã wa'âbâ ãna wa te 're huri mono õ di. Wa tô wa te wasima 're romhuri pese za'ra, wapatâ'â nherê, duré wawasutu nherê. Bâdâ 'rãi watobro õ ré, duré bâdâ sébré nherê, wa tô wa te wasima 're romhuri za'ra, wama 're asõprub za'ra wa'aba mono na, aima wapire za'ra wa'aba na 're wahâimana za'ra mono tõ da. ⁹ Wanhib'apito wasu'uwê na, wa te aima 're ãromhuri za'ra wa'aba mono zé wa'rãmi, marĩ na 're wapawaptob za'ra wa'aba mono da, wama 're ãru za'ra wa'aba mono zé hã, tô sena te aré tô wama 're ãru za'ra wa'aba mo. Tane nherê, marĩ na wa te 're rowaptêrê za'ra mono õ di, ai'rata 're wahâimana za'ra wa'aba mono ré hã. ãne wa tô aima ãma asanho za'ra wa'aba ni, 're ãwahâimana za'ra mono zéb zarina, 're anomro aba mono da. ¹⁰ Ai'rata 're wahâimana za'ra wa'aba mono ré hã, wa tô ãne na nasi aima roti za'ra wa'aba ni: “Ni'wa hã, romhuri te te siwi 're wê'õ mono wamhã, dame 're sai mono õ di za, mram na hã.”

¹¹ Ni'wam norĩ hã asiré wa'aba 're ãsi'ubumroi mono norĩ hã, ãsazei'wa nherê, taré te, u, 're hâimana za'ra. Te te 're romhuri za'ra mono õ di, u. Taré te, u, te te dawi 're ro'wa'rutu za'ra, da te 're ãromhuri pese za'ra mono norĩ wi. ãne wa, wa aima ãma sahu za'ra wa'aba ni, wanhimiroti na hã. ¹² Tawamhã Wanhib'apito Zezu Cristuhu zadawa para, wa tâma roti pese za'ra ni, ta norĩ ma, rowê na te te 're romhuri pese za'ra mono da, tihâimana za'ra zéb da hã. ¹³ Wasisânawã norĩ, marĩ hã dama 're 'manharĩ wê za'ra wa'aba mono da, 're aiwa'a za'ra wa'aba mono tõ.

¹⁴ ãrob'ui'ééré na wa te aima ãnharĩ za'ra wa'aba na, ni'wa hã asiré ãsazei'wa nherê, ãma 're morĩ wê da, te te sima wê õ wamhã, ta hã te za oto ãma ãwaihu'u za'ra wa'wa. Tawamhã, ãhâiba zu ãma 're anomro aba mono da, asima 're wê za'ra wa'aba mono õ di za, siséb za'ra da, ta norĩ hã. ¹⁵ Tane nherê, asitob'ru na ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. Asisânawã ma, 're ãroti za'ra wa'aba mono ne, te za tô tâma 're ãroti pese za'ra wa'aba mo.

Rob'ui'ééré na rowasu'u 'rãsudu

¹⁶ Wanhib'apito wi, wama rowê nhomri'wai wi, wa wa te 're rowaptêrê za'ra, rowê u'â hã ai'ãma 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da.

¹⁷ ãsi'uihã na wa aima ãma rob'ui'ééré za'ra wa'wa, ãnhib'rata na, ãhã na hã: “Wa hã Paru, wa asawi za'ra wa'wa.” ãne u'âsi, wa nasi dama rob'ui'ééré, ãnhisi na. ãne wa aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa.

¹⁸ Wanhib'apito Zezu Cristuhu wi, wa wa te 're rowaptêrê za'ra, ãsimizawizé hã uburé aihâiba mono bâ ai'ãma 're hâimana za'ra wa'aba mono da.

1 Timotiu

Paru hã Timotihu ma, te te ĩrob'ui'ééré na'rata zé Ībaihã wasu'uzé

Ā ĩbaihã na Paru hã aibã ĩprédupté ma, ma tô rob'ui'ééré, Timotiu na ĩsisi ma. Ta hã ĩsazei'wa. Īmama hã deredu, zudezu'õ. Īna si zudezu hã. Paru hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na te te dama 're rowasu'u mono da, zahadu daro mono bâ 're morĩ ré, ma tô Timotiu hã ĩsiré 're mo. Tawamhã Paru hã timorĩ na te te uzusi da, Épézu hawi watobro wamhã, Timotiu hã te tame ĩsa'u nhamra. Tawamhã tame zahadu sãmra ré, ma tô ĩbaihã na rob'ui'ééré hã Paru hã tãma time.

¹⁻² Īra Timotiu, wa hã Paru, Cristu Zezusihi zadawa wasu'u'wa, wa ãma aima rob'ui'ééré. Wanhĩb'apito wasu'uwẽ na te ãma aipo're pu'uzéb zarina, ĩsazei'wa oto 're aimorĩ wa, wa ĩ'ra na asisi. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Wanho'reptui'wa hã ma tô ĩpisutu, te dama 're sadawa wasu'u mono da. Taha da, ma tô Cristu Zezusihi zama ĩpisutu. Ōhõ zô si, wa sô 're wanhĩmpari za'ra, marĩ ĩwẽ uptabi hã te te wama ĩpisutu za'ra zéb zarina, te te wama ãma 're a'uwaimrami mono da.

Wamama ma, wa ai'ãma 're ĩmreme u'âsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, duré Wanhib'apito Cristu Zezusihi ma zama, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hâimana u'âsi mono da, duré ai'ãma 're pê'ézé u'âsi zahuré mono da, rowẽ u'âsi, ãma 're aimorĩ da.

³ Masédoniza na danhipti'a nho'õmo nhisi u ĩmorĩ u'âbã, wa tô ai'ãma ropti, Épézu ãma a'â asãmra da. Tane da, wa za duré ĩzadawa na aima ãma sahu, tame a'â asãmra da. Tame ni'wam norĩ hã te ĩsazei'wa norĩ ma, siwa'ru te te 're rowasu'u za'ra. Taha wa, te za a'â tame asã, sadawa uwati za'ra da, tinhimirowasu'u hã te te sahãri pese za'ra da. ⁴ Ta norĩ hã te dahi'rata norĩ nhimirob'rãzarõtõ 'ratara hã te te 're 'madã'ã za'ra. Dahi'rata sidãpãsi dahi'rata nhisi wasu'u zama, te ta norĩ hã te te 're 'madã'ã za'ra. Taha zarina, te ãma 're dasisada'ãbã za'ra. Āne wamhã, ta norĩ hã te te 're dapawaptob za'ra mono õ di, Wanhĩb'apito zazei'wa norĩ 're hâimana wẽ za'ra mono da. ⁵ E marĩ da, wa tô ãne hã aima waihu'u. Wa tô ĩsima aiwẽ, ĩsazei'wa norĩ hã 're pawaptob za'ra mono da, Wamama zawĩ pese 'wa 're nomro mono da, dazawi pese 'wa zama. ĩsazei'wa norĩ hã simirosa'rata wẽ ré si, te za 're nomro. Āne wamhã, marĩ te te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono na, 'rãwi 're siwẽ'õ za'ra mono õ di za. Wanhĩb'apito zazei uptabi 'wa, te za 're nomro. Tawamhã te aima ĩwaihu'uzéb zarina 're nomro mono wamhã, te za tô dasisawizé hã ĩpẽ'ẽ 're tãma 're hâimana za'ra. ⁶ Ni'wam norĩ hã te aima ĩwaihu'uzéb zarina, 're nomro mono õ di oto. Roti sena hawi, ma tô aipizari za'ra. Taha wa, te taré marĩ ĩpire õ na si ãma 're sisada'ãbã za'ra. ⁷ Ta norĩ hã te te sima 're wẽ za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré na dama rowahutu'wa, 're nomro mono da. Tane nherẽ, tãma waihu'u pese za'ra õ di, ĩsimiroti hã. Tãma waihu'u pese za'ra newa, tazahã tãma pibu prã za'ra di, te te dama 're ĩrowasu'u za'ra mono zé hã.

⁸ 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã, Mozési te te dama 're ĩ'waihu'u mono hã wẽ di, da te dama ãma 're ĩroti za'ra mono zéb da hã. Āne wama waihu'u pese za'ra di. ⁹⁻¹⁰ E 're ĩnomro wẽ mono norĩ ma, rotizéb da, te 're hâimana, Wamama nhimiroti hã. Mare di. Roti wẽ wẽ'õ'wa norĩ ma, rotizéb da, te 're hâimana. Duré rob'manharĩ wasété'wa norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti wẽ'õ'wa norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré ĩwasété norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré 'rãwi pesere dasisõ 're ĩda'a're nhi'oto za'ra mono norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré uburé romhuri Wamama te hã, te te ãma 're ĩwasété za'ra mono norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré timama te te 're ĩsimroi mono norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré tina te te 're ĩsimroi mono norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré dapãrĩ'wa norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré dahãiba

na da'ãma 're ĩsipsaihuri za'ra mono norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré aibâ si'uiwa dasina 're ĩdanhipsaihuri za'ra mono norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré ĩwada'uri zarina si pawa'âbâ ãna dama romhuri'wa da, a'uwẽ hã da te dasiwi 're ĩsimi'uri za'ra mono norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré 're ĩsadawa nhipese za'ra mono norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré timreme hã tô sena na dama 're siwasu'u za'ra mono nherẽ, taré te te sina 're ĩroti za'ra mono norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré roti tô senai'õ na siwa'ru, ãma 're ĩdanomro wasété mono norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã. ¹¹ Roti tô sena na si, wa tô te dama ãma 're aroti, Wanhib'apito wasu'u'uwẽ na te dama 're rowasu'u mono wamhã. Wẽ uptabi di, Wanhib'apito wasu'u hã. Taha da, ma tô ĩma pisutu, ĩwasu'u'uwẽ na te ãma 're da'apo're pu'u mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, rowẽ u'âsi 're ĩmorĩ hã.

Paru hã Wanhib'apito ãma ĩwatazém na rowasu'u

¹²⁻¹³ Āhãna wa za ãma ĩwata, Wanhib'apito Cristu Zezusihi ãma hã. Ta hã ma tô ĩwaihu'u siro, ĩnhimromhuri hã za te tãma ãma 're ĩ'u'waimrami mono na hã. Taha zarina ma tô ĩpisutu, dapawaptom na te tãma 're romhuri mono da. Taha da, ma tô te te 're ĩnhiptete u'âsi. Taha wa, wa za ãma 're ĩwata u'âsi, ĩma 're rowẽ mono wa. Wanhib'apito ãma wa tô aré te ãma 're wasété aré, ĩmreme wasété na. ĩsazei'wa norĩ hãiba u'âbâ, wa tô aré te tãma 're rob'manharĩ wasété. Ta norĩ hãiba u'âbâ, wa tô aré sada 're ĩzahi. Wanhib'apito hã Danho'reptui'wa na 're ĩmorĩ na hã ĩma waihu'u õ di aré. Te duré sazei õ di aré. Taha wa, zahadu ĩnhimiza'rese ãna 're ĩmorĩ wa, ma tô ĩ'ãma tipẽ'êzé, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, te te ĩ'azâri tã da. ¹⁴ Wanhib'apito hã tinhimizawi pese zém na ma tô ĩpawapto pese, te saze da, duré dazawizéb da, ĩma hâimana da. Aihĩni Cristu Zezusihi ãma 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã te te 're ĩpawaptob za'ra mono ne, ma tô ĩpawapto duré. ¹⁵ Ti'ai u ma tô wei mo, Cristu Zezusi hã, 're ĩdanomro wasété mono hawi te te 're da'anho'reptui mono da. Āne te dasima da te 're rowasu'u za'ra. Danhimrowasu'u hã tô sena wamhã, aihĩni ãma 're ĩdasisaze za'ra mono da hã, ĩma wẽ di. Wa hã dawasété nhipai u, ĩwasédé hã sa'ëtẽ di. ¹⁶ Tane nherẽ, ma tô ĩ'ãma tipẽ'êzé, te te ĩ'azâri tã da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. E marĩ da. Cristu Zezusi hã ĩ'ãma wa'a su'u õ wa, da'ãma ĩwa'a su'u õ na, da te ãma 're waihu'u za'ra mono da, za ĩza'u da te dasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono norĩ hã, ĩ'rata 're dahâimana u'âsi za'ra mono da, rowẽ u'âsi ãma. ¹⁷ Taha wa, Danhib'apito uptabi ãma si wa za 're wawata u'âsi za'ra. Ta hã Apito u'âsi te dama 're sãmra, ĩdâ'â'õ hã, ni'wa hã niwa te te ĩ'madâ'â õ hã. Ōhõ si Danhib'apito uptabi hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Wẽ uptabi wa, wa za ãma 're wawata u'âsi za'ra.

¹⁸⁻¹⁹ Duréi pese hã ma tô ni'wam norĩ hã Wamama zadawa hawimhã marĩ na aima rowasu'u za'ra, za tãma asimromhuri na ĩwaihu'u sirõmo zéb da. Taha zarina ĩ'ra Timotiu, wa za aima ti'ru, da te aima ĩwaihu'uzé hã asina 're 'madâ'â u'âsi mono da, roti tô senai õ da, ãma 're 'wapéi u'âsi mono da. Āne te za 're aimo, ãma 're 'wapéi u'âsi mono da. Roti tô sena si te za 're ĩ'madâ'â pese mo, Zezu Cristuhu wasu'u'uwẽ hã wa te 're ĩsaze za'ra mono zép si. Te za duré 're aimorĩ wẽ. Āne wamhã, aiwasété õ wamhã, 'rãwi 're asisãmri mono õ di za, aiwasété na. Āhãna ni'wam norĩ hã tiwasété na 're sisãmri za'ra mono nherẽ, 're siwẽ'õ za'ra mono õ di. Taha wa, ma tô oto sazei utõri za'ra, Wanhib'apito nhimiroti hã wa te 're ĩsaze za'ra mono zé hã. ²⁰ Āne Imenezu norĩ hã te oto 're tineb zahuré, Aresãdirihĩ me. Taha wa, wa tô a'â tãma hãiba za're zahuré, Satanasihĩ ma, robzei'õ hã a'â te te sina waihu'u zahuré da. E marĩ da. Roti tô sena upana te te dama 're rowasu'u zahuré mono tã da, taha u'âbâ te te 're wẽ'õ zahuré mono tã da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã.

2

'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're ĩdamreme zusi mono zém na rowasu'u

¹ Āhāna marī ĩpire na wa za aima rowasu'u. 'Re ĩhāimana u'āsi mono ma 're damreme zusi mono wamhā, te za uburé da'āma tāma 're damreme zusi, te te 're da'apawapto mono da. Marī zō dawi 're rowaptā'ā za'ra mono wamhā, uburé dama te za da te tiwi 're rowaptērē za'ra, marī hā te te dama 're anhomri mono da. Duré marī na dama 're sōpru mono wamhā, te za āma 're dawata za'ra. ² Danhib'apito mono bâ, dama 're ĩhāimana za'ra mono norī āma, te za tāma 're damreme zusi, uburé dama ĩpire za'ra norī āma zama. E marī da. Ta norī hā te te dama 're roti wē za'ra mono da, taha zarina 're dasi'wapé za'ra mono ō wa, rowē na dasiré 're wanomro mono da, duré dama 're wahāimana wē za'ra mono da, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti 'madā'ā sina. ³⁻⁴ 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā Wa'anho'reptui'wa. Ta hā ma tō te te sima 're da'awē, uburé te te 're da'anho'reptui mono da. Ma tō duré te te sima 're da'awē, aihīni pese ĩsimiroti hā da te 're waihu'u za'ra mono da, āma 're danomro wē mono da, ĩsimiroti hā tō sena uptabi wa. Aihīni āma 're wamreme zusi mono wamhā, tāma rowē di. Taha wa, te za wama 're to za'ra.

⁵ Misire hāiwa āma 're ĩhāimana mono si, uburé Danhib'apito uptabi hā. Misire da'āwisi wē 'wa Wamama u hā. Ta hā Cristu Zezusi, aibā na 're ĩhāimana mono. ⁶ Ta hā ma tō dazada sisō, uburé te te da'awa'ābā da. 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā bādā te te ĩpisutuzém na, ma tō da'awa'ā. Taha wa, 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te sima 're ĩda'awē mono zé hā, uburé pese te te 're ĩda'anho'reptui mono zéb da hā, wa tō waihu'u za'ra ni. ⁷ Ta hā ma tō ĩpisutu, ĩsadawa wasu'u'wa 're ĩhāimana mono da, zudezu'ō norī hā te 're po're pu'u za'ra mono da, ĩsadawa para, Wanhib'apito wasu'uwē na. E marī da. Wanhib'apito hā te te 're saze za'ra mono da, duré te te āma 're sasōmri za'ra mono da, ĩsimiroti zarina si 're nomro wē mono da, tō sena uptabi wa, ĩsimiroti hā. ĩzadawa nhipese na aima ĩsiwasu'u ō di. Tō sena wa tō aima 're ĩsiwasu'u.

⁸ Wa za oto aima waihu'u, te ĩsima 're ĩda'awē mono zém na hā. Aibā norī hā nimame 're ĩhāimana za'ra mono zé mono bâ te za 're mreime zusi, 'Re ĩhāimana u'āsi mono ma. Ta norī hā dama 're hāimana wē za'ra mono wamhā, te za tāma 're mreime zusi, tāma 're simiwē za'ra mono sina, hāiwa u. Te te 're ĩda'ruiwapari za'ra mono da hā, mare di. Duré tizadawa na 're ĩsi'wapé za'ra mono da hā, mare di.

⁹⁻¹⁰ Pi'ō norī hā, aibā norī te te sima 're 'madā'ā ze za'ra mono da, dama 're si'uza wamnarī za'ra mono ō di za. Duré dama 'madā'ā ze da, 're siséré tété wē za'ra mono da hā mare di. Duré tinho'rebzui wē na si, sima 're ĩsipese za'ra mono da hā mare di. Duré tinhipsisi wē na si, sima 're ĩsipese za'ra mono da hā mare di. Duré da'uzazé ĩwa'ābā za'ētē na si, 're ĩsi'uza za'ra mono da hā mare di. Dama rob'manharī wē zéb zō si, te za sina 're sōpré, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti 'madā'ā'wa na 're ĩsiwasu'u za'ra mono zéb zarina.

¹¹ ĩsazei'wa norī 'madā'ā'wa norī hā te te dama 're rowahutu za'ra mono ré, te za pi'ō norī hā ari'iwi te te 're wapari za'ra. ĩ'madā'ā'wa norī zapari 're ĩhāimana za'ra mono na te za 're si'madā'ā za'ra pi'ō norī hā, ari'iwi te te 're ĩwapari za'ra mono da hā. ¹²⁻¹³ Pi'ō norī hā aibā norī ma, te te 're ĩrowahutu za'ra mono da hā, mare di. Aibā norī ma, timreme pire na 're si'madā'ā za'ra mono ō di za. Ari'iwi te za 're si'ubumro, pi'ō norī hā. E marī wa, wa āne aima waihu'u. 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā ma tō aibā hā poto na'rata, Adā na ĩsisi hā. Taha za'u si ma duré pi'ō hā poto, Ewa hā. ¹⁴ Pi'ō si, Wa'uburé nhimiroti hā tō senai'ō na te te waihu'u ō di. Tanei ō di, Adā hā. Pi'ō si Wa'uburé nhimiroti hā tō senai'ō na te te ĩwaihu'u ō zéb zarina, ma tō Wamama nhimiroti na upa na'rata. ¹⁵ Tane nherē, pi'ōi mono bâ hāimana wē na 're hāimana za'ra mono wamhā, tāma 're rowē za'ra mono di za. Wanhib'apito umnhasi sina, te za 're hāimana za'ra. Te za duré te te 're dazawi pese za'ra. Hāimana wē uptabi na te za dama 're hāimana za'ra. Tawamhā, ĩwasā hā āma 're sépu'u za'ra mono wamhā, ĩ'ra hā tāma 're rere'e wē mono da, te za Wamama hā te te 're anho'reptu, pi'ō norī hā.

3

Wanhib'apito zazei'wa norĩ 'madâ'â'wa na rowasu'u

¹ ã hã te aima ïwaihu hã, tô sena uptabi. Áté ni'wa hã te za sima wẽ, ïsazei'wa norĩ hã te te 're 'mai'madâ'â mono da. Æne wamhã, te te sima ïwêzé hã wẽ di, da'madâ'â na te te 're ï'mairomhuri mono da hã. ² ïsazei'wa norĩ 'madâ'â'wai mono bâ, te za 're hâimana wẽ za'ra. Tawamhã, ïwasédé hã da te ãma 're ïsa'ra mono da hã, mare di. Timro uptabi si te za te te sima 're 'madâ'â za'ra, misi haré. Hâimana prédum na te za dama 're hâimana za'ra. Tiwasété wi te za sina 're siptete u'âsi za'ra, 're nomro wẽ mono da. Te za duré dama 're hâimana wẽ za'ra. Duré ïtême 're dasihutu mono wamhã, te za te te 're da'mazasi su'u za'ra. Duré roti na rowaihu hã te za tâma 're hâimana za'ra, te te ãma 're ïdapawaptob za'ra mono zéb da hã. ³ Duré âzézei'wa, 're nomro mono õ di za. Duré da'ahâri zeĩ 'wa, 're hâimana za'ra mono õ di za. Simizawi pese uptabi na, te za dama 're hâimana za'ra. Duré rob'uiprazéb zô si te te sima 're rob'ruiwapari za'ra mono õ di za. ⁴ Ti'ra norĩ hã te za duré te te 're pawapto pese za'ra, timama mreme si te te 're 'madâ'â pese za'ra mono da, timama hã ïsimiroti na te te 're wazéb za'ra mono da. ⁵ Da'madâ'â'wa norĩ hã ï'ra norĩ hã tâma 're nomro wẽ mono da, te te 're pawapto pese za'ra mono õ nherê, e niha te za tawamhã 'Re ïhâimana u'âsi mono zazei'wa norĩ hã te te 're pawapto za'ra duré, 're nomro wẽ mono da, ta norĩ zama. Te te 're pawapto waihu'u za'ra mono õ di za. ⁶ Ni'wa hã Wanhib'apito te te ïsazézém na ãma ronomro õ nherê, da'madâ'â'wa na 're 'maihâimana mono õ di za. E marĩ wa. ïsazeté'wa hã da'madâ'â'wa, 're 'maimorĩ wamhã, áté da'madâ'â'wai wa, te za 'râwi sina 're 'maiwata, tipire na taré. Æne wamhã, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã wa'uburé norĩ nhib'apito hã 'râwi sina 're wata mono wa, te te ïwê'õ ne, te za ta hã wê'õ. ⁷ ïsazei'wa norĩ 'madâ'â'wai mono bâ te za dama 're hâimana wẽ za'ra. Æne wamhã, dama 're ïhâimana wẽ mono zém na te za ïsazei'õ'wa norĩ zama te te dama 're wasu'u wẽ za'ra. Dama 're hâimana wẽ za'ra mono õ wamhã, te za damreme hã te te sina 're 'rã'õtõ za'ra. Æne wamhã, wa'uburé norĩ nhib'apito te te da'ãma sima ïroti wasété zé hã te za te te sina 're 'mai'uwaimrami tâma, da'madâ'â'wa norĩ hã.

Dapawapto'wa norĩ wasu'u

⁸ Dapawapto'wai mono bâ te za 're hâimana wẽ za'ra. Duré âzézei'wa na 're hâimana za'ra mono õ di za. Rob'uiprazéb zô si mreme si'ahâ na 're hâimana za'ra mono õ di za. ⁹ Wanhib'apito nhimiroti hã aré dama sa'rese õ nherê, ma tô oto te te dama 're awaihu'u, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã, da te ãma 're ïsaze za'ra mono zéb da hã. ïsimiroti hã tô sena wa, te za dapawapto'wa norĩ hã te te 're 'madâ'â pese za'ra, hâimana wẽ sina. ïwasu'uwẽ hã tô sena na te za te te 're saze za'ra. Æne wamhã, 'râwi tipê'ẽ na 're siwê'õ za'ra mono õ di za, tô sena na te te 're ïsaze za'ra mono õ na hã. ¹⁰ Dapawapto'wa da, da te dasiwi pisutu õ ré hã, te za a'â da te dasiwi 're 'mai'madâ'â, dama 're ï'maihâimana wẽ mono zô. Tawamhã dama 're 'maihâimana wẽ mono wamhã, te za oto dapawapto'wa na 're 'maihâimana. ¹¹ ïmro zama te za dama 're hâimana wẽ, pi'õ hã. Damreme hã ïwê'õre na te te dama 're robzanhamri mono õ di za. Hâimana prédup sina te za dama 're hâimana. Tiwasété wi, te za sina 're siptete. Hâimana nhiptete na, te za 're hâimana. ¹² Dapawapto'wai mono bâ timro uptabi si te za sima te te 're 'madâ'â pese za'ra, misi haré. Duré ti'ra norĩ hã te za te te 're 'madâ'â pese za'ra, 're nomro wẽ mono da. Duré uburé ïsõrõwa ãma ïsiré 're ïhâimana za'ra mono norĩ zama, te za te te 're 'madâ'â pese za'ra, ta norĩ zama 're nomro wẽ mono da. ¹³ Dapawapto'wa norĩ hã te te 're dapawapto wẽ za'ra mono wamhã, ïsimipawapto wẽ na te za da te 're wasu'u wẽ za'ra. Æne wamhã, mreme nhiséb ãna te za duré dama 're siwasu'u za'ra, Cristu Zezusi hã te te 're ïsaze za'ra mono zém na hã.

Wanhib'apito wasu'uwẽ hã dama ïsihâi'rézé wasu'u

¹⁴⁻¹⁵ Atême ãma ïwisi su'u da hã ïma wẽ nherê, ãma ïwisi su'u õ na dâ'âsina, wa ãne na ãma aima rob'ui'ééré. E marĩ dâ. Niha dama 're ïwahâimana za'ra mono zéb da na

waihu'u da. Wa norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ra, wa 're wanomro. Ìsib'a'uwẽ, wa oto 're wahãimana za'ra, daro mono bã wa te 're ãsaze za'ra mono hã. Wanhĩb'apito nhimiroti hã tô sena wa, ãsazei'wa mono bã wa za wa te 're 'madã'ã u'ãsi za'ra. Õne haré te za dama 're hãimana u'ãsi, da te ãma 're ãsaze za'ra mono zéb da hã. ¹⁶ Tô sena Zezu Cristuhu wasu'uwẽ hã wẽ uptabi di, aré dama sa'rese õ nherẽ, Wamama hã te te oto dama ãhãire hã wa te 're ãsaze za'ra mono zé hã, ãma 're ãwanomro wẽ mono zéb da hã. ãne te te dama ãwaihu'uzé hã:

“A'uwẽ na ma podo, ti'ai ãma.

Duré tô sena ãra 're ãmorĩ wẽ uptabi na, ma tô Tipẽ'ẽzani na dama waihu'u za'ra.

Duré hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa norĩ hã ma tô titõmo na 'madã'ã za'ra.

Duré a'uwẽ mono bã 're ãdahãimana za'ra mono norĩ hã ma tô ãwasu'uwẽ na da te 're dapo're pu'u za'ra, daro mono bã.

Ma tô duré da te dasina 're umnhasi za'ra.

Duré rowẽ uptabi u ma tô mo, hãiwa u.”

ãne Zezu Cristuhu wasu'uwẽ na Wamama hã te te dama ãwaihu'uzé hã.

4

Danhimiroti senai'õ na rowasu'u

¹ 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, Tipẽ'ẽzani na ma tô ãne dama waihu'u: “Rob'rãsutuzéb u romhuture wapsi, te za ni'wam norĩ hã ãzadawa para õ nherẽ, rẽme za'ra, Zezu Cristuhu nhimiroti hã aré te te 're ãsaze za'ra mono zé hã. ãhãiba'õ norĩ nhimiroti hã tô sena newa te za te te 're wapari za'ra, wa'uburé norĩ nhimiroti zarina 're nomro mono da oto.” ãne ma tô dama waihu'u. ² Wa'uburé nhimiroti hã te za te te datẽme 're ropé, aibã norĩ zadawa hawi. Aibã norĩ hã roti tô sena na te te dama 're rowasu'u za'ra mono newa, te sadawa nhipese na te te dama 're rowasu'u za'ra. Tane nherẽ, ta norĩ hã 'rãwi 're siwaihu'u za'ra mono õ di, tizadawa nhipese na hã. ³ Ta norĩ hã te za dasina 're ãdamro za'ra mono zé hã dawi sawi za'ra, dasina 're damro za'ra mono tõ da, dasiwaprosi 're dahãimana za'ra mono da. Te za duré dasazé hã dawi sawi za'ra, marĩ mono bã 're dasaihuri tõ mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã uburé dasazé hã te te apoto mono nherẽ, ãma 're ãdasaihuri mono zéb da hã. ãsazei'wai mono bã wama waihu'u pese za'ra di, dasazém na ãsimiroti hã. ãne wa, sõpru wa, ãma 're wawata za'ra mono pari, wa za ãsimipoto na 're wasaihuri. ⁴⁻⁵ Uburé dasazé hã wẽ di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimipodo hã ãma 're ãwasaihuri mono zéb da hã. Wẽ wa, wa te wasiwi 're wẽ'õ za'ra mono õ di za, ãma 're wasaihuri mono tõ da hã. Sõpru wa, ãma 're wawata za'ra mono sina, wa za ãma 're wasaihuri, ãwẽ na te te nharĩ wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. ãne wamhã, tãma wẽ di, ãsimipoto na 're ãwasaihuri mono zéb da hã.

⁶ Tawamhã uburé te aima ãwaihu'uzéb zarina si, te za wasiré ãsazei'wa norĩ ma 're ãwaihu'u mo. ãne wamhã, Cristu Zesusihi ma, romhuri wẽ 'wa, te za tô 're aimo. Wanhĩb'apito nhimiroti hã wa te 're ãsaze za'ra mono zéb zarina, 're aimorĩ u'ãsi sina, te za tãma 're ãwaihu'u u'ãsi za'ra mo, roti tô sena zarina zama, ãma 're aimorĩ u'ãsi ne. Õhõ na si 're aimorĩ wamhã, asiptete sina te za 're aihãimana mo, Wanhĩb'apito ãma hã. ⁷ Dahi'rata norĩ nhimirob'rãzarõtõ 'ratara hã 're wapari mono õ di za. Ta norĩ hã ãsazei'õ'wa norĩ te hã, tarére. Ta hã te za asima 're ãmadã'ã pese mo, 're aihãimana wẽ mono da, Wamama nhimiroti zarina. ⁸⁻⁹ ãne wa za duré aima waihu'u. Áté ni'wam norĩ hã te za te te sima 're pisutu za'ra, 're sihãiba wairob za'ra mono da, dahãiba wairobzé hã wẽ wa, dahãiba ma hã. ãne hã dama 're rowẽ za'ra mono nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti zarina 're danomro wẽ mono da, da te dasima 're pisutu pese za'ra mono wamhã, dama 're rowẽ uptabi za'ra mono di za. Rowẽ na te za ãma 're danomro, ti'ai ãma, hãiwa ãma zama. Tô sena wa tô aima rowaihu'u. ãhã wasu'u hã tô sena wa, aihĩni te za da te ãma 're saze za'ra. ¹⁰ Taha da, wa za sada 're wanhiptete u'ãsi za'ra, wa te 're

dapawaptob za'ra mono da, da te ãma 're saze za'ra mono da. 'Re morĩ u'âsi wa, wa tô wasina wa te 're umnhasi za'ra, te te 're wapawaptob u'âsi za'ra mono da. Ta hã uburé Danho'reptui'wa, te 're hâimana. Ìsazei'wai mono bâ te za tô te te 're wa'anho'reptu.

¹¹ Taha wa, uburé te aima ì'awaihu'uzém na te za ìsazei'wa norĩ ma 're ì'awaihu'u mo, asimiroti pire sina. ¹² Aihâiba prédu pese õ nherẽ, te za 're aimorĩ wẽ, aiprédu pese õ wa, asimiroti na ìsazei'wa norĩ hã te te 're aiwẽ'õ za'ra mono tã da. Te za dama 're asanho mo, aimreme wẽ na, duré dama aihâimana wẽ na, duré asimizawi pese na, duré asimirosa'rata wẽ na. Taha na, te za dama 're asanho mo, asirã zarina 're nomro wẽ mono da, ìsazei'wa norĩ hã. ¹³ Nimahã na wa za ãma atême wi. Ma'ápé, ãma atême ìwisi õ ré hã, dama 're sôré u'âsi mono za, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã. Te za duré Wanhib'apito wasu'uwẽ na dama 're ìrowasu'u u'âsi mo. Te za duré 're ìdapawaptob u'âsi mo, ìsimiroti zarina 're danomro wẽ mono da. Taha da, te za asina 're ì'madâ'â u'âsi mo. ¹⁴ Marĩ ìwẽ hã ma tô Wamama hã aipẽ'ẽ 're aima tisõ, ãma 're ìdapawapto mono zéb da hã. Hâiwa hawi te te tãma ìwaihu'u za'ra zém na, ma tô ìsadawa wasu'u'wa norĩ hã aima waihu'u za'ra, ìwẽ hã za te te aima ìsõmri na. Duré ma tô da'madâ'â'wa norĩ hã, tinhib'rada hã ai'ãma sa'ra za'ra, ai'rã nhisiwi. Taha ré ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ìwẽ hã aima tisõ. Taha zarina, te za asina tãma 're ì'uwaimrami u'âsi mo, dapawaptom na, asimirohmuri hã Wamama ma.

¹⁵ Uburé te aima ì'awaihu'u mono zéb zarina, te za asina 're ì'madâ'â u'âsi mo. Òhõ si te za asima 're ìpisutu pese mo, asina 're ì'uwaimrami mono zéb da si. Æne wamhã, dapawaptom na rowaihu hã asima ãma 're ìsa'ëté mono na te za da te ai'ãma 're waihu'u za'ra. ¹⁶ 'Re aimorĩ wẽ da, duré ì'uwaibaba si dama 're sadawa wasu'u mono da, te za 'rãwi 're asi'madâ'â pese mo. Æne wamhã, te za 're asisõ'reptui u'âsi mo. Aiwapari'wa norĩ zama, te za 're ì'anho'reptui u'âsi mo.

5

Ìsazei'wa norĩ pawaptozbém na rowasu'u

¹ Æté aibã ìprédu hã te za tihâimanazém na 'mai'upa. Æne wamhã, aimreme ìpire na tãma nharĩ õ di za. Aimama ma, 're aimreme wẽ mono ne, te za duré aimreme wẽ na 're ìpawapto mo, 're morĩ wẽ da oto. Duré ìpréduptém norĩ hã te za aimreme wẽ na 're ì'apawapto mo, aimreme wẽ na ano norĩ hã 're ì'apawapto mono ne. ² Duré pi'õ ìprédum norĩ hã te za aimreme wẽ na 're ì'apawapto mo, aimreme wẽ na ana hã 're ìpawapto mono ne. Duré pi'õ ìpréduptém norĩ hã te za aimreme wẽ na 're ì'apawapto mo, aimreme wẽ na si aihidiba norĩ hã 're ì'apawapto mono ne. Aiprédup sina te za ta norĩ ma 're aihâimana mo.

³ Pi'õi mrotõ norĩ pawapto'wa da hã ni'wai õ uptabi wamhã, te za marĩ na 're ì'apawapto pese mo. ⁴ Pi'õi mrotõ 'ra norĩ hã 're hâimana za'ra mono wamhã, tiwarahuzé wa'rãmi, te za tina hã marĩ na te te 're pawapto pese za'ra. Duré pi'õi mrotõ nhihudu norĩ hã 're hâimana za'ra mono wamhã, tiwarahuzé wa'rãmi, te za ti'rata norĩ hã marĩ na te te 're pawapto pese za'ra. Æne te za 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina te te tãma ãma 're uwaimrami za'ra, ãne si tãma wẽ wa. ⁵ Pi'õi mrotõ hã Æté siwaprosi te 're 'manhamra. ìpawapto'wa da hã, ni'wai õ uptabi di. Tane wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono zô si, te za 're simnhasi, marĩ na te te 're pawapto mono da. Bâtã na te za tãma 're mreime u'âsi, barana zama, marĩ na te te 're pawapto mono da. ⁶ Pi'õi mrotõ hãiba amo hã, Æté ãne 're 'mai'hâimana mono õ di za. Æté marĩ zô si te za sina 're simnhasi u'âsi. Æne wamhã, ìpẽ'ẽ 're dá'â u'âsi ne, te za oto 're 'maimo. ⁷ Taha wa, te za tãma 're ìroti pese za'ra mo, ìsazei'wa norĩ ma, ìmrotõ norĩ ãma te aima ìroti mono zé hã te te siwi 're 'madâ'â pese za'ra mono da. Tawamhã ìsazei'wa norĩ hã damreme hã te te sina 're 'rã'õtõ za'ra mono õ di za. ⁸ Æté ni'wam norĩ hã tinhimarĩ na te te 're pawapto pese za'ra mono õ di za, tisisânawã norĩ hã. Æté ìsõrõwa 're, 're ìhâimana za'ra mono norĩ zama, te te 're pawapto za'ra mono õ

di za. Āne wamhã, Wanhib'apito nhimiroti zarina te te 're pawapto pese za'ra mono õ wamhã, te aré ĩsazei'õ'wa ne oto 're nomro. Āne wamhã, te te 're ĩpawaptob za'ra mono õ na, te aré ĩsazei'õ'wa norĩ hã 'rãnhipa za'ra, tihãimana wasété na hã.

⁹⁻¹⁰ Pi'õi mrotõ hãiba tém norĩ nhisi na 're rob'ui'ééré za'ra mono õ di za, pi'õi mrotõ si'ĩhi norĩ nhisi zu hã. 60 na ãma 're wahub za'ra mono parip si, te za ĩsisi na da te 're rob'ui'ééré za'ra, ti'amo'aba si te te 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhã, duré ti'ra norĩ hã te te 're warahu wẽ za'ra mono wamhã, duré te te 're da'mazasi su'u za'ra mono wamhã, duré dawĩ 're sipa zawi za'ra mono ãna, ĩsazei'wa norĩ ma, te te 're romhuri za'ra mono wamhã, dapara upsõ na zama, duré robzei'õ na 're ĩdanomro mono norĩ hã te te 're pawapto za'ra mono wamhã, duré simi'ẽ na te te dama 're 'manharĩ wẽ u'âsi za'ra mono wamhã. Āne wamhã, pi'õi mrotõ norĩ hã dama waihu'u pese za'ra di za, te te 're ĩdapawaptob za'ra mono na, siwaptom na. Tawapsi, te za ĩsisi na da te 're rob'ui'ééré za'ra, pi'õi mrotõ si'ĩhi norĩ nhisi zu.

¹¹ Pi'õi mrotõ hãiba tém norĩ nhisi na ĩhi norĩ nhisi zu, ãma 're rob'ui'ééré za'ra mono õ di za. E marĩ wa. Āté hãiba téb uptabi ré, 're mrotõ za'ra mono wa, te za te te sima 're wẽ uptabi za'ra, timro na te te 're sahu za'ra mono da. Āté Cristuhu ma si te te 're romhuri za'ra mono da, te te sima 're wẽ uptabi za'ra mono õ di za oto. ¹² Tawamhã timro na te te ãma 're sahu za'ra mono wamhã, Cristuhu ma, te te sina 're ĩroti za'ra mono zé hã ãma 're nomro mono õ di za oto. Taha wa, áté te za oto da te dasiwi 're wẽ'õ za'ra, ãma 're sõpré u'âsi mono õ wa. ¹³ Duré pi'õi mrotõ hãiba tém norĩ nhisi na ĩhi norĩ nhisi zu, 're rob'ui'ééré za'ra mono wamhã, áté dawaptom na te za dama 're wa'a za'ra. Āté sihãiwi na te za 'ri babap si oto 're nomro, mro õ wẽ te. Āté marĩ te te wapari wamhã, te za te te dama 're rowasu'u za'ra. Āté aimawi timreme na te za te te dawĩ ãma 're ro'wa'rutu za'ra. Āté marĩ na taré 're sõpré mono ãna, te za te te dama 're rowasu'u za'ra. ¹⁴ Taha wa, wa tô ĩsima wẽ za'ra, duré apã timro na te te 're sahu za'ra mono da, pi'õi mrotõ hãiba tém norĩ hã. Te za duré apã 're 'ra za'ra. Tawamhã tinhorõwa ãma te za ti'ra norĩ hã te te 're 'madâ'â pese za'ra. Āne dama 're hãimana wẽ za'ra mono wamhã, damreme hã te te sina 're 'rã'õtõ za'ra mono õ di za, wazawi'õ'wa norĩ mreme hã. ¹⁵ Āne wa tô aima waihu'u. E marĩ wa. Ni'wam norĩ hã ma tô wairé, pi'õi mrotõ norĩ hã, Wanhib'apito nhimiroti wẽ nhiti, Satanasihĩ nhimiroti si te te oto 're 'madâ'â za'ra mono da. Taha wa, wa tô ãne na aima waihu'u.

¹⁶ Pi'õ hã ĩsazei'wa 're 'maimorĩ wamhã, te za pi'õi mrotõ hã marĩ na te te 're 'maipawaptob u'âsi, tina wamhã, ti'rata wamhã. Āne wamhã, rosa'rata pire hã pi'õi mrotõ norĩ ãma te te ãma 're sépata za'ra mono õ di za, ĩsazei'wa norĩ hã. Tãma waihu'u pese za'ra di za, pi'õi mrotõ hã 'ra ãna 're ĩhãimana za'ra mono norĩ si te te 're ĩpawaptob za'ra mono da hã.

Īsazei'wa norĩ 'madâ'â'wai wasu'u

¹⁷⁻¹⁸ Aibã norĩ hã ĩsazei'wa norĩ te te 're 'madâ'â wẽ za'ra mono wamhã, te za ĩwa'rãmi marĩ ĩwẽ hã te te tãma 're sõmri za'ra, ĩsazei'wa norĩ, siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ hã. Cristuhu wasu'uwẽ na te te tãma 're rowasu'u za'ra mono wamhã, duré ĩsimiroti wasu'u na te te 're pawapto za'ra mono wamhã, marĩ hã ĩwẽ hã sa'ëtẽ na te te tãma 're ĩsõmri za'ra mono da hã, wẽ di. Āne hã wa tô waihu'u za'ra ni, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rata hawimhã, ãne:

“Powawẽ hã aro 'rã ne tipara na dasazéb da, te te aima 're sub za'ra wa'aba mono ré hã, 're wata wasisi za'ra wa'aba mono õ di za, 're saihuri tõ mono da.”

Āne hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti na rob'ui'ééré 'rada hã. Duré ĩsimiroti hãiba amo hã ãne:

“Romhuri'wa norĩ hã te te dama 're romhuri za'ra mono wamhã, tô ĩ'uwaibaba te za da te 're pawa'âbã za'ra.”

Taha zarina te za ĩsazei'wa norĩ hã da'madâ'â'wa norĩ hã te te 're pawapto za'ra asa, marĩ na.

19 Até da'madâ'â'wai âma te za ni'wa hã ïwasédé hã âma tihi. Tawamhã, siwaprosi te te âma hiri wamhã, wapari õ di za, ïmreme hã. Até si'ubdatõ te za âma sisadawa waptob za'ra, âma ï'madâ'â'wa norĩ hã, ïwapari'wa norĩ hã. Até maparane te za âma sisadawa waptob zahuré. Âne wamhã, da'madâ'â'wa zõ te za aihã, ïhâimanazém na sadawa pibu da. 20 Tawamhã tô sena tiwasédé hã te te 'manharĩ wamhã, te za ïsazei'wa norĩ nho'a tâma ïroti, tiwasété na te te âma sahu tõ da. Danho'a te za tâma ïroti, ïsipai u da'madâ'â'wa hãiba amo norĩ hã sina 're hâtâ'â za'ra mono wa, ïsine tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono tõ da, ta norĩ hã.

21 Da'madâ'â'wa hã aima sawi uptabi nherë, te za danho'a tâma ïroti, tiwasété na te te âma sahu tõ da. Asimiroti na 're da'mairême mono õ di za. 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te we te te 're wa'ab'madâ'â, Cristu Zesusihi me. Hãiwa âma romhuri'wa norĩ zama, te duré te te we 're wa'madâ'â za'ra, 're ïnomro wë mono norĩ hã. Taha wa, ta norĩ nho'a 're wanomro mono wa, da'madâ'â'wa norĩ âma te aima ïroti mono zé hã te za 're ï'madâ'â pese mo.

22-25 Âne wa za duré aima waihu'u. ïsazei'wa norĩ 'madâ'â'wa da, da'maipisutu da wamhã, asapa'abâ da'maipisutu õ di za, aiwara sina. Asapa'abâ asib'rada hã da'rã nhisiwi 're aza'ra mono õ di za, Wanhib'apito ma, romhuri'wa da, 're da'apisutu mono da. E marĩ wa, wa âne aima waihu'u. Asimipisudu hã dama 're hâimana wë prã za'ra mono wamhã, ïsabâdâ da te dasiwi 're aiwë'õ za'ra mono õ'umhasite. Te za 'rãwi 're asi'madâ'â u'âsi mo, asimiroti na duré aihâimanazém na 're upa tõ mono da.

Wa za a'â aima waihu'u, asi'âma waihu'u da. Â si 're hãsi mono nherë, te za oto uwa 'rã wa'u ïsé hã syry na 're ïhãsi mo, âma 're asiwede mono da. E marĩ da. 'Re asai mono wa, 're adi'izé u'âsi tõ mono da. Aihâzé hã te te aimrami siwapto wa, asib'uwa na 're aimorĩ wa, te za 're ïhãsi u'âsi mo, syry na.

Âne wa za duré aima waihu'u, da'madâ'â'wa da, asapa'abâ 're ïda'apisutu mono õ zém na hã za. Até ni'wam norĩ hã sõ'awi tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, ïwasété na dama waihu'u pese za'ra di za, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã bâtã na dahâimanazém na te te da'awaihu'u õ ré hã. Até nimahã na si te za ta norĩ hã ïwasété na da te 're waihu'u za'ra. Até ni'wam norĩ hã te te dama 're ï'manharĩ wë za'ra mono zém na, dama waihu'u pese za'ra di za. Até nimahã na si te za ta norĩ hã da te 're waihu'u za'ra, te te dama 're ï'manharĩ wë za'ra mono zém na. Âne wa, wa tô âne na hã aima roti, asapa'abâ 're da'apisutu tõ mono da, da'madâ'â'wa da hã.

6

1 ïwada'uri zarina si, pawa'âbã âna dama romhuri'wa norĩ hã te za titede'wa hã ïsimiroti na te te 're wazéb za'ra. Âne 're hâimana za'ra mono õ wamhã, até te za 'Re ïhâimana u'âsi mono nhisi na da te âma 're wasété za'ra. Até wa'âma zama te za duré da te 're wasété za'ra, ïsazei'wa norĩ ma, wa te 're roti wasété za'ra mono newa. 2 Até pawa'âbã âna dama romhuri'wa norĩ tede'wa hã te za ïsazei'wa 're 'maimo. E tawamhã ïmreme hã te te 're 'madâ'â pese za'ra mono õ di za, ïsisânawã ne tâma 're 'maihâimana mono nherë, ïtede'wa hã. Mare di. ïsimiroti na te za te te 're wazéb za'ra. ïsazei'wa 're 'maimorĩ wa, duré tâma sawi pese za'ra wa, te za titede'wai ma, te te tâma 're romhuri wë uptabi za'ra. Âne na te aima 're ïroti mono zéb zarina, te za ïsazei'wa norĩ ma 're ï'aroti pese mo, âma 're nomro wë mono da.

3-5 Até ni'wam norĩ hã aimawi na te za ïsazei'wa norĩ ma te te tâma 're rowasu'u za'ra. Até Wanhib'apito Zezu Cristuhu nhimiroti na te te âma 're saze za'ra mono õ di za, ta norĩ hã, tô sena nherë, Wanhib'apito nhimiroti hã rowë na âma 're ïdanomro mono zéb da hã, duré dawë na si âma 're ïdanomro mono zéb da hã. Âne wamhã, roti tô sena hã tâma waihu'u za'ra õ di za. Taré te za tinhimiroti wë na 'rãwi sina 're wata za'ra. Ta norĩ ma, wë di, marĩ wasu'u na 'rãwi âma 're ïsisada'âbã za'ra mono da hã, duré 'rãwi timreme na 're ïsi'wapé za'ra mono da hã. Taha zarina, te za tisi'ruiwapari na te te sima âma 're wa'rãmi

za'ra, âma 're sisada'âbâ za'ra mono da. Te za duré te te 're dawasu'u wasété za'ra. Te za duré si'âma te te 're rosa'rata wasété za'ra. Roti tô sena hã tâma waihu'u pese za'ra ô wa, roti tô sena zarina si te te 're rosa'rata wê za'ra mono ô di za. Ta norĩ hã te te sima 're rosa'rata siwamnarĩ za'ra, ĩsazei'wa norĩ hã rob'uiprazé hã te te tâma 're sômri za'ra mono da, ĩsimirowasu'u wa'rãmi, sibro pese na 're hâimana za'ra mono da. ⁶ Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'madâ'â'wa, 're wanomro mono wamhã, duré marĩ zô si wasima 're wanhopré mono âna 're wanomro mono wamhã, wama 're rowê uptabi za'ra mono di za. ⁷ E rob'uiprazé ma tô wazababa 're wairébé, wana dub're hawi 're wapoto za'ra mono wamhã. Mare di. Wa'ubana wa tô 're wapoto za'ra. Duré 're wadâ'â za'ra mono wamhã, e wanhimarĩ hã wa za wasiré wa te 're 'wasari. Mare di. ⁸ Taha wa, ti'ab ré, wasai ré 're wahâimana za'ra mono wamhã, duré wa'uza ré 're wahâimana za'ra mono wamhã, marĩ zô si wasima 're wanhopré za'ra mono ô di za, marĩ na wa te wasima âma 're ĩrowê za'ra mono zéb da hã. ⁹ Rob'uiprazéb zô, da te dasima 're rosa'rata siwamnarĩ u'âsi za'ra mono wamhã, âté te za da te 're wapari za'ra, rob'uiprazém na wa'uburé te te dama 're ĩ'aroti wasété mono zé hã. Âne wamhã, âté ĩsimiroti hã da te 're rême waihu'u za'ra mono ô di za oto. Âté rosa'rata âna te za ĩsimiroti zarina, marĩ zô si oto da te 're rob'ruiwapari za'ra, marĩ wasété zô zama. Âne wamhã, te za oto dawu tirobzei'ô pese za'ra. Rowê u'âsi 're ĩdanomro mono zé hã tâma 're hâimana za'ra mono ô di za oto. ¹⁰ E marĩ wa. Rob'uiprazéb zô si, da te dasima 're rosa'rata za'ra mono wamhã, siwa'ru te za marĩ hã ĩwasédé hã da te 're 'manharĩ za'ra. Ni'wam norĩ hã roti wê hã aré te te 're ĩsaze za'ra mono zém hawi, ma tô 're sipa za'ra, rob'uiprazéb zô si te te sima 're rob'ruiwapari za'ra mono wa. Ta norĩ hã te oto robzei'ô si te te 're sépata za'ra.

¹¹ A hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa. Taha wa, ta norĩ ne 're aimorĩ ô di za. Te za 're aihâimana wê u'âsi mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina si. Ôhõ si te za 're ĩ'madâ'â pese mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono si, ai'âma 're siwãrĩ u'âsi mono da. Te za duré 're ĩda'azawi pese mo. Rowasédé hã taré da te aima 're 'manharĩ za'ra mono nherê, asiptete sina te za Wanhib'apito âma 're aimorĩ u'â. Atoi u'âsi te za 're aimo. Taha na si 're aimorĩ da, te za asina 're ĩ'madâ'â u'âsi mo. ¹² A hã ĩsazei'wa, 're aimorĩ wa, te za sô 're asi'wapéi u'âsi mo, 're ĩ'aimorĩ wê zéb zô, rowê u'âsi 're aihâimana u'âsi mono zéb da hã, hãwa âma hã asina uwaimrami da. Taha da, ma tô bâtâ na aipisutu 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, da'ahâ norĩ nho'a ĩsazei'wa na asiwaihu'u wê zém na. ¹³⁻¹⁴ Âhãna, wa za aima pisutu, uburé te aima ĩroti mono zé hã asina 're 'madâ'â u'âsi mono da. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a, wa aima pisutu, ti'ai âma 're ĩdanomro mono zé hã te te dama 're ĩ'apisutu mono nho'a. Cristu Zezusihi nho'a zama wa aima pisutu, Põsi'u Piratuhu ma, tihâimanazém na ĩsiwaihu'u wê nho'a zama. Uburé te aima ĩroti mono zé hã te za asina 're ĩ'madâ'â u'âsi mo, apâ we ĩmorízéb u, Wanhib'apito Zezu Cristu hã. Asina 're 'madâ'â u'âsi mono wamhã, tawamhã da te aima 're nharĩ za'ra mono ô di za, asina 're ĩ'madâ'â mono ô zém na hã. ¹⁵ Bâdâ te te ĩpisutuzém na te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tâma tinha, apâ wei morĩ da, Wanhib'apito hã. Wê uptabi di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Ôhõ si uburé Danhib'apito uptabi. Uburé ti'ai âma danhib'apito norĩ nhipai u, pire uptabi di. Uburé dama ĩpire norĩ nhipai u, pire uptabi di. ¹⁶ Ôhõ si siwaprosi 're ĩmorĩ u'â hã. Ta hã, rowa'a za'etê na te 're hâimana u'âsi. Taha wa, ni'wa hã ĩtême ĩsébré da hã mare di. Da te dasiwi ĩhãiba pibu da hã, mare di duré. Ta hã wê uptabi di. Waihu'u pese di duré. Taha wa, wa za âma 're wawata u'âsi za'ra.

¹⁷ Âne te za duré ĩsibrob ahâ norĩ ma 're ĩ'aroti mo, sibrob ahâ wê te, 'rãwi sina 're wata tã za'ra mono da. Danhibro hã dama 're hâimana u'âsi za'ra mono ô di za, dama âma 're ĩrowê za'ra mono zéb da hã. Taha wa, tinhibrop si te te 're 'madâ'â za'ra mono ô di za. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zô si, te za 're simnhasi za'ra, taha si, marĩ wê na uburé wama 're sõpru mono wa, wama âma 're ĩrobze za'ra mono zéb da hã. ¹⁸ Âne te za duré ĩsibrob ahâ norĩ ma 're ĩ'aroti mo, te te dama 're 'manharĩ wê u'âsi za'ra mono da. Te za duré uburé marĩ wê na dama 're sõprub za'ra. Te za duré simi'ê na marĩ na te te 're dazari u'âsi za'ra.

¹⁹ ãne wamhã, ãte uptabi da hã te za marĩ hã ãwẽ hã sô 're simi'wara u'ãsi za'ra, niwab da hã. Duré rowẽ u'ãsi te za ta norĩ hã 're hãimana u'ãsi za'ra, hãiwa ãma.

²⁰⁻²¹ Timotiu, ma'ãpé roti hã tô sena si asina 're 'madâ'â u'ãsi mono za, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te aima ãwaihu'uzé hã, ãma 're ãda'apawapto mono zéb da hã. Ni'wam norĩ hã taré te dama 're siwasu'u za'ra, roti tô sena hã tãma ãwaihu'u za'ra na hã. Tane nherẽ, Zezu Cristuhu nhimiroti hã wa te 're ãsaze za'ra mono zém hawi, ma tô ta norĩ hã 're sipa za'ra. Ta norĩ hã te te dama 're ãrowasu'u za'ra mono zé hã, Wanhib'apito nhimiroti zarinaĩ õ di. Taha wa, roti tô senai'õre wi, te za asina 're asiptete u'ãsi mo, 're wapari tõ mono da.

Wa ãsima aiwẽ za'ra wa'wa, rowẽ u'ãsi 're anomro aba mono da, Wamama te te 're ãaipawapto za'ra wa'aba mono zéb zarina si.

2 Timotiū

Paru hã, maparane ãma te te duré ĩrob'ui'ééré, Timotiuhu ma ĩbaihã wasu'uzé

Ã ĩbaihã na ma tô Paru hã Timotiuhu ma tinhimi'ui'ééré na tãma ãma sahu, maparane ãma. Roma ãma dazazéb 're, hãimana sirõmo, ma tô tãma rob'ui'ééré. Tidã'ázé hã ma tô sina waihu'u, ĩromhutu na hã oto. Taha wa, ma tô tãma roti, Timotiuhu ma, 'Re ĩhãimana u'âsi mono si te te sina 're umnhasi pese mono da, duré Zezusihi ma, te te 're romhuri wẽ mono da zama. Ma duré tãma waihu'u, da'madã'ã'wa na sena na 're hãimana mono da.

1-2 ĩ'ra Timotiū, ĩma asawi pe hã, wa hã Paru wa ãma aima rob'ui'ééré. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te sima ĩwézéb uwaibaba, ma tô ĩpisutu, Cristu Zezusihi zadawa wasu'u'wa, 're ĩmorĩ da. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tô dama ropisutu, rowẽ na ĩ'rata 're dahãimana u'âsi za'ra mono da, Cristu Zezusihi ãma 're danomro mono wa. ãne wa, taha wasu'u na te dama 're rowasu'u mono da, ma tô oto datẽme ĩzatõ.

Wamama ma, wa ai'ãma 're ĩmreme u'âsi, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, duré Wanhib'apito Cristu Zezusihi ma zama, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hãimana u'âsi mono da, duré ai'ãma 're pẽ'ézé u'âsi zahuré mono da, rowẽ u'âsi, ãma 're aimorĩ da.

Paru hã Timotiuhu ma, te te ĩrotizé wasu'u

3 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma, wa 're ĩwata u'âsi. Marĩ na te tiwi ãma ĩ'upazém na, te te oto ĩ'ãma 're ab'madã'ã mono õ wa, wa oto rowẽ na te tãma 're romhuri u'âsi. Tane duréihã ma tô duré ĩhi'rata norĩ hã te te tãma 're romhuri za'ra. Tawamhã tãma 're ĩmreme mono wamhã, bãtã na wa aima te tiwi 're rowaptêrẽ u'âsi, barana zama, te te 're aipawaptob u'âsi mono da. 4 Aiwa'özém na ai'ãma ĩpo're pu'u wa, wa ĩsima rowẽ za'etẽ, te asabu da, rowẽ uptabi na 're ĩhãimana mono da. 5 Duré Wanhib'apito zazei'wa na tô sena 're aihãimana mono na, wa ai'ãma po're puru. Ai'rada Ro'idi norĩ hã ma tô ana me hã Wanhib'apito zazei'wa na 're hãimana zahuré, E'unisihi me. Ta norĩ ne, tô sena Wanhib'apito zazei'wa 're aimorĩ na, tô ĩma aiwaihu'u pese di. 6 ãne wa, wa za ãma aipo're pu'u oto, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã sõpru wa, te te aima ĩsõmrizém na, dapawaptom na tãma 're romhuri mono da. Ai'rã nhisiwi ĩnhib'rada hã te hiri wamhã, ma tô aipẽ'ẽ 're aima tisõ, ĩwẽ hã. Taha wa, ma'ãpé asimi'ẽ na tãma 're romhuri u'âsi mono. 7 E wasina wapahi sina 're wahãimana za'ra mono da, ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã Tipẽ'ézani hã te te wama 're anhomri. Mare di. Wanhiptete sina ãma 're wahãimana za'ra mono da, duré wanhimizawi pese sina 're wahãimana za'ra mono da, duré wanhimirosa'rata na hã atãma 're wahãimana za'ra mono da, ma tô te te wama 're anhomri, Tipẽ'ézani hã.

8 ãne wamhã, 're asisé mono õ di za, Wanhib'apito wasu'uwẽ hã dama 're wasu'u tô mono da. Duré ĩma 're asisé mono õ di za, ĩwasu'u na. Wanhib'apito wasu'uwẽ na te dama 're rowasu'u mono 'ru te, ma tô dasiwi ĩnherẽ ni, dazazéb 're. Taha wa, wa oto te 're robzépata. ãne wa, ma'ãpé 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã tinhiptede te te aima ĩsõmri na, sada 're asiptete mono, ĩsine 're robzépata mono da. 9 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tô te te 're wa'anho'reptu, rowasété hawi. Ma tô duré te te sima 're wa'apisutu, ĩsib'a'uwẽ oto 're wahãimana za'ra mono da, wawẽ uptabi na. E marĩ wa, ma tô sima wa'apisutu. E marĩ ĩwẽ hã wa te dama 're 'manharĩ za'ra mono wa. Mare di. Taha wab õ di. Taré te te sima 're wa'awẽ mono wa, duré simizawi pese wa, ma tô te te 're wa'anho'reptu. Ma tô duré wa'ãma tinhib'a'uwẽ za'ra. Zahadu ropoto na te te sãna'rata õ ré hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã simizawi pese wa, ma tô sima wa'ãma roti sirõmo za'ra, te te 're wa'apawapto mono da, Cristu Zezusihi nhiminho'reptuzém na hã. 10 Wanho'reptui'wa Cristu Zezusi

we datême ãwisizém na, ma tô oto wama siwaihu'u za'ra, tinhimipawaptobzém na. 'Re ãdadâ'â za'ra mono zé wasu'u hã, pipa nherê, ma tô wawi uprosi za'ra wapahi hã, Wanho'reptui'wa hã. Duré Wanho'reptui'wai wasu'uwê hã wa te 're ãsaze za'ra mono zéb zarina, ma tô wama waihu'u za'ra, rowê na 're ãdahâimana u'âsi za'ra mono zé wasu'u na hã.

¹¹ Taha wasu'uwê na te 're da'apo're pu'u mono da, ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ãpisutu, Wanhîb'apito zadawa wasu'u'wa 're ãmorî da, ãsimiroti na te 're da'apawapto mono da. ¹² Taha wa, te te ãpisutuzéb zarina, te ãsina uwaimrami wa, wa oto te 're robzépata. Tane nherê, 're ãnhîsé mono ô di, ãsadawa wasu'u'wa 're ãmorî tã da. Wanhîb'apito hã wa ãsina te 're umnhasi, te te 're ãpawapto u'âsi mono da. Ta hã ãma waihu'u pese di, ãwaihu'u pese na hã. Wa hã wa tô tâma ãsîhâiba nho, tô sena tâma waihu'u pese wa, te te 're ãmadâ'â mono zéb da hã, bâdâ ãwa waptâ'ã ô ré, apâ we ãmorîzéb u hã. ¹³ ãne wamhã, roti tô sena hã te aima 're ãwaihu'u mono hã, te za 're ãmadâ'â u'âsi mo. Cristu Zezusihi ãma 're aimorî wa, te za Wanhîb'apito umnhasi sina, 're aihâimana mo. Te za duré 're ãda'azawi pese mo. ¹⁴ Roti tô sena hã te aima 're ãwaihu'u mono hã, wê uptabi di. Ta hã te za 're ãmadâ'â pese mo, ãma 're ãda'apawapto mono da hã, aimawi rowasu'u na da te ãma saprî za'ra tã da. Taha da, te za te te 're aipawapto u'âsi, 'Re ãhâimana u'âsi mono pê'êzani hã, wapê'ê 're, 're ãhâimana mono hã.

¹⁵ Azi'a na danhipti'a nho'ômo nhisi ãma, uburé ãsazei'wa norî hã ma tô ãrême za'ra. Pideru norî zama, ma tô Emozenihi me dame ãrême zahuré. ãne hã aima waihu'u pese di. ¹⁶⁻¹⁷ Onesiporuhu si ma tô tinhimipawaptobzém na nasi ãma rowê zani. Taha wa, wa ãsima wê, Wanhîb'apito hã Onesiporu norî hã, duré ãsôrôwa ãma ãsiré 're ãhâimana za'ra mono norî zama, ãwê na te te 're apawapto mono da. Ta hã ãma 're sisé mono ô di, ãwasu'u na hã. Taha wa, Roma na 'ri nho'ômo nhisi u wei wisi wamhã, ma tô te te ãzô aba, te te ãnhopêtê da. ¹⁸ ãne wa, wa ãsima wê, Wanhîb'apito hã ãwê na te te ãma tâma uwaimrami da, bâdâ ãwa ãwaptâ'ãzém na, dahâimanazém na te te ãda'awaihu'uzéb da hã. Onesiporu hã ma tô marî mono bâ nasi ãpawapto, Épézu ãma 're ãhâimana mono ré hã. ãne na hã aima waihu'u pese di.

2

Paru hã Timotiuhu ma, roti te te tâma ãsômrizém na rowasu'u

¹ ã'ra, ma'ãpé ãwapari pese, asina. Cristu Zezusihi ãma wa 're wanomro. ãne wa, te za ãsimipawaptobzéb zarina, asiptete sina ãma 're aihâimana mo. ² ãnhimirowasu'u hã ma tô aipo're na 're ãwapari mo, ãsazei'wa norî nho'a te dama 're rowasu'u mono wamhã. Ta norî hã ahâ di. Tawamhã 're ãwapari mono zé hã te za aibâ norî ma 're ãwaihu'u mo, aima ãumnhasi za'ra norî ma hã, tâma waihu'u pese za'ra wamhã, ãnhimirowasu'uzém na te te duré ãma 're uzusi za'ra mono da, dapawapto na.

³ Da'wapéi'wa dama ãumnha hã dasi'wapéi 're, hâimana wamhã, te te 're robzépata tã mono da, sisawi ô di za. Tane a hã, Cristu Zezusihi nhîb'a'uwê na 're aihâimana mono wa, te za asina 're ãsazei u'âsi mo, asisawi ãna ãsine 're robzépata mono da. ⁴ Da'wapéi'wa norî hã tinhîb'apito ma te te 're romhuri za'ra mono ré hã tâma wê za'ra di, ãsîb'apito ãsimiromhuri na te te 're awêsâmri mono da. ãne wa, tinhimiromhuri upana, marî mono bâ te te sima 're rosa'rata za'ra mono ô di za, te te sima ãma 're uwaimrami za'ra mono da. ⁵ Duré, ni'wa hã dawara na hâimana wamhã, dawî watobro nherê, marî ãwê hã te te sima âri ô di za, dawara na roti hã te te sina 'madâ'â ô wamhã. Dawara na roti hã te te sina ãmadâ'ãzéb zarina si, te za marî ãwê hã sima ti'â, dawî watobro wamhã. ⁶ Duré, buru na romhuri pire 'wa hã, amnho hã uburé da te ubumroi pari, ãmorî'rata na te za tite da âri rata. ⁷ Ma'ãpé, ãma 're rosa'rata u'âsi mono, te aima ãrowasu'uzém na hã. ãne wamhã, Wanhîb'apito hã te za te te 're aipawapto, ãhã wasu'u na hã 're awaihu'u mono da.

⁸ Maãpé, Zezu Cristuhu ãma 're rosa'rata pese mono. Ta hã dâ'â nherê, ma tô ab're hawi hâiwa'udu, Dawihi nhihudu hã. Wanhîb'apito wasu'uwê na te 're da'apo're pu'u mono wamhã, taha wasu'u na wa tô te dama 're rowasu'u u'âsi. ⁹ Tawamhã Wanhîb'apito wasu'uwê na te dama 're rowasu'u mono 'ru te, wa oto te 're robzépata. Ìwasédé hã te 're 'manharî mono newa, wa oto 're ìza, dazazéb 're, ìsi'uwazi nhorô rutu na ìpawasisi ré. Tane nherê, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã pawasisi ãna ne, te 're hâimana u'âsi. Te za da te dama ãma 're rowasu'u u'âsi za'ra. ¹⁰ Te ìrobzépata da hã ìma pire nherê, ìsisawi ô di, te robzépata tô da hã. Te 're robzépata mono nherê, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã tinhib'a'uwê da, te te sima ìpisutu za'ra norî hã wa za te 're apawaptob u'âsi, Cristu Zezusi hã te te 're saze za'ra mono da, taha zarina tinho'reptuzé hã te te sina 're uwaimrami za'ra mono da, rowê na ì'rata 're hâimana u'âsi za'ra mono da. ¹¹ Tô sena da te dasima 're ìrowasu'u za'ra mono zé hã ãne: “Cristuhu siré 're wadâ'â za'ra mono wa, duré ta hã dâ'â uptabi nherê, ab're hawi hâiwa'utu wa, wa za ìsiré 're wahâimana u'âsi za'ra.

¹² Robzépata hã wa te wasina 're waihu'u za'ra mono nherê, wanhiptete sina ãma 're wahâimana u'âsi za'ra mono wamhã, wa za Cristuhu siré wapire na wa te 're da'madâ'â u'âsi za'ra. Cristuhu zazei'ô'wa na dama 're wasiwasu'u za'ra mono wamhã, tizazei'wa na te te sina 're wa'awaihu'u mono ô di za. Te za te te siwi 're wa'awê'ô oto.

¹³ Wa norî hã Wanhîb'apito ma, wa tô wasina tãma ropisutu za'ra ni, ãma 're wanomro u'âsi mono da. Tawamhã wa te wasina ãma tãma 're uwaimrami za'ra mono ô nherê, Wanhîb'apito hã wama umnhasi za'ra di, uburé te te wama 're ì'aropisutu mono zé hã te te wama ãma 're ì'a'uwaimrami mono zéb da hã. Marî na taré te te dama ì'aropisutu da hã, mare di.”

¹⁴ ãhã wasu'u na te za asimi'madâ'â norî hã ãma 're ìpo're pu'u za'ra mo. Te za duré aihâimana prédup sina tãma 're ì'aroti mo, 'Re ìhâimana u'âsi mono nho'a 're wahâimana za'ra mono nherê, taré marî wasu'u na 're sisada'âbâ za'ra mono tô da. Dasisada'âbâzé hã wê ô wa, taha zarina 're dahâimana za'ra mono wamhã, te za dawî 're si'utôri, dahâimana wê zé hã. ¹⁵ Romhuri'wa nhimiromhuri hã wê wamhã, tinhimiromhuri ma, 're sisé mono ô di za. Tane te za sada 're asiptete u'âsi mo, ì'uwaibaba si roti tô sena na si 're da'apawapto mono da, asimiromhuri na te te 're aiwêsâmri mono da, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. ¹⁶ 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti zarinaî ô na rowasu'u'wa norî nhiti, te za 're aihâimana mo. Ta norî nhimirowasu'u zarina, 're dahâimana za'ra mono wamhã, te za danhimirosa'rata na dasina 're dapahâ za'ra, Wamama nhimiroti nhiti. ¹⁷ Ta norî nhimirowasu'u hã da'wa're ne, te 're hâimana. Da'wa're hã sa'êtê wamhã, te za uprosi, danhi hã. Tane, ta norî nhimirowasu'u hã ìsazei'wa norî ãma te te ropéi mono wamhã, te za tiwi uprosi za'ra, dahâimana wê zé hã. Tane, Imenezu norî nhimirowasu'u hã Piretuhu nhimirowasu'u me. ¹⁸ Ta norî hã senai'ô na rowasu'u na te te dama 're rowasu'u zahuré, ãne: “Tâibâ, bâdâ ma tô ìwa waptâ'ã pa, 'Re ìhâimana u'âsi mono ab're hawi te te ìda'ahâiwa'utuzéb da hã. Niwab da hã te te ãma sahu ô di za, te te ìda'ahâiwa'utuzém na hã.” ãne ta norî nhimirowasu'u hã. Taha zarina ma tô dawî uprosi zahuré, Wanhîb'apito wasu'uwê na da te 're ìsaze za'ra mono zé hã. ¹⁹ Tane nherê, êtê 'manharî na 'ri na'rada hã, siptete na 're ìhâimana mono ne, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti hã pire na 're hâimana u'âsi. ãne ìsimiroti na rob'ui'ééré hã: “Wanhîb'apito hã te za tinhib'a'uwê norî hã tite na te te 're awaihu'u.” ãne duré ãma ìrob'ui'ééré hâiba amo hã: “Ni'wam norî hã Wanhîb'apito nhîb'a'uwê na dama 're siwasu'u za'ra mono wamhã, te za tiwasédé hã rême pese za'ra, 're nomro wê mono da oto.” ãne ìsimiroti na rob'ui'ééré hã.

²⁰ 'Ri wawê ãma hã piza hã ahâ na te 're hâimana za'ra, êtê'ubuzi pré oru 'manharî hã, duré êtê'ubuzi'a prata 'manharî hã, duré wede 'manharî hã, duré zé'a 'manharî hã. Nima norî hã, marî da hã wê uptabi di, marî hã da te ãma 're ì'manharî za'ra mono zéb da hã. Duré nima norî hã marî da hã wê uptabi ô di, marî hã da te ãma 're ì'manharî za'ra

mono zéb da hã. ²¹ Tane ni'wam norĩ hã te aima ãwaihu'u mono zéb zarina, tô senai'õ na rowasu'u'wa nhimiroti hã te te siwi 're wẽ'õ pese za'ra mono wamhã, Wanhib'apito ma, wẽ uptabi di za, romhuri hã za te te tãma 're ã'apisutu mono da hã. ãne wa, Wanhib'apito ma, sisõmri za'ra wa, te za tãma pisutu za'ra, ãwẽ na te te tãma 're dapawaptob za'ra mono da. ²² ãne wa, dahãiba téb ré, dawasété zô 're ãdasiwasutu za'ra mono norĩ ne, 're aihãimana mono õ di za. Te za asina 're ãrosa'rata u'ãsi mo, aihãimana wẽ na 're aihãimana mono da, duré Wanhib'apito umnhasi sina 're aihãimana mono da zama, duré asimizawi pese na 're aihãimana mono da zama, duré rowẽ na si dasiré 're aihãimana mono da zama. Taha da, te za asina 're ãrosa'rata u'ãsi mo, uburé Wanhib'apito zazei'wa norĩ me, hãimana wẽ sina, ãsimipawaptobzéb zô te te tiwi 're ãrowaptẽrẽ za'ra mono norĩ me. ²³ Siwa'ru marĩ na 're dasisada'ãbã za'ra mono wamhã, 're dawapari mono õ di za. ãne, da te 're dazada'ãbã za'ra mono wamhã, te za oto damreme na 're dasi'wapé za'ra. ãne na aima waihu'u pese di. ²⁴ Ni'wa hã Wanhib'apito ma romhuri'wa na 're hãimana mono wamhã, timreme na te te 're da'a'wapéi mono õ di za. Simizawi pese na te za dama 're hãimana, aihĩni ma. Waimri na te za duré te te dama 're arowaihu'u, waptu na dazada 're sahi mono ãna. ²⁵⁻²⁶ Ni'wam norĩ hã ãsimiroti na hã sada 're hãimana za'ra mono wamhã, atãma te za tinhimiroti wẽ na te te 're pawaptob za'ra, tinhimirosa'rata na te te ãma saprĩ za'ra da, Wamama nhimiroti hã tô sena na te te sina waihu'u za'ra da oto, ãsimipawaptobzéb zarina. Wa'uburé norĩ nhib'apito hã ma tô aré tãma 're sadawa nhipese za'ra, te te sima 're ãda'awẽ mono zéb uwaibaba, ãsimiroti na 're hãimana za'ra mono da. Tane nherẽ, a'uwẽ norĩ hã tinhimirosa'rata na te te ãma saprĩ za'ra wamhã, te za oto Wa'uburé nhimiroti hawi 're wairébé. Taha da, te za Wanhib'apito ma romhuri'wa hã atãma te te 're apawapto, tinhimiroti wẽ na hã.

3

Rob'rãsutu u, za 're ãdahãimana wasété za'ra mono zém na rowasu'u

¹ Wa za oto marĩ na aima rowasu'u, ãma 're rosa'rata mono da. Nimahã na rob'rãsutu u hã romhuture wamhã, dama ropire di za. ² ãne dahãimanazé hã za: Dasima si te za marĩ zô 're danhopré. Duré rob'uiirazéb zô si te za da te dasima 're rob'ruiwapari za'ra. Duré 'rãwi dapẽ'ẽ na, te za marĩ na dasina 're dawata za'ra. Duré te za da te dasima 're nharĩ wasété za'ra. Duré marĩ na dama 're danhoprub za'ra mono nherẽ, danhoprum na da'ãma 're dawata za'ra mono õ di za. Duré damama norĩ nhimiroti hã da te 're wapari za'ra mono õ di za. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã da te 're wazéb za'ra mono õ di za duré. ³ Duré 're ãdasisawi pese za'ra mono zé hã dama 're hãimana mono õ di za, dapẽ'ẽ 'remhã. Duré da'ãma dapẽ'ẽzézé hã dama 're hãimana za'ra mono õ di za. Duré taré te za dawasédé hã da te da'ãma 're sa'ra za'ra. Duré dawasété wi dasina 're danhiptete za'ra mono õ di za. Duré dazahi u'ãsi te za 're dahãimana za'ra. Duré 're ãdahãimana wẽ za'ra mono norĩ hã te za taré dasi'upana da te 're 'ruiwapari za'ra. ⁴ Duré dasiré nherẽ, te za 'rãwi dasisada 're dahãimana za'ra. Duré dapẽ'ẽ 're, rosa'rata waptu na, marĩ ãwasédé hã te za da te 're 'manharĩ za'ra. Duré danhipai u dawaihu'u pese newa, te za 'rãwi dapẽ'ẽ na dasina 're dawata za'ra. Duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono zawi'wa, 're danomro mono õ di za. Ta hã dama wẽ õ di za. Dato si dama ãwẽ hã za oto. ⁵ 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na 're dahãimana wẽ za'ra mono da, da te dasima 're wẽ za'ra mono newa, tazahã, da te dasima 're wẽ za'ra mono õ di za, tiwaihu'u pese na te te 're ãda'apawapto mono da hã, ãma 're ãdahãimana wẽ za'ra mono zéb da hã. Taha wa, te za ta norĩ nhiti 're aihãimana mo. ⁶ Ta norĩ hã hãimana nhipese na danhorõwa u te za datẽme 're sihutu. Te za pi'õ norĩ hã tizadawa nhipese na te te 're 'rãmi za'ra. Tawamhã sib'uwa na 're hãimana za'ra mono wamhã, te za te te ãma 're sasõmri za'ra. Pi'õ norĩ hã marĩ ahã na te te 're 'manharĩ wasété za'ra mono wa, te za robzei'õ na 're hãimana za'ra. Siwa'ru te za ta norĩ hã 're hãimana za'ra, te te sima 're ãwẽ za'ra mono zéb uwaibaba. ⁷ Pi'õ norĩ hã, ni'wam norĩ nhimirowasu'u hã te te 're wapari ze za'ra mono nherẽ, roti tô sena hã niwa te te

ĩwaihu'u za'ra da hã, mare di za. ⁸ Duréhã ma tô aibã norĩ hã Mozésihi nhimiroti da, sada 're hãimana zahuré, Zanesi norĩ hã Zabirihi me. Tane ãhãna senai'õ na rowasu'u'wa norĩ hã te tô sena roti zada 're hãimana za'ra. Ta norĩ nhimirosa'rata wẽ hã robaba di. Duré Wanhib'apito ãma ĩsimirowasu'u hã tô senai õ di. Taha wa, te za 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ta norĩ hã te te siwi 're awẽ'õ. ⁹ Zanesi norĩ hã Zabirihi me, ma tô dasiwi waihu'u zahuré ni, ĩsimiza'rese'õ na. Tane te za oto ĩsimiza'rese'õ na dasiwi waihu'u za'ra ni, senai'õ na rowasu'u'wa norĩ hã. Tawamhã ta norĩ nhimirowasu'u hã da te 're wapari hã za'ra mono õ di za oto.

Paruhu nhimiroti 'rãsutu na rowasu'u

¹⁰⁻¹¹ A hã ma tô ĩwaihu, ĩnhimiroti na, duré ĩhãimanazém na, duré dapawaptom na ĩnhimiromhuri na te ĩsina 're ĩroti mono zém na, duré Wanhib'apito umnhasi sina 're ĩhãimana mono zém na, duré da'ãma ĩwa'a su'u õ na 're ĩhãimana mono zém na, duré te 're ĩda'azawi pese mono zém na, duré marĩ ahã na ĩzada 're hãimana mono nherẽ, Wanhib'apito ãma ĩsina ĩnhiptete sina 're ĩhãimana mono zém na zama. Ma tô duré ĩwaihu, da te ĩma 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra mono zém na hã, duré te 're ĩrobzépata mono zém na hã. Ma tô duré ĩwaihu, marĩ hã ĩzõ 're ĩwairébé mono zém na hã, Átizotiza na 'ri nho'õmo nhisi ãma, duré Iconizu ãma, duré Risitira ãma. ĩpipa na da te ĩ'ãma 're rob'manharĩ wasété za'ra mono wa, wa tô te 're robzépata za'etẽ. Tane nherẽ, ĩdã'ã tô da, ma tô Wanhib'apito hã nasi ĩnho'reptu a'ã. ¹² Cristu Zezusihi ãma 're dahãimana wẽ za'ra mono da, da te dasima 're wẽ za'ra mono 'ru te, dasi'uihá na te za tô ĩsazei'wa norĩ ma, da te 're rob'manharĩ wasété za'ra. ¹³ ĩwasété norĩ hã, duré ĩhãimana nhipese norĩ hã te za 're siwasété pese za'ra. ĩsadawa nhipese na te za da te ãma 're sasõmri za'ra. Te za duré dapẽ'ẽ 're dasima 're dazadawa nhipese za'ra. ¹⁴ Tane nherẽ, ta norĩ ne 're aihãimana mono õ di za. Tô sena roti hã ma tô dawĩ 're ĩ'awaihu'u mo. Taha na si te za 're aihãimana u'âsi mo. Roti hã tô sena hã ma tô asina 're ĩsazei mo. Tô sena roti na aima rowaihu'u'wa norĩ hã, aima waihu'u pese za'ra di. ¹⁵ 'Watébrémi na 're aihãimana mono zém hawi, aima waihu'u pese di, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã. Taha zarina hãwa hawi rowaihu hã te aima 're hãimana, asõ'reptuzé hã asina ĩ'uwaimramizéb da hã, Cristu Zezusihi zazei'wa 're aimorĩ wa. ¹⁶ Uburé ĩsimiroti wẽ na rob'ui'ére hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te dama 're ĩ'awaihu'u mono zéb zarina si, te dama 're hãimana za'ra. ãne wa, ĩsimiroti mono bâ wẽ di, roti tô sena na, da te ãma 're ĩdapawaptob za'ra mono zéb da hã. Duré wẽ di, ĩsimiroti hã, danhimiroti tô senai'õ na, da te dama ãma 're ĩrowaihu'u za'ra mono zéb da hã. Duré wẽ di, ĩsimiroti hã, dahãimanazém na da te 're upa za'ra mono wamhã, da te dama ãma 're ĩroti za'ra mono zéb da hã, ãma 're ĩdahãimana wẽ za'ra mono da hã oto. ¹⁷ Taha da, te dama 're hãimana, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti hã, tãma ĩromhuri'wa norĩ ma ĩwaihu'u pese zéb zarina, ĩwẽ na te te tãma ãma 're ĩdapawaptob za'ra mono zéb da hã.

4

¹⁻² Wa za oto marĩ hã aima ti'ru, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nho'a, Cristu Zezusihi nho'a zama. Nimahã bâta na te za Cristu Zezusi hã dahãimanazém na da'awaihu'u, dawasété na, dawẽ na zama. Taha zarina, te za aihĩni norĩ ma dama arowairébé, dahãiba ré norĩ ma, duré adã'ã norĩ ma zama. Wanhib'apito hã te za wei mo apã, Danhib'apito uptabi na oto dama 're sãmra mono da. ãne wa, wa za aima ti'ru. Ma'ãpé, Wanhib'apito wasu'uwẽ na dama 're rowasu'u u'âsi mono za. Asõ danhimiparizém na, duré asõ danhimipari õ zém na zama, te za Wanhib'apito wasu'uwẽ na 're ĩda'apo're pu'u u'âsi mo. Da'ãma aiwa'a ãna, te za asimiroti na 're ĩda'apawapto mo, dawasété na 'rãwi 're dasisãmri za'ra mono da, dawasédé hã da te 're rẽme pese za'ra mono da, dawẽ na si oto 're dahãimana za'ra mono da. ³ E marĩ wa, wa ãne aima ti'ru. Nimahã na hã sena roti hã da te 're wapari ze za'ra mono õ di za. Rowasu'u hã da te 're ĩwapari ze za'ra mono zéb uwaibaba si, te za da te 're wapari za'ra. Dama rowahutu'wa da, te za da'ahã na da te dasima 're pisutu za'ra, rowasu'u hã da te 're ĩwapari ze za'ra mono zéb uwaibaba si, te te dama 're wasu'u za'ra

mono da. ⁴ Roti tô sena uptabi hã te za da te 're rême za'ra, da te 're wapari za'ra mono tō da, dahi'rata norĩ nhimirob'răzarōtō 'rata si, da te 're wapari za'ra mono da oto. ⁵ Ta norĩ ne 're aihâimana mono ò di za. Asimiza'rese te za 're aihâimana mo. Aihâiba na te za 'râwi 're asi'madâ'â mo. Duré, Wanhîb'apito zazei'wa 're aimorĩ 'ru te, da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra mono nherê, 're asisawi mono ò di za, 're robzépata mono tō da hã. Te za duré Wanhîb'apito wasu'uwê na 're ĩda'apo're pu'u u'âsi mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te aima ĩpisutuzéb zarina, asimiromhuri na tâma âma 're uwaimrami mono da.

⁶ Wa za oto aima ĩsiwasu'u. ĩnhîbâdâ hã romhuture di oto. Wanhîb'apito zadawa wasu'u'wa 're ĩmorĩ 'ru te, za da te dasiwi ĩwĩrĩ nherê, ĩdâ'â tō da, ĩsisawi ò di za. ⁷⁻⁸ 'Re dasi'wamhâri za'ra mono wa, danhiptete na dasiwi 're ĩdawairébé mono ne, wa tō wa hã ĩnhîptete na 're ĩpusi. Duré dawara na dawi ĩwatobro ne, wa 're ĩhâimana, Wanhîb'apito ma, ĩnhimiromhuri na te ĩsina tâma uwaimrami pari wa. Cristu umnhasi sina, wa tō duré 're morĩ u'â, ĩsimiroti 'madâ'â sina. Ni'wa hã dawara na dawi watobro wê te, te za ropsu 'manharĩ hã sô tihâiba, da te âma ĩsôprezéb da hã. Tane, te marĩ ĩwê uptabi hã ĩzô 're hâimana, Wanhîb'apito ma, ĩnhimiromhuri na te ĩsina tâma uwaimrami wê te. Nimahã na te za bâdâ hã ĩwa waptârã, Wanhîb'apito apâ we ĩmorĩzéb da hã, dahâimanazém na te te ĩda'awaihu'uzéb zarina, te te dama ĩ'arowairébézéb da hã. Tawapsi, ta hã wê uptabi wa, te za marĩ ĩwê uptabi hã ĩma pisutu, ĩ'uwaibaba si. E ĩma si te za pisutu. Mare di. Aihĩni Wanhîb'apito zawi te, wei ĩmorĩzéb zô 're ĩsimipari za'ra mono norĩ ma zama, te za duré marĩ ĩwê uptabi hã tâma pisutu za'ra.

Paru hã Timotiuhu ma, marĩ na te te ĩpo're pu'uzém na rowasu'u

⁹ Ma'âpé, asima rowairébé su'u, we ĩtême aimorĩ su'u da, ĩzabu da. ¹⁰ Demasi hã ĩ'âma sapa'a ò di oto. Ma tō ĩwi watobro, Tesaronita na 'ri nho'ômo nhisi u morĩ da, marĩ hã te te sima awê wa, taha na oto 're morĩ da. Teresêti hã ma tō mo, Darasiza na danhipti'a nho'ômo nhisi u. Titu hã ma tō duré mo, Damasiza na danhipti'a nho'ômo nhisi u. ¹¹ Rucasihi si te ĩ'rata nhamra. Âne wamhã, Marcusihi zô rowaimrami mono za, sôpêtê da, asiré we saprôni da, ĩnhimiromhuri na te te 're ĩpawapto mono da. ¹² Wa hã wa tō Titicu hã satô, Épézu na 'ri nho'ômo nhisi u morĩ da. ¹³ Tawamhã, we aimorĩ wamhã, ĩsi'ubuzé hã we ĩma âri za, Capuhu nhorôwa âma te ĩrême hã, Torowadi na 'ri nho'ômo nhisi âma. ĩbaihã zama, we ĩma duri za. ĩbaihã hã romhã 'manharĩ hã, ĩma wê uptabi wa, ta norĩ zama we ĩma duri za.

¹⁴ Aresâdiri hã ma tō ĩwi ro'wa'rutu pese, ĩsi'uwazi na romhuri'wa hã. Wanhîb'apito si te za tâma âma wa'rã, marĩ te te ĩma ĩ'ab'manharĩ wasété zé wa'rãmimhã. ¹⁵ Taha aibã hã ma tō wanhimirowasu'u na hã wazada tihâiba, sahi sina. Ma'âpé tiwi 're asi'madâ'â pese mono za.

¹⁶ Da'âma rowairébé'wai ma, ĩsiwasu'u 'rata wamhã, ĩhâimana wasété ò zém na hã, ni'wa hã ĩ'âma sapa'a ò di aré, tinhimiroti na ĩ'âma sime da. Aihĩni ma tō ĩwi sina tipahã za'ra. Tane nherê, te ĩsima wê ò di, da te ĩrêmezém na te te dama âma ĩ'awa'rãmi da hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ¹⁷ Da te ĩrême za'ra nherê, ma tō Wanhîb'apito hã ĩ'rata tihâiba, te te ĩnhîptete da, 'ri para zudezu'ô norĩ ma, te rowasu'u da, Wanhîb'apito wasu'uwê na. Âne wamhã, ma tō Wanhîb'apito hã ĩnho'reptu, ĩdâ'â tō da a'â. ¹⁸ Tane te za Wanhîb'apito hã duré rowasété hawi ĩnho'reptu, hâiwa u te te ĩ'âwisi wê da, tinhib'a'uwê norĩ te te 're ĩ'ab'madâ'â mono zéb u hã. Ta hã wê uptabi wa, aihĩni wa za âma 're wawata u'âsi za'ra.

Paru hã sisa'u te te ĩdazawizém na rowasu'u

¹⁹ Ma'âpé ĩma sawi zahuré na, Prisira norĩ hã Atiraha me. Duré ĩma sawi za'ra na, Onesiporuhu nhorôwa 're, 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã. ²⁰ Erasitu hã ma tō ĩza'u nhamra, Corĩtu na 'ri nho'ômo nhisi âma. Toropimu hã hâzé wa, wa tō tirê, Miretu na 'ri nho'ômo nhisi âma. ²¹ Ma'âpé, niha asina rosa'rata, rowa'u'u wahã 're sa'wari mono ò

ré, we aimorĩzéb da hã. Wasiré ãsazei'wa norĩ hã te ãma asawi za'ra, Eburu, duré Pudeti, duré Rino, duré Caradiza. Uburé ãsazei'wa hãiba amo norĩ hã te duré ãma asawi za'ra.

²² Timotiu, wa ãsima aiwẽ, Wanhíb'apito hã 'rãwi aipẽ'ẽ 're, 're ãsãmra mono na, asina 're waihu'u u'ãsi mono da. Duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono wi, wa tô te tiwi 're waptẽẽ u'ãsi, ãsimizawizé hã uburé ai'ãma za'ra wa'aba 're hãimana u'ãsi mono da.

Titu Tituhu ma, Paru te te ĩrob'ui'ééré Ībaihâ wasu'uzé

Ā Ībaihâ hã Paru hã aibâ ĩprédupté ma, ma tô rob'ui'ééré, Titu na ĩsisi ma. Ta hã Paruhu siwadi uptabi, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri na ĩpawapto'wa (Darasiza. 2.1-3). Titu hã zudezu ô di. Ta hã deredu na ĩwaptērē. Tereta na rob'r'é za'iti nhisi āma, ma tô Zezusihi zazei'wa norĩ hã 're hâimana za'ra. Tame ma tô Paru hã Titu hã tirē, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri hã te te 'manharĩ da. Ā Ībaihâ na ma tô tãma rob'ui'ééré, Tereta āma hã te te 're da'ab'madâ'â wē mono da, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē norĩ hã te te 're apisutu mono da, ĩsazei'wa norĩ 'madâ'â'wa da hã.

Paru hã wama zama, ma duré waihu'u za'ra, āne: Ni'wam norĩ hã si'uihã na tinhiptete na tiwasété wi hã 're wairébé waihu'u mono ô di. Tazahã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wama ĩsôprub za'ra zém na si wanho'reptuzé hã Cristuhu dá'ázém na si.

¹ Wa hã Paru, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa, duré Zezu Cristuhu zadawa wasu'u'wa 're ĩmorĩ, wa āma aima rob'ui'ééré. Zezu Cristu hã ma tô ĩpisutu, te te datēme ĩzatōrĩ da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē norĩ u, te tãma 're apawapto mono da, Wanhib'apito umnhasi sina 're hâimana za'ra mono da, duré Wanhib'apito āma tô sena rowasu'u wē na te 're apawapto mono da, āma 're nomro wē mono da. Taha da, ma tô datēme ĩzatō. ² 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã sadawa nhipese ô di. Marĩ te te apoto mono ô ré, ma tô tizazei'wa norĩ āma sima roti siro, rowē ĩsi'utōrĩ'ō āma ĩ'rata 're hâimana u'âsi za'ra mono da. Taha zô si, wa wasina 're wanhimipari u'âsi za'ra. ³ Tawamhã bádã ma tô oto ĩwa waptārã, te te dama ĩwaihu'uzéb da hã, āhã wasu'u hã. Taha wa, ma tô we ĩma tisō, tinhimiroti hã, ĩsadawa para te dama 're sadawa wasu'u mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Wa'anho'reptui'wa hã.

⁴ Titu, taha wa, wa āma aima rob'ui'ééré. Te ĩ'aipawaptozbéz zarina, wasiré Wanhib'apito zazei'wa 're aimorĩ wa, ĩ'ra na wa asisi, asawi te.

Wamama ma, wa ai'āma 're ĩmreme u'âsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, duré Wanhib'apito Cristu Zezusihi ma zama, ĩsimizawizé hã ai'āma 're hâimana u'âsi mono da, rowē u'âsi, āma 're aimorĩ da.

Cereta na rob'r'é za'iti nhisi āma, Titu te te 're ĩdapawapto mono zé wasu'u

⁵ Titu, Cereta na rob'r'é za'iti nhisi āma wa tô airē, tame asāmra da a'â. E marĩ da. Romhuri hã ĩ'uwaibaba dama hiri da. Duré ĩprédum norĩ hã 're apisutu mono da, 'ri nho'ōmo mono bâ ĩsazei'wa norĩ te te 're 'madâ'â za'ra mono da. Tawamhã te aima ĩrotizéb zarina si, te za oto 're ĩ'apisutu mo. ⁶ Āne wa tô aima roti, ta norĩ āma. Wē na 're ĩnomro mono norĩ si te za 're ĩ'apisutu mo, da'madâ'â'wa da. Wē na 're nomro mono wa, ĩwasédé hã da te āma 're ĩsa'ra mono ô norĩ si, te za 're ĩ'apisutu mo. Timro uptabi si te te 're ĩ'madâ'â za'ra mono norĩ si, te za 're ĩ'apisutu mo, da'madâ'â'wa da hã. ĩ'ra norĩ hã tô sena ĩsazei'wa 're ĩnomro mono norĩ mama si, te za 're ĩ'apisutu mo. ĩ'ra norĩ hã po're ô wamhã, duré te te 're rowasutu za'ra mono wamhã, te za ĩwasu'u na da te āma 're ropé. Tawamhã ta norĩ mama hã 're apisutu mono ô di za, da'madâ'â'wa da hã.

⁷ Da'madâ'â'wa norĩ hã te za dama 're hâimana wē za'ra, 're nomro wasété mono wa, da te dasiwi 're wē'ô tô za'ra mono da. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te te 're da'madâ'â za'ra mono wa, dama 're hâimana wē za'ra mono di za. Āne te za 're nomro, da'madâ'â'wa norĩ hã. Dama pire wē te, 'rãwi sina 're wata za'ra mono ô di za. Duré hâimana nhiti'ru na 're hâimana za'ra mono ô di za. Duré ázézei'wa na 're nomro mono ô di za. Duré sahi wa, te te 're dahã za'ra mono ô di za. Duré sadawa nhipese na te te dama 're rob'rãmi za'ra mono ô di za. ⁸ Te za duré te te 're da'mazasi su'u za'ra. Duré 're nomro wē mono da si,

te za te te sina 're rosa'rata za'ra. Duré hâimana prédum na, te za 're hâimana za'ra. Te za duré dama 're hâimana wê za'ra. 'Re îhâimana u'âsi mono âma si te za 're nomro wê. Duré tihâiba na te za sina 're siptete za'ra, 're nomro wê mono da. ⁹ Wanhîb'apito wasu'uwê, te dama 're îwasu'u mono hã tô sena. Taha wa, te za da'madâ'â'wa norî hã îwasu'uwê hã te te 're 'madâ'â pese za'ra, î'uwaibaba si te te dama âma 're roti za'ra mono da, rowê na si Wanhîb'apito âma 're danomro mono da, duré 're siwaihu'u za'ra mono da, tinhimiroti na te te 're î'upa za'ra mono norî hã.

¹⁰ Âhâna te aibâ norî hã ahâ na 're hâimana za'ra, îsazei'wa nherê, Wanhîb'apito nhimiroti na te te 're îwawapari za'ra mono ô norî hã. Ta norî nhimirowasu'u hã dama î'uwaibaba ô di. Tizadawa nhipse na te ta norî hã te te dama 're rob'râmi za'ra. Âne te 're dahâimana za'ra da'ahâ na, zudezu na 're îdapoto za'ra mono hã. ¹¹ Taha wa, te za ta norî wi 're î'azawi mo, aimawi na îsazei'wa norî ma te te 're rowasu'u za'ra mono tô da. E marî wa. Ta norî nhimirowasu'u zarina, ma tô ni'wam norî hã 're sipa za'ra, roti tô senai'ô niwî, damama siré 're îdahâimana za'ra mono norî hã. Aimawi rowasu'u'wa norî hã rob'uiprazé hã da te tâma 're sômri za'ra mono da, te te sima 're rosa'rata za'ra, rowahutu wa'râmi. ¹² Cereta nhihudu hã tô sena na ma tô tisiré norî hâimanazém na rowasu'u. Âne te tinha, romhâ ré dapo're pu'u'wa hã: “Cereta nhihudu norî hã sadawa nhipse na te 're nomro. Abaze zahi ne, te duré 're nomro, sahi u'âsi. Wa'a za'ra nherê, te tisa zô si 're sôpré.” Âne te dawasu'u, romhâ ré dapo're pu'u'wa hã. ¹³ Îsimirowasu'u hã tô sena. Taha wa, aimreme pire na te za îsazei'wa norî ma 're î'aroti mo, Wanhîb'apito nhimiroti si te te 're sazei pese za'ra mono da, rowê na âma 're hâimana za'ra mono da. ¹⁴ Zudezu norî nhimirob'râzarôtô 'rada hã tô senai ô wa, te te 're wapari za'ra mono ô di za, îsazei'wa norî hã. Duré Wanhîb'apito âma tô sena roti hã te te siwi 're îwê'ô za'ra mono norî nhimiroti hã te te 're wapari za'ra mono ô di za. ¹⁵ Danhimirosa'rata wê u'âsi 're danomro mono wamhã, uburé marî îwê na 'râwi âma 're dasiwasété za'ra mono ô di za. Tane nherê, danhimirosa'rata wasété u'âsi 're danomro mono wamhã, marî wê nherê, da te âma 're rosa'rata wasété za'ra mono wamhã, te za 'râwi âma 're dasiwasété za'ra, îsazei'ô'wa norî hã. Tane nherê, dawasété na 'râwi 're dasiwaihu'u za'ra mono âna, te za 're dahâimana za'ra. ¹⁶ Ta norî hã te 're siwasu'u za'ra, 'Re îhâimana u'âsi mono te te îwaihu'u za'ra na. Tane nherê, 're nomro wasété mono wa, tô senai ô di, 're îsiwasu'u za'ra mono zé hã. Te te 're îda'ruiwapari za'ra mono zép si, te tâma 're hâimana za'ra. Duré po're'ô u'âsi te 're nomro. Marî îwê hã te te 're 'manharî waihu'u za'ra mono ô di, ta norî hã.

2

Rowasu'u uwaibaba na si rowasu'u

¹ Titu, rowasu'u uwaibaba si te za îsazei'wa norî ma 're îrowahutu mo, âma 're nomro wê mono da. ² Aibâ îhi norî ma, te za 're î'aroti mo, hâimana prédum na 're hâimana za'ra mono da, tiwasété wi sina 're siptete za'ra mono sina, 're hâimana za'ra mono da. Wanhîb'apito nhimiroti si te za duré te te 're sazei pese za'ra, ta hã tô sena wa. Te za duré te te 're dazawi pese za'ra. Marî hã sada 're hâimana za'ra mono nherê, Wanhîb'apito âma si te za 're hâimana u'âsi za'ra. ³⁻⁴ Pi'ô îhi norî ma zama, te za duré 're î'aroti mo, hâimana wê uptabi na 're hâimana za'ra mono da. Te te 're dawasu'u wasété za'ra mono ô di za, dama. Âzézei'wa 're hâimana za'ra mono ô di za. Roti wê na si te za î'ra ré norî hã te te 're pawaptob za'ra, timro hã duré ti'ra norî zama te te 're sawi pese za'ra mono da. ⁵ Te za sina 're siptete za'ra, 're nomro wê mono da, î'ra ré norî hã. 'Ri 're, romhuri wê 'wa te za 're hâimana za'ra. Duré timro mreme te za te te 're 'madâ'â pese za'ra. Tawamhã da te tâma 're nharî wasété za'ra mono ô di za, 'Re îhâimana u'âsi mono nhimiroti na oto 're nomro wê mono wa, î'ra ré norî hã.

⁶ Ritéi'wa norî ma zama, te za duré 're î'aroti pese mo, sina 're siptete za'ra mono sina, 're nomro wê mono da. ⁷ A hã aihâimana wê na, te za dama âma 're asanho mo, asirã

zarina si 're danomro wẽ mono da. Dama 're rowahutu mono wamhã, aimreme tô sena na si, te za dama 're ãrowahutu mo. ⁸ Ìwasu'u uwaibaba si, te za dama 're ãrowahutu mo, da te aima 're nharĩ za'ra mono tã da, taré da te aima 're nharĩ za'ra mono wa, timreme niwĩ wawẽ'õ'wa norĩ hã 're siséb za'ra mono da.

⁹ Ìwada'uri zarina si, pawa'ãbã ãna dama romhuri'wa norĩ ma zama, te za 're ã'aroti mo, tinhib'apito mreme hã te te 're wapari pese za'ra mono da, ãsimiromhuri na te te 're wẽsãmri za'ra mono da, ãsib'apito hã. Romhuri'wa norĩ hã timreme na te te tãma 're wa'rãmi za'ra mono õ di za, tinhib'apito ma hã. ¹⁰ Duré marĩ hã tinhib'apito wi te te 're simi'uri za'ra mono õ di za. Te za te te tãma 're romhuri wẽ za'ra, te te tiwi 're upa za'ra mono ãna. Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti zarina si 're nomro wẽ mono wa, te za Wa'anho'reptui'wa nhimiroti wẽ na 're dawata za'ra.

¹¹ 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tô dama siwaihu'u, tinhimizawi pese zém na, uburé te te 're ãda'anho'reptui mono zéb da hã. ¹² Ta hã te te 're wa'azawi pese mono wa, ma tô wama waihu'u, wa te 're rême pese za'ra mono da, ãsazei'õ'wa norĩ hãimanazé hã, dawé te, wawasété zô wa te 're rowasutu tã za'ra mono da, ti'ab ré wasina 're wanhiptete za'ra mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma si 're wanomro wẽ mono da. ¹³ ãne wa za 're wanomro, Wa'anho'reptui'wa zô wanhimipari sina. Wa za rowé u'ãsi 're wahãimana za'ra, wasina 're wanhimipari za'ra mono sina. Rowa'a za'ëté ré, apã wei morĩ wapsi, wa za watõmo na 'madã'ã za'ra ni, danhipai u 're ãhãimana mono hã, Wanhib'apito Zezu Cristu hã. ¹⁴ Ta hã ma tô wazada sisõ, wazada dã'ã da, 're ãwanomro wasété mono hawi, te te 're wa'anho'reptui mono da, ãsib'a'uwẽ si 're wahãimana za'ra mono da. E marĩ da. Sena na 're wanomro mono da oto, duré wawa'a ãna ãwẽ na wa te 're dapawaptob za'ra mono da.

¹⁵ Ìnhimiroti zarina si, te za 're ãda'apawapto mo, Wanhib'apito ãma 're danomro wẽ mono da. 'Re danomro wasété mono tã da, te za dawĩ 're ã'azawi pese mo. Wanhib'apito zadawa para te za aimreme pire na dama 're ã'aroti mo, asimiroti wapu wa, da te dasiwi 're aiwẽ'õ'wa za'ra mono tã da, dama 're ã'aroti mono na hã.

3

Ìsazei'wa norĩ hã 're ãhãimana wẽ za'ra mono zé wasu'u

¹ Titu, ãsazei'wa norĩ hã te za 're ã'apo're pu'u u'ãsi mo, dama ãpire norĩ nhimiroti si te te 're wapari pese za'ra mono da, roti'wa norĩ nhimiroti zama. Simi'ẽ na te za ãmreme hã te te tãma ãma 're uwaimrami za'ra. ² Duré te te 're dabãsi wasété za'ra mono õ di za. Te te duré 're dazada'ãbã za'ra mono õ di za. Simizawi pese na si, te za 're hãimana za'ra. Duré waimri na te za uburé dama 're hãimana za'ra, hãimana wẽ na. ³ Wa norĩ zama, Cereta nhihudu norĩ ne, wanhimiza'rese ãna, wa aré 're wanomro. Wapo're'õ u'ãsi, wa aré 're wahãimana za'ra. Dazadawa nhipese na ma tô da te wama 're rob'rãmi za'ra. Uburé marĩ hã sipu'u pese na, wa tô aré wa te wasima 're wẽ za'ra, ãwẽ newa, ãma wama 're robze za'ra mono da. Wa tô duré wa te dama 're rob'manharĩ wasété za'ra. Danhimarĩ na da'ruiwapari hã ma tô wama 're hãimana za'ra duré. Wawasédé wa te 're 'manharĩ za'ra mono 'ru te, ma tô da te 're wa'ruiwapari za'ra aré. Wa norĩ hã wa tô duré asa wa te 're da'ruiwapari za'ra aré. ⁴ Tane nherẽ, wawasété na 're wanomro mono nherẽ, tinhoprubzém na ma tô dama 're siwaihu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã Wanho'reptui'wa hã. Duré uburé te te 're ãda'azawi pese mono zém na zama, ma tô dama 're siwaihu'u. ⁵ 'Re ãwanomro wasété mono hawi, ma tô te te 're wa'anho'reptu. E 're wanomro wẽ mono wa, duré e wa te dama 're rob'manharĩ wẽ za'ra mono wa, ma tô te te 're wa'anho'reptu. Mare di. Wa'ãma 're ãpẽ'ëzé mono zarina, ma tô te te 're wa'anho'reptu. Tipẽ'ëzani te te wama 're ã'anhomri mono na, ma tô wapẽ'ë 're te te 're wa'apoto té. Wawasété hawi, ma tô wapẽ'ë 're, te te 're wa'a'upsõ, ãma 're wanomro wẽ mono da oto. ⁶ Sõpru uptabi wa, ma tô wei wama te te 're anhomri Tipẽ'ëzani hã, Zezu Cristu te te 're ãwa'anho'reptui mono zéb zarina. Wẽ uptabi di, ãpẽ'ëzani hã. ⁷ Wawasété na 're wanomro mono nherẽ, ma tô

te te 're wa'azawi pese, 'Re ihâimana u'âsi mono hã. Taha wa, ma tô te te 're wa'awêsãmri, wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ï'ab'madâ'â mono õ zéb zarina, rowê ïsi'utõrĩ'õ ãma ï'rata 're wasi'ubumroi u'âsi mono da. Taha wa, wa za wasina sô 're wanhimipari u'âsi za'ra, ï'rata 're ïwasi'ubumroi u'âsi mono zéb zô hã. ⁸ Te aima ïrowasu'uzé hã tô sena.

Taha wa, te za ïsazei'wa norĩ ma 're ï'aroti mo, marĩ wê na te te 're dapawaptob u'âsi za'ra mono da. Te aima 're ïrowasu'u mono zé hã wê uptabi di, dama 're ïrowê za'ra mono zéb da hã. ⁹ Ni'wam norĩ hã zudezu norĩ hi'rata norĩ nhisi wasu'u na, te ãma 're sisada'âbâ za'ra. 'Re ihâimana u'âsi mono nhimiroti, zudezu norĩ ma 're ihâimana za'ra mono na zama, te duré 're sisada'âbâ za'ra. ãne wamhã, dama 're ïrowê za'ra mono zé hã, mare di. Taha wa, marĩ na 're ïdasisada'âbâ za'ra mono zé hã, 're wapari mono õ di za. ¹⁰ ãté ni'wa hã te za aimawi tinhimirowasu'u na te te 're ro'wa'rutu, ïsazei'wa norĩ wi. Taha zarina, ïsazei'wa norĩ hã sima ãma 're siwanhizari za'ra mono wamhã, te za tãma 're ï'aroti mo, ãne na te te dama 're rowasu'u tã mono da. Taha parimhã te te aiwapari õ wamhã, te za duré tãma ãma ïsahu. Taha na duré te te aiwapari õ wamhã, ma'ãpé, tiwi 're asi'madâ'â pese mono. Tawamhã ïsiré 're aihâimana mono õ di za oto. ¹¹ E marĩ wa. Tãma roti nherê, te te ï'aiwapari õ na, waihu'u wa. Roti sena hawi sipai wa, te za ïwasété na dasiwi waihu'u ni.

Paru hã, Tituhu ma te te ïrowaihu'u 'rãsutu zé

¹² Nimahã na, wa za aibã hã atême satõ, ãté Atemasi hã, ãté Titicu hã. Taha wa, ma'ãpé rosa'rata, we aimorĩ da, wasisõpêtê da, Nicopuri na 'ri nho'õmo nhisi ãma. Taha na wa tô ïsima rosa'rata, rowa'u'u wahã nomro ré, tame ïnhamra da. ¹³ Duré aibã norĩ hã pawaptob zahuré na, Zena norĩ hã Aporuhu me. Danhimirob'manharizém na dawasu'u'wa, te 're hâimana, Zena hã. Marĩ hã aima ihâimana zarina, te za ïpawaptob zahuré, marĩ hã tãma hâimana zahuré õ wa, ïnebzéb da hã. ¹⁴ Wa tô ïsima wê, wasiré ïsazei'wa norĩ hã marĩ zô dawi 're ro'wanhi'riti za'ra mono wamhã, te te 're dapawaptob za'ra mono da, taré 're hâimana za'ra mono tã da, dapawaptob ãna.

¹⁵ Uburé ïsiré 're ïsi'ubumroi mono norĩ hã ma tô timreme na ãma asawi za'ra. Wasiré ïsazei'wa norĩ hã wa wamreme na ãma sawi za'ra ni, wazawi'wa norĩ hã.

'Re ihâimana u'âsi mono wi, wa aima za'ra wa'aba, te tiwi 're rowaptêrê u'âsi, aihĩni te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowê u'âsi ãma 're anomro aba mono da.

Piremo Piremohõ ma, Paru te te ĩrob'ui'érézé Ībaihã wasu'uzé

Duréhã ma tô aibã norĩ hã da te 're uipra za'ra, pi'õ norĩ zama, te te dama 're romhuri za'ra mono da. Taré dasa si, duré da'uzazép si ma tô da te tãma 're sõmri za'ra. Romhuri wa'ã hã da te tãma 're sõmri za'ra mono õ di. Ma tô duré da te tiwi 're rosawi za'ra, nimomo si'uihã na 're wairébé mono tõ da. ãne wa, ma tô robzei ãna 're hãimana za'ra, romhuri'wa norĩ hã. Tawamhã nimomo apito norĩ hã te te satõrĩ za'ra õ nherẽ, si'uihã na 're wairébé mono wa, te za sada 're sahi za'ra. Taha wa, te za dama 'ru za'ra, da te sõpētē za'ra wa, apã da te simroi mono da. Tawamhã apito hã te za nasi hã za'ra átē, romhuri'wa norĩ hã si'uihã na 're wairébé mono 'ru te.

ãne hã tãma waihu'u pese wa, ma tô Paru hã rob'ui'éré, Piremohõ ma. Ta hã ma tô aré uipra aibã hã, Onezimo na ĩsisi hã, tãma ĩromhuri'wa da hã. Tane nherẽ, ma tô tiwi watobro Onezimo hã, nimomo morĩ da. Morĩ wamhã, Paruhu u ma tô wi. Tawamhã Zezusihi wasu'uwē hã ma tô tãma wasu'u, Paru hã. Taha zarina, ma tô Onezimo hã saze. Taha wa, ma tô Paru hã Piremohõ ma rob'ui'éré, te te ãma waihu'u da, Onezimohõ hãimanazép tém na hã. Piremo hã duré ĩsazei'wa. Taha wa, Paru hã ma tô tiwi rowaptē, Piremohõ wi, te te ãri wē da, Onezimo hã apã ĩ'rata 're sãmra mono da, ĩsiré ĩsazei'wai wa oto.

1-2 Piremo, a hã wasiwadi wama asawi pe, duré wasiré Cristu Zezusihi ma romhuri'wa. ãhãna, wa hã Paru, wa za asawi, ĩnhimi'ui'éré na. Wano hã Timotihu me, wa za asawi ni. Duré Zezusihi zazei'wa norĩ, asõrõwa u siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ zama, wa za ãma sawi za'ra ni. Duré wahidiba hã Apiza hã wa za ãma sawi ni. Duré aibã hã Atipu hã wa za ãma sawi ni. Ta hã te duré wasiré Wanhib'apito ma, te te 're romhuri pese. Wa hã Zezu Cristuhu ma romhuri'wai wa, ma tô dasiwi ĩ'ãri ni. Dazazéb 're ma tô duré dasiwi ĩnherẽ ni. Tawamhã dazazéb 're, ĩnhamra ré, wa za aima rob'ui'éré za'ra wa'wa.

³ Wamama ma, wa ai'ãma 're wamreme zusi u'ãsi, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu ma zama, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hãimana u'ãsi mono da, rowē u'ãsi, ãma 're aimorĩ da.

⁴⁻⁵ Piremo, asawi di. ãhãna wa za aima waihu'u, Wamama ãma ĩwatazém na, ai'ãma hã. Aiwasu'u wē hã ma tô we nasi ĩtēme waptārã. Wanhib'apito Zezusihi zazei'wa te, u, 're aimo. Te duré, u, 're ĩ'azawi pese mo, uburé ĩsazei'wa norĩ hã. Taha wa, aiwasu'u wē hã we ĩtēme 're waptã'ã mono wa, ĩto ti, wa hã. Duré 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, ai'ãma 're ĩmreme mono wamhã, wa duré ãma 're ĩwata u'ãsi, ĩnhib'apito ãma. ⁶ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ma tô uburé Cristuhu zazei'wa norĩ ma 're sõpru, uburé marĩ ĩwē na. A hã, Cristuhu zazei'wai wa, wa oto wasiré 're wahãimana za'ra. Tawamhã, wa ai'ãma 're ĩmreme, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, te te aima 're awaihu'u pese mono da, aipē'ē 're, uburé marĩ ĩwē hã Cristuhu zazei'wa norĩ ma, te te 're ĩ'anhomri mono hã. ⁷ A hã ĩno. ĩma asawi di. 'Re asimizawi pese mono wa, ĩto ti. ĩtoi uptabi di, ĩpē'ē 'remhã. Taha wa, ĩma rowē uptabi di. Duré uburé ĩsazei'wa norĩ hã robze na oto 're si'ubumroi mono wa, marĩ na a hã 're apawapto mono wa, ĩtoi uptabi di, aima.

⁸ Tawamhã, marĩ na wa za aima rowaihu'u. Wa za duré aiwi rowaptē. Wa hã asiré Cristuhu zazei'wai wa, adub'rada, wa oto 're mo. E taha wa, wa za ãma aima ti'ru, marĩ hã 'manharĩ da. Mare di. Te ãma aima 'rui õ di za. ⁹ ĩma asawi pese wa, wa hã Paru, dazazéb 're ĩnhamra nherẽ, Cristu Zezusihi zadawa wasu'u'wai wa, wa za taré aiwi rowaptē, asi'uihã na si marĩ hã 'manharĩ da. ¹⁰ ãne ãhãna Onezimohõ ãma, wa za aima rowaihu'u. Wa za duré aiwi rowaptē, Onezimohõ ma. Cristuhu zazei'wa te oto 're mo,

ta hã. Wanhîb'apito wasu'uwẽ hã wa tô tãma waihu'u, dazazéb 're ïnhamra ré. Ma tô saze. Taha wa, ï'ra ne, wa ïsina te 're waihu'u oto, Onezimo hã. ¹¹ Te te aima 're romhuri zeî mono ãna, te aré 're mo, Onezimo hã. Taha wa, aima wẽ õ di aré. Tazahã, aimawi ïhãimanazé hã oto. Ma tô aipi'ra. Taha wa, aima wẽ di za oto. ïma zama duré wẽ di.

¹² ïma sawi di duré. ïma sawi uptabi nherẽ, ãhãna wa za oto Onezimo hã atẽme satõ, ai'rata 're sãmra mono da, apã. ¹³ ï'rata 're sãmra mono 'wa'ãhã, te aré te te 're ïpawapto, ai'upana. Te te 're ïpawapto mono da, wa tô ïsima wẽ, dazazéb 're ïnhamra ré, wa hã ïwasu'u wẽ 'wai wa. ¹⁴ Tane nherẽ, te za asi'uihã na si tãma ïpisu, apã we ïtẽme satõrĩ da, aima wẽ wamhã. Aima wẽ õ wamhã, mare di za. ãne wapsi, ïma wẽ di za. Wa hã te ãma pisutu õ di. Mare di.

¹⁵ Ta hã Onezimo hã ma tô aré airẽ. ãté syry na asiti 're sãmra mono nherẽ, wẽ di. E marĩ wa, wẽ di. Atẽme wisi wapsi, ãté te za oto ai'rata 're sãmra u'ãsi. Taha wa, aima wẽ di za oto, ãté. ¹⁶ Cristuhu zazei'wa te za oto 're mo, Onezimo hã. Pawa'ãbã ãna aima romhuri'wa si 're morĩ õ di za oto. Cristuhu zazei uptabi 'wa oto 're morĩ wa, wano te za oto 're hãimana, Onezimo hã. Tô sena sawi di, ïma. Tawamhã aima sawi uptabi di za oto, ta hã. Asiré ïsazei'wai wa, ano te za oto 're mo, asiré.

¹⁷ ãhãna, wa za aiwi rowaptẽ, Onezimohõ ma. Ma'ãpé, atẽme wisi wi, sawi na za, ai'rata apã 're hãimana u'ãsi mono da oto. Wa hã asiré ïsazei'wai wa, atẽme ïwisi 'wa'ãhã, te aré ïzawi. Tane te za ïsawi, Onezimo hã, apã aima 're hãimana mono da. ¹⁸ ãté ai'rata sãmra ré hã, ma tô marĩ hã aiwi wasété. ãté marĩ, ma tô aiwi ti'ã, asiti morĩ õ ré. Sena wamhã, ma'ãpé we ïma waihu'u za, apã ïwa'ãbãzéb zarina te aima sõmri da, ïsõwa're're, Onezimohõ upana. ¹⁹ Tô sena, ïmreme hã. Wa hã Paru hã wa za aima wa'ã. ãne wa oto aima rob'ui'ééré, waihu'u da. A hã, Zezusihi zazei'wa. ãhãna Zezusihi wasu'uwẽ zarina, robze na te oto 're aimo, ïwasu'uwẽ hã te aima waihu'u wa, wa hã. ²⁰ Taha wa, wa ãne aima roti. Duré wa aiwi rowaptẽ, Onezimohõ ma, sawi da, duré ai'rata 're sãmra mono da, a hã ïno, Cristuhu zazei'wai wa. ãne wamhã, wẽ di za ïma.

²¹ ãne, wa aima rob'ui'ééré, ïnhimiroti hã waihu'u da. Zahadu wapsi, uburé 're ï'ab'manharĩ wẽ mono zé hã, Onezimohõ ãma hã, ïnhimiroti zarina hã wa za waihu'u. ãté ïnhimiroti zarina si õ di za. ãté asi'uihã na asimirosa'rata zarina zama, te za tãma ï'manharĩ wẽ. ²² Duré misi wa za aiwi waptẽ. Ma'ãpé, daza'warizé hã ïma pisutu, ai'rata za'ra wa'aba a'ã ïnhamra da. A norĩ wa'wa hã ma tô duré ïma 're ïrowaptẽrẽ za'ra wa'aba mo, hãiwa u, 'Re ïhãimana u'ãsi mono wi, te te ïzatõrĩ da, dazazém hawi atẽme za'ra wa'aba, ïmorĩ da apã. Taha wa, wa sô mapa, ïmorĩzéb zô, atẽme za'ra wa'aba, ïma 're ïrowaptẽrẽ za'ra wa'aba mono zéb zarina, ãma ïmorĩ da apã. ãne si.

²³ ãhãna Epaprasî hã te ãma asawî. Ta hã duré Cristu Zezusihi wasu'u'wai wa, dazazéb 're te nhamra, ïme. ²⁴ Marcusi hã te duré ãma asawî, duré Aritacu hã, duré Demasi, duré Rucasi. Ta norĩ hã, ïsiré Wanhîb'apito ma romhuri'wa norĩ. ãne si, wa ïnhimirob'ui'ééré hã 'rãsutu.

²⁵ Wa hã wa duré 're ïmreme u'ãsi, Wamama ma, ai'ãma za'ra wa'aba, Wanhîb'apito Zezu Cristu hã te te 're aipawapto u'ãsi za'ra wa'aba mono da, robzei u'ãsi, ãma 're anomro aba mono da.

Ebreusi Ebreusi norĩ ma, rob'ui'ééré Ībaihâ wasu'uzé

Ā ĩbaihâ na rob'ui'ééré hã zudezu norĩ ma hã, Zezusihi zazei'wa norĩ ma hã. Ebreusi hã zudezu norĩ waptêrêzé hãiba amo. Ā ĩbaihâ na rob'ui'ééré'wa hã ni'wa hã te te waihu'u ō di.

Zudezu norĩ hã Zezusihi zazei'wa norĩ hã ma tô te te 're robzépata za'êtê za'ra, ĩsiré zudezu norĩ hã te te siwi 're wê'ō za'ra mono wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã te te oto 're 'madâ'â za'ra mono ō newa. Taha wa, ma tô Ebreusi na rob'ui'ééré'wa hã ĩsazei'wa norĩ āma tihâtâ'â za'ra, zudezu norĩ nhimizaze 'rata zéb u apâ sipizari za'ra ō'umnhasite. Ma tô duré dama waihu'u za'ra, Zezusi hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra uptabi na hã. Ta hã hãiwa āma romhuri'wa norĩ ma, pire uptabi di, ti'ai āma uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ ma zama, Mozésihi ma, duré Zuzuwéhé ma.

Ma tô duré dama waihu'u za'ra, āne: Zezusi hã dazada ĩsisōmrizé hã danhipai u wê uptabi di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, danhimizama hã dasi'udâna da te tãma 're ĩsōmri za'ra mono na hã.

Capituru 11 āma hã ma tô duré wama sisi nhoré za'ra, ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono si te te sina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zém na hã, te te 're robzépata za'ra mono nheré.

'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra wasu'u

¹ Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô tizadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ ma te te 're rowasu'u, ta norĩ hã te te oto wahi'rata norĩ ma āma 're rowasu'u za'ra mono da, ĩsadawa nhipai u hã. Ta norĩ ma, ma tô marĩ na misi si te te tãma 're rowasu'u za'ra, āma ĩpu'u na hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma 're ĩwaihu'u za'ra mono zép sidâpâsi. ² Tane nheré, ti'ra si ma tô oto pisutu, ĩsadawa nhipai u te te oto wama āma 're ĩrowasu'u za'ra mono zéb da hã, rob'râsutuzéb u romhutu na za 're ĩwahâimana za'ra mono norĩ ma. Taha si ma tô Timama zadawa para uburé te te ro'apoto. Taha si ma tô duré pisutu ĩmama hã, niwapsi uburé roptede'wa na 're hâimana mono da oto. ³ Ōhō si te oto Timama hã ĩwê uptabi na te te dama 're wasu'u, rowa'a ĩsa'êtê na hã. Taha si te Timama ne 're hâimana, aiwa wa. Tinhimiroti nhiptete na te uburé marĩ hã te te 're a'upari wê, 're si'utōrĩ tō za'ra mono da. Ōhō si dawasédé hã te te dama 're apari mono da, dazada dâ'â wa, taha pari hãiwa'utu wa, te oto 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimire niwĩ 're sãmra, hãiwa āma. Danhipai u ĩwaihu'u pese uptabi nhimire niwĩ te oto 're sãmra, ĩsiré te te 're da'ab'madâ'â mono da oto, pire uptabi na.

Zezusi hã hãiwa āma romhuri'wa norĩ ma, pire na 're ĩhâimana mono zé wasu'u

⁴ ĩmama hã ma tô ĩsisi hã tãma tisō, sisi pire da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra na ĩsisi da hã, uburé hãiwa āma tãma ĩromhuri'wa norĩ nhisi ma, pire uptabi da. Tane ma duré ĩmama hã pisutu, hãiwa āma romhuri'wa norĩ ma, pire uptabi na 're hâimana mono da oto, ĩ'ra hã. ⁵ Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô āne na āma rob'ui'ééré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na:
“A hã ĩ'ra te ĩme 're aihâimana mo. Taha wa, wa za oto ĩ'ra na te 're asisi, dama aipire na 're aihâimana mono da oto.”

Āne duré ĩhãiba amo na rob'ui'ééré hã:

“Wa hã ĩmama wa za tãma 're ĩhâimana. Taha wa, ĩra te za 're hâimana.”

Āne duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ééré hã. Tawamhã e hãiwa āma tãma ĩromhuri'wa norĩ āma zama, ma tô āne na hã rowasu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Mare di. Zezusihi āma si, ma tô āne na hã rowasu'u.

⁶ ãne ma tô duré ni'wa hã ãma rob'ui'ééré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme na, ti'ra hã ti'ai u za te te we ãsatõrízém na, da'ra hã dama 're ãpoto 'rata za'ra mono ne ãpire uptabi na hã:

“Uburé hãiwa ãma ãma romhuri'wa norĩ hã te za ãma tiwata za'ra.”

ãne ma tô Zesusihĩ ãma rowasu'u siro, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã.

⁷ ãne na si ma tô hãiwa ãma romhuri'wa norĩ ãma hã rob'ui'ééré za'ra, ni'wa hã:

“Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tô hãiwa ãma tãma ãromhuri'wa norĩ hã pisutu za'ra, rowa'u'u ne 're hãimana za'ra mono da, duré unhama ro'o ne 're hãimana za'ra mono da.”

ãne na si ma tô ãwasu'u za'ra na ni'wa hã rob'ui'ééré.

⁸ Tazahã, ã'ra si dama ãpire uptabi na 're ãhãimana mono zém na ma tô rowasu'u 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, ãne:

“A hã Ropoto'wa. Da'ãma 're asib'a'uwẽ mono zé hã aiwi 're si'utõrĩ mono õ di za. Te za tô aima 're hãimana u'ãsi.

Duré marĩ na 're upai mono ãna, te za 're ãda'ab'madã'ã u'ãsi mo.

⁹ Uburé marĩ ãwẽ hã da te 're ãmanharĩ za'ra mono si, aima wẽ uptabi di. Duré uburé marĩ ãwasédé hã da te 're ãmanharĩ za'ra mono si, ma tô da'ãma 're ã'ruiwapari mo.

Taha wa, wa hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono, Asib'apito hã wa tô aipisutu, uburé asiré 're ãhãimana za'ra mono norĩ nhipai u, aipire na tãma 're aihãimana za'ra mono da, duré ãne zarina ãma 're atoi u'ãsi mono da.”

ãne ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ti'ra ma roti.

¹⁰ ãne ma tô duré ti'ra ma tinha, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã:

“A hã uburé Danhib'apito. Duré hã ropoto na'rata hawimhã ma tô ti'a hã ãmanha. Asi'uihã na ma tô duré hãiwa hã ãmanha.

¹¹⁻¹² Tane nherẽ, te za niwamhã ai'utõrĩ zahuré, sahuré ta norĩ hã, da'uza hã dawi 're ãhãsiwamnarĩ su'u za'ra mono ne. Duré da'uza pano pa hã dawi 're hãsiwamnarĩ za'ra mono wa, rob u da te oto 're sãmra mono da, da te 're ãhãnhinha za'ra mono ne, te za ta norĩ hã ã'uprosi zahuré, ãtép si 'manharĩ zahuré da, ãsõwa're're. Da'uza 'rada hã da te oto dasiwi 're wẽ'õ za'ra mono wa, ãhãtép si da te ãma 're ãsaprĩ za'ra mono ne, te za tô ãtép si ãmanharĩ zahuré, ti'a hã, hãiwa me.

Tane nherẽ, niwamhã ai'utõrĩ õ di za, a hã. Aiwétési te za 're aihãimana u'ãsi mo. Nimahã na hã ãma saprĩ waihu'u õ di za, aihãimanazém na hã. Tô õhõ si, 're aihãimana mono zé hã za.”

ãne ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ti'ra ma, waihu'u siro.

¹³ ãne ma tô duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã tãma waihu'u siro:

“ã'rata te za 're asãmra u'ãsi mo ãnhimire niwĩ, dama aipire na ãsiré 're aihãimana u'ãsi mono da. Asitob'ru norĩ nhiptetezé hã wa za tiwi uprosi za'ra, wapu na aima 're hãimana za'ra mono da oto, duré aima sib'aware na 're hãimana za'ra mono da oto.”

Tawamhã, e hãiwa ãma tãma ãromhuri'wa norĩ ma, ma tô ãne hã waihu'u za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Mare di. Ti'ra ma si, ma tô ãne hã waihu'u siro, ta norĩ ma, ãpire u'ãsi 're hãimana mono wa za, Zesusi hã.

¹⁴ E niha tawamhã, hãiwa ãma romhuri'wa norĩ 're ãhãimana za'ra mono zé hã. Ta norĩ hã ãhãiba'õ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, romhuri'wa norĩ. Ta norĩ si ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te 're satõrĩ za'ra ti'ai u, za te te ãsõ'reptu za'ra norĩ hã te te 're pawaptob za'ra mono da, ti'ab ré. Taha na si, ta norĩ nhimromhurizé hã.

2

Danho'reptuzé ãwẽ uptabi wasu'u

¹ Taha wa, Cristuhu wasu'uwẽ hã wa te 're ãwapari za'ra mono zép si, wa za wa te 're 'madã'ã pese za'ra, wasina 're wapahã za'ra mono tõ da, tiwi. ² Duré hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã, hãiwa ãma tãma ãromhuri'wa norĩ hã wahi'rata norĩ ma, te te ãwaihu'u

za'ra zé hã tô sena na 're ãhâimana mono na ma tô da te 're waihu'u za'ra. Duré ni'wam norĩ hã ôhõ si te te 're 'madâ'â za'ra mono õ wa, duré ãsarina si 're nomro wẽ mono õ wa, ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ãsarina te te 're hã za'ra. ³ ãne wa, te te 're ãwa'anho'reptui mono zéb zô, ãwẽ uptabi zô, wa te sô 're rob'ruiwapari za'ra mono õ nherẽ, e ãsimihâzé wi, wa za wasi'uihã na 're wawairébé. 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're ãwa'anho'reptui mono zé wasu'u na ma tô Wanhíb'apito hã dama rowasu'u 'rata, si'uihã na. ãmreme wapari'wa norĩ hã ma tô duré ãne na wama ãma rowasu'u za'ra, tô sena danho'reptuzém na wa te ãma 're ãsaze za'ra mono zéb da hã. ⁴ 'Re ãhâimana u'âsi mono zama, ma tô te te 're wa'apawapto, te te 're ãda'anho'reptui mono zé wasu'u hã, tô sena na 're ãhâimana mono na wa te wasina ãma 're waihu'u pese za'ra mono da oto. Tiwaihu'u pese na marĩ ãwẽ hã dama ãmanharĩ waihu'u'õ hã ma tô te te dama 're ab'manharĩ wẽ, ãma 're ãdatob'uzu za'ra mono zé hã, taha zarina tô sena, wa te ãma 're ãwaihu'u pese za'ra mono zéb da hã, te te 're ãda'anho'reptui mono zé wasu'u hã. Ma tô duré Tipẽ'ëzani ma pisutu, romhuri hã ãsazei'wai mono bâ te te sima 're ãawẽ mono zéb zarina, te te tâma 're apisutu mono da, ãma 're ãsipawapto za'ra mono zéb da hã. Taha zarina, wasi'uihã na tô sena, wa te ãma 're waihu'u pese za'ra mono da, ma tô duré te te 're wa'apawapto, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã.

ZeZu Cristu hã Danho'reptui'wai wasu'u

⁵ Za 're ãdahâimana téb za'ra mono na, wa tô aima ãma rowasu'u pari za'ra wa'wa. E taha wa, te za hãiwa ãma tâma ãromhuri'wa norĩ hã pisutu za'ra 'Re ãhâimana u'âsi mono hã, ta norĩ hã pire na te te 're da'madâ'â za'ra mono da, za 're ãdahâimana téb za'ra mono ãma hã. Mare di. Ta norĩ hã danhib'apito da, te te pisutu za'ra õ di. ⁶ Tazahã duréihã ni'wa hã ma tô ãne na ãbaihã na ãma rob'ui'éré, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, te te ãrowasu'uzém na hã:

“Re ãhâimana u'âsi mono, e dahâimana pire na aima 're dahâimana za'ra mono bâ, te da'ãma 're aipo're pu'u u'âsi mo. E niha da, te bété da'ãma 're aiwamri u'âsi mo, a'uwẽ na si 're dahâimana za'ra mono nherẽ.

⁷ Ma tô aré dama ãpisu, hãiwa ãma aima romhuri'wa norĩ zapari, dawapu na 're dahâimana za'ra mono da a'â. Tazahã, ma tô oto dama ãpisu, dapire na oto 're dahâimana za'ra mono da, ãwẽ na si.

⁸ Ma tô duré dama ãpisu oto, uburé marĩ hã niwapsi da te 're 'madâ'â za'ra mono da, dapire na.”

ãne na ma tô duréihã dawasu'u na rob'ui'éré, ni'wa hã.

'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô oto dama pisutu, niwapsi uburé marĩ hã da te 're ãmadâ'â za'ra mono zéb da hã, dapire na. Marĩ hã taré 're 'maihâimana mono õ di za, da te 're ãmadâ'â za'ra mono õ na hã. Tane nherẽ, zahadu uburé marĩ hã da te 're 'madâ'â za'ra mono õ di, ti'a 're dahâimana za'ra mono ré hã. ⁹ ZeZusi 're ãmorizép si wa tô wa te 're waihu'u pese za'ra. Ta hã ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã pisutu, ti'ai ãma 're hãimana mono ré hã, hãiwa ãma tâma ãromhuri'wa norĩ ma, wapu na a'â 're hãimana mono da, dasine. ZeZusi hã dazada dâ'â da si, ma tô pisutu 'Re ãhâimana u'âsi mono hã, da'ãma 're pẽ'ëzé mono wa, da'ãma 're ãsiwãrĩ mono zéb da hã. Ma tô duré pisutu ti'ra hã, pire na dama 're hãimana u'âsi mono da oto, dazada ãdâ'â zarina, te te ãrobzépata na te te sina tâma uwaimrami wa, Timama ma hã. ¹⁰ 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô uburé te te ro'apoto. Taha ma si te uburé marĩ hã tâma 're hãimana. Ta hã tô ãbã, ma ti'ra hã pisutu ZeZusi hã, dazada dâ'â wa, te te robzépata da a'â, taha zarina te te 're da'anho'reptui mono da, te te sina uwaimrami da, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te tâma ãpisutuzéb zarina. Da'ahã na hãiwa ãma rowẽ uptabi na ãrata 're danomro u'âsi mono da, ma tô ãne da hã tâma pisutu, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã.

¹¹ ZeZusi hã Timama nhíb'a'uwẽ norĩ pisutu'wa, duré ãsib'a'uwẽ da, ZeZusi te te 're ãpisutu za'ra mono norĩ hã misire ãmama za'ra hã tô ôhõ si. Taha wa, ZeZusi hã ãma 're sisé mono õ di, ta norĩ hã tisisãnawã na za te te 're ãanhisi mono da hã, 'Re ãhâimana u'âsi

mono hã misire Īmama za'ra wa, simisutu. Te za tô tisisãnawã na te te 're anhisu, Zezusi hã. ¹² Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ãne na ãma rob'ui'ére, Zezusi hã Timama ma, za te te tãma ĩrowasu'uzém na hã:

“Īsisãnawã norĩ ma, wa za te tãma 're aiwasu'u wẽ za'ra.

Siré 're si'rã'õtô mono ré, wa za ai'ãma 're ĩwata u'âsi, ĩsõ'a za'ra.”

¹³ Ma tô duré ni'wa hã ãne na ãma rob'ui'ére, Zezusihi mreme wasu'u na hã:

“Īzama wa za te ĩsina 're umnhasi pese u'âsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã.”

Duréihã ãne, Zezusihi mreme wasu'u amo na da te ãma ĩrob'ui'érezé hã, ĩsazei'wa norĩ ãma hã:

“Ãhãta wa hã wa oto 're ĩhâimana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra na oto tãma 're ĩhâimana za'ra mono norĩ siré, õ hã te te ĩma 're ĩ'apisutu mono norĩ siré.”

Ãne duréihã Zezusihi mreme wasu'u na rob'ui'ére hã.

¹⁴ 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra ne, tãma 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã te a'uwẽ hãiba na 're hãimana za'ra, nhi ré, duré wapruu ré. Taha wa, ma tô Zezusi hã dasiré si'a'uwẽ, a'uwẽ hãiba na a'ã 're morĩ da. Tidã'ázém na Wa'uburé nhiptede hã te te tiwi prub da, ma tô a'uwẽ hãiba na podo, Wa'uburé nhimiromhuri ma, dadã'ázé ma, marĩ zô dasipibuma 're danhopré tã mono da oto. ¹⁵ Ni'wam norĩ hã te tô Wa'uburé nhimiromhuri zarina, pahi u'âsi 're hãimana za'ra, tidã'ázé ma hã, ĩwada'uri zarina si pawa'ãbã ãna te te dama 're ĩromhuri za'ra mono hã tinhib'apito nhimiwada'uri na si sina hãtã'ã u'âsi 're ĩhâimana za'ra mono ne. Ta norĩ hã tidã'ázé ma, pahi ãna oto 're hãimana za'ra mono da, ma tô sada tidã'ã za'ra, Zezusi hã. ¹⁶ E hãwa ãma romhuri'wa norĩ hã te te 're pawaptob za'ra mono da, ma tô we ti'ai u mo Zezusi hã, dawazari si'a'uwẽ da. Mare di. Abra'ãhã nhihudu mono bã te te 're ĩpawaptob za'ra mono da si, ma tô wei mo. ãne hã wama waihu'u pese za'ra di oto, wa norĩ hã. ¹⁷ Taha wa, tisisãnawã norĩ me, aiwa uptabi a'ã 're hãimana mono da, ma tô si'a'uwẽ Zezusi hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ĩpire uptabi ne 're hãimana mono da, sasedoti ĩpire uptabi ne, tãma umnhasi na te te tãma 're romhuri mono da, da'ãma pẽ'ézé uptabi sina. Taha da, ma tô si'a'uwẽ tô, taha zarina dawasédé hã te te oto dama 're aparĩ mono da. Ta hã dasiré si'a'uwẽ õ 'wa'ãhã, ãne hã te te aré sina uwaimrami waihu'u õ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma hã. ¹⁸ Zezusi hã ma tô robzépata za'etê tô, ti'ab ré. Duré Wa'uburé hã ma tô aré pibu, tiwasédé hã te te 'manharĩ da. Tane nherẽ, te te ĩwapari õ zarina, tiwasédé hã te te 'manharĩ õ di. Taha wa, Wa'uburé hã te te oto 're wapibu za'ra mono wamhã, tô õ hã te za te te 're wa'apawapto, ĩsine wawasédé hã wa te 're 'manharĩ za'ra mono ãna, wanhiptete sina õhõ ãma si 're wanomro mono da, Zezusihi ãma si.

3

Mozésihi wasu'u, Cristuhu wasu'u me

¹ Īsisãnawã norĩ, a norĩ wa'aba zama ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã aipisutu za'ra wa'wa, ĩsib'a'uwẽ si oto 're anomro aba mono da, hãwa ãma ĩ'rata 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da. Taha wa, te za Zezusihi ãma si 're ĩrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ti'ai u, we te te ĩsatõrĩ na, duré dama ĩsadawa wasu'u'wa na. Ta hã sasedoti ĩpire uptabi na te wa'ãma te te 're romhuri u'âsi, ĩwasu'uwẽ na wa te 're ĩsaze za'ra mono zém na te te 're wa'apawapto mono da. ² Ta hã ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, umnhasi sina te te tãma 're romhuri wẽ u'âsi, te te tãma 're ĩ'apisutu mono zéb zarina si. Tane aiwa, duréihã Mozési hã ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norĩ ma, umnhasi sina te te tãma 're romhuri wẽ u'âsi za'ra. ³ Ni'wa hã simiromhuri wẽ na te te sima 'ri wamhã, te za ãma tatob'uzu za'ra ni, ĩsimiromhuri wẽ na hã. E tawamhã 'ri na si te za ãma tatob'uzu za'ra ni. Mare di. Taha nhipai u, te za 'ri 'manharĩ'wai ãma zama tatob'uzu za'ra ni. Tane duré, Mozési hã dama pire na 're hãimana mono nherẽ, taha hãimanazém nhipai u hã, Zezusihi si dama pire uptabi di. ⁴ Ti'ai ãma uburé 'ri hã danhib'rata na rob'manharĩ hã si'uihã na 're si'manharĩ za'ra mono õ di. Taha wa, te

'ri'wa norĩ hã 'ri nhipai u, pire na 're hâimana za'ra. Tane nherê, 'Re ãhâimana u'âsi mono si ma tô uburé marĩ hã te te 're ab'manharĩ. Taha wa, te uburé marĩ nhipai u, pire uptabi na 're hâimana u'âsi ta hã siwaprosi. ⁵ Mozési hã ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, umnhasi sina te te tâma 're romhuri wê u'âsi, ãsib'a'uwê te te tâma 're ãpawaptob za'ra mono zém na hã. Marĩ na 'Re ãhâimana u'âsi mono hã za ti'ab ré te te dama 're ã'arowaihu'u mono zém na, ma tô ãsib'a'uwê ma te te 're rowaihu'u sirômo za'ra, Mozési hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, romhuri'wa na si, te ta hã 're hâimana. ⁶ Tane nherê, te Cristuhu si tâma umnhasi na uburé ãsib'a'uwê norĩ hã te te tâma 're 'madâ'â pese za'ra, pire uptabi na, 'Re ãhâimana u'âsi mono 'ra hã. Wa norĩ hã Cristuhu ãma si 're wanomro mono wa, da te wama 're rob'manharĩ wasété za'ra mono nherê, wapahi ãna wanhiptete sina ãma 're wanomro mono wamhã, wa za tô ãsib'a'uwê na tâma 're wahâimana u'âsi za'ra. 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ãwê si, za te te wama ãpisutu za'ra zéb zô, wama umnhasi sina sô 're ãwanhimipari u'âsi za'ra mono zéb zarina, tiwi 're wasipizari za'ra mono ô wamhã, tawapsi wa za tô ãsib'a'uwê na tâma 're wahâimana u'âsi za'ra.

'Re ãhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê norĩ 're ãwa'utu za'ra mono zé wasu'u

⁷⁻⁸ Duréihã ni'wa hã ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono pê'êzani zadawa para, ãne na ãma rob'ui'ére:

“Ã bâta na, 'Re ãhâimana u'âsi mono mreme hã wapari za'ra wa'aba wamhã, aipo're si'ãri 're aihâimana za'ra wa'aba mono ô di za, ai'rã tete aba na. Duréihã aih'i'rata norĩ wa'wa hã ma tô ãne na hã po're ãna sada tihâimana za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono da. Ta norĩ hã a'ubuni wi 're nomro mono ré, nimahã bâta na ma tô tiwasédé hã 'manharĩ za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te sina pibu za'ra da, niha te te tâma rob'manharĩ za'ra ô zô pé, ãma ãwa'a su'u za'ra ô na hã.”

Ãne ma tô ni'wa hã ãma rob'ui'ére.

⁹ Ãne duré, 'Re ãhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ére hã:

“Aih'i'rata norĩ hã ma tô siwi ãpibu, ãma ãwa'a su'u za'ra ô zarina, niha te tâma rob'manharĩ za'ra ô zô pé, te te sina ãpibu za'ra da. ⁴⁰ na ãma wahub za'ra ré, marĩ ãwê na si te 're pawaptob u'âsi za'ra mono nherê, ma tô siwi ãwê'ô, aih'i'rata norĩ wa'wa hã.

¹⁰ Taha wa, wa tô ta norĩ hã oto ãsiwi wê'ô pese za'ra. Taha wa, wa tô ãne ãsima tinha: “Ta norĩ hã ãzô si 're sôpré mono ô di oto. ãnhimiroti zarina si 're ãhâimana za'ra mono da hã, te te sima 're wê za'ra mono ô di duré.’ Ãne ta norĩ ãma te ãsima ãrotizé hã.

¹¹ Taha wa, te oto ãsiwi ãwê'ô za'ra zéb zarina, wa tô ãmreme pire na ta norĩ ãma tinha, ãne: “Tô sena, ta norĩ hã nimahã na hã dame sisisi ô di za, ti'ai wê u hã, ãwa 're ãwa'utu za'ra mono zéb da, te aré tâma ãpisutu za'ra zéb u hã.”

Ãne duréihã 'Re ãhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ére siro hã.

¹² ãsisânawã norĩ, 'rãwi te za 're asi'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti hã asimirosa'rata wasété aba zarina, asiwi 're wê'ô za'ra wa'aba mono wa, tiwi 're aipizari za'ra wa'aba mono tô da, ã'rata 're dasi'ubumroi u'âsi mono da, dapisutu'wai wi hã. ¹³ Awê sidâpãsi te za duré asimiroti na 're asipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mo, aipê'ê toi u'âsi Cristuhu ãma si 're anomro wê wa'aba mono da, asiptete sina. Satanasih'i nhimiroti wasédé hã wê newa, aiwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tô da, duré 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti hã asiwi 're wê'ô za'ra wa'aba mono wa, ai'rã tete na tiwi 're aihâimana za'ra wa'aba mono tô da, te za tô 're asipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mo, rowê na wasiré 're wahâimana za'ra mono ré, ti'ai ãma. ¹⁴ Wa norĩ hã Zezusi, wa te 're ãsaze na'rata za'ra mono zém hawi, wa tô wa te 're umnhasi za'etê za'ra. Ta hawim haré, 're ãwadâ'â za'ra mono zéb u, wa te wasina 're umnhasi u'âsi za'ra mono wamhã, tawapsi wa za Zezusih'i siré 're wahâimana u'âsi za'ra, ãsine dama wapire na wa te 're da'madâ'â u'âsi za'ra mono da.

¹⁵ Duréihã ni'wa hã 'Re ãhâimana u'âsi mono pê'êzani zadawa para, te te ãma ãrob'ui'ére na wa za ãma aima sahu za'ra wa'wa, ãma aipo're si'ãri za'ra wa'aba tô da:

“Ã bātâ na, 'Re ãhâimana u'âsi mono mreme hã wapari za'ra wa'aba wamhã, aipo're si'âri 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za, ai'rã tete aba na. Duréhã aih'i'rata norĩ hã ma tô ãne na hã po're ãna sada tihâimana za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono da hã.”

Ãne duréhã ãma rob'ui'ééré, ãbailhã na hã.

¹⁶ E 'wam norĩ hã ma tô bété 'Re ãhâimana u'âsi mono mreme hã te te wapari za'ra nherẽ, siwi wẽ'õ pese za'ra. E 'wam norĩ hã te bété wasu'u, ãne na ãma ãrob'ui'ééré hã. Mozési hã 'Re ãhâimana u'âsi mono waihu'u pese na, Ezitu hawi te te ãsimroi mono norĩ, te wasu'u za'ra. Ma'ãpé ãma asipo're pu'u za'ra wa'aba a'â, asi'uihã na. ¹⁷ Duré, e 'wam norĩ hã ma tô bété 'Re ãhâimana u'âsi mono hã siwi wẽ'õ pese za'ra, Mozési hã Ezitu hawi te te dazani za'ra pari, 40 na da'ãma wahub ré, a'ubuni wi 're danomro mono ré hã. Tô õ norĩ hã tiwasédé te te ãmanharĩ za'ra norĩ hã ma tô siwi wẽ'õ pese za'ra. Tiwasédé hã te te ãmanharĩ za'ra zéb zarina, ma tô a'ubuni wi ai'utõ, ta norĩ hã. Ma'ãpé ta norĩ wasu'u na asipo're pu'u za'ra wa'aba duré, waihu'u za'ra wa'aba da. ¹⁸ 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô ta norĩ ãma timreme pire na rowaihu'u sirõmo za'ra, ãne: “Ta norĩ hã nimahã na hã sisisi õ di za, ti'ai wẽ u hã, ãwa 're ãwa'utu za'ra mono zéb da, te aré tãma ãpisutu za'ra zéb u hã.” ãne ma tô ta norĩ ãma waihu'u siro, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã, duréhã a'ubuni wi 're nomro mono ré, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti te te siwi ãwẽ'õ za'ra zéb zarina, po're'õ u'âsi tiwi 're ãhâimana za'ra mono norĩ ãma hã. ¹⁹ Tawamhã e marĩ, wa za wa norĩ hã ãma waihu'u za'ra ni, ta norĩ wasu'u na hã. Ta norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono si te te 're saze za'ra mono õ wa, sisisi õ di, ti'ai wẽ u hã, ãwa 're wa'utu za'ra mono da, te te aré tãma ãpisutu za'ra zéb u hã. Taha wa, a norĩ wa'wa hã ta norĩ ne aiwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono õ di za, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti si 're ãmadã'ã za'ra wa'aba mono õ na hã.

4

¹ Duréhã wahi'rata norĩ ma, te te ropisutu za'ra wamhã, e ta norĩ ma si ma tô rowẽ hã tãma pisutu za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. Mare di. Wa norĩ ma zama ma tô wama pisutu za'ra oto, 're ãdawa'utu u'âsi za'ra mono ne, 're wahâimana za'ra mono da oto, rowẽ uptabi na. Taha wa, 'rãwi te za 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mo, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te wama ãropisutu za'ra zé hã asiwi 're simini za'ra wa'aba mono tõ da, duréhã wahi'rata norĩ hã te te ãsimini za'ra ne. ² Ta norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiropisutu wẽ hã te te wapari za'ra nherẽ, te te sina uwaimrami za'ra õ di, te te ãma saze za'ra õ wa. Tane duré, wa norĩ zama wa tô 'Re ãhâimana u'âsi mono wasu'uwẽ hã wa te 're wapari za'ra. Tane aiwa ãsimiropisutu wẽ na wa te 're saze za'ra mono õ wamhã, wa norĩ zama wa te wasina 're uwaimrami za'ra mono õ di za, te te wama ãropisutu za'ra zé hã, 're ãdawa'utu u'âsi za'ra mono ne, 're wahâimana za'ra mono da hã oto, rowẽ uptabi na hã. ³ 'Re ãhâimana u'âsi mono, wa te wasina 're ãumnhasi za'ra mono norĩ si, wa za tô wasina wa te 're uwaimrami za'ra, 're ãdawa'utu u'âsi za'ra mono ne, rowẽ uptabi na oto ãma 're ãwahâimana u'âsi za'ra mono zéb da hã, te te wama ãropisutu za'ra zém na hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono te te sina 're ãumnhasi za'ra mono õ norĩ si te te sina 're uwaimrami za'ra mono õ di za, rowẽ hã. Duréhã ni'wa hã ma tô ãne na ãma rob'ui'ééré, 'Re ãhâimana u'âsi mono mreme na, wahi'rata norĩ ãma hã:

“Te ãsiwi ãwẽ'õ za'ra zéb zarina, wa tô ãmreme pire na ta norĩ ãma tinha, ãne: ‘Tõ sena, niwamhã dame sisisi õ di za, ti'ai wẽ u hã, 're ãdawa'utu za'ra mono ne, aré ãwa 're hâimana za'ra mono da, te tãma ãpisutu za'ra zéb u hã.’ ”

Ãne duréhã 'Re ãhâimana u'âsi mono mreme wasu'u na rob'ui'ééré hã.

E tawamhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã zahadu te te tãma pisutu za'ra õ wa, te te sina uwaimrami za'ra õ di, wahi'rata norĩ hã. Mare di. Taha wab õ di. Ropoto na'rata hawimhã ma tô uburé marĩ hã te te sima apisutu sirõmo, marĩ hã te te dama ãma 're ãab'manharĩ mono zéb da hã. ⁴ Duréhã 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na ma tô ni'wa hã ãne na ãma rob'ui'ééré, te te ro'apoto mono pari, ãma ãawëzém na hã, ãne:

“Re ìhâimana u'âsi mono hã zahadu 6 na bâdâ hã ãma morĩ ré, ma tô te te ro'apoto. Taha pari, ãma awẽ wamhã, te oto wa'udu, romhuri ãna.”

⁵ ãne tô ôhõ wasu'u hã, duréihã wahi'rata norĩ ãma ni'wa te te ãma ìrob'ui'érezé hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme na hã:

“Tô sena niwamhã dame sisisi ô di za, ti'ai wẽ u hã, 're ìdawa'utu u'âsi za'ra mono ne, aré ìwa 're hâimana za'ra mono da, te tâma ìpisutu za'ra zéb u hã.”

⁶ Duréihã ti'ai wẽ wa, 're ìdanomro wẽ mono zé wasu'u wapari 'rata 'wa norĩ hã, ta norĩ hã 're ìdawa'utu u'âsi za'ra mono ne, ìwa 're hâimana za'ra mono da, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te tâma ìpisutu za'ra zé hã te te sina uwaimrami za'ra ô di, ìsimiroti hã te te 're 'madâ'â za'ra mono ô wa, ta norĩ hã. E tawamhã ôhõ haré ma tô dawĩ sizâ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã, 're ìdawa'utu u'âsi za'ra mono ne, rowẽ uptabi na 're ìdanomro u'âsi mono zé hã. Mare di. Si'utõrĩ waihu'u ô di, ta hã. Ni'wam norĩ hã te za tô rowẽ uptabi na 're ìdahâimana za'ra mono zéb u 're sisisi, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te tâma ìpisutu za'ra zéb zarina. ⁷ E niha wa za tawamhã ãne na sena na wa te ãma 're waihu'u za'ra. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tô bâdâ hã tô sena na pisutu, 're ìdawa'utu u'âsi za'ra mono ne, rowẽ uptabi na 're ìdanomro mono zéb u 're ìdanhisisi mono zéb da hã. Tawamhã, ãne te te pisutu wamhã, “ã bâtâ na” ma tô sisi, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. ãne na ma tô apito Dawi hã dama sadawa wasu'u, duréihã wahi'rata norĩ hã a'ubuni wi 're ìnomro mono zém hawi, ãma wahub ahâ za'ra parip si. ãne apito Dawi te te ãma ìrob'ui'érezém na te aima ãma ìrob'ui'ére pari za'ra wa'aba zé hã, ãne:

“ã bâtâ na, 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme hã wapari za'ra wa'aba wamhã, aipo're si'âri 're aihâimana za'ra wa'aba mono ô di za, ai'rã tete aba na.”

⁸ Duréihã Zuzuwé hã ti'ai wẽ u te te ìdanhimroi mono zé hã, e taha si, 'Re ìhâimana u'âsi mono, 're ìdawa'utu za'ra mono zéb da, te te dama ìpisutuzé hã, te wasu'u. Mare di. Taha si ô di. Taha si 'wa'âhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã niwamhã te te aré wasu'u zahu ô di ãne hã, 're ìdawa'utu u'âsi za'ra mono ne, rowẽ uptabi na 're ìdanomro mono zé wasu'u hã. ⁹ 'Re ìdawa'utu u'âsi za'ra mono ne, rowẽ uptabi na 're ìdanomro mono zé hã, te tô 'Re ìhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norĩ ma 're hâimana u'âsi, õne u'â, duréihã ropoto na'rata hawi bâdâ hã 6 na ãma si'utõrĩ pari, bâdâ misi na romhuri ãna ìwa'utu ne, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. ¹⁰ Ni'wam norĩ hã 're ìdawa'utu u'âsi za'ra mono ne, rowẽ uptabi na 're ìdanomro mono zéb da hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te dama ìpisutuzém na te te sina 're ìuwaimrami za'ra mono norĩ hã, 're siwasutu za'ra mono ô di za oto, taha na 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ì'awêsãmri mono zéb da hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã duréihã te te ro'apoto mono pari, romhuri te te ìsazâri ne, 're siwasutu zahu za'ra mono ô di za oto, ta norĩ hã apã. ¹¹ Taha wa, rowẽ uptabi na 're ìwanomro mono zéb zô si, wa za wasima 're wanhopré u'âsi, ãma 're wahâimana u'âsi za'ra mono da. Duréihã Ìzarazéhé nhihudu norĩ hã a'ubuni wi 're nomro mono ré, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti te te siwi wẽ'õ pese za'ra wa, ta norĩ hã te te sina uwaimrami za'ra ô di, 're ìdawa'utu u'âsi za'ra mono zé hã. Ta norĩ ne, wa te wasiwi 're simini tõe za'ra mono da, wa za tô taha zô si wasima 're wanhopré u'âsi, ìwẽ uptabi zô si. ¹² 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã ìhâiba ré ne, te tô wama 're hâimana u'âsi za'ra. Siptete uptabi di duré ìmreme hã, uburé marĩ hã ìsarina si te te dama ãma 're ì'ab'manharĩ mono zéb da hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Sib'ézé 'wa si'uiwa ì'wa pese ne, te wama 're hâimana za'ra, ìsadawa wasu'u hã. Sib'ézé ì'wa pese na te za romnhi hã da te 're nhizazari za'ra, ìhi si da te 're urĩrĩ za'ra mono da. Tane duré, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã wa te 're wapari za'ra mono wamhã, 'rãwi wapẽ'ẽ na wanhimirosa'rada ìwẽ hã duré ìwasédé hã wa za wa te ãma 're waihu'u za'ra. ¹³ Uburé marĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono wi, da te 're upsibi waihu'u za'ra mono ô di, te te 're ab'madâ'â tõe mono da hã. Ai'uréiwi ne, te uburé marĩ hã tâma 're hâimana, sõe'awi. Taha ma si, wa za nimahã na hã wahâimanazém na tâma wasiwasu'u za'ra ni. Taha wa, wahi'rata norĩ ne, 're wahâimana za'ra mono ô di za, wa norĩ hã.

ZeZusi hã sasedoti ìpire uptabi na te te da'ãma 're ìromhuri mono zé wasu'u

¹⁴ Sasedoti ĩpire uptabi na te tō ni'wa hã te te wa'ãma 're romhuri u'âsi. Ta hã Zezusi, 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'ra. Timama u ma tō mo hãiwa u, 'rãwi te te tiwi 're rowaptẽrẽ u'âsi mono da, wama za'ra. Taha wa, Zezusi, wa te 're ĩsaze za'ra mono zém na tō sena dama 're ĩwasiwasu'u za'ra mono zéb zarina, wa za tō ta hawim haré wanhiptete sina ãma 're wahãimana u'âsi za'ra. ¹⁵ Tawamhã tō õ hã sasedoti ĩpire uptabi na, te te wa'ãma 're ĩromhuri mono hã, e wahãimana nhĩb'uware na 're wahãimana za'ra mono nherẽ, wa'ãma 're siwamri mono õ di za, ta hã. Te za tō wa'ãma 're siwamri u'âsi. E marĩ wa. Ta hã ma tō Wa'uburé hã te te 're pibu aré, tiwasédé hã te te 'manharĩ da, wawasédé hã wa te 're 'manharĩ za'ra mono da, te te 're ĩwa'apibui u'âsi mono ne. Tane nherẽ, tiwasédé hã te te 'manharĩ õ uptabi di, Zezusi hã. ¹⁶ Taha wa, wasina 're wahãtã'ã za'ra mono ãna, wa za 'rãwi wapẽ'ẽ 're 'Re ĩhãimana u'âsi mono u 're wasihutu, da'ãma 're siwãrĩ mono da, te te 're ĩda'ab'madã'ã u'âsi mono u hã. Wa'uburé te te 're wa'wapé za'ra mono ré, wa'ãma 're siwamri mono da, duré wa'ãma 're siwãrĩ mono da, wa za ãhã ré wapẽ'ẽ 're, ĩtẽme 're wasihutu u'âsi, 'Re ĩhãimana u'âsi mono u hã.

5

¹ Duréhã ma tō ni'wam norĩ hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te 're apisutu, tisiré sasedoti norĩ nhĩpai u, pire uptabi na te te 're romhuri za'ra mono da, tisiré zudezu norĩ ãma, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma. Ta norĩ si ma tō 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, danhoprubzé hã te te tãma 're sãmri za'ra da'upana, ãma 're ĩwata za'ra mono zéb da hã. Danhimizama ma tō duré da'upana te te tãma 're simro, dawasédé hã te te dama ãma 're ĩ'apari mono zéb da hã. ² Ta norĩ hã sasedoti ĩpire uptabi norĩ hã ma tō hãimana nhĩb'uware na 're hãimana za'ra, ti'ai ãma dasiré 're hãimana za'ra mono wa, aiwa. Taha wa, ni'wam norĩ hã tiwasédé te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zém na 'rãwi 're ĩsiwaihu'u za'ra mono õ norĩ ãma, ma tō sasedoti norĩ hã 're siwamri za'ra, sada 're sahi su'u za'ra mono ãna. E marĩ wa. Ta norĩ hã aiwa tiwasété wi, 're hãimana nhĩptete waihu'u za'ra mono õ wa, ma tō tisiré norĩ ãma 're siwamri za'ra sasedoti norĩ hã, aiwa 're hãimana za'ra mono wa. ³ Duré ta norĩ hã da'udãna si, marĩ hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, te te 're sãmri za'ra mono õ di, dawasédé hã te te dama ãma 're ĩ'apari mono zéb da hã. Si'udãna zama ma tō marĩ hã te te tãma 're sãmri za'ra sasedoti norĩ hã, dasine tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono wa. ⁴ E tawamhã ma tō 'rãwi ni'wam norĩ hã 're sipisutu za'ra, sasedoti ĩpire uptabi na dama 're ĩhãimana za'ra mono da hã. Mare di. Dasi'uihã na 're dasipisutu za'ra mono õ di, dapire da hã. 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhĩmipisutu zarina si, ma tō sasedoti ĩpire uptabi na hã 're hãimana za'ra. Duréhã Arã hã sasedoti ĩpire uptabi na tisiré norĩ ma, 're hãimana mono da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩpisutu ne, ma tō ta norĩ hã te te 're apisutu, tō õhõ si dapisutu'wai wa.

⁵ Tane duré, Cristu hã si'uihã na sipisutu õ di, sasedoti ĩpire uptabi na dama 're ĩhãimana mono da hã. 'Re ĩhãimana u'âsi mono si ma tō pisutu. Duréhã ma tō ni'wa hã ãne na ãma rob'ui'ééré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩrotizém na hã, ti'ra ma:
 “A hã ĩ'ra te oto 're aihãimana mo. Taha wa, wa za ĩ'ra na te 're asisi, dama aipire na 're aihãimana mono da oto.”

⁶ ãne duré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono mreme na ãma ĩrob'ui'ééré amo hã, Cristuhu ãma hã:
 “A hã sasedoti norĩ, dama 're ĩhãimana za'ra mono ne, te za dama 're aihãimana u'âsi mo, duréhã Metizédéti hã sasedoti na pire na dama 're ĩhãimana mono ne hã.”

ãne duréhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ééré hã, Cristuhu ãma hã.

⁷ Zezusi hã ti'ai ãma 're morĩ ré, ma tō wawa sina Timama ma mre, mreme 'rãihã na, za te te ĩrobzépatazém na te te pawaptob da. Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono, Zezusihi mreme te te wapari wamhã, ma tō sima wẽ tō, te te pawaptob da. Zezusi hã uburé marĩ hã ĩmama te te tãma ĩpisutuzéb uwaibaba si, te te 're ab'manharĩ mono da, te te sima 're wẽ u'âsi mono wa, ma tō ĩmama hã sima wẽ, te te pawaptob da. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te sima wẽ 'wa'ãhã, te aré tō tiwaihu'u pese na sõ'reptu, dã'ã tō da. ⁸ Zezusi hã

'Re ìhâimana u'âsi mono 'ra, 're hâimana mono nherê, ma tô te te 're robzépata, ti'ai âma 're morĩ ré hã. Taha zarina ma tô âne hã si'âma waihu'u: Ni'wam norĩ hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti te te 're 'madâ'â pese za'ra mono da, te te sima 're wê za'ra mono wamhã, taha zarina te za tô te te 're robzépata za'ra, ti'ab ré. Æne ma tô Zezusi hã si'âma waihu'u. ⁹ Tawamhã Zezusi hã ti'ab ré, te te 're robzépata mono nherê, Ìmama te te tâma ìwêzéb zarina si te te 're ab'manharĩ mono wa, ma tô sina uwaimra, uburé ìsimiroti te te 're ì'madâ'â pese za'ra mono norĩ hã te te 're sô'reptu za'ra mono da, hâiwa âma dâ'â âna 're hâimana u'âsi za'ra mono da. ¹⁰ Duréhã 'Re ìhâimana u'âsi mono, ma tô Zezusi hã pisutu, sasedoti ìpire uptabi na dama 're hâimana mono da, tâma da'âma romhuri'wa da, duréhã Metizédéti hã sasedoti na pire na dama 're ìhâimana mono ne, uburé ma, 're hâimana mono da.

'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti mono bâ ìpire wasu'u

¹¹ Æne na te duré aima âma rowasu'u za'ra wa'aba da, wa tô aré ìsima wê. Tane nherê, pire di, te aima âma ìwaihu'u za'ra wa'aba zéb da hã. E marĩ wa. Aima rowasu'u hâtob za'ra wa'aba wa. ¹² A norĩ wa'wa hã Cristu, 're ìsaze na'rata za'ra wa'aba mono zém na ma tô ai'âma tironomro pese za'ra wa'wa. Æhã wamhã, te aré oto ìsazei'wa norĩ ma, romnhoré'wa da, 're aihâimana za'ra wa'aba mo, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti na rowasu'u'wa da hã, ta norĩ ma. Tane nherê, te zahadu a norĩ wa'wa hã ìsazeté'wa ne, 're aihâimana za'ra wa'aba mo. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti hã duréhã da te aima 're ìwasu'u na'rata za'ra wa'aba mono zé hã e aima waihu'u za'ra wa'aba ã bâ, te za apâ ìwasu'u na âma aima sahu za'ra wa'aba ni. Ai'uté hã tisai uptabi na 're saihuri waihu'u mono õ wa, te za tinho'u na si 're saihuri. Ìna norĩ hã ìsai uptabi hã te te tâma 're ai waihu'u za'ra mono õ di. Tane, a norĩ wa'aba ma, te za tô 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti hã duréhã da te aima 're ìwasu'u na'rata za'ra wa'aba mono zép si, da te aima 're wasu'u za'ra wa'wa apâ, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti ìpire hã zahadu aima pibui prã za'ra wa'aba wa, 're ìwaihu'u pese za'ra wa'aba mono zéb da hã, asi'uihã na hã. ¹³ Ai'uté norĩ ma, tâma waihu'u õ di, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma ìwê hã da te 're ì'manharĩ za'ra mono zéb da hã, duré tâma ìwê'õ hã da te 're 'manharĩ za'ra mono tõ da hã. Tane te duré a norĩ wa'wa hã zahadu Æne na 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Ai'uté ne, te zahadu asimiza'rese'õ u'âsi 're aihâimana za'ra wa'aba mo, aima waihu'u za'ra wa'aba õ wa. ¹⁴ Ìprédum norĩ si te tisai uptabi na hã 're saihuri. Tane duré, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti ìpire hã tâma ìwaihu'u pese za'ra norĩ si te za waihu'u za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, ìwê si da te 're ì'manharĩ za'ra mono zé hã, duré tâma ìwê'õ hã da te 're ì'manharĩ za'ra mono õ zé hã. Uburé marĩ hã ìwê zô, duré ìwasété zô, te te 're ìpibu za'ra mono zéb zarina si, te za te te 're waihu'u pese za'ra, ta norĩ ma si waihu'u pese wa.

6

¹ Taha wa, Cristuhu wasu'uwê na 're saze za'ra wa'aba mono da, duréhã da te aima âma 're ìrowasu'u na'rata za'ra wa'aba mono zém na si asima âma 're rosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mono õ di za oto. Taha nhipai u, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti mono bâ ìpire uptabi hã 're ìwaihu'u pese za'ra wa'aba mo Cristuhu wasu'uwê hã, aihâimana prédub sina âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti mono bâ, duréhã da te aima âma 're ìrowasu'u na'rata za'ra wa'aba mono zém na apâ asima âma 're roti zahu za'ra wa'aba mono õ di za oto. Taha na rowasu'u mono hã ma tô 're ìwaihu'u pari za'ra wa'aba mo, dapê'ê 're, dadâ'â u'âsi ne dawasédé, da te 're 'manharĩ za'ra mono pari, ta hawi 're ìdasipizari za'ra mono zém na rowasu'u hã, duré 'Re ìhâimana u'âsi mono, da te dasina 're ì'umnhasi za'ra mono zém na rowasu'u hã. ² Duré â dawabzuri wasu'u na hã apâ asima âma 're roti zahu za'ra wa'aba mono õ di za oto. Ta hã ma tô 're ìwaihu'u pari za'ra wa'aba mo. Rowahutu'wa norĩ hã, tinhib'rada hã da'rã nhisiwi te te 're ìsa'ra mono zarina, romhuri da, te te 're ìdapisutu za'ra mono wasu'u zama ma tô 're ìwaihu'u pari za'ra wa'aba mo, Cristuhu wasu'uwê na 're saze za'ra wa'aba mono da, da te aima

ãma 're ïrowasu'u na'rata za'ra wa'aba mono zé hã. Tãibã duré, dahãiwa'utuzé wasu'u hã, duré 'Re ïhãimana u'ãsi mono za te te dama 're ï'apisutu mono zéb zarina, ïsimirob'manharï pipa ãma za 're ïdahãimana u'ãsi za'ra mono zé wasu'u hã. ã norï wasu'u mono hã ma tô 're ïwaihu'u pari za'ra wa'aba mo. ³ Taha wa, ã norï wasu'u nhipai u, wa za oto roti ïpire uptabi hã wa te 're waihu'u za'ra, wahãimana prédum na oto ãma 're wahãimana za'ra mono da, 'Re ïhãimana u'ãsi mono te te wama 're ï'apisutu mono zéb zarina si.

⁴⁻⁶ Áté ni'wam norï hã te za 'Re ïhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã sena na te te 're waihu'u za'ra, taha zarina 'Re ïhãimana u'ãsi mono nhimirowa'a na si 're hãimana za'ra mono da oto. Áté dasa ïse hã da te 're ïtẽ'ẽ za'ra mono ne, te za 'Re ïhãimana u'ãsi mono nhoprubzé hã tẽ'ẽ za'ra, ta norï hã. Áté 'Re ïhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani ré, te za duré ta norï hã dame 're hãimana za'ra. 'Re ïhãimana u'ãsi mono mreme hã te za duré áté waihu'u za'ra, ïsei uptabi hã, si'uinhã na. Áté te za duré 'Re ïhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani nhimipawaptobzé hã ïsiré 're hãimana u'ãsi za'ra, te te 're waihu'u pese za'ra mono wa, ãma 're ïhãimana wẽ za'ra mono da hã. Áté ta norï hã Cristuhu nhimipawaptobzé hã te te waihu'u pari za'ra nherẽ, te za oto tiwi 're sipizari za'ra, apã. E tawamhã apã da te 're pizari waihu'u pese za'ra mono di za, 'Re ïhãimana u'ãsi mono u hã. Mare di. 'Re ïhãimana u'ãsi mono 'ra, wedepo'o nhonhi'rãmi na dã'ã da, da te dasiwi sasõmri wa, da te dasiwi ïwẽ'õ pese za'ra ne, te za duré ta norï hã siwi wẽ'õ pese za'ra oto, Cristu hã. Taha zarina, te za duré Cristuhu ãma da te 're wasété za'ra, Cristuhu wi apã 're sipizari za'ra mono wa, ta norï hã.

⁷ ãne wa za oto ti'ai wasu'u na aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Ti'a hã wẽ wamhã, tã hã 're ta'a mono sidãpãsi, te za ãma 're ro'wanhipré wẽ za'ra, ïtede'wa norï ma. 'Re ti'ai 'ré su'u mono õ wa, te za ãma 're ro'wanhipré wẽ za'ra, ti'ai wẽ na hã. ãne wa, te za 'Re ïhãimana u'ãsi mono hã ïwẽ hã tãma pisutu, ti'ai wẽ ma hã. ⁸ Tazahã, ro'wa si duré wab'ru zama, ãma 're poto za'ra mono wamhã, marï dai õ di, ti'a hã. Taha wa, áté te za 'Re ïhãimana u'ãsi mono hã siwi wẽ'õ pese. ãne wamhã, unhama ro'o na te za uprosi, ti'a hã. ãne 're ïdahãimana za'ra mono zém na romnhimiré hã.

⁹ ïsisãnawã norï, ïma asawi pese za'ra wa'aba norï hã, ãne na te aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'aba nherẽ, ai'ãma 're ïhãtã'ã za'ra wa'aba mono õ di. Sena na wa tô oto ãma aiwaihu'u za'ra wa'wa, marï ïwẽ si 're ï'manharï za'ra wa'aba mono zém na hã, 'Re ïhãimana u'ãsi mono te te 're ï'asõ'reptu za'ra wa'aba mono zéb zarina. ¹⁰ 'Re ïhãimana u'ãsi mono hã ï'uwaibaba si te uburé marï hã te te dama 're ab'manharï, te te dawï ãma 're a'upai mono ãna. Taha wa, tãma 're ïromhuri za'ra wa'aba mono zém na nimahã na hã ãma po're si'ãri õ di za. ïsib'a'uwẽ norï hã tãma 're ïpawaptob za'ra wa'aba mono zém na hã, duré tãma 're ïsawi pese za'ra wa'aba mono zém na hã, ãma po're si'ãri waihu'u õ di za. Te za tô ãma 're sipo're pu'u u'ãsi, ta norï ãma hã. ¹¹ Wa tô ïsima aiwẽ za'ra wa'wa, tô õhõ na si 'Re ïhãimana u'ãsi mono ma, 're aihãimana u'ãsi za'ra wa'aba mono da, rob'rãsutu u, ïwẽ uptabi zõ 're asimipari za'ra wa'aba mono zé hã asina 're uwaimrami za'ra wa'aba mono da. ¹² Aiwa'a ãna õhõ ãma si 're aihãimana za'ra wa'aba mono da, wa tô te ïsima 're aiwẽ za'ra wa'wa. Ni'wam norï hã siptete sina, Cristu te te sina 're ï'umnhasi za'ra mono norï hã te za 'Re ïhãimana u'ãsi mono hã ïwẽ uptabi hã tãma sõmri za'ra, te te tãma ïropisutu za'ra zéb uwaibaba. Ta norï, 're ïhãimana za'ra mono ne, Cristu hã asina 're umnhasi za'ra wa'aba mono da, wa tô te ïsima 're aiwẽ za'ra wa'wa.

'Re ïhãimana u'ãsi mono hã sena na te te dama ïropisutuzé wasu'u

¹³ Duréihã 'Re ïhãimana u'ãsi mono hã Abra'ãhã ma, te te ropisutu wamhã, tinhisi na ma tô tãma ropisutu, ni'wa hã 'Re ïhãimana u'ãsi mono ma ïsisi pïre hã tãma 're hãimana mono õ wa, ïsisi na te te tãma ïropisutu da hã. ¹⁴ ãne ma tô Abra'ãhã ma ropisutu: "Ïwẽ uptabi hã wa za te aima 're anhomri u'ãsi. Asihudu sidãpãsi, ahã uptabi na te za 're hãimana za'ra." ãne ma tô 'Re ïhãimana u'ãsi mono hã si'uinhã na tãma ropisutu, Abra'ãhã ma hã. ¹⁵ Tawamhã Abra'ã hã wahub ahã na te sõ 're simipari, simi'ẽ na. Taha wa, 'Re ïhãimana

u'âsi mono, ma tô âma tâma uwaimra oto, te te tâma ĩropisutuzém na hã. ¹⁶Tane nherê, wa norĩ hã marĩ pire na wa te dama 're ropisutu za'ra mono wamhã, dama ĩpire norĩ nhisi na, wa za wa te dama 're ropisutu za'ra, sena na da te âma 're wazaze za'ra mono da, duré da te âma 're wawawã za'ra mono tō da. ¹⁷Tane hã ma tō duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tinhisi pire na tâma âma ropisutu za'ra, tinhib'a'uwẽ norĩ ma hã, tinhimirosa'rata na tō sena te te âma 're ĩsaprĩ mono õ na, ta norĩ hã te te âma 're sazei pese za'ra mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tâma ĩropisutu za'ra zéb zarina, ĩwẽ hã za te te sima 're ĩwaibui mono norĩ hã. ¹⁸'Re ĩhâimana u'âsi mono hã sadawa nhipese õ uptabi di. Taha wa, te te dama ĩropisutuzé hã te te âma saprĩ waihu'u õ di. Tinhisi pire na te te dama ĩropisutuzé hã te te âma saprĩ waihu'u õ di duré. Taha wa, wa norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, wa'âma 're sisaprĩ za'ra mono da, ĩtẽme 're ĩwasisa'rei mono norĩ hã wa za oto wato sina 're wahâimana za'ra, ĩwẽ uptabi zô wasina 're ĩwanhimipari u'âsi za'ra mono zé hã, wanhiptete sina wa te wasima 're tété u'âsi za'ra mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wama ĩpisutu za'ra zé hã. ¹⁹Uba're tétézé hã âi ba da te mei wamhã, te za tété uba're hã, wara tō da. Tane duré, ĩwẽ uptabi zô wasina 're ĩwanhimipari u'âsi za'ra mono hã. Taha zô si wasina 're wanhimipari za'ra mono wamhã, wanhiptete u'âsi wa za âma 're wanomro, wapẽ'ẽ na wa te âma 're wawã za'ra mono âna. Zezusi hã wa te wasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono hã sô 're ĩwanhimipari za'ra mono hã ma tō âzé 'ri para u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhorōwa u, hãiwa âma hã. Zazahâ ĩhâpa na 'ri 're wa'wa nhitobzé wa'wai baba ma tō âzé, 'ri 're wa'wa ĩwẽ uptabi u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, dazô 're ĩsãmra mono zéb u hã. ²⁰Zezusi hã wa'udâna ma tō tamomo âzé, wawana za'ra. Ta hã te oto sasedoti ĩpire uptabi na dama 're hâimana u'âsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da'âma romhuri'wa na. Duréihã Metizédéti hã sasedoti na pire na dama 're ĩhâimana mono ne, te oto Zezusi hã pire uptabi na dama 're hâimana u'âsi.

7

Metizédétihi wasu'u

¹ Ta hã Metizédéti hã Sarê na 'ri nho'õmo nhisi âma danhib'apito, ma tō dama 're hâimana. Sasedoti na te duré dama 're hâimana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da'âma romhuri'wa na. Danhipai u dama pire uptabi na 're ĩhâimana mono ma, romhuri'wa na te 're hâimana. Duréihã Abra'ã norĩ hã, danhib'apito norĩ, maparane si'uiwa na te te âma ai'uté za'ra pari, apã si'aba'rei ré, ma tō sōpētē Metizédéti hã, Abra'ã hã. Taha wa, ma tō mreme pire na Metizédéti hã âma mre, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, marĩ hã ĩwẽ si te te tâma 're apisutu mono da, Abra'ãhã ma hã. ²Tawamhã Abra'ã norĩ hã te te da'âma ai'uté za'ra pari, danhibro te te ĩ'wasari hã ma tō po'o, Abra'ã hã. Tinhiptõmo hi bâ ma tō te te po'o. Tē te po'o mono pari, ma tō misi tâma tisō, Metizédétihi ma. Metizédétihi nhisi hã: “Danhib'apito, sena na si da'madã'ã'wa” te wasu'u. Duré ĩwaptērēzéb amo hã “Sarê âma danhib'apito”, ĩwaptērēzéb amo hã. Sarê hã “rowẽ” te wasu'u. Taha zarina, Sarê âma danhib'apito na ĩwaptērēzéb hã, “Danhib'apito, dama rowẽ nhomri'wa” te wasu'u. ³Taha mama nhisi ui'ére hã hâimana õ di, ĩbaihã na hã, ĩna nhisi me hã. ĩhi'rata norĩ nhisi ui'ére zama, hâimana õ di duré. ĩwaptã'ázém na âma ĩrob'ui'ére hã hâimana õ di duré, ĩdã'ázém na ĩrob'ui'ére na zama. 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra ne, te pire na dama 're hâimana u'âsi ta hã, Wanhib'apito ne, sasedoti na da'âma romhuri'wa 're hâimana u'âsi mono wa.

⁴ Metizédéti hã dama pire uptabi di. Ma'ãpé ãne na âma rosa'rata pese za'ra wa'aba. Abra'ã hã wahi'rata uptabi hã ma tō danhibro hã Metizédétihi ma po'o, pire na dama 're hâimana mono wa, ta hã. Te te da'âma ai'uté za'ra pari, danhibro te te apã siré ĩ'wasari hã tinhiptõmo hi bâ ma te te po'o, Abra'ã hã. Taha pari, misi ma tâma tisō, Metizédétihi ma hã. ⁵Réwihhi nhihudu norĩ hã sasedoti na dama 're ĩhâimana za'ra mono hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te âma ĩrob'ui'ére zarina, te za danhibro hã te te dawĩ 're waibu, tisiré a'uwẽ norĩ wi, tō Izarazéhé nhihudu norĩ wi. Danhibro hã danhiptõmo hi bâ da te 're po'o za'ra mono parip si, misi te za da te tâma 're sõmri za'ra, Réwihhi nhihudu

norĩ ma hã. Abra'ãhã nhihudu si, siré 're hãimana za'ra mono nherẽ, te za te te tãma 're sômri za'ra, Réwihĩ nhihudu norĩ ma hã. ⁶ Tawamhã, Metizédéti hã Réwihĩ nhihudu, 're hãimana mono õ nherẽ, ma tô Abra'ã hã danhibro hã tãma tisõ. Tinhiptõmo hi bâ te te po'o mono pari, ma tô misi tãma tisõ. Tawamhã Metizédéti hã mreme pire na ma tô ãma mre, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, ãwẽ uptabi hã te te tãma 're apisutu mono da, Abra'ãhã ma hã. Taha ma, ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã tãma ropisutu, duréihã. ⁷ 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãwẽ hã te te dama 're apisutu mono da, ni'wa hã da'ãma mreme wamhã, ta hã pire na dama 're ãhãimana mono. ãne hã wama waihu'u pese za'ra di. Taha wa, wa za ãne na ãma waihu'u za'ra ni, Metizédéti hã Abra'ãhã ma, pire na 're ãhãimana mono zém na hã. ⁸ Réwihĩ nhihudu norĩ hã, sasedoti na da'ãma romhuri'wa norĩ hã te za tô te te dawĩ 're waibu danhibro hã, danhoprubzé da te tãma 're ãpo'o za'ra mono hã. Tane nherẽ, te za uburé ta norĩ hã 're dá'ã za'ra, Réwihĩ nhihudu norĩ hã. Metizédétihi si, dá'ã ãna wama 're ãhãimana mono ne, te wama 're hãimana sasedoti na hã, ãdá'ãzém na ãma ãrob'ui'éré hã ãma hãimana õ wa, ãbaihã na hã. ⁹⁻¹⁰ Réwi hã uburé sasedoti norĩ hi'rada te 're hãimana, uburé da'ãma romhuri'wa norĩ hi'rada, danhoprubzé te te dawĩ 're ãwaibui mono norĩ hi'rada. Metizédéti hã Abra'ã te te sãpëtẽ wamhã, Réwi hã zahadu poto õ di. Tane nherẽ, te Abra'ãhã hãiba 're tihãiba, tihĩ'rata hãiba 're. Taha wa, Abra'ã hã danhibro, Metizédétihi ma te te po'o wamhã, taha nhipai u ma duré Réwi hã tãma po'o, Abra'ãhã hãiba 're, hãimana wa. Tawamhã Metizédéti hã Réwihĩ ma zama pire na 're ãhãimana mono zé, te wasu'u, ã hã.

¹¹ Duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãma 're dahãimana wẽ za'ra mono da, tinhimiroti te te dama 're anhomri mono wamhã, ma tô duré sasedoti norĩ te te da'ãma 're ãromhuri za'ra mono zéb da hã, te te dama 're awaihu'u. Sasedoti norĩ hã Réwihĩ nhihudu norĩ hã tinhimirohuri na 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, te te ãma 're uwaimrami uptabi za'ra mono 'wa'ãhã, taha zarina te aré 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te 're da'awêsãmri, dawasédé hã taha zarina te te da'ãma 're ab'madã'ã mono õ wa aré. Tane nherẽ, ta norĩ hã tinhimirohuri na te te ãma 're uwaimrami uptabi za'ra mono õ di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma hã. Taha wa, sasedoti ãhãiba amo hã Réwihĩ nhihudu norĩ nhibro'ãre ãsébré hã te oto dama 're hãimana, Réwihĩ nhihudu 're hãimana mono õ nherẽ, duré Arãhã nhihudu hã 're hãimana mono õ nherẽ. Metizédéti hã sasedoti na pire na dama 're ãhãimana mono ne, te ta hã dama pire uptabi na 're hãimana oto. ¹² Duréihã sasedoti norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma da'ãma romhuri'wa norĩ hã tinhimirohuri na te te tãma ãma 're uwaimrami uptabi za'ra mono õ wa, ta norĩ nhibro'ãre sasedoti ãhãiba amo hã ma tô duré ãzé. Sébré wamhã, ma tô duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã tinhimiroti té hã ãsu dama tisõ, sasedoti norĩ hãimanazém na ãsimiroti 'rata na Mozési te te ãma ãrob'ui'éré nhowa're're. ¹³ Ta hã sasedoti ãhãiba amo hã danhowa're're ãsébré té hã, Wanhib'apito, te wasu'u. Ta hã Réwihĩ nhihudu 're hãimana mono õ di. Izarazéhé 'ra hãiba amo nhihudu te 're hãimana. Niwamhã ni'wa hã ãsiré Izarazéhé 'ra hãiba amo nhihudu hã sasedoti na dama 're hãimana mono õ di, ãsine da hã. Mare uptabi di. ¹⁴ Wanhib'apito hã Zudaha nhihudu, te 're hãimana. ãne hã dama waihu'u pese uptabi di, ãwasu'u na hã. Mozési hã, Zudaha nhihudu norĩ ãma te te dama ãma rowasu'u õ di, sasedoti na te te da'ãma 're ãmairomhuri mono da hã.

Sasedoti aimawi hã Metizédétihi ne, dama 're ãhãimana mono zé wasu'u

¹⁵ ãhã wasu'u hã wama waihu'u pese za'ra di oto. E marĩ wa. Sasedoti ãhãiba amo hã oto danhowa're're wama sébré za'ra wa, Metizédéti hã sasedoti na dama 're ãhãimana mono ne, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma da'ãma romhuri uptabi 'wa da hã oto. ¹⁶ 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ãma ãrob'ui'éré zarina, ma tô Réwihĩ nhihudu norĩ si, sasedoti na dama 're hãimana za'ra. E tawamhã Wanhib'apito hã Réwihĩ nhihudu 're hãimana mono wa, ma tô ãzé, sasedoti na dama 're hãimana mono da. Mare di. Ta hã Réwihĩ nhihudu 're hãimana mono õ di. E marĩ zarina, ma te ãzé, tawamhã. Ta hã si'utõrĩ waihu'u õ wa, ma tô ãzé, sasedoti na dama 're hãimana u'ãsi mono da. Nimahã na hã si'utõrĩ waihu'u õ di za tô, siptete uptabi wa, duré waihu'u pese uptabi wa. ¹⁷ Duréihã,

ma tô ni'wa hã ãbhaihã na ãma rob'ui'ére ãwasu'u na hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ti'ra ma te te ãrotizém na hã, ãne:

“A hã, sasedoti norĩ, dama 're ãhãimana za'ra mono ne, te za sasedoti na dama 're ãihãimana u'ãsi mo, duréhã Metizédéti hã sasedoti na pire na dama 're ãhãimana mono ne.”

18-19 ãne wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ãma ãrob'ui'ére hã pire na dama 're hãimana mono ô di oto. E marĩ wa. Marĩ dai ô wa, te te ãma 're ãda'anho'reptui mono zéb da hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata zarina, da te dasina tãma 're uwaimrami waihu'u za'ra mono ô wa, taha na te te sima da'ãma 're aroti mono ô di, dawasédé hã te te oto da'ãma 're ã'ab'madã'ã mono ô zéb da hã, duré taha zarina te te 're ãda'awësãmri mono da hã. Taha wa, aimawi hã ãwẽ uptabi hã ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã wama pisutu za'ra oto, sô 're ãwanhimipari za'ra mono zéb da hã: Cristuhu si te oto sasedoti na pire uptabi na dama 're hãimana. Taha zô si wasina 're wanhimipari za'ra mono wanhã, wa za ãtẽme 're wasihutu wapẽ'ẽ 're 'rãwi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono u hã.

20-21 Duréhã sasedoti norĩ hã da'ãma romhuri'wa da, 're sisisi mono wanhã, tinhisi na mreme pire na te te tãma 're ropisutu za'ra mono ô di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Tazahã, Zezusi hã dama sisasedoti da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te oto pisutu wanhã, mreme pire na ma tô tãma ropisutu, ãne:

“Wa hã Danhib'apito uptabi, ãmreme ãpire na wa za oto aima ropisutu, ãne: ‘A hã sasedoti na te za dama 're ãihãimana u'ãsi mo. Niwanhã te dawĩ aiwazere ô di za, ta hawimhã.’ ãne wa aima ropisutu. ãnhimiropisutu na te aima ãma ãsaprĩ da hã, mare uptabi di za.”

ãne ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã timreme ãpire na tãma ropisutu siro, ti'ra ma, Zezusihi ma hã.

22 ãne na Zezusihi ma, timreme ãpire na te te tãma ropisutu wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te dama ãropisutuzép té ãwẽ uptabi hã te wasu'u. Duréhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te dama ãropisutuzém nhipai u ãwẽ uptabi hã, te wasu'u.

23 Duréhã sasedoti norĩ hã ahã uptabi na ma tô sisõwa're're te te da'ãma 're romhuri za'ra, 're si'utõrĩ mono sidãpãsi. 24 Tazahã, Zezusi hã nimahã na tidã'ã na te te sahu ô di za. Õne u'ã te za 're hãimana u'ãsi. Taha wa, sasedoti na te za tô dama 're hãimana u'ãsi oto, watobro waihu'u ãna dawĩ. 25 Taha wa, te te 're da'anho'reptui waihu'u pese mono di ta hã, da te dasina 're ã'umnhasi za'ra mono zéb zarina, 'rãwi dapẽ'ẽ 're ãtẽme 're ãdasihutu mono norĩ hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono u hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma 're mreme mono da, dama 're hãimana u'ãsi mono wa, te te 're da'anho'reptui waihu'u pese mono di, ta hã oto.

26 Taha wa, te oto õhõ si sasedoti ãpire uptabi na hã wama 're hãimana za'ra, Timama ma, te te wa'ãma 're romhuri mono da. Taha si te 're timorĩ wẽ uptabi. Õhõ si ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te 're wësãmri, marĩ te te 're ab'manharĩ wasété mono ô wa. Taha wa, ãwasédé hã sena na da te ãma 're sa'ra waihu'u za'ra mono ô di. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tô tãma pisutu, ti'ai ãma dawasété na 're ãdanomro mono norĩ nhiti 're sãmra mono da oto, hãiwa ãma danhipai u dama pire uptabi na 're hãimana u'ãsi mono da. 27 Duréhã sasedoti norĩ 're ãhãimana za'ra mono ne, 're hãimana mono ô di, Zezusi hã. Ta norĩ hã awẽ sidãpãsi te za tinhoprubzé hã si'udãna te te tãma 're sõmri 'rata za'ra 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, tiwasété parizéb da hã. Taha pari, te za duré da'udãna zama danhoprubzé hã te te tãma 're sõmri za'ra, dawasédé te te dama ãma 're aparĩ mono da. Tanei ô di, Zezusi hã sasedoti na te te wa'ãma 're ãromhuri mono zé hã. Niwa marĩ te te 'manharĩ wasété waihu'u ô wa, awẽ sidãpãsi si'udãna tinhoprubzé hã te te tãma 're anhomri mono ô di, Timama ma hã. Misi haré ma tô tinhoprubzém na hã tãma sisõ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, dazada dã'ã da, sihãiba zawi ãna tãma sisõmri wanhã, õhõ haré dawasédé hã te te oto ãma dama 're ã'apari mono zéb da hã. 28 Duréhã 'Re ãhãimana u'ãsi

mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ãma ãrob'ui'ééré zarina, ma tô sasedoti da, te te 're da'apisutu, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. 'Re danomro wasété mono wa, danhib'aware na 're dahâimana za'ra mono nherê, ma tô ãne da hã te te 're da'apisutu. Tane nherê, ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã timreme pire na ti'ra ma ropisutu, taha si sasedoti na misi wama 're hâimana za'ra mono da oto. Ta hã te uburé marĩ hã ãmama te te tãma 're ã'apisutu mono zéb zarina, te te tãma ãma 're a'uwaimrami u'âsi, Timama ma hã.

8

Sasedoti ãpire uptabi na Zezusi hã wama 're ãhâimana mono zé wasu'u

¹ ãhãna te aima ãma ãrowasu'u za'ra wa'aba zé hã, e marĩ te wama wasu'u za'ra, ãpire hã. Sasedoti ãpire uptabi hã te oto wama 're hâimana za'ra. ãhã wasu'u si, ãpire uptabi hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono 're ãsãmra mono zém nhimire niwĩ, te pire uptabi na 're sãmra u'âsi hãwa ãma, ãwê uptabi nhimire niwĩ. ² Taha si te sasedoti ãpire uptabi na te te 're romhuri, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhorõwa ãma ãwê uptabi 're, hãwa ãma. Hãwa ãma 'ri hã ni'wa te te ã'ri õ di. Tô õhõ si ma tô ãwa 're ãsãmra mono zéb da hã si'uihã na sima 'ri, Danhib'apito uptabi hã.

³ 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô sasedoti ãpire uptabi norĩ hã te te 're apisutu, danhoprubzé hã da'upana te te tãma 're sõmri za'ra mono da, ãma 're ãwata za'ra mono zéb da hã, duré danhimizama hã da'upana te te tãma 're simroi mono da, taha na dawasédé hã te te dama ãma 're ã'apari mono zéb da hã. Taha zarina, ma tô duré Cristu hã tinhoprubzém na tãma sihãiba nho, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, sasedoti ãpire uptabi na taha si wama 're hâimana za'ra mono wa oto. ⁴ Cristu hã ti'ai ãma 're sãmra u'âsi mono 'wa'ãhã, sasedoti na dama 're hâimana mono õ di aré. E marĩ wa. Sasedoti norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, danhoprubzé hã da'upana te te tãma 're sõmri za'ra mono da, ãwana dama 're hâimana u'âsi za'ra mono wa ta norĩ hã, zudezu norĩ 're ãhâimana za'ra mono zéb zarina. ⁵ Da'awã da te 're 'madã'ã za'ra mono wamhã, dahãiba uptabi hã dama 're ãhâimana za'ra mono na te za da te 're waihu'u za'ra. Tane nherê, da'awã si hã marĩ hã ãma 're hâimana mono õ di. Tane duré, ti'ai ãma 'Re ãhâimana u'âsi mono nhorõwa hã, sasedoti norĩ hã ã're te te da'ãma 're ãromhuri za'ra mono zé hã. Hãwa ãma 'Re ãhâimana u'âsi mono nhorõwa awã ne, te ta hã 're hâimana. Aiwab uptabi õ di. Hãwa ãma ãsõrõwa si, ãwê uptabi hã. Duréihã Mozési hã romhã 'manharĩ na 'ri hã 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, te te 'manharĩ õ ré, ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ãne hã tãma pisutu: “Ëtê 'rãihã na asãmra ré, romhã 'manharĩ na 'ri 'manharĩ da, te aima ãpisutuzéb uwaibaba si, te za ã'manha.” ãne ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã tãma waihu'u, Mozésihi ma hã. ⁶ Tane nherê, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô oto tãma pisutu Zezusihi ma, taha si te te oto da'ãma tãma 're romhuri mono da, pire uptabi na, sasedoti norĩ te te da'ãma 're ãromhuri za'ra mono zém nhipai u. Tane duré, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te dama ãropisutuzép té hã, Cristu hã 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, te te wa'ãma 're ã'ab'madã'ã mono hã. Wê uptabi di ta hã, duréihã 'Re ãhâimana u'âsi mono te te dama ãropisutuzéb 'rata ma hã. Danhipai u uptabi hã, marĩ ãwê uptabi na te te dama 're aropisutu mono wa, te wê uptabi na dama 're hâimana, te te dama ãropisutuzép té hã.

⁷ 'Re ãhâimana u'âsi mono te te dama ãropisutuzéb 'rada hã wê uptabi 'wa'ãhã, te aré tô õhõ si dama 're hâimana u'âsi. Te te dama ãropisutuzép té hã te te aré dama pisutu õ di.

⁸ Tane nherê, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te dama ãropisutuzéb 'rada hã ma tô 'rãwi siwi wê'õ. ãne na ma tô dama ãma rowasu'u, duréihã:

“Wa hã Danhib'apito uptabi, wa za oto aima rowasu'u za'ra wa'wa, ãne: Nimahã na hã Izarazéhé nhihudu norĩ ma, wa za ãnhimiroti té hã tãma pisutu za'ra, Zudaha nhihudu norĩ ma zama.

⁹ Ta norĩ hi'rata norĩ ma, te ãropisutu 'rata ne, 're hâimana mono õ di za, te dama ãropisutuzép té hã. ãhi'rata norĩ hã Ezitu hawi te simroi mono wamhã, te tãma

Īropisutu za'ra zé wa'rãmi, ĩnhimiroti hã te te 're 'madâ'â za'ra mono õ di, ta norĩ hã. Taha wa, wa tô ta norĩ wi tiwi aipi'ra za'ra, si'uihã na 're hãimana za'ra mono da oto.

10 Tane nherẽ, nimahã bãtã na wa za te dama ĩropisutuzép té hã tãma pisutu za'ra Izarazéhé nhihudu norĩ ma hã, duréihã te dama ĩropisutuzém nhowa're're. Ā hã, wa wa hã Danhib'apito uptabi hã aima wasu'u za'ra wa'wa, ĩnhimiroti tém na te dama ĩropisutuzé hã.

Tawapsi wa za ĩnhimiroti hã ĩpẽ'ẽ 're te tãma 're anhomri, ĩré 're nomro u'âsi mono wa, te te 're 'madâ'â pese za'ra mono da.

Ta norĩ nhib'apito, wa za oto tãma 're ĩhãimana za'ra. Tawamhã ĩnhib'a'uwẽ na si te za tô ta norĩ hã ĩma 're hãimana za'ra.

11 Wa hã Danhib'apito uptabi hã, ĩnhib'a'uwẽ norĩ te te 're ĩwaih'u'u za'ra mono da, te te sima 're ĩwasu'u za'ra mono zéb zarina si, te te 're ĩwaih'u'u za'ra mono õ di za oto ta norĩ hã. Duré ĩsisãnawã norĩ te te tãma 're ĩwasu'u za'ra mono zéb zarina si, te te 're ĩwaih'u'u za'ra mono õ di za. Si'uihã na te za ĩnhib'a'uwẽ norĩ hã tipẽ'ẽ na te te 're ĩwaih'u'u za'ra oto, dama wapu na 're ĩhãimana za'ra mono norĩ hã, duré dama pire na 're ĩhãimana za'ra mono norĩ zama.

12 Īwasédé hã te ãma 're ab'madâ'â mono õ di za oto. Marĩ te te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zém na hã 're ĩsipo're pu'u mono õ di za duré.”

Āne 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te dama ĩropisutuzép tém na te te ĩrowasu'uzé hã.

13 Duréihã 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te dama ĩropisutu 'rata nhowa're're, te te dama ĩropisutuzép té hã te te dama pisutu wamhã, marĩ dai õ di oto, ĩsimiropisutu 'rada hã. Taha wa, te za oto ai'utõ, marĩ ĩ'ratare hã 're ĩsi'utõrĩ pese za'ra mono ne.

9

Romhã 'manharĩ na 'ri wasu'u

1 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã duréihã tinhimiropisutu 'rada hã te te dama sãmri wamhã, ma tô dama pisutu za'ra, ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb da hã. Zãmori za'ra ré, danhimizahãri sidãpãsi, romhã 'manharĩ na 'ri hã da te dasiwi ĩsimizusi mono zéb da hã, ma tô duré dama pisutu, ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb da hã, duré ĩwa 're ĩsãmra mono zéb da zama. 2 Duréihã romhã 'manharĩ na 'ri hã danhimizahãri sidãpãsi, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, da te dasiwi 're ĩsimizusi mono hã maparane te 'ri 're wa'wa hã 're hãimana zahuré. 'Ri 're wa'wa ĩmorĩ'rata ãma, te rob'uiwẽzé sima'warazé hã 're sa. Wedeza hã te duré ĩwa 're sa, ĩ'u'ẽne hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, ĩwa da te 're ĩsa'ra mono zéb da hã. 'Re ĩhãimana u'âsi mono te, 'ri 're wa'wa hã ĩwẽ uptabi na ĩsisi hã. 3 Duré zazahã ĩhãpa na 'ri 're wa'wa nhitobzé babarã niwĩ, 're ĩhãimana mono hã maparane ãma 'ri 're wa'wa hãiba amo nhisi hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te, danhipai u ĩwẽ uptabi hã, ĩwa 're ĩsãmra mono zém na taha nhisi hã. 4 Tame te êtẽ'ubuzi pré oru 'manharĩ na wedeza ne hã 're sa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, wedewa'u zadaze zatazéb da hã. Wedehã're hã te duré 'ri para 're sa. Wedehã're mana wawimhã, oru 'manharĩ. Duréihã rob'ui'ére na 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te dama ĩropisutuzém na, wedehã're nhisi hã. Wedehã're 're, te oru 'manharĩ hã simhi ne hã 're sa, mana na dasa nhisi hã ĩ're 're ĩsa'wari mono hã. Arãhã nhiwedehu zama te duré wedehã're wa 're sa'wari, duréihã 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimipawaptobzéb zarina, wedehu na ĩsuire 're ĩwairébé mono hã. Rob'ui'ére hã te duré ĩwa 're sa'wari zahuré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te tinhib'a'uwẽ norĩ ma ĩropisutuzém na rob'ui'ére hã, êtẽ tãmo baihá na. 5 Wedehã're nhisiwi te duré ropodo hã 're sima'wara zahuré, rob'manharĩ hã ropoto hãiba hã ĩsaripi ré hã. 'Re ĩhãimana u'âsi mono, tame 're ĩsãmra mono zé, te ta norĩ hã wasu'u zahuré. Wedehã're nhisiwi, te ta norĩ hã 're papo zahuré. Wedehã're nhitobzé nhisi hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono, dawasédé te te dama 're ĩ'apari mono zém na ĩsisi hã. Āne duréihã romhã 'manharĩ na 'ri wasu'u hã.

Tane nherẽ, ãhãna hã te ãma aima rowasu'u uptabi za'ra wa'aba õ di. Syry na wa tô ãma aima rowasu'u za'ra wa'wa.

⁶ ãne ma tô danhimizahãri sidãpãsi 'ri paramhã marĩ hã sipu'u pese na ãwa da te 're sa'ra. Tawamhã sasedoti norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma da'ãma romhuri'wa norĩ hã awẽ sidãpãsi ma tô 're sisisi, 'ri 're wa'wa ãmorĩ'rata u hã, tame ãwa tinhimiromhuri mono bã marĩ na te te 're romhuri za'ra mono da. ⁷ Tane nherẽ, sasedoti norĩ nhib'apito, tisiré norĩ ma ãpire uptabi si ma tô maparane ãma 'ri 're wa'wa u 're zasi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te hã, danhipai u ãwẽ uptabi hã ãwa 're ãsãmra mono zéb u hã. Wahub sidãpãsi ma tô misi haré 're zasi. Tamomo 're zasi mono wamhã, danhimizama waprui ré, te 're zasi, dawasété parizéb da hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, te te tãma 're sãmri mono da, si'udãna, duré da'udãna zama, duré da te dasina 're waihu'u za'ra mono õ nherẽ, dawasédé da te 're ãmanharĩ za'ra mono zé parizéb da hã. ⁸ E marĩ te tawamhã wama wasu'u za'ra ãne hã, duréihã sasedoti norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, te te da'ãma 're ãromhuri za'ra mono zé hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani hã ma tô ãne hã wama waihu'u za'ra. Duréihã romhã 'manharĩ na 'ri ãma hã, 'ri 're wa'wa ãmorĩ'rata u danhimizama hã dawasété parizéb da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da te 're ãsimroi mono zé hã, zahadu 're hãimana mono ré, te 'ri 're wa'wa hãiba amoi u da hã sitom haré 're sa dawi, zahadu. Taha wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ãwa 're ãsãmra mono zéb u hã, zahadu ãtẽme 're danhisisi waihu'u mono õ di. ãhã wasu'u, te ã hã wama wasu'u za'ra. ⁹ E marĩ te duré wama wasu'u za'ra, 'ri 're wa'wa ãmorĩ'rata ãma danhimizama ãwa da te 're ãzata za'ra mono zé hã. Danhimizama hã dawasété parizéb da, da te tãma 're ãsãmri za'ra mono zém na, dapẽ'ẽ 're dadã'ã u'ãsi ne 're ãdanomro mono zéb zarina, dawasété si da te 're 'manharĩ za'ra mono wa, 'rãwi 're ãdasiwẽ'õ u'ãsi za'ra mono zé hã da te dasima ãma 're pari waihu'u za'ra mono õ di, dasi'uihã na hã.

Duré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma danhoprubzé hã, ãma 're dawata za'ra mono da, da te tãma 're ãsãmri za'ra mono zém na hã da te dasima 're pari waihu'u za'ra mono õ di, dapẽ'ẽ 're dadã'ã u'ãsi ne 're ãdanomro mono zéb zarina, dawasété si da te 're 'manharĩ za'ra mono wa, 're ãdasiwẽ'õ u'ãsi za'ra mono zé hã. ãne, wa te oto ãma 're ãwaihu'u za'ra mono zé hã, ã hã ãpire wasu'u na hã. ¹⁰ 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, danhoprubzé, da te 're ãsãmri za'ra mono zé hã dapẽ'ẽ 're, da te dasima 're ãrosa'rata za'ra mono zém na te te wama rowasu'u õ di. Taré dasa hã marĩ, da te 're ãhuri mono zém na roti te wasu'u, duré marĩ wa'u, da te 're ã'ãhuri mono zém na rowasu'u zama, duré 're dasihãiba wasété za'ra mono tõ da, 're ãdasi'upsõi pese za'ra mono zém na zama roti. ã norĩ na roti hã taré sõ'awi dahãiba na roti, ma tô dama 're hãimana za'ra. Tane nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã 're ãdanomro mono zép té hã, te te dama ãpisutuzép tép ãma, ma tô oto dawi ai'utõ, ã norĩ na roti 'rada hã.

¹¹ Cristu hã ma tô oto sisasedoti tô, sasedoti ãpire uptabi na dama 're hãimana mono da, 're ãdanomro mono zép té hã ãwẽ uptabi hã te te dama 're ab'madã'ã mono da oto. Tawamhã, hãiwa ãma 'ri hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãwa 're ãsãmra mono zéb u, ma tô oto ãzé Cristu hã, danhib'rata na da te dasiwĩ'ri õ u, ropoto wazari ti'ai ãma 're ãsa mono õ u. Ti'ai ãma romhã 'manharĩ na 'ri nhipai u, wẽ uptabi di 'ri hã, hãiwa ãma hã. Pire uptabi na te ta hã 're sab u'ãsi. ¹² Tawamhã Cristu hã hãiwa ãma 'ri 're wa'wa u sébré wamhã, misi haré ma tô wanhowab za'ra ãzé, 'ri 're wa'wa ãwẽ uptabi u hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ãwa 're ãsãmra mono zéb u hã. Tamomo ãtẽme sébré wamhã, e pone'ẽrebãi waprui ré ma tô ãzé. E powawẽ 'ra waprui ré zama, ma duré ãzé, te te tãma ãsãmri da hã, duréihã sasedoti norĩ te te tãma 're ãsãmri za'ra mono ne hã. Mare di. Tiwaprui ré si ma tô ãtẽme ãzé Timama u hã, te te tãma sãmri da, taha na si wawasété hawi te te 're wa'anho'reptui mono da, misi haré. ¹³ Sasedoti norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ãma ãrob'ui'éré zarina, te za pone'ẽrebãi waprui hã syry na dahãiba nhisiwi te te 're sa'wari za'ra, niha wamhã, powawẽ ãba'õmo waprui hã, marĩ na dahãiba mana wawip si 're dasihãiba wasété za'ra mono wa, apã te te ãma 're dahãiba wẽ za'ra mono da, taha

zarina pibu pese na 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma 're dawata za'ra mono da. Niha wamhã, powawẽ 'ra sipi'õ hã da te 're 'wa'a pese za'ra mono wa, taha pro hã 're ãsi'ru'a za'ra mono hã te za duré ta norĩ hã te te dahãiba nhisiwi 're sa'wari za'ra, te te ãma 're dahãiba wẽ za'ra mono da, duré taha na hã. ¹⁴ ãne hã duréihã danhimizama wapru na dahãiba mana wawi marĩ na 're ãdasihãiba wasété za'ra mono parizéb da hã, wẽ nherẽ, taha nhipai u, Cristuhu wapru si siptete uptabi di, dawasété parizéb da hã. E marĩ wa. Taha si wasété ãna 're hãimana u'âsi mono wa. Taha wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani waihu'u pese zarina ma tô wazada sisõmri za'ra 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, wazada dã'ã da, tiwapru na te te 're wa'a'upsõi mono da, wapẽ'ẽ 're wadã'ã u'âsi ne 're ãwanomro mono zéb zarina, wawasété si wa te 're 'manharĩ za'ra mono wa, 'rãwi 're ãwasiwẽ'õ u'âsi za'ra mono zé hã te te oto wama 're aparĩ mono da. Taha zarina, wa za oto 'Re ãhâimana u'âsi mono ma si, wa te 're romhuri za'ra, wawẽ na si wahãimanazém na wa te 're upa za'ra mono ãna.

'Re ãhâimana u'âsi mono te te dama ãropisutuzép té wasu'u

¹⁵ Taha wa, te oto Cristuhu si te te dã'ãma 're ab'madã'ã, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te dama ãropisutuzép té hã. Tidã'ázém na ma tô dã'awa'ã Cristu hã, dawasété na 're ãdanomro mono zém hawi te te 're dã'anho'reptui mono da, zahadu 'Re ãhâimana u'âsi mono te te dama ãropisutuzéb 'rada hã dama 're hãimana mono ré. Taha zarina te za oto 'Re ãhâimana u'âsi mono hã tinhib'a'uwẽ da, te te 're ã'apisutu mono norĩ hã te te sima 're awaibu, ãwẽ uptabi na te te dãma 're ã'aropisutu mono zéb ré si, 're hãimana u'âsi za'ra mono dã'ã, ta norĩ hã.

¹⁶⁻¹⁷ Ni'wa hã dã'ã õ ré, te za tinhibrom na sisa'u dama roti, ã'uirĩ na si da te niha dasima ãpo'o mono dã hã. Sisõ'a ré, te za ãne na hã ãma rob'ui'ééré ãbahã na hã, pibu pese na ãsibro hã ã'uirĩ na dã te dasima ãpo'o mono zéb dã hã. Tawamhã, e zahadu dã'ã õ ré, te za te te sima po'o, ãsimi'ui'ééré zarina, te te dãma ãroti za'ra zéb zarina. Mare di. ã'uirĩ na si te za tô ta norĩ hã ãsibro hã te te sima po'o, ãdã'ázém na te te waihu'u za'ra wapsi. Tane duré, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te dama ãropisutuzé hã. ¹⁸ Duréihã sasedoti norĩ hã danhimizama te te 're ãsimroi mono wapru na te te dã'ãma 're romhuri za'ra mono õ 'wa'ãhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te dama ãropisutuzéb 'rada hã pire na aré dama 're hãimana mono õ di. Taré te aré dama 're hãimana. ¹⁹ Duréihã Mozési hã ãmorĩ'rata na ma tô uburé 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti na dama rowasu'u. Taha pari, ma tô powawẽ wapru hã ã na waza, pone'ërebã wapru zama. Tawamhã wesuirã suiro panhipti hã ma tô sada si'ë za'ra. Taha pari, simisutu ma tô pone'ërebã zéré na wasisi, dã te ãséré pré na. Tawamhã danhimizama wapru na ma tô ãma di'i, ã wazari powawẽ wapru na hã. Tawamhã ãbahã nhisiwi ma tô wesuirã suiro panhipti wasi hã sã'sã'ã, danhimizama wapru na te te ãma di'i dã, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti na rob'ui'ééré ré nhisiwi. Dahãiba nhisiwi zama ma tô duré te te sã'sã'ã, te te ãma dã'ahãiba di'i mono dã, danhimizama wapru na. ²⁰ Tawamhã Mozési hã ãne na te duré dãma roti:

“ã danhimizama wapru hã 'Re ãhâimana u'âsi mono te te aima ãropisutu za'ra wa'aba zé hã, pire na oto aima 're ãhâimana za'ra wa'aba mono dã hã, te aima wasu'u za'ra wa'wa. Taha wa, te te aima ãma ãroti za'ra wa'aba zéb zarina, te za oto 're ã'madã'ã pese za'ra wa'aba mo, dãma ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono dã.”

ãne te Mozési hã dãma ãma roti. ²¹ Tawamhã romhã 'manharĩ na 'ri nhisiwib zama, ma tô duré wesuirã suiro panhipti wasi hã sã'sã'ã, danhimizama wapru na te te ãma di'i dã. Uburé marĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb dã, 'ri para 're ãsimasa mono nhisiwib zama ma duré sã'sã'ã, te te ãma adi'i mono dã. ²² Tane tô. 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ãma ãrob'ui'ééré zarina, ma tô danhimizama wapru na marĩ hã dã te ãma 're di'i za'ra, 'ri para 're ãsimasa mono hã, wasété ãna 're simasa mono dã, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma hã. Dahãiba wib zama, ma tô duré ãma 're dãsiahãiba di'i za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, dahãiba wasété ãna oto 're dahãimana za'ra mono dã. Danhimizama hã dã te 're simroi mono wa, ãwapru hã tiwi 're

Īsisa'wari za'ra mono na si, te za āma 're dasihāiba wē za'ra dahāiba mana wawip si, marī na 're dasihāiba wasété za'ra mono wamhā.

Cristu hā Timama ma dazada ĩsisōmrizé wasu'u

²³ Ā norī hā ti'ai āma romhā 'manharī na 'ri hā, duré uburé marī hā ĩwa 're ĩsimasa mono hā, hāiwa āma 're ĩhāimana za'ra mono ne, te 're hāimana za'ra. Tane nherē, aiwab uptabi ō di, marī ĩpire da, 're hāimana za'ra mono ō nherē, 'ri hā ti'ai āma hā, duré uburé ĩwa 're ĩropsimasa mono hā. Ta hā ma tō sasedoti norī hā danhimizama wapru na te te 're di'i za'ra, taha zarina si 'Re ĩhāimana u'āsi mono ma, wasété āna 're hāimana za'ra mono da. Tane nherē, hāiwa āma marī hā sena 're ĩhāimana za'ra mono hā ĩwē na si, 'Re ĩhāimana u'āsi mono ma, 're hāimana za'ra mono da, ma tō ĩwē uptabi hā sada dârâ. ²⁴ Āne wa, Cristu hā dâ'â pari hāiwa'utu wa, ti'ai āma danhib'rata na 'ri 're, sébré ō di, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā ĩwa 're ĩsāmra mono zéb u hā. E marī wa. Ta hā ti'ai āma 'ri hā, taré hāiwa āma 'ri ĩ'uptabi ne si 're hāimana mono wa, ĩ'uptabi ō wa. Hāiwa āma 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā ĩwa 're ĩsāmra mono zéb u si ma tō āzé Cristu hā, tame te te oto wa'āma 're romhuri u'āsi mono da, Timama nho'a. ²⁵ 'Re ĩhāimana u'āsi mono ma, da'āma romhuri'wa ĩpire uptabi hā ma tō duréhā siwaprosi ĩtēme 're zasi, 'Re ĩhāimana u'āsi mono te, 'ri 're wa'wa ĩwē uptabi u hā, sasedoti ĩpire uptabi hā. Wahub sidâpâsi ma tō ĩtēme 're zasi misi haré, danhimizama wapru hā te te tāma 're sōmri mono da, da'udâna. Tane nherē, Cristu hā wahub sidâpâsi hāiwa āma 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā ĩwa 're ĩsāmra mono zéb u hā, ĩtēme 're zasi u'āsi mono ō di. Misi haré ma tō ĩtēme āzé, Timama u hā, ōhō haré dazada tāma sisōmri wa, Timama ma hā. ²⁶ Cristu hā wahub sidâpâsi 'Re ĩhāimana u'āsi mono ma, dazada 're sisōmri u'āsi mono 'wa'āhā, te aré ropoto na'rata hawim haré dazada 're dâ'â u'āsi. Tawamhā robzépata za'ētē na te aré tō te te 're robzépata u'āsi. Tane nherē, za rob'rāsutu u ĩrob'umhutuzéb u si ma tō misi haré tāma sisō, 'Re ĩhāimana u'āsi mono ma hā, dazada dâ'â da, taha zarina dawasédé hā te te dama 're aparī mono da oto, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā. ²⁷ Misi haré te za aihīni 're dadâ'â za'ra. Taha parip si te za 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā niwapsi da'awaihu'u, dawē na dawasété na zama, taha zarina te te dama arowairébé mono da oto. ²⁸ Tane ma tō duré Cristu hā misi haré dazada dârâ, dawasédé hā da'ahâ na te te oto dama āma 're ĩ'aparī mono zéb da hā. Tawamhā ti'ai u apâ wei morī zahu wamhā, dazada dâ'â da, wei morī ō di za oto, taha zarina dawasédé hā te te duré dama 're ĩ'aparī mono da hā. Mare di. Sô 're ĩsimipari za'ra mono norī si, te te oto ĩsō'reptu pese za'ra da si, te za wei mo apâ Cristu hā, ta norī zô si.

10

¹ 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te āma ĩrob'ui'ééré zarina, ĩwē hā oto wama 're ĩhāimana za'ra mono zém na wa te āma 're waihu'u uptabi za'ra mono ō di. Wahub sidâpâsi ma tō danhimizama hā dasi'udâna da te tāma 're simroi u'āsi, 'Re ĩhāimana u'āsi mono ma hā, da te 're sahâri za'ra mono āna. Tane nherē, danhimizama da te tāma 're ĩsimroi mono zé hā sib'uware di, dawasédé hā tō sena te te dama 're ĩ'aparī mono da hā, āma 're dawata za'ra mono da, 'râwi dapē'ē 're 'Re ĩhāimana u'āsi mono u 're ĩdanomro mono norī ma hā. Dapē'ē 're, rowē na 're ĩdahāimana za'ra mono zéb da hā, sib'uware di tō, 'Re ĩhāimana u'āsi mono ma, danhimizama da te 're ĩsimroi mono zé hā. ² 'Re ĩhāimana u'āsi mono āma 're ĩdawata za'ra mono norī hā danhimizama hā dasi'udâna da te tāma 're ĩsimroi mono zém na, ōhō haré dawasédé hā te te dama 're aparī uptabi mono 'wa'āhā, taha zarina 'râwi 're dasiwē'ō u'āsi za'ra mono ō di aré, dawasété na hā. Taha zarina te aré oto danhimizama pârī hā da te 're sahâri za'ra. ³⁻⁴ Tane nherē, powawē ĩba'ōmo wapru hā duré pone'ērebâi wapru hā dawasédé hā te te dama 're pari uptabi za'ra mono ō di. Taré te za danhimizama hā wahub sidâpâsi dasi'udâna 'Re ĩhāimana u'āsi mono ma, da te 're ĩsimroi mono zéb zarina, āma 're dasipo're pu'u u'āsi za'ra, dawasété ré 're ĩdahāimana za'ra mono zém na hā.

⁵ Taha wa, Cristu hā ti'ai u wei ĩmorizéb u, ma tō Timama ma tinha, āne:

“Danhimizama na duré dasazém na aima 're danhoprub za'ra mono da, a hã asina sô 're asimipari mono õ di.

Tane nherê, ìhâiba hã ma tô ìma ìsõ, da'upana ìsina aima ìnhoprub da hã.

⁶ Danhimizama hã dawasété parizéb da, wahuré da te aima 're ìzata za'ra mono zém na zama, 're atoi mono õ di. Duré dawasété parizéb da, danhoprubzé, da te aima 're ìsõmri za'ra mono na zama, asima 're atoi mono õ di.”

⁷ ãne te duré tãma tinha, Timama ma:

“Re ìhâimana u'âsi mono, wa hã wa wei ãwa mo ti'ai u, ìma ìpisutuzéb zarina, te oto ìsina aima ãma uwaimrami da, ìbaihã na ìwasu'u na duréihã da te ì'ãma ìrob'ui'éré za'ra zéb zarina.”

ãne ma tô Cristu hã Timama ma siwasu'u.

⁸ ãne ma tô Cristu hã ìmorĩ'rata na Timama ma rowasu'u, tô: “Danhimizama da te aima 're ìzata za'ra mono zô, duré dasazém na aima 're ìdanhoprub za'ra mono zô, asina 're asimipari mono õ di a hã, dawasété parizéb da hã. Asima ãma 're atoi mono õ di, taha na hã.” ãne na ma tô Cristu hã Timama ma rowasu'u, Mozési hã ìsimiroti 'rata na te te ãma ìrob'ui'éré zarina, ãne hã da te 're 'manharĩ za'ra mono nherê. ⁹ Taha pari, ma tô duré Timama ma siwasu'u, ãne: “ãwa wa tô wei wa hã ti'ai u mo, ìma ìpisutuzéb zarina, te oto ìsina aima ãma uwaimrami da.” ãne ma tô Cristu hã Timama ma siwasu'u, duréihã dawasété parizéb da, danhimizama na duré dasazém na 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, 're ìdanhoprub za'ra mono zé hã te te oto dawĩ sina sizãri da, taha nhowa're're tihãiba na tãma sõprub da oto, taha na si dawasédé hã te te dama ãma 're ì'apari mono zéb da hã. ¹⁰ Zezu Cristu hã 'Re ìhâimana u'âsi mono te te tãma ìpisutuzéb zarina, te te tãma ãma uwaimrami wa, tihãiba na tãma sõpru wa, ma tô te te 're wa'a'upsõ wawasété hawi, tãma 're wanomro wẽ mono da oto. Misi haré ma tô tãma sisõ, dazada dâ'ã da, tô õhõ na si dawasédé hã te te dama ãma 're apari mono da.

¹¹ Sasedoti norĩ hã awẽ sidãpãsi te te da'ãma 're romhuri za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhorõwa ãma. Danhimizama na 're ìdanhoprub za'ra mono zé hã te ahã uptabi na te te tãma 're sõmri za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, tô õhõ si. Tane nherê, ã norĩ hã danhimizama na 're ìdanhoprub za'ra mono zé hã, dawasédé hã te te dama 're pari waihu'u za'ra mono õ di. ¹² Cristuhu si, ma tô misi haré tihãiba hã tãma tisõ, dazada dâ'ã da, õhõ haré dawasédé hã te te dama ãma 're ì'apari mono zéb da hã. Taha pari, te 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimire niwĩ 're sãmra, pire uptabi na ìsiré te te 're da'ab'madã'ã mono da oto, õne u'âsi. ¹³ Tame te oto Cristu hã sô 're simipari u'âsi, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã tinhitob'ru norĩ nhiptetezê hã te te tiwi ì'uprosi za'ra zéb zô hã, tãma sib'uwa uptabire na 're hãimana za'ra mono da oto, ta norĩ hã. ¹⁴ Misi haré 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, dazada sisõmri wa, ma tô dawasété hawi te te 're da'awaibu, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ si oto ãma 're danomro wẽ mono da.

¹⁵ 'Re ìhâimana u'âsi mono pẽ'ezani hã ma tô ãne na wama waihu'u za'ra, sena na wa te wasina 're waihu'u za'ra mono da. ãne te te wama ãma ìwaihu'u na'rata za'ra zé hã:

¹⁶ “Nimahã bãtã na wa za, te dama ìropisutuzép té hã, dama pisutu, duréihã te dama ìropisutuzém nhowa're're. ãne, wa wa hã Danhib'apito uptabi hã aima wasu'u za'ra wa'wa, ìnhimiroti tém na te dama ìropisutuzé hã.

Tawapsi wa za ìnhimiroti hã dapẽ'ẽ 're te dama 're anhomri, ìré 're danomro u'âsi mono wa, da te 're 'madã'ã pese za'ra mono da, ìmreme hã.”

¹⁷ ãne ma tô duré ìwasu'u nhana'remhã wama waihu'u za'ra:

“Dawasété na 're ìsipo're pu'u mono õ di za oto, marĩ, da te 're ì'manharĩ wasété za'ra mono zém na hã. Mare uptabi di za.”

¹⁸ ãhã wamhã, dawasédé hã 'Re ìhâimana u'âsi mono te te oto dama 're ì'apari mono zéb da hã, marĩ dai õ di oto, danhimizama na tãma 're ìdanhoprub za'ra mono zé hã, dawasété parizéb da hã. Tãibã oto ta hã.

'Re ïhâimana u'âsi mono u, 'râwi dapê'ê na 're ïdasihutu mono zé wasu'u

¹⁹ ïsisânawã norĩ, Zezusihi wapru hã tiwi ïpu'uzém na wazada ïdâ'âzéb zarina, wa za oto wasina wapahi âna 'Re ïhâimana u'âsi mono u 're wasihutu 'râwi wapê'ê na, robzei u'âsi tâma 're wamreme zusi mono da. Duréihã sasedoti norĩ hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono 're ïsâmra mono zéb u, 'ri 're wa'wa u 're ïsisisi mono ne, wa za oto wa norĩ hã 'râwi ïtême 're wasihutu, wasina 're wapahi za'ra mono âna, tâma.

²⁰ Duréihã 'Re ïhâimana u'âsi mono 're ïsâmra mono zéb 're, 'ri 're wa'wa nhitobzé hã zazahã ïhâpa hã te dawí 're hâsipra u'âsi pi'reba, ïtême 're danhisisi tō mono da. Tane nherê, Cristu hã ma tō oto wama 'ridawa za'ra tidâ'âzém na, zazahã ïhâpa na 'ri 're wa'wa nhitobzé wa'wai baba, ïtême 're ïdanhisisi mono ne, wapê'ê na ïtême 're wasihutu mono da, 'Re ïhâimana u'âsi mono u, robzei uptabi na ïme 're wanomro u'âsi mono da oto. ²¹ Sasedoti ïpire uptabi na te oto wama 're hâimana. Taha si te tâma umnhasi na uburé 'Re ïhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê norĩ hã te te 're ab'madâ'â tâma, pire uptabi na. ²² Wawasété na 're wanomro mono wa, 'râwi 're ïwasiwê'õ sãmri za'ra mono zé hã ma tō Cristu hã tiwapru na te te wama 're apari, duréihã sasedoti norĩ hã te te âma 're dahâiba wê za'ra mono da, danhimizama wapru na syry na te te âma 're ïdahâiba di'i za'ra mono ne. Sasedoti norĩ hã 're sihâiba wasété za'ra mono âna, 'Re ïhâimana u'âsi mono u 're sisisi mono da, 're ïsihâiba upsōi pese za'ra mono ne, wa oto wa norĩ hã wahâiba upsōi pese ne tâma 're wahâimana wê za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma si. Taha wa, wa za oto wapê'ê na 'râwi ïtême 're wasihutu, wahâimanazé sena ré si, 'Re ïhâimana u'âsi mono u hã, õhõ si wa te oto wasina 're ï'umnhasi za'ra mono zéb zarina. ²³ 'Re ïhâimana u'âsi mono hã wama umnhasi za'ra di, te te wama 're ï'aropisutu mono zéb uwaibaba, te te wama âma 're ï'a'uwaimrami mono da hã. Taha wa, wanhiptete sina wa za ïwê uptabi zô 're wanhimipari u'âsi za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te wama ïropisutu za'ra zém na wa te 're wawã za'ra mono âna, sena na za wama 're ïhâimana za'ra mono na wa te dama 're ïwasu'u za'ra mono zéb zarina. ²⁴ Wa za duré wasi'âma 're wapo're pu'u u'âsi za'ra, marĩ na 're ïwasipawaptob za'ra mono zéb da hã, duré taha zarina 're ïwasisawi pese za'ra mono zém na wa te wasima âma 're ï'uwaimrami za'ra mono zéb da hã, duré marĩ wê na wa te wasima âma 're ïwa'rãmi wê za'ra mono zém na zama. ²⁵ Ni'wam norĩ hã Cristuhu zazei'wa dasiré 're hâimana za'ra mono wa, rowahutu u dasiré 're si'rã'õtõ mono nherê, ma tō ta norĩ hã rosahâri pese za'ra oto. Tane nherê, wa norĩ hã wasiré 're ïwasi'rã'õtõ mono zé hã wa te wasiwi sazâri za'ra õ di za. Tô'ã. Wa za tō wasiré 're wasi'rã'õtõ u'âsi, âma 're wasipawapto pese za'ra mono da, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã wa te wasina 're ï'umnhasi za'ra mono zém na si 're wanhiptete za'ra mono da. E marĩ wa. Wanhib'apito apâ we ïmorízéb u hã bâdâ hã romhutu na aima waihu'u pese za'ra wa'aba wa.

²⁶ Ni'wam norĩ hã Cristuhu wasu'uwê, sena na 'râwi te te sina 're waihu'u pese za'ra mono nherê, duré te te sima 're ïwê za'ra mono zéb zarina, 're ïhâimana wasété 'rata za'ra mono zém na si 're hâimana u'âsi za'ra mono wamhã, marĩ hã 're 'maihâimana mono õ di, ta norĩ da hã, ïwasédé te te tâma 're ïpari za'ra mono zéb da hã, ta norĩ ma hã. ²⁷ Ta norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono zada, 're hâimana za'ra mono wa, te za 'Re ïhâimana u'âsi mono hã uprosi unhama ro'o za'êtê na, te te siwi 're ïwê'õ pese za'ra mono norĩ hã. Taha u hã, te za ta norĩ hã sina pahi na 're simipari za'ra oto. ²⁸ Duréihã 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na, Mozési te te âma ïrob'ui'éré hã ni'wam norĩ hã te te siwi 're wê'õ pese za'ra mono wamhã, ta norĩ hã ma tō da te dasiwi 're simro, âma 're dapê'êzé waihu'u za'ra mono âna. Marĩ ïwasédé hã ta norĩ hã te te 're 'manharĩ za'ra mono ré, siwaptom na titõmo na ï'madâ'â za'ra 'wa norĩ hã, ïwasété na te te dama 're ïwasu'u za'ra mono zéb zarina, ma tō da te dasiwi 're simro, ta norĩ hã. ²⁹ Æne, duréihã 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata wê'õ'wa norĩ ma, 're ropipa za'ra mono di. E niha tawamhã za, 'Re ïhâimana u'âsi mono 'ra, te te siwi 're ï'ruiwapari za'ra mono norĩ ma, 're ïromhâimana za'ra mono zé hã za. Tâma 're ropipa uptabi za'ra mono di za tō. 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te za tō ta norĩ hã hã za'ra za'êtê, rob'rãsutuzéb âma hã. Duré 'Re ïhâimana u'âsi mono te te dama ïropisutuzép

tém na, Cristu hã dazada ìdâ'âzé hã taré newa, te ta norĩ hã te te ãma 're rosa'rata upa za'ra. Ta norĩ hã te duré 'Re ìhâimana u'âsi mono pẽ'êzani ãma te te 're wasété u'âsi za'ra, ìsimizawi uptabi ãma. ³⁰ Taha wa, te za tô ta norĩ hã nimahã na hã hã za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Duréihã ma tô ãne na ni'wa hã ãma rob'ui'ééré siro, 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme na hã. ãne na hã 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme hã wama waihu'u pese za'ra di oto:

“Wa hã ìsiwaprosi wa za te 're da'a'ruiwa'âbâ. ìwétési wa za te dama ãma 're awa'rãmi, marĩ, da te 're ì'manharĩ wasété za'ra mono norĩ ma hã.”

ãne duré 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ééré amo hã:

“Wa hã uburé Danhib'apito uptabi hã wa za ì'uwaibaba uptabi na si te 're da'ahã za'ra, dawasété na ìsiwaprosi te 're ìda'awaihu'u mono zéb zarina.”

ãne 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ééré hã. ³¹ Ni'wam norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono nhib'rata, 're ìrere'e mono ne, te te 're hã za'ra mono wamhã, tãma 're ropipa uptabi za'ra mono di za, ta norĩ ma hã.

³² Ma'ãpé, ãma asipo're pu'u za'ra wa'aba, duréihã Cristu hã Danho'reptui'wa na asina 're ìwaihu'u na'rata za'ra wa'aba mono zém na hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimipawap-tobzéb zarina. Ta hawim haré, Cristuhu zazei'wa oto 're anomro aba mono wa, marĩ na 're robzépata za'etê za'ra wa'aba mono nherê, ma tô asiptete sina ãma 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo, tiwi 're aipizari za'ra wa'aba mono ãna. ³³ Nimahã na hã ma tô ni'wam norĩ hã danho'a te te ai'ãma 're wasété za'ra wa'wa. Ma tô duré da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'wa, danho'a. Duré nimahã na asiré norĩ ma, da te 're rob'manharĩ wasété za'ra mono wamhã, ma tô 're ìpawaptob za'ra wa'aba mo, ta norĩ zu, da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono da nherê. ³⁴ Dazazéb 're, 're ìhâimana za'ra mono norĩ ãma 're aipẽ'êzé za'ra wa'aba mono zéb zarina, ma tô ta norĩ me aipẽ'ê na 're ìrobzépata za'ra wa'aba mo, ìhâiba zu. Duré asibro hã da te aiwi 're waibui wa'aba mono nherê, ma tô ato sina 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono õ di, taha na hã. E marĩ wa. Ti'ai ãma asibrom nhipai u, hãiwa ãma ìwẽ uptabi hã ìsi'utõrĩ'õ hã za aima 're ìhâimana za'ra wa'aba mono na hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba wa. ³⁵ Taha wa, Cristu hã aipahi ãna asina 're ì'umnhasi za'ra wa'aba mono zé hã asiwi 're ìwẽ'õ za'ra wa'aba mono zéb zarina, 're rême za'ra wa'aba mono õ di za. Asiptete sina te za tô ãma 're anomro u'âsi aba mo. ãne 're aihâimana za'ra wa'aba mono wamhã, taha zarina te za 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ìwẽ uptabi na aima wa'âbâ za'ra wa'wa, nimahã na hã. ³⁶ Marĩ na 're robzépata za'ra wa'aba mono nherê, duré Cristuhu zazei'wa 're anomro aba mono wa, da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono nherê, te za tô asiptete sina, asina 're ì'umnhasi u'âsi za'ra wa'aba mo, tiwi 're aipizari za'ra wa'aba mono tõ da. ãne zarina, asina tãma ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te aima 're ìwẽ za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za tô tãma 're anomro wẽ wa'aba mo. Tawapsi, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te aima ìropisutu za'ra wa'aba zé hã ìwẽ uptabi hã oto asina ì'uwaibaba za'ra wa'wa. ³⁷ Duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ãne ìmreme na rob'ui'ééré, Cristuhu wasu'u na hã:

“Ta hã za we ìmorĩ hã niwamhã oto wei morĩ wamhã, sô rowaptâ'â õ di za. Romhutu na te za tô wei mo.

³⁸ Ni'wam norĩ hã te tãma 're ìwẽ za'ra mono zéb zarina si 're ìnomro wẽ mono norĩ hã, ta norĩ hã Danho'reptui'wa na te te sina 're ìzaze za'ra mono zéb zarina si, wa za te 're awêsãmri, ìwasédé hã te ãma 're ab'madâ'â mono õ wa za oto, ta norĩ ãma hã. ãne wa, te za rowẽ uptabi na ì'rata 're hâimana u'âsi za'ra, ta norĩ hã.

Tane nherê, ni'wam norĩ hã ìwi 're sipizari za'ra mono wamhã, ãma 're ìto za'ra mono õ di za oto, ta norĩ ãma hã.”

ãne duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa te te ìmreme na ãma ìrob'ui'éérézê hã, ìbaihã na hã.

³⁹ Tane nherẽ, ta norĩ ne, wa norĩ hã 're wahâimana za'ra mono õ di. Nimahã na 'Re ãhâimana u'âsi mono wi 're wasipizari za'ra mono õ di, ta norĩ ne. Taha wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã niwamhã ta norĩ zu te te wa'uprosi õ di za. Taha si wa tô wa te wasina 're umnhasi u'âsi za'ra, te te 're ãwa'anho'reptui mono da hã. Taha zarina te za tô wa norĩ hã wa'anho'reptu, ã'rata oto 're ãwahâimana u'âsi za'ra mono da hã, 'rãwi.

11

'Re ãhâimana u'âsi mono, da te dasina 're ãumnhasi za'ra mono zé wasu'u

¹ E niha, wa te wasina 're ãumnhasi za'ra mono zé hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono hã wa te wasina 're umnhasi za'ra mono wamhã, ta hã te te wama 're ã'apisutu mono zéb zarina, ãwẽ uptabi zô si 're ãwanhimipari u'âsi za'ra mono na, tô sena za te te wama ãma ã'uwaimrami za'ra na, wa za wa te wasina 're waihu'u za'ra. Duré uburé marĩ hã watõmo na wa te 're ã'madã'ã waihu'u za'ra mono õ zama, wa za duré wa te 're waihu'u za'ra, sena na 're ãhâimana za'ra mono na hã. ãne 'Re ãhâimana u'âsi mono hã wa te wasina 're ãumnhasi za'ra mono zé hã. ² Duréihã wahi'rata norĩ hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te sina 're ãumnhasi za'ra mono zéb zarina si, ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te 're awësãmri, ta norĩ hã.

³ 'Re ãhâimana u'âsi mono, wa te wasina 're ãumnhasi za'ra mono zéb zarina, wa tô, sena na wa te 're waihu'u za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te ãnharizéb zarina, marĩ õ uptabi ré, te te ã'aropoto mono na hã. Datõmo na da te 're ã'madã'ã waihu'u za'ra mono õ na si, ma tô te te ro'apoto, watõmo na wa te oto 're ã'madã'ã za'ra mono da hã. ãne na wa tô duré sena na wa te 're waihu'u za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono si, wa te wasina 're ãumnhasi za'ra mono zéb zarina hã.

⁴ Abé hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono si te te sina 're ãumnhasi mono zéb zarina, ma tô ãwẽ uptabi na tãma tinhopru, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma. Ca'ãhã nhibzari si, te te wësãmri õ di, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, Abé hã 'Re ãhâimana u'âsi mono si te te sina 're ãumnhasi mono zéb zarina, ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã wësã, 're ãmorĩ wẽ na zama. Taha wa, ma tô Abéhé nhoprubzép si wësã. ãne na Abé hã 'Re ãhâimana u'âsi mono te te sina 're umnhasi mono wa, duréihã dã'ã nherẽ, zahadu hãiba ré wama 're ãhâimana za'ra mono ne, te wama 're hãimana za'ra, taha ãma 're wasipo're pu'u u'âsi za'ra mono wa.

⁵ Duré Enoti hã 'Re ãhâimana u'âsi mono te te sina 're ãumnhasi mono zéb zarina, ma tô hãiba ré ré mo, hãiwa u. 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô hãiba ré ré sitẽme ti'ã. Taha wa, ni'wa te te waihu'u õ di ta hã, ãdã'ázem na hã. Duréihã 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ãne na rowasu'u ãbaihã na, Enotihi wasu'u na hã: "Re ãhâimana u'âsi mono hã hãiwa u sitẽme te te ãri õ ré, ma tô Enotihi ma 're to, 're ãmorĩ wẽ zéb zarina, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã." ⁶ Ni'wam norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono te te sina 're umnhasi za'ra mono õ nherẽ, ta norĩ ma, 're to za'ra mono õ di za, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. Duré ni'wam norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma 're wata za'ra mono da, tipẽ'ẽ na 'rãwi ãtẽme 're sihotu mono da, te te sima 're wẽ za'ra mono wamhã, tô sena 're ãhâimana mono na, te za te te 're saze za'ra a'ã. Duré 'Re ãhâimana u'âsi mono zô si 're ãsõpré mono norĩ ma, ãwẽ na za te te ta norĩ ma ãwa'ãbã za'ra na, te za ta norĩ hã te te sina 're umnhasi u'âsi za'ra.

⁷ Nowé hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono si te te sina 're ãumnhasi mono zéb zarina, ma tô duré ãma saze, ropipa hã za dazô ãwatobrozém na 'Re ãhâimana u'âsi mono hã romhã ré te te ãma ãpo're pu'uzém na, zahadu marĩ hã titõmo na te te 'madã'ã õ nherẽ, Nowé hã. Taha wa, ãsimiroti zarina ma tô uba're za'ẽne hã 'manha, ti'ra norĩ hã te te ãma sõ'reptu za'ra da, timro zama, duré tisani'aba norĩ zama. Taha zarina, ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã siwi da'awẽ'õ pese, dawasété na si 're dahãimana za'ra mono wa, Nowéhé si ãsimiroti hã te te 're 'madã'ã pese mono wa. Tawamhã Nowé hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono si te te sina 're umnhasi mono wa, ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ãma tiwata, ãne: "ãhã si te 're timorĩ wẽ." ãne 'Re ãhâimana u'âsi mono hã, Nowéhé ãma ãwatazé wasu'u hã.

⁸ Abra'ã hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono si te te sina 're ãumnhasi mono zéb zarina, ma tô duré ãsimiroti na saze, tirom nhiti watobro da, darob amoi u morĩ da, ãma ãsa'ru da hã 'Re

ĩhâimana u'âsi mono te te tãma ĩpisutu u. Tawamhã tirom hawi ma tã watobro tã, darob amoi u morĩ da, tamomomhã bãdãdi hã te te waihu'u õ nherẽ. ⁹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono si te te sina 're ĩ'umnhasi mono zãb zarina, ma tã darob amoi ãma 're sãmra Abra'ã hã, dasirẽ õ nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, za ãma ĩsa'ru da hã te te tãma ĩpisutuzãb ãma. Tawamhã romhã 'manharĩ na 'ri wa, te oto 're sãmra, 'ri uptabi õ wa. Izati norĩ hã ma tã durẽ romhã 'manharĩ na 'ri wa, 're simasisi zahurẽ, Zaco ho me. Ta norĩ ma, ma tã durẽ ropisutu zahurẽ, Abra'ãhã ma te te ĩropisutu ne, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ¹⁰ Abra'ã hã 'ri nho'u ĩsi'utõrĩ'õ zõ si ma tã 're simipari u'âsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te sima ĩwẽ na hãiwa ãma te te dama ĩ'ri zõ si. Taha wa, te te siwi wẽ'õ õ di Abra'ã hã, romhã 'manharĩ na 'ri hã wasãtã wa, a'ã ĩ're 're sãmra tã mono da.

¹¹ Abra'ã hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono si te te sina 're ĩ'umnhasi mono zãb zarina, ma tã durẽ ĩ'ra hã tãma podo, si'ĩhi uptabi nherẽ, durẽ ĩmro hã Sara hã prãduptãb rã, 'ra waihu'u õ nherẽ. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma ĩropisutuzãm na te te ãma sazei pese wa, ma tã ĩ'ra hã tãma podo tã. ¹² Abra'ã hã si'ĩhi uptabi wa, ĩdã'ãzãb u romhutu nherẽ, ma tã ĩhãiba hawi da'ahã uptabi na dasina dahã'ã u'âsi, ĩsihudu sidãpãsi. Wasi hã hãiwa na ahã uptabi na 're ĩsimasa mono ne, ma tã da'ahã uptabi na atãbrã ni. Å zaihã na supara, ahã uptabi na 're ĩsimi'wara mono ne, ma tã atãbrã ni.

¹³ Å norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sina 're umnhasi za'ra mono rã, 're dã'ã za'ra mono nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma ĩropisutu za'ra zã hã te te sima 're waibui mono õ di ta norĩ hã, ti'ai ãma hãiba rã rã 're hãimana za'ra mono rã hã. Tane nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma ĩropisutu za'ra zã hã romhã na uptabi na za te te tãma ãma ĩ'uwaĩmrami za'ra na, sena na te te 're waihu'u za'ra mono wa, ma tã ãma 're to za'ra ta norĩ hã, ti'ai ãma 're nomro mono rã. Ma tã durẽ sã'awi dama 're siwasu'u za'ra, ti'ai ãma dasirẽ 're ĩhâimana uptabi za'ra mono õ na hã. ¹⁴ Åne na ta norĩ hã dama 're siwasu'u za'ra mono wamhã, daro hã aimawi ĩtãb zõ 're ĩsõprã u'âsi mono zã, te wama wasu'u za'ra, taha na si za oto 're ĩrob uptabi za'ra mono na hã. ¹⁵ Tirob 'rata hawi 're ĩwairãbã mono na te te 're rosa'rata za'ra mono õ di, ta norĩ hã. Mare di. Åne 'wa'ãhã, ãtã apã te arã ta norĩ hã tirob 'rata u 're nomro. ¹⁶ Tane nherẽ, daro ĩwẽ uptabi zõ si ma tã ta norĩ hã sima 're sãprã, hãiwa ãma sã 're ĩhâimana za'ra mono zõ si, ĩwa 're ĩsi'ubumroi u'âsi mono zãb da hã. Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te siwi wẽ'õ za'ra õ di, tinhĩb'apito na te te 're sisi za'ra mono tã da hã. Taha zarina, ma tã oto tã 'ri nho'u hã ĩwẽ uptabi hã tãma 'manharĩ za'ra, ĩwa 're ĩsi'ubumroi u'âsi mono zãb da hã, tirop tãb ãma.

¹⁷⁻¹⁸ Abra'ã hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono si te te sina 're ĩ'umnhasi mono zãb zarina, ma tã arã ti'ra hã tãma tĩwĩ Izati hã, tãma ãma ĩsõprãbzãb da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te pibui wamhã. Taha õ rã, ma tã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tãma ropisutu siro, Abra'ãhã ma hã, ãne:

“Ai'ra Izatihi hawip si, te za asihudu norĩ hã ahã uptabi na 're hãimana za'ra, asihudu sidãpãsi te aĩma ĩropisutuzãb zarina.”

Åne na 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma ropisutu nherẽ, ma tã arã Abra'ã hã ti'ra hã tĩwĩ Izati hã, ĩ'ra si'aibã hã misi tãma poto nherẽ. Durã ta hawip si za ĩsihudu norĩ hã sitãbrã da nherẽ, ma tã arã tãma tĩwĩ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma hã. ¹⁹ Abra'ã hã ãne ma tã sima rosa'rata: “Re ĩhâimana u'âsi mono ma si, waihu'u pese di, 're dadã'ã za'ra mono nherẽ, apã te te 're ĩda'ahãiwa'utu mono da hã. Taha wa, ĩ'ra hã te arã tãma ĩwĩrĩ hã, te te durã waihu'u pese di, apã te te ĩma ĩhãiwa'utu da hã, te te ĩma ĩropisutuzãm na te te ĩma ãma uwaimrami da hã.” Åne ma tã sima rosa'rata, Abra'ã hã. Tawamhã, ĩ'ra Izati hã dã'ã uptabi õ nherẽ, arã dã'ã wa, apã te te tãma ĩhãiwa'utu ne, ma tã dã'ã ãna tãma tisõ apã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã.

²⁰ Durã Izati hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono si te te sina 're ĩ'umnhasi mono zãb zarina, ma tã ti'ra norĩ ãma rowaptã tiwi, ĩwẽ na si te te 're pawaptob u'âsi zahurẽ mono da, durã ĩwẽ si te te tãma 're pisutu zahurẽ mono da, Zaco norĩ ma hã Eza'uhu me.

²¹ Duré Zaco hã 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi mono zéb zarina, ma tô Zuzéhé 'ra norĩ ma rowaptê 'Re ìhâimana u'âsi mono wi, ìwê na si te te 're pawaptob u'âsi zahuré mono da, duré ìwê si te te tãma 're pisutu zahuré mono da. Taha zarina, ma tô duré tisiwazusizém na si'upari sina ãma tiwata, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma, Zaco hã.

²² Duré Zuzé hã 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi mono zéb zarina, ma tô tidá'âzéb u tidub'rata norĩ ma rowaihu'u sirômo za'ra, Izarazéhé nhihudu norĩ, za Ezitu hawi ìwairébézém na hã. ãne na, 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're umnhasi mono wa, te duré tãma sina roti za'ra, ì'uirĩ na si, ìhi hã te te siwi âri da apâ, tirob 'rata u, tamep si te te siwi sêrê da.

²³ Duré Mozésihi mama norĩ hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi zahuré mono zéb zarina, ma tô dawí simi'uri zahuré Mozési hã, 'watébrémi na tãma poto zahuré wa. Duré tãma 'madâ'â ze zahuré wa, tãma sawi uptabi zahuré di. Taha wa, ma dawí simi'uri zahuré. A'amo hã si'ubdatô ma tô ãma ai'utô, te te dawí ìsimi'uri zahuré zém na hã. Apito ma, ta norĩ hã pahi zahuré ô di, 'watébrémi na 're ìpoto za'ra mono norĩ hã, te te dama 're a'rui mono nherê. ãne ma tô 'manharĩ zahuré Mozésihi mama norĩ hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're umnhasi zahuré mono wa, duré ta norĩ hã.

²⁴ Mozési hã prédu wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi mono zéb zarina, ma tô dawí sisawi, Ezitu ãma apito Para'oho 'ra sipi'ôi 'ra na da te dasima 're wasu'u za'ra mono tô da, pi'ô te te ìprédum na hã. ²⁵ Apito Para'oho nhorôwa ãma, uburé marĩ ìwasédé hã te te a'â dame 're ì'ab'manharĩ mono da hã, te te sima wê ô di Mozési hã, taha na si wê uptabi newa ãma 're ìtoi mono da hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê norĩ siré, te te 're ìrobzépata mono da si, ma tô sima wê. ²⁶ Apito Para'oho nhorôwa ãma 're sãmra u'âsi mono 'wa'âhã, te aré marĩ ìwa'âbâ za'ëtê na tinhibro pese, Ezitu ãma uburé marĩ hã ìwa'âbâ za'êne hã 're ìsimi'wara mono na. Ta hã marĩ wa'âbâ za'ëtê mono hã wê nherê, taha upana marĩ ìwê uptabi si ma tô sima wê, Mozési hã. Danho'reptui'wa da, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìpisutu ma si, te te 're robzépata mono da si, ma tô sima wê. ìwê hã 'Re ìhâimana u'âsi mono, niwa za te te tãma ìsômri na si, ma tô te te ãma 're rosa'rata u'âsi, Mozési hã.

²⁷ 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi mono zéb zarina, ma tô duré Mozési hã watobro Ezitu hawi, apito Para'o hã te te sima simimnhasi ãna. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã datômo na da te 're 'madâ'â waihu'u za'ra mono ô nherê, Mozési hã titômo na te te 're ì'madâ'â mono na ne, te te sina 're umnhasi mono wa, apâ sipi'rai ô di, Ezitu u hã. Ône haré ma tô ta hawi watobro, siptete sina. ²⁸ Mozési hã 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi mono zéb zarina, ma tô duré Pascowa na dato hã te te 're ì'manharĩ za'ra mono zéb da na tãma roti za'ra Izarazéhé nhihudu norĩ ma hã, ta norĩ hã tisai 'manharĩ na te te ãma sãna'rata za'ra da, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã Mozésihi ma te te ìpisutuzéb zarina. 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi mono zéb zarina, ma tô duré Mozési hã tãma roti za'ra Izarazéhé nhihudu norĩ ma hã, tinhimizama wapru na 'ridawa zada'rê hã te te ãma sapré za'ra mono da, hãiwa ãma romhuri'wa hã Dapãrĩ'wa na ìwaptêrê hã, aibâ tãma 're ìpoto'rata za'ra mono hã te te tiwi simroi mono tô da, Izarazéhé nhihudu norĩ wi hã.

²⁹ Duré Izarazéhé nhihudu norĩ hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi za'ra mono zéb zarina, ma tô â poré na saprĩ za'ra, zara u, Â pré na â poré nhisi na. Â 'ré na da te 're ìsaprĩ za'ra mono ne, ma tô rob'rê na saprĩ za'ra, â zada'rê amoi u hã, zara u. Tane nherê, ezipsiu norĩ hã rob'rê na dazarina te te aré saprĩ za'ra da, si'aba'rêi wamhã, ma tô â hã apâ ìré atob za'ra. Taha wa, ezipsiu norĩ hã â poré na ma tô uburé ai'utô.

³⁰ Duré Izarazéhé nhihudu norĩ hã, Zerico na 'ri nho'ômo nhisi ãma 'ri 'wawi wa'ra 'rãihã hã ma tô nasi te te uirĩ za'ra, sime da, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te tãma ìpisutu za'ra zéb zarina. Bãdã hã 7 na ma tô ãma ai'utôrĩ za'ra, te te nasi siwi uirĩ za'ra mono ré hã. Tawamhã 'ri 'wawi wa'ra 'rãihã hã ma tô aime. Ta norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi za'ra mono zéb zarina, ma tô aime. ³¹ Duré Ra'abi hã pi'ô aré 're ìhâimana wasété mono hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi mono zéb

zarina, ma tō wapsāi'a'wa norĩ hã tinhorõwa u 'mazasi wẽ zahuré, ti'ai wẽ zô pi'uriwi dama robzabui'wa norĩ hã. Taha wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te dazu wĩrĩ ò di Ra'abi hã, 'ri nho'õmo ãma uburé 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'madâ'â'õ'wa norĩ zu hã.

³² Æne na 'Re ìhâimana u'âsi mono si, da te dasina 're ì'umnhasi za'ra mono zém na, ahâ uptabi na te ãma aima rob'rãzarõtõ za'ra wa'aba neza. Æhã wamhã, ìnhimirob'rãzarõno hã te aré sina tipahã. E marĩ wa. Ahâ uptabi wa. Ahâ uptabi di tō, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te sina 're ì'umnhasi za'ra mono norĩ hã, zahadu te ãma aima ìrowasu'u za'ra wa'aba ò hã: Zidi'ã hã, duré Barati, duré Sãsã, duré Zepté, duré Dawi, duré Samuwé, duré aimawi norĩ hã uburé 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa 're ìhâimana za'ra mono norĩ hã. ³³ Ta norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi za'ra mono zéb zarina, ma tō te te da'ãma 're ai'uté za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa para, daro hã te te dawĩ 're waibui mono da. Ta norĩ hã ìwẽ si te te 're 'manharĩ u'âsi za'ra mono wa, ma tō ìwẽ uptabi hã te te sima 're waibu, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te tãma ìropisutu za'ra zéb zarina. Duré hu'u zérépa hã ma tō te te 're sadai're nhitob za'ra tinhib'rata na, te te 're simro tō mono da. ³⁴ Ta norĩ hã ma tō duré unhama ro'o za'ëne hã te te 're simro, siwi. Ma tō duré dawĩ 're sisõ'reptu za'ra, sib'ézé 'wapa na da te 're simroi mono da nherẽ. Sib'uware na 're hâimana za'ra mono nherẽ, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimipawaptobzém na ma tō siptete na dazada 're hâimana za'ra. Siptete uptabi na te te 're da'wapé za'ra mono wa, ma tō ta norĩ hã tizahui'wa norĩ hã te te 're wano'õ apã, darob amoi hawi dazahui'wa norĩ hã. ³⁵ Duré pi'õ norĩ wi, aré tiwi 're ìdã'ã za'ra mono norĩ hã, ma tō apã tãma 're hãiwã'utu za'ra, pi'õ norĩ ma. Duré ta norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi za'ra mono norĩ hã dazazéb 're, 're hâimana za'ra mono ré, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te dawĩ 're udã za'ra mono 'wa'ãhã, taha zarina te aré dazazém hawi da te tãma 're rob'ru za'ra, ta hawi 're wairébé mono da. Tane nherẽ, ta norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono te te dawĩ 're udã waihu'u za'ra mono ò di. Taha wa, ma tō danhimirob'manharĩ wasété na 're si'utõrĩ. Rowẽ uptabi na 're ìdanomro u'âsi mono zéb u hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te 're hãiwã'utu za'ra mono da, ma tō ãne zô si 're si'madã'ã za'ra, ta norĩ hã. ³⁶ Ni'wam norĩ ãma, ma tō duré 're dawa'ẽ za'ra. Powawẽ hãiwaré 'manharĩ na ma tō da te dasiwi 're hã za'ra duré. Ni'wam norĩ hã ma tō da te 're pawasisi za'ra, ìsi'uwazi nhorõ rutu na, dazazéb 're, da te 're séme mono da. ³⁷ Ni'wam norĩ hã ma tō duré ètẽ tōmo wawẽ na da te 're simro. Ni'wam norĩ hã ma tō duré ìhãiba wãiwã ãma 're dasiwã za'ra, wede'ézém na ne. Sib'ézé 'wapa na ma tō duré da te 're simro. Pone'ërebã hã na si ma tō duré ni'wam norĩ hã 're si'uza za'ra. Sibrob ãna ma tō duré ta norĩ hã 're hâimana za'ra. Danhimirob'manharĩ wasété na ma tō duré ni'wam norĩ hã te te 're robzépata za'ra, da te 're 'ruiwapari za'ra mono wa. Æne 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi za'ra mono norĩ wasu'u 'rãzarõno hã. ³⁸ Ta norĩ hã hãiwã si ma tō 're nomro a'ubuni wi, ètẽ 'rãihã u zama. Duré ètẽ 'rãihã zahãpã ètẽ're wa, ma tō duré dawĩ 're si'ubumro, ab're wab zama. Ta norĩ si ma tō 'Re ìhâimana u'âsi mono ma 're hâimana wẽ za'ra. ³⁹ Ta norĩ ãma si ma tō 'Re ìhâimana u'âsi mono hã 're wata za'ra uburé, õhõ si te te sina 're umnhasi za'ra mono wa. 'Re ìhâimana u'âsi mono te te tãma ìropisutu za'ra zéb zarina, ìwẽ uptabi hã ti'ab ré te te sima 're waibui mono ò nherẽ, ma tō te te sina 're umnhasi u'âsi za'ra, 're ìsi'utõrĩ za'ra mono zéb u. ⁴⁰ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ìwẽ uptabi hã niwamhã za te te wama ìsõmri za'ra na, te te sima wa'ãma roti sirõmo za'ra wa, ti'ab ré ta norĩ hã te te sima waibui ò di tō, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te tãma ìropisutu za'ra zé hã. Uburé wasiré si te za rowẽ uptabi na ì'rata 're ìhâimana u'âsi za'ra mono zé hã sima waibu za'ra, ta norĩ hã.

12

'Re ìhâimana u'âsi mono hã ti'ai ãma damama ne te te 're ìda'ãhã za'ra mono zé wasu'u

¹ Duréihã ni'wam norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono te te sina 're ì'umnhasi za'ra mono zéb zarina, danho'a 're ìnomro wẽ mono norĩ hã ahâ uptabi na 'rãwi wamana wawi 're ìsimasab u'âsi mono ne, wa za ta norĩ ãma 're wasipo're pu'u u'âsi za'ra. Taha wa, wa za

uburé marĩ ĩwasédé hã wa te wasiwi 're wě'õ pese za'ra, 're ĩwanomro wě mono zé wi, te te 're wanhowada za'ra mono tō da, te te 're ĩwawasutu u'âsi za'ra mono hã, wawasédé hã. Dawara na 're dasipibu za'ra mono wa, dahâiba wapu na 're dasisa'rei mono da, marĩ ĩpire hã dahâiba na dama 're ĩhâimana za'ra mono hã da te dasisa 're ĩsani za'ra mono ne, wa za wawasédé hã wa te wasiwi 're wě'õ pese za'ra. Tawamhã wanhiptete na wa za tō âma 're wahâimana za'ra Cristuhu âma si, tiwi 're wasipizari za'ra mono âna. Dawara na 're dasipibu za'ra mono wamhã, dawara tete haré dasiwi 're ĩdasisa'rei mono ne, wa za tō wanhiptete na âma 're wahâimana u'âsi za'ra, Cristuhu âma si. ² Dawara na 're dasipibu za'ra mono wa, dawara, da te 're ĩrãsutu za'ra mono zéb u si, da te 're ĩrob'madâ'â za'ra mono ne, wa za Zezusihi âma si wa te wasina 're rosa'rata u'âsi za'ra. Ta hã Zezusi hã ma tō ĩsãna'rata hawimhã te te 're wa'apawapto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono si wa te wasina 're umnhasi u'âsi za'ra mono da. Tane te za duré te te 're wa'apawapto u'âsi, 're ĩwadâ'â za'ra mono zéb u, õhõ si wa te wasina 're umnhasi u'âsi za'ra mono da, tiwi 're wasipizari za'ra mono âna. Ta hã Cristu hã sihâiba zawi õ di, wedepo'o nhonhi'rãmi na dazada dâ'â tō da hã, wedepo'o nhonhi'rãmi hã dazada 're ĩhâimana wasété za'ra mono norĩ pãrĩzép si nherẽ. Taha wa'rãmi, hãiwa âma to sina 're ĩhâimana u'âsi mono zé hã za tãma 're ĩhâimana mono na, te te sina waihu'u sirõmo wa, taha wa, sihâiba zawi õ di tō, wedepo'o nhonhi'rãmi na dazada dâ'â tō da hã. Āhãna hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimire niwĩ, te oto pire uptabi na 're sãmra, ĩsiré 'rãwi te te 're da'ab'madâ'â u'âsi mono da oto.

³ Ma'ãpé âma rosa'rata pese za'ra wa'aba, Zezusi hã ti'ab ré te te 're ĩrobzépata mono na hã. Tiwasété si te te 're ĩmanharĩ za'ra mono norĩ hã te te 're ruiwapari za'ra mono wa, te te tãma 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra mono zém na, ma tō te te 're robzépata za'ëté, Zezusi hã. Tane nherẽ, siptete u'âsi ma tō 're hâimana. Tane duré a norĩ wa'wa hã te za marĩ ĩwasété wi 're asi'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, asiptete sina 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono tō da. Taha zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã asina 're ĩumnhasi za'ra wa'aba mono zé hã aiwi 're si'utõrĩ za'ra wa'aba mono tō da, te za tō asiptete sina 're aihâimana za'ra wa'aba mo. ⁴ Dawasété nhiptete da, asiptete sina 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherẽ, zahadu ai'matâ'â aba õ di, da te aima ĩ'mairob'manharĩ za'ëté aba na hã, Zezusi ĩdâ'â ne hã. ⁵ E ma tō bété âma aipo're si'ãri za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te aima ĩroti za'ra wa'aba zém na hã, duré ti'ra na te te aima ĩnharĩ za'ra wa'aba zém na hã. Āne ma tō āhã wasu'u na ni'wa hã âma rob'ui'ére, duréihã:

"A norĩ wa'wa hã ĩ'ra na ĩma 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherẽ, aiwasédé hã 're ĩmanharĩ za'ra wa'aba mono zém na 're asisãmri za'ra wa'aba mono da, wa hã Danhib'apito uptabi hã te 're aihã za'ra wa'aba mono wamhã, ĩ'ãma 're rosa'rata upa za'ra wa'aba mono õ di za, taré newa.

Duré apã 're anomro wě wa'aba mono da, niha te aima 're rob'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono õ di za. Te za ĩ'ãma asima 're ĩrosa'rata wě u'âsi za'ra wa'aba mo.

⁶ E marĩ wa, aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono õ di za. Wa hã Danhib'apito uptabi hã uburé te 're ĩazawi pese mono norĩ hã te 're ahã za'ra mono wa. Duré tiwasété na 'rãwi 're sisãmri za'ra mono da, uburé ĩ'ra na te 're ĩsisi za'ra mono norĩ hã apã 're nomro wě mono da, wa wa hã te tãma 're arob'manharĩ, ta norĩ ma hã."

Āne wa, aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono õ di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're aihã za'ra wa'aba mono wamhã.

⁷ Damama norĩ hã bété. E ti'ra norĩ hã te te 're hã za'ra mono õ di za, po're âna 're hâimana za'ra mono wamhã. Te za tō te te 're hã za'ra. Tane te duré Aimama 'wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're aihã za'ra wa'wa. E marĩ wa. ĩ'ra si tãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa oto. Taha wa, marĩ na 're robzépata za'ra wa'aba mono nherẽ, te za sada 're asiptete za'ra wa'aba mo, aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono âna. 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra si, oto tãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, te te 're ĩ'aihã za'ra wa'aba mono zém na asina 're waihu'u pese za'ra wa'aba mono wa, te za sada 're

asiptete za'ra wa'aba mo. ⁸ Uburé te tô ti'ra norĩ hã te te 're ahâ za'ra 'Re ãhâimana u'âsi mono hã, tiwasédé hã te te 're ã'manharĩ za'ra mono zém na ãma 're siwaihu'u za'ra mono da oto, ta norĩ hã. Taha wa, te te 're ai'mai'ahâri aba mono õ wamhã, ã'ra'õ na te za 'rãwi 're ai'masiwaihu'u aba mo. ãne wamhã, ni'wa hã mama õ wa, da te 're ã'ahâri mono õ ne, 're ai'maiãhâimana aba mono na te za 'rãwi 're ai'masiwaihu'u aba mo, sena na ã'ra na tãma 're ai'maiãhâimana aba mono õ na hã. ⁹ Ti'ai ãma wamama uptabi norĩ hã wawasété na 'rãwi 're wasiwaihu'u za'ra mono da, wanhimiza'rese wi te te 're wahã za'ra mono wamhã, wa tô ta norĩ hã wa te 're hãimana wazéb za'ra, wama pire na 're hãimana za'ra mono wa. Taha nhipai u, wa za duré hãwa ãma Wamama uptabi hã wa te 're wapari pese za'ra, te te 're wa'ahã za'ra mono nheré, rowé na õhõ ãma si 're wanomro u'âsi mono da oto. ¹⁰ Ti'ai ãma wamama uptabi norĩ hã ma tô wanhimiza'rese wi te te 're wa'ahã za'ra tô, 're waprédub za'ra mono õ ré hã. Wawasété na 'rãwi 're wasiwaihu'u za'ra mono da, ma tô te te 're wa'ahã za'ra, niwamhã ã'uwaibaba uptabi õ nheré, damama norĩ nhipi'ahãrizé hã. Tazahã, 'Re ãhâimana u'âsi mono si, te ã'uwaibaba si te te 're wa'ahã za'ra. Te te 're ãwa'apawapto mono da si, te za tô ti'ai ãma 're wanomro mono ré, te te 're wa'ahã za'ra, wawasété ãna ãsine 're wahãimana za'ra mono da oto, wa norĩ hã. ¹¹ Wawasédé hã wa te 're ã'manharĩ za'ra mono zém na 'rãwi 're wasiwaihu'u za'ra mono da, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're wahã za'ra mono wamhã, awa'awi 're watoi waihu'u za'ra mono õ di, taha na hã. Robzei'õ na si wa za a'ã 're wahãimana za'ra. Tane nheré, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're ãwahã za'ra mono zém na oto 'rãwi 're wasiwaihu'u za'ra mono wamhã, duré wa'ãma 're ronomro pese za'ra mono wapsi, te za wapé hã ã're wama 're simi'wara wé oto, õhõ ãma si 're ãwanomro wé mono zéb zarina wa.

'Re ãhâimana u'âsi mono mreme, da te 're ãwapari pese za'ra mono zé wasu'u

¹² Taha wa, marĩ na 're robzépata za'ra wa'aba mono wamhã, aipé'ë wé zarina te za asiptete sina ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mo, 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma si, aiwi 're robzei'õ pese za'ra wa'aba mono wa, tiwi asina 're aipahã za'ra wa'aba mono tõ da. ¹³ Bãdãdi na awa'awi u'âsi 're ãdanomro mono ne, te za Cristuhu nhirã zarina si awa'awi 're anomro u'âsi aba mo, ãwé na si. ãne wamhã, ã'rãtëire hã morĩ wasété na 're ãmorĩ ne, ni'wam norĩ hã Cristuhu ãma sib'uware na 're ãhâimana za'ra mono norĩ hã asine wa'aba, awa'awi u'âsi 're nomro wé mono wamhã, ta norĩ hã tiwasété na 're si'marõpãrĩ zahu za'ra mono õ di za oto. Apã te za ai'ãma 're siptete za'ra wa'wa, ãsazei uptabi 'wa na 're ãaihãimana za'ra wa'aba mono zém na hã.

¹⁴ Rowé zô te za 're asõpré wa'aba mo, dasiré 're aihãimana za'ra wa'aba mono da. Duré 'Re ãhâimana u'âsi mono ma si 're asisõmri u'âsi za'ra wa'aba mono da, te za 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mo. ãne hã ni'wam norĩ hã 're hãimana wé za'ra mono õ nheré, niwamhã Wanhib'apito hã titõmo na te te dame 'madã'ã za'ra õ di za, ta norĩ hã. ¹⁵ 'Re aihãimana za'ra wa'aba mono zém na, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, asina ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono õ wa, tinhoprubzéb zarina, ãwé uptabi hã te te aima 're ãpisutu za'ra wa'aba mono hã 're simini za'ra wa'aba mono tõ da, te za 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mo. Wede pa hã, ti'ai 'rowi 're simi'wara mono ré hã, taha wa'uzé hã dama simimnhasi õ di. Tane nheré, ãpa hã da te oto 're sa'o'o za'ra mono wa, da te oto 're huri mono wamhã, te za te te 're da'rãiwamnarĩ za'ra, taha pa wa'u hã sé wa. Tane duré, a norĩ wa'wa hã te za ni'wam norĩ wi 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mo, ta norĩ hã te te aiwi 're rowasété za'ra wa'aba mono tõ da, duré taha zarina a norĩ wa'wa hã 'rãwi aiwasété na 're asi'uptob za'ra wa'aba mono tõ da, ta norĩ zu. ¹⁶ Duréihã Eza'u hã tãma mrab uptabi wa, ma tô tino nhipi hã tiwi wapté, Zacoho wi. Tawamhã ãmama ma ãpoto'rata zarina, uburé marĩ hã ãmama te te tãma ãpisudu hã, duré 'Re ãhâimana u'âsi mono, ãwé hã te te tãma ãpisudu hã ã'upana ãnoi ma 're hãimana mono da, ma tô tinoi ma ti'ru, ãsipi wa'rãmi Eza'u hã, taha na sai õ ré. ãne hã Eza'u hã 're ãhâimana wasété mono ne, te duré ni'wam norĩ hã asiré 're hãimana wasété za'ra wa'wa. Ta norĩ wi, te za 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mo, sina 're ãsipisaihuri za'ra mono norĩ wi, 'Re ãhâimana u'âsi mono hãimanazé te te 're

ĩwazéb za'ra mono õ norĩ wi hã. ¹⁷ Tawamhã taha na ãma ronomro parip si, ma tô Eza'u hã timama ma tinha, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, ãma mreme da, ĩwẽ hã te te tãma 're anhomri mono da, ĩnoi upana. Tane nherẽ, ma tô ĩmama hã siwi wẽ'õ, ãma mreme tõ da. Taha wa, tiwasédé te te 'manharĩ pari nherẽ, apã te te sima pari waihu'u õ di, timama ma te te nharĩ sina, wawa 'rãihã na wawa nherẽ. ãhã wasu'u hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di, ãne na hã.

¹⁸ Duréhã Izarazéhé nhihudu norĩ hã ma tô Sina'i na êtẽ 'rãihã nhisi u sina rotété za'ra, tame ĩ'rata si'ubumro da a'ã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'rata. Ta hã êtẽ 'rãihã hã danhib'rata na da te upi waihu'u pese di. Tane nherẽ, a norĩ wa'wa hã tane 're aihãimana za'ra wa'aba mono õ di oto, ãhãna hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono u, aipẽ'ẽ na 'rãwi ĩtẽme 're aihutu aba mono wamhã, marĩ hã asib'rata na 're upi waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za. Izarazéhé nhihudu norĩ si ma tô 'rãwi unhamã ro'o za'ẽne hã 'madã'ã za'ra, êtẽ 'rãihã nhisiwimhã. Tamemhã ma duré hãiwa nhirõtõ 'rãdã hã watobro, ĩ'rãdã'ãra uptabi hã. Rowa'u'u za'êtẽ zama ma tô duré watobro, êtẽ 'rãihã nhisi ãma hã. ãne ma tô ta norĩ hã 'madã'ã za'ra titõmo na, Izarazéhé nhihudu norĩ hã. ¹⁹ Danhimnhihãrãzé hã ĩhãrã 'rãihã hã ma tô duré wapari za'ra. 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme zama ma tô duré wapari za'ra, Izarazéhé nhihudu norĩ hã. Ta hã te te wapari za'ra wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã niha te tãma rob'manharĩ za'ra õ'umhasite, ma tô sima wẽ za'ra, Mozésihi ma si te te rowaihu'u mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, hãiba pisutu. ²⁰ E marĩ wa, ma tô ta norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma tipahi za'ra, Izarazéhé nhihudu norĩ hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tô êtẽ 'rãihã hãiba na tãma roti za'ra, ãne: "Ni'wa hã ã êtẽ 'rãihã hã te te upi wamhã, te za asiwi ĩwĩrĩ 'wa, êtẽ na. Asimizama aba zama, te te sina 'mai'upi wamhã, te za ĩwĩrĩ 'wa, êtẽ na." ãne ma tô êtẽ 'rãihã hãiba na ta norĩ ma mreme pire na tãma roti za'ra aré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Taha pipa te, ma tô Izarazéhé nhihudu norĩ hã sima wẽ za'ra, Mozésihi ma si, hãiba pisutu te te rowaihu'u mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, taha ma si. ²¹ ã hã te te ĩ'madã'ã za'ra hã pipa uptabi wa, te Mozési hã 'rãwi sima tinha, ãne: "ĩpahi wa, wa tãma rẽrẽ." ãne te sima tinha, Mozési hã. ãne ma tô ropipa uptabi hã êtẽ 'rãihã ãma ĩsõ'a ĩwatobro za'ra hã 'madã'ã za'ra duréhã, Izarazéhé nhihudu norĩ hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono u te te sina rotété za'ra wamhã.

²² Tazahã, a norĩ wa'wa hã tane 're aihãimana za'ra wa'aba mono õ di oto, ãhãna hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono u aipẽ'ẽ na 'rãwi 're rob'umhutu za'ra wa'aba mono wamhã, hãiwa ãma Si'ã na êtẽ 'rãihã nhisi u ne, ma tô 're ĩrob'umhutu za'ra wa'aba mo. Duré hãiwa ãma Zeruzarẽ hã 'ri nho'õmo u ne, ma tô 're ĩrob'umhutu za'ra wa'aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 're ĩsãmra u'ãsi mono zéb u hã, hãiwa ãma tãma ĩromhuri'wa norĩ hã ahã uptabi na, ĩ'rata 're ĩsi'ubumroi mono zéb u zama. ²³ Tame te oto 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ norĩ hã to sina 're si'rã'õtõ, aibã hã dama 're poto 'rata za'ra mono wa, dama ĩsawi pese ne, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're ĩ'azawi pese mono norĩ hã, hãiwa ãma sisi ui'ére ré 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã. Tamomo ma tô ĩtẽme 're ĩrob'umhutu za'ra wa'aba mo, dahãimanazém na ĩ'uwaibaba si te te 're ĩda'awaihu'u mono zéb zarina, dama rowairébé'wai u hã. Duré ti'ai ãma ré ĩwẽ si te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono norĩ hã 're ãhãimana za'ra mono zéb u, ma tô duré 're ĩrob'umhutu za'ra wa'aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te tãma 're ĩwẽ za'ra mono zéb zarina si, rowẽ uptabi na oto 're ãhãimana za'ra mono norĩ u hã. ²⁴ Zesusihi u ma tô duré 're ĩrob'umhutu za'ra wa'aba mo. Ta hã te oto 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te dama ĩropisutuzép té hã te te wa'ãma 're ab'madã'ã u'ãsi. Duréhã Ca'ĩ hã tino te te wĩrĩ wa, ĩwapru hã tiwi pu'u wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ĩ'ruiwa'ãbãzé, te wasu'u, Abéhé wapru hã. Tanei õ di, Zesusihi wapru hã. Dazada dã'ã wa, ĩwapru hã tiwi pu'u wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã dawasédé te te dama 're ĩ'apari mono zé, te wasu'u, Zesusihi wapru hã.

²⁵ Taha wa, te za 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, tiwi 're asipo're nhitob za'ra wa'aba mono tõ da. Duréhã Sina'i na êtẽ 'rãihã nhisi ãma, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ti'ai u te

te we dama rowasu'u wamhã, ãsimiroti wapari'õ'wa norĩ hã wairébé õ di, te te ãdahã za'ra zé wi hã. Wa norĩ hã bété. E 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã hãiwa hawi te te wei wama 're aroti wẽ mono nherẽ, tiwi 're wasipizari za'ra mono wamhã, e ãsimihãzé wi wasi'uihã na 're wawairébé mono da bã, wa za wanhimipari ãna 're wanomro u'ãsi bété. ²⁶ Duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã Sina'i na etẽ 'rãihã nhisi ãma te te dama roti wamhã, ma tô ti'a hã sãsã'ã. Tane nherẽ, taha za'u hã ma tô oto dama ropisutu, ãne: "Ti'a hã niwapsi wa za duré sãsã'ã, ãrẽme ma. Tawamhã, ti'a si te sãsã'ã õ di za oto. Hãiwa nhirõtõ zama, wa za ãsu sãsã'ã, nimahã na hã." ãne 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te dama ãropisutuzép tém na rob'ui'ééré hã. ²⁷ E marĩ te tawamhã wama wasu'u za'ra ãmreme hã, "ãrẽme ma" na hã. Uburé marĩ hã ti'ai ãma, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimipodo hã nimahã na te te sãsã'ã za'ra wa, za ãsi'utõrĩ mono zé, te wama wasu'u za'ra. Tawamhã taha nhowa're're, te za ãwẽ uptabi hã da te oto ãsãsã'ã waihu'u'õ hã 're hãimana u'ãsi za'ra hãiwa ãma, ãsi'utõrĩ waihu'u'õ hã.

²⁸ 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã 'rãwi te te 're wa'ab'madã'ã mono da, ã'rata 're ãwahãimana u'ãsi za'ra mono zéb da hã, ma tô te te wama 're apisutu, da te wawi ãma ã'ai'uté waihu'u' za'ra õ hã. Taha wa, wa za 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're wawata u'ãsi za'ra, sõpru wa. Te te sima 're ãwa'awẽ mono zéb zarina, wa za ãma 're wawata u'ãsi za'ra, wa te wasiwi 're wazéb za'ra mono sina, wama 're toi u'ãsi mono da. ²⁹ 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã Wanhib'apito za'ra hã ãpo're'õ norĩ hã te te uprosi waihu'u' pese di, unhama ro'o za'etẽ na marĩ hã 're ãsi'unhama pese mono ne hã. Taha wa, wa za tô wa norĩ hã ãmreme hã wa te 're wapari u'ãsi za'ra, Wanhib'apito nhimiroti hã.

13

'Re ãhãimana u'ãsi mono hã dama 're ãtoi mono zé wasu'u

¹ Cristuhu ãma si oto 're asisãnawã za'ra wa'aba mono wa, te za a norĩ wa'wa hã õne u'ãsi 're asisawi pese za'ra wa'aba mo oto. ² Darob amoi hawi atẽme 're dasihutu za'ra wa'aba mono wamhã, asõrõwa u, te za duré 're ãda'mazasi wẽ za'ra wa'aba mo. Ni'wam norĩ hã tinhorõwa u te te 're da'mazasi wẽ za'ra mono wamhã, hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa norĩ hã ma tô te te 're 'mazasi wẽ za'ra, tãma sa'rese za'ra õ nherẽ, hãiwa ãma romhuri'wa norĩ hã. ³ Duré wasiré ãsazei'wa norĩ ãma te za 're aipo're pu'u u'ãsi za'ra wa'aba mo, dazazéb 're, 're ãsimasa mono norĩ ãma hã, ta norĩ hã asiwi 're pawaptob za'ra wa'aba mono da. Dazazéb 're, ta norĩ siré 're aimasa wa'aba mono ne, te za ãma 're aipo're pu'u u'ãsi za'ra wa'aba mo. Duré marĩ na te te 're ãrobzépata za'ra mono norĩ ãma zama, te za duré 're aipo're pu'u u'ãsi za'ra wa'aba mo, ta norĩ siré 're ãrobzépata za'ra wa'aba mono ne.

⁴ Damro ré norĩ hãimanazé hã te za 're ãwazé pese za'ra wa'aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, pire uptabi wa. Aimro si te za asima 're ã'madã'ã u'ãsi za'ra wa'aba mo. E marĩ wa. Ni'wam norĩ hã tihãiba na tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te za ta norĩ hã te te 're hã za'ra. Duré ni'wam norĩ hã mro ré nherẽ, ãmro'õ na 're sipsaihuri za'ra mono wamhã, te za ta norĩ hã duré te te 're hã za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã.

⁵ Rob'ui'prazép si, asima 're sawi za'ra wa'aba mono õ di za. Asibro hã aima 're ãhãimana za'ra wa'aba mono nhipai u, marĩ zõ 're rob'ruiwapari zahu za'ra wa'aba mono õ di za. Duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tô ãne dama sina ropisutu: "Niwamhã asiti za'ra wa'aba 're ãhãimana mono õ di za. Duré te airẽme waihu'u' za'ra wa'aba õ di za." ãne te te dama sina ãropisutuzém na rob'ui'ééré hã, ãbaihã na hã. ⁶ Taha wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã wa te wasina 're ã'umnhasi za'ra mono zéb zarina, wa za ãne wa te wasima 're nharĩ za'ra, duréihã apito Dawi hã te te sima ãnharĩ ne, ãne:

"Danhib'apito uptabi hã te te 're ãpawaptob u'ãsi. Taha wa, ãsina 're ãpahi mono õ di, wa hã.

ãne wamhã, e niha da te ãma rob'manharĩ da bã."

Ãne duréihã Dawi hã 'râwi te te sima ãnharĩ ne, wa za duré wa norĩ hã wa te wasima 're nharĩ za'ra, ãsine.

⁷ Ma'ãpé ãma asipo're pu'u za'ra wa'aba, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u na ãsãna'rata hawi te te ãma aima 're ãrowasu'u za'ra wa'aba mono norĩ ãma hã, ai'madã'ã'wa za'ra wa'aba norĩ ãma hã. Ta norĩ 're ãhãimana za'ra mono zém na, duré 're ãdã'ã' za'ra mono zém na zama, te za ãma 're asipo're pu'u u'ãsi za'ra wa'aba mo. Ta norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono si te te sina 're ã'umnhasi za'ra mono ne, te za duré a norĩ wa'wa hã ãsine asina 're ã'umnhasi za'ra wa'aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. ⁸ Zezu Cristu hã tihãimanazém na hã te te ãma 're saprĩ waihu'u mono õ di. Õne u'ãsi te tô misi haré ãma 're hãimana u'ãsi, bãtã sidãpãsi. ⁹ Cristuhu wasu'uwẽ upana, danhimiroti aimawi na da'ãma 're sasõmri za'ra wa'aba mono õ di za, senai'õ na da te dasima 're ãrowasu'u za'ra mono na hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã tinhoprubzéb zarina, ãwẽ uptabi hã te te wama 're ã'apisutu mono na si, wa za wapẽ'ẽ 're ãma 're wanhiptete za'ra. Taha si wa norĩ hã wama ãwẽ uptabi za'ra hã. Dasa hã da te dasiwi 're ãsawi za'ra mono na roti hã da te 're ã'madã'ã' za'ra mono na, ãma 're danhiptete waihu'u za'ra mono õ di, dapẽ'ẽ remhã. Mare di. E marĩ wa. Taré wa, dasa hã. Taha na ãma 're dasipawapto waihu'u za'ra mono õ di tô, dasa da te dasiwi 're ãsawi za'ra mono na roti na hã.

¹⁰ Duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa norĩ hã, sasedoti norĩ hã dawasété parizéb da, danhimizama te te tãma 're simroi mono wamhã, ta norĩ hã ãnhi na hã 're saihuri waihu'u mono õ di. Tane duré, ni'wam norĩ hã danhimizama wapru na 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã dawasédé hã zahadu te te dama ãma 're aparĩ mono newa, te za Cristu hã sada ãdã'ã' za'ra zé hã ta norĩ hã te te 're simini za'ra. Wa norĩ si Cristuhu zazei'wa norĩ si, wa za wa te wasina ãma 're uwaimrami za'ra, wazada ãdã'ã' za'ra zém na hã. ¹¹ Sasedoti norĩ nhĩb'apito, tisiré norĩ ma ãpire uptabi si wahub sidãpãsi ma tô danhimizama wapruĩ ré ãtẽme 're sisisi, 'ri 're wa'wa u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ãwa 're ãsãmra mono zéb u hã. Dawasété parizéb da, ma tô ta norĩ hã tãma ãma 're sõprub za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma. Tane nherẽ, ma tô romhã na danhimizama hãiba hã da te 're zata pese za'ra, danhimizahãri sidãpãsi 'ri hã da te dasima 're ãsõré za'ra mono zém nhiti. ¹² ãne wa, ma tô duré Zezusi hã 'ri 'wawi wa'razém nhiti dãrã, te te ãrobzépata za'ëtẽ zarina, tiwapru na taha si te te oto 're da'a'upsõi mono da, dawasété hawi. ¹³ Taha wa, wa za oto wa norĩ hã Zezusihi u si dawĩ 're wawairébé, taha si tô sena te te 're wa'anho'reptui mono da. Taha wa, wa za tô, 're ãdanomro 'rata mono zé hã, wa te 're rẽme pese za'ra. Zezusi hã wazada dã'ã' wa, da te dasiwi ã'ruiwapari ne, da te 're wa'ruiwapari za'ra mono da nherẽ, wa za tô ãtẽme 're wawairébé, 're ãwanomro 'rata mono zém hawi, Zezusihi u hã. ¹⁴ ãme ti'ãi ãma 'ri nho'u hã 're ã'maihãimana u'ãsi mono hã wama 're 'maihãimana mono õ di, ãma 're ãwahãimana u'ãsi za'ra mono zéb da hã. Robaba uptabi di. Hãiwa ãma 'ri nho'õmo zõ si, wa za wasima 're wanhopré u'ãsi, za tame wama 're ãhãimana u'ãsi za'ra mono zõ si. ¹⁵ Taha wa, Zezusi hã wazada ãdã'ãzéb zarina, wa za 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're wawata u'ãsi za'ra, taha si wama 're toi u'ãsi za'ra mono da. Duréihã danhimizama na duré dasa na 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, 're danhoprub za'ra mono wa, dama 're ãtoi mono ne, wa za ãma 're wawata u'ãsi za'ra, wama 're toi u'ãsi mono da. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã wa te wasina 're ã'umnhasi za'ra mono zém na sõ'awi dama 're ãwasiwasu'u za'ra mono na zama, wa za tãma ãma 're wanhoprub za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma hã. ¹⁶ Marĩ ãwẽ hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da dama, duré 're ãdapawapto za'ra wa'aba mono zém na hã, ãma 're aipo're simrami za'ra wa'aba mono õ di za. Taha na zama te duré tãma 're asõprub za'ra wa'aba mo, taha na aima 're toi u'ãsi za'ra wa'aba mono wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã.

¹⁷ Asiré ãsazei'wa 'madã'ã'wa norĩ nhimiroti hã te za 're ãwapari pese za'ra wa'aba mo. Te te aima 're ãroti za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za marĩ hã 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mo. Ta norĩ hã niwapsi te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma siwasu'u za'ra, te te ai'ãma 're ãromhuri za'ra wa'aba mono zém na hã. Taha wa, te ta norĩ hã ai'ãma 're hãtã'ã' u'ãsi za'ra wa'wa, te te 're ã'ai'madã'ã' za'ra wa'aba mono zém na hã, Cristuhu zazei'wa 're ãhãimana

za'ra mono zém na si 're anomro aba mono da. Ta norĩ nhimiroti hã 're wapari pese za'ra wa'aba mono wamhã, to sina te za tô ta norĩ hã te te ai'ãma 're romhuri za'ra wa'wa. Tane nherẽ, 're wapari za'ra wa'aba mono õ wamhã, robzei ãna te za te te 're romhuri za'ra. Æne wamhã, te te 're aipawapto waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za, ta norĩ hã.

¹⁸ Ma'ãpé, wa'ãma 're aimreme zusi u'âsi aba mono za, 'Re ãhãimana u'âsi mono ma. 'Re ãwanomro wẽ mono da si, wa tô wa norĩ hã wa te wasima 're wẽ u'âsi za'ra. Taha wa, marĩ na 're ãwahãimana wasété za'ra mono zém na hã 'rãwi wapẽ'ẽ na 're wasisãmri za'ra mono õ di oto, wama 're hãimana za'ra mono õ wa. ¹⁹ Taha wa, wa duré wa hã ãsima aiwẽ uptabi za'ra wa'wa, ããma zama 're aimreme zusi aba mono da, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã te te ãma ãzatõrĩ su'u da, atẽme za'ra wa'aba, te asabu za'ra wa'aba hã.

²⁰⁻²¹ Wanhib'apito Zezusi hã wazada ãdã'ãzéb zarina, te oto pone'ërebã 'madã'ã'wa ne, wama 're hãimana za'ra, wa'madã'ã'wa ãwẽ uptabi na hã. Wazada ãdã'ãzéb zarina, ma tô 'Re ãhãimana u'âsi mono hã taha na dama ropisutu té, ãma 're dahãimana u'âsi za'ra mono da oto, taha ãma si. Zezusi hã dã'ã nherẽ, ma tô ãmama hã apã hãiwa'utu.

'Re ãhãimana u'âsi mono hã dama rowẽ pisutu'wa hã, ãwẽ si te te aima 're sãmri za'ra wa'aba mono da, wa taha na si te ai'ãma 're umnhasi za'ra wa'wa, taha zarina uburé marĩ hã te te aima 're ãwẽ za'ra wa'aba mono zéb zarina si, tãma ãma asina 're uwaimrami za'ra wa'aba mono da. Duré Zezu Cristuhu waihu'u pese na te te 're wa'apawapto mono da, wa duré taha na si te ai'ãma 're umnhasi za'ra wa'wa, ãwẽ si wa te oto tãma 're 'manharĩ za'ra mono wa, wa'ãma 're toi u'âsi mono da, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã.

Taha wa, Zezu Cristuhu ãma si ãma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono za. Tane tô.

Rowasu'u 'rãsutuzé wasu'u

²² ãsisãnawã norĩ, ã te aima ãma ãroti za'ra wa'aba zém na, ma'ãpé aiwaimri ãma rosa'rata pese za'ra wa'aba za. Taha da, wa tô ãmreme 'rutu na ãma aima rowasu'u za'ra wa'wa, ã ãnhimi'ui'ére na hã. ²³ Wasisãnawã Timotiu hã ma tô dazazém hawi watobro, da te tãma ãrob'ruzéb zarina. Æne hã waihu'u za'ra wa'aba da, wa tô ãsima aiwẽ za'ra wa'wa. Tawamhã, ta hã we ãtẽme wisi su'u wamhã, ãme ãnhamra ré, te te ãnhiza wamhã, te za ãma ãsiré mo, atẽme za'ra wa'aba, taha zama te te duré asabu za'ra wa'aba da, ãsiré.

²⁴ Ma'ãpé uburé ai'madã'ã za'ra wa'aba 'wa norĩ hã wama sawi za'ra wa'aba za. Uburé 'Re ãhãimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ, tame 're ãhãimana za'ra mono norĩ zama, wama sawi za'ra wa'aba za duré.

Itaria na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi 're ãwairébé mono norĩ zama te ãma asawi za'ra wa'wa duré, ãsazei'wa norĩ, siré 're ãsi'ubumroi mono norĩ hã.

²⁵ 'Re ãhãimana u'âsi mono ma, wa ai'ãma 're ãmreme u'âsi za'ra wa'wa, ãsimizawizé hã aima 're hãimana u'âsi za'ra wa'aba mono da.

Ti'adu

Daro mono bâ ĩsazei'wa norĩ ma, Ti'adu te te ĩrob'ui'érézé

Ībaihâ wasu'uzé

Ā ĩbaihâ na rob'ui'éré'wa hã Ti'adu na ĩsisi hã. Zezusihi no, ta hã (Marcusi 6.3). Atusi 21.18 ãma hã ma tô Ti'adu hã wasu'u, ãne: Zeruzarē ãma ĩsazei'wa norĩ 'madâ'â'wa. Ta hã ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē norĩ ma rob'ui'éré hã tisō, da te ãma 're rob'manharĩ wasété za'ra mono wa, daro mono bâ te te ĩropéi mono norĩ ma hã. Ti'adu hã ma tô Wamama zazei'wa norĩ ma waihu'u za'ra, Zezusi hã te te sina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zém na taré dama 're siwasu'u za'ra mono tō da, ĩsarina si 're hâimana za'ra mono ō nherē. Ni'wam norĩ hã sena na Zezusi hã te te sina 're umnhasi pese za'ra mono wamhã, ĩsiré u'âsi te za 're hâimana wē u'âsi za'ra.

Marĩ ahâ na dazada 're ĩhâimana za'ra mono zém na rowasu'u

¹ Wa hã Ti'adu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa, duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu ma romhuri'wa, wa 're mo. Uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'u'wē norĩ, daro mono bâ 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã, wa za ĩnhimi'ui'éré na ãma asawi za'ra wa'wa.

² ĩsisânawã norĩ, marĩ hã ahâ na asada 're hâimana za'ra wa'aba mono nherē, te za atoĩ u'âsi 're anomro aba mo. ³ E marĩ wa, wa ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ro'wa'rudu hã te te aima 're ba'a za'ra wa'aba mono ō nherē, te za ĩsimipawaptobzém na asina 're ĩ'madâ'â u'âsi za'ra wa'aba mo. Tawamhã, te za asiptetezé hã asima 're ĩsa'ětē za'ra wa'aba mo, Wanhib'apito ãma si 're ĩ'aihâimana za'ra wa'aba mono zéb da hã. ⁴ Tawamhã wē uptabi di za, 're aihâimana za'ra wa'aba mono zé hã. ⁵ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hawi, dahâimanazém na rowaihu'u ré 're aihâimana za'ra wa'aba mono ō wamhã, te za asima tiwi 're ĩrowaptērē za'ra wa'aba mo. Ta hã sōpru uptabi di. Duré uburé dama marĩ wē nhomri'wa. ãne wa, tiwi 're ĩrowaptērē za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba, te za te te aima 're sōmri za'ra wa'wa, dahâimanazém na rowaihu ĩwē uptabi hã. ⁶ 'Re ĩhâimana u'âsi mono umnhasi sina, te za tiwi 're ĩrowaptērē za'ra wa'aba mo, 'rãwi ãma 're asiwawã za'ra wa'aba mono ãna. ĩsimipawaptobzém na, 'rãwi ãma 're asiwawã za'ra wa'aba mono wamhã, misi asimirosa'rata 'wa aima 're hâimana za'ra wa'aba mono ō di za. Tawamhã rowa'u âsisasi te te ãma 're ĩ'a'ube mono ne, te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo. ⁷⁻⁸ ãne wamhã, misi asimirosa'rata 'wa aima 're hâimana za'ra wa'aba mono ō wamhã, duré asiptete sina ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono ō wamhã, Wanhib'apito hawi dahâimanazém na rowaihu'uzéb zô, 're asimipari za'ra wa'aba mono ō di za.

⁹ Wasiré ĩsazei'wa norĩ hã simarĩ ō nherē, Wanhib'apito zazei'wai wa, te za tipē'ē na 're toi u'âsi za'ra. ¹⁰ Wasiré ĩsazei'wa norĩ hã sibro pese wē te, tipē'ē na 're to za'ra mono ō di za. Wanhib'apito zazei'wa 're nomro mono wa, te za tipē'ē na si 're toi u'âsi za'ra. Sibro pese nherē, te za, rom na romnhirãrã ne, dawĩ 're hãiba simani za'ra oto. ¹¹ Bãdã hã 'rãĩ watobro wamhã, rowa'ro uptabi wa, te za rob're hã dawĩ 're 'ré za'ra. ĩsirãrã zama te za ti'a'a, ti'ai u. Tawamhã dama 'madâ'â ze nherē, tâibã za oto ĩsirãrã hã. Tane ĩsibro pese norĩ hã rob're 're ĩsi'utōrĩ su'u za'ra mono ne, tinhimromhuri te te 're 'madâ'â za'ra mono zawéré ré, te za 're dã'ã za'ra.

¹² Wa za duré ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. Marĩ ahâ na dazada 're hâimana za'ra mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ro'wa'rudu hã te te dama 're ba'a za'ra mono ō nherē, te za danhiptete sina ãma 're dahâimana u'âsi za'ra. ãne wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te za ãne na da'awaihu'u. Tawamhã ĩsawi pese 'wa 're dahâimana za'ra mono wa, te za tãma wa'ãbã za'ra oto, rowē uptabi na, ĩ'rata 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zém na, te te dama ĩropisutuzéb zarina. Tawamhã dama 're rowē uptabi za'ra mono di za.

Marĩ zarina dawasédé hã da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zé wasu'u

¹³ Áté ni'wam norĩ hã te za 'rãwi sina rosa'rata wasété za'ra, tiwasédé hã te te ĩ'manharĩ za'ra da hã. Áne wamhã, 'rãwi te te sima 're rosa'rata za'ra mono õ di za: “Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô ĩnhimirosa'rada hã ĩma tisõ, ĩwasédé te ĩ'manharĩ da hã.” Áne te te sima 're rosa'rata za'ra mono õ di za. E marĩ wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te sina 're rosa'rata mono õ di, tiwasédé te te 're ab'manharĩ mono da, marĩ wasété na. Duré dawasédé hã da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono da hã, te te dama 're rosa'rata mono õ di.

¹⁴ Áté marĩ ĩwasété na te za da te dasima 're rosa'rata za'ra, dawasédé hã da te ĩ'manharĩ za'ra da hã, ãma dama 're robze za'ra mono da newa. ¹⁵ Tawamhã dawasété na da te dasima ãma 're rosa'rata wasété za'ra mono wamhã, dawasédé hã dasi'uihã na te za da te 're 'manharĩ za'ra. Tawamhã õne u'âsi 're danomro mono wamhã, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhiti 're dahâimana u'âsi za'ra, rowẽ ĩsi'utõrĩ'õ nhiti.

¹⁶ ĩsisãnawã norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono wasu'uwẽ na ãma 're upa za'ra wa'aba mono õ di za, asimirosa'rata na. ¹⁷ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã hãwi na rob'uiwẽ'wa 'manharĩ'wa hã, hãwi hawi ma tô marĩ ĩwẽ na uburé we dama 're sõpru, ĩwẽ uptabi na si. Ta hã tihâimanazém na te te saprĩ õ di. Õne u'â, te hâimana wẽ u'âsi 're hâimana. ¹⁸ Te te sima 're ĩda'awẽ mono zéb uwaibaba, ma tô timreme na te te 're wa'apoto té, wapẽ'ẽ 're, uburé ĩsimipoto norĩ nhipai u, ĩsib'a'uwẽ tâma 're wahâimana za'ra mono da oto. Ma tô tô sena na timreme na te te 're wa'apoto té, wapẽ'ẽ remhã.

'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'madâ'â pese 'wa, 're ĩhâimana za'ra mono zé wasu'u

¹⁹ ĩsisãnawã norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, ãne wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa, ãma 're ĩ'asipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mono zéb da hã. Ari'iwĩ te za a'â 're ĩdawapari za'ra wa'aba mo, aiwara sina aimreme hã 're sani za'ra wa'aba mono tã da, duré dazada 're asahi za'ra wa'aba mono tã da. ²⁰ Dahâimana zahi sina 're dahâimana za'ra mono wamhã, e te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're da'awêsãmri. Mare di. Taha na te te 're da'awêsãmri mono õ di za. ²¹ Taha wa, asima 're aihâimana wasété za'ra wa'aba mono zé hã, duré uburé marĩ hã 're ĩ'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono zéb zama, te za 're ĩrẽme pese za'ra wa'aba mo. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te za aiwapu na tâma 're asi'madâ'â za'ra wa'aba mo, ĩsimiroti hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da. Ta hã ma tô tinhimiroti hã te te aima 're sãmri za'ra wa'wa, 'rãwi aipẽ'ẽ 're, aima 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da. Ta hã simiroti waihu'u pese di, 're aihâimana wasété za'ra wa'aba mono hawi, te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono zéb da hã.

²² Taré ĩsimiroti hã aipo're na 're wapari za'ra wa'aba mono õ di za, ĩmreme wapari pese 'wa na, taré 'rãwi asima 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono tã da. Tô sena te za ĩsimiroti hã 're ĩ'madâ'â za'ra wa'aba mo. ²³⁻²⁴ Áté aibã hã rob'madâ'ázém na te za si'madã. Tawamhã si'madã'â pari, morĩ wamhã, awa'awi te za sina po're ha'ã. Tane, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme hã dapo're na da te 're wapari za'ra mono nherẽ, da te 're 'madã'â za'ra mono õ wamhã, awa'awi te za ãma 're dapo're simrami za'ra. ²⁵ 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã wẽ uptabi di. Ta hã wapawapto'wa da, te wama 're hâimana, wawasédé, wa te 're ĩrẽme pese za'ra mono zéb da hã. Tawamhã ĩsimiroti na da te 're rosa'rata pese za'ra mono wamhã, duré õne u'âsi ãma 're dahâimana za'ra mono wamhã, taré ĩmreme wapari'wa 're danomro mono õ di za. Tô sena ĩmreme wapari pese 'wa, te za oto 're danomro. Taha zarina rowẽ u'âsi te za ãma 're dahâimana za'ra.

²⁶ Áté ni'wam norĩ hã te za taré te te sina 're rosa'rata za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'madã'â'wa na, tô sena newa. Tane nherẽ, áté 'rãwi 're si'uwati za'ra mono õ di za, 're mreme wasété tã za'ra mono da. Áne wamhã, tô sena 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'madã'â'wa na 're hâimana za'ra mono õ di za. Taré te za tinhimirosa'rata na 'rãwi sima 're sadawa nhipese za'ra. ²⁷ Áne 're hâimana za'ra mono õ di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'madã'â pese 'wa norĩ hã. Áne te za 're hâimana za'ra. ĩmama'õ norĩ hã duré ĩna'õ norĩ hã te za te te 're pawapto'wa za'ra. Pi'õi mrotõ norĩ zama te za te te

're pawaptob za'ra, ropire hã tãma 're hâimana za'ra mono wamhã. Tihâimanazém na te za duré 're sipibu pese za'ra, Wanhîb'apito zazei'ô'wa norî nhimirosa'rata zarina 're hâimana wasété za'ra mono tō da. ãne wamhã, te za Wamama hã te te 're da'awaihu'u, tō sena ĩsimiroti 'madâ'â pese 'wa na hã.

2

Aiwapsi danhimizawizém na 're ĩdahâimana za'ra mono zém na rowasu'u

¹ ĩsisânawã norî, ãne wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Wanhîb'apito Zezu Cristu hã rowa'a za'êtê ré, te 're hâimana u'âsi, wê uptabi na. Tawamhã ĩsazei'wa 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherê, dahâiba 'madâ'â zarina asiwi 're daba'a za'ra wa'aba mono ô di za, asimizawizém na. ² ãté aibã ĩsibro pe hã te za ãzé asi'rã'ôtô aba ré, êtê'ubuzi pré oru 'manharî na siptōmo hi wasisi ré, duré uza wê ré zama. ãté aibã hã te za duré ãzé ĩsimarî'ô hã, uza wasété ré. ³ Tawamhã ãté ĩ'uza wê ré ma, te za tãma ĩnharî 'wa: “Ãhãta wedeza ĩwê. ãme asãmra.” Taha pari, te za duré ĩsimarî'ô ma ĩnharî 'wa: “Hãiwim haré asa na.” Niha wamhã, “Īpapara asãmra, ti'ai wa.” ⁴ ãne dama 're nharî za'ra wa'aba mono wamhã, aiwab ô di, 're ĩdazawi za'ra wa'aba mono zé hã. Asimirosa'rata wasété zarina, te za asiwi 're ĩdahâiba ba'a za'ra wa'aba mo, asimizawizéb ô na.

⁵ ĩsisânawã norî, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norî hã, ma'ãpé ĩwapari pese za'ra wa'aba. Ti'ai ãma, ãté simarî ãna te za 're hâimana za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zawi pese 'wa norî hã. Tane nherê, Wanhîb'apito zazei'wa 're hâimana za'ra mono wa, ma tō ta norî hã pisutu za'ra, uburé marî ĩwê ré, 're hâimana za'ra mono da, tãma 're ĩsôprub za'ra mono zéb zarina. Ma tō duré tãma pisutu za'ra, rowê uptabi na ĩ'rata 're hâimana u'âsi za'ra mono da, 're ĩsãmra mono zéb ãma, te te tãma ĩropisutu za'ra zéb zarina. ⁶ Tane nherê, ma tō a norî wa'wa hã ĩsibrob'ô norî hã 're ĩhãiba wê'ô za'ra wa'aba mo. Ma'ãpé rosa'rata za'ra wa'aba. E 'wam norî hã ma tō te te aima 're rob'manharî wasété za'ra wa'wa, aipawa'ãbã za'ra wa'aba na hã. Duré e 'wam norî hã ma tō datême te te 're asimroi wa'wa, da'ãma rowairébé'wa norî u, ĩpipa na te te ai'ãma 're rowairébé za'ra wa'aba mono da. ĩsibro pese norî si, ma tō ãne na te te aima 're rob'manharî wasété za'ra wa'wa. ⁷ Ta norî si ma tō Asib'apito za'ra wa'wa hã te te 're sisi wasété za'ra, wê uptabi nherê, Cristu hã.

⁸ ĩbãihã na te tihãiba, Danhîb'apito uptabi nhimiroti hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã. ĩsimiroti hã ãne: “Dahãiba mono bã te za 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mo. Taha zarina marî ĩwê zô, asima 're asôpré wa'aba mono ne, te za duré uburé ĩwê zô dama zama 're asôpré wa'aba mo.” ãne ãma ĩrob'ui'éré hã, ĩbãihã na hã. Tawamhã ĩsimiroti hã 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono wamhã, wê di. ⁹ Tane nherê, asimizawizém na asiwi 're daba'a za'ra wa'aba mono wamhã, te za aiwasété na 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Taha wa, Wamama nhimiroti hã asimizawizém na hã ãma tãma 're uwaimrami pese za'ra wa'aba mono ô di. ¹⁰ ãté ni'wa hã Wamama nhimiroti, Mozésihi ma te te ĩ'awaihu hã, te za misi ãma tizaihã. ãne wa, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩwasédé hã ãma sa'ra, ĩsimiroti mono bã te te 're 'madâ'â pese mono ô wa. ¹¹ Ta hã ma tō ãne dama roti aré: “Aimro na asiwi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono ô di za.” Ma tō duré dama roti: “Re danhimroi wa'aba mono ô di za.” ãne ĩsimiroti hã. Tane nherê, aimro na asiwi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono ô nherê, 're danhimroi wa'aba mono wamhã, aiwasété na te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo, Wamama nhimiroti hã 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono ô wa. ¹² ĩsimiroti hã wapawapto'wa da, te wama 're hâimana za'ra, wawasédé hã wa te 're ĩrême pese za'ra mono zéb da hã. Nimahã na te za wahâimanazém na te te 're wa'awaihu'u Wamama hã, ĩsimiroti 'madâ'â pese 'wa na. ãne wa, wa za wamreme wê na si wasima wa te 're rowasu'u u'âsi za'ra. Duré wahâimanazé ĩwê na si, wa za dama 're wahâimana u'âsi za'ra. ¹³ Nimahã bãtã na dahâimanazém na te te da'awaihu'u wapsi, da'ãma 're ĩpê'ézé za'ra mono ô norî ãma, pê'ézé ô di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, ti'ab ré da'ãma 're

ĩsiwamri za'ra mono õ norĩ ãma hã. Da'ãma 're ãpẽ'ẽzé u'ãsi za'ra mono norĩ ãma si, te za ãma 're pẽ'ẽzé za'ra.

Zezu Cristuhu zazei'wa na 're ãdasiwasu'u za'ra mono zé wasu'u

¹⁴ ĩsisãnawã norĩ, ãne wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Áté ni'wa hã te za taré dama 're siwasu'u, Zezu Cristuhu zazei'wa 're ĩmorĩ na, marĩ ĩwẽ na te te 're dapawapto mono õ nherẽ. Tawamhã, e te za sina uwaimra, tinho'reptuzé hã. Mare di. Te te sina uwaimrami õ di za. ¹⁵⁻¹⁶ Áté wasiré ĩsazei'wa norĩ wi, te za marĩ zô tiwi 're ro'wanhi'riti za'ra, ĩ'uzazéb zô, duré ĩsazéb zô, aibã norĩ wi, duré pi'õ norĩ wi. Tawamhã ãne tãma 're nharĩ za'ra wa'aba mono wamhã: “Ma'ãpé, rowẽ na si 're ai'ubumroi wa'aba mono, ai'uza wẽ ré si, duré asai wẽ na si,” ãne wamhã, marĩ zô dawi 're ĩro'wanhi'riti za'ra mono zéb uwaibaba, dama ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono õ wamhã, taré dama 're ĩnharĩ za'ra wa'aba mono zé hã za. ãne wamhã, e te za da te 're aiwẽsãmri za'ra wa'wa. Mare di. ¹⁷ Tane, Zezu Cristuhu zazei'wa na dama 're dasiwasu'u za'ra mono nherẽ, marĩ ĩwẽ na te te 're dapawapto za'ra mono õ wamhã, taré dama 're ãdasiwasu'u za'ra mono zé hã.

¹⁸ Áté ni'wa hã te za ãne dama siwasu'u: “Wa hã marĩ ĩwẽ na, wa tô te 're da'apawapto u'ãsi. A hã ma tô dama 're asiwasu'u mo, Zezu Cristuhu zazei'wa 're aimorĩ na.” Áté ãne te za dama tinha, ni'wa hã. Tawamhã, wa hã wa aré asa tãma waihu'u, ãne: “Ni'wa hã Zezu Cristuhu zazei'wa na dama 're siwasu'u mono nherẽ, ĩwẽ na te te 're da'apawapto mono õ wamhã, tô senai õ di, dama 're ĩsiwasu'u mono zé hã. Wa hã Zezu Cristuhu zazei'wa, wa 're mo. E niha te za ãne wamhã, dasiwi ĩwaihu'u ni, tô sena na, ĩsazei'wa 're ĩmorĩ na. Marĩ ĩwẽ na te 're ĩda'apawapto mono zéb zarina si, te za dasiwi ĩwaihu'u ni, tô sena na dama 're ĩsiwasu'u mono na, Zezu Cristuhu zazei'wa 're ĩmorĩ na. ¹⁹ Misire uburé danhib'apito uptabi hã te 're sãmra. ãne na hã aima waihu'u pese di. Taha wasu'u na ma tô ãma ĩsaze. Wa'uburé norĩ zama ma tô misire Danhib'apito uptabi wasu'u hã waihu'u za'ra. Taha wa, te pipa te, 're rẽrẽ'ẽ za'ra. ²⁰ E niha te rosa'rata ãna 're aihãimana mo. Áté ni'wa hã te za dama 're siwasu'u, Zezu Cristuhu zazei'wa 're ĩmorĩ na. Tane nherẽ, marĩ ĩwẽ na te te 're da'apawapto mono õ wamhã, marĩ dai õ di za, dama 're ĩsiwasu'u mono zé hã. Ma'ãpé, ãne hã waihu'u. ²¹ Duré ma'ãpé ãma rosa'rata pese, wahi'rada Abra'ãhã wasu'u na. E marĩ wa, ma tô 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã wahi'rada hã te te 're wẽsãmri. Ti'ra Izati hã te te tiwi sawi ãna, te aré tĩwĩ, ãtẽ za'ra nhisiwi, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma ĩsõpruzéb da hã, te te ĩ'ruzéb zarina. Taha wa, ma tô wẽsã. ²² Abra'ã hã ma tô mreme 'manha, te te sina 're umnhasi za'ãtẽ mono wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te tãma ĩropisutuzém na, ĩsihudu hã ahã da. ĩmreme hã te te ĩ'manharĩzéb zarina, wa tô ãma waihu'u za'ra ni, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiropisutuzé hã tô sena te te sina 're ĩ'umnhasi mono zém na. ²³ Tô sena, Abra'ãhã wasu'u na da te ãma ĩrob'ui'éré hã. ãne ãma ĩrob'ui'éré hã: ‘Abra'ã hã ma tô 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã, danhib'apito uptabi na waihu'u. Ma tô duré te te sina 're umnhasi za'ãtẽ, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, te te tãma ĩropisutuzém na. Taha wa, ma tô 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã te te 're wẽsãmri, Abra'ã hã.’ ãne ãma ĩrob'ui'éré hã. Duré, Abra'ã hã tãma sawi pese wa, ma tô sima sisi, tisiwadi uptabi na.” ãne wa aré asa tãma waihu'u. ²⁴ Taha wasu'u zarina, ma'ãpé marĩ hã ãma waihu'u za'ra wa'aba. Zezu Cristuhu zazei'wa na dama 're dasiwasu'u za'ra mono nherẽ, marĩ ĩwẽ na da te 're da'apawapto za'ra mono õ wamhã, e te za te te 're da'awẽsãmri, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã. Mare di. Wanhib'apito zazei'wa 're danomro mono wamhã, te za marĩ ĩwẽ na da te 're dapawapto za'ra. Tawapsi, te za 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã te te 're da'awẽsãmri.

²⁵ Ra'abihi zama ma tô wẽsã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ĩsimipawapto wẽ zém na. Ra'abi hã, pi'õ aré 're ĩhãimana wasété mono. Ta hã ma tô duréihã Izarazéhé nhihudu norĩ hã pawapto zahuré, wapsã'i'awa norĩ hã, pi'uriwi ti'ai wẽ zô robzabui'wa norĩ hã. Tinhorõwa u ma tô 'mazasi zahuré, tame sõtõ zahuré da, duré sa zahuré da. Bãdãdi amo

na pi'uriwi apâ datême neb zahuré da, ma tô duré pawaptob zahuré. Taha wa, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã wêsã pi'õ hã, aibâ norĩ hã te te pawapto wê zahuré wa.

²⁶ Wa za duré aima romnhimiré'é za'ra wa'wa. Ni'wa hã dâ'â wamhã, oto ìpê'êzani hã tâma hâimana õ wa, ìhâiba hã si te za tihâiba. Tane ni'wa hã Zezu Cristuhu zazei'wa na dama 're siwasu'u mono nherê, marĩ ìwê na dapawaptob âna 're hâimana mono wamhã, dama 're ìsiwasu'u mono zép si, te za taré 're hâimana.

3

Damreme wasété âna 're ìdahâimana za'ra mono zém na rowasu'u

¹ Ìsisânawã norĩ, Wanhib'apito zazei'wa norĩ ma rowahutu'wa da hã, âté ai'umro na si te za 're asirowahutu'wa za'ra wa'aba mo. E marĩ wa, wa âne aima waihu'u za'ra wa'wa. Nimahã bâtâ na te za wahâimanazém na wa'awaihu'u, Wanhib'apito hã. Tawamhã wa norĩ hã dama rowahutu'wa nherê, marĩ, wa te 're ì'manharĩ wasété za'ra mono zém na, te za sa'êtê wama nharĩ za'ra, Wanhib'apito hã, wasiré ìsazei'wa norĩ nhipai u. ² Uburé wa norĩ hã wa za nimahã na wahâimanazém na upa za'ra ni. Ni'wa hã timreme na te te 're upai mono õ 'wa'âhã, aré 're hâimana wê mono di. Tiwasédé hã te te 're 'manharĩ tō mono da, 'râwi sihâimanazéb uwati da hã, aré tâma waihu'u pese di. ³ Marĩ ìsyryre na wa za aima âma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Ìsi'uwazi nhi'odo hã, wa za awaru zadai're 're, wa te 're sé, wa te wasima ìwézéb uwaibaba, wa te wata pi'ra da, awaru hã. ⁴ Uba're wasu'u na, te za duré âma ìrosa'rata za'ra wa'wa. Uba're hã sa'êtê nherê, te za rowa'u'u za'êne hã te te 're simro. Tawamhã, ìwairizé hã syryre nherê, te za taha na ì'mapraba'wa hã te te 're pizari uba're hã, te te sima ìwézéb uwaibaba, wara da. ⁵ Tane danhoto hã syryre nherê, te za marĩ hã ìhawi te te 're ropé. Wa za duré unhama ro'o wasu'u na aima âma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ìsyryre na. Unhama ro hã syryre nherê, te te 're ropéi mono wamhã, te za marã za'êne hã 're sihõmo. ⁶ Tane danhoto hã unhama ro'o ne, te aiwa dama 're hâimana za'ra. Danhoto hawi, te za sipu'u pese na damreme wasédé hã te te 're ropé. Ta hawi te za 'râwi 're dasiwasété za'ra. Unhama ro hã te za danhimarĩ hã te te dawi 're uprosi. Tane danhoto wasété na, te za dahâimana wê hã da te dasiwi 're uprosi za'ra. Ropipa hawimhã te za damreme wasédé hã te te dama âma 're sãna'rata, wa'uburé hã. ⁷ A'uwê norĩ hã ti'ai âma 're ìhâimana za'ra mono hã, siptete di, abaze norĩ da hã, duré si norĩ da hã, duré ti'ai baba di'i na 're ìnomro mono norĩ da hã, duré â na 're ìnomro mono norĩ da zama. ⁸ Tane nherê, ni'wa hã si'uihã na 'râwi si'uwati waihu'u õ di, mreme wasété tō da hã. Danhoto hã dama 're ìhâimana za'ra mono hã, ta hã ìwasédé. Wahi 'wa wa'u ne dapãrĩ'wa, damreme wasédé hã. ⁹ Wanhoto na wa za uburé Danhib'apito uptabi âma 're wawata za'ra, Wamama âma hã. Wa za duré wa te da'âma 're wasété za'ra, wanhoto ìhâiba amo na, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te 're wa'apoto mono nherê, ìsine 're wanomro mono da. ¹⁰ Siwazari wazadawa hawip si, te wamreme hã 're wairébé, Wamama âma 're ìwawata za'ra mono zém na hã, duré wa te da'âma 're ìwasété za'ra mono zém na zama. Ìsisânawã norĩ, âne aimreme hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono õ di za. ¹¹ Ma'âpé â na duré rosa'rata za'ra wa'aba. E siwazari te â wê hã ub're hawi 're wairébé, â ìsei õ me hã. Mare di. ¹² Ma'âpé duré rosa'rata za'ra wa'aba, rob'rã na. Azeitona 'rã hã e te za ti'rã, aimawi rowede na, pidera wede na. Mare di. Misi haré ì'rã hã. E uwa 'ru u, te za podo ì'rã amo hã, pidera na ì'rã nhisi hã. Mare di. Taha wazari poto õ di. Tane duré â wê hã hâimana õ di, â warĩ wazari. Duré siwazari ub're hawi 're wairébé mono õ di, â hã. Tane aimreme hã siwazari 're sani za'ra wa'aba mono õ di za.

'Re ìhâimana u'âsi mono hawi dahâimanazém na rowaihu'u na rowasu'u

¹³ E 'wam norĩ hã te 'Re ìhâimana u'âsi mono hawi dahâimanazém na rowaihu'u ré 're hâimana za'ra, asiré wa'aba hã ìsimirosa'rata za'êne hã. Âne hã ni'wam norĩ hã asiré 're hâimana za'ra wa'aba mono wamhã, hâimana wê na te za 're hâimana za'ra. 'Râwi tiwê na sina 're wata za'ra mono õ di za. Âne wamhã, hâiwa hawi rowaihu'u ré 're ìnomro mono na, te za da te âma 're waihu'u za'ra. ¹⁴⁻¹⁵ Tane nherê, aipê'ê 're marĩ

na 're da'ruiwapari za'ra wa'aba mono wamhã, duré marĩ ãwẽ zô asima si 're asõpré wa'aba mono wamhã, hãíwa hawi dahâimanazém na rowaihu'u ré, 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za. ãne wa, hãíwa hawi dahâimanazém na rowaihu'u ré 're anomro aba mono newa, 'rãwi asina 're aiwata za'ra wa'aba mono õ di za, 'rãwi asimirosa'rata na asima 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono tã da. ãne 're dahâimana wasété za'ra mono wamhã, ãsazei'õ'wa nhimirosa'rata wasété zarina, duré Wa'uburé nhimirosa'rata zarina te za 're danomro. Hãíwa hawi, 'Re ãhâimana u'ãsi mono nhimirosa'rata zarina 're danomro mono õ di. ¹⁶ Marĩ na da te 're da'ruiwapari za'ra mono wamhã, duré marĩ ãwẽ zô dasima si 're danhopré mono wamhã, rowẽ hã dama 're hãimana za'ra mono õ di za. Te za dasiwi da te 're ro'wa'rutu za'ra. Te za duré 're dahâimana wasété za'ra. ¹⁷ Hãíwa hawi dahâimanazém na rowaihu'u ré, 're dahâimana za'ra mono wamhã, te za dawasété ãna 're danomro. Roti wẽ na te za da te 're dapawaptob za'ra, rowẽ na dasiré 're dahâimana za'ra mono da. Duré danhimizawi pese na, te za 're danomro. Duré danhimipari pese na, te za 're danomro. Duré te za da'ãma 're dapẽ'ézé za'ra. Te za duré dasina 're dapẽ'ézé za'ra. Duré marĩ ãwẽ na te za 're dasipawaptob za'ra. Duré danhimizawizé hã da te dama 're ba'a za'ra mono õ di za. Duré dahâimana zadawa nhipese na 're dahâimana za'ra mono õ di za. ¹⁸ Amnho ãwẽ hã da te 're zuri mono wamhã, te za ãwẽ si da te 're ubumro za'ra, amnho hã. Tane roti ãwẽ na 're dasipawaptob za'ra mono wamhã, rowẽ na dasiré 're dahâimana za'ra mono da, duré ãsimiroti na 're danomro mono wamhã, dahâimana wẽ na si te za dasima 're dahâimana za'ra oto.

4

Wamama nhimiroti ma, dawapu na 're ãdanomro mono wasu'u

¹ A norĩ wa'wa hã te aimreme na 're asi'wapé za'ra wa'aba mo. Te duré 're asisada'ãbã za'ra wa'aba mo. E marĩ wa. Asimirosa'rata wasété zarina, marĩ zô 're rowasutu za'ra wa'aba mono wa. ² A norĩ wa'wa hã ma tã marĩ hã ahã na asima 're ãwẽ za'ra wa'aba mo. Tawamhã uburé asima ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono õ wa, te za sã 're ãdanhimro za'ra wa'aba mo, ãma asima 're uwaimrami za'ra wa'aba mono da. Marĩ na te duré 're ãda'ruiwapari za'ra wa'aba mo. Tawamhã ãma asima 're uwaimrami za'ra wa'aba mono õ wa, te aimreme na 're asi'wapé za'ra wa'aba mo. Marĩ ãwẽ na 'Re ãhâimana u'ãsi mono wi, a'ã 're rowaptẽrẽ za'ra wa'aba mono õ wa, te te aima 're sãmri za'ra wa'aba mono õ di za, ãwẽ hã. ³ ãté te za asima si tiwi 're ãrowaptẽrẽ za'ra wa'aba mo. Tane nherẽ, asimirosa'rata wasété zarina si, tiwi 're rowaptẽrẽ za'ra wa'aba mono wamhã, te te aima 're sãmri za'ra wa'aba mono õ di za. ⁴ E Wamama nhimiroti hã 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono bã, te ãsazei'õ'wa norĩ nhimiroti si, 're ã'madã'ã za'ra wa'aba mo. ãne wamhã, Wamama zawi'wa 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za. E ãne na aima waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. ãsazei'õ'wa norĩ nhimiroti si, da te dasima 're wẽ za'ra mono wamhã, Wamama ãma te za 're sitob'ru za'ra. ⁵ Duréihã ma tã ãne ãmreme na rob'ui'ééré, 'Re ãhâimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa hã, ãne: “Wamama, Tipẽ'ézani te te wama 're ãsãmri mono hã, wapẽ'ẽ 're wama 're hãimana za'ra mono da, te te sima 're wa'awẽ uptabi, Wamama zawi'wa 're wanomro mono da.” E taré ma tã ãne na hã rob'ui'ééré, ãbaihã na hã. Mare di. Taré te te ãma rob'ui'ééré õ di. Tã sena ma tã ãma rob'ui'ééré. ⁶ ãne wa, Wamama zawi'wa 're wanomro mono da, te za te te 're wa'apawaptob u'ãsi. Duréihã ma tã taha wasu'u na rob'ui'ééré, ãsada'wa wasu'u'wa hã, ãne: “Si'uihã na 'rãwi tinhimirosa'rata na 're ãsi'madã'ã za'ra mono norĩ zãda, te za 're hãimana, Wamama hã. 'Rãwi tinhimirosa'rata na 're ãsi'madã'ã za'ra mono õ norĩ si, te za te te 're apawapto.” ãne ãma ãrob'ui'ééré hã.

⁷ Taha wa, 'Re ãhâimana u'ãsi mono nhimiroti ma, ma'ãpé 're asiwapu za'ra wa'aba mono, ãsimiroti na si 're anomro aba mono da. Wa'uburé norĩ nhib'apito nhimipibui wasété zé wi, te za 're asiptete za'ra wa'aba mo. Tawamhã si'abãré na, te za asiti timorĩ 'wa. ⁸ Ma'ãpé Wamama u asimirosa'rata na 're aihutu aba mono. Tawamhã õ hã te za duré 'rãwi atẽme 're simasisi 'wa. ãpo're'õ norĩ, asib'rata u're wa, 're asimisõ za'ra

wa'aba mono ne, te za 'râwi aipê'ê na aiwasété na 're asiwê'ô za'ra wa'aba mo, aiwê na 're anomro aba mono da oto. Wamama âma tô sena 're aihâimana za'ra wa'aba mono newa, tô sena âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono ô di. Taha wa, ma'âpé aihâimana wasété wi 're aipizari za'ra wa'aba mono, aihâimana wê na âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. ⁹ Aiwasété na 'râwi 're asisâmri za'ra wa'aba mono wa, te za 're ai'ry'ry wa'aba mo. Rowê te, aipê'ê 're, 're ato za'ra wa'aba mono ô di za a'â. Robzei'ô na te za a'â 're aihâimana za'ra wa'aba mo. ¹⁰ Aihâimana wê na tâma 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono ô di za, Danhib'apito uptabi ma hã, asina 're aiwata za'ra wa'aba mono tô da. Aihâimana wasété na si te za tâma 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo. Tawamhã robzei'ô hawi te za ai'âma 're sisapri za'ra wa'wa, rowê na oto 're aihâimana za'ra wa'aba mono da.

¹¹ Îsisânawã nori, asisa're'ra 're asibâsi za'ra wa'aba mono ô di za. Ni'wam nori hã tisiré Îsazei'wai âma, te te âma 're wasété za'ra mono wamhã, niha wamhã, te te 're wê'ô za'ra mono wamhã, tisiré Îsazei'wai u'âbã, Wanhib'apito nhimiroti hã 're Îdisisawi pese za'ra mono zé hã te za te te siwi 're wê'ô za'ra. ãne wamhã, Îsimiroti te te 're 'madâ'â pese za'ra mono âna, te za 're nomro. ¹² 'Re Îhâimana u'âsi mono si danhipai u roti wê 'manharĩ'wa hã te 're hâimana. Taha si dahâimanazéb zarina da'âma rowairébé'wai uptabi hã te 're hâimana. Ôhõ ma si waihu'u pese di, te te 're Îda'anho'reptui mono zéb da hã, duré te te 're Îda'a'uprosi mono zéb da hã. E a nori wa'wa hã dahâimanazéb zarina da'âma rowairébé'wa pâ, te bété asiré Cristuhu zazei'wa 're Îwê'ô za'ra wa'aba mo.

Dasisõwa rowaihu'u nhomri na rowasu'u

¹³⁻¹⁴ Ma'âpé Îwapari pese za'ra wa'aba. ãté ãne te za asisõwa wa'aba, dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo: “Ãté ãhãna 'ri ahã u wa za ai'aba're ni, niha wamhã awêpsi. Tame te za misi wa'âma tiwahu, rob'uiprazéb zô wa te romhuri za'ra ré, wa te wasima sa'êtê za'ra da, rob'uiprazé hã.” ãté ãne te za dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo. E awêmhã niha ai'âma Îromhâimana za'ra wa'aba zé hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba bâ, te za ãne dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo. Aihâimana za'ra wa'aba zé hã aiwa romnhizédé ne hã. Romnhizé hã 're hâimana za'ra mono wamhã, te za awa'awi ai'utõ. Tane 're aihâimana za'ra wa'aba mono zé hã, aiwa romnhizédé ne te za aiwi 're si'utõri su'u za'ra wa'wa. ¹⁵ Taha wa, te za ãne si asima 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo: “'Re Îhâimana u'âsi mono te te sima 're wa'awê mono wamhã, marĩ wa te 're Î'manharĩ za'ra mono da hã, wa za tô wa te 're 'manharĩ za'ra.” ãne te za asima 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo. ¹⁶ Tane nherê, niwa romhâimanazé hã waihu'u pese za'ra wa'aba newa, te 'râwi asi'uihã na 're asi'madâ'â za'ra wa'aba mo. Ta hã dawasédé. ¹⁷ Taha wa, wa za ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. Marĩ Îwê na da te dama âma 're Î'uwaimrami za'ra mono da hã, wê di. Tane nherê, taha wasu'u hã dama waihu'u pese za'ra nherê, marĩ Îwê na da te dama âma 're uwaimrami za'ra mono ô wamhã, ta hã dawasédé.

5

Îsibro pese nori âma, Wamama nhimihâzém na rowasu'u

¹ Asimarĩ ahã na 're aihâimana za'ra wa'aba mono nori, ma'âpé Îwapari pese za'ra wa'aba. Niwapsi te za robzei'ô hã 're Îsépata za'ra wa'aba mo. Taha wa, Îwana ré te za asina 're ai'ry'ry sirõmo aba mo. ² Asimarĩ za'ra wa'wa hã te za aiwi 're si'utõri za'ra wa'wa. Duré ai'uzazé Îwê hã te za Îhã tetere hã te te aiwi 're hãzapu'u za'ra wa'wa. ³ Marĩ hã ate za'ra wa'wa hã, êtê'ubuzi pré oru 'manharĩ hã duré êtê'ubuzi'a prata 'manharĩ hã 're si'ubuzi za'êtê za'ra mono ô di za oto. Ta nori hã asima si 're ubumroi pese za'ra wa'aba mono wamhã, te za asõti na aiwaihu'u za'ra wa'aba ni. E asibroh ahã hã asima si 're Îsa'êtê za'ra wa'aba mono zarina, te za rowê hã aima 're hâimana u'âsi za'ra wa'wa. Mare di. Danhimarĩ hã unhamã ro'o na, dawĩ 're Îsi'utõri za'ra mono ne, te za rowê hã aiwi ai'utõri za'ra wa'wa. Rob'rãsutuzéb u romhutu nherê, ma tô asima si 're Îsa'êtê za'ra wa'aba mo, rob'ubumro hã. ⁴ Aiburu na romhuri'wa nori hã 're pawã'âbã za'ra wa'aba

mono õ di. Ôhõta te aiwapsari za'ra. Hâiwa hawi te za dawapa, amnho ubumroi'wa norĩ 're ĩsiwapsari za'ra mono zé hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, danhipai u ĩwaihu'u pe hã.

⁵ Ti'ai âma te asibro hã asima si 're ĩ'ubumroi pese za'ra wa'aba mo, asima âma 're rowê za'ra wa'aba mono da, asibrom na. Wa za aima âma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Powawê hã hâipse wamhã, romhuture di oto, da te ĩwĩrízéb u hã. Tane, romhuture di oto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã dazu te te ĩ'aihã za'ra wa'aba zéb u hã. ⁶ Ni'wam norĩ hã marĩ hã te te 're 'manharĩ wasété za'ra mono õ nherê, ma tô a norĩ wa'wa hã taré dama 're ĩ'ru za'ra wa'aba mo, da te 're simroi mono da. Ta norĩ ma, waihu'u za'ra õ di, 're ĩsisõ'reptu za'ra mono zéb da hã.

Wanhib'apito zô danhimi'ẽ na sô 're ĩdanhimipari za'ra mono zém na rowasu'u

⁷ ĩsisânawã norĩ, rowasédé hã 're hâimana mono nherê, te za asimi'ẽ na Wanhib'apito zô 're asimipari za'ra wa'aba mo, apâ wei morĩ õ ré. Ma'ápé rosa'rata za'ra wa'aba, buru tede'wa na. Buru tede'wa norĩ hã te simi'ẽ na, tã zô 're simipari za'ra, a'ẽ ta'a zô, duré ĩpĩni 'rãsutuzéb zô zama. Simi'ẽ na te sô 're simipari za'ra, ropoto té te te 're ĩ'ubumro za'ra mono zéb zô, tãma sawi za'ra wa, buru nho hã. ⁸ Tane a norĩ wa'wa hã te za duré asimi'ẽ na Wanhib'apito zô 're asimipari za'ra wa'aba mo. Za wei apâ morĩ su'u na dá'âsina, te za robze na sô 're asimipari u'âsi za'ra wa'aba mo.

⁹ ĩsisânawã norĩ, asima 're aiwapsari za'ra wa'aba mono õ di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã aiwasédé hã te te ai'âma 're sa'ra za'ra wa'aba mono tõ da. Dahâimanazéb zarina da'âma rowairébé'wa hã we ĩmorízéb u hã romhuture di oto. Âne wa, asima 're aiwapsari za'ra wa'aba mono õ di za. ¹⁰ Duréhã Danhib'apito uptabi zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã, da te tãma 're rob'manharĩ wasété za'ra mono nherê, ma tô simi'ẽ na te te 're robzépata za'ra, hâimana wẽ na. Tane te za duré ta norĩ wasu'u na 're ĩrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo, ĩsine 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. ¹¹ Ta norĩ hã te te 're robzépata za'ëtê za'ra mono nherê, siptete sina ma tô Wamama âma 're hâimana u'âsi za'ra. Taha wa, tãma 're rowê za'ra mono di oto. Taha wasu'u hã wama waihu'u pese za'ra di. A norĩ wa'wa hã ma tô Zoho wasu'u hã 're ĩwapari za'ra wa'aba mo. 'Re ĩhâimana u'âsi mono umnhasi sina ma tô âma 're mo, Zo hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, ĩsimizawizé hã sa'ëtê uptabi di. Duré da'âma 're ĩpê'ézé mono zé hã sa'ëtê di. Âne wa, Zo hã te te robzépata mono pari, ma tô marĩ hã ĩwê hã apâ tãma tisõ.

¹² ĩsisânawã norĩ, âhãna marĩ ĩpire hã wa za aima waihu'u za'ra wa'wa. Marĩ na dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono wamhã, te za aimreme uptabi na si dama 're ĩropisutu za'ra wa'aba mo. Áté ni'wa hã te za marĩ na dama ropisutu. Tawamhã áté te za âne dama tinha, tô sena na te te dama ĩropisutuzém na, da te âma waihu'u za'ra da: “Re ĩhâimana u'âsi mono hã hâiwa 'manharĩ'wa, ti'ai 'manharĩ'wa, uburé marĩ 'manharĩ'wa, te 're hâimana. Ta hã ma tô ĩwaihu'u, tô sena na te aima ĩropisutuzém na.” Áté âne te za ni'wa hã dama tinha, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhisi hã, te te dama âma waptob sina. Âne dama 're nharĩ za'ra wa'aba mono õ di za. Aimreme uptabi na si, te za dama 're ĩropisutu za'ra wa'aba mo, 're sisi za'ra wa'aba mono âna, aimreme hã tô senai õ wa, Wamama hã aiwasédé hã te te ai'âma 're sa'ra za'ra wa'aba mono tõ da.

Īhâzé ré norĩ wasu'u

¹³ Áté asiré ĩsazei'wai wa'wa hã te za robzépata. Âne wamhã, te za sina rowaptê, hâiwa u. Duré ni'wa hã rowê tãma hâimana wamhã, tinho're na te za Wamama âma tiwata. ¹⁴ Duré ni'wa hã hâzé wamhã, te za sô tihârã za'ra, ĩsazei'wa norĩ pawapto'wa norĩ zô, Wamama wi te te âma rowaptêrê za'ra da, duré azeitona 'rãi wa'ui wabre na te te âma 'rãi u'rê za'ra da, Wanhib'apito zadawa para. ¹⁵ Tawamhã, Wanhib'apito umnhasi sina te te tiwi rowaptêrê za'ra wamhã, Wanhib'apito te za sõ'reptu, ĩhâzé ré hã. Te za pese. Duré ĩhâzé ré hã tiwasédé hã te te 're ab'manharĩ mono nherê, ĩwasédé te te âma 're ab'madâ'â mono õ di za oto. ¹⁶ Âne wa, Wanhib'apito hã aihâzé wa, te te 're aipse za'ra wa'aba mono da, marĩ 're 'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono wamhã, te za asima 're asiwasu'u

za'ra wa'aba mo. Te za duré asima tiwi 're ĩrowaptĕrĕ za'ra wa'aba mo, Wanhib'apito wi. Tawamhã dahâimana wĕ sina, da te tiwi 're rowaptĕrĕ za'ra mono wamhã, da te tiwi 're ĩrowaptĕrĕ za'ra mono zĕb zarina, te za tô te te dama ãma 're a'uwaimrami, Wanhib'apito hã. ¹⁷ Duréihã Wamama zadawa wasu'u'wa hã te 're hâimana, Eriasi hã. Ta hã wasine hã te a'uwĕ na 're mo. Ta hã ma tô rowaptĕ hãiwa u, tã we ta'a tō da, ti'ai u. Taha wa, si'ubdatō wahu wãiwa, tã we ta'a ō di. ¹⁸ Taha pari, ma tô duré rowaptĕ, tã we ta'a da. Taha wa, te we tita'a oto. Tawamhã amngo ahã di oto, da te 're ĩ'ubumro za'ra mono zĕb da hã.

¹⁹⁻²⁰ ĩsisãnawã norĩ, ãne wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Āté asiré ĩsazei'wa hã te za aipi'ra, roti senai'ō niwĩ. Tawamhã áté misi te za ĩ'maipawapto wa'wa, apâ te te sina siri da, roti tô sena niwĩ 're hâimana mono da apâ. Āne asimiroti wĕ na 'manho'reptui wa'aba wamhã, ĩpo're'ō hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhiti 're hâimana u'âsi mono ō di za, rowĕ u'âsi nhiti. Duré Wamama hã te te ãma 'madâ'â ō di za, marĩ hã ahã na tiwasédé hã te te 're ĩ'ab'manharĩ mono zĕ hã. Te za tãma pari za'ra.

1 Pedru

Īsazei'wa norĩ ma, Pedru te te ĩrob'ui'ééré na'rata zé

Ībaihâ wasu'uzé

Ā Ībaihâ hã Pedru te te ĩrob'ui'ééré hã Zezusihi zazei'wa norĩ hã daro mono bâ 're ĩsi'ubumroi mono norĩ ma, ma tô rob'ui'ééré, ĩsazei'wa 're nomro mono 'ru te, da te tãma 're ĩrob'manharĩ za'ra mono norĩ ma. Īsazei'wa norĩ hã danhib'rata te te 're robzépata za'ra mono wa, ma tô Pedru hã tinhimi'ui'ééré na pê'ēhiri za'ra. Taha na ma tô pawaptob za'ra, siptete sina Zezusihi āma si 're nomro mono da. Cristu hã wanhowa te te ĩrobzépata na hã ma tô duré tãma waihu'u za'ra, duré wa norĩ hã ĩsiré 're wanomro mono wa, za ĩsine wa te 're ĩrobzépata za'ra mono zém na hã. Āne ma tô duré tãma waihu'u za'ra: 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô te te 're aipibu za'ra wa'wa, tô sena 're umnhasi za'ra wa'aba mono zô.

¹ Wa hã Pedru, Zezu Cristu te te ĩpisudu, ĩsadawa wasu'u'wa 're ĩmorĩ da. Āhãna wa za āma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē norĩ ma. Airom nhiti te dawazari 're aihâimana za'ra wa'aba mo, danhipti'a nho'ōmo mono bâ, Pōtu āma, duré Darasiza āma, duré Capadosiza āma, duré Azi'a āma, duré Bitinha āma. ² Aipoto za'ra wa'aba ō ré, ma tô Wamama hã sima aipsisutu sirōmo za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, ĩsib'a'uwē oto 're anomro aba mono da. Taha da, ma tô oto Tipē'ēzani hã aipē'ē 're aima sōmri za'ra wa'wa, aiwē uptabi na oto ōhō āma si 're anomro aba mono da, duré Zezu Cristuhu nhimiroti si 're wapari pese za'ra wa'aba mono da, duré Cristu hã dazada ĩdâ'ázéb zarina, aipē'ē 're te te 're ai'a'upsōi wa'aba mono wa, aiwasété āna āma 're anomro aba mono da oto.

'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, wa ai'āma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, ĩsimizawizé hã ai'āma 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowē u'âsi, āma 're anomro aba mono da, taha āma si.

Rowē uptabi zô, 're ĩdanhimipari za'ra mono zé wasu'u

³ 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma si oto 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono, Wanhib'apito Zezu Cristuhu mama āma. E marĩ wa. Īpē'ēzézé hã sa'ētē na tãma 're hâimana mono wa, ma tô wa'apoto té, wapē'ē 're, wahâimanazép té ĩwē na si oto āma 're wahâimana za'ra mono da. Zezu Cristu hã dâ'â uptabi nherē, ma tô Īmama hã ab're hawi hâiwa'utu, tiwaihu'u pese na. Taha zarina, wa za duré wasina sô 're wanhimipari za'ra, 're wadâ'â za'ra mono pari, te te 're ĩwa'ahâiwa'utu mono zéb zô. ⁴ Nimahã na, te za marĩ hã ĩwē hã te te wama 're anhomri, tinhib'a'uwē norĩ zô te te 're ĩ'ab'madâ'â mono hã hâiwa āma. Tame ĩwē uptabi si te asô 're simi'wara u'âsi 'wa, dawī 're ĩsi'utōrĩ waihu'u za'ra mono ō hã, dawī 're ĩwasété za'ra mono ō hã duré. ⁵ Ate za'ra wa'aba da, te ĩwē hã asô 're hâimana u'âsi za'ra wa'wa. A norĩ wa'wa hã ĩwaihu'u pese na te oto asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mo. Taha wa, te za ĩwasété wi te te 're ai'madâ'â pese za'ra wa'wa, asō'reptui wa'aba zé hã asina uwaimrami za'ra wa'aba da, ro ĩsi'utōrĩzéb āma.

⁶ Taha wa, te za ĩwasu'uwē zarina aipē'ē 're, 're atoi u'âsi za'ra wa'aba mo, rowasédé hã asada 're hâimana za'ra wa'aba mono wa, 're robzépata za'ra wa'aba mono nherē. ⁷ Wanhib'apito umnhasi sina 're aihâimana za'ra wa'aba mono zô, te za rowasédé hã asada 're hâimana za'ra wa'wa. Wanhib'apito Zezu Cristuhu ma, wē di, Wanhib'apito umnhasi sina 're aihâimana za'ra wa'aba mono zé hã. Ētē'ubuzi pré oru hã dama ĩsawi pese zém nhipai u, tãma wē di. Ētē'ubuzi pré oru hã wa'âbâ za'ētē wa, dama sawi pese di, ta hã dama 're hâimana u'âsi mono dai ō nherē. Zata ō zô, te za unhama wa hiri nī, zata ō wa, da te ĩwaihu'uzéb da hã, oru uptabi na. Tane, a norĩ wa'wa hã rowasédé hã asada 're hâimana za'ra wa'aba mono nherē, Wanhib'apito umnhasi sina 're aihâimana u'âsi za'ra

wa'aba mono wamhã, apâ wei morĩ wapsi, te za danho'a ai'ãma tiwata za'ra wa'wa, õhõ umnhasi sina ãma 're ï'aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono zém na. Tame te za duré marĩ hã ïwẽ hã aima sômri za'ra wa'wa. Rowẽ uptabi hã te za duré aima pisutu za'ra wa'wa. Tawapsi, aima 're rowẽ uptabi za'ra wa'aba mono di za oto. ⁸⁻⁹ A norĩ wa'wa hã atõmo na asiwi 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono õ di, Zezu Cristu hã. Tane nherẽ, aima sawi uptabi za'ra wa'aba di, Wanhib'apito hã. Atõmo na asiwi 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono õ nherẽ, te Wanhib'apito umnhasi sina 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Taha wa, aima 're rowẽ za'ra wa'aba mono wa, te aipẽ'ẽ 're, 're atoi u'âsi za'ra wa'aba mo, ato za'ëtẽ za'ra wa'aba na. E marĩ wa. 'Re aihâimana wasété za'ra wa'aba mono zém hawi, te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono wa. Taha da, te Wanhib'apito hã asina 're ï'umnhasi za'ra wa'aba mo, te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono da.

¹⁰ Duréihã aibã norĩ hã te 're hâimana za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata wa hã. Ta norĩ hã danho'reptuzé wasu'u te te waihu'u pese za'ra da, ma tô te te sô 're rosa'rata za'ra. Ìwana ré ma tô te te dama 're rowasu'u sirõmo za'ra, danho'reptuzém na, 'Re ïhâimana u'âsi mono za te te aima ãma 're ï'a'uwaimrami za'ra wa'aba mono zém na. ¹¹ Æne te ta norĩ hã te te sima 're nharĩ za'ra: “E 'wa hã, Danho'reptui'wa za. E niwa te za tawamhã te te 're da'anho'reptu.” Æne te ta norĩ hã te te sô 're rosa'rata pese za'ra, te te waihu'u za'ra da. Cristuhu pẽ'ëzani hã ïpẽ'ẽ 're, 're hâimana za'ra mono wa, ma tô tãma waihu'u sirõmo za'ra, Cristu hã za te te ïrobzépatazém na. Taha pari, rowẽ uptabi hã hãiwa ãma za tãma 're ïhâimana mono na ma tô duré tãma waihu'u sirõmo za'ra. ¹² 'Re ïhâimana u'âsi mono, ma tô duré ãne hã tãma waihu'u sirõmo za'ra: “Aima wa'aba si, te waihu'u za'ra wa'aba õ di, danho'reptui'wai wasu'u hã. Ai'uirĩ na wa'aba, za 're ïdahâimana za'ra mono norĩ pibu ma, wa tô ãne hã aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa.” Æne ma tô tãma waihu'u za'ra, aipibu ma za'ra wa'aba zama. Wanhib'apito zadawa wasu'u'wa norĩ hã ma tô oto rowasu'uwẽ na aipo're pu'u za'ra wa'wa, Cristu te te 're ïda'anho'reptui mono zém na. Hãiwa hawi, Wanhib'apito pẽ'ëzani nhimipawaptobzéb zarina, tô sena Cristuhu wasu'uwẽ na ma tô aipo're pu'u za'ra wa'wa. Taha wasu'u hã wẽ uptabi wa, te oto hãiwa ãma romhuri'wa norĩ hã te te sima 're wẽ uptabi za'ra, te te 're waihu'u pese za'ra mono da.

'Re ïhâimana u'âsi mono, dahâimana wẽ da, te te 're ïda'apisutu mono zé wasu'u

¹³ Zezu Cristu hã nimahã na te za wei mo apâ. Taha wa, te za aihâimana nhimiza'rese 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Aihâiba na te za 'rãwi 're asi'madâ'â za'ra wa'aba mo. Zezu Cristu hã apâ wei morĩ wapsi, te za aima 're ïrowẽ za'ra wa'aba mono zé hã aima pisutu za'ra wa'wa, hãiwa ãma. Taha zô si te za asina 're asimipari u'âsi za'ra wa'aba mo. ¹⁴ Taha wa, te za 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti hã 're ïwapari pese za'ra wa'aba mo. Ìsimiroti hã 're waihu'u za'ra wa'aba mono õ ré, ma tô marĩ hã ïwasété zô si 're ïrowasutu za'ra wa'aba mo. Taha zarina 're anomro aba mono õ di za oto. ¹⁵ 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ma tô sima aipisutu za'ra wa'wa, ïsib'a'uwẽ si oto 're anomro aba mono da. Ta hã hâimana wẽ uptabi na, te 're hâimana. Taha wa, te za a norĩ wa'aba zama, aihâimana wẽ uptabi na oto 're aihâimana za'ra wa'aba mo, ïsine. ¹⁶ Duréihã ma tô ãne siwasu'u, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã:

“Wa hã ïhâimana wẽ uptabi na, wa 're ïhâimana. Taha wa, a norĩ wa'aba zama te za aihâimana wẽ uptabi na 're aihâimana za'ra wa'aba aba mo, ïsine.”

Æne Ìsimiroti na rob'ui'éré, ïbaihã na hã.

¹⁷ A norĩ wa'wa hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma 're aimreme zusi aba mono wamhã, Wamama na te 're ïsisi za'ra wa'aba mo. Ta hã dahâimanazéb zarina da'ãma rowairébé'wa, te 're hâimana. Æhã wa, 're ïdahâimana za'ra mono zéb zarina, te za dahâiba mono bâ te te dama ãma 're a'uwaimrami, dahâimana wẽ zém na, dahâimana wasété na zama. Taha wa, te za 're ïhâimana mono zém na asiwi 're ïwazéb za'ra wa'aba mo, Wamama hã, ti'ai ãma 're anomro aba mono ré. ¹⁸ A norĩ wa'wa hã ma tô ïwaihu'u za'ra wa'wa, aiwa'ãbã za'ra wa'aba zé hã. Cristu hã ma tô aiwa'ãbã za'ra wa'wa, 're anomro wasété aba mono zém

hawi, te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono da, aih'i'rata norĩ ne, 're aihâimana za'ra wa'aba mono tõi da oto. E rob'ui'prazém na ma tõi Cristu hã aiwa'âbã za'ra wa'wa, e êtẽ'ubuzi prẽ oru na, niha wamhã, e i'a na prata na. Mare di. Ta hã wẽ u'âsi 're hâimana za'ra mono õ di za. Taha na te te aiwa'âbã za'ra wa'aba õ di. ¹⁹ Dazada ãdã'âzém na si ma tõi aiwa'âbã za'ra wa'wa, iwapru hã tiwi i'pu'uzém na. Ta hã te 're mo, pone'ërebã iwẽ uptabi ne, da te dasiwi iwĩrĩ da hã, dawasété wa, dawa'âbãzéb da. Cristu hã wẽ uptabi na 're ihâimana mono hã ma tõi tidã'âzém na aiwasédé hã wa'âbã za'ra wa'wa. Ta hã te te iwawa'âbã za'ra zé hã wẽ uptabi di. ²⁰ 'Re ihâimana u'âsi mono hã te te ro'apoto mono õ ré, ma tõi Cristu hã pisutu siro, dazada dã'ã da, dawasété wa'âbãzéb da hã. ãhãna ro i'si'utõrĩzéb u hã, ma tõi we datẽme wi oto Cristu hã, aima ãma 're irowẽ za'ra wa'aba mono zéb da hã. ²¹ Cristu hã dã'ã uptabi nherẽ, ma tõi ab're hawi hãiwa'utu, 'Re ihâimana u'âsi mono hã, rowẽ uptabi te te tãma pisutu da, hãiwa ãma. ãhã wasu'u hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba wa, te oto õhõ si asina 're i'umnhasi za'ra wa'aba mo, te te dama i'ropisutuzé hã te te aima ãma uwaimrami za'ra wa'aba da.

²² Wanhib'apito nhimiroti hã, tõi sena. A norĩ wa'wa hã ma tõi i'simiroti hã 're iwapari pese za'ra wa'aba mo. Taha wa, marĩ i'wasété na asima 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di oto. Aiwẽ na 're anomro aba mono da si, te oto asima 're i'rosa'rata za'ra wa'aba mo. Dazawizé hã tõi sena te oto aima 're hâimana za'ra wa'wa, asiré Wanhib'apito zazei'wa norĩ ãma. Taha wa, te za õne u'âsi 're asisawi pese za'ra wa'aba mo. ²³ 'Re ihâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã pire na te 're hâimana u'âsi. Niwa si'utõrĩ waihu'u õ di za. Ta hã ma tõi oto timreme na aipoto téb za'ra wa'wa aipẽ'ẽ 're, i'ra si oto 're anomro aba mono da. Ti'ai ãma damama norĩ si te za nimahã na dawi 're si'utõrĩ za'ra. Tanei õ di, Aimagã 'wa hã aipẽ'ẽ 're te te 're aipoto téb za'ra wa'aba mono hã. Niwa dame si'utõrĩ waihu'u õ di. ²⁴ Duréhã ma tõi ãhã wasu'u na ãma rob'ui'ééré, 'Re ihâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã. ãne te rowasu'u:

“Du hã 're wapti'i hã za'ra mono õ ré, te za 're 'ré za'ra. Duré romnhirãrã norĩ hã wẽ nherẽ, te za 're sirãrã a'za za'ra. Tane duré dahãiba hã wẽ nherẽ, te za 're dasi'utõrĩ su'u. ²⁵ Tanei õ di, uburé Danhib'apito nhimiroti hã. Pire na te 're hâimana u'âsi. Niwa si'utõrĩ waihu'u õ di za.”

ãne ãma i'rob'ui'ééré hã.

Tawamhã Wanhib'apito wasu'uwẽ na da te 're aipo're pu'u za'ra wa'aba mono wamhã, ma tõi uburé Danhib'apito nhimiroti wasu'uwẽ na te te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa.

2

¹ Taha wa, te za aiwasédé hã 're i'rẽme pese za'ra wa'aba mo, dasi'ruiwapari hã, duré dazadawa nhipe hã, duré dahãimanazé tõi senai'õ hã, duré danhimarĩ na dasi'ruiwapari hã, duré dasima dawasu'u wasédé hã. ² Ai'uté i'poto té hã tina hãiwa'u zõi 're i'ry'ry mono ne, te za Wanhib'apito nhimiroti zõi 're i'rob'ruiwapari za'ra wa'aba mo, ãma 're asiptete za'ra wa'aba mono da, aihâimana wasété hawi asõ'reptuzé hã 'rãwi oto asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono da. ³ Wanhib'apito dama 're i'sõpru mono zé hã 'rãwi asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono wa, wa ãne aima waihu'u za'ra wa'wa.

Êtẽ na Cristuhu ãma te te ãma i'simiré'ézé wasu'u

⁴ Ma'ãpé, Wanhib'apito u asimirosa'rata na si nherẽ, 're aihutu aba mono. Ta hã wẽ nherẽ, ma tõi dasiwi wẽ'õ ni, ãne hã 'ri'wa norĩ te te siwi iwẽ'õ ne. Tane nherẽ, da te dasiwi wẽ'õ nherẽ, 'Re ihâimana u'âsi mono ma, wẽ uptabi di, Wanhib'apito hã. Tãma sawi uptabi di duré. ⁵ ãne ahã nherẽ, 'ri hã da te dasiwi ãma i'ri ne, te za 'Re ihâimana u'âsi mono hã te te aima 're nharĩ za'ra wa'wa, i'sõrõwa na tãma 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da. E marĩ da. I'sõrõwa ãma tãma i'romhuri'wa norĩ ne, sasedoti norĩ ne, tãma i'romhuri'wa 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, duré aihãiba na tãma 're asõprub za'ra wa'aba mono da. Zezu Cristu wazada ãdã'âzéb zarina, tãma 're asõprub za'ra wa'aba

mono wamhã, Wamama ma wẽ di, tãma 're ã'asõprub za'ra wa'aba mono zé hã. ⁶ Duréihã ãwana ré 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ma tô êtẽ na Zezu Cristuhu ãma simiré'é. ãne te tinha: “Êtẽ tãmo wawẽ hã wa tô pisutu, ãnhorõwa ãma te hiri da, Si'ã na 'ri nho'õmo nhisi ãma. 'Ri na'rata wẽ'ézéb ãma wa za tihi, 'ri hã siptete na sab da. ãne hã ãma wẽ uptabi di. ãma sawi uptabi di duré. Taha umnhasi sina 're dahãimana za'ra mono wamhã, ãwẽ na za te te dama ãma 're a'uwaimrami u'ãsi mono wa, dawí 're robzei'õ za'ra mono õ di za.”

ãne ãma ãrob'ui'ééré hã, ãbaihã na hã.

⁷ Êtẽ na ãsisi hã aima sawi uptabi za'ra wa'aba di, Cristu hã, Danho'reptui'wa na asina 're umnhasi za'ra wa'aba mono wa. Da te dasina 're ã'umnhasi za'ra mono õ norí ãma, ma tô 'ri'wa norí ãma simiré'é, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa hã. ãne te ta norí ãma rowasu'u:

“Êtẽ tomhãpã wẽ hã 'ri na'ratazéb da hã, wẽ uptabi nherẽ, wasété newa, 'ri'wa norí te te aré siwi ãwẽ'õ hã 'ri na'rata uparizéb da, te oto 're sa'wari u'ãsi, pire na.”

ãne ãwasu'u na rob'ui'ééré hã. ⁸ Duré êtẽ tãmo wawẽ wasu'u amo na rob'ui'ééré hã, ãne:

“ãne hã te za nasi da'marõpãrĩ za'ra.”

Taha na rob'ui'ééré hã, ãne. ãne te te nasi da'marõpãrĩ za'ra wamhã, dama 're rowẽ za'ra mono õ di za. Tane Cristuhu wasu'uwẽ hã da te 're saze za'ra mono õ wamhã, dama 're rowẽ za'ra mono õ di za, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te siwi 're ãda'awẽ'õ mono zéb zarina.

⁹ Tanei õ di, a norí wa'wa hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ma tô sima aipisutu za'ra wa'wa, ãsib'a'uwẽ si oto 're anomro aba mono da. Sasedoti norí hã te te sima 're ã'apisutu mono ne, te oto a norí wa'wa hã uburé Danhib'apito ma romhuri'wa, 're anomro aba mo, õhõ ãma si 're anomro aba mono da, ãte da. Ta hã robra hawi ma tô rowa'a u sitẽme asõ tihãrã za'ra wa'wa, 're anomro wasété aba mono zém hawi, rowẽ uptabi na si 're anomro aba mono da oto. Taha wasu'u na, tiwaihu'u pese na te te aima ãma 're ã'uwaimrami wẽ za'ra wa'aba mono zém na, ma tô sima aipisutu za'ra wa'wa, ãma 're dapo're pu'u u'ãsi za'ra wa'aba mono da. ¹⁰ A norí wa'wa hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ 're anomro aba mono õ di aré. ãhãna te oto ãsib'a'uwẽ tãma 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Duré da'ãma 're ãpẽ'ézé mono zé hã asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono õ di aré. ãhãna ma tô oto asina ãwaihu'u za'ra wa'wa, da'ãma 're ãpẽ'ézé mono zé hã.

Dahãimana wẽ zém na rowasu'u

¹¹ ãsisãnawã norí, ãma asawi pese za'ra wa'aba norí hã, darom nhiti 're ãdahãimana za'ra mono ne, te 're aihãimana za'ra wa'aba mo, ti'ab ré. Taha wa, marí wasété na 'rãwi asima 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za, asimirosa'rata wasété zarina 're 'manharí za'ra wa'aba mono tõ da, aiwasété 'wa hã. ¹² A norí wa'wa hã Wanhib'apito zazei'õ'wa norí wazari, te 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Taha wa, te za aihãimana wẽ na si dama 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Tawamhã aihãimana wasété na, taré da te aima 're nharí za'ra wa'aba mono nherẽ, te za da te 're aiwaihu'u za'ra wa'wa, dama 're aihãimana wẽ za'ra wa'aba mono zém na. Tawamhã Cristu hã apã wei morí wapsi, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma tawata za'ra ni, ãsimiroti zarina aihãimana wẽ na, dama 're aihãimana za'ra wa'aba mono wa.

¹³ Wanhib'apito nhib'a'uwẽ oto 're anomro aba mono wa, uburé dama ãpire norí nhimiroti hã te za 're ãwari pese za'ra wa'aba mo. Taha wa, ti'ai ãma danhipai u da'madã'ã'wa nhimiroti hã te za duré 're ãwari pese za'ra wa'aba mo. ¹⁴ Duré tãma da'madã'ã'wa da, te te 're ãda'apisutu mono norí nhimiroti zama, te za 're ãwari pese za'ra wa'aba mo. ãhãimana wasété norí hã, ãsada para te te 're hã za'ra mono da, duré ãhãimana wẽ norí ãma 're wata za'ra mono da, taha da, ma tô ta norí hã pisutu za'ra. ¹⁵ 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tô sima aiwẽ za'ra wa'wa, aihãimana wẽ na dama 're aihãimana za'ra wa'aba mono da. E marí da. Aihãimana wẽ na dama 're aihãimana za'ra wa'aba mono nherẽ, taré da te aima 're nharí wasété za'ra wa'aba mono tõ da. ¹⁶ Pawa'ãbã ãna

dama romhuri'wa norĩ ne, robzei'õ na 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di oto, a norĩ wa'wa hã. Tane nherẽ, Cristuhu ãma rowẽ na 're anomro aba mono nherẽ, ãne taré 'râwi asi'ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za: Īwasédé te 're 'manharĩ mono nherẽ, rowẽ u'âsi wa za 're ĩhâimana. ãne taré 'râwi asi'ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa, 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, te za aihâimana wẽ na 're aihâimana za'ra wa'aba mo. ¹⁷ ãne wa, te za dahâiba mono bâ 're ĩdahâiba wazéb za'ra wa'aba mo. Uburé asiré ĩsazei'wa norĩ hã te za 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te za duré asima 're ĩpipa za'ra wa'aba mo, ĩwaihu'u pese uptabi na. Duré ti'ai ãma danhipai u da'madâ'â'wa hã te za asiwi 're ĩhâiba wazéb za'ra wa'aba mo.

Pawa'âbâ õ nherẽ, romhuri'wa norĩ hã 're ĩnomro wẽ mono zé wasu'u

¹⁸ Aiwada'uri zarina aipawa'âbâ ãna dama romhuri'wa norĩ, asib'apito nhimi-wada'urizé hã te za 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo, ĩsimizawi pese norĩ mreme hã, duré ĩsimizawi'õ norĩ mreme zama. ¹⁹ Taré nherẽ, da te aima 're rob'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, te za 're ĩrobzépata za'ra wa'aba mo. ãne wamhã, ari'iwĩ te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo, taha da, te te sima 're aiwẽ za'ra wa'aba mono wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ãne zarina te za te te 're aiwẽsãmri za'ra wa'wa. ²⁰ Marĩ hã 're 'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono wa, da te 're aihã za'ra wa'aba mono wamhã, ari'iwĩ 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherẽ, e te za ai'ãma 're dawata za'ra wa'wa. Mare di. Aihâimana wẽ na dama 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherẽ, da te aima 're rob'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, ari'iwĩ te za 're ĩsépata za'ra wa'aba mo. Tawamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono si te za te te 're aiwẽsãmri za'ra wa'wa. ²¹ Cristu hã ma tô robzépata, asada za'ra wa'aba. Ta hã ma tô ãne na aima ãma asanho za'ra wa'wa, ĩsirã zarina si ari'iwĩ 're robzépata za'ra wa'aba mono da. Taha da, ma tô sitẽme asô tihârã za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ²² Cristu hã marĩ na tiwasédé te te 'manharĩ õ uptabi di. Tô sena na te te dama 're rowasu'u mono wa, sadawa nhipese na da te 're wapari mono õ di, dasiwi. ²³ Da te tãma 're nharĩ wasété za'ra mono nherẽ, asa te te dama ãma 're nharĩ wasété mono õ di. Duré da te tãma ĩrob'manharĩ wasété mono na te te robzépata mono nherẽ, te te dama ropipa õ di asa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma si, ma tô sisõ, taha si dahâimanazéb zarina da'ãma rowairébé'wai wa, te te ãma dama 're a'upai mono õ wa. ²⁴ Cristu hã wedepo'o nhonhi'rãmi na dá'â wamhã, ma tô wawasété wa, wawa'âbâ za'ra, wawasédé hã wa te oto 're 'manharĩ tõ za'ra mono da, wahâimana wẽ na si oto 're wahâimana za'ra mono da. ĩhâiba na da te tãma ĩrob'manharĩ wasétézém na, ma tô robzépata za'ëtẽ. Taha zarina, a norĩ wa'wa hã rowẽ na te oto 're aihâimana za'ra wa'aba mo. ²⁵ Rowẽ na 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di aré, pone'ërebã, bâdãdi nhiti 're ĩsipa za'ra mono ne, 're anomro aba mono wa aré. ãhãna ma tô apã aipizari za'ra wa'wa, Da'madã'â wẽ 'wai u, ĩsarina si oto 're anomro aba mono da, rowẽ na.

3

Damro ré norĩ hâimanazé wasu'u

¹⁻² Pi'õ norĩ, romhuri'wa norĩ hã tinhib'apito mreme te te 're ĩwapari pese za'ra mono ne, te za duré aimro mreme hã 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo. Áté aimro za'ra wa'wa hã zahadu te te saze za'ra õ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã. Tane nherẽ, tãma 're aihâimana wẽ za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za oto sima wẽ za'ra, Cristuhu zazei'wa oto 're hâimana za'ra mono da. Te te 're saze za'ra mono da, tãma 're roti za'ra wa'aba mono õ nherẽ, te za uihã na te te 're saze za'ra. E marĩ wa. Tãma 're aihâimana wẽ za'ra wa'aba mono wa, duré ĩmreme hã 're wapari pese za'ra wa'aba mono wa. ³⁻⁴ Asima 're asipese za'ra wa'aba mono na si, 're asõpré wa'aba mono õ di za, ai'rãĩ waipo ĩwẽ na, duré asõ'rebzu ĩwẽ na. Duré ai'uzã ĩwẽ na 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. Asimirosa'rata wẽ na oto 're ĩ'anomro aba mono zéb zõ si, te za asima 're asõpré wa'aba mo, duré aiwaimri 're ĩ'aihâimana za'ra wa'aba mono zéb zõ zama. ãne si tãma wẽ uptabi

di, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma hã. ⁵ ãne si ma tô wahi'rata sipi'õ norï hã 're nomro, 're ïhâimana wẽ za'ra mono norï hã. 'Re ïhâimana u'âsi mono si, ma tô ta norï hã te te sina 're umnhasi za'ra, te te 're pawapto wẽ za'ra mono da. 'Re ïnomro wẽ mono na, ma tô duré ta norï hã sina 're sõpré. Taha wa, ma tô timro mreme si te te 're wapari pese za'ra. ⁶ ãne Sara hã ma tô 're mo. Timro mreme hã ma tô te te 're wapari pese, Abra'ãhã mreme hã. Taha wa, ma tô tinhib'apito na te te 're sisi Sara hã, Abra'ã hã. Tane te za duré a norï wa'wa hã aimro ma 're aihâimana wẽ za'ra wa'aba mo. Asina aihâtâ'â ãna, te za duré 're anomro aba mo. Tawamhã Saraha nhihudu na te za te te 're asisi za'ra wa'wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã.

⁷ Duré aibã norï, aimro siré te oto 're aihâimana za'ra wa'aba mo. A norï wa'wa hã aibã wa, aihâiba hã siptete za'ra wa'aba di, aimro hãiba za'ra wa'aba ma hã. ãne hã te za asina ïwaihu'u za'ra wa'wa. Taha wa, te za aimro ma 're aihâimana wẽ za'ra wa'aba mo. Rowẽ ïsi'utõrï'õ hã te za 'Re ïhâimana u'âsi mono hã aima sõmri za'ra wa'wa, hãiwa ãma. Aimro norï wa'aba ma zama, te za sõmri za'ra. Taha wa, te za aimro ma 're aihâimana wẽ za'ra wa'aba mo. Tawamhã 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, asiré 're aimreme zusi aba mono wamhã, te za te te 're ai'awapari 'wa, Wamama hã.

Ïsazei'wa norï, dama 're hâimana wẽ za'ra mono nherẽ, te te 're ïrobzépata za'ra mono zé wasu'u

⁸ ïmreme na wa za oto aima 'rãsutu za'ra wa'wa. Asimirosa'rata wẽ na te za aihïni 're asisazei pese za'ra wa'aba mo. Duré dapê'ëzé zarina da te 're robzépata za'ra mono wamhã, te za dasiré aipê hã 're ïsépatã za'ra wa'aba mo, aipê'ëzé sina. Duré uburé marï wẽ na dama 're rowẽ za'ra mono wa, 're dato za'ra mono wamhã, te za dasiré 're ato za'ra wa'aba mo. Te za duré 're asisawi pese za'ra wa'aba mo. Asima aipire na 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za. ⁹ Duré asada 're dahâimana wasété za'ra wa'aba mono wamhã, asa dama ãma 're wa'rãmi za'ra wa'aba mono õ di za, aihâimana wasété na. Duré dapê'ë na taré da te 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono wa, da te aima 're nharï za'ra wa'aba mono nherẽ, asa dama ãma 're wa'rãmi za'ra wa'aba mono õ di za, aimreme wasété na hã. Wamama wi si, te za ta norï ma 're ïwaptêrẽ za'ra wa'aba mo, ïwẽ si te te tãma 're sõmri za'ra mono da, ta norï ma. ãne da, ma tô Wamama hã sitême asô tihârã za'ra wa'wa, ïwẽ na si aima 're sõprub za'ra wa'aba mono da. ¹⁰ Duréihã ãne na ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã dama roti:

“Aihâiba ré ré, robzei u'âsi 're anomro aba mono da, asima 're wẽ za'ra wa'aba mono wamhã, aimreme wasété na dama 're nharï za'ra wa'aba mono õ di za. Duré dama 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono õ di za.

¹¹ Te za duré aiwasété wi 're aipizari za'ra wa'aba mo, ïwẽ si dama 're 'manharï za'ra wa'aba mono da oto. Duré rowẽ na si asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono da si, te za asina 're ïrosa'rata pese za'ra wa'aba mo.

¹² Hâimana wẽ na dama 're ïhâimana za'ra mono norï si, te za te te 're ab'madâ'â pese, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. Te te duré tiwi 're rowaptêrẽ za'ra mono wamhã, te za te te 're awapari, ïmreme zarina te te tãma ãma 're a'uwaimrami mono da. Tane nherẽ, dahâimana wasété na dama 're dahâimana za'ra mono wamhã, te za dazada 're hâimana.”

ãne ãma ïrob'ui'ére hã, ïbaihã na hã.

¹³ A norï wa'wa hã 're anomro wẽ wa'aba mono da, tô sena asina 're rosa'rata za'ra wa'aba mono wamhã, e 'wa hã te za rowasédé hã te te aima 're 'manharï za'ra wa'wa.

¹⁴ Tane nherẽ, dama 're aihâimana wẽ za'ra wa'aba mono nherẽ, taré da te aima 're rob'manharï wasété za'ra wa'aba mono wamhã, dama 're aipahi za'ra wa'aba mono õ di za. Asimirosa'rata na 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono õ di za duré. ¹⁵ Cristu hã Asib'apito aima 're hâimana za'ra wa'aba mono wa, te za aihâimana prédup sina 're ïwapari pese za'ra wa'aba mo. Duré Cristu 're ïsaze za'ra wa'aba mono zém na, da te 're asadanharï za'ra wa'aba mono wamhã, awa'awi te za dama 're asiwasu'u waré za'ra wa'aba mo.

¹⁶ Aiwaimri te za 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo, aimreme wasété ãna. Aihâimana wẽ

na te za dama 're aihâimana za'ra wa'aba mo, asimirosa'rata wasété na 'râwi 're asiwê'õ za'ra wa'aba mono tõ da. Tawamhã dama 're aihâimana wê za'ra wa'aba mono wamhã, Cristuhu zazei'wa 're aihâimana za'ra wa'aba mono 'ru te, taré da te aima 're nharĩ wasété za'ra wa'aba mono nherê, te za damreme niwĩ 're danhiséb za'ra. ¹⁷ Áté 're aihâimana wê za'ra wa'aba mono 'ru te, te za da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'wa. Áne zarina, 're robzépata za'ra wa'aba mono wamhã, te za iwaihu'u za'ra wa'wa, 'Re ihâimana u'âsi mono te te sima 're aiwê za'ra wa'aba mono zéb zarina, a'â 're irobzépata za'ra wa'aba mono na. Áne hã te te wama 're awê mono õ di, dama 're iwahâimana wasété za'ra mono zéb da hã. Dama 're wahâimana wasété za'ra mono wamhã, áté te za da te 're wahã za'ra. Áne zarina, wa te 're robzépata za'ra mono wamhã, i'uwaibaba wa za tô wa te 're robzépata za'ra. ¹⁸ Misi haré ma tô Cristu hã dazada dârâ, 're idahâimana wasété za'ra mono hawi, te te 're da'anho'reptui mono da. 'Re imorĩ wê uptabi hã ma tô dârâ, 're idanomro wasété mono norĩ da, te te 're wa'anhimroi mono da, 'Re ihâimana u'âsi mono u. Cristu hã dâ'â uptabi nherê, ma tô Imama hã hâiwa'utu, apâ 're hâimana u'âsi mono da. ¹⁹ Tihâiba na u'âsi, te adâ'â norĩ u mo, dazazéb 're, 're idasimasa mono ne, nimomo 're iwairébé mono õ norĩ u. Uburé Danhib'apito uptabi na te te sina po're pu'u za'ra da, te itême timorĩ za'ra. ²⁰ Ta norĩ hã Nowé ti'ai âma 're morĩ ré, te te 're wapari za'ra mono õ di, 'Re ihâimana u'âsi mono nhimiroti hã. Nowé hã 'ri ne uba're, te te 'manharĩ ré, te ta norĩ hã po're âna 're nomro. Tane nherê, da'âma wa'a su'u õ wa, te te da'uprozi su'u õ di, 'Re ihâimana u'âsi mono hã. Te te oto da'uprozi wamhã, 'ri ne uba're wa, isisisi norĩ si, ma â wi sõ'reptu za'ra. Ta norĩ hã umro za'ra di. 8 na ihâiba za'ra hã. ²¹ Ta hã â hã, â dawabzuri, te wasu'u, danho'reptuzé. E da'u're wa, da'upsözé, te â dawabzuri hã wasu'u. Mare di. 'Re ihâimana u'âsi mono ma, da te dasi'âma 're iropisutu za'ra mono zé te wasu'u, â dawabzuri hã. Dawasédé te te dama 're aparĩ mono wa, 'râwi 're dasiwaihu'u za'ra mono õ di oto, dawasété na hã. Taha wa, dama 're irowê za'ra mono zéb zarina, te za oto dasina da te tãma 're ropisutu za'ra, âma 're idanomro mono zéb da hã. Zezu Cristu hã dâ'â uptabi nherê, Imama hã ab're hawi te te hâiwa'utu wa, apâ 're morĩ wa, te asõ'reptuzé hã aima tihâimana za'ra wa'wa. ²² Cristu hã hâiwa u morĩ wa, te oto pire na Timama nhimire niwĩ 're sãmra, Danho'reptui'wa hã. 'Re ihâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ 'madâ'â'wa, te 're hâimana. Uburé hâiwa nho're âma, pire na duré waihu'u pese na 're ihâimana za'ra mono norĩ ma zama, te pire uptabi na tãma 're hâimana za'ra.

4

'Re idanomro mono zép tém na rowasu'u

¹ Cristu hã ma tô tihâiba na robzépata. Taha wa, te za asina 're asiptete za'ra wa'aba mo, asihâiba zawi âna, isine 're irobzépata za'ra wa'aba mono zéb da hã. Áne, da te 're robzépata za'ra mono wamhã, marĩ, da te 're i'manharĩ wasété za'ra mono zé hã, te za oto da te 're rême pese za'ra. ² Taha wa, ti'ai âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono ré, te za 're aihâimana wê za'ra wa'aba mo, 'Re ihâimana u'âsi mono te te sima 're iwê mono zéb zarina si. Duré marĩ na asima 're irosa'rata wasété za'ra wa'aba mono zéb zarina, 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za oto. ³ Wahub ahã na ma tô ai'âma 're si'utõrĩ za'ra wa'wa, 'Re ihâimana u'âsi mono nhimiroti waihu'u'õ'wai hâimanazém na, 're aihâimana wasété za'ra wa'aba mono ré. Ma tô asisô 're irowasutu za'ra wa'aba mo aré. Ázézei'wa te aré 're anomro aba mo. Duré dato iwê'õre hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono ré, ma tô asina 're asipsaihuri za'ra wa'aba mo aré. Duré ázézei'wa 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, ma tô ai'rã siwamnarĩ na 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Duré 'Re ihâimana u'âsi mono upana, ma tô romhâiba 'manharĩ âma 're aiwata za'ra wa'aba mo, ta hã waihu'u pese newa rob'manharĩ hã. ⁴ 'Re anomro wasété aba mono zé hã, tâibã oto. Taha wa, siwa'ru dasiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ wa, te ai'âma 're tob'uzu za'ra wa'wa, Wamama nhimiroti waihu'u'õ'wa norĩ hã. Taha wa, 're aihâimana wê za'ra wa'aba mono 'ru te, te oto ta norĩ hã taré te te aima 're nharĩ wasété za'ra wa'wa. ⁵ Tane nherê, nimahã na

ta norĩ hã 're ãhãmãna wasété za'ra mono zém na te te ãwãihu'u za'ra zéb zarina, te za ta norĩ ma rowairébé za'ra, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã. Ta hã te te ãda'awãihu'uzéb zarina, te za romhutu na uburé norĩ ma rowairébé, ãhãiba ré norĩ ma, 're ãdã'ã za'ra mono norĩ ma zama. ⁶ Taha wa, dahãimanazém na za te te dama 're arowairébé mono wa, ma tô Wãhib'apito zadawa wasu'u'wa norĩ hã Cristuhu wasu'uwẽ na te te 're dapo're pu'u za'ra, da te ãma 're saze za'ra mono da. Ta norĩ wapari'wa norĩ hã ma tô oto tidã'ã za'ra. Ti'ai ãma 're nomro mono ré, ma tô ãwasété na wẽ'õ za'ra, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã, uburé 're ãdahãmãna za'ra mono norĩ hã ãwasété na te te 're ã'awẽ'õ mono ne. Tane nherẽ, hãiba ré 're nomro mono ré, ma tô Wãhib'apito zadawa wasu'u'wa norĩ hã Cristuhu wasu'uwẽ na po're pu'u za'ra, ta norĩ hã rowẽ ãsi'utõrĩ'õ ãma 're hãmãna u'ãsi za'ra mono da, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ne.

'Re dasipawaptob za'ra mono da, dama ãrotizé

⁷ Ro ãsi'utõrĩzéb u hã, romhuture di oto. Taha wa, te za aihãiba na asina 're asiptete za'ra wa'aba mo. Duré aihãmãna nhimiza'rese te za 're aihãmãna za'ra wa'aba mo, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ma, 're aimreme zusi u'ãsi aba mono da. ⁸ Dazawizé wasu'u si, ãpire uptabi hã. Taha zarina si, 're asisawĩ pese za'ra wa'aba mono sina, te za 're aihãmãna za'ra wa'aba mo. E marĩ da. Dazawizé hã aima 're hãmãna za'ra wa'aba mono wa, dawasédé hã da'ãma 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono tõ da, ahã nherẽ, da te 're 'manharĩ za'ra mono nherẽ, dawasédé hã. ⁹ Te za duré 're ãda'mazasi su'u za'ra wa'aba mo ari'iwĩ, 're dawata'ẽ za'ra wa'aba mono ãna. ¹⁰ 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã sõpru wa, ma tô aihãiba mono bã dama 're ãromhuri za'ra wa'aba mono zéb da hã, aima sõmri za'ra wa'wa, sipu'u pese na. Taha zarina si, te za oto dama ãma 're ã'uwãimrami za'ra wa'aba mo. ¹¹ Tawãhã dama 're rowahutu za'ra wa'aba mono wãmhã, duré dama 're roti za'ra wa'aba mono wãmhã, timreme te te aima 're ãsõmri za'ra wa'aba mono na si, te za dama 're ãrowasu'u za'ra wa'aba mo. Duré aihãiba na zama 're dapawaptob za'ra wa'aba mono wãmhã, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono, tinhiptede te te aima 're ãsõmri za'ra wa'aba mono na, te za 're ãdapawaptob za'ra wa'aba mo. ãne na hã te za dama ãma 're ã'uwãimrami za'ra wa'aba mo, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ãma 're dawata za'ra mono da, Zezu Cristuhu nhĩb'a'uwẽ 're aihãmãna za'ra wa'aba mono wa, dama ãma 're ã'uwãimrami za'ra wa'aba mono zém na. 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã wẽ uptabi wa, duré wãihu'u pese uptabi wa, wa za ãma 're wawata u'ãsi za'ra.

Wãhib'apito zazei'wa norĩ te te 're ãrobzépata za'ra mono zé wasu'u

¹² ãsiwadi norĩ, ãma asawĩ pese za'ra wa'aba norĩ hã, ãhãna rowasédé hã da te aima 're 'manharĩ za'ëté za'ra wa'aba mono wa, te a'ã 're ãrobzépata za'ra wa'aba mo. Tane nherẽ, 're ãrobzépata za'ra wa'aba mono zém na ãma 're atob'uzu za'ra wa'aba mono õ di za, da te aima 're rob'manharĩ za'ëté za'ra wa'aba mono õ newa. ¹³ Cristu hã aiwana za'ra wa'aba, ma tô robzépata za'ëté. Taha wa, ãsine 're robzépata za'ra wa'aba mono wa, te za aipẽ'ẽ 're, 're ato za'ra wa'aba mo. E marĩ wa. Cristu hã tiwãihu'u pese na apã wei morĩ wapsi, za ato za'ẽne hã aima 're hãmãna za'ra wa'aba mono wa. ¹⁴ ãté Cristuhu ãma si 're aihãmãna za'ra wa'aba mono 'ru te, te za da te aima 're nharĩ wasété za'ra wa'wa. Tane nherẽ, aima 're rowẽ za'ra wa'aba mono di za. E marĩ wa. 'Re ãhãmãna u'ãsi mono pẽ'ẽzani hã aipẽ'ẽ 're aima 're hãmãna za'ra wa'aba mono wa oto, rowẽ uptabi zé hã. ¹⁵⁻¹⁶ Cristuhu zazei'wa oto 're anomro aba mono nherẽ, 're danhimroi wa'aba mono õ di za. Duré marĩ na dawĩ 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za. Duré marĩ na dawĩ 're ro'wa'rutu za'ra wa'aba mono õ di za. Duré danhimirosa'rada hã dawĩ 're 'wa'rutu za'ra wa'aba mono õ di za. ãté nimahã na dama 're aihãmãna wasété za'ra wa'aba mono wãmhã, te za da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'wa. ãne zarina, 're robzépata za'ra wa'aba mono wãmhã, ã'uwaibaba te za tô 're ãrobzépata za'ra wa'aba mo. Tane nherẽ, Cristuhu zazei'wa 're anomro aba mono 'ru te, 're robzépata za'ra wa'aba mono wãmhã, 're aséb za'ra wa'aba mono õ di za. Cristuhu zazei'wa na, da te 're asisi za'ra wa'aba mono wẽ te, te za 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ãma si 're aiwata za'ra wa'aba mo.

¹⁷ Bâdâ hã ma tô oto ïwa waptãrã, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te dama ï'arowairébézéb da hã, ta hã dahâimanazém na dawaihu'u'wa 're hâimana mono wa. Taha wa, te za a'â tinhib'a'uwẽ norĩ ma arowairébé, 're ïwahâimana za'ra mono zém na, te te wa'awaihu'u'wa. Tawamhã e niha za ïsazei'õ'wa norĩ ma te te ïrowairébézé hã. Wanhib'apito wasu'uwẽ na, 'Re ïhâimana u'âsi mono, we te te dama ïwaihu hã te te ãma saze za'ra õ wa dame, ta norĩ ma, 're rowẽ za'ra mono õ di za.

¹⁸ Duréihã ãhã wasu'u na ma tô ãne na dama rowasu'u, 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã:

“Áté marĩ ahã na te za sada 're hâimana za'ra, 're ïnomro wẽ mono norĩ zada hã, tinho'reptuzé hã te te sina 're uwaimrami za'ra mono õ ré. Tawamhã e niha te za tãma 're romhâimana za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono wẽ'õ'wa norĩ ma hã, siwa'ru 're ïhâimana za'ra mono norĩ ma hã.”

Ãne ta norĩ wasu'u na rob'ui'ééré hã, ïbaihã na hã.

¹⁹ Áté wa za a'â robzépada hã wa te wasina 're 'madâ'â za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te wama 're ï'awẽ mono zéb zarina. Tane nherẽ, 'Re ïhâimana u'âsi mono, wa'apoto mono 'wai umnhasi sina, wa za dama 're wahâimana wẽ za'ra, ta hã tinhimiropisutu wẽ na za te te wama ãma 're a'uwaimrami u'âsi mono wa.

5

Wanhib'apito zazei'wa 'madâ'â'wa norĩ ma rowasu'u

¹ Da'madâ'â'wa norĩ, ãhãna wa za aima ïsiwasu'u za'ra wa'wa. Wa hã da'madâ'â'wa, wa duré 're ïhâimana. Cristu hã te te robzépata wamhã, wa tô ïtõmo na 'madâ, te te ïrobzépatazé hã. Wa hã wa za duré ïsazei'wa norĩ siré, rowẽ uptabi hã ïsina waihu'u hãiwa ãma, rowẽ uptabi hã sõ'awi te te wama pisutu za'ra wapsi, Wanhib'apito hã. ² Taha wa, wa za aima waihu'u za'ra wa'wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã tinhib'a'uwẽ te te aima 're ïpisutu za'ra wa'aba mono hã ato sina tãma 're pawaptob za'ra wa'aba mono da, tãma 're aiwa'a za'ra wa'aba mono ãna. ãne da, ma tô sima aiwẽ za'ra wa'wa, Wamama hã. Rob'ui'prazéb zô tãma 're dapawaptob za'ra wa'aba mono õ di za. Tô sena asima 're ïwẽ uptabi za'ra wa'aba mono zéb zarina si, te za tãma 're ïdapawaptob za'ra wa'aba mo. ³ Asimi'madâ'â za'ra wa'wa hã tãma 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono da, ma tô aipisutu za'ra wa'wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, a norĩ wa'wa hã dama aipire wẽ te, 're dawada'uri za'ra wa'aba mono õ di za. Asimipawapto wẽ na te za tãma ãma 're asanho wẽ za'ra wa'aba mo, asimi'madâ'â za'ra wa'aba norĩ ma. ⁴ Tawamhã Da'madâ'â'wai uptabi hã apã wei morĩ wapsi, tãma 're ïdapawapto wẽ za'ra wa'aba mono zé wa'rãmi, te za oto aima wa'ãbã za'ra wa'wa, ïwẽ uptabi na, ïsi'utõrĩ'õ na oto aima 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da.

⁵ Ìpréduptém norĩ, ïprédum norĩ mreme si te za 're ïwapari pese za'ra wa'aba mo. ïsazei'wa norĩ, aihĩni te za romhuri na 're asipawaptob za'ra wa'aba mo, aipire na 're asi'madâ'â za'ra wa'aba mono ãna. Duréihã ãne na ma tô rob'ui'ééré, 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã:

“Dapire na 'rãwi 're ïdasi'madâ'â za'ra mono norĩ da si, te za 're hâimana, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. Dapire na 'rãwi da te dasi'ãma 're ïrosa'rata za'ra mono õ norĩ si, te za te te 're apawaptob u'âsi.”

Ãne ãma rob'ui'ééré hã, ïbaihã na hã.

⁶ ãhã wa, te za Wamama ma 'rãwi aiwapu na 're asi'madâ'â za'ra wa'aba mo, taha si waihu'u pese uptabi na 're hâimana mono wa. ãne wamhã, bâdâ te te ai'ãma sima ïpisutuzém na, te za ai'ãma uwaimrami za'ra wa'wa, aipire na oto dama 're aihâimana za'ra wa'aba mono zéb da hã. ⁷ 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te 're ai'madâ'â wẽ za'ra wa'wa. Taha wa, marĩ na 're aihâtã'ã za'ra wa'aba mono wamhã, te za tãma 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo, marĩ na 're ï'aihâtã'ã za'ra wa'aba mono zéb zarina. Taha parimhã, ãma

're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za oto, marĩ na 're ĩ'aihâtâ'â za'ra wa'aba mono ãma hã.

⁸ Ma'ãpé, aihâimana nhimiza'rese sina 're aihâimana za'ra wa'aba mono. Duré 're asi'madâ'â pese za'ra wa'aba mono. E marĩ wa. Da'rui'wa hã datême 're morĩ wa, wa'uburé norĩ nhib'apito hã. Hu'u zéré pa hã wairõ sina, tisa zô 're ĩnomro mono ne, te datême 're morĩ u'â, Wanhíb'apito si da te dasina 're ĩ'madâ'â u'âsi za'ra mono zé hã te te dawi 're a'uprosi mono da. ⁹ Asiré Wanhíb'apito zazei'wa norĩ hã daro mono bâ 're hâimana za'ra mono 'ru te, da te tãma 're ĩrob'manharĩ za'ra mono zém na, te a'â te te 're robzépata za'ra, asine za'ra wa'aba. ã norĩ wasu'u hã ma tô ĩwaihu'u za'ra wa'wa. Taha wa, Wanhíb'apito umnhasi sina te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo, da'rui'wai wi asina 're asiptete u'âsi za'ra wa'aba mono sina. ¹⁰ Tane nheré, 're robzépata hã za'ra wa'aba mono õ ré, rowézé hã te za te te aima ãma 're a'uwaimrami 'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Taha si te za te te 're asiptete u'âsi za'ra wa'wa, tiwaihu'u pese na, asiptete u'âsi ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. Õhõ ma si te ĩsimizawizé hã sa'êté na tãma 're hâimana. Taha wa, ma tô sitême asô tihârâ za'ra wa'wa, rowé ĩsi'utõrĩ'õ ãma ĩsiré 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, Cristuhu nhib'a'uwé oto 're anomro aba mono wa. ¹¹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã danhipai u dama pire uptabi na 're hâimana mono wa, wa za taha ãma si 're wawata u'âsi za'ra.

Pedru te te ĩdazawizé wasu'u

¹² Sira hã ma tô ĩpawapto, aima ĩnhimiroti syry za'ra wa'aba nheré, te te aima rob'ui'ére za'ra wa'aba da. Ta hã ĩsisânawã ne, te ĩma 're hâimana. Taha wa, ĩma umnhasi di. Wa hã wa tô ĩsima aiwé za'ra wa'wa, ĩnhimiroti na te aipawaptob za'ra wa'aba da, Wanhíb'apito ãma si asiptete sina 're anomro aba mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimipawaptobzé hã asi'uihã na asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono da. Taha wasu'u na si, wa tô te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa, tô sena wa. Taha wa, te te 're aipawapto wé za'ra wa'aba mono wa, te za asiptete sina ãma 're anomro aba mo.

¹³ Wanhíb'apito zazei'wa norĩ hã, Babironiza na 'ri nho'õmo nhisi ãma 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã, ma tô Wamama hã sima pisutu za'ra, ĩsib'a'uwé oto 're hâimana za'ra mono da. Ta norĩ zama ma tô timreme na ãma asawi za'ra wa'wa. ĩ'ra na te 're ĩsisi mono zama, ma tô duré timreme na ãma asawi za'ra wa'wa, Marcusi hã. ¹⁴ Tame te za uburé asiré ĩsazei'wa 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, asõ'utu na asisawi sina 're asitob'rata hârâ za'ra wa'aba mo.

Cristuhu nhib'a'uwé norĩ, rowé na ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da si, wa aima za'ra wa'aba te tiwi 're rowaptêrê u'âsi, Wamama wi.

2 Pedru

Pedru hã, maparane ãma te te duré ĩrob'ui'éérézé, ĩsazei'wa norĩ ma

Ībaihã wasu'uzé

Ã ĩbaihã na Pedru hã ma tô duré rob'ui'ééré, Zezusihi zazei'wa norĩ ma, senai'õ na rowasu'u'wa norĩ hã dawazari 're ĩhãimana za'ra mono norĩ mreme hã te te 're wapari za'ra mono tã da. Ta norĩ hã sadawa nhipese na ma tô te te 're rowasu'u' za'ra, Zezusi hã za apã we ĩmorĩ õ na hã. Taha wa, ma tô Pedru hã tãma waihu'u za'ra, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã da'ãma 're ĩwa'a su'u mono õ zém na hã. Ta hã ma tô te te sima 're da'awě, ĩ'ra hã da te dasina 're umnhasi za'ra mono da, uburé. Senai'õ na rowasu'u'wa norĩ hã wasété uptabi na te 're hãimana za'ra. Taha na ma tô sitême te te 're dapizari za'ra. Taha wa, Pedru hã ma tô ãma tãma rob'ui'ééré za'ra, nimahã bâtã na 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ta norĩ hã za te te ĩhã za'ra zém na hã, duré ĩsine 're ĩdahãimana za'ra mono norĩ zama.

¹ Wa hã Sima Pedru, Zezu Cristuhu ma romhuri'wa, duré ĩsadawa wasu'u'wa, wa ãma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, wasiré ĩsazei'wa 're ĩ'anomro aba mono norĩ ma. Wanhib'apito 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã wě uptabi di. Wa'anho'reptui'wa Zezu Cristuhu zama wě uptabi di. Wě uptabi zahuré wa, ma tô te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, wasine asina 're umnhasi za'ra wa'aba mono da, te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono da.

² 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã, duré Wanhib'apito Zezusi hã, aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. ãne wa, wa ai'ãma tãma 're ĩmreme u'ãsi za'ra wa'wa, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hãimana u'ãsi za'ra wa'aba mono da, duré rowě u'ãsi, ãma 're anomro u'ãsi aba mono da.

³ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ma tô tiwaihu'u pese na uburé marĩ ĩwě na wama 're sõpru, wapě'ě 're, ĩsine wawě uptabi na ãma 're ĩwahãimana za'ra mono zéb da hã, duré ĩsine wa te dama 're ĩ'manharĩ wě za'ra mono zéb da zama. ⁴ ãne zarina, te te wama 're ĩ'aropisutu mono zéb zarina, ma tô marĩ ĩwě hã wapě'ě 're, te te wama 're anhomri, sa'ětě na. Wama wě uptabi di, wama 're ĩsõprub za'ra mono zé hã. E marĩ da, ma tô wama 're sõprub za'ra. ĩsine wahãimana wě na oto ãma 're wahãimana za'ra mono da. ãne wamhã, ĩsazei'õ'wa norĩ ne, wawasété zõ 're wasiwasutu u'ãsi za'ra mono õ di za, wawasété na 're wahãimana za'ra mono da. ⁵⁻⁷ ãne wa, ĩsazei'wa 're aihãimana za'ra wa'aba mono wa, te za sada 're asiptete za'ra wa'aba mo, aiwě uptabi na si ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono da oto. Duré Wanhib'apito nhimiroti hã te za 're ĩwaihu'u pese za'ra wa'aba mo. Duré aiwasété wi, te za asina 're asiptete za'ra wa'aba mo. Duré ro'wa'rudu hã ai'ãma 're hãimana za'ra wa'aba mono nherě, te za õne haré Wanhib'apito ãma si 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Te za duré 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti na si, 're aihãimana wě za'ra wa'aba mo. Duré, asisãnawã norĩ hã 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mono ne, te za asiré ĩsazei'wa norĩ hã 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo. Te za uburé 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mo duré. ⁸ ãhã zarina si 're aihãimana za'ra wa'aba mono wamhã, te za aihãimana wě hã asima 're ĩsa'ětě za'ra wa'aba mo. ãne wamhã, Wanhib'apito Zezu Cristuhu nhimiroti hã taré waihu'u za'ra wa'aba õ di za. Te za tô marĩ ĩwě na ãma 're ĩ'uwaimrami u'ãsi za'ra wa'aba mo. ⁹ Tane nherě, ãne 're aihãimana za'ra wa'aba mono õ wamhã, datob'a na 're ĩdanomro mono ne, te za 're anomro aba mo, duré syry na da te 're ĩrob'madá'ã za'ra mono ne. E marĩ wa. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã 're ĩ'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono zé hã, te te aima 're pari za'ra wa'aba mono nherě, ãma 're aipo're si'ãri za'ra wa'aba mono wa, te za datob'a na 're ĩdanomro mono ne, 're anomro aba mo.

¹⁰ ĩsisãnawã norĩ, tô sena ma tô 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã aipisutu za'ra wa'wa, ĩsib'a'uwě 're anomro aba mono da. ãne wa, te za sada 're asiptete za'ra wa'aba mo, ãma 're aihãimana wě za'ra wa'aba mono da, 'rãwi ĩsib'a'uwě na asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono da. ãne wamhã, Wanhib'apito hã rême za'ra wa'aba õ di za. Duré aiwasété u 're

aipizari za'ra wa'aba mono õ di za oto. ¹¹ Taha zarina, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono hã to sina te te 're ai'a'mazasi 'wa hãwa u, Wanho'reptui'wai u, Wanhìb'apito Zezu Cristuhu u, Danhìb'apito uptabi na dama 're ìhâimana u'âsi mono u.

¹² Ìhã wasu'u hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba nherẽ, duré asiptete sina ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherẽ, wa za te ãma 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'wa, aiwi simani za'ra wa'aba tõ da, ìwasu'u hã. ¹³⁻¹⁴ Ìma wẽ di tõ, ìhãiba ré 're ìhâimana mono ré hã, ãhã wasu'u na, te ãma 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mono da hã, ìdá'ázéb u romhuture na, te ìsina waihu'u wa, Wanhìb'apito Zezu Cristu te te ìma ìwaihu'u sirõmo zéb zarina. ¹⁵ Taha wa, ìma ìwaihu'u pese na si, wa za te 're aipawaptob za'ra wa'wa, uburé te aima ãma ìrob'ui'ééré za'ra wa'wa hã, aiwi simani za'ra wa'aba tõ da, ì'uirĩ na hã.

Wanhìb'apito hã rowa'a za'ètẽ ré, sab ré, te te siwi ì'madâ'â na rowasu'u

¹⁶ Wa norĩ hã wa tõ Wanhìb'apito hã wa te aima 're wasu'u za'ra wa'wa, ìwaihu'u pese uptabi na, duré za apã we ìmorĩ na zama. E tawamhã taré danhimirosa'rata nhìpese zarina, wa tõ Wanhìb'apito wasu'uwẽ hã wa te aima 're wasu'u za'ra wa'wa. Mare di. Wa norĩ hã Wanhìb'apito Zezu Cristu hã rowa'a za'ètẽ ré, sab ré, wa tõ watõmo na 'madâ'â za'ra ni. ¹⁷⁻¹⁸ Ì'rata wa tõ aimasam ni, Ìmama hã ãma wata wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Hãwa hawi te we tãma tinha, rowẽ uptabi hawi, ãne: “Ì hã ì'ra, te 're ìsawi pese mono, tãma 're ìto za'ètẽ mono.” Ìne te we tãma tinha. Wa norĩ hã wa tõ ãne wapari za'ra ni, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã hãwa hawi te te tãma ìnharĩ na, ètẽ 'ràihã ìwẽ uptabi ãma, Wanhìb'apito Zesusihì 'rata wasimasab ré.

¹⁹ Marĩ, wa te ìsabu za'ra zéb zarina, wa tõ waihu'u za'ra ni, tõ sena na Danho'reptui'wa na 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ te te dama 're ìrowasu'u za'ra mono zém na hã. Awẽ u te za wasi wawẽ hã 're pusi, dama rowa'a'wa da, damorĩ wẽ da. Tane wapawapto'wa da, te wama 're hãimana, ìsadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhìmirowasu'u hã, ãma 're ìwanomro wẽ mono zéb da hã. Ìne wamhã, te za ãma 're ìrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo. ²⁰⁻²¹ 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhìmirowasu'u na rob'ui'ééré hã, marĩ te te ìwasu'uzé hã, ni'wa hã si'uihã na te te waihu'u õ di, te te dama 're ì'awaihu'u mono da hã. E marĩ wa. Ta norĩ hã, si'uihã na te te dama 're rowasu'u za'ra mono õ wa. 'Re ìhâimana u'âsi mono si, ma tõ Tipẽ'èzani na te te tãma 're awaihu'u, te te dama 're wasu'u za'ra mono da. Tane, wa norĩ zama ìsadawa wasu'u'wa norĩ nhìmirowasu'u hã, wasi'uihã na wa te 're waihu'u za'ra mono õ di, marĩ te te ìwasu'uzé hã wa te dama 're ìwaihu'u za'ra mono da hã. Taha wasu'u hã pire wa, ma'ãpé ãma 're rosa'rata pese za'ra wa'aba mono, waihu'u za'ra wa'aba da.

2

*Senai'õ na rowasu'u'wa norĩ na rowasu'u
Zudasi 3-16*

¹ Duréihã ma tõ ni'wam norĩ hã wahi'rata norĩ wazari 're hãimana za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa newa. Tane, tõ senai'õ na rowasu'u'wa norĩ hã, te za duré aiwazari 're hãimana za'ra wa'wa. Ta norĩ nhìmirowasu'u hã tõ sena newa, da te ãma 're saze za'ra mono wamhã, te za dahãimana wẽ zé hã dawi 're si'utõrĩ za'ra. Wanhìb'apito hã tidã'ázém na te te 're wa'ãbã za'ra mono nherẽ, te za 're simrami za'ra, tinhìb'apito zõ, tõ senai'õ na rowasu'u'wa norĩ hã. Taha wa, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te 're ahã za'ra, 're dã'ã za'ra mono da. ² Ta norĩ hãimanazéb zarina, te za da'ahã na da te ãma 're sasõmri za'ra, dahãimana nhìséb'õ na, Wanhìb'apito zazei'wa na dama 're siwasu'u za'ra mono nherẽ. Taha wa, te za da'ahã na Wanhìb'apito nhìmiroti ma, da te 're nharĩ wasété za'ra, taré. ³ Tõ senai'õ na rowasu'u'wa norĩ hã te za taré rob'ui'prazéb zõ, tinhìmirosa'rata na si, marĩ na te te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa. Tane nherẽ, ta norĩ hã ìwasété na 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, waihu'u pese di. Taha wa, ìsimihãzé wi, sisõ'reptu waihu'u za'ra õ di za.

⁴Tane, hâiwa âma 'Re îhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norî hã, duréihã tiwasédé te te 're 'manharî za'ra mono wamhã, tinhimihâzé hã te te tâma ba'a za'ra ô di, 'Re îhâimana u'âsi mono hã. Ropipa u ma tô sisiti satôri za'ra, tame 're simasa mono da, pawasisi ré robra âma. Tame te za ta norî hã 're simasa, bâdâ îwa îwaptã'âzéb u, dahâimanazém na te te îda'awaihu'uzéb zarina te te dama î'arowairébézéb u hã. Tawapsi te za ta norî hã hã za'ra. ⁵Duréi uptabi hã 'Re îhâimana u'âsi mono hã tinhimihâzé hã te te dama ba'a ô di, ti'ai âma 're îdahâimana za'ra mono norî ma. Â ma, ma tô tinha, â pusi mono da, â na te te da'uproisi da, 're dahâimana wasété za'ra mono wa. Nowé norî si ma tô sô'reptu za'ra, 7 na îhâiba za'ra norî me. Nowé hã te te aré dama 're roti u'âsi, 're dahâimana wê za'ra mono da, 'Re îhâimana u'âsi mono nhimiroti na. ⁶Duré, dahâimana wasété wa, ma tô 'Re îhâimana u'âsi mono hã siwi da'awê'ô, Sodoma na 'ri nho'ômo nhisi âma, duré Domora na 'ri nho'ômo nhisi âma zama. Unhama ro'o na ma tô da'uproisi, da te âma waihu'u za'ra da, dawasété na si 're dahâimana za'ra mono wa, aiwa za te te 're îda'ahã za'ra mono na. ⁷Roho si 're morî wê wa, ma tô sô'reptu, 'Re îhâimana u'âsi mono hã. Dahâimana nhiséb'ô na, 're dahâimana za'ra mono wa, ma tô tipê'ê na aré te te 're robzépata, Ro hã. ⁸Da'rata 're hâimana mono ré, awê sidâpâsi dawasété na te te 're da'awaihu'u mono wa, duré damreme wasédé hã te te 're awapari mono wa, pê'êzé ahã uptabi di, Ro hã. ⁹'Re îhâimana u'âsi mono ma, waihu'u pese di, Ro hã te te îsô'reptuzéb da hã. Tane duré, Wanhib'apito ma waihu'u pese di, ro'wa'rutu hawi te te 're î'anho'reptui mono zéb da hã, îsimiroti 'madâ'â pese 'wa norî hã. Duré tâma waihu'u pese di, te te 're îda'ahã za'ra mono zéb da hã, 're îdanomro wasété mono norî hã, bâdâ îwa îwaptã'âzéb u hã, dahâimanazém na te te îda'awaihu'uzéb da hã. Tawapsi te za dahâimanazéb zarina te te dama 're arowairébé, rob'râsutuzéb âma. ¹⁰Dahâimana nhiséb'ô na 're dahâimana za'ra mono wamhã, duré îsimiroti hã da te dasiwi 're wê'ô za'ra mono wamhã, te za sa'êtê na da te 're robzépata za'ra, 'Re îhâimana u'âsi mono nhimihâzéb zarina.

Senai ô na rowasu'u'wa norî hã, te simipari âna 're hâimana za'ra. Ta norî hã hâiwa âma romhuri'wa norî hã te te 're wazéb za'ra mono ô di. Timreme na te te âma 're wasété u'âsi za'ra, sina pahi za'ra âna. ¹¹Hâiwa âma 'Re îhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norî hã, senai'ô na rowasu'u'wa norî ma, siptete za'ra di. Duré tâma waihu'u pese za'ra di. Tane nherê, Wanhib'apito nho'a 're hâimana za'ra mono wa, senai'ô na rowasu'u'wa norî âma, 're mreme wasété za'ra mono ô di, asa. ¹²⁻¹³Tanei ô di, aibã norî hã senai'ô na rowasu'u'wa norî hã. Roti hã uburé tâma waihu'u za'ra ô wamhã, te roti ma te te 're nharî wasété za'ra, wê nherê, roti hã. Ta norî hã abaze ne, te rosa'rata âna 're hâimana za'ra, simiza'rese âna. Taha zarina, abaze hã da te 're simroi mono wa, 're îrere'e mono ne, te za ta norî hã 'Re îhâimana u'âsi mono hã te te 're hã za'ra, 're îhâimana wasété za'ra mono zé wa'rãmi.

Ta norî hã te marî hã te te sima 're wê ahã za'ra. Siséb âna, te rowa'a na te te 're rob'manharî wasété za'ra. Taha wa, ta norî wazari, 're asaihuri aba mono wa, te ai'âma 're mreme wasété za'ra wa'wa, îsazei'ô'wa norî hã. ¹⁴Senai'ô na rowasu'u'wa norî hã te pi'ô îwasété norî zô te te 're rob'madâ'â u'âsi za'ra. Ta norî ma hã wê za'ra di, tiwasédé hã te te âma 're î'manharî u'âsi za'ra mono zéb da hã. Hâimana nhipse na te ta norî hã 're nomro, da te âma 're sasômri za'ra mono da. Tawamhã ni'wam norî hã siptete sina Wanhib'apito âma 're nomro mono ô wamhã, te za ta norî âma te te 're sasômri za'ra. Duré senai ô na rowasu'u'wa norî hã te tinhimarî wê zô si, te te sima 're rob'ruiwapari u'âsi za'ra. Taha wa, ta norî hã tâma wê ô di, 'Re îhâimana u'âsi mono ma hã. ¹⁵Ta norî hã ma tô 're îdanomro wê mono zé hã rême za'ra, Bara'ã hã 're îmorîzéb zarina, oto 're nomro mono da. Bara'ã hã Be'oho 'ra. Duréihã ma tô Bara'ã hã sima wê, rob'uiprazé hã da te tâma sômri da, îsimiromhuri wasété wa'rãmi. ¹⁶Tawamhã 'Re îhâimana u'âsi mono zadawa para, ma tô îsimizama hã awaru po'repore hã, a'uwê mreme na tâma tinha, simiza'rese âna 're morî tô da. Âne na ma tô tiwi sizã, za te te î'manharî wasété zé hã.

¹⁷Senai'ô na rowasu'u'wa norî hã, tinhimirowasu'u na te te âma 're dapawaptob za'ra mono ô wa, wa za oto marî na aima âma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Ta norî hã sipti hã

're ã'ré mono ne, te 're hâimana za'ra. Duré hâiwa nhirõno hã rowa'u hã nimomo te te 're sate mono wa, tã hã ãhawi we 're ãta'a mono õ ne, te 're hâimana za'ra. 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã ma tã ta norã hã pisutu sirõmo za'ra, robra si 're ãsa'wari mono zéb ãma, ãwa 're hâimana u'ãsi za'ra mono da. ¹⁸ Ta norã hã simiroti pire newa, 'rãwi sina 're wata za'ra mono sina, te za te te dama 're rowasu'u za'ra, da te dasima 're ãwë za'ra mono zéb uwaibaba, 're dahâimana wasété za'ra mono da, dama 're ãrowë za'ra mono zéb da newa. ãne wamhã, nimosi ãsazei'õ'wa norã hâimana wasétézém hawi 're ãdasipizari za'ra mono norã hã, te za oto te te ãma 're sasõmri za'ra, senai'õ na rowasu'u'wa norã ãma hã. ¹⁹ Dasi'uihã na dahâimanazém na 're dahâimana wasété za'ra mono nherë, rowë na si za 're ãdanomro mono na, te ta norã hã te te dama 're rowasu'u za'ra, taré. Tane nherë, rowë na si 're nomro mono õ di, ta norã hã, tihâimana wasété hawi ãwairébézéb da hã, tãma waihu'u za'ra õ wa. Marã hã da te 're sei hõsi za'ra mono wamhã, dasi'uihã na da te 're rëme waihu'u za'ra mono õ di za. Tane, senai'õ na rowasu'u'wa norã hã si'uihã na tiwasédé hã te te sahãri waihu'u za'ra õ di. ²⁰ ãté ta norã hã Danho'reptui'wa na ma tã Wanhib'apito Zezu Cristu hã te te 're waihu'u za'ra. Taha zarina ma tã ãsazei'õ'wa hâimana wasétézém hawi 're sipizari za'ra. Tane nherë, apã dasiré 're hâimana wasété za'ra mono wamhã, e niha za tawamhã, 're ãhâimana za'ra mono zé hã. Wanhib'apito hã te te 're saze za'ra mono õ ré, rowë'õ na 're ãhâimana za'ra mono zém nhipai u hã, tãma 're rowë õ uptabi za'ra mono di za oto. ²¹ Ta norã hã hâimana wë na 're hâimana za'ra mono da, te te sina 're waihu'u za'ra mono õ ré, ma tã robzei'õ na 're hâimana za'ra. Tazahã, dahâimana wë zé hã te te oto siwi 're wë'õ pese za'ra mono wa, te oto robzei'õ uptabi na 're hâimana za'ra. ²² Ta norã hã apã tiwasété u 're sipizari za'ra mono wa, ma tã te te sina ãma 're uwaimrami za'ra, dahâimanazém na tã sena na da te dasima 're ãnharã za'ra mono zé hã, ãne: "Wapsã hã te za apã mo, tinho'o'o zõ, te te 'rëne da. Duré uhãbã hã da te 're upsõ za'ra mono nherë, te za apã 're si'uptob za'ra, ti'ai wai'o na."

3

Wanhib'apito Zezu Cristu hã za apã we ãmorãzé wasu'u

¹ ãsiwadi norã, ãma asawi pese za'ra wa'aba norã hã, wa za duré rob'ui'ére na ãma aima sisiwi za'ra wa'wa, maparane te aima ãrob'ui'ére za'ra wa'aba zéb zarina, rosa'rata wë na 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. ² Wa tã ãsima wë, duréhã 'Re ãhâimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norã nhimiroti na, te ãma aipo're pu'u za'ra wa'aba da. Wa tã duré ãsima wë, Wanhib'apito nhimiroti na zama, te ãma aipo're pu'u za'ra wa'aba da, Wanho'reptui'wa nhimiroti na hã, wasiré ãsadawa wasu'u'wa norã hã wa te aima ãma 're ãrowasu'u za'ra wa'aba mono zém na hã. ³⁻⁴ Marã ãpire na, wa za oto aima rowasu'u za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. Rob'rãsutu u hã romhuture wamhã, te za ni'wam norã hã ãne 're hâimana za'ra. Marã ãwasété zõ si te za te te 're rowasutu za'ra. ãne te za te te aima 're nharã za'ra wa'wa: "Oro apã wei morã su'u 'ruza, Zezu Cristu hã. Ropoto na'rata hawimhã, tã õhõ u'ã romhâimanazé hã. Apã wei morã õ ré, ma tã wamama norã hã wawi 're dã'ã za'ra." ãne te za te te aima 're nharã za'ra wa'wa. ⁵⁻⁶ Ta norã hã te te 're 'madã'ã za'ra mono õ di, duré pese timreme na hã hãiwa te te ãpoto na, ti'a te te ãpoto na zama, 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã. Ta hã ma tã ã na ãma aiwanhiza, ã hã ti'a hã te te 're uirã mono da oto. Duré ãma ronomro pari, ma tã ã pusi. Ma tã tã si nomro. Ma tã uburé marã hã ti'ai ãma hã uprosi, ã na. ⁷ Duré 'Re ãhâimana u'ãsi mono mreme zarina, hãiwa norã hã ti'ai me te za a'ã 're hâimana zahuré. Bãdã ãwa ãwaptã'ãzéb u, te za dahâimanazéb zarina dama arowairébé, 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã. Tawamhã te za da'uprosi, 're ãdahâimana wasété za'ra mono norã hã. Duré unhama ro'o na te za oto hãiwa norã hã uprosi zahuré, ti'ai me.

⁸ ãsiwadi norã, ãma asawi pese za'ra wa'aba norã hã, Wanhib'apito hã zahadu apã wei morã õ nherë, ma'ãpé marã na ãma 're rosa'rata pese za'ra wa'aba mono, aiwi 're simani tã za'ra wa'aba mono da. Bãdã hã wa te 're ãsa'rata za'ra mono nei õ di, Wamama nhimiza'ratazé hã. Bãdã misi nherë, tãma hã wahub ahã ne. Duré miu na wahum nherë,

tãma hã misi båtã na. ⁹ Wanhîb'apito hã wa'a õ di, ïwẽ na te te dama ïropisutuzém na, te te dama ãma 're ïuwaimrami za'ra mono da hã. Ai'ãma wa'a su'u za'ra wa'aba õ di, te te ï'aihã za'ra wa'aba da hã. E marî wa. Te te ïda'uprosi da hã tãma wẽ õ di. Uburé dawasété wi 're ïdasipizari za'ra mono da si, tãma ïwẽ hã, ïsimiroti zarina 're danomro wẽ mono da si. ¹⁰ Wa za oto aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. ïsipsaihuri hã sô ïdanhimipari õ zém na si, te za ãzé, 'ri para u hã. Tane, Wanhîb'apito zô 're ïdanhimipari za'ra mono õ zém na si, te za wei mo apã. ãne wanhã, hãiwa te za ai'utõ. Rãrã'ã za'ëtẽ uptabi di za. Uburé marî hã hãiwa na 're ïsimasa mono hã te za ai'uzã. Danhipti'ai mono bã, marî hã 're ïhãimana za'ra mono hã te za si'utõrî.

¹¹ Tawamhã, uburé marî hã ïsi'utõrîzém na hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba wa, e niha te za tawamhã 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Te za aiwẽ uptabi na 're aihãimana za'ra wa'aba mo, 'Re ïhãimana u'ãsi mono nhimiroti zarina si. ¹² Te za duré asimi'ẽ na sô 're asimipari za'ra wa'aba mo, 'Re ïhãimana u'ãsi mono bådã te te ïpisutu zô. Bådã hã ïwa waptã'ã su'u da, te za asiptete sina 're aihãimana wẽ za'ra wa'aba mo. Bådã ïwa waptã'ã wamhã, te za hãiwa hã ai'utõ, unhamã ro'o na. Duré uburé marî hã hãiwa na 're ïsimasa mono hã te za ai'utõ. ¹³ ãne za romhãimana wa, hãiwa ïtéb zô, duré ti'a ïtéb zô zama, wa za sô 're wanhimipari u'ãsi za'ra, tame dawẽ na si 're ïdahãimana za'ra mono zéb zô. 'Re ïhãimana u'ãsi mono hã ãne ïwẽ na te te dama ropisutu wa, wa za sô 're wanhimipari u'ãsi za'ra.

¹⁴ Taha wa, ïsiwadi norî, ïma asawi pese za'ra wa'aba norî hã, rowẽ zô 're asimipari za'ra wa'aba mono sina, te za sada 're asiptete za'ra wa'aba mo, aihãimana wẽ na 're aihãimana za'ra wa'aba mono da, 'Re ïhãimana u'ãsi mono hã aihãimana wẽ uptabi na, te te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono da, rowẽ u'ãsi ãma 're anomro aba mono da. ¹⁵ Ma'ãpé, ãma 're rosa'rata pese za'ra wa'aba mono, Wanhîb'apito hã da'ãma ïwa'a su'u õ zém na hã. Ta hã te simi'ẽ na 're hãimana, tinhimiházé wi te te 're ïda'anho'reptui mono da hã. ãne na ma tô duré Paru hã wama ïsawi pe hã aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, hãiwa hawi rowaihu'u na 'Re ïhãimana u'ãsi mono te te tãma ïwaihu'uzéb zarina. ¹⁶ ãne na ma tô te te dama 're awaihu'u, Paru hã te te dama ãma 're rob'ui'ééré mono wamhã. Nimame te tihãimana za'ra, ïsimi'ui'ééré pire hã. Ta hã dama pire za'ra di, da te 're ïwaihu'u za'ra mono zéb da hã. ãne wa, ma tô ni'wam norî hã ïsimiroti na te te ãma 're upa za'ra, te te 're waihu'u pese za'ra mono õ wa, wẽ nherẽ, ïsimiroti hã. Ta norî hã Wanhîb'apito ãma siptete sina 're hãimana za'ra mono õ wa, ma tô Paruhu nhimiroti na te te ãma 're upa za'ra. Duré 'Re ïhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hãiba amo na zama, ma tô te te ãma 're upa za'ra. Taha wa, te za 'Re ïhãimana u'ãsi mono hã hã za'ra.

¹⁷ ïsiwadi norî, ïma asawi pese za'ra wa'aba norî hã, ãne hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba wa, ma'ãpé 'rãwi 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mono, 'Re ïhãimana u'ãsi mono nhimiroti wẽ'õ'wa norî nhimirowasu'u hã 're wapari za'ra wa'aba mono tõ da, Wanhîb'apito ãma asiptete sina 're aihãimana u'ãsi za'ra wa'aba mono da. ¹⁸ Ma'ãpé, 're aihãimana wẽ u'ãsi za'ra wa'aba mono, aihãimana wẽ hã asima 're sa'ëtẽ za'ra wa'aba mono da, Wanhîb'apito Zezu Cristu te te 're ïwa'apawapto mono zém na. Duré Wanho'reptui'wa Zezu Cristuhu ãma rowaihu hã, te za asima 're ïsa'ëtẽ za'ra wa'aba mo. Ta hã Wanho'reptui'wai wa, wa za ãma 're wawata u'ãsi za'ra. Tane tô.

1 Zuwã

İsazei'wa **norĩ ma, Zuwã te te ĩrob'ui'éré na'rata zé** **İbahã wasu'uzé**

Ã İbahã na rob'ui'éré hã Zuwã hã ãma sisisi õ di. Tane nherẽ, İšana'rata hawim na hã dama waihu'u pese za'ra di, İsimi'ui'éré na hã. Zuwã hã ma tô wama waihu'u za'ra tinhimi'ui'éré na hã, 're wasisawi pese za'ra mono da, 'Re İhâimana u'âsi mono te te 're İwa'azawi pese mono ne. Duré rowa'a na si 're wanomro mono da, ma tô wama waihu'u za'ra, wawasédé hã wa te 're 'manharĩ za'ra mono ãna.

Zezu Cristu İsi'a'uwêzé wasu'u

¹ Wa hã Zuwã, wa za oto aima ãma rob'ui'éré za'ra wa'wa, Wanhib'apito zazei'wa, 're İ'aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma. Duréhã marĩ õ uptabi ré, 're İhâimana mono ãma, wa za aima ãma rob'ui'éré za'ra wa'wa. Ta hã ma tô si'a'uwê, ti'ai ãma hã. Ta hã wa tô wa te 're wapari za'ra, ti'ai ãma 're morĩ ré, İsiré 're İwanomro mono norĩ hã. Wa tô duré wa te 're hâiba 'madâ'â u'âsi za'ra, watõmo na. Dâ'â pari, hâiwa'utu wa, wa tô duré wanhib'rata na hâiba upi za'ra ni. Ta hã 'Re İhâimana u'âsi mono mreme na İsisisi hã, duré 're İdanomro mono zép té, te te dama 're İ'apisutu mono. ² Duréhã marĩ õ ré hã Wamama siré te 're hâimana u'âsi, ta hã. Tawamhã ma tô we datême sihâi'ré, sõ'awi ãma 're İdanhopré mono da hã. Wa norĩ hã wa tô wa te 're 'madâ'â za'ra. Taha wa, sena na wa aima wasu'u za'ra wa'aba ni, 're İdanomro u'âsi mono zé te te dama 're İ'apisutu mono hã. ³ E marĩ da, wa ãne aima rowasu'u za'ra wa'aba ni, wa te 're İ'madâ'â za'ra mono zém na hã, duré wa te 're İwapari za'ra mono zém na zama. Wamama siré 'râwi 're İwahâimana za'ra mono ne, duré İ'ra siré Zezu Cristuhu siré 'râwi 're İwahâimana za'ra mono ne, a norĩ wa'aba zama İsiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, wa ãne aima waihu'u za'ra wa'aba ni. ⁴ Watoi uptabi zé hã wa te wasima 're 'masisi za'ra mono da, wa ãne aima ãma rob'ui'éré za'ra wa'aba ni, ãma 're İwahâimana za'ra mono zéb da hã.

'Re İhâimana u'âsi mono, rowa'a u'âsi 're İhâimana mono zé wasu'u

⁵ Zezu Cristu hã ma tô Timama hã te te wama 're sadawa wasu'u za'ra. Taha nhimirowasu'u hã wa te 're İwapari za'ra mono zém na wa oto aima rowasu'u za'ra wa'aba ni. E niha Timama hã te te wama 're İsadawa wasu'u za'ra mono zé hã. ãne na wa tô wa te 're wapari za'ra: "Rowa'a wamhã, robra õ di. Tane, 'Re İhâimana u'âsi mono hã wê uptabi wa, marĩ İwasédé hã ãma 're hâimana mono õ di." ãne Timama hã te te wama 're İsadawa wasu'u za'ra mono zé hã. ⁶ Áté wa za wawasété na 're wahâimana za'ra. Tawamhã, wawasété na 're wahâimana za'ra mono wamhã, robra u'âsi wa za 're wahâimana za'ra, wapê'ê 'remhã. Tawamhã robra u'âsi 're wahâimana za'ra mono nherẽ, 'Re İhâimana u'âsi mono siré, 'râwi 're İwahâimana za'ra mono na dama 're wasiwasu'u za'ra mono wamhã, wazadawa nhipese na wa za 're wahâimana za'ra, wapê'ê 're, robra u'âsi 're wahâimana za'ra mono nherẽ. ãne wamhã, tô senai õ di, 're İwahâimana za'ra mono zé hã. ⁷ Tane nherẽ, 'Re İhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina 're wahâimana za'ra mono wamhã, rowa'a na 're İhâimana mono ne, wa za duré wa norĩ hã rowa'a na 're wahâimana za'ra. Taha zarina, wa za duré 'râwi wasiré ãma 're wahâimana za'ra, wasisawi pese sina. 'Re İhâimana u'âsi mono 'ra hã te za duré wawasédé hã te te wama 're aparĩ tidâ'ázém na Zezusi hã, wawasété ãna oto ãma 're wanomro mono da.

⁸ Áté wa za taré 'râwi wasi'ãma wa te 're rosa'rata za'ra, ãne: "Wa norĩ hã wawasété ãna, wa 're wahâimana za'ra." ãne wasi'ãma wa te 're rosa'rata za'ra mono wamhã, wa za 'râwi wasima 're wazadawa nhipese za'ra, wawasété õ na wasina 're İwawata za'ra mono na. 'Re İhâimana u'âsi mono nhimiroti hã tô sena uptabi hã wapê'ê 're, wama 're hâimana za'ra mono õ di, ãne wamhã. ⁹ Tane nherẽ, wawasédé hã wa te 're İ'manharĩ za'ra

mono na 'Re ihâimana u'âsi mono ma, 'râwi 're wasiwẽ'õ za'ra mono wamhã, te te dama 're i'aropisutu mono zéb zarina, te za te te wama ãma 're a'uwaimrami, te te wama ãma 're a'upai mono ãna. Tãma 're iwasiwasu'u za'ra mono zéb zarina, wawasédé hã wa te 're i'manharĩ za'ra mono hã te te wa'ãma 're ab'madâ'â mono õ di za oto. Te za te te wama 're apari, wawasédé hã. ¹⁰ Duréhã 'Re ihâimana u'âsi mono hã ma tô da'ãma waihu'u siro, uburé 're idahâimana wasété za'ra mono zém na hã. Taha wa, wa norĩ hã wawasété ãna 're iwahâimana za'ra mono na dama 're wasiwasu'u za'ra mono wamhã, 'Re ihâimana u'âsi mono ãma, wa isadawa nhipe hã wa te ãma 're sa'ra za'ra. Tawamhã 'Re ihâimana u'âsi mono nhimiroti hã wapẽ'ẽ 'remhã, wama 're hâimana za'ra mono õ di za.

2

Zezu Cristu hã Timama ma, te te 're ida'apawapto mono zé wasu'u

¹ I'ra norĩ, ãma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, e marĩ da, wa ãne na aima rob'ui'ére za'ra wa'wa. Aiwasété ãna ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono zéb da hã, wa ãne ãnhimi'ui'ére na ãma aipo're pu'u za'ra wa'wa. Tane nherẽ, aiwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono nherẽ, Zezu Cristu hã 're imorĩ wẽ uptabi hã te za ai'ãma 're sisaprĩ za'ra wa'wa, tinhimiroti wẽ na. Timama ma, te za ãne te te 're aiwasu'u za'ra wa'wa, Zezusi hã: “Å norĩ hã, tiwasédé te te 're 'manharĩ za'ra mono wa, asiwi 're awẽ'õ mono õ di za. Wa hã wa tô i'upana sada idâ'â za'ra, uburé iwasédé hã te tãma 're i'apari mono zéb da hã.” Åne te za Timama wi te te 're rowaptẽrẽ, ai'upana za'ra wa'aba. ² Ta hã ma tô wazada dârã, 'Re ihâimana u'âsi mono hã wawasédé hã te te wama 're i'apari mono zéb da hã. Tane nherẽ, wazada si dâ'â õ di. Uburé da'udãna dawasédé hã da te 're i'manharĩ za'ra mono norĩ zada zama, ma tô dârã, da'upana.

³ E niha, wa za tawamhã wasina waihu'u pese za'ra ni, 'râwi isiré 're iwahâimana za'ra mono na hã. 'Re ihâimana u'âsi mono nhimiroti hã wa te 're 'madâ'â pese za'ra mono wapsi, wa za wasina wa te 're waihu'u za'ra, 'râwi isiré 're iwahâimana za'ra mono na.

⁴ Até ni'wa hã te za ãne dama 're siwasu'u: “Wa hã, 'Re ihâimana u'âsi mono hâimanazé hã ãma waihu'u pese di.” Ta hã isimiroti hã te te 're 'madâ'â pese mono õ nherẽ, te za taré dama 're siwasu'u, sadawa nhipese na. Duré 'Re ihâimana u'âsi mono nhimiroti hã tô sena uptabi hã ipẽ'ẽ 're, tãma 're hâimana mono õ di. ⁵⁻⁶ Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã 'Re ihâimana u'âsi mono nhimiroti si te te 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhã, 'Re ihâimana u'âsi mono te te 're ida'azawi pese mono zém ne, 're isisawi pese za'ra mono zéb zô, ta norĩ wi tiwi 're rowaptã'ã za'ra mono õ di za. Te za te te tãma ãma 're uwaimrami u'âsi za'ra, 'Re ihâimana u'âsi mono ma. Duré ni'wam norĩ hã 'Re ihâimana u'âsi mono ãma 're ihâimana za'ra mono na dama 're siwasu'u za'ra mono wamhã, e niha tawamhã, 're ihâimana za'ra mono zé hã za. Zezu Cristu hã ti'ai ãma 're morĩ ré, 're ihâimana wẽ mono zém ne, te za 're hâimana wẽ za'ra. Åne hã wa norĩ hã 're wahâimana za'ra mono wamhã, wa za sena na wa te wasina 're waihu'u pese za'ra, 'Re ihâimana u'âsi mono ãma si 're iwahâimana za'ra mono zém na hã.

Duréi nherẽ, 'Re ihâimana u'âsi mono nhimiroti té wasu'u

⁷ I'isãnawã norĩ, ãma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, ãhãna 'Re ihâimana u'âsi mono te te dama irotizép tém na te ãma aima rob'ui'ére za'ra wa'aba õ di. 'Re isaze na'rata za'ra wa'aba mono zém hawi, aima 're ihâimana za'ra wa'aba mono zém na, wa ãma aima rob'ui'ére za'ra wa'wa, za 're iwasisawi pese za'ra mono zéb da na. Ta hã te 're i'wari u'âsi za'ra wa'aba mo. ⁸ 'Re ihâimana u'âsi mono te te dama irotizé hã ãhãna te ãma irob'ui'ére hã duréi nherẽ, ãhãna hã duré ité oto. E marĩ wa. Cristu hã ti'ai ãma 're morĩ ré, ma tô Timama nhimiroti zarina te te 're da'azawi pese, tô õhõ zarina si. A norĩ wa'aba zama te duré isimiroti zarina 're aihâimana za'ra wa'aba mo, 're asisawi pese za'ra wa'aba mono sina. Taha wa, wa tô oto wa te 're waihu'u za'ra, duréi nherẽ, ãhãna hã ité duré, Wamama nhimiroti hã, õhõ si nherẽ. Zezusi hã ti'ai ãma 're morĩ ré, ma tô te te dama 're rowasu'u, rowa'a na si 're danomro wẽ mono da, robra na si 're danomro wasété tã mono da,

danhimiza'rese ãna. Taha wa, te oto robra hã te te sina rosapari u'âsi. Īwa'rãmi te rowa'a ĩsa'ẽne hã te te sina rosa're, hãimo.

⁹ Āté ni'wa hã dasiré ĩsazei'wa newa te za taré ãne dama 're siwasu'u: “Wa hã, 're ĩmorĩ wẽ di. Rowa'a na si wa 're ĩhãimana, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti zarina.” Āne ni'wa hã dama 're siwasu'u mono nherẽ, ĩsazei'wa norĩ te te 're a'ruiwapari mono wamhã, ta hã te zahadu robra na 're hãimana. ¹⁰ Ni'wa hã ĩsazei'wa norĩ te te 're azawi pese mono wapsi, te za rowa'a na 're hãimana u'âsi, tipẽ'ẽ 're. Tawamhã rowa'a na si 're morĩ wamhã, 're si'marõpãrĩ mono õ di za tiwasété na, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti zarina 're hãimana wẽ mono wa. ¹¹ Tane nherẽ, ni'wa hã ĩsazei'wa norĩ te te 're a'ruiwapari mono wamhã, ta hã te zahadu robra u'âsi siwa'ru 're hãimana, tipẽ'ẽ 're. Robra na datob'a ne siwa'ru 're ĩdahãimana za'ra mono ne, te 're hãimana wasété.

¹²⁻¹⁴ Ī'ra norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã aiwasété 'wa hã te te ai'ãma 're ab'madã'ã aba mono õ di oto, Zezusi hã dazada ĩdã'ãzéb zarina. Duré Wamama hãimanazé hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Taha wa, wa aima ãma rob'ui'ére za'ra wa'wa.

Īprédum norĩ, duréihã marĩ õ uptabi ré, 're ĩhãimana mono siré 'rãwi 're aihãimana za'ra wa'aba mono wa, wa duré aima rob'ui'ére za'ra wa'wa.

Duré ĩpréduptém norĩ, ĩwasété uptabi ãma ai'uté za'ra wa'aba wa, wa aima rob'ui'ére za'ra wa'wa. Duré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u zarina si asiptete na 're aihãimana za'ra wa'aba mono wa, wa oto ãne aima ãma rob'ui'ére za'ra wa'wa.

¹⁵⁻¹⁶ Ti'ai ãma dapo're'õ u'âsi 're ĩdanomro mono na, wa za oto aima rowasu'u za'ra wa'wa. Dawasété zô, da te dasima 're ĩrob'ruiwapari u'âsi za'ra mono zé hã, Wamama tei õ di. Duré, datõmo na marĩ hã da te 're 'madã'ã za'ra mono wa, da te dasima 're ĩruiwapari za'ra mono zé hã, Wamama tei õ di. Duré, danhimarĩ ahã wa, 'rãwi dasina 're ĩdawata za'ra mono zé hã, Wamama tei õ di. Duré, dahãimana pire na 'rãwi dasina 're ĩdawata za'ra mono zéb zama, Wamama tei õ di. Uburé marĩ hã ti'ai ãma ĩwasétére hã dapo're'õ u'âsi 're ĩdanomro mono norĩ te hã.

Taha wa, ti'ai ãma uburé 're ĩdahãimana wasété za'ra mono norĩ ne, aiwasété zô asima 're rob'ruiwapari za'ra wa'aba mono õ di za. Aiwasété zô asima 're rob'ruiwapari za'ra wa'aba mono wamhã, tô sena Wamama hã 're sawi waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za.

¹⁷ Ti'ai ãma uburé 're ĩdahãimana wasété za'ra mono zé hã ĩsi'utõrízéb u, ãhãna hã te te sina rotété u'âsi, duré uburé marĩ ĩwasédé hã da te dasima 're ĩruiwapari za'ra mono zama. Zahadu wapsi te za ai'utõ, simisutu. Ni'wam norĩ hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimipisutuzém na si 're hãimana za'ra mono wapsi, ta norĩ si te za 're hãimana u'âsi za'ra, si'utõrĩ ãna.

Cristuhu zada za 're ĩhãimana mono wasu'u

¹⁸ Ī'ra norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, ropsi'utõrízéb u hã romhuture di oto. Tame te za oto aibã ĩwasédé hã dama 're hãimana sõ'awi, Cristuhu zada 're ĩhãimana mono hã. Cristuhu newa te za ĩsimiroti hã da te 're wapari za'ra. Taha wasu'u hã ma tô 're ĩwapari u'âsi za'ra wa'aba mo. Tane nherẽ, te duré ãhãna wanho'a 're hãimana za'ra ahã uptabi na, za Cristuhu zada dama 're ĩhãimana mono ne. Taha wa, wama waihu'u pese za'ra di oto, ropsi'utõrízéb u ĩromhuture na hã. ¹⁹ Ta norĩ hã ma tô aré wasiré 're si'rã'õtõ u'âsi, ĩwasu'uwẽ u. Wasiré uptabi 're hãimana za'ra mono õ nherẽ, ma tô aré wasiré 're hãimana za'ra. Wasiré uptabi, 're hãimana za'ra mono 'wa'ãhã, te aré wasiré 're hãimana u'âsi za'ra, 'rãwi. Tane nherẽ, ma tô wahawi 're wairébé. Taha wa, wa tô wasina waihu'u za'ra ni oto, wasiré uptabi 're ĩhãimana za'ra mono õ na hã.

²⁰ A norĩ wa'wa hã ma tô Zezusi hã 're ĩmorĩ wẽ uptabi hã te te 're aipisutu za'ra wa'wa, Timama pẽ'ezani hã te te aima 're sõmri za'ra wa'aba mono da. Taha wa, ma tô oto Wamama nhimiroti tô sena uptabi hã aihãiba mono bã ĩwaihu'u za'ra wa'wa. ²¹ E Wamama nhimiroti hã tô sena uptabi hã waihu'u za'ra wa'aba õ wa, wa ãne ãma aima rob'ui'ére za'ra wa'wa. Mare di. Āne wab õ di. ĩsimiroti hã waihu'u pese za'ra wa'aba wa,

wa āne aima āma rob'ui'ééré za'ra wa'wa. Duré 're ĩdazadawa nhipese za'ra mono zé hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti tô sena uptabi hawib õ na hã waihu'u pese za'ra wa'aba wa, wa āne aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa.

²² E 'wam norĩ hã bété 're ĩsadawa nhipese za'ra mono hã. Ta norĩ hã te āne Zezusi hã te te dawi 're udâ za'ra: “Zezusi hã Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisutu õ di.” Ta norĩ hã sadawa nhipese uptabi na 're ĩhâimana za'ra mono. Ta norĩ hã te Cristuhu zada 're hâimana za'ra, te te dawi 're udâ za'ra mono wa. ĩmama zada zama te duré 're hâimana za'ra, ta norĩ hã. ²³ Ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, te te dawi 're udâ za'ra mono wamhã, ta norĩ hã ĩmama siré 'râwi 're hâimana za'ra mono õ di. Ni'wam norĩ si, Zezusi hã Wamama hawi we ĩmorĩ na te te 're ĩsaze za'ra mono na tô sena dama 're ĩwasu'u za'ra mono norĩ si, te Wamama siré 'râwi 're hâimana za'ra, rowē na.

²⁴ Ma'āpé, ĩwasu'uwē hã 're ĩsaze na'rata za'ra wa'aba mono zém hawi 're ĩwapari za'ra wa'aba mono zém na si 're anomro u'âsi aba mono. Āma 're anomro u'âsi aba mono wapsi, te za duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra āma 're anomro aba mo, duré ĩmama āma zama. ²⁵ Cristu hã ma tô āne wama ropisutu sirõmo za'ra, 're wadâ'â za'ra mono āna, ĩ'rata 're ĩwasu'ubumroi u'âsi mono zéb da hã.

²⁶ E 'wam norĩ āma, wa aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa. Sadawa nhipese na taré te te aima 're ĩroti za'ra wa'aba mono norĩ āma, wa aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa. ĩsiniwĩ 're aipizari za'ra wa'aba mono da, te ta norĩ hã tinhimiroti tô senai õre na te te 're aipibui u'âsi za'ra wa'wa. ²⁷ Tane nherē, ma tô Cristu hã Timama pē'ēzani hã te te aima 're sōmri za'ra wa'wa. Taha ré, te oto ĩré 're anomro u'âsi aba mo. Aipē'ē 're, te aima 're hâimana u'âsi za'ra wa'wa. Taha wa, roti aimawi zô asina 're asimipari za'ra wa'aba mono õ di za. Taha si te za uburé marĩ ĩwē hã te te aima 're waihu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani hã. Tô sena uptabi, ĩsimiroti hã. Taré te te aima 're roti za'ra wa'aba mono õ di. Taha wa, te za ĩsimiroti si 're ĩmadâ'â pese za'ra wa'aba mo. Cristuhu āma si te za duré 're anomro u'âsi aba mo.

²⁸ ĩ'ra norĩ, āne wa za oto aima roti za'ra wa'wa. Zezusi hã apâ wei morĩ õ ré, ma'āpé õhõ āma si 're anomro u'âsi aba mono, apâ za wei morĩ wa, tãma aipahi za'ra wa'aba tō da, duré rowazép te, tãma ai'rāpo za'ra wa'aba tō da. ²⁹ Cristu hã 're ĩmorĩ wē uptabi na hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di oto, marĩ na 're ĩsiwasété mono õ na hã. Taha wa, ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama 're ĩ'apisutu mono zéb zarina si 're nomro wē mono wamhã, tawapsi te za oto ĩwaihu'u za'ra wa'wa, ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē, tô sena 're ĩnomro mono na hã.

3

'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra norĩ 're ĩhâimana za'ra mono zé wasu'u

¹ Ma'āpé, āma aipo're pu'u za'ra wa'aba. Wamama hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, tô sena te te 're wa'azawi pese uptabi. Te te 're wa'azawi pese mono wa, te ti'ra na te te 're wa'anhisi. Taha wa, tô sena, wa oto ĩ'ra hã 're wahâimana za'ra, ĩsazei'wai mono bâ. Dapo're'õ u'âsi 're ĩdanomro mono norĩ hã, Wamama hã te te siwi 're waihu'u za'ra mono õ wa, wa norĩ zama ĩ'ra na te te duré siwi 're wawaihu'u za'ra mono õ di, ta norĩ hã.

² ĩsisānawā norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, wa oto 're wahâimana za'ra. Tane nherē, za 're ĩwahâimana za'ra mono zéb da hã, zahadu wama waihu'u prã za'ra di. Cristu hã apâ wei wazô morĩ wamhã, ĩsine wa za oto 're wahâimana za'ra. Āhã si wama waihu'u pese za'ra di. E marĩ wa, wa za ĩsine 're wahâimana za'ra. Tô sena Cristu hã 're ĩhâimana mono zém na 'râwi wa te oto wasiwi waihu'u za'ra wa, wa za ĩsine 're wahâimana za'ra. ³ Õhõ zô rob'umnhasi sina, sô 're wanhimipari za'ra mono ré, wa za uburé marĩ ĩwasédé hã wa te wasiwi 're wē'õ pese za'ra 'râwi, ĩwē na si 're wahâimana za'ra mono da. Cristu hã wasété āna 're ĩmorĩ ne, wa za 're wahâimana za'ra.

⁴ E marĩ tawamhã, 're ĩdawasété za'ra mono zé hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti, da te dasiwi 're wē'õ pese za'ra mono wamhã, ta hã dawasédé. Taha wa, ni'wam norĩ hã

're wasété za'ra mono wamhã, ta norĩ hã 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti te te siwi 're wẽ'õ za'ra, 'rãwi. ⁵ Tane nherẽ, Cristu hã ma tô we ti'ai u mo, dawasédé hã te te dama 're apari mono da. ã hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Ta hã 're ãmorĩ wasété õ, duré marĩ ãwasédé hã te te 're ã'ab'manharĩ mono õ. ⁶ Taha wa, ni'wam norĩ hã Cristuhu ãma si 're hãmãna za'ra mono wamhã, ta norĩ hã 're hãmãna wasété za'ra mono õ di. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã 're hãmãna wasété u'ãsi za'ra mono wamhã, ta norĩ hã Zezusi hã Danho'reptui'wa na te te 're waihu'u za'ra mono õ di. Ta norĩ ma, Zezusi hã tãma waihu'u za'ra õ di tô.

⁷ ã'ra norĩ, dahãmãna wasété na 're ãdanomro mono na, da'ãma 're sasõmri za'ra wa'aba mono õ di za, danhimiroti senai'õ na dama 're ãhãmãna za'ra mono na zama. Ma'ãpé 'rãwi asina 're asõpré pese aba mono. Ni'wam norĩ hã 're nomro wẽ mono wamhã, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti na sima ãma 're sipa za'ra mono õ wamhã, ta norĩ si 're hãmãna wẽ za'ra mono di, Cristu hã 're ãmorĩ ne. ⁸ Wa'uburé hã, wa'rui'wa hã ropoto na'rata hawim haré, te tiwasédé hã te te 're ab'manharĩ u'ãsi. Taha wa, ni'wam norĩ hã tiwasédé te te 're 'manharĩ u'ãsi za'ra mono wamhã, ta norĩ hã Wa'uburé nhib'a'uwẽ te 're hãmãna za'ra. Taha nhimiromhuri wasédé hã te te tiwi pari da, ma tô 'Re ãhãmãna u'ãsi mono 'ra hã we ti'ai u datẽme mo.

⁹ Ni'wam norĩ hã 'Re ãhãmãna u'ãsi mono 'ra, 're hãmãna za'ra mono wamhã, ta norĩ hã tiwasédé te te 're 'manharĩ u'ãsi za'ra mono õ di. Mare di. E marĩ wa. 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã ãpẽ'ẽ 're, 're ãpoto téb za'ra mono zé hã te te tãma 're anhomri mono wa. Duré 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã, ãma 're 'ra za'ra mono wa, tiwasédé hã õne u'ãsi te te 're 'manharĩ waihu'u za'ra mono õ di za. ¹⁰ E niha wa za bété waihu'u za'ra ni, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono 'ra norĩ hã, duré Wa'uburé 'ra norĩ hã. Ni'wam norĩ hã 're hãmãna wẽ za'ra mono õ wamhã, duré te te 're dazawi pese za'ra mono õ wamhã, ta norĩ hã 'Re ãhãmãna u'ãsi mono 'ra, 're nomro mono õ di. ãne na wa za ta norĩ hã Wa'uburé 'ra na waihu'u za'ra ni.

'Re ãdãsisawi pese za'ra mono zém na roti wasu'u

¹¹ Duréihã ãsãna'rata hawimhã, ma tô Zezusihi wasu'uwẽ hã 're ãwapari za'ra wa'aba mo, uburé 're ãwasisawi pese za'ra mono zém na hã. ¹² Duréihã Ca'ĩ, tino te te ã'ruiwapari ne, 're wasi'ruiwapari za'ra mono õ di za. Ta hã ãwasété nhib'a'uwẽ te 're hãmãna, Wa'uburé nhib'a'uwẽ. Ta hã ma tô tino tĩwĩ. E marĩ wa. ãno si 're hãmãna wẽ mono wa, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã te te wẽsãmri 'ru te.

¹³ ãsisãnawã norĩ, ãpo're'õ norĩ hã te za te te 're ai'ruiwapari za'ra wa'wa. Te te 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono wa, ãté te za 'rãwi asima 're ãnharĩ za'ra wa'aba mo, ãne: "E marĩ wa, te õ norĩ hã te te 're ã'ruiwapari za'ra." ãne hã 'rãwi asima 're nharĩ za'ra wa'aba mono õ di za. Te za tô ãhãmãna wasété norĩ hã te te 're ai'ruiwapari za'ra wa'wa. ãne, wa aima waihu'u za'ra wa'wa, ãpo're'õ norĩ hã te te 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono õ newa, 'rãwi asima 're nharĩ za'ra wa'aba mono tõ da. ¹⁴ Ni'wam norĩ hã te te 're dazawi pese za'ra mono õ wamhã, ta norĩ hã te dã'ã u'ãsi ne 're hãmãna za'ra, tipẽ'ẽ 'remhã, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhiti. Tanei õ di, wa norĩ hã wasiré ãsazei'wa norĩ hã. 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhiti, wapẽ'ẽ 're aré wadã'ã u'ãsi ne 're wanomro mono nherẽ, wa tô ãhawi 're wawairébé, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono niwĩ, rowẽ na oto 're wanomro u'ãsi mono da, wapẽ'ẽ 'remhã. ãne, wa tô oto wasi'ãma waihu'u pese za'ra ni. 'Re wasisawi pese za'ra mono wa, wa ãne hã tô sena na wasi'ãma waihu'u pese za'ra ni. ¹⁵ Dapãrĩ'wa norĩ ma, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono 'rata 're ãdahãmãna u'ãsi za'ra mono zé hã tãma 're hãmãna za'ra mono õ di. ãne hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Duré ni'wam norĩ hã te te 're da'ruiwapari za'ra mono wamhã, ta norĩ hã dapãrĩ'wa ne, te 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ma hã 're hãmãna za'ra. Taha wa, wa te 're da'ruiwapari za'ra mono wamhã, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono 'rata 're ãdahãmãna u'ãsi za'ra mono zé hã wama 're hãmãna za'ra mono õ di za, aiwa. ¹⁶ E niha wa za, 're ãdãsisawi pese za'ra mono zé hã waihu'u pese za'ra ni. ãne wa za waihu'u pese za'ra ni. Cristu hã te te 're wa'azawi pese mono wa, ma tô

sisawi āna wazada dārâ. Taha zarina wa za duré wa norĩ hã 're wasipawaptob za'ra, 're wasisõ'reptu za'ra mono da. 'Re wadâ'â za'ra mono da nherẽ, wa za tô 're wasipawaptob za'ra, 're wasihâiba zawi za'ra mono āna. Āne 're ĩdasisawi pese za'ra mono zé hã za oto. ¹⁷Ni'wam norĩ hã marĩ, tãma 're hâimana za'ra mono nherẽ, marĩ zô dawĩ 're ĩro'wanhi'riti za'ra mono na te te 're dawaihu'u za'ra mono nherẽ, da'āma 're pẽ'ézé za'ra mono õ wamhã, e ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimizawi pese zéb ré te 're hâimana za'ra. Mare di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimizawi pese zé hã te te 're waihu'u za'ra mono õ di, ta norĩ hã. ¹⁸Ī'ra norĩ, e wazadawa na si wa za wa te 're dazawi wapti za'ra. Mare di. Wamreme na si wa te 're dazawi wapti za'ra mono õ di za. Uburé wa za marĩ ĩwẽ na wa te 're dapawaptob za'ra, wanhimizawizé hã tô sena na.

'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a, dasina dahâtâ'â āna 're ĩdanomro mono zé wasu'u

¹⁹Ōhõ na si 're wahâimana za'ra mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, 're ĩwanomro mono na wa za wasina waihu'u pese za'ra ni, roti tô sena uptabi na si 're ĩwanomro mono na. Duré ĩsõ'a 're wahâimana za'ra mono nherẽ, 'râwi wasina 're wahâtâ'â za'ra mono tô da, te za wapẽ hã wama 're siwaihu'u u'âsi za'ra, wapẽ hã ĩ're wama 're simi'wara mono da. ²⁰'Re ĩhâimana u'âsi mono ma hã, uburé marĩ hã tãma waihu'u pese uptabi di. Wa norĩ hã marĩ hã wapẽ'ẽ na 'râwi wa te 're ĩwaihu'u za'ra mono zém nhipai u, uburé marĩ hã tãma waihu'u pese uptabi di. Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, 're ĩwahâimana za'ra mono na 'râwi wapẽ'ẽ na 're wasiwawã za'ra mono nherẽ, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wa'āma 're po're pu'u u'âsi, taha ma uburé marĩ hã tãma waihu'u pese uptabi wa. Wa'āma 're pẽ'ézé uptabi mono wa, te za wapẽ hã ĩ're wama 're simi'wara, ĩ'ra 're ĩwahâimana za'ra mono na, 're wasiwawã za'ra mono õ wamhã. ²¹Īsisānawã norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, wa norĩ hã tô sena 're wahâimana wẽ za'ra mono wamhã, tawamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ 're ĩwahâimana za'ra mono na 'râwi 're wasiwawã za'ra mono õ di za. Āne wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, wasina 're wapahi za'ra mono õ di za. Wasina wahâtâ'â āna, wa za tãma 're wamreme zusi u'âsi, ĩsõ'a. ²²Duré, ĩsimiroti hã wa te 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhã, te te wama 're ĩ'awẽ mono zéb uwaibaba si 're wahâimana za'ra mono wamhã, wa te tiwi 're ĩrowaptẽrẽ za'ra mono zéb uwaibaba si, te za uburé marĩ hã ĩwẽ hã te te wama 're anhomri.

²³E niha tawamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã, wa te 're ĩ'madâ'â pese za'ra mono zéb da hã. Āne ĩsimiroti hã. Ī'ra Zezu Cristu, wa za wa te wasina 're umnhasi za'ra, Danho'reptui'wa na. Duré te te wama 're ĩroti za'ra mono zéb zarina si, wa za 're wasisawi pese za'ra. Āne ĩsimiroti hã. ²⁴Ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti te te 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhã, tô sena te ta norĩ hã āma 're hâimana za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma. Ta hã te duré ĩ'rata 're sãmra u'âsi za'ra, 'râwi. E niha wa za tawamhã, wasina waihu'u pese za'ra ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, wa'rata 're ĩsãmra u'âsi mono zém na hã. Ta hã ma tô Tipẽ'ézani hã te te wama 're anhomri, wapẽ'ẽ 're, 're sãmra mono da, uburé marĩ hã te te wama 're awaihu'u mono da. Taha na wa za wasina waihu'u za'ra ni, wa'rata 're ĩsãmra mono na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã.

4

'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti upana, dama rowasu'u nhipese'wa norĩ wasu'u

¹Īsisānawã norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, áté ni'wam norĩ hã te za āne aima 're siwasu'u za'ra wa'wa: “'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô Tipẽ'ézani hã te te wama 're anhomri. Īpẽ'ézani te te wama 're ĩ'awaihu'u mono zéb zarina si, wa tô wa te dama 're sadawa wasu'u za'ra.” Āne ni'wam norĩ hã aima 're siwasu'u za'ra wa'aba mono nherẽ, ĩsimirowasu'u na 're saze su'u za'ra wa'aba mono õ di za, a'â. Āhãna hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u uptabi 'wa newa, roti tô senai'õ na te te dama 're ĩroti za'ra mono norĩ hã ahã uptabi di oto. Daro mono bâ te dawazari 're hâimana za'ra. Taha wa, te za uburé roti hã tô sena zô 're ĩpibui u'âsi za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi

mono pê'êzani hawib zô si. ² E niha te za tawamhã ïwaihu'u pese za'ra wa'wa, ni'wam norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono pê'êzani ré sena na te te dama 're ïsadawa wasu'u za'ra mono na hã. Até ni'wam norĩ hã te za âne sena na aima 're siwasu'u za'ra wa'wa, 'râwi tipê'ê hawim na te te 're ïrosa'rata za'ra mono hã: “Zezusi hã ta hã Cristu, tô sena Danho'reptui'wa da, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te ïpisudu. Ta hã ti'ai âma dawazari potowa, ma tô si'a'uwê.” Âne aima 're siwasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, tô sena na te za âma 're ïwaihu'u za'ra wa'aba mo oto, 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u uptabi 'wa na, duré ïpê'êzani ré 're ïhâimana za'ra mono na zama. ³ Tane nherê, ni'wam norĩ hã Zezusi hã Danho'reptui'wa da, ti'ai âma dawazari ïsi'a'uwê na te te dawu 're udâ za'ra mono wamhã, ta norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono pê'êzani ré 're hâimana za'ra mono õ di, tô sena. Zezusihi zada, 're ïhâimana mono nhimirosa'rata zarina si te te 're rosa'rata za'ra, tipê'ê na hã. Ma tô ïwaihu'u sirõmo za'ra wa'wa, Zezusihi zada, 're ïhâimana mono nhimiroti wasété na, za daro mono bâ dasima da te âma 're ïropéi mono na. Âhãna ïsõwam nherê, te ïsimiroti wasété na 're dahâimana za'ra duré.

⁴ Ì'ra norĩ, a norĩ wa'aba si te oto 'Re ïhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê 're aihâimana za'ra wa'aba mo. 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u uptabi 'wa newa, tô senai'õ na te te dama 're ïroti za'ra mono norĩ da, ma tô asiptete sina 're aihâimana za'ra wa'aba mo, asimirosa'rata na. E marĩ wa. Aipê'ê 're, 're ïsãmra za'ra wa'aba mono hã, Wa'uburé ma tiwaihu'u pese na siptete uptabi wa, ti'ai âma dawada'uri wasété 'wai ma. ⁵ Ta norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u uptabi õ 'wa norĩ hã, te 'Re ïhâimana u'âsi mono wê'õ'wa norĩ me 're hâimana za'ra. Taha wa, te 'Re ïhâimana u'âsi mono wê'õ'wa norĩ nhimirosa'rata wasété zarina si te te tâma 're rowasu'u za'ra, ta norĩ hã. Taha na si te te tâma 're rowasu'u za'ra mono wamhã, wapari ze ti, ïsimiroti wasété za'ra hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono wê'õ'wa norĩ ma hã. ⁶ Wa norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê, wa oto 're wanomro. Ni'wam norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono hâimanazé hã 'râwi te te 're ïwaihu'u za'ra mono hã, ta norĩ si te te 're wawapari za'ra. Tane nherê, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê'õ, 're ïnomro mono norĩ hã te te 're wawapari za'ra mono õ di, 'Re ïhâimana u'âsi mono wasu'u na hã. Taha wa, ni'wam norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono wasu'u na te te 're wawapari za'ra mono õ wamhã, wa za wasina waihu'u pese za'ra ni, Wa'uburé hawi roti tô senai õ zarina 're ïhâimana za'ra mono na. Duré ni'wam norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono wasu'u na te te 're wawapari ze za'ra mono wamhã, wa za duré wasina waihu'u pese za'ra ni, 'Re ïhâimana u'âsi mono pê'êzani hawi roti sena uptabi zarina 're ïhâimana za'ra mono na hã.

'Re ïhâimana u'âsi mono nhimizawi pese zé wasu'u

⁷ Ìsisãnwã norĩ, 're ïdasisawi pese za'ra mono zé hã 'Re ïhâimana u'âsi mono te wa, wa za âma 're wasisawi pese uptabi za'ra. Ni'wam norĩ hã te te 're dazawi pese za'ra mono wamhã, ta norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono 'ra, te oto 're hâimana za'ra. 'Râwi te duré te te 're waihu'u pese za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono hâimanazé hã. ⁸ 'Re ïhâimana u'âsi mono hã, simizawi pese uptabi di. Tinhimizawi zarina te uburé marĩ hã te te dama 're ab'manharĩ u'âsi. Taha wa, ni'wam norĩ hã te te 're dazawi pese za'ra mono õ wamhã, 'Re ïhâimana u'âsi mono siré 'râwi 're nomro mono õ di, ta norĩ hã. ⁹ 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ma tô tinhimizawi pese zé hã wama waihu'u za'ra. E niha ma tô wama waihu'u za'ra. Ti'ra hã misi nherê, ma tô we satõ ti'ai u, taha âma si rowê na 're wanomro u'âsi mono da. ¹⁰ Wa norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono, wama sawi pese za'ra di. Tane nherê, te taha nhipai u te te 're wa'azawi pese uptabi. Taha wa, ma tô ti'ra we satõ ti'ai u, wazada dâ'â da, wazada dâ'â wa, wawasété na te te oto 're wa'ab'madâ'â tõ mono da. Tô sena ïsimizawi pese zé hã siwaprosi te tâma 're hâimana, danhipai u.

¹¹ Ìsisãnwã norĩ, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã âne hã te te 're wa'azawi pese mono wa, wa za wa norĩ zama taha zarina 're wasisawi pese za'ra, ïsine. ¹² 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ni'wa titõmo na te te 'madâ'â õ di. Tane nherê, 're wasisawi pese za'ra mono wamhã, 'Re

ĩhâimana u'âsi mono hã te za wa'rata 're sãmra u'âsi, 'râwi. Te te 're ĩwa'azawi pese mono zé hã wa za duré wa te wasina ãma 're uwaimrami u'âsi za'ra. ¹³ E niha wa za wasina waihu'u pese za'ra ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma si 're ĩwanomro mono na, duré ôhõ si wa'rata 're ĩsãmra u'âsi mono na. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô Tipẽ'ẽzani hã te te wama 're anhomri. Taha na wa za wa te wasina 're waihu'u pese za'ra. ¹⁴ Wamama hã ma tô ti'ra hã we satõ, Danho'reptui'wa da. Ta hã wa tô wa te 're 'madâ'â za'ra, watõmo na. ãhãna wa oto wa te dama 're wasu'u za'ra, Danho'reptui'wa na, ĩ'ra hã. ¹⁵ ãté ni'wam norĩ hã te za ãne te te dama 're wasu'u za'ra: “Zezusi hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra. Ta hã ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã we ti'ai u satõ, Danho'reptui'wa da.” ãne na ni'wam norĩ hã te te dama 're wasu'u za'ra mono wamhã, ta norĩ 'ratap si te 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã 're hâimana, 'râwi. Ta norĩ si te 'Re ĩhâimana u'âsi mono siré 're hâimana u'âsi za'ra, 'râwi.

¹⁶ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã simizawi pese uptabi di. Tane ni'wam norĩ hã te te 're dazawi pese za'ra mono wamhã, ta norĩ si te 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're hâimana za'ra, 'râwi. Ta norĩ 'ratap si te 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã 're sãmra, 'râwi. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩwa'azawi pese mono zé hã wama waihu'u pese za'ra di oto. Taha na wa te wasiwi ãma 're wawã za'ra mono õ di oto. ¹⁷ Niwapsi te za Zezusi hã dahâimanazém na da'awaihu'u, za te te da'ãma ĩ'arowairébézéb ãma hã. Tawamhã 're ĩhâimana wasété za'ra mono norĩ si te za hã za'ra oto. Cristu hã ti'ai ãma 're morĩ ré, siháiba zawi ãna te te 're ĩdazawi pese mono ne, ti'ab ré 're wasisawi pese za'ra mono wamhã, tawapsi, wasina wapahi za'ra õ di za, za da'ãma ĩsipo'ozéb ãma hã oto. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩwa'azawi pese mono zé hã wa te tãma ãma 're uwaimrami u'âsi za'ra mono wa, wa za wasina wapahi ãna ĩsõ'a wahâimana za'ra ni. ¹⁸ 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, tãma wazawi pese za'ra nherẽ, wasina 're wapahi za'ra mono õ di za oto. Te te 're ĩwa'azawi pese mono zé hã te te wama ãma 're a'uwaimrami u'âsi mono nherẽ, tãma 're wapẽ'ewara waihu'u za'ra mono õ di za oto. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã sina pahi na 're hâimana za'ra mono wamhã, tawamhã, te te 're ĩsawi pese za'ra mono zém na te te tãma ãma 're uwaimrami za'ra mono õ di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma. Ta norĩ hã sina pahi u'âsi 're hâimana za'ra mono wa, te za romhã ré robzei'õ na 're hâimana za'ra ti'ab ré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã za da'ãma ĩsipo'ozéb ãma te te da'ahã za'ra wa, da te 're ĩrobzépata za'ra mono ne.

¹⁹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩmorĩ'rata na te te 're wa'azawi pese mono wa, wa duré wa norĩ hã wa te wasiwi 're sawi pese za'ra, asa. Taha wa, wa duré 're wasisawi pese za'ra. ²⁰ ãté ni'wam norĩ hã te za taré ãne dama 're siwasu'u za'ra: “Re ĩhâimana u'âsi mono hã wa wa te 're sawi pese za'ra.” ãne dama 're siwasu'u za'ra mono nherẽ, te te 're da'ruiwapari u'âsi za'ra mono wamhã, sadawa nhipese na te ta norĩ hã 're hâimana za'ra. Titõmo na 'râwi te te 're ĩ'madâ'â za'ra mono norĩ hã te te 're sawi pese za'ra mono õ nherẽ, e niha te za tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã dahâiba u'âbã te te siwi 're sawi pese, titõmo na te te siwi 're 'madâ'â mono õ nherẽ. ãne wamhã, tãma sawi waihu'u za'ra õ di, ta norĩ ma hã. ²¹ Zezusi hã ma tô ãne te te wama 're roti za'ra: “Ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te siwi 're sawi pese za'ra mono wamhã, taha zarina te za duré te te 're dazawi pese za'ra.” ãne ĩsimiroti hã, wama za'ra hã.

5

Īsazei'wa norĩ hã siptete sina dawi 're ĩhâimana za'ra mono zé wasu'u

¹ Ni'wam norĩ hã, Zezu Cristu, Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisutu na te te 're sazei pese za'ra mono wamhã, ta norĩ si te 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, 're hâimana za'ra. Ni'wa hã aibã hã wama sawi pese za'ra wamhã, taha u'âbã, wa duré ĩ'ra norĩ hã wa te 're sawi pese za'ra. ² Taha zarina wa za duré ãne hã waihu'u za'ra ni: 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wama sawi pese za'ra wamhã, duré ĩsimiroti hã wa te 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhã, taha u'âbã, wa za ĩ'ra hã tô sena 're wasisawi pese za'ra, wasiré

Īsazei'wa norĩ hã. ³⁻⁴ Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wa te wasiwi 're sawi pese za'ra mono wamhã, e niha wa za tawamhã 're wahâimana za'ra. Īsimiroti si wa za wa te 're 'madâ'â pese za'ra. E ĩsimiroti hã wama pire za'ra di, wa te 're ĩ'madâ'â pese za'ra mono zéb da hã. Mare di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, oto 're wanomro mono wa, wama waihu'u pese za'ra di, wa te tãma ãma 're ĩ'uwaimrami za'ra mono zéb da hã. Taha wa, wanhiptete na wa za 'Re ĩhâimana u'âsi mono wẽ'õ'wa norĩ da, 're wahâimana za'ra, uburé marĩ ĩwasédé hã ti'ai ãma 're ĩhâimana za'ra mono wi. E niha wa za wanhiptete sina ãma 're wahâimana za'ra. Zezusi hã Wanho'reptui'wa na wa te wasina 're ĩ'umnhasi pese za'ra mono zém na wa za wanhiptete sina dawĩ 're wahâimana za'ra. ⁵ E 'wam norĩ hã te za tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono wẽ'õ'wa norĩ zada hã, siptete sina 're hâimana za'ra. Zezusi hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra na te te 're ĩsaze za'ra mono norĩ si, te za sada 're hâimana u'âsi za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono wẽ'õ'wa norĩ zada hã.

Cristu hã a'uwẽ hãiba na dasiré ĩpoto na tô sena na da te 're ĩwaihu'u za'ra mono zé wasu'u

⁶⁻⁸ Zezu Cristu hã ti'ai u wei morĩ wamhã, a'uwẽ hãiba na ma tô podo. E niha wa za tawamhã wasiwi waihu'u pese za'ra ni, sena na Zezusi hã a'uwẽ hãiba na ĩpoto na, duré ti'ai ãma a'uwẽ hãiba na 're ĩmorĩ na. Si'ubdatõ ĩwaihu'uzé hã. ĩmorĩ'rata na ĩwaihu'uzé hã ãne: Ti'ai ãma poto wamhã, â na ma podo, tina dub're hawi, dasine. Duré maparane ãma ĩwaihu'uzéb da hã ãne: Õ hã dá'â wamhã, ĩwapru hã ma tô tiwi puru, da te dasiwi ĩwa'rézéb ãma hã. Taha na wa za wasiwi waihu'u pese za'ra ni, a'uwẽ hãiba na 're ĩmorĩzém na. Duré si'ubdatõ ãma ĩwaihu'uzéb da hã ãne: 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ězani, tô sena na si te te wama 're ĩ'awaihu'u mono zém na, wa za duré wa te ãma 're waihu'u pese za'ra. Ta hã te sadawa nhipese ãna 're hâimana u'âsi. Tô sena uptabi na si ĩsimiroti hã. Â na ĩpotozé wasu'u hã, duré dá'â wa, ĩwapru tiwi ĩpu'uzé wasu'u hã, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ězani nhimirowasu'u hã, ã norĩ waihu'uzém na marĩ aimawi na wa te ãma 're waihu'u za'ra mono õ di. Âhã wasu'u si wa tô upsãtã pese na wasiwi waihu'u pese za'ra ni, Zezusi hã a'uwẽ hãiba na ĩpotozé wasu'u si. ⁹ Marĩ na tô sena na da te wama 're rowasu'u za'ra mono wamhã, wa za tô wa te ãma 're saze za'ra. Tawamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã marĩ hã te te wama 're awaihu'u mono wamhã, e wa te ãma 're saze za'ra mono õ di za. Da te wama 're ĩrowasu'u za'ra mono zém nhipai u hã, wa za tô wa te ãma 're sazei pese za'ra, simiroti pire uptabi wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. E niha tawamhã ma tô wama waihu'u za'ra. Zezusi hã tô sena, ti'ra uptabi na ma tô wama waihu'u za'ra. Taha wa, tô sena wa, wa za wa te ãma 're sazei pese za'ra, õne haré. ¹⁰ Ni'wam norĩ hã, Zezusi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra hã te te sina 're umnhasi za'ra mono wamhã, ta norĩ si te za tipẽ'ẽ na sena na te te 're waihu'u za'ra, â na ĩpotozé wasu'u na, duré ĩwapru, tiwi ĩpu'uzé wasu'u na. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ězani te te tãma 're ĩ'awaihu'u mono zéb zarina si, te za sena na te te 're waihu'u za'ra, a'uwẽ hãiba na ĩpoto na, Zezusi hã. Tane nherẽ, ti'ra na Zezusi te te dama 're ĩwaihu'u mono zém na, ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te ãma 're saze za'ra mono õ wamhã, ĩsadawa nhipe hã te te ãma 're sa'ra za'ra, ta norĩ hã. ¹¹ E niha 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, ti'ra te te dama 're ĩwaihu'u mono zé hã. Ta hã ma tô te te wama 're apisutu, ĩ'ra wazada ĩdâ'ázém na ãma 're ĩwanomro u'âsi mono zéb da hã. ¹² Ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra siré, 'rãwi 're nomro mono wamhã, ta norĩ hã te za dá'â ãna 're hâimana u'âsi za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra siré 're nomro mono õ wamhã, ta norĩ hã ĩ'rata dá'â ãna 're hâimana u'âsi za'ra mono õ di za.

'Re ĩdanomro u'âsi mono zé, da te dasina 're ĩ'uwaimrami za'ra mono zé wasu'u

¹³ E marĩ da, wa ãne aima rob'ui'ére za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono norĩ ma. Aipẽ'ẽ 're, atã'ã ãna 're anomro u'âsi aba mono zém na sena na asina waihu'u pese za'ra wa'aba da, wa ãne aima rob'ui'ére za'ra wa'wa. ¹⁴ 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wama 're ĩ'awẽ mono zéb uwaibaba si, uburé marĩ na wa te tiwi 're rowaptẽrẽ za'ra mono wamhã, tô sena te za wamreme hã te te 're awapari pese, te te

wama āma 're ĩ'a'uwaimrami mono zéb da hã. Taha wa, wasina wahâtâ'â āna, wa za 'râwi wapě'ě 're ĩtēme 're wasihutu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono u hã. ¹⁵ Uburé marĩ na wa te tiwi 're ĩrowaptērē za'ra mono zém na te wa'āma 're po're pu'u u'âsi, wamreme na. Tô sena na, wa tô āne na waihu'u za'ra ni. Taha zarina wa duré wasina waihu'u pese za'ra ni, za te te wama āma 're ĩ'a'uwaimrami mono zém na hã.

¹⁶⁻¹⁷ Uburé da te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zé hã, dawasédé tô, simisutu. Tane nherē, ni'wam norĩ hã tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono nherē, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti u tiwasété wi oto 're sipizari za'ra mono wamhã, ô hã te te āma 're ab'madâ'â mono ô di za oto. Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata 're ĩdanomro u'âsi mono zé hã, tiwi 're simani za'ra mono ô di za oto.

Tawamhã ni'wam norĩ hã ĩwasédé hã āne na te te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, duré ĩwasété na waihu'u za'ra wa'aba wamhã, te za āma 're aimreme zusi aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, ĩpě'ě 're, dâ'â āna 're ĩhâimana u'âsi za'ra mono zé hã te te tãma 're apisutu mono da oto.

Tane nherē, ni'wam norĩ hã tiwasété wi 're ĩsipizari za'ra mono zéb zô, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani te te tãma 're ĩroti za'ra mono zé hã te te 're wapari za'ra mono ô wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te za ĩwasédé hã te te āma 're ab'madâ'â u'âsi. 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata 're ĩdanomro u'âsi mono zé hã te te sina 're uwaimrami za'ra mono ô di za. Tiwasété wi 're sipizari za'ra mono ô nherē, e niha te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã āma 're siwamri za'ra, te te 're ĩsō'reptu za'ra mono zéb da hã. Taha wa, ta norĩ āma hã te āma aima roti za'ra wa'aba ô di za, āma 're aimreme zusi aba mono zéb da hã.

¹⁸ Ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã āma 're 'ra za'ra mono wa, ĩsib'a'uwē oto 're nomro wē mono wamhã, tiwasédé te te oto 're 'manharĩ u'âsi za'ra mono ô di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra hã, Zezusi hã oto āma 're sisaprĩ u'âsi za'ra mono wa, tiwasédé hã te te 're 'manharĩ waihu'u za'ra mono ô di oto. Taha wa, ĩwasété uptabi hã te te oto 're upi waihu'u za'ra mono ô di za, Wa'uburé hã. Āne hã wama waihu'u pese za'ra di oto.

¹⁹ Tĩ'ai āma uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono wē'ō'wa norĩ hã ĩwasété uptabi zadawa para te 're hâimana za'ra. Wa norĩ si 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē, wa 're wanomro. Āne hã wama waihu'u pese za'ra di duré.

²⁰ Āne wa tô duré waihu'u za'ra ni. Zezusi hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra hã ma tô wei mo, ti'ai u. Ta hã ma tô tinhimiroti na te te 're wa'apawapto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tô sena uptabi hã wa te 're ĩwaihu'u pese za'ra mono zéb da hã. ĩ'ra āma, Zezu Cristuhu āma 're wanomro mono wa, wa duré ĩmama āma 're wanomro, tô sena uptabi āma. Zezusi hã, ta hã uburé Danhib'apito uptabi. Ta hã dapě'ě 're dadâ'â āna 're ĩdanomro u'âsi mono zé hã, te te dama 're ĩ'apisutu mono. Āne na wa tô wasiwi waihu'u pese za'ra ni.

²¹ ĩ'ra norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono upana waihu'u pese newa, marĩ na 're ĩdawata za'ra mono norĩ wi, te za 're asi'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, 'râwi da'āma 're sasōmri za'ra wa'aba mono tō da.

2 Zuwã

Zuwã hã maparane ãma te te duré ĩrob'ui'éérézé, ĩsazei'wa norĩ ma Ībaihã wasu'uzé

Ã ĩbaihã na rob'ui'ééré na Zuwã hã ma tã ĩsazei'wa norĩ hã ãma pawaptob za'ra, 're sisawi pese za'ra mono da, duré roti senai'õ hã te te 're wapari za'ra mono tã da, daro mono bã te te ĩropéi mono hã.

¹ Wa hã, Wanhíb'apito zazei'wa norĩ 'madâ'â'wa, wa ãma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, tinhib'a'uwẽ da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te 're ĩ'aipisutu za'ra wa'aba mono norĩ ma. Tame te asiré ĩsazei'wa norĩ hã asiré 're asirã'õtõ u'âsi aba mo. Pi'õ norĩ hã ti'ra te te 're ĩ'madâ'â pese za'ra mono ne, te 're asirã'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, ĩsazei'wai mono bã. Taha wa, simisutu ĩma asawi pese za'ra wa'aba di, tã sena. Tane nherẽ, ĩma si asawi za'ra wa'aba õ di. Uburé Zezusihi wasu'uwẽ hã te te ĩwaih'u'u pese za'ra norĩ ma zama, asawi za'ra wa'aba di duré. ² ĩwasu'uwẽ hã tã sena uptabi hã wasiré wa te 're 'madâ'â pese za'ra mono wa, wa wa te 're asawi pese za'ra wa'wa. Õne u'âsi te za ĩwasu'uwẽ hã wasiré 're hãimana u'âsi.

³ Wamama ma, wa 're ĩmreme u'âsi, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, duré ĩ'ra Zezu Cristuhu ma zama, ĩsimizawizé hã wa'ãma 're hãimana u'âsi za'ra mono da, ta norĩ ãma si rowẽ u'âsi, ãma 're wanomro mono da. Wa'ãma 're siwãrĩ u'âsi zahuré mono da, wa duré tãma 're ĩmreme u'âsi zahuré. ãne te za te te wama 're apisutu zahuré, Wamama nhimiroti si tã sena na wasiré wa te ãma 're ĩ'madâ'â pese za'ra mono norĩ ma, duré 're ĩwasisawi pese za'ra mono norĩ ma zama.

Īsazei'wa norĩ, tã sena Cristuhu wasu'uwẽ zarina si 're ĩhãimana za'ra mono zé wasu'u

⁴ Ni'wam norĩ hã asiré 're ĩ'aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ hã ĩwasu'uwẽ tã sena zarina si te, u, 're hãimana za'ra, Wamama te te wama 're ĩ'aroti mono zéb zarina si. ãne hã te wapari wanhã, ma tã ĩwasu'u wẽ za'ra hã ĩma rowẽ waze. Taha wa, ĩtoi uptabi di, ãhãna hã. ⁵ Wasiré ĩsazei'wa norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, ãne wa za oto aima roti za'ra wa'wa. Uburé wasiré ĩsazei'wa norĩ hã, oto 're wasisawi pese za'ra wa'aba mono. ã hã roti hã ãhãna si õ di. Duréhã ĩsãna'rata hawimhã, Zezusi wa te 're ĩsaze na'rata za'ra mono zém hawi, wama 're ĩhãimana u'âsi za'ra mono, ã hã. ⁶ E niha tawamhã, ãma 're ĩwasisawi pese za'ra mono zé hã za. 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti si wa za wa te 're 'madâ'â pese za'ra. ãne ma tã ĩsãna'rata hawimhã, ĩsimiroti wasu'u hã 're ĩwapari za'ra wa'aba mo, ãma 're asisawi pese za'ra wa'aba mono sina ãma 're aihãimana u'âsi za'ra wa'aba mono da.

⁷ 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u uptabi 'wa newa, roti tã senai'õ na te te dama 're ĩroti za'ra mono norĩ hã ahã uptabi di oto. Daro mono bã te dawazari 're hãimana za'ra. Zezu Cristu hã, a'uwẽ hãiba na dasiré ĩpoto õ na, te ta norĩ hã sã 're simrami za'ra dama, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã Danho'reptui'wa da, te te ĩpisudu hã. Ni'wam norĩ hã ta norĩ ne 're hãimana za'ra mono wanhã, te za ĩwaih'u'u za'ra wa'wa, roti tã senai'õ na te te dama 're ĩroti za'ra mono hã. Te za duré ĩwaih'u'u za'ra wa'wa, Cristuhu zada 're ĩhãimana za'ra mono na hã. ⁸ Taha wa, roti tã senai'õ na te te dama 're ĩroti za'ra mono norĩ wi, te za 're asirã'madâ'â pese za'ra wa'aba mo 'rãwi, 're ĩromhuri za'ra wa'aba mono zé wa'ã hã 're simini tã za'ra wa'aba mono da. Uburé marĩ ĩwẽ na 'Re ĩhãimana u'âsi mono, za te te aima ĩwa'ãbã za'ra wa'aba zé hã ubuni na asima 're waibui wa'aba mono da, te za 'rãwi 're asirã'madâ'â pese za'ra wa'aba mo.

⁹ Ni'wam norĩ hã Cristuhu nhimiroti si te te 're wapari za'ra mono õ wanhã, tinhimirosa'rata na te te ãma 're uzusi za'ra mono wanhã, ta norĩ hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono siré 'rãwi 're hãimana za'ra mono õ di. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã Cristuhu

nhimiroti zarina si 're nomro mono wamhã, ta norĩ si te Wamama siré 're hâimana za'ra 'râwi, ã'ra siré zama. ¹⁰ Duré Cristuhu nhimiroti upana te te dama 're ãroti za'ra mono hã ta norĩ hã atẽme 're sihotu aba mono wamhã, sô 're atob'uzu za'ra wa'aba mono õ di za, asõrõwa u 're sisisi aba mono da. ¹¹ Sô 're atob'uzu za'ra wa'aba mono wamhã, ãsimiromhuri wasété na te za ãme 're aiwasété za'ra wa'aba mo, ãma 're sasõmri za'ra wa'aba mono wa.

Zuwãhã nhimi'ui'ééré 'rãsutuzé wasu'u

¹² Zahadu marĩ hã ahã uptabi di, te aima ãwaihu'u za'ra wa'aba zéb da hã. Tane nherẽ, ãhãna hã te ãsima wẽ õ di, ãbaihã na te aima ãma ãrob'ui'ééré za'ra wa'aba da hã. ãma atẽme ãmorĩ aba dã si, wa ãsima rob'madã, wasisabu za'ra da. Tawapsi wa za 'rãwi wasisadawa 'madã'ã za'ra ni. Tawapsi wasima watoi uptabi za'ra di za oto.

¹³ ãme wasiré ãsazei'wa norĩ hã te duré ãma asawi za'ra wa'wa, ai'ra waptéb za'ra wa'aba ne, 're ãnomro mono norĩ hã, 'Re ãhâimana u'ãsi mono, tinhib'a'uwẽ da, te te ãpisutu za'ra norĩ hã.

3 Zuwã

Zuwã hã si'ubdatõ ãma te te duré ãrob'ui'ééré, Da'izuhu ma Ïbaihã wasu'uzé

Ã Ïbaihã na rob'ui'ééré hã Zuwã hã ma tô aibã ma tisõ, Da'izu na ïsisi ma. Ïsazei'wa norĩ 'madã'ã'wa, ta hã. Zuwã hã ma tô ãma tiwata, ïsimiromhuri na, duré aibã ïhãiba amo ãma zama, Demetirizuhu ãma. Tazahã aibã ïhãiba amoi ma, ma tô timreme hã pêtê, Di'oterepesi na ïsisi ma, ta hã rob'uwaibaba 're morĩ õ wa.

¹ Da'izu, a hã ïsiwadi uptabi, ïma asawi uptabi di, tô sena. Wa hã, Wanhib'apito zazei'wa norĩ 'madã'ã'wa, 're ïhãimana mono, wa za oto aima ãma rob'ui'ééré.

² Ïsiwadi, 're aimorĩ wê u'âsi wa, te 'rãwi asiwê'õ ãna 're aihãimana mo, ato sina. Taha wa, wa tô te ïsima 're aiwê, uburé marĩ ïwê si aima 're hãimana u'âsi mono da. Wa duré te ïsima 're aiwê, aihãzé ãna 're aihãimana mono da. ³ 'Re aihãimana mono zém hawi, ma tô wasisãnawã norĩ hã we ïtême 're sihutu. We 're sihutu mono sidãpãsi, ma tô siparabãsi te te ïma 're aiwasu'u wê za'ra, 'Re ïhãimana u'âsi mono nhimiroti zarina si 're aihãimana wê mono na hã. Taha wa, aiwasu'u ma hã ïtoi uptabi di. Ôhõ na si te tô 're aihãimana u'âsi mo, rême waihu'u ãna. ⁴ ãne hã ï'ra norĩ ãma te 're wapari wê za'ra mono wa, ïma 're rowê uptabi mono di, Wanhib'apito wasu'uwê na te ãma 're ïpo're pu'u za'ra mono zéb zarina te te 're ïsazei pese za'ra mono norĩ ãma. ï'ra norĩ 're ïhãimana wê za'ra mono wasu'u te 're wapari mono wamhã, ïma 're rowê uptabi mono di. Marĩ na uburé rowasu'u hã te 're wapari wê mono nherê, te te siwi ãma wabzu õ di, ï'ra norĩ wasu'u te 're ïwapari zeĩ mono zém na hã.

Da'izuhu wasu'u wê wasu'u

⁵ Ïsiwadi, ïma asawi pe hã, asimi'ê na te ïsazei'wa norĩ ãma 're aiwãrĩ u'âsi mo, darob amoi hawi atême 're ïsihutu mono norĩ ãma. Ta norĩ hã aima sa'rese za'ra õ nherê, te ai'umnhasi na tãma 're aihãimana za'ra mo. ⁶ Ta norĩ hã ma tô asimizawi pese zém na we te te 're aiwasu'u za'ra, ãme ïsazei'wa norĩ 're ïsi'rã'õtõ mono norĩ nho'a. ïsazei'wa norĩ hã darob amoi hawi atême 're ïsihutu mono norĩ hã, aihawi nimomo 're nomro mono õ ré, marĩ na ãma 're aiwãrĩ za'ra mono wamhã, wê di, ubana 're nomro tõ mono da. Wê uptabi di. 'Re ïhãimana u'âsi mono te te aima 're ï'awê mono zéb zarina si te za ãma 're aiwãrĩ za'ra mo. ⁷ Ta norĩ hã Wanhib'apito ma, te te 're romhuri za'ra mono da, ma tô si'uihã na asatõrĩ za'ra, tirom hawi, doro mono bã te te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono da. Duré ïsazei'õ'wa norĩ hã marĩ na ãma 're siwãrĩ za'ra mono da, sina sô 're simnhasi za'ra mono õ di, ïsadawa wasu'u'wa norĩ hã. Mare di. ⁸ Taha wa, wa norĩ si wa za ãma 're wasina u'âsi. Zesusihi wasu'uwê hã ta norĩ hãiba u'ãbã, wa te ãma 're ropéi mono da, wa za ãma 're wasina u'âsi, tô sena.

Di'oterepesihi wasu'u, Demetirizuhu wasu'u me

⁹ ãne wa za duré ãma aima waihu'u. ïnhimi'ui'ééré hã tamomo wa tô ãma tisõ ïsyryre hã, ïsazei'wa norĩ hã asiré 're ïsi'rã'õtõ mono norĩ ma. Tane nherê, te ni'wa hã tame 're sãmra, ïwê'õ'wa hã, Di'oterepesi na ïsisi hã. Ta hã uburé asiré ïsazei'wa norĩ ma, si'apito da si te te sina 're rob'ruiwapari u'âsi mono wa, ïnhimiroti hã te te 're wapari mono õ di, ïsipai u da'madã'ã'wa na 're ïhãimana mono 'ru te. ¹⁰ Taha wa, atême ãma ïwisi wapsi, wa za ïsimiromhuri wasété na asiré ïsazei'wa norĩ hã ãma po're pu'u za'ra, ïsõ'a. Ta hã te sadawa nhipese na taré te te dama 're wabãsi wasété u'âsi. Tane nherê, taha si õ di, tiwasédé te te 're ï'manharĩ mono zé hã. ïsazei'wa norĩ hã darob amoi hawi ïtême 're sihutu mono wamhã, ïsõrõwa u ïtême 're ïsisisi mono da hã, te te 're dawaibui mono õ di. Ône haré te te tãma 're arob'ru. Duré tame ïsazei'wa norĩ hã 're ïsi'ubumroi mono norĩ wi, te duré te te 're awê'õ, ïsiré ïsazei'wa norĩ hã darob amoi hawi ïtême 're sihutu mono wa, sô 're hãsi

tõ mono da, ãsõrõwa u ãtẽme 're sisisi tõ mono da. Tane nherẽ, ãsazei'wa norĩ hã te te 're wapari za'ra mono ãna, tisiré ãsazei'wa norĩ hã tinhorõwa u te te 're 'mazasi za'ra mono wa, te duré õ hã da'mazasi'wa norĩ ma, te te tãma 're arob'ru, tisiré ãsazei'wa norĩ wi 're wairébé mono da, siré 're hãimana tõ za'ra mono da oto, rowahutuzéb 'remhã.

¹¹ ãsiwadi, ãma asawi pe hã, dapo're ãna dawasédé da te 're ã'manharĩ za'ra mono ne, 're aihãimana mono õ di za, õ aibã hã 're ãmorĩ wasété ne hã. Marĩ ãwẽ zõ si te za asima 're ãrob'madá'ã u'ãsi mo, 're ãdahãimana wẽ za'ra mono norĩ ne. Ni'wam norĩ hã marĩ ãwẽ si te te sima 're 'madã'ã za'ra mono wamhã, ta norĩ si te 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ 're hãimana za'ra. Duré ni'wam norĩ hã tihãimana wasété si te te sima 're wẽ uptabi za'ra mono wamhã, ta norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono hãimanazé hã 'rãwi te te 're waihu'u za'ra mono õ di.

¹² Aibã hã te aihãini ãsazei'wa norĩ hã te te siwi 're wasu'u wẽ za'ra, Demetirizu na, ãsisi hã. Duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te tãma 're ãwẽ mono zéb zarina si, sena na 're ãhãimana mono na ma tõ ãwaihu, 're ãhãimana wẽ mono zém na hã, ta hã. ãzama wa duré te ãma 're wasu'u u'ãsi, wẽ na dama 're ãhãimana mono na hã. A hã ma tõ, tõ sena ãnhimiroti na hã ãwaihu.

Zuwã te te ãrob'ui'ééré 'rãsutu zéb ãma, ãsazei'wa norĩ te te ãazawizé

¹³ Zahadu marĩ hã ahã uptabi di, te aima ãma ãwaihu'uzéb da hã. Tane nherẽ, te ãsima wẽ õ di, ãbaihã na te aima ãma ãrob'ui'ééré da hã, ãhãna hã. ¹⁴ 'Rãwi ãwasisõpõtẽ su'u da si, wa ãsima te rosa'rata u'ãsi. Tawapsi wa za 'rãwi wasisadawa 'madã'ã ni.

¹⁵ Wa duré ai'ãma 're ãmreme u'ãsi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, rowẽ u'ãsi 're aihãimana mono zé hã te te aima 're pisutu u'ãsi mono da. ãhãna wasiwadi norĩ zama te ãma asawi za'ra, ãme ãsiré 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã. Ma'ãpé, wasiwadi norĩ hã ai'rata 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã ãhãiba mono bã ãma sawi za'ra na.

Zudasi

Īsazei'wa norĩ ma, Zudasi te te ĩrob'ui'ééré

Ībaihã wasu'uzé

Ā Ībaihã na rob'ui'ééré hã Zudasi hã ma tô āma rob'ui'ééré. Āté tô õ hã Zezusihi no, Marcusi te te ĩwasu'u hã Marcusi 6.3 āma hã. Zezusihi zazei'wa norĩ ma, ma tô ā hã tinhimi'ui'ééré hã time, roti senai'õ na rowasu'u'wa norĩ da, hãimana nhimiza'rese 're hãimana za'ra mono da.

Zudasi hã ma tô sima wẽ, tinhimi'ui'ééré na ĩsazei'wa norĩ hã te te 're pawaptob za'ra mono da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimipawaptobzém na hãimana nhiptete sina 're nomro mono da. Ma tô duré tãma roti za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã te te dawi 're ĩ'udã za'ra mono norĩ hã te te 're wapari za'ra mono tã da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono za te te 're ĩhã za'ra mono norĩ hã.

¹ Wa hã Zudasi, Zezu Cristuhu ma romhuri'wa, duré Ti'aduhu no, wa aima āma rob'ui'ééré za'ra wa'wa. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tô te te 're aipisutu za'ra wa'wa, ĩsib'a'uwẽ oto 're aihãimana za'ra wa'aba mono da. Taha wa, tãma asawi pese za'ra wa'aba di, Wamama ma hã. Duré Zezu Cristu hã te te 're ai'madã'ã pese za'ra wa'aba mono di oto.

² Wa hã wa ai'āma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, da'āma 're ĩpẽ'ézé mono zé hã aima 're hãimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, sa'ëtẽ na, duré rowẽ hã te te aima 're pisutu za'ra wa'aba mono da. Wa te te tiwi 're rowaptẽre u'âsi duré, ĩsimizawizé hã ai'āma 're hãimana u'âsi za'ra wa'aba mono da.

'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti upana, ĩsazei'wa norĩ ma, rowasu'u nhipese'wa norĩ wasu'u

2 Pedru 2.1-22

³ Īsisānawã norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, wa tô aré ĩsima rosa'rata, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te 're ĩwa'anho'reptui mono zém na te aima rob'ui'ééré za'ra wa'aba da. Tane nherẽ, marĩ ĩwasétére hã ai'āma 're hãimana za'ra wa'aba mono wa, wa tô ĩnhimirosa'rata na ĩsima āma saprĩ, taha na si te āma aima rob'ui'ééré za'ra wa'aba da. Wa norĩ hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ, wa oto 're wahãimana za'ra. Ta hã ma tô misi haré te te wama 're anhomri, Cristuhu wasu'uwẽ na roti hã āma 're ĩwanomro mono zéb da hã. Taha wa, wa oto aima āma rob'ui'ééré za'ra wa'wa, taha na si dama 're asiwasu'u nhiptete za'ra wa'aba mono da. ⁴ E marĩ wa. Ni'wam norĩ hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti wẽ'õ'wa norĩ hã te aiwazari 're hãimana za'ra wa'wa. Sõ'awi te te 're rowahutu za'ra mono nherẽ, te ta norĩ hã roti na te te aiwi āma 're upa za'ra wa'wa. Taha wa, ĩsimiroti za'ra hã tô sena newa, te asiré ĩsazei'wa norĩ hã 're ĩwapari za'ra wa'aba mo. Duré õ norĩ hã aibã ĩwasété norĩ hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te siwi 're wazé mono õ di. Duré Wanhĩb'apito Zezu Cristu hã misi uptabi 're ĩhãimana mono hã ma tô te te siwi 're wẽ'õ za'ra. 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti hã te te duré 're 'madã'ã pese za'ra mono õ di. Aimawi na si te te dama 're rowasu'u za'ra. Āne ĩsimiroti za'ra hã: “Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te 're da'azawi pese uptabi mono wa, te dawasédé hã te te dama 're apari. Taha wa, da te 're saze za'ra mono nherẽ, tane nherẽ, te za da te dasima 're ĩwẽ za'ra mono zéb uwaibaba, 're danomro wasété, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiházém na dasina 're dapahi za'ra mono āna.” Āne ĩsimiroti wasété za'ra hã, dama. Duréihã 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tô ta norĩ āma waihu'u siro ĩbaihã na hã, 're ĩnomro wasété mono norĩ āma, te te 're ĩwẽ'õ pese za'ra mono zém na, za te te 're ĩhã za'ra mono zém na hã.

⁵ Wa za oto āma aipo're pu'u za'ra wa'wa, waihu'u pese za'ra wa'aba nherẽ. Duréihã Wanhĩb'apito hã ma tô Izarazéhé nhihudu norĩ sõ'reptu za'ra. Ezitu hawi ma tô sani za'ra. Tawamhã te te sõ'reptu za'ra nherẽ, ni'wam norĩ hã te te sina 're ĩ'umhãsi za'ra

mono õ norĩ hã ma tô uprosi. ⁶ Tane duré, hãwa ãma 'Re ìhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ hã, ìsipizari za'ra norĩ ãma, wa za duré ãma aipo're pu'u za'ra wa'wa. Ta norĩ hã ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã pisutu za'ra aré, ìsadawa para te te tãma 're romhuri za'ra mono da, pire na. Tane nherê, ma tô hãwa ãma romhuri na te te tiwi ãma 're upa za'ra. Tiwasété na 're ìnomro mono zéb zô si, ma tô rême za'ra oto, 're ìhâimana za'ra mono zé hã. Taha wa, ma tô oto 'Re ìhâimana u'âsi mono hã satõrĩ za'ra, robra si 're ìsa'wari mono u, tame pawasisi ré 're simasab u'âsi mono da. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ropsi'utõrĩzéb u za te te da'ãma ìrowairébézéb u, te za tame 're hãimana u'âsi za'ra. Tawapsi te za oto wê'õ pese za'ra. ⁷ Ma'ãpé duré, ãma asipo're pu'u za'ra wa'aba, duréihã Sodoma na 'ri nho'õmo nhisi ãma 're ìdahâimana wasété za'ra mono norĩ ãma, duré Domora na 'ri nho'õmo nhisi ãma 're ìdahâimana wasété za'ra mono norĩ ãma, duré ì'rata 'ri wa'õtõ mono bâ 're ìdahâimana wasété za'ra mono norĩ ãma hã. Tame ma tô uburé dahâimana wasété uptabi na 're dahâimana za'ra, dasiwazari. Dahâiba na ma tô dasina 're danhipsaihuri za'ra. Duré aibã nherê, ma tô aibã si'uiwa na dasina 're dawasété za'ra. Hãwa ãma aré te te 're ìromhuri za'ra mono norĩ hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te 're ìwapari za'ra mono õ ne, da te 're wapari za'ra mono õ di. Taha wa, ma tô unhama ro'o na dama rob'manharĩ za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã, da te 're robzépata u'âsi za'ra mono da, unhama ro'o u'âsi ãma. Taha na te za ãma 're dasipo're pu'u u'âsi za'ra, ta norĩ zarina oto ãma 're danomro wasété tõ mono da.

⁸⁻⁹ Duréihã 're ìdawasété za'ra mono ne, te ãhãna hã aibã norĩ hã 're hãimana wasété za'ra, roti tô senai'õ na te te aima 're ìroti za'ra wa'aba mono norĩ hã. Ta norĩ hã sõtõ 'rowim ne sõtõ 'rowib õ nherê, marĩ ìwasétére hã te te 're ì'madã'ã za'ra mono zéb zarina, te tihãiba na 're siwasété za'ra. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti hã ma tô duré te te siwi 're wê'õ za'ra. Hãwa ãma 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, romhuri'wa norĩ ãma, te duré te te 're wasété za'ra, ta norĩ hã. Tanei õ di, Midé hã hãwa ãma romhuri'wa norĩ ma ìpire za'ra hã. Ta hã duréihã ma tô Mozésihi hãiba hã sawi Wa'uburé wi, te te âri tõ da. Tawamhã, Midé hã aré sada sahi nherê, ìwasédé hã te te ãma hiri õ di, te te ãma ìwasété na hã. ãne si ma tô tãma waihu'u, Wa'uburé ma: “Wanhib'apito si te za sa'ëtê aima tinha.” Õ hã Wa'uburé hã aré dama pire na hãwa ãma romhuri'wa na 're hãimana mono wa, te te ãma wasété õ di, Midé hã. Tane nherê, te ta norĩ hã hãwa ãma 'Re ìhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ ãma, te te 're wasété za'ra, aibã ìwasété norĩ hã. ¹⁰ Tane nherê, te aibã ìwasété norĩ hã rosa'rada hã uburé tãma ìwaihu'u za'ra õ ma, nharĩ wasété za'ra. Robzari norĩ hã rosa'rata ãna siwa'ru 're ìhâimana za'ra mono ne, te ta norĩ hã 're hãimana za'ra, simirosa'rata 'wa'rutu na. Taha zarina te za ai'utõ. ¹¹ Ta norĩ ma, tãma ropipa uptabi za'ra di za, duréihã Ca'ĩ, 're ìhâimana wasété mono zém ne, 're hãimana za'ra mono wa. Duré Bara'ã hã rob'uiirazéb zô 're ìmorĩ wasété ne, te te 're rob'ruiwapari za'ra mono wa, tãma 're ropipa uptabi za'ra mono di za. Duréihã Cora hã ma tô ti'madã'ã'wa hã wê'õ, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimipisutu nherê. Tane te duré aibã ìwasété norĩ hã ìsazei'wa norĩ 'madã'ã'wa norĩ nhimiroti hã te te 're wê'õ pese za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimipisutu nherê. Taha wa, Cora ìsi'utõrĩ ne te za duré ai'utõ, aibã ìwasété norĩ hã. ¹² A norĩ wa'wa hã te asiré ìsazei'wa norĩ me 're asisawi za'ra wa'aba mono sina, asa hã asima 're ì'manharĩ za'ra wa'aba mo, simisutu. Tane nherê, te ìwasété norĩ hã atême 're sihutu 'wa, asa hã asima 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono ré. Siséb õ zarina te ta norĩ hã te te aiwi 're ro'wa'rutu za'ra wa'wa, siwa'ru. A norĩ wa'wa hã zazahã ìhãirã ne te 're aihãimana wê za'ra wa'aba mo, ìwê na si. Tane nherê, ta norĩ hã zazahã ìhãirã, da te 're ìhã'uptob za'ra mono ne, te 're hãimana wasété za'ra, sima si te te 're rosa'rata wasété za'ra mono wa. Ta norĩ hã hãwa nhirõno hã, tã ìhawi 're ta'a za'ra mono ãna, rowa'u te te 're ì'mapraba za'ra mono ne, marĩ ìwê hã te te 're 'manharĩ za'ra mono õ di. Duré rob'rã, 're ì'rã prédu mono zéb u, wede hã 'rã ãna 're ìsimasa mono ne, duré da te oto 're sariza'o'o za'ra mono wa, 're ì'ré pese za'ra mono ne, marĩ ìwê hã te te 're 'manharĩ za'ra mono õ di, ta norĩ hã. ¹³ Â sisasi hã 're ìsibzaihã za'ra mono ne, te ta norĩ hã tãma 're rowê za'ra mono da newa, hãwi si 're nomro, 're wa'utu za'ra mono ãna. Duré â nhibzaihã zaipro

ĩwasédé, supara 'ré u te te 're ĩsãmra mono ne, te marĩ ĩwasété si te te 're 'manharĩ za'ra, ta norĩ hã. Wasi hã siwa'ru 're ĩnomro mono ne, te duré ta norĩ hã siwa'ru 're hãimana za'ra, te te 're rob uptabi za'ra mono ãna. Ta norĩ ãma ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã sima ãma roti sirõmo za'ra, za te te ĩhã za'ra zém na hã. Robra si 're ĩsa'wari mono zéb u te za satõrĩ za'ra, robra u'âsi u, ĩwa 're hãimana u'âsi za'ra mono da, tame.

¹⁴ Duréihã Enoti hã te 're hãimana, Adãhã 'ra nhihudu hã. Ta hã ma tô romhã ré da'ãma waihu'u siro, 're ĩdahãimana wasété za'ra mono norĩ ãma hã. ãne ma tô da'ãma waihu'u siro:

“Ma'ãpé waihu'u za'ra wa'aba. Wanhĩb'apito te za wei mo. Tãma ĩromhuri'wa norĩ hã ahã uptabi na te za we ĩsiré ai'aba'ré. ¹⁵ Tawamhã te za oto da'awaihu'u, 're ĩdahãimana wasété za'ra mono na, duré 're ĩdahãimana wẽ za'ra mono na zama. Taha zarina te za oto da'ãma arowairébé. Tamep si te za oto 're ĩhãimana wasété za'ra mono norĩ hã awẽ'õ pese. Uburé marĩ ĩwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono wa, te za awẽ'õ pese, duré mreme wasété na 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma te te 're wasété za'ra mono wa.”

ãne ma tô Enoti hã romhã ré da'ãma waihu'u siro, tame aiwazari wa'aba aibã norĩ hã 're ĩhãimana wasété za'ra mono norĩ ãma zama.

¹⁶ Ta norĩ hã te 're siwapsari u'âsi za'ra, soto wasété na. Si'upana si te duré ta norĩ hã dawasédé hã te te da'ãma 're sa'ra, 're danomro wẽ mono nherẽ. Si'uihã na marĩ hã te te sima 're ĩwẽ za'ra mono zéb uwaibaba si, te te 're 'manharĩ za'ra, ĩwasétére hã. 'Rãwi te ta norĩ hã sina 're wata u'âsi za'ra, tiwẽ na. Te duré taré dawẽ te te da'ãma 're sa'ra za'ra, ĩwa'rãmi marĩ ĩwẽ hã da te tãma 're sòmri za'ra mono da.

Zudasi hã, ĩsazei'wa norĩ hã siptete sina ãma 're nomro mono da, te te tãma ĩroti za'ra zé wasu'u

¹⁷ ĩsisãnawã norĩ, ta norĩ nhimiroti wasu'u wasédé hã 're wapari za'ra wa'aba mono õ di za. Wanhĩb'apito Zezu Cristuhu zadawa wasu'u'wa norĩ nhimirowasu'u na si te za 're asipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mo. ¹⁸ ãne ma tô ta norĩ hã wama waihu'u sirõmo za'ra: “Nimãhã na ĩropsi'utõrĩzéb u hã aibã norĩ hã te za dawazari 're hãimana za'ra, ĩwasété norĩ hã. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te siwi 're wazé mono õ di za. Te za duré ai'ãma 're wa'ẽ za'ra wa'wa. Si'uihã na marĩ hã te te sima 're ĩwẽ za'ra mono zéb uwaibaba si, te za te te 're 'manharĩ za'ra, ĩwasétére hã.” ãne ma tô wama waihu'u sirõmo za'ra, Zezu Cristuhu zadawa wasu'u'wa norĩ hã. ¹⁹ Aibã ĩwasété norĩ hã te ĩsazei'wa norĩ wi tinhimirowasu'u wasété na te te 're ro'wa'rutu za'ra, ĩsazei'wa norĩ hã siré 're si'rã'õtõ u'âsi mono nherẽ, siwi 're siwanhizari za'ra mono da, ta hawi. 'Re ĩdahãimana wasété za'ra mono norĩ nhimirosa'rata zarina si te ta norĩ hã te te 're rosa'rata za'ra. 'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'ẽzani hã ta norĩ pẽ'ẽ 're, 're hãimana za'ra mono õ di. ²⁰ ĩsisãnawã norĩ, tane nherẽ, te za ãma 're asipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mo, Wanhĩb'apito wasu'uwẽ na 're ĩsaze za'ra wa'aba mono zém na, aihãimana prédub sina asima 're sa'ëtẽ u'âsi za'ra wa'aba mono da. Duré 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, 're aimreme zusi aba mono wamhã, ĩpẽ'ẽzani te te aima 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono zém na si, te za tãma 're aimreme zusi aba mo. ²¹ 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti zarina si, te za 're aihãimana u'âsi za'ra wa'aba mo, ĩsimizawi pese zém hawi asina tiwi 're aipahã za'ra wa'aba mono tõ da. Duré Wanhĩb'apito Zezu Cristuhu nhimizawi pese na dama 're ĩsõpru mono zéb zô, te za asina 're asimipari u'âsi za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'rata 're aihãimana u'âsi za'ra wa'aba mono zéb da hã, te te aima ĩsòmri za'ra wa'aba zô.

²² ãne wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ hã Wanhĩb'apito zadawa wasu'uwẽ hã te te 're saze za'ra mono nherẽ, ãma 're ĩsiwawã za'ra mono norĩ ãma, te za ãma 're aipẽ'ẽzé za'ra wa'aba mo, Wanhĩb'apito wasu'uwẽ na apã 're pẽ'ẽ nhimi'wara mono da. ²³ Duré, unhamã u aré 're darere'e mono wa, da te 're ĩdanho'reptu za'ra mono ne, te za ni'wam norĩ hã 're ĩpawaptob za'ra wa'aba mo, Zezusi te te 're saze za'ra mono da, ropipa u 're sisisi tõ mono da. Duré ni'wam norĩ hã, wasété uptabi na 're ĩhãimana za'ra mono norĩ hã ta norĩ ãma zama te za duré 're aipẽ'ẽzé za'ra wa'aba mo. ãma 're aipẽ'ẽzé

za'ra wa'aba mono nherẽ, te za ta norĩ wi 're asi'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, tihâimana wasété zéb u te te 're aipizari za'ra wa'aba mono tõi da, sitẽme. Da'uza hã hã wẽ nherẽ, da te dasiwi 're hã uptob za'ra mono wa, da te 're ãwẽ'õ pese za'ra mono ne, tihâimana wasété zém na 're ãsi'uptob za'ra mono zép si te za asiwi 're ãwẽ'õ pese za'ra wa'aba mo.

Zudasi hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma ãwatazé wasu'u

²⁴⁻²⁵ 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma si 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono za. Taha si uburé Danhib'apito hã te 're hâimana, Wa'anho'reptui'wa hã. Wanhib'apito Zezu Cristu we te te wazada ãsõmrizém na ma tõi te te 're wa'anho'reptu, wazada ãdâ'ázém na. Ta hã wẽ uptabi di. Wẽ uptabi wa, uburé wa te 're wazéb u'âsi za'ra wa'aba mono za. Waihu'u pese uptabi di duré. Danhipai u dama pire uptabi di, õhõ si. ãne 'Re ãhâimana u'âsi mono hã, marĩ õ ré 're ãhâimana mono zé hã, duré ãhãna hã. Õne u'â te 're hâimana u'âsi, tiwaihu'u pese uptabi na. Taha wa, ãma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono za.

Taha ma, uburé marĩ hã tãma waihu'u pese di, te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hã, 're rẽme za'ra wa'aba mono tõi da, aiwasété u 're aipizari za'ra wa'aba mono tõi da. Te za duré sitẽme aiwaibui wa'wa, aiwasété ãna ãsõ'a 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, duré ato sina ãrata 're anomro u'âsi aba mono da, rowẽ ãma. Tane tõi.

Apocaripsi

Rob'rāsutuzéb āma za ĩropsihâi'ré mono zém na, Zuwã te te āma ĩrob'ui'éérézé

Ībaihã wasu'uzé

Ā ĩbaihã na rob'ui'ééré'wa hã Zuwã na ĩsisi hã, Zezusihi zadawa wasu'u'wa. Ta hã Zezusihi wasu'uwē na te te dama 're rowasu'u za'ra mono 'ru te, si'ĩhi wapsi, ma tō sērē ni, dazazéb 're, Patemosi na rob'rē za'iti nhisi āma. Tame sāmra ré, ma tō rob'ui'ééré, ā ĩbaihã na hã.

Ā ĩbaihã hã Azi'a na danhipti'a nho'ōmo nhisi āma, Zezusihi zazei'wa, siré 're ĩsi'rã'ōtō za'ra mono norĩ ma, ma tō rob'ui'ééré, 7 na tiza'rui mono bâ 're ĩsi'rã'ōtō mono norĩ ma hã. Tinhimi'ui'ééré na ma tō tãma roti za'ra, siptete sina Zezusihi āma 're nomro u'âsi mono da, danhib'rata te te 're robzépata za'ra mono nherē, te te 're rēme za'ra mono tō da.

Sõtō 'rowim ne, da te 're ĩrosawērē za'ra mono ne, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma 're ĩ'awaihu'u mono na ma tō rob'ui'ééré, Zuwã hã. Satanasihhi nhiptetezé hã za ĩsi'utōrĩzém na ma tō rob'ui'ééré, Zezusi za te te āma ĩ'ai'utézém na hã, rob'rāsutuzéb āma.

Āhãna hã Zuwã hã sõtō 'rowim ne, marĩ te te ĩ'ab'madâ'â mono zém na rob'ui'ééré hã wa te 're sōré za'ra mono wamhã, wama pire za'ra di, wa te ĩwaihu'u za'ra da hã. E marĩ wa. Za 're ĩromhâimana mono zém na, te te rowasu'u mono wa, wanhowa, duré zahadu te te wama romhâi'ré mono ò wa. Zuwã hã ma tō te te sima 're wa'awē, ĩpire hã wazô 're wairébé mono wa, 're wapahi za'ra mono tō da. E marĩ wa. Zezu Cristu hã uburé dama pire uptabi wa, duré taha si dama pire na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ wada'uri'wa, 're hâimana mono wa.

¹⁻² Duréihã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tō Zezu Cristuhu ma awaihu'u siro, tō sena na za romhutu na 're ĩromhâimana mono zém na, tinhib'a'uwē norĩ ma, te te duré waihu'u sirōmo za'ra da.

Taha wa, Zezusi hã ma tō hãiwa āma romhuri'wa hã we satō Zuwãhã u, marĩ te te tãma waihu'u da. Tawamhã ma tō ĩtēme wi. ĩtēme wisi wamhã, Zezusihi ma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã sō'awi te te oto tãma ĩromhâi'rézém na ma tō Zuwãhã ma waihu'u. Sõtō 'rowim ne, ma tō marĩ hã sabu, da te 're ĩrosawērē za'ra mono ne. Taha wa, tō sena na te za oto Zuwã hã āne aima āma rob'ui'ééré za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da, uburé marĩ hã te te ĩ'madâ'âzém na, tō sena 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiwaihu'uzém na hã, Zezusi hã sena na te te ĩwaihu'uzém na hã. ³ Tawamhã āhã wasu'u hã za 're ĩromhâimana mono zém na ni'wa te te dama 're sōré mono wamhã, tãma 're rowē u'âsi mono di za. Duré, āhã wasu'u hã ni'wa te te 're wapari pese mono wamhã, tãma 're rowē u'âsi mono di za. Āma ronomro ò ré, te za 're romhâimana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩwaihu'uzém na hã. Taha wa, ni'wa hã hâimana nhimiza'rese sina, te te 're wapari pese mono wamhã, tãma 're rowē u'âsi mono di za.

Azi'a na ti'a nhisi āma ĩsazei'wa norĩ, Zuwã te te ĩsawi za'ra zé wasu'u

⁴ Wa hã, Zuwã. ĩnhimi'ui'ééré na wa āma asawi za'ra wa'wa, Azi'a na danhipti'a nho'ōmo nhisi āma, Zezusihi zazei'wa, asiré 're asi'rã'ōtō u'âsi za'ra wa'aba mono norĩ hã, 7 na daza'rui mono bâ 're ai'rã'ōtō aba mono norĩ hã.

Wa hã wa ai'āma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, ĩsimizawizé hã ai'āma 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowē u'âsi, āma 're anomro aba mono da. Ta hã duréihã marĩ ò uptabi ré, ma tō 're hâimana u'âsi. Ōne u'âsi te za duré 're hâimana. Hãiwa āma te 're sāmra u'âsi, danhib'apito simasisizém na. Duré ĩpē'ēzani zama te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, wa duré ai'āma te 're rosa'rata u'âsi za'ra wa'wa. Ta hã te 'Re ĩhâimana u'âsi mono simasisizé uiwada 're hâimana u'âsi. Ta hã ĩpē'ēzani hã 7 na ĩsimiromhuri hã. ⁵ Zezu Cristuhu zama te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono

da, wa duré ai'âma te 're rosa'rata u'âsi za'ra wa'wa. Ta hã dama ï'umnha, te simi'ê na 're hâimana, 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'uwê 'wa da hã. Ta hã ma tô dawana tihâiwa'utu 'rata, ïhâiba si'utõrĩ waihu'u õ na. Uburé ti'ai âma danhib'apito norĩ nhipai u, Zezusi hã. Misi, Danhib'apito uptabi, te 're hâimana.

Ta hã te te 're wa'azawi pese. Taha wa, ma tô wazada dârâ. Wazada dâ'â wamhã, ïwapru ma tiwi puru. Tawamhã wawasété na 're wanomro mono ré, ma tô tiwapru na tidâ'âzém na te te 're wa'a'upsõ, wawasété âna âma 're wanomro mono da oto. ⁶ Ma tô duré te te 're wa'apisutu, ïmama ma, wa te da'âma 're romhuri u'âsi za'ra mono da, sasedoti norĩ ne, ïsib'apito ma hã. Ma tô duré te te 're wa'apisutu, ïsada para, wapire na 're wahâimana za'ra mono da. Ta hã Zezusi hã wê uptabi wa, duré waihu'u pese uptabi wa, âma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono za.

⁷ Ma'âpé, asiwi waihu'u pese za'ra wa'aba. Zezusi hã te za wei mo, hâiwa'a na. Wei morĩ wamhã, uburé te za dasiwi 'madâ'â za'ra ni. ï'a're wi, siwi ïwa'rê'wa norĩ hã te za duré 'madâ'â za'ra, siwi ïwĩrĩ'wa norĩ hã. Tawamhã da'upsâtã mono bâ te za sô aiwa'õ za'ra ni, daro mono bâ. Tô sena te za âne hã tiromhâiba.

⁸ 'Re ïhâimana u'âsi mono, dama ïsiwaihu'uzé hã, âne: “Wa hã ïmorĩ'rata na, wa tô 're ïhâimana u'âsi. Õne u'â, wa za duré 're ïhâimana u'âsi. Uburé marĩ hã si'utõrĩ pese nherê, ïsarina ïsi'utõrĩ õ di za.” Æne uburé Danhib'apito uptabi hã ïsiwasu'uzé hã.

Zuwã hã Zezusi te te ïsabuzé wasu'u, sõtõ 'rowim ne

⁹ Wa hã Zuwã, asisânawã wa'wa. A norĩ wa'wa hã Zezusihi âma si 're anomro aba mono wa, danhimirob'manharĩ, 're ïsépata za'ra wa'aba mono ne, wa duré te 're robzépata, asine za'ra wa'aba, Zezusihi âma si 're ïmorĩ wa. Zezusihi âma si wasiré 're wanomro mono wa, wa duré 'Re ïhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê 're wahâimana za'ra. Ta hã te za duré te te 're wa'apawaptob u'âsi, da te 're wa'ruiwapari za'ra mono wa, wa te 're robzépata za'ra mono nherê, wawasété u tiwi 're wasipizari za'ra mono tõ da, wanhiptete u'âsi âma 're wanomro mono da.

Wa hã wa tô te dama 're sadawa wasu'u, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. Tô sena na Zezusihi zazei'wa na wa tô duré dama 're ïsiwasu'u u'âsi. Taha wa, ma tô dasiwi ï'ârĩ ni. Ma tô dasiwi ïzatõrĩ ni, Patemosi na rob'rê za'iti nhisi u. ¹⁰ Tawamhã tame ïnhamra ré, Wanhib'apito nhibâtã na 'Re ïhâimana u'âsi mono pê'êzani hã ma tô ï'uihã pi'ra. Te te ï'uihã pi'rai wa, wa tô aimawi ïhâiba, ïhâiba waihu'u õ na. Tawamhã ïhâiba waihu'u õ na ïhâimana ré, wa tô ni'wai mreme hã wapa, ïbabarã hawi. Mreme 'rãihã na te ïma tinha, ïsimnhihârâzé hârã 'rãihã na ne hã. ¹¹ Æne te ïma tinha:

— Æhãna marĩ hã te za ï'ab'madâ'â mo. Tawamhã uburé ï'ab'madâ'â mono hã te za ïbaihã na âma ïrob'ui'é. Æma rob'ui'é ré parimhã, Zezusihi zazei'wa norĩ, 'ri nho'õmo mono bâ siré 're ïsi'rã'õtõ mono norĩ ma, te za ïbaihã hã ïsõmri za'ra. 'Ri nho'õmo nhisi mono hã, âne: Épézu, duré Esimina, duré Pedamo, duré Ti'atira, duré Sadesi, duré Piradépiza, duré Radiseza. Æ norĩ ma, te za asimi'ui'é ré hã ïsõmri za'ra, ïsazei'wa norĩ ma, ⁷ na 'ri nho'õmo âma 're ïsi'rã'õtõ mono norĩ ma hã. — Æne ma tô ïma waihu'u.

¹² Tawamhã wa tô ïsibabarã u 'rãihai'ra, ïma ïnharĩ'wa zô. Sô ïsipi'rai wamhã, rob'uiwézé sima'warazé hã ⁷ na ïhâiba za'ra hã duré ïsisiwimhã ïro'o ré hã wa tô 'madâ'â za'ra. Rob'uiwézé sima'warazé mono hã, êtê'ubuzi pré oru 'manharĩ. Te rob'madâ'â nherê, ïnhotõ 'rowi te ïrosawêrê ne, wa rob'madã. ¹³ Tawamhã rob'uiwézé wa'wa, te ni'wa hã za, aibã ne hã. ï'uza hãpa, ïpara u te tiwi hãihai'ra. Duré sô'utu wasisi ré, te za. ïsõ'utu wasisizé hã, oru 'manharĩ. ¹⁴ Duré ïséré hã, rã uptabi di. Pone'êrebã zéré ne hã, rã uptabi di, ïséré hã. Duré, ïto hã, unhamã ro'o si'ubuzi ne te 're si'ubuzi zahuré. ¹⁵ Duré ïpara hã ïsi'uwazi waipo ne, te 're si'ubuzi zahuré. Duré ïmreme hã, â'a'a 'rãihã ruru'u ne. ¹⁶ Wasi hã ⁷ na te tété za'ra, tinhib'rata nhimire niwĩ. Duré ïsada'i ré hawimhã, sib'ézé 'wa si'uiwa 'wa pa te da'o, ï'wa pe hã. Duré ï'ubu hã te rowa'a za'êtê. Abzuma bådã te te 're ïrowa'a mono ne, te rowa'a za'êtê.

¹⁷ Tawamhã õ hã te 'madâ'â wamhã, wa tô ïpapara aime sa'êtê, ïdâ'â ne, ïpahi te. Tane nherê, ma tinhib'rata nhimire niwĩ ï'upi, ïpahi tã da. Æne te ïma tinha:

— ïma aipahi tã. Wa hã ïsãna'rata hawimhã marĩ õ ré hã, wa tô 're ïhâimana. Uburé marĩ hã si'utõrĩ pese nherê, ïsarina ïsi'utõrĩ õ di za, wa hã. Õne u'âsi, wa za 're ïhâimana. ¹⁸ Wa tô dârâ aré. ïdâ'â nherê, wa oto 're ïhâimana u'âsi. ïdâ'â waihu'u õ di za oto. Ma'âpé, ãne hã waihu'u pese. Te ïsima ïpisutuzéb zarina, wa te te 're da'anho'reptu, adâ 're ïhâimana za'ra mono zém hawi, 'Re ïhâimana u'âsi mono 'rata, 're dahâimana u'âsi za'ra mono da. ¹⁹ Taha wa, uburé marĩ hã ï'ab'madâ hã te za ï'a'ui'é, ãhãna ïpusi mono hã, duré nimahã na ïpusi mono da hã. ²⁰ Æhãna wa za duré aima waihu'u. Wasi hã ïnhib'rata nhimire niwĩ te ïtété za'ra hã ï'madâ hã, te ãma ïsimiré'ézé hã waihu'u õ di, a hã. Duré rob'uiwê uparizé hã ï'madâ'â za'ra hã te ãma ïsimiré'ézé hã, waihu'u õ di duré. Taha wa, wa za oto aima waihu'u, te ãma ïsimiré'é zahuré zé hã, waihu'u da. Wasi hã 7 na ïhâiba za'ra hã, ïnhib'rata nhimire niwĩ te ïtété za'ra hã, ïsazei'wa 'madâ'â'wa norĩ, te wasu'u. Duré rob'uiwêzé sima'warazé hã, duré ïsisiwimhã ïro'o ré hã 7 na ïhâiba za'ra hã, ïsazei'wa norĩ te wasu'u, 'ri nho'õmo mono bâ siré 're ïsi'rã'õtõ mono norĩ hã. Æne te ãma ïsimiré'é zahuré zé hã. — Æne ma tô ïma waihu'u, ïtême ïwi hã.

2

Épézu ãma ïsazei'wa norĩ ma rotizé wasu'u

¹ Tawamhã Zezusi hã ïtême ïwi hã ma tô duré ïma roti, ãne:

— Zuwã, te za oto ïrob'ui'é, Épézu na 'ri nho'õmo nhisi ãma ïzazei'wa norĩ 'madâ'â'wai ma. Te aima ïwaihu'uzém na te za tâma ïrob'ui'é, ãne:

“Wa hã wa ïsi'uihã na aima roti za'ra wa'wa, wasi hã 7 na ïhâiba za'ra hã ïnhib'rata nhimire niwĩ te ïtété za'ra hã, duré 7 na rob'uiwêzé sima'warazé wa'wa 're ïmorĩ hã, oru 'manharĩ wa'wamhã. ² Épézu ãma ïzazei'wa norĩ, uburé 're aihâimana za'ra wa'aba mono zé hã ïma waihu'u pese di. Asimi'ê na te ïma 're ïromhuri pese za'ra wa'aba mo. Da te aima 're rob'manharĩ za'êtê za'ra wa'aba mono nherê, aiwasété u 're aipizari za'ra wa'aba mono õ di, apã. 'Re ïdanomro wasété mono norĩ nhimiroti hã te 're ïwê'õ pese za'ra wa'aba mo. Ni'wa hã Zezusihi zadawa wasu'u'wa na aima siwasu'u za'ra wa'aba wamhã, awa'awi 're saze za'ra wa'aba mono õ di. ïsimiroti hã te a'â 're ïwapari za'ra wa'aba mo. Tawamhã ï'uwaibaba'õ na te te aima 're sadawa wasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, awa'awi te asina 're ïwaihu'u za'ra wa'aba mo, ïsadawa nhipese na. Taha wa, te ã norĩ hã 're ïwê'õ za'ra wa'aba mo. ³ Da te 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono wa, 're robzépata za'êtê za'ra wa'aba mono nherê, 're ïrême za'ra wa'aba mono õ di. ïwi 're aipizari za'ra wa'aba mono õ di. ïãma si te 're aihâimana nhiptete za'ra wa'aba mo.

“Æne wa tô te 're aiwaihu'u za'ra wa'wa, 're aihâimana wê za'ra wa'aba mono zém na hã. ⁴ Tane nherê, marĩ hã te ïwi ro'wa'rê, te ai'ãma ïwaihu'u za'ra wa'wa hã. Duréihã ïzazei 'rata za'ra wa'aba hawimhã, aré aima ïzawi pese za'ra wa'aba di. Aré aima dazawi pese za'ra wa'aba di duré. Tane nherê, oto aima dazawi præ za'ra wa'aba di, ïzama. ⁵ Ma'âpé, ïãma asipo're pu'u za'ra wa'aba. 'Re ïzawi pese za'ra wa'aba mono zém hawi ma tô asina ïrosapari za'ra wa'wa. Taha wa, aiwasété wi, te za oto 're aipizari za'ra wa'aba mo, apã. 'Re ïzazei 'rata za'ra wa'aba mono hawi, 're aihâimana wê za'ra wa'aba mono ne, te za oto apã 're aihâimana wê za'ra wa'aba mo. Ænei õ wamhã, aiwasété wi 're aipizari za'ra wa'aba mono õ wamhã, wa za atême ïmorĩ za'ra wa'wa, rob'uiwêzé sima'warazé hã ate wa'wa hã te aiwi âri za'ra wa'aba da. Te aiwi âri za'ra wa'aba wamhã, robaba di za oto, ate za'ra wa'wa hã. Æne, wa aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. ⁶ Duré, misi asimirosa'rata za'ra wa'wa hã, ïma ïwê hã. Nicora'ïhi nhimiroti wasédé hã te te 're ïwapari za'ra mono norĩ hã te 're hâimana wasété za'ra. 'Re ïhâimana wasété za'ra mono zé hã ïma wê õ di, wa hã. Ta hã ïsine 're wê'õ pese za'ra wa'aba mono wa, taha wa, ai'ãma ïma 're rowê za'ra wa'aba mono di.

⁷ “A norĩ wa'wa hã asimipari pese aba wamhã, ma'ãpé wapari pese za'ra wa'aba, Īmama pẽ'ẽzani hã ĩzazei'wa norĩ ma, te te ĩrotizém na hã. Āne ĩsimiroti hã: Ni'wam norĩ hã tidã'ázéb u ĩwi sipizari āna Satanasihi āma te te ĩ'ai'uté za'ra norĩ hã ta norĩ ma si, wa za tãma pisutu za'ra, rob'rãi u'â hã te te 're huri u'âsi mono da. Taha wede hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono 're ĩsãmra u'âsi mono zéb āma te 're sa, rowẽ uptabi āma hã, ĩ'rã hã da te 're huri mono wa, dadã'â āna 're ĩdanomro u'âsi mono zé hã. Āne Īmama pẽ'ẽzani te te ĩrotizé hã.” — Āne ma tô Zezusi hã ĩma waihu'u, Ēpézu āma ĩsazei'wa norĩ, siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ ma, te āma rob'ui'éré da.

Esimina āma ĩsazei'wa norĩ ma rotizé wasu'u

⁸ Tawamhã Zezusi hã ĩtẽme ĩwi hã ma tô duré ĩma roti, āne:

— Zuwã, te za oto ĩrob'ui'é, Esimina na 'ri nho'õmo nhisi āma ĩzazei'wa norĩ 'madã'â'wai ma. Te aima ĩwaihu'uzém na te za tãma ĩrob'ui'é, āne:

“Wa hã wa aima roti za'ra wa'wa, duréhã marĩ õ ré 're ĩhãimana mono. Uburé marĩ hã si'utõrĩ pese nherẽ, ĩsarina ĩsi'utõrĩ õ di za, wa hã. Wa za 're ĩhãimana u'âsi. Wa tô dãrã aré. Īdã'â nherẽ, wa tô apã hãiwa'udu, 're ĩhãimana u'âsi mono da oto. ⁹ Īma waihu'u pese di, da te aima 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono zém hawi, 're ĩrobzépata za'ra wa'aba mono zé hã. Duré, ĩma waihu'u pese di, asibrob'õ na 're ĩrobzépata za'ra wa'aba mono zé hã. Tane nherẽ, te asibrob ahã ne, rowẽ na 're aihãimana za'ra wa'aba mo, ĩnhimipawaptobzém na si 're aihãimana za'ra wa'aba mono wa. Duré ni'wam norĩ hã te te dama 're aiwasu'u wasété za'ra wa'wa. Te te dama 're aiwasu'u wasété za'ra wa'aba mono zé hã ĩma waihu'u pese di. Ta norĩ hã zudezu na 're poto za'ra mono zahã, te Satanasihi nhimiroti zarina si, siwa'ru 're hãimana za'ra. ¹⁰ Za 're ĩrobzépata za'ra wa'aba mono zém na hã asina 're aipahi za'ra wa'aba mono õ di za. Īwapari pese za'ra wa'aba. Wa'uburé hã nimahã na te za dama ai'mai'ru za'ra wa'wa, da te ai'maiwaibui wa'aba da, dazazéb 're, da te ai'manheme aba da, te te aipibu za'ra wa'aba da, tô sena ĩzaze za'ra wa'aba zô. Tawamhã 10 na bãdã hã te za ai'ãma 'mai'hai'utõrĩ za'ra wa'wa, dazazéb 're ai'masimasa wa'aba ré hã, 'mairobzépata za'ra wa'aba mono ré hã. Āne wamhã, ma'ãpé ĩ'mairẽme aba tõ. Tawamhã da te ai'manhimroi wa'aba zém na ai'masi'utõrĩ aba nherẽ, ĩ'mairẽme aba õ wamhã, dawĩ ĩ'mai'udã wa'aba õ wamhã, wa za aima wa'ãbã za'ra wa'wa. Rowẽ, wa za aima pisutu za'ra wa'wa, ĩ'rata 're ai'ubumroi u'âsi aba mono da.

¹¹ “Asimipari pese aba wamhã, ma'ãpé ĩwapari pese za'ra wa'aba, Īmama pẽ'ẽzani hã ĩzazei'wa norĩ ma, te te ĩrotizé hã. Āne ĩsimiroti hã: ‘Ni'wam norĩ hã tidã'ázéb u ĩwi sipizari āna Satanasihi āma te te ĩ'ai'uté za'ra norĩ hã ta norĩ hã 're ĩdadã'â zahu za'ra mono norĩ siré, te te 're robzépata za'ra mono õ di za, unhamã ro'o u'âsi āma hã. Robze na te za 're hãimana u'âsi za'ra.’ Āne Īmama pẽ'ẽzani te te ĩrotizé hã.” — Āne ma tô Zezusi hã ĩma waihu'u, Esimina āma ĩsazei'wa norĩ, siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ ma, te āma rob'ui'éré da.

Pedamo āma ĩsazei'wa norĩ ma rotizé wasu'u

¹² Tawamhã Zezusi hã ĩtẽme ĩwi hã ma tô duré ĩma roti, āne:

— Zuwã, te za oto ĩrob'ui'é, Pedamo na 'ri nho'õmo nhisi āma ĩzazei'wa norĩ 'madã'â'wai ma. Te aima ĩwaihu'uzém na te za tãma ĩrob'ui'é, āne:

“Wa hã sib'ézé 'wa si'uiwa 'wa pa ré ĩza hã, wa aima roti za'ra wa'wa, ĩ'wa pese ré hã. ¹³ Īma waihu'u pese di, 're ai'ubumroi wa'aba mono zé hã. Tame te Satanasihi nhimiwada'uri na 're dahãimana za'ra. Tame ma tô Ātipasi hã dasiwi wĩrĩ ni asõ'a za'ra wa'aba, simi'ẽ na te te dama 're ĩzadawa wasu'u mono hã. Tane nherẽ, asõ'a za'ra wa'aba da te dasiwi wĩrĩ nherẽ, tãma aipahi za'ra wa'aba õ di. ĩrẽme za'ra wa'aba õ di duré. Ōne haré te ĩnhimiroti na si 're aihãimana za'ra wa'aba mo. ¹⁴ Tane nherẽ, te duré marĩ hã ĩwi ro'wa'ré, te ai'ãma ĩwaihu'u za'ra wa'wa hã. Ni'wam norĩ hã ma tô aibã nhimiroti na 're hãimana za'ra, Barãã na aibã nhisi hã. Ta hã ma tô duréhã Baratihĩ ma te te 're roti, Izarazéhé nhihudu norĩ ma, sadawa nhipse na te te 're roti wasété za'ra mono

da, simiroti wê newa, ãsine 're hâimana wasété za'ra mono da. 'Re ãhâimana u'âsi mono upana, romhâiba 'manharĩ ãma 're dawata za'ra mono da, danhimizama da te tãma 're ãsõmri za'ra mono hã, ma tô Barati hã te te 're a'ru, Izarazéhé nhihudu norĩ ma, te te 're huri mono da. Ma tô duré te te tãma 're roti pese za'ra, pi'õ, mro ré nherê, aibã aimawi na 're simisaihuri za'ra mono da, duré aibã, mro ré nherê, pi'õ aimawi na 're simisaihuri za'ra mono da. ¹⁵ Tane, te ãhãna ni'wam norĩ hã Nicora'ihĩ nhimiroti wasété na 're hâimana za'ra, asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã. ¹⁶ Ma'ãpé ãhãna hã aihâimana wasédé hã sahãri za'ra wa'aba, aiwasété wi 're aipizari za'ra wa'aba mono da, 'Re ãhâimana u'âsi mono u. Aihâimana wasédé hã sahãri za'ra wa'aba õ wamhã, wa za ãma atême ãmorĩ su'u za'ra wa'wa, 're aihâimana wasété za'ra wa'aba mono norĩ hã ãzadai'rê hawi sib'ézé 'wa si'uiwa ãsa'o na te ai'wapé za'ra wa'aba da.

¹⁷ “Asimipari pese aba wamhã, ma'ãpé wapari pese za'ra wa'aba, ãmama pê'êzani hã ãzazei'wa norĩ ma, te te ãrotizé hã. ãne ãsimiroti hã: Ni'wam norĩ hã tidã'ázéb u ãwi sipizari ãna Satanasihĩ ãma te te ã'ai'uté za'ra norĩ hã ta norĩ ma, wa za dasa ãse hã duréi te dama ãhã'rê'õ hã te tãma 're anhomri, mana na dasa nhisi hã. Duré êtê'a, wa za te tãma 're anhomri ãhãiba mono bã, ãsisi ãtém na ãma ã'ui'ééré ré hã dama ãsa'rese'õ hã. Te te 're ãwaihuri mono norĩ ma si waihu'u pese di, tinhisi ãté hã. ãne ãmama pê'êzani te te ãrotizé hã.” — ãne ma tô Zezusi hã ãma waihu'u, Pedamo ãma ãsazei'wa norĩ, siré 're ãsi'rã'õtõ mono norĩ ma, te ãma rob'ui'ééré da.

Ti'atira ãma ãsazei'wa norĩ ma rotizé wasu'u

¹⁸ Tawamhã Zezusi hã ãtême ãwi hã ma tô duré ãma roti, ãne:

— Zuwã, te za oto ãrob'ui'é, Ti'atira na 'ri nho'õmo nhisi ãma ãzazei'wa norĩ 'madã'ã'wai ma. Te aima ãwaihuri'uzém na te za tãma ãrob'ui'é, ãne:

“Wa hã 'Re ãhâimana u'âsi mono 'ra, wa aima roti za'ra wa'wa. ãto hã te unhama ro'o si'ubuzi ne 're si'ubuzi zahuré. Duré ãpara hã te ãsi'uwazi waipo ne 're si'ubuzi zahuré. ¹⁹ Marĩ hã 're ã'manharĩ wê za'ra wa'aba mono zé hã ãma waihu'u pese di. Te 're asisawi pese za'ra wa'aba mo. Te duré 're ãzawi pese za'ra wa'aba mo. Te duré asina 're ã'umnhasi za'ra wa'aba mo. Te duré ãma 're ãromhuri pese za'ra wa'aba mo. Da te aima 're rob'manharĩ wasété u'âsi za'ra wa'aba mono nherê, te ã'ãma si 're anomro u'âsi aba mo. 'Re ãzaze na'rata za'ra wa'aba mono hawi, ãma 're ãromhuri za'ra wa'aba mono zém nhipai u, te oto ãma 're ãromhuri pese za'ra wa'aba mo. ãne wa tô ãsi'ãma aiwaihuri'u za'ra wa'wa. ²⁰ Tane nherê, marĩ hã misi te ãwi ro'wa'rê, te ai'ãma ãwaihuri'u za'ra wa'wa hã. Pi'õ ãwasédé hã te ai'rata 're hâimana za'ra wa'wa, Zézabé na ãsisi hã. Ta hã 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa na te dama 're siwasu'u, taré. ãne dama 're siwasu'u mono nherê, te ãzazei'wa norĩ ma, simiroti wasété na te te 're roti. Taha zarina, te ta norĩ hã pi'õ aimawi na mro ré nherê, ãma dawĩ 're simisaihuri za'ra. Duré pi'õ, mro ré nherê, aibã aimawi na te ãma dawĩ 're simisaihuri za'ra. Duré romhãiba 'manharĩ ãma 'Re ãhâimana u'âsi mono upana 're dawata za'ra mono da, danhimizama da te tãma 're ãsõmri za'ra mono hã te duré te te 're huri. Ta hã, pi'õ hã e niha te simiroti wasété nherê, ai'rata 're hâimana 'wa. E asiwi wê'õ za'ra wa'aba ãna. ²¹ Ta hã pi'õ hã simiroti wasété nherê, ãma ãwa'a õ di aré, te ã'azãrizéb da hã. Tiwasété wi sipi'ra da newa, wa tô aré te 're 'madã'ã. Tane nherê, tiwasété wi sipi'rai õ di, aibã aimawi na dawĩ 're ãhâimana mono zém hawimhã. ²² Ma'ãpé, waihu'u pese za'ra wa'aba. Pi'õ hã tiwasété wi sipi'rai õ wa, wa za oto azã, te te robzépata za'ëtê da. Si'ãma 're ãhâimana wasété za'ra mono norĩ zama ã pi'õi hawi sipizari za'ra õ wamhã, wa za ãsu hã za'ra, te te robzépata za'ëtê za'ra da. ²³ Pi'õi 'ra ne 're ãhâimana za'ra mono norĩ hã wa za duré hã za'ra, si'utõri da, ãsimiroti zarina 're hâimana za'ra mono wa. Tawamhã ãne te tãma rob'manharĩ za'ra wamhã, te za uburé ãzazei'wa norĩ hã ãma ãwaihuri'u za'ra, pi'uriwi marĩ hã da te 're 'manharĩ za'ra mono newa, duré pi'uriwi danhimirosa'rada hã da te 're 'manharĩ za'ra mono newa, uburé marĩ hã te dawĩ 're ã'awaihuri'u mono na hã. Uburé danhimirosa'rada hã ãma waihu'u pese di, duré marĩ zõ 're ãdanhimnhasi za'ra mono zéb zama. Tawamhã ni'wam norĩ hã marĩ

ĩwě hã te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zé wa'rãmip si, wa za marĩ ĩwě na te tãma 're awa'ábã. Duré ni'wam norĩ hã marĩ te te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zéb zarina si, wa za te 're ahã za'ra.

²⁴ “Pĩ'õ nhimiroti 're ĩwapari za'ra wa'aba mono õ norĩ ma si, wa za oto aima waihu'u za'ra wa'wa, ĩzazei uptabi 'wa norĩ ma si. A norĩ wa'wa hã Satanasihĩ nhimiroti sima'uri pe hã dawi waihu'u za'ra wa'aba õ di. Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Te oto aima ãma sahu za'ra wa'aba õ di za, ĩnhimiroti ĩ'amo na hã ĩpire na hã, te te 're asi'wa'rutu tã za'ra wa'aba mono da. ²⁵ Õhõ na si te za asiptete na ĩ'ãma 're anomro aba mo, we ĩmorĩzéb u.

²⁶⁻²⁷ “Tawamhã ni'wam norĩ hã tidã'ázéb u ĩwi sipizari ãna Satanasihĩ ãma te te 're ai'uté za'ra mono wamhã, duré rob'rãsutu u te tãma 're ĩwě za'ra mono zéb zarina si, te te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, ta norĩ hã wa za pisutu za'ra, ĩzadawa para dama pire za'ra da, danhib'apito na 're hãimana za'ra mono da. ĩmama hã dama ĩpire da, sisadawa para te te ĩpisutu ne, wa za pisutu za'ra, daro mono bã te te 're da'madã'ã za'ra mono da. Simiroti nhĩptete na te za te te 're dawada'uri za'ra. Ub'rě ne hã zé 'manharĩ hã da te 're ĩprub za'ra mono ne, te za te te 're daprub za'ra. ²⁸ Duré awě u, wasi wawě 're ro'o pese mono ré, da'ãma 're ĩ'awě za'ra mono ne, wa za romhãimanazép té, te tãma 're apisutu, rowě hã.

²⁹ “Asimipari pese aba wamhã, ma'ãpé wapari pese za'ra wa'aba, ĩmama pẽ'ězani hã ĩzazei'wa norĩ ma, te te ĩrotizé wasu'u hã.” — ãne ma tã Zezusi hã ĩma waihu'u, Ti'atira ãma ĩsazei'wa norĩ, siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ ma, te ãma rob'ui'ééré da.

3

Sadesi ãma ĩsazei'wa norĩ ma rotizé wasu'u

¹ Tawamhã Zezusi hã ĩtẽme ĩwi hã ma tã duré ĩma roti, ãne:

— Zuwã, te za duré ĩrob'ui'é, Sadesi na 'ri nho'õmo nhisi ãma ĩzazei'wa norĩ 'madã'ã'wai ma. Te aima ĩwaihu'uzém na te za tãma ĩrob'ui'é, ãne:

“Wa hã wasi hã 7 na ĩnhĩb'rata te ĩtété za'ra hã, wa za oto aima waihu'u za'ra wa'wa. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono pẽ'ězani hã 7 na te te 're ĩromhuri mono zéb ré, te 're ĩ'madã'ã mono, wa hã. Uburé marĩ hã 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono zé hã, ĩma waihu'u pese di. ĩnhimiroti na si 're anomro aba mono na, da te 're aiwasu'u za'ra wa'aba mono zahã, te aipẽ'ě 're, atã'ã ne 're anomro aba mo, ĩ'ãma 're anomro aba mono zahã. ² ĩ'ãma 're anomro zeĩ wa'aba mono da, ĩnhĩb'apito 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te aima ĩpisutu za'ra wa'aba zéb zarina, ĩ'ãma 're anomro aba mono õ di. Taha wa, ma'ãpé ãma asipo're pu'u za'ra wa'aba. Marĩ hã 're ĩ'manharĩ wě za'ra wa'aba mono zé hã, aiwi si'utõrĩ pese aba õ ré, ma'ãpé apã ĩ'ãma romhuri wě zé hã ĩ'ãma asiwi sa'ětě za'ra wa'aba. ³ Ma'ãpé duré ĩ'ãma 're anomro na'rata aba mono zém hawi ĩnhimiroti hã aipo're na 're ĩwapari za'ra wa'aba mono zém na, duré 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono zém na, ĩ'ãma asipo're pu'u za'ra wa'aba. Ta hã ĩnhimiroti hã te za 're ĩ'madã'ã pese za'ra wa'aba mo. Duré aiwasété wi te za 're aipizari za'ra wa'aba mo. ãne hã apã ĩ'ãma asipo're pu'u za'ra wa'aba õ wamhã, wa za oto aihã za'ra wa'wa. Nimahã na ĩsimisaihuri norĩ hã sô 're danhimipari za'ra mono õ nherě, danhorõwa u 're ĩsisisi mono ne, wa za atẽme ĩwisi 'wa, te aihã za'ra wa'aba da. Bãdã hã atẽme ĩwisi za'ra wa'aba zéb da hã waihu'u za'ra wa'aba õ di za. ⁴ Tane nherě, nima norĩ si Sadesi ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ hã te ĩ'ãma 're anomro wě wa'aba mo, ai'umro wa'aba nherě. Da'uza hãirã da, hã upto wi da te 're ĩ'madã'ã pese za'ra mono ne, te aiwě na ĩ'ãma 're anomro aba mo. A norĩ wa'aba si da'uza hãirã ne aiwasété ãna 're anomro aba mono si, te za ĩsiré 're aihãimana za'ra wa'aba mo. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te 're aiwēsãmri za'ra wa'aba mono wa, te za ĩ'rata 're anomro u'ãsi aba mo.

⁵ “Duré ni'wam norĩ hã tidã'ázéb u ĩwi sipizari ãna Satanasihĩ ãma te te ĩ'ai'uté za'ra norĩ hã te za duré uza hãirã na ĩ'rata 're hãimana za'ra, ãne hã. ĩbahã na 're ĩdahãimana

u'âsi za'ra mono norĩ nhisi, 're ĩsimi'wara mono zém na ĩsisi ĩsimi'wara hã te tiwi pari za'ra õ di za. Īmama nho'a, wa za sō'awi ĩnhib'a'uwẽ na te tãma 're wasu'u za'ra, hãiwa ãma tãma ĩromhuri'wa norĩ nho'a zama.

⁶ “Asimipari pese aba wamhã, ma'ãpé wapari pese za'ra wa'aba, Īmama pẽ'ězani hã ĩzazei'wa norĩ ma, te te ĩrotizém na.” — ãne ma tô Zezusi hã ĩma waihu'u, Sadesi ãma ĩsazei'wa norĩ, siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ ma, te ãma rob'ui'ééré da.

Piradépiza ãma ĩsazei'wa norĩ ma rotizé wasu'u

⁷ Tawamhã Zezusi hã ĩtẽme ĩwi hã ma tô duré ĩma roti, ãne:

— Zuwã, te za oto duré ĩrob'ui'é, Piradépiza ña 'ri nho'õmo nhisi ãma ĩzazei'wa norĩ 'madâ'â'wai ma. Te aima ĩwaihu'uzém na te za tãma ĩrob'ui'é, ãne:

“Wa hã 're ĩwasété mono õ, wa za oto aima roti za'ra wa'wa, ĩnhimiropisutuzéb zarina, sena na te dama ãma 're ĩ'a'uwaimrami mono 'wa hã. Duréhã Dawi hã te 're hãimana, dama ĩpire hã. ĩsõrõwa hã 'ri za'ëtẽ uptabi di. Tame te ni'wa hã 're sãmra, 'ridawazéb ré hã, te te dama 're ĩ'ridawa mono da hã, duré te te dawu 're ĩ'ridawa nhito mono da hã. Tane wa hã, wa hãiwa ãma Īmama nhorõwa 'ridawazéb ré 're ĩhãimana u'âsi, ĩwétési. Wa hã te dama 'ridawa wamhã, ni'wa apã te te dawu sito waihu'u õ di. Duré te 'ridawa nhito wamhã, ni'wa te te 'ridawa waihu'u õ di.

⁸ “Duré 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono zé hã ĩma waihu'u pese di. Ai'umrore wa'aba nherẽ, dama aipire na 're aihãimana za'ra wa'aba mono õ nherẽ, te ĩ'ãma si 're anomro wẽ wa'aba mo. Te duré ĩnhimiroti si 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo. Ma'ãpé, waihu'u pese za'ra wa'aba. Wa tô asõwa 'ridawa za'ra wa'wa, Īmama, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zéb u 're asisisi aba mono da. Taha 'ridawa hã ni'wa te te aiwi 'ridawa nhito waihu'u za'ra wa'aba õ di. ⁹ Ma'ãpé duré, waihu'u pese za'ra wa'aba. Satanasihini niwĩ 're ĩhãimana za'ra mono norĩ hã, e niha wa za tãma rob'manharĩ za'ra, ta norĩ ma hã. Ta norĩ hã zudezu nherẽ, zudezu norĩ hãimana wẽ zém na 're ĩhãimana za'ra mono na, dama 're siwasu'u za'ra mono zahã, te Satanasihini nhimiroti zarina si 're hãimana za'ra, sadawa nhipese na. Taha wa, wa za ãne tãma rob'manharĩ za'ra. Aipapara te za 're sina wa'wa, tãma aipire za'ra wa'aba wa. Taha wa, te za aiwaihu'u za'ra wa'wa, te 're ĩ'asawi pese za'ra wa'aba mono na. ¹⁰ Da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono nherẽ, te aima ĩroti za'ra wa'aba zéb zarina, ĩmreme na si 're anomro aba mono wa, ma tô asina ĩ'uwaimrami za'ra wa'wa, ĩnhimiroti hã. Taha wa, ropsi'utõrizéb u, za marĩ ĩpipa hã ĩwairébé mono hã wa za aima ba'a za'ra wa'wa, ĩwasété norĩ, za te te ĩda'apibui mono zéb ãma hã, ti'ai ãma daro mono bâ 're ĩdahãimana za'ra mono norĩ hã. ¹¹ Atẽme ĩmorĩ aba zé hã romhuture di oto. Taha wa, ma'ãpé asiptete u'âsi ĩ'ãma 're anomro u'âsi aba mono, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhoprubzé hã da te aiwi 'mai'ãri tã wa'aba da.

¹² “Tawamhã ni'wam norĩ hã tidã'ázéb u ĩwi sipizari ãna Satanasihini ãma te te ĩ'ai'uté za'ra norĩ hã, ta norĩ hã wa za te 're pisutu za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma hãimana nhiptete na 're hãimana u'âsi za'ra mono da, 'ri uparizé, rési ãna 're ĩsimasab u'âsi mono ne. 'Ri uparizé hã marĩ te te 're rési za'ra mono õ di. Tane te za 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, simirosa'rata si'rúi ãna, ãma 're wata u'âsi za'ra. Taha wa, wa za ĩhãiba na ãma ui'ééré za'ra, ĩnhib'apito nhisi hã. 'Re ĩhãimana u'âsi mono te, 'ri nho'õmo nhisi na, wa za duré ĩhãiba na rob'ui'ééré za'ra. 'Re ĩhãimana u'âsi mono te, 'ri nho'õmo nhisi hã, Zeruzarẽ ĩtém na ĩsisi hã, hãiwa hawi za te te we ĩsi'ra hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hawi. ĩnhisi tém na, wa za duré ĩhãiba na rob'ui'ééré za'ra.

¹³ “Asimipari pese aba wamhã, ma'ãpé wapari pese za'ra wa'aba, Īmama pẽ'ězani hã ĩzazei'wa norĩ ma, te te ĩrotizém na.” — ãne ma tô Zezusi hã ĩma waihu'u, Piradépiza ãma ĩsazei'wa norĩ, siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ ma, te ãma rob'ui'ééré da.

Radiseza ãma ĩsazei'wa norĩ ma rotizé wasu'u

¹⁴ Tawamhã Zezusi hã ĩtẽme ĩwi hã ma tô duré ĩma roti, ãne:

— Zuwã, te za oto ĩrob'ui'é, Radiseza na 'ri nho'õmo nhisi ãma ĩzazei'wa norĩ 'madâ'â'wai ma. Te aima ĩwaihu'uzém na te za tãma ĩrob'ui'é, ãne:

“Wa hã tô sena, ï'umnhasi sina, sena na 'Re ïhâimana u'âsi mono te dama 're sadawa wasu'u wẽ mono da, 're ïhâimana mono. Wa hã 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiropoto waihu'u pese zarina, ropoto na'rata 'wa, 're ïhâimana mono. ¹⁵⁻¹⁶ 'Re ï'manharĩ za'ra wa'aba mono zé hã ïma waihu'u pese di. Wa za oto âma aima romnhimiré'é za'ra wa'wa. Â wahâ hã dama se ti, da te 're ï'âhuri mono da hã. Duré â wa'ro hã marĩ ïse da, da te 're ï'âwa'ro za'ra mono da hã, dama wẽ di. Tane nherẽ, â wapu hã dama sei õ di, da te 're ï'âhuri mono da hã. Dama sei õ wa, te za sa'wari ni.

“Tane, te a norĩ wa'wa hã â wapu dama ïsei õ ne, ïma 're aihâimana za'ra wa'aba mo. ï'âma si 're anomro aba mono na dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono zahã, te 're aihâimana wasété za'ra wa'aba mo. ï'âma si 're anomro aba mono na dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono õ 'wa'âhã, aré ïma wẽ di. Tane nherẽ, 're aihâimana wasété za'ra wa'aba mono nherẽ, ïzazei'wa na asadawa nhipse na dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono wa, te da te 're ïwasu'u wasété za'ra.

“Taha wa, â wapu ïsei'õ hã da te 're ïsa'wari za'ra mono ne, wa za oto aiwẽ'õ pese za'ra wa'wa.

¹⁷ “Âne te duré 'râwi asima 're ïnharĩ za'ra wa'aba mo: ‘Wa norĩ hã wanhibro pese za'ra di. Marĩ zô wawi 're ro'wanhi'rity waihu'u za'ra mono õ di.’ Âne te asima 're ïnharĩ za'ra wa'aba mo. Tane nherẽ, robzei'õ na si te 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Âne na 'râwi 're asiwaihu'u za'ra wa'aba mono õ di. Taha wa, wa ai'âma 're ïpẽ'ézé za'ra wa'wa. Asibrob ahâ na 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherẽ, asibrob'õ ne, te ïma 're aihâimana za'ra wa'aba mo, aipẽ'ẽ 're wa'aba hã. Duré da'uza õ na 're ïdahâimana za'ra mono ne, te 're aihâimana za'ra wa'aba mo, ai'uréiwi. Datob'a na 're ïdahâimana za'ra mono ne, te duré 're anomro aba mo. ¹⁸ Taha wa, wa za oto aima roti pese za'ra wa'wa. Êtẽ'ubuzi pré oru uptabi hã ïwazari'õ hã da te 're ï'ruiwapari za'ra mono zéb zarina, da te dawĩ 're ï'uipra za'ra mono ne, te za ïnhimiroti zô si 're asõpré wa'aba mo, ïwẽ uptabi zô si, aipẽ'ẽ 're asibro pese ne, rowẽ na si ï'âma 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da. Duré da'uza hãirã hã te za da te dawĩ 're uipra za'ra, âma 're dasi'uza za'ra mono wa, da te 're 'madâ'â ze za'ra mono da. Tane te za duré a norĩ wa'wa hã ïwi 're ïrowaptẽrẽ u'âsi za'ra wa'aba mo, wa hã te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, ï'âma 're anomro wẽ wa'aba mono da, taha zarina, asisém na 're aihâimana za'ra wa'aba mono tõ da oto. Duré datõmo nhiházém na 're dasitõmo wẽ za'ra mono da, 're dasitõmonhiahã za'ra mono da, da te dawĩ 're ï'uipra za'ra mono ne, te za ïzô 're asõpré u'âsi aba mo, ïnhimiroti hã waihu'u pese za'ra wa'aba da. ¹⁹ Wa hã te 're ï'azawi pese mono norĩ hã wa te tãma 're roti pese za'ra, tiwasété na 're sisãmri za'ra mono da. Wa duré te 're hã za'ra, apã 're nomro wẽ mono da. Taha wa, te za aiwasété wi aipizari za'ra wa'wa, sena ï'âma 're anomro u'âsi aba mono da oto.

²⁰ “Ma'ãpé duré, wapari pese za'ra wa'aba, te âma ïsimiré hã. Aibã te 'ridawab za. Tawamhã 'ri tede'wa te 'mahã, sãmra zô, ïtẽme sébré da. Tawamhã 'ri tede'wa te te wapari wamhã, te za tãma 'ridawa, sitẽme te te 'mazébré da, siré sa zahuré wa, rowẽ na te te sima rowasu'u zahuré da. Tane wa hã aibã, 'ridawa ïsam ne, wa asô 're ïnhimipari za'ra wa'wa. ïmreme 're wapari za'ra wa'aba mono wa, ïzô 're aihãsi aba mono zô, wa 're ïnhimipari u'âsi. Tawamhã ïzô 're aihãsi aba mono wapsi, duré asitẽme 're ï'mazasi za'ra wa'aba mono wapsi, wa za aipẽ'ẽ 're, 're ïnhamra u'âsi za'ra wa'wa. Tawapsi, wa za wasiré rowẽ na 're wahâimana u'âsi za'ra.

²¹ “Duré, ni'wam norĩ hã tidã'âzéb u ïwi sipizari ãna Satanasihĩ ãma te te ï'ai'uté za'ra norĩ hã, ta norĩ hã wa za pisutu za'ra, danhib'apito 're ïsimasisi mono zéb ãma, ïzababa 're si'ubumroi u'âsi mono da. Wa hã ïdã'âzéb u ïsipi'rai õ na Satanasihĩ ãma te ai'uté wa, ïmama zababa 're ïnhamra u'âsi mono ne, te za ta norĩ hã ïzababa 're si'ubumroi u'âsi.

²² “Asimipari pese aba wamhã, ma'ãpé wapari pese za'ra wa'aba, ïmama pẽ'ézani hã ïzazei'wa norĩ ma, te te ïrotizé hã.” — Âne ma tô Zezusi hã ïma waihu'u, Radiseza ãma ïsazei'wa norĩ, siré 're ïsi'rã'õtõ mono norĩ ma, te ãma rob'ui'ére da.

4

Hâiwa âma, 'Re ãhâimana u'âsi mono âma 're ãdawata za'ra mono zé wasu'u

¹ Taha za'u si, wa tô duré marĩ hã te ab'madâ'â, danhotô 'rowim ne da te 're ãrosawêrê za'ra mono ne. Hâiwa u wa tô rob'madâ. Te rob'madâ'â wamhã, wa tô 'madâ, hâiwa 'ridawa hã. Ône haré 'ridawa hã.

Tawamhã ni'wai mreme, mreme 'rãihã na ãsimnihãrãzém hãrã ne te ãwapari 'rata ne hã wa tô duré wapa. Æne te ã'mahã:

— We ãwa aimorĩ hãimo, te aima awasu'u mono da, za 're ãromhãimana mono zéb da hã ab'madâ'â mono da. — Æne te ã'mahã.

² Tawamhã 'Re ãhâimana u'âsi mono pê'êzani hã ma tô duré ã'uihã pi'ra, awa'awi. Te te ã'uihã pi'rai wa, wa tô duré aimawi ãhãiba, ãhãiba waihu'u ô na. Tawamhã ma tô ãzaprô, hãiwa u. Hâiwa u, te te ãzaprôni wamhã, danhib'apito simasisizé hã wa tô sabu. Ni'wa te âma nhamra. ³ Tawamhã âma ãsãmra hã te nasi hãibahai'ubuzi, êtê'ubuzi zarob'a uptabi ne hã. Duré êtê'ubuzi ãtobro'o prero'o ne hã te nasi ai'ubuzi. Tawamhã ãsimasisizé mana wawi, te tâiwaipo ne hã nasi ai'ubuzi, êtê'ubuzi ro'o uzé ne hã. ⁴ Tawamhã danhib'apito simasisizé mana wawi te dasimasisizé hã aimasa, 24 na danhib'apito te ne hã. Taha na te asimro, dama ãpire norĩ hã 24 na ãhãiba za'ra hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti na si 're ãsôpré pese mono norĩ hã. Uza hãpa hãirã ré te asimro. Êtê'ubuzi pré oru 'manharĩ na da'rãzaza ré zama te asimro. ⁵⁻⁶ Duré danhib'apito simasisizém hawi te tâ si'ubuzi ne hã nasi ai'ubuzi, ãwapsa'a zama, duré ãrãrã'ã zama. 'Rãsitô hã te duré ãsô're tiro'o za'ra, 7 na ãhãiba hã, ãro'o hã hã. Ta norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono pê'êzani nhimromhurizéb zarina hã 7 na. Æ poré hã te duré ãsô're nomro. Æ hã ãsarob'a uptabi, simhi ãsarob'a uptabi ne.

Maparane si'uiwa na ropoto na ãhãiba norĩ hã te duré 'rãwi ãmana wawi si'uiwada za'ra. Æ norĩ hã ãhãiba nho're niwĩ tob ahã di. Duré ãbabarã niwĩmhã tob ahã di duré. Æ norĩ hã tob ahã wa, ãhãiba upsibi ré norĩ hã wa tô 'madâ'â za'ra. ⁷⁻⁸ ãmorĩ'rada hã, hu'u zérépa 'rã ne ãrã hã. Duré ãsãna'remhã powawê ãba'ômo 'rã ne ãrã hã. Duré si'ubdatô âma hã da'rã ne ãrã hã. Duré maparane si'uiwa na âma hã si'ômo 'rã ne ãrã hã, hãiwi 're sisa'rei mono wa, ãrã ne hã. Æ norĩ hã 6 na ãpaihi za'ra hã, ãhãiba mono bâ. Duré ã norĩ hã ãhãiba upsibi ré norĩ, tob ahã wa, ãhãiba na hã.

Tawamhã bâtã bâre duré mara bâre te tinho're za'ra, tinho're te te 're sahãri za'ra mono ãna, ãne:

“Uburé Danhib'apito uptabi hã 'Re ãhâimana u'âsi mono hã, 're ãwasété mono ô. Siwaprosi 're ãwasété waihu'u mono ô uptabi. Wê uptabi di. E ni'wa hã ãsipai u waihu'u pese na 're hãimana mono bâ. Ôhõ si, siwaprosi ãwaihu'u pese uptabi hã. Duréihã marĩ ô uptabi ré, ma tô 're hãimana u'âsi. Te za duré 're hãimana u'âsi. Si'utõrĩ waihu'u ô di.”

⁹ Æne te ã norĩ hã maparane si'uiwa na ropoto na ãhãiba norĩ hã nasi âma tiwata za'ra, danhib'apito simasisizém na ãsãmra âma, 'Re ãhâimana u'âsi mono âma. Waihu'u pese uptabi wa, te nasi âma tiwata za'ra, duré sôpru uptabi wa. ¹⁰ Nasi âma wata za'ra siré, te nasi 24 na dama ãpire za'ra norĩ hã danhib'apito simasisizém na ãsãmra nho're hi'rãtitô ana, siré âma wata za'ra da. Te duré nasi hi'rãtitô si'ubumro sina, ti'rãzaza sani za'ra ãsô're, tâma pire za'ra wa, âma wata za'ra da. ¹¹ Æne te nasi âma tiwata za'ra:

“Wanhib'apito, 'Re ãhâimana u'âsi mono, a hã aiwê uptabi di. Aiwaihu'u pese di. Aiwaihu'u pese na ma tô ã'aropoto mo. Asima ãwê zarina ma tô uburé pese ã'aropoto mo. Asima ãwê zarina te oto uburé marĩ hã 're hãimana za'ra, asimipoto mono bâ. Taha wa, uburé ã'aropoto mono zéb zarina tô ãbãre, wa ai'ãma si 're wawata u'âsi za'ra.”

Æne te âma tiwata za'ra, 24 na dama ãpire za'ra norĩ hã.

Æne, wa tô te ab'madâ'â, ãnhotô 'rowim ne.

5

Pone'ërebâ hã, 'Re ãhãimana u'âsi mono wi, ãbahã ãsinhai ré te te ã'ãrizé wasu'u

¹ Tawamhã wa tô duré sabu, ãbahã ãsinhai ré hã. Danhib'apito simasisizém na ãsãmra hã te tinhib'rata nhimire niwĩ tété. ãbahã nhinha hã, ã'ui'ééré si'uiwa ré hã. Duré 7 na ãhãiba hã ã'uptobzé hã siwasihu tô da, ni'wa te te sôré tô da.

² Tawamhã wa tô duré sabu, hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'âsi mono ma romhuri'wa, ãsimiwada'uri pire hã. ãne te nasi anha, mreime 'rãihã na:

— E 'wa hã danhipai u ãwẽ uptabi hã, duré ãwaihu'u pese uptabi hã te za 7 na ãbahã nhinha uptobzé hã prub za'ra, ãbahã te te sô'a da. E 'wa hã te sada tihãiba. — ãne te nasi anha.

³ Tane nherẽ, ni'wa hã sada hãimana õ di hãiwa ãma hã, ãpru'wa da hã, te te pru wa, ãbahã nho'a'wa da hã, duré te te ãsôré da hã. Duré ti'ai ãma 're ãdahãimana za'ra mono hã sada da'maihãimana õ di. Duré ti'ai 'rowi adã 're ãhãimana za'ra mono hã ni'wai õ di, sada hã. ⁴ Taha wa, wa tô sa'ëtẽ aiwa'õ, 're ãdahãimana za'ra mono hã sada da'maihãimana õ wa, ãpru'wa da hã, duré te te ãsabu da hã. ⁵ Tawamhã 24 na dama ãpire norĩ te misi ãma tinha, ãne:

— Aiwa'õ tõ. Ma'ãpé 'madã'ã. Õhõta te za, Zudaha nhihudu hã. Hu'u zérépa nhiptete nhipai u 're ãhãimana mono ne, te õ hã danhipai u 're hãimana, danhib'apito na. Ta hã apito Dawihi nhihudu, za ãsine pire na te te 're ãda'ab'madã'ã mono da hã. Ta hã uburé dama waihu'u pese uptabi di. Ta hã tinhitob'ru norĩ nhimiromhuri wasété nhiptetezẽ hã ma tô tiwi uprosi za'ra. Taha wa, te õhõ si sada tihãiba, 7 na ã'uptobzé hã te te ãprub za'ra da hã, duré ãbahã ãsinhai ré te te ãsõ'a da hã. — ãne ma ãma 'maiwaihu'u, dama ãpire norĩ hã.

⁶ Tawamhã wa tô 'madã, Pone'ërebã hã. Danhib'apito simasisizéb 'rata te za, maparane si'uiwa na ropoto na ãhãiba norĩ wa'wab zama, duré 24 na dama ãpire norĩ wa'wab zama. Da te dasiwi wĩrĩ wa, da te ãwa'rézéb ré te za. 7 na ã'õmo ré hã, Pone'ërebã hã. Duré 7 na ãtõmo ré hã. 'Re ãhãimana u'âsi mono pẽ'ëzani hã danhipai u uburé marĩ na ãwaihu'u pese zé, te wasu'u, ãtõmo za'ra hã. ⁷ Tawamhã Pone'ërebã hã ma tô ai'ré, danhib'apito simasisizém na ãsãmra u, ãbahã nhinha hã te te ãri da, tinhimire niwĩ te te ãtédé hã. Tawamhã Pone'ërebã hã ma tô ti'ã, ãbahã nhinha hã. ⁸ Te te ãri wamhã, ma tô maparane si'uiwa na ropoto na ãhãiba norĩ hã Pone'ërebã ma, hi'rãtitõ ana, 24 na dama ãpire norĩ zama. Rowamremezéb ré ma tô tãma aiwẽ'ẽ za'ra, ëtẽ'ubuzi pré oru 'manharĩ u'awi ne ré zama. U'awi 'remhã wedewa'u ãsadaze, te ã're tiro'o za'ra. Taha nhizé hã hãimo haré ãsizé hã, ta hã 'Re ãhãimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norĩ, tãma 're ãmreme zusi mono zé, te wasu'u. ⁹ Tawamhã ta norĩ hã te Pone'ërebã ma tinho're za'ra, tinho're ãtém na. ãne te tãma tinho're za'ra:

“A hã ma tô dasiwi aiwĩrĩ ni. Ma tô dazada atã. Dazada atã'ãzém na ma tô ãdawa'ã, dawasédé hã dama 're aparĩ mono da, 'Re ãhãimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ oto 're danomro mono da.

Dapoto mono bã a hã ma tô ãda'awa'ã, damreme sipo'o mono bã 're ãdahãimana za'ra mono hã. Danhipai u aiwẽ uptabi di, a hã. Aiwaihu'u pese uptabi di duré.

Taha wa, te aiwëtési sada aihãiba, ãbahã ãsinhai ré hã ãri da, duré ã'uptobzé hã prub za'ra da.

¹⁰ A hã ma tô duré Wanhib'apito 'Re ãhãimana u'âsi mono te te 're ã'awa'ãbã mono norĩ hã 're ã'apisutu mo, sasedoti na te te tãma da'ãma 're romhuri u'âsi za'ra mono da, duré ti'ai ãma pire na za dama 're hãimana za'ra mono da.”

ãne te tãma tinho're za'ra, tinho're ãtém na.

¹¹ Tawamhã wa tô duré 'madã. Te 'madã'ã wamhã, hãiwa ãma romhuri'wa norĩ hã te nemo tizadawa'a'a. Ahã uptabi di. Da te ãsa'rata waihu'u õ. Danhib'apito simasisizé hã ma siwi uirĩ. Duré maparane si'uiwa na ropoto na ãhãiba norĩ mana wawi te asôré, 24 na dama ãpire za'ra norĩ hã ãsisôré mana wawib zama. ¹² ãne te sô're 'rãihã na tizadawa'a'a:

“Pone'ërebâ hã da te dasiwi ïwĩrĩ hã, õ hã danhipai u wẽ uptabi di. Õhõ si wẽ uptabi wa, õhõ ãma si 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono. Õ hã uburé Roptede'wa. Tô sena waihu'u pese uptabi di. Waihu'u pese uptabi wa, ãma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono. Wama pire uptabi wab zama, ãma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono.”

Ãne ma tô sõi're 'rãihã na ãma tizadawa'a'a, hãiwa ãma romhuri'wa norĩ hã.

¹³ Tawamhã wa tô duré wapa, uburé pese 'Re ïhãimana u'âsi mono te te ïda'apoto mono bâ, duré te te ï'apoto mono bâ, ïhãiba ré mono hã, hãiwa ãma, duré ti'ai ãma, duré ti'ai 'rowi adã 're ïhãimana za'ra mono zéb ãma, duré â 'rowi uburé pese ïhãiba ré mono hã. Uburé pese te simisutu dasiwazari tazadawa'a'a ni, 'Re ïhãimana u'âsi mono te te ïda'apoto mono bâ. Ãne te tazadawa'a'a ni:

“Danhib'apito simasisizém na ïsãmra ãma, 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono. Duré Pone'ërebã ãma, 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono. Wẽ uptabi zahuré wa, duré waihu'u pese uptabi zahuré wa, wa za ãma 're wawata u'âsi za'ra.”

Ãne te ãma tawata zahuré ni.

¹⁴ Tawamhã maparane si'uiwa na ropoto na ïhãiba norĩ hã te ãma sõi're uze pese za'ra: — Tô sena, tô sena. — Ãne te ãma sõi're uzei pese za'ra. Duré 24 na dama ïpire za'ra norĩ hã ma tô hi'rãtitõ tãma ana, ãma wata za'ra da.

Ãne ïnhotõ 'rowim ne, te ï'azabui mono hã, duré te ï'awapari mono hã.

6

Pone'ërebã, ïbaihã nhinha uptobzé te te ïprub za'ra zé wasu'u

¹ Tawamhã wa tô duré 'madã. Te 'madã'ã wamhã, Pone'ërebã hã da te dasiwi ïwĩrĩ hã ma tô ïbaihã nhinha uptobzé ïmorĩ'rada hã pru. Tawamhã maparane si'uiwa na ropoto na ïhãiba norĩ hã te ïmorĩ'rada hã hã, mreme 'rãihã na:

— We aiwatobro. — Ãne te hã.

² Tawamhã ãne hãrã wi, wa tô marĩ sabu, awaru ïrã hã. ï'mapra'wa hã te umnhi'ãsi ré nhamra. Tawamhã ma tô ï'rãzaza hã tãma sërẽ ni. ï'rãzaza hã za te te da'ãma ï'ai'utézé, te wasu'u. Tawamhã ma tô wara ti'ai u, tinhitob'ru norĩ zõ, siwamnhasi sina te te ãma ai'uté za'ra da, ãma sib'apito za'ra da.

³ Tawamhã Pone'ërebã hã ma tô duré ïbaihã nhinha uptobzé hã ïsãna'remhã pru. Te te pru wi, ropoto na ïhãiba norĩ hã ma tô duré ïsãna'remhã hã:

— We aiwatobro. — Ãne te hã.

⁴ Tawamhã awa'awi awaru ïpré uptabi hã ma tô watobro. ï'mapra'wa ïsisiwi te nhamra. Tawamhã sib'ézé 'wapa ma tô tãma sômri ni, da'wapézéb da hã. Ma tô tãma pisutu ni, dasi'wapé hã te te dazada wazere da, dasi'wapé na 're dasisimroi mono da.

⁵ Tawamhã Pone'ërebã hã si'ubdatõ ãma ïbaihã nhinha uptobzé hã ma tô duré pru. Te te pru wi, wa tô duré wapa, si'ubdatõ ãma ropoto na ïhãiba norĩ hãrã hã, ãne:

— We aiwatobro. — Ãne te hã.

Tawamhã awa'awi wa tô awaru tisã, ï'rãdã hã. ï'mapra'wa hã te marĩ pibuzé hã 're ti'ã, tinhib'rata, amnho pibuzéb da hã. ⁶ Tawamhã wa tô duré wapa, damreme uptabi ne hã, maparane si'uiwa na ropoto na ïhãiba norĩ ïsimasabzém hawi. Ãne te rowa'ãbãzé hã tãma anhoré, awaru 'mapra'wai ma:

— Ãne misi bãtã na dapawa'ã hã, tô misi ïpibu, tridu wa'ãbãzéb zarina hã za. Ãne te za dawi ïsarõ hãimo, rowa'ãbãzé hã. Tane nherẽ, azeitona wede hã 're ïsimasa mono hã, duré uwa 'ru hã 're ïsimnhatã mono hã u'a za'ra õ di za, azeitona 'rã wa'ui wabre hã si'utõrĩ tõ da a'ã, uwa 'ru 'rã wa'u ïsé zama. — Ãne ma tô ãma pa'uwati.

⁷ Tawamhã Pone'ërebã hã ma duré pru, maparane si'uiwa na ãma ïbaihã nhinha uptobzé hã. Te te pru wi, wa tô duré wapa, ropoto na ïhãiba norĩ hã maparane si'uiwa na ãma hã, da'rãsutu'wa hã. Ãne te hã:

— We aiwatobro.

⁸ Tawamhã hârâ wi, wa tô duré sabu, dadâ'â wa, dahâiba'a ne awaru ãhâiba'a hã. Ìmapraba'wa nhisi hã Adâ'â na ãsisi hã. Duré ãhâiba amo, 'râwi te te ãsa'u mono nhisi hã, Adâ 're ãhâimana za'ra mono zé. Tawamhã ma tô pisutu zahuré ni, te te da'a'uprosi zahuré mono da, daro mono bâ, dasi'wapé na. Duré mram na te te da'a'uprosi zahuré mono da, ma tô pisutu zahuré ni, duré dahâzé pire na te te 're ãdaduri mono na, duré abaze zahi na zama. Tawamhã daza'rata ahâ prã na te za dasi'utõrĩ, daro mono bâ. Maparane si'uiwa na dahâiba wamhã, misi si te za dadâ'â za'ra. Taha zarina te za da'ahâ prã na ai'utõrĩ ni, daro mono bâ.

⁹ Tawamhã Pone'ërebâ hã ma tô duré ãmrotõ hã pru, ãbaihã nhinha uptobzé hã. Tawamhã te te pru wamhã, wa tô duré 'madâ'â za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti te te 're sazei pese za'ra mono 'ru te, da te 're ãsimroi mono norĩ pẽ'ëzani hã, tô sena na Zezusihi zazei'wa na pahi ãna dama 're siwasu'u za'ra mono 'ru te, da te 're ãsimroi mono norĩ pẽ'ëzani hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, danhoprubzé nomrizéb 'rowi te asimro, wedeza ne 'rowi. ¹⁰ Tawamhã mreme 'rãihã na te hã:

— Wanhib'apito, danhipai u aiwaihu'u pese di. Aiwẽ uptabi di. Tô sena, a hã. Taha wa, e nimahã na hã wa'uprosi'wa norĩ ãma ãwasédé hã sa'ra õ di za, ti'ai ãma 're ãhâimana wasété za'ra mono ãma. E niwamhã wa'ruiwa'âbâ za'ra õ di za, asimi'ahârizém na hã. — ãne te hã, mreme 'rãihã na.

¹¹ Tawamhã da'uza hãirã hãpa, ma tô tãma sãmri za'ra ni, tidâ'âzéb u sipizari ãna, Zezusihi ãma 're hãimana za'ra mono wa. Ma tô duré tãma nharĩ za'ra ni:

— Ma'ãpé, asimi'ë na a'â 're asimipari za'ra wa'aba mono. Da te 're ãsimroi mono norĩ za'ratazé hã 'Re ãhâimana u'âsi mono te te ãpisutuzé hã zahadu da te dasina azahutu õ di. Da te ai'uprosi aba ne, asiré ãsazei'wa norĩ, za da te 're ãsimroi mono norĩ za'ratazé wab õ wa, te za a'â asimi'ë na sô 're asimipari za'ra wa'aba mo. — ãne ma tô tãma nharĩ za'ra ni.

¹² Tawamhã wa tô duré 'madâ. Te 'madâ'â wamhã, ma tô Pone'ërebâ hã duré pru ãmropã ãma hã, ãbaihã nhinha uptobzé hã. Te te pru wamhã, awa'awi ma tô ti'a hã sãsã'ã, sa'ëté uptabi. Bãdã hã ma tô duré titoptã'ã, zazahã ãhã 'rãdã'ã uptabi ne. A'amo hã ma tô duré titõmo wapru. ¹³ Wasi hã ma tô duré rere, ti'ai u. Pidera wede 'rã hã rowa'u'u za'ëne hã te te 're pari za'ra mono wa, 're ã'a'a mono ne, ma tô wasi hã rere, ti'ai u. ¹⁴ Tawamhã ma tô duré hãiwa nhirõno hã ai'ub'rã, ãbaihã da te 're ã'ub'rã za'ra mono ne. Duré ti'a hã sãsã'ã wamhã, ëté 'rãihã, daro mono bâ 're ãsimasa mono hã ma tô sina si'ré, 're ãsimasa mono zém nhiti. Rob'ré za'iti zama, ma duré uburé sina si'ré, 're ãsimi'wara mono zém nhiti. ¹⁵ Tawamhã ti'ai ãma danhib'apito mono bâ dama ãpire mono bâ ma tô ëté 'rãihã zahãpã sima'uri, da'madã'ã'wa norĩ hã, duré da'wapéi'wa norĩ nhib'apito norĩ hã. ãsibrob ahã norĩ zama ma tô sima'uri, ãsibrob'õ norĩ zama, pawa'ãbã ãna ãwada'uri zarina si te te dama 're ãromhuri za'ra mono norĩ zama, duré wada'uri ãna si'uihã na 're ãhâimana za'ra mono norĩ zama. Uburé ma tô dasima'uri, ëté 'rãihã zahãpã ëté're 're, duré ëté nhiriti 're, dasi'utõrĩ tã mono da. ¹⁶ Tawamhã ëté 'rãihã norĩ ma, te nasi si'mahãrã za'ra, ëté tãmo wawẽ norĩ ma zama. ãne te nasi tãma si'mahãrã za'ra:

— Ma'ãpé, wanhisiwi we airere'e aba mono, wa'upsibi za'ra wa'aba mono da, hãiwa ãma danhib'apito simasisizém na ãsãmra hã te te wa'asãmri tã da. Duré Pone'ërebã nhimihãzé wi, wanhisiwi we asa'wari aba, tiwi wazuwa za'ra wa'aba mono da. ¹⁷ Bãdã ãpipa hã ma tô oto ãwa waptãrã, õ norĩ hã te te ãwa'uprosi zahuré mono zéb da hã. E 'wa hã hãiba ré tiwi watobro da bâ. Ni'wa hã dã'ã ãna tiwi watobro waihu'u õ di za. Sõ'rata waihu'u zahuré õ di za. — ãne ma tô ëté tãmo wawẽ norĩ ma, nasi si'mahãrã za'ra.

ãne ãnhotõ 'rowim ne, te ã'azabui mono hã, duré te ã'awapari mono hã.

7

Izarazéhé nhihudu uihã ui'éré za'ratazé wasu'u, 144 miu na

¹ Tawamhã wa tô duré sabu za'ra, maparane si'uiwa na hâiwa ãma 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, romhuri'wa norĩ hã. Bâtâ pusizém niwĩ misi te za, ti'ai ãma hã. Bâtâ zasizém niwĩ te duré misi za. Duré hâiwa'a're si'uiwa na te duré si'uiwada zahuré. 'Re ìhâimana u'âsi mono te te tãma ìpisutu za'ra zéb zarina, te ta norĩ hã rowa'u hã si'u tété za'ra, bâtâ pusizém niwĩ, duré bâtâ zasizém niwĩ, duré hâiwa'a're si'uiwa na, te te 're rowapõrĩ tõe za'ra mono da. Te te 're âzasisi za'ra tõe mono da, te rowa'u hã siwi tété za'ra, duré wede hã te te 're rési tõe za'ra mono da. ²⁻³ Taha parimhã, wa tô duré sabu, hâiwa ãma romhuri'wa hã aimawi hã. Bâtâ pusizém hawi ma tô we sihâi're. Ta hã te rob'ui'ére siro hã tinhib'rata we 're ti'â, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ ãma te te 're ì'aza'ra mono zéb da hã. Tawamhã maparane si'uiwa na hâiwa ãma romhuri'wa norĩ hã te 'mahârã za'ra, mreme 'rãihã na:

— Tô'ã. Ti'ai ma, rob'manharĩ za'ra wa'aba tõe a'â, â poré ma zama, duré wede ma zama. Wanhib'apito 'Re ìhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ hã a'â wa te a'uihã ui'ére mono, pibui pese da, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiházém na dazu te te robzépata za'ra tõe da. — Æne te 'mahârã za'ra hâiwa ãma romhuri'wa hã, tinhib'rata rob'ui'ére siro te te 're ì'rã'ãri hã. Tawamhã ma tô oto a'uihã ui'ére, bâtâ pusizém hawi ìwatobro hã tisiré norĩ me. Maparane si'uiwa na hâiwa ãma romhuri'wa norĩ ma, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã tãma 'ru za'ra aré, ìsimi'manharĩ waihu'u pese zém na ti'ai ma, te te rob'manharĩ za'ra da aré, duré â poré ma, te te rob'manharĩ za'ra da. Tane nherẽ, hâiwa ãma romhuri'wa aimawi hã ma tô ãma pa'uwati za'ra, ti'ai ma, te te a'â rob'manharĩ tõe za'ra da.

⁴ Tawamhã wa tô duré wapa, ni'wai mreme hã. Te ìma wasu'u, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ za'ratazé hã. Æne te ìma wasu'u:

— 'Re ìhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ za'ratazé hã ãne, ì'uihã ui'ére ré norĩ hã 144 miu na ìhãiba za'ra hã. — Æne ma tô ni'wa hã ìma waihu'u. Æ hã Izarazéhé nhihudu norĩ za'ratazé, te wasu'u. Ìsihudu sidâpâsi, te awasu'u. ⁵ Zudaha nhihudu uihã ui'ére za'ratazé hã 12 miu na. Duré Rubêhẽ nhihudu uihã ui'ére za'ratazé hã 12 miu na. Duré Dadihi nhihudu uihã ui'ére za'ratazé hã 12 miu na. ⁶ Duré Aséhé nhihudu uihã ui'ére za'ratazé hã 12 miu na. Duré Naptarihi nhihudu uihã ui'ére za'ratazé hã 12 miu na. Duré Manaséhé nhihudu uihã ui'ére za'ratazé hã 12 miu na. ⁷ Duré Simi'ãhã nhihudu uihã ui'ére za'ratazé hã 12 miu na. Duré Réwihĩ nhihudu uihã ui'ére za'ratazé hã 12 miu na. Duré Isacaha nhihudu uihã ui'ére za'ratazé hã 12 miu na. ⁸ Duré Zeburõhõ nhihudu uihã ui'ére za'ratazé hã 12 miu na. Duré Zuzéhé nhihudu uihã ui'ére za'ratazé hã 12 miu na. Duré Bëzamihĩ nhihudu uihã ui'ére za'ratazé hã 12 miu na. Simisutu hã, ì'uihã ui'ére za'ratazé hã 144 miu na ìsa'ratazé hã, Izarazéhé nhihudu norĩ za'ratazé hã, ìsihudu sidâpâsi.

Æne wa tô waihu'u, ìnhotõ 'rowim ne.

Da'ahã uptabi na 'Re ìhâimana u'âsi mono nho're ìdahâimana za'ra zé wasu'u

⁹⁻¹⁰ Taha parimhã, wa hã Zuwã, wa tô duré 'madã. Te 'madã'ã wamhã, wa tô da'ab'madã, da'ahã uptabi na, da te ìdaza'rata waihu'u õ hã. Dapoto mono bâ te aimasam ni, damreme sipo'o mono bâ 're ìdahâimana za'ra mono hã. Danhib'apito simasisizém nho're te aimasam ni, duré Pone'ërebã nho'reb zama. Da'uza hãpa hãirã ré te ìsõ're aimasam ni. Tawamhã wa'asu ne hã, da te tété za'ra sina, te damreme 'rãihã na ãma tawata za'ra ni, ãne:

— Wanhib'apito 'Re ìhâimana u'âsi mono, danhib'apito simasisizém na ìsãmra hã ta hã, Wa'anho'reptui'wa. Duré Pone'ërebã hã ìsiré Wa'anho'reptui'wa. Æ norĩ hã ma tô wawasété wi te te 're wa'anho'reptu zahuré, 're ìwasi'utõrĩ za'ra mono zé wib zama. — Æne te damreme 'rãihã na ãma tawata zahuré ni.

¹¹ Tawamhã hâiwa ãma romhuri'wa norĩ hã te zahadu danhib'apito simasisizé mana wawi aimasa. ²⁴ na dama ìpire za'ra norĩ hã ìsisõré mana wawib zama te zahadu aimasa, maparane si'uiwa na ropoto na ìhãiba norĩ mana wawib zama. Ta norĩ hã hâiwa

ãma romhuri'wa norĩ hã ma tô duré danhib'apito simasisizém nho're hi'rãtitõ ana, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma wata za'ra da. ¹² ãne te ãma tiwata za'ra:

— Tô sena, wa ai'ãma si 're wawata u'âsi za'ra. Tô sena, aiwaihu'u pese uptabi di. Duré aiwẽ uptabi di. Duré asõprub uptabi di. Tô sena danhipai u uptabi dama aipire na te 're aihâimana mo. Tô sena, wa ãne ai'ãma wawata za'ra ni. — ãne te ãma tiwata za'ra, hãiwa ãma romhuri'wa norĩ hã.

¹³ Tawamhã ãma wata za'ra pari, ma tô 24 na dama ìpire norĩ siré hã misi ì'mazadanha, ãne:

— E 'wam norĩ hã, õ norĩ hã, da'uza hãpa hãirã ré hã. E ma hawi we ìdasi'aba'ré. — ãne te ì'mazadanha.

¹⁴ Tawamhã asa wa tãma tinha:

— Me. Wa hã te waihu'u õ di. Aima waihu'u pese di, a hã.

Tawamhã ma tô oto ìma waihu'u, ãne:

— ã norĩ hã ropsi'utõrĩzéb ãma, ti'ai ãma da te 're ìrobzépata za'ëtê za'ra mono zéb 'rãsutu u, hãiba ré ré 're ìhâimana za'ra mono. Da te dasima 're ìrob'manharĩ wasété za'ra mono zém na 're ìdasi'utõrĩ mono zém hawib õ di. Te te 're robzépata za'ëtê za'ra mono nherẽ, hãiba ré ré we ìwairébé, ã norĩ hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, ma tô sihãiba 'ru za'ra, Pone'ërebã wapru na dazada idã'ázém na ìwasété wi te te 're a'upsõi pese mono da, da'uza hã hãirã da, da te 're ì'upsõi pese za'ra mono ne. ¹⁵ Taha wa, te ã norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono simasisizém nho're aimasa, uza hãpa hãirã ré. Romhuri zahãri ãna te te tãma 're romhuri u'âsi za'ra, ãma 're ìdawata za'ra mono zéb ãma hã. Duré danhib'apito simasisizém na ìsãmra hã te za duré 'rãwi ãma 're sisaprĩ u'âsi za'ra, ì'uza hãpa hãirã ré norĩ ãma hã, ì'rata za oto 're sãmra u'âsi za'ra mono wa. ¹⁶ Tawamhã ã norĩ hã mra te te 're sépata zahu za'ra mono õ di za oto. Duré te te 're 'rubu zahu za'ra mono õ di za oto. Bãdã hã te te 're hãiba zata waihu'u za'ra mono õ di za oto. Duré aimawi rowa'ro ìpire hã te te 're hãiba zata waihu'u za'ra mono õ di za oto. ¹⁷ E marĩ wa, te te 're robzépata waihu'u za'ra mono õ di za oto. Pone'ërebã hã danhib'apito simasisizéb ãma ìsa hã te te 're 'madã'ã pese za'ra mono wa, te te 're robzépata waihu'u za'ra mono õ di za. A'ubuni wi, danhimizama da te 're ì'madã'ã pese za'ra mono ne, te za te te 're 'madã'ã pese za'ra. Te za duré ub're u te te 're simroi u'âsi, ã u'âsi u, da te 're ãhuri mono wa, 're ìdanomro u'âsi mono zéb u. 'Re da'ry'ry mono wa, da'upĩ hã da te dasima 're ì'u'õ za'ra mono ne, te za duré te te 're apawapto, pẽ'ézé ãna oto 're nomro u'âsi mono da. — ãne ma tô 24 na dama ìpire norĩ siré hã misi ìma 'maiwaihu'u.

ãne ìnhotõ 'rowim ne, te ì'ab'madã'ã mono hã, duré te ì'awapari mono hã.

8

Pone'ërebã hã 7 ãma ìbaihã nhinha uptobzé te te ìprubzé wasu'u

¹ Tawamhã ìmrotõ ãma hã 7 ãma hã ma tô Pone'ërebã hã ìbaihã nhinha uptobzé hã pru. Te te pru wi, ma tô rowarõtãrã, hãiwa ãma hã. Bãtã pibuzé za'ratazé wãiwa ma tô ãma ai'utõ, rob'é'é ré hã. ² Tawamhã wa tô duré 'madã'ã za'ra, 7 na hãiwa ãma romhuri'wa norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono nho're, ìsimasam norĩ hã. Ta norĩ ma, ma tô 7 na danhimnhihãrãzé hã sãmri za'ra ni.

³⁻⁴ Tawamhã hãiwa ãma 'Re ìhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa hã ma tô wei mo, misi aimawi hã. Wedeza ne 'rata te za, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, danhoprubzéb da, wedewati ìsadaze hã da te tãma 're ìzata za'ra mono zéb 'rata. U'awire ne hã ëtê'ubuzi pré oru 'manharĩ te 're ti'ã, wedewati ìsadaze nhemezéb da hã. Tawamhã wedewati ìsadaze hã ma tô ahã na tãma sãmri za'ra ni, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, te te zata za'ra da. Tawamhã wedeza ne oru 'manharĩ ãma ma tô zata za'ra, danhib'apito simasisizém nho're. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ìsadaze hã te te hã da, ma tô zata za'ra, wedewati ìsadaze hã. Te te zata za'ra wamhã, ma tô ìsízé hã si'ré hãimo, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ 're ìmreme zusi mono mreme siré. Hãiwa ãma romhuri'wa nhib'rata hawi,

te ĩsizé hã si're hãimo, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nho're ĩsam nhĩb'rata hawi. ⁵ Tawamhã hãiwa ãma romhuri'wa hã ma tô pré'a 'manhe, u'awire ne hã oru 'manharĩ 're, wedewati ĩsadaze nhemézéb 're. Wedeza ne na, wedewati zadaze hã da te 're ĩzata za'ra mono zém hawi ma tô pré'a 'masisi. Te te 'masisi wamhã, ma tô õne haré ti'ai u sa'wa, uzâ hã. Te te sa'wari wamhã, ma tô tãiwapsa hã watobro, tãĩrãrã'ã zama. Tãsi'ubuzi zama, ma tô duré watobro. Ma tô duré ti'a hã sãsã'ã.

Hãiwa ãma romhuri'wa norĩ, tinhimnihãrãzém na ĩsimnihãsizé wasu'u

⁶ Tawamhã 7 na hãiwa ãma romhuri'wa norĩ hã ma tô oto asõré pese, tinhimnihãrãzém na simnihãsi da.

⁷ Tawamhã ĩmorĩ rada hã ma tô tinhimnihãrãzém na amnihãrã. Simnihãrã wi, ma tô tãzã hã rere ti'ai u, unhama zama. Dawapruĩ wazari, ma rere uzâ hã, duré tãzã hã. Ti'ai u rere'e wamhã, daro mono bã ma tô ti'a hã zada, ĩwãiwa prã na. Wede hã 're ĩsimasa mono hã ma tô duré si'uzâ, ĩsa'ratazé wãiwa prã na. Du zama ma tô uburé sihõmo, daro mono bã.

⁸ Tawamhã maparane ãma hã hãiwa ãma romhuri'wa hã ma tô duré amnihãrã, tinhimnihãrãzém na. Simnihãrã wi, ma tô marĩ hã êtẽ 'rãihã ne hã ai ba waptãrã, unhama ro'o ré. Waptã'ã wamhã, â poré mono bã ma tô â wãiwa prã na âwapru. ⁹ Tepe norĩ hã â 'rowi 're ĩhãimana za'ra mono hã ma tô duré si'utõrĩ, ahã prã na, ĩsa'ratazé wãiwa prã na. Ma tô duré uba're hã ahã prã na si'utõrĩ, â nhisi baba 're ĩsisa'rei mono hã. ĩsa'ratazé wãiwa prã na ma si'utõrĩ.

¹⁰ Tawamhã hãiwa ãma romhuri'wa hã si'ubdatõ ãma hã ma tô duré tinhimnihãrãzém na amnihãrã. Simnihãrã wi, ma tô wasi ĩsa'êne hã waptãrã, hãiwa hawimhã. 'Rãsitõ ro'o ne, te ro'o'a'a. Waptã'ã wamhã, nima niwĩmhã panho'õmo norĩ nhisiwi, ma tô waptãrã. ĩsa'ratazé wãiwa prã na panho'õmo nhisiwi, ma waptãrã, ub're nhisiwib zama. ¹¹ Tawamhã pa nho'õmo norĩ nhisiwi ĩwaptã'ãzéb ãma hã ma tô dawĩ ti'ázé pire. Tawamhã da te ahuri wamhã, ma tô da'ahã na dasi'utõrĩ, ázé pire uptabi wa. Wasi ĩsa'êtẽ nhisi hã ázé'wa na ĩsisi hã.

¹² Tawamhã hãiwa ãma romhuri'wa hã maparane si'uiwa na ãma hã ma tô duré tinhimnihãrãzém na amnihãrã. Simnihãrã wi, ma tô bãdã hã ĩtõmo wãiwa prã na titobra. A'amo zama ma duré ĩtõmo wãiwa prã na titobra. Wasi norĩ zama, ma duré ĩtõmo wãiwa prã na tobra. Taha wa, te te rob'uiwẽ prã za'ra di wasi hã, duré bãdã hã, duré a'amo hã.

¹³ Taha pari, wa tô duré 'madã, si'u hã. Hãimo uptabi te 're wara. Wara sina, te mreme 'rãihã na dama rob'mahã, ãne:

— Ni'ãpé, ni'ãpé, ni'ãpé. Ti'ai ãma uburé pese 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ ma, aima ropipa uptabi za'ra wa'aba di za. Hãiwa ãma romhuri'wa norĩ si'ubdatõ ĩsimnihãsi õ, tinhimnihãrãzém na oto simnihãsi wamhã, ĩsimnihãsi sidãpãsi te za ropipa uptabi hã asõ tiwairébé 'wa. — ãne te si'u hã dama rob'mahã.

ãne ĩnhotõ 'rowim ne, te ĩ'azabui mono hã, duré te ĩ'awapari mono hã.

9

¹ Taha pari, ma tô ĩmrotõ ãma hã amnihãrã duré, hãiwa ãma romhuri'wa hã, tinhimnihãrãzém na. Simnihãrã wi, wa tô sabu wasi hã, hãiwa hawi ti'ai u ĩwaptã hã. 'Ridawazé hã ma tô wasi ma sõmri ni, ab're 'rehã 'ridawazé hã. (Ab're 'rehã hã, wa'uburé norĩ 're ĩhãimana za'ra mono zé). ² Tawamhã wasi hã ma tô ab're 'rehã hã 'ridawa. Te te 'ridawa wamhã, ma tô ĩsizé hã watobro, ab're 'rehã hã. ĩsizé hã unhama ro'o za'êtẽ nhizédé ne hã. Tawamhã, watobro wamhã, ma tô bãdã hã tõmo zuwa. Ma tô duré hãiwa'utõ, ab're 'rehã nhizé hã. Taha wa, ma tô daro mono bã tirobra. ³ Tawamhã ĩsizédé hawimhã ma tô 'ridi hã wairé, ti'ai u. Tawamhã ta norĩ ma, ma tô pisutu za'ra ni, apa'apa 'wa nhi'oto nhĩpsari ne ĩsẽ uptabi ne, te te dama 're rob'manharĩ za'ra mono da, 'Re

ĩhâimana u'âsi mono nhimi'manharĩ waihu'u pese zém na. ⁴ ãne te ni'wa hã tãma nharĩ za'ra:

— Dui ma, 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono õ di za, wesuirã ma zama, wede ma zama. — ãne te ãma uwati za'ra. Te duré tãma da'ru za'ra:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ'õ, uihã ui'ééré ãna 're ĩnomro mono norĩ ma si, te za 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mo. ⁵ Tane nherẽ, 're danhimroi wa'aba mono õ di za. A'amo ĩmrotõ na si te za dama 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mo. Apa'apa 'wa nhi'oto nhipsari ne ĩsé pire ne, te za dama 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mo, da te 're robzépata za'ětẽ uptabi za'ra mono da. — ãne te tãma dahâiba 'ru za'ra. ⁶ Tawamhã a'amo ĩmrotõ na da te 're robzépata za'ětẽ za'ra mono wa, te za 'rãwi da te dasima 're rosa'rata wasété za'ra, dasi'uihã na 'rãwi 're dasisimroi mono da. 'Re dasisimroi mono da nherẽ, 're dasisimroi waihu'u mono õ di za. Te za da te 're robzépata hã za'ra, a'ã.

⁷ Tawamhã 'ridi hã te asõré, awaru hã dasi'wapé da, da te 're ĩpese za'ra mono ne. Ètẽ'ubuzi pré oru 'manharĩ na da'rãzaza ne ré, te asõré. Duré da'ubu ne ĩ'ubu mono, awaru hã. ⁸ Duré ĩséré mono hã aiwa pi'õ zéré ne. Duré ĩ'wa mono hã, aiwa hu'u zérépa 'wa ne, ĩ'wa hã. ⁹ Tawamhã ĩsi'uwazi tete 'manharĩ ne ré, te sõ'utu ubu ré aimasa. Duré ĩsaripi ruru hã ruru'u za'ětẽ uptabi di. Aiwa awaru na wedewarare tete 'manharĩ ruru'u ne hã, dasi'wapé zô ãma 're ĩdasisa'rei mono ruru'u ne, ĩsaripi ruru hã. ¹⁰ Duré ĩna're 'wamhi mono hã apa'apa 'wa nhi'oto na're 'wamhi ne. Taha nhipsari ne, sé pire di, ĩsimiwa'rézé hã. Tawamhã tina're 'wamhi na te za tô te te dama 're rob'manharĩ wasété za'ra. A'amo ĩmrotõ na te za te te 're dahâzub u'âsi. ¹¹ Duré ĩsib'apito za'ra hã te 're hâimana, ab're 'rehã 'madã'ã'wa hã. Zudezu norĩ nhiminhisizém na hã, Abado na ĩsiminhisizé hã. Duré deredu norĩ nhiminhisizém na hã Apori'ã na ĩsiminhisizé hã. ĩsisi hã da'uprosi'wa, te wasu'u.

¹² Tawamhã ropipa hã ĩmorĩ'rata na ĩwatobro hã ma tô ai'utõ. Tane nherẽ, te za duré ropipa hã maparane dazô pu.

¹³ Tawamhã hãiwa ãma 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa hã ĩmropã ãma hã ma tô duré tinhimnhihãrãzém na amnhihãrã. Simnhihãrã wi, wa tô duré ni'wai mreme hã wapa. Oru 'manharĩ na wedeza ne na 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, danhoprubzéb da, wedewati ĩsadaze, da te tãma 're ĩzata za'ra mono zé 'rã'wa mono hawi, ĩmreme hã. ¹⁴ Hãiwa ãma romhuri'wai ma, ĩmropã ãma ĩsimnhihãrã ma, te te ĩnharĩ hã wa tô wapa. ãne ĩmreme hã:

— Ma'ãpé, wa'uburé maparane si'uiwa na ĩpawasisi ré norĩ ma, ĩpawasisizé hã wasihu za'ra na, Eprati na pa nho'õmo nhisi ãma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ ma. — ãne ĩmreme hã.

¹⁵ Tawamhã ma tô oto tãma wasihu za'ra. Duréihã ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ãma ropisutu sirõmo za'ra, niwapsi bãdã te te ĩpisutuzé hã, ĩwa waptã'ã wapsi, te te da'uprosi mono da. Tô ã bãtã na ĩwa waptã'ã wa, ma tô ĩpawasisizé hã tãma wasihu za'ra. Tawamhã daro mono bã da'ahã uptabi prã na te za wa'uburé norĩ hã te te da'uprosi, daza'ratazé wãiwa prã na. ¹⁶ Tawamhã wa tô wapa, daza'ratazé 'mahãrã hã, dasi'wapé zô awaru na ĩdasisa'rei mono norĩ za'ratazé hã. ãne daza'ratazé 'mahãrã hã, te ĩwapari hã, 200 mirõisi na. Da'ahã uptabi di. ¹⁷ Tawamhã awaru, wa tô sabu za'ra, dasi'wapé zô ãma 're ĩdasisa'rei mono zé hã. Danhotõ 'rowi, da te 're ĩrosawẽrẽ za'ra mono ne, wa tô ĩnhotõ 'rowim ne sabu za'ra, ĩsisiwi ĩsi'ubumroi mono norĩ zama. Ta norĩ hã ĩsi'uwazi tete 'manharĩ ne ré, te sõ'utu ubu ré ĩsisi asimro. ĩsõ'utu ubu mono hã unhamã ro'o pré ne na, ĩwamnarĩ mono hã. Duré sôté uzé ne na ĩsõ'utu ubu zé wamnarĩ mono hã. Duré 'rẽnhipré nho'utu uzé ne na, ĩsõ'utu ubu zé wamnarĩ mono hã. Duré awaru 'rãi mono hã, aiwa hu'u zérépa 'rã ne. ĩsadai'ré hawi mono hã te unhamã ro'o mono ne hã nasi wairé, duré ĩsizedé hã, ètẽ ro'o nhizedé uzé pire zama. Duré ĩsizedé uzé pire hã te duré nasi wairé, dapãrĩzé hã. ¹⁸ Tawamhã ã hã, unhamã ro'o ne hã duré ĩsizedé hã duré ètẽ ro'o nhizedé uzé pire hã ma tô te te da'uprosi, awaru zadai'ré hawi, ĩwairébé mono hã. Daro mono bã da'ahã uptabi prã na ma tô te te da'uprosi, daza'ratazé wãiwa prã na. ¹⁹ ãne ma tô tizadai'ré ro'o nhipãrĩ

na te te da'uprosi, tizamo na zama. Īsamo mono hã wahi ne ĩsamo hã. Tô wahi 'rã ne na ĩsamo 'rãsutu mono hã. Taha na ma tô te te dahâzu.

²⁰Tawamhã dahâiba ré ĩdasi'atarême mono hã ĩdadâ'â mono õ hã, 'rãwi dasi'uihã na 're dasisãmri za'ra mono õ di. Zahadu te wa'uburé norĩ âma si 're dawata za'ra. Te duré zahadu ropoto hãiba 'manharĩ âma si 're dawata za'ra, danhib'manharĩ nhipse na da te 're ĩrob'manharĩ za'ra mono âma, êtê'ubuzi pré oru 'manharĩ âma, duré êtê'ubuzi'a prata 'manharĩ âma, duré ĩsi'uwazi waipo 'manharĩ âma, duré êtê 'manharĩ âma, duré wede 'manharĩ âma. Zahadu da te rême mono õ di. Ropoto hãiba 'manharĩ hã te te rob'madâ'â õ nherê, duré simipari õ nherê, duré morĩ õ nherê, te zahadu âma 're dawata za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono upana. ²¹Duré zahadu dasipãrĩ hã da te sahãri mono õ di. Duré simi'â, da te sahãri mono õ di. Duré pi'õ na danhimisaihuri hã da te sahãri mono õ di, duré aibã na zama. Duré dasiwi romnhimi'uri hã da te sahãri mono õ di. Zahadu dawasété wi 're dasipizari za'ra mono õ di. Õne u'âsi te marĩ ĩwasété na si 're dahâimana za'ra.

Ãne ĩnhotõ 'rowim ne, te ĩ'awaihu'u mono hã.

10

Hãwa âma romhuri'wa hã ĩbaihã nhinha ĩsyryre te te 're ĩ'rã'ârizé wasu'u

¹Tawamhã wa tô duré sabu, hãwa âma 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa hã aimawi hã ĩsimiwada'uri pire hã. Hãwa hawi ma we si'ra, hãwa'a na ubu ré. Tãwai pore te duré ĩ'rã nhisiwimhã za. Duré ĩ'ubu hã aiwa båtã ro'o ne. Duré unhamã ro'o pa ne, ĩza hã. ²Tawamhã ĩbaihã nhinha ĩsyryre te sõi haré 're ti'â, tinhib'rata. Tawamhã â poré nhisiwi ma tô tipara nhimire niwĩmhã tipara hã tisã. Ti'a nhisiwi ma tô duré tipara nhimi'e niwĩmhã tipara hã tisã. ³Tawamhã mreme 'rãihã na te hã. Hu'u zérépa wairõ 'rãihã ne, ĩhãrã hã. Hãrã wamhã, awa'awi ma tô tãiwapsa hã tiwapsa'a za'ra, wapsa'a 'rãihã na. ⁷na ĩwapsa'a za'ra hã. ⁴Wapsa'a za'ra wamhã, damreme ne hã wa tô wapa. Taha wa, wa tô ĩmreme za'ra hã te ĩwapari na aré rob'ui'ére. Tane nherê, te ni'wa hã hãwa hawimhã ĩma tinha, te rob'ui'ére tõi da. Ãne te ĩma tinha:

— Tô'ã. Rob'ui'ére tõi. Asima si waihu'u, tãiwapsa'a norĩ mreme hã. — Ãne te âma ĩpa'uwati.

⁵Tawamhã hãwa âma romhuri'wa hã â nhisiwi ĩsa hã ti'a nhisiwib zama ĩsa hã te ĩ'madã hã ta hã ma tô hãwa nho'õmo tinhib'rada hã wê, tinhimire niwĩ hã. ⁶⁻⁷Tawamhã simiwê sina, ma tô waihu'u:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã za te te ĩrob'manharĩzéb da hã sõi rowaptã'â õ di za oto. ⁷âma hãwa âma romhuri'wa hã tinhimnihãrãzém na simnihãrã wamhã, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã âma uwaimra, duréihã te te da'ãma simã ĩropisutuzé hã dama ĩwaihu'u'õ hã. Duréihã tizadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ ma, te te ĩropisutuzém na te za oto dama rob'manha. Ãne, wa tô sena na awaihu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a, ĩsimiropisutuzém na zama. — Ãne ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para waihu'u, hãwa âma romhuri'wa hã, hãwa nho'õmo tinhib'rada te te ĩwê hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ta hã hãwa 'manharĩ'wa, duré ti'ai 'manharĩ'wa, duré â poré 'manharĩ'wa, duré uburé ĩwa 're ĩdahâimana za'ra mono poto 'wa.

⁸Tawamhã hãwa hawi we te te ĩma ĩnharĩ 'rata mreme hã wa tô duré wapa. Ãne te duré ĩma tinha:

— Ma'ãpé, sõi aimorĩ, ĩbaihã nhinha ĩsyryre zõi, âri da, hãwa âma romhuri'wa, sõi'a haré tinhib'rata te te 're ĩ'rã'âri zõi. Õ hã hãwa âma romhuri'wa, â nhisiwi ĩsa hã, ti'a nhisiwib zama. — Ãne te sõi ĩzatõ.

⁹Tawamhã wa tô ĩtême sõi mo. Sõi ĩwisi wamhã, wa tô tiwi waptê, ĩbaihã nhinha ĩsyryre hã. Te tiwi waptêrê wamhã, te ĩma ti'ru, âne:

— Ma'ãpé âri, 'rêne da. 'Rêne wamhã, ropĩni ne hã ĩsei uptabi za, asadai're 'remhã. Tane nherê, oto sõi mri wamhã, adi'i 'remhã te za anomozé. — Ãne ma tô ĩma waihu'u.

¹⁰ Tawamhã wa tô oto ti'â, ïsib'rata hawi ïbaihã nhinha ïsryre hã. Te âri wamhã, wa tô ti'rê. Te 'rêne wamhã, ropĩni ne hã sei uptabi di, ïzadai'rê 'remhã. Tane nherê, te sômri wamhã oto, ïdi'i 're, ma oto ïnomozé. ¹¹ Tawamhã ni'wa hã te ïma tinha:

— Te za duré 'Re ïhâimana u'âsi mono hã dama 're ïsadawa wasu'u mo, dapoto mono bâ za dama 're ïromhâimana za'ra mono zém na hã, damreme sipo'o mono bâ. Daro mono bâ dama ïpire za'ra norĩ ma, za 're ïromhâimana mono zém na zama te za duré dama 're ïsadawa wasu'u mo. — Æne ma tô ïma waihu'u.

Æne ïnhotô 'rowim ne, te ï'ab'madâ'â mono hã, duré te ï'awapari mono hã.

11

'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ wasu'u

¹ Tawamhã ma tô ïma sômri ni, wedehu waré ne hã marĩ pibuzé hã. Tawamhã 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ma tô ïzatô:

— Mo oto aimorĩ ti'ai ãma ïnhorôwa u, wedehu waré ne na, 'ri hã pibui mono da, duré ïma danhoprubzé nomrizé hã pibui mono da, wedeza ne hã, danhimizama da te ïma 're ïzata za'ra mono zé hã. Ma'âpé duré ïnhorôwa ãma, ï'ãma 're ïdawata za'ra mono norĩ hã sa'rata za'ra na. ² Tane nherê, 'ri 'wawi wa'ra 're, 'ri nho'remhã pibui mono ô di za. Ta hã wa tô pisutu, ïnhib'a'uwẽ'õ norĩ si te te ãma 're ubumroi mono da. Ta norĩ hã niwapsi te za Zeruzarê ãma hã 'ri nho'u ïwẽ uptabi ãma hã da'ãma ai'uté za'ra. Taha wa, te za te te sina dawasi za'ra. ⁴² na a'amo ïhâimana u te za te te da'ãma rowamnarĩ za'ra, 1,260 na bâdâ za da'ãma ïsi'utôrizéb u. ³ Taha ré, wa za ïzadawa wasu'u'wa norĩ hã satôri zahuré, tô 1,260 na bâdâ ïsi'utôrizéb u simi'ê na te te ïzadawa wasu'u zahuré mono da. Tawamhã pone'ërebâ zéré 'manharĩ na uza wasété ré, te za tineb zahuré, pê'ëzé uptabi zahuré wa, da te dasiwi 're ïwẽ'õ pese za'ra mono wa. — Æne ma tô ïma waihu'u, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã.

⁴ Æ norĩ hã azeitona wede ne, te duré 're hâimana zahuré, ï'rãni wa'ui wabre hã ïro'o pese ne, simi'ê na te te dama 're sadawa wasu'u zahuré mono wa. Rob'uiwêzém ne, te duré 're hâimana zahuré, 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na te te dama 're rob'uiwê zahuré mono wa. Uburé Danhib'apito nho'a te 're sima'wara zahuré. ⁵ Tawamhã ni'wa hã te te tâma rob'manharĩ wasété zahuré da nherê, te za tizadai'rê hawi unhamã ro'o na wĩri zahuré. Æne na te za si'utôri ïsitob'ru norĩ hã, te te tâma rob'manharĩ wasété za'ra mono da nherê. ⁶ Tawamhã 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã ïsimipawapto waihu'u pese zém na te za hãwa pese zahuré, tâ ta'a tô da, te te dama sadawa wasu'u zahuré mono sina. Duré te te waihu'u pese zahuré di, te te âwapru zahuré da hã, duré te te sima ïwê zahuré zéb zarina, ti'ai ma, te te nasi ïrob'manharĩ wasété zahuré da hã. 'Re ïhâimana u'âsi mono u, dawasété wi 're dasipizari za'ra mono da, te za ãne te te dama arob'manharĩ zahuré.

⁷ Tawamhã te te sadawa wasu'u zahuré mono pari, te za ropoto siwamnarĩ hã ab're 'rehã hawi ïwatobro hã sô tisi zahuré, te te 'wapé zahuré da. Tawamhã ropoto siwamnarĩ hã aibã norĩ ma, siptete zahuré wa, te za pãri zahuré. ⁸ Tawamhã 'ri nhĩ'riti 're za'ëtê ãma, te za taré ïhãiba hã hã tiza'wari zahuré, 'ri nho'õmo za'ëtê ãma, wede nhonhi'rãmi na ïsib'apito za'ra, da te dasiwi ïwĩrizém nho'õmo ãma, dama ïsa'rese za'ëtê ãma. Sodoma na 'ri nho'õmo nhisi ãma, 're ïdahâimana wasété za'ra mono ne, ã 'ri nho'u hã. Duré Ezitu na romnhisi ãma 're ïdahâimana wasété za'ra mono ne hã, ã 'ri nho'u hã. Æne 'ri nho'õmo zahuré na ãma ïsimiré'ézé hã, Zeruzarê hã. ⁹ Tawamhã da'ahã uptabi na te za ïtême ubumro zahuré ni, ïhãiba hã hã da te dasiwi 'madâ'â zahuré da, 'ri nhĩ'riti sa'wari ré. Si'ubdatô bâdâ ïne wãiwab u, te za dapoto mono bâ dasiwi 'madâ'â zahuré ni, damreme sipo'o mono bâ, 're ïdahâimana za'ra mono hã. Te za duré ãma tasi'uwati za'ra ni, da te dasiwi za tô da. ¹⁰ Tawamhã ti'ai ãma daro mono bâ 're ïdahâimana wasété za'ra mono norĩ ma hã rowê za'ra di za, ïsadawa wasu'u'wa norĩ hã dâ'â zahuré wa. Taha wa, te za 're dato za'ra. Te za duré danhibzari na tasisawi za'ra ni. ïsadawa wasu'u'wa norĩ

hã dawasété wi 're dasipizari za'ra mono da, te te dama 're ropipa zahuré mono ré, dâ'â zahuré wa, te za 're dato za'ra. ¹¹ Tawamhã si'ubdatõ bådâ, âma ñneb zahuré zé wãíwa pari, te za 'Re ñhâimana u'âsi mono hã ñpẽ'êzani hã apâ tâma sômri zahuré, hãiba ré 're neb zahuré da apâ. Taha pari, te za oto hãíwi aima'wara zahuré. Sima'wara zahuré wamhã, te za tâma tapahi uptabi za'ra ni, da te ñ'madâ'â za'ra norĩ hã. ¹² Tawamhã 'Re ñhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã te za wapari zahuré, hãíwa hawi ni'wai mreme hã. Mreme 'rãihã na te za sô tihãrã zahuré:

— We ane wa'aba, hãimo. — Ñne te za ni'wa hã sô tihãrã zahuré.

Tawamhã ñ'ruiwapari'wa norĩ hã te te 'madâ'â za'ra mono ré, te za hãíwa'a na tizasi zahuré, hãíwa u. ¹³ Tawamhã zasi zahuré wi, awa'awi te za sa'êtẽ uptabi ti'a sãsã hã watobro. Watobro wamhã, 'ri hã nima norĩ hã te za sina, Zeruzarẽ âma, 'ri nõ'õmo 'remhã 're ñsimasa mono hã. 10 na 'ri 'maihãimana wamhã, te za misi si dawi rere'e. Te za duré 7 miu na tadâ'â za'ra ni, ti'a sãsã'ã na hã. Tawamhã dadâ'â ãna ñdasi'atarẽme mono hã te za tapahi uptabi za'ra ni. 'Re ñhãimana u'âsi mono âma te za tawata za'ra ni, hãíwa âma 're ñsãmra mono âma, simi'manharĩ waihu'u pese uptabi wa.

Ñne ñnhotõ 'rowim ne, te ñ'awapari mono hã, duré te ñ'azabui mono hã.

¹⁴ Tawamhã ropipa hã maparane ñpu hã tâibã oto. Tane nherẽ, zahadu si'ubdatõ âma zô, te rowaptã. Romhuture di oto, duré ropipa ñwatobro da hã. Ma'ãpé ãne waihu'u pese za'ra wa'aba.

7 ãma hãíwa ãma romhuri'wa hã tinhimnihãrãzém na ñsimnihãrãzé wasu'u

¹⁵ Tawamhã 7 ãma hãíwa ãma romhuri'wa hã ma tô tinhimnihãrãzém na amnihãrã. Simnihãrã wi, hãíwa ãma damreme 'rãihã hã wa tô wapa. Ñne te nharĩ za'ra:

— Satanasihi nhimi'madã, 're danomro mono da, ma tô da te dasima 're wẽ za'ra aré, daro mono bã. Tane nherẽ, ropã te za oto 'Re ñhãimana u'âsi mono nhimi'madã'â si 're danomro, Wanhib'apito nhimi'madã hã. Danho'reptui'wa da, te te ñpisutu nhimi'madã'â zama te za 're dahãimana za'ra oto. Wanhib'apito hã te za tô te te 're da'ab'madã'â u'âsi oto, õne u'âsi. — Ñne wa tô wapa, hãíwa ãma damreme 'rãihã hã.

¹⁶ Tawamhã 24 na dama ñpire za'ra norĩ hã 'Re ñhãimana u'âsi mono nõ'a tisimasisizém na ñsi'ubumro norĩ hã ma tô hi'rãtitõ tâma ana, ãma wata za'ra da. ¹⁷ Ñne te ãma tiwata za'ra:

“Uburé Danhib'apito uptabi, 'Re ñhãimana u'âsi mono, a hã danhipai u asiptete uptabi di.

Duréhã marĩ õ ré hã, te 're aihãimana u'âsi mo. Ai'utõrĩ waihu'u õ di. Õne u'âsi te 're aihãimana mo. A hã aiwaihu'u pese zé hã, duré danhipai u asiptetezé hã ma tô oto dama ñhã'ré, da te oto 're 'madã'â za'ra mono da. Taha zarina ma tô oto danhipai u da'madã'â pire na ãma ñsãna'ra, ãhãna hã. Taha wa, wa ai'ãma wawata za'ra ni.

¹⁸ Ai'ãma 're ñdawata za'ra mono õ norĩ hã ma tô asada tizahi pese za'ra. Taha wa, ma tô oto ñwa waptãrã, asiwi ñda'awẽ'õ pese zéb zarina, dama ñrob'manharĩ wasété zéb da hã.

Ma tô duré ñwa waptãrã, dahãimanazéb zarina dama ñ'arowairébézéb da hã, uburé adã'ã norĩ ma hã, asimiroti hã te te 're ñwapari za'ra mono õ norĩ hã uburé 're ahã za'ra mono da, duré uburé asimiroti wapari pese 'wa norĩ ma, tâma 're ab'manharĩ wẽ mono da.

Ma tô ñwa waptãrã, asadawa wasu'u'wa norĩ ma, marĩ ñwẽ hã 're anhomri mono da, te te aima 're ñromhuri pese za'ra mono zé wa'rãmi. Uburé pese asib'a'uwẽ norĩ ma, marĩ ñwẽ hã 're anhomri mono da, ma tô ñwa waptãrã, ai'ãma 're ñwata za'ra mono norĩ ma, dama ñpire norĩ ma, dama ñwapu norĩ ma zama.

Ma tô duré ñwa waptãrã, ti'ai ãma da te 're ñrowasété za'ra mono norĩ hã uprosi da.”

Ñne 24 na dama ñpire za'ra norĩ hã ma tô ãma po're pu'u za'ra.

¹⁹ Tawamhã hãíwa ãma 'Re ñhãimana u'âsi mono ãma 're ñdawata za'ra mono zéb ãma hã, ma tô ni'wa hã 'ridawa hã 'ridawa. Te te 'ridawa wamhã, te oto wedehã're hã sõ'awi 'ri

para za. Wedehâ're 're, te êtêpo ã'ui'éré ré hã da'wa, duréihã 'Re ãhãimana u'âsi mono te te tinhib'a'uwê ma ãropisutuzéb ui'éré ré hã. Tawamhã ma tô tâiwapsa hã watobro, tâirãrã'ã zama, tâsi'ubuzi zama. Ti'a hã ma tô duré sãsã'ã. Tãzã hã ma duré asa'wa, ãpire hã.

Ãne ãnhotõ 'rowim ne, te ã'azabui mono hã, duré te ã'awapari mono hã.

12

Pi'õi wasu'u, Satanasihi wasu'u me

¹ Tawamhã wa tô duré 'madã. Te 'madã'ã wamhã, marĩ hã ma tô hãiwa nho're na sihãire, dama ãsa'rese'õ hã, ãma 're ãdatob'uzu za'ra mono hã. Ta hã dama ãwaihu'u'õ hã wa tô 'madã, pi'õ ãsa hã. Bãtã ro'o ne na ã'uza hã. ãpara 'rowimhã a'amo te za. Duré 'rãzaza ré te za. ã'rãzaza na hã wasi te aimasa, 12 na. ² ã'ra te duré ãma sépu, pi'õ ãma. ãma sépu'uwã, te hãzé te, 're sadari.

³ Tawamhã ma duré marĩ hã sihãire, hãiwa nho're na, marĩ ãsa'rese'õ hã. Ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hãiba za'ene hã te za. ãhãiba hã ãhãiba pré. Duré 7 na ã'rã hã. 10 na duré ã'u hã. Powawê õmo ne, ã'õmo za'ra hã. Duré 7 na ã'rã za'ra 'rãzaza hã, danhib'apito 'rãzaza ne hã. ã'rãzaza si'ubuzi na ã'rãzaza za'ra hã. ⁴ Tawamhã tizamo na ma tô wasi hã waibu, hãiwa ãma 're ãsimasa mono hã. Ahã uptabi præ na ma tô waibu, ãsa'ratazé wãiwa præ na. Tawamhã te te waibui wamhã, ti'ai u ma tô sa'êtê sãmra.

Tawamhã pi'õ nho're te za, ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hã. Pi'õ te sapa ã'ra zõ, waptã'ã wi te te 'rêne da. ⁵ Tawamhã ma tô tãma waptãrã aibã na, simiwada'uri nhiptete na za daro mono bã te te 're ãda'awada'uri mono da hã. Tawamhã ma tô tiwi ãri ni, 'Re ãhãimana u'âsi mono u, danhib'apito simasisizém na 're ãsãmra mono u, ãsiré danhib'apito na 're hãimana mono da. ⁶ Tawamhã ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ wi, te pi'õ wara, a'ubuni u, 'Re ãhãimana u'âsi mono te te tãma ãropese sirõmo zéb u, te te tãma ãpisutuzéb u. Tame hãimana mono ré, te za 1,260 na bãdã ãhãimana u te te 'madã'ã, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã.

⁷ Tawamhã dasi'wapé, hãiwa nho're ãma ma tô watobro. Hãiwa ãma romhuri'wa hã Midé na ãsisi hã, duré hãiwa ãma ãsiré tãma ãromhuri'wa norĩ hã, te ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hãiba za'ene hã siwi 'wapé. Tawamhã ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hã ma tô sina ana, hãiwa ãma tãma ãromhuri'wa norĩ me. ⁸ Tane nherê, ma tô Midé norĩ hã ãma ai'uté za'ra. Taha wa, hãiwa ãma 're hãimana waihu'u za'ra mono õ di za oto. ⁹ Tawamhã ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hã ma tô siwi time ti'ai u, apã morĩ tõ da. Ta hã Satanasi, wanhitob'ru. Ta hã duréihã wahi na ãsihãiba. Uburé tizadawa nhipse na te te 're ãda'a'rãmi mono, 'Re ãhãimana u'âsi mono zadawa para newa, ti'ai ãma daro mono bã. Tawamhã wa'uburé norĩ zama ãsib'a'uwê zama ma tô ãsiré siwi sãmra ti'ai u, apã si'aba're tõ da.

Ãne wa tô te ab'madã'ã, ãnhotõ 'rowim ne.

¹⁰ Tawamhã wa tô duré ni'wai mreme hã wapa. Mreme 'rãihã na te tinha:

— 'Re ãhãimana u'âsi mono hã ma tô oto wa'anho'reptuzém na wama ãma uwaimra, wanhitob'rui wi. Danhib'apito na siptete na te te 're ãda'ab'madã'ã mono zé hã ma tô duré dama hãire oto. Duré Danho'reptui'wa da, te te ãpisudu hã te duré ãsiré te te 're da'ab'madã'ã oto, waihu'u pese na. Wasiré ãsazei'wai ãma, awê sidãpãsi simizazãri ãna ãwasédé hã te te ãma 're ãza'ra mono hã ma tô oto 'Re ãhãimana u'âsi mono hã sihawi time hãiwa hawi, ti'ai u, Wa'uburé hã. ¹¹ Pone'ërebã hã dazada ãdã'ãzéb zarina, ma tô wasiré ãsazei'wa norĩ hã ãma ai'uté za'ra, Satanasihi ãma. ãwasu'uwê hã sena na te te dama 're ãsada'wa wasu'u za'ra mono zém na zama, ma tô ãma ai'uté za'ra. Duré da te te 're 'ruiwapari za'ra mono wa, dawĩ 're sihãiba zawi za'ra mono õ di, 're dã'ã tõ za'ra mono da. Taha wa, 'Re ãhãimana u'âsi mono wi sipizari ãna, ma tô duré Satanasihi ãma ai'uté za'ra. ¹² Taha wa, mã'ãpé 're ato za'ra wa'aba mono, hãiwa ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ hã. Tane nherê, ti'ai ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ hã aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za, ã poré na 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ ma zama. E

marĩ wa. Wa'uburé hã sahi uptabi na atẽme morĩ aba na dâ'âsina, ti'ai u. Ti'ai ãma te te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono da, za 're ãhâimana hutu mono zém na te te sina waihu'u wa, ma tô tizahi pese. Taha wa, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. — ãne te ni'wa hã tinha, mre me 'rãihã na.

¹³ Tawamhã ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hãiba za'ẽne hã hãiwa hawi da te ãme na siwaihu'u wamhã, ma tô pi'õ zarina 're mo, aibã na ã'ra tãma ãwaptã'ã zarina. ¹⁴ Tane nherẽ, ma tô si'õmo wawẽ paihi hã ãsaripi ré hã pi'õi ma za ni, a'ubuni u 're ãsãmra mono zéb u, ãma wara da, tô õme, 'Re ãhâimana u'ãsi mono te te tãma ãropese sirõmo zéb u. Tame te za 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã te te 're 'madã'ã, si'ubdatõ wahum nhipai u wãiwa, ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ wi. ¹⁵ Tawamhã ho'orã ne hã ma tô ã hã tizadai'ré hawi sa'wa pi'õ zarina, ã pré da, ã te te 'mapraba da. ¹⁶ Tane nherẽ, ti'a hã ma tô pi'õi ãma aime. Ti'a hã ma tô si'ridawa, ã zõ, ã hã ãwa a'a da. Tawamhã ma tô ã hã ãwa ti'a'a tô, ho'orã hãiba ne tizadai'ré hawi pi'õ zarina te te ãsa'wari hã. ¹⁷ Tawamhã ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hã ma tô pi'õ da tizahi pese, tiwi simani wa. Taha wa, ma tô ãsihudu norĩ zõ mo, te te 'wapé za'ra da. E 'wam norĩ hã te wasu'u, ãsihudu norĩ hã. Ta norĩ hã 'Re ãhâimana u'ãsi mono nhimiroti te te 're ãwapari pese za'ra mono, duré tô sena na Zezusihi zazei'wa na 're ãsiwasu'u za'ra mono, te wasu'u. Ta norĩ zõ te mo, ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hã te te 'wapé za'ra da. ¹⁸ Tawamhã te oto ta hã ã poré zaihã na za, supara'ré wa.

ãne ãnhotõ 'rowim ne, te ã'azabui mono hã, duré te ã'awapari mono hã, za ãromhãimana mono zém na hã.

13

Ropoto siwamnarĩ pipa zahuré wasu'u, ã 'rowimhã, duré ti'ai 'rowimhã

¹ Tawamhã wa hã wa tô duré sabu, ã 'rowi ropoto siwamnarĩ hã ã hawi watobro ré. ãhãiba misi nherẽ, 7 na ã'rã hã. Duré 10 na powawẽ õmo ne, ã'õmo mono hã. ã'õmo na hã danhib'apito 'rãzaza si'ubuzi ne ré, te õmo 'rãzaza ré aimasa, 10 na. Duré ã'rãi mono na rob'ui'ére za'ra ré hã aiwa 'Re ãhâimana u'ãsi mono newa, 'Re ãhâimana u'ãsi mono wamri na ãsiwaptẽre ui'ére wasédé hã. ² Duré ãhãiba hã, hu'u hãiba ne. ãpara hã robzahi para ne hã ursu para ne. Duré ãsada'i'ré hã, aiwa hu'u zérépa zadai'ré ne, ãsada'i'ré hã. Tawamhã ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hã, Satanasi hã ma tô tinhiptetezé hã tãma tisõ, ãsada'wa para siré te te da'ãma 're romhuri wasété zahuré mono da, ãsimiromhuri waihu'u pese zém na. ³ Tawamhã misi ã'rãi ãma hã ã'u'a ré hã da te wãrĩ wa, ã'wa're ne hã. Tane nherẽ, ã'wa're hã ma tô tãma ato. Taha wa, daro mono bâ uburé 're ãdahãimana za'ra mono hã ma ãma tatob'uzu za'ra ni. Ma duré ãma sasõmri za'ra ni, ãsimiwada'uri na. ⁴ Ma tô duré ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ ãma tawata za'ra ni aihãni, ã hawi ropoto siwamnarĩ ma, tinhimi'manharĩ waihu'u pese zé hã te te tãma sõmri wa. Tane ma tô duré ã hawi ropoto siwamnarĩ ãma tawata za'ra ni. ãne te ãma tawata za'ra ni:

— E 'wa hã ãsine hãimana waihu'u pese bâ. E 'wa hã ãsiptete wabzu'wa pâ. — ãne te ãma tawata za'ra ni, daro mono bâ da'ahã na.

⁵ Tawamhã ã hawi ropoto siwamnarĩ hã, te 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã wa'ẽi wasété, 'rãwi waihu'u pese na sina wata dâ'âsina. 'Re ãhâimana u'ãsi mono te te sadawa uwati õ di. Ma tô duré tãma waprozi, dama pire na te te da'awada'uri wasété mono da a'ã, 42 na a'amo ãsisõré mono u. ⁶ Taha ré, ma tô 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã wa'ẽi wasété tô, ãsisi na zama. 'Re ãsãmra mono zém na ma tô duré timreme wasété, duré hãiwa ãma 're ãhâimana za'ra mono norĩ ãma zama. ⁷ Tawamhã 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã ma tô duré tãma waprozi, ã hawi ropoto siwamnarĩ ma, ãsib'a'uwẽ te te 'wapé za'ra da, te te ãma ai'uté za'ra da, ãsib'a'uwẽ norĩ ãma. Ma tô duré tãma waprozi, simiwada'uri wasété nhiptete sina te te 're da'awada'uri mono da, dapoto mono bâ, duré damreme sipo'o mono bâ 're ãdahãimana za'ra mono hã. ⁸ Tawamhã ti'ai ãma daro mono bâ 're ãdahãimana za'ra mono norĩ hã te za ãma 're dawata za'ra, da'ahã uptabi na. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã ãma 're

wata za'ra mono õ di za, ãbahiã na 're ãdahãimana u'ãsi za'ra mono norã nhisi, 're ãsimi'wara mono zãm na ãsisi 're ãsimi'wara mono norã hã. Durãihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te ropoto mono õ rã, danhisi na te te ãma ãrob'ui'ãrã za'ra hã ã ãbahiã hã, Pone'ãrebã, da te dasiwi ãwãrã te hã.

Ãne za ãromhãimana mono zãm na ãnhotõ 'rowim ne, te ã'azabui mono hã, durã te ã'awapari mono hã.

⁹Ma'ãpã, aipo're 'repu'u rã za'ra wa'aba wamhã, wapari pese za'ra wa'aba. ¹⁰Ni'wa hã ãsazei'wai wamhã, dazazãb 're da te 're sãme mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te dawã 're sawã za'ra mono õ wamhã, te za tõ da te 're sã. Durã sib'ãzã 'wapa na da te 're simroi mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te dawã 're sawã za'ra mono õ wamhã, te za tõ da te 're simro. Ãne da nherã, te za sipizari ãna ãma 're nomro, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma.

¹¹Tawamhã wa tõ durã sabu ropoto pipa hã, ti'ai hawi ãwatobro hã. Maparane ã'u hã, pone'ãrebã 'rare õmo ne hã. Tane nherã, ãmreme hã ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarã mreme ne, ãmreme hã. ¹²Tawamhã ã hawi ropoto siwamnarã nho'a te te 're romhuri, ti'ai hawi ãwatobro hã. ãsadawa para te te 're da'awada'uri pese, ti'ai ãma daro mono bã 're ãdahãimana za'ra mono norã hã ã hawi ropoto siwamnarã ãma 're dawata za'ra mono da, ã'rã ãma ã'u'azã tãma ãsitob ãma. ¹³Tawamhã ti'ai hawi ropoto pipa hã ma tõ te te 're aromhõsi, marã ãwaihu'u'õ na, dama ãsa'rese'õ na. Hãiwa hawi unhamã ro ãwaptã'ã na ma tõ datõmo nho'a romhõsi. ¹⁴Ãne 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tõ tãma waprosi, ã hawi ropoto siwamnarã nho'a te te 're romhõsi mono da. Ãne ma tõ tinhimiromhõsi na dama 're sadawa nhipese, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa para newã, ti'ai ãma daro mono bã 're ãdahãimana za'ra mono norã ma hã. Ma tõ durã dama ti'ru, romhãiba, da te dasiwi 'manharã da, ã hawi ropoto siwamnarã hãiba na, sib'ãzã 'wapa na da te dasiwi wãrã nherã, apã ãhãiwa'utu hãiba na. ¹⁵Tawamhã romhãiba hã da te dasiwi 'manharã parimhã, ma tõ 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ti'ai hawi ropoto pipa ma waprosi, romhãiba ma, ãpã'ãzani te te tãma sõmri da, mreme rã oto 're morã da, durã romhãiba ãma 're ãdawata za'ra mono õ norã hã te te 're anhimroi mono da, ti'ai hawi ropoto pipa hã. ¹⁶Tawamhã ti'ai hawi ropoto pipa hã ma tõ te te da'awada'uri, da te dasima waprosi za'ra da, ni'wam norã hã ãsib'rata nhimire niwã da te sib'rata ui'ãrã za'ra mono da, durã ni'wam norã hã ã'uihã mono na da te uihã ui'ãrã za'ra mono da. Tawamhã ma tõ da te a'ui'ãrã tõ, daro mono bã 're ãdahãimana za'ra mono hã, dama ãwãpu mono bã durã dama ãpire mono bã, durã danhibro pese mono bã, durã danhibrob'õ mono bã, durã dapawa'ãbã ãna dawada'uri zarina si da te dama 're ãromhuri za'ra mono bã, durã dawada'uri ãna dasi'uihã na 're ãdahãimana za'ra mono bã. Da'upsãtã mono bã ma tõ da te da'ui'ãrã za'ra. ¹⁷Tawamhã danhib'rata ui'ãrã õ nherã, da'uihã ui'ãrã õ nherã, da te 're rob'ui'ãra waihu'u za'ra mono õ di. Durã da te 're rowede waihu'u za'ra mono õ di. ã hawi ropoto siwamnarã nhisi na da'uihã ui'ãrã hã, durã danhib'rata ui'ãrã hã, ãsisi za'ratazã hã. Ãne wa tõ te awaihu'u, ãnhotõ 'rowim ne.

¹⁸A norã wa'wa hã ai'maiwaihu'u pese aba wamhã, ma'ãpã ãsisi za'ratazãb ui'ãrã hã 'maiwaihu'u aba, ãwasu'uzã hã. 666 na ãsisi za'ratazã hã danhisi za'ratazãm na ãsisi hã te wasu'u.

14

'Re ãhãimana u'ãsi mono, ãwasãtã hawi te te ãwa'ãbã za'ra norã nho're wasu'u

¹Tawamhã wa tõ durã 'madã. Te 'madã'ã wamhã, Pone'ãrebã hã wa tõ sabu, da te dasiwi ãwãrã hã. Si'ã na ãtã 'rãihã nhisiwi te za. Durã 144 miu na dahãiba hã te ãsirã aimasã ni, ãsisi na ã'uihã ui'ãrã rã mono hã, durã ãmama nhisi na zama ã'uihã ui'ãrã mono hã. ²Tawamhã wa tõ durã wapa, hãiwa hawi ni'wai mreme hã. ã'a'a 'rãihã ruru'u ne, ãmreme hã. Durã tãiwapsa'a za'ãtã rãrã'ã ruru'u ne, ãmreme hã. Rowamreme'wa, tinhimirowamremãm na te te 're ãrowamreme za'ra mono ne, ãmreme hã. ³Tawamhã 144 miu na ãhãiba za'ra norã hã te danhib'apito simasisizãm nho're asõrã, maparane

si'uiwa na ropoto na ãhâiba norĩ nho'reb zama, duré dama ãpire za'ra norĩ nho'reb zama. Tinho're ãtém na te tinho're za'ra, dama ãsa'rese'õ na. ã norĩ si 're ãdanomro wasété mono zém hawi, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te ãwa'âbâ za'ra norĩ si te te waihu'u pese za'ra di, ãsõ're hã. ⁴ ã norĩ hã ma tô 're si'madâ'â pese za'ra, 're siwasété tô za'ra mono da, pi'õ na 're ãdanhimisaihuri za'ra mono õ ne. Duré pi'õ za'rese'õ'wa 're ãhâimana za'ra mono ne, ma tô 're si'madâ'â pese za'ra. Pone'ërebâ nhirã zarina si ma tô 're nomro. Ta norĩ si ma tô 're ãdanomro wasété mono zém hawi wa'âbâ za'ra. Ta norĩ hã ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono ma sisõmri na'rata za'ra, Pone'ërebâi ma zama. ⁵ Duré 're sadawa nhipese za'ra mono õ di. Duré ãwasédé hã sena na da te ãma 're sa'ra waihu'u mono õ di, ãwẽ na si 're hâimana za'ra mono wa.

Si'ubdatõ hãwa ãma romhuri'wa norĩ nhimirowasu'uzé wasu'u

⁶ Tawamhã wa tô duré 'madâ, hãwa ãma 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, romhuri'wa hã. Hãimo uptabi te 're wara. ãwasu'uwẽ hã te dama 'mahã, ãsi'utõrĩ'õ hã, dapoto mono bâ 're ãdahâimana za'ra mono norĩ ma, duré damreme sipo'o mono bâ 're ãdahâimana za'ra mono norĩ ma. ⁷ ãne te mreme 'rãihã na te te dama 'mahãrã:

— 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti hã 're wazé pese za'ra wa'aba mono. Duré wẽ uptabi wa, ãma 're aiwata uptabi za'ra wa'aba mono. Ma tô ãwa waptãrã, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te da'ãma ã'arowairébézéb u da hã, uburé pese. Taha wa, te za Ropoto'wai ãma 're aiwata u'âsi za'ra wa'aba mo, hãwa 'manharĩ'wai ãma, duré ti'ai 'manharĩ'wai ãma, duré â poré 'manharĩ'wai ãma, duré ub're 'manharĩ'wai ãma. — ãne te hãwa ãma romhuri'wa hã te te dama hãiba 'ru 'Re ãhâimana u'âsi mono hã, ãma 're dawata u'âsi za'ra mono da.

⁸ Tawamhã te duré ãsãna'remhã 're wara, hãwa ãma romhuri'wa hã ãhãiba amo hã. ãne te duré ta hã te te rob'mahãrã:

— Ma tô daré ai'utõ. 'Ri nho'õmo za'ëne hã ma tô daré ai'utõ, Babironiza hã. Ma tô uprosi ni. ãsipãrĩ na si pi'õ hã 're ãsai mono hã te za tihãiba amo norĩ ma ti'ru, ãsiré te te âhuri wa, si'rã idi'iti pese za'ra da, ãsiré. Tane ma tô Babironiza ãma 're ãdahâimana wasété za'ra mono norĩ hã te te 're dawada'uri za'ra daro mono bâ, da'rã idi'iti wa, siwa'ru 're ãdanomro mono ne, ãsine 're danomro wasété mono da. Taha wa, ma tô daré ai'utõ, Babironiza hã. — ãne te hãwa ãma romhuri'wa ãsãna'remhã te te rob'mahãrã.

⁹⁻¹⁰ Tawamhã si'ubdatõ ãma hãwa ãma romhuri'wa hã te duré 're wara, hãimo uptabi, maparane nhana're ãwatobro hã. ãne te duré ta hã mreme 'rãihã na te te rob'mahãrã:

— Ni'wa hã â hawi ropoto siwamnarĩ ãma 're wata mono wamhã, duré ãhãiba 'manharĩ na romhãiba ãma 're wata mono wamhã, duré ãsisi na uihã ui'ééré ré 're morĩ wamhã, duré sib'rata ui'ééré ré 're morĩ wamhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimihãzé ãpire uptabi hã te za te te 're sépata. Ni'wa hã âzé te za dama ti'ru, â na ãwazari'õ hã ãsé pire uptabi hã te te hã'rëne da. Te te hã'rëne wamhã, ti'uihã idi'iti na, te za sépata. Tane, ropoto siwamnarĩ ãma 're ãwata za'ra mono norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimihãzé ãpipa uptabi hã te za te te 're sépata za'ëté uptabi za'ra, tãma wẽ'õ pese za'ra wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma hã. Unhama ro'o na te za te te 're robzépata za'ra, ëté ro'o nhizédé uzé pire na, ãsi'utõrĩ'õ na. 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, hãwa ãma romhuri'wa norĩ nho'a, te za te te 're robzépata za'ëté za'ra, Pone'ërebâ nho'a zama. ¹¹ Tawamhã unhama ro'o nhizé hã te te ãma 're ãrobzépata za'ra mono nhizé hã te õne u'âsi 're sizédé 'rãti u'âsi, hãimo. Unhama ro hã ro'o nhimizazãri waihu'u õ di, â hawi ropoto siwamnarĩ ãma 're ãwata za'ra mono norĩ ma hã, duré ãsisi na ã'ui'ééré za'ra norĩ ma hã. Õne u'âsi te ã norĩ hã robzépata wi 're wairébé waihu'u mono ãna, te te 're robzépata u'âsi za'ra. — ãne te si'ubdatõ ãma hãwa ãma romhuri'wa hã te te rob'mahãrã.

ãne ãnhotõ 'rowim ne, te ã'azabui mono hã, duré te ã'awapari mono hã.

¹² ãne hã za 're romhãimana mono dã'ãsina, te za 'Re ãhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ hã sipizari ãna 're hãimana nhiptete za'ra, ãsimiroti te te 're ãwapari pese za'ra mono hã, Zezusihi ãma si 're ãnomro mono hã.

¹³ Tawamhã wa tô duré wapa, hâiwa hawi ni'wai mreme hã. ãne te ãma ti'ru:

— Ma'ãpé, ãne ãma rob'ui'ééré: “Ãhãna te ãwaih'uuzém hawi, ni'wam norĩ hã Wanhib'apito ma, te te 're romhuri zawéré za'ra mono ré, 're dâ'â za'ra mono wamhã, tãma 're rowē uptabi za'ra mono di za.”

Tawamhã 'Re ãhãimana u'âsi mono pê'êzani hã ma ãma saze, timreme na. ãne ma ãma saze: “Tane tô. Tãma 're rowē uptabi za'ra mono di za tô. Simi'ê na tinhimiromhuri wê ré, te za hâiwa u'iré 're sisisi. Taha wa, te za oto romhuri na tisiwasudu hã sahãri za'ra.” ãne 'Re ãhãimana u'âsi mono pê'êzani te te ãma ãsazézé hã. ãne te za ãma ãrob'ui'é. — ãne ma tô ãma ti'ru, te ãma rob'ui'ééré da.

Ti'ai ãma roptehãrizém na, ãma ãsimiré'ézé wasu'u

¹⁴ Tawamhã wa tô duré 'madã. Te 'madã'â wamhã, hâiwa'a hã te za. ãsisiwimhã aibã hã te nhamra, ti'ai ãma ãsirisé ãpodo hã êtê'ubuzi pré oru 'manharĩ na 'rãzaza ré. Roptehãrizéb ré zama te nhamra, ã'wa pese ré. ¹⁵ Tawamhã hâiwa ãma romhuri'wa hã ãhãiba amo hã ma tô hâiwa ãma 'Re ãhãimana u'âsi mono 're ãsãmra mono zém hawi watobro, 'ri 'rãihã hawi. Watobro wamhã, te mreme 'rãihã na 'mahã, hâiwa'a na ãsãmra hã. ãne te 'mahã:

— Ti'ai ãma daro mono bã ma tô rob'rãi'ré pese. Ma tô ãwa waptãrã, ãroptehãri mono zéb da hã. Taha wa, ma'ãpé roptehãri mono, asimiroptehãrizém na. — ãne ma tô hâiwa ãma romhuri'wa hã tãma ti'ru, ãma ãromnhimire'ézém na, rob'rãsutuzém na hã. Ti'ai ãma 're ãdahãimana za'ra mono norĩ ubumrozé hã te wasu'u, roptehãrizé hã.

¹⁶ Tawamhã hâiwa'a na ãsãmra hã ma tô te te roptehãri tô, daro mono bã tinhimiroptehãrizém na.

¹⁷ Tawamhã wa tô duré 'madã, hâiwa ãma romhuri'wa hã aimawi hã. Hâiwa ãma 'Re ãhãimana u'âsi mono 're ãsãmra mono zém hawi ma duré watobro, 'ri 'rãihã hawi. Roptehãrizé hã te duré ta hã 're ti'ã, tinhib'rata.

¹⁸ Tawamhã ma tô duré hâiwa ãma romhuri'wa aimawi hã watobro, wedeza ne hawi, 'Re ãhãimana u'âsi mono ma, danhoprubzé nomrizém hawi. Ta hã wedeza ne na unhama 'madã'ã'wa. Ta hã roptehãrizé te te 're ãrã'ãri hã te 'mahã. ãne te 'mahã:

— Ma'ãpé, uwa 'ru 'rã hã anhimizuhãri mono, daro mono bã 're ãsimnhatã mono hã. Asimiroptehãrizém na te za oto ã'anhimizuhãri mo, 'rã prédu mono wa. — ãne te tãma ti'ru.

¹⁹ Tawamhã hâiwa ãma romhuri'wa hã ma tô te te anhimizuhãri tô, uwa 'ru 'rã hã daro mono bã, ti'ai ãma hã. Te te anhimizuhãri mono wamhã, ma tô te te anhamra êtê're 're, ãwa'u zô, dapara na da te 're ãwati za'ra mono zéb 're. ²⁰ Tawamhã uwa 'ru 'rã, êtê're 're te te anhamra mono wamhã, ma tô a'rãiwati, ãwa'u zô. 'Ri nho'õmo nhiti da te 're ãwati za'ra mono zéb 're, ma tô a'rãiwati. Te te awati wamhã, dawapru na ãwa'u hã tawamhã, ma tô puru, êtêzapu'u hawi. Pu'u wamhã, ã wara tete ne te tipraba, dawapru na ãwa'u hã. ³⁰⁰ na ti'ai pibuzéb zarina te tipraba, dawapru hã. Duré misi ãpibuzé wãiwa, ma ti'ã'masisi hãimo, ã 'rehã prã na. ãne 'Re ãhãimana u'âsi mono, 're ãdahãimana wasété za'ra mono norĩ ahãrizém na ãma ãsimiré'ézé hã.

ãne ãnhotô 'rowim ne, te ã'azabui mono hã, duré te ã'awapari mono hã, za ãromhãimana mono zém na hã.

15

7 na hâiwa ãma romhuri'wa norĩ hã, oru 'manharĩ na u'awi ré ãsimasabzé wasu'u

¹ Tawamhã wa tô duré marĩ hã sabu, hâiwa nhirôtô na dama ãsa'rese'õ hã ãma 're ãdatob'uzu za'ra mono hã. Hâiwa ãma romhuri'wa norĩ hã 7 na te aimasa. Ta norĩ ma, ma tô 'Re ãhãimana u'âsi mono hã pisutu, 7 na rob'manharĩ pipa mono hã, ãrême ma te te dama 're rob'manharĩ za'ra mono da. ã norĩ hã 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimi'ahãrizéb 'rãsudu, te wasu'u.

² Tawamhã wa tô duré sabu, â poré ne hã. Simhi ïsarob'a uptabi ne hã â hã, unhama ro'o na ïwazari ré hã.

Tawamhã wa tô duré sabu, â hawi ropoto siwamnarĩ ãma te te ãma ï'ai'uté za'ra norĩ hã, tô õhõ ãma 're ïwata za'ra mono õ norĩ hã. Taha nhisi hã danhisi za'ratazém na ïsisi hã. Ìhâiba na romhâiba ãma te te ï'ai'uté za'ra norĩ hã wa tô duré sabu za'ra. Ta norĩ hã te aimasa, simhi ïsarob'a ne â poré zarob'a 'rata. Rowamremezéb ré te aimasa, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te tâma ïsõmri za'ra ré. ³ Te duré tizadawa'a'a, Mozésihi nho'rezém na, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa nho'rezém na, Ezitu hawi ïsib'a'uwẽ norĩ, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te dawí ïsõ'reptu za'ra zém na. Te duré tizadawa'a'a, Pone'ërebâ te te 're ïda'anho'reptui mono zém na. ãne te ãma tizadawa'a'a:

“Uburé Danhib'apito uptabi, 'Re ïhâimana u'âsi mono, aiwaihu'u pese uptabi di.

'Re ï'ab'manharĩ mono zé hã wẽ uptabi di.

A hã daro mono bâ uburé pese Danhib'apito.

Tô sena uptabi na si te dama 're ï'aroti wẽ uptabi mo. Upai ãna, te duré 're ïda'ab'madâ'â wẽ mo.

⁴ Wanhíb'apito, dama aipire uptabi wa, te da te dasiwi 're aiwazé.

Uburé pese, te da te 're aiwasu'u wẽ za'ra, danhipai u pese, aiwẽ uptabi wa.

Aiwétési tô sena aiwẽ uptabi hã.

Daro mono bâ 're ïdahâimana za'ra mono norĩ hã te za we ai'ãma 're dawata u'âsi za'ra, upai ãna dama 're ï'arob'manharĩ wẽ mono zé hã da te 're 'madâ'â za'ra mono wa.”

ãne te tizadawa'a'a, â hawi ropoto siwamnarĩ ãma te te ï'ai'uté za'ra norĩ hã.

⁵ Taha parimhã, wa tô duré sabu, hâiwa ãma 'Re ïhâimana u'âsi mono ãma 're ïdawata za'ra mono zé hã, 'ri paramhã 'ri 're wa'wa ãma, 'Re ïhâimana u'âsi mono 're ïsãmra mono zé hã. Ni'wa hã ma tô 'ridawa hã 'ridawa. ⁶ Tawamhã ni'wa te te 'ridawa wamhã, ma tô ⁷ na hâiwa ãma romhuri'wa norĩ hã tô õ norĩ hã wairé 'ri para hawi, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te ïpisutu za'ra norĩ hã rob'manharĩ pipa na te te dama 're rob'manharĩ za'ra mono da. Uza hâirã ré ïhâ si'ubuzi ré ma wairé, duré êtẽ'ubuzi pré oru 'manharĩ na sõ'utu wa'rãmi ré. ⁷ Tawamhã maparane si'uiwa na, ropoto na ïhâiba norĩ siré hã misi ma tô ⁷ na hâiwa ãma romhuri'wa norĩ ma sõmri za'ra, oru 'manharĩ na u'awi hã, ⁷ na ïhâiba za'ra hã. U'awi hã uwa 'ru 'rã wa'u ïsé pire ré hã. Uwa 'ru 'rã wa'u ïsé pire hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimihâzé, te wasu'u. ⁸ Tawamhã hâiwa ãma 'Re ïhâimana u'âsi mono ãma 're ïdawata za'ra mono zéb 'remhã ma tô romnhizé hã rob'utõ, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimirowa'a za'ëtẽ hawimhã. Tawamhã 'ri para u 're danhisisi waihu'u mono õ di za, a'â. ⁷ na rob'manharĩ pipa na hâiwa ãma romhuri'wa norĩ te te dama 're rob'manharĩ 'rãsutu za'ra mono parip si, te za 're danhisisi.

ãne ïnhotõ 'rowim ne, te ï'azabui mono hã, duré te ï'awapari mono hã, za ïromhâimana mono zém na hã.

16

U'awi 're, uwa 'ru 'rã wa'u ïsé na 'Re ïhâimana u'âsi mono, 7 na te te dama ïrob'manharĩ pipa mono zé wasu'u

¹ Tawamhã wa tô duré wapa, 'Re ïhâimana u'âsi mono mreme hã, ïmreme 'rãihã hã hâiwa ãma, ãma 're ïdawata za'ra mono zém hawi. ⁷ na hâiwa ãma tâma ïromhuri'wa norĩ ma, te rob'ru za'ra. ãne te tâma rob'ru za'ra:

— Mo oto ai'aba'rúi wa'aba ti'ai u, ⁷ na u'awi hawi ïnhimihâzé hã sa'wari za'ra wa'aba mono da. — ãne te tâma rob'ru za'ra.

² Tawamhã hâiwa ãma romhuri'wa hã ïmorĩ'rata uimrehêne ma tô mo, ti'ai u. Tinhí'u'awi wamhã, ma tô te te sa'wari ti'ai wa, daro mono bâ. Te te sa'wari mono wamhã, ma tô da'wa're ïwasété uptabi hã duré ïsé uptabi hã te te daduri, â hawi ropoto siwamnarĩ nhisi na ï'ui'ére ré mono norĩ hã, ïhâiba 'manharĩ na romhâiba ãma 're ïwata za'ra mono norĩ hã.

³ Tawamhã ãmorĩ'rata nhana'remhã ma tô duré hãiwa ãma romhuri'wa hã tinhi'u'awi wamhã, te te sa'wari ãi ba, ã poré mono bâ. Te te sa'wari mono wamhã, ma ãwapru, ã poré mono bâ. Adã'ã waprũ si'u'êtẽ ne na, ma te te ãwapru. Ma tô duré si'utõrĩ, ã 'rowi uburé pese 're ãnomro mono hã.

⁴ Tawamhã si'ubdatõ ãma hãiwa ãma romhuri'wa hã ma tô duré tinhi'u'awi wamhã, te te sa'wari, ãi ba, panho'õmo mono bâ, duré ub're mono bâ. Te te sa'wari mono wamhã, ma duré ãwapru. ⁵ Tawamhã wa tô wapa, hãiwa ãma romhuri'wa hã, ã mono bâ, ã 'madã'ã'wa hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma te tiwata, ãne:

— A hã tô sena te marĩ na upai ãna ã'uwaibaba si dama 're ã'arowairébé mo. A hã 're aiwasété mono õ. Marĩ õ ré hã te 're aihãimana u'ãsi mo. Ai'utõrĩ waihu'u õ di. Õne u'ãsi te 're aihãimana mo. ⁶ 'Re ãdanomro wasété mono norĩ hã ma tô asib'a'uwẽ norĩ te te 're simro, asadawa wasu'u'wa norĩ zama. Ma tô te te 're waprũ pu'u za'ra. Taha wa, ma tô ãwa'rãmi dawaprũ hã tãma ã'anhomri mo, õhõ si da te 're ãhuri mono da. ãbãre ma tô rowasédé hã sô tiwatobro za'ra tô. — ãne te ãma tiwata, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma, ãsimi'manharĩzẽm na.

⁷ Tawamhã wa tô duré wapa ni'wai mreme hã, wedeza ne hawi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, danhoprubzẽ nomrizẽm hawi. Te duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma tiwata, ãne:

— Uburé Danhib'apito uptabi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, tô sena aiwaihu'u pese uptabi di. Marĩ na upai ãna te ã'uwaibaba si dama 're ã'arowairébé mo, sena na. — ãne te ãma tiwata.

⁸ Taha pari, hãiwa ãma romhuri'wa hã maparane si'uiwa na ãma ma tô duré ta hã tinhi'u'awi wamhã sa'wa, bãtã nhisiwi. Te te sa'wari wamhã, ma tô titõmo wa'ro pese. Taha wa, ma tô te te dahãiba zata, bãtã tõmo wa'ro zé pire hã. ⁹ Ma tô te te dahãprẽ pese. Tawamhã ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã 'ruiwaptĩ za'ra ni, rob'manharĩ pipazẽm na te te dazada ãma 're rowairébé mono wa. Tane nherẽ, dawasété wi dasipizari za'ra õ di. Duré siptete uptabi nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're dawata za'ra mono õ di.

¹⁰⁻¹¹ Tawamhã ãmrotõ ãma hã ma tô hãiwa ãma romhuri'wa hã tinhi'u'awi wamhã sa'wa, ropoto siwamnarĩ ã hawi ãwatobro simasisizẽm nhisiwi, danhib'apito simasisizẽm ne nhisiwi. Te te sa'wari wamhã, ma tô robra hã watobro, ropoto siwamnarĩ nhimi'madã'ã norĩ, 're ãhãimana za'ra mono zẽb ãma. Tame te dahãzẽ hã sãpata za'êtẽ za'ra ni. Dahãzẽ te, te da'wa na 're dasisoto ubu'iti za'ra. Tawamhã te duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma wasété uptabi za'ra ni, hãiwa ãma 're ãsãmra mono ãma, dahãzẽ da te sãpata za'êtẽ za'ra 'ru te, da'wa're te te daduri mono 'ru te zama. Tane nherẽ, dawasété wi 're dasipizari za'ra mono õ di.

¹² Tawamhã ãmropã ãma hãiwa ãma romhuri'wa hã ma tô duré tinhi'u'awi wamhã sa'wa, Eprati na panho'õmo za'êtẽ nhisi nhisiwi. Te te sa'wari wamhã, ma tô ti'ã'rẽ. Bãtã pusizẽm hawi darob amoi hawimhã dama ãpire norĩ hã, tisirẽ da'wapéi'wa norĩ zama ã 'ré na te te saprĩ za'ra da, ma tô ti'ã'rẽ. ¹³ Tawamhã wa tô duré sabu, si'ubdatõ wa'uburé norĩ hã, ãwasété norĩ hã. Uti hãiba ne ãhãiba za'ra hã. Ropoto siwamnarĩ zadai'rẽ mono hawi, ma tô misi si wairé, ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hãiba za'êtẽ zadai'rẽ hawi, duré ã hawi ropoto siwamnarĩ zadai'rẽ hawi, duré ti'ai hawi ropoto pipa zadai'rẽ hawi. Ti'ai hawi ropoto pipa hã, ta hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u uptabi õ 'wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimipisutu newa sadawa nhipese na te te 're ãda'a'rãmi mono. ¹⁴ Ta norĩ hã si'ubdatõ wa'uburé norĩ hã simiromhõsi waihu'u pese za'ra di. Ta norĩ hã niwamhã te za ropé daro mono bâ, dama ãpire za'ra mono zõ, da'wapéi'wa norĩ zõ zama te te ubumroi mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te siwi 'wapé da. ã hã bãdã hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimipisudu, danhipai u bãdã ãpire hã.

¹⁵ Tawamhã ãne danhotõ 'rowim ne, da te 're ãrosawẽrẽ za'ra mono ne, te azabui mono ré, wa tô Zesusihi mreme hã wapa, tizazei'wa norĩ te te ãpo're pu'uzé hã. ãne te tinha: “Ma'ãpé, aipo're pu'u za'ra wa'aba. ãsimisaihuri zõ 're danhimipari za'ra mono õ nherẽ,

danhorõwa u 're ĩsisisi mono ne, wa za wei mo apâ. Āté ni'wa hã tisiwadi zô simipari wamhã, sõtõ ãna te za sô rob'madâ'â u'âsi. Tawamhã ĩ'uza hã te za ĩ'rata nomro 'râwi, ĩsiwadi hã we ĩtẽme wisi wa, si'aba'rẽ na te te sisada âri su'u da, ãma si'uza da. Tane asimiza'rese sina, ĩzô 're asimipari za'ra wa'aba mono ré, we ĩmorĩ wamhã, aima 're rowẽ uptabi za'ra wa'aba mono di za. Ni'wa hã datõmo nho'a ai'urẽwi 're morĩ wa, 're ĩsisẽ mono ne, ĩma aséb za'ra wa'aba tõ da, asimiza'rese sina ĩzô 're asimipari za'ra wa'aba mono ré, we ĩmorĩ wamhã, aima 're rowẽ uptabi za'ra wa'aba mono di za.” Āne Zezusihi nhimiroti hã.

¹⁶ Tawamhã wa'uburé norĩ hã ma tõe oto ubumro, dama ĩpire za'ra norĩ hã, dama ĩpire norĩ siré, da'wapéi'wa norĩ zama. Amadedo na zudezu norĩ mreme na romnhisi ãma ma ubumro.

¹⁷ Tawamhã da'rãirẽme hã 7 ãma hãiwa ãma romhuri'wa hã ma tõe duré tinhi'u'awi wamhã sa'wa, hãiwa nho're 're ĩromhãimana mono nhisiwi. Te te sa'wari wamhã, hãiwa ãma 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb 're, danhib'apito simasisizém hawi te tinha, mreme 'rãihã na:

— Tãibã za oto. Ā hã, da'rãsutu'wa. — Āne te tinha.

¹⁸ Tawamhã tãiwapsa hã ma tõe watobro, tãirãrã'ã zama, tãsi'ubuzi zama. Ti'a hã ma tõe duré sãsã'ã, sa'etẽ uptabi. Niwamhã ãne hã 'maiwatobro õ di, dapoto na'rata hawimhã, ti'a sãsã hã. ¹⁹ Tawamhã Babironiza na 'ri nho'õmo za'etẽ nhisi ãma, ma ti'a sãsã'ã na ti'a sipo'o. Si'ubdatõ ma tõe ãma aiwã. Āne ma tõe 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã tinhimi'ahãri pipa zém na te te dama arob'manharĩ, Babironiza ãma 're ĩdahãimana wasété za'ra mono norĩ ma. 'Re ĩdahãimana wasété za'ra mono zé hã tiwi simani õ di. Taha wa, uwa 'ru 'rã wa'u ĩsé pire hã da te 're huri mono wa, da te 're ĩsépata za'ra mono ne, ma tõe 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiházé hã da te 're sépata za'ra. Duré daro mono bâ 'ri nho'õmo mono bâ ma duré ropsisa'wari. Uburé ma ropsi'utõrĩ pese, 'ri nho'õmo mono bâ. ²⁰ Rob'rẽ za'iti zama ma uburé pese sisa'wari. Ā si ma tõe te te sina sinarĩ. Duré etẽ 'rãihã 're ĩsimasa mono zama ma rere'e, uburé pese. ²¹ Duré tãzã hã ĩsa'etẽ uptabi hã ma danhisiwi sisa'wari. ĩnhama pibuzé hã 35 na. Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã tinhimirob'manharĩ pipa uptabi na te te dama rob'manharĩ 'ru te, te ãma wasété za'ra ni.

Āne ĩnhotõ 'rowim ne, te ĩ'azabui mono hã, duré te ĩ'awapari mono hã, za ĩromhãimana mono zém na hã.

17

Pi'õi wasété wasu'u

¹ Tawamhã 7 na hãiwa ãma romhuri'wa norĩ siré hã ma tõe we ĩtẽme 'maimo, u'awi ré norĩ siré hã. Tawamhã te ĩzatõ, ãne:

— We ĩsiré aimorĩ, Babironiza na 'ri nho'õmo za'etẽ nhisi ãma 're ĩdahãimana wasété za'ra mono norĩ ma, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩrob'manharĩ pipa zé hã sabu da. Panho'õmo si'rutu 'rata, te 'ri nho'õmo za'ẽne hã 're hãimana. Pi'õi wasédé ĩmro'õ hã aibã zõ si te te 're ĩrowasutu mono ne, te Babironiza ãma hã 're dahãimana wasété uptabi za'ra.

² Aibã hã pi'õi hãimana wasété na 're ĩhãimana wasété mono ne, ma tõe daro mono bâ danhib'apito norĩ hã dama ĩpire za'ra hã Babironiza ãma 're ĩdahãimana wasété za'ra mono norĩ siré 're wasété uptabi za'ra. Āzé nhipãrĩ para da'uihã idi'iti zarina, da te 're ĩrobzanhamri za'ra mono ne, tane ma tõe daro mono bâ Babironiza ãma 're ĩdahãimana wasété za'ra mono norĩ siré, 're dahãimana to za'ra, dawasété na. — Āne ma tõe ĩma waihu'u, pi'õ ĩwasété na ãma ĩsimiré'ézém na hã. Pi'õ ĩwasédé hã timro upana aibã aimawi zõ si te te 're ĩrowasutu mono hã, Babironiza ãma 're ĩdahãimana za'ra mono norĩ hã marĩ ĩwasété zõ, da te 're ĩrob'ruiwapari za'ra mono norĩ, te wasu'u, 'Re ĩhãimana u'âsi mono upana.

³ Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'ězani hã ma tõe duré ĩ'uihã pi'ra. Te te ĩ'uihã pi'rai wa, wa tõe duré aimawi ĩhãiba. Tawamhã hãiwa ãma romhuri'wa hã ma tõe ĩzaprõ, a'ubuni

u, supara're u. Tame pi'õ hã wa tô sabu. Ropoto siwamnarĩ pré nhisiwi, te nhamra. Ta hã ropoto siwamnarĩ hã ãhãiba na hã rob'ui'ére. Rob'ui'ére hã ma hãiba'utõ. Aiwa 'Re ãhãimana u'ãsi mono newa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono wamri na, ãsiwaptẽre ui'ére wasédé hã. Duré 7 na ãrã hã, ta hã. Duré ã'u hã 10 na. Taha hãiba nhisiwi, te pi'õ nhamra. ⁴ Pi'õi uza hã ãhãpré pese na ã'uza hã, duré ãhã'uzé dá'ã na, uburé da'uza wamri nhipai u, ãwa'ãbã za'ene hã. Uburé marĩ hã tisipesezé hã ãwa'ãbã za'etẽ mono bã te te si'ãma ã'aza'ra mono ré, te nhamra, oru 'manharĩ ré, duré etẽ'ubuzi 'manharĩ ré, duré a'é tãmo wawẽ ne ãtob'a 'manharĩ ré, ãwa'ãbã za'etẽ ré. Hãsizé hã oru 'manharĩ na ã'manharĩ hã te duré 're ti'ã tinhib'rata, uwa 'rã'i wa'u ãsé pire ré hã. Uwa 'ru 'rã'i wa'u ãsé hã pi'õ ãpo're'õ siwamnarĩ hãimanazé, te wasu'u. Aibã na 're ãhãimana siwamnarĩ u'ãsi mono zé, te wasu'u. ⁵ Duré pi'õi uihã na rob'ui'ére hã dama ãwaihu'u'õ na ãwamrizé hã, ãma ãsimiré'ézém na hã. ãne ãwamrizé hã, ãmorĩ'rada hã: Babironiza na 'ri ãho'õmo za'etẽ na. Duré daro mono bã dawasété 'ru na'rata 'wa na, ãwamrizéb amo hã. Duré ãwamrizéb amo hã pi'õi wasété norĩ na na, ãwamrizéb amo hã, ãsine aibã na 're hãimana wasété za'ra mono da, pi'õ norĩ te te 're wada'uri za'ra mono wa. ⁶ Tawamhã ã hã pi'õ hã wa duré 'madã, apã. Da'uihã idi'iti wa, dato sina da te 're ãrobzanhamri za'ra mono ne, te pi'õ hã robzanha. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãhib'a'uwẽ, ãsadawa para, da te 're simroi mono wẽ te, te 're to, pi'õ hã. Duré Zezusihi zazei'wa norĩ sipizari ãna, Zezusi te te 're sazei pese za'ra mono 'ru te, da te 're simroi mono wẽ te, te pi'õ hã 're to.

Tawamhã pi'õ hã te 'madã'ã wamhã, wa ãma ãtob'uzu, ãma sa'rese õ wa. ⁷ Tawamhã hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa hã te ãzadanha, ãne:

— E marĩ da, ma tô ãma atob'uzu. E waihu'u ã bã. Waihu'u õ wa, wa za oto aima hãiré, pi'õi hãimanazé hã dama ãsa'rese'õ hã. Duré ã hawi ropoto siwamnarĩ hãimanazé hã wa za duré aima hãiré, ãsisiwi pi'õ ãsãmra hãimanazé hã, 7 na ãrã'i ré hã, duré 10 na ãõmo ré hã. ⁸ ã hã ã hawi ropoto siwamnarĩ hã ã'madã hã ãhãiba ré hã aré. Tane nherẽ, ãhãna hãiba ré, hãimana õ di a'ã. Tane nherẽ, te za romhutu na hãiba ré watobro, ab're 'rehã hawi. Watobro wamhã, niwapsi te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã uprosi. Taha õ ré, aré dá'ã nherẽ, hãiba ré ab're 'rehã hawi watobro wa, te za da te 'madã'ã za'ra sina ãma tatob'uzu za'ra ni, ti'ai ãma daro mono bã 're ãdahãimana za'ra mono hã. Ropoto na'rata hawimhã, ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãnhisi hã a'ui'ére ãbaihã na, za ã'rata rowẽ na 're ãdahãimana u'ãsi za'ra mono norĩ nhisi hã. Tawamhã ãbaihã na ãsisi ãsimi'wara õ norĩ hã te za ãma tatob'uzu za'ra ni, ropoto siwamnarĩ ãma hã.

⁹ — ã hã te aima ãhãiré hã ni'wa hã simirosa'rata ãhiptete uptabi wapsi, te za waihu'u. ã hã 7 na ãrã za'ra hã 7 na etẽ 'rãihã mono hã te wasu'u, pi'õ, ãhãiba nhisiwi ãsãmra za'ra hã. Duré 7 na dama roti'wa norĩ hã te wasu'u za'ra. ¹⁰ 7 na ãhãiba za'ra hã ma tô ãmrotõ na siparabãsi nasi ai'ére za'ra, da'madã'ã hawi. Ta norĩ za'u hã te oto misi te te 're da'ab'madã'ã. Duré ãhãiba amo, da'rãsutu'wa hã zahadu sébré õ di, da'madã'ã'wa da hã. Sébré wamhã, tô sena te za te te 're da'ab'madã'ã hutu. ¹¹ Da'madã'ã'wa norĩ hã uburé sisarina wairébé parip si, te za ropoto siwamnarĩ ã hawi ãwatobro hã ãzé, te te 're da'madã'ã mono da, aré hãiba ré nherẽ, ãdã hã. 8 ãma te za ãzé daza'u, te te 're da'madã'ã mono da. Ta hã te za niwapsi 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã uprosi.

¹² — Tawamhã duré ã hawi ropoto siwamnarĩ u hã 10 na ã'madã'ã za'ra hã, 10 na dama ãpire za'ra norĩ hã te wasu'u, da'madã'ã'wa na zahadu te te ãma ãsãna'rata za'ra õ hã. Niwapsi te za tãma waprozi za'ra ni, ã hawi ropoto siwamnarĩ siré te te 're da'madã'ã hutu za'ra mono da. ¹³ ã norĩ hã misi haré simisutu ãsimiroti za'ra hã za, marĩ 'manharĩ da hã. Taha wa, te za simisutu tãma sisõmri za'ra, ã hawi ropoto siwamnarĩ ma hã, ãsadawa para te te 're da'madã'ã za'ra mono da, ãnhiptetezém na te te 're pawaptob za'ra mono da. ¹⁴ Te za duré ropoto siwamnarĩ siré siwi 'wapé, Pone'ërebã hã. Tane nherẽ, te za Pone'ërebã hã ãma ai'uté za'ra. Ta hã Pone'ërebã hã ãnhipai u Uburé ãnhib'apito uptabi na 're hãimana mono wa, duré ãnhipai u dama pire na 're hãimana mono wa, te za ãma ai'uté za'ra. Ni'wam norĩ hã ãsirã zarina si 're ãomro mono da, Pone'ërebã te te

're ï'apisutu mono norĩ hã, duré simi'ẽ na õhõ ãma si 're ïnomro mono norĩ hã, ta norĩ hã te za Pone'ẽrebã siré ãma ai'uté za'ra, ropoto siwamnarĩ norĩ ãma hã. — ãne te hãiwa ãma romhuri'wa hã ïma rowasu'u.

¹⁵ Tawamhã te duré ïma tinha, ãne:

— ã pa nho'õmo si'rudu hã ï'madã hã pi'õi wasédé ïsisiwi ïsãmra hã, daro mono bã, damreme sipo'o mono bã 're ïdahãimana za'ra mono, te wasu'u, ã pa nho'u hã. ¹⁶⁻¹⁷ 'Re ïhãimana u'ãsi mono hã te za pisutu za'ra, 10 na dama ïpire za'ra norĩ hã, 'Re ïhãimana u'ãsi mono te te sima ïpisutuzéb zarina, misi haré simisutu te te 're rosa'rata za'ra mono da, duré ropoto siwamnarĩ ma sisõmri za'ra wa, ïsapari te te 're romhuri za'ra mono da, tinhiptetezém na te te 're pawaptob za'ra mono da. 'Re ïhãimana u'ãsi mono hã tinhimiropisudu hã romnhowa te te ï'aza'ra mono hã za te te ãma ï'a'uwaimrami mono zéb u, te za ropoto siwamnarĩ zapari te te 're da'madã'ã 'rãsutu za'ra.

Taha wa, ropoto siwamnarĩ ï'madã hã ï'õmo norĩ me hã te za ã pi'õi wasédé hã siwi 'ruiwapa. Tawamhã pi'õi wi, te za rob'ubumro za'ra, ai'uréwi hãimana da. Te za duré ïnhi hã siwi ti'rẽ. Te za duré siwi uprosi, unhana na. ãne te za Babironiza ãma hã 're dasi'utõrĩ.

¹⁸ — Duré ã pi'õ ï'madã hã ã 'ri nho'õmo za'ẽne hã te wasu'u, dama ïsa'rese za'ẽne hã. ã 'ri nho'õmo ãma danhib'apito hã dama ïpire hã, daro mono bã dama ïpire mono nhipai u 're ïhãimana mono. Õ norĩ hã te te 're ï'awada'uri mono. — ãne ma tô hãiwa ãma romhuri'wa hã ïma rowasu'u 'rãsutu. Za ïromhãimana mono zém na ma tô ïma romhãi'rẽ, romnhimiré'ézém na hã.

18

Babironiza hã 'Re ïhãimana u'ãsi mono te te ï'uprosizé wasu'u

¹ Taha pari, wa tô duré 'madã, hãiwa ãma 'Re ïhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa hã aimawi hã. Hãiwa hawi te wei mo, ïsimiwada'uri pire hã. ïhãiba hã te rowa'a za'ëtẽ. Uburé daro mono bã te sina rowa'a. ² Tawamhã mreme 'rãihã na te 'mahã. ãne te 'mahã:

— Babironiza hã dahu nho'u dama ïsa'rese za'ẽne hã ma tô daré ai'utõ. Ma tô uprosi ni. Ahã uptabi na te oto ïwasété norĩ hã ïwa 're hãimana za'ra, wa'uburé norĩ hã. Sipahutu norĩ zama, duré si'õmo norĩ zama te oto ahã uptabi na ïwa 're hãimana za'ra, uburé si ïwasété norĩ hã. ³ ïwa 're ïdahãimana wasété za'ra mono norĩ hã ma tô aré te te 're dawada'uri wasété za'ra, daro mono bã 're ïdahãimana za'ra mono norĩ hã ïsiré 're dahãimana wasété uptabi za'ra mono da, da'rã idi'iti wa, siwa'ru 're ïdanomro mono ne. Da te ãma 're sasõmri za'ra mono wa, ma tô ïsine 're danomro wasété. Ma tô duré daro mono bã danhib'apito norĩ hã dama ïpire za'ra hã siré 're wasété uptabi za'ra. Aibã hã timro upana pi'õ aimawi zô si te te 're ïrowasutu za'ra mono ne, ma tô 'Re ïhãimana u'ãsi mono upana, marĩ ïwasété zô si da te 're rob'ruiwapari za'ra. Duré Babironiza ãma marĩ zô si, da te 're ïrob'ruiwapari za'ëtẽ uptabi za'ra mono zarina, ma tô marĩ hã da te 're uipra za'ëtẽ uptabi za'ra, siwa'ru. Taha na da te tiwi 're ïrob'uipra za'ra mono zém na, ma tô daro mono bã dama rowede'wa norĩ hã 're sisibro pese uptabi za'ra. ãne wa, ma oto Babironiza hã ai'utõ. — ãne te 'mahã, hãiwa ãma romhuri'wa hã.

⁴ Tawamhã wa tô duré wapa, damreme hãiba amo hã hãiwa hawi te te ïnharĩ hã. ãne te tinha:

— ïnhib'a'uwẽ norĩ, ma'ãpé ta hawi aiwairébé aba, 'ri nho'õmo za'ëtẽ hawi, dasine 're aiwasété tõ za'ra wa'aba mono da, duré dawasété norĩ hã za te te 're ïrobzépata za'ra mono norĩ zu, 're robzépata tõ za'ra wa'aba mono da.

⁵ Marĩ hã da te 're ïsibu 'rãihã za'ra mono ne, ma tô Babironiza ãma 're ïdawasété za'ra mono zé hã tinhibu 'rãihã uptabi, hãiwa u. Tawamhã 'Re ïhãimana u'ãsi mono hã ma tô ãma sipo're pu'u, Babironiza ãma 're ïdawasété uptabi za'ra mono zéb ãma.

ãne wa tô wapa, hãiwa hawi damreme hã.

⁶ Tawamhã te duré tinha, hãwa ãma romhuri'wa norĩ ma:

— Ma'ãpé Babironiza ãma 're ìdahâimana za'ra mono norĩ ma, tãma ãma wa'rãmi za'ra wa'aba asa, aiwab da, ìnhib'a'uwẽ norĩ ma, te te 're ìrob'manharĩ za'ra mono ne. Ta norĩ nhimirob'manharĩzéb zarina ma tô ìnhib'a'uwẽ norĩ hã te te 're robzépata za'ëtẽ za'ra. Taha wa, ìnhib'a'uwẽ norĩ ma, te te tãma 're ìrob'manharĩ za'ra mono zém nhipai u, te za tãma ãma ìwa'rãmi za'ra wa'wa, Babironiza ãma 're ìdahâimana za'ra mono norĩ ma, ìsipai u te te 're robzépata za'ëtẽ za'ra mono da.

⁷ Ta norĩ hã ma tô sina 're wata pese za'ra. Tinhimirosa'rata wasété zarina ma tô sina 're hãimana wasété uptabi za'ra. 'Re ìhãimana wasété za'ra mono zarina, te za aiwa tãma 're ìrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mo, te te 're robzépata za'ëtẽ za'ra mono da, duré tiwi 're robzei'õ pese za'ra mono da. Tawamhã pi'õ te nasi si'ãma tinha: Wa hã dama ìpire na, wa 're ìnhamra. Duré ìmrotõ hã timro zõ 're ìsiwa'õ za'ra mono ne, 're ìhãimana mono õ di. Ìsiré norĩ hã ahã uptabi di. Niwamhã ìwi robzei'õ waihu'u õ di za. ãne te pi'õ hã si'ãma nasi tinha, Babironiza ãma 're ìdahâimana za'ra mono norĩ ãma ìsimiré hã.

⁸ ãne te te nasi si'ãma nharĩ wa, te za niwapsi rob'manharĩ pipa hã båtã na õne haré sô watobro, dahâzé hã, duré dadâ'âzé hã, duré mra hã. Tawamhã uburé Danhib'apito uptabi, 'Re ìhãimana u'âsi mono hã ìwasédé te te ãma ìhiri hã waihu'u pese uptabi wa, te za uprosi unhana na, pi'õ hã.

ãne te ni'wa hã pi'õ na ãma simiré'é, Babironiza ãma 're ìdahâimana wasété za'ra mono norĩ ãma hã.

⁹ Tawamhã daro mono bâ danhib'apito norĩ hã dama ìpire za'ra norĩ hã ã pi'õ na 're ìhãimana wasété za'ra mono norĩ hã pi'õ ìzata nhizé te te sãmri za'ra wamhã, te za ãma aiwa'õ za'ra. ¹⁰ Tawamhã pi'õ te te ìrobzépata pipa te, te za romhã na aimasa. ãne te za ìpibu ma 're sadari za'ra:

— Ropipa uptabi hã ma tô asõ tiwatobro 'wa, Babironiza ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono zõ. Ropipa uptabi di. Misi båtã na ma ropipa uptabi hã õne haré asõ tiwatobro 'wa, 'ri nho'õmo za'ëtẽ ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono zõ. Taha na ma tô ìrobzépata za'ëtẽ za'ra wa'wa. — ãne te za dama ìpire za'ra norĩ hã ãma tipẽ'ézé za'ra.

¹¹ Tawamhã daro mono bâ roptede'wa norĩ hã dama rowede'wa norĩ hã te za duré sô ti'ry'ry. Te za sô aiwa'õ za'ra, ni'wa hã za oto te te tiwi 're rob'uipra za'ra mono dai õ wa. ¹² ãne rowede'wa norĩ wi, aré da te 're ì'uipra za'ra mono hã; ëtẽ'ubuzi pré oru hã, duré ëtẽ'ubuzi'a prata hã, duré ëtẽ'ubuzi ìwa'âbã za'ëtẽ upsãtã mono bâ, duré a'é tõmo wawẽ ne ìtob'a 'manharĩ hã, ìwa'âbã za'ëne hã. ãne duré, rowede'wa norĩ wi, aré da te 're ì'uipra za'ra mono hã; zazahã ìhã wẽ uptabi 'manharĩ hã, ìhã prépe hã duré ìhã uzetã hã ìwa'âbã za'ëne hã. Duré wede hã ìwa'âbã za'ëtẽ upsãtã mono bâ, te te dama 're wede za'ra aré, duré wede wa'âbã za'ëtẽ 'manharĩ mono hã, duré uhã nhisi'reti 'wa'ratahi 'manharĩ mono hã, duré ìsi'uwazi waipo pré 'manharĩ mono hã, duré ìsi'uwazi tete 'manharĩ mono hã, duré ëtẽ su'u rã 'manharĩ mono hã. ¹³ ãne duré, rowede'wa norĩ wi, aré da te 're ì'uipra za'ra mono hã; wedewa'u zadaze upsãtã mono bâ, dasai warĩrĩzéb da hã, duré 'ri 're zadazezéb da hã, duré dasihãiba'u'rézéb da hã, wedewa'u zadaze ìwa'âbã za'ëtẽ mono hã. ã hã rowede'wa norĩ wi, aré da te 're ì'uipra za'ra mono hã; uwa 'ru 'rã wa'u ìsé hã, duré azeitona 'rã wa'ui wa hã, duré tridu 'rã ré hã, duré ìsu pese uptabi hã, duré powawẽ hã, duré pone'ërebã hã, duré awaru hã, duré wede na wedewara hã, duré dapawa'âbã ãna da te dama 're ìromhuri za'ra mono hã. ãne te uburé marĩ hã da te 're uipra za'ra aré, rowede'wa norĩ wi hã. ¹⁴ Tawamhã rowede'wa norĩ hã te za 'ri nho'õmo ma nharĩ za'ra, ãne:

— Uburé pese marĩ ìwẽ hã sô 're ìrob'ruiwapari za'ra wa'aba mono hã ma si'utõrĩ. Uburé asibro hã ma tô ìsimini pese za'ra wa'wa. Oto sõpëtẽ zahu za'ra wa'aba õ di za. — ãne te za rowede'wa norĩ hã nharĩ za'ra, Babironiza ãma 're ìdahâimana za'ra mono norĩ ma.

¹⁵ Tawamhã roptede'wa norĩ hã dama rowede'wa norĩ hã danhibro pese na da te tiwi 're ĩrob'uipra za'ra mono zém na 're ĩsisibro pese uptabi za'ra mono norĩ hã te za duré romhã na aimasa, 'ri nho'õmo nhiti. Babironiza ãma da te ĩrobzépata za'ra pipa te, te za romhã na aimasa. Te za duré sô aiwa'õ za'ra.

¹⁶ Sô siwa'õ za'ra sina, te za ãne sima ãma nharĩ za'ra:

— Ropipa uptabi hã ma tô dazô watobro, 'ri nho'õmo za'ëtê ãma 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ zô hã. Da'uza ĩhâiwẽ uptabi na te aré 're dasi'uza za'ra, ĩhâpré pese na duré ĩhâpré dâ'â na ĩwa'âbâ za'ëtê na si. Dasipesezém na ĩwa'âbâ za'ëtê na ma tô aré 're dasipese za'ra, oru 'manharĩ na, duré êtê'ubuzi ĩwa'âbâ za'ëtê na, duré a'é tõmo wawẽ ne ĩtob'a 'manharĩ na. ãne aré marĩ na 're ĩdasipese za'ra mono zé hã. ¹⁷ Tane nherẽ, ma tô õne haré ropsi'utõrĩ, si'aba'rúi waré na danhibro hã. — ãne te za rowede'wa norĩ hã sô siwa'õ za'ra sina, sima nharĩ za'ra.

Tawamhã â poré mono bâ uba're na 're ĩdahâimana za'ra mono hã te za duré romhã na aimasam ni, uba're na roti'wa norĩ hã, duré ãma ĩromhuri'wa norĩ hã, duré uba're na 're ĩdanomro mono hã dama rowede'wa norĩ hã. ¹⁸ Tawamhã ã norĩ hã 'ri nho'õmo nhizé, te te sãmri za'ra wamhã, te za duré 're sadari za'ra. 'Re sadari za'ra mono sina, te za ãne sima nharĩ za'ra:

— Ô hã 'ri nho'u hã ĩwẽ uptabi aré. ĩsine hã 'ri nho'u hã ĩ'maihâimana õ. — ãne te za sima nharĩ za'ra, uba're na 're ĩdahâimana za'ra mono hã.

¹⁹ Tawamhã rob'ru te, te za duré robzapru hã ti'rã nhisiwi sa'wari za'ra. Siwa'õ za'ra sina, te za duré ãne sima nharĩ za'ra:

— Ropipa uptabi hã ma tô sô tiwatobro za'ra, 'ri nho'õmo za'ëtê ãma 're ĩdahâimana za'ra mono zô hã. Ropipa uptabi di. Danhibro pese na ĩwa da te wawi 're ĩrob'uipra za'ra mono zém na, wa tô aré 're wasisibro pese za'ra, uba're na 're ĩwahâimana za'ra mono hã. Tane nherẽ, ma tô si'aba'rúi waré na ropsi'utõrĩ õne haré. — ãne te za uba're na 're ĩdahâimana za'ra mono hã sô dasiwa'õ za'ra sina, dasima nharĩ za'ra ni.

²⁰ ãne te ĩ'awapari mono hã, ĩnhotõ 'rowim ne.

Taha wa, ma'âpé hâiwa ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono hã ãma 're atoi u'âsi za'ra wa'aba mono, 'ri nho'õmo za'êne hã ĩsi'utõrízém na. Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norĩ, ma'âpé 're atoi u'âsi za'ra wa'aba mono, ĩsadawa wasu'u'wa norĩ zama, duré Cristuhu zadawa wasu'u'wa norĩ zama. E marĩ wa. Babironiza ãma da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te da'uprosi wa oto. Taha wa, te za ãma 're atoi u'âsi za'ra wa'aba mo.

²¹ Tawamhã ãne, wa tô duré te azabu. Hâiwa ãma romhuri'wa ĩsimiwada'uri pire hã ma tô êtê tõmo wawẽ uptabi hã sarõtõ. Te te sarõtõ wamhã, ma tô âi ba time, â poré ãma. Te te me sina, te ãne tinha:

— ãne te za Babironiza hã 'ri nho'õmo za'êne hã sa'ëtê uptabi daré uprosi, si'utõrĩ da. Tawamhã ropsi te za oto sô nomro. ²² Tawamhã rowamremezéb õ di za oto. Danhimnihârâzéb õ di za. Duré danhimnihârâzê ĩsyryre hã robaba di za. Rowamreme'wai õ di za, duré ĩsõ're'wai õ di za, da te aré 're ĩwapari za'ra mono hã. Rob'é'é uptabi di za. Duré romhuri nhipese'wa norĩ hã robaba uptabi di za. Duré êtê tõmo wawẽ 'manharĩ na amnho, da te 're ĩsub za'ra mono zé ruru hã da te 're wapari za'ra mono õ di za. Rob'é'é uptabi di za. ²³ Duré rob'uiwëzé hã te te oto dama 're rob'uiwẽ za'ra mono õ di za, Babironiza ãma hã. Duré dasina 're damro za'ra mono õ di za oto.

Babironiza ãma dama rowede'wa norĩ hã ma tô aré danhipai u sibro pese na 're hâimana za'ra, dama pire na. ĩwa 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ hã ma tô simi'â na te te da'ãma 're romhuri za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono upana, ĩsine marĩ zô si da te 're rob'ruiwapari pese za'ra mono da, õhõ na dama 're rowẽ za'ra mono da newa.

²⁴ Babironiza ãma ĩwa 're ĩdahâimana wasété za'ra mono norĩ hã ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ te te 're simro, ĩsadawa wasu'u'wa norĩ zama. Babironiza norĩ zadawa para, ma tô duré daro mono bâ dasiwazari da te 're danhimro. Taha wa, ma

tô Babironiza hã daré uprosi ni. — ãne hãiwã ãma romhuri'wa ãsimiwada'uri pire hã te te ãrowasu'uzé hã romnhowa.

ãne ãnhotô 'rowim ne, te ã'awaihu'u mono hã, za ãromhãimana mono zém na hã.

19

¹ Taha pari, wa tô duré wapa, hãiwã ãma da'ahã uptabi na damreme 'rãihã na da te ãnharĩ za'ra ne hã. ãne te damreme 'rãihã na nharĩ za'ra ni:

— Wanhib'apito 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're wawata u'ãsi za'ra wa'aba mono. Ta hã Danho'reptui'wa. Danhipai u wê uptabi di, duré waihu'u pese uptabi di. ² Marĩ na te te upai ãna, te ã'uwaibaba si te te dama 're arowairébé, sena na. Pi'õï wasédé hã 're ãhãimana wasété mono zéb zarina, ãsine daro mono bâ 're dahãimana wasété za'ra mono wa, ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãwasédé hã ãma tihi. Ma tô wê'õ pese. ãsib'a'uwê norĩ te te 're simroi mono wa, ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã uprosi, pi'õ hã. — ãne pi'õ na 'ri nho'õmo za'etê na 're ãdahãimana za'ra mono norĩ ãma ãsimiré'ézé hã.

³ Tawamhã te duré damreme 'rãihã na nharĩ za'ra ni:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're wawata u'ãsi za'ra wa'aba mono. 'Ri nho'õmo za'etê ro'o nhizé hã õne u'ãsi hãimo 're sizédé si'rêi mono wê te, ãma 're wawata u'ãsi za'ra wa'aba mono. — ãne te nharĩ za'ra ni.

⁴ Tawamhã 24 na dama ãpire za'ra norĩ hã duré maparane si'uiwa na ropoto na ãhãiba norĩ hã ma tô hi'rãtitô ana, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma wata za'ra da, danhib'apito simasisizém na ãsãmra ãma. ãne te ãma tiwata za'ra:

— Tane tô. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma si 're wawata u'ãsi za'ra wa'aba mono. — ãne te ãma si'uzei pese za'ra.

Pone'ërebã ãmrozém na datozé wasu'u, ãma ãsimiré'ézém na hã

⁵ Tawamhã danhib'apito simasisizém hawi te ni'wa hã tinha:

— Ma'ãpé, Wanhib'apito 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma si 're aiwata u'ãsi za'ra wa'aba mono, uburé ãsib'a'uwê norĩ hã, dama aipire za'ra wa'aba norĩ hã, dama aiwapu za'ra wa'aba norĩ hã, duré uburé 'Re ãhãimana u'ãsi mono 're ãhãimana wazéb za'ra wa'aba mono norĩ zama. — ãne te ni'wa hã tinha.

⁶ Tawamhã wa tô duré wapa, da'ahã uptabi na 're ãdamreme zusi mono mreme hã. ã'a'a 'rãihã ruru'u ne, damreme hã. Duré ãaiwapsa'a za'etê rãrã'ã ruru'u ne, damreme hã. ãne te damreme 'rãihã na nharĩ za'ra ni:

— Uburé Danhib'apito uptabi, ãwaihu'u pese uptabi hã ta hã danhipai u, pire uptabi na te 're hãimana, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Taha wa, ãma 're wawata u'ãsi za'ra wa'aba mono za. ⁷ Bãdã hã ma tô ãwa waptãrã, Pone'ërebã ãmrozéb da hã. Duré ãma ãmro da hã ma tô sima apese. Taha wa, ãma 're watoi u'ãsi za'ra wa'aba mono. Duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã wê uptabi wa, ãma 're wawata u'ãsi za'ra wa'aba mono. ⁸ Za ãma ãmro ma hã, ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ããma tisõ, ã'uza hãirã wê uptabi hã, ãma si'uzã da. — ãne te da'ahã uptabi na damreme 'rãihã na nharĩ za'ra ni.

ãma ãmro da uza hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãhib'a'uwê te te 're ãromhuri wê za'ra mono zé, te wasu'u.

⁹ Tawamhã hãiwã ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa hã te ãma tinha:

— Ma'ãpé, ãne ãma rob'ui'ééré: “Pone'ërebã ãmrozém na datozéb u 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã sô ãhãrã za'ra norĩ ma, ããma 're rowê uptabi za'ra mono di za.” — ãne te hãiwã ãma romhuri'wa hã ãma tinha, te ãma rob'ui'ééré da.

ãne te duré ãma tinha:

— ã hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme hã tô sena uptabi. — ãne te we ãma tinha.

¹⁰ Tawamhã tô õ hã hãiwã ãma romhuri'wa papara, wa tô ãhi'rãtitô aime, ãma ãwata da aré. Tane nherê, te ãma tinha, ãne:

— Tô'ã. ãne 'manharĩ tõ. Wa hã asine, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa, wa 're ãhãimana, asisãnawã norĩ ne hã, asiré ãsazei'wa norĩ ne hã. Ta norĩ hã roti tô sena uptabi

hã, Zezusi te te dama 're ï'awaihu'u mono hã te te 're ïwapari pese za'ra mono. Ta norĩ ne, wa 're ïhâimana, wa hã. Ma'ãpé 'Re ïhâimana u'âsi mono ãma si 're aiwata mono.

'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã, ïpě'ězani te te tãma 're ïwaihu'u za'ra mono zéb zarina si, te ta norĩ hã te te dama 're sadawa wasu'u za'ra. E marĩ na te bété te te dama 're sadawa wasu'u za'ra. Tô ôhõ na, Zezusi, ti'ab ré uburé te te dama 're ï'awaihu'u mono na si, te ta norĩ hã te te dama 're sadawa wasu'u za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. — ãne te ïma tinha, hãwa ãma romhuri'wa hã.

Awaru ïrã nhisi ïsãmra hã â hawi ropoto siwamnarĩ ãma te te ï'ai'uté zé wasu'u

¹¹ Taha pari, wa tô duré 'madã. Te 'madã'â wamhã, ma tô ïma si'ridawa, hãwa hã. Tawamhã awaru ïrã hã wa tô 'madã. ï'mapra'wa nhisi hã, Dama ï'umnha. Duré ïsisi amo hã, Tô sena uptabi na, ïsisi hã. Ta hã dawasédé hã da te 're ï'manharĩ za'ra mono zéb zarina te te 're da'awě'õ mono wamhã, tô ï'uwaibaba si te te 're da'awě'õ. Tô ïsarina si te duré te te 're da'ahã za'ra, te te ãma upai ãna. Duré dawasété na 're ïdanomro mono norĩ hã te te 're 'wapé za'ra mono wamhã, tô ïsarina si te te tãma 're rob'manharĩ za'ra, te te ãma upai ãna. ¹² Duré ïto hã aiwa unhama ro'o ne, ïto hã. Duré ï'rã na hã ï'rãzaza si'ubuzi hã, ahã uptabi di. Danhib'apito 'rãzaza si'ubuzi ne, ï'rãzaza mono hã. Duré ïhãiba na danhisi na rob'ui'ééré hã, dama ïsa'rese'õ hã. Ôhõ ma si waihu'u pese di, ãma ïsimir'é zé hã. ¹³ Duré ï'uzã hã dawapru na hãzapré di. Taha nhisi hã 'Re ïhâimana u'âsi mono mreme na, ïsisi hã. ¹⁴ Tawamhã hãwa ãma da'wapéi'wa norĩ hã te duré ïsarina sisa're, awaru ïrã na uza hãirã wě uptabi na. ¹⁵ Duré awaru ïrã na ïsãmra zadai'ré hawimhã, te sib'é zé 'wa si'uiwa ï'wa pe hã aipra. Taha na, te za da'ãma ai'uté, daro mono bâ 're ïdahâimana wasété za'ra mono norĩ ãma hã. Simiwada'uri nhiptete na te za duré te te 're da'awada'uri. Uwa 'ru 'rã hã étě're 're, ïwa'u zô da te 're wati za'ra mono wamhã, te za ïwa'u hã 're pu'u za'ra. Tane te za dawapru hã dawĩ 're pu'u za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono ïsiptete uptabi hã sa'été te te 're da'ahã za'ra mono wamhã. ¹⁶ Tawamhã duré ï'uzã hãpa na ïsisi na rob'ui'ééré hã, ïza na zama. ãne ïsisi na rob'ui'ééré hã, uburé danhipai u Danhib'apito. Duré ïsisi amo na rob'ui'ééré hã, Danhipai u dama ïpire.

¹⁷ Tawamhã wa tô duré sabu hãwa ãma romhuri'wa hã, aimawi hã. Bâtã nhisiwi te za. Tawamhã te hãrã 'rãihã na uburé si norĩ zô hã, hãimo uptabi 're ïsisa'rei mono norĩ zô. ãne te sô tihãrã za'ra:

— We asina ubumroi wa'aba. 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te za oto aima a za'ra wa'wa, sa'été na asaihuri aba da. ¹⁸ Tawamhã daro mono bâ da'upsãtã mono nhi na te za asaihuri 'wa, adã'ã norĩ nhi na, ti'ai ãma danhib'apito norĩ nhi na, da'wapéi'wa norĩ nhib'apito nhi na, duré da'wapéi'wa norĩ nhi na, duré awaru nhi na, duré awaru 'mapra'wa norĩ nhi na, duré dapawa'ãbã ãna dawada'uri zarina si da te dama 're ïromhuri za'ra mono norĩ nhi na, duré dawada'uri ãna dasi'uihã na 're ïdahâimana za'ra mono norĩ nhi na, duré dama ïpire norĩ nhi na, dama ïwapu norĩ nhi na zama. Uburé pese daro mono bâ 're ïdahâimana wasété za'ra mono norĩ dã'ã nhi na te za asaihuri 'wa. — ãne ma si norĩ ma waihu'u za'ra, hãwa ãma romhuri'wa hã.

¹⁹ Tawamhã â hawi ropoto siwamnarĩ hã wa tô 'madã, ti'ai ãma dama ïpire za'ra mono norĩ me. Ta norĩ hã ma tô tite da'wapéi'wai mono bâ te te 'rã'õtõ, awaru ïrã 'mapra'wa hã te te siwi 'wapé da, duré ïsiré da'wapéi'wa norĩ zama te te siwi 'wapé za'ra da. ²⁰ Tawamhã â hawi ropoto siwamnarĩ hã ma tô âri ni. Awaru ïrã 'mapra'wa ma tô ti'ã. 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u uptabi õ 'wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimipisutu newa, romhõsi na dama 're ïsadawa nhipese mono, ma tô duré ïsiré ti'ã. Ta hã ma tô aré â hawi ropoto siwamnarĩ nho'a te te 're romhõsi, dama ïsa'rese'õ na. Te te 're ïromhõsi mono zém na ma tô dama 're sadawa nhipese aré, â hawi ropoto siwamnarĩ nhisi na ïhãiba ui'ééré mono hã, ïhãiba 'manharĩ na romhãiba ãma 're ïdawata za'ra mono hã. Tawamhã awaru ïrã 'mapra'wa hã ma tô â hawi ropoto siwamnarĩ hã wabzu, dama 're ïsadawa nhipese mono me. Unhama ro'o u'âsi u, ma tô hãiba ré wabzu, étě ro'o

nhizédé uzé pire u. ²¹ Tawamhã awaru ãrã na ãsãmra hã tizadai're hawi sib'ézé 'wapa ã'wa pese si'uiwa zahuré na ma tô uprosi, uburé pese da'wapéi'wa norĩ hã. Uburé ma sã'rebzãri pese. Tawamhã si norĩ hã danhi na saihuri mono wa, ma tô te te 'mahãpãrĩ pese.

Ãne ãnhotõ 'rowim ne, te ã'azabui mono hã, za ãromhãimana mono zém na hã.

20

Miu na Satanasihi ãma pawasisi ré ãwahubzé wasu'u

¹ Tawamhã wa tô duré 'madã, hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa hã. Hãiwa hawi te wei mo, 'ridawazéb ré, ab're 'rehã 'ridawazéb ré, ãsi'uwazi nhorõ rutu ré zama. ² Tawamhã te te si'rai wi, ma tô ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hã õne haré sa'ëté uptabi ti'ã, siptete uptabi na. Ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hã ta hã Satanasi, wanhitob'ru, duréihã wahi na ãsihãiba. Ta hã hãiwa ãma romhuri'wa hã te te sa'ëté ãri wamhã, ma tô pawasisi, miu na wahub u pawasisi ré, 're hãimana mono da. ³ Taha da, ma tô oto time, ab're 'rehã u. Ma tô ãré sito. Ma tô ãré upto, miu na wahub u daro mono bã sadawa nhipese na te te 're da'a'rãmi tõ mono da. Miu na wahub 'rãsutu parip si, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa para tãma wasihu ni, syry na a'ã 're morĩ da, Satanasi hã.

⁴ Tawamhã wa tô duré sabu, danhib'apito simasisizém ne 're ãdasi'ubumroi mono zé hã. ãma ãsi'ubumroi mono ma, ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã tãma pisutu za'ra, dahãimanazém na te te 're ãda'awaihu'u mono zéb zarina, dama pire na te te dama 're arowairébé mono da, ãsadawa para. Tawamhã wa tô duré 'madã'ã za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u te te 're sazei pese za'ra mono 'ru te, da te 're ã'rãnhihãri za'ra mono norĩ pẽ'ézani hã, tô sena na Zezusihi zazei'wa na dama 're siwasu'u za'ra mono 'ru te, da te 're ã'rãnhihãri za'ra mono norĩ pẽ'ézani hã. Ta norĩ hã ã hawi ropoto siwamnarĩ ãma 're ãwata za'ra mono õ. Duré ãhãiba 'manharĩ na romhãiba ãma 're ãwata za'ra mono õ. Duré ã hawi ropoto siwamnarĩ nhisi na ã'uihã ui'ére za'ra õ, duré ãsib'rata ui'ére za'ra õ. Ta norĩ hã ma tô oto hãiba ré apã 're hãimana za'ra. Ma tô tihãiwa'utu za'ra. Tawamhã Cristuhu siré te oto dama pire na te te dama 're roti za'ra, Satanasi hã pawasisi ré, miu na ãma ãwahub u. ⁵ ã hã, 're ãdahãiwa'utu 'rata za'ra mono zé. Tawamhã miu na wahub 'rãsutu parip si, ma tô daro mono bã uburé pese 're ãdadã'ã za'ra mono hã tahãiwa'utu za'ra ni, dahãiwa'utu 'rata na 're ãdahãiwa'utu za'ra mono õ norĩ hã. ãne wa tô te azabu. ⁶ Tawamhã, 're ãdahãiwa'utu 'rata za'ra mono norĩ ma hã, tãma 're rowé uptabi za'ra mono di za. Ta norĩ hã 're ãdadã'ã zahu za'ra mono ne, unhama ro'o u'ãsi u, da te 're ãdanhamra za'ra mono norĩ zu 're sisisi mono õ di za. Miu na wahub u te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma sasedoti na 're hãimana za'ra, Cristuhu ma zama. Te za duré ãsiré dama pire na te te dama 're roti za'ra, miu na wahub u.

Satanasi, unhama ro'o u'ãsi u, da te ãmezé wasu'u

⁷ Tawamhã miu na wahub 'rãsutu wapsi, te za Satanasihi ma wasihu ni, 're ãsa mono zém hawi oto watobro da. ⁸ Tawamhã watobro wamhã, daro mono bã te za oto te te 're da'a'rãmi, sadawa nhipese na. Ti'ai ãma hã darom nhisi zahuré hã maparane za oto. Dodi na duré Madodi na darom nhisi zahuré hã. Tame te za Satanasi hã da'rã'õtõ, dasi'wapé da. Da'ahã uptabi na te za da'a'rã'õtõ. ã poré zaihã na supara 're ãsimi'wara mono ne, da'ahã uptabi di za.

⁹ Tawamhã daro mono bã te za oto dasiwi romnhitom ni. Da te dasiwi romnhito wamhã, te za 'ri nho'u hã dasiwi ubu ni, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're ãsawi mono hã, ãsib'a'uwé norĩ, ãwa 're ãhãimana za'ra mono zé hã. Ta norĩ hã da te dasiwi uprosi da, te za dasiwi ubu ni. Tane nheré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te za hãiwa hawi uzã hã sãmra. Te te sãmra wamhã, te za ãma da'uprosi, unhama ro'o na. ¹⁰ Tawamhã Wa'uburé hã sadawa nhipese na te te 're ãda'a'rãmi mono hã te za me ni, unhama ro'o u'ãsi u, ëté ro'o nhizédé

uzé pire u. Â hawi ropoto siwamnarĩ norĩ, da te ĩwabzurizéb u te za me ni. Tawamhã tame te za oto te te 're robzépata za'ětě u'âsi za'ra, õne u'âsi.

Ãne wa tô te awaihu'u, ĩnhotõ 'rowim ne.

Da te 're ĩdaza're za'ra mono zé 'rãsutu wasu'u

¹¹ Tawamhã wa tô duré 'madâ, danhib'apito simasisizé ĩrã hã, ĩsa'ětě uptabi hã. Ãma ĩsãmra hã wa tô duré sabu. Tawamhã uburé uptabi, ma tô ti'a hã ai'utõ, hãiwa zama. Marĩ õ uptabi di oto. Da te 're 'madâ'â zahuré mono õ di oto, ti'a hã hãiwa me. Tãibã ma tô ai'utõrĩ pese zahuré. ¹²⁻¹³ Tawamhã wa tô duré 'madâ'â za'ra, 're ĩdadâ'â za'ra mono hã, dama ĩpire norĩ hã, duré dama ĩwapu norĩ hã. Da'upsãtã mono bã, te aihĩni pese danhib'apito simasisizém nho're aimasam ni. Â poré mono bã, â na 're ĩdasi'utõrĩ mono norĩ zama te aimasam ni, adã 're ĩhãimana za'ra mono zém hawib zama. Tawamhã ĩbãihã ahã na ma tô sõi za'ra ni, ti'ab ré uburé marĩ, da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zém na rob'ui'ére hã, marĩ ĩwẽ na, duré ĩwasété na zama. Ma tô duré sõi ĩbãihã hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'rata za rowẽ na 're ĩdahãimana u'âsi za'ra mono norĩ nhisi ré hã. Tawamhã ĩbãihã na da te 're ĩ'manharĩ wẽ za'ra mono zéb ui'ére zarina, ma tô da'ãma rowairébé za'ra ni. Da te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zéb ui'ére zarina zama, ma tô aihĩni pese da'ãma rowairébé za'ra ni. ¹⁴⁻¹⁵ Tawamhã ni'wam norĩ hã ĩbãihã na 're ĩhãimana u'âsi za'ra mono norĩ nhisi, 're ĩsimi'wara mono zém na ĩsisi ĩsimi'wara õ norĩ hã ma tô sãmra ni, unhama ro'o u'âsi u. (Ã hã unhama ro'o u'ã hã maparane ãma 're ĩdadâ'â zahu za'ra mono zé, te wasu'u.)

'Re ĩdadâ'â za'ra mono zé hã tãibã oto. Duré adã hã aré 're ĩhãimana za'ra mono zé hã, tãibã duré oto. Ma tô ab're 're sãmra ni, uburé adã'ã norĩ hã, unhama ro'o u'âsi u. Taha wa, tãibã oto, adã 're ĩhãimana za'ra mono zé hã.

Ãne wa tô, za ĩromhãimana mono zé hã te azabu, danhotõ 'rowim ne da te 're ĩrosawẽrẽ za'ra mono ne.

21

Hãiwa ĩté wasu'u, ti'a ĩté wasu'u me

¹ Tawamhã wa tô duré 'madã hãiwa ĩté hã, ti'a ĩté zama. Hãiwa 'rada hã ma tô ai'utõrĩ pese, ti'ai 'rata zama. Â zama ma tô ai'utõrĩ pese. ² Tawamhã wa tô duré 'madã, 'ri nho'u hã, ĩwasédé hã ĩwa 're ĩhãimana mono õ hã, Zeruzarẽ ĩtém na ĩsisi hã. Hãiwa hawi te wei mo, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hawi. Pi'õ hã oto mro da, 're ĩsi'uza wẽ uptabi za'ra mono ne, ma we si'ra, 'ri nho'u ĩwẽ uptabi hã. ³ Tawamhã damreme 'rãihã hã wa tô duré wapa, danhib'apito simasisizém hawi we te te ĩnharĩ hã. Ãne te we ĩma tinha:

— Ma'ãpé, waihu'u. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te za oto dasiré 're hãimana u'âsi, 'rãwi. ĩsib'a'uwẽ te za oto 're dahãimana u'âsi za'ra. Te za tô oto dasiré 're hãimana u'âsi. ĩsib'apito za'ra te za oto 're hãimana, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. ⁴ Te za duré da'atõmo u'õ, oto dapẽ'ézé õ u'âsi 're dahãimana u'âsi za'ra mono da. 'Re dadã'ã za'ra mono õ di za oto. Duré 're dasiwa'õ za'ra mono õ di za oto. Duré dahãzé, da te 're sépata za'ra mono õ di za oto. E marĩ wa. Uburé 're ĩromhãimana 'rata mono zé hã si'utõrĩ pese wa oto. — Ãne ma tô ni'wa tinha, mreme 'rãihã na.

⁵ Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã danhib'apito simasisizém na ĩsãmra hã te ĩma tinha, ãne:

— Ma'ãpé waihu'u. Wa hã wa za tô marĩ ĩté hã te ab'manharĩ, ãhãna hã. — Ãne te ĩma tinha.

Tawamhã te duré ĩma ti'ru:

— Ma'ãpé ãne ãma arob'ui'ére mono. Ãhã wasu'u hã uburé marĩ ĩté hã za te ĩ'ab'manharĩ mono na hã, tô sena. Tô sena wa, ãhã na da te 're rob'umnhasi za'ra mono sina, da te 're ĩzazei pese za'ra mono da na, te za ãma ĩ'arob'ui'ére mo.

⁶ Tawamhã te duré ĩma tinha:

— Tâibâ oto. Wa tô te âma a'uwaimrami. Wa hã ãsãna'rata hawimhã marĩ õ ré hã, wa tô 're ãhãimana u'âsi. Uburé marĩ hã si'utõrĩ pese nherẽ, ãsarina ãsi'utõrĩ õ di za, wa hã. Õne u'âsi, wa za 're ãhãimana.

Tawamhã ni'wam norĩ hã te te 're 'rubu za'ra mono wamhã, wa za â u'â hã te tâma 're õb za'ra, wa'âbã âna, da te 're âhuri mono wa, ãsiré rowẽ na 're ãdanomro u'âsi mono zéb da hã. ⁷ Ni'wam norĩ hã tidã'ázéb u'ãwi sipizari âna, Satanasihi âma te te ã'ai'uté za'ra norĩ hã ta norĩ ma, wa za ãsib'apito za'ra 're ãhãimana. ãnhib'a'uwẽ si te za oto 're hãimana za'ra. ⁸ Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã te za unhama ro'o u'âsi wa'wa 're hãimana u'âsi za'ra, aré da te 're simroi mono pipa te, ãwi 're ãsipizari za'ra mono norĩ hã, duré te te 're ãzazei utõrĩ za'ra mono norĩ hã, duré marĩ ãwasété uptabi na 're ãhãimana wasété za'ra mono norĩ hã, duré dapãri'wa norĩ hã, duré dahãiba na 're ãhãimana wasété za'ra mono norĩ hã, duré simi'â na 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã, duré romhãiba 'manharĩ âma ã'upana 're ãwata za'ra mono norĩ hã, duré sadawa nhipese na 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã. Uburé pese, te za êtẽ ro'o nhizédé uzé pire wa'wa 're dahãimana u'âsi za'ra, 're ãdahãimana wasété za'ra mono norĩ hã, unhama ro'o u'âsi wa'wa. Unhama ro'o u'â hã maparane âma 're ãdadã'â zahu za'ra mono zé, te wasu'u. — ãne ma tô ãma rowaihu'u siro, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã.

Zeruzarẽ ité wasu'u

⁹ Tawamhã 7 na hãiwa âma romhuri'wa norĩ siré hã ma tô misi we ãtẽme 'maimo, 7 na u'awi ré ãhãimana za'ra norĩ siré hã, rob'manharĩ pipa na te te damã 're ãrob'manharĩ wasété za'ra mono norĩ siré hã. Tawamhã âne te ãzatõ:

— We ãsiré aimorĩ, Pone'ërebã mro da hã sabu da. — ãne te ãzatõ.

¹⁰ Tawamhã 'Re ãhãimana u'âsi mono pẽ'ëzani hã ma tô duré aimawi ã'uihã pi'ra. Te te ã'uihã pi'rai wa, wa tô duré aimawi ãhãiba. Taha pari, ma tô hãiwa âma romhuri'wa hã ãzaprõ, êtẽ 'rãihã za'êtẽ uptabi u, ã'rãihã uptabi u. Te te ãzaprõni wamhã, Zeruzarẽ ité hã wa tô 'madã, marĩ ãwasédé hã ãwa 're ãhãimana mono õ hã, hãiwa hawi we te te ãsi'ra, 'Re ãhãimana u'âsi mono hawi. ¹¹ 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimirowa'a na, te 'ri nho'u hã tirowa'a za'êtẽ. Êtẽ'ubuzi zarob'a si'ubuzi ne, ma ai'ubuzi, 'ri nho'u hã. ¹²⁻¹³ Duré 'ri nho'õmo 'wawi wa'ra hã 'rãihã uptabi di. 'Ridawa ãsa'êne hã 12 na ãhãiba hã. Bãtã pusizém niwãmhã si'ubdatõ 'ridawa ãsa'êne hã, duré bãtã zasizém niwãmhã si'ubdatõ 'ridawa ãsa'êne hã. Duré hãiwa'a're nhimire niwãmhã, si'ubdatõ. Duré hãiwa'a're nhimi'e niwãmhã si'ubdatõ, 'ridawa ãsa'êne hã. Uburé hã 12 na ãhãiba hã. Duré 'ridawa za'êtẽ mono bã te hãiwa âma 'Re ãhãimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ hã misi si simasa, 'ridawa 'madã'ã'wa norĩ hã. Duré 'ridawa za'êtẽ mono bã rob'ui'ééré hã misi si, ãzarazéhé 'ra nhisi mono na rob'ui'ééré hã, 12 na ã'ra nhisi mono na rob'ui'ééré hã. ¹⁴ Duré wa'ra nhana'rata uparizé mono hã êtẽ tõmo wawẽ topa hã 12 na ãhãiba hã. Taha na 12 na Pone'ërebã zadawa wasu'u'wa norĩ nhisi mono hã. Misi si âma ãsisi ui'ééré mono hã.

¹⁵ Tawamhã hãiwa âma romhuri'wa hã te te ãma ãnharĩ hã te wedehu waré ne hã 're ti'ã, marĩ pibuzé hã, êtẽ'ubuzi pré oru 'manharĩ hã. 'Ri nho'õmo zãdã'ré te te âma ãpibuzéb da hã te 're ti'ã, duré 'ridawa ãsa'ëtẽ mono pibuzéb da zama, duré 'ri nho'õmo 'wawi wa'ra pibuzéb da zama. ¹⁶ Tawamhã 'ri nho'õmo zãdã'ré te te pibui mono wamhã, ãsasé're mono hã aiwapsi ma wairébé, ti'ai pibuzém na ãpibuzé mono hã. ãna're pibuzé mono hã aiwapsi ma wairébé. Duré ã'a're mono pibuzé hã aiwapsi ma wairébé, duré ãsihãi mono hã. Uburé pese aiwapsi ãpibuzé mono hã. ãne ãpibuzé mono hã, 2200 na ti'ai pibuzém na ãna're pibuzé mono hã duré ã'a're pibuzé mono hã, duré ãsihãi pibuzé mono hã. ¹⁷ Tawamhã ma tô duré pibu, wa'ra hã ãsimi'rãmi na hãza'õtõ zõ. Te te pibui wamhã, 64 na ãpibuzé hã. Ti'ai âma da te 're ãropibu za'ra mono zéb za'ratazéb zarina, ãpibuzé hã. ¹⁸ Duré 'ri nho'õmo 'wawi wa'ra hã êtẽ'ubuzi zarob'a na ã'manharĩ hã. Duré 'ri nho'u hã oru uptabi na si 'ri mono hã, aimawi na wazari âna. Aiwa simhi ne hã sarob'a uptabi di duré. ¹⁹⁻²⁰ Duré 'ri nho'õmo 'wawi wa'ra nhana'rata uparizé mono wazarimhã, misi si êtẽ'ubuzi wa'ãbã za'êtẽ mono hã ãwamri mono bã. 12 na êtẽ'ubuzi wa'ãbã za'êtẽ mono hã, ãwamri mono bã, ãto pré wamri

mono bâ, duré ïtob'uzé wamri mono bâ. ²¹ Duré 12 na 'ri nho'ômo 'wawi wa'ra 'ridawa za'ëtê mono hã, a'é tōmo wawē ne ïtob'a 'manharĩ mono hã, misi si. Duré 'ri nho'ômo 'ri wa'wa 'ri nhi'riti wawē hã ëtē'ubuzi pré oru uptabi na ï'manharĩ hã, ïwazari ò na. Aiwa simhi ne sarob'a uptabi di.

²² Tawamhã 'ri nho'ômo ãma 'Re ïhâimana u'âsi mono ãma 're ïdawata za'ra mono zé hã te ïwa sãmri ò di. Robaba di. Uburé Danhib'apito uptabi hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono ïwaihu'u pe hã, duré Pone'ërebâi me oto 'râwi da'rata 're hâimana u'âsi zahuré mono na dá'âsina, ïsôrōwa hã oto hâimana ò di. ²³ Duré 'ri nho'ômo na hã bádâ te te 're rob'uiwē mono ò di za oto, a'amo zama. 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimirowa'a na te za oto te te 're rowa'a, Pone'ërebâ nhimirowa'a na zama. ²⁴ Tawamhã daro mono bâ 're ïdahâimana za'ra mono norĩ hã te za ïsimirowa'a na 're dahâimana za'ra. Duré dama ïpire za'ra norĩ hã te te 're ïda'madâ'â za'ra mono norĩ hã te za tinhibro hã ahâ uptabi na 'wasa, 'ri nho'u ïtéb u. ²⁵ Tawamhã duré 'ridawa za'ëtê mono hã 'ri nho'ômo 'wawi wa'ra 'ridawa za'ëtê mono hã te za 'ridawa haré 're simasab u'âsi, òne u'âsi sitob ãna. Tame oto 're mara waihu'u mono ò wa, te za 'ridawa haré 're simasab u'âsi. ²⁶ Tawamhã daro mono bâ te za danhibro hã 'wasari ni, 'ri nho'u ïtéb u. Uburé dawaihu'u pese na romhuri pese zéb ré, te za asisi ni. ²⁷ Tawamhã marĩ ïwasédé hã da te 'mazasi za'ra ò di za. Duré 're ïdahâimana wasété za'ra mono norĩ hã, duré 're ïdazadawa nhipese za'ra mono norĩ hã ïtême 're danhisisi waihu'u mono ò di za oto. ïbailã na 're ïdahâimana u'âsi za'ra mono norĩ nhisi 're ïsimi'wara mono zém na, ïsisi, 're ïsimi'wara mono norĩ si, te za ïtême 're sisisi, Pone'ërebâ te na ïsisi ui'ééré ré mono hã.

Ñne romnhowa ïromhâimana mono hã, te ï'azabui mono hã.

22

¹ Tawamhã hãiwa ãma 'Re ïhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa hã, tō ò hã ma tō duré ïzaprō, â u'â hã te 'madâ'â da. Â u'â hã da te 're âhuri mono wa, dato sina 're ïdanomro u'âsi mono zé hã. Simhi zarob'a uptabi ne â zarob'a uptabi di, â u'â hã. Panho'u 're ïpraba za'ra mono ne, te 'Re ïhâimana u'âsi mono norĩ simasisizéb zahâpâ hawi tipraba, Pone'ërebâi me. ² 'Ri nho'ômo wa'wa, 'ri nhi'ridi ïnomro wa'wa, te tipraba. Duré wede hã â praba zaihã si'uiwa na ïsãna'rata si'uiwa hã te tame 're sa, ï'rã hã da te 're huri mono wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono 'rata, dato sina 're ïdanomro u'âsi mono zé hã. A'amo sidâpâsi ï'rãzé hã. Wahub sidâpâsi te 're 'rãi u'âsi. Duré ïsu hã daro mono bâ apâ ãma 're ïdazéptâ'â za'ra mono zéb da hã. ³ Duré marĩ ïwasédé hã 'Re ïhâimana u'âsi mono te te 're ï'awē'õ pese mono hã, ïwa 're hâimana za'ra mono ò di za, 'ri nho'ômo ãma hã. Duré 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te 're ïda'awē'õ pese mono hã ïwa 're dahâimana za'ra mono ò di za.

Taha wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono norĩ simasisizé hã te za 're hâimana, Pone'ërebâi me, danhib'apito simasisizém ne hã, te te ãma 're ïda'ab'madâ'â u'âsi zahuré mono zéb da hã. Taha wa, te za ïsib'a'uwē norĩ hã ãma 're wata u'âsi za'ra. ⁴ Te za duré ï'ubu hã te te siwi 're 'madâ'â u'âsi za'ra. Duré ïsisi na uihã ui'ééré ré, te za 're hâimana za'ra. ⁵ Tamemhã 're mara waihu'u mono ò di za. 'Re robra waihu'u mono ò dá'âsina, rob'uiwézém na da te 're rob'uiwē za'ra mono ò di za oto. Duré bádâ hã te te 're rob'uiwē mono ò di za oto. Uburé Danhib'apito uptabi, 'Re ïhâimana u'âsi mono si te za te te dama 're rowa'a. Tawamhã ïsib'a'uwē norĩ hã te za ïsadawa para pire na 're hâimana u'âsi za'ra, òne u'âsi.

Ñne romhã ré ïromhâimana mono hã, ïnhotō 'rowim ne, te ï'azabui mono hã, duré te ï'awaihu'u mono hã.

ZeZusi apâ we timorĩzém na te te sina ïdapo're pu'uzé wasu'u

⁶ Tawamhã hãiwa ãma romhuri'wa hã tō ò hã te duré ïma tinha, ãne:

— Æhã wasu'u hã tō sena. Tō sena wa, te za rob'umnhasi sina da te 're sazei pese za'ra, da te 're wawã za'ra mono ãna. 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te tizadawa wasu'u'wa norĩ ma, Tipē'ëzani hã te te tãma 're anhomri, taha na te te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono da. Ta hã 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ma tō hãiwa ãma tãma ïromhuri'wa hã we ïzatō, tō sena za ïromhâimana mono zém na te aima awaihu'u sirōmo mono da, duré ïnhipai u

ĩsib'a'uwẽ norĩ ma, te aima ĩ'awaihu'u mono zéb zarina tãma waihu'u za'ra mono da. — ãne hãıwa ãma romhuri'wa hã ma tũ ĩma waihu'u.

⁷ Tawamhã Zezusihi mreme hã wa tũ wapa, tizazei'wa norĩ te te ĩpo're pu'uzẽ hã. ãne te tinha:

— Ma'ãpẽ, waihu'u pese za'ra wa'aba. Wa za wei morĩ su apã. ãhã wasu'u hã tũ sena, ĩbaihã na za ĩromhãimana mono zẽm na rob'ui'ẽrẽ hã ni'wa hã te te 're wapari pese mono wamhã, tãma 're rowẽ u'ãsi mono di za. — ãne te tinha, Zezusi hã.

⁸ Wa hã Zuwã hã wa tũ ãne uburẽ marĩ hã te awapari. Wa tũ durẽ ãne te ab'madã'ã. Tawamhã ãne te awapari mono pari, durẽ ãne hã te ab'madã'ã mono pari, wa tũ hãıwa ãma romhuri'wai papara aime, ãma ĩwata da, za ĩromhãimana mono zẽm na te te ĩma ĩ'awaihu'u mono ãma. ⁹ Tane nherẽ, te sina ĩ'uwati, ãma ĩwata tũ da. ãne te ĩma tinha:

— Tũ'ã. ãne 'manharĩ tũ. Wa hã asine, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa, wa 're ĩhãimana, durẽ asisãnwã norĩ ne hã, ĩwasu'uwẽ na te te dama 're ĩsadawa wasu'u za'ra mono norĩ ne hã. Durẽ ãhã wasu'u na ĩ'arob'ui'ẽrẽ mono wapari pese 'wa norĩ ne hã wa hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa. Taha wa, ma'ãpẽ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma si 're aiwata u'ãsi mono. — ãne te ãma ĩwada'u.

¹⁰ Tawamhã te durẽ ĩma tinha, ãne:

— ãhã wasu'u hã za ĩromhãimana mono zẽm na ĩ'arob'ui'ẽrẽ mono hã asima sawi õ di za. ãma ronomro õ rẽ, za romhãimana mono na dã'ãsina, te za sũ'awi dama 're ĩ'awaihu'u mo. ¹¹ ãne na za romhũtu na ĩromhãimana mono zẽm na dama 're awaihu'u mono nherẽ, ni'wam norĩ hã tiwasẽtẽ si õne harẽ te te 're 'manharĩ u'ãsi za'ra mono wamhã, õhõ na si ãma 're hãimana za'ra mono tũ. Durẽ ni'wam norĩ hã tihãıba na 're hãimana siwamnarĩ u'ãsi za'ra mono wamhã, õhõ na si ãma 're hãimana u'ãsi za'ra mono tũ durẽ, rob'rãsutu u hã. Durẽ ni'wam norĩ hã te te 're 'manharĩ wẽ u'ãsi za'ra mono wamhã, wẽ u'ãsi ãma 're hãimana u'ãsi za'ra mono. Durẽ ni'wam norĩ hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma si 're nomro u'ãsi mono wamhã, tũ õhõ na si 're nomro u'ãsi mono tũ, rob'rãsutu u hã. — ãne hãıwa ãma romhuri'wa hã ma tũ ĩma waihu'u.

¹² Tawamhã Zezusihi mreme hã wa tũ durẽ wapa, tizazei'wa norĩ te te ĩpo're pu'uzẽ hã. ãne te tinha:

— Ma'ãpẽ waihu'u pese za'ra wa'aba. Wa za wei morĩ su apã. We ĩmorĩ wamhã, ĩnhimipawa'ãbãzẽ hã wa za we ĩsirẽ ti'ã, da te ĩma 're ĩromhuri wẽ za'ra mono zẽb zarina te ãma da'apawa'ãbã mono da. ¹³ Wa hã durẽihã marĩ õ rẽ hã wa tũ 're ĩhãimana. Uburẽ marĩ hã si'utõrĩ pese nherẽ, ĩsarina ĩsi'utõrĩ õ di za wa hã. Õne u'ãsi, wa za 're ĩhãimana u'ãsi. — ãne Zezusihi mreme, te ĩwapari hã.

¹⁴ Durẽ, ni'wam norĩ hã uza hãırã da, ti'uza te te 're ĩ'upsõı pese za'ra mono hã, ta norĩ ma si tãma 're rowẽ uptabi za'ra mono di za. Tane tiwasẽtẽ wi, 're ĩsipizari za'ra mono hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, ĩwasẽdẽ te te tãma 're ĩ'a'upsõı mono zẽ, te wasu'u, ĩ'uza hãırã hã. Ta norĩ si te za rob'rãı u'ã hã te te 're huri, da te 're huri mono wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono 'rata ãma 're ĩdanomro u'ãsi mono zẽ hã. Ta norĩ si te za durẽ õne harẽ 'ri nõ'õmo u 're sisisi, 'ridawa za'ẽtẽ na, ni'wa te te tiwi sitob za'ra ãna. ¹⁵ Ni'wam norĩ si 'ri nõ'õmo u 're sisisi waihu'u mono õ di za, marĩ ĩwasẽtẽ uptabi na 're ĩdahãimana wasẽtẽ uptabi za'ra mono norĩ hã, durẽ simi'ã na 're ĩdahãimana za'ra mono norĩ hã, durẽ dahãıba na 're ĩdahãimana wasẽtẽ za'ra mono norĩ hã, durẽ dapãrĩ'wa norĩ hã, durẽ romhãıba 'manharĩ ãma, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono upana 're ĩdawata za'ra mono norĩ hã, durẽ sadawa nhipese ze te, uburẽ dama 're ĩsadawa nhipese za'ra mono norĩ hã. Ta norĩ hã 're sisisi waihu'u mono õ di za, 'ri nõ'õmo u hã.

¹⁶ Tawamhã Zezusihi mreme hã wa tũ durẽ wapa. ãne te ĩma tinha:

— Wa hã Zezusi, wa tũ hãıwa ãma ĩma romhuri'wa hã we atẽme satõ, ã hã te ĩ'awaihu'u mono hã te te aima awaihu'u mono da, 'ri nõ'õmo mono bã ĩzazei'wa norĩ, sirẽ 're ĩsi'rã'õtõ u'ãsi mono norĩ ma, awaihu'u mono da, ĩsipai u. Wa hã apito Dawihi nhihudu, za ĩsine ĩpire na te 're ĩda'ab'madã'ã mono da hã. Wa hã awẽ u, wasi wawẽ 're ro'o pese

mono ré, da'ãma 're ï'awẽ za'ra mono ne, wa za romhâimanazép té, te dama 're apisutu, Ìmama nhib'a'uwẽ norĩ ma. — ãne te duré ïma siwasu'u, Zezusi hã.

¹⁷ 'Re ïhâimana u'âsi mono pê'ëzani hã te Pone'ërebâi mro da me, dazô 're hârâ u'âsi zahuré, ãne:

— We 're anomro aba mono, â u'âsi u. — ãne te dazô 're hârâ u'âsi zahuré.

Tawamhã ni'wam norĩ hã ãne hã te te 're wapari za'ra mono wa, â u'âsi u 're nomro mono wamhã, te za duré ïhârâ zahuré na dazô 're hãsi u'âsi.

Da te 're 'rubu za'ra mono wa, da te 're ï'âhuri mono ne, ni'wam norĩ hã te te sima 're wẽ za'ra mono wamhã, te za tô â u'âsi u 're nomro, te te 're âhuri u'âsi mono da, wa'âbã ãna. Â u'â hã da te 're âhuri mono wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono 'rata 're ïdanomro u'âsi mono zé.

Zuwã, te te dama ãma ïrob'ui'ééré 'rãsutu zé wasu'u

¹⁸ Wa hã Zuwã hã, wa za oto ãma aipo're pu'u sirõmo za'ra wa'wa ïmreme pire na, ãhã wasu'u na, ã ïbaihã na, za ïromhâimana mono zém na te ï'arob'ui'ééré mono hã, 're ïwapari za'ra wa'aba mono norĩ hã. Ni'wam norĩ hã ãhã wasu'u hã siwa'ru sihawim na te te ãma 're sa'ëtê za'ra mono wamhã, te za 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te 're hã za'ra, ã ïbaihã na te te dama 're ïrob'manharĩ pipa mono zé ïsimi'wara mono zarina. Taha na, te za te te tâma 're sa'ëtê za'ra, ï'ahâri hã. ¹⁹ Duré ni'wam norĩ hã ãhã wasu'u hã za ïromhâimana mono zém na te ï'arob'ui'ééré mono hawimhã tô senai õ newa, te te 're sani za'ra mono wamhã, te za 'Re ïhâimana u'âsi mono hã rob'rãi u'â hã te te tiwi 're sawi za'ra, te te dame 're huri tõ mono da, 'Re ïhâimana u'âsi mono 'rata rowê na 're danomro u'âsi tõ mono da. Te za duré 'ri nho'u ïté hã ïwê uptabi hã te te tiwi 're sawi za'ra, ïwasédé hã ïwa 're ïhâimana mono õ hã. ãhã na, wa tô ã ïbaihã na ãma rob'ui'ééré pa, ã 'ri nho'õmo na hã, duré rob'rãi u'âsi na hã.

²⁰ Tawamhã Zezusi hã te duré ïrême ma siwasu'u, ã te ãma ï'arob'ui'ééré mono na te te ïma ï'awaihu'u mono 'wa hã. ãne te siwasu'u:

— Tô sena, wa za wei morĩ su apã. — ãne te siwasu'u.

Tane tô. Wanhíb'apito Zezusi apã we aimorĩ su'u tô.

²¹ Wa hã Zuwã hã wa za oto asawi za'ra wa'wa, ïrême ma. Wa ïsima te 're aiwẽ u'âsi za'ra wa'wa, Wanhíb'apito Zezusi te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono da, duré te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da. ãne wa ai'ãma te 're rosa'rata u'âsi za'ra wa'wa.